

ကဟိသာဝ်လိက်တွက်မသဲ

အာဘိဓာန်လိက်တွံမန်

ဘွဲးကဲာ်ဒွံးတွံးမွာ်ဇုတ်ဝါဒွံးတွံးသွဲ

A DICTIONARY

OF
THE MON INSCRIPTION

From The Sixth to Sixteenth Centuries

မွန်ကျောက်စာအာဘိဓာန်

(၆)ရာစုမှ(၁၆)ရာစုအထိ

ဩးခွံးပြကိုတ်

COMPILED

BY

ကျော်ဇံရ

နဲဒဲထောန်ဝိုင်

NAI TUN WAY

နိုဝ်ဆွန်ဒ

ဘီ၊ ဧအေ (ဝဝ်)

B.A (HISTORY)

ဒီဗဒ-သဝ်ဒီး

စဒ္ဒုဒ-2012

www.monlibrary.com

ထိတ်

နဲဲစာ်ကောဒ် ညီဒျောဒ်ခေန်ဲ၊ ဍုန်တိုတ်၊ (၄၈၀-၄၈၂) ဂွဲင်လာတ်ပြွ၊ (ခုာန်,၂၀-၃၀)
အုံလာတ်ယ်ျ၊ အရာပ်စာတူစက်၊ စင်ကဲက်၊ ရုးသေး။ ၁၀၉၀၀။
တပ်ဟို့, ၀-၂၄၁၁-၁၀၉၄, ၀-၂၄၁၂-၁၀၈၃, ၀-၂၄၁၁-၇၆၄၂။
ဝိုတ်, ၀-၂၄၁၂-၁၁၈၀။ တပ်ဟိုတဲ, ၀၈၉-၆၆၆၇၀၂၂။

TECH
PROMOTION & ADVERTISING CO., LTD.

Mr. Chamnien Sridaoduen,
480-482 Lardprao Rd. (Soi 28-30)
Lardyao, Jatujak, Bangkok, Thailand. 10900.
Tel. 0-2511-1094, 0-2512-1053, 0-2513-7642.
Fax. 0-2512-1180. Mobile. 089-6667822.

★ ဦါဍိုတက်ယ်ိတ်အလန်ပထမ,ပဲ့ကိုသဏ္ဍာတ်ချင်၊ ၁၃၇၃။ ဂိတုန်ါန်။ လ်ွမ်အုဝ်(၅၀၀)။ First Edition in July, 2012. (500) Copies.
★ ဦါဍိုတက်ယ်ိတ် နုကိုစက်တက်ဦါဍိုလိတ် နဲဲစာ်ကောန် ညီဒျောဒ်ခေန်, တ်တ်ပရုဝ်မဝ်ချန်၊ အိန် အိတ်ဒါတောတ်သိန် (ကမ္ဘနီလီဓိတိတ်) ဂွဲင်လာတ်ပြွ၊ အရာပ်စာတူစက်၊ စင်ကဲက်၊ ရုးသေး။ Printed by Mr. Chamnien Sridaoduen, Tech Promotion &Advertising Co.,Ltd. Lardprao Rd. Lardyao, Jatujak, Bangkok, Thailand.
★ ညွှးမဲုင်ဦတ်လိက်,၂၀၁၂၊ နဲဲထောန်ဍီ၊ ကိဓ်ဓာရှာ၊ ဩသတြေလိယာ။ @ 2012, by Nai Tun Way, Canberra, Australia.
★ တက်ယ်ိတ်အလန်ပထမ,နုကိုသွဲ့ဩွဲ့ည်ွှးမနုံပြကိုဟ်။ First Published by the Compiler.
★ တက်ယ်ိတ်နုချင်စင်ကဲက်၊ ရုးသေး။ Printed in Bangkok, Thailand.

★ Price. **1500.** Baht.
US. **50. $.**

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သက်တော် (၉၁) နှစ်ယှဉ် သက်တော်ထင်ရှား အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရှင်
မုဒ္ဒန်၊ ပိဋကတ်တိုက်ကျောင်း ဆရာတော် ဦးကောသလ္လ၏ ပုံတော်။

www.monlibrary.com

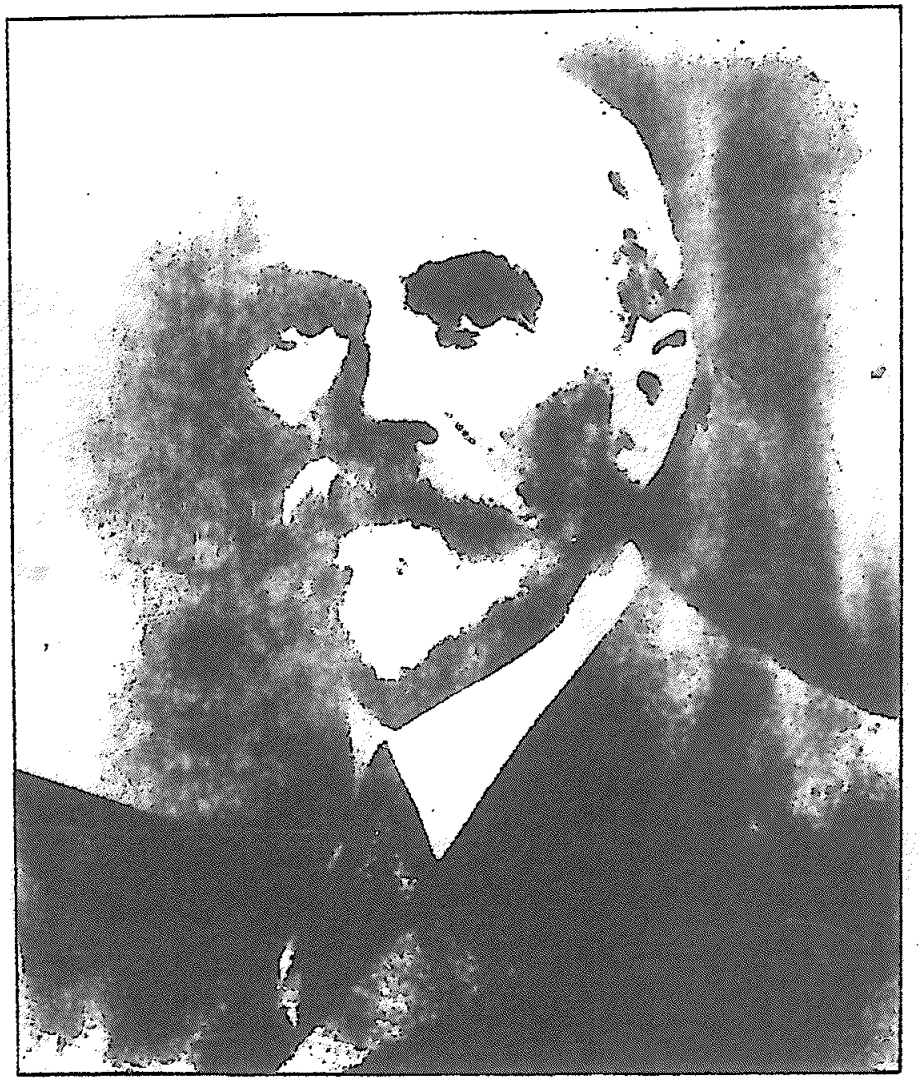
www.monlibrary.com

ဇာတ်(၃၃)မှန်ဖို့ ပင်ကဲရှု ဆရာတော်ဘုရားတည်ထား ကျောက်ထားရောက်ရှိ
ဖိုးတူးဖောင်း(ဗဟန်းကြာ)၏ ပုံ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ချေးမွန် နှင့် ပျူ ပါရဂူ

DR. CHARLES OTTO BLAGDEN, M. A., D.Litt.

၁၈၆၄ တွင် မွေးဖြင်ပြီ. ၁၉၄၈ ခုနှစ် ကွယ်လွန်သည်။

၁၈၈၈ မှစ၍ Malacca. စင်ကာပူ၊ပီနန်မှာအုပ်ချုပ်ရေးမင်းကြီး။ တရားသူကြီးအဖြစ် ဆောင်ရွက်စဉ် William W. Skeat နှင့် ပူးတွဲ၍ Pagan Races of Malay Peninsula အမည်ရှိ မနုဿဗေဒနှင့် ဘာသာဗေဒ ရှုထောင့်မှ စာအုပ်ကြီး ခုနှစ်တွဲကို ၁၉၀၆ ခုနှစ်တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ကျန်းမာရေးကြောင့် အငြိမ်းစားယူကာ လန်ဒန်တက္ကသိုလ်သို့ ဝင်ရောက်ပြီး ကထိကအဆင့်မှ ပါမောက္ခချုပ် အဆင့်သို့ ရောက်ခဲ့သည်။

၁၉၁၃ မှစ၍ မွန်နှင့် ပျူ ကျောက်စာများ လေ့လာပြီး Epigraphia Birmanica အတွဲ-၁-မှ ၄ထိ မွန်ကျောက်စာများကို မင်ကူး (Rubbings) ပေါ်မှာ ဖတ်ရှုပြီး ပြန်ဆို၍ ကျောက်စာဌာနမှ ပုံနှိပ် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

D. Litt. ခေါ် စာပေပါရဂူဘွဲ့ကို ဂုဏ်ထူးဆောင်အဖြစ် ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ သူ့အား ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသို့ မရောက်ဖူးပါ။ သုတေသန စာအုပ်ပေါင်းများစွာ ပြုစု ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ အလာတူ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်မှ ပါမောက္ခ ဦးဖေမောင်တင်နှင့် G.H. Luce တို့ကိုလည်း D. Litt. ဘွဲ့မှာကို ဂုဏ်တူ ဆောင်အဖြစ် ချီးမြှင့်ခဲ့သည်။

www.monlibrary.com

၁၉၅၀–မြန်မာ ကျောက်စာနှင့် မင်စာ ပါရဂူ DR. LUCE

(January 15, 1960)

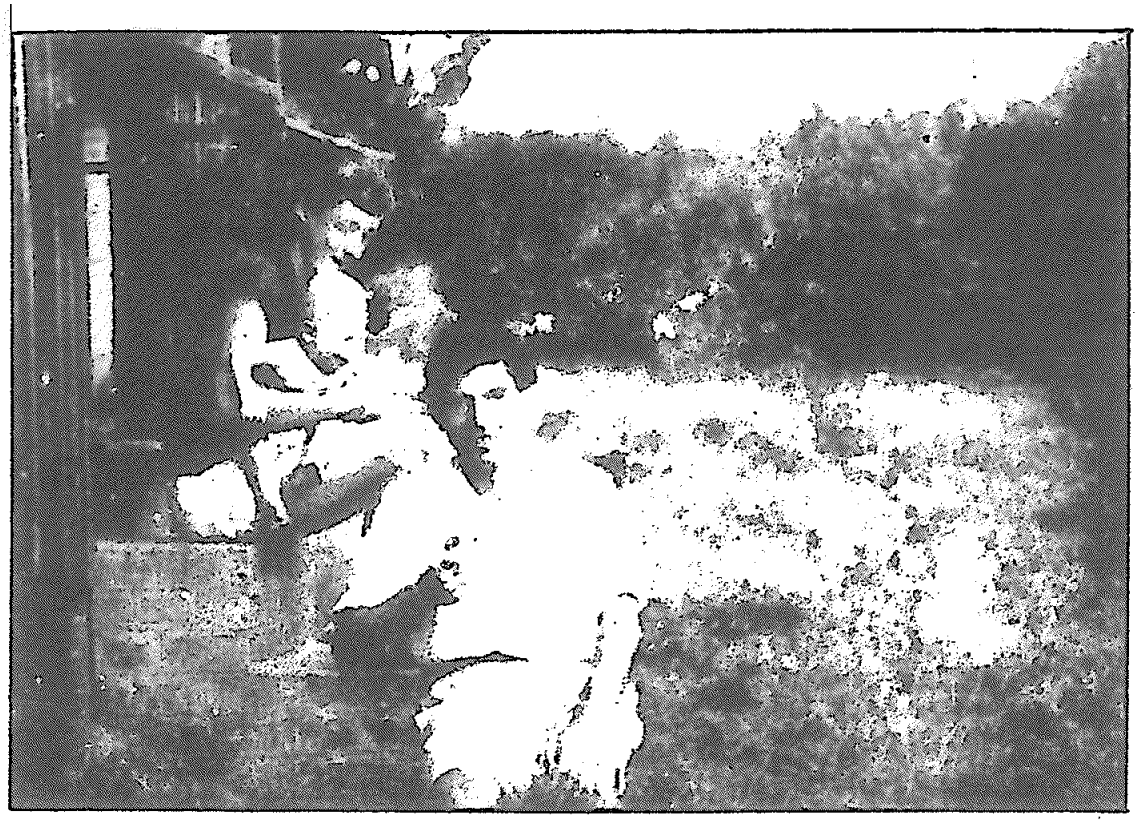
An old photo taken by Tin Oo while conducting cultural research activities at the ancient city of Pagan on architecture, sculpture, epigraphy, wall paintings and past history in general.

Professor Dr. Gordon Hannington Luce 1889-1979. He came to Burma in 1912 as Professor of English Language and Literature. After WW II, he was appointed as Prof. of Far Eastern History at Rangoon University until he left Burma in 1965 for home in UK.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ခေတ်မွန်အဘိဓာန်နှင့် ရှေးမွန်အဘိဓာန် ပြုစုခဲ့သူ H.L. SHORTO နှင့် ဓနိ

HARRY LEONARD SHORTO နှင့် ဓနိုးတို့သည် သားငယ်ကို မော်လမြိုင်မြို့တွင် ၁၉၄၆ ခုနှစ်တွင် မွေးမွားသည်။ သူသည် ၁၉၄၀ ခုနှစ်တွင် ပထမအကြိမ် လာသည်။ သူ့အား စာရေးသူက မွန်အသင်းအကျိုးတော်ဆောင်အဖြစ် ဘီလူးကျွန်း မုခွန်းရွာ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ အရှင်ကောသလ္လ တိုက်ကျောင်း၌ အပ်နှံထားပြီး ဘုန်းကြီးကျောင်းသားအဖြစ် ၆လကြာ မွန်စကားနှင့် မွန်စာများကို သင်ကြားခဲ့သည်။

သူ၏ ရှေးဦး မွန်ဆရာမှာ လန်ဒန်တက္ကသိုလ်သို့ မွန်အသင်းက ထောက်ခံပို့ခဲ့သော ကျွဲဦးအနီ ကောကျွိုက်ရွာသား အရှင်ဝါယမ ဖြစ်သည်။

သူသည် ခေတ်မွန်စာကို လေ့လာပြီး လန်ဒန်သို့ပြန်၍ ၁၉၆၂ခုနှစ်တွင် A DICTIONARY OF MODERN SPOKEN MON ခေါ် ခေတ်မွန် အဘိဓာန်စာအုပ်ကို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။

ထိုနောက် ၁၉၇၆ ခုနှစ်တွင် ဒုတိယအကြိမ် ဓနိုးပါပြန်လာ၍ စာရေးသူကပင် မွန်ယဉ်ကျေးမှုအထက်တန်းအရာရှိအဖြစ် သူတို့အား မော်လမြိုင်မြို့ မွန်စာကြည့်တိုက်နှင့် ပြတိုက်မှူး မိစောရှင် အိမ်အပေါ်ထပ်မှာ နေရအောင် ပို့ပေးခဲ့သည်။ တစ်နှစ်ကြာ နေထိုင်ခဲ့သည်။

ထိုနောက် လန်ဒန်တက္ကသိုလ်သို့ ပြန်ပြီး ၁၉၇၁ခုနှစ်တွင် မွန်ကျောက်စာ အဘိဓာန်ကျမ်းကို ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ သို့နှင့် သူသည် မြန်မာစာပါမောက္ခ ဒေါက်တာလှဖေ ကဲ့သို့ မွန်-ဗမာ ပါမောက္ခ ဖြစ်လာသည်။ သူသည် M.A. ဘွဲ့ဖြင့် ပညာရှင် ဖြစ်လာသည်။ ၁၉၉၄ ဇူလိုင်လတွင် ကွယ်လွန်ခဲ့သည်။

www.monlibrary.com

ယွဲကောန်ဂကူမတန်တ်ခွဲင်၊ လ္ဆူဉးတိပိုညးဂမ္ဒိုင်တဲအ်။ သွက်နဲတဲသွေဲကတ်လူတ် သ္ဒိုင်လိက်ပတ်ပိုမန်၊ မဆက်ဆေန်ဓ့ေက္ဍင်လဝ်၊ နူကိုတမ္ဍာတမ္ဍာတေ၊ ချိုတ်ချိုတ်ပ္ဒိုတ် ပ္ဒိုတ်ပ္ဒန်ဂ့်၊ ညးမခွဲပြကိုဟ်ဏံ၊ မထပ်ဂစာန်လွိတက်တရးပ္ဒိတ်ဏာ၊ နကိုအစီအဇန်ဇကုကို ဇကု၊ မဖျိုပ်ဏာကိုပွဲတဲနဲတဲ၊ မတွံဂးပြကိုဟ်အဘိဓာန်လိက်တွံမန်၊ သွပ္ဒံနူကိုသက္ကရာတ် ခရေတ်ပွိုင်တြဲကွံမသွ၊ စ်ကိုသက္ကရာတ်ခရေတ်၊ ပွိုင်လွိုတြဲကွံသွံမအိုတ်(ခရာအခိင်လွိသွံ) မွဲအုပ်ပွန်ရ။

ကွာပိုဟ၀ွံကတ်လူတ်လိက်တ်ပိုဏိဂ့်၊ ပိုသွးတီကေတ်လဝ်၊ သ္ဒိုင်ဝင်လိက်ပတ်ပိုမန်၊ မက္ဆ်ုဒ့်ကွင်ဂ့်ထေက်ရ။ ဟိုတ်ဂ့်ရညးမခွဲပြကိုဟ်ဏံ၊ ရ်သာ်လ့်မလူတ်ကွင်လဝ်ဝင်၊ အကွဝ် လိက်ပတ်မန်ပို၊ မက္ဆ်ုဒ့်ကွင်လဝ်ဂ့်၊ မိက်သွေဲချူပ္ဇံက်ထွးဏာကိုညြရ။ အခါကာလညး မခွဲပြကိုဟ်ဏံ၊ မကတ်လူတ်ခွဲင်လိက်ပတ်မန်၊ ဇရေင်တဲဇိုင်အနော်ကျာ်အွာတ္ဒမုဟ်ဒုန်၊ ညး မကလိ၀ွံလဝ်တဆိပ်ကြာ၊ အ၇္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အဘိဓမဟာရဋ္ဌဂုရု၊ ဘဒ္ဒန္တကောသလ္လဂ့်၊ ညးမခွဲလိက်ဏံ၊ ဒဒ်မလျောဝ်ပ္ဒိသွာန်သွဟ်ကွင်လဝ်အွာတ္ဒ၊ ဂလာန်ဝင်လိက်ပတ်မန်ပို၊ မက္ဆ်ု ဒ့်ကွင်လဝ်ဗွဲတမ္ဍာတေ်ရ။

ကာလဂ့်အွာတ္ဒပိုမသွဟ်ကွင်လဝ်က့်၊ ဝင်လိက်ပတ်မန်ပိုမက္ဆ်ုဒ့်ကွင်လဝ်ဂ့်၊ မန္ဒံတန် တ်ခွဲင်ပွဲကွောဝ်ညးမခွဲပြကိုဟ်ဏံ၊ စ်ကိုတွဲဏံဟောင်ချံဟွံတိတ်အာနူကိုကွောဝ်ဏီရ။ ဂလာန် အွာတ္ဒပိုမသွဟ်လဝ်က့်ဂ့်၊ တ္ဒဟ်သ္ဒာင်ဟွံသေင်၊ အခါကာလအွာတ္ဒပို၊ မတ်ဟွံပ္ဒိုတ်ဏီတေ၊ (အွာတ္ဒပိုမတ်ပ္ဒိုတ်စ်အာသွဝ်ဂ့်၊ ပွဲသကွရာတ်ခရေတ်၊ ၁၉၉၀)၊ ပွဲကိုဘာမတန်တ်ခွဲင်လ္ဆူချင် လွင်မွဲ၊ မကော်ခစဘာသင်ဂပူဂ့်၊ ဂကောံခမ့်သင်အလုံချင်ပိုမွဲ၊ မသွက္ဍင်အသေအဟာန်သ္ဒင် သီက္ခီအလုံရးမွဲ၊ မဇ္ဈော်ကိုဖြဟတ်ပွဲဘာ၀ွံရ။ ပွဲကိုသ္ဒင်သီက္ခီဂ့်ဟောင်၊ အနော်ကျာ်အွာတ္ဒပို၊ မသွေဲက္ဍင်အခေါင်၊ သွက်သွေဲသီက္ခီကိစ္စ၊ လိက်ပိဋကတ်ပိုပို၊ ပိုမကတ်လူတ်ခွဲင်လ္ဂျပ်၀ွံ၊ မသ္ဒပ္ဆံက္ဆ်ုဒ့်ကွင်လဝ်ဂ့်ရ။

ကာလဂ့်အွာတ္ဒပို၊ မသွာန်တိုန်ဂကောံခမ့်သင်ဖ္ဆိုတ်၊ မက္ဆတိုန်စိုပ်ကွင်ပွဲကိုပေါ်သ္ဒင်သီ က္ခီတဲဂ့်ရ်သာ်၀ွံရ။ ယွဲ.....ခမ့်သင်မပြာပ်စိုပ်ကွင်ပွဲပေါ်ကောံရ၊ သ္ဒင်သီက္ခီတံညးဂမ္ဒိုင်အ၊ ဇဖန်သွေဲဆိုဂဗ၊ သွေဲက္ဍင်အခေါင်အခိင်အခါရ်သာ်၀ွံ၊ သွးကိုအခေါင်သွက်သွေဲသွာန်သွုက် သီက္ခီပ္ဒိုက်ကိစ္စ၊ လိက်ပိဋကတ်ပိုပို၊ ဂွံဆိုဂွံလူတ်ကေတ်ခွဲင်၊ ပွဲကိုအခိင်ကာလပစ္စုပ္ပန်လ္ဂျပ်ဏံ ရောင်ဟောင်။

လိက်ပိဋကတ်ပိ၊ ပိုသွေဲဆိုသွေဲကတ်လူတ်ကေတ်ခွဲင်လ္ဂျပ်ဂ့်၊ ပိုမသွေဲက္ဍင်နူချင် နူဌာန်လိုရော။ ကာလဂ့်ခမ့်သင်မတိုန်စိုပ်ခွဲင်၊ ပွဲကိုသ္ဒင်သီက္ခီဂ့်သိဖ္ဆိုတ်၊ ဒဒ်မကလိ၀ွံက္ဍင်နူ ကိုတ္ကဲသိင်ဃို(သီရိလင်္ကာ)ဟောင်၊ မကိုက္ဍင်သွဟ်ချံညီညီသာသာရ။ ဣ၀ွံဂလာန်သွာန်(၁)။ ကာလဂ့်အွာတ္ဒပိုမထပ်သွာန်တိုန်၊ ဂကောံသင်တံသိုညးဖ္ဆိုတ်၊ နကိုဂလာန်သွာန်ဒုတိယပ္ဒန်။ ယွဲ...ခမ့်သင်တံ၊ မူလမချူခွံပ္ဒန်ဗဒ္ဒ်လဝ်ပိဋကတ်ပိုပို့ဂ့်နကိုဘာသာမုရော။ နကိုဘာသာမဂဓ၊ (ဘာသာတမီလ်)ဟောင်၊ သိုခမ့်သင်ဖ္ဆိုတ်၊ မသွးတ်အိုတ်ရ။ ဣ၀ွံဂလာန်သွာန်(၂)။ တဲအွာတ္ဒ မထပ်သွာန်တိုန်ဂလာန်ပ္ဒန်။ ညးဂ့်မွဲမချူချဲကေတ်နင်ကိုပို၊ လိက်ပိဋကတ်ပိဂ့်ရော။ သိုကို ခမ့်သင်ဖ္ဆိုတ်တဲဂ့်ပ္ဒန်ဟောင်၊ ဒဒ်ရမ္ဍာထေရ်ဗုဒ္ဓဃောသာ(ဇာတိမန်)၀ွံ၊ မချူချဲကေတ်နင်ဂ့်၊ တိတ်ကွင်ကဲပါင်အိုတ်ပ္ဒန်ရ။ ဣ၀ွံဂလာန်သွာန်(၃)။ အွာတ္ဒလေဝ်ထပ်သွာန်တိုန်၊ ဂကောံခမ့် သင်တံဂ့်ပ္ဒန်ရ။ လိက်ပိဋကတ်ပိမချူချဲကေတ်နင်လဝ်နူကိုဘာသာမဂဓဂ့်၊ ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်၊

www.monlibrary.com

မချူချဲ့နင်နကိုအကွဝ်ဘာသာမုရော။ အိုတ်ခမ့်သင်မတိုန်သီကွဲဒွံင်ပွဲကိုပေါ်ကော်ဓရီတဲ၊ ညီ ညီသာသာ၊ ဒဒှ်မချူချဲ့နင်လဝ်ပိဋ္ဌကတ်ပိဂ့်၊ နကိုအကွဝ်မန်၊ ဘာသာမန်ဟေင်သွးတ်အိုတ်ရ။ ဣဋ္ဌဝ်ဂလာန်သွာန်(၄)။ တဲ့ပွန်အွာတ္ဒပိုထပ်သွာန်တိုန်ဂလာန်သွာန်ရ်သာ်ဝွံပွန်ရ။ ယွံ... ခမ့်သင်တဲ၊ ပိဋ္ဌကတ်ပိမချူချဲ့ကေတ်လဝ်၊ နူကိုဘာသာမဂဓ၊ ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်ဂ့်၊ ပွဲကိုရးပိထဲ၊ မနှင်စိုပ်ကျင့်ချင့်လိုကွာအိုတ်ရော။ ဒဒှ်မစိုပ်ကျင့်ချင့်သခိ(သုဝဏ္ဏဘူမိ)၊ ဟေင်သွးတ်သိုညးဖြိုတ်ပွန်ရ။ ဣဋ္ဌဝ်ဂလာန်သွာန်(၅)။ သွပ်ဖံနူကိုအခိင်ဂ့်တဲ့၊ လိက်ပတ်ဂကူပိုမန်ဝွံ၊ ပိုမသွသွိုင်ကိုဘာသာမဂဓတဲ့ဟောင်၊ မခွံဗဒှ်ကျင်လိက်ပတ်မန်၊ သွေ့ဆိုဒွံင်ပွဲကိုအခိင်အခါတွဲထဲရောင်။ ဣဋ္ဌဝ်၊ ဗိုအနော်ကျာ်အွာတ္ဒမုဟ်ဒုန်၊ မတွံထွးကိုညးမခွံပြကိုဟ်ထဲ၊ ဝင်အကွဝ်လိက်ပတ်မန်ပို၊ မကြိုဒ့်ကျင်ဖွဲခမွန်ရ။

ပွဲလိက်အုပ်ဝွံ၊ လိက်တွံမန်ပို၊ တ္ဒပညာနူကိုချင်သွာင်တဲ့ရဟောင်၊ မကတ်လူတ်ကျင်လဝ်ဖွဲကိုပ်ကွာအိုတ်ဂ့်၊ ပိုသွေ့ဝ်တီကေတ်ရ။ လိက်တွံမန်ပိုတဲ့ဂ့်ဖွဲမဂ္ဂိုင်၊ မသွေ့ဝ်ဆိုကေတ်ပွဲကိုရးပို၊ ရးသေံ၊ ရးလ၊ ရးကာမ်ပူချာ(ကာမ္မောဇ)၊ တံသွးဟွံသေင်၊ လွှာဝေါဟာအကွဝ်ပိမန်ဂ့်၊ သွေ့ဝ်ဆိုကေတ်သိုကိုပွဲကိုရးဝီယျိတ်နာမ်၊ မလေယှာ၊ သင်ကပေါဝ်ကိုအေန်ဒဝ်နီယှာတဲ့ရ။

ကွာတ်လိက်တွံစာဒကုတ်၊ မသွေ့ဝ်ဆိုဂဗကျင့်လဝ်၊ ဌာန်ရးသေံလွှုဟ်၊ ပွဲကိုချင့်ပရပထုံ၊ မဖွိုန်ကျင့်လဝ်လွှူတ္ဒးတွံ၊ အခါသက္ကရာတ်ခရေတ်၊ ပွိုင့်တြဲကွံသွံသွတေဝ်ဂ့်၊ မဒှ်တ အကွဝ်ကွာတ်ကဝေက်၊ လိက်တွံတြေံတြဟ်မန်၊ ပွဲကိုအခိင်အခါဖွဲမလံကာဖာတေံဟောင်၊ တ္ဒ ပညာပါရဂူဇွော်လိက်တွံ၊ ဂျီဆေဒီ၊ မဒှ်ဂကူညးပြင်သေတ်၊ မဟိုဂးကျင့်တဲ့၊ ညးမကွဲစလော်ကျင့်လဝ်ဘာသာရ။ လိက်တွံတဝ်ဂ့်မတုပ်သွဟ်ကိုလိက်တွံ၊ ပိုမသွေ့ဝ်ဆိုညာတ်ကေတ်ပွဲကိုရး၊ ကာမ္မောဇ(ခမေန်)တဲတဲ့၊ မချူခွံကျင့်လဝ်၊ နူကိုသက္ကရာတ်ခရေတ်၊ တြဲပွိုင်ကွံသွံမသွကို ထပ်ပွိုင်ကွံသွံအိုတ်တေံဟောင်။ နအနေကိုဘာသန္တရ၊ မသွေ့ဝ်ဥေပကေတ်မွး၊ လိက်တွံတဝ်ဝွံ၊ လိက်တွံမန်ဟေင်မစိုန်ဒှ်တရောင်၊ ညးတေံမသွးကျင့်လဝ်ဗိုန်ဗိုန်ဗတ်ဗတ်၊ ချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်ရ။

လိက်တွံပိုမန်ဂ့်၊ ပွဲဌာန်ဒေသရး၊ သွူတ်ရးဗွံက်သမ္ဘုင်ကျာ၊ တိုက်အာရဏ်၊ သွေ့ဆိုကေတ်ဖွဲမဂ္ဂိုင်ရ။ ဖွဲတွေင်ပွဲကိုဌာန်ဒေသတိဥာ်၊ မန်တံမပိုင်ပြိုကျင့်လဝ်၊ နှိုကိုသက္ကရာတ်သာသနာ၊ (၂၃၀၀)တေံဂ့်၊ လိက်တွံမန်ပိုမန္ဒံတ်ကျင့်လွိဟ်မဂ္ဂိုင်အိုတ်ရ။ ဖွဲမဂ္ဂိုင်ပိုသွေ့ဝ်ဆိုကေတ် လိက်တွံမန်ဂ့်၊ လက်ထက်သွိင်ဗွာ၊ သွိင်တလန်ကေသာ(ကျန်စစ်မင်း)ရ။ သွိင်ဂ့်ခိုန်ရမဒှ်တ် သွိင်ဗွာမွဲကိုလေဝ်၊ တွေင်မွဲဂ့်၊ လက်ထက်သွိင်ဝွံ၊ ညးစွတ်သမ္ဘိလဝ်ပရောပရာကေင်ကာကိစ္စ၊ ပရေင်သာသနာကို၊ ပရေင်ချင့်ကွာန်ကို၊ နကိုလိက်ဗွာဟွံဆိုကျင့်သက်သက်ရ။ နကိုလိက်မန်ဟောင်ပိုသွေ့ဝ်ဆိုကေတ်ရ။ ဟိုတ်ဧ့ဂ့်တ္ဒဟ်သွာင်ဟွံသေင်၊ ပွဲကိုလက်ထက်သွိင်ဂ့်၊ လိက်ပတ်ဂကူဗွာတဲ၊ ဟွံမွဲဏီ၊ ခွံဗဒှ်ဟွံတဲ့ဏီဂ့်ဟောင်၊ သွေ့ဝ်တီကေတ်ချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်ရ။

ပါန္ဓလိက်တွံတဲ့၊ လိက်ကျာ်ကြောပ်၊ လိက်ဗပိုတ်၊ လိက်ခွိင်မကိုလဝ်ဒါန်၊ ပွဲကိုကျာ်စေတီတဲ့လေဝ်၊ မန္ဒံဒွံင်ဖွဲမဂ္ဂိုင်ဏီရ။ စရင်လိက်တွံ၊ လိက်ဗပိုတ်ကိုလိက်ခွိင်ဆမဝွံလဝ်တဲ့ဂ့်၊ သွက်ကောန်ကတ်လိက်တဲ၊ သွေ့ဝ်ကတ်လူတ်မာန်၊ ညးမခွံပြကိုဟ်ထဲ၊ စုတ်ခွံခွဲက်ထွးလဝ်ကိုပွဲဗွဲသွဝ်တေံ၊ (အတိုင်မခွဲက်ထွးလဝ်ပွဲကိုလိက်အုပ်၊ လိက်တွံသရောပ်ပဲင်ဖွော်လဝ်၊ အထံက်ဝန်သုတေသနတြေံ၊ နဘဲချောတ်သိင်ခွံလဝ်ရ။)

www.monlibrary.com

စရင်းလိုက်တဲ့၊ လိုက်ပဗိတ်ကိုလိုက်ခိုင်ဂမျိုင်။

၁။ လိုက်တဲ့ကြောပ်၊ (နွံပွဲကျက်စာရံ၊ သဓို)

၂။ လိုက်တဲ့ပဏ္ဍိတ်၊ (နွံပွဲကျက်စာရံ၊ သဓို)

၃။ လိုက်တဲ့သီကလျာဏီသဓို၊ (နွံပွဲကျက်စာရံ၊ သဓို)

၄။ လိုက်တဲ့ချဲကေတ်လဝ်ဗိုတုပ်၊ နူတ္တဲ့ဂံကိုဒျုင်သဓို၊ (နွံဒေသဘာအင်ကို ပွဲကျက်စာရံ၊ သဓို)

၅။ လိုက်မချူးခွံလဝ်လွှူးကတော့်ဦုတ်၊ မဂွံနူကိုစေတီလို၊ ပွဲတွဲတ္တညး၊ (ကျွန်းတော်ကျွန်း) ဒေ့သကျံဂံင်၊ ခရိုင်မဂွေ။

၆။ လိုက်တဲ့နူကျက်ဖိတ်လိုက်၊ ဗကာံ။ (နွံပွဲကျက်ဖိတ်လိုက်၊ ကွာန်သီရိပစ္စယာ၊ ဗကာံ)

၇။ လိုက်တဲ့အတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ သွိင်တလန်ကေသာ၊ မုက်(က),မုက်(ခ),မုက်(ဂ),မုက်(ဃ), မုက်(ဌ),မုက်(စ),မုက်(ဆ),မုက်(ဇ)၊ (နွံပွဲဂတတရင်သရုပါ၊ ကျက်ယ်ိသီခုင်၊ ဗကာံ)

၁၅။ လိုက်တဲ့ဆတ္ထုပ္ပတ္တိ၊ သွိင်တလန်ကေသာ၊ ပိုတ်ပိုတ်ဒကုတ်ဒကုတ်၊ (နွံပွဲဂတမုက်တရင်သရုပါ၊ တိုက်ပ္ဒဗကာံ) ၁၅၊ ၁၆။ ၁၇၊ ၁၈၊ ၁၉၊ ၂၀၊ ၂၁၊ လိုက်တဲ့ပိုတ်ပိုတ်ဒကုတ်ဒကုတ်ဖ္ဒိုတ်။

၂၂။ လိုက်တဲ့ခွံပ္ဒန်နန်၊ သွိင်တလန်ကေသာ၊ နူကိုမုက်(က)၊ စိုကိုမုက်(ဒ) လွေင်(၃၉)။ (နွံပွဲဂတမုက်တရင်သရုပါ၊ ပွဲတိုက်ပ္ဒချုင်ဗကာံ)

၄၀။ လိုက်တဲ့မျကာန်၊ ဗကာံ၊ မုက်(က),မုက်(ခ),မုက်(ဂ),မုက်(ဃ)၊ လွေင်(၄၃)၊ (နွံပွဲတိုက်ပ္ဒဗကာံ၊ ဂွံကျင်နူကိုဖိုင်ဒိုတူယွေန်၊ ဗွံက်သမ္ဗျင်ကျာချုင်ဗကာံ)

၄၄။ လိုက်တဲ့ဗကာံ၊ ကွာဗကာံအလာံ၊ မုက်(က),မုက်(ခ),မုက်(ဂ),မုက်(ဃ)၊ လွေင်(၄၇) (နွံပွဲတိုက်ပ္ဒဗကာံ၊ ဂွံနှင်နူကိုကွာဗကာံအလာံ၊ လွှာ်ဗွံက်ချုင်ဗကာံ၊ စာဝ့ာလုင်)

၄၈။ လိုက်တဲ့ကျာ်စေတီယ်ိဆာန်တဝ်၊ ချုင်ပြည်၊ မုက်(က),မုက်(ခ),မုက်(ဂ),မုက်(ဃ)၊ လွေင်(၅၁)၊ (နွံပွဲကျာ်စေတီယ်ိဆာန်တဝ် ချုင်ပြည်)

၅၂။ လိုက်တဲ့ကျာ်တေဝ်၊ (နွံပွဲကွာန်အလုပ်ိုင်ချုင်သဓို၊ တရဝ်ကွာန်မုဟ်ဒို၊ ပွဲကျာ်တေဝ်)

၅၃။ လိုက်တဲ့ကျာ်တလင်၊ သဓို။ (ကွာတေံမနွံတရဝ်ကွာန်၊ ဗြြဗြသွံအရက်(အရက်သည် မရွာ) ဗ္ဘဲသွိင်မုဟ်ဒိုပိုင်၊ ပွိုင်ချုင်စီလို၊ ခရိုင်သဓို)

၅၄။ လိုက်တဲ့အရာဝ်ဖြဲဗိုင်၊ ချုင်သဓို။ (မဂွံကျင်နူသွဝ်မြဲင်တွံဖြဲဇွော်မဒေါ်ခွံင်မွဲ၊ ပွဲကိုကွံသွို၊ မိယ်ိမီ၊ ဒက်ဒိုဟ်ဗွံက်သမ္ဗျင်ကျာ၊ အရာဝ်ဖြဲဗိုင်၊ ချုင်သဓို)

၅၅။ လိုက်တဲ့ရာဇကုမာရ်၊ (တိုက်ပ္ဒဗကာံ)၊ (နွံပွဲကွာန်မျေန်ကပါ၊ ဗကာံ၊ တိုက်ပ္ဒဗကာံ၊ စေတီမြ)

၅၆။ လိုက်တဲ့ရာဇကုမာရ်၊ အသာံကျာ်စေတီမြ၊ (နွံပွဲကွာန်မျေန်ကပါ။ ဗကာံ၊ ကျာ်စေတီမြ)

၅၇။ နူကိုလိုက်တဲ့ဇွော်သွိင်တလန်ကေသာ၊ လိုက်ပန်ပွေန်လွှာ်အသွဝ်၊ (မသွောံဆိုကွုင်ပွဲကိုတာန်ဆံင်၊ ဖာဗွံက်ကျာ်ယ်ိသီခုင်၊ ချုင်ဗကာံ)

၅၈။ လိုက်တဲ့စြာင်တွဲ့(ကွော်သယောင်)(နွံပွဲကျာ်နိဗွာန်သွိက်လွှာ်သွဝ်ကျာတရပ်သီဘာဂြိုပ်၊ ချုင်စြာင်တွဲ့)

၅၉။ လိုက်တဲ့ငပေန်သာ၊ ဗကာံ။ မုက်(က),မုက်(ခ)၊ လွေင်(၆၀)၊ (သွောံညာတ်ကေတ်၊ ပထမပွဲကျာ်မဟာဗောဓိ၊ ချုင်ဗကာံ၊ လွှုဟ်မနွံပွဲကိုတိုက်ပ္ဒချုင်ဗကာံ)

www.monlibrary.com

၆၁၊ လိက်တွံကျက်ထလုၚုင်ကျက်လှာ်။ မုက်(က),မုက်(ခ)၊ လွေင်(၆၂)၊ (သွော်ဆိုကေတ် ပွဲကိုကျက်ထလု၊ မန္ဒံပွဲကွာန်ထလု၊ ပွိုင်ၚုင်ကျက်လှာ်၊ လွုပ်မန္ဒံပွဲတိုက်ပွဲဗကာံ)

၆၃။ လိက်တွံဖွော်ကျက်မြပ်၊ (မန္ဒံပွဲကိုဘုတ်ဖွော်ၚုင်ကျက်မြပ်)

၆၄။ လိက်တွံသွတ်ကျက်မြပ်၊ (မန္ဒံပွဲကိုဘုတ်ဖွော်ၚုင်ကျက်မြပ်)

၆၅။ လိက်တွံၚုင်ရသိ၊ ဗဂေါ၊ (မန္ဒံပွဲကိုၚုင်ရသိ၊ ကွာန်တွံတိုင်ကွာ၊ ၚုင်ဗဂေါ)

၆၆။ လိက်တွံသွတ်၊ ကျက်ထပ်ဇကုသွတ်ဗဂေါ၊ မုက်(က),မုက်(ခ)၊ လွေင်(၆၇)၊ (လိက်တွံ ဂ််မဝံန္ဒကိုနာဲကျာန်၊ အေန်ဂျေန်နီယျာ၊ ဗဂေါတဲ့၊ လွုပ်မန္ဒံပွဲကိုဋ္ဌာနပါ်၊ သုတောသန တြေံ့)

၆၈။ လိက်တွံဖွော်ကျက်ထပ်ဇကုဗဂေါ၊ (သွော်ဆိုကျင်ပွဲကိုကျက်ထပ်ဇကု၊ ကွာန်တွံတိုင်ကွာ၊ ၚုင်ဗဂေါတဲ့၊ နှံခွံင်ပွဲကိုဋ္ဌာနပါသုတောသနတြေံ့)

၆၉။ လိက်တွံကျာ်ပန်၊ ဗဂေါ၊ (သွော်ဆိုကျင်ဒဒှံမစြံက်ပ်ထွံလဝ်၊ ပွဲကိုဒိုဟ်ဗွံက်သမ္ဗင်ကျာ၊ ကျာ်ပန်ၚုင်ဗဂေါ)

၇၀။ လိက်တွံစေတီအဇပါလ၊ ဗဂေါ၊ မုက်(က),မုက်(ခ)၊ လွေင်(၇၁)၊ (သွော်ဆိုကေတ် လွာ်ဒိုဟ်ဗွံက်သွဝ်ကျာကျာ်ဂိုဟ်ထဝ်ဖွော်ဗဂေါ၊ စြုက်ပ်ထွလဝ်ပွဲကိုကျာ်စေတီအဇပါလ)

၇၂။ လိက်တွံကျာ်စေတီသုပွတိဋ္ဌ၊ (တိုင်လိက်တွံဂ့်သွော်ဆိုကေတ်၊ ပွဲကိုကျာ်စေတီသုပွ တိဋ္ဌၚုင်ဗဂေါတဲ့၊ လွုပ်မန္ဒံဒှံင်ပွဲကိုတရပ်ဂိုဟ်ထဝ်ဖွော်၊ ၚုင်ဗဂေါ၊ ပွဲကိုရုင်လိက်တွံ ဘာတွံလးရ)

၇၃။ လိက်တွံစေတီဒိဝါဝိဟာရ၊ ဗဂေါ၊ (သွော်ဆိုကေတ်တရပ်ဂိုဟ်ထဝ်ဖွော်၊ ၚုင်ဗဂေါ တဲ့၊ လွုပ်မတိုလဝ်ပွဲကိုရုင်လိက်တွံ၊ ဘာတွံလးတရပ်ဂိုဟ်ထဝ်ဖွော်ဂ့်ရ)

၇၄။ လိက်တွံစေတီဘူမိစက််မန၊ ဗဂေါ၊ (သွော်ဆိုကေတ်ပွဲကိုစေတီဘူမိစက််မန၊ ဗဂေါ တဲ့၊ လွုပ်တိုလဝ်ပွဲကိုရုင်လိက်တွံ၊ ဘာတွံလးရ)

၇၅။ လိက်တွံစေတီနဟာန၊ ဗဂေါ၊ (မဝံန္ဒကိုကျာ်စေတီနဟာနၚုင်ဗဂေါတဲ့၊ ပ်ထွတိုလဝ်ပွဲ ကိုရုင်လိက်တွံ၊ ဘာတွံလးတရပ်ကျာ်ဂိုဟ်ထဝ်ဖွော်၊ ၚုင်ဗဂေါရ)

၇၆။ လိက်တွံမုစလိန္ဒာ၊ ဗဂေါ၊ (မသွော်ဆိုကေတ်၊ ပ်ထွတိုလဝ်ပွဲကိုဒိုဟ်ဗွံက်သမ္ဗင်ကျာ၊ လွမုစလိန္ဒာၚုင်ဗဂေါတဲ့၊ စိုကိုလွုပ်မတန်တဒှံင်ပွဲဒွာဲဂ့်ရ)

၇၇။ လိက်တွံစေတီဥပကသမာဂမ၊ ဗဂေါ၊ (လွုပ်မန္ဒံပွဲဒွာဲမသွော်ဆိုကျင်လဝ်၊ တရပ်စေ တီဖွော်ဂိုဟ်ထဝ်ၚုင်ဗဂေါ၊ မတိုပ်ထွလဝ်ပွဲကိုစေတီဥပကသမာဂမ၊ ၚုင်ဗဂေါရ)

၇၈။ လိက်တွံတိုင်ဒုတိယ၊ ပ္ဍောဝ်ကိုလိက်တွံတိုင်၊ မသွော်ဆိုကေတ်ပွဲကိုကရုင်ဖျာမသွံသူ၊ ၚုင်ဗဂေါ၊ (သွော်ဆိုကေတ်တရပ်ရုင်လိက်တွံ၊ ကျာ်စေတီဂိုဟ်ထဝ်ဖွော်တဲ့၊ တိုပ်ထွစွံ လဝ်ပွဲရုင်လိက်တွံဂ့်ရ)

၇၉။ လိက်တွံကျာ်လွုင်၊ မုက်(က),မုက်(ခ)၊ လွေင်(၈၀)၊ (မသွော်ဆိုကေတ်၊ တိုပ်ထွလဝ် ပွဲကိုတာန်ဆံင်ကျာ်လွုင်လွာ်ဖာဗွံက်ရ)

၈၁။ လိက်တွံကျာ်စေတီပါဋိဟာရိယ၊ ဗဂေါ၊ မုက်(က),မုက်(ခ)၊ လွေင်(၈၂)၊ (သွော်ဆို ကေတ်ပွဲကိုကျာ်စေတီ၊ ဂိုဟ်ထဝ်ဖွော်တဲ့၊ မတိုပ်ထွလဝ်ဒကုတ်လိက်ဖာအသွဝ်ဂ့်၊ ဂတ ဘာတွံလး၊ ပလိုတ်ကျာ်စေတီပါဋိဟာရိယတဲ့၊ ဒကုတ်ပိုတ်ဖာလွှုဂ့်၊ မတိုပ်ထွလဝ်ဗွဲမ တွဟ်ခြာ၊ ပွဲကိုရုင်လိက်တွံဘာတွံလးဂ့်ရ)

၈၃။ လိက်တွံမဟာဗောဓိ၊ ဗဂေါ၊ (မသွော်ဆိုကေတ်ပွဲကိုဒွာဲတဲ့ပထမ၊ ပ်ထွပစူစွံလဝ်အပွဲကို အသှာ်ကျာ်စေတီဂိုဟ်ဖွော်၊ ဒိုဟ်ပလိုတ်သမ္ဗင်ကျာၚုင်ဗဂေါ)

www.monlibrary.com

၈၄။ လိက်တွံတ္ကံပဉ္စလိုင်၊ ဗဂေါ၊ မုက်(က),မုက်(ခ)၊ လွေင်(၈၅)၊(လွုပ်လိက်ဂ့်မတ္တ်ဖြုက် လဝ်ပွဲကိုကုန်ကျက်တ္ကံပဉ္စလိုင်၊ ဒုင်ဗဂေါဂ့်ရ)

၈၆။ လိက်တွံကျက်စေတီရာဒ္ဒာမိက်ကွိုက်ပေင်၊ ကျက်မုဒ္ဓေါကွာန်ကွိုင်တာဗဂေါ၊ မုက်(က), မုက်(ခ)၊ လွေင်(၈၇)၊(တ္လုဖြုက်လဝ်ပွဲကိုကျက်စေတီရာဒ္ဒာမိက်ကွိုက်ပေင်၊ ကျက်မုဒ္ဓေါ၊ ကွာန်ကွိုင်တာ၊ ပွိုင်ဒုင်ဗဂေါ)

၈၈။ လိက်တွံကျက်စေတီဇွော်၊ ဗဂေါ၊ (မတ္လုဖြုက်စွံလဝ်၊ ပွဲကိုကျက်စေတီဇွော်၊ ကွာန်ကျက်ဇွော်၊ ပွိုင်ဒုင်ဗဂေါ)

၈၉။ လိက်တွံကျက်စေတီခမ္မသိုက်၊ ဗဂေါ၊ (မတ္လုဖြုက်စွံလဝ်ပွဲကိုကွာန်မုဟ်မူ၊ ပွဲကျက်စေတီ ခမ္မသိုက်၊ ပွိုင်ဒုင်ကဝ၊ ခရိုင်ဗဂေါ)

၉၀။ လိက်တွံကျက်စေတီမွေံခိုင်၊ ဗဂေါ၊ (မန္ဒံဒွံင်ပွဲကိုဒ္ဒဲဝံတံမူလဥေံ၊ ကျက်စေတီမွေံခိုင်၊ ပွိုင်ဒုင်ဗဂေါ)

၉၁။ လိက်တွံကျက်စေတီမွေံနက်၊ ဗဂေါ၊ (မန္ဒံဒွံင်ပွဲကိုကျက်စေတီမွေံနက်၊ ကွာန်ကြုင်ဖူ၊ ပွိုင်ဒုင်ကဝ၊ ခရိုင်ဗဂေါ)

၉၂။ လိက်တွံကျက်စေတီကေလာသ၊ သခိုး၊ မုက်(က),မုက်(ခ)၊ လွေင်(၉၃)၊ (မန္ဒံဒွံင်ပွဲကို ကျက်စေတီကေလာသ၊ ကွာန်မုဟ်ဒိုး၊ ပွိုင်ဒုင်သခိုး)

၉၄။ လိက်တွံကျက်စေတီဓာတ်ဒ္ဓေက်ပိစ္ဓော်ပိတ္ဒုင်း၊ သခိုး၊ (လွုပ်လိက်တွံဂ့်၊ ဒ္ဒဲဝံမသွေံဆိုကျုင်လဝ်ဝွံဟောင်း၊ သွေံဆိုကောတ်လွှာ်သမ္ဒုင်ကျာ၊ တာန်ဆံင်ဗွံက်ကျာ်စာံရံဒုင်သခိုး)

၉၅။ လိက်တွံကျက်စေတီဓာတ်ဒ္ဓေက်ပိစ္ဓော်ပိတ္ဒုင်း၊ ဗဂေါ၊ (နွံလ္ဆုကုန်ကျာ်၊ ကျာ်မုဟ်တ၊ ဒုင်ဗဂေါ)။

၉၆။ လိက်တွံကျက်စေတီမုဟ်တ၊ ဗဂေါ၊ (လိက်တွံဂ့်၊ မန္ဒံပွဲကိုဒ္ဒဲဝံတံမူလ၊ လ္ဆုကုန်ကျက်စေ တီ၊ ကျာ်မုဟ်တ၊ ဒုင်ဗဂေါဟောင်သွေံဆိုရ)

၉၇။ လိက်တွံကျက်စေတီမကော၊ ကွာန်ဖလေဝ်၊ ဗဂေါ၊ (လိက်တွံဝွံ၊ မန္ဒံတန်တဒွံင်၊ ပွဲကို ကျက်စေတီမကော၊ ကွာန်ဖလေဝ်၊ ပွိုင်ဒုင်ဗဂေါ)

၉၈။ လိက်ခွိင်ကျက်စေတီဘင်ပူ၊ မုဟ်တွံ၊ (ခွိင်မန္ဒံပွဲကိုအသွံကျာ်ဘင်ပူ၊ ဒုင်မုဟ်တွံ)

၉၉။ လိက်ဗပိုတ်ဓမြိုတ်၊ မန္ဒံပွဲကိုတိုက်ဟ့ဒုင်ကွင်က်က်၊ ရးသေံ၊ မုက်(က),မုက်(ခ)၊ လွေင် (၉၉,၁၀၀)၊ လိက်ဗပိုတ်ဝွံ၊ မဝွံကွုင်နူကိုကျက်စေတီမွဲဇကု၊ မန္ဒံပွဲကိုရးမန်ကြေံ၊ သကုတ် သမ္ဒုင်ကျာ၊ လွှာ်ဖာဗွံက်တွဲ၊ လွုပ်မန္ဒံဒွံင်ပွဲတိုက်ဟ့ကွင်က်က်၊ ရးသေံရ။

၁၀၁။ လိက်တွံကျက်စေတီ၊ ဒုာ်သ္ဆေဝ်ဒုာ်ပလိ၊ ဖာသီ၊ (သွေံဆိုကောတ်ပွဲကိုကျက်စေတီ၊ ဒုာ် သ္ဆေဝ်ဒုာ်ပလိ၊ ဒုင်ဖာသီ)

၁၀၂။ လိက်ခွိင်မန်၊ သိဂ််သူရ၊ လ္ဆုကုန်ကျာ်သာံလာံ၊ ဒုင်မတ်လမ္ဒိုး၊ (မန္ဒံဒွံင်လ္ဆုကုန်ကျာ် သာံလာံ)

၁၀၃။ လိက်တွံန္ဒကိုတလာတွံ ကာန်သုင်ချေအ်၊ ဒုင်ဖာသီ၊ (လိက်တွံဝွံသွေံဆိုကောတ်၊ ဇွဲ တံပထမ၊ ပွဲကိုက္ဂံ၊ ဒဲက်တာသာန်သီဖဝ်တုဲ၊ လွုပ်ဝွံမန္ဒံဒွံင်ပွဲကိုဖြပ်ကျာ်ထတ၊ ယ္ဂိ သိတ်တဝ်၊ ဒုင်ဖာသီ)

၁၀၄။ လိက်တွံဒကုတ်ဒက်၊ ပိုတ်ပိုတ်သကုတ်သကုတ်၊ ကာန်သုင်ချေအ်၊ ဖာသီ၊ (လိက်တွံ ဒကုတ်ဒက်ပိုတ်ပိုတ်တံဂ့်၊ သွေံဆိုကောတ်ပွဲကိုက္ဂံ၊ ဒဲက်တာသာန်သီဖဝ်ရ)

၁၀၅။ လိက်တွံကျက်မုဒ္ဓေါ၊ ဖာသီ၊ (လိက်တွံဂ့်သွေံဆိုကောတ်၊ လ္ဆုအသွံကျာ်မုဒ္ဓေါဖာသီ၊ လွှာ်ဖာဒိုဟ်ဗွံက်သ္ဒဝ်ကျာ)

www.monlibrary.com

၁၀၆။ လိက်တွံကျာ်အသုက်၊ ဖာသီ(လိက်တွံဂှ်မန္ဒံပွဲကုံကုန်သီ၊ ကွာင်ဘာဒကွိဏာရီ၊ ချုင်အသုက်၊ ခရိုင်ဖာသီ)

၁၀၇။ လိက်ခွိင်သွိင်ဗရင်နံင်၊ နူကုံကျာ်ယှိုသီခုင်၊ ချုင်ဗကာံ၊ (ခွိင်ဂှ်သွေံဆုံကေတ်၊ ပွဲကုံကျာ်ယှိုသီခုင်၊ ချုင်ဗကာံ)

၁၀၈။ လိက်ခွိင်ကျာ်စေတီမုဟ်တ၊ ချုင်ဗဂေါ၊ မကလေင်ဂွံနင်နူကုံရး၊ အိန္ဒိယ၊ ချုင်ကာလကာတ္တာ၊ (လွုဟ်မန္ဒံခွံင်ပွဲကုံတိုက်ပ္ဒဝင်၊ ဂွံင်ကျာ်လွုင်)

ဂလာန်တင်ဂုန်

နမောတဿတိ၊ တဲစ်ပင်ယုံ၊ ပ္ဍိုတ်သိသံ၊ ဗုဒ္ဓံဓမ္မံ၊ သံဃံဒေဝါ၊ မိမအွာလျောဝ်ကွာတဲ့။ အဲခိုက်သွေံခွံပြကိုဟ်ရသဝ်ဂွံဂွံမာန်ကွုင်ဏံဂှ်၊ ဟိုတ်နူကုံမိမအွာပို၊ အွာတ္ဒပိုမကုံကွုင်လဝ်ဒဂိုဒွေတ်၊ မဝေတ်ဇွောန်ကွုင်လဝ်ရောင်ဟောင်၊ ညးမခွံပြကိုဟ်ဏံပတော့်စေ့်လဝ်စိုတ်ရ။

အဲသွေံလေပ်ကွိုဟ်ခွင်ကွုင်၊ ဘာသာမန်ဂှ်၊ ဟိုတ်နူမိကုံမပိုညးစာ၊ မဇွောန်ဖျောန်ကွုင်လဝ်အဲ၊ နူကုံအဝဲသွတ်တေံကို။ သွေံလေပ်ကွုင်လိက်ပတ်မန်ဂှ်၊ ဟိုတ်နူကုံအနော်ကျာ်ပို၊ အွာတ္ဒမုဟ်ဒုန်၊ ညးမဂွံကွုင်လဝ်တဆိပ်ကြာ၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အဘိဓေမဟာရဋ္ဌဂုရု၊ ဘဒ္ဒန္တကောသလ္လကို။ သွေံလေပ်လိက်ဗွာလိက်အင်္ဂလိက်တံဂှ်၊ ဟိုတ်နူကုံအွာဘာ၊ တန်မူလ၊ တန်အဒေါဝ်၊ တန်သ္ဒုင်၊ အွာဘာတက္ကသိုတံကို။ သွေံလေပ်လိက်တွံပ္ဒန်ဂှ်၊ ဟိုတ်နူကုံဝန်ဇွော်လိက်တွံတြော်၊ နဲလူဖေဝန်ကို။ သွက်သွေံသွိုင်၊ သွေံခွံပြကိုဟ်အဘိဓာန်လိက်တွံဝွံဂှ် ဟိုတ်နူကုံအွာပါမောကွ၊ ပါရဂူလိက်ပျူကုံလိက်မန်တြော်၊ Dr. Charles Otto Blagden, M.A. D. Litt. ကို။ အွာပါရဂူလိက်တွံကုံလိက်မှင်မန်,ဗွာ၊ Dr, Luce. ကို။ အွာမခွံကွုင်လဝ်ပြကိုဟ်အဘိဓာန်လဟိုခေတ်မန်၊ ကုံအဘိဓာန်လိက်တွံမန်၊ သွပ္ပံန္ထသက္ကရာတ်ခရေတ်သွပွိုင်တြာ့ကွံသွံ၊ စုံကုံပွိုင်လွိုတြာ့ကွံသွံသွံအိုတ်၊ ပါမောကွမန်-ခမာ၊ ညးမဂွံတဆိပ်ကြာ၊ M.A. H.L. Shorto. ကို။ ဟိုတ်နူကုံတ္ဒပညာအွာ၊ အွာတ္ဒ၊ အွာပါမောကွတံဂှ်ရ၊ အဲမသွေံသွသွိုင်နိသဲကုံလိက်ပြကိုဟ်ညးတံဂှ်ဟောင်၊ ခွံပ္ဍိတ်ကွုင်မာန်အဘိဓာန်လိက်တွံ၊ သွပ္ပံန္ထကုံသက္ကရာတ်ခရေတ်သွတြာ့ကွံပွိုင်သွံကုံလွိုတြာ့ကွံပွိုင်သွံအိုတ်ဝွံဟောင်ရ။

ဟိုတ်မဒှ်သဉ်ဂှ်ရ၊ ပွဲကုံပြကိုဟ်အဘိဓာန်လိက်တွံဝွံ၊ ညးမခွံပြကိုဟ်ဏံ၊ နအနေဒဒှ်မရော်ဂုန်ကို၊ မိမ၊ အွာ၊ အွာတ္ဒ၊ အွာပါမောကွတံတဲ့၊ သွက်ကောန်ဂကူပိုညးဂမ့ိုင်တံသွေံယိုက်ဒိုက်ရှေ်သွေ်ရဂ်အာဂုန်ညးတံမာန်အာလွိုန်ကာလ၊ ညဉ်ရဗိုညးမခွံလိက်ပြကိုဟ်ဏံကိုတဲ့၊ တက်ပ္ဍိုစုတ်ဏာကိုဗိုရုပ်ညးတံ၊ ပွဲကုံပြကိုဟ်ဏံရောင်။

တဲပ္ဒန်သွက်ပြကိုဟ်အဘိဓာန်လိက်တွံဏံ၊ သွေံတဲဒှ်စိုပ်အာသိတ်၊ ဗွဲမလေဲသွာကို။ သွေံစိုပ်အာတဲ၊ ညးမကတ်လူတ်လိက်ပတ်မန်၊ သိုညးဖွိုတ်ဂှ်လေဝ်ကို။ ညးမခွံပြကိုဟ်ဏံ၊ တင်ဏာဂုန်ကိုညးမရီဗင်ကွုင်လဝ်တံ၊ မဇွော်ကိုဖြဟတ်ရ။ ဩဝ်ကိုဂွံလူတ်ကေတ်၊ လိက်တွံမန်တြော်ပို၊ ဗွဲမလေဲသွာအိုတ်ညိဂှ်ဟောင်၊ ညးမခွံပြကိုဟ်ဏံ၊ အာတ်မိက်ဏာ၊ ရာဒနာမိက်ဏာကို၊ သိုအလုံဂကူပိုဖွိုတ်ရ။

နကိုအဲပရဲ၊ ဗွဲမရှေ်သွေ်ရဂ်၊

နဲထောန်ဝို့၊ ညးမခွံပြကိုဟ်၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဂလာန်ဗွန်

ယွံ...ကောန်ဂကူဂမ္ဒိုင်တဲအ၊

ပြကိုဟ်အဘိဓာန်လိက်တွံမန်၊ မသွန္နကိုသက္ကရာတ်ခရေတ်၊ ပွိုင်တြေကွဲသွံသွ၊ စုံကို စိုပ်ပွိုင်လွိုတြေကွဲသွံအိုတ်၊ မသွေံဆိုဂဗကေတ်လဝ်လိက်တွံမန်၊ ခရာအခိင်မလောန်ကွင်လွိုသွံတဲဂ်၊ မန္ဒံဒွံင်ပွဲပြကိုဟ်အဘိဓာန်ဏံသိုဖြိုတ်ရ။ သွက်ကောန်ဂကူတဲအလုံမွဲလိုက်ပိုဏံ၊ သွေံကြိုဟ်ကေတ်ပရောပရာ၊ လိက်တွံဂကူပိုမတ္တိုန်ကွင်လဝ်ဝင်၊ နကိုလိက်တွံပို၊ ပွဲဂွေင်ပွိုင်သွံလွိုဏံဂ်၊ ရန်တွံတွဲ၊ ညးမခွံလိက်ဏံ၊ မခွံလဝ်ပြကိုဟ်အဘိဓာန်ဝွဲရအ်။

ပွဲကိုအဘိဓာန်ဝွဲ၊ အစီအဇန်မပြေင်လဝ်ပိုတ်တွံတဲဂ်၊ မအာနအလိုက်ဝေါဟာ၊ လိက်ဂတိုဇွော်မန်တဲ့၊ မသွတ္တံနူကိုသွိ(၁၂)အကွဝ်၊ စုံကိုဗျန်(၃၅)အကွဝ်အိုတ်ရ။ ပွဲကိုပိုတ်တွံမွဲမွဲမွှး၊ (၁) ဝေါဟာလိက်တွံမန်၊ မရပ်စပ်စကာကွင်လဝ်။ (၂) လိက်တွံမန်ဂ််မချဲစွေံလဝ်နကို ဘာသာမန်လွုဟ်။ (၃) ဗိုတ္ဒပညာချုင်သ္ဘာင်တဲ၊ မချဲစွေံလဝ်ဝေါဟာလိက်တွံမန်ပို၊ နကို အကွဝ်ရော်။ (၄) ဗိုရမျာင်ဝေါဟာလိက်တွံမန်ဂ််၊ တိတ်လဝ်နကိုအကွဝ်သကေံတရော်၊ (၅) အဂ်ံဂလာန်လဟိုး၊ မပါ်လဝ်ကိုနနဲစေဝ်သွောဝ်သဒ္ဒာ။ (၆) အဓိပါပိုတ်တွံဂ််ဗတ်အဂံလိက်။ (၇) အဓိပါပိုတ်တွံဂ််၊ ဗတ်မန်။ (၈) အဓိပါပိုတ်တွံဂ််သိုကိုဗတ်ဗွာဟေဝ်၊ ပွဲက်ပွိတ်ကိုလဝ်ရ။ ဟိုတ်ဒ်သာ်ဂ််ရ၊ နပြကိုဟ်အဘိဓာန်ဝွဲ၊ ကောန်ဂကူမတန်တ်ဒွံင်၊ အလုံမွဲဥးတိတံသိုညးဖြိုတ်၊ မကတ်လူတ်ကေတ်လိက်တွံမန်မာန်၊ ဗွဲမလေဲသွာသိုညးဖြိုတ်ရောင်။

ဇွော်ကောန်ကတ်လူတ်ဝေါဟာလိက်တွံ၊ မန္ဒံပွဲကိုပြကိုဟ်အဘိဓာန်လိက်တွံဝွဲ၊ သွက်သွေံပွိတ်ရမျာင်ပိုတ်တွံဝေါဟာလိက်တွံတဲ၊ ဗွဲမလေဲသွာမာန်။ ညးမခွံပြကိုဟ်ဏံ၊ မထပ်ပွိုဗေငိစုတ်လဝ်ကို၊ သိုလိက်ဂတိုဇွော်မန်၊ ဗိုသွေံပွိတ်ရမျာင်မန်မာန်မကြေပ်အိုတ်ဂ််ရ။ ကောန်ကတ်လိက်တွံတဲ၊ ဗွဲမလေဲသွာဟေဝ်၊ မကတ်လူတ်တလိက်တွံမန်မာန်အိုတ်ရောင်၊ ညးမခွံလိက်ဏံပတော့်ဇွော်လဝ်စိုတ်ရ။

ဗွဲမအဲပရဲ

ဇောန်ဂွိ

နဲဒေထောန်ဝိုး။

ညးမခွံပြကိုဟ်။ ရးသေံ။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဥယျောဇဉ်

ဤကမ္ဘာလောကကြီးပေါ်တွင်၊ မိုတင်းနေထိုင်ကြသော၊ အမျိုးသားအပေါင်း တို့ခင်ဗျား။ အပေါင်းအသင်းယောင်းရင်းတို့၊ ရှေးအစဉ်အဆက်ကဆင်းသက်လာခဲ့သော မွန်အမျိုးသားတို့၏၊ စာပေအခြေခံကို၊ စေ့စေ့ပွတ်ပွတ်၊ သေသေချာချာ၊ ပြန်လှန်ပြီးလေ့လာနိုင်ကြစေရန်၊ ဤကျမ်းပြုသူက၊ မိမိ၏တစ်ဦးတည်းအစီအစဉ်ဖြင့်၊ အပါတ်တကုတ်ကြိုးစားအားထုတ်ကာ၊ စက်တင်ရိုက်ထုတ်ဖြန့်ဝေလိုက်သော၊ ဤခရေတ်သက္ကရာဇ်အနှစ်၊ (၆)ရာစုအစမှ၊ (၁၆)ရာစုအဆုံးအထိအပိုင်းအခြားကာလ၊ အနှစ်တစ်ထောင်အတွင်းက၊ မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သော အဘိဓာန်ကျမ်းစာအုပ်တစ်အုပ်ကို၊ အများပြည်သူတို့၏ခွဲရမှောက်သို့၊ ယွန္တရောက်ရှိလာပြီဖြစ်ပါသည်။

ဤအဘိဓာန်စာအုပ်တွင်၊ မွန်ရှေးဟောင်းကျောက်စာများကို၊ အထူးဆည်းပူးလေ့လာနေကြသော၊ နိုင်ငံရပ်ခြားကျောက်စာပညာရှင်များ၊ ဦးစွာပထမရှာဖွေတွေ့ရှိလာခဲ့သော မထမဦးဆုံးရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာမှာ၊ ယွန္တထိုင်းနိုင်ငံ၊ ဘန်ကောက်မြို့တော်၊ အနောက်ဘက်မိုင်(၄၀)အကွာတွင်ရှိသော၊ ပရပထွမ်၌ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာအပိုင်းအစ၊ နှစ်စကို၊ လွန်ခဲ့သောနှစ်အနည်းငယ်က၊ တွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ ကျောက်စာအပိုင်းအစတို့သည်၊ ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာကြာညောင်းခဲ့သော၊ အချိန်ကာလကရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာများ၊ ဖြစ်ခဲ့ကြသည်ဟု၊ ကျောက်စာပညာပါရဂူကြီး၊ ဂျီဆေးဒီ၊ ဆိုသူပြင်သစ်လူမျိုးက၊ ပြောဆိုခဲ့ပြီး၊ ထို ကျောက်စာကိုဘာသာပြန်ဆိုထားခဲ့သည်။ ထိုကျောက်စာများသည်၊ ကမ္ဘောဇနိုင်ငံ(ခမာ)၌ တွေ့ရှိခဲ့သော၊ ရှေးဟောင်းကျောက်စာများနှင့်တူညီနေပြီး၊ ခရေတ်သက္ကရာဇ်(၆)ရာစုအစပိုင်းတွင်၊ ရေးထိုးခဲ့သောကျောက်စာများဖြစ်ကြောင်း၊ ဘာသန္တရနည်းနာဖြင့်၊ လေ့လာဆန်းစစ်ချက်အရ၊ တိကျစွာသူမိန့်ကြားပြောဆိုခဲ့သည်။

အို...ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာများကိုလေ့လာနေကြသော၊ အသိပညာရှင်အပေါင်းတို့ခင်ဗျား။ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာများကိုမလေ့လာမီ၊ ရှေးဦးစွာမွန်စာပေဖြစ်ပေါ်တိုးတက်လာခဲ့သော၊ မွန်စာပေ၏အခြေခံသမိုင်းကို၊ လေ့လာထားသင့်သည်။ ထိုသို့ဖြစ်ပါသောကြောင့်၊ ကျမ်းပြုစုသူသည်၊ မည်သို့မည်ပုံ၊ မွန်အက္ခရာသမိုင်းပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်ကို၊ အနည်းငယ်ရှင်းလင်းရေးသားဖော်ပြပေးလိုပါသည်။ စာရေးသူမှာမွန်စာပေကို၊ ဘိုးဘိုးဘုရား၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု၊ ဘွဲ့ရ၊ ဘဒ္ဒန္တကောသလ္လ၊ မုဒွန်းဆရာတော်ဘုရား ထံပါးတွင်၊ ပညာရင်နှီ့သောက်စို့နေခဲ့စဉ်အခါက၊ ဘိုးဘိုးဘုရားအား၊ မွန်စာပေပေါ်ပေါက်လာပုံ၊ သမိုင်းအကြောင်းကို၊ လျှောက်ထားမေးမြန်းခဲ့ဘူးပါသည်။

ထိုစဉ်အခါက၊ ဆရာတော်၏ပြန်လည်မိန့်ကြားဖြေဆိုခဲ့သောမွန်စာပေပေါ်ပေါက်လာပုံသမိုင်းကြောင်းအကျဉ်းချုပ်ကို၊ ယနေ့ထက်တိုင်၊ ကျမ်းပြုသူ၏စိတ်အာရုံထဲမှ၊ မပျောက်ပျက်သွားခဲ့သေးပါ။ ဆရာတော်ဘုရားကြီးမြွက်ကြားဖြေဆိုခဲ့သော၊ အဖြေမှာအထွေအထူးမဟုတ်ပါ။ ခရေတ်သက္ကရာဇ်(၁၉၉၀)ခုနှစ်က၊ ဆရာတော်ဘုရားမပျံလွန်တော်မူခင်။ ရန်ကုန်မြို့ပေါ်ရှိကျောင်းတော်ကြီးတစ်ကျောင်းဖြစ်သော၊ စင်ကာပူကျောင်းတော်ကြီး၌၊ ဗမာနိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ၊ သံဃာတော်များ၊ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးပွဲအစည်းအဝေး၊ အခမ်းအနားကြီးကို၊ ထိုကျောင်းတော်၌၊ ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထိုစဉ်အခါက၊ ဤအစည်းအဝေးပွဲကြီး၌၊ ဘိုးဘိုးဘုန်းဘုန်းက၊ သာသနာရေးရာကိစ္စအတွက်၊ မေးမြန်းဆွေးနွေးခွင့်ရရှိခဲ့သဖြင့်၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ပိဋကတ်သုံးပုံ၊ စတင်ပြီးပေါ်ပေါက်ခဲ့ပုံအကြောင်းကို၊ တင်ပြဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ ထိုအခါ၊

www.monlibrary.com

ဆရာတော်ဘုရားကြီးက၊ အစည်းအဝေးပွဲသွင်သို့၊ တက်ရောက်ကြရောက်လာခဲ့ကြသော၊ သံဃာတော်အပေါင်းတို့အား၊ ဤသို့စတင်လျှောက်ထားမေးမြန်းတော်မူ၏။

အို...အရှင်သူမြတ်ရဟန်းသံဃာတော်အပေါင်းတို့ခင်ဗျား။ ယနေ့မျက်မှောက်ကျွန်ုပ်တို့တွေ့မြင်လေ့လာနေခဲ့ကြသော၊ ဤပိဋကတ်သုံးပုံကို၊ မည်သည့်နိုင်ငံ၊ မည်သည့်ဒေသက ကျွန်ုပ်တို့ရရှိခဲ့ကြသနည်း။ ထိုအခါအစည်းအဝေးပွဲသို့တက်ရောက်လာခဲ့ကြသော၊ သံဃာတော်များအားလုံး၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း(သီရိလင်္ကာနိုင်ငံ)မှရရှိတော်မူခဲ့ကြောင်း၊ ညီညီညာညာပင် ထွက်ဆိုကြသည်။ (ဤသည်ကားဆရာတော်၏ပထမမေးခွန်း)။ ပြီးနောက်ဆရာတော်ဘုရားကြီးကသံဃာတော်တို့အား၊ ထပ်မံ၍ထိုပိဋကတ်သုံးပုံကို၊ မည်သည့်ဘာသာမှကူးပြောင်းရေးသားယူခဲ့သနည်းဟု၊ မေးမြန်းခဲ့ပြန်ရာ၊ ကြွရောက်လာကြသောရဟန်းသံဃာတော်များအားလုံး၊ တညီတညွတ်တည်း၊ မဂဓဘာသာ(တမီလ်ဘာသာ)မှ၊ ကူးယူခဲ့ကြောင်းဖြေဆိုခဲ့ကြပြန်ပါသည်။ (ဤသည်ကားဆရာတော်၏ဒုတိယမေးခွန်း)။ တဖန်ပြန်ပြီး၊ ဆရာတော်ဘုရားကြီးက၊ ကြွရောက်လာကြသောရဟန်းသံဃာတော်များကို၊ အမေးရှိပြန်သည်။ ပိဋကတ်သုံးပုံကို၊ မည်သူကကြိုးပမ်းပြီးကူးရေးယူခဲ့သနည်း။ ထိုအခါအားလုံးသောသံဃာတော်များက၊ ပိဋကတ်သုံးပုံကို၊ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသ၊ မွန်မဟာထေရ်မြတ်က၊ ကူးယူလာခဲ့ကြောင်းအညီအညာ၊ ထွက်ဆိုကြပြန်သည်။ (ဤသည်ကားဆရာတော်၏တတိယမေးခွန်း)။ နောက်တဖန်၊ ဆရာတော်ဘုရားက၊ ပိဋကတ်သုံးပုံကို၊ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသမတေရ်မြတ်က၊ မဂဓဘာသာမှ၊ မည်သည့်ဘာသာအက္ခရာနှင့်ကူးရေးယူခဲ့သနည်းဟု၊ ထပ်မံအမေးတော်ရှိပြန်ရာ၊ ရှိသမျှသံဃာတော်အားလုံးမွန်ဘာသာအက္ခရာဖြင့်၊ ကူးယူလာခဲ့ကြောင်းကို၊ လက်ခံခဲ့ကြသည်။ (ဤသည်ကားဆရာတော်၏စတုတ္ထမေးခွန်း)။ ဆက်လက်ပြီးဆရာတော်ဘုရားက၊ သံဃာတော်များအားအမေးတော်ရှိပြန်သည်။ မဂဓဘာသာမှပိဋကတ်သုံးပုံကို၊ မွန်အက္ခရာဖြင့်ကူးယူခဲ့ပြီးနောက်၊ အရှင်မဟာဗုဒ္ဓဃောသမထေရ်မြတ်ကြီးက,မူရင်းကူးပိဋကတ်တော်များကို၊ မည်သည့်အရပ်၊ မည်သည့်ဒေသသို့ယူဆောင်ပို့ဆောင်ခဲ့သနည်း။ ထိုအခါရဟန်းတော်များက၊ မူရင်းကူးပိဋကတ်တော်များကို၊ ပထမအဦးဆုံး၊ ယူဆောင်လာခဲ့သော၊ နိုင်ငံဒေသမှာ၊ သုဝဏ္ဏဘူမိ၊ သထုံပြည်ဖြစ်ကြောင်း၊ တပြိုင်တည်း၊ တသံတည်းထွက်ဆိုထောက်ခံကြသည်။ (ဤသည်ကားဆရာတော်၏ပဉ္စမမေးခွန်းတည်း)။

ထိုအချိန်မှစ၍၊ ကျွန်ုပ်တို့မွန်ဘာသာစာပေသည်၊ မဂဓဘာသာကိုအခြေခံကာ၊ မွန်စာပေကိုတည်ထွင်ပြီး၊ ကျွန်ုပ်တို့မွန်စာပေကို၊ ရေးသားနေကြ၊ သင်ယူနေကြရသည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤသို့ဘိုးဘိုးဆရာတော်ဘုရားကြီးက၊ မွန်စာပေ၊ မွန်အက္ခရာ၊ တည်ထွင်ဖန်တည်းခဲ့ပုံသမိုင်းအကျဉ်းကို၊ အတိုချုပ်ရှင်းလင်းမိန့်ကြားတော်မူခဲ့သည်။

ဤအဘိဓာန်စာအုပ်တွင်၊ တွေ့ရှိရသောမွန်ကျောက်စာများကို၊ နိုင်ငံခြားကျောက်စာပညာရှင်များကသာ၊ ရှာဦးစွာလေ့လာခဲ့ကြသည်။ မွန်ရှေးဟောင်းကျောက်စာများကိုအများအားဖြင့်၊ ကျွန်ုပ်တို့နိုင်ငံ၊ ယိုးဒယားနိုင်ငံ၊ လောနိုင်ငံနှင့်ကမ္ဘောဒီးယားနိုင်ငံတို့တွင်၊ သာမကမွန်တို့နှင့်နီးနွယ်သောနီးစပ်သော၊ အသုံးအနှုန်းတို့သည်၊ ဗီယက်နာမ်နိုင်ငံ၊ မလေးရှားနိုင်ငံ၊ စင်ကာပူနိုင်ငံနှင့်အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတို့တွင်လည်းတွေ့ရှိခဲ့ရသည်။

ယွဲ့ယိုးဒယားနိုင်ငံ၊ ပရပထွမ်မြို့တွင်၊ ကျွန်ုပ်တို့တွေ့ရှိခဲ့သောကျောက်စာအပိုင်းအစတို့သည်၊ ခရေတ်သက္ကရာဇ်(၆)ရာစုနှစ်က၊ ရေးထိုးခဲ့သောမွန်ကျောက်စာအပိုင်းအစများဖြစ်ကြ၍၊ နှစ်ပေါင်းများစွာကြာညောင်းခဲ့သော၊ ကျောက်စာများဖြစ်ကြသည်ဟု၊ ရှေးဟောင်းကျောက်စာပါရဂူ၊ ပညာရှင်ကြီးဂျီဆေးဒီ၊ ပြင်သစ်ပညာရှင်ကြီးက၊ မိန့်ဆိုပြောကြားခဲ့ပြီး၊

www.monlibrary.com

ထိုကျောက်စာတို့ကိုဘာသာပြန်ရေးသားဖော်ပြခဲ့သည်။ ထိုကျောက်စာတို့မှာ၊ ယွဲကမွောဇ ခမင်နိုင်ငံတော်တွင်၊ တွေ့ရှိခဲ့ရသောရှေးဟောင်းကျောက်စာများနှင့်၊ တူညီနေသောကြောင့် ခရေတ်သက္ကရာဇ်(၆)ရာစုနှစ်အစ၊ (၁၇)ရာစုနှစ်အကုန်တွင်၊ ရေးထိုးခဲ့ကြောင်းဘာသန္တရရှု ထောင့်အမြင်ဖြင့်သုံးသပ်ပါက၊ ထိုကျောက်စာများသည်၊ မွန်ကျောက်စာများသာဖြစ်ကြောင်း၊ တိတိကျကျပင်၊ သူထုတ်ဖော်မိန့်ကြားပြောဆိုခဲ့သည်။

မွန်ရှေးဟောင်းကျောက်စာများကို၊ အင်္ဂလိတောင်အာရှဒေသနိုင်ငံတို့တွင်၊ မြောက်မြားစွာတွေ့မြင်ကြရပြီး၊ အထူးသဖြင့်၊ မွန်တို့တချိန်ကအုပ်စိုးခဲ့သောဒေသတို့၌၊ သာသနာသက္ကရာဇ် (၂၃၀၀)ပြည့်ခုနှစ်အထိ၊ ဆက်လက်ရှင်သန်ခဲ့ပြီး၊ မွန်ကျောက်စာအရေအတွက် အမြောက်အမြားတွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ များသောအားဖြင့်မွန်ကျောက်စာများကို၊ ဗမာမင်းကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်တွင်၊ အတွေ့ရများသည်။ ကျန်စစ်သားမင်းသည်၊ ဗမာဘုရင်တစ်ပါးဖြစ်ခဲ့ငြားသော်လည်း၊ ထူးခြားသည်မှာ၊ ထိုမင်းလက်ထက်တွင်၊ နိုင်ငံတော်ရေးရာမှတ်တမ်မှတ်ရာများကိုငှင်း၊ သာသနာရေးရာကိစ္စရပ်များတွင်ငှင်း၊ မှတ်တမ်းမှတ်ရာများကိုအများပြည်သူတို့သိရှိရန်၊ ကျောက်ထက်အက္ခရာတင်၊ အမိန့်တော်ပြန်ရာ၌၊ ဗမာဘာသာစာပေကိုအသုံးမပြုဘဲ၊ မွန်ဘာသာစာပေဖြင့်သာ၊ မှတ်တမ်းတင်ရေးထိုးထားခဲ့သည်ကို၊ တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။ ထိုသို့ဖြစ်ခဲ့ရခြင်းအကြောင်းရင်းကို၊ ဆန်းစစ်ကြည့်ရှုပါက၊ အကြောင်းရင်းကအခြားမဟုတ်၊ ထိုမင်းလက်ထက်တွင်၊ ဗမာစာပေမထွန်းကားသေးသောကြောင့်၊ ဖြစ်ကြောင်းသိရှိရသည်။ တနည်းအားဖြင့်ထိုစဉ်က၊ ဗမာစာပေကိုမတည်ထွင်ရသေးသောကြောင့်ဖြစ်သည်ဟု၊ အခိုင်အမာပြောဆိုနိုင်ပါသည်။

ရှေးဟောင်းကျောက်စာများအပြင်၊ ရှေးဟောင်းအုတ်ခွက်ဘုရားကျောက်စာ၊ ရှေးဟောင်းပုရပိုဒ်ကျောက်စာ၊ စေတီများတွင်ချိတ်ဆွဲထားသော၊ ရှေးဟောင်းခေါင်းလောင်းစာများကိုလည်း၊ ကျွန်ုပ်တို့များစွာတွေ့ရှိနိုင်သေးသည်။ ရှေးဟောင်းကျောက်စာ၊ ရှေးဟောင်းပုရပိုဒ်စာနှင့်ရှေးဟောင်းခေါင်းလောင်းစာများစာရင်းကို၊ စာသင်သားတို့အလွယ်တကူ၊ လေ့လာနိုင်ရန်အတွက်၊ အောက်တွင်ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးထားပါသည်။ (ရှေးဟောင်းကျောက်စာ၊ ရှေးဟောင်းအုတ်ခွက်ဘုရားစာ၊ ရှေးဟောင်းခေါင်းလောင်းစာများ၊ ဤကျမ်းထဲတွင်ဖော်ပြထားခဲ့သောစာရင်းတို့သည်၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ၊ နိုင်ချစ်သိန်းက၊ ပြုစု,စုဆောင်းထားသော၊ မွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ်ကျမ်းစာအုပ်မှ၊ ထုတ်နှုတ်ယူထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။)

မွန်ကျောက်စာ၊ ပုရပိုဒ်စာနှင့်ခေါင်းလောင်းစာများစာရင်း

၁။ တြာပ်ကျောက်စာ၊ (သထုံမြို့၊ ရွှေစာရံဘုရားတွင်ရှိသည်)။

၂။ ပဏ္ဍိတ်ကျောက်စာ၊ (သထုံမြို့၊ ရွှေစာရံဘုရားတွင်ရှိသည်)။

၃။ သထုံကလျာဏီကျောက်စာ၊ (သထုံမြို့၊ ရွှေစာရံဘုရားတွင်ရှိသည်)။

၄။ ကော့ဂွမ်းနှင့်သထုံရှိ၊ ငှင်းမိတ္တူကျောက်စာ၊ (ဘားအံဒေသနှင့် သထုံမြို့၊ ရွှေစာရံဘုရားတွင်ရှိသည်)။

၅။ ကျွန်းတော်ကျွန်းဘုရားပျက်မှအုတ်ပြားစာ၊ (မကွေးခရိုင်၊ မိကျောင်းရဲနယ်၊ ကျွန်းတော်ကျွန်းရှိ၊ ဘုရားပျက်မှတွေ့သည်)။

၆။ ပုဂံဖက်လိပ်ဘုရားမှကျောက်စာ၊ (ပုဂံမြို့သီရိပစ္စယာရှာရှိ၊ ဖက်လိပ်ဘုရား၌တွေ့ရသည်)။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

၇။ ပုဂံကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ),(ဂ),(ဃ),(င),(စ),(ဆ),(ဇ)၊ အမှတ်စဉ်(၁၄)အထိ။ (ပုဂံ၊ ရွှေစည်းခုံဘုရား၊ သရပါတံခါးအနှေ့တွင်ရှိသည်)။

၁၅။ ပုဂံကျန်စစ်သားမင်းအတ္ထုပ္ပတ္တိကျောက်စာအပိုင်းအကျိုး၊ (၁၆)င၊ (၁၇)င၊ (၁၈)င၊ (၁၉)င၊ (၂၀)င။ (၂၁)င။ (ပုဂံပြတိုက်၊ သရပါတံခါးနှေ့တွင်ရှိသည်)။

၂၂။ ပုဂံကျန်စစ်သားမင်းနန်းတည်ကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ),(ဂ),(ဃ),(င),(စ),(ဆ),(ဇ),(ဈ),(ည),(ဋ),(ဌ),(ဍ),(ဎ),(တ),(ထ),(ဒ)၊ အမှတ်စဉ်(၃၉)အထိ။ (ပုဂံပြတိုက်၊ သရပါတံခါးနှေ့တွင်ရှိသည်)။

၄၀။ ပုဂံမြကန်ကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ),(ဂ),(ဃ)၊ အမှတ်စဉ်(၄၃)အထိ။ (တူးရွင်းတောင်ခြေမှတွေ့ရှိခဲ့ပြီး၊ ယခုပုဂံပြတိုက်၌ရှိသည်)။

၄၄။ ပုဂံအလံပုဂံကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ),(ဂ),(ဃ)၊ အမှတ်စဉ်(၄၇)အထိ။ (ပုဂံပြတိုက်ရှိ၊ ပုဂံမြို့၊ အလံပုဂံကန်အနှေ့ဘက်၊ ၂၊ ဖာလုံအကွာမှတွေ့ရှိခဲ့သည်)။

၄၈။ ပြည်မြို့ရွှေဆံတော်ကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ),(ဂ),(ဃ)၊ အမှတ်စဉ်(၅၁)အထိ၊ (ပြည်မြို့ရွှေဆံတော်ဘုရားတွင်ရှိသည်)။

၅၂။ သထုံ၊ ကျိုက်တဲကျောက်စာ၊ (သထုံမြို့နယ်၊ တောင်စွန်းရွာအနီး၊ ဖလူးရွာကျိုက်တဲဘုရားတွင်တွေ့ရှိရသည်)။

၅၃။ သထုံ၊ ကျိုက်တလန်းကျောက်စာ၊ (သထုံမြို့နယ်၊ တောင်စွန်းရွာအနီး၊ အရက်သည်မရွာ၊ မြသိန်းတန်ဘုရားတွင်တွေ့ရှိရသည်)။

၅၄။ သထုံ၊ ညောင်ဝိုင်းကျောက်စာ၊ (သထုံမြို့၊ ညောင်ဝိုင်းရပ်၊ ဒေါ်ရွှေမိခြံဝင်း၊ အနှေ့တောင်ထောင့်၌တွေ့ရှိခဲ့သည်)။

၅၅။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ (ပုဂံပြတိုက်)၊ (ပုဂံမြို့၊ မြင်းကပါရွာ၊ မြစေတီဘုရားတွင်၊ တွေ့ရှိရသည်)။

၅၆။ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ (မြစေတီရင်ပြင်)၊ (ပုဂံမြို့၊ မြင်းကပါရွာ၊ မြစေတီဘုရား၌ရှိသည်)။

၅၇။ ကျန်စစ်သားကျောက်စာကြီးမှအောက်ပိုင်းစာလေးကြောင်း၊ (ပုဂံမြို့၊ ရွှေစည်းခုံဘုရား၊ အနှေ့စောင်းတန်းတွင်ရှိသည်)။

၅၈။ ကျောက်ဆည်ကျောက်စာ၊ (ကျောက်ဆည်မြို့၊ ရွှေသာလျောင်းတောင်၊ မြောက်ဘက်၊ တောရကျောင်းသိမ်အနီးတွင်ရှိသည်)။

၅၉။ ပုဂံငပင်သာကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ)၊ အမှတ်စဉ်(၆၀)အထိ။ (ပုဂံပြတိုက်၌ရှိသောကျောက်စာ၊ ပုဂံမြို့၊ မဟာဗောဓိဘုရားတွင်တွေ့ရှိခဲ့သည်)။

၆၁။ ကျိုက်လတ်မြို့၊ ထလုဘုရားကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ)။ အမှတ်စဉ်(၆၂)အထိ၊ (ကျိုက်လတ်မြို့နယ်၊ ထလုရွာရှိ၊ ထလုဘုရား၌တွေ့ရှိရသည်)။

၆၃။ ကျိုက်မရောကျောက်စာကြီး၊ (ကျိုက်မရောမြို့ရှိ၊ ဝတ်ကျောင်းကြီး၌တွေ့ရှိရသည်)။

၆၄။ ကျိုက်မရောကျောက်စာငယ်၊ (ကျိုက်မရောမြို့ရှိ၊ ဝတ်ကျောင်းကြီး၌တွေ့ရှိရသည်)။

၆၅။ ပဲခူး၊ ရသေ့မြို့ကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့၊ ကျောက်တိုင်ကန်ရွာအနောက်၊ ရသေ့မြို့၌ရှိ၏)။

၆၆။ ပဲခူး၊ ဘုရားခုနှစ်ဆူကျောက်စာငယ်၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ)၊ အမှတ်စဉ်(၆၇)အထိ။ (ပဲခူးမြို့၊ အင်ဂျင်နီယာ၊ ဦးကျန်ထံမှရရှိပြီး၊ ယခုရှေးဟောင်းသုတေသန၊ ဌာနခွဲတွင်ရှိသည်)။

www.monlibrary.com

၆၈။ ပဲခူး၊ ဘုရားခုနှစ်ဆူကျောက်စာကြီး၊ (ပဲခူးမြို့၊ ကျောက်တိုင်ကန်ရွာ၊ ဘုရားခုနှစ်ဆူ အနီးတွင်တွေ့ရှိရသည်)။

၆၉။ ပဲခူး၊ ကျိုက်ပွန်ဘုရားကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့၊ ကျိုက်ပွန်ဘုရား၊ အဓ္ဍရတောင်ထောင့်၌စိုက်ထူထားသည်)။

၇၀။ ပဲခူး၊ အဇပါလစေတီကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ)၊ အမှတ်စဉ်(၇၁)အထိ။ (ပဲခူးမြို့၊ ရွှေဂူကြီးဘုရားအဓ္ဍရမြောက်၊ အဇပါလစေတီတွင်စိုက်ထူထားသည်)။

၇၂။ ပဲခူး၊ သုပ္ပတိဋ္ဌကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့၊ ရွှေဂူကြီးဘုရားအနီး၊ ကျောက်ဖျာကျောင်း၊ ကျောက်စာရုံ၌ရှိသည်)

၇၃။ ပဲခူး၊ ဒိဝါဝိဟာရစေတီကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့၊ ရွှေဂူကြီးဘုရားအနီး၊ ကျောက်ဖျာကျောင်း၊ ကျောက်စာရုံတွင်စိုက်ထူထားသည်)

၇၄။ ပဲခူး၊ ဘူမိစက်မနစေတီကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့၊ ဘူမိစဂ်မနစေတီမှရရှိပြီး၊ ရွှေဂူကြီးဘုရားအနီး၊ ကျောက်ဖျာကျောင်း၊ ကျောက်စာရုံ၌ရှိသည်)

၇၅။ ပဲခူး၊ နဟာနစေတီကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့၊ နဟာနစေတီမှရရှိပြီး၊ ယခုရွှေဂူကြီးဘုရားအနီး၊ ကျောက်ဖျာကျောင်း၊ ကျောက်စာရုံ၌ရှိသည်)

၇၆။ ပဲခူး၊ မုစလိန္ဒာကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့၊ မုစလိန္ဒာအိုင်၏၊ အဓ္ဍရတောင်ထောင့်တွင်ရှိသည်)။

၇၇။ ပဲခူး၊ ဥပကသမာဂမစေတီကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့၊ ရွှေဂူကြီးဘုရားအနီး၊ ဥပကသမာဂမစေတီ၌၊ စိုက်ထူထားသည်)။

၇၈။ ရွှေတိဂုံကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ)၊ (ရန်ကုန်မြို့၊ ရွှေတိဂုံဘုရား၏အဓ္ဍရာဘက်စောင်းတန်းတွင်၊ စိုက်ထူထားသည်)။ အမှတ်စဉ်(၇၉)အထိ။

၈၀။ ပဲခူး၊ သင်္ကန်းတန်းကျောက်စာတိုင်များအနက်၊ ဒုတိယကျောက်စာတိုင်၊ (ပဲခူးမြို့၊ ရွှေဂူကြီးဘုရားအဓ္ဍရ၊ ကျောက်စာရုံအရှေ့ဘက်အနီး၌၊ စတင်တွေ့ရှိပြီး၊ ယခုပဲခူးမြို့၊ ရွှေဂူကြီးဘုရားအနီး၊ ကျောက်ဖျာကျောင်း၊ ကျောက်စာရုံ၌ရှိသည်)။

၈၁။ ပဲခူး၊ ပဋိဟာရိယစေတီကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ)၊ (ပဲခူးမြို့၊ ရွှေဂူကြီးဘုရား၊ ကျောက်ဖျာကျောင်းအရှေ့၊ ပါဋိဟာရိယစေတီအနောက်ဘက်၌၊ အောက်ပိုင်းအကျိုးကိုစိုက်ထူထားပြီး၊ အထက်ပိုင်းအကျိုးကိုမူ၊ ကျောက်ဖျာကျောင်း၊ ကျောက်စာရုံတွင်သီးခြားစိုက်ထူထားသည်)။ အမှတ်စဉ်(၈၂)အထိ။

၈၃။ ပဲခူး၊ မဟာဗောဓိကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့၊ ရွှေဂူကြီးဘုရား၏ဝင်းအတွင်း၊ အနောက်တောင်ထောင့်၌၊ စိုက်ထူထားသည်)။

၈၄။ ပဲခူး၊ ခေါင်းဆေးကျွန်းကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ)၊ (ပဲခူးမြို့၊ ခေါင်းဆေးကျွန်းဘုရား၊ ကုန်းတော်ပေါ်၌၊ ယခုစိုက်ထူထားသည်)။ အမှတ်စဉ်(၈၅)အထိ။

၈၆။ ပဲခူး၊ ထန်းတောကြီးရွာ၊ ရွှေမုဋ္ဌောဆုတောင်းပြည့်ဘုရားကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ)၊ (ပဲခူးမြို့နယ်၊ ထန်းတောကြီးရွာ၊ ရွှေမုဋ္ဌောဆုတောင်းပြည့်ဘုရား၌၊ စိုက်ထူထားသည်)။ အမှတ်စဉ်(၈၇)အထိ။

၈၈။ ပဲခူး၊ ဘုရားကြီးကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့နယ်၊ ဘုရားကြီးရွာ၊ ဘုရားကြီးဘုရား၌၊ စိုက်ထူထားသည်)။

၈၉။ ပဲခူး၊ ဓမ္မထိုက်ဘုရားကျောက်စာ၊ (ပဲခူးခရိုင်၊ ကဝမြို့နယ်၊ မြင်းမဋ္ဌရွာရှိ၊ ဓမ္မထိုက်ဘုရား၌၊ စိုက်ထူထား၏)။

www.monlibrary.com

၉၀။ ပဲခူး၊ မို့ခိုင်ဘုရားကြီးကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့နယ်၊ မို့ခိုင်ကြီးဘုရား၌ရှိသည်)။

၉၁။ ပဲခူး၊ မို့နက်ဘုရားကျောက်စာ၊ (ပဲခူးခရိုင်၊ ကဝမြို့နယ်၊ ဖူးချောင်းရွာ၊ မိုးနက်ဘုရား၌ရှိသည်)။

၉၂။ သထုံ၊ ကေလာသကျောက်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ)၊ (သထုံမြို့နယ်၊ တောင်စွန်းရွာ၊ ကေလာသဘုရား၌ရှိသည်)။ အမှတ်စဉ်(၉၃)အထိ။

၉၄။ သထုံ၊ သွားတော်သုံးဆယ့်သုံးဆူကျောက်စာ၊ (သထုံမြို့၊ ရွှေစာရံဘုရား၊ အနှေဘက်စောင်းတန်းတောင်ဘက်တွင်ရှိသည်)။

၉၅။ ပဲခူး၊ သွားတော်သုံးဆယ့်သုံးဆူကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့၊ ရွှေမော်ဓောစေတီ၊ ကုန်းတော်ပေါ်တွင်ရှိသည်)။

၉၆။ ပဲခူး၊ ရွှေမော်ဓောကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့၊ ရွှေမော်ဓောဘုရား၊ ကုန်းတော်ပေါ်တွင်ရှိသည်)။

၉၇။ ပဲခူး၊ ဖလေးရွာ၊ ကျိုက်မကော်ဘုရားကျောက်စာ၊ (ပဲခူးမြို့နယ်၊ ဖလေးရွာ၊ ကျိုက်မကော်ဘုရား၌ရှိသည်)။

၉၈။ မုတ္တမ၊ ကျိုက်ဖျင်ကူဘုရားခေါင်းလောင်းစာ၊ (မုတ္တမမြို့မြသိန်းတန်ဘုရား၊ ယင်ပြင်တော်မြောက်ဘက်တွင်ရှိသည်)။

၉၉။ ယိုးဒယားပြည်၊ ဘန်ကောက်မြို့ပြတိုက်မှကြေးပုရပိုဒ်စာ၊ စာမျက်နှာ(က),(ခ)၊ (ယခု ယိုးဒယားပြည်၊ ဘန်ကောက်မြို့အမျိုးသားပြတိုက်တွင်ရှိသည်)။ အမှတ်စဉ်(၉၉ မှ ၁၀၀)အထိ။

၁၀၁။ ပုသိမ်မြို့၊ ရေကြည်ရေနောက်ကျောက်စာ၊ (ပုသိန်မြို့၊ ရေကြည်ရေနောက်ဘုရားတွင်တွေ့ရှိရသည်)။

၁၀၂။ မော်လမြိုင်မြို့၊ ကျိုက်သန်လန်ကုန်းပေါ်ရှိ၊ သိင်္ဂီသူရမွန်ခေါင်းလောင်းစာ၊ (မော်လမြိုင်မြို့ကျိုက်သန်လန်စေတီ၊ ကုန်းတော်ပေါ်၌ရှိသည်)။

၁၀၃။ ပုသိမ်ကန်သုံးဆင့်ကျောက်သေတ္တာမှကျောက်စာ၊ (ပုသိမ်မြို့ကန်သုံးဆင့်၊ ဒေါက်တာစံစီဖိုး၊ ဥယျာဉ်၌တွေ့ရှိရသည်)။

၁၀၄။ ပုသိမ်ကန်သုံးဆင့်၊ ကျောက်စာအပိုင်းအကျိုးများ။ (ပုသိမ်မြို့၊ ကန်သုံးဆင့်၊ ဒေါက်တာစံစီဖိုး၊ ဥယျာဉ်၌တွေ့ရှိရသည်)။

၁၀၅။ ပုသိမ်၊ ရွှေမုဋ္ဌောမှကျောက်စာ၊ (ပုသိမ်မြို့၊ ရွှေမုဋ္ဌောဘုရား၏ယင်ပြင်ပေါ်၊ အနှေမြောက်ဘက်မှတွေ့ရှိရသည်)။

၁၀၆။ ပုသိမ်ခရိုင်၊ အသုတ်မြို့မှကျောက်စာ၊ (ပုသိန်ခရိုင်၊ အသုတ်မြို့၊ ဒကို့ဇာရုံကျောင်းဝင်း၊ သိမ်ကုန်း၌ပင်ရှိသည်)။

၁၀၇။ ပုဂံရွှေစည်းခုံဘုရားမှ၊ ဘုရင့်နောင်ခေါင်းလောင်းစာ၊ (ပုဂံမြို့၊ ရွှေစည်းခုံဘုရား၌ရှိသည်)။

၁၀၈။ အိန္ဒိယပြည်၊ ကာလကတ္တားမြို့မှ၊ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာသော၊ မူလပဲခူးမြို့ရွှေမော်ဓောဘုရားမှခေါင်းလောင်းစာ၊ (ရွှေတိဂုံဘုရားလမ်း၊ သမိုင်းပြတိုက်တွင်ရှိသည်)။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ၊ မိဘ၊ ဆရာများအား၊ လက်စုံမိုး၍၊ ရှိခိုးပူဇော်ပန်ခဲ့တုံ့၏။ ထိုထိုသောကျေးဇူးရှင်ကြီးများကိုပူဇော်ကန်တော့ပြီး၊ အကျွန်ုပ်၏ကျမ်းပြုနိုင်သော၊ ညာဏ်ပညာစွမ်းအားကို၊ ပြည့်စုံကုံလုံအောင်သင်ကြားသွန်သင်ဆုံးမသြဝါဒပေးလာခဲ့ကြသည့်၊ မိဘဆရာ၊ ဆရာတော်များပင်ဖြစ်ကြကြောင်း၊ ကျွန်တော်စွဲစွဲမြဲမြဲယုံကြည်ခဲ့ပါသည်။

မွန်ဘာသာကိုကျွန်တော်ဤကဲ့သို့တတ်သိနားလည်နိုင်ရန်၊ ကျွန်တော်၏မိဘများက၊ ကျွန်တော်၏ငယ်စဉ်တောင်ကျေး၊ ကလေးဘဝကစ၍၊ သင်ကြားပေးလာခဲ့ကြသည်ကိုငှင်း။ ကျွန်တော်၏အမျိုးသားစာပေကို၊ ကျွန်တော်ကျမ်းကျွမ်းကျင်ကျင်၊ တတ်မြောက်လာနိုင်ရန်၊ အဂ္ဂမဟာပဏ္ဍိတ၊ အဘိဓဇမဟာရဋ္ဌဂုရု၊ ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ၊ ဘိုးဘိုးဆရာတော်ဘုရားကြီး၊ ဘဒ္ဒန္တကောသလ္လ၊ မုဒွန်းဆရာတော်ဘုရားကငှင်း။ ဗမာဘာသာ၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၊ မှုအစမူလတန်း၊ အလယ်တန်း၊ အထက်တန်း၊ ဘွဲ့ရရှိသည့်အထိ၊ ကျောင်းများနှင့်၊ တက္ကသိုလ်ကျောင်းများတွင်၊ သင်ကြားသွန်သင်ဆုံးမပေးလာခဲ့ကြသော၊ ဆရာ,ဆရာမများအားငှင်း။ ရှေးဟောင်းကျောက်စာများ၊ မင်စာများကိုတတ်မြောက်အောင်၊ သင်ကြားပြသပေးခဲ့သော ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနမှ၊ ကျောက်စာဝန်ဟောင်း၊ ဆရာကြီးနိုင်လူဖေဝင်း၊ အားငှင်း။ ဤရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာအဘိဓာန်၊ ကျမ်းပြုစုရန်အခြေခံအကြောင်းအရာများကို၊ ဖော်ညွှန်းပေးသော၊ ရှေးဟောင်းပုဏ္ဏ,မွန်စာပါမောက္ခဆရာ၊ Dr. Charles Otto Blagden M.A D.Litt. အားငှင်း။ မွန်မြန်မာကျောက်စာ,မင်စာပါရဂူဘွဲ့ရဆရာ၊ Dr.Luce.အားငှင်း။ ကျမ်းကိုးကျမ်းကားအဖြစ်၊ မွန်စကားပြောအဘိဓာန်နှင့်ခရေတ်သက္ကရာဇ်(၆)ရာစုအစမှ(၁၆)ရာစုအဆုံးအထိ၊ မွန်ရှေးဟောင်းကျောက်စာအဘိဓာန်ကျမ်းတို့ကို၊ ပြုစုထုတ်ဝေခဲ့သော၊ မွန်,ခမာပါမောက္ခဆရာ၊ M.A ဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရ၊ H. L. Shorto, အားငှင်း။ ထိုထိုသောတတ်သိပညာရှင်၊ ဆရာ,ဆရာမများ၊ ဆရာတော်များ၊ ပါမောက္ခဆရာများက၊ ဖေးမကူညီခဲ့မှု,မှီညမ်းပြုခဲ့ရမှုတို့ကြောင့်၊ ဤခရေတ်သက္ကရာဇ်(၆)ရာစုအစမှ၊ (၁၇)ရာစုအဆုံးအထိ၊ မွန်ရှေးဟောင်းကျောက်စာအဘိဓာန်ကို၊ အင်္ဂလိပ်ဘာသာ၊ မွန်ဘာသာနှင့်ဗမာဘာသာတို့ဖြင့်၊ ကျမ်းပြုသူကထုတ်ဝေနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ပါသည်။

သို့ပါသောကြောင့်၊ ဤမွန်ရှေးဟောင်းကျောက်စာအဘိဓာန်ကျမ်းတွင်၊ ကျမ်းပြုသူသည်၊ မိဘ၊ ဆရာ,ဆရာမ၊ ဆရာတော်၊ ပါမောက္ခဆရာတို့အား၊ ဂုန်ကျေးဇူးတော်များကိုပေးဆပ်ရန်အလို့ငှာရည်ရွယ်၍၊ ကျမ်းပြုသူကဲ့သို့၊ ကျွန်ုပ်တို့စာသင်သားများ၊ ထာဝရ၊ အစဉ်အမြဲ၊ ကြည်ညိုလေးစားသွားနိုင်ရန်၊ ရရှိသမျှဆရာ၊ ဆရာတော်များ၏ဓာတ်ပုံတို့ကို၊ ဤကျမ်းစာအုပ်ထဲတွင်၊ ရိုက်နှိပ်ဖော်ပြထည့်သွင်းခဲ့ရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ထို့ပြင်၊ ဤရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာအဘိဓာန်ကို၊ လွယ်ကူချောမွေ့စွာ၊ ထွက်ရှိလာနိုင်ရေးအတွက်ငှင်း။ လေ့လာလိုသူများလက်ဝယ်သို့၊ အလွယ်တကူရောက်ရှိရန်၊ အကူအညီပေးခဲ့ကြသော၊ စေတနာရှင်များအားငှင်း။ ဤကျမ်းကိုပြုစုသူက၊ အထူးကျေးဇူးတင်ရှိလှပါကြောင်းနှင့်၊ ရှေးဘောင်းမွန်ကျောက်စာများကို၊ လွယ်ကူချောမွေ့စွာ၊ လေ့လာလိုက်စားနိုင်ကြပါစေကြောင်း၊ ဆုမွန်ကောင်းတောင်းရင်း၊ ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသားအားလုံးကို၊ အထူးကျေးဇူးတင်အပ်ပါသည်။

ရိုသေလေးစားစွာဖြင့်
နိုင်ထွန်းဝေ၊ ကျမ်းပြုသူ။

www.monlibrary.com

အမှာစာ

အို...

အမျိုးသားအပေါင်းတို့ခင်ဗျား။

ဤခရေတ်သက္ကရာဇ်(၆)ရာစုအစ, (၁၆)ရာစုအဆုံးရှိသော၊ (အနှစ်တစ်ထောင်အတွင်း)၊ မွန်ကျောက်စာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးကို၊ ဖြန့်ချိနိုင်ပြီဖြစ်၍၊ အနှစ်တစ်ထောင်ကာလအတွင်း၊ အသုံးပြုလာခဲ့သော၊ ရှေးဟောင်းမွန်ဝေါဟာရများကို၊ ဤကျမ်းတွင်၊ လေ့လာဖတ်ရှုလာနိုင်ကြမည်ဖြစ်ပါသည်။ ဤကမ္ဘာပေါ်ရှိတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအားလုံးတို့သည်လည်း၊ မွန်အမျိုးသားတို့၏၊ ရှေးအနှစ်တစ်ထောင်အတွင်းက၊ အသုံးပြုခဲ့ကြသော၊ ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာများကို၊ သိရှိနားလည်တတ်မြောက်နိုင်ရန်ရည်စူး၍၊ ဤမွန်ကျောက်စာအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးကို၊ ပြုစုရေးသားရခြင်းဖြစ်ပါသည်။

အဘိဓာန်ကျမ်းကြီးတွင်ပါဝင်သော၊ တည်ပုဒ်များဖြစ်သည့်၊ အခြေခံပုဒ်ရင်းဝေါဟာရတို့မှာ၊ ကျမ်းထဲတွင်ပူးတွဲထည့်သွင်းထားသော၊ အခြေခံမွန်သင်ပုန်းကြီးအတိုင်း၊ ထည့်သွင်းစီစဉ်ထားပါသည်။ မွန်သရ(၁၂)လုံးမှအစ၊ မွန်ဗျည်း(၃၅)လုံးအဆုံးအထိဖြစ်ပါသည်။ တည်ပုဒ်တစ်ခုခုတွင်၊ (၁) သုံးစွဲလာခဲ့သော၊ ရှေးမွန်ကျောက်စာဝေါဟာရ။ (၂) မွန်ကျောက်စာကိုယ္ခုခေတ်မွန်ဘာသာဖြင့်၊ ဖလှယ်ထားသောဝေါဟာရ။ (၃) နိုင်ငံခြားပညာရှင်များ၏မွန်ကျောက်စာဝေါဟာရများကို၊ ရောမအက္ခရာဖြင့်ဖလှယ်ထားပုံ။ (၄) မွန်ကျောက်စာတည်ပုဒ်ကိုရောမအက္ခရာဖြင့်၊ အသံထွက်ဖလှယ်ထားပုံ။ (၅) သဒ္ဒာစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဖြင့်တည်ပုဒ်ကိုခွဲခြားထားပုံ။ (၆) အင်္ဂလိပ်ဘာသာဖြင့်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်။ (၇) မွန်ဘာသာဖြင့်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်။ (၈) မြန်မာဘာသာဖြင့်အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များပါဝင်ပါသည်။ ထိုကြောင့်ဤရှေးမွန်ကျောက်စာအဘိဓာန်ကို၊ ဤကမ္ဘာပေါ်ရှိလူမျိုးတိုင်းက၊ လေ့လာနိုင်ကြ၊ ဆည်းပူးနိုင်ကြမည်ဖြစ်ပါသည်။

စာသင်သားများအားလုံးအတွက်၊ ဤကျမ်းစာအုပ်ပါ၊ မွန်ကျောက်စာဝေါဟာရများကို၊ အလွယ်တကူလေ့လာဆည်းပူးနိုင်ရန်၊ ကျမ်းပြုသူက၊ မွန်သင်ပုန်းကြီးစာအုပ်ကိုလည်းတပါတည်းရိုက်နှိပ်ထည့်သွင်းပေးလိုက်ပါသည်။ ထိုမွန်သင်ပုန်းကြီးစာအုပ်မှ၊ မွန်ကျောက်စာဝေါဟာရ၏ အသံထွက်ပုံများကို၊ အနီးစပ်ဆုံးရွတ်ဆိုလာနိုင်ကြမည်ဖြစ်ပါသည်။ မွန်ကျောက်စာများကိုလေ့လာနေကြသောစာသင်သားအပေါင်းတို့၊ လွယ်လွယ်ကူကူနှင့်၊ မွန်ကျောက်စာများကို၊ ဤအဘိဓာန်ကျမ်းကြီးဖြင့်၊ လေ့လာဆည်းပူးနိုင်ကြမည်ဟု၊ ကျမ်းပြုသူကယုံကြည်မျှော်လင့်ထားပါသည်။

လေးစားစွာဖြင့်၊

နိုင်ထွန်းဝေ၊
ကျမ်းပြုသူ။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

Preface

Oh! All nations who are residing on the present world now, I would like to present you how to study the basic of our Mon ancient literature accurately and I the compiler of many dictionaries for the Mon people, will make great effort to compile a dictionary of the old Mon inscription from the Sixth to Sixteenth Centuries, about one thousand years period. Now I have printed this book by my own arrangement and bring it to the hand of my belovest scholars and also any beloveest students who are learning the literature of the Mon.

Before we all, are going to study the inscription of the old Mon, we should know how the basic of the Mon literature have been developing. Therefore, the compiler, who also have been studying the developing of the Mon literature, would like to write out about something of it. When the compiler of this dictionary have been studying at the foot of my grandfather, presiding monk of a Buddhist monastery, who has been awarding the Agga Maha Pandita title and the Abhi Dhaza Maha Rattha Guru, Bhaddanta Kawthanla, I myself by formally, address to him and have question about the basic history of the developing of the present of the Mon literature.

At that time, my grandfather presiding monk of a Buddhist monastery, has answered to me that, the answer do not get out of my ears till now. The answer is that, on the time when he is still living, (He has gone to another world at A.D 1990), in Rangoon, at the monastery of Singapure, there are a celebrating of a great assembly of the whole monks of Buddhist in Burma. At the great assembly, my grandfather presiding monk of a Buddhist monastery get a chance to discuss about the literature of the three repositories of Buddhist Scriptures, that we have studying at the present time, begin developing.

And then, my grandfather presiding monk of a Buddhist monastery, ask a question to the all monks who are attending at the assembly with the first question that, (The Pitakas) the three repositories of Buddhist Scriptures,we have been studying now, have we get it from what country or region? When they have heard the question,all the monks who are attending at the assembly answer that it has got from Siri Lanka (Cylon).

Again, my grandfather presiding monk of a Buddhist mon-

www.monlibrary.com

astery, ask the second question to all the monks who are attending the assembly again. The question is from what language do we have copied out the three repositories of BuddhistScriptures? All the monks at the assembly together answer that have copied out of it from the Magada (Pali language or Tamil language).

And then, my grandfather presiding monk of a Buddhist monastery again ask the thirst question to all the monks who are attending at the assembly, who has copied or inscriped the three repositories of the Buddhist Scriptures? They all give answer that Maha The Buddha Gosa (Mon native) is who has copied or inscriped.

After that, my grandfather presiding monk of a Buddhist monastery give the fourth question to the all monks again. The question is with which language and letter of alphabet does he has copied or inscriped the three repositories of Buddhist Scriptures? Again all monks in the assembly shouted loudly that wth the letter of alphabet of the Mon language.

Again the fifth question of my grandfather presiding monk of a Buddhist monastery ask all the monks in assembly, which is the first country or region does the original three repositories of Buddhist Scripture arrive first ? They all again give the answer, that the first original inscription of the three repositories of Buddhist Scripture is arrived to Suwanabhumi (Thaton) Mon country first.

From that time on word our Mon literature, that is based on from the language of Magada have seen in the Mon literature up to now. That is the short history of the Mon literature, which our grandfather presiding monk of a Buddhist monastery has answered and the short history of the Mon literature is developing in the Mon region.

We know that,the first scholar who had studied the inscription in this book, are the scholars from the foreign countries. We can see the most of our old stone inscriptions in our country, in Thailand, in Lao, in Cambodia, and some simelary in Vietnam, in Malaysia, in Singapure and Indonesia.

Two fragments of inscriptions, that have discovered in the near future at Phara Pathom, is the fragments of old Mon inscription and great specialist scholar of inscription of French, Professor Cædes has been told and he also translate them. They are the same as the inscription of Khamer which has been seen in

www.monlibrary.com

the Cambodia and have been scriped from the year of A.D, 6, century, according to the foreign language study, he says that they are all the inscriptions of the old Mon surely.

We have seen so many old Mon inscriptions in the region of south-east Asia. Especially, we have seen them at the region when the Mon rulers has been ruled, in the Hamsawatoi, till the Buddhist era 2300. Generally, we have seen them at the time of king of Burma Kyanzittha. Although he is a Burmese king, the king himself at the time of his ruling, he always uses in all his records of political and religious affairs, only by the Mon literature, not with the Burmese literature. The reason of that, is not other things, because at the region of King Kyanzittha there is no literature of Burmese and have not invent it enough exactly.

Not only the stone inscriptions,there are also votive tablets, writing tablets, and bell inscriptions that have donated in the pagodas so many.The list of the inscriptions, writing tablets, votive tablets and bells, for the scholars and student who are ready to study and learn the old Mon inscription, are attaching in the following,(according to U Chit Thein,Mun Kyauksa Paungchok)

The List of the inscriptions

1. Stone inscription of Trāp. (at Shwezayan pagoda, Thaton).
2. Stone inscription of Pandit.(at Shwezayan pagoda,Thaton).
3, Stone inscription of Kalyani Thein. (at Shwezayan pagoda, Thaton).
4. Copy of the stone inscription from Kawgun and Thaton.(at the region of Phaan and the Shwezayan pagoda Thaton).
5. Stone inscription on the brick get from the destroyed pagoda. (at Kyun Taw Kyun, region of Kyam Gong, district of Magwe).
6. Stone inscription from Phetleik pagoda,Pagan.(at Phetleik pagoda, Thiripyissaya village, Pagan).
7. Eight faces stone inscription of King Kyanzittha biography (at near the tharaba gate, Pagan). (page from 7, to 14.)
15. Seven faces segment of stone inscription of King Kyanzittha biography (at near the tharaba gate, Museum of Pagan) (page from 15 to 21).
22. Eighteen faces fragments stone inscription recording the building of Kyanzittha's palace at Pagan. (at near the tha

www.monlibrary.com

raba gate, Museum of Pagan) (page from 22 to 39).

40. Four faces stone inscription of Myagan tank. (at Museum of Pagan, get them from the foot of the tuywin mountain, south-east of Pagan). (page from 40 to 43).
44. Four faces of Alanpagan stone inscription (at Museum of Pagan, from Alanpagan tank, in the east of Pagan about 3, furlong). (page from 44 to 47).
48. Shwesandaw pagoda stone inscription, Prome, face(a) (at shwesandaw pagoda, Prome).
49. Shwesandaw pagoda stone inscription, from page (b) to page (d). (page 49 to 51) (at Shwesandaw pagoda, Prome).
52. Stone inscription of Kyaiktè pagoda. (at Alu, Thaton district, near Taungzon, at Kyaiktè).
53. Stone inscription of KyaikTalang.Thaton. (at Ayethema village. Taungzon police, Bilin Township, Thaton district).
54. Stone inscription of Naung Waing, Thaton. (get from the ditch under a banyan tree that fall down in the garden of the house of Mi Shwe Mi,the south-east side of the quarter of Nyaung Waing, Thaton).
55. Stone inscription of Rājakumā, (Pagan Museum) (at Myin kaba, Pagan) (Pagan Museum, Myazedi).
56. Stone inscription of Rājakumā,(in the precincts of Myazedi, at Myinkaba village, Pagan, Myazedi).
57. Four lines of big segament stone inscription of King Kyanzittha in under. (have seen in the pavilion of the east side of Shwezigon pagoda, Pagan).
58. Stone inscription of Kyauksè (at the north side of reclining image, near the sima of monastery situated from lay habitat, Kyauksè).
59. Stone inscription of Nga Pin Tha, Pagan.(first see it at Maha Bawdhi pagoda Pagan and now at Museum of Pagan) (page a and b). (page 59 to 60).
61. Stone inscription of Kyaik Thalu, Kyaik Hlaik township. (have seen at KyaikThalu, in theThalu village,Kyaik Hlaik township, now at the Museum of Pagan).(page 61 to 62)
63. Great stone inscription of Kyaikmaraw. (have seen at the great idol-house or temple of Kyaikmaraw).
64. Small stone inscription of Kyaikmaraw. (have seen at the great idol-house or temple of Kyaikmaraw).

www.monlibrary.com

65. Stone inscription of the Hermit town,Pegu.(at the Hermit town, Kyauk Taing Kan village, Pegu).
66. Small stone inscription of small the seven pagodas, (get it from Nai kyan (Engineer) Pegu, now it is in the old subdivision of research office) (page a and b), (page 66 to 67).
68. Great stone inscription of the seven pagodas. (have seen it from seven pagodas, Kyauk Taing Kan village Pegu and now it is in the old subdivision of research office).
69. Stone inscription of Kyaik pon, Pegu. (have seen it, in upight position at the side of south-east Kyaik pon, pagoda Pegu).
70. Stone inscription of Azapala pagoda, Pegu. (have seen it at the side of north-east Shwegugyi pagoda, Pegu, has set upright at the Azapala pagoda).(page a and b)(page 70 to 71).
72. Stone inscription of Suppatitha pagoda. (the post of this inscription has seen at the Suppatitha pagoda, Pegu and now it is near Shwegugyi pagoda, Pegu, in the office of stone inscription of rock surface Monastery).
73. Stone inscription of Diwawihara, Pegu. (have seen it near at Shwegugyi Pegu and now with upright posture in the office of stone inscription of rock surface Monastery near Shwegugyi).
74. Stone inscription of Bhumicangkamana pagoda, Pegu.(has seen it in the Bhumicangkamana pagoda at Pegu and now has set it with upright position in the office of Stone inscription of rock surface Monastery).
75. Stone inscription of Nahana pagoda, Pegu. (get it from Nahana pagoda, Pegu and now has set it with upright position in the office of stone inscription of rock surface Monastery).
76. Stone inscription of the Mucalindacetiya, Pegu. (has seen it set upright at the south-east side of Mucalinda tank Pegu and till now it is there)
77. Stone inscription of the Upkasamagama pagoda, Pegu. (it has seen in the place, where we have seen near Shwegugyi pagoda,Pegu and set in upright position at the Upakasamagama pagoda, Pegu).
78, Stone inscription of the Shwetigon pagoda,Rangoon. (have seen them set upright position at the east side of pavilion of Shwetigon pagoda). (page a and b)(page 78 to 79).

www.monlibrary.com

80. Second post of stone inscription among the posts of stone inscriptions have seen at the row of the monk's robe market of Pegu. (has seen it near the office of stone inscription of the Shwegugyi pagoda and now set it at upright position in the office)
81. Stone inscription of Patihariya pagoda, Pegu. (have seen in the Shwegugyi pagoda and set at the upright position for the lower segment in front of the rock surface monastery west side of Patihariya pagoda and the upper sagment set up in the upright position differently in the office of stone inscription of rock surface monastery).(page a and b) (page 81 and 82).
83. Stone inscription of Mahabhawdhi, Pegu.(has seen it at the first place in the position of upright,at the precinct of shwegugyi pagoda, south-west side of Pegu).
84. Stone inscription of Gaungzegyun pagoda, Pegu. (now it is set upright at the small hill of Gaungzegyun pagoda,Pegu). (page a and b) (page 84 to 85).
86. Stone inscription ofHsutaungbyè pagoda,(Kyaik Mutthaw) pagoda, Htantawgyi village, Pegu. (set it up in the upright position at the Hsutaungbyè pagoda,Kyaik Mutthaw,Htantawgyi village, Pegu township). (page a and b)(page 86 to 87).
88. Stone inscription of Great Pagoda, Pegu. (set it up in the position of upright at the Great Pagoda, of Great Pagoda village, Pegu township)
89. Stone inscription of Dhammathaik pagoda, Pegu. (set it up in the upright position at the village of Muhmanga, in the Dhammathaik pagoda, Kawa township, Pegu district).
90. Stone inscription of Mokkhainggyi pagoda,Pegu.(set at the foremer place in Mokkhainggyi pagoda, Pegu township).
91. Stone inscription of Monet pagoda, Pegu. (set at the Monet pagoda, Krung Phu village, Kawa township, Pegu district).
92. Stone inscription of Kyaik Kelasa pagoda, Thaton. (it is at Kyaik Kelasa pagoda, Taungzun, Thaton township) (page a and b) (page 92 to 93).
94. Stone inscription of (33) tooth relics of Buddha pagodas, Thaton. (they are at the place where we have seen and the south side of the east pavition Shwesayan pagoda,Thaton).
95. Stone inscription of (33) tooth relics of Buddha pagodas,

www.monlibrary.com

Pegu.(on the hill-lock of Shwemawdaw pagoda, Pegu).

96. Stone inscription of Shwemawdaw pagoda, Pegu.(has seen on the foremer mount of Shwemawdaw pagoda in Pegu).
97. Stone inscription of Kyaikmakaw pagoda, Phale village, Pegu. (it is at Kyaikmakaw pagoda, Phale village, Pegu township).
98. Bell inscription of Kyaikhpyingu pagoda, Martaban. (bell in the precinct of Kyaikhpyingu pagoda, Martaban).
99. Copper plate inscriptions in Vajranand Library, Bangkok, Thailand. (we get them from a pagoda southern part of the east side of the old Mon country and now they are in the library of Bangkok). (page a and b)(page 99 to 100).
101. Stone inscription of Yekyi Yenauk pagoda, Bassein. (has seen it at Yekyi Yenauk pagoda, Bassein)
102. Mon bell inscription by Singathura, on the hill-lock of Kyaikthanlan pagoda, Moulmein.(it is on the hill-lock of Kyaikthanlan pagoda, Moulmein).
103. Stone inscription get from the rock box of Kanthonesick, Bassein. (it has seen at fitst in the garden of Dr. San Sipho and now it is in the resthouse of Standing pagoda,of Shwezettaw pagoda, Bassein)
104. Stone fragaments of Kanthonesick,Bassien.(they have seen in the garden of Dr. Sansipho)
105. Stone inscription of Kyaik Muhthaw pagoda, Bassein. (it has seen on the precinct of Kyaik Muhthaw pagoda at the side of north-east).
106. Stone inscription of Athok, Bassein. (it is on the hill-lock of sima, in the surrounding wall of monastery Deckkhinaruim, Athok, Bassein district).
107. Bell inscription of Bayin Naung from Shwezigon pagoda, Pagan. (it has seen at Shwezigon pagoda in Pagan).
108. Bell inscription of Shwemawdaw, Pegu, regain back from India Colkata. (now it is in the Museum of History, at Rangoon Pagoda Road).

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

Introduction

Oh! To all of the nations on the world.

Now, you have a dictionary of old Mon inscription about the time of period of one thousand years long, from the sixth to the sixteen centuaries. I hope the dictionary will help you all of the world, let to know and understand of the old Mon stone inscription and with the noble ambition, the compiler of the dictionary has distributed it to all.

In the dictionary, the compiler has arranged the entries, according to the spelling book of the Mon language and start from the twelve vowel, until the end of thirty five consonant. In it one entry there are (1)The term of the stone inscription that has been used. (2) The term of the modern Mon literature which equal to the stone inscription.(3) According to the scholers from the foreign has exchanged the word of the Mon stone inscription to the symbol of Roman. (4) The term of the pronunciation of the Mon stone inscription with the symbol of Roman pronunciation. (5) Parts of speech which have divided according to the rule of Gramma. (6) It meaning in English. (7) It meaning in Mon. (8) it meaning in Burmese.

Therefore, this dictionary,it will be fulfilled the hope of all the scholars and the leaners from the world to get all their desire that they wish.

At the last, the lexicographer, will help all the scholars and learners to learn the old inscription of the Mon,to be easy in pronunciation of the inscription, would insert the spelling book of the Mon in this dictionary. I hope that all learners will be easy at all. Thank you.

With the best wishes,

Nai Tun Way

Nai Tun Way.

Lexicographer.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

Acknowledgement

I make a gesture of reverence by putting the palms togeather and raising them above the head and do obeisance to the Buddha, Dhamma and Sanga, the three Gems and also parents, teachers. I believe that, because of my parents and the teachears, who have been teaching and have been giving good instruction, that I could compile many dictionaries for the learners of our nation and the scholars of foreigner who would like to learn the Mon literature.

To understand and skill the language of the Mon, my mother and father, were the first teacher of my boy hood too. And also, I would like to thank my grandfather presiding monk of a Buddhist monastery Mudoon village, who had got the title of The Agga Maha Pandita, and Abhidhaza Maha Ratthaguru. And then, I would like to praise my teachers, who have been taught me, English, Burmese and other school subjects for the school of primery and middle school, and high school, and also the universities teachers.

The next, I would like to speak of in honour, for my teacher of stone inscription of the old Mon, professor of Mon old stone incription Nai Lu Phe Win. In addition to, I would like to spesk of well to, Dr. Charles Otto Blagden,M.A. D. Litt. Old Mon and Pyu, Professor Dr. Gordon Hannington Luce, Professor of stone inscription Mon and Burmese, ink inscription on Stucco, D.Litt. and H. L Shorto, who is the compiler, of a Dictionary of Modern Spoken Mon and a Dictionary of the Mon inscription from the Sixth to the Sixteen Centuries.

Therefore,in this dictionary, I would like to return a favour to them greatly. So that and also, for our nations can hold in respect to the benefactor always in their life time for ever, I would insert their picture in this dictionary.

I would like to thank all of my friends, who help me in any ways for the dictionary to achieve with easy completely, arrive to the hand of the learners of the Mon literature. Let all of them can study the stone inscription of the old Mon without any difficulty and with easy way.

With respectfully,

Nai Tun Way

Nai Tun Way. Lexicographer.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

Referrence

A.S. Hornby Oxford Advanced Learner's Dictionary of the Current English, Fourth Edition, Oxford Universty Press.

Houghton Mifflin Company.The American Heritage Dictionary, Published by arrangement with Houghton Mifflin Company Printed in the United Ststes of America. July 1987.

H.M.Bixby Hand Book of Peguan, in manuscript.

Francis Mason & Jame Logan. Mon-Khmer Dictionary.1854-56.

J.M.Haswell Grammatical Notes and Vocabulary of Peguan Languages. 1874.

E.O. Stevens A Vocabulary, English and Peguan. 1898.

E.O. Stevens A Mon-Burmese-English Dictionary. 1901.

H.Halliday M.R.A.S. A Mon-English Dictionary, Bublished by the Mon Culturel Section, Ministry of Union Culture, Goverment of the Union of Burma, Rangoon. 1955. (First published by the SIAM Society, Bangkok.1922).

Shorto H.L. A Dictionary of Modern Spoken Mon.London. 1962.

Shorto H.L. A Dictionary of the Mon Inscription from the Sixth to the Sixteenth Centuries.Oxford University Press 1971.

The Myazedi inscription. J.R.A.S. 1914.

Pe Maung Tin U. Myazedi Mun Kyauksa, Rangoon. 1955.

Chit Thein U. Mun Kyauksa Paungchok, Rangoon. 1965.

Htun Shwe U. Mun Kyauksa Abhidhan, Rangoon. 1968.

Nai Tun Way. Mon- Burmese Dictionary. Rangoon. 1976.

Nai Tun Way. The Modern English-Mon Dictionary. First published by the Open Society Insitute Burma Project. Bangkok. 1997.

Nai Tun Way. The Modern Mon-English Dictionary. First published by the Open Society Insitute Burma Project. Bangkok. 2000.

Nai Tun Way. The Modern Mon-Mon Dictionary Volume (1). First published by the Open Society Insitute Burma Project. Bangkok. 2003.

Nai Tun Way. The Modern Mon-Mon Dictionary Volume (2). First Published by the lexicographer. Bangkok. 2011.

www.monlibrary.com

ဗျည်း (၁၂)

(12) Mon Vowels

ခုံ့ဝ	အ	အာ	အိ	အီ	အု	အူ	အေ	အဲ	အော	အံ	အံ့	အး
ခုံ့ပ	အ	အာ	ဣ	ဤ	ဥ	ဦ	ဧ	အဲ	ဩ	အံ	အံ့	အး
လက္ခဏ်	–	–ာ	ိ	ီ	ု	ူ	ေ–	ဲ	ေ–ာ	ံ	့	–း

How to pronounce (12) Mon vowels. Their pronunciations are shown in the following table.

ဗျည်း	အ	အာ	အိ	အီ	အု	အူ	အေ	အဲ	အော	အံ	အံ့	အး
လက္ခဏ်	–	–ာ	ိ	ီ	ု	ူ	ေ–	ဲ	ေ–ာ	ံ	့	–း
ဆွောင်းသာ	ă	a	æ̆, ĭ	æ, i	ɑŏ, ŭ	ɑo^{1}, u	e	oa	ɑo^{2}	ɑo^{3}	ɔm	ɑh
ဆွောင်းသျိုင်	ɛ̆	ɛ̀a	ɛ̀ĭ	ɛ̀i	ɛ̀ŭ	ù	è	òa^{1}	ò^{1}	èa^{1}	ɔ̀m	ɛ̀h

Vowel and Diphthong Sounds (sharp).

လက္ခဏ် Symbols	Approximate indications of the symbol's value in the terms of English sounds.
ă	like English 'a' in above, about, arise, achieve, around.
a	like English 'ar' car, far, tar, bar.
æ̆	like English 'oise' noise, poise, 'oist' moist,
ĭ	like English 'eet' feet, meet, 'eed' need, weed.
æ	like English 'oil' soil, spoil, boil, coil.
i	like English 'e' me, be, she, we.
ɑŏ	like English 'out' about, shout, 'ouse' mouse, house.
ŭ	like English 'ood' mood, food.
ɑo^{1}	like English 'ow' cow.
u	like English 'o' to, 'oo' zoo, wo.
e	like English 'ay' pay, say, way, stay, play.
oa	like English 'oor' poor,
ɑo^{2}	like English 'ow' now, cow.
ɑo^{3}	like English 'ounce' pounce, 'ound' sound, round.
ɔm	like English 'ome' home, tome, rome, 'omb' comb.
ɑh	like English 'ash' wash, rash.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

Vowel and Diphthong Sounds (deep).

လက္ခဏ္ Symbols	Approximate indications of the symbol's value in the terms of English sounds.
ɤ̆	like English 'age' cabbage. (the nearest sound should be contact with Mon)
ɛ̀a	like English 'ear' bear. (the nearest sound should be contact with Mon)
ɤ̀	like English 'eak' beak. (the nearest sound should be contact with Mon)
ɤ̀	like English 'e' be, me, we. (the nearest sound should be contact with Mon)
ɯ̀	like English 'ood' wood. (the nearest sound should be contact with Mon)
ù	like English 'oo' bamboo. (the nearest sound should be contact with Mon)
è	like English 'ay' bay. (the nearest sound should be contact with Mon)
ɔ̀a^{1}	like English 'oor' moor. (the nearest sound should be contact with Mon)
ɔ̀^{1}	like English 'ore' more. (the nearest sound should be contact with Mon)
ɛ̀a^{1}	like English 'ill' bill, will. (the nearest sound should be contact with Mon)
ɔ̀m	like English 'omb' bomb. (the nearest sound should be contact with Mon)
ɛ̀h	like English 'ash' dash. (the nearest sound should be contact with Mon)

Method of combination of the Mon consonant with the vowels.

With (17) consonants surds (soft or sharp).

Exam: က ၊ ကာ ၊ ကိ ၊ ကီ ၊ ကု ၊ ကူ ၊ ကေ ၊ ကဲ ၊ ကော ၊ ကော် ၊ ကံ ၊ ကး ။

ဗျည်း+သွဲ့	က	ကာ	ကိ	ကီ	ကု	ကူ	ကေ	ကဲ	ကော	ကော်	ကံ	ကး
ဂျောင်	kɤ̆	ka	kɛ̀	kæ	kaŏ	kao^{1}	ke	koa	kao^{2}	kao^{3}	kɔm	kah

With (18) consonants sonants (deep).

Exam: ဂ ၊ ဃ ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ ဥ ၊ ဦ ၊ ဧ ၊ ဲ ၊ ဪ ၊ ဝံ ၊ ဝံ ၊ ဟး ။

ဗျည်း+သွဲ့	ဂ	ဃ	ဒ	ဓ	ဥ	ဦ	ဧ	ဲ	ဪ	ဝံ	ဝံ	ဟး
ဂျောင်	gɤ̆	gɛ̀a	gɤ̀	gɤ̀	gɯ̀	gù	gè	gòa^{1}	gò^{1}	gɛ̀a^{1}	gɔ̀m	gɛ̀h

ဗျည်း (၃၅)
(35) Mon Consonants.

က	ခ	ဂ	ဃ	င
စ	ဆ	ဇ	ဈ	ဉ
ဋ	ဌ	ဍ	ဎ	ဏ
တ	ထ	ဒ	ဓ	န
ပ	ဖ	ဗ	ဘ	မ
ယ	ရ	လ	ဝ	သ
ဟ	ဠ	အ		

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

How to pronounce (35) Mon consonants. Their pronunciations are shown in the following table.

က – kă	ခ – khă	ဂ – gĕ	ဃ – ghĕ	င – ŋĕ, ŋă
စ – că, cĕ	ဆ – chă	ဇ – jĕ	ဈ – jyĕ	ဉ – ɲĕ, ɲă
ဋ – tă	ဌ – thă	ဍ – ɗă	ဎ – ɗĕ	ဏ – nă
တ – thă	ထ – thă	ဒ – dĕ	ဓ – dhĕ	န – nĕ, nă
ပ – pă	ဖ – phă	ဗ – bĕ	ဘ – bhĕ	မ – mĕ, mă
ယ – yĕ, yă	ရ – rĕ, ră	လ – lĕ, lă	ဝ – wĕ, wă	သ – să
ဟ – hă, hĕ	ဠ – lă	အ – ă, ĕ	ဿ – bĕ	

(17) Consonant Sounds, surds (sharp).

Consonants	Approximate indications of the symbol's value in terms of English sounds.
က – kă	like English 'k' as in kite, key.
ခ – khă	like English 'kh' as in khaki.
စ – că, cĕ	like English 'c' as in city, as in sheet.
ဆ – chă	like English 'ch' as in chalk, child.
ဋ – tă	like English 't' as in talk, take, time.
ဌ – thă	like English 'th' as in thyme.
ဍ – ɗă	like English 'dt' dta. (d with a little of t in it)
ဏ – nă	like English 'n' as in noun, name.
တ – tă	like English 't' as in town, ton, tongue.
ထ – thă	like English 'th' as in thyme.
ပ – pă	like English 'p' as in people, pond, pig.
ဖ – phă	like English 'ph' as in phone, photo.
သ – să	like English 's' as in sun, song, son.
ဟ – hă	like English 'h' as in house, home,
ဠ – lă	like English 'l' as in lord, land.
ဗ – pă	like English 'bp' bpa. (b with a little in it)
အ – ă	like English 'a' as in America.

(18) Consonant Sounds, sonants (deep).

Consonants	Approximate indications of the symbol's value in terms of English sounds.
ဂ – gĕ	like English 'g' as in goad, gate.
ဃ – ghĕ	like English 'gh' as in ghost, ghee.
င – ŋĕ, ŋă	like English 'ng' as in sing,
ဇ – jĕ	like English 'j' as in job, jug, jump.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဈ – jhĕ	like English 'jh' with a deeper tone of ဇ [jĕ].
ဉ – ɲĕ, ɲă	like English 'ny' as in canyon.
ဎ – dẗĕ	like English 'dht' (dh with a little deep t sound in it)
ဒ – dĕ	like English 'd' as in dog, do, door.
ဓ – dhĕ	like English 'dh' as in dhoti, dhow.
န – nĕ, nă	like English 'n' noun, name, noon.
ဝ – bĕ	like English 'b' as in bag, box, boy.
ဘ – bhĕ	like English 'bh' with a deeper tone of ဖ [phă].
မ – mĕ, mă	like English 'm' as in man, mouth, mother.
ယ – yĕ, yă	like English 'y' as in yes, you, your.
ရ – rĕ, ră	like English 'r' as in rock, row, ran.
လ – lĕ, lă	like English 'l' as in love, live, lane.
ဝ – wĕ, wă	like English 'w' way, we, win.
၍ – b̈ĕ	like English 'bp' with a deeper tone of ပ [pă].

ကွက် (၁၁)

(11) Mon Compound or subscript Consonants

ဗျည်းကွက်	န	ဓ	ယ	ရ	လ	ဝ	ဆ	ဉ	ဒ	ဈ	ဟ
လက်ကျန်	◌	◌	◌	◌	◌	◌	◌	◌	◌	◌	◌
ဦနဲကွက်	က္	က္	ကျ	ကြ	ကျ	က္ဝ	ခ္	က္ဆ	က္ဆ	က္ခ	ကှ

(11) Compound Consonant Sounds, surds (sharp).

Compound Consonants	Approximate indications of the symbol's value in terms of English sounds
က္ – kənă	like English 'kana'. (two sounds)
က္ – kəmă	like English 'kama'. (two sounds)
ကျ – kyă	like English 'kya'. (one sound)
ကြ – kră	like English 'kra'. (one sound)
က္ – klă	like English 'kla'. (one sound)
က္ – kwă	like English 'kwa'. (one sound)
ဂ္ – kəŋă	like English 'kanga'. (two sounds)
ဂ္ဆ – kəɲă	like English 'kanya'. (two sounds)
ဂ္ဒ – kədă	like English 'kadta'. (two sounds)
ဂ္ဗ – kəpă	like English 'kabpa'. (two sounds)
ကှ – khă	like English 'kha'. (one sound)

(18) Compound Consonant Sounds, sonants (deep).

Compound	Approximate indications of the symbol's value in terms of English

www.monlibrary.com

Consonants	sounds
ဂ္ဍ – gəɲĕ	like English 'gagenage' (none compound consonant in English)
ဂ္ဎ – gəmĕ	like English 'gagmage' (none compound consonant in English)
ဂ္ယ – gyĕ	like English 'gyage' (none compound consonant in English)
ဂ္ရ – grĕ	like English 'grage' (none compound consonant in English)
ဂ္လ – glĕ	like English 'glage' (none compound consonant in English)
ဂ္ဝ – gwĕ	like English 'gwage' (none compound consonant in English)
ဃ္ဍ – gəŋĕ	like English 'gagengage' (none compound consonant in English)
ဃ္ဎ – gəɲĕ	like English 'gagenyage' (none compound consonant in English)
ဒ္ဃ – bəɗă	like English 'bagengage' (none compound consonant in English)
ဗ္ဖ – bəpă	like English 'bagebpa' (none compound consonant in English)
ဟ္လ – hlă	like English 'hla' (none compound consonant in English)

Method of combination of the Mon compound consonant surds with the vowels.

With (11) Compound Consonant Sounds, surds (sharp).

Exam; ကဲ ၊ ကူ ၊ ကျ ၊ ကြ ၊ ကဲ ၊ ကို ၊ ကွ ၊ ကွဲ ၊ ကွူ ၊ ကျ ၊ ကျ ၊ ကှ ၊ ကှ ၊ ကယ် ၊ ကျ ၊ ကျ ၊ ကှ ။

Consonant	Compound Consonant surds symbol	Consonant + Compound Consonant surds	The nearest phonetic sound
ဇ	ဇ္	ဇ + ဇ္ = ဇ္ဈ	cəɲă
ည	ည္	ည + ည္ = ည္ဈ	kəɲă
ဍ	ဍ္	ဍ + ဍ္ = ဍ္ဈ	kəɗă
ဏ	ဏ္	ဏ + ဏ္ = ဏ္ဈ	kənă
မ	မ္	မ + မ္ = မ္ဈ	kəmă
ယ	ယ္	ယ + ယ္ + = ယ္ဈ	kyă
ရ	ြ	ရ + ြ = ြဈ	kră
လ	္လ	ရ + ္လ = ဈ	klă
ဝ	္ဝ	ရ + ္ဝ = ဈ	kwă
ဗ	္ဗ	ရ + ္ဗ = ဈ	kəpă
ဖ	္ဖ	ရ + ္ဖ = ဈ	khă
။	္ဉ	ဉ + ္ဉ = ဉ္ဈ	hɲă
။	္ဟ	ဟ + ္ဟ = ဈ	hnă
။	္ဟ	ဏ် + ္ဟ = ဈ	hnă
။	္မ	မ + ္မ = ဈ	hmă
။	္ယ	ယ + ္ယ = ဈ	hyă
။	္ရ	ရ + ္ရ = ဈ	rhă
။	္လ	လ + ္လ = ဈ	hlă
။	္ဝ	သ + ္ဝ = ဈ	shă

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

Method of combination of the Mon compound consonant sonants with the vowels.

With (11) Compound Consonant Sounds, surds (sharp).

ကွက် (နှ) ဝဗ္ဗိုင်း နှ (nȇ) Compound Consonants.

ကှ ၊ ခှ ၊ ဂှ ၊ ဃှ ၊ ဆှ ၊ ဇှ ၊ တှ ၊ ထှ ၊ ဒှ ၊ ဓှ ၊ ပှ ၊ ဖှ ၊ ဘှ ၊ မှ ၊ လှ ၊ သှ ။

The combination of နှ (nȇ) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ကှ + ◌	ကှ + ◌ာ	ကှ + ◌ိ	ကှ + ◌ီ	ကှ + ◌ု	ကှ + ◌ူ
ဝိုဋ္ဌပ်	ကှ	ကှာ	ကှိ	ကှီ	ကှု	ကှူ
ရဗျာင်	kənă	kənɑ	kənæ̆, kənĭ	kənæ, kəni	kənɑŏ, kənŭ	kənɑo[1], kənu
ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ကှ + ◌	ကှ + ◌ံ	ကှ + ◌ာ်	ကှ + ◌ိ်	ကှ + ◌ီ်	ကှ + ◌း
ဝိုဋ္ဌပ်	ကှေ	ကှဲ	ကှော	ကှိ်	ကှီ်	ကှး
ရဗျာင်	kəne	kənoɑ	kəɑo[2]	kənɑo[3]	kənɔm	kənɑh

The combination of နှ (nȇ) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ဂှ + ◌	ဂှ + ◌ာ	ဂှ + ◌ိ	ဂှ + ◌ီ	ဂှ + ◌ု	ဂှ + ◌ူ
ဝိုဋ္ဌပ်	ဂှ	ဂှာ	ဂှိ	ဂှီ	ဂှု	ဂှူ
ရဗျာင်	gənȅ	gənèɑ	gənĭ	gəni	gənŭ	gənù
ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ဂှ + ◌	ဂှ + ◌ံ	ဂှ + ◌ာ်	ဂှ + ◌ိ်	ဂှ + ◌ီ်	ဂှ + ◌း
ဝိုဋ္ဌပ်	ဂှေ	ဂှဲ	ဂှော	ဂှိ်	ဂှီ်	ဂှး
ရဗျာင်	gənè	gənòɑ[1]	gəɑò[1]	gənèɑ[1]	gənɔ̀m	gənȅh

We can substitute all နှ (nȇ) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်နှ	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌ေ	◌ဲ	◌ော	◌ိ်	◌ီ်	◌း
ကှ	ကှ	ကှာ	ကှိ	ကှီ	ကှု	ကှူ	ကှေ	ကှဲ	ကှော	ကှိ်	ကှီ်	ကှး
ခှ	ခှ	ခှာ	ခှိ	ခှီ	ခှု	ခှူ	ခှေ	ခှဲ	ခှော	ခှိ်	ခှီ်	ခှး
ဂှ	ဂှ	ဂှာ	ဂှိ	ဂှီ	ဂှု	ဂှူ	ဂှေ	ဂှဲ	ဂှော	ဂှိ်	ဂှီ်	ဂှး
ဃှ	ဃှ	ဃှာ	ဃှိ	ဃှီ	ဃှု	ဃှူ	ဃှေ	ဃှဲ	ဃှော	ဃှိ်	ဃှီ်	ဃှး
ဆှ	ဆှ	ဆှာ	ဆှိ	ဆှီ	ဆှု	ဆှူ	ဆှေ	ဆှဲ	ဆှော	ဆှိ်	ဆှီ်	ဆှး
ဇှ	ဇှ	ဇှာ	ဇှိ	ဇှီ	ဇှု	ဇှူ	ဇှေ	ဇှဲ	ဇှော	ဇှိ်	ဇှီ်	ဇှး
တှ	တှ	တှာ	တှိ	တှီ	တှု	တှူ	တှေ	တှဲ	တှော	တှိ်	တှီ်	တှး
ထှ	ထှ	ထှာ	ထှိ	ထှီ	ထှု	ထှူ	ထှေ	ထှဲ	ထှော	ထှိ်	ထှီ်	ထှး
ဒှ	ဒှ	ဒှာ	ဒှိ	ဒှီ	ဒှု	ဒှူ	ဒှေ	ဒှဲ	ဒှော	ဒှိ်	ဒှီ်	ဒှး
ဓှ	ဓှ	ဓှာ	ဓှိ	ဓှီ	ဓှု	ဓှူ	ဓှေ	ဓှဲ	ဓှော	ဓှိ်	ဓှီ်	ဓှး
ပှ	ပှ	ပှာ	ပှိ	ပှီ	ပှု	ပှူ	ပှေ	ပှဲ	ပှော	ပှိ်	ပှီ်	ပှး

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

We can substitute all နဲ(nǐ) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်နဲ	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌ေ	◌ဲ	◌ော	◌ံ	◌့	◌း
ဂဲ	ဂ	ဂာ	ဂိ	ဂီ	ဂု	ဂူ	ဂေ	ဂဲ	ဂော	ဂံ	ဂ့	ဂး
ဃဲ	ဃ	ဃာ	ဃိ	ဃီ	ဃု	ဃူ	ဃေ	ဃဲ	ဃော	ဃံ	ဃ့	ဃး
ငဲ	င	ငာ	ငိ	ငီ	ငု	ငူ	ငေ	ငဲ	ငော	ငံ	င့	ငး
စဲ	စ	စာ	စိ	စီ	စု	စူ	စေ	စဲ	စော	စံ	စ့	စး
ဆဲ	ဆ	ဆာ	ဆိ	ဆီ	ဆု	ဆူ	ဆေ	ဆဲ	ဆော	ဆံ	ဆ့	ဆး
ဇဲ	ဇ	ဇာ	ဇိ	ဇီ	ဇု	ဇူ	ဇေ	ဇဲ	ဇော	ဇံ	ဇ့	ဇး
ဈဲ	ဈ	ဈာ	ဈိ	ဈီ	ဈု	ဈူ	ဈေ	ဈဲ	ဈော	ဈံ	ဈ့	ဈး

ကွက် (၈) ဂဇီဥ။ ဓ (mǐ) Compound Consonants.

ကွ ၊ ခွ ၊ ဂွ ၊ ဃွ ၊ ဆွ ၊ ဇွ ၊ တွ ၊ ထွ ၊ ဒွ ၊ ဓွ ၊ ပွ ၊ ဗွ ၊ ဝွ ၊ ယွ ၊ လွ ၊ သွ ။

The combination of ဓ (mǐ) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ကွ + ◌	ကွ + ◌ာ	ကွ + ◌ိ	ကွ + ◌ီ	ကွ + ◌ု	ကွ + ◌ူ
ပိုဒ်ဌပ်	ကွ	ကွာ	ကွိ	ကွီ	ကွု	ကွူ
ရဗျာင်	kəmă	kəma	kəmæ̆, kəmĭ	kəmæ, kəmi	kəmɑŏ, kəmŭ	kəmɑo[1], kəmu
ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ကွ + ◌ဲ	ကွ + ◌ော	ကွ + ◌ေ◌ာ	ကွ + ◌့	ကွ + ◌ံ	ကွ + ◌း
ပိုဒ်ဌပ်	ကွေ	ကွဲ	ကွော	ကွ့်	ကွံ့	ကွး
ရဗျာင်	kəme	kəmoɑ	kəmɑo[2]	kəmɑo[3]	kəmɔm	kəmɑh

The combination of ဓ (mǐ) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ဂွ + ◌	ဂွ + ◌ာ	ဂွ + ◌ိ	ဂွ + ◌ီ	ဂွ + ◌ု	ဂွ + ◌ူ
ပိုဒ်ဌပ်	ဂွ	ဂွာ	ဂွိ	ဂွီ	ဂွု	ဂွူ
ရဗျာင်	gəmĕ	gəmèɑ	gəmĭ	gəmĭ	gəmŭ	gəmù
ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ဂွ + ◌ဲ	ဂွ + ◌ော	ဂွ + ◌ေ◌ာ	ဂွ + ◌့	ဂွ + ◌ံ	ဂွ + ◌း
ပိုဒ်ဌပ်	ဂွေ	ဂွဲ	ဂွော	ဂွ့်	ဂွံ့	ဂွး
ရဗျာင်	gəmè	gəmòɑ[1]	gəmò[1]	gəmèɑ[1]	gəmɔ̀m	gəmèh

We can substitute all ဓ (mǐ) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်ဓ	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌ေ	◌ဲ	◌ော	◌ံ	◌့	◌း
ကွဲ	ကွ	ကွာ	ကွိ	ကွီ	ကွု	ကွူ	ကွေ	ကွဲ	ကွော	ကွံ့	ကွ့်	ကွး
ခွဲ	ခွ	ခွာ	ခွိ	ခွီ	ခွု	ခွူ	ခွေ	ခွဲ	ခွော	ခွံ့	ခွ့်	ခွး
ဃွဲ	ဃွ	ဃွာ	ဃွိ	ဃွီ	ဃွု	ဃွူ	ဃွေ	ဃွဲ	ဃွော	ဃွံ့	ဃွ့်	ဃွး
ဆွဲ	ဆွ	ဆွာ	ဆွိ	ဆွီ	ဆွု	ဆွူ	ဆွေ	ဆွဲ	ဆွော	ဆွံ့	ဆွ့်	ဆွး
တွဲ	တွ	တွာ	တွိ	တွီ	တွု	တွူ	တွေ	တွဲ	တွော	တွံ့	တွ့်	တွး
ထွဲ	ထွ	ထွာ	ထွိ	ထွီ	ထွု	ထွူ	ထွေ	ထွဲ	ထွော	ထွံ့	ထွ့်	ထွး
ဝွဲ	ဝွ	ဝွာ	ဝွိ	ဝွီ	ဝွု	ဝွူ	ဝွေ	ဝွဲ	ဝွော	ဝွံ့	ဝွ့်	ဝွး

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဌ္ဍ	ဌ္ဎ	ဌ္ဏ	ဌ္ထိ	ဌ္ဒိ	ဌ္ဓ္	ဌ္ဓ္	ဌ္ဓေ	ဌ္ဓဲ	ဌ္ဓော	ဌ္ဓံ	ဌ့ံ	ဌး
သ္ဍ	သ္ဎ	သ္ဏ	သ္ထိ	သ္ဒိ	သ္ဓ္	သ္ဓ္	သ္ဓေ	သ္ဓဲ	သ္ဓော	သ္ဓံ	သ့ံ	သး

We can substitute all ဓ (mĕ) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်ဓ	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌ေ	◌ဲ	◌ော	◌ံ	◌့ံ	◌း
ဌ္ဍ	ဌ္ဍ	ဌ္ဍာ	ဌ္ဍိ	ဌ္ဍီ	ဌ္ဍု	ဌ္ဍူ	ဌ္ဍေ	ဌ္ဍဲ	ဌ္ဍော	ဌ္ဍံ	ဌ့ံ	ဌး
ဌ္ဎ	ဌ္ဎ	ဌ္ဎာ	ဌ္ဎိ	ဌ္ဎီ	ဌ္ဎု	ဌ္ဎူ	ဌ္ဎေ	ဌ္ဎဲ	ဌ္ဎော	ဌ္ဎံ	ဌ့ံ	ဌး
ဌ္ဏ	ဌ္ဏ	ဌ္ဏာ	ဌ္ဏိ	ဌ္ဏီ	ဌ္ဏု	ဌ္ဏူ	ဌ္ဏေ	ဌ္ဏဲ	ဌ္ဏော	ဌ္ဏံ	ဌ့ံ	ဌး
ဌ္ထ	ဌ္ထ	ဌ္ထာ	ဌ္ထိ	ဌ္ထီ	ဌ္ထု	ဌ္ထူ	ဌ္ထေ	ဌ္ထဲ	ဌ္ထော	ဌ္ထံ	ဌ့ံ	ဌး
ဌ္ဒ	ဌ္ဒ	ဌ္ဒာ	ဌ္ဒိ	ဌ္ဒီ	ဌ္ဒု	ဌ္ဒူ	ဌ္ဒေ	ဌ္ဒဲ	ဌ္ဒော	ဌ္ဒံ	ဌ့ံ	ဌး
ဌ္ဓ	ဌ္ဓ	ဌ္ဓာ	ဌ္ဓိ	ဌ္ဓီ	ဌ္ဓု	ဌ္ဓူ	ဌ္ဓေ	ဌ္ဓဲ	ဌ္ဓော	ဌ္ဓံ	ဌ့ံ	ဌး
ဌ္ဓ္	ဌ္ဓ္	ဌ္ဓ္ာ	ဌ္ဓ္ိ	ဌ္ဓ္ီ	ဌ္ဓ္ု	ဌ္ဓ္ူ	ဌ္ဓ္ေ	ဌ္ဓ္ဲ	ဌ္ဓ္ော	ဌ္ဓ္ံ	ဌ့ံ	ဌး

ကွက် (ယ) ဂမ္ဘီဍ။ ယ (yĕ) Compound Consonants.

ကျ ၊ ချ ၊ ဂျ ၊ ဈ ၊ ဆျ ၊ ဇျ ၊ ကြ ၊ ထြ ၊ ဒြ ၊ ပြ ၊ ဖြ ၊ ဗြ ၊ ဘြ ၊ လြ ၊ သြ ။

The combination of ယ (yĕ) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သင်္ဃ	ကျ + ◌	ကျ + ◌ာ	ကျ + ◌ိ	ကျ + ◌ီ	ကျ + ◌ု	ကျ + ◌ူ
စိဉ္ဆဝ်	ကျ	ကျာ	ကျီ	ကျီ	ကျု	ကျူ
ရဗျာင်	kyă	kya	kyæ, kyĭ	kyæ, kyi	kyaŏ, kyŭ	kyao^{1}, kyu
ဗျည်းကွက်+သင်္ဃ	ကျ + ◌ေ	ကျ + ◌ဲ	ကျ + ◌ော	ကျ + ◌ံ	ကျ + ◌့ံ	ကျ + ◌း
စိဉ္ဆဝ်	ကျေ	ကျဲ	ကျော	ကျံ	ကျံ	ကျး
ရဗျာင်	kye	kyoa	kyao^{2}	kyao^{3}	kyɔm	kyah

The combination of ယ (yĕ) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သင်္ဃ	ဂျ + ◌	ဂျ + ◌ာ	ဂျ + ◌ိ	ဂျ + ◌ီ	ဂျ + ◌ု	ဂျ + ◌ူ
စိဉ္ဆဝ်	ဂျ	ဂျာ	ဂျိ	ဂျီ	ဂျု	ဂျူ
ရဗျာင်	gyĕ	gyèa	gyĭ	gyi	gyŭ	gyù
ဗျည်းကွက်+သင်္ဃ	ဂျ + ◌ေ	ဂျ + ◌ဲ	ဂျ + ◌ော	ဂျ + ◌ံ	ဂျ + ◌့ံ	ဂျ + ◌း
စိဉ္ဆဝ်	ဂျေ	ဂျဲ	ဂျော	ဂျံ	ဂျံ	ဂျး
ရဗျာင်	gyè	gyòa^{1}	gyò^{1}	gyèa^{1}	gyɔ̀m	gyèh

We can substitute all ဃ (mĕ) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်ယ	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌ေ	◌ဲ	◌ော	◌ံ	◌့ံ	◌း
ကျ	ကျ	ကျာ	ကျိ	ကျီ	ကျု	ကျူ	ကျေ	ကျဲ	ကျော	ကျံ	ကျံ	ကျး
ချ	ချ	ချာ	ချိ	ချီ	ချု	ချူ	ချေ	ချဲ	ချော	ချံ	ချံ	ချး
ဈ	ဈ	ဈာ	ဈိ	ဈီ	ဈု	ဈူ	ဈေ	ဈဲ	ဈော	ဈံ	ဈံ	ဈး

www.monlibrary.com

ဆျ	ဆျ	ဆျာ	ဆျိ	ဆျီ	ဆျု	ဆျူ	ဆျေ	ဆျဲ	ဆျော	ဆျံ	ဆျံ	ဆျး
တျ	တျ	တျာ	တျိ	တျီ	ဒျု	ဒျူ	တျေ	တျဲ	တျော	ဒျံ	တျံ	တျး
ထျ	ထျ	ထျာ	ထျိ	ထျီ	ထျု	ထျူ	ထျေ	ထျဲ	ထျော	ထျံ	ထျံ	ထျး
ဍျ	ဍျ	ဍျာ	ဍျိ	ဍျီ	ဍျု	ဍျူ	ဍျေ	ဍျဲ	ဍျော	ဍျံ	ဍျံ	ဍျး
ဒျ	ဒျ	ဒျာ	ဒျိ	ဒျီ	ဒျု	ဒျူ	ဒျေ	ဒျဲ	ဒျော	ဒျံ	ဒျံ	ဒျး
သျ	သျ	သျာ	သျိ	သျီ	သျု	သျူ	သျေ	သျဲ	သျော	သျံ	သျံ	သျး

We can substitute all ၯ (mɛ̌) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်ယ	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌ေ	◌ဲ	◌ော	◌ံ	◌့	◌း
ဗျ	ဗျ	ဗျာ	ဗျိ	ဗျီ	ဗျု	ဗျူ	ဗျေ	ဗျဲ	ဗျော	ဗျံ	ဗျံ	ဗျး
ဘျ	ဘျ	ဘျာ	ဘျိ	ဘျီ	ဘျု	ဘျူ	ဘျေ	ဘျဲ	ဘျော	ဘျံ	ဘျံ	ဘျး
ဖျ	ဖျ	ဖျာ	ဖျိ	ဖျီ	ဖျု	ဖျူ	ဖျေ	ဖျဲ	ဖျော	ဖျံ	ဖျံ	ဖျး
ပျ	ပျ	ပျာ	ပျိ	ပျီ	ပျု	ပျူ	ပျေ	ပျဲ	ပျော	ပျံ	ပျံ	ပျး
ဝျ	ဝျ	ဝျာ	ဝျိ	ဝျီ	ဝျု	ဝျူ	ဝျေ	ဝျဲ	ဝျော	ဝျံ	ဝျံ	ဝျး
မျ	မျ	မျာ	မျိ	မျီ	မျု	မျူ	မျေ	မျဲ	မျော	မျံ	မျံ	မျး
လျ	လျ	လျာ	လျိ	လျီ	လျု	လျူ	လျေ	လျဲ	လျော	လျံ	လျံ	လျး

ကွက် (ရ) ခဖြင့်။ ရ (rɛ̌) Compound Consonants.

ကြ ၊ ခြ ၊ ဂြ ၊ ဃြ ၊ ငြ ၊ ဆြ ၊ ဇြ ၊ ဈြ ၊ ဉြ ၊ ညြ ၊ ဋြ ၊ ဌြ ၊ ဍြ ၊ ဎြ ၊ ဏြ ။

The combination of ရ (rɛ̌) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ကြ + ◌	ကြ + ◌ာ	ကြ + ◌ိ	ကြ + ◌ီ	ကြ + ◌ု	ကြ + ◌ူ
ဝိဇ္ဇပ်	ကြ်	ကြာ	ကြိ်	ကြီ်	ကြု်	ကြူ်
ရဗျာင်	krɑ̌	kra	kræ̌, krɨ̌	kræ, krɨ	kraɑ̌, krŭ	kraɑ^{1}, kru
ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ကြ + ◌ေ	ကြ + ◌ဲ	ကြ + ◌ော	ကြ + ◌ံ	ကြ + ◌့	ကြ + ◌း
ဝိဇ္ဇပ်	ကြေ်	ကြဲ်	ကြော်	ကြံ်	ကြ့်	ကြး်
ရဗျာင်	kre	kroa	kraɑ^{2}	kraɑ^{3}	krɔm	krah

The combination of ရ (rɛ̌) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ဂြ + ◌	ဂြ + ◌ာ	ဂြ + ◌ိ	ဂြ + ◌ီ	ဂြ + ◌ု	ဂြ + ◌ူ
ဝိဇ္ဇပ်	ဂြ်	ဂြာ	ဂြိ်	ဂြီ်	ဂြု်	ဂြူ်
ရဗျာင်	grɛ̌	grèa	grɨ̌	grɨ	grŭ	grù
ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ဂြ + ◌ေ	ဂြ + ◌ဲ	ဂြ + ◌ော	ဂြ + ◌ံ	ဂြ + ◌့	ဂြ + ◌း
ဝိဇ္ဇပ်	ဂြေ်	ဂြဲ်	ဂြော်	ဂြံ်	ဂြ့်	ဂြး်
ရဗျာင်	grè	gròa^{1}	grò^{1}	grèa^{1}	grɔ̀m	grèh

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

We can substitute all ၈ (mĕ) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်ရ	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌ေ	◌ဲ	◌ော	◌ံ	◌့	◌း
ကြ	ကြ	ကြာ	ကြိ	ကြီ	ကြု	ကြူ	ကြေ	ကြဲ	ကြော	ကြံ	ကြ့	ကြး
ခြ	ခြ	ခြာ	ခြိ	ခြီ	ခြု	ခြူ	ခြေ	ခြဲ	ခြော	ခြံ	ခြ့	ခြး
ဂြ	ဂြ	ဂြာ	ဂြိ	ဂြီ	ဂြု	ဂြူ	ဂြေ	ဂြဲ	ဂြော	ဂြံ	ဂြ့	ဂြး
ဃြ	ဃြ	ဃြာ	ဃြိ	ဃြီ	ဃြု	ဃြူ	ဃြေ	ဃြဲ	ဃြော	ဃြံ	ဃြ့	ဃြး
ငြ	ငြ	ငြာ	ငြိ	ငြီ	ငြု	ငြူ	ငြေ	ငြဲ	ငြော	ငြံ	ငြ့	ငြး
ဆြ	ဆြ	ဆြာ	ဆြိ	ဆြီ	ဆြု	ဆြူ	ဆြေ	ဆြဲ	ဆြော	ဆြံ	ဆြ့	ဆြး
ဇြ	ဇြ	ဇြာ	ဇြိ	ဇြီ	ဇြု	ဇြူ	ဇြေ	ဇြဲ	ဇြော	ဇြံ	ဇြ့	ဇြး
ဈြ	ဈြ	ဈြာ	ဈြိ	ဈြီ	ဈြု	ဈြူ	ဈြေ	ဈြဲ	ဈြော	ဈြံ	ဈြ့	ဈြး
ဉြ	ဉြ	ဉြာ	ဉြိ	ဉြီ	ဉြု	ဉြူ	ဉြေ	ဉြဲ	ဉြော	ဉြံ	ဉြ့	ဉြး

We can substitute all ၍ (rĕ) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်ရ	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌ေ	◌ဲ	◌ော	◌ံ	◌့	◌း
ဍြ	ဍြ	ဍြာ	ဍြိ	ဍြီ	ဍြု	ဍြူ	ဍြေ	ဍြဲ	ဍြော	ဍြံ	ဍြ့	ဍြး
ဎြ	ဎြ	ဎြာ	ဎြိ	ဎြီ	ဎြု	ဎြူ	ဎြေ	ဎြဲ	ဎြော	ဎြံ	ဎြ့	ဎြး
ဏြ	ဏြ	ဏြာ	ဏြိ	ဏြီ	ဏြု	ဏြူ	ဏြေ	ဏြဲ	ဏြော	ဏြံ	ဏြ့	ဏြး
ဒြ	ဒြ	ဒြာ	ဒြိ	ဒြီ	ဒြု	ဒြူ	ဒြေ	ဒြဲ	ဒြော	ဒြံ	ဒြ့	ဒြး
ဓြ	ဓြ	ဓြာ	ဓြိ	ဓြီ	ဓြု	ဓြူ	ဓြေ	ဓြဲ	ဓြော	ဓြံ	ဓြ့	ဓြး
ဘြ	ဘြ	ဘြာ	ဘြိ	ဘြီ	ဘြု	ဘြူ	ဘြေ	ဘြဲ	ဘြော	ဘြံ	ဘြ့	ဘြး
ဝြ	ဝြ	ဝြာ	ဝြိ	ဝြီ	ဝြု	ဝြူ	ဝြေ	ဝြဲ	ဝြော	ဝြံ	ဝြ့	ဝြး

ကွက် (၈) ခဖြိုင်။ ၈ (lĕ) Compound Consonants.

က ၊ ခ ၊ ဂ ၊ ဃ ၊ ဆ ၊ ဇ ၊ ဈ ၊ ဏ ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ ဘ ၊ ဝ ၊ ဟ ။

The combination of ၈ (lĕ) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	က္ဍ + ◌	က္ဍ + ◌ာ	က္ဍ + ◌ိ	က္ဍ + ◌ီ	က္ဍ + ◌ု	က္ဍ + ◌ူ
ဗီဇွင်	က္ဍ	က္ဍာ	က္ဍိ	က္ဍီ	က္ဍု	က္ဍူ
ရဗျာင်	klă	kla	klæ, klĭ	klæ, kli	klaŏ, klŭ	klao[1], klu
ဗျည်းကွက်+သွဲ့	က္ဍ + ေ◌	က္ဍ + ◌ဲ	က္ဍ + ◌ော	က္ဍ + ◌ံ	က္ဍ + ◌့	က္ဍ + ◌း
ဗီဇွင်	က္ဍေ	က္ဍဲ	က္ဍော	က္ဍံ	က္ဍ့	က္ဍး
ရဗျာင်	kle	kloa	klao[2]	klao[3]	klɔm	klah

The combination of ၈ (lĕ) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ဍ္ဍ + ◌	ဍ္ဍ + ◌ာ	ဍ္ဍ + ◌ိ	ဍ္ဍ + ◌ီ	ဍ္ဍ + ◌ု	က္ဍ + ◌ူ
ဗီဇွင်	ဍ္ဍ	ဍ္ဍာ	ဍ္ဍိ	ဍ္ဍီ	ဍ္ဍု	ဍ္ဍူ
ရဗျာင်	glĕ	glèa	glĭ	glĭ	glŭ	glù

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ဍ + ေ–	ဍ + ◌ဲ	ဍ + ေ–ာ	ဍ + ◌ံ	ဍ + ◌့	ဍ + –း
ဗီဇွင်	ဍေ	ဍဲ	ဍော	ဍံ	ဍ့	ဍး
ရဗျာင်	glè	glòa^{1}	glò^{1}	glèa^{1}	glɔ̀m	glèh

We can substitute all ၜ (lĕ) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်လ	–	–ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	ေ–	◌ဲ	ေ–ာ	◌ံ	◌့	–း
ကွ	ကွ	ကွာ	ကွိ	ကွီ	ကွု	ကွူ	ကွေ	ကွဲ	ကွော	ကွံ	ကွ့	ကွး
ခွ	ခွ	ခွာ	ခွိ	ခွီ	ခွု	ခွူ	ခွေ	ခွဲ	ခွော	ခွံ	ခွ့	ခွး
ဆွ	ဆွ	ဆွာ	ဆွိ	ဆွီ	ဆွု	ဆွူ	ဆွေ	ဆွဲ	ဆွော	ဆွံ	ဆွ့	ဆွး
တွ	တွ	တွာ	တွိ	တွီ	တွု	တွူ	တွေ	တွဲ	တွော	တွံ	တွ့	တွး
ထွ	ထွ	ထွာ	ထွိ	ထွီ	ထွု	ထွူ	ထွေ	ထွဲ	ထွော	ထွံ	ထွ့	ထွး
ဒွ	ဒွ	ဒွာ	ဒွိ	ဒွီ	ဒွု	ဒွူ	ဒွေ	ဒွဲ	ဒွော	ဒွံ	ဒွ့	ဒွး
ဓွ	ဓွ	ဓွာ	ဓွိ	ဓွီ	ဓွု	ဓွူ	ဓွေ	ဓွဲ	ဓွော	ဓွံ	ဓွ့	ဓွး
သွ	သွ	သွာ	သွိ	သွီ	သွု	သွူ	သွေ	သွဲ	သွော	သွံ	သွ့	သွး

We can substitute all ၜ (lĕ) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်လ	–	–ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	ေ–	◌ဲ	ေ–ာ	◌ံ	◌့	–း
ဂွ	ဂွ	ဂွာ	ဂွိ	ဂွီ	ဂွု	ဂွူ	ဂွေ	ဂွဲ	ဂွော	ဂွံ	ဂွ့	ဂွး
ဃွ	ဃွ	ဃွာ	ဃွိ	ဃွီ	ဃွု	ဃွူ	ဃွေ	ဃွဲ	ဃွော	ဃွံ	ဃွ့	ဃွး
ဇွ	ဇွ	ဇွာ	ဇွိ	ဇွီ	ဇွု	ဇွူ	ဇွေ	ဇွဲ	ဇွော	ဇွံ	ဇွ့	ဇွး
ဈွ	ဈွ	ဈွာ	ဈွိ	ဈွီ	ဈွု	ဈွူ	ဈွေ	ဈွဲ	ဈွော	ဈွံ	ဈွ့	ဈွး
ဋွ	ဋွ	ဋွာ	ဋွိ	ဋွီ	ဋွု	ဋွူ	ဋွေ	ဋွဲ	ဋွော	ဋွံ	ဋွ့	ဋွး
ဌွ	ဌွ	ဌွာ	ဌွိ	ဌွီ	ဌွု	ဌွူ	ဌွေ	ဌွဲ	ဌွော	ဌွံ	ဌွ့	ဌွး
ဍွ	ဍွ	ဍွာ	ဍွိ	ဍွီ	ဍွု	ဍွူ	ဍွေ	ဍွဲ	ဍွော	ဍွံ	ဍွ့	ဍွး

ကွက် (o) ဝဖို့ဥ။ o (wĕ) Compound Consonants.

ကွ ၊ ခွ ၊ ဂွ ၊ ဃွ ၊ ဆွ ၊ ဇွ ၊ တွ ၊ ထွ ၊ ဒွ ၊ ဓွ ၊ ဖွ ၊ ဘွ ၊ မွ ၊ လွ ၊ သွ ။

The combination of ဝ (wĕ) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ကွ + –	ကွ + –ာ	ကွ + ◌ိ	ကွ + ◌ီ	ကွ + ◌ု	ကွ + ◌ူ
ဗီဇွင်	ကွ	ကွာ	ကွိ	ကွီ	ကွု	ကွူ
ရဗျာင်	kwă	kwa	kwæ̆, kwĭ	kwæ, kwi	kwɑŏ, kwŭ	kwao^{1}, kwu
ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ကွ + ေ–	ကွ + ◌ဲ	ကွ + ေ–ာ	ကွ + ◌ံ	ကွ + ◌့	ကွ + –း
ဗီဇွင်	ကွေ	ကွဲ	ကွော	ကွံ	ကွ့	ကွး
ရဗျာင်	kwe	kwoa	kwao^{2}	kwao^{3}	kwɔm	kwah

The combination of ဝ (wĕ) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ဍ + –	ဍ + –ာ	ဍ + ◌ိ	ဍ + ◌ီ	ဍ + ◌ု	ဍ + ◌ူ
ဗီဇွင်	ဍ	ဍာ	ဍိ	ဍီ	ဍု	ဍူ
ရဗျာင်	gwĕ	gwèa	gwĭ	gwì	gwɑŏ, kwŭ	gwù

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဗျည်းကွက်+သဒ္ဒါ	ဝ + ေ	ဝ + ံ	ဝ + ော	ဝ + ံ့	ဝ + ံ့	ဝ + း
ဗိုင်္ဂဗ်	ဝွေ	ဝွံ	ဝွော	ဝွံ့	ဝွံ့	ဝွး
ရဗျာင်	gwè	gwoa	gwɔ̀ˡ	gwèaˡ	gwɔ̀m	gwah

We can substitute all ဝ (wိ်) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with all vowels as the above table at the following.

ကွကင	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌ေ	◌ဲ	◌ော	◌ံ့	◌့	◌း
ကွ	ကွ	ကွာ	ကွိ	ကွီ	ကွု	ကွူ	ကွေ	ကွဲ	ကွော	ကွံ့	ကွံ့	ကွး
ဂွ	ဂွ	ဂွာ	ဂွိ	ဂွီ	ဂွု	ဂွူ	ဂွေ	ဂွဲ	ဂွော	ဂွံ့	ဂွံ့	ဂွး
ဖွ	ဖွ	ဖွာ	ဖွိ	ဖွီ	ဖွု	ဖွူ	ဖွေ	ဖွဲ	ဖွော	ဖွံ့	ဖွံ့	ဖွး
ဘွ	ဘွ	ဘွာ	ဘွိ	ဘွီ	ဘွု	ဘွူ	ဘွေ	ဘွဲ	ဘွော	ဘွံ့	ဘွံ့	ဘွး
ဆွ	ဆွ	ဆွာ	ဆွိ	ဆွီ	ဆွု	ဆွူ	ဆွေ	ဆွဲ	ဆွော	ဆွံ့	ဆွံ့	ဆွး
ဒွ	ဒွ	ဒွာ	ဒွိ	ဒွီ	ဒွု	ဒွူ	ဒွေ	ဒွဲ	ဒွော	ဒွံ့	ဒွံ့	ဒွး
ထွ	ထွ	ထွာ	ထွိ	ထွီ	ထွု	ထွူ	ထွေ	ထွဲ	ထွော	ထွံ့	ထွံ့	ထွး
ဓွ	ဓွ	ဓွာ	ဓွိ	ဓွီ	ဓွု	ဓွူ	ဓွေ	ဓွဲ	ဓွော	ဓွံ့	ဓွံ့	ဓွး
ဇွ	ဇွ	ဇွာ	ဇွိ	ဇွီ	ဇွု	ဇွူ	ဇွေ	ဇွဲ	ဇွော	ဇွံ့	ဇွံ့	ဇွး
သွ	သွ	သွာ	သွိ	သွီ	သွု	သွူ	သွေ	သွဲ	သွော	သွံ့	သွံ့	သွး

We can substitute all ဝ (wိ်) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with all vowels as the above table at the following.

ကွကဝ	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌ေ	◌ဲ	◌ော	◌ံ့	◌့	◌း
ဍွ	ဍွ	ဍွာ	ဍွိ	ဍွီ	ဍွု	ဍွူ	ဍွေ	ဍွဲ	ဍွော	ဍွံ့	ဍွံ့	ဍွး
ဎွ	ဎွ	ဎွာ	ဎွိ	ဎွီ	ဎွု	ဎွူ	ဎွေ	ဎွဲ	ဎွော	ဎွံ့	ဎွံ့	ဎွး
ဗွ	ဗွ	ဗွာ	ဗွိ	ဗွီ	ဗွု	ဗွူ	ဗွေ	ဗွဲ	ဗွော	ဗွံ့	ဗွံ့	ဗွး
ဟွ	ဟွ	ဟွာ	ဟွိ	ဟွီ	ဟွု	ဟွူ	ဟွေ	ဟွဲ	ဟွော	ဟွံ့	ဟွံ့	ဟွး
ဏွ	ဏွ	ဏွာ	ဏွိ	ဏွီ	ဏွု	ဏွူ	ဏွေ	ဏွဲ	ဏွော	ဏွံ့	ဏွံ့	ဏွး
ဝွ	ဝွ	ဝွာ	ဝွိ	ဝွီ	ဝွု	ဝွူ	ဝွေ	ဝွဲ	ဝွော	ဝွံ့	ဝွံ့	ဝွး
ဠွ	ဠွ	ဠွာ	ဠွိ	ဠွီ	ဠွု	ဠွူ	ဠွေ	ဠွဲ	ဠွော	ဠွံ့	ဠွံ့	ဠွး
ဥွ	ဥွ	ဥွာ	ဥွိ	ဥွီ	ဥွု	ဥွူ	ဥွေ	ဥွဲ	ဥွော	ဥွံ့	ဥွံ့	ဥွး
ဣွ	ဣွ	ဣွာ	ဣွိ	ဣွီ	ဣွု	ဣွူ	ဣွေ	ဣွဲ	ဣွော	ဣွံ့	ဣွံ့	ဣွး

ကွကင် (ဋ္ဌ) ဇာတိုင်း ဋ္ဌ (ŋ်) Compound Consonants.

အ ၊ ဋ္ဌ ၊ ဋ္ဌ ၊ ဋ္ဌ ၊ ဋ္ဌ ၊ ဋ္ဌ ၊ ဋ္ဌ ၊ ဋ္ဌ ၊ ဋ္ဌ ၊ ဋ္ဌ ၊ ဋ္ဌ ။

The combination of ဋ္ဌ (ŋ်) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သဒ္ဒါ	အ + ◌	အ + ◌ာ	အ + ◌ိ	အ + ◌ီ	အ + ◌ု	အ + ◌ူ
ဗိုင်္ဂဗ်	ဋ္ဌ	ဋ္ဌာ	ဋ္ဌိ	ဋ္ဌီ	ဋ္ဌု	ဋ္ဌူ
ရဗျာင်	cəŋʊ̀	cəŋɑ	cəŋæ̀, cəŋɪ́	cəŋæ, cəŋi	cəŋɑʊ̌, cəŋʊ́	cəŋɑoˡ, cəŋu

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	အ + ◌	အ + ◌ံ	အ + ◌ာ	အ + ◌ိ	အ + ◌ီ	အ + ◌း
ငိုင်္ဂပ်	ဒဇ္ဈ	ဒဇ္ဈံ	ဒဇ္ဈာ	ဒဇ္ဈိ	ဒဇ္ဈီ	ဒဇ္ဈး
ရဈာင်	cəŋɛ	cəŋɔa	cəŋɑɑ[2]	cəŋɑɑ[3]	cəŋɔm	cəŋɑh

The combination of ဋ္ဌ (ŋɛ̆) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	အ + ◌	အ + ◌ာ	အ + ◌ိ	အ + ◌ီ	အ + ◌ု	အ + ◌ူ
ငိုင်္ဂပ်	ဆ္ဌ	ဆ္ဌာ	ဆ္ဌိ	ဆ္ဌီ	ဆ္ဌု	ဆ္ဌူ
ရဈာင်	ă ŋɛ̆	ă ŋɛ̀a	ă ŋɛ̆	ă ŋɛ̆	ă ŋɛ̆	ă ŋù
ဗျည်းကွက်+သွဲ့	အ + ◌	အ + ◌ံ	အ + ◌ာ	အ + ◌ိ	အ + ◌ီ	အ + ◌း
ငိုင်္ဂပ်	ဆ္ဍ	ဆ္ဍံ	ဆ္ဍာ	ဆ္ဍိ	ဆ္ဍီ	ဆ္ဍး
ရဈာင်	ă ŋè	ă ŋòa[1]	ă ŋò[1]	ă ŋèa[1]	ă ŋòm	ă ŋèh

We can substitute all ဋ္ဍ (ŋă) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်ဋ္ဌ	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌	◌ံ	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌း
ဆ္ဌ	ဆ	ဆ္ဌာ	ဆ္ဌိ	ဆ္ဌီ	ဆ္ဌု	ဆ္ဌူ	ဇ္ဌ	ဆ္ဌံ	ဇ္ဌာ	ဆ္ဌိ	ဆ္ဌီ	ဆ္ဌး
ဍ္ဌ	ဍ	ဍ္ဌာ	ဍ္ဌိ	ဍ္ဌီ	ဍ္ဌု	ဍ္ဌူ	ဇ္ဌ	ဍ္ဌံ	ဇ္ဌာ	ဍ္ဌိ	ဍ္ဌီ	ဍ္ဌး
ဋ္ဌ	ဋ	ဋ္ဌာ	ဋ္ဌိ	ဋ္ဌီ	ဋ္ဌု	ဋ္ဌူ	ဇ္ဌ	ဋ္ဌံ	ဇ္ဌာ	ဋ္ဌိ	ဋ္ဌီ	ဋ္ဌး
ဏ္ဌ	ဏ	ဏ္ဌာ	ဏ္ဌိ	ဏ္ဌီ	ဏ္ဌု	ဏ္ဌူ	ဇ္ဌ	ဏ္ဌံ	ဇ္ဌာ	ဏ္ဌိ	ဏ္ဌီ	ဏ္ဌး
သ္ဌ	သ	သ္ဌာ	သ္ဌိ	သ္ဌီ	သ္ဌု	သ္ဌူ	ဇ္ဌ	သ္ဌံ	ဇ္ဌာ	သ္ဌိ	သ္ဌီ	သ္ဌး

We can substitute all ဋ္ဌ (ŋɛ̆) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်ဋ္ဌ	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌	◌ံ	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌း
ဆ္ဌ	ဆ္ဌ	ဆ္ဌာ	ဆ္ဌိ	ဆ္ဌီ	ဆ္ဌု	ဆ္ဌူ	ဇ္ဌ	ဆ္ဌံ	ဇ္ဌာ	ဆ္ဌိ	ဆ္ဌီ	ဆ္ဌး
ဍ္ဌ	ဍ္ဌ	ဍ္ဌာ	ဍ္ဌိ	ဍ္ဌီ	ဍ္ဌု	ဍ္ဌူ	ဇ္ဌ	ဍ္ဌံ	ဇ္ဌာ	ဍ္ဌိ	ဍ္ဌီ	ဍ္ဌး
ဋ္ဌ	ဋ္ဌ	ဋ္ဌာ	ဋ္ဌိ	ဋ္ဌီ	ဋ္ဌု	ဋ္ဌူ	ဇ္ဌ	ဋ္ဌံ	ဇ္ဌာ	ဋ္ဌိ	ဋ္ဌီ	ဋ္ဌး
ဏ္ဌ	ဏ္ဌ	ဏ္ဌာ	ဏ္ဌိ	ဏ္ဌီ	ဏ္ဌု	ဏ္ဌူ	ဇ္ဌ	ဏ္ဌံ	ဇ္ဌာ	ဏ္ဌိ	ဏ္ဌီ	ဏ္ဌး
သ္ဌ	သ္ဌ	သ္ဌာ	သ္ဌိ	သ္ဌီ	သ္ဌု	သ္ဌူ	ဇ္ဌ	သ္ဌံ	ဇ္ဌာ	သ္ဌိ	သ္ဌီ	သ္ဌး

ကွက် (ည္) ခရိုင်။ ည္ဍ (ɲɛ̆) Compound Consonants.

ည္ဍ ၊ ည္ဌ ။

The combination of ည္ဍ (ɲă) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဲ့	ည္ဍ + ◌	ည္ဍ + ◌ာ	ည္ဍ + ◌ိ	ည္ဍ + ◌ီ	ည္ဍ + ◌ု	ည္ဍ + ◌ူ
ငိုင်္ဂပ်	ည္ဍ	ည္ဍာ	ည္ဍိ	ည္ဍီ	ည္ဍု	ည္ဍူ
ရဈာင်	kəɲă	kəɲa	kəɲæ, kəɲí	kəɲæ, kəɲi	kəɲɑă, kəɲŭ	kəɲɑɑ[1], kəɲu

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဗျည်းကွက်+သွဋ်	ကဋ္ဌ + ေ–	ကဋ္ဌ + ိ	ကဋ္ဌ + ော	ကဋ္ဌ + ီ	ကဋ္ဌ + ု	ကဋ္ဌ + –း
ဗိုဋ္ဌဝ်	ကဋ္ဌေ	ကဋ္ဌိ	ကဋ္ဌော	ကဋ္ဌီ	ကဋ္ဌု	ကဋ္ဌး
ရဗျာင်	kəɲe	kəɲoɑ	kəɲɑo^{2}	kəɲɑo^{3}	kəɲɔm	kəɲɑh

The combination of ဥဋ္ဌ (ɲɛ̆) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဋ်	ဥဋ္ဌ + –	ဥဋ္ဌ + –ော	ဥဋ္ဌ + ိ	ဥဋ္ဌ + ီ	ဥဋ္ဌ + ု	ဥဋ္ဌ + ူ
ဗိုဋ္ဌဝ်	ဥဋ္ဌ	ဥဋ္ဌော	ဥဋ္ဌိ	ဥဋ္ဌီ	ဥဋ္ဌု	ဥဋ္ဌူ
ရဗျာင်	gəɲɛ̆	gəɲɛ̀ɑ	gəɲɛ̆	gəɲɛ̀	gəɲɛ̆	gəɲɛ̀
ဗျည်းကွက်+သွဋ်	ဥဋ + ေ–	ဥဋ + ော	ဥဋ + ိ	ဥဋ + ီ	ဥဋ + ု	ဥဋ + –း
ဗိုဋ္ဌဝ်	ဥဋ္ဌေ	ဥဋ္ဌော	ဥဋ္ဌိ	ဥဋ္ဌီ	ဥဋ္ဌု	ဥဋ္ဌး
ရဗျာင်	gəɲè	gəɲòɑ^{1}	gəɲò^{1}	gəɲèɑ^{1}	gəɲɔm	gəɲèh

We can substitute all ဥဋ္ဌ (ɲă) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်ညွှဲ	–	–ော	ိ	ီ	ု	ူ	ေ–	ေ	ော	ော	ို	–း
ကဋ္ဌ	ကဋ္ဌ	ကဋ္ဌော	ကဋ္ဌိ	ကဋ္ဌီ	ကဋ္ဌု	ကဋ္ဌူ	ကဋ္ဌေ	ကဋ္ဌေ	ကဋ္ဌော	ကဋ္ဌော	ကဋ္ဌို	ကဋ္ဌး

We can substitute all ဥဋ္ဌ (ɲɛ̆) Compound Consonant Sounds, sonants (deep) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်ညွှဲ	–	–ော	ိ	ီ	ု	ူ	ေ–	ေ	ော	ော	ို	–း
ဥဋ္ဌ	ဥဋ္ဌ	ဥဋ္ဌော	ဥဋ္ဌိ	ဥဋ္ဌီ	ဥဋ္ဌု	ဥဋ္ဌူ	ဥဋ္ဌေ	ဥဋ္ဌေ	ဥဋ္ဌော	ဥဋ္ဌော	ဥဋ္ဌို	ဥဋ္ဌး

ကွက် (ဍ) ဝဗ္ဗိုင်။ ဍ (ɗă) Compound Consonants.

ကဋ္ဌ ၊ ဂဋ္ဌ ၊ ဃဋ္ဌ ၊ ဇဋ္ဌ ၊ ဈဋ္ဌ ၊ ဉဋ္ဌ ၊ ဋဋ္ဌ ၊ ဍဋ္ဌ ။

The combination of ဍ (ɗă) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သွဋ်	ကဍ္ဌ + –	ကဍ္ဌ + –ော	ကဍ္ဌ + ိ	ကဍ္ဌ + ီ	ကဍ္ဌ + ု	ကဍ္ဌ + ူ
ဗိုဋ္ဌဝ်	ကဍ္ဌ	ကဍ္ဌော	ကဍ္ဌိ	ကဍ္ဌီ	ကဍ္ဌု	ကဍ္ဌူ
ရဗျာင်	kəɗă	kəɗɑ	kəɗæ̆, kəɗĭ	kəɗæ, kəɗi	kəɗɑŏ, kəɗŭ	kəɗɑo^{1}, kəɗu
ဗျည်းကွက်+သွဋ်	ဍဋ္ဌ + ေ–	ဍဋ္ဌ + ော	ဍဋ္ဌ + ိ	ဍဋ္ဌ + ီ	ဍဋ္ဌ + ု	ဍဋ္ဌ + –း
ဗိုဋ္ဌဝ်	ဍဋ္ဌေ	ဍဋ္ဌော	ဍဋ္ဌိ	ဍဋ္ဌီ	ဍဋ္ဌု	ဍဋ္ဌး
ရဗျာင်	kəɗe	kəɗoɑ	kəɗɑo^{2}	kəɗɑo^{3}	kəɗɔm	kəɗɑh

We can substitute all ဍဋ္ဌ (ɗă) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်ဍ	–	–ော	ိ	ီ	ု	ူ	ေ–	ေ	ော	ော	ို	–း
ကဍ္ဌ	ကဍ္ဌ	ကဍ္ဌော	ကဍ္ဌိ	ကဍ္ဌီ	ကဍ္ဌု	ကဍ္ဌူ	ကဍ္ဌေ	ကဍ္ဌေ	ကဍ္ဌော	ကဍ္ဌော	ကဍ္ဌို	ကဍ္ဌး
ဂဍ္ဌ	ဂဍ္ဌ	ဂဍ္ဌော	ဂဍ္ဌိ	ဂဍ္ဌီ	ဂဍ္ဌု	ဂဍ္ဌူ	ဂဍ္ဌေ	ဂဍ္ဌေ	ဂဍ္ဌော	ဂဍ္ဌော	ဂဍ္ဌို	ဂဍ္ဌး
ဃဍ္ဌ	ဃဍ္ဌ	ဃဍ္ဌော	ဃဍ္ဌိ	ဃဍ္ဌီ	ဃဍ္ဌု	ဃဍ္ဌူ	ဃဍ္ဌေ	ဃဍ္ဌေ	ဃဍ္ဌော	ဃဍ္ဌော	ဃဍ္ဌို	ဃဍ္ဌး
ဇဍ္ဌ	ဇဍ္ဌ	ဇဍ္ဌော	ဇဍ္ဌိ	ဇဍ္ဌီ	ဇဍ္ဌု	ဇဍ္ဌူ	ဇဍ္ဌေ	ဇဍ္ဌေ	ဇဍ္ဌော	ဇဍ္ဌော	ဇဍ္ဌို	ဇဍ္ဌး
ဈဍ္ဌ	ဈဍ္ဌ	ဈဍ္ဌော	ဈဍ္ဌိ	ဈဍ္ဌီ	ဈဍ္ဌု	ဈဍ္ဌူ	ဈဍ္ဌေ	ဈဍ္ဌေ	ဈဍ္ဌော	ဈဍ္ဌော	ဈဍ္ဌို	ဈဍ္ဌး

www.monlibrary.com

တ္ရ	တ္ရ	တ္ရာ	တ္ရိ	တ္ရီ	တ္ရု	တ္ရူ	တ္ရေ	တ္ရဲ	တ္ရော	တ္ရံ	တ္ရံ	တ္ရး
ထ္ရ	ထ္ရ	ထ္ရာ	ထ္ရိ	ထ္ရီ	ထ္ရု	ထ္ရူ	ထ္ရေ	ထ္ရဲ	ထ္ရော	ထ္ရံ	ထ္ရံ	ထ္ရး
ဒ္ရ	ဒ္ရ	ဒ္ရာ	ဒ္ရိ	ဒ္ရီ	ဒ္ရု	ဒ္ရူ	ဒ္ရေ	ဒ္ရဲ	ဒ္ရော	ဒ္ရံ	ဒ္ရံ	ဒ္ရး
ဓ္ရ	ဓ္ရ	ဓ္ရာ	ဓ္ရိ	ဓ္ရီ	ဓ္ရု	ဓ္ရူ	ဓ္ရေ	ဓ္ရဲ	ဓ္ရော	ဓ္ရံ	ဓ္ရံ	ဓ္ရး
သ္ရ	သ္ရ	သ္ရာ	သ္ရိ	သ္ရီ	သ္ရု	သ္ရူ	သ္ရေ	သ္ရဲ	သ္ရော	သ္ရံ	သ္ရံ	သ္ရး

ကွက် (ဟ) ဇစ္ဆိုင်။ ဟ (hă) Compound Consonants.

ည ၊ ကျ ၊ နှ ၊ မှ ၊ ယ ၊ ရှ ၊ လ ၊ ဝ ။

The combination of ဟ (hă) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သဒ္ဒိ	ည + ◌	ည + ◌ာ	ည + ◌ိ	ည + ◌ီ	ည + ◌ဲ	ည + ◌ဳ
ဝိဇ္ဇဗ်	ည	ညာ	ညိ	ညီ	ညဲ	ညဳ
ရဖျောင်	hjnă	hjna	hjnæ, hjnĭ	hjnæ, hjni	hjnaŏ, hjnŭ	hjnao^{1}, hjnu
ဗျည်းကွက်+သဒ္ဒိ	ည + ◌ေ	ည + ◌ော်	ည + ◌ော	ည + ◌ံ	ည + ◌့	ည + ◌း
ဝိဇ္ဇဗ်	ညေ	ညော်	ညော	ညံ့	ညံ	ညး
ရဖျောင်	hjne	hjnoa	hjnao^{2}	hjnao^{3}	hjnom	hjnah

We can substitute all ဟ (hă) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်ဟ	◌	◌ာ	◌ိ	◌ီ	◌ု	◌ူ	◌ေ	◌ဲ	◌ော	◌ံ	◌့	◌း
ည	ည	ညာ	ညိ	ညီ	ညု	ညူ	ညေ	ညဲ	ညော	ညံ	ညံ့	ညး
ကျ	ကျ	ကျာ	ကျိ	ကျီ	ကျု	ကျူ	ကျေ	ကျဲ	ကျော	ကျံ	ကျံ့	ကျး
နှ	နှ	နှာ	နှိ	နှီ	နှု	နှူ	နှေ	နှဲ	နှော	နှံ	နှံ့	နှး
မှ	မှ	မှာ	မှိ	မှီ	မှု	မှူ	မှေ	မှဲ	မှော	မှံ	မှံ့	မှး
ယ	ယ	ယာ	ယိ	ယီ	ယု	ယူ	ယေ	ယဲ	ယော	ယံ	ယံ့	ယး
ရှ	ရှ	ရှာ	ရှိ	ရှီ	ရှု	ရှူ	ရှေ	ရှဲ	ရှော	ရှံ	ရှံ့	ရှး
လ	လ	လာ	လိ	လီ	လု	လူ	လေ	လဲ	လော	လံ	လံ့	လး
ဝ	ဝ	ဝာ	ဝိ	ဝီ	ဝု	ဝူ	ဝေ	ဝဲ	ဝော	ဝံ	ဝံ့	ဝး
သ	သ	သာ	သိ	သီ	သု	သူ	သေ	သဲ	သော	သံ	သံ့	သး

ကွက် (ပ) ဇစ္ဆိုင်။ ပ (pă) Compound Consonants.

ကွ ၊ နွ ၊ တွ ၊ ထွ ၊ ဝွ ၊ လွ ၊ သွ ။

The combination of ပ (pă) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with vowels.

ဗျည်းကွက်+သဒ္ဒိ	ကွ + ◌	ကွ + ◌ာ	ကွ + ◌ိ	ကွ + ◌ီ	ကွ + ◌ဲ	ကွ + ◌ဳ
ဝိဇ္ဇဗ်	ကွ	ကွာ	ကွိ	ကွီ	ကွဲ	ကွဳ
ရဖျောင်	kəpă	kəpa	kəpæ, kəpĭ	kəpæ, kəpi	kəpaŏ, kəpŭ	kəao^{1}, kəpu

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဗျည်းကွက်+သဒ္ဒါ	က္ပ + ေ–	က္ပ + ံ	က္ပ + ေ–ာ	က္ပ + ်	က္ပ + ံ	က္ပ + း
ဝိဇ္ဇာဝ်	ကျေ	ကျံ	ကျော	ကျ်	ကျံ	ကျး
ရဗျာင်	kəpe	kəpoɑ	kəpɑo^{2}	kəpɑo^{3}	kəpɔm	kəpah

We can substitute all ၈ (pď) Compound Consonant Sounds, surds (sharp) with all vowels as the above table at the following.

ကွက်၀	–	–ာ	–ိ	–ီ	–ု	–ူ	–ေ	–ဲ	–ော	–်	–ံ	–း
ကျ	ကျ	ကျာ	ကျိ	ကျီ	ကျု	ကျူ	ကျေ	ကျဲ	ကျော	ကျ်	ကျံ	ကျး
စ္ပ	စ္ပ	စ္ပာ	စ္ပိ	စ္ပီ	စ္ပု	စ္ပူ	စ္ပေ	စ္ပဲ	စ္ပော	စ္ပ်	စ္ပံ	စ္ပး
ဒ္ပ	ဒ္ပ	ဒ္ပာ	ဒ္ပိ	ဒ္ပီ	ဒ္ပု	ဒ္ပူ	ဒ္ပေ	ဒ္ပဲ	ဒ္ပော	ဒ္ပ်	ဒ္ပံ	ဒ္ပး
တ္ပ	တ္ပ	တ္ပာ	တ္ပိ	တ္ပီ	တ္ပု	တ္ပူ	တ္ပေ	တ္ပဲ	တ္ပော	တ္ပ်	တ္ပံ	တ္ပး
ထ္ပ	ထ္ပ	ထ္ပာ	ထ္ပိ	ထ္ပီ	ထ္ပု	ထ္ပူ	ထ္ပေ	ထ္ပဲ	ထ္ပော	ထ္ပ်	ထ္ပံ	ထ္ပး
ဓ္ပ	ဓ္ပ	ဓ္ပာ	ဓ္ပိ	ဓ္ပီ	ဓ္ပု	ဓ္ပူ	ဓ္ပေ	ဓ္ပဲ	ဓ္ပော	ဓ္ပ်	ဓ္ပံ	ဓ္ပး
လ္ပ	လ္ပ	လ္ပာ	လ္ပိ	လ္ပီ	လ္ပု	လ္ပူ	လ္ပေ	လ္ပဲ	လ္ပော	လ္ပ်	လ္ပံ	လ္ပး
သ္ပ	သ္ပ	သ္ပာ	သ္ပိ	သ္ပီ	သ္ပု	သ္ပူ	သ္ပေ	သ္ပဲ	သ္ပော	သ္ပ်	သ္ပံ	သ္ပး

ဂဓိတ် (၁၀)
(10) Mon final Consonants or Killers.

ဗျည်းဂဓိတ်	က	ဍ	တ	န	ပ	မ	ယ	ဝ	ဟ	အ
လက္ခဏ်	–က်	–ဍ်	–တ်	–န်	–ပ်	–မ်	–ယ်	–ဝ်	–ဟ်	–အ်
လက္ခဏ်တွေင်	–ာ်	–	–	–	–	–ံ	–ဲ	–ီ	–ံ, –ှ်	–ံ

How to pronounce (10) Mon final Consonants or Killers. Their pronunciations are shown in the following table.

ဂဓိတ် (တဲ)	လက္ခဏ်	ရဗျာင်	လက္ခဏ်တွေင်	ဂဓိတ် (တ္ဍာင်)
Primary Killers	Symbols	Pronounciations	Special Symbols	Secondary killers
က	–ာ်/ –က်	– ɛk	–	ခ, ဂ, ဃ
ဍ	–ိင််	– ɛŋ	–	–
တ	–ိတ်/ –တ်	– ɔt	–	ဋ, ဌ, ဆ, ဇ, ဈ, ဒ, ဓ, သ
န	–ုန်/ –န်	– ɔn	–	ည, ဏ, လ, ဠ
ပ	–ိပ်/ –ပ်	– ɔp	–	ဝ, ဘ
မ	–ိမ်/ –မ်	– ɔm	–ံ	–
ယ	–ိယ်/ –ယ်	– ɔɑ	–ဲ	–
ဝ	–ိဝ်/ –ဝ်	– o	–ီ	–
ဟ	–ိဟ်/ –ဟ်	– ɔh	–ံ, –ှ်	သ
အ	–ိအ်/ –အ်	– ɔ̆	–ံ	–

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

The combination of ကာ (kă) finals with vowels.

ကက်. ကာက်(ကင်). ကိုက်. ကုက်. ကေက်. ကောက်(ကော်). ကဲက်. ကိုက် ။

Table of finals with ကာ (kă) with transcriptions and pronunciations, surds (sharp).

ကာ (kă) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–က်	က + – + –က်	ကက်	kɛk	ကက်
–ာက်	က + –ာ + –က်	ကာက်	kaik	ကင်
–ိုက်	က + –ိ + –က်	ကိုက်	koik	ကိုက်
–ုက်	က + –ု + –က်	ကုက်	kɜk	ကုတ်
–ေက်	က + –ေ + –က်	ကေက်	keak, kɔik	ကေက်
–ောက်	က + –ော + –က်	ကောက်	kok	ကော်
–ဲက်	က + –ဲ + –က်	ကဲက်	kɔk	ကဲက်
–ိုက်	က + –ု + –ိ + –က်	ကိုက်	kak	ကိုက်

Table of finals with ဂာ (kă) finals with transcriptions and pronunciations, sonants (deep).

ဂာ (kă) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ဂ်	ဂ + – + –ဂ်	ဂဂ်	gɛ̀ak	ဂဂ်
–ာဂ်	ဂ + –ာ + –ဂ်	ဂါဂ်	gà̰ik	ဂါ
–ိဂ်	ဂ + –ိ + –ဂ်	ဂီဂ်	gò̰ik	ဂီဂ်
–ုဂ်	ဂ + –ု + –ဂ်	ဂုဂ်	gɜ̀k	ဂုဂ်
–ေဂ်	ဂ + –ေ + –ဂ်	ဂေဂ်	gɛ̀ak, gɔ̀ik	ဂေဂ်
–ောဂ်	ဂ + –ော + –ဂ်	ဂေါဂ်	gò̰k	ဂေါ
–ဲဂ်	ဂ + –ဲ + –ဂ်	ဂဲဂ်	gɔ̀k	ဂဲဂ်
–ိုဂ်	ဂ + –ု + –ိ + –ဂ်	ဂိုဂ်	gɛ̀k	ဂိုဂ်

Method of ကာ (kă) finals combination of the (17) Mon consonants of surds (sharp).

က ၊ ခ ၊ ဂ ၊ ဃ ၊ ၌ ၊ စ ၊ ဆ ၊ ဇ ၊ ဈ ၊ ည ၊ တ ၊ ထ ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ န ၊ ပ ၊ ဖ ၊ ဗ ၊ ဘ ၊ မ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ သ ၊ ဟ ၊ ဠ ၊ အ ။

ဗျည်း+ဒဗိုတ်	–က်	–ာက်	–ိက်	–ုက်	–ေက်	–ောက်	–ဲက်	–ိုက်
အ	အက်	အာက်	အိက်	အုက်	အေက်	အောက်	အဲက်	အိုက်
က	ကက်	ကာက်	ကိုက်	ကုက်	ကေက်	ကောက်	ကဲက်	ကိုက်
ခ	ခက်	ခါက်	ခီက်	ခုက်	ခေက်	ခေါက်	ခဲက်	ခိုက်
ဂ	ဂက်	ဂါက်	ဂီက်	ဂုက်	ဂေက်	ဂေါက်	ဂဲက်	ဂိုက်
ဃ	ဃက်	ဃာက်	ဃိက်	ဃုက်	ဃေက်	ဃောက်	ဃဲက်	ဃိုက်
၌	၌က်	၌ာက်	၌ိက်	၌ုက်	၌ေက်	၌ောက်	၌ဲက်	၌ိုက်
စ	စက်	စာက်	စိက်	စုက်	စေက်	စောက်	စဲက်	စိုက်
ဆ	ဆက်	ဆာက်	ဆိက်	ဆုက်	ဆေက်	ဆောက်	ဆဲက်	ဆိုက်
ဇ	ဇက်	ဇာက်	ဇိုက်	ဇုက်	ဇေက်	ဇောက်	ဇဲက်	ဇိုက်
ဈ	ဈက်	ဈာက်	ဈိုက်	ဈုက်	ဈေက်	ဈောက်	ဈဲက်	ဈိုက်
ည	ညက်	ညာက်	ညိုက်	ညုက်	ညေက်	ညောက်	ညဲက်	ညိုက်
တ	တက်	တာက်	တိုက်	တုက်	တေက်	တောက်	တဲက်	တိုက်
ထ	ထက်	ထာက်	ထိုက်	ထုက်	ထေက်	ထောက်	ထဲက်	ထိုက်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

၈	ပက်	ပါက်	ပိက်	ပုက်	ပေက်	ပေါက်	ပဲက်	ပိုက်
၉	ပက်	ပါက်	ပိက်	ပုက်	ပေက်	ပေါက်	ပဲက်	ပိုက်
သ	သက်	သာက်	သိက်	သုက်	သေက်	သောက်	သဲက်	သိုက်
ဟ	ဟက်	ဟာက်	ဟိက်	ဟုက်	ဟေက်	ဟောက်	ဟဲက်	ဟိုက်
ဩ	ဩက်	ဩာက်	ဩိက်	ဩုက်	ဩေက်	ဩော်က်	ဩဲက်	ဩိုက်
အ	အက်	အာက်	အိက်	အုက်	အေက်	အော်က်	အဲက်	အိုက်

Method of ကာ (kă) finals combination of the (18) Mon consonants of sonants (deep).

ဂ ၊ ဃ ၊ ဍ ၊ ဇ ၊ ဈ ၊ ညာ ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ နာ ၊ ဗ ၊ ဘ ၊ မ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ ဿ ။

ဗျည်း+ဒဏ်ခံ	–က်	–ဉ်	–ိက်	–ုက်	–ေက်	–ော်	–ဲက်	–ိုက်
ဂ	ဂက်	ဂါ	ဂိက်	ဂုက်	ဂေက်	ဂော်	ဂဲက်	ဂိုက်
ဃ	ဃက်	ဃာ်	ဃိက်	ဃုက်	ဃေက်	ဃော်	ဃဲက်	ဃိုက်
ဍ	ဍက်	ဍာ်	ဍိက်	ဍုက်	ဍေက်	ဍော်	ဍဲက်	ဍိုက်
ဇ	ဇက်	ဇာ်	ဇိက်	ဇုက်	ဇေက်	ဇော်	ဇဲက်	ဇိုက်
ဈ	ဈက်	ဈာ်	ဈိက်	ဈုက်	ဈေက်	ဈော်	ဈဲက်	ဈိုက်
ညာ	ညာက်	ညာ်	ညိက်	ညုက်	ညေက်	ညော်	ညဲက်	ညိုက်
ဒ	ဒက်	ဒာ်	ဒိက်	ဒုက်	ဒေက်	ဒော်	ဒဲက်	ဒိုက်
ဓ	ဓက်	ဓာ်	ဓိက်	ဓုက်	ဓေက်	ဓော်	ဓဲက်	ဓိုက်
ဓ	ဓက်	ဓာ်	ဓိက်	ဓုက်	ဓေက်	ဓော်	ဓဲက်	ဓိုက်
နာ	နာက်	နာ်	နိက်	နုက်	နေက်	နော်	နဲက်	နိုက်
ဗ	ဗက်	ဗာ်	ဗိက်	ဗုက်	ဗေက်	ဗော်	ဗဲက်	ဗိုက်
ဘ	ဘက်	ဘာ်	ဘိက်	ဘုက်	ဘေက်	ဘော်	ဘဲက်	ဘိုက်
မ	မက်	မာ်	မိက်	မုက်	မေက်	မော်	မဲက်	မိုက်
ယ	ယက်	ယာ်	ယိက်	ယုက်	ယေက်	ယော်	ယဲက်	ယိုက်
ရ	ရုက်	ရာ်	ရိုက်	ရှုက်	ရေက်	ရော်	ရဲက်	ရှိုက်
လ	လက်	လာ်	လိက်	လုက်	လေက်	လော်	လဲက်	လိုက်
ဝ	ဝက်	ဝါ်	ဝိက်	ဝုက်	ဝေက်	ဝေါ်	ဝဲက်	ဝိုက်
ဿ	ဿက်	ဿာ်	ဿိက်	ဿုက်	ဿေက်	ဿော်	ဿဲက်	ဿိုက်

The combination of ငှ (ŋɛ̆) finals with vowels.

ကာင် ၊ ကောင် ၊ ကိုင်၊ ကုင် ၊ ကေင် ၊ ကောင် ၊ ကဲင် ၊ ကိုင် ။

Table of finals with ငှ (ŋɛ̆) with transcriptions and pronunciations, surds (sharp).

ငှ (ŋɛ̆) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ိင်	က + ိ + –င်	ကိင်	kɛŋ	ကင်
–ောင်	က + –ော + –င်	ကောင်	kɑiŋ	ကောင်
–ိုင်	က + ို + –င်	ကိုင်	koiŋ	ကိုင်
–ုင်	က + ု + –င်	ကုင်	kɜŋ	ကုင်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဒ–ိင်	က + ေ– + –ိင်	ကေင်	keaŋ, kɔiŋ	ကေင်
ေ–ာင်	က + ေ–ာ + –ိင်	ကောင်	kɔŋ	ကောင်
–ံင်	က + –ံ + –ိင်	ကံင်	kɔŋ	ကံင်
–ုိင်	က + –ု + –ိ + –ိင်	ကိုင်	kaŋ	ကိုင်

Table of finals with ङ (ŋဲ) with transcriptions and pronunciations, sonants (deep).

က (kă) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ိင်	ဂ + – + –ိင်	ဂိင်	gèaŋ	ဂိင်
–ာင်	ဂ + –ာ + –ိင်	ဂါင်	gàiŋ	ဂါင်
–ီင်	ဂ + –ီ + –ိင်	ဂီင်	gòiŋ	ဂီင်
–ူင်	ဂ + –ူ + –ိင်	ဂူင်	gɜ̀ŋ	ဂူင်
ေ–ိင်	ဂ + ေ– + –ိင်	ဂေင်	gèaŋ, gɔ̀iŋ	ဂေင်
ော–ိင်	ဂ + ော– + –ိင်	ဂျောင်	gɔ̀ŋ	ဂျောင်
–ံင်	ဂ + –ံ + –ိင်	ဂံင်	gɔ̀ŋ	ဂံင်
–ုိင်	ဂ + –ု + –ိ + –ိင်	ဂိုင်	gèŋ	ဂိုင်

Method of ကင် (kɛŋ) finals combination of the (17) Mon consonants of surds (sharp).

က ၊ ခ ၊ ဂ ၊ ဃ ၊ ၍ ၊ ဋ ၊ ဌ ၊ ဍ ၊ ဎ ၊ ဏ ၊ တ ၊ ထ ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ န ၊ ပ ၊ ဖ ၊ ဗ ၊ ဘ ၊ မ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ သ ၊ ဟ ၊ ဠ ၊ အ ။

ဗျည်နှိုး+ဒဏ္ဍိုင်း	–ိင်	–ာင်	–ီင်	–ူင်	ေ–ိင်	ော–ိင်	–ံင်	–ုိင်
အ	အင်	အာင်	အီင်	အူင်	အေင်	အောင်	အံင်	အိုင်
က	ကင်	ကာင်	ကီင်	ကူင်	ကေင်	ကောင်	ကံင်	ကိုင်
ခ	ခင်	ခါင်	ခီင်	ခူင်	ခေင်	ခေါင်	ခံင်	ခိုင်
ဂ	ဂင်	ဂာင်	ဂီင်	ဂူင်	ဂေင်	ဂောင်	ဂံင်	ဂိုင်
ဃ	ဃင်	ဃာင်	ဃီင်	ဃူင်	ဃေင်	ဃောင်	ဃံင်	ဃိုင်
၍	၍င်	၍ာင်	၍ီင်	၍ူင်	၍ေင်	၍ောင်	၍ံင်	၍ိုင်
ဋ	ဋင်	ဋာင်	ဋီင်	ဋူင်	ဋေင်	ဋောင်	ဋံင်	ဋိုင်
ဌ	ဌင်	ဌာင်	ဌီင်	ဌူင်	ဌေင်	ဌောင်	ဌံင်	ဌိုင်
ဍ	ဍင်	ဍာင်	ဍီင်	ဍူင်	ဍေင်	ဍောင်	ဍံင်	ဍိုင်
ဎ	ဎင်	ဎာင်	ဎီင်	ဎူင်	ဎေင်	ဎောင်	ဎံင်	ဎိုင်
ဏ	ဏင်	ဏာင်	ဏီင်	ဏူင်	ဏေင်	ဏောင်	ဏံင်	ဏိုင်
တ	တင်	တာင်	တီင်	တူင်	တေင်	တောင်	တံင်	တိုင်
ထ	ထင်	ထာင်	ထီင်	ထူင်	ထေင်	ထောင်	ထံင်	ထိုင်
ဒ	ဒင်	ဒါင်	ဒီင်	ဒူင်	ဒေင်	ဒေါင်	ဒံင်	ဒိုင်
ဓ	ဓင်	ဓါင်	ဓီင်	ဓူင်	ဓေင်	ဓောင်	ဓံင်	ဓိုင်
န	နင်	နာင်	နီင်	နူင်	နေင်	နောင်	နံင်	နိုင်
ပ	ပင်	ပါင်	ပီင်	ပူင်	ပေင်	ပေါင်	ပံင်	ပိုင်
ဖ	ဖင်	ဖါင်	ဖီင်	ဖူင်	ဖေင်	ဖောင်	ဖံင်	ဖိုင်
ဗ	ဗင်	ဗာင်	ဗီင်	ဗူင်	ဗေင်	ဗောင်	ဗံင်	ဗိုင်
ဘ	ဘင်	ဘာင်	ဘီင်	ဘူင်	ဘေင်	ဘောင်	ဘံင်	ဘိုင်
မ	မင်	မာင်	မီင်	မူင်	မေင်	မောင်	မံင်	မိုင်
ယ	ယင်	ယာင်	ယီင်	ယူင်	ယေင်	ယောင်	ယံင်	ယိုင်
ရ	ရင်	ရာင်	ရီင်	ရူင်	ရေင်	ရောင်	ရံင်	ရိုင်
လ	လင်	လာင်	လီင်	လူင်	လေင်	လောင်	လံင်	လိုင်
ဝ	ဝင်	ဝာင်	ဝီင်	ဝူင်	ဝေင်	ဝောင်	ဝံင်	ဝိုင်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

Method of ၌ (ŋɤ̆) finals combination of the (18) Mon consonants of sonants (deep).

ဂ ၊ ဃ ၊ ၌ ၊ စ ၊ ဇ ၊ ဉ ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ နဲ ၊ ဝ ၊ ဘ ၊ မ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ ဿ ။

ဗျည်နှိုဗ်+ဂနိုဗ်တ်	–ဂ်	–ဂာ်	–ဂိ်	–ဂု်	–ဂေ်	–ဂော်	–ဂံ်	–ဂုံ်
ဂ	ဂင်	ဂါင်	ဂိင်	ဂုင်	ဂေင်	ဂေါင်	ဂံင်	ဂုံင်
ဃ	ဃင်	ဃာင်	ဃိင်	ဃုင်	ဃေင်	ဃောင်	ဃံင်	ဃုံင်
၌	၌ဂ်	၌ဂာ်	၌ဂိ်	၌ဂု်	၌ဂေ်	၌ဂော်	၌ဂံ်	၌ဂုံ်
စ	စင်	စာင်	စိင်	စုင်	စေင်	စောင်	စံင်	စုံင်
ဇ	ဇင်	ဇာင်	ဇိင်	ဇုင်	ဇေင်	ဇောင်	ဇံင်	ဇုံင်
ဉ	ဉင်	ဉာင်	ဉိင်	ဉုင်	ဉေင်	ဉောင်	ဉံင်	ဉုံင်
ဒ	ဒင်	ဒါင်	ဒိင်	ဒုင်	ဒေင်	ဒေါင်	ဒံက်	ဒုံက်
ဓ	ဓင်	ဓာင်	ဓိင်	ဓုင်	ဓေင်	ဓောင်	ဓံင်	ဓုံင်
နဲ	နဲင်	နဲာင်	နဲိင်	နဲုင်	နဲေင်	နဲောင်	နဲံင်	နဲုံင်
ဝ	ဝင်	ဝာင်	ဝိင်	ဝုင်	ဝေင်	ဝောင်	ဝံင်	ဝုံင်
ဘ	ဘင်	ဘာင်	ဘိင်	ဘုင်	ဘေင်	ဘောင်	ဘံင်	ဘုံင်
မ	မင်	မာင်	မိင်	မုင်	မေင်	မောင်	မံင်	မုံင်
ယ	ယင်	ယာင်	ယိင်	ယုင်	ယေင်	ယောင်	ယံင်	ယုံင်
ရ	ရင်	ရာင်	ရိင်	ရုင်	ရေင်	ရောင်	ရံင်	ရုံင်
လ	လင်	လာင်	လိင်	လုင်	လေင်	လောင်	လံင်	လုံင်
ဝ	ဝင်	ဝါင်	ဝိင်	ဝုင်	ဝေင်	ဝေါင်	ဝံင်	ဝုံင်
ဿ	ဿင်	ဿာင်	ဿိင်	ဿုင်	ဿေင်	ဿောင်	ဿံင်	ဿုံင်

The combination of တ (tă) finals with vowels.

ကတ် ၊ ကာတ် ၊ ကိတ်၊ ကုတ် ၊ ကေတ် ၊ ကောတ် ၊ ကိုတ် ။

Table of finals with တ (tă) with transcriptions and pronunciations, surds (sharp).

တ (tă) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–တ်	က + – + –တ်	ကတ်	kɔt	ကတ်
–ာတ်	က + –ာ + –တ်	ကာတ်	kɑt	ကာတ်
–ိတ်	က + ိ + –တ်	ကိတ်	kɛt	ကိတ်
–ုတ်	က + ု + –တ်	ကုတ်	kut	ကုတ်
–ေတ်	က + –ေ + –တ်	ကေတ်	kit	ကေတ်
–ောတ်	က + –ော + –တ်	ကောတ်	kɒt	ကောတ်
–ိုတ်	က + ု + ိ + –တ်	ကိုတ်	kot	ကိုတ်

Table of finals with တ (tă) with transcriptions and pronunciations, sonants (deep).

တ (tă) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ဒ်	ဂ + – + –တ်	ဒတ်	gɔ̀t	ဂတ်
–ာတ်	ဂ + –ာ + –တ်	ဍါတ်	gɑ̀t	ဍါတ်
–ိတ်	ဂ + ိ + –တ်	ဂိတ်	gɛ̀t	ဂိတ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

◌ုတ်	ဂ + ◌ု + –တ်	ဂုတ်	gùt	ဂုတ်
◌ိတ်	ဂ + ◌ိ– + –တ်	ဂိတ်	gĭt	ဂေတ်
◌ေါတ်	ဂ + ◌ေ– + –တ်	ဂေါတ်	gèt	ဂေါတ်
◌ုံတ်	ဂ + ◌ု + ◌ံ + –တ်	ဂုံတ်	gùt	ဂုတ်

Method of ဝ (tă) finals combination of the (17) Mon consonants of surds (sharp).

က ၊ ခ ၊ ဂ ၊ ဃ ၊ င ၊ စ ၊ ဆ ၊ ဇ ၊ ဈ ၊ တ ၊ ထ ၊ ဝ ၊ ဖ ၊ သ ၊ ဟ ၊ ဠ ၊ ဓ၊ အ ။

ဗျည်နှိုက်+ဂစိုတ်	–တ်	–ာတ်	◌ိတ်	◌ုတ်	◌ေတ်	◌ောတ်	◌ံတ်
အ	အတ်	အာတ်	အိတ်	အုတ်	အေတ်	အောတ်	အုံတ်
က	ကတ်	ကာတ်	ကိတ်	ကုတ်	ကေတ်	ကောတ်	ကုံတ်
ခ	ခတ်	ခါတ်	ခိတ်	ခုတ်	ခေတ်	ခေါတ်	ခုံတ်
ဂ	ဂတ်	ဂာတ်	ဂိတ်	ဂုတ်	ဂေတ်	ဂေါတ်	ဂုံတ်
ဃ	ဃတ်	ဃာတ်	ဃိတ်	ဃုတ်	ဃေတ်	ဃောတ်	ဃုံတ်
င	ငတ်	ငာတ်	ငိတ်	ငုတ်	ငေတ်	ငေါတ်	ငုံတ်
စ	စတ်	စာတ်	စိတ်	စုတ်	စေတ်	စောတ်	စုံတ်
ဆ	ဆတ်	ဆာတ်	ဆိတ်	ဆုတ်	ဆေတ်	ဆောတ်	ဆုံတ်
ဇ	ဇတ်	ဇာတ်	ဇိတ်	ဇုတ်	ဇေတ်	ဇောတ်	ဇုံတ်
ဈ	ဈတ်	ဈာတ်	ဈိတ်	ဈုတ်	ဈေတ်	ဈောတ်	ဈုံတ်
ဉ	ညတ်	ညာတ်	ညိတ်	ညုတ်	ညေတ်	ညောတ်	ညုံတ်
ဋ	ဋတ်	ဋာတ်	ဋိတ်	ဋုတ်	ဋေတ်	ဋောတ်	ဋုံတ်
ဌ	ဌတ်	ဌာတ်	ဌိတ်	ဌုတ်	ဌေတ်	ဌောတ်	ဌုံတ်
ဍ	ဍတ်	ဍာတ်	ဍိတ်	ဍုတ်	ဍေတ်	ဍောတ်	ဍုံတ်
ဎ	ဎတ်	ဎာတ်	ဎိတ်	ဎုတ်	ဎေတ်	ဎောတ်	ဎုံတ်
ဏ	ဏတ်	ဏာတ်	ဏိတ်	ဏုတ်	ဏေတ်	ဏောတ်	ဏုံတ်
တ	တတ်	တာတ်	တိတ်	တုတ်	တေတ်	တောတ်	တုံတ်
ထ	ထတ်	ထာတ်	ထိတ်	ထုတ်	ထေတ်	ထောတ်	ထုံတ်
ဝ	ဝတ်	ဝါတ်	ဝိတ်	ဝုတ်	ဝေတ်	ဝေါတ်	ဝုံတ်
ဖ	ဖတ်	ဖါတ်	ဖိတ်	ဖုတ်	ဖေတ်	ဖောတ်	ဖုံတ်
သ	သတ်	သာတ်	သိတ်	သုတ်	သေတ်	သောတ်	သုံတ်
ဟ	ဟတ်	ဟာတ်	ဟိတ်	ဟုတ်	ဟေတ်	ဟောတ်	ဟုံတ်
ဠ	ဠတ်	ဠာတ်	ဠိတ်	ဠုတ်	ဠေတ်	ဠောတ်	ဠုံတ်
ဓ	ဓတ်	ဓာတ်	ဓိတ်	ဓုတ်	ဓေတ်	ဓောတ်	ဓုံတ်

Method of ဝ (tă) finals combination of the (18) Mon consonants of sonants (deep).

ဂ ၊ ဃ ၊ ဍ ၊ ဇ ၊ ဈ ၊ ည ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ န ၊ ဝ ၊ ဘ ၊ မ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ မ္ဗ ။

ဗျည်နှိုက်+ဂစိုတ်	–တ်	–ာတ်	◌ိတ်	◌ုတ်	◌ေတ်	◌ောတ်	◌ံတ်
ဂ	ဂတ်	ဂါတ်	ဂိတ်	ဂုတ်	ဂေတ်	ဂေါတ်	ဂုံတ်
ဃ	ဃတ်	ဃာတ်	ဃိတ်	ဃုတ်	ဃေတ်	ဃောတ်	ဃုံတ်
ဍ	ဍတ်	ဍာတ်	ဍိတ်	ဍုတ်	ဍေတ်	ဍောတ်	ဍုံတ်
ဇ	ဇတ်	ဇာတ်	ဇိတ်	ဇုတ်	ဇေတ်	ဇောတ်	ဇုံတ်
ဈ	ဈတ်	ဈာတ်	ဈိတ်	ဈုတ်	ဈေတ်	ဈောတ်	ဈုံတ်
ည	ညတ်	ညာတ်	ညိတ်	ညုတ်	ညေတ်	ညောတ်	ညုံတ်
ဝ	ဝတ်	ဝာတ်	ဝိတ်	ဝုတ်	ဝေတ်	ဝောတ်	ဝုံတ်
ဒ	ဒတ်	ဒါတ်	ဒိတ်	ဒုတ်	ဒေတ်	ဒေါတ်	ဒုံတ်
ဓ	ဓတ်	ဓာတ်	ဓိတ်	ဓုတ်	ဓေတ်	ဓောတ်	ဓုံတ်
န	နတ်	နာတ်	နိတ်	နုတ်	နေတ်	နောတ်	နုံတ်
ဘ	ဘတ်	ဘာတ်	ဘိတ်	ဘုတ်	ဘေတ်	ဘောတ်	ဘုံတ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဘ	ဘတ်	ဘာတ်	ဘိတ်	ဘုတ်	ဘေတ်	ဘောတ်	ဘိုတ်
မ	မတ်	မာတ်	မိတ်	မုတ်	မေတ်	မောတ်	မိုတ်
ယ	ယတ်	ယာတ်	ယိတ်	ယုတ်	ယေတ်	ယောတ်	ယိုတ်
ရ	ရတ်	ရာတ်	ရိတ်	ရုတ်	ရေတ်	ရောတ်	ရိုတ်
လ	လတ်	လာတ်	လိတ်	လုတ်	လေတ်	လောတ်	လိုတ်
ဝ	ဝတ်	ဝါတ်	ဝိတ်	ဝုတ်	ဝေတ်	ဝေါတ်	ဝိုတ်
ဍ	ဍတ်	ဍာတ်	ဍိတ်	ဍုတ်	ဍေတ်	ဍောတ်	ဍိုတ်

The combination of နဲ (nɛ̃) finals with vowels.

ကန် ၊ ကာန် ၊ ကိန် ၊ ကုန် ၊ ကေန် ၊ ကောန် ၊ ကိုန် ။

Table of finals with နဲ (nɛ̃) with transcriptions and pronunciations, surds (sharp).

နဲ (nɛ̃) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
◌န်	က + ◌ + ◌န်	ကန်	kɔn	ကန်
◌ာန်	က + ◌ာ + ◌န်	ကာန်	kɑn	ကာန်
◌ိန်	က + ◌ိ + ◌န်	ကိန်	kɛn	ကိန်
◌ုန်	က + ◌ု + ◌န်	ကုန်	kun	ကုန်
◌ေန်	က + ◌ေ + ◌န်	ကေန်	kin	ကေန်
◌ောန်	က + ◌ော + ◌န်	ကောန်	kɒn	ကောန်
◌ိုန်	က + ◌ု + ◌ိ + ◌န်	ကိုန်	kon	ကိုန်

Table of finals with နဲ (nɛ̃) with transcriptions and pronunciations, sonants (deep).

ဒ္ဒ (nɛ̃) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
◌ုန်	ဂ + ◌ + ◌ုန်	ဂုန်	gɔ̀n	ဂုန်
◌ာန်	ဃ + ◌ာ + ◌ုန်	ဃာန်	gɑ̀n	ဃာန်
◌ိုန်	ဂ + ◌ိ + ◌ုန်	ဂိုန်	gɛ̀n	ဂိုန်
◌ူန်	ဂ + ◌ူ + ◌ုန်	ဂူန်	gùn	ဂူန်
◌ေန်	ဂ + ◌ေ + ◌ုန်	ဂေန်	gĭn	ဂေန်
◌ောန်	ဂ + ◌ော + ◌ုန်	ဂေါန်	gɒ̀n	ဂေါန်
◌ိုန်	ဂ + ◌ု + ◌ိ + ◌ုန်	ဂိုန်	gɜ̀n	ဂိုန်

Method of နဲ (nɛ̃) finals combination of the (17) Mon consonants of surds (sharp).

က ၊ ခ ၊ ဂ ၊ ဆ ၊ ဇ ၊ ဈ ၊ ဋ ၊ ဌ ၊ တ ၊ ထ ၊ ဝ ၊ ဓ ၊ သ ၊ ဟ ၊ ဠ ၊ ဧ ၊ အ ။

ဗျည်နှိုက်+ဂဗ္ဗဒ်ဟိုက်	◌ုန်	◌ာန်	◌ိန်	◌ုန်	◌ေန်	◌ောန်	◌ိုန်
အ	အန်	အာန်	အိန်	အုန်	အေန်	အောန်	အိုန်
က	ကန်	ကာန်	ကိန်	ကုန်	ကေန်	ကောန်	ကိုန်
ခ	ခန်	ချိန်	ခိန်	ခုန်	ခေန်	ခေါန်	ခိုန်
ဂ	ဂန်	ဂာန်	ဂိန်	ဂုန်	ဂေန်	ဂောန်	ဂိုန်
ဆ	ဆန်	ဆာန်	ဆိန်	ဆုန်	ဆေန်	ဆောန်	ဆိုန်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ရ	ရန်ံ	ရာန်ံ	ရိန်ံ	ရုန်ံ	ရေန်ံ	ရောန်ံ	ရိုန်ံ
ဗ	ဗန်ံ	ဗာန်ံ	ဗိန်ံ	ဗုန်ံ	ဗေန်ံ	ဗောန်ံ	ဗိုန်ံ
ဒ	ဒန်ံ	ဒာန်ံ	ဒိန်ံ	ဒုန်ံ	ဒေန်ံ	ဒောန်ံ	ဒိုန်ံ
တ	တန်ံ	တာန်ံ	တိန်ံ	တုန်ံ	တေန်ံ	တောန်ံ	တိုန်ံ
ထ	ထန်ံ	ထာန်ံ	ထိန်ံ	ထုန်ံ	ထေန်ံ	ထောန်ံ	ထိုန်ံ
ပ	ပန်ံ	ပါန်ံ	ပိန်ံ	ပုန်ံ	ပေန်ံ	ပေါန်ံ	ပိုန်ံ
ဖ	ဖန်ံ	ဖါန်ံ	ဖိန်ံ	ဖုန်ံ	ဖေန်ံ	ဖောန်ံ	ဖိုန်ံ
သ	သန်ံ	သာန်ံ	သိန်ံ	သုန်ံ	သေန်ံ	သောန်ံ	သိုန်ံ
ဟ	ဟန်ံ	ဟာန်ံ	ဟိန်ံ	ဟုန်ံ	ဟေန်ံ	ဟောန်ံ	ဟိုန်ံ
ဠ	ဠန်ံ	ဠာန်ံ	ဠိန်ံ	ဠုန်ံ	ဠေန်ံ	ဠောန်ံ	ဠိုန်ံ
အ	အန်ံ	အာန်ံ	အိန်ံ	အုန်ံ	အေန်ံ	အောန်ံ	အိုန်ံ

Method of ံ (nဲ) finals combination of the (18) Mon consonants of sonants (deep).

ဂ ၊ ဃ ၊ ဍ ၊ ဓ ၊ ဈ ၊ ည ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ နံ ၊ ဝ ၊ ဘ ၊ မ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ ဿ ။

ဗျည်ံ+ဂဓိတ်ံ	—ံ	—ာံ	—ိံ	—ုံ	—ေံ	—ောံ	—ိုံ
ဂ	ဂန်ံ	ဂါန်ံ	ဂိန်ံ	ဂုန်ံ	ဂေန်ံ	ဂေါန်ံ	ဂိုန်ံ
ဃ	ဃန်ံ	ဃာန်ံ	ဃိန်ံ	ဃုန်ံ	ဃေန်ံ	ဃောန်ံ	ဃိုန်ံ
ဍ	ဍန်ံ	ဍာန်ံ	ဍိန်ံ	ဍုန်ံ	ဍေန်ံ	ဍောန်ံ	ဍိုန်ံ
ဓ	ဓန်ံ	ဓာန်ံ	ဓိန်ံ	ဓုန်ံ	ဓေန်ံ	ဓောန်ံ	ဓိုန်ံ
ဈ	ဈန်ံ	ဈာန်ံ	ဈိန်ံ	ဈုန်ံ	ဈေန်ံ	ဈောန်ံ	ဈိုန်ံ
ည	ညန်ံ	ညာန်ံ	ညိန်ံ	ညုန်ံ	ညေန်ံ	ညောန်ံ	ညိုန်ံ
ဒ	ဒန်ံ	ဒါန်ံ	ဒိန်ံ	ဒုန်ံ	ဒေန်ံ	ဒေါန်ံ	ဒိုန်ံ
ဓ	ဓန်ံ	ဓါန်ံ	ဓိန်ံ	ဓုန်ံ	ဓေန်ံ	ဓောန်ံ	ဓိုန်ံ
ဓ	ဓန်ံ	ဓာန်ံ	ဓိန်ံ	ဓုန်ံ	ဓေန်ံ	ဓောန်ံ	ဓိုန်ံ
ဗ	ဗန်ံ	ဗာန်ံ	ဗိန်ံ	ဗုန်ံ	ဗေန်ံ	ဗောန်ံ	ဗိုန်ံ
ဘ	ဘန်ံ	ဘာန်ံ	ဘိန်ံ	ဘုန်ံ	ဘေန်ံ	ဘောန်ံ	ဘိုန်ံ
မ	မန်ံ	မာန်ံ	မိန်ံ	မုန်ံ	မေန်ံ	မောန်ံ	မိုန်ံ
ယ	ယန်ံ	ယာန်ံ	ယိန်ံ	ယုန်ံ	ယေန်ံ	ယောန်ံ	ယိုန်ံ
ရ	ရန်ံ	ရာန်ံ	ရိန်ံ	ရုန်ံ	ရေန်ံ	ရောန်ံ	ရိုန်ံ
လ	လန်ံ	လာန်ံ	လိန်ံ	လုန်ံ	လေန်ံ	လောန်ံ	လိုန်ံ
ဝ	ဝန်ံ	ဝါန်ံ	ဝိန်ံ	ဝုန်ံ	ဝေန်ံ	ဝေါန်ံ	ဝိုန်ံ
ဿ	ဿန်ံ	ဿာန်ံ	ဿိန်ံ	ဿုန်ံ	ဿေန်ံ	ဿောန်ံ	ဿိုန်ံ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

The combination of ပ (pɑ) finals with vowels.

ကပ် ၊ ကာပ် ၊ ကိပ် ၊ ကုပ် ၊ ကေပ် ၊ ကောပ် ၊ ကိုပ် ။

Table of finals with ပ (pă) with transcriptions and pronunciations, surds (sharp).

ပ (pă) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ပ်	က + ◌ + –ပ်	ကပ်	kɔp	ကပ်
–ာပ်	က + –ာ + –ပ်	ကာပ်	kap	ကာပ်
–ိပ်	က + ◌ိ + –ပ်	ကိပ်	kɛp	ကိပ်
–ုပ်	က + ◌ု + –ပ်	ကုပ်	kup	ကုပ်
–ေပ်	က + –ေ + –ပ်	ကေပ်	kip	ကေပ်
–ောပ်	က + –ော + –ပ်	ကောပ်	kɒp	ကောပ်
–ိုပ်	က + ◌ု + ◌ိ + –ပ်	ကိုပ်	kop	ကိုပ်

Table of finals with ပ (pă) with transcriptions and pronunciations, sonants (deep).

ဗ (pă) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ပ်	ဂ + ◌ + –ပ်	ဂပ်	gɔ̀p	ဂပ်
–ာပ်	ဂ + –ာ + –ပ်	ဂါပ်	gàp	ဂါပ်
–ိပ်	ဂ + ◌ိ + –ပ်	ဂိပ်	gɛ̀p	ဂိပ်
–ုပ်	ဂ + ◌ု + –ပ်	ဂုပ်	gùp	ဂုပ်
–ေပ်	ဂ + –ေ + –ပ်	ဂေပ်	gĭp	ဂေပ်
–ောပ်	ဂ + –ော + –ပ်	ဂေါပ်	gɔ̀p	ဂေါပ်
–ိုပ်	ဂ + ◌ု + ◌ိ + –ပ်	ဂိုပ်	gɔ̀p	ဂိုပ်

Method of ပ (pă) finals combination of the (17) Mon consonants of surds (sharp).

က ၊ ခ ၊ ဂ ၊ ဆ ၊ ဍ ၊ ဋ ၊ ဓ ၊ ဏ ၊ တ ၊ ထ ၊ ပ ၊ ဖ ၊ သ ၊ ဟ ၊ ဠ ၊ အ ။

ဗျည်း+ဂန့်တ်	–ပ်	–ာပ်	–ိပ်	–ုပ်	–ေပ်	–ောပ်	–ိုပ်
အ	အပ်	အာပ်	အိပ်	အုပ်	အေပ်	အောပ်	အိုပ်
က	ကပ်	ကာပ်	ကိပ်	ကုပ်	ကေပ်	ကောပ်	ကိုပ်
ခ	ခပ်	ခါပ်	ခိပ်	ခုပ်	ခေပ်	ခေါပ်	ခိုပ်
ဂ	ဂပ်	ဂာပ်	ဂိပ်	ဂုပ်	ဂေပ်	ဂေါပ်	ဂိုပ်
ဆ	ဆပ်	ဆာပ်	ဆပ်	ဆုပ်	ဆေပ်	ဆောပ်	ဆိုပ်
ဍ	ဍပ်	ဍာပ်	ဍိပ်	ဍုပ်	ဍေပ်	ဍောပ်	ဍိုပ်
ဋ	ဋပ်	ဋာပ်	ဋိပ်	ဋုပ်	ဋေပ်	ဋောပ်	ဋိုပ်
ဓ	ဓပ်	ဓာပ်	ဓိပ်	ဓုပ်	ဓေပ်	ဓောပ်	ဓိုပ်
ဏ	ဏပ်	ဏာပ်	ဏိပ်	ဏုပ်	ဏေပ်	ဏောပ်	ဏိုပ်
တ	တပ်	တာပ်	တိပ်	တုပ်	တေပ်	တောပ်	တိုပ်
ထ	ထပ်	ထာပ်	ထိပ်	ထုပ်	ထေပ်	ထောပ်	ထိုပ်
ပ	ပပ်	ပါပ်	ပိပ်	ပုပ်	ပေပ်	ပေါပ်	ပိုပ်
ဖ	ဖပ်	ဖါပ်	ဖိပ်	ဖုပ်	ဖေပ်	ဖောပ်	ဖိုပ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သ	သပ်	သာပ်	သိပ်	သုပ်	သေပ်	သောပ်	သိုပ်
ဟ	ဟပ်	ဟာပ်	ဟိပ်	ဟုပ်	ဟေပ်	ဟောပ်	ဟိုပ်
ဠ	ဠပ်	ဠာပ်	ဠိပ်	ဠုပ်	ဠေပ်	ဠောပ်	ဠိုပ်
အ	စပ်	စာပ်	ဇိပ်	ဝုပ်	ဧပ်	ဪပ်	ဇိုပ်

Method of ပ (pă) finals combination of the (18) Mon consonants of sonants (deep).

ဂ ၊ ဃ ၊ ဍ ၊ ဇ ၊ ဈ ၊ ည ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ န ၊ ဝ ၊ ဘ ၊ မ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ ဿ ။

တုန်+ဂဒိုတ်	◌ပ်	◌ာပ်	◌ိပ်	◌ုပ်	◌ေပ်	◌ောပ်	◌ိုပ်
ဂ	ဂပ်	ဂါပ်	ဂိပ်	ဂုပ်	ဂေပ်	ဂေါပ်	ဂိုပ်
ဃ	ဃပ်	ဃာပ်	ဃိပ်	ဃုပ်	ဃေပ်	ဃောပ်	ဃိုပ်
ဍ	ဍပ်	ဍာပ်	ဍိပ်	ဍုပ်	ဍေပ်	ဍောပ်	ဍိုပ်
ဇ	ဇပ်	ဇာပ်	ဇိပ်	ဇုပ်	ဇေပ်	ဇောပ်	ဇိုပ်
ဈ	ဈပ်	ဈာပ်	ဈိပ်	ဈုပ်	ဈေပ်	ဈောပ်	ဈိုပ်
ည	ညပ်	ညာပ်	ညိပ်	ညုပ်	ညေပ်	ညောပ်	ညိုပ်
ဒ	ဒပ်	ဒါပ်	ဒိပ်	ဒုပ်	ဒေပ်	ဒေါပ်	ဒိုပ်
ဓ	ဓပ်	ဓါပ်	ဓိပ်	ဓုပ်	ဓေပ်	ဓေါပ်	ဓိုပ်
န	နပ်	နာပ်	နိပ်	နုပ်	နေပ်	နောပ်	နိုပ်
ဝ	ဝပ်	ဝာပ်	ဝိပ်	ဝုပ်	ဝေပ်	ဝေါပ်	ဝိုပ်
ဘ	ဘပ်	ဘာပ်	ဘိပ်	ဘုပ်	ဘေပ်	ဘောပ်	ဘိုပ်
မ	မပ်	မာပ်	မိပ်	မုပ်	မေပ်	မောပ်	မိုပ်
ယ	ယပ်	ယာပ်	ယိပ်	ယုပ်	ယေပ်	ယောပ်	ယိုပ်
ရ	ရပ်	ရာပ်	ရိပ်	ရုပ်	ရေပ်	ရောပ်	ရိုပ်
လ	လပ်	လာပ်	လိပ်	လုပ်	လေပ်	လောပ်	လိုပ်
ဝ	ဝပ်	ဝါပ်	ဝိပ်	ဝုပ်	ဝေပ်	ဝေါပ်	ဝိုပ်
ဿ	ဿပ်	ဿာပ်	ဿိပ်	ဿုပ်	ဿေပ်	ဿောပ်	ဿိုပ်

The combination of ဓ (mĕ) finals with vowels.

ကာမ် ၊ ကာမ် ၊ ကိမ် ၊ ကုမ် ၊ ကေမ် ၊ ကောမ် ၊ ကိုမ် ။

Table of finals with ဓ (mĕ) with transcriptions and pronunciations, surds (sharp).

ဓ (mĕ) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
◌မ်	က + ◌ + ◌မ်	ကမ်	kɒm	ကံ
◌ာမ်	က + ◌ာ + ◌မ်	ကာမ်	kɑm	ကာံ
◌ိမ်	က + ◌ိ + ◌မ်	ကိမ်	kɛm	ကိံ
◌ုမ်	က + ◌ု + ◌မ်	ကုမ်	kum	ကုံ
◌ေမ်	က + ◌ေ + ◌မ်	ကေမ်	kim	ကေံ
◌ောမ်	က + ◌ော + ◌မ်	ကောမ်	kɒm	ကောံ
◌ိုမ်	က + ◌ု + ◌ိ + ◌မ်	ကိုမ်	kom	ကိုံ

www.monlibrary.com

Table of finals with ဓ (mɛ̀) with transcriptions and pronunciations, sonants (deep).

ဓ (mɛ̀) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ွမ်	ဂ + – + –မ်	ဂမ်	gɔ̀m	ဂံ
–ာမ်	ဂ + –ာ + –မ်	ဂါမ်	gàm	ဂါ
–ိမ်	ဂ + –ိ + –မ်	ဂိမ်	gɛ̀m	ဂိ
–ုမ်	ဂ + –ု + –မ်	ဂုမ်	gùm	ဂုံ
–ေမ်	ဂ + –ေ + –မ်	ဂေမ်	gĭm	ဂေံ
–ောမ်	ဂ + –ော + –မ်	ဂောမ်	gɔ̀m	ဂေါ
–ုိမ်	ဂ + –ု + –ိ + –မ်	ဂိုမ်	gɔ̀m	ဂို

Method of ဓ (mɛ̀) finals combination of the (17) Mon consonants of surds (sharp).

က ၊ ခ ၊ ဓ ၊ ဆ ၊ ဍ ၊ ဋ ၊ ဒ ၊ ဏ ၊ တ ၊ ထ ၊ ပ ၊ ဖ ၊ သ ၊ ဟ ၊ ဠ ၊ ဓ ၊ အ ။

ဗျည်+ဂမိုတ်	–မ်	–ာမ်	–ိမ်	–ုမ်	–ေမ်	–ောမ်	–ုိမ်
အ	အမ်	အာမ်	အိမ်	အုမ်	အေမ်	အောမ်	အိုမ်
က	ကမ်	ကာမ်	ကိမ်	ကုမ်	ကေမ်	ကောမ်	ကိုမ်
ခ	ခမ်	ခါမ်	ခိမ်	ခုမ်	ခေမ်	ခေါမ်	ခိုမ်
ဓ	ဓမ်	ဓာမ်	ဓိမ်	ဓုမ်	ဓေမ်	ဓောမ်	ဓိုမ်
ဆ	ဆမ်	ဆာမ်	ဆိမ်	ဆုမ်	ဆေမ်	ဆောမ်	ဆိုမ်
ဍ	ဍမ်	ဍာမ်	ဍိမ်	ဍုမ်	ဍေမ်	ဍောမ်	ဍိုမ်
ဋ	ဋမ်	ဋာမ်	ဋိမ်	ဋုမ်	ဋေမ်	ဋောမ်	ဋိုမ်
ဒ	ဒမ်	ဒာမ်	ဒိမ်	ဒုမ်	ဒေမ်	ဒောမ်	ဒိုမ်
တ	တမ်	တာမ်	တိမ်	တုမ်	တေမ်	တောမ်	တိုမ်
ထ	ထမ်	ထာမ်	ထိမ်	ထုမ်	ထေမ်	ထောမ်	ထိုမ်
ပ	ပမ်	ပါမ်	ပိမ်	ပုမ်	ပေမ်	ပေါမ်	ပိုမ်
ဖ	ဖမ်	ဖါမ်	ဖိမ်	ဖုမ်	ဖေမ်	ဖောမ်	ဖိုမ်
သ	သမ်	သာမ်	သိမ်	သုမ်	သေမ်	သောမ်	သိုမ်
ဟ	ဟမ်	ဟာမ်	ဟိမ်	ဟုမ်	ဟေမ်	ဟောမ်	ဟိုမ်
ဠ	ဠမ်	ဠာမ်	ဠိမ်	ဠုမ်	ဠေမ်	ဠောမ်	ဠိုမ်
ဓ	ဓမ်	ဓာမ်	ဓိမ်	ဓုမ်	ဓေမ်	ဓောမ်	ဓိုမ်

Method of ဓ (mɛ̀) finals combination of the (18) Mon consonants of sonants (deep).

ဂ ၊ ဃ ၊ ဇ ၊ ဎ ၊ ဏ ၊ ဉ ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ န ၊ ပ ၊ ဘ ၊ မ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ မ္ဗ ။

ဗျည်+ဂမိုတ်	–မ်	–ာမ်	–ိမ်	–ုမ်	–ေမ်	–ောမ်	–ုိမ်
ဂ	ဂမ်	ဂါမ်	ဂိမ်	ဂုမ်	ဂေမ်	ဂေါမ်	ဂိုမ်
ဃ	ဃမ်	ဃာမ်	ဃိမ်	ဃုမ်	ဃေမ်	ဃောမ်	ဃိုမ်
ဇ	ဇမ်	ဇာမ်	ဇိမ်	ဇုမ်	ဇေမ်	ဇောမ်	ဇိုမ်
ဎ	ဎမ်	ဎာမ်	ဎိမ်	ဎုမ်	ဎေမ်	ဎောမ်	ဎိုမ်
ဏ	ဏမ်	ဏာမ်	ဏိမ်	ဏုမ်	ဏေမ်	ဏောမ်	ဏိုမ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ည	ည္ဂ်	ည္ဃ်	ည္ဆိ်	ည္ဇ်	ည္ဈ်	ည္ဉာ်	ည္ဋိ်
ဃ	ဃ်	ဃာ်	ဃိ်	ဃု်	ဃေ်	ဃော်	ဃို်
ဒ	ဒဂ်	ဒါဃ်	ဒိဆ်	ဒီဇ်	ဒေဈ်	ဒေါဉ်	ဒို့ဋ်
ဓ	ဓဂ်	ဓာဃ်	ဓိဆ်	ဓု်	ဓေဈ်	ဓောဉ်	ဓိုဋ်
နံ	နံဂ်	နံဃ်	နံဆိ်	နံဇ်	နံဈ်	နံဉာ်	နံဋ်
ဝ	ဝဂ်	ဝဃ်	ဝိဆ်	ဝု်	ဝေဈ်	ဝေါဉ်	ဝိုဋ်
ဘ	ဘဒ်	ဘာဒ်	ဘိဆ်	ဘုဇ်	ဘေဈ်	ဘောဉ်	ဘိုဋ်
ဖ	ဖဂ်	ဖာဃ်	ဖိဆ်	ဖုဇ်	ဖေဈ်	ဖောဉ်	ဖိုဋ်
ယ	ယဂ်	ယာဃ်	ယိဆ်	ယုဇ်	ယေဈ်	ယောဉ်	ယိုဋ်
ရ	ရဂ်	ရာဃ်	ရိဆ်	ရှဇ်	ရေဈ်	ရောဉ်	ရိုဋ်
လ	လဂ်	လာဃ်	လိဆ်	လုဇ်	လေဈ်	လောဉ်	လိုဋ်
ဝ	ဝဂ်	ဝါဃ်	ဝိဆ်	ဝုဇ်	ဝေဈ်	ဝေါဉ်	ဝိုဋ်
ဿ	ဿင်	ဿာဃ်	ဿီဆ်	ဿုဇ်	ဿေဈ်	ဿောဉ်	ဿိုဋ်

The combination of ယ (yɛ̀) finals with vowels.

ကယ် ၊ ကာယ် ၊ ကုယ် ၊ ကေယ် ၊ ကောယ် ၊ ကိုယ် ။

Table of finals with ယ (yɛ̀) with transcriptions and pronunciations, surds (sharp).

ယ (yɛ̀) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ယ်	က + – + –ယ်	ကယ်	koa	ကဲ
–ာယ်	က + –ာ + –ယ်	ကာယ်	kai	ကဲ
–ုယ်	က + ု + –ယ်	ကုယ်	kui	ကုံ
ေ–ယ်	က + ေ– + –ယ်	ကေယ်	kea	ကေဲ
ေ–ာယ်	က + ေ–ာ + –ယ်	ကောယ်	koa^2	ကော့
ိုယ်	က + ု + ိ + –ယ်	ကိုယ်	koi	ကို့

Table of finals with ယ (yɛ̀) with transcriptions and pronunciations, sonants (deep).

ယ (yɛ̀) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ယ်	ဂ + – + –ယ်	ဂယ်	gòa'	ဂဲ
–ာယ်	ဂ + –ာ + –ယ်	ဂါယ်	gài	ဂါ
–ုယ်	ဂ + ု + –ယ်	ဂုယ်	gùi	ဂုံ
ေ–ယ်	ဂ + ေ– + –ယ်	ဂေယ်	gèa	ဂေဲ
ေ–ာယ်	ဂ + ေ–ာ + –ယ်	ဂေါယ်	gòa^2	ဂေါ
ိုယ်	ဂ + ု + ိ + –ယ်	ဂိုယ်	gòi	ဂို့

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

Method of ဃ (yĕ) finals combination of the (17) Mon consonants of surds (sharp).

က ၊ ခ ၊ ဇ ၊ ဏ ၊ ဍ ၊ ဋ ၊ ဎ ၊ ဏ ၊ တ ၊ ထ ၊ ပ ၊ ဗ ၊ သ ၊ ဟ ၊ ဠ ၊ ဓ (အ) ။

ဗျည်း+ဂဠီတ်	–ယ်	–ာယ်	–ုယ်	–ေယ်	–ောယ်	–ိုယ်
အ	အယ်	အာယ်	အုယ်	အေယ်	အောယ်	အိုယ်
က	ကယ်	ကာယ်	ကုယ်	ကေယ်	ကောယ်	ကိုယ်
ခ	ခယ်	ခါယ်	ခုယ်	ခေယ်	ခေါယ်	ခိုယ်
ဇ	ဇယ်	ဇာယ်	ဇုယ်	ဇေယ်	ဇောယ်	ဇိုယ်
ဆ	ဆယ်	ဆာယ်	ဆုယ်	ဆေယ်	ဆောယ်	ဆိုယ်
ဍ	ဍယ်	ဍာယ်	ဍျယ်	ဍွေယ်	ဍွေယ်	ဍျိုယ်
ဎ	ဎယ်	ဎာယ်	ဎျယ်	ဎွေယ်	ဎွေယ်	ဎျိုယ်
ဏ	ဏယ်	ဏာယ်	ဏုယ်	ဏေယ်	ဏောယ်	ဏိုယ်
တ	တယ်	တာယ်	တုယ်	တေယ်	တောယ်	တိုယ်
ထ	ထယ်	ထာယ်	ထုယ်	ထေယ်	ထောယ်	ထိုယ်
ပ	ပယ်	ပါယ်	ပုယ်	ပေယ်	ပေါယ်	ပိုယ်
ဗ	ဗယ်	ဗါယ်	ဗုယ်	ဗေယ်	ဗောယ်	ဗိုယ်
သ	သယ်	သာယ်	သုယ်	သေယ်	သောယ်	သိုယ်
ဟ	ဟယ်	ဟာယ်	ဟုယ်	ဟေယ်	ဟောယ်	ဟိုယ်
ဠ	ဠယ်	ဠာယ်	ဠျယ်	ဠွေယ်	ဠွောယ်	ဠျိုယ်
ဓ	ဓယ်	ဓာယ်	ဓုယ်	ဓေယ်	ဓောယ်	ဓိုယ်

Method of ဃ (yĕ) finals combination of the (18) Mon consonants of sonants (deep).

ဂ ၊ ဃ ၊ ဉ ၊ ဒ ၊ ဈ ၊ ဉ ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ န ၊ ဝ ၊ ဘ ၊ မ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ ဿ ။

ဗျည်း+ဂဠီတ်	–ယ်	–ာယ်	–ုယ်	–ေယ်	–ောယ်	–ိုယ်
ဂ	ဂယ်	ဂါယ်	ဂုယ်	ဂေယ်	ဂေါယ်	ဂိုယ်
ဃ	ဃယ်	ဃာယ်	ဃုယ်	ဃေယ်	ဃောယ်	ဃိုယ်
ဉ	ဉယ်	ဉာယ်	ဉျယ်	ဉွေယ်	ဉွောယ်	ဉျိုယ်
ဒ	ဒယ်	ဒါယ်	ဒုယ်	ဒေယ်	ဒေါယ်	ဒိုယ်
ဈ	ဈယ်	ဈာယ်	ဈျယ်	ဈွေယ်	ဈွောယ်	ဈျိုယ်
ဥ	ဥယ်	ဥာယ်	ဥျယ်	ဥွေယ်	ဥွောယ်	ဥျိုယ်
ဓ	ဓယ်	ဓာယ်	ဓုယ်	ဓေယ်	ဓောယ်	ဓိုယ်
ဒ	ဒယ်	ဒါယ်	ဒုယ်	ဒေယ်	ဒေါယ်	ဒိုယ်
ဓ	ဓယ်	ဓာယ်	ဓုယ်	ဓေယ်	ဓောယ်	ဓိုယ်
န	နယ်	နာယ်	နုယ်	နေယ်	နောယ်	နိုယ်
ဝ	ဝယ်	ဝာယ်	ဝုယ်	ဝေယ်	ဝောယ်	ဝိုယ်
ဘ	ဘယ်	ဘာယ်	ဘုယ်	ဘေယ်	ဘောယ်	ဘိုယ်
မ	မယ်	မာယ်	မုယ်	မေယ်	မောယ်	မိုယ်
ယ	ယယ်	ယာယ်	ယုယ်	ယေယ်	ယောယ်	ယိုယ်
ရ	ရယ်	ရာယ်	ရုယ်	ရေယ်	ရောယ်	ရိုယ်
လ	လယ်	လာယ်	လုယ်	လေယ်	လောယ်	လိုယ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဝ	ဝယ်	ဗိယ်	ဝုယ်	ဝေယ်	ဒေါယ်	ဝိုယ်
မ္ဗ	မ္ဗယ်	မ္ဗယ်	မ္ဗုယ်	မ္ဗေယ်	မ္ဗောယ်	မ္ဗိုယ်

The combination of ဝ (wɛ̆) finals with vowels.

ကဝ် ၊ ကေဝ် ၊ ကောဝ် ၊ ကိုဝ် ။

Table of finals with ဝ (wɛ̆) with transcriptions and pronunciations, surds (sharp).

ဝ (wɛ̆) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ဝ်	က + – + –ဝ်	ကဝ်	kɔ	ကဝ်
ေ–ဝ်	က + ေ– + –ဝ်	ကေဝ်	kie, kae, e	ကေဝ်
ေ–ာဝ်	က + ေ–ာ + –ဝ်	ကောဝ်	kɒ	ကောဝ်
ိုဝ် ◌	က + ◌ + ိ + –ဝ်	ကိုဝ်	kaɒ, kɒ	ကို

Table of finals with ဝ (wɛ̆) with transcriptions and pronunciations, sonants (deep).

ဝ (wɛ̆) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ဝ်	ဂ + – + –ဝ်	ဂဝ်	gɔ̀	ဂဝ်
ဂေ–ဝ်	ဂ + ဂေ– + –ဝ်	ဂေဝ်	gìe, gàe	ဂေဝ်
ဂေ–ာဝ်	ဂ + ဂေ–ာ + –ဝ်	ဂေါဝ်	gɔ̀[2]	ဂေါဝ်
ိုဝ် ◌	ဂ + ◌ + ိ + –ဝ်	ဂိုဝ်	gɜ̀	ဂို

Method of ဝ (wɛ̆) finals combination of the (17) Mon consonants of surds (sharp).

က ၊ ခ ၊ ဂ ၊ ဃ ၊ ၎ ၊ စ ၊ ဆ ၊ ဇ ၊ ဈ ၊ ဉ ၊ ည ၊ ဋ ၊ ဌ ၊ ဍ ၊ ဎ ၊ ဏ ၊ တ ၊ ထ ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ န ၊ ပ ၊ ဖ ၊ ဗ ၊ ဘ ၊ မ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ သ ၊ ဟ ၊ ဠ ၊ အ ။

ဗျည်း+ဝဋ်တော်	–ဝ်	ေ–ဝ်	ေ–ာဝ်	◌ိုဝ်
အ	အဝ်	အေဝ်	အောဝ်	အိုဝ်
က	ကဝ်	ကေဝ်	ကောဝ်	ကိုဝ်
ခ	ခဝ်	ခေဝ်	ခေါဝ်	ခိုဝ်
ဂ	ဂဝ်	ဂေဝ်	ဂေါဝ်	ဂိုဝ်
ဃ	ဃဝ်	ဃေဝ်	ဃောဝ်	ဃိုဝ်
၎	၎ဝ်	၎ေဝ်	၎ောဝ်	၎ိုဝ်
စ	စဝ်	စေဝ်	စောဝ်	စိုဝ်
ဆ	ဆဝ်	ဆေဝ်	ဆောဝ်	ဆိုဝ်
ဇ	ဇဝ်	ဇေဝ်	ဇောဝ်	ဇိုဝ်
ဈ	ဈဝ်	ဈေဝ်	ဈောဝ်	ဈိုဝ်
ဉ	ဉဝ်	ဉေဝ်	ဉောဝ်	ဉိုဝ်
ည	ညဝ်	ညေဝ်	ညောဝ်	ညိုဝ်
ဋ	ဋဝ်	ဋေဝ်	ဋောဝ်	ဋိုဝ်
ဌ	ဌဝ်	ဌေဝ်	ဌောဝ်	ဌိုဝ်
ဍ	ဍဝ်	ဍေဝ်	ဍောဝ်	ဍိုဝ်
ဎ	ဎဝ်	ဎေဝ်	ဎောဝ်	ဎိုဝ်
ဏ	ဏဝ်	ဏေဝ်	ဏောဝ်	ဏိုဝ်
တ	တဝ်	တေဝ်	တောဝ်	တိုဝ်
ထ	ထဝ်	ထေဝ်	ထောဝ်	ထိုဝ်
ဒ	ဒဝ်	ဒေဝ်	ဒေါဝ်	ဒိုဝ်
ဓ	ဓဝ်	ဓေဝ်	ဓောဝ်	ဓိုဝ်
န	နဝ်	နေဝ်	နောဝ်	နိုဝ်
ပ	ပဝ်	ပေဝ်	ပေါဝ်	ပိုဝ်
ဖ	ဖဝ်	ဖေဝ်	ဖောဝ်	ဖိုဝ်
သ	သဝ်	သေဝ်	သောဝ်	သိုဝ်
ဟ	ဟဝ်	ဟေဝ်	ဟောဝ်	ဟိုဝ်
ဠ	ဠဝ်	ဠေဝ်	ဠောဝ်	ဠိုဝ်
အ	အဝ်	အေဝ်	အောဝ်	အိုဝ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

Method of ဝ (wĕ̆) finals combination of the (18) Mon consonants of sonants (deep).

ဂ ၊ ဃ ၊ ဍ ၊ ဇ ၊ ဈ ၊ ညွ ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ နှ ၊ ဗ ၊ ဘ ၊ ဖ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ မွ ။

ဗျည်နှ်+ဇဋ်တ်	–ဝ်	ေ–ဝ်	ော–ဝ်	ိုဉ်
ဂ	ဂဝ်	ေဂဝ်	ောဝ်	ိုဝ်
ဃ	ဃဝ်	ေဃဝ်	ေဃောဝ်	ိုဝ်
ဍ	ဍဝ်	ေဍဝ်	ေဍောဝ်	ိုဝ်
ဇ	ဇဝ်	ေဇဝ်	ေဇောဝ်	ိုဝ်
ဈ	ဈင်	ေဈဝ်	ေဈောဝ်	ိုဝ်
ညွ	ညွဝ်	ေညွဝ်	ေညွောဝ်	ိုဝ်
ဗ	ဗဝ်	ေဗဝ်	ေဗောဝ်	ိုဝ်
ဒ	ဒဝ်	ေဒဝ်	ေဒေါဝ်	ိုဝ်
ဓ	ဓဝ်	ေဓဝ်	ေဓောဝ်	ိုဝ်
နှ	နှဝ်	ေနှဝ်	ေနှောဝ်	ိုဝ်
ဗ	ဝဝ်	ေဝဝ်	ေဝောဝ်	ိုဝ်
ဘ	ဘဝ်	ေဘဝ်	ေဘောဝ်	ိုဝ်
ဖ	ဖဝ်	ေဖဝ်	ေဖောဝ်	ိုဝ်
ယ	ယဝ်	ေယဝ်	ေယောဝ်	ိုဝ်
ရ	ရဝ်	ေရဝ်	ေရောဝ်	ိုဝ်
လ	လဝ်	ေလဝ်	ေလောဝ်	ိုဝ်
ဝ	ဝဝ်	ေဝဝ်	ေဝေါဝ်	ိုဝ်
မွ	မွဝ်	ေမွဝ်	ေမွောဝ်	ိုဝ်

The combination of ဟ (hă̆) finals with vowels.

ကဟ် ၊ ကိဟ် ၊ ကုဟ် ၊ ကေဟ် ၊ ၊ ကောဟ် ၊ ကိုဟ် ။

Table of finals with ဟ (hă̆) with transcriptions and pronunciations, surds (sharp).

ဟ (hă̆) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ဟ်	က + – + –ဟ်	ကဟ်	kɔh	ကှ်
ိဟ်	က + ိ + –ဟ်	ကိဟ်	keh	ကိဟ်
ုဟ်	က + ု + –ဟ်	ကုဟ်	kuh, kŭh	ကုဟ်. ကုဟ်
ေ–ဟ်	က + ေ– + –ဟ်	ကေဟ်	kih, kĕh	ကေှ်. ကေ
ော–ဟ်	က + ော– + –ဟ်	ကောဟ်	kɒh	ကော့
ိုဟ်	က + ု + ိ + –ဟ်	ကိုဟ်	koh	ကိုဟ်

Table of finals with ဟ (hă̆) with transcriptions and pronunciations, sonants (deep).

ဟ (hă̆) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ဟ်	ဂ + – + –ဟ်	ဂဟ်	gɔh	ဂှ်
ိဟ်	ဂ + ိ + –ဟ်	ဂိဟ်	gèh	ဂိဟ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

့ဟ်	ဂ + ◌ + ◌ဟ်	ဝုဟ်	gùh	ဝုဟ်
◌ဟ်	ဂ + ◌ + ◌ဟ်	ဂေဟ်	gìh	ဂ့ေ
◌ောဟ်	ဂ + ◌ော + ◌ဟ်	ဂျေါဟ်	gòh̀	ဂ့ော
◌ိုဟ်	ဂ + ◌ု + ◌ိ + ◌ဟ်	ဂိုဟ်	gòh .	ဂိုဟ်

Method of ဟ (hă) finals combination of the (17) Mon consonants of surds (sharp).

က ၊ ခ ၊ ဂ ၊ ဆ ၊ ဇ ၊ ဋ ၊ ဍ ၊ ဏ ၊ တ ၊ ထ ၊ ဝ ၊ ဖ ၊ သ ၊ ဟ ၊ ဠ ၊ ဓ ၊ အ ။

ဗျည်း+ဂဒိုဘ်	◌ဟ်	◌ိဟ်	◌ုဟ်	◌ေဟ်	◌ောဟ်	◌ိုဟ်
အ	အဟ်	အိဟ်	အုဟ်	အေဟ်	အောဟ်	အိုဟ်
က	ကဟ်	ကိဟ်	ကုဟ်	ကေဟ်	ကောဟ်	ကိုဟ်
ခ	ခဟ်	ခိဟ်	ခုဟ်	ခေဟ်	ခေါဟ်	ခိုဟ်
ဂ	ဂဟ်	ဂိဟ်	ဂုဟ်	ဂေဟ်	ဂောဟ်	ဂိုဟ်
ဆ	ဆဟ်	ဆိဟ်	ဆုဟ်	ဆေဟ်	ဆောဟ်	ဆိုဟ်
ဇ	ဇဟ်	ဇိဟ်	ဇုဟ်	ဇေဟ်	ဇောဟ်	ဇိုဟ်
ဋ	ဋဟ်	ဋိဟ်	ဋုဟ်	ဋေဟ်	ဋောဟ်	ဋိုဟ်
ဍ	ဍဟ်	ဍိဟ်	ဍုဟ်	ဍေဟ်	ဍောဟ်	ဍိုဟ်
ဏ	ဏဟ်	ဏိဟ်	ဏုဟ်	ဏေဟ်	ဏောဟ်	ဏိုဟ်
တ	တဟ်	တိဟ်	တုဟ်	တေဟ်	တောဟ်	တိုဟ်
ထ	ထဟ်	ထိဟ်	ထုဟ်	ထေဟ်	ထောဟ်	ထိုဟ်
ဝ	ဝဟ်	ဝိဟ်	ဝုဟ်	ဝေဟ်	ဝေါဟ်	ဝိုဟ်
ဖ	ဖဟ်	ဖိဟ်	ဖုဟ်	ဖေဟ်	ဖောဟ်	ဖိုဟ်
သ	သဟ်	သိဟ်	သုဟ်	သေဟ်	သောဟ်	သိုဟ်
ဟ	ဟဟ်	ဟိဟ်	ဟုဟ်	ဟေဟ်	ဟောဟ်	ဟိုဟ်
ဠ	ဠဟ်	ဠိဟ်	ဠုဟ်	ဠေဟ်	ဠောဟ်	ဠိုဟ်
ဓ	ဓဟ်	ဓိဟ်	ဓုဟ်	ဓေဟ်	ဓောဟ်	ဓိုဟ်

Method of ဟ (hă) finals combination of the (18) Mon consonants of sonants (deep).

ဂ ၊ ယ ၊ ၌ ၊ ဇ ၊ ဗျ ၊ ည ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ နဲ ၊ ဝ ၊ ဘ ၊ မ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ မွ ။

ဗျည်း+ဂဒိုဘ်	◌ဟ်	◌ိဟ်	◌ုဟ်	◌ေဟ်	◌ောဟ်	◌ိုဟ်
ဂ	ဂဟ်	ဂိဟ်	ဂုဟ်	ဂေဟ်	ဂေါဟ်	ဂိုဟ်
ယ	ယဟ်	ယိဟ်	ယုဟ်	ယေဟ်	ယောဟ်	ယိုဟ်
၌	၌ဟ်	၌ိဟ်	၌ုဟ်	၌ေဟ်	၌ောဟ်	၌ိုဟ်
ဇ	ဇဟ်	ဇိဟ်	ဇုဟ်	ဇေဟ်	ဇောဟ်	ဇိုဟ်
ဗျ	ဗျဟ်	ဗျိဟ်	ဗျုဟ်	ဗျေဟ်	ဗျောဟ်	ဗျိုဟ်
ည	ညဟ်	ညိဟ်	ညုဟ်	ညေဟ်	ညောဟ်	ညိုဟ်
ဒ	ဒဟ်	ဒိဟ်	ဒုဟ်	ဒေဟ်	ဒေါဟ်	ဒိုဟ်
ဓ	ဓဟ်	ဓိဟ်	ဓုဟ်	ဓေဟ်	ဓောဟ်	ဓိုဟ်
နဲ	နဲဟ်	နဲိဟ်	နဲုဟ်	နဲေဟ်	နဲောဟ်	နဲိုဟ်
ဝ	ဝဟ်	ဝိဟ်	ဝုဟ်	ဝေဟ်	ဝေါဟ်	ဝိုဟ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဘ	ဘဟ်	ဘ်ဟ်	ဘုဟ်	ဘေဟ်	ဘောဟ်	ဘိုဟ်
ဗ	ဗဟ်	ဗိဟ်	ဗုဟ်	ဗေဟ်	ဗောဟ်	ဗိုဟ်
ယ	ယဟ်	ယိဟ်	ယုဟ်	ယေဟ်	ယောဟ်	ယိုဟ်
ရ	ရဟ်	ရိဟ်	ရုဟ်	ရေဟ်	ရောဟ်	ရိုဟ်
လ	လဟ်	လိဟ်	လုဟ်	လေဟ်	လောဟ်	လိုဟ်
ဝ	ဝဟ်	ဝိဟ်	ဝုဟ်	ဝေဟ်	ဝေါဟ်	ဝိုဟ်
ဿ	ဿဟ်	ဿိဟ်	ဿုဟ်	ဿေဟ်	ဿောဟ်	ဿိုဟ်

The combination of ဘ (ď) finals with vowels.

ကဘ် ၊ ကေဘ် ၊ ကောဘ် ၊ ကိုဘ် ။

Table of finals with ဘ (ď) with transcriptions and pronunciations, surds (sharp).

ဘ (ď) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ဘ်	က + – + –ဘ်	ကဘ်	kŏ	ကဲ
ေ–ဘ်	က + ေ– + –ဘ်	ကေဘ်	kiĕ, kaĕ, ĕ	ကေ
ော–ဘ်	က + ေ–ာ + –ဘ်	ကောဘ်	kŏ, kŏ^{1}	ကော
ိုဘ်	က + ု + ိ + –ဘ်	ကိုဘ်	kĕ, kŏ^{2}	ကို

Table of finals with ဘ (ď) with transcriptions and pronunciations, sonants (deep).

ဘ (ď) finals	Consonants + Vowels + Finals	Transcript	Phonetic	Usage
–ဘ်	ဂ + – + –ဘ်	ဂဘ်	gŏ	ဂဲ
ေ–ဘ်	ဂ + ေ– + –ဘ်	ဂေဘ်	gĭĕ, gàĕ	ဂေ
ော–ဘ်	ဂ + ေ–ာ + –ဘ်	ဂေါဘ်	gŏ	ဂေါ
ိုဘ်	ဂ + ု + ိ + –ဘ်	ဂိုဘ်	gĕ	ဂို

Method of ဘ (ď) finals combination of the (17) Mon consonants of surds (sharp).

က ၊ ခ ၊ ဂ ၊ ဃ ၊ ဍ ၊ စ ၊ ဒ ၊ ဏ ၊ တ ၊ ထ ၊ ပ ၊ ဖ ၊ သ ၊ ဟ ၊ ဠ ၊ ဓ ၊ အ ။

ဗျည်း+ဂဓိဘ်	–ဘ်	ေ–ဘ်	ော–ဘ်	ိုဘ်
အ	အဘ်	အေဘ်	အောဘ်	အိုဘ်
က	ကဘ်	ကေဘ်	ကောဘ်	ကိုဘ်
ခ	ခဘ်	ခေဘ်	ခေါဘ်	ခိုဘ်
ဂ	ဂဘ်	ဂေဘ်	ဂေါဘ်	ဂိုဘ်
ဃ	ဃဘ်	ဃေဘ်	ဃောဘ်	ဃိုဘ်
ဍ	ဍဘ်	ဍေဘ်	ဍောဘ်	ဍိုဘ်
စ	စဘ်	စေဘ်	စောဘ်	စိုဘ်
ဒ	ဒဘ်	ဒေဘ်	ဒောဘ်	ဒိုဘ်
ဏ	ဏဘ်	ဏေဘ်	ဏောဘ်	ဏိုဘ်
တ	တဘ်	တေဘ်	တောဘ်	တိုဘ်
ထ	ထဘ်	ထေဘ်	ထောဘ်	ထိုဘ်
ပ	ပဘ်	ပေဘ်	ပေါဘ်	ပိုဘ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပ	ပအ်	ပေအ်	ပောအ်	ပိုအ်
သ	သအ်	သေအ်	သောအ်	သိုအ်
ဟ	ဟအ်	ဟောအ်	ဟောအ်	ဟိုအ်
ဠ	ဠအ်	ဠေအ်	ဠောအ်	ဠိုုအ်
အ	အအ်	အေအ်	အောအ်	အိုအ်

Method of ာ (ာ်) finals combination of the (18) Mon consonants of sonants (deep).

ဂ ၊ ဃ ၊ ဍ ၊ ဒ ၊ ဗ္ဗ ၊ ည ၊ ဒ ၊ ဓ ၊ နံ ၊ ဝ ၊ ဘ ၊ မ ၊ ယ ၊ ရ ၊ လ ၊ ဝ ၊ မ္ဗ ။

ဗျည်း+ဇဝိတ်	–အ်	ေ–အ်	ေ–ောအ်	ုိအ်
ဂ	ဂအ်	ဂေအ်	ဂေါအ်	ဂိုအ်
ဃ	ဃအ်	ဃေအ်	ဃောအ်	ဃိုအ်
ဍ	ဍအ်	ဍေအ်	ဍောအ်	ဍိုုအ်
ဒ	ဒအ်	ဒေအ်	ဒောအ်	ဒိုုအ်
ဗ္ဗ	ဗ္ဗအ်	ဗ္ဗေအ်	ဗ္ဗောအ်	ဗ္ဗိုုအ်
ည	ညအ်	ညေအ်	ညောအ်	ညိုုအ်
ဓ	ဓအ်	ဓေအ်	ဓောအ်	ဓိုုအ်
ဒ	ဒအ်	ဒေအ်	ဒေါအ်	ဒိုုအ်
ဓ	ဓအ်	ဓေအ်	ဓောအ်	ဓိုုအ်
နံ	နံအ်	ဓနံအ်	ဓနံောအ်	နံိုုအ်
ဝ	ဝအ်	ဝေအ်	ဝေါအ်	ဝိုုအ်
ဘ	ဘအ်	ဘေအ်	ဘောအ်	ဘိုုအ်
မ	မအ်	ဓမအ်	ဓမောအ်	မိုုအ်
ယ	ယအ်	ယေအ်	ယောအ်	ယိုုအ်
ရ	ရအ်	ဓရအ်	ဓရောအ်	ရိုုအ်
လ	လအ်	လေအ်	ဓလောအ်	လိုုအ်
ဝ	ဝအ်	ဝေအ်	ဝဝိအ်	ဝိုုအ်
မ္ဗ	မ္ဗအ်	ဓမ္ဗအ်	ဓမ္ဗောအ်	မ္ဗိုုအ်

<u>ဓေါဟာမတိတ်လခ်ကို်ရမျာင်ဂမ္ဗိုတ်</u>

ဒွ်(အ်) [gwʊ̆,gwɜ̆^{1}][ဓွေ(အ်),ဒွိုု(အ်)], ဒွ်(အ်) [cʊ̆], တ်ိ(ဉ်) [toiŋ]],
ဒွ်(အ်)[dwʊ̆,dwɜ̆^{1}][ဓွေ(အ်),ဒွိုု(အ်)], နွ်(ဓ်)[nɔ̀m,nùm][ဓနုံ(ဓ်),နုံ(ဓ်)], ပ္ဒ(ောင်)[pəɗoh][ပ္ဒေါဟ်],
ယွ်(အ်)[yʊ̆,yɜ̆^{1}][ဓယေ(အ်),ယိုု(အ်)], ဝွ်(အ်)[wʊ̆,wɜ̆^{1}][ဓဝေ(အ်),ဝွိုု(အ်)],
သွ်(အ်)[sɑ̆^{1} ,sɜ̆^{2}][ဓသေ(အ်),သိုု(အ်)], ဟွ်(အ်)[hɑ̆^{1} ,hɜ̆^{2}][ဓဟော(အ်),ဟိုု(အ်)],

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဘာသာရေးလိုက်ဇွတ်မင်း

အဘိဓာန်လိုက်တဲ့မန်

သဏ္ဌေန့ကုိဖမိုင်ကွံသွာ်-စုိကုိဒဖမိုင်ကွံသွာ်

A DICTIONARY

OF
THE MON INSCRIPTION

From The Sixth to Sixteenth Centuries

မွန်ကျောက်စာအဘိဓာန်

(ဖ)ရာစုမှ(ဒဖ)ရာစုနှစ်အထိ

ညွှေးမဒုံပြကိုဟ်

COMPILED
BY

ကျစ်းပြသူ

နဲဒဲထောန်ဝိုဲ

NAI TUN WAY

နိုင်ထွန်းဝေ

ဗီ၊ အေ (ဝင်)

B.A (HISTORY)

ဗီအေ-သနိုင်း

၁၃၇၃-2012

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ဂ, အ]

ဂ, အ 'a [ă] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ the thirty four consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုပိစ္ခ်ာပန်မ၊ ပ္ဍာဝ်ကိုဗျန်မန်ပိက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါး လုံးအနက်၊ သုံးဆယ့်လေးခုမြောက်ဗျည်း။ (၂) vowel. သွိုူ။ သရ။ သွိုမြန်မရနုက် ကိုပထမ၊ ပ္ဍာဝ်ကိုသွိုမြန်စ်ဓာမ။ မွန်သရဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ ပထမဦးဆုံးသရ။

ဂကုသလ, အကုသလ 'a ku sa la [ă kaŏ să lă] n. demerit. အကုသိုဝ်၊ အကုသို့။ အကုသိုလ်။ (၂) sinful course of action. ပွအကုသို့။ အကုသိုလ်အမှုအလုပ်။

ဂကုသလကမ္မပထ, အကုသလကရ်မ္မပထ 'aku salakarmmapatha [ă kaŏ să lă karm mă pă thă] n. course of action resulting in demerit. ဒတုဲဖိုဒုံမသ္ဂိုကွိုပ်ကိုအကုသို့။ မကောင်းမှုကိုဦးတည်စေသောအကျိုးဆက်။ (၂) sinful course of action. တင်မပ္ဍဝ်ဏာကွိုပ်ကို ပွအကုသို့ဂမွိုင်။ အကုသိုလ်များသော ဦးတည်ချက် အပြုအမူ။ (Skt. သင်သကြိုတ်။ သင်သကြိုက်။ **ဂကုသလကာရ်မပထ**, အကုသလကာရ်မ ပထ 'akusalakārmapatha [ă kaŏ să lă kar mă pă thă].)

ဂက:, အက: 'a kaḥ [ă kah] n. sky. အက:၊ အာကာသ၊ တက:(အရေဝ်)။ ကောင်းကင်၊ မိုးကောင်းကင်။ see. ရံင်။ ရ္ဍ။ **ဂကာသ်**, အာကာသ် 'ā kās [a kas].

ဂကိစ္စညာယတနဘုမ်, အကိစ္စညာယတနဘုမ် 'akicca ñāyatanabhum [ă kɛc că ɲɛa yĕ tă nă nă bhùm] n. (MM.) see. ရံင်။ ရ္ဍ။ **ဂကကစ္စညာယတနဘုမ်**, အကေစ္စ ညာယတနဘုမ် 'a kic ca ñā ya ta na bhùm [ă kic că ɲɛa yĕ tă nă bhùm].

ဂကကစ္စညာယတနဘုမ်, အကေစ္စညာယတနဘုမ် 'a kic ca ñā ya ta na bhum [ă kic că ɲɛa yĕ tă nă bhùm] n. (MM.) region of nothingness. ဌာန်ဒေသမုအရာ ဟ္ဂွမ်ွဲ။ မည်သည့်အရာမှ မရှိသောဒေသ။ third of the four immaterial brahma-worlds at the apex of the cosmos. ပ္ဍာဝ်ကိုဘုံဗြိုပန်ထပ်ပွဲစက္ကဝါဏ၊ မန့်ဘုံဗြို သွင်အိုတ် (အရ္ဍပဘုံ) မုအရာဟ္ဂွမ်ွဲပ္ဍာဝ်ကိုပန်ထပ်၊ နွံပွဲကိုကဆင်ပိထပ်။ စကြာဝဠာ ၏အမြင့်ဆုံး, အရ္ဍပဗြဟ္မာဘုံ(မည်သည့်အရာမျှမရှိ) လေးထပ်အနက်၊ တတိယအထပ် ဗြဟ္မာဘုံ။ [ပါ,P. **ဂကိဉ္စညာယတနဘူမိ**, အကိဉ္စည်ညာယတနဘုမိ 'akiñcaññāyata na bhū mi [akin can ɲɛa yĕ tă nă bù mĭ]. Im-material brahma-world. အကိဉ္စည်ညာယတနဘုမ်၊ အကိဉ္စည်ညာယတနဘုံ။ as in **ပစ္စဝ်**, ပစ္စဝ်ရ် pac ca war [pɔc că wɔr]. ညံင်ရ်ပွဲ **ပစ္စဝ်**, ပစ္စဝ်ရ် paccawar [pɔc că wɔr]။ **ပစ္စဝ်**, ပစ္စဝ်ရ် pac cawar [pɔc că wɔr]. မှာကဲ့သို့။

ဂကုံ, အကုံ 'akuṁ [ă kum] ns. & ps. again. once again. တုဲမွဲလန်၊ မွဲလန်ပ္ဍန်၊

www.monlibrary.com

ထပ်တဲ့။ တစ်ကြိမ်ပြီးနောက်ထပ်၍၊ တစ်ကြိမ်ပြန်၊ ထပ်ပြန်၊ တဖန်တဲ့လည်း၊ တဖန်ပြန်၊ နောက်ထပ်တစ်ခါ၊ ထပ်မံပြီး။ (၂) also. ကို၊ ကိုလေဝ်၊ လေဝ်ကို။ လည်းပါ၊ လည်းပဲ။ (၃) even. ကိုဂ့်၊ ကိုမှ။ တစ်ဖန်၊ နောက်တစ်ကြိမ်၊ ထပ်မံ၍။ (၃) ပင်လျှင်၊ တောင်မှ။ see. ရံင်၊ ရှ။ **ကိုမ်**, ကိုန်ံ kuim [kom].

ကကြာ, အကြာ 'a krā [ă kra] n. interval. အခိုင်အကြာ၊ အခိုင်သွားအကြာ။ ကြားအချိန်၊ ကြားအားလပ်ချိန်။ (၂) between. ဒွဲဝဲအကြာ။ ကြားနေရာ။ (၃) within. အပွဲ (သိင်)၊ ပွဲ။ (ဘောင်)အတွင်း၌၊ အထဲ၌။ [LM. **ကကြာ**, အကြာ 'akrā [ă kra], **ကြာ**, ကြာ krā [kra] ; SM. (သိင်)၊ ပွဲ။ (ဘောင်)အတွင်း၌၊ အထဲ၌။ [LM. **ကကြာ**, အကြာ 'a krā [ă kra], **ကြာ**, ကြာ krā [kra]; SM. **ကကြာ**, အကြာ əkra [ă kra]. B. **ကကျား**, အကြား 'akyā: [ă kya].

ကကြိုမ်, အကြိုမ် 'a kruim [ă krom] n. facts concerning. မဆောင်စပ်ကို ပရော ပရာတံဂ့်။ အကြောင်းအရာများနှင့်ပတ်သက်၍။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကြိုမ်**, ကြိုန် krumˀ [krom].

ကခါ, အခါ 'akhā [ă kha] n. time. (time)when. ကာလ၊ အခိုင်ကာလ၊ အခိုင်နာဦ။ အချိန်ကာလ၊ အချိန်နာရီ။ **ခါ**, ခါ khā [kha] (n). (MM.) **ခါရ**, ခါရ khā ra [kha ră] adv. when. အခါလို့၊ ပွဲအခါလို့၊ ပွဲအခိုင်အခါလို့။ ဘယ်သောအခါ၊ ဘယ်အခါ၌၊ ဘယ်အချိန်၌။ Cf. (ပွာဝ်) **ကာ**, ကာ kā [ka] (s.v. kāl) **ကာလ**, ကာလ kāla [ka lă](LM. **ကခါ**, အခါ 'akhā [ă kha], **ခါ**, ခါ khā [kha]; SM. **ကခါ**, အခါ əkhā [ă kha], B. **ကခါ**, အခါ 'a khā [ă kha], **ခါ**, ခါ khā [kha].

ကဂမါကြီ, အဂေါဘိနီ 'a kṣo bhi nī [ă khaŏ bhĭ nĭ] n. (Force of?) specific high number. (force. ဒပ်ပွာန်၊ စစ်တပ်။) ဖြဟတ်ပွာန်နွံဒွင်ချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ် မဇွော်ကိုလွိဟ်။ အရေအတွက်အများအပြား၊ အသေအချာရှိသောတပ်အင်အား။ (Cf. Skt. **ကက္ခာဟိဏီ**, အက္ခေါဟိဏီ a kṣo hi ṇī [ă ksao^{2} hĭ næ] n. army of 109,350 foot with other arms. ကောန်ပွာန်တိုက်,နကိုလွပ်တွပ်သွာင်မန္ဒံလွိပ် (၁၀၉၃၅၀)။ အခြားလက်နက်တို့ဖြင့် တပ်ဆင်ထားသောတပ်အင်အား ၁၀၉၃၅၀၊ ရှိကြည်းတပ်။ P. ပါ၊ ပါ။ **ကက္ခာဟိဏီ**, အက္ခောဘိဏီ ak kho bhi ṇī [ɛk khao^{2} bhĭ næ])

ကခါင်, အခေါင်'akhoñ [ă khoŋ] n. (MM.) permission. တင်မသွားကိုအခေါင်၊ တင်

www.monlibrary.com

မတုပ်သွဟ်စိုတ်။ ခွင့်ပြုချက်၊ သဘောတူညီချက်။ (၂) consent. ဒုင်တဲတုပ်သွဟ်စိုတ်၊ တင်မတုပ်စိုတ်သွးကိုး။ သဘောတူလက်ခံချက်၊ သဘောတူခွင့်ပချက်။ (၃) assent. ဒဒှ်မတုပ်စိုတ်၊ တင်မတုပ်စိုတ်။ သဘောတူမှု၊ သဘောတူချက်။ (LM. ဂၛါင်, အခါင် 'a khoñ [ă khoŋ]; SM. ဂၛါင်, အခါင် 'ə khoŋ [ă khoŋ], B.ဂၛွင်, အခွင် 'akhwaṅ [ă khwiĕ]

ဂၛါၚ်, အခါန် 'a khon [ă khɒn], **ဂၛွာၚ်**, အခွောန် 'a khwon [ă khwɒn] (n) (MM.) tax. အကံ်က်။ အကောက်။ (၂) land revenue. အခေါန်တိ။ မြေခွန်တော်။ **ဂၛွာၚ်ဘါၚ်**, အခွောန်အဒါန် 'a khwon'a dān [ă khwɒn ă dàn]id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (LM. **ဂၛါၚ်**, အခါန် 'akhon [ă khɒn]. SM. **ဂၛါၚ်**, အခါန် əkhon [ă khɒn] n. land tax. အခေါန်တိ။မြေခွန်။ B. **ဂၛွၚ်**, အခွန် 'a khwɔn [ă khwɔn])

ဂၛါၛ်, အခါရ် 'akhor [ă khor] n. (MM.) letter of alphabet. အက္ခဝ်၊ အက္ခဝ်မလိက်။ အက္ခရာ၊ အက္ခရာစာလုံး။ [LM.] **ဂခဝ်**, အခဝ် 'akhaw [ă khɔ], **ဂခၛ်**, အခရ် 'a khar [ă khɔ], SM. **ဂခဝ်**, အခဝ် əkhɔ [ă khɔ]. P. **ဂက္ခၛ**, အက္ခရ akkhra [ɛk khă ră].

ဂၛခြင်, အခြင် 'akhraṅ [ă khrɛŋ] v. see. ရံင်။ ရှု။ **ဂၛာင်ဂၛခြင်**, အဆောင်အခြင် 'achaṅ 'a khraṅ [ă chɛŋ ă khrɛŋ] v. to take counsel. ကေတ်စက္သပ်ဂွန်၊ ကိုက္သပ်။ အကြံညာဏ်ရယူသည်၊ အကြံပေးသည်။

ဂၛွာင်, အခွောင် 'akhwoṅ [ă khwoŋ] n. permission. တင်မကိုအခေါင်၊ တင်မတုပ်သွဟ်စိုတ်။ ခွင့်ပြုချက်၊ သဘောတူညီချက်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂၛါင်**, အခါင် 'akhoñ [ă khoŋ].

ဂၛွာၚ်, အခွောန် 'akhwon [ă khwɒn] n. (MM.) tax. အကံ်က်အခေါန်။ အကောက်အခွန်။ (၂) land revenue. အခေါန်တိ၊ ဩန်အခေါန်အကံ်က်တိဗူ။ မြေခွန်၊ လယ်မြေခွန်တော်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂၛါၚ်**, အခါန် 'akhon [ă khɒn].

ဂဂံမ်, အဂံမ် 'agaṁ [ă gɔ̀m] ps. (ပစ္စဝါကျ။ ဝါကျပစ္စည်း) see. ဗ့်၊ ရှု။ **ဂမ်**, ဂမ် gaṁ [gɔ̀m].

ဂဂိၛ်, အဂိရ် 'agir [ă gier] v. to shine. ဂိုတွးဇး၊ ထွန်းလင်းသည်။ see ရံင်၊ ရှု။ **ဂိၛ်**, ဂိရ် gir [gier].

ဂၛွယ်, အဥွယ် 'a gnay [ă gənɔ̀a'] n. (MM.) south-east. ဒိဟ်ဗွံက်သမ္ဘုင်ကျာ၊

www.monlibrary.com

အင်္ဂါ။ အင်္ဂေတောင်ထောင့် (အရပ်)။ [LM. ဂဂ္ဂယ်, အင်္ဂယ် 'a gnay [ă gnòa^{l}], ဂၤယ်, အနုယ် 'anay [ă nòa^{l}]; SM. ဂၤ, အနဲ့'anòa [ă nòa^{l}]; Skt. ကာဂ္ဂေယ, အာင်္ဂေယ āgneya [a gənè yĕ].

ဂၤာ, အစာ 'a cā [ă ca], ဂၤာ်, အစာရ် 'a cār [ă car] n. teacher. အ္စာ၊ အ္စာတ္ဘ၊ အ္စာဘာ။ ဆရာ၊ ကျောင်းဆရာ၊ ဆရာတော်။ (၂) master. ဇမ္ဗော်၊ တ္ဘကမ္ဘောန်၊ ဇမ္ဗော်ဇကု။ လူကြီး၊ အထက်လူကြီး၊ အလုပ်ရှင်။ ဣာ, အ္စာ ā cā [a ca] (n) id. မိတုပ်။ မိတ္ဘူ။ see. ရံင်၊ ရ္ဘူ။ ဣာ်, အ္စာရ် ā cār [a car].

ဂၤာဂိုင်, အစာဂိုန် 'acāguin [ă ca gèn] n. bishop. ဂအုပ်ဂိုန်။ ဂိုဏ်းအုပ်။

ဂၤာ, အစာရ 'acāra [ă ca ră] n. (MM.) nature. သဘာဝ၊ ဓဝ်သဘာဝ၊ လောက သဘာဝ။ သဘာဝ၊ သဘာဝတရား၊ သဘာဝလောက။ (၂) conduct. အခိုက်အလိုက်၊ ပွ၊ ပြဝ။ စရိုက်၊ အပြုအမူ၊ အခိုက်အလိုက်။ (၃) way of behaving. ပြဝခွံင်,လ ဟို, လွး။ အနေအထိုင်, အပြုအမူ, အပြောအဆို။ [LM. (good) conduct. ပြ ဝခွိဟ်။ ကောင်းသောစရိုက်။ Skt./ P. ကာဂၤ, အာစာရ ā cā ra [a ca ră] (n) way of behaving. ပြဝခွံင်, လဟို, လွး။ အနေအထိုင်, အ ပြုအမူ, အပြောအဆို။]

ဂဩဂၤင်, အစီအရေင် 'aci 'areñ [ă ci ă reŋ] n. (MM.) arrangements. အစီ အဇန်၊ ဒဒှ်မ ပြုပြောင်စီဇန်။ အစီအစဉ်၊ စီစဉ်ခြင်း။ (၂) procedure. အခိုက်မကွောန် အခိုက်မသွ။ လုပ်ထုံးလုပ်နည်း။ [LM. ဂဩဂၤင်, အစီအရေင် aci arèŋ [ă ci ă rèaŋ]. B. ဂဩဂၤင်, အစီအရင် [ă ci ă yin].

ဂဩမ်, အစိမ် 'acim [ă cem] n. read. ဒ်။ ဖတ်။ ဩမ်, စိမ် cim [cem].

ဂၤတ်ခြင်, အဆင်အခြေင် 'a chañ 'a khrañ [ă chen ă khren] v. to take counsel. ကေတ်ကွပ်ဂွန်၊ သီကွီချပ်ဂွန်၊ တောင်ဇင်သီကွီ။ အကြံညာဏ်ယူသည်၊ တိုင်ပင် သည်။ LM. ဂဒင်ဂခြင်, အစင်အခြေင် 'a cañ 'a khrañ [ă cen ă khren] n. thought. ဂမြင်၊ ဂမြင်ဗွာ။ အတွေး၊ အတွေးအခေါ်။ (၂) meditation. ပွမသွိုန် ဗပိုန်ဓဝ်၊ ဒဒှ်မစင်ခြင်ဗွာရဏာသွိုဟ်သွိုဟ်နက်နက်။ တရားထိုင်ခြင်း၊ အလေးအနက် ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း။ Cf.LM. ဒင်ခြင်, စင်ခြေင် cañkhrañ [cen khren]. SM. ဒင်ခြင်, စင်ခြေင် cen khren [cen khren] v. to consult. ချပ်တောင်ဇင်၊ သီကွီ၊ ကေတ်ကွပ်ဂွန်၊ ဗ္ဘးဗ္ဘန်ဗွိုက်ဂွဝဲရံင်။ တိုင်ပင်သည်၊ နှီးနှောသည်၊ အကြံညာဏ်ရယူသည်၊ လှန်လှောရှာဖွေကြည့်သည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဥ၎, အူန် 'a ñan [ă ɲɔn] v. to have few or little of. အောန်၊ အန်။ နည်းသည်။ (၂) to lack. ဒေက်ဒွံင်။ လိုနေသည်။ ကိုဝ်ဥ၎, ကိုဝ်အူန် kuiw'añan [kɒ ă ɲɔn] v. to be few. ကိုအောန်။ နည်းစေသည်။

ဂဧ, အဇ 'aja [ă jɛ̆] n. manner. ဒွေတ်၊ ပွ။ အကျင့်သိက္ခာ၊ အပြုအမူ။ read. ဗ်။ ဖတ်။ ဧ, ဇ ja [jɛ̆].

ဂဧပါလ, အဇပါလ 'ajapāla [ă jɛ̆ pɑ lă] n. The 'goatherds' banyan tree near the Bo-dhi tree at Buddh Gaya, where the Buddha rested before the Enlightenment, spent the fifth week after it, and returned at the end of the seventh week before beginning his mission. ဒြေအဇပါလ၊ မန္ဒံဇရေင် တွံဒြဖောဓိ၊ ပွဲဒေသဗုဒ္ဓဂယ,တီလပိုန်ကျာ်တြဲပိုကွာဟဂွံကလိဂွံသဗ္ဗညုတညာန်,ပွဲဇရေင် သွဝ်တံတွံဒြဝွံ၊သွိုန်ဗပိုန်လွီပရာ,ပွဝ်ကျင့်လဝ်ဘာဝနာ၊ ပညာမသတ္ထာဟရ။ တဲ့တီလပိုန် ကလေင်ကွအာဌာန်ဒွာဲလ္အိတ်,သတ္ထာဟတဲ့၊ နကိုလညာတ်ဇကုမပိုင်ပြီလဝ်,တာလျိုင်ဇကု မသွးရင်တွင်ဂ့်၊ ကွဲစိုတ်လွီပရာသွိုန်ဗပိုန်တ်ရ။ အဇပါလညောင်ပင်၊ ဗုဒ္ဓဂါယာဒေသ၊ မဟာဗောဓိညောင်ပင်အနီးတွင်တည်ရှိသည်။ ဗုဒ္ဓအရှင်သဗ္ဗညုတညာန်တော်ကိုမရရှိမီ၊ ထိုညောင်ပင်ရင်း၌ ပဌမသတ္ထာဟတရားဘာဝနာ,ကျင့်ကြံအားထုတ်တော်မူခဲ့သည်။ ထို နောက်သတ္တသတ္တာဟအဆုံး၊ ဌာနသို့ပြန်ကြွတော်မူပြီး၊ မိမိကိုယ်ပိုင်အသိဖြင့်ဘဝပေး တာဝန်ကို စတင်ကျင့်ကြံအားထုတ်တော်မူသည်။ ဂြယ်ဂဧပါလ, ဂြယ်အဇပါလ jray 'ajapāla [jrɔ̀aˈ ă jɛ̆ pɑ lă] n. id. ဓိတုပ်။ အဓိပ္ပာယ်တူ။[Skt,/P. goatherd. ဂ္ဂာဇ္ဈေ၊ ဆိတ်ကျောင်းသား။]. ဂြုမ်, ဂြသုမ် jraysum [jrɔ̀aˈsum] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ တ္ဂြုမ်, တဲ့ဂြသုမ် tanamjraysum [tă nɔm jrɔ̀aˈsum] n. id. ဓိတုပ်။ အဓိပ္ပာယ်တူ။

ဂဧပါလဇဏီ, အဇပါလစေတီ 'ajapālaceti [ă jɛ̆ pɑ lă ce tæ] n.(MM.) a monument on the site of the foregoing. ဒတန်သိုင်ခွံစုတ်သမ္ဗီလဝ်၊ ဒဒှ်ဒွာဲမက္ဆ်ုဒ်ကျင့် တဲ့ဗွဲကိုပ်ကွာတော်။ စောစောကပြီးခဲ့ပြီးသောနေရာအတွက် အမှတ်တရအထိမ်းအမှတ် အဆောက်အဦ။(၂) a replica of it at Pegu. ဖွတ်ခွံလဝ်ဗိုပြင်ဂ့်ပွဲကိုချင်ဟံသာဝတီ။ ၄င်းပုံစံကိုဟံသာဝတီပဲခူးမြို့တွင်တည်ဆောက်ထားသည်။ ဧပါလဇဏီယ, ဇပါလစေတီယ ja pā la ce tiya [jɛ̆ pɑ lă ce tæ yă] n. the Ajapālacetiya at Buddh Gaya. စေတီအဇပါလမန္ဒံပွဲဗုဒ္ဓဂါယာ။ ဗုဒ္ဓဂါယာရှိအဇပါလစေတီ။ [P. Ajapālacetiya. အဇပါလစေတီယ။ အဇပါလစေတီယ။]

ဂဇာတမတ္ထု, အဇာတသတ္တု 'a jā ta sat tu [ă jɛ̀ɑ tă sɔt tɑŏ] n. a king of Maga-

www.monlibrary.com

dha in the time of Buddha. သိုင်အဇာတသတြူ။ အဇာတသတ်မင်း။ Syn. **ဂၚတမဤ**, အဇာတသတြူ 'ajātasatru [ă jĕa tă sɔt traŏ]. [P.]

ဂၚတမတ်ဤ, အဇာတသတ်တြူ 'a jātasattru [ă jĕa tă sɔt traŏ] n. Ajātaśatru. အဇာတသတြူ။ အဇာတသတ်။ see foll. ရံင်ဗွဲအသွင်။ အောက်သို့ကြည့်ပါ။

ဂၚတမဤ, အဇာတသတြူ 'a jā ta sa tru, 'ajātasatrŭ, 'ajātasattru [ă jèa tă sɔt traŏ] n. king of Magadha in the time of Buddha. (smiṅ 'a jāta satru) သိုင်အဇာတသတြူ၊ အခိင်ကာလ၊ ကျာ်တြဲပိုမက္ဂ်ိုဒ်ဒွံင်တေံ။ မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူစဉ်အချိန်အခါက၊ အဇာတသတ်မင်း။ **ဂၚတမဤ**, အဇာတသတြူ 'ajātasatrū [ă jĕa tă să traŏ] n. king of Magadha. သိုင်အဇာတသတြူ။ အဇာတသတ်မင်း။ Syn. **ဂၚတမတ်ဏ**, အဇာတသတ်တူ 'a jā ta sat tu [ă jèa tă sɔt tu]. [Skt. **ဂၚတမဤ**, အဇာတသတြူ 'ajātaśatru [ă jĕa tă să tru].

ဂၚတမဤ, အဇာတသတြူ 'ajātasatrū [ă jĕa tă sɔt trù] n. king of Magadha. သိုင်မဂဓ,အဇာတသတြူ။ အဇာတသတ်,မဂဓမင်း။ **ဂၚတမဤ**, အဇာတသတြူ 'ajāta śataru [ă jĕa tă să traŏ] n. see prec. ရံင်ပွဲမတဲ့တော်။ ပြီးခဲ့သည်ကိုရှု။

ဂဇိတ်, အဇိတ် 'a jit [ă jèt] n. the coming Buddha Metteya. ကျာ်တြဲအရယျဖွေဝ်ကျိုဒ်ကျင်ဗွဲကြ်။ နောင်ဖြစ်ပေါ်လာမည့် အရမ္ဘဒေယမြတ်စွာဘုရား။ Cf. **မေတ္တေယျ**, မေတ္တေယ် mettey [mit tea]. (Skt. **ဇိတ**, အဇိတ Ajita [ă jĭ tă])

ဂၚန်, အဇန်' ajan [ă jòn] n.(MM.) a sima at Azon six miles east of Thong-wa. သီအဇန်၊ နွံပွဲဥုင်အဇန်၊ ဗွံက်ဥုင်ပိသွာင်စိုတ်တြဲတိုင်။ အဇွန်းသိမ်၊ သုံးခွမြို့အရှေ့ဖက်ဖ၊ မိုင်အကွာအဇွန်းမြို့တွင်တည်ရှိသည်။[LM. **ဂၚန်**, အဇန် ajan [ă jòn]. n. Azon. ဥုင်အဇန်။ အဇွန်းမြို့။]

ဂျေယ်, အျေယ် 'ajey [ă jèa] n. sick. ဒ်၊ ယဲ။ (၂) ill. အဖျား၊ နာဖျားခြင်း။

ဂဏတမဏာ်, အညာတသညာဏ် 'añātasañāṇ [ă ɲèa tă să ɲàn] n. Perception of things unknown. ညာန်အစော်စရဲမတီညာတ်မာန်,သွက်အရာမဟွံတီတံ။ **မသိသေးသော** အရာဝတ္ထုများအတွက် သိမြင်နိုင်စွမ်းသောညာဏ်ပညာ။ a faculty possessed by Buddha. ဖြဟတ်အစော်ညာန်,ကျာ်ဗုဒ္ဓမပိုင်ပြီလဝ်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာပိုင်**ဆိုင်ထား**သောညာဏစွမ်းအား။ (P. **ဂဏတမဏာ**, အညာတသညာဏ 'a ñā ta sa ñāṇa [ă ɲèa tă să ɲèa nă'].)

www.monlibrary.com

ဂဏာတိ၊ အညာတိရ် 'añātir [ʻ ɲèɑ tir] n. wise man. ပူဂ်ုမန္ဒံကိုလညာတ်ပညာဂမြင်ညာန်။ ညာဏ်အမြော်အမြင်ရှိသူ။ (P. **ဂဏ်ညာတာ၊** အည်ညာတာရ် aññātar [ɔn ɲɑ tɑ])

ဂလိ, အညီ 'a ñi [ʻ ɲì] n. (MM.) **သိမ်မဗိုန်ဂလိ,** သိမ်မဗိုန်အညီ sim ma buin 'a ñi [sem mɛ̀ bèn ʻ ɲì] n. Mabuin añī sīmā. သီအညီမဗိုန်။ အညီမဗိန်သိမ်။ a simā in Syriam district. သီမန္ဒံပွဲကိုဓရိုင်သမြေင်(သြေင်)မွဲမ။ သံလျင်ဓရိုင်ရှိသိမ်တသိမ်။

ဂဌာဒသ်သိ, အဌာဒသ်သီ 'a ṭha dassi [ʻ thɑ dòt sæ] n.the 17th of the 28 Buddhas. ပွော်ဝ်ကိုကျာ်တြဲမကျိုဒ်္ဒုတဲ့အာစာစော်ာဒွဲာ်ဇကုဝွံ၊ မဒ်္ဒုကျာ်တြဲလွိဟ်(၁၇)။ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသော မြတ်စွာဘုရားများအနက် (၁၇) ကြိမ်မြောက်ဘုရား။ (P. **ဂတ္ထဒသ်သိ,** အတ္ထဒသ်သီ at tha dassi [ɔt thʻ dòt sæ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။)

ဂဌဒသ်သိ, အဌဒသ်သီ 'aṭhadassi [ʻ thʻ dòt sæ] n. the 17th of the 28 Buddhas. ကျာ်တြဲအဌဒသ်သီ။ အဌဒသ်သီမြတ်စွာဘုရား။

ဂဒီၚသိ, အဒ်ီရာသီ 'a ṭhi rā sī [ʻ thæ rɑ sæ] n. one of the four classes of ghosts (pret. ပွော်ဝ်ကိုမတွံဂး ပြိုတ်နာနာဘာဝ ပန်ဂကူဝွံ၊ မစိုန်ဒ်္ဒုတ် ပြိုတ်မွဲဂကူ။ ပြိုတ်။ ပြိုတ္တာ။) နာနာဘာဝပြိုတ္တာလေးမျိုးတွင်၊ တစ်မျိုးအပါအဝင်ပြိုတ္တာ။(၂) hunting heaps of bones. ရုပ်ဇုတ်မလေပ်ဘပလမွိဟ်။ ခြောက်လှန့်တတ်သော အရိုးစုရုပ်။ [P. **ဂဋ်ဒီၚသိ,** အဋ်ဒီရာသီ aṭ ṭhi rā si [ɔt thæ rèɑ sæ] n. heap of bones. ဂအုံဇုတ်။ အရိုးစုပုံ။

ဂဍီုံ, အဍိုန် 'aḍuin [ʻ ɗon] n.(MM.) A sīmā of Adton. သီအဍိုန်။ အတော်သိမ်။ **သိမ်ဂဍီုံ,** သိမ်အဍိုန် sim 'a ḍuin [sem ʻ ɗon] n. a sīmā. သီမွဲ။ သိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **ဂဍီုံ,** အဍိုန် 'aḍuin [ʻ ɗon] n. tract in Zwèbon district. ပွီပွိုင်ဒေသပွဲဓရိုင်ဖြဲပန်။ ဖွဲပွန်, ညောင်လေးပင်ဓရိုင်ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသ။

ဂတိဝုဋ်ဍ, အတိဝုဋ်ဍိ 'a ti wuṭṭhi [ʻ tæ̀ wùt thæ̀] n. (MM.) excessive rain. ဖြဲဂကူလေပ်ဂူမဇွော်ကိုဖြဟတ်။ အသည်းအသန်ရွာတတ်သောမိုးမျိုး။

ဂတိုင်, အတိုင်'atuiṅ [ʻ tɑŋ] n.that which accords with or comforms to something, substance. ဒဒ်္ဒုမဒ်္ဒုအရာတုပ်သွဟ်ဟွံသေင် မသ္ဂျိုစ့ေအာအလိုက်ကိုအရာမွဲမွဲ။ ကိုက်ညီသောဖြစ်ရပ်(သို့) တစ်စုံတစ်ခုနှင့်လိုက်လျောညီသွားစေသည်။ (၂) according to. အတိုင်၊ အတိုင်သွး၊ အတိုင်ဆန္ဒ၊ ရ်သာ်ဝွံ၊ ရ်မသွဟ်ကို၊ နဒဒ်္ဒုမအပ်ပြာပ်။ **အရ၊**

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

အဆိုအရ၊ အလိုအရ၊ အတိုင်း၊ နှင့်အညီ၊ နှင့်လျော်ညီစွာ။ (၃) in conformity with. အတိုင်တင်မသွပ်။ အချက်နှင့်အညီ။ (၄) along (the line of). မွဲဒမြိပ် (ပွေ့ဝန်)။ တလျောက်(မျဉ်းကြောင်း)။ **တိုင်**, တိုင် tuin [tɑŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (LM. **ဂတိုင်**, အတိုင်'atuiṅ [ă tɑŋ], **တိုင်**, တိုင် tuiṅ [tɑŋ]. SM. **ဂတိုင်**, အတိုင် ətɑŋ [ă tɑŋ]. B. **ဂတိုင်း**, အတိုင်း 'atuiṅ: [ă tɑiŋ].)

ဂတၱ်, အတန် 'a tan [ă tɔn] n. what is fitting. အရာမဒှ်မွဲဗွတ်ဓဝ်၊ အရာမစ္ဂေ်ကို အလိုက်။ အ့ရွယ်တော်ဖြစ်ခြင်း၊ အလိုက်အဖက်ဖြစ်ခြင်း။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ဂဇိုက်ဂတၱ်**, အထိုက်အတန် 'a thuik'atan [ă thak ă tɔn].

ဂဇိုက်ဂတၱ်, အထိုက်အတန် 'a thuik'atan [ă thak ă tɔn] n. (MM.) what is fitting. ဒဒှ်မအပ်ဒပ်၊ ဒဒှ်မဒးရး၊ ပွမစ္ဂေ်အလိုက်။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်ခြင်း၊ သင့်လျော်ခြင်း။ (၂) proper. ဒဒှ်မစ္ဂေ်ဒွဲဒုံဒုံ၁်၊ ဒဒှ်မစ္ဂေ်ကိုဗိုပြင်။ နေရာမှန်ခြင်း၊ ပုံပန်းကျခြင်း။ (LM. **ဂဇိုက်**, အထိုက် 'athuik [ă thak] n. custom. အခိုက်၊ အခိုက်ကွာ၊ ပြဝေဏီ။ ဓလေ့၊ ထုံးစံ၊ အလေ့အထ။B. **ဂဇိုက်ဂတၱ်**, အထိုက်အတန် 'athuik 'atan [ă thak ă tɔn])

ဂဓိၤ, အထိန်'athin [ă thɛn] n. **ဂဓိၤဂမာတ်**, အထိန်အမာတ် 'athin'amāt [ă thɛn ă màt] n. officer of the court. သွဘဲဒရင်ဂဗုတ်(အမှု)။တရားရုံးအရာရှိ။ (Prob. B. **ဂဓိၤ**:, အထိန်: 'athin: [ă thoiŋ] n. guardian. မွိဟ်မအုပ်လဒံ၊ မွိဟ်မမင်မွဲရံင်စံင်။ အုပ်ထိန်းသူ၊ စောင့်ရှောက်သူ။ LM. **ဂဒိၤဂမာတ်**. **အဒိန်အမာတ်** 'adin 'a māt [ă dɛ̀n ă màt] v. has. နှံ။ ရှိသည်။)

ဂဒါမမုခရာဇ, **အဒါသမုခရာဇ** 'a dā samukharāja [ă dɛ̀ɑ să mŭ khă rɛ̀ɑ jɛ̆] n. king of Benares, the Bodhisatta in the Gāmaṇicaṇḍajāaka . သွိင်အဒါသမုခရာဇာချင်ဗာရာဏသီ,ဗောဓိသတ်ပိုဒ္ဓါကိုဇာတ်ဂါမဏိစဏ္ဍာ။ ဗာရာဏသီပြည် အဒါသမုခရာဇာမင်း၊ ဂါမဏိစဏ္ဍာဇာတ်အလာ ကျွန်ုပ်တို့၏ဘုရားလောင်း။ [P. **ဂဒါမမုခ ဂ**, **အာဒါသမုခရာဇ** A dāsamukharāja [ɑ dɑ să mŭ khă rɛ̀ɑ jɛ̆]. **ဂ**, **ရာဇ** rā ja [rɛ̀ɑ jɛ̆] n. by analogy with name of Skt. derivation. ယွၤဗိုဗြင်တုပ်သွဟ်မစ္ဂေ်ကွင် နူကိုဝေါဟာဘာသာသင်သကြိုတ်ဂမ္ဒိုင်။ သင်သကြိုက်ဘာသာမှဆင်းသက်လာသောနာမည်၊ အလားသဏ္ဌာန်တူအမည်များ။

ဂဒိ, **အဒိ** 'a di [ă dĭ] n. P.beginning. တမ္ဘာ၊ ကွာ။ အစ၊ အဦးအစ။ (၂) starting point. ဗွဲကိုပ်ကွာ၊ ဝါဒိ။ ကနဦး၊ မူလ၊ မူလကနဦးစတင်ရာ။ **ဂဒိကာလ**, **အဒိကာလေ**

www.monlibrary.com

'adikāle [ă dĭ ka le]

ဂၤင်, အဒဲ်'adåñ [ă dɔ̀ŋ] n. (MM.) **သိမ်ဂၤနီၤဂၤင်**, သီအဒိန်အဒဲ်င် sim'adin'adåñ [sem ă dɛ̀n ă dɔ̀ŋ] n. a sīmā in samriṁ district. သီအဒိန်အဒဲ်င်မန္တံပွဲခရိုင် သမြေင်မွဲမ။ သန်လျင်ခရိုင်ရှိအဒိန်းအဒေါင်းသိမ်။

ဂဒိဌၢၤ်, အဒိဌာန်'adiṭhān [ă dɛ̀t than], **ဂဒိတ်ဆၢၤ်**, အဒိတ်ဆာန် 'aditthān [ă dɛ̀t than] n. vow. ကတိ၊ သွာ၊ အဓိဌာန်။ ကတိသစ္စာ၊ အဓိဌာန်။ v. vow. သွသွာ၊ သွသစ္စ၊ သွအဓိဌာန်။ ကတိသစ္စာပြုသည်၊ အဓိဌာန်ပြုသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂထိဇၢၤ်**, အဓိဇာန် 'adhi dhān [ă dhĭ dhàn].

ဂဒိမ်ဌၢၤ်, အဒိသ်ဌာန်'adisṭhān [ă dɛ̀s than] v. to form a volition of magical force. သွကွော်နကိုစိုတ်စေတနာအသိင်အလိုန်ဖြဟတ်အွာမှဝ်။ မှော်အတတ်အရှိန်အဝါဖြင့် စေတနာထားပြီး လုပ်ဆောင်သည်။ (၂) resolve. ဖျံသန္ဓိဌာန်၊ သ္ဂ်ိုပြေလာ်အာ၊ သ္ဂ်ိုကွးသောင်အာ။ သန္ဓိဌာန်ချသည်၊ ပြေလည်မှုရစေသည်၊ ရှင်းသွားစေသည်။ Cf. **ဂထိဇၢၤ်**, အဓိဇာန် 'adhidhān [ă dhĭ dhàn].[Skt. **ဂဒိမ်ဌၢၤ**, အဒိသ်ဌာန 'adhisṭhāna [ă dhɛ̀s tha nă] n. constancy. ဒဒှ်မဒှ်မွဲပလိုဟ်ဓဝ်၊ ဒဒှ်မဟွံ ဒစေင်ဖွေင်။ တသမတ်တည်းဖြစ်ခြင်း၊ မသွေဖည်ခြင်း။

ဂဒိဂ်, အဒုံတ် 'aduit [ă dɜ̀t] n.(MM.) **စွယ်ဂဒိဂ်**, တ္ဝေယ်အဒုံတ် tṁay'aduit [təŋoa ă dɜ̀t] n. Sunday တွဲအဒိုတ်။ တနဂ်နွေနေ့။ Cf. **ဂဒိတ်တဝါၤ်**, အဒိတ်တဝါရ်'adit ta wār [ă dɛ̀t tă wa]. [LM, SM. **ဂဒိဂ်**, အဒုံတ် ဓ dɜ̀t [ă dɜ̀t]. Skt. **ဂာဒိတျ**, အာဒိတျ ā di tya [a dĭ tyă] n. sun. တွဲ။ နေ။

ဂၤန်, အဓန် 'adan [ă dɔ̀n] n. (MM.) **ဇွာ်ဂၤန်ဒွတ်**, တွာန်အဓန်ဒ့ုတ် twān'adan dwot [twan ă dɔ̀n dʊt] n. little Adan village. ကွာန်အဓန်ဒ့ုတ်။ အဒွန်ရွာငယ်။ a small village in Sittang District. ကွာန်သွတ်မန္တံပွဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိကျေးရွာငယ်တစ်ရွာ။

ဂထိဇၢၤ်, အဓိဇာန် 'adhidhān [ă dhĭ dhàn] v. **ယာစနာဂထိဇၢၤ်**, ယာစနာအဓိဇာန် yā ca nā 'adhidhān [yɛa că na ă dhĭ dhàn] v. to importure. အာတ်မိက်ကွံင်ကွံကွောဝ်၊ သွံသွန်ဖျဲကော်။ နားပူနာဆာတောင်းဆိုသည်၊ မြူဆွယ်သည်။ (၂) request insistently. ဂရတ်အာတ်မိက်၊ ဟွံဂွံညံင်ရ်သွေဂံဂွံ,မအာတ်မိက်။ အတင်းအကြပ်တောင်းသည်၊ မရမကတောင်းဆိုသည်။ **ဂထိဇၢၤ်**, အဓိဇာန် 'a dhithān [ă dhĭ than] n. (MM.) volition having magical force. ဒဒှ်မန္တံကိုအဝိုသြဇာအွာမှဝ်,အခေါင်အဝိုဇကု, ဇကုမသ္ဂုတ်သွာတ်ကေတ်မာန်။ မှော်အတတ်ပညာဖြင့် **မိဓိ** အခွင့်အရေးကိုမိမိဆုံးဖြတ်နိုင်သောသြဇာအာဏာ။ (၂)vow. ကတိ၊ သစ္စာ၊ **အဓိဌာန်**

www.monlibrary.com

ကတိသစ္စာ၊ အဓိဋ္ဌာန်။ Mok. **ဂဍိုင်္ဂါ်**, အဓိဋ္ဌာန် 'a dhiṭ ṭhān [ă dhĭ dhan], **ဂဍိတ္ထာ်**, အဓိတ္ထာန် 'a dhit thān [ă dhèt than] id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ HL. **ဂဒိုင်ဏာ်**, အဒိဍ်ဏာန် 'adiṭ thān [ă dèt than], **ဂဒိတ္ထာ်**, အဒိတ္ထာန် 'a dit thān [ă dèt than] id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဒိုင်္ဂါ်, ဒိဍ်ဋ္ဌာန် diṭṭhān [dèt than] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ HL.Cf. **ဂဒိသ်ဏာ်**, အဒိသ်ဏာန် 'adisthān [ă dès than]. [LM. **ဂဒိဏာ်**, အဒိဏာန် 'adithān [ă dĭ than] n. v. **ဂဍိဏာ်**, အဓိဏာန် 'adhithān [ă dhĭ than], ဓိဏာန် dhi thān [dhĭ than] n. မန်ပအိုဟ်ဂ့်သွးဖျောတ်ဗ့်။ OM. form should perh. be read. ရှေးမွန်ကိုဖေါ်ပြပါ အတိုင်းရွတ်ဖတ်ရသည်။ **ဂဍိဏာ်**, အဓိဏာန် 'adhithān [ă dhĭ than].SM. **ဂဍိဏာ်**, အဓိဏာန် 'a dhithān [ă dhĭ than]. P. **ဂဍိုင်္ဂာ**, အဓိုင်္ဂာန 'a dhiṭ ṭhā na [ă dhèt tha nă] v. resolve. ဖျေါသန္နိဋ္ဌာန်။ သန္နိဋ္ဌာန်ချသည်။ n. ဒဒှ်မက္ကောန်နကိုဇဲ,အတိုင်မဖျေါလဝ်သွုတ်သွာတ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်အတိုင်းဖွဲကောင်းဖြင့်လုပ်ခြင်း။ (၂) determination. သန္နိဋ္ဌာန်၊ ဒဒှ်မကွာတ်စွိန်ပြမာန်။ သန္နိဋ္ဌာန်၊ သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းခြင်း။ (၃) volition. ဒဒှ်မသွုတ်သွာတ်နအလိုက်ဇကုကိုဇကု၊ အခေါင်သွုတ်သွာတ်ကေတ်နအလိုက်ဇကုကိုဇကု။ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ကိုယ်ပိုင်ဆုံးဖြတ်ယူပိုင်ခွင့်။

ဂဍိပတ်, အဓိပတ် 'adhipat [ă dhĭ pɔt] n. (MM.) chief(of the monastic order in Burma). ဂအုပ်ဂိုန်သင် (ပွဲကိုတိဥာ်မန်)။ သဃ်ာဂိုဏ်းချုပ် (ဗမာရေးမြေတွင်)။ [Skt./P. **ဂဍိပတိ**, အဓိပတိ 'adhipati [ă dhĭ pă tæ̆]] n. ruler. မွိဟ်မအုပ်ခုပ်၊ ဥကရာတ်၊ သွိင်၊ တွအဝှ်၊ ညးမပိုင်ပြီအဝှ်။ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သူ၊ ရှင်ဘုရင်၊ အာဏာပိုင်။ LM. has. နွံ။ ရှိသည်။ **ဂဍိပတိ**, အဓိပတိ 'adhipati [ă dhĭ pă tæ̆], **ဂဍိပ္ပတ်**, အဓိဗ္ဗတိ 'adhippatti [ă dhèp pă tæ̆].

ဂဍိုင်္ဂာ်, အဓိုင်္ဂာန် 'adhiṭṭhān [ă dhèt than], **ဂဍိတ္ထာ်**, အဓိတ္ထာန် 'adhitthān [ă dhèt than], **ဂဍိဏာ်**, အဓိဏာန်'adhithān [ă dhĭ than] n. vow. ကတိသစ္စာ၊ အဓိဋ္ဌာန်။ ကတိသစ္စာ၊ အဓိဋ္ဌာန်။ v. vow. သွသွာ၊ သွသစ္စာ၊ သွအဓိဋ္ဌာန်။ ကတိသစ္စာပြုသည်။ အဓိဋ္ဌာန်ပြုသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂဍိဍာ်**, အဓိဓာန် 'adhidhān [ă dhĭ dhàn].

ဂဇမ္မဝါဒီ, အဓ္ဓမ်ဝဒီး 'a dham mawādi [ă dhɔ̀m mɛ̆ wèa đi] n. (MM.) ဒဒှ်မဒှ်အတိုင်ဗိုဓမ္မတာဟွံသေင်၊ ဒဒှ်မဒှ်အတိုင်အခိုက်ကွာဟွံသေင်၊ ဒဒှ်မဒှ်အတိုင်ညးဂမ္ဘိုင်မဒုင်

www.monlibrary.com

ကောတ်လဝ်တဲ လညာတ်အခိုက်ကွာဟွံသေင်။ (၂) unorthodox person. အစဉ်အလာလမ်းကြောင်းအတိုင်းမဟုတ်ခြင်း၊ သာမရိုးကျလမ်းကြောင်း,အတိုင်းမဟုတ်ခြင်း၊ အများက လက်ခံထားသည့်အစဉ်အလာအယူအဆကိုလက်မခံခြင်း။

ကဃတတ္ထ, အနဝတတ္တ'anawatatta [ă nɛ̆ wɛ̆ tɔt tă̆], **ကငာဝတတ်**, အနောဝတတ် 'a nowatat [ɑ nò¹ wɛ̆ tɔ̀t] n.a lake in the Himalaya. ယွၚ်လွမန်ဒွံပွဲကိုဂြိုပ်ဟေမဝန်မွဲ့။ ဟိမဝန္တာ တောင်ရှိ ရေအိုင်ကြီးတအိုင်။ **ကငာ်တတ်**, အနောရ်တတ် 'a nor tat [ă ʊ̀² tɔt] n. lake of anortat. လွအနောဝ်တတ်၊ အနောတတ္တအိုင်။ (MM.) **လ္ဘကငာဝ်တတ်**, လ္ဘအနောဝ်တတ် la ca'a nor at [lɛ̆ cɛ̆ ă nò² tɔt] id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။(LM. **ကၚတတ်**, အနုတတ် 'anutat [ă nŭ tɔt], Skt. **ကဘဝတပ်တ**, အနာဝတပ်တ 'a nāvatapta [ă nɛ̀ɑ wɛ̀ɑ tɔp tă̆], P. **ကငာတတ္တ**, အနောတတ္တ 'anotatta [ă nò¹tɔt tă̆].)

ကဘာဂတ်ဘဏာဏ်, အနာဂတ်သညာဏ်'a nāgatamsañān [ă nɛ̀ɑ gɛ̆ tɔm să̆ ɲàn] n. the wisdom of the future. ညာန်မညာတ်အနာဂတ်ဂတာ။ အနာဂတ်ကိုမြင်နိုင်စွမ်းသောဉာဏ်။

ကဘာဂတ်, အနာဂတ် 'anāgat [ă nɛ̀ɑ gɔ̀t] n. (MM.) future time. ကာလအနာဂတ်၊ ကာလဗွဲဂတာ၊ ကာလသွက်သွေဝံစိုပ်ကွၚ်။ အနာဂတ်ကာလ၊ လာလတ္တံသောကာလ၊ နောင်လာမည့်ကာလ။ **ကကဘာဂတ်**, ကာအနာဂတ် kā'anāgat [kɑ ă nɛ̀ɑ gɔ̀t] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ (LM./Skt./P. **ကဘာဂတ**, အနာဂတ 'anāgata [ă nɛ̀ɑ gɛ̆ tă̆].)

ကဘာဿပိ်ဏ်ဒ, အနာထပိန်ဒ 'a nā tha pin da [ă nɛ̀ɑ thă̆ pɛn dɛ̆] n. A lay man who gave Jeta's grove at Sāvatthi to the Buddha. ပူဂ်ပုထုဇန်ညးမကိုဒါန်ကိုကုကျာ်ကွိုင်ဇေတ၊ မန္ဒဇရေင်ချင်သာရဂ်(သာဝတ္ထိ)။ မြတ်စွာဘုရားအား၊ သာဝတ္ထိပြည်အနိုးရှိဇေတတောတန်းကို ပေးလှူသောလူပုထုဇဉ်။ (P. **ကဘာဿပိဏ္ဍိက**, အနာထပိဏ္ဍိက 'anāthapiṇḍika [ă nɛ̀ɑ thă̆ pɛn dĭ̆ kă̆].)

ကၚဏ်, အနုဉ်ဗ် 'a nu ñap [ă nŭ ɲɔ̀p] n. Authorization. ကတိအခေါင်၊ ဒဒ်မကိုအခေါင်အဝ်၊ ဒဒ်မဖိုန်နှင်ကိုအဝ်။ အာဏာပေးခြင်း၊ အာဏာအပ်နှင်းပေးခြင်း။ (Skt. **ကၚ်ဇ္ဇပတိ**, အနုဇ္ဇပတိ'anujñapati [ă nŭ jɔɲɛ̆ ptæ̆].P.cf. **ကဘိဉာဏ်**, အဘိညာဏ် 'a bhiñaṇ [ă bhĭ̆ ɲàn], **ဘမပဏ်ဗ်**, နာမပညတ် nāmapañap [nɛ̀ɑ mɛ̆ **pă̆** ɲɔp], ပြဉာ, ပြညာ prañā [pră̆ ɲɛ̀ɑ], **ဃၚဝတ္ထဏာဏ်**, သရဝဥုတညာဏ် **sa**

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ra wa ñutañaṇ [sə̆ rə̆ wə̆ ɲɑo¹ tə̆ ɲàn], **ဆၢဝရ်ဂၢဆိမတ်**, သရဝညုဗော
ဓိသတ် sarawañubodhisat [sə̆ rə̆ wə̆ ɲɑo¹bhò¹dȟĭ sɔt].)

ဂၤပဂၢ, **အနုပမော** 'a nupamo [ə̆ nŭ pə̆ mò¹] v. **ဂၤပမ**, **အနုပမ** 'a nu pa ma [ə̆ nŭ pə̆ mə̆] v. have no to compare. သူက်ပ္ဟဝ်ပတုပ်ဟံ့မွဲ့။ နှိုင်းယှဉ်စရာ့ မရှိ။

ဂၤဘၢဝ်, **အနုဘာဝ်** 'a nu bhāw [ə̆ nŭ bhèɑw] n. transcendent power. အနုဘာ၊ လညာတ်မသွောဟ်ကွောဟ်(သွိုဟ်ကွိုဟ်)။ အနုဘော်။ **ဂၤဘဝ်**, **အနုဘောဝ်** 'anu bhow [ə̆ nŭ bhò²] n. splendour. ဖွော်မောဝ်သွဲလး၊ ကြီးကျယ်ခမ်းနားခြင်း။ **ဂၤဘ**, **အနုဘ** 'a nu bhau [ə̆ nŭ bhèɑ¹] n. transcendent power. အနုဘာ၊ လညာတ်မသွောဟ်ကွောဟ် (သွိုဟ်ကွိုဟ်)။ အနုဘော်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂၤဘၢဝ်**, **အနုဘာဝ်** 'anubhāw [ə̆ nŭ bhèɑw] n.

ဂၤဘဝ်, **အနုဘောဝ်** 'a nu bhow [ə̆ nŭ bhò²] n. **ဂၤဘ**, **အနုဘ** 'a nubhau [ə̆ nŭ bhèɑ¹] n. (MM.) **ဂၤဘ**, **အနုဘ** 'a nu bhau [ə̆ nŭ bhèɑ¹], **ၼဘ**, **နုဘ** 'nubhau [nŭ bhèɑ¹], **ၼဘ**, **နူဘ** 'nūbhau [nù bhèɑ¹] n. splendour. ဒဒှ်မဖွော်မောဝ်သွဲလး။ ကြီးကျယ်ခမ်းနားခြင်း။ (၂) virtue. ဂုန်စရဲအင်္ဂမသွုင်ပြဲ။ မြင့်မြတ်သောဂုဏ်အင်္ဂါ။ (၃) supernatural power. ဣဒ္ဓိမလောန်ကဲအာနုကို သဘာဝ။ သဘာဝတရားကိုကျော်လွန်သောတန်ခိုးဣဒ္ဓိပါတ်။ [LM.] **ဂၤဘ**, **အနုဘ** 'a nu bhau [ə̆ nŭ bhèɑ¹], **ၼဘ**, **နုဘ** 'nu bhau [nŭ bhèɑ¹], **ၼဘ**, **နူဘ** 'nūbhau [nù bhèɑ¹] n. P. , deriving from spiritual attainments. ဂွံကျင်နှကိုဝေါဟာပါဠိမလ္ဟတ်ပ္ဟတ်ပ္ဟေင်စိုတ်။ ပါဠိဝေါဟာရ စိတ်လေ့ကျင့်သင်ယူမှုမှရရှိလာသည်။ (ပါ)(P) **ဏာဘာဝ**, **အာနုဘာဝ** 'ānubhā va [ɑ nŭ bhèɑ¹wə̆] n. majesty. ဣဒ္ဓိအင်္ဂုကရာတ်။ ဘုရင့်တန်ခိုးအာဏာ။ (၂) splendour. ဒဒှ်မဖွော်သွဲလး။ ကြီးကျယ်ခမ်းနားခြင်း။ OM. **ဂၤဘဝ်**, **အနုဘောဝ်** 'anubhow [ə̆ nŭ bhò¹] n. perh. separate from. နူဂ့်မပါ်ပြုးစ့ေကျင်ဒှ်မာန်။ ထိုမှခွဲထွက်သက်ဆင်းလာနိုင်။ Skt./P. **ဏာဘာဝ**, **အနုဘာဝ** 'anubhāva [ə̆ nŭ bhèɑ¹ wə̆] n. id. ဓိတ္ဘုပ်။ ဓိတ္ဘူ။ MM. **ဂၤဘဝ်**, **အနုဘောဝ်** 'anubhow [ə̆ nŭ bhò²] n. archaistic hyperform. ဗိုပြင်တွေင်မဆေင်စပ်ကိုခေတ်တမ္ဘာတော်။ ခေတ်ဟောင်းနှင့်ဆိုင်သောထူးကဲသည့်ပုံစံ။

ဂၤမောၼာ, **အနုမောနာ** 'anumodanā [ə̆ nŭ mòɑ¹ȡə̆ nèɑ] n. & v. rejoicing.

www.monlibrary.com

ဒဒှ်မမိပ်ဇြိပ်ပူမှ်၊ ဒဒှ်မမိပ်ဇြိပ်ပြိုက်ဖာ။ ဝမ်းမြောက်ပျော်ရွှင်မှု။ (၂) applause. ဒဒှ် မထအောတက်တဲ့။ လက်ခုပ်သြဘာပေးခြင်း။ (၃) approval. ဒဒှ်မဒုင်တဲသွဒတန်။ လက်ခံအတည် ပြုခြင်း။ v. to rejoice. မိပ်ဇြိပ်ပူမှ်၊ မိပ်ဇြိပ်ပြိုက်ဖာ၊ သ္ဂီမိပ်ဇြိပ်ပူမှ်၊ သ္ဂီမိပ်ဇြိပ်ပြိုက်ဖာ။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်စေသည်၊ ဝမ်းမြောက်စေသည်။ (၂) be pleased. သို့ုက်မ်ိုက်၊ သ္ဂီဒးဂ္ဂပ်၊ သ္ဂီဒးစိုတ်။ နှစ်သိမ့်သည်၊ ကျေနပ်စေသည်၊ သ ဘောကျစေသည်။ (၃) show approval. ထွးဒဒှ်မတုပ်စိုတ်ဒုင်တဲ၊ ထွးဒဒှ်မသွဒတန်။ သဘောတူလက်ခံကြောင်းပြသည်၊ အတည်ပြုကြောင်းထုတ်ဖော်ပြသသည်။

ꤢꤛꤢꤢꤱ, ꤘꤥꤛꤢꤘꤢꤱ na mo da nā [nɛ̆ mò'dɛ̆ nèa] v. **ꤢꤛꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤡꤛꤢꤢꤱ, ꤘꤥꤛꤢꤘꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤡꤛꤢꤢꤱ** na mo da nā duṅket [nɛ̆ mòa'dɛ̆ nèa dɜŋ kit] v. to accept with approval. တုပ်စိုတ်ဒုင်တဲနကိုစိုတ်မိပ်မိပ်ဇြိပ်ဇြိပ်။ ဝမ်းမောက်ဝမ်း သာနှင့်သဘောတူလက်ခံသည်။ [LM. **ꤢꤢꤱꤢꤛꤢꤢꤱ, ꤢꤢꤱꤢꤘꤢꤱ** 'a nu mo danā [ă nŭ̆ mòa'dɛ̆ nèa] n. &v. rejoicing. ဒဒှ်မမိပ်ဇြိပ်ပူမှ်၊ ဒဒှ်မမိပ်ဇြိပ်ပြိုက်ဖာ။ ဝမ်းမြောက်ပျော်ရွှင်မှု။]

ꤢꤢꤱꤢꤛꤢꤢꤱ, ꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤘꤢꤱ 'anurādhapū [ă nŭ̆ rèa dhɛ̆ pao'] n. (MM.) **ꤕꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤛꤢꤢꤱ, ꤕꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤘꤢꤱ** ʤɜñanurādhapū [ʤɜŋ ă nŭ̆ rèa dhɛ̆ pao'] n. the capital of Ceylon. ꤕꤢꤢꤱရာဇဌာနီသီရိလင်္ကာ(ꤕꤢꤢꤱသိင်ဃို)။ သီရိလင်္ကာ(သီဟိုဠ်ကျွန်း) ၏မြို့ တော်။ **ꤢꤢꤱꤢꤛꤢꤢꤱ, ꤢꤢꤱꤢꤘꤢꤱ** 'a nū rā dha pū [ă nù rèa dhɛ̆ pao'] n. id. မိတုပ်။ မိတူ။

ꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤡꤢꤢꤱ, ꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤢꤱ 'anulum [ă nŭ̆ lùm] n.(MM.) sequence. ဒဒှ်မဒှ်ဆက်ကွင်ဗွဲကြ၊ ဒဒှ်မဒှ်အတိုင်အစီအဇန်၊ ဒဒှ်အစီအဇန်မကလိတ်ကလောတ်။ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်ပျက် ခြင်း၊ အစီအစဉ်အတိုင်းဖြစ်ခြင်း၊ အစီအစဉ်ပြေပြစ်ခြင်း။ (၂) succession. ဒဒှ်မဆက် ကွင်မွဲတဲ့မွဲ၊ ဒဒှ်မဆက်ကွင်မွဲတဲ့မွဲဟွံသ္ဂုတ်။ တစ်ခုပြီးတစ်ခုဆက်၍လာခြင်း၊ တစ်ခုပြီး တစ်ခုဆက်တိုက်လာခြင်း။ Opp. လွင်ဒစိုဒစး။ ဆန့်ကျင်ဖက်။ **ꤕꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤡꤢꤢꤱ, ꤕꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤢꤱ** pa tilum [pă tæ̆ lùm] n. (LM. P. **ꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤢꤱ** 'anuloma [ă nŭ̆ lò' mɛ̆])

ꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤛꤢꤢꤱ, ꤢꤢꤱꤢꤢꤱꤢꤘꤢꤱ 'a nūrādhapū [ă nù rèa dhɛ̆ pao'] Anurādhapura. ꤕꤢꤢꤱ အနုရာဓပူရ။ အနုရာဓပူရမြို့။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꤢꤢꤱꤢꤛꤢꤢꤱ, ꤢꤢꤱꤢꤘꤢꤱ** 'anurādhapū [ă nŭ̆ rèa dhɛ̆ pao'].

ꤢꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤢꤘꤥꤢꤢꤱ 'aneka [ă nè kă] adj. (P.) several. မဒှ်လ္ဂီလ္ဂီ၊ မဟွံကမွဲ။ အချို့ချို့ သော၊ တစ်ခုထက်မကသော။(၂) many. မဂ္ဂိုင်၊ မဂ္ဂိုင်ဂွေင်။ အများအပြား၊ အမြောက် အမြား။ (၃) various. မဒှ်တ်နကိုဂကူနာနာသဘ်။ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံဖြစ်သော။

www.monlibrary.com

ဂၤဟၢတိၤသးၤ သူဝိၤဂါဒိုဃ်, အနေကဇာတိသံသရံသန္ဓဝိသံအနိဒ္ဒိသံ 'a ne ka ja¯ti sam saramsandhawisamanipbissaṁ [ă nè kă jèa tæ̆ sɔm să rɔ̀m sɑn dhèa wĭ sɑm ă nèpbèp sɔm] n. **ဂၤဘ**, အနောမ 'anoma [ă nò'mă] n. Amoma river. ကြုင်အနောမာ။ အနော်မာမြစ်။ the river where the Bodhi satta shaved his head and put on ascetic dress. ကို့ဒွဲဘေဓိသတ်ပိုမကးသွး ကွံသော်ကျိုပ်ကောန်တ့တဲ့၊ တွးကွံဖြိုက်လွှက်ကယျိုင်ရသိ။ ဘုရားအလောင်းတော် သည်ဦးခေါင်းတော်မှဆံတော်မြတ်ကိုပယ်တော်မူပြီး၊ သူတော်စင်ရသေ့အဝတ်ကိုစတင် သုံးဆောင်တော်မူသောမြစ်နေရာ။ [Cf. P. **ဂၤဘာ**, အနောမာ A no mā [ă nò' mèa].

ဂၤဘဒါဃိ, အနောမဒါသိသိ 'a no ma dās si [ă nò' mɛ̆ dɑ̀t si] n. the 10th of the 28 Buddhas. ပွေဝဝ်ကိုကျာ်တြဲမကျိုန့်ကွၤင်တဲ့၊ စာစ့ောဒွဝံဇကုဝွံ၊ ကျာ်တြဲမကျိုန့် ကွၤင်မရနုက်ကိုစ့ဝါ။ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသောမြတ်စွာဘုရားများအနက်ဆယ် ကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ (P. **ဂၤဘဒဿိ**, အနောမဒဿိ 'a no madassi [ă nò' mɛ̆ dɔ̀t sæ].)

ဂၤဘၤ်, အနာင် 'anāṅ [ă nàiŋ] n. (MM.) a sīmā in Mataban district, to be located at Munaing 'Fagraea End' one mile east of Kalwi on Bilugyun. သီမုဟ်အနာင်၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်မုဟ်တံ့၊ ပွဲတ္ဂုင်ကွာန်မုဟ်အနာင်၊ ဇမ္ဗေဒီတ်မွဲတိုင်နူကို ကွာန် ကလဲ့(တလဲ့)၊ တ့ကံခွိုင်။ မုနိုင်းသိမ်၊ ငှင်းသိမ်သည်မုတ္တမခရိုင်၊ မုနိုင်းကျေးရွာ အစွန်း၊ ကလွိကျေးရွာမှတစ်မိုင်အကွာ၊ ဘိလူးကျွန်းတွင်ရှိသည်၊ (LM. **ဂၤဘၤ်**, အနာင် 'anāṅ [ă nàiŋ].SM. **ဂၤဘၤ်**, အနာင်'anāṅ [ă nàiŋ] n. Fagraea fragrans. တ့ဲအနာင်၊ တ့ဲဂနာင်။ အနန်းပင်။ Cf. B. **ဂၤန်း**, အနန်း 'anan [ă nɑn].)

ဂါိင်, အနိုင် 'aniṅ [ă nòiŋ] n. force. ဖြဟတ်၊ အစော်ဖြဟတ်။ ခွန်အား၊ စွမ်အား။ (*f*) coercion. ဒဒှ်မသ္ဂိုကျော်နအတေင်၊ ဒဒှ်မသ္ဂိုကျော်နကိုနဲကဲအဓမ္မ၊ ဒဒှ်မသွမာန် တဲ့ဆ့ိုကျော်နသ္ဂိုသွ။ အတင်းအကျပ်ပြုလုပ်စေခြင်း၊ နှိုင်လိုမင်းထက်ပြုလုပ်ခြင်း၊ adv. **forcibly.** ဗွဲအဓမ္မ၊ ဗွဲမစိုပ်ဒတဲ့။ အတင်းအဓမ္မ၊ ထိရော်က်စွာ။ **ဂါိငဈက်**, အနိုင်အ ငင် 'a niṅ athak [ă nòiŋ ă thɛk] adv. by force. နကိုအသံ၊ နကိုအဝှ်။ အဓိန့်ဩဇာဖြင့်၊ ဩဇာအာဏာဖြင့်။ **ဂါိငပျိင်**, အနိုင်အဝှ်ိင် 'a niṅapuiṅ [ă nòiŋ ă pɯiŋ] adv. by force. နကိုအသံ၊ နကိုအဝှ်။ အမိန့်ဩဇာဖြင့်၊ ဩဇာအာဏာ ခြင့်။ [LM.; SM. **ဂါိင်**, အနိုင် ənòiŋ [ă nòiŋ]. Pre-MM. **ဂၤဘင်**, အနောင်

www.monlibrary.com

ənoñ [ă nòŋ]. B.'anuiñ [ă nàiŋ].

ဂနုင်, အနုင် 'a nuñ [ă nɜ̀ŋ]. (Lph) မောက်အနုင် bok 'a nuñ [bòk ă nɜ̀ŋ].; **ရုပ်ဂနုင်**, ရုပ်အနုင် rup 'anuñ [rùp ă nɜ̀ŋ] n. articles listed among offerings en-shrined at pagoda. ကပေါတ်ကညောတ်ပွေဝ်ကိုအကြောစရင် မကိုလဝ် ဒါန်သွက်သွေဂံသျိုင်စုတ်၊ ပွဲကျာ်စေတီ။ စေတီတော်အတွင်း၊ ဌာပနာရန်လှူဒါန်းထား သောလှူဖွယ်ဝတ္ထုထဲမှ ဝတ္ထုပစ္စည်းစာရင်း။

ဂမ္ဘဉယ်ယဘိကြာန်, အနန္တဇယ်ယဘိကြာန် 'a nantajayyabhikrān [ă nɔ̀n tă̆ jòa' yɛ̆ bhĭ kran] n. a governor of Tavoy under kyanzittha. သျှိပ်ချင်၊ ဂအုပ်ခုပ်ချင်၊ စွမ်းမရာတ်၊ သွာဝဲဒ်အုပ်ခုပ်ချင်ခဝါ၊ အသွပ်တဲသျိုင်တလန်ကေသာမွဲ။ မြို့တော်ဝန်၊ ဘုရင်ခံ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိ၊ ကျန်စစ်သားမင်းလက်အောက် ထားဝယ်မြို့ကိုအုပ်ချုပ် ရသောအရာရှိတစ်ဦး။ **ဂာမ္ဘဉဲယဘိကြာန်**, အာနန္တဇဲယဘိကြာန် 'ā nantajeyyabhikran [a nɔ̀n tă̆ jòa'yɛ̆ bhĭ kran] n. sambeñ 'ānantajeyyabhikean [a nɔ̀n tă̆ jòa'yɛ̆ bhĭ kran] n. **သမ္ဘင်ဂာမ္ဘဉယ်ယဘိကြာန်** sam beñ 'ā nan tajeyyabhikran [sɔmbèaŋ a nɔ̀n tă̆ jòa' yɛ̆ bhĭ kran] n. sambin endlessly victorious. သမ္ဘင်,မဂွံပေါ်အံင်ဇူး မဟွဲ ကိုတံတွောတ်ရိဟ်လွိဟ်ဟွံဒး။ မရေမတွက်နိုင်သောအဆုံးအစမရှိအောင်ပွဲခံယူရရှိခဲ့သူ သံဗျင်။ **ဂာဂ်**, အာနုန် 'ā nan [a nɔ̀n] Ānanda. ထေရ်အနန်။ အနန္ဒာထေရ်။

ဂဂာ်တတ်, အနောရ်တတ် 'anortat [ă nɔ̀^{2} tɔt], **ဂဂာဝတတ်**, အနောဝတတ် 'anowa tat [ă nɔ̀'wɛ̆ tɔt] n. Anotatta, a lake inthe Himalaya. လွအနောတတ္တ၊ လွအနုတတ်။ အနောတတ္တအိုင်။

ဂဂာဝ်, အနောဝ် 'a now [ă nɔ̀^{2}] n. read. ဖ်ညိ။ ဖတ်ပါ။ **ဂဂာင်**, အနောင် 'a nāñ [ă nàiŋ].

ဂဂာ်, အနုအ် 'ano'[ă nɔ̆] n. (MM.) here. ဒွဲဝဲဏံ၊ ပွဲဒွဲဝဲဏံ၊ အဏံ၊ ဣဏံ။ ဤနေရာတွင်၊ ဤနေရာဝယ်၊ ဤနေရာ၌၊ ဤနေရာမှာ။ Cf. **ဂတ(အ်)**, တေ(အ်) te'[tĕ] n. [LM.] **ဂဂာ်**, အဏအ် 'aṇă [ă nɔ̆], **ဂဂာ်**, အနုအ် 'an'[ă nɔ̆]; SM. **ဂဂာ်**, အဏအ်'aṇă [ă nɔ̆],~ LM. **ဂာ်**, ဏအ် ṇa'[nɔ̆],SM. **ဂာ်**, ဏအ် ṇa'[nɔ̆] n. this. ဣဏံ၊ ဣဂ္ဂ်၊ မ္ဂဏံ၊ မ္ဂဂ်။ ဤ၊ ဒီ။ ဤအရာ၊ ဒီဟာ၊ သည်ဟာ။

ဂဂာဂ်, အနောအ် 'ano' [ă nɔ̆'] prep. see. ရံင်။ ရှု။ **ဂဂာ်**, အနုအ် 'ano' [ă nɔ̆].

ဂပဂယ်, အပဂယ်'apagay [ă pă̆ gòa'] n.(MM.) sim'apagay [sem ă pă̆ gòa'] n. a sīmā in Rangoon district. သီမန်ပွဲကိုခရိုင်လွင်မွဲမ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်

www.monlibrary.com

သိမ်။ [Perh. a pers. name. တန်ဒ်တ်ယ့ဖြွမ်ဟ်။ လူအမည်ဖြစ်တန်ရာ။ LM. ဘ္ဂယ်, ဘ္ဂယ် bgay [bəgòɑ˥] n. cat. ဗွဲ။ ကြောင်။ SM. ဟကယ်, ဟဂယ် həkòɑ [hə̆ gòɑ˥] n. cat. ဗွဲ။ ကြောင်။

ဘပၢင်္ကါယာံ, အပရဂေါ်ယာန် 'aparagoyān [ă pă ră gò˥yàn] n. One of the four continents of Buddhist cosmology, lying west of Meru. ဒဒ်္ဂိမနော်ကျင်္ဂနူတွံဝဝ်ကျာ်၊ ပွဲကိုစက္ကဝါပိုဏ်၊ နွံတွဲဇွော်ပန်တွဲဂ့်မွဲတွဲ၊ ဧၚ်တန်တ်ပွဲကိုပလိုတ်ဒိုမေရ (ဒိုတွံသိန္ဓရာတ်)။ ဗုဒ္ဓတရားတော်အလာ၊ ကျွန်ုပ်တို့.စကြာဝဠာရှိကျွန်းကြီးလေးကျွန်းအနက် တစ်ကျွန်း။ ၄င်းသည်မေရုတောင် (မြင်းမိုရ်တောင်) ၏အနောက်ဖက်ခြမ်းတွင်တည်ရှိသည်။ [P. ဘပၢင်္ကါယာံ, အပရဂေါ်ယာန့'aparagoyāna [ă pă ră gò˥ yèɑ nɛ̆].

ဘပြက်, အပြက် 'a prâk [ă prɔk] n. (MM.) variegated. ဂကူဗွဲမဂ္ဂိုင်၊ ဂကူတွတ်တွတ်သင်္ဘ။ အမျိုးမျိုးအဖုံအဖုံ၊ အထွေထွေအပြားပြား။ (၂) variegated colour. အရံင်အရာဗွဲမဂ္ဂိုင်၊ အရံင်အရာဂ္ဂိုင်ကိုဂကူ။ အရောင်အသွေးမျိုးစုံ၊ အရောင်စုံစုံလင်လင်။ (၃) surface decoration. ဒဒ်္ဂိမစိစောန်ဖျေဖျောန်လ္ဟူဍုးမုက်။ မျက်နှာသာခြယ်သမွမ်းမံခြင်း။ [LM.; SM. ဘပြက်, အပြက် ခ prɔk [ă prɔk] n. spot. ဥာပ်ဥာပ်ခွေင်ခွေင်၊ အစောန်အပြဲက်။ အစက်အပြောက်၊ အစွန်းအပြောက်။ B. ဘ ဂပြာက်, အပြောက် 'a prok [ă prok] အစောန်အပြဲက်။ အစက်အပြောက်၊ အစွန်းအပြောက်။ B. ဘဂပြာက်, အပြောက် 'aprok [ă prok] n. decoration. စိစောန်။ တန်ဆာဆင်ခြင်း။ (၂) spot. အဥာပ်အခွေင်၊ အစောန်အပြဲက်၊ ဥုက်ဥုက်ခွေန်ခွေန်။ အစက်အပြောက်၊ အစွန်းအပြောက်။

ဘဂပါင်, အပေါင် 'apoñ [ă poŋ] n. (MM.) **သိမ်ဘဂပါင်, သိမ်အပေါင်** sim'apoñ [sem ă poŋ] n. a sīmā. သီမွဲ။ သိမ်တစ်သိမ်။

ဘပံင်, အပံင် 'apâñ [ă pɔŋ] n. (MM.) total. အပံင်သို့ဖြို့တ်။ စုစုပေါင်း။ **ပံင်**, ပံင် pâñ [pɔŋ] v. add. ပံင်၊ မောဝ်။ ပေါင်းသည်။ (၂) mix. ဟုဲ၊ ရောနှောသည်။ [LM. ဘပံင်, အပံင် 'apâñ [ă pɔŋ].; SM ဘပံင်, အပံင် ခpâñ [ă pɔŋ]. B. ဘဂပါင်း, အဇေါင်း 'aponh [ă poŋ].

ဘပါယ်, အဇေါ်'apāy [ă pai] n. Undesirable mode of reincanation. ဒွဲဝဲသတ်ညးမဏ္ဍုလဝ်အကုသို့တံမသွးအာကျိုဒ့် (ဗုဒ္ဓဝါဒ၊ ကွေတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ)။ မကောင်းမှု ပြုထားသူများလားရာနေရာ။ **ဘပါယ်ပၚ်**, အဇေါယ်ပန် 'a pāy pan [ă pai pɔn] n. four **apāyas**, that is to say in hell,among ghosts,among titans, among

www.monlibrary.com

animals. အပါပန်၊ (နရက်၊ သတ်တိရစ္ဆာန်၊ ပြိုတ်၊ အသူရိကာဲ့။)။ အပါယ်လေးပါး၊ (ငရဲ၊ တိရစ္ဆာန်၊ ပြိတ္တာ၊ အသူရကာယ်။) [LM. Skt./P. **ကပါယ**, ဇာဒိယ 'apāya [ă pa yă].

ကပုဟ်, အပုဟ်'apuh [ă puh] n.(MM.) **သိမ်ပါင်ကပုဟ်**, သိမ်ပါင်အပုဟ် sim pāñ'apuh [sɛm paiŋ ă puh] n. a sīmā at the mouth of the Apuh. သီပါင်အပုဟ်မွဲ။ အပုအဝရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ကဒ, အဝ'apha [ă phă] n. (MM.) **သိမ်ကဒပင်**, သိမ်အဝဝင် sim 'aphapañ [sɛm ă phă pɛŋ] n. a sīmā in Dala district. သီမန္ဒပ္ဒဲကိုခရိုင်ဒလမွဲမ။ ဒလခရိုင်အတွင်းရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ကဗ, အဝ 'aba' [ă bɛ̆'] n. read. ဗ်ရံ့ဉ်။ ဖတ်ရှု။ **ဗ**, ဝ ba' [bɛ̆'].

ကဗကတ်, အဝကေတ်'abaket [ă bɛ̆ kit] n. (MM.) **သိမ်ကဗကတ်**, သိမ်အဝကေတ် sim 'abaket [sɛm ă bɛ̆ kit] n. a sīmā. သီမွဲ။ သိမ်တစ်လုံး။ Pers. name. တန်ဒ်ယွုပူဂို်။ လူအမည်ဖြစ်တန်ရာသည်။ **ဗကတ်**, ဝကေတ် baket [bɛ̆ kit] v. to be red. ဇွေတ်၊ ခုဲဝ်။ နီသည်။

ကဂဟ, အဝေဝ 'abaw [ă bò^{1}] n. read. ဗ်ရံ့ဉ်။ ဖတ်ရှု။ **ဂဟ**, ဝေဝ 'bo [bò^{1}].

ကဗင်, အဝင်'abeñ [ă bɛ̀aŋ] n. (MM.) **သိမ်ကဗင်**, သိမ်အဝင် sim pāñ 'abeñ [sɛm paiŋ ă bɛ̀aŋ] n. a sīmā at the mouth of Abeñ. သီန္ဒပ္ဒဲပါင်အဗင်မွဲမ၊ အဗင်အဝရှိ သိမ်တစ်သိမ်။

ကဗတ်, အဝတ် 'a bat [ă bɔ̀t] n. (MM.) **သိမ်မ္ဗကဗတ်**, သိမ်မ္ဗအဝတ် sim mba'a bat [sɛm bɛ̆ ă bɔ̀t] n. mba 'a bat sī mā. သီမ္ဗအဗတ်။ မယ့်အဗော့သိမ်။ sīmā in Candapūri district. သီမန္ဒပ္ဒဲခရိုင်စန္ဒပူရီမွဲမ။ စန္ဒပူရီခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ကပ္လု, အ္လု'ablū [ă blù] n. (MM.) **သိမ်ပါင်ကပ္လု**, သိမ်ပါင်အ္လု sim pāñ'ablū [sɛm paiŋ ă blù] n. a sīmā at the mouth of the Ablù in Sittang district. သီမန္ဒပ္ဒဲပါင်အ္လု ခရိုင်သက်တိုင်။ စစ်တောင်းခရိုင် အဗလူအဝရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ကဗာဂ်, အဝအ် 'abā' [ă bàt] n. father. မ၊ မအံက်၊ အပါ၊ တ။ ဖခင်၊ အဖေ၊ အဘ။ ခမည်းတော်။

ကဂ္ဗွာယ်, အဂွေဝယ် 'abwoy [ă bwòɑ^{2}] abvbl. phr. read. ဗ်။ ဖတ်။ **ဂ္ဗွာယ်**, ဂွေဝယ် 'bwoy [bwòɑ^{1}].

ကဘယ, အဘယ'abhaya [ă bhɛ̆ yɛ̆] n.(**သ္မိုင်ဝဠုဂါမကိုကဘယ**, သ္မိုင်ဝဠုဂါမကေိုအဘယ smiñ waṭ ṭa gāmaṇiabhaya [səmoiŋ wɔt tă gèɑ mɛ̆ næ̆ ă bhɛ̆ yɛ̆].) n.

www.monlibrary.com

သွိင်ဝဋ္ဋဂါမဏိအဘာယ။ ဝဋ္ဋဂါမဏိအဘာယမင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဝဋ်ဂါမဏိဘဘယ**, ဝဋ်ဂါမဏိအဘာယ waṭgāmaṇi'abha ya [wɛ̆ tă gèɑ mɛ̆ næ̆ ă bhɛ̆ yɛ̆]. **ဝဋ်ဂါမဏိဘဘယ**, ဝဋ်ဂါမဏိအဘာယ waṭ ṭa gā ma ṇi a bhaya [wɔt tă gèɑ mɛ̆ næ̆ ă bhɛ̆ yɛ̆]. safety. ဒဒှ်မဟွဲကိုဘဲ၊ ဒဒှ်မဟွဲကိုအန္တရာ၊ ဒဒှ်မန္ဒံကိုပရေင်ဂိုကွိုု။ ဘေးကင်းခြင်း၊ အန္တရာယ်ကင်းခြင်း၊ လုံခြုံမှုရှိခြင်း။ (၂) absence from danger. ဒဒှ်မဗ္ဗးနူကိုဘဲအန္တရာ၊ ဘေးအန္တရာယ်မှလွတ်မြောက်ခြင်း

ဘဘဂယာ, အဘာယော 'a bha yo [ă bhɛ̆ yò[1]] n. (a name of. ယွုမွဲ။ နာမည်တစ်ခု) King Duṭṭhagāmaṇi Abhaya of Ceylon. ဓုကရာတ်တ်ကံသိင်ဃိ ဒုတ္ထဂါမဏိအဘာယ။ သီဟိုဠ်ကျွန်းဘုရင် ဒုတ္ထဂါမဏိအဘာယ။ **ကာဘဂယာ**, အာဘာယော ā bha yo [ɑ bhɛ̆ yò[1]] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Syn. **ဘဘယ်**, အဘာယ်[J] 'a bhay [ă bhòɑ[1]], **ဒုဋ္ဌဂါမဏိ**, ဒုဋ္ဌဂါမဏီ du ṭhagā maṇi [dŭ thă gèɑ mɛ̆ næ̆] n. [P. **ဘဘယ**, အဘာယ 'a bhaya [ă bhɛ̆ yɛ̆] adj. fearless. မဟွဲကိုစိုတ်ဖေက်။ ကြောက်ရွံ့ခြင်းမရှိသော။ nom. form as in. ဗိုပြင်မခွံက်ထွားကိုကတ္တာ ညံင်ရအပွဲ။ ကတ္တားပုံစံထဲတွင်ဖေါ်ပြသော။ **ဥဿဘာ**, ဥဿဘော 'us sa bho [ut să bhò[1]], **ကုလာ**, ကုလော kulo [kulò[1]], **ဆလာ**, ဇလော calo [că lò[1]], **တလိဿရော**, တလိဿရော ta lis saro [tă lɛt să rò[1]], **တိဝင်္ကရော**, တိဝင်ကရော ti waṅ ka ro [tæ̆ wèɑŋ kă rò[1]], **ဖုသ်သော**, ဖုသ်သော phus so [phut sɑo[2]], **မင်္ဂလော**, မင်ဂလော maṅ ga lo [mèɑŋ gɛ̆ lò[1]], **မနောဇော**, မနောဇော ma no jo [mɛ̆ nò[1]jò[1]], **ရိပုမာဒ်ဒနော**, ရိပုမာဒ်ဒနော ripu māddano [rĭ pɑŏ màt dɛ̆ nò[1]], **ရေဝတော**, ရေဝတော re wato [rè wɛ̆ tɑo[2]], **သုမနော**, သုမနော su ma no [sɑŏ mɛ̆ nò[1]], **သောဠိယော**, သောဠိယော so ṭhiyo [sɑo[2] thæ̆ yò[1]], **သောဘိတော**, သောဘိတော sobhito [sɑo[2] bhĭ tɑo[2]].

ဘဘိညာ, အဘိညာ 'a bhi ñā [ă bhĭ ɲèɑ] n. transcendental faculty. အစော်စရာဲ ညာန်ဟွဲသွးစင်ခြင်ဟိုတ်ဖို၊ မတီကွိုဟ်မာန်နကိုစိုတ်အရှိ။ ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်မှုမပြု ရဘဲ စိတ်အာရုံဖြင့် နားလည်နိုင်သောညာဏ်စွမ်းရည်။ (၂) of which canonical texs usually list six. သွက်ဂ်ပွဲကိုစေဝ်ပွောန်ဂ်လိက်ဗွဟ်တေ၊ စရင်လွိဟ်မန္ဒံတြဲပြ **ကာ။ ထိုအတွက်စည်းမျဉ်းအရ၊ ဘတ်စာ, စာအုပ်စာကိုယ်တွင်စာရင်းအရ၊ ခြောက် ပါးဖေါ်ပြပါရှိသည်။** (၁) levitation. ဒဒှ်မကလာင်အာ လွှုကျာနကိုဇျာန်။ ဈာန်ဖြင့် **လေထဲမှပုံကြွခြင်း။** (၂) clairaudience. ဒဒှ်ဂွဲလွိင်လွှာတ်သွောဟ်ကွောဟ်၊ အကြား

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

အမြင်ပေါက်မြောက်ခြင်း။ (၃) thought reading. တီသွောဟ်ကွေဟ်ကွပ်စိုတ်အစင်အခြင်ညးသွာင်။ သူတစ်ပါး၏စိတ်အကြံအစည်ကိုထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်း။ (၄) memory of previous births. ဒဒှ်မသမ္ဘီဒးဘဝအတိက်မက္ခ်ုန်ကျင်လဝ်တဲ့တေံ။ အတိတ်ဘဝဖြစ်စဉ်ကိုထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်း။ (၅) knowledge of others' rebirths. တီသွောဟ်ကွောဟ်ခွင်ဒွာဲမအာက္ခ်ုန်ဒ်၊ သွက်ဘဝအနာဂတ်။ နောင်တမလွန်လားရာဘဝကိုထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်ခြင်း။ (၆) certainty of having attained emancipataion. ဒဒှ်မသွေံတိတ်ဗွးအာနူကိုဒဒိုက်သံသာရဝတ်ဗွဲကန်။ အနောင်အဖွဲ့ဒုက္ခသံသရာမှသေချာပေါက်လွတ်မြောက်မှုကိုရရှိစေခြင်း။

ဘိဏာဏ်, အဘိညာဏ်' abhiñāṇ [ă bhĭ̆ ɲàn] n. transcendental faculty. အစေံစရဲဉာန်ဟွံသွးစင်ခြင်ဟိုတ်ဖို့၊ မတီကွိုဟ်မာန်နကိုစိုတ်အရှိ။ ကျိုးကြောင်းဆင်ခြင်မှုမပြုရဘဲ၊ စိတ်အာရုံဖြင့်နားလည်နိုင်သောဉာဏ်စွမ်းရည်။ (LM.**ဘိဏာ်**, အဘိညာန် 'a bhiñan [ă bhĭ̆ ɲàn]. **ဘိဇ္ဇာ**, အဘိဇ္ဇာန 'a bhijñāna [ă bhĭ̆ jəɲèa nɛ̆]. Cf. **ဏုဏ်**, အနုညှ်ပ် 'anu ñap [ă nŭ ɲɔ̀p].)

ဘိဏာဏ်မှုာ်, အဘိညာဏ်သုန် 'abhiñāṇmasūn [ă bhĭ̆ ɲàn mɛ̆ sun] n. the five transcendental faculty. အဘိညာဏ်မသုန်ပြကာ။ အဘိညာဏ်ငါးပါး။

ဘိဓမ္မ, အဘိဓမ္မ' abhidhamma [ă bhĭ̆ dhɔ̀m mɛ̆] n. The second of the three divisions of the Buddhist scriptures. ပြကိုဟ်သ္လုတ်ဒုတိယ၊ ပွဲကိုပိဋကတ်ပိ။ ပိဋကတ်သုံးပုံရှိ၊ ဒုတိယအစိတ်အပိုင်းကျမ်း။ The seven books of the Abbhidhamma. ပြကိုဟ်အဘိဓမ္မာဂ့်နွံထပ့်ကွပ်။ ကျမ်းပေါင်းခုနှစ်ကျမ်းပါဝင်သောအဘိဓမ္မာကျမ်း။ Cf. **ဝိ**, ဝိနဲ့ wi nay [wĭ̆ nɔà'], **ပုတ်**, သုတ် sut [sut]. အဘိဓဝ်ထပ့်ကွပ်၊ အဘိဓမ္မာကျမ်းခုနှစ်ကျမ်း။

ဘိဓာမ္မ, အဘိဓာမ္မ' a bhi dharm ma [ă bhĭ̆ dhàm mɛ̆] n. Abhidharma. see. ရံဉ်။ ရှ။ **ဘိဓမ္မ**, အဘိဓမ္မ 'abhidhamma [ă bhĭ̆ dhɔ̀m mɛ̆].

ဘိဓ်, အဘိဓရ် 'a bhidhar [ă bhĭ̆ dhɔ̀] n. **ဘိဓာမ္မ**, အဘိဓာမ္မ 'abhidharmma [ă bhĭ̆ dhàmmɛ̆] n. The second division of the Buddish scriptures. ဒကုတ်ကွပ်ဒုတိယပိဋကတ်ပိ။ ပိဋကတ်သုံးပုံ၏ဒုတိအစိတ်အပိုင်း။ **ကသ္ဘပတ်**, **ဝိ**, **ပုတ်**, **ဘိဓ်**, ကုသ္ဘပတ်, ဝိနဲ့, သုတ်, အဘိဓရ် ku sla pat wi ney, sut, abhidhar [kɑɑ̆ slă pɔt wĭ̆ nɔà'sut ă bhĭ̆ dhɔ̀] with books of the Vinaya, Sūtras, and Abhidharma. ကိုသ္ဘပတ်၊ ဝိနဲ့၊ သုတ်၊ အဘိဓဝ်။ ဝိနည်း၊ သုတ်၊ အဘိဓမ္မာ၊ စာအုပ်များနှင့်။ [LM. **ဘိဝဓာဝ်(ဓဝ်)**, အဘိဓောဝ်(ဓဝ်)' abhi(dho)dhaw [ă bhĭ̆

www.monlibrary.com

dhò²(dhò)], SM. ဘိဓဝ်, အဘိဓဝ် əbhĭdhò [ă bhĭ dhò²], Skt. ဘိဓရ်မ, အဘိဓရ်မ 'abhidharma [ă bhĭ dhòr mĕ].

ဘိပြာယ်, အဘိပြာယ် 'abhiprāy [ă bhĭ prai] n. utterance of king or Buddha. တွံဂလာန်ဟွံသေင်၊ မြော်ဂလာန်မရာတ်(ကျာ်တြဲ)။ ဘုရင်၊ (မြတ်စွာဘုရား)ဟောကြား ချက်, မြွက်ကြားချက်။ (၂) royal order. အသံသြဇာအာဏာဥကရာတ်၊ ဥကျာ်တံ။ မင်းမိဖုရားတို့၏အမိန့်အာဏာ။ [Skt. ဘိပြာယ, အဘိပြာယ 'abhiprāya [ă bhĭ pra yă] n. intention. တင်ရန်တွံ၊ ရည်ရွယ်ချက်။(၂) purpose. ကိစ္စ၊ ကေင်ကာ၊ တင်ရန်တွံ၊ တင်မချပ်ရန်။ ကိစ္စ၊ ရည်ရွယ်ရင်း၊ ကြံရွယ်ချက်။ (၃) wish. ရာဒ္ဓာ မိက်၊ တင်မစ္ဆိမင်၊ သွိက်မိက်ဂွံ။ ဆုတောင်းသည်၊ မျှော်လင့်သည်၊ လိုချင်သည်။

ဘိဇမ, အဘိသေခ 'abhi se kha [ă bhĭ se khă] n. consecration of king or queen. ပွပသေက်ပသဝ်ဥကကရာတ်ဟွံသေင်၊ ဥကျာ်တံ။ ဘုရင်သို့မဟုတ်မိဖုရားတို့ အားဘိက်သိက်သွန်းလောင်းတင်မြောက်ခြင်း။ (Skt. ဘိဇမ, အဘိသေခ 'abhise kha [ă bhĭ se khă].)

ဘိဇမ်, အဘိသေက် 'abhisek[ă bhĭ seak] n. consecration. ဒဒှ်မထောံကယျောင်၊ ဒဒှ်မပ္တိုန်ကိုစရဲ,အနေဒဒှ်ပူဂိုမပြဲမွဲ။ အနေကဇာတင်ခြင်း၊ မြင့်မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ် တင်မြောက်ခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ဘိဇမ, အဘိသေခ 'a bhisekha [ă bhĭ se khă].

ဘိဇမ, အဘိသေခ 'abhi se kha [ă bhĭ se khă] n. Consecration of king by ritual sprinking of water. ဒဒှ်မပ္တိုန်ကိုဂုန်စရဲဥကရာတ်နဒဒှ်ပူဂိုမပြဲမွဲနကိုအသေ အဟာန်လွုဟ်ဗရဲကိုဥာ်မ္ရို။ ဘုရင်အား၊ မြင့်မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်အဖြစ်တင်မြောက်သည့် ရေဖြန်းမင်္ဂလာအခမ်းအနား။ ဘိဇမ်, အဘိသေက် 'abhisek [ă bhĭ seak] n. (MM.) Var. ဗိဇမ်, ဗိသေက် bisek [bĭ seak]. Cf. ဇြာဘိဇမ်, ဇြာဘိသေက် 'in drā bhi sek [ɛn dra bhĭ seak], မုဒ္ဓာဘိဇမ်, မုဒ္ဓာဘိသေက် mud dhā bhi sek [mùt dhèa bhĭ seak], ရာဇာဘိဇမ်, ရာဇာဘိသေက် rā jā bhi sek [rèa jèa bhĭ seak]. [Skt. ဘိဇမ, အဘိသေခ 'abhiṣekha [ă bhĭ se khă]. P. ဘိဇမ, အဘိသေခ 'a bhi se kha [ă bhĭ se khă], LM. ဘိဇမ, အဘိသေခ 'abhisekha [ă bhĭ se khă] is a later borrowing from P. သခ္ဒေါပါဠိ။ ပါဠိသက်။

ဘဘယ်, အဘေယ် 'abhey [ă bhèa] n. Freedom, release, from impending

www.monlibrary.com

danger. ဒဒှ်မသ္ဂိုဗ္ဗးတိတ်အာနူကိုအန္တရာဲမတဝ်ကျင်၊ ဒဒှ်မသ္ဂိုအခေါင်ဗ္ဗးတိတ်အာနူကို အန္တရာဲမစုက်ကျင်။ ကျရောက်လာမည့်အန္တာယ်မှလွတ်မြောက်စေခြင်း၊ ကျရောက်လာမည့်အန္တရာယ်မှလွတ်ပေးခြင်း။ (Skt./P. **ဘဘယ**, **အဘာယ**'abhaya [ă bhèa yĕ̀])

ဘဂဘယ်, **အဘေယ်၂**'abhey [ă bhèa] n. (smiṅ 'abhey. သို့ိင်အဘာယ။ အဘာယမင်း၊) King Duṭṭhagāmaṇi Abhaya of Ceylon. ဧကရာတ်ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘာယဥုင် သိင်ဃို့။ သီဟိုဠ်ဒီဘုရင်ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘာယ။ Syn. **ဘဘယော**, **အဘာယော**'abhayo [ă bhĕ̀ yò], **ဒုဋ္ဌဂါမဏိ**, **ဒုဋ္ဌဂါမဏီ** du ṭha gā maṇi [dŭ thă gèa mĭ̀ nĭ̀].[P. **ဘဘ်ယ**, **အဘာယ** 'a bha ya [ă bhĕ̀ yĕ̀] adj. fearless. မဟွဲကိုစိုတ်ဖေက်ဒည။ ကြောက်ရွံ့ခြင်းစိတ်မရှိသော။ **ဘဘယ**, **အဘေယ**'abheya [ă bhè yĕ̀] n. safety. ဒဒှ်မဟွဲကိုဘဲ၊ ဒဒှ်မဟွဲကိုအန္တရာဲ၊ ဒဒှ်မန္ဒံကို ပရေင်ဂိုကို့။ ဘေးကင်းခြင်း၊ အန္တရာယ်ကင်းရှင်းခြင်း၊ လုံခြုံမှုရှိခြင်း။ (၂) absence from danger. ဒဒှ်မဗ္ဗးနူကိုဘဲအန္တရာဲ၊ ဘေးအန္တရာယ်မှ လွတ်မြောက်ခြင်း။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဘဘယ**, **အဘာယ** 'a bhaya [ă bhĕ̀ yĕ̀].

ဘမာ, **အမာ** 'a mā [ă ma] n. personal name. ယူပူဂ်ိုမ်ဒ်ဟ်။ လူပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ (၂) size. တ္ဂာ။ အရွယ်။

ဘမာစ္စဃသာပတိ, **အမာစ္စသေနာပတိ** 'a maccasenāpati [ă màt că se na pă tæ̆] n. ministers and captains. ဝန်ဇွော်အမာတ်ဂမ်ဒိုင်ကိုသ္ဂိုပ်ပွာန်ဂမ်ဒိုင်၊ အမာတ်သေနာပတိ။ ဝန်ကြီးများနှင့်အဖွဲ့၏ခေါင်းဆောင်များ၊ အမတ်သေနာပတိ။ Syn. **ဘမာတ်ဃသာပတိ**, **အမာတ်သေနာပတိ** 'a māt se nā pati [ă màt se na pă tæ̆], **ဘမာတ်ဒကိုပ်ပ္ဘာန်**, **အမာတ်ဒကိုပ်ပ္ဘာန်**'a māt da kuippnān [ă màt dĕ̆ kop pənan]. (s.v. **ဘာမာတ်**, **အာမာတ်** 'āmāt [a màt]) [P.]

ဘမာတ်, **အမာတ်** 'a māt [ă màt] n. minister. အမာတ်၊ ဝန်၊ ဝန်ဇွော်။ အမတ်၊ ဝန်၊ ဝန်ကြီး။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဘာမာတ်**, **အာမာတ်** 'āmāt [a màt].

ဘယုဓျပုရ်, **အယုဓျပုရ်**'ayudhyapūr [ă yŭ dhyĕ̆ pur] n. **ဧရ်ဘယုဓျပုရ်**, **ဧရ်အယုဓျယပုရ်** dūṅ'ayudhya pūr [dɜŋ ă yŭ dhyĕ̆ pur]n.a city in ancient India, the modern Oudh. ဧရ်အယုဓပူရ။ အယောဓပူရမြို့။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဘဃာဓျပုရ်**, **အယောဓျပုရ်** 'ayodhyapūr[ă yò dhĕ̆ pur].[Skt. **ဘဃာဓျပုရ**, **အယောဓျပုရ** 'a yo dhyapūra [ă yò dhyĕ̆ pu ră].

www.monlibrary.com

ဂငယာဃာ်, အယောဃာရ် 'a yo ghār [ă yò' ghèɑ] n. The Bodhisatta in the Ayoghara jātaka. ဗောဓိသတ်ပိုမကျွင်ပွဲကိုဇာတ်အယောဃရ။ အယောဃရဇာတ် လာဘုရားအလောင်းတော်။ (P. **ဂငယာဃ**, အယောဃရ 'ayoghara [ă yò' ghĕ rĕ])

ဂငယာဓပူာ်, အယောဓပုရ် 'a yodhapūr [ă yò' dhɑĕ pur] n. **ဧျင်ဂယုရျပူာ်**, ချင်အယု ရျယပုရ် ʤuṅ'ayu dhya pūr [ʤɜŋ ă yŭ dhyĕ pur] n. a city in ancient India, the modern Oudh. ဧျင်အယုဓပူရ (ပစ္စုပ္ပန်ဏံ, အုတ်)။ အယောဓပူရမြို့ (ယ္ခုပစ္စုပ္ပန်, အုတ်)။ **ဂယုရျပူာ်**, အယုရျပုရ် 'ayudhyapūr [ă yŭ dhyĕ pur] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (Skt. **ဂငယာရျပူာ**, အယောရျပုရ 'a yodhyapūra [ă yò' dhyĕ pu ră])

ဂယံင်, အယံင်ိ 'ayåṅ [ă yɔŋ] n. a kind of chisel with a long handle used in boat-building. ယ္ဍခစံက်မစုတ်လဝ်တဝ်ဂ္ဂိုင်ဂ္ဂိုင်သွက်သွေဝံစံက်ကွောန်ဂ္ဂုင်။ လှေထွင်း ဖောက်ရန်အတွက်၊ အရိုးရှည်ရှည်တပ်ထားသောသံပေါက်ပြားငယ်။ (2) prospect. အကာဲအရာ၊ အယောင်အလာ၊ ဗိုပြင်။ အလားအလာ၊ ပုံသဏ္ဌာန်။

ဂယံင်, အယံင်ျ 'ayåṅ [ă yɔŋ] n. **ဂငယာင်**, အယောင် 'ayoṅ [ă yòŋ] n. likeness. ဒဒှ်မတုပ်သွဟ်။ တူညီခြင်း။ (၂) resemblance. ဒဒှ်မသွင်။ ဆင်တူခြင်း။

ဂယုက်, အယုက်'a yuk [ă yɜk] n. lifetime. အခိင်လမျိုမဂျိုင်၊ ဇမ္ဗိုင်လမျိုု။ အသက်၊ တစ်သက်လျာ၊ တစ်ဘဝတာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကာယုက်**, အာယုက် 'āyuk [ɑ yɜk] n. life. life span.

ဂယံငာလာ, အယံင်အလာ 'ayåṅ'alā [ă yɔŋ ă lèɑ] adj. future. မဆေင်စပ်ကိုသွက် အနာဂတ်။ ဒ့ဂအလားအလာနှင့်သက်ဆိုင်သော။ (၂) potential. မချိဒရာင်လမျိုလုပ် **ကွင်**မာန်။ သက်ဝင်လှုပ်ရှားလာနိုင်သော။ n. prospect. အယောင်အလာ၊ ဗိုပြင်။ **အလား**အလာ၊ ပုံသဏ္ဌာန်။

ဂယုဇ္ဇပူာ်, အယုဇ္ဇပုရ် 'ayudjapūr [ă yùd jĕ pur] n. a city in ancient India, the **modern** Oudh. ဧျင်အယုဓပူရ (ပစ္စုပ္ပန်ဏံ၊ အုတ်)။ အယောဓပူရမြို့ (ယ္ခုပစ္စုပ္ပန်, **အုဘ်**)။ **ဧျင်**အယုဇ္ဇယ၊ အယုဇ္ဇယပူရ်။ အယုဇ္ဇယမြို့၊ အယုဇ္ဇယပူရ။

ဂယာမ်, အသာန် 'ayām[ă yàm] n.degree. ကဆံင်၊ ဗွတ်။ အဆင့်၊ အတိုင်းအတာ။ (၂) **extent** ဇမ္ဗိုင်၊ ဗွိုကျသွဲဇမွေဉ်။ အရှည်၊ အကျယ်အဝန်း။ (၃) limits. တင်မစွတ် **ကွာတ်**။ **တန်**သတ်ချက်။ **ဂယာမ်မာတ်**, အယာန်မာတ် 'ayām māt [ă yàm màt]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ယာမ်**, ယာန်ံ yām [yàm] id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ယာမ်တြဴ**, ယာန်ံ တြဴ yāmtrawuir [yàm trə̆ wɒ] n. extent. ဇမ္ဗိင်၊ ဗွိုက်သွဲဇမ္ဗော်။ အရှည်၊ အကျယ်အဝန်း။ (၂) limits. တင်မစွတ်ကွာတ်။ ကန့်သတ်ချက်။ **ယာမ်ဗ္နတ်**, ယာန်ံဗ္နတ် yām bnat [yàm bnɔ̀t] n. extent. ဇမ္ဗိင်၊ ဗွိုက်သွဲဇမ္ဗော်။ အရှည်၊ အကျယ်အဝန်း။ (၂) term. ကာလအပိုင်အခြာ၊ ခြ။ ကာလအပိုင်းအခြား၊ သက်တမ်း။ (၃) size. ဇွော်ဥောတ်၊ ပမာဏဇွော်ဥောတ်။ အရွယ်အစား၊ အရွယ်အစားပမာဏ။ H.L. **ဗ္နတ်ယာမ်**, ဗ္နတ်ယာန်ံ bnatyām [bənɔ̀t yàm] n. dimensions. ဗ္နတ်ဗ္နတ်၊ ပမာဏဇွော်ဥောတ်။ အတိုင်းအတာ၊ အရွယ်ပမာဏ။ [LM. **ကယာမ်မာတ်**, အယာန်ံမာတ် 'ayām māt [ă yàm màt], **ယာမ်မာတ်**, ယာန်ံမာတ် yāmmāt [yàm màt]. Skt./P. **ကာယမ**, အာယာမ 'āyā ma [ɑ yèɑ mɛ̆] n extent. ဇမ္ဗိင်၊ ဇမ္ဗော်၊ ဇမ္ဗော်သွဲ့။ အရှည်၊ အကျယ်၊ အကျယ်အဝန်း။]

ကာလကိုဳ, အရညဂိရိ 'arañagiri [ă rɛ̆ ɲɛ̆ gĭ rĭ] n. A mountain in the Vessantara-jātaka. ယွၚ်ဒိုမက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်သွိင်ဝေသန္တရ်။ ဝေသန္တရာဇာတ်လာတောင်တော်တစ်တောင်၏အမည်နာမ။ (P. **ကာဉ္ဇကိုဳ**, အရညရာဂိရိ 'arañjaragiri [ă rɔn jɛ̆ rèɑ gĭ rĭ])

ကာလဝါသိ, အရညဝါသီ 'arañawāsi [ă rɛ̆ ɲɛ̆ wèɑ sæ] n. (MM.) forest-dweller. ခမိုသင်မသွဒတ်အပွဲဂြိုပ်။ တောကိုအမှီ ပြုၤ်နေထိုင်သောရဟန်းသံဃာ။

ကာဟတာ, အရဟတော 'arahataw [ă rɛ̆ hə̆ tɑo^{2}] adj. suitable or worthy to worship for all himan-beings and celestial beings. မထေက်ကိုသ္ဒးဒုင်ပူဇကိုမွိဟ်ဒေဝတ်တံ်။ လူနတ်တို့၏ပူဇော်ခြင်းကိုခံယူထိုက်သော။

ကာတီ, အရတီ 'a ra ti [ă rə̆ tæ] n. a daughter of Māra (မာ mā [mèɑ].). ယွၚ်ကောန်ဝုတ်သွိင်မာရ်မွဲ့။ မာရ်နတ်မင်း၏သမီးတစ်ဦးအမည်။ Cf. **တဏှာ**, တကှာ ta ṇhā [tə̆ hnɑ], **ဂါဂါ**, ရာဂါ rāgā [rèɑ gèɑ]. [P.]

ကာဟၚ်, အရဟန်ံ 'arhan [ă rhɔn] n. arahat. ရဟန္တာ။ တွဲအရှန်။ See. ရံင်။ ရှ။ **ကာဟၚ်**, အရဟန် 'arahan [ă rɛ̆ hɔn].

ကာဟၚ်, အရဟန်ံၣ 'arahan [ă rɛ̆ hɔn] n. One who has attained the highest state of spiritual development, monk esp. inprimitive church. အသ့ုန်၊ အရှန်။ ရဟန္တာ။ [LM. **ကၚ်**, အရှန် 'arhan [ă rhɔn], **ကၛ်**, အသ့ုန် 'ashan [ă shɔn]. P. **ကာဟၚ်(ဓ)**, အရဟန်(ဒ်) 'a ra hant [ă rə̆ hɔnt], **ကၚ်**, အရှန်

www.monlibrary.com

'arhan [ă shrɔn]. [Skt. ကၟာ်ဇ, အရှန်တ 'a rhanta [ă rhɔn tă]. MM. ကၟာဟ်, အရဟန် 'arhan [ă rĕ hɔn].

ကၟာဟ်ဂုမ်လုင်, အရဟန်ဂုမ်လုင် 'a ra han gum luṅ [ă rĕ hɔn gùm lɜŋ] n. many arhans. တ္ဂအရှန်ဂမ္ဘီုင်။ ရဟန္တာများ။

ကၟာ, အရာ 'arā [ă rèɑ] n. (MM.) matter. ပရောပရာ၊ ကောင်ကာ၊ ကိစ္စ။ အကြောင်း အရာ၊ ကိစ္စ။ (၂) physical substance. ကပေါတ်ကညောတ်၊ ဝတ္ထု၊ ကပေါတ် မန္ဒံကိုရုပ်ရာ။ ပစ္စည်း၊ ဝတ္ထု၊ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်း။ (၃) case. အမှုအရာ၊ ဒဒှ်မက္ဆီုဒ်ကျုင်။ အမှုကိစ္စ၊ ဖြစ်ရပ်။ (၄) place. ဒ္ဒဲ၊ ထာန်၊ ဌာန်ဒေသ။ နေရာ၊ ဒေသ၊ ၗ, ရာ rā [rèɑ] n. case. အမှုအရာ၊ ဒဒှ်မက္ဆီုဒ်ကျုင်။ အမှုကိစ္စ၊ ဖြစ်ရပ်။ [LM. ကၟာ, အရာ 'arā [ă rèɑ], ၗ, ရာ rā [rèɑ]; SM. ကၟာ, အရာ 'ərèɑ [ă rèɑ], ၗ, ရာ rèɑ [rèɑ] B. ကၟာ, အရာ 'arā [ă yɑ], ၗ, ရာ rā [yɑ].

ကိမာတ်နပူၟ, အရိမာတ်ဒနပူရ 'arimatdanapūra [ă rĭ màt dĕ nă pu ră] n. the province of Pagan. တ္ဂိုုရုးဒုုင်ဗကာ်။ ပုဂံပြည်နယ်၊ ပေါက်ဂံပြည်နယ်။ ဧၟ်ကိမာတ်နပူၟ, ဧၟင်အရိမာတ်ဒနပူ ḍuṅ'a rimatdanapūra [ɗɜŋ ă rĭ màt dĕ nĕ pu ră] n.Pagan city. ဒုုင်ဗကာ်။ ပုဂံမြို့။ [P. ကိမန္နၟာပူၟ, အရိမဒ္ဒနပုရ 'arimaddana pūra [ă rĭ mɔt dĕ nĕ pu ră] n. city of trampling on enemies. ရာဇ ဌာနီမလိုန်ပိန်ထောံသွသတြု။ ရန်သူများကိုနင်းခြေသောမြို့တော်။ LM. has ကိမာန်ၟ ပူၟ, အရိမာန်ဒနပူရ 'arimāndanapūra [ă rĭ màn dĕ nĕ pu ră], ကိမာန်ဎ ပူၟ, အရိမာန်ဓနပူရ 'arimāndhanapūra [ă rĭ màn dhĕ nĕ pu ră].

ကိမန္နၟာပူၟ်, အရိမဒ္ဒပူရ် 'a rimaddanapūr [ă rĭ mɔt dĕ nĕ pur] once. ကိမန္နၟာပၟ်, အရိမဒ္ဒနပူရ် 'a ri mad da napur [ă rĭ mɔt dĕ nĕ pur] n. Ceremonial name of Pagan, capital of Burma from the 11th to the 13th centuries. ယွဒုုင်ဗကာမ်ဆေင်စပ်ကိုအသေအဟာန်၊ မဒ်ကျုင်လဝ်ရာဇဌာနီဗွာတံ၊ နူကို(၁၁)စိုကို (၁၃) ပွိုင်ကွံသွံတော်။ အခမ်းအနားနှင့်ဆိုင်သောပုဂံအမည်၊ (၁၁) ရာစုနှင့်(၁၃)ရာစု အတွင်း၊ မြန်မာတိုင်းရင်းသားတို့၏၊ မြို့တော်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဧၟ်ကိမန္နၟာပူၟ, ဧၟင်အရိမဒ္ဒန ပုရ ḍuṅ'arimaddana pūr [ɗɜŋ ă rĭ mɔt dĕ nĕ pur] n. Pagan. ဗကာ်။ ပုဂံ။ ကိမန္နၟာပူၟ်, အရိမဒ္ဒနပူရ်'arimaddanapūr[ă rĭ mɔt dĕ nĕ pur]. [MM.] ဧၟင်ကိမန္နၟာပူၟ, ဧၟင်အရိမဒ္ဒနပူရ ḍuṅ 'arimaddanapūr [ɗɜŋ ă rĭ mɔt dĕ nĕ

www.monlibrary.com

pur] n. Cf. လပါကမ်, ပေါကခမ် pokām [pɑo^{2} kɑm] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ LM. ကိုမာင်ဒေးယူ, အရိမာန်ဓနပူ'a rimāndhanapū [ă rĭ màn dhĕ̀ nĕ̀ pu].

ကိုယဝံမ, အရိယဝံသ'a ri ya wamṁ sa [ă ræ̆ yă wɔ̀m să] n. P. noble lineage. တွောဝ်ဒတောဝ်သျင်သျင်ပြဲပြဲ၊ မြင့်မြတ်သောမျိုးရိုးစဉ်ဆက်။ (MM.) **မဟာထကိုယဝံမ,** မဟာထေအရိယဝံသ mahāthe'ariyawamṁsa [mĕ̀ hɑ the ă ræ̆ yă wɔ̀m să] n. a monk of the mid 12th century, the teacher of Uttrājīva ('ut tarā juiw) မှာထေရအရိယဝံသ၊ ခမ်ဳပွဲကိုအဒေါဝ်(၁၂)ကွဲသွံတေံမွဲဇကု၊ ဒ်အွာတ္ဂညး ဥတ္တရာဇီဝ(ဥတ္တရဇိုဝ်)။ မှာထေရအရိယဝံသ၊ ဥတ္တရာဇီဝမထေရ်အရှင်၏ဆရာဖြစ်တော်မူသော၊ (၁၂) ရာစုအလယ်ခေတ်တွင်ပေါ်ထွန်းခဲ့သည့်ရဟန်းတော်တစ်ပါး။

ကိုယသင်, အရိယသင် 'arĭyasaṅ [ă ræ̆ yă sɛŋ] n. (1557) the noble order of monks. ဘဝခမ်မပြဲ၊ မြင့်မြတ်သောရဟန်းဘောင်။ Cf. **သင်ကို,** သင်အရီ saṅ'ariy [sɛŋ ă ræ].P. **ကိုယသင်ဃ,** အရိယသင်ဃ'arĭyasaṅgha [ă ræ yă sɛŋ ghĕ̀].

ကို, အရီ 'ariy [ă ræ] n. **သင်ကို,** သင်အရီ saṅ'ariy [sɛŋ ă ræ] n. the noble order of monks. အရိယာသင်၊ အရိယာနွယ်ဝင်သံဃာတော်မြတ်။[LM. **ကို,** အရီ 'ariy [ă ræ] n. saint. P. **ကိုယ,** အရိယ'ariya [ă ræ yă] n. noble. မက္ခတ်ပါကြွင်နူကိုဇာတိဂကူသျင်သျင်ပြဲပြဲ။ (၂) venerable. မအဲပရဲထေက်၊ မရ်ဂ်ထေက်။ လေးစားထိုက်သော၊ ကြည်ညိုထိုက်သော။ (၃) holy. မသျင်ပြဲ၊ မြင့်မြတ်သော။

ကဇာင်, အရေန် 'areṅ [ă reaŋ] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ကဗိကဇာင်,** အစိအရေန်'aci 'areṅ [ă ci ă reaŋ]n. arrangements. ပွမစီဇန်၊ ပွမစီရေင်။ စီစဉ်ခြင်း၊ အစီအစဉ်။

ကာံင်, အရုံန် 'arāṅ [ă rɔ̀ŋ] n. **ကာံင်လျ:,** အရုံန်လျး 'arāṅ lyaḥ [ă rɔ̀ŋ ləyè̀h] n. glitter. သဝ်လျး၊ ပသာန်လျး။ ပြောင်လက်သောအလင်းရောင်၊ အလင်းရောင်။[LM. **ကာံင်,** အရုံန်'arāṅ [ă rɔ̀ŋ], SM. **ကာံင်,** အရုံန် ərɔ̀ŋ [ă rɔ̀ŋ] n. colour. သဝ်၊ **အရုံန်အရာ။** အရောင်၊ အသွေးအရောင်။ (၂) lustre. ဒဒ်မတွးဇး၊ ဒဒ်မယးတွး၊ **တောက်ပခြင်း၊** ထိန်လင်းခြင်း။ (၃) appearance. ဒဒ်ဗိုပြင်အရုံန်အရာမံက်ကွင်။ **အရိပ်အရောင်ပေါ်လာခြင်း။** B. **ကဇာင်,** အရောင် 'ayoṅ [ă yoŋ].

ကာံမ်, အရုံခ် 'a ramṁ [ă rɔ̀m] n. (MM.) **ကာံမ်ပါဝါ,** အရုံမ်ပရိဝါ 'a ramṁ pa ri wā [ā rɔ̀m pă ræ̆ wèɑ] n. retinue of king. ခိုက်သွံနှာံမြိုင် ဗွက်ကြွစ္ဂကရာတ်။ ဘုရင့်နောက်လိုက်နောက်ပါခြွေရံသင်းပင်း။ [B. **ကာံ,** အရုံ 'aran [ă yàn] n. that which surrounds. ပွိဗွိုင်။ အဝိုင်းအရုံ။]

www.monlibrary.com

ကၚပၟိဝါ, အရံပရိဝါ 'araṁpariwā [ă rɔ̀m pă ræ̆ wèɑ] n. retinue of king. ဦက်သ္ကံနာံမြိုင်ဗွက်ကြ့ကရာတ်။ ဘုရင့်နောက်လိုက်နောက်ပါခြွေရံသင်းပင်း။

ကၚပၟိဝါကၠိုင်, အရံပရိဝါဂၠိုင် 'a raṁ pa riwāgaṁluiṅ [ă rɔ̀m pă ræ̆ wèɑ gɔ̀m lèŋ] n. retinues of king. ဦက်သ္ကံနာံမြိုင်ဗွက်ကြ့ကရာတ်ဂမ်ိုင်။ ဘုရင့်နောက်လိုက်နောက်ပါခြွေရံသင်းပင်းများ။

ကၚမ်, အရာမ် 'arām [ă ràm] n. (MM.) **ကၚမ်ကၚ**, အရာမ်ကနာ 'arām kanā [ă ràm kă nɑ] n. temporary flat roofed enclosure or pavilion. ကွာထးမကွီလဝ်နကိုကွီလးလးဗွဲယာယီ။ အမိုးပြားဖြင့်ယာယီမိုးထားသောမဏ္ဍာပ်။Var. **ဒၚမ်**, ဒသာမ် da sām [dă̆ sɑm], **ကၚမ်**, အသာမ် 'a sām [ă sɑm].[LM. **ကၠာမ်**, အရှာမ် 'a srhaṁ [ă rham], **ကၚမ်**, အသာမ် 'asām [ă sɑm], **ကၚသြမ်**, အာသြာမ် 'ā srām [ɑ srɑm]. SM. **ကၚမ်**, အသာမ် ə sam [ă saɑm]. Skt./P. **ကၚၚမ**, အာရာမ 'ārāma [ɑ rèɑ mæ̆] n. park given to Sangha. ဥဒျာန်မသ္မးကိုလဝ်ဒါန်ကုသင်တံ။ သံဃာတော်တို့အား လှူဒါန်းထားသော ဥယျာဉ်။ LM. **ကိုုဂ်**, အရှိုက် 'arhuiṇ [ă rhon], **ကယြိုင်**, အသြိုန် 'asruin [ă sron]. SM. **ကဃာင်**, အသောန်'asɒn [ă sɒn] n. dawn. အသြိုန်၊ အသြိုန်တိုန်၊ အသြိုန်စာ်၊ တ္ဂဲတွးဗွေင်ဗွေင်။ အရုဏ်၊ ဝေလီဝေလင်း၊ မိုးသောက်ယံ။ P. **ကၠုဏ**, အရုဏ'a runṇa [ă rŭ nă̆]. LM. **ကာသြာမ်**, အာသြာမ် 'āsrām [ɑ srɑm]. Skt. **ကာြမ**, အာသြမ 'āśrama [ɑ sră mă̆] n. hermitage. ဘာကွာရသိ။ ရသ့ေကျောင်းသခ်ိမ်း။

ကၠင်, အရှန် 'arhan [ă rhɔn] n. arahat. တ္ဂအရှန်။ အရဟတ္တပုဂ္ဂိုလ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကၚဟင်**, အရဟန် 'arahan [ă ră̆ hɔn].

ကလိဝါတ်, အလိဒါတ် 'a li wāt [ă lĭ wàt] n. (MM.) retaining wall. ဒဒင်ဒဝ်စိုဒ္ဌာ။ အတားအဆီးနံရံ။[Skt./P. **ကာလိ**, အာလိ āli [ɑ lĭ] n. embankment. ဒဒ္ဒိမတက်တိုန်၊ ဇိုတိုန်၊ စြာင်ဥာ်။ တာတမန်ဆည်ခြင်း၊ တာရိုး၊ ရေကာတာ။ **ဝဋ, ဝဋ္ဋ** vaṭṭa [wæ̆ dă̆] n. ဒဒ္ဒိမစိုဒ္ဌာ ထောံဒပ်၊ ဝင်ဒပ်။ ပိတ်ဆို့ခြံခတ်ခြင်း၊ ခြံဝင်း။ **ကလာဝါတ်**, အလာဒါတ် 'a lāwāt [ă la wàt] n. wall. ဒဒင်၊ ကွာင်။ နံရံ၊ တံတိုင်း။ (B. **တ်တိုင်း**, တံတိုင်း tamtuiṅ [tam taiŋ]).

www.monlibrary.com

ဂလိၚသာတ္တုကုမာရ်, အလီနသာတ္တုကုမာရ် 'a lĭ nasāttukumār [ă lĭ nĕ̆ sat taŏ̆ kaŏ̆ mar] n. The Bodhisatta in the Jayaddisa-jataka. ဗောဓိသတ်ပိုမကျွင်ပွဲကို ဇာတ်ဇယဒ္ဒိသ။ ဇယဒ္ဒိသဇာတ်လာ ဘုရားအလောင်းတော်။[P. **ဂလိၚသာတ္တုကုမာရ** အလီနသာတ္တုကုမာရ 'a li na sāt tukumāra [ă lĭ nĕ̆ sat taŏ̆ kaŏ̆ ma ră] n. the youth Alīnasattu. မင်ဗွဲအလီနသာတ္တူ။ အလီနသတ္တုလုလင်ပျို။

ဂလင်္ကာ, အလင်္ကာရ် 'alaṅkāra [ă lèaŋ ka ră] n.(MM.)the science of rhetoric. ကွတ်သိပ္ပလဟိုလွး။ နှုတ်မှူသိပ္ပံအတတ်။

ဂလမ်ဗုသာ, အလမ်ဗုသာ 'a lam busā [ă lòm bŭ̆ sa] n. Indra's consort. ကမ္ဘောန်ကျွန်၊ ဥကျာသွိင်အိန်။ သိကြားမင်း၏မိဖုရား။ [Skt. **ဂလမ်ဗုသာ**, အလမ်ဗုသာ 'alam busạā [ă lòm bŭ̆ sa]. P. **ဂလမ်ဗုသာ**, အလမ်ဗုသာ 'alambusā [ă lòm bŭ̆ sa] n. name of a celestial nymph. ယွဒေဝတ်ဗြမပွင်ပွဲဂြိုပ်ဂွိင်မွဲတ္ဂ၊ အလမ္ဗုသာယွဒ်အဆေဝ်သွဝ်။ တောစောင့်နတ်, တောင်စောင့်နတ်သမီးတစ်ဦး၏အမည်၊ အလမ္ဗုသာ၊ နတ်သမီးအမည်။

ဂလမ်ဗာယ်, အလမ်ဗာယ် 'a lambāy [ă lòm bài] n. **ဂလံမ်ဗာယ်**, အလံမ်ဗာယ် 'alaṁ bāy[ă lòm bài] n. a brahmin snakecharmer in the Bhūridatta-jātaka. ဗမ္ဘးအွာလွဲမက္ခုင် အပွဲဇာတ်ဘူရိဒတ္တ။ ဘူရဒတ္တဇာတကလာ မြွေအလမွာယ်ပုဏ္ဏား။ [LM. **လမာယ်**, လမာယ် la māy[lĕ̆ mài], **လ္ကာယ်**, လ္ကာယ် lə mài[ləmài], SM **ကမာယ်**, ကမာယ် kəmài[kă mai] n. snakecharmer. အွာလွဲ။ သွဘြို့။ အလမွာယ်ဆရာ၊ မြွေဆရာ။ P. **ကာလာမ်ဗာယန**, အာလာမ်ဗာယန Alāmbāyana [ă làm bèa yĕ̆ nĕ̆].

ဂလုမ်, အလုမ်' alum [ă lùm] n.[MM.] whole. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး။ (၂) entirety. အလုံမွဲ၊ အလုံအိုတ်သို့။ တစ်ခုလုံး၊ လုံးဝဥသုံ့။[LM. **ဂလုမ်**, အလုမ် 'alum [ă lùm],
SM. **ဂလုမ်**, အလုမ် ələm [ă lùm]. B. **ကားလုံး**, အားလုံး 'āːlumːh [a lɜŋ].

ဂလိုဴ, အလိုရ်' aluir [ă lɜ̀] n. see. ရံင်။ ရှ။ **ဂလိုဝ်**, အလိုဝ်, **ဂလိုဴ**, အလိုရ် 'aluiw [ă lɜ̀],' aluir [ă lɜ̀r] n.

ဂလိုဝ်, အလိုဝ်, **ဂလိုဴ**, အလိုရ် 'a luiw [ă lɜ̀],' aluir [ă lɜ̀] n. will. အလိုစိုတ်၊ ဆန္ဒစိုတ်၊ ပွိုက်စိုတ်။ စိတ်အလို၊ စိတ်ဆန္ဒ။ (၂) independent volition. စိုတ်စေတနာ

www.monlibrary.com

ဗွးဗွးစးစး။ လွတ်လပ်သောစိတ်ဆန္ဒစေတနာ။ (၃) purpose. ကိစ္စ၊ ကေင်ကာ၊ တံမရန်တွံ၊ တင်မချပ်ရန်။ ကိစ္စ၊ ရည်ရွယ်ရင်း၊ ကြံရွယ်ချက်။ (၄) purposefulness. ဒဒှ်မန္ဒံကိုတံတင်မရန်တွံ။ ရည်ရွယ်ရင်းရှိခြင်း။ [LM. **ဂလိုဝ်**, အလိုဒ် 'aluiw [ă lɜ̀]. B. **ဂလို**, အလို 'alui [ă lɔ̀].

ဂလိုဝ်မင်္ဂါဂ်လာင်း, အလိုဝ်မင်္ဂေါ်အော်လောန် 'a luiw ma go'lon [ă lɜ̀ mɛ̆ gŏ lɔ̀n] n. strong great desire for something. လောဘဇော်သွေဝံဂွံဂျိုင်လောန်။ လိုဘရလို မှုကြီးလွန်းခြင်း။

ဂဝ, အဝ 'awa [ă wɛ̆] n. Ava. အဝ၊ အင်ဝ။ အဝ၊ အင်းဝ။ ဍုင်ပဒေသရးဗွာ (၁၅၅၇)၊ တွိုရးဗွာ။ မြန်မာပဒေသရာဇဝင်နိုင်ငံ(၁၅၅၇)၊ မြန်မာပြည်နယ်။ **ဧရ်ဂဝ**, ဧရ်အဝ ḍuñ 'a wa [dɜŋ ă wɛ̆] n. id. ib. ဓိတုပ်။ တုပ်ပွဲဂလာန်တံအွာကွို။ ဓိတူ၊ မူရင်းကဝိအဆိုတူ။ [LM., SM. **ဂဝ**, အဝ ခwɛ̆ [ă wɛ̆]. B. **ဂင်းဝ**, အင်းဝ'añ:wă [in wă].

ဂဝသ, အဝသ 'awasa [ă wɛ̆ să], **ဂဝီဧ**, အဝီဧ 'awīji [ă wī jĭ] n. the lowest hell. အဝိစိ၊ အဝိက်၊ နရက်အဝိက်။ အဝိစိ၊ အဝိစိငရဲ။

ဂဝီသိမဟာသက်, အဝိဧိမဟာနရက် 'a wi ci mahānarak [ă wĭ cĭ mɛ̆ ha nɛ̆ rɛ̀ak] n. The lowest of the eight principal hells. ပွေဝ်ကိုကတိုင်နရက်ဒွံကတိုင်ဝွံ၊ မဒှ်ကတိုင်နရက်မသွိုပ်အိုတ်။ ငရဲကြီးရှစ်ထပ်အနက်အနိမ့်ဆုံးကျသောငရဲထပ်။ Syn. **မဟာဂဝီသိ**, မဟာအဝိဧိ ma hā 'a wi ci [mɛ̆ ha ă wĭ cĭ].[Skt./P. **ဂဝီသိမဟာသက**, အဝိဧိမဟာနရက 'a wi ci ma hā na ra ka [ă wĭ cĭ mɛ̆ ha nɛ̆ rɛ̆ kă].

ဂသ္ကာ်, အသ္ကရ် 'askar [ă skɔ] n. mat. သ္ကဝ်၊ ဖျာ။

ဂသ္ကာ်ထာ်, အသ္ကရ်ထရ် 'askar thar [ă skɔ thɔ] n. gold mat. သ္ကဝ်မတာန်လဝ်ကိုဇုက်ပွာထဝ်။ ရွှေပြားယက်လုပ်ထားသောဖျာ။

ဂသ္ဘဝ်, အသ္ဘဒ် 'a scar [ă scɔ] n. wonder. ပွမဒှ်အံသဝ်။ အံ့သြမှု။ (၂) astonisment. ဒဒှ်မခင်ခအော။ အံ့အားသင့်ခြင်း။ (၃) marvel. အရာမသွးဒှ်အံသဝ်။ အံ့သြဖွယ်ရာ။ (၄) glory. အသဝ်၊ အသဝ်စရဲ၊ ဂုဏ်ရောင်ပြောင်ခြင်း၊ ဂုန်ရောင်တင့်တယ်ခြင်း။ **ဂသျာ်**, အသျာ် 'a syar [ă syɔ], **ဂဇသျာ**, အဇေသျာ 'asyow [ă syo] n. (MM.) **ပတ်ဂသျာ်**, ပတ်အသျာ် patau 'asyar [pă tɑo^{3} ă syɔ] v. to be astonished. သ္ကိုဒှ်အံသဝ်၊ သ္ကိုခင်ခအော။ အံ့သြစေသည်၊ အံ့အားသင့်စေသည်။ (၂) to marvel. ဒှ်အံ

www.monlibrary.com

သဝ်၊ ဒှ်အသဝ်။ အုံသြသည်၊ အုံအားသင့်သည်။[LM. ဂမဝ်, အသဝ် 'asaw [ă sɔ], ဂမာ်, အသရ်' asar [ă sɔr].SM. ဂမဝ်, အသဝ် ခsɔ [ă sɔ], Skt. ဂာရ္ဝဿ်ယာမ်, အာရ္ဝစရ်ယာမ် 'ā ścar yāṁ [ɑ shcɔr yɑm] v. marvel. ဒှ်အံသဝ်၊ ဒှ်အသဝ်။ အုံသြသည်၊ အုံအားသင့်သည်။]

ဂမာဝတီ, အသာဝတီ' asāwatī [ă sɑ wĕ tæ] n. **ဇုက်ဂမာဝတီ**, ဇုက်အသာ ဝတီ juk Âa sā watī [jɜ̀k ă sɑ wĕ tæ] n. an intoxicating creeper growing in the Tāvatiṁsāheaven. တွံဇုက်မတိုန်ပွဲထပ်သွဝ်တာဝတိမွဲ၊ ဒုင်ဒးသွူအမြဲာက်ဧုံတံမွး ဗွူဝိုတ်ဝဲအာလေဝ်။ တာဝတိသာနတ်ပြည်၌ ပေါက်သောနွယ်ပင်၊ ၄င်းပန်း၏ရနံ့သည်ရှူရှိုက်မိသူအားမူးဝေမိန်းမောစေတတ်သည်။ [P. ဂာမာဝတီ, အာသာဝတီ āsā watī [A sɑ wĕ tæ] n.]

ဂမိတိမာဝဂ, အသိတိသာဝက' asītisāwaka [ă sæ tæ̆ sɑ wĕ kă] n. eighty disciples. သာဝကဗွက်ကြွဒွဲဝ်ခွော်၊ အရှန်အသိတိသာဝက။ နောက်လိုက်နောက်ပါသာဝကရှစ်ဆယ်၊ နောက်လိုက်သာဝကရဟန္တာအပါးရှစ်ဆယ်။

ဂမိတိမာဝကရုပ်, အသိတိသာဝကရုပ်' asītisāwakarup [ă sæ tæ̆ sɑ wĕ kă rùp] n. sculpture of eighty disciples. ရုပ်သာဝကဗွက်ကြွဒွဲဝ်ခွော်။ နောက်လိုက်နောက်ပါသာဝကရှစ်ဆယ်ရုပ်ထု။

ဂမိတညွနနဂိုရ်, အသိတညွနနဂိုရ်' a sī tañ ja nanaguiw [ă sæ̆ tɔn jĕ̆ nĕ̆ nĕ̆ gɜ̀] n. (MM.) **ဧရ်ဂမိတညွနနဂိုရ်**, ရုင်အသိတညွနနဂိုရ် ḍuṁ 'a sī tañ ja na na guiw [dɜŋ ă sæ̆ tɔn jĕ̆ nĕ̆ nĕ̆ gɜ̀] n. an ancient city indentified with that mentioned in Pali texts as the birth place of Tapussa and Bhallika and supposedly in the vicinity of Rangoon. ရုင်ဝွံမတန်ဒှ်တ်ရုင်တြေံမွဲတဲ့မစ္ဆောန်ခွံက်ထွးလဝ်ပွဲကိုပြကိုဟ်တြေံတြေံတေဂ်ဂ်မဒှ်တိဥာ်ဒွဲဝဲသွာဗွိုက်ကောကိုဒေံညးစာ (တဖုဿကိုဘလွိက) တံမတိုပ်သုက်တဲ့ မစ္ဆတ်သမ္ဘီကေတ်လဝ် ဒဒှ်ရမဒှ်ပွဲကိုဝုတ်ဒိုဟ်ပွဲရုင်လွင်လွုဟ်ရောင်။ အသိတဘွနနဂိုရ်မြို့၊ ဤမြို့သည်ရှေးဟောင်းမြို့တစ်မြို့ဖြစ်၍ ရှေးဟောင်းပါဠိကျမ်းဂံများ၏အညွှန်းအရ၊ တဖုဿနှင့်ဘလွိကကုန်သည်ညီနောင်တို့၏မွေးဖွားရာဇာတိမြေဖြစ်ကြောင်းထုတ်ဖော်ရည်ညွှန်းထားရာ၊ ယွဒဂုံမြို့၏အနီးဝန်းကျင်ဟုမှတ်ယူထားသည်။ **ဂမိတညွနဂါဂိုရ်**, အသိတညွနနာဂိုရ် 'asītañjananāguir [ă sæ̆ tɔn jĕ̆ nĕ̆ nèɑ gɜ̀] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။(P. **ဂမိတညွနနဂရ**, အသိတညွနနဂရ 'asītañjananagara [ă sæ̆ tɔn jĕ̆ nĕ̆ nĕ̆ gĕ̆ rĕ̆])

ဂမုဂ, အသုရကာ' a surakā [ă sɑɔ̆ ră̆ kɑ] n. one of the four apāya. ဘုံအသုရကာဝပန်ဘုံဂ့်မွဲ။ အသူရကာယ်လေးဘုံမှတစ်ဘုံ။။ (၂) the host of asura demon.

www.monlibrary.com

ဘုံဒေဝတ်အသုရကာယ်။ အသူရကာယ်နတ်ဘုံ။

ဂမျိုန်, အသုရိန္ဒ 'a su rinda [ă saŏ rèn dĕ̀] n. An Asura chief. သို့ပြိုအသူရာမွဲ့။ အသူရာအကြီးအကဲတစ်ဦး။

ဂမျိုန်ဂမျာ်, အသုရိန္ဒာသုရ် 'a su rin dāsur [ă saŏ rèn dèa saŏr] n. An Asura chief. သို့ပြိုအသူရာမွဲ့။ အသူရာအကြီးအကဲတစ်ဦး။ Syn. [P. **ဂမျိုန်, အသုရိန္ဒ** 'a sūrinda [ă saŏ rèn dĕ̀] n. asura. အသူရာ။ အသူရာ။]

ဂမျူရကာယ်, အသုရကာယ 'a sūrakāy [ă sao¹ ră kai] n. the body, collectivity, of titans or Asuras. နဒန်္မဆေင်စပ်ကိုဂကော်သို့အသူရိကာ။ အသူရကာယ်အုပ်စုနှင့်သက်ဆိုင်ပတ်သက်ခြင်း။ (၂) asuraloka, one of the four apayas. အသူရကာ၊ နရက်မစွောန်ထွေးလင်ပွဲကိုလိက်ပြကိုဟ်ဗုဒ္ဓဘာသာ။ အသူရကာယ်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းဂံများတွင်ဖော်ပြညွှန်ကြားထားသောငရဲ။ [LM. **ဂမျူရကာယ်, အသုရကာယ်** 'a sūrakāy [ă sao¹ ră kai], **ဂမျူရိကာယ်, အသုရိကာယ်** 'asūrikāy [ă sao¹ ræ̆ kai]. Titan or Asura. ဒေဝတ်အသူရိကာ၊ သတ်မန္ဒကိုဇကုဇကောင်၊ ဒုတ်ဒုတ်ဇွော်ဇွော်။ အသူရာနတ်၊ ကြီးမားသောခန္ဓာ ကိုယ်ပိုင်ရှင်သက်ရှိ။ P. **ဂမျူရကာယ, အသုရကာယ** 'a sū ra kā ya [ă sao¹ ră ka yă].

ဂငမာက, အသောက 'aso ka [ă sao² kă] n. (1445, **သ္ဒိုင်ဂငမာက, သ္ဒိုင်အသောက** smiñ 'asoka [səmoiŋ ă sao² kă].) n. the king of Magadha at the time of the third Budhist Council. သို့ိင်မအုပ်ခုပ်ပ္ကင်ရင်ခွံင်ချုင်မဂဓ၊ ကာလမတ္တိုန်သင်္ဂါယနအလန်တတိယ။ တတိယသင်္ဂါယနာတင်ချိန်၌ မဂဓနိုင်ငံကို အုပ်ချုပ်နေသောမင်း။ Syn. foll. [Skt. **ဂငမှာက, အရှောက** 'a śo ka [ă shao² kă]. P. **ဂငမာက, အသောက** 'asoka [ă sao² kă].

ဂငမာကဆမ္မာတ်, အသောကဓမ္မရာဇ် 'a so ka dhammarāt [ă sao² kă dhòm mĕ̀ rà̀t], **ဂငမာကဆမ္မာတ်, အသောကဓံမ္မရာဇ်** 'a so ka dhammarāt [ă sao² kă dhòm mĕ̀ rà̀t] n. (MM.) **သ္ဒိုင်ဂငမာကဆမ္မာတ်, သ္ဒိုင်အသောကဓမ္မရာဇ်** smiñ 'a sokadhammarāt [səmoiŋ ă sao² kă dhòm mĕ̀ rà̀t], the king of Magadha at the time of the third Budhist Council. သို့ိင်မအုပ်ခုပ်ပ္ကင်ရင်ခွံင်ချုင်မဂဓ၊ ကာလမတ္တိုန်သင်္ဂါယနအလန်တတိယ။ တတိယသင်္ဂါယနာတင်ချိန်၌မဂဓနိုင်ငံကိုအုပ်ချုပ်နေသောမင်း။ (P. **ဂာဇ, ရာဇာ** rā jā [rèa jèa] n. drived from Skt. form in rāja.)

www.monlibrary.com

ဂအတ်, အသတ် 'asat [ă sɔt] n. **တွမ်ဇြယ်ဂအတ်**, တွန်ဇြယ်အသတ် tanaṁ jreai 'asat [tənɔm jrɔa'a sɔt] n. bo tree. ဇြဗောဓိ။ ဗောဓိညောင်။ (၂) pipal. တွံဇြဗောဓိ။ ဗောဓိပင်။ [P. **ဂအ်အတ်ထ**, အသ်သတ်ထ assattha [ɔt sat thă].

ဂအာတ်, အသာတ် 'asāt [ă sat] n. fourth lunar month of Mon. ယူဂြိတုစတုတ္ထမန်။ မွန်တို့စတုတ္ထလမည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂအာတ်**, အာသာတ် āsāt [a sat].

ဂအုတ်, အုသုတ် 'a sut [ă sut] n. (MM.) **ကိတုဂအုတ်**, ကိတုအသုတ် kitu'asut [kĭ taŏ ă sut] n. seventh lunar month of Mon. ယူဂြိတုသတ္တမမန်၊ ဂိတုဌ်၊ ဖျပ်ကေတ်နကို၊ အပြော်မွန်းမကိတ်ညီကို ဂိတုအင်္ဂလိက်အံက်တဝ်စာ။ မွန်တို့သတ္တမလအမည်၊ သီတင်းကျွတ်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ အောက်တိုဗာလနှင့် ကိုက်ညီသည်။ [LM. **ဂအုတ်**, အသုတ် 'asut [ă sut], **ဂအုဇ္ဇ**, အသုဇ္ဇ 'asujja [ă sut jĕ]. Late LM. has **ဝဟ်**, ဝဟ် wah [wɔh].**ဝှ်**, ဝှ် wah [wɔh]. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [MM. **ဝှ်**, ဝှ် wah [wɔh] n. rainy season. ဥတုဖြ။ မိုးဥတု။ OM. **ဂအျုဥ်**, အသျုန် əsyuc [ă syut].from Skt. နူကိုသင်သကြိုတ်။ သင်သကြိုက်မှ။ **ဂအဝယုဧ**, အာသဝယုဇ āśavayuja [a sā wĕ yŭ jĕ]. / P. **ဂအ်အယုဧ**, အသ်သယုဇ assayuja [ɔs să yŭ jĕ].

ဂအမ်, အသမ် 'asam [ă sɔm] n. order. command. အမိင်၊ အသံ၊ အဝှ်။ အမိန့်၊ သြဇာ၊ အာဏာ။ (၂) instruction. ဂကန်၊ စွောန်။ မှာကြားခြင်း၊ ညွှန်ကြားခြင်း။

ဂအမ်တ္ဂလးဟ်, အသမ်တ္ဂညးဟ် 'asamtlañahḥ [ă sɔm tlă ɲèh] n. his mejesty utterance, command of the lord, order of the lord, the instruction of the lord. အမိင်တ္ဂညး၊ အဝှ်တ္ဂညး၊ ဂကန်တ္ဂညး။ သူ့ရှင်အမိန့်၊ သူ့ရှင်ညွှန်ကြားချက်။

ဂအာမ်, အသာမ် 'asām [ă sam] n. (MM.) **မိမ်ဂအာမ်ဓလင်**, သိမ်အသာမ်စလင် sim 'asāmcalaṅ [sɛm 'a sam că lɛŋ] n.a sīmā in Sittang district. သီမန္တပဲ့ခရိုင်သက်တိုင်မွဲမ။ စစ်တောင်းခရိုင်အတွင်းရှိသိမ်တစ်သိမ်။[perch. var. of **ဂဘာမ်**, အရာမ် 'a rām [ă ràm], **ဒသာမ်**, ဒသာမ် dasām [dĕ sàm] n. enclosure. ဒဒှ်မဒပ်, ဒပ်တွာတ်ထော်။ ခြံခတ် ပိတ်ဆို့ခြင်း၊

ဂအုဂ်, အသုရ်'asur [ă sao'] n. Titan. သွိင်လကိုဟ်မပ္ဍင်ရင်ကျင်လဝ်ဌးတိပို့။ ကမ္ဘာကို စိုးမိုး ခဲ့သောနတ်ဘီလူး။ (၂) Asura. သွိင်ဒေဝတ်အသူရ်။ အသူရာနတ်မင်းကြီး။

www.monlibrary.com

(LM. ဂမ္ဘ, အသူ 'asū [ă sɑo'], Skt./P. ဂမ္ဘ၊, အသုရ 'asura [ă sură].)

ဂမ္ဘ်, အသ္ဂရ် 'a smar [ă səmɔ] n. place below. ဒွဲဝဲလွှာ်အသွပ်။ အောက်ဘက်နေရာ။ Cf. **ကိ်ံၚ်ဂၢမ်**, ကိန်ရောမ် kĭn rom [kɛn rɔ̀m]. [LM. **ဂမ္ဘဝ်**, အသ္ဂဝ် 'a smaw [ă səmɔ], **ဂမှဝ်**, အမှဝ် 'a mhaw [ă hmɔ], SM. **ဂမှဝ်**, အမှဝ် əhmo [ă hmɔ]. **ဂဏာ်**, အကာအ် 'ano' [ă nɔ̆] n. here. အဏာ်။ ဒီမှာ။ **မ္ဘဝ်**, သ္ဂဝ် sə mar [səmɔr] what is below. နှံဒွဲဝဲသဝ်၊ အောက်တွင်ရှိသည်။ **မၢ်**, သရ် sar [sɔr] v. to be low. ကိုသဝ်။ နိမ့်စေ၏။

ဂမျၢ်, အသျန် 'asyan [ă syɔn] n. arhat. အသျန်၊ အရှန်။ ရဟန္တာ၊ အရဟန်။

ဂမျၢ်, အသျရ် 'asyar [ă syɔr],**ဂၤမျာဝ်**, အသျောဝ် 'asyow [ă syo] n. astonishment. ဒဒှ်မခင်ခအော၊ ဒဒှ်မဒှ်အံသဝ်။ အံ့အားသင့်ခြင်း။ အံ့သြခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂမ္ဘ်**, အသ္ဂရ် 'ascar [ă scɔr] n.

ဂဟတ်, အဟတ် 'ahet [ă hit] n.(MM.) name of a stream in sittang district. ယွၤကြောင်မွဲမနှံပွဲကိုခရိုင်သက်တိုင်။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိချောင်းတစ်ချောင်းအမည်။

ဘ့မ, အမ့ 'abə [ă bɛ̆] n. father. အပါ။ တ၊ ပိတု၊ မ၊ မအံက်။ အဖေ၊ ပိတု၊ အဘ၊ ဘခင်၊ ခမည်းတော်။

ဂဘ့ဂ, အဘ့ဝ် 'abo [ă bò'] n. mother. မိ၊ ဣတ၊ မာတာ၊ မိအံက်၊ ယဝဲ။ အမိ၊ အမေ၊ မိခင်၊ မာတာ၊ မယ်တော်။

ဘ့မတ်, အမ့တ် 'a bat [ă bɔ̀t] n. (MM.) **သိမ်ဘ့မတ်**, သိန်အမ့တ် sim'a bat [sɛm ă bɔ̀t] n. a sīmāin Dala district. သိမနှံပွဲခရိုင်ဒလမွဲမ။ ဒလခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ဂဘ့ဂာ်, အဘ့ဝအ်' abo' [ă bŏ] n. father. အပါ၊ တ၊ ပိတု၊ မ၊ မအံက်။ အဖေ၊ အဘ၊ ဘခင်၊ ပိတု၊ ခမည်းတော်။

ဂၢ, အၢ် 'ā [ɑ] int. (အာမေဍိက်။ အာမေဍိတ်) cry out suddenly. ကျိုးဒှ်တိုန်အံသဝ်တဲ့ရများင်တိတ်ကွင်။ ရုတ်တရက်အံ့အားသင့်သွား၍ ထွက်ပေါ်လာသောအသံ။ Cf. **ဟ**, ဟၢ hā [hɑ]. **ယွ်**, ယွဲ့ yo' [yŏ], **ဟၢယ်**, ဟၢယ် hāy [hɑi]. **ဂၢဍိပ်**, အၢစုိပ် 'ācuip [ɑ cop] v. go to a place. ပြာပ်စိုပ်အာ။ ဆိုက်ရောက်သည်။ **ဍိပ်ဂၢ**, စုိပ်အၢ cuip ā [cop ɑ] v. arrive at. လိုက်စိုပ်အာ။ ဆိုက်ရောက်သည်။ **ဂၢကျိုဝ်ဒဟ့**, အၢကျိုဝ်ဒတ် ā ktuiw doh [ɑ kə tɒ dɔ̀h] v. come to existence. အာကျိုဒှ်၊ သွားဖြစ်ပေါ်သည်။

www.monlibrary.com

ကာ, အာ်'ā [a] v. to go. ကွေ့၊ ပြာပ်၊ ယာကြာ၊ ချီဒရောင်။ သွားသည်၊ ကြွသည်၊ လှုပ်ရှားသည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ကာ်**, အာရ် 'ār [ar].

ကာ, အာ် 'ā [a] v. SM. **ကာ်**, အာရ် 'ār [ar] v. **ကာ်တုတောက်မျိုင်**, အာရ်တုဒောက်သျိင် 'ār tu bok smiñ [ar taŏ pok səmoiŋ] v. go to offer present to the king. အာဆက်ကွဲကိုသွိင်။ ဘုရင့်ထံသွားရောက်ဆက်သသည်။

ကာ, အာ် 'ā [a] vowel. သွိ်။ သရ။ သွိ်မှန်မရနုက်ကိုစာမ၊ ပွေ်ဝ်ကိုသွိ်မှန်စွာမ။ မွန်သရဆယ်နှစ်လုံးအနက်၊ ဒုတိယမြောက်သရ။.

ကာကာ, အာကာရ 'ākāra [a ka ră] n.(MM.) appearance. ဗိုပြင်၊ လက်သန်ဗိုပြင်။ အသွင်အပြင်၊ သွင်ပြင်လက္ခဏာ။ (၂) shape. ပွာ၊ ဗိုပြင်ထွေ်ဝ်တွင်။ ပုံစံ၊ ပုံသဏ္ဍာန်။ (၃) form. ဗို။ ပုံ။ [LM. **ကာကာ**, အာကာရ 'ākāra [a ka ră], **ကကာ**, အကာရ 'akāra [ă ka ră], **ကက်ကာ**, အက်ကာရ 'akkāra [ɛk ka ră], **ကကာ**, အက္ကာရ 'ak kā ra [ɛk ka ră].].Skt. /P. **ကာကာ**, အာကာရ 'ā kā ra [a ka ră].

ကာကာ်, အာကာသ် 'ākās [a kah] n. sky. အကား၊ တကား၊ အမွဲ၊ အကာသ။ အာကာသ၊ မိုးကောင်းကင်။ (၂) airy region above the earth. ဒကုတ်ကျာမန္ဒုလ္လာဥး မုက်တိ။ မြေမျက်နှာပြင်အထက်လေရှိသောအပိုင်း။ **ကက**ား, အကား ခkaḥ [ă kah] n.(MM.) **မှယ်ကက**ား, မှယ်အကား mhay 'akaḥ [hmoa ă kah] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ကက**ား, အကား 'akaḥ [ă kah], **ကကာ်**, အကာသ်'akās [ă kah]. SM. **ကက**ား, တကား təkaḥ [tă kah], **ကက**ား, အကား ခkaḥ [ă kah]. Skt. **ကကာသ**, အာကာသ 'ākāsa [a ka să].

ကကာ်ငသတာဝ်, အာကာသ်ဒေဝတာဝ် 'ākāsdewatāw [a kas dè wĕ taw] n. the god of the sky. ဒေဝတ်ကျာ၊ ဒေဝတ်အကာသ။ လေနတ်သား၊ အာကာသဖိုးနတ်။ [Skt. **ကကာသငသတာ**, အာကာသဒေဝတာ 'ākāsadevatā [a ka să dè wĕ ta]. P. **ကကာသငသတာဝ်**, အာကာသဒေဝတာဝ် 'ā kā sa dewatāw [a ka să dè wĕ tao[3]].

ကာကးဟ်, အာကားဟ် 'ākaḥh [a kah] n. read. ဖ်။ ဖတ်။ **ကကးဟ်**, အကားဟ် 'a kaḥh [ă kah] n.

ကာကးမက်, အာကားသက်'ā kah sak [a kah sak] v. nothing, not anything. သ္ဂး

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သက်၊ ဟွံမွဲ၊ ဟွံမွဲမွဲသင်၊ သက္ကူ။ ဘာမှမရှိ၊ ဘာအရာမျှမရှိ။

ကာဃာ, အာဃာ 'āghā [a ghèa] n. witness. သက်သီ။ အသိသက်သေ။

ကာဒါ်, အာစာရ်ိ 'ācār [a car] n. teacher. အ္စာ၊ အ္စာဘာ။ ဆရာ၊ ကျောင်ဆရာ။ (၂) spiritual preceptor. အ္စာမကိုဒ္ဓိဒ္ဒေတ်မဆေင်စပ်ကိုပရေင်လောကုတ္တိ်။ လောကုတ္တရာရေးရာ အတွက်အဆိုအဆုံးအမပေးသောဆရာ။ (၃) learnedman. ပူဂိုမကျိုက်ပေင်တ်ကိုအညာ, ပညာ။ ပညာဗဟုသုတနှင့် ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်။ (၄) one skilled in a branch of learning or a craft. **ကာ**, အာစာ 'ā cā [a ca] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကာ**, အ္စာ 'acā [ă ca] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကဒါ်, အစာရ်' a car [ă car] n. **ကဒါ်တဏ**, အစာရ်တဏ' a car ta ṇa [ă car tă nă] n. lutenist.အ္စာထ္ဂ။ ဗျတ်စောင်းတီးသူ။ **ကဒါ်ဆိုင်**, အစာရ်ဆိုင် 'acarciṅ [ă car coiŋ] n. mahout. သ္ကိုပ်စိုင်၊ ကျိုက်ကျိုပ်စိုင်။ ဆင်ဦးစီး။ (၂) elephant-trainer. အ္စာပ္ကတ်ပ္ကေင်ဇ္ဈောန်ဖျောန်စိုင်။ ဆင်လေ့ကျင့်သင်ကြားသူ။ **ကဒါ်ဇြုံ**, အစာရ်ဇြုံ 'acarjrum [ă car jrùm] n. snake-charmer.အ္စာလွဲဝဲ။ အလမ္ဘာယ်ဆရာ။

ကဒ, အစာ 'a cā [ă ca] n. (MM.) **ကဒ**ကိုင်, အစာဝိုန် 'a cā guin [ă ca gɜ̀n] n. head monk of community, bishop, head priest of a district. ကျိုပ်သ္ကိုပ်ဝိုန်။ ဂိုဏ်းခေါင်းဆောင်။ (၂) bishop. ဂအုပ်ဝိုန်၊ အ္စာဝိုန်။ ဂိုဏ်းအုပ်၊ ဂိုဏ်းအုပ်ဘုန်းတော်ကြီး။ **ကဒ**ာသင်, အစာသင် 'acāsaṅ [ă ca sɛŋ] n. senior monk. အ္စာတ္ဘမဒ္ဒ်ဇ္ဈော်ကိုဝ်မဇ္ဈော်ကိုအယုက်။ သက်ကြီးဝါကြီးဆရာတော်။ **ကဒ**ာဧဇျာက်, အစာဧဇျောက်' acājamnok [ă ca jɜ̀m nɔ̀k] n.head master. အ္စာဇ္ဈော်။ ဆရာကြီး။

ဓာ, စာ cā [ca] n. **ဓာ**သင်, စာသင် cā saṅ [ca sɛŋ] n. senior monk. အ္စာတ္ဘမဝ်ံဝ်ံ။ ဝါရဆရာတော်။ Cf. **ဒီသာပါဧဟာက္ခကာဒါ်**, ဒီသာပါဧဟာက္ခအာစာရ် di sā pā mokkha'ācār [dĭ sa pa mok khă a car]. (LM. **ကဒ**, အစာ 'acā [ă ca], **ကာ**, အာစာ 'ā cā [ă ca]. **ဆ**, ဧအာ 'ca ā [că a], **ဓ**, စာ cā [ca]. SM. **ကဒ**, အစာ əcā [ă ca]. Skt. **ကာရ်ယ**, အာစာရ်ယ 'ā cār ya [a car yă]. MM. **ဓ**, စာ cā [ca] n. chief. ဇမ္ဘော်။ အကြီး အကဲ။ **ဓာသံက်**, စာသံက် cāsåk [ca sɔk] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။)

ကာဒါ်, အာစာရ်၂ 'ācār [a car] n. head monk of community. ကျိုပ်သ္ကိုပ်ဝိုန်။ ဂိုဏ်းခေါင်းဆောင်။ (၂) bishop. ဂအုပ်ဝိုန်။ ဂိုဏ်းအုပ်။

www.monlibrary.com

ကဗျိယ, အာစာရိယ 'ā cā ri ya [ɑ cɑ ræ̆ yă] n. (MM.) deputy to presiding monk ('upajjhāy) in ordination rite. ပူဂ္ဂိုဉ်းမသ္ဒးပ္ဍိုန်စ္ဒးနာယက, အွာဥပဇ္ဈာပ္ဒဲအသေအဟာန်ပ္ဍိုန်ပယျင်။ ရဟန်းခံအခမ်းအနား၀ွင် နာယကဥပဇ္ဈာယ်ဆရာအဖြစ် ကိုယ်စားလှယ်တင်မြှောက်ခြင်းခံရသူရဟန်းပုဂ္ဂိုလ်။ (Cf. LM. **ဘိုယ**, **စာရိယ**' cāri ya [cɑ ræ̆ yă] n. chief court brahmin. ဗမ္ဘးသ္ဂိုပ်ဂဗုတ်။ တရားရုံးအကြီးအကဲဗြဟ္မာဏ။ P. **ကဗျိယ**, အာစာရိယ 'ācariya [ɑ că ræ̆ yă].)

ကအိန္ဒ, **အာစိန္ဒ**'ācinna [ɑ cɛn nă] n. (MM.) usage. အခိုက်ကွာ၊ ပြဝေဏီ။ အလေ့အထ၊ ဓလေ့ထုံးစံ။ (၂) practice (in rite). ပြဝေဏီပ္ဍတ်လ္ဂုတ်မရပ်စပ်စကာပဲ့သ္ဆင် အသေအဟာန်။ ပွဲလမ်းသ္ဆင်အခမ်းအနား၊များတွင်သုံးသောဓလေ့ထုံး။ [P. **ကအိက္ကာ**, **အာစိဏ္ဏ** 'ācinṇa [ɑ cɛn nă] v. practise. ပ္ဍတ်ပ္ဍေင်၊ ပ္ဍတ်လ္ဂုတ်။ လေ့ကျင့်သည်၊ အလေ့အကျင့် ပြုလုပ်သည်။

ကဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ, **အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ** 'ājīwapārisuddhisīla [ɑ jī wĕ pɑ ræ̆ sut dhĭ sæ lă] n. (MM.) propriety of livelihood. ပွမဂယိုင်တ်လမျိုဒးဒးရးရး။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သောအသက်မွေးမှု။ (၂) one of the four parisuddhisīla or observances of purity to be taught to aspirants to the monkhook. ပ္ဒေါဝ်ကိုသီလပရိသုဒ္ဓိပန်ပြကာဂ့်မွဲမွဲ(ဟွံသေင်)၊ ရန်တွံကိုဒဒ့်မမင်မွဲဒွေတ်ဗက်ကမ္ဒေါန် မသ္ဆးဇုးမဇွော်ဂ့်တဲ့ သွက်သ္ဒးကတ်လ္ဂုတ်ကေတ်ပွဲကိုအခါမယ့်ဒုင်ဒွံင်ပရေင်ခမ့်သင်။ ပရိသုဒ္ဓိသီလလေးဖြာအနက်တစ်ခုကို (သို့မဟုတ်) သန့်ရှင်းမှုကိုလိုက်နာစောင့်ထိန်းခြင်း အလုပ်ကို ရည်မှန်းချက်ကြီးစွာထား၍ ရဟန်းဘောင်၌ သင်ကြားလေ့လာရန်။ Cf. **ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ**, ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ 'indrĭyasaṁwarasīla [ɛn drĭ yă sɔm wĕ rĕ sæ lă], **ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ**, ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ paccayasannissita sīla [pɔt că yă sɔn nèt sæ̆ tă sæ lă], **ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ**, ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ pā ti mok kha saṁwarasīla [pɑ tæ̆ mòk khă sɔm wĕ rĕ sæ lă].[P. **ကဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ**, အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ'ā jī wa pā ri suddhisīla (ɑ jī wĕ pɑ ræ̆ sut dhĭ sæ lă] n.)

ကဇ်ု, **အာဍုံ** 'ā ḍuṁ [ɑ ɗɜŋ] v. go to town. အာ၌င်။ မြို့သွားသည်။ **ကဇျင်ဇဝတ်ဟင်**, **အာ၌င်ဒေဝတ်ဟောင်** 'ā duṁdewatauheṁ [ɑ ɗɜŋ dè wĕ tɑo^{3} heɑŋ] v. go to the heaven only. အာ၌င်သွဝ်ရဟောင်။ နတ်ပြည်သာလျှင်သွားသည်။ **ကဇျင်သွဝ်ဇတ်**, **အာ၌င်သွဝ်တေအ်** 'ā duṁ swar te' [ɑ ɗɜŋ swɔ tĕ] v. go to

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

the heaven. အာသုဒ်အိန်တော်။ နတ်ပြည်သို့သွားသည်။

ကဒိ, အာဒိ 'ādi [ɑ dĭ] v. to begin. သွကျောန်၊ သွသွ။ အစပြုသည်၊ စတင်သည်။ Cf. ပ္တ, ပ္တံ patamˆ [pă tɔm]. [LM. **ကဒိ**, အဒိ 'adi [ă dĭ] n. begining. ပွမသွ၊ ဒဒှ်မသွပ်ဘ်။ အစ၊ အစပြုခြင်း။ Skt./P. **ကဒိ**, အဒိ 'a di [ă dĭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **မကဒိဂၢာ်**, မအာဒိနောရ် ma'ā di nor [mĕ ɑ dĭ nò^{l}r] prep. beginning with. သွနူဂ့်၊ သွပ်ံန္ဒူ။ ထိုမှစ၍၊ အစပြု၍။ (၂) such as. ညံင်ရသဉ်ဝွံ၊ ဤကဲ့သို့သော။

ကဒိကာလ်ာ်, အာဒိကာလေရ် 'ā di kā ler [ɑ dĭ kɑ le rĕ] n. the first time. အခိင်ကာလပွဲကိုပ်ကွာ။ ကနဉီးအချိန်ကာလ။

ကဒိဉဝင်ဃ, အာဒိန္နဝင်သ 'ādiccawañsa [ɑ dèt că wèaŋ să] n.(P.) Lineage of the sun. ဇွောဝ်သွောဝ်သွိင်တ္ရဲ။ နေမျိုးနေနွယ်။

ကဒိတ္တဝါရ်, အာဒိတ္တဒါရ်'ā dittawār [ɑ dèt tă wèar] n. **ဂတ္ဍယ်ကဒိတ္တဝါရ်**, တ္ဍေယ်အာဒိတ္တဒါရ် tñey'ā dit ta wār [təŋea ɑ dèt tɑ wèar] n. Sunday. တ္ရဲအဒိတ်။ တနဂ်ိန္ဂေနေ့။ **ကဒိယဝါ**, အာဒိယဒါ'ādityawār [ɑ dèt yĕ wèar] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဂဒိတ်**, အဒိတ် 'aduit [ă dèt].[Skt. **ကဒိတ္တဝါရ**, အာဒိတ္တဒါရ 'āditta vāra [ɑ dèt tă wèɑ rĕ] v. to be reference. သ္ဂိုဒ္ဒ်သာဓက။ အထောက်အထားဖြစ်စေသည်။

ကဒိတ်ယဝါရ်, အာဒိတ်ယဒါရ် 'ā dityawār [ɑ dèt yĕ wèar] n. Sunday. တ္ရဲအဒိတ်။ တနဂ်ိန္ဂေနေ့။ see prec. ရံင်ဝေါဟာမတဲ့ကွင်တော်၊ ပြီးခဲ့သောဝေါဟာရကိုရှု။

ကန္ဒိင်တမ်ဂေါင်, အာဒ္ဓင်တမ်ဓောင် 'ā dmåñ tam joñ [ɑ dəmɔ̀ŋ tɔm jòŋ] v. to serve under the feet. အာခစဇရေင်တံဖိုင်။ ခြေရင်းထံပါးတွင်ခစားသည်။

ကဃာဝ်, အာနုဘာဝ် 'ānubhāw [ɑ nŭ bhɑw] n. Supernatural power deriveing from spiritual attainments. ဣဒ္ဓိအဝိုဝိညာန်မဆောင်စပ်ကိုပ္ဂတ်လူတ်၊ ဒကုတ်စိုတ်တဲ့မဂွံကွင်။ စိတ်ပိုင်းနှင့်သက်ဆိုင်သောလေ့ကျင့်မှုများမှ၊ ရရှိလာသည်ဝိညာဉ်တန်ခိုးအာဏာ။

ဂဃာဝ်, အနုဘာဝ်'anubhāw [ă nŭ bhɑw] n.& v.hypoth. **ဃဂဃာဝ်**, သအနုဘာဝ် sa'a nu bhāw [să ă nŭ bhɑw] v. to have supernaturally potent (quality). **ဂဃာဝ်**, အနုဘောဝ်'anubhow [ă nŭ bhò^{2}] n. **ဂဃာ်**, အနုဘာ် 'anubhau [ă nŭ bhèɑ^{l}] n.(MM. **ဂဃာ်**, အနုဘာ်'anubhau [ă nŭ bhèɑ^{l}]) splendour. supernatural power. virtue. [LM. **ဂဃာ်**, အနုဘာ် 'a nu bhau

www.monlibrary.com

[ă nŭ̆ bhèa^{l}], ꩻ, နုဘော် nu bhau [nŭ̆ bhèa^{l}], ꩻ, နူဘော် nū bhau [nù bhèa^{l}]. 'p. deriving from spiritual attainments'. P. **ကꩻဝ**, အာနုဘော်ဝ'ā nu bha va [ă nŭ̆ bhèa wè̆] n. majesty. splendour. OM. **ကꩻာဝ်**, အနုဘောဝ် 'a nubhāw [ă nŭ̆ bhɑw] n. perh. separately from Skt/P. **ကꩻာဝ**, အနုဘာဝ 'a nu bhā va [ă nŭ̆ bhèa wè̆] n. id. MM. **ကꩻဘာဝ်**, အနုဘောဝ် 'anubhau [ă nŭ̆ bhèa^{l}] n. archaistic form.]

ကဃံ, အာနန်'ā nan [ɑ nɔ̀n], **ကဃံꩽ**, အာနန်ဒ 'ānanda [ɑ nɔ̀n dè̆] n. a leading disciple of the Buddha. သာဝကကွးကျာ်မည်ပြိုသ္ဍအာကျိုပ်မွဲ။ မြတ်စွာဘုရား၏ဦးဆောင်တပည့်သာဝကတစ်ဦး။ **ကဃံ**, အာနန်'ānan [ɑ nɔ̀n] n. (MM.) **မဟာထေါ်ကဃံ**, မဟာထေရ်အာနန် ma hā the'ānan [mè̆ hɑ the ɑ nɔ̀n] n. the lord Mahāthera Ananda. တိလပိုန်မှာထေရ်အာနန်။ အရှင်သွင်မဟာထေရအာနန္ဒာ။ [LM. **ကဃံ**, အနန် 'anan [ă nɔ̀n]. Skt./P. **ကꩽာ**, အာနန္ဒာ 'ānandā [ɑ nɔ̀n dèɑ].

ကဃံဍာစ်, အာနန်ညာစ် 'ā nan ñāc [ɑ nɔ̀n ɲɑ̀t] v. Ananda see. အာနာန်ညာတ်။ အာနာန်မြင်သည်။

ကꩽာꩻယ်ယာကြာံ, အာနန္တဇေယ်ယဘိကြာန် 'ānantajeyyabhikrān [ɑ nɔ̀n tă̆ jèɑ yè̆ bhĭ̆ krɑn] n. **ကꩽာꩻယ်ယဝီကြွာန္တ**, အာနန္တဇေယ်ယဝီကြာန္တ 'ānantajeyyavi krānta [ɑ nɔ̀n tă̆ jèɑ yè̆ wĭ̆ krɑn tă̆] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ကꩽာꩻယ်ယာကြာံ**, အနန္တဇေယ်ယဘိကြာန် 'a nan ta jey ya bhikrān [ɑ nɔ̀n tă̆ jèɑ yè̆ bhĭ̆ krɑn].

ကꩽ, အာနန္ဒ 'ā nan da [ɑ nɔ̀n dè̆] n. Ananda. အာနန်၊ အနန္ဒာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကဃံ**, အာနန် 'ānan [ɑ nɔ̀n].

ကဘꩻယာ, အာဘယော 'ā bhayo [ɑ bhĕ̀ yò^{l}] n. fearless. အာဘယာ၊ ဒဒ်မဟွဲကိုသွး ဖေက်ဒည။ အာဘယာ၊ ကြောက်ရွံမှုမှကင်းဝေးခြင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကဘꩻယာ**, အာဘယော 'abhayo [ă bhĕ̀ yòɑ^{l}].

ကာဗာဇ်, အာမာတ် 'āmāt [ɑ màt] n. minister, minister of state. သွိင်မှာအမာတ်၊ အမာတ်ဒ်ဗညာ၊ အမာတ်။ အမတ်၊ အမတ်မင်း၊ ဝန်မင်း။ (MM.) **ကာဗာဇ်ကိုပ်ပ္ဍာံ**, အမာတ်ဒကိုပ်ပ္ဍာန် 'a māt dakuippnān [ă màt dè̆ kop pənɑn] n. mini-

www.monlibrary.com

sters and captains. အမာတ်သေနာပတိ။ သေနာပတိအမတ်။ **ကမာတ်**, အမာတ် 'amāt [ă màt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Syn. **ကမာဘ္ဥမသာပတိ**, အမာစ္ဆသေနာပတိ 'a mac ca se nāpati [ă màt că se na pă tæ] n. **ကမာတ်မသာပတိ**, အမာတ်သေနာပတိ 'a māt se nā pati [ă màt se na pă tæ] n. ministers and captains. အမာတ်သေနာပတိ။ သေနာပတိအမတ်။ [LM.;SM. **ကမာတ်**, အမာတ် 'ə màt [ă màt], Skt. **ကာမာတ်ယ**, အာမာတ်ယ 'ā māt ya [a màt yĕ] n.]

ကာယာ, အာယာ'āyā [a yèa] n. **ကာယ**, အာယ'āya [a yĕ] n. the act of coming. ဒဒှ်မကွုင်။ လာရောက်ခြင်း။ (၂) coming. ဒဒှ်လုပ်ကွုင်၊ ပွမလုပ်ကွုင်။ လာခြင်း၊ ဝင်လာခြင်း။ (၂) income. လာပ်၊ ဩန်လုပ်။ လာဘ်၊ ဝင်ငွေ။ (၃) prpfit. ပရဲ။ အမြတ်။

ကာယာဥာ, အာယာစနာ 'ā yā canā [a yèa că na] n. & v. (MM.) to make a request of monk. ပွမအာတ်ပါန်အခေါင်(နူသင်)၊ ဂရင်ပ္ဍိအာတ်မိက်။ လျှောက်ထား တောင်းပန်ခြင်း၊(သံဃာတော်ထံမှ)။ Cf. **ယာဥာ**, ယာစနာ 'yā ca nā [yèa că na]. [P. **ကာယာဥ**, အာယာစန 'ā yā ca na [a yèa că nă] v to make a request of monk. ဂရင်ပ္ဍိအာတ်မိက်။ လျှောက်ထား တောင်းပန်ခြင်း။

ကာယုက်, အာယုက်'āyuk [a yèk], **ကာယုက်**, အာယုက် 'āyūk [a yùk] n. Duration of life. ဒတန်ခြာခရာအယုက်၊ ခြ်။ အသက်အပိုင်းအခြား၊ သက်တမ်း။ **ကယုက်**, အယုက် 'ayuk [ă yèk] n. (MM.). [LM. SM. **ကယုက်**, အယုက် ayuk [ă yèk], P. **ကာယုက**, အာယုက'āyu ka [a yŭ kă] n. living. ဒဒှ်လမျိုမဂျိုင်ခွဲင်။ အသက်ရှင်နေခြင်း။]

ကာယုက်, အာယုက် 'ā yūk [a yùk] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ကာယုက်**, အာယုက် 'ā yuk [a yèk].

ကာ်, အာရ် 'ār [ar] v. hypoth. ဒဒှ်မဒှ်မာန်ရောင်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည်ဟု၊ မှန်းဆယူထားသည်။ **သ္ဂာ်**, သ္ဂာရ် s'ār [ă ar] v. to go. သွက်သွဲ့အာ။ သွားရန်။ (၂) pass (to place, state).တတ်အာ၊ တတ်ကွဲ့အာ။ ဖြတ်သန်းသွားသည်။ **လးမကာၚဟ်သ္ဂာင်**, ညးမအာရ်ဒေသ်ဒ္ဂာင် ñeh̥ma'ārdesc'āñ [ɲèh mĕ a dès cəaiŋ] v. who go to other lands. ညးမအာထာန်ဒေသသ္ဂာင်။ အခြားအရပ်ဒေသသို့သွားသောသူ။ **ကာ်ကိုင်တ**, အာရ်ကိန်တ 'ā kin ta [ar kɛn tă] v.

www.monlibrary.com

to go in front. အာဂတ။ ဧရှကသွားသည်။ **လးမကာ်ကပါယ်ပင််**, ညးမအာရ်အဝါယ်ပန် ɲèh̰ ma'ār a pāy pan [ɲèh mɛ̆ ɑ ă pai pɔn] n. who pass to the four wretched states. ညးမသ္ဒးစှေ်ဥက်ပွဲနရက်အပါါပန်၊ ညးမသ္ဒးအာအပါပန်။ အပါယ်လေးပါးလားရသူ။ **ကာ်ရိ်ာ်ဗ္ဘာ််**, အာရ်နိုရ်ဗ္ဘာန် 'ār nirbbān [ɑr nĭrb bàn] v. to pass nirvana, to attain nirvana. သွပရိနိဗ္ဘာန်။ ပရိနိဗ္ဘာန် ပြုသည်။ **ကာ်တုက်ဇေက်**, အာရ်တုက်ခေက်' ārtukḍek [ɑr tɜk ɗeɑk] v. went and drew water. အတုက်ခှဉ်။ ရေခတ်သွားသည်။ **ဂုလာ်ာ်ယ္ဘာ်**, ဂုလာည်နသ္ဘာရ် gu lāñ nas'ār [gŭ làn nɛ̆ səɑr] v. says he will go. ဟိုညးမအာဏောင်။ သူသွားမည်ဟုပြောသည်။ **ဇာယ်ယ္ဘာ်ဩိယိ်ာယာ်ဂါဟ်ဇေဟ်ကာ်ကိ်ာ်လာဟ်ဂုတ်တီဇာက်ကျာလ်**, **ဇာယ်နှ်ည်ိ ဂုတ်ဒိုမ်ပန်ဂဟ်လာယ်လက်မှဇကာ်ဩိဝက္ကဝါလ်ဇေဟ်ကာ်**, ဒေဝယ်သ္ဘရ်စီယိရ်ဃာသ်ဂေါဟ်ခေဟ် အာရ်ကိရ်လေဟ်အုတ်တီဇာက်ကျာလ်၊ ဒေဝယ်ဒွင်စီ။ အုတ်ဒိသ်ပန်ဂဟ်မောယ်လက်ရှကောဇိစက္ကဝါလ်ခေဟ်အာရ်။ boy smarci,yir yās goḥ̰ ḍeḥ̰'ār kirloḥ̰'ut tiḍāk kyāl၊ boy dnaṅ ci။'ut dis pan kaḥ̰ moy lak ṣa ko ṭi cak ka wāl ḍeḥ̰'ār. down-wards the rays passed to penetrate all earth,water,and air; horizontally they passed to all four quarters, to thousands of millions of worlds. ဗွဲအသွဝ်,လျးဂ့်ခဲ့တလိုဟ်ကွိုဟ်ခွေ်အာ၊ အိုတ်တိ, ခုဉ်, ကျာ။ ဗွဲလွေင်ပွန်, အိုတ်သိုဒိုဟ်ပန်ဂ့် မွဲလက်ရှကောတိ စက္ကဝါခဲ့အာ။ ရောင်ခြည်သည်၊ မြေ, ရေ, လေအားလုံးတို့.ကိုထိုးဖောက်ဖြတ်ကျော်သွားပြီး၊ ဒေါင်လိုက်အားဖြင့်အရပ်လေးမျက်နှာစလုံးနှင့်စကြာဝဠာတိုက်တစ်သောင်းသို့.ရောက်သည်။ **ကာ်တုာ်ဟာ်ယ်ျိင်ငပါိ ယာတ်**, အာရ်တုန်ဟန်သ္ဂိင်ဓေါရိသာတ်' ār tun han smiṅporisāt [ɑr tun hɔn səmoiŋ pɑo[2] ræ̆ sɑt] v. goes back to the Cannobal King. ကလေင်စအာဇရေင်သွိင်နာ်စန္ဒိဗလ်ရ။ နဂါးမင်းစန္ဒိဗောထံပြန်သွားသည်။ **ကာ်ယ္ဘမ်ိ်ယိမဇမက် ဗိယ္ဘူ**, အာရ်သုန်ရိသိမင္ဂ္ဂမအ်ဒ်သူ 'ārsuṁrisima'imo'bisnū [ɑr sum rĭ sæ̆ mɛ̆ ĭ mŭ bĭ sŭ nù] v. went with the hermit Vishnu. အာကရော်ရသိဗီသ္ဘူ။ ဗိဿနိုးရသေ့နှင့်အတူသွားသည်။ **ကာ်ဂိ်ဂိလ်**, အာရ်ဂိင်ဂိည် 'ar gin̊ giñ [ɑr gòiŋ gèn] v. to go on one's way. ဆက်အာဂွံင်တရ်မွဲဓဝ်။ တစ်ခရီးလမ်းထဲသွားသည်။ **ကာ်ိုပ်**, အာရ်နိုပ်' ārcuip [ɑr cop] v. to arrive. စိုပ်အာ၊ ပြာပ်စိုပ်အာ၊ အာစိုပ်အာ။ ရောက်သွားသည်၊ သွားရောက်သည်။ ဆိုက်ရောက်သွားသည်။ **ကာ်ဒသ်**, အာရ်ဒသ် 'ār das [ɑr dɔs] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယ္ဒကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု၊ မှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဘာ်ဒသ်**, သ္ဘာရ်ဒသ် s'ārdas [səɑr

www.monlibrary.com

dɔ̀s] v.shall go and be born. အာခ်ိန်ကောင်၊ အာကွ်ိုန်ခ်ိုရောင်။ သွားဖြစ်မည်၊ သွားရောက်ဖြစ်ပေါ်မည်။ **ꩻ**, အာရ် 'ār [ar] v. occurs widely. သွေ့ဝံညာတ်ခေ့ံတံဗွဲတရး။ ၄င်းတို့ကိုကျယ်ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်တွေ့ရသည်။ (၂) with vv. motion. နကိုကြိယာမန္ဒကိုကဆံင်မချီဒရာင်မာန်ခွံင်တံဂ့်ကို။ လူပ်ရှားမှုရှိသောကြိယာများနှင့် ၄င်း။ (၃) with other vv. with ingressive force. နကိုကြိယာ မဝွံတ်ခွံင်ဖြဟတ်ဂဇဟ်ဂရိုဟ်။ အတင်းအကြပ်အဓိပ္ပာယ်,သက်ရောက်စေသောကြိယာတို့ဖြင့်။ **ကုလိꩻ**, ကုလိအာရ် kuli 'ār [kɑð læ̆ ar] v. to pass. အိုတ်အာ။ ကုန်ဆုံးသွားသည်။ (၂) elapse. (အခိုင်)လောန်အာ။ (အချိန်) ကုန်လွန်သည်။ **ꩻ**, ခုလောအ်အာရ် culo' 'ār [cŭ lɔ̆ ar]v. to bring across. တတ်ကွေံအာ။ ဖြတ်ကျော်သွားသည်။ **ꩻ**, ခ်အာ cauār [cɑo^{3} ar] v. to return home. ကလေင်သို့၊ ကလေင်စ်သို့။ အိမ်ပြန်သွားသည်။ **ꩻ**, တိအ် tit'ār [tɛt ar] v. to go out. ပြာပ်အာမူး၊ တိတ်အာမူး။ အပြင်ထွက်သွားသည်။ (၂) issue. ပ္ဆိတ်ပရး။ ထုတ်ပြန်သည်။ **ꩻ**, တိန်အာရ် tin'ār [tɛn ar] v. **ꩻ**, ဆ္ဆိန်အာရ် stin 'ār [sətɛn ar] v. to go up. တိုန်အာ။ တက်သွားသည်။ **ꩻ**, တွေက်အာရ် twek 'ār [twɔik ar] v. to go walking. တွာ်အာ၊ အာကိုဇိုင်။ လမ်းလျှောက်သွားသည်။ **ꩻ**, ဒ်အာရ် dow 'ār [dɛ̀a'ar] v. to run away. ဂြိပ်ပါထော်၊ ဂြိပ်ဒထော်။ ထွက်ပြေးသွားသည်။ **ꩻ**, ဖြေပ်အာရ် drep 'ār [drĭp ar] v. to course. ခ္ဆိုင်တိတ်၊ ဂစာတ်တိတ်၊ တိတ်အာဂတတော်။ စီးထွက်သည်။ ပန်းထွက်သည်၊ ရှေ့သို့တိုးထွက်သွားသည်။ (၂) to shoot. ဂစာန်ဖြိပ်တိတ်အာ၊ ဂစာတ်ဖြိပ်တိတ်အာ၊ တိတ်အာဂတတော်ဖြုဖြု။ ဖွတ်အတင်းပြေးထွက်သွားသည်၊ ရှေ့သို့အတင်းတိုးသွားသည်၊ ရှေ့ဘက်သို့ရုတ်တရက်ဆက်သွားသည်။ **ꩻ**, မြင်အာရ် praṅ 'ār [prɛŋ ar] v. to send. ပြင်ကာ၊ ပလံင်ကာ၊ ပလံင်ကို။ ပေးပို့သည်၊ ပို့ဆောင်သည်၊ ပို့သွားသည်။ **ꩻ**, ရင်အာရ် raṅ'ār [rɛ̀aŋ ar] v. to bring. ကော်နင်၊ ရင်တ္ဂျင်ယိုက်နင်။ ခေါ်ဆောင်လာသည်၊ သယ်ဆောင်လာသည်။ (၂) to take. ဗက်ရပ်၊ ရပ်ကာ။ လိုက်လံဖမ်းဆီးသည်၊ ဖမ်းဆီးသွားသည်။ **ꩻ**, ရိန်လေမ်အာရ် rinleh'ār [ar]v. to dance along. လော်ထလာ်ဒံင်အာ။ ကခုန်သွားသည်။ **ꩻ**, သဂိင်ဂိည်အာရ် sa giṅ giñ 'ār [sə̆ gòiŋ gɛ̀n ar] v. shall go about. ပြာပ်တိတ်အာဒွဲဝဲနးပးရောင်။ အဘာက်ဘာက်သို့သွားလိမ့်မည်။ **ꩻ**, စ္ဆုတိအာရ် cuti'ār [cŭ tæ̆ ar] v. to die. ချိုတ်အာ၊ ပြိုင်သွဲဝဲအာဘဝ။ သေသွားသည်၊ ဘဝတစ်ပါးပြောင်းသွားသည်။ **ꩻ**, ဇာပ်အာရ် jāp'ār [jàp ar] v. to

www.monlibrary.com

pervade. ဗျာပ်ဇာပ်အာ၊ ပြေးဇေးအာ။ စိမ့်ဝင်သည်၊ ပျံ့နှံ့သွားသည်။ **လိလ်ဒိန်းဒန်ꩻ**, လိည်ဒ်ခိန်ဒန်အာရ် liñdindan'ār [lèn dèn dòn ar]v. to become corrupted and obscured. သန်းဒွေတ်ပဒိုပတ်မလိုလာ်၊ သန်းဆိုညာတ်မဟွံတွးကွး။ အကျင့်စာရိတ္တပျက်ပြားစေသည်၊ မျက်စိအမြင် မထင်မရှားဖြစ်စေသည်။ **ꩻပ်ꩻ**, ရပ်အာရ် rap 'ār [rɔ̀p ar] v. to grasp. ရပ်ဂန်ကော်ဇာ၊ ဆုပ်ကိုင်သွားသည်။ **သ္ဂျုတ်ꩻ**, သ္ဂျုတ်အာရ် sgūt'ār [səgùt ar] v. to be cut short. ပိုတ်သ္ဂျုတ်အာ။ ပြတ်တောက်သွားသည်။

ꩻ, အာ 'ā [a] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု၊ မှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဂာ**, သ္ဂာ s'ā [sɔa] v. died. ဓးအာဘဝ။ ဘဝတစ်ပါးသို့လားသည်။ **ꩻစိပ်**, အာစိပ် 'ācuip [a cop] v. to arrive. ပြာပ်စိုပ်အာ။ ဆိုက်ရောက်သွားသည်။ (၂) to arrive at. စိုပ်အာဒ္ဒာဝဲဂ့်။ နေရာသို့ရောက်သွားသည်။ (၃) reach. စိုပ်။ ရောက်သည်။ (၄) come to. စိုပ်ကျင်။ ဆိုက်ရောက်သည်။ (၅) visit. အာဝေင်စိုပ်။ သွားရောက်လည်ပတ်သည်။ (Cf. **ꩻပ်ꩻ**, စိုပ်အာ cuip 'ā [cop a].) **ꩻစိပ်**, အာစိမ်ာ် 'ā cuih [a coh] v. to go down. နှော်အာအသွင်တော်။ အောက်ဆင်းသွားသည်။ (Cf. **ꩻပ်ꩻ**, စိမ်ာ်အာ cuihā [coh a])(Final with vv. of motion). **ကလိꩻ**, ကလီအာ Ha li'ā [kă læ̆ a] v. to elapse. (အခိုင်)လောန်အာ၊ အိုတ်အာ။ (အချိန်)လွန်သည်၊ ကုန်လွန်သည်။ **ကလေင်စ်ꩻ**, ကလေင်စ်အာ ka len cau'ā [kă leaŋ cao^3 a] v. to go back, return. ပ္ဂန်စ်အာ၊ ဂတားစ်အာ။ ပြန်သွားသည်၊ လှည့်ပြန်သွားသည်။ **ကလပ်ပ္ဂန်ꩻ**, ကလေင်ပ္ဂန်အာ ka len plan ā [kă leaŋ plɔn a] v. id. စိတုပ်။ စိတူ။ **ကုလိလွာန်**, ကုလီလွောန် ku lilwon [kaŏ læ̆ lwɔ̀n] v. to elapse. (အခိုင်)လောန်အာ၊ အိုတ်အာ။(အချိန်)လွန်သည်၊ ကုန်လွန်သည်။ **ꩻꩻ**, စ်ꩻ cau ā [cao^3 a] v. to return home. ကလေင်သို့၊ ကလေင်စ်သို့။ အိမ်ပြန်သည်၊ အိမ်ပြန်သွားသည်။ **ꩻပ်ꩻ**, စိုပ်အာ cuip 'ā [cop a] v. to arrive. ဆိုက်အာ။ ရောက်သွားသည်။ **ꩻဟ်ꩻ**, စိုဟ်အာ cuih ā [coh a] v. **ꩻဟ်ꩻ**, စေဟ်အာ cehā [cih a] v. to go down. နှော်အာ။ ဆင်းသွားသည်။ **ꩻဟ်ꩻစိပ်**, စိုဟ်အာစိုပ် cuih ā cuip [coh a cop] v. to go down to. နှော်စိုပ်အာ။ ဆင်းရောက်ရှိသည်။ **ကျာက်ꩻ**, ကျောအ်အာ klo''ā [klɔ̀ʾ a] v. to cross. တတ်အာ၊ တတ်သရုင်အာ။ ဖြတ်ကျော်သွားသည်။ **ꩻက်ꩻ**, ꩻက်အာ

www.monlibrary.com

jak 'ā [jɛ̀ak a] v. to march. ဥွဲဇက်တိုန်အာ။ ချီတက်သွားသည်။ **ဇက်ဆိဟ်ဟာ**, ဇက်စိဟ်အာ jak cih ā [jɛ̀ak ceh a] v. to march dwon to. ဥွဲဇက်စေ့အာ။ ချီတက်ဆင်းသွားသည်။ **ဇက်ခိုဟ်ဟာ**, ဇက်ခိုဟ်အာ jakcuihā [jɛ̀ak coh a] v.(honorific. မရှေ့သော်။ ရှိသေသမှု။) (princes. ကောန်သွိင်ဖြူ။ မင်းသမီး) to set out in procession. သူ့ပွဲ့သွက်သွေ့ဝံရေင်ဂေတ်ကွဲ့အာ။ စီတန်းလှည့်လည်ရန်စတင်သည်။ **ဇက်တိုင်ဟာ**, ဇက်တိုန်အာ jak tuin ā [jɛ̀ak ton a] v. to march up-country. ဥွဲဇက်တိုန်အာ။ ချီတက်သွားသည်။ **တိတ်ဟာ**, တိတ်အာ tit ā [tet a] v. to go away. သဝဲစ္ဆးအာ။ ထွက်သွားသည်။ **တိုင်ဟာ**, တိုန်အာ tuin 'ā [ton a] v. to go up. အာလွှာ်လွှူ။ တက်သွားသည်။ **တိုင်ပ္လင်ဟာ**, တိုန်ပ္လန်အာ tuin plan ā [ton plɔn a] v. to go up again to. ထပ်တိုန်အာလွှူပ္လွန်။ ထပ်မံအပေါ်တက်သွားသည်။ **တွာက်ဟာ**, တွဲက်အာ twāk'ā [twaik a] v. to walk. ကွာ်အာတိုက်။ ခြေလျင်လျှောက်သွားသည်။ **တွာ်ဆဟာ**, တွဲခ်စ်အာ twākcau'ā [twaik cao^{3} a] v. to walk back. ကွာ်စ်အာ။ လမ်းလျှောက်ပြန်သွားသည်။ **တွာက်ကျွာဂ်**, တွဲက်ကျွောအ် twāk klo'[təwaik kəlɔ̆^{l}] v. **တွာက်ကျွာဂ်ဟာ**, တွဲက်ကျွောအ်အာ twāk klo''ā [təwaik kəlɔ̆^{l} a] v. to walk across. ကွာ်တတ်တုံကျွံအာ။ ဖြတ်လျှောက်သွားသည်။ **ဒဟာ**, ဒ်အာ dau'ā [dɛ̀a^{l} a] v. **ဒြဲပ်ဟာ**, ဒြေဝ်အာ drep 'ā [drĭp a] v. to run. ဒြိပ်စးတိတ်အာ။ ထွက်ပြေးသွားသည်။ **ဒြဲပ်တိတ်ဟာ**, ဒြေဝ်တိတ်အာ drep tit 'ā [drĭp tet a] v. to stream out. ထို့ငှ်ဒြိပ်တိတ်အာ၊ တန်းပြေးသွားသည်။ **ဒြဲပ်တိုင်ဟာ**, ဒြေဝ်တိုန်အာ drep tuin 'ā [drĭp ton a] v. to float swiftly up stream. ဒြိပ်တိုန်အာ။ ပြေးတက်သွားသည်။ **ဒြဲပ်ဒဆ်ဟာ**, ဒြေဝ်ဒစ်အာ drep daucau 'ā [drĭp dɛ̀a^{l} cao^{3} a] v. to flee back. ဒြိပ်ဒစ်အာ။ ရှောင်ပြေးပြန်သွားသည်။ **ပ္လာပ်ဟာ**, ပ္လဲဝ်အာ prāp 'ā [prap a] v. to approach. အာဇရေင်။ ချဉ်းကပ်သွားသည်။ **ပ္လာပ်ဟာတ္လုင်**, ပ္လဲဝ်အာတ္လုင် prāp 'ā tluñ [prap a tlɜŋ] v. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ **ဗက်ဟာ**, ဗက်အာ bak 'ā [bɛ̀ak a] v. to accompany. ပါအာမွဲကရော်မွဲစွံ၊ ပါအာမွဲစွံ။ အတူတကွလိုက်ပါသွားသည်။ **ဗိုဝ်ဟာ**, ဗိုဝ်အာ buiw 'ā [bɜ̀ a] v. to look away. ရံဝ်ဗိုအာ။ ကြည့်ရှုသွားသည်။ **ပ္လဲးဟာ**, ပ္လဲးအာ blaḥ 'ā [blɛ̀h a] v. to escape. ပ္လဲးအာ။ လွတ်မြောက်သွားသည်။ **ပ္လိုပ်လာတ်ဆိုဟ်ဟာ**, ပ္လိုပ်လောတ်နိုဟ်အာ bluip lot cuih'ā [blɜ̀p lɔ̀t coh a] v. to

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

vanish underground. ဗွိုက်နှေးကွဲအာအသွင်တိ။ မြေအောက်ထဲနှစ်မြုပ်ပျောက်ကွယ်သွားသည်။ **လာန်**, လောန် lon[lɔ̀n], **လာန်အာ**, လောန်အာ lon 'ā [lɔ̀n a] v. to pass, to be past. စိုပ်အာဂတ၊ သာတ်အာ။ **ရှဲရောက်သွားသည်၊ လွန်သွားသည်။ ကလာင်အာ**, ကရောင်အာ ka roṅ 'ā [kə̆ roŋ a] v. to trench. ခါအာမြုံင်ဒပ်ယာ။ မြောင်းကတုတ်ကျင်းတူးသွားသည်။ **ကလာင်လျှောက်အာ**, ကရောင်လျှောအ်အာ ka roṅ klo''ā [kə̆ roŋ klɔ̀ˀ a] v. to trench round. ဂေတ်ခါကွေ့အာမြုံင်ဒပ်ယာ။ မြောင်းကတုတ်ကျင်း ပတ်လည်တူးသွားသည်။ **ချိုတ်အာ**, ချောတ်အာ chuit'ā [chyot a] v. to die. လမျိုတိတ်အာ။ အသက်ထွက်သွားသည်။ **ဂတားပ္လန်အာ**, ဂတားပ္လန်အာ ga taḥplan'ā [gɛ̆ tah plɔn a] v. to change.ပ္လန်ဂတားအာ။ ပြောင်းလဲသွားသည်။ **ဆိုတ်လျှောက်အာ**, ဆရိတ်လျှောအ်အာ caritklo''ā [cə̆ ret klɔ̀ˀ a] v. to draw a line round. သက်ဒဇက်ပွေ့ာန်ဂေတ်ကွေ့ာ်။ ပတ်ပတ်လည်မျဉ်းသားသည်။ **ဆလာတ်အာ**, ဆလောအ်အာ ca lo' 'ā [cə̆ lɔ̀ˀ a] v. to put round. ရေတ်စွေ့ာ်လဝ်။ ပတ်ဝိုင်းထားသည်။ **ဆာက်ဥးအာ**, ဆောက်ဥးအာ cākcḍaḥ 'ā [caik cəɗah a] v. to be free from, to escape. သဘဲစွးတိတ်အာ၊ ဗွးစးတိတ်အာ၊ ဗလးအာ။ ခွဲခွာသွားသည်၊ လွတ်မြောက်သွားသည်၊ လွတ်သွားသည်။ **ဆုတ်အာ**, ဆုတ်အာ cut 'ā [cut a] v. to be placed. ဖျေ့အာဒွဲ၊ ပြိုက်အာ။ နေရာချသွားသည်၊ ထည့်သွားသည်။ **ဆကာင်အာ**, ဆအောင်အာ ca'āṅ'ā [cə̆ aiŋ a] v. to diverge. သွောင်အာ၊ တွဟ်ခြာတိတ်အာ၊ ပါတိတ်အာ။ ခွဲခွာထွက်သည်၊ ဖြာထွက်သည်၊ မွာထွက်သည်။ **ဇနွာက်မောာ်အာ**, ဇနွောက်မောာ်အာ jnok mar'ā [jənɔ̀k mɔ̀² a] v. to mature. ကြုံင်ချုဟ်ကွုင်၊ ဖော်ဖြေဝ်တောတက်တိုန်ကွုင်။ ရင့်ကျက်လာသည်၊ တိုးတက်ကြီးပွားလာသည်။ **ဍိုုန်ဍိုုန်အာ**, ချိုန်ချိုန်အာ ḍuin ḍuin 'ā [ɗon ɗon a] v. to grow soft. ချိုန်ညောံညောံကွုင်။ ပျော့ပျော့သွားသည်။ **တဂိုမ်အာ**, တဂိုမ်အာ taṇim'ā [tə̆ nɛm a] v. to be in undated. ဟားဗးအာကိုုဉာ်၊ တလိုပ်အာကိုုဉာ်။ ရေလွှမ်းမိုးသွားသည်။ ရေမြုပ်သွားသည်။ (၂) ဟွဲကိုုစွတ်တွဲဖြဲ။ နေ့စွဲကင်းမဲ့သည်။ **နကာ်တယာန်အာ**, ဒကာ်တယာန်အာ da ko'ta yān 'ā [dɛ̆ kɔ̆ tə̆ yan a] v. to fall into dissension. သ္ဂီုကွဲ်ုဒ့ဉ်တိုန်အာကယျာန်ဒဝါတ်ညးသ္ဂီ။ အချင်းအချင်းအငြင်းအခုံဖြစ်ပွားလာစေသည်။ **နတာ်ဆလာတ်အာ**, ဒတ်ဆလောအ်အာ da taucalo''ā [dɛ̆ tao³ cə̆ lɔ̀ˀ a]v.to take staion round. ဒတ်ဂေတ်ကေတ်ဒွဲ။ မတ်ရပ်၍နေရာယူသည်။ **နတာ်ဗျိုု**, ဒတ်ဗျိုုအာ da tau yĭ'ā [dɛ̆ tao³ byĭ a] v. to form up in a row. ရေင်

www.monlibrary.com

လဝ်ဗိုကိုကရုင်။ အတန်းလိုက်စီတန်းသည်။ **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ dah 'ā [dɔ̀h ɑ] v. to become. ကြိုဒ္ဒိအာ။ ဖြစ်သွားသည်။ **ꩻꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻꩻ ruñcalo' 'ā [rɔ̀ŋ cɑ̆ lɔ̆' ɑ] v. to pass (rope) round. ကွေ့ဒက်ဂတ်ဇုက်။ ကြိုးသိုင်းပတ်သည်။ **ꩻꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻꩻ lapok byï'ā [lɛ̆ pok byì ɑ] v. to desecrate successively. လုတ်လောန်ဒုဟ် လွှုဘာလကျာ် ဆက်တုဲဆက်ပွန်။ ဘုရားကျောင်းအား ဆက်တိုက်ပြစ်မှားသည်။ **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ lāk 'ā [lɑ̀ik ɑ] v. to fall into ruin. ထရိဟ်ခွေ့၊ လဟ်ခွေ့။ ပြိုကျသည်၊ ပြိုလဲသွားသည်။ **ꩻꩻꩻ**,ꩻꩻꩻ luiṁ ā [lɔ̀m] v. to be ruined. လိုအာ။ ပျက်သွားသည်။ **ꩻꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻꩻ luiṁ lāk'ā [lɔ̀m lɑ̀ik ɑ] v. to fall into ruin. လိုလဟ်အာ။ ပျက်စီးသွားသည်။ **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ sanuy 'ā [sɑ̆ nui ɑ] v. to incline. သွဲ့အာ။တိမ်းစောင်းစေသည်။ **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ sar 'ā [sɔr ɑ] v. to get low. သဝ်အာ။ နိမ့်သွားသည်။ **ꩻꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻꩻ sunluiṁ'ā [sun lɔ̀m ɑ] v. to fall into decay. သုန်ကြံအာ။ ဆွေးမြေ့ပျက်စီးသည်။ **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ huť'ā [hut ɑ] v. to decrease. သ္ဂီ့အောန်ခွေ်ကွ့ုင်။ လျော့နည်းလာစေသည်။ Cf. **ꩻꩻ**, ꩻꩻ tluñ. [tə lɔŋ]. **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ drep [drĭp]. Der. **ꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ pa 'ā [pɑ̆ ɑ] v. to put into practice. သ္ဂီ့ပ္ဂတ်ပ္ဂေင်။ လေ့ကျင့်စေသည်။ **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ pun'ār [pun ɑr] v. conduct. ထွားဂွံင်၊ ထွားဂွံင်တရ၊ ဗက်ထွားကို။ လမ်းပြသည်၊ လိုက်လံပြသည်။ **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ rin 'ā [rɛ̀n ɑ] v. to carry off. ကေတ်ဏာ၊ ကေတ်ပ္ဂိတ်ဏာ။ ယူဆောင်သွားသည်၊ ယူထုတ်သွားသည်။ (LM. **ꩻ**, ꩻꩻ 'ā [ɑ]. SM. **ꩻ**, ꩻꩻ ā [ɑ].) **ꩻꩻꩻꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻꩻꩻꩻ 'ār tuḅok smiṅ [ɑ tɑŏ pok səmoiŋ] v. အာဆက်ကွဲကိုဧကရာတ်။ ဘုရင်ထံပါးသို့သွားရောက်ဆက်သသည်။

ꩻꩻꩻ, ꩻꩻꩻ 'ārāṁ [ɑ rɑ̀m] n. grove. ကျိုင်၊ ကျိုင်ခြုံ။ တောအုပ်ကလေး၊ တောတန်းကလေး။ Cf. **ꩻꩻ**, ꩻꩻ gruip [grɔ̀p].[LM. **ꩻꩻ**, ꩻꩻ rāṁ [rɑ̀m]. SM. **ꩻꩻ**, ꩻꩻ rāṁ [rɑ̀m] n. copse. ဂြိုပ်သွတ်၊ ဂြိုပ်အုပ်၊ ကျိုင်။ တောအုပ်ငယ်၊ ချုံပုတ်တော။ Skt. /P. **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ ā rā ma [ɑ rɛ̀ɑ mɛ̆] n. park. ကွံ်ကဒ္ဒဘဲမှာဇန်တံဇူဒိထွိုဟ်လွောင်၊ ဥဒျာန်။ လူအများနားနေရန်ပန်းခြံ၊ ဥယျာဉ်။ **ꩻꩻꩻ**,

www.monlibrary.com

အရာမ် 'arāṁ [ɑ ràm] n. ceremonial enclosure. ဝင်းသွက်သွေဝံကျောန်သွင် အသေအဟာန်။ အခမ်းအနားကျင်းပရန်ခြံဝင်း။

ကာလဝိကာမ်, အာလဒီရာဿ 'ā la vī rās [ɑ lèɑ vì ràt] n. **ဆျင်ကာလဝိကာမ်**, ဆျင်အာလဒီရာဿ ʤuṁ 'ā la vīrās [ʤəŋ ɑ lèɑ vì ràt] n. a city between Sāwatthi and Rājagaha. ဆျင်မန္ဒံအကြာဆျင်သာဝတ္ထိကိုဆျင်ရာဇဂြိဟ်မွဲ့။ သာဝတ္ထိပြည်နှင့်ရာဇဂြိုလ်ပြည်အကြားရှိပြည်တစ်ပြည်။ [Hybrid form from P. Aḷavi, Skt. rāṣṭra 'country' ဗိုပြင်ဝေါဟာသွင်ရ်ကွင်။ ဝေါဟာရပုံစံရောနှောလာသော။ P. **ကဋ္ဌဝိ**, အာဋ္ဌာဝီ Aḷāvi [ɑ lɑ vì]. Skt. **ဂာမ(ဋ္ဋ)**, ရာသ(ဋ္ဋ) rāṣṭra [rɑ sə̆ trə̆].

ကာမဂ, အာသဘ 'ār sabha [ar sə̆ bhə̏] n. **တုံဝင်ကာမဂ**, တုံဝင်အာသဘ tuṁbaṅ 'ārsabha [tum bèəŋ ar sə̆ bhə̏] n. chief bull of herd. ဥ်ဗံဇွော်သ္ကဉ်။ နွားအုပ်စုအကြီးအကဲနွားသိုး။ [P. bull-like. ညံဉ်ရ်ဥ်ဗံ။ နွားသိုးကဲ့သို့သော။ (၂) eminent. မဒယ်တုံပြာကတ်။ ထင်ရှားကျော်ဇောသော။ (၃) having the qualities of a leader. မန္ဒံကိုကဆံဝ်စရဲခုဉ်၊ ကျိုပ်သ္ကိုပ်ကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်မွဲ့။ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး၏ အရည်အသွေးနှင့်ပြည့်စုံသော။ (**ဥသဘ**, ဥသဘ usabha [ŭ sə̆ bhə̏], **ဥဿဘ**, ဥဿဘ ussabha [us sə̆ bhə̏], **ဥဿဘ**, ဥဿဘ ussabha [us sə̆ bhə̏])

ကာမင်္က, အာသင်္က 'ā saṅ kā [ɑ səŋ kɑ] n. (MM.) characteristics, circumstances, giving rise to doubt. ဒဒှ်မဆေင်စပ်ကိုဒွေတ်ပဋိပတ်တဲ့မဒှ်သွေဟ်ဟ့၊ ဒဒှ်မဆေင်စပ်ကိုအကဲအရာတဲ့မဒှ်ဒုံင်တတတံင်တံင်၊ စရိုက်သဘာဝနှင့်ပက်သက်၍ယုံမှားခြင်း၊ အခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍သို့လောသို့လောဖြစ်ခြင်း။

ကာမ်ဂ, အာသံင်္က 'ā sāṁ kā [ɑ səŋ kɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ကမင်္က**, အသင်္က 'a saṅkā [ă səŋ kɑ] n. doubt. ဒဒှ်မဒှ်သွေဟ်ဟ့၊ ဒဒှ်မဒှ်ဒုံင်တတတံင်တံင်။ ယုံမှားခြင်း၊ သို့လောသို့လောဖြစ်ခြင်း။ [Skt. **ကာမင်္က**, အာသင်္က 'āśaṅkā [ɑ səŋ kɑ]. /P. **ကာမင်္က**, အာသင်္က 'āsaṅkā [ɑ səŋ kɑ], **ကာမိဂ္ဂ**, အာသိင်္က 'āsāṅkā [ɑ soiŋ kɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။] **ကာမိဂ္ဂ**, အာသိင်္က 'āsāṅkā [ɑ soiŋ kɑ] n. perh. represents a learned pronunciation of a P. spelling **ကာမ်ဂ**, အာသံက 'ā saṁ kā [ɑ sɔm kɑ]. ပူဂိုတ္ပညာမဆေင်စပ်ကိုဘာသာပါဠိတံ့,မဖွံ့ဂ်ပ္ဍိတ်လဝ်ရမျာင်ဝေါဟာပါဠိ **ကာမ်ဂ**, အာသံက 'āsaṁkā [ɑ sɔm kɑ], ဒ်မာန်။ ပါဠိဘာသာဆိုင်ရာပညာရှိပုဂ္ဂိုလ်တို့ထွက်ဆိုသောပါဠိန္ဒတ်ထွက်သံစာလုံးပေါင်း **ကာမ်ဂ**, အာသံက 'āsaṁ kā [ɑ sɔm kɑ], ဖြစ်နိုင်။

ကာမိဂ္ဂ, အာသိင်္က 'āsāṅkā [ɑ soiŋ kɑ] n. imputation of doubt. ဒဒှ်ပ္ဍိုပရာဝ်

www.monlibrary.com

စုတ်ဟိုတ်နူမန္ဒကိုသံသယ၊ ဒဒ်မနင်စုတ်ဒုဟ်ဟိုတ်နူမဒ်သွေဟ်ဟ္ဂာ။ ယုံမှားခြင်းဖြင့်ယိုးစွပ်ခြင်း၊ သံသယဖြစ်ခြင်းနှင့်စွပ်စွဲခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကသက်ာ**, အာသက်ာ 'āsaṅ kā [a sɛŋ ka].

ကသာဂ်, အာသာဂ် 'ā sāt [a sat] n. **ကိတုကသာဂ်**, ကိတုအာသာဂ် kitu'āsāt [kĭ taŏ a sat] n. the fourth lunar month, roughly corresponding to July. ယွဂ်ဂိတုမန်စတုထ္ထ၊ ဗွဲသရောပ်ဥ့ံမကိတ်ညီကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဂျူလာင်။ စတုတ္ထမြောက်မွန်လအမည်၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လဂူလိုင်နှင့်ညီသည်။

ဂသာဂ်, အသာဂ် 'asāt [ă sat] n. **ကိတုကသာဂ်**, ကိတုအာသာဂ် kitu'āsāt [kĭ taŏ a sat] n. July. ဂိတုဒ္ဓိန်။ ဝါဆိုလ။ **ဒုတိယကသာဂ်**, ဒုတိယအသာဂ် du tiya 'asāt [dŭ tæ̆ yă ă sat] n. a month intercalated after this in certain years. ဂိတုထပ်ရိဟ်ဗပေင်စုတ်,ပွဲကိုသွံလ့ိုလ့ို။ နှစ်အချို့တွင်ထပ်ပြီးဖြည့်စွက်ရေတွက်ထည့်ထားသောလ။ Cf. **တဂိုင်**, တဂိုန် taguin [tă gɜ̀n], **ဒ္ဓိုင်**, ဒ္ဓိုန် dguin [dəgɜ̀n]. (LM.Skt. **ကဓဇ**, အာရှဓ 'ā ṣaḍha [a shă ɗĕ].)

ကာ်, အာသ်' ās [as] n. seat. သ္ဂာ၊ သ္ဂာလး။ နေရာထိုင်ခင်း၊ ထိုင်ရန်နေရာ။(၂) throne. ပ္ဒင်၊ ပလ္လင်။ ရာဇာပလ္လင်၊ ပလ္လင်။ Cf. **ကိင်တာ်**, ကိန်တရ် kintar [kɛn tɔr], **သိဟာသ်** sīhās [sæ has]. (Skt,/P. **ကသဇ**, အာသန 'ā sana [a să nă].)

ကဟာရ, အာဟာရ 'ā hā ra [a ha ră] n. food. စ္ဆ၊ စ္ဆစ၊ စ္ဆအဟာ။ အစားအစာ၊ အစာရေစာ။ Cf. **စိ်ရ**, စိရ်န cir na [cĭr nă] n. (LM. **ဟာရ**, အဟာရ 'a hā ra [ă ha ră], Skt./P. **ကဟာရ**, အာဟာရ 'āhāra [a ha ră].)

ကဟာရပစ္စယ်, အာဟာရပစ္စယ် 'ā hārapaccay [a ha ră pɔt coa] n. (MM.) food given to monks. အဟာရဘောဖိုန်ပ္ဒိန်ကိုခမိုသင်ဂမ္ဘိုင်။ ရဟန်းသံဃာတော်များအားဆက်ကပ်သည့်ခဲဘွယ်ဗောဇဉ်။ Cf. **ပိဏ္ဍပါတပစ္စယ်**, ဝိဏ္ဍပါတပစ္စယ် piṇḍapātapac cay [pɛn ɗă pa tă pɔt coa]. (P. **ကဟာရပစ္စယ**, အာဟာရပစ္စယ 'āhārapac caya [a ha ră pɔt că yă].)

ကဠဝကယက္ခသေနာပတိ, အာဠဝကယက္ခသေနာပတိ 'ā ḷa wa kayakkhasenāpati [a lă wɛ̆ kă yɛak khă se na pă tæ̆] n. A yakkha captian. ကျိုပ်သ္လိုပ်ဂကောံသ္ဂံလကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးအဖွဲ့ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [P.]

ကဠာကာလာမ, အာဠာရကာလာမ 'āḷārakālāma [a la ră ka lèa mɛ̆] n. (MM.) **ဇသိကဠာကာလာမ**, ဇ္ဈသိအာဠာရကာလာမ ĭ si'āḷārakālāma [ĭ sæ̆ a la ră

www.monlibrary.com

kɑ lèɑ mɛ̏] n. a hermit to whom the bodhisatta attached himself after his renunciation of the world.[P.] ဗောဓိသတ်ပိုပါတားကွေ့ထောဲယသ္သပတ်ပိုန်လောကီတဲု ဂွံအာအဆက်ကိုရသိမွဲယွ့ဂ့်။ သုံးလူ့ထွတ်ထားမြတ်ဘုရား,ဘုရားမဖြစ်မီ၊ ဘုရားအလောင်းတော်သည် လောကီစည်းစိမ်ရတနာတို့ကိုစွန့်ပယ်ပြီးနောက် သူနှင့်အဆက်အသွယ်ရရှိခဲ့သော ရသေ့တစ်ဦး။

ꩻ, ꩻ် æ̏ [æ̏] vowel. သွံ့။ သရ။ သွံ့မန်မရနုက်ကိုပိမ၊ ပွောဝ်ကိုသွံ့မန်စွံစာမ။ မွန်သရဆယ့်နှစ်လုံးအနုက်၊ တတိယမြောက်သရ။

ꩻ, ꩻ်'ĭ [ĭ] vowel. သွံ့။ သရ။ သွံ့မန်မရနုက်ကိုပိမ၊ ပွောဝ်ကိုသွံ့မန်စွံစာမ။ မွန်သရဆယ့်ုစ်လုံးအနုက်၊ တတိယမြောက်သရ။

ꩻလွယ်, ꩻ်ဩယ် 'ĭey [ĭ ea] v. **ꩻလွယ်ပုဇ**, ꩻ်ဩယ်ပုရေ 'ĭeypure [ĭ ea paŏ re] v. to revere. အဲပရဲ။ ရိသေလေးစားမှုပြုသည်။

လွယ်, ဩယ်'ey [ea] hypoth. တန်ဒ်မာန်ဟောင်ချပ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ချေရှိသည်ဟုစဉ်းစားထားသည်။ **သ္ဂယ်**, သ္ဂေယ် s'ay [sɔoa] v. (MM.) **ဩယ်ပုရယ်**, ဩယ်ပုရယ် 'ey puray [ea paŏ roa], **လွယ်ပရယ်**, ဩယ်ပရယ် 'eyparay [ea pă roa] v. to revere. အဲပရဲ။ ရိသေလေးစားမှုပြုသည်။ **တ္ဂျ်လိုင္ဒွာဝ်ပုဇ်လွယ်ပရယ်ကျာက်တြိ**, တ္ဂျေ်လိုင္ဒွာဝ်ပုဇ်ဩယ်ပရယ်ကျာက်တြေ့ tluñ li ñwow pu jau'ey pa raykyāktrayra [tɔlɔŋ lĭ ŋɔ̀' paŏ jèa' ea pă roa kyaik troa ră] v. came and worshipped and did reverence to the Buddha. ကွ့ငလွောဝ်ပူဇအဲပရဲကျာ်တြဲရ။ မြတ်စွာဘုရားအား,လာရောက်ဦးခိုက်ကြည်ညိုရိသေလေးမြတ်သည်။ (LM. **ꩻယ်ပရယ်**, အယ်ပရယ် 'ay(paray) [oa pă roa])

ꩻလဟ်, ꩻ်မော်'ĭñah [ĭ ŋɔ̀h] n. thus. ကွဲဂ့်၊ ကွဲဒ့်။ ထိုဟာ၊ ထိုအရာ။ **ꩻလဟ်**, အီဝမော် 'ĭñah [ĭ ŋɔ̀h] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရံင်၊ ရွ။ **ꩻလဟ်**, ယဝမော် yañah [yɛ̏ ŋɔ̀h].

ꩻလဟ်ဂး, ꩻ်မော်ဂး 'ĭ ñahgaḥ [ĭ ŋɔ̀h gɛ̀h] n. say thus, say like that. ဂးကွဲဂ့်၊ ဂးသဉ်ဂ့်၊ ဟိုသဉ်ဂ့်။ ထိုသို့ဆိုသည်၊ ထိုကဲ့သို့ဆိုသည်။

ꩻလီ, ꩻ်ညီ 'ĭñī [ĭ ɲì] n. (MM.) **ကွ်ꩻလီ**, ကွ်ꩻ်ညီ tko''ĭñī [tɔkɔ̆ ĭ ɲì] n. an island in Letkaik district. တွ်ံမန်ဖွဲ့ခရိုင်လက်ကာ်မွဲ၊ လက်ကိုက်ခရိုင်ရှိကျွန်းတစ်ကျွန်း။

ꩻတ, ꩻ်တ 'ĭta [ĭ tă] n. mother. မိ၊ မာတာ၊ မိအံက်၊ မကွတ၊ ဇုမကွတ။ မာတာ၊ အမိ၊ မိခင်၊ အမေ။ **မꩻတ**, မကွ်တ ma'ĭ ta [mɛ̏ ĭ tă] n. female personal

www.monlibrary.com

name. ယွုဟူဂ့ိုညးဖြဲဖြဲ။ မိန်းမသားပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ **ဧမ့ဣတ**, ဧ့မတ္တတ ju ma 'ĭta [jŭ mɛ̆ ĭ tă] n. his greatgrandmother. မိဖွော်ညး၊ မိနော်ညး။ သူ၏ဖွားအေ၊ သူ၏အဖွား။

ဣတ, တ္တတ၂ 'ĭ ta [ĭ tă] n. respect title. မဟိမုအဲပရဲ။ အလေးအမြတ်ထားသောဘွဲ့။ မိတူ။ see. ရံင်၊ ရှ။ **ယတ**, ယတ yata [yɛ̆ tă].

ဣတဣာယ်ဒ္ဍုစော်, တ္တတနာယ်ဒ္ဍုဆင် 'ĭ ta nāy dluṅtho [ĭ tă nài dələ̀ŋ thɔ] n. mother of Nai Dlung Thuo. မိအဲက်နဲဝဲဍုင်ထဝ်၊ မိနဲဝဲဍုင်ထဝ်။ ဦးဂလုန်ထောဏ်မိခင်၊ ဦးဂလုန်ထောဏ်အမိ။

ဣတဗိမ္ဗသာ, တ္တတဓိမ္ဗသာ 'ĭta bim ba sā [ĭ tă bɛ̀m bɛ̆ sɑ] n. mother of king Magadha (Bimbisāra) in the time of Buddha. မိအဲက်ဂ္ဂကရာတ်မဂဓ (ဗိမ္ဗသာ)၊ အခါကျက်တြဲပိုမက္ကိုဒ့ဒ်ဒ်ငင်တေံ။ မြတ်စွာဘုရား သက်တော်ထင်ရှားရှိတော်မူစဉ် အခါက၊ မဂဓဘုရင်(ဗိမ္ဗသာရ)မင်း၏မယ်တော်။

ဣတိ, တ္တတိ 'ĭti [ĭ tæ̆] prep. thus. ရ၌ံ၊ ရသင်္ဝံ။ ဤသို့။

ဣဓိ, တ္တဓိ 'idhi [ĭ dhĭ] n. supernatural power. အနုဘ်ဆေင်စပ်ကိုဝိညာန်ဟွံသေင်၊ အနုဘ်မဆေင်စပ်ကိုအွာမှဝ်၊ အစော်စရဲလောန်ကဲနူသဘာဝ၊ ကြိဒ်၊ အာနုဘ်။ ဝိညာဉ်လောကနှင့်ဆိုင်သောတန်ခိုး သို့မဟုတ်မှော်ဆရာအတတ်နှင့်ဆိုင်သောတန်ခိုး၊ သဘာဝထက်လွန်ကဲသောစွမ်းရည်၊ တေဇော်၊ အာနုဘော်၊ တန်ခိုး။။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဣဒ္ဓိ**, တ္တဒ္ဓိ 'iddhi [ɛt dhĭ].

ဣနု, တ္တနု 'ĭnu [ĭ nŭ] n. **ဣနုတက္ကတာ်လစ်**, တ္တနုတက္ကတရ်လေစ် 'ĭnutakkatarlec [ĭ nŭ tɛk kă tɔr lĭt] n. article listed among offerings enshrined at pagoda. ပွော်ဝ်ကိုစရင်ကပေါတ်မကိုလဝ်ဒါန်ဂမ္ဘိုင်ဌာပနာစုတ်ပွဲစေတီ။ စေတီထဲတွင်ဌာပနာရန်လှူဒါန်းထားသောပစ္စည်းများစာရင်းအနက်။

ဣမာင်, တ္တမာင်'ĭmāñ [ĭ màiŋ] n. Husband. တ္ဝသို့၊ တြုံသို့။ အိမ်ရှင်၊ လင်ယောကျ်ား။ **ဣမာင်ကဒ္ဒာ်**, တ္တမာင်ကန္ဒော်ရ် 'ĭmāñkandor [ĭ màiŋ kɔn dɔ̀²] n. husband or wife. တံတ္ဝသို့ဟွံသေင်သမ္ဘာ။ အိမ်ရှင်ယောကျ်ားသို့မဟုတ်အိမ်ရှင်မ။ **ဣမျာင်**, တ္တိမျာင် 'ĭ myāñ [ĭ myàiŋ] n. id. မိတုပ်။ မိတူ။

မာင်, မာင် māñ [màiŋ]. (MM.) **မာင်္လာယ်**, မာင်္လာယ် māñ blāy [màiŋ blài] n. young man. မင်ဗွဲ၊ သွတ်၊ သွတ်ဗွဲ။ လူပျို၊ လူရွယ်။ [LM. **ဣမာင်**, တ္တမာင် 'ĭmāñ [ĭ màiŋ] n. Husband. တြုံတ္ဝသို့။ လင်ယောကျ်ား။ **မင်္ဂလာယ်**, မင်

www.monlibrary.com

ဍာယ် maṅblāy [mèaŋ blài] n. young man. မင်ဗျာ၊ သွတ်၊ သွတ်ဗျာ။ လူပျိုး၊ လူရွယ်။ Cf. LM. မင်ဗျာယ်, မင်ဍာယ် maṅ blāy [mèaŋ blài] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ SM. မင်ဗျာယ်, မင်ဍာယ် mèaŋ blài [mèaŋ blài] n. prefixed to the names of unmarried men in formal speech by custom. ဝေါဟာအဆက်ဂတယွၤသွတ်ဗျာဝဲဟွံစ့ဒ်ဒွာဝဲဏီတံ၊ မရပ်စပ်စကာပွဲကိုလဟိုး။ အိမ်ထောင်မကျသေးသူယောကျ်ားပျိုတို့၏ နာမည်ရှေ့တွင် ဆက်ထည့်သည့်ရှေ့ဆက်ဝေါဟာ။ Var. ꩻမောင်, ꩻမောင် 'ĭmāṅ [ĭ màiŋ], မောင်, မောင် māṅ [màiŋ]. Cf. LM. ꩻမိ, ꩻသိ 'ĭ si [ĭ sæ], မိ, သိ si [sæ] n. ဝေါဟာမရပ်စပ်သွက်ညးဖြဖြတံ၊ ဆဂး မရပ်စပ်စကာ မောင်, မောင် māṅ [màiŋ]. ဂ်ဝ်ဖြင်။ အမျိုသမီးများအတွက်သုံးနှုန်းသောဝေါဟာရ၊ မောင်, မောင် māṅ [màiŋ]. ကိုအသုံးများကြသည်။ LM. ꩻမောင်, ꩻမောင် 'ĭmāṅ [ĭ màiŋ] n. ဝွံဒ်ဒ်တဝေါဟာပေါရဏာဝဲ။ သည်ပေါရဏာဝေါဟာရဖြစ်သည်။

ꩻမောက်, ꩻမောအ်' ĭ mo' [ĭ mŏ] n. name. ယွ။ အမည်။ v. name, to be named. ကိုယွ၊ ခုတ်ခ်ယွ။ နာမည်မှည့်သည်၊ နာမည်ပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻမု, ꩻမု ymu [yəmŭ], ꩻမောက်, ꩻမောအ် yamo' [yĕ mŏ].

ꩻမိ, ꩻသိ 'ĭsi[ĭ sæ̆] n.person leading religious life before introduction of Buddhist monasticism, hermit. ပူဂိုမရေင်တွင်သ္ဂိုပ်ဒွံင် ပရေင်ဘာသာ ဗွဲကိုပ်ကွာ၊ ဟဂွံယ်ဒုင်ယိုက်ဍွေင်ကေတ်ဘဝခမိုသင်ဗုဒ္ဓဏီ,ရသိ။ ဗုဒ္ဓရဟန်းရှင်ဘဝကိုမခံယူမီ၊ ဘာသာတရားကို ဦးဆောင်ပြီးဆောင်ရွက်နေသူပုဂ္ဂိုလ်၊ ရသေ့။ ꩻမိ, ꩻသိ 'ĭsi [ĭ sæ̆] n. (MM.) Syn. ꩻမိ, ရိသိ risi [rĭ sæ̆]. (LM. ꩻမိ, ꩻသိ 'ĭsi [ĭ sæ̆]. မိ, သိ si [sæ̆] ; SM. ꩻမိ, ꩻသိ 'ĭsæ̆ [ĭ sæ̆], မိ, သိ sæ̆ [sæ̆]. P. ꩻမိ, ꩻသိ isi [ĭ sæ̆].)

ꩻမိပတး, ꩻသိပတန်'ĭsipatana [ĭ sæ̆ pă tă nă̆] n.(MM.) ဂြိုပ်ꩻမိပတး, ဂြုပ်ꩻသိပတန gruip'ĭsipa tana [grèp ĭ sæ̆ pă tă nă̆] n. a grove near Benares. ဂြိုပ်ကသိတပန,မန်ဖရေင်ခုင်ဗာရာဏာသီ။ ဗာရာဏသီပြည် အနားတွင်ရှိသောရသေ့တပနတောအုပ်။

ꩻမိပတးဖိကဒါဃဝး, ꩻသိပတန်မိဂဒါယဝန် 'ĭsitapanamigadāyawana [ĭ sæ̆ pă tă nă̆ mĭ̆ gĕ̆ dèa yĕ̆ wĕ̆ nĕ̆] n. P. A deer park near Benares, where the Buddha preached his first sermon. ဥဒျာန်ဒြဲဒွံပွဲဖရေင်ခုင်ဗာရာဏသီမွဲ၊ ဌာန်ဒွဲဝကျ်တြဲပို၊ မတွံကိုဝဝ်သွက်သတ်တံ,ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်။ ဗာရာဏသီပြည်အနီးရှိသမင်ဥယျာဉ်၊ ထိုဥယျာဉ်၌ပင်ကျွန်ုပ်တို့ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက၊ တရားဦးဒေသနာကိုပထမဦးစွာဟော

www.monlibrary.com

ကြားခဲ့သည်။ **ꩻꩵꩺꩻꩬꩫꩰꩫꩲꩫꩵ**, ꩻꩵꩺꩻꩬꩫꩰꩫꩲꩫꩵꩫꩰꩫꩲ 'ĭsitapanamigadāwan [ĭ sæ̆ pă tă nă mĭ̆ gĕ̆ dèa wòn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻꩵꩺꩻꩬꩫꩰꩫꩲꩫꩵꩫꩰꩫꩲꩫꩵ, ꩻꩵꩺꩻꩬꩫꩰꩫꩲꩫꩵꩫꩰꩫꩲꩫꩵꩫꩰꩫꩲ 'ĭ si ta pa namigadāwana ma hā wi hār [ĭ sæ̆ pă tă nă mĭ̆ gĕ̆ dèa wĕ̆ nĕ̆ mĕ̆ ha wĭ̆ har] n. A monastery in the foregoing in the time of the Buddha Kassapa. အဓိဋ်ကာလကျော်ဗုဒ္ဓပိုကဿပမကြွေ့ဒ္ဒကျော်တော်,ဘာသင်တံမန္ဒကွင်လဝ်ပွဲကိုကြိုပ်မစ္ဆောန်ထွေးကွင်လဝ်ဖွဲလွှူတော်ဂ််။ ကဿပဘုရားရှင်လက်ထက်၊ ဖေါ်ပြပါတောအုပ်တွင်း၌ တည်ရှိနေသောဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်း။(P. **ꩻꩵꩺꩻꩬꩫꩰꩫꩲꩫꩵꩫꩰꩫꩲꩫꩵꩫꩰꩫꩲꩫꩵꩫꩰꩫꩲ**, ꩻꩵꩺꩻꩬꩫꩰꩫꩲꩫꩵꩫꩰꩫꩲꩫꩵꩫꩰꩫꩲꩫꩵꩫꩰꩫꩲ 'ĭ si pa ta na mi gadā wa na ma hā wi hā ra [ĭ sæ̆ pă tă nă mĭ̆ gĕ̆ dèa wĕ̆ nĕ̆ dèa yĕ̆ wĕ̆ nĕ̆ mĕ̆ ha wĭ̆ ha ră]. **ꩰꩫꩵꩫꩲ**, ꩰꩫꩵꩫꩲꩫꩲ wihāra [wĭ̆ ha ră].)

ꩻꩰꩱ, ꩻꩵꩺꩱ 'ĭ bac ca [ĭ pɔt că] n. (Lph) (female?) personal name. ယွဲ့ပူဂိုဏ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [perh= **ꩬꩱꩱꩵꩲ**, ꩬꩱꩵꩲꩵꩲ ya lbat [yĕ̆ ləpɔt] n. Miss Pretty. မိကျော်ဂေါဝ်။ မယ်ချောလှ။] **ꩻꩵꩺꩲꩫꩲ**, ꩻꩵꩺꩱꩵꩲꩫꩲ 'ĭbāt [ĭ pɑt].

ꩰꩫꩬꩱ, ꩰꩫꩬꩱ 'ĭmyaṅ [ĭ myèaŋ] n. husband. တွသို့၊ တြဲတွသို့။ အိမ်ရှင်ယောကျ်ား၊ အိမ် ရှင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩰꩫꩵꩫꩲ**, ꩰꩫꩵꩫꩲꩫꩲ 'ĭmāṅ [ĭ màiŋ].

ꩰꩫ, ꩰꩫꩮ 'ĭ [æ] vowel. သွို့။ သရ။ သွို့မန်မရနုက်ကိုပန်မ၊ ပွောဝ်ကိုသွို့မန်စွ်စာမ။ မွန်သရ ဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ စတုတ္ထမြောက်သရ။

ꩰꩫ, ꩰꩫꩯ 'ĭ [i] vowel. သွို့။ သရ။ သွို့မန်မရနုက်ကိုပန်မ၊ ပွောဝ်ကိုသွို့မန်စွ်စာမ။ မွန်သရ ဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ စတုတ္ထမြောက်သရ။

ꩰꩫꩬꩲꩵ, ꩰꩫꩯꩬꩲꩵ 'ĭmās [i mas] v. shining. ယး၊ တွး၊ ယးတွး။ ထွန်းလင်းသည်၊ ထွန်းလင်းတောက်ပသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩬꩲꩵ**, ꩬꩲꩵ yās [yàs].

ꩰꩫꩬꩱꩵ, ꩰꩫꩯꩬꩱꩵ 'ĭmyāṅ [i myaiŋ] n. Husband. တြဲတွသို့။ အိမ်ရှင်ယောကျ်ား။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩬꩲ**, ꩻꩵꩺꩬꩲ 'ĭmāṅ [ĭ màiŋ].

ꩰꩫꩬ, ꩰꩫꩯꩬ 'ĭya [i yă] n. (Lph) personal name. ယွဲ့ပူဂိုဏ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ꩰꩫꩵꩫꩲ, ꩰꩫꩯꩵꩫꩲ 'ĭseṅ [i seaŋ] n. a kind of wind instrument. တွိင်တွိုက်မတလိုန်ကိုကျာမွဲဂကူ။ လေမှုတ်တူရိယာတစ်မျိုး။(A conn.with LM. **ꩵꩲꩲ** sāṅ [saiŋ] v. to sound. အသံပြုသည်၊ ဖြုရမျာင်။ **ꩵꩲꩲꩵꩲ**, ꩵꩲꩲꩵꩲ ramsāṅ [rɔ̀m saiŋ],

www.monlibrary.com

SM. ယွၢင်, မ္ဃၢင် pəsāñ [pəsaiŋ] n. voice. ရမျာင်လဟ့ီ၊ ရမျာင်ဂယော်။ v. sound. အသံ ပြုသည်၊ ဗရမျာင်။ Cf. Chinese. ၎ၤ်, ရှေၤ် rhêng [sheaŋ] n. mouthorgan. ထ္မပါင်။ ဗာဂျာ။)

ဥ, ဥ꤮ u [ɑŏ] vowel. သွိ်၊။ သရ။ သွိ်မန်မရနုက်ကို့မသုန်မ၊ ပ္ဒေါဝ်ကို့သွိ်မန်စ့်စာမ။ မွန်သရဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ ပဌမမြောက်သရ။

ဥ, ဥ꤯ ŭ [ŭ] vowel. သွိ်၊။ သရ။ သွိ်မန်မရနုက်ကို့မသုန်မ၊ ပ္ဒေါဝ်ကို့သွိ်မန်စ့်စာမ။ မွန်သရဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ ပဌမမြောက်သရ။

ဥတု, ဥတု 'utu [ŭ tɑŏ] n. (MM.) season. ဥတု၊ ရာသီ။ ဥတု၊ ရာသီ။ H.L. Cf. ၎တု, ရုတု rutu [rŭ tŭ]. (LM.; SM. ဥတု, ဥတု 'utu [ŭ tɑŏ]. P. ဥတု, ဥတု utu [ŭ tŭ].)

ဥတုမသကတ်, ဥတုမသကတ် 'utumasakat [ŭ tɑŏ mə̆ sə̆ kɔt] n. cold season. ဥတုစိုဟ်၊ ဥတုတွိုဟ်၊ ဥတုမုဟ်ကျာ။ ချမ်းအေးသောဥတု၊ ချမ်းအေးသောရာသီ။

ဥဒၵ, ဥဒၵ 'u da ka [ŭ ðə̆ kə̆] n. (MM.) ဣသိဥဒၵ, ဣသိဥဒၵ 'isi 'udaka [ĭ sæ̆ ŭ ðə̆ kə̆] n. a hermit to whom the Bodhisatta attached himself after his renunciation of the world. ဗောဓိသတ်ပိုက္ခာညးဟဂွံ၌ကျာ်ဏီညးတေ ပါတးကွဲထော်၊ ယသ္သပတ်ပိုန်လောကီတဲ့,ဂွံအာအဆက်ကိုက္ကမွဲ့ မန္ဂံကိုက္ကမုဂ့်။ ဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ မိမိဘုရားမဖြစ်မီလောကီစည်းစိမ်ရတနာတို့ကို၊ စွန့်ပယ်ပစ်ပြီးနောက်၊ သူနှင့်အဆက်အသွယ်ရရှိခဲ့သောရသေ့တစ်ဦး၏အမည်။

ဥဒၵာ, ဥဒၵာ 'u da kā [ŭ ðə̆ kɑ] n. ဣသိဥဒၵာကွာမ်, ဣသိဥဒၵာကွာမ် 'isi 'udakākwomrām [ĭ sæ̆ ŭ ðə̆ kɑ kwɒn ràm] n. the hermit U. Rāmaputta. ရသိဥ ရာမပုတ္တ။ ဥရာမပုတ္တရသေ့။ (P. ဥဒ္ဒ, ဥဒ္ဒ 'udda ka [ut ðə̆ kə̆].)

ဥဒၵာ, ဥဒၵာ 'udakā [ŭ ðə̆ kɑ] n. Uddakā. ရသိဥဒက။ ဥဒကရသေ့။ see. ရံင်။ ရွ။ ဥဒၵ, ဥဒၵ 'udaka [ŭ ðə̆ kə̆].

ဥဒၵၛ်ပ, ဥဒၵကွေပ 'udakukkhepa [ŭ ðə̆ kɜk khe pə̆] n. (MM.) place for drawing water on the stream or lake. သွေဟ်တုက်ဥဉ်၊ ပွဲလွှာဝ်ကြုင်ဟွံသေင်ပွဲအင်လှာကွာလွ။ စမ်းချောင်းသို့မဟုတ်ရေအိုင်ရှိရေခပ်ဆိပ်။ Cf. ဒ္ဍိယ်, ဒ္ဍိသ် cnis [cənɔih]. [P. ဒ္ဍိယ်, ဒ္ဍိသ် cnis [cənɔih] n. raising water. ဒွဲဝဲတ္ဍိုန်ဥဉ်။ ရေတင်ရာနေရာ။]

www.monlibrary.com

ဥဒကုက္ခေပသိမ်, ဥဒကုက္ခေပသိမ် 'u da kuk khepasim [ŭ dɛ̆ kɜk khe pă sɛm] n. (MM.) ordination place (sim) established at foregoing. သီမန်ခွဲသိုင်ထွုတ်လဝ်ပွဲကိုဌာန်ဒေသခွံက်ထွးလဝ်တဲ့ကျင်ဖွဲလ္ဆူတေံ သွက်သွေံလုပ်ဒုင်သွိုင်ဘဝခမ်ီသင်။ အထက်ဖေါ်ပြပါနေရာ၌ ရဟန်းဘောင်ဝင်ရောက်နိုင်ရန်အတွက် တည်ဆောက်သမုတ်ထားသောသိမ်။ P. **ဥဒကုက္ခေပသိမ်**, ဥဒကုက္ခေပသိမ် 'u dakukkhepasīmā [ŭ dɛ̆ kɜk khe pă sīmā].

ဥမိုင်, ဥဒိန် 'u din [ŭ dèn] n. (MM.) **ဥမာတ်ဥမိုင်**, အမာတ်ဥဒိန် 'a mat'u din [ă, màt ŭ dèn] n. a minister who in the reign of Rājādhīrāt (1385-1423) rebuild the Hpayagyi pagoda at Hpayagyi ywa. Pegu district, Hpay. အမာတ်ဥဒိန်ဂ့်ဒ့်အမာတ်ဖွော်မွဲ၊ ပွဲအခိင်ကာလလက်ထက်တ့ဉ်းရာဇာဓိရာတ်တဲ့၊ (၁၃၈၅-၁၄၂၃)ဂ့်ကလေင်လဟိုဟ်ဒက်ပ္ဂန်ပ္ဂိုန်ကျာ်စေတီဖွော်ကွာန်ကျာ်ဂ့်ရ။ ရာဇာဓိရာဇ်မင်းအုပ်စိုးစဉ်ကာလကရှိခဲ့သောဝန်ကြီးတစ်ဦး (၁၃၈၅-၁၄၂၃) ပဲခူးခရိုင်ဘုရားကြီးရွာရှိဘုရားကြီးစေတီကိုသူပြန်လည်တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ **ဥမိုင်**, ဥဒုိန် 'uduin [ŭ dɜ̀n] n. **ဥမာတ်ဥမိုင်**, အမာတ်ဥဒုိန် 'a mat'uduin [ă màt ŭ dɜ̀n] n. ib. တုပ်သွပ်ပွဲကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းစဉ်တူ။

ဥမိုင်, ဥဒုိန် 'uduin [ŭ dɜ̀n] n. a minister. ဝန်ဖွော်မွဲ။ ဝန်ကြီးတစ်ဦး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဥမိုင်**, ဥဒိန် 'udin [ŭ dèn].

ဥမ္မာဂိုီအာမိ, ဥဒုမ္ဗရဂိရိသာဓိ 'udumbaragirisāmi [ŭ dùm bɛ̆ rɛ̆ gĭ rĭ sɑ mæ̀] n. (MM.) title conferred by the king of Ceylon on the monk Dhammarājaka on his reordination there. တဆိပ်ကြာအခါကာလတီလပိုန်ပို မဟာထေရ်ဓမ္မရာဇက ထပ်ညတ်နကိုအသေအဟာန် ပ္ဂိုန်ခမ်ီပယျင်တိုပ္ဂန်တဲ့ မရာတ်ဒုင်သိင်ဃိုမကူမုကိုဒါန် ဇိုန်နှင်ကိုတ့ဉ်းတို့။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌အရှင်မြတ်မထေရ်,ဓမ္မရာဇက ရဟန်းခံအခမ်းအနားအသစ်တဖန် ပြန်လည်ကျင်းပပြီးစီးသွားသောအခါ သီဟိုဠ်ဘုရင်မှ ဆက်ကပ်လ္ဆုဒါန်းခဲ့သော ဘွဲ့တံဆိပ်တော်။ [P. **အာမိ**, သာဓိ ˚sāmi [sɑ mæ̀] n. lord. တ့ဉ်း။ အရှင်သွင်။ lord of Udumbaragiri (a mountain in Ceylon where there had been celebrated araññawāsin community)]

ဥယျာဉ်, ဥဓျာန်'udyān [ŭ dyàn] n. garden, park. ကွံက်၊ ကွံသွဝ်က်။ ဥယျာဉ်၊ အများပြည်သူတို့နားနေရန်ပန်းခြံ။ Cf. **ဥယျာဉ်**, ဥယျာန် 'u yyān [ŭ yàn], **ဥယ်ယာဉ်**, ဥယ်ယာန် 'uy yān [ui yàn].[LM.SM. **ဥစာဉ်**, ဥစာန် 'u cān [ŭ cɑn].Skt. **ဥယျာဇ**, ဥဓျာန 'u dyā na [ŭ dyèɑ nɛ̆].

www.monlibrary.com

ဥပကာဇီဝက, ဥပကအာဇီဝက 'upaka'ājiwaka [ŭ pă kă a jĭ wĕ kă] n. (MM.) an ascetic whom the Buddha encountered on the way to preach the first sermon, Upak. ယွၤပူဂ့ိညးမအေင်ဒုင်သတော့်, ညးမသွေဴကလင်ပင်မိုင်ဝဝ်ကျာ်ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်၊ မဆိုဂဗကိုကျာ်မဟွဲကိုရန်တွံလဝ်အပွဲအဒေါဝ်ဥ်ဒ်ဘာ်တရ်။ ဗုဒ္ဓအရှင်သူမြတ်သည် ကိုယ်တော်၏ပထမဦးဆုံးတရားဦးတော်ကိုနာယူလိုက်ရသော လမ်းခုလပ်တွင် မမျော်လင့်ဘဲဆုံတွေ့ခဲ့သည့် ခြိုးခြံစွာကျင့်ကြံသောပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ P. **ဥပကာဇီဝက**, ဥပကအာဇီဝက 'upaka'ājĭwaka [ŭ pă kă a jĭ wĕ kă].

ဥပကသမာဂမစေတီ, ဥပကသမာဂမစေတီ 'u pa ka samāgamaceti [ŭ pă kă să ma gĕ mĕ ce tæ] n. **ဥပကဂမစေတီ**, ဥပကဂမစေတီ 'u pa ka ga maceti [ŭ pă kă gĕ mĕ ce tæ] n. **ဥပသမာဂမစေတီ**, ဥပသမာဂမစေတီ 'u pa sa mā gama ceti [ŭ pă să ma gĕ mĕ ce tæ] n.(MM.) a monument at Pegu commemorating the Buddha's encounter with the foregoing, Upaka. ကျာ်စေတီ ပတုပ်ခွံတေဝ်ဒက်လဝ်၊ ဗိုဒ္ဓဲအခါကာလတီလပိုန် ကျာ်တြဲပို ဆိုဂဗကိုဥပကတဲ့မတွံကိုမဝ်ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်ရ်မဆိုညာတ်ကွၤင်ပွဲဗွဲမတဲ့ကွၤင်တေံ။ ဥပကနှင့်မြတ်စွာဘုရားတို့ တွေ့ဆုံတရားဦးဟောခဲ့သောနေရာကို အမှတ်တရဖြစ်စေသောစေတီတော်။ (P. **ဥပကဂမစေတီယ**, ဥပကဂမစေတီယ 'u pakagamaceti ya [ŭ pă kă gĕ mĕ ce tæ yă] n. stupa of the meeting with Upaka. ကျာ်စေတီ, ကျာ်ဆိုဂဗကိုဥပက။ မြတ်စွာဘုရားနှင့်ဥပကတွေ့ဆုံရာစေတီ).

ဥပကာ, ဥပကာ 'u pa kā [ŭ pă ka] v. service. ဒွၤင်ကာ၊ သွာဝဲဒ်၊ သွာဒုင်ကာ။ အစေခံခြင်း၊ အမှုထမ်းခြင်း။ (၂) assistance. အရှိ၊ သရှိ၊ သွာသရှိ။ အကူ၊ လက်ထောက်။ [LM. **ဥပ္ပကာ**, ဥပ္ပကာ 'uppakā [up pă ka] v. care. မင်္ဂွဲရံင်စံင်၊ ထိင်ဒက်မင်္ဂွဲ။ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သည်၊ အုပ်ထိန်းသည်။ (၂) to take care of. သွဂရှုရံင်စံင်၊ သွသွီရံင်စံင်။ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်သည်၊ ကြည့်ရှုသတိပြုသည်။] Skt./P.

ဥပကာရ, ဥပကာရ 'upakāra [ŭ pă ka ră] v. see. ရံင်။ ရှု။ **ဥပကာ**, ဥပကာ 'upa kā [ŭ pă ka].

ဥပကာဇွာက်မာံ, ဥပကာဇွောက်သန် 'u pa kā jnòk san [ŭ pă ka jənòk sɔn] v. thank a lot, very great favour, great deal of benefit. ဂုန်ဇွောက်သန်။ ကျေးဇူးကြီးမားလှသည်။ (၂) to take care of firmly. မင်္ဂွဲရံင်စံင်မဇွောက်ကိုဖြဟတ်။ သတိကြီးစွာထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်သည်။

www.monlibrary.com

ဉပစၥ, ဥပစာရ 'u pa cāra [ŭ pă ca ră] n. (MM.) immediate vicinity. ပို့ပို့ငှ် မကြပ်ဖျပ်၊ ဝုတ်ဒိုဟ်။ အနီးပတ်ဝန်းကျင်၊ အနီးအနား။(LM. /P. **ဉပ္ပစာ**, ဥပ္ပစာ 'up pacā [up pă ca].)

ဉပဒြာဝ်, ဥပဒြောဓ 'upadrow [ŭ pă drò^{2}] n. Harm. ဘဲ၊ ဘဲအန္တရဲ။ ဘေး၊ ဘေးအန္တရာယ်။ (၂) threat of harm. အန္တရဲပွမဘပလ။ ခြိမ်းခြောက်မှုအန္တရာယ်။(၃) disturbance. ဒဒှ်မပလာပ်ပထုဲ၊ ဒဒှ်မတ္ပိန်စောတ်။ နှောက်ယှက်ခြင်း။ Cf. **ဣန္တရာယ်**, **အန္တရာယ်** 'an ta rāy [ɔn tă rai]. [LM. ဥပဒြ 'u padrau [ŭ pă drèa^{1}]. **ပရိက်ပဒြ်**, ပရိက်ပဒြ 'paruikpadrau [pă rak pă drèa^{1}]. Skt. **ဥပဒြဝ**, ဥပဒြဝ 'upadrava [ŭ pă drĕ wĕ].

ဉပသမ္ပဒ, ဥပသမ္ပဒ 'u pa sam pa da [ŭ pă sɔm pă dĕ], **ဉပသိမ္ပဒ**, ဥပသိမ္ပဒ 'upa saṁpada [ŭ pă sɛm pă dĕ] n.(MM.) ordernation of monk. ဒတန်သွက်သွေ့ဝ်သွအသေအဟာန်ပ္တိုန်ခမ့်သင်။ ရဟန်းခံအခမ်းအနား ပြုလုပ်ရန်အဆောက်အဦ။ Cf. **ပိဏ်ဧင်**, ပိဏ္ဍဉ်ဧင် pɛñ jaṅ [pɛn jèaŋ], **ဉပသမ္ပဒါ**, ဥပသမ္ပဒါ 'upa sam padā [ŭ pă sɔm pă dèa].[P.]

ဉပသမ္ပဒကမ်, ဥပသမ္ပဒကမ် 'u pasampadakam [ŭ pă sɔm pă dĕ kɔm], **ဉပသိမ္ပဒကမ်**, ဥပသိမ္ပဒကမ် 'upasimpadakam [ŭ pă sɛm pă dĕ kɔm] n. (MM.) ordination ceremony. အသေအဟာန်ပ္တိုန်ခမ့်သင်။ ရဟန်းခံအခမ်းအနား။ (P. **ဉပသမ္ပဒကမ္မ**, ဥပသမ္ပဒကမ္မ 'u pa sam pa da kamma [ŭ pă sɔm pă dĕ kɔm mă].)

ဉပသမ္ပဒါ, ဥပသမ္ပဒါ 'upasampadā [ŭ pă sɔm pă dèa] n. (MM.) to receive ordination. ယိုဒုင်ကေတ်အသေအဟာန်ပ္တိုန်ခမ့်ပယျင်။ ရဟန်းခံအခမ်းအနားကိုခံယူသည်။ Cf. **ဉပသမ္ပဒ**, ဥပသမ္ပဒ'upasampada [ŭ pă sɔm pă dĕ]. [P. ordination. ပ္တိုန်ခမ့်ပယျင်။ ရဟန်းခံသည်။]

ဉပါဇျာယ်, ဥပါဇျာယ်'u pā jyāy [ŭ pa jyài] n. spiritual preceptor (of prince). အွာဥပဇ္ဈာယ်။ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ။ Cf. **ဤဉပဇ္ဈာယ်**, အွာဥပဇ္ဈာယ် ā cā u paj jhāy [a ca ŭ pɔt jyài]. (LM. **ဉပဇ္ဈာယ်**, ဥပဇ္ဈာယ် 'u pajjhāy [ŭ pɔt jyài], **ဉပ္ပဇ္ဈာယ်**, ဥပ္ပဇ္ဈာယ် 'up paj jhāy [ŭ pɔt jyài] n. spiritual preceptor (of prince). အွာဥပဇ္ဈာယ်။ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာ။ (၂) head monk of district. အွာ

www.monlibrary.com

ဂိုန်ခရိုင်။ ခရိုင်ဂိုဏ်းချုပ်ဆရာတော်။ Skt. **ဥပါဎျာယ**, ဥမိချာယ 'upādhyāya [ŭ pă dhyèa yĕ]. P. **ဥပဇ္ဈာယ**, ဥမဇ္ဈာယ 'upajjhāya [ŭ pɔt jyèa yĕ].)

ဥပါဒိဇမန, ဥမိဒိသေသ 'u pādisesa [ŭ pa dĭ se să] n. **ဥပါဒိဇမ်**, ဥမိဒိသေသ် 'upādiseḥ [ŭ pa dĭ sih] n. the remainder of the five aggregates embodying a being. ရုပ်ဝိပါကကမ္မဇမသွေဟ်၊ ခန္ဓမသုန်မသွေဟ်တွက်။ ဝိပါကကမ္မဇ ရုပ်အကြွင်း၊ ခန္ဓာငါးပါးအကြွင်း။

ဥပါလိဂဟပတိ, ဥမိလိဂဟပတိ 'u pā li ga ha pa ti [ŭ pa lă gĕ hă pă tă] n. A householder of Nālandā and follower of Niganṭṭha Nātaputta, who was converted by the Buddha. ခရှိမွဲမသွဒတ်ဒွံင်ကိုသွိဋ္ဌာန်ပွဲနာလန္ဒာကို, ညး မဒှ်ကောန်ကွးနိဂဏ္ဌနာတပုတ္တ၊ ဒှ်ညးမပြံင်သွဲဘဲအာကွေတ်ဝါဒ ဟိုတ်နူကုံတီလပိုန်ကျာ် တြဲပို။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားကြောင့်အယူဝါဒပြောင်းလဲလာသူ,အိုးအိမ်တည်ထောင်နေထိုင် သူနာလန္ဒာနှင့် နိဂဏ္ဌနာတပုတ္တ၏တပည့်။ [P. **ဥပါလိ**, ဥမိလိ 'u pā li [ŭ pa lă] n. the householder. ခရှိမသွဒတ်ဒွံင်ကိုသွိဋ္ဌာန်။ အိုးအိမ်နှင့်တည်ထောင်နေထိုင်သူ].

ဥပါသက, ဥမိသက 'upāsaka [ŭ pa să kă] n. (MM.) lay disciple of the Buddha. တြံဥပးသာဝကကျာ်။ မြတ်စွာဘုရား၏ပုထုဇဉ်တပည့်သာဝက။Cf. **ဥပါသ်**, ဥမိသ် 'upās [ŭ pah] n. Buddhist layman. ဥပး။ ဥပသကာ။ (LM. **ဥပါသ်**, ဥမိသ် 'u pās [ŭ pah] n. Buddhist layman. ဥပး။ ဥပသ္ကာ။ **ဥပါသကာ**, ဥမိသကာ 'u pā sa kā [ŭ pa să ka], SM. **ဥပသကာ**, ဥပသကာ 'upasakā [ŭ pă să ka].) B. **ဥပါသကာ**, ဥမိသကာ 'u pāsakā [ŭ pa să ka] n. male layman. ဥပးတြံ၊ ဥပါသကာယောကျာ်း။

ဥပါသထ, ဥမေိသထ 'u po satha [ŭ pao^{2} să thă] n. sabbath lodging. ဖြဝ်မင်သီ။ ဥပုသ်တည်ဆောက်ရာဇရပ်။ v. to observe the sabbath. မင်သီ။ ဥပုသ်စောင့်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဥပုသ်**, ဥပုသ် 'upus [ŭ pŭh].

ဥပာ, ဥမး် 'u pas [ŭ pah] n. Buddhist layman. ဥပးဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဥပါသကာ၊ (၂) supporter of Buddhism. ပူဂ္ဂိုလ်မထံက်ပင်ကိုအရှိုအဇင်ကိုဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုကူညီရိုင်းပင်းထောက်ပံ့သူ။ **ဥပမိဆာယ်**, ဥမးမိဆာယ် 'upahmichāy [ŭ pah mĭ chai] n. lay brothers. ဥပးကောကိုဒေံ။ ညီနောင်ဥပါသကာ။ **ဥပါသ်**, ဥမိသ် 'u pās [ŭ pah] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဥပ**ာ, ဥမး် 'upaḥ [ŭ pah] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဂၝ်ဟ**ာ, ဂရိုဟာ gar haḥ [gòrhah]. (LM. Skt./P. **ဥ**

www.monlibrary.com

ပါသက, ဥဓိသက ’upāsaka [ŭ pa să kă].) **ဥပးဗြဳ**, ဥပးဗြဳ ’upasbrau [ŭpah brèa˥] n. femal lay woman. ဥပးမှော်။ ဥပသိကာမ။ **ဥပးဗြဳမဂါဂ်ဥတာဒ္ဂ**, ဥပးဗြဳ မဂါအ်ဥတာဒ္ဂ ’u pasbraumago’’etadakga [ŭ pah brèa˥mĕ̀ gŏ̀ e tă dèak gĕ̀] n. femal lay woman who get the title of preeminence. ဥပးဗြဳမဝ်ဥတာဒဂ္ဂ။ ဥတာဒဂ္ဂရဥပသိကာမ။

ဥပး, ဥပး᧗ ’upah̩ [ŭ pah] n. layman. ဥပး၊ ဥပါသကာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဥပး**, ဥပး᧖ ’upās [ŭ pah].

ဥပဇ္ဈာယ်, ဥပဇ္ဈာယ် ’u pajjyāy [ŭ pɔt jhyài] n . (MM.) presiding monk at ordination ceremony. ပူဂ်ိုမရင်တ္ဂုင်နဒဒ်အနေသဘာပတိမွဲ ပွဲကိုအသေအဟာန် ပ်ိုန်ခမ်ိုပယျင်။ သံဃာ့သဘာပတိအဖြစ် ရဟန်းခံပွဲအခမ်းအနားတွင် ဆောင်ရွက်သူ ပုဂ္ဂိုလ်။ Cf. **ဍာ်ိယ**, ဇာရိယ ’ā cāri ya [a ca rĭ yă], **ဥပါဇျာယ်**, ဥဓိဇျာယ် ’upājyāy [ŭ pa jhyài].

ဥပါယ်, ဥဓိယ် ’u pāy [ŭ pai] n. stratagem. ပြယဲပွာန်၊ ဒဒ်တံင်ဇျုဂြဲဒဇက်ပ်ိတ်ပွာန်၊ ဒဒ်မလှန်ဗွေတ်၊ ဒဒ်ပြေင်စွဲဝဲကိုက်ဘပ်ပွာန်။(၂) means of success against an enemey. အဓိပါသွက်သွေဂံဇူးပွာန်သတြူ။ ရန်သူစစ်တပ်ကိုအောင်နိုင်ရေးအဓိပွာယ်။

ဥပါယ်ပြဇ္ဈာဂဟ်, ဥဓိယ်ပြဇ္ဈာဂမ် ’u pāyprajñāgah [ŭ pai prɔt ɲèa gɔ̀h] n. that education of stratagem. ဥပါပညာဂ့်။ ထိုဥပါယ်ပညာသည်။

ဥပသ်, ဥပသ် ’upas [ŭ pah] n. layman. ခရှ်၊ ပုထုဇန်၊ မွိဟ်အပြော်၊ ပူဂ်ိုမဗိုက်လွှက်လဝ်ကယျိုင်ခရှ်။ လူဝတ်ကြောင်၊ ပုထုဇဉ်၊ လူပြိန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဥပါသ်**, ဥဓိသ် ’u pās [ŭ pah].

ဥပါသ်, ဥဓိသ် ’upās [ŭ pah] n. Buddhist layman. ပူဂ်ိုဗုဒ္ဓဘာသာ မဗိုက်လွှက်လဝ်ကယျိုင်ခရှ်။ လူဝတ်ကြောင်ဝတ်ထားသောဗုဒ္ဓဘာသာဝင်။ (၂) supporter of Buddhism. ညးမထံက်ပင်ကိုမွိဟ်မရှေ်သွေ်ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ပူဂ်ိုမသင်ရိုဟ်ဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုထောက်ပံ့ကူညီသူ။ [MM. **ဥပး**, ဥပး᧖’upās [ŭ pah] n.] Cf. **ဂၚဟ်**, ဂရှဟ် ga rhas [gĕ̀ rɔ̀h]. (LM. Skt. **ဥပါသက**, ဥဓိသကာ ’u pā sakā [ŭ pa să ka] n.)

ဥပုသ်, ဥပုသ် ’upus [ŭ pŭh], **ဥပါသထ**, ဥဓိသထ ’uposatha [ŭ pao² să thă], **ဥပါသ္ဍ**, ဥဓိသ္ဍ ’u po stha [ŭ pao² səthă] n. building for use of lay-

www.monlibrary.com

men observing sabbath or keeping retreat at monastery. ဒတန်မသိုင်ခွံလဝ်သွက်ဥပးတံ သွော်မင်မွဲသီလ(ဟွံသေင်)ဒတန်မသိုင်ခွံလဝ်ပွဲဘာ သွက်သွော်သွိုန် ပွဝ်ကမ္မဋ္ဌာန်။ ဥပါသကာများဥပုသ်စောင့်ရန်တည်ဆောက်ထားသော အဆောက်အဦ (သို့မဟုတ်) ကျောင်းတွင်းကမ္မဋ္ဌာန်းစီးဖျန်းရန်အဆောက်အဦ။

ဥပုဟ်, ဥပုဟ် 'upuh [ŭ pŭh] n. (MM.) sabbath ceremony (i.e. recitation of precepts). ပွမဒွိုန်ကေတ်သီ၊ သီလခံယူခြင်း။ **လွတ်ဥပုဟ်**, လွတ်ဥပုဟ် clat' upŭh [cəlɔt ŭ pŭh] n. hall for use of laymen observing sabbath. ခဒံသွက်ဥပးတံသွော်မင်သီ။ ဥပါသကာများ၊ ဥပုသ်စောင့်ရန်၊ အသုံးပြုသောအဆောင်။ [LM. **ဥပုဟ်**, ဥပုသ် 'upus [ŭ pŭh], **ဥပါဟ်**, ဥဗေါသ် 'upos [ŭ pos]. P. **ဥပါဟဝ**, ဥဗေါသထ 'u po sa tha [ŭ pɑo^2 să thă] n. Sabbath. သီဒွံဝ်။ ရှစ်ပါးသီလ။ **ဥပါဟဝဆိ**, ဥဗေါသထသိ 'uposathasi [ŭ pɑo^2 să thă sæ] n. eight sabbath. သီဒွံဝ်၊ သီဥပုဟ်။ ရှစ်ပါးသီလ။]

ဥပုဟ်, ဥပုဟ် 'upuh [ŭ pŭh] n. sabbath observance. ဒဒှ်မမင်မွဲသီလ။ သီလကို လိုက်နာစောင့်ရှောက်ထိန်းသိမ်းခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဥပုဿ်**, ဥပုသ် 'upus [ŭ pŭh].

ဥပါဟ်, ဥဗေါသ် 'upos [ŭ pɒs] n. A tribe of elephants in classical tradition, second in rank to chatdan. စိင်, ဂကူစိင်ဝွံ အတိုင်အခိုက်ကွာပြဝေဏီတြော်တေ မပါလဝ်ကဆံင်ခွေံတံ ကဆံင်ဒုတိယဂကူစိင်ဆဒွန်ရ။ ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ၊ ဤဆင်မျိုးစုကို ဒုတိယအဆင့်ဆဒွန်ဆင်အဖြစ်သတ်မှတ်သည်။ (P. **ဥပါဟဝ**, ဥဗေါသထ 'upo satha [ŭ pɑo^2 să thă].)

ဥမင်, ဥမင် 'umaṅ [ŭ mɛŋ], **ဥမ်မင်**, ဥမ်မင် 'ummaṅ [um mɛŋ] n. Tunnel. ကတိုင်, လိုဏ်မခါလဝ်သွက်သွော်အောပ်ဗွစ, ပွုက်စကပေါတ်။ ပုန်းရှိုးကွယ်ရှိုးပြုလုပ်ရန်နှင့်ပစ္စည်းအချို့ သိုဝှက်ရန်အတွက် တူးထားသောလိုဏ်ခေါင်း။ (၂) cave. ဂိုဟ်၊ လိုဏ်။ လိုဏ်ခေါင်း၊ လိုဏ်ဂူ၊ ဂူ။

ဥမာင်, ဥမာင်'umāṅ [ŭ maiŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဥမင်**, ဥမင် 'umaṅ [ŭ mɛŋ] n. artificial cave. ဂိုဟ်,လိုဏ်မခါကွောန်လဝ်နကိုဖြဟတ်မွိုဟ်။ လူ့လုပ်အားဖြင့် တူးဖေါ်ဖေါက်လုပ်ထားသောဂူ, လိုဏ်။] [P. **ဥမင်ဂ**, ဥမင်ဂ 'umaṅga [ŭ mɛŋ gĕ] n. conduit. ဇာလွောဝ်။ ရေသွယ်မြောင်း။]

ဥယာံ, ဥယာန် 'ŭ yān [ŭ yàn] n. pleasure-garden. ဥဒျာန်ဂ်သွက်ဝွံ ဗွိုဟ်လွောင်လွေတ်။ အမောဖြေပန်းဥယျာဉ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဥယ်ယာံ**, ဥယ်ယာန် 'uyyān [ui yàn], **ဥယာံ**, ဥယာန် 'ŭ yān [ŭ yàn].

www.monlibrary.com

ဥုဝေလ, ဥုရွေလ'u ruwela [ŭ rŭ wè lă] n. a reign near Buddh Gaya where the Buddha followed the ascetic life before his enlightenment. ဌာန်ဒေသမွဲ မနွံပွဲဇရေင်ဗုဒ္ဓဂယ ဒွဲဝဲတီလပိုန်ကျာ်တြဲပိုမတန်တဲ့ဒွံင် နကိုကယျိုင်ကျသိ၊ ကွာဟဂွံ,ကလိဂွံသဗ္ဗညုတညာန်ဏီ။ မြတ်စွာဘုရား သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကို မရသေးမီ သူတော်စင်ရသေ့အဝတ်ဖြင့်နေခဲ့စဉ်က၊ အမှီပြုခဲ့သောဗုဒ္ဓဂါယာအနီးရှိ၊ ဒေသတစ်ခု။ [P. **ဥုဝေလာ**, ဥုရွေလာ 'uruvelā [ŭ rŭ wè la], id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဥုဝေဠကဿပ, ဥုရွေဠကဿပ 'uruwe!akassapa [ŭ rŭ wè lă kɔt să pă] n. an ascetic of the foregoing, one of the three brothers who with their followers were converted by the Buddha. ကျသိမွဲမနွံယ့ုမစ္ဆောန်ထွးလဝ် ဗွဲဂတတော်ဂ့် ပ္ဍောဝ်ကိုကောဒေံကျသိပိဇကုတံဂွံမတန်ဒှ်မွဲတဲ့သိုကိုကောန်ရဲတဲခွာဂမွိုင်ညးတံယိုက်ဒိုက်ကေတ် လွေတ်ဗ္ဂောန်ဗုဒ္ဓတဲ့ပြိုင်သွဲထောံကွေတ်ဝါဒညးတံ,မရင်တ့ုင်ကွုင် လဝ်တံဂ့်အိုတ်ရ။ ရသေ့ညီနောင်သုံးဦးအနက် ဓ့ရှမဖေါ်ပြထားသော ရသေ့တစ်ဦးအမည်နှင့် ၄င်း၏နောက်လိုက်နောက်ပါများသည်၊ ဗုဒ္ဓ၏အဆုံးအမ၌တည်၍ ၄င်းတို့၏မူလအယူဝါဒကိုပြောင်းလဲခဲ့ကြသည်။H.L.Syn. foll. Cf. **ဂယာကဿပ**, ဂယာကဿပ gayā kassapa [gĕ yèa kɔt să pă], **နာဒီကဿပ**, နာဒီကဿပ nādīkassa pa [nèa đi kɔt să pă]. (P. **ဥုဝေလ**, ဥုရွေလ 'uruwela [ŭ rŭ wè lă].)

ဥုဝေဠကဿပဇဋိ, ဥုရွေဠကဿပဇ္ဍဋိ 'u ru we!akassapa'isi [ŭ rŭ wè lă kɔt să pă ĭ săĕ] n. (MM.) one of the three ascetic brothers of Uruvelā. ပ္ဍောဝ်ကိုကောဒေံ ကျသိဥုရွေဠပိဂ့်မဒှ်ယ့ုကျသိမွဲ။ ဥုရွေဠရသေ့ ညီနောင်သုံးပါးတို့အနက်ရသေ့တစ်ဦး၏အမည်။

ဥုဝေလဂြိုပ်, ဥုရွေလဂြုိပ် 'u ru welagruip [ŭ rŭ wè lă grèp] n. park of Uruve!a. ဂြိုပ်ဥုရွေဠ။ ဥုရွေဠတော။

ဥလာ်, ဥုလာရ် 'ulār [ŭ lar], **သုခုယ်ဥုလာရ်** သုခုယ်ဥုလာရ် suhkūy'ulār [sŭ khui ŭ lar] n. article of ceremonial dress. ဗွိုက်လွှက်ကယျိုင်ကယျဝ်ကပေါတ်ကညောတ်မသွေဲလွှက်အခိုက်ကွာပြဝေဏီ။ အစဉ်အလာဝတ်ရုံပစ္စည်း။ [P. **ဥုလာ**, ဥုလာရ်'ulāra [ŭ la ră] adj. noble, superb, fine. မသ့ုင်ပြဲ၊ မဇွော်သွဲ၊ မသ့ိုက်မ့ိုက်ခိုဟ်။ မြင့်မြတ်သော၊ ခမ်းနားသော၊ နှစ်လိုဖွယ်ရာဖြစ်သော။] Cf. **သုခုယ်စိန်ဒြောဝ်** sukhūycindrow [sŭ khui cɛn drò²].

ဥသဒနရာက်, ဥသဒနရာက် 'u sa da na rāk [ŭ să đĕ nĕ ràik] n. a category of hells. နရက်ဥသဒမန္ဒံကွံစာစှော်ဒွဲဝ်ထပ်။ အထပ်တစ်ရာနှစ်ဆယ့်ရှစ်ထပ်ရှိဥသဒရဲ။

www.monlibrary.com

(P. ဥဿဒနရက, ဥဿဒနရက 'ussadanaraka [ut sə̆ dɛ̆ nɛ̆ rɛ̆ kə̆].)

ဥသဘ, ဥသဘ 'u sa bha [ŭ sə̆ bhɛ̆] n. bull. ဂွေး၊ ဂွေးသဘ။ နွားသိုး၊ နွားလား ဥသဘ။ (LM. ဥသဘ, ဥသဘ 'ussabha [ut sə̆ bhɛ̆]. P. ဥသဘ, ဥသဘ 'u sa bha [ŭ sə̆ bhɛ̆].)

ဥသိန်းန, ဥသိန်နရ 'us sin nara [ut sɛn nə̆ rə̆] n. (MM. သ္မိုင်ဥသိန်းန, သ္မိုင်ဥသိန်နရ smiṅ 'us sin nara [səmoiŋ ut sɛn nə̆ rə̆] n. a king of Benares in the time of the Buddha Kassapa. သို့ငါးဥရာနာသီ ပွဲကိုလက်ထက်ကျော်တြဲ ကဿပမွဲ့။ ကဿပမြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူခဲ့စဉ်အခါက၊ ဗာရာဏသီပြည်ကိုအုပ်စိုးခဲ့သောမင်တစ်ပါး။ **ဥသိန်း,** ဥသိန်နရ'usinnara [ŭ sɛn nə̆ rə̆] ib. ပွဲကိုတံလိက်အွာကဝိတော်။ စာရေးဆရာမူရင်းမှာ။ (P. ဥသိန, ဥသိနရ 'u si na ra [ŭ sĭ nə̆ rə̆].)

ဥ, ဥ 'u [ao^{1}] vowel. သွို့။ သရ။ သွို့မန်မရနုက်ကိုတြာ်မ၊ ပွေဝ်ကိုသွို့မန်စ့်စာမ။ မွန်သရဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ ဆဋ္ဌမမြောက်သရ။

ဥ, ဥ'ū [u] vowel. သွို့။ သရ။ သွို့မန်မရနုက်ကိုတြာ်မ၊ ပွေဝ်ကိုသွို့မန်စ့်စာမ။ မွန်သရဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ ဆဋ္ဌမမြောက်သရ။

ဧ, ဧ 'e' [e] vowel. သွို့။ သရ။ သွို့မန်မရနုက်ကိုထပ်မ၊ ပွေဝ်ကိုသွို့မန်စ့်စာမ။ မွန်သရဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ သတ္တမမြောက်သရ။

ဧ, ဧ 'e' [ea] n. I. အဲ။ ကျွန်တော်၊ ကျွန်ုပ်။ see. ရံင်၊ ရှု။ **ဧယ်,** ဧယ်ံ 'ey^{1} [ea].

ဧကရာတ်, ဧကရာတ် 'e ka rāt [e kə̆ rat] n. king, monarch. တ္တတိ၊ မရာတ်။ ဘုရင်၊ သက်ဦးဆံပိုင်ဘုရင်ဧကရာဇ်။ **သ္မိုင်ဧကရာတ်,** သ္မိုင်ဧကရာတ် smiṅ 'e ka rāt [səmoiŋ e kə̆ rat] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **သ္မိုင်,** သ္မိုင် smiṅ [səmoiŋ]. (LM. ဧကရာတ်, ဧကရာတ် 'e karāt [e kə̆ tat], **ဧကရာဇ်,** ဧကရာဇ် 'ekarāj [e kə̆ raj], **ဧကရှာတ်,** ဧကရှာတ် 'e ka rhāt [e kə̆ hrat]. ; SM. **ဧကရာတ်,** ဧကရာတ် 'ekərat [e kə̆ tat]. Skt. **ဧကရာဧ,** ဧကရာဧ 'ekarā ja [e kə̆ rèa jɛ̆].)

ဧက်, ဧက်'ek [eak] n. trumpet-flower tree. တွံဒ့ုင်အေက်၊ တွံဒြင်အေက်။ ကြောင်လျာပင်။

ဧဍယ်, ဧဍယ် 'eḍay [e ɗoa] prep. in. အဍဲ၊ အပွဲ့။ အထဲမှာ၊ အတွင်းမှာ။

www.monlibrary.com

ဓဍယ်ကျိပ်, ဓဍုယ်ကွိုဒ်' ed̰aykd̰ip [e ɗoa kəɗɛp] prep. in head. အခွဲကွိုပ်၊ အပွဲကွိုပ်။ ဦးခေါင်းအထဲ၊ ဦးခေါင်းအတွင်းတွင်။

ဓဍယ်သွၚ်, ဓဍုယ်သွရ်' ed̰ayswor [e ɗoa swɔr] prep. in heaven. အဲသွဝ်၊ အပွဲသွဝ်။ နတ်ပြည်၌၊ နတ်ပြည်ထဲတွင်။

ဓတဒဂ္ဂ, ဓတဒဋ္ဌ 'etadagga [e tă dɛ̀ak gɛ̆] n.(MM.) preeminence. ဒဒှ်မဒယ့်တ့် ပြာထာဗွဲတွေင်၊ ဒဒှ်မစိုပ်အာတွောတ်အထောတ်။ ထူးကဲစွာထင်ရှားခြင်း,အထွတ်အထိပ် သို့ရောက်ခြင်း။

ဓဘဝဇမဟာဝိဇယျဗဇြဘုမ်, ဓရာဝနမဟာဝိဇေယျဗဇြဘူမိ 'e rā wa na ma hā wi jey ya bajrabhum [e rɛ̀a wɛ̆ nɛ̆ mɛ̆ ha wĭ jè yă bɛ̆ jrɛ̆ bhùm] n. Kyan-zittha's white elephant. ယွၚ်စိင်ဗွာင်သွိင်တလန်ကေသာ။ ကျန်စစ်သားမင်း၏ဆင်ဖြူတော်အမည်။ [Skt. **ဓဘဝဏမဟာဝိဇယဝဇြဘူမိ** ဓရာဝဏမဟာဝိဇယဝဇြဘူမိ Aira waṇamahāvijayavajrabhūmi [e ra wɛ̆ nă mɛ̆ ha wĭ jɛ̆ yɛ̆ wɛ̆ jrɛ̆ bhù mĭ] n. land of the great thunderbolt of victory of A. A was Indira's elephant, the vajra his weapon. တိဥာ်ဖမ္ဒော်ညးတ့လွဟ်ဇွော်ဗဇ္ဈဗတ်, တ့စိင်ဖမ္ဒး။ စိင်ဖမ္ဒးဂ့်ဒှ်စိင်သွိင်ကွန်တဲ့၊ လွဟ်ညးဂ့်ဒှ်လွဟ်ဗဇ္ဈဗတ်။ ဝရဇိန်လက်နက်ကြီး ကိုစိုးရသောရေမြေ့အရှင်၊ ရန်အောင်မြင်ဆင်တော်ကြီးကိုစိုးပိုင်သောအရှင်။ ရန်အောင်မြင်စီးဆင်တော်ကြီးသည်၊ သိကြားမင်း၏စီးတော်မူဆင်တော်ကြီးဖြစ်၍ အရှင်၏လက်နက်သည်ဝရဇိန်လက်နက်ဖြစ်သည်။

ဓလာရ်, ဓလၚရ်' e lār [e lar] n.**သ္ဒိုင်ဓလာရ်**, သဒိုင်ဓလၚရ် smiñ' elār [səmoiŋ e lar] n. a Tamil king of Ceylon, renowned for his justice. ဓကရာတ်တမေရ် မဲတ္ကံသိင်ဃို,မဒယ်တ့်သွက်ပွညးနံကိုဗဗွဲဓဝ်။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၏ဘုရင်တစ်ပါး၊ သူ၏တရားသော အပြုအမူကြောင့်ထင်ရှားကျော်ကြားသည်။ (P. **ဓဠာရ**, ဓဠၚရ 'eḷāra [e la ră].)

ဓသာန်, ဓသၚန် 'esān [e san] n. North-east. ဒိုဟ်ဗွံက်သွဝ်ကျာ။ အဓ္ဂရမြောက်ထောင့်အရပ်။ (MM.) **ဒိုဟ်ဓသာန်** duihesān [dɜ̀h e san] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (LM. ;SM. **ဓသာန်**, ဓသၚန် 'esān [e san], Skt. **ဓဣသ**, ဓရှၚန 'aiśā na [ai sha nă].)

ဓယ်, ဓယ်ိ 'ey [ea] n. I. အဲ၊ အဲဉိက်။ ကျွန်တော်၊ ကျွန်ုပ်၊ ငါ။ (၂) me. ကိုအဲ၊ သွက်အဲ။ ကျွန်ုပ်ကို၊ ကျွန်ုပ်အား။(၂) my. သွက်အဲ၊သွံက်အဲ။ ကျွန်တော်၏၊ ကျွန်ုပ်၏။ **ဓယ်**

www.monlibrary.com

ဧိုက်, ဓယ်ဧိုက် 'eyḍik [ea ɗoik], **ဓယ်ဧာက်**, ဓယ်ဧာက် 'eyḍāk [ea ɗaik] n. I your servant. အဲဥိုက်။ ကျွန်တော်။

ဓယ်, ဓယ်ာ 'ey [ea] n. to revere. ရ်ဂ်၊ ရှ်ေသ့်၊ ရှ်ေသ့်ရ်ဂ်၊ သ္ဒိုက်မ္ဒိုက်ရ်ဂ်။ ကြည်ညိုမြတ်နိုးသည်၊ ရိုသေမြတ်နိုးသည်။

ဓယ်ဂုမ်ဤမ်, ဓယ်ဒုမ်ဤမ် 'ey gumm 'im [ea gùm ɛm] v. I am smilling. အဲသွဒ့ဲင်ကာဂအီ။ ကျွန်ုပ်ပြုံးပန်းဆင်နေသည်။

ဝ, ဝဲာ o͞a [oa] vowel. သွ်ိ။ သရ။ သွ်ိမန်မရနုက်ကိုဒွဲမ၊ ပ္ဒောဝ်ကိုသွ်ိမန်ဒ်စာမ။ မွန်သရဆယ်ံနှစ်လုံးအနက်၊ အဋ္ဌမမြောက်သရ။

ဝ, ဝဲာ ay [òa'] vowel. သွ်ိ။ သရ။ သွ်ိမန်မရနုက်ကိုဒွဲမ၊ ပ္ဒောဝ်ကိုသွ်ိမန်ဒ်စာမ။ မွန်သရဆယ်ံနှစ်လုံးအနက်၊ အဋ္ဌမမြောက်သရ။

ဂလှဲ, ဧွအ်'e' [iɛ̆] n. my. သွက်အဲ၊ သွံက်အဲ။ ကျွန်တော်၏၊ ကျွန်ုပ်၏။ **ဓယ်**, ဓယ်'ey [ea] n. (MM.). **ဓယ်ဧိုက်**, ဓယ်ဧိုက် 'ey ḍik [ea ɗoik]. Cf. **ပိုယ်**, ဝိုယ် puiy [poi].

ဩ, ဩ် 'o [ao^2]vovel. သွ်ိ။ သရ။ သွ်ိမန်မရနုက်ကိုဒွ်ိတ်မ၊ ပ္ဒောဝ်ကိုသွ်ိမန်ဒ်စာမ။ မွန်သရဆယ်ံနှစ်လုံးအနက်၊ နဝမမြောက်သရ။

ဩ, ဩာ 'o [ao^2]vovel. သွ်ိ။ သရ။ သွ်ိမန်မရနုက်ကိုဒွ်ိတ်မ၊ ပ္ဒောဝ်ကိုသွ်ိမုန်ဒ်စာမ။ မွန်သရဆယ်ံနှစ်လုံးအနက်၊ နဝမမြောက်သရ။

ဩဇာ, ဩဇာ'ojā [ao^2 jèa], **ဩဇာဟ်**, ဩဇာရဟ်'ojārah [ao^2 jèa rɔ̀h] n. nutriative or fertile principle. သ္ဒိုင်မသ္ဂ်ိုက္ဂ်ိုဒ္ဂ်ိုက္ဂုင်ဓတ်(အဟာရ)၊ ဟွံသေင်သ္ဒိုင်မသ္ဂ်ိုက္ဂ်ိုဒ္ဂ်ိုက္ဂုင်ဖြဟတ်ဝါ။ အား, အဟာရဖြစ်ပေါ်လာစေသောအခြေခံ၊ သို့မဟုတ်မြေဆီမြေသြဇာဖြစ်ပေါ်လာစေသောအခြခံ။ (၂) sap. ထွိုတ်ဥာ်ဆု၊ သစ်ရည်။ (၃) juice. ဥာ်သတ်ဆုသတ်ဒုန်။ သစ်သီးတို့မှရရှိသောအရည်။ (၄) savour. ရ်ိသာ၊ ရ်ိဘ့်၊ အရသာ၊ အနံ့အရသာ။ Cf. **ရသ်**, ရသ် ras [rɔ̀s], P. nutritive essence. သ္ဒိုင်ကြက်ရ်ိသာ၊ အရသာအဆီအနှစ်။

ဩပမဏယက္ခဇသာပတိ, ဩပမည္ဉယက္ခသေနာပတိ 'o pa ma ña yak kha se nāpati [ao^2 pă mɛ̆ ɲɛ̆ yèak khă se na pă tæ̆] n. A Yakkha captain. ကျွိုပ်သ္ဂိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

ဥ, ဥဲာ au [ao^3] vowel. သွ်ိ။ သရ။ သွ်ိမန်မရနုက်ကိုဒ်မ၊ ပ္ဒောဝ်ကိုသွ်ိမန်ဒ်စာမ။ မွန်သရဆယ်ံနှစ်လုံးအနက်၊ ဆယ်ခုမြောက်သရ။

www.monlibrary.com

ꩻ, ꩻꩻ au [ɑo^{3}] vowel. သွ်ု။ သရ။ သွ်ုမန်မရနုက်ကိုစ်မ၊ ပ္ဒေါဝ်ကိုသွ်ုမန်စ်စာမ။ မွန်သရဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ ဆယ်ခုမြောက်သရ။

ꩻ, ꩻꩻ am [ɔm] vowel. သွ်ု။ သရ။ သွ်ုမန်မရနုက်ကိုစ်မွဲမ၊ ပ္ဒေါဝ်ကိုသွ်ုမန်စ်စာမ။ မွန်သရဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ ဆယ့်တစ်ခုမြောက်သရ။

ꩻ, ꩻꩻ am [ɔ̀m] vowel. သွ်ု။ သရ။ သွ်ုမန်မရနုက်ကိုစ်မွဲမ၊ ပ္ဒေါဝ်ကိုသွ်ုမန်စ်စာမ။ မွန်သရဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ ဆယ့်တစ်ခုမြောက်သရ။

ꩻꩻပက်, ꩻꩻပꩻ 'am po'[ɔm pɔ̆] n. Dream. လွံ၊ အိပ်မက်။ **ကိုင်ကာလ်ꩻꩻပက်**, ကိုင် ကာလ်အမ်ပအ် kin kāl 'am po' [koiŋ kal ɔm pɔ̆] v. tells her draem. တွံကိုနမိတ်လွံကျဖြ်။ သူမ၏အိပ်မက်ကိုဟောပေးသည်။

ꩻꩻတာ, ꩻꩻတော'ambo [ɔm bò^{1}], **ꩻꩻတာက်**, ꩻꩻတောအ်'ambo' [ɔm bɔ̆] n. mother. မိ၊ မိအံက်၊ ယဲ၊ မွော်၊ ကျတ။ အမေ၊ မိခင်၊ အမိ၊ မာတာ၊ မယ်တော်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻတာက်**, ꩻတောအ် bo' [bɔ̆].

ꩻꩻရာ, ꩻꩻရꩻ'amrā [ɔm rèɑ] n. chief. ဇမွော်၊ ကွိုပ်သ္ကိုပ်၊ မွိုဟ်ပ္ကင်ရင်။ အကြီးအကဲ၊ ခေါင်းဆောင်၊ အုပ်စိုးသူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩻဟုꩻꩻရာ**, ꩻꩻဟုꩻꩻရꩻ 'amhu'am rā [ɔm hŭ̀ ɔm rèɑ].

ꩻꩻဟုꩻꩻရာ, ꩻꩻဟုꩻꩻရꩻ 'am hu'am rā [ɔm hŭ̀ ɔm rèɑ] n. (MM.) chiefs. ဇမွော်ဂမ္ဒိုင်၊ သ္ကိုပ်ဂမ္ဒိုင်၊ မွိုဟ်ပ္ကင်ရင်ဂမ္ဒိုင်။ အကြီးအကဲများ၊ ခေါင်းဆောင်များ၊ အုပ်စိုးသူများ။ **ꩻꩻမꩻတꩻꩻꩻဟုꩻꩻရာဇꩻꩻက်**, ꩻꩻမန်တꩻꩻꩻꩻဟုꩻꩻရာဇꩻꩻနောက် nimanta nā 'amhu 'amrājamnok [nɛ̆ mɔ̀n tă̆ nɑ ɔm hŭ̀ ɔm rèɑ jɔ̀m nɔ̀k] n. invited the chiefs and elders. ဘိက်နိမန်သ္ကိုပ်ဂမ္ဒိုင်ကိုဇမွော်ဂမ္ဒိုင်။ ခေါင်းဆောင်များနှင့်အကြီးအကဲများကိုဖိတ်ကြားပင့်ဆောင်သည်။

ꩻ, ꩻꩻ aḥ [ɑh] vowel. သွ်ု။ သရ။ သွ်ုမန်မရနုက်ကိုစ်စာမ၊ ပ္ဒေါဝ်ကိုသွ်ုမန်စ်စာမ။ မွန် သရဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ ဆယ့်နှစ်ခုမြောက်သရ။

ꩻ, ꩻꩻ aḥ [ɛ̀h] vowel. သွ်ု။ သရ။ သွ်ုမန်မရနုက်ကိုစ်စာမ၊ ပ္ဒေါဝ်ကိုသွ်ုမန်စ်စာမ။ မွန် သရဆယ့်နှစ်လုံးအနက်၊ ဆယ့်နှစ်ခုမြောက်သရ။

ꩻꩻꩻꩻဟုꩻꩻရာဒ်, ꩻꩻက်ကောသိကဘာဝရွဒ်စ် 'ak ko si ka bhāradwāc [ɛk kɑo^{2} sæ̆ kă̆ bhèɑ ră̆dwɑ̀c] n. (**ဗုံꩻꩻက်ꩻꩻꩻꩻဟုꩻꩻရာဒ်**, ဗုံနုꩻꩻက်ကောသိကဘာဝရွဒ်စ် bum̀ naḥ 'akkosikabhāradwāc [bùm nèh ɛk kɑo^{2} sæ̆ kă̆ bhèɑ rɛ̆ dwɑ̀c]) n. a brahmin of Rājgaha in the time of the Buddha. ဗမ္ဗးပွဲဥုင်

www.monlibrary.com

ရာဇဂြိုဟ်မွဲ၊ အခါကာလတီလပိုန်ကုကျာ်ပိုမကွဲ်ဒ့ဒ်ဒ်ငံတေံ။ မြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူစဉ်အခါက၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ရှိသောပုဏ္ဏားတစ်ဦး။ (P.**ဂက်ကောသကဘာရဒ္ဒါဇ**, အက်ကောသကဘာရဒ္ဒဝဇ 'akkosaka-bhāradvāja [ɛk kɑo^{2} să kă̆ bhèɑ rĕ̀ dwèɑ jĕ̀].)

ဂဏ္ဌာဝိသုဒ္ဓိ, အက္ခရဝိသုဒ္ဓိ' akkharawisuddhi [ɛk khă̆ ră̆ wĭ̆ sut dhĭ̆] n.(MM.) textual correctness. ဂ္ဂလိက်မပလေဝ်ပလေတ်လဝ်ဒ္ဒဘဲမှာရာယောင်ယာတဲ့။ အမှားအမှန်ပြင်ဆင်ထားပြီးသောစာကိုယ်။ (P.)

ဂဂ္ဂဇေါ်, အဂ္ဂဌေရ် 'aggather [ɛk gĕ̀ ther] n. (1219) superior of monastery. ဇမွော်ဘာလကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းအကြီးအကဲ။ [P. **ဂဂ္ဂဇေါ**, အဂ္ဂဌေရ 'ag gathera [ɛk gĕ̀ the ră̆] n. chife monk. ဇမွော်ခမ်ိသင်(လကျာ်)။ အကြီးအကဲဘုန်းတော်ကြီး။]

ဂဂ္ဂမဟာဓမ္မာဇာဒေဝီ, အဂ္ဂမဟာဓမ္မရာဇာဒေဝီ 'ag ga ma hā dhammarājādewi [ɛk gĕ̀ mĕ̀ hɑ dhɔ̀m mĕ̀ rèɑ jèɑ dè wĭ̆] n. (1554) ဂ္ဂကျာ်ဇွော်သွိင်ဗရေန်နံင်။ ဘုရင့်နောင်မင်းတရားကြီး၏မိဖုရားကြီး။ (P. chief goddess of the great king of the law. ဂ္ဂကျာ်ဇွော်ဒေဝတ်သွိင်ဓဝ်ဣန်။ နတ်တရားမင်းကြီး၏မိဖုရားခေါင်တော်ကြီး။)

ဂဂ္ဂမဟေသီ, အဂ္ဂမဟေသီ 'ag ga ma hesi [ɛk gĕ̀ mĕ̀ he sæ] n. **ဥဏ္ဏာက်ဂဂ္ဂမဟေသီ**, ဥဏ္ဏာက်အဂ္ဂမဟေသီ gna kyāk 'ag ga ma he si [gənĕ̀ kyɑik ɛk gĕ̀ mĕ̀ he sæ] n. chief queen. တြလဂ္ဂကျာ်ဇွော်။ မိဖုရားကြီး၊ မိဖုရားခေါင်ကြီး။ [LM. /P.]

ဂဂ္ဂသာဝက, အဂ္ဂသာဝက'aggasāwaka [ɛk gĕ̀ sɑ wĕ̀ kă̆] n. (MM.) chief disciple of the Buddha. သ္ဂိုပ်ဇွော်သာဝကကွးကျာ်၊ ဘုရားသွင်၏တပည့်သာဝကခေါင်းဆောင်။ a term applied to Sāriputtra and Moggallāna. ဝေါဟာမရပ်စပ်စကာစွး၊ မှာထေရ်သာရိပိုတ်ကိုမှာထေရ်မုဂ္ဂလာန်တံ။ အရှင်မောဂ္ဂလာန်နှင့်အရှင်သာရိပုတ္တရာတို့နှစ်ဦးအတွက်အသုံးပြုသောဝေါဟာ။ Cf. **မဟာသာဝက**, မဟာသာဝက ma hā sāwaka [mĕ̀ hɑ sɑ wĕ̀ kă̆] n. [LM./P.]

ဂဂ္ဂဂြာဝ်, အဂ္ဂဩဝ် 'ag gasrow [ɛk gĕ̀ srɔ̀^{2}] n. chief disciple of the Buddha. သ္ဂိုပ်ဇွော်ကောန်ကွးကျာ်။ ဘုရားရှင်၏တပည့်သာဝကအကြီးအကဲ။[P. **ဂဂ္ဂ**, အဂ္ဂ 'agga [ɛk gĕ̀] n. chief. သ္ဂိုပ်။ အကြီးအကဲ။ Skt. **ဂြာဝက**, ၑြာဝက śrāva ka [shrɑ wĕ̀ kă̆] n. disciple. သာဝက၊ ကွးဗွက်ကြ။ သာဝက၊ နောက်လိုက်။

www.monlibrary.com

ငၵ်, အောက်' ek [eak] n. **လွၚ်ငၵ်**, လွၚ်အောက် dluṅ 'ek [dəlèŋ eak] n. trumpetflower tree. တွံငြင်အောက်။ ကြောင်ရှာပင်၊ ကြောင်လျာပင်။ see. ရံင်။ ရှု။ **လွၚ်ငၵ်**, လွၚ်အောက် dluṅ 'ek [dəlèŋ eak].

ဂ်က်, အဲက် 'åk [ɔk] n.(MM.) **မိဂ်က်**, မိအဲက် mi'åk [mĭ ɔk] n. mother. မိ၊ မိအဲက်၊ ကွတ၊ ယဝဲ။ အမေ၊ မိခင်၊ အမိ၊ မယ်တော်။ (LM.;SM. **ဂ်က်**, အဲက် 'åk [ɔk]. Cf. **မဂ်က်**, မအဲက် ma 'åk [mɛ̆ ɔk] n. father. အပါ၊ တ၊ မ။ အဖေ၊ ဖခင်၊ ခမည်းတော်။)

ငၵၚ်, အောင်ဝ် 'ok [ok] n.(MM.) **သိမ်အမာတ်ငၵၚ်**, သိမ်အမာတ်အောင်ဝ် simamāt 'ok [sɛm ă màt ok] n. a sīmā Damkāk district. သီမန္တိပ္ပဲကုံခရိုင်ဒံကာ်မွဲမ။ ဒမ်းကိုက်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ဂ်ငၵၤ, အင်ကဒေ' aṅ ka de [ɛŋ kă de] n. (MM.) plaster. အင်္ဂဒေ။ အင်္ဂတေ။ (၂) stucco. တိသြောတ်။ သရွတ်မြေ။ [LM.] **ဂ်ငၵ်ဒိုဝ်**, အင်ဂခိုင် 'aṅ ga duiw [ɛŋ gɛ̆ dɜ̀], SM. **ဂ်ငဟ်ဒိုဝ်**, အင်ဟခိုင် 'ɛŋ hə tɜ̀ [ɛŋ hətɜ̀]. OB. **ဂ်ငကတိယ်**, အင်ကတိယ် 'aṅkatiy[ɛŋ kă tiy]. when B. **ဂ်ငးကငတ**, အင်းကတေ 'aṅ:kate [in kă te].

ဂ်ဂ်, အင်္ဂ'aṅga [ɛŋ gɛ̆] n. (MM.) essential requirement. အရာမန္တိကိုပိုက်ဟွံမွဲဟွံတဲ့။ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအရာ။ [LM. essential properties. ဂုန်သတ္တိမန္တိကိုပိုက်မဇ္ဈော်ကိုဖြဟတ်။ အရေးပါသောဂုဏ်သတ္တိ။ (P.)]

ဂ်ါ, အင်္ဂါ 'aṅ gā [ɛŋ gɛ̀a] n. Mars. ဂြိဟ်အင်္ဂာ။ အင်္ဂါဂြိုလ်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂ်ါး**, အင်္ဂါရ် 'aṅ gār [ɛŋ gɛ̀ar] n.

ဂ်ါး, အင်္ဂါရ် 'aṅgār [ɛŋ gɛ̀ar] n. planet Mars. ဂြိဟ်အင်္ဂာ။ အင်္ဂါဂြိုလ်။ **ဂ်ါ**, အင်္ဂါ 'aṅ gā [ɛŋ gɛ̀a] n. (MM.) **ဍွယ်ဂ်ါ**, ဍွယ်အင်္ဂါ tṅay'aṅ gā [təŋoa ɛŋ gɛ̀a] n.Tuesday. တွဲအင်္ဂာ။ အင်္ဂါနေ့။ (LM. **ဥာ**, **ဥာ** 'a ṅā [əŋɛ̀a], **ဥာ**, **ဥာ** ṅā [ŋɛ̀a], SM. **ဥာ**, **ဥာ** 'ə ŋɛ̀a [əŋɛ̀a]. Skt. **ဂ်ငါးက**, အင်္ဂါရက 'aṅgā raka [ɛŋ gɛ̀a ră kă].)

ဂ်ါးဝါး, အင်္ဂါရဝါရ် 'aṅ gā ra wār [ɛŋ gɛ̀a ră wɛ̀ar] n. (1219) Tuesday. တွဲအင်္ဂာ။ အင်္ဂါနေ့။ Cf. **ဍွယ်ဂ်ါ**, ဍွယ်အင်္ဂါ tṅay'a ṅgā [təŋoa ɛŋ gɛ̀a]. **ဝါး**,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဓါရ် wār [wɛ̀ar] affix or suffix or prefix. Cf. **ဂၠိတ်တဝါၵ်**, အဒိတ်တာဓါရ် 'a dit ta wār [ă dɛ̀t tă wɛ̀ar] n. Sunday. တွဲအဒိတ်။ တနဂ်္ဂနေန့။ **စန္ဒြဝါၵ်**, စန္ဒြဓါရ် candrawār [cɔn drɛ̀a wɛ̀ar] n. Monday. တွဲစန်။ တနလ်ာနေ့။

ဂၢ်ကိၵ်းမာ, အင်္ဂီရသေဒ 'aṅ gī rasaw [ɛŋ gì rɛ̌ sɑo^{2}] adj. having shining light. မန္ဒကိုလျးတွးလွး။ တောက်ပသောအလင်းရောင်ရှိသည့်။n. Angirasa hermit. ရသိအင်္ဂီရသ။ အင်္ဂီရသမည်သောရသေ့။

ဂင်ဂါဝ်, အင်္ဂါဝ် 'aṅ gāw [ɛŋ gɛ̀aw] n. Frog. ၌။ ဖား။ (LM. **ၹ်**, **ၹ်** ṅau [ŋɛ̀a^{l}] n. Frog. ၌။ ဖား။ SM. **ၹ်**, **ၹ်** ŋɛ̀a [ŋɛ̀a^{l}].)

ဂင်ဂရေၵ်, အင်္ဂရေဉ် 'aṅ greṅ [ɛŋ grɛ̀aŋ] n. **ချဂင်ဂရေၵ်**, ဆုအင်္ဂရေဉ် chu'aṅgreṅ [chŭ ɛŋ grɛ̀aŋ] n. Bodhi tree of the Buddha Sikhī. တွံဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲသီခီ။ သိခီမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။ OB. **ဂင်ဂကြေၵ်**, အင်္ကြေဉ် 'aṅkreṅ [ɛŋ krɛ̀aŋ]. B. **ဂင်ကြေၵ်**:, အင်္ကြေး 'iṅ kreṅ [in krin]. (LM. **ဂင်ဂၢင်**, အင်္ဂရေဉ် 'aṅreṅ [ɛŋ reaŋ],**ဂင်ဂၢင်**, အင်္ဂရေဉ်'åṅ reṅ [ɔŋ reaŋ].SM. **ဂင်ဂၢင်**, အင်္ဂရေဉ် ɛŋ rɛ̀aŋ [ɛŋ rɛ̀aŋ].)

ဂင်မုယ်, အင်္မုယ် 'aṅmuy [ɛŋ mui] n. (MM.) article used with jasmine garlands in decoration of relic chamber. အရာရပ်စပ်စကာကရော်ဇွန်က်မွှ်ုသွက်သွော်စိစောန်ဖျေ်ဖျောန်ဂဒံဉ်ဓာတ်ကျာ်၊ ဓာတ်တော်ထာပနာတိုက်ကို ပြင်ဆင်မွမ်းမံရန် မတ်လေးပန်းကုံးနှင့်အတူတကွအသုံးပြုသောအရာ။ [LM. **ဂင်မှုယ်**, အင်္မှုယ် 'åṅ mhuy [ɔŋ hmui] n. yak's-hair tassel. ပွိက်ဗွသတ်ကလိင်။ သားမြီးယပ်။ B. **ဂၢင်းဂမွး**, **အောင်းမွေး** 'oṅ:mwe [ɔŋmwoi] n. yak's hair tassel. ပွိက်ဗွသတ်ကလိင်။ သားမြီးယပ်။]

ဂၢင်, အာင် 'āṅ [ɑiŋ] n. (Lph) **ပဏ္ဍိတ်ယိင်ဂၢင်ဆင်**, ပဏ္ဍိတ်ယိင်အာင်သင် paṇ ḍit yiṅ'āṅ saṅ [pɔn ɗɛt yòiŋ ɑiŋ sɛŋ] n. high official charged with maintaining relation with clergy. သွာဒ်ဂကဆံင်ဗွဲလွှူဂ့်ညံင်ရသွော်ချုက်ကေဝ်အာဒဒ္ဒေါ်ဒယ်အာညးသွံကိုဂအုပ်သင်ဂိုန်ခရေတ်ယာန်တံဂ့်စွောန်ထွးဟိုဂးကိုရ။ အထက်အရာရှိကခရေတ်ယာန်ဂိုဏ်းအုပ်ကြီးများနှင့်ချစ်ကြည်စွာထိန်းသိမ်းလုပ်ဆောင်သွားရန် ညွှန်ကြားသည်။

ဂၠ, **အစ္ဆ** 'accha [ɔtchă] v.to be clear. ကေဝ်သွင်ကွင်၊ တွးဇးကွင်။ ကြည်လင်လာသည်၊ ရှင်းလင်းလာသည်။ (၂) manifest. ခွံက်ထွးကိုဗွဲမကွးဖွး၊ ထွးဂွံင်ကိုလက်သန်ဂမွိုင်။ ထင်ရှားစွာဖော်ပြသည်၊ လက္ခဏာများပြသည်။ (၃) uncover and show

www.monlibrary.com

သို့ကပ်ပဲက်ထွး၊ မဲက်တိတ်ကွင်။ Cf. ပြာကတ်, မြာကတ် prākat [prɑkɔt]. [Skt.; SM. transparent. (adj) ဒဒှ်မညာတ်သာတ်ခွင်မာန်။ ထိုးဖောက်မြင်နိုင်သော။ (၂) no err at all. မယောင်မှာဟွံလေပ်၊ မဒှ်ဟွဲကိုဒဒှ်သံသယ၊ မဒှ်ဒဒှ်မပြာကတ်တိကွး။ မလွဲမှားနိုင်သော၊ သံသယရှိစရာမလိုသော၊ ထင်ရှားသိသာသော။]

ဂဇ်ဇိတကသကမ္ဗလိ, အဇိတကေသကမ္ဗလီ 'aj jitakesakambali [ɔt jĭ tă ke să kɔm bĕ lĭ] n. An ascetic in the Mahābodhi-jataka. ရသိမကွင်ပွဲကိုဇာတ်မဟာဗောဓိမွဲ့။ မဟာဗောဓိဇာတ်လာရသေ့တစ်ဦး။ (P.**ဂဇိတ**, အဇိတ 'ajita [ă jĭ tă].)

ဂဋ္ဌကထာ, အဋ္ဌကထာ 'aṭṭhakathā [ɔt thă kă thɑ] n. commentary on canonical text. ဋီကာဝိနဲ့။ ဝိနည်းဋီကာ။ [P.]

ဂဋ္ဌဒဿိ, အဋ္ဌဒဿီ 'aṭ ṭha dassi [ɔt thă dɔt sæ] n. see. ရုံင်။ ရှု။ **ဂတ္ထဒဿိ**, အတ္ထဒဿီ 'atthadassi [ɔt thă dɔs sæ̆].

ဂဋ္ဌာသိ, အဋ္ဌရာသီ 'aṭ ṭhi rā si [ɔt thæ̆ rèɑ sæ̆] n. the ghost Aṭṭhrasi. ဖြိုတ်အဋ္ဌရာသိ။ အဋ္ဌရာသိပြိတ္တာ။

ဂတ်, အတ် 'at [ɔt], **ဂုတ်**, အုတ် 'ut [ut] adj. all. ဖ္ဒိုတ်၊ သိုဖ္ဒိုတ်။ အားလုံးသော၊ အားလုံး၊ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဂုတ်**, အုတ် 'ut [ut].

ဂတ္ထဒဿိ, အတ္ထဒဿီ 'at tha dassi [ɔt thă dɔs sæ̆] n. (**ကျာက်ပုဒ္ဓတိရ်လေယ်အတ္ထဒဿိ**, ကျာက် ပုဒ္ဓတိရ်လေယ်အတ္ထဒဿီ kyāk bud dha tirleyatthadassi [kyɑik bùt dhĕ tĭr lea ɔt thă dɔs sæ̆] n.) ကျက်တြဲလိုဟ် (၁၇) ပွောဝ်ကိုကျက်တြဲမကျိုန့်တုဲကွင် (၂၈)ဇကူ။ ပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသော နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူဘုရားများအနက် (၁၇)ကြိမ်မြောက်၊ ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ **ဂဋ္ဌဒဿိ**, အဋ္ဌဒဿီ 'aṭṭhadassi [ɔt thă dɔs sæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂတ္ထာရ်သုတ်, အတ္ထာရ်သုတ် 'atthārsut [ɔt thɑr sut] n. name of a sutra. ယွဲ့ပြကိုဟ်ကွပ်သုတ်မွဲကွပ်။ (၂) silk mat. သွာလးယာတ်သုတ်။ ပိုးထည်ကော်ဇော။ **ဘာ်ဇာ်**, အာသ်ထာရ် 'ās thār [ɑs thɔr] n. mat. သွာ၊ သွာလး။ အခင်း၊ ဖျာ။

ဂဒ္ဓာန်, အဒ္ဓာန် 'addhān [ɔt dhàn] n. intervening period of time. အခိုင်အကြာကာလ။ ကြားကာလအချိန်။ (LM. **ဂဓာန်**, အဓာန် 'adhān [ă dhàn]. P. **ဂဒ္ဓာန**, အဒ္ဓာန 'addhā na [ɔt dhèɑ nĕ].)

ဂမ္ဘာ်, အစ္ဆရ် 'ascar [ă scɔr] n. wonder. ဒဒှ်မဒှ်အံ့သဝ်၊ ပွမဒှ်အံ့သဝ်။ အံ့သြမှု၊ အံ့သြခြင်း။ (၂) marvel. အရာမသျှဉ်ဒှ်အံ့သဝ်မိပ်တ်စိုတ်ဗွဲမလောန်၊ ဒဒှ်မဒှ်အရာသွက်

www.monlibrary.com

သူးဒ့်အံသဝ်။ အထူးဝမ်းမြောက်အံ့ဩစေသည့်အရာ၊ အံ့ဩဖွယ်ရာ။ (၃) amazement. ဒဒ့်မဒ့်တ်အံသဝ်၊ ဒဒ့်မခင်ခအာ။ အံ့အာသင့်ခြင်း။ **အဆျရ်** 'asyar [ă syɔ], **ဂဃျာဝ်**, **အဆျောဝ်** 'asyow [ă syo] n. (MM.)

ဂန္ဓာ်, **အဆ္ဌာရ်** 'asthar [a səthɔr] n. mat. သွာ၊ သွာလး။ သွဝ်။ အခင်း၊ ဖျာ။ Cf. **ဂာန္ထာ**, **အာဆ္ဌရ်** 'āstara [a stă ră], P.**ဂာတ္ထာ**, **အာထ္ထရ်** 'atthara [at thă ră].

ဂန္ဓဇိ, **အဆ္ဌဇိ** 'assaji [ɔs să jĭ] n. **ငတြယ်ဂန္ဓဇိ**, **တြေယ်အဆ္ဌဇိ** trey'as sa ji [trea ɔs să jĭ] n. a disciple of the Buddha. သာဝကဗွက်ကြွတီလပိုန်ကျာ်တြဲမွဲတွ့။ မြတ်စွာဘုရား၏နောက်လိုက် သာဝကတစ်ဦး။

ဂန္ဓပါလ်, **အဆ္ဌပါလ** 'as sa pāl [ɔs să pal] n. An ascetic in the Hatthipālajātaka. ရသိမက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်ဟတ္ထိပါလမွဲတွ့။ ဟတ္ထိပါလဇာတကလာ ရသေ့တစ်ပါး။ (P. **ဂန္ဓပါလ**, **အဆ္ဌပါလ** 'assapāla [ɔs să pa lă].)

ဂဃမပိတ်, **အသမပိတ်** 'as samapit [ɔs să mă pit] n. Hermitage. ဘာရသိ။ ရသေ့ကျောင်းသခ်မ်း။ (MM. **ဂဃမပိုတ်**, **အသမပိုတ်** 'as samapuit [at să mă pot].) H.L. [LM. **ဂဃမပိုတ်**, **အသမပိုတ်** 'assamāpuit [at să ma pot], **ဂန္ဓာပိုတ်**, **အသ္မာပိုတ်** 'asmāpuit [ă səma pot]. P. **ဂဃမပဒ**, **အသမပဒ** 'as samapada [ɔs să mă pă dɛ̆] n.]

ဂဃမပိုတ်, **အသမပိုတ်** 'ās sa ma puit [at să mă pot] n. Hermitage. ဘာရသိ။ ရသေ့ကျောင်းသခ်မ်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကာဃမပိတ်**, **အာသမပိတ်** 'āssamapit [at să mă pit] n.

ကာ်, **အာစ်** 'āc [ac] v. to ask (for) သွာန်၊ သွာန်ဇာန်၊ အာတ်မိက်။ မေးမြန်းစုံစမ်းသည်၊ တောင်းခံသည်။ (၂) request. အာတ်မိက်နလွေင်မေတ္တာ။မေတ္တာရပ်ခံတောင်းဆိုသည်။

ကာတ်, **အာတ်** 'āt [at] v. (MM.) to ask (for). အာတ်မိက်၊ ပေန်၊ တောတ်။ တောင်းသည်။ Der. **ဒိကာ်**, **ရိရ်အာစ်** 'rir'āt [rĭr ac] n. request. အာတ်မိက်နလွေင်မေတ္တာ။ မေတ္တာရပ်ခံတောင်းဆိုသည်။ [LM.;SM. **ကာတ်**, **အာတ်** 'āt [at] v.]

ကာ်ဝ်, **အာစ်ဝရ်** 'āc war [ac wɔr] v. ask power, ask authority, ask promise, ask agreement. အာတ်လဝ်ိ၊ အာတ်ပဒ့ိညာန်။ အာဏာတောင်းသည်။ ပဒ့ိညာဉ်တောင်းခံသည်။

www.monlibrary.com

ꩻတ်ထိုဝ်, အာစ်ဝိုဒ် 'āc wuiw [ɑc wɜ̀] v. ask power, ask authority, ask promise, ask agreement. အာတ်လဝ်ိ၊ အာတ်ပဋ္ဌိညာန်။ အာဏာတောင်းသည်၊ ပဋ္ဌိညာဉ်တောင်းခံသည်။

ꩻတ်, အာတ်' āt [ɑt] v. **ꩻတ်ꩻ**, အာသ် 'ās [ɑs] v. **ꩻတ်ꩻက်**, အာတ်ကအ် 'āt ko' [ɑt kɔ̃] v. **ꩻတ်ꩻကꩻ**, အာတ်သကလ'āt sa ka la [ɑt sə̆ kə̆ lə̆] ib. လိက်တံအွာကွိ။ မူရင်းစာရေးဆရာ၏စာ။ **ꩻယုမ်**, အသုမ် 'assuṁ [ɔs sum] n. all. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး၊ အကုန်လုံး။ (၂) entire. အလုံမွဲ၊ အလုံသိုဖြိုတ်၊ အလုံအိုတ်သို။ တစ်ခုလုံး၊ အကုန်လုံး၊ အားလုံးအကုန်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꩻဆ်**, အာစ်'āc [ɑc].

ꩻတ္ထ, အာတ္ထ 'arttha [ɑt thə̆] n. Matter. ပရောပရာ၊ ကောင်ကာ၊ ကိစ္စ။ အကြောင်းအရာ၊ ကိစ္စ။ (LM. **ꩻရ**, အရထ 'a ra tha [ə̆ rə̆ thə̆], **ꩻ**, ရထ 'ratha [ə̆ thə̆] n. interpretation. တင်မပွဲက်ထွးကိုအဓိပါ။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်။ Skt. **ꩻာ**, အာရ်ထ 'ārtha [ɑr thə̆].)

ꩻယ်ꩻမ်, အာသ်သုမ် 'ās suṁ [ɑt sum] n. all. အိုတ်သို၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး၊ အကုန်လုံး။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꩻတ်**, အုတ် 'ut [ut].

ꩻ၌, ဣဇ္ဈ'ĭjja [ɛt jɛ̃] n. (Lph) offering. ကပေါတ်ကညောတ်သွက်သွေ့ကိုဒါန်။ လှူဘွယ်ဝတ္ထု။ [Skt. **ꩻ၅ျာ**, ဣဇ္ဈာ 'ĭjyā [ɛt jyɛ̀ɑ] n.]

ꩻ၌, ဣဒ္ဓိ 'iddhi [ɛt dhĭ] n. (MM.) supernatural power or magical power. အနုဘ်မဆေင်စပ်ကိုဝိညာန်ဟွံသေင် အနုဘ်မဆေင်စပ်ကိုအွာမှဝ်။ ဝိညာဉ်လောကနှင့်ဆိုင်သောတန်ခိုး သို့မဟုတ် မှော်ဆရာအတတ်နှင့်ဆိုင်သောတန်ခိုး။ **ꩻ၎**, ဣဓိ 'i dhi [ĭ dhĭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ꩻ၌**, ရိဒ္ဓိ 'riddhi [rɛ̀t dhĭ] n. [LM.; SM. **ꩻ၎**, ဣဓိ 'i dhi [ĭ dhĭ] n. outstanging moral authority. သြဇာအဝိုမဒယ်တ့်ဗွဲသာမာန်။ ထင်ရှားကျော်ကြားသောသာမာန်သြဇာအာဏာ။ P. **ꩻ၌**, ဣဒ္ဓိ 'id dhi [ɛt dhĭ] n. power, potency. ဣဒ္ဓိ၊ ကြိဒ်၊ တေဇ၊ သြဇာ။ တန်ခိုး၊ တေဇော်၊ တေဇ၊ သြဇာ။]

ꩻတ်, အုတ်ံ 'ut [ut] n. all. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး၊ အကုန်လုံး။ adj. မဒ်အရာအိုတ်သို့၊ မဒ်အိုတ်သို။ အရာအားလုံးကုန်သော၊ အားလုံးသော။ pron. သိုဖြိုတ်။ adv. နဒဒ်အလုံမွဲ။ လုံးလုံး၊ လုံးဝ၊ အားလုံး။ **ꩻိတ်**, အိုတ်'uit [ot] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

www.monlibrary.com

ဂုတ်, အုတ်ᄀ 'ut [ut] n. camel. အုတ်။ ကုလားအုတ်။ (LM.;SM. **ဂုတ်**, အုတ်'ut [ut]. P. **ဂုဋ္ဌ**, အုဋ္ဌ'oṭṭha [ut thă].)

ဂုတ်ကာတရိုင်ကမှာင်, အုတ်ကာတနိုင်ကမှာင် 'ut kā ta ḅuiṅ kamhāṅ [ut ka tă paŋ kă hmaiŋ] n. all the bisiness of moats and walls, all works of moats and city walls. အိုတ်ကောင်ကာတွိုင်ကွာင်။ အားလုံးသောကျုံးများနှင့်မြို့ရိုးများကိစ္စ။

ဂုတ်ကိယာ, အုတ်ကိရိယာ 'ut kir yā [ut kir yar] prep. all everything. အိုတ်ကိရိယာ၊ ကိရိယာအိုတ်သို့။ ကိရိယာအားလုံး။

ဂုတ်ဂု, အုတ်ကု'utku [ut kaŏ] n. **ဇာပ်ဂုတ်ဂု**, ဇာပ်အုတ်ကု jāp'utku [jàp ut kaŏ] n. all of, all of every, every. အိုတ်ကို၊ ဇွာပ်အိုတ်ကို၊ ဖြိုတ်၊ အားလုံး၊ အလုံးစုံ။

ဂုတ်ကာလ်, အုတ်ကာလ် 'ut kāl [ut kal] n. all time. အိုတ်ကာလ။ အားလုံးသောအချိန်အခါ၊ အခါကာလအားလုံး။

ဂုတ်ကိုဝ်ဇေးဂက်, အုတ်ကိုဝ်ဇနောက်'ut kuiw ja nok [ut kɒ jĕ nòk] n. all chiefs. အိုတ်ကိုဖွော်။ အကြီးအကဲအားလုံး။ (၂) a very big, a very large. အိုတ်ကိုဖွော်။ အလွန်ကြီးမားခြင်း။

ဂုတ်ဂကွာင်, အုတ်ကွောင် 'ut kḅoṅ [ut kəpoŋ] n. all knees. အိုတ်တွံင်။ ဒူးခေါင်းအားလုံး။

ဂုတ်ဇာပ်, အုတ်ဇာပ် 'utjāp [ut jàp] n. all every, all things. အိုတ်ဇွာပ်။ အားလုံးအသီးသီး၊ အားလုံးသောအရာ။

ဂုတ်ဇီဇာပ်, အုတ်ဇီဇာပ် 'utjijāp [ut jĭ jàp] n. all, every. complete. အိုတ်ဇီဇပ်၊ ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး၊ အလုံးစုံ၊ အာလုံးအပြည့်အစုံ။

ဂုတ်ဆဿ်, အုတ်စသ် 'utcas [ut cɔs] prep. all tens, every ten. အိုတ်စ်။ ဆယ်ခုတိုင်း၊ ဆယ်ခုလုံး။

ဂုတ်တုဂျာဝ်ဆာက်ဂါးဟ်, အုတ်တုရောဝ်သာက်ဂေါးဟ် 'utturowsākgoh [ut taŏ ro saik gòh] prep. all travel like this. အိုတ်တြာသာ်ဂှ်။ ဤကဲ့သို့သောခရီးအားလုံး။ (၂) as every six. အိုတ်တြာသာ်ဂှ်။ အားလုံးသောခြောက်ဂဏန်းကဲ့သို့။

ဂုတ်လျှပ်, အုတ်မ္လေဟ် 'ut mleh [ut məlĭh] n. **ဇာပ်ဂုတ်လျှပ်**, ဇာပ်အုတ်မ္လေဟ် jāp'ut mleh [jàp ut məlĭh] n. every all the times. ဇွာပ်အိုတ်မ္ဂေဟ်။ အကြိမ်အားလုံးအသီးသီး။ (၂) all, entirely, wholly. သိုဖြိုတ်၊ အလုံးအိုတ်သို့။ အားလုံး၊

www.monlibrary.com

အကုန်လုံး၊ လုံးဝဥသုံ။

ꩻတ်ဒိသ်ꩻသ်, အုတ်ဒိသ်ꩻသ် 'utdiscas [ut dèh cɔh] n. all ten directions. အိုတ်ဒိုဟ်စ်။ အရပ်ဆယ်မျက်နှာအားလုံး။

ꩻတ်ဒိသ်ပသ်, အုတ်ဒိသ်ပန် 'utdispan [ut dèh pɔn] n. all four directions. အိုတ်ဒိုဟ်ပန်။ အရပ်လေးမျက်နှာအားလုံး။

ꩻတ်မနုသ်ꩻဒဝတာဝ်, အုတ်မနုသ်ဒေဝတာဝ် 'ut ma nus de watāw [ut mɛ̆ nùs dè wɛ̆ taw] n. all man and Davas, all human-beings and celestial-beings. အိုတ်မိုဟ်ဒေဝတ်။ လူနတ်ဒေဝါအားလုံး။

ꩻတ်ယိယိာသ်, အုတ်ယိရ်ယာသ် 'utyiryās [ut yĭr yèh] n. all rays, all lights. အိုတ်လျား။ အားလုံးသောရောင်ခြည်။

ꩻတ်လံမ်ꩻကကွဝါ, အုတ်ရ်လန်စကွေဝါရ် 'utr lam cak kawār [utr lɔ̀m cɛk kă̆ war] prep. all the universes. အိုတ်အလုံစကွေဝါ။ စကြာဝဠာအားလုံး။

ꩻတ်ꩻလာက်, အုတ်လောက် 'utlok [ut lòk] n. all the worlds, all the physical worlds. အိုတ်လိုက်။ လောကအားလုံး။

ꩻတ်ꩻကာလ, အုတ်သကာလ 'ut sakāla [ut să̆ ka lă̆] adj. after all, all time that will come. အိုတ်သကာလ၊ တဲ့ဒ်အိုတ်တဲ့။ လာရောက်အချိန်အားလုံး၊ ပြီးစီးသွားပြီးနောက်။

ꩻတ်ꩻကာလꩻသတ္တဂုမ်လုင်, အုတ်သကာလသတ္တဂုမ်လုင် 'ut sa kā la sat tagumluṅ [ut să̆ ka lă̆ sɔt tă̆ gùm lɔ̀ŋ] prep. after all animals have finished. အိုတ်ကုသတ်ဂမ်ဒိုင်တဲ့ဒ်အိုတ်တဲ့။ သတ္တဝါအားလုံးတို့ပြီးစီးကြပြီးနောက်။ (၂) all living creatures. အိုတ်ကုသတ်တဲ့ဂမ်ဒိုင်။ သတ္တဝါတို့အားလုံး။

ꩻတ်ꩻသစ်ဂုမ်ꩻလာင်, အုတ်သစ်ဂုမ်လောင် 'ut sacgumloṅ [ut sɔc gùm lòŋ] prep. all living being, all living creatures. အိုတ်သတ်ဂမ်ဒိုင်။ အားလုံးသောသတ္တဝါများ။

ꩻတ္တာꩻကုး, ဥတ္တရကုရု 'uttarakuru [ut tă̆ ra kŭ rŭ] n.One of the four continents of Buddhist cosmology, lying north of Meru. နော်ကွင်နူကိုတွဲပါင်ကျာ်တြဲ၊ ပဲ့ကိုစကွေဝါပိုဏ်း၊ မန်ဖွဲ့ကွေ်ပန်ဖွဲ့ဂှ်မွဲတွဲ့။ ဧရံမတန်တ်ပဲ့ကိုသွင်ဂျာဒိုဇွေ်မေရု (ဒိုတွဲ့သိန္နရာတ်)။ ဗုဒ္ဓတရားတော်လာ ကျွန်ပ်တို့စကြာဝဠာရှိ ကျွန်းကြီးလေးကျွန်းအနက် တစ်ကျွန်း။ ၄င်းသည်မေရုတောင် (မြင်းမှိုရ်တောင်) ၏မြောက်ဘက်ခြမ်းတွင်တည်ရှိသည်။ (MM.) H.L. **ꩻက်ꩻတ္တာꩻကုး**, ဏ္ဍအ်ဥတ္တရကုရု tko''ut tarakuru [təkɔ̆ ut tă̆ ra kŭ rŭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တူ။(LM. **ꩻတ္တာꩻကုး**, ဥတ္တရဂုရု 'uttaraguru [ut tă̆

www.monlibrary.com

ră gŭ rŭ] n. northern region. ဌာန်ဒေသနွံလွှာ်ဒိုဟ်သွဝ်ကျာ။ မြောက်ဘက်အရပ်၌တည်ရှိသောဒေသ။ Skt. /P. **ဥတ္တာကုရု**, ဥတ္တရကုရု 'ut ta rakuru [ut tă ră kŭ rŭ].)

ဥတ္တာ်, ဥတ္တရ် 'ut tar [ut tɔr] n. North. ဒိုဟ်သွဝ်ကျာ၊ လွှာ်ဒိုဟ်သွဝ်ကျာ၊ ဒေသသွဝ်ကျာ။ မြောက်အရပ်၊ မြောက်ဘက်၊ မြောက်ဘက်ဒေသ။ Cf. **သ္မာ်**, သ္ဓရ် smar [səmɔr] n. (Skt./P. **ဥတ္တာ**, ဥတ္တရ 'uttara [ut tă ră].)

ဥတ္တာဇ, ဥတ္တရထေ 'uttarathe [ut tă ră the] n. A monk who with Soṇa (Soṇathe) brought Buddhist to Suvaṇṇbūmi or Thaton at the time of the third Council. ခမ်ီမရင်တွင်္ဂနင်ကိုသာသနာဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ပ္ဒဲဒျင်သုဝဏ္ဏဘုမ်ီ(ဟံသေင်)သဓိုကရော်သောဏ (Soṇa), သောဏထေ (Soṇathe) အပ္ဒဲအခိင်ကာလတိုန်သင်္ဂါယန၊ အလန်တတိယတေံ။ တတိယသင်္ဂါယနာတင်ချိန်၌ ဗုဒ္ဓသာသနာကိုသုဝဏ္ဏဘုမ်ီ(သို့မဟုတ်) သဓုံပြည်သို့၊ သောဏ (Soṇa), သောဏထေ (Soṇathe) နှင့် အတူယူဆောင်လာသောရဟန်းတော်တစ်ပါး။ Syn. **ဥတ္တာမဟာဇ**, ဥတ္တရမဟာထေ 'uttara mahāthe [ut tă ră mĕ ha the]. (P. **ဥတ္တာမဟာထေရ**, ဥတ္တရမဟာထေရ 'utta ramahāthera [ut tă ră mĕ ha the ră]. the, [ထေ] for ther [ထေရ်].)

ဇ, **ထေ** [the] n. senior monk. ခမ်ီမဒ္ဓော်ကိုဝ်။ သက်ကြီးဝါကြီးရဟန်း။

ဥတ္တာဟာလ္ဂုလ္ဂီ, ဥတ္တရဟာလ္ဂုဏီ 'ut ta ra phal gu ṇī [ut tă ră pha ləgŭ næ] n. (astron.) asterism of two stars in Leo resembling the rear legs of a couch, the twelfth lunar mansion. ဒတန်ဆေင်စပ်ကိုဂိတု၊ စ်ာရာသီ။ ဆယ့်နှစ်ရာသီ၊ လနှင့်ဆိုင်သောအိမ်ဂေဟာ။

ဥတ္တာဟာလဂုလ္ဂီဒၟက္ခြ, ဥတ္တရဟာလဂုဏီနက္ခတြ 'ut ta raphalgunīnakṣatra [ut tă ră phal gŭ næ nèak shă tră] n. A lunar mansion. ဒတန်မဆေင်စပ်ကိုဂိတု။ လနှင့်ဆိုင်သောအိမ်ဂေဟာ။

ဥတ္တာဟာလ္ဂုဂီ, ဥတ္တရာဟာလ္ဂုဂီက္ခ 'ut ta rā phā lgu ri kṣa [ut tă ra phă lă gŭ rĭ kă shă] n. (Skt.) A lunar mansion. ဒတန်မဆေင်စပ်ကိုဂိတု။ လနှင့်ဆိုင်သောအိမ်ဂေဟာ။

ဥတ္တာဘာဒြ်ပဒၟက္ခြ, ဥတ္တရဘာဒြပဒနက္ခတြ 'ut ta ra bhādrapadanakṣtra [ut tă ră bhèa drĕ pă dĕ nèak shă tră] n. A lunar mansion. ဒတန်မဆေင်စပ်ကိုဂိတု။ လနှင့်ဆိုင်သောအိမ်ဂေဟာ။ (Skt.)

ဥတ္တာမဟာဇ, ဥတ္တရမဟာထေ 'uttara mahāthe [ut tă ră mĕ ha the] n. a monk,

www.monlibrary.com

the companion of Soṇa (sonamahāthe, soṇamahāthe) ခမိုမဒ္ဒ်အဖဝရဲသွံကို မှာထေရ်သောဏ။ သောဏထေ၏အပေါင်းအသင်း၊ ယောင်းယင်းရဟန်းတော်တစ်ပါး။ Syn. **ဥတ္တာရ**, ဥတ္တရထေ'ut ta ra the [ut tă ră the].(P.) **ရထေ**, ထေရ the ra [the ră] n. **ရ**, ထေ the [ထေ] for ther [ထေရ်].) **ရ**, ထေ [the] n. senior monk. ခမိုမဇ္ဈော်ကိုဉ်။ သက်ကြီးဝါကြီးရဟန်း။

ဥတ္တာဇိုဝ်, ဥတ္တရာဇုိဒ် 'uttarājuiw [ut tă ra jɜ̀] n. (MM.) a monk, preceptor of the king of Pagan, who visited Ceylon in 1170. ခမိုသင်မွဲဇကူ၊ ဒဒ်ဒ္ဒွာ ဇွောန်ဂွန်ဒွေဒံဇွောန်ဇကရာတ်ဥုင်ဗကာံ၊ တ္ဒညးမပြာပ်အာဝေင်စိုပ်အာဥုင်သိင်ဃိုး၊ ပွဲကို သက္ကရာတ်ခရေတ်(၁၁၇၀)။ ပုဂံမင်းတို့အား၊ ဆုံးမသြဝါဒပေးသူ၊ မင်း၏ဆရာရဟန်း ပုဂ္ဂိုလ်၊ အရှင်သူမြတ်သည်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ခရေတ်နှစ် (၁၁၇၀)တွင် အလည်အပတ် ရောက်ခဲ့သည်။ P. **ဥတ္တာဇီဝ**, ဥတ္တရဇာဒီဝ'uttara'ājīva [ut tă ră a jī wɛ̆].

ဥတ္တာဖလ္ဂုိကပ, ဥတ္တရာဖလ္ဂုရိက္ခ 'uttarāphalgurīkṣa [ut tă ra phal gŭ rī kă shă] n. a lunar mansion. ဒတန်မဆေင်စပ်ကိုဂိတု။ လနှင့်ဆိုင်သောအိမ်ဂေဟာ။

ဥတ္တာဖာလ္ဂုလီဂ္ဂ်ာ, ဥတ္တရဖာလ္ဂုဏီနက္ခတြ 'ut ta raphalgunīnakṣatra [ut tă ră pha lgŭ næ nèak shă tră] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။

ဂိတ်, အိတ် 'it [ɛt] adj. all. ဖ္ဒိုတ်၊ သိုဖ္ဒိုတ်။ အားလုံး၊ အကုန်လုံး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂုတ်**, အုတ် 'ut [ut], **ဂတ်**, အေတ် 'et [it].

ဂိတ်ဃ္ဂ, အိတ်ဏ္ဍတ္တ'it'itta [ɛt ɛt tă] n. personal name. [OB. **ဂဆ်**, အစ်'ac [ɔc], **ဂဂ်**, အေစ် 'ec [ic], **ဂတ်**, အေတ် 'et [it]. B. **ဂဆ်ကိုဝ်**, အစ်ကိုဒ် 'ackuiw [ɔc kɒ] n. elder brother. ကောဟ။ အစ်ကို။ **ဂဆ်မ**, အစ်မ 'acma [ɔc mă] n. elder sister. မွဲ။ အစ်မ။]

ဂုတ်, အုတ် 'ut [ut] n. **ဂိတ်**, အိတ် 'et [ɛt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ all. ဖ္ဒိုတ်၊ သိုဖ္ဒိုတ်။ အားလုံး၊ အကုန်လုံး။ **ဂိုတ်**, အိုတ် 'ot [ot] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ **ဂိုတ်**, အိုတ် 'uit [ot] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ **ဂုတ်ကု**, အုတ်ကု 'ut ku [ut kɑŏ] prep. those of all. သိုဖ္ဒိုတ်ဂ်ိ။ အားလုံးကို။ **ဂုတ်ကိုဝ်**, အုတ်ကိုဒ် 'ut kuiw [ut kɒ] prep. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ **ဂုတ်ဇာပ်**, အုတ်ဇာပ် 'utjāp [ut jàp] prep. at all. ဇ္ဂာပ်။ တိုင်း။ **ဂုတ်ဇီဇာပ်**, အုတ်ဇီဇာပ် 'utjijāp [ut jĭ jàp] prep. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ **ဂုတ်သကလ**, အုတ်သကလ 'ut sa ka la [ut să kă lă] prep. all place. ပွဲကိုဒ္ဒဉဲ သိုဖ္ဒိုတ်။ အလုံးစုံသောနေရာတွင်။ **ဇာပ်ဂုတ်ကု**, ဇာပ်အုတ်ကု jāp'ut ku [jàp ut kɑŏ]

www.monlibrary.com

prep. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩻꩻꩻꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻꩻꩻꩻ

www.monlibrary.com

ꤷꤽꤰ, ꤡꤽꤵ꤬ 'uit [ot] v.& adv. all. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး၊ အကုန်လုံး။ (၂)၊ completely. ကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်၊ ချိုတ်ချိုတ်ပြိုတ်ပြိုတ်။ လုံးဝ၊ လုံးလုံးလျားလျား။ (၃) to have exhausted. သွက်အိုတ်အာဖိုင်တဲ့။ ခြေကုန်လက်ပန်းကျစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꤷꤽꤰ**, ꤡꤽꤵ꤬ 'ut [ut].

ꤷꤽꤰꤘꤢꤟꤢꤷꤽꤲ, ꤡꤽꤵ꤬ꤘꤢꤟꤢ꤬ꤷꤽꤲ꤬ 'uittambuih [ot tɔm bɜ̀h] n. **ꤷꤽꤱꤠꤘꤢꤟꤢꤷꤽꤲ**, ꤡꤽꤱꤠꤘꤢꤟꤢ꤬ꤷꤽꤲ꤬ 'uiwtambuih [ɒ tɔm bɜ̀h] v. to be full of joy. မိပ်ဖြိပ်ပြိုက်ဖာဖွဲမလောန်။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာမှုဖြင့်ပြည့်လျှမ်းနေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꤷꤽꤱꤠꤘꤢꤟꤢꤷꤽꤲ**, ꤡꤽꤱꤠꤘꤢꤟꤢ꤬ꤷꤽꤲ꤬ 'uiw tam buih [ɒ tɔm bɜ̀h], **ꤷꤽꤲꤠꤘꤢꤟꤢꤷꤽꤲ**, ꤡꤽꤲꤠꤘꤢꤟꤢ꤬ꤷꤽꤲ꤬ 'uihtmuih [oh tə moh].

ꤘꤢꤟꤢꤘꤢꤟꤢꤲ, ꤡꤢꤟꤢꤲ꤬ 'añ jey [ɔn jèɑ] n. **ꤘꤢꤟꤢꤲꤠꤲꤷꤽꤲ**, ꤡꤢꤟꤢꤲ꤬ꤠꤲꤷꤽꤲ꤬ 'añ jey gwĭp [ɔn jèɑ gwèp] n. sickness. ဒဒှ်မဒွင်စဟွံခိုဟ်၊ ဒဒှ်မယဲဒိုက်။ နေမကောင်းခြင်း၊ ဖျားနာခြင်း။ (၂) disease. ယဲဘဲ၊ ဒဒှ်မဂွံဝေဒနာဘဲ။ အနာရောဂါ၊ နာမကျန်းခြင်းဝေဒနာ။ **ꤘꤢꤟꤢꤲ**, ꤘꤢꤟꤢꤲ꤬ yay [yòɑ[1]] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꤘꤢꤟꤢꤲꤠꤲꤒꤢꤡꤢꤟꤢꤷ**, ꤘꤢꤟꤢꤲ꤬ꤠꤲꤒꤢꤡꤢꤟꤢꤷ꤬ yay jwĭksɑ̄ām [yòɑ[1] jwĭ ksɑm] n. pestilence. ယဲပရံမလေပ်ပြပ်ကွေ့သွံ့အာမွဲဂကူ၊ (ယဲကလော်ကလေန်မွဲဂကူ)။ ကူးစက်တတ်သောရောဂါတစ်မျိုး၊ (ပလိပ်ရောဂါတစ်မျိုး)။ (၂) epidemic. ယဲမကွေ့သွာန်လေပ်၊ (ညှင်ရ်ယဲဂွ်)၊ ကူးစက်တတ်သောရော ဂါ၊ (ကာလဝမ်းရောဂါကဲ့သို့)။ (LM. ;SM. **ꤘꤢꤟꤢꤲ**, ꤘꤢꤟꤢꤲ꤬ yay [yòɑ[1]].)

ꤘꤢꤒꤢ, ꤡꤢꤒꤢ꤬ 'añ cia' [ɔn cɛ̆],**ꤘꤢꤒꤢ**, ꤡꤢꤒꤢ꤬ 'añ ca [ɔn cɑ̆] n. lake. အင်၊ အင်လှာ၊ ကွာလွ။ ရေအိုင်၊ အင်းအိုင်။ ကန်။(၂) tank for bathing. ကွာဟုံခုဉ်။ ရေချိုးကန်။ \

ꤤꤢꤒꤢ, ꤤꤢ꤬ ləca [lɜ̆ cɛ̆] n.(MM.) **ꤳꤢꤡꤢꤟꤢꤒꤢꤘꤢꤡꤢꤟꤢꤷꤘꤢꤟꤢꤷ**, ꤳꤢꤡꤢꤟꤢꤒꤢꤘꤢꤡꤢꤟꤢꤷ꤬ꤘꤢꤟꤢꤷ꤬ pɖaycrāñləca'anortat[pəɗoɑ crɑiŋ lɜ̆ cɛ̆ ɑ̆ nò[2] tɔt] n. on the bank of Lake Anotatta. လွှာစြာင်လွအနဝ်တတ္တာ။ အနောတတ္တရေအိုင်ဘောင်ရိုးပေါ်တွင်။ [LM. **ꤤꤢꤒꤢ**, ꤤꤢ꤬ laca [lɜ̆ cɛ̆], **ꤤꤢꤒꤢ**, ꤤꤢ꤬ lca [ləcɛ̆]. see. ရံင်။ ရှ။ **ꤡꤢꤒꤢ**, ꤡꤢꤒꤢ꤬ 'iñca' [ɛn cɛ̆].

ꤘꤢꤟꤢꤷꤽꤲ, ꤡꤢꤟꤢꤷꤽꤲ꤬ 'añ cim [ɔn cɛm] v. to feed. ဗွဖျင်။ ကျွေးမွေးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꤷꤽꤲ**, ꤷꤽꤲ꤬ cim [cɛm]. **ꤡꤢꤟꤢꤷꤽꤲ**, ꤡꤢꤟꤢꤷꤽꤲ꤬ 'iñcim [ɛn cɛm] v. to feed. ဗွ၊ ဖျိ။ ဘ်ံ။ ကျွေးသည်၊ ခွံ့သည်။ var. **ꤡꤢꤤꤢꤷꤽꤲ**, ꤡꤢꤤꤢꤷꤽꤲ꤬ 'iñcim [ɛn cim], **ꤡꤢꤟꤢꤷꤽꤲ**, ꤡꤢꤟꤢꤷꤽꤲ꤬ 'iñuim [ĭ ɲom], **ꤡꤢꤟꤢꤷꤽꤲ**, ꤡꤢꤟꤢꤷꤽꤲ꤬ 'iñuim [ĭ ɲom], **ꤟꤢꤷꤽꤲ**, ꤟꤢꤷꤽꤲ꤬ ñuim

www.monlibrary.com

[ɲom], ဖျိုမ်, ဖျိုန် phyuim [phyom].

ဂၤ, အန် 'an [ɔn] n. to have a few or little of. အောန်၊ ညိ။ နည်းသည်။ (၂) to lack. ယုတ်ဒေကဲ့ခွဲင်၊ နွံခွဲင်ပွိက်၊ သက္ကူ။ ချို့တဲ့သည်၊ ကင်းမဲ့သည်၊ လိုနေသည်။ Der. **မ့ဂၤ**, သ့အန် spa'an [səpʌ̆ ɔn] v. would minimize. သွည်ဉ်ရ်သွေံ့အောန်အာ။ နည်းသွားအောင် ပြုလုပ်သည်။[LM. **ဂၤ**, အန်'an [ɔn], **ဂၢၤ**, အောန် 'on [ɒn]. SM. **ဂၢၤ**, အောန် 'on [ɒn] v. to be small in quantity. ဖွောန်ဖျေါလွိပ်။ အရေအတွက်လျော့ချသည်။ (၂) to lack. ယုတ်ဒေကဲ့ခွဲင်၊ နွံခွဲင်ပွိက်၊ သက္ကူ။ ချို့တဲ့သည်၊ ကင်းမဲ့သည်၊ လိုနေသည်။] **ဂၢၤ**, အောန် 'on [ɒn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂၤတၢၢယ်, အန်တရာယ်'antarāy [ɔn tʌ̆ rai] n. peril. အန္တရာ၊ ဘဲအန္တရာ။ အန္တရာယ်၊ ဘေးအန္တရာယ်။ (၂) misfortune. ဒဒှ်ကဲကုသိုဟ့်ခိုဟ်၊ ဒဒှ်ကဲကုသိုမပရံ။ ကုသိုလ်ကဲအကြောင်းမလှဖြစ်ခြင်း၊ ကဲဆိုးမိုးမှောင်မှုဆိုက်ခြင်း။ Cf. **ဉ့ပဒြာဝ်**, ဥပဒြေခ် 'up adrow [ŭ pʌ̆ drò²], **ဂၢယ်**, ဘေယ် bhey [bhèɑ], (LM. **ဂၤတၢၢယ်**, အန်တရာယ် 'an ta rāy [ɔn tʌ̆ rai], P. **ဂၤတၢၢယ**, အန်တရာယ'an tarāya [ɔn tʌ̆ rɑ yʌ̆].)

ဂၤတိမဝတ္ထု, အန်တိမဝတ်ထု'antimawatthu [ɔn tæ̆ mʌ̆ wɔ̀t thŭ] n.(MM.) serious offence (against monastic rule). ပွမပ္ကိုပြရာဝ်ဒုဟ်ဖွော်ဖွော်ဒုတ်ဒုတ် (သွောတ်သွောဝ်ဥပဒေဘာ)။ ကြီးမားကြီးကျယ်သောပြစ်မှုကျူးလွန်ခြင်း(ကျောင်းစည်းကမ်းဥပဒေ)။ [P. altimate sin. ပ္ကိုပြရာဝ်လဝ်ဒုဟ်မဖွော်အိုတ်၊ ပ္ကိုပြရာဝ်လဝ်အကုသိုဖွော်အိုတ်။ **အကြီး**အကျယ်ဆုံးသောအပြစ်၊ အကြီးအကျယ်ဆုံးသောအကုသိုလ်။]

ဂၤတက်, အန်တက် 'an tak [ɔn tɛk] n. to put on, to wear. ဗိုက်လွက်။ (အဝတ်အစား) ဝတ်သည်။ **ဂိုက်ဂၤတက်**, ဂိုက်အန်တက် glik'an tak [glòik ɔn tɛk] n. clothes. ဖွိုက်လွက်။ အဝတ်အစား။ [LM. **လတက်**, လတက်latak [lɛ̆ tɛk], SM. **ကတက်**, ကတက် kə tak [kʌ̆ tɛk] n. to put on, to wear. ဗိုက်လွက်။ ဝတ်သည်။]

ဂၤတုလ်, အန်တုလ် 'antul [ɔn tul], **ဂၤထူလ်**, အန်တူလ် 'antūl [ɔn tɑo¹l] n. top. တွောတ်၊ ကူဟ်။ ထိပ်၊ ထိပ်ဖျား။ (၂) upper part. လွှာလွှူ၊ သ္ကူတ်လွှူ။ **အပေါ်**ဖက်၊ အပေါ်ပိုင်း။ (၃) head. ကူဟ်၊ ကိုုပ်။ ငယ်ထိပ်၊ ဦးခေါင်း၊ (၄) on the top of. လွှူကွောတ်ကူဟ်။ ထိပ်ဖျားပေါ်။ (၅) on. လွှူဂှ်၊ လွှူတေံ။ **အပေါ်တွင်**၊

www.monlibrary.com

အပေါ်မှာ။ (G) in. အပွဲ၌၊ အပွဲတော်။ အတွင်းမှာ၊ အထဲမှာ။ **ကန္တုလ်**, **အန္တုလ်** 'antūl [ɔn tao^{1}l] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **လထူ**, လတူ la tū [lĕ̆ tao^{1}] prep. (MM.) **ခိုပ်လထူ**, ခိုဝ်လတူ cuip la tū [cop lĕ̆ tao^{1}] prep. up to top. ခိုဝ်လ္တူကူဟ်။ ထိပ်ပေါ်ရောက်သည်၊ **ပ္ဍဲလထူ**, ပ္ဍဲယ်လတူ pḍay latū [pă̆ ɗoa lĕ̆ tao^{1}] prep. on. အပွဲ၌လ္တူဂ့်၊ အပေါ်မှာ။ Syn. **ဟန်ထုလ်**, ဟန်တူလ် hantūl [hɔn tao^{1}l]. (LM. **ဘထူ**, **အတူ**' atū [ă̆ tao^{1}], **လထူ**, လတူ latū [lĕ̆ tao^{1}], **လ္တူ**, လ္တူ ltū [lətao^{1}], **ထူ**, တူ tū [tao^{1}]. SM. **ဘထူ**, **အတူ** 'ətū [ă̆ tao^{1}].)

ကျော်ဂါရိက, **အန္တော်ဂါရိက** 'an taw gā ri ka [ɔn tɔ gèa rĭ̆ kă̆]. read. ဖ်ည်။ ဖတ်ပါ။ **ဘန္တော်ဂါရိက**, **ဘန္တော်ဂါရိက** bhantawgārika [bhòn tɔ gèa rĭ̆ kă̆].

ကန္တုလ်ပဉ္စပြာသာဒ်, **အန္တုလ်ပဉ္စပြာသာဒ်** 'an tūl pañ ca prā sād [ɔn tao^{1}l pɔn că̆ pra sat] prep. on the five storeis of palace (tower, mansion.). လ္တူပဉ္စ ပြာသာတ်။ ပြာသာဒ်ဘုံငါးဆင့်အပေါ်။

ဂန်ဒ္ဓာတ်, **အန်ဒ္ဓာတ်** 'an dñāt [ɔn dəɲàt] adj. have a few relative, have a little kin-sman. အန်ဒ္ဓာတ်၊ အောန်ဒ္ဓာတ်၊ အောန်ကိုနဲ့ပြိုင်။ ဆွေမျိုးညာတကာနည်းသည်။

ဩိန်, **အိန်** 'in [ɛn], **ဩိန်**, **အိန်** 'in [ɛn], **ဩိန္ဒြာ**, **အိန္ဒြာ** 'indra [ɛn drèa] n. Indra, the king of the gods, dwelling in the Tāwatiṁsa heaven (tā wa tiñ). သို့ဝင်္ကန်(ဒေဝတ်) မတန်တပ္ပဲဥုင်္ကန်ထပ်စာ၊ တာဝတိ။ တာဝတိသာနတ်ပြည်အရှင် သိကြားမင်း(နတ်ဒေဝါမင်း)၊ **ဩိန်**, **ဩိန်** 'in [ɛn], **ဩိန်**, **ဩိန်** 'in [ɛn] n. **သ္ဓိုင်ဩိန်**, သ္ဓိုင်ဩိန် smiñ 'in [səmoiŋ ɛn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **သကြဒေဝရာဇ်**, သကြဒေဝရာဇ် sa kra de wa rāc [să̆ kră̆ dè wĕ̆ ràc]. [LM. **ဩိန်**, ဩိန် 'in [ɛn], SM. **ဩိန်**, ဩိန် 'in [ɛn], Skt. **ဩိန္ဒြ**, ဩိန်ဒြာ indra [ɛn dra].]

ဩိန်, **အိန်** 'in [ɛn] n. **ဩိန်**, **အိန်** 'in [ɛn] n. (MM.) **သ္ဓိုင်ဩိန်**, သ္ဓိုင်အိန် smiñ'in [səmoiŋ ɛn] n. the king of gods. သို့ဝင်ဒေဝတ်။ သိကြားမင်း။ Cf. **သကြဒေဝရာဇ်**, သကြဒေဝရာဇ် sa kra de warac [să̆ kră̆ dè wĕ̆ ràc]. [LM. **ဩိန်**, **အိန်** 'in [ɛn]. SM. **ဩိန်**, ဩိန် 'in [ɛn]. Skt. **ဩိန္ဒြ**, ဩိန်ဒြာ 'indrā [èn drèa], **ဩိန္ဒြ**, ဩိန်ဒြာ 'indrā [èn drèa].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဂိုင်ဧင်, အိန်ဇန် 'in jan [ɛn jɔ̀n] n. personal name. ယွဟ္မိဟ်၊ ယွဟ္ဂူဂို့။ လူအမည်၊ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဂိုင်း, အိန်ဒ ̄inda [ɛn dɛ̄] n. a donor of pagoda slaves. ညးတ္ဘကုသို့မဗလး (မသ္ဘး ကို) ဦက်ကို့ကျာ်မွဲ့။ ဘုရားအားကျွန်ပေးလှူသောအလှူရှင်တစ်ဦး။ [P. **ဇိုင်း**, ဇ္ဈိန်ဒ ̄inda [ɛn dɛ̄].]

ဂိုင်းပဋ္ဌဂြဂ်, အိန်ဒပတ္ထနဂြဒ် 'in dapaṭhanagrar [ɛn dɛ̆ pă thă nɛ̆ grɔ̀r] n. see. ရံင်။ ရှ။ **ဂိုင်းပဋ္ဌဂြ**:, အိန်ဒပတ္ထနဂြး 'in da paṭhanagraḥ [ɛn dɛ̆ pă thă nɛ̆ grèh].

ဂိုင်းပဋ္ဌဂြ:, အိန်ဒပတ္ထနဂြး 'in dapaṭhanagraḥ [ɛn dɛ̆ pă thă nă grèh] n. **ချင်ဂိုင်းပဋ္ဌဂြ**:, ချင်အိန်ဒပတ္ထနဂြး ḍuṅ'in da paṭhanagraḥ [ɛn dɛ̆ pă thă nă grèh] n. an ancientt city on the site of Delhi, the capital of King Dha nañjaya Koravya of the Kurus. ချင်ဇော်တြော်မွဲ့၊ မန္ဒံဝုတ်ဒိုဟ်ချင်ဒေလီ၊ ရာဇဌာနီကူရာတ်၊ မရာတ်ဓနဥ္ဇယကဝ်ရဝိယ။ ရာဇဌာနီမြို့ဟောင်းတစ်မြို့၊ ဒေလီမြို့အနီး အနားဝန်းကျင်တွင်ရှိပြီး၊ ရှေးကူရာတ်ဘုရင်၊ ဓနဥ္ဇယကိုရဝယ၏ မြို့တော်ကူရာတ်။ (P. **ဂိုန္ဒပတ္ထာဂရ**, အိန္ဒပတ္ထနာဂရ 'inda patṭthanagara [ɛn dɛ̆ pat thă nɛ̆ gè rɛ̆].)

ဂိ(ဒ္ဂြ, အိန္ဒြ 'in dra [ɛn drèɑ] n. Indra. သွိင်ဂ္လန်။ သိကြားမင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂိုင်း**, အိန် 'in [ɛn].

ဂိ(ဒ္ဂြာဂိုဧဃ်, အိန္ဒြာဘိသေက် 'indrābhisek [ɛn drèɑ bhĭ̆ seɑk] n. Ritual bathing of king at coronation, supposedly reproducing that of Indira ('in). ဒဒ်္ဂသွိင်အိန်ပသေက်ပသဝ်ကိုအသေအဟာန်မ့ိုဗလိုပ်ဥာ်ကို့မရာတ်။ သိကြားမင်းဆင်ရင်ကျင်းပပေးသော၊ မင်းမဂ်လာရေဖျန်းဘိက်သိက်ခံအခမ်းအနားပွဲ။ Cf. **ဘဂိုဧဒ**, အဘိသေခ 'abhisekha [ă bhĭ̆ se khă̆].[Skt. **ဂိ(ဒ္ဂြာဘဂိုဧဒ**, အိန္ဒြာအဘိသေခ 'indrābhisekha [ɛn drèɑ ă bhĭ̆ se khă̆] n.]

ဂိုင်ဒင်, အိန်ရင် 'in raṅ [ɛn rɛŋ] n. personal name. ယွဟ္ဂူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ Cf. **ဂိုင်ဧင်**, အိန်ဇန် 'injan [ɛn jɔ̀n] n.

ဂိုင်ဇယ်, အိုန်ထုယ် 'uinthuy [on thui] n. personal name. ယွဟ္ဂူဂို့မွဲ့မွဲ့။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏အမည်နာမ။

www.monlibrary.com

ꩻꩵꩰ, အပ္ပအ် 'oppo' [ɔp pɔ̆] n. dream. လွဲ၊ သွပ်လွဲ။ အိပ်မက်။ read. ဖ်ာလုတ်။ ဖတ်ရှု။ **ꩻꩦꩵꩰ**, အမ်ပအ် 'ampo' [ɔm pɔ̆].

ꩻꩵꩻꩬ, အုပ္ပတိ 'up pa ti [up pă tæ̆] n. subject. subject matter. ပရောပရာ။ အကြောင်းအရာ။ Cf. **ꩭꩵꩻꩬ**, ဥပ္ပတိ 'uppati [up pă tæ̆], **ꩭꩵꩻꩬꩫ**, ဥပ္ပတ္တိ 'uppat ti [up pɔt tæ̆].

ꩻꩮꩵ, အောပ် 'op [ɒp] v. **ꩻꩮꩵꩫꩮꩵ**, အောပ်ဗာရ် 'opbār [ɒp bɔ̀r] v. to grovel. အောပ်မာ၊ ဇံသပ်အောပ်မာ။ ခယဝပ်တွားသည်၊ ခယဝပ်စင်းသည်။

ꩻꩮꩵ, အောပ်J 'op [ɒp] v. to hide. အောပ်ဗဒ၊ အောပ်မာ။ ပုန်းသည်၊ ပုန်းအောင်းသည်။ **ꩻꩮꩵꩥꩮ**, အောပ်မာ 'op mā [ɒp mɛ̀ɑ] v. to crouch down. ဇွပ် အောပ်မာ။ မှောက်ဝပ်သည်။] SM. **ꩻꩮꩵ**, အောပ် 'op [ɒp] v. to hide. ဗွဗွန်။ ပုန်း သည်။

ꩻꩥꩵ, အမ္ဗ 'amba [ɔm bɛ̆], **ꩻꩥꩵ**, အမ္ဗ 'amba' [ɔm bă] n. father. တ၊ အပါ။ မ၊ မအဲက်၊ ပိတု။ အဖေ၊ ဖခင်၊ ခမည်းတော်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꩫ**, ꩫ 'ba [bɛ̆].

ꩻꩥꩵꩫꩮꩬ, အမ္ဗဝန် 'am ba wan [ɔm bɛ̆ wɔ̀n] n. a park at Rājagaha where the Buddha stayed. ဥဒျာန်ကုတိပိုန်ကျံပိုမဒိဒက်ကွင်လဝ်ဖရေင်ချုင်ရာဇာဂြိဟ်မွဲ့။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားကိန်းအောင်းတော်မူခဲ့သော ရာဇဂြိုလ်ပြည်အနီးပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ဥယျာဉ်တစ်ခု။ **ꩻꩥꩵꩫꩮꩬꩈ**, အမ္ဗဝန္နံ'ambawanna [ɔm bɛ̆ wɔ̀n nă] n. mango grove. ဂြိုပ်ကြွက်။ သရက်တော။ [P. **ꩻꩥꩵꩫꩮꩬ**, အမ္ဗဝန 'ambawana [ɔm bɛ̆ wɛ̆ nɛ̆] n. mango grove. ဂြိုပ်ကြွက်။ သရက်တော။]

ꩻꩥꩵꩫꩮꩬꩭꩬꩵ, အမ္ဗဝန်ဥယာန်'ambawan'uyan [ɔm bɛ̆ wɔ̀n ŭ yàn] n. The Mango Grove park at Rājagaha. ဂြိုပ်ကြွက်မန္ဒံတရပ်ချုင်ရာဇာဂြိဟ်မွဲ့။ ရာဇဂြိုလ်ပြည်အနီးရှိသရက်တောဥယျာဉ်တစ်ခု။ P. **ꩻꩥꩵꩫꩮꩬ**, အမ္ဗဝန 'ambawana [ɔm bɛ̆ wɛ̆ nɛ̆], **ꩭꩬꩻ**, ဥယျာန 'uyyāna [ŭ yyɑ nă] n. park. ဥဒျာန်။ ဥယျာဉ်။

ꩻꩥꩮ, အမ္ဘော 'ambo [ɔm bò[1]], **ꩻꩥꩮꩮꩵ**, အမ္ဘောအ် 'ambo'[ɔm bŏ] n. mother. ယဝဲ၊ မိ၊ မိအဲက်၊ ဣတ၊ မာတာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꩮꩮꩵ**, မ္ဘောအ် bo' [bŏ].

ꩻꩵꩰ, အမ္ဗအ် 'ampo'[ɔm pɔ̆] n. dream. လွဲ၊ သွပ်လွဲ။ အိပ်မက်။ **ꩬꩵꩰ**, လွအ် lapo' [lɛ̆ pɔ̆] n. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ (MM.) **ꩮꩵꩬꩵꩰ**, သွပ်လွအ် swaplapo' [səwɔp

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

lɛ̆ pɔ̆] n. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ (LM. **လပဂ်**, လပအ် lapo'[lɛ̆ pɔ̆], **လ့ဂ်**, လ့အ် lpo' [ləpɔ̆]. SM. **ကပဂ်**, ကပအ် kəpo'[kă pɔ̆].)

ဂမ်ာ, အမ်ရာ 'amrā [ɔm rɑ] n. chiefs. ဇမ္ဗော်၊ သ္ကိုပ်။ အကြီးအကဲ။ **ဂမ်ဟုဂမ်ာ**, အမ်ဟုအမ်ရာ 'am hu'am rā [ɔm hŭ ɔm rɑ]. n. chiefs. ဇမ္ဗော်၊ သ္ကိုပ်။ အကြီးအကဲ။

ဂမ္ဘာယ်, အမ္ဘယ်'ambāy [ɔm bài] v. to be negligent. ကွေ့ဝန်သွသာသာသွံသွံ။ ပေါ့ပေါ့ဆဆပြုလုပ်သည်။

ဂဖြိုတ်, အဖြိုတ်'am ruit [ɔm rɜ̀t] n. (1557) immortality. ဒဒှ်မဂျိုင်တန်ဒွံင်လမျိုလွိုန်။ ထာဝရရှင်သန်ခြင်း။ (၂) nirvana. နိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာန်။

ဂမှုဂမြာ, အမှုအမြာ 'am hu'am rā [ɔm hŭ ɔm rɛ̀ɑ] n. (MM.) chiefs. ဇမ္ဗော်၊ သ္ကိုပ်။ အကြီးအကဲ။ [LM. Cf. B. **ဂမှု**, အမှုး 'amhū [ă̆ hmu] n. chief. ဇမ္ဗော်။ အကြီးအကဲ။]

ဂမ္မဝဟ်, အာမ္မဝဟ် 'ām ma wah [ɑm mɛ̆ wɔ̀h] n. (1557) last day of month. တ္ရဲသီဂိတုအိုတ်။ လကွယ်ဥပုသ်ရက်။ Cf. **ပိရ်ပိဏ်**, ဗိရ်ဗိဉ်ဉ် pirpiñ [pirpɛn][LM. **ဂ်ာမဝဟ်**, အာံမဝဟ် 'āṁ mawah [ɑm mɛ̆ wɔ̀h]. Cf. Skt. **ဂဗာဝယ္ဂာ**, အဗာဝဲဍျာ 'a mā va syā [ă̆ mɑ wɛ̆ syɑ]. **ဂာမ်မဝဟ်**, အာမ်မဝဟ် 'āmmawah [ɑm mɛ̆ wɔ̀h].]

ဂာယ်ဂါမ်ဗိန်, အာယ်ဂါမ်ဗိန် 'āy gāmbin [ɑi gàm bèn] n. **သ္ဓိုင်ဝင်ဂာယ်ဂါမ်ဗိန်**, သ္ဓိုင်ဝင်အာယ်ဂါမ်ဗိန် smiṅwaṅ'āy gāmbin [səmoiŋ wèɑŋ ɑi gàm bèn] n. a captain of Dhammaceti's guard. ပွင်ပွဲသ္ဓိုင်ဓမ္မစေတီသ္ဓိုင်ဝင်အဘဲဂါဗိန်။ ဓမ္မစေတီမင်းဏ်အစောင့်အရှောက်ဝင်းမှူးအိုင်ဂါမ်ဗိန်။

ည့ယျာန်, ဥယျာန် 'u yyān [ŭ yàn] n. pleasure garden. ဥဒျာန်ပတေဝ်လွေဝင်။ အပမ်းဖြေဥယျာဉ်။ (၂) park. ကွံက်။ ပန်းခြံ။ (MM. **ည့ယျာန်**, ဥယျာန် 'uyyān [ŭ yàn]. Cf. **ည့ဒျာန်**, ဥဒျာန် 'udyān [ŭ dyàn]. LM./P. **ည့ယျာန**, ဥယျာန 'u yyāna [ŭ yɑ nă].)

ည့ပ္ပတ္တိ, ဥပ္ပတ္တိ 'up patti [up pɔt tæ̆] n. act of becoming. ပွမက္တိုဒ်၊ ပွမက္တိုဒ်ကျင်။ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း။

ည့ပုနှတ်, ဥပုဒုတ် 'up padut [up pă̆ dùt] n. royal messenger of second grade. ကလုတ်သွိင်, ဇာဒုတ်ဧကရာတ်ကဆံင်ဒုတိယ။ မင်းစေတမန်, ဘုရင့်သံတမန်ဒုတိယ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

အဆင့်။ **ဘာဧာနုတ်**, ရာဇာဒုတ် ra¯jā dut [rèa jèa dùt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (LM.**ဥပ္ပနုတ်**, ဥပ္ပဒုတ် 'up pa dut [up pă dùt]. P. **ဥပ္ပနုတ**, ဥပ္ပဒူတ 'up pa dū ta [up pă dù tă] n.)

ဥပ္ပာဧ, ဥပ္ပရာဇ 'up pa rā ja [up pă rèa jĕ] n. vice-regent, hair apparent. ဥပ္ပရာဇာ၊ ကောန်သွင်မပ္ပင်ရင်အုပ်ခုပ်ဥုင်စွားသွင်။ ဘုရင့်ကိုယ်စားနိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရသောမင်းသား၊ အိမ်ဒ့ရှမင်သား၊ ထီးနန်းအရိုက်အရာကိုစံစားရသောမင်းသား။ (LM. **ဥပ္ပာဧ်**, ဥပ္ပရာဇ် 'up parāj [up pă rat], **ဥပဘာဧ်**, ဥပရာဇ် 'uparāj [ŭ pă rat], **ဥပဘာတ်**, ဥပရာတ် 'uparat [ŭ pă rat], Skt. **ဥပဘာဧ**, ဥပရာဇ 'u pa rāja [ŭ pă ra jĕ].)

ဥပ္ပိုဝ်, ဥပ္ပိုလ် 'uppuil [up pɒl] n. blue lotus. ကလွံင်။ ကြာညိုပန်း။ [LM. **ဥပ္ပိုဝ်**, ဥပ္ပိုဒ် 'up puiw [up pɒ]. **ဥပိုဝ်**, ဥပိုဒ် 'upuiw [ŭ pɒ]. P. **ဥပ္ပလ**, ဥပ္ပလ'up pa la [up pă lă]. **ဥပ္ပလ်**, ဥပ္ပလ် 'uppal [up pɔl] n. ကသွာ၊ ကဒက်။ ကြာလင်ပန်း၊ ပဒုမ္မာကြာ။]

ဥပ္ပလဝါဏ္ဍ, ဥပ္ပလဓါဏ္ဍ'up pa la wāṇḍa [up pă lĕ wan nă] n. Blue lotus colour, as attribute of Buddha's lefthand disciple. အရံင်သင်္ကလွံင်၊ နဒဒ့်မစွတ်သမ္ဘီလဝ်တွးတံ့,တွးဒွိကျာ်။ ဗုဒ္ဓ၏ညာလက်ရုံးသဖွယ်အသိအမှတ်ပြုထားသောသာဝကအတွက်ကြာညိုပွင့်ရောင်။(P. **ဥပ္ပလ**, ဥပ္ပလ'uppala [up pă lă]. Skt. **ဝရ်ဏ**, ဝရ်ဏ varṇa [wɔr nă].)

ဥပ္ပါဣတ္ထာ, ဥပ္ပေါသတ္ထာ 'upposatthā [up pao^2 sɔt thɑ], **စိဉ္ဇူဥပ္ပါဣတ္ထာ**, စိဉ္ဇူဥပ္ပေါသတ္ထာ ciñjmū'uppo sat thā [coiŋ jəmù up pao^2 sɔt thɑ] n. Bayinnaung's war elephant. စိင်ပွာန်ဂ္ဂကရာတ်ဗရင်နံင်။ ဘုရင့်နောင်စစ်ရဲဘက်ဆင်။

ဥယ်, ဥယ် 'uy [ui] v. (1455) to tend. မင်မွဲ၊ မင်မွဲရံင်စံင်။ ထိန်းကျောင်းသည်၊ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်သည်။ see to. သွဂရှ၊ သွစိုတ်။ ဂရုစိုက်သည်၊ ဂရုပြုသည်။ Cf. **ဂုယ်**, အုယ် 'uy [ui]. [LM.] **ဥယ်**, ဥယ် 'uy [ui], **သ္ဥယ်**, သ္ဥယ် s'uy [səui],SM. **ဥယ်**, ဥယ် 'ui [ui] v. to be putrid. အဲအုတ်။ ပုတ်သိုးသည်။

ဥယ်သ္ဒိဋာက်, ဥယ်သ္ဒိဋာက် 'uisñiḍāk [ui sɲæ ɗaik] v. clean latrine or water-close. ကြာတ်ကြွင်ဒးတးသ္ဒိဋာ်။ အိမ်သာဆေးကြောသုတ်သင်သည်။

ဂုယ်, အုယ် 'ui'[ui] n. female onomastic prefix. ဝေါဟာအဆက်ဂတာ၊ အခါကာလမကော်ခံစည်းဖြဖြတံ။ မိန်းကလေးများ၏နာမည်ကိုခေါ်ဝေါ်သောအခါ၊ ဆက်ထည့်သည့်

www.monlibrary.com

ဒ့ရၫဆက်ဝေါဟာရ။

ဂြ, ဣန္ဒြ- 'in dra [ɛn drĕ], **ဂြာ**, ဣန္ဒြာ 'indrā [ɛn drèɑ] n. သိုင်အိန်။ နတ်မင်း၊ သိကြား။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂိင်**, **အိန်**'in [ɛn], **ဂြ**, ဣန်ဒြ'indra [ɛn drĕ], **ဂြာ**, ဣန္ဒြာ 'indrā [ɛn drèɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂြာဂိင်ဃက်, ဣန္ဒြာဘိသေက် 'indrābhisek [ɛn drèɑ bhĭ seɑk] n. Ritual bathing of king at coronation, supposedly reproducing that of Indra ('in). ဒဒှ်သိုင်ဣန်မပသေက်ဿဝ်ကို အသေအဟာန်မ့ိုမဇလိုပ်ဥာ်ကိုမရာတ်။ သိကြားမင်းဆင်ယင်ကျင်းပပေးသော၊ မင်း,မင်္ဂလာရေဖြန်းဘိက်သိက်ခံသွင်အခမ်းအနား။ Cf.**ဘဂိင်ဃခ**, **အဘိသေခ** 'abhi sekha [ă bhĭ se khă]. (Skt. **ဂြာဂိင်ဃခ**, ဣန္ဒြာဘိသေက 'indrābhiseka [èn drèɑ bhĭ se kă].)

ဇိဿြိယဃမ်ဝၫသိလ, ဣန္ဒြိယသမ်ဝရသီလ 'indrīyasaṁwarasila [èn drì yă sɔm wĕ rĕ sæ lă] n. (MM.) subgugation of the senses, one of the four *parisuddhisīlas* or observances of purity to be taught to aspirants to the monkhood. အခါမယိုက်ဥွင်ဒွံင်ပရေင်သာသနာပွဲကိုဘဝခမ့ီသင်နကိုတင်ရန်တွံဖွော်ဖွော်သွျင်သွျင်ပြဲပြဲ၊ ညံင်ရ်အရှိသွေံသွားဇူး သွးဒွေတ်မင်မွဲအာ၊ ပွော်ဝ်ကိုသီလပရိသုဒ္ဓိပန်ပြကာ၊ မဒှ်သွက်သွေံဇွးမာန်အရှိမွဲဂ့်သွးလူတ်ဗက်မင်မွဲ။ ရဟန်းဘဝတွင် ရည်မှန်းချက်ကြီးမားစွာဖြင့် အာရုံ၏သန့်ရှင်းစင်ကြယ်မှုကို လိုက်နာဆောင်ရွက် စောင့်ထိန်းအပ်သည့် ပရိသုဒ္ဓိသီလလေးပါးအနက်တစ်ခုဖြစ်သော အာရုံများအတွက် အောင်နိုင်မှုကိုသင်ယူစောင့်ထိန်းလေ့လာခြင်း။ Cf. **ဘဇိဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ**, **အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ** 'ājĭ wa pā ri sud dhisila [ɑ jì wĕ pɑ ræ̆ sut dhĭ sæ lă], **ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ**, **ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ** paccayasannissitasīla [pɔt că yă sɔn nèt sæ̆ tă sæ lă] n. **အိန်** 'in [ɛn] n. **ပါတိမောက္ခသမ်ဝရသီလ** pā ti mokhasaṁwarasila [pɑ tæ̆ mòk khă sɔm wĕ rĕ sæ lă]. [P. **ဂြိယသမ်ဝၫသိလ**, ဣန္ဒြိယသမ်ဝရသီလ'indriyasaṁwarasila [èn drì yă sɔm wĕ rĕ sæ lă].

ဥသဘ, ဥသဘော 'us sabho [ut să bhò[1]] n. **သ္ဂိင်ဥသဘ**, သ္ဂိုင်ဥသဘော smiṅ' ussabho [ut să bhò[1]] n. the king of Ceylon A.D.127-171. ဓ့ကရာတ်ဥုင်သိင်ဃ့်မတိုန်နန်သွသွိင်၊ ပွဲသက္ကရာတ်ခရေတ်(၁၂၇-၁၇၁)မွဲတ့ူ။ ခရေတ်သက္ကရာဇ်(၁၂၇-၁၇၁)က၊ သီဟိုဠ်ဘုရင်တစ်ပါး။ (P. **ဝသဘ**, ဝသဘ 'wa sa bha [wĕ să bhĕ̆]. Cf. **ဘဘယော**, **အဘယော** 'abhayo [ă bhĕ̆ yò[1]].)

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဥဿာဇောက, ဥသ္သာဇောဂ 'ussājoga [ut sɑ jò[1] gɛ̏], **ဥဿာဇောဂ္ဂ**, ဥသ္သာဇောဂ္ဂ 'ussā jogga [ut sɑ jòk gɛ̏] n. An auspicious of planets. ဒဒ္ဒါနိမိတ်ခိုဟ် မက္ခိုဒ္ဒါ ကျင်ဟိုတ်နူဂြိုဟ်ဂမ္ဘိုင် မဗျာင်တောဲတုဲမံက်တိုန်။ ဂြိုဟ်များယှဉ်တွဲပေါ်ပေါက်မှုကြောင့် အတိတ်နိမိတ်ကောင်းဖြစ်ပေါ်လာခြင်း။ Cf. Skt. **ꣂꣃ꣄ꣅ꣆**, သူလဇောဂ śūlajoga [su lɑ̆ jò[1] gɛ̏], **သိဒ္ဓိဇောဂ**, သိဒ္ဓိဇောဂ sid dhijoga [sɛt dhĭ jò[1] gɛ̏]. (Cf. Skt. योग yoga [yò[1] gɛ̏] n. conjunction. ဒဒ္ဒါမဆိုဂဗတဝ်ဒး,ဒဒ္ဒါမရေင်ဗျာင်။ ဆုံစည်းခြင်း၊ ယှဉ်တွဲပေါ်ပေါက်ခြင်း။) **ဥဿာဇောဂဇလင်္ကာ**, ဥသ္သာဇောဂအလင်္ကာ 'us sājoga'alaṅkā [ut sɑ jò[1] gɛ̏ ɑ̆ lèɑŋ kɑ] n. dawn of early morning of Tuesday. တွဲအ္ဂာအခိင်နူဂယးအသိုန်တိုန်။ အင်္ဂါနေ့နံနက်အာရုံတက်ချိန်။

ဥဿာဇောဂ္ဂ, ဥသ္သာဇောဂ္ဂ 'us sā jogga [ut sɑ jòk gɛ̏] n. conjunction of plenets. ဒဒ္ဒါဂြိုဟ်ဂမ္ဘိုင်မတဝ်ရေင်ဗျာင်ဒွံင်ညးသွံ။ ဂြိုလ်များပူးတွဲယှဉ်ပြိုင်နေကြခြင်း။ (၂) နူဂယးဒ်ပြဟ်။

ဥသိန္နာ, ဥသ္သိန္နရာ 'us sin narā [ut sɛn nɑ̆ rɑ] n.(MM.) **သ္ဂိုင်ဥသိန္နာ**, သ္ဂိုင်ဥသ္သိန္နရာ smiṅ 'us sinna rā[səmoiŋ ut sɛn nɑ̆ rɑ]n.a king of Benares in the time of the Buddha Kassapa. ဂ္ဂကရာတ်ချင်ဗာရာဏသီမွဲ ပွဲကိုအခိင်အခါကျက် တြဲပဿပပို၊ မက္ခိုဒ္ဒါကျင်ပွဲလောကပိုဏာ်။ ကဿပမြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူခဲ့စဉ်အခါ တုံးကဗာရာဏသီပြည်ကိုအုပ်စိုးခဲ့သောမင်းတစ်ပါး။ **ဥဓိန္နာ**, ဥဓိန္နရာ 'u sin na rā [ut sɛn nɑ̆ rɑ]. (P. **ဥသိန**, ဥသိနရ 'usinara [ŭ sæ̆ nɑ̆ rɑ].)

ꣃ꣄ꣅ, အောရ် 'or [or], **ꣁ꣄ꣅ**, သ္ဆောရ် s'or [sɑ̆ o] n. cause. သ္ဂိုဒ္ဒါကျင်၊ သ္ဂိုကျိုဒ္ဒါကျင်၊ သ္ဂိုဒ္ဒါတိုန်။ ဖြစ်ပျက်စေသည်၊ ဖြစ်ပွားစေသည်၊ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ (၂) command. ကိုအသံ၊ ကိုဩဇာ၊ သ္ဂိုဒလိုကြောပ်လဝ်ကိုဩဇာ။ အမိန့်ပေးသည်။ ဩဇာလွှမ်းမိုးစေသည်။ **သ္ဂိုမင်ꣃ**, သ္ဂိုမန်အောရ် sniman'or [səniĭ mɔ̀n o] v. shall invite to. ဘိက်နိုမန်ဏောင်။ ဖိတ်ကြားလိမ့်မည်။(၂) call on to. ကျင်ဝေင်ဏောင်။ လာလည်လိမ့်မည်။ Cf. **ကိုဝ်**, ကိုဒ် kuiw [kɒ], **ကိလ်**, ကိလ် kil [kil]. **ပ္ဆာဝ်**, ပ္ဆောဒ် pa'o [pɑ̆ o] v. to send. စကာဏာ၊ ဗလးဏာ။ စေခိုင်းသည်၊ စေလွှတ်သည်။ (LM. **ꣃ**, အော 'o [ɑo[2]], **꣄**, ဩ 'o [ɑo[2]].) **ဂိုဂ်ယ္ပ်**, အိုရ်ဩရ် 'uir 'or [ɒ ɑo[2]] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ယ္ပ်, ဩရ် 'or [or] int. Oh! O!. ward expressing surprise, pity, disapprobation. အာမေဍိုက်။ သ္ဂြော၊ အဝ်၊ အော်၊ အို၊ သ္ဂြောဝ်။ အာမေဍိုက်၊ အို၊ အလို၊

www.monlibrary.com

အဲ၊ သြ။

ꩻ꩷꩜ꩻ꩷꩜, သြန်ဂြင် 'or graṅ [or grɛɑŋ] int. Oh! that's horn. အဂြင်၊ သြောဝ်ဂြင်။ အိုဦးချိုပါလား၊ အဲဦးချိုပါလား။

ꩻ꩷꩜ꩡꩬꩻꩬ, သြန်ဧမော်ဒမော် 'or ceh daḥ [or cih dɔ̀h] int. Oh! descend and become. အဇ်နှင်္ခ်။ သြောဝ်နှင်္ခ်။ အလိုဆင်းဖြစ်သည်၊ အိုဆင်းဖြစ်သည်။

ꩻ꩷꩜ꩻ, သြန်တုန်' or tūn [or tun] int. Alas! get upon. အ်တိုန်၊ သြောဝ်တိုန်။ အလိုတက်ပြီ။

ꩻ꩷꩜ꩻ, သြန်တာဝ် 'ortāw [or tɑw] int. Oh! be stop. အ်တ်၊ သြောဝ်တ်။ အလိုရပ်ပြီ။

ꩻ꩷꩜ꩻ, သြန်ဗုသစ်မွေးဟ်' or bu sac ma leḥh [or bŭ sɔt məl̀ih] int. Oh! have consecrated. သြောဝ်ဗသေက်တဲ့။ အိုဘိုက်သိုက်ခံပြီး။

ꩻ꩷꩜ꩻ, သြန်အမွာယ် 'or abāy [or ă bài] int. Oh! ladies. သြောဝ်အမွာဲတံ်။ အိုအမယ်တို့။

ꩻ꩷꩜ꩻ, သြန်ရုန်ဒါအ်ရွောင်' orrumṅāe'rwoṅ [or rùm ŋiĕ rwoŋ] int. Oh! be feel dull. အဝ်လမ္ဂုရောင်။ အိုငြီးငွေ့မည်။

ꩻ꩷꩜ꩻ, သြန်တီတ်ဗွးနောရ်သသ်ာရစောမ်အုလ်ဂေါ်းဟ် 'ortītbleḥ norsaṅsāracoṁulgoh [or tɛt blɛ̀h nò[2] sɛŋ sɑ ră cɒṁ ul gɔ̏h] int. Oh! has escaped from the cycle of putrid rebirths. သြဝ်တိတ်ဗွးကွျင်နူသံသာရသမ္ဘဲဂ့်။ အပုပ်သံသရာမှလွတ်မြောက်ထွက်လာသည်။

ꩻ꩷꩜ꩻ, သြန်တုန်နဝကာရ်မ္မ' ortunnawakarmma [or tun nɛ̆ wɛ̆ kɔrmmă] int. Oh! be sundry needs of a monk. သြောဝ်တန်နဝကမ္မ။ သြဒ်ကပေါတ်မန္ဒ်ပိုက်ဗွဲမဂ္ဂိုင်သွက်ခမ့်သင်မွဲ့။ အိုနဝကမ္မဖြစ်လို့ပဲ၊ အိုသံယာတော်တစ်ပါးအတွက်လိုအပ်သောပစ္စည်းများ။

ꩻ꩷꩜, အုလ်' ul [unl] n. time. အခိင်၊ အခါသမယ။ အချိန်၊ အချိန်အခါသမယ။ (၂) occasion. အခေါင်အခါ၊ အခိင်အခါသမယ။ အခွင့်အခါ၊ အချိန်အခါသမယ။

ꩻ꩷꩜ꩻ, အုလ်ဂေါ်းဟ်' ul goḥh [unlgɔ̀h] prep. and then, after that. ကာလတဲ့၊ တဲ့ပွန်၊ တဲ့အိုတ်ဂ့်။ ပြီးနောက်။ (၂) then. တဲ့၊ တဲ့တဲ့။ နောက်၊ ပြီးသည့်နောက်။

ꩻ꩷꩜, အိုရ်' uir [ɒ] va. ingressive aspect maker. အထံက်ကြို။ ကြိယာထောက်။ **ꩻ꩷꩜**, အိုဝ် 'uiw [ɒ] va. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻ꩷꩜, အိုဝ်' uiw[ɒ] va. ingressive aspect maker. အထံက်ကြို။ ကြိယာထောက်။[LM.

www.monlibrary.com

ဂိုဝ်, အိုဝ် 'uiw [ɒ], ဂ်, အို 'uiw [ɒ], va. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဂိုဝ်ဇီ, အိုဝ်ဇီ'uiwdaci [ɑɒ ðɛ̆ cɪ̆] prep. if this was said. ဂ်မွဲး။ ထိုကဲ့သို့ဆိုလျှင်။

ဂိုဝ်တမ်ဂျိုဟ်, အိုဝ်တမ်ဂျိုဟ် 'uiw ta mbuih [ɒ tɔm boh] v.(MM.) to be full of joy. မိပ်ဇြိပ်ပြိုက်ဖာ၊ မိပ်ဇြိပ်တဲ့ဖွဲမလောန်။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်သည်။ **ဂိုတ်တမ်ဂျိုဟ်**, အိုတ်တမ်ဂျိုဟ် 'uit tam buih [ot tɔm boh] v. be full. ဖဲ။ ဝသည်။ [LM. **ဂိုဝ်ဇိုတ်**, အိုဝ်ဇိုတ် 'uiw juit [ɑɒ jɜ̀t] v. to rejoice. သ္ဂ်ိမိပ်ဇြိပ်။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်စေသည်။ (၂) make merry. သ္ဂ်ိမြဟ်မြဲမိပ်ဇြိပ်။ ရွင်လန်းမြူးထူးစေသည်။ **ဂိုဟ်တမိုဟ်**, အိုဟ်တမိုဟ် 'uihtamuih [oh tɑ moh] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ SM. **ဂိုဟ်ကွိုဟ်**, အိုဟ်ကွိုဟ် 'ɒhkmɒh [oh kəmoh] v. LM. **ဂိုတ်**, အိုတ် uit [ot], **ဂိုဟ်**, အိုဟ် uih [oh]. **ဂိုဟ်တ္ဂိုဟ်**, အိုဟ်တ္ဂိုဟ် 'uih tmuih [oh tə moh] v. **ဂိုဟ်တမိုဟ်**, အိုဟ်တဟိုဟ် 'uih tamhuih [oh tə̆ hmoh] v. အိုဟ်တ္ဂိုဟ်။]

ဂဂာဟ်, အောဟ် 'oh [ɒh] n. fire-wood. အော်ဂ။ ထင်း။ (၂) fuel. စွပ္ဂေတ်၊ စွပ္ဂတ်။ လောင်စာ။ (LM.;SM. **ဂုဟ်**, အုဟ် 'uh [uh].)

ဤမ်, ဤမ် ˜im [ɛm] v. smile. အီ။ ပြုံးသည်။

ဤဂ်, ဤအ် ˜io' [iɔ̆] prep. of. ပ္ဂံ၊ ဒဒက်တ။ ၏။

ဤဂ်ဃင်, ဤအ်သေင် ˜io'seɲ [iɔ̆ seɑŋ] n. (instruments of music) mouth orgen consisting of double raft of bamboo pipes passing through gourd winchest. (ကွိင်ကွိုက်) သေ။ (တူရိယာပစ္စည်း)

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[က, ကာ]

က, ကာ ka [kă] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ The first consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုမွဲမ၊ ပွောဝ်ကိုဗျန်မန်ပိုက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ ပထမမြောက်ဗျည်း။

က, ကာ ka [kă] v. harness a horse. ဖြိုလဟက်ကိုချော်။ မြင်းကိုဇက်ကြိုးတပ်ခွံသည်။ n. howdah, harness. ကစိင်၊ ကချော်၊ လဟက်ချော်။ မြင်းက၊ ဆင်က။

က, ကာ ka [kă] n. fish. က။ ငါး။ **ကမ္ဗပ်**, ကသ္ဒိပ် ka sbip [kă səpep] n. kind of small fish. ကသေဝဲသေဝဲမွဲဂကူ။ ငါးအသေးစားတစ်မျိုး။ (LM. က, ကာ ka [kă], SM. က, ကာ ka [kă].)

က, ကာ ka [kă] n. not to be. ဟွံက၊ ဟွံဒှ်။ မက၊ မဟုတ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကး**, ကး kaḥ [kah].

ကဏ်, ကအုယ် ka'uy [kă ui] n. medicine. ဂဲ့ဂျ။ ဆေး။ (၂) pigment. ခုဉ်ဂဲ့ဂျ ဖျောန်စ၊ ဓာတ်မသ္ကိုဒ္ဒ်အရံင်အရာနသဘာဝမန္ဒံပွဲစွာံဇကုကိုတသော်။ ဆိုးဆေး၊ အရေပြားဆံပင်တို့အတွင်းရှိသဘာဝပေး၊ အရောင်ခြယ်ဓာတ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိုးဏ်**, ကိန်အုယ် kin'uy [kɛn ui].

ကဿမ်, ကက္ကမ် kaiṁ [kă ɛm] v. see. ရံင်။ ရှ။ **ကွိမ်**, ကွဲမ် kəåṁ [kă ɛm] v. & n.

ကဥုယ်, ကဥုယ် ka'uy [kă ui] n. medicine. ဂဲ့ဂျ (လွိယဲ)။ ဆေး (ရောဂါကု)။ (၂) pigment. ခုဉ်ဂဲ့ဂျဖျောန်စ၊ ဓာတ်မသ္ကိုဒ္ဒ်အရံင်အရာနသဘာဝ မန္ဒံပွဲစွာံဇကုကိုတသော်။ ဆိုးဆေး၊ အရေပြားဆံပင်တို့အတွင်းရှိ သဘာဝအရောင်ခြယ်ဓာတ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိုးဏ်**, ကိန်အုယ် kin'uy [kɛn ui].

ကကာ, ကကာ်, ကကာ, ကကာရ် kakā, kakār [kă ka, kă kar] n. kind of wind instrument. ကွိင်ကွိုက်မတ္ဍိုပ်ဗရုကိုကျာမွဲဂကူ။ လေမှုတ်တူရိယာတစ်မျိုး။

ကကာဂတ်ဗလ္လဗ:, ကကာအုတ်ဝလ္လဝ: ka kā ut bal la beḥ [kă ka ut bòl lɛ̆ bèh] v. see. ရံင်။ ရှ။ **ကကာဂိတ်ဗလ္လဗ:**, ကကာအိုတ်ဝလ္လဝ: ka kā uit bal la beḥ [kă ka ot bòl lɛ̆ bèh].

ကကာဂိတ်ဗလ္လဗ:, ကကာအိုတ်ဝလ္လဝ: ka kā uit ballabeḥ [kă ka ot bòl lɛ̆ bèh] v. all troops of army with wind instruments. ကကာအိုတ်ဗိုလဗ၊ ကိုကွိင်ကွိုက်ဗဂိုဟ်ဗရုနကိုကျာဂမ္ဒိုင်၊ လေမှုတ်တူရိယာများနှင့်ဗိုလ်ပါအားလုံး။

www.monlibrary.com

ကကုသံ, ကကုသန် ka ku san [kă kaŏ sɔn] n. **ကကုသန္ဓ**, ကကုသန္ဓ ka ku san dha [kă kaŏ sɔn dhĕ] n. kakkusan Buddha. ကျင်တြဲကကွသန်။ ကကွသန်ဘုရား။ [MM. H.L. **ကျာက်ဂြိုယ်ကကွသံ**, ကျာက်ဂြိုယ်ကကွသန် kyāk trey kak ku san [kyaik treɑ kɛk kaŏ sɔn]. LM. P. **ကကုသန္ဓ**, ကကုသန္ဓ ka ku sandha [kă kaŏ sɔn dhĕ]. **ကကုသဒွေ**, ကကုသန္ဓော kaku san dhow [kă kaŏ sɔn dhò']. **ကကုသန္ဓ**, ကကုသန္ဓ kakusandha [kă kaŏ sɔn dhĕ] n. **ကကွသံ**, ကကွသန် kakkusan [kɛk kaŏ sɔn] n. kakusandha Buddha. ကျင်တြဲကကွသန်။ ကကွသန်မြတ်စွာဘုရား။

ကကာ်, ကကာရ် kakār [kă kar] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ကကာ**, **ကကာ်** ကကာ, ကကာရ် kakā, kakār [kă ka, kă kar].

ကကာ်ဂုတ်ဗလ္လဗး, ကကာရ်အုတ်ဗလ္လဗး ka kār ut ballabeh [kă kar ut bòl lĕ bèh] v all troops of army with wind instruments. ကကာအိုတ်ကိုဗိုလဗး။ လေမှုတ်တူရိယာများနှင့်ဗိုလ်ပါအားလုံး။ (၂) all commanders were blowing their wind instruments. ကကာအိုတ်ကိုဗိုလဗး။ ဗိုလ်ဗာအားလုံးလေမှုတ်ကြိယာကိုမှုတ်ကြသည်။

ကျူ, ကျူ ka chū [kă chu] v. write. ချူ၊ ချူကော်။ ရေးသည်၊ ရေးခြစ်သည်။ **ကျူတေဟ်** ကျူတေဟ် kachū teh [kă chu tĕh] v. cut write. ချူတော့်။ ရေးထစ်သည်။

ကျပ်, ကျဘ် kchap [kəchɔp] v. to think, to consider. ချပ်၊ စဉ်းစားသည်။ n. plan, scheme. ကျပ်၊ အကြံအစည်။

ကဂတ်, ကဂတ် kagat [kă gɔt] n. **သိကနုံကဂတ်**, သိကနုံကဂတ် sñi ka nuñ kagat [sɛ ŋæ̆ kă nɔŋ ka gɔt] n. private apartment in palace. ဂဒံမဆောင်စပ်ကိုကောန်ညးချုင်ကွာန်တံပွဲနှန်။ အများပြည်သူနှင့်ဆိုင်သောနန်းတော်ရှိအဆောင်ခန်း။ [LM. has **ကြကတ်**, ကြကတ် krakat [kră kɔt]. Cf. **ကြကတ်**, ကြကတ် krakat [kră kɔt] n Cancer. ရာသီကကင့်။ ကာရကင့်ရာသီ။

ကွိတ်, ကွိတ် kcit [kəcɛt], **ကွုတ်**, ကွုတ် kcut [kəcut] v. to die. ချိုတ်၊ လမျိုအိုတ်၊ သေသည်၊ အသက်ပျောက်သွားသည်။

ချွိတ်, ချွိတ် khyuit [khyot] v. (MM.) to die. ချိုတ်။ သေသည်။ be dead. ဟွဲကိုလမျိုး။ အသက်မဲ့သည်။ **ချွိတ်အာ**, ချွိတ်အာ khyuit'ā [khyot ɑ] v to die. လမျိုးတိတ်အာ။ စုတိအာ၊ စ်အာဘဝပလိုက်။ အသက်ထွက်သွားသည်၊ စုတေ့

www.monlibrary.com

သွားသည်၊ ဘဝတစ်ပါးသို့ ပြောင်းသွားသည်။ Cf. ခုတိ, ခုတိ cuti [cŭ tæ̆]. Der. ကုဒိတ်, ကုဒိတ် kucit [kŭ cɛt] v. to kill. ဂစိုတ်။ သတ်သည်။ [LM.; SM. ချုိတ်, ချိုတ် chyɒt [khot]. OB. B. ဃတ်, သတ် sat [sat] v. to kill. သွန်ချိုးတ်အာ။ သေစေသည်။

ကွတ်, ကွတ် kcut [kəcut] v. to kill. ဂစိုတ်။ သတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ကိုတ်, ကိုတ် kcit [kə cɛt].

ကွမ်, ကွမ် kcum [kəcum] v. nephew. ကိုန်တြေ့၊ တူယောကျ်ား။ read. ဗ်။ ဖတ်ရှု။ ကွမ်, ကွန် kmum [kə mum].

ကခွာမ်, ကဆောမ် kachoṁ [kă chɒm] n. colour. အရံင်၊ အသင်၊ ကသင်။ အရောင်၊ အရောင်အသွေး။

ကခွောတ်, ကခွောအ် kajo' [kă jŏ] v. to sit down. ဂဖံ၊ ဂွံ။ ထိုင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ကြခွောတ်, ကြခွောအ် krajo' [kră jŏ].

ကခွောတ်တာ ကခွောအ်တ်ရ kajo'taura [kă jŏ tao^{3} ră] v. sitting down on. ဂွံတ်ရ။ ထိုင်ကြသည်။

ကဇ္ဈ, ကဇ္ဈ ka jnu [kă jənŭ] n. ကဇ္ဈ, ကဇ္ဈ ka jnu' [kă jənŭ] n. ချကဇ္ဈ, ဆုကဇ္ဈ chu ka jnu [chŭ kă jənŭ] n. ချကဇ္ဈ, ဆုကဇ္ဈ chu ka jnu' [chŭ kă jənŭ] n. mesua ferrea L. တ္ဂံဇ္ဈ။ ဂန့်ဂေါပင်။ တဇ္ဈ, တဇ္ဈ tajnu' [tă jnŭ] n. (MM.) သိမဟ်တဇ္ဈ, သိမဟ်တဇ္ဈ simmah tajnu [semmàh tă jnŭ] n. Mesua End sīmā, a simā in Bhimapūra district. သိမုဟ်အဂ္ဂ၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိ ဂန့်ဂေါပင်အစွန်းသိမ်။ [LM.] ဇဂ္ဂ, ဇဂ္ဂ jagnu [jĕ gənŭ], ဂဂ္ဂ, အဂ္ဂ 'agnu [ă gənŭ], ဂန္ဂ, အန္ဂ 'anhu [ă nhŭ], SM. ဂန္ဂ, အန္ဂ 'ahnŭ [ă hnŭ].

ကဏ, ကညာ kañā [kɔnɲa] n. Virgin. ဝုတ်သွဲ့လေင်၊ ဝုတ်ဇေတ်ဇေတ်(ဟွံအာကွဲင်လဝ်ကိုတြုံ့တြုံ့တံကီ)။ အပျိုဖြန်း၊ အပျိုစင်(လိင်အတွေ့အကြုံ မရှိဘူးသေးသော)။ ဂမြာဝ်ကဏ ဆွာ်, ဗြောဝ်ကညာသွင် brow ka ñā swar [brò^{2} kɔnɲa swɔr] n. The virgin from heaven. ဝုတ်သွဲ့လေင်နူကိုသွဝ်။ နတ်ပြည်မှအပျိုစင်။ Cf, လွတ်, လွတ် lwut

www.monlibrary.com

[ləwùt].[LM. P. ကညာ, ကညဉာ kañ ña [kɔn ɲa]. ကဏ်ဏာ, ကဉ်ဉဉာ kañ ña [kɔn ɲa].

ကလိ, ကဉိ kañi [kə̆ ɲĭ] v. to adorn. ကျိုင်ကျဝ်ဖျံဖျောန်၊ ကျိုင်ကျဝ်ဗိုက်လွက်။ ဆင်ယင်ခြယ်သသည်၊ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂုလိ**, ဂုဉိ guñi [gŭ̆ ɲĭ].

ကဋကာမ္မဳာဂၢာဧ ကဋကာမ္မနာဂရာဇ ka ṭakarmmanāgarāja [kə̆ tə̆ karm mə̆ nèa gə̆ rèa jə̆] n. the king of underworld. ဧကရာတ်မန္ဒံအသွပ်တိ။ ကမ္ဘာမြေပထဝီအောက်ဘုရင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကတကာမ္မဳာဂၢာဧ**, ကတကာမ္မနာဂရာဇ katakarmma nāgarāja [kə̆ tə̆ karm mə̆ nèa gə̆ rèa jə̆].

ကဍာက်, ကခုာက် kaḍāk [kə̆ ɗaik] n. crow. ကွာ်၊ ခွာ်။ ကျီး၊ ကျီးကန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိလ်အာက်**, ကိလ်အာက် kil ʾāk [kil aik].

ကတ, ကတ kata [kə̆ tə̆] v. (P.) do, make. သွ၊ ကွောန်။ ပြုလုပ်သည်၊ လုပ်ကိုင်သည်။ (ၛ) n. front, before. ဂတ။ ဒ့ရှ၊ အဒ့ရှ။

ကတကိစ္စ, ကတကိစ္စ ka ta kic ca [kə̆ tə̆ kɛt cɛ̆] n. (MM.) perfected person, arahat. ပူဂ့်မကွိုက်ပေင်စိုန်သ္ဂီ၊ တ္ဘအရှန်။ ပြီးပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်၊ ရဟန္တာ။ Cf. **ဢရဟံ**, အရဟန် ʾarahan [ă rɛ̆ han] n. (P.)

ကတကာမ္မဳာဂၢာဧ ကတကာမ္မနာဂရာဇ ka ta kārm ma nāgarāja [kə̆ tə̆ karm mə̆ nèa gə̆ rèa jə̆], **ကဋကာမ္မဳာဂၢာဧ**, ကဋကာမ္မနာဂရာဇ ka ṭa karm manāgarāja [kə̆ tə̆ karm mə̆ nèa gə̆ rèa jə̆] n.The king of underground or chthonos, associated with Indra and Gavampati as patron of Sri ksetra and Pagan. ဧကရာတ်သွပ်ဌးတိဟ္ဂံသေင်,မရာတ်ဝွံမဆက်ဆော်တံင်တဲကိုသွိင်အိန်, မှာထေရ်ဂဝမ္ဘတိတဲ့၊ သွတ်နဒဒ့်ညံင်ရ်နာယကဒုင်သရေခေတ္တရာကိုဗကဝံရ။ ကမ္ဘာမြေကြီးအောက်ဘုရင်သို့မဟုတ် သိကြားမင်းနှင့်ဂဝမ္ဘတိမဟာထေရ်တို့ကိုပူးတွဲပြီး သရေခေတ္တရာနှင့်ပုဂံပြည်တို့၏နာယကအဖြစ် ရွက်ဆောင်သည်။ Cf. Skt. **ကြတကာရ်မာန်**, ကြေတကာရ်မာန် kratakārman [krə̆ tə̆ kar man] n. one who has done his work; skilled, ပူဂ့်မွဲမစိုန်သ္ဂီပွဲကိုကမ္ဘောန်ညးတေံ၊ မဆိုက်ဗ္ဒက်။ မိမိလုပ်ငန်းခွင်တွင်ကျွမ်းကျင်သော လုပ်သားတစ်ဦး၊ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော။ P. **ကတကမ္မ**, ကတကမ္မ katakamma [kə̆ tə̆ kɔm mə̆] adj. skilled.မစိုန်သ္ဂီ၊ မဆိုက်ဗ္ဒက်။ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသော။ Skt.**ဢကာဧ**,

www.monlibrary.com

နာဂရာဇ nā ga rā ja [nèɑ gɛ̏ rèɑ jɛ̏] n. Naga king. သို့ငနာ်။ နဂါးမင်း။

ကတိဝတ်, ကတိဝတ် ka ti wat [kə̆ tæ̏ wɔ̀t] n. (MM.) **သ္လပတ်ကတိဝတ်**, သ္လပတ်ကတိဝတ် slapatktiwat [sələ̆ pɔt kə̆ tæ̏ wɔ̀t] n. class of historical work. ကမ္ဘောန်ကဆံဉ်မဆေင်စပ်ကိုဝင်။ သမိုင်းအဆင့်နှင့်ပတ်သက်သောအလုပ်တာ။ [Cf. P. **ကတိကာဝတ**, ကတိကာဝတ kati kā va ta [kə̆ tæ̏ kɑ wɛ̏ tə̆] n. relation of what is said. ကိစ္စဆေင်စပ်ကိုအရာမဟိုဂး။ ပြောဆိုဖွယ်ရာကိစ္စနှင့်ပတ်သက်သောအရာ။

ကတိပုတ်, ကတိပုတ် katiput [kə̆ tæ put] n. (MM.) **ယာတ်ကတိပုတ်**, ယာတ်ကတိပုတ် yāt-ka ti put [yàt kə̆ tæ put] n. length of velvet. ယာတ်ကတေပး။ ကတ္တီပါအဝတ်စ။ [Cf. LM. **ဂတိပ**း, ဂတိပး gati paḥ [gɛ̏ tæ̏ pɑh], **ဂၤတပ**း, ဂၤတေပး gate paḥ [gɛ̏ te pɑh], **ခၤတပ**း, ခၤတေပး kha te paḥ [khə̆ te pɑh]. SM. **ဟၤတပ**း, ဟၤတေပး hate pah [hə̆ te pɑh] n. velvet. ကတေပး။ ကတ္တီပါ။ B. **ကတ္တီပါ**, ကတ္တီပါ kattīpā [kɑt ti pɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကျောင်, ကျောင် katoṅ [kə̆ toŋ] n. pit, hole (in the ground) ကျိုင်။ တွင်း။

ကျောင်မၤိက်, ကျောင်မနိုက် katoṅmanīk [kə̆ toŋ mɛ̏ nòik] n. ruby mine. ကျိုင်မွိုက်။ ပတ္တမြားတွင်း။

ကျာဆ်, ကျာခ် katāc [kə̆ tɑt] v. to hammer, to beat, strike. ဂဒုထု၊ ယာ်ထု။ ထုရိုက်သည်၊ ထောင်းထုသည်။

ကျိ၎, ကျိုရ် ktir [kətɨ̏r] v. get up, rise, stand. ကျိုး၊ လိုင်၊ ကျိုရ်၊ ကျိုဝ်။ ထသည်၊ ရပ်သည်၊ မတ်တတ်ရပ်သည်။

ကျိ၎ကမ္ဘ၎်လိင်ဒျော်, ကျိုရ်အသ္ဆရ်လိင်ဒျောရ် ktir ʿascar liṅṅor [kətɨ̏r ɑ̆ səcɔ lòiŋ ŋɔ̀²r] v. be wonder and paid obeisance. ကျိုအသဝ်လျောဝ်။ တအံ့တသြလှဖြင့်ထပြီးရှိခိုးသည်။

ကျိ၎ကျိမ်, ကျိုရ်ကျိမ် ktirkʿiṁ [kətɨ̏r kəɛm], **ကျိုကျိမ်**, ကျိုကျိမ် ktiuwkʿiṁ [kətɒ kəɛm] v. to cause smiling. သွကာဂအီ။ ပြုံးတော်မူသည်။

ကျိ၎ဒ်ဆ်, ကျိုရ်ဒသ် ktirdas [kətɨ̏r dɔ̀h] v. to come into existence. ကျိုဒ်ကျင်။ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။

ကျိ၎, ကျိုရ် ktīr [kətir] v. see. ရံင်။ ရှု။ **ကျိ၎**, ကျိုရ် ktir [kətɨ̏r].

www.monlibrary.com

ကျိ်ာဂမဓ်, ကြိုရ်အသဓရ် ktīr a sa car [kətir ă să cɔr] v. to be wondered, to be astonished. ကျ်ိုးဒ့်အသဝ်၊ ကျ်ိုးဒ့်အံသဝ်။ တအံ့တသြဖြစ်သည်။

ဂကျာ်, ကြော်ရ် ktor [kətor] n. ear. ကြောဝ်။ နားရွက်။ (၂) get up. ကျ်ိုး။ ထသည်။ (၃) stand up. ထတ်။ မတ်တတ်ရပ်သည်။ (၄) rise. လိုင်။ ရပ်သည်။

ဂကျာ်ဗိုင်, ကြော်ရ်ဓိုင် ktorciñ [kətor coiŋ] n. elephant's ear, the ear of elephant. ကြောဝ်စိုင်။ ဩဆင်နားရွက်။

ကထိုဝ်မှဟ်ယွ်ဂ်, ကတိုဝ်ဒ္ဓမာ်လ္ဝန် katuiw bdah plan [kă tɒ bədɔ̈h plɔn] v. come into existence again. ကျ်ိုးပွန်ဗဒ့်။ ပြန်လည်ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ (၂) to become again. ကျ်ိုးဒ့်ပွန်။ ပြန်ဖြစ်သည်။

ကဂဒင်, ကဓေင် kadeñ [kă dèaŋ] n. shield. ကဒံင်၊ ဂဒံင်။ ဒိုင်း၊ လွှား။ (၂) fish roasted between two sticks to use in spirit dance. ကမပရာင်လဝ်ကို် ကရာပ်သွက်သွေ်ာံလော်ကလောက်။ နတ်ကရန်ညပ်ဖြင့်ကင်ထားသောငါး။

ကဒိုဝ်, ကဒုိဝ် ka duiw [kă dɔ̈] n. coverlet. ယာတ်လးဒုံင်သ္ဒိက်။ အိပ်ရာခင်း။ **ကဒုဟ်**, ကဒုဟ် ka duh [kă dùh] n. skin. စွဝ်။ သားရော။ (၂) bark. သွော်၊ သွောဝ်။ အခေါက်။ (၃) covering. ဂတိုပ်။ အဖုံး။ [LM. **ကဒိုဝ်**, ကဒုိဝ် kaduiw [kă dɔ̈], **ဂဒိုဝ်**, ဓဒုိဝ် ga duiw [gɛ̈ dɔ̈]. SM. **ကဒိုဝ်**, ကဒုိဝ် kətɔ̈ [kədɔ̈] v. to cover up, cover over. ဂိုပ်၊ အုပ်ဂိုပ်။ အုပ်သည်၊ ဖုံးအုပ်သည်။

ကဒဿ်, ကဒသ် kadas [kă dɔ̈h] n. the way things happen. ဒဒ့်။ အဖြစ်အပျက်။ (၂) event, condition. ဒဒ့်၊ အကာဲအရာ။ အဖြစ်အပျက်၊ အခြေအနေ။

ကဒဿ်ပဋိကာဂါဟ်, ကဒသ်ပဒ္ဍိကာဓေါ်ဟ် ka das paṭikāgoḥh [kă dɔ̈h pă tæ̆ ka gɔ̈h] n. that is the way to happening somethings. ဒဒ့်မသွကာဂ့်။ ထိုအမှုအလုပ်ကိုပြုလုပ်ခြင်း။ v. to do that event. ဒဒ့်မသွကာဂ့်။ ထိုအဖြစ်အပျက်ကိုပြုလုပ်သည်။

ကဒဿ်ပတိက, ကဒသ်ပတိက ka daspatika [kă dɔ̈h pă tæ̆ kă] v. natural event, natural condition. ဒဒ့်ပကတိ၊ အကာဲအရာပကတိ။ ပကတိအဖြစ်အပျက်၊ ပကတိအခြေအနေ။

ကဂာ, ကနာ ka nā [kă na] n. (MM.) **ဂာရာမ်ကဂာ**, အရာမ်ကနာ ʾarāmkanā [ă ràm kă na] n. temporary enclosure or pavilion. ဒ္ဍဲမစုိဒ္ဍာလဝ်မွဲခဏခေတ္တ။ ယာယီ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကာရုံထားသောခြံဝင်း။ (၂) pavilion. ကွာထး မဏ္ဍာပ်။ **သၤာမ်ကၤာ**, ဒသာမ်ကနာ da sām kanā [dɛ̆ sam kă na] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ကဏာ**, ကဏာ ka ṇā [kă na], **ကၤာ**, ကနာ kanā [kă na], **ကၤှာ**, ကန္ဟာ kanhā [kă hna], **ကၠာ**, ကၠာ knā [kəna], **တၠာ**, တၠာ tnā [təna], SM. **ကၤာ**, ကနာ kənā [kă na] n. temporary pavilion. ကွာထး မသိုင်ခွံလဝ်ယာယီ။ ယာယီ တည်ဆောက်ထားသောမဏ္ဍာပ်။ B. **ကၤာ**: ,ကနာ: kanā [kă na] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကၤု, ကနု kanu [kă naŏ] n. shell. ကွၤ၊ သွော်ကွၤ။ ခရ၊ ခရုအခွံ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိၤလာဂ်**, ကိန်လော်ဒ် kinlo' [kɛn lŏ].

ကၤကၠၤသာစ, ကနုက္ကသောဏ ka nak ka so tha [kă nɛk kă sao^2 thă] n. MM. a branch of the Nerāñjarā river, in a pool at the mouth of which the dishes used by the Buddhas of this kalpa repose. တဲကွီနေရည္ဇရာမွဲ၊ ပွဲကိုဝဲမွဲတရပ်ပါင်တဲကွီဝွံဟောင်၊ ကျာ်ကြဲမကွီ၂်ဒ်ုတုံကွင်ပွဲကိုဘဒ္ဒကဝ်ပိုဏံ၊ မရပ်စပ်စကာကွၤ်လဝ် ထးကယျောင်ထဝ်တံ၊ မတ္ဒီဗွိုက်ထပ်လွံက်ဒွံင်မွဲလွှူကုမွဲဟောင်ရ။ နေရည္ဇရာမြစ်လက်တက်တစ်ခု၊ ထိုမြစ်အဝရိုဝဲတစ်ခုတွင်၊ ဤဘဒ္ဒကမ္ဘာ၌ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရားတို့.အသုံးပြုပြီးသည့်၊ ရွှေမုနောလင်ပန်းများ၊ အချင်းချင်းထပ်ကာ၊ မြုပ်နစ်ကိန်းအောင်းရာ၊ နေရာဖြစ်ခဲ့သည်။ H.L.[P. **ကၤသာတ**, ကနသောတ kanasota [kă nă sao^2 tă] n. golden stream. ကြွင်ထဝ်။ ရွှေချောင်း။]

ကၤင်, ကနင် kanaṅ [kă nɛŋ] n. square compartment. အရာမနွံဒွံင်ကိုဗိုပြင်သွိုယန်ပန်ကွင်။ လေးထောင့်အကွက်အကန့်.ပုံစံရှိသောအရာ။[LM. **ကဏင်**, ကဏင် kaṇaṅ [kă nɛŋ], **ကၠင်**, ကၠင် knaṅ [kənɛŋ]. SM. **ကၠင်**, ကၠင် kənɛŋ [kənɛŋ] n. (line in) check patern. ကွင်ချိတ်။ ချက်အကွက်။ Cf. **ကၠင်ကၠာဝ်**, ကၠင်ကၠောဝ် knaṅknow [kənɛŋ kəno].

ကၤင်, ကနုင် ka nuṅ [kă nɜŋ] n. apithet of palace. တ္ဂျင်ကြကတ်၊ နန်။ နန်း၊ နန်းတော်။ **သိကၤင်ကြကတ်**, သိုကနုင်ကြကတ် sṅi ka nuṅ krakat [sŋæ̆ kă nɜŋ kră kɔt] n. သိုတ္ဂျင်ကဂတ်(ပွဲနန်)။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိၤယြုင်**, ကိန်ဒြုင် kinlūṅ [kɛn lɛŋ].

ကၤင်, ကနုံင် kanåṅ [kă nɔŋ] n. (MM.) whirlpool. ဝဲ၊ ဝဲသြဂ၊ ဝဲခွံင်။ ဝဲ၊ ဝဲသြဂ။ (၂) eddy. ဝဲမဂေတ်နွေအာညံင်ရဂဒံ။ ဝဲကတော့။ H.L. [LM. **ခဏင်**, ခဏင် kha

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဂ္ဂံၚံ [khă nɔŋ], ခန့်ငံ khanhåṅ [khă hnɔŋ]. B. ခငၤင်း, ခနောင်း kha nauŋ [khă nôŋ].

ကၤတ်, ကနတ် ka nat [kă nɔt], တၤတ်, တနတ် ta nat [tă nɔt], ဇြၤတ်, ဇြနတ် tra nat [tră nɔt] n. (MM.) (upper) end. ကွောတ်၊ တွောတ်၊ တွုင်။ အဖျား၊ ထိပ်၊ ထိပ်ဖျား။ ၡူတ်ဆိုပ်ကၤတ်, နူတံစိုပ်ကနတ် · nūtamcuiptanat [nù tɔm cop tă nɔt] prep. from beginning to end. နူတံစိုကိုစိုပ်တွောတ်၊ အရင်းမှအဖျားတိုင်အောင်။ တၤတ်ကြုင်, တနတ်ကြုင် ta nat kruṅ [tă nɔt krɜŋ], ဇြၤတ်ကြုင်, ဇြနတ်ကြုင် tra natkruṅ [tră nɔt krɜŋ] n. headwaters of stream. တွောတ်ကြုင်။ ချောင်းဖျား။ Cf. ဇမာဟ်, မောဟ် moḥ [mòh], ဒိၤဤဟ်, ရိန်းအုဟ် riṅ ʾut [rèn ut]. [LM. ကၤတ်, ကနတ် kanat [kă nɔt], ကၤဃၢတ်, ကဃောတ် kaŋot [kă nɒt], ကမ်ၤတ်, ကမ်နတ် kam nat [kɔm nɔt], ကၠတ်, ကွတ် knat [kənɔt], ငၠၢတ်, ကွောတ် knot [kənɒt]; SM. ငၠၢတ်, ကွောတ် kənot [kənɒt].

ကၤမ်, ကနံ(မ်) kanaṁ [kă nɔm], ကၡံ(မ်), ကန့ံ(မ်) kanhaṁ [kă hnɔm] v. to construct. သိုင်၊ သိုင်ခွံ၊ တေဝ်။ တည်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ကိန့်, ကိန္ဒံ kindaṁ [kɛn dɔ̀m].

ကငွၢၵ်, ကနွောရ် ka nwor [kă nwor] n. famine. ကပ်ကွောဝ်ကွောဝ်ဗျိုစ္ဆ။ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းဘေး။ see. ရံင်။ ရှ။ ကၤလၢၵ်, ကနံလောရ် kanlor [kɔn lo].

ကၡဝဏ္ဍ, ကန့ဝဏ္ဍ ka nha waṇḍa [kă hnă wɔ̀n dằ] n. Asuras Kanhawaṇḍa. အသူရကဘဲ ကဏ္ဍဝဏ္ဍ။ ကဏ္ဍဝဏ္ဍအသူရကာယ်။

ကၡမ်, ကန့ဓ် ka nhaṁ [kă hnɔm] v. establish. ပ္ဍန်ဗဒှ်၊ ခွံဗဒှ်။ တည်ထောင်သည်၊ ပြုစုသည်။ (၂) compile. ချူ၊ ချူခွံ၊ ပ္လေံပ္လေဝ်ချူခွံ။ ရေးသည်၊ ရေးသားပြုစုသည်။ စုဆောင်းပြုစုသည်။ (၃) build. သိုင်၊ သိုင်ဗဒှ်။ ဆောက်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။

ကၡမ်တမှဟ်, ကန့ဓ်တမှဟ် ka nhaṁ ta mhah [kă hnɔm tă hmɔh] v.to make a broom for sweep. ကွေးန်တွဟ်သွက်သွေံတွဟ်။ လှည်းကျင်းရန်တံမြက်စည်းပြုလုပ်သည်။

ကပိလဝဟ်, ကဓိလဝဟ် kapilawah [kă pæ̆ lɛ̆ wɔ̀h] n. the birthplace of Gotama Buddha, capital of India. Kapilapūra. ဌာန်ဒေသကျက်တြဲပိုမက္ကြဒှ်မှိဟ်၊ ရာဇဌာနီ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

အိန္ဒိယ၊ ဥုင်ကပွိလဝ်ံ။ အိန္ဒိယပြည်ရာဇဌာနီ၊ မြတ်စွာဘုရားဖွားမြင်တော်မူရာဌာနကပွိလဝတ်ပြည်။

ကဖာ်, ကဖာရ် ka phār [kă phar] v. take a long time, be a long time. ကဖာ၊ ကာဖာ။ ကြာသည်၊ ကြာညောင်းသည်။

ကဗု, ကဝု kabu [kă bŭ] n. (MM.) white. အရံင်ဗု၊ အရံင်ဗုဗု။ အဖြူရောင်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဖွု, ဒွု gwu [gwŭ].

ကဗာင်, ကဗာင် ka bāṅ [kă bàiŋ] n. (MM.) **သိမ်ကဗာင်**, သိမ်ကဗာင် sim ka bāṅ [sem kă bàiŋ] n. a sīmā in Dala district, to be located at Kabin just south of Kanbe. သိမန်ဒံပွဲကိုခရိုင်ဒလမွဲ၊ နံဒံပွဲသမ္ဗုင်ကျာဥုင်ကာန်ဗ,ကဗေန်။ ဒလခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်၊ ကန်ဗဲမြို့တောင်ဘက်, ကဗင်ဒ်တည်ရှိသည်။

ကဗုတ်, ကဝုတ် kabud [kabùt] n. (MM.) purposeful act. ပွမန်ဒံကိုတင်ရန်တံ့။ ရည်ရွယ်ချက်ရှိသောအမှုကိစ္စ။ [LM. **ဂဗုတ်**, ဂဝုတ် gabud [gə̆ bùt], **ဗဗုဒ်**, ဗဝုဒ် babudh [bə̆ bùt] n. act. ပြဝ၊ ပွ။ အပြုအမူ။]

ကမာ, ကမာ် kamā [kă ma] n. (MM.) **သိမ်ဝိတ်ကမာ**, သိမ်ဝိတ်ကမာ sim wit kamā [sem wèt kă ma] n. a sīmā in Bhimapūra district. သိမန်ဒံပွဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲမ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ကမာ, ကမာ် kamā [kă ma] n. tank. ကွာ၊ ကွာဥာ်၊ ကွာခြိုင်ဥာ်။ ရေလှောင်ကန်၊ ရေလှောင်စည်၊ ရေလှောင်တိုင်ကီ။ **ကွာ**, ကွာ kmā [kəma] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကုမ်ဗာ်**, ကုံမ်ဗာရ် kuṁbār [kum bar].

ကမာမုစလိုင်, ကမာမုစလိန် ka mā mu ca lin [kă ma mŭ că lèn] n. tank of Mucalin at Buddh Gaya. ကွာမုစလိန်၊ ပွဲကိုဗုဒ္ဓဂယ။ ကွာမုဥ္စလိန္ဒ၊ ပွဲကိုဗုဒ္ဓဂယ။ ဗုဒ္ဓဂါယာရှိမုဥ္စလိန္ဒကန်။

ကမက်, ကမက် ka mak [kă mɛk] v. hang. ခွက်လွဲလဝ်၊ ကွက်လွဲလဝ်။ တွဲလွဲဆွဲထားသည်။ n. hanging. သွဖွာန်မစိုဒ္ဓာဂဒံ။ ခန်းဆီးကာလကာများ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကွက်**, ကွက် kwak [kwɛk] v. **ကွက်**, ကွက် kmak [kəmɛk] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကမိင်, ကခိန် kamin [kă mɛn] v. rule. အုပ်ခုပ်၊ ပွင်ရင်၊ သွသွိင်၊ စွိန်စွဲ။ အုပ်ချုပ်သည်၊ စိုးမိုးသည်၊ မင်းလုပ်သည်။ (ɔ) realm. ခန်လွာ၊ ဒေသခန်လွာ၊ ခန်လွာမရာတ်မပိုင်ပြီ။

www.monlibrary.com

ခန်းဝါ၊ ခန်းဝါနယ်ပယ်၊ ဘုရင့်နိုင်ငံတော်ပိုင်နက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိၵ်မိၢ်**, ကိၵ်ခိန် kir min [kĭr mɛn].

ကမိၢ်ခၢ်လွာ, ကမိန်ခန်လွာ ka min khan lwā [kă mɛn khɔn lwa] v. rule realm, overeignty of domain, rule territory, pare of a state. ကို်နခန်လွာ၊ ပိုင်ပြိုခန်လွာ၊ ဒေသပိုင်ပြို၊ ဒေသပ္ကင်ရင်။ ခန်းဝါအုပ်ချုပ်သည်၊ ခန်းဝါပိုင်ဆိုင်သည်၊ အုပ်စိုးသောဒေသ၊ စိုးမိုးသောဒေသ။ n. realm of ruling. ဒေသပိုင်ပြို၊ ဒေသပ္ကင်ရင်။ စိုးပိုင်သောဒေသ၊ အုပ်ချုပ်သောဒေသ။

ကမိၢ်ကြိဟံၶာဝတီ, ကမိန်ကြိမ်သာဝတီ kaminśrīhaṅsawatī [kă mɛn srì hɛŋ sa wɛ̆ tæ] v. to rule Hamsarwaetoi, to rule territory of Hongsawatoi. ပ္ကင်ရင်ဟံသာဝတီ။ ဟံသာဝတီကိုအုပ်ချုပ်သည်။

ကမေၢ်, ကမေရ် kamer [kă mɛr] n. (MM.) **ကျၤ်ကမေၢ်**, ကြောင်ကမေရ် krɔŋkamer [krɔŋ kă mɛr] n. a stream in Linkā Kruṅ Kāwaṇṇa district, to be located in the vicinity of kamegyi three mile SW. of Kawa. ကြောင်မွဲ၊ ပွဲခရိုင်ကြောင်လက်ဘကာဝဏ္ဏ၊ မန္ဒံဝုတ်ဒိုဟ်ပွိပွိုင်၊ ကမေရ်ဖွော်၊ ပလိုတ်သမ္ဘုင်ကျာပိတိုင်၊ ခုင်ကဝ။ လက်ဘကာဝဏ္ဏချောင်းခရိုင်ရှိ၊ ချောင်းတစ်ချောင်းနာမည်၊ ကမည်းကြီး ဝန်းကျင်အတွင်း၊ ကဝမြို့၏အနောက်တောင်ဘက်အရပ်၊ သုံးမိုင်အကွာဒေသတွင်တည်ရှိသည်။ [LM. **ကမဝ်**, ကမေဝ် kamew [kă mɛ] n. SM. **ကွေဝ်**, ကွေဝ် kəme [kəmɛ] n. Sonneratia apetala tree. တွံကွေဝ်။ လမဲ့ပင်။ **ကွေဝ်**, ကွေဝ် kmew [kəmɛ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကမှၢ်, ကမှောက် ka mhok [kă hmok] n. (MM.) hat, helmet, wide brimmed conical hat or helmet. ခွော်၊ ခွံက်။ · ခမောက်။ [LM. **ခမံၵ်**, ခမံက် kha måk [khă mɔk]. **ဒမှံၵ်**, ဒမှံက် da mhåk [dĕ hmɔk], SM. **ဟကွၢ်**, ဟမောက် ha mok [hă mok] n. Shan hat. ခွော်သေံ။ ရှမ်းခမောက်။ B. **ခကွၢ်**, ခမောက် kha mok [khă mout].

ကငၢင်, ကယောင် kayoṅ [kă yoŋ] n. **ကယွၢင်**, ကယွောင် kaywoṅ [kă yəwoŋ] n. (MM.) **ဓးကငၢင်**, ထးကယောင် thaḥ kayoṅ [thah kă yoŋ] n. **ဓးကယွၢင်**, ထးကယွောင် thaḥkaywoṅ [thah kă yəwoŋ] n. dish used by a Buddha on the day of his enlightenment. ထးကယောင်၊ ထးကယောင်တီလပိုန်ကျာ်တြဲမွဲ၊ မ်ရပ်စပ်စကာကွင်၊ ပွဲကိုတွဲတိပိုန်ပို၊ မဂွံကွင်သဗ္ဗညုတညာန်။ မနောလင်ပန်း၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ

www.monlibrary.com

ဘုရားတစ်ပါး၊ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကိုရရှိသည့်နေ့တွင်အသုံးပြုခဲ့သောလင်ပန်း။ H.L. [LM. **ကယာင်**, ကယောင် kayoṅ [kă yoŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ SM. **ကယျာင်ကျာက်**, ကယျောင်ကျောက် ka yyoṅ kyāk [kă yoŋ kyaik] n. House-alter. ဘာကျာ်၊ သို့ကျာ်။ ဘုရားစင်။ **ကယျာင်စာက်**, ကယျောင်စောက် ka yyoṅ cāk [kă yoŋ caik] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကယွင်, ကွယ်ွောင် ka ywoṅ [kă yəwoŋ] n. dish used by Buddha. ထေကုတိလပိုန်ကျာ်တြဲပိုမရပ်စပ်စကာကွင်လပ်။ မြတ်ဘုရားကိုယ်တော်တိုင်၊ သုံးဆောင်ခဲ့သောလင်ပန်း။

ကယတ်, ကယတ် kayat [kă yɔt] n.(MM.) **ဆာခီကယတ်**, စောခီကယတ် cākhīkayat [ca khi kă yɔt] n. clerk. စခီ၊ စခီရုင်၊ သွာစရင်အင်ရုင်။ ရုံးစာရေး၊ စချီ၊ စာရေးစချီ။ (ɔ) scribe. အွာကွေဟ်။ အခကြေးငွေယူပြီးစာကူရေးသူ။

ကရတိယယက္ခသေနာပတိ ကရတ်ယယက္ခသေနာပတ် ka ratiyayakkhasenāpati [kă ră tæ̆ yă yèak khă se na pă tæ̆] n. a captain of Yakkha, Yakkha captain. (P.) ယွဉ်သွိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအမည်။

ကရီ, ကရီ kari [kă ræ̆] n. (MM.) guide. ရဲထွေးဂွံင်၊ ရဲစွောန်ထွေးကိုဂွံင်။ လမ်းပြသူ၊ လမ်းညွှန်သူ။ [LM. tracker. မွှိဟ်ဗက်ဒွာဲဖိုင်၊ မွှိဟ်ဥုင်ဗက်လွာ်ဖိုင်။ ခြေရာခံလိုက်သူ။]

ကရုဏာ, ကရုဏာ karuṇā [kă rŭ na] n. Compassion. ဒဒှ်မဒှ်ဓဝ်ကရုဏာ၊ ဒဒှ်မဒှ်ဓဝ်ဆာန်ဥူ။ ဂရုဏာသက်ခြင်း၊ သနားဂရုဏာသက်ခြင်း။ **မေတ္တာကရုဏာ**, မေတ္တောကရုဏာ mettākaruṇā [mit ta kă rŭ na] n. love. မေတ္တာသို့ကာ်ဆာန်။ ချစ်ခြင်းမေတ္တာ။ (LM. **ကရုဏ္ဏာ**, ကရုဏ္ဏာ ka ruṇ ṇā [kă run na], **ကရုန္နာ**, ကရုန္နာ ka run nā [kă run na], **ကရုတ်ဏာ**, ကရုတ်ဏာ ka rut ṇā [kă rùt na]. Skt./P. **ကရုဏာ**, ကရုဏာ karuṇā [kă rŭ na].)

ကာ, ကရဲ karau [kă rao^{3}] v. to turn one's back on. ဂေတ်ဖာလက်ကြံစး။ အနောက်ကျောဘက်လှည့်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကုာ်**, ကုရဲ kurow [kaŏ rao^{3}].

ကဘာင်, ကရောင် karoṅ [kă roŋ], **ကဝွာင်**, ကဒွောင် karwoṅ [kă rəwoŋ] v.(MM.) to groove. ခလံက်ကရောင်ဂွံက်ဗွံက်လင်။ ထွင်းကြောင်းဖေါ်ထားသည်။ n. ကရောင် **ခလံက်**၊ စရိတ်ကရောင်ပျံ၊ စရိတ်ကရောင်၊ ပထောင်ပွော်၊ စရိတ်ဂွံင်ထော်၊ စရိတ်ဂွံင် စောတ်။ ထွင်းကြောင်း၊ အခေါင်းပေါက်၊ ထွန်ကြောင်း၊ စွပ်ကြောင်းရာ၊ ပျော့ကြောင်းရာ။ v. trench. ခါခလံက်မြံင်။ မြောင်းတူးသည်။ n. မြံင်၊ မြံင်ဂွတ်ပွိတ်လင်။ မြောင်း၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ထွင်းမြောင်း။ **ကၛာ်ဆၚလာ်ကာ**, ကရောင်စလောအခ်အာ ka roñ ca lo᷄ā [kă roŋ că lŏ a] v. to trench round. ခလံက်ကရောင်ကေတ်ရေတ်လဝ်၊ ဍွတ်ကရောင်ဝိုင်ကေတ်လဝ်။ ထွင်းမြောင်းဖောက်ဝိုင်းသည်၊ ပတ်လည်ထွင်းကြောင်းဖေါ်ထားသည်။ **ခါယ်ကၛွၚ်**, ခါယ်ကခွောင် khāy ka rwoñ [khai kă roŋ] v. to trench, to dig a trench. ခါမြဲင်၊ ခါမြဲင်မွဲ။ မြောင်းတူးသည်၊ မြောင်းတစ်ခုတူးသည်။ **ဂၛ်ကၛမ်ကၛာ်**, ဂရေ်ကနမ်ကရောင် ga reñ ka nam ka roñ [gə̆ rèaŋ kă nɔm kă roŋ] v. to hollow out. သ္ဂ်ိုကျိုဟ်ထောင်အာ၊ သ္ဂ်ိုခလံက်ဒ်အာမြဲင်။ မြောင်းရာဖြစ်ပေါ်လာစေသည်၊ ပေါက်ထွက်သွားစေသည်။ (၂) to dig out. ခါတလိုဟ်ထော်။ တူးဖေါက်လိုက်သည်။

ကၛာ်, ကရေ်ာ် ka reh [kă rĕh] n. (MM.) **သိမ်ကၛာ်**, သိန်ကရေ်ာ် sim ka reh [sem kă rĕh] n. a sīmā in Bhimapūra district. သီမန်ဖွဲ့ခရိုင်ဘိမပူရမွဲမ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ကလာသပဝ်, ကလောသပဝ် kalāsapaw [kă la să pɔ] n. **ၵကလာသပဝ်**, ကေလောသပဝ် ke lāsapaw [ke la să pɔ] n. (MM.) Kelatha hill three miles WNW. of Muhde in Thaton district. ဒိုကေလာသ,မန်ခရာပိတိုင်၊ အကြာဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာချင်မုဟ်ဒိုး၊ ပွဲခရိုင်သဒိုး။ သထုံခရိုင်အတွင်း,တောင်စွန်းမြို့၊ အနောက်မြောက်အရပ်၊ သုံးမိုင်ကွာရှိ၊ ကေလာသတောင်။ **ကျာက်ကလာသပဝ်**, ကျောက်ကလောသပဝ် kyāk kalāsapaw [kyiak kă la să pɔ] n. a pagoda on Kelatha hill. ကျာ်စေတီလ္ဆူဒိုကေလာသမွဲဇကု။ ကေလာသတောင်ပေါ်ရှိစေတီတော်တစ်ဆူ။ **တ္ဂာ်ကလာသပဝ်**, တ္ဂအခ်ကေလောသပဝ် tmå᷄ ᷉ke lā sapaw [təmɔ̆ ke la să pɔ] n. Kelatha hill. ဒိုကေလာသ။ ကေလာသတောင်။

ကလိ, ကလဲ kali [kă læ̆] v. to elapse.(အခိုင်)လောန်၊ လောန်အိုတ်အာ၊ လောန်စက်အာ၊ အခိုင်လောန်အာ၊ အခိုင်စက်အာ။ (အချိန်)လွန်သွားသည်၊ ကျော်လွန်သွားသည်၊ ကုန်လွန်သွားသည်။ လွန်သည်၊ ကုန်လွန်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကုလိ**, ကုလဲ kuli [kaŏ læ̆].

ကလော, ကလော kalo [kă lao^{2}] n. kinsman. မသကောဒေ၊ မသတွောဝ်ဒတောဝ်။ ဆွေမျိုးမောင်နှမ၊ ဆွေမျိုးသားချင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကုလော**, ကုလော kulo [kaŏ lao^{2}]

ကလ:, ကလး ka lah [kă lah] n. **သိမ်တာ်ကလ:**, သိန်တာ်ကလး simtarkalah [sem tɔ̆ kă lah] n. a sīmā in Bhimapūra district. သီမန်ဖွဲ့ခရိုင်ဘိမပူရမွဲမ။ ဘိမ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. ကလး, ကလး kalaḥ [kă lah], တလး, တလး talaḥ [tă lah] v. goad. ဂဖုဟ်ဂရိုဟ်၊ ဖွိုက်ဖွောဝ်။ တွန်းအားပေးသည်၊ စေ့ဆော်သည်။]

ကလာင်, ကလောင် kalāṅ [kă laiŋ] v. to fly, to fly by airplane. see. ရံင်။ ရှ။ ကလင်, ကလေင် ka leṅ [kă loiŋ].

ကလိင်, ကလိင် kaliṅ [kă loiŋ] v. Kalinga. ကလိင်ဂ(ဒေသမန်ဖွဲ့ကိုရုးအိန္ဒိယမွဲ)။ ကလိင်္ဂ တိုင်း၊ အိန္ဒိယပြည်ရှိအရပ်ဒေသတစ်ခု။ the modern Orissa. လွှတ်အဝ်ရေတ်သ။ ယွူ သြရစ်သ။ see. ရံင်။ ရှ။ ကာလိင်, ကာလိင် kāliṅ [ka loiŋ].

ကလင်, ကလေင် ka leṅ [kă loiŋ] v. ကလင်တိုံ, ကလေင်တိုန် ka len tin [kă loiŋ ten] v. to rise into the air. တိုန်အာလွှ်ကျာ။ လေထဲတက်သွားသည်။ ကလာင်တုံ, ကလောင်တုန် ka lāṅ tun [kă laiŋ tun] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ကလာင်, ကလောင် ka lāṅ [kă laiŋ] v. (MM.) ကလာင်စအာ, ကလောင်စအော kalāṅcauā [kă laiŋ cao^{3} a] v. to fly back. ကလောင်စအောနကိုတရ်ကျာ။ လေအဟုန်စီး၍ပြန်သွားသည်။ ကလာင်တိုံ, ကလောင်တုံန် ka lāntuin [kă laiŋ ton] v. rose into the air. ကလောင်တိုန်အာလွှ်ကျာ။ လေထဲကြွတက်သွားသည်။ [LM. ကလာင်, ကလောင် ka lāṅ [kă laiŋ], ကြာင်, ကြောင် klāṅ [klaiŋ], SM. ကလာင်, ကလောင် kəlāṅ [kă laiŋ] v. to soar through the air. ကလောင်တိုန်အာလွှ်ကျာသွုင်သွုင်၊ လေထဲသို့မြင့်မြင့်ပျံတက်သည်။ fly with out wing movement. ကလောင်အာလွှ်ကျာမဟွဲကိုသွေင်။ လေထဲ၌အတောင်မရှိဘဲဓ့ရွေလျားပျံသန်းသည်။]

ကလင်, ကလေင် kaleṅ [kă leaŋ] v. (MM.) ကလင်စ, ကလေင်စ kaleṅcau [kă leaŋ cao^{3}] v. to return, to return back. စအော၊ ဂတားစအော။ ပြန်သွားသည်၊လှည့်ပြန်သွားသည်။ H.L. ကလင်ပ္လံအ, ကလေင်ပ္လန်အော kaleṅplanā [kă leaŋ plon a] v. to go back again. ကလေင်ပ္ဍန်အာပ္ဍန်။ တဖန်ပြန်သွားသည်။ [LM ; SM. ကလင်, ကလေင် kaleṅ [kă leaŋ].]

ကလံ, ကလန် kalan [kă lon] n. class of officers inferior to sumbeṅ. သ္ဒာဲဒ်အသွဝ် သုံဗေင်။ သံဗျင်အောက်အဆင့်နိမ့်သောအရာရှိ။ ကလံသာ, ကလန်သာ ka lan sā [kă lon sa] n. class of officer who dug post holes at building of Kyanzi-tha's palace. သ္ဒာဲဒ်ကဆံင်မဒှ်ညးမခါစက္ကိုင်၊ ဒတန်နှန်သွိုင်တလန်ကေသာ။ ကျန်စစ်သားမင်းထီးနန်းအဆောက်အဦတိုင်၊ တွင်းတူးပေးရသောဝန်ထမ်းအဆင့်။

www.monlibrary.com

ကလိင်း, ကလိန် kalin [kă lèn] n. Kālinga. ကာလိန္ဂ။ ကာလိန်ဂ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကာလိင်**, ကာလိင် kā liṅ [ka loiŋ].

ကလောင်း, ကလောန် kalon [kă lɒn] n. **ကလွောင်း**, ကလွောန် kalwon [kă lwɒn] n. work. ကမ္မောန်။ အလုပ်။ **ကာကလွောင်း**, ကာကလွောန် kā ka lwon [ka kă lwɒn] n. occupation. ကမ္မောန်ကိုတ်၊ ကမ္မောန်၊ ကမ္မောန်သွက်သွေ့ ဂယိုင်လမျိုး။ အလုပ်အကိုင်၊ လုပ်ငန်းကိုင်ငန်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမှု။ Cf. **ကာ**. ကာ kā [ka], **သိန်းရင်**, သိန်ရင် sinraṅ [sɛn rɛŋ]. [LM. **ကလောင်း**, ကလောန် kalon [kă lɒn]; SM. **ကလောင်း**, ကလောန် kəlon [kă lɒn], **ကျောင်း**, ကျောန် klon [klɒn] v. to carry out. ရင်တွုင်ကျောန်ပွဲထော်။ ဒွေတ်ဗက်ရင်တွုင်။ ပြီးမြောက်အောင်ဆောင်ရွက်သည်။ လိုက်နာဆောင်ရွက်သည်။] **ကလောဏ်**, ကလောဉ်ဒ္ဍ ka loñ [kă lɒn] see. ရံင်။ ရှ။ **ကလောင်း**, ကလောန် kalon [kă lɒn].

ကလမ်ဗု, ကလမ်ဗု kalambu [kă lòm bŭ] n. Colombo in Ceylon. ခွုင်ကလမ်ဗုပွဲတ္တံသိင်ဃို။ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိကိုလံဘိုမြို့။ P. **ကာလမ်ဗု**, ကာလမ်ဗု kālambu [ka lòm bŭ].

ကလောတ်, ကလောအ် kaloˑ [kă lŏˈ] v. (MM.) to harden. သွက်မျိုဟ်ကြံင်အာ။ မာလာစေသည်။ (၂) form a block. သွက်ဒ့်တိုန်မျိုဟ်မျိုဟ်မမ။ အတုံးအခဲဖြစ်စေသည်၊ cf. **ဗိုက်**, ခိုက် buik [pak], **ဂေတ်**, ဂေက် bek [pɔik]. (LM. **ကလောတ်**, ကလောအ် kaloˑ [kă lŏˈ], **ကျောတ်**, ကျောအ် kloˑ [klŏˈ], SM. **ကလောတ်**, ကလောအ် kəloˑ [kă lŏˈ] v. **ကျောတ်**, ကျောအ် kloˑ [klŏˈ], **ကျောတ်အာ**, ကျောအ်အာ kloˑā [klŏˈ a].)

ကလျာဏ, ကလျာဏ kalyaṇa [kă lyă nă] adj. fortunate. မဒ့်ကံကုသို့ခိုဟ်။ (၂) handsome. မဆဲ၊ မကျေဝ်လဲ၊ မစ္ဆေ်ဗြိုဟ်၊ မန္ဒံကိုစရဲထွိုက်။ ချောမောသော၊ ခန့်ညားသော၊ သားနားသော၊ (၃) well. မဂပ်ဂဝ်၊ မဒးရး။ သင့်တော်သော၊ လျောက်ပတ်သော၊ ကြီးမြတ်သော။

ကလျာဏ်, ကလျာဏ kalyāṇa [kă lya nă], kanyāṇa [kɔn ya nă] adj. virtuous. မဆဲ၊ မန္ဒံကိုစရဲ၊ ထွိုက်။ တင့်တယ်သော၊ ကျက်သရေရှိသော၊ မြင့်မြတ်သော။

ကလျာင်း, ကလျာန် kalyān [kă lyan], **ပ-ဒိုကလျာင်း**, ပ-ဒေ်ကလျာန် pa-i kalyān [pă-i kă lyan] n. **သပ္ဗကလျာင်း**, သပ္ဗကလျာန် sab ba ka lyān [sɔp bĕ kă lyan]

www.monlibrary.com

n. perfect beauty. ဒဒှ်မကျိုက်ပေင်တ်ကိုရုပ်သင်္ဂေါဝ်ဆဲဝမန္ဒံကိုစရဲဝကျာ်သီ။ လှပတင့်တယ်သော အလှကျက်သရေနှင့်ပြည့်စုံခြင်း။ [P. **သဗ္ဗကလျာဏ**, သဒ္ဒကလျာဏ sabbaka lyāṇa [sɔp bɛ̆ kă lyɑ nă̆].]

ကဝ, ကဝ ka wa [kă wă̆] n. **ကြုင်ကဝ, ကြိုင်ကဝ** kruṅ ka wa [krɔŋ kă wă̆] n. a stream in Lin kā Kruṅ Kāwaṇṇa district, to be identified with the Ka-wa chaung which joins the Pegu river at Kawa. ကြုင်ကဝ၊ ကြုင်နှံပွဲခရိုင်လက်ဝကြုင်ကာဝဏ္ဏ၊ ထပ်ခံဒ်ကိုယ့ကြုင်ကဝ၊ မဒွေဝ်လုပ်ပွဲကို့ဗဂေါတရပ်ဥုင်ကဝ။ ကဝချောင်း၊ ကဝမြို့အနီးမှပဲခူးမြစ်ထဲသို့ စီးဝင်လာသောချောင်းတစ်ချောင်း၊ လက်ဝကျုံကာဝဏ္ဏခရိုင်ရှိချောင်းတစ်ချောင်း။ (LM. **ကဝ, ကဝ** kawa [kă wă̆], SM. **ကဝ, ကဝ** kəwa [kă wă̆].)

ကသပ, ကသပ kasapa [kă să pă̆], **ကဿပ, ကဿပ** kassapa [kɔs să pă̆] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ကသ်, ကသ်** kas [kɔs].

ကသိဘာရဒွာဇ, ကသိဘာရဒွာဇ ka si bhā ra dwā ja [kă sæ̆ bhèɑ rɛ̆ dwèɑ jɛ̆] n. **ဗမှုးကသိဘာရဒွာဇ, ဗမ္ဘုးကသိဘာရဒွာဇ** buṁ naḥ ka si bha-radwāja [bòm nèh kă sæ̆ bhèɑ rɛ̆ dwèɑ jɛ̆] n. ဗမ္ဘုးကသိဘာရဒွာဇ။ ကသိဘာရဒွာဇပုဏ္ဏား။ a brahmin of Ekanāḷā converted by the Buddha. ဖြဟ္မဏဧကနာဠာမွဲ၊ မပြိုင်သွဲအာကွေတ်ဓာနူကိုကျာ်တြဲပို။ မြတ်စွာဘုရားကြောင့် အယူဝါဒပြောင်းလဲသွားသူ ဧကနာဠာဖြဟ္မဏတစ်ဦး။

ကသာန်, ကသာန် kasān [kă sɑn] v. bail, throw, splash. ပက်။ ပက်ဖြန်းသည်။ (၂) pour. စဝ်၊ ဗလိုပ်။ လောင်းသည်၊ သွန်းလောင်းသည်။ (၃) wash. ကြာတ်ကြ်။ ဆေးကြောသည်။ (၄) to bathe ceremonially. ဗလိုပ်။ ရေဖြန်းသွန်းလောင်းသည်။

ကသပ်, ကသပ် ka sap [kă sɔp] n. thought. အစင်အခြင်၊ ကျွပ်ဂွန်။ အတွေးအခေါ်၊ အကြံအစည်။ **ကဏွာ်, ကန္ဒွာရ်** kanwor [kă nwor] n. famine. ကပ်ကွောဝ်ကွောဝ်ဗျို့။ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းဘေး။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကိုံသပ်, ကိုန်သပ်** kinsap [ken sɔp].

ကသာပ်, ကသာပ် ka sāp [kă sɑp] n. (MM.) coin of standard weight. မဿြန်မစွံလဝ်သွက်သွေံသွလယိုင်အစာံ။ စံအဖြစ်တင်ထားသောငွေအကြွေအလေးချိန်။Cf. **ဒိုံကလ်, ဒိန်ကေလ်** diṅ kel [dèn kiel].[LM.Skt. **ကာ်သာပဏ, ကာရ်သာပဏ** kārsāpaṇa [kar sɑ pă̆ nă̆] n.coin weighing one karṣa. သြန်တက်ာန်ခွံလျိုင်မွဲကသာဝ်။ တကာသအလေးချိန်ဒဂ်ီး။

www.monlibrary.com

ꩡꩫ(ꩻ), ꩡꩫ(ꩻ) kseh [kəsĕh], ꩡꩫꩻ, ꩡꩫꩻ kseh [kəsĕh] n. horse. ရေ့။ မြင်း။

ꩡꩫꩻ, ꩡꩫꩻ kseh [kəsĕh] v. push forwards, to slip sideways. ကသော့၊ လွှတ်၊ လွှတ်ပွေ့ပါ။ တွန်းရွှေ့သည်၊ ရွှေ့သွင်းသည်။

ꩡꩫꩻꩭꩻ, ꩡꩫꩻꩭꩫ kseh plop [kəsĕh plɒp] v. push in, to slip sideways into. ကသော့်ပွေ့ပါ၊ လွှတ်ပွေ့ပါ။ တွန်းရွှေ့သွင်းသည်။

ကဟတ်ကဘာတ်, ကဟာတ်ကနာတ် ka hat ka nāt [kă hɔ̀t kă nat] v. to encourage, to support. ကိုဖြဟတ်ဂွာတ်၊ ကိုဖြဟတ်ခတ်။ အားပေးအားမြှောက်ပြုသည်၊ အားပေးထောက်ခံသည်။

က, ကာ kā [ka] n. (MM.) work. ကလောန်၊ ကမ္မောန်။ အလုပ်၊ အလုပ်အကိုင်။ (၂) matter. ကိစ္စ၊ ကောင်ကာ၊ ပရောပရာ။ ကိစ္စ၊ အလုပ်ကိစ္စ၊ အကြောင်းအရာ။ (၃) deed. တင်မရင်တွင်း။ ဆောင်ရွက်ချက်။ ကာကလွာန်, ကာကလွောန် kā ka lwon [ka kă lwɒn] n. occupation. ကမ္မောန်၊ ကာကမ္မောန်,ကမ္မောန်ဂယိုင်လမျိုး။ အလုပ်အကိုင်၊ လုပ်ငန်း၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှု။ ကာကမ္လာန်, ကာကမ္လောန် kā kam lon [ka kɔm lɒn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ကာကုသိုဝ်, ကာကုသိုဝ် kākusuiw [ka kaŏ sɒ] n. work of merit. စရင်ကုသို၊ သရင်ကုသို၊ ကောင်ကာကုသို။ ကုသိုလ်အမှုအလုပ်၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှုအလုပ်။ Cf. ကလာန်, ကလောန် kalon [kă lɒn], ပုဝ, ပုဝ puwa [paŏ wă], သိန်ရင်, သိန်ရင် sinraṅ [sɛn rɛŋ], ပြဝ, ပြဝ pra wa [pră wă]. [LM.; SM. က, ကာ kā [ka]. P. कारण, ကာရဏ kāraṇa [ka ră nă].

က, ကာꩻ kā [ka] n. (MM.) ပရင်ကာ, ပရင်ကာ pa raṅ kā [pă rɛŋ ka] n. vessel with spout, tea-kettle. ထွဲဝမန္ဒံကိုခွဲ၊ ကာဥဉ်လက်ဖက်။ နှုတ်သီးပါသောအိုး၊ လွှက်ရည်ကရား။ [LM. က, ကာ kā [ka],SM. က, ကာ kā [ka] n. tea-kettle. ကာဥဉ်လက်ဖက်။ လွှက်ရည်ကရား။

က, ကာꩺ kā [ka] n. time. အခိုင်၊ အခိုင်ကာလ။ အချိန်၊ အချိန်ကာလ။

က, ကာ꩹ kā [ka] n. cultivated area. ဌာန်ဒေသမဇိုက်တိုလွိစ။ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးသောနေရာဒေသ။

ကာကဝဏ္ဏတိဿ, ကာကဇ္ဇတိဿ kā ka waṇ ṇa tis sa [ka kă wɔ̀n nă tɛt să] n. (MM.) a king of Ceylon, father of DuṭṭhagāmaniAbhaya. တ္ဍညးချင်သိင်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဃုံမွဲ၊ သွိုင်မအံက်မရာတ်၊ ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယ။ ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယမင်းဏိ၊ ဖခမည်းတော်၊ သီဟိုဋ္ဌဘုရင်တစ်ပါး။

ကာဃကိုမ်ဂလာ်, ကာဧကဲုန်လရ် kācakuimlar [ka că kom lɔr] v. the affair will start also, also the buiness is starting, although the work is starting. ကေင်ကာမသွကိုလဝ်။ အရေးကိစ္စအစပြုသော်လည်း။

ကာဃာ်, ကာဖာရ် kāphār [ka phar] adv. very slow, very delay, very long time. ဗွဲမလံလ၊ ဗွဲမလံလကာဖာ။ အလွန်နှေးသည်၊ အလွန်ကြန့်ကြာသည်။

ကာယဒုဋ္ဌရိတ်, ကာယဒုဋ္ဌရိတ် kāyaduccarit [ka yă dùt că rèt] n. Sin in deed. ပြဝကမ္မောန်အကုသို့၊ တင်မရင်တ္ဂုင်ပရေင်အကုသို့။ **အကုသိုလ်အပြုအမူ**၊ အကုသိုလ်ဆောင်ရွက်ချက်။ (P. **ကာယဒုဋ္ဌရိတ**, ကာယဒုဋ္ဌရိတ kā ya duc ca rita [ka yă dùt ca ri tă].)

ကာယဝိဓာဒတ္ထာတ်, ကာယဝိဓာဒတုဍ္ဌာတ် kāyawācāsatutthātaṁ [ka yă wèa ca că tut tha tɔm], **ကာယာ**, ကာယာ kā yā [ka ya] n. (P.) the body. ဇကုဇကောဝ်။ ကိုယ်ခန္ဓာ။ **ကာဂိုဂကာ**, ကာရုနိကော kā ru ni kaw [ka rŭ nĭ kao^{2}] (P.) **ကာလ**, ကာလ kā la [ka lă] n. (MM.) time. **အခိုင်**၊ နာဦ၊ ခေတ်၊ လက်ထက်၊ ခြ၊ တင်ခွေဝ်ခွာဝ်။ အချိန်ကာလ၊ အချိန်နာရီ၊ **ခေတ်၊ လက်ထက်**၊ သက်တမ်း၊ စည်းချက်။ **ပြယာမ်ကာလ**, ပြယာမ်ကာလ pra yām kā la [pră yam ka lă] n. time of day. အခိုင်ကာလပွဲမွဲတွဲ။ တစ်နေ့အတွင်းအချိန်တာ။ Cf. **ကာလ်**, ကာလ် kāl [kal], **ဘခါ**, အခါ a khā [ă kha]. (LM. **ကာလ**, ကာလ kā la [ka lă]. SM. **ကာလ**, ကာလ kā la [ka lă]. **ကာလလိုဝ်**, ကာလလိုဝ် kā la luiw [ka lă lɒ] adv. when. အခိုင်လို၊ အခါလို။ ဘယ်အချိန်၊ ဘယ်အခါ။ SM. **လ**, လ la [lă] adv. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf .**ကာ**, ကာ kā [ka], **ကာလ်**, ကာလ် kāl [kal].)

ကာလဃာဂၢာဧ, ကာလနာဂရာဇ် kā la nā ga rāj [ka lă nèa gĕ ràj] n. a Naga king who, having seen all the Buddhas of this kalpa, made images of them for Asoka. သွိုင်နာ်တ္ဂညးသွေဂံဆုိဂဗက္ခုင်၊ ကျာ်တြဲမက္ကိုဒ္ဒှ်တုဲအာ ပွဲကိုလိုက်ဝွံသိုဖ္ဒိုတ်၊ သွက်သွိုင်အသောကတ္ဂညးမခွံပဒှ်ပဍိမာရုပ်ကျာ်တြဲတံဂှ်သိုဖ္ဒိုတ်။ ဤကမ္ဘာဒ္ဓပွင့်တော်မူပြီးခဲ့ဘုရားရှင်အားလုံးတို့ကိုဖူးတွေ့ခဲ့ရသောနဂါးမင်းတစ်ပါးဘုရားအားလုံးတို့၏ပုံရုပ်ပွားတော်

www.monlibrary.com

များကို၊ အာသောကမင်းအား ပြုလုပ်ပေးခဲ့သည်။ (Skt. ကာလဂါဂရာဇ, ကာလနာဂရာဇ kālanāgarājā [ka lă nèa gĕ rèa jèa] n. Kala Naga king. သို့ငန်ကာလ။ ကာလနဂါးမင်း။)

ကာလသောက်, ကာလသောက် kā la sok [ka lă sok] n. **သို့ငကာလသောက်**, သို့ငကာလသောက် smiṅ kā la sok [səmòiŋ ka lă sok] n. king kālasok. သို့ငကာလသောက။ ကာလသောကမင်း။ the king of Magadha at the time of the second Buddhist Council. သို့ငမအုပ်ခုပ်ပွင့်ရင်ချုင်မဂဓ ပွဲအခိင်ကာလမတ်ိုန်သင်္ကယနအလန်ဒုတိယ။ ဒုတိယသင်္ကယနာတင်ချိန်၌ မဂဓပြည်ကိုအုပ်စိုးခဲ့မင်း။ (Skt. ကာလာသောက, ကာလသောက kālaśoka [ka lă sao^{2} kă],P. ကာဠာသောက, ကာဠသောက kāḷasoka [ka lă sao^{2} kă].)

ကာလသုတ်, ကာလသုတ် kā la sut [ka lă sut] n. the second of the eight principal hells. နရက်ပွောဝ်ကိုကတိုင်ခွဝံကိုုင်၊ ဒ်ကိုုင်နရက်ဒုတိယ။ ငရဲကြီးရှစ်ထပ်အနက်ဒုတိယအထပ်တွင်ရှိသောငရဲအထပ်။ **ကာလသု**, ကာလသု kā lasu [ka lă sŭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကာလေ, ကာလေ kāle [ka le] n. Kalemyo. ချုင်ကလေ။ ကလေးမြို့။ a Shan dependency on the Chindwin. ချုင်သေ့မဟွဲ့ဗွားစးဏီနွံပွဲချေန်တွေန်။ ချင်းတွင်းရှိမလွတ်လပ်သေးသောရှမ်းနိုင်ငံ။

ကာလိင်, ကာလိန် kālin [ka lèn] n. a region of India, the modern Orissa. ဒေသပွိပွိုင်ရား အိန္ဒိယမွဲ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဏံသြရိသ။ အိန္ဒိယဝန်းကျင်ဒေသ၊ ပစ္စုပ္ပန်မှာသြရိသ။ **သို့ငကာလိင်**, သို့ငကာလိန် smiṅkālin [səmoiŋ ka lèn] n. the king of kālinga. သို့ငကာလိန်။ ကာလိန်မင်း။ Syn. **ကာလိင်ဂရာဇ်**, ကာလိန်ဂရာဇ် kālingarās [ka lèn gĕ ràs] n. သို့ငကာလိန်။ ကာလိန်မင်း။ (Skt./P. **ကာလိင်ဂ**, ကာလိန်ဂ kālinga [ka lèn gĕ].)

ကာလိင်ဂရာဇ, ကာလိန်ဂရာဇ kālingarāja [ka lèn gĕ rèa jĕ] n. **သို့ငကာလိင်ဂရာဇ**, သို့ငကာလိန်ဂရာဇ smiṅkālin ga rā ja [səmoiŋ ka lèn gĕ rèa jĕ] n. the king of kālinga(kāliṅ) in the Kurudhamma-jataka. သို့ငကာလိန်ဂ,မကွုင်ပွဲကိုဇာတ်ကုရုဓမ္မ။ ကုရုဓမ္မဇာတကလာ,ကာလိန်ဂမင်း။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကာလိင်္ဂရာဿ်, ကာလိန်ဂရာသ် ka¯lin garās [kɑ lèn gɛ̏ràs] n. **ဧၚ်ကာလိင်္ဂရာဿ်**, ချင်ကာလိန်ဂရာသ် ḍuṅkālinga rās [ɗɜŋ kɑ lèn gɛ̏ ràs] n. a kingdom in India = kalin. ရးကာလိန်ဂ။ ကာလိန်ဂပြည်။ ဥုင်ဂ္ဂကရာတ်မွဲပွဲရးအိန္ဒိယ။ အိန္ဒိယပြည်ရှိမင်းနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ။ (Skt. **ကာလိင်္ဂရာဇ္ဇ**, ကာလိန်ဂရာရ္ဒရ kālingarāṣṭra [kɑ lèn gɛ̏ rèɑ strɑ̆].)

ကာဝဏ္ဏ, ကာဝဏ္ဏ kā waṇṇa [kɑ wɔ̀n nɑ̆] n. (MM.) **လင်္ကာကြုင်္ကာဝဏ္ဏ**, လင်ကာကြောင်ကာဝဏ္ဏ laṅkākruṅkā waṇṇa [lèɑŋ kɑ krɜŋ kɑ wɔ̀n nɑ̆] n. a district of Rāmañña in the region of Kawa. ခရိုင်ရာမည်ညမွဲမန်ပွဲဒေသကဝ။ ကဝဒေသတွင်းရှိရာမည်ညခရိုင်။

ကိဎမ်, ကိဧမ် kicem [kɪ̏ cim] n. bird. ဂစေံ။ ငှက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိလ်ဎမ်**, ကိညဧမ် kiñcem [kɛn cim].

ကိဎမ်, ကိဧမ် kiḍem [kɪ̏ ɗim] n. read as, ဗ်ညံင်ရ်။ ကဲ့သို့.ဖတ်ပါ။ **ကိလ်ဎမ်**, ကိညဧမ် kiñcem [kɛn cim].

ကိဎမ်ယုမ်ဎင်, ကိဧမ်သုမ်နေင် ki ḍem sum neṅ [kɪ̏ ɗim sum neɑŋ] n. general term for birds. ဂစေံသွံ၊ ဂစေံကွံ။ ကျေးငှက်သာရကာ။

ကိတု, ကိတု kitu [kɪ̏ tɑ̆ʊ̆] n. month, moon. ဂိတု။ လ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိ်ဎ်တု**, ကိနိုတု kin tu [kɛn tɑ̆ʊ̆].

ကိတုဧိဟ်, ကိတုဧိဟ် kitujih [kɪ̏ tɑ̆ʊ̆ jèh] n. the third month, roughly correcspon-ding to June. ဂိတုဖ်ဒ်ဖွဲသရောဝ်သွဟ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဂျုန်။ နယုန်လ၊အကြမ်းအာဖြင့်အင်္ဂလိပ်လဖွန်လနှင့်ညီသည်။

ကိဎ်, ကိနုရ် ki nar [kɪ̏ nɔr] n. Mythical creature in form of bird with human head. သတ်မန်ဂ်ကိုဇကုဂစေံကွိုပ်မွိဟ်ကွင်ပွဲကိုပုံအဂို။ ဒဏ္ဍာရီလာငှက်ကိုယ်နှင့်လူဦးခေါင်းရှိသောငှက်။ (LM. **ကဎ်**, ကနုရ် kanar [kɑ̆ nɔr], **ကဎာဝ်**, ကနှောဝ် kanhow [kɑ̆ hno]. P. **ကိန္နာ**, ကိန္နရ kinnara [kɛn nɑ̆ rɑ̆].)

ကိလေသ, ကိလေသ ki lesa [kæ̏ le sɑ̆] n. **ဓဝ်ကိလေသ**, ဓဝ်ကိလေသ dhawkilesa [dhɔ̀ kæ̏ le sɑ̆] n. passions. စိုတ်မသ္ဍာတ်မြဟ်၊ အရာမမက်ဍက်၊ ရာဂ၊ ဒေါသ။ ပြင်းပြသောစိတ်၊ ရမ္မက်၊ ရာဂ၊ ဒေါသ။ (၂) lust. ဒဒ်မမက်ဍက်ကိုအရိတဏှာဖွဲမသ္ဍာတ်မြဟ်၊

www.monlibrary.com

ဒဒှ်ဆီမအာတ်မိက် ဗွဲမသ္ကာတ်မြဟ်၊ ဒဒှ်မမက်ဥက် ဗွဲမသ္ကာတ်မြဟ်။ ပြင်းပြသောတဏှာရမ္မက်၊ ပြင်းပြသောသွေးသားတောင့်တမှု၊ ပြင်းပြသောတတ်မက်မှု။ [LM./P.]

ကိုဝ်ဃၚ, ကီဝ်သေသော kĭ wiseso [ki wĭ se sao^{2}] v. question. (ကြိယာသဒ္ဒန်။ အမေးကြိယာ။) ရုပ်ကုတီလပိုန်ကျဉ်တြဲတွေင်ရသဝ်လို့။ မြတ်စွာဘုရား၏ရုပ်အဆင်းသဏ္ဌာန်သည်မည်သို့မည်ပုံထူးခြားသနည်း။

က, ကု ku [kaŏ], **က, ကု** kuˈ[kŭ], **က, ကု** koˈ[kŏ] conj. and, with, together with. ကို၊ မွဲစွံ၊ မွဲကရော်။ နှင့်၊ ဖြင့်၊ အတူတကွ၊ ကိုယ်တိုင်။ **ဧယ်ကတူး, ဧယ်ကုတူး** ey kŭtwah [ea kaŏ twah] conj. I and my pupils. အဲကိုကွးအဲညးဂမ္ဒိုင်။ ကျွန်ုပ်နှင့်တပည့်များ။ **ဂုတ်က, အုတ်ကု** ˈutku [ut kaŏ] adj. all. ဖြိုတ်၊ အိုတ်သို့။ အားလုံး၊ အလုံးစုံ။ **ဂတ်ကကာဒ်, အတ်ကောအ်** ˈat koˈ [ɔt kŏ] adj. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကကမ်က, ကောမ်ကု** komku[kɒm kaŏ] prep. together with. ကော့ံ၊ မွဲကရော်၊ မွဲစွံ။ အတူတကွ၊ နှင့်တကွ။ **ငက, နကု** na ku [nĕ kaŏ] prep. with, and, together with, by means of. ကော့ံ၊ မွဲကရော်၊ မွဲစွံ။ အတူတကွ၊ နှင့်တကွ။

က, ကု ku [kaŏ] prep. from. နှ။ မှ။ with, and. ကို။ နှင့်။ **ဂိုတ်က, အိုတ်ကု** ˈuit ku [ot kaŏ] prep. all with. အိုတ်ကို။ အားလုံးကို။ **ကွာမ်က, ကွောမ်ကု** kwomku [kwɒm kaŏ],**ကွာမ်က, ကွာမ်ကု** kwāmku [kwam kaŏ], **ကကမ်က, ကောမ်ကု** kom ku [kɒm kaŏ] prep. with, and, together with. ကို၊ မွဲကရော်၊ မွဲစွံ။ အတူတကွ၊ နှင့်တကွ၊ နှင့်အတူ။**ဆိုဝ်က, ဆိုဝ်ကု** cuiwku[cɑɒ kaŏ] prep. until. စိုကို။ တိုင်အောင်။ **ဆိုဝ်ဆိုပ်က, ဆိုဝ်ဆိုပ်ကု** cuiw cuip ku [cɑɒ cop kaŏ] prep. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ကိုဝ်, ကိုဝ်** kuiw [kɒ], **ငဲယ်, ငဲယ်** ḍey [ḍea], **တ, တ** ta [tă], **ငန, နဲ** na [nĕ], **သိုမ်, သိုမ်** suim [som], (s.v.**သုမ်, သုမ်** sum̆ [sum].)

ကဍ္ဍမ္ဘာဂ် ကုအ္ဍမ္ဘောအ် kuˈa khaḍoˈ [kaŏ ă khă ɓŏ] n. motherself. ကုမိ၊ အမိကိုယ်တိုင်။

ကဧယ်, ကုဧယ် kuˈay [kaŏ ea] prep. myself. ကုအဲ၊ ဇကုအဲ။ ကျွန်ုပ်ကိုယ်တိုင်။

ကၠယ်, ကုအုယ် kuˈūy [kaŏ ui] v. to administer. ကိုဂဉ့်၊ ဗွဂဉ့်၊ ဖျူဂဉ့်။ ဆေးပေးသည်၊ ဆေးတိုက်သည်၊ ဆေးကျွေးသည်။ **ကိုံဂုယ်, ကိန်အုယ်** kinˈuy[kɛn ui]n. medicine. ဂဉ့်။ ဆေး။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကဂတ်ဗလ်, ကုအုတ်ဝလ် ku ut bal [kaŏ ot bòl] n. all troops, all commanders. ကုအိုတ်ဗို၊ ဗိုဖွိုတ်။ ဗိုလ်ပါအားလုံး။

ကကိယ်ဂ, ကုကိရ်ယာ ku kir ya [kaŏ kir yă] prep. with instrument, by accessories parts. ကိုကရိယာ။ ကိရိယာနှင့်။

ကဂကာ်ရွယ်ဂဝမ္ပတိ, ကုကောန်စွယ်ဂဝမ္ပတိ ku kon'ey ga wam pa ti [kaŏ kɒn ea gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆] prep. by my son Gawampati himself, by Gawampati my son. ကုကောန်အဲဂဝမ္ပတိ။ ငါ့သားဂဝံပတိကိုယ်တိုင်။

ကကမ်, ကုကုန်kukum [kaŏ kum] prep. also with,although with. ကုကို။ လည်း ပါ၊ နှင့်တကွ။

ကဂွာက်, ကုဒွောအ် ku gwo' [kaŏ gwŏ̆] prep. for the sake of, for provisions of. ကုဒွော်၊ ဒွော်၊ ရန်အတွက်၊ ရန်အလို့ငှာ။ (၂) for the purpose of. ကုဒွော်။ ရန်အတွက်။

ကဩဂမုံတာင်, ကုစိဉ်ဗုန်တောင် ku ciñ bun tāñ [kaŏ coiŋ bùn taiŋ] prep. by the white elephantself. ကုစိဉ်ဗွာင်။ ဆင်ဖြူကိုယ်တိုင်။

ကကွာက်, ကုဧလောက် kucalāk [kaŏ că laik] prep. with bronze. ကုသွာ်၊ ကိုသွာ်။ ကြေးညှိနှင့်။

ကဩတ်, ကုစိတ် kucit [kaŏ cɛt] v. to kill. ဂစိုတ်၊ ဂမွိုတ်။ သတ်သည်။ **ဂဩတ်**, ဂစုံတ် ga cuit[gɛ̆ cot] v. to put to death. ကောပ်မှေတ်ထော်၊ ဂစိုတ်စုတ်၊ ဂစိုတ်ထော်၊ ဂစိုတ်ထော်၊ ဂမွိုတ်ထော်၊ ဂိုင်ထော်၊ ပတုံထော်။ သတ်လိုက်သည်၊ ကွပ်မျက်လိုက်သည်၊ လက်စတုံးလိုက်သည်။[LM. **ဂဩတ်**, ဂစုံတ် gacuit [gɛ̆ cot], **ဃာဩတ်**, ဃာစုံတ် ghā cuit [ghèa' cot]. SM. **ဟဩတ်**, ဟာစုံတ် həcuit [hă cot].]

ကဂဆောမ်, ကုဆောမ် ku chom [kaŏ chɒm] n. Article of ceremonial dress, possibly a jacket. ပလော်မူး သွက်သွော်သွော်လွှက် ကာလမတိုန်သွင်အသေအဟာန်မွဲမွဲ။ အခမ်းအနားတစ်ခုခုတက်ရောက်ရန် ဝတ်ဆင်ရသောအပေါ်အင်္ကျီ။

ကဧ, ကုဇိ ku ji [kaŏ jĭ] n. enthusiasm. ဂဇ်၊ ဒဒှ်စိုတ်မထတ်သန်။ စိတ်ထက်သန်မှု။ (၂) care. သွဂရ၊ သွသွို။ ဂရုစိုက်ခြင်း၊ သတိထားခြင်း။ (၃) zeal. ဒဒှ်စိုတ်မထတ်၊ ပွစိုတ်မထတ်သွာတ်။ စိတ်အားသန်ခြင်း၊ စိတ်ထက်သန်မှု။ (၄) thoroughness. ဒဒှ်မကွိုက် ပေင်တ်ဘ်နာနာသာ်။ အဖက်ဖက်မှပြည့်စုံခြင်း။

www.monlibrary.com

ကဍိး, ကုခိး kujih [kaŏ jèh] v. bend in humble reverence. ကုန်ချောပ်၊ ကုန်ကချောပ်မာ၊ ချောပ်။ ပျပ်ဝပ်ကျိုးနွံသည်။ (၂) prostrate. အောပ်မာခစ။ ဝတ်တွားခယသည်။ (၃) to carry out faithfully. ယိုဒုင်ကာနကိုသစ္စစ့်ကိုစိုပ်အာဒတုံ။ သစ္စာရှိစွာလုပ်ငန်းပြီးမြောက်သည့်အထိဆောင်ရွက်သည်။ **ကိာ်ဍိး**, ကိရ်ခိး kirjih [kir jèh] n. scrupulousness. ဒဒှ်မသွသွိညံင်ရ်ဟဂွံပ္တိုပရာပ်ဒးဒုဟ်။ မကောင်းမှုမပြုမိစေရန်သတိထားခြင်း။

ကဍၤ်, ကုဍုန် kuḍan [kaŏ ɗɔn] v. to make smaller in area. ကွန်ပ္ဒောပ်ဥးဗွိုက်မုက်။ ခွန်ပ္ဒောပ်ဗွတ်ဥးမုက်။ မျက်နှာပြင်အကျယ်အဝန်းကိုချုံးပစ်သည်၊ မျက်နှာပြင်ဧရိယာကိုကျဉ်းသွင်းသည်။ [LM. **ဏ္ဍၤ်**, ကွန် kḍan [kəɗɔn], **ဂဍၤ်**, ဂုန် gaḍan [gə̆ ɗɔn], **ခ္ဍၤ်**, ခွန် khḍan [khəɗɔn], **ဖဍၤ်**, ဖုန် pha ḍan [phŏ ɗɔn]. SM. **ဟဍၤ်**, ဟုန် həɗɔn [hŏ ɗɔn] v. to make narrow. ခွန်ပ္ဒောပ်၊ ခွန်ဖျံ။ ကျဉ်းအောင်ပြုလုပ်သည်။ LM. **ဏ္ဍၤ်**, ကွန် kḍan [kəɗɔn]. **ဍၤ်**, ဍုန် ḍan [ɗɔn] v. to be narrow. သွိုကွန်အာ။ ကျဉ်းစေသည်။]

ကတ, ကုတ kuta [kaŏ tă] v. to turn once's face (towards). ဂေတ်ဗ္ဘးမုက်။ မျက်နှာလှည့်သည်။ (၂) turn. (မုက်) ဂတး၊ ဗ္ဘး။ (မျက်နှာ) လှည့်သည်၊ မူသည်။ (၃) face. တဝ်မုက်။ မျက်မှန်းတန်းသည်။ **ဂတ**, ဂတ ga ta [gə̆ tă] v. (MM.) to face. ပ္ဘဝ်မုက်။ မျက်နှာမူသည်။ opp. လက်ဗွိုက်။ ဆန့်ကျင်ဘက်။ **ကၠ**, ကုရ် kurau [kaŏ rao^{3}] v. turn back. တရ်စး။ နောက်လှည့်သည်။ (LM.; SM. **ဟတ**, ဟတ həta [hă tă] n. space in front. ဂတ။ အဒ့ဂ်။ see. ရံင်၊ ရှ။ **ကိ္ဆ**, ကိ္ဆ kinta [kɛn tă].)

ကတလ, ကုတလ kutal [kaŏ tă lă] prep. by the lord himself, by the master himself. ကုတလ၊ ကုတိလ၊ ကုတီလ၊ ကုတ္ဒီ။ သခင်ကိုယ်တိုင်၊ အရှင်သခင်ကိုယ်တိုင်။ (၂) by lord. ကုတ္ဒ။ သွင်ကိုယ်တိုင်။ (၃) by master. ကုတ္ဒကမ္ဘောန်။ အလုပ်ရှင်ကိုယ်တိုင်။ (၄) by owner. ကုတ္ဒဒြပ်။ ပစ္စည်းရှင်ကိုယ်တိုင်။

ကတာ်, ကုတရ် ku tar [kaŏ tɔr] v. to bring into being. ကိုကွိုဒ့ဂ်ကွုင်သတ်မွဲ။ သက်ရှိတစ်ခုဖြစ်လာစေသည်။

ကတိာ်, ကုတိရ် ku tir [kaŏ tir], **ကတုာ်**, ကုတုရ် ku'tur [kaŏ tur], **ကတာ်**, ကုတရ် kutar [kaŏ tɔr] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်မခယျကေတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာ

www.monlibrary.com

ဟုမှန်းဆရသော။ **ဃကတိာ်**, သကုတိရ် sa ku tir [sɑ̆ kɑŏ tir] v. to rouse. ကြွ်၊ ရူပ်နူသွိက်၊ ထသည်၊ အိပ်ရာမှနိုးသည်။ (၂) to bring into being. ကြွ်ဒြ်ကျင်သတ်မွဲ။ သက်ရှိတစ်ခုဖြစ်လာသည်။ (၃) fabricate. ကြွ်ဗဒ်တဲ့ပြွ်ဒြန်ထူး။ လုပ်ဇာတ်ခင်းပြီး တင်ပြသည်။ (၄) erect. ပ္တ၊ ပ္တပြွ်ဒြန်။ စိုက်ထောင်သည်၊ မတ်ထောင်သည်။ **ကတာ်ပ္ဒ်ဃ**, ကုတရ်ဒ်ဒ်သ kutarpdassa [kɑŏ tɔr pdɔ̀h sɑ̆] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ၵၣာင်ကတာ်**, သ္ဒောင်ကုတရ် scoñ ku tar [sɔcoŋ kɑŏ tɔr] v. should light. ကြက်ပ္ဒေန်၊ ပ္ဒေန်ကောင်။ ထွန်းလိမ့်မည်။

ကတိဝ်, ဂတိုဝ် gatuiw [gɛ̆ tɒ], **ကတိာ်**, ဂတိုရ် gatuir [gɛ̆ tɒr], **ကတိလ်**, ဂတိုလ် gatuil [gɛ̆ tɒl] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [MM. **ကထိဝ်**, ဂထိုဝ် gathuiw [gɛ̆ thɒ]. H.L. **ကတိဝ်**, ဂတိုဝ် ga tuiw [gɛ̆ tɒ]. SM. **ကတိဝ်**, ဂတိုဝ် gatuiw [gɛ̆ tɒ].&c. ဗ္ဒး, ဗ္ဒး bdaḥ [bədɛ̀h].[LM. **ကတိဝ်**, ဂတိုဝ် gatuiw [gɛ̆ tɒ].SM. **ဟတိဝ်**, ဟတိုဝ် hətuiw [hɑ̆ tɒ] v. to supply. တရးဂွဝဲ၊ ထံက်ပင်။ ပေးကမ်းသည်၊ ထောက်ပံ့သည်။]

ကတိၵလိယ်, ကုတိာ်ရ်လေယ် kutirley [kɑŏ tir leɑ] prep. by the lord himself, by the master himself. ကုတလ၊ ကုတိလ၊ ကုတီလ၊ ကုတ္ဒီ။ သခင်ကိုယ်တိုင်၊ အရှင်သခင်ကိုယ်တိုင်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ကတလ**, ကုတလ kutala [kɑŏ tɑ̆ lɑ̆].

ကတုာ်, ကုတုရ် kutur [kɑŏ tur] v. to bring into being. ကြွ်ဒြ်ကျင်။ ဖြစ်လာသည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ကတိာ်**, ကုတိရ် kutir [kɑŏ tir].

ကတွမ်ၸ, ကုတွမ်ဆု kut naṁ chŭ [kɑŏ tənɔm chu] prep. by the tree. ကုတွံဆု၊ ကိုတွံဆု။ သစ်ပင်အားဖြင့်။

ကပၣိဟာ, ကုပဒိဟာ ku pa ṭi hā [kɑŏ pɑ̆ tæ̆ hɑ] prep. with supernatural power and might, by miraculous power. ကုကျဒွိကြိဖ်၊ ကိုကျဒွိကြိဖ်။ တန်ခိုးဩဇာအာဏာနှင့်။ (၂) with the Marvel. နကိုဒဒ်ဒွဲမအံသဝ်။ အံ့သြဖွယ်ရာအဖြစ်အပျက်အစုံအလင်နှင့်။ (၃) with the portent. နကိုနိမိတ်သွဲ၊ နကိုကျဒွိကြိဖ်။ အတိတ်နိမိတ်ဖြင့်၊ တန်ခိုးတေဇော်အားဖြင့်။ **ကပတိဟာ**, ကုပတိဟာ ku pa ti hā [kɑŏ pɑ̆ tæ̆ hɑ] prep. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကပတိပတ်, ကုပတိပတ် kupatipat [kɑŏ pɑ̆ tæ̆ pɔt] prep. (conduct. ဒွေတ်၊ ပွ။ အပြုအမူ၊ စရိုက်)။ with behaviour. ကုဒွေတ်ပဒိုပတ်၊ ကိုဒွေတ်ပဒိုပတ်။ အကျင့်သိက္ခာနှင့်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

(၂) with conduct. နကိုပဋိပတ်၊ နကိုပွ၊ နကိုဒ္ဓေတ်။ စာရိတ္တအားဖြင့်၊ စရိုက်အားဖြင့်၊ အပြုအမူအားဖြင့်။ (၃) with practice. နကိုသွိုန်ဗပိုန်၊ နကိုပရေင်ပ္ကတ်ပ္လေင်။ ပွားများခြင်းအားဖြင့်၊ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်ပေးခြင်းအားဖြင့်။

ကုပဉ္စသိခ, ကုပည္ဆသိခ ku pañcasikha [kaŏ pɔn că sæ khă] n. name of a male god. ယ္ဥကောန်ကွန်မွဲ။ နတ်သားတစ်ပါး၏အမည်။ prep. by the god Pancacikha. ကုကောန်အိန်ပည္ဆသီခ။ ပဉ္စသီခနတ်သားကိုယ်တိုင်။

ကုပုန္ဒြဿ်, ကုပုန္ဒြသ် kupundras [kaŏ pun drɔ̀s] prep. by speed, by the swiftness. နကုအသိင်ပရှ်၊ နကိုအသိင်ကုပရှ်။ အမြန်နှုန်းဖြင့်၊ အရှိန်ပြင်းပြင်းဖြင့်။

ကုပာ်, ကုပရ် ku par [kaŏ pɔr] v. to put round. စွံဗ္ဂေတ်လဝ်။ ဝိုင်းထားသည်။ **ကုမ်ပာ်**, ကုမ်ပရ် kumpar [kum pɔr] v. to go round. ဂပဝ်၊ ဂပဝ်ဂေတ်၊ ဂေတ်ရေတ်အာ။ ကွေ့ပတ်သွားသည်၊ ရစ်ပတ်သွားသည်။ **ဂုဍိကုပာ်**, ဂုညိုကုပရ် guñikupar [gŭ jĭ kaŏ pɔr]v. to deck round. ဍွိဍွာတ်ရေတ်ကွေ့လဝ်။ ပတ်လည်ဝိုင်းတန်ဆာဆင်ထားသည်။

ကုပြဓာန်, ကုပြဓာန် ku pra dhān [kaŏ pră dhàn] prep. with the chief. ကုပဓာန်၊ ကိုကျိုပ်သ္ဂိုပ်။ အကြီးအကဲနှင့်။ (၂) by the leader himself. ကုကျိုပ်သ္ဂိုပ်။ ခေါင်းဆောင်ကိုယ်တိုင်။ (၃) by the chief himself. ကုညးဇမွော်။ အကြီးအကဲကိုယ်တိုင်။ (၄) by the rule. ကိုစိုန်ပြဓာန်။ အုပ်ချုပ်မှုဖြင့်။

ကုဗိသကမ္မ, ကုဗိသကမ္မ ku bis sa kaṁ ma [kaŏ bèt să kɔm mă] prep. by the celestial architect serving the king of devas himself. ကုဗိသကမ္မ။ ဝိသကြံနတ်သားကိုယ်တိုင်။

ကုဘိက္ခုသင်, ကုဘိက္ခုသင် ku bhik khu saṅ [kaŏ bhòik khŭ sɛŋ] prep. by the monk him-self. ကုခမ့်သင်၊ ကိုခမ့်သင်။ ရဟန်းတော်ကိုယ်တိုင်။

ကုမနုဿ်, ကုမနုသ် ku ma nus [kaŏ mĕ nùt] prep. by the human being himself. ကုမွိဟ်၊ ကိုမွိဟ်။ လူသားကိုယ်တိုင်၊ လူသတ္တဝါကိုယ်တိုင်။

ကုမာရီ, ကုမာရီ ku mā rī [kaŏ ma ræ], **သုံဝတ်ကုမာရီ**, သုံဝတ်ကုမာရီ sum̐ wat kaŏ ma ræ] n. young girl. ဝုတ်သွဲလေင်၊ ဝုတ်သွတ်။ အပျိုး။ အပျိုးဖြန်း။ [LM. **ကုမ္မာရီ**, ကုမ္မာရီ kum mārī [kum ma ræ] n. young girl. ဝုတ်သွဲလေင်၊ ဝုတ်သွတ်။ အပျိုး။ အပျိုးဖြန်း။ (၂) princess. ကောန်သွိုင်ဗြဲ၊ ကောန်ဝုတ်ဇကရာတ်။ မင်းသမီး၊ ဘုရင့်သမီးတော်။ Skt./P. **ကုမာရီ**, ကုမာရီ ku mā rī [kaŏ ma ræ] n. young girl. ဝုတ် သွဲလေင်၊ ဝုတ်သွတ်။ အပျိုး။ အပျိုးဖြန်း။]

www.monlibrary.com

ကမိၚ်, ကုဓိန် ku min [kɑŏ mɛn] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်,မဓယျကောတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ကမိၚ်**, သ္ကုဓိန် skumin[səkɑŏ mɛn] v. to make king. သွဇ္ဈကရာတ်။ မင်းပြုသည်။ (၂) enthrone. တ္တိုန်နန်။ နန်းတင်သည်။ **ကိၚ်**, ကိုန် kmin [kə mɛn] v. to be king. သ္ကိုဒ္ဒှ်သွိင်။ မင်းဖြစ်စေသည်။

ကမိာ်, ကုဓိရ် kumir [kɑŏ mĭr] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်, မဓယျကောတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ကမိာ်**, သ္ကုဓိရ် sku mir [səkɑŏ mĭr] v.To roof. ကွိ၊ ကွိစ္ဒိ။ မိုးသည်၊ အမိုးမိုးသည်။ [LM. **ကဗိ**, ကဓိ ka mi [kă mæ]; SM. **ကဗိ**, ကဓိ kəmæ [kă mæ]; LM. **ကဗိ**, ကဓိ kami [kă mæ], **ဆဗိ**, ဧဓိ cami [că mæ], **လဗိ**, လဓိ lami [lă mæ], **ဇ္ဗိ**, **ဇ္ဓိ** cmi [cəmæ]. SM. **ကဗိ**, ကဓိ kəmæ [kă mæ] n. roof. ကွိ၊ စ္ဒိ။ ခေါင်မိုး။ အမိုး၊]

ကၞမာက်, ကုမောက် kumok [kŭ mok] v. to be frighten. သ္ကိုလကိုတ်၊ သ္ကိုလကိုတ်တ္ရိ၊ သ္ကိုဖေက်ဂ္ဂံက်။ လန့်ဖျပ်စေသည်၊ ထိတ်လန့်စေသည်။ (၂) to be afraid. သ္ကိုဖေက်လကိုတ်၊ သ္ကိုဖေက်ဂ္ဂံက်။ ကြောက်ရွံ့စေသည်၊ ကြောက်လန့်စေသည်။ (၃) cow. သွည်ဉ်ရ်ဂွံလကိုတ်။ ထိတ်လန့်အောင်လုပ်သည်။ [**ဂ္ဂွံက်**, **ဂ္ဂံက်** gmåk [gəmɔ̀k] v. to be afraid. သ္ကိုဖေက်လကိုတ်၊ သ္ကိုဖေက်ဂ္ဂံက်။ ကြောက်ရွံ့စေသည်၊ ကြောက်လန့်စေသည်။]

ကမိုတ်, ကုဓိုတ် kumuit [kŭ mɜ̀t] v. personal name. ယ္ဘုပ္ပဂ္ဂိ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Skt./P.

ကမုဒ, ကုမုဒ ku muda [kŭ mŭ dĕ̆] n. white waterlily. ကသွာဇ္ဇာင်။ ကြာပန်းအဖြူ။]

ကၞမှင်, ကုမှေင် kumheñ [kɑŏ hneɑŋ] n. an open space or platform in the front of house, roofless balcony of a house. ကွေင်၊ တွေင်။ အိမ်ခန်းပြင်။ (၂) verandah. ဝါရာန်တာ။ ဝါရန်ဒါ။ (၃) courtyard. ကွေင်ကျာ။ လေသာခန်းပြင်။ (၄) open unroofed space before house. ကွေင်ဒုင်ကျာ။ လေသာဆောင်။

ကယ, ကုယ kuya [kɑŏ yă], **ကယ**, ကုယ kuya' [kɑŏ yă] v. to defeat. ဒုင်ကျ၊ သ္ကိုထောံမာန်၊ ဒုင်မာန်။ အရှုံးပေးသည်၊ အနိုင်ပေးသည်။ **ဗိဓာ်ကယ**, ဗိဓာရ်ကုယ bicār kuya' [bĭ cɔr kɑŏ yă] v. to give judgement against. ကိုသ္ကုတ်သွာတ်လွှာ်ဒစ်ဒစ်။ ဆန့်ကျင်၍အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်။ [LM. **ကယ**, ကယ ka ya [kă yă], **ကျ**,

www.monlibrary.com

ကျ kya [kyă], ကျ, ကျ kya [kyă] v. to be defeated. သူးဒုင်မာန်အာ၊ သူးဒုင်ကျအာ။ အနိုင်ယူခံလိုက်ရသည်၊ အရှုံးခံလိုက်ရသည်။]

ကုယမ်, ကုယသ် kuyas [kɑŏ yòh] v. be famous, to be well known. ကုယတ်၊ ကုယ်၊ ကုဲယ်၊ ကုဲဂယ်၊ ကုဲဒယ်၊ ကုဲလယ်။ ကျော်ကြားစေသည်။ ထင်ပေါ်စေသည်၊ ထင်ရှားသည်၊ ကျော်ဇောသည်။ (၂) to shake off. ဂယ်၊ လယ်။ ခါသည်၊ လှုပ်ခါသည်။

ကုဒရ်မ, ကုရုဓရ်မ kurudharma [kŭ rŭ dhòr mɛ̆], **ကုဒာမ္မ**, ကုရုဓာရ်မ္မ kurudhārmma [ku ru dhɑ̀rm mɛ̆] n. Rules of conduct observed by the Kuru king and his dependants in the Kurudhamma-jātaka. သွော်ဝ်ဒွေတ်ပဋိပတ်၊ စရိတ်မလွတ်ဝွံနူကို ဧကရာတ်ကုရုကို သာတ္တဉးမက္ခုင်နူကိုဇာတ် ကုရုဓမ္မ။ ကုရုဓမ္မဇာတ်လာဘုရင်ကုရုနှင့် နောက်လိုက်နောက်ပါတို့ လေ့လာရရှိခဲ့သောအကျင့်စာရိတ္တ ဥပဒေ။ [P. **ဓရ်မ**, ဓရ်မ dharma [dhòr mɛ̆], **ဓာ်**, ဓရ် dhar [dhòr], **ဓမ္မ**, ဓမ္မ dham ma [dhòm mɛ̆].]

ကုရောဝ်, ကုရောဝ် kurow[kŭ ro] v. to turn one's back (on). ဂတားထော်စး၊ ကရ်ထော်စး။ ကျောဘက်လှည့်သည်၊ နောက်လှည့်သည်။

ကုဝ်, ကုရ် ku rau [kŭ rɑo^3] v. (MM.) **ကုဝ်ကျွတ်**, ကုရ်ကွေ့ခ် ku raukle' [kŭ rɑo^3 klaɛ̆] v. to renounce. သွးထော်ကွဲ၊ ဗလးထော်တဲ့။ စွန့်လွှတ်သည်၊ လက်လွှတ်သည်။ (၂) forsake. ကွပ်ထော်၊ သွးထော်။ စွန့်ပစ်သည်၊ စွန့်လွှတ်သည်။ Opp. လက်ဗွိုက်။ ဆန့်ကျင်ဘက်။ **ကတ**, ကုတ ku ta [kɑŏ tă], **ဂတ**, ဂတ gata [gɛ̆ tă]. [LM. **ကဝ်**, ကရ် karau [kă rɑo^3], **ကြ**, **ကြော** krau [krɑo^3]. SM. **ကဝ်**, ကရ် kə rao [kă rɑo^3], **ကြ**, **ကြော** krau [krɑo^3]. prep. adv & n. behind. လက်ကရ်၊ ဗွဲကြော်၊ ဖၢကြော်။ နောက်၊ နောက်တွင်၊ နောက်၌။ prep. adv. & conj. after. ပွဲအခိင်ဗွဲကြော်၊ ကၢလမတုဲဒ့်အာတုဲ၊ နောက်ပိုင်းအချိန်၌၊ အပြီးတွင်။]

ကုလဝံသ, ကုလဝံသ kulawaṁsa [kɑŏ lă wòm să] n. lineage of noble. မဇဂကူပရဲ။ မြင့်မြတ်သောမျိုးနွယ်။

ကုလသမ်ဃင်ဋ္ဌ, ကုလသမ်သင်္ဃ ku la saṁ saṭ ṭha [kɑŏ lă sɔm sɔt thă] n. (MM.) association with lay persons. ပွမပံင်ကော်ကိုခရ်ဖန်တံ။ ပုထုဇဉ်လူပြိန်းတို့နှင့်ပေါင်းဖော်ခြင်း။

www.monlibrary.com

ကလိ, ကုလိ kuli [kaŏ læ̆] v. hypoth. နဒန့်မန့်မာန်ဟောင်မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရသော။ **သ္ကလိ**, သ္ကုလိ skuli [skaŏ læ̆] v. to last. ရုံဂပ်၊ ကျိုက်ပေင်။ လုံလောက်သည်၊ ပြည့်စုံသည်။ (၂) have elspse. အခိုင်အိုတ်အာ။ အချိန်ကုန်လွန်သွားသည်။ **ကလိကာ်**, ကုလိအာ်ရ် kuliā [kaŏ læ̆ a] v. to elapse. (အခိုင်)လောန်အာ၊ အိုတ်အာ။ (အချိန်)လွန်သည်၊ ကုန်လွန်သည်။ **ဒျက်ပုန်ကလိကာ်**, ချက်ပုန်ကုလိအာရ် ʤuk pun kuliār [ʤɜk pun kaŏ læ̆ ar] v. to have completed. ကလိဂွံအာကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်။ ပြည့်ပြည့်စုံစုံရရှိသည်။

ကလိ, ကုလိ kuli [kaŏ læ̆], **ကလိ ကလိ**, ကလိ ကလိ, kli kali [kă læ̆].(MM. **ကလိ**, ကလိ kali [kă læ̆].)

ကလိာ, ကလိအာ kali ˙ā[kă læ̆ a] v.to elapse. (အခိုင်)လောန်အာ၊ အိုတ်အာ။ (အချိန်)လွန်သည်၊ ကုန်လွန်သည်။ **ကလိလွာ်ာ**, ကုလိလွောန်အာ kulilwon˙ā [kaŏ læ̆ ləwɒ̀n a], **ကလိလာ်ာ**, ကုလိလောန်အာ kulilon˙ā [kaŏ læ̆ lɒ̀n a], **ကလိလာ်ာ**, ကလိလောန်အာ kalilon˙ā [kaŏ læ̆ lɒ̀n a] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ B.B. Cf. **တာ်**, တန် tan [tɔn]. (LM. **ကလိ**, ကလိ kali [kă læ̆], **ကျိ**, ကျိ kli [klæ̆], SM. **ကလိ**, ကလိ kəlæ̆ [kă læ̆])

ကလိ, ကုလိ kuli [kaŏ læ̆] v. (MM.) **ကလိဂါဂ်**, ကုလိဂေါအခ် ku ligo˙ [kaŏ læ̆ gŏ̆] v. to attain to. ကလိဂွံ၊ စိုပ်အာ။ ရရှိသည်၊ ရောက်ရှိသည်။ [LM. **ကလိဂွဂ်**, ကုလိဂွအခ် kuligwa’ [kaŏ læ̆ gwŏ̆], **ကျိဂွဂ်**, ကျိဂွအခ် kligwa’ [klæ̆ gwŏ̆] v. to attain to. ကလိဂွံ၊ စိုပ်အာ။ ရရှိသည်၊ ရောက်ရှိသည်။ (၂) be enabled to. သ္ကိုရင်တွုင်မာန်၊ စွမ်းဆောင်နိုင်စေသည်။ (၃) to acquire. ကတ်လွတ်ကေတ်။ ဆည်းပူးရယူသည်။ SM. **ကလိဂါဂ်**, ကလိဂေါအခ် kə læ̆ kŏ̆ [kă læ̆ gŏ̆] v. to acquire. ကတ်လွတ်ကေတ်။ ဆည်းပူးရယူသည်။

ကဂလာ, ကုလော ku lo [kaŏ lao^{2}] n. kinsman. မသတြုံတြုံ၊ ယောကျ်ားသားဆွေမျိုး။

ကဂလာ, ကုလော kulo [kaŏ lao^{2}], **ကလာ**, ကလော ka lo [kă lao^{2}] n. (MM.) **ဂကာ်ကလာဧက**, ဂကောဲ်ကလောဧကု ga kwom ka lojaku [gɛ̆ kwɒm kă lao^{2} ʝɛ̆ kaŏ] n. the body of his kinsman. သ္ကံကလောကောဒေံမသဧကု။ မိ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မိဆွေမျိုးမောင်နှမအုပ်စု။ (၂) his kin. ကလောကောဒေံမသည်း။ သူ၏ဆွေမျိုးသားချင်း။ **ဂလာဠာဒ်**, ကလောဒ္ဍာတ် kalojñāt [kaŏ lao^{2} jəɲàt], **ဂလာဒ္ဍာဒ်**, ကလောဒ္ဍာတ် ka lo dñāt [kaŏ lao^{2} dəɲàt], **ဂလာဍာဒ်**, ကလောဍ္ဍာတ် kalo ñāt [kaŏ lao^{2} ɲàt] n. kin. ကလော၊ ကလောကောဒေံ၊ မသကောဒေံ။ ဆွေမျိုး၊ ဆွေမျိုးသားချင်း၊ ဆွေမျိုးမောင်နှမ။ (၂) family. ကောန်ဇာတ်ယဝဲတ။ မိသားစု။ [LM. **ဂလာ**, ကလော ka lo [kă lao^{2}]. SM. **ဂလာ**, ကလော kəlao [kă lao^{2}]. P. **ကုလာ**, ကုလော kulo [kŭ lao^{2}] n. family. ကောန်ဇာတ်ယဝဲတ။ မိသားစု။]

ကုလာက်ပုက်ကဟ်, ကုလောက်သုအ်ကဟ် ku lok suo' kah [kaŏ lòk swŏ kəh]. prep for the world that is dry. ကုလိုက်သုက်ဂ်။ ခြောက်သွေ့သောကမ္ဘာအတွက်။

ကုလာဂ်, ကုလောအ် kulo'[kaŏ lŏ] v. **သ္တိက်ကုလာဂ်**, သ္တိက်ကုလောအ် stikkulo'[sətoik kaŏ lŏ] v. to prostrate (oneself). အောပ်မာမိုပ်ခွေ်။ ဝမ်းလျားမှောက်ဝပ်စင်းသည်။ [LM. **ကလိုဝ်**, ကလုိဒ် ka luiw [kă lɒ] v. to bow. ဂွိုက်ကွိုင်ပ်။ ဦးညွတ်သည်။ (၂) to bend. ထံက်ကလို့။ ဒူးတုပ်သည်။ (၃) to bow reverence. ရှေ့သော့်အဲပရဲ့။ ကြည်ညိုလေးစားသည်။ SM. **ဇက်ကလိုဝ်**, ဆဲက်ကလုိဒ် thɔk kəlɒ [thɔk kă lɒ] v. to kneel. ထံက်တင်တွံင်။ ဒူးထောက်သည်။]

ကုသတွကုမ်လူင်ဆိ, ကုသတွဂုမ်လုင်ဆိ ku sa twa gumˀ lūñci [kaŏ să twă gùm lɜŋ cĭ] prep. by all of the animals. ကုသတ်ဂမ္ဘိုင်စိ။ အားလုံးသောသတ္တဝါအပေါင်းတို့.ကိုယ်တိုင်။ (၂) for all the living creatures. ကုသတ်ဂမ္ဘိုင်စိ၊ သက်ရှိသတ္တဝါများအတွက်။

ကုသာဇ, ကုသရာဇ ku sarāja [kaŏ să rèa jĕ] n. **သ္မိုင်ကုသာဇ**, သ္ဝိုင်ကုသရာဇ smiñ ku sarāja [səmoiŋ kaŏ să rèa jĕ] n. king of Kusāvatī, the Bodhisatta in the Kusa-jātaka. သ္ဝိုင်ကုသ၊ သ္ဝိုင်ကုသဝတီ၊ ဗောဓိသတ်ပိုမကျွင်ပွဲကိုဇာတ်ကုသ၊ ကုသမင်း၊ ကုသဝတီဘုရင်၊ ကုသဇာတ်လာဘုရားအလောင်းတော်။ **ကုဿာဇ**, ကုဿရာဇ kus sarāja [kut să rèa jĕ] n. **သ္မိုင်ကုဿာဇ**, သ္ဝိုင်ကုဿရာဇ smiñ kus sa rāja [səm oiŋ kut să rèa jĕ] n. ib. ဂလာန်တံအွာကဝိ။ စာဆို၏မူရင်းအဆို။ [Skt. **ကုသာဇ**, ကုသရာဇ kuśarāja [kaŏ să rèa jĕ].

ကုသလ, ကုသလ kusala [kaŏ să lă] n. P. virtuous action, merit, reward of merit, good fortune, ceremonial distribution of alms as meritorious act. ကုသိုင်္ကုသိုလ်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကုသလကမ္မပထ, ကုသလကာရ်မ္မပထ ku sa la karm ma pa tha [kaŏ să lă kɔrm mă pă thă] n. course of action from which merit results, virtuous course of action. ကွောန်ပွကံကုသို့မှနကို့ဖို့ဂ့် သွေ့ဂံခုင်စသိုင်ကံကုသို့ခိုဟ်ရောင်။ ကောင်းမှုအလုပ်မှအကျိုး အားဖြင့်ကောင်းကျိုးကိုခံစားကြရသည်။ [Skt. **ကုသလကာ်မပထ**, ကုသလကာရ် မပထ kuśalakarmapatha [kaŏ să lă kɔr mă pă thă].]

ကုသိနာရာ, ကုသိနာရာ ku si nā rā [kaŏ să nèa rèa] n. **ဍုင်ကုသိနာရာ**, ချင်ကုသိနာရာ ḍuṅ ku si nārā [ɗɜŋ kaŏ să nèa rèa] n. see. ရုံင်။ ရှ။ **ကုသိနာ်**, ကုသိနာရ် kusinār [kaŏ să nèar].

ကုသိနာရာမ်, ကုသိနာရာမ် ku si nā rām [kaŏ să nèaràm] n. (MM. **ဍုင်ကုသိနာရာမ်**, ချင်ကုသိနာရာမ် ḍuṅkusinārām [ɗɜŋ kaŏ să nèaràm] n. = prce. smd.) **ကုသိုဂ်နာရာမ်**, ကုသိုဂ်နာရာမ် kus sinārām [kut să nèaràm] n. **ဍုင်ကုသိုဂ်နာရာမ်**, ချင်ကုသိုဂ်နာရာမ် ḍuṅ kussinārām [ɗɜŋ kut să nèaràm] n. Hpay. [LM. **ကုသ္သနာရာမ်**, ကုသ္သနာရာမ် kussanārām[kutsă nèaràm] n. **ခုသိုဂ်နာရာမ်**, ခုသိုဂ်နာရာမ် khus sinārām [khut să nèaràm] n. as prec. P. **ဂာရာမ**, ဂာရာမ ārāma [a rèa mĕ] n. park given to Sagha. ဥဒျာန်မကို့လဝ်ဒါန်ကို့ခမှိသင်။ သံဃာတော်များအား လှူဒါန်းထားသောဥယျာဉ်။ Cf. **ဂာရာမ်**, ဂာရာမ် ˈarām [ă ràm], **ဂာရာမ်**, ဂာရာမ် ˈārām [a ràm].]

ကုသိနာ်, ကုသိနာရ် kusinār [kaŏ să nèar] n. (**ဍုင်ကုသိနာ်**, ချင်ကုသိနာရ် ḍuṅ ku si nār [ɗɜŋ kaŏ să nèar]) a city in India, scene of the Buddha's prinibbāna. ဥုင်ဖွော်ပွဲကို့ရုးအိန္ဒိယမွဲ၊ ဒွဲဝဲဌာန်ဒေသကျာ်တြဲပိုမသွပရိန်ဗွာန်။ မြတ်စွာဘုရားရိန်ဗွာန်ပြုရာဌာန၊ အိန္ဒိယပြည်ရှိမြို့ကြီးတစ်မြို့။ Cf. **ကုသိနာရာမ်**, ကုသိနာရာမ် kusinārām [kaŏ să nèa ràm]. [P. **ကုသိနာရာ**, ကုသိနာရာ kusinārā [kaŏ să nèa rèa].]

ကုသိုင်, ကုသိုင် kusīrāṅ [kaŏ sæ ràiŋ] prep. to move about. ကသီဂရာင်၊ ပချီဂရာင်။ လှုပ်ရှားသည်၊ လှုပ်ခါသည်။ (၂) n. movement. ပွမချီဒရာင်။ လှုပ်ရှားမှု။ (၃) prep. for shaking. ကို်ကသီဂရာင်၊ ကို်ချီဒရာင်။ လှုပ်ရှားရန်အတွက်။

ကုသတ်ဂ္ဂမ်ိုင်ထိ, ကုသတ်ဂ္ဂမ်ိုင်စ် ku sat gam luiṅ ci [kaŏ sɔt gɔ̀m lèŋ cĭ] prep. by the animals themselves. ကုသတ်တိရစ္ဆာန်ဂမ်ိုင်။ တိရိစ္ဆာန်များကိုယ်တိုင်။

www.monlibrary.com

ကသိမ်, ကုသိန် kusim [kaŏ sɛm] n. (MM.) **ဧရင်ကသိမ်**, ချင်ကုသိန်ဒွံduñ kusim [ʤɜŋ kaŏ sɛm] n. Bassein. ချင်ဖာသီ။ ပုသိမ်မြို့။ [P. **ကသိမ** ကုသိမ ku si ma [kaŏ sæ̆ mă]. LM. has. **ဗသိမ်**, ဗသိန် ba simṁ [bɛ̆ sem]. Cf. B. **ပုသိမ်**, ပုသိန် pu sim [pŭ sɛm]. also. SM. **ဖာသိမ်**, ဖာသိန် phā sɛm [pha sɛm] n. lit. sīmā side or mountain jack by the sīmā.]

ကသိဝ်, ကုသိဒ် kusīw [kaŏ sæw] v. to shake. ကသီ၊ ဂရိုက်၊ ပချိ။ လှုပ်သည်၊ ခါသည်၊ လှုပ်ရှားသည်။ [LM. **ကသိ**, ကသိ ka sī [kă sæ], **ကွှိ**, ကွှဲ ksī [kəsæ]. SM. **ပချိ**, ပချိ pachī [pă chi], **ကွှိဝ်**, ကွှိဒ် ksīw [kəsæw] v. to be shaken. သွှဲ့ ဂရိုက်။ လှုပ်ခါစေသည်။]

ကသိဝ်ရာင်, ကုသိဒ်ရာင် ku sīw rāñ [kaŏ sæw rài] prep. to shake. ကိုကသီဂရာင်၊ ကိုချီဂရာင်။ လှုပ်ခါစေကာ။

ကသိုလ်, ကုသိုလ် kusuil [kaŏ sʊl] n.(MM.) merit. ကုသို့၊ အရာမသွေ့ဝံဒုင်စသိုင်။ ကုသိုလ်၊ ခံစားထိုက်သောအရာ။ (၂) act of merit. ပွကုသို့။ ကုသိုလ်အမှု။ (၃) stupa. စေတီ။ စေတီ။ (၄) image. ဗိုတုပ်။ ပုံတူ။ (၅) erected or made as work of merit. ဒက်ပွန်ဟွံသေင်ကွောန်ကမ္ဘောန်ကာကုသို့။ တည်သည်သို့မဟုတ် ကုသိုလ်အမှုအလုပ်လုပ်သည်။ **ကာကသိုလ်**, ကာကုသိုလ် kā ku suil [ka kaŏ sʊl] n. work of merit. ကာကုသို့၊ စရင်ဓဝ်ကုသို့၊ သရင်ဓဝ်ကုသို့။ ကုသိုလ်အမှုအလုပ်။ Cf. **ပုဏ်ယ**, ပုဏ်ယ puṇ ya [pun yă], **ပုလ်ယ**, ပုည်ယ puñ ya [pun yă], **သမ္ဘာရ်**, သမ္ဘာရ် saṁ bhār [sɔm bhɔ̀r]. [LM. **ကသိုရ်**, ကုသိုရ် ku suir [kaŏ sʊr], **ကသိုလ်**, ကုသိုလ် kusuil [kaŏ sʊl], **ကသိဝ်**, ကုသိုဒ် kusuiw [kaŏ sʊ]. Skt./P. **ကသလ**, ကုသလ kuśala [kaŏ să lă], **ကသလ**, ကုသလ kusala [kaŏ să lă].]

ကသွိုင်ကန္ဒ, ကုသွိုင်ကွန်ဒ kusmiṅ ṁda [kaŏ sɔmoiŋ ɛn dɛ̆] prep. by the Indra himself. ကုသွိုင်ကွန်။ သိကြားမင်းကိုယ်တိုင်။

ငက, ငေ ke [ke] v. read. ဖ်။ ဖတ်။ **ငကတ်**, ကေတ် ket [kit].

ငကတုမတီ, ကေတုမတေ် ketumatī [ke taŏ mă ti] n. Toungoo. ချင်တံဉ်ဥူ။ တောင်ငူမြို့။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကတ္ထုမတိ, ကေတူမတီ ke tū matī [ke tao¹ mă̰ ti] n. **ဧျင်ငဇ္ဈောကတ္ထုမတိ**, ချင်ဇော်ကေတူမတီ ḏuñjnokketūmatī [ɗɜŋ jənòk ke tao¹ mă̰ ti] n. the principality of Toungoo, B.B. [P. **ကတ္ထုမတိ**, ကေတူမတီ ke tu matī [ke tao¹ mă̰ ti] n. the birthplace of the coming Buddha Metteya. ဒွဲဘဲကျော်တြဲအနာဂတ်ပိုတီလပိုန်မိတ္တေယျတို့ပ်အသုက်။ နောင်ပွင့်လာမည့်အရိမေတ္တေယမြတ်စွာဘုရားချက်တော်မြုပ်ရာဒေသ။]

ကတ္ထာရဿီ, ကေတုမာရနဒီ ke tŭ mā ranadī [ke taŏ mèa rḛ̆ nḛ̆ dī] n. A river in the Vessan-tara-jātaka. ကွီမကျွင်ပွဲကိုဇာတ်ဝေသန္တာဝ်မွဲ။ ဝေသန္တရာဇာတ်လာမြစ်တစ်မြစ်။

ကလာသ, ကေလာသ kelāsa [ke la să̰] n. Kelatha hill. ဒိုကေလာသ။ ကေလာသတောင်။

ကလာသပဗ္ဗဝတ, ကေလာသပဗ္ဗတ ke la sa pa rwa wata [ke la să̰ pă̰ rwă̰ wḛ̆ tă̰] n. A legendary mountain in the Himalaya. ဒိုသွေဝံမိင်ကွင်ပွဲအဂိုမွဲ့ပွဲကိုကြိုပ်ဟေမဝန်။ ဟိမဝန္တာတောရိဒဏ္ဍာရီလာတောင်တစ်တောင်။

ကလာသပဝ်, ကေလာသပဒ် ke lā sa paw [ke la să̰ pɔ], **ကလာသပေါဝ်**, ကေလာသဖေါဒ် ke lā sa pow [ke la să̰ po] n. (MM.) Kelatha hill three miles WNW. of Taungzun in Thaton district. ဒိုကေလာသမန္ဒံပွဲခရိုင်သဓိ့ပွိုင်ဒုင်မုဟ်ဒိုလွှာ်ဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာ၊ ခရာဓိုတ်သွေဝဲပိတိုင်၊ နူကိုဒုင်မုဟ်ဒို့။ သထုံခရိုင်တောင်စွန်းမြို့နယ်၊ တောင်စွန်းမြို့မှသုံးမိုင်ကွာ၊ အနောက်တောင်ဘက်အရပ်ရှိကေလာသတောင်။ **ကျာက်ကလာသပေါ**, ကျောက်ကေလာသဖေါ kyāk ke lā sapo [kyaik ke la să̰ pao²] n. a pagoda on Kelatha hill. ကျောက်ကေလာသ။ ကေလာသဘုရား။ **တ္ဂစ်ကလာသပဝ်**, တ္ဂအခ်ကေလာသပဒ် tmå' ke lā sapaw [təmɔ̆ ke la să̰ pɔ] n. Kelasa hill. ဒိုကေလာသ။ ကေလာသတောင်။

ကလာသပဝ်, ကေလာသပဒ် ke lāsapaw [ke la să̰ pɔ], **ကလာသပေါဝ်**, ကေလာသဖေါဒ် ke lā sa pow [ke la să̰ po] n. Kelasa hill. ဒိုကေလာသ။ ကေလာသတောင်။ see.ရုံင်။ ရှ။ **ကလာသပဗ္ဗဝတ**, ကေလာသပဗ္ဗတ kelāsaparwwata [ke la să̰ pă̰ rwă̰ wḛ̆ tă̰].

ကလာသပဗ္ဗတ, ကေလာသပဗ္ဗတ ke lāsapabbata [ke la să̰ pɔp bḛ̆ tă̰] n. Kelasa hill. ဒိုကေလာသ။ ကေလာသတောင်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကဝတ်, ကေဝတ် ke wat [ke wɔ̀t], **ကဝတ္တ**, ကေဝတ္တ ke watta [ke wɔ̀t tă] n.The chaplain of King Cūḷanī of Pañcāla in the Mahā-Ummagga-jātaka. ခမ်ီခရေတ်ယာန်သွိင်စူဋ္ဌနီ၊ ဥုင်ပညွာလ၊ ပွဲဇာတ်မဟာဥမ္မဂ္ဂ။ မဟာဥမ္မဂ္ဂဇာတ်လာ၊ ပဥွာလ ပြည့်ရှင်၊ စူဋ္ဌာနီမင်းဏ်ခရစ်ယာန်ဘုန်းတော်ကြီး။ [P. **ကဝဋ္ဋ** , ကေဝဋ္ဋ kevaṭṭa [ke wɔ̀t tă] n.]

ကဝတ္တ, ကေဝတ္တ ke wat ta [ke wɔ̀t tă] n. kevaṭṭa. ခမ်ီခရေတ်ကေဝတ္တ။ ကေဝတ္တ ရစ်ယာန်ဘုန်းတော်ကြီး။ [P. **ကဝဋ္ဋ**, ကေဝဋ္ဋ kevaṭṭa [ke wɔ̀t tă].]

ကသရ, ကေသရ kesara [ke să ră] n. lion. ဇာဒိသိုင်။ ခြသေ့။

ကသရဇာဒိသိင်, ကေသရဇာဒိသိင် ke sa rajādisiṅ [ke să ră jèa dĭ soiŋ] n. maned lion. ဇာဒိသိုင်တွက်မန္ဒံကိုတသော်နူကျိုပ်မဗြိုက်စှော်ဒွံင်။ ဦးခေါင်းမွေးစုတ်ဖွားကျနေသော ခြသေ့ဖို။ P. **သီဟ**, သီဟော sīho [si hao^{2}].[LM. **ကသရဇာဒိသိုင်**, ကေသရာဇာဒိသိုင် kesarājādisuiṅ [ke să ra jèa dĭ saŋ].Skt. **ကသရ-ဇာတိ-သိမ်ဟ**, ကေသရ-ဇာတိ-သိမ်ဟော kesara-jāti-simha [ke să ră jèa tæ sem hă] maned thorough-bred. သတ်ခွံကိုတသော်ကံဂွိင်ဂွိင်ဒွံဂကူမသ္ဘားရွေး။ လည်ဆံရှည်ရှိသောမျိုးသန့်တိရစ္ဆာန်။]

ကာ, ကော၁ ko [kao^{2}] n. read. ဝ်၊ ဖတ်ရှု။ **ကာဉ်**, ကောန် kon [kɒn].

ကာ, ကော၂ ko [kao^{2}] n. elder brother. ကောန်တြုံပွဲသွိအယုက် မဇွော်နူကိုဇကူ။ မိမိထက်အသက်ကြီးသောမွေးချင်းပေါက်ဖော်သား။ Cf. **မိုဉ်ယာဝ်**, ဓိန်ယောဒ် minyow [mèn yɔ̀], **မ္ဗယ်**, မ္ဗယ် mbay [bòa^{1}]. [LM.; SM. **ကာ**, ကော kao [kao^{2}]. B. **ဘဉ်ကိ**, အစ်ကို ʻac kuiw [it kɔ], **ဘဉ်ကို**, အစ်ကို ackui [it kɔ].]

ကာကုဒေအ်, ကောကုဒေအ် ko ku deʻ [kao^{2} kaŏ dĭeĕ], **ကဝ်ကုဒေအ်**, ကဝ်ကုဒေအ် kaw kudeʻ [kao^{2} kaŏ dĭeĕ] n. brother and younger brother. ကောကိုဒေံ။ ညီအစ်ကို၊ အစ်ကိုနှင့်ညီ။

ကာဠိ, ကောဠိ ko ṭi [kao^{2} tæ̆], **ကဝ်ဠိ**, ကဝ်ဠိ kawṭi [kɔ tæ̆] nq. (မခွံက်ထွေးကိုလွိဟ်။ အရေအတွက် ကိုဖော်ပြသည်။) **ကိုဉ်**, ကိုဋ် koṭ [kot] n.(OM. **ကိုဉ်**, ကိုဋ် koṭ [kot] n. Lph) hundred thousand. ကွံလျှိ၊ မွဲကိုတ်။ ထောင်တစ်ရာ။ တစ်သိန်း။ [LM. **ကိုတ်**, ကိုတ် kuit [kot], **ကိုဉ်**, ကိုဋ် koṭ [kot]. ṢM. **ကိုတ်**, ကိုတ် kɒt [kot] n. ၁၀၀,၀၀၀။ Skt. **ကာဠိ**, ကောဋိ koṭi [kao^{2} tæ̆] n. myraid. အသင်ဃဲ၊ အသခ်ျေ။

www.monlibrary.com

၁၀,၀၀၀,၀၀၀။ သန်း၊ အသရေ်။ ၁၀,၀၀၀,၀၀၀။ P. ကာဋိ, ကောဋိ ko ṭi [kao^2 tæ̆] n. million, မွဲပြကောဋိ၊ မွဲအသင်ဃဲ၊ မွဲအသင်ရေ်။ ၁၀,၀၀၀,၀၀၀။ တစ်သန်း၊ ဆယ်သိန်း။

ကာဏာဂံ, ကောဏာဂုံ ko ṇāgumṁ [kao^2 na gùm] n. Koṇāgamana. see. ရံင်။ ရှု။ ကာသာဂံ, ကောနာဂုံ konāgumṁ [kao^2 nèa gùm].

ကာသာဂမနော, ကောနာဂမနော ko nā ga ma no [kao^2 nèa gĕ mĕ nò^{l}] n. see. ရံင်။ ရှု။ ကာသာဂံ, ကောနာဂုံ konāgumṁ [kao^2 nèa gùm].

ကာသာဂံ, ကောနာဂုံ ko nāgumṁ [kao^2 nĕ̀a gùm], ကာဏာဂံ, ကောဏာဂုံ koṇāgumṁ [kao^2 na gùm] n. (ကာသာဂံ, ကောနာဂုံ konāgumṁ [kao^2 nèa gùm], kyek buddha tirley ကာသာဂံ, ကောနာဂုံ konāgumṁ [kao^2 nèa gùm]) ကျဉ်တြဲကောနာဂုံ။ ကောနာဂုံမြတ်စွာဘုရား။ the 26th of the 28 Buddhas, ပွေ်ဝဝ်ကိုကျဉ်တြဲ ၈၁ စော်ဘွဲာံဇကုမကျိုဒ်ကျုင်တုဲတံဂ် မဒ်ကျဉ်တြဲလွိဟ်စာစော်ဘြဲ။ ပွင့်တော်ပြီးခဲ့သော နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူမြတ်စွာဘုရားများအနက်၊ နှစ်ဆယ့်ခြောက်ကြိမ်မြောက်ပွင့်မူခဲ့သော၊ မြတ်စွာဘုရား။ (P. ကာသာဂံ, ကောနာဂုံ konāgumṁ [kao^2 nèa gùm],)

ကာသာဂိမ်, ကောနာဂိုမ် ko nā guim [kao^2 nĕ̀a gàm] n. (ကာသာဂိမ်, ကောနာဂိုမ် konāguim [kao^2 nèa gàm], kyek buddha tirley ကာသာဂိမ်, ကောနာဂိုမ် konāguim [kao^2 nèa gàm]) ကျဉ်တြဲကောနာဂို။ ကောနာဂုံမြတ်စွာဘုရား။ Cf. [LM. ကာသာဂိမ်, ကောနာဂိုမ် ko nāguim [kao^2 nĕ̀a gàm]. P. ကာဏာဂမ, ကောဏာဂမန koṇāgamana [kao^2 na gĕ mĕ nĕ̀].]

ကာသာဂိမ်, ကောနာဂိုမ် kaw nāguim [kao^2 nèa gàm] n. ကာဏာဂမ, ကောဏာဂမန kaw na gamana [kao^2 na gĕ mĕ nĕ̀] n. see. ရံင်။ ရှု။ ကာသာဂံ, ကောနာဂုံ ko nā gumṁ [kao^2 nèa gùm].

ကာသာဂ်, ကောနာဂ် ko nāk [kao^2 nàik] n. The 26th of the 28 Buddhas and second of the present kalpa. ကျဉ်တြဲကောနာဂုံ။ ကောနာဂုံမြတ်စွာဘုရား။ the 26th of the 28 Buddhas, ပွေ်ဝဝ်ကိုကျဉ်တြဲစာစော်ဘွဲာံဇကုမကျိုဒ်ကျုင်တုဲတံဂ်၊ မဒ်ကျဉ်တြဲလွိဟ်စာစော်ဘြဲတုဲ၊ ပွဲကိုဘဒ္ဒကဝ်ပိုဝ်ဒွ် မဒ်ကျဉ်တြဲ မကျိုဒ်မရနုက်ကိုစာ။ ပွင့်တော်ပြီးခဲ့သော နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူမြတ်စွာဘုရားများအနက်၊ နှစ်ဆယ့်ခြောက်ကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရားဖြစ်၍၊ ကျွန်ုပ်တို့ဤဘဒ္ဒကမ္ပာတွင် ဒုတိယအကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူ

www.monlibrary.com

ခဲ့ပြီးသော မြတ်စွာဘုရား။ **ကောဘာဂိုမ်**, ကောနာဂိုဓ် konāguim [kao^{2} nɛ̆a gɜ̀m] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကောပ်ပရာဇ်, ကောရပ်ပရာဇ် korapparāc [kao^{2} rɔ̀p pă rat] n. Koravya king. ဤက ရာတ်ကောရဗျ။ ကောရဗျဘုရင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဓနဉ္ဇယ်ကောပ်ပရာဇ်**, ဓနုဉ္ဇယ်ကောရပ် ပရာဇ် dhanañjaykorapparāc [dhɛ̀ nɔ̀n jòa^{1} kao^{2} rɔ̀p pă rat].

ကောလာဟလ် ကောလ္လာဟလ် kolāhal [kao^{2} la hɔl] n. Shout raised by gods when a Buddha is born. ဒေဝတ်တံမကမြ်ကြိုကြိုကာလကျာ်တြဲပိုမက္ကိုန့်ကျင်မွှိဟ်တဲ့၊ ဂလာန် ကောလာဟာလ၊ မြတ်စွာဘုရားဖွားသန့်စင်တော်မူပြီးသည်နောက်၊ နတ်ဒေဝါများကကြွေး ကြော်ကောင်းချီးသြဘာပေးကြသည်၊ ကောလာဟလစကား။[Skt./P. **ကောလာဟလ**, ကော လာဟလ kolāhala [kao^{2} la hă là] n. shouting. ဒဒှ်မကျွာင်ကြိုကြို၊ ဒဒှ်မကျွာင် ကြိုဇာ။ ကြွေးကြော်ခြင်း၊ အော်ဟစ်ခြင်း။ (၂) uproar. ဒဒှ်မကျိုန့်တိုန် ရုရုသံသံ၊ ဒဒှ်မညာန်ညေပလေဝ်ပလံင်တိုန်။ အုတ်အော်သောင်းနင်းဖြစ်ခြင်း၊ ရုတ်ရုတ်သဲသဲဖြစ်ခြင်း။ (၃) tumult. ဒဒှ်မညာန်ပရဲပရောတိုန်၊ ဒဒှ်မထအုက်ံင်တိုန်၊ ဆူဆူညံညံဖြစ်ခြင်း၊ အုတ် အုတ်သဲသဲဖြစ်ခြင်း။]

ကောလိယ, ကောလီယ koliya [kao^{2} læ̆ yă] n. (MM.) a district of Rāmañña centred on Kawliya-myoyo three miles NW. of Daik-U. ခရိုင်ရးမညမွဲ၊ မန့်ပွဲကို ဗဟိုကွာင်ဒျုင်ကောလိယ၊ ဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာ၊ ဒျုင်ဒျာ်ထအုဟ်၊ ခရာစိုတ်ပိတိုင်။ ရာမည ခရိုင်တစ်ခု၊ ကောလိယမြို့ရိုး ဗဟိုရ်၌တည်ရှိပြီး၊ ဒိုက်ဦးမြို့အနောက်မြောက်ထောင့် သုံး မိုင်အကွာ တွင်တည်ရှိသည်။[LM. **ကောလိယ**, ကောလီယ ko li ya [kao^{2} læ̆ yă], **ကောလေယ**, ကောလေယ ko leya [kao^{2} le yă], **ကောလယ**, ကောလယ ko la ya [kao^{2} là yă]. P. **ကောလိယ**, ကောလီယ ko li ya [kao^{2} læ̆ yă] n. after a city of the koliyā clan in India. ဒျုင်မတန်ဒှ်ကျွင်ဗွဲကြော်ဒျုင်ကောလိယ၊ ဂကူကောလိ ယတံမပ္တန်ကျွင်လဝ်၊ ပွဲကိုရးအိန္ဒိယ။ အိန္ဒိယပြည်ရှိကောလိယလူမျိုးနွယ်စုတို့တည်ထောင်ခဲ့ သောမြို့နောက်မှပေါ်ပေါက်လာသောမြို့။]

ကောသမ္ဗိဟ်, ကောသန္ဒိဟ် kosambih [kao^{2} sɔm bèh] n. a city in India, the modern village of Kosam 90 miles west of Allahabad. ဒျုင်ဇွော်နွံပွဲကိုရးအိန္ဒိယမွဲ၊ ပွဲကို ပစ္စုပ္ပန်ဏာ် ဒျုင်ကောမွိဟ်ဂ့် မစိုပ်ဒှံင်ကဆံင်ကွာန်ကောသမ်သွတ်မွဲတဲ့မန့်ဒှံင်ပလိုတ်ဒျုင်အဝ် လာဟဗိတ်စိုတ်(၉၀)တိုင်။ အိန္ဒိယပြည်ရှိမြို့ကြီးတစ်မြို့၊ ယ္ခုပစ္စုပ္ပန်ကာလ၌အယ်လဟာဘတ် မြို့အနောက်ဘက်မိုင်၉၀၊ အကွာရှိကောသမ်ရွာငယ်ဖြစ်နေသည်။ [P. **ကောသမ္ဗိ**, ကောသမ္ဗီ kó sambi [kao^{2} sɔm bĭ].]

www.monlibrary.com

ကောသေယျ, ကောသေရ် koser [kɑo^{2} sier] n. **လိုက်ကောသေယျ**, လွိုက်ကောသေရ် glik koser [glòik kɑo^{2} sier] n. silk clothes. ဥိက်ကောသေယျ(ယ္ဟဥိက်)၊ ဥိက်သတ်။ ကောသေယျလုံချည်၊ ပိုးလုံချည်။[Cf. Ardha Magadhi cosiyāra အားဓမဂဒီ,ကောသီယျာရ silk cloth. ယာတ်သတ်ကောသီယျာရ၊ အာဓမဂဓီ။ အားဓမဂဒီ၊ ကောသီယျာရပိုးထည်။]

ကမ်, ကမ်ိ kaṁ [kɔm] n. Arrow. projectile. ကံလ်၊ ကံဖရာတ်။ ကျည်၊ ကျည်ဆံ။ **က်**, က် kaṁ [kɔm] n. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ **ကမ်ဗဇြ**, ကမ်ဗဇြ kaṁ ba jra [kɔm bɛ̆ jrɛ̆] n. thunderbolt, vajra. ကံဂဂိုတး၊ ကံဗဇ္ရဗတ်။ မိုးကြိုးလက်နက်၊ မိုးကြိုးသွား။ [LM. **ကမ်**, ကမ်ိ kaṁ [kɔm] n. arrow. လ်။ မြှား။ (၂) bullet. မကံ။ ကျည်ဆံ။ (၃) cartridge. ဒကောင်ကံ။ ယမ်းတောင့်။ SM. **ကမ်**, ကမ် kaṁ [kɔm] n. bullet. မကံ။ ကျည်ဆံ။ cartridge. ဒကောင်ကံ။ ယမ်းတောင့်။]

ကမ်, ကမ်ျ kaṁ [kɔm] n. **က်**, **က်** kaṁ [kɔm], **ကမ်**, **ကမ်** kaṁm [kɔm] n. (MM.) deed. ပွ၊ ပြဝ၊ ပ္ဍိုပရာပ်။ အပြုအမူ၊ ဆောင်ရွက်ချက်။ (၂) merit, demerit. သရဲ့ပါပ်၊ ကာကုသို့။ အကုသိုလ်၊ ကုသိုလ်။ act in prescibed form. ဒွေတ်ဗက်အာအတိုင်မစ္ဆိန်ပြမာန်လဝ်။ ပြဋ္ဌာန်းချက်အတိုင်းကျင့်ကြံ ပြုမူသည်။ (religious) ceremony. သ္ဘင်အသေအဟာန်ပရေင်ဘာသာ။ ဘာသာရေးအခမ်းအနားသ္ဘင်။ **က်**, **က်** kaṁ [kɔm], **သရင်**, သရင် sa raṅ [sə̆ rɛŋ] n. ceremonies. သ္ဘင်အသေအဟာန်ဂမ္ဗိုင်။ သ္ဘင်အခမ်းအနားများ။ [LM. **ကမ်**, **က်** kaṁ [kɔm] n. community of monks performing cc. in common. ဂကော်ဂိုန်ခမ္ဗီသင်အလိုက်ခမ္ဘတာ၊ ခမ္ဘတာအတိုင်းသံဃာဂိုဏ်း။]

ကဉ်, ကဉ်ိ kaṁci [kɔm] n. elder sister. မ္ဒဲ။ အစ်မ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကုံစိ**, ကုံခိ kuṁci [kum cĭ].

ကမ္ဘာံ, ကမ္ဘာန် kaṁ ñān [kɔmɲɑn] n. **သိမ်စကမ္ဘာံ**, သိမ်စကမ္ဘာန် sim cau kaṁ ñān [sɛm cɑo^{3} kɔm ɲɑn] n. a sīmā in candapūri district. သိမန္ဒံပ္ဒဲခရိုင်စန္ဒပူရီမွဲမ။ စန္ဒပူရီခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ကမ္ဒာ်, ကမ္ဒရ် kaṁdar [kɔmdɔ̀r] n. wife. ကဒရ်၊ ကလဝ်၊ သမ္ဘာ။ ကတော်၊ ဇနီး၊ အိမ်သူ။

ကမ္ဘာ, ကမ္ဘာ kaṁ bā [kɔm bɑ] n. tank. ကွာဥုဉ်၊ ရေလှောင်ကန်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကမ္ဘာ**, ကုမ္ဘာ kuṁ bā [kum bɑ].

www.monlibrary.com

ကမ္ဘု, ကမ္ဘု kaṁbu [kɔm bŭ] n. white. အရုဏ်ဗု၊ အရုဏ်ဗုဗု။ အဖြူရောင်။ see. ရုဏ်။ ရှ။ ဍု, ဒွု gwu [gwŭ].

ကမ္ဘာင်, ကမ္ဘာင် kaṁ bāṅ [kɔm bàiŋ] n. wall. ဒဒင်၊ ကွာင်။ နံရံ၊ တံတိုင်း။ see. ရုဏ်။ ရှ။ **ကုမ္ဘာင်**, ကုမ္ဘာင် kuṁbāṅ [kum bàiŋ]

ကမ္ဘတ်, ကမ္ဘတ်[2] kaṁbat [kɔm bɔ̀t] n. grass. ကွတ်၊ ကွောတ်၊ ချော်။ မြက်။

ကမ္ဘတ်, ကမ္ဘတ်[J] kaṁ bat [kɔm bɔ̀t] n. (MM.) **ချုကမ္ဘတ်**, ဆုကမ္ဘတ် chukaṁbat [chŭ kɔm bɔ̀t] n.trees and herbs. တွံဆုဂမ္ဘိုင်ကိုတွံဆုမလုပ်ဂြန်ဂဉ်ဂမ္ဘိုင်။ သစ်ပင်များနှင့် ဆေးဖက်ဝင်အပင်များ။ **ကမ္ဘတ်ဟင်**, ကမ္ဘတ်ဟန် kaṁ bat han [kɔm bɔ̀t hɔ̀n] n. weeds. ပံင်။ ပေါင်းပင်။(LM. **ကမ်မတ်**, ကမတ် kamat[kă mɔt], **ကဟာတ်**, ကဟောတ် kamot[kă mɒt],**ကွတ်**, ကွတ် kmat[kəmɔt], SM. **ကဟာတ်**, ကဟောတ် kəmot [kəmɒt].)

ကမ္ဘတ်ဟင်, ကမ္ဘတ်ဟန် kaṁ bat han [kɔm bɔ̀t hɔ̀n] n. weeds. ကွောတ်ပံင်၊ ချော်ပံင်။ ပေါင်းမြက်ပင်။

ကမ္ဘာ်, ကမ္ဘရ် kaṁbar [kɔm bɔ̀r] n.(MM.) carpet. ခေါဇာ။ ကော်ဇော။ (LM. **ကွဝ်** kmaw [kəmɔ], SM. **ကမဝ်**, ကမဝ် ka mɔ [kă mɔ] n. blanket. ယာတ်သွေ့ဝံ လွှက်။ ခြုံစောင်။ (၂) carpet. ခေါဇာ။ ကော်ဇော။ (၃) woollen. ယာတ်တသော်သတ်။ သားမွေးထည်။ Skt./P. **ကမ္ဘလာ**, ကမ္ဘလာ kaṁbalā [kɔm bə̆ lɛ̀a].)

ကမ္ဘာ်, ကမ္ဘာရ် kaṁ bār [kɔm bɔ̀r] n. tank. ကွာဥာ်၊ ကွာခြိုင်ဥာ်။ ရေကန်၊ ရေလှောင်ကန်။ see. ရုဏ်။ ရှ။ **ကုမ္ဘာ်**, ကုမ္ဘာရ် kuṁ bār [kum bɔ̀r].

ကမ္မ, ကမ္မ kaṁma [kɔm mă] n. (P.) one's deed. ကံ၊ ကမ္မ၊ ပွမပ္တိတ်ဖြဟတ်၊ ပွမပ္တဲ့ တဲ့။ ကံ၊ ကမ္မ၊ အင်အားစိုက်ထုတ်ခြင်း၊ အပြီးပြုလုပ်ခြင်း။

ကမ္မလိ, ကမ္မလိ[2] kaṁ ma li [kɔm mă li] n. (MM.) woollen cloth (or garment). ယာတ်တသော်သို့။ သိုးမွေးထည်။ [P. **ကမ္မလိယ**, ကမ္မလိယ kam ba li ya [kɔm bə̆ læ yă] n. kind of woollen garment. ဖွိုက်လွှက်ယာတ်တသော်သို့။ သိုးမွေးထည်အဝတ်အစား။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကမ္ဘလိ, ကမ္ဘလေိ၂ kaṁmalī [kɔm mə̆ li] n. bamboo-ribbed roll of cloth for wrapping up palm-leaf manuscripts, sheath of palmleaves books. ကွပ်လိက်သွပတ်၊ ကမ္ဘလွေ။ ပေစာထုပ်၊ ကမ္ဘလွေ။

ကမ္ဘလိဝုန်းကဟ်ပြကိုဟ်, ကမ္ဘလေိခုန်ကဟ်ပြကိုဟ် kaṁ malīḥunknehbrakuih [kɔm mə̆ li pun kənih brɛ̆ koh] n. bamboo-ribbed roll of cloth for wrapping up palm-leaf manuscripts, stylus, knife and treatise. ကမ္ဘလွေခုန်ကွေဟ်ပြကိုဟ်။ ကမ္ဘလွေ, ဓား, ကညစ်နှင့်ကျမ်း။

ကမ္ဘဝါဓာ, ကမ္ဘဝါစာ kaṁ ma wācā [kɔm mɛ̆ wèa ca] n. (MM.) form of words used in religious ceremony. ဗိုပြင်ဝေါဟာရပ်စပ်စကာ ပွဲအသေအဟာန်ဆောင်စပ်ကို ဘာသာ။ ဘာသာရေးအခမ်းအနားတွင်အသုံးပြုသောဝေါဟာရပုံစံ။

ကမ္ဘဝါတ်, ကမ္ဘဝါတ် kammawāt [kɔm mə̆ wat] n. (MM.) service-book of religious ceremony (for desecration of sīmās) လိက်ကွပ်ဗဒ်၊ ပွဲကိုအသေအဟာန်ဘာသာ (သွက်ဒဒ်မဟွံသွအဲပရဲ့, မပ္ဂိုပရာပ်လဝ်ဒုဟ်ပွဲကိုသီ)။ ဘာသာရေးအခမ်းအနားတွင်ရွတ် ဖတ်ရန်ပေစာထုပ်၊ (သိမ်တွင်းမရှိမသေမလေးမခန့်ပြုမိခြင်း၊ တစ်စုံတစ်ခုပြစ်မှားမိခြင်း)။

ကမ်ဂၢ, ကမ်ရော kaṁ ro [kɔm rɑo^{2}] v. (MM.) to announce. ပွိင်ပွဟ်၊ ကိုသမ္ဘိ၊ လလောင်တြး။ အသိပေးသည်၊ ကြေငြာသည်။ [LM. **ကမ္ဂြ**, ကမြ့ kamrau [kɔm rɑo^{3}] v. to be passed round by word of mouth talk of the town.. ဗက်ဟုိပွိင်ပွဟ်နကိုပါင်။ နှုတ်ဖြင့်လိုက်လံဆော်သြပြောဆိုသည်။]

ကမ်ဂၢတ, ကမ်ရောတ် kaṁrotau [kɔm rɑo^{2} tɑo^{3}] v. ပရဲပရော၊ မိင်သေသေ၊ ဒယ်တ့်။ ဟိုးလေးတကျော်ဖြစ်သည်၊ ပွက်ပွက်ညံဖြစ်သွားသည်၊ သဲ့သဲ့ကြားရသည်။ **ကမ္ဂြတ**, ကမြ့တ် kɔm rautau [kɔm rɑo^{3} tɑo^{3}] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကဂ္ဂလဉ်, ကလွှေန် kaṁ lec [kɔm lic] n. thief. ကမ္ဘတ်၊ ပလတ်။ သူခိုး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကမ္ဘလဉ်**, ကလွှန် kamlac [kɔmlɔt].

ကမ္ဘလ, ကလွှ kaṁ lau [kɔm lɑo^{3}] v. dumb. ဟိုအရေဝ်ဟွံကွး၊ က့၊ လ။ စကားမပီ၊ ဆွံအ။ [LM. **ကလ**, ကျွ klau [klɑo^{3}] v. လ, လ lau [lɑo^{3}] v.SM. **ပလ**, ပလ pəlau [pə̆ lɑo^{3}] v. LM. **ကလ**, ကျွ klau [klɑo^{3}] v. SM. လ, လ lao [lɑo^{3}] v. to be dumb. သ္ဂိုလ်၊ သ္ဂိုဟိုအရေဝ်ဟွံကွး။ ဆွံ့အစေသည်၊ စကားမပီမသဖြစ်စေသည်။]

www.monlibrary.com

ကမ္ဗိုင်, ကၠန်ိုင် kamˀ luiˀ [kɔmlaŋ] n. (MM.) well. ကမ္ဗိုင်၊ ပလိုင်။ ရေတွင်း။ (LM. ကမ္ဗိုင်, ကၠန်ိုင် kamˀ luiˀ [kɔmlaŋ], ပလိုင်, ပလုိင် pa luiˀ [pă laŋ]. SM. ပလိုင်, ပလုိင် pəlaŋ [pă laŋ].)

ကမ်ဝ, ကန်ဝ kamˀwa [kɔm wă] n. uncle (younger than parent). မူ၊ အမူ(ဒေါ်တြိုံ, မိမ,ဟွံသေင်ညးတြိုံတြိုံဥောတ်နူကိုမိမ။)။ ဦး၊ အဦး (မိဘညီ၊ မောင်သို့မဟုတ်မိဘအောက်ငယ်သူအမျိုးသားတစ်ဦးဦး။)

ကး, ကးˀ kahˀ [kah], ကးဟ်, ကးဟ် kahˀh[kah] va. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်,မဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ သ္ကး, သ္ကး skahˀ (skahˀh) [səkah] va. not to. ဟွံ၊ ဟွံက။ မက၊ သည့်ထက်မက။ ကးမွၚယ်, ကးမွောယ် kahˀ moy [kah mòa^{2}] va. not one. ဟွံကမွဲ။ တစ်ခုတည်းမဟုတ်။(၂) many. ဗွိုင်ဗွဲ၊ ဗွိုင်ဗွဲမလောန်၊ ဗွဲမဗွိုင်။ အများအပြား၊ အမြောက်အမြား။

က, က ka [kă] w.f. n. မကမွၚယ်ပြကာ, မကမွောယ်ပြကာ makamoypra kār[mɛ̆ kă mòa^{2} pră ka] n.not only one. မွဲဝဝ်ဟွံသေင်။ တစ်ခုတည်းမဟုတ်။

[MM.] ဘာသာမကမွယ်, ဘာသာမကမွောယ် bhā sā ma ka moy [bhèa sa mɛ̆ kă mòa^{1}] n. many fields of learning. ဘာသာမွဲဝဝ်ဟွံသေင်,ဒှ်တ်ဘာသာဗွဲမဗွိုင်။ ဘာသာတစ်ခုတည်းမဟုတ်,ဘာသာမြောက်မြားစွာ။ Cf. သက်, သက် sak [sɛk]. LM. ကမွၚယ်, ကမွောယ် ka mwoy [kă mwòa^{2}]. B. မက, မက ma ka [mă kă] n. not only. ဟွံသေင်။ သာမဟုတ်။ SM. ဟုက, ဟုက hŭ kă [hŭ kă].

က, ကˀ kahˀ [kah] v. to shave. ရောက်၊ တိုင်။ သသည်၊ ရိပ်သည်။see. ရုံင်။ ရှူ။ ကာသ်, ကာသ် kās [kas].

ကးဒဟ်ဗိုဒ်ာယ်, ကးဒဟ်ဗိုရ်ာယ် kahˀdahbircāy [kah dòh bĭr cai] v. to have many glory, to have many reknown. ကးဒှ်ဗွဲ၊ ကးဒှ်စရဲကျာ်သီ၊ ဒှ်စရဲဗွိုင်တ်ဗွဲမလောန်။ ကျက်သရေမင်္ဂလာမြောက်မြားစွာဖြစ်သည်၊ ကျက်သရေအလွန်ဖြစ်ထွန်းသည်။

ကးမွၚယ်, ကးမွောယ် kahˀ mwoy [kah mwòa^{2}] adj. more than one. မကးမောယ်၊ မကးမွဲ၊ မကမွဲ။ တစ်ခုထက်များသော။

ကးသက်, ကးသက် kahˀsak [kah sɛk] v. nothing. nothingless. မဟွဲ၊ ဟွံမွဲ၊ ဟမွဲ၊ ဟွဲ၊ သက္ကူ။ မရှိ၊ ဘာအရာမှမရှိ၊ ဗလာ၊ နတ္ထိ။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကးသက်ဟတ်သိ, ကးသက်မောတ်စိ kaḥ sak hit ci [kɑh sɛk hit cĭ] v. no fact or matter. ကးသက်ဟိုတ်စိ၊ မုအရာမုဟိုတ်ဟွံမွဲ၊ ဘာအကြောင်းအရာမှမရှိသော။ (၂) nothing have reason. ဒဒှ်မဟွဲကိုဟိုတ်။ အကြောင်းအရာဘာမျှမရှိ။

ကးသက်သ္ဒိုဟ်, ကးသက်သ္ဒိုဟ် kaḥ sak smih [kɑh sɛk səmih] adv. no nothingless. ကးသ္ဒက်သွေဟ်။ အဘယ်အရာမှမကျန်။ (၂) nothing left over. မုအရာဟွံသော့်။ ဘာအရာမျှမကျန်။

ကးဃာက်, ကးသောက် kaḥsok [kɑh sok] v.to shave hair. ကးသော်ကျိုပ်၊ ကးကျိုပ်။ ဆံသသည်၊ ခေါင်းရိပ်သည်။

ကကာက်, ကောက် kok [kok] v. to call. ကော်၊ ကော်ခါ။ ခေါသည်၊ လက်ယပ်ခေါသည်။ (၂) to be name. ကော်ခ်။ ခေါ်ဝေါသည်။ (၃) summon. ကော်ကိုကေတ်ကိုလိုက်။ စာနှင့်ဆင့်ခေါသည်။

ကွာက်, ကွောက် kwok [kwok] v. (MM.) **ကွာက်ပ္တိုန်**, ကွောက်ပ္တိုန် kwok ptuin [kwok pətɔn] v. to call up. ကော်ပ္တိုန်။ ခေါတင်သည်။ (၂) call forward. ကော်ပ္ဍောပ်ဂတမုက်၊ ကိုစိုပ်ဂတမုက်။ ဍ္ဍတော်ခေါသွင်းသည်၊ ဍ္ဍမှောက်ရောက်စေသည်။ Cf. **ခုတ်**, ခုတ် khut [khut] v. to name. ကော်ခ်၊ ကော်စ။ မည်ခေါသည်၊ ခေါဝေါသည်။

ကံက်, ကံက် kåk [kɔk] v.(MM.) **သိမ်ဂယာင်ကံက်**, သိမ်ဂယာင်ကံက် simgayāṅkåk[sɛm gɛ̆ yàiŋ kɔk] n. sīmā of the crooked wood-oil tree. သီဂယာင်ဂံက်။ ကညင်ပင်ကောက်သိမ်။ a sīmā in Dala district perhaps to be located at Kanyin gauk two miles NW. Kungyangon. သီမန္တံပ္ဒဲခရိုင်ဒလမွဲမ၊ မတန်တ်ခွံင်ပ္ဒဲကိုဂယာင်ဂံက်၊ ဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာဥုင်ကွာန်ဖိုင်ကုန်၊ ခရာစိုတ်စာတိုင်။ ဒလခရိုင်၊ ကွမ်းခြံကုန်းမြို့၊ အနောက်မြောက်ထောင့်အရပ်၊ နှစ်မိုင်အကွာတွင်ရှိသော ကညင်ကောက်ကျေးရွာရှိသိမ်တစ်သိမ်။ Cf. LM. **ဂံက်**, ဂံက် gåk [gɔ̀k], SM. **ဂံက်**, ဂံက် kòk [gɔ̀k] v. to be crooked. lame. တ္ဂုံက်၊ ခွံ၊ ဂံက်။ ကောက်သည်၊ ကောက်ကွေးသည်၊ ခြေဆာသည်။

ကင်, ကင် kaṅ [kɛŋ] n. brass gong. ကင်။ ကြေးစည်။(၂) guard. ပွင်၊ ပွင်ပွဲ။ အစောင့်။ အစောင့်အကြပ်။ *Pl.358* 16.

ကင်ဃာသူရ်, ကင်သာသူရ် kaṅsāsūr[kɛŋ sɑ sùr] n. an officer of Kyanzitha's court. သုမ်ဗေင်။ သံဗျင်။

www.monlibrary.com

ကာင်ဆိုင်, ကာင်ဆိုင် kāñchiñ [kaiŋ choiŋ] n. read. ဖ်။ဖတ်။ တာန်ဆိုင် tān chiñ [tan choiŋ].

ကိုင်ကန်, ကိုင်ကန် kiñ kan [koiŋ kɔn] v. to instruct. ကကန်၊ ဂကန်၊ ပ္ကန်။ မှာသည်၊ မှာကြားသည်။ (၂) to inform. ဂရင်ပ္ဍီ၊ ကလိုဟ်ဟို၊ ကိုပရိုင်။ တိုင်ကြားသည်၊ အကြောင်းကြားသည်၊ သတင်းပေးအသိပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ကိုန်ကန်kinkan [kɛn kɔn].

ကိုင်ကာလ်, ကိုင်ကာလ် kiñkāl [koiŋ kal] v. to declare. လလောင်ကြား၊ ဟိုဂးထွးညံင်ရ ကောန်ချုင်ကွာန်တံသွောံတီ။ ကြေညာသည်။ လူသိရှင်ကြားရှင်းလင်းစွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည်။ (၂) to expound. ပွံက်ပ္ဍိုန်ထွးသောင်တလးကိုအဓိပါ၊ သောင်တလးထွးကိုအဓိပါဇပ်ဇပ်ဥပ်ဥပ်။ အဓိပွာယ်ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းတင်ပြသည်၊ အသေးစိပ်အဓိပွာယ်ရှင်းလင်းပြသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိုန်ကာလ်**, ကိုန်ကာလ် kinkāl [kɛn kal].

ကိစ္စ, ကိစ္စ kic ca [kɛt cɛ̆] n. what has to be done. ကေင်ကာ၊ ကာလ်၊ ကာကမ္ဘောန်၊ ကိစ္စ။ အလုပ်၊ ကိစ္စ၊ လုပ်စရာ၊ လုပ်ငန်း။ [LM.;SM. ကိစ္စ, ကိစ္စ kitcɛ̆ [kɛt cɛ̆]. P. ကိစ္စ, ကိစ္စ kicca [kɛt cɛ̆].]

ကုဉ်, ကုဉ် kuc [kuc] v. read. ဖ်။ ဖတ်ပါ။ ကျုဉ်, ကျုဉ် kluc [kluc].

ကစ္စာယ်, ကစ္စာယ်[1] kac cāy[1] [kɔt cai] n. leading disciple of the Buddha. ညးမည္ကိုပ်သ္ကသာဝကတီလပိုန်ကျာ်။ မြတ်စွာဘုရားတပည့်သာဝကများကို,ဦးဆောင်သူ။ **ဂတြေယ်ကစ္စာယ်**, ဂတြေယ်ကစ္စာယ် trey kaccāy [thèa kɔt cai] n. ထေကစွဲ၊ အရှင်ထေရ်ကစွည်း။ (P. ကစ္စာယန, ကစ္စာယန kaccāyana [kɔt ca yɛ̆ nɛ̆].)

ကစ္စာယ်, ကစ္စာယ်[J] kaccāy [kɔt cai] n. son of Sāwādhisiddhi, king of Haripuñjaya. ဤကရာတ်ဟရိပုည္ဇယ,ကောန်သာဝါဓိသိဒ္ဓိ။ သာဝါဓိသိဒ္ဓိ၏သား၊ ဟရိပုည္ဇယဘုရင်မင်းမြတ်။

ကိုဋ်, ကိုဋ် koṭ [kot] n. hundred thousand. ကွံလ္ဒီ၊ မွဲကိုတ်။ ရာတစ်ထောင်၊ တစ်သိန်း။

ကတ်, ကတ်[2] kat [kɔt] v. to do. ပ၊ သွ၊ ကွောန်၊ ရင်တ္ဒုင်။ လုပ်သည်၊ ပြုသည်၊ ပြုလုပ်သည်။ (၂) to perform. ကွောန်ကို၊ ရင်တ္ဒုင်ကွောန်ကို။ ဆောင်ရွက်ပေးသည်,လုပ်ဆောင်

www.monlibrary.com

ပေးသည်။[P. ကတ, ကတာ kata [kă tă] v. performed. ရင်တွင်းကို။ ဆောင်ရွက်ပေးသည်။]

ကတ်, ကတ်၂ kat [kɔt] v. (MM.) **ကတ်ပၚတွၢၼ်း**, ကတ်ဝတွောန် kat ba twon [kɔt bɛ̆ twɒn] v. to study. ကတ်လူတ်၊ ကတ်ပ္ကတ်။ ပညာသင်ယူသည်၊ လေ့လာသင်ယူသည်။ Der. **ပ္ကတ်**, ပ္ကတ် pa kat [pəkɔt] v. to teach. ဗွောန်ကို၊ ပ္ကတ်ကို၊ ဖျေါကို။ သင်ပေးသည်၊ ပို့ချပေး သည်။ **ကွတ်**, ကွတ် kwat [kwɔt] n. craft. ကွတ်တဲ၊ လက်မှုပညာ။ (၂) art. ပါန်၊ ကွတ်ပါန်။ အနုပညာ၊ ပန်း၊ အတတ်ပညာ။ (LM. ; SM. **ကတ်**, kat [kɔt].)

ကတ္တာ, ကတ္တာ kattā [kɔt tɑ] n. Royal messenger. ကလုတ်ဂုကရာတ်။ ဘုရင့်စေတမန်။ Cf. **ၵၢၵၤဇုတ်**, ရာဇာဒုတ် rā jā dut [rèɑ jèɑ dùt] n. king messenger. ကလုတ်ရာဇာ။ ရာဇတမန်။ [LM. P.]

ကတ္ထာဝတ္ထု, ကတ္ထာဝတ္ထု kat thā watthu [kɔt thɑ wɔ̀t thŭ] n. (MM. **ပြကိုဟ်ကတ္ထာဝတ္ထု**, ပြကိုဟ်ကတ္ထာဝတ္ထု pra kuih ka thā wat thu [pă̆ koh kɔt tɑ wɔ̀t thŭ] n. the fifth book of the Abhi dham ma pi ṭa ka. လိက်ကွပ်ပညှမပိဋကတ်အဘိဓဝ်။ အဘိဓမ္မာပိဋကတ်ပဉ္စမကျမ်း။) [lM. **ကတ္ထာဝတ္ထု**, ကတ္ထာဝတ္ထု kat thā wat thu [kɔt thɑ wɔ̀t thŭ] n. P.]

ကိတ္တိသီရိမေဃသာမိ, ကိတ္တိသီရိမေဃသာဓိ kit ti sĭ ri meghasāmi [kɛt tæ̆ sæ ræ̆ me ghɛ̆ sɑ mæ̆] n. (MM.) title conferred by the king of Ceylon on the monk Kumārakas sapa on his re-ordination there. မဟိမုဂုကရာတ်တ္ကံသိင်ဃ်၊ မဇိန်နှင်ကို်ခမ်ီကုမာရကဿပ၊ အခါကာလမကလေင်ဗ်ွတ်ိုန်ခမ်ီတွိတဲ့ဒွဲဂ်ု။ ကုမာရကဿပ အရှင်အား၊ ရဟန်းအဖြစ်အသစ်ပြန်လည်ကံဆောင်ပြီးသောအခါ၊ သီဟိုဠ်မင်းကဆက်သခဲ့သောဘွဲ့တံဆိပ်တော်။

ကုတ်ီ, ကုတ္ထီ kuttī [kut ti] n. furnishings of monk's cell. ဂဒံဘာဂုတ်သွတ်ဖွေံခမ်ီသင်တံ မသိုင်ခွံလဝ်သွက်သွေံသွိုန်ဗပိုန်ခဝ်။ သံဃာတော်များတရားအားထုတ်ရန်အတွက် ဆောက်လုပ်ထားသောကျောင်းဆောင်ငယ်။ **သိမ်ကုတ်ီၵွၢၼ်ဖြိုက်**, သိမ်ကုတ္ထီကွောန်ပြုက် sim kut tī kwonbrik [sɛm cut tĭ kwɒn brɔ̀k] n. a sīmā in Dala district. သိမ်ဖွဲန်ပွဲကိုခရိုင်ဒလ။ ဒလခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။[LM. **ဘာဂုတ်သင်**, ဘာဂုတ်သင် bhāgutsaṅ [bhèɑ gùt sɛŋ] n. monks cell. ကောန်ဘာခမ်ီသင်။ သံဃာကျောင်းဆောင်ငယ်။ P.

www.monlibrary.com

fittings. ဘာဂပ်ဂဝ်။ သင့်တော်သောကျောင်း။] P. ကုိ, ကုန် kuṭī [kŭ ti] n. hut. တဲ၊ တဲ။ (၂) toilet. သွိဝတ်၊ သွိဒုဉ်။ အိမ်သာ၊ ရေလောင်းအိမ်သာ။

ငကတ်, ကေတ် ket [kit] v. to get. ရပ်ကေတ်၊ ဇျာပ်ကေတ်။ (၂) to have. သွက်ကေတ်၊ ကေတ်ဂွံ။ ယူသည်၊ ယူငင်သည်။ (၃) to take. ခုင်တဲ။ လက်ခံသည်။ (၄) to take possession of. ပိုင်ပြီ။ ပိုင်ဆိုင်သည်။ (၅) to receive. သွေဂံခုင်ကေတ်တဲ။ လက်ခံရရှိသည်။ (၆) to take from one place to another place. ဒယိုန်ဇာန္ဓမွဲဒွဲဂဲကိုမွဲဒွဲဂဲ။ တစ်နေရာမှအခြားတစ်နေရာသို့ ယူဆောင်သွားသည်။ (၇) bring. ယိုက်နင်၊ ဒယိုန်နင်။ သယ်ဆောင်လာသည်၊ ယူဆောင်လာသည်။ **ငကတ်ငင်**, ကေတ်ရင် ketraṅ [kit rɛ̀aŋ] v. to bring. ဒယိုန်နင်။ ယူဆောင်လာသည်။ **နုင်ငကတ်**, ခုင်ကေတ် dūṅket [dɜ̀ŋ kit] v. to receive. သွေဂံခုင်ကေတ်တဲ။ လက်ခံရရှိသည်။ **ငျွာမ်ငကတ်**, ပ္လောန်ကေတ် pkom ket [pəkɒm kit] v. to assemble. ခရိုသွိုန်ကေတ်။ စုဝေးယူသည်။ (၂) bring together. ဒယိုန်နင်မွဲစွံ။ အတူတကွယူဆောင်လာသည်။ **ဿပ်ငကတ်**, ရပ်ကေတ် rapket[rɔ̀p kit] v. to seize. ဂတ်ရပ်ကေတ်၊ ဇျာပ်ရပ်ကေတ်။ လက်ရဖမ်းဆီးသည်။ (၂) capture. ရပ်ကေတ်နဇိုင်နတဲ။ လက်ပူးလက်ကြပ်ဖမ်းယူသည်။ ib. ဂလာန်တံအွာကဝိ။ စာ့ရေးဆရာ၏မူရင်းစာ။

ငကတ်, ကေတ် ket [kit] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်မဓယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရသော။ **ငျွတ်**, သ္လေတ် sket [səkit] v. to take. ခုင်တဲ။ လက်ခံသည်။ (၂) to take possession of. ပိုင်ပြီ။ ပိုင်ဆိုင်သည်။ (၃) to receive. သွေဂံခုင်ကေတ်တဲ။ လက်ခံရရှိသည်။ (၄) to obtain. ဂွံ၊ ကေတ်ဂွံ။ ရသည်၊ ရယူသည်။ **ငကတ်ငင်**, ကေတ်နင် ket naṅ [kit nɛ̀aŋ] v. see. ရံင်။ ရှု။ **ငကတ်ငင်**, ကေတ်ရင် ket raṅ [kit rɛ̀aŋ] v. **ငကတ်ငျျာဟ်ဏာ**, ကေတ်ဗြေမ်ဏာ ket phyih ṇā [kit phyih na] v. to take down. ကေတ်ဖျံဏာ။ ယူချသွားသည်၊ ယူဆင်းသွားသည်။ **ငကတ် ဟျုငင်** ကေတ်ဖျုနင် ket phyau naṅ [kit phyɑo^{3} nɛ̀aŋ] v. to take back with one. ကေတ်ဖျုနင်။ ယူပြန်လာသည်။ **ငကတ်ငင်**, ကေတ်ရင် ketraṅ [kit rɛ̀aŋ], **ငကတ် ငင်**, ကေတ်နင် ketnaṅ [kit nɛ̀aŋ] v. to bring. ဒယိုန်နင်၊ ရပ်နင်။ ယူလာသည်၊ ယူဆောင်လာသည်။ (၂) to fetch. အာကေတ်နင်၊ အာသွက်နင်။ သွားယူလာသည်၊ သွားဆွဲမလာသည်။ **ဂြင်ငကတ်**, ဂြင်ကေတ် graṅ ket [grɛ̀aŋ kit] v. to comprehand. ကွိုဟ်ခွင်ကေတ်ပွဲစိုတ်။ သဘောပေါက်နားလည်ယူသည်။ **ဍာတ်ငကတ်**, ညွာတ်ကေတ် ñāt ket [ɲàt kit] v. to see. ဆိုကေတ်၊ တီကေတ်။ မြင်တွေ့ယူသည်၊ သိရှိယူသည်။ (၂)

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

become aware of. ကွိုဟ်ခွင်ကေတ်ပွဲစိုတ်။ နားလည်သဘောပေါက်ယူသည်။ **တိမ်ငကတ်**, တိမ်ကေတ် tim ket [tɛm kit] v. to become aware of. ကွိုဟ်ခွင်ကေတ်၊ တိကွိုဟ်ကေတ်၊ တိညာတ်ကေတ်။ သိရှိယူသည်၊ နားလည်ယူသည်၊ သဘောပေါက်ယူသည်။ (၂) take cognisance. စွံဒးသွိ၊ သွဒးသွိ။ သတိပြုမိသည်၊ သတိထားမိသည်။ **ဒတယ်ငကတ်**, ဒတယ်ကေတ် datayket [dɛ̆ toɑ kit] v. to lead. တံငါဇာတဲ့၊ တံငါဒဇက်ဇာတဲ့။ လက်တွဲခေါ်သည်၊ လက်တွဲယူသည်။ (၂) take on a leash. တံငါဒဇက်ဇာကို ဇုက်ဒက်။ ချည်ကြိုးဖြင့်တွဲခေါ်သွားသည်။ ib. ဂလာန်တံအွာကဝိ။ စာရေးသူ၏မူရင်းအဆို။ **ဒုင်ငကတ်**, ဒုင်ကေတ် duṅ ket [kit] v. to catch. ဃံကေတ်။ ခံယူသည်။ **ဒုင်ငကတ်ရင်**, ဒုင်ကေတ်ရင် duṅ ket raṅ [dɜŋ kit rɛɑŋ] v. to obtain. ဂွံ၊ ကေတ်ဂွံ။ ရသည်၊ ရယူသည်။ **ဢငမာဒဢာဒုင်ငကတ်**, နမောဒနာဒုင်ကေတ် namodanāduṅket [nɛ̆ mɔ̀¹ dɛ̆ nɛɑ dɜŋ kit] v. to receive with approval. ဒုင်တဲသွဟ်တ်ကိုစိုတ်။ သဘောတူခြင်းဖြင့်လက်ခံသည်။ **ပငကတ်**, ပကေတ် paket [pɑ̆ kit] v. to assume (shape). ပဒှ်ကေတ်ဗို၊ သွပ္ပ။ လုပ်ယူသည်၊ ဟန်ဆောင်ယူသည်။ **ဗက်ငကတ်**, ဗက်ကေတ် bak ket [bɛɑk kit] v. to collcet (revenue). သွောဝ်အကံက်။ ကောက်ခံယူသည် (အခွန်)။ **မိင်ငကတ်**, မိင်ကေတ် miṅ ket [mɔiŋ kit] v. see. ရံင်။ ရှု။ **ရှိင်ငကတ်**, ရှိင်ကေတ် rmiṅket [rmɔiŋ kit] v. **ငယက်ငကတ်**, ယောက်ကေတ် yok ket [yɔ̀k kit] v. to pick up and carry. ကပ်ပွိုန်တဲ့ကေတ်ဇာ။ ကောက်ငင်ယူသွားသည်။ (၂) to lift up and carry. ပင်ကေတ်တဲ့ကေတ်ဇာ။ ပင့်မတင်ပြီးယူသွားသည်။ (၃) to raise up and carry. ယာပွိုန်တဲ့ကေတ်ဇာ။ မတင်ပြီးယူသွားသည်။ **ဢပ်ငကတ်**, ရပ်ကေတ် rap ket [rɔ̀p kit] v. to take hold of. ရပ်ဂတ်ကေတ်။ ဖမ်းယူသည်။ **ဢမိင်ငကတ်**, ရုမိင်ကေတ် rumiṅ ket [rɯ̆ mɔiŋ kit] v. see. ရံင်။ ရှု။ **ရှိင်ငကတ်**, ရှိင်ကေတ် rmiṅ ket [rmɔiŋ kit]. **ဢယ်ဆဟ်ငကတ်**, ရုယ်ဇော်ကေတ် ruy cah ket [rùi coh kit] v. to select. တံငါရဲကေတ်၊ ရွေးချယ်ယူသည်။ (၂) elect. ရဲစုပ္ပိုန်၊ ရွေးချယ်တင်မြှောက်သည်။ **ရှိင်ငကတ်**, ရှိင်ကေတ် rmiṅ ket [rmɔiŋ kit], **ဢမိင်ငကတ်**, ရုမိင်ကေတ် rumiṅ ket [rɯ̆ mɔiŋ kit], **မိင်ငကတ်**, မိင်ကေတ် miṅket [mɔiŋ kit] v.to hear. မိင်ဒး။ ကြားမိသည်။ **လပဟ်ငကတ်**, လပေါ်ကေတ် la pah ket [lɛ̆ pɔh kit] v. to pick . ရပ်စိုတ်ကေတ်။ ကောက်ယူသည်။ **လွိုင်ငကတ်**, သွိုင်ကေတ် sluiṅ ket [sɔlɑŋ kit]

www.monlibrary.com

v. to put on monastic robe. သွေ့ဝံကေတ်။ လွှမ်းရုံယူသည်။ Cf. ကြာ်, ကြာရ် ckār [cəkɔr]. ခုင်, ခုင် dūṅ [dɜŋ]. [LM. ကေတ်, ကေတ် ket [kit] v. hypoth. နဒဒ့် မဒ့်မာန်ဟောင်မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရသော။ ကျေတ်, သ္ကေတ် sket [səkit] v. to take. ခုင်တဲ့။ လက်ခံသည်။ (၂) to take possession of. ပိုင်ပြီ။ ပိုင်ဆိုင်သည်။ (၃) to receive. သွေ့ဝံခုင်ကေတ် တဲ့။ လက်ခံရရှိသည်။ (၄) to obtain. ရွံ၊ ကေတ်ရွံ။ ရသည်၊ ရယူသည်။ SM. ကေတ် ket [kit] v. to take. ခုင်တဲ့။ ယူသည်။]

ကိုတ်, ကိုတ် kuit [kot] n. hundred thousand. (လွိဟ်)ကွံလျှို၊ မွဲကိုတ်။ (အရေအတွက်) ရာတစ်ထောင်၊ တသိန်း။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ကိုင်**, ကိုဋ် koṭ [kot] n. see. ရုံင်။ ရှု။ **ကောဋိ**, ကောဋိ koṭi [kɑo^{2} tæ̆].

ကဏ္ဍဟာလ်, ကဏ္ဍဟာလ် kaṇ ḍa hāl [kɔn ɗă hɑl] n. a brahmin in the Khaṇḍa hāla-jātaka. ဗမွးမက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်ခဏ္ဍဟာလမွဲ။ ခဏ္ဍဟာလဇာတ်လာဗြဟ္မဏတစ်ဦး။ (P. **ခဏ္ဍဟာလ**, ခဏ္ဍဟာလ khaṇḍahāla [khɔn ɗă hɑ lă̆].)

ကဏ္ဍိကာ်, ကဏ္ဍိကာရ် kaṇ ḍikār [kɔn dĭ kɑr] n. the forest abode of the king of the Uposatha elephants (cin˙upos). ငြိုပ်ကဏ္ဍိကာရ၊ ဒွဲဘဲသင်္ခါန်စိဉ်ပွေသထတံမတန်တ်။ ဥပေါသထ့ဆင်များမှီတင်းနေထိုင်သောကဏ္ဍိကာရတော။

ကဏ္ဍီ, ကဏ္ဍီ kaṇ ḍi [kɔn dī] n. section. (ဂွ်လိက်) ကဏ္ဍ၊ ဒကုတ်၊ ဒကုတ်ခွဲ။ (စာကိုယ်) ကဏ္ဍ၊ အပိုင်း၊ အစိတ်အပိုင်း။ (၂) extract (of test). တင်မကံက်နက်ပွိတ်၊ ကောက်နုက်ချက်အစိတ်အပိုင်း။

ကဏ္ဍကဘက္ခ, ကဏ္ဍကဘက္ခ kaṇḍakabhakha [kɔn nă̆ kă̆ bhèak khă̆] n. see. ရုံင်။ ရှု။ **ကဏ္ဏကဘက္ခ**, ကဏ္ဏကဘက္ခ kaṇṇakabhakha [kɔn nă̆ kă̆ bhèak khă̆].

ကဏှာဇိန်, ကဏှာဇိန် kaṇ hā jin [kɔn hɑ jèn] n. the daughter of Vessantara in the Vessantara-jātaka. ကောန်ဝုတ်သွိင်ဝေသန္တာ် မက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်ဝေသန္တာ်။ ဝေသန္တရာဇာတ်လာ၊ ဝေသန္တရာမင်းဏ်သမီးတော်။ (LM. **ကဏှာဇိုန်**, ကဏှာဇိုန် kaṇhā juin [kɔn hnă̆ jɜ̀n].P.**ကဏှာဇိနာ**, ကဏှာဇိနာkaṇhājinā [kɔn hnă̆ jĭ nèɑ].)

ကင်ခမ်, ကန်ဍမ် kandaṁ [kɔn ɗɔm] v. to construct. ခွံ၊ တေဝ်၊ ပ္တန်၊ သိုင်၊ ပ္တန်ပ္တေဝ်။ တည်သည်၊ ဆောက်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ကိန်ခမ်**, ကိန်ခမ် kin daṁ [kɛn dɔ̀m].

www.monlibrary.com

ကံငဋာလ်, ကန်ဒေါလ် kandȯl [kɔn ɗol] n. the elephant of king Duṭṭhagāmaṇi Abhaya of Ceylon. စိင်သွိင်ဒုတ္ထိဂါမဏိအဘယ,တ္ကံသိင်ဃ်။ သီဟိုဠ်ဒ္ဋကျွန်း၊ ဒုတ္ထဂါမဏိ အဘယမင်း၏စီးတော်ဆင်။

ကံငဋာဂ်, ကန်ဒေါအ် kandȯ̆ [kɔn ɗŏ] n. **လွုင်ကုံငဋာဂ်**, လွုင်ကန်ဒေါအ် dluṅkandȯ̆ [dlɜ̀ŋ kɔn ɗŏ] n. ferry-boat. ဝွုင်ဂဒေါ်။ ကူးတို့လော့။ (B. **ကူးတို့**, ကူးတို့ ku tŏ [ku tŏ] n. ferry. LM. **ဂဒေါ်**, ဂဒေါ် gadȯ̆ [gə̆ ɗŏ], **ဂဒိုဲ**, ဂဒိုဲ gaduĭ [gə̆ɗɜ̆²], **ဒေါ်**, ဒဒေါ် dadȯ̆ [də̆ ɗŏ]. SM. **ဟဒိုဲ်**, ဟဒိုဲအ် hadɜ̆ [hă ɗɜ̆²].)

ကံတ, ကန်တ kan ta [kɔn tă] n. space in front. ဒွာဝဲပွဲဂတာ၊ ကတာ၊ ဂတာ။ အဒွေရျက် နှာစာ၊ အဒွေရ။ (၂) presence. ဂတာမုက်၊ ဂတာမတ်။ ဒွေရမှောက်၊ မျက်မှောက်။ see. ရံင်။ ရွ။ **ကိံတ**, ကိန်တ kin ta [kɛn tă], **ကံတာ်**, ကန်တာရ် kan tar [kɔn tɔr]. **ကံတိ်ာ်**, ကန်တိရ် kan tir [kɔn tĭr] v. coming into existance. ကွိုဒ္ဒ်ကွုင်။ ဖြစ်တည်လာသည်။ **ကိံတိ်ာ်**, ကိန်တိရ် kintir [kɛn tĭr]. **ကံတု**. ကန်တု kantu [kɔn tɑʊ̆] n. moon, month. ဂိတု။ လ။ see. ရံင်။ ရွ။ **ကိံတု**, ကိန်တု kintu [kɛn tɑʊ̆]. **ကံသမ်**, ကန်ဒန် kandaṁ [kɔn dɔ̀m] v. to construct. တေဝ်၊ ခွံ၊ သိုင်။ တည်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။ see. ရံင်။ ရွ။ **ကိံသမ်**, ကိန်ဒန် kin daṁ [kɛn dɔ̀m]. **ကံသာ်**, ကန်ဒရ် kan dar [kɔn dɔ̀r] n. **ကံသဝ်**, ကန်ဒဝ် kan daw [kɔn dɔ̀] n. wife. ကလဝ်၊ သမ္ဘာ၊ ဗြ။ ကတော်၊ ဇနီး၊ မယား။ see. ရံင်။ ရွ။ **ကိံသာ်**, ကိန်ဒရ် kin dar [kɛn dɔ̀r]. **ကံငဒေါက်**, ကန်ဒေါက် kandok [kɔn dɔ̀k] n. daemon. ဒေဝတ် ဒွိက်၊ ဟွံခိုဟ်ဟွံသန်။ နတ်ဆိုး၊ မကောင်းဆိုးဝါး။ see. ရံင်။ ရွ။ **ကိံငဒေါက်**, ကိန်ဒေါက် kin dok [kɛn dɔ̀k]. **ကန္တ**, ကန္တ kanta [kɔn tă] n. id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။

ကံတိ်ာ်, ကန်တိရ် kantir [kɔn tir] v. coming into existence. ကွိုဒ္ဒ်ကွုင်။ ဖြစ်တည်လာသည်။ see. ရံင်။ ရွ။ **ကိံတိ်ာ်**, ကိန်တိရ် kintir [kɔn tir].

ကံသမ်, ကန်ဒန် kandaṁ [kɔn dɔ̀m] n. to construct. ခွံ၊ တေဝ်၊ ပွန်၊ သိုင်၊ ပွန်ပွေဝ်။ တည်သည်၊ ဆောက်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။ see. ရံင်။ ရွ။ **ကိံသမ်**, ကိန်ဒန် kin daṁ [kɛn dɔ̀m].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကၠကၛ, ကန္ဒကဘက္ခ kan na ka bhakkha [kɔn nă kă bhèak khă] n. a class of animal, beast. သတ်တိရစ္ဆာန်မွဲဂကူ။ တိရစ္ဆာန်တစ်မျိုး။ [P. **ကဏ္ဋက**, ကဏ္ဋက kaṇḍaka [kɔn ḍă kă] n. thorneating animal. တိရစ္ဆာန်စတွံဇလ။ ဆူးပင်စားတိရစ္ဆာန်။] Cf.Skt. [**ကဏ္ဋကဘုဇ်**, ကဏ္ဋကဘုဇ် kaṇḍakabhuj [kɔn ḍă kă bhùj] n. a term applied to the camel. ဝေါဟာမရပ်စကာစွားအုတ်။ ကုလားအုတ်အတွက် အစားသုံးသောဝေါဟာရ။]

ကံိကာ, ကန်နိကာ kan ni kā [kɔn nĭ ka] n. **ကိ္ကာ**, ကန္ဒိကာ kannikā [kɔn nĭ ka] n. **ချကိ္ကာ**, ဆုကန္ဒိကာ chukannikā [chŭ kɔn nĭ ka] n.the tree Pterospermum acerifolium Willdenow. တွံကန္ဒိကာ။ ကန္ဒိကာပင်။ (LM. **ကဏ္ဍကာ**, ကဏ္ဍကာ kaṇṇakā [kɔn nă ka],**ကဏ္ဍိကာ**, ကဏ္ဍိကာ kaṇṇikā [kɔn næ̆ ka], **ကံဍိကာ**, ကန်ဏိကာ kan ṇi kā [kɔn næ̆ ka]]. P. **ကဏ္ဍိကာ**, ကဏ္ဍိကာရ kaṇṇikāra [kɔn næ̆ ka ră])

ကံယလဂ္ဂ, ကန်ယလဂ္ဂ kanyalagna [kɔn yă lĕ̆ gənĕ̆] n. **ကံယလဂ္ဂး**, ကန်ယလဂ္ဂန kan ya lag ga na [kɔn yă lèak gĕ̆ nĕ̆] n. The rising constellation of Virgo, in specification of time. ဂကေဝံနက်သတ်ရာသီကုံ မသွင်တိုန်ကွင်။ မြင့်တက်လာသောကုံရာသီနက္ခတ်စု။ (LM. **ကံ**, ကန် kan [kɔn]. SM. **ကံ**, ကန် kɔn [kɔn].)

ကံလဝ်, ကန်လဝ် kanlaw [kɔn lɔ̀] n. (MM.) **သိမ်ကြက်ကံလဝ်**, သိမ်ကြက်ကန်လဝ် sim trukkanlaw [sɛm trɜk kɔn lɔ̀] n. သိမန္ဒံပွဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲမ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိ သိမ်တစ်သိမ်။ (Chinese person name. ယွုပူဂိုကြွက်၊ တရုပ်ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။)

ကံလာ်, ကန်လောရ် kanlor [kɔn lor] n. famine. ကပ်ကွောဝ်ကွောဝ်ဗျို့။ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းဘေး။

ကၠာ်, ကန္ဒောရ် ka nwor [kă nwor] n. (MM.) **ကၠာ်ဗယိုဝ်**, ကန္ဒောရ်ဗယိုဝ် ka nwor ba yuiw [kă nwor bĕ̆ yɜ̀] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ (LM. **ကဏောဝ်**, ကဏောဝ် kaṇow [kă no]. **ကဝ်**, ကနဝ် kanaw [kă nɔ]. **ကၠာဝ်**, ကန္ဒောဝ် kanhaw [kă hno]. **ကွာဝ်**, ကွောဝ် know [kə no]. **ကွဝ်**, ကွဝ် knaw[kəno]. SM. **ကဏာဝ်**, ကနောဝ် kəno [kă no].)

www.monlibrary.com

ကန္နကဘက္ခ, ကန္နကဘက္ခ kan na ka bhakha [kɔn nă kă bhèak khă] n. a class of animal. သတ်တိရစ္ဆာန်မွဲဂကူ။ တိရစ္ဆာန်တစ်မျိုး။ [P. **ကဏ္ဍက**, ကဏ္ဍက kaṇḍaka [kɔn ɗă kă] n. thorn-eating animal. တိရစ္ဆာန်စတ္ဒံဇလ။ ဆူးပင်စားတိရစ္ဆာန်။] Cf.Skt. [**ကဏ္ဍကဘုဇ်**, ကဏ္ဍကဘုဇ် kaṇḍakabhuj [kɔn ɗă kă bhùj] n. a term applied to the camel. ဝေါဟာမရပ်စကာစ္ဆးအုတ်။ ကုလားအုတ်အတွက်အစားသုံးသောဝေါဟာရ။]

ကန်သပ်, ကန်သပ် kan sap [kɔn sɔp] n. thought. ကျွပ်၊ ကျွပ်ဂွန်၊ လညာတ်၊ လညာတ်ခယျ။ အကြံ၊ အကြံအစည်၊ အတွေးအခေါ်၊ အယူအဆ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိန်သပ်**, ကိန်သပ် kinsap [kɛn sɔp].

ကန်ဟဝဏ္ဍ, ကန်ဟဝဏ္ဍ kan ha waṇḍa [kɔn hă wɔ̀n ɗă] v. a class of Asura or titans. အသူမွဲဂကူ (ဟွံသေင်) လကိုဟ်ဇွော်မွဲဂကူ။ အသူရာတစ်မျိုး(သို့မဟုတ်) ဓရာမဘီလူးကြီးတစ်မျိုး။ [P, **ကဏ္ဍ**, ကန်ဟဝဏ္ဍ kan havaṇṇa [kɔn hă wɔ̀n nă] n. black coloured. သရီ၊ သင်္ဘအရံင်လမွံဂ်။ အညိုရောင်၊ မဲညိုရောင်။]

ကန်ဟမ်, ကန်ဟမ် kanhaṁ [kɔn hɔm] v. to construct. ခွံ၊ တေဝ်၊ သိုင်၊ ခွံတေဝ်၊ ခွံသိုင်။ တည်သည်။ တည်ဆောက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိန်ဍမ်**, ကိန်ဍမ် kin ɗaṁ [kɛn ɗɔm] v. (s.v. လုပ်ပွဲအသွင်။ **ကိန်ဒမ်**, ကိန်ဒမ် kindaṁ [kɛn dɔ̀m] v. **ကိန္ဒံ**, ကိန္ဒံ kin daṁ [kɛn dɔ̀m] v.)

ကိင္ဆမ်, ကိင္ဆမ် kiñcem [kɛn cim] n. bird. ဂစေံ။ ငှက်။ **ကိင္ဆမ်ဆာကရွာက်**, ကိင္ဆမ်ဆာကရွာက် kiñcemcā karwāk [kɛn cim ca kă rwaik] n. ib. ဂလာန်တံအွာကဝိ။ စာရေးဆရာ၏မူရင်း။ **ကိင္ဆမ်ဆာကရွာက**, ကိင္ဆမ်ဆာကရွာက kiñcemcākarwāka [kɛn cim ca kă wèa kă] n. ruddy shelduck. အဟာန်ဂြိုပ်မန္ဒံကိုမုက်သင်္ဆီမွဲဂကူ။ မျက်နှာနီမြန်းသောတောဘဲငန်းတစ်မျိုး။ P. **စက္ကဝါက**, စက္ကဝါက cakkavāka [cɛk kă wèa kă].(Cf. **ဗိုပ်,ခုံဒ်** ḅuip[pop] n. Brahminy duck. ဗိုပ်။ ဟသ်ာ။) **ကိင္ဆမ်ဖတ်ဒိုးဒိဝ်**, ကိင္ဆမ်ဖတ်ဒိရ်ဒိဝ် kiñ cem phat dir diw [kɛn cim phɔt ɗir ɗiw] n. kind of quail. ဂစေံဒဂိုတ်မွဲဂကူ။ ငုံးငှက်တစ်မျိုး။

ကိင္ဆမ်သကုဏ, ကိင္ဆမ်သကုဏ kiñcem sa kuṇa [kɛn cim să kŭ nă] n. galuṇa bird, garuda bird. သွဝ်။ ဂဠုန်ငှက်။

www.monlibrary.com

ကကာဏ္ဍလာ, ကောဏ္ဍညော kon̰ ɖa ño [kɒn ɗə̆ ɲɑo^{2}] n. see. ရုံင်။ ရှု။ **ကကာဏ္ဍလ်,** ကောဏ္ဍညဿ kon̰ ɖañ [kɒn ɗɔn].

ကကာဏ္ဍလ်, ကောဏ္ဍညဿ kon̰ ɖañ [kɒn ɗɔn], **ကဏ္ဍိလ်,** ကုဏ္ဍိညဿ kun̰ ɖiñ [kun ɗɛn] n. (**ကျက်ဗုဒ္ဓတိရဲလေယ်ကကာဏ္ဍလ်,** ကျေက်ဗုဒ္ဓတိရိစ္ဆာဝေဒကောဏ္ဍညဿ kyekbuddhatirley kon̰ɖiñ [kɣɔik bùt dhɛ̆ tĭr leɑ kɒn ɗɔn],**ကျာက်ထြေယ်ကကာဏ္ဍလ်,** ကျာက်တြေယ် ကောဏ္ဍညဿ kyāk tre kon̰ɖañ [kɣɑik treɑ kɒn ɗɔn] n.) ကျာ်တြဲကောဏ္ဍည။ ကောဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရား။The 5th of the 28 Buddhas. ပွေဝင်ကိုကျာ်တြဲ စာရေ့ာ ဒွဝံဇကု မကွိုဒ္ဒ်ကွငြင်တုံတံဂ့် မဒ္ဒ်ကျာ်တြဲလွိုဟ်မသုန်။ ပွင့်တော်ပြီးခဲ့သော နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ မြတ်စွာဘုရားများအနက်၊ ပဉ္စမအကြိမ်မြောက်ပွင့်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ (P. **ကကာဏ္ဍလ,** ကောဏ္ဍညဿ kon̰ɖañа [kɒn ɗə̆ ɲə̆],)

ကဏ္ဍကဘက္ခ, ကဏ္ဍကဘက္ခ kaṇ̰ɳakabhakkha [kɔn nə̆ kə̆ bhɛ̀ɑk khə̆] n. a class of animal. သတ်တိရစ္ဆာန်မွဲဂကူ။ တိရစ္ဆာန်တစ်မျိုး။ တိရစ္ဆာန်ကဏ္ဍဘက္ခ။ကဏ္ဍကဘက္ခ တိရစ္ဆာန်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ကန္နကဘက္ခ,** ကန္နကဘက္ခ kannakabhakhɑ [kɔn nə̆ kə̆ bhɛ̀ɑk khə̆].

ကန္ဒမ်, ကန္ဒံမ် kanɖam [kɔn ɗɔm] v. build,establish. ခွံ့၊ ခွံ့။ တည်သည်၊ တည်ထောင်သည်။

ကိုးဂျယ်, ကိန်အုယ် kin᷄uy [kɛn ui] n. Medicine. ဂဉ်၊။ ဆေးဝါး။ (၂) medicinal herb. တွံ့မလုပ်ပွဲဂြန်ဂဉ်၊။ ဆေးဖက်ဝင်အပင်။ **ကဂျယ်,** ကအုယ် ka᷄uy [kə̆ ui] n. medicine. ဂဉ်၊ ဆေးဝါး။ (၂) pigment. ခုဉ်ဂဉ်၊ (သွက်ဂွံလံက်၊ ဖျောန်စ)။ ဆေး (ဆိုးဆေး၊ သုတ်ဆေး။)

ကိုးကုး, ကိန်ကန် kinkan [kɛn kɔn] v. to instruct. ကကန်၊ ဂကန်၊ ဇွန်။ မှာသည်၊ မှာကြားသည်။ (၂) give instruction. ကိုသွီ။ အသိပေးသည်။ (၃) convey. သွီတြီ။ သိစေသည်။ (၄) instructions. တင်မစ္ဆောန်ကို။ အချက်အလက်ညွှန်ကြားပေးသည်။ (၅) inform. ဟိုဂးကိုပရိုင်။ သတင်းဟောပြောပေးသည်။ **ကိုင်ကုး,** ကိုင်ကန် kiṅ kan [koiŋ kɔn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂကုး, ဂကန် gakan [gɛ̆ kɔn] v. give instruction. ပြင်ဖျန်ဏာ။ မှာကြားလိုက်သည်။ **ဂကုးဃာ,** ဂကန်နအာ ga kan na᷄ā [gɛ̆ kɔn nɛ̆ ɑ], **ဂကုးလဘာ,** ဂကန်လအာ gakanla᷄ā [gɛ̆ kɔn lɛ̆ ɑ] v. to send instruction, send a request. ပလံင်ဏာ

www.monlibrary.com

ကို်ဂလာန်ဖွန်၊ ပလံင်အာတ်မိက်ဏာနကို်မေတ္တာ။ မှာကြားချက်ပေးပို့လိုက်သည်။ ပေးပို့တောင်းဆိုမေတ္တာရပ်ခံလိုက်သည်။

ကိၤကာလ်, ကိန်ကာလ် kin kāl [kɛn kal] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်, မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရသော။ **သကိၤကာလ်**, သကိန်ကာလ် sa kinkāl [sʊ̆ kɛn kal] n. to declare. လလောင်ကြား၊ ဟိုဂးထွးညံဉ်ရ်ကောန်ချင်ကွာန်တံသွေဉံတီ။ ကြေညာသည်။ လူသိရှင်ကြားရှင်းလင်းစွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည်။ (၂) to tell. ကို်ဟို၊ ကို်ဟိုထွး၊ ကို်အာဟို၊ ဟိုတွံထွးကို်။ (၃) to expound. ပွံက်ပ္တိုန်ထွးသောင်တလးကို် အဓိပါ၊ သောင်တလးထွးကို်အဓိပါဇပ်ဇပ်ခုပ်ခုပ်။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းတင်ပြသည်၊ အသေးစိပ်ရှင်းလင်းပြသည်။ **ကိၤကာလ်ဏမ်ပက်**, ကိန်ကာလ်အန်ပအ် kinkāl ampo' [kɛn kal ɔm pʊ̆] v. tell her dream. ဟိုတွံထွးပျးကို်အဓိပါသွပ်လွံကျဖြဉ်။ ထိုမိန်းကလေး၏အိမ်မက်အဓိပ္ပာယ်ကိုဖွင့်ဆိုဟောပြောပြသည်။ **ကိၤကာလ်ဗၤ**, ကိန်ကာလ်ဝုရု kin kāl buru [kɛn kal bʊ̆ rʊ̆] v. shall proclaim and make sound. လလောင်ကြားပို့တ်ညံဉ်ရ်ညးသ္ဘာင်သွေဉံတီတဲ့ ဗရုကို်ရမျာင်။ အများသိရှိစေရန် ထုတ်ပြန်ကြေငြာပြီး အသံပေးသည်။ **ပူၤ်လာမ်ကိၤကာလ်**, ပုရ်လာသ်ကိန်ကာလ် pūr lās kin kāl [pur las kɛn kal] v. to expound. သောင်တလးထွးကို်ဖွဲကြား၊ ပွံက်ပ္တိုန်ထွးသောင်တလးထွးကို်အဓိပါ။ အသေးစိတ်ရှင်းပြသည်၊ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ရှင်းလင်းတင်ပြသည်။ Cf. **ကကၤ်**, ကကန် ka kan [kʊ̆ kɔn], **ကိၣ်ကၤ်**, ကိဉ်ကန် kiñkan [koiŋ kɔn], **ကိၤကၤ်**, ကိန်ကန် kin kan [kɛn kɔn], **ဂကၤ်**, ဂကန် gakan [gə̆ kɔn], **တွၢဟ်**, တွဟ် twah [twɔh], **ပွၤ်**, ပွန် ba can [bə̆ cɔn].

ဂၤ်ညီလ်, ကုဏ္ဍိဉ် kuŋḍiñ [kun ɗɛn] n. see. ရံင်။ ရှ။ **ငကာ်ညလ**, ကောဏ္ဍညာ koŋḍa ña [kɒn ɗʊ̆ ɲʊ̆], **ငကာ်ညလ်လ**, ကောဏ္ဍညဉ်ညာ koŋḍañña [kɒn ɗɔn ɲʊ̆], **ငကာ်ညလ်**, ကောဏ္ဍညဉ် koŋḍañ [kɒn ɗɔn].

ကိၣ်ဒွၢဂ်, ကိန္ဒေါက် kinḍok [kɛn ɗok] n. yakkha. ယက္ခ၊ လကိုဟ်၊ ကလော်။ ယက္ခ၊ ဘီလူး၊ တစ္ဆေ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိၣ်ဒွၢဂ်**, ကိန္ဒောက် kindok [kɛn dɔ̀k].

ကျွၢ်, ကိန္ဒအ် kin ḍo' [kɛn ɗʊ̆] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်,မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သကျွၢ်**, သကိန္ဒအ် skinḍo'[skɛn ɗʊ̆] v. to pay one's respects. သွအဲပရဲ၊ သွအရှေ်အသွေ်၊ သွအရ်အဂ်၊ ကလံ။ ရှိသေသမှုပြုသည်၊ လေးစားမှုပြုသည်၊ ကန်တော့သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိၣ်ဒွၢ်**, ကိန္ဒအ် kindo' [kɛn dʊ̆].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကိန်, ကိန္တ kin ta [kɛn tă], **ကိန်က်**, ကိန္တခ် kin ta' [kɛn tă̰], **ကန်က်**, ကန္တခ် kun ta' [kun tă̰], **ကန**, ကန္တ kanta [kɔn tă] n. (space) in front. ဂတ၊ ဂတမုက်။ အဒ္ဓ၊ ဒ္ဓနေရာ။ (၂) in front of. ဂတမုက်၊ ဂတမတ်။ ဒ္ဓမှောက်၊ မျက်မှောက်။ (၃) in the present of. ပွဲဂတမုက်၊ ပွဲဂတမတ်။ ဒ္ဓမှောက်၌၊ မျက်မှောက်တွင်။ (time) before. အခိုင်ကွာဟွံစိုပ်ဏီ။ အချိန်မရောက်သေးမီကာလ။ **ကန်က်**, ကန္တခ် kɔn ta'[kɛn tă̰] n. front. ဂတ။ အဒ္ဓ။

ဂတ, ဂတ gata [gɛ̆ tă] n. (MM.) in front of. ဂတ၊ ဒွဝဲဂတ။ အဒ္ဓ၊ အဒ္ဓနေရာ။ (၂) (time) after. အခိုင်လက်ကရ၊ အခိုင်ဂတနူဏံ။ နောက်လာမည့်အချိန်၊ လာလတ္တံ့သောအချိန်။ Cf. **ဧရင်**, ဇရေန် jareṅ [jɛ̆ rèaŋ], **ဇိုရင်**, ဇိန်ရေန် jinreṅ [jèn rèaŋ]. opp. **ကြ**, ကြော krau [krao^{3}]. [LM. SM. **ဟတ**, ဟတ hətă [hă tă] v. to turn one's face (towards). ဂတဏာမုက်လွှဲဂတ။ အဒ္ဓေဖက်သို့မျက်နှာမူသည်။]

ကိန်မုက်, ကိန္တမုက် kin ta muk [kɛn tă mɜ̀k] v. in front of face. ဂတမုက်၊ ဂတမတ်။ မျက်မှောက်၊ မျက်စေ့အဒ္ဓ။

ကိန်ရင်, ကိန္တရင် kintareṅ [kɛn tă rèaŋ] v. to row in front. ဂတရင်။ မျက်နှာမူတန်းစီသည်။

ကိန္, ကိန္တု kin tu' [kɛn taŏ̰], **ကိန်**, ကိန္တု kin tu [kɛn tŭ], **ကန္**, ကန္တု kantu' [kɔn taŏ̰] n. moon, luna moon. ဂိတု၊ ဂိတုတ္ထဲ။ လ၊ ရက်လ။ **ကိန္ကာတိက်**, ကိန္တုကာရ်တိက် kintu'kārtik (Kārttika) [kɛn taŏ̰ kar toik (kart tæ kă̰)] n. the eighth month, roughly corresponding to November. ဂိတုကြိုက်၊ ဂိတုကြိုန်၊ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကို၊ ဂိတုအင်္ဂလိက်နဝ်ဝိန်ဓာ။ တန်ဆောင်မုန်းလ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ နိုဝင်ဘာလနှင့်ကိုက်ညီသည်။ **ကိန္စေယ်**, ကိန္တုစေယ် kintu'cey(Caitra) [kɛn taŏ̰ cea (cetră̆)] n. the first month, roughly corresponding to April. ဂိတုစဲ။ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကို ဂိတုအင်္ဂလိက် အေပြေဝ်။ တန်ခူးလ၊ အကြမ်းအားဖြင့် အင်္ဂလိပ်လ၊ ဧပြီလနှင့်ကိုက်ညီသည်။ **ကိန္ဖလ်လဂုံ**, ကိန္တုဖလ်လဂုန် kintu'phal lagun (Phālguna) [kɛn taŏ̰ phɔl lɛ̆ gùn (phal gṵ̆ nă̰)], **ကိန္ဖလဂုံ**, ကိန္တုဖလဂုန် kintu' pha la gun [kɛn taŏ̰ phă̰ lɛ̆ gùn] n. the twelth month, roughly corresponding to March. ဂိတုဖဝ်ရဂိုန်။ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကို ဂိတုအင်္ဂ

www.monlibrary.com

လိက်မာတ်။ တပေါင်းလ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ မာတ်(ချ)လနှင့်ကိုက်ညီသည်။ **ကိုးကျဒမာဓ**, ကိန္တုဝေသာခ kintu˙besākha (Vaiśākha) [kɛn taŏ bè sa khă (vè sa khă)] n. the second month, roughly corresponding to May. ဂိတုပသာ်၊ ဂိတုဗေသာခ၊ ဂိတုဗေသာခါ၊ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်မေ။ ကဆုန်လ၊ ဝိသာခါလ၊ အကြမ်းအားဖြင့် အင်္ဂလိပ်လ၊ မေလနှင့်ကိုက်ညီသည်။ **ကိုးကျမာဃ**, ကိန္တုမာဃ kin tu˙mā gha (Mā gha) [kɛn taŏ mèa ghĕ (mèa ghĕ)] n. the elevent month, roughly corresponding to February. ဂိတုမာ်၊ ဂိတုမာဃ၊ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဝေဝ်ဖြူအာရီ။ တပို့တွဲလ၊ အကြမ်းအားဖြင့် အင်္ဂလိပ်လ၊ ဖေဖေါ်ဝါရီလနှင့်ကိုက်ညီသည်။ **ကိုးကြာဝဏ်**, ကိန္တုဿြာဝန် kintu˙srā wan (Srā vaṇa)[kɛn taŏ sra wòn (sra vĕ nă)] n. the fifth month, roughly corresponding to August. ဂိတုခွဲသီ။ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကို ဂိတုအင်္ဂလိက်အဝ်ဂါတ်။ ဝါခေါင်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ သြဂုတ်လနှင့်ကိုက်ညီသည်။

ကိတု, ကိတု ki tu [kĭ taŏ], **ဂိတု**, ဂိတု gi tu [gĭ taŏ], **ဂတု**, ဂတု ga tu [gĕ taŏ] n. (MM.) **ကိတုဿာတ်**, ကိတုအသာတ် ki tu ˙a sāt (Aṣā ḍha) [kĭ taŏ ă sat (a ṣa dèa)], **ဂိတုဿာတ်**, ဂိတုအသာတ် gi tu˙asāt [kĭ taŏ ă sat] n. the fourth month, roughly corresponding to July. **ဂိတုန္ဒိုဏ်**, ဂိတုဒွိုန်။ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဂျူလာင်။ ဝါဆိုလ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ ဂျူလိုင်လနှင့်ကိုက်ညီသည်။ **ကိတုာသာတ်**, ကိတုအာသာတ် ki tu ˙āsāt [kĭ taŏ a sat], **ကိတုဿာတ်**, ကိတုအသာတ် kitu˙asāt [kĭ taŏ ă sat], **ဂတုဿာတ်**, ဂတုအသာတ် gatu˙asāt [gĕ taŏ ă sat] n. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ **ကိတုဿုတ်**, ကိတုအသုတ် kitu˙asut (Aśva yuja) [kĭ taŏ ă sut (aśvĕ yŭ jĕ)], **ဂိတုဿုတ်**, ဂိတုအသုတ် gitu˙asut [gĭ taŏ ă sut] n. the seventh month, roughly corresponding to October. ဂိတုဝ်။ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်အံက်တဝ်စာ။ သီတင်းကျွတ်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ အောက်တိုဘာလနှင့်ကိုက်ညီသည်။ **ကိတုဂြတိုက်**, ကိတုဂြတိုက် ki tu gra tuik (Kārttika)[kĭ taŏ grĕ tak (Karttika)] n.the eighth month, roughly corresponding to November. ဂိတုကြိုန်။ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်နဝ်ဝီစာ။ တန်ဆောင်မုန်းလ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ နိုဝင်ဘာလနှင့်ကိုက်ညီသည်။ **ကိတုဇဧဟ်**, ကိတုဇေ်ာ် ki tujeh (Jyaiṣṭha)[kĭ taŏ jĭh(jyaisthă)] n. the third month, roughly corresponding to June. ဂိတုဇှ်၊ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကို ဂိတုအင်္ဂ

www.monlibrary.com

လိက်ဂျုန်။ နယုန်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ ဂျွန်လနှင့်ကိုက်ညီသည်။ **ကိတပုဟ်**, ကိတု ပုဟ် kitupuh (Pauṣa) [kĭ taŏ pŭh (pŭ să)] n. the tenth month, roughly corresponding to January. ဂိတုပုဟ်။ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဂျုန်ရှုဝါရီ။ ပြာသိုလ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ ဂျာန်နာဝါရီလနှင့် ကိုက်ညီသည်။ **ကိတဘတ်**, ကိတုဘတ် ki tu bhat (Bhā dra) [kĭ taŏ bhàt (bhèa drĕ)] n. the sixth month, roughly corresponding to September. ဂိတုဘတ်။ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကို ဂိတုအင်္ဂလိက် သိပ်တီစာ။ တော်သလင်းလ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ စက်တင်ဘာလနှင့်ကိုက်ညီသည်။ **ကိတမြိက်ကသိုဝ်**, ကိတုမြိက်ကသိုဝ် ki tu mrik ka suiw (Mṛgaśīrṣa) [kĭ taŏ mròik kă sɒ (mrgĕ sir să)], **ကိတမြိုက်ကသိုလ်**, ကိတုမြိုက်ကသိုလ် kitumruikkasuil [kĭ taŏ mrèk kă sɒ], **ကိတမြိုက်ကသြိုဝ်** ဂိတုမြိုက်ကသြိုဝ် gitumruikkasuil [gĭ taŏ mrèk kă srɒ], **ကိတမြိုက်ကသိုဝ်**, ဂိတုမြိုက်ကသိုဝ် gitu mruikgasuil [gĭ taŏ mrèk gĕ sɒ] n. the ninth month, roughly corresponding to December. ဂိတုမြေကွသိုဝ်။ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဒီသီစာ။ ပြာသိုလ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ ဒီဇင်ဘာလနှင့်ကိုက်ညီသည်။[LM. **ဂတု**, ဂတု ga u [gĕ taŏ], **ဂိတု**, ဂိတု gitu [gĭ taŏ], SM. **ဟတု**, ဟတု hatu [hă taŏ].]

ကိ္ဆုၤဃယ်, ကိ္ဆုၤဒေယ် kin tu˙ cey (Caitra) [kɛn taŏ cea (cetră)] n. the first month, roughly corresponding to April. ဂိတုစဲ၊ ဗွဲသရောပ်မစပ်ဖျပ်ကို ဂိတုအင်္ဂလိက်အေပြေဝ်။ တန်ကူးလ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ ဧပြီလနှင့်ကိုက်ညီသည်။

ကိ္ဆာဏ်, ကိ္ဆာည် kin tāñ [kɛn tan] n. sal tree. ဓိတာန်၊ တ္ဆံဓိတာန်။ ကုက္ကိုပင်။ read. ဗ့်။ ဖတ်။ **တိ္ဆာဏ်**, တိ္ဆာည် tintāñ [tɛn tan].

ကိ္ဆာပ်, ကိ္ဆာဝ် kintāp [kɛn tap] v. to have time to. (အခိင်)ခတာဝ်၊ ဂတာဝ်။ အချိန်မီသည်။ finish [doing]. ကွောန်တဲ့ဒ့်အာ။ လုပ်ဆောင်ပြီးစီးသွားသည်။

ဂတာပ်, ဂတာဝ် ga tāp [gĕ tap] v. (MM.) to arrive in time to. ခတာဝ်အခိင်၊ ဂတာဝ်အခိင်။ အချိန်မီသည်။ [LM. **ဂတာပ်**, ဂတာဝ် gatāp [gĕ tap], **ခတာပ်**, ခတာဝ် khatāp [khă tap]; SM. **ဟတာပ်**, ဟတာဝ် hətap [hă tap].]

ကိ္ဆာ်, ကိ္ဆာ်ရ် kintar [kɛn tɔr] n. seat. ဒ္ဒဲဝဲဂ္ဂုံ။ နေရာထိုင်ခင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိ္ဆိ်**, ကိ္ဆိ်ရ် kintir [kɛn tir].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကိ်ာ်, ကိန်ာ်ရ် kin tir [kɛn tir], **ကိ်ာ်**, ကိန်ာရ် kintar [kɛn tɔr], **ကာ်**, ကန်ာရ် kantar [kɔn tɔr] n. origin. တံ၊ တံရိပ်၊ မူလ၊ သွေ၊ ဒွဲဝဲသွေပ်ဲ။ အရင်း၊ အစ၊ ရင်းမြစ်၊ မူလ၊ စတင်သည့်နေရာ။ (၂) coming to existance. ဒဒှ်မသွေဒှ်တိုန်၊ ဒဒှ်မသွေကျိုဒ့ှ်တိုန်။ စတင်ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၊ စတင်ဖြစ်ပွားလာခြင်း။ (၃) source. ဟိုတ်တံ၊ ဟိုတ်တံသွေ့ုင်။ အကြောင်းရင်း၊ အခြေခံအကြောင်းရင်း။ P. **ဥပ္ပတ္တိ**, ဥပ္ပတ္တိ uppatti [up pɔt tæ] n. ib. တုပ်ပွဲကို ကမ္မောန်။ အလုပ်တူ။ **ကိ်ာ်ဒိ်ာ်ဒိ်ာသ်**, ကိန်ာရ်ဒိ်ာရ်ဒသ် kintardirdas [kɛn tɔr dĭr dɔ̀s], **ကာ်ဒိ်ာ်ဒိ်ာသ်**, ကန်ာရ်ဒိ်ာရ်ဒသ် kan tar dirdas [kɔn tɔr dĭr dɔ̀s] v. coming to existance. ကွဲ့ဒ့ှ်ကွ့ုင်ဘဝန်ံကိုလမျိုမွဲ့။ အသက်ထင်ရှားရှိသောဘဝတစ်ခုဖြစ်တည်လာခြင်း။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္မောန်။ အလုပ်တူ။ [LM. **ဂတိုဝ်**, ဂတိုဝ် gatuiw [gɛ̆ tʊ], **ကျိုဝ်**, ကျိုဝ် ktuiw [kətʊ], **ကျိ်ာ်**, ကျိ်ာ် ktir [kətir] n. to enter a state. ဒ့ှ်တိုန်ပွဲဘဝမွဲ့။ ဘဝတစ်ခုတွင်ဖြစ်တည်လာသည်။]

ကိ်ာ်, ကိန်ာရ် kin tir [kɛn tir], **ကိ်ာ်**, ကိန်ာရ် kin tar [kɛn tɔr], **ကီ်ာ်**, ကီန်ာရ် kīntar [kɛn tɔr] n. seat. ဒွဲဝဲဂွံ့။ နေရာထိုင်ခင်း။ **ကိ်ာ်ာ်ဟာင်**, ကိန်ာရ်ဒရ်မောင် kin tar dar moṅ [kɛn tɔr dɔ̀r mɔ̀ŋ] n. throne. ရာဇပလ္လင်၊ ပွင်။ ရာဇပလ္လင်၊ ပလ္လင်။ id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. တုပ်ပွဲကမ္မောန်။ အလုပ်တူ။

ဂတိုဝ်, ဂတိုဝ် gatuiw [gɛ̆ tʊ] n. (MM.) **ဂတိုဝ်လွိ**, ဂတိုဝ်လွဲ့ gatuiw lwi [gɛ̆ tʊ lwĭ] n. coronation seat of fig wood, used in consecration of relic and image. ရာဇပလ္လင်မဒုင်ပသေက်၊ မက္မောန်လဝ်နကိုဆုဝ်၊ သွက်သွေဝံ့စကာပွဲကို အသေအဟာန်၊ ထောံကယျောင်ဓာတ်ကျာ်, ထောံကယျောင်ကျာ်။ သဖန်းသားဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောရာဇဘိက်သိက်ခံပလ္လင်၊ ဓာတ်တော်အနေဂဇာတင်၊ မဂ််လာအခမ်းအနားပလုပ်ရာတွင်အသုံးပြုရန်နှင့်၊ ရုပ်ပွားတော်များအား၊ အနေဂဇာတင်ရာတွင်အသုံးပြုသည်။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္မောန်။ အလုပ်တူ။ Cf. **ဘာ်**, ဘာသ် 'ās [ɑs]. [LM. **ခတိုဝ်**, ခတိုဝ် kha tuiw [khă̆ tʊ], **ဂတိုဝ်**, ဂတိုဝ် gatuiw [gɛ̆ tʊ] n. board. တွားဂတို့။ ပျဉ်ချပ်။]

ကိ်ာလ်, ကိန်ာလ် kintāl [kɛn tɑl] n. undersurface. ဍားဂတော့်အသွင်၊ အောက်ခြေမျက်နှာပြင်။ (၂) bottom. ဂတာ၊ ကတာ၊ ကန်ာ၊ အောက်ခြေ။ (၃) palm of hand or sole of foot. ဂတာတဲ့,ဟွံသေင်ဂတာဖိုင်။ လက်ဖဝါးသို့,မဟုတ်ခြေဖဝါး။

ဂတာ, ဂတာ ga tā [gɛ̆ tɑ] n. bottom. ဂတာ၊ ကတာ၊ ကန်ာ၊ အောက်ခြေ။.

ဂတာတယ်, ဂတာတယ် gatātay [gɛ̆ tɑ toɑ] n. palm of hand. ဂတာတဲ့၊ လက်ဝါး။

www.monlibrary.com

ဂတာဇိုင်, ဂတာခိုင် gatājuiñ[gɛ̆ ta jɛ̀ŋ] n. sole of foot. ဂတာဇိုင်၊ ခြေဖဝါး။[LM. ; SM. ဟတာ, ဟတာ hətā [hă ta] n.

ကိင်္ခုက်, ကိန္ဒောက် kin dok [kɛn dɔ̀k], ကိင်္ခွက်, ကိန္ဒောက် kin ḍok [kɛn ɗok] n. Deamon inferior to gods and superior to men. ဟွံခိုဟ်ဟွံသန်ခွံကဆံင်အသွင်ဒေဝတ၊ တ်နူကိုမွိဟ်။ နတ်ဒေဝါအောက်အဆင့်နိမ့်ပြီး လူထက်အဆင့်မြင့်သောမကောင်းဆိုးဝါး။

ကင်္ခုက်, ကန္ဒောက် kandok [kɔn dɔ̀k] n.(MM.) ကင်္ခုက်ကျ, ကန္ဒောက်ကျ kan dokkla [kɔn dɔ̀k klă] n. tiger deamons. မယိကွ၊ ကလော်ကွ၊ ပွင်ကွ၊ ဒေဝတ်ကွ။ မကောင်းဆိုးဝါးအစောင့်ကျား၊ မကောင်းဆိုးဝါးနတ်ကျား။ [LM. ကလော်, ကလော် kalok [kă lok], ကျော်, ကျော် klok [klok]. SM. ကလော်, ကလော် kəlok [kă lok].]

ကိုံ့ပ်, ကိန္ဒပ် kindap [kɛn dɔ̀p] v. read. ဖ်။ ဖတ်ပါ။ ကိုံ့မ်, ကိန္ဒမ် kindam [kɛn dɔ̀m].

ကိုံ့, ကိန္ဒ် kin daṁ [kɛn dɔ̀m], က့, ကန္ဒ် kan daṁ [kɔn dɔ̀m] v. once. ကိုံ့မ်, ကိန္ဒမ် kin dam [kɛn dɔ̀m] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်, မဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ သ္ကိုံ့, သ္ကဲန္ဒ် skin daṁ [səkɛn dɔ̀m], သ္ကန္ဒ်, သ္ကန္ဒ် skandaṁ[səkɔn dɔ̀m] v. to perform. ကျော်န်၊ ရင်တ္ဒုင်ကျော်န်။ ပြုလုပ်သည်၊ ဆောင်ရွက်သည်။ (OM.) to build. ပ္တန်၊ ပ္တေဝ်၊ ခွံ၊ သိုင်၊ ဒက်။ တည်သည်၊ တည်ထောင်သည်၊ ဆောက်သည်၊ ပြုစုသည်။ (၂) to construct. သိုင်ပ္တန်၊ သိုင်ခွံ။ တည်ဆောက်သည်၊ ဆောက်လုပ်သည်။ (၃) to make. ကျော်န်၊ ကျော်ဗဒှ်။ ဆောက်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။ (၄) to rebuild. ကလေင်ပ္ဒန်လဟိုဟ်ပ္တိုန်။ ပြန်လည်တည်ဆောက်သည်။ ကိုံ့တုမိတုံန်, ကိန္ဒ်တုမိတုန် kin daṁ tu mi tūn [kɛn dɔ̀m tŭ mæ̆ tun] v. to rebuild. ကလေင်လဟိုဟ်ပ္တိုန်။ ပြန်လည်တည်ဆောက်သည်။ ထာပနာကိုံ့, ထာပနာကိန္ဒ် thā panākindaṁ [tha pă na kɛn dɔ̀m] v. to build as shrine (for image). ခွံသိုင်သွက်ညံင်ရသွေဂံသွိုင်ဂွံဓာတ်(သွက်ကျာ်ပတ္တိမာရုပ်)။ ဓာတ်တော်မွေတော်ဌာပနာတိုက်တည်ဆောက်ထားသကဲ့သို့တည်ဆောက်သည်၊ (ရုပ်ပွားတော်အတွက်)။ သိယုလ်ကိုံ့, သိသုလ်ကိန္ဒ် si sūlkindaṁ [sĭ sul kɛn dɔ̀m], သိယုလ်ကိုံ့, သိသုလ်ကိန္ဒ် si sul kin daṁ [sĭ sŭl kɛn dɔ̀m] v. shall make manuscripts of. သ္ကိုံ့ချုခွံလိက်နကိုတဲရောင်။ လက်ရေးဖြင့်စာရေးသီလိမ္မည်။ သ္တုံ့ကန္ဒ်, သ္တုန်ကန္ဒ် stun kandaṁ

www.monlibrary.com

[sətun kɔn dɔ̀m] v. shall restore. သ္ဂ်ိုစိုပ်အာအတိုင်ကဆံင်၊ ဗိုမူလတြံတေံပ္ဍန်။ မူလပုံစံအတိုင်းပြန်လည်ရောက်ရှိသွားစေသည်။

ကၪ်ဧ့, ကန်ဒုံ kandaṁ [kɔn ɗɔm], **ကၪ**, ကနုံ kanaṁ [kă nɔm], **ကၪမ်**, ကနုံမ် ka naṁm [kă nɔm] v. hypoth. နဒဒ္ဒ်မဒ္ဒ်မာန်ဟောင်, မဓယျကေတ်လင်၊ ဖြစ်နိုင်ဖွယ် ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻကၪ်ဧ့**, သကန်ဒုံ sa kan ɗaṁ [să kɔn ɗɔm], **ꩻကၪ**, သကနုံ sakanaṁ [să kă nɔm], **ꩻကၪမ်**, သကနုံမ် sa ka naṁm [să kă nɔm] v. (MM.) **ကၪဂှိဟ်**, ကနုံဂဟိဟ် ka naṁ gahuih [kă nɔm gɛ̆ hɜ̀h] v. to rebuild. ကလေင်ပ္ဍန်လဟိုဟ်ပ္ဂိုန်။ ပြန်လည်တည်ဆောက်သည်။ **ကၪဧ့ꩻလွာဟ်**, ကန်ဒုံစလွောအ် kan ɗaṁ ca lwo'[kɔn ɗɔm că lwɔ̆[1]], **ကၪꩻလာဟ်**, ကနုံစလောအ် kanaṁcalo'[kă nɔm că lɔ̆[1]] v. to build round. ခွံဂေတ်ရေတ်လင်။ ဝိုင်းပတ်တည်ဆောက်ထားသည်။ **ကၪပ္ဒဟ်**, ကနုံဗ္ဒဟ် kanaṁbdah [kă nɔm bədɔ̀h] v. to make. ကွောန်၊ ကွောန်ဗဒ္ဒ်။ လုပ်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။ **ဂလင်ကၪမ်ကလာင်**, ဂရေင်ကနုံမ် ကရောင် ga reṅ ka naṁm karoṅ [gɛ̆ rèaŋ kă nɔm kă roŋ] v.to hollow out. ကွောန်ကရုင်ကရောင်။ ချိုင့်ရာအကြောင်း ပြုလုပ်သည်။ (ɔ) to dig out. ခါကွောန်ကရုင်ကရောင်။ ချိုင့်ရာအကြောင်းတူးသည်။ **ꩻလံကၪမ်**, သလံကနုံမ် salaṁkakaṁm [să lɔm kă nɔm] v. to contrive pavilions. သွေံကြောပ်ခွံဗဒ္ဒ်။ ဖုံးလွှမ်းငုံအုပ်တည်ဆောက်သည်။ Cf. ပ, ပ် pa [pă], ဇြုင်, ဇြုင်် cruṅ [crɜŋ], **ꩻက်**, ဒက် dak [dèak] v. [LM. **ကၧ**, ကန့် kanhaṁ [kă hnɔm], **ကၪ**, ခနုံ kha naṁ [kă nɔm], **ခၧ**, ခန့် khanhaṁ [khă hnɔm]; SM. **ကၪ**, kənɔm [kă nɔm], for **ဟၪ**, ဟနုံ hənɔm [hă nɔm], by s.p. of LM. **ကၧ**, ကန့် ka nhaṁ [kă hnɔm]].

ကိန္ဒတုမိ, ကိန္ဒံတုမိ kindaṁtumi [kɛn dɔ̀m tŭ mæ̆] v. to build new, to make new. to compile new. ခွံတို့။ အသစ်တည်ဆောက်သည်၊ အသစ်ပြုစုသည်။

ကိန္ဒဇဒီ, ကိန္ဒံစေတီ kin daṁ ce tī [kɛn dɔ̀m cetæ] v. to build stupa (pagoda). ခွံစေတီ၊ ဒက်ကျော်။ စေတီတည်သည်။

ကိန္ဒမိဟာ်, ကိန္ဒံဗိဟာရ် kin daṁ bi hār [kɛn dɔ̀m bĭ hɑr] v. to build monastery. ခွံဘာ။ ကျောင်းဆောက်သည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကိန်ဒါ, ကိန္ဒရ် kin dar [kɛn dɔ̀r], **ကန်ဒါ**, ကန္ဒရ် kan dar [kɔn dɔ̀r] n. wife. သမ္ဘာ၊ ကလဝ်။ မယား၊ ကတော်။ **ဃမာင်ကန်ဒါ**, ဘ္ဘမာင်ကန္ဒရ် ʻimāñ kandar [ǐ màiŋ kɔn dɔ̀r] n.husband or wife. တြုံတ္ဘသွိုဟ္ဂံသေင်သမ္ဘာ။ လင်ယောကျ်ားသို့မဟုတ်အိမ်ရှင်မ။

ကန်ဝ်, ကန္ဒဝ် kandaw [kɔn dɔ̀] n. wife (of officer). ကလဝ်(သွဲဝဒ)။ ကတော် (အရာရှိ)။ Cf. **သမ္ဘာ**, သမ္ဘာ sam bhā [sɔm bhɛ̀a] n. [LM. **ကလဝ်**, ကလဝ် ka law [kə̆ lɔ], **ကလှဝ်**, ကလှဝ် kalhaw [kə̆ lhɔ].]

ကိုးဒြော်, ကိန္ဒြော်ဝ် kin drow [kɛn drɔ̀²] n. (time) after. ကာလတဲ့၊ တဲ့၊ တဲ့ပ္ဒန်။ ပြီးနောက်၊ အပြီးခ်ဲ၊ နောက်ပိုင်းခ်ဲ။ [LM. **ကာ**, ကရ် karau [kə̆ rɑo³].SM. **ကာ**, ကရ် kə rao [kə̆ rɑo³] n. after. ကာလတဲ့၊ တဲ့၊ တဲ့ပ္ဒန်။ ပြီးနောက်၊ အပြီးခ်ဲ၊ နောက်ပိုင်းခ်ဲ။ (ɔ) behind. ကြော်၊ ဗွဲကြော်၊ လက်ကြော်၊ ဒူကြော်။ နောက်၊ နောက်ခ်ဲ၊ နောက်တွင်၊ နောက်သို့။ **ကြ**, ကြော krow [krɑo³] n. behind. ကြော်၊ ဗွဲကြော်၊ လက်ကြော်၊ ဒူကြော်။ နောက်၊ နောက်ခ်ဲ၊ နောက်တွင်၊ နောက်သို့။ (ɔ) after. ကာလတဲ့၊ တဲ့၊ တဲ့ပ္ဒန်။ ပြီးနောက်၊ အပြီးခ်ဲ၊ နောက်ပိုင်းခ်ဲ။] **ကိုးဒြော်**, ကိန်ဒြော်ဝ် kin drow [kɛn drɔ̀²] n. spring. လဂေါဝ်၊ လွေ့ဝ်။ စမ်း၊ စမ်းချောင်း။

ကိုးဒ်, ကိန္ဒအ် kin do' [kɛn dɔ̆ʔ], **ကိုးဒ်**, ကိန္ဒအ် kin ḍo' [kɛn ɗɔ̆ʔ] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်, မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ **သ္ကိုးဒ်**, သ္ကိန္ဒအ် skin do' [sə kɛn dɔ̆ʔ] v. to pay one's respects. သွအဲပရဲ၊ သွအရှေ်အသော်၊ သွအရ်အဂ်၊ ကလံ။ အလေးအမြတ်ပြုသည်၊ လေးစားသမှုပြုသည်၊ အကောင်းအယော်ပြုသည်၊ ကန်တော့သည်။ **လ်ဝာဝ်ကိုးဒ်**, လ္ဒေါဝ်ကိန္ဒအ် lṅor kin do' [ləŋɔ̀² kɛn ɗɔ̆ʔ] v. to do reverence. သွအရှေ်အသော်သ္ဆုင်သွိုက်၊ သွအဲပရဲရ်ဂ်၊ လွေ့ဝ်ကလံဖျံကွိုပ်။ ကြည်ညိုမြတ်နိုးမှုပြုသည်။ ရိုသေမြတ်နိုးခြင်းပြုသည်၊ ရိုခိုးကန်တော့သည်။ Cf. **ဇတာလ်**, ဇုတာလ် ju tāl [jŭ tal]. [LM. **ကလဒ်**, ကလအ် kala' [kə̆ lɔ̆ʔ], **ကျဒ်**, ကျအ် kla' [kəlɔ̆ʔ]. SM. **ကလဒ်**, ကလအ် kəlɔ̆ [kəlɔ̆ʔ]. B. **ကံတဒ့**, ကန်တော့ kanṭọ [kan tɔ̆ʔ] v. to beg pardon. ကလံ၊ ဖျဝ်တွံင်သ္ဆုင်တဲ့။ ဦးချသည်၊ လက်စုံမိုးရိုခိုးသည်။]

ကိုးဒှင်, ကိန်ဟ္ဂံင် kinnhâṅ [kɛn hnɔŋ] n. whirpool, eddy. ခန့်ဂ်၊ ခွံဂ်၊ ခွံဂ်ဝဲ။ ခနောင်း၊ ဝဲ၊ ဝဲသြဂ။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကိုးဂျာမ်, ကိန်ရောမ် kin rom [kɛn rɒm] n. space under. ဒ္ဌဲအသွပ်တိ၊ ဥးအသွပ်တိ။ အောက်ခြေမြေနေရာ၊ အောက်ခြေမျက်နှာပြင်။ Cf. **ဂအ္ဂျာ်**, အသ္ဂရ် ʻasmar [ʔə səmɔr], **အ္ဂျာ်**, သ္ဂရ် smar [səmɔr].

ကိုဃ်း, ကိုလ်ဲး kinlah [kɛn lah] n. leaf. တွး(ဆု)။ သစ်ရွက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိုဃ်း**, တိုလ်ဲး tinlah [tɛn lah].

ကိုလ္ဂျာင်, ကိုလ်ဲောင် kinloṅ [kɛn loŋ], **ကိုလ္ဂျာင်**, ကိုလ်ဲောင် kĭnloṅ [kɛn loŋ] n. **နျာယ် ကိုလ္ဂျာင်**, နျာယ်ကိုလ်ဲောင် cnāy kin loṅ [cənai kɛn loŋ] n. ornamental hair pin. စွဲဝဲသော်၊ စွဲဝဲဣ္ဌာတ်စသော်။ ဆံညှပ်၊ ဆံထိုးတန်ဆာ။ [LM. **ကးင်**, ကနုံင် ka nåṅ [kə̆ nɔŋ], **ကုံင်**, ကဲ့ံင် knåṅ [kənɔŋ] n. LM. **ခးုံင်**, ခနုံင် khanhåṅ [khə̆ hnɔŋ], **ခုံင်**, ခုံင် khnåṅ [khə nɔŋ].]

ကိုဃ်ပ်, ကိုလ်ဲပ် kin lap [kɛn lɔp] nq. နာံမဲ့က်ထွးကိုလွိဟ်။ အရေအတွက်ကို ဖေါ်ပြသော နာံ။ book. လိက်အုပ်။ စာအုပ်။ (၂) volume. ကွပ်၊ ကွပ်လိက်။ အတွဲ၊ စာအုပ်တွဲ။ [LM. **ကဃပ်**, ကကာပ် kaŋap [kə̆ nɔp], **ကးပ်**, ကနုပ် kanap [kə̆ nɔp], **ကျပ်**, ကွဲပ် knap [kənɔp]. SM. **ကျပ်**, ကွဲပ် kənɔp [kə̆ nɔp] n. sheath. သွိမြ၊ ကွပ်မြ။ ဓားအစွပ်၊ ဓားအိမ်။ v. cover with covers. ငြောပ်အုပ်ကိုဂတိုပ်။ အဖုံးဖြင့်ဖုံးအုပ်ထားသည်။ Cf. LM. **ချပ်**, ခွပ် khnap [khənɔp], SM. **ဟးပ်**, ဟနုပ် hənɔp [hə̆ nɔp] n. sheath. သွိမြ၊ ကွပ်မြ။ ဓားအစွပ်၊ ဓားအိမ်။ v. cover with covers. ငြောပ်အုပ်ကိုဂတိုပ်၊ အဖုံးဖြင့်ဖုံးအုပ်သည်။]

ကိုဃ်မ်, ကိုလ်ဲမ် kinlam [kɛn lɔm] n. read. ဗ်။ ဖတ်ပါ။ **ကိုဃ်ပ်**, ကိုလ်ဲပ် kinlap [kɛn lɔp] nq.

ကိုဃျောင်, ကိုလ်ဲျောင် kinlūṅ [kɛn lɜŋ] n. **ဒးင်ကိုဃျောင်**, ရုင်ကိုလ်ဲျောင် raṅ kin lūṅ [rɛɑŋ kɛn lɜŋ] n. royal hall. မျောံဂဒံသွက်သွောံကွောန်အသေအဟာန်သွိင်။ မင်းခမ်းမင်းနားပြု လုပ်ရန်ခမ်းမ။ (၂) palace hall. မျောံဂဒံနန်။ နန်းတော်ခမ်းမ။

ကးုံင်, ကနုံင် kanuṅ [kɛn lɜŋ] n. (1557) **သိုကးုံင်ကဂတ်**, သွိုကနုံင်ကဂတ် sñi kanuṅkagat [səŋæ̆ kə̆ nɜŋ kə̆ gɔt] n. private apartments in palace. ဂဒံ မဆေင်စပ်ကိုပူဂိုပွဲနန်။ နန်းတွင်းရှိပုဂ္ဂလိကနှင့်ဆိုင်သောအခန်း။ [LM. **ဘျင်ကြာတ်**, ဘျင်

www.monlibrary.com

ကြကတ် tnuṅ kra kat [tənɜŋ krə̆ kɔt] n. royal precincts. အရှာံကြောဝ်ဂတာ မရာတ်။ ဘုရင့်မိသားစုပရဝုဏ်။ (၂) palace. နန်။ နန်း။ LM. တဏင်, တကုင် ta ṉuṅ [tə̆ nɜŋ], ကဏင်, ကကုင် kaṉuṅ [kə̆ nɜŋ], ဏ္ဍင်, ဍုင် tnuṅ [təṅɜŋ], ဏ္ဍင်, ဍုင် knuṅ [təṅɜŋ] n. tip, top. ကွောတ်၊ တ္ဍုင်၊ တွောတ်၊ ဂ္ဍဟ်။ အဖျား၊ ထိပ်၊ ထိပ်ဖျား။ (၂) shoot. ပလုတ်၊ ခတုတ်၊ တ္ဝင်။ အညောင့်၊ အစို့၊ အညွန့်။ (၃) spire. ကွတ်၊ စ္ဍတ်၊ ကွောတ်အထောတ်။ စုလစ်မွန်းချွန်၊ အထွတ်။ SM. ဏ္ဍင်, ဍုင် knuṅ [təṅɜŋ] n. tip, top. ကွောတ်၊ တ္ဍုင်၊ တွောတ်၊ ဂ္ဍဟ်။ အဖျား၊ ထိပ်၊ ထိပ်ဖျား။] (၂) ကိ်ုဏ်, ကိန္ဒုင် kinlūṅ [kɛn lɜ̀ŋ], ကိ်ုလုင်, ကိန်လုင် kin luṅ [kɛn lɜŋ], ဍုင်, ဍုင် kluṅ [klɜŋ], ဂ္ဍုင်, ဂ္ဍုင် kluṅ [klɜŋ] v. come. ပြာပ်ဓိုပ်။ လာသည်။

ကိင္လာ်, ကိန္လောအ် kinlo᷇ [kɛn lɔ̆] n. ကိင္လာ်ဏင်, ကိန္လောအ်သင် kinlo᷇saṅ [kɛn lɔ̆ sɛŋ] n. conch shell. ကွသင်။ ခရသင်း။ ကဏ, ကကု ka ṉu [kə̆ nɑŏ], ဏ္ဍ, ဍု knu [kənɑŏ] n. (MM.) ကဏသင်, ကနုသင် kanusaṅ [kə̆ nɑŏ sɛŋ], ဏ္ဍသင်, ဍုသင် knusaṅ [kənɑŏ sɛŋ] n. as vessel or trumpet. (ရပ်စပ်စကာ။ အသုံးပြု။) ခေါ်၊ ခရာ၊ တပို့၊ သွိုင်း။ ခွက်၊ တံပိုး၊ ခရာ။ [LM. ကဏ, ကကု kaṉu [kə̆ nɑŏ], ဏ္ဍ, ဍု knu [kənɑŏ] n. SM. ကဒ္, ကဒု kə nɑŏ [kə̆ nɑŏ] n. shell-ish. ကွု။ ခရု။]

ကိ်ုပ်, ကိန္ဒပ် kinsap [kɛn sɔp], ကဒ္ဒပ်, ကန္ဒပ် kansap [kɔn sɔp] n. thought. ချပ်ခယ်၊ တော်ခယ်၊ ဗိုပြင်ခယ်တော်ချပ်။ အတွေး၊ အတွေးအခေါ်၊ တွေးခေါ်ပုံတွေးခေါ်နည်း။ (၂) intention. တင်မရန်တဲ့၊ တင်မတော်ခယ်လဝ်။ ရည်ရွယ်ချက်၊ မှန်းဆချက်။

ဂဿပ်, ဂသပ် gasap [gɛ̆ sɔp] n. thought. ချပ်ခယ်၊ တော်ခယ်၊ ဗိုပြင်ခယ်တော်ချပ်။ အတွေး၊ အတွေးအခေါ်၊ တွေးခေါ်ပုံတွေးခေါ်နည်း။ [LM. ကဿပ်, ကသပ် ka sap [kə̆ sɔp] n. ဏ္ဍပ်, ဏ္ဍပ် ksap [kəsɔp], ဂဿပ်, ဂသပ် ga sap [gɛ̆ sɔp]. SM. ဏ္ဍပ်, ဏ္ဍပ် kəsap [kə̆ sɔp]. ကၠပ်, ကၠပ် kṣap [ksɔp] v. to think. ချပ်။ စဉ်းစားသည်။]

ကိ်ုတာ်, ကိန်တရ် kintar [kɛn tɔr] n. seat. ဒွဲဝဲဂ္ဂံ၊ ခုင်ဂ္ဂံ။ ထိုင်ရန်နေရာ၊ ထိုင်ခုံ။ see. ရုံင်။ ရှ။ ကိ်ုတိ်ာ်, ကိန်တိရ် kintir [kɛn tir].

www.monlibrary.com

ကိၤဇာမ်, ကိန်ရောမ် kĭnrom [kɛn rɔ̀m] n. (space) under. (ဒွဲဝဲ) အသွင်။ (နေရာ) အောက်။ Cf. **ဇမ္ဗာ်**, အသ္ဗရ် asmar [ʔă səmɔr]. **မ္ဗာ်**, သ္မရ် smar [səmɔr].

ကၤ်, ကုန် kun [kun] n. son or daughter. ကောန်၊ ကောန်ဇာတ်။ သားသမီး။ [LM. **ငဇာ်**, ကောန် kon [kɒn].]

ကၤ်ကဂ်, ကုံန်ကအ် kunko' [kun kɔ̆] n.A relic of the Buddha kept in the Brahma world, probably the princely garments he discarded when he became an ascetic. ဓာတ်ကျဉ်မဒေဝ်လဝ်ပွဲကိုဘုံဗြို့၊ မဒှ်မာန်ပလော်ကယျိုင်ကောန်သွိင်၊ ကာလဗောဓိသတ်ပို့၊ မတ္မားကွဲထော်တဲ့ကာလကျိုဒ့်တိုန်ရသိမွဲဇကု။ ဘုရားလောင်းမင်သားဖြစ်ခဲ့စဉ်ကာလက၊ ဝတ်ဆင်ခဲ့သောမင်းသားဝတ်ရုံတော်အားရသေ့ဖြစ်လာသောအခါ ထိုအဝတ်အစားဝတ်ရုံတော်ကို ဗြဟ္မာဘုံ၌ဘုရားဓာတ်တော်အဖြစ်သိမ်းဆည်းထားသည်။

ကၣ်, ကုန်တ' kun ta' [kun tă] prep. in front. ကတ၊ ဂတ၊ ပွဲဂတ။ အဒ့ဂ၊ ဒ့ဂမှာ။ see. ရံင်။ ရွ။ **ကိၣ်**, ကိန်တ' kin ta' [kɛn tă].

ကၣ်မာၤဒီ, ကုန်တိ်မာရနဒီ kun ti māranadī [kun tæ̆ mɛ̀ɑ rɛ̆ nɛ̆ dì] n. A river in the Vessantara-jātaka. ယွၤကျိမကျၤင်ပွဲကိုဇာတ်သွိင်ဝေသန္တ်ဝ်မွဲ။ ဝေသန္တရာဇာတ်လာမြစ်တစ်စင်း၏အမည်။

ကၤ်တာဝ်, ကုန်တောဝ် kunto [kun to] n. hillock or mound. ကုန်တဝ်။ ကုန်းကမူ။ [LM. **ကၤ်တဝ်**, ကုန်တဝ် kunto [kun to].]

ကၤ်ၦၤ်, ကုန်ရန် kun ran [kun rɔ̀n] n. **တွာသ်ကၤ်ၦၤ်**, တွောသ်ကုန်ရန် twos kun ran [twɒs kun rɔ̀n] n. making of firm determination. ဒဒှ်မချိုင်ဖာတ်လဝ်ဗိုန်ဗိုန်ဗတ်ဗတ်။ အလေးအနက်ပြောဆို ချိန်းဆိုချက်။ [LM. **ကၣ်**, ကြန် kran [krɔn], **ကၣ် ၦမ့ဟ်**, ကြန်သမ့ယ် kransamhay [krɔn să̆ hmoɑ] v. appointed time. ကွာတ်ချိုင်ဖာတ်၊ ကွာတ်သမ္ဘီ။ သတ်မှတ်ချိန်းဆိုသည်၊ သတ်မှတ်သည်။ (၂) to determine. ဖျေါသန္ဓိဌာန်၊ သ္ဘီသောင်ကွးတဲ့ဒ့်အာ။ သန္ဓိဌာန်ချသည်၊ ပြေရှင်းပြီးပြတ်စေသည်။ (၃) to appoint a time. ကွာတ်ဖာတ်ကိုတွဲ့။ ရက်ချိန်းပေးသည်။ (၄) to appoint a place. ကွာတ်ချိန်ဖာတ်ကိုဒ့ဝဲ။ နေရာချိန်းဆိုသတ်မှတ်ပေးသည်။]

ကၤ်ၦင်, ကုန်သင် kunsaṅ [kun sɛŋ] n. little member of Buddhist Order. ကောန်သင်၊ ကောန်ခမ့ီ။ ရဟန်းငယ်၊ သံဃာငယ်။ [LM. **ငကၤ်ၦင်**, ကောန်သင် kon saṅ [kɒn sɛŋ].]

www.monlibrary.com

ကုၤ်လာ်, ကုန်သော်ရ် kun sor [kun sor] n. embankment. တိုုန်၊ ဇိုုဖြာင်၊ ဖြာင်ဥာ်။ တာတမံ၊ ဆည်ရိုး၊ ရေကာတာ။ (၂) earth rampart. ဂဒုက်တိ၊ ဒပ်ယာ။ မြေကတုတ်၊ ရင်တား။ [SM. **ကလာဝ်**, ကသော်ဝ် kaso [kă so] v. slide down. တသော်ဝ်ခွဲ၊ လျောကျသည်။ **ကုၤ်လာဝ်**, ကုန်သော်ဝ် kun so [kun so] n. low hill. ကုန်သဝ်။ ကုန်းနိမ့်။]

ကၢၤ်ဒး, ကေန်ဒ ken dau [kin dèa^{l}] n. (MM. **တီလလးဗညာကၢၤ်ဒး**, တီလညးဗညာကေန်ဒ tī la ñah bañā kendau [tæ lă ɲèh bĕ̀ ɲèa kin dèa^{l}], **တလလးဗညာကၢၤ်ဒး**, တလညးဗညာကေန်ဒ talañahbañākendau [tă lă ɲèh bĕ̀ ɲèa kin dèa^{l}] n. king of Pegu. တ္ဘညးဟံသာဝတီ၊ မရာတ်ဗဂေါ။ ဟံသာဝတီအရှင်သခင်၊ ပဲခူးဘုရင်။ Cf. **ဍမ္မ ထြိလောကျၢၢဇ**, မ္ဒေတြိလောကျနာထ dham ma trilo kyanātha [dhàm mĕ̀ træ̆ lò^{l} kyă nèa thă], **ဍမ္မထြိလောကျၢၢဇၢၢဇီၢာတ်**, မ္ဒေတြိလောကျနာထရာဇာဓိရာတ် dhammatrilokyanātharājādhirāt [dhàm mĕ̀ træ̆ lò^{l}kyă nèa thă rèa jèa dhĭ̀ ràt].)

ကၢၤ်, ကောန် kon [kɒn] n. child. ကောန်ဍာ်၊ ကောန်ညာ်။ ကလေး၊ ကလေးသူငယ်။ (၂) son. ကောန်တြံု။ သားယောကျ်ား။ (၃) daughter. ကောန်ဝုတ်။ သမီးပျို။ (၄) young or immature person. သ့တ်ဟွံသေင် ညးမဟွံစိုပ်အဝဲဏီ။ လူငယ်သို့မဟုတ် အရွယ်မရောက်သေးသောသူ။ (၅) young or immature animal. သတ်သ့တ်ဟွံသေင် သတ်မဟွံစိုပ်အဝဲဏီ။ တိရစ္ဆာန်ငယ်သို့မဟုတ် အရွယ်မရောက်သေးသောတိရစ္ဆာန်အငယ်။ (၆) young or immature plant. တံ့သ့တ်ဟွံသေင်တံ့ဟွံစိုပ်အဝဲဏီ။ အပင်အငယ်သို့ မဟုတ်အရွယ်မရောက်သေးသောအပင်ငယ်။ **ကၢၤ်လ္ဝူတ်**, ကောန်လွူတ် konlwūt [kɒn ləwùt] n. virgin daughter, young daughter. ကောန်ဝုတ်၊ ကောန်ဖြသ့တ်။ သမီးပျို၊ သမီးငယ်။

ကွၢၤ်, ကွောန် kwon [kwɒn] n. (rarely. လံသွော်ဆို့။ ရှားရှားပါးပါးတွေ့ရ။) **ကၢၤ်**, ကောန် kon [kɒn], **ကွၢ်**, ကွန် kwan [kwɔn], **ကွိၢ်**, ကွိန် kwân [kwɛn], **ကွၢၤ်**, ကွာန် kwān [kwɑn]. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကွၢၤ်တြိုဟ်**, ကွောန်တြေဟ် kwon truh [kwɒn trŭh] n. son. ကောန်တြံု။ သားယောကျ်ား။ **ကွၢၤ်ဖြ**, ကွောန်ဖြ kwon brau [kwɒn brèa^{l}] n daughter. ကောန်ဖြ။ သ့မီး။ **ကွၢၤ်ဒ္ဓုၢ်**, ကွောန်ဒ္ဓုန်

www.monlibrary.com

kwon rman [kwɒn rəmɔ̀n] n. Mon. ကောန်မန်။ မွန်အမျိုးသား။ **ကွၜၢ်ဉာက်**, ကွောန်ဉာက် kwon ñāk [kwɒn ɲɑik] n. baby, young child. ကောန်ဉာ်၊ ကောန်ညာ်။ ကလေး၊ သူငယ်။ **ကွၜၢ်သ္မတ်**, ကွောန်သမတ် kwon sa mat [kwɒn sɑ̆ mɔt] n. young. သွတ်။ လူငယ်။ **ကွၜၢ်ပ္လၟဲ**, ကွောန်ပ္လဲ kwon blāy [kwɒn blài] n. youth, young man. ကောန်ပ္လဲ၊ ကောန်ပ္လဲသွဲ့လေင်။ သားလူပျို၊ သားလူရွယ်။ Cf. **သုမ်ဝတ်**, သုမ်ဝတ် sumṁ wat [sum wɔt], **သွတ်**, သွတ် swat [səwɔt] [LM. **ကၜၢ်**, ကောန် kon [kɒn], **ကွၠဲ**, ကွေန် kwen [kwin].SM. **ကၜၢ်**, ကောန် kon [kɒn], **ကၜ်**, ကော်ဒ် kon [kɒn], **ကၜ်**, ကော်ဒ် kon [kɒn].]

ကၜၢ်ဏ္ဍမ်, ကောန်ကျုမ် kon kñum [kɒn kəɲum] n. virgin daughter. ကောန်ဝုတ်သွတ်သွတ်၊ ကောန်ဝုတ်သွဲ့လေင်။ သမီးအပျိုဖြမ်း၊ သမီးပျိုပျိုမျစ်မျစ်။

ကၜၢ်ငပြိုက်, ကောန်ငပြိုက် konñaprik [kɒn ɲɜ̆ proik] n. name of a son. ယွဲကောန်မွဲ၊ သားတစ်ယောက်အမည်။ (၂) son of Nga Prik. ကောန်တြုံငပြိုက်။ ငပြိုတ်၏သား ယောက်ကျား။

ကၜၢ်ဃးဇၠာက်, ကောန်ညးဇ္ဇောက် kon ñaḥ jnok [kɒn ɲèh jənòk] n. chief's son. ကောန်ညးဇမ္ဗော်ကွာန်၊ ကောန်ဃံင်ညးဇမ္ဗော်ကွာန်။ သူကြီးသူကောင်းသား၊ ရွာသူကြီးသား။

ကၜၢ်သ္မိုင်, ကောန်သ္မိုင် kon smiṅ [kɒn səmoiŋ] n. prince. ကောန်သွိုင်၊ ကောန်သွိုင်၊ ကောန်သွို။ မင်သား။ (၂) leading male performer of stage or screen. ကောန်သွိုင်မတ္ဒါက်ဇာတ်။ ဇာတ်ဆောင်မင်းသား။

ကပ္ပၟက်, ကပ္ပရုက် kap pa ruk [kɔp pɑ̆ rɜk], **ကပ္ပၟက်ခ**, ကပ္ပရုက်ခ kap pa ruk kha [kɔp pɑ̆ rɜk khɑ̆] n. A tree growing in the Tāvatiṁsa heaven which miraculously fulfils all wishes. တ္ဒံဆုမတိုန်လေပ်ပွဲကိုဥျင်သွင်တာဝတိ ဧုံမတ္တေင်တူဟ်မွဲ၊ ဒဒ်ဒိုတ်မန္ဒံပ်ိုက်စိုတ်ဖ္ဒိုတ်ဧုံမလေပ်ဖ္ဒိုက်ဗပေင်ကိုမာန်။ တာဝတိသာနတ်ပြည်၌ ပေါက်ရောက်တတ်သော ထူးဆန်းသည့်လိုတရအပင်တစ်မျိုး။ Cf. **ကလ်ပဗြိုက်ၜ**, ကလ်ပ ဗြိုက်သ kal pa brik ṣa [kɔl pɑ̆ brɔ̀ik sɑ̆]. [P. **ကပ္ပၟက်ခ**, ကပ္ပရုက်ခ kappa rukkha [kɔp pɑ̆ rɜk khɑ̆].]

ကပ္ပၟက်ခ, ကပ္ပရုက်ခ kap pa ruk kha [kɔp pɑ̆ rɜk khɑ̆] n. wishingtree. တ္ဒံကဝ်လ ဗဖြိုက်။ ပဒေသာပင်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကိပ်, ကိဝ် kip [kɛp] n. time. see. ရံင်။ ရှု။ **ကုပ်**, ကုဝ် kup [kup] n.

ကုပ်, ကုဝ် kup [kup], **ကိပ်**, ကိဝ် kip [kɛp] n. time. အခိင်၊ အခိင်အခါ၊ အခိင်ကာလ။ အချိန်၊ အချိန်အခါ၊ အချိန်ကာလ။ (၂) the first time. ကိုပ်ကွာ၊ ဂတာ။ လက်ဦး၊ အဒ့ရှ။ [LM., SM. **ကိပ်**, ကိုဝ် kuip [kop].]

ကုပ်ဗိလ္လး, ကုဝ်ဓိလ္လေး kupcinleḥ [kup cɛn lih] n. the time of victory. ကိုပ်ဖွး၊ အခါဖွး၊ အခိင်ဖွး။ အောင်ချိန်၊ အောင်ကာလ။

ကိုပ်, ကိုဝ်ဲ kuip [kop] n. class of cultivated plant. တွံဂကူမလွိပရာမင်မွဲလဝ်။ ကြည့်ရှုပြုစုပျိုးထောင်ထားသောအပင်အမျိုးအစား။

ကိုပ်, ကိုဝ်၂ kuip [kop] n. time. အခိင်၊ အခိင်အခါ၊ အခိင်ကာလ။ အချိန်၊ အချိန်အခါ၊ အချိန်ကာလ။ (၂) the first time. ကိုပ်ကွာ၊ ဂတာ။ လက်ဦး၊ အဒ့ရှ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကုပ်**, ကုဝ် kup [kup], **ကိပ်**, ကိဝ် kip [kɛp].

ကိုပ်တ္လာ, ကိုဝ်တ္လာ kuiptlā [kop tla] n. the first time. ကိုပ်ကွာ၊ ဂတာ။ လက်ဦး၊ အဒ့ရှ။ (၂) the beginning. ဗွဲကိုပ်ကွာ။ အစပထမ။ (၃) the first. ကွာ၊ အဦး။

ကွပ်နွက်ဳိတ်, ကွဝ်ဒွက်နုိတ် kwap dwak nuit [kwɔp dwɛ̀ak not] v. to build hold together with brick, to build with brick closer. ကွပ်ဒက်ဦုတ်။ အုတ်ညှပ်စီသည်။

ကမ္လိုင်, ကဒ္လိုင် kɔmlaŋ [kɔmlaŋ] n. well. ကမ္ဒိုင်။ ရေတွင်း။

ကမ္လိုင်ဣန်, ကဒ္လိုင်ဣန် kɔm laŋ'in [kɔmlaŋ ɛn] n. Indra's well. ကမ္ဒိုင်အိန်။ နတ်ရေတွင်း။

ကာမ္မောဇောဓိ, ကာမ္ဗောဇသောဇီ kām bojasāfi [kambò¹ jɛ̃ sa tæ] n. Bayinnaung's palace in Pegu. နန်ဗရေန်နံင်ပွဲဥုင်ဗဂေါ။ ပဲခူးမြို့ရှိဘုရင့်နောင်နန်းတော်။

ကမ်, ကုန်ဲ kumʔ [kum], **ကုမ်**, ကုံန် kumm [kum] ns. & ps. အဆက်ကြွနဲ့ကိုဒကုတ်ဒ္ဂဝါကျ။ နဲ့နောက်ဆက်နှင့်ဝါကျအစိတ်အပိုင်း။ also. ကို၊ ကိုလေဝ်၊ ကိုလဝ်။ ပါ၊ ပါကို။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ။ (၂) again. ထပ်ပွန်၊ ထပ်တုံ၊ မွဲလန်၊ မွဲလန်ပွန်။ တစ်ဖန်၊ ထပ်မံ၍၊ နောက်တစ်ကြိမ်၊ နောက်တစ်ခါ။ (၃) even. ပွဲကိုအခိင်ဂှ်ရ။ ယင်းအချိန်၌ပင်လျှင်။ **ကမ်ကမ်**, ကုန်ကုန် kumʔ kumʔ [kum kum] adv. in similar uses. ရပ်စပ်ရသဝ်ဝွံ။ ဤသို့ပင်သုံးသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကုမ်**, ကုံန် kumm [kum] ns. & ps.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

အဆက်ကြွနှံကိုဒကုတ်ဇ္ဈဝါကျ။ နှံနောက်ဆက်နှင့် ဝါကျအစိတ်အပိုင်း။ **ကမ်ငဝလ်**, ကုန် ဝေလ် kumˆ wel [kum wael] ns. အဆက်ကြွနှံ။ နှံနောက်ဆက်။ also. ကို၊ ကိုလေဝ်၊ ကိုလဝ်။ ပါ၊ ပါကို။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ။

ဎကမ်, အကုန် ʼakumˆ [ă kum] n. inner. အပွဲပွဲ။ အထဲအတွင်း။

ကိုမ်, ကိုန် kuim [kom] ns. အဆက်ကြွနှံ။ နှံနောက်ဆက်။ also. ကို၊ ကိုလေဝ်၊ ကိုလဝ်။ ပါ၊ ပါကို။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ။ **ဓိုံ**, ဓိုန် bˌuin [pon] ns. အဆက်ကြွနှံ။ နှံနောက်ဆက်။ though. ယဝ်ရ၊ ယဝ်ရ၊ ယဝ်သွ။ သော်ငြားလည်း၊ သော်လည်း၊ သော်လည်းပဲ။ **ကိုမ်ဒ္ဍ**, ကိုန်ဒ္ဍ kuim nˌda [kom nəd̆ă], **ကိုမ်ရ**, ကိုန်ရ kuim ra [kom rd̆ă] ns. အဆက်ကြွနှံ။ နှံနောက်ဆက်။ moreover. ပါန္ဓ၊ ပါန္ဓဂ့်။ ဒါအပြင်၊ သည့်အပြင်။ **ကိုမ်လာ်**, ကိုန်လေရ် kuimler [kom laer], ကိုန်လရ် kuim lar [kom lɔr], **ကိုမ်လဝ်**, ကိုန်လဝ် kuimlaw [kom lɔ], **ကိုမ်လောာ်**, ကိုန်လောရ် kuimlor [kom lor], **ကိုမ်လောဝ်**, ကိုန်လောဝ် kuimlow [kom lo] ns. အဆက်ကြွနှံ။ နှံနောက်ဆက်။ also. ကို၊ ကိုလေဝ်၊ ကိုလဝ်။ ပါ၊ ပါကို။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ။ (၂) even. ပွဲကိုအခိုင်ဂ့်ရ။ ယင်းအချိန်၌ပင်လျှင်။ Cf. **လာ်**, လေရ် ler [laer], **ငဝလ်**, ဝေလ် wel [wael]. [LM.,SM. **ငကမ်**, ကောန် kɒm [kɒm], **ကိုမ်**, ကိုန် kuim [kom] v. to associate. ဆက်စပ်ပံ့ပိုးဖက်၊ ပံ့ပိုးဖက်အနေဒဒှ်ရဲ့။ ဆက်စပ်ပူးပေါင်းသည်၊ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်ပူးပေါင်းသည်။ (၂) to go together. အာမွဲကရော်မွဲဂကော်။ အတူတကွသွားလာသည်။]

ကမ်, ကုန်၂ kumˆ [kum] npr. ဓွးနှံ။ နှံစား။ you. မှူး။ သင်။ Cf. **ငဗဟ်**, ဗေဟ် behˌ [bĭh], **ဗ္ဘး**, **ဗ္ဘး** bnahˌ [bənèh] npr. ဓွးနှံ။ နှံစား။ မှူး၊ ဇကူ။ သင်၊ မင်း။

ကမ်, ကုန်၃ kumˆ [kum] n. the constellation Aquarius. ရာသီကုံ၊ နက်ကျတ်မာဃ။ ကုံရာသီ၊ မာဃနက္ခတ်။ [LM. **ကံ**, ကုံ kumˆ [kum],SM. **ကမ်**, ကုန် kum [kum], Skt. **ကမ်ဘ**, ကုန်ဘ kumbha [kum bhə̆].]

ကမ်ထိ, ကုန်ဓိ kumˆci [kɔm cĭ] adv. though. ကိုစိ၊ ကိုစိတ်။ တုံလည်း။[LM. **ကိုထိ**, ကိုဓိ kuim ci [kom cĭ].]

ကမ်ထိ, ကုန်ဓိ kumˆ cï [kum ci], **ကမ်ထိ**, ကန်ဓိ kamˆ cï [kɔm ci] n. (OM. **ကမ်ထိ**, ကန်ဓိ kamˆ cï [kɔm ci] n. sister. မွဲ။ အစ်မ။) **ကမ်ထိန္ဒလ်**, ကုန်ဓိဒ္ဓလဲ kumˆcïdnal [kum ci dənə̀l] n. bride. ယဖြ်။ သတို့သမီး။

www.monlibrary.com

ကမ်ပၢ်, ကုမ်ဝရ် kumpar [kum pɔr] v. to go round. ဂေတ်ရေတ်အာ။ ပတ်သွားသည်။ (၂) encircle. ရေတ်ဝိုင်လဝ်၊ ဝိုင်ရေတ်လဝ်။ ဝိုင်းရံသည်၊ ဝိုင်းပတ်သည်။ (၃) fly. ပဝ်၊ ပျံသည်။

ကပၢ်, ဂဝရ် gapar [gɛ̆ pɔr] v.(MM.) **ကၡမ်ကပၢ်သ္ဂုမ်**, ကနုသင်ဂဝရ်သ္ဂုန် kanu saṅ ga par satum [kă naŏ sɛŋ gɛ̆ pɔr sətum] n. rightvoluted conch shells. ကွၢသင်မန္ဒံကိုစရိတ်မရေတ်ဂေတ်လွာ်ပုင်။ ခရုပတ်လက်ျာရစ်လှည့်နေသောခရုသင်း။ LM. **ခပဝ်**, ခဝဝ် khapaw [khă pɔ], **ကပဝ်**, ဂဝဝ် ga aw [gɛ̆ pɔ], **ဗပဝ်**, ဗဝဝ် bapaw [bɛ̆ pɔ], **သ္ပဝ်**, သ္ပဝ် spaw [səpɔ] v. SM. **ဟပဝ်**, ဟဝဝ် həpaw [hă pɔ]. **ကုပဝ်**, ကုဝဝ် ku paw [khŭ pɔ] v. to put round. ရေတ်ကွေဟ်လဝ်။ ရစ်သိုင်ထားသည်။]

ကံမ်ဟာင်, ကုံမ်ဝၢင် kumbāṅ [kum bàiŋ], **ကံမ်ငဗင်**, ကုံမ်ဗေင် kumm beṅ [kum bèaŋ] n. city wall or boundry wall. တွာင်ဒုင်၊ ဒဒင်တွိုဒ္ဍက်။ မြို့ရိုး၊ နယ်နိမိတ်တံတိုင်း။

ကမ်ဟာင်, ကမ်ဝၢင် kambāṅ [kɔm bàiŋ] n. wall of a brick or stone. တွာင်ဒုိတ်ဟွံသေင်တွာင်တွံ,အုတ်တံတိုင်းသို့မဟုတ်ကျောက်နံရံတံတိုင်း။ [LM. **ကဟာင်**, ကဓာင် ka māṅ [kă maiŋ], **က္ဟာင်**, ကွာင် kmāṅ [kəmaiŋ].SM. **က္ဟာင်**, ကွာင် kəmāṅ [kămaiŋ].]

ကံမ်ငဗင်, ကုံမ်ဗေင် kumm beṅ [kum bèaŋ] n. wall. တွာင်။ တံတိုင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကံမ်ဟာင်**, ကုံမ်ဝၢင် kumbāṅ [kum bàiŋ].

ကံမ်ဟာယ်, ကုံမ်ဝၢယ် kumbāy [kum bài] v. lay egg. ခွဲဝဲ။ ဥ, ဥသည်။ n. ခွဲဝဲ။ ဥ။ [LM. **ခ္ဟဲ**,, ခွဲဝဲ khmāy [khəmài] v.]

ကံမ်ဟာ်, ကုံမ်ဝၢရ် kumbār [kum bar], **ကမ်ဟာ်**, ကမ်ဝၢရ် kumṃ bār [kum bar] n. tank for bathing. ကွာ၊ ကွာခြိုင်ဒုာ်၊ ကွာဒုာ်၊ ကွာဟုံဒုာ်။ တိုင်ကီ၊ ရေလှောင်ကန်၊ ရေစည်၊ ရေချိုးကန်။ (၂) reservoir for irrigation. ကွာခြိုင်ဒုာ်သွက်သွံာ်တေဝဲဗ္ဂေဝ်ဒုာ်။ ရေသွယ်မြောင်းဖောက်ထားသောရေလှောင်ကန်။

ကမ်ဟာ, ကမ်ဝၢ kambā [kɔm ba] n. (MM.) **ခ္ဟာင်ကမ်ဟာ**, ခြောင်ကမ်ဝၢ craṅ kambā [craiŋ kɔm ba] n. bank of tank. ဇိုခြာင်ဒုာ်။ ရေလှောင်ကန်ရိုး။ H.L.

www.monlibrary.com

ကမာ, ကမာ kamā [kă ma]. ကြာင်ကမာ, ခြောင်ကမာ crāṅkamā [craiŋ kă ma] n. tank. စေဝ်ခြိုင်ဥာ်၊ ကွာခြိုင်ဥာ်။ တိုင်ကီ၊ ရေလှောင်ကန်။ [LM.,SM. ကမာ, ကမာ kəmā [kă ma] n.]

ကမ္ဘာ်, ကုမ္ဘာရ် kuṁbār [kum bar] n. see. ရံင်။ ရှု။ ကမ်ဘာ်, ကုမ်ဘာရ် kuṁbār [kum bar].

ကံမ္ဘญ, ကုံဘ်ဏ္ဍ kuṁ bhaṇ ḍa [kum bhòn ɗă], ကံမ်ဘญ, ကုံမ်ဘဏ္ဍ kuṁbhaṇḍa [kum bhòn ɗă] n. kunbhaṇḍa. ကုမ္ဘဏ္ဍ။ ကုမ္ဘဏ္ဍ။ see. ရံင်။ ရှု။ ကံမ်ဘန် kuṁbhan [kum bhòn].

ကံမ်ဘန်, ကုံမ်ဘန် kuṁ bhan [kum bhòn], ကံမ်ဘญ, ကုံမ်ဘဏ္ဍ kuṁ bhaṇ ḍa [kum bhòn ɗă], ကံမ်ဘญ, ကုံမ်ဘဏ္ဍ kuṁ bhaṇ ḍa [kum bhòn ɗă] n. Kind of genius dwelling below the Tāvatiṁsa heaven on the south. ဒေဝတ်မတန် တဝ်ပွဲဒ္ဌာန်သွဝ်ချင်သွဝ်တာဝတိ၊ လွဝ်သမ္ဘင်ကျာမွဲဂကူ။ တာဝတိသာပြည်နတ်ပြည်အောက်ရှိ တောင်ဘက်အရပ်၌နေသောနတ်ဒေဝါတစ်မျိုး။ [LM. ကံမ္ဘန်, ကုမ္ဘန် kuṁbhan [kum bhòn], ကဴဘဏ်, ကုမ်ဘဏ် kuṁ bhaṇ [kum bhòn]. P. ကံမ်ဘญ, ကုမ်ဘဏ္ဍ kuṁbhaṇḍa [kum bhòn ɗă].]

ကမ်မာင်, ကုမ်မာင် kuṁ māṁ [kum maiŋ] n. city wall or boundry wall. တွာင်၊ တွာင်ချင်၊ ဒဒင်တွိုဒ္ဒက်။ မြို့ရိုး၊ နယ်နိမိတ်တံတိုင်း။ [LM. ကွာင်, ကွာင် kmāṁ [kə maiŋ] n.]

ကမ်မာင်ပြ, ကုမ်မာင်ပြ kuṁ māṁ pra [kum maiŋ pră] n. turret of a palace wall. ကွာင်ပြ။ ပြတံတိုင်း။ [LM. ကွာင်ပြ, ကွာင်ပြ kmāṁ pra [kəmaiŋ pră].]

ကမ်မာမ်, ကုမ်မာသ် kuṁ mās [kum mas] n. Junket. ပေါ်သုင်စဉ်တ့ဲဗွး ဖွာတ်လဝ်ကို် သဂြာ။ အချိုခပ်ထားသောဒိန်ချဉ်စားသောက်ပွဲ။ (၂) curd. ဥာ်တ့ဲမံထွေက်။ ဒိန်ခဲအစိမ်း။ [P. ကမ်မာမ, ကုမ်မာသ kuṁmāsa [kum ma să].]

ကမ်ရာယ်, ကုမ်ရာယ် kumrāy [kum rài], ကမ်ရုင်ကမ်ရာယ်, ကုမ်ရုင်ကုမ်ရာယ် kumruṅkum rāy [kum rèŋ kum rài] n. vagabonds. ပူဂိုမဟွဲကိုသွိဋ္ဌာန်၊ ပူဂိုမစပွဲဂွံင်တိက်ပွဲဂွံင်။ အိုးမဲ့အိမ်မဲ့သူ။ ခြေသလုံးအိမ်တိုင်လျှောက်သွားနေသူ။

ကမ်ရုင်, ကုမ်ရုင် kum ruṅ [kum rèŋ], ကမ်ရုင်ကမ်ရာယ်, ကုမ်ရုင်ကုမ်ရာယ် kum ruṅ kum rāy [kum rèŋ kum rài] n. vagabonds. ပူဂိုမဟွဲကိုသွိဋ္ဌာန်၊ ပူဂိုမစပွဲဂွံင်တိက်ပွဲ

www.monlibrary.com

ဉ်ုင်။ အိုးမဲ့အိမ်မဲ့သူ။ ခြေသလုံးအိမ်တိုင်လျောက်သွားနေသူ။ [LM. ကြိုင်, ကြိုင် kruiṅ [kraŋ], ထြိုင်, ကြိုင် truiṅ [təraŋ]. SM. ကြိုင်, ကြိုင် kraŋ [kraŋ] v. to wander about. ဂေတ်ဂွေင်အာကွၤင်။ လှည့်လည်သွားလာသည်။ (ကြုင်, ကြိုင် kruṅ [krɜŋ].) LM. ကိုင်ကလွာ်, ကခိုင်ကွေၚန် kruiṅklon [kraŋ klɒn].SM. ကိုင်ကလွာ်, ကခိုင်ကွေၚန် kraŋ klon [kraŋ klɒn] v. to work as an intinerant labourer. ကွေၚန်ညံင်ရ်ကောန်ကမွောန်မဂေတ်ရေတ်ကွေၚန်ဒွံင်။ လှည့်လည်လုပ်ကိုင်နေသောအလုပ်သမားကဲ့သို့.လုပ်ကိုင်သည်။ (ကြုင်ကလွာ်, ကြိုင်ကွေၚန် kruṅ klon [krɜŋ klɒn].)]

ကုမ်လဆ်, ကုံမ်လေစ် kuṁlac [kum lɔt], **ကုမ်ငလဆ်**, ကုံမ်လေစ် kuṁmlec [kum lic], **ကမ်ငလဆ်**, ကမ်လေစ် kaṁ lec [kɔm lic] n. thief. ကမ္ဘတ်။ သူခိုး။ (၂) robber. မွိဟ်ပွံင်စး၀၊ မွိဟ်ထွိုက်စ၊ မွိဟ်ဒမွစ၊ ဒမွ။ လုယက်စားသောက်သူ၊ ခိုးသားဓားပြ၊ လူဆိုးဓားပြ။ [LM. **ကမ်လတ်**, ကမ်လတ် kamlat [kɔm lɔt], **ပလတ်**, ပလတ် palat [pɑ̆ lɔt]. SM. **ပလတ်**, ပလတ် pəlɔt [pɑ̆ lɔt].

ကုမ်ငလဆ်, ကုံမ်လေစ် kuṁm lec [kum lic] n. thief. ကမ္ဘတ်၊ ပလတ်။ သူခိုး၊ ခိုးသူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကုမ်လဆ်**, ကုံမ်လစ် kuṁlac [kum lɔt].

ကုမ်ဆိ, ကုမ်သီ kuṁ sī [kum sæ] n. Faher-in-law. ခါသီ။ ယောကျွမ။ (Perh. ဒ်မာန်။ ဖြစ်ဖွယ်ရာ။ sc. emend. ပလေ၀်ပလေတ်အမှာအရာ။ အမှားပြင်ဆင်သည်။ restore. လဟိုဟ်။ မူလအတိုင်းပြန်ဖြစ်စေသည်။ **ကုမ်ဆိၢ်**, ကုမ်သီရ် kuṁ sir [kum sir]. cf. foll.)

ကုမ်ဆိၢ်, ကုမ်သီရ် kuṁsīr[kum sær] n.Parent-in-law. (or father-in-law.cf. prec.) ခါသီမိမ။ ယောကျွမ, မိဘ။ [LM. **ကမ်ဆိ**, ကမ်သီ kam sī [kɔm sæ], **ဂမျိ**, ဂမျိ ga myhī [gɔ̀m yi]. sometime we see. ဆောဝ်လပိုသွေဂံဆို့။ တခါတရံတွေ့ရသည်။ LM. **ခါမ်ဆိ**, ခါမ်သီ khāmsī [khɑm sæ]. SM. **ခမ်ဆိ**, ခမ်သီ khamsæ [khɔm sæ].]

ငကမ်, ကေမ် kem [kim] n. **တုင်ငကမ်**, တုင်ကေမ် tuṅkem [tɜŋ kim] n. target. တေတ်သွံဝ်ပန်၊ ဂွေင်သွံဝ်ပန်။ ပစ်မှတ်၊ ပစ်ကွင်း။ (၂) mark. တင်ရန်တွံ၊ ဒွဲဝ်သရက်။ ရည်မှန်းချက်၊ ခြစ်ရာ။

ငကမ်ပတောင်ထူလ်, ကေမ်ပတောင်စုလ် kem pa toṅ cūl [kim pɑ̆ tɔŋ cul] v. to set up

www.monlibrary.com

target, to set up the target be vertical. ကေံပ္တိုန်စူ။ ပစ်မှတ်စိုက်ထောင်သည်။ (၂) lift the fist strict on. ကေံစူပ္တိုန်သတ်တဲ့။ လက်သီးဆုပ်ထောင်တင်သည်။

ငကာမ်, ကောမ် kom [kɒm] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်,မဓယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ငသ္ကာမ်**, သ္ကောမ် skom [sɔkɒm] v. to associate. ဆက်စပ်ပံင်ဖျပ်၊ ပံင်စပ်တောဲဖက်၊ ဆက်စပ်ပံင်ဖက်။ ဆက်စပ်ပူးပေါင်းသည်၊ ပေါင်းဖော်သည်၊ ပူပေါင်းနေသည်။

ငကွာမ်, ကွောမ် kwom [kwɒm], **ငကွံမ်**, ကွောံမ် kwomm [kwɒm], **ကွမ်**, ကွမ် kwam [kwɔm], **ကွံမ်**, ကွံမ် kwåm [kwɔm], **ငကာမ်**, ကောမ် kom [kɒm], **ငကာံ**, ကောံ komm [kɒm]. (MM. **ငကာမ်**, ကောမ် kom [kɒm]; 1504, **ငကာံ**, ကောံ komm [kɒm],1557.) Cf. **ဟုယ်**, ဟုဃ် huy [hui].Der. **ပ္ကာမ်**, ပ္ကောမ် pkom [pɔkɒm] v. to bring together. ကောတ်နင်မွဲစွံ့။ အတူတကွယူဆောင်လာသည်။ (၂) to collect together. ပ္ကေံနင်မွဲစွံ့။ အတူတကွစုစည်းယူလာသည်။ **ဂြငကွာမ်**, ဂြကွောမ် gra kwom [grɛ̃ kwɒm] n. company. မံင်စံင်မွဲစွံ့။ အတူတကွနေထိုင်ခြင်း။ (၂) companion. ရဲ၊ ရဲအဖ၊ ပွံင်၊ ပွံင်ဖွက်။ သူငယ်ချင်း၊ အဖော်၊ အဖော်အပေါင်း၊ အပေါင်းအသင်း။ **ကုံ**, ကုံ kumm [kum] adv. also. ကို၊ ကိုလေဝ်။(၂) too. perh. ဒ့်မာန်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာ။ also, (**ကွမ်**, ကွမ် kmum [kə mum] v. to accord (with). သာဓာ၊ ညီညတ်၊ ညီသာ။ သင့်မြတ်သည်၊ ညီညွတ်သည်၊ ညီညာသည်။) [LM. **ငကာံ**, ကောံ komm [kɒm].SM. **ငကာမ်**, ကောမ် kom [kɒm] v. to assemble. ကောံဓရှိ။ စုဝေးသည်။ n. assembly. ဒဒ့်မကောံဓရှိ၊ စွတ်ထဝ်။ စုဝေးခြင်း၊ လွတ်တော်။ LM. **ငကာံကု**, ကောံကု kom ku [kɒm kɑʊ̆] v. adv. togeather with. မွဲဟာန်ကုံ၊ မွဲဂကောံမွဲကရော်၊ မွဲဂကောံမွဲစွံ့၊ မွဲစွံ့။ နှင့်အတူ၊ နှင့်တကွ၊ နှင့်အတူတကွ။]

ငကာမ်ကု, ကောမ်ကု komku [kɒm kɑʊ̆] prep. together with. ကုံ။ နှင့်အတူ၊ နှင့်တကွ။

ကိမ်, ကိုမ် kuim [kom] v. ns. အဆက်ကြနံ့။ နံ့နောက်ဆက်။ also. ကို၊ ကိုလေဝ်၊ ကိုလဝ်။ ပါ၊ ပါကို။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ။ (၂) again. ထပ်ပ္ဍန်၊ ထပ်တဲ့၊ မွဲလန်၊ မွဲလန်ပ္ဍန်။ တစ်ဖန်၊ ထပ်မံ၍၊ နောက်တစ်ကြိမ်၊ နောက်တစ်ခါ။ (၃) even. ပ္ဒဲကိုအခိင်ဂ့်ရ။ ယင်းအချိန်၌ပင်လျှင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကုမ်**, ကုမ် kumm [kum].

ကိမ်ဍ, ကိုမ်ဍ kuimnḍa [kom nɗɑ̆] prep. with some moment, with Mon dta. ကိုမန္ဒ၊ ကိုမန်နှ၊ ကိုခန္ဒ။ အတူတကွခန္ဒ။

www.monlibrary.com

ကိမ်ဒ, ကိုမ်ဒ္ဒ kuim nda [kom nd̆ɛ̆], **ကိမ်မဒ**, ကိုမ်မဒ္ဒ kuim man da [kom mɔ̀n d̆ɛ̆], prep. withthin a moment. ကိုမဒ္ဒ၊ ပွဲမွဲချိုန်ခဏာ။ တစ်ခဏတာအတွင်း။

ကိမ်ာ, ကိုမ်ရ kuimra [kom rɑ̆] prep. however, although. ကိုရ၊ ကိုလေဝ်။ လည်းပဲ၊ သော်လည်းပဲ။

ကိမ်လာ်, ကိုမ်လရ် kuim lar [kom lɔr], **ကိမ်လဝ်**, ကိုမ်လဝ် kuim law [kom lɔr] prep. also. ကို၊ ကိုလေဝ်၊ ကိုလဝ်။ ပါ၊ ပါကို။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ။ (၂) even. ပွဲကိုအခိင်ဂ်ရ။ ယင်းအချိန်၌ပင်လျှင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကုမ်**, ကုမ်ဲ kum [kum], **ကုံမ်**, ကုံမ် kuṁm [kum] ns. & ps. အဆက်ကြွနာံကိုဒကုတ်ဒ္ဍဝါက္ပ။ နာံနောက်ဆက်နှင့်ဝါက္ပအစိတ်အပိုင်း။

ကိမ်လာ်, ကိုမ်လောရ် kuim lor [kom lòr], **ကိမ်လာဝ်**, ကိုမ်လောဝ် kuim low [kom lò²] prep. also. ကို၊ ကိုလေဝ်၊ ကိုလဝ်။ ပါ၊ ပါကို။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ။ (၂) even. ပွဲကိုအခိင်ဂ်ရ။ ယင်းအချိန်၌ပင်လျှင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကုမ်**, ကုမ်ဲ kum [kum], **ကုံမ်**, ကုံမ် kuṁm [kum] ns. & ps. အဆက်ကြွနာံကိုဒကုတ်ဒ္ဍဝါက္ပ။ နာံနောက်ဆက်နှင့်ဝါက္ပအစိတ်အပိုင်း။

ကာ်, ကရ်ဲ kar [kɔr] n. **ဗ္နင်ကာ်**, ဗ္နင်ကရ် bnaṅ̃ kar [bənɛ̀ŋ kɔr] n. unit of land measure. အစာ်ဗွတ်ဗွိုက်သွက်သွက်သွောံတွတ်တိ။ မြေဧရိယာတိုင်းစံအတိုင်းအတာ။ [Cf. P. **ကာိသ**, ကရိသ karisa [kɑ̆ ræ̆ sɑ̆] n. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။]

ကာ်, ကရ်ု kar [kɔr] n. (MM.) universe. စက္ကဝါ၊ စက္ကဝဝ်။ စကြာဝဠာ။ [LM. **ကဝ်**, ကဝ် kaw [kɔ].SM. **ကဝ်**, ကဝ် kɔ [kɔ] n. cycle of universe. သံသာရကဝ်။ စကြာဝဠာသံသရာ။ Skt. **ကလ္ပ**, ကလ္ပ ka lpa [kɑ̆ ləpɑ̆] n. cycle of universe. သံသာရကဝ်။ စကြာဝဠာသံသရာ။]

ကာ်, ကရ်ိ kar [kɔr] prep. to. နှ်၊ ဂ့်။ ကို။

ကာ်ကုလ်, ကရ်ကုလ် kar kul [kɔr kunl] n. descent group. ကျိုဝ်သ္ဂံမ္ဗိဟ်မဆက်ခွေ်ကွုင်။ ဆင်းသက်လာသောလူအုပ်စု။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိာ်ကုလ်**, ကိရ်ကုလ် kirkūl [kɔr kunl], **ကာ်ကုလ်**, ကရ်ကုလ် karkul [kɔr kunl].

ကာ်မုဉ်, ကာ်ရ်မုန် karmun [kɔr mun] n. royal power. အသံအဝိုဧကရာတ်, ဥကျာ်တံ။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဘုရင့်,မိဖုရားတို့၏သြဇာအာဏာ။ see. ရံင်။ ရွှ။ **ကိၢ်မိၢ်**, ကိရိမိန် kirmin [kǐr mɛn] n. ကွန်၊ ကိုန်၊ ကွိန်။

ကၢ်ယာ, ကရိယာ karyā [kɔr yɑ] n. ornaments. ကပေါတ်ကယျိုင်ကယျာ်၊ ကြိယာသွက်သွေံ ဖျံဖျောန်စ။ အဆင်တန်ဆာ၊ အလှအပပြင်ဆင်ရန်ကြိယာ။ see. ရံင်။ ရွှ။ **ကိယာ**, ကိရိယာ kir yā [kǐr yɑ].

ကၢ်ဝဝါင်, ကရိဝေါင် kar woñ [kɔr wòŋ] v. to trench. ကွောန်စရိတ်ကရောင်။ ထွင်းကြောင်းလုပ်သည်။ see. ရံင်။ ရွှ။ **ကၢ်ဂၢင်**, ကရိရောင် karroñ [kɔr ròŋ].

ကၢ်ဟာ, ကရိဟာ kar hā [kɔr hɑ] n. trumpet. ခရာ၊ တပို့။ ခရာ၊ တံပိုး။ (LM. **ကၠာ**, ကရှာ karhā [kə̆ hrɑ], **ခၢာ**, ခရာ kha rā [khə̆ rɑ], **ဆၢာ**, သရာ sa rā [sə̆ rɑ], **ခြာ**, ခြာ khrā [khrɑ]. SM. **ဟၢာ**, ဟရာ hərā [hə̆ rɑ], Cf. B. **ခၢာ**, ခရာ kha rā [khə̆ rɑ].)

ကၢ်ဟူ, ကရိဟူ kar hū [kɔr hù] n. (MM.) **ကျာက်ကၢ်ဟူ**, ကျာကိ်ကရိဟူ kyāk kar hū [kyɑik kɑr hù] n. ကျာ်စေတီမွဲဇကူ။ စေတီတော်တစ်ဆူ။ (LM. **ခ္ဍူ**, ခရူ kha rū [khə̆ rɑo'], SM. **ဟ္ဍူ**, ဟရူ ha rū [hə̆ rɑo'] n. male Olax scandens creeper. တွံခရူ။)

ကၢၢ်, ကာရ် kār [kɑr] n. (1219) **ကၢၢ်ကြသင်**, ကာရ်ကြေသင် kārkrasañ [kɑr krə̆ sɛŋ] n. **ကၢၢ်ဒွာက်သ္ဂိၢ်သ်**, ကာရ်ဒွောက်သ္ဂေသ် kār dwāk sgis [kɑr dwàik səgès] n. area of cultivation near Lam phun. သွဲ့ဗွိုက်တိဥာ်မထေဲဇိက်တိုဒ္ဒံင်ဇရေင်လာမ်ဖုန်။ လန်ဖွန်မြို့အနီးထွန်ယက်စိုက်ပျိုးနေသောမြေဧရိယာအကျယ်အဝန်း။

ကာ, ကာ kā [kɑ] n. **တိကာ**, တိကာ tikā [tæ̆ kɑ] n. cultivated land. တိဥာ်မတိုလွိစဒ္ဒံင်။ သီးနှံစိုက်ပျိုးနေသောမြေ။ **တိကၤ**, တိကန tikana [tæ̆ kə̆ nɑ̆] n. enclosure. တိကွ၊ တိတွ။ မြေကွက်။ Cf. SM. **ကမ**, ကမ kama [kə̆ mɑ̆] n. insect. စွ။ ပိုးကောင်။

ကၢ်ကံလဂ္ဂ, ကာရ်ကလဒ္ဓ kārkalagna [kɑr kə̆ lɛ̆ gənɛ̆] n. the rising constellation of Cancer. ကြကဋ်လဂ်၊ ကရကဋ်လဂ်။ Cf. **ကြကတ်**, ကြကတ် krakat [krə̆ kɔt]. [Skt.]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကာ်တိက်, ကာရ်တိက် kār tik [kar toik] n. ကိုန်းတုကာ်တိက်, ကိန်တုကာရ်တိက် kin tu kār tik [kɛn taŏ kar toik] n. the eight lunar month, roughly corresponding to Novenber. ဂိတုကျွိုက်၊ ဂိတုကျွိုန်၊ ကျွိုက်၊ ကျွိုန်။ တန်ဆောင်မုန်းလ။

ကာ်တိက်, ကာရ်တိက် kārtik [kar toik] n. id. ဓိတုပ် ။ ဓိတူ။ ဂြတိုက်, ဂြတုိက် gra tuik [grɛ̆ tak] n. ကိတုဂြတိုက်, ဂိတုဂြတိုက် gi tu gratuik [gĭ taŏ grɛ̆ tak] n. the eight lunar month. ဂိတုကျွိုက်၊ ဂိတုကျွိုန်၊ ကျွိုက်၊ ကျွိုန်။ တန်ဆောင်မုန်းလ။ Skt. ကာ်တိက, ကာရ်တိက kārtika [kar tæ̆ ka] n. LM. has. နှံ။ ရှိသည်။ ကျွိုက်, ကထွိုက် kathuik [kəthak], LM. ကျွိုန်, ကထွိုန် kathuin [kəthon], ဂျွိုန်, ဂထွိုန် gathuin [gɛ̆ thon], SM. ကျွိုန်, ကထွိုန် ka thuin [kəthon].

ကိ်ာ်, ကိရ် kir [kĭr], ကိ်ာ်, ကိရ် kīr [kir] v. သ္ကိ်ာ်, သ္ကိရ် skir [səkĭr], သ္ကိ်ာ်, သ္ကိရ် skīr [səkir] v. to dig. ခါ။ တူးသည်။ ကိ်ာ်ဒုစာမ်ကိလ်, ကိရ်ဒုစာမ်ကိလ် kir du cām kil [kĭr dŭ cam kĭl] v. to make holes with an earthauger. ခါတလိုဟ်ကတိုင်ဂမျိုင်နကိုလောန်ကမျိုဟ်တိ။ မြေဖေါက်လွန်ဖြင့်တွင်းများတူးသည်။ Der. ကွိ်ာ်, ကွိရ် kwir [kwĭr] n. crowbar. ကွိ်။ သံတူးရွင်း။ diggingstick. လေ်ကွဟ်သွက်ဂွံခါကျွိုင်၊ မြေတွင်းတူးရန်ကုတ်တံ။ MM. ကိ်ာ်, ကိရ် kir [kĭr], ကိလ်, ကိလ် kil [kĭl], ကိ်ာ်, ကိုရ် kuir [kʊr], ခါယ်, ခါယ် khāy [khai].

ကိ်ာ်ဇမ်, ကိရ်ဇွမ် kir᷄im [kĭr ɛm], ကိ်ာ်ဇမ်, ကိရ်ဇွမ် kīr᷄im [kir ɛm] v. smile, smiling. ကာကျီ၊ ဒဒ်မအီ။ အပြုံး၊ ပြုံးခြင်း။ Cf. ဂိန်ုင်, ဂိန်ုရှင် ginruñ [gèn rəŋ]. (LM. ဂကိမ်, ဂအိမ် ga ᷄im [gɛ̆ ɛm], ကကိမ်, ကအိမ် ka᷄im [kă ɛm], ကျိမ်, ကထွိမ် k᷄im [kəɛm] v. to smile. ကျီ။ ပြုံးသည်။)

ကိုကျိုလ်, ကိရ်ကုလ် kirkūl [kĭr kul], ကိ်ာ်ကျိုလ်, ကိရ်ကုလ် kirkūl [kĭr kul], ကိ်ာ်ကုလ်, ကိရ်ကုလ် kirkul [kĭr kŭl] n. Group defined in terms of descent, family, caste, clan, good family. ဝေါဟာမခွံက်ပွံက်ထွေးကို ဒဒ်မဆက်ခွေကျင်နူမွဲသွံမွဲဂကော်၊ ကောန်မွဲမိ၊ ကောန်မတွောဝ်ဒတောဝ်ကိုဆီ၊ ကွိုပ်သွံဆက်ဆေန်ခွေကျင်လဝ်မွဲစွံ၊ ဇာတ်၊ ဇာတ်တုပ်၊ ကွိုပ်သွံပြဝေဏီတုပ်၊ မွဲဒေံကောဒေံကလောမသ၊ ကွိုပ်သွံမခွေကျင်နူမိမပြဲပြဲ။ တစ်မျိုးတစ်နွယ်ထဲ ဆင်းသက်လာသောအုပ်စုဟု ဖွင့်ဆိုထားခဲ့သောဝေါဟာရ၊ မိသားစု၊သွေးချင်းသားချင်း၊ မျိုးနွယ်တူအုပ်စု၊ ဇာတ်၊ ဇာတ်တူ၊ ရိုးရာတူအုပ်စု၊ ဆွေမျိုးသားချင်းအုပ်စု၊ မြတ်သော မိသားစု။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဂြက္ကူ, ဂြကူ gra kū [grɛ̆ kɑo¹ (ku)] n. (MM.) race. ဂကူ။ လူမျိုး။ Cf. တိလ်တောလ်, တိလ်တောလ် tiltol [tĭl tol], ဝင်ဆ, ဝင်သ waṅsa [wèaŋ să], ဇာတိ, ဇာတိ jāti [jèa tæ̆], (LM. ဂကူ, ဂကူ gakū [gɛ̆ kɑo¹ (ku)], SM. ဟကူ, ဟကူ hakū [hă kɑo¹ (ku)]. Skt. /P. ကုလ, ကုလ kula [kŭ lă].)

ကိုက္ကုလ်ပၤ်, ကိုက္ကုလ်ပန် kirkūlpan [kĭr kul pɔn] n. the four clans. ဂကူပန်၊ ဂကူပန်ပြကာ။ အမျိုးလေးပါး၊ လူမျိုးလေးပါး။

ကိုးကြဉ်, ကိုးကြည်ဉ် kir krañ [kĭr krɔn] n. a locality near Lamphun. ဒေသတရပ်ဥုင်လာမ်ဖုန်မွဲဒွဲဘဲ။ လာမ်ဖွန်းမြို့အနီးအနားတစ်နေရာ။

ကိုလမ်, ကိုးလမ် kirlam [kĭr lɔm] n. (group of a) hundred. ကို့ပ်ကွံ၊ ရာစု။ (ကျွမ်, ကျွမ် klam [klɔm] n. hundred. ကွံ။ တစ်ရာ။)

ကိုးကျိမ်, ကိုးကျိမ် kir'im [kĭr ɛm] v. & n. see. ရံင်။ ရှု။ ကိုးဇမ်, ကိုးဇွမ် kir'im [kĭr ɛm].

ကိုးဇိ, ကိုးဇိ kir ji [kĭr jĭ] v. care, zeal. ဂဖှဲ့၊ သွဂရှ၊ စိုတ်ထတ်။ ဂရုစိုက်သည်၊ စိတ်အား သန်သည်။

ကိုးဇိး, ကိုးဇိး kir jih [kĭr jèh] adv. carefully, zealously. နဒဒှ်မသွဂရှ၊ နဒဒှ်မသွဂဖှဲ့။ ဂရုစိုက်လျက်၊ စိတ်အားထက်သန်စွာ။

ကိုးဇိးဟ်, ကိုးဇိးဟ် kirjihḥ [kĭr jèh] v. venerate, be respectful. အဲပရဲ၊ ဂဖှဲ့။ ကြည်ညိုလေးစားသည်၊ ရိုသေသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ကုဇိး, ကုဇိး kujih [kɑŏ (ku) jèh].

ကိုးဧး, ကိုးဧး kir eh [kĭr jèh] v. ဂဖှဲ့၊ သွဂရှ၊ ကြိုဒှ်။ see. ရံင်။ ရှု။ ကိုးဇိ, ကိုးဇိ kir ji [kĭr jĭ].

ကိုးဇိဟ်, ကိုးဇိဟ် kir jiḥ [kĭr jèh], ကိုးဧဟ်, ကိုးဧဟ် kir jeḥ [kĭr jĭh], ကိုးဇိးဟ်, ကိုးဇိးဟ် kirjehḥ [kĭr jèh] n. Scrupulousness. ဒဒှ်မနွံကိုသ္ဂီညံင်ရ်ဟဂွံပ္ဂီပြရာပ်ဒးသရုံပါပ်၊ မကောင်းမှုကိစ္စမ ပြုမိစေရန်သတိရှိခြင်း။ (၂) zeal. ဒဒှ်စိုတ်မထတ်သ္ဂာတ်။ စိတ်အားထက်သန်မှု။ (၃) exactitude. တ်အာနူကိုဒဒှ်ဥုံဥုံ။ အဖြစ်မှန်ထက်သာလွန်ခြင်း။ (LM. ဂဇဧဟ်, ဂဧဧဟ် gajeḥ [gɛ̆ jĭh]. ကုဇိဟ်, ကုဇိဟ် kujiḥ [kŭ jèh] v. to carry out faithfully. ရင်တ္ဂုင်နကိုသစ္စ နွံနွံသ္ဂိုတဲ့ဒှ်အာ။ သစ္စာရှိစွာပြီးမြောက်အောင်ဆောင်ရွက်သည်။)

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကိုင်ဇေဟ်, ကိန်ဇေဟ် kir jeh̰ [kĭr jĭh] n. Scrupulousness. ဒဒှ်မန္ဒံကိုသ္ဆိ ညံင်ရဟဝ်ံပ္ဆိုဲ ပရာပ်ဒးသရုံပါပ်၊ မကောင်းမှုကိစ္စမ ပြုမိစေရန်၊ သတိရှိခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိုင်ဇိဟ်**, ကိန်ဇိဟ် kir jih̰ [kĭr jèh].

ကိထွုလ်, ကိန်တူလ် kirtūl [kĭr tɑo'l] prep. on. ကိရတူ၊ လ္ဆူ။ အပေါ်။

ကိုင်ိပ်, ကိန်နိုပ် kïrnip [kĭr nɛp] nq. မခုံက်ထွးကိုလွိဟ်။ အရေအတွက်ကိုပြသည်။ corps. ကျိုပ်ဒပ်မစိုန်သ္ဆိ၊ ဒပ်မစိုန်သ္ဆိ။ ကျွမ်းကျင်မှုရှိသောတပ်စု(တပ်ဖွဲ့)။ (၂) division. ဒကုတ်ပါ်ပ္ဆိတ်လဝ်၊ ဒကုတ်တူဟ်ခြာပ္ဆိတ်လဝ်။ ခွဲခြမ်းထားသောအစိတ်အပိုင်း၊ ပိုင်းခြားထားသော အစိတ်အပိုင်း။ [LM. **ကိုပ်**, ကွဲပ် knip [kənɛp], SM. **ကိုပ်**, ကွဲပ် kənɛp[kənɛp], perh = LM. **ကဴိပ်**, ကနိုပ် kanip [kă nɛp], **ကိုပ်**, ကွဲပ် knip [kənɛp], (LM. **ကဏိပ်**, ကဏိပ် kaṇip [kənɛp]. SM. **ကိုပ်**, ကွဲပ် kənip [kənɛp] n. head. ကျိုပ်၊ ဦးခေါင်း။)

ကိုင်မိင် ကိုန်မိန် kirmin [kĭr mɛn], **ကိမ့်ိ**, ကိန်မုန် kirmun [kĭr mun], **ကာ်မုင်**, ကရ် မုန် kar mun [kɔr mun] n. Royal power. အဝိုအသံမဆောင်စပ်ကိုမရာတ်, ဥကျာ်တံ။ မင်းမိဖုရားတို့နှင့်သက်ဆိုင်သောသြဇာအာဏာ။ (၂) sovereignty. အဝိုတွောတ် အထောတ်၊ အဝိုု တူဉ်တွောတ်။ အချုပ်အခြာအာဏာ။ (၃) rule. ပွမအုပ်ဓုပ်၊ ပွမပ္ဆင်ရင်၊ အလိုအသီ။ အုပ်စိုးမှု၊ အစိုးရ။ (၄) kingship. ဒဒှ်ဧကရာတ်၊ ဒွဲဝဲါဧကရာတ်။ ဘုရင်အ ဖြစ်၊ ဘုရင့်ရာထူး။ **ကြမင်**, ကြမန် kra man [kră mɔn], **ကြမိုင်**, ကြမိန် kramin [kră mɛn], **ကမိုင်**, ကမိန် kamin [kă mɛn]. (MM. **ကမိုင်**, ကမိန် kamin [kă mɛn] v. rule. ပ္ဆင် ရင်။ အုပ်ချုပ်သည်။ **ကမိုင်ခင်လွာ**, ကမိန်ခန်လွာ ka min khan lwā [kă mɛn khɔn ləwɑ], **ကမိုင်ခလွာ**, ကမိန်ခလွာ kamin khalwā [kă mɛn khă lwɑ] n. realm. တ္ဂိုဒ္ဆုက်မရာတ်ပိုင်။ ဘုရင့်နိုင်ငံပိုင်နက်။) (LM. **ကမိုင်**, ကမိန် ka min [kă mɛn], **ကွိုင်**, ကွိန် kmin [kəmɛn]; SM. **ကွိုင်**, ကွိန် kəmin [kəmɛn]. LM. **စမိုင်**, စမိန် ca min [că mɛn], **ကွိုင်**, ကွိန် cmin [cəmɛn]. [**စမိုင်**, စမိုင် ca miṅ [că moiŋ], **ကွိုင်**, ကွိန် kmin [kəmɛn] v. to be king. သွသ္ဆိုင်၊ မင်းပြုသည်။)

ကိမ့်ိ, ကိုန်မုန်ိ kirmun [kĭr mun] n. Royal power. အဝိုအသံမဆောင်စပ်ကိုမရာတ်,

www.monlibrary.com

ဂ္ဂကျာ်တံ။ မင်းမိဖုရားတို့နှင့်သက်ဆိုင်သောဩဇာအာဏာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကိုးမိုင်**, ကိရ်မိန် kirmin [kĭr mɛn].

ကိမ့်ဒ်, ကိရ်မုန်ဒ် kirmun [kĭr mun] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ကာ်မုဒ်**, ကရ်မုန် karmun [kă̆r mun] n.

ကိယာ, ကိရ်ယာ kiryā [kĭr yɑ], **ကိုးရ်ရာ**, ကိရ်ရ္ယာ kirryā [kĭr ryɑ], **ကာရ်ရာ**, ကရ္ယာ kar yā [kă̆ ryɑ], **ကိယာဟ်**, ကိရ်ယာဟ် kiryāh [kĭr yɑh] n. Articles of personal adornmemt. ကပေါတ်ကညောတ်မဆေင်စပ်ကို သွက်သွေံ့ဩ်ဩာတ်ကျိုင်ကျဝ် ပူဂိုမွဲမွဲ။ လူတစ်ဦးတစ်ယောက်နှင့်ဆိုင်သောဆင်ယင်ထုံးဖွဲ့မှုပစ္စည်း။ (၂) parure. (၃) regalia. ကရိယာပသေက်ဂ္ဂကရာတ်၊ အဆံင်အလံင်၊ တဆိပ်ကြာ။ မင်းမြောက်တန်ဆာ၊ အဆောင်အယောင်၊ ဆုတံဆိပ်။ (၄) appurtenances. အရာမတော်ဖက်လင်ကို ကပေါတ်မွဲမွဲ။ အခြားအရာတစ်ခုနှင့်တွဲဖက်ထားသောအရာ။ (၅) gear. ကရိယာမက္ခောန်လင်ဗွဲတွေင်သွက်ကမ္ဗောန်ကွိတ်မွဲမွဲ။ လုပ်ငန်းတစ်ခုအတွက်အထူးလုပ်ထားသည့်ကရိယာ။ **ကိယာဂိုင်ဂဟ်**, ကိရ်ယာခိုင်ဂဗ် kir yāriñgaḥ [kĭr yɑ ròiŋ gɔ̀h] n. trappings of saddlehorse. ဇုက်လဟက်ချေ့။ မြင်းကကြိုးတန်ဆာ။

ကြိယာ, ကြေ်ယာ kri yā [kræ̆ yɑ], **ကြယာ**, ကြေ်ယာ krayā [kră̆ yɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကြယာပုဝိဏ်**, ကြေ်ယာပုဝိဉ်ဒ် kriyā puwiñ [kræ̆ yɑ pă̆ wɛn] n. toys. ကပေါတ်ဝေင်။ ကစားစရာပစ္စည်းပစ္စယ။ **ကြယာဒ္လမ်**, ကြေ်ယာဒ္လန် kra yā dlaṁ [kră̆ yɑ dəlɔ̀m] n. furnishings of rooms. ကပေါတ်ကညောတ်ကိုအဆံင်အလံင် ဂဒံ။ အခန်းပရိဘောဂနှင့်အဆောင်အယောင်ပစ္စည်း။ **ကြယာဗာ**, ကြေ်ယာဗာ kra yā bā [kră̆ yɑ bɛ̀ɑ] n. necessaries. ကပေါတ်မန္ဒံပ်ိုက်။ လိုအပ်သောပစ္စည်း။ H.L. (LM. **ကြိယာ**, ကြေ်ယာ kriyā [kræ̆ yɑ], SM. **ကြိယာ**, ကြေ်ယာ kriyā [kræ̆ yɑ], OM. **ကြိယာ**, ကြေ်ယာ kriyā [kræ̆ yɑ], P. **ကြိယာ**, ကြေ်ယာ kriyā [kræ̆ yɑ].)

ကိုးယာဟ်, ကိရ်ယာဗ် kir yāh [kĭr yɑh], **ကိုးရ်ရာ**, ကိရ်ရ္ယာ kir ryā [kĭr ryɑ] n. ornament. ကယျိုင်ကယျာ်။ အဆင်တန်ဆာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကိုးယာ**, ကိရ်ယာ kiryā [kĭr yɑ].

ကိုးလာဟ်, ကိရ်လောဗ် kirloḥ [kĭr lɒh] v. To penetrate. ကွိုဟ်၊ ကလိုဟ်၊ တွေ်ဟ်၊ တွိုဟ်၊ တလိုဟ်၊ ပထောင်။ ထိုးဖေါက်သည်၊ ဖောက်ထွင်းသည်။ **ကိုင်ဟား**, ကိရ်လော kir loḥ [kĭr lɒh] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ပဟ်**, ပဲက် pâk [pɔk]. (LM. **ကလိုဟ်**,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကလိုမ် kaluih [kă loh], ꩡလိုဟ်, ꩡလိုမ် caluih [că loh].SM. ကလိုဟ်, ကလိုမ် kəluih [kă loh]. LM. ꩡလွာဟ်, ꩡလွောမ် kloh [klɒh], ꩡလွိုဟ်, ꩡလွိုမ် kluih [kloh], SM. ꩡလွာဟ်, ꩡလွောမ် klɒh [klɒh] v.to penetrate, to be penetrate. ကလိုဟ်၊ တလိုဟ်၊ တလိုဟ်ပထောင်။ ထိုးဖောက်သည်၊ ဖောက်ထွင်းသည်။ (၂) to understand. ကွိုဟ်၊ ကွိုဟ်ခွင်။ နားလည်သည်၊ သဘောပေါက်သည်။ LM. တ ꩡလာဟ်, တလောမ် ta loh [tă lɒh], တလိုဟ်, တလိုမ် ta luih [tă loh], ꩡလွိုဟ်, ꩡလွိုမ် tluih [təloh] = ꩡလွိုဟ်, ꩡလွိုမ် kluih [kəloh])

ကိုင်္ကော်, ကိန်ရ်လောအ် kir lo'[kĭr lŏ] n. nestingplace of hen. ကလော်စာင်။ ကြက်ဥတင်း။ (SM. **ကလာဟ်**, ကလောအ် kalo'[kă lŏ] n. **ကလာဟ်ဆာင်**, ကလောအ်စာင် kalo' cāñ [kă lŏ caiŋ] n. nest or basket of hen to lay egg, nestbasket. ကလော်နမစုတ်လဝ်ချုက်သွက်စာင်ဂွံခွဲဝဲ, လဒပ်။ ကြက်ဥ, ကြက်ဝပ်တင်းတောင်း။)

ကိ ဝိၚ်, ကိန်ဓိသ် kirwās [kĭr wàs] n. coil. ကဝး၊ ကဝါသ်၊ ခွေသည်၊ ရစ်ခွေသည်။ (LM. **ကဝးဟ်**, ကဝးမ် kawahḥ [kă wah],**လဝးဟ်**, လဝးမ် lawahḥ [lĕ wah]. SM. **ကဝးဟ်**, ကဝးမ် ka wahḥ [kă wah].)

ကိုင်္သး, ကိန်သး kir sahḥ [kĭr sah] v. applause. ကသး၊ ကိုရသး၊ ထိုင်သး။ ချီးမွမ်းသည်၊ လက်ခုပ်ဩဘာပေးသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **တိုင်္ဟိန်ကိုင်္သး**, တိန်ဟိန်ကိန်သး tir hin kir sahḥ [tĭr hɛn kĭr sah].

ကိုင်္သးဟ်, ကိန်သးမ် kirsahḥh [kĭr sah] n. applause. ဒဒှ်မထအောတက်တဲ့။ လက်ခုပ်ဩဘာပေးခြင်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ **တိုင်္ဟိန်ကိုင်္သး**, တိန်ဟိန်ကိန်သး tirhinkirsahḥ [tĭr hɛn kĭr sah].

ကိုင်္, ကိန် kīr [kir] adj. clear, clean. မကေဝ်၊ မကေဝ်ခွဲ၊ မကေဝ်ဖြုင်။ ကြည်သော၊ ကြည်လင်သော။ v. dig. ခါ၊ တူးသည်။ **ခိုင်္**, ခိန် khīr [khir] v. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။

ကိုင်္ဇမ်, ကိန်ဇွမ် kīr ʼim [kir ɛm] v. smile, smiling. အီ၊ သွကာဂအီ။ ပြုံးသည်၊ ပြုံးပန်းဆင်သည်။

ကိုင်္ကုမ်ဗာ်, ကိန်ကုမ်ဗာန် kīrkumbār [kir kum bar] v. dig pond. ခါကွာ။ ကန်တူးသ်ည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကိၚ်ကုလ်, ကီရ်ကုလ် kīrkul [kir kul] v. have dig. ခါကို့။ တူးပေးသည်။

ကိၚ်ကုမှာရ် kīrkumhār [kir kŭ hmɑ] v. dig pond. ခါကွာ။ ကန်တူးသည်။

ကိၚ်သြုင်, ကီရ်သြုင် kīrsruṅ [kir srəŋ] v. dig hole. ခါသိုင်၊ ခါသြိုင်။ တွင်းတူးသည်၊ တွင်းဖေါ်သည်။။

ကိုၚ်, ကိုရ်ၟ kuir [kɒr] v. to give. ကို့၊ ကိုရ်၊ ကိုလ်၊ ကိုဝ်။ ပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ကိုလ်**, ကိလ် kil [kil], **ကိုဝ်**, ကိုဒ် kuiw [kɒ].

ကိုၚ်, ကိုရ်ၝ kuir [kɒr] prep. to. ကို့။ သို့။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ကိုဝ်**, ကိုဒ် kuiw [kɒ], **ကိုလ်**, ကိုလ် kuil [kɒl].

ကလ်ပဗြိက်သ, ကလ်ပဗြိက်သ kalpabriksa [kɔl pă brɔ̀ik să] n. **ချကလ်ပဗြိက်သ**, ဆုကလ်ပဗြိက်သ chu cal pa briksa [chŭ kɔl pă brɔ̀ik să] n. artifificial tree of materials, offered as tribute to king. ဖံင်မကွက်လဝ်နကိုရတ်နာနာသဂ်သွက်သွေံဆက်ကွဲကိုဇကရာတ်နဒၚ်ပရင်တွဲအကံက်အခေါန်။ ဘုရင့်ထံအခွန်အကောက်ပဏ္ဏာလက်ဆောင်အဖြစ်ဆက်သရသော ရတနာသီးထားသည့်ပဒေသာပင်။ Cf. **ကပ္ပၚက်**, ကပ္ပရုက် kapparuk [kɔp pă rək]. (LM. **ကလ်ပဗြိုက်**, ကလ်ပဗြွိုက် kal pa bruik [kɔl pă brɛ̀k], **ကလ်လဗပဗြိုက်**, ကဝ်လဝပဗြွိုက် kaw la pa bruik [kɔ lă pă brɛ̀k], **ကလ်လဗဗြိုက်**, ကဝ်လဝဗြွိုက် kawlababruik [kɔ lă bă̆ brɛ̀k] n. wishing-tree growing in heaven. တွံကဝ်လဗဗြိုက် မတိုန်ဒွံဉ်ပွဲကိုဘုံဒေဝတ်။ နတ်ပြည်တွင်ပေါက်ရောက်သောပဒေသာပင်။) Skt. **ကလ်ပဋ္ဌ**, ကလ်ပဗြဋ္ဌ kal pa vṛk ṣa [kɔl pă brɛ̆ ksă] n. wishing-tree. တွံကဝ်လဗဗြိုက်။ ပဒေသာပင်။

ကလ်ယာဏမိတ်, ကလ်ယာဏမိတ် kal yāṇamit [kɔl yɑ nă̆ mèt] n. Good friend. မိတ်ခွိဟ်၊ ရဲပရဲ။ မိတ်ကောင်း၊ ဆွေကောင်း။ Skt. **ကလ်ယာဏမိတြ**, ကလ်ယာဏမိတြ kal yāṇamitra [kɔl yɑ nă̆ mèt ră̆]./P. **ကလ်ယာဏမိတ္တ**, ကလ်ယာဏမိတ္တ kal yā ṇa mitta [kɔl yɑ nă̆ mèt tă̆]. LM. **ကလ္ပာဏ**, ကလျာဏ kanyāṇa [kɔn yɑ nă̆].

ကလ်ယာဏီ, ကလ်ယာဏီ kal yā ṇī [kɔl yɑ næ] n. (MM.) **သိမ်ကလ်ယာဏီ**, သိမ်ကလ်ယာဏီ sim kal yā ṇī [sɛm kɔl yɑ næ] n. the Kalyani sīmā in Pegu, the first sīmā consecrated on their return by the monks sent to Ceylon

www.monlibrary.com

by Dhammaceti for reordination. သီကလျာဏီဝွံမဏ္ဍုတ်လဝ်နွံပွဲကိုဒုၚ်ဗဂေါ်,လက်ထက်သွိင်မန်ဓမ္မစေတီ။ သွိင်ဝွံဗလးဖ္ဒှာဝ်ဏာခမ့ီသင်မန်တံ၊ ပွဲတ္ကံသိင်ဃ့ိတဲကိုဗ့ိပ္တိုန်ထောံပယျင်ခမ့ီတို့၊ ခမ့ီတို့မဒ့ိကျွင်လဝ်ခမ့ီတံ၊ နူကိုတ္ကံသိင်ဃ့ိတံဂ့်၊ ကာလမစိုပ်ကျွင်ဒုၚ်ဗဂေါ် (ဟံသာဝတီ)တဲ့၊ ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်၊ မဏ္ဍုတ်ပ္တန်ခွံလဝ်သီမွဲဂ့်၊ ဒ့ိတ်သီကလျာဏီဝွံရ။ ကလျာဏီသိမ်၊ ၄်းသိမ်သည်၊ ပဲခူးမြို့တွင်တည်ရှိပြီး၊ မွန်ဓမ္မစေတီမင်း၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ အသစ်တဖန်ပြန်လည်ရဟန်းခံရန်အတွက်၊ စေလွှတ်ခဲ့သော မွန်ရဟန်းသံဃာတော်များဟံသာဝတီပဲခူးသို့ပြန်လည်ရောက်ရှိလာကြသောအခါ၊ ပထမဦးဆုံးသမုတ်ခဲ့သောသိမ်တော်။ Cf. **ကလ်ယာဏိသိမ်**, ကလ်ယာဏီသိမ် kalyāṇīsim [kɔl ya næ sɛm]. P.

ကလ်ယာဂီဂင်, ကလ်ယာဏီင် ka lyā ṇīgaṅ [kɔl ya næ gɛaŋ] n. the Kelani river in Ceylon. ကွိကလျာဏီမန္ဒံပွဲတ္ကံသိင်ဃ့ိ။ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိကလျာဏီမြစ်။ [P. **ကလ်ယာဏိဂင်ဂါ**, ကလ်ယာဏီင်ဂါ kal yāṇīgaṅga [kɔl ya næ̆ gɛaŋ gɛa]. Cf. Sinh. **ဂင်ဂါ**, ဂါ gâṅga [gɛaŋ gɛa] n. river. ကွိ။ မြစ်။

ကလ်ယာဂီစေတီ, ကလ်ယာဏီစေတီ kal yā ṇī cetī [kɔl ya næ ce tæ] n. a stupa in Ceylon, of which Dhammaceti erected a replica in Pegu. ကျာ်စေတီမန္ဒံပွဲတ္ကံသိင်ဃ့ိမွဲဇကု၊ ဗိုတုပ်ကိုကျာ်စေတီဂ့်၊ သွိင်ဓမ္မစေတီမဒက်ခွံလဝ်ပွဲကိုဒုၚ်ဗဂေါ်။ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိစေတီတစ်ဆူ၊ ၄်းစေတီ၏ပုံတူကို ဓမ္မစေတီမင်းတရားကြီးကပဲခူးမြို့တွင် တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သည်။

ကလ်ယာဂီတိဿမဟာဇ၀, ကလ်ယာဏီတိဿမဟာထေ kal yā ṇī tissamahāthe [kɔl ya næ tɛs sa̰ mɛ̰ ha the] n. (MM.) title conferred by Dhammaceti on the monk Suvaṇṇaso bhana, who presided over the first ordinations at the Kalyani sīmā (sim ka lyā ṇī). ဣမုသွိင်ဓမ္မစေတီ၊ မဇိန်နှင်ဿပ်ပြာပ်ကိုခမ့ီ သုဝဏ္ဏသောဘန တိပိုန်ညးမဒုင်ပ္တိုန်ခမ့ီဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်၊ ပွဲကိုသီကလျာဏီဗဂေါဂ့်။ ပဲခူးမြို့ကလျာဏီသိမ်တော်၌၊ ပထမဦးဆုံးရဟန်းခံတော်မူသော၊ အရှင်ရဟန်းသုဝဏ္ဏသောဘနအား၊ ဓမ္မစေတီမင်းတရားကြီးက၊ ဤဘွဲ့တံဆိပ်ဆုတော်ကြီးကို ချီးမြှင့်ပေးအပ်ခဲ့သည်။

ကလ်ယာဂီသိမ်, ကလ်ယာဏီသိမ် ka lyā ṇī sim [kɔl ya næ sɛm] n. (MM.) the Kalyāṇī Sīmā in Pegu. သီကလျာဏီမန္ဒံပွဲကိုဒုၚ်ဗဂေါ်။ ပဲခူးမြို့ရှိကလျာဏီသိမ်။ Syn. **သိမ်ကလ်ယာဂီ**, သိမ်ကလ်ယာဏီ simkalyāṇī [sɛm kɔl ya næ].(P. **ကလ်ယာဂိသိမ**, ကလ်ယာဏီသိမာ kal yā ṇi sīmā [kɔl ya nĭ si ma].)

ကလ်ယာံ, ကလ်ယာန် kal yān [kɔl yan] n. read. ဒ့်၊ ဖတ်။ **သဗ္ဗကလ်ယာံ**, သဗ္ဗကလ်ယာန် sa̰bba kalyān [sɔp bɛ̰ kɔl yan].

www.monlibrary.com

ကလ်ဝေါ်း, ကလ်ဝေါန် kalwon [kɔl wɔ̀n] n. work. ကမ္မောန်၊ ကလောန်။ အလုပ်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ကလ်လာ်း**, ကလ်လောန် kal on [kɔl lɔ̀n], **ကလာ်း**, ကလောန် ka lon [kə̆ lɔ̀n].

ကာလ်, ကာလ်[ə] kāl [kal] n. time. အခိင်၊ အခါ။ ကာလ။ အချိန်၊ အခါ။ ကာလ။

ကာလ်, ကာလ်[ɻ] kāl [kal] n. ကာလ၊ အခိင်။ ကာလ၊ အချိန်။ (၂) ကိုလ်၊ ကို။ နှင့်။ **ကာလ**, ကာလ kāla [ka lə̆] n. (MM.) **လက်ကာဖာ**, လအ်ကာဖာ la'kā phā [lə̆ ka pha] adv. **လောက်ကာဖာ**, လောအ်ကာဖာ lo'kā phā [lɔ̆ˀ ka pha] adv. with the passage of time. လံလ ကာဖာ၊ လံတ်ဖွဲ့မလောန်။ ကြာမြင့်စွာ။ Cf. **ပိယံာမ်**, ဗိရ်ယာမ် piryām [pĭr yam], **ကာလ**, ကာလ kāla [ka lə̆], **ခခါ**, အခါ'akhā [ə̆ kha], **ယလ်**, ယလ် yal [yɔl]. (LM. Skt./P. **ကာလ**, ကာလ kāla [ka lə̆].)

ကာလ်ဂိတ်လွာ်းကိုမ်လာ်, ကာလ်အိတ်လွာန်ကုိမ်လရ် kāl 'et lwān kuimlār [kal ɛt ləwan kom lɔr] n. also the last time of affair has been finished. ကေင်ကာလ္ဆိတ် လောန်ကိုလေဝ်၊ ကိစ္စအဆုံးပြီးမြောက်သွားပြီဖြစ်သော်လည်း။

ကာလ်ဥတိ, ကာလ်စုတိ kālcuti [kal cŭ tæ̆] n. when depart this life. ကာလစုတိ။ စုတေသောအခါ။

ကာလ်ဒိးပ်ကိန္တု, ကာလ်ဒိဒပ်ကိန္တု kāl di dap kintu [kal dĭ dɔ̀p kɛn taŏ] adv. every month. ကာလဒဒ်ဂိတု၊ ရိုဟ်ဒဒ်ဂိတု။ လစဉ်၊ လတိုင်း။

ကာလ်ပ္နော်, ကာလ်ပ္ဓောဝ် kālpnow [kal pəno] n. in, of. ကာလပ္ဓောဝ်၊ ကာလပ္ဓဲ၊ ဒဒက်တ်၊ ပ္ဓံ။ အထဲမှာ၊ ၏။

ကာလ်မ္နာ်, ကာလ်မ္ဓောရ် kālmnor [kal mənor] prep. when it concerning. ကာလမန္၊ ကာလမာန္။ ကြောင့်ဖြစ်လာသောအခါ။

ကာလ်ယော, ကာလ်ယော kālyo [kal yɔ̀ˈ] adv. when. ကာလလို့။ ဘယ်သောအခါ။

ကိလ်, ကိလ် kil [kĭl], **ကုလ်**, ကုလ် kul [kŭl], **ကေလ်**, ကေလ် kel [kĭl], **ကိလ်**, ကေလ် keil [kiel] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရသော။ **သ္ကိလ်**, သ္ကိလ် skil [skĭl], **သ္ကေလ်**, သ္ကေလ် skel [skiel] v. to give. ကိုလ်၊ ကိုဝ်၊ ကို့။ ပေးသည်။ (၂) confer. အပ်ပြာပ်ကို့၊ ဇိုန်နှင်ကို့။ အပ်နှင်းသည်၊ ဆောင်နှင်းသည်။ (၃) assign. ပါကွာတ်ကို့၊ သွဲပြံင်ကို့၊ ပအပ်ပြာပ်သွဲပြံင်ကို့။ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေး

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သည်၊ လွှဲပေးသည်၊ လွှဲအပ်ပေးသည်။ prep. ကို၊ ကိုလ်၊ ကိုဝ်၊ ကုလ်၊ ကေလ်၊ ပွဲ၊ သလားကို၊ ဆောင်စပ်ကို။ ဖြင့်၊ နှင့်၊ နှင့်အတူ။ **ကိလ်တုန်** kil tun [kĭl tun] v. to give back, restore. ကလေင်ကို၊ ပြန်ပေးသည်။ Cf. **တုန်ကိလ်**, တုန်ကိလ် tun kil [tun kĭl]. **ကိလ်နာ**, ကိလ်နာ kil nā [kĭl na] v. to give away. ကိုဏာ၊ ပေးလိုက်သည်။ **တုန်ကိလ်**, တုန်ကိလ် tunkil [tun kĭl] v. to give return. ကလေင်ပွန်ပအပ်ကို။ ပြန်လည်ပေးအပ်သည်။ **ပိရ်ဂိန်ကိလ်**, ဝိရ်ဂိန်ကိလ် pir gin kil [pĭr gèn kĭl] v. to present respectfully. ပွိန်ကို။ ဆက်ကပ်သည်။ **လေင်ကေလ်**, လေင်ကေလ် leñ kel [lèaŋ kiel] v. to give for subsistence. ကိုသွက်သွေဝံ ဆက်တန်တာ အာလမျိုး။ အသက်ဆက်လက်ရှင်သန်နေထိုင်ရေးအတွက်ပေးသည်။ **သျိန်ကေလ်**, သျိန်ကေလ် sjin kel [sjèn kiel] v. shall hand over. သျိုန်နှင်ကို။ ဆောင်နှင်းပေးသည်။ **ကေလ်ဒါန်**, ကေလ်ဒါန် kel dān [kiel dàn] v. to offer merit. ကိုဒါန်၊ လှူဒါန်းသည်။

ကိုလ်, ကိုလ် kuil [kɒ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကိလ်**, ကိလ် kiel [kieɑ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကေလ်**, ကေလ် kel[kiel] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကိုဝ်**, ကိုဝ် kuiw [kɒ], **ကိုရ်**, ကိုရ် kuir [kɒ].

ကုလ်, ကုလ် kul [kŭl] v. to give. ကို၊ ကိုရ်၊ ကိုလ်၊ ကိုဝ်။ ပေးသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ကိလ်**, ကိလ် kil [kil], **ကိုဝ်**, ကိုဝ် kuiw [kɒ].

ကုလ်, ကုလ် kul [kŭl] v. to name. ကို၊ ခုတ်၊ ခုတ်ခ်။ ပေးသည်၊ မှည့်သည်၊ ခေါ်တွင်သည်။

ကုလ်ဃမောက်, ကုလ်ဏ္ဍမောခ် kul 'imo' [kŭl ĭ mŏ] v. to name, to give name. ခုတ်ယူ၊ ခုတ်ခယူ၊ ကိုယူ။ အမည်နာမပေးသည်၊ နာမည်ပေးသည်၊ ဘွဲ့ပေးသည်။

ကုလ်ကေတ်, ကုလ်ကေတ် kulket [kŭl kit] v. give and take. ကိုဝ်ကေတ်၊ ကိုကေတ်။ ပေးယူသည်။

ကုလ်ဒါန်, ကုလ်ဒါန် kul dān [kŭl dàn] v. give in charity. ကိုဒါန်၊ တြားဂွဲ၊ ပွဲဒါန်၊ သွားကိုဒါန်။ အလှူပေးသည်၊ လှူဒါန်းသည်၊ ပေးကမ်းသည်၊ စွန့်ကြဲသည်။

ကေလ်, ကေလ် kel [kiel] v. to give. ကို။ ပေးသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ကိလ်**, ကိလ် kil

www.monlibrary.com

[kil], **ကိုလ်**, ကိုဝ် kuiw [kɒ] v. give away in charity. ပတဲ့၊ သွးကို။ ပေးလှူသည်။ စွန့်ကြဲသည်။

ကလ်ဟာ, ကေလ်အဟာရ kel ʾa hāra [kiel ă ha ră] v. give the food. ကိုအဟာရ။ အဟာရပေးသည်။

ကလ်ဟာကျာလိ, ကေလ်အဟာရကျွာဥ္ဒိ kel ʾa hā raklāñi [kiel ă ha ră kla ɲĭ] v. give the food first. ကိုအဟာရကွာညီ။ အဟာရကိုဦးစွာပေးပါ။

ကိလ်, ကိုလ် keil [kĭel] v. to give. ကို။ ပေးသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ကိလ်**, ကိလ် kil [kil], **ကိုလ်**, ကိုဝ် kuiw [kɒ] v. give away in charity. ပတဲ့၊ သွးကို။ ပေးလှူသည်။ စွန့်ကြဲသည်။

ကိုလ်, ကိုလ် kuil [kɒ] v. to give. ကို။ ပေးသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ကိလ်**, ကိလ် kil [kil], **ကိုဝ်**, ကိုဝ် kuiw [kɒ] v. give away in charity. ပတဲ့၊ သွးကို။ ပေးလှူသည်။ စွန့်ကြဲသည်။ **ကိုာ်**, ကိုရ် kuir [kɒr], ကိုလ် kuil [kɒl]. hypoth. ဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်ခယျကောတ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရသော။ **သ္ကိုဝ်**, သ္ကိုဝ် skuiw[səkɒ] v.(MM.) give. ကို၊ ပေးသည်။ **ကိုဝ်ဒါန်**, ကိုဝ်ဒါန် kuiwdān [kɒ dàn] v. to offer merit. ကိုဒါန်။ အလှူအတန်းပေးသည်။ **ပလန်ကိုဝ်**, ပလန်ကိုဝ် pa lan kuiw [pă lɔn kɒ] v. to return, to restore. ကလောင်ကို၊ ကလောင်ပွန်ကို။ ပြန်ပေးသည်၊ ပြန်လှန်ပေးသည်။ **လ္ပာ်ကိုာ်**, ပ္ဍောရ်ကိုရ် p'orkuiw [pɔo kɒ] v. to aim for. ပ္ဍောဝ်ကိုဏာ၊ ပ္ဍောဝ်လကိုဏာ။ ရည်မှန်းပေးသည်၊ ရည်မျော်ပေးသည်။Cf. **ဇုန်**, ဇုန် jun[jùn], **တွာယ်**, တွာယ် twāy [twɑi], **ဂာ်**, အောရ် ʾor [or]. Der. **ကြကလ်**, ကြကေလ် kra kel [kră kiel] n. giving. ဒဒှ်မသ္ကို။ ပေးကမ်းခြင်း။ [LM. **ကိုဝ်**, ကိုဝ် kuiw [kɒ]. Hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟောင်မာန်မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရသော။ **သ္ကိုဝ်**, သ္ကိုဝ် skuiw [səkɒ], **သကိုဝ်**, သကိုဝ် sakuiw [să kɒ]. SM. **ကိုဝ်**, ကိုဝ် kuiw [kɒ]. Cf. LM. **ပကိုဝ်**, ပကိုဝ် pakuiw [pă kɒ] v. to convey to. ပလံင်ကို၊ ယိုက်ပလံင်ကို။ ပို့ဆောင်သည်၊ သယ်ပို့သည်။ (၂) to procure for. ကွဲစိုတ်လွီပရာကောတ်။ ကြိုးပမ်းအားထုတ်ရယူသည်။ (၃) to give. ပအပ်ကို။ အပ်နှံပေးသည်။

ကိလ်ဂာက်, ကိလ်အာက် kil ʾāk [kĭl aik] n. **ကိလ်ဂက်**, ကိလ်အေက် kil'ek [kĭl eak]

www.monlibrary.com

n. crow. ခွဉ်၊ ကွဉ်။ ကျီး၊ ကျီးကန်း။ (LM. ကဍၢက်, ကခၢက် ka ḍāk [kă ɗaik], ခဍၢက်, ခခၢက် khaḍāk[khă ɗaik]; SM. ဟဍၢက်, ဟခၢက် həɗaik[hăɗaik].)

ကိလ်ဂၚက်, ကိလ်အေက် kil'ek [kĭl eak] n. see. ရုံင်။ ရှု။ **ကိလ်အာက်**, ကိလ်အာက် kil'āk [kĭl aik].

ကိလ်လးတဂါး, ကိလ်ညီးတဂေါး kil ñeḥtagoh [kil ɲèh tə̀ gòh] prep. with them. ကို ညီးတံဂ့်၊ သူတို့နှင့်။

ကိလ်ဖမ်ထ္လောက်တွိုင်ထွိုက်, ကိလ်ဖမ်ထ္လောအ်တွိုင်ထွိုက် kil pham tlo' twiñ twik [kil phɔm təlŏ twoiŋ twoik] prep. with drum,flute and musical instruments. ကို့ဖံတလောတ်ကွိုင်ကွိုက်။ ဗုံပလွေတူရိယာပစ္စည်းနှင့်။

ကိလ်ဒါ်ယုမ်ယုမ်, ကိလ်ဒါန်ယုမ်ယုမ် kil dān yum yum [kĭl dàn yùm yùm] v. give safety. ကို့ဒါန်လမျိုး။ အသက်ပေးလှူသည်။

ကိလ်ဝ, ကိလ်ဝ kil wa [kil wă] n. Bat. ကဝ။ လင်းနို့။ (LM. ကဝ, ကဝ ka wa [kă wă]. SM. ကဝ, ကဝ kawa [kă wă].)

ကဝ်, ကခ် kaw [kɔ] v. to break in two. ပိုတ်အာစာဒကုတ်။ ထက်ပိုင်းကျိုးသွားသည်။ [LM. ; SM. ကဝ်, ကခ် kɔ [kɔ] v.]

ငကဝ်, ကေခ် kew [kie] v. to be bright. ပလဲ၊ သွေ့ကေဝ်။ တောက်ပသည်၊ ကြည်လင်သည်။ (၂) adj. fair. မသိပ်ဂွိပ်၊ မယေန်ဂေါဝ်။ သေသပ်သော၊ သားနားသော။ adj. handsome. မကျေဝ်ဂေါဝ်၊ မဆာဲ၊ မဒးရး။ လှပသော၊ တင့်တယ်သော။ Der. **ပငကဝ်**, ပကေခ် pakew [pă kie] v. to make clear. သ္ဂ်ိကေဝ်၊ သ္ဂ်ိသွေ့ကေဝ်။ ကြည်စေသည်၊ ကြည်လင်စေသည်။ [LM. **ငကဝ်**, ကေခ် kew [kie], **ငက**, ကေ ke [ke], SM. ငက, ကေ ke [ke] v. to be clear. သ္ဂ်ိကေဝ်၊ သ္ဂ်ိသွေ့ကေဝ်။ ကြည်စေသည်၊ ကြည်လင်စေသည်။ (၂) to be transparent. သ္ဂ်ိဆိုညာတ်သ့ာတ်ခွင်အာ။ ထိုးဖောက်မြင်နိုင်စေသည်။]

ကိုဝ်, ကိုခ် kuiw [kɒ] v. (MM.) to give. ကို။ ပေးသည်။ (၂) give away in charity. ပတဲ့၊ သွးကို။ ပေးလှူသည်။ စွန့်ကြဲသည်။ (၃) to name, to give name. ခုတ်ယူ၊ ခုတ်ခ်ယူ၊ ကိုယူ။ အမည်နာမပေးသည်၊ နာမည်ပေးသည်၊ ဘွဲ့ပေးသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ကိလ်**, ကိလ် kil [kil]. **ဒိတ်ကိုဝ်**, ဒုတ်ကိုခ် uitkuiw [ot kɒ] pron. all. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး၊ အကုန်လုံး။ **ဆိုကိုဝ်**, ဆုံကိုခ် suim kuiw [som kɒ] prep. to

www.monlibrary.com

gether with. ကရော်ဂ့်၊ ကရော်ဂ့်ကို။ နှင့်တကွ၊ နှင့်အတူ။ **ဆိုကိုဝ်မ**, သုံကိုခ်မ suim kuiwma [som kɒ mɛ̏] v. while. အယောဂ့်၊ အခိင်အခါဂ့်။ စဉ်တွင်၊ တချိန်တည်းတွင်။ Cf. **က**, **ကု** ku [kɑʊ̏], **ဆိမ်**, သုိခ် suim [som](s.v. **ယံ**, **သုံ** sum̀ [sum] v. entered under. လုပ်အပွဲအသွင်။ လက်အောက်ခံအဖြစ်ပါဝင်။). LM. **ကိုဝ်**, ကုိခ် kuiw [kɒ]. SM. **ကိုဝ်**, **ကုိခ်** kɒ [kɒ].

ကိုဝ်ကြာင်ဟုတ်, ကုိခ်ခြောင်ဘုတ် kuiw croñbhut [kɒ croŋ bhùt] v. let to build the temple. ကိုသိုင်ဘုတ်။ ဝတ်ကျောင်းတော်ဆောက်စေသည်။

ကိုဝ်ဆိုင်မိုင်, ကုိခ်ခိုင်ခိုန် kuiw ciñ min [kɒ coiŋ mèn] v. ask the elephant to hold up with it's trunk. သွဲ့စိုင်ထူူကေတ်ကိုလပ်။ နှာမောင်းဖြင့်ဆင်ကိုပွေ့ပိုက်ဖက်ယူစေသည်။

ကိုဝ်ဒြတ်တိုင်, ကုိခ်ခြေတ်ခုိန် kuiw dra tau tuin [kɒ drɛ̏ tɑo^{3} ton] v. ask someone to stand up. ကိုကွဲ့ထတ်တိုန်၊ ကကွဲ့ဒတ်တိုန်။ ထပြီးမတ်တပ်ရပ်စေသည်၊ ထပြီးရပ်စေသည်။

ကိုဝ်မိုက်တဂွနိုဟ်, ကုိခ်ခိုက်တ်ဝုခိုဟ် kuiwbuiktauwūduih [kɒ bɛ̀k tɑo^{3} wù bɜ̀h]v.let to sourround about environs. ကိုရေတ်ဂေတ်တ်ဝုတ်ခိုဟ်။ ပတ်ဝန်းကျင်ကို လှည့်ပတ်စေသည်။

ကိုဝ်လာ်တဝိုဝ်, ကုိခ်လေခ်တခိုခ် kuiw lortawuiw [kɒ lòr tɑ̆ wɒ] v. give always. ကိုလဝ်တွို့၊ အစဉ်ပေးထားသည်။

ကိုဝ်လာ်ဒါန်, ကုိခ်လေခ်ဒါန် kuiw lordān [kɒ lò^{2}r dàn] v. have donated. ကိုလဝ်ဒါန်။ လှူဒါန်းထားသည်။

ကယ်, ကသ် kas [kɔs] n. **ကသ္သပ**, ကသ္သေ kas sa pa [kɔs sɑ̆ pɑ̆], **ကဿပ**, ကဿေ ka sapa [kɑ̆ sɑ̆ pɑ̆] n. the 27th of the 28 Buddhas and third of the present kalpa. ကဿပ၊ ပွေဝ်ဝ်ကိုကျာ်တြဲမကျိုးဒ့်ကွုင်တဲ့(၂၈)ဇကုဝ်ဝံ၊ မဒ့်ကျာ်တြဲလွိဟ်(၂၇)။ ပွဲကိုဘဒ္ဒကဝ်ပိုဏံပွန် ကျာ်တြဲမကျိုးဒ့်(၅)ဇကုဝ်ဝံ၊ မဒ့်ကျာ်တြဲလွိဟ်(၃)။ ပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသော နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူ မြတ်စွာဘုရားများအနက်၊ (၂၇)ကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သော၊ မြတ်စွာဘုရား၊ ယခုဘဒ္ဒကမ္ပာ၌လည်း၊ တတိယမြောက်ပွင့်တော်မူပြီးသောမြတ်စွာဘုရား။ Cf. **ကဿ**, ကဿ kassa [kɔs sɑ̆] n. [P. **ကဿပ**, ကဿေပ kassapa [kɔs sɑ̆ pɑ̆]. (MM. **ကဿပ**, ကဿေပ kassapa [kɔs sɑ̆ pɑ̆].)]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကသ, ကဿ kassa[kɔs sə̆] n. personal name. ယ့ဂ့ဂူဂ့်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Prob. ဒဒှ်မတန် ဒှ်မာန်။ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ဖွယ်။ **ကသ်**, ကသ် kas [kɔs].]

ကသပ, ကဿပ kɔs sə̆ pə̆ [kɔs sə̆ pə̆] n. Kassapa mahāthe. မှာထေရ်ကဿပ။ ကဿပမဟာထေရ်၊

ကသပ, ကဿပ၁ kassapa [kɔs sə̆ pə̆] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ကသ်**, ကသ် kas [kɔs] n.

ကသပ, ကဿပ၂ kas sa pa [kɔs sə̆ pə̆] n. the Buddha Kassapa. ကျာ်တြဲကဿပ။ ကဿပမြတ်စွာဘုရား။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကသ်**, ကသ် kas [kɔs].

ကသပ၎, ကဿပဎေ kas sa pa the [kɔs sə̆ pə̆ the] n. (MM) one of the monk sent by Dhammaceti to be reordained in Ceylon. ယ့ဂ့ခမှ် သိုင်ခမ္မစေတီမပလံင် မွိုပ်ဏာတ်ကံသိင်ဃိုသွက်သွေဂံဗ်ပ္တိုန်ခမှ်ပယျင်တို့။ သိဟိုဠ်ကျန်းသို့ ခမ္မစေတီမင်းကြီးစေလွှတ် လိုက်သော ရဟန်းဘောင်အသစ်ထပ်မံခံယူရန် ရဟန်းတော်တစ်ပါး၏အမည်။ [P. ထေရ, ထေရ thera [the rə̆]. ၎, ဎ the [the] n. senior monk. ခမှ်သင်မဖွော်ကိုဂ်။ ဝါကြီးသောရဟန်း။].

ကာသ်, ကာသ်၁ kās [kɑs] n. heep. ဗဝဂ်၊ ဗွဂ်။ အစုအပုံ။

ကာသ်, ကာသ်၂ kās [kɑs] v. to shave oneself. ကးတသော်၊ ကးတသော်ကျိုဲပ်။ ရိပ်သည်၊ ဦးခေါင်းရိပ်သည်။

ကး, ကး kaḥ [kɑh] v. (MM.) to shave, to have shaven. တ္ရာတ်ကး၊ ခလှာတ်ကး။ ရိပ်သည်၊ တုံးသည်။ [LM.; SM. ကး, ကး kah [kɑh].] [LM. ဖ ၎ကဟ်, ဖကောဟ် pha koh [phə̆ kɒh], သ၎ကဟ်, သကောဟ် sakoh [sə̆ kɒh], SM. ဟ၎ကဟ်, ဟကောဟ် ha koh [hə̆ kɒh] v. to whittle. ဖ္ကောဟ်၊ ဖ္ကောဟ်တ်တ် ကြီကြီ။ ရွေသည်၊ ပါးပါးသပ်ထုတ်သည်။ LM. ဂွး, ဒွး gwaḥ [gwèh], ဒွး dwaḥ [dwèh], SM. ဂွး, ဒွး kwèh [gwèh] v. to scratch up. ခွတ်ပ္တိတ်၊ ဂွးပိတ်၊ ဂွတ်ပ္တိတ်။ ခြစ်ထုတ်သည်၊ ယက်ထုတ်သည်။]

ကာသ်ဗဝဂ်, ကာသ်ဗဝဒ် kās ba waw [kɑs bə̏ wə̀] v. be heap. ဒှ်ဂအုံ။ အစုအပုံဖြစ်သည်။

ကသၢင, ကုသ္ဆရာဇ kus sa rāja [kut sə̆ rèa jə̏] n. king kuśa. သိုင်ကုသ။ ကုသမင်း။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

see. ရံင်။ ရှ။ **ကၯဂၢဇ**, ကုသရာဇ kusarāja [kaŏ să rèa jɛ̏].

ကညီးဂၢမ်, ကုဿိနာရာမ် kussīnārām [kut sæ nèa ràm] n. (**ဧရ်ကၯိဂၢ်**, ချင်ကုသိနာရ် ḍuṅ kusinār [ɗɜŋ kaŏ sæ̆ nar]) a city in India, scene of the Buddha's prinibbāna. ဒုင်ဇွော်ပွဲကိုရုးအိန္ဒိယမွဲ၊ ဒွဲဒဲဌာန်ဒေသကျာ်တြဲပိုမသွပရိန်ဗွာန်။ မြတ်စွာဘုရားပရိန်ဗွာန် ပြုရာဌာန၊ အိန္ဒိယပြည်ရှိမြို့ကြီးတစ်မြို့။ (၂) Kusinara. ဒုင်ကုသိနာရာ။ ကုသိနာရာမြို့။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကၯိဂၢမ်**, ကုသိနာရာမ် kusinārām [kaŏ sæ̆ nèa ràm].

ငကၯ်, ကောသ် kos [kɒs] n. Measure of distance. ဗွတ်အစာံမတွတ်ခရာဇမ္ဒော်မွဲ။ အလျားတိုင်းတာသောစံတစ်မျိုး။[LM.500 bowlengths. ဗွတ်ဗွတ်ဇမ္ဒိုင်မသုန်ကွံဖိုပ္ဒေါဟ်။ လေးကိုင်းအပြန်ငါးရာအတိုင်းအတာ။ P: **ငကၯ**, ကောသ kosa [kao² să] n. measure of about 1¾ miles. ခရာမန္ဒံစိုတ် 1¾ တိုင်။1¾ မိုင်မျလောက်အကွာအဝေး။]

ကာဟ်ဗဝဝ်, ကာဗော်ဝေဝ် kāhbawaw [kah bɛ̏ wɔ̀] n. heap. ဗဝဝ်၊ ဗွဝ်။ အစုအပုံ။

ငကဟ်, ကေဟ် keh [kih] v. to write with a stylus on palmleaf. ချူကော့်လိက်နကို် ကွေဟ်လ္ဝူသ္ဝရိတ်။ ကညစ်ဖြင့်ပေရွက်ပေါ်တွင်စာရေးသည်။ Cf. **ယူလ်**, သုလ် sūl [sul], **ဍ္ဍူ**, **ဇ္ဇူ** kṣū [ksu]. Der. **ငကွဟ်**, ကွေဟ် kəneh [kənih] n. stylus. ကွေဟ်။ ကညစ်။ [LM.; SM. **ငကဟ်**, ကေဟ် keh [kih] v. to scratch. ခရက်နကိုအရာကေက်ကေက်။ ခွျန်ထက်သောအရာဖြင့်ခြစ်သည်။]

ငကဟ်, ကောဟ် koh [kɒh] v. to emerge. မံက်တိတ်ကွင်၊ ယျတ်တိတ်ကွင်၊ လတ်တိတ်ကွင်။ ထွက်ပေါ်လာသည်၊ စို့ထွက်လာသည်၊ ပြူထွက်လာသည်။ [LM. **ကိုဟ်**, ကုိဟ် kuih [koh] v. to sally out. ဂစာန်ထွဉ်တိတ်၊ ထွက်ယျတ်တိတ်။ ထိုးဖောက်ထွက်သည်၊ ပြူထိုးထွက်သည်။ (၂) to run out. ဂစာန်ရုန်တိတ်မူး။ အပြင်သို့ရုန်းထွက်သည်။ leak. ဒဇူ၊ ဇီလုပ်၊ ဇီတိတ်။ ယိုသည်၊ စိမ့်ဝင်သည်၊ စိမ့်ထွက်သည်။ SM. **ကိုဟ်**, ကုိဟ် kɒh [koh] v. to leak. ဒဇူ၊ ဇီလုပ်၊ ဇီတိတ်။ ယိုသည်၊ စိမ့်ဝင်သည်၊ စိမ့်ထွက်သည်။]

ကံက်, ကံအ် kå'[kɔ̏] n. **သိမ်ကံက်**, သိမ်ကံအ်ဒံ sim kå'gaṁ [sɛm kɔ̏ gɔ̀m] n. a sīmā in Sittang district. သီကံဂံမန္ဒံပွဲကိုခရိုင်သက်တိုင်မွဲမ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိကော့ဂွန်းသိမ်တစ်သိမ်။

ကက်, ကအ်ᵓ ko'[kɔ̏] n. neck. ကံ။ လည်ပင်း။ **ကွင်ကက်**, ကွင်ကအ် knaṅko'[kənɛŋ kɔ̏]

www.monlibrary.com

n. collar- bone. ဂုတ်ကွင်ကံ။ ညှပ်ရိုး။ **ကင်**, ကအ် ka᷆ [kŏ] n. throat. ခွေးငံ့။ လည်မျိုး။ [LM.; SM. **ကင်**, ကအ် kŏ [kŏ] n.] see. ရံင်။ ရှု။ **ငကာင်**, ကောအ်ံ ko᷆ [kŏ].

ကင်, ကအ်ပ ko᷆ [kŏ] n. **ဇတ်ကင်**, အတ်ကအ် ᷆atko᷆ [ɔt kŏ] pron. all. သိုညးဖြိုတ်။ သူတို့ အားလုံး။ see. ရံင်။ ရှု။ **က**, ကု ku [kɑŏ].

ကင်, ကအ်ဒ ko᷆ [kə̆ŏ] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ကုံကင်**, ကုန်ကအ် kunko᷆ [kun kŏ] n. princely garment. ဗွိုက်လွှက်ကောန်သွိင်။ မင်းသားဝတ်ရုံတော်။

ကုင်ဃး, ကုအ်ညး kuo᷆ ñah̰ [kɑŏ ɲèh] pron. by himself. ကုညး။ သူကိုယ်တိုင်။

ကုင်တုၚ်, ကုအ်တုရ် kuo᷆tur [kɑŏ tŭr] v. to stand, stand. ကုတိုရ်၊ ကွိုး။ ရပ်သည်၊ မတ်တပ်ရပ်သည်။

ကုင်ထြေဟ်, ကုအ်ထြေသ် kuo᷆trijas[kɑŏ træ̆ jɔ̀s] prep. by glory. ကုကြီဖှ်။ တန်ခိုးတေဇော်ဖြင့်။

ကုင်တွာယ်ဓွယ်, ကုအ်တွာသ်စွယ် kuo᷆twas ᷆ey [kɑŏ twas ea] n. by my pupil himself, by my disciple himself, by my follower himself. ကုတွးအဲ၊ ကုကွးအဲ။ ကျွန်ုပ်တပည့်ကိုယ်တိုင်။

ကုင်စာင်ဃးဟ်, ကုအ်စာရ်လေးဟ် kuo᷆bā leh̰h [kɑŏ pa lih] n. two times. ကုစာလှော်။ နှစ်ကြိမ်။

ကုင်ဃ္ဂာ်ထြာက်, ကုအ်သ္ဆောရ်ထြောက် kuo᷆s᷆or trāk [kɑŏ sɔor traik] n. by the urge of the Buddha himself. ကုသ္ဆောဝ်ကျာ်။ မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တိုင်နှိုးဆော်တိုက်တွန်းချက်။

ငကာင်, ကောအ်ံ ko᷆ [kŏ] n. island. ကံ၊ တ္ကံ။ ကျွန်း။

ငကာင်, ကောအ်ပ ko᷆ [kŏ] n. princely garments. ဗွိုက်လွှက်ကောန်သွိင်။ မင်းညီမင်းသားများအဝတ်အစား။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကုံငကာင်**, ကုန်ကောအ် kun ko᷆ [kun kŏ].

ငကာင်ငမှာင်, ကောအ်မှောင် ko᷆ mhoñ [kŏ hmoŋ] n. Koh hmaong island. ကံမှောင်၊ တ္ကံမှောင်။ ကော့မွန်ကျွန်း။

ငကုင်ကွၚ်, ကုအ်ကွန် kuo᷆kwan [kuŏ kwɔn] n. prep. by sonself. ကုကောန်။ သားကိုယ်တိုင်။

ကျဉ်, ကျွှစ် k᷆ac [kəɔc] v. to roar. ဂြိုက်၊ ဂတ်၊ ဂြဟ်၊ လရှိ။ ဟိန်းသည်၊ ဟောက်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သည်၊ အော်မြည်သည်။ LM. ကမ္ရတ်, ကမ္ဘတ် gam ʾat [gɔ̀m ɔt] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ကမ္ရတ်, ကမ္ဘတ် kumʾat [kum ɔt] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ LM. ဂ္ရတ်, ဂ္ဘတ် gʾat [gɛ̀ ɔt], ခ္ရတ်, ခ္ဘတ် khʾat [khəɔt]. SM. ဟတတ်, ဟအတ် həʾat [hɛ̆ ɔt] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ကိ်ရတ်, ကိ်ဒ္ဘတ် kinʾat [kɛn ɔt] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကိ်မ်, ကဒ်ဗ်မ် kʾimʰ [kɛ̆ ɛm], ကိ်မ်, ကဒ်ဗ်မ် kʾīmʰ [kɛ̆ ɛm], ကိ်ာ်ကျိမ်, ကိ်ရ်ကျိမ် kirʾim [kɛ̆r ɛm] v. & n. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရသော။ သိက်အိမ်, သိက်အိမ် sikʾim[soik ɛm], သိက်အိမ်, သိက်အိမ် sikʾimʰm [soik ɛm] v. & n. smile, smiling. သွကာကို၊ ဒဒ်မကို။ ပြုံးသည်၊ အပြုံး။ ကိ်ုာ်ကိ်မ်, ကဒ်ုာ်ဗ်မ် ktirkʾim [ktir kəɛm] v. to break into a smile. ကတ်ုာ်ကို၊ သွကာဂအိ။ ပြုံးတက်သည်၊ ပြုံးပန်းဆင်သည်။ Cf. ဂျုာ်, ဂဒုာ် gruʰ [grɔ̀ŋ]. Der. ကိ်ာ်ကိမ်, ကိ်ရ်အိမ် kirʾim [kir ɛm] n. smile. အိ။ ပြုံးသည်။ LM. ကိ်မ်, ကဒ်ဗ်မ် kʾimʰ [kɛ̆ ɛm], ကကိမ်, ကအိမ် kaʾimʰ [kɛ̆ ɛm], ဂိမ်, အိမ် ʾimʰ [ɛm], ဆ္ဆိမ်, ဆ္ဒိမ် sʾimʰ [səɛm], ကကိ, ကအံ်, ကိ်, ကဒ်ဗ် kaåmʰ, kʾimʰ [kɛ̆ ɛm, kəɛm] v. & n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဤ, ကျ kña [kəɲɛ̆] v. to invite. ဘိက်၊ ဘိက်ပိုင်။ ဖိတ်ခေါ်သည်၊ ဖိတ်မဏ္ဍာကပြုသည်။ (၂) request to. အာတ်မိက်နလွေင်မေတ္တာ။ မေတ္တရပ်ခံတောင်းဆိုသည်။

(MM.) in form of respectful request, to monks. ဝေါဟာသွက်သွေ့ဝံရပ်စပ်စကာဗွဲမရှေ်သွေ့ရ်ဂ်၊ ကာလမအာတ်မိက်ခမီသင်တံ။ ရဟန်းတော်များအား၊ ရိုသေစွာဖြင့် မေတ္တာရပ်ခံတောင်းဆိုသောရာတွင်၊ အသုံးပြုသောဝေါဟာရ။ [LM. ဤ, ကျ kña [kəɲɛ̆] v. ဂ္ဂ, ဥ္ဘ ñha [hɲɛ̆] v. to invite. ဘိက်၊ ဘိက်ပိုင်။ ဖိတ်ခေါ်သည်၊ ဖိတ်မဏ္ဍာကပြုသည်။ SM. ဂ္ဂ, ဥ္ဘ ña [ɲɛ̆].]

ဤင်, ကျန် kñan [kəɲɔn], ဇွက်ဤန်, ဇအခ်ကျန် jmoʾ kñan [jəmɔ̀ kəɲɔn] v. to be firm. ဗိုန်ဖွဲ့၊ ခိုင်ကွိုက်။ ခိုင်ခံ့သည်၊ မြဲမြံသည်။ (၂) to be stable. တန်ကြြန်ခိုင်ကွိုက်၊ တန်ကြြန်ဗိုန်ဖွဲ့။ တည်တန့်ခိုင်မာသည်၊ တည်တန့်ခိုင်မြဲသည်။ (၃) to be sure. ချိုတ်ပွိုတ်၊ ဒှ်မုချ။ သေချာသည်၊ မလွဲမသွေဖြစ်သည်။

ဤင်, ဥ္ဘန် ñkan [ɲəkɔn], ဤန်, ကျန် kñan [kəɲɔn]. (MM. ဤန်, ကျန် kñan [kəɲɔn], ဗိုင်ဤန်, ဝိုန်ကျန် buin kñan [bɔ̀n kəɲɔn], ရ္ဘိုင်ဤန်, ရ္ဘိန်ကျန် rbuin kñan [rəbɔ̀n kəɲɔn] v. to be firm. ဗိုန်ဖွဲ့၊ ခိုင်ကွိုက်။ ခိုင်ခံ့သည်၊ မြဲမြံ

www.monlibrary.com

သည်။ (၂) to be solid. ဒှ်ဒွံင်တူတ်တူတ်၊ ဒှ်ဒွံင်ကလော်ကလော်။ အစိုင်အခဲဖြစ်နေသည်၊ အတုံးအခဲဖြစ်နေသည်။ (၃) to be secure. ဗိုန်ခိုင်၊ ဗိုန်ကျန်။ ခိုင်ခံ့သည်၊ စွဲမြဲသည်။) [LM. ဗိုင်, ဝိုန် buin [bɜ̀n], ဣင်, ကျန် kñan [kəɲɔn], ဂျင်, ညှန် ñhan [hɲɔn]. SM. ၎ဣင်, ကျောန် kəñon [kə̆ ɲɒn] v. to wrap tightly round one. ဒက်ဂြေန်ဒဗိုန်အရာမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ခုကိုခိုင်မြဲအောင် ချည်နှောင်သည်။ ဂ္ဂ ဃင်, ကုညှန် kuñan [kɑə̆ ɲɔn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဣမ်, ကျုန် kñum [kəɲum] n. (child) of tender years. (ကောန်ငွာ်,ကလေး) ကောန်ငွာ်သွတ်၊ ကောန်ဝုတ်,ဗွဲဘဲသွဲ့လေင်။ ဆယ်ကျော်သက်ရွယ်၊ နုနယ်သောကလေး။

၎ဣင်, ကျောင် kɖoñ [kəɗoŋ] n. (MM.) container used as measure for areca nuts. ကျိုင်ဒုန်သွက်ဝွံတူတ်စ ပရိုက်သတ်ကိုဇဗ္ဗု။ ကွမ်းနှင့်ကွမ်းသီး အဝင်အဆန့်တိုင်းတာရန်အတွက်ဝါးကျည်တောက်။ LM. ဣိုင်, ကျိုင် kɖuiñ [kəɗuŋ],SM. ဧိုင်, ဒြိုင် ɖaŋ [ɗaŋ] n. bamboo tude. ပွံင်ဒုန်၊ ကျိုင်ဒုန်။ ဝါးကျည်တောက်။ ~ LM. ဧၚင်, ခနုင် khanuñ [khə̆ nɜŋ], ဟၚင်, ဟနုင် hənuñ [hə̆ nɜŋ] n. slitdrum. ခွကွ်ဂ္ဂ်၊ ကျိုင်ထကို။ နွားခလောက်။ (၂) small bell attached to umbrella of pagoda. သွန်မကွက်လဝ်ပွဲကျိုင်ကျာ်။ စေတီတော်၏ထီးတွင်ချိတ်ဆွဲထားသောဆွဲလည်း။ OM. ၎ဣင်ချိုင်, ကေန်ချိုင် kendɖuiñ[kin ɗəŋ] n. as ဂဣိုင်, ဂဣိုင် gaŋɖɖiñ[gɔ̀n ɗoiŋ] n. bell. ခွိုင်၊ ဂနိုင်။ ခေါင်းလောင်း။ SM. ဟၚက်ဣ်, ဟနုက်ဣ် hənɜkglèɑ [hə̆ nɜk glèɑ[1]] n. cattle bell. ခွကွ်၊ တွေင်ထကို။ နွားခလောက်။ ၎ဣင်, ကျောင် kɖoñ [kəɗoŋ] n. tube. တွေင်၊ ဒေင်။ ကျည်တောက်။

ဥဣ်, ကျည် kɖañ [kəɗɔn] v. to bait. ကွန်။ များသည်။ (၂) to lure. တံင်ဇ္ဈ၊ တံင်ဂြ်။ မြှူသည်၊ ဆွယ်သည်။ (၃) (fish) to bait off. (က။ ငါး။) ခွက်၊ ခတုတ်။ ဟပ်သည်၊ တွတ်သည်။

ဥယ်, ကျသ် kɖas [kəɗɔs] v. ဥယ်ဣလွှ်, ကျသ်ဒွေခဲ် kɖas mle’ [kəɗɔs məlĭɛ̆] v. to reject. ပါ၊ ပါထော်၊ ကယျာန်ပါ။ ပယ်သည်၊ ပစ်ပယ်သည်၊ ငြင်းပယ်သည်။ (၂) to abjure. သဘဲစွးထော်၊ ပါစွးထော်။ စွန့်လွှတ်သည်၊ စွန့်ပယ်သည်။ (၃) out of distaste. ဟိုတ်နူကိုကျုဟ်မွဲ့။ ရွံ့မုန်းသောကြောင့်။ [LM. ဥျဟ်, ကျုဟ် kɖuh [kəɗuh].SM. ဧျဟ်, ချုဟ် ɖuh [ɗuh] v. to hate. ဇအိုန်၊ ဇအိုန်ဇရ၊ ကျုဟ်မွဲ့၊ ကျုဟ်မွဲ့လွဲ့။ မုန်းသည်၊ မုန်းတီးသည်။ to dislike. ဟွံဒးစိုတ်၊ ဟွံကြိုက်စိုတ်။ မကြိုက်၊ မနှစ်သက်။

www.monlibrary.com

ဥဿ, ကဒ္ဒသ kḍassa [kəɗɔt sᾰ] v. (Lph) personal name. ယွၤပူၤဂ့ိ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဤပ်, ကဒ်ဗ kḍip [kəɗɛp] n. Head. ကွိုပ်။ ဦးခေါင်း။ **ဤပ်**, ကဒ်ဗ kḍip [kəɗɛp], **ဤပ်**, ကဒ်ဗ်ုဲ kḍuip [kəɗɛp] n. (MM.) head. ကွိုပ်။ ဦးခေါင်း။ Cf. **ဤ်ုလ်**, **အန်ုလ်** ʾan tūl [ɔn taoˡl].[LM. **ဤပ်**, ကဒ်ုဲဗ် kḍuip[kəɗop]. **ဧိပ်**, ဒိုဗ် ḍuip [ɗop]. SM. **ဧိပ်**, ဒိုဗ် ḍop [ɗop]. LM. **ဤပ်**, တဒ်ုဲဗ် təḍuip [tᾰ ɗop], **ဖဧိပ်**, ပဒိုဗ် phaḍuip [phəɗop]; SM. **ဟဧိပ်**, ဟဒိုဗ် hədɒp [hᾰ ɗop] v. to fold over. ခွိုပ်၊ ခွိုပ်ပ္တိုန်။ ခေါက်သည်၊ ခေါက်တင်သည်။ (၂) to close. ခွောပ်၊ ခွောပ်၊ တွာတ်။ ငုံဝင်သည် (ပန်း)၊ ပိတ်သည်။ LM. **ဦိပ်**, ခ်ုိဗ် khḍuip [khəɗop], **ဂဧိပ်**, ဂဒိုဗ် ga ḍuip [gᾹ ɗop], **ကဧိပ်**, ကဒိုဗ် ka ḍuip [kᾰ ɗop]. SM. **ဟဧိပ်**, ဟဒိုဗ် hədop [hᾰ ɗop] v. to close. ခွောပ်၊ ခွောပ်၊ တွာတ်။ ငုံဝင်သည်(ပန်း)၊ ပိတ်သည်။ (၂) to fold. ခလပ်၊ ခလပ်ပ္တိုန်၊ ခွိုပ်၊ ခွိုပ်ပ္တိုန်။ ခေါက်သည်၊ ခေါက်တင်သည်။]

ဤပ်, ကဒ်ုဲဗ် kḍuip [kəɗop] n. head. ကွိပ်၊ ဦပ်။ ဦးခေါင်း၊ ခေါင်း။ (၂) summit. ကူဟ်၊ အထောတ်၊ တွောတ်။ အထွတ်၊ ထိပ်။ (၃) foreend. တ္ဂုင်တွောတ်ဂတ။ အခ့ရှ ဖက်အစွန်း။

ဤပ်ဂၠဝ်, ကဒ်ုဲဗ်ခ္ဓေဝ် kḍuipcnew[kəɗop cənie] n. bow, stern of a boat. ကွိပ်သွေဝ် ဍုင်။ လှေ၏ဦးပိုင်းပဲ့ပိုင်း။

ဂ္ဂောင်, ကတ္ထောင် ktoṅ [kətoŋ] n.(MM.) hole in ground. ကတ္တိုင်သွပ်တိ။ မြေအောက်တွင်း။ (၂)(1557) mine. ကတ္တိုင်ဖွောဝ်။ သတ္တုတွင်း။ **ဂ္ဂောင်မနိုက်**, ကတ္ထောင်မနိုက် ktoṅ manik [kətoŋ mᾹ nòik] n. the Ruby mine. ကတ္တိုင်မွိုက်။ ပတ္တမြားတွင်း။ Cf. **ဩ်ုင်**, **ဩ်ုင်** sruṅ [sərɜŋ], **ဇုင်**, **ဇုင်** jraṅ [jərɛ̀aŋ].[LM. **ကတိုင်**, ကတိုင် katuiṅ [kᾰtaŋ], **လတိုင်**, လတိုင် la tuiṅ [lᾹ taŋ]. SM. **ကတိုင်**, ကတိုင် kətaŋ [kᾰ taŋ].]

ဏာဒ်, ကတ္တာဒ် ktāc [kətat] v. **ဏာဒ်သုမောဟ်**, ကတ္တာဒ်သုမောဟ် ktāc su moḥ [kətat saŏ mòh] n. to smooth. သ္ဂိုတားလးအော။ ညီညာပြန့်ပြူးသွားစေသည်။ (၂) level with the hand. သ္ဂိုတားလးအောညံဒ်ရုမ်ုက်ဥာ်နကိုတဲ့။ လက်ဖြင့်မျက်နှာပြင်ကို ရေချိန်ညီသကဲ့သို့ပြန့်ပြူးစေသည်။ [LM. **ဏာတ်**, ကတ္တာတ် ktāt [kətat].SM. **ဏာတ်**, ကတ္တာတ် ktāt [kətat] v. to rub between the palms of the hand. ဂတာတ်ဖလေက်ကိုဂတာတဲ့။ လက်ဝါးဖြင့်ပွတ်ချေသည်။

www.monlibrary.com

ထိုး, ကြိုရ် ktir [kətir] v. to have arise in one. ကျိုး။ ထသည်။ **ထိုးကိုမ်**, ကြိုရ်ကြိန် ktir k'im [kətir kəɛm] v. to break into a smile. သျှိုးကြီး။ ပြုံးပန်းပွင့်စေသည်။ **ထိုးဒဟ်**, ကြိုရ်ဒေဟ် ktirdah [kətir dɔ̀h] v. to come into being. ကျိုးဒ့်ကျင်သတ်နွံကိုလမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်ပေါ်လာသည်။ (၂) be born. သွားကျင်ဝံ့ဂဝ်။ မွေးဖွားလာသည်။ (၃) arise. ကျိုးကျင်။ ထလာသည်။ **ထိုးငျာ်**, ကြိုရ်လော်ရ် ktir lṅor [kətir ləŋɔ̀²] v. begin to do obeisance to. ကျိုးလျောဝ်။ ထရှိခိုးသည်။

ထိုဝ်, ကြိုဝ် ktuiw [kətɒ], **ထိုာ်**, ကြိုရ် ktuir [kətɒ], **ထိုလ်**, ကြိုလ် ktuil [kətɒ] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်,မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ **ဃထိုဝ်**, သကြိုဝ် sktir [skətɒ] v. (MM.) to rise. ကျိုထတ်၊ ကျိုနူသွိုက်။ မတ်တတ်ရပ်သည်၊ အိပ်ရာမှထသည်။ (ခ) ကျိုချီဒရောင်၊ ကျိုသပုန်။ ထကြွသည်၊ ပုန်ကန်သည်။ (ဂ) (ဥာ်။ ရေ) ကျိုကျင်။ ထလာသည်။(၂) to arise. မံက်တိုန်ကျင်၊ လိုက်တိုန်ကျင်။ ပေါ်ထွက်လာသည်။ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ **ထိုဝ်ာ**, ကြိုဝ်အာ ktuiw ā [kətɒ ɑ] v. to rise. ကျိုအာ၊ ကျိုတိတ်အာ။ ထသွားသည်၊ ထိုင်ရာမှထသွားသည်။ **ထိုဝ်ဒသ်**, ကြိုဝ်ဒသ် ktuiw das [kətɒ dɔ̀s], **ထိုဝ်ဒဟ်**, ကြိုဝ်ဒေဟ် ktuiwdah [kətɒ dɔ̀h] v. to bring into being. ကျိုဒ့်ကျင်သတ်မနွံကိုလမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်ပေါ်လာသည်။ (၂) coming into existence. ကျိုဒ့်ကျင်၊ ကျိုဒ့်တိုန်၊ မံက်တိုန်ကျင်။ ဖြစ်လာသည်၊ ပွင့်လာသည်၊ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ (၃) to be born. သွားကျင်ဝံ့ဂဝ်။ မွေးဖွားလာသည်။ **ဒလောဟ်ထိုဝ်**, ဒလောဟ်ကြိုဝ် daloh ktuiw [dɛ̆ lɔ̀h kətɒ] v. to stand up suddenly, to rise up suddenly. ဒလိုက်ကျိုး၊ ကျိုခြုပ်။ ရုတ်တရက်ထသည်၊ ရုတ်တရက်မတ်တတ်ရပ်သည်။ Der. **ကုထိုာ်**, ကုတိရ် ku tir [kŭ tir] v. to rouse. ပျုပ်။ နှိုးသည်။ (၂) to bring into being. ကျိုဒ့်ကျင်သတ်နွံကိုလမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်ပေါ်လာသည်။ **ကိုးထိုာ်**, ကိန်တိရ် kin tir [kɛn tir] v. coming into existence. ကျိုဒ့်ကျင်၊ ကျိုဒ့်တိုန်၊ မံက်တိုန်ကျင်။ ဖြစ်လာသည်၊ ပွင့်လာသည်၊ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ [LM. **ထိုဝ်**, ကြိုဝ် ktuiw [kətɒ], **ကထိုဝ်**, ကတိုဝ် ka tuiw [kă tɒ]. SM. **ထိုဝ်**, ကြိုဝ် kətɒ [kă tɒ].]

ကငျာ်, ကြောရ် ktor [kətor] n. Ear. ကြောဝ်။ နား။ [LM. **ငျာဝ်**, ကြောဝ် ktow [kə to], **ကငတဝ်**, ကတောဝ် katow [kă to]. SM. **ငျာဝ်**, ကြောဝ် kətow [kă to].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကျိုာ်, ကွေ်ုရ် ktuir[kətɒr], **ကျိုလ်**, ကွေ်ုလ် ktuil[kətɒl], **ကျိုဝ်**, ကွေ်ုဒ် ktuiw [kətɒ] v. to rise. ကွေ်ုထတ်၊ ကွေ်ုနူသွေ်က်။ မတ်တတ်ရပ်သည်၊ အိပ်ရာမှထသည်။ (ခ) ကွေ်ုချီဒရာင်၊ ကွေ်ုသပုန်။ ထကြွသည်၊ ပုန်ကန်သည်။ (ဂ) (ခုင်။ ရေ)ကွေ်ုကျုင်။ ထလာသည်။ (၂) to arise. မံက်တိုန်ကျုင်၊ လိုက်တိုန်ကျုင်။ ပေါ်ထွက်လာသည်၊ ပေါ်ပေါက်လာသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကျိာ်**,ကွေ်ုရ် ktir [kətir].

ကျာင်, ကဒ္ဒင် kdāñ [kədàiŋ], **ငကျင်**, ကွေ်ုင် kdeñ [kədèiŋ] n. shield. ကဒံင်၊ ခဒံင်၊ ဂဒံင်၊ ဒွုင်၊ တဆိပ်ဗိုဂဒံင်၊ အရာမကိုပရေင်စိုဒ္ဒာ။ ဒိုင်း၊ ကာ၊ အကာ၊ ဒိုင်းပုံအမှတ်တံဆိပ်၊ အကာအကွယ်ပေးသောအရာ။ [LM. **ဣင်**, ဒ္ဒင် gdāñ [gədàiŋ].Var. **ဥင်**, ဒ္ဒင် gdañ [gədèɑŋ]. LM. **ဥ်ုင်**, ဥ်ုင် gdåñ [gədòŋ], **ဂဒံင်**, ဂဒံင် gadåñ [gɛ̆ dòŋ], **ဃဒံင်**, သဒံင် sadåñ [sɑ̆ dòŋ]. B. ဒိုင်း duiñ [dàiŋ] n. is prob. from **ကျာင်**, ကဒ္ဒင် kdāñ [kədàiŋ]]

ငကျင်, ကွေ်ုင် kdeñ [kədèiŋ] n. shield. ကဒံင်၊ ခဒံင်၊ ဂဒံင်၊ ဒွုင်၊ တဆိပ်ဗိုဂဒံင်၊ အရာမကိုပရေင်စိုဒ္ဒာ။ ဒိုင်း၊ ကာ၊ အကာ၊ ဒိုင်းပုံအမှတ်တံဆိပ်၊ အကာအကွယ်ပေးသောအရာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကျာင်**, ကဒ္ဒင် kdāñ [kədàiŋ].

ကျိ, ကွေ်ုန် kni [kənæ̆], **ကျိ**, ကွေ်ုန် kni' [kənæ̆] n. Rat. ကွေ်ုိ။ ကြွက်။ [LM. **ကျိ**, ကွေ်ုန် kni [kənæ̆], **ဂါ**, ဂ nɨ [næ̆], **ဂျိ**, ဥ်ုဒ် gni [gəñĭ]. SM. **ဂါ**, ဂ nɨ [næ̆].]

ကျင်, ကွေ်ုင် knañ [kənɛŋ], **ကျင်ကဂ်**, ကွေ်ုင်ကအခ် knañko' [kənɛŋ kɔ̆] n. collarbone. ဇုတ်ကွင်ကံ။ ညှပ်ရိုး။ [LM. **ကျင်**, ကွေ်ုင် knañ [kənɛŋ], **တျင်**, တွေ်ုင် tnañ [tənɛŋ]. SM. **ငင်(ဂါင်)**, နုင်(ဂာင်) nañ [nɛŋ] n. (stair) cross piece. (တို်နှ်) ကွေ်ုင်၊ ဏင်။ (လှေကား) ဆင့်၊ အဆင့်။]

ကျာင်, ကွေ်ုဒ် knāñ [kənɑiŋ] n. (MM.) branch of a tree. ကွေ်ုဒ်၊ ကွေ်ုဒ်ဆု၊ တွေ်ုဒ်၊ တွေ်ုဒ်ဆု။ အကိုင်း၊ သစ်ကိုင်း။ H.L. Syn. **တျာင်**, တွေ်ုဒ် tnāñ [tənɑiŋ]. [LM.; SM. **ဂာင်**, နုဒ် nɑiŋ [nɑiŋ], **တျာင်**, တွေ်ုဒ် tnañ [tənɛŋ] n.]

ငကျာပ်, ကွေ်ုဝ်ပ် knop [kənɒp], **ငဒည်ငကျာပ်**, ဒေည်ုကွေ်ုဝ်ပ် deñ knop [đin kənɒp] v. to be dazed. သွေ်ုဝိုတ်ဝုဝိဝိုင်အာ၊ သွေ်ုဒေင်သွေ်ုင်အာ။ မူးမိုက်သွားစေသည်၊ မိန်းမောတွေဝေသွားစေသည်။ [LM. has. နွံ၊ ရှိသည်။ **ငဒံကျပ်**, ဒေနှ်ကွေ်ုဝ်ပ် den knap [đin kə nɔp]. SM. **ဂါပ်**, ဂဝ်ပ် nap [nɔp] n. to be silent. လူုသွိတ်၊ သွိုတ်ဖြ။ တိတ်ဆိတ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သည်၊ ဆိတ်ငြိမ်သည်။ Cf.also. ကို။ လည်းပဲ။ LM. မ္ဘကျပ်, ဒ္ဗကွဲဝ် sbaknap [səbɛ̆ kənɔp] v. to be distress ed. သွက်စိုပ်ဒဒိုက်၊ သွက်ကြွတ်ဖြဲ့သောက၊ သွက်ကြွတ်ဖြဲ့ပရိဒေဝ။ ဒုက္ခ ရောက်စေသည်၊ သောကရောက်စေသည်၊ ပရိဒေဝသက်ရောက်စေသည်။]

ကျယ်, ကွေ့ယ် knuy [kənui],**ကျွယ်, ကွေ့ယ်** knūy [kənui] n.Monkey. ကွဲ့။ မျောက်။ [LM. **ကျယ်, ကွေ့ယ်** knuy [kənui]. **ကို, ကွဲ** knī [kənæ]. SM. **ဏိ, ဏ်** næ [næ].]

ဂကွာယ်, ကွေ့ာယ် knoy [kənɒy] n. prob. not. မဒ္ဒိမာန်ဟောင်။ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ဖွယ်။ **ကျယ်, ကွေ့ယ်** knuy [kənui] n. Monkey. ကွဲ့။ မျောက်။

ဂကွာဟ်, ကွေ့ာဟ် kneh [kənih], **ရုံဂကွာဟ်, စုန်ကွေ့ာဟ်** bun kneh [kənih] n. stylus. ကွေ့ာဟ်၊ ကော့၊ စုန်ကွေ့ာဟ်။ ကညစ်။ [LM. **ကဂဃ်, ကနေ့ာ်** kneh [kənih], SM: **ဂဃ်, နေ့ာ်** neh [nih] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ၊~ **ဂကာဟ် ~ ကေ့ာ်** keh [kih] v. to write with a stylus. ကော့်ချူကိုကွေ့ာဟ်။ ကညစ်ဖြင့်ရေးခြစ်သည်။]

ကွာလ်, ကွာလ် kbāl [kəbal] n. Coral. တံခရေင်(မတ်နွံကိုဋ္ဌဟ်မးမွဲဂကူ)။ သန္ဘာကျောက်မျက်ရတနာ။ **ကွာလ်, ဒွာလ်** gwāl [gwal], **ကွာလ်, ကွာလ်** kbāl[kəbal]. whence. နူကို့။ ဘယ်က။ LM. **ကွာ, ဒွာ** gwā [gwɛ̀a], **ဒွာ, ဒွာ** dwā [dwɛ̀a] n. Coral. တံခရေင်(မတ်နွံကိုဋ္ဌဟ်မးမွဲဂကူ)။ သန္ဘာကျောက်မျက်ရတနာ။ SM. **မဂွာ, မဒွာ** ma gwā [mɛ̆ gwɛ̀a] n. bead. ကွက်ဂွာ၊ မဂွာ။ လည်ဆွဲ၊ လည်ဆွဲပုတီး။

ကွူ, ကွူ kbu [kəbŭ] n. (Lph) personal name. ယူပူဂို့၊ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ (Perh. by-from of **ဂွူ, ဒွူ** gwu [gwŭ] v. to be white. ဗု။ ဖြူသည်။ မကွူင်နူဂွူ (ဗု)ဒ္ဒိမာန်။ ဖြူမှု သက်လာနိုင်သည်။)

ကွက်, ကွက် kmak [kəmɛk] n. [animal, bird] Male. ကွက်၊ တွက်။ အထီး။ **ဇ္ဈ ကွက်, ဇ္ဈကွက်** jlow kmak [jəlèa[1] kəmɛk] n. bull. ဥကွက်။ နွားအထီး။ **ဂတျင် ကွက်, တျောင်ကွက်** tyeñ kmak [təyɔiŋ kəmɛk] n. cock. စာင်ကွက်၊ စာင်အုက်။ ကြက်ဖ၊ ကြက်အထီး။ Cf. **ဗြူသ်, ဗြူသ်** trūs [trŭs]. [LM.; SM. **မက်, မက်** mɛk [mɛk].]

ကွဆ်, ကွဆ် kmac [kəmɔs] n. Green frog. ဋ္ဌမန္ဒံကိုအရံဝ်သဝ်တွေက်။ အစိမ်းရောင်ရှိသော ဖား။ P. **ဩလမဏ္ဍုက, နီလမဏ္ဍုက** nilamaṇḍuka [nĭ lɛ̆ mɔ̀n ɗaŏ kă].

www.monlibrary.com

ကွိၤ်, ကွိန် kmin [kəmɛn], **ကွုၤ်**, ကွုန် kmun[kəmun] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟေင်, မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဃကွုၤ်**, သကွုန် skmun [səkə mun] v. To exercise royal power. ရပ်စပ်စကာအဝိုဉ်ကရာတ်။ ဘုရင့်ဩဇာကျင့်သုံးသည်။ (၂) be king. ဒှ်ကျင်ဉ်ကရာတ်။ ဘုရင်ဖြစ်လာသည်။ (၃) reign. ပ္ဆင်ရင်၊ တိုန်နှန်။ အုပ်စိုးသည်၊ နန်းစံသည်။ Syn. **ပကိၢ်မုၤ်**, ပကိၢ်မုန် pa kir mun [pə̆ kir mun]. Der. **ကုမိၤ်**, ကုမိန် kumin [kŭ mɛn] v. to make king. သွဉ်ကရာတ်။ မင်းပြုသည်။ **ကိၢ်မိၤ်**, ကိၢ်မိန်kirmin [kirmɛn] v. royal power. အဝိုမရာတ်၊ အဝိုအုပ်ခုပ်။ ဘုရင့်ဩဇာ၊ အုပ်ချုပ်မှုအာဏာ။

ကွုၤ်, ကွုန်[3] kmun [kəmun] n. nephew. ကိုန်။ တူ။ [LM. **ကွိၤ်**, ကွိန် kmin[kəmɛn], **မှိၤ်**, ခှိန် mhin [hmɛn].SM. **မိၤ်**, ခိန် mɛn [mɛn] n. sibling's child. ကောန်ကိုန်၊ ကောန်ကောကောန်ဒေံ။ တူသား၊ ညီအစ်ကို,အစ်မညီမသားသမီး။] **ကွိၤ်**, ကွိန် kmin [kəmɛn].

ကွုၤ်, ကွုန် kmun [kəmun] n. to be king. သွသွိုင်။ မင်းပြုသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကွိၤ်**, ကွိန် kmin [kəmɛn].

ကွိမ်, ကွိမ် kmīm [kəmɛm] n. bear. ကွိ။ ဝက်ဝံ။ [LM. **ကွိမ်**, ကွိမ်kmiṁ [kəmɛm]. SM. **မိမ်**, ခိမ် mɛm [mem], **မှိမ်**, ခှိမ် mhɛm [hmɛm] n.]

ကွုမ်, ကွုမ် kmun [kəmun] v. to accord with. တုပ်သွဟ်၊ ညီညတ်၊ သဘော။ တူညီသည်၊ ညီညွတ်သည်၊ သင့်မြတ်သည်။ [conn. **ငကမ်**, ကောမ် kom [kom] v. to associate. ဆက်စပ်ပံင်ကော်။ ဆက်စပ်ပူးပေါင်းသည်။]

ကွုၣ်, ကွုရ် kmur [kmur] v. to drop. တော်ခွဲ့။ အစက်အပေါက်အဖြစ်ကျသည်။ read. ဒ်။ ဖတ်ရှု။ **ဇွုၣ်**, ဇွုရ် jmur [jəmŭr].

ငကွဝ်, ကွောဝ် kmow [kəmo] n. **ပ္ကဝ်ဗြာတ်ငကွဝ်**, ပ္ကာဝ်ဗြာခ်ကွောဝ် pkāwbrāckmow [pəkɑo[3] brɑ̀t kəmo] n. variety of canna (or cannas and flowers of the areca palm). တ္ံကမွဲဂကူ။ ပန်းပင်တစ်မျိုး။ [LM. **တ္ၚမ်ကွ်**, တ္ၚမ်ကွ် tnamkmau [tə nɔm kəmɑo[3]] n. areca palm. တ္ံသတ်စကို့ဇ့ု၊ ကွမ်းသီးပင်။ (၂) bud. ကွဝ်၊ ပွဝ် ဆုဒုန်။ အဖူး၊ အရွက်နု။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကျမ်, ကွမ်ာ် kmah [kəmɔh] n. **သိမ်ဆင်ကျမ်**, သိမ်ဆင်ကွမ်ာ် simthåñkmah[sem thɔŋ kəmɔh] n. a sīmā. သီဆံင်ကွမ်ာ်။ ထောင်ကမို့သိမ်။

ကျောက်, ကွောအ်ာ် kmo' [kəmŏ] n. stone, rock. တွံ၊ ကျောက်။

ကျောက်လျင်, ကွောအ်ာ်လွင် kmo' blañ [kəmŏ blɛ̀aŋ] n. slant stone, slant rock. တွံဖွင်၊ တွံဖွေင်။

ကျ, ကျ kya [kyă] v. To lose. ကျအာ၊ နှော်အာ(ပွဲပေါ်သွာန်လိုက်)၊ လေင်အာ၊ ဟေံအာ။ ရှုံးသည်၊ ဆုံးရှုံးသည်၊ ကျရှုံးသည်။ (၂) be defeated. သွဒုင်ကောတ်မာန်အာ၊ သွဒုင်ဟေံဖြေံအာ။ အနိုင်ယူခံလိုက်ရသည်၊ ဆုံးရှုံးခံလိုက်ရသည်။

(MM.) to be defeated by. သွဒုင်မာန်ဏာ။ အနိုင်ယူခံလိုက်ရသည်။ Der. **ကျယ**, ကုယ kuya [kaŏ yă] v. to defeat. သွဒုင်ကျ၊ သွဒုင်ဟေံ။ အနိုင်ခံရသည်၊ ဆုံး ရှုံးခံရသည်။ [LM.;SM. ဃ, ဧ că [că].]

ကျာ, ကျာ kyā [kyɑ] n. wind. ကျာမချီဒရောင်။ လူပ်ရှားနေသောလေ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကျာလ်**, ကျာလ် kyāl [kyɑl].

ကျာလမ္ဘုတ်, ကျာလမ္ဘုတ် kyā lamchuh [kyɑ lòm chuh] n. wind blow violently. ကျာလမ္ဘီပြာ်၊ ကျာတသိုပြာ်။ လေပြင်းကျသည်၊ လေပြင်းမှုတ်သည်။

ကျက်, ကျက်ာ် kyak [kyɛk] n. [Lph] personal name. ယွဲ့ပူဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ကျက်, ကျက်ာ် kyak [kyɛk] n. Buddha. ကျာ်၊ ကျာ်တြဲ။ ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရား။ (၂) pagoda. ကျာ်စေတီ။ စေတီတော်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကျာက်**, ကျောက် kyāk [kyɑik].

ကျာက်, ကျောက်ာ် kyāk [kyɑik] n. sacred being or thing. (နကိုပရေင်ဘာသာ) အရာမသွအဲပရဲလဝ်ကွောတ်အထောတ်။ မွိုဟ်သတ်မသွအဲပရဲလဝ်ကွောတ်အထောတ်။ (ဘာသာရေးအရ)အထွတ်အမြတ်ထားသည့်အရာ အထွတ်အမြတ်ထားသည့်လူသတ္တဝါ။ (၂) Buddha. ဗုဒ္ဓ၊ ကျာ်တြဲ။ ဗုဒ္ဓ၊ မြတ်စွာဘုရား။ (၃) Buddha image. ကျာ်ပတ္တိမာရုပ်။ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်။ (၄) shrine. ဂွံမသျိုင်လဝ်ဓာတ်ကျာ်။ ဘုရားဓာတ်တော်ဌာပနာတိုက်။ (၅) pagoda. ကျာ်စေတီ။ စေတီပုထိုး။ **ကျက်ဇေယာ်ဘုမ်**, ကျောက်ဇေယာဘုန် kyekjeyabhuṁ [kyɑik jè yĕ bhùm] n. a pagoda at Pagan. ကျာ်ဇေယာဘုံပွဲဒုင်ဗုကာံ။ ပုဂံမြို့ရှိ ဧရွေစည်းခုံဘုရား။ **ကျာက်တလင်**, ကျောက်တလင် kyāk talaṅ [kyɑik tă lɛŋ] n. the Myatheindan pagoda on Ayethema hill nearTaikkala. ကျာ်တလင်၊ မန္ဒံလွှုဒို

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

(တိုက်ဂလာ)တရပ်ချုင်တိုက်ဂလာ။ မြသိန်းတန်ဘုရား၊ တိုက်ကလားမြို့အနီးအရက်သည်မ,တောင်ပူဇာပေါ်တွင်ရှိသည်။ **ကျာက်ထြေယ်**, ကျာက်ထြေယ် kyāktrey [kyaik trea], **ကျာက်ထြာယ်**, ကျာက်ထြေယ် kyāktreai [kyaik troa^2],**ကျာက်ထြိယ်**,ကျာက်ထြေယ် kyāk treaiy [kyaik treaiy] n. Buddha. **ကျာက်သြီ**, ကျာက်သြီ kyāk śrī [kyaik sræ], **ကျာက်သြီ**, ကျာက်သြီ kyāksrī [kyaik sræ] n. figure of goddess of fertility and luck, used as architectural motif. ရုပ်ကျင်ဒေဝတ် မည်သို့သတ်ဆုသတ်ဒုန်သို့တ်ခိုဟ်ကို မည်သို့ကံကုသိုခိုဟ် (ခေတ်ရော်တော်)။ အသီးဖြစ်ထွန်းစေသောနတ်ဘုရားနှင့် ကောင်းကျိုးကံကိုပေးသော နတ်ရုပ်ထု(ရောမခေတ်)။ **ကျာက်သြီဿီဟာယ်**, ကျာက်သြီဿီဟာယ် kyākśrīcrihāy [kyaik sræ crihai] n. glory and splendour. ဇော်ကိုဂုန်စရဲကျင်သီ။ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသော ကောင်းခြင်းဂုဏ်ကျက်သရေ။ **ဂ္ဂကျာက်**, ဥကျာက် gna kyāk [gəñɛ̆ kyaik] n.queen. ဥကျင်။ မိဖုရား။ **တကျာက်**, တကျာက် takyāk [tă̆kyaik], **တ္လကျာက်**, တ္လကျာက် tarla kyāk [tă̆ rəlă̆ kyaik] n. royal titles. မဟိမုသွိင်တ္ဘ။ မင်းစိုးရာဇာဘွဲ့။

ကျာ်, ကျာ် kyak [kyɛk] n. personal name. ယွုပ္ဂုဂ်ိ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ **ကျာ်ဟျာဟ်သ္ဒိုင်**, ကျာ်မောဟ်သ္ဒိုင် kyakmohsmiñ [kyɛk mɒh səmòiŋ] n. the Mya theindan pagoda in Martaban. ကျာ်ဘင်ပူပွဲမုဟ်တ္ဂံ။ မုတ္တမမြို့မြသိန်းတန်စေတီ။ **ကျာ်မြာဟ်**, ကျာ်မြာဟ် kyak mrah [kyɛk mərɔ̀h] n. the image (-shrine) at Kyaikmaraw, 11 miles SE. of Moulmein. ကျာ်ပတ္တိမာရုပ်မန္ဒံပွဲကိုဒျုင်ကျာ်မြဟ်၊ ခရာဓိတ် ၁၁၊ တိုင်၊ လွှာ်ဒိုဟ်ဗွံက်သမ္ဘုင်ကျာ ဒျုင်မတ်လမ္ဘီ့။ မော်လမြိုင်မြို့အရှေ့တောင်ထောင့်အရပ်၊ ၁၁၊ မိုင်အကွာမျှရှိသော၊ ကျိုက်မရောမြို့ရှိဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်။

ကျာက်, ကျာက် kyāk [kyaik] n. (MM.) **ကျာက်ကျှူ**, ကျာက်ကရှူ kyākka rhū [kyaik kă̆ rhù] n. a pagoda. ကျာ်စေတီမွဲဇကူ။ စေတီတစ်ဆူ။ **ကျာက်ကလာသပဝ်**, ကျာက်ကေလာသပဝ် kyāk kelāsapaw [kyaik ke la să̆ pɔ], **ကျာက်ကလာသပေါဝ်**, ကျာက်ကေလာသပေါဝ် kyāk ke lāsapow [kyaik ke la să̆ po] n. the Kelatha pagoda three miles WNW.of Taungzun in Thaton district. ကျာ်ကေလာသပေါ(ပေါဝ်)၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်သဓိ၊ ပို့ဂ်ဒျုင်မုဟ်ဒ့် ပွဲဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာ၊ ခရာဇမ္ဘေဝကို့ဒျုင်မုဟ်ဒ့်ဓိုတ်ပိတိုင်။ သထုံခရိုင်တောင်စွန်းမြို့၏ အနောက်တောင်ဖက်၊ သုံးမိုင်အကွာရှိကလာသစေတီတော်။ **ကျာက်ဂတိုဝ်**, ကျာက်ဂတိုဝ် kyāk ga tuiw [kyaik gətɒ] n.

www.monlibrary.com

a pagoda in Tar district. ကျာ်ဂတူမန္ဒံပွဲခရိုင်တဝ်။ တော်ခရိုင်ရှိ၊ ရပ်တော်မူရုပ်ပွား တော်တစ်ဆူ။ **ကျာက်ဂပါတ်**, ကျာက်ဂဖါတ် kyākgapāt [kyaik gɛ̆ pat] n. a pagoda in Sittang district. ကျာ်စေတီမန္ဒံပွဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲဇကူ။ စစ်တောင်းခရိုင် ရှိစေတီ တစ်ဆူ။ **ကျာက်ဂမ်ဣ**, ကျာက်ဂန်ဣ kyāk gam ī [kyaik gàm æ] n. the Yelè pagoda at Amherst. ကျာ်ပတ္တိမာရုပ်ကျာ်စမီ။ ကျိုကွမီမြို့ရှိကျိုကွမီရေလယ်ဘုရားရုပ် ပွားတော်။ **ကျာက်ဂမ်ယောင်**, ကျာက်ဂန်ယောင် kyākgamyoṅ [kyaik gàm yòŋ] n. living Buddha. ကျာ်ဂမျိုင်။ ဘုရားအရှင်၊ သက်ရှိထင်ရှား မြတ်စွာဘုရား။ **ကျာက်ဂို**, ကျာက်ဂ္ဂိ kyākgni [kyaik gəñĭ] n. the Kyaikkani pagoda in Dala district, three miles NE. of Wabalaukthauk. ကျာ်ဂ္ဂိ(ကျာ်ဂ္ဂေအိ)မန္ဒံပွဲကိုခရိုင်ဒလ၊ ခရာပိ တိုင်ဒိုဟ်ဗွံက်သွဝ်ကျာဒုင်ဝါဗွောပ်ဩြံး။ ဝါးဘလောက်သောက်မြို့အရှေ့မြောက်ဘက်သုံး မိုင်ကွာရှိ၊ ကျိုကိုခနိစေတီတော်၊ ဒလခရိုင်တွင်တည်ရှိသည်။ **ကျာက်ဂ္ဂုက်**, ကျာက်ဂ္ဂုက် kyāk gnuk [kyaik gənùk] n. a pagoda in Rangoon district, prob. the Danok pagoda at Phayagyigyaung 6 miles WSW. of Thilawa. ကျာ်ဂ္ဂုက်၊ မန္ဒံပွဲဒုင်ခရော်ကျာ်ဖွော်၊ ခရိုင်လွင်၊ စိုတ် ၆၊ တိုင်၊ နူကိုဒိုဟ်ပလိုတ်သမ္ဘင်ကျာဒုင်သိလဝ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိကျိုကိုဒနုက်စေတီ၊ သီလဝမြို့၏အနောက်တောင်ထောင့်အရပ် ၆၊ မိုင်ကွာ၊ ဘုရားကြီးချောင်တွင်တည်ရှိသည်။ **ကျာက်ဇလာသ**, ကျာက်ဧလောသ kyāk ce lā sa [kyaik ce la sə̆] n. a pagoda in Sittang district. ကျာ်စေတီကေလာသ မန္ဒံပွဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲဇကူ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိကေလာသစေတီတော်တစ်ဆူ။ **ကျာက်ဇလာသပဝ်**, ကျာက်ဧလောသပဝ် kyākkelāsapaw [kyaik ke la sə̆ pɔ] n. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ **ကျာက်တလုယ်**, ကျာက်တလုယ် kyākta luy [kyaik tə̆ lui] n. a pagoda in Syriam district. ကျာ်တလုဲမန္ဒံပွဲခရိုင်ဒုင်ဩြင်း။ သံလျင်ခရိုင်ရှိကျိုက်တလိုစေတီ။ **ကျာက်ထြယ်**, ကျာက်ထြယ် kyāk tray [kyaik troa] n. Buddha. ကျာ်ထြဲ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ ဘုရား။ **ကျာက်ဇာန်**, ကျာက်ထောန် kyāk thon [kyaik thɔn] n. a pagoda in Tar district. ကျာ်ထောန်မန္ဒံပွဲခရိုင်တဝ်၊ တော်ခရိုင်ရှိကျိုက်ထွန်းစေတီ။ **ကျာက်ပါန်ဇေန်**, ကျာက်ပါန်ထေန် kyākpānthen [kyaik pan thin] n. pagoda of goldsmiths. (in Lop) ကျာ်စေတီပါန်ထေန်(ဓွာတ်ထဝ်၊ ပွဲဒုင်လောပ်ပူရီ၊)။ ရွှေပန်းထိမ်ဆရာ များစေတီ (လော့ပူရီမြို့တွင်ရှိ၊)။ **ကျာက်ဗန်တဇီ**, ကျာက်ဓန်တဇီ kyāk ban tajī [kyaik bàn tə̆ jì] n. a pagoda in Sittang district. စေတီဗန္ဓဇီမန္ဒံပွဲကိုခရိုင်သက်တိုင်။ **စဓ်တောင်းခရိုင်ရှိ ကျိုက်ဗွန်တဇီစေတီ။ ကျာက်ဗီတဂါ**, ကျာက်ဒီတဂါ kyāk bī ta gā

www.monlibrary.com

[kyaik bì tă gèa] n. a pagoda in Myaungmya(mram) district. ကျာ်ဗီတဂါနှံပွဲကိုခရိုင်ဥုင်ဒမံင်မလ။ မြောင်းမြခရိုင်ရှိကျိုက်ဗီတဂါစေတီ။ **ကျာက်ဖြော်**, ကျောက်ဖြော် kyāk broau [kyaik brèa[1]] n. a pagoda in Samrim district. ကျာ်ဖြမန်ပွဲ ခရိုင်သံရေမ်။ သမ်ရေမ်ခရိုင်ရှိ ကျိုက်ဖြယ်စေတီ။ **ကျာက်လျင်းနာက်**, ကျောက်လျင်နောက် kyāk blaṅ nāk [kyaik blèaŋ nàik] n.the Zingyaik pagoda in Yinnyein, now Thaton, district. ကျာ်ဇွင်နာ်၊ မန်ပွဲပွိုင်ဥုင်ယင်ဝိုန်၊ ခရိုင်သခိုး။ သထုံခရိုင်၊ ယင်းငြိမ်မြို့ရှိဇင်းကျိုက်စေတီ။ **ကျာက်မဟ်တ**, ကျောက်မော်တော် kyāk mah tau [kyaik mɔ̀h tɑo[3]] n. the Shwemaw daw pagoda at Pegu. ကျာ်မုဟ်တ်၊ ဒုုင်ဗဂေါ်။ ပဲခူးမြို့ရွှေမော်ဓောစေတီ။ **ကျာက်မုဟ်တွန်း**, ကျောက်မုတ်တွန်း kyāk muh twan [kyaik mùh twɔn] n. a pagoda in Klon district. ကျာ်မုဟ်တွန်းနှံပွဲခရိုင်ကွောန်။ ကလွန်ခရိုင်ရှိကျိုက်မော်တွန်းစေတီ။ **ကျာက်မဟာဗုဒ္ဓရုပ်**, ကျောက်မဟာဗုဒ္ဓရုပ် kyāk mahā buddharup [kyaik mɛ̌ ha bùt dhɛ̌ rùp] n. the Shwethal yaung image at Zaingganaing, Pegu. ရုပ်ကျာ်ပတ္တိမာ ပွဲဇိုင်ဂနာင်၊ ဗဂေါ်။ ဇိုင်းဂနိုင်း၊ ပဲခူးရှိသွေသာလျောင်း ရုပ်ပွား တော်။ **ကျာက်မဟေစရန်**, ကျောက်မဟေစရန် kyāk ma hecaraṁ [kyaik mɛ̌ he că rɔ̀m] n. a pagoda in Palè district. ကျာ်စေတီမဟေစရုံ၊ ပွဲခရိုင်ဗွဲ့။ ပုလဲခရိုင်ရှိမဟေစရွမ်စေတီ။ **ကျာက်မ္ဘတလေဝ်**, ကျောက်မ္ဘတလေဝ် kyāk mba talew [kyaik bɛ̌ tă lie] n. a pagoda. ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ **ကျာက်မြာ်**, ကျောက်မြာ် kyākmrah [kyaik mrɔ̀h] n. ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ **ကျာက်ရာဇာဓိရာတ်**, ကျောက်ရာဇာဓိရာတ် kyākrājā dhirāt [kyaik rèa jèa dhĭ ràt] n. a pagoda in Tar distrct. ကျာ်စေတီနှံပွဲ ခရိုင်တဝ်မွဲဇကု။ တော်ခရိုင်ရှိစေတီတစ်ဆူ။ **ကျာက်ရာယ်ရမွာ်**, ကျောက်ရာယ်ရမွောန် kyāk rāy mwon [kyaik rài mwɒn] n. a pagoda in Bhimapūra district, in the area of Ye mungyi and Yemungale five miles NE. of Hlegu. ကျာ်စေတီ၊ မန်ပွဲပွိုပွိုင်ဒေသယျော်မန်ကျိုကိုယျော်မန်ဂလေဝ်၊ မန်ဒိုဟ်ဗွံက်သွဝ်ကျာ ဥုင်လှာဂူ၊ ခရာဇမ္ရေဝဲမသုန်တိုင်၊ ပွဲခရိုင်ဘိမပူရ။ လှည်းကူးမြို့အရှေ့မြောက်ဖက်အရပ်၊ ငါးမိုင်အကွာရှိ၊ ရဲမွန်ကြီးနှင့်ရဲမွန်ကလေးဒေသဝန်းကျင်၊ ဘိမပူရခရိုင်ရှိစေတီ။ **ကျာက်သဝ**, ကျောက်သဝ kyāksawa[kyaik să wă] n.ib.တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ **ကျာက်သုရန်း**, ကျောက်သုရန်း kyāk su ranan [kyaik saŏ ră nɔ̀n] n. pagoda in Sittang district.ကျာ်မန်ပွဲကိုခရိုင်သက်တိုင်မွဲဇကု။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိစေတီတစ်ဆူ။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ **ကျာက်ဩ်**, ကျောက်ဩ် kyāk srī [kyaik

www.monlibrary.com

sræ] n. glory. ဂုန်စရဲ့ကျော်သီ။ ဂုဏ်ကျက်သရေ။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။

ဂ္ဂကျာက်, ဥကျောက် gnakyāk [gənɛ̆ kyaik] n. queen. ဥကျော်။ မိဖုရား။ Cf. **ဗုဒ္ဓ**, ဗုဒ္ဓ buddha [bùt dhɛ̆], **ဗုဒ္ဓရုပ်**, ဗုဒ္ဓရူပ် buddharūp [bùt dhɛ̆ rùp], **ဇေတီ**, ဇေတီ ceti [ce tæ]. [LM.;SM. **ဆာက်**, ဆောက် caik [caik] n. wizard. အွာလှန်မတ်၊ အွာမှဝ်၊ ဗွဲတွက်။ မျက်လှည့်ဆရာ၊ ပဉ္စလက်ဆရာ၊ မှော်ဆရာ၊ စုန်းထီး။ (၂) vampire. ဘုတ်ဇောတ်ဆီ၊ ကဝဂကူဇောတ်ဆီ။ သွေးစုတ်ဘုတ်ကောင်၊ သွေးစုတ်လင်းဆွဲ။]

ကျာက်, ကျောက်၂ kyāk [kyaik] n. Buddha. ကျော်၊ ကျော်တြဲ၊ ကျေက်၊ ကျောက်၊ ဗုဒ္ဓ။ ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရား၊ ဗုဒ္ဓ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကျက်**, ကျေက် kyek [kyɔik].

ကျာက်ကမာတ်, ကျောက်အမောတ် kyākamāt[kyaik ă màt] n.The Pagoda of the king's minister. ကျော်အမာတ်။ မှူးမတ်ဘုရား။

ကျာက်ကလာသပဝ်, ကျောက်ကေလာသမဝ် kyāk ke lā sa paw [kyaik ke la să pɔ] n. the Kelatha pagoda three miles WNW. of Taungzun in Thaton district. ကျော်ကေလာသပေါ(ပေါဝ်)၊မန်ဖွဲ့ပွဲခရိုင်သဓို၊ ပွိုင်ဒျင်မုဟ်ဒိုဖွဲ့ဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာ၊ ခရာဇမ္ဗော်ကိုဒျင်မုဟ်ဒိုစိုတ်ပိတိုင်,သထုံခရိုင်တောင်စွန်းမြို့အနောက်တောင်ဖက်၊ သုံးမိုင်ကွာရှိကေလာသစေတီတော်။

ကျာက်ကမှာလပူ, ကျောက်ကမှာလပူ kyākkamhālapū [kyaik kă hma lɛ̆ pao¹] n. The pagoda of Kamhalapu. ကျော်ကမှာလပူ။ ခမှာလပေါစေတီ။

ကျာက်ကြော့ပ်, ကျောက်ကြော့ပ် kyāk krop [kyaik krɒp] n. votive tablet, the votive containing an image of the Buddha. ကျော်ကြော့ပ်၊ ကျော်ပထမံ၊ ကျော်မခွံလဝ်ကိုတိပလေတ်တဲ့စံင်လဝ်ကိုပွတ်။ အုတ်ခွက်ဘုရား။

ကျာက်ဂြီ, ကျောက်ဩီ kyāk śrī [kyaik sræ] n. glory. ဂုန်စရဲ့ကျော်သီ။ ဂုဏ်ကျက်သရေ။

ကျာက်တလင်, ကျောက်တလင် kyāk talaṅ [kyaik tă lɛŋ] n. Myatheindan pagoda. စေတီကျော်တလင်။ ကျိုက်တလန်းစေတီ(မြသိန်းတန်စေတီ)။

ကျာက်ငတ်မော်, ကျောက်တွော်အင် kyāktmo' [kyaik təmo'] n. stone image or statue of the Buddha. ကျော်ပတ္တိမာရုပ်တုံ။ ကျောက်ရုပ်ပွားတော်။

ကျာက်ကြယ်ကက္ကုသန်, ကျောက်တြေယ်ကက္ကုသန် kyāk treykakkusan [kyaik trea kɛk kaŏ sɔn] n. Kakkusan Buddha. ကျော်တြဲကက္ကုသန်။ ကကုသန်မြတ်စွာဘုရား။

ကျာက်ကြယ်ကောဂဂိမ်, ကျောက်တြေယ်ကောနာဂိုမ် kyāk trey kawnāguim [kyaik trea

www.monlibrary.com

kɑo^{2} nèɑ gɜ̀m] n. Kawnaguim Buddha. ကျာ်တြဲကောနာဂိုဳ။ ကောဏာဂုံမြတ်စွာဘုရား။

ကျာက်ကြယ်ကဿပ, ကျာက်ကြေယ်ကဿပ kyāktreykassapa [kyaik trea kɔt să pă] n. Kassapa Buddha. ကျာ်တြဲကဿပ။ ကဿပမြတ်စွာဘုရား။

ကျာက်ကြယ်ဂါတမ, ကျာက်ကြေယ်ဂေါတမ kyāk rey gāw ta ma [kyaik trea gò^{1} tă mă] n. Gawtama Buddha. ကျာ်တြဲဂေါတမ။ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား။

ကျာက်နိဗာန်ကက်ဓာတ် kyāknibanñakdhāt [kyaik nĭ bàn ŋèak dhàt] n. Tooth relic enshrine image. ကျာ်နိဗ္ဗာန်ဓာတ်ဒွေက်။ သွားတော်ဌာပနာထားသောရုပ်ပွားတော်။

ကျာက်ပရ်သာဂ်, ကျာက်ပရ်သော်အ် kyāk par so'[kyaik pɔr so'] n. The Buddha pass away indeed. ကျာ်ပဝ်ရသွံ၊ ကျာ်သွပရိနိဗ္ဗာန်ရသွံ။ မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီတကား။

ကျာက်ဗရာ, ကျာက်ဝရာ kyāk barā [kyaik bɛ̆ rèa] n. feamale Buddha. ကျာ်ဗရာ၊ ကျာ်ပြာ။ အမျိုးသမီးဗုဒ္ဓ။

ကျာက်ဗွန်, ကျာက်ဝွန်ဒ- kyāk bwanda [kyaik bwɔ̀n dɛ̆] n. Buddha. ကျာ်ဗုဒ္ဓ။ ဗုဒ္ဓဘုရား။

ကျာက်ဩီ, ကျာက်ဩေ kyāk srī [kyaik sræ] n. glory. ဂုန်စရဲကျာ်သီ။ ဂုဏ်ကျက်သရေ။

ကျာက်ဩီပီ, ကျာက်ဩေီပ kyāk srīpi [kyaik sræ pæ̆] n. three glory. ကျာ်သီပိ။ ကျက်သရေသုံးပါး။ (၁)။ wash face when get up from bed. ကာလမက္ထိုန္ဓသွိက်လာင်မုက်။ (၂) bathe. ဟုံဥုဉ်။ ရေချိုး။ (၃) wash feet when go to bed. အခါကာလ၊ လုပ်ဒွံင်သွိက်၊ ကြာတ်ဖိုင်။ အိပ်ရာဝင်သောအခါ၊ ခြေဆေးခြင်း)။

ကျာက်သ္လာက်, ကျာက်သ္လေက် kyāk slāk [kyaik slaik] n. image of bronze. ကျာ်သ္လာ်။ ကြေးသွန်းဘုရား။

ကျက်, ကျေက် kyek [kyɔik] n. Buddha. ကျာ်၊ ကျာ်တြဲ၊ ကျေက်၊ ကျောက်၊ ဗုဒ္ဓ။ ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရား၊ ဗုဒ္ဓ။ (၂) image. ကျာ်ပတ္တိမာရုပ်။ ရုပ်ပွားတော်။(၃) pagoda. ကျာ်စေတီ။ စေတီတော်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ကျာက်**, ကျာက် kyāk [kyaik].

ကျောက်, ကျောက် kyok [kyok] n. Buddha. ကျာ်၊ ကျာ်တြဲ၊ ကျေက်၊ ကျောက်၊ ဗုဒ္ဓ။ ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရား၊ ဗုဒ္ဓ။

ကျောတ်, ကျောတ် kyot [kyɒt] n. [Lph] copper artefact listed among offering.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကျဉ်ခမြိုတ် မသင်သောန်လဝ်နကိုတဲတြံတြဟ်၊ မသွေဂံဆိုကောတ်ကရော်စရင် ဝတ္ထုဒါန် ဂမ္ဒိုင်။ လ္ဂုဒါန်းထားသောပစ္စည်းစာရင်းများအကြားတွင် တွေ့ရသောရွေးဟောင်းလက် ရာ ကြေးသွန်းဘုရား။

ကျပ်, ကျဗ် kyap [kyɔp] v. think. ချပ်။ စဉ်းစားသည်။ **ၚဝါက်ကျပ်တုယ်**, ရ်ဝေါအစ်ကျပ်တုယ် rau wo' kyap tui [rèa[1] wŏ kyɔp tui] v.think like this. ရ်ဝွံချပ်တုံ။ ဤသို့ စဉ်းစားပြီး။ **ၚာဝ်ဝွံကျပ်တုယ်**, ရောဝ်ဝွံကျပ်တုယ် row wo' kyaptui [rò[2] wŏ kyɔp tui] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကျာမ်, ကျာန် kyāĭm [kyɑm] n. (disease) head cold. (ယဲ) ချံ၊ ဇီချံ။ နှာစေး၊ အအေး မိရောဂါ။

ကျာလ်, ကျာလ် kyāl [kyɑl] n. Air. ကျာ။ လေ။ wind. ကျာမပိုက်ချီဒရောင်ဒွံင်။ တိုက် ခတ်ဒွရွှရားနေသောလေ။

ကျာ, ကျာ kyā [kyɑ] n. (MM.) **ကျာတမ်ရာတ်**, ကျာတန်ရာတ် kyā taṁ rāt [kyɑ tɔm rɑ̀t] n. tempest. လဗိုတ်ဖြကျာ။ မိုးသက်မုန်တိုင်း။ **ဃမာ်ကျာ**, သဓရ်ကျာ sa mar kyā [sɑ̆ mɔr kyɑ], **သ္မာ်ကျာ**, သ္မရ်ကျာ smar kyā [sɑmɔr kyɑ], **ဒိုဟ်သ္မာ်ကျာ**, ဒိုဟ်သ္မရ်ကျာ duih smar kyā [dɜ̀h sɑmɔr kyɑ] n. north. သွဝ်ကျာ၊ လွာ်သွဝ်ကျာ၊ ဒိုဟ်သွဝ်ကျာ။ မြောက်ဘက်၊ မြောက်ဘက်အရပ်။ Opp. **ဃမ်လုင်ကျာ**, သမ်လုင်ကျာ sam luṅ kyā [sɔm lɜŋ kyɑ], **ဒိုဟ်ဃမ်လုင်ကျာ**, ဒိုဟ်သမ်လုင်ကျာ duih samluṅkyā [dɜ̀h sɔm lɜŋ kyɑ] n. south. သမ္မုင်ကျာ၊ ဒိုဟ်သမ္မုင်ကျာ။ တောင် ဘက်၊ တောင်ဘက်အရပ်။ [LM.;SM. ဣ, ဧ cā [cɑ] n.]

ကြကတ်, ကြကတ် kra kat [krɑ̆ kɔt] n. (MM.) the constellation Cancer. စက်ရာ သီပန်၊ လကျန်စက်ရာသီပန်၊ စက်ရာသီကြကတ်၊ ရာသီဂိတုဒ္ဓိန်။ စတုတ္ထမြောက်ရာသီစက်၊ ကာရကတ်ရာသီ၊ ဝါဆိုလရာသီ။ Cf. **ကာကံလဂ္ဂ**, ကာရ်ကလဒ္ဓ kār ka la gna [kɑr kɑ̆ lɜ̆ gənɜ̆]. [LM.;SM. has **ပြကတ်**, ပြကတ် pra' kɔt [prɑ̆ kɔt]. Skt. **ကာ်ကဋ**, ကာရ်ကဋ kār kaṭa [kɑr kɑ̆ tɑ̆].]

ကြကလ်, ကြကေလ် krakel [krɑ̆ kiel] n. (1219) **ပုဝကြကလ်**, ပုဝကြကေလ် pu wa kra kel [pŭ wɑ̆ krɑ̆ kiel] n. act of giving. ပွမတြးဂွဲ၊ ပွမကိုဒါန်။ အလ္ဂုပေး ခြင်း၊ ဒါန ပြုခြင်း။(၂) donation. ဒဒှ်မသွးကိုဒါန်၊ ဒဒှ်မသွကုသိုကိုဒါန်။ လ္ဂုဒါန်းခြင်း၊ အလ္ဂုဒါန ပြုခြင်း။ [~**ကိလ်** ~ ကိလ်kil [kil] n. to give. ကို၊ ဒုင်ကိုကောတ်။ ပေးသည်၊ ပေး်ကမ်းသည်။]

www.monlibrary.com

ကြဇော်, ကြလောအ် krajo' [krə̆ jɔ̆'], **ကဇော်** ကလောအ် kajo' [kə̆ jɔ̆'], **ဂဇော်**, ဂလောအ် gajo' [gɛ̆ jɔ̆'] v. to sit. ငုံ။ ထိုင်သည်။ (၂) to be seated. ကောတ်ဒွဲဝဲသွက်သွေဂံငုံ။ ထိုန်ရန်နေရာယူသည်။ (၃) to sit down. ငုံဖျေ့။ ထိုင်ချသည်။ **ကဇော်ပဒူး**, ကလောအ်ပန္ဒး kajo'pan ḍah̰ [kə̆ jɔ̆ pɔn ɗah] v. to sit down on. ငုံလွှ်ငုံ့။ အပေါ်တွင်ထိုင်သည်။ [LM. **ဂဧ်**, ဂလအ် ga ja' [gɛ̆ jɔ̆'], **ခဧ်**, ခလအ် khaja' [khə̆ jɔ̆'], **ဍ်**, ဍအ် gja'[gəjɔ̆'], **ဒဧ်**, ဒလအ် daja' [ɗɛ̆ jɔ̆'].SM. **ဟဧ်**, ဟေလအ် hecŏ' [he cŏ'],]

ကြဇော်ဒံ့ငိ်, ကြလောအ်ဒံ့ငိ် kra jo'damīiñ [krə̆ jɔ̆ dəmɔ̀ŋ] v. is sitting. ငုံဒံ့ငိ်၊ ဂဇံ့ငိ်။ ထိုင်နေသည်။

ကြဧယ်ဗတမ်ဂဟ်, ကြဧယ်ဗတမ်ဂမော် kra ḍeybatamgah [krə̆ ɗɛə bɛ̆ tɔm gɔ̀h] n. that midnight. ထွဲတွံဂှ်၊ ထိုညဥ့်သန်းခေါင်ယံ၌။

ကြဒါက်, ကြဒေါက် kradok [krə̆ dɔ̀k] n. trouble. ဒဒိုက်၊ ဒုက္ခ။ ဆင်းရဲခြင်း၊ ဒုက္ခ။

ကြဒတ်ကြုံဒတော်, ကြနတ်ကြုင်တောအ် kra nat kruṅte'[krə̆ nɔt krɔŋ tɑɛ̆] prep. at the upper reaches of the stream. တွောတ်ကြုင်တော်။ ချောင်းဖျား၌။

ကြဒာတ်ဒတွယ်, ကြနောတ်တေ့ယ် kra not tñey [krə̆ nɒt təŋɛɑ] n. the end of day. တွောတ်တွဲ၊ ကွောတ်တွဲ။ နေ့အဆုံး၊ ရက်အဆုံး။ **ကြဒတ်ဒတွယ်**, ကြနတ်တေ့ယ် kranat tñey [krə̆ nɔt tə ŋɛɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကြဗင်, ကြဝင် kra baṅ [krə̆ bɛ̀aŋ] n. (MM.) a town in lower Burma. ခုံငြဗင်၊ မန္ဒံအပ္ဒဲဒကုတ်အသွင်ရးဗွာ(ရးမန်တြော်)။ အောက်မြန်မာနိုင်ငံရှိကြဗင်းမြို့ (ရှေးဟောင်းမွန်မြို့တစ်မြို့)။ **မဟာဇကြဗင်းမ်ယောင်**, မဟာထေကြဝင်ဓမ်ယောင် ma hā the kra baṅ damyoṅ [mɛ̆ ha the krə̆ bɛ̀aŋ dɔ̀m yɔ̀ŋ] n. the black Monk Krabin. မဟာထေကြဗင်မန္ဒံကိုဖျုန်သွသာ်ဒမျိုင်။ အသားညိုမဟာထေကြဗင်း။

ကြမ်, ကြမန် kraman [krə̆ mɔ̀n] n., **ကြမိုံ**, ကြမိန် kramin [krə̆ mɛn] n. royal power. အသံအဝိုအာဏာသွိင်တွ။ မင်းစိုးရာဇာအာဏာ။ see. **ကိာ်မိုံ**, ကိရ်မိန် kir min [kirmɛn].

ကြမိုံ, ကြမိန် kramin [krə̆ mɛn] n. royal power. အသံအဝိုအာဏာသွိင်တွ၊ ကွိန်၊ စွိန်။ မင်းစိုးရာဇာအာဏာ၊ အုပ်စိုးခြင်း၊ စိုးမိုးခြင်း။

www.monlibrary.com

ကြယာ, ကြယား kra yā [krə̆ ya] n. ornaments. ကပေါတ်ဥ်ဣာတ်၊ ကပေါတ်ကယျိုင် ကယျပ်သွက်သွော်ဖျံဖျောန်စ။ အဆင်တန်ဆာ၊ အလှပြင်ရန်ပစ္စည်း။ (၂) gear. ကရိယာမခ့ံလဝ်ဗွဲတွေင်၊ သွက်သွော်ရပ်စပ်စကာစအပွဲကိုကမ္ဒောန်မွဲမွဲ။ လုပ်ငန်းတွင်သုံးရန်အ တွက်အထူးပြုလုပ်ထားသည့်ကရိယာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိယာ**, ကိရ်ယာ kiryā [kir ya].

ကြယာကျွာဝ်, ကြယာကွော်ခ် krayā ktow[krə̆ ya kəto] n. earring. သွေက်၊ နှေက်။ နားဆွဲ၊ နားပန်။

ကြယာဇွမ်, ကြယာဒ္ဍမ် kra yā dlam [krə̆ ya dlɔ̀m] n. furniture or ornament of chamber. ကြိယာဒ္ဍံ၊ ကရိယာဍံ။ အခန်းအသုံးအဆောင်ပစ္စည်း။

ကြယင်, ကြသင် kra saṅ [krə̆ sɛŋ] n. **ကာ်ကြယင်**, ကာခ်ကြသင် kār kra saṅ [kir krə̆ sɛŋ] n. a locality near Lamphun. ဒွဲဝဲဍာန်ဒေသမကြပ်ကိုဥုင်လာမ်ဖုန်မွဲ။ လမ်ဖွန်း မြို့အနီးရှိအရပ်ဒေသတစ်ခု။[LM. **တယင်**, တသင် tasaṅ [tə̆ sɛŋ] n. kind of shurb. တ္ံမလုပ်ငြန်ဂဲုမွဲဂကူ။ ဆေးဖက်ဝင်အပင်တစ်မျိုး။ Cf. Khm. **ကြသိုင်**, ကြဆိုင် krəsaṅ [krə̆ saŋ] n. kind of thony tree. တ္ံဇလမွဲဂကူ။ ဆူးပင်တစ်မျိုး။]

ကြိယာ, ကြဲယား kriyā [kræ̆ ya] n. ornaments. ကပေါတ်ဥ်ဣာတ်၊ ကပေါတ်ကယျိုင်သွက် သွော်ဖျံဖျောန်စ၊ ကြိယာဗာ။ အဆင်တန်ဆာ၊ အလှပြင်ရန်ပစ္စည်း။ (၂) gear. ကရိယာ မခ့ံလဝ်ဗွဲတွေင်၊ သွက်သွော်ဂွံရပ်စပ်စကာ ပွဲကိုကမ္ဒောန်မွဲမွဲ။ လုပ်ငန်းတွင်သုံးရန်အတွက် အထူးပြုလုပ်ထားသည့်ကရိယာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိယာ**, ကိရ်ယာ kiryā [kirya].

ကြော်, ကြော်ခ် krow [kro] v. wash. ကြာတ်ကြ်၊ ကြာတ်သွားကိုဥုဉ်။ ဆေးကြောသည်၊ ရေနှင့်သန့်စင်သည်။

ကြ, ကြ krau [krɑo^{3}] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်, မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ် နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သကြ** sak rau [sə̆ krɑo^{3}] adv. in order to. သွက် သွော်။ ရန်အလို့ငှာ။ H.L. **ကြကြာတ်ဗလိုပ်ပျမ်ဩဂ:ကျာက်ပတ်ဦမာရုပ်**, ကြကြောတ်ဗလိုပ်ဗုမ်စအား ကျာက်ပတ်ဦမာရုပ် krau krāt ba luipphumca ah kyākpaṭṭimārup [krɑo^{3} krat bɛ̆ lɨp phum cə̆ ah kyaik pɔt tæ̆ ma rùp] v. to wash and bathe images clean. ကြာတ်ကြ်ဗလိုပ်ဖုံသွားကျာ်ပတ္တိမာရုပ်။ ရုပ်ပွားတော်အားရေဖြင့် သွန်း လောင်းသန့်စင် ဆေးကြောပေးသည်။ [LM.; SM. **ကြ**, ကြ krao [krɑo^{3}].]

ကြော်, ကြော်ခ်^{J} krow [kro] n., **ကြော်**, ကြော်ခ် krāw [krɑo] v. (space) behind.

www.monlibrary.com

(ဒွဲဝဲ) ပွဲလက်ကရ၊ လွှာလက်ကရ၊ ပွဲင်လက်ကရ။(နေရာ) နောက်တွင်၊ နောက်၌၊ နောက်သို့။ (၂) (time) after. (အခိုင်) တဲ့ကျင့်ဂ့်၊ တဲ့ပွန်၊ တဲ့ပွန်ဂ့်။ (အချိန်) နောက်ပိုင်းအချိန်၌၊ ပြီးနောက်၊ ပြီးသည့်နောက်။ ကြ, ကြေ krau [krɑo^{3}] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္ထု။

ကြ, ကြေ krau [krɑo^{3}] v. [MM.] ကြဝွံ (ငဝါဂ်), ကြေဒွံ (ဓေါဒန်) krauwo' [krɑo^{3} wŏ̰] n. after that. ကျွဂ့်တဲ့။ ထိုဟာပြီးနောက်။ ကြတုန်, ကြေတုန် krau tun [krɑo^{3} tun] n. after-wards again. တဲ့တဲ့ပွန်။ တဖန်ပြီးနောက်။ ဗွာယ်ကြဂဟ်, ဗွေယ်ကြေဂဟ် bwoy krau gah [bwòɑ^{2} krɑo^{3} gɔ̀h] adv. afterwards. လက်ကရ်ဂ့်၊ ကာလမစိုပ်အခိုင်ဗွဲကြမှ၊ ကာလတဲ့ပွန်။ နောက်၌၊ နောက်ပိုင်းအချိန်ကျမှ၊ နောက်တော့။ ပဂွာယ် ကြဂဟ်, ပဒွေခ်ကြေဂဟ် pa bwoy krau gah [pă bwòɑ^{2} krɑo^{3} gɔ̀h] adv. ib. ဂလာန်တံပွဲကိုဂ့်လိက်အွာကွိတုပ်တုပ်။ မူလစာရေးဆရာ၏စာကိုယ်ထဲအတူတူ။ Cf. ဂတ, ဂတာ gata [gɛ̆ tă] s.v. လုပ်အသွင်။ အောက်တွင်ပါဝင်။ ကိန္တ, ကိန္တ kinta [kɛntă] n. Opp. လက်ဗွိုက်။ ဆန့်ကျင်ဘက်။ ကိန္တ, ကိန္တ kinta [kɛn tă], ကြာ်, ကြာ်ရ် tlār [tlar]. Der. ကဂၚဝ်, ကုရောင် ku row [kɑŏ ro] v. to turn one's back on. ဂတးလွှာ်လက်ကရ်။ အနောက်ဘက်သို့လှည့်သည်။ ကိဂြော်ဝ်, ကိန္ဒြောင် kindrow [kɛn drò^{2}] prep.adv. &conj. after. ကာလတဲ့ဒွဲဂ့်၊ အခိုင်တဲ့ကျင့်ဂ့်၊ တဲ့ပွန်၊ တဲ့ပွန်ဂ့်၊ တဲ့ဂ့်။ အပြီး၌၊ နောက်၌၊ နောက်ပိုင်းအချိန်၌၊ ပြီးနောက်၊ ပြီးသည့်နောက်။ [LM. ကြ, ကြေ krau [krɑo^{3}], ထြ, ထြေ trau [trɑo^{3}]. SM. ကြ, ကြေ krɑo [krɑo^{3}].]

ဂကြာဝ်, ကြောင်၃ krow [kro] n. ယဂကြာဝ်, ယကြောင် ya krow [yɛ̆ kro] n. personal name. ယွဲ့ပူဂ့်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ကြ, ကြေ krau [krɑo^{3}]v. to wash. ကြာတ်၊ ကြာတ်ကြ်။ ဆေးသည်၊ ဆေးကြေသည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ ဂကြာဝ်, ကြောင် krow [kro] v., ဂကြာဝ်, ကြောင်၂ krow [kro].

ကြ, ကြေ၂ krau [krɑo^{3}] prep. behind. ဒူကြ်၊ လက်ကရ်၊ လွှာ်လက်ကရ်။ နောက်၌၊ နောက်တွင်၊ နောက်ဘက်တွင်။ (၂) afterwards. လက်ကရ်ဂ့်၊ လက်ကရ်တော်၊ စိုပ်အခိုင်လက်ကရ်တော်မှ။ နောက်တော့၊ နောက်တွင်၊ နောက်ပိုင်းအချိန်ကျမှ။ (၃) after. အခိုင်တဲ့ကျင့်ဂ့်၊ တဲ့ပွန်၊ တဲ့ပွန်ဂ့်။ နောက်ပိုင်းအချိန်၌၊ ပြီးနောက်၊ ပြီးသည့်နောက်။ see. ရံင်။ ရှူ။ ဂကြာဝ်, ကြောင်၂ krow [kro], ဂကြာဝ်, ကြောင်၃ krow [kro] v. to wash. ကြာတ်၊ ကြာတ်ကြ်၊ ကြာတ်သွားကိုဥင်။ ဆေးကြောသည်၊ ရေနှင့်သန့်စင်သည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကျမ်, ကြန် kraṁ [krɔm] n. circumstance. မဆောင်စပ်ကိုပရောပရာဂ့်၊ အကာဲအရာဂ့်၊ တင်ဂ့်။ သက်ဆိုင်ပတ်သက်နေသောအကြောင်းအရာ၊ ယင်းအခြေအနေ၊ ထိုအချက်အလက်။ see. ကျမ်, ကြုန် kruṁ [krum].

ကျင်, ကြုင်kruṅ [krɔŋ], **ကျုင်**, ကြုင်krūṅ [krɔŋ] n. river. ကွီ၊ ကြုင်။ မြစ်၊ ချောင်း။ **ကျင်**, ကြုင် kruṅ [krɔŋ] n. (MM.) river. ကွီ။ မြစ်။ (၂) stream. လွှာဝ့်။ စမ်း၊ စမ်းချောင်း။ (၃) creek. စောဝ်၊ ကြုင်သွတ်။ ရိုး၊ ချောင်းကလေး။ **ကျင်ဇာမာ**, ကြုင် အနောမာ kruṅ ʾanoma [krɔŋ ă nò¹ mă] n. the river where the Bodhisatta shaved his head and put on ascetic dress. ကြုင်ဒွဲဘောဓိသတ်ပိုမတိင်ကွံသော်တုံ တွးကောတ်ဖွိုက်လွှက်ရသိ။ ဘုရားအလောင်းတော်သည်၊ မိမိဆံတော်ကိုပယ်၍ ရသေ့တို့သုံးဆောင်အပ်သောဝတ်လဲတော်ကို ပြောင်းလဲဝတ်ဆင်တော်မူသော မြစ်နေရာ။ **ကျင်ကမာရ်**, ကြုင်ကမာရ် kruṅ ka mār [krɔŋ kă mar] n. a stream in Laṅkā Kruṅ Kāwaṇṇa district, to be located in the vicinity of Kamegyi three miles SW. of Kawa. ကြုင်ကာဝဏ္ဏ မန္ဒံပွဲကိုခရိုင်လက်ာ၊ ပွဲပွိပွိုင်ကမေဝ်ဇွော်၊ ဒိုဟ်ပလိုတ်သမ္ဘင်ကျာဥုင်ကဝ,ခရာစိုတ်ပိတိုင်။ လက်ာဒိစတြိတ်ရိုကာဝဏ္ဏချောင်း၊ ငှင်းသည်ကဝမြို့၊ အနောက်တောင်ဘက်၊ သုံးမိုင်အကွာကမည်းကြီးဒေသ၊ ဝန်းကျင်တွင်ရှိသည်။ **ကျင်ကဝ**, ကြုင်ကဝ kruṅkawa [krɔŋ kă wă] n. The Kawa chaung, in the same district, which joints the Pegu river at Kawa. ib. ဂလာန်တံပွဲကိုဂွ်လိက်အွာကွိတုပ်တုပ်။ မူလစာရေးဆရာ၏စာကိုယ်ထဲအတူတူ။ **ကျင်ကြ**, ကြုင်ကြ kruṅ cra [krɔŋ cră] n. a stream in Rangoon district. ကြုင်မန္ဒံပွဲကိုခရိုင်လွှင်မွဲ။ ရန်ကုန်ဒိစတြိတ်ရိုချောင်းတစ်ချောင်း။ **ကျင်ငရဉ်ဇာ**, ,ကြုင်နေရညာ kruṅ ne rañ ja rā [krɔŋ nè rɔ̀n jɛ̆ rèa] n. a stream in the vicinity of of the bodhi tree at Buddh Gaya. ကြုင်မန္ဒံပွဲကိုဝုတ်ဒိုဟ်ဖြဲဟောခိ၊ ဇရေင်ဗုဒ္ဓဂယ။ ဗုဒ္ဓဂါယာအနီး၊ မဟာဗောဓိညောင်ပင်ပတ်ဝန်းကျင်ရိုချောင်းတစ်ချောင်း။ **ကျင်ဖိုင်ငင်**, ကြုင်ဖိုင်နုင် kruṅ phāṅ naṅ [krɔŋ phoiŋ nɛŋ] n. the Paunglin chaung, N.of Wagyaung,in Bhimapūra district. ကြုင်ပံင်လေန်၊ သွဝ်ကျာဝဂျံင်၊ ပွဲကိုခရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရဒိစတြိတ်ရိုး၊ ဝချောင်မြောက်ဘက်အရပ်ရိုပေါင်းလင်းချောင်း။ **ကျင်ဗြာတ်**, ကြုင်ဗြောတ် kruṅ brāt [krɔŋ brɑ̀t] n. a stream in Laṅkā Kruṅ Kāwaṇṇa district, ib. ဂလာန်တံပွဲကိုဂွ်လိက်အွာကွိတုပ်တုပ်။ မူလစာရေးဆရာ၏စာကိုယ်ထဲအတူတူ။ ကြုင်ကာဝဏ္ဏမန္ဒံပွဲကိုခရိုင်လက်ာမွဲ။ လက်ာ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဒီစတြိတ်ရှိကာဝဏ္ဏချောင်းတစ်ချောင်း။ **ကြင်ဗြဴ**, ကြုင်ဗြဴ kruṅ broau [krɜŋ brɛ̀a^{1}] n. a village near Bassein. ကွာန်မန္ခံတရပ်ဥုင်ဖာသီမွဲ့,ပုသိမ်မြို့အနီးရှိကျေးရွာတစ်ရွာ။ **ကြင်မာန်**, ကြုင်မာန် kruṅ mān [krɜŋ màn] n. a stream in Bassein district. ကြုင်မာန်မန္ခံပွဲကိုခရိုင်ဖာသီမွဲ့။ ပုသိမ်ခရိုင်ရှိကျုံမန်ခေါ် ချောင်းတစ်ချောင်း။ **ကြင်ယီဂန်**, ကြုင်ယီဂေန် kruṅ yī gen [krɜŋ yì gɪ̀n] n. a stream three days march N. of Momeik, presumably a tributary of the Shweli. ကြုင်မွဲသွးဇက်တိုန်အာပွိုင်ပိတ္ခဲ့၊ နွံပွဲသွဝ်ကျာဥုင်မဝ်မိက်၊ ခယျထေင်ကေတ်ဒှ်တ်နေဝ်ခန်လွာ၊ ပဒေသရာတ်မသွးဆက်ကွဲစွဲစွိန်မွဲ့၊ မကော်ခ်စယ်လီ။ မိုးမိတ်မြို့မြောက်ဘက်ရှိ၊ သုံးရက်ကြာစစ်ချီတက်ရသောချောင်းတစ်ချောင်း၊ အထင်အမြင်အားဖြင့်ရွှေလီဟူသော၊ ပဏ္ဏာဆက်နေရသည့်ပဒေသရာဇနယ်တစ်နယ်။ **ကြင်ဆိုင်းမိုင်းလိုဝ်**, ကြုင်သိုင်သိုင်းဒိုဝ် kruṅ smīṅ siṅg huiw [krɜŋ sə moiŋ soiŋ ghɜ̀] n. a stream in Palè district. ကြုင်သွိုင်သိုင်ဃိုမန္ခံပွဲကိုခရိုင်ဗွဲ့မွဲ့။ ပုလဲဒီစတြိတ်ရှိသီဟိုဠ်မင်းချောင်း။ [LM.;SM. **ကြုင်**, ကြုင် kruṅ [krɜŋ]. B. **ငြောင်း**, မြောင်း mroṅ [mròŋ]. canal. မြံင်။ မြောင်း။ (whence. SM. **ပင်**, ပရုံင် pəròŋ [pə̆ rɔ̀ŋ], **မြုံင်**, မုံင် mròŋ [mərɔ̀ŋ] n. gully. မြံင်။ မြောင်း။)]

ကြင်ဇွာတ်, ကြုင်ဇွောတ် kruṅ ʤwot [krɜŋ ʤəwɒt] n. streamlet. ကြုင်ဇောတ်၊ ကြုင်သွတ်၊ ကြုင်သွတ်။ ချောင်းငယ်။

ငြကြုင်, ကြေင်^{2} kreṅ [kreɑŋ] n. Eugenia tree. တွံကြေင်။ သပြေပင်။

ငြကြုင်, ကြေင်^{3} kreṅ [krɔiŋ] n. parakeet. ကြေင်။ အလွန်ကြီးမားသောကျေးငှက်တစ်မျိုး။

ကြာဉ်, ကြောဉ် krāc [krɑc] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်,မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုပင်မှန်းဆရခြင်း။ **သ္ကြာဉ်**, သ္ကြောဉ် skrāc [skrɑc], **သ္ကြာဉ်ဒုအောလ်**, သ္ကြောဉ်ဒုအောလ် skrācdu'ol [skrɑc dŭ ol] v. wash. ကြာတ်။ ဆေးသည်။ (၂) shall wash away. ကြာတ်သွားထော်ဏောင်။ ဆေးပစ်လိမ္မည်။

ကြာတ်, ကြောတ် krāt [krɑt] v. [MM.] to wash. ကြာတ်၊ ကြာတ်ကြ။ ဆေးသည်၊ ဆေးကြောသည်။ H.L. **ကြကြာတ်ဗလိပ်ပျမ်ဧဘး**, ကြကြောတ်ဝလုံပ်ဖုမ်ဧအး kraukrātba luipphumca'aḥ [krɑo^{3} krat bɛ̆ lɜ̀p phum cə̆ ɑh] v. to wash and bathe clean. ကြာတ်ကြဗလိုပ်ဖုံသွား။ သွန်းလောင်းသန့်စင်ဆေးကြောချိုးပေးသည်။ [LM. SM. **ကြာတ်**, ကြောတ် krāt [krat].]

ကြုဉ်, ကြုဉ်^{2} kruc [krut] n.(Relic) casket. ကြောတ်(ဓာတ်)။(ဓာတ်တော်)ကြုတ်။ (Ku)

www.monlibrary.com

MM.) ငကြောတ်, ကြောတ် krot [krɒt] n. spherical box with cover. ခေင်ဒကို မန္ဒကိုသိုဒကိုပ်။ အဖုံးရှိလုံးဝန်းသောကျည်တောင့်ဗူး။

ကျဉ်, ကြုန်၂ kruc [krut] n. personal name. ယ္ဘုပ္ပဂို်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ကြည်, ကြုည် kruñ [krujn] n.personal name. ယ္ဘုပ္ပဂို်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Perh. ဒဒ်္ဒမတန်ဒ်္ဒမာန်။ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာ။ SM. ငကြင်, ကြေင် krɔiŋ [krɔiŋ] n. parakeet. ကြေင်။ အလွန်ကြီးမားသောကျေးငှက်တစ်မျိုး။

ကြာတ်, ကြောတ် krāt [krat] v. to wash. ကြောတ်၊ ကြောတ်ကြ။ ဆေးသည်၊ ဆေးကြောသည်။ see. prec. ရံင်ဝေါဟာမတဲ့ကွင်လင်ဂတဂ််။ ပြီးခဲ့သောဝေါဟာရကိုရှု။

ကြုတ်, ကြုတ် krut [krut] n. (Relic) casket. ကြောတ်(ဓာတ်)။ (ဓာတ်တော်) ကြုတ်။

ကြုတ်ဇဝ်, ကြုတ်ထဝ် krut tho [krut thɔ] n. gold casket. ကြောတ်ထဝ်။ ရွှေကြုတ်။

ငကြတ်, ကြောတ် krot [krɒt], ကြွတ်, ကြွတ် krwat [krwɔt] n. (MM.) relic casket. ကြောတ်ဓာတ်။ ဓာတ်တော်ကြုတ်။ [LM. ငကြတ်, ကြောတ် krot [krɒt] n. cylindrical box with lid. ကွိုင်ပ္ပံင်ဂ္ဂိုင်ဂ္ဂိုင်မန္ဒကိုသိုဒကိုပ်။ ထုလုံးပုံရှိသောပြောင်းသဏ္ဌာန်အဖုံးပါသည့်ဗူး။ SM. id. ဓိတုပ်။ ဓိတုဗူး။ Var. ကျဉ်, ကြုန်၂ kruc [krut] n. spherical box with cover. ခေင်ဒကိုန္ဒကိုသိုဒကိုပ်။ အဖုံးရှိလုံးဝန်းသောကျည်တောင့်ဗူး။ Hence. OB. ကြွဉ်, ကြွန် krwac [krwit] n. spherical box with cover. ခေင်ဒကိုန္ဒကိုသိုဒကိုပ်။ အဖုံးရှိလုံးဝန်းသောကျည်တောင့်ဗူး။]

ငကြတ်ဇဝ်, ကြောတ်ထဝ် krot thaw [krɒt thɔ] n. (Relic) gold casket. ကြောတ်ထဝ် (ဓာတ်)။ (ဓာတ်တော်) ရွှေကြုတ်။

ငကြတ်ဓာတ်, ကြောတ်ဓောတ် krotdhāt[krɒt dhȁt] n. relic casket.ကြောတ်ဓာတ်။ ဓာတ်တော်ကြုတ်။

ကြမ္မပဇ, ကြမ္မပဇ kraṁ ma pa tha [krɔm mə̆ pə̆ thə̆] n. course. ကမ္မပထ၊ ကိစ္စဆက်တဲ့မကွ်ုဒ်္ဒ်ဒွဲင်။ ကမ္မပထ၊ ဆက်တိုက်ဖြစ်ပွားနေသောကိစ္စရပ်များ။ (၂) means of action. ပြဝနဲကဲ့။ အပြုအမူနည်းလမ်း။ (၃) fact or matter about am event of one's deed and misdeed. ကမ္မပထ၊ ကမ္မပထ။

ကြိမ်, ကြိုန်၂ krim [krɛm] n. circumstance. အကာဲအရာမဆောင်စပ်ဒွဲင်၊ တင်နင်မဆောင်စပ်ဒွဲင်၊ ကိစ္စကောင်ကာမဆောင်စပ်ဒွဲင်။ သက်ဆိုင်ရာတို့နှင့်ပါဝင်ပတ်သက်နေကြသည့်အခြေအနေ၊ အချက်အလက်နှင့်သက်ဆိုင်နေသောအခြေအနေ၊ အကြောင်းအရာနှင့်သက်ဆိုင်နေသောအခြေအနေ။ see. ရံင်။ ရှု။ ကျမ်, ကြုန် krum [krum].

www.monlibrary.com

ကြိမ်, ကြိုန်၂ krim [krɛm] v. boast. ကြိုကြိုဟိုဂး။ ကြွားဝါပြောသည်။ proudly. ပ္တိုန်စဂုန် စရဲဝဲတုဲဟိုဂး။ ဂုဏ်ယူဝင့်ကြွားပြောဆိုသည်။ ကြိုမ်, ကြုိန် kruim [krom] v. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။

ကြိမ်ကြိုာ်, ကြိုန်ကြုိရ် krimkfir [krɛm kətir] v. to vaunt. ကြိုမ်ကြိုဝ်၊ ကြိုကြိုု။ ထကြွဝင့် ကြွားဒ့ပြောဆိုသည်။

ကြုမ်, ကြုန်ံ krumˆ [krum], ကြိမ်, ကြိုန် krim [krɛm], ကြမ်, ကြန် kram [krɔm], ကြိမ်, ကြိုန် kramˆ [krum] n. gist. ခမွန်၊ တင်သရောပ်ခဲ့။ အကျဉ်းချုပ်၊ ဆိုလိုရင်း အချက်။ (၂) substance. ကြက်ရှ်၊ တင်အဓိက။ အနှစ်သာရ၊ အဓိကအချက်။ (၃) circumstance(s), that which concerns or relates to. မဆေင်စပ်ကိုပရောပရာဂ့်၊ အကဲအရာဂ့်၊ တင်နင်ဂ့်။ ပါဝင်သက်ဆိုင်ပတ်သက်နေသည့်အခြေအနေ၊ အကြောင်းအရာ၊ အချက်အလက်။

ဂကြိုမ်, အကြိုန် ʾakruiˆ [ă krom] n.(MM.) facts concerning. တင်မဆက် စပ်ဒွံင်။ ဆက်စပ်နေသောအချက်အလက်။ Cf. ဂတိုင်, အတုိင် ʾatuiˆ [ă tɑŋ]. [LM.; Skt. ကြမ, ကြမ krama [krăməˆ] n. step. ကဆံင်မရင်တ္ဂုင်။ ဆောင်ရွက်မှုအဆင့်။ (၂) series. အစေန်အဆက်။ အစဉ်အဆက်။ MM. ဂကြိ, အကြိုa kruiˆ[ă krom]. B. ဂငကြောင်း, အကြောင်း ʾakroˆ း [ă kraung].

ကြုမ်, ကြုန်၂ krum [krum] n. roar. ကရှိ၊ ကြို။ ဟိန်းသံ၊ မြည်ဟီးသံ။ (၂) result. ဖိုဂုန်၊ ဖိုနိသ္ဆံသ။ အကျိုးသက်ရောက်မှု၊ အကျိုးဆက်။

ငကြာမ်, ကြောန် krom [krɒm] n. Cambodian. ခမာ။ ကမ္ဘောဒီးယား။ [LM. ငကြာမ်, ကြောန် krom [krɒm] n. Cambodian, Lao'. Cf. OB. ကြွမ်း, ကြွန်း krwam [krwɔm], ကြွမ်း, ကြွိန်း krwamˆ [krwɛm] n. Cambodian.]

ကြာယ်, ကြောယ် krāy [krɑi] n. element in name of sīmā in Martaban district. သွိုင်ဒပ်သွားယွုသီပွဲကုံခရိုင်မုဟ်တုံ။ မုတ္တမခရိုင်ရှိသိမ်အခြေခံဒြပ်စင်နာမည်။

ကြာဝ်, ကြောဝ် krāw [krɑw] n. (time) after.(အခိုင်) တုဲကွုင်ဂ့်၊ တုဲပွန်၊ တုဲပွန်ဂ့်။ (အချိန်) နောက်ပိုင်းအချိန်၌၊ ပြီးနောက်၊ ပြီးသည့်နောက်။ (၂) ကြာ၊ နောက်။ see. ရံင်။ ရှ။ ငကြာဝ်, ကြောဝ်၂ krow [kro].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကြော်, ကြောအ် kro'[krʊ̆^{1}] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်, မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ကျွော်, ဆွောအ် skro'[səkrʊ̆^{1}] v. to be corpulent. ကြောံဒုတ်၊ ကြောံပ္ဟူ။ ဝဖိုင့်သည်၊ ဆူဖြိုးသည်။ (၂) fat. ကြောံကွေင်၊ ကြောံစးလး။ ဝသည်၊ ဆူသည်။ (၃) robust. ထတ်ဂဗေဝ်၊ ဒုတ်ထတ်။ ပုကွသန်စွမ်းသည်၊ တုတ်ခိုင်သည်။ [LM.; SM. ကြော်, ကြောအ် krʊ̆ [krʊ̆^{1}].]

ကြွင်, ကြွင် krwaṅ [krwɛŋ] n. personal name. (B. ကြွင်း, ကြွင်း ṅākrwaṅ [ŋɛ̀ɑ krwɛŋ]) [B. ကြွင်း, ကြွင်း krwaṅ [krwɛŋ] v. to be left over. သေ့၊ သေ့သွေဟ်၊ သေ့သွိဟ်။ ကျန်သည်၊ ကြွင်းကျန်သည်။]

ကြွတ်, ကြွတ် krwat [krwɔt] n. relic casket. ကြောတ်ဓာတ်။ ဓာတ်တော်ကြွတ်။ see. ရံင်။ ရှ။ ကြောတ်, ကြောတ် krot [krɒt].

ကျ, ကျ kla [klă], ကျ, ကျ kla' [klă] n. tiger. ကွ။ ကျား။ ကျပ္ဟာဏ်, ကျဒ္ဓာည် kla pnāñ [klă pə nɑn] n. title of the army. ကျမုဒပ်။ စစ်တပ်ဘွဲ့။ (၂) class of military officers. ကဆံင်တန်လွောဝ်ဗိုမတိုန်ကွဉ်လဝ်။ ဗိုလ်လောင်းတက်ခဲ့သောအတန်း။

ကျ, ကျ kla [klă] n. (MM.) ကင်္ခဒက်ကျ, ကဒ္ဒောက်ကျ kan dokkla [kɔn dɔ̀k klă] n.tiger daemons. ကလော်ကွ၊ ဟွံခိုဟ်ဟွံသန်ကွ။ မကောင်းဆိုးဝါးကျား။ [LM.; SM. ကွ, ကွ kla [klă].]

ကျခိုင်, ကျခိုင် kla ḍiṅ [klă ɗoiŋ] n. [Lph.] thosand. လွိ။ ထောင်။ Cf. ၈၉ိမ်, ဏ္ဍ ဋ္ဌန် ’iṁim [ǐŋèm].

ကျာ, ကျာ klā [klɑ] adv. first. ကွာ၊ ကိုပ်ကွာ၊ ဗွဲကိုပ်ကွာ၊ ဝါဒိ၊ ပထမ။ အဦးအဖျား၊ ဦးစွာ၊ ပထမ။ (၂) before. ကာလတေ၊ ကွာတေ။ အလျင်က၊ အရင်က၊ ယခင်က။ see. ရံင်။ ရှ။ လာ်, လာရ် tlār [təlɑr].

ကျီ, ကျီ klī [kəlæ] v. to pay homage. သွဂါရဝ၊ သွပူဇ၊ သွအဲပရဲ။ ဂါရဝပြုသည်၊ ပူဇော်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ လီ, လီ tlī [təlæ].

ကျောက်, ကျောက် klok [klok] n. clan. ကလော်။ ရိုးရာနတ်။

ကျောက်ဆငေါ်, ကျောက်သယောင် kloksayoṅ [klok sʊ̆ yòŋ] n. a locality at Kyauk-sè. ဌာန်ဒေသမန္တံပွဲပွိပွိုင်ဥုင်စြာင်တွံမွဲ။ ကျောက်ဆည်ဝန်းကျင်ရှိ ဒေသတစ်ခု။ စြာင်တွံ။ ကျောက်ဆည်။

www.monlibrary.com

ကျိုက်, ကွေ်ုက် kluik [klak] n. dust. မှိုက်။ ဖုန်မှုန့်။ see. ရံင်။ ရှ။ **လက်ကျိုက်**, လက်ကွေ်ုက် lak kluik [lɛ̀ak klak].

ကျိုင်, ကွေ်ုင် kliñ [kəloiŋ] n. jackal. ကျိုကြိုပ်၊ ကျိုကြိုင်၊ ကျိုယြုတ်။ ခွေးအ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကျိုင်**, ကွေ်ုင် tliñ [təloiŋ].

ကျွင်, ကွေ်ုင်ˀ kleñ [kleaŋ] v. to spin. ကွေ်ုင်တောဝ်၊ ကွေ်ုင်တောဝ်။ ဗိုင်းငင်သည်၊ ချည်ငင်သည်။ [LM. **ကျွင်**, ကွေ်ုင် kleñ [kleaŋ]. SM. **ကျွင်**, ကွေ်ုင် kleaŋ [kleaŋ] v. to bind. ဒက်၊ ဒက်ဒေံ၊ ဒွက်၊ အသိင်ဒွက်။ ချည်နှောင်သည်၊ တည်းသည်။]

ကျွင်, ကွေ်ုင်ᴶ kleñ [klɔiŋ] n. (MM.) oil. ကွေ်ုင်။ ဆီ။ **ကျွင်ကဉ်ယ်**, ကွေ်ုင်ကဉ်ယ် kleñ ka'uy [klɔiŋ kə̆ ui], **ကျွင်လင်**, ကွေ်ုင်လင် kleñ la ñau [klɔiŋ lɛ̆ ŋɛ̀aˡ] n. medicinal oil. ကွေ်ုင်မလုပ်ဂဉ့်၊ ကွေ်ုင်ဂဉ့်။ ဆေးဖက်ဝင်ဆီ၊ ဆေးဆီ။ (ၛ) sessamum oil. ကွေ်ုင်လှဲ။ နှမ်းဆီ။ **ကျွင်ပြုရတ်**, ကွေ်ုင်ပြဲုတ် kleñ brawut [klɔiŋ brɛ̆ wùt] n. butter. ကွေ်ုင်ဗွတ်။ ထောပတ်။ [LM. **ကျွင်**, ကွေ်ုင် kleñ [klɔiŋ]. **ကျွင်**, ကွေ်ုင် tleñ [təlɔiŋ] n. oil. ကွေ်ုင်။ ဆီ။ (ၛ) fat. ကွေ်ုင်ဂတော်၊ အဆီပြင်။]

ကျွင်ဒၢယ်, ကွေ်ုင်ရာယ် kleñ rāy [klɔiŋ rài] n. mustard oil. ကွေ်ုင်ရဲ၊ မုန်ညင်းဆီ။

ကျောင်, ကွော်ုင်ˀ kloñ [kloŋ] v. to join in salutation. ခွံခွော်ံတဲ သွက်သွော်ံသွအရှေ်အသော်ု။ အရိုအသေ ပြုရန်လက်အုပ်ချီသည်။ **ကျောင်မှမ်ဓိပ်ငတယ်**, ကွော်ုင်သုမ်ဓိပ်တေယ် kloñ sumḥip tey [kloŋ sum pɛp tea] v. joined his palms in salutetion. ခွံခွော်ံတဲညးသွက်သွော်ံသွအရှေ်အသော်ု။ အရိုအသေ ပြုရန် သူ့၏လက်ကိုစုပြိုးလက်အုပ်ချီသည်။

ကျောင်, ကွော်ုင်ᴶ kloñ [kloŋ] n. **ချကျောင်**, ချကွော်ုင် chukloñ [chŭ kloŋ] n.Terminalia tomentosa tree. တ္ံကွော်ုင်။ ထောက်ကြ့ံပင်။ [LM. **ကျောင်**, ကွော်ုင် tloñ [təloŋ]. (MM.). id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ H.L. **ချကျောင်**, ချကွော်ုင် chu tloñ [chŭ təloŋ] n. ib. ဂလာန်တံမွဲကိုင်္ဂလိက်အွာကဝိတုပ်တုပ်။ မူလစာရေးဆရာ၏စာကိုယ်ထဲအတူတူ။] [LM. **ကျောင်**, ကွော်ုင် kloñ [kloŋ]. SM. **ကျောင်**, ကွော်ုင် tloñ [təloŋ].]

ကျောင်မှမ်ရပ်ငတယ်, ကွော်ုင်သုမ်စုပ်တေယ် kloñsumḥuptey[kloŋ sum pup tea]v. pay obeisance with join hands and touch forehead. ကလံသစုပ်(သွော်ပ်)တဲ၊ ခွံသွိပ်တဲ။ လက်အုပ်ချီရှိခိုးသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကျောင်ဖိုတ်, ကျောင်နိုတ် kloñbuit [kloŋ pot] v. to attend to the needs of. to wait on, to serve. ကျောန်စိုတ်။ လုပ်ကိုင်သည်။

ကျိုင်, ကျွိုင် kluiñ [klɑŋ] n. (MM.) form of headgear. ဗိုပြင်သွက်သွေ့ဝံဒလဝ်။ ဦးခေါင်းဆောင်းရန်ပုံသဏ္ဌာန်။

ကွဲ, ကွည် klañ [klɔn] n. **ဧရင်ကွဲ**, ချင်ကွည် ḍuñ klañ [ɗɜŋ klɔn] n. southern India. **ကွဲ**, ကွန် klan [kəlɔn] n. (MM.) Tamil. ဂလာကွော်။ ကလယ်ကုလား။ [LM. **ကွဝ်**, ကွေဝ် klew [klɑe] n. Tamil. ဂလာကွော်။ ကလယ်ကုလား။]

ကွဲလ်ဒွုင်ဒုမ်ပင်မက်, ကွည်ဒွုင်ဒုမ်ပင်မအော် kluñ dluñdumpañmo' [klun dlɜŋ dùm pɛŋ mɔ̀] **ကျောဲ**, ကျောည် kloñ [klɒn] v. to work. ကျောန်။ လုပ်သည်။ (၂) to cultivate. ဖိုက်ထေဝဲသွက်သွေ့ဝံတို့ သတ်ဆုသတ်ဒုန်။ သီးနှံစိုက်ပျိုးရန်အတွက်,မြေထွန်ယက်သည်။ (၃) work as a cultivator. ဖိုက်ထေဝဲကျောန်ညံ်ရသွာဗွမွဲ။ တောင်သူလယ်သမားတစ်ဦးကဲ့သို့ထွန်ယက်သည်။

ကျောဲ, ကျောန် klon [klɒn]v.to cultivate. ဖိုက်ထေဝဲသွက်သွေ့ဝံတို့လွိသတ်ဆုသတ်ဒုန်။ သီးနှံစိုက်ပျိုးရန်မြေထွန်ယက်သည်။ (၂) have charge cultivation of. ကိုတာလျိုင်သွက်သွေ့ဝံဖိုက်ထေဝဲ။ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးမှုကိုတာဝန်ပေးသည်။ (MM.) to carry out. ရင်တွုင်။ ဆောင်ရွက်သည်။ (၂) accomplish. သွံ့အံင်ဖွးတဲ့ဒှံအာ၊ သွံ့ဒှံအာဒတဲ့ဖိုအံင်ဖွး။ ပြီးမြောက်အောင်မြင်စေသည်၊ ထမြောက်အောင်မြင်စေသည်။

ကျုတ်, ကျွတ် klut [klut] v. (MM.) ကျွတ်တိုန် klut tuin [klut ton] v. to spring up. ပလုတ်တွုင်ဧုံစိုံတိတ်ကွုင်။ အစို့အညောင့်ပေါက်လာသည်။ Der. **တလုတ်**, တလုတ် talut [tə̆ lut] v.to cause to spring up. သွံ့ပလုတ်ဧုံတိတ်ကွုင်။ အညောင့်ပေါက်လာစေသည်။ [LM. **ကျုတ်**, ကျွတ် klut [klut]. SM. **ကျွတ်**, ကျွတ် klɔt [klɔt] v. to sprout. သွံ့တွုင်ဧုံစိုံတိတ်။ အစို့ထွက်စေသည်။ OM. **ကျုတ်**, ကျွတ် tlut [təlut].]

ကျုတ်တိုန်, ကျွတ်တိုန် kluttuin [klut ton] v. ကွုတ်တိုန်၊ ကွတ်တိုန်။ အစို့ပေါက်လာသည်၊ အပင်ပေါက်လာသည်။

ကျွတ်, ကျွော် klot [klɒt] n. flute, short whistle flute of brass or bamboo. ကလောတ်၊ တလောတ်။ ပလွေ၊ ပုလွေ။

ကွဲ, ကွန် klan [klɔn] n.Tamil. ဂလာကွော်။ ကလယ်ကုလား။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကွဲလ်**, ကွည် klañ [klɔn].

www.monlibrary.com

ကျွာံ, ကျွောန့်[3] klon [klɒn] v. to cultivate. ဖိက်ထေဲသွက်သွေံတိုလွီသတ်ဆုသတ်ဒုန်။ သီး နံစိုက်ပျိုးရန်မြေထွန်ယက်သည်။ (၂) to carry out. ရင်တ္ဒုင်။ ဆောင်ရွက်သည်။ see. ရံင်။ ရွှ။ **ကျွာ်**, ကျွောည့် kloñ [klɒn].

ကျွာံ, ကျွောန့်[2] klon [klɒn] n. (MM.) **ကျွာံပလာယ်**, ကျွောန့်မလေယ် klonpalāy [klɒn pă lai] n. a district of Rāmañña centred on Palè three miles NE. of Kawa. ခရိုင်ရာမညမွဲ၊ မန္ဒံဗဟိုခေံပွဲခုုင်ဗွဲ၊ ပိတိုင်ဒိုဟ်ဗွံက်သွင်ကျာ၊ ဒုုင်ကဝ။ ကဝမြို့အရှေ့မြောက်အရပ်၊ သုံးမိုင်ကွာပုလဲမြို့ကိုဗဟိုရ်ပြုထားသော၊ ရာမညခရိုင်(သို့မဟုတ်) ကလွန်ပလိုင်း။ [LM. **ဗာ်**, ဝရ် bar [bɔ̀r] n. sandspit. သံင်မထွက်တိတ်အာ အပွဲဉ့းမုက် ဒုဉ်ဂွိုင်ဂွိုင်သွဲသွဲ။ ရေပြင်ထဲသို့ထိုးထွက်သွားသော၊ သေးသွယ်ရှည်လျားသည့်သောင်ခုံတန်း။ (၂) ridge. ဒို့ရေင်၊ ကုန်ရေင်။ တောင်တန်း၊ ကုန်းတန်း၊ ခင်တန်း။၊]

ကျွာံလျိုတ်, ကျွောန့်လ္ဒိုတ် klon lɒ̆uit [klɒn lɔ̀pot] v. **ကျွာံလဖိုတ်**, ကျွောန့်လနိုတ် klon la ɒ̆uit [klɒn lằ pot] v. to attend to the needs of. တိုန်စိုပ်သွက်သွေံရိုဗင်ဒွဲဝဲမန္ဒံပွိုက်။ လိုအပ်သောနေရာတွင်ဝိုင်းဝန်းလုပ်ဆောင်ရန်တက်ရောက်သည်။

ကျွာံလျိုတ်တဇေကု, ကျွောန့်လ္ဒိုတ်တ်ဇကု klon lɒ̆uit tau jaku [klɒn lɔ̀pot tɑo[3] jɛ̀ kɑŏ̀] v. to make the need of himself, to wait on his body, to serve on his body. ကျွောန်စိုတ်တ်ဇကု။ မိမိကိုယ်အတွက်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်သည်။

ကျွာံဇိုတ်, ကျွောန့်နိုတ် klon bɒ̆uit [klɒn lɔ̀pot] v. **ကျွာံလဖိုတ်**, ကျွောန့်လနိုတ် klon la ɒ̆uit [klɒn lằ pot] v. to attend to the needs of. တိုန်စိုပ်သွက်သွေံရိုဗင်ဒွဲဝဲမန္ဒံပွိုက်။ အကူအညီလိုအပ်သောနေရာတွင်တက်ရောက်ကူညီပေးသည်။ (၂) minister to. လွီလွတ်မင်မွဲရံင်စံင်။ ပြုစုစောင့်ရှောက်သည်။ Cf. **ဇိုက်**, ခိုက်[2] jik [jòik]. Der. **ကလာံ**, ကလောန် ka lon [kằ lɒn] n. work. ကမ္မောန်။ အလုပ်။ [LM.; SM. to make. သွက်သွေံကျောန်။ လုပ်ကိုင်ရန်။ (၂) work. ကျောန်။ လုပ်သည်။ cultivate. ဖိက်တိုလွီ။ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးသည်။]

ကျွားဟ်, ကျွေား(ဟ်) kloḥh [kloh] n. Crane. ဂစေံအကွဟ်။ တင်ကျိုးငှက်။ [LM. **ကျွဟ်**, ကျွဟ် klah [klɔh], **ဂကျွဟ်**, အကျွဟ် ʿaklah [klɔh].]

ကျွိပ်, ကျွိုဝ် klip [klɛp] v. to be profound. သွို့ုင်သန်၊ သွို့ုဟ်နက်။ လေးနက်သည်၊ နက်နဲသည်။ see. ရံင်။ ရွှ။ **ဇိပ်ကျွိပ်**, ဇိဝ်ကျွိဝ် jip klip [jɛ̀p klɛp].

ကျွပ်, ကျွေဝ် klep [klip] n.(MM.) betel box. ကျွော်၊ ခွံး၊ ခွံးဇဗွု။ ကွမ်းအစ်။ [LM.**ကြွတ်**,

www.monlibrary.com

ကြောတ် krot [krɒt] n. casket. ကွံက်၊ ခွံ၊ ကျောပ်။ အစ်၊ ကြုပ်၊ ပခြုပ်။]

ကျမ်, ကျွန် klam [klɔm] n. ကျံမ်, ကျွံန် klaṁ [klɔm] n. ကျိမ်, ကျွိန် klaṁm [klɔm]n. num. & nq. [OM. ကျံမ်, ကျွံန် klaṁ [klɔm] n. Lph. ကျမ်, ကျွန် klaṁ[klɔm]. ကျိမ်, ကျွိန် klaṁm [klɔm] n. hundred. ကွံ။ တစ်ရာ။]

ကျမ်, ကျွန် klaṁ [klɔm] n. ကျမ်, ကျွန် klam [klɔm] n.(MM.) Der. ကိရ်လမ်, ကိရ်လန် kir laṁ [kirlɔm] n. group of handred. သွံ့ကွိုင်ကွံ့။ တစ်ရာအုပ်စု။ [LM.SM. ကျမ်, ကျွန် klam [klɔm].]

ကျယ်, ကျွယ် klay [kloɑ] n. (Lph.) personal name. ယွုပ္ပဂိုဳ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [LM. ကျယ်, ကျွယ် klay [kloɑ] n. ; SM. ကျယ်, ကျွယ် klay [kloɑ] n. wild yan. ကွဲ။ ကျွေးဥ။]

ကျာ်ဒဂါး, ကျွာ်ဒဂေါး klārdagoh [klɑr dɛ̆ gɔ̀h] adv. at that time, in that formerly, at previously. ကွာဒဂ့်၊ ကွာတေံဂ့်။ ထိုအခါက၊ ထိုအခါတုံးက၊ ထိုစဉ်က။

ကျိုဝ်, ကျွိုဝ် kluiw [klɒ] n. dog. ကွိုး။ ခွေး။ see. ရံင်။ ရွှ။ ကျိုဝ်, ကျွိုဝ် cluiw [clɒ].

ကျမ်, ကျွသ် klas [klɔs] n. ဂုင်ကျမ်, နုင်ကျွသ် nuṅ klas [nɜ̀ŋ klɔs] n. Watervessel in ritual use. နုင်ပါင်သွဲသွဲသွက်ဂွံရပ်စပ်စကာ၊ ပွဲသွင်အသေအဟာန်၊ နုင်ကွဟ်။ အခမ်းအနားသွင်တွင်အသုံးပြုသည့် အဝကျယ်သောရေအိုး၊ ကလသာအိုး။။ Cf. ဂုင်, နုင် nuṅ [nɜ̀ŋ]. [LM. ကျမ်, ကျွမ် klah [klɔh]. SM. နုင်ကျွမ် nɜ̀ŋ klɔh [nɜ̀ŋ klɔh] n. flowervase. ထွဲဂ်ကဖွော်။ ပန်းအိုးကြီး။ Skt. ကလဿ, ကလသ kalaśa [kə̆ lə̆ sə̆]. P. ကလဿ, ကလသ kala sa [kə̆ lə̆ sə̆].]

ကျွိး, ကျွေး kleḥ [klɛ̆h] v. to wrap up, wear or put on robe, to wear over one's shoulder, to wear across one's shoulder. ကွေဟ်၊ ကွေ့၊ ရွှင် (သွာ)၊ ခြုံသိုင်းသည်၊ ရုံသည်(သင်္ကန်း)၊ သိုင်းသည်၊ ရစ်သိုင်းသည်။

ကျွာဟ်, ကျွောဟ် kloh [klɒh], ကျွာဟ်, ကျွောဟ် kloḥ [klɒh] n. crane. ဂုစေံကြွဲ။ ကြိုးကြောင့်က်။ (P. ပါဠို၊ ပါဠို။ ဥဒကကာက ʾu da ka kā ka [ʉ̆ dɛ̆ kə̆ ka kə̆].) [LM. ကျဟ်, ကျွမ် klah [klɔh], ဇကျွဟ်, အကျွမ် ʾa klah [ə̆ klɔh] n. cormorant. ဂစေံအကွဟ်။ တင်ကျိုးငှက်။]

ကျာ်, ကျွအ် klo' [klɔ̆ʔ] n. garden. ကွဲ၊ ကွံ။ ခြံ၊ ဥယျာဉ်။

www.monlibrary.com

ကျက်ဓာသွပ်, ကွေအ်ဓာစွမ် klo' bɔ̄acwah [klɔ̆ pɑ cwɔh] n. two division of garden. ကွံဓာလွး။ ခြံနှစ်ပိုင်း။

ကျက်, ကွေအ် kle' [klaĕ] v. (MM.) to leave. သဘဲစွးတိတ်အာ၊ သဘဲခြာတိတ်အာ။ ထွက်ခွာသွားသည်၊ ခွဲခွာသွားသည်။(၂) to forsake. စွးသဘဲထော်၊ ပွဲထော်၊ ဖျေထော်(လွဟ်)။ စွန့်ပစ်သည်၊ စွန့်လွှတ်သည်။ (၃) depart from. ဖျေစွံလဝ်၊ ပါထောံလဝ်။ ချထားသည်၊ ဘေးဖယ်ထားသည်။ (၄) to deposit. စွံလဝ်၊ ဂအုံစွံလဝ်။ ထားထားသည်၊ ပုံထားသည်။ **ကာကျက်**, ကရံကွေအ် karaukle' [kă rao^{3} laĕ] v. to renounce. ဗလးထောံတဲ၊ ပွဲထော်။ လက်လွှတ်လိုက်သည်၊ စွန့်လွှတ်လိုက်သည်။ **ခါယ်ကျက်**, ခါယ်ကွေအ် khāy kle' [khai klaĕ] v. to dig away. ခါထော်။ တူးပစ်သည်။ **ဎးတးကျက်**, ဎးတးကွေအ် ñah taḥ kle' [ŋèh tah klaĕ] v. to clear away. သောင်တးသွားဇုးထော်။ ရှင်းလင်းပယ်ပစ်လိုက်သည်။ **ဆားကျက်**, ဓအးကွေအ် ca 'aḥ kle' [că ah klaĕ] v. **ဆ်းကျက်**, ဆ်းကွေအ် c'aḥkle' [cəah klaĕ] v. to purge. သွက်သွားဇုး။ သန့်စင်စေသည်။ **ဆ်းဎးကျက်**, ဆ်းဎးကွေအ် c'aḥ jñaḥ kle' [cəah jəŋĕ klaĕ] v. to clear away. သောင်တးသွားဇုးထော်။ ရှင်းလင်းပစ်လိုက်သည်။ **ဓဍးကျက်**, ဓခုးကွေအ် cădḍaḥkle'[că ɗah klaĕ] v. to remove. ပါကွံထော်၊ ပြံင်ထော်။ ဖယ်ရှားပစ်သည်၊ ရွှေ့ပြောင်းပစ်သည်။ **ခြိုဟ်ပလိုတ်ကျက်**, ခြူဟ်ပလိုတ်ကွေအ် crohpaluitkle'[cəroh pă lot klaĕ] v. to extinguish. သြိုဟ်ပလိုတ်ထော်။ လောင်းသတ်ငြိမ်းလိုက်သည်။ **ပြာမ်ကျက်**, မြာန်ကွေအ် prām kle' [pràm klaĕ] v. to expel from the monastic order. သွက်ရာံတိတ်အာနူကိုဘဝခမြီသင်။ ရဟန်းအဖြစ်မှလူဝတ်လဲစေသည်။ **လွှင်ကျက်**, လွှေင်ကွေအ် pleñkle'[plɔiŋ klaĕ] v. to dispel. သွက်သွင်ကွံအာ၊ သွက်လာဲလေင်ကွံအာ။ လွင့်ပျောက်သွားစေသည်၊ လွင့်ပြယ်သွားစေသည်။ **ဗက်ပွိတ်ကျက်**, ဗက်ပွိတ်ကွေအ် bak ptit kle'[bèak pətet klaĕ] v. to eject. ဘာတ်ပွိတ်ထော်။ နှင်ထုတ်သည်။ **ဗက်ဒွံကျက်**, ဗက်ဒွံကွေအ် bak bdau kle'[bèak bĕ dèa^{1} klaĕ] v. to chase away. ထွေင်ဗက်ပွိတ်ထောံသွေဲသွေဲ။ အဝေးသို့မောင်းထုတ်ပစ်လိုက်သည်။ **လဟာ်လွှင်ကျက်**, လေဟာ်လွှေင်ကွေအ် lohpleñkle'[lɔ̀h plɔiŋ klaĕ] v. to cause to disappear. သွက်ကွံဗွန်အာ။ ပျောက်ကွယ်သွားစေသည်။ **ဝင်ကျက်**, ဝေင်ကွေအ် weñ kle' [wèaŋ klaĕ] v. to abandon. စွးတိတ်အာ၊ သဘဲခြာတိတ်အာ။ ထွက်ခွာသွားသည်၊ စွန့်ခွာသွားသည်။

www.monlibrary.com

ꩻဂုတ်ကလေ်, သဂုတ်ကလေ် sa gut kle'[sɑ̆ gùt klɑĕ] v. to lop off. ကွာင်ကွဲ၊ ကုတ်ထပိုတ်ကွဲ။ ချိုင်ပစ်သည်၊ ခုတ်ဖြတ်ပစ်သည်။ **ꩻဟ်ကလေ်**, သဟ်ကလေ် sahkle' [sɔh klɑĕ] v.to untie. သွဲထေား။ ဖြေလိုက်သည်။ [LM.;SM. **ကလေ်**, ကလေ် kle' [klɑĕ].]

ကလာ်, ကလောာ်ာ klo'[klɔ̆l] num.n. all. ဖြိုတ်။ အားလုံး။ **ကလာ်ꩻဒေ်ယ်**, ကလောာ်ဒေ်ယ် klo' ḍey [klɔ̆l ɗeɑ] adv. & prep. throughout. စုံစုံဒွာဲ၊ စုံစုံဍွာန်၊ ပြးဇး၊ အလုံ၊ အလုံမွဲ၊ လုံ၊ လုံဖြိုတ်၊ မွဲဒမြိုပ်။ အနှံ့အပြား၊ တောက်လျောက်၊ တစ်လျောက်လုံး။ Cf. **ဂုတ်**, အုတ် ʾut [ut].[LM. **ကုတ်**, ကုတ် kɑ' [klɔ̆].]

ကလာ်, ကလောာ်ျ klo' [klɔ̆l] n. **ကလာ်တွိုင်**, ကလောာ်တွိုင် klo'twiṅ [klɔ̆l twoiŋ] n. musical instruments.ကပေါတ်တွိုင်တွိုက်။ တူရိယာပစ္စည်း။**ꩻမ်ကလာ်**, ပမ်ကလောာ် phaṁ klo'[phɔm klɔ̆l]; **ꩻမ်ကလာ်**, ပမ်ကလောာ် phaṁmklo' [phɔm klɔ̆l]. **ဘ်မ်ကလာ်**, ဘံမ်ကလောာ် bhaṁm klo' [bhɔ̀m klɔ̆l] n. frogdrum. ဖံဋ္ဌ။ ဖားစည်။ (MM.) **ꩻမ်ကလာ်**, ပမ်ကလောာ် phaṁ klo' [phɔm klɔ̆l].

ကလာ်, ကလောာ်ိ klo' [klɔ̆l] v. to cross. တတ်အော။ ဖြတ်သွားသည်။ (၂) go round. ရေတ်အော၊ ဂေတ်ရေတ်အော။ see. **ကလာ်**, ကလောာ် clo' [cəlɔ̆l].

ကလာ်, ကလောာ်ု klo'[klɔ̆l] v. pay homage, pay obeisance. ကလံ၊ ဖျေါကျိုပ်။ ကန်တော့သည်။ ဦးချသည်။ **ကလာ်**, ကလောာ် klo'[klɔ̆l] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကလာ်ဝါာ်, ကလောာ်ဝါာ် klo' wo' [klɔ̆l wɔ̆l] prep. that garden. ကွဲဝွံ၊ ကွံဝွံ။ ထိုခြံသည်။ (၂) that obeisance. ကွဲဝွံ။ ဤကန်တော့မှု။ (၃) that to pay one's respect. ကွဲဝွံ။ ကလံဝွံ။ ဤသို့ကန်တော့ခြင်းသည်။

ကွီ, ကွီ kwī [kwi] n. chariot. ကွီချေါ၊ ကွီ။ မြင်းရထား၊ လှည်း။ (၂) cart. ကွီ။ လှည်း။ see. ရံင်။ ရွှ။ **ကွေလ်**, ကွေလ် kwel [kweɑl].

ကွးဂး, ကွးဂနး kwaḥ ga naḥ [kwɑh gə̆ nə̀h] n. followers. ကွးဗွက်ကြ၊ ကွးသွံင်။ နောက်လိုက်နောက်ပါ။

ကွက်, ကွက် kwak [kwɛk], **ကမက်**, ကမက် ka mak [kɑ̆ mɛk] v. (MM.) to hang. မာ်လဝ်၊ ထွက်လဝ်၊ ချိုက်လဝ်။ ချိုတ်ထားသည်၊ တွဲလွဲဆွဲထားသည်။ (၂)to depend. ဗွဗွဲ၊ ဒလွဲ။ မှီခိုသည်၊ တည်မှီသည်။ (၃) to suspend. ကွက်လွဲလဝ်၊ မာ်ကွက်လွဲလဝ်။ တွဲ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

လွဲချိတ်ထားသည်၊ တွဲလွဲချည်ထားသည်။ **ကွက်ဆလာက်**, ကွက်စလောအ် kwakclo'[kwɛk clɔ̆[1]] v. to hang round. ဂေတ်ရေတ်ကွက်လဝ်။ လှည့်ပတ်ချိတ်ဆွဲထားသည်။ Cf. **ဃလ**, သလ sala [sɑ̆ lɑ̆]. [LM. attr. မစ္စောန်ထွေးကို့အင်္ဂုန်။ ဂုဏ်အင်္ဂါကိုဖော်ညွှန်းပြသော။ **ကမက်**, ကမက် kamak [kɑ̆ mɛk], **ကွက်**, ကွက် kmak [kəmɛk]; SM. **ကွက်**, ကွက် kwak [kwɛk] v. to hang. ကွက်။ ဆွဲသည်။ (၂) subscript consonant. ဗျန်ကွက်။ အဆွဲဗျည်း။ (၃)[watch] worn on chain. နာဠီစိုက်ဏာနင်။ ခါးပိုက်ဆောင်နာရီ။]

ကွက်လော်းခေါ်က်, ကွက်လောခ်နခိုက် kwak lor na ja nik [kwɛk lɔ̀[2]r nɛ̆ jɛ̆ nɔ̀ik] v. to hang up curtain. ကွက်လဝ်နကိုဇိုက်။ ကန့်လန့်ကာချိတ်ဆွဲထားသည်။

ကွိက်, ကွိက် kwik [kwoik] n. pond formed by damming up the open end of a ravine. ကွိက်လွာ၊ ကွာလွာတွာတ်လဝ်နကိုစြောင်မွဲလွာ်။ တစ်ဖက်ဆည်ကန်။

ကွောက်, ကွောက် kwok [kwok]v. to call. ကော်။ ခေါ်သည်။ see. ရုံင်။ ရွှ။ **ကောက်**. ကောက် kok [kok].

ကွစ်, ကွေစ် kwec [kwit] n. belief. ကွေတ်။ ယုံကြည်မှု။ (၂) policy. ဝါဒ။ မူ။

ကွတ်, ကွတ် kwat [kwɔt] n. Branch of knowledge, art, craft. တ္ဘာင်ကွတ်သိပ္ပဗဟုသုတမွဲ။ သိပ္ပပညာရပ်အကိုင်းခွဲတစ်ခု။ (ကွတ်ပါန်၊ ကွတ်တဲ။ အနုပညာ၊ လက်မှုပညာ။) (MM.) **ဃာမဂီတက်ဂဟ်ငဋာက်လင်ဇတ်ကုကွတ်ဃာက်ဂဟ်တုယ်** sā ma ŋī ta' gah ɖak peñ tau ku kwak sāk gah tuy [sɑ mɑ̆ næ tɔ̆ gɔ̀h ɗak pɔ̀iŋ tɑo[3] kɑɔ̆ kwɔt sɑik gɔ̀h tui] prep. when the novices are fully qualified in such studies. ကာလသာမဏီတံမစိုန်သ္ဂိုကွိုက်ပေင်ကိုအစေဝံစရဲဝဲပွဲကိုကွတ်မကတ်လွတ်တဲ့။ ရှင်သာမဏေများ၊ အတတ်ပညာရပ်တွင်ပြီးပြည့်စုံစွာတတ်မြောက်လာခဲ့ကြသောအခါ။ [LM.; SM. **ကွတ်**, ကွတ် kwat [kwɔt], **ကွတ်ကတ်**, ကွတ်ကတ် kwat kat [kwɔt kɔt] v. to study. ကတ်လွတ်၊ ကတ်ဇွောန်။ လေ့လာသည်၊ သင်ယူသည်။]

ကွံ်, ကွန် kwan[kwɔn] n. member of ethnic group. ကောန်ဂကော်ဂကူဂဗွိုင်။ လူမျိုးများအဖွဲ့ဝင်။ see. ရုံင်။ ရွှ။ **ကောံ်**, ကောန် kon [kɒn].

ကွံ်ဇျုဟ်, ကွန်ဇြုတ် kwan truh [kwɔn trŭh] n. son. ကောန်ဇြုံ။ သားယောကျ်ား။

ကွံ်, ကွံန် kwån [kwɔn] n. child. ကောန်ဇွာ်၊ ကောန်ဇာတ်။ ကလေး၊ သားသမီး။ see.

www.monlibrary.com

ရံင်။ ရှ။ ငကာံ, ကောန် kon [kɒn].

ကွာံ, ကွောန် kwān [kwɑn] n. child. ကောန်ငှာ်၊ ကောန်ဇာတ်။ ကလေး၊ သားသမီး။ see. ရံင်။ ရှ။ ငကာံ, ကောန် kon [kɒn].

ငကွာံ, ကွောန် kwon [kwɒn] n. child. ကောန်ငှာ်။ ကလေး။ (၂) son. ကောန်ဇာတ်။ သားသမီး။ see. ရံင်။ ရှ။ ငကာံ, ကောန် kon [kɒn].

ငကွာံလွယ်, ကွောန်စွယ် kwon 'ey [kwɒn eɑ] n. my son. ကောန်အဲ။ ကျွန်တော့်သား၊ ကျွန်ုပ်၏သား။

ငကွာံဂြကူ, ကွောန်ဂြကူ kwongrakū [kwɒn grɛ̆ kkɑo[1]] n. person of good family. ကောန်ဇာတ်မစ္ဆေ်ကွင်နူဂကူပရဲ။ အမျိုးကောင်းသား။ (၂) nationality. ကောန်ဂကူ။ အမျိုးသား။

ငကွာံတြွဟ်, ကွောန်ထြော် kwon truh [kwɒn trŭh] n. son. ကောန်တြုံ။ သားယောကျ်ား။

ငကွာံရာမ်, ကွောန်ရာမ် kwonrām [kwɒn rɑ̀m] n.a king of Benares, ancestor of the Koliyans. ဓကရာတ်ဗာရာဏသီမွဲ၊ မဒ္ဒတ္တောဝ်ဒတောဝ်ဂကူကောလီယာန်။ ကောလီယန်းမျိုးရိုးမှသက်လာသော၊ ဗာရာဏသီမင်းတစ်ပါး။

ငကွာပ်, ကွောပ် kwop [kwɒp] n. to exercise discipline. ပ္ကတ်လူတ်ကိုသွက်သွောံဒွေတ်ဗက်သွောဝ်ဥပဒေ။ ဥပဒေစည်းကမ်းလိုက်နာရန်လေ့ကျင့်ပေးသည်။ (၂) have authority over. ဂွံလဝ်အဝို၊ ဂွံလဝ်အာဏာ။ အာဏာရရှိထားသည်၊ အာဏာသြဇာရရှိထားသည်။ [LM.; SM. ငကာပ်, ကောပ် kop [kɒp] v. to bind the edge of. ဂြိုဒမြို့။ အနားဖျားကွပ်သည်။ (၂) to discipline. ထိုင်ဒဝ်သွောံဒွေတ်ဗက်သွောဝ်ဥပဒေ၊ ပ္ကတ်ပ္လေင်ညံဉ်ရံသွောဝ်စေဝ်သွောံချိုတ်။ စည်းကမ်းကြပ်မတ်သည်၊ စည်းကမ်းသေဝပ်အောင်လေ့ကျင့်ပေးသည်။] B. **ကွပ်,** ကွဝ်ပ် kwap [kwɔp].

ကွမ်, ကွမ် kwam [kwɔm] prep. together (with). မွဲကရော်မွဲစွံ။ အတူတကွ။ see. ရံင်။ ရှ။ ငကာမ်, ကောမ် kom [kɒm].

ကွံမ်, ကွံမ် kwåm [kwɔm] prep. together (with). မွဲကရော်မွဲစွံ။ အတူတကွ။ see. ရံင်။ ရှ။ ငကာမ်, ကောမ် kom [kɒm].

ကွံမ်က, ကွံမ်ကု kwåmku [kwɔm kɑŏ] prep. together with. မွဲကရော်မွဲစွံ။ နှင့်အတူ

www.monlibrary.com

တကွ။ **ကၢမ်ကု**, ကောမ်ကု komku [kɒm kaŏ], **ကျာမ်**, ကောမ် komku [kɒm kaŏ] prep. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကျွာမ်, ကွောမ်ာ kwom [kwɒm] n.(MM.) **ကျွာမ်ဖၣ**, ကွောမ်ဖလာ kwom pha lā [kwɒm phă la] n. areca nut. သတ်(စဇဗျ)။ ကွမ်းသီး။ **ကျွာမ်သိုမ်ဆပ္လုဗြိုကပိုဝ်**, ကွောမ်သိုမ်သဇ္ဈုဗြိုဂဝိုဝ် kwomsuimsablu bī ga puiw [kwɒm som să blŭ bī gĕ pɒ] n. areca nut with betel leaves and container of lime. သတ်သိုဇဗျုဗြိုဂပို။ ကွမ်းသီးနှင့်ကွမ်းထုံးဗူး။[B. **ကွမ်**:, ကွမ်း kwam:[kwɑm] n. betel vine. ဇဗျု။ ကွမ်းရွက်။ Cf. **ကွမ်းဆိ**:, ကွမ်းသီး kwamː siː [kwɒm si] n. areca nut. သတ်။ ကွမ်းသီး။]

ကျွာမ်, ကွောမ်၂ kwom [kwɒm] prep. & adv. together (with). မွဲကရော်မွဲစွံ့။ အတူတကွ။ နဒဒှ်မွဲကရော်၊ နဒဒှ်မွဲစွံ့။ အတူတကွ၊ တစ်ပါတည်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ကၢမ်**, ကောမ် kom [kɒm].

ကျွာမ်ကု, ကွောမ်ကု kwom ku [kwɒm kaŏ] prep. together with. မွဲကရော်မွဲစွံ့။ နှင့်အတူတကွ။ **ကၢမ်ကု**, ကောမ်ကု kom ku [kɒm kaŏ], **ကျာမ်**, ကောမ် kom ku [kɒm kaŏ] prep. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကျွာမ်, ကွောံမ် kwom [kwɒm] prep. & adv. together (with). မွဲကရော်မွဲစွံ့။ အတူတကွ။ နဒဒှ်မွဲကရော်၊ နဒဒှ်မွဲစွံ့။ အတူတကွ၊ တစ်ပါတည်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ကၢမ်**, ကောမ် kom [kɒm].

ကြိုး, ကွိုရ် kwir [kwĭr], **ကြိုး**, ကွီရ် kwīr [kwir] n. Digging-stick. ကွိုု။ တူးရွင်း။ **ကြိုးတၢ်ဗုၵ်**, ကွိုရ်တရ်ဒုဒုတ် kwīr tar bu wut [kwir tɔr bŭ wùt] n. digging-stick with transverse handle. တွိုမန္ဒံကိုတဝ်လက်လွင်။ ကန့်လန့်ဖြတ်ရိုးတံရှိတူးရွင်း။ ကွိုတဝ်မဗုတ်လဝ်ကိုစက်တောင်။ လက်ကိုင်ကိုပွတ်လုံးတွင်စက်ဖြင့် ပွတ်ထားသော တူးရွင်း။ earth-auger. ကွိုစ်၊ ကွိုဆော်တိ။ ဂေါ်ပြား။

ကြိုဝ်, ကွီဒ် kwuiw [kwɒ] n. (MM.) crowbar. ကွိုု။ သံတူးရွင်း။ [LM.; SM. **ကြိုု**, ကွီု kwɒ [kwɒ].]

ကြိုး, ကွီရ် kwīr [kwir] n. Digging-stick. ကွိုုရ်၊ တွိုု။ တူးရွင်း။

ကြိုးတၢ်ဗုၵ်, ကွီရ်တရ်ဒုဒုတ် kwīr tar buwut [kwir tɔr bŭ wùt] n. digging-stick with transverse handle. တွိုမန္ဒံကိုတဝ်လက်လွင်။ ကန့်လန့်ဖြတ်ရိုးတံရှိတူးရွင်း။ ကွိုု

www.monlibrary.com

တဝ်,မဗုတ်လဝ်ကိုစက်တောင်။ လက်ကိုင်ကိုပွတ်လုံးတွင်စက်ဖြင့် ပွတ်ထားသောတူးရွင်း။ (၂) earth- auger. ကွိုစ်၊ ကွိုဆောံတိ။ ဂေါ်ပြား။

ကွိဝ်, ကွိုဒ် kwiw [kwiw] n. Digging-stick. ကွိုရ်၊ တွိုး။ တူးရွင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကွိုဴ**, ကွိုရ် kwir [kwĭr].

ကွိုဝ်, ကွိုဝ် kwuiw [kwɒ] n. Digging-stick. ကွိုး။ တူးရွင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကွိုဴ**, ကွိုရ် kwir [kwĭr].

ကွလ်, ကွလ် kwal [kwɔl], **ကွီ**, ကွီ kwĭ [kwi], **ကွီလ်**, ကွီလ် kwĭl [kwil] n. chariot. ကွီချေ့။ ကွီ။ မြင်းရထား၊ လှည်း။ (၂) cart. ကွီ။ လှည်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငကွလ်**, ကွေလ် kwel [kwael].

ကွိလ်, ကွိလ် kwil [kwĭl], **ကွီလ်**, ကွီလ် kwĭl [kwil], **ကွီ**, ကွီ kwĭ [kwi] n. chariot. ကွီချေ့။ ကွီ။ မြင်းရထား၊ လှည်း။ (၂) cart. ကွီ။ လှည်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငကွလ်**, ကွေလ် kwel [kwael].

ငကွလ်, ကွေလ် kwel [kwael] n. cart. ကွီ။ လှည်း။ **နွှဟယ်လဂျ်ငကွလ်မယ်**, ဇွမောယ်လင် ဂုရ်ကွေလ်မယ် jlau moy laň gu kwelmoy [jəlèa^{1} mòa^{2} lèaŋ gùr kwael mòa^{2}] n. a yoke of oxen and a cart. ဥ်မွဲလျောဝ်ကိုကွီမွဲ။ နွားတစ်ရှဉ်းနှင့်လှည်းတစ်စီး။ Lop. **ကွိလ်**, ကွိလ် kwil [kwĭl], **ကွီလ်**, ကွီလ် kwĭl [kwil] n. OM. chariot. ကွီချေ့။ ကွီ။ မြင်းရထား၊ လှည်း။ **ဇက်ကွီလ်**, ဇက်ကွီလ် jakkwĭl[jèak kwil] v. draw the chariot. ဇက်ကွီ။ လှည်းဆွဲသည်။ **ကွီ**, ကွီ kwĭ [kwi] n. (MM.) cart. ကွီ။ လှည်း။ [LM.; SM. **ကွီ**, ကွီ kwi [kwĭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ငကွောဝ်, ကွောဒ် kwow [kwol] n. cotton thread. တောဝ်ကွောင်။ ချည်မျှင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငတာလ်**, တောလ် tol [tol]. read. ဖ်။ ဖတ်။ **ငတွောဝ်**, တွောဒ် twow [two].

ကွဟ်, ကွဟ် kwah [kwɔh] v. to sweep. ကွဟ်သွန်း။ လှည်းကျင်းသည်။ read. ဖ်။ ဖတ်။ **ကွမ်ဟ်**, ကွမ်ဟ် kmah [kəmɔh].

ငကွေဟ်, ကွေဟ်ꟾ kweh [kwĕh] adv. (MM.) indeed. ဒုဝံဒုဝံ၊ ဒုဝံဒုဝံတော်။ အမှန်တကယ်၊ အမှန်အားဖြင့်။ (၂) truly. ဒုဝံဒုဝံပြုပြု၊ ဗွဲမဒုဝံပြု။ မှန်မှန်ကန်ကန်၊ မှန်ကန်စွာ။ (၃) thoroughly. နဒဒှ်မန္ဒံကိုကဆံင်မကျိုက်ပေင်။ အဆင့်ပြီးပြည့်စုံစွာဖြင့်။ **ငကွေဟ်ဆွောအ်**, ကွေဟ် သွော်အ် kwehso' [kwĕh sɔ^{1}] adv. truly. ဒုဝံကွဲရသွံ။ မှန်လှပါပေတကား။ H.L.

www.monlibrary.com

Cf. ငမွာတ်, သွောအ် so' [sʊ̆ˀ]. [LM. ငရွတ်, ကွေတ် kweh [kwĕh].;SM. ငရွတ်, ကွေတ် kweh [kwĕh].]

ငရွတ်, ကွေတ်၂ kweh [kwĕh] n.(MM.) ချငရွတ်, ဆုကွေတ် chukweh [chŭ kwĕh] n. Hopea odorata tree (intoponym) ဆုကွဲ့။ သင်္ကန်းသား။ [LM. ငရွဲ့, ကွဲ့ kwe' [kwĕh]; SM. ငရွဲ့, ကွဲ့ kweh [kwĕh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။] read. ဒ့်၊ ဖတ်။ ငရွတ်, ကွေတ် kweh [kwĕh].

ကျာ, ကွာ kʂā [kəsɑ] v. split bamboo fibre, used for lashings. ချာ,သွက်ငွံဒက်စ။ နှိး, ချည်နှောင်ရန်အတွက်။ [LM. ချာ, ချာ khyā [chyɑ]. SM. ချာ, ချာ chā [chɑ].]

ကျူ, ကွူ၁ kʂū [kəsu] n. လိုက်ကျူ, လွိုက်ကွူ glik kʂū [glòik kəsù] n. kind of cloth in ritual use. ဂွိုက်ဖွိုကျ်လွှက်မစကာဗိုက်လွှက်ပွဲကို့အသေအဟာန်။ အခမ်းအနား များတွင်အသုံး ပြုသောလုံချည်အဝတ်အစားမျိုး။ ကျုမ်, ကွုန် kʂuṁ [kəsum], ကျိုမ်, ကွိုမ် kʂuim [kəsom].

ကျူ, ကွူ၂ kʂū [kəsu] v. (MM.) to write. ချူ၊ ခရက်၊ ခရက်သမ္ဘီ။ ရေးသည်၊ ခြစ်သည်၊ ရေးမှတ်သည်။ (၂) to draw (on). (ဗို၊ ရုပ်၊) ဂဇက်၊ ဒဇက်၊ ဓဇက်။ အရုပ်ဆွဲသည်၊ ပုံဆွဲသည်။ ကျူတေဟ်, ကွူတေဟ် kʂū teh [kəsu tĕh] v. to engrave (decorative patterns, in stucco.). ပုတ်ဥတ်ရုပ်။ အရုပ်ထုထွင်းသည်။ (မသွဲ့ခွံ့ဂ်ကို ဗိုအစာံကွတ်ပါန် ပွဲကို့အဂ်ဒေသရောတ်တိ။ အနုပညာဆန်သောပုံစံအကွက်၊ အဂ်တေသ ရွတ်တွင်။) Cf. ယူလ်, သူလ် sūl [sul], ငဟ်, ကေဟ် keh [kih]. [LM. ချူ, ချူ khyū [chu], ချူ, ဆူ chū [chu].] (for ကျူ, တ္ဆူ tʂū [təsu] from နူ။ က၊ မှ။ ဒမူ, ဒဇူ daʂū [dĕ̆ su] n. writing. ဒဒ့်မချူ။ ရေးခြင်း။ from. နူ။ က၊ မှ။ သိရ်ယူလ်, သိရ်သူလ် sir sūl [sĭr sul]. သွက် ကျူ, တ္ဆူ tʂū [təsu] နူ ဒ်ူ, ဒ္ဆူ da ʂū [dĕ̆ su]. ချူ နူ သိရ်ယူလ်, သိရ်သူလ် sirsūl [sĭr sul].

ကျး, ကွး kʂaḥ [kəsɑh], ထိန်ကျး, ထိန်ကွး thin kʂaḥ [thɛn kəsɑh] v. to praise. ထိုင်သး၊ ဟိုထိုင်သး။ ချီးမွမ်းသည်၊ ချီးကျူးသည်။ see. ရုံင်။ ရှူ။ ထိန်ကျး, ထိန်ကွး thin kʂaḥ [thɛn kəsɑh].

ဥကျတ်, ကွေတ် kʂet [kəsit], ငကျတြ, ကွေတြ kʂetra [kəsitră]; ဂြိငကျတြ, ဂြိကွေတြ śri kəʂe tra [sri kəsitră] n. Old Prome, the capital of Pyu. ဥုင်ပြည်တြော့,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ရာဇဒ္ဓာနီဂကူပျူ။ ပြည်ဖြို့ဟောင်း,ပျူမင်းတို့နေပြည်တော်။ Syn. **သိသိတ်**, သိသီတ် sisīt [sĭsit].[Skt. **ကျတြ**, ကေ့ဘြ kṣe tra [kəsitră]. **ကျတ်ကြီ**, ကေ့တ်ဂြီ kṣetśrī [kə sit sri] n. Old Prome, the capital of Pyu. ကသေတ်၊ ကသိတ်။ သရေခေတ္တရာ။]

ကျတြ, ကေ့ဘြ kṣetra [kəsitră] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ကျတ်**, ကေ့တ် kṣet [kəsit].

ကျံ, ကျန့် kṣan [kəsɔn] n. moment. မွဲချိုန်ခဏ။ ခဏတာအံ့ချိန်ပိုင်း။ Cf. **ခဏ**, ခဏ khaṇa [khă nă], **ဗ္လာင်**, ဗ္လာင် blāṅ [blàiŋ].[LM. **ချျိုံ**, ချျုန် chyuin [chon]. SM. **ချျိုံ**, ချျုန် chɒn [chon]. Skt. **က္ဏ**, က္ဏ kṣaṇa [ksă nă].]

ကျံ, ကျန့် kṣan [kəsɔn] va. အထံက်ကြိယာ။ ကြိယာထောက်။ to continue to. ဆက်တဲ့အာ၊ ဆက်တဲ့ဒှ်၊ ဆက်တဲ့ကျောန်၊ ဆက်တဲ့ဗိုမံင်ဂှ်မံင်။ ဆက်လက်သွားသည်၊ ဆက်လက်ဖြစ်ပျက်သည်၊ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သည်၊ ဆက်လက်နေမြဲနေထိုင်သည်။ Cf. **တ**, တ tau [tɑo^{3}], **ဒ္ဓံင်**, ဒ္ဓံင် dmāṅ[dəmɔ̀ŋ]. (s.v. လုပ်အသွင်။ အောက်တွင်ပါဝင်။ **တာဝ်**, တာဝ် tāw [tɑw]. **ဒ္ဓောင်**, ဒ္ဓောင် dmoṅ [dəmɔ̀ŋ].) [LM. **ချျိုံ**, ချျုန် chyuin [chon] v. to transfer. သွဲပြိုင်ကို။ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ (၂) to go on to. သွေ့ဝံဆက်အာဂတ။ ဲရှာသို့ဆက်သွားရန်။ (၂) (do) next. ကျောန်ဗွဲကြ့။ နောက်တွင်လုပ်သည်။]

ကျာံ, ကျာန် kṣān [kəsɑn] v. to gird on. ဗိုက်လွှက်၊ ဗွပ်၊ ဝိုင်လဝ်၊ ရေတ်ဝိုင်လဝ်။ ဝတ်ဆင်သည်၊ တပ်ဆင်သည်၊ ဝိုင်းရံသည်၊ ဝိုင်းပတ်သည်။

ကျပ်, ကျဗ် kṣap [kəsɔp] v. to think. ချပ်၊ ချပ်စင်ခြင်၊ ခယျထေင်၊ ဗွာရဏာ။ တွေးသည်၊ စဉ်းစားသည်၊ ထင်သည်၊ ဆင်ခြင်သည်။ (၂) to intend. ရန်တဲ့၊ ချပ်ရန်တဲ့လဝ်။ ရည်ရွယ်သည်၊ ကြံရွယ်သည်။ (၃) to plan. သွအစီအဇန်၊ စီဇန်လဝ်ဒတဲ့။ အစီအစဉ်ပြုလုပ်သည်၊ ကြိုတင်စီစဉ်သည်။ **ကျပ်မိစာရာမွယ်**, ကျပ်ဗိစာရနာမွယ် kṣapbicāranāmway [kəsɔp bĭ ca rɛ̆ na mòa^{1}] v. to reflect. ချပ်ဗွာရဏာစင်ခြင်။ တွေးတောဆင်ခြင်သည်။ (၂) to think. ချပ်၊ ချပ်စင်ခြင်၊ ခယျထေင်၊ ဗွာရဏာ။ တွေးသည်၊ စဉ်းစားသည်၊ ထင်သည်၊ ဆင်ခြင်သည်။ (၃) to consider a question. ချပ်ဗွာရဏာလ္ဆူသွာန်မွဲ၊ စင်ခြင်ဗွာရဏာလ္ဆူသွာန်မွဲ။ အမေးတစ်ခုအပေါ်စဉ်းစားဆင်ခြင်သည်၊ အမေးတစ်ခုအပေါ်ဆင်ခြင်သုံးသပ်သည်။ Der.**ကိုံသပ်**, ကိန်သဗ် kinsap [kɛnsɔp] n. thought. ကျပ်၊ အစင်အခြင်၊ ဗိုခယျဆ၊ ဗိုစွံစိုတ်ဆန္ဒ၊ ကျပ်ဂွန်။ အတွေး၊ အတွေးအခေါ်၊ အယူအဆ၊ သဘောထား၊ အကြံအစည်။ [LM. **ချပ်**, ချဗ် chyap [khyɔp].SM. **ချပ်**, ချဗ် chɔp [chɔ̆p].] **ကံသပ်**, ကန်သဗ် kansap [kɔnsɔp].

www.monlibrary.com

ကျာမ်, ကဒၵမ် kṣām [kəsam] n.(MM.) **ယယ်ဇီကျာမ်**, ယယ်ဇီကဒၵမ် yayjwīkṣām [yòa[1] jwī kəsam] n. epidemic. ယဲချုံမကွေဝံသွာန်လေပ်၊ ကူးစက်တတ်သောနာစေးရောဂါ။ [LM. **ချာမ်**, ချာမ် khyām [khyam]. SM. **ချာမ်**, ချာမ် cham [cham] n. head cold. ယဲချုံ၊ ယဲဇီချုံ။ အအေးမိရောဂါ၊ နာစေးချောင်းဆိုးရောဂါ။] Cf. LM. **ယယ်ဇီချာမ်**, ယယ်ဇီချာမ် yay jī khyāṁ [yòa[1] jī cham] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကျိုမ်, ကဒွိုမ် kṣuim [kəsom] n.(MM.) dark blue. ချိုန်သရီ၊ ဦးသရီ။ အပြာရင့်ရောင်၊ မဲနယ်ရောင်။ [LM. **ချိုမ်**, ချိုမ် khyuim [khyom].; SM. **ချိုမ်**, ချိုမ် khɒm [khom]. OM. **ကျုမ်**, ကဒွုမ် kṣuiṁ [kəsum].]

ကျာယ်, ကဒၵယ် kṣāy [kəsai] n. (Lph) article listed among offerings enshrined at pagoda. ကပေါတ်သွက်ဂွံသွိုင်ဓာတ်ပွဲကျာ်စေတီ။ စေတီထဲတွင်ထည့်သွင်းဌာပနာရန် ပစ္စည်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ငမြင်ကျာယ်**, မြေင်ကဒၵယ် mreṅ kṣay [mrèaŋ kəsai].

ကျာ်, ကဒၵရ် kṣār[kəsɔr] n. precious substance listed among offerings to pagoda. ကပေါတ်မန္ဒံကိုင်ရုဟ်မး၊ အကြောမကိုလဝ်စရင်ကပေါတ် သွက်သွေဝံကိုဒါန်ပွဲကိုစေတီ။ စေတီတော်အတွက်ပေးလှူရန်ပစ္စည်းများအနက်၊ အဖိုးတန်ပစ္စည်းများစာရင်း။

ကျိဝ်, ကဒွိဒ် kṣīw [kəsæ] v. to shake. ဒရိုက်၊ လျုတ်။ လှုပ်သည်၊ ခါသည်။ (၂) to quake. (ကသီတိ) ချီဒရိုက်၊ ချီလျုတ်။ (မြေငလျင်)လှုပ်သည်၊ တုန်ခါသည်။ (၃) to be shaken. ချီဒရာင်၊ ချီဇတဝ်။ လှုပ်ခါသည်၊ တုန်လှုပ်သည်။ Der. **ကဆိဝ်**, ကဒၵိဒ် kusīw [kɑʊ̆ sæ] v. cause to shake. သ္ဂိုးချီဒရာင်။ လှုပ်ရှားစေသည်။ **ဂဆိ**, ဂဒၵိ gasī [gɜ̆ sæ] v. earth quake. ကသီတိ၊ တိုချီ။ မြေငလျင်လှုပ်သည်။ [LM. **ချီ**, ချီ chyī [chyi]. **ချီ**, ချီ chī [chi]. SM. **ချီ**, ချီ chī [chi]. **ကျိဝ်မုန်**, ကဒွိဒ်မုန် kṣīw mun [kəsæ mùn].]

ကျိုဝ်, ကဒွိုဒ် kṣuiw [kəsɒ] n. (MM.) **ငတွာ်ကျိုဝ်**, တွောခ်ကဒွိုဒ် twor kṣuiw [twor kəsɒ] n. cotton wool. တောဝ်ချို။ ဂွမ်း။ (၂) dressed cotton. ယာတ်တောဝ်။ ဝါဂွမ်းအထည်။ [LM. **ချိုဝ်**, ချိုဒ် khyuiw [chɒ].; SM. **ချိုဝ်**, ချိုဒ်khyuiw [chɒ] v. to be fleecy. တုပ်ကိုတသော်သို့။ သိုးမွေးနှင့်တူသည်။]

ကျွာ်, ကဒၵသ် kṣas [kəsɔs] v. to spit. ချဟ်ခုဝ်ပါင်။ တံထွေးထွေးသည်။ [LM. **ချဟ်**, ချဟ် chyah [chɔh]. SM. **ချဟ်**, ချဟ် chɔh [chɔh].]

www.monlibrary.com

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ kʂeh [kəsĕh], ꩻꩫː, ꩻꩫː kʂeh̰ [kəsĕh], ꩻꩫːꩵ, ꩻꩫːꩵ kʂeh̰h [kəsĕh] n. horse. ချေ။ မြင်း။

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ kʂeh [kəsĕh] n. (MM.) horse. ချေ။ မြင်း။ [LM. ꩻꩫꩵ, ချေဟ် khyeh [chyĕh], ꩻꩫꩵ, ချေအ် khye' [chyĕ'].; SM. ꩻꩫꩵ, ချဲဟ် cheh [chĕh].]

ꩻꩫː, ꩻꩫː kʂeh̰ [kəsĕh], ꩻꩫːꩫꩵꩫː, ꩻꩫːစီရိုးလေး kʂeh cĭ rin leh [kəsĕh cĭ rèn lèh] v. horse dance. ချေလှေ့။ မြင်းကသည်။

ꩻꩫː, ꩻꩫː kb̰aḥ [kəpɑh] n. (Lop) personal name. ယွုပူဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ kb̰aṅ [kəpɛŋ] n. seagoing vessel. ဓင်ဖွော်၊ ကွင်ဖွော်။ ပင်လယ်ကူးသင်္ဘော။ ship. ကွင်၊ ဓင်။ သင်္ဘော။ ꩡꩭꩻꩫꩵ, ဧလာကွင် ca lā kb̰aṅ [cɑ̆ lɑ kəpɛŋ] n. type of twin-hulled load-carrying river craft. ib. ဂလာန်တံပွဲကိုင်္ဂလိက်အွာကဝိတုပ်တုပ်။ မူလစာရေးဆရာ၏စာကိုယ်ထဲအတူတူ။]Cf. ꩠꩫꩵ, ꩠꩫꩵ dluṅ [dlɜ̀ŋ].[LM. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ kb̰aṅ [kəpɛŋ]. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ b̰aṅ [pɛŋ]. SM. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ b̰aṅ [pɛŋ].]

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ kb̰oṅ [kəpoŋ] n. knee. ကွံင်၊ တွံင်။ ဒူး၊ ဒူးခေါင်း။

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ kb̰åṅ [kəpɔŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM.: SM. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ b̰ɔŋ [pɔŋ].] ꩻꩫꩵꩻꩫꩵꩡꩵꩫꩵꩻꩫꩵ, ကွောင်ကွောင်သုံဓိပ်တေယ်မောယ် kb̰oṅ kloṅ sumʌ̀ mep teymoy [kəpoŋ kloŋ sum mep tea mòɑ^{2}] v. to knee, join one palm in salutation. တွံင်ကလိုသွိပ်တဲမွဲ။ ဒူးထောက်လက်အုပ်တစ်ခုမိုး။

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ kb̰åṅ [kəpɔŋ] n. knee. ကွံင်၊ တွံင်၊ ဓံင်။ ဒူး၊ ဒူးခေါင်း။ see. ရုံင်။ ရှူ။ ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ kb̰oṅ [kəpoŋ].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ခ, ခ]

ခ, ခ kha [khă] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ the sceond consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစာမ၊ ပွောဝ်ကိုဗျန်မန်မန္ဒံပိက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံး အနက်၊ ဒုတိယမြောက်ဗျည်း။

ခၛပ်, ခချေဝ် khaḍep [khă dĭp] v.put or keep things tightly close together with no space in between. ဖျပ်စွံလဝ်ဟွံသေင်ထိုင်စွံလဝ်၊ ကပေါတ်ကညောတ် ဂမ့ိုင်မွဲစွံကြပ်ကြပ်။ ပစ္စည်းများကိုကပ်ထားသည်သို့မဟုတ် အနားကပ်စေ့ထားသည်။ (၂) close. ပရပ်စွံလဝ်။ အနားကပ်ထားသည်။

ခၛပ်ၛလာ်, ခချေပ်လော် kha ḍep lo [khă dĭp lò[2]] v. close tightly together. ချေပ်လဝ်၊ ထိုင်လဝ်။ ကပ်ထားသည်၊ အနားကပ်ထားသည်။

ခဏ, ခဏ khana [khă nă] n. (MM.) moment. မွဲခဏ၊ မွဲချိုန်ခဏ။ တစ်ခဏ၊ ခဏတာအချိန်ပိုင်း။ (၂) at the moment, at that moment(when). ပွဲချိုန်ခဏဂ့်ရ၊ ထိုအတောအတွင်း။ (၃) as soon as. အဝါဂ့်၊ လွဲဝဲဂ့်၊ ဟွံကိုလဖဲလဖ။ လျှင်လျှင်ခြင်း၊ ထက်နောက်မကျဘဲ။ Cf. **ကျန်**, ကွန် kṣan[1] [kṣɔn]. [**ခဏ**, ခဏ khaṇa [khă nă]. **ခန့**, ခန့ khanha [khă hnă]. SM. (l.f.) **ခဏ**, ခဏ khəna [khă nă]. P. **ခဏ**, ခဏ khaṇa [khă nă].]

ခါရိခရာ, ခရိခရာ kharikharā [khă ræ̆ khă ra] n.prescribed articles for use by Buddhist monks. ခရိက်ခရာ၊ ကပေါတ်ကြိယာခမ့ိုသင်ဗုဒ္ဓဘာသာတံမရပ်စပ်စကာ။ ပရိက္ခရာ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာရဟန်းတော်များသုံးဆောင်တော်မူသောပစ္စည်းကြိယာ။

ခလွာ, ခလွာ khalwā [khă lwa] n. domain. ခန်လွာ၊ ဒေသ။ ခန်းဝါ၊ ဒေသ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ခန်လွာဗမာ, ခန်လွာဗမာ** khanlwā bamā [khɔn lwa bə̆́ mèa] n. Burmese domain. ခန်လွာဗမာ၊ ဒေသဗွာ။ ဗမာခန်းဝါ၊ မြန်မာဒေသ။

ခလွာဗမာ, ခလွာဗမာ kha lwā ba mā [khă lwa bə̆́ mèa] n. See. ရံင်။ ရှု။ **ခလွာ, ခလွာ** khalwā [khă lwa] n.

ခဝင်, ခဝေင် kha weṅ [khă weaŋ] n. (MM.) **ဒိုဝ်ခဝင်, ဒုံဝ်ခဝေင်** duiw kha weṅ [dɜ̀ khă weaŋ] n. a hill in Rangoon district. ဒိုမန္ဒံပွဲခရိုင်လွှင်မွဲ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရိတောင်တစ်တောင်။ [SM. (**တ္ံ**) **ဟဝင်**, (**တ့ံ**) ဟဝေင် (tənɔn) həweaŋ [tənɔn hă weaŋ] n. kind of medicinal plant. တ့ံခွေင်(တ့ံမလုပ်ဂဲုမွဲဂကူ)။ မယားကြီးပင်(ဆေးဖက်ဝင်အပင်တစ်မျိုး)။]

ခါ, ခါ khā [kha] n. time. အခိုင်၊ အခါ၊ အခိုင်ကာလ၊ အခိုင်နာဦ။ အချိန်ကာလ၊ အချိန်နာရီ။ (၂) adv. when. အခါလို့၊ အခိုင်လို့၊ အလို့အခိုင်လို့၊ အလို့အခါလို့၊ ဆောဝ်

www.monlibrary.com

လံရော။ ဘယ်အချိန်၌၊ ဘယ်အခါ၌၊ ဘယ်သောအခါ။ See. ရံင်။ ရှု။ ဂခါ, အခါ ʾa khā [ă kha].

ခါကျာက်ကြွယ်မတာဝ်ဇေယျာဇဂြိုဟ်, ခါကျာက်ကြေယ်မတာဝ်ဒေယ်ရာဇဂြိုဟ် khā kyāk trey ŋa tāw ḍey rājagruih [kha kyaik trea mĕ taw ḍea rèa jĕ grèh] n. ခါကျာ်တြဲမတ်ပွဲရာဇဂြိုဟ်။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌မြတ်စွာဘုရားကိန်းအောင်းနေတော်မူစဉ်။

ခါဒနိယ, ခါဒနိယ khā daniya [kha ḍĕ nĭ yĕ] n.(MM.) solid food, offered to monks. စွမကိတ်ဒကုတ်စ၊ မကိုဒါန်ကိုခမိုသင်တံ။ ရဟန်းတော်များအား ပေးလှူသောခဲဖွယ်ဘောဇဉ်။ [LM. **ခါဒနိယ**, ခါဒနိယ khā da ni ya [kha ḍĕ nĭ yĕ], **ခါဒနိယ**, ခါဒနိယ khā da nĭya [kha ḍĕ nĭ yĕ], **ခါဇနိယ**, ခါဇနိယ khājani ya [kha jĕ nĭ yĕ]. P. **ခါဒနိယ**, ခါဒနိယ khādaniya [kha ḍĕ nĭ yĕ].]

ခါဒနိယဘောဇနိယ, ခါဒနိယဘောဇနိယ khādaniya bhojaniya [kha ḍĕ nĭ yĕ bòˈjĕ nĭ yĕ] n. (P.) food other than rice, barley, cereals, fish and meat offered to monks. စွမကိတ်ဒကုတ်စ မကိုဒါန်ကိုခမိုသင်တံ၊ ပါန္ကုံကြော်၊ ကြော်ယ၊ ဂျုင်၊ ကြော်ဂန်၊ ကကိုဖျုန်တံ။ ရဟန်းတော်များအားပေးလှူသော ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်အပြင်၊ စပါး၊ မုယောစပါး၊ ဂျုံ၊ ပြောင်းစ၊ ငါးအသားစသည်တို့။

ခီ, ခ khī [khi] n. clerk. စာခီ၊ ဇခီ။ စာရေး၊ ရုံးစာရေး။ See. ရံင်။ ရှု။ **ဆာခီ**, စာခ် cā khī [ca khi] n. **ပါင်ခီ**, ပါန်ခ် pānkhī[pan khi] n. painter. အွာကသူ၊ သွာလံက်ခုာ်ဂဉ်။ ပန်းချီဆရာ၊ ဆေးသုတ်သူ။ See. ရံင်။ ရှု။ **ဆာခီ**, စာခ် cākhī [ca khi].

ခီဍိုဝ်ဘာံ, ခ်ဍိုဝ်နာန် khiḍuiwnān [khi ḍan nàn] n. (MM.) betel-box of dodecagonal shape. ခွံဇဍုဗြိုပြင် (မွဲဂကူ)။ (တစ်မျိုးသော) ပုံစံကွမ်းအစ်။ Syn. **ခွီ ဃပ္လု**, **စွီသဍ္ဍု** cwi sablu [cwi să blŭ] n. သွတ်ဇဍုု။ ကွမ်းရာ။

ခင်, ခင် khaṅ [khɛŋ] n. personal name. ယွုပ္ဂုဂ်ိုု။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ (**ယခင်**, ယခင် ya khaṅ [yĕ khɛŋ]; (**ငါခင်**, ငါခင် ṅā khaṅ [ŋa khin]) [B. **ခင်**, ခင် khin [khin] v. to be intimated, to love. ခုုက်၊ ခုုက်ကေဝ်။ ရင်းနှီးသည်၊ အကျွမ်းဝင်သည်။

ခင်ဗာံ, ခင်ဗာန် khaṅbān [khɛŋ ban] n. personal name. ယွုပ္ဂုဂ်ိုု။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [B. **ခင်ပၤ်း**, ခင်ပန်း khinpan [khin pan] n. flower of love. ကသ္ဒိုကျ်ဆာန်။

www.monlibrary.com

အချစ်ပန်း။ ငခါင်, ခေါင် khoṅ [khoŋ] n. (MM.) ငမ္ဘာငခါင်, မွေ့ခေါင် mbo' khoṅ [bŏ khoŋ] n. part of name of a sīmā to belocated at Mok khinggyi (Mokhainggyi) four miles SSE. of Tawa. ယွမ္ဘွဲ့ဒကုတ်မွဲ့ဇ္ဈသီမွဲ့မ, မတန်တင်္ခဲင်ပွဲမံက်ခါင်ဂျီ။ ပွဲဒိုဟ်ဗွံက်သမ္ဘုင်ကျာ၊ ခရာပန်တိုင်ကိုဥုင်တာဝ။ သိမ်တစ်ပိုင်းတစ်စအမည်၊ ၄င်းသည်တာဝမြို့၏၊ အနှေတောင်ဖက်လေးမိုင်ကွာ၊ မိုးခိုင်ကြီးတွင်တည်ရှိသည်။ [LM. ငမ္ဘာခိုင်, မွေ့ခိုင် mbo' khuiṅ[bŏ khaŋ] n. personal name. ယွဥုဂူ။ ပုဂ္ဂိုလ် အမည်။ = LM. ခိုင်, ခိုင် khuiṅ [khaŋ] v. to be durable. ခိုင်ကြိုက်တန်တဖွဲ့ဥာ်ဇမ္ဒိုင်။ ကြာရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲသည်။ B. ခိုင်, ခိုင် khuiṅ [khaing].]

ခဏ္ဍသိမ်, ခဏ္ဍသိမ် khaṇ ḍa sim [khɔn ɗă sɛm] n.(MM.)class of ordination site(sim) not having exclusive rights in village tract. သီမန္တံကဆံင်မဟ္ဒဲကို အခေါင်အဝိုမက္ခာတ်ပါလဝ်,ပွဲကိုဝုတ်ဒိုဟ်ကွာန်။ ကျေးရွာပတ်ဝန်းကျင်အတွင်းသီးသန့် အခွင့်အရေးမရှိသောသိမ်အမျိုးအစား။ Opp. မဟာသိမ်, မဟာသိမ် mahāsim [mɛ̆ ha sem] n. great sīmā. သီဇော်၊ မှာသီ။ သိမ်ကြီး၊ မဟာသိမ်။ [P. ခဏ္ဍသီမာ, ခဏ္ဍသီမာ khaṇḍasīmā [khɔn ɗă si ma] n. fragmentary boundry sīmā. သီဆမန္ဒံကို ကွာတ်ကွုတ္ဂိုဒ္ဒုက်။ နယ်ခြားအစအနသာလျှင်ရှိသောသိမ်။]

ခတ်, ခတ် khat [khɔt] v. to apply. စကာ၊ ရပ်စပ်၊ ရပ်စပ်စကာ။ သုံးသည်၊ အသုံးပြုသည်။ (၂) rub on. ဇွိတ်၊ လံက်လေတ်။ ပွတ်သပ်သည်၊ သုတ်လိမ်းသည်။ ခတ်ကိုန္ဒုယ်မတ်, ခတ်ကိန္ဒုယ်မတ် khatkin'ūymat[khɔt kɛn ui mɔ̀t] v. applies eye-salve. စုတ်ဂဲုယန်မတ်၊ တက်မက်စေန်။ မျက်စဉ်းဆေးခတ်သည်။

ခုတ်, ခုတ် khut [khut] v. to call. ကော်၊ ကော်ကေတ်၊ ကော်ကွင်။ (၂) summon. ကော်ပိုင်ပွဟ်ကွင်၊ ပိုင်ပွဟ်ကော်။ ဆင့်ဆိုသည်၊ ဆင့်ခေါ်သည်။ (၃) call over. ကော်သွက်သွေ့ဲ သွာန်သွုက်။ ခေါ်ယူမေးမြန်းသည်။ Cf. ငကာက်, ကောက် kok [kok]. [LM., SM. ခုတ်, ခုတ် khut [khut] v. to name. ခုတ်ခယွု၊ ခုတ်ယွု၊ ကော်ခ၊ ကော်ခစ။ အမည်မှည့်သည်၊ မှည့်ခေါ်သည်။]

ခုဒ္ဒကဇာတဿရ, ခုဒ္ဒကဇာတဿရ khuddakajātassara [khut ɗɛ̆ kă jɛa tɔs să ră] n. (MM.) small natural pond. အင်လှာသွတ်၊ လွသွတ်။ ရေကန်ငယ်၊ ရေအိုင်ငယ်။ (P)

ခုဒ္ဒသိက္ခာ, ခုဒ္ဒသိက္ခာ khuddasikkhā [khut ɗɛ̆ soik kha]n. (MM.) သ္ဘပတ်ခုဒ္ဒသိက္ခာ, သ္ဘပတ်ခုဒ္ဒသိက္ခာ sla pat khuddasikkhā [slă pɔt khut ɗɛ̆ soik kha] n.

www.monlibrary.com

a Vi na ya pi ṭa ka text, to be studied by novices. သွက်သာမဏီတံသွေး ကတ်လွတ်၊ ပြကိုဟ်ပိဋကတ်ဝိနံမွဲ။ သာမဏေများလေ့လာသင်ကြားရန်အတွက်ဝိနည်း ပိဋကတ်တော် ကျမ်းတစ်ကျမ်း။ (P. minor discipline. ဝိနံသွတ်။ ဝိနည်းငယ်။)

ခန္ဓသိမ်, ခန္ဓသိမ် khan da sim [khɔn dɛ̆ sɛm] n. class of sīmā. see. ရံင်။ ရှု။

ခဏ္ဍသိမ်, ခဏ္ဍသိမ် khaṇḍasim [khɔn ɗă sɛm] .

ခန်လွာ, ခန်လွာ khanlwā [khɔn lwɑ], **ခလွာ**, ခလွာ khalwā [khă lwɑ] n. domain. ဒေသ၊ တိဥာ်ပိုင်ပြီ။ နယ်ပယ်၊ ပိုင်နက်။ (၂) realm. တိဥာ်တ့ွတိပိုင်ပြီ။ ဘုရင့်နိုင်ငံတော်ပိုင်နက်။ B.B. **ပ္ဍဲခန်လွာမန်**, **ခန်လွာဗမာ**, ပ္ဍဲခန်လွာမန်၊ ခန်လွာဝမာ pḍay khan wā mwan, khan lwā bamā [pəɗɑ khɔn lwɑ mwɔn, khɔn lwɑ bɛ̆ mɛ̀ɑ] n. in the Mon realm and the Burmese realm. ပ္ဍဲတိဥာ်ဒေသမန်ပိုင်ပြီကိုတိဥာ်ဒေသဗ့ာပိုင်ပြီ။ မွန်နယ်မြေဒေသပိုင်နယ်နှင့် မြန်မာနယ်မြေဒေသပိုင်နယ်။ **ကမိန်ခန်လွာ**, ကခိန်ခန်လွာ ka min khanlwā [kă mɛn khɔn lwɑ] n. realm. တိဥာ်တ့ွတိပိုင်ပြီ။ ဘုရင့်နိုင်ငံတော်ပိုင်နက်။[LM. **ခန်လွာ**, ခန်လွာ khan lwā [khɔn lwɑ], B. **ခန်းဝါ**, ခန်းဝါ khan:wā [khɑn wɑ],]

ခုပ်, ခုပ် khūp [khup] v. to roof over with vault. ကွီလင်နကိုကွီခွုပ်။ အမိုးခုံးဖြင့် မိုးထားသည်။ See. ရံင်။ ရှု။ **ခ္လုပ်**, ခ္လုပ် khlup [khlup].

ခဝါပ်, ခဝါပ် khop [khɒp] n. (Lph) personal name. ယွုပ္ဂုဂိုု။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ခါယ်, ခါယ် khāy [khai] v. (MM.) **ခါယ်ကဝွၚ်**, ခါယ်ကခွောင် khāy ka rwoṇ [khai kă rwoŋ] v. to trench. ခါမြံင်၊ ခါကွိုင်ဒပ်ယာ။ မြောင်းတူးသည်၊ ကတုပ်ကျင်းတူးသည်။ (၂) dig a trench. ခါမြံင်မွဲ။ မြောင်းတစ်ခုတူးသည်။ **ခါယ်ကျွက်**, ခါယ်ကလွေအ် khāykle'[khai klaĕ] v. to dig away. ခါထော်။ တူးပစ်လိုက်သည်။ **ခါယ်ကျွက်**, ခါယ်ကလွောအ် khāy klo' [khai klŏ] v. to dig round. ခါဂေတ်ကွော်။ ပတ်လည်တူးသည်။ H.L. **ခါယ်သတးသမဟ်**, ခါယ်သတးသမဟ် khāy sa taḥ sa mah [khai să tah să mɔh] v. to level by digging. ခါသွဟ်သ္ဍး။ ညီစေရန်တူးညီသည်။ Cf. **ကိ်ာ်**, ကိရ် kir [kir]. [LM. **ခါယ်**, ခါယ် khāy [khai]. SM. **ခါယ်**, ခါယ် khai [khai] v. to dig. ခါ။ တူးသည်။]

ခါယ်ကျွက်တုယ်, ခါယ်ကလွေအ်တုယ် khāy kle' tuy [khai klaĕ tui] v. to dig away. ခါကွေ်တုဲ့။ တူးထုတ်လိုက်ပြီး။

ခုယ်, ခုယ် khuy [khui] n. (**ငါခုယ်**, ငါခုယ် ṅākhuy [ŋɛ̀ɑ khui] n.) personal

www.monlibrary.com

name. (B. ၵွး:, ခွး khwe: [khwe] n. dog. ကျီ့။ ခွေး။)

ခိုး်, ခိုရ် khīr [khir] v. dig. ခါ။ တူးသည်။ See. ရုံင်။ ရှ။ **ခါယ်**, ခါယ် khāy [khai].

ခလ်, ခလ် khal [khɔl] n. small cap for ritual foodofferings. ခဝ်၊ ခဝ်သွ၊ ကောန်ခွက်သွ။ ခေါ၊ ခေါခွက်၊ ဖက်ခွက်။ Cf. **ဒုလာင်**, ဒုလာင် dulāṅ [dŭ làiŋ]. [LM. **ခဝ်**, ခဝ် khaw [khɔ]. SM. **ခဝ်**, ခဝ် khɔ [khɔ].]

ခါလ်, ခါလ်ˀ khil [khil] v. to dig. ခါ။ တူးသည်။

ခါလ်, ခါလ့် khāl [khal] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာ ဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သခါလ်**, သခါလ် sakhāl [să̆ khal] v. to smooth with abrasive. တောက်ကလိတ်ကိုအရာမစဏာလေပ်။ စားတတ်သောအရာဖြင့်တိုက်ချောသည်။ Der. **ဂိန်ဟာလ်**, ဂိန်ဟာလ် gin hāl [gèn hal] n. abrasive. စက္ခူမတ္တိ။ ကော်ဖတ်စက္ကူ။

ခိလ်, ခိလ် khil [khil] v. to assault. လုပ်တျိုမွဲကျဝိုကွံလစုတ်။ တဟုန်ထိုးစီနင်းတိုက်ခိုက်သည်။ (၂) to attack. ဖြိုက်၊ ပါပါဖျေါကဝု။ တိုက်ခိုက်သည်၊ ပြစ်တင်ရှုတ်ချသည်။ [SM. **ခိုဝ်**, ခိုဝ် khɜ [khɑɒ]. MM. **ခိ**, ခိ khi [khi].]

ၵခါဝ်, ခေါဝ် khow [kho] n. (MM.) **သိမ်ၵခါဝ်**, သိမ်ခေါဝ် simkhow [sem kho] n. a sīmā in Bhimapūra district. သီမန္ဒံပုံခရိုင်ဘိမပူရမွဲ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ခမ်, ခသ် khas [khɔs] v. to be good. ခိုဟ်။ ကောင်းသည်။ (၂) well-diposed. စွံဝဝ်ညာတာ၊ စွံဝဝ်စေတနာ။ ညာတာထောက်ထားသည်၊ စေတနာထားသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ခိဟ်**, ခိဟ် khis [kheh].

ခါးဉ်, ခါးဉ် khāḥc [khahc], **ခါးဎ**, ခါးဎ hāḥ ca [khah că̆], **ခါးပ်**, ခါးပ် khāḥp [khahp] adv. then. တဲ့ပ္ဍန်။ ထို့နောက်။ (Lop).

ခါးဎ, ခါးဎ khāḥca [khah că̆], **ခါးပ်**, ခါးပ် khāḥp [khahp] adv. then. တဲ့ပ္ဍန်။ ထို့နောက်။

ခိမ်, ခိသ် khis [kheh] v. **ခမ်**, ခသ် khas [khɔh] v. to be good. ခိုဟ်၊ ခွိဟ်။ ကောင်းသည်။ (၂) fine. တွးဇး၊ ထတ်ယုက်။ သာယာသည်၊ ကျန်းမာသည်။ (၃) well constructed. မွိုဟ်ကြံင်ထတ်ယုက်။ ကျန်းမာသန်စွမ်းသည်။ **ဗုက်ခသ်တုန်**, ဗုက် ခစ်တုန် buk khastun [bɜk khɔs tun] v. to reconcile. သ္ဂီကလေင်တဲ့သာဓအာညးသ္ဂဲ။ ပြန်လည်၍သင့်မြတ်သွားစေသည်။ (၂) to be reconciled. ကျီ့ကွံ၊

www.monlibrary.com

သောင်ကို၊ သ္ဂါ်ပြေလဲ့။ ဖြေရှင်းသည်၊ ညှိနှိုင်းသည်၊ ပြေလည်စေသည်။ **ကမိုဟ်**, ဂမိုဟ် gamhih [gɛ̆m hèh], **ကမိဟ်**, ဂမိဟ် gamih [gɛ̆ mèh] v. fine. ဒးရး၊ ဂပ် ဂဝ်။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည်။ Cf. **ထိဉ်**, ထိန် thic [thɛt].Der. **ကဟိုဟ်**, ဂဟိုဟ် gahuih [gɛ̆ hɜ̀h] v. to rebuild.လဟိုဟ်ပ္ဍိုန်၊ ကလေင်ပလေဝ်ပလေတ်ပ္ဍန်ပ္ဍိုန်။ ပြန်လည်၍မွမ်းမံတည်ဆောက်သည်။ [LM. **ခိုဟ်**, ခိုဟ် khuih [khoh], **ခမိဟ်**, ခမိဟ် kha mih [khɑ̆ meh],**ခမိုဟ်**, ခမိုဟ် kha mhih [khɑ̆ hmeh], **ခွိုဟ်**, ခွိဟ် khmih [khə meh], **ကမိဟ်**, ဂမိဟ် ga mìh [gɛ̆ mèh], **ကမိုဟ်**, ဂမိုဟ် ga mhih [gɛ̆ hmèh],; SM. **ခိုဟ်**, ခိုဟ် khɒh [khoh] v. to be good. ခွိဟ်၊ ဒးရး၊ ကောင်းသည်၊ သင့်သည်။**ခွိုဟ်**, ခွိဟ် khəmih [khəmeh] n. **ငဖြက် ခွိုဟ်**, မြေက်ခွိဟ် mrekkhmih [mrɔ̀ik khəmeh] n. black pepper. မြေက် ခွိပ်။ ငရုတ်ကောင်း။]

ခိလ်ၛာ်ကျာ်, ခိသ်နော်ရုံဍာ် khis nor tlār [kheh nò^{2} tlɑr] v. better then before. ခိုဟ်နူကွာ။ ယွင်ကထက်ကောင်းသည်။

ချိုတ်, ချိုက် khyuit [khot] v. to die. ကလိလောန်အာ၊ ဒးထေဝ်အာ၊ စုတိအာ၊ စးအာဘဝ၊ အာဘဝပလိုက်၊ အိုတ်သ္ဂန်။ သေသည်၊ ကွယ်လွန်သည်၊ စုတေ့သည်၊ ဘဝတစ်ပါးပြောင်းသွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကွိတ်**, ကွိတ် kcit [kəcɛt].

ချိုတ်ဂၤဖဟ်ဖတ်, ချိုက်ဂဖတ်ဖတ် khyuit ga pha hphat [khot gɛ̆ phɔh phɔt] v. fresh die. die soon, die just now, had died in a violent death. ချိုတ်မံင် ဖှ်ဖှ်လတ်လတ်။ လတ်လတ်ဆတ်ဆတ်သေနေသည်။

ငခြဝ်, ခြေဝ် khrew [khrie] n.(MM.) **ငဗြာ်ငခြဝ်**, ဗြေရ်ခြေဝ် brer khrew [brel khrie] n. kind of silk fabric. ယာတ်သတ်မွဲဂကူ။ ပိုးထည်တစ်မျိုး။ [B. **ချဉ်**, ချည် khyañ [khyĭ] n. thread. တောဝ်။ ချည်။]

ခွင်, ခွင် khlaṅ [khlɛŋ] v. **ခွင်လဆးလမ်ဂး**, ခွင်လစးလမ်အး khlaṅ lacaḥ lam'aḥ [khlɛŋ lɛ̆ cah lɛ̆ mah] v. to shine. တွးယး၊ တွးပလေ၊ သ္ဂ်ိတွးပလေ။ လင်းသည်၊ တောက်ပသည်၊ တောက်ပစေသည်။ (၂) glitter. နွံကိုအရံင်အရောပလေဖျဲ၊ တွးဖျေဖျ်၊ ပလေဒ့ဉ်ဖျေဖျ်။ အရောင်ပြောင်ပြောင်လက်လက်ရှိသည်၊ ဝင်းလက်သည်။ [LM. to glow. ခုဝဲဂြင်၊ ခုဝဲဂြတ်၊ ဂိုခုဝဲယျော်။ နီရဲသည်၊ ရဲရဲတောက်သည်။ (၂) to shine. တွးပလေ၊ တွးယး၊ သ္ဂ်ိတွးပလေ။ တောက်ပသည်၊ လင်းသည်၊ တောက်ပစေသည်။]

www.monlibrary.com

ခ္လိုင်, ခ္လုိင် khluiṅ [khlaŋ] n. (MM.) **သိမ်ခ္လိုင်**, သိမ်ခ္လုိင် sim khluiṅ [khlaŋ] n. a sīmā in Bhimapūra district. သီမန်ခွံပွဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲမ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **ခ္ဒိုင်**, ခ္ဒုိင် khluiṅ [khlaŋ] n. pond. ခွဲုင်သွတ်၊ လွသွတ်။ ရေကန်ငယ်၊ ရေအိုင်ငယ်။ (၂) lake. လွ၊ ကွာ။ ရေအိုင်၊ ရေကန်။] Cf. B. **ချိုင့်**, ချုိင့် khyuiṅ [khyaik] n. valley. ခရော်ဒုိ်။ ချိုင့်ဝှမ်း။ (၂) ravine. ဖြတ်၊ ဗင်၊ ခရော်ဒုိ်။ လျှိုး၊ မြောင်၊ ရေစားထားသောချောင်း။

ခ္လုပ်, ခ္လုပ်ˀ khlūp [khlup] v. to roof over with vault. ကွီလဝ်နကိုစ်ခ္ဒုပ်၊ အုပ်ရှိုပ်စ်လဝ်ဗွဲလ္ဆုနကိုစ်ခ္ဒုပ်။ ခုံးမိုးဖြင့်မိုးထားသည်၊ ခုံးမိုးဖြင့်အပေါ်မှအုပ်မိုးသည်။။ See. ရံင်။ ရ္ဆ။ read. ဗ်္ဂ။ ဖတ်။ **ခ္လုပ်**, ခ္လုပ်ˀ khlup [khlup].

ခ္လုပ်, ခ္လုပ်ˀ khlup [khlup] v. (MM.) **ခ္လုပ်ဩလာက်**, ခ္လုပ်စလောအ် khlup ca lɔ̆ˀ [khlup cə̆ lɔ̆ˀ] v. to construct vault over. ဆက်သိုင်စ္ဒွဲခ္ဒုပ်စုတ်ဏာကွီ။ ခုံးမိုးဆက်ကူးထည့်ဆောက်သည်။ [LM. to be arched. ကုပ်အုပ်ရှိုပ်ဒုံင်။ ခုံးမိုးနေသည်။]

ခ္ဝာယ်, ခ္ဝယ် khwāy [khwai] n. (MM.) **သိမ်ခ္ဝာယ်ဇ္ဝောက်**, သိမ်ခ္ဝယ်ဇ္ဝောက် sim khwāy jnok [sɛm khwai jənɔ̀k], **သိမ်ခ္ဝာယ်ဒ္ဝွတ်**, သိမ်ခ္ဝယ်ဒ္ဝွတ် sim khwāy ḍwot [sɛm khwai ɗwɒt] n. a sīmā in Bassein district. [B. **ခ္ဝွယ်**, ခ္ဝယ် khwai [khwae] v. to split. ကရေက်၊ သ္ကိုထ္ကးအာ။ ခွဲသည်၊ ကွဲစေသည်။ (၂) to divide. ပါ်ပရုံ၊ ပါ်တ္ဝဟ်ခြာ။ ခွဲခြားသည်၊ ခွဲဝေသည်။]189

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ဂ, ဝ]

ဂ, ဝ် ga [gɛ̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း၊ the third consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုပိ၊ ပွောဝ်ကိုဗျန်မန်ပိကူသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ တတိယမြောက်ဗျည်း။

ဂ, ဝ၂ ga [gɛ̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ read. ဖ်၊ ဖတ်ရှု။ **ဂံ, ဝံ** gaṁ [gɔ̀m].

ဂအီ, ဝအီ ga ˉī [gɛ̆ i] n. (MM.) part of the name of a sīmā in Syriam district (apparently the name of a creek). ယွုသီမွဲဒကုတ်မွဲဒ္ဍမန္ဒံပွဲကုံခရိုင်ဩြေင်မွဲ။ ရံင်သွေဝ်ဂြေပ်ကေတ်မွး၊ မဒ့်ယွုကြွင်ရောင်ဟောင်ခယျကေတ်မာန်။ သံလျင်ခရိုင်ရိုသိမ်တသိမ်၏နာဇမည်တစ်ပိုင်းတစ်စ၊ အမြင်အားဖြင့်ရှုမြင်လျှင် ချောင်းတစ်ချောင်း၏အမည်ဖြစ်နိုင်သည်။ [LM. **ဂအီ, ဝအီ** ga ˉī [gɛ̆ i], **ခအီ, ခအီ** kha ˉī [khă i] n. SM. **ဟအီ, ဟအီ** həī [hă i] n. cucamber. ခအီ။ သခွားသီး။ or perh. LM. **ဂအီ, ဝအီ** ga ˉī [gɛ̆ i], **ခအီ, ခအီ** kha ˉī [khă i], SM. **ဟအီ, ဟအီ** həī [hă i] n. ricemortar. ဂအီသးသူ။ ဆန်ဖွပ်ဆုံ။]

ဂအီ, ဝဏ္ဍီ ga ˉī [gɛ̆ i] n. monk. ဂမ့်၊ ခမ့်၊ ဂမီ၊ ခမီ၊ သင်၊ လကျာ်။ ရဟန်း၊ သံဃာ၊ ဘုန်းတော်ကြီး။

ဂအီတြုဟ်, ဝဏ္ဍီတြုဟ် ga ˉītruh [gɛ̆ i trŭh] n. monk. ခမ့်တြုံ၊ သင်။ အမျိုးသားရဟန်း၊ သံဃာ။

ဂအီဗြဳ, ဝဏ္ဍီဗြဳ ga ˉī brau [gɛ̆ i brɛ̀ɑ¹] n. nun. ခမ့်ဗြဳ၊ သီလ။ သီလရှင်၊ အမျိုးသမီးရဟန်း။

ဂဏ္ဍီ, ဝဏ္ဍီ ga ˉī [gɛ̆ i] n. monk. ဂမ့်၊ ခမ့်၊ ဂမီ၊ ခမီ၊ သင်၊ လကျာ်။ ရဟန်း၊ သံဃာ၊ ဘုန်းတော်ကြီး။

ဂဏ္ဍီရ်, ဝဏ္ဍီရ် ga ˉīr [gɛ̆ ir] n. monk. ဂမ့်၊ ခမ့်၊ ဂမီ၊ ခမီ၊ သင်၊ လကျာ်။ ရဟန်း၊ သံဃာ၊ ဘုန်းတော်ကြီး။

ဂအိမ်လမ်လာက်, ဝအိမ်လမ်လောက် ga ˉīm lam lāk [gɛ̆ ɛm lɔ̀m lɑ̀ik] n. look and smile. အိမ့်။ ပြုံးကြည့်သည်။

ဂကာ်, ဝကန်ˀ gakan [gɛ̆ kɔn]n.(MM.) instructions. တင်မစ္စောန်။ ညွှန်ကြားချက်။ (၂) request.ဒဒှ်မအာတ်မိက်၊ ဒဒှ်မအာတ်မိက်နလွေင်မေတ္တာ။ တောင်းဆိုခြင်း၊ မေတ္တာရပ်ခံတောင်းခြင်း။ **လိက်ဂကာ်, လိက်ဝကန်** lik ga kan [lɔ̀ik gɛ̆ kɔn] n. written request. လိက်ဗွန်၊ လိက်ဗွန်နလွေင်မေတ္တာ။ အမှာစာ၊ မေတ္တာရပ်ခံစာ၊ မှာကြားစာ။ (၂) message. ပရိုင်ဂကန်ဏာ၊ ပရိုင်မပလံင်ဗွိုပ်ဏာ။ မှာကြားလိုက်သောသတင်း၊ ပေးပို့လိုက်သောသတင်း။ ib. တုပ်ပွဲကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ [LM. **ကိုးကာ်,**

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကိန်ကန် kin kan [kɛn kɔn] v. to instruct. ဗြောန်ဖျန်ကို၊ စွောန်ဖျောန်ကို။ သင်ကြားသည်၊ ညွှန်ကြားသည်။]

ကကံ, ဂကန်၂ gakan [gə̆ kɔn] v. to instruct. ဗြောန်ဖျန်ကို၊ စွောန်ဖျောန်ကို။ သင်ကြားသည်၊ ညွှန်ကြားသည်။ See. ရုံင်။ ရှ။ **ကိံကံ**, ကိန်ကန် kinkan [kɛn kɔn].

ကကွမ်, ဂကွံမ် ga kwaṁm [gə̆ kwɔm] n. society,association. ဂကော်၊ ဗော်သွး။ အသင်း၊ အဖွဲ့။

ကကွမ်ကုလောဇကု, ဂကွံမ်ကုလောဇကု ga kwaṁm ku lo jaku [gə̆ kwɔm kɑŏ lɑo^{2} jə̆ːkɑŏ] n. association of relative. ဂကော်ကလောဇကု။ ဆွေမျိုးအသင်းအဖွဲ့။

ဂကွာမ်, ဂကွောမ် gakwom [gə̆ kwɒm] n. company. ဒဒှ်မန္ဒံမွဲစွံ၊ ဒဒှ်မဒုံင်မွဲစွံ၊ ဒဒှ်မဗက်အာမွဲစွံ။ အတူရှိနေခြင်း၊ အတူနေထိုင်ခြင်း၊ အတူလိုက်ပါနေခြင်း။ ဂကော်သွံရာန်၊ ဂကော်သွံမကွောန်ကမွောန်မွဲစွံ။ ကုမွဇီ၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်လူစု။(၂) companion. အဖ၊ အဖဝ်၊ အဖဝ်အဖ၊ အဖအဖက်။ အဖော်၊ အပေါင်းအဖော်၊ အပေါင်းအသင်း။ See. ရုံင်။ ရှ။ **ဂြကွာမ်**, ဗြကွောမ် grakwom [grə̆ kwɒm].

ဂဂဂ်, ဂဂေဒ် gageṅ [gə̆ gɔ̀iŋ] n. (MM.) traveller. ရဲအာတရ်ဂေတ်ရေတ်ဝေင်ဒေသ၊ ရဲဂေတ်ဒေသဗက်သွံရာန်သွဲဗွးစ။ နယ်လှည့်ခရီးသည်၊ နယ်လှည့်ပြီးကုန်ရောင်းကုန်ဝယ်သူ။ (၂) peripatetic (monk). အွာတ္ဒသင်မဂေတ်ဂွေဒ်ဒေသခန်လွာ၊ နယ်လှည့် ရဟန်းသံဃာဆရာတော်။ **ဂိဒ်ဂိဒ်**, ဓိဒ်ဓိဒ် giṅ giñ [gɔ̀iŋ gɛ̀n] v. to go from place to place. ဂေတ်ဂွေဒ်အာမွဲဒ္ဒာဝဲတုံမွဲဒ္ဒာဝဲ။ တစ်နေရာမှတစ်နေရာသို့လှည့်လည်သွားလာသည်။

ဂဂဒ်, ဂဂေဒ် ga ṅeṅ [gə̆ ŋɔ̀iŋ] v. to wander about. ဂဂိည်၊ ဂဟောင်အာကျင်၊ လှည့်လည်သွားလာသည်။ (၂) to roam. ဂဒွေဒ်၊ ဒွေဒ်။ လှည့်လည်သည်။ See. ရုံင်။ ရှ။ **ဂိဒ်ဂိဒ်**, ဓိဒ်ဓိဒ် giṅgiñ [gɔ̀iŋ gɛ̀n] v. လည်ပတ်သည်။ [LM. **ဂဒွဒ်**, ဇေဒ် gṅeṅ [gə ŋɔ̀iŋ].]

ဂဆတ်, ဂဇတ် gacat [gə̆ cɔt] v. MM.) to wash by rubbing on a slap of stone. ကဆံဒ်လပိုက်လ္ဆူတုံလး၊ ကျောက်ဖျာပေါ်တွင်ဖွပ်လျှော်သည်။(၂) wash with hand. ကတ်ဂညောက်၊ ကတ်ထညောက်။ လက်ဖြင့်ချေဖွပ်လျှော်သည်။ H.L. [SM. **ဟဆတ်**, ဟဇတ် həcat [hə̆ cɔt] v. to squirt. သ္ဂ်ိုကစောတ်တိတ်။ ပန်းထွက်စေသည်။]

ဂဆိတ်, ဂစိတ် gacuit [gə̆ cot] v. to kill. ဂစိုတ်၊ သ္ဂ်ိုချိုတ်၊ ပလိုပလဉ်ထော်၊ သ္ဂ်ိုအုပ်အာနိုဂို၊ သ္ဂ်ိုအိုတ်အာ၊ သ္ဂ်ိုသတ္တိဖို့အနိသ္ဆံအိုတ်အာ။ သတ်သည်၊ သေစေသည်၊ ဖျက်ဆီးသည်၊ နိုဂုံးချုပ်စေသည်၊ ကုန်ဆုံးစေသည်၊ အာနိသင်သတ္တိဆုံးပါးစေသည်။ See. ရုံင်။ ရှ။ **ကုဆိတ်**, ကုဇိတ် kucit [kŭ cɛt].

www.monlibrary.com

ဂၤဆၢဂ််, ဂၤစောအ်ိ gaco'[gə̆ cʊ̆'] n. **ꩻတ်ဂၤဆၢဂ််**, သတ်ဂၤစောအ်ိ sat gaco'[sɔt gə̆ cʊ̆'] n. chebulic myrobalan. သတ်ဂစွံ်။ ကျစုသီး။H.L.[LM. **ဂၤဆွၢဂ််**, ဂၤစွောအ်ိ gacwa'[gə̆ cwʊ̆']. SM. **ဟၤဆၢဂ််**, ဟစောအ်ိ həcʊ̆ [hə̆ cʊ̆'] n. chebulic myrobalan, chebulic myro-balan tree. ဂစွံ်၊ တွံ်ဂစွံ်။ ကျစု၊ ကျစုပင်။]

ဂၤဇျောဂ််, ဂၤဇောအ်ိ gajo'[gə̆ jʊ̆] v. to sit. ဂွံ်။ ထိုင်သည်။ See. ရံင်။ ရှု။ **ကြဂၤဇျောဂ််**, ကြဇောအ်ိ krajo'[krə̆ jʊ̆].

ဂလိ, ဂညီ gañi [gə̆ jĭ'] v. to adorn. ကျိုင်ကျဝ်ဗိုက်လွှက်၊ ကျိုင်ကျဝ်ဖျံဖျောန်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်၊ ဆင်ယင်ချယ်သသည်။ See. ရံင်။ ရှု။ **ဂုလိ**, ဂုညီ guñɪ [gŭ' jĭ'].

ဂဧျယ်, ဂချယ် ga ḍuy [gə̆ ḍui] n. (MM.) **ꩻမ်ဂဧျယ်**, သိမ်ဂချယ် sim ga ḍuy [sɛm gə̆ ḍui] n. a sīmā in Syriam district. သီဂခဲ့န္ဒံပွဲ့ခရိုင်ဩြေင်။ သံလျင်ခရိုင်ရှိဂတွိုးသိမ်။

ဂဏဆိယ, ဂဏာစရိယ ga ṇācariya [gə̆ na cə̆ ræ̆ yə̆] n. (MM.) head monk of community. ကျိုပ်သ္ကိုပ်ဂကောံခမ့ီသင်။ ရဟန်းသံဃာတော်များ၏ အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်။

ဂဏီဂဏာဆိယ, ဂဏီဂဏာစရိယ gaṇī gaṇācariya [gə̆ næ gə̆ na cə̆ ræ̆ yə̆] n. id. မိတုပ်။ မိတူ။ Cf. **ꩻင်ဃတ်ဎေ်**, သင်ဃတ်ထေရ် saṅghatther [sɛŋ ghɔt ther]. syn. **ဘဆာဂိုန်ဂဏာစရိယ**, အာစာဂိုန်ဂဏာစရိယ 'acā guin gaṇācariya [ă ca gɜn gə̆ na ca ræ̆ yə̆] s.v. လုပ်ပွဲအသွင်။ လက်အောက်ခံအဖြစ်ပါဝင်။ **ဘာ်**, အ္ဂာရ် 'ācār [a car]. [P. teacher with large following. အွာမနွံကိုကွး ဗွဲမဂွိုင်။ တပည့်တပန်းမြောက်မြားစွာရှိသောဆရာ။ leader of sect. ကျိုပ်သ္ကိုပ်ဂိုန်၊ ညးမသ္ကိုပ်သ္ကဂိုန်။]

ဂဏီ, ဂဏီ gaṇī [gə̆ næ] n. (MM.) **ဂဏီဂဏာဆိယ**, ဂဏီဂဏာစရိယ gaṇī ga ṇā cariya [gə̆ næ gə̆ na cə̆ ræ̆ yə̆] n. head monk of community. ကျိုပ်သ္ကိုပ်ဂကောံခမ့ီသင်။ ရဟန်းသံဃာတော်များ၏အဖွဲ့ခေါင်းဆောင်။ [P. one who has a following. ညးမနွံကိုကောန်ကွးမွဲ။ တပည့်တပန်းတစ်ယောက်ရှိသောသူ။]

ဂတ, ဂတ gata [gə̆ tă] v. to face. ဂတလဝ်မုက်၊ ပ္တဝ်ဏာမုက်၊ ပ္တဝ်မုက်၊ ဆေင်မုက်။ မျက်နှာမူသည်၊ မျက်နှာချင်းဆိုင်သည်။ See. ရံင်။ ရှု။ **ကုတ**, ကုတ ku ta [kŭ tă̆] .

www.monlibrary.com

ဂတ, ဂတ၂ gata [gɛ̆ tă] n. space in front. ဒ္ဍဲဝါပွဲဂတ။ အရှေ့ဘက်နေရာ။ (၂) future time. အခိုင်အနာဂတ်ဂတ၊ ကာလအနာဂတ်။ နောင်လာလတ္တံ့သောကာလ၊ အနာဂတ်ကာလ။ See. ရုံင်။ ရှ။ **ကိုင်ဂတ**, ကဲန်ံတ kinta [kɛn tă].

ဂတာ, ဂတာ gatā [gɛ̆ ta] n. under surface. အသွဝ်ဂတာ၊ ဥးမုက်ဗွဲအသွဝ်။ အောက်မျက်နှာပြင်၊ အောက်ခြေမျက်နှာပြင်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ကိုင်တာလ်**, ကဲန်ံတာလ် kin tāl [kɛn tal].

ဂတာတေယ်, ဂတာတေယ် ga tā tey [gɛ̆ tă tea] n. palm. ဂတာတဲ။ လက်ဝါး။ **ဂတာတေယ်မဟင်**, ဂတာတေယ်မဟင် ga tā tey mahaṅ [gɛ̆ tă tea mɛ̆ hɛŋ] prep. only the palm, the palm only. ဂတာတဲဟောင်။ လက်ဝါးသာလျှင်။

ဂတိ, ဂတိ၁ ga ti [gɛ̆ tæ̆] n. quantity. ဥာ်စရဲ၊ ဂုန်သတ္တိ။ အရည်အသွေး၊ ဂုဏ်သတ္တိ။

ဂတ်, ဂတ် gat [gɔt]n. (MM.) quantity. ဥာ်စရဲ၊ ဂုန်သတ္တိ။ အရည်အသွေး၊ ဂုဏ်သတ္တိ။ (၂) status.အကဲအရာ၊ ကဆံင်ဒွံင်၊ ဂုန်စရဲ။ အခြေအနေ၊ အဆင့်အတန်း၊ ဂုဏ်ဒြပ်။ [LM. conditions. အကဲအရာ၊ ကဆံင်ဒွံင်၊ ဗိုပြင်ဒွံင်လအာ။ (၂) quantity. ဥာ်စရဲ၊ ဂုန်သတ္တိ။ အရည်အသွေး၊ ဂုဏ်သတ္တိ။ Skt./P. **ဂတိ**, ဂတိ ga ti [gɛ̆ tæ̆] n.]

ဂတိ, ဂတိ၂ gati[gɛ̆ tæ̆] n.(MM.) covered stands, forming ambulatory, erected round stupa at enshrinement of relic. တိုင်မအုပ်လိုသွလဝ်သွက်ဂွံစိုဒ္ဒာတိုလဝ်ဗွိုင်လဝ်ကျာ်စေတီ ကာလမသွိုင်ဓာတ်။ ဓာတ်တော်ဌာပနာသောအခါ စေတီဝန်းကျင်တွင် ဝိုင်းရုံစိုက်ထူထားသော အကာအကွယ်တိုင်။ [Skt. path. ဥ်ဝင်စောတ်၊ ဥ်ဝင်မွဲဟ်ကွဝ်။ စွပ်ကြောင်း၊ လူသွားလမ်း။ /P. course. ဥ်ဝင်တရ်မအာဒွံင်။ သွားနေသောလမ်းကြောင်း။]

ဂတိ, ဂတိ၃ ga ti [gɛ̆ tæ̆] n. (P.) the next existence. လအာဘဝကြော်။ လားရာဂတိ။ (၂) a promise. ကတိ၊ ဒုင်ပါင်။ ကတိ၊ ဝန်ခံသည်။

ဂတု, ဂတု ga tu [gɛ̆ taŏ] n. month. ဂိတု။ လ။ See. ရုံင်။ ရှ။ **ကိုန္တု**, ကဲန္တု kintu [kɛn taŏ].

ဂတုဖဝ်လဂိုင်, ဂတုဖဝ်လဒုံန် gatuphawlaguin [gɛ̆ taŏ phɔ lɛ̆ gɜn] n. the twelth month, roughly corresponding to March. ဂိတုဖဝ်ရဂိုန်၊ ဂိတုမရနုက်ကုံစ်ဓာမန်၊ ဗွဲသရောပ်မသွဟ်ကုံဂိတုအင်္ဂလိက်မာတ်(ချ)။ တပေါင်းလ၊ မွန်ဆယ့်နှစ်လမြောက်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လမတ်(ချ)လနှင့်ညီသည်။

www.monlibrary.com

ဂတ꞉, ဂတ꞉ ga taḥ [gɛ̆ tah] v. (MM.) to change. ပြံင်၊ ပြံင်သွဲ့။ ပြောင်းသည်၊ ပြောင်းလဲသည်။ **ဂတ꞉ပ္လာ်ဂာ**, ဂတ꞉ပ္လန်အာ gataḥplan'ā [gɛ̆ tah plɔn ɑ] v. to reverse direction. ဒစ်ဒစ်းထော်တင်မပ္တဝ်လဝ်ကျိုပ်။ ဦးတည်ချက်ကိုဆန့်ကျင်လိုက်သည်။ [LM. ဂတ꞉, ဂတ꞉ gataḥ [gɛ̆ tah], **ခတ꞉**, ခတ꞉ khataḥ [khă tah], **ထတ꞉**, ထတ꞉ thataḥ [thă tah]. SM. **ဟတ꞉**, ဟတ꞉ hətaḥ [hă tah] v. to turn round. ဂေတ်ဂတး၊ လှည့်ပတ်သည်။ (၂) reverse. ဗ္ဘးထော်လက်ဗွိုက်။ ပြောင်းပြန်လှန်သည်။ (၃) be reversed. သ္ဂိုဗ္ဘးထော်လက်ဗွိုက်။ ပြောင်းပြန်လှန်စေသည်။]

ဂတ꞉, ဂတ꞉ ga taḥ [gɛ̆ tah] n. (MM.) **သိမ်ဂတ꞉ပန်**, သိမ်ဂတးပန် sim ga taḥ pan [sɛm gɛ̆ tah pɔn] n. a sīmā, struck-by-lightning in Bhima pura district. သီဂဂိုတးပန်မွဲ၊ မန္ခံပွဲခရိုင်ဘိမပူရ။ မိုးကြိုးပစ်သိမ်တစ်သိမ်၊ ဘိမပူရခရိုင်တွင်ရှိသည်။ [LM. ဂတ꞉, ဂတ꞉ gataḥ [gɛ̆ tah], **ခတ꞉**, ခတ꞉ khataḥ [khă tah]. SM. **ဟတ꞉**, ဟတ꞉ hətaḥ [hă tah] v. to burst. ဖ္လိုဟ်တိုန်။ ပေါက်ကွဲသည်။ (၂) to explode. ဖ္လိုဟ်၊ သ္ဂိုဖ္လိုဟ်။ ဖောက်ခွဲသည်၊ ပေါက်ကွဲစေသည်။ Cf. LM. **ဂိုဝ်တ꞉ပန်**, ဂိုဝ်တးပန် guiw taḥ pan [gə̀ tah pɔn] v. (lightning) to strike. ဂဂိုတးပန်။ မိုးကြိုးပစ်သည်။ SM. has. နံ့။ ရှိ။ **တ꞉ပန်**, တးပန် taḥ pɔn [tah pɔn].LM. **ဃဂိုဝ်လတ꞉**, ဃဂိုဝ်လတး (dhaguiw) lataḥ [dhɛ̆ gə̀ lɛ̆ tah], SM. **ဟဂိုဝ်ကတ꞉**, ဟဂိုဝ်ကတး həgə̀kətah [hă gə̀ kă tah] n. thunderbolt. ဒဒ့်ဂဂိုတးပန်။ မိုးကြိုးထစ်ချုံးခြင်း။]

ဂငတက်, ဂတောက် ga tek [gɛ̆ tɔik] n. (MM.) **ကွာန်ဂငတက်**, တွာန်ဂတောက် twān gatek [twɑn gɛ̆ tɔik] n. a village in Bihmapūra district. ကွာန်မန္ခံပွဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲကွာန်။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိကျေးရွာတစ်ရွာ။ [LM. **ဂငတက်**, ဂတောက် gatek [gɛ̆ tɔik], **ခငတက်**, ခတောက် kha tek [khă tɔik], **ဃငတက်**, သတောက် satek [să tɔik], **ခတိုက်**, ခတိုက် katuik[kkă tak].SM. **ဟငတက်**, ဟတောက် həтɔik [hă tɔik] n. saw. ခတောက်။ လွှ။ or. ဟွံသေင်။ သို့မဟုတ်။ **ဟငတက်**, ဟတောက် hətek [hă tɔik] v. to saw. ထပိုတ်ကိုဂတောက်။ လွှဖြင့်ဖြတ်သည်။ Cf. **ကိစ်**, ကိစ် kic [kɛs]. LM. **ဂငတက်**, ဂတောက် gatek [gɛ̆ tɔik], **ခငတက်**, ခတောက်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

kha tek [khă tɔik].SM. **ဟငတက်**, ဟတောက် hə teak [hă teak] n. mallet. ခတောက်၊ တင်းပုတ်။]

ကဏ်ပ်, ဂတာဝ် gatāp [gĕ tap] v. to have time to finish (doing). ဂတာဝ်အခိုင် သွက်ဂွံတဲ့။ အချိန်မီပြီးစီးသည်။ (၂) to have in time to. ဂတာဝ်အခိုင်။ အချိန်မီသည်။ (၃) to arrive in time to. စိုပ်ကျင်ဖွဲမဂတာဝ်အခိုင်။ အချိန်မီရောက်လာသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိုင်ဏာပ်**, ကိန်ဏာဝ် kintāp [kɛn tap].

ကဇိမ်, ဂဇံမ် gatĭm [gĕ tɛm] n. (MM.) indifference. ဒဒှ်စိုတ်ဟွံလုပ်စ၊ ဒဒှ်မသွထောံမဇျာဟ်။ စိတ်ဝင်စားမှုမရှိခြင်း၊ လျစ်လျူရှုပစ်ခြင်း။ [Perh. ဒှ်တမာန်။ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်မည်။ **ကဇိမ်**, ဂဇံမ် gatiṁm [gĕ tɛm] n.]

ကတိုမ်, ဂတိုမ် gatuim [gĕ tom] n.(MM.) **သိမ်ကတိုမ်**, သိမ်ဂတိုမ် simgatuim [sɛm gĕ tom] n. a sīmā. **သိမ်ကတိုမ်ဖမ်**, သိမ်ဂတိုမ်ဖမ် sim ga tuim phaṁ [sɛm gĕ tom phɔm] n. sīmā beat-the-drum, in Bhimapura district. သီဂတို ဖံန္ဒံပွဲခရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရခရိုင်ရိုဖုံတီးခတ်သိမ်။[LM. **ကတိုမ်**, ဂတိုမ် gatuim [gĕ tom] v. to beat. ဒုက်၊ တိုက်၊ တက်၊ ဂတို၊ ရိုက်။ နှက်သည်၊ တီးသည်၊ ရိုက်နှက်သည်။

ကဂတာ်, ဂတောရ် gater [gĕ tier] n. (MM.) long-drawn- out intonation in preaching. ဒဒှ်မဇက်ရမျာင်သျင်သင်တဲ့တွံဓင်။ အသံမြင့်တုံနိမ့်တုံချွဲပြီး တရားဟောခြင်း။ [LM. **ကဂတဝ်**, ဂတောဝ် ga tew [gĕ tie], **ခဂတဝ်**, ခတောဝ် kha tew [khă tie], **ကဂတ**, ဂတော ga te [gĕ te]. SM. **ဟဂတ**, ဟတော hə te [hă te] v. lament. လေင်ဖွောဝ်ကွတ်ကွာန်၊ အောန်စိုတ်ဩိဟ်ပါ်။ ပူဆွေးသည်၊ ကြေကွဲဝမ်းနည်းသည်။]

ကတိုာ်, ဂတိုရ် gatuir [gĕ tɒr], **ကတိုလ်**, ဂတိုလ် gatuil [gĕ tɒl], **ကတိုဝ်**, ဂတိုဝ်ˀ ga tuiw [gĕ tɒ], **ကတိုဝ်**, ကတိုဝ် ka tuiw [kă tɒ] v. to bring into being. သ္ဂိုကျွဲန္ဒြံတိုန် သတ်မန္ဒံကိုလမျိုု။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ See. ရံင်။ ရှ။ **ကုတိုာ်**, ကုတိရ် ku tir [kŭ tir]. **ကတိုဝ်**, ဂတိုဝ်ˀ ga tuiw [gĕ tɒ] n. seat. ခုင်ဂွံ၊ ဒွဲဝဲဂွံ။ ထိုင်ရန်နေရာ၊ ထိုင်ခုံ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိုင်တိုာ်**, ကိန်တိရ် kintir [kɛn tir] v. coming into existence. လမျိုုဂျိုင်ကျင်၊ လမျိုုလုပ်ကျင်။ အသက်ရှင်လာသည်၊ အသက်ဝင်လာသည်။

ဂဇတဝ်, ဂတောဝ် gatew [gĕ tie] v. lament. လေင်ဖွောဝ်ကွတ်ကွာန်၊ အောန်စိုတ်ဩိဟ်ပါ်။

www.monlibrary.com

ပူဆွေးသည်၊ ကြေကွဲဝမ်းနည်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂၤတၢ်**, ဂတောရ် gater[gɛ̈ tier].

ဂထိုဝ်, ဂတိုဒ်² gatuiw [gɛ̈ tɒ] n. (MM.) **ကျာက်ဂထိုဝ်**, ကျောက်ဂတိုဒ် kyāk gatuiw [kyaik gɛ̈ tɒ] n. a pagoda in Ta district. ကျောစေတီမွဲဇကု၊ မန္နံပ္ဒံခရိုင်တာ။ တားခရိုင်ရှိကျိုက်ဂယ့်တောစေတီ။ [Perh. ဒ့်မာန်၊ ဖြစ်ဖွယ်ရာ။ **ဂထိုဝ်**, ဂတိုဒ်² ga tuiw [gɛ̈ tɒ]. or **ကိၤတိၢ်**, ကိန်တိရ် kin tir [kɛt tir] v. coming into existence. လမျိုကျိုင်ကွင်၊ လမျိုလုပ်ကွင်။ အသက်ရှင်လာခြင်း၊ အသက်ဝင်လာခြင်း။]

ဂထိုဝ်, ဂတိုဒ်³ gatuiw [gɛ̈ tɒ] v. stand up. ကျိုဝ်၊ ကျိ၊ ဂျိုဝ်၊ ဂျိ။ မတ်တတ်ရပ်သည်။

ဂထိုဝ်, ဂတိုဒ်⁴ gatuiw [gɛ̈ tɒ] n. seat. ဒွဲဝဲဇွံဝံ့၊ ဆုဂတော့်။ ထိုင်ရန်နေရာ၊ ပျဉ်ပြားအချပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိၤတိၢ်**, ကိန်တိရ် kintir [kɛn tir].

ဂထိုဝ်ဗၤဟ်, ဂတိုဒ်ဗဒမ် gatuiwbadah [gɛ̈ tɒ bɛ̈ dɔ̀h] v. to create. ကျိုဗဒှ်။ တီထွင်ဖန်တီးသည်။

ဂထိုဝ်ဗၤဟ်ဧၣ်း, ဂတိုဒ်ဗဒဟ်ဈာန် ga tuiwbadahjyān [gɛ̈ tɒ bɛ̈ dɔ̀h jyàn] v. to create intense concentration of mind. ကျိုဗဒှ်ဈာန်။ ဈာန်ဖန်တီးသည်။

ဂဆိုဂ်, ဂထိုက် gathuik [gɛ̈ thɑk] n. the eighth month, roughly corresponding to November. ဂိတုကျိုန်။ ဂိတုမရနုဂ်ကိုဒွာံမန်၊ ဗွဲသရောပ် မသွဟ်ကိုဂိတုအဂ်လိဂ်နဝ်ဝိမ်စာ။ တန်ဆောင်မုန်းလ၊ မွန်ရှစ်လမြောက်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အဂ်လိပ်လနိုဝင်ဘာလနှင့်ညီသည်။

ဂဆိုဝ်, ဂထိုဒ် ga thuiw [gɛ̈ thɒ] n. to bring into being. သ္ဂိုကျိုဒ့်တိုန်သတ်မန္နံကို လမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ See. ရံင်။ ရှ။ **ကတိၢ်**, ကုတိရ် kutir [kŭ tir].

ဂဇးလှာ, ဂဒေလ့ာ gade lṅā [gɛ̈ dè ləŋèɑ] n. (Lph) article listed among offerings enshrined at pagoda. ပ္ဒေါဝ်ကိုစရင်ကပေါတ်ကညောတ် မကိုလဝ်ဒါန်သွက်သွေဂ်သ္ဂိုင်စုတ်ပ္ဒံကျာ်စေတီ။ စေတီတော်အတွင်းဌာပနာရန်အတွက်၊ ပစ္စည်းများအနက်စာရင်း။

ဂဒဆုက်, ဂနဒုက် ga na ḍak [gɛ̈ nɛ̈ ɗɛk] n. (Lph) personal name. ယ္ဂုပ္ဂုဂ့်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Perh. ဒ့်မာန်၊ ဖြစ်ဖွယ်ရာ။ **ဂါဒဆုက်**, ဂါဒုက် gā ḍek [gèɑ ɗeak].]

ဂဒင်, ဂနုင် ga naṅ [gɛ̈ nèɑŋ] n. (MM.) part of the name of a sīmā in Bessein district. ယ္ဂုသီမွဲဒကုတ်မွဲဇ္ဈမန္နံပ္ဒံခရိုင်ဖာသီ။ ပုသိမ်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်၏ အ

www.monlibrary.com

မည်တစ်ပိုင်းတစ်စ။ [LM. ခးင်, ခနင် khanaṅ [khă nèaŋ],SM. ဟးင်, ဟနင် hənèaŋ[hĕ nèaŋ] n. threshing-floor. ဂွင်၊ ကြာင်။ တလင်း၊စပါးနယ်တလင်း။ Cf. ဂဗှင်, ဗွင် bnaṅ [bənèaŋ].]

ကး, ဂန်း ganaḥ [gĕ nèh] n. (MM.) တွးကး, တွးဂန်း twaḥ ganaḥ [twah gĕ nèh] n. disciples. ကွး၊ တွး၊ ဗွက်ကြွ၊ သာဝက၊ ၊တပည့်၊ နောက်လိုက်၊ သာဝက။ Skt /P. ဂဏ, ဂဏ gaṇa [gĕ nă] n. troop. သွဲ့မို့ဟ်၊ ဂကော်သွဲ့မို့ဟ်။ လူအုပ်၊ လူအုပ်စု။ (၂) flock. (သတ်တိရစ္ဆာန်)သွဲ့၊ ကို့ပ်။ (တိရိစ္ဆာန်)အစု၊ အအုပ်။

ကိုင်, ဂနိုင် ganiṅ [gĕ nòiŋ] n. bell. ခွိင်၊ ခရေ့။ ခေါင်းလောင်း။ See. ရံင်။ ရှ။ ဂဏ္ဍိုင်, ဂဏ္ဍိုင် gandḍiṅ [gòn ɗoiŋ].

ကတ်, ဂနုဋ် ganaṭ [gĕ nòt], ကတ်တ, ဂနတ်တ ganatta [gĕ nòt tă] n. (Lph) a monastery in Lamphun. ဘာလကျာ်မန္ဒံပ္ပဲဒုုင်လာံဖုန်မွဲဘာ။ လမ်ဖွန်းမြို့ရှိဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်း။ [P. ဂုဏဓဇ, ဂုဏဓ gu ṇaḍḍha [gŭ nɔt ɗĕ] v. rich in virtue. ကို့ကုိပေင်တ်ကိုတဲမစိုပ်သိတ်ပွဲကွတ်ပါန်။ အနုပညာလက်ရာမြောက်ပြီးပြည့်စုံသည်။]

ကတ်တ, ဂနတ်တ ga nat ta [gĕ nòt tă] n. name a monastery in Lamphun. ယွဘာလကျာ်မန္ဒံပ္ပဲဒုုင်လာံဖုန်မွဲဘာ။ လမ်ဖွန်းမြို့ရှိဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်းအမည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ကတ်, ဂနုဋ် ganaṭ [gĕ nòt].

ကပ်, ဂနပ် ga nap [gĕ nòp] n. (MM.) wish. ပွိက်၊ သွိက်၊ ပွိက်ဆန္ဒ၊ သွိက်ဆန္ဒ၊ အရာမန္ဒံဒွံင်ပွိက်၊ သွိက်အာတ်မိက်။ အလို၊ လိုအင်ဆန္ဒ၊ လိုချင်တောင်းတသည့်အရာ၊ တောင်းသောဆု။ (၂) pleasure. ပွမသာယာ၊ ပွမမိပ်ဖြိပ်၊ ပွကို့ကုိပေင်တ်ပွပ်။ သာယာမှု၊ ပျော်ရွှင်မှု၊ ကျေနပ်မှု။ Cf. ပုမိဉ်, ပုဓိစ် pumic [pŭ moik]. [LM.,SM. ဟဂၢပ်, ဟနောဝ် hənòp [hă nòp]. ကပ်, ဂဝ် gap [gòp] v. to be pleasing. သာဓာ၊ ဒးရး၊ သွိုသွိုကုိမွိုကုိ၊ နွံကဆံင် သွးသွိုကုိစိုတ်။ သင့်မြတ်သည်၊ လျော်ကန်သည်၊ နှစ်သိမ့်စေသည်၊ နှစ်လိုဖွယ်ရာရှိသည်။]

ကပၚ, ဂပရ် ga par [gĕ pɔr] v. to go round. ဂေတ်အာ၊ ရေတ်အာ၊ ကဝိုအာ။ ကွေ့ပတ်သွားသည်၊ ရစ်ပတ်သွားသည်၊ ဝိုက်ပတ်သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ကုံပၚ, ကုံပရ် kuṁ par [kum pɔr].

ကပါတ်, ဂပါတ် gapāt [gĕ pat] n.(MM.) ကျာက်ဂပါတ်, ကျာက်ဂပါတ် kyāk gapāt [kyaik gĕ pat] n. a pagoda in Sittang district. ကျာ်စေတီဂပါတ်မန္ဒံပ္ပဲခရိုင်သက်တိုင်။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိကျိုက်ဂပါတ်စေတီ။

www.monlibrary.com

ကပိုဝ်, ဂဒိုဒ် gapuiw [gɛ̆ pɒ] n. (MM.) lime. ခပို့၊ ဂပို့။ ထုံး။ [LM. **ကပိုဝ်**, ဂဒိုဒ် gapuiw [gɛ̆ pɒ], **ခပိုဝ်**, ခဒိုဒ် kha puiw [khă pɒ], **ကပိုဝ်**, ကဒိုဒ် ka puiw [kă pɒ]. SM. **ဟပိုဝ်**, ဟဒိုဒ် həpɒ [hă pɒ].]

ကမိ, ဂမ် ga mĭ [gɛ̆ mæ], **ဂ်ကျိ်ာ်**, ဂ်ံ့ရ် gaṁ ˚ir [gɔ̀m ir] n. monk. ခမီ၊ သင်။ လကျာ်။ ရဟန်းသံဃာ၊ ဘုန်းတော်ကြီး။ See. ရံင်။ ရှု။ **ဂုကျိ်ာ်**, ဂုံ့ရ် guṁ ˚ir [gùm ir].

ကမာ်, ဂမာန် ga mān [gɛ̆ màn] n. (MM.) son-in-law. ကောန်ဂျာန်၊ ကောန် ခမာန်။ သားမက်။ [LM. **ခမာ်**, ခမာန် kha mān [khă màn], **ကမာ်**, ဂမာန် gamān [gɛ̆ màn], **ဂ္ဂာ်**, ဂ္ဂာန် gmān [gəmàn], **ဒမာ်**, ဒမာန် da mān [dɛ̆ màn], **ဒ္ဂာ်**, ဒ္ဂာန် dmān [də màn], **ဓမာ်**, ဓမာန် dhamān [dhɛ̆ màn], **ဓ္ဂာ်**, ဓ္ဂာန် dhmān [dhə màn], SM. **ဟမာ်**, ဟမာန် həmān [hă màn].]

ကမိဟ်, ဂခိဟ် gamih [gɛ̆ mèh] v. fine. ခိုဟ်၊ ဒးရး၊ ထတ်ယုက်။ ကောင်းသည်၊ သင့်တော်သည်၊ ကျန်းမာသည်။ See. ရံင်။ ရှု။ **ခိသ်**, ခိသ် khis [khɛt]. **ကမှိဟ်**, ဂမှိဟ် ga mhih [gɛ̆ hmèh].

ကမှိဟ်, ဂမှိဟ် ga mhih [gɛ̆ mhèh] v. fine. ခိုဟ်၊ ဒးရး၊ ထတ်ယုက်။ ကောင်းသည်၊ သင့်တော်သည်၊ ကျန်းမာသည်။ See. ရံင်။ ရှု။ **ခိသ်**, ခိသ် khis [khɛt].

ကယာကဿပ, ဂယာကဿပ ga yā kas sa pa [gɛ̆ yèɑ kɔt să pă], **ဇသိကယာကဿပ**, ဇ္ဈ သိဂယာကဿပ ˚i si ga yākassapa [ĭ sæ̆ gɛ̆ yèɑ kɔt să pă] n. an ascetic of Uruvelā, one of three brothers who with their followers were converted by the Buddha early in his ministry. ဂ္ဂသိဂယာကဿပ၊ ရသိန္ဒ ဥရုဝေလာ၊ မဒ္ဒကောဒေံညးပိတ္ဒ၊ သိုကိုကွးတွိဝါရဖွိုတ်၊ မပြိုင်သွဲအာကွေတ်ဝါဒ၊ နကို လွေတ်ဇွောန်ကျာ်ဗုဒ္ဓတဲ့မဒ္ဒအာခမိ ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ် ပွဲကိုခမိသင်တ္ဒညးတံပွေဝင်ကိုညး ပိတ္ဒဂ္ဂ်။ ဂယာကဿပရသွေ့၊ ဥရုဝေလာရသွေ့တစ်ပါးဖြစ်ပြီး၊ ညီအစ်ကိုသုံးယောက်နှင့် တပည့်နောက်ပါအားလုံး၊ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်၏အဆုံးအမဖြင့်၊ ဝါဒပြောင်းလဲသွားကြသော အစောဆုံးဘုန်းတော်ကြီးရဟန်းများအနက်ရဟန်းတစ်ပါး။ H.L.Cf. **ဥုဂဝန္ဓကဿပ**, ဥရု ဝေဠုကဿပ u ru we ḷakassapa [ŭ rŭ wè lă kɔt să pă], **နာဒီကဿပ**, နာဒီ ကဿပ nā dī kas sa pa [nèɑ dī kɔt să pă].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကယာင်, ဂယာင် ga yāṅ [gɛ̆ yàiŋ] n. (MM.) **သိမ်ကယာင်ကံက်**, သိမ်ဂယာင်ကံက် sim gayāṅkåk [sɛm gɛ̆ yàiŋ kɔk] n.sīmā of the crooked wood-oil tree. သီတွံဂယာင်ဂံက်။ ကညင်ကောက်ပင်သိမ်။ a sīmā in Dala district perh. to be located at Kanyin gauk two miles NW. of Kungyangon. သီမန္တံပွဲခရိုင် ဒလမွဲမ၊ ဒဒှ်မတန်တံဒွံင်ပွဲကွာန်ဂယာင်ဂံက်၊ ခရာဓိုတ်စာတိုင်ဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာ၊ ဥုင်ကွာန်ဇိုင်ကုန်။ ဒလခရိုင်ကွမ်းခြံကုန်းမြို့ အနောက်မြောက်ဘက်နှစ်မိုင်အကွာ၊ ကညင်ကောက်ကျေးရွာတွင်တည်ရှိနေသောသိမ်တစ်သိမ်။ **သိမ်ကယာင်တမုံက်**, သိမ်ဂယာင်တမုံက် simgayāṅtamhåk [sem gɛ̆ yàiŋ tă̆ hmɔk] n. sīmā of the propped up. သီမထံက်ဒုင်လဝ်၊ သီမထံက်ဂါန်လဝ်။ ထောက်ခံထားသောသိမ်၊ မ,ထားသော သိမ်။ wood oil tree, in Moulmein district. တွံဂယာင်မန္တံ ပွဲခရိုင်မတ်လမ္ဘီ့။ မော်လမြိုင်ခရိုင်ရှိကညင်ပင်။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။ [LM. **ကယာင်**, ဂယာင် ga yāṅ [gɛ̆ yàiŋ], SM. **ဟယာင်**, ဟယာင် həyāṅ [hă̆ yàiŋ] n. wood oil tree. တွံဂယာင်။ ကညင်ပင်။ Cf. B. kañyiṅ [kă̆ ɲin] n. ကညင်ပင်၊ တွံဂယာင်။]

ကယာသိသ, ဂယာသိသ gayāsisa [gɛ̆ yèa sæ̆ să̆] n.(MM.) **တ္ဂက်ကယာသိသ**, တ္ဂအ်ဂယာသိသ tmaʾ gayā sisa [tă̆ mɔ̆ gɛ̆ yèa sæ̆ să̆] n. a rock at Buddh Ga ya. ဒိုတ်ဒွံမွဲပွဲကိုဗုဒ္ဓဂယ။ ဗုဒ္ဓဂယရှိကျောက်တောင်။ [P. **ကယာသိသ**, ဂယာသိသ gayā sīsa [gɛ̆ yèa sæ să̆] n.]

ဂယာင်, ဂယောင် gayoṅ [gɛ̆ yòŋ] n.(MM.) husband. တြံ၊ တြံတ္ဝသ္ရီ၊ တ္ဝသ္ရီ။ လင်၊ ခင်ပွန်း၊ ယောကျ်ား။ [LM. **ကယိုင်**, ဂယိုင် gayuiṅ [gɛ̆ yèŋ], **ဒယိုင်**, ဒယိုင် da yuiṅ [dɛ̆ yèŋ],SM. **ဟယိုင်**, ဟယိုင် həyàŋ [hă̆ yèŋ] n. spouse. သမ္ဘာ၊ တ္ဝသ္ရီ။ ဇနီး၊ ခင်ပွန်း။]

ဂရဟာ, ဂရဟာ ga ra hā [gɛ̆ rɛ̆ ha] n. (MM.) censure. ဒဒှ်မပ္ဍိုန်ဒုဟ်။ အပြစ်တင်ခြင်း။ (၂) blame. ဒဒှ်မဒ္ဒိုက်စုတ်ဒုဟ်၊ ဒဒှ်မဒှ်ဟွံဗ္ဘးနူကိုတာလျိုင်ဒုဟ်။ အပြစ်ပုံချခြင်း၊ အပြစ်တာဝန်မကင်းမှု။ [P.] **ဂဂရာက်**, ဂရောက် garok [gɛ̆ ròk] n.(MM.) part of the name of a sīmā in Candapūrī district. ယွဲမွဲဒကုတ်မွဲဒွံသိမွဲမန္တံ ပွဲကိုခရိုင်စန္ဒပူရီ။ စန္ဒပူရီခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်၏အမည်တပိုင်းတစ်စ။

ကာင်, ဂရင် garaṅ [gɛ̆ rèaŋ] v. to inform. ပြီ၊ ကလိုဟ်ဟို၊ ကိုပရိုင်၊ ဂရင်ပြီ။ တိုင်ကြား သည်၊ အကြောင်းကြားသည်၊ သတင်းပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂုာင်**, ဂုရင် gu

www.monlibrary.com

raṅ [gɤ̆ rèaŋ].

ကဂၚ်, ဂရေ် ga reṅ [gɛ̆ rèaŋ] v.(MM.) **ကဂၚ်(ကနမ်)ကဂရောင်**, ဂရေ်(ကနုမ်)ကရောင် gareṅ(kanam) ka roṅ [gɛ̆ rèaŋ kă nɔm kă roŋ] v. to hollow out. သြ်ုခလုံက်အာ။ ချိုင့်သွားစေသည်။ (၂) to dig out. ခါခလုံက်၊ ခါပြိတ်။ တူးထုတ်သည်၊ တူးဖော်သည်။ [LM. **ကမ်ဂၚ်**, ဂမ်ရေ် gamreṅ [gɔ̀m rèaŋ] n. cavity. ပထောင်၊ ထွောင်၊ ဖြုင်။ အခေါင်း၊ အပေါက်။ (၂) to inform. ပြီ၊ ကလိုဟ်ဟီ၊ ကိုပရိုင်။ တိုင်ကြားသည်၊ အကြောင်းကြားသည်၊ သတင်းပေးသည်။]

ကဂရောင်, ဂရောင် garoṅ [gɛ̆ rɔ̀ŋ] n. laughter. ဂရိုင်၊ ဒဒှ်မပြိုင်ခအော့်၊ ဒဒှ်မခအော့်၊ ဒဒှ်မလုပ်စိုတ်။ ရယ်မောသံ၊ ရယ်မောခြင်း။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဂိန်ရုင်**, ဂိန်ရုင် ginruṅ [gɛ̀n rɔ̀ŋ].

ကရယ်, ဂရယ် ga ray [gɛ̆ rɔ̀a^{l}] n. (MM.) white water lily. သွာတ္တောင်။ ကြာဖြူ။

ဒုာက်ဂုင်ကရယ်, ဒုာက်နုင်ဂရယ် ḍāknūṅgaray [ɗaik nɔ̀ŋ gɛ̆ rɔ̀a^{l}] n. siliver bowl with sheathlike foot in from of water lily.ib.တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။ သြ်ုငြန်မကောပ်စုတ်လဝ်ဖိုင်၊ ညဉ်ရုက်သွာတ္တောင်။ ကြာဖြူပွင့်အခြေပုံစံကဲ့သို့ အနားကွပ်ထားသောငွေဖလား။

ကရှာ်, ဂရှော် ga rhah [gɛ̆ hrɔh] n. (MM.) lay person. ပူဂိုမဗိုက်လွှက်လဝ်ကယျိုင်ကယျဝ်ခရှ်၊ ပုထုဇန်၊ မွိဟ်အပြော်။ လူဝတ်ကြောင်၊ ပုထုဇဉ်၊ လူပြိန်း။ Cf. **ဥပါသ်**, ဥပါသ် u pās [ŭ pah]. [LM. **ကရာ်**, ဂရော် ga rah [gɛ̆ rɔh], **ကရှာ်**, ဂရှော် ga rhah [gɛ̆ hrɔh], **ခရာ်**, ခရော် kharah [khă rɔh], **ကရာ်**, krhj ka rah [kă rɔh]. SM. **ဟဂရာ်**, ဟရောဟ် hərɔ̀h [hă rɔh]. Skt. **ဂြဟသ်ထ**, ဂြဟသ်ထ gṛhas tha [grɛ̆ hɔt thă] n. house-holder. ပူဂိုမနွံကိုသွိဋ္ဌာန်။ အိုးအိမ်နှင့်နေထိုင်သူ။]

ကလာ, ဂလာ ga lā [gɛ̆ lèa] n. (MM.) Indian. ဂလာ၊ ကောန်ဥုင်အရင်အိန္ဒိယ။ ကုလား၊ အိန္ဒိယတိုင်ရင်းသား။ **ဒုင်တိုက်ကလာ**, ဒုင်တိုက်ဂလာ ḍuṅ tuik ga lā [ɗɔŋ tak gɛ̆ lèa] n.Taikkula on the Sittang estuary five miles SE.ofKyaik tho. ဥုင်တိုက်ဂလာ၊ မတန်တဒုံင်ပွဲဥုးသွဲပါင်ကွီသက်တိုင် နွံဗုံက်သမ္ဘင်ကျာဥုင်ကျာ်ထဝ်၊ ခရာစိုတ်မသုန်တိုင်။ ကျိုက်ထိုဖြို့၏အရှေတောင်ဘက် ငါးမိုင်ကွာမျလောက် စစ်တောင်းမြစ်ဝကျယ်ပေါ်ရှိတိုက်ကလားမြို့။ Cf. **ကလာ်**, ကျွည် klañ [klɔn]. [LM. **ကလာ**, ဂလာ galā [gɛ̆ lèa], **ဓလာ**, ဓလာ dhalā [dhɛ̆ lèa]. SM. **ဟလာ**, ဟလာ hələ̀a [hă lèa]. P. **ဂေါ်လ**, ဂေါ်လာ Goḷa [gò^{l} la] n. inhabitant of

www.monlibrary.com

central Bengal. မွိဟ်မတန်တ်ပွဲဒေသဗဟို့ဗင်ဂေါ။ ဘင်္ဂလားဗဟိုဒေသတွင်နေထိုင်သူ။ B. **কুলা**:, কুলৱ়া kulā [hŭ lɑ]. Skt./P. **কুল**, কুল kula [kŭ lă] n. race. ဂကူ၊ ဂကူအဆက်အဆေန်တုပ်။ လူမျိုး၊ မျိုးဆက်တူလူမျိုး။ (၂) clan. ဂကောံသွံ့မွိဟ်မန္ဒံကိုအခိုက်ကွာပြဝေဏီတုပ်။ ရိုးရာတူလူမျိုးအုပ်စု။]

ကလ, ဂလေ galau [gɛ̆ lɛ̀ɑ^{1}] v. (MM.) **ကဍိကလ**, ဂညိဂလေ gañi galau [gɛ̆ ɲĭ gɛ̆ lɛ̀ɑ^{1}] v. to adorn. ဗိုက်လွှက်ကျိုင်ကျဝ်၊ ဂ္ဂိုဏ္ဍာတ်ဖျေဖျောန်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်၊ ဆင်ယင်ချယ်သသည်။ [LM. **ဂ္ဂိုကလ**, ဂ္ဂိုဂလေ gñi galau [gəɲĭ gɛ̆ lɛ̀ɑ^{1}] v.]

ကလိုင်, ဂလုိင် galuiṅ [gɛ̆ lɛ̀ŋ] n. quantity. ဇွောဲဥောတ်၊ လယိုင်၊ ပမာဏ၊ လွိဟ်။ အရွဲယ်အစား၊ အလေးချိန်၊ ပမာဏ၊ အရေအတွက်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဂိုးလုင်**, ဂိရုံလုင် gir luṅ [gir lɜ̀ŋ].

ကလာံ, ဂလာန်$^{ာ}$ ga lān [gɛ̆ làn] n. what is said. အရေဝ်အခြာ၊ လဟိုလဂး၊ တင်လဟိုလဂး။ စကား၊ အပြောအဆို၊ ပြောဆိုချက်၊ ပြောကြားချက်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဂုလာဍ်**, ဥုလာဉ်ဍ် gulāñ [gŭ làn].

ကလာံ, ဂလာန်$^{ျ}$ ga lān [gɛ̆ làn] v. to address. မြော်ဟိုဂလာန်၊ လဟိုလဂး။ မိန့်ခွန်းပြောကြားသည်၊ အပြောအဆို။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဂုလာဍ်**, ဥုလာဉ်ဍ် gulāñ [gŭ làn].

ကလ်ာ, ဂလ်ာ galān [gɛ̆ làn] n. & v. **ကလာံ**, ဂလာန်$^{ာ}$ galān [gɛ̆ làn] n. **ကလာံ**, ဂလာန်$^{ျ}$ galān [gɛ̆ làn]. see. ရုံင်။ ရှ။ **ကလာဍ်**, ဥုလာဉ်ဍ်$^{ျ}$ gulāñ [gŭ làn].

ကလ်ာကိုပ်ကျာ, ဂလ်ာကိုပ်ကျာ g lānkuipklā [gɛ̆ làn kop klɑ] n. preface, statement at the beginning of a book. ဂလာန်ဗွဲကိုပ်ကွာ (ပွဲလိက်အုပ်မွဲ)၊ ဂလာန်ပဏာမ။ နိဒါန်။ (စာအုပ်တစ်အုပ်၏) စကားချီး၊ နိဒါန်း၊ ပဏာမ။

ကလာယ်, ဂလာယ် ga lāy [gɛ̆ lài] v. **ကလာယ်ဂိုင်**, ဂလာယ်ဂိုင် ga lāy gĭiṅ [gɛ̆ lài gòiŋ] v. ဂေတ်ရေတ်ကွာ်ဂွာဲ။ ပတ်လျောက်ရှာသည်။ [LM. **ကလာယ်ဍီ**, ဂလာယ်ဍီ galāy ṅi [gɛ̆ lài ŋĭ] v. to seek. ဂွာဲကျောဝ်၊ ဂွာဲဒီ၊ ဂွာဲရုံင်။ ရှာဖွေသည်၊ ရှာကြည့်သည်။ **ဂ္လာယ်**, ဂ္လာယ် glāy [glài] v. to seek. ဂွာဲကျောဝ်၊ ဂွာဲဒီ၊ ဂွာဲရုံင်။ ရှာဖွေသည်၊ ရှာကြည့်သည်။]

ကဝ်ပတိ, ဂဝ်ပတေ ga waṁpati [gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆] n. a disciple of the Buddha. သာဝက ကွးကျာ်မွဲဇကု။ မြတ်စွာဘုရား၏ တပည့်သာဝကတစ်ပါး။ cofounder of Sri Kṣe tra (sisīt) and terrestrial pritector of Pagan. ညးမတောဲဖက်ခွံဗဒ္ဒ်ကွင်ဥုင်သရေခေတ္တရာ(သီသီတ်)တဲ့သိုမင်မွဲရုံင်စံင်စိုဒ္ဓာကိုဥုင်ဗကာံရ။ သရေခေတ္တရာပြည်ကိုတွဲဖက်တည်ထောင်ခဲ့ကြပြီး၊ ပုဂံပြည်ကိုပါအတူတကွကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေး

www.monlibrary.com

ခဲ့သည်။

ကဝံပတိ, ဂဝံပတိ gawaṁpati [gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆] n. (MM.) **မဟာဇကဝံပတိ**, မဟာထေဂဝံပတိ ma hā thegawaṁpati [mɛ̆ hɑ the gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **တိလပိုယ်မဟာဇကဝံပတိ**, တိလပိုယ်မဟာထေဂဝံပတိ tīla puiy ma hā the ga waṁ pa ti [tæ lă poi^{2} mɛ̆ hɑ the gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **တိလပိုယ်ဂဝံပတိ**, တိလပိုယ်ဂဝံပတိ tīla puiy ga waṁ pa ti [tæ lă poi^{2} gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကဝံပတိမဟာဇ**, ဂဝံပတိမဟာထေ gawaṁpatimahāthe [gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆ mɛ̆ hɑ the] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကဝံပတိဇော်, ဂဝံပတိထေရ် ga waṁ patither [gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆ the] n. **တိဂ်လိယ်ကဝံပတိဇော်**, တိဂ်ရိလေယ်ဂဝံပတိထေရ် tarley gawam˚patither [tɔrlie gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆ the] n. **ကဝံပတိ**, ဂဝံပတိ ga waṁ pa ti [gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [P. **ကဝံပတိဇော**, ဂဝံပတိထေရ ga waṁ patithera [gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆ the ră] n.]

ကဝံပတိမဟာဇ, ဂဝံပတိမဟာထေ gawaṁpatimahāthe [gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆ mɛ̆ hɑ the] n. (M M.) **မဟာဇကဝံပတိ**, မဟာထေဂဝံပတိ mahāthegawaṁpati [mɛ̆ hɑ the gɛ̆ wɔ̀m pă tæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ [P.˚thera; -the, forther, **မဟာဇ**, မဟာထေ mahāthe [mɛ̆ hɑ the] n. senior monk. ခမ့်မဖွော်ကို၌၊ သင်မဖွော်ကို၌။ ဝါကြီးသောရဟန်း၊ ဝါကြီးသောသံဃာ။]

ကသိ, ဂသိ gasī [gɛ̆ sæ] n. (MM.) **ကသိတိ**, ဂသိတိ gasīti [gɛ̆ sæ tæ̆] n. earth-quake. တိချီ။ မြေလျင်။ [LM. **ကသိ**, ကသိ kasī [kă sæ];SM. **ကသိ**, ကသိ kəsæ [kă sæ]. **ကျိဝ်**, ကွိဝ် kṣīw [ksæ] v. to quake. ချီ။ ချီဒရိုက်။ လှုပ်သည်၊ လှုပ်ခါသည်။]

ကသိတိ, ဂသိတိ gasī ti [gɛ̆ sæ tæ̆] n. earthquake. တိချီ။ မြေလျင်။ see. ရံင်။ ရှ။

ကသိ, ဂသိ gasī [gɛ̆ sæ] n.

ကသပ်, ဂသပ် gasap [gɛ̆ sɔp] n. thought. အစင်အခြင်၊ ကျွပ်စိုတ်၊ ခယျကောတ်ပွဲစိုတ်၊ စိုတ်ဆန္ဒ၊ ကသပ်ဂွန်။ အတွေးအခေါ်၊ အကြံအစည်၊ အယူအဆ၊ သဘောထား၊ အတွေး။ (၂) intention. တင်ရန်တွံ၊ တံရန်တွံ။ ရည်ရွယ်ချက်၊ ရည်ရွယ်ရင်း။ (၃) plan. အစီအဇန်၊ ဒဒှ်မပလေဝ်ပလေတ်လဝ်ဒတုဲ၊ ကိုန်အစီအရင်။ အစီအစဉ်၊ ကြို တင်စီစဉ်ခြင်း၊ စီမံကိန်း။ (၄) resourcefulness. ကျွပ်မဖန်ကျောန်လေပ်၊ ဒဒှ်မဂွဲ

www.monlibrary.com

ကောတ်အခေါင်အဝိုလေပ်။ ကြံဖန်လုပ်တတ်ခြင်း၊ အခွင့်အလမ်းရှာဖွေယူတတ်ခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိုးမပ်**, ကိန်သပ် kinsap [kɛn sɔp].

ကမပ်, ဂသပ်ᴶ gasap [gɛ̀ sɔp] n. (MM.) **ဒြပ်ကမပ်**, ဒြပ်ဂသပ် drapgasap [drɔ̀p gɛ̀ sɔp] n. goods. ကပေါတ်ဗွိုက်၊ ကပေါတ်ကညောတ်။ ကုန်စည်များ၊ ပစ္စည်းပစ္စယများ။ (၂) property. ပိုန်ဒြပ်၊ ပိုန်ဂြပ်မဗွဝ်ဒ္ဒာလဝ်၊ ဗွဝ်ဂြပ်။ ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ပိုင်ဆိုင်သည့် ပစ္စည်းများ။ [LM. **ဒြပ်ဏ္ဍပ်**, ဒြပ်ဏ္ဍပ် drap ksap [drɔ̀p kəsɔp]; SM. **ဒြပ်ဏ္ဍပ်**, ဂြပ်ဏ္ဍပ် krɔ̀p ksɔp [grɔ̀p kəsɔp]. ကသာပ် ka sāp [kă sap] n. coin. မသွဲ့၊ တက်ာ။ ငွေအကြေ၊ ဒင်္ဂါး။ Cf. LM. **ဒြပ်ဏ္ဍပ်**, ဒြပ်ဏ္ဍပ် drap ksāp [drɔ̀p kəsap] n. property. ပိုန်ဒြပ်၊ ပိုန်ဂြပ်မဗွဝ်ဒ္ဒာလဝ်၊ ဗွဝ်ဂြပ်။ ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ပိုင်ဆိုင်သည့်ပစ္စည်းများ။]

ဂဟပတိ, ဂဟပတိ ga hapati [gɛ̀ hă pă tæ̀] n. householder. ညးမခွဲင်ကိုသွိဋ္ဌာန်။ အိုးအိမ်နှင့်နေထိုင်သူ။ (၂) layman. ပုထုဇန်၊ မွိဟ်အပြော်၊ မွိဟ်နကိုဗွိုက်လွတ်ခ၍။ ပုထုဇဉ်၊ လူပြိုန်း၊ လူဝတ်ကြောင်။ [LM. **ဂဟပ်ပတိ**, ဂဟပ်ပတိ gahappati [gɛ̀ hɔp pă tæ̀], P. **ဂဟပတိ**, ဂဟပတိ gahapati [gɛ̀ hă pă tæ̀] n. layman. ပုထုဇန်၊ မွိဟ်အပြော်၊ မွိဟ်နကိုဗွိုက်လွတ်ခ၍။ ပုထုဇဉ်၊ လူပြိုန်း၊ လူဝတ်ကြောင်။]

ဂဟက်, ဂဟက် gahak [gɛ̀ hɛak] n. Officer of state. သွဲဝဒတွိုရး။ ပြည်နယ်အရာရှိ။ [P. **ဂါဟက**, ဂါဟက gāhaka [gɛa hă kă] n. holder. ညးမနွံကိုဒ္ဓဝဲဝါ၊ ညးမရပ်လဝ်။ ရာထူးလက်ကိုင်ရှိသူ၊ ကိုင်ဆောင်သူ။]

ဂဟိဟ်, ဂဟိဟ် gahuih [gɛ̀ hɜh] v.(MM.) **ဂဟိဟ်ပ္လန်**, ဂဟိဟ်ပ္လန် gahuih plan [gɛ̀ hɜh plɔn] v.to rebuild. ကလေင်သိုင်ပလေဝ်ပ္တိုန်၊ ကလေင်သိုင်လဟိုဟ်ပ္တိုန်။ ပြန်လည်တည်ဆောက်သည်၊ ပြန်လည်မွမ်းမံဆောက်လုပ်သည်။ (၂) to restore. သ္ဂိုစိုပ်အာဗိုပြင်မူလတြဲပ္ဒန်။ မူလအခြေအနေအတိုင်းပြန်လည်ရောက်စေသည်။ **ကံ့ဂဟိဟ်**, ကံ့ ဂဟိဟ် kanaṁ gahuih [kă nɔm gɛ̀ hɜh] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. to erect. သိုင်ခွံ၊ ပ်ွခွံ၊ ပ်ွတ်ိုန်။ တည်ဆောက်သည်၊ ထူထောင်သည်၊ စိုက်ထောင်သည်။ (၂) to fit uot. ကလေင်ပလေဝ်ပလေတ်၊ ပြန်လည်ပြင်ဆင်မွမ်းမံသည်။ **ခိသ်**, ခိသ် khis [kheh] v. to be good. ခိုဟ်၊ ခွိုဟ်၊ ဒးရး။ ကောင်းသည်၊ သင့်တင့်သည်၊ လျောက်ပတ်သည်။ (၂) well constructed. သိုင်ခွံလဝ်ဗွဲမဒးရးရ။ သင့်တင့်စွာတည်ဆောက်ထားသည်။]

ဂါ, ဂါ gā [gɛa] n.(MM.) unit of linear measure. မူကြ၊ ယူနေတ်၊ အစာ်သွက်သွေဂ်တွတ်ခရာဇမ္ဒေဲ။ ကြမူ၊ ယူနစ်၊ အရှည်တိုင်းတာရန်စံ။ [LM. **ဂါရတ်**, ဂါဝုတ်

www.monlibrary.com

gā wut [gèɑ wùt] n. measure of about 4 ½ miles. ဗွတ်ခရာ 4 ½ တိုင်။ 4 ½ မိုင်၊ အကွာအဝေး။ from P. နူပါဠိ၊ ပါဠိမှ **ကိဝုတ**, ဆိဝုတ gā vu ta [gɑ wŭ tă] n. measure of about 1¾ miles. ဗွတ်ခရာမန္ဒံ 1¾ တိုင်။ 1¾ မိုင်ရှိအကွာအဝေး].

ကိ ဇာ, ဆိဆာ gāthā [gèɑ thɑ] n. stanza. ပိုတ်ကဗျ မန္ဒံပ္ဒဲကဗျမွဲ။ ကဗျာပုဒ်တွင်ပါရှိသောကဗျာပိုဒ်။ (၂) verse. ကဗျ၊ လင်္ကာ၊ ပိုတ်ကဗျ၊ ပိုတ်လင်္ကာ။ ကဗျာ၊ လင်္ကာ၊ ကဗျာပိုဒ်၊ လင်္ကာပိုဒ်၊ see. ရုံင်။ ရှု။ **ကိဟ် ဇာ**, ဆိဟ်ဆာ gāḥthā [gèh thɑ] n.

ကိမ ခေတ်, ဆိမခေတ် gā ma khet [gèɑ mĕ khit] n. (MM.) area within and in respect of which it is permissible consecrate an ordination-place (sim). ဒဒှ်မသွးကိုဒါန်ဗွဲမအဲပရဲနကိုအခေါင် သွက်သွေဂံသိုင်ခွံသီ ပွဲကိုဂအာင်တိမွဲမွဲ။ တစ်ခုသောမြေကွရိယာအတွင်းခွင့် ပြုချက်ဖြင့်လေးစားအပ်သောသိမ်မြေနေရာတစ်ခုလှူဒါန်းခြင်း။(၂) parish. တိဂအာင်ဒွဘဲဒေသမွဲမွဲ,နွံအသွင်ဂကောံမွဲမွဲမအုပ်ခုပ်ပ္ဂင်ရင်လင်။ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ ထိန်းချုပ်မှုအောက်တွင်ရှိသောနယ်မြေတစ်ခု။ [P. **ကိမ ခေတ္တ**, ဆိမ ခေတ္တ gā ma khet ta [gèɑ mĕ khit tă] n. village site. တိဥင်္ကွာန်၊ ဒွဘဲကွာန်။ ရွာမြေရာ၊ ရွာနေရာ။]

ကိမ ဘာဧက, ဆိမဘောဇက- gāmabhojaka [gèɑ mĕ bhò¹jĕ kă] n. (MM.) person entitled to revenues of village. ညးမဂံအခေါင်လပ်အကံက်ကွာန်။ ရပ်ရွာမှအကောက် အခွန်ငွေကောက်ခံခွင့်ရရှိထားသူ။ [P. village headman. ဃံင်ကွာန်။ ကျေးရွာသူကြီး။]

ကိမ လက်ခဏ, ဆိမလက်ခဏ gā ma lakkhaṇa [gèɑ mĕ lèak khă nă] n.(MM.) distinguishing characteristics of village for purpose of defining parish (**ကိမ ခေတ်**, ဆိမခေတ် gāmakhet [gèɑ mĕ khit] n.) လက်သန်တွေင်တွဟ်ကွာန်၊ ကိစွသွက်သွေဂံပွံက်အဓိပွဲ၊ တိဥင်္ဂကောံမွဲဒဒှ်ထိင်ဒက်ပ္ဂင်ရင်လင်။ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု၏ထိန်းချုပ်ထားသောနယ်မြေဟု၊ အဓိပွာယ်သတ်မှတ်ရေးကိစွအတွက်၊ ကျေးရွာ၏ထူးခြားသောသဘောသဘာဝလက္ခဏာ။ [P.]

ကိမ ဝါ သိ, ဆိမဝါသီ gā ma wā sī [gèɑ mĕ wèɑ sæ] n. village-dweller, as designnation of a class of monks. ခမိုသင်မဒိုတန်တ်ပွဲကိုဘာမန္ဒံပွဲကွာန်၊ သင်မန္ဒံပွဲကိုဘာကွာန်၊ ရ်စွတ်သမ္ဘိကိုကဆံင်ခမိုသင်မွဲဂိုန်။ ကျေးရွာရပ်ရွာများတွင်၊ သီတင်းသုံးမိုတင်း၊ ကိန်းအောင်းနေတော်မူခဲ့ကြသော ရဟန်းသံဃာတော်များ။ ရဟန်းသံဃာဂိုဏ်းအဆင့်တစ်ဆင့်ကဲ့သို့သတ်မှတ်ပေးသည်။ [LM. P.]

ကိမ မိမ်, ဆိမသိမ် gāmasim [gèɑ mĕ sɛm] n. (MM.) ordination-place(sim)

www.monlibrary.com

within and attached to parish. သီအပွဲကိုဒေသ၊ မဆက်စပ်ခွဲင်ဒဒှ်မန္ခံဗွဲတွ့ဟ်ခြာမွဲ။ သီးခြားတည်ရှိနေသောဒေသတစ်ခုအတွင်း၊ တွဲဖက်ဆက်စပ်ရှိနေသည့်သိမ်။ (**ကါမဂၚတ်**, ဇိမဂၚတ် gāmakhet [gèa mɛ̆ khit] n.). [P. **ကါမသိမာ**, ဇိမသိမာ gā masīmā [gèa mɛ̆ si ma] n. parish boundry. သိမန္ခံကိုတွို့ဒွက်တွ့ဟ်ခြာ။ သီးခြားသော နယ်ခြားရှိသည့်သိမ်။]

ကါဂြာဝ်, ဇိဩော်ဝ် gā srow [gèa sro] n. measure of about 4½ miles. ဂါဝုတ် (မန္ခံအစာ်ခရာစိုတ် 4½ တိုင်။) ဂါဝုတ် (အရှည်တိုင်းတာရန်ယူနစ်၊ အရှည် 4½ မိုင်မျှရှိသည်။) LM. **ကါဝုတ်**, ဇိဝုတ် gāwut [gèa wùt].

ဂိဂိတ်, ဂိဂိတ် gigit [gĭ gèt] n. Baya veaverbird. ဂကူဂစေံသတ်ဗြု။ စာဘူးတောင်းငှက်မျိုး။ [LM. **ဂဇမ်မတ်ဗြု**, ဂစေမ်သတ်ဗြု ga cemʰ sat brau [gèa cim sɔt brèa[1]] n. Baya veaverbird. ဂစေံသတ်ဗြု။ စာဘူးတောင်းငှက်။] SM. **ဟဇမ်မတ်ဗြု**, ဟစေမ်သတ်ဗြု hə cemʰsatbrau [hə̆ cim sɔt brèa[1]] n. Baya veaverbird. ဂစေံသတ်ဗြု။ စာဘူးတောင်းငှက်။ SM. **တ္ဂိတ်**, တ္ဂိတ် tgit [təgèt] n. quail. ဒဂုက်။ ငုံးငှက်။ **ဂဂိတ်**, ဂဂိတ် gagit [gɛ̆ gèt] n. bed bug. ဂဂိတ်၊ ကြမ်းပိုး။ [LM. **ဒဂိတ်**, ဒဂိတ် da git [dɛ̆ gèt] n. bed bug. စွဂဂိတ်၊ ကြမ်းပိုးကောင်။]

ဂိတု, ဂိတု gitu [gĭ taŏ] n. month. ဂိတု၊ ဂိတုတွဲ။ လ၊ ရက်လ။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ကိုန်တု**, ကိန်တု kintu [kɛn taŏ].

ဂိတုဩသုတ်, ဂိတုအသုတ် gitu'asut [gĭ taŏ ă sut] n. the seven month, roughly corresponding to October. ဂိတုဍ်။ ဂိတုမရနုက်ကိုထပ်မန်၊ ဗွဲသရောပ် မသွပ်ကို ဂိတုအင်္ဂလိက်အံက်တဝ်စာ။ သီတင်းကျွတ်လ၊ မွန်ခုနှစ်လမြောက်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ အောက်တိုဘာလနှင့်ညီသည်။

ဂိတုဇိဟ်, ဂိတုဇိဟ် gitu jih [gĭ taŏ jĭh] n. the third month, roughly corresponding to June. ဂိတုဖှဲ်။ ဂိတုမရနုက်ကိုပိမန်၊ ဗွဲသရောပ်သွပ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဂျုန်။ နယုန်လ၊ မွန်သုံးလမြောက်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လဖွန်လနှင့်ကိုက်ညီသည်။

ဂိမှကာလဥတု, ဂိမှကာလဥတု gĭ mha kā la'utu [gĭ hmă ka lă ŭ taŏ] n. rainy season. ဥတုဗြု။ ရာသီဗြု။ မိုးဥတု၊ မိုးရာသီ။

ဂိရဥယ်, ဂိရဥယ် gira'uy [gĭ ră ui] n. medicine. ဂဥယ်၊ ဂဥဲ၊ ဂဥဲ။ ဆေး၊ ဆေးဝါး။

www.monlibrary.com

[LM. ဂဲ့ုု, ဂဲ့ုု ga'uy [gĭ' ui].]

ကိုဒိပ်, ဂိရိဒိဗ် giridip[gĭ' rĭ' dèp] n. a neighbouring island to which the Buddha banished the yakkhas of Ceylon. တွဲ့တရုပ်တွဲ့မွဲစွဲ့၊ ပွဲ့တွဲ့ဂွံ့တီလပိုန်ကုကျာ် တြဲပို့၊ မကို့ထော်ဒန်ဖွဲ့ထော်လဝ်လကိုဟ်နူကို့တွဲ့သိင်ဃိုတ်။ မြတ်စွာဘုရားကသီဟိုဠ် ကျွန်းရှိဘီလူးများကို ပြည်နှင်ဒဏ်ပေးလိုက်သော ကျွန်းနီးနားချင်းရှိကျွန်းတစ်ကျွန်း။ [P. ဒီပ, ဒိပ dīpa [dĭ pă'] n. island. တွဲ့။ ကျွန်း။]

ဂိလာပစ္စယ်, ဂိလာနုပဇ္ဈယ် gilānapaccay [gĭ' lèa nè' pɔt coa] n. (MM.) medical requisites for used of monks. ဂဲ့ုုသွက်ခမှိသင်တ်ကာလမန္ဒံပွိက်သွက်သွော်ဂံသုင်စ။ ရဟန်းသံဃာတော်များအတွက် လိုအပ်လျှင်အသုံးပြုနိုင်ရန်အတွက်ဆေးဝါးများ။[**ဂိလာပစ္စယ**, ဂိလာနုပဇ္ဈယ gilānapaccaya [gĭ' lèa nè' pɔt că' yă'] n.]

ဂိလုင်, gilucj giluñ [gĭ' lèŋ] v. to be many. ဂွိုင်၊ များသည်။ [LM. **ဂွိုင်**, **ဂွိုင်** gluiñ [glèŋ] v.]

ဂိဟိဘာ, ဂိဟိဘော gihibhāw [gĭ' hæ' bhò[1]], **ဂိဟိဘာဝ်**, ဂိဟိဘောဝ် gihibhow [gĭ' hæ' bhò[2]] n. (MM.) lay state. ဘဝကရှ်၊ ဘဝဂရှ်။ လူဝတ်ကြောင်ဘဝ။ [P. **ဂိဟိဘဝ**, ဂိဟိဘာဝ gihibhawa [gĭ' hæ' bhĕ' wĕ'] n. lay state. ဘဝကရှ်၊ ဘဝဂရှ်။ လူဝတ်ကြောင်ဘဝ။]

ဂိဟိဘာဝ်, ဂိဟိဘောဝ် gi hibhow [gĭ' hæ' bḥò[2]] n. (MM.) lay state. ဘဝကရှ်၊ ဘဝဂရှ်။ လူဝတ်ကြောင်ဘဝ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂိဟိဘာ**, ဂိဟိဘော gi hi bho [gĭ' hæ' bhò[1]].

ဂိဟိလိင်ဂ, ဂိဟိလိင်ဂ gihiliñga [gĭ' hæ' lòiŋ gĕ'] n. (MM.) lay state. ဘဝကရှ်၊ ဘဝဂရှ်။ လူဝတ်ကြောင်ဘဝ။ [P. လက်သန်ဒွေတ်ပွဲခရှ်။ လူဝတ်ကြောင်၏ စရိုက်လက္ခဏာ။ Cf. **လိင်**, လိင် liñ [loiŋ] n. status. အကဲအရာ၊ ကဆင်၊ ဂုန်စရဲ့။ အခြေအနေ၊ အဆင့်အတန်း၊ ဂုဏ်ဒြပ်။]

ဂိင်, ဂိင် gĭñ [gòiŋ] v. to seek. ဂင်ဂီ၊ ဂီဂင်၊ ဂဂီ၊ ဂွီ၊ ဒွီ၊ ဥွဲ၊ ဥွဲဒွီ၊ သွီ၊ သွီဥွဲ၊ သွေဝ်၊ သွေဝ်ဥွဲ။ ရှာသည်၊ ရှာဖွေသည်။ **ဂလာယ်ဂိင်**, ဂလောယ်ဂိင် galāy gĭñ [gă' lài gòiŋ] v. to go round seeking. ဂေတ်ရေတ်သွီ (သွေဝ်)ဥွဲ။ လှည့်ပတ်ရှာဖွေသည်။ [Cf. LM. **ဂင်**, ဂေဒ် geñ [gòiŋ], SM. **ဂင်**, ဂေဒ် kòiŋ [gòiŋ] v. to go from place to place. ဂေတ်ရွေဝ်အာကျင်ဒွံဝ်မွဲဒွဲဝဲတုံမွဲဒွဲဝဲ,တစ်နေပြီးတစ်နေ့ရာလှည့်ပတ်သွားလာနေသည်။ **ဂိင်ဂိဍ်**, ဂိင်ဂိဍ် giñgiñ [gòiŋ gèn] v. id.

www.monlibrary.com

ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဂဂင်**, ဂဂေင် ga geñ [gɛ̆ gɔ̀iŋ] n. traveller. မွိဟ်အာတရ်၊ မွိဟ်ဂေတ်ကြေဝ်သွံရာန်ဖျာ။ ခရီးသည်၊ နယ်လှည့်ကုန်ရောင်းဝယ်သူ။ Cf. **ဂိဂ်**, ဂိရ် gir [gĭr]. [LM. **ဂလာယ်ဍ်**, ဂလာယ်ဍ်ဒ်ဳ ga lāy ñĭ [gɛ̆ là̰i ŋ̀ĭ] v. to seek. ဍ့ဝဲသွီ၊ ဍ့ဝဲသွေဝ်။ ရှာဖွေသည်။]

ကိဝ်, ဂိဒ် gĭw [gĭɔ̀] v. To wrap. ပူရေတ်၊ ကွေဟ်ဒက်၊ ငွိဒက်။ ရစ်ပတ်သည်၊ ထွေးသည်၊ ထုပ်သည်။ **ဒက်ကိဝ်**, ဒက်ဂိဒ် dakgĭw [dɛ̀ak gĭɔ̀] v. to encase (stupa). ငွိုပ်ဲလိုအုပ်ဒက်(စေတီ)၊ (စေတီ)ကိုငုံအုပ်တည်ဆောက်သည်။

ကွိ, ဒွိ gwĭ [gwĭ] v.(MM.) To wrap. ပူရေတ်၊ ကွေဟ်ဒက်၊ ငွိဒက်။ ရစ်ပတ်သည်၊ ထွေးသည်၊ ထုပ်သည်။ Cf. **ပူဂ်**, မုရ် pūr [pur].[LM.; SM. **ကွိ**, ဒွိ kwĭ [gwĭ] v.to make bundle. ဒက်ခုပ်။ ထုပ်ပိုးသည်။ Cf.SM. **ကွိ**, ဒွိ kwĭ [gwĭ] v. bundle. စိုက်။ အထုပ်။]

ဂုကွောမ်, ဥကွောမ် gukwom [gŭ kwɒm] n. companion. အဖ၊ ပွဲင်၊ ပွဲင်အဖ၊ သွံ၊ သွံပွဲင်။ အဖော်၊ အပေါင်းအဖော်၊ အပေါင်းအသင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂြုကွောမ်**, ဇြကွောမ် grakwom [grɛ̆ kwɒm].

ဂုလိ, ဥညီ guñi' [gŭ ɲĭˀ], **ဂုလိ**, ဥညီ guñī [gŭ ɲ̀ĭ], **ကလိ**, ကညီ kañi'[kă ɲĭˀ] v. to adorn. ဗိုက်လွှက်ကျိုင်ကျဝ်၊ ဖျေါဖျောန်ကျိုင်ကျဝ်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်၊ ဆင်ယင်ချယ်သသည်။ **ဂုလိဂုပ်**, ဥညီဥမရ် guñigupar [gŭ ɲĭˀ gŭ pɔr] v. to deck round. ဂွိုဏ်ဘတ်ကျိုင်ကျဝ်ဖျေါဖျောန်။ အလှအပတန်ဆာ၊ ဆင်ယင်ဖီးလိမ်းသည်။

ဂလိ, gxi gañi'[gɛ̆ ɲĭˀ] v. to adorn. ဗိုက်လွှက်ကျိုင်ကျဝ်၊ ဖျေါဖျောန်ကျိုင်ကျဝ်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်၊ ဆင်ယင်ချယ်သသည်။ (၂) embellish. ဖျေါဖျောန်၊ ဂွိုဏ်ဘတ်။ အလှပြင်သည်၊ တန်ဆာဆင်သည်။ **ဂလိဂလ**, ဂညီဂလ guñi'galau [gɛ̆ ɲĭˀ gɛ̆ lɛ̀a[1]] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ပူဂလိ**, မုဂညီ pū guñi'[pɑo[1] gɛ̆ ɲĭˀ] v. to wrap round for adornment. အဆင်အယင်ပစ္စည်းများဖြင့်ရစ်ပတ်နှောင်ဖွဲ့သည်။ ရေတ်ပူကျိုင်ကျဝ်လဝ်နကိုကပေါတ်ဂွိုဏ်ဘတ်။ Cf. **လုဝစ်**, လုဇစ် lu bac [lŭ pɔt].[LM. **ဂလိ**, ဂညီ gañi'[gŭ ɲĭˀ], **ဍ္ဂိ**, ဍ္ဂီ gñi' [gəɲĭˀ]. **ဍ္ဂိ**, ဍ္ဂီ gñi' [gəɲĭˀ] v. to adorn. ဗိုက်လွှက်ကျိုင်ကျဝ်၊ ဖျေါဖျောန်ကျိုင်ကျဝ်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်၊ ဆင်ယင်ချယ်သသည်။ (၂) embellish. ဖျေါဖျောန်၊ ဂွိုဏ်ဘတ်။ အလှပြင်သည်၊ တန်ဆာဆင်သည်။]

www.monlibrary.com

ဂုလိ, ဝုညြိ guñi[gŭ̈ ɲĭ̈] v. to adorn. ဥ်။ ဗိုက်လွှက်ကျိုင်ကျဝ်၊ ဖျဲဖျောန်ကျိုင်ကျဝ်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်၊ ဆင်ယင်ချယ်သသည်။

ဂုဇောက်, ဝုဓောက် gu mok [gŭ̈ mòk] v. to frighten. သ္ဂ်ိုလကိုတ်၊ သ္ဂ်ိုဖေက်ဂွံက် (ဂွေက်)။ (၂) cow. သွညံင်ရ်သွေဂံလကိုတ်။ ထိတ်လန့်အောင်လုပ်သည်။ **ဂ္ဂွက်,** ဂ္ဂံက် gmåk [gəmɔ̀k] v. to be afraid. သ္ဂ်ိုရော်ခည၊ သ္ဂ်ိုလကိုတ်ဖေက်။ စိုးရွံ့စေသည်၊

ဂုၚ်, ဝုရင် guraṅ [gŭ̈ rèaŋ] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဂုၚ်,** သရုရင် sguraṅ [səgŭ̈ rèaŋ] v. to tell. ဟိုထွး၊ **သ္ဂ်ိုဟို။** ပြောပြသည်၊ ပြောခိုင်းသည်။ (၂) inform(of). ကိုပရိုင်၊ ဂရင်ပ္ဂိ၊ ဟိုလ်စ။ သတင်းပေးသည်၊ အကြောင်းကြားသည်၊ တိုင်ကြားသည်။ (၃) explain. သောင်ထွးကို၊ **ကိုတင်နှင်သောင်တလး၊** ကလေင်ပ္ဂန်ဂရင်။ ရှင်းပြသည်၊ ဖြေရှင်းချက်ပေးသည်၊ ထုချေသည်။ (၄) instruct. ကိုပရိုင်လ်ထွး၊ စ္ဂောန်ထွး။ သတင်းပေးအကြောင်းကြားသည်၊ ညွှန်ကြားသည်။

ဂၚ်, ဂရင် garaṅ [gə̆ rèaŋ] v. (MM.) **ဂၚ်ပ္ဂိမ်,** ဂရင်ဒ္ဓိမ် garaṅptim [gə̆ rèaŋ pətem] v. to inform(of). ကိုပရိုင်၊ ဂရင်ပ္ဂိ၊ ဟိုလ်စ။ သတင်းပေးသည်၊ အကြောင်းကြားသည်၊ တိုင်ကြားသည်။ [LM. **ဂၚ်,** ဂရင် ga raṅ [gə̆ rèaŋ], **ဂြၚ်, ခြင်** graṅ [grèaŋ]; SM. **ဟၚ်,** ဟရင် hərèaŋ [hə̆ rèaŋ]. **ဂြၚ်,** ခြင် **graṅ** [grèaŋ] v.to know. သ္ဂ်ိုတီ၊ သ္ဂ်ိုကွိုဟ်၊ သ္ဂ်ိုကွိုဟ်စိုတ်၊ သ္ဂ်ိုခုက်ကေဝ်။ သိစေသည်၊ နားလည်စေသည်၊ သဘောပေါက်စေသည်၊ အကျွမ်းတဝင်ရှိစေသည်။ (၂) consider. စင်ခြင်၊ စန်စာ၊ ချပ်ဗွာ။ ဆင်ခြင်သည်၊ တွေးတောသည်၊ စဉ်းစားသည်။]

ဂုလုင်, ဒုလုင် guleuṅ [gŭ̈ lŭ̈ èaŋ] v. to be many. ဥ်ုင်၊ ဥ်ုင်ဥွေင်။ များပြားသည်၊ **များက်များသည်။** (၂)to be much. များသည်၊ အများက်အများဖြစ်သည်။ (၃) to have many. နွံလွိဟ်ဥ်ုင်။ အရေအတွက်များများရှိသည်။ (၃) plural maker. **ဝေါဟာမပြိုင်သွဲကိုကိုန်ဂမြိုင်။** အများကိန်းပြောင်းလဲပေးသောဝေါဟာ။

ဂုမ်လိုင်, ဝုမ်လဲင် gumliṅ [gùm lòiŋ], **ဂုမ်လိုင်,** ဝုမ်လဲင် gumm liṅ [gùm lòiŋ], **ဂုမ်လုင်,** ဝုမ်လုင် gumluṅ[gùm lèŋ], **ဂုမ်လူင်,** ဝုမ်လူင် gumlūṅ [gùm lèŋ], **ဂုမ်လုင်,** ဝုမ်လေုင် gumleuṅ [gùm lŭ̈ èaŋ], **ဂုမ်လောင်,** ဝုမ်လော်ဒ် gumloṅ [gùm lòŋ], **ဂုမ်လိုင်,** ဝုမ်လဲင် gumluiṅ [gùm lèŋ] v. plural maker. **ဝေါဟာမပြိုင်သွဲကိုကိုန်ဂမြိုင်။** အများကိန်းပြောင်းလဲပေးသောဝေါဟာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **လ္ဂုင်, လ္ဂုင်** gluṅ [glèŋ].

www.monlibrary.com

ဂုလာ်း, ဝုလာည်ဒ် gulāñ [gŭ̀ làn], **ဂုလာ်း**, ဝုလာည်ဒ် gu'lāñ [gŭ̀ làn] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဂုလာ်း**, သ္ဂုလာည်ဒ် sgulañ [səgŭ̀ làn], **သ္ဂုလာ်း**, သ္ဂုလာည်ဒ် səgu'lañ [səgŭ̀ làn] v. to converse. တက်ကျာဟိုအရေဝ်။ စကားစမည်ပြောသည်။ (၂) say in conversation. လုပ်ဟိုတက်ကျာအခါဟိုဂးဒုံင်ဂလာန်။ စကားစမည်ပြောဆိုနေစဉ်၊ ဝင်ရောက်ပြောဆိုသည်။

ဂလာ်း, ဂလာန် galān [gŭ̀ làn] v. (MM.) **ဂလာ်းပ္တိမ်**, ဂလာန်ပ္တိမ် galān ptim [gŭ̀ làn pətem] v.to address. ဟိုမြော်ဂလာန်၊ ဟိုဂးပ္တဝ်ကျိုပ်။ မိန့်ခွန်းပြောဆိုသည်၊ ဦးတည်ပြောဆိုသည်။ [**ဂုလာ်း**, ဝုလာန် gu'lān [gŭ̀ làn] v. what is said. လဟိုလွး၊ ဂလာန်မြော်။ အဆိုအမိန့်၊ မိန့်ခွန်း။]

ဂုလာ်း, ဝုလာန်ဒ် gu lān [gŭ̀ làn] v. see. ရံဉ်။ ရှု။ **ဂုလာ်း**, ဝုလာည်ဒ် gu lāñ [gŭ̀ làn], **ဂုလာ်း**, ဝုလာည်ဒ် gu'lāñ [gŭ̀ làn].

ဂုလာ်း, ဝုလာန်ဍ gulān [gŭ̀ làn] n. (MM.) that which is said. လဟိုလွး၊ ဂလာန်မြော်။ အဆိုအမိန့်၊ မိန့်ခွန်း။ Cf. **ပိဟာ်**, ပိဟာရ် pihār [pæ̆ hɑr], **လဟိုမ်**, လဟိုမ် lahuim [lɛ̆ hom].[LM. **ဂလာ်း**, ဂလာန် galān [gŭ̀ làn], **လ္ဂာ်း**, လ္ဂာန် glān [gəlàn]; SM. **ဟလာ်း**, ဟလာန် həlān [hă̆ làn]. **ဂုလာ်း**, ဝုလာန် gu lāñ [gŭ̀ làn] v. to converse. ဟိုအရေဝ်တက်ကျာ။ စကားစမည်ပြောသည်။]

ဂူ, ဝူ gū [gù] v. to rain. သ္ဂူ(ဖြဲ)၊ ဗဂူဖြဲ။ မိုးရွာစေသည်။ see. ရံဉ်။ ရှု။ **ဂူာ်**, ဝုရ် gūr [gùr].

ဂ်ါတမ, ဂေါတမ်ဒ် gotama [gò[1] tă̆ mă̆] n. Gautama. ကျာ်တြဲပိုဂေါတမ။ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား။ see. ရံဉ်။ ရှု။ **ဂ်ါတ်**, ဂေါတ် got [gɒt], **ဂ်ါတမ**, ဂေါတမ gotama [gò[1] tă̆ mă̆].

ဂ်ါတမ, ဂေါတမ်ဍ go ta ma [gò[1] tă̆ mă̆] n. (MM.) the last of 28th Buddha. ပ္ဍောဝ်ကိုကျာ်တြဲမက္ဆိုဒ်ဒုံတဲ့အာ (၂၈)ဇကုဝွံ၊ မဒ်ကျာ်တြဲမက္ဆိုဒ်ဒုံဗွဲကြဲအိုတ်။ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူဘုရားများအနက် နောက်ဆုံးပိတ်ပွင့်တော်ခဲ့မူသော မြတ်စွာဘုရား။ (၂) fourth of the present kalpa. ပွဲကိုဘဒ္ဒကပ်ပိုပ္ဍောဝ်ကိုကျာ်တြဲမက္ဆိုဒ်မသုန်ဇကုဝွံ၊ ကျာ်တြဲမက္ဆိုဒ်ကျာ် မရနုက်ကိုစတုတ္ထ။ ဘဒ္ဒကမ္ဘာတွင်ပွင့်တော်မူခဲ့သော ဘုရားငါးဆူအနက်၊ စတုတ္ထမြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ **ကျာ်တြယ်ဂ်ါတမ**, ကျာ်တြယ်ဂေါတမ

www.monlibrary.com

kyāk tray gota ma [kyaik troa gò[1] tă mă]. **မဟာသမဏဂေါတမ**, မဟာသမဏဂေါတမ ma hāsamaṇa gota ma [mă ha să mă nă gò[1] tă mă] n. the great ascetic Gotama. မှာဂေါတမ။ မဟာဂေါတမ။ Cf. **ဂေါတ်**, ဂေါတ် got [gòt].

ဂေါရလီလဂ္ဂ, ဂေါဓုလီလဂ္ဂ go dhu līlagna [gò[1] dhŭ lī lĕ gəǹĕ] n. Appearance of haze on (eastern) horizon at certain times of day, in specification of time. လမ္ဘာင်မဂ္ဂုဇလိုဒ္ဓံင်ပွဲဇရေင်ဖိုင်ဖိုင်အကာသဖာဗွံက် ပွဲကိုအခိင်မွဲတွဲဆောဝ်လဆောဝ်လမက္ကိုန်္ဒလေပ်။ တနေ့တာ၏အချိန်ပိုင်းတွင်၊ တခါတရံမိုးကုတ်စက်ဝိုင်းအရှေ့ဖက်အခြမ်းဌ် မြူနှင်းများအုပ်ဆိုင်းနေခြင်း။ **ဆိပ်ပိယာမ်ဂေါရလီလဂ္ဂ**, စိပ်ပိန်ယာမ်ဂေါဓုလီလဂ္ဂ cip pir yām godhulīlagna [cɛp piryam gò[1] dhŭ lī lĕ gəǹĕ] n. at the time of haze appearing in the east.အခါလမ္ဘာင်မက္ကိုန်္ဒမံက်တိုန်ကျင်ပွဲဒိုဟ်ဗွံက်။ အရှေ့ဖက်အရပ်၌မြူနှင်းများ အုပ်ဆိုင်းပေါ်ပေါက်လာသောအချိန်ကာလ။ **ပ္လိတ်ဇတွယ်ဂေါရလီလဂ္ဂ**, ပ္လိတ်ဇေ့ယ်ဂေါဓုလီလဂ္ဂ plit tñey go dhu līlagna [plit təŋea gò[1] dhŭ lī lĕ gəǹĕ] n. at sunset, with haze appearing in the west. အခါသဝ်တွဲလမ္ဘာင်ကိုန်္ဒမံက်တိုန်ကျင်ပွဲဒိုဟ်ပလိုတ်။ ညနေစောင်းချိန်ခါတွင်၊ အနောက်ဖက်အရပ်မှဖြစ်ပေါ်လာသောမြူနှင်း။

ဂေါပါလ်, ဂေါဗါလ် gopāl [gò[1] pal] n. An ascetic in the Hatthipāla-jātaka. ဂမ့ီကျသိညး မအေင်ဒုင်သတော့် မကျုင်ပွဲကိုဇာတ်ဟတ္ထိပါလမွဲ။ ဟတ္ထိပါလဇာတ်တော်လာခြိုးခြံကျင့်ကြံတတ်သောသူတော်စင်ရသေ့ရဟန်းတစ်ဦး။ [P. **ဂေါပါလ**, ဂေါဗါလ go pāla [gò[1] pa lă].]

ဂေါပါလယက္ခသေနာပတိ, ဂေါဗါလယက္ခသေနာပတိ gopālayakkhasenāpati [gò[1] pa lă yèak khă se na pă tæ̆] n. AYakkha captain. ကျိုပ်သ္လိုပ်လကိုဟ်မွဲတ္ဘ။ ဘိလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

ဂေါရုစိ, ဂေါရုစိ go ru cī [gò[1] rŭ ci] n. **ဇမာတ်ဂေါရုစိ**, အမာတ်ဂေါရုစိ 'amāt gorucī [ă màt gò[1] rŭ ci] n. a minister of King Bhūvanekabāhu of Ceylon, leader of a rebellion in 1476. အမာတ်ဥကရာတ် ဘူဝနေကဗာဟုဥျင်သိင်ဃိမွဲ၊ မဒ္ဒ်တ်ကျိုပ်သ္လိုပ်သပုန်၊ မက္ကိုန်္ဒတိုန်ပွဲသက္ကရာတ်၊ ၁၄၇၆။ သီဟိုဠ်ဘုရင်၊ ဘူဝနေကဗာဟု၏အမာတ်၊ ၁၄၇၆၊ ခုနှစ်ကပုန်ကန်ထကြွခဲ့သောသူပုန်ခေါင်းဆောင်။

ဂေါဝိန္ဒ, ဂေါဝိန္ဒ go win da [gò[1] wèn dĕ̆] n. **ဗုံးဂေါဝိန္ဒ**, ဗုံနုးဂေါဝိန္ဒ buṁ naḥ go winda [bhùm nèh gò[1] wèn dĕ̆] n. Brahmin Govinda. ဗမ္ဘးဂေါဝိန္ဒ။ ဂေါဝိန္ဒပုဏ္ဏား။ Jotipāla, the Bodhisatta,steward to King Disampati and

www.monlibrary.com

his son Reṇu. ဗောဓိသတ်ပိုဇောတိပါလ,ဇမ္ဗော်ဇွေံမဂ္ဂကရာတ်ဒိသမွတိကိုကောန်တွညးရေဏူ။ ဗောဓိသတ်ပိုဗမွးဂေါဝိန္ဒဇောတိကပါလ။ ဘုရားအလောင်းဂေါဝိန္ဒဇောတိပါလပုဏ္ဏား။

ဂါဝိန္ဒြာမ်, ဂေါဝိန္ဒဗြာဒ် go win dabrām [gò¹ wèn dɛ̆ bràm] n. The steward of King Reṇu, who saw the Brahmās face to face converted seven kings to asceticism. ဇမ္ဗော်ဇွေံမ, ဂ္ဂကရာတ်ရေဏူ၊ ညးမသွေံဆိုကျင်ဗြိုမုက်ကို မုက်တဲ့၊ မသ္ဂိုသိုင်ဒလဝ်ကိုင်ဗွာင်ထပ်တွ၊ ပြဲင်သွဲအာကွေတ်ဝါဒအောင်ဒုင်သတော်သိုညးဖြိုတ်။ ရေဏူဘုရင်၏ရိကွာမှူး၊ ဗြဟ္မာနှင့်မျက်နှာချင်းဆိုင်ဆုံကြုံတွေ့ခဲ့ဘူးသူ၊ ခုနှစ်ပါးသောထီးဆောင်းမင်းတို့အား ခြိုးခြံစွာကျင့်သုံးသောဝါဒကို ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ [P. ဗြာမုဏ, ဗြာဟ္မဏ brāhmaṇa [bràm hmă nă].]

ဂ်, ဂံ gau [gèa¹] v. to revere. ရဂ်သို့ကဲ်မို့က်၊ ရှေ့သော်သို့ကဲ်မို့က်။ ကြည်ညိုမြတ်နိုးသည်၊ ရိုသေမြတ်နိုးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဴဂ်, ရဲံဂ် raugau [rèa¹ gèa¹].

ဂံ, ဂံ် gaṁ [gɔ̀m] ps. ဒကုတ်ဇ်ကဝါကျ။ ဝါကျအစိတ်အပိုင်း။ more ထပ်တဲ့၊ ထပ်တဲ့ထပ်ပွန်၊ ထပ်လွံက်ပွန်။ ထပ်ဆင့်၍၊ ထပ်မံ၍၊ ပိုမို၍။ (၂) besides. ပါနူဂ့်၊ ပါနူဂ့်ပွန်။ (၃) further. သ္ဆာင်နူဂ့်၊ ထပ်ပွန်။ ထို့အပြင်၊ နောက်ထပ်။

ဂံ, ဂံ၂ gaṁ [gɔ̀m] n. (MM) သိမ်ကဂ်ဂံ, သိန်ကာအိဂံ sim kă gaṁ [sɛm kɔ̆ gɔ̀m] n. a sīmā in Sittang district. သီကဲ်ဂံ၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်သက်တိုင်။ ကော့ဂွမ်းသိမ်၊ စစ်တောင်းခရိုင်တွင်ရှိသည်။

ဂံ, ဂံ၃ gaṁ [gɔ̀m] v. to come up with. မံက်ကွင်မွဲစွံ့။ အတူတကွပေါ်ပေါက်လာသည်။ (၂)to touch. သ္ဂိုစုက်၊ သ္ဂိုတေံ၊ သ္ဂိုလုက်။ ထိစေသည်၊ တို့တိသည်။ [LM. ဍိုမ်, ဍုံန် ṅuiṁ [ŋɔ̀m] v. to come together. ကွင်မွဲစွံ့၊ ကွင်မွဲကရော်။ အတူတကွလာသည်။ (၂) grapple. ရပ်ဖျာပ်၊ ကဝိတ်၊ ဂစာန်လွီ။ ဆုပ်ကိုင်သည်၊ နပမ်းလုံးသည်၊ လုံးပန်းသည်။]

ဂ္ဂိ, ဂ္ဂိဳ gaṁ ̈i [gɔ̀m æ] n. ဂ်ဂိဴ, ဂံအဳရ် gaṁ ̈ir [gɔ̀m ær] n. monk. ခမ့်၊ ဂမ့်။ ရဟန်း၊ သံဃာ။ see. ရံင်။ ရှ။ ဂုဂိဴ, ဂုံအဳရ် guṁ ̈ir [gùm ær].

ဂံပဝဂ်, ဂံပဝအံ gaṁm pawa' [gɔ̀m pă wɔ̆] n. (Lph) a monastery at Lamphun. ဘာလကျာ် မန္ဒံပွဲချင်လာမ်ဖုန်မွဲမ။ လမ်ဖွန်းမြို့ရှိ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်း။

ကမ်ဃာ, ဂမ်ယော gam yāw [gɔ̀m yò²] v. (question) where, what, which, whither. (သွာန်) ဂ့်ရော။ (အမေး) အဘယ်နည်း။

ကမ်ဃာင်, ဂမ်ယောင် gamyoṅ [gɔ̀m yòŋ] v.(MM.) living. ကျိုင်။ ရှင်သည်။ ကျာက်

www.monlibrary.com

ကမ်ငယာင်, ကျာက်ဂမ်ယောင် kyāk gam yoṅ [kyaik gɔ̀m yɔ̀ŋ] n. living Buddha. ကျင်ဂမျိုင်။ ဘုရားအရှင်၊ သက်တော်ထင်ရှားရှိတော်မူသောဘုရားအရှင်။ (ဝေါဟာမရပ်စပ်စကာ သွက်သွေ့ဝံပွိုန်ကိုဓာတ်စိုတ်ဓကရာတ်။ ဘုရင့်အားစိတ်ဓာတ် မြွင့်တင်ရေးအတွက်သုံး သောဝေါဟာရ။) [LM.; SM. **ဟယိုင်,** ဟယိုင် həyàṅ [hə̆ yɛ̀ŋ] v. to live. ကျိုင်တ်လမျိုး၊ ကျိုင်ခွဲင်လမျိုး။ အသက်ရှင်သည်၊ ရှင်သန်သည်။ (၂) maintain life. မင်မွဲလဝ်လမျိုး၊ ထိုင်ဒက်လဝ်လမျိုး။ အသက်ကိုစောင့်ရှောက်ထား သည်၊ အသက်ကိုထိန်းသိမ်းထားသည်။ ~ LM. **ကျိုင်,** ချိုင် gyuiṅ [gyɛ̀ŋ]; SM. **ဇိုင်,** ဇိုင် càṅ [jɛ̀ŋ] v. to live. ကျိုင်တ်လမျိုး၊ ကျိုင်ခွဲင်လမျိုး။ အသက်ရှင်သည်၊ ရှင်သန်သည်။ (၂) be alive. လမျိုးန္ဒံ၊ နွံခွဲင်ကိုလမျိုး။ အသက်ရှိသည်၊ အသက်ထင်ရှား ရှိသည်။]

ကမ်လိုင်, ဂမ်လဲုင် gamluiṅ [gɔ̀m lɛ̀ŋ] v. plural maker. ဝေါဟာခွံက်ထွေးကိုကိုန်ဂမ္ဒိုင်။ ကိန်းအများဖေါ်ပြရန်ဝေါဟာရ။ see. ရံင်။ ရှ။ **လျုင်,** လျုင် gluṅ [glɛ̀ŋ].

ကမ်ဟိဟ်, ဂမ်ဟဲဟ် gamhih [gɔ̀m heˀ] v. good. ခိုဟ်။ ကောင်းသည်။ (၂) nice. ခွိဟ်၊ ဒးရး။ နေကောင်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ခိမ်,** ခဲသ် khis [khɛs].

ဂ:, ဂး[ˀ] gaḥ [gɛ̀hˀ] v. read. ဖ်။ ဖတ်ရှု။ ဂ:, ဂး[ˀ] gaḥ [gɛ̀hˀ] v.

ဂ:, ဂး[ᴶ] gaḥ [gɛ̀hˀ]v. noun phrase maker. see. ရံင်။ ရှ။ ဂ, ဂး[ˀ] gaḥ [gɛ̀hˀ] v.

ဂ:, ဂး[ˀ] gaḥ [gɛ̀hˀ] v. hypoth. နဒၵ်မၵ်ဟောင်ဓယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်း ဆရခြင်း။ **သ္ဂ:,** သ္ဂး sgaḥ [səgɛ̀hˀ] v. to say. ဟို၊ လဟို၊ သဟို။ ဆိုသည်၊ ပြော သည်။ tell. ကိုဟို၊ ဟိုထွေး။ ပြောပြသည်၊ ပြောခိုင်းသည်။

(MM.,v. hypoth. နဒၵ်မၵ်ဟောင်ဓယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဂ:,** သ္ဂး sgaḥ [səgɛ̀hˀ] v. to say. ဟို၊ လဟို၊ သဟို။ ဆိုသည်၊ ပြောသည်။ (၂) to call. ကော်၊ ကော်ခ်။ ခေါ်၊ ခေါ်တွင်သည်။) **တ္ဝမ်ဂ:,** တ္ဝသ်ဂး twas gaḥ [twɔs gɛ̀hˀ], **တ္ဝဟ်ဂ:,** တ္ဝဟ်ဂး twahgaḥ [twɔh gɛ̀hˀ] v. to be verbally equivalent to. ဟိုဂးပ္ဍိတ်ဒၵ်မတုပ်သွဟ်။ တူညီကြောင်းထုတ်ဖော်ပြောဆိုသည်။ ib. ဂလာန်တံအွာကဝိ။ စာဆို၏မူရင်းအဆို။ **သဒ္ဓာဂ:,** သဒ္ဓဂး saddhāgaḥ [sɔt dhɛ̀ə gɛ̀hˀ] v.to make a Sincere declaration. နကိုစိုတ်စေတနာ ဗွဲမသ္ဘးဇုးလလောင် တးဏာ။ စိတ်ရင်းစေတနာကောင်းဖြင့်ကြေငြာသမှု ပြုလုပ်သည်။ Cf. **ပိဟာ်,** ဗိဟာရ်

www.monlibrary.com

pihār [pæ ha], ဟိမ်, ဟုံမ် huim [hom]. Der. ꩻ, ꩻ bgaḥ [bə gèh] v. to import. သွင်ကား၊ မိဂ္ဂး။ [LM.] ဂး, ၈း gaḥ [gèh] v. hypoth. နဒန့် မန့်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꩻ, သꩻ sgaḥ [səgèh], ꩻဂး, သဂး sagaḥ [sə gèh]; SM. ဂး, ၈း kèh [gèh].

ဂးꩻ, ၈းယ္ရ gaḥymu [gèh yəmŭ] v. to name. ဂးယွ၊ ကော်ခ်ယွ၊ ခုတ်ခ်ယွ၊ ဂးကွမု။ ခေါ်တွင်သည်၊ မှည့်ခေါ်သည်၊ အမည်ခေါ်သည်။

ဂက်, ၈က် gak [gèak] n. ပဂၢင်ဂက်, ပရေင်ဂက် pareñgak [pă reaŋ gèak] n. read. ဗ်။ ဖတ် ရွ။ ပဂၢာက်, ပရောက် parok [pă rok].

ဂံက်, ဂံက် gåk [gòk] v. crook. ခွ်၊ တုံက်၊ ခေ၊ ချံင်၊ ညုံင်။ ကောက်သည်၊ ကွေးသည်၊ ဆာသည်။ Cf. ဂါါက်, ဂါက် gok [gòk].

ဂင်, ၈ဉ် gañ [gèaŋ] n. River. ကွီ၊ မြစ်။ (၂) sea. ဂင်၊ ပင်လယ်။ Cf. ကြုင်, ကြုင် kruñ [krèŋ]. ဂလ္ဂာဝ်, လွေၵခ် lgo [ləgò²]. ဂဩာဝ်, ဧောခ် cow [co]. [LM. sea. ဂင်၊ ကွီဖွော်။ river. ကွီ၊ ကြုင်ဖွော်။ SM. (folk tales. ပုံအဂိုအခိုက်ကွာ။ ရိုးရာပုံပြင်။) ဂင်, ၈ဉ် kèaŋ [gèaŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဂင်, ၈ဉ်ꩻ gañ [gèaŋ] n. kinds of tool. ကပေါတ်ကရိယာမွဲဂကူ။ ကရိယာတန်ဆာပလာတစ်မျိုး။ see. ရုံင်။ ရွ။ မမာ်ဇြဂင်, မမရုံဇြဂင် ma marjragañ [mĕ mòr jrĕ gèaŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂင်ဂီ, ၈ဉ်ခီ gañgī [gèaŋ gì] n. personal name. ယွုပူဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [P. ဂင် ဂယ်ယ, ၈ဉ်ဧယ်ယ gañgeyya [gèaŋ gèa yĕ] n. of the Ganges, name of one the ten tribes of elephants, but here perhaps of the river. ပွဲကို ဂကောံသွံစိင်စ်ပြကာဝွံ မဒ့်စိင်ဂကူဂါန်ဂိတ်(သ်)၊ ဆဂးပွဲကိုဒွာဲဏံ ကံက်ကောတ်အဓိပါ ဧုံကွီညီ။ ဂါန်ဂိတ်(သ်) ဆင်မျိုးစုဆယ်စု၏ နာမည်တစ်ခု။ သို့ရာတွင် ဤနေရာ၌ အဓိပွာယ်ကောက်ယူရာမှာမြစ်ဟုသာယူစေလိုသည်။ Cf.ဂင်, ၈ဉ် gañ [gèaŋ] n.]

ဂ်ီ, ၈်ꩻ gaṇ gī [gèaŋ gì] v. to seek. ဂင်ဂီ၊ ဂီဂင်၊ ဂဂီ၊ ဂွီ၊ ဒွီ၊ ဥွဲ၊ ဥွဲဒွီ၊ သွီ၊ သွီဥွဲ၊ သွေဝ်၊ သွေဝ်ဥွဲ။ ရှာသည်၊ ရှာဖွေသည်။

ဂင်ဂင်, ၈ဉ်၈ဉ် gañgeñ [gèaŋ gòiŋ] v. to travel about. ဂငွေင်၊ ဂွေင်၊ ဂေတ်ဝေင် တရ်။ လှည့်လည်ခရီးသွားသည်။ (၂) wander. ဂေတ်ရေတ်ဝေင်အာကျင်။ လှည့်လည်သွားလာသည်။ see. ရုံင်။ ရွ။ ဂိင်ဂိဏ်, ဂိင်ဂိညဲ့ giñgiñ [gòiŋ gèn].

www.monlibrary.com

ကင်္ဂ, ဂေ်ဒ်ဒ် gaṅ geṅ [gèaŋ gòiŋ] v. see. ရုံဒ်။ ရှု။ ကင်္ဂကင်္ဂ, ဂဒ်ဂေဒ် gaṅgeṅ [gèaŋ gòiŋ].

ကင်္ဂကါင်, ဂဒ်ဂေါဒ် gaṅgoṅ [gèaŋ gòŋ] n. hero. သရဲသွံင်၊ သွံင်။ သူရဲကောင်း။

ဂိုင်, ဒိဒ် giṅ [gòiŋ] v.(MM.) to row. (ဥုင်) ဒုန်၊ ဂိုင်၊ ဥဟ်။(လော့) ခတ်သည်၊ လော့်သည်၊ လော့်ခတ်သည်။ H.L. [LM. ဂိုင်, ဒိုဒ် guiṅ [gèŋ], ဂိုင်, ဒုံဒ် gùŋ [gèŋ].]

ဂိုင်ဂိုဏ်, ဒိဒ်ဒိဉ် giṅgiñ [gòiŋ gèn] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ သ္ဂိုင်ဂိုဏ်, သ္ဂိုင်ဂိဉ် sgiṅ giñ [səgòiŋ gèn] v. To go from place to place. ဂေတ်ရွေင်အာကျုင်ဒုံင်မွဲဒွဲဝဲတုံမွဲဒွဲဝဲ။ တစ်နေရာမှတစ်နေရာသို့လျှည်ပတ်သွားလာသည်။ (၂)to go about. ဂေတ်ရွေင်အာကျုင်ဒုံင်အတေံအဇာ်။ ဟိုဟိုဒီဒီသွားလာနေသည်။ (၃) to travel about. အာဒုံင်တရ်ဒွဲဝဲတေံဒွဲဝဲဇာ်။ ဟိုနေရာသည်နေရာခရီးသွားနေသည်။ သ္ဂိုင်ဂိုဏ်ာ, သ္ဂိုင်ဂိဉ်အာ sgiṅgiñ 'ār [səgòiŋ gèn ar] v. shall go about. အာဒုံင်အတေံအဇာ်ဇောင်။ ဟိုဟိုဒီဒီသွားလိမ္မည်။ ာာ်သ္ဂိုင်ဂိုဏ်, အာရ်သ္ဂိုင်ဂိဉ် 'ārsgiṅ giñ [ar səgòiŋ gèn] v. to go on one's way. ဆက်ကွာ်ဒုံင်တရ်ညးမွဲဂ့်။ တစ်ယောက်သောခရီးလမ်းကိုဆက်သွားနေသည်။

ကင်္ဂကင်, ဂဒ်ဂေဒ် gaṅ geṅ [gèaŋ gòiŋ], ကင်္ဂင်, ဂဒ္ဒေဒ် gaṅeṅ [gɛ̀ ŋòiŋ] v. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ကင်္ဂကင်ဂ္လျင်, ဂဒ်ဂေဒ်ဇ္ဇျေဒ် gaṅ geṅ tluṅ [gèaŋ gòiŋ təlɜŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. ကင်္ဂင်, ဂဒ္ဒေဒ် ga ṅeṅ [gɛ̀ ŋòiŋ], ကဟင်, ဂဟော်ဒ် ga heṅ [gɛ̀ hòiŋ]; SM. ကဟင်, ဂဟော်ဒ် kəhòiŋ [gɛ̀ ŋòiŋ]. ~ ကဟင်, ဂဂေဒ် gageṅ [gɛ̀ gòiŋ] n. traveller. မ္ဒိဟ်မကွာ်တရ်၊ မ္ဒိဟ်မအာတရ်။ ခရီးသွား၊ ခရီးသည်။]

ဂိုင်ဂိုဏ်, ဒိဒ်ဒိဉ် giṅ giñ [gòiŋ gèn] v. roam. ဂဒ္ဒေင်၊ ဒ္ဒေင်။ လှည့်လည်သည်။ (၂) wander. ဂဂိည်၊ ဂဟောင်၊ လည်ပတ်သည်။ [LM. ဂ္ဂုင်, ဒ္ဒေဒ် gṅeṅ [gəŋòiŋ].]

ဂုင်, ဥုဒ် guṅ [gɜ̀ŋ], ဂါင်, ဂေါဒ် goṅ [gòŋ] v. to grasp. ရပ်ဇျာပ်လဝ်ဗိုန်ဗိုန်။ အမိအရချုပ်ကိုင်သည်။ (၂) to hold in the beak. ဃိုင်လဝ်ပွဲခွဲ။ နှုတ်သီးတွင်ချီထားသည်။ hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ဟုမှန်းဆရခြင်း။ သ္ဂိုုင်, သ္ဂိုုင် sguiṅ [səgèŋ] v. shall seize. ရပ်ဇောင်။ ဖမ်းဆီးလိမ္မည်။ (၂)to hold with beak. ဃိုင်ကောတ်ကိုခွဲ။ နှုတ်သီးဖြင့်ချီယူသည်။Cf. ဥ္ဂုင်, ဥ္ဂုင် gluṅ [glɜ̀ŋ]

www.monlibrary.com

v. B. ကိုင်, ကိုင် kuiṅ [kaŋ].

ငကြင်, ဂေါင်း goṅ [gòŋ] v. ဂ္ဂါင်, ဂ္ဂေါင် gmoṅ [gəmòŋ] v. to be brave. ဂံင်၊ ဂံင်သ္ဂာ၊ ဂံင်သဲ။ ရဲသည်၊ ရဲရင့်သည်၊ ရဲဝံ့သည်။ Der. ဂုံငကြင်, ဂုရုံဂေါင် gur goṅ [gùr gòŋ] v. courage. သတ္တိ၊ ဒဒ္ဒိမဂံင်သ္ဂာ။ သတ္တိ၊ ရဲရင့်ခြင်း။ [LM. ဂံင်, ဂံင် gåṅ [gòŋ] v. hypoth. နဒဒ္ဒိမဒ္ဒိဟောင်မဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ သ္ဂင်, သ္ဂုံင် sgåṅ [səgòŋ] v. to be brave. ဂံင်၊ ဂံင်သ္ဂာ၊ ဂံင်သဲ။ ရဲသည်၊ ရဲရင့်သည်၊ ရဲဝံ့သည်။ (၂) to be bold. နှံကိုကဆံင်သတ္တိ၊ နှံကိုကဆံင်ဟွံဖေက်။ ရဲသည်၊ ဝံ့ရဲသည်။ (၃) to dare to. ဖေက်ဟွံလေပ်၊ ဟွံဒည၊ ဟွံရော့။ ရဲသည်၊ ရဲရင့်သည်၊ ရဲဝံ့သည်။ ဂ္ဂုံင်, ဂ္ဂုံင် gmåṅ [gəmòŋ] n. courage. သတ္တိ၊ ဒဒ္ဒိမဂံင်သ္ဂာ။ သတ္တိ၊ ရဲရင့်ခြင်း။ လးဂ္ဂုံင်, ညးဂ္ဂုံင် ñaḥ gmåṅ [ɲèh gəmòŋ] n. soldier. သ္ဂုံင်၊ ကောန်ပ္ဟာန်။ ရဲဘော်၊ စစ်သည်တော်။ SM. ဂံင်, ဂံင် gåṅ [gòŋ] v. to be brave. ဂံင်၊ ဂံင်သ္ဂာ၊ ဂံင်သဲ။ ရဲသည်၊ ရဲရင့်သည်၊ ရဲဝံ့သည်။]

ငကြင်, ဂေါင်း goṅ[gòŋ] v. to grasp.ရပ်ဖျာပ်လဝ်ဗိုန်ဗိုန်။ အမိအရချုပ်ကိုင်သည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ ဂုင်, ဂုင် guṅ [gòŋ].

ဂံင်, ဂံင် gåṅ [gòŋ] n. (MM.) သိမ်ဂံင်လောန်, သိမ်ဂံင်လောန် sim gåṅ lon [sem gòŋ lɒn] n. a sīmā. သီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။ (၂) adj. most brave. မဂံင်သ္ဂာအိုတ်။ အရဲရင့်ဆုံးသော။

ဂတ်, ဂတ် gat [gòt] n. quality. ဖွော်ဆောတ်၊ လျိုင်၊ ပမာဏ၊ လွိဟ်။ အရွယ်အစား၊ အလေးချိန်၊ ပမာဏ၊ အရေအတွက်။ (၂) status. အကာဲအရာဲ၊ ကဆံင်၊ ဂုန်စရာဲ။ အခြေအနေ၊ အဆင့်အတန်း၊ ဂုဏ်ဒြပ်။ see. ရုံင်။ ရှု။ ဂတိ, ဂတီ gati [gɛ̀ tæ̌].

ဂုဒ္ဓဘက္ခ, ဂုဒ္ဓဘက္ခ gud dha bhak kha [gùt dhɛ̀ bhɛ̀ak khă] n. a class of animal. တိရစ္ဆာန်ဂူထဘက္ခ။ ဂူထဘက္ခတရိစ္ဆာန်။

ဂကြတ်, ဂေါတ် got [gɔ̀t], ဂကြတမ, ဂေါတမ go ta ma [gò^{1} tă mă] n. Tha last of the 28 Buddhas. ပ္ဟေဝ်ကိုကျာ်တြဲမကျ်ုန်ဒဲတုံအာ(၂၈) ဇကုဝ်၊ မဒ္ဒိကျာ်တြဲမကျ်ုဒ္ဒိပွဲကြဲအိုတ်။ နှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူဘုရားများအနက် နောက်ဆုံးပိတ်ပွင့်တော်ခဲ့မူသော၊ မြတ်စွာဘုရား။ fourth of the present kalpa. ပွဲကိုဘဒ္ဒကဝ်ပို ပ္ဟေဝ်ကိုကျာ်တြဲမကျ်ုဒ္ဒိမသုန်ဇကုဝ်၊ ကျာ်တြဲမကျ်ုဒ္ဒိကျာ်၊ မရနုက်ကိုစတုတ္ထ။ ဘဒ္ဒကမ္ဘာတွင်ပွင့်တော်မူခဲ့သော ဘုရားငါးဆူအနက်၊ စတုတ္ထကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ ကျာက်တြယ် ဂကြတမ, ကျာက်တြယ်ဂေါတမ kyāk tray gotama [kyaik troa ò^{1} tă mă].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မဟာသမဏဂေါတမ, မဟာသမဏဂေါတမ ma hā samaṇa gotama [mă hɑ̆ să mă nă̆ gò[1] tă̆ mă̆] n. the great ascetic Gotama. မှာဂေါတမ။ မဟာဂေါတမ။ Cf. **ဂေါတမ,** ဂေါတမ go ta ma [gò[1] tă̆ mă̆]. [Skt. **ဂေါတမ,** ဂေါတမ Gautama [gò[1] tă̆ mă̆]. P. **ဂေါတမ,** ဂေါတမ Go ta ma [gò[1] tă̆ mă̆].]

ဂလျိင်, ဂဏ္ဍိင် gan ḍiṅ [gɔ̀n ɗoiŋ], **ဂၤဍိင်,** ဂနဍိင် gan ḍiṅ [gɔ̀n ɗoiŋ], **ဂၤိင်,** ဂနိင် ga niṅ [gɛ̆ noiŋ] n. (MM. **ဂၤဍိင်,** ဂနဍိင် gan ḍiṅ [gɔ̀n ɗoiŋ] 1493, **ဂၤိင်,** ဂနိင် ganiṅ[gɛ̆ noiŋ] 1527.) bell. ခွိင်။ ခေါင်းလောင်း။ [LM. **ခဂိင်,** ခဂိင် khaṇiṅ[khă noiŋ], **ကၤိင်,** ကနိင် kanhiṅ[kă̆ hnoiŋ], **ခၤိင်,** ခနိင် khanhiṅ [khă̆ hnoiŋ].SM. **ဟၤိင်,** ဟနိင် hənoiŋ [hă̆ noiŋ]. Cf. (SM. **ဟၤက်,** ဟနုက် hənɜk [hă̆ nɜk], **ဟၤက်ဂ္ဂ,** ဟနုက်ဂ္ဂ hənɜkklɛ̀ɑ [hă̆ nɜk glɛ̀ɑ[1]] n. cattlebell. ခနုက်ဂ္ဂ။ နွားခလောက်။ Cf. **ကျောင်,** ကျောင် kḍoṅ [kəɗoŋ].]

ဂုဏ်, ဂုဏ်[3] guṇ [gùn] n. favour. ဒဒ္ဒိမသွဂုန်။ ကျေးဇူးပြုခြင်း။ **ဂုဏ,** ဂုဏ guṇa [gŭnă̆] n. virtue. အင်္ဂဂုန်မသွင်ပြု။ မြင့်မြတ်သောဂုဏ်အင်္ဂါ။

ဂုဏ်, ဂုဏ်[4] gūṇ [gùn] n. **သြဘာရီဂုဏ်,** သြဘာရီဂုဏ် srabārīgūṇ [să̆ ră̆ bɛ̀ɑ rī gùn] n. a locality near Lamphun. ဌာန်ဒေသမွဲတရပ်ခုံင်လာမ်ဖုန်။ လမ်ဖွန်းမြို့အနီးဒေသတစ်ခု။ **ဂုဏ်,** ဂုဏ် gūṇ [gùn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂၤ, ဂန gan [gɔ̀n] n.The gardener of King Pasenadi at Sāvatthi. သွိုပ်ဥဒျာန် သွိင်ပသေနဒီပွဲခုင်သာရဂ်။ သာဝတ္ထိပြည့်ရှင်ဘုရင်ပသေနဒီမင်း၏ဥယျာဉ်မှူး။[P. **ဂဏ္ဍ,** ဂဏ္ဍ gaṇḍa [gɔ̀n ɗă̆].]

ဂၤဍိင်, ဂနဍိင် gan ḍiṅ [gɔ̀n ɗoiŋ] n. bell. ခွိင်။ ခေါင်းလောင်း။ see. ရံင်။ ရွှ။ **ဂလျိင်,** ဂဏ္ဍိင် gaṇḍiṅ [gɔ̀n ɗoiŋ].

ဂ္ဂိ, ဂဿိ gan thi [gɔ̀n thæ̆] n. Necklace of threads knotted together. ဂွာမထကတ်ဒက်လဝ်နကိုဇုက်တောဝ်။ ချည်ကြိုးမျှင်ဖြင့်တုတ်ချည်ထားသောလည်ဆွဲကြိုး။ [**ဂဏ္ဍိ,** ဂဏ္ဍိ gaṇ thi [gɔ̀n thæ̆] n. knot. ဇုက်မထကတ်ဒက်လဝ်။ ထုံးချည်ထားသောချည်။] [P. **ဂဏ္ဍိ,** ဂဏ္ဍိ gaṇḍthi [gɔ̀n thæ̆] n.]

ဂၤဒါ, ဂနဒါ gan dā [gɔ̀n dɛ̀ɑ] n. (**ဍဂၤဒါ,** ဍဂနဒါ ña gan dā [ɲɛ̆ gɔ̀n dɛ̀ɑ].)

www.monlibrary.com

personal name. ([P. ဂဏ္ဍ, ဂဏ္ဍ gaṇ ḍa [gòn ɗă].]). Cf. ဂင်, ဂန် gan [gòn]. P. ဂုဏ္ဍ, ဂုဏ္ဍ guṇḍa [gùn ɗă] n. name of a yakkha. ယွၤလ ကိုဟ်မွဲတ့ဂ္။ ဘီလူးတစ်ဦးနာမည်။

ဂန္ဓမာဒန, ဂန္ဓမာဒန gan dha mādana [gòn dhĕ̀ mèɑ dĕ̀ nĕ̀] n.A mountain in the Vessantara-jātaka, one of five ranges encircling Lake Anotatta in the Hi-malaya. ယွၤဒုံမွဲမကျၤန္ဂကိုဇာတ်သွိင်ဝေသန္တ်ဝ်မန္ဒံပွဲကိုဂြိုဝ်ဟေမဝန်၊ မရေတ်ဝိုင်လဝ်လွအနုတတ္တ၊ ပွော်ဝ်ကိုဇိုဒိုမသုန်မဂ်ာဒ်မွဲ။ ဟိမဝန္တာရိုအနောတ္တရေအိုင်ကြီးကိုဝိုင်းပတိ်ထားသော တောင်တန်းကြီးငါးသွယ်အနက်၊ တောင်တန်းတစ်ခု၏နာမအမည်။ P. /Skt.]

ဂန္ဓာ်, ဂန္ဓရ် gandhar [gòn dhɔr] n. Kind of genius dwelling below the Tā vatiṁsa heaven on the east, and providing music at banquets ofgods. ဒေဝတ်မန္ဒံကိုအစော်စရဲ၊ သ္ကေက်သ္ကာမွဲဂကူ၊ မတန်တဒ္ဒံင်ပွဲဌာန်ဒေသအသွဝ်ချုင်သွဝ် တာဝတိ်လွဘ်ဒိုဟ်ဗွံက်၊ မဒ္ဒ်တ်ညးမလဟိုင်လဟဲကို ပူရိသာတ်မတိုန်စိုပ်ကွၤင် ပွဲပေါ်အသေအဟာန်ဒုင်တွဲဖာပ်ဗွကျာ် နကိုကွိုင်ကွိုက်။ တာဝတိ်သာနတ်ပြည်၏ အောက် အဓ့ရာအရပ်၌ နေထိုင်သောထူးခြားသည့်အစွမ်းသတ္တိရှင်နတ်ဒေဝါ၊ ၄င်းတို့သည်ဘုရား အားရည်စူး၍ တည်ခင်းကျွေးမွေးသော အခမ်းအနားပွဲသို့ တက်ရောက်လာကြသည့် ပုရိသာတ်အပေါင်းတို့အား တေးဂီတသံဖြင့် ဖျော်ဖြေပေးကြရသူများ ဖြစ်ကြသည်။ [LM. **ဂန္ဓော်**, ဂန္ဓော် gan dhaw[gòn dhɔ̀], **ခဂၢာ်**, ခဂၢာ် khanhow [khă hno], **ခန္ဓာ်**, ခန္ဓာ် khnow [khəno]. Skt. **ဂန္ဓာ်ဝ**, ဂန္ဓရ်ဝ gan dhar wa [gòn dhɔr wĕ̀].]

ဂန္ဒြမ်, ဂန္ဒြမ် gan dhram [gòn dhrɔ̀m] n. A tribe of elephants. စိုင်ဂကောံသွံ့ မတုပ်ညးသွံ့မွဲဂကူ။ ဆင်အမျိုးတူအုပ်စုတစ်မျိုး။ (Cf. P. **ဂန္ဓ**, ဂန္ဓ gan dha [gòn dhĕ̀].)

ဂိန်ရုင်, ဂိန်ရုင် ginruṅ [gèn rɔ̀ŋ] n. laugh. ဒဒှ်မဂြိုင်။ ရယ်မောခြင်း။ (၂) laughter. ဗရုဂြိုင်၊ ဗရုဂြိုင်ခအော့်၊ ဗရုဂရိုင်။ ရယ်မောသံ၊ ရယ်သံ။

ဂဂၢင်, ဂရောင် garoṅ [gɛ̆ rɔ̀ŋ] v.(MM.) **ဂဂၢင်ဃိုဝ်**, ဂရောင်စရိုဝ် garoṅ caruiw [gɛ̆ rɔ̀ŋ că rɒ] v. ridicule. သွစရ်၊ သွပရော်၊ ဓွက်၊ တွေဟ်ဓွက်။ ပြောင်လှောင်သည်၊ သရော်သည်။ Cf. **ကိ်ာ်ဒိမ်**, ကိရ်အဲမ် kir'im [kĭr èm]. [LM. **ဂိုင်**, ဂရိုင် ga ruiṅ [gɛ̆ rɛ̀ŋ] n. occasion for laughter. အခိင်အခါသွက်သွးဂြိုင်။ ရယ်မောနေရသောအချိန်အခါ။ (၂) what is ludicrous. စိုတ်လိုသွးဂြိုင်စခိုဟ်၊ စိုတ်လို

www.monlibrary.com

သ္ဒးလုပ်စိုတ်ခိုဟ်။ အဘယ်မျလောက်ရယ်ဖွယ်ကောင်းသနည်း၊ အဘယ်မျလောက်ရယ်ဖွယ်ကောင်းသလဲ။ **ဂၞင်**, ဂခြင် gruṅ [grɜ̀ŋ] v. to laugh. ငြိုင်၊ ရပ်ငြိုင်၊ သွစရိ်၊ သွအရိုင်။ ရယ်မောသည်၊ ပျက်ရယ် ပြုသည်။]

ဂိၵြင်, ဂိန္ဒြင် ginruṅ [gèn rɜ̀ŋ] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ဂိသ်ဂၞင်**, ဂိန်ခွင် ginruṅ [gèn rɜ̀ŋ].

ဂိသ်ဂၜာပ်, ဂိန်ရောပ် gin rop [gèn rɔ̀p], **ဂိသ်ဂၜာပ်တာဒေင်**, ဂိန်ရောပ်တာဒေင် gin rop ta deṅ [gèn rɔ̀p tă dèaŋ] n. screen or railing of twilled bamboo round outside of building. ဒပ်ဟွံသေင်ဒဒင်သွက်သွေံစိုဒ္ဒာ၊ မတာန်တွာန်လဝ်ကိုဒုန်ရေတ်ဝိုင်စိုလဝ်မွးဒတန်။ အဆောက်အဦပတ်ပတ်လည်တွင်၊ ကာဆီးထားသောဝါးနှင့်ယက်လုပ်ထားသည့်ခြံစည်းရိုးအကာ။ [LM. **ဂဂၜာပ်**, ဂရောပ် garop [gɜ̏ rɔ̀p], **ဂဂြာပ်**, ဂြောပ် grop [grɔ̀p], **ဧဂၜာပ်**, ဇရောပ် jarop [jɜ̏ rɔ̀p]. SM. **ဟဂၜာပ်**, ဟရောပ် hə rɔ̀p [hă rɔ̀p] n. cloth cover. ဂရောပ်ယာတ်။ အဝတ်စအဖုံး။ **ဂဂြာပ်**, ဂြောပ် grop [grɔ̀p] v. to cover. အုပ်ဂြောပ်လဝ်၊ အုပ်ဂြောပ်ဓလိုလဝ်။ ဖုံးအုပ်သည်၊ ဖုံးလွှမ်းသည်။ (၂) to screen. စိုဒ္ဒာလဝ်၊ ဒပ်စိုလဝ်။ အကာအကွယ်ပေးသည်၊ ကာရံထားသည်။ (၃) (hen) lay(egg). (စာင်) ဂဒပ်ခွဲ၊ လွှပ်ခွဲ။ (ကြက်) ဥဝပ်သည်။]

ဂိဂြာပ်, ဂိန္ဒြောပ် gin rop [gèn rɔ̀p] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ဂိသ်ဂၜာပ်**, ဂိန်ရောပ် gin rop [gèn rɔ̀p].

ဂိသ်လဟ်, ဂိန်လဟ် ginlah [gèn lɔ̀h] v. ဂလှံ၊ ဌဟ်၊ ဌဟ်ပ္ဍိတ်။ ကလန့်သည်၊ ကလန့်ထုတ်သည်။

ဂိသ်လဿ်, ဂိန္ဒသ် ginlas [gèn lɔ̀s],

ဂိသ်ဟာလ်, ဂိန်ဟာလ် gin hāl [gèn hɑl] n. powdered stone used as abrasive. တွံမဗုတ်ထ္ဆိုတ်လဝ်သွက်သွေံရပ်စပ်စကာညံင်ရ်တွားစက္ခုဖြို့။ ကော်ဖတ်ကဲ့သို့အသုံးပြုရန်အမှုန့်ကြိတ်ထားသောကျောက်။ **ခလ်**, ခလ် khal [khɔl] v. to smooth. သ္ဂိုတားလေဝ်အာ၊ သ္ဂိုကလိတ်ချဝ်အာ။ ညီညာပြန့်ပြူးသွားစေသည်။

ဂုသ်, ဝုန့် gun [gùn], **ဂုဏ်**, ဝုဏ် guṇ [gùn], **ဂုဏ**, ဝုဏ gu ṇa [gŭnă] n. virtue. အင်္ဂဂုန်မသ္ဂျင်ပြဲ။ မြင့်မြတ်သောဂုဏ်အင်္ဂါ။ **ဂုသ်ဟဟ်**, ဝုန့်ဝဟ် gungoh [gùn gɔ̀h] n. by virtue of that. ဟိုတ်နူဂ့်။ ထို့အတွက်ကြောင့်။ (၂) therefore. ဟိုတ်ဂ့်ရ။ ထို့ကြောင့်။ (၃) then. တဲ့ပ္ဒန်၊လတဲ့ပ္ဒန်။ ထိုနောက်၊ အဲဒီနောက်။ **ဂုဏ ဍ္ဍာယ်**, ဝုဏဒ္ဍာယ် gu ṇa ñāy [gŭ nă ŋài] n. personal name. ယ္ဂုပ္ဂုဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဂုသ်, ဝုန့် gun[gùn] n. virtue. အင်္ဂဂုန်မသ္ဂျင်ပြဲ။ မြင့်မြတ်သောဂုဏ်အင်္ဂါ။ (၂) favour.

www.monlibrary.com

ဒဒှ်မသွဂုန်။ ကျေးဇူးပြုခြင်း။ (၃) grace. စရဲဒးဒးရးရး၊ ဒဒှ်မန္ဂံကိုစရဲကျာ်သီ။ [LM. **ဂုံ**, ဝုန် gun [gùn], **ဂုဏ်**, ဝုဏ် gunˌ [gùn] n. favour. ဒဒှ်မသွဂုန်။ ကျေးဇူးပြုခြင်း။ (၂) grace. စရဲဒးဒးရးရး၊ ဒဒှ်မန္ဂံကိုစရဲကျာ်သီ။]. SM. **ဂုံ**, ဝုန် kùn [gùn] n. favour. ဒဒှ်မသွဂုန်။ ကျေးဇူးပြုခြင်း။ (၂) grace. စရဲဒးဒးရးရး၊ ဒဒှ်မန္ဂံကိုစရဲကျာ်သီ။] Skt/P. **ဂုဏ**, ဝုဏ gu ṇa [gŭnă] n. good quality. ဒဒှ်ဒုာ်စရဲ မခိုဟ်၊ ဒဒှ်ဂုန်သတ္တိမခိုဟ်။ အရည်အသွေးကောင်းခြင်း၊ ဂုဏ်သတ္တိကောင်းမွန်ခြင်း။ **ဂုဏဉာယ်**, ဝုဏဉာယ် guṇaṅāy [gŭnă ŋài] n. personal name. ယူပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဂုံဃဘက္ခ, ဝုန်ဓဘက္ခ gun dhabhakkha [gùn dhĕ bhèak khă] n. a class of animals. သတ်တိရစ္ဆာန်ကဆဲင်မွဲဂကူ။ တိရစ္ဆာန်အမျိုးအစားတစ်မျိုး။ [P. **ဂုံဒါဘက္ခ**, ဝုန်ဒါဘက္ခ gun dā bhak kha [gùn dèa bhèak khă] n. eater of tiger-grass. သတ်မစတ္ခံဝါင်ဗိုင်။ စပါးလင်ပင်စားသတ္တဝါ။ But perh. read **ဂုဒ္ဓ**, ဝုဒ္ဓ guddha [gùt dhĕ] and refer to P. **ဂူဓဘက္ခ**, ဝုဆဘက္ခ gū tha bhak kha [gù thă bhèak khă] n. dungeating insects. စွဗိုဟ်ကွံ့။ ချေးထိုးပိုး။]

ဂိုံ, ဝိုန် guin [gàn] n. **ဂိုံဒန**း, ဝိုန်ဒန း guin danaḥ [gàn dĕ nèh] n. monastic community. ကျိုပ်ဂိုန်ဂနမဆေင်စပ်ကိုဘာလကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းနှင့် ဆိုင်သောဂိုဏ်းဂနအုပ်စု။ **ဤဂိုံ**, အ္ဂာဝိုန် acāguin [ă ca gàn] n. head monk of community. [LM,;SM. **ဂိုံ**, ဝိုန် guin [gàn].Skt/P **ဂဏ**, ဂဏ gaṇa [gĕ nă].]

ဂပ်, ဂဝ် gap [gàp] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဂပ်**, သ္ဂမ် sgap [səgàp] v. to be fit for. ဒးဖစပ်၊ ဒးရး၊ ကြိုက်တန်။ အရွယ်တော်ဖြစ်သည်၊ လိုက်ဖက်သည်၊ သင့်တော်သည်။ (၂) fit to. ဂပ်ဂဝ်၊ ဂေါပ် ဂေါဝ်၊ ထေက်၊ ထေက်တန်။ ထိုက်သင့်သည်၊ သင့်မြတ်သည်၊ ထိုက်တန်သည်။ (၃) pleasing to. ဒးရးခွေ်ကိုသွောတ်၊ ဒးရးခွေ်ကိုဗို့။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည်။ လျော်ကန်သင့်မြတ်သည်။

ဂပ်, ဂဝ် gap [gàp] v. once **ဂံပ်**, ဂံဝ် gåp [gèp] v. (MM.) **ဂပ်ဂေါ်**, ဂဝ် ဂေါ်ရ် gap gor [gàp gò^{2}r], **ဂပ်ဂေါဝ်**, ဂဝ်ဂေါဒ် gapgow [gàp gò^{2}], **ဂပ်ဂွာ်**, ဂဝ်ဒွောရ် gap gwor [gàp gwò^{2}r], **ဂပ်ဂွာဝ်**, ဂဝ်ဒွောဒ် gap gwow [gàp gwò^{2}], **ဂံပ်ဂွာ်**, ဂံဝ်ဒွောရ် gåpgwor [gèp gwò^{2}r] or **ဂပ်ဂာ်**, ဂဝ်ဂရ်

www.monlibrary.com

gap gar [gɔ̀p gɔ̀r] v. to be fitting. ဒးရး၊ နော့်အလိုက်၊ နော့်ဖြိုဟ်၊ သင့်တော်သည်၊ သင့်လျော်သည်၊ အံကိုက်ကျသည်။ **ကပ်ကါဝ်က့**, ဂဝ်ဇေါ်ဒ်ကု ga pgow ku [gɔ̀p gɔ̀^{2} kɑʊ̆], **ကပ်ကါဝ်ကိုဝ်**, ဂဝ်ဇေါ်ဒ်ကိုဒ် gap gow kuiw [gɔ̀p gɔ̀^{2} kɒ] v. to fit. ဒးဖစပ်၊ ကြိုက်တန်။ (၂) to be in conformity with. ကွောန်သွကိုညံဉ်ရ သွေဂံဒးရး၊ ကွောန်သွကိုညံဉ်ရသွေဂံညီညတ်။ ကိုက်ညီအောင် လုပ်ဆောင်ပေးသည်၊ လိုက်လျောညီညွတ်အောင်လုပ်ဆောင်ပေးသည်။ Cf. **ကန္ဒ**, ဂန္ဒ gabbha [gɔ̀p bhɛ̆], **ထိုက်**, ထိုက် thuik [thɑk]. Der. **ပကပ်**, ပဂဝ် pagap [pɑ̆ gɔ̀p] v. to make fit to. စုတ်ပွေဘပ်ထောံဒွဘဲခွံဒွဘဲခွံ။ နေရာတကျတပ်ဆင်သည်။ [LM. **ကပ်**, ဂဝ် gap [gɔ̀p], SM. **ကပ်**, ဂဝ် kòp [gɔ̀p] v. to suffice. သျှိကျိုက်ပေင်။ လုံလောက်စေသည်။]

ကပ်ကါ်ာ်, ဂဝ်ဇေါ်ရ် gapgor [gɔ̀p gɔ̀^{2}] v. to be fitting. ဂပ်ဂဝ်၊ ဂပ်ဂေါဝ်။ သင့်တော်သည်၊ သင့်လျော်သည်။

ကပ်ကွာ်ာ်, ဂဝ်ဒွေါရ် gap gwor [gɔ̀p gwɔ̀^{2}] v. see. ရုံင်။ ရှု။ **ကပ်ကါ်ာ်**, ဂဝ်ဇေါ်ရ် gap gor [gɔ̀p gɔ̀^{2}].

ကပျုမ်ာ်, ဂပျုဇာ် gap pu mas [gɔ̀p pɑʊ̆ mɔs] v. ought to be please. ဂပ်ပုမှ်၊ ဂပ်ဂဝ်ပူမှ်။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာသင့်သည်၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာထိုက်သည်။

ကပ်ပုမဟ်, ဂဝ်ပုမော် gappumah [gɔ̀p pɑʊ̆ mɔh] v. see. ရုံင်။ ရှု။ **ကပျုမ်ာ်**, ဂပျုဇာ် gappumas [gɔ̀p pɑʊ̆ mɔs] v.

ကန္ဒ, ဂန္ဒ gab bha [gɔ̀pbhɛ̆] va. auxilary verb. ကြိယာမကိုအရီအဗင်။ အကူအပံ့အပိုးအထောက်ကြိယာ။ (၂)to chance to. ကျိုန်ဒ်တိုန်ဗိုကုသိုပြေင်လဝ်၊ ကျိုန်ဒ်အာဗိုဟွံရန်တွံလဝ်။ ကံအားလျော်စွာဖြစ်ပျက်သည်၊ မတော်တစ်ဆဖြစ်ပျက်သည်။ [LM. **ကပ်ဂဝ်**, ဂဝ်ဂဝ် gapgaw [gɔ̀p gɔ̀]. Cf. P. **ကန္ဒ**, ဂန္ဒ gabbha [gɔ̀p bhɛ̆] n. womb. ဂဝ်၊ ဂဝ်ဂွ်၊ ဥ်ဂဝ်။ ဝမ်းပိုက်၊ ဝမ်းတိုက်။ (၂) attack. ဖြိုက်။ တိုက်ခိုက်သည်။]

ဂပ်, ဂဝ် gåp [gɛ̀p] v. ought. ဒးရး၊ နော့်ဗို၊ ထိုက်ကို။ သင့်သည်၊ သင့်မြတ်သည်၊ သင့်တော်သည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ကပ်**, ဂဝ် gap [gɔ̀p] v. **ဂဟ်**, ဂဟော် gåh [gɔ̀h] v. see. ရုံင်။ ရှု။ **ကါ်း**, ဇေါ်း^{2} goh [gɔ̀h].

ကန္ဒီ, ဂန္ဒဲ gam˜ĭ [gɔ̀m æ] n. (MM.) **ကန္ဒီာ်**, ဂန္ဒဲရ် gam˜ĭr [gɔ̀m ær] n. monk. ခမ်ီ၊ သင်။ ရဟန်း၊ သံဃာ။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ကန္ဒီာ်**, ဂန္ဒဲရ် gam˜ĭr [gɔ̀m ær] n. **ပကန္ဒီ**,

www.monlibrary.com

ပဂၢန်း pagam˙ī [pə̆ gə̀m æ] n. to become a monk. လုပ်သွခမ်ီသင်။ ရဟန်းခံသည်။ ယတာဂၢန်း yatagam˙ī [yɛ̀ tə̆ gə̀m æ] n. monks. သင်ဂမ်ျိုင်။ သံဃာတော်များ။ Cf. သင်, သင်ိ saṅ [sɛŋ], ဘိက္ခု, ဘိက္ခု bhikkhu [bhòik khŭ], ၎, ထေ the [the], ၎ရ, ထေရ the ra [therə̆], ပိဏ်ဇင်, ဝိဉ္ဇ်ဇင် poñ jaṅ [pɛnjɛ̀aŋ], မဟာရသ်, မဟာထေရ် ma hāther [mɛ̀ hɑ thier], သာမဇသ်, သာမဏေရ် sāmaner [sɑ mə̆ nier].[LM. ဂမျိ, ဂမှီ ga mhī [gɛ̀ hmæ], ခမျိ, ခမှီ kha mhī [khə̆ hmæ], ကမျိ, ကမှီ kamhī [kə̆ hmæ], ဂမိ, ဂမီ gamī [gɛ̀ mæ]. SM. ဟမိ, ဟမီ həmī [hə̆ mæ],~ မ္ဘိုသ်, ~ မ္ဘိုရ်, ~ m˙ir [gə̀m ær] v.to forsake the world. ဒတိတ်အာနုကိုလိုက်။ ကမ္ဘာကိုစွန့်ပစ်သွားသည်။]

ဂမ္ဘီရ, ဂမ္ဘီရ gam bhi ra [gə̀m hhĭ rɛ̆] adj. (in meaning, in thought) deep. (အဓိပါ၊ ဗွာရဏာ) မသ္ဂိုပ်နက်။ (အဓိပ္ပါယ်၊ စဉ်းစားတွေးခေါ်သည်) နက်နဲခက်ခဲသော။

ဂါမ်, ဂါမ် gām [gə̀m] n. ဟာန်ဂါမ်, ဟာန်ဂါမ် hāngām [hɑn gə̀m] n. name of a sīmā, to be located Zwèbon district. သီယ္ဝုဟာန်ဂါမ်၊ မန္ခံတန်တဲ့ခွင်ပွဲ ခရိုင်ဖြပန်မွဲမ။ ဇွဲပွန် (ညောင်လေးပင်) ခရိုင်ရှိဟန်ဂန်အမည်ရှိသောသိမ်တစ်သိမ်အမည်။

ကုမ်ကျိသ်, ဂုံမ်ကျိရ် gum˙īr [gùm ɛmr], ကုမ်ဃသ်, ဂုံမ်ဃရ် gum˙ir [gùm ĭr], ဂမ်ကျိသ်, ဂံမ်ကျိရ် gə̀m˙īr [gə̀m ɛmr], ကိုမ်ဃသ်, ဂိုမ်ဃရ် gum˙m˙ir [gə̀m ĭr] n. monk. ခမျိ၊ သင်။ ရဟန်း၊ သံဃာ။ (၂) religious. ခမျိသင်၊ ဗြမိန်မဒုင်ကေတ်လဝ်သစ္စာဒဒ်မမင်မွဲ သိကွာပိုတ်တုဲဒ်။ သိကွာပုဒ်စောင့်ထိန်းရန် သစ္စာခံပြီးသောဘုန်းတော်ကြီး၊ ရဟန်း၊ သီလရှင်။ [MM. ကမ္ဘီ, ဂမ္ဘီ gam˙ī [gə̀m æ] n. monk. ခမျိ၊ ဂမျိ၊ သင်၊ လကျာ်။ ရဟန်း၊ ဘုန်းတော်ကြီး၊ သံဃာ။].ကိုမ်ဃသ်, ဂိုမ်ဃရ် gum˙m˙ir [gə̀m ĭr] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကုမ်ရိင်, ဂုံမ်ရိင် gum˙ riṅ [gùm ròiŋ] v. to make resound. သ္ဂျိဗလဟိုင်အာ၊ သ္ဂျိဗလမ့်ုင်အာ။ ပဲ့တင်ထပ်သံဖြစ်သွားစေသည်၊ မြည်ဟီးသွားစေသည်။ LM. ကမြိင်, ဂမြိင် gamriṅ [gə̀m ròiŋ], ဂြိင်, ဂြိင် griṅ [gròiŋ] n. resounding noise. ရမျာင်ဂရိုင်ပရော်၊ ရမျာင်ဂဂိုပရော်။ ထစ်ချုန်းမြည်ဟီးသံ၊ ထစ်ချုန်းမြည်ဟိန်းသံ။ ဒရိင်, ဒရိင် dariṅ [də̆ ròiŋ] v. to rumble. သ္ဂျိရမျာင်ဂရိုင်ပရော်၊ သ္ဂျိရမျာင်ဂဂိုပရော်။

www.monlibrary.com

ထစ်ချုန်းမြည်ဟီး သံဖြစ်ပေါ်စေသည်၊ ထစ်ချုန်းမြည်ဟိန်းသံဖြစ်ပေါ်စေသည်။ SM. **ဟိုင်**, ဟရိုင် həròiŋ [hə̆ ròiŋ]. **ဂိအိုင်**, ဂိန်ရိုင် ginriŋ [gèn ròiŋ]. [LM. **ဂမ်ိုင်**, ဂမ်ရိုင် gamriŋ [gə̀m ròiŋ], **ဒမ်ိုင်**, ဒမ်ရိုင် damriŋ [də̀m ròiŋ], **ဓမ်ိုင်**, ဓမ်ရိုင် dhamriŋ [dhə̀m ròiŋ] v. to rumble. သ္ဂြိုရမျာင်ဂရိုင်ပရေ့၊ သ္ဂြိုရမျာင်ဂကိုပရေ့။ ထစ်ချုန်းမြည်ဟီးသံ၊ ဖြစ်ပေါ်စေသည်၊ ထစ်ချုန်းမြည်ဟိန်းသံ၊ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ **ဂမ်ိုင်**, ဂမ်ရမ် gamramˀ [gə̀m rə̀m] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဂုမ်လိုင်, ဂုမ်လိုင် gumˀliŋ [gùm lòiŋ], **ဂုံမ်လိုင်**, ဂုံမ်လိုင် gumˀmliŋ [gùm lòiŋ], **ဂုမ်လုင်**, ဂုမ်လုင် gumˀlūŋ [gùm luə̀ŋ], **ဂုမ်လေင်**, ဂုမ်လေင် gumˀleŋ [gùm lèaŋ], **ဂုမ်လုိင်**, ဂုမ်လုိင် gumˀleuŋ [gùm leuŋ], **ဂုမ်လောင်**, ဂုမ်လောင် gumˀ loŋ [gùm lòŋ], **ဂုမ်လိုင်**, ဂုမ်လိုင် gumˀluiŋ [gùm lèŋ] n. plural marker. ဝေါဟာမကွာတ်သမ္ဘိတ္ထွးကိုကိုန်ဂမ်ိုင်။ အများကိန်းကိုသတ်မှတ်ပေးသောဝေါဟာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **လ္ဂုင်**, လ္ဂုင် gluˀ [glə̀ŋ].

ဂုမ်လုင်, ဂုမ်လုင် gumˀ luˀ [gùm lə̀ŋ] n. plural marker. ဝေါဟာ မကွာတ်ကိုကိုန်ဂမ်ိုင်။ အများကိန်းကိုသတ်မှတ်ပေးသောဝေါဟာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **လ္ဂုင်**, လ္ဂုင် gluˀ, [glə̀ŋ].

ဂုမ်လုမ်ြာ်, ဂုမ်လုမ်ြေရ် gumˀ lūmor[gùm luə̀ŋ or] v. yes to be many, all sir. ဂမ်ိုင်အ်၊ ညးဂမ်ိုင်တံအ်။ ဟုတ်ကဲ့မြောက်များစွာပါ၊ အားလုံးတို့ခင်ဗျား။။

ဂုမ်ငလာင်, ဂုမ်လောင် gumˀ loˀ [gùm lòŋ] adj. to be many. ဂ္ဂိုင်၊ ဂ္ဂိုင်လောန်။ များပြားသည်၊ များမြောင်သည်။ (၂) to be much. ဂ္ဂိုင်ဗွဲ၊ ဂ္ဂိုင်တ်ဗွဲမလောန်။ များသည်၊ အမြောက်အများဖြစ်သည်။(၃) have many. နွံဗွဲမဂ္ဂိုင်၊ နွံဂ္ဂိုင်ကွေံကွေံ။ များစွာရှိသည်၊ အမြောက်အများရှိသည်။ **လ္ဂိုင်**, လ္ဂိုင် gluiˀ [glèŋ], **ဂလ္ဂိုင်**, ဂလ္ဂိုင် gam luiˀ [gə̀mlèŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂိမ်, ဂိုမ် guim [gə̀m] n. building with a tiered roof, stupa with a vaulted base. ဂို၊ ပြာသာတ်၊ သ္ဂိုပြာသာတ်။ ပုထိုး၊ ပြသာဒ်အဆောက်အဦ။

ဂိမ်ငဓီ, ဂိုမ်စေတီ guim ce ti [gə̀m ce tæ] n. stupa or pagoda with a tiered roof. ဂိုစေတီ၊ ပြာသာတ်စေတီ၊ သ္ဂိုပြာသာတ်စေတီ။ စေတီပြာသာဒ်။

ဂိမ်ငဓီယဃ, ဂိုမ်စေတီယဃရ guim ce tiyaghara [gə̀m ce tæ yə̆ ghə̆ rə̆] n. building of stupa with a tiered roof. Pagoda stupa ghara with a vaulted base. ဂိုစေတီယဃရ၊ ပြာသာတ်စေတီယဃရ၊ သ္ဂိုပြာသာတ်စေတီယဃရ။ စေတီ

www.monlibrary.com

ပြသာဒ်အိမ်။

ကာ်, ဂရ် gar [gɔ̀r] n. womb. ဂဝ်၊ ဂဝ်ဂွ်၊ ဥ်၊ ဥ်ဂဝ်။ အမိဝမ်း၊ အမိဝမ်းတိုက်၊ သားအိမ်။ **ကဝ်**, ဂဒ် gaw [gɔ̀] n. **သမ္ဒုကဝ်**, ဒမ္ဒုနူဂဒ် damlu nū gaw [dɔ̀m lɯ̄ nù gɔ̀] v. blind from birth. ကွက်နူဂဝ်၊ ဥုနူဂဝ်။ မွေးရာပါမျက်မမြင်။ Cf. **ခြိုမ်**, ခြိုသ် cris [cəɾɛt]. LM.; SM. **ကဝ်**, ဂဒ် kò [gɔ̀]. Skt. **ကာ်ဗ**, ဂရ်ဗ garbha [gɔ̀r bhɛ̆].

ကာ်, ဂရ်ၣ gar [gɔ̀r] v. to be fitting. ဒးရး၊ ဂဝ်ဂဝ်။ သင့်လျော်သည်၊ သင့်တင့်သည်။

ကာ်ကါင်, ဂရ်ကေါင် gargoṅ [gɔr gòŋ] v. to be brave. ဂံင်၊ ဂေါင်၊ သ္ဂာ။ ရဲသည်၊ ရဲရင့်သည်။ n. courage. ဒဒှ်မဂံင်၊ ဒဒှ်မဂံင်သ္ဂာ။ (၂) valour. ဒဒှ်မန္ဒံကိုသတ္တိ။ ရဲစွမ်းသတ္တိရှိခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂုာ်ကါင်**, ဥုရ်ကေါင် gurgoṅ [gɯ̆r gòŋ].

ဂကျာင်, ဂရ်ဝေၚင် garguoṅ [gɔr guòŋ] n. boldness. ဂံင်၊ ဂေါင်။ ရဲရင့်ခြင်း၊ ရဲစွမ်းသတ္တိရှိခြင်း၊ (၂) heroism. ဂမောင်၊ ဂွောင်၊ ဂမံင်၊ ဂွံင်။

ဂလိုင်, ဂရ်လေၚင် garleuṅ [gɔr leɔ̀ŋ], **ဂလိုာင်**, ဂရ်လောင် garloṅ [gɔr lòŋ] n. လွိဟ်၊ ပမာဏ၊ လျိုင်၊ ဇွောဲဥောတ်။ အရေအတွက်၊ ပမာဏ၊ အလေးချိန်၊ အရွယ်အစား။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂိလိုင်**, ဂိရ်လေၚင် girluṅ [gir lɔ̀ŋ].

ကါးကါင်, ဂါရ်ကေါင် gārgoṅ [gɛ̀ar gòŋ] n. courage. ဂံင်၊ ဂံင်သ္ဂာ၊ သတ္တိ၊ ဒဒှ်မဂံင်၊ ဒဒှ်မဂံင်သ္ဂာ၊ ဒဒှ်မန္ဒံကိုသတ္တိ။ ရဲရင့်ခြင်း၊ သတ္တိ၊ သတ္တိရှိခြင်း။ (၂) valour. သတ္တိအစေံစရဲ၊ ရဲစွမ်းသတ္တိ။ **ဂံင်**, ဂံင် gåṅ [gɔ̀ŋ] v. to be brave. နွံကိုသတ္တိ၊ နွံကိုအစေံစရဲ၊ ဟွံဖေက်ဟွံဒည။ ရဲရင့်သည်၊ ရဲဝံ့သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကါးလုင်**, ဂါရ်လေၚင် gārleuṅ [gɔ̀r lueaŋ] n. quantity. ဇွောဲဥောတ်၊ လျိုင်၊ ပမာဏ၊ လွိဟ်။ အရွယ်အစား၊ အလေးချိန်၊ ပမာဏ၊ အရေအတွက်။ (၂) number. တေတ်၊ စုတ်သမ္ဘီ၊ လွိဟ်။ နံပါတ်၊ အမှတ်အသား။ **ဂလိုင်**, ဂလိုင် galuiṅ [gɛ̆ lɛ̀ŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဂြလောင်**, ဂြလောင် graloṅ [grɛ̆ lòŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [Lph] (MM.) **ဗ္နတ်ဂလိုင်**, ဗ္နတ်ဂလိုင် bnatgaluiṅ [bənɔ̀t gɛ̆ lɛ̀ŋ] n. quantity. ဇွောဲဥောတ်၊ လျိုင်၊ ပမာဏ၊ လွိဟ်။ အရွယ်အစား၊ အလေးချိန်၊ ပမာဏ၊ အရေအတွက်။ Cf. **လုက်**, လုက် lu kow [lɯ̄ kao^{3}]. [LM. **ဂလိုင်**, ဂလိုင် galuiṅ [gɛ̆ lɛ̀ŋ]. **ဂမ္ဘိုင်**, ဂမ်ဘိုင် gamluiṅ [gɔ̀mlɛ̀ŋ]. SM. **ဟလိုင်**, ဟလိုင် hə làŋ [hə̆ lɛ̀ŋ]. LM. **ဂ္လောင်**, ဂ္လောင် gloṅ [glòŋ] n. echo. ဗလံင်၊ မလံင်၊ လမ္ဗံင်၊ လမ္ဗောင်။ ပုံတင်

www.monlibrary.com

သံ၊ ပဲ့တင်ထပ်သံ။ OM. ꩻꩵ꩓, ꩻꩵ꩓ gluñ [glɜ̀ŋ] v. to be many. ပွါင်း။ များ၏။

ဂိုး, ဂရိ် gir [gĭr] n. hypoth. နဒန့်မန့်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩵ꩓**, သွိရ် sgir [səgĭr] v.To shine. တွး၊ တွးခွင်။ လင်းသည်၊ တောက်ပသည်။ **ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓**, သွိရ်တိန်ဟိရ် sgir tinhir [səgĭr tɛn hir] v. shall shine. တွးကောင်၊ တွးခွင်ကောင်။ တောက်ပလိမ့်မည်၊ လင်းလိမ့်မည်။ (၂) be refulgent. တွးဇး၊ တွးဖွင်။ တောက်ပသည်၊ ထွန်းလင်းသည်။

ꩻꩵ꩓, ဝိုဝ် guiw [gɜ̀], **ꩻꩵ꩓**, ဝိုရ် guir [gɜ̀r] v.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓**, ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓ yās [yàs]. Der. **ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓**, ဘ္ဂိုရ် bguir [bəgɜ̀r] v. to cause to shine. သ္ကိုတွးဇး၊ သ္ကိုတွးဖွင်။ တောက်ပစေသည်၊ ထွန်းလင်းစေသည်။ (၂) to set light to. ဒုန်ပွတ်၊ စံင်ပွတ်၊ ဗဒှ်ပွတ်။ မီးညိုသည်၊ မီးထွန်းသည်၊ မီးရှိုသည်။ [LM. **ꩻꩵ꩓**, ဝိုဝ် guiw [gɜ̀] v. hypoth. နဒန့်မန့်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓**, သွိုဝ် sguiw [səgɜ̀]; SM. **ꩻꩵ꩓**, ဝိုဝ် guiw [gɜ̀], **ꩻꩵ꩓**, ဝိုရ် guir [gɜ̀r].]

ဂိုး, ဂိရိ် gir [gĭr] v. to seek out. ပွိုက်ပွဲ၊ ပွိုက်ပွဲပွိတ်။ ရှာဖွေသည်၊ ရှာဖွေဖော်ထုတ်သည်။ to seek the answer to. ပွဲသွာန်ဇာန်။ ရှာဖွေမေးမြန်းသည်။

ꩻꩵ꩓, ꩻꩵ꩓ ñī [ŋĭ], **ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓**, ꩻꩵ꩓ñiy [ŋĭ], **ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓**, ꩻꩵ꩓ñitḍim [ŋĭ təɗɛm] v. to be hard to descry. သွက်သွေဂံဆိုန္ဒကိုဇမ္ဘေဝဲဝါတ်။ အဝေးမှလှမ်းမြင်ရန်ခက်ခဲလှသည်။ (၂) hard to fathom. သွက်သွေဂံစတ်ကွာတ်ဒမျိုဟ်ဝါတ်၊ သွက်သွေဂံပံက်အဓိပါဝါတ်။ ရေအောက်အနက်တိုင်းတာရန်ခက်ခဲသည်။ **ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓**, ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓ ñīm way [ŋĭmwòɑ[1]] v. to look into. ပွဲဝဲကျောဝ်ဉီ။ ရှာဖွေကြည့်ရှုသည်။ (၂) examine. စီစွတ်ရံဝ်။ စစ်ဆေးကြည့်ရှုသည်။ Cf. ꩻꩵ꩓, ꩻꩵ꩓ glày [glài]. [LM. **ꩻꩵ꩓**, ꩻꩵ꩓ ñī [ŋĭ], **ꩻꩵ꩓**, ꩻꩵ꩓ ñew [ŋĭe], **ꩻꩵ꩓**, ꩻꩵ꩓ dñī [dəŋĭ]. SM. **ꩻꩵ꩓**, ꩻꩵ꩓ ŋī [ŋĭ].]

ဂိုးဉယ်, ဂိရိ်ဉယ်ိ gir 'uy [gĭr ui] n. **ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓**, ညးဂိရ်ဉယ် ñaḥh gir 'uy [ɲèh gĭr ui], **ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓ꩻꩵ꩓**, တွာန်ညးဂိရ်ဉယ် twān ñaḥh gir 'uy [twɑn ɲèh gĭr ui] n. a village in the vicinity of Pagan. ကွာန်မွဲ့ မန္ဒံပွဲ့ပွိပွိုင် ကရုပ်ချင် ဗကာ်။ ပုဂံမြို့အနီးအနား ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ ကျေးရွာတစ်ရွာ။ [Perh. ဒှ်မာန်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်။ village of the funeral attendants. ကွာန်မစံင်ဇွဂြဇုတ်မွိဟ်။ အသုဘရွာ၊ အသုဘသိမ်းဆည်းပေးသောရွာ။ **ꩻꩵ꩓**, ꩻꩵ꩓ 'uy [ui] v. to tend. ရံင်စံင်၊ မင်မွဲ့။ ကြည့်ရှုသည်၊ စောင့်ရှောက်သည်။{privies. သ္ဂိဝတ်၊ အိမ်သာ။ (corpses. ဇွ၊ ဇွမွိဟ်ချိုတ်။ ရုပ်အလောင်း၊ လူသေအလောင်း။}]

www.monlibrary.com

ဂိၵ်ဥယ်, ဂိရ်ဥယ်ၻ gir 'uy [gĭr ui] n. medicine. ဂဲဉ်၊ ပညာဂဲဉ်။ ဆေး၊ ဆေးပညာ။

ဂိၵ်ၵာ်, ဂိရ်ကရ် girkar [gĭr kɔr]v.To be sprinkle. asperge. ပက်ဖျုက်၊ ပက်လွှုပ်။ ဖျန်းဆွတ်သည်၊ ဖျန်းပက်သည်။ Cf. **ၹုမ်ဗၚ်**, ရုမ်ဗဲသ့် rumbas [rùm bɔ̀s].[LM. (**ယာမ်**) **ဂကဝ်**, (ယာမ်) ဂကဒ် (yām) gakaw [(yàm) gɛ̆ kɔ] v. to weep. ယာံလရိ၊ ယာံကရီကရောတ်၊ ယာံဂတေဝ်။ ဝိုကြွေးသည်၊ ဝိုကြွေးမြည်တမ်းသည်။]

ဂိၵ်ဂေါ်, ဂိရ်ဂေါအ် girgo' [gĭr gŏ'] v. Obtaining. ဒဒှ်မဂွံ၊ ပွမကောတ်။ (ၻ) getting. ဒဒှ်မကောတ်ဂွံ။ ရယူခြင်း။ Cf. **ဂွၚ်**, ဒွောအ် gwo' [gwŏ'].[~ **ဂွံ**, **ဒွံ** go' [gŏ'] v. to obtain. ဒုင်တဲ၊ ဒုင်ကောတ်တဲ။ ရရှိသည်၊ လက်ခံရရှိသည်။]

ဂိအၢတ်, ဂိရ်နာတ်꠰ gir nāt [gĭr nàt] n. Being known. အကဲအရာမဒယ်ာ်တ့်။ ကျော်ကြားနေသောအနေအထား။ [LM. **ဂုန်ဂနာတ်**, ဝုန်ဂနာတ် gun ga nāt [gùn gɛ̆ nàt], **ဂုဏ်ဂနာတ်**, ဝုဏ်ဂနာတ် gun꞉ ganāt [gun gɛ̆ nàt] n. erudition. ဒဒှ်မစိုန်သ္ဂီဆိုက်ဗ္ဒက်၊ ပွဲလိက်ပတ်ပြကိုဟ်၊ ဒဒှ်မဇွော်ကိုပညာ။ စာပေကျန်းဂန်နှံ့စပ်ခြင်း။ ပညာကြီးမားခြင်း။]

ဂိအၢတ်, ဂိရ်နာတ်ၻ girnāt [gĭr nàt] n. mason's trowel. ဂ္ဂာတ်(သွက်ဂွံရပ်အင်္ဂုံ)။ သံလက်(အင်္ဂဒေကိုင်ရန်)။ **ဂိအၢတ်**, ဂိရ်နာတ် girnāt [gĭr nàt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂိအၢတ်တိလ်ဂလွၚ်က်, ဂိရ်နာတ်တိလ်လွောက် gir nāttil꞉ok [gĭr nàt ti lɟok] n. manson's trowel for supply mottar. ဂ္ဂာတ်စွော်တိသြော်တ်၊ နာတ်မလံက်လေတ်တိသြော်တ်။ သရွတ်ကိုင်ရန်သံလက်။

ဂိၵ်ဂျား, ဂိရ်ရွေး gir rgoh [gĭr rəgɔ̀h] v. to blow. ဂဂေါဟ်၊ ဂဂိုဟ်၊ ဗဂိုဟ်။ မှုတ်သည်။ (ကွိင်ကွိုက်၊ တူရိယာပစ္စည်း။)။ (ၻ) ဂဂိုး။ မှုတ်သည်။ (ပွတ်၊ မီး။)။ to blow wind instruments. တလိုန်ကွိင်ကွိုက်နကိုကျာ (ခွေဒဲ၊ တလောတ်။ နှဲ၊ ပလွေ)။ လေမှုတ်တူရိယာမှုတ်သည်။

ဂိလုၵ်, ဂိရ်လုက် girluk [gĭr lɔ̀k] v. To beat. ဂရိုက်၊ တက်၊ ဒဒု၊ စုင်၊ ဒုက်၊ ဂတို။ ရိုက်နှက်သည်၊ ရိုက်ပုတ်သည်၊ ရိုက်ခတ်သည်၊ ရိုက်သည်။ (ၻ) sound. ဗရ့၊ ဗရရ မျာင်၊ သ္ဂီ့ရမျာင်ဗြု။ **ဂိလိုက်**, ဂိရ်လိုက် girluik [gĭr lɛ̀k], **ဂလိုက်**, ဂလိုက် galuik [gɛ̆ lɛ̀k], **ဂိုက်**, ရိုက် ruik [rɛ̀k], **တက်**, တက် tak [tɛk] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂိလုၵ်ၼမ်, ဂိရ်လုက်ဗမ် girlukpham [gĭr lɔ̀k phɔm] v. to beat drum. ဂရိုက်ဖံ၊ ရိုက်ဖံ၊ တက်ဖံ။ ဗုံတီးသည်၊ ဗုံနှက်သည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩫꩴ, ꩻꩫꩴ girluṅ [gïr lèŋ], ꩻꩫꩴ, ꩻꩫꩴ girloṅ [gïr lòŋ], ꩻꩫꩴ, ꩻꩫꩴ garloṅ [gòr lòŋ] ꩻꩫꩴ, ꩻꩫꩴ garleuṅ [gòr leuŋ] n. Quantity. ဖွော်ဆောတ်၊ လျိုင်၊ ပမာဏ၊ လွိဟ်။ အရွယ်အစား၊ အလေးချိန်၊ ပမာဏ၊ အရေအတွက်။ (၂) number. လွိဟ်။ အရေအတွက်။ (၃) amount. လွိဟ်အပံင်ဖျိုတ်။ စုစုပေါင်းအရေအတွက်။

ꩻꩫꩴ, ဂြလောင် graloṅ [grĕ̀ lòŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [Lph].

ꩻꩫꩴ, ဂလိုင် galuiṅ [gĕ̀ lèŋ] n. (MM.) ꩻꩫꩴꩻꩫꩴ, ဗွတ်ဂလိုင် bnat ga uiṅ [bənɔ̀t gĕ̀ lèŋ] n. (equivalent. အရာမတုပ်သွဟ်၊ တူညီသောအရာ။) quantity. ဖွော်ဆောတ်၊ လျိုင်၊ ပမာဏ၊ လွိဟ်။ အရွယ်အစား၊ အလေးချိန်၊ ပမာဏ၊ အရေအတွက်။ (၂) number. လွိဟ်။ အရေအတွက်။ (၃) amount. လွိဟ်အပံင်ဖျိုတ်။ စုစုပေါင်းအရေအတွက်။ Cf. ꩻꩫꩴꩻꩫꩴ, လုကောဝ်[3] lukow [lŭ ko]. [LM. ꩻꩫꩴ, ဂလိုင် galuiṅ [gĕ̀ lèŋ], ꩻꩫꩴ, ဗ္လိုင် gluiṅ [glèŋ]. SM. ꩻꩫꩴ, ဟလိုင် hə làŋ [hə̆ lèŋ]. LM. ꩻꩫꩴ, ဗ္လောင် gloṅ [glòŋ]. OM. ꩻꩫꩴ, ဗ္လုင် gluṅ [glèŋ] v. to be many. ဗွိုင်ဗွင်၊ များပြားသည်။]

ꩻꩫꩴ, ꩻꩫꩴ girloṅ [gïr lòŋ] n.Quantity. ဖွော်ဆောတ်၊ လျိုင်၊ ပမာဏ၊ လွိဟ်။ အရွယ်အစား၊ အလေးချိန်၊ ပမာဏ၊ အရေအတွက်။ (၂) number. လွိဟ်။ အရေအတွက်။ (၃) amount. လွိဟ်အပံင်ဖျိုတ်။ စုစုပေါင်းအရေအတွက်။ see. ရံင်။ ရှူ။ ꩻꩫꩴꩫꩴ, ꩻꩫꩴ girluṅ [gïr lèŋ].

ꩻꩫꩴꩫꩴ, ꩻꩫꩴ gārleuṅ [gèar lueaŋ] n. quantity. ဖွော်ဆောတ်၊ လယိုင်၊ ပမာဏ၊ လွိဟ်။ အရွယ်အစား၊ အလေးချိန်၊ ပမာဏ၊ အရေအတွက်။ (၂) number. တောတ်၊ စွတ်သမ္ဗိလွိဟ်။ ꩻꩫꩴ, ဂလိုင် galuiṅ [gĕ̀ lèŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩻꩫꩴ, ဂြလောင် graloṅ [grĕ̀ lòŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [Lph]. (MM.) ꩻꩫꩴꩻꩫꩴ, ဗွတ်ဂလိုင် bnatgaluiṅ [bənɔ̀t gĕ̀ lèŋ] n. quantity. ဖွော်ဆောတ်၊ လယိုင်၊ ပမာဏ၊ လွိဟ်။ အရွယ်အစား၊ အလေးချိန်၊ ပမာဏ၊ အရေအတွက်။ Cf. ꩻꩫꩴ, လုက် lukau [lŭ kao[3]]. [LM.] ꩻꩫꩴ, ဂလိုင် galuiṅ [gĕ̀ lèŋ]. ꩻꩫꩴ, ဂမ်ဗ္လိုင် gam luiṅ [gɔ̀m lèŋ]. SM. ꩻꩫꩴ, ဟလိုင် həlàŋ [hə̆ lèŋ]. LM. ꩻꩫꩴ, ဗ္ဂောင် gloṅ [glòŋ] n. echo. လမ်ဗ်ဂ်၊ လမ်ဗ္ဂောဂ်၊ ဗလံဂ်၊ မလံဂ်။ ပဲ့တင်သံ၊ ပဲ့တင်ထပ်သံ။ OM. ꩻꩫꩴ, ဗ္လုင် gluṅ [glèŋ] n. to be many. ဗွိုင်။ များ

www.monlibrary.com

ပြားသည်။

ꩻꩍꩀꩍꩈ, ဝုရ်ဇေးင် gur goñ [gŭr gòŋ], **ꩻꩍꩀꩈ**, ဂရ်ဇေးင် gar goñ [gòr gòŋ] n. courage. သတ္တိ၊ ဒဒှ်မဂံင်သ္ဂာ။ သတ္တိ၊ ရဲရင့်ခြင်း။ (၂) valour. သတ္တိအစော်စရဲ၁။ ရဲစွမ်းသတ္တိ။ [~ **ꩍꩀꩈ**, ဇေးင် goñ [gòŋ] v. to be brave. ဂံင်သ္ဂာ၊ နွံကိုအစော်သတ္တိ။ ရဲရင့်သည်၊ ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသည်။] (MM. **ꩀꩈ**, ဂံင် gåñ [gòŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။)

ꩻꩻ, ဝုရ် gūr [gùr], **ꩻꩻ**, ဝုရ် gur [gur] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟောင်ဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩃꩻꩻ**, သ္ဂူရ် sgūr[səgùr] v. [rain] to fall. (ဗြဲ) ဂူ။ (မိုး)ရွာသည်။

ꩻ, ဝု gū [gù] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟောင်၊ ဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩃꩻꩻ**, သ္ဂူရ် sgūr [səgùr] v. [rain] to fall. (ဗြဲ) ဂူ။ (မိုး)ရွာသည်။ Der.**ꩃꩻ**, ဗ္ဂူ bgū [bəgù] v.to shower down. သ္ဂျိမဗြဲပြဟ်နော့်။ မိုးပေါက်ကျသည်။ [LM. SM. **ꩻ**, ဝု kū [gù].]

ꩍꩀꩻ, ဇေါရ် gor [gò^{2}r] v. to be meet. တုပ်သ့ဟ်။ ကိုက်ညီသည်။ (၂) to be fitting. ဒးရး၊ ဂပ်ဂဝ်။ သင့်လျော်သည်၊ သင့်တင့်သည်။ to be good. ခိုဟ်၊ ချိုတ်ပ္ဒိုတ်။ ကောင်းသည်၊ သေချာသည်။

ꩍꩀꩻ, ဇေါရ် gor [gò^{2}r], **ꩍꩀꩀ**, ဇေါဒ် gow [gò^{2}], **ꩍꩮꩻ**, ဒွေါရ် gwor [gwò^{2}r], **ꩍꩮꩀ**, ဒွေါဒ် gwow [gwò^{2}] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (MM.) **ꩈꩅꩍꩀꩻ**, ဂပ်ဇေါရ် gapgor [gòp gò^{2}r], **ꩈꩅꩍꩮꩻ**, ဂံပ်ဒွေါရ် gåpgwor [gòp gwò^{2}r] v. to be fitting. ဒးရး၊ ဂပ်ဂဝ်။ သင့်လျော်သည်၊ သင့်တော်သည်။ (၂) to fit. သ္ဂျိသွဟ်ညီ၊ သ္ဂျိနော့်အာခလံက်ဥက်။ ကိုက်ညီစေသည်၊ အံဝင်ဂွင်ကျဖြစ်စေသည်။ (၃) to be fit. သ္ဂျိဒ္ဒှ်အာကိတ်ညာပ်။ အံကိုက်ကျစေသည်။ (၄) to be proper. သကိုနော့်အာဒွဲဝဲဒုံ။ နေရာမှန်ကျစေသည်။ (၅) ought. ဂပ်ဂဝ်၊ ဒးရး၊ ဒှ်မာန်။ သင့်သည်၊ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာရှိသည်။

ꩀꩻ, ဂရ် gar [gòr] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩈꩅꩀꩻ**, ဂပ်ဂရ် gap gar [gòp gòr] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ꩍꩵ**, ထိစ် thic [thɛt]. Der. **ꩃꩮꩻ**, ပ္ဂေါရ် pgor [pəgò^{2}r] v. to prepare for. ပလေဝ်ပလေတ်လဝ်။ အဆင်သင့်ပြင်သည်။ [LM. **ꩈꩅꩍꩀꩍꩈ**, ဂပ်ဇေါဒ် gap gow [gòp gò^{2}], **ꩍꩀꩍꩈ**, ဇေါဒ် gow [gò^{2}]. SM. **ꩈꩅꩍꩀꩍꩈ**, ဂပ်ဇေါဒ် kòp kò [gòp gò^{2}]. MM. **ꩀꩻ**, ဂရ် gar [gòr] v. to be

www.monlibrary.com

handsome. ကျော်၊ ကျော်လှော်၊ ကျော်လာဲ၊ ကျော်လာဲအော်။ ချောမောသည်၊ ခန့်ညားသည်၊ သားနားသည်၊ လှပသည်။ **ဂြဂၚ်**, ဒြဂၚ်ရ် gragar [grɛ̆ gɔ̀r], **ဂဂၚ်**, ဂဂၚ်ရ် gagar [gɛ̆ gɔ̀r] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (၂) to be handsome. ကျော်၊ ကျော်လှော်၊ ကျော်လာဲ၊ ကျော်လာဲအော်။ ချောမောသည်၊ ခန့်ညားသည်၊ သားနားသည်၊ လှပသည်။ (၃) to be good. သင်္ကြဂျော်ကျွင်၊ သင်္ကြဆာဲကျွင်၊ သင်္ကြခိုဟ်ကျွင်။ လှပလာစေသည်၊ ကောင်းလာစေသည်။ (၄) to be proper. သကိုန်ဲ အာဒွာဲဥာံဥာံ။ နေရာမှန်စေသည်။

ဂိုၚ်, ဝိုရ် guir [gɜ̀r], **ဂိုဝ်**, ဝိုဒ် guiw [gɜ̀] v. to burn. တူ၊ တူသလံင်။ တောက်လောင်သည်၊ လောင်ကျွမ်းသည်။ (၂) shine. သင်္ကြတွးပလေဗျာဲ။ တောက်ပစေသည်။ glow. ဥာဲဂြင်မံင်။ နီရဲနေသည်။ see. ရံင်၊ ရှ။ **ဂိုၚ်**, ဂ်ရ် gir [gɜ̀r]

ဂိုၚ်တီးဟိုၚ်, ဝိုရ်တီန်ဟီရ် guir tinhir [gɜ̀r tɛn hir] v. to shine up, to glow up, to blaze up. ဂိုလဟိုၚ်၊ ဂိုဒဟိုၚ်။ ထွန်းလင်းသည်၊ ထွန်းတောက်သည်။

ဂဝ်, ဂဒ် gaw [gɔ̀] n. womb. ဥ်၊ ဥ်ဂဝ်၊ ဂဝ်ဥ်၊ ထကောင်။ အမိဝမ်း၊ အမိဝမ်းတိုက်၊ သားအိမ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂၚ်**, ဂရ်ိ gar [gɔ̀r].

ဂြိဝ်, ဂြဒ် gīw [gɪ̄w] v. to wrap. ပူဒက်၊ ဂြိ၊ ခုပ်။ ရစ်ပတ်သည်၊ ထုပ်သည်၊ ထွေးပတ်သည်။ **ဒကဂြိဝ်**, ဒကဒ်ဒ် dak gīw [dɛ̀ak gɪ̄w] v. to encase (stupa). ဒက်ကြောပ်(စေတီ)။ ငုံတည်သည်(စေတီ)။

ဂြိ, ဒြ် gwī [gwɪ̄] v. to wrap. ထုပ်ဒက်၊ ခုပ်ဒက်။ ထုပ်သည်၊ ထုပ်ပိုးသည်။ Cf. **ပူၚ်**, ပုရ် pūr [pao^{1}r], [LM.; SM. **ဂြိ**, ဒြ် gwī [gwɪ̄]. Cf. SM. **ဂြိ**, ဒြ် kwī [gwɪ̄] n. bundle. စိုက်၊ စိုက်ပရိုက်၊ စိုက်ဂြိ။ အထုပ်၊ အထုပ်အပိုး၊ အစည်း။]

ဂါဝ်, ဂေါဒ် gow [gɔ̀^{2}]. see. ရံင်။ ရှ။ **ဂါၚ်**, ဂေါရ် gor [gɔ̀^{2}r].

ဂါဝ်, ဂေါဒ် gow [gɔ̀^{2}] v. to be fitting. ဒးရး၊ ဂပ်ဂဝ်။ သင့်လျော်သည်၊ သင့်တော်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂါၚ်**, ဂေါရ် gor [gɔ̀^{2}r].

ဂါဝ်ပါလယက္ခဎသနာပတိ, ဂေါဒ်ပါလယက္ခသေနာပတိ gopālayakkhasenāpati[gɔ̀^{2} pa lă yɛ̀ak khă se na pă tæ̆] n. AYakkha captain. ကျိုပ်သျှိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘိလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

ဂျမ်, ဥသ် gus [gùs] n. Kind of grass. ချောဲမွဲဂကူ။ မြက်အမျိုးအစားတစ်မျိုး၊ (Eragrostis cynosuroides Retzius. ချောဲဓဒိပ်မွဲဂကူ။ နေဇာမြက်တစ်မျိုး)။ [LM. **ဂုမ်**, ဥသ် gus [gùs] n.]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကဟ်, ဂမာ်ိ gah [gɔ̀h]. ဂံ, ဂံ gaḥ [gɔ̀h]. read. ရံင်။ ရှု။ **ကဟ်**, ဂမာ်ျ gah [gɔ̀h]. **ကဟ်**, ဂမာ်ျ gah [gɔ̀h] n. noun phrase maker. ဝေါဟာ မက္ကျဗဒ္ဒိကိုဂကောံသွံဝေါဟာ နာံ။ နာမ်စကားစု ပြုပေးသောဝေါဟာရ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငကါး**, ဇေါးျ goḥ [gɒh].

ကဟ်ဒ, ဂမာ်ဒ gah da [gɔ̀h ɗɛ̆], ဂံဒ, ဂံဒ gaḥ ɗɛ̆ [gɔ̀h ɗɛ̆] adj. to lend elegance to a statement. ဂ်ဒ၊ ထသော။

ကဟ်ဃာ, ဂမာ်ယော gahyo [gɔ̀h yò^{1}] v.(question) what. (သွာန်) ဂ်ရော။ (အမေး) ဘာလဲ။

ဂဟ်, ဂံမာ် gåh [goh][gɒh] ns.ns. အဆက်ကြွနာံ။ နာံနောက်ဆက်။ noun phrase maker. ဝေါဟာသွက်ဂွံခွံပိုတ်နာံ။ နာံပုဒ်စုကိုတည်ဆောက်ပေးသောဝေါဟာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငကါဟ်**, ဇေါမာ်ျ goḥ [gɒh].

ဂါဟ်ထာ, ဇါမာ်ထာ gāḥthā [gèah tha] n. Stanza. ပိုတ်ကဗျမန်ံပွဲကဗျမွဲ။ ကဗျာပုဒ် တွင်ပါရှိသောကဗျာပိုဒ်။ (၂) verse. ကဗျ။ လက်ာ၊ ပိုတ်ကဗျ၊ ပိုတ်လက်ာ။ **ဂါထာ**, ဇါထာ gāthā [gèa tha] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂုးဟ်, ဝုးမာ် guḥh [gùh], **ဂုဟ်**, ဝုမာ် guh [gùh], **ငကါး**, ဇေါး goḥ [gɒ̀h], **ငကါးဟ်**, ဇေါးမာ် goḥh [gɒ̀h], **ငဂၚဟ်**, ဇဝ့ာမာ် guoh [gùɒh], **ဂူဟ်**, ဝုမာ် gūh [gùh], n. (OM. **ငဂၚဟ်**, ဇဝ့ာမာ် guoh [gùɒh] Myaz., **ဂုဟ်**, ဝုမာ် gūh [gùh] Lph.) cave. ဂိုဟ်၊ ထို။ ဂူ။ **ဂုးဟ်ဇွတ်**, ဝုးမာ်ဇွအခ် guḥtmo’ [gùh təmɔ̆] n. cave, cave of rock. ဂိုဟ်၊ ဂိုဟ်တွံ၊ ထိုတွံ။ ဂူ၊ ကျောက်ဂူ။ **ဆငလာမှာဆလ်လဂုဟ်**, ဇလောမှာ ဇလ်လဝုမာ် ca lo mhā cal la guh [cɑ̆ lɑo^{2} hma col lɑ̆ gùh] n. chambered temple. မွောံဂဒံဂိုဟ်ကျာ်။ ဂူဘုရားကျောင်းခမ်းမ။ Cf. **မှာကလ်**, မှာကလ် mhā cal [hma kɔ], **ပတိမာဃရ**, ပတေိမာဃရ patimā ghara [pă tæ̆ ma ghɛ̆ rɛ̆]. [LM. **ငကါဟ်**, ဇေါမာ် goh [gɔ̀h], **ဂိုဟ်**, ခိုမာ် guih [gɜ̀h] n. cave. ထို၊ ဂိုဟ်၊ လိုဏ်။ ဂူ၊ လိုဏ်၊ လိုဏ်ခေါင်း။ (၂) temple. ဘာကျာ်၊ ဘုတ်ကျာ်။ ဘုရားကျောင်း၊ ဝတ်ကျောင်း။ (၃) chamber. မွောံဂဒံ။ ခန်းမကြီး။ (၄) gallery or niche in temple. ဂဒံထွးပျားကွတ်ပါန်၊ ဟွံသေင်လိုဏ်သွတ်မကျောန်လဝ်ပွဲဒဒင်။ အနုပညာပြခန်း(ဝါ) နံရံကပ်လှိုဏ်ငယ်ကလေး။ SM. **ဂိုဟ်**, ခိုမာ် kɜ̀h [gɜ̀h] n. temple. ဘာကျာ်၊ ဘာဝတ်။ ဘုရားကျောင်း၊ ဝတ်ကျောင်း။ Skt./P. **ဂုဟာ**, ဝုဟာ guhā [gŭ̀ ha] n. cave. ဂိုဟ်၊ ထို။ ဂူ၊ လိုဏ်။

www.monlibrary.com

ꤸꤽ, ဒိဟ် gih [gèh] n. (Lph. လာမ်ဖုန်။ လမ်ဖွန်း။) personal name. ယွဲ့ပူဂိုဲ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ꤡꤽ:, ဇေး goḥ [gòh] n. See. ရုံင်။ ရှု။ **ꤡꤽꤽ**, ဇေါဟ်² goḥ [goh]. **ꤡꤽꤽ**, ဇေါဟ်² goḥ [goh], **ꤡꤽ**:, ဇေး goḥ [gòh] n. temple. ဘုတ်၊ ဘာလွှောဝ်ကျာ်။ ဝတ်ကျောင်း၊ ဘုရားရှိခိုးကျောင်း။ **ꤡꤽ:ꤽ**, ဇေးဟ် goḥh [goh] n. cave. ဂိုဟ်၊ ထို။ ဂူ၊ လိုဏ်ခေါင်း။

ꤡꤽꤽ, ဇေါဟ်² goḥ [gòh], **ꤡꤽꤽ**, ဇေါဟ် goh [gòh], **ꤡꤽ:ꤽ**, ဇေးဟ် goḥh [gòh] ns. အဆက်ကြွနှံ။ နှံနောက်ဆက်။ (၂) noun phrase maker. ဝေါဟာသွက်ဂွံခွံပိုတ်နှံ။ နှံပုဒ် စုကိုတည်ဆောက်ပေးသောဝေါဟာ။ (၃) that. ဂ်၊ ဣဂ်၊ မွဂ်၊ ဣဒ်။ ထို၊ ဟို။ **ꤷꤷꤡꤽꤽ**, ကာလ်ဇေါဟ် kal goh [kal gòh] n. at that time. ပွဲအခါဂ်၊ ပွဲအခိုင်ဂ်။ ထိုအခါတွင်၊ ထိုအချိန်တွင်။ (၄) then. ကာလအခိုင်ဂ်၊ တဲ့ပွန်။ ထိုအချိန်က၊ ထိုနောက်။ **ꤢꤾꤡꤷꤷꤡꤽꤽ**, ဒေ့ယ်ကာလ်ဇေါဟ် ḍey kāl goh [ḍea kal gòh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꤷꤾꤽꤡꤽꤽ**, နော်ရ်ဇေါဟ် nor goh [nò²r gòh] n. thence. သွန္ဒဂ်၊ သွန္ဒဂ်တဲ့။ ထိုမှစ၍၊ ထိုအချိန်မှစ၍။ (၂) after that. ကြဲဂ်။ ထိုနောက်။ **ꤾꤡꤽꤽ**, ရ်ဇေါဟ် rau goh [rèa¹ gòh] n. thus. ရ်ဝွံ၊ ရ် သဉ်ဝွံ။ ယင်းသို့ဖြင့်၊ ယင်းသို့အားဖြင့်။

ꤡꤽ, ဂဟ် gah [gòh], **ꤡꤽ**, ဂံဟ် gåh [gòh] ns.(MM) noun phrase maker. ဝေါဟာမပ္ပန်ဗဒ္ဒိကိုဂကောံနှံ။ နှံစံကားစုပြုပေးသောဝေါဟာရ။ (၂) as. ညံင် ရ်။ နည်းတူ။ **ꤢꤡꤽ**, ခါဂဟ် khāgah [kha gòh] n. then. အခါဂ်၊ အခိုင်ဂ်၊ ကာလဂ်၊ တဲ့ပွန်၊ တဲ့ပွန်ဂ်။ ထိုအခါတွင်၊ ထိုအခါ၌၊ ထိုနောက်၊ အဲဒီနောက်။ **ꤡꤽꤡꤽꤾ**, ဟေတ်ဂဟ် het gah ra [hit gòh rǎ] n. therefore. ဟိုတ်ဂ်ရ၊ ဟိုတ်နူဂ်ရ၊ ဟိုတ်ဒ်သဉ်ဂ်ရ။ ထိုကြောင့်၊ ထိုအတွက်ကြောင့်၊ ထိုအကြောင်းကြောင့်။ **ꤷꤡꤽꤡꤽ**, သာက်ဂဟ် sākgah [saik gòh] n. thus. ဗိုဂ်၊ ရ်ဂ်၊ ညံင်ရ်သဉ်ဂ်။ ဤကဲ့သို့၊ ယင်းကဲ့သို့။ Cf. **ꤡꤽꤾ**, ဇေါအ် wo' [wŏ]. Der. **ꤡꤽꤾꤽ**, ရ္ဂေား rgoḥ [rgòh] n. thus. ဗိုဂ်၊ ရ်ဂ်၊ ညံင်ရ်သဉ်ဂ်။ ဤကဲ့သို့၊ ယင်းကဲ့သို့။ **ꤾꤡꤽ**, ယဎဟ် yaña̍h [yĕ̆ ŋòh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꤷꤡꤽ**, လဎဟ် la ña̍h [lĕ̆ ŋòh] n. then. အခါဂ်၊ အခိုင်ဂ်၊ ကာလဂ်၊ တဲ့ပွန်၊ တဲ့ပွန်ဂ်။ ထိုအခါတွင်၊ ထိုအခါ၌၊ ထိုနောက်၊ အဲဒီနောက်။ [LM. **ꤡꤽ**, ဂဟ် gah [gòh]. SM. **ꤡꤽ**, ဂဟ် kòh [gòh] pron. that. ဂဟ်၊ ဂ်၊ ဂေါဟ်။

www.monlibrary.com

ထို၊ ဟို။]

ငါဟ်ကဲ့, ငေါဟ်ကဲ့ goḥ kuṁ [gòh kum] prep. also, that is include. ဂ်ကို။ ထို ဟာလည်းကောင်း၊ ထိုဟာလဲပါ။။

ငါဟ်ဆိ, ငေါဟ်စိ goḥci [gòh cĭ] prep. that is in deed. ဂ်စိ။ ထိုဟာတကယ်။ adv. certainly, in deed, that is really, that is truly. ကွဂ်ဒ်ဖွဲစွတ်။ ထိုဟာအမှန်တကယ်ဖြစ်သည်။

ငါး:ဟ, ငေါးဟ goḥha [gòh hă] n. cave. ဂိုဟ်၊ ထို။ ဂူ၊ လှိုဏ်ဂူ။ see. ရံင်၊ ရှူ။ **ဂုဟ်**, ဝုဟ် guh [gùh].

ဂျာဟ်, ဇုဝဟ် guoh [gùɒh] n. chambered temple. မွေဝ်ဂဒံဂိုဟ်ကျာ်။ ဂူဘုရားကျောင်းခမ်းမ။ (၂) cave. ဂိုဟ်၊ ထို၊ ဂေါဟ်။ ဂူ၊ လိုဏ်။ လိုဏ်ခေါင်း။

ဂျိ, ဝုသ် gus [gùs] n. Kind of grass, Eragrostis cynosuroides Retzius. ချေဘဲမွဲဂကူ (ဂကူချေဘဲဇိပ်)။ မြက်ပင်တစ်မျိုး(နေဇာမြက်မျိုး)။ [LM. **သ္လဂျာဟ်**, သ္လ သ္ဂောဟ် sla sgoh [səlă səgòh] n. kind of leaf used in brahmanistic ceremonies. တွးမရပ်စပ်စကာပွဲသွအသေအဟာန်၊ မဆေင်စပ်ကိုဗမ္မး။ ဗြဟ္မဏာနှင့် ဆိုင်သောအခမ်းအနားတွင် အသုံးပြုသည့်အရွက်မျိုး။။] [LM. **သ္လခိုဟ်**, သ္လခိုဟ် sla khuih [səlă khoh]; SM. **လ္ဟခိုဟ်**, လ္ဟခိုဟ် hlă khɒh [slă khoh].Cf.Skt. **ကုသ**, ကုသ kuśa [kŭ shă]. P. **ကုသ**, ကုသ kusa [kŭ să].]

ဂျ်လာဉ်, ဝုအ်လာဉ် gua'lāñ [gŭ làn] n. statement, authoritative saying. ဂလာန်၊ လဟို၊ လဂး။ အဆို၊ အဆိုအမိန့်။

ဂျ်လာဉ်ဗိဂ်ဆာ်, ဝုအ်လာဉ်ဒိအ်စာရ် gua'lāñbio'cār [gŭ làn bĕ car] n. saying to ponder. ဂလာန်ဗွာ၊ ဂလာန်ဗွာရဏာ။ စဉ်းစားရန်အဆို၊ ဆင်ခြင်စဉ်းစားရန်အဆို။

ဂဂ်, ဂေအ် ge'[gĭĕ] n. (MM.) **သိမ်မ္ဘာအ်ယဂေအ်**, သိမ်မ္ဘောအ်ယဂေအ် sim mbo' ya ge' [sem bŏ yĕ gĭĕ] n. a sīmā. သီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။ [Female personal name. ယွၤညးဖြဲဖြဲ။ အမျိုးသမီးနာမည်။]

ငါဂ်, ငေါအ် go'[gŏ] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဂာဂ်**, သ္ဂောအ် sgo'[səgŏ] v. to get possession of. သွက်သွေဂံဂွံပိုင်ပြီ၊ သွက်သွေဂံဂွံပိုင်ပြီဂြပ်ဘျပ်။ ပိုင်ဆိုင်မှုရရှိရန်၊ ပစ္စည်းပိုင်ဆိုင်မှုရရှိရန်။ (၂) to obtain. ဂွံ၊ ကေတ်ဂွံ။ ရသည်၊ ရယူသည်။ (၃) to receive. သွေဂံဒုင်ကေတ်တဲ၊ ဂွံဒုင်ကေတ်တဲ။ (၄) to possess. ပိုင်၊ ပိုင်ပြီ။ ပိုင်သည်၊ ပိုင်ဆိုင်သည်။ (Lph) to

www.monlibrary.com

have acquire. ဂွံ၊ ကေတ်ဂွံ။ ရသည်၊ ရယူသည်။ (၂) donate to. ဂွံကိုဒါန်။ လှူဒါန်းရသည်။ **ဂါက်ပုဏ္ဏ**, ဧါအ်ပုဏ္ဏ go' puṇ ña [gʊ̆ pun ɲa̤] v. to obtain merit. ဂွံကုသို့၊ ကုသိုလ်ရသည်။ **ဂါက်ယ္ဂျ**, ဧါအ်ယ္ဂျ go'yamu [gʊ̆ yə̆ mʊ̆] v. to have the name of. ဂွံယူ၊ ဂွံဒုင်ယူ။ နာမည်ရသည်၊ နာမည်ပေးခြင်းခံရသည်။ (၂) be called. ကော်၊ ကော်ခ်။ ခေါ်သည်၊ ခေါ်တွင်သည်။ **ဂါက်ပ္လန်**, ဧါအ်ပ္လန် go'plan [gʊ̆ plɔn] v.to get back. ပ္ဍန်ဂွံ၊ ပ္ဍန်ကလေင်ဂွံ။ ပြန်ရသည်၊ ပြန်လည်ရရှိသည်။ (၂) to recover. ကလေင်ယိုပ်ယာကျင်၊ ကလေင်ခိုဟ်ကျင်။ နာလန်ထလာသည်၊ အခြေအနေပြန်ကောင်းလာသည်။ **ကုလိဂါက်**, ကုလိဧါအ် ku li go' [kɑʊ̆ læ̆ gʊ̆] v. to attain to. ဂွံကျင်၊ ကလိဂွံကျင်။ ရရှိလာသည်၊ ရောက်ရှိလာသည်။ Cf. **ဒုင်**, ဒုင် dūṅ [dɜ̀ŋ]. **နောမ်**, နောမ် nom [nɒm] (va. အထံက်ကြိယာ။ ကြိယာထောက်။) နွံ၊ ရှိသည်။ **မာန်**, မာန် mān [mɑ̀n] v. မာန်။ နိုင်သည်။ **လေပ်**, လေပ် lep [lɨp]. Der. **ဂိရ်ဂါက်**, ဂိရ်ဧါအ် gir go'[gɨr gʊ̆] n. obtaining. ပွမကေတ်။ ရယူခြင်း။ **ဂွွာက်**, ဂွောအ် gwo'[gwʊ̆] n. attaining. ဒဒှ်မဂွံ၊ ဒဒှ်စိုပ်။ ရရှိခြင်း၊ ရောက်ရှိခြင်း။ [LM. **ဂွံက်**, ဂွံအ် gwa'[gwʊ̆] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ပောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဎွာက်**, သွောအ် sgo' [səgʊ̆], **သ္ဂက်**, သ္ဂအ် sgo' [səgʊ̆], **သဂါက်**, သဧါအ် sago' [sə̆ gʊ̆], **သဂွက်**, သဝွအ် sagwa'[sə̆ gwʊ̆]; SM. **ဂွံ**, ဂွံ kʊ̀ [gʊ̀^{1}]. ဧါ go'[gʊ̆].]

ဂါက်ဇမောက်, ဧါအ်ဣမောအ် go''imo'[gʊ̆ ĭ mʊ̆] v. to have the name of.ဂွံယူ၊ ဂွံဒုင်စယူ။ နာမည်ရသည်၊ နာမည်ပေးခြင်းခံရသည်။

ဂါက်သောတာပတ္တိဖိုလ်, ဧါအ်သောတာပတ္တိဖိုလ် go' sotāpattiphuil [gʊ̆ sɑo^{2} tɑ pɔt tæ̆ phɒ] v. စိုပ်အာကဆင်မဂွံအာသောတာပတ္တိဖို်။ သောတပတ္တိဖိုလ်အဆင့်ရောက်ရှိသွားသည်။

ဥ, ဒ္ဓ gja' [gəjɛ̆] v. to halt. လဇ၊ သဏ္ဌဲ။ တန့်သွားသည်၊ ဆုတ်ဆိုင်းသွားသည်။ (၂) to rest. ဒလာဒ္ဓင်၊ ဖူတာဒ္ဓင်။ လဲလျောင်းနေသည်၊ အနားယူသည်။ Cf. **ဥုလ်**, ဒုလ် jūl [jùl], **ဥုယ်**, ဒုယ် dūi'[dùi]. LM. **လဧ**, လဇ laja [lɛ̆ jɛ̆], **လ္ဇ**, လ္ဇ lja [ləjɛ̆]. SM. **ကဧ**, ကဇ kəcɛ̆ [kə̆ jɛ̆]. LM. **လဧ**, လဇ laja [lɛ̆ jɛ̆] v. to cause to stop. ဟိုတ်မက္ကို ဒှ်တိုန်သွက်သွေ်ာဒေါ်။ ရပ်နားရန်အကြောင်းဖြစ်ပေါ်လာဆည်။ SM. **ကဧ**, ကဇ kəcɛ̆ [kə̆ jɛ̆] v. to pause. ဒေါ်ထောံမွဲချိုန်ခဏ၊ ဒေါ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ထောဲမွဲစုတ်။ ခေတ္တရပ်ဆိုင်းသည်၊ ခေတ္တရပ်တန့်သည်။ (၂) to wait. မင်၊ ဒေါ် မင်။ စောင့်သည်၊ စောင့်ဆိုင်းသည်။ (၃) to interrupt. ထပိုတ်ထော်၊ လုပ်လုံက် အကြာ။ ဖြတ်တောက်သည်၊ ကြားဝင်စွက်သည်။ read. ဖ်။ ဖတ်ရှု။ ᩃᩮᩢ, ᩃᩮ lja'[lə jɛ̀].

ᩁᩥ, ᩁᩥᩢ gñi [gəɲĭ], ᩁᩥ, ᩁᩥ gñi' [gəɲĭ] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကေတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ᩈᩤᩁᩥ, ᩈᩣᩁᩥ sgñi [səgəɲĭ] v. to be adroned. သွားခုင်ကျိုင်ကျဝ်ကယျိုင်။ ဆင်ယင်ဝတ်စားပေးခြင်းခံရသည်။ (၂) to be arrayed. သွားခုင်ကျိုင်ဗိုက်လွှက်။ ဝတ်စားဆင်ယင်မှုခံရသည်။ (၃) to be embellished. သွားခုင်ဖျံဖျောန်ကျိုင်ကျဝ်။

ᩁᩥ, ᩁᩥᩢ gñi[gəɲĭ] v.(MM.) ᩁᩥᩈᩣᩁ, ᩁᩥᩁᩣᩁ gñigñāt [gəɲĭ gəɲàt]v. to adorn oneself. ကျိုင်ဗိုက်လွှက်ကိုးမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ယောက်အား ဝတ်စားဆင်ယင်ပေးသည်။Cf. ဝက် wak [wɛ̀ak]. Der. ᩈᩩᩁᩥ guñi [gŭ ɲĭ] v. to adorn. ကျိုင်ကျဝ်ဗိုက်လွှက်၊ ကျိုင်ကျဝ်ဖျံဖျောန်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်၊ ဆင်ယင်ချယ်သသည်။

ᩈᩣᩁ, ᩁᩣᩁ gñāt [gəɲàt] v. (MM.) ᩁᩥᩈᩣᩁ, ᩁᩥᩁᩣᩁ gñıgñāt [gəɲĭ gəɲàt] v. to adorn oneself. ကျိုင်ဗွိုက်လွှက်ကိုးမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ဦးအားဝတ်စားဆင်ယင်ပေးသည်။

ᩁᩩᩥᩅ, ᩁᩩᩥᩢ gtuiw [gətɒ], ᩁᩩᩥᩬ, ᩁᩩᩥᩢ gtuir [gətɒl], ᩁᩩᩥᩃ, ᩁᩩᩥᩃ gtuil [gətɒl] v. to rise. တိုန်ကွင်၊ မံက်တိုန်ကွင်။ တက်လာသည်၊ ပေါ်ထွက်လာသည်။ (၂) arise. (နူဒွံင်သွိက်။ အိပ်ရာမှ) ကြို။ ထသည်။ (၃) to stand. ကြို်ထတ၊ ကြို်လိုင်။ မတ်တပ်ရပ်သည်။ read. ဖ်၊ ဖတ်ရှု။ ᩁᩩᩥᩅ, ᩁᩩᩥᩢ ktuiw [kətɒ]. (s.v. လုပ်အသွင်။ အောက်တွင်ပါဝင်။ ᩁᩩᩥᩬ, ᩁᩩᩥᩢ ktir [kətir].)

ᩁᩣᩢ, ᩁᩣᩢ gdāñ [gədàiŋ], ᩁᩮᩢ, ᩁᩮᩢ gdeñ [gədèaŋ] n. (ကဒါင် kadāñ [kədàiŋ]) n. (MM.) shield. ဂဒ်ငံ၊ ဖွေ်စိုဒ္ဒာ။ ခိုင်း၊ ကာ။ [LM. ᩁᩣᩢ, ᩁᩣᩢ gdāñ [gədàiŋ]. (၁) ᩁᩮᩢ, ᩁᩮᩢ gdañ [gədɔ̀ŋ]. (၂) LM. ᩁᩮᩢ, ᩁᩮᩢ kdañ [kədèaŋ] ᩁᩮᩢ, ᩁᩮᩢ gdåñ [gədɔ̀ŋ], ᩁᩮᩢ, ᩁᩮᩢ gadañ [gə̆ dɔ̀ŋ], ᩈᩮᩢ, ᩈᩮᩢ sadåñ [sə̆ dɔ̀ŋ].Var. ᩁᩣᩢ, ᩁᩣᩢ kdāñ [kədàiŋ].B. ᨴᩥᩢ:, ᨴᩥᩢ: duiñ: [daiŋ].]

ᩁᩢ, ᩁᩢ gna [gənɛ̆], ᩁᩢᩀᩣᩀ, ᩁᩢᩀᩣᩀ gna kyāk [gənɛ̆ kyaik], ᩁᩢᩀᩮᩀ, ᩁᩢᩀᩮᩀ gna kyek [gənɛ̆ kyɔ̀ik] n. queen. သမ္ဘာန္ဂကရာတ်။ မိဖုရား။ ᩁᩢᩈᩥᩢ,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဥ္ဇသ္ဓိင် gnasmiṅ [gənɛ̆ smoiŋ] n. king. ဧကရာတ်၊ ဧကရာဇ်ဘုရင်။ (MM.) **ဂ္ဂကျာက်**, ဥ္ဇကျာက် gna kyāk [gənɛ̆ kyaik] n. queen. ဥကျာ်။ မိဖုရား။ **ဂ္ဂကျာက်ဥဂ္ဂမဟသိ**, ဥ္ဇကျာက်အဂ္ဂမဟေသီ gna kyāk aggamahesī [gənɛ̆ kyaik ɛk gɛ̆ mɛ̆ he sæ] n. chief queen. ဥကျာ်ဇေ္ဌာ်။ မိဖုရားခေါင်ကြီး။ **ဂ္ဂကျာက်ရာယ်**, ဥ္ဇကျာက်ရာယ် gna kyāk rāy [gənɛ̆ kyaik rài] n. ဥကျာ်တ္တညးဗညာဗာရွောရ်။ သ္ဂူရင်ဗညားဗရူးမင်း၏မိဖုရား။[LM.;SM. ဒ, နာ na [nɛ̆]. (**ဆာက်**, စာက် cāk [caik].) SM. **ဟဒါက်**, ဟနာစာက် həna cāk [hə̆ nɛ̆ caik]. Skt. **မဟာဒေဝီ**, မဟာဒေဝီ ma hā de vī [mɛ̆ ha dè wĭ], **ဂဟာဒ**, မဟာရာဇ ma hārāja [mɛ̆ ha rèa jɛ̆].]

ဂ္ဂကျာက်, ဥ္ဇကျာက် gna kyāk [gənɛ̆ kyaik] n. queen. ဥကျာ်။ မိဖုရား။

ဂ္ဂကျာက်မဟာသုဘဒ္ဒာ, ဥ္ဇကျာက်မဟာသုဘဒ္ဒာ gna kyākmahāsubhaddā [gənɛ̆ kyaik mɛ̆ ha sŭ bhòt dèa] n. queen of king Tissa. ဥကျာ်သွိင်တိသ။ တိသမင်း၏မိဖုရား။

ဂ္ဂကျာက်ဒါဂရဇဒေဝီ, ဥ္ဇကျာက်နာရာဇဒေဝီ gna kyāk nā rā ja de wi [gənɛ̆ kyaik nèa rèa jɛ̆ dè wĭ] n. queen narrarjadewi. ဥကျာ်နာရာဇဒေဝီ။ နာရာဇဒေဝီ မိဖုရား။

ဂ္ဂကျက်, ဥ္ဇကျေက် gna kyek [gənɛ̆ kyɔik] n. queen. ဥကျာ်။ မိဖုရား။

ဂ္ဂကျက်ဂါးဟ်မောယ်, ဥ္ဇကျေက်ဂေါးဟ်မောယ် gnakyekgoḥhmoy [gənɛ̆ kyɔik gɔ̀h mòa[2]] n. that is a queen. ဥကျာ်ဂ့်မွဲ၊ ဥကျာက်ဂဟ်မွယ်။ ထိုမိဖုရားတစ်ပါး။

ဂ္ဂသ္ဓိင်, ဥ္ဇသ္ဓိင် gnasmiṅ [gənɛ̆ smoiŋ] n. king. ဧကရာတ်၊ ဧကရာဇ်ဘုရင်။ **ဂ္ဂသ္ဓိင်**, ဥ္ဇသ္ဓိင် gna smiṅ [gənɛ̆ smoiŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဂသ္ဓိံ**, ဥ္ဇသ္ဓိံ gnasmiṁ [gənɛ̆ smɛm] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂ္ဂီ, ဥ္ဇီ gnī [gənĭ] n. (MM.) **ကျာက်ဂ္ဂီ**, ကျာက်ဥ္ဇီ kyāk gnī [kyaik gənĭ] n. the Kyaikkani pagoda three miles NE. of Wabalaukthauk. ကျာ်စေတီဥ္ဂီ၊ မန္ဒံဒွံင်ခရာဓိတ်ပိတိုင်၊ ဒိဟ်ဗွံက်သွဝ်ကျာဥုင်ဝါဗွောပ်သြော်။ ဝါးဘလောက်သောက်မြို့၏အဇ္ဈရမြောက်ထောင့်အရပ်၊ သုံးမိုင်ကွာရှိကျိုက်ဂနီစေတီ။

ဂ္ဂ, ဥ္ဇ gnau [gənèa[1]] n. womb. ထကောင်၊ ဂဝ်၊ ဂဝ်ဥ္ဂ။ သားအိမ်၊ အမိဝမ်းတိုက်။ see. ရံင်။ ရ္ဂူ။ **ဂ္ဂာဝ်**, ဥ္ဇာဝ် gnāw [gənèaw].

ဂ္ဂဒုံ, ဥ္ဇဒုံ gnauḍuṅ [gənèa[1] ɗəŋ] n. central of the town. ဥ္ဇဥုင်၊ အဒေါဝ်ဥုင်။

www.monlibrary.com

မြို့လယ်၊ မြို့အလယ်ဗဟိုရှိ။ (၂) person entitled to a portion of revenue collected from a town. စဉ့ငှ်။ မြို့စား။

ဂ္ဂက်, ဒ္ဂက် gnak [gənèak] n. read. ဖ်ာ။ ဖတ်ရှု။ **ဂ္ဂုက်**, ဒ္ဂုက် gnuk [gənèk].

ဂ္ဂုက်, ဒ္ဂုက် gnuk [gənèk] n.(MM.) **ကျာက်ဂ္ဂုက်**, ကျာက်ဒ္ဂုက် kyākgnuk [kyɑik gənèk] n. a pagoda in Rangoon district, prob. the Danok Pagoda at Hpayagyi gyaung 6 miles WSW. of Thilawa. ကျာ်စေတီမန္ဒံပုံခရိုင်လွင်မွဲဇကု၊ မဒှ်မာန်ဂ်၊ ကျာ်ဒွုက်မန္ဒံပုံကွာန်ဂရော်ကျာ်ဇွော်၊ ပုံဒိုဟ်ပလိုတ်သမ္ဘုင်ကျာဒုင်သီလဝါစိုတ်တြဲတိုင်။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိစေတီတစ်ဆူ ၊သီလဝါ၏အနောက်တောင်ထောင့်(၆)မိုင်ကွာ၊ ဘုရားကြီးချောင်ရှိဒနုက်စေတီတော်။

ဂ္ဂင်, ဒ္ဂင် gnaṅ [gənèaŋ] n. Horizontal direction. ပ္ဍောန်မစ္ခေ်ဒွံင်ကိုအလိုက်ဇိုင်တကး။ မိုးကုတ်စက်ဝိုင်းအတိုင်းပြားလိုက်ကျနေသောမျဉ်း။ read. ဖ်ာ။ ဖတ်ရှု။ **နှင်**, ဒ္ဂင် dnaṅ [gənèaŋ].

ဂ္ဂင်ဆိ, ဒ္ဂင်ဆ် gnaṅ ci [gənèaŋ cĭ] n. prep. by the length. ဂ္ဂင်စိ၊ နလွင်။ အလျားလိုက်၊ အလျားလိုက်အားဖြင့်။

ဂ္ဂိုင်, ဒ္ဂိုင်[3] gniṅ [gənòiŋ] n. (MM.) forest. ဂ္ဂြိုပ်။ သစ်တော။ (၂) scrub. သပိုဟ်ဂ္ဂြိုပ်။ ချုံနွယ်ပိတ်ပေါင်းတော။ **မဟ်ဂ္ဂိုင်တဇုယ်**, မဟ်ဒွိုင်တဒုယ် mah gniṅ ta ḍay [mɔ̀h gənòiŋ tă ɗoɑ] n. edge of the central forest, a locality perh. near Pegu. မုဟ်တွဲတ္ဂုင်ဂ္ဂြိုပ်ဗဟိုရှိ၊ ဒေသမွဲမဒှ်မာန်၊ နွံကရပ်ဒုင်ဗဂေါ။ ဗဟိုရှိသစ်တောအတွင်းအနားစွန်း၊ ပဲခူးမြို့ အနီးအနားပတ်ဝန်းကျင်ရှိ၊ ဒေသတစ်ခုဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည်။ Cf. **ဂ္ဂြိပ်**, ဒြဒ် grip [grèp]. [LM.; SM. **ဝိုင်**, နိုင် nòiŋ [nòiŋ] n. forest. ဂ္ဂြိုပ်။ သစ်တော။]

ဂ္ဂိုင်, ဒ္ဂိုင်[4] gniṅ [gənòiŋ] n. (MM.) waist. (မွှိဟ်) ဂ္ဂိုင်၊ ဒကုတ်အဒေါဝ်ဇကု။ (လူ) ခါး၊ ကိုယ်အလယ်ပိုင်း၊ [LM.; SM. **ဝိုင်**, နိုင် nòiŋ [nòiŋ].]

ဂ္ဂိုန်, ဒ္ဂိုန် gnin [gənèn] n.woman's waist-cloth. ဂ္ဂိုန်၊ ဗွိုက်ဟိုပ်ဒွဲဂ္ဂိုင်ညးဗြ်။ (အမျိုးသမီး) ထမီ၊ အမျိုးသမီးခါးဝတ်ပုဆိုး။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဂ္ဂုန်**, ဒ္ဂုန် gnun [gənùn].

ဂ္ဂုန်, ဒ္ဂုန် gnun [gənùn] n. Woman's waist-cloth. ဂ္ဂိုန်၊ ဂ္ဂိုန်ဗွိုက်ညးဗြ်ဗြ်။ ထမီ၊ အမျိုးသမီးဝတ်လုံချည်။

ဂ္ဂိုန်, ဒ္ဂိုန် gnin [gənèn] n. (MM.) Woman's waist-cloth. ဂ္ဂိုန်၊ ဂ္ဂိုန်ဗွိုက်ညးဗြ်ဗြ်။ ထမီ၊ အမျိုးသမီးဝတ်လုံချည်။ Cf. **ဂ္လိုက်**, ဒ္လိုက် glik [gloik], **သိပုံင်**, သိရ်ပုံင် sirpuṅ [sir pɜŋ].[LM.;SM. **ဝိုန်**, နိုန် nìn [nèn] n. woman's waist-

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

cloth. ငွိန်၊ ဖွိုက်ဟ့်ပွဲငွိုင်ညးဖြ်။ (အမျိုးသမီးများအတွက်) ထမီ၊ အမျိုးသမီးခါးဝတ်ပုဆိုး။]

ကျာဝ်, ဒ္ဓာဒ် gnāw [gənɑw] n. belly. ဂ္ဂ၊ ဂဝ်ဂ္ဂ။ ဝမ်း၊ ဝမ်းပိုက်။**ကျ**, ဒ္ဍ gnau [gənèɑ^{1}] n. womb. ထကောင်၊ ဂဝ်၊ ဂဝ်ဂ္ဂ။ သားအိမ်၊ အမိဝမ်းတိုက်။ Cf. **ဂြိုယ်**, ဓြိသ် cris [cret].[LM. belly. ဂ္ဂ၊ ဂဝ်ဂ္ဂ။ ဝမ်း၊ ဝမ်းပိုက်။ (၂) womb. ထကောင်၊ ဂဝ်၊ ဂဝ်ဂ္ဂ။ သားအိမ်၊ အမိဝမ်းတိုက်။ SM. **ဒ်**, နှ nau [nèɑ^{1}] n. womb. ထကောင်၊ ဂဝ်၊ ဂဝ်ဂ္ဂ။ သားအိမ်၊ အမိဝမ်းတိုက်။]

ဂြိုယ်, ဒ္ဓိသ် gnis [gənès] n.Eye-tooth. ဂွေဟ်၊ ဒွေက်ဂွေဟ်။ အစွယ်သွား၊ သွားအစွယ်။ (၂) canine. ဂွေဟ်မွိဟ်ဟ့ုိင်ဟ့ိုင်။ လူရွယ်သွား(စွယ်)။

ဂြိုဟ်, ဒ္ဓိမ် gnih [gənèh] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ငွေက်**, ဒ္ဓေက် ñek [ŋèɑk]. [LM. **ငကြိုဟ်**, ဒ္ဓေဟ် gneh [gənĭh], **ငဃိုဟ်**, နေဟ် neh [nĭs]. SM. **ငဃိုဟ်**, နေဟ် nèh [nèh].]

ဂြိုဟ်, ဒ္ဓိမ် gnih [gənèh] n. eye-tooth. ဂွေဟ်။ အစွယ်သွား။ **ငကြိုဟ်**, ဒ္ဓေဟ် gneh [gənĭh], **ငကြိုဟ်**, ဒ္ဓေဟ် gneh [gənĭh], see. ရံင်။ ရှ။ **ဂြိုယ်**, ဓြိသ် gnis [gə nès].

ဂြိုဟ်ပဒ်, ဒ္ဓိမ်ပန် gnih pan [gənèh pɔn] n.four eye-tooth. ဂွေဟ်ပန်တွုင်။ အစွယ်သွားလေးချောင်း။

ဂ္ဂ, ဒ္ဍ gma [gəmɛ̆] n.(Lph. **မဂ္ဂ**, **မဍ္ဍ** magma [mɛ̆ gənɛ̆] n. personal name. ယွုပ္ဂုဂ်ိ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Preh. ဒဒ်္ဂမဒ်္ဂမာန်။ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်။ **မဂ္ဂ**, **မဍ္ဍ** mag ga [mèɑk gɛ̆].])

ဂ္ဂွက်, ဂ္ဂက် gmåk[gəmɔ̀k],**ငသ္ဂက်ဂ္ဂွက်**, သ္ဂေက်ဂ္ဂက် sphekgmåk[səphɔik gəmɔ̀k] v. be afraid. ဖေက်ဂ္ဂွက်၊ ဖေက်ထအောတ်။ ကြောက်လန့်သည်၊ ကြောက်ရွံ့သည်။ Der. **ဂ္ဂုမောက်**, ဂ္ဂုမောက် gumok [gŭ̀ mɔ̀k] v. to frighten. သ္ဂိုဖေက်လကိုတ်၊ သ္ဂိုလကိုတ်တ္ရို။ လန့်ဖျပ်စေသည်၊ ထိတ်လန့်စေသည်။ [LM. **ငသက်ဂ္ဂွက်**, ဖေက်ဂ္ဂက် phekgmåk [phɔik gəmɔ̀k], **ငသက်ဒ္ဂွက်**, ဖေက်ဒ္ဂက် phek dmåk [phɔik dəmɔ̀k],]

ကျောင်, ဒ္ဂောင် gmoñ [gəmɔ̀ŋ] n. brave. ဂံင်၊ ဂံင်သ္ဂာ။ ရဲရင့်သည်၊ ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသည်။ **ဂကြိုင်**, ဇ္ဈိင်^{2} goñ [gɔ̀ŋ] n. boldness. ဂွံင်၊ ဂွံင်၊ ဒဒ်္ဂမဂံင်၊ ဂွောင်။ ရဲဝံ့ခြင်း၊ ရဲစွမ်းသတ္တိရှိခြင်း။

www.monlibrary.com

ꩻဟ်, ဋမာ် gmah [gəmɔ̀h] n.(Lph.) personal name. ယွဴပူဂိုဴ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [LM. ꩻဟ်, ဋဟာ် gmuh [gəmùh] n. kind of stinging insect. စွမန္ဓကိုဒုတ်ဂျိန္ဓမွဲ ဂကူ။ နောက်အမြီးစွန်းအဆိပ်ဆူးရှိသောပိုးကောင်တစ်မျိုး။]

ဂြကူ, ခြကူ grakū [grɛ̃ kɑo^{1}] n. clan. သွဲ့ဂကော်မွိဟ်အခိုက်ကွာမတုပ်သွဟ်၊ ဂကော်သွဲ့မွိဟ်ဆောင်စပ်ကိုဆီတုပ်သွဟ်။ ရိုးရာတူလူစု၊ အမျိုးနွယ်တူအုပ်စု။ (၂) good family. ကောန်ဂကူမဇစ္ခေါ်ကွင်နူဂကူခွိဟ်။ အမျိုးကောင်းသားသမီး။ see. ရံင်။ ရှု။ ကိကူလ်, ကိရိန်ကူလ် kirkūl [kirkùl].

ဂြကွာမ်, ခြကွောမ် gra kwom [grɛ̃ kwɒm], ဂကွာမ်, ဂကွောမ် ga kwom [gɛ̃ kwɒm], ဂုကွာံ, ဂုကွောံ gukwåm[gŭ kwɒm] n. (MM.) company. လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်လူစု၊ မွိဟ်ကွောန်မွဲစွံမံင်မွဲစွံ။ (၂) assembly. ပေါ်ကောံခရီ၊ သွင်သီကွီ၊ ကွတ်(စွတ်)ထဝ်၊ ဂကော်သွဲ့၊ ဂကော်ဇော်သွး။ အစည်းအဝေး၊ ညီလာခံ၊ လွှတ်တော်၊ အစည်းအရုံး၊ အစုအရုံး။ (၃) assamblage. ပွမကော်၊ ပွမစန်ဒက်ဂကော်သွဲ့။ အစုအဝေးပြုခြင်း၊ အစုအဝေးလုပ်ခြင်း။ (၄) callectivily. ဂကော်သွဲ့၊ ကျိုပ်ဂကော်သွဲ့။ အစုအစည်း၊ အစုအပေါင်း။ (၅) companion. အဖ်၊ ပွံင်၊ သွဲ့၊ သွဲ့ရဲ။ အပေါင်း၊ အဖော်၊ အပေါင်အသင်း။ [LM. ဂကွာမ်, ဂကောမ် gakom [gɛ̃ kɒm]; SM. ဟကွာမ်, ဟကောမ် hɔkom [hɔ̃ kɒm] n. company. လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်လူစု၊ မွိဟ်ကွောန်မွဲစွံမံင်မွဲစွံ။ (၂) assembly. ပေါ်ကောံခရီ၊ သွင်သီကွီ၊ ကွတ်(စွတ်)ထဝ်၊ ဂကော်သွဲ့၊ ဂကော်ဇော်သွး။ အစည်းအဝေး၊ ညီလာခံ၊ လွှတ်တော်၊ အစည်းအရုံး၊ အစုအရုံး။] ~ ကွာမ်, ကောမ် kom [kɒm] v. to associate. ဆက်စပ်ပံင်ဖျပ်ပံင်ဖက်အနေ ဒဒှ်ရဲ။ ဆက်စပ်ပူးပေါင်းသည်၊ အပါင်းအဖော်အဖြစ်ပေါင်းသင်းသည်။

ဂြကွာမ်ဂုန်, ခြကွောမ်ဂုန် grakwomgun [grɛ̃ kwɒm gùn] n. quality of group. ဂကော်ဂုန်၊ ဂကော်ဂုန်။ ဂုဏ်ကျေးဇူးအစုအဝေး။

ဂြဂၢ်, ခြဂရ် gragar [grɛ̃ gɔ̀r] n. (Lph) comeliness. ဒဒှ်ရုပ်သာ်မဂေါ်ဆဲ။ ရုပ်ရှု ပကာချောမောလှပခြင်း။ ရုပ္ပဂြဂၢ်, ခုပ္ပခြဂရ် ruppa gragar [rùp pɑ̆ grɛ̃ gɔ̀r] n. comely form. ဗိုပြင်ရုပ်သာ် မကျော်ဂေါ်ဆဲ။ ရုပ်ဆင်းသဏ္ဌာန် ချောမောလှပခြင်း။ ဂၢ်, ဂရ် gar [gɔ̀r] v. to be comely. ကျော်လဲ၊ ကျော်ဆဲ၊ ကျော်လဲအော်။ လှသည်၊ လှပသည်၊ လှပချောမောသည်။ {LM. ဂဝ်, ဂဒ် gaw [gɔ̀], ဂဝ်ဂါ, ခဝ်ဒ် gow [gɔ̀^{2}] v.SM. ဂဝ်, ဂဒ် kò [gɔ̀]. ဂပ်ဂၢ်, ဂပ်ဂရ် gapgar

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[gɔ̀p gɔ̀ɪ̀] v. ought. ခွိပ်၊ ဒးရး၊ ခိုပ်သန်။ သင့်သည်၊ သင့်တော်သည်။ **ဂ်ါ်ာ်**, ဧါ်ရ် gor [gɔ̀[2]].]

ဂ္ရဆိုက်, ဂြဆိုက် gra thuik [grɛ̏ thɑk] n. eight lunar month. ဂိတုကျိုန်၊ တန်ဆောင်မုန်းလ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကာ်တိုက်**, ကာရ်တိုက် kirtik [kir toik].

ဂ္ဂလာင်, ဂြလောင် gra loṅ [grɛ̏ lòŋ] n. quantity. ဇွောင်ချောတ်၊ လယျိုင်၊ ပမာဏ၊ လွိပ်။ အရွယ်အစား။ အလေးချိန်၊ ပမာဏ၊ အရေအတွက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂိုာ်လုင်**, ဂိရ်လုင် gir luṅ [gɪ̀r lɔ̀ŋ].

ဂ္ဂိ, ဂြိ gri [grɪ̏] adj. epithet of official class. နာမဝိသေသနမခွဲက်ထွးကိုကဆင်စရဲသွဲဒ်။ အရာရှိများ၏ဂုဏ်ရည်အဆင့်ကိုဖော်ပြသောနာမဝိသေသန။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂ္ဂိ**, ဂြိ grɪ̀ [grɪ̀].

ဂ္ဂိ, ဂြိ grɪ̀ [grɪ̀], **သမ်ဗေင်ဂြိ**, သမ်ဗေင်ဂြိ sambeṅ grɪ̀ [sɔm bèaŋ grɪ̀] n. class of senior court officers. သွဲဒ်ရင်ဂဗုတ်ကဆဲင်လွှူ။ အထက်တန်းအဆင့် တရားရုံးအရာရှိ။

ဂ္ဂိ, ဂြိ gri [grɪ̏] n. **သုမ်ဗေင်ဂြိ**, သုမ်ဗေင်ဂြိ sumbeṅ gri [sum bèaŋ grɪ̏] n. **သမ်ဗေင်ဂြိ**, သမ်ဗေင်ဂြိ sam beṅ gri [sɔm bèaŋ grɪ̏] n. ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ Opp. လက်ဗွိုက်။ ဆန့်ကျင်ဘက်။ **လင်**, လေင် leṅ [lèaŋ]. [B. **ကြီး**, ကြီး kriː [kri] adj. great. မဇွော်။ ကြီးသော။]

ဂ္ဂလ, ဂြေလ grela [grè lɛ̏] n. personal name. ယွုပ္ပဂိုု။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဂ္ဂင်, ဂြင်[ə] graṅ [grèaŋ] v. to have knowledge of. ချပ်၊ စင်ခြင်၊ ချပ်စင်ခြင်၊ ဗွာ၊ ဗွာရဏာ။ (၂) know. တီ၊ ကွိုပ်ခွင်၊ ကွိုပ်စိုတ်။ သိသည်၊ သဘောပေါက်သည်၊ နားလည်သည်။ **ဂ္ဂာင်**, ဂြာင် grāṅ [grà:ŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂ္ဂင်, ဂြင်[ɔ] graṅ [grèaŋ] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဂြင်**, သြင် sgraṅ[səgrèaŋ] v.(MM.) **ဂ္ဂင်ကတ်**, ဂြင်ကောတ် graṅket [grèaŋ kit] v. to comprehend. ကွိုပ်ခွင်၊ ကွိုပ်ခွင်စိုတ်။ သဘောပေါက်သည်။ သဘောပေါက်နားလည်သည်။ (၂) understand. ကွိုပ်သောင်ခွောင် **ပွဲစိုတ်**၊ သဘောပေါက်နားလည်သည်။ **ဂ္ဂင်တိမ်**, ဂြင်တိမ် graṅtim [grèaŋ tem] **v. to understand.** သွက်သွေ့ကွိုပ်ခွင်။ နားလည်သဘောပေါက်ရန်ပြုလုပ်သည်။ **Cf. တိမ်**, တိမ် tim [tèm]. Der. **ဂုာ်**, ဂုရင် guraṅ [gʊ̀ rèaŋ] v. to tell. **ဟို၊ ဟိုထွး သ္ဂိုဟို။** ပြောသည်၊ ပြောပြသည်၊ ပြောခိုင်းသည်။ (၂) to explain.

www.monlibrary.com

သောင်ထွးကို၊ ကိုတင်သောင်ထွးကို၊ သ့ခွေဝ်။ ရှင်းပြသည်၊ ဖြေရှင်းချက်ပေးသည်။ ထုချေသည်။ [LM. ဂြင်, ဓြင် graṅ [grèaŋ]. ဒြင်, ဓြင် draṅ [drèaŋ]. SM. ဂြင်, ဓြင် krèaŋ [grèaŋ] v. to understand. ကျိုဟ် သောင်ခွောင်ပွဲ့ စိုတ်၊ သဘောပေါက်နားလည်သည်။]

ဂြင်ဇဖက်, ဓြင်ဓေဒ် graṅ bĕ [grèaŋ bïĕ] v. to comprehend Veda. ဂြင်ဗိုတ်၊ ဂြင်ဗေဒင်။ ဗေဒင်ကျမ်းဂံကိုသဘောပေါက်နားလည်သည်။

ဂြာင်, ဓြာင်² grāṅ [gràiŋ] v. to know. တီ၊ ကျိုဟ်ခွင်၊ ကျိုဟ်စိုတ်။ သိသည်၊ နားလည်သည်၊ သဘောပေါက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဂြင်, ဓြင် graṅ [grèaŋ].

ဂြာင်, ဓြာင်³ grāṅ [gràiŋ] v. consider. ဂြင်၊ ချပ်၊ ဗွာ၊ စင်ခြင်။ စဉ်းစားသည်၊ တွေးတောသည်၊ ဆင်ခြင်သည်။

ဂြုင်, ဓြုင် gruṅ [grɜ̀ŋ] v. To laugh. ဂြိုင်။ ရယ်သည်၊ ရယ်မောသည်။ Cf. ကအိမ်, ကတ္တိမ် k'im [kəɛn]. ဂိန်ရုင် ginruṅ [gèn rɜ̀ŋ] n. laugh. ဂြိုင်။ ရယ်သည်၊ ရယ်မောသည်။(၂) laugh. n. laughter. ဂရိုင်၊ ဂမြိုင်။LM. ဂြိုင်, ဓြိုင် kruiṅ [grèŋ]; SM. ဂြိုင်, ဓြိုင် kràŋ [grèŋ].]

ဂြာဆ်, ဓြာဆ် grāc [gràc] v. to disseminate. (ဝါဒ၊ သဘ်ဓဝ်။ ဝါဒ၊ သဘောတရား)၊ တရားဟွဲ့။ ဖြန့်ဖြူးသည်။ (၂) to spread. သ္ဂျိုပြးချဲ့အာ၊ သ္ဂျိုပြးဇးအာ။ ပြန့်ကား (ကျဲ) သွားစေသည်၊ ပြန့်နှံ့သွားစေသည်။ LM. ဂြာတ်, ဓြာတ် grāt [gràt].SM. ဂြာတ်, ဓြာတ် krāt [gràt] v. to sow broadcast. ဂြာတ်မ။ မျိုးစေ့ကြဲသည်။ ဒြာဆ်, ဓြာဆ် drāc [gràc] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂြိပ်, ဓြိပ်² grip [grèp] n. ဂျပ်, ဓြေပ် grep [grĭp] n. forest. ဂြိုပ်၊ ဂွိုင်။ တော၊ သစ်တော။ (၂) jungle. တောအုပ်၊ သစ်တောအုပ်။ ဂြိုပ်အုပ်၊ ဂြိုပ်အုပ်ဆု။

ဂြိပ်, ဓြိပ်³ grip [grèp], ဂြုပ်, ဓြုပ် gruip [grɜ̀p] n. forest. ဂြိုပ်၊ ဂွိုင်။ တော၊ သစ်တော။ (၂) grove. ဂြိုပ်အုပ်သွတ်၊ ဂြိုပ်ရင်တာန်သွတ်။ တောအုပ်ကလေး၊ တောတန်းကလေး။ Cf. ဂျိုင်, ဒွိုင် gniṅ [gnòiŋ], ကာရာမ်, အာရာမ် 'ārām [ɑ ràm]. [LM. ဂြိုပ်, ဓြိုပ် gruip [grɜ̀p], SM. ဂြိုပ်, ဓြိုပ် grɜ̀p [grɜ̀p] n. forest. ဂြိုပ်၊ ဂွိုင်။ တော၊ သစ်တော။]

ဂျပ်, ဓြေပ် grep [grĭp] n. forest. ဂြိုပ်၊ ဂြိုပ်အုပ်၊ ဂြိုပ်ဆု။ တော၊ တောအုပ်၊ သစ်တော။ see. ရံင်။ ရှ။ ဂြိပ်, ဓြိပ် grip [grèp].

www.monlibrary.com

ꡂꡗꡥ, ဂြောဝ် grop [grɒp] v. (MM.) to cover. ဂဒှိ၊ ဗွန်၊ လဒှိ၊ ဓလှိ၊ သွော်။ ဖုံးအုပ်သည်၊ ဖုံးကွယ်သည်၊ ဖုံးလွှမ်းသည်။ **ꡂꡗꡥꡚꡔꡥ**, ဂြောဝ်ဗဒန် grop ba dan [grɒp bɛ̏ dɔ̀n] v. to cover. ဂဒှိ၊ ဗွန်၊ လဒှိ၊ ဓလှိ၊ သွော်။ ဖုံးအုပ်သည်၊ ဖုံးကွယ်သည်၊ ဖုံးလွှမ်းသည်။ (၂) to be obscure. သွှဲ့ဒြှ်ဟွံသောင်ဟွံကွး၊ သွှဲ့ဒြှ်တတတဲ်တဲ်တဲ်။ မထင်မရှားဖြစ်စေသည်၊ ဝိုးတိုးဝါးတားဖြစ်စေသည်။ (၃) conceal. ရနုက်ဗွန်၊ ကွကြ်တွက်လဝ်။ ကွယ်ဝှက်သည်၊ ထိန်ချန်သည်။ **ꡂꡗꡥꡚꡔꡥꡞꡝ**, ဂြောဝ် ဗဒန်လဝ် grop ba dan law [grɒp bɛ̏ dɔ̀n lɔ̀] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꡑꡏ ꡂꡗꡥ**, ဒက်ဂြောဝ် dak grop [dɛ̀ak grɔ̀p] v. to encase (stupa). ခွံအုပ်ကြောပ်ဒက်ပ္ဍိန်၊ ငုံအုပ်ပြီးတည်ဆောက်သည်။ **ꡑꡏꡂꡗꡥꡂꡗꡥ**, ဒက်ဂြောဝ်ဂြောဝ် dak krop krop [dɛ̀ak grɔ̀p grɔ̀p] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Der. **ꡏꡞꡂꡔꡥ**, ဂိန်ရောဝ် gin rop [gɛ̀n rɔ̀p] n. screen. ဖ်ိုက်၊ ဖွေ့ဝ်စိုဒ္ဒာ။ လိုက်ကာ၊ ခန်းဆီး။ [LM. ꡂꡗꡥ, ဂြောဝ် grop [grɔ̀p]; ꡗꡥꡤ, ဂြုဝ် grup [grʊ̀p]; SM. ꡂꡗꡥ, ဂြောဝ် krop [grɔ̀p].]

ꡂꡗꡥꡚꡔꡥꡞꡔꡥ, ဂြောဝ်ဗဒန်လရ် grop ba dan lar [grɒp bɛ̏ dɔ̀n lɔ̀r] v. See. ရံင်။ ရှ။ ꡂꡗꡥ, ဂြောဝ် grop [grɔ̀p] v.

ꡏꡗꡤ, ကြွိုဝ် kruip [grɔ̀p] n. forest. ကြိုဝ်၊ ဂွိုင်။ တော၊ သစ်တော။ (၂) grove. ကြိုဝ်အုပ်သွတ်၊ ကြိုဝ်ရင်တာန်၊ ကြိုဝ်ရင်တာန်သွတ်။ တောအုပ်ကလေး၊ တောတန်းကလေး။ see. ရံင်။ ရှ။ ꡏꡗꡥ, ကြိုဝ် krip [grɪ̀p].

ꡂꡞꡝ, ဂြောမ်ᵉ grām [grɑ̀m] n. case. ကိစ္စ၊ ဒဒှ်၊ အမှု၊ တင်မရင်ခွေဝ်၊ တင်မကယျာန်၊ တင်မဟိုခွံက်ထွးဟိုတ်ဖို့။ ကိစ္စ၊ ဖြစ်ရပ်၊ အမှု၊ လျောက်လဲချက်၊ ငြင်းချက်၊ ကျိုးကြောင်းဖော်ပြချက်။ (၂) lawsuit. အမှုသွးပ္ဍတ်မုက်ပ္ဒဲကိုရုင်။ တရားရုံးဥ္စရင်ဆိုင်ရသောအမှု။ [LM. ꡂꡞꡝ, ဂြောမ် grām [grɑ̀m] n.]

ꡂꡞꡝ, ဂြောမ်ʲ grām [grɑ̀m] n. (မ္ဘ) ꡂꡞꡝ, (မ္ဘ) ဂြောမ် (mba) grām [bɛ̏ grɑ̀m] n. read. ဗ်ာ။ ဖတ်ရှု။ **ꡄꡝꡂꡞꡝ**, ဘုမ်ဗဂြောမ် bhùmbagrām [bhʊ̀m bɛ̏ grɑ̀m].

ꡗꡔꡥ, ဂြရ် grar [grɔr] n. volion. ဂြဝ်၊ သရော။

ꡗꡤꡥ, ဂြမ်း grah [grɔ̀h] n. planet. ကြိုဟ်၊ ကြိုဟ်။[LM. ꡏꡗꡤꡥ, ကြွိုမ်း gruih[grɔ̀h]. SM. ꡏꡗꡤꡥ, ကြွိုမ်း krɔ̀h [grɔ̀h] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

www.monlibrary.com

ဂြိုယ်, ဂြိုသ် gris [grès] n. Internal organs. အင်္ဂမန္ဒံပွဲဇကုမွဲဂကူ။ ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်း အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းတစ်ခု။ (၂) liver. ဂြိုဟ်။ အသည်း။ [LM. ဂြိုဟ်, ဂြိုဟ် gruih [grèh].SM. ဂြိုဟ်, ဂြိုဟ် krèh [grèh] v. liver. ဂြိုဟ်။ အသည်း။ (၂) heart. ကွဲ၊ ကွဲ။ နှလုံး။]

လွု, လွု[2] glu [glŭ] n. (MM.) **သိမ်လဂွော်လွု**, သိမ်လဂွော်လွု simlagworglu [sɛm lɛ̀ gwɔ̀[2]r glŭ] n. a sīmā in Syriam district. သီမန္ဒံပွဲခရိုင်ဩြင်မွဲမ။ သံလျင်ခရိုင်အတွင်းရှိသိမ်တစ်သိမ်။

လွု, လွု[1] glu'[glŭ] n. (MM.) eldest of sib (sibling). ညးမဇွော်အိုတ် ပွဲကိုကောန် မွဲမိ။ မွေးချင်းညီအစ်ကိုမောင်နှမများအနက် အကြီးဆုံးဖြစ်သူ။ [LM. ဥု, ဥု glu [glŭ], SM. ဥု, ဥု glŭ [glŭ].]

လံ, လံ glaṁ [glòm], လွမ်, လွန် glaṁ [glòm] n. **လွံဓာတ်**, လံဓောတ် glaṁdhāt [glòm dhàt] n. relics enshrined or enclosed. ဥံဓာတ်။ ဌာပနာတိုက်။ **လံ သြိုဟ်**, လံဩြိုဟ် glaṁ sruih [glòm sroh] n. bosom. ဥံဩြိုဟ်။ ရင်ခွင်။

လွိုက်, လွိုက် glĭk [glòik], **လွိုက်**, လွိုက် glik [glòik] n. waist-cloth, man's waste-cloth. ဥိုက်၊ ဗွိုက်မွိုဟ်တြံုဗိုက်၊ လုံချည်၊ ယောကျ်ားခါးဝတ်ပုဆိုး။ **လွိုက်ကန်တက်**, လွိုက်အန္တက် glik antak [glòik ɔn tɛk] n. waist-clothes. ဥိုက်ယာတ်ဗွိုက်လွတ်။ လုံချည်အဝတ်အစား။ **လွိုက်ကွျူ**, လွိုက်ကွူ glik kʂū [glòik ksu] n. kind of cloth in ritual use. ဗွိုက်လွတ်သွက်သွေဝံဗိုက်လွတ်၊ ပွဲကိုသ္ဘင်အသေအဟာန် အခိုက်ကွာမွဲ၊ ဥိုက်မချူခွံက်လဝ်ကွင်နကိုကသူ။ ရိုးရာအခမ်းအနားတစ်ခုတွင်ဝတ်ဆင်ရန်အဝတ်အစား၊ ဆေးရေးပန်းချီဖြင့် အဆင်ရေးထားသော ယောကျ်ားဝတ်လုံချည်။ **လွိုက်သိရ်ပေါင်**, လွိုက်သိန်ဖေါင် glik sir poṅ [glòik sir poŋ] n. man's waist-cloth. ဗွိုက်တြံုတြံု။ ယောကျ်ားဝတ်လုံချည်ပုဆိုး။ Cf. **ယာတ်**, ယာတ် yāt [yàt]. **ဂျုန်**, ဍုန် gnun [gənùn].[LM. ဥိုက်, ဥိုက် glik [glòik], **ဒ္လိုက်**, ဒ္လိုက် dlik [dlòik], SM. n. man's waist-cloth. ဗွိုက်တြံုတြံု။ ယောကျ်ားဝတ်လုံချည်ပုဆိုး။]

လွတ်, လွံက် glåk [glòk] n. (MM.) **သိမ်ပါင်လွတ်**, သိန်ပါင်လွံက် sim pāṅglåk [sɛm paiŋ glòk] n. a sīmā in Mram (Myaung mya) district. သီမန္ဒံပွဲခရိုင်ဍုင်

www.monlibrary.com

ဒမံင်မလမွဲမ။ မြမ်(မြောင်းမြ) ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ LM. (ဧက်) ဥ်က်, (ဇုက်) ဥံက် (juk) glåk [jɜ̀k glɔ̀k].SM. (ဧက်) ဥ်က်, (ဇုက်)ဥံက် (cɜ̀k)glòk [jɜ̀k glɔ̀k], (ဧက်) ဥ်က်ဆဝ်, (ဇုက်)ဥံက်ဆဝ် (cɜ̀k) glòk thaw [jɜ̀k glɔ̀k thɔ] n. a kind of creeper. ဇုက်ဥံက်ထဝ်။ ငပြေရင်။

လွင်, လွင် glaṅ [glɛ̀aŋ] n. (ငှာ လွင်, နှာ လွင် ñāglaṅ [ŋɛ̀a gɛ̃ lɛ̀aŋ] n. personal name. ယွုပူဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။)

လျင်, လွျင် gluṅ[glɛ̀ŋ], လ္ဂောင်, လွောင် gloṅ [glòŋ] n. hypoth. နဒန့်မန့်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ဃလ္ဂောင်, သလွောင် sgloṅ [səglòŋ] v. to be many. ဂွိုင်၊ ဂွိုင်လောန်။ များပြားသည်၊ များမြောင်သည်။ (၂) to be much. ဂွိုင်ဗွဲ၊ ဂွိုင်တ်ဗွဲမလောန်။ များသည်၊ အမြောက်အမြားဖြစ်သည်။ (၃) have many. နံ့ဗွဲမဂွိုင်၊ နံ့ဂွိုင် ကွဲကွဲ။ များစွာရှိသည်၊ အမြောက်အမြားရှိသည်။ attr. ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ မခံ့က်ထွးကိုအင်္ဂဂုန်။ ဂ္လမျုင်, ဂ္ဂုမျုင် gumṅluṅ [gùmlɜ̀ŋ], ဂ္လလ္ဂောင်, ဂုလ္ဂောင် gumṅloṅ [gùm lòŋ], ဂ္လမျူင်, ဂ္ဂုမျူင် gumṅ lūṅ [gùmluɜ̀ŋ], ဂ္လမ္လိုင်, ဂ္ဂုမ္လိုင် gumṅmlïṅ [gùmmlòiŋ], ဂ္လလ္လင်, ဂုလ္လေင် gumṅleṅ [gùmlèaŋ], ဂ္လလ္ဂိုင်, ဂုလ္လိုင် gùmṅleuṅ [gùmluèaŋ], ဂ္လမျိုင်, ဂ္ဂုမျိုင် gùmluiṅ [gùmlɛ̀ŋ] v. to be many. much, to have many. ဂွိုင်၊ ဂွိုင်ဂွေင်၊ ဒ်ယိုဟ်။ များပြားသည်၊ များမြောင်သည်။

ဂ္လိုင်, လွိုင် gluiṅ [glɛ̀ŋ] v.(MM.) ဂ္လမျိုင်, ဂ္ဂုမျိုင် gamluiṅ [gɔ̀mlɛ̀ŋ]; ဂ္လမျိုင်, ဂမျိုင် gam luiṅ [gɔ̀mlɛ̀ŋ]. ဂ္လမျုင်, ဂ္ဂုမျုင် gumṅ luṅ [gùmlɜ̀ŋ], ဂ္လလ္ဂောင်, ဂုလ္ဂောင် gumṅ loṅ [gùmṅ lòŋ], ဂ္လမျူင်, ဂ္ဂုမျူင် gumṅ lūṅ [gùm luɜ̀ŋ], ဂ္လမ္လိုင်, ဂ္ဂုမ္လိုင် gumṅm lïṅ [gùm mlòiŋ], ဂ္လလ္လင်, ဂုလ္လေင် gumṅleṅ [gùm lèaŋ], ဂ္လလ္ဂိုင်, ဂုလ္လိုင် gumṅleuṅ [gùm luèaŋ], ဂ္လမျိုင်, ဂ္ဂုမျိုင် gumṅluiṅ [gùm lɛ̀ŋ] v. to be many. ဂွိုင်၊ ဂွိုင်လောန်။ များပြားသည်၊ များမြောင်သည်။ (၂) to be much. ဂွိုင်ဗွဲ၊ ဂွိုင်တ်ဗွဲမလောန်။ များသည်၊ အမြောက်အမြားဖြစ်သည်။ (၃) have many. နံ့ဗွဲမဂွိုင်၊ နံ့ဂွိုင်ကွဲကွဲ။ များစွာရှိသည်၊ အမြောက်အမြားရှိသည်။

Cf. တက်, တအ် to'[tɔ̃]. Der. ဂိုလိုင်, ဂိုရ်လုင် girluṅ [girlɜ̀ŋ] n. quanti-ty.ဇွောဇွောတ်၊ လယိုင်၊ ပမာဏ၊ လွိုဟ်။ အရွယ်အစား၊ အလေးချိန်၊ ပမာဏ၊ အရေအတွက်။ [LM. v. SM. ဂ္လိုင်, လွိုင် klàŋ [glɛ̀ŋ]. ဟလိုင်, ဟလိုင် hələ̀ŋ [hə̃

www.monlibrary.com

lɛ̀ŋ]. Cf. ꩻꩩ꩷, ဂိရိလုင် girluṅ [girlɛ̀ŋ], ဂုင် guṅ [gɛ̀ŋ], ꩻꩩ꩷ꩫꩫ, တရ်ပောင် tarɒoṅ [tɔrpoŋ].]

ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷² gluṅ [glɛ̀ŋ] n. boat. ဂွင်။ လှေ။

ꩻꩩ꩷ꩫꩫ, ꩻꩩ꩷ꩫꩫ gluṅ phār [glɛ̀ŋ phar] v. to be very much. ဂွိုင်သန်၊ ဂွိုင်ဗွဲ။ အလွန်များပြားသည်။

ꩻꩩ꩷ꩫꩫꩫꩫ, ꩻꩩ꩷ꩫꩫꩫꩫ gluṅphārwel [glɛ̀ŋ phar wiel] v. ဂွိုင်သန်ကိုအခေါင်၊ ဂွိုင်ဗွဲကိုအခေါင်။ (၂) ဂွိုင်သန်ကိုအဝို၊ ဂွိုင်ဗွဲကိုအဝို။

ꩻꩩ꩷ꩫꩫꩫꩫ, ꩻꩩ꩷ꩫꩫꩫꩫ gluṅmaṅuiwwimān [glɛ̀ŋ mɛ̃ ŋɛ̀ wĭ màn] n. ဂွင်မျိုလွိမာန်။ မင်္ဂလာဗိမာန်လှေတော်။

ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷ gleṅ [glèaŋ], ꩻꩩ꩷ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷ꩻꩩ꩷ gluṅ gleṅ [guɛ̀ŋ glèaŋ] v.to be many, much. ဂွိုင်ဂွေင်၊ ဂွိုင်ခွံင်ကွဲကွဲ။ များပြားသည်၊ အမြောက်အများဖြစ်နေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷ gluṅ [glɛ̀ŋ].

ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷³ gloṅ [glòŋ] v. to be many. ဂွိုင်ဂွေင်တ်ဗွဲ၊ ဂွိုင်ခွံင်ကွဲကွဲ။ များပြားသည်၊ အမြောက်အများဖြစ်နေသည်။(၂) be much. ဒ်ဗွဲမဂွိုင်၊ ဂွိုင်၊ ဂမွိုင်။ များသည်၊ များလှသည်၊ အမြောက်အများဖြစ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷ gluṅ [glɛ̀ŋ].

ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷⁴ gloṅ [glòŋ] v.(1557) citadel. ဒပ်ယာမစ်ဒ္ဒာဧုင်၊ ဒ္ဒဲသွက်သွော်စွဲစွော်၊ ဒ္ဒဲသွက်သွော်အောပ်ဗ္ဒ။ မြို့အကာအကွယ်ခံတပ်၊ ခိုလှုံရန်နေရာ၊ ပုန်းအောင်းရန်နေရာ။ (၂) palace. နန်၊ ဂွောန်နန်၊ နန်ဂွောင်။ နန်းတော်၊ နန်းမဆောင်။ Cf. ꩫꩫꩻꩩ꩷, ရာဇဿာန် rājasthān [rèa jɛ̃ səthan]. ꩫꩫ, နန် nan [nɔ̀n]. [LM. ꩻꩩ꩷, ဂွောင် gloṅ [glòŋ] n. treasury. ဌာနဗန္ဓာ။ ဘဏ္ဍာရေးဌာန။ (၂) storehouse. ဟင်၊ ဒ္ဒဲဂိုင်ဒေပ်စွံစကပေါတ်။ ပစ္စည်းစုဆောင်းထိန်းသိမ်းထားသောနေရာ၊ ဂိုဒေါင်။ (၃) road. ဂွံင်။ လမ်း။]

ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷⁵ gloṅ [glòŋ] n. road. ဂွံင်။ လမ်း။

ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷ gluiṅ [glɛ̀ŋ] v. to be many. ဂွိုင်ဂွေင်တ်ဗွဲ၊ ဂွိုင်ခွံင်ကွဲကွဲ။ များပြားသည်၊ အမြောက်အများဖြစ်နေသည်။ (၂) be much. ဒ်ဗွဲမဂွိုင်။ အမြောက်အများဖြစ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷ gluṅ [glɛ̀ŋ]. ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷ galuiṅ [gɛ̃ lɛ̀ŋ]. ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷ gloṅ [glòŋ]. ꩻꩩ꩷, ꩻꩩ꩷ gluiṅ [glɛ̀ŋ].

ꩻꩩ꩷ꩻꩩ, ꩻꩩ꩷ꩫꩫ gluiṅ cho [glɛ̀ŋ chao²] v. so many pairs. ဂွိုင်ကိုဆော၊ ဂွိုင်ကိုစုံ၊ ဂွိုင်ကိုဇုင်။ အရံများစွာရှိသည်၊ အစုံများစွာရှိသည်။

www.monlibrary.com

လျိုင်ဟံ, လ္လိုင်ဟေံ် gluiṅ heṅ [glɛ̀ŋ heaŋ] v. very much. ဂျိုင်ဟောင်၊ ဂျိုင်ကွေ့။ များပြားလွန်းသည်၊ များပြားလှသည်။

လ္လာ်, လ္လည် glañ [glɔ̀n] n. (မင်လ္လာ်, မင်္လန် maṅglan [mɛ̀aŋ glɔ̀n] n. personal name. ယူပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။)

လ္လာ်, လ္လေည် gleñ [glɨ̀n] n. personal name. ယူပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ see. ရံင်။ ရှ။ မင်လ္လာ်, မင်္လည် maṅ glañ [mɛ̀aŋ glɔ̀n].

လ္လတ်, လ္လတ် glat [glɔt] v. hypoth. နဒန့်မန့်ဟောင်ခယျကောတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ သလ္လတ်, သလ္လတ် sglat [səglɔ̀t] v. (MM.) to carve. ပုတ်၊ ပုတ်ဂွတ်။ ထွင်းထုသည်၊ ပန်းပုထုသည်။ Cf. ပုဇ်, ပုစ် pūc [puc]. LM.SM. ကျလတ်, ကျွေတ် klòt [glɔ̀t].

လ္လာယ်, လ္လာယ် glāy [glài] v. to seek. ဂွဲ၊ ဂွဲကျောဝ်၊ ဂွဲသွေဝ်။ ရှာသည်၊ ရှာဖွေသည်။ (ɹ) search for. ဂွဲဂွဲ၊ ဂွဲစီစတ်၊ ဂွဲသွေဝ်စံစတ်၊ ဂွဲစီစွတ်။ စူးစမ်းသည်၊ စီစစ်သည်၊ စစ်ဆေးသည်။ Der. ဂလာယ်, ဂလာယ် ga lāy [gɛ̏ là] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM.; SM. ဂ္လာယ်, ဂ္လာယ် glài [glài].]

လ္လာ်, လ္လအ် gla'[glɔ̏] n. [Lph] personal name. ယူပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဂွီ, ဒွီ gwī [gwǐ] v. warp. ခုပ်၊ ခုပ်ဒက်။ ထုပ်သည်၊ ထုပ်ပိုးသည်။ see. ရံင်၊ ရှ။ ဂိဝ်, ဂီဝ် gīw [gǐ].

ဂွု, ဒွု gwu [gwŭ] v. ကမ်ဗု, ကမ်ဒု kambu [kɔmbŭ] v. (MM.) white. ဗု။ ဖြူသည်။ ဂွုဆား, ဒွုစား gwuca'aḥ [gwŭ că ah] v. to be snow-white. ဗုသွား၊ ဗုစတ်။ ဖြူစင်သည်၊ ဖြူဖွေးသည်။ Cf. ဗိန်ကာင်, ဗိန်ကာင် bin tāṅ [bèn taiŋ], ဗုမ်ကာင်, ဗုမ်ကာင် bum tāṅ [bùm taiŋ]. [LM. ဂွု, ဒွု gwu [gwŭ], ကွု, ကွု kmu [kəmaŏ̆], ကမု, ကမု kamu [kă maŏ̆]. SM. ဂွု, ဒွု kwŭ [gwŭ], ကွု, ကွု kəmaŏ̆ [kəmaŏ̆]. ဗု, ဗု bu [bŭ] v. to be white. ဗု၊ ဂွု။ ဖြူသည်။ ဂွုမ်ဆား, ဒွုဆား gwus'aḥ [gwŭ səah].]

ဂွတ်, ဒွတ် gwat [gwɔ̀t] n. to scrape up. ကးပ်ဂွတ်၊ ခွာတ်ပ်ဂွတ်။ ခြစ်ထုတ်သည်၊ ခြစ်ပစ်သည်။ Cf. LM. ဂ္ဂာတ်, ဒွာတ် gwāt [gwàt]. SM. ဂ္ဂာတ်, ဒွာတ် gwāt

www.monlibrary.com

[gwàt] v. to scratch. ကးပ္တိတ်၊ ခွာတ်ပ္တိတ်။ ခြစ်ထုတ်သည်၊ ခြစ်ပစ်သည်။ to rake. ဂြးပ္တိတ်၊ ချာ်ပ္တိတ်။ ကောက်ဆွဖြင့်ဆွထုတ်သည်။

ဂွပ်, ဒွိဒ် gwīp [gwèp] n. **ဘဇ္ဈယ်ဂွပ်**, အည္ဈေယ်ဒွိဒ် 'añjeygwīp [ɔn jeɑ gwèp] n. sickness. ဂိယဲ၊ မံင်စဟ္ဂံခိဟ်၊ မံင်စဟ္ဂံမိဝ်။ ဖျားနာခြင်း၊ နေမကောင်းဖြစ်ခြင်း။ (၂) disease. ယဲဘဲ၊ ဝေဒနာမက္ကိုန့်ယဲဘဲ။ အနာရောဂါ၊ နာမကျန်းခြင်းဝေဒနာ။

ဂွာ်, ဒွောရ် gwor [gwò^{2}], **ဂွာဝ်**, ဒွောဒ် gwow [gwò^{2}] v. to be fitting. ဒးဖ စပ်၊ စေ့သွောတ်၊ စေ့ဗိုပြင်၊ ကြိုက်၊ ကြိုက်တန်။ see. ရံင်၊ ရှ။ **ဂါ်ဂ်**, ဇေါရ် gor [gò^{2}].

ဂွာက်, ဒွောအ် gwo'[gwŏ] n. Attaining.ဒဒ့်မလိဂွံ၊ ဒဒ့်မဆိုက်အာ။ ရရှိသည်၊ ရောက်ရှိသည်။ (၂) obtaining. ဂွံ၊ ကေတ်ဂွံ။ ရသည်၊ ရယူသည်။ Cf. **ဂိုာ်ဂါက်**, ဂိရ်ဇေါအ် girgo'[gir gŏ], **ဂါက်**, ဇေါအ် go'[gŏ] n. obtaining. ဂွံ၊ ကေတ်ဂွံ။ ရသည်၊ ရယူသည်။

(ဂ, ၈)

ဂ, ၈ gaṣa [gĕ shă] n. gasha. ဂရှ၊ ဂသ၊ ဂသ္ဘ။

ဂြိ, ဒြိ gaṣi [gĕ shĭ] n. grea. ဂရှိ၊ ဂသြိ၊ ဂသသြိ၊ ၈ရိ၊ သြိ။

ဂြိဂက္ခြ, ဒြိက္ခေတြ ga ṣi kṣetra [gĕ shĭ kse tră] n. grea kasittra town. ဒုင်သိသေတ်၊ ဒုင်သရေခေတ္တရာ။ (သက္ကဋ္ဌ) သြိခေတ္တရာ၊ သိရိခေတ္တရာပြည်၊ သရေခေတ္တရာ။မြို့။

ဂြိတြိဂုဝဘဒိတျပရဝဏမွဂဇြေလ္လာကျဘာစနုမာဇာဝိမုဒ္ဓာမကျိမိပါလမဟာဝဏွမျာဇာဓိရာတ်, ဒြိတြိဘုဝနာဒိတျပရဝ ဧမွဇဇြေလောကျနာထ ဒုမာစာရဝိသုဒ္ဓရာမ ဘူမိပါလမဟာဧမွရာဇာခိရာတ် ga ṣitribuwa nādityaparawa dhammajetral okyanātha dumādhāra wisuddharāma bhumipāla mahādhamma rājādhitrāt [gĕ shĭ trăĕ bhŭ wĕ nèa dĭ tyă pă rĕ wĕ dhòm mĕ jè tră lò^{1} kyă nèa thă dŭ mĕ dhĕ rĕ wĭ sud dhĕ rèa mĕ bu mĭ pa lă mĕ ha dhòm mĕ rèa jèa dhĭ ràt] n. the title of the son of Samoing Dhaw. မဟိမုကောန်သွိင်ဓဝ် (မက္ကမုကောန်သွိင်ဓဝ်)။ သမိန်ထောဘုရင်၏သားဘွဲ့တော်။

ဂြိတြိ ဂုဝဘဒိတျပရဝဏမွဂဇြေလ္လာကျဘာစနုမာဇာဝိမုဒ္ဓာမကျိမိပါလမဟာဝဏွမျာဇာဓိရာဇေဒဝိ, ဒြိတြိဘုဝနာဒိတျပရဝ ဧမွဇဇြေလောကျနာထ ဒုမာစာရဝိသုဒ္ဓရာမ ဘူမိပါလ မဟာဧမွရာဇာခိ ရာဇ

www.monlibrary.com

ဒေဒံ ga ṣitribuwa nādityaparawa dhammajetralokyanāthadumā dhārawi suddharāmabhumipālamahādhammarājūdhi rājĕdèwi [gĕ̀ sì træ̆ bhŭ wĕ̀ nèa dĭ tyă pă̆ rĕ̀ wĕ̀ dhòm mĕ̀ jè tră̆ lò[1] kyă̆ nèa thă̆ dŭ mĕ̀ dhĕ̀ rĕ̀ wĭ sud dhĕ̀ rèa mĕ̀ bu mĭ pa lă̆ mĕ̀ ha dhòm mĕ̀ rèa jèa dhĭ̆ rèa jĕ̀ dè wĭ] n. မဂ္ဂမုတ္တညးဇကရာတ်မွော်ပိုမိစ်ဗု။ မွန်ဘုရင်မ၊ ရှင်စောပုဏ်ဘွဲ့တော်။

ကြိမဂြာယ်ပိ, ဇြီဗဇြာသ်ဝိ gaṣibajrāspi [gĕ̀ sì bĕ̀ jròs pæ̆] n. တြိုန့်ပိ၊ တေဇပိပြကာ၊ ဣဒ္ဓိပိပြကာ။ တေဇော်သုံးပါး၊ တန်ခိုးသုံးပါး။1

[ဃ, ဃ]

ဃ, ဃ gha [ghĕ̀] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ the fourth consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုပန်မ၊ ပ္ဍောဝ်ကိုဗျန်မန်မန္ဒံပိဣသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ စတုတ္ထမြောက်ဗျည်း။

ဃဇိကာရမဟာဗြိုမ်, ဃဇိကာရမဟာဗြိုမ် gha ṭi kā ra mahābruim [ghĕ̀ tæ̆ ka ră̆ mĕ̀ ha brèm] n. the Mahābrahmā Ghaṭikāra. မဟာဗြိုဃဋိကာရ။ ဃဋိကာရမဟာဗြဟ္မာ။ See. ရံင်။ ရှ။ ဃတိကာရမဟာဗြိုမ်, ဃတိကာရမဟာဗြိုမ် ghatikā ramahābruim [ghĕ̀ tæ̆ ka ră̆ mĕ̀ ha brèm].

ဃဇိ, ဃဒိ gha ḍi [ghĕ̀ dī] n. subdivision of lunar day and mansion. Vaj. [Skt. ghaṭi [ghĕ̀ ti] n. period of 24 minutes. အခိဉ်ခရာ၂၄၊ မိနေတ်။ ၂၄၊ မိနစ် အချိန်တာ။]

ဃတိကာရမဟာဗြိုမ်, ဃတိကာရမဟာဗြိုမ် ghatikāramahābruim [ghĕ̀ tæ̆ ka ră̆ mĕ̀ ha brèm] n. (MM.) a Ma hā brah mā who provided the Bodhisatta with an alms-bowl at his renunciation. မဟာဗြိုညးမထံက်ပင်ကုံဗောဓိသတ်ပိုဗဗေင်မွဲမ၊ အခါကောန်တ္ဒမကယျာန်ပါဒဒ်ဟ္ဂံသွစ္စတ်သမ္ဗိ။ အသိအမှတ်မ ပြုနိုင်ကြောင်းငြင်းဆန်နေသည့်ကြားမှာပင်၊ ဘုရားလောင်းအား သပိတ်တစ်လုံးထောက်ပံ့ပေးသောဗြဟ္မာကြီး။

ဃဇိကာရမဟာဗြိုမ်, ဃဇိကာရမဟာဗြိုမ် gha ti ṃ kā ra ma hā bruim [ghĕ̀ tæ̆ ka ră̆ mĕ̀ ha brèm] n. [P. ဃတိကာရမဟာဗြိုမ်, ဃတိကာရမဟာဗြိုမ် gha ti kā rama hābruim [ghĕ̀ tæ̆ ka ră̆ mĕ̀ ha brèm] n. ဃတိက, ဃတိကာ ghatikā [ghĕ̀ tæ̆ ka], ဗြဟ္မာ, ဗြဟ္မာ bra hmā [brăma] n. Brahma. ဗြိုး။ ဗြဟ္မာ။]

www.monlibrary.com

[ၹ, ၹ]

ၹ, ၹ် ñа [ŋɛ̈̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ the fifth consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုမသုန်မ၊ ပွေဝ်ကိုဗျန်မန်ပိကူသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက် ပဉ္စမမြောက်ဗျည်း။

ၹ, ၹၻ ñа [ŋɛ̈̆] n. male onomastic prefix. ဝေါဟာမရပ်စပ်စကာဂတဝေါဟာယွုမ္ဒိဟ်တြံု။ ယောကျ်ားများ၏နာမည်ရှေ့တွင်တွဲသုံးသောဝေါဟာရ။ see. ရံင်။ ရူ။ ၹာ, ၹၢ ñā [ŋɛ̀a]

ၹ, ၹ် ñа [ŋɛ̈̆] n. rice-land. တိဒ္ဓ၊ တိဗ္ဗ။ လယ်မြေ။ see. ရံင်။ ရူ။ ၹ, ၺ bña [bə̀ŋɛ̈̆]

ၹဂၣ်ဒါ, ၹဂန်ဒါ ñagandā [ŋɛ̈̆ gɔ̀n dɛ̀a] n. personal name. ယွုပ္ဂုဂ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ၹာ, ၹၢ ñā [ŋɛ̀a] n. male onomastic prefix. ဝေါဟာမရပ်စပ်စကာဖျပ်စုတ်ဂတဝေါဟာယွုမ္ဒိဟ်တြံု။ ယောကျ်ားများ၏နာမည်ရှေ့တွင်ပေါင်းစပ်တွဲသုံးသောဝေါဟာရ။

ၹ, ၹ ña [ŋɛ̈̆] n. (Lph.) တၹတ်, တၹုတ် ta ña'et [tɑ̆ ŋɛ̈̆ ɛt] n. his father. မည်း၊ မအဲက်ည်း။ သူ၏အဖေ၊ သူ၏ခမည်းတော်။ Opp. ꩻ, ꩺ ya [yɛ̈̆] n. [LM. ဂ, ꩻ 'a [ɑ̆]. SM. ဂ, ꩻ ə [ɑ̆]. Cf. ɑ̆, in ဂ, ꩻ, ဇ္ဈ, ဂပဂယ်, ꩻ ပဂယ် 'a pa gay [ɑ̆ pɑ̆ gɔ̀a[1]], ဂဗၣကတ်, ꩻဝကေတ် 'abaket [ɑ̆ bɛ̈̆ kit].]

ၹာပၣၸာယ်, ၹာပင်သာယ် ñā pañ sāy [ŋɛ̀a pɛŋ sai] n. personal name. ယွုပ္ဂုဂ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ၹာလ္လဲ, ၹာလွှေဉ် ña plɛ̆ [ŋɛ̀a pliɛ̆] n. personal name. ယွုပ္ဂုဂ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ၹး, ၹးိ ñaḥ [ŋɛ̀h] n. (MM.) တွာၣ်သၣ်ကြာၼးၹး, တွာန်သကြာနှင်း twān sa grā na ñaḥ [twɑn sɑ̆ grɛ̀a nɛ̆ ŋɛ̀h] n. village of the basket of sugar in Sittang district. ကွာန်သကြာနှင်း၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်သက်တိုင်။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိ သကြားတောင်းအကြွင်းအကျန်ကျေးရွာ။ [LM. ၹး, ၹး ñaḥ [ŋɛ̀h].SM. ၹး, ၹး ŋɛ̀h [ŋɛ̀h] n. leavings. အရာသွေဟ်သွေ်။ အကြွင်းအကျန်။ (၂) crums. ကွာတ်ကွုမသွေ် တွက်ဒုံင်။ ပဲ့ကျကျန်ရစ်နေသောအစအနများ။]

ၹး, ၹးၻ် ñaḥ [ŋɛ̀h] v. (MM.) ၹးတး, ၹးတး ñaḥ taḥ [ŋɛ̀h tah] v. to clear. သောင်ခွောင်ထော်၊ ဗာ်ချာ်သောင်ခွောင်ထော်။ ရှင်းလင်းပစ်သည်၊ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းပစ်သည်။ (၂) to level. သွှ်သောင်ခွောင်တးလးအာ။ ရှင်းလင်းပြန့်ပြူးညီညာစေသည်။ ၹးတးဂၠာ်, ၹးတးကွေအ် ñaḥ taḥ klɛ̆ [ŋɛ̀h tah klaɛ̆] v. to clear away. သောင်ခွောင်ကွေ်ထော်၊ ဗာ်ချာ်သောင်သွောင်ကွေ်ထော်။ ရှင်းလင်းပစ်လိုက်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သည်၊ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းပစ်လိုက်သည်။ Der. ဇဍ:, ဇဍ္ဍ: jaɲaḥ [jɛ̈ ŋɛ̀h] v. to clear. သောင်ခွောင်ထော်၊ ဗာ်ချာ်သောင်ခွောင်ထော်။ ရှင်းလင်းပစ်သည်၊ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းပစ်သည်။ [LM. ဍ:, ဍ္ဍ: ɲaḥ [ŋɛ̀h]. SM. ဍ:, ဍ္ဍ: ŋɛ̀h [ŋɛ̀h] v. to clear away. သောင်ခွောင်ကွဲထော်၊ ဗာ်သောင်သွောင်ကွဲထော်။ ရှင်းလင်းပစ်လိုက်သည်၊ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းပစ်လိုက်သည်။ (ၗ) to level. သ္ဂီသောင်ခွောင်တး လးအာ။ ရှင်းလင်းပြန့်ပြူးညီညာစေသည်။]

ဍ:တ:, **ဍ္ဍ:တး** ɲaḥ taḥ [ŋɛ̀h tah] v. see. ရုံင်။ ရှု။ **ဍ:**, **ဍ္ဍ:**[ၗ] ɲaḥ [ŋɛ̀h].

ဍ:တ:ဇကွာ်, **ဍ္ဍ:တး်ကွဲအခ်** ɲahtaḥklɛ̆ [ŋɛ̀h tah klaɛ̆] v. see. ရုံင်။ ရှု။ **ဍ:**, **ဍ္ဍ:**[ၗ] ɲaḥ [ŋɛ̀h].

ဍ:တ:ဃမဟ်ဃမာ်, **ဍ္ဍ:တးသမဟ်သမန်** ɲaḥ taḥ sa mah saman [ŋɛ̀h tah sə̆ mɔh sə̆ mɔn] v. clear and level. ဍ္ဍးတးသွဟ်သွန်။ ရှင်းလင်းပြန့်ပြူးညီညာစေသည်။

ဍာာ်, **ဍ္ဍာက်** ɲāk [ŋaik] n.(MM.) **ဇကွာ်ဍာာ်**, **ကွောန်ဍ္ဍာက်** kwon ɲāk [kwɒn ŋaik] n. young child. child. ကော်ဍ္ဍာ်၊ ကောန်ညာ်။ ကလေး၊ ကလေးသူငယ်။ (ၗ) baby. ကောန်ဍ္ဍာ်သွတ်၊ ကောန်ဍ္ဍာ်သွတ်၊ ကောန်တှ်၊ ကောန်ဍ္ဍာ်ကောန်တှ်။ [LM. SM. **ဍာ်**, **ဍ္ဍာ်** ŋaik [ŋaik].]

ဍဍာ်, **ဍဍ္ဍက်** ɲek [ŋɛ̀ak] n. tooth. ဍွက်။ သွား။ Cf. **ဍဍာ်**, **ဍဍ္ဍက်** ɲek [ŋɛ̀ak]. **ဂျိုမ်**, **ဂ္ဂိသ်** gnis [gənèh]. [LM.; SM. **ဍဍာ်**, **ဍဍ္ဍက်** ŋɛ̀ak [ŋɛ̀ak].]

ဍိတ်, **ဍိတ်** ɲit [ŋɛ̀t] v. (MM.) to swallow. ဍိတ်ဖျဲ့၊ စပ္ဒောပ်ဟွံဇွဲ။ မျိုသည်၊ မျိုချသည်။ [LM. **ဍိတ်**, **ဍိတ်** ɲit [ŋɛ̀t], **ဥဍိတ်**, **ဇဍိတ်** caɲit [cə̆ ŋɛ̀t], **သျိတ်**, **သျိတ်** sɲit [səŋɛ̀t]. SM. **ဍိတ်**, **ဍိတ်** ŋit [ŋɛ̀t].]

ဍိတ်လဝ်, **ဍိတ်လဝ်** ɲit law [ŋɛ̀t lɔ̀] v. is swallowing. ဍိတ်လဝ်။ မျိုထားသည်။

ဍမ်ဂိတ်, **ဍမ်အိတ်** ɲaṁ'it [ŋɔ̀m ɛt] n. **ထြဍ္ဍောက်ဍမ်ဂိတ်**, **ထြဍ္ဍောက်ဍမ်အိတ်** trajnok ɲaṁ 'it [trə̆ jənòk ŋɔ̀m ɛt] n. a doner of slaves. ညးတ္ဒမကိုဒါန်ခိုက်ဂမ်ြိုင်မွဲ။ ကျွန်များစွာလှူဒါန်းသောအလှူရှင်တစ်ဦး။

ဍ္ဃာ်, **ဍ္ဍာယ်**[ၗ] ɲāy [ŋài] n. (MM.) **ဂုဏဍ္ဃာ်**, ဂုဏဍ္ဍာယ် guṇa ɲāy [gŭ nə̆ ŋài] n. personal name. ယွဴပူဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ B. **ဍ္ဃ်**, ဇယ် ɲay [ŋɛ̀a] n.little. ချောတ်၊ သွတ်၊ ငယ်။ or **ဍ္ဃ့်**, ဇယ့် ɲaj [ŋɛ̌] v. to favour. ညာတာ၊ ဗက်အ္ဂလိုက်၊ ထထောင်။ စာနာသည်၊ ထောက်ထားသည်၊ မျက်နှာသာပေးသည်။

ဍ္ဃာ်, **ဍ္ဍာယ်**[ၗ] ɲāy [ŋài] n. (MM.) **သိမ်ဝါန်ဍ္ဃာ်**, သိမ်ဝါန်ဍ္ဍာယ် simwānɲāy [sɛm

www.monlibrary.com

wàn ŋài] n. a sīmā in Bhimapūra district. သီဝါန်ငွာဲမန္ဒံပွဲခရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိဝါန်ဝိုင်သိမ်။

ဍုယ်, ဍုယ် ñuy [ŋùi] n. prawn. ငွဲ၊ ပုစွန်။

ဒိုယ်, ဒိုယ် ñīy [ŋǐ], ဒို, ဒို ñī [ŋǐ] v. to search out. ဂွိုက်ဂွဲဒွံက်ပ္ဍိတ်၊ သွေဝ်ဂွဲဒွံက်ပ္ဍိတ်၊ စီစောတ်ဒွံက်ပ္ဍိတ်၊ စ်ီစ့တ်ဒွံက်ပ္ဍိတ်။ ရှာဖွေဖော်ထုတ်သည်၊ စစ်ဆေးဖော်ထုတ်သည်၊ စီစစ်ဖော်ထုတ်သည်၊ စူးစမ်းဖော်ထုတ်သည်။ (၂) look into. ကျောဝ်ဒ်ီ၊ကျောဝ်ဂ်ီ။ ချောင်းကြည့်သည်။ ချောင်းမြောင်းကြည့်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂိ်ာ်**, ဧရဲ gir[gĭr].

ဍုဟ်, ဍုဟ် ñuh [ŋùh] n. value. ဍူဟ်မး၊ ဍူဟ်ထိုက်တန်၊ ဍူဟ်မးသွဲဘွဲး၊ သွဲဩ်သ္ဒးကိုသွက်။ အဖိုး၊ အဖိုးအခ၊ တန်ဖိုး၊ ဖလှယ်တန်ဖိုး။ see. **ဍုဩ်,** ဍုဩ် ñūs [ŋùs].

ဍုဟ်ဇမွာယ်လက်ကဩပ်, ဍုဟ်မွေဝယ်လက်ကသဝပ် ñuh mwoy lakkasāp [ŋùh mwòa^{2} lɛk kă sap] n. ten thousand tical price. ဍူဟ်မွဲလက်ဇွေဝ်၊ ဍူဟ်မွဲလက်ကသဝပ်။ ကျသင့်ဈေးအသပြာတစ်သောင်း။

ဍုဩ်, ဍုဩ် ñūs [ŋùs] n. (OM., **ဍုဟ်,** ဍုဩ် ñus [ŋùs] n. Lph.) price. ဍူဟ်မး၊ ဍူဟ်ဒတုံ။ ဈေးနှုန်း၊ တန်ဖိုး။ (၂) value. ဍူဟ်မး၊ ဍူဟ်ထိုက်တန်၊ သွဲဩ်သ္ဒးကိုသွက်။ အဖိုး၊ အဖိုးအခ၊ တန်ဖိုး။

ဍုဟ်, ဍုဟ် ñuh [ŋùh] n. value. ဍူဟ်မး၊ ဍူဟ်ထိုက်တန်၊ သွဲဩ်သ္ဒးကိုသွက်။ အဖိုး၊ အဖိုးအခ၊ တန်ဖိုး။ **ဗွတ်ဍုဟ်,** ဗွတ်ဍုဟ် bnatñuh [bənɔ̀t ŋùh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။ [LM. **ဍုဟ်,** ဍုဟ် ñuh [ŋùh]. SM. **ဍုဟ်,** ဍုဟ် ŋùh [ŋùh] n. price. ဍူဟ်မး၊ ဍူဟ်ဒတုံ။ ဈေးနှုန်း၊ တန်ဖိုး။]

ဍုဟ်, ဍုဟ် ñuh [ŋùh] n. value. ဍူဟ်မး၊ ဍူဟ်ထိုက်တန်၊ သွဲဩ်သ္ဒးကိုသွက်။ အဖိုး၊ အဖိုး အခ၊ ဖလှယ်တန်ဖိုး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဍုဩ်,** ဍုဩ် ñūs [ŋùs].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ဥ, ၈]

ဥ, ၈᭨ ca [că̤] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။The sixth consonant of the Mon alphabet. ဗျန်။ ဗျည်း။ ဗျန်မရနုက်ကိုတြာ်မ၊ ပ္ဍာဝ်ကိုဗျန်မန်ပိက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ ခြောက်ခုမြောက်ဗျည်း။

ဥ, ၈ᐩ cia᳔ [cɛ̆] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်, မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ᩔ, ᩈ scia᳔ [sɔcɛ̆] v. to eat. စ။ စားသည်။ **ᩔᩱᩬ**, ၈သိဒ် cia᳔siṅ [cɛ̆ soiŋ] v. to enjoy. စသိုင်၊ ဒုင်စသိုင်၊ ဒုင်စသိုင်အရှိ။ ခံစားသည်၊ စံစားသည်။ အာရုံခံစားသည်။ (၂) to lead a life of enjoyment. သွသ္ဂိုပ်အာ ညံင်ရသွေဂံကျိုက်ပေင်ကိုဘဝသွေဂံဒုင်စသိုင်သာသာယာယာမွဲ။ သာယာမှုနှင့်ပြည့်စုံသောဘဝတာတစ်ခုကိုဦးဆောင်ဦးရွက်ပြုသည်။ **ᩔᩉᩣᩴ**, ၈မာဝ်ᩅ scia᳔ hāp [sɔcɛ̆ hɑp] v. shall eat. စ ဟာပ်ဏောင် (ပုင်သွ)။ စားလိမ္မည်(ထမင်းဟင်း)။ **ᩀᩮᩣᩃ**, ᩀᩣᩅ်ᩈ ckat cia᳔ [cɔkɔt cɛ̆] v. to crumble in eating. ဖ္ရိုတ်စ၊ ဖလှေက်စ။ ချေစားသည်၊ ချေမွှပြီးစားသည်။ (MM.) v.&n.: v. to receive the revenues of. လပ်ံစအကံက်ဖလှာ။ အကောက်အခစားသည်။ (၂) hold as a fief. ဖျေံစတိဒုဉ်။ မြေသီးစားချစားသည်။ (၃) to enjoy. ဒုင်စသိုင်အရှိ။ အာရုံခံစားသည်။ **ᩔᩱᩬ**, ၈သိုင် cia᳔suiṅ [cɛ̆ soŋ] v. to enjoy. သွေဂံစသိုင်၊ သွေဂံဒုင်စသိုင်။ ခံစားသည်၊ စံစားသည်။ n. feoffee. ကံကျေးချမြေ။ တိဒုဉ်ဖျေံစနကိုလိင်ခွာင်။ (၂) governor. သွဘဲဒမန္ဒံကိုလျိုင်အုပ်ခုပ်၊ သွဘဲဒမဆောင်စပ်ကိုပရေင်အုပ်ခုပ်။ ဘုရင်ခံ ၊အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိ။ Cf. ᩉᩣᩴ, ᩉᩣᩅ် hāp [hɑp]. Der. ᩅᩔ, ၀၈ ba cia᳔[bɛ̆ cɛ̆] v. to feet. ဗွဖျုင်၊ ဗွဖျုင်ထံက်ပင်။ ကျေးမွေးသည်၊ ကျေးမွေးထောက်ပံ့သည်။ **ᩈᩥᩁᩢ**, ၆ရန cirna [cĭr nă̤] n. food. စွစ၊ စွစစွသုင်။ စားစရာ၊ အစာရေစာ။ **ᩅᩪ**, ᩌ cwa [cəwă̤] v. curry. သွ။ ဟင်း၊ ဟင်းလျာ။ [LM. ဥ, ၈cia᳔ [cɛ̆] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်, မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ᩔᩅ**, ᩈ၈ sa cia᳔[să̤ cɛ̆].; SM. ဥ, ၈ cɛ̆ [cɛ̆] v. to eat. စ။ စားသည်။ (၂) to live by. ဗွဗွဘဲဒွံင်။ မှီခိုနေသည်။ (၃) to govern. သွေဂံစ၊ သွေဂံအုပ်ခုပ်၊ သွေဂံပိုင်စ။ စားရသည်၊ အုပ်ချုပ်ရသည်၊ အပိုင်စားရသည်။ Cf. also. B. ᩈᩣ᩠, ၈၁ cā᩠ [sɑ].

ဥ, ၈ᐣ ca [că̤] pv. verb particle. ကြိယာအပိုင်းအစ။ ဒကုတ်ဒက်ကြိယာ။ go on. သွပ်္ဂံ။ အစပြုသည်။ (၂) **ᩁᩣᩴ**, ဒုင်၈ duṅ cia᳔[dɜŋ cɛ̆] v. may have. ဒုင်စ။ ခံစားသည်။ (၃)**ᩔᩪᩬᩥᩅ**, ᩈᩪᩬᩥ၈ smaycia᳔[səmoɑ cɛ̆] v. to treat diseases. သမွဲစ၊ လွိစ။ **ᩔᩩᩥᩬ ᩅᩬᩮᩣᩥ᩵**၈ ptup cia᳔ [pətup cɛ̆] v. to make replica. ပတုပ်ကျောန်၊ ပတုပ်သွ။

www.monlibrary.com

[LM.; SM. ꩻ, ꩻ cia' [cɛ̆]. ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ lupcia' [lùp cɛ̆] v. to do for living. လုပ်တန်ဂဝ်။ ဝင်စားသည်(အမိဝမ်းတွင်း)။]

ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ ca'ah̰ [cɑ̆ ɑh] v. ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ c'ah̰ [cəɑh] v. to cleanse. သန့်ကြည်စေသည်၊ ဖြူစင်စေသည်၊ သန့်ရှင်းစေသည်။ (၂) to be pure. အားငန်း၊ အားသွန်း။ စင်ကြယ်သည်၊ စင်သည်၊ သန့်သည်။ (၄) to purify. သန့်ကြည်သွန်းဆေးကျင်း၊ သန့်စင်စေသည်။ see. ရံဝ်။ ရှ။ ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ cu'ah̰ [cŭ ɑh]. ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ s'ah̰ [sə ɑh].

ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ c'ah̰ [cəɑh] v. once. ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ s'ah̰ [sə ɑh] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꩻ꩓꩜꩷,ꩻ꩓꩜꩷ sac'ah̰ [sɑ̆ cəɑh] v. (MM.) ꩻ꩓꩜꩷ꩻ꩓꩜꩷ꩻ꩓꩜꩷ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ krau krat bluip phumc'ah̰ [krɑo³ krɑt bɛ̆ lɜp phum cəɑh] v. to wash and bathe clean. ကြာတ်ကြဗလိုပ်ဖုံသွန်းနကိုဥာ်။ ရေနှင့်သွန်းလောင်းဆေးကြောသန့်စင်ချိုးပေးသည်။ ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ gwu c'ah̰ [gwŭ cɑh] v. to be snow-white. သွက်ဗုစတ်ချောပ်။ ဖြူဖွေးစေသည်။ Der. ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ cu'ah̰ [cŭ ɑh] v. to cleanse. စုအားဇင်း၊ စုအားဖျင်း၊ သွန်းဇင်း၊ သွန်းဖျင်း။ သန့်ရှင်းစေသည်၊ သန့်စင်စေသည်။ (၂) to purify. သွန်းသွန်းဖျင်း။ သန့်စင်စေသည်။ ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ cir'ah̰ [cir ɑh] v. purgation. ကျောန်သွည်ဉ်ရသွေဂံသွန်းဖျင်း။ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်အောင်လုပ်ခြင်း။[LM. ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ c'ah̰ [cəɑh]. ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ s'ah̰ [səɑh]. SM. ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ ah [ɑh].]

ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ ca'ah̰ [cɑ̆ ɑh] v. ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ c'ah̰ [cəɑh] v. to purge. သွန်းသွန်းဖျင်း၊ ဖျော်ကဝု၊ နုက်ဂွ်၊ သန့်စင်စေသည်၊ အပုတ်ချသည်၊ ဝမ်းနှုတ်သည်။ (၂) to clear away. သောင်ခွောင်ထော်။ ရှင်းလင်းသွားစေသည်။ see. ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ cu'ah̰ [cŭ ɑh].

ꩻ꩓꩜꩷ꩻꩫ꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ꩻꩫ꩜꩷ ca'ah̰ jaɲah̰ [cɑ̆ ɑh jɛ̆ ŋɛ̀h] v. to cleanse. စုအားဇင်း၊ စုအားဖျင်း၊ သွန်းဇင်း၊ သွန်းဖျင်း။ သန့်ရှင်းစေသည်၊ သန့်စင်စေသည်။

ꩻ꩓꩜꩷ꩻꩫ꩜꩷ꩻꩫ꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ꩻꩫ꩜꩷ꩻꩫ꩜꩷ ca'ah̰ ɲahclɛ' [cɑ̆ ɑh ŋɛ̀h klɑɛ'] v. to cleanse away. စွန်းဖျင်းကွံ၊ သွန်းဖျင်းကွံ။ ရှင်းလင်းပစ်သည်။ သန့်ရှင်းပစ်သည်။

ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ c'ān̰ [cəɑiŋ] adj. ꩻ꩓꩜꩷, ꩻ꩓꩜꩷ c'ɛn̰ [cəɔiŋ] adj. other. သွာင်၊ သွာင်နှဂ်။ အခြားသော၊ အချို့သော။ n. other. တွဟ်၊ သွာင်၊ တွဟ်သွာင်။ အခြား၊ တခြား၊ တသီးတခြား။ (၂) foreign. ဒျင်သွာင်၊ ဒျင်တွဟ်။ နိုင်ငံခြား၊ တိုင်းတစ်ပါး။

www.monlibrary.com

ꩻꩴ, ꩻꩴꩬ c᷄āñ [cəaiŋ] n. & v. (MM.) ꩻꩴꩮ, ꩻꩴꩬꩬ c᷄āñ ā [cəaiŋ a] n. & v. diverge. ပါခြာအာ၊ ပါခြာတိတ်အာ၊ ပါပြားတိတ်အာ၊ စွာင်တိတ်အာ၊ သွာင်တိတ်အာ။ ခွဲခြားထွက်သည်၊ ခွဲခွာထွက်သည်၊ ဖြာထွက်သည်၊ မွာထွက်သည်။ (၂) differ from. တူဟ်ခြာအာ၊ ဟွံသူဟ်တး။ ကွဲလွဲသွားသည်၊ ခြားနားသွားသည်။ Cf. ꩻꩮꩵ, ꩻꩬꩵ ta nah [tă nɔh]. ꩻꩮꩶ, ꩻꩬꩺ ta meñ [tă meaŋ]. [LM. ꩻꩴ, ꩻꩴꩬ s᷄āñ [səaiŋ].SM. ꩻꩮꩶ, ꩻꩬꩬ həaiŋ [hă aiŋ].]

ꩻꩵ, ꩻꩺ c᷄eñ [că ɔiŋ] adj. other. သွာင်၊ သွာင်နူဂ့်။ အခြားသော၊ အချို့သော။ ꩻꩴ, ꩻꩴꩬ c᷄āñ [că aiŋ].

ꩬꩮꩴ, ꩬꩻꩴꩬ ca᷄iāñ [că aiŋ] adj. other. စအောင်၊ စွာင်၊ စွေင်၊ စကြေင်၊ သွာင်။ အချို့သော၊ အခြားသော။

ꩬꩺꩶ, ꩬꩻꩺꩬ ca᷄eñ [că ɔiŋ] adj. see. ရုံင်။ ရှ။ ꩬꩮꩴ, ꩬꩻꩴꩬ ca᷄iāñ [că aiŋ].

ꩻꩵ, ꩻꩺꩬ c᷄eñ [cəɔiŋ] adj. other. စအောင်၊ စွာင်၊ စွေင်၊ စကြေင်၊ သွာင်။ အချို့သော၊ အခြားသော။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩬꩮꩴ, ꩬꩻꩴꩬ ca᷄iāñ [că aiŋ]. see. ရုံင်။ ရှ။ ꩻꩴ, ꩻꩴꩬ c᷄āñ [cəaiŋ].

ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩬ ça kā [că ka] v. to send on an errand. စကာဏာသွက်သွေ့ာ်ကို့ကောတ် အရာမွဲမွဲ၊ ပွဲဒွဲဝဲကြပ်ကြပ်မွဲဒွဲဝဲ။ အနီးအနားရှိတစုံတစ်ရာကိုသွားရောက်ယူရန်အတွက်ခိုင်းစေသည်။ (၂) to depute. ကိုယ်စားလှယ်လွှဲသည်။ see. ꩮꩮꩵ, ꩬꩮꩬꩵ cukāl [cŭ kal].

ꩮꩮꩶ, ꩮꩬ᷄ ckat [cəkɔt] v. start to learn. သွကတ်၊ သွကိတ်။ စတင်သင်ယူသည်၊ စတင်ကိုက်သည်။

ꩮꩮꩶ, ꩮꩬ᷄ꩻ ckat [cəkɔt], ꩬꩬ᷄ ca kat [că kɔt] v. ꩮꩮꩶ, ꩮꩬ᷄ꩬ ckat cia᷄ [cəkɔt cɛ̆] v. to crumble in eating. ကိတ်ဇုံဖွဲ့တိုတ်။ ကိုက်ဝါးချေသည်။ (Not to learn. ဟွံသေင်ကတ်။ သင်ယူခြင်းမဟုတ်။ MM. ꩮꩮꩶ, ꩬꩬ᷄ kat [kɔt] v. to crumble. ကိတ်၊ သွှဲသွေ့ာက်သွံင်အာ။ ကိုက်သည်၊ ကြေမွစေသည်။)

ꩮꩮꩵ, ꩮꩺꩬ ckem [cəkim] v. & nq. (v) to grasp. သွေ့ာ်၊ ကော်၊ ကော်လင်ဗိုန်ဗိုန်၊ ကော်လင်ချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်။ အမိအရဆုပ်ကိုင်သည်။ (၂) pick up. ကပ်ကောတ်။ ကောက်ယူသည်။ (n) a handful. မွဲသွေ့ာ်၊ မွဲကော်၊ တစ်ဆုပ်၊ လက်တစ်ဆုပ်။ Cf. ꩮꩵ, ꩬꩵ rap

www.monlibrary.com

[rɔ̀p]. ဂုင်, ဥင် guṅ [gɜ̀ŋ]. ဂန်, ဂန် gan [gɔ̀n]. Der. ဧကမ်, ဧကေမ် ja kem [jɛ̆ kim] v. to grasp. သွေ့၊ ကေ၊ ကေ်လဝ်ဗိုန်ဗိုန်၊ ကေ်လဝ်ချိုတ်ချိုတ်ပို့တ် ပို့တ်။ အမိအရဆုပ်ကိုင်သည်။ [LM. သ္ကမ်, သ္ကေမ် sa kem [sɑ̆ kim]. ကမ်, ကေမ် kem [kim]. SM. ကမ်, ကေမ် kem [kim] v. to grasp in the hand. ကေ်ဖျာပ် လဝ်နကိုတဲ့။ လက်ဖြင့်ဆုပ်ကိုင်ထားသည်။(၂) handful. မွဲသွေ့တဲ့၊ လက်တစ်ဆုပ်။ (၃) seize. ရပ်၊ ရပ်ဂတ်ကေတ်၊ ဖမ်းသည်၊ ဖမ်းဆီးသည်။ (၄) to arrest. တံငဒက် ရပ်ကေတ်၊ ရပ်ဒဇက်ကေတ်။ လုံးထွေးဖမ်းဆီးသည်။ LM. သ္ကပ်, သ္ကေပ် skep [sə kip] v. to grasp with claws. ကေ်ဖျာပ်လဝ် နကိုသွေ့တဲ့။ လက်သည်းဖြင့်ကုတ်ဖမ်းထားသည်။ (၂) pinch. ဂွတ်၊ ဇျာ်။ ကုတ်သည်၊ ဆိတ်သည်၊ ကုတ်ခြစ်သည်။ (s.v. မလုပ်သွပ်၊ အောက်တွင်ပါဝင်။ သကမ်, သကေမ် sakep [sɑ̆ kip].)]

ကျာလ်, ကျာလ် ckāl [cəkɑl] v. to give. ကို၊ ဒုင်ကို။ ပေးသည်၊ ကမ်းပေးသည်။ (၂) to offer. ဗွိန်ကို။ ဆက်ကပ်သည်။ (၃) to receive. သွေ့ဝံဒုင်ကေတ်တဲ့။ လက်ခံရရှိသည်။ (၄) take in one's hand. ဒုင်ကေတ်နကိုတဲ့။ လက်ဖြင့်ခံယူသည်။ (၅) accept. ဒုင်တဲ့၊ တုပ်စိုတ်။ လက်ခံသည်၊ သဘောတူသည်။ Cf. ဒုင်, ဒုင် dūṅ [dɜ̀ŋ]. ကတ်, ကေတ် ket [kit]. Der. ဋကာလ်, စုကာလ် cucal [cŭ cɑl] v. to depute. သွဲကိုဒဒှ်သွက်မွိဟ်စွး။ ကိုယ်စားလှယ်လွှဲအပ်သည်။

ဘဂန်, ဧဂန် ca gan [cɑ̆ gɔ̀n] n. (MM.) သိမ်ဘဂန်, သိမ်ဧဂန် sim cagan [sem cɑ̆ gɔ̀n] n. a sīmā. သီယူစဂန်မွဲ။ စဝွန်အမည်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ဘလိတ္လိုင်, စလိတ္လုင် ca clitlūṅ [cɑ̆ cəlæ tlɜŋ] n. start to come in, begin to come in. စစလိတလုင်၊ သွလုပ်ကျုင်။ စဝင်လာသည်။

ဘဍ:, ဧဍ:^{2} ca ḍaḥ [cɑ̆ ɗah] n. (MM.) n & nq. unit of angular measurement. အစာ်သွက်သွေ့ဝံ တွတ်ကွာတ်ဂ်။ ထောင့်တိုင်းရန်အတွက် စံယူနစ်။ ဘဍ:ဇုယ်, ဧဍ:ဇုယ် caḍaḥjañay [cɑ̆ ɗah jɛ̆ ɲòɑ^{1}] n. distance apart. ခရာခြာသွေ့ဝဲ။ ကြားအကွာအဝေး။ [LM. ဘဍ:, ဧဍ: ca ḍaḥ [cəɗah], သ္ဍ:, သ္ဍ: sḍaḥ [səɗah] n. distance. ခရာသွေ့ဝဲ။ အကွာ အဝေး။ ဍ္ဍ:, ဍ္ဍ: ḍaḥ [cəɗah] v. to be separated. ပါ၊ ပါခြာ၊ ပါထွေး၊ ပါဝေး၊ သ္ဂိုပါထွေးအာ။ ခွဲသည်၊ ခွဲခြားသည်၊ ပိုင်းခြားသည်။ ကွဲစေသည်။]

ဘဍ:, ဧဍ:^{J} caḍaḥ [cɑ̆ ɗah] v. (MM.) ဘဍ:ကျာ်, ဧဍ:ကျော်ခ် caḍaḥ kle˙ [cɑ̆ ɗah klɑɛ̆] v. to remove. ပါထော်၊ ပြိုင်ထော်၊ (နုဒ္ဒဘဲဝါ) ပလှ်ထော်။ ဖယ်ရှားပစ်သည်၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဒွေပြောင်းပစ်သည်။ (ရာထူးမှ) ဖြုတ်ပစ်သည်။ [LM. ဃဋ:, ဓဋ: caḍaḥ̰ [cəɗah], ဦ:, ဒူး: cḍaḥ̰ [cəɗah], ဦ:, သူး: sḍaḥ̰ [səɗah] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ SM. ဟဋ:, ဟဋး: həḍah [həɗah] v. to be separated. ပါ၊ ပါခြာ၊ ပါထွား၊ ပါဝး၊ သွင်ပါထွားအာ။ ခွဲသည်၊ ခွဲခြားသည်၊ ပိုင်းခြားသည်။ ကွဲစေသည်။]

ဃဋ:ဧယ်, ဓဋးဧယ် caḍaḥ̰ jañay [cə̆ ɗah jɛ̆ ŋɔ̀a^{1}] v. to remove away. စွားသွေဘဲ။ အဝေးသို့ဖယ်လိုက်သည်။

ဃဋ:ဇာ်, ဓဋးနောရ် caḍaḥ̰ nor [cə̆ ɗah nɔ̀^{2}r] prep. depart from. စွားနောဝ်၊ စွားနူ။ မှထွက်ခွာသည်။

ဃဇ္ဈာက်, ဓဇောက် caḍok [cə̆ ɗok] n. (MM. **သိမ်ဃဇ္ဈာက်**, သိမ်ဓဇောက် sim caḍok [sɛm cə̆ ɗok] n. a sīmā in Sittang district. သီစဇောတ်နှံပွဲခရိုင်ချုင်သက်တိုင်မွဲ။ စစ်တောင်းဒိစတြိတ်ရှိစတွတ်သိမ်တစ်သိမ်။)

ဃဍူဏ်, ဓဍုဉ် caḍūñ [cə̆ ɗun] v. setting on the edge. စွုန်စွံ၊ ပွုန်စွံ။ အစွန်းနားတင်ထားသည်၊ အဖျားနားတင်ထားသည်။ (၂) hanging down. စွဲခွဲင်၊ ခုံင်ခွဲခွဲင်။ တွဲနေသည်၊ တွဲလွဲကျနေသည်။

ဃဍူဏ်ဒ, ဓဍုဉ်ဒ ca ḍūñ da [cə̆ ɗun dɛ̆] n. a kind of plant or grass leaves of which were used in bramanical ritual. တ္ံဟွံသေင်ချောဲမွဲဂကူ၊ တ္ဒးခွံညးမရပ်စပ်စကာ,ပွဲကိုသ္ဆင်အသေအဟာန်ပူဖဗမ္ဒးတံ။ ဗြဟ္မဏာပုဏ္ဏားတို့.ပူဖော်ပွဲ၊ အခမ်းအနားတွင်အသုံးပြုသောအပင် သို့မဟုတ်မြက်အရွက်တစ်မျိုး။

ဃဇ္ဈာ်, ဓဇောန် caḍān [cə̆ ɗan] n. (MM.) camphor. ပရုတ်။ ပရုတ်လုံး။

ဃဇ္ဈာ်, ဓဇောန် caḍon [cə̆ ɗɒn], **ဃဇ္ဈွာ်**, ဓဇွောန် caḍwon [cə̆ ɗwɒn] n. (MM.) length of foot applied to person's shadow as measure of time. ရပ်စပ်စကာဖဗွိုင်ပေတဲ့၊ တ္ဒတ်ကောတ်သမ္ဒိုင်ပူဂိုဂ် ညံင်ရ်တ္ဒတ်ကွာတ်ကောတ်အခိုင်။ အချိန်အတိုင်းအတာတစ်ခုကဲ့သို့.အသုံးပြုသော လူအရိပ်ကိုပေအလျားဖြင့် လက်တွေ့တိုင်းတာနည်း။ (၂) time so measured. အခိုင်တ္ဒတ်ကွာတ်ကောတ်လင်အတိုင်ဂ်။ ဤနည်းအတိုင်း,တိုင်းတာရရှိထားသောအချိန်။Var. **လိက်ဃဇ္ဈာ်**, လိက်ဓဇွောန် lik caḍwon [loik cə̆ ɗwɒn] n. record of times (of ordinations, to establish seniority). လိက်စွတ်သမ္ဒိုအခိုင် (သ္ဆင်အသေအဟာန်ပ္ဒိုန်ပယျင်, သွက်ဂ္ဒံဒ္ဒ်ဗိုန်ဗိုန်ခိုင်ခိုင်၊ ဒဒ္ဒ်ဝ်မဇွော်။)အချိန်မှတ်တမ်းစာ (ဝါကြီးခြင်းကိုအခိုင်အမာပြဆိုနိုင်ရန်အတွက်၊ ရဟန်းခံအခမ်းအနား ပြုလုပ်စဉ်ကမှတ်တမ်း။) [LM. ခဃဇ္ဈာ်, ခဓောန် kha ḍon [khə̆ ɗɒn], ဂဃဇ္ဈာ်, ဂဓောန် ga ḍon [ɠə̆ ɗɒn], SM. ဟဃဇ္ဈာ်, ဟဓောန် həḍon [khə̆ ɗɒn] n. length of foot. ဖဗွိုင်

www.monlibrary.com

ပေ။ ပေအရှည်။ LM. ဂၛၚ်း, ဂချောန် gaḍon [gɛ̆ ɗɒn], ဃၛၚ်း, သချောန် sa ḍon [sɑ̆ ɗɒn], SM. ဟၛၚ်း, ဟချောန် həḍon [hɑ̆ ɗɒn] v. to measure by foot. တ္ဝတ်ကွာတ်ကိုပေ။ ပေဖြင့်တိုင်းတာသည်။]

ဃဇွၚ်း, ဇချောန် caḍwon [cɑ̆ ɗwɒn] n. time of day. အခိုင်တဲ့။ နေ့အချိန်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဃၛၚ်း**, ဇချောန် caḍon [cɑ̆ ɗɒn].

ဃဂိုယ်, ဇကြိသ် caṇis [cɑ̆ neh] n. habour. စ္ဝိဟ်၊ စ္ဝေဟ်၊ သ္ဝေဟ်။ ဆိပ်၊ ဆိပ်ကမ်း။

ဃတုမၚာတ်, ဇတုမရှာတ် catumarhāt [cɑ̆ taŏ mɛ̆ rhàt] n. the four Regents. ဘုံဒေဝတ်စတုမရာတ်။ စတုမဟာရာဇ်နတ်ဘုံ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဃတုမဟာၚဇ**, ဇတုမဟာရာဇ ca tu ma hā rā ja [cɑ̆ taŏ mɛ̆ hɑ rèɑ jɛ̆].

ဃတုမဟာၚဇ, ဇတုမဟာရာဇ ca tu ma hā āja [cɑ̆ taŏ mɛ̆ hɑ rèɑ jɛ̆] n. The realm of the guardian gods of the four quarters or four Regents (**ဃတုၚလာကပါလ်**, ဇတုရလောကပါလ် ca tu ra lokapāl [cɑ̆ taŏ rɑ̆ lò[1] kɑ̆ pal]), lying below the Tavatiṁsa heaven. ဒေဝတ်မပွင်ပွဲလဝ်ဒေသပန်ဌာန် (**ဃတုၚလာကပါလ်**, ဇတုရလောကပါလ် ca turalokapāl [cɑ̆ taŏ rɑ̆ lò[1] kɑ̆ pal]) နွံအသွဝ်ဘုံကျန်တာဝတိ်။ တာဝတိ်သာနတ်ဘုံအောက်ရှိ၊ စတုမဟာရာဇ်နတ်မင်းကြီးကာကွယ်စောင့်ရှောက်ထားသော၊ စတုရလောကပါလ်နတ်ဘုံ။

ၚဒဝတ်ဃတုမဟာၚဇ, ဒေဝတ်ဇတုမဟာရာဇ de wa tāw ca tu ma hā rāja [dè wɛ̆ tao[3] cɑ̆ taŏ mɛ̆ hɑ rèɑ jɛ̆] n. the gods of the Cātumahārājika realm. ဒေဝတ်မပိုင်ပြီလဝ်ဘုံစတုမဟာရာဇိက။ စတုမဟာရာဇိကဘုံကိုစိုးရသောနတ်ဒေဝါ။

ဃတုမၚာတ်, ဇတုမရှာတ် catumarhāt [cɑ̆ taŏ mɛ̆ rhàt], **သ္ဒိုင်ဃတုမၚာတ်ပန်**, သ္ဒိုင်ဇတုမရှာတ်ပန် smiṅ ca tu ma rhātpan [səmoiŋ cɑ̆ taŏ mɛ̆ rhàt pɔn] n. the guardian gods of the four Regents. သ္ဒိုင်ကျန်စတုမရာတ်ပန်။ စတုမရာတ်လေးဘုံနတ်မင်း။

ဃတုမဟာၚတ်, ဇတုမဟာရာတ် catumahārāt [cɑ̆ taŏ mɛ̆ hɑ rat] n.the four Regents. ဘုံဒေဝတ်စတုမရာတ်။ စတုမဟာရာဇ်နတ်ဘုံ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဃတုမဟာၚဇ**, ဇတုမဟာရာဇ catumahārāja [cɑ̆ taŏ mɛ̆ hɑ rèɑ jɛ̆].

ဃတျာ်ဂ, ဇတုရင်ဂ caturaṅga [cɑ̆ taŏ rèɑŋ gɛ̆] n. **ပ္ဟာ်ဃတျာ်ဂ**, ပ္ဍာဉ်ဇတုရင်ဂ pnāñ ca tu ranˆga [pə nɑn cɑ̆ taŏ rèɑŋ gɛ̆] n. fourfold army, by classical tradition composed of horse, foot, elephants, and chariots. ပ္ဟာန်ပန်ကွိပ်။

www.monlibrary.com

စစ်အင်္ဂါလေးပါး။ Syn. ပင်္ကိုင်ပိ, ပန်ကိရိန့်ပ် pan kir nip [pɔn kir nɛp] n. four-fold army. ပ္ဍာန်ပန်ကျိုင်၊ ပ္ဍာန်ပန်ပြကာ။ စစ်လေးရပ်၊ စစ်လေးပါး။ [LM. army. ဒဝ် ပ္ဍာန်။ စစ်တပ်။ Skt./P. fourfold army. ပ္ဍာန်ပန်ကွိပ်။ စစ်အင်္ဂါလေးပါး။]

ဆရာင်ဂမလ, စတုရင်ဂဇလ ca tu raṅ ga ba la [că taŏ rèaŋ gĕ̆ bĕ̆ lĕ̆] n. force including cavalry and elephants. ဂကော်ရပ်လွှတ်၊ သိုကိုကောန်ပ္ဍာန်ချေ့,ကောန်ပ္ဍာန်စိုင်တံ။ မြင်းတပ်, ဆင်တပ်အပါအဝင်၊ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့။ Cf. see. ရံင်။ ရှ။ ဆရာင်ဂ, စတုရင်ဂ ca tu raṅga [că taŏ rèaŋ gĕ̆]. [Skt./P. fourfold army. ပ္ဍာန်ပန်ကွိပ်။ စစ်အင်္ဂါလေးပါး။]

ဆရာလောကပါလ်, စတုရလောကပါလ် caturalokapāl [că taŏ ră lò[1] kă̆ pal] n. သ္ဍိင်ဆရာလောကပါလ်ပန်, သ္ဍိင်စတုရလောကပါလ်ပန် smim ca tu ral okapālpan [səmoiŋ că taŏ ră lò[1] kă̆ pal pɔn] n. the Regents or guardian gods of the four quarters (သဒ္ဓါဇ, ဒဒ္ဓရာဇ dad dha rā ja [dɔ̀t dhĕ̆ rèa jĕ̆], ဝိရွူပက, ဝိရူဠရက wi ḷu ra ka [wĭ lŭ rĕ̆ kă̆], ဝိရုပက, ဝိရူပက wirūpaka [wĭ rŭ pă̆ kă̆] and ဝေသဗန, ဝေသဝန we sa ba na [wè să̆ bĕ̆ nĕ̆].) ဒေဝတ်မဗိုင်ပြိုလဝ်ဘုံကျန်,ပန်ပြကာမတွံဂး၊ ဒဒ္ဓရာဇ၊ ဝိဠူရက၊ ဝိရူပကကိုဝေသဗန။ ဖော်ပြပါနတ်ဘုံလေးပါး၊ ဒဒ္ဓရာဇ၊ ဝိဠူရက၊ ဝိရူပက၊ ဝေသဗန။ တို့ကိုပိုင်စိုးသောနတ်ဒေဝါမင်း။ Cf. လောကပါလ်, လောကပါလ် lo ka pāl [lò[1] kă̆ pal], စတုမဟာရာဇ, စတုမဟာရာဇ catumahārāja [că taŏ mĕ̆ ha rèa jĕ̆]. Skt. တုရ်လောကပါလ, စတုရ်လောကပါလ ca turlokapāl [că tur lò[1] kă̆ pal].

ဆရာယ်, စတုရသ် caturas [că taŏ rɔ̀h] n. square. ဗိုပန်ကွင်။ စတုရန်းပုံ။

ဆရာယ်ဂဿ, စတုရသ်အဿ ca tu ras'añ cia' [că taŏ rɔ̀h ɔn cĕ̆] n. square tank. ကွာခြိုင်ခွာ်မန္ဒံဗိုပန်ကွင်။ စတုရန်းပုံရှိသောရေလှောင်ကန်။

ဆရာဟ်, စတုရဿ caturah [că taŏ rɔ̀h] n. id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။ [LM. Skt. ဿရ, အသ္ဍရ 'aśra [ă shră̆].P. ဿယ, အသ်သ'assa [ɔs să̆].]

ဆရာဟ်, စတုရဿ caturah [că taŏ rɔ̀h] n. square. ဗိုပန်ကွင်။ စတုရန်းပုံ။ see. ရံင်။ ရှ။ ဆရာယ်, စတုရသ် caturas [că taŏ rɔ̀h].

ဆတ္တ, စတုတ္ထ catuttha [că tut thă̆] n.fourth. စတုတ္ထ၊ အလန်စတုတ္ထ။ စတုတ္ထ၊ စတုတ္ထအကြိမ်။

www.monlibrary.com

ဆတုဒ္ဒသဗိဇာ, ဧတုဒ္ဒသဗိဇနာ catuddasabijanā [că tut dĕ̀ să bĭ jĕ̀ nèa] n. fourteen the clepsydra (vijana). စုံပန်ဗီဇနာ။ ဆယ့်လေးဗီဇနာ။

ဆတ္ဂင်, ဧတ္ဂေင် cia᷇ twāñ [cĕ̀ twɑiŋ] v. eat cake. စကွေင်၊ ပြဘိုက်ကွေင်။ မုန့်စားသည်၊ မုန့်သုံးဆောင်သည်။

ဆန, ဧနု cana [că nă̆] n. food. စွ၊ စွစ၊ စွစသုင်။ အစာ၊ အစာရေစာ၊ အစားအစာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဆိ်ရန**, ဧရိန်နု cir na [cĭr nă̆].

ဆဂ, ဧနုဂ ca nā [că na] n. (Lph) item listed among donations to pagoda. ကပေါတ်ဂမ္မိုင်မလုပ်ခံ့ငံ့ပွဲစရင်အကြောမကိုလဝ်ဒါန်ကိုစေတီမွဲ့။ စေတီတစ်ဆူအားပေးလှူထားသောပစ္စည်းများစာရင်းအနက်၊ စာရင်းတွင်ပါဝင်သည့်ပစ္စည်း။ (၂) pavilion. ကွာ၊ ကွာထား။ မဏ္ဍာပ်၊ အလှူမဏ္ဍာပ်။

ဆဂၚ်, ဧနုက် canak [că nɛk] n. epithet attached to feast (**သ္ဘင်**, ဩ္ဘင် sabhañ [să bhèaŋ]) given by king to mark religious benefaction. ပေါ်သ္ဘင်ပ္ဍိုန်စဂုန်စရဲ၊ မက္ဍိုဗုဒ္ဓိနူကိုဧကရာတ်၊ သွက်သွေံသွစွတ်သမ္ဍီ၊ ပွဲပွဒုဒ္ဓိမန္ဒံကိုဖိုဂုန်လွဝ်ပရေင်ဘာသာ။ ဘာသာရေးအကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုအထိမ်းအမှတ်အဖြစ်ဘုရင့်ကိုယ်တော်တိုင်ကျင်းပပေးသော၊ ဂုန်ပြုစားသောက်ပွဲသ္ဘင်အခမ်းအနား။ **ဆ္ဂက်**, ဧ္ဂက် cnak [cəɲɛk] v. to be complete. ကျိုက်ပေင်၊ တဲ့ဒှ်။ ပြည့်စုံသည်၊ ပြီးဆုံးသည်။ Cf. **ဆဂၚ်**, ဧကၚ် caṇak [că nɛk], **ဆ္ဂက်**, ဧ္ဂက် cnak [cə nɛk],**ဆ္ဂက်**, ဧ္ဂက် cṇak [cəɲɛk] v. to be complete. ကျိုက်ပေင်၊ တဲ့ဒှ်။ ပြည့်စုံသည်၊ ပြီးဆုံးသည်၊.

ဆဂံင်, ဧနံင်ဴ canāṁ [că nɔŋ] n. (MM.) **သ္ဂိဆဂံင်**, ဧသ္ဂိဧနံင် sṅicanāṁ [səŋæ̆ că nɔŋ] n. funeral pyre. သ္ဂိစွံင်၊ သ္ဂိစံင်ဖွဂြဖုတ်။ မီးလေ့ာင်တိုက်၊ ဗျာပနသင်္ဂြိဟ်ရန်ထင်းပုံလောင်တိုက်။ [LM. **ဆဂံင်**, ဧနံင် ca nāṁ [că nɔŋ]. SM. **ကဂံင်**, ကဧနံင် kənāṁ [kă nɔŋ] n. burning. ဒဒှ်မဂိုသ္ဂံင်။ လောင်ကျွမ်းခြင်း။ **လဩင်**, ဧလေင် coṁ [coŋ] v. to light. စံင်။ ့ရှိသည်။]

ဆဂံင်, ဧနံင်ၝ canāṁ [că nɔŋ] n. (MM.) **သိမ်တာဆဂံင်**, သိမ်ဧတာဧနံင် sim tācanāṁ [sɛm ta că nɔŋ] n. a sīmā in Samrim district. သိတာစွံင် နွံပွဲခရိုင်သမြဲမွဲမ။ သမြင်ခရိုင်တာစနောင်းအမည်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ဆဂၚ်, ဧနောရ် canor [că nor] n.(MM.) **ဆဂၚ်ကျွာဝ်**, ဧနောရ်ကျွေဝ် ca norklow

www.monlibrary.com

[cɑ̆ nor klo] n. famine. စွောဝ်ကျောဝ်ဗျို့၊ ကျောဝ်ကျောဝ်ဗျို့။ တော်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းဘေး။ (၂) row. ကရုင်။ အတန်း။ **ငသ္ဂာ်**, ဧဒ္ဓေခ် cnor [cənor] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဥၛဟ်, ဧနုဟ် ca nah [cɑ̆ nɔh] v. to be apparent. သ္ဂိုမံက်ကွး။ ထင်ရှားပေါ်လွင်စေသည်။ **ဥၛဟ်ထွဲး**, ဧနုဟ်ထ္ဒး canahthḥah [cɑ̆ nɔh thəpɑh] v. to show apparently. ထွးကိုဗွဲမကွးဖွး။ ထင်းရှားစွာပြသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဩိင်ၛလာဟ်**, ဓိန်လေၛဟ် cin loḥ [cɛn lɔh].

ဥငၛဟ်, ဧနေဟ် caneh [cɑ̆ nĕh] v. to attack. တ္ဂီုတ္ဂြိုက်၊ ဟိုဂးတ္ဂြိုက်ဒစ်ဒစးပ္ဂိုန်ဒုဟ်၊ ဟိုဂးပ္ဂိုန်ဒုဟ်ပါ်ပါဖျံကဝှ။ တိုက်ခိုက်သည်၊ ပြစ်တင်တိုက်ခိုက်ပြောဆိုသည်၊ ပြစ်တင်ရှုတ်ချဝေဖန်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဩိင်ၛလးဟ်**, ဓိန်လေးဟ် cin leḥh [cɛn lĭh] v. LM. **ငသ္ဂဟ်**, ဧဒ္ဓေဟ် cneh [cənĕh].

ဥမိင်, ဧမိင် camiṅ [cɑ̆ moiŋ], **ဥမ်အိင်**. ဧမ်အိင် cam ʾiṅ [cɔm oiŋ] n. (MM. **ဥမ်အိင်**. ဧမ်အိင် cam ʾiṅ [cɔm oiŋ]. **ဥမိင်ပြမာန်**, ဧမိင်ပြမာန် ca miṅ pra mān [cɑ̆ moiŋ prɑ̆ màn], **ဥမိင်ပမာန်**, ဧမိင်ပမာန် ca miṅpamān [cɑ̆ moiŋ pɑ̆ màn] v. to have power over. အုပ်ဓလိုကေတ်နကိုအဝိုအာဏာ။ သြဇာအာဏာဖြင့်ရယူလွှမ်းမိုးသည်။ (၂) to have domi-nion over. ကေတ်အဝိုသွက်ဂွံအုပ်ခုပ်ပိုင်ပြီ။ လွှမ်းမိုးအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရယူသည်။)[LM. **ဥမိန်**, ဧမိန် camin [cɑ̆ mɛn], **ဩိင်**, ဧဩိင် cmiṅ [cəmoiŋ]. **ကမိန်**, ကဓိန် ka min [kɑ̆ mɛn] n. royal power. အဝိုအာဏာမဆောင်စပ်ကိုဧကရာတ်,ဥကျာ်တံ။ မင်းမိဖုရားတို့နှင့်ဆိုင်သောသြဇာအာဏာ။] (s.v. **ကိာ်မိန်**, ကိာ်ရ်မိန် kir min [kir mɛn].)

ဥမတ်, ဧမတ် ca mat [cɑ̆ mɔt] v. to judge. စီရေင်သွေ့ဝ်၊ သ္ဂုတ်သ္ဂာတ်၊ စံတ္ဂတ်။ တရားစီရင်သည်၊ အကဲဖြတ်သည်၊ သုံးသပ်သည်။ (၂) subject to judicial inquiry. အရာကိစ္စမဆောင်စပ်ကိုရှင်ဂဗုတ်သ္ဒးဂ္ဂိုက်ဥ့ဝဲ။ တရားရုံးနှင့်ဆိုင်သောအကြောင်းအရာစုံစမ်းမှု။ [LM. **ဥမတ်**, ဧမတ် camat [cɑ̆ mɔt], **ဩတ်**, ဧဩတ် cmat [cəmɔt], **ဧၛောတ်**, ဧၛောတ် jamot [jɛ̆ mɒt]. ;SM. **ကမတ်**, ကဓတ် kəmat [kɑ̆ mɔt]. **ငသ္ဂာတ်**, ဧဒ္ဓောတ် cəmot [cɑ̆ mɒt] v. to question. စ္ဂီစ္ဂတ်၊ သ္ဂွာန်သ္ဂုက်။ စစ်ဆေးသည်၊ မေးမြန်းသည်။ **ဥတ်**, ဧတ် cat [cɔt] v. to enquire into. စ္ဂီစ္ဂတ်သ္ဂွာန်ဇာန်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးမေးမြန်းသည်။]

ဥမိန်, ဧဓိန် camin [cɑ̆ mɛn] n. royal power. အသံအဝိုသြဇာ မဆောင်စပ်ကိုဧကရာတ်,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဂ္ဂကျာ်တံ။ မင်း,မိဖုရားတို့နှင့်ဆိုင်သောသြဇာအာဏာ။

ꩻꩫꩬ, စမုန် ca mun [cə̆ mun] n. power. အစိုးအဏာ၊ အသံအစို့။ အာဏာ၊ သြဇာအာဏာ။ [LM. **ꩻꩫꩬ**, ကွိန် kmin [kəmɛn], **ꩻꩫꩬ**, ကွိန် kmin [kəmɛn], **ꩻꩫꩬ**, ကွိန် kmin [kə mɛn], **ꩻꩫꩬ**, စမိန် camin [cə̆ mɛn].]

ꩻꩫꩬ, စမအံ် ca mâ' [cə̆ mɔ̆'] n. (MM.) **ꩫꩫꩻꩫꩬ**, သိမ်စမအံ် sim ca ma' [sem cə̆ mɔ̆'] n. a simā in Mram (Myaungmya) district. သိမ်ယွၤစုံ့ မန္ဒံပွဲ့ခရိုင်ဒွံင် မလမွဲ့။ မြောင်းမြခရိုင်ရှိစမော့အမည်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **ꩻꩫꩬ**, တမအံ် tamâ' [tə̆ mɔ̆']. SM. **ꩻꩫꩬ**, ကမအံ် kəmɔ̆ [kə̆ mɔ̆'] n. sea eagle. ဂစံကွံ၊ ဂစံတွံ့။ လင်းယုန်ငှက်။]

ꩻꩬꩻꩻ, စရကတိကာ ca ra ka ti kā [cə̆ rə̆ kə̆ tæ̆ kɑ] n. (MM.) circular letter. သာကျူလာ၊ လိက်လလောင်ကြား မပရးကိုတဲ၊ လိက်ပလံင် ပရးဖွိုပ်။ ဆာကျူလာ၊ လက်ကမ်းကြော်ငြာစာ၊ ဖြန့်ဖြူးပေးပို့သည့်စာ။

ꩻꩬꩍ, စရေင် ca reñ [cə̆ reaŋ] n. (MM.) **ꩆꩻꩫꩬꩍ**, တ္ကာ်စရေင် tka'ca reñ [təkɔ̆ cə̆ reaŋ] n. an island or locality in Martaban district. တ္ကံဟွံသေင်ဒေသ မန္ဒံပွဲ့ခရိုင်မုဟ်တွံမွဲ့။ မုတ္တမခရိုင်ရှိ ဒေသတစ်ခု သို့မဟုတ် ကျွန်းတစ်ကျွန်း။ [Perh. **ꩫꩍ**, စဂင် ca gañ [cə̆ gɛ̀aŋ].]

ꩻꩬ꩓, စရိတ်[3] ca rit [cə̆ rɛt] n. conduct. စရိတ်၊ ပွ။ စရိုက်၊ အပြုအမူ။ **ꩱꩻꩬ꩓**, သူစရိတ် sū carit [sɑo[1] cə̆ rɛt] n. good conduct. စရိတ်ထိုက်၊ ပွထိုက်။ ကောင်းသောစရိုက်၊ ကောင်းသောအပြုအမူ။ [LM. **ꩻꩬ꩓**, စရိတ် carit [cə̆ rɛt], **ꩻꩬꩫ**, စရုတ် ca ruit [cə̆ rot], **ꩆꩬꩫ**, ဇ္ဍုတ် cruit [cərot]. SM. **ꩆꩬꩫ**, ကရုတ် kə rot [kə̆ rot] n. conduct. စရိုတ်၊ ပွ။ စရိုက်၊ အပြုအမူ။ Skt/P. **ꩻꩬꩠ**, စရိတ cə ri ta [cə̆ rĭ tə̆].]

ꩻꩬ꩓, စရိတ်[2] carit [cə̆ ret] n.(MM.) line. ပ္ဍောန်၊ ဂွေင်ခရက်၊ ဂွံင်သရက်။ မျဉ်းကြောင်း၊ ခြစ်ရာ၊ အစဉ်းကြောင်း။ Cf. **ꩉꩻꩌ**, လၢယ် lāy [lài] n. line. ပ္ဍောန်၊ ဂွေင်ခရက်၊ ဂွံင်သရက်။ မျဉ်းကြောင်း၊ ခြစ်ရာ၊ အစဉ်းကြောင်း။ (၂) streak. ကွင်ကွောဝ်၊ ကွင်ကွင်ကွောဝ်ကွောဝ်။ အကြောင်အကြား၊ အစင်းအကြော်း။ [LM. **ꩻꩬ꩓**, စရိတ် carit [cə̆ rɛt], **ꩻꩬꩫ**, စရုတ် ca ruit [cə̆ rot].; LM. **ꩱꩻꩬ꩓**, သရိတ် sarit [sə̆ rɛt].; SM. **ꩉꩻꩬ꩓**,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဟရိတ် hərɛt [hə̆ rɛt], ခြိတ်, ခြေတ် crit [cərɛt] v. to draw a line. ဒဂက်ပ္ဍောန် မွဲတ္ဂုင်။ မျဉ်းကြောင်းတစ်ကြောင်းဆွဲသည်။ n. line of scratch. ဒ္ဍဲခရက်၊ ဒ္ဍဲသရက်၊ ဒ္ဍဲသက်တန်လဝ်။ ခြစ်ရာ၊ ခြစ်ရာကြောင်းနေရာ၊ ခြစ်ရာကြောင်းဆွဲထားသောနေရာ။]

ဆိတ်, ဧရိတ်² carit [cə̆ rɛt] v. (MM.) to draw line. ခရက်ပ္ဍောန်၊ ဒဂက်ပ္ဍောန်၊ သက်ပ္ဍောန်။ မျဉ်းကြောင်းဆွဲသည်၊ မျဉ်းကြောင်းသားသည်။ **ဆိတ်ဆလာက်ဏာ**, ဧရိတ်ဧလောအ်အာ carit calo''ā [cə̆ rɛt cə̆ lɔ̄ˀa] v. to do a line round. ဒဂက်စလော်ဏာပ္ဍောန်။ မျဉ်းကြောင်းဖြတ်သားသွားသည်။ (၂) to mark out a line round. သက်ခရက်ဗွေတ်ဏာပ္ဍောန်။ မျဉ်းကြောင်းပတ်ဆွဲသွားသည်။ [LM. **ဃိတ်**, သရိတ် sa rit [sə̆ rɛt], **ခိတ်**, ခရိတ် kha rit [khə̆ rɛt], **ဂိတ်**, ဂရိတ် garit [gɛ̆ rɛ̀t]. SM.**ဟိတ်**, ဟရိတ် hərɛt [hə̆ rɛ̀t].]

ဆဂာတ်, ဧရောတ် carot [cə̆ rɒt] n.(MM.) a district of Rāmañña in the neighbourhood of Wagaru. ခရိုင်ရာမညမန္ဒံပွဲဝုတ်ဒိုဟ်ဝါခရူ။ ဝါးခရူပတ်ဝန်းကျင်ရှိရာမာန်ညခရိုင်။

ဆိုဝ်, ဧခွိဝ် caruiw [cə̆ rɒ] v. (MM.) **ဂဆာင်ဆိုဝ်**, ဂရောင်ဧခွိဝ် ga roṅ ca ruiw [gɛ̆ rɔ̀ŋ cə̆ rɒ] v. ridicule. ရပ်ကြိုင်၊ သွအရိုင်။ ပြောင်လှောင်သည်၊ သရော်သည်။ [LM. **ဃိုဝ်**, ဧခွိဝ် caruiw [cə̆ rɒ], **ဃိုဝ်**, သခွိဝ် saruiw [sə̆ rɒ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဆဂာဟ်, ဧရောဟ် ca roh [cə̆ rɒh] v. to pour. ကရိုဟ်စုတ်၊ စရိုဟ်စုတ်၊ တရိုဟ်စုတ်။ လောင်းထည့်သည်၊ သွန်ထည့်သည်။ see. **ဆုဂားဟ်**, စုရေားဟ် curoḥh [cʊ̆ rɒh].

ဆလဓိ, ဧလဓိ caladhi [cə̆ lə̆ dhĭ] n. read. ဖ်။ ဖတ်။ **ဆလဂါ**, ဧလဂါ calagā [cə̆ lə̆ gɛ̀a] n.

ဆလာ, ဧလာ calā [cə̆ la] n **ဆလာကွင်**, ဧလောကွင် calākb̥aṅ [cə̆ la kəpɛŋ] n. craft with broad deck laid over twin or multiple hulls. ဥုင်မလးလဝ်ခုန်မာတ်မဇ္ဈော်သွဲ၊ လွှုတ်ဥုင်စာ။ ဥရာနှစ်ခုအပေါ်ကျယ်ပြန့်သောကုန်းဖတ်ခင်းထားသည့်လှေကြီး။ Cf. **ဖံင်**, ဖံင် phåṅ [phɔŋ]. [LM. **ဆလာ**, ဧလာ calā [cə̆ la], **ဆလှာ**, ဧလှာ calhā [cə̆ hla], **ခလာ**, ဆလာ chalā [chə̆ la], **တလာ**, တလာ talā [tə̆ la], **ဇလာ**, ဇလာ jalā [jɛ̆ la].]

ဆကွင်, ဧလောကွင် ca lā kb̥aṅ [cə̆ la kəpɛŋ] n. see. ရုံင်။ ရှူ။ **ဆလာ**, ဧလာ calā [cə̆ la].

www.monlibrary.com

ꩬꩡꩱ, ဧလော calo [cɑ̆ lɑo^{2}] n. (Lph) ꩬꩡꩱꩫꩬꩬꩡꩫꩱ, ဧလောမှာဧလွဂုဟ် calomhā callaguh [cɑ̆ lɑo^{2} mhɑ cɔn lɑ̆ gùh] n. Mahācala mountain with cave. ဒိုမဟာစလကိုဂိုဟ်။ ဂူနှင့်မဟာစလတောင်။ (၂) a temple with vaulted image-chamber erected by the chief monk of Haribhuñjaya. ဘုတ်တွဲတ်ကိုဂွံင်စင်ကြံ၊ သိုဂဒံကျာ်ပတ္တိမာရုပ်၊ ဇမွေ်သင်ဟရိဘုညူယ၊ မခွံဗဒှိပူဇလဝ်။ ဟရိဘုညူယသံဃာ့ခေါင်းဆောင်တည်ထားကိုးကွယ်လာခဲ့သော၊ စကြ်ိန်လမ်းနှင့်ရုပ်ပွားတော်များ ခန်းမဝတ်ကျောင်း။ [P. ꩬꩡꩱ, ꩬꩡ aca la [ă cɑ̆ lă] n. mountain. ဒို့။ တောင်။ for the nom. form Cf. ꩬꩡꩱꩬꩡ, ꩬꩡꩱꩬꩡ ˙a bhayo [ă bhɛ̆ yò^{1}].]

ꩬꩡꩱꩫꩱ, ဧလိက် calik [cɑ̆ loik] n. pig. ကွိုက်။ ဝက်။

ꩬꩡꩱꩫ, ဧလင် ca laṅ [cɑ̆ lɛŋ] n. (MM.) ꩫꩱꩬꩡꩱꩫꩬꩡꩱꩫ, သိမ်အသာမ်ဧလင် sim ˙a sām calaṅ [sɛm ă sɑm cɑ̆ lɛŋ] n. a sīmā in Sittang district. သီအသာ်ဧလင် မန္ခံပွဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိ အသံစလံသိမ်တစ်သိမ်။

ꩬꩡꩱꩬꩡꩱ, ဧလောင် ca loṅ [cɑ̆ lɔŋ] n. (MM.) ꩫꩱꩬꩡꩱꩬꩡꩱꩫꩱ, သိမ်ဧလောင်စိုင် sim ca loṅ ciṅ [sɛm cɑ̆ lɔŋ cɔiŋ] n. a simā. သီစလိုင်စိုင်။ စလိုင်စိန်သိမ်၊ ဆင်ချည်တိုင်သိမ်။ [LM. ꩬꩡꩱꩫꩱ, ဧလိုင် caluiṅ [cɑ̆ lɑŋ] n. post to which elephant is tethered. စလိုင်စိုင်။ ဆင်ချည်တိုင်။]

ꩬꩡꩱꩫꩱ, ဧလောင် cloṅ [cəlɔŋ] n. highest point. စလံင်၊ တော်ဘတ်အထောတ်၊ စဒွောင်။ အထွတ်အထိပ်။ (၂) spire. စမုံင်၊ စွတ်။ အထွတ်၊ စုလစ်မွန်းခွန်။

ꩬꩡꩱꩫꩱ, ဧလံင် ca lâṅ [cɑ̆ lɔŋ] n. (MM.) spire surmountting stupa and supporting kaḍuiṅ. စမုံင်မန္ခံပွဲတ္ဂုင်တော်ဘတ်စေတီ၊ မထံက်ဒုင်လဝ်ကျိုင်ကျာ်။ စေတီတော်ထိပ်တွင် ရှိသောထီးတော်ကို ထောက်ခံထားသည့် အထွတ်သို့မဟုတ်စုလစ်မွန်းခွန်။ [LM. ꩬꩡꩱꩫꩱ, ဧလံင် calâṅ [cɑ̆ lɔŋ], ꩬꩡꩱꩫꩱ, ဧလုံင် ca lhâṅ [cɑ̆ hlɔŋ] n. highest point. စမုံင်၊ စွတ်၊ တော်ဘတ်အထောတ်။ အထွတ်၊ စုလစ်မွန်းခွန်။]

ꩬꩡꩱꩬꩡꩱ, ဧလဟ်^{2} calah [cɑ̆ lɔh] v. wave. (လ္ပ်) လဝိုက်ဏာ၊ လရိုက်ဏာ။ (လ္ပိုင်း) ပုတ်သည်၊ ရိုက်ခတ်သည်။ read. ဗ်္ဂ။ ဖတ်။ ꩬꩡꩱꩬꩡꩱꩬꩱ, ဧလောဟ် caloḥh [cɑ̆ lɔh].

ꩬꩡꩱꩬꩡꩱ, ဧလဟ်^{1} calah [cɑ̆ lɔh] v. to make public. ဂဇုဟ်၊ ဂရိုဟ်။ တိုက်တွန်းသည်၊ နှိုးဆော်သည်။ (၂) to made reveal. သွေ့သွန်ဏာ၊ တံင်ဖျဲဏာ။ သွေးဆောင်သွားသည်၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဖြားယောင်းသွားသည်။ (၃) to make manifest. ထွေးကိုက်ကွေးကွေး၊ ဗွိုက်ထွေးကိုဖွဲ့မကွေးဖွေး။ ထင်ရှားစွာပြသည်၊ ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩬꩡꩣ꩓ꩭ**, ꩮꩡꩣꩭ cu loḥh [cŭ lɒh].

ꩬꩡꩣ꩓ꩭ, ꩮꩡꩣꩭ꩓ caloḥh [că lɒh] n. **ꩤꩫꩊꩭ꩓ꩭꩬꩡꩣ꩓ꩭ**, ꩤꩫꩭꩊꩭꩮꩡꩣꩭ꩓ laṁ poḥcaloḥ [lɔ̀m pɒh că lɒh] n. waves. လပ်၊ အလိုန်။ လှိုင်း၊ လှိုင်တံပိုး။ [Cf. LM. ꩮꩫꩭꩬꩡꩣ, ꩮꩫꩭꩬꩡꩣꩭ da pah kalah [dɛ̆ pɒh kă lɒh] v. to vaver. ဒယိမ်းဒယိုင်လှုပ်ရှားသည်။ ဂါဝါဖဲဇျဲချီဒရောင်အော။]

ꩬꩡꩣ꩓ꩭ, ꩮꩡꩣꩭ꩓ caloḥh [că lɒh] v. dislocate. စလှဲတိတ်၊ ထလောတ်တိတ်။ ပတ်ထွက်သည်၊ ကျွတ်ထွက်သည်။

ꩬꩡꩣ꩓ꩭ, ꩮꩡꩣꩭ꩓ caloḥh [că lɒh] v. to inform. ကလိုဟ်ဟို၊ စလိုဟ်ဟို။ အကြောင်းကြားသည်။**ꩬꩡꩣ꩓ꩭꩤꩭ**, ꩮꩡꩣꩭ꩓ꩭꩮ caloḥhmi [că lɒh mĭ]v. to inform mother. ကလိုဟ်ဟိုမိ၊ စလိုဟ်ဟိုမိ၊ စလောဟ်မိ၊ စလှော်မိ၊ စလိုဟ်မိ။ မိခင်အားအကြောင်းကြားသည်။

ꩬꩡꩣꩈ, ꩮꩡꩣꩭꩮ ca lo˙ [că lʊ̆ˀ] v. to send. ပလံင်၊ ပလံင်ဗွိုပ်။ ပို့သည်၊ အရောက်ပို့သည်။ (၂) to put across. ခုင်ကို၊ ဖျပ်ကို။ လက်ဆင့်ကမ်းသည်၊ ရောက်စေသည်။ (၃) to put round. စွေ့ာ်စွံကိုအလန်။ အလှည့်ကျရွှေ့ပတ်ထားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩬ ꩡꩣꩈ**, ꩮꩡꩣꩭꩮ culo˙ [cŭ lʊ̆ˀ].

ꩬꩡꩣꩈꩱ, ꩮꩡꩣꩭꩮꩱ calwo˙[că lwʊ̆ˀ] v. to put round. ရေတ်ပူ၊ ရေတ်ဗိုက်။ ရစ်ပတ်သည်၊ ဝိုက်ပတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩬꩡꩣꩈ**, ꩮꩡꩣꩭꩮ cu lo˙ [cŭ lʊ̆ˀ]. [LM. **ꩬꩡꩣ**, ꩮꩡꩣꩭ calo˙ [că lʊ̆ˀ], **ꩬꩡꩣ**, ꩮꩡꩣꩭ clo˙ [cəlʊ̆ˀ], **ꩬꩡꩣ**, ꩮꩡꩣꩭ calo˙ [că lʊ̆²].]

ꩬꩮꩫꩭ, ꩮꩮꩫꩭ ca wassa [că wɔh să] n. tens. ၌၊ ၁၀။ ဆယ်၊ ၁၀။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩮꩫꩭ**, ꩮꩫꩭ cwas [cəwɔh].

ꩬꩮꩀ, ꩮꩮꩀꩮ ca wek [că weak] n. day of moon's waning period. တွဲဖာဂိတုစွေက်။ လဆုတ်အချိန်ပိုင်းကာလရက်။ see. **ꩥꩮꩀ**, ꩥꩮꩀꩮ cir wek [cĭr weak].

ꩬꩫꩴ, ꩮꩫꩴꩮ cia˙ siṅ [cɛ̆ soiŋ] v. enjoy. စသိုင်။ ခုင်စသိုင်။ စံစားသည်၊ ခံစားစံစားသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩩꩴ, ꩫꩩꩫ ca ꩩoŋ [că loŋ] n. highest point. စလံင်၊ တွောတ်အထောတ်၊ စဒွောင်။ အထွတ်အထိပ်။ (ꩩ) spire. စမွံင်၊ စွတ်၊ ကွောတ်အထောတ်။ အထွတ်၊ အထွတ်အထိပ်၊ စုလစ်မွန်းခွန်။

ꩬꩡ, ꩫꩬ cā [ca] n.teacher. အွောဘာ။ ကျောင်းဆရာ။ **ꩡꩡꩍ**, အွာရ် ˈācār [a car] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရံင်။ ရွ။ **ꩬꩡꩍ**, အာစာရ် ˈacār [a car].

ꩬꩡꩩꩡꩴ, ꩫꩬကွောက် cā ka rwāk [ca kă rwaik] n. **ꩀꩈꩍꩬꩡꩩꩡꩴ**, ကိုည်ဒေမ်စာကွောက် kiñ cem cā ka rwāk [kɛn cim ca kă rwaik] n. ruddy shelduck. အဟာန်ငြိုပ်တွက်မန္ဒံကိုနဲသင်္ကေတ်။ အမောက်နီတောဘဲငန်းအထီး။ Skt. **ꩬꩡꩈꩫꩬꩀ**, ꩫꩬ ကြဓိက cākrawāka [ca kră wèa kă]. LM. (ꩀꩍꩌꩮ, ꩀꩫꩮꩌ) **ꩌꩡꩫꩬꩀ**, စက္ကဓိက် (gasiṁ) cak ka wāk [gɛ̆ cim cɛk kă waik]. P. **ꩌꩡꩫꩬꩀ**, စက္ကဓိက cak kavāka [cɛk kă wa kă].

ꩬꩡꩀꩬꩀ, ꩫꩬကဓိက ca ka wāka [ca kă wa kă] n. **ꩀꩈꩍꩬꩡꩀꩬꩀ**, ကိုည်ဒေမ်စာကဓိက kiñ cem cā ka wāka [kɛn cim ca kă wa kă] n. ruddy shelduck. အဟာန်ငြိုပ်တွက်မန္ဒံကိုနဲသင်္ကေတ်။ အမောက်နီတောဘဲငန်းအထီး။ Skt. **ꩬꩡꩈꩫꩬꩀ**, ꩫꩬ ကြဓိက cā kra wā ka [ca kră wèa kă]. LM. (ꩀꩍꩌꩮ, ꩀꩫꩮꩌ) **ꩌꩡꩫꩬꩀ**, စက္က ဓိက် (gaciṁ) cak ka wāk [gɛ̆ cim cɛk kă waik]. P. **ꩌꩡꩫꩬꩀ**, စက္ကဓိက cakkavāka [cɛk kă wa kă].

ꩬꩡꩌꩮ, ꩫꩬခီ cā khī [ca khi] n. (MM.) clerk. စခီ၊ စခီရှင်။ စာရေးစာချီ၊ ရုံးစာရေး။ (ꩩ) scribe. ပူဂိုမလိင်ချဲ့ချူကော့်စလိက်။ အခကြေးငွေယူစာကူရေးပေးသူ။ Cf. ꩫꩬရေ cā re [ca re]. [LM. **ꩍꩌꩮ**, ꩫꩌ ca khī [că khi], **ꩉꩌꩮ**, ꩉꩌ ja khī [jɛ̆ khi], **ꩈꩌꩮ**, ꩫꩌ ta khī [tă khi], **ꩍꩀꩌꩮ**, ꩀꩀꩌ cakkhī [cɛk khi]. SM. **ꩈꩌꩮ**, ꩫꩌ tə khī [tă khi]. B. **ꩬ꩑ꩮ**, ꩫ꩑ cā kyhī [ca kyhi].]

ꩬꩀ, ꩫꩫ c ā ga [ca gɛ̆] n. teacher. အွော။ ဆရာ။ [P.**ꩬꩡ**, ꩫꩬ cā [ca] n. teacher. အွော။ ဆရာ။] see. ရံင်။ ရွ။ **ꩬꩡꩡ**, အာစာ ācār [a car].

ꩬꩀꩍꩬꩍ, ꩫꩫꩍꩬꩍ cāgamasun [ca gɛ̆ mɛ̆ sun] n. five teachers. အွောမသုန်။ ဆရာငါးယောက်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဘာမာ်, ဧဝမရ် cā mar [cɑmɔr] n. Yak's-tail fly-whisk. ပိုက်စွပ်၊ ပိုက်စွရ်၊ ပိုက်ကွပ်။ သားမြီးယပ်။ [LM.**ဘမဝ်**, ဧမဒ် camaw [cɑ̆ mɔ], **ဘမာ်**, ဧမရ် camar [cɑ̆ mɔr], **ပမဝ်**, ဝမဒ် pa maw [pɑ̆ mɔ], **ပ္မဝ်**, ပ္ပဒ် pmaw [pəmɔ]. Skt./P. **ဘမၱ**, ဧဝမရ cā ma ra [cɑ mɑ̆ rɑ̆].]

ဘာကဝါသ, ဧဝရကဓိသ cā ra ka wā sa [cɑ rɑ̆ kɑ̆ wèɑ sɑ̆] n. a class of animals. ဂကူသတ်တိရစ္ဆာန်မွဲဂကူ။ တိရစ္ဆာန်အမျိုးအစားတစ်မျိုး။[P. wandering and dwelling in. ဒဒှ်မဂေတ်ဂွေင်အာကွင်၊ ဒဒှ်မမံင်စံင်။ လှည့်ပတ်သွားလာခြင်း၊ နေထိုင်ခြင်း။]

ဘာဂ ဧဝရေ cāre [cɑ re] n. (MM.) scribe. ညးမကော်ချူချဲ့စလိက်နကိုလိင်ခွာင်။ အခကြေးငွေယူပြီးစာကူးသူ။ (၂) author, writer. အွာကွေဟ်၊ အွာချူခွံ့လိက်၊ အွာခွံ့ပြကိုဟ်၊ အွာကဝိ။ ကျမ်းပြုသူ၊ ကျမ်းပြုဆရာ၊ စာရေးသူ၊ စာဆိုကဝိ။ Cf. **ဘခီ**, ဧဝခ် cākhī [cɑ khi]. [LM. **ဘာဂ**, ဧဝရေ cā re [cɑ re], **ဘာဂဝ်**, ဧဝရေဝ် cā rew [cɑ rie]. SM. **ကဂ**, ကရေ kəre [kɑ̆ re] n. clerk. စခီ။ စာရေး။ B. **ဘာဂး**, ဧဝရေး cāre [cɑ re].]

ဘာသ်က်, ဧဝသ်က် cāsåk [cɑ sɔk] n. fiefs. တိဗူတ္ဘတိဒုဝ်တံ၊ မဖျဲစ နကိုလိင်ခွာင်သတ်ဆုသတ်ဒုန်။ မြေရှင်များသီးစားချထားသောလယ်ယာမြေ။ (၂) territorial rights. အခေါင်အရာမဆောင်စပ်ကိုခန်လွာ။ နယ်မြေနှင့်ဆိုင်သောအခွင့်အရေး။[LM. **ဘာသ်က်**, ဧဝသ်က် cā såk [cɑ sɔk] n: chief. ကွိုပ်သ္ကိုပ်၊ ဇမွော်၊ ညးမအုပ်ခုပ်ပိုင်ပြီ။ ခေါင်းဆောင်၊ အုပ်စိုးသူ၊ အကြီးအကဲ။ B. **ဘဆားဘသာက်**, ဘစားအသောက် 'acā 'asok [ɑ̆ cɑ ɑ̆ sok] n. food and drink. စွစစွသုင်။ အစားအသောက်။ Cf. **ဩမ်**, ဧဩ် 'cim [cɛm], **ဩ**, ဧ cia' [cɛ̆].]

ဩ, ဧ ci [cĭ] pn. & ps. **ဂမ္ဘာ်ဩ**, မွောရ်ဧ mnor ci [mənɔ̀²r cĭ] adv. & n. hereafter. အနာဂတ်၊ ကာလအနာဂတ်၊ ဗွဲဂတ။ အနာဂတ်ကာလ၊ အနာဂတ်၊ နောင်တမလွန်။ **ပ္လးဩ်**, လ္လးဧ blaḥ ci [bəlèh cĭ] adj. & conj. **ပ္လးဂေါဟ်ဩ်**, လ္လးဂေါဟ်ဧ blaḥ goḥci [bəlèh gɔh cĭ] adj. & conj. then. ပွဲအခါဂ်၊ ပွဲအခိုင်ဂ်၊ တုံ၊ တုံပ္ဒန်၊ တုံပ္ဒန်ဂ်၊ ပွဲကာလဂ်၊ အခါတေံဂ်။ ထိုအချိန်က၊ ထိုအချိန်တွင်၊ ထိုနောက်၊ အဲဒီနောက်၊ ထိုစဉ်က၊ ထိုတုံးက။ **ဒ္ဍးဂေါဟ်ဩ်**, ဒ္ဍးဂေါဟ်ဧ dñaḥgoḥci [dəŋèh gɔ̀h cĭ] adv. therefore. ဟိုတ်ဂ်ရ၊ ဟိုတ်ဒ္ဒ်သဉ်ဂ်ရ။ ထို့ကြောင့်၊ ထိုအကြောင်းကြောင့်။ **ဟိုတ်ဂဟ်ဩ်**, ဟိုတ်ဂဟ်

www.monlibrary.com

ꤷ huitgahci [hot gɔh cĭ] adv. id. ꤷတုပ်။ ꤷတူ။ (MM.) **ꤷိုးꤢꤷ**, ꤷခိုရ်ꤢꤷ ꞌuir da ci [ɑɒ dɛ̆ cĭ]. **ꤢꤴꤷိုးꤢꤷ**, ꤢꤴꤷခိုရ်ꤢꤷ dah ꞌuir daci [ɑɒ dɛ̆ cĭ], **ꤢꤴꤷိုဝ်ꤢꤷ**, ꤢꤴꤷခိုဝ်ꤢꤷ dah ꞌuiwdaci [dɔ̀h ɑɒ dɛ̆ cĭ] adv. as much as. ခိုတ်လို့။ အဘယ်မျှလောက်။ **ꤢꤷ**, ꤢꤷ da ci [dɛ̆ cĭ] adv. since. သွပ်ကံနူ ကိုအခိုင်ဂ့်တဲ့၊ နူကိုအခိုင်ဂ့်တဲ့။ ယင်းအချိန်မှစ၍၊ ထိုအချိန်မှစ၍၊ as. ရ်သင်ဝ်ွံ။ သကဲ့သို့။ esp. လေဝ်။ လည်း။

ꤷꤟꤢꤱꤢ, ꤷꤓꤢꤢꤱ cigmattā [cĭ cəmɔt ta] n. truth. စမတ္တာ၊ စွတ်၊ သွတ်။ (၂) youth, သွတ်။ လူငယ်။ v. to be true. စမတ္တာ၊ စွတ်၊ သွတ်။ အမှန်တကယ်၊ မှန်ကန်သည်။

ꤷꤡꤢꤱ, ꤷꤓꤡꤢꤱ cicwon [cĭ cwɒn] v. to be decorated. ကျိုင်ကယျိုင်၊ ကျိုင်ကျဝ်၊ ဖျေ့ဖျောန်စီစောန်။ (၂) to decorate. ဖျေ့၊ ဖျေ့ဖျောန်။ ခြယ်သသည်၊ ဆင်ယင်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꤷꤞꤢꤢꤱ**, ꤷꤞꤢꤢꤱ cincon [cɛn cɒn].

ꤷꤓꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤷꤓꤢꤱꤓꤢꤢꤱ ci trăduān [cĭ trə̆ dŭ tan] n. (MM.) an ambassador sent with rā madutān to Ceylon by Dhammaceti in company with a party of monks who were to be re-ordained there. တလုတ်မွဲတ္ဝ၊ မဗလးဏာက ရော့ရာမဒုတာန်၊ ကိုအာဒျင်သိင်ဃ်နူကိုသွိင်ဓမ္မစေတီ၊ မွဲစွံကိုခမ့ီသင်ဂမ့ိုင် သွက်သွော့်က လေင်ဗ်ာ်ပ္ဍိုန်ပယျင်ခမ့ီအတော်။ သီဟိုဠ်ဒသို့ပြန်ပြီးကံဆောင်ရန်အတွက်၊ ဓမ္မစေတီမင်းကြီးကစေလွှတ်လိုက်သော သံဃာတော်များအဖွဲ့မှ၊ ရာမဒုတာန်နှင့်အတူလိုက်ပါသွားသော၊ သံတမန်တစ်ဦး။

ꤷꤓꤢꤱꤡꤢꤓ, ꤷꤓꤢꤱꤘꤢꤓ ci tranakṣatra [cĭ trə̆ nɛak shə̆ trə̆] n. lunar mansion. အရာဆောင်စပ်ကိုသွိုကြိုဟ်၊ ဆောင်စပ်ကိုဂကောံဂိတူ။ လနှင့်ဆိုင်သောကြိုဟ်အိမ်အဖွဲ့အစည်း။

ꤷꤓꤢꤱꤢꤘ, ꤷꤓꤢꤱꤢꤘ ci tra rikṣa [cĭ trə̆ ròik shə̆] n. lunar mansion. အရာဆောင်စပ်ကိုသွိုကြိုဟ်၊ ဆောင်စပ်ကိုဂကောံဂိတူ။ လနှင့်ဆိုင်သောကြိုဟ်အိမ်အဖွဲ့အစည်း။

ꤷꤞꤢꤢꤱ, ꤷꤞꤢꤢꤱ ci thān [cĭ than] n. place. ဒွဲ၊ ဒေသ၊ အရာပ်၊ ဌာန်။ နေရာ၊ ဒေသ၊ အရပ်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꤱꤞꤢꤢꤱ**, ꤱꤞꤢꤢꤱ sthān [səthan].

ꤷꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤷꤓꤢꤱꤢꤢꤱ ci peh [cĭ pih] n. **ꤘꤘꤢꤢꤱꤷꤢꤱꤢꤢꤱ**, ꤘꤓꤢꤢꤱꤷꤓꤢꤢꤱ gna' kyāk ci peh [gənɛ̆ kyaik cĭ pih] n. a queen cipeh. ဂ္ဂကျာ်စိပေ့်။ စိပင့်မိဖုရား။

ꤷꤞꤢꤢꤱ, ꤷꤞꤢꤢꤱ cimī [cĭ mi] n. nephew. ကွိန်တြံ့။ တူ။ niece. ကွိန်ဗြ။

ꤷꤞꤢꤢꤱ, ꤷꤞꤢꤢꤱ cimun [cĭ mun] n. to reign. ကွိန်၊ ကွိန်၊ ကွိန်၊ စွိန်။ စိုးမိုးသည်၊ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်သည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩵꩫꩬꩮꩴ, ꩻꩵꩫꩬꩮꩴ cimunyow [cĭ mun yò^{2}] n. ꩭꩮꩻꩵꩫꩬꩮꩴ, ꩭꩮꩻꩵꩫꩬꩮꩴ kumˆ cimunyow [kum cĭ mun yò^{2}] n. sister. မွဲ၊ ဒေါ်။ အစ်မ၊ ညီမ။ (၂) brother. ကော၊ ဒေါ်။ read. ဖ်ာ။ ဖတ်။ ꩭꩮꩻꩵꩫꩬꩮꩴ, ꩭꩮꩻꩵꩫꩬꩮꩴ kumˆcimunyow [kum cĭ mun yò^{2}].

ꩻꩵꩱꩵ, ꩻꩵꩱꩵ ci lis [cĭ lèh] n. (Lph) object of pious donation. စရင်ခဝ်ကုသိုမထွး ကိုဒဒှ်မရှေ်သေ့်ဘာသာ။ ဘာသာရေးကိုင်းရှိုင်းခြင်းကိုပြသသောလှူဒါန်းမှု။

ꩻ, ꩻ cĭ [ci] v.(MM.) ꩻꩫꩴ, ꩻꩫꩮꩴ cĭ reñ [ci reaŋ] v. to arrange. ဖျဲ့စွဲဒွှဲခဲ့ခဲ့၊ စီရေင်ပြုပြေင်လဝ်ဒတဲ့။ နေထားတကျစီစဉ်သည်၊ ကြိုတင်စီစဉ်သည်၊ အသေးစိတ်စီမံသည်။ (၂) make ready. ပြုပြေင်လဝ်ဒတဲ့၊ ပလေဝ်ပလေတ်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ဆင်သည်၊ အသင့်ပြုလုပ်ထားသည်။ (၃) organize. ပ္လေ့၊ စန်ဒက်၊ ပ္လေ့ပ္လေဝ်။ စုစည်းသည်၊ ဖွဲ့စည်းသည်၊ စည်းရုံးသည်။ (၄) to make arrangements. သွအစီအဇန်၊ ဖန်ဗဒှ်အစီအဇန်။ အစီအစဉ်ပြုလုပ်သည်၊ အစီအစဉ်စီရင်သည်။ (၅) prescribe procedure. စိုန်ပ္တန်နဲကဲဗိုအခိုက်ကမ္ဘောန်။ လုပ်နည်းလုပ်ထုံးကိုပြဋ္ဌာန်းသည်။ ꩻꩫꩴꩲꩪꩭ, ꩻꩫꩮꩴꩲꩪꩭ ci reñ ptuy [ci reaŋ pətui] v. to make ready. ပလေဝ်ပလေတ်လဝ်ဒတဲ့၊ အသင့်ပြင်ဆင်ထားသည်။ ꩫꩵꩮ, ꩫꩵꩮ cew [cie] v.ꩫꩵꩮꩫꩴ, ꩫꩵꩮꩫꩮꩴ cewreñ [cie reaŋ] v. arrange. စီရေင်ပြုပြေင်ဖန်ဖက်။ စီမံခန့်ခွဲခြင်းပြုသည်။ Cf. ꩫꩲꩮꩴ, ပြေင် preñ [preaŋ]. Der. ꩫꩲꩪꩬꩵꩬ, ဗျေရ် phyer [phyaer] v. to make ready. ပြေင်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ထားသည်။ ꩫꩵꩮꩫꩴꩫꩲꩮꩴꩫꩲꩪꩬꩵꩬ, ꩫꩵꩮꩫꩮꩴပြေင်ဗျေရ် cew reñpreñ phyer [cie reaŋ preaŋ phyaer] v. to arrange and make already. စီရေင်ပြုပြေင်ဖန်ဖက်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ဆင်စီမံခန့်ခွဲထားသည်။ ꩫꩶꩮ, ꩫꩶꩮ cnew [cənie] n. stern. (ဂွၤင်, ကွင်) လွှာသွေ့ဝ်၊ လွှာခွုတ်။ (လှေ,သင်္ဘော)ပဲ့ပိုင်း၊ နောက်ပိုင်း။ v. to follow by force. ဂရတ်ကိုဒွေတ်ဗက်။ အတင်းအကြပ်လိုက်နာစေသည်။ [LM. ꩻ, ꩻ cĭ [ci] v. arrange. စီရေင်လဝ်ဒွှဲခဲ့ခဲ့ဒွှဲခဲ့ခဲ့။ နေထားတကျစီစဉ်သည်။ SM. ꩻꩫꩴ, ꩻꩫꩮꩴ cĭ reñ [ci reaŋ], ꩻꩫꩴꩫꩲ, ꩻꩫꩮꩴꩫꩲ ˆacĭ areñ [ă ci ă reaŋ] v. arrangement. အစီအရေင်။ အစီအရင်။]

ꩭꩮ:, ꩭꩮ: cu˙ah̰ [cŭ ah] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်, မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာ ဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꩧꩭꩮ:, ꩧꩭꩮ: scu˙ah̰ [səcŭ ah] v. to cleanse. သ္ဂီအးဒူး၊ သ္ဂီသြွးဂွၤ၊ သ္ဂီအးဇူး၊ သ္ဂီအးဖွူး။ သန့်ရှင်းစေသည်။ ဖြူစင်စေသည်၊ စင်ကြယ်စေသည်၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သန့်စင်စေသည်။ (၂) purify. သင်္ကြန်သွန်းဖူးအော၊ သင်္ကြအိုက်မိဟ်သွန်းဖူးအော။ သန့်စင်စေသည်၊ ချေးညော်ကင်းစင်စေသည်။ **ꩻꩠꩫ**, သူအားတုဝုရ် scu˙ah tu gur [səcŭ ah taŏ gŭr], **ꩻꩠꩫ**, သူအားတူဝုရ် scu˙ah tū gūr [səcŭ ah tao¹ gŭr] v. shall rectify. သပြုပြေင်ညံင်ရသွေဂံဒှ်အာဥဂံဥဂံ။ သွညံင်ရသွေဂံဗွးအောကိုအမှာအရာ၊ သွူင်သွးဖူးထေံထပ်ကိုထပ်။ အမှန်ဖြစ်အောင်ပြုပြင်လိမ္မည်၊ အမှာကင်းစင်အောင်ပြုလုပ်လိမ္မည်၊ အကြိမ်ကြိမ်ပေါင်းခံ၍သန့်စင်လိမ္မည်။

ꩻꩠ, ꩻꩠ: ca˙ah [că ah], **ꩻꩠ**, ꩻꩠ: c˙ah [cəah]; hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်, မခယျ ကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩠꩫ**, ꩻꩠꩫ: saca˙ah [săcă ah] v. (MM.) **ꩻꩠ꩷꩸**, ꩻꩠꩫ꩷꩸ ca˙ah kle' [că ah klaĕ], **ꩻꩠ꩷꩸**, ꩻꩠꩫ꩷꩸ c˙ahkle' [cəah klaĕ] v. to pure. သင်္ကြသွန်းဖူး။ သန့်စင်စေသည်။ (၂) purge. ဖျော်ကဝု၊ နုက်ဂွ်၊ သင်္ကြဟွဲ့ ကိုဒုဟ်။ အပုတ်ချသည်၊ ဝမ်းနှုတ်သည်၊ အပြစ်ကင်းစေသည်။ **ꩻꩠ꩷꩹**, ꩻꩠꩫ꩷꩹: ca ˙ah ja ñah [că ah jĕ ŋèh], **ꩻꩠ꩷꩹꩷꩸**, ꩻꩠꩫ꩷꩹ꩫ꩷꩸ ca˙ahjañahkle' [că ah jĕ ŋèh klaĕ] v. to clear away. သွန်းဖူးထော်၊ သောင်ထော်။ ရှင်းလင်းလိုက်သည်၊ ရှင်းပစ်သည်။ [LM. **ꩻꩠ**, ꩻꩠꩫ: ca˙ah [că ah], **꩹꩷**, ꩹꩷ꩫ: ja˙ah [jĕ ah], **ꩻꩠ**, ꩻꩠꩫ: sa˙ah [să ah].SM. **ꩺꩠ**, ꩺꩠꩫ: hə˙ah [hă ah] v. to clean. သင်္ကြသွန်း၊ သင်္ကြသွန်းဖူး၊ သင်္ကြသွန်းဂွ၊ သင်္ကြသွန်းဒူး။ သန့်စင်သည်၊ သန့်ရှင်းစေသည်၊ ဖြူစင်စေသည်၊ စင်ကြယ်စေသည်။] **ꩻꩠꩺ**, ꩻꩠꩫꩺ: c˙āhh [cəah] v. to be clean. သင်္ကြသွန်းဖူး။ သန့်ပြန့်စေသည်။ (၂) to be pure. သင်္ကြအန့်အရာဟွဲ့။ အရောအနှောကင်းစေသည်။

ꩻꩠꩫ, ꩻꩠꩫꩫ cu˙ah tūn [cŭ ah tun] v. be clean. သွန်းတိုန်၊ ဒွန်းတိုန်။ သန့်ရှင်းလာသည်။ သန့်ပြန့်လာသည်။

ꩻꩠ꩷꩸, ꩻꩠꩫ꩷꩸ cu cāl [cŭ kal] v. to depute. ပွဉ်ကိုတာလျိုင်မွိဟ်စွန်း။ ကိုယ်စားလှယ်တာဝန်လွှဲပေးသည်။ **ꩻꩠ꩷**, ꩻꩠꩫ꩷ cakā [cĕ ka] v. စကာဏာ၊ သင်္ကြအာကေတ်မွဲမွဲ၊ သင်္ကြအာသွမွဲမွဲ။ စေခိုင်းသည်၊ စေခိုင်းလိုက်သည်။ **ꩻꩠ꩷ꩠꩺ**, ꩻꩠꩫ꩷ꩠꩫꩺ cakānā [cĕ ka na] v. send on to give something. ဗလးဏာသွက်သွေဂံကေတ်မွဲမွဲ။ တစုံတစ်ခုယူရန်စေခိုင်းလိုက်သည်။[LM.;SM. **ꩻꩠ꩷**, ꩻꩠꩫ꩷ cĕkā [cĕ ka]. MM. **ꩻꩠ꩷**, ꩻꩠꩫ꩷ ca kā [cĕ ka]. **ꩻ**, ꩻ cia' [cĕ] v. to enjoy. စသိုင်၊ ဒုင်စသိုင်။ စံစားသည်၊ ခံစားသည်။ **ꩻꩠ**, ꩻꩠꩫ kā [ka] n. work. ကမ္ဘောန်၊ ကေင်ကာ၊ ကိစ္စ။ ကိစ္စ၊ အလုပ်၊

www.monlibrary.com

အလုပ်ကိစ္စ။ ꩻကာလ်, ꩻခေလ် ckāl [cə kɑl] v. to receive. သွေ့ဝံဒုင်ကေတ်တဲ့။ လက်ခံရရှိသည်။]

ꩻတိ, စုတိ cu ti [cŭ tæ̆] v. **ꩻတိ**, စုတိ cu ti' [cŭ tĭ'] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်, မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻသူတိ**, သ္ဒုတိ scu ti [səcŭ tæ̆] v. to die. ချိုတ်၊ ကလိလောန်အာ၊ မတ်ပွိုတ်အာ။ သေသည်၊ ကွယ်လွန်သည်။ (၂) pass from one existance or incarnation to another. တွးအာနူဘဝမွဲပြိုင်ဒှ်အာဘဝမွဲ။ ဘဝတစ်ခုမှတစ်ခုသို့ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်သည်။ **ꩻသူတိစိသ်**, သ္ဒုတိစိသ် scu ti cis [səcŭ tæ̆ ceh] v. shall pass away. စုတိခေ့။ စုတေဆင်းသည်။(from higher sphere to rebirth on earth. စုတိနူကိုဘုံလ္ဟုတဲ့ခေ့ဗိုတ်ပဋိသန္ဓိပဲ့လိုက်။ အထက်ဘုံမှလူ့လောကသို့ပြန်လည်သန္ဓေယူခြင်း။)

ꩻတိ, စုတိ cu ti [cŭ tæ̆] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်,မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင် ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻသူတိ**, သ္ဒုတိ scu ti [səcŭ tæ̆] v. (MM.) **ꩻတိ**, စုတိ cu ti [cŭ tæ̆] v. to die. ချိုတ်၊ ကလိလောန်အာ၊ မတ်ပွိုတ်အာ။ သေသည်၊ ကွယ်လွန်သည်။ (၂) pass from one existance or incarnation to another. တွးအာနူဘဝမွဲပြိုင်ဒှ်အာဘဝမွဲ။ ဘဝတစ်ခုမှတစ်ခုသို့ပြောင်းလဲဖြစ်ပေါ်သည်။ စုတိအာရ်နောဝ်ဂေါ်း cuti ār now goḥ [cŭ tæ̆ ɑ nò^{2} gòh] v. have passed from one existance. စုတိအာနူဂ့်။ ထိုမှစုတေပြီးသော်။ Cf. ကွိတ် kcit [kəcɛt]. အာချင်ဒေဝတ် 'ā ḍuṅ de wa tau [ɑ ɗɜŋ dè wɛ̆ tɑo^{3}] v. စ်အာသွဝ်။ နတ်ရွာလားသည်။ [LM.; SM. **ꩻတိ**, စုတိ cu ti [cŭ tæ̆]. MM. **ꩻတိ**, စုတိ cu ti [cŭ tæ̆]. P. **ꩻတိ**, စုတိ cuti [cŭ tæ̆] n. death. ဒဒှ်မကလိလောန်အာ။ သေဆုံးခြင်း။]

ꩻမတ်, စုမတ် cumat [cŭ mɔt] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်,မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻသူမတ်**, သ္ဒုမတ် scu mat [səcŭ mɔt] v. to bear witness. ဒုင်သက်သီ၊ ဒုင်စွတ်။ သက်သေခံသည်၊ အစစ်ခံသည်။ [LM. **ꩻမတ်**, စမတ် ca mat [cɑ̆ mɔt] v. to certify. ကိုထံက်ဂလာန်သွဒ္ဓန်။ အတည် ပြုထောက်ခံချက်ပေးသည်။ (၂) to enquire. စွတ်သွာန်၊ စစ်မေးသည်။ **ꩻတ်**, စတ် cmat [cəmɔt] v. to be true. ဥဝံပြ၊ ဒှ်ဥဝံ။ မှန်ကန်သည်၊ ဟုတ်မှန်သည်။]

ꩻၛၢးဟ်, စုရေားဟ် curoḥh [cŭ rɒh] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်, မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻသူၛၢးဟ်**, သ္ဒုရေားဟ် scu roḥh [səcŭ rɒh] v. to shed. (ဥဝ်, ထွောဟ်ဥဝ်ဗြဲ) သရိုဟ်ခေ့၊ ပြဟ်ခေ့။(ရေ,မိုးပေါက်) ကျစေသည်၊ ကြွေကျ

www.monlibrary.com

သည်။ (၂) scatter. ဂြာတ်ပရး၊ သ္ဂ်ုပြုးဇး၊ သ္ဂ်ုပြုးဆဲ့။ ကြဲပက်သည်၊ ပြန့်ကြဲစေသည်၊ ပျံ့နှံ့စေသည်။

ꩻꩡꩫꩪ, စရောမ် caroḥ [cɑ̆ rɒh] v. (MM.) to pour. (ဥဂ်) စဝ်ဖျေ့၊ ကိုဟ်ဖျေ့။ သွန်ချသည်၊ လောင်းချသည်။ (၂) sprinkle. (ဥဂ်) လွုဟ်ပက်ဖ္ရုက်၊ ကြဲ၊ ဗရဲ့။ (ရေ) ဖျန်းဆွတ်သည်၊ ဖျန်းပက်သည်၊ ဖြူးသည်။ **ꩻꩡꩫꩪꩭꩩ**, စရောမ်စုတ် caroḥ cut [cɑ̆ rɒh cut] v. to sprinkle. လွုဟ်ဖျေ့၊ ဗရဲ့ဖျေ့။ သွန်းလောင်းချသည်၊ ဖျန်းချသည်။ Cf. **ꩭꩩ**, ခုတ် cut [cut], **ꩻꩡꩫ**, သာန် sān [sɑn], **ꩻꩡꩫꩭ**, ဒြာန် drāc [drɑ̀t], **ꩻꩡꩫꩭꩫꩭ**, ရုမ်ဗဟ်, ရုန်ဝသ် rumḥbas [rùm bɔ̀h], **ꩻꩡꩫꩭꩫꩭ**, လစောဟ် laḥoh[lɛ̆ ɒɒh].[LM. **ꩻꩡꩫꩪ**, စရောမ် ca roh [cɑ̆ rɒh], **ꩻꩡꩫꩪꩭ**, စရိုဟ် ca ruih [cɑ̆ roh], **ꩻꩡꩫꩪꩭ**, စရော် ca roh [cɑ̆ rɒh], **ꩻꩡꩫꩪꩭ**, တရိုဟ် taruih [tɑ̆ roh],;SM. **ꩻꩡꩫꩪꩭ**, ကရောဟ် kərɒh [kərɒh]. **ꩻꩡꩫꩪꩭ**, ခြောဟ် croh [cərɒh] v. to extinguish. (ပွတ်) ပလိုတ်၊ သ္ဂ်ုဗ္ဂိုတ်။ (မီး)ငြိမ်းသည်၊ ငြိမ်းသတ်သည်။ MM.;LM. **ꩻꩡꩫꩪꩭꩩꩫꩭ**, သြုဟ် sruih [sroh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ꩻꩡꩫꩪꩭꩩꩫꩭ, စုလနိုဗြဟ္မဒတ္တ cu la ni brahmadatta [cŭ lɑ̆ nĭ brɛ̆ mɛ̆ dɔ̀t tɑ̆] n. (smiṅ cu la ni brahmadatta [səmoiŋ cŭ lɑ̆ nĭ brɛ̆ mɛ̆ dɔ̀t tɑ̆] n. the king of Uttarapañcāla in the Mahā Ummagga-jātaka. သ္ဂ်ိင်ရးဥတ္တရပဉ္စာလ၊ မက္ခုင်ပ္ဒဇာတ်မဟာဥမ္မဂ္ဂ။ မဟာဥမ္မဂ္ဂဇာတ်လာ၊ ဥတ္တရပဉ္စာလပြည်မင်း။) Syn. **ꩻꩡꩫ**, စုလနိ culanī [cŭ lɑ̆ nĭ]. P. **ꩻꩡꩫꩭ**, စုဠနိ cuḷanī [cŭ lɑ̆ nĭ].

ꩻꩡꩫꩪꩭꩫꩭ, စုလာမနိစေတိ culāmaniceṭi [cŭ lɑ mɑ̆ næ̆ ce tæ] n. Astupa in the Tāvatiṅsa heaven erected by Indra over the Buddha's hair cut off at his renunciation, to which his right collar-bone was added at the parinibbāna. စေတီသ္ဂ်ိင်ကျန်မခုံဒက်ပ္ဂန်လဝ် ပ္ဒဲကိုသ္ဂဝ်တာဝတိံမွဲဇကု၊ ပ္ဒဲကိုကျာ်စေတီဂ့်ပ္ဂန် သ္ဂ်ိင်ကျန်မထပ်သ္ဂ်ိင်စုတ်လဝ်ဓာတ်သေဉ်ကျာ်တြဲ၊ ကာလကျာ်တြဲပို မတိတ်ဂ္ဂြိပ် တးပါတတ် ကွဲ့လဝ် ကိုဓာတ်ဇုတ်တ္ဂင်ကံကျာ်လွာ်သတုံ၊ မဂွံကွုင်အခါကာလကျာ်တြဲပို၊ မသ္ဂပရိနိဗ္ဗာန်တုဲ။ တာဝတိံသာနတ်ပြည်၌ သိကြားမင်းတည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သော စေတီတော်တစ်ဆူ။ ထိုစေတီတွင် ဗုဒ္ဓဂေါတမမြတ်စွာဘုရားကပယ်သလိုက်သော ဆံတော်မြတ်နှင့်မြတ်စွာဘုရားအရှင်၊ ပရိနိဗ္ဗာန် ပြုခဲ့စဉ်က၊ ရရှိခဲ့သောလက်ျာဘက်ညုပ်ရိုးတော်ဓာတ်တို့ ပေါင်းစပ်ပြီး ဌာပနာထားသည်။ [P. **ꩻꩡꩫꩪꩭꩫꩭꩭꩪ**, စုလာမဏိစေတိယ cū lā ma ṇi ceṭiya [cu lɑ mɛ̆ næ̆ ce tæ yɑ̆] n.]

www.monlibrary.com

ꩻလ်ံ, ခုလန် culan [cŭ lɔn] v. to sooth. သွေ့၊ သွေ့သွန်၊ သွဲ့သောကပ်ခြင်းအား၊ သွဲ့စိုတ်ခိုပ်အား။ ဆော့သည်၊ သောကအေးသွဲ့။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻလုံ**, ခုလုန်culun [cŭ lun].

ꩻလုံ, ခုလုန် cu lun [cŭ lùn] v. **ꩻလ်ံ**, ခုလန် cu lan [cŭ lɔn] v.To soothe by stroking with one's fingers. သွေ့သွန်ဖွိတ်သပေါတ်နကိုကောန်တဲ့။ လက်ချောင်းက လေးများဖြင့်ပွတ်သပ်ချော့မော့သည်။ **ပတ်ꩻလုံ**, ပတ်ခုလုန် pat culun [pɔt cŭ lùn] v. to chafe with one's fingers. ဖွိတ်သပေါတ်ကိုတဲ့ညံင်ရဖျန်ဆီသွေ့ဲက်ထ်တိုန်။ သွေးသား ပူလာအောင်လက်ဖြင့်ပွတ်ပေးသည်။[LM.**တလိုံ**, တလိုန် tălluin [tă lon],**ကလိုံ**, ကလိုန် kă hluin [kă hlon].; SM. **ကလိုံ**, ကလိုန် kə lɔn [kă lon] v. to finger (musical instrument). စုက်လုက်ကိုကောန်တဲ့(ကွိင်ကွိုက်)။ လက်ချောင်းနှင့် ထိတို့သည်(တူရိယာပစ္စည်း)။]

ꩻငလာ:ဟ်, ခုလေ:ဟ် cu loh̰h [că lɔh] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်,မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻငလာ:**, ꩻငလေ: scu loh̰ [səcŭ lɔh] v. shall explain. သောင်တွးထွးကိုဏောင်။ ရှင်းလင်းပြလိမ့မည်။ **ꩻငလာ:တ့ဝ:**, ခုလေ:တုဒး culoh̰ tuh̰ah̰ [cu lɔh tŭ pah] v. to reveal. ကိုသမ္ဘီ၊ ခွံက်ထွးကို့။ အသိပေးသည်၊ ထုတ်ဖော်ပြသည်။ (၂) make public. သွထောံဂြပ် ကောန်ညးချုင်ကွာန်။ ပြည်သူပိုင်ပြုလုပ်သည်။ (၃) to explain. စလိုဟ်ထွး၊ တလိုဟ်ထွး။ ရှင်းပြသည်။ ရှင်းလင်းပြသည်။

ꩻလဟ်, ခလဟ် ca lah [că lɔh] v. (MM.) **ꩻလဟ်တဝ:**, ခလဟ်တဝး ca lah ta h̰ah̰ [că lɔh tă pah] v.to proclaim. လလောင်တြးသွက်ညးဂမ္ဘိုင်သွေ့ံတီ။ အများသိရှိရန်ထုတ်ပြန်ကြေငြာသည်။ **ꩻဒိုငလာ:ဟ်**, ခိန်လေ:ဟ် cin loh̰h [cɛn lɔh] v. to appear. စိုပ်ကွင်၊ တိုန်စိုပ်ကွင်၊ လိုက်ကွင်၊ မံက်ကွင်။ ရောက်သည်၊ တက်ရောက်လာသည်၊ ပေါက်လာသည်၊ ပေါ်လာသည်။ **ꩻဒိုငွာဟ်တုမ်ဝ:**, ခိန္ဒောဟ်တုန်ဝး cin loh̰ tum̰ h̰ah̰ [cɛn lɔh tum pah] v. to reveal. တို့ဟ်ထွး၊ စကိုထွး၊ စလော်ာထွး၊ စနန်ထွး၊ စွန်ထွး။ ရှင်းလင်ပြသည်၊ ညွှန်ကြားပြသသည်။

ꩻငလာက်, ခုလောခ် culo'[cŭ lŏˀ] v. to take across. တတ်ကွေံအာ၊ တတ်ဂါအာ။ ဖြတ်ကူးသည်၊ ဖြတ်ကျော်သည်။ (၂) to send across. ပလံင်စွေံဏာ၊ ပလံင်တတ်ကလေံဏာ။ ဖြတ်ပို့သည်၊ ဖြတ်ကျော်ပို့သည်။ **ꩻငလာက်ာ**, ခုလောခ်အာ culo''ār [cŭ lŏˀ ar] v. to take across. တတ်ကွေံအာ။ ဖြတ်ကျော်သွားသည်။ **ယ်ꩻငလာက်**, ယခ်ခု

www.monlibrary.com

လောအ် yar culoˑ[yɔ̀r cŭ lʊ̄ˡ] v. to leap over carrying a burden. ယိုက်လဝ် ဂွီစိုက်တဲ့ထလာ်ကွေဝ်အာ။ အထုပ်သည်ပိုးပြီးခုန်ကျော်ဖြတ်သည်။

ꩻꩫꩮ꩜, စလောအ် ca loˑ [cŭ lʊ̄ˡ] v. once. ကွာတေံဏံ။ ရှေးအခါက။ ꩻꩫꩮ꩜, စလွောအ် calwoˑ [cŭ lwʊ̄ˡ] v. (MM.) ꩻꩫꩮ꩜ꩬ, စလောအ်အာ calo··ā [cŭ lʊ̄ˡ a] v. to put round. ရေတ်ပူလဝ်၊ ရေတ်ကွဲ့ကာ။ ရစ်ပတ်ထားသည်၊ ရစ်ပတ်သွားသည်။ (၂) erect (structure) round. ရေတ်ခွံသိုင်လဝ်။ ရစ်ပတ်ဆောက်လုပ်ထားသည်၊ ꩻꩫꩮ꩜, ကနုံစလောအ် ka naṁ ca loˑ[kŭ nɔm cŭ lʊ̄ˡ] v., ꩻꩫꩮ꩜, ကန်ဍမ်စလွောအ် kan ḍaṁ ca lwoˑ[kɔn ɗɔm cŭ lwʊ̄ˡ] v. to build round. သိုင်ခွံဂေတ်ကွေဝ်။ ပတ်ပတ်လည်တည်ဆောက်သည်။ ꩻꩫꩮ꩜ꩬꩫꩮ꩜ꩬ, ကရောင်စလောအ်အာ ka roṅ ca lo··ā [kŭ roŋ cŭ lʊ̄ˡ a] v. to trench round. ဓံက်ဂေတ်ကွေဝ်မြံင်။ မြောင်းပတ်တူးဖောက်သည်။ ꩻꩫꩮ꩜, ကွက်စလောအ် kwakcaloˑ [kwɛk cŭ lʊ̄ˡ] v. to hang round. ကွက်ဂေတ်စွေဝ်လဝ်။ ပတ်လည်ချိတ်ဆွဲထားသည်။ ꩻꩫꩮ꩜, ခ္လုပ်စလောအ် khlup caloˑ [khlup cŭ lʊ̄ˡ] v. to construct vault across, over. ခွံသိုင်စွေဝ်စီခွုပ်။ ဂုံးမိုးဖြတ်တည်ဆောက်သည်။ ꩻꩫꩮ꩜ꩬꩫꩮ꩜ꩬ, ရိတ်စလောအ်အာ ca rit ca lo··ā [cŭ rɛt cŭ lʊ̄ˡa] v. to draw a line round. ဒဂက်ရေတ်စရိတ်ပွောန်မွဲ။ ပတ်လည်မျဉ်းကြောင်းတစ်ကြောင်းဆွဲသည်။ ꩻꩫꩮ꩜, ဒက်စလောအ် dak caloˑ [dɛ̀ak cŭ lʊ̄ˡ] v. to build round. ခွံသိုင်ဂေတ်ကွေဝ်။ ပတ်ပတ်လည်တည်ဆောက်သည်။ ꩻꩫꩮ꩜ꩬꩫꩮ꩜ꩬ, ဒတော်စလောအ်အာ da tau ca lo··ā [dɛ̆ taoˢ cŭ lʊ̄ˡ a] v. to take station round. ထွဲရေတ်စွေဝ်အာ။ ပတ်ပတ်လည်ရပ်သွားသည်။ ꩻꩫꩮ꩜ꩬꩫꩮ꩜ꩬ, ရုဉ်စလောအ်အာ ruṅ ca lo··ā [rɜ̀ŋ cŭ lʊ̄ˡ a] v. to pass rope round. တတ်ဝိုင်လဝ်ကိုဇုက်။ ကြိုးပတ်ဝိုင်းထားသည်။ ꩻꩫꩮ꩜, ရေဉ်စလောအ် reṅcaloˑ[rèaŋ cŭ lʊ̄ˡ] v. to put round. ဝိုင်ရေတ်ဂေတ်လဝ်။ ဝိုင်းပတ်ထားသည်။ [LM. ꩻꩫꩮ꩜, စလောအ် ca loˑ [cŭ lʊ̄ˡ], ꩻꩫꩮ꩜, ကလောအ် ka loˑ [kŭ lʊ̄ˡ], ꩻꩫꩮ꩜, တလုအောအ် taluiˑ [tŭ lŭ iĕ], ꩻꩫꩮ꩜, ကလုအောအ် ka luiˑ [kŭ lŭ iĕ]. SM. ꩻꩫꩮ꩜, ကလိုအ် kə lʊ̄ [kŭ lʊ̄²], ꩻꩫꩮ꩜, ကျောအ် kloˑ [klʊ̄ˡ] v. to cross. တတ်ကွေဝ်၊ တတ်ပလဲင်ကာ။ ဖြတ်ကူးသည်၊ ဖြတ်ပို့သည်။]

ꩻꩫꩮ꩜, စုဟောင် cu hāṅ [cŭ haiŋ], ꩻꩫꩮ꩜, စုဟောင် cu heṅ [cŭ heaŋ] v. to stand flanking. ထွဲလိုင်ခွံင်နကိုပွားစုက်လဝ်ညးသွဲ့၊ ထွဲလိုင်ခွံင်ပွတ်လဝ်ပွားညးမွဲကိုညးမွဲ။ ပခုံးနံဘေးချင်းယှဉ်၍မတ်တတ်ရပ်သည်။ ꩻꩫꩮ꩜ꩬꩻꩫꩮ꩜, တာဝ်စုဟောင် tāwcuhāṅ [taw cŭ haiŋ]

www.monlibrary.com

v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ B. ချိုင်, ချိုဒ် chuiṅ [chaiŋ]. LM. ချောင်, ချေဒ် cheṅ [chɔiŋ].

ရဟင်, ဧဟေင် cu heṅ [cŭ heaŋ] v. to stand flanking. ထွ်လိုင်ခွဲင်နကိုပ္ဒးစုက်လဝ်ညးသွံ၊ ထွ်လိုင်ခွဲင် ပ္ဒဝ်လဝ်ပ္ဒးညးမွဲကိုညးမွဲ။ ပခုံးနံဘေးချင်းယှဉ်၍မတ်တတ်ရပ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ရဟာင်**, ဧဟာဒ် cu hāṅ [cŭ haiŋ].

ရလဳ, ဧလနိ cu lani [cŭ lă nĭ] n. The king of Uttarapañcāla in the mahā-Ummag- ga-jātaka. သွိင်ရးဥတ္တရပညွာလ၊ မက္ဂုင်ပွဲဇာတ်မဟာဥမ္မဂ္ဂ။ မဟာဥမ္မဂ္ဂဇာတ်လာ၊ ဥတ္တရပဉ္စာလပြည်မင်း။ Syn. **ရလဳဗြဟ္မဒတ္တ**, ဧလနိဗြဟ္မဒတ် cu la ni brahmadatta [cŭ lă nĭ brĕ mĕ dɔt tă] n. (smiṅ cu la ni brah madatta [səmoiŋ cŭ lă nĭ brĕ mĕ dɔt tă]. [P. **ရဠု**, ဧဋ္ဌနိ cuḷani [cŭ lă nì]. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ရလသုဘဒြာ, ဧလသုဘဒြာ cu la su bhadrā [cŭ lă sŭ bhĕ drèa] n. a female chaddanta elephant (cin chatdan), the lesser consort of the Bodhisatta in the chaddan-ta-jātaka. ယွၤစိင်မျောံဆဒ္ဒန်မွဲ၊ မဒှ်ဂ္ဂကျာ်သွဲဇောဓိသတ်ပိုသွိင်စိင်ဆဒ္ဒန်၊ မက္ဂုင်ပွဲကိုဇာတ်သွိင်စိင်ဆဒ္ဒန်။ ဆဒ္ဒန္တဇာတကလာ၊ ဆဒ္ဒန်ဆင်မတစ်စီးအမည်၊ ဘုရားလောင်းဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း၏အငယ်အနောင်းကြင်ယာတော်။ Cf. **မဟာသုဘဒြာ**, မဟာသုဘဒြာ ma hā su bha drā [mĕ hɑ sŭ bhĕ drèɑ]. P. **ရဿုဘဒြာ**, ဧလ်လသုဘဒြာ cullasubha drā [cu lă sŭ bhĕ drèɑ].

ရဠုနန္ဒဒေ, ဧဋ္ဌနန္ဒဒေ cu ḷa nan da the [cŭ lă nɔ̀n dĕ the] n. one of the monks sent by Dhammaceti to be re-ordained in Ceylon. ပ္ဒေဝ်ကိုခမိုဂမ္ဒိုင်၊ သွိင်ဓမ္မစေတီ၊ မဗလးဏာပွဲတ္ကံသိင်ဃိုး၊ သွက်သွေဝံဗ်ိတ္ထိုန်ခမိုပယျင်တိုတံဂ်ိမွဲဇကု။ အသစ်တဖန်ပြန်လည်ပဋ္ဌင်းခံယူရန်၊ သီဟိုဋ္ဌကျန်းသို့ ဓမ္မစေတီမင်းကြီးစေလွှတ်ခဲ့သော၊ သံဃာတော်များအနက်မှသံဃာတော်တစ်ပါး။ [P. **ထေရ**,ဎေရ thera [the ră], **ဒေ**, ဎေ the [the] n. for **ထေရ်**, ဎေရ် ther [ther] n. senior monk. သင်မဇ္ဈော်ကိုဝ်၊ သင်မဂွံဝ်ဇော်။ ဝါကြီးသောရဟန်း။]

ရဠုပိဏ္ဍပါတိကတိဿဒေ, ဧဋ္ဌဝိဏ္ဍပါတိကတိဿဎေ cu ḷa piṇḍapātikatissathe [cŭ lă pɛn dă pɑ tæ̆ kă tet să the] n.(MM.) a monk of Ceylon in the reign of king Kākavaṇṇatissa. သင်ပွဲကိုတ္ကံသိင်ဃိုး၊ လက်ထက်သွိင်ကာကဝဏ္ဏတိဿ၊ မအုပ်ခုပ်ကွင်ချင်တေံမွဲဇကု။ သီဟိုဋ္ဌကျန်းကိုအုပ်စိုးခဲ့သော၊ ကာကဝဏ္ဏတိဿမင်းလက်ထက်က၊ ရဟန်းတော်တစ်ပါး။

www.monlibrary.com

ဍဋ္ဌိဝဇိရ, စုဠသီဝဇိဏေ culasīwaḷithe [cŭ lă sæ wɛ̆ læ̆ the] n.(MM.) one of the monks sent by Dhammaceti to be re-ordained in Ceylon. ပ္ဍောဝ်ကိုဒမ္မီဂမ္ဘီုင်သွိင်ဓမ္မစေတီ၊ မဗလးဏာပွဲတ္ကံသိင်ဃိ်၊ သွက်သွောံဗ့်ပ္ဍိုန်ခမ့်ီပယျင်တ့ိတံဂ့်မွဲဇကု။ မဟာထေရ်ဝွံဟောင် ကေတ်တာလျိုင်၊ ဇကုတ္တညးသွက်သွောံခွံ်ကေတ်ဓေတ်သော် ပွဲဒုုင်နာ်တဲ့၊ ခွံ်အာဒုုင်နာ်ကေတ်ပ္ဍိုန်နင်ဓေတ်သေဉ်ဂ့်။ အသစ်တဖန်ပြန်လည်ပဋ္ဌင်းခံယူရန်,သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ဓမ္မစေတီ မင်းကြီးစေလွှတ်ခဲ့သော၊ သံဃာတော်များအနက်မှသံဃာတော်တစ်ပါး။ နဂါးပြည်ရှိဆံတော်ဓာတ်ကိုတာဝန်ယူကာ၊ ကိုယ်တော်တိုင် ဆင်းယူပေးသောမဟာထေရ်အရှင်မြတ်။

ဍခုမ်, ဇေခုမ် ce khuṁ [ce khum] n. (1557. **ဍခုမ်ဓာတ်ဂ္နိဟ်,** ဇေခုမ်ဓာတ်ဒ္ဂိဟ် ce khuṁ dhāt gnih [ce khum dhàt gəneh] n. Cekhom the pagoda of eyetooth rilic. စေတီဓာတ်ဂွေဟ်စေခုံ။ စွယ်တော်ဓာတ်ရွှေစည်းခုံစေတီ။ (၂) the Shewzigon pagoda at Pagan. ကျာ်စေတီစေခုံပွဲဒုုင်ဗကာ်။ ပုဂံရှိရွှေစည်းခုံစေတီတော်။) **သ္ဘုယ်ဍခုမ်,** သ္ဘုယ်ဇေခုမ် scuy cekhuṁ [səcui ce khum] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ LM. B. **ဆဏ်ခုမ်,** ညေ်ခုမ် cañ khuṁ [cɔn khum].

ဍဏီ, ဇေတီ ce ṭi [ce tæ], **ဍဏီ,** ဇေတီ ce ṭiy [ce tæ] n. (OM. **ဍဏီ,** ဇေတီ ce ṭiy [ce tæ] n. Lph. stupa. ကျာ်စေတီ။ စေတီတော်။ (၂) pagoda. ဂိုဟ်။ ပုထိုး၊ ဂူပုထိုး။)

ဍဏီ, ဇေတီ ce ṭi [ce tæ] n. (MM.) **ဒက်ဍဏီ,** ဒက်ဇေတီ dak ceṭi [ce tæ] v. to build a stupa. ခွံ်ဒက်စေတီမွဲ။ စေတီတစ်ဆူတည်သည်။ **ကဍ်ခုမ်ဍဏီ,** ကန့်ခုမ်ဇေတီ kanḍaṁ ceṭi [kɔn ɗɔm ce tæ] v. ခွံ်စေတီ။ စေတီတည်သည်။ **သလဍ်ဍဏီ,** သလန်ဇေတီ salan ceṭi [să lɔn ce tæ] n. stupa. ကျာ်စေတီ။ စေတီတော်။ Cf. **ကျာက်,** ကျာက် kyāk [kyɑik]. [LM.; SM. **ဍဏီ,** ဇေတီ ceṭæ [ce tæ]. P. **ဍဏီ ယ,** ဇေတီယ ceṭiya [ce tæ̆ yă].]

ဍဏီဃ, ဇေတီဃရ ceṭighara [ce tæ ghɛ̆ rɛ̆] n. Gharaceti. စေတီဃရ။ ဃရစေတီ။

ဍဏီယဃ, ဇေတီယဃရ ce ṭi ya gha ra [ce tæ yă ghɛ̆ rɛ̆] n. (MM.) structure surrounding stupa and forming covered processional way. ဒတန်သိုင်ခွံ်လဝ်မရေတ်ဂေတ်ကွော်ခွံင်စေတီ၊ ခွံ်ခွံင်ဗိုပြင်ညိဝ်ရမစ့်ဒ္ဌာလဝ်ကို ဥ်ပဒက်သိုန်ကျာ်စေတီ။ စေ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တီပတ်လည်အဆောက်အဦ၊ ဌင်းသည်စေတီကိုပတ်၍ လှည့်လည်ရန်လမ်းအား၊ အကာအကွယ်ပေးသောသဘောဆောင်သည်။ P. **ငဆီယ**, စေဒီယ cetiya [ce tæ̆ yă].

ငဆီယင်ဂကီ, စေဒီယင်ဂကီ ce tī yaṅgaṇī [ce tæ yèaŋ gɛ̀ næ] n. platform surrounding stupa. ဌင်စင်ကြံမလးကွောန်ဂေတ်ကွေ့ကျာ်စေတီ၊ ပန္နသာဗလးစေတီ။ စေတီပတ်ပတ်လည်ကို ခင်းကျင်းထားသောစင်းကြန်လမ်း၊ စေတီရင်ပြင်တော်။ [P. **ငဆီယင်ဂဏ**, စေဒီယင်ဂဏ ce tīyaṅgaṇa [ce tæ yèaŋ gɛ̀ nă̆], **ငဆီယ**, စေဒီယ ce tī ya [ce tæ̆ yă̆].]

ငဆီတာငင်, စေဒီစာနာင် ceṭīḅā nāṅ [ce tæ pa naiŋ] n. two stupas. စေတီစာဇကု၊ စေတီစာတွင်း။ စေတီနှစ်ဆူ။

ငဆီယ်, စေဒီယ် ce tīy [ce tæy] n. stupa. စေတီ၊ ကျာ်စေတီ။ စေတီ။ (၂) pagoda. ဂိုဟ်။ ပုထိုး၊ ဂူပုထိုး။

ငတြ, စေတြ cetra [ce tră̆] n. (1218) the first lunar month, roughly corresponding to April. ဂိတုတံပထမမန်၊ သရောပ်ကောတ်ကြပ်အိုတ် မသွဟ်ကိုဂိတုအေပြေဝ်အင်္ဂလိက်တံ။ မွန်ပထမဆုံးလ၊ အနီးဆုံးအကြမ်းဖျဉ်း၊ အင်္ဂလိက်လစဉ်လနှင့်ကိုက်သည်။ Cf. **ငဃ်**, စေယ် cey [cea]. Skt. **ဘာယ်တြ**, စာယ်တြ caitra [cai tră̆].

ဘယ်, ယေ cay [coa] n. (MM.) **ကိတုဘယ်**, ကိတုစယေ ki tu cay [kĭ taŏ coa], **ဂိတုဘယ်**, ဂိတုစယေ gitu cay [gĭ taŏ coa] n. the first lunar month of Mon. ဂိတုစဲ။ တန်ကူးလ။ [LM.;SM. **ဘယ်**, ယေ cay [coa]. Skt. **ဘာယ်တြ**, စာယ်တြ cāi tra [cai tră̆], **ဘငတြ**, စေတြ cetra [ce tră̆].] see. ရံင်။ ရှ။ **ငဃ်**, စေယ် cey [cea].

ငလာ, စေလာ ce lā [ce la] n. (MM.) **သိမ်ငလာသဒိမ်**, သိမ်စေလာသဒုံမ် sim ce lā sa dhuim [sem ce la să̆ dhɜm] n. a sīmā in Martaban district. သီမန္ဒံပွဲကို ခရိုင်မုဟ်တွံမွဲမ။ မုတ္တမခရိုင်အတွင်းရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ငလာသ, စေလာသ celāsa [ce la să̆] n. (MM.) **ကျာက်ငလာသ**, ကျာက်စေလာသ kyāk ce lā sa [kyaik ce la să̆] n. a pagoda in Sittang district, appearently the Kelatha three miles WNW. of Taungzun. ကျာ်စေတီကေလာသ၊ မန္ဒံပွဲကို ခရိုင်ချုင်သက်တိုင်၊ ဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာချုင်မုဟ်ဒုံ၊ ခရာစိုတ်ပိတိုင်။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိကေလာသစေတီ၊ တောင်စွန်းမြို့အနောက်မြောက်ဘက်၊ ယွန်းယွန်းသုံးမိုင်အကွာ လောက်တွင်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တည်ရှိသည်။ Syn. ကလာသပေါ, ကေလာသပေါ kelāsapo [ke la să pao^{2}]. [Skt. कायलास, ကာယ်လာသ kai lā sa [ke la să] n. name of legendary mountain. ယွဒ္ဒိုမက္ခုင်ပွဲပုံအဂိုမွဲ။ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်လာ၊ တောင်တစ်တောင်အမည်။]

ꩻ, ꩻ cay [coa] v. (MM.) to spread out to dry. စဲသက်၊ ပရးလစ်ပွဲပသာန်တွဲ။ လှန်းသည်၊ ဖြန့်လှန်းထားသည်။ H.L. [LM.; SM. ꩻ, ꩻ coa [coa].]

ꩻ, ꩻ cay [coa] n. the first lunar month, roughly corresponding to April. ဂိတုတံပထမမန်၊ သရောပ်ကောတ်ကြပ်အိုတ်မသွဟ်ကိုဂိတုအေပြေဝ်အင်္ဂလိက်တံ။ မွန်ပထမဆုံးလ၊ အနီးဆုံးအကြမ်းဖျင်း၊ အင်္ဂလိက်လပြေလနှင့်၊ ကိုက်ညီသည်။ Cf. ꩻ, ꩻ cey [cea].Skt. ꩻ, ꩻ caitra [cai tră]. ꩻ, ꩻ cay [coa] n. (MM.) ꩻ, ꩻ ki tucay [kĭ taŏ coa], ꩻ, ꩻ ga tu cay [gĕ taŏ coa], ꩻ, ꩻ gitucay [gĭ taŏ coa] n. the first lunar month of Mon. ဂိတုစဲ။ တန်ကူးလ။[LM.;SM. ꩻ, ꩻ cay [coa]. Skt. ꩻ, ꩻ cāy tra [cai tră], ꩻ, ꩻ ce tra [ce tră].] see. ရံင်။ ရှ။ ꩻ, ꩻ cey [cea].

ꩻ, ꩻ co [cao^{2}], ꩻ co'ow [cao^{2} o] n. grandchild. ကောန်စ်။ မြေး။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻ, ꩻ cow [co].

ꩻ, ꩻ co lā ma ni [cao^{2} la mă năĕ] n. name of a boat. ယွဒ္ဒုင်။ လှေအမည်။

ꩻ, ꩻ cau [cao^{3}] n. Grandchild. ကောန်စ်။ မြေး။ ꩻ, ꩻ co [cao^{2}] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩻ, ꩻ cow [co] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻ, ꩻ cou [cao^{3}].

ꩻ, ꩻ cau [cao^{3}] v. to return. စ်ကွုင်၊ စ်အာ။ ပြန်လာသည်၊ ပြန်သွားသည်။ ꩻ, ꩻ cau [cao^{3}] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻ, ꩻ cow [cao^{3}].

ꩻ, ꩻ cau [cao^{3}] n. title of nobility. မဟိမုအမာတ်ဒဗညာ။ မှုးမတ်အနွယ်ဝင်သူများဘွဲ့။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻ, ꩻ cāw [cao^{2}] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM.; SM. ꩻ, ꩻ cau [cao^{3}].]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ငဆာဝ်, ဓောဝ် cow [co] v. **ငဆာ**, ဓော co [cao^{2}] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်,မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဍ**, သ္ဒ scau [səcao^{3}] v. to return to. စ်အာ၊ ကလေင်အာ။ ပြန်သည်၊ ပြန်သွားသည်။ **ဒိုင်ဍိုငျင်ဆ**, ဒိန်ဍိုင်ရင်စ် din ḍiiṅ raṅcau [dèn ɗoiŋ rèaŋ cao^{3}] v. to carry back in litter. ဒလိင်ရေင်စ်၊ ဒလိင်ရေင်စ်ကျင်နကိုဝဝ်။ စိတန်းပဉ်ဆောင်ပြန်လာသည်၊ ဝေါဖြင့်ပဉ်ဆောင်သယ်ပြန်လာသည်။ **ပိုင်ဇောင်ဆ**, ပိန်ချောင်စ် pin ḍoṅ cau [pɛn ɗoŋ cao^{3}], **ပိုင်ဒေါင်ဆ**, ပိန်ဒေါင်စ် pin doṅ cau [pɛn dòŋ cao^{3}] v. to send back to. ကလေင်ပလံင်ဖျဏာ။ ပြန်လည်ပို့လိုက်သည်။ **ရ်ငဆ**, ရင်စ် raṅcau [rèan cao^{3}] v. to bring back. ကောတ်ဖျနင်။ ယူဆောင်ပြန်လာသည်။ **ဝါဲငဆ**, ဝါင်ရင်စ် wāṅ raṅ cau [wàiŋ rèaŋ cao^{3}] v. to accompany to (one's home). စ်ကျင်(သ္ရီ) မွဲစွံ။ (အိမ်)အတူပြန်လာကြသည်။

ဆ, စ် cau [cao^{3}] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်, မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဍ**, သ္ဒ scau [səcao^{3}] v. (MM.) **ဆရိုပ်**, စ်ဧုံဝ် cau cuip [cao^{3} cop] v. to arrive back. ကလေင်စိုပ်ကျင်၊ ကလေင်စ်စိုပ်ကျင်။ ပြန်ရောက်လာသည်၊ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာသည်။ (ၛ) to return to. ကလေင်ကျင်၊ ကလေင်စ်အာ။ ပြန်လာသည်၊ ပြန်သွားသည်။ **ဆကျုင်ရိုပ်**, စ်ဇျုင်ဧုံဝ် cautluṅcuip [cao^{3} təlɜŋ cop] v. to come back to. ကလေင်စိုပ်ကျင်။ ပြန်ရောက်လာသည်။ **ကငလင်ဆ**, ကလေင်စ် ka leṅ cau [kə̆ leaŋ cao^{3}] v. to return. ကလေင်ပ္ဍနကလေင်၊ ကလေင်ပ္ဍနစ်ကျင်။ ပြန်လှည့်ပြန်သည်။ **ကငလင်ဆဏာ**, ကလေင်စ်အာ ka leṅ cau ā [cao^{3}] v. to go back to. ပ္ဍနစ်အာ။ ပြန်သွားသည်။ **ကငလင်ဆကျုင်ရိုပ်**, ကလေင်စ်ဇျုင်ဧုံဝ် ka leṅ cau tluṅ cuip [kə̆ leaŋ cao^{3} təlɜŋ cop] v. to come back to. ကလေင်စ်စိုပ်ကျင်။ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာသည်။ **တွာက်ဆဏာ**, တွာက်စ်အာ twāk cau ā [twaik cao^{3} a] v. to walk back. ကွာ်စ်အာတိုက်။ လမ်းလျှောက်ပြန်သွားသည်။ **ငလြပ်ဒဆဏာ**, ဒြေပ်ဒစ်အာ drep daucauā [drɨ̆p dèa^{1} cao^{3} a] v. to flee back. ဒြိပ်ဒစ်အာ။ ပြန်ပြေးသွားသည်။ **ပ္လငဆကျုင်**, ပ္လန်စ်ဇျုင် plancautluṅ [plɔn cao^{3} tlɜŋ] v. to return to. ကလေင်ပ္ဍနစ်ကျင်။ ပြန်လှည့်ပြန်လာသည်။ Cf. **ကငလင်**, ကလေင် ka leṅ [kə̆ leaŋ]. **ပ္လငျ**, ပ္လန် plan [plɔn]. Der. **ပျှ**, ဖျ phyau [phyao^{3}] v. to take home. ကောတ်ဖျနင်သ္ရီ။ အိမ်ယူပြန်လာသည်။ [LM.; SM. **ဆ**, စ် cao [cao^{3}].]

www.monlibrary.com

ဘက္ကျင်, ဓလွုင် cau tluṅ [cɑo^{3} təlɜŋ] v. come back. ကလေင်ကွုင်။ ပြန်လာသည်။

ဆမ်, ဓမ်^{2} caṁ [cɔm] n. **ချဆမ်**, ဆုဓမ် chu caṁ [chŭ cɔm] n. champac tree. တ္ဆံက်စမွာ။ တရုပ်စကားပန်းပင်။ Syn. **ဆမ်ဂါ**, ဓမ်ဂါ caṁ gā [cɔm gèɑ]. [Skt. **ဆမ်ပက**, ဓမ်ပက caṁ pa ka [cɔm pă kă]. P. **ဆမ်ပ(က)**, ဓမ်ပ(က) caṁpa (ka) [cɔm pă (kă)].]

ဆမ်, ဓမ်^{3} caṁ [cɔm] n. (MM.) **သိမ်မင်ဆမ်မှ**, သိမ်မင်ဓမ်မှ sim maṅ caṁ mha [sem mèɑŋ cɔm hmă] n. a sīmā in Sittang district. သီမင်စံမှန့်ပွဲကိုဓရိုင်သက်တိုင်မွဲမ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိမင်းစွမ်းမှသိမ်တစ်သိမ်။

ဆမ်ဂိုင်, ဓမ်အိုင် caṁ·iṅ [cɔmoiŋ] n. power. အာဏာ၊ သြဇာအင္ဂိ။ အာဏာ၊ သြဇာအာဏာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဆမိုင်**, ဓမိုင် camiṅ [că moiŋ].

ဆမ္ဗိမ်ပမာံ, ဓမ္ဘိမ်ပမာန် cam·impamān [cɔm ɛm pă mɑn] v. to have power over. ကေတ်ထေံအင္ဂိသြဇာတဲ့အုပ်ဓလို။ သြဇာအာဏာရယူပြီးလွှမ်းမိုးသည်။ (၂) to have dominion over. ကေတ်အခေါင်အင္ဂိ သွက်သွေံအုပ်ခုပ်ပိုင်ပြီ။ အုပ်စိုးပိုင်ခွင့်အာဏာကို ရယူသည်။ **ဇွိုံပြမာံ**, ဇွိုန်ပြမာန် cminpramān [cmɛm pră màn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဆမ်ကြမ်, ဓမ်ကြမ် caṁkraṁ [cɔm krɔm], **ဆင်ကြမ်**, ဓင်ကြမ် caṅ kraṁ [cɛŋ krɔm] v. to walk up and down. ကွာ်တိုန်ကွာ်ခွော်။ လျောက်တက်လျောက်ဆင်းသည်။ to work to and fro. ကွာ်တန်ဆန်၊ ကွာ်စင်ကြုံ။ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်လျောက်သည်၊ စင်းကြုံလျောက်သည်။

ဆင်ကြမ်, ဓင်ကြမ် caṅ kraṁ [cɛŋ krɔm] n. & v. ဥ်စင်စင်ကြုံမန္ဒံကိုစ်ီလွာ်ဖာလ္လူ။ အပေါ်မှ အမိုးအကာရှိသောစင်းကြုံလမ်း။ ဥ်စင်စင်ကြုံမန္ဒံသိုစ်ီ။ ကွာ်တန်ဆန်၊ ကွာ်စင်ကြုံ။ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်လျောက်သည်၊ စင်းကြုံလျောက်သည်။ **လွတ်ဆင်ကြမ်**, လ္ဆတ်ဓင်ကြမ် clat caṅ kraṁ [clɔt cɛŋ krɔm] n. cloister with ornamented roof. ဥ်စင်စင်ကြုံမန္ဒံကိုစ်ီမစိစောန်ဖျေံကယျိုင်လဝ်ကျေဝ်ကျေဝ်မေဝ်မေဝ်။ လှုပစွာမွမ်းမံဆင်ယင်ထားသော အမိုးရှိစင်းကြုံလမ်း။ [LM.; SM. **ဆင်ကြမ်**, ဓင်ကြမ် cɛŋ kraṁ [cɛŋ krɔm].Skt. **ဆင်ကြမာ**, ဓင်ကြမာ cɛŋ kra ma [cɛŋ kră mă] v. walking up and down. ကွာ်တိုန်ကွာ်ခွော်ဒွံင်။ လျောက်တက်လျောက်ဆင်းနေသည်။ (၂) working to and fro.

www.monlibrary.com

ကွာ်တန်ဆန်ဒွံင်၊ ကွာ်စင်ကြဲဒွံင်။ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်လျောက်နေသည်၊ စင်းကြံလျောက်နေသည်။]

ဆမ်ကါ, ဧမ်ဇီ camṁ gā [cɔm gɛ̀a] n. ဆုဧမ်ဇီ chu camṁ gā [chŭ cɔm gɛ̀a] n. champac tree. ဆုစမ္ပာ။ စမ္ပာပင်။ [LM. **ဆမ်ဂ္ဂ**, ဧမ်ဇ္ဇာ camṁñā [cɔm ŋa]. SM. **ၶမ်ပဒ္ဂ**, နုမ်ပဒ္ဇာ nɔmpəŋa [nɔm pə̆ ŋa] n. Alstonia scolaris. တွံ်စမ္ပာ။ တောင်စကားပင်။ B. **ဂတာင်ဆကား**, တောင်ဧကား toñcamṁkā [taung san ka]. **ဆမ်ပါဒိုဝ်**, ဧမ်ပါဒိုဝ် camṁpāduiw [cɔm pa dà] n. hill champac. စမ္ပာဒို။ တောင်စကား။ OB. **ဆကား**, ဧကား camṁkā [cɔm ka], **ဆကါ**, ဧဇီ camṁgā [cɔm ga]. Skt./P. **ဆပါကာ**, ဧပါကာ camṁpākā [cɔm pa ka].]

ဆမ်ဗိုဲ, ဧမ်ဝိုန် cambuin [cɔm bə̀n] v. (MM.) **သိမ်ဆမ်ဗိုဲ**, သိမ်ဧမ်ဝိုန် sim cam buin [sɛm cɔm bə̀n] n. a sīmā in Rangoon district. သီစံဗိုန်မန္ဒံပွဲခရိုင်လွၚ်။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရိုစွန်ဗုံသိမ်။

ဆမ်မခါ, ဧမ်မခန် camṁ ma khan [cɔm mə̆ khɔn] n. Skin mat or rug carried by ascetic. သွာဂ္ဂံစွာံ ဟွံသေင်ယာတ်လးရသိတံ၊ ဏာနင်သွက်သွေဂံသွသွာဂ္ဂံ။ ရသေ့များယူဆောင်သွားလေ့ရှိသော၊ သားရေအခင်းသို့မဟုတ်စောင်အခင်း။ Cf. **ဒ္ဂာလ်**, ဒ္ဂလ် snāl [sənɑl], **ဒိုးကာ်**, ဒိန်ကာရ် dinkār [dən kɑr]. [LM.; P. **ခဏ္ဍ**, ခဏ္ဍ khaṇḍa [khɔn də̆].]

ဆမ်ရင်. ဧမ်ရင် camraṅ [cɔm rɛŋ] n. (MM.) part of the name of a governorship held by one of Dhammaceti's son. ယွုဒုင်လဝ်မွဲဒကုတ်မွဲဒ္ဂ်၊ သွဲဘဲဒမအုပ်ခုပ်၊ ပွာဝ်ကိုကောန်သွိင်ဧမ္မစေတီ၊ ဂမ္ဘီုင်တံဂ်ိမွဲ။ အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိအမည်၊ တစိတ်တဒေသခံယူထားသော၊ ဧမ္မစေတီမင်းကြီး၏သားတော်များအနက်၊ သားတော်တစ်ပါး။ [LM. **ဆမ်ရင်**. ဧမ်ရင် cam raṅ [cɔm rɛŋ], **ပရင်**. ပရင် paraṅ [pə̆ rɛŋ], **ပြင်** ပြင် praṅ [prɛŋ]. SM. **ပရင်**. ပရင် pa raṅ [pə̆ rɛŋ] n. beach. ပရင်ဇ္ဈာင်၊ သင်ဇ္ဈာင်။ ပင်လယ်ကမ်းခြေသောင်အစပ်။ **ဆရင်**. ရင် caraṅ [cə̆ rɛŋ] n. bank (of river or stream). ပရင်ကွီ၊ ပရင်ကြွင်။ မြစ်ကမ်းပါး၊ ချောင်းကမ်းပါး။]

ဆမ်ဗာယ်, ဧမ်ဗာယ် camṁbāy [cɔm bài] n.(MM.) sling carrier for almsbowl. ဖျဲ့စွဲဗဖေင်။ သပိတ်လွယ်အိတ်။ [LM. **ဆမာယ်**, ဧမာယ် ca māy [cə̆ mai], **တမာယ်**,

www.monlibrary.com

တမာယ် tamāy[tă mai], လမာယ်, လမာယ် lamāy[lă mai], လ္ဟာယ်, စ္ဟာယ် cmāy [cəmai], တ္ဟာယ် tmāy [təmai], က္ဟာယ် kmāy [kəmai], လ္ဟာယ် lmāy [ləmai]. SM. က္ဟာယ်, က္ဟာယ် kmāy [kəmai] v. to carry by a sling from the shoulder. စွဲဆောဖျဲဗေဒင် နကိုဒင်ပွး။ သပိတ်လွယ် အိတ် ဖြင့်ပုခုံးပေါ်လွယ်သွားသည်။]

ဥး, ဒး caḥ [cah] n. great grandchaild. ကောန်စေက် (ကောန်ဇာတ်ကောန်စဇကု)။ မြစ်(မြေးသားသမီး)။ [LM.; SM. (ငကား) ဥး, (ကောန်စ်) ဒး (kon cau) caḥ [kɒn cao^3 cah]. ဎ, ဓ cau [cao^3] n. grandchild. ကောန်စ်။ မြေး။]

ဥက္က, စက္က cakka [cɛk kă] n. wheel. ခလှာ။ ဘီး။ ကျာက်ဝိလ်ဥက္က, ကျာက်ဝိလ်စက္က kyāk wil cakka [kyaik wil cɛk kă] n. a stupa or image at lamphum. ကျာ်ပတ္တိမာရုပ်(ဟုံသေင်)ကျာ်စေတီမန္ဒိုပ္ဒဲဥုင်လာမ်ဖုန်မွဲဇကု။ လမ်ဖွန်းမြို့ရှိဘုရားရုပ်ထု (သို့မဟုတ်) စေတီတော်တစ်ဆူ။ [LM. ဥက်, စက် cak [cɛk]. SM. ဥက်, စက် cak [cɛk] n. wheel. ခလှာ။ ဘီး။ Skt. ဥကြ, စကြ ca kra [că kră]. P. ဥက္က, စက္က cakka [cɛk kă].]

ဥက္ကဝါ, စက္ကဒါ cak ka wā [cɛk kă wa] n. world. လိုက်၊ ဥးတိ၊ လောက။ ကမ္ဘာ၊ လောက။ see. ရံင်။ ရှ။ ဥက္ကဝါလ်, စက္ကဒါလ် cakkawāl [cɛk kă wal].

ဥက္ကဝါဎ, စက္ကဒါဒေ cakkawāde [cɛk kă wa dè] n. (MM. သ္ဒိုင်ဥက္ကဝါဎ, သ္ဒိုင်စက္ကဒါဒေ smiṅ cak ka wā de [səmoiŋ cɛk kă wa dè], သ္ဒိုင်ဝင်ဥက္ကဝါဎ, သ္ဒိုင်ဝင်စက္ကဒါဒေ smiṅ waṅ cakka wāde [səmoiŋ wèaŋ cɛk kă wa dè].) a captain of Dhammaceti's guard. သ္ဓိုပ်ပွင်ပွဲဝင်သ္ဒိုင်ဓမ္မစေတီ။ ဓမ္မစေတီမင်းဝင်းမှူး။

ဥက္ကဝါလ်, စက္ကဒါလ် cak kawāl [cɛk kă wal], ဥက္ကဝါဍ်, စက္ကဒါဍ် cak ka wāḷ [cɛk kă wal] n. Mountains forming rim of world, world with superjacent heavens &c universe. ဒိုမက္ဆိုဗဒ်ကိုမြို့ဥးတိပို၊ သိဘုံအကာသဂဗ္ဘိုင်ကိုစက္ကဝါ။ ကမ္ဘာအနှားသတ်ပုံဖော်ပေးသောတောင်များ၊ ကောင်းကင်ဘုံများနှင့်စကြာဋ္ဌာ။

ဥက္ကဝါ, စက္ကဒါ cakkawā [cɛk kă wa] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။Var. ဥက်ဝါ, စက်ဒါ cak wāl [cɛk wal] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. P. ဝါဍ, ဒါဍ် vā ḷa [wa lă] n. ring of mountains surrounding a world. ဥးတိမပ္ပိဗ္ဗိုင်လဝ် နကိုဒို ဂဗ္ဘိုင်။ တောင်များဝန်းရံထားသောကမ္ဘာ။ ဥက္ကာဝါလ်, စက္ကာဒါလ် cak ka wāl [cɛk

www.monlibrary.com

kɑ wɑl] n.]

ꩻꩰꩵ, ꩻꩰꩵ cak ka waw [cɛk kă wɔ] n. see. ရုံး။ ရှု။ **ꩻꩰꩵꩱ**, ꩻꩰꩵꩱ cakka wā [cɛk kă wɑ].

ꩻꩰꩵꩱꩮ, ꩻꩰꩵꩱꩮ cak ka wāl [cɛk kă wɑl], **ꩻꩰꩵꩱꩮꩬ**, ꩻꩰꩵꩱꩮꩬ cak ka wāl [cɛk kă wɑl] n. world. လိုက်၊ ဥးတိ၊ လောက၊ ဘုံမွိဟ်။ ကမ္ဘာ၊ လောက၊ လူ့ဘုံ။

ꩻꩰꩶꩮ, ꩻꩰꩶꩮ cakkrawar [cɛk kă wɔr], **ꩻꩶꩮ**, ꩻꩶꩮ cakrawar [că kă wɔr], **ꩻꩰꩵꩮ**, ꩻꩰꩵꩮ cakkawaw [cɛk kă wɔ], **ꩻꩶꩮ**, ꩻꩶꩮ cakkrawar [cɛk kră wɔr] n. lord of universe. သိုင်စက္ကဝဠ်။ စကြာဝတေးမင်း။

ꩻꩰꩬ, ꩻꩰꩬ cak kho [cɛk khɑo^{2}] n. (MM.) paper. စက္ခူ။ စက္ကူ။ [LM.; SM. **ꩻꩰꩬ**, ꩻꩰꩬ cɛk khɑo [cɛk khɑo^{2}].] Cf. B. **ꩻꩰꩮ** (**ꩻꩵ**). ကော်ကူ (ꩰꩵ) cakkū [cɛk kɯ].

ꩻꩰꩱꩮꩬ, ꩰꩰꩱꩮꩬ cakwāl [cɛk wɑl] n. world. လိုက်၊ ဥးတိ၊ လောက၊ ဘုံမွိဟ်။ ကမ္ဘာ၊ လော က၊ လူ့ဘုံ။

ꩻꩮꩰ, ꩻꩮꩰ cāk [cɑik] v. to be parted. ထွားအာ၊ ပြားအာ၊ စူးအာ၊ ပါခြာအာ။ ကွဲသည်၊ ကွဲသွားသည်၊ ခွဲခွာသည်။

(MM.) **ꩻꩮꩰꩵꩫ**, ꩻꩮꩰꩵꩫ cāk cḍaḥ [cɑik cəɗɑh] v. to be devoid of. ပြုးချဲအာ။ ကွဲထွက်သွားသည်။ (၂) free from. ဗွားစးအာ။ လွတ်လပ်သွားသည်။ (၃) to be apart. ပြုးတလှ်တိတ်အာ။ လွင့်စင်ကွဲထွက်သွားသည်။ [LM. **ꩻꩮꩰ**, ꩻꩮꩰ cāk [cɑik] v. to tear. ခစဉ်၊ ထစဉ်။ ဆုပ်ဖြဲပစ်သည်။ (၂) to be torn. သွဲ့စဉ်အာ။ စုတ်ပြဲသွားစေသည်။ SM. **ꩻꩮꩰ**, ꩻꩮꩰ cāk [cɑik] v. to tear. ထွားအာ၊ ပါအာ၊ ဝါအာ၊ ကရေက်တိတ်အာ။ ကွဲ သွားသည်၊ ပြဲသွားသည်၊ စုတ်ပြဲသွားသည်၊ ကွဲပြဲသွားသည်။ (၂) be torn. သွားဒုင်ထစဉ်၊ သွားဒုင်သဉ်။ ဆုတ်ဖြဲခံရသည်၊ ဆွဲဖြဲခံရသည်။]

ꩻꩶꩵꩫ, ꩻꩶꩵꩫ caṅkram [cɛŋ krɔm] v. to walk to and fro. ကွာ်စင်းကြံ၊ ကွာ်တန်ဆန်။ စင်းကြံလျောက်သည်၊ ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်လျောက်သည်။ (၂) to walk up and down. ကွာ်နှောကွာ်တိုန်။ လျောက်တက်လျောက်ဆင်းသည်။ see. ရုံး။ ရှု။ **ꩻꩶꩵꩫ**, ꩻꩶꩵꩫ caṅ kraṁ [cɔm krɔm].

ꩻꩶꩮ, ꩻꩶꩮ caṅgaḥ [cɛŋ gɔh], **ꩻꩮ**, ꩻꩮ caṅ gaḥ [cɛŋ gɔh] v. do. သွ။ ပလုပ်သည်။ work. ကွောန်။ လုပ်သည်။ LM. **ꩻꩮ**, ꩻꩮ caṅgaḥ [cɛŋ gɔh] v. id. မိတုပ်။ မိတူ။ **ꩬꩻꩮꩮ**, ညးꩻꩮꩮꩬꩻꩮꩮ ñaḥcaṅgaḥeycaṅgaḥ [ɲɛh cɛŋ

www.monlibrary.com

gòh oɑ cɛŋ gòh] v. I do you do. အဲသွမ္ဒးသွ။ မင်းပြုငါပြု။ I work you work. အဲကျောန်မ္ဒးကျောန်။ မင်းလုပ်ငါလုပ်။ LM. ɜɳ̀, ɜɛ̀ da gaḥ [dɛ̌ gòh]. SM. ဟ့ဂ်, ဟဝ့် hagaḥ [hɛ̌ gòh].

ဓိင်, ဓိင်° ciṅ [coiŋ], ဓိင်, ဓိင် cĩṅ [coiŋ] n. elephant. စိင်။ ဆင်။ ဓိင်ဆန္ဒၤ်, ဓိင်ဆဒ္ဒန် ciṅ chad ḍan [coiŋ chɔt dɔn], ဓိင်ဆန္ဒၤ်, ဓိင်ဆဒ္ဒန် cĩṅ chad dan [coiŋ chɔt dɔ̀n] n. elephant of the Chaddanta tribe. စိင်ဂကူစိင်ဆဒ္ဒန်တ်။ ဆဒ္ဒန်တ်ဆင်မျိုး။ ဘ်ာဓိင်, အ္ဂၤဓိင် ʾa cā ciṅ [ʾă cɑ coiŋ], ဘ်ာဓိင်, အ္ဂၤဓိင် ʾacā cĩṅ [ʾă cɑ coiŋ] n. mahout. ကျိုက်ကျိုပ်စိင်။ ဆင်ဦးစီး။ (၂) elephant trainer. အွာပ္ဟတ်ပ္ဟောင်ဟ္ဟောန်စိင်။ ဆင်လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးသူ။

ဓိင်, ဓိင် ciṅ [coiŋ] n. [MM.] ဓိင်ဒြင်, ဓိင်ဒြင် ciṅ draṅ [coiŋ drɛ̀ɑŋ] n. full grown elephant. စိင်ဇူ။ ဆင်ပြောင်။ ဓိင်ဗ္ဘာင်, ဓိင်ဗ္ဘာင် ciṅ btāṅ [coiŋ bətɑiŋ] n. white elephant. စိင်ဗ္ဘာင်။ ဆင်ဖြူ။ LM.;SM. ဓိင်, ဓိင် ciṅ [coiŋ].

ဓိင်, ဓိင်ၤ ciṅ [coiŋ] n. ဗ္လင်ဓိင်ကိန်တ tlaṅ ciṅ kinta [təlɛŋ coiŋ kɛn tă] n. front end of building. ကျောတ်ဒ္ဓန်သ္လုတ်ဂတ။ အဆောက်အဦ့ရှေပိုင်းအစွန်း။ [LM. ဓိင်, ဓိင် ciṅ [coiŋ]. SM. ဓိင်, ဓိင် ciṅ [coiŋ] n. ridgepole. စိင်၊ စိင်သ္ဒိ။ ခေါင်၊ ခေါင်တန်း၊ ခေါင်လျှောက်။]

ဓိင်ဂဟ်ဗိုဝ်လဗး, ဓိင်ကျေဟ်ဒိုဝ်လဗး ciṅ kʂeh buiw labaḥ [coiŋ kəsĕh bə̀ lɛ̌ bɛ̀h] n. elephants, horses and troops. စိင်ချေံဗိုလဗး။ ဆင်မြင်းဗိုလ်ပါ။

ဓိင်ကိ္ဒ်, ဓိင်ကိ္ဒ် ciṅkinta [coiŋ kɛn tă] n. the front line elephant. စိင်ဂတ။ ရှေပိုင်းဆင်။

ဓိင်ဂိၤ်, ဓိင်ဂိန် ciṅ gin [coiŋ gɛ̀n] v. to carry on one's shoulder. ဥေင်ကာကိုဒင်ပ္ဒး။ ပခုံးဖြင့်ထမ်းသွားသည်။ Cf. ဒိၤ်ဒိင်, ဒိန်ဒိင် din diṅ [dɛ̀n dòiŋ]. ဍွင်, ဍ္ဍေင် dleṅ [dəlɛ̀ɑŋ], ယုက်, ယုက် yuk [yə̀k]. [LM. ဃဂိၤ်(ဇိၤ်), ဓငိန်(ဇိုန်) ca ñin [că ŋɛn], တဂိၤ်(တိၤ်), တငိန် (တ္ဒိန်) tañin (tñin) [təŋɛn]. ဇိၤ်, ဇိုန် cñin [cə ŋɛn]. တိၤ်, တ္ဒိန် tñin [təŋɛn]. SM. တိၤ်, တ္ဒိန် təŋɛn [tə ŋɛn].]

ဓိင်ဇ္ဈုာ်, ဓိင်ဇ္ဈုရ် ciṅjmūr [coiŋ jəmùr] n. full grown elephant. စိင်ဇူ။ ဆင်ပြောင်။

ဓိင်ဇ္ဈုာ်ဥပ္ပါမဂ်ာ, ဓိင်ဇ္ဈုရ်ဥပ္ပေါ်သတ်ထာ ciṅ jmūr ʾup paw sat tha [coiŋ jəmùr up pɑŏ sɔt thɑ] n. name of the elephant. ယ္ဘုစိင်။ ဆင်အမည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩵꩫꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻꩵꩫꩻ ciñ jmūr bintāñ [coiŋ jəmùr bèn taiŋ] n. full grown white elephant. စိဉ်ဇူမြာင်။ ဆင်ပြောင်ဖြူ။

ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ ciñ bintāñ [coiŋ bèn taiŋ] n. white elephant. စိဉ်ဗာဉ်။ ဆင်ဖြူတော်။

ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ ciñ buntāñ [coiŋ bùn taiŋ] n. white elephant. စိဉ်ဗာဉ်။ ဆင်ဖြူတော်။

ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ ciñ wūn [coiŋ wùn] v. properly cooked. စိန်ဝုန်။ နူးနပ်ကျက်သည်။

ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ cin wun [cɛn wùn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ ceñ [ceaŋ] v. to decline. ဒြိန်၊ ဒစေဉ်၊ ဗြေဉ်၊ ဓေ၊ သဝ်စေ့(တွဲ)။ စောင်းသည်၊ စွေသည်၊ တိမ်းသည်၊ မွန်းတိမ်းသည်၊ မွန်းလွဲသည်။ ꩻꩵꩫꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻꩵꩫꩻ tñay ceñ [təŋoa ceaŋ] n. afternoon. တွဲဒြိန်၊ တွဲဒစေဉ်၊ တွဲဗြေဉ်၊ တွဲဓေ၊ တွဲသဝ်စေ့်။ နေမွန်းလွဲ၊ နေစောင်းချိန်၊ နေမွန်းတိမ်းချိန်။ Der. ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ cmeñ [cmeaŋ] n. afternoon. သဝ်တွဲ၊ တွဲစေဉ်။ ညနေစောင်း။ [LM.; SM. ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ ceaŋ [ceaŋ].]

ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ coñ [coŋ] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်, မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ scoñ [səcoŋ] v. to light. ဧွန်၊ ပွန်၊ စံဉ်၊ စံဉ်ပွိုး။ ညိသည်။ ထွန်းသည်၊ ထွန်းညိသည်။ ꩻꩵꩫꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻꩵꩫꩻ scoñ ku˙tur [səcoŋ kaʊ̆ tao¹r]v.should light. သ္ဒးဧွန်ရဟာ။ ထွန်းရမည်လား။ (၂) kindle. ဗဒ်ပွတ်၊ သ္ဂိုပွတ်ဂို့။ မီးမွှေးသည်၊ မီးတောက်စေသည်။

ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ cåñ [coŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (MM.) ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ cåñ pū jau [coŋ pao¹ jèa¹] v. to light as an offering. ဧွန်ပူဇ။ မီးထွန်းပူဇော်သည်။ Der. ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ ca nåñ [cɑ̆ noŋ] n. burning. တူသွံင်။ လောင်မြိုက်ခြင်း။ [LM.; SM. ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ cåñ [coŋ].]

ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ cåñ [coŋ] v. to light. (ပွတ်)ဧွန်၊ ပွန်။ (မီး) ညိသည်၊ ရှိသည်။ (၂) to cause anxiety. သ္ဂိုဒ္ဒ်ဂဝိဉ်၊ သ္ဂိုစံဉ်တူ။ သောကရောက်စေသည်၊ ပူပန်စေသည်။ see. ရံဉ်။ ရှ။ ꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻ coñ [coŋ] .

ꩻꩵꩫꩻꩵꩫꩻ, ꩻꩵꩫꩻꩵꩫꩻ cåñ that [coŋ thɔt] v. be worried so much. စံဉ်တူထတ်သန်။

www.monlibrary.com

စိတ်အပူအပင်ကြီးလွန်းသည်။

ꩻꩫ, ဧည့် ciñ [cɛn] n. (1218) diamond. ဗိတ်၊ မတ်ဗိတ်။ စိန်၊ စိန်ကျောက်ရတနာ။ Cf. **ဗဇြ, ဝဇြ bajra** [bɜ̆ jrɜ̆]. [LM. **ꩻꩮ, ဧꩮ cin** [cɛn], **ဗိတ်, ဝိတ် buit** [bɜ̀t]. Cf. B. **ꩻꩮ, ဧꩮ cin** [cɛn].]

ꩻꩫꩫ် ဧည့်ခွန် ciñ con [cɛn cɒn] v. to set. ဖွပ်စုတ်။ တပ်ထည့်သည်။ (၂) to decorate. ဖျဲ၊ ဖျဲဖျောန်။ ခြယ်သသည်၊ ဆင်ယင်သည်။ (၂) to be decorated. ကျိုင်ကယျိုင်၊ ကျိုင်ကျဝ်၊ ဖျဲဖျောန်စိစောန်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩫꩬꩫ်, ဧည့်ဧောန် cincon** [cɛn cɒn].

ꩬꩫꩫꩫ်ꩮꩪ်, ဧည့်ပဇ္ဇောတ် caṇ ḍa pajjot [cɔn ɗă pɔt jɔ̀t] n. (**ꩫꩭ်ꩬꩫꩫꩫ်ꩮꩪ်, သွိင်ဧည့်ပဇ္ဇောတ် smiṅ caṇ ḍa paj jot** [səmoiŋ cɔn ɗă pɔt jɔ̀t] v. king of caṇ ḍapajjot. သွိင်စည်္ကပဇ္ဇောတ်။ စည်္ကပဇ္ဇတ်မင်း) a king of Avanti in the time of Buddha whom Jīvaka cured of jaundice. အခိင်ကုတီလပိုန်ကျာ်တြဲပို မန်ခွဲင်တေံ ဧကရာတ်မပိုင်ပြီလဝ်ဥုင်အဝန်္တီ၊ ညးမက္ကိုဒ့်ယဲဖျုန်သွမက္ကိုဒ့်တိုန် သင်္ဂဉ်မိတ်၊ ဟွံသေင်ယဲ ဂြိုဟ်ဖွံင်ဂှ်၊ သဝ်မှာဇီဝကမလွိပရာသ္ဂိုလလံသွာအာ။ ကျွန့်ပ်မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင် ရှားရှိစဉ်အခါ၊ အဝန်္တီပြည်ကိုအုပ်စိုးသောမင်းက၊ ခံစားနေရသော အသားဝါရောဂါ သို့မဟုတ်၊ အသည်းယောင်ရောဂါကိုသမားတော်ကြီးဇီဝက၊ ကပျောက်ကင်းစေခဲ့သည်။

ꩬꩫꩭ်, ဧည့်ခါလ် caṇ ḍāl [cɔn ɗal] n. the lowest caste in the Indian system. ကဆံင် မွိဟ်သဝ်အိုတ်မပါ်လဝ်ဇာတ်ပွဲရးအိန္ဒိယ။ အန္ဒိယပြည်၏ဇာတ်နိမ့်ဇာတ်မြင့်ခွဲခြားမှုစံနစ်တွင်၊ အနိမ့်ဆုံးအဆင့်လူတန်းစား။ (၂) caste of cemetery workers. စည်္ကာလ၊ ကဆံင်မွိဟ်မယ့်ဒုင်ကာ ကျောန်ကမျောန်ပွဲသုသာန်၊ စည်္ကာလ၊ သချိုင်းတွင်တာဝန်ယူလုပ်ဆောင်ရသောလူတန်းစား။ [LM. **ꩬꩬꩮ, ဧꩮꩮ ca ṇā** [că na]. Skt./P. **ꩬꩭꩮꩪ, ဧည့်ခါလ caṇḍāla** [cɔn ɗa lă].]

ꩬꩪ, ဧတ်° cat [cɔt] v.(MM.) **ꩬꩪꩮꩪ, ဧတ်ဧတ် catḅat** [cɔt ɲɔt] v. to establish by inquiry. စီစွတ်တဲ့ခါန်ကွက်။ စစ်ဆေးမေးမြန်းပြီးခန့်ထားသည်။ (၂) inquire into. ထံင်ပရိုင်၊ စီစွတ်သွက်သွေဝံဂွံဒဒှ်ဥုံဥုံ။ ထောက်လှန်းသည်၊ အဖြစ်မှန်ကိုသိရှိရန်စုံစမ်းသည်။ **ꩭꩫ်ꩬꩪꩮꩪꩮꩭꩬ်, သ္ဂာန်ဧတ်ဧတ်မွယ် smancatḅatmway** [səman cɔt ɲɔt mwòa[1]] v. to interrogate. စီစွတ်သွာန်ဇာန်။ စစ်ဆေးမေးမြန်းသည်။ Cf. **ꩭꩫꩪ, ဧောတ် cmot** [cə mɒt].Der. **ꩮꩬꩪ, လဧတ် lacat** [lɜ̆ cɔt] v. to shine. တွားပလေ။ တောက်ပသည်။ [LM. v. to inquire in to. စီစွတ်သွာန်ဇာန်။ စုံစမ်းစစ်ဆေး

www.monlibrary.com

သည်။ (၂) to seek out. ဥုက်ဥဝဲဗုံက်ပ္တိတ်။ ရှာဖွေဖော်ထုတ်သည်။ SM. **ဦးဥတ်**, ဧစတ် cī cat [ci cɔt] v. to search for. ဥဝဲ၊ ဥဝဲဒွဝဲ၊ စ္ဦစ္ဦတ်၊ သွာန်ဇာန်။ ရှာဖွေသည်၊ စူးစမ်းသည်၊ စီစစ်သည်၊ စစ်ဆေးမေးမြန်းသည်။]

ဥတ်, ဧတ်၂ cat [cɔt] n. (MM.) **သိမ်ဥတ်တစိုင်ဇွောက်**, သိမ်ဧတ်တစိုင်ဇွောက် sim cat ta ḅuiṅ janok[sɛm cɔt tă̆ paŋ jənòk], **သိမ်ဥတ်တဝိုင်းဒွာတ်**, သိမ်ဧတ်တစိုင်ဒွောတ် sim cat ta ḅuiṅḍwot [sɛm cɔt tă̆ paŋ ɗwɒt] n. sīmās in Bassein district. သီစတ်တ္ဝိုင်ဇွော်၊ သီစတ်တ္ဝိုင်ဒျောတ်,မန္ဒံပွဲကုံခရိုင်ခုံင်ဖာသီ။ ပုသိမ်ခရိုင်အတွင်းရှိ စွတ်တပိုင်သိမ်အကြီး၊ စွတ်တပိုင်သိမ်အငယ်။

ဥတ်တဝိုင်, ဧတ်တစိုင် cat taḅuiṅ [cɔt tă̆ paŋ] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ဥတ်**, ဧတ်၂ cat [cɔt].

ဥတ္တဝိုင်, ဧတ္တစိုင် cat ta ḅuiṅ [cɔt tă̆ paŋ] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ဥတ်တဝိုင်**, ဧတ်တစိုင် cat ta ḅuiṅ [cɔt tă̆ paŋ].

ဦတ်, ဧတ် cit [cɛt] n. mind. စိုတ်၊ စိတ်။ (၂) disposition. စရိုတ်၊ စိုတ်စရိုတ်။ စရိုက်၊ စိတ်နေစိတ်ထား။

ဦတ်, ဧုတ် cuit [cot] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (၂) rarely thought. ဗိုစွံစိုတ်၊ ကွပ်စိုတ်၊ ဗိုဓယျဆ။ သဘောထား၊ စိတ်အကြံအစည်၊ အယူအဆ။ Cf. **ပုမသ်**, ပုမသ် pu mas [pɑʊ̆ mɔh], **ကိန်သပ်**, ကိန်သပ် kin sap [kɛn sɔp].[LM.; SM. **ဦတ်**, ဧုတ် cɒt [cot]. Skt./P. **ဦတ္တ**, ဧတ္တ cit ta [cɛt tă̆].]

ဦတ္တသေနယက္ခသေနာပတိ, စိတ္တသေနုယက္ခသေနာပတိ cit ta se nayakkhasenāpati [cɛt tă̆ se nă̆ yèak khă̆ se na pă̆ tæ̆] n. A yakkha captain. ဇမ္ဗော်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

ဦတြာက်သ္ဒြ, စိတြနက်သ္ဒြ ci tra nak s̱a tra [cɛt tră̆ nèak shă̆ tră̆] n. A lunar mansion. နက်သတ်စိတြ၊ ဒတန်မဆောင်စပ်ကိုဂိတူ။ စိတြနက္ခတ်၊ လနှင့်ဆိုင်သောဂေဟာ။

ဦတြိက္ခ, စိတြရိက္ခ citrarikṣa [cɛt tră̆ ròik shă̆] n. A lunar mansion. နက်သတ်စိတြ၊ ဒတန်မဆောင်စပ်ကိုဂိတူ။ စိတြနက္ခတ်၊ လနှင့်ဆိုင်သောဂေဟာ။

ဥတ်, ဧုတ် cut [cut] v. to put away from one. ဗိုတ်ထော်၊ ပါတးထော်။ စွန့်ပစ်သည်၊ စွန့်ပယ်သည်။ (၂) to put in. စုတ်အပ္ဒဲ။ ထည့်သွင်းသည်။ (၃) to pour out. စဝ်ထော်။ လောင်းပစ်သည်။ (၄) to offer. လံင်၊ ဗဝ်ပူဇ။ လောင်းသည်၊ လောင်းလှူသည်။ **ဥတ်ကိလ်**, ဧုတ်ကိလ် cut kil [cut kil], **ဥတ်ကေလ်**, ဧုတ်ကေလ် cut kel

www.monlibrary.com

[cut kiel] v. to pour out. စဝ်ထော်။ လောင်းပစ်သည်။ (၂) to offer. လံင်၊ ဗဝ်ပူဇ။ လောင်းသည်၊ လောင်းလှူသည်။ **ꩻာ်ꩻတ်**, သာန်စုတ် sān cut [san cut] v. to pour. စရိပ်စုတ်၊ စဝ်စုတ်။ သွန်ထည့်သည်၊ လောင်းထည့်သည်။

(MM.) v. to put in. စုတ်အပွဲ။ အထဲသွင်းသည်။ (၂) to put on. စွံလွှ၊ စုတ်လွှ၊ ဗိုက်လွှက်။ အပေါ်မှာတင်သည်၊ အပေါ်မှာထားသည်၊ ဝတ်ဆင်သည်။ (၃) to apply. စုတ်စ၊ စုတ်စကာ။ ထည့်သည်၊ ထည့်သုံးသည်။ (၄) to put. စွံ၊ စွံလဝ်။ ထားသည်၊ ထားထားသည်။ (၅) to place. ဖျံဒွဲ၊ ချတ်စုတ်လဝ်ဒွဲ။ နေရာချသည်၊ နေရာအစား ထိုးထည့်သည်။ (၆) to post. စုတ်လိက်။ စာထည့်သည်။ (၇) to station. ဖျံစွံလဝ်ကို ဒွဲ။ နေရာချထားသည်။ (၈) to offer. ဗဝ်၊ ဗဝ်သွုတ်။ ကပ်သည်၊ တင်သည်။ **ꩻတ် ꩻာ**, စုတ်အာ cut ā [cut a] v. to be stationed. ဖျံအာဒွဲ၊ ချတ်စုတ်အာဒွဲ။ နေရာချသွားသည်။ နေရာအစားထည့်သွားသည်။ **ꩻတ်ꩻကတ်**, စုတ်ကေတ် cut ket [cut kit] v. put in. ချံစုတ်၊ ပြိုက်စုတ်။ ထည့်သွင်းသည်၊ သိပ်ထည့်သည်။ **ꩻတ်ဗလင်**, စုတ် ဝပေင် cut bapeñ [cut bɛ̆ pɔiŋ], **ꩻတ်ဗြလင်**, စုတ်ဗြေပေင် cut bra peñ [cut brɛ̆ pɔiŋ] v. to fill. ဗပေင်စုတ်။ ဖြည့်ထည့်သည်။ **ကိုတ်ꩻတ်**, ဂစိုတ်စုတ် gacuitcut [gɛ̆ cot cut] v. to put to death. ဂစိုတ်ထော်။ သတ်ပစ်သည်။ **ꩻာဟ်ꩻတ်**, စရောဟ် စုတ် ca roh cut [cɑ̆ rɒh cut] v. to pour liquid ritually. ကိုဟ်စုတ်၊ စရိုဟ် စုတ်။ သွန်ထည့်သည်၊ လောင်းထည့်သည်။ **ꩻက်ꩻတ်**, ဗြံက်စုတ် crâkcut [crɔk cut] v. to set up (prayer-flag). စတ်ပွ် (ဇွောဝ်)။ တံခွန်အလံစိုက်ထူသည်။ **ꩻရတ်ꩻတ်**, ဗြဲ စုတ်စုတ် dra but cut [drɛ̆ put cut] v. to place. ပွ်လဝ်၊ ပွန်လဝ်။ စိုက်ထူသည်၊ စိုက်ထားသည်။ **မင်ꩻတ်**, မင်စုတ် mañcut [mɛ̀aŋ cut] v. to keep (record). မင်ပွောပ်စွတ်သမ္မိ။ မှတ်တမ်းစောင့်ဆိုင်းထည့်သွင်းသည်။ Cf. **ꩻရတ်**, ဒစုတ် dabut [dɛ̆ put], **ꩻာ်** လာရ် lār [lɔ̀r], **ꩻာဟ်**, စရောဟ် ca roh [cɑ̆ rɒh]. (s.v.**ꩻာ**း, စုရေား cu roh [cŭ rɒh]; **ꩻန်**. ဇုန် jun [jùn], **ပူဇ**, ပုဇ် pūjau [pao[1] jɛ̀a[1]].) [LM.; SM. id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။]

ꩻတ်ငဇုက်, စုတ်ခေုက် cutḍek [cut ɗɔik] v. to put water in, to pour water in. စုတ်ဥာ်၊ စဝ်ဥာ်၊ စရိုဟ်ဥာ်။ ရေထည့်သည်၊ ရေလောင်းသည်၊ ရေစက်သွန်းချသည်။

ꩻတ်ဗလင်ဒြပ်, စုတ်ဝပေင်ဒြဝ် cutbapeñdrap [cut bɛ̆ pɔiŋ drɔ̀p] v. fill up property. ဆုတ်ဗပေင်ဒြပ်ကျဝ်။ ပစ္စည်းဥစ္စာဖြည့်ထည့်သည်။

www.monlibrary.com

ꩻတ်လ်, ခုတ်လရ် cutlar [cut lɔr] v. put in. စုတ်လဝ်။ ထည့်ထားသည်။

ꩻတ်လဝ်ကွာမ်တုယ်, စုတ်လဝ်ကွောမ်တုယ် cut lawkwomtui [cut lɔ̀ kwɒm tui] v. also put at in, have put together with. စုတ်လဝ်ကိုတဲ့။ အတူတကွထည့်ထားပြီးပြီ။

ꩻတ်ပြင်, ခုတ်ပြဲပေဉ် cut brapeñ [cut brɛ̃ pɔiŋ] v. put to be full up. စုတ်ဗပေဉ်။ ဖြည့်ထည့်သည်။

ꩻိတ်, ခုတ် cuit [cot] n. mind. စိုတ်၊ စိတ်။ (၂) thought. ကျွပ်၊ အစင်အခြင်၊ လည်ာတ်ဝါဒ။ အတွေး၊ အကြံအစည်၊ အယူအဆ။ (၃) disposition. စရိုတ်၊ စိုတ်စရိုတ်။ စရိုက်၊ စိတ်နေစိတ်ထား။ (၄) rarely thought. ဗိုစွံစိုတ်၊ ကျွပ်စိုတ်၊ ဗိုခယျဆ။ သဘောထား၊ စိတ်အကြံအစည်၊ အယူအဆ။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻိတ်, ခိတ် cit [cɛt].

ꩻန်, စန် can [cɔn] n. (Lph) (ငါꩻန်, ငၢစန် ñā can [ŋɛ̀a cɔn]) n. personal name. ယွၤပူဂိုဲ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ ꩻန်ွိယ, စန်ဒွိယ candwiyɑ [cɔn dwĭ yă] n. personal name. ယွၤပူဂိုဲ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ (MM.) n. moon. ဂိတု၊ သွိင်ဂိတု။ လ၊ လမင်း။ တွယ်ꩻန်, တ္ဝယ်စန် tñay can [təŋɔɑ cɔn] n. Monday. တွဲစန်။ တနလ်ာနေ့။ Cf. ကိန်တု, ကိန်တု kiñtu [kɛn tɑŏ]. [LM.; SM. ꩻန်, စန် cɔn [cɔn]. Skt. ꩻ(ွ), စ(ွ) candrɑ [cɔndră].]

ꩻန်ꩻ်, စန်ဒန် candan [cɔn dɔn] n. (MM.) sandalwood. စလန်၊ ဓွန်။ နံ့သာ၊ စန္ဒကူးနံ့သာ။ [LM. ꩻလ်, စလန် calan [că lɔn], ကလ်, ကလန် kalan [kă lɔn], လ်, လန် clan [cəlɔn]. SM. ကလ်, ကလန် kəlɔn [kă lɔn]. Skt/P. ꩻန္ဒ, စန္ဒန can da na [cɔn dɛ̃ nɛ̃].]

ꩻန်ကမာ်, စန်ဒကုမာရ် can da kumār [cɔn dɛ̃ kɑŏ mɑr] n. The Bodhisatta, as son and viceroy of the king of Pupphavati in the Khaṇḍahāla-jātaka. ဗောဓိသတ်ပို၊ မကလိဂွံကဆံင်ညံင်ရဉပရာဇာကို၊ ဗိုကဆံင်ကောန်ဂွကရာတ်၊ မရာတ်ပပွဝ တီမဖိုန်ကို၊ မကွၤင်ပွဲဇာတ်ခဏ္ဍဟာလ။ ခဏ္ဍဟာလဇာတ်လာ၊ ပုပ္ဖဝတီဘုရင်၏ အိမ်ရှေ့မင်းနှင့်သားတော်အလား။ ဘုရားလောင်းအားမြှောက်စားသည်။ [P. ကုမာ, ကုမာရ ku māra [kɑŏ mɑ ră], ꩻန္ဒကုမာ, စန္ဒကုမာရ candakumāra [cɔn dɛ̃ kɑŏ mɑ ră] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ꩻန်ꩻသာ၎ဝ, စန်ဒနုသာရထေ can danasārathe [cɔn dɛ̃ nɛ̃ sɑ ră the] n. (MM.) one of the monks sent by Dhammaceti to be re-ordained in Ceylon.

www.monlibrary.com

ပ္ဟောဝ်ကုံခမိုဂမ္ဘိုင်သွိင်ဓမ္မစေတီ၊ မဗလးဏာပွဲတ္ကံသိင်ဃုံ၊ သွက်သွေဂံဗှ်ပ္ဍိုန်ခမိုပယျင်တွိတံဂ့် မွဲဇကု။ အသစ်တဖန်ပြန်လည်ပဋ္ဌင်းခံယူရန်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ဓမ္မစေတီမင်းကြီးက စေလွှတ်ခဲ့သော၊ သံဃာတော်များအနက်မှသံဃာတော်တစ်ပါး။ **ဥနၚာဂ်ထ**, ဓန္ဒနသာရထေ can danasārathe [cɔn dɛ̆ nɛ̆ sa ră the] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (Reverend Essence of sandalwood. ကြက်စွန်မထေက်ကိုသွားရှေ့သွေ့ရဂ်။ ရိုသေမြတ်နိုးထိုက်သောနံ့သာအနှစ်။)

ဥးသပ္ပိ, ဓန်ဒပုရိ candpūri [cɔn dɛ̆ pɑo[1] ræ̆] n. (MM.) a district of Rāmañña on the Sittang estuary in the neighbourhood of Mokpalin. ခရိုင်ရာမည်ည၊ မန္ဒံပွဲဒေသဋ္ဌးဗလးပါင်ကွီသက်တိုင်၊ ဝုတ်ဒိုဟ်ပွိပ္ပွ်ူဒျုင်မုက်ပြေင်။ မုပ္ပလင်မြို့ ပတ်ဝန်းကျင်၊ စစ်တောင်းမြစ်ဝကျယ်ဒေသရှိရာမန်ညခရိုင်။[P. **ပ္ပိ**, ပုရိ pu ri [pɑð ræ̆] n. (lit.) moon town. ဒျင်ဂိတု။ လမင်းမြို့။] **ဥန္ဒပ္ပိ**, ဓန္ဒပုရိ can da pūri [cɔn dɛ̆ pɑo[1] ræ̆] n. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဥးသမ်, ဓန်ဒမ် candam [cɔn dɔ̀m] n. (Lph) article listed among offerings enshrined at pagoda. ကပေါတ်မကုံလဝ်ဒါန်သွက်ဂွံသွိုင်စုတ်ဓာတ်ပွဲကိုကျာ်စေတီ မန္ဒံပွဲစရင်အကြာသိုဖွိုတ်ဂ့်မွဲမွဲ။ စေတီတော်အတွင်းဌာပဏာရန်လျှဒါန်းထားသော ဒါနပစ္စည်းစာရင်းများကြားမှဝတ္ထုပစ္စည်းတစ်မျိုးမျိုး။ **ဥန္ဒမ်**, ဓန္ဒမ် candam [cɔn dɔ̀m] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဥးသုမာဟ်, ဓန်ဒုမောဟ် can du māh [cɔn dŭ mɑh] n. (**တြိလဥးသုမာဟ်**, တြိလဓန်ဒုမောဟ် tri la can dumāh [træ̆ lă cɔn dŭ mɑh] n.) a nobleman of Pagan. ညးခွိဟ်နွံပွဲကိုဒျင်ဗကာံမွဲ။ ပုဂံမြို့ရှိလူကုံထံတစ်ဦး။ [P. **ဥးဒိမာ**, ဓန်ဒိမော can di mā [cɔn dĭ mɑ] n. name of a moon god. ယွဒေဝတ်ဂိတု။ လဒေဝတာအမည်။] **ဥန္ဒိမာ**, ဓန္ဒိမော can dimā [cɔn dĭ mɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဥးဒြ, ဓန်ဒြ candra [cɔn drɛ̆] n. moon. ဂိတု။ လ။

ဥးဒြမာ, ဓန်ဒြမော candramā[cɔn drɛ̆ mɑ] n. personal name. ယွပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Skt. **ဥးဒြိမာ**, ဓန်ဒြိမော candrimā [cɔn drĭ mɑ] n. moonlight, or blend of Skt. **ဥးဒြမဟ်**, ဓန်ဒြမသ် candramas [cɔn drɛ̆ mɔh] n.P. **ဥန္ဒိမာ**, ဓန္ဒိမော candi mā [cɔn dĭ mɑ] n. name of a moon god. ယွဒေဝတ်ဂိတု။ လဒေဝတာအမည်။ **ဥန္ဒမာ**, ဓန္ဒမော candramā [cɔn drɛ̆ mɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဥးဒြဝါး, ဓန်ဒြဒါရ် candrawār [cɔn drɛ̆ wɛ̀ar] n. Monday. တွဲစန်။ တနလ်ာနေ့။

www.monlibrary.com

ငတ္တယ်ဓဝံဇြာဝါ၊ တွေ့ယ်စန်ဇြာဝါရ် tñeycandrawār [təŋeɑ cɔn drĕ wèar] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ငတ္တယ်ဓဝံ၊ တွေ့ယ်စန် tñeycan [təŋoɑ cɔn]. [Skt. ဓါရ wā ra [wèa rə̆]. ဓဝံဇြာဝါ၊ စန္ဒြာဝါရ candra wāra [cɔn drĕ wèa rə̆].]

ဓံလင်း၊ စန်းလန် canlan [cɔn lɔ̀n] n. (MM.) ဒိုဝ်ဓံလင်း၊ ဒိုင်စန်းလန် duiwcanlan [dɔ̀ cɔn lɔ̀n] n. a hill in Rangoon district. ကုန်ဒိုမန္ဒံပွဲခရိုင်လွှင်မွဲကုန်။ ရန်ကုန်ခရိုင် ရှိတောင်ကုန်းတစ်ကုန်း။ prob. မဒှ်မာန်၊ လွှူကုန်ဒိုဂ့် ကျာ်စောတီဒိုစန်လန်မွဲဇကုမဒက်ခွံလဝ်၊ မန္ဒံပွဲဒိုဟ်ပလိုတ်ဥုင်သွဝ်စီ၊ ခရာစိုတ်ပိတိုင် ပွဲကိုဖြပ်ပါသြိုဟ် (ဖြပ်မသိုင်ခွံဂါပ်လဝ် ဂွံင်)။ ဖြစ်နိုင်ခြေ၊ မှော်ဘီမြို့အနောက်ဘက်သုံးမိုင်ကွာ၊ ရင်ကွဲဇရပ်ရှိ တောင်ပေါ်၌တည် ထားသောကျိုက်ဒေးဒလုန်။

ဓာံ၊ စာန် cān [cɑn] n.(MM.) ဆိမ်ဂြိုင်ဓာံဃုင်၊ သိမ်ညီဒိုင်စာန်သရုင် sim ñīi dâñ cān aruñ [sɛm ɲì dòiŋ cɑn sə̆ rɜŋ] n. sīmā at Nyidaung opposite the crossing, in Martaban district. သီပွဲညီဒိုင်၊ မပ္ပဝ်လဝ်မုက်ကိုခရိုင်ဥုင်မုဟ်တွံ၊ ညီးမကော်ခစ သီညီဒိုင်စာန်သရုင်။ မုတ္တမခရိုင်ရှိမုတ္တမနှင့် မျက်နှာချင်းဆိုင် ညီဒိန်ရှိသိမ်တစ်သိမ် (ညီဒိန်စန်သရုန်သိမ်)။[LM. ဓာံ(ဥ:), စာန်(ဇး) cān(caḥ) [cɑn cah].SM. ဓာံ(ဥ:), စာန်(ဇး) cān(caḥ) [cɑn cah]v. to be opposed to. စာန်စးဒွံင်၊ ဒစိုဒစး ဒွံင်။ ဆန့်ကျင်နေသည်။]

ဓိုင်, စိန်ိ cin [cɛn] ps. ထွေးကာလမတဲ့ကွာင်တော်။ ပြီးခဲ့သောကာလကိုပြသည်။ ဓိုင်, စိုန် cuin [con] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဓိုင်, စိုန် cuin [con] v. (MM.) preverb. ဓိုင်ကဏာပ်တ, စိုန်ကောဝ်တ cuin kwoptau [con kwɒp tɑo^{3}] v. was commander of. ဒှ်ညားမသ္ဂိုပ်သ္ဂတဝ်။ တပ်မှူးဖြစ်သည်။ ဓိုင်ဒဟ်, စိုန်ဒမော် cuin dɑh [con dɔ̀h] v. to be. ဒှ်ရ။ ဖြစ်သည်။ ဓိုင်ဇာပဘာလဝ်, စိုန်ထာပနာလဝ် cuin thā pa nālar [con thɑ pə̆ nɑ lɔ̀r] v. enshrined. ထာပနာလဝ်။ ဌာပနာထားသည်။ ဓိုင်ငျိုမ်, စိုန်ဆ္ကြုမ် cuin skuim [con skom] v. to possess. ဝိုင်ဖြီ။ ပိုင်ဆိုင်သည်။ be possessed of. သွေဂံပိုင်ပြီလဝ်။ ပိုင်ဆိုင်စိုးမိုးထားသည်။ LM.translation participle. ပစ္စွတ္တဝဲစ္ဆေဂံဘာသာ၊ နာမဝိသေသန မန္ဒံကိုသတ္တိကြိယာ။ ကြိယာသက်နာမဝိသေသန။ ဓိုင်ငျိုမ်, စိုန်ဆ္ကြုမ် cuinskuim [con skom] v. to belong. ဒှ်အပိုင်။ အပိုင်ဖြစ်သည်။ ဟျိုင်, ဗျိုန် phyuin [phyon] v. tó appropriate. ရပ်စပ်စကာစွံလဝ်စိုတ်ဗိုဂြပ်ဇကုအပိုင်၊ သီကောတ်တဲ့ရပ်စပ်စကာ။ ကိုယ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပိုင်သုံးစွဲသည်၊ သိမ်းပိုက်အသုံးပြုသည်။ ရာထားသတ်မှတ်ထားသည်။

စိုင်း, စိန်ဂ cin [cɛn] v. to boil. ကျက်အောင် ပြုတ်သည်။ စိုဟ်ဖြိန်။ (၂) be cooked. စိန်၊ စိန်ဝုန်။ ကျက်သည်၊ နပ်သည်။

စိုင်းဇာင်း, စိန်ခေန် cincon [cɛn cɒn] v. **စိုလ်းဇာင်း, စိညှ်ခေန်** ciñcon [cɛn cɒn] v. to be set. ဗွပ်။ တပ်ဆင်သည်။

စိုင်ဝွာင်း, စိခွေန် cicwon [cĭ cwɒn] v. to be decorated. ကျိုင်ကယျိုင်၊ ကျိုင်ကျဝ်၊ ဖျေံဖျောန်စိစောန်။ (၂) to decorate. ဖျေံ၊ ဖျေံဖျောန်။ ခြယ်သသည်၊ ဆင်ယင်သည်။ [LM. **စိုင်ဇာင်း, စိခေန်** cicon [cĭ cɒn] v. to be variegated. သွှ်အရံင်နာနာသင်ပါလုပ်ကွင်။ အရောင်အသွေးအမျိုးမျိုးပါဝင်စေသည်။ (၂) painted. လံက်ခုဉ်ဂဲ့၊ ဒဇက်ပါန်ခီ၊ ဖျောန်ခုဉ်ဂဲ့။ ဆေးသုတ်သည်၊ ပန်းချီဆွဲသည်၊ ဆေးခြယ်သည်။ (၃) to adorn. ဗိုက်လွှက်ကျိုင်ကျဝ်၊ ဖျေံဖျောန်ဟုံဗွီ။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်၊ ဖီးလိမ်းခြယ်သသည်။] [LM. SM. **ဇာဂ်, ခေဇ်** coŋ [cɒn] v. to be mottled. ကွှ်ဒြှ်ဒွံင်နကို ကွင်ကွောဝ်အရံင်အရာနာနာသင်။ ရောင်စုံကြောင်ကြောင်ကျားကျားဖြစ်နေသည်။ B. **စွန်း, စွန်း** cwanː [cwun] v. to be stained. သွှ်ဥာဝ်ခွေင်ငွေတ်ဗေတ်အာ။ စွန်းထင်းညစ်ပေသွားစေသည်။]

စိုင်းရှ်, စိန်ဒြန် cindran [cɛn drɔ̀n] n. **ဗြာတ်စိုင်းရှ်, ဗြာတ်စိန်ဒြန်** brātcindran [brʌ̀t cɛn drɔ̀n] n. a kind of plantain. ဗြာတ်ဆေရန်။ စိန်ဒြန်ငှက်ပျောသီး။ (၂) decorating of plantain leaf twisted into formal patterns. အရာသွက်သွေဂံဖျေံဖျောန်စ မလီဗွီစံန်ထွက်လဝ် ဗိုကွင်ကွောဝ်နာနာသင်နကိုသွဗြာတ် နအလိုက်အခိုက်ကွာ။ ထုံးစံအတိုင်းလိမ်ကျစ်ထားသော ငှက်ပျောရွက်အဆင်အပြင်၊ အကြောင်အကျားပုံစံအမျိုးမျိုး။ [LM. **တိုင်း, တခွိန်** ta ruin [tă ron]. **ကိုင်း, ကခွိန်** ka ruin [kă ron] n. floral tracery. ပ္ကသြမပုတ်ဥတ်ခုံက် လဝ်ရုပ်ရုနကိုပ္မုတ်၊ ပ္ကတရိုန်။ ကနုတ်ပန်း၊ ခြူးပန်းခြူးနွယ်။]. **စိုင်းဇ္ဂာဝ်, စိန်ခြောဝ်** cindrow [cɛn drɔ̀²], **စိုင်းဇာဝ်, စိန်ရောဝ်** cin row [cɛn rɔ̀²] n. **ပြသာတ်စိုင်းဇ္ဂာဝ်, ပြာသာတ်စိန်ခြောဝ်** prā sāt cin drow [pra sat cɛn drɔ̀²] n. ancillary pavilion of pāñ ca prāsāda. ကွာထားမဖွိုကျိတ်ဗပေင်ကိုပြာသာတ်နွံမသုန်အဆင်။ ပဋ္ဌပြာသာတ်၏အရံမလွှာဝ်၊ **ဃုသ်စိုင်းဇ္ဂာဝ်, သုခုယ်စိန်ခြောဝ်** su khūy cin drow [saŏ khui cɛn drɔ̀²] n. article of ceremonial dress. ပစွဲကယျိုင်မကျိုင်ပွဲသွင်အသေအဟာန်။ အခမ်းအနားသွင်တွင် ဝတ်ဆင်ရန်ပစွဲညီးပစွယ်။ [**ဇ္ဂာဝ်, ခြောဝ်** crow [cɔro] v. to be comely. ကျေဝ်လဲအော်။ လှပကျော့ရှင်းသည်။]

www.monlibrary.com

စိုးရုက်, စိန်ရုက် cinruk [cɛn rɜ̀k] n. **စိုရ်ုက်**, စိန်ုက် cinruk [cɛn rɜ̀k] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **စိုးရုက်တိလ္ဂုက်**, စိန်ုက်တ်လွှောက် cinruk tilḅok [cɛn rɜ̀k tæ̆ ləpok] n. shelter. ဂိုက္ခီ၂၊ စွဲစွော်၊ ပွစိုဒ္ဒာ။ လုံခြုံမှု၊ ခိုလှုံမှု၊ ကာကွယ်မှု။ (၂) refuge. ဒွဲသွက် သွေဂံစွဲစွော်။ ခိုလှုံရန်နေရာ။ **ုက်**, ုက် cruk[cərɜk] v. to take refuge. ကေတ် ဒွဲသွက်ဂွံစွဲစွော်။ ခိုလှုံရန်နေရာယူသည်။ **ုက်တဝတက်**, ုက်တဝောက် cruk taḅok [cərɜk tă̆ pok] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

စိုရ်ုက်, စိန်ုက် cinruk [cɛn rɜ̀k] v. to put on as a ring. စံက်။ စုံက်၊ သြံက် (ညှင်ရ လွှံက်စိန်)။ ဝတ်သည်၊ စွပ်သည် (လက်စွပ်ကဲ့သို့)။ (၂) to set up in a row as tapers. ညှင်ရပ္ဍာင်ရေင်ပြေင်လဝ်နကိုကရင်တဲ့ဒေုန်လဝ်။ ဖယောင်းတိုင်များကို စီတန်း၍ စိုက်ထောင်ပြီးထွန်းညှိထားသကဲ့သို့ဖြစ်သည်။

စိုးရာင်, စိန်ရာင် cin rāñ [cɛn raiŋ]. **စိုးရင်**, စိန်ရေင် cin reñ [cɛn reaŋ] n. Elephant-goad. ခွံက်စိင်၊ ဂွာ်စိင်၊ စရာင်စိင်။ ဆင်ခွျန်း။ (၂) ankus. စရာင်စိင်။ ဆင်ခွျန်း။ [LM. **ဓရာင်**, ရောင် carāñ [că̆ raiŋ], **ကရာင်**, ကရောင် karāñ [kă̆ raiŋ]. SM. **ကရာင်**, ကရောင် kəraiŋ [kă̆ raiŋ].]

စိုးရင်, စိန်ရေင် cin reñ [cɛn reaŋ] n. ankus. စရာင်စိင်။ ဆင်ခွျန်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **စိုးရာင်**, စိန်ရာင် cinrāñ [cɛn raiŋ].

စိုးရောင်, စိန်ရောဝ် cinrow [cɛn rɔ̀²] n. epithet of article of dress. ဝေါဟာမခံဝ်ထွး ကိုကဆံင်ဂုန်စရဲဗိုကျ်လွှက်။ အဝတ်အစားဂုဏ်ရည်ကို ဖော်ပြသောဝေါဟာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **စိုးရြော်**, စိန်ရြောဝ် cindrow [cɛn drɔ̀²].

စိုးရောဟ်, စိန်ရောဟ် cinroḥ [cɛn rɒh] n. **တာ်စိုးရောဟ်**, တာ်စိန်ရောဟ် tarcinroḥ [tɔr cɛn rɒh] n. pinnacle. စွံင်၊ တွောတ်အထောတ်၊ အထောတ်ပြာသာတ်။ အထွတ်၊ ထွတ်ခေါင်၊ ပြာသာတ်အထွတ်။ (၂) hair pin. တဝ်စရှ်။ ဆံထိုး။ [LM. **ဓရဟ်**, ရေဟ် caraḥ [că̆ rɔh] n. pinnacle of rock. စရှ်တုံ့။ ကျောက်အစွန်း။ (၂) to project. ထွက်စူ တိတ်ဒွံင်။ စွန်းထွက်နေသည်။ **ုရောဟ်**, ုရောဟ် croḥ [cərɒh] v. to up hold. ကိုဖြ ဟတ်ထံက်ဂလာန်၊ တုပ်သွဟ်ပွဲကိုဆန္ဒ။ ထောက်ခံအားပေးသည်။ သဘောထားတိုက်ဆိုင် သည်။]

စိုးလဟ်, စိန်လေဟ် cin leḥ [cɛn lĕ̆h], **နုိးလေးဟ်**, နုန်လေးဟ် cun leḥh [cun lĕ̆h]

www.monlibrary.com

v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်,မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩵꩴ ꩫꩴꩫꩴ**, သ္ဒိန်လေဟ် scin leh̰ [səcɛn lĕh] v. to fight. ဖြိုက်ပွာန်၊ ထွက်ပွာန်။ စစ်တိုက်သည်၊ စစ်ထိုးသည်။ (၂) give battle. သ္ဂိုက်ဖြိုဒ်ပေါ်ဖြိုက်၊ တိုက်ပွဲဖြစ်စေသည်။ (၃) attack. ဖြိုက်၊ တ္ရီဖြိုက်။ တိုက်သည်၊ တိုက်ခိုက်သည်။ **ꩱꩧꩴꩵꩴꩫꩴꩫꩴ**, သဘင်စုန်လေဟ် sabhañcunleh̰h [sə̆ bhɛ̀aŋ cun lĕh] n. mock fight. ပေါ်ဖြိုက်ပ္ကတ်လ္ဂတ်။လေ့ကျင့်ရေးတိုက်ပွဲ။ (၂) military display. ပရေင်ပြေင်တိုန်ခွေ်ပွာန်။ စစ်အခင်းအကျင်း။

ꩧꩴꩫꩴ, ဧနေဟ် caneh̰ [cə̆ nĕh] v.(MM.) to attack. စွေဟ်၊ ဖြိုက်။ တိုက်သည်၊ တိုက်ခိုက်သည်။ H.L. [LM. **ꩧꩫꩴ**, ဧနေဟ် caneh̰ [cə̆ nĕh], **ꩧꩫꩱꩴ**, ဧစောဟ် canḛh̰ [cə̆ nĕh], **ꩫꩴ**, ဧ့ဟ် cneh̰ [cəne̊h]; SM. **ꩠꩫꩴ**, ကနေဟ် kəneh̰ [kə̆ nĕh].]

ꩻꩵꩴꩴ, ဧသ္လေဟ် cinleh̰ [cɛn lĕh] v. see. ရုံင်။ ရှု။ **ꩻꩵꩴꩫꩴ**, ဧန်လေဟ် cinleh̰ [cɛn lĕh].

ꩻꩵꩴꩫꩱꩴ, ဧန်လောဟ် cin loh̰ [cɛn lɒh] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင် မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩵꩴꩫꩱꩴ**, သ္ဒိန်လောဟ် scinloh̰ [səcɛn lɒh], **ꩻꩵꩴꩫꩱꩴꩠꩻꩭ꩓**, သ္ဒိန်လောဟ်တုမ်ဓး scin loh̰tumb̰aḥ̰ [səcɛn lɒh tum ɲah] v. point out. စနန်ထမး၊ စနန်ထွး၊ စဏ်ထမး၊ စဏ်ထွး၊ စွန်ထွး၊ စွောန်ထွး၊ ရှင်းပြသည်၊ ညွှန်ပြသည်။ (၂) direct. ထွးကိုနဲကဲ၊ စွောန်ထွးကိုဂ္ဂိုင်တရ်။ နည်းလမ်းပြသည်၊ လမ်းညွှန်သည်။

ꩧꩫꩴ, ဧနေဟ် canah̰ [cə̆ nɔh] v. (MM.) **ꩧꩫꩴꩠꩭ꩓**, ဧနေဟ်တဓး canah̰ tab̰aḥ̰ [cə̆ nɔh tə̆ ɲah] v. to point out. စနန်ထမး၊ စနန်ထွး၊ စဏ်ထမး၊ စဏ်ထွး၊ စွန်ထွး၊ စွောန်ထွး၊ ရှင်းပြသည်၊ ညွှန်ပြသည်။ (၂) direct. ထွးကိုနဲကဲ၊ စွောန်ထွးကိုဂ္ဂိုင်တရ်။ နည်းလမ်းပြသည်၊ လမ်းညွှန်သည်။ [LM. **ꩧꩫꩴ**, ဧနေဟ် canah̰ [cə̆ nɔh], **ꩧꩫꩱꩴ**, ဧစောဟ် canḛh̰ [cə̆ nɔh], **ꩫꩴ**, ဧ့ဟ် cneh̰ [cəne̊h] v. to point out. စနန်ထမး၊ စနန်ထွး၊ စဏ်ထမး၊ စဏ်ထွး၊ စွန်ထွး၊ စွောန်ထွး၊ ရှင်းပြသည်၊ ညွှန်ပြသည်။ (၂) direct. ထွးကိုနဲကဲ၊ စွောန်ထွးကိုဂ္ဂိုင်တရ်။ နည်းလမ်းပြသည်၊ လမ်းညွှန်သည်။]

ꩻꩵꩴꩫꩱꩴ, ဧသ္လောဟ် cin loh̰ [cɛn lɒh], **ꩻꩵꩴꩫꩱꩴꩠꩻꩭ꩓**, ဧသ္လောဟ်တုမ်ဓး cin loh̰ tum b̰aḥ̰ [cɛn lɒh tum ɲah] v. see. ရုံင်။ ရှု။ **ꩻꩵꩴꩫꩱꩴ**, ဧန်လောဟ် cinloh̰ [cɛn lɒh].

ꩬꩵꩴꩫꩴ, ဧုန်လေဟ် cun leh̰h [cun lĕh] v. to fight. ဖြိုက်ပွာန်၊ ထွက်ပွာန်။ စစ်တိုက်သည်၊ စစ်ထိုးသည်။ (၂) give battle. သ္ဂိုက်ဖြိုဒ်ပေါ်ဖြိုက်၊ တိုက်ပွဲဖြစ်စေသည်။ (၃) at-

www.monlibrary.com

tack. ဖြိုက်၊ တျိုဖြိုက်။ တိုက်သည်၊ တိုက်ခိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဆိုင်းလဟ်**, စိန်လေဟ် cin leh̰ [cɛn lɛ̆h].

ရင်းမိုင်း, စုန်သိုန် cunsuin [cun son] n. (MM.) **တွာင်းမျိုင်ရင်းမိုင်း**, တွာန်သျိင်စုန်သိုန် twān smiṅ cun suin [twan səmoiŋ cun son] n.Prince Cun Son village, in Syriam district. ကွာန်ကောန်သျိင်စုန်သိုန်၊ မန္ခံပွဲခရိုင်ချုင်ဩြင်။ သံလျှင်ခရိုင်ရှိ၊ မင်းသားစုန်သုန်ရွာ။

ငဆ်း, ဧနှ် cen [cin] n. **မက်ငဆ်း**, မက်ဧနှ် makcen [mɛk cin] n. eye-slave. ဂဉ္ဇု ယန်မတ်။ မျက်စဉ်းဆေး။ see. ရံင်။ ရှု။ **မျက်ငဆ်း**, မျက်ဧနှ် myek cen [myeak cin].

ဆိုင်း, စိုန် cuin [con] preverb. (MM.) **ဆိုင်းဒဟ်**, စိုန်ဒဟ် cuin dah [con dɔ̀h] v. to be. ဒှ်၊ ဒှ်ရ။ ဖြစ်သည်။ **ဆိုင်းသ္ကိုမ်**, စိုန်သ္ကြုံခ် cuin skuim [con səkom] v. to be possess. ပိုင်ပြီ။ ပိုင်ဆိုင်သည်။ (၂) be possessed of. ထို့အော။ အပမ့ိသွားသည်။ [LM. translation particle. ပစ္စွဲမရပ်စပ်စကာ၊ သွက်ဂွံကွဲဝဲစွေံဘာသာ။ ဘာသာပြန် ရာတွင်၊ သုံးစွဲအသုံးပြုရသောပစ္စည်း။ **ဃျိုင်း**, ဗျိုန် phyuin [phyon] v. ရပ်စပ်စကာ သွက်ဇကု၊ သိကေတ်တဲ့ရပ်စပ်။ ကိုယ်ပိုင်သုံးစွဲသည်၊ သိမ်းပိုက်အသုံးပြုသည်။] see. ရံင်။ ရှု။ **ဆိုင်း**, စိန်ᵌ cin [cɛn].

ဆိုင်းကွာပ်တ, စိုန်ကွောပ်တော် cuin kwop tau [con kwɒp tɑo^{3}] v. **ဆိုင်းကာပ်တ**, စိုန်ကောပ်တော် cuin koptau [con kɒp tɑo^{3}] v. was commander of. ဒှ်ညးမသ္ကိုပ်သ္ကဒပ်။ တပ်မှူးဖြစ်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဆိုင်း**, စိန်ᵌ cin [cɛn].

ဆိုင်းသ္ကိုမ်, စိုန်သ္ကြုန် cuin skuim [con səkom] v. to be an expert in a certain of study. (ပွဲကိုကတ်ကွတ်မွဲမွဲ) စိုပ်သိတ်၊ စိုပ်ရာပ်၊ ဆိုက်ဗွက်၊ သ္ကေက်သ္ကာ။ (အတတ်ပညာ တစ်ခုခုကို) ဆုံးခန်းတိုင်ရောက်သည်၊ တဖက်ကမ်းခပ်တတ်မြောက်သည်၊ ကျွမ်းကျင်စွာ တတ်မြောက်သည်၊ ထက်မြက်သည်။

ဆပ်, ဧဝ်ᵌ cap [cɔp] v. to adhere. ဗာန်၊ ထွေန်၊ သွေန်။ မှီသည်၊ ကပ်သည်၊ ကပ်ညိသည်၊ ညိတွယ်သည်။ (၂) cleave to. ဗိုန်ဂွိ၊ ဗိုန်ညာပ်၊ လုပ်ဗွဗွဲ။ စွဲမြဲသည်၊ မြဲမြံန်သည်၊ အပမ့ိသည်။ Der. **ဆွပ်**, ဧွဝ် cwap [cəwɔp] n. adherence. ဒဒှ်မန္ခံကိုသစ္စ။ သစ္စာရှိခြင်း။ [LM.; SM. **ဆပ်**, ဧဝ် cɔp [cɔp].]

ဆပ်, ဧဝ်ᴶ cap [cɔp] v. to come to. ကွင်၊ စိုပ်ကွင်။ လာသည်၊ ရောက်လာသည်။ see. **ဆုပ်**, ဧုဝ် cup [cup].

www.monlibrary.com

ꩻꩵ꩷, ၈၁၆ cāp [cap] v. title prefixed to names of donors. (Lop.) ဝေါဟာ အဆက်အစပ်မဆက်ဖျပ်စုတ်၊ ပွဲဂတယွဲညြးတ့ဒါန်ဝမွိုင်။ အလှူရှင်များ၏နာမည်အရှေ့တွင် ဆက်ထည့်သောရှေ့ဆက်ဝေါဟာရ။

ꩻꩵ꩷, ၆၆ cip [cɛp] v. to arrive. စိုပ်။ ရောက်သည်။ (ꩻ) to arrive at. စိုပ်ကျင်အဂ်္ဂ။ ထို နေရာသို့ရောက်လာသည်။ see. ရံင်။ ꩻꩵ꩷, ၉၆ cup [cup],

ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၆၆၉၆၆ cip pir yām [cɛp pǣr yam] v. (division of night) arrive third division of night. (ဗ္ဘံ)စိုပ်ပိုပယာံ။ (ညဉ့်)သုံးယံချိန်ရောက်။

ꩻꩵ꩷, ၉၆ cup [cup], ꩻꩵ꩷, ၆၆ cip [cɛp], once. ꩻꩵ꩷, ၆၆ cuip [cop], ꩻꩵ꩷, ၈၆ cap [cɔp] v. to arrive at. စိုပ်၊ စိုပ်ကျင်။ ရောက်သည်၊ ရောက်ရှိသည်။ (ꩻ) come to. စိုပ်၊ ရောက်သည်။ ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၈၁၆၆ ꩻꩵ꩷ ˑār cuip [a cop] v. to arrive. ပြာပ်စိုပ်အာ၊ စိုပ်အာ။ သွားရောက်သည်၊ ရောက်သွားသည်။ ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၆၆၉ cir cup [cir cup] v. to arrive, up to. စိ်ရစိုပ်၊ စိ်ကိုစိုပ်၊ စိ်စိုပ်။ ရောက်သည့်အထိ၊ ရောက်သွားသည့်အထိ။ ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၈၆၆ tluṅ cip [lə lɜŋ cip], ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၈၆၆ tlūṅ cip [ləlɜŋ cip] v. to arrive. စိုပ်ကျင်။ ရောက်လာသည်။

ꩻꩵ꩷, ၆၆ cuip [cop] v. to arrive. စိုပ်၊ စိုပ်ကျင်။ ရောက်သည်၊ ရောက်ရှိသည်။ ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၆၆ cuip ˑā [cop a] v. to arrive. အာစိုပ်၊ စိုပ်အာ။ ရောက်သွားသည်၊ သွားရောက်သည်။ Cf. ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၆၆ ꩻꩵ꩷ ˑā cuip [a cop]. ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၆၆၆ cuip kwom [cop kwɒm] v. to arrive together. စိုပ်ကျင်မွဲစွံ၊ စိုပ်ကော်ကျင်မွဲစွံ။ အတူတကွရောက်လာသည်၊ အတူတကွစုရုံးရောက်ရှိလာသည်။ ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၆၆ cuiptluṅ [cop tlɜŋ] v. to arrive back. ကလေင်စိုပ်ကျင်။ ပြန်ရောက်လာသည်။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၆၆၆၆ kaleṅ cau tluṅcuip [kă leaŋ cao^{3} tlɜŋ cop] v. to come back to. ကလေင်စစိုပ်ကျင်။ ပြန်လည်ပြီးရောက်ရှိလာသည်။ ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၆၆ cuiw cuip [cɑɒ cop], ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၆၆၆ cuiw cuip ku [cɑɒ cop kaŏ], ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၆၆၆ cuiw ku cuip [cɑɒ kaŏ cop] v. until. စိုကို၊ ဒိုကို၊ လလဲဟွံစိုပ်၊ တိုင်အောင်၊ မရောက်မချင်း။ as far as. စိုကိုဇမ္ဘောဲဂ်ဂ်။ ထိုအကွာအဝေးတိုင်အောင်။ ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၆၆ cuih cuip [coh cop], ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩷, ၆၆ cuih ˑā cuip [coh a cop] v. to go down

www.monlibrary.com

to. စေ့စိုပ်အာ။ ဆင်းရောက်သွားသည်။ ib. တုပ်ပွဲကို်ကမ္မောန်။ အလုပ်တူ။ **တၱ်ꩻပ်**, တန် ခိုဒ် tan cuip [tɔn cop] v. to achieve establishment. ပံက်ဂကောံမာန် ကျင် ဗွဲမအံင်ဖွး။ အသင်းကိုအောင်မြင်စွာ ဖွဲ့စည်းနိုင်ခဲ့သည်။ Der. **ဗꩻပ်**, ဝခိုဒ် ba cuip [bɛ̆ cop] v. to bring to. ဖျိုပ်ကို်၊ ဗွိုပ်ကို်၊ ကို်ဗွိုပ်။ ရောက်စေသည်၊ ရောက်သွား စေည်။ [LM.; SM. **ꩻပ်**, ခိုဒ် cɒp [cop].]

ꩻပ်, ခိုဒ် cuip [cop] v. to arrive. စိုပ်၊ စိုပ်ကျင်။ ရောက်သည်၊ ရောက်ရှိသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻပ်**, ခုဒ် cup [cup].

ꩻပ်ꩻာပ်, ခိုဒ်ရာဝ် cuip rāp [cop ràp] v. to be an expert in a certain of study. (ပွဲ ကို်ကတ်ကွတ်မွဲမွဲ) စိုန်သ္ဂီ၊ စိုပ်သိတ်၊ စိုပ်ရာပ်၊ ဆိုက်ဗွက်၊ သ္ကေက်သ္ကာ။(အတတ်ပညာတစ် ခုခုကို) ဆုံးခန်းတိုင်ရောက်သည်၊ တဖက်ကမ်းခပ်တတ်မြောက်သည်၊ ကျွမ်းကျင်စွာတတ် မြောက်သည်၊ ထက်မြက်သည်။

ꩻမ်ꩻ, ခိမ်ခိ cim cī [cɛm ci] n. nephew. ကို်န်၊ ကောန်ကို်န်။ တူ၊ တူသား။ **ꩻမိမ်**, ခိမိခ် cīmim [ci mɛm] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻမ်ꩻ, ခိမ်ခိၨ cim cī [cɛm ci] n. **ꩻမ်ꩻ**, ခိမ်ခိ် cīm cī [cɛm ci] n. Large pachy-dermmatous mammal with proboscid snout, perh. a tapir or a female, hornless, Java-nese renoceros. ကြံ့သူတော်၊ ဂျားဗားကြံ့။ သိတ်မွဲဂကူ၊ သိတ်ဂျ ဝါ။ [LM. **ꩻင်ꩻꩻဝ်**, ဧင်ဧဧင် caṅ cew [cɛŋ cie], **ꩻင်ꩻ**, ဧင်ခိ caṅ cī [cɛŋ ci], SM. **ကꩻꩻင်ꩻ**, ကꩻဧင်ခိ kəmăcɛŋ cī [kă mă cɛŋ ci] n. cicada. စွစင် စေဝ်။ ပုဇဉ်းရင်ကွဲကောင်။ (၂) dung-beetle, rhinoceros beetle. စွဗိုဟ်ကွံ့။ ချေး ထိုးပိုး။ **ꩻꩻင်ꩻꩻဝ်**, ꩻဧင်ဧဧဝ် cəmacaṅcew [cəmă cɛŋ cie] n.id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ꩻမ်ꩻတ်, ခိမ်ꩻတ် cim mat [cɛm mɔt] n. Truth. စွတ်၊ ဓဝ်ဍုံ၊ ဒဒှ်မဍုံစွတ်။ အမှန်၊ အမှန်တရား၊ မှန်ကန်မှု။ Syn. **ꩻိ ꩻတ်**, ခိရိꩻတ် cir mat [cir mɔt]. in later M. **ꩻတ်**, ꩻတ် cmat [cəmɔt] v. to be true. ဒှ်ဍုံ၊ ဒှ်ဇေတ်။ ဟုတ်မှန်သည်၊ စစ်မှန် သည်။

ꩻမ်ဟာလ်, ခုမ်ဟာဒလ် cumhal [cum hal], ခုမ်ဟာဒသ် cumhas [cum hah] v. Fresh. **ꩻꩻက်ꩻတားဟ်ꩻမ်ဟာလ်**, ꩻꩻက်တောားဟ်ခုမ်ဟာလ် dektoḥh cumhal [dɔik tɔh cum hal] n. fresh milk. ဥဝ်တှ်သ္ဆး။ သန့်ရှင်းလတ်ဆတ်သောနွားနို့။ [LM. **ꩻမာ**, သမာ sāmā [să ma], **ꩻꩻ**, သ္ဂာ smā [səma].]

www.monlibrary.com

ꩻမ်ရယ်, ꩻမ်ꩻယ် cumṁ būy [cum puy] v. attr. bordering (or defensive.). ဒပ်ယာပယျှိ။ နယ်ခြားခံတပ်။ [LM. **ꩻမုယ်(ꩻလှင်)**, သမုယ်(လှေင်) samuy(lheṅ) [sə̆ mui hleaŋ], **ꩻမုယ်ꩻလင်**, သမုယ်လေင် samuy leṅ [sə̆ mui leaŋ], SM. **ဟမိ ꩻလင်**, ဟမီလေင် hə mæ leaŋ [hə̆ mæ leaŋ] n. (boy or girl) at age of puberty. (ကောန်ရှာ်ကြဲ၊ ဟွံသေင်ကောန်ရှာ်ဖြဲ) မဂွံအယုက်စ်သွဲံပြင်တဲ့။ (ယောကျ်ား၊ သို့မဟုတ်မိန်းကလေး) ဆယ်ကျော်သက်ရွယ်။LM. **ꩻပျုယ်**, ဇုံယ် cəpuy [cəpui], **ꩻဝရယ်**, ဇဒုယ် caḅuy [cə̆ pui], **ꩻထရယ်**, ထဇုယ် thaḅuy [thə pui], **ꩻထျုယ်**, ထျုံယ် thḅuy [thəpui] v. to take refuge. စွဲစွော်အနေဒဒှ်မွိဟ်ဒှ်ဒဒိုက်မွဲ။ ဒုက္ခသည်တစ်ဦးအနေဖြင့်ဝင်ရောက်ခိုလှုံသည်။]

ꩻဘာမ်, ဇောမ် com [cɒm] ps. & ns. (ps) adv. entirely. အိုတ်သို့၊ အလုံဖြိုတ်။ တစ်ခုလုံး၊ လုံးဝဥသုံ။ (၂) all. ဟောင်၊ ဖြိုတ်ဟောင်၊ အလုံမွဲ။ (၃) soley. ညးမွဲဓဝ်၊ ညးမွဲဓဝ်ဟောင်။ တစ်ဦးတည်း၊ တစ်ဦးတည်းသာ။ **ꩻဘာမ်မ**, ဇောမ်မ com ma [cɒm mə̆], **ꩻဘာမ်မက်**, ဇောမ်မအ် com ma' [cɒm mə̆'] adv. only. ဟောင်၊ ဂ့်ဟောင်။ လျှင်၊ သာလျှင်။ (၂) alone. ညးမွဲဓဝ်ဟောင်၊ မွဲတ္ဒဓဝ်ဟောင်။ တစ်ဦးတည်းသာလျှင်၊ အထီးတည်းသာလျှင်။ [LM. **ꩻဘာ်**, ဇော် comṁ [cɒm] v. to come to an end. စိုပ်အာတ္ဒုင်တွော်တ်မွဲ။ အဆုံးစွန်တစ်ခုရောက်ရှိသွားသည်။]

ꩻဘာမ်မဒဟ်ကိုလ်, ဇောမ်မဒအ်ကိလ် com ma dah kil [cɒm mə̆ dɔ̀h kil] v. bring to come to an end. စော်မဒှ်ကို၊ ကိုဒှ်အာကဆင်မတဲ့ဒှ်အာ။ ပြီးမြောက်သောအဆင့်သို့ရောက်သွားစေသည်။

ꩻဃယ်, ဇေယ် cey [ceɑ] n. **ကိုးတုꩻဃယ်**, ကိန်တုဇေယ် kin tu' cey [kin taŏ ceɑ] n. the first lunar month, roughly corresponding to April. ဂိတုတံပထမမန်၊ သရောပ်ကေတ်ကြပ်အိုတ်မသွပ်ကိုဂိတုအေပြေဝ်အင်္ဂလိက်တံ။ မွန်ပထမဆုံးလ၊ အနီးဆုံးအကြမ်းဖျဉ်း၊အင်္ဂလိပ်လပြေိုလနှင့်ကိုက်သည်။

ဃယ်, ဇယ် cay [coɑ] n. **ကိတုဃယ်**, ကိတုဇယ် ki tu cay [kĭ taŏ coɑ], **ဂိတုဃယ်**, ဂိတုဇယ် gi tu cay [gĭ taŏ coɑ]. [LM.; SM. **ꩻ**, ꩻ coɑ [coɑ]. Skt. **ဘာယ်တြ**, ဘေယ်တြ caitra [cai trə̆], **ꩻတြ**, ꩻတြ cetra [ce trə̆].]

ꩻ၂, ဇရုံန car naṃ [cɔr nə̆] n. food. စ္ဆ၊ စ္ဆစ၊ စ္ဆစသုင်၊ အဟာရ။ အစာ၊ အစားအစာ၊

www.monlibrary.com

စားသောက်စရာ၊ အဟာရ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဆိာ်ဂ**, ဧရိန်နှ cir na [cir nă]. **ဆာ်ဂ**, ဧရိန်နှ carna [cɔr nă] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဆာ်ဟာယ်, ဧရိန်ဟာယ် carhāy [cɔr hai] n. splendour. ကြီးကျယ်ခမ်းနားခြင်း၊ ဒဒှ်မဇွော်ဒုတ်သွဲလး။ (၂) beauty. စရဲ၊ ကျာ်ဩီ၊ ဂုန်စရဲ။ ကျက်သရေ၊ ဂုဏ်ကျက်သရေ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဆိ ဟ်ာယ်**, ဧရိန်ဟာယ် cirhāy [cir hai]. **ဆာ်ဟာယ်**, ဧရ်ဟာယ် carhāy [cɔr hai] n. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဆဟာယ်**, ဧဟာယ် ca hāy [că hai], **ဆာယ်**, ဧာယ် chāy [chai], **ဆာရာယ်**, ဧရာယ် ca rāy [că rai], **ဆရဟာယ်**, ဧရဟာယ် ca rahāy [că ră hai] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဆိာ်, ဧရိ် cir [cir] v. **ဆိာ်ဒုအိလ်**, ဧရိန်ဒုအိလ် cir du'il [cir dŭ eal] v. to ward off. ဒုင်တဝ်စွေဟ်၊ ဒုင်စွေဟ်တာဒွာ။ တွန်းလှန်ဖယ်ရှားသည်။ ခုခံတွန်းလှန်သည်။

ဆိာ်, ဧိုရ် cuir [cuɒr] v. (MM.) to screen. စိုလဝ်၊ စိုဒွာလဝ်၊ သ္ဂ်ိုအဆိုအဒဝ်။ ကာရံပေးသည်၊ အကာအကွယ်ပေးသည်။ [LM. **ဆိဝ်**, ဧုိဝ် cuiw [cuɒ]. SM. **ဆ်**, ဧုိ် cɜ [cuɒ] v. screen. စိုဒွာ။ ကာသည်။(၂) to cover over. အုပ်လဒ့်၊ ကြောပ်လဒ့်။ အုပ်ဖုံးသည်၊ အုပ်ကာသည်။]

ဆိာ်, ဧရိ်ပ် cir [cir] prep. **ဆိ ဂုပ်**, ဧရိန်ဧုပ် circup [cir cup] v. up to. စိုရစိုပ်၊ စိုကိုစိုပ်၊ စိုစိုပ်။ ရောက်အောင်၊ ရောက်သည့်တိုင်။

ဆိဝ်, ဧုိဝ် cuiw [cuɒ] prep. until. ဒို့,ဒို့ကိုစိုပ်၊ စို့,စို့ကိုစိုပ်။ မ,မချင်း၊ တိုင်အောင်။ (၂) down to. စိုကိုစိုပ်အာ၊ ဆိုက်ရောက်သွားသည်။ Cf. **ဆိဝ်**, ဒုိဝ် duiw [dɜ̀], **ဆိဝ်**, ဧုိဝ် cuiw [cuɒ].

ဆိာ်ဂး, ဧရိန်အး cir 'ah [cir ɑh] n. Purgation [of fault]. ဒဒှ်မကွောန်ညံဝ်ရလွေဂံသ္ဂးဇုး။ စဝ်ကြွယ်သန့်ပြန့်အောင်ပြုလုပ်ခြင်း။ (၂) to take purgative. နကာ်ဂွ်၊ စဂဲုနကာ်ဂွ်။ ဝမ်းနှုတ်သည်၊ ဝမ်းနှုတ်ဆေးစားသည်။ **ဆ်**း, **ဆ္ဂ**း c'ah [cɘɑh] v. to be pure. **ဆ္ဂ**းဒ္ဂး၊ **အ**းဒ္ဂး၊ သ္ဂး။ သန့်သည်၊ သန့်စင်သည်။ **ဆ္ဂ**းဒ္ဂး, သ္ဂးဒ္ဂး s'ah jñah [sɘɑh jɘŋɛ̀h], **ဆ္ဂ**းဒ္ဂး, သ္ဂးဒ္ဂး s'ahjañah [sɘɑh jɛ̆ ŋɛ̀h], **ဂဂ**းဒ္ဂး, ဓုအးဒ္ဂး suahjañah [sŭ ɑh jɛ̆ ŋɛ̀h], **ဂဂ**းဒ္ဂး, ဓုအးဒ္ဂး suahjñah [sŭ ɑh jɘŋɛ̀h], **ဆိဂ**း, ဧရိန်အး cir'ah [cir ɑh] n. id.

ဆိဒ်ဂ်ုန်, ဆိဒ်ဂုန် circun [cir cun] n. staff. ခစုန်၊ ဂစုန်၊ ဒစုန်၊ ဓစုန်။ တောင်ဝေး။ **ဒရုဲ**, **ဒ်ဂုန်** da cun [dɛ̆ cun] n. (MM.) as monastic requisite. အရာမန္ဒံပွိက်သွက်

www.monlibrary.com

လကျာ်ဇော်တံ။ ဘုန်းတော်ကြီးများအတွက် လိုအပ်သောအရာ။ [LM. ဒၚ်, ဒခုန် da cun [dɛ̆ cun], ဓၚ်, ဓခုန် dha cun [dɛ̆ cun], ဂၚ်, ဂခုန် ga cun [gɛ̆ cun]. SM. ဟၚ်, ဟခုန် ha cun [hă cun]. SM. ၚ်, ခုန် cun [cun] v. to walk with a staff. ကွာ်အာကိုလေံဂစုန်။ တောင်ဒေးဖြင့်လမ်းလျောက်သည်။]

ဒိ ဂဲပ်, ဓိရ်ခုပ် circup [cir cup] prep. till reach to the end. စိုရစိုပ်၊ စိုကိုစိုပ်၊ စိုစိုပ်။ ရောက်သည့်တိုင်၊ ရောက်သည့်တိုင်အောင်။

ဒိ ဂဲပ်ဗြာ်, ဓိရ်ခုပ်နိဗ္ဗာန် cir cup nib bān [cir cup nèp bàn] prep. till reach to Nivāna. စိုစိုပ်နိဗ္ဗာန်၊ စိုကိုစိုပ်နိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာန်ရောက်သည့်တိုင်အောင်။

ဒိၚ်ဃမ်, ဓိရ်ဇဝ် circas [cir cɔh] n. Decade. ကျိုဝ်စိုသွာ်၊ ပြိပြုင်စိုသွာ်။ ဆယ်စုနှစ်၊ ဆယ်နှစ်ကာလ။ (၂) group of ten. ကျိုဝ်သွံစိုန်။ ဆယ်အုပ်စု။ ဃဟ်, ဇော် caḥ [cah] n. ten. စိုန်၊ ၁၀။ တစ်ဆယ်၊ ၁၀။

ဒိၚ်ၚ, ဓိရ်နၚ cirna [cir nă], ဃၚ်ၚ, ဇရ်နၚ car na [cɔr nă] n. food. စွာ်၊ စွစ၊ စွစသုင်။ အစားအစာ၊ အစာရေစာ။ **ဒ ဂဲဟာပ်**, ဇရ်နဟာဝ်ပ် cir nahāp [cir nă hap] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဃၚ, ဇနၚ cana [că nă] n. (MM.) solid food. စွမကိတ်ဒကုတ်စ။ ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်။ **ခါဒၚိယ**, ခါဒနိယ khādaniya [kha dɛ̆ nĭ yɛ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဃဲဟ်ပ်**, ဇရုနရဟာဝ်ပ် canarahāp [că nă rɛ̆ hap] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ဟာဂၚ, အာဟာရ ʾāhāra [a ha ră].[LM. ဃၚ, ဇနၚ cana [că nă], ဃဏ, ဇော caṇa [că nă], ဍ, ဋ cna [cənă]. SM. ကၚ, ကနၚ kəna [kă nă].]

ဒိ ဂဲဟာပ်, ဓိရ်နဟာဝ်ပ် cir nahāp [cịr nă hap] n. food offered to monks. စွစဟာပ်၊ စွကိတ်ဒကုတ်စ။ စားရန်အစားအစာ၊ ခဲဖွယ်ဘောဇဉ်။

ဒိၚ်မုၚ်, ဓိရ်မုန် cir mun [cir mun] v. to rule. ကိုန်၊ စွိန်။ အုပ်စိုးသည်၊ စိုးမိုးသည်။

ဒိၚ်မိလ်, ဓိရ်ဓိလ် cirmīl [cir mæl] v. To watch for. စွိ၊ မင်စွိ၊ မင်ခုင်တျင်ခွဲင်။ မျော်သည်၊ စောင့်စားသည်၊ မျော်လင့်သည်။ **ဒိၚ်မိလ်သ္ဂိုင်ဗ**, ဓိရ်ဓိလ်သ္ဂိုင်ဝ cir mīl smiṅ (ʿba) [cirmæl sə moiŋ bɛ̆] v. he watches for the king his father. ညးစွိမင်ခွဲင်ဂ္ကရာတ်မအံက်ညး။ သူ၏ဖခမည်းတော်ဘုရင်မင်းမြတ်ကို စောင့်မျော်နေသည်။ [LM. ဃမီ, ဇခိ camī [că mæ], ကမီ, ကခိ kamī [kă mæ], ဃမ့ီ, ဇခ့ camhī [că

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

hmæ], ꩻꩰ, ꩻꩰ cmī [cə mæ], ꩻꩰ, ꩻꩰ ta mī [tă mæ], ꩻꩰ, ꩻꩰ ta mhī [tă hmæ], ꩻꩰ, ꩻꩰ la mī [lĕ mæ], ꩻꩰ, ꩻꩰ lamhī [lĕ hmæ], ꩻꩰ, ꩻꩰ lmī [ləmæ]. SM. ꩻꩰ, ꩻꩰ kəmī [kă mæ].]

ꩻꩵꩰ, ꩻꩰ cir muk [cir mɜk] n. Audience-hall, with raised throne at end reached from separate throneroom. ဂဒံကောန်ညးဒျင်ကွာန်တံလုပ်သီကွီဆိုညာတ်ကိုသွိင်မရာတ်။ စမုတ်ဆောင်။ **ꩻꩬꩰꩻꩵꩰ**, ꩻꩰ dir lac cir muk [dĭr lɔt cir mɜk] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. ဂလာန်တံပွဲကိုင်္ဂလိက်အွာကဝိတုပ်တုပ်။ မူလစာရေးဆရာ၏ စာကိုယ်ထဲအတူတူ။ [LM. ꩰꩵꩰ, ꩰꩵꩰ ca muk [că mɜk], ꩰꩵꩰ, ꩰꩵꩰ sa muk [să mɜk]. ꩵꩰ, ꩵꩰ muk [mɜk] n. porch. သွပ်သို့ကျာ။ ဆင်ဝင်။]

ꩻꩰꩵ, ꩻꩰ cir mat [cir mɔt] n. truth. ဒဒ္ဒ်မဒုံပြဲ၊ ဒဒ္ဒ်မဒုံစွတ်၊ ဓဝ်ဒုံ။ အမှန်၊ အမှန်တရား။ **ꩻꩰꩰꩻꩰꩵꩰ**, ꩻꩰ twos cir mat [twɒh cir mɔt] n. truth speaking. တွပ်ဓဝ်ဒုံ။ အမှန်တရားဟောပြောချက်။ (၂) testimony.တင်သက်သီမတိတ်စလပ်၊ တင်မထွးသက်သီ၊ သာဓက။ သက်သေထွက်ချက်၊ သက်သေပြချက်၊ အထောက်အထား၊ သာဓက။ **ꩰꩵꩰ**, ꩰꩵꩰ ca mat [că mɔt], **ꩬꩵꩰ**, ꩬꩵꩰ cu mat [cŭ mɔt], **ꩻꩵꩰ**, ꩻꩵꩰ cmat [cəmɔt], **ꩻꩵꩰ**, ꩻꩵꩰ cmat [cəmɔt], **ꩬꩻꩵꩰ**, ꩬꩻꩵꩰ smat [səmɔt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻꩵꩰꩻꩰ, ꩻꩵꩰꩻꩰ cramatta[cră mɔt tă] n. testimony. တင်သက်သီမတိတ်စလပ်၊ တင်မထွးသက်သီ၊ သာဓက။ သက်သေထွက်ချက်၊ သက်သေပြချက်၊ အထောက်အထား၊ သာဓက။ Syn. **ꩻꩰꩰꩰ**, ꩻꩰꩰꩰ cimmat [cɛm mɔt]. Cf. **ꩰꩵꩰ**, ꩰꩵꩰ sa bhāw [să bhèɑ[1]]. [LM. ꩰꩰꩰ, ꩰꩰꩰ camat [că mɔt] n. affirmation. ဒဒ္ဒ်မဟိုဂဗိုန်ကညောန်လဟို၊ ဒဒ္ဒ်ဟိုဗိုန်ဗိုန်ခိုင်ခိုင်။ အခိုင်အမာအတည် ပြုပြောဆိုခြင်း။]. SM. **ꩰꩰꩰ**, ꩰꩰꩰ kəmɔt [kă mɔt] n.testimony. တင်သက်သီမတိတ်စလပ်၊ တင်မထွးသက်သီ၊ သာဓက။ သက်သေထွက်ချက်၊ သက်သေပြချက်၊ အထောက်အထား၊ သာဓက။ **ꩻꩵꩰ**, ꩻꩵꩰ cmat [cəmɔt] v. to be true. ဒုံ၊ ဒုံစွတ်၊ ဒုံပြဲ၊ ဒ္ဒ်ဒုံ။ မှန်သည်၊ မှန်ကန်သည်၊ ဟုတ်မှန်သည်၊ တကယ်ဖြစ်သည်။

ꩻꩵꩬ:, ꩻꩬꩬ: cirlaḥ [cir lèh] n. read. ဗ်္ဂ။ ဖတ်။ **ꩻꩵꩬ:**, ꩻꩬꩬ: ciblaḥ [cĭ blèh] n.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဒိုင်ဝတ်, ဓိရ်ဝေက် cirwek [cir weak] n.Day of moon's waning period. တွဲလွှဲ ဂိတုစွေက်၊ တွဲဂိတုဖာစွေက်။ လဆုတ်ပိုင်းရက်၊ လဆုတ်အချိန်ပိုင်းရက်။

ကြဝတ်, ခြဝေက် cra wek [crə̆ weak], **စဝတ်**, စဝေက် ca wek [cə̆ weak] n. (MM.) Opp. **မိုးမောက်**, မိရ်မောက် mirmok [mĭr mòk]. [LM. **ဝွတ်**, ဒွေက် cwek [cweak].; SM. **ကဝတ်**, ကဝေက် kəweak [kə̆ weak].]

ဒိုးဟာယ်, ဓိရ်ဟာယ် cir hāy [cir hai], **ကြိုဟာယ်**, ခြိုဟာယ် cri hāy [crĭ hai] n. Beauty. စရာ၊ ကျာ်ညြီ။ အလှအပ၊ ကျက်သရေ။ (၂) splendour. ဒဒှ်မန္ဒံကုံစရာ၊ ဒဒှ်မန္ဒံကုံကျာ်ညြီ၊ ဒဒှ်မဒွော်ဒုတ်သွဲလး။ ဂုဏ်ကျက်သရေရှိခြင်း၊ ကြီးကျယ်ခမ်းနားခြင်း။ **ဆာယ်**, ဆာယ် chāy [chai], **ဩရာယ်**, ဧရာယ် ca rāy [cə̆ rai], **ဩဟာယ်**, ဧဟာယ် cahāy [cə̆ hai], **ဩရဟာယ်**, ဧရဟာယ် carahāy [cə̆ rə̆ hai] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဩ်ဟာယ်**, ဧရ်ဟာယ် car hāy [cɔr hai] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ထြေယ်**, ထြေယ် tre jas [tre jɔh]. [LM. **ဩရာယ်**, ဧရာယ် ca rāy [cə̆ rai], **သရာယ်**, သရာယ် sa rāy [sə̆ rai], **ကြာယ်**, ခြာယ် crāy [crai]. SM. **ဟရာယ်**, ဟရာယ် həray [hə̆ rai],**ဆာယ်**, ဆာယ် chāy [chai] v. to be beautiful. ကျော်၊ ကျော်မေဝ်၊ ကျော်လဲ့။ လှပသည်၊ လှပကျော့ရှင်းသည်။]

ဒိုဲ်, ဒုံရ် cuir [cɑɒr] v. to screen. စုံ၊ စုံကုံသွဖှာန်၊ ဆုံဒဝ်။ ကာသည်၊ ခန်းဆီးကန့်လန့်ကာဖြင့်ကာသည်၊ ကာဆီးသည်။ see. ရံဉ်။ ရှူ။ **ဒိုဲ်**, ဓိရ်ိ cir [cir].

ဩဝ်, ဧဝဲ် cāw [caw] n. (1455. **ဩဝ်**, ဧဝဲ cāw [caw].; MM. **ကော**, ဧော co [cao^{2}].) title of nobility. ဝေါဟာမဟိမု(မကူမု) သွက်ပူဂုံမနှောံကွင်နူကဆံဉ်အစေန်အဆက်အမာတ်ဒဗညာ။ မြင့်မြတ်သောမှူးမတ်မျိုးနွယ်မှ ဆင်းသက်လာသူတို့အတွက်ဘွဲ့ဝေါဟာရ။ **ကောတိလ**, ဧောတိလ cotila [cao^{2} tæ̆ lə̆] n. lady. ခုဇ္ဇာ၊ သွတ်ဝုတ်မန္ဒံကုံဂုန်စရာ်။ အပျိုတော်၊ ဂုန်ကျက်သရေရှိအမျိုးသမီး။ (၂) mistress. အိမ်ရှင်မ၊ ကျောင်းဆရာမ။ သမ္ဘာ၊ အွာမွှံ။ **ကောဖာ**, ဧောဖာ cophā [cao^{2} pha] n.ruler of Shan State. တ္ဘအဝုံတွိုရုးချုင်သေံ၊ ပူဂုံမအုပ်ဓုပ်ပိုင်ပြီချုင်သေံ။ ရှမ်းပြည်နယ်အာဏာပိုင်၊ ရှမ်းပြည်နယ်ကိုစိုးမိုးအုပ်ချုပ်သူ၊ စော်ဘွား။

ဩဝ်, ဧဝဲ် cāw [caw] n. grandchild. စ်၊ ကောန်စ်။ မြေး။

ဩဝ်တိလသိင်္ခဓာင်, ဧဝဲ်တိလစိင်ဓတောင် cāw tilaciṅbatāṅ [cao^{2} tæ̆ lə̆ coiŋ bɛ̆ taiŋ]

www.monlibrary.com

n. grandchild of lord of elephant. စတ္တဉးစိင်ဗ္ဘာင်။ ဆင်ဖြူရှင်မင်းဇာမြေးတော်။

ငဝ်, ဧဝ် cew [cie] n. to arrange. စီ၊ စီရေင်၊ စီရေင်ပြုပြေင်။ စီသည်၊ စီမံသည်၊ နေထားတကျစီစဉ်သည်။

ငဝ်ငၞ်လဝ်, ဧဝ်ရေင်လဝ် cewren˚lo [cie reaŋ lɔ̀] v. to arrange ready. စီရေင်ပြုပြေင်လဝ်။ နေထားတကျစီရင်ထားသည်။

ငာဝ်, ဧာဝ် cow [co] n. grandchild. စော၊ စ်၊ ကောန်စော၊ ကောန်စ်။ မြေး။

ငာက်ဝ်, ဧောက်ဝ် cokw [cokw] v. go back. စ်၊ ကလေင်စ်။ ပြန်သည်၊ လှည့်ပြန်သည်။

ငာဝ်ဍုယ်, ဧာဝ်ဍုယ် co ay [co ea] n. my grandchild. စောအဲ၊ ကောန်စောအဲ၊ စ်အဲ၊ ကောန်စ်အဲ။ ငဲ့မြေး၊ ကျွန်ုပ်မြေး၊ အကျွန်ုပ်မြေး။

ငာဝ်လာမဳ, ဧာဝ်လာမနီ colāmaṅī [co la mɛ̃ nĭ] n. the title of royal boat of Ba yinnaung. ယွဉ်ဂျင်သွိင်ဗရေန်နံင်၊ အခါကာလ မတိတ်တရ၊ သွေ့ဝံဒယိုန်ဏာသိုကြောတ် မသွိုင်စုတ်လဝ်ဓာတ်ဂ့်။ ဘုရင့်နောင်မင်းတရား၏စီးတော်လေ့၊ ဓာတ်တော်ဌာပနာကြူတ်ကို သူနှင့်တကွခရီးထွက်စဉ်သယ်ယူသွားရန်။ Cf. **မင်ဂိုဝ်ဓိမာင်**, မင်ဒုံဒ်ဓိမာန် maṅ guiw wi mān [mèaŋ gə̀ wĭ màn] n. [P. **ဈူဠာမဏိ**, စူဠာမဏိ cū ḷā ma ṇī [cu la mɛ̃ nĭ] n. the name of a stupa in the Tāwatiṁsa heaven. ယွဉ်ကျာ်စေတီမွဲဇကု မန်ဒံပွဲကိုဥုင်သွင်ဝ်တာဝတိ။ တာဝတိသာနတ်ပြည်၌တည်ရှိသော၊ စေတီတော်တစ်ဆူ၏အမည်။]

ငာဝ်လိ, ဧာဝ်လိ co lĭ [co lĭ] n. Inhabitant of Chola country in South India. ညးမတန်တဒွင်ပွဲရးချဝ်လာ မန်ဒံပွဲသွူတ်သမ္ဘုင်ကျာရးအန္ဒိယ။ အိန္ဒိပြည်တောင်ဘက်ပိုင်းရှိ ချိုလနိုင်ငံတွင်နေထိုင်သူ။ [P. **ငာဝ်ဠိယ**, ဧာဝ်ဠိယ colḷiya [co lĭ yă]. cf. **ငာဝ်ဍ**, ဧာဝ်ဍ colḍa [co lă] n. Chola country. ရးစောဝ်ဍ။ ချိုလနိုင်ငံ။]

ဂိုဝ်, ခုံဝ် cuiw [cɑn] prep.conj. until. စိုကို့၊ ဒိုကို့၊ ဟွံ - ဏီ။ မ - မချင်း၊ မတိုင်မီ၊ တိုင်အောင်။ (၂) as far as. ဂလိုင်လို့သွေ့ဝဲသွေ့ဝဲ။ ဘယ်မျှလောက်ဝေးဝေး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဓိုဂ်**, ဓိရ်၂ cir [cir].

ဆယ်, ဧသ် cas [cɔh] num. n. ten. ခွံ၊ ၁၀။ တစ်ဆယ်၊ ၁၀။ **ဇုတ်ဒိုယ်ဆယ်**, အုတ်ဒိသ်ဧသ် 'ut discas [ut dèh cɔh] num. n. all ten directions. အိုတ်ဒိုဟ်ခွံ။ အရပ်ဆယ်မျက်နှာစလုံး။

ဆဟ်, ဧဟ် cah [cɔh] n. MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Der. **ဆွယ်**, ဧွသ် cwas [cwɔh] n. tens. ဂကောံခွံ။ ဆယ်စု။ **ဓိုဂ်ဆယ်**, ဓိရ်ဧသ် cir cas [cir cɔh] n. de-

www.monlibrary.com

cade. ပွါင်စ့်သွံ။ ဆယ်စုန္ဒစ်။ [LM.; SM. ဥ့်, ဒ့် cɔh [cɔh].]

ဥမ်(ဟ်), ဧသ်(မ်) cas(h) [cɔsh] num. n. read. ၌။ ဖတ်။ **ဥမ်(ဒ)**, ဧသ်(ဒ) cas(da) [cɔh (dɛ̆)].

ဥာမ်, ဧာသ် cās [cah] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်, မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဘာမ်**, သ္ဘာသ် scās [səcah], **သ္ဘာမ်တိုံ**, သ္ဘာသ်တဲန့် scās tin [səcah tɛn] v. shall go up against. သွးတိုန်။ ဆန့်ကျင်တက်လိမ္မည်။Der. **ဒဘး**, **ဒစး** da cās [dɛ̆ cah] v. meet or welcome. ဒစးဒုင်။ ဆီးကြိုလင့်သည်။ (၂) to approach. သွှ်ကြြပ်ကျင်၊ သွှ်ပြာပ်လုပ်ကျင်။ နီးကပ်လာစေသည်၊ ချဉ်းကပ်လာစေသည်။ **ဗိာ်ဥာမ်**, ဝိန်ဧာသ် bircās [bĭr cah]v. stand against. ခစး၊ ခစး။ ဆန့်ကျင်သည်။ (၂) approach. ကြပ်ကျင်၊ ပြာပ်လုပ်ကျင်။ နီးကပ်လာသည်၊ ချဉ်းကပ်လာသည်။ [LM. **ဘ**ဘ, ဧး cah̰ [cah], SM. **ဘ**ဘ, ဧး cah̰ [cah] v. to go in the opposite direction to. အာဒစ်ဒစးကို့ဉ်ပ္ဍဝ်ဏာလဝ်ကွိုပ်။ ဧ့ရ္ဂရာအရပ်နှင့်ဆန့်ကျင်သွားသည်။ (၂) contrary. ဒစ်ဒစး။ ဆန့်ကျင်ဘက်။ (၃) against. စ်စးတဲ့၊ ဆန့်ကျင်လျက်။]

ဩမ်, ဧသ် cis [ceh] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်, မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဩမ်**, ဧဒ့်သ် scis[səceh]v.to come down. ခေ့်ကျင်အသွဝ်။ အောက်သို့ဆင်းလာသည်။ (၂) to go down. ခေ့်အာအသွဝ်။ အောက်ဆင်းသွားသည်။ (၃) descend. ခေ့်ကျင်၊ ဆက်ဆေန်ခေ့်ကျင်။ ဆင်းသည်၊ ဆင်းသက်လာသည်။ (၄) get down. ခေ့်အသွဝ်။ အောက်ဆင်းသည်။ (၅) dismount. ခေ့်နူကိုကွိုက်ဒွံင်။ စီးနေရာမှ ဆင်းသက်သည်။ **ဂြပ်ဩမ်ရပ်**, ဒြေပ်စိသ်စုပ် drep cis cup [drĭp ceh cup] v. to caurse down to. ဒြိပ်ခေ့်စိုပ်။ ပြေးဆင်းရောက်ရှိသည်။ **သ္ဘကိဩမ်**, သ္ဘကြိစိသ် scuticis [səcŭ tæ̆ ceh] v. shall pass away (from the higher sphere to rebirth on the earth). သစုတိခေ့်။ စုတေဆင်းလာလိမ္မည်။

ဩိဟ်, ဧိဟ် cuih [coh] v. (MM.) id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။ **ဧိဟ်အာ** cuih ā [coh a] v. to go down. ခေ့်အာ၊ ခေ့်အာအသွဝ်။ ဆင်းသွားသည်၊ အောက်ဆင်းသွားသည်။ **ဩိဟ်ကဩိပ်**, ဧိဟ်အာဧိဝ် cuih ā cuip [coh a cop] v. to go down to. ခေ့်စိုပ်အာ။ ဆင်းသက်ရောက်ရှိသွားသည်။ **ဩိဟ်ဩိပ်**, ဧိဟ်ဧိဝ် cuihcuip [coh cop] v. to go to. ခေ့်စိုပ်အာ။ ဆင်းသက်ရောက်ရှိသွားသည်။ **ဩိဟ်ဪုင်**, ဧိဟ်ဇ္ဈုင် cuih tluṅ [coh tlɜŋ] v. to come down to. ခေ့်ကျင်အသွဝ်။ အောက်ဆင်းလာသည်။ **ကဩိဟ်**, အာစိဟ်

www.monlibrary.com

ˈācuih [ɑ coh] v. get down. အာခွေ့။ သွားဆင်း။ ဇက်ဩိဟ်ဈာ, ဇက်ခိုဟ်အာ jak cuih ā [jɛ̀ak coh ɑ] v. to go down in procession. ဇက်ခွေ့အာ(ပ္ဟာန်)။ (စစ်) ချီဆင်းသွားသည်။ ဇက်ဩိဟ်ဈ္လင်, ဇက်ခိုဟ်ထ္လင် jak cuih tluñ [jɛ̀ak coh tlɜŋ] v. to come down in procession. ဈွဲဇက်ခွေ့ကျင်။ စုရုံးချီဆင်းလာသည်။ တဩိမ်ဩိဟ်, တနိုမ်ခိုဟ် ta nimcuih [tɑ̆ nem coh] v. to sink down. တို့ခွေ့၊ ဒို့ကျခွေ့။ မြုပ်ကျသည်၊ မြုပ်ဆင်းသည်။ ဈာက်ဩိဟ်ဈာ, တွာက်ခိုဟ်အာ twāk cuih ā [twaik coh ɑ] v. to walk down to. ကွာ်ခွေ့အာ။ လျှောက်ဆင်းသွားသည်။ ပြဟ်ဩိဟ်, ပြဟ်ခိုဟ် prah cuih [prɔh coh] v. to fall. ပြဟ်ခွေ့။ ကြွေကျသည်။ to drop. ဒဈူတော်ခွေ့။ ယိုစက်ကျသည်။ ဘ္လိုပ်ဂလာတ်ဩိဟ်ဈာ, ဘ္လိုပ်လောတ်ခိုဟ်အာ bluiplotcuihˈā [blɜ̀p lɔ̀t coh ɑ] v. to vanish underground. ဒို့ပ်လတ်ခွေ့အာ (သွပ်တိ)။ မြေအောက်သို့ဝုံ့လျိုးသွားသည်။ လပေါက်ဩိဟ်ထ္လင်, လပေါက်ခိုဟ်ထ္လင် la pokcuihtluñ [lɛ̆ pok coh tlɜŋ] v. to come down [row and plots] desecrating. ကပိုက်ကဆုံင်ခွေ့ကျင်။ ဆောင့်အောင့်ဆင်းလာသည်။ ဂလွာ်ဩိဟ်, လွောန်ခိုဟ် lwon cuih [lwɒn coh] v. go down beyong. လောန်ခွေ့အာ။ လွန်ဆင်းလာသည်။ to go in procession. ရေင်ပြေင်ကွာ်အာ။ စီတန်းလျှောက်သွားသည်။ ib. ဂလာန်တံပွဲကိုဂ်္ဂလိက်အွာကဝိတုပ်တုပ်။ မူလစာရေးဆရာ၏စာကိုယ်ထဲအတူတူ။

ဩိဟ်, ခိမ် cih [ceh] v. ဇက်ဩိဟ်ဈာ, ဇက်ခိမ်အာ jakcihā [jɛ̀ak ceh ɑ] v. to march down to. ဇက်ခွေ့အာ၊ ဇက်ဈွဲခွေ့အာ။ တန်းစီလျှောက်ဆင်းသွားသည်။ Opp. တိုံ,တိုန် tin [tɛn].(တိုံ, တိုန် tuin [ton].) Der. ပျိုဟ်, ဗျိုဟ် phyuih [phyoh] v. to take down. ဖျံ၊ ဖျံစွံ့။ ချသည်၊ ချထားသည်။ (ဂပျံ, ဖျံ phyih [phyih].) ဩိမ်, ဧိသ် cnis [cənih] n. ghat. သွေဟ်ဇိုင်တို်နိမ်ကျောန်လဝ် ပွဲပရင်ကျိုသွက်ဂွံတိုန် ခွေ့ဩြင်။ မြစ်ဆိပ်ဒ္ဓကုန်းပေါ်သို့ဆင်းတက်ရန် ပြုလုပ်ထားသောလှေကားထစ်များ။ (၂) harbour. ဧွေဟ်၊ သွေဟ်(ဈ္ဂင်းကွင်။) ဆိပ်ကမ်း၊ သင်္ဘောဆိပ်၊ လှေဆိပ်။ ဒဩိဟ်, ဒခိုဟ် da cuih [dɛ̆ coh] v. lower level. ကဆုံင်မန္ဒံအသွပ်ဈွးမုက်ဥာ်။ ရေပြင်ညီအောက်အဆင့်။ (၂) lower position. ကဆုံင်အသွပ်။ နိမ့်သောအဆင့်။ [LM. ဩိဟ်, ခိုဟ် cuih [coh]. ဩိဟ်, ခိမ် cih [ceh]. ဂဩဟ်, ဂေမ် ceh [cih]. hypoth. နဒဒ့် မဒ့်မာန်ဟောင်, မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ သ္ဂိုဟ်, သ္ဒိုမ် scuih [sɜ̀coh]. သ္ဂိုဟ်, သ္ဒိမ် scih [səceh]. ဂသ္ဂဟ်, သ္ဒေမ် sceh [səcih]; SM. ဩိဟ်,

www.monlibrary.com

ꩻꩫꩬ cih [ceh]. ꩬꩫ꩓, ꩻꩫꩬ ceh [cih] v. id. ꩻꩫꩬꩫ꩓။ ꩻꩫꩬꩫ꩓။]

ꩻꩫꩬꩲꩫ꩓, ꩻꩫꩬꩲꩫ꩓ cis tūn [ceh tun] v. come down and take place. Come down be recur. ꩻꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓။ ꩻꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓။

ꩻꩫꩬꩲꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓, ꩻꩫꩬꩲꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ citūnpatısandhi [ceh tun pă tæ̆ sɔn dhĭ] v. come down and enter the womb, come down and coming to be in a new existence. ꩻꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓။ ꩻꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓။

ꩻꩫꩬ, ꩻꩫꩬ꩓ cah [cɔh] v. **ꩻꩫꩬꩻꩫꩬ**, ꩻꩫꩬꩻꩫꩬ꩓ ruycah [rui cɔh] v. **ꩻꩫꩬꩻꩫꩬꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓**, ꩻꩫꩬꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ ruy cah ket [rui cɔh kit] v. to select. ꩻꩫꩬ꩓၊ ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓၊ ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓။ ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓။ [LM. **ꩻꩫꩬ**, ꩻꩫꩬ꩓ cah [cɔh] v. id. ꩻꩫꩬꩫ꩓၊ ꩻꩫꩬꩫ꩓။]

ꩻꩫꩬ, ꩻꩫꩬ꩓ cah [cɔh] n. ten. ꩻꩫꩬ꩓၊ ꩻꩫꩬ꩓။ ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓၊ ꩻꩫꩬ꩓။ see. ꩻꩫꩬ꩓။ ꩻꩫꩬ꩓။ **ꩻꩫꩬ꩓**, ꩻꩫꩬ꩓ cas [cɔh].

ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓, ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ casthap [cɔh thɔp] n. ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓၊ ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓။ ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓၊ ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓။

ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓, ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ casbramåk [cɔh brɛ̆ mɔ̀k] n. ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓၊ ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓။ ꩻꩫꩬ꩓ꩻꩫꩬ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓

www.monlibrary.com

သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cis [ceh], ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cih [ceh], ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ ceh [ceh], ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ ces [ceh].

ꩻꩫꩵꩭ꩓, ꩻꩫꩵꩭ꩓ꩻꩫꩵ cuih dmiñ [coh dəmɔ̀ŋ] v. going down. ဇော့ဒှံင်။ ဆင်းနေသည်။

ꩻꩫꩵꩭ꩓ꩻꩫꩵꩭ꩓, ꩻꩫꩵꩭ꩓ꩻꩫꩵꩭ꩓ cuih l ḅohjaku [coh lɛ̈ pɒh jɛ̈ kaŏ] v. ဇော့ထွိုဟ်ဇကု။ ကိုယ်ကိုဆင်းအအေးခံသည်။

ꩻꩫꩵꩭ꩓, ꩻꩫꩵꩭ꩓ co˗ [cʊ̀ˡ] nq. (MM.) party. ဂကော်၊ သွံ၊ ပါတီ။ အသင်း၊ အဖွဲ့၊ ပါတီ။ (၂) set. ဂအုံ၊ စွံ၊ ဒကုတ်၊ အစု၊ အပုံ၊ အပိုင်း။ Cf. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cho [chao²]. [LM. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cwo˗ [cwʊ̀ˡ]. SM. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cɒ˗ [cʊ̀ˡ] n. part. မွဲဒကုတ်မွဲဒွန်၊ ဒကုတ်ဒွန်၊ မွဲခန်၊ ကဝက်ကဝုံ။ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ၊ အစိတ်အပိုင်း၊ တစ်ခန်း၊ အချို့အဝက်။]

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cḍa [cəɗă] nq. (MM.) unit of length. အစာသွက်သွေဂံစတ်ဇမ်ဒိုင်။ အလျားတိုင်းတာရန်ယူနစ်။ (၂) span. ဥ။ ထွာ။ (၃) measure from thumb to middle finger. ခရာဇမ်ဒိုင်သွန္ဓတ္ဒုင်မွေံတဲစိုကိုစိုပ်တ္ဒုင်တဲအဒေါဝ်။ လက်မနှင့်လက်ခလယ်တို့ ဆန့်ထုတ်ထားသော အစွန်းနှစ်ခုအတိုင်းအတာ။ LM. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cḍa [cəɗă], ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ ḍa [ɗă]. SM. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ ḍa [ɗă]. LM. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ kḍa [kəɗă], ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ ḍa [cəɗă]. SM. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ ḍa [ɗă] v. to crawl like a leech. ဥအာလ္ဂူတိညံင်ရုပကောတ်တံကိုကွံတံ။ မျောကျွတ်တို့ကဲ့သို့ မြေပြင်၌တွားသွားသည်။ (၂) to measure by spans. တွတ်ခရာနကိုကူ။ ထွာဆိုင်နှင့်အလျားတိုင်းတာသည်။

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cḍau [cəɗao³] n. lamp. သွိုပွတ်၊ ပွတ်သွံ။ မီးအိမ်။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cḍow [cəɗao³].

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cḍow [cəɗao³] n. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ pnāñ cḍow [pənaiŋ cəɗao³] n. joss stick, stick of incense (lamp). ပွာင်သွံ၊ ပွာင်ကြုက်။ အမွှေးတိုင်။

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cḍau [cəɗao³] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ sñi cḍow [sŋæ̈ cəɗao³] n. lantern. သွိုပွတ်၊ သွိုသွံ။ မှန်အိမ်မီး၊ မီးအိမ်။ [LM. ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ sḍow [səɗao³] n. lamp. သွိုပွတ်။ မီးအိမ်။ SM. (ကဃောတ်) ꩻꩫꩵ, (ကမောတ်) ꩻꩫꩵ (kəmot) hăḍow [kă mɒt hă ɗao³] n. illuminations. ပွမဥေန်ပွတ်၊ ဒဒှ်မသ္ဂျိုပွတ်တွး။ မီးထွန်းခြင်း၊ မီးလင်းစေခြင်း။]

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cḍah [cəɗah] v. to depart from. သဝဲခြာစွးတိတ်အာန္ဓ။ မှထွက်ခွာသွားသည်။ (၂) eschew. ဝေင်ပါ၊ ဝေင်ကွံ။ (MM.) ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ cākcḍah [caik cə

www.monlibrary.com

ɗɑh] v. to be devoid (of). သင်္ကြံကွဲအာ၊ သင်္ကြွင်အာ။ ဟာစေသည်၊ ကင်းမဲ့စေသည်။ (၂) to be free from. သင်္ကြွားစးတိတ်အာ။ လွတ်မြောက်သွားစေသည်။ Der. ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ cɑḍɑḥ [cɑ̆ ɗɑh] n. interval. အခိုင်သွး။ အားလပ်ချိန်။ (၂) to remove. ပါထော်၊ ပြိုင်ပဆုံထော်၊ (ဒွဲဝါ) ပလ်ပ်ိတ်ထော်။ ဖယ်ရှားပစ်သည်၊ ဧရွေပြောင်းပစ်သည်၊ (ရာထူး) ဖြုတ်ပစ်သည်။ [LM. ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ cḍɑḥ [cəɗɑh], ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ sḍɑḥ [səɗɑh], ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ ca ḍɑḥ [cɑ̆ ɗɑh], ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ khḍɑḥ [khəɗɑh] v. to depart. သဘဲ၊ သဘဲခြာ။ ထွက်ခွာသည်။] ꩻꩻ꩓꩜ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ꩻꩻ꩓꩜ cḍɑḥ nor [cəɗɑh nò²r] v. to depart from. သဘဲခြာတိတ်အာနူ၊ စွးနောဝ်၊ စွးနူ။ မှထွက်ခွာသွားသည်။

ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ cnɑk [cənɛk] v. To be complete. သင်္ကြိုက်ပေင်၊ ပွဲထော်၊ ဒေါ်ထော်။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်၊ အပြီးသတ်သည်၊ အဆုံးသတ်သည်။ to be pure. သင်္ကြုသ္ဆးဇူး၊ သင်္ကြုအးဒူး။ သန့်စင်စေသည်၊ စင်ကြယ်စေသည်။ Der. ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ canɑk [cɑ̆ nɛk] n. epithet of feast. သွင်စွတ်သမ္မိပ္ပိုန်ဂုန်စရာ်။ အမှတ်တရဂုဏ်ပြုပွဲတော်။[LM.ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ cumṁ nhɑk [cum hnɛk] v. To be complete. သင်္ကြိုက်ပေင်၊ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။]

ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ cnɑk [cənɛk] v. (Lph) to deposit. ကိုသြန်ခရံ။ စရံငွေပေးသည်။ (၂) to enshrine. သင်္ကြိုင်စုတ်။ ဌာပနာစေသည်။ (၃)to run aground. သင်္ကြိုပ်စွေ့။ အနယ်ထိုင်ကျစေသည်။

ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ cnām [cənɑm] n. & nq. Year. သွံ။ နှစ်။ [LM. ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ cnāṁ [cənɑm], ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ snāṁ [cənɑm]. SM. ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ nhām [hnɑm].]

ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ cnāy [cənɑi] n. ꩻꩻ꩓꩜ꩻꩻ꩓꩜ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ꩻꩻ꩓꩜ cnāy kin loṅ [cənɑi kɛn loŋ], ꩻꩻ꩓꩜ꩻꩻ꩓꩜ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ꩻꩻ꩓꩜ cnāy kĭn loṅ [cənɑi kɛn loŋ] n. ornamental hairpin. စွဲဝဲကွံင်သွက်သွေဂံသွကျေဝ် ချတ်စပွဲကိုသော်ကွိုပ်၊ တဝ်စရှ်မသွကျေဝ်မချတ်စပွဲတသော်ကွိုပ်။ ဆံပင်တွင်အလှအပစိုက်ထိုးရန်ဆံထိုး။ (၂) hairpin. စွဲဝဲကွံင်၊ တဝ်စရှ်။ ဆံထိုး။ [LM. ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ cnāy [cənɑi], ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ snāy [sənɑi], ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ nhāy [hnɑi]. SM. ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ nhāy [hnɑi] n. linch-pin. သွေက်ကွီ။ လှည်းဘီးထိန်းသံစို့။]

ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ cnor [cənor] n. (MM.) row. ကရုင်၊ စရုင်။ အတန်း၊ တန်း။ [LM. ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ snow [sənɔ], ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ nhow [hnɔ]. SM. ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ hno [hnɔ] n. line. ကရုင်ပွောန်၊ စရိတ်ပွောန်။ ꩻꩻ꩓꩜, ꩻꩻ꩓꩜ cnow [cənɔ],

www.monlibrary.com

ငသ္နာဝ်ကလ္ဂာဝ်, ဓ္ဍောဝ်ကျွောဝ် cnowklow [cəno klo] n. famine. ဘဲကွောဝ်၊ ဘဲကျွောဝ်။ အငတ်ဘေး။

ငသ္နဝ်, ဓ္ဍေဝ် cnew [cənie] n. stern. ဒုတ်, သွေဝ်ကွင်ဂျင်။ သဘော်ာ, လှေပဲ့ပိုင်း, နောက်ပိုင်း။ [LM. **ငသ္နဝ်**, ဓ္ဍေဝ် cnew [cənie], **ငသ္နဝ်**, သ္ဍေဝ် snew [sənie], **ငနဝ်**, ဓ္ဍေဝ် nhew [hnie], **မငဏဝ်**, သဏေဝ် sanew [sănie]. SM. **ငန**, ဓ္ဍေ hne [hne] n. rudder. သွေဝ်၊ သ္ဍသွေဝ်။ ပဲ့၊ တက်မ။ (၂) stern. ဒုတ်, သွေဝ်ကွင်ဂျင်။ သဘော်ာ,လှေပဲ့ပိုင်း,နောက်ပိုင်း။ **ဩ, ဧ** cī [ci] n. to arrange. စီရေင်၊ စီရေင်ဖျဲဒ္ဍဲ ဧဲဒ္ဍဲဒ္ဍဲဧဲ့။ စီစဉ်သည်၊ နေထားတကျစီစဉ်သည်။]

ငသ္နာဝ်, ဓ္ဍောဝ် cnow [cəno] n.(1557) justice. သွောဝ်ဥပဒေ၊ ပွမစ္ဂေါ်ကိုဗဗွဲခဝ်၊ ဂဗုတ်ဇွော်ရုင်သွောဝ်၊ ဂအုပ်သွောဝ်။ တရားဥပဒေ၊ တရားမျှတမှု၊ တရားရုံးချုပ်တရားသူကြီး၊ တရားသူကြီးချုပ်။ Cf. **မ္ဂုတ်ဂြဝ်ါတ်**, သ္ဂုတ်ခြဲဓါတ် sgut crawāt [səgùt crə̆ wat] v. ruling. တင်ဖျဲလဝ်သ္ဂုတ်သွာတ်။ စီရင်ချက်။ (၂) decision. တင်သ္ဂုတ်သွာတ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်။ s. v. **မိာ်ဂုတ်**, သဲရိုဇုတ် sirgūt [sirgùt]. [LM. **ငသ္နာဝ်**, ဓ္ဍောဝ် cnow [cəno], **ငသ္နာဝ်**, သ္ဍောဝ် snow [səno], **ငနာဝ်**, ဓ္ဍောဝ် nhow [hno]. SM. **ငနာဝ်**, ဓ္ဍောဝ် hno [hno] n. rule. စေဝ်၊ စေဝ်သွောဝ်။ စည်းကမ်း၊ စည်းမျဉ်း။ (၂) ruling. တင်ဖျဲလဝ်သ္ဂုတ်သွာတ်။ စီရင်ချက်။ (၂) decision. တင်သ္ဂုတ်သွာတ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်။]

ဩ်ဃ်, ဓ္ဍေသ် cnis [cəneh] n. Ghat. ‘တ္ဂိန်ကဆင်မကျောန်လဝ် သွက်သ္ဂေါ်တိုန်ပရင်သ္ဂေဟ်ကွီ။ မြစ်ဆိပ်ကမ်းပေါ်တက်ရန်၊ ပြုလုပ်ထားသောလှေကားထစ်များ။ (၂) place of access to river, for bathing and drawing water. ဥ်ဉာန်မအာစိုပ်မာန်၊ သ္ဂေဟ်တုက်ဉာ်, ဟုံဉာ်ပွဲကွီ။ မြစ်ဆိပ်ထဲမှရေဆင်းခပ်ရန်, ချိုးရန်ရောက်နိုင်သောလမ်း။ (၃) landing place. တိဒ္ဒဲခဲ့ဓ်ေန္ဒကိုဥ်ုင်ကွင်။ သဘော်ာ, လှေတို့မှမြေပေါ်သို့ဆင်းသောနေရာ။ (၄) harbour. သ္ဂေဟ်၊ သ္ဂေဟ်ကွင်။ ဆိပ်ကမ်း၊ သဘော်ာဆိပ်။

ဩ်ဟ်, ဓ္ဍေဟ် cnih [cəneh] n.(MM.) bathing place. ဓ္ဂေဟ်ဟုံဉာ်။ ရေချိုးဆိပ်။

ဇာ်ဩ်ဟ်, ဆာန်ဓ္ဍေဟ် thān cnih [thɑn cəneh] n. bathing place. ဓ္ဂေဟ်ဟုံဉာ်။ ရေချိုးဆိပ်။ H.L. **ဩ်ဟ်**, ဓ္ဍုဟ် cnuih [cənoh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ LM. **ငသ္နဟ်**, ဓ္ဍေဟ် cneh [cə neh], **ဩ်ဟ်**, ဓ္ဍေဟ် cnih[cənih], **ငသ္နဟ်**, သ္ဍေဟ် sneh[səneh]. SM. **ငနဟ်**, ဓ္ဍောဟ် hneh [hneh]. **ဩိ်ဃ်**, ဓိသ် cis [ceh] v. to descend. ခွဲ၊ ဆက်ဆေန်ခွဲကွင်။ ဆင်းသည်၊ အဆက်အန္ဓယ်မှဆင်းသက်လာသည်။

ဩ်ဟ်, ဓ္ဍေဟ် cnih [cəneh] n. Ghat. တ္ဂိန်ကဆင်မကျောန်လဝ်သွက်သ္ဂေါ်တိုန်ပရင်သ္ဂေဟ်ကွီ။

www.monlibrary.com

မြစ်ဆိပ်ကမ်းပေါ်တက်ရန် ပြုလုပ်ထားသောလှေကားထစ်များ။ (၂) place of access to river, for bathing and drawing water. ဥ်ငဉာန်မအာစိုပ်မာန်၊ သွေဟ်တုက်ဥာ်, ဟုံဥာ်ပွဲကွီ။ မြစ်ဆိပ်ထဲမှရေကိုခပ်ရန်,ချိုးရန်သွားရောက်နိုင်သောလမ်း။ (၃) landing place. တိဒ္ဒဲခဲန်ဲနူကိုဥုင်ကွင်။ သဘော်ာ,လှေတို့မှမြေပေါ်သို့ဆင်းသက်သောနေရာ။ (၄) harbour. သွေဟ်၊ သွေဟ်ကွင်။ ဆိပ်ကမ်း၊ သဘော်ာဆိပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဦဟ်**, **ဦဒ်** cnis [cəneh].

ဦဟ်ၼုပတိဋ္ဌ, **ဦမ်သုပတိဋ္ဌ** cnihsupatiṭṭha [cəneh sŭ pă tɛt thă] n.the Supatiṭṭha bathing place. ဧွေဟ်ဟုံဥာ်သုပတိဋ္ဌ။ သုပတိဋ္ဌရေချိုးဆိပ်။

ဦဟ်, **ဦမာ်** cnuih [cənoh] n. Ghat. တို်နိ်ကဆင်မကျောာန်လင်သွက်သွေံတိုန်ပရင်သွေဟ်ကွီ။ မြစ်ဆိပ်ကမ်းပေါ်သို့တက်ဆင်းရန် ပလုပ်ထားသောလှေကားထစ်များ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဦဟ်**, **ဦမာ်** cnih [cəneh].

ငၠင်, **ဧင်**[3] cmeṅ [cəmeaŋ] n. Afternoon. ဖာတွဲစေင်။ မွန်းလွဲပိုင်း။ Opp. **တ္ဂိုင်**, **တ္ဂိုန်** tmin [təmɛn]. **ငဆင်**, **ဧင** ceṅ [ceaŋ] v. to decline. သဝ်ခွေ်။ နိမ့်ဆင်းသည်။ (၂) slant, slope, lean. ဒလိင်၊ ဒစေင်၊ ဓေ၊ ဝက်။ စောင်းသည်၊ စွေသည်၊ ရွဲ့သည်။ read. ဗ်ာ်။ ဖတ်။ **ငၠင်**, **ဧၠင်** c'eṅ [cəeaŋ].

ငၠင်, **ဧင်**[4] cmeṅ [cəmeaŋ] adj. different, unsual. မတွေင်၊ မတွေင်တွဟ်၊ မမေင်၊ မမေင်မ့်။ ထူးသော၊ ထူးခြားသော။

ၼွတ်, **ဇတ်**[3] cmat [cəmat] v. စွတ်၊ သွတ်၊ သွတ်၊ သွတ်၊ ဥုာ်။ အမှန်၊ တကယ်၊ ဟုတ်မှန်သည်။

ၼွတ်, **ဇတ်**[4] cmat [cəmɔt] n.To be true. ဥုာ်၊ ဇေတ်၊ ဥုာ်ဇေတ်၊ ဥုာ်ပြ၊ နွံသစ္စ၊ ပိုတ်ဒကုတ်။ ဟုတ်မှန်သည်၊ စစ်မှန်သည်၊ သစ္စာရှိသည်၊ မှန်ကန်သည်၊ တိကျသည်။ Cf. **သစ္စ**, **သစ္ဒ** sac ca [sɔt cɛ̆]. Der. **ဂုမတ်**, **ဧုမတ်** cu mat [cŭ mɔt] v. to bear witness. ဒုင်ထံက်ဂလာန်နဒဒ်္ဒသက်သီ။ သက်သေအဖြစ်ထောက်ခံသည်။**ဦ ဗ်မတ်**, **ဧိန်မတ်** cirmat[cir mɔt], **ဦမ်မတ်**, **ဧိမ်မတ်** cimmat [cɛm mɔt] n. truth. ဒဒ်္ဒဥုာ်ဥုာ်၊ ဓဝ်ဥုာ်၊ ဒဒ်္ဒမဥုာ်ပြ။ အမှန်၊ အမှန်တရား၊ မှန်ကန်မှု။ [LM. **ၼွတ်**, **ဇတ်** cmat [cəmɔt], **သွတ်**, **သွတ်** smat [səmɔt], **သမတ်**, **သမတ်** samat [să mɔt]. SM. **ဟမာတ်**, **ဟမောတ်** hə mot [cəmɒt].]

www.monlibrary.com

ꩻꩫꩣ, ꩯꩫꩬ cmattā [cəmɔt ta] v. to be definitely true. စွတ်ဆုံ၊ ဆုံစွတ်။ ဟုတ်မှန်သည်၊ မှန်ကန်သည်။

ꩡꩫꩣ꩷, ꩯꩡꩬ cmot [cəmɒt] v. to question. သွာန်၊ သွာန်ဇာန်။ မေးသည်၊ မေးမြန်းသည်။ Cf. ꩫꩫꩣꩍ, ꩫꩫꩣꩌ smāñ [səman], ꩮꩣ꩷, ꩯꩣ꩷ cat [cɔt]. Der. ꩮꩫꩣ꩷, ꩯꩫꩣ꩷ ca mat [cə̆ mɔt] v. to judge. စီရင်သွာဝ်၊ ကုတ်သွာဝ်ဒန်သွာဝ်၊ သွဒေင်၊ ကိုသ္ဂျတ်သွာတ်၊ ရံင်အကာဲအရာတုံဖျေါသ္ဂျတ်သွာတ်၊ ဗွာရဏာစင်ခြင်။ တရားစီရင်သည်၊ ခိုင်လုကြီးလုပ်သည်၊ အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်၊ အကဲဖြတ်သည်၊ သုံးသပ်သည်။ [LM. ꩡꩫꩣ꩷, ꩯꩡꩬ cmot [cəmɒt], ꩻꩫꩣ꩷, ꩯꩣ꩷ cmat [cəmɔt].]

ꩬꩣ, ꩯꩬ cra˙ [cərə̆] n. ꩭꩬꩣ, ꩮꩩꩯꩬ chu cra˙ [chŭ cərə̆] n. Stephegyne parvifolia tree. တွံသ။ ထိန်ပင်။ ꩬꩣ, ꩯꩬ cra [cərə̆] n.(MM. intoponym) [LM. ꩭꩫꩣ, ꩮꩩꩫꩬ chu sra˙ [chŭ sərə̆], ꩭꩮ, ꩮꩩꩮ chu sa˙ [chŭ sə̆] n. Stephegyne parvifolia tree. တွံသ။ ထိန်ပင်။ SM. ꩭꩮ, ꩮꩩꩮ chu˙sa˙ [chŭ sə̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ꩬꩫꩻꩣ, ꩯꩫꩬꩯꩣ cramattā [cərə̆ mɔ̀t ta] n. testimony. တင်ထွးသက်သီ၊ တင်သက်သီမတိတ်စ၊ သာဓက။ အထောက်အထား၊ သက်သေပြချက်၊ သက်သေထွက်ချက်၊ သာဓက။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩲ ꩫꩵꩣ꩷, ꩯꩲꩫꩵꩣ꩷ cirmat [cir mɔt].

ꩬꩇꩮꩣ꩷, ꩯꩬꩮꩯ꩷ cra wek [cərə̆ weak] n. day of moon's waning period. တွဲလွင်ဖာဂိတုစွေက်။ လ္ဆုပ်အချိန်အခါကာလပိုင်းရက်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩲꩇꩮꩣ꩷, ꩯꩲꩮꩯ꩷ cir wek [cir weak].

ꩬꩵꩣ꩷, ꩯꩵꩣ꩷ cra wāt [cərə̆ wat] n. (MM.) ꩫꩣꩮꩣ꩷ꩬꩵꩣ꩷, ꩫꩮꩣ꩷ꩯꩵꩣ꩷ sa gut crawāt [sə̆ gùt cə rə̆ wat] v. to be ruling. ကိုသ္ဂျတ်သွာတ်။ အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်။ (၂) be judicial decision. ဖျေါသ္ဂျတ်သွာတ်နကိုဗဖွဲဓဝ်။ တရားမျှတစွာဆုံးဖြတ်ချက်ချသည်။ [LM. ꩮꩵꩣ꩷, ꩯꩵꩣ꩷ ca wāt [cə̆ wat]; ꩫꩵꩣ꩷, ꩫꩯꩵꩣ꩷ sa wāt [sə̆ wat]. LM. ꩫꩣꩮ, ꩫꩣꩮꩣ꩷ swāt [səwat]; SM. ꩲꩣꩮ, ꩲꩣꩮꩣ꩷ whāt [hwat] v. to shred with sharp instrument. ခွာတ်၊ ခွာတ်ပွိတ်ကိုအရာကောက်ကောက်မွဲမွဲ။ ခြစ်သည်၊ ခွန်ထက်သောအရာတစ်ခုခုဖြင့် ခြစ်ထုတ်သည်။ SM. ꩲꩮꩵꩣ꩷, ꩲꩯꩵꩣ꩷ hawāt [hə̆ wat] n. coconut shredder. ခဝါတ် သတ်ဖြ။ အုံးခြစ်။ (၂)

www.monlibrary.com

rubber-tapper's knife. ခဝါတ်ရပ်ဗာ။ ရော်ဘာလှီးဒါး။]

ကြိဟာယ်, ဗြိဟာယ် crihāy [cəræ̆ hai] n. splendour. မဖွော်သွဲလး၊ မဖွော်ကိုစရာ်။ ကြီးကျယ်ခမ်းနားခြင်း၊ ဂုဏ်ကျက်သရေကြီးကျယ်ခြင်း။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဆိဟာယ်**, ဆိရ်ဟာယ် cir hāy [cir hai], **ဇဟာယ်**, ဇဟာယ် ja hāy [jæ̆ hai], **ဆာယ်**, ဆာယ် chāy [chai], **ဆရာယ်**, ဆရာယ် carāy [că rai].

ကြိမတ်, ဗြိမတ် crĭmat [cræ mɔt] n. truth. ဒဒှ်ဥာံဥာံ၊ ဓဝ်ဥာံ၊ ဒဒှ်မဥာံပြု။ အမှန်၊ အမှန်တရား၊ မှန်ကန်မှု။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဆိ ါမတ်**, ဆိရ်မတ် cirmat [cir mɔt].

ကြောဝ်, ဗြောဝ် crow [cəro] v. **ရုပ်လွှာဆ်ကြောဝ်**, ရုပ်လွှာဆ်ဗြောဝ် rup lɒ̀āc crow [rùp ləpat cəro] v. to be handsome. ကျော်၊ ဂေါ်၊ ဆဲ၊ နွံကိုစရာ်၊ နွံကိုကျာ်သီ။ ချောမောသည်၊ ခန့်ညားသည်။ သားနားသည်။ (၂) to be comely. ရုပ်သာ်ကျော်ဂေါ်၊ ရုပ်သာ်ကျော်လာဲအော်။ ရုပ်ရည်ကျော့ရှင်းသည်။ အဆင်းလှပသည်။ **ရုပ်ဓတ်ဩ့**, ရုပ်ဓတ်ဩ့ rup ɒ̀at srau [rùp pɔt sə rao^{3}] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **လွှာဆ်ကြောဝ်**, လွှာဆ်ဗြောဝ် lɒ̀āc crow [ləpat cəro] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Der. **ဆိဗြော**, ဆိန်ဗြော cindro [cɛndrò^{1}] n. epithet of garment. ဗွိုက်လွှတ်မခွံက် ထွားကိုကဆံင်။ အဆင့်ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ညွှန်းပြသောအဝတ်အစား။ [LM. (**ဓွတ်**) **ဩ့**, (**ဇွတ်**) **ဩ့** (ɒ̀at) srau [təpɔt sərao^{3}]. (**ဓတ်**)**ဪ**, (**ဇတ်**) **ဆ** (ɒ̀at) sau [pɔt sao^{3}].]

ကြုက်, ဗြုက် cruk [cərɜk] n. hypoth. နဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်,မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ကြွုက်**, ဗြွုက် scruk [səcərɜk] n. to take refuge. စွဲ၊ စွဲ၊ စွော်။ ခိုလှုံသည်။ (၂) to take shelter. ကေတ်သွက်သွေဂံဂိုကွို၊ ကေတ်သွက်သွေဂံဗွဗွဲ၊ ကေတ်သွက်သွေဂံစိုဒ္ဒာ။ လုံခြုံမှုကိုရယူသည်၊ ခိုလှုံမှုကိုရယူသည်၊ ကာကွယ်မှုကိုရယူသည်။ Der. **ဆိကြုက်**, ဆိန်ဗြုက် cinruk [cɛnrɜk] n. shelter. ပရေင်ဗွဗွဲ၊ ပရေင်ဂိုကွို၊ ပရေင်စိုဒ္ဒာ။ ခိုလှုံမှု၊ လုံခြုံမှု၊ ကာကွယ်မှု။

ကြောက်, ဗြောက်^{2} crok [cərok] n. street in town. ဂွံင်အပွဲဒုင်။ မြို့တွင်းလမ်း။ (၂) lane in town. ဂွံင်ကရေပ်အကြာဒုင်၊ ဂွံင်သြော်အကြာဒုင်။ မြို့အတွင်းလမ်းကြား။ Cf. **ရဆ်**, ရုဆ် rac [rɔs]. **တိရော**, တိနုံရ tinrau [tɛn rao^{3}]. [LM. **ကြွောက်**, ဗြောက် srok [sərok]. **ကြော်**, ဗြော် srok [sərok]. **ဂကော်**, ဂရော် ga rok [gə̆ ròk]. SM. **ကသောက်**, သောက် sòk [sok].]

ကြောက်, ဗြောက်^{3} crok [cərok] v. to plant upright. ပ္ဆံ၊ တို့။ စိုက်သည်၊ စိုက်ပျိုးသည်။

www.monlibrary.com

to set up. သံက်၊ ခြံက်၊ ပ္ဂ်၊ ပစူး။ ထူသည်၊ ထောင်သည်၊ စိုက်သည်၊ စိုက်ထူသည်။ ᦠᦸᧁᦷ, ခြံက် crâk [cərɔk], ᦠᦸᧁᦷ, ခြောက် crok [cərok]v.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူး။ ᦠᦸᧁᦷᦟᦹᧁᦵᧉ, ခြံက်ခုတ် crâkcut [cərɔk cut] v. to set up. စတ်၊ သံက်၊ သံက်စုတ်၊ ပ္ဂ်၊ ပ္ဂ်စုတ်၊ ပစူးစုတ်၊ ဗွဝ်စုတ်၊ ဒလဝ်စုတ်။ စိုက်သည်၊ စိုက်ထည့်သည်၊ ထိုးသည်၊ ထောင်ထည့်သည်၊ ဆောင်းထည့်သည်။ ᦠᦸᧁᦷᦅᦹᧁᦵ, ခြံက်ဒ္ဒရ် crâkbdar [cərɔk bədɔ̀r], ᦠᦸᧁᦸᧁᦅᦹᧁᦵ, ခြောက်ဒ္ဒရ် crokbdar [cərok bədɔ̀r] v. to set up over something. ဒလဝ်စိုဒ္ဒာကို၊ သြံက်ဗွဝ်စိုဒ္ဒာကို။ စိုက်ထူအုပ်ဆောင်းပေးသည်။ Cf. ᦵᦸᧁᦷ, ယုက် yuk [yɔ̀k] v.to carry. ယိုက်။ ချီသည်။[LM. ᦠᦸᧁᦷ, ခြံက် crâk [cərɔk], ᦵᦸᧁᦷ, သြံက် srâk [sərɔk]. SM. ᦵᦸᧁᦷ, သံက် sɔk [sɔk].]

ᦠᦸᧁᦸᧁᦷ, ခြောက်[3] crok [cərok] n. cup. ခေါ်၊ ခရော်၊ ခြော်။ ခွက်၊ ပန်းကန်လုံး။

ᦠᦸᧁᦷ, ခြံက် crâk [cərɔk] v. to set up. စတ်၊ သံက်၊ သံက်စုတ်၊ ပ္ဂ်၊ ပ္ဂ်စုတ်၊ ပစူးစုတ်၊ ဗွဝ်စုတ်၊ ဒလဝ်စုတ်။ စိုက်သည်၊ စိုက်ထည့်သည်၊ ထိုးသည်၊ ထောင်ထည့်သည်၊ ဆောင်းထည့်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ᦠᦸᧁᦷ, ခြောက်[1] crok [cərok].

ᦠᦸᧁᦵᧂ, ခြင် craṅ [cərɛŋ] n. bank. သြင် (ကြိုင်၊ ကွီ၊ စောဝ်၊ ကွာ၊ လွာ၊ လွ၊ ဂင်၊ မှာ သွိတ်။) ကမ်းပါး၊ (မြစ်၊ ချောင်း၊ အင်း၊ အိုင်၊ ရိုး၊ ပင်လယ်၊ သမုဒ္ဒရာ။) (၂) bank of tank. သြင်ကွာခြိုင်ဥာ်။ ရေလှောင်ကန်ဘောင်ရိုး။ Der. ᦅᦱᦷᦠᦵᧂ, စမ်ရင် cam raṅ [cəm rɛŋ] n. bank. သြင်။ ကမ်းပါး။ [LM. ᦠᦸᧁᦵᧂ, ခြင် craṅ [cərɛŋ]; ᦵᦸᧁᦵᧂ, သြင် sraṅ [sərɛŋ], ᦅᦵᧂ, သင် saṅ [sɛŋ] ; SM. ᦅᦵᧂ, သင် sɛŋ [sɛŋ].]

ᦠᦸᧁᦵᧂ, ခြောင် crāṅ [cərɑiŋ] n. tank. ကွာခြိုင်ဥာ်၊ စေဝ်ခြိုင်ဥာ်။ ရေလှောင်ကန်၊ ရေစည်ကြီး။ ᦠᦸᧁᦵᧂᦓᦲᧃ, ခြောင်ဒုံ crāṅ ḍāk[cərɑiŋ ɗɑik] n. irrigation canal. စြာင်ဥာ်။ ဆည်မြောင်း။

ᦠᦸᧁᦵᧂ, ခြောင် crāṅ [cərɑiŋ] n.(MM.) ᦠᦸᧁᦵᧂᦏᦾᦙᦸ, ခြောင်ကမာ crāṅkamā [cərɑiŋ kŭ mɑ] n. tank. ကွာခြိုင်ဥာ်၊ စေဝ်ခြိုင်ဥာ်။ ရေလှောင်ကန်၊ ရေစည်ကြီး။[LM. ᦠᦸᧁᦵᧂ, ခြောင် crāṅ [cərɑiŋ], ᦵᦸᧁᦵᧂ, သြောင် srāṅ [srɑiŋ], ᦅᦵᧂ, သင် sāṅ [sɑiŋ]. SM. ᦅᦵᧂ, သင် sāṅ [sɑiŋ] n. dam. သြောင်၊ စြာင်၊ တာတိုန်၊ စြာင်ဥာ်၊ သြာင်ဥာ်။ (၂) reservoir. ကွာခြိုင်ဥာ်။ ရေလှောင်ကန်။ (၃) moat. ထိုင်။ ကျုံး။ Var. of ᦠᦸᧁᦵᧂ, ခြင် craṅ [cərɛŋ] n. bank. ပရင်၊ သြင်။ ကမ်း၊ ကမ်းပါး။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဂြုင်, ဂြုင် cruṅ [cərɜŋ] v. once. (ဂြူင်, ဂြူင် crūṅ [cərɜŋ]) v. ငဂြာင်, ငဂြောင် croṅ [cəroŋ] v. (OM. ငဂြာင်, ငဂြောင် croṅ [cəroŋ].) v. ဂြိုင်, ဂြိုင် cruiṅ [cəraŋ] v. to build. သိုင်၊ ခွံ၊ ပ္ဍ၊ ပ္ဍန်၊ ပ္ဍန်ဗဒှ်၊ တေဝ်၊ ပ္ဍေဝ်၊ ဂြိုင်။ ဆောက်သည်၊ ဆောက်လုပ်သည်၊ တည်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။ (၂) to set up. ဗွဝ်။ တပ်ဆင်သည်။ ငဂြာင်, ငဂြောင် croṅ [cəroŋ] v. to build. သိုင်၊ ခွံ၊ ပ္ဍ၊ ပ္ဍန်၊ ပ္ဍန်ဗဒှ်၊ တေဝ်၊ ပ္ဍေဝ်။ ဂြိုင်။ ဆောက်သည်၊ ဆောက်လုပ်သည်၊ တည်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။ Cf. ဒက်, ဒကဲ် dak [dɛ̀ak]. ကိန်ဒံ, ကိန်ဒံ kin daṁ [kɛn dɔ̀m]; [LM. ငသြာင်, ငသြောင် sroṅ [səroŋ]. ဂြိုင်, ဂြိုင် cruiṅ [cəraŋ]. သြိုင်, သြိုင် sruiṅ [səraŋ]. SM. သိုင်, သိုင် suiṅ [saŋ] v. to build. သိုင်၊ ခွံ၊ ပ္ဍ၊ ပ္ဍန်၊ ပ္ဍန်ဗဒှ်၊ တေဝ်၊ ဂြိုင်။ ဆောက်သည်၊ ဆောက်လုပ်သည်၊ တည်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။]

ငဂြင်, ငဂြေင် creṅ [cəreaŋ] n. သရေင်။ howdah. ကစိင်။ ဆင်ကာ။ (၂) palanquin. ယာန်ဝဝ်။ ဝေါယာဉ်။ (၃) swing cradle. သရေင်သွိက်ကောန်ဍာ်။ ကလေးသိပ်ပုခက်။ (၂) vicinity. စရေင်၊ ဇရေင်။

ငဂြာင်, ငဂြောင်[3] croṅ [cəroŋ] v. to build. သိုင်၊ ခွံ၊ ပ္ဍ၊ ပ္ဍန်၊ ပ္ဍန်ဗဒှ်၊ တေဝ်၊ ပ္ဍေဝ်၊ ဂြိုင်။ ဆောက်သည်၊ ဆောက်လုပ်သည်၊ တည်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ ဂြုင်, ဂြုင် cruṅ [cərɜŋ].

ငဂြာင်, ငဂြောင်[4] croṅ [cəroŋ] v. (MM.) သိမ်ငဂြာင်, သိမ်ငဂြောင် sim croṅ [sɛm cəroŋ] n. a sīmā in Syriam district. သီဇြောင်မန္ဒံပွဲကုံခရိုင်ချုင်ဩြင်။ သံလျင်ခရိုင်ရှိ စရွန်းသိမ်။

ဂြိတ်, ဂြိတ် crit [cərɛt] n. to draw a line. သက်ခရက်ကရောင်ပ္ဍောန်။ မျဉ်းကြောင်းခြစ်သားသည်။ ဂြိတ်တိ, ဂြိတ်တိ crit ti [cərɛt tæ̀] v. draws a line on the grown. သက်ခရက်ပ္ဍောန်လ္ဂျူတိမွဲ့။ မြေကြီးပေါ်တွင်မျဉ်းတစ်ကြောင်းသားသည်။ Der. ဃရိတ်, ဇရိတ် ca rit [cə̆ rɛt] n. line. ကရောင်ခရက်၊ ပ္ဍောန်ခရက်။ ခြစ်ကြောင်း၊ မျဉ်းကြောင်း။ ဃရိတ်, ဇရိတ် ca rit [cə̆ rɛt] v. to draw. ဇဇက်၊ ခရက်၊ သက်။ ဆွဲသည်၊ သားသည်။

ဂြာန်, ဂြာန် crān [cəran] n. (preparation of)black oil obtained from Melanorrhoea usitata tree and used in gilding. တွံသာန်။ သစ်စေးပင်။ LM. သြာန်,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သြာန် srān [cəran]; ဟာန်, သာန် sān [san]; SM. သာန် sān [san].

ငရုပ်, ခြေပ် crep [cərip] n. (MM.) သိမ်ငရုပ်, သိမ်ခြေပ် sim crep [sem cərip] n. a sīmā in Sittang district. သီဖြေပ်မန္နံပ္ပဲခရိုင်သက်တိုင်။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိစရစ်ခေါ်သိမ်တစ်သိမ်။

ငရိုဟ်, ခြိုသ် cris [cəreh] n. womb. ဂဝ်၊ ဂဝ်ဂွ်။ အမိဝမ်း၊ သားအိမ်။ (၂) breast. သြိုဟ်၊ ဥ်သြိုဟ်။ ရင်အုံ၊ ရင်ခွင်။ ငရိုဟ်, ခြိုဟ် cruih [cəroh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ သရိုဟ်, သြိုဟ် sruih [səroh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ငရိုဟ်, ခြိုဟ် cruih [cəroh] n.(MM.) face of stone. ဥးမုက်တံု့။ ကျောက်မျက်နှာပြင်။ Cf. ဂာ်, ဂရုံ gar [gɔ̀r], ဂ္နာဝ်, ဂ္နခ် gnāw [gnaw]. [LM. သရိုဟ်, သြိုဟ် sruih [sə roh] n. chest. သြိုဟ်။ ရင်ဘတ်။ (၂) bosom. ဥ်သြိုဟ်။ ရင်ခွင်။ SM. သိုဟ်, သိုဟ် suih [soh] n. chest. သြိုဟ်။ ရင်ဘတ်။ LM. ငရိုဟ်, ခြိုဟ် cruih [cəroh] n. breadth. သွဲ၊ ဗွာ။ အကျယ်၊ အနံ။]

ငရွား, ခြေား croḥ [crɒh] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်, မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ငသ္ရေား, သ္ရေား scroḥ [səcrɒh]. ငရွားပ္ဍာဝ်, ခြေားပ္ဍာဝ် croḥ ptāw [crɒh pətaw] v. to maintain. ထံက်ပင်၊ သ့ဉ်ပ်၊ စရ်ပ်၊ စြဟ်ပ်၊ သြဟ်ပ်၊ ထောက်ပံ့သည်၊ အကူအညီပေးသည်။ (၂) uphold. ကိုဓတ်ထံက်ဂလာန်။ ထောက်ခံအားပေးသည်။(၃) practise. သွိုန်၊ သွိုန်ဗပိုန်၊ ပ္ဍတ်ပ္လေင်။ လေ့ကျင့်သည်၊ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်သည်။ Cf. ယုက်, ယုက် yuk [yɜ̀k], တ္ဒါ, တ္ဒရ် tbal [tɒ̀l], ငထောက်ပါင်, ထောက်ဗါင် thok pāṅ [thok paiŋ], ယုက်, ယုက် yuk [yɜ̀k], ငတ္ဂတ်, တ္ဂေတ် tget [təgĭt], ငတ္ဂတ်, တ္ဂေတ် tget [təgĭt], (s.v. တုဂတ်, တုဂေတ် tuget [tŭ gĭt]), မင်, မင် maṅ [mɛ̀aŋ]. Der. ဆိုးငရား, စိန်ခြေား cinroḥ [cɛn rɒh] n. pinnacle. ခွံင်၊ တွော်တ်၊ တွော်တ်အထောတ်၊ တွော်တ်ပြာသာတ်။ ပြာသာတ်အထွတ်၊ အထွတ်အထိပ်။ [LM. ငရွာဟ်, ခြောဟ် crah [cərɔh], သရွာဟ်, သြောဟ် srah [sərɔh], ဟာဟ်, သာဟ် sah [sɔh] v. to set one's mind on. သ့ဉ်ပ်စိုတ်။ စိတ်တည်ငြိမ်စေသည်။ (၂) practise. သွိုန်၊ သွိုန်ဗပိုန်၊ ပ္ဍတ်ပ္လေင်။ လေ့ကျင့်သည်၊ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်သည်။]

ငရွာဟ်, ခြောဟ် croh [crɒh] v.(MM.) ငရွာဟ်ပလိုတ်(ငကွတ်), ခြောဟ်ပလိုတ်(ကလေအ်)croh paluit (kleʾ) [crɒh pă̆ lot klaɛ̆] v. to extinguish. ပလိုတ်ကွေ်ပ္ဍတ်။ မီးငြိမ်းသတ်သည်။ Syn. ငသ္ရောဟ်, သ္ရောဟ် sroh [srɒh]. Der. ဆုငား, ခုရေား curoḥ

www.monlibrary.com

[cŭ rɒh] v. to shed. သွန်ဒတုံနော်၊ သွန်ဇွောဝ်နော်၊ သွန်ပြဟ်နော်။ ကျစေသည်၊ စီးကျစေသည်။ [LM. ᦏᦲᦠᦲᦠᦲᦠ

www.monlibrary.com

ဝက်။ and လိုင်, လွိုင် cliṅ [cəloiŋ] n. jackal. ကျွဉ်ကြိုပ်၊ ကျွဉ်ကွဲ၊ ကျွဉ်ကြိုင်။ ခွေးအ။ တိမာတ်, တိမာတ် ti māt [timat], တိမာန်, တိမာန် timān [timan] n. vulture. ကွာတ်။ လင်းတ။ ငမြက်, မြေက် mrek [mrɔ̀ik], ငမြင်, မြေင် mreṅ [mrèaŋ] n. peacock. မြာ်။ ဒေါင်း။]

လိုင်, လွိုင်² cliṅ [cəloiŋ] n. Pig. ကျိုက်။ ဝက်။ see. ရုံင်။ ရှ။ လိုက်, လွိုက် clik [cə loik].

လိုင်, လွိုင်³ cliṅ [cəloiŋ] n. jackal. ကျွဉ်ကြိုပ်၊ ကျွဉ်ကွဲ၊ ကျွဉ်ကြိုင်။ ခွေးအ၊ ဝံပုလွေ။ see. ရုံင်။ ရှ။ လိုင်, လွိုင် tliṅ [təloiŋ].

လျွင်, လျွေင် cleṅ [cəlɔiŋ] n. ငမားဟ်လျွင်, မေားဟ်လျွေင် moḥhcleṅ [mɔ̀h cəlɔiŋ] n. sweet lime end. မုဟ်ချောင်၊ မုဟ်ကျောင်၊ မုဟ်ပရိုက်ထမ္မာတ်။ ရောက်ချိုပင်အစွန်း။ (by pop. etym. for. ပူဂ့်မဒယ်ဘ့်၊ မဂ္ဂဲတံရိုဟ်ဝေါဟာမွဲ မခုံက်ထွေးလဝ်ကိုဂ့်။ ထင်ရှားသော ဝေါဟာဗေဒ ဇစ်မြစ်ရှာဖွေသူ၏ဖော်ပြချက်အရ။) the site Mucalinda tree where the Buddha spent the third week after his enlightenment. ဝုတ်ဒိုဟ်တ္ံမုစ လိန္ဒ၊ ဒ္ဂဲကျာ်တြဲတီလပိုန်ပို၊ မဖ္ဒိုတ်ကွံအခိင်တတိယသတ္တဟ ကာလတီလပိုန်ပိုမကလိဂွံ ကျွင် သဗ္ဗညုတညာန်တဲ့။ မြတ်စွာဘုရားသွင်သည်၊ သဗ္ဗညုတဉာဏ်တော်ကို ရရှိတော်မူ ပြီးသည့်နောက်၊ တတိယအပါတ်အချိန်ကုန်လွန်စေသောမုစလိန္ဒပင်ဝန်းကျင်ဒေသ။ [LM. ကျွင်, ကွေင် kleṅ [klɔiŋ]. SM. ကျွင်, ကွေင် kleṅ [klɔiŋ].]

လျောင်, လျောင် cloṅ [cəloŋ] n.Highest point. ကွဟ်သွင်အိုတ်၊ တွင်သွင်အိုတ်။ အမြင့်ဆုံး ထိပ်၊ အမြင့်ဆုံးအစွန်း။ (၂) Highest part. သကုတ်သွင်အိုတ်၊ ဒ္ဂဲသွင်အိုတ်။ အမြင့်ဆုံး အစိတ်အပိုင်း၊ အမြင့်ဆုံးနေရာ။ (၃) apex. အထောတ်၊ တွောတ်။ အထွတ်၊ အထိပ်။ (၄) spire. အထောတ်၊ စမ့်ငိ။ အထွတ်၊ စုလစ်မွန်းချွန်။ Cf. ရုပိက, ထုပိကာ thūpikā [thu pæ̆ ka]. Der. ဆလံင်, ဇလေင် caliṅ [cə̆ loŋ] n. spire. စမ့်ငိ၊ အထောတ်။ စုလစ်မွန်းချွန်၊ အထွတ်။

လွင်, လွေင် cliṅ [cəlɔŋ] n. spire. စမ့်ငိ၊ အထောတ်။ စုလစ်မွန်းချွန်၊ အထွတ်။ see. ရုံင်။ ရှ။ လျောင်, လျောင် cloṅ [cəloŋ].

လွင်ငောင်, လွေင်ဇောင် cliṅjoṅ [cəlɔŋ jòŋ] n. pinnacle of the tree of plenty, pinnacle of artificial tree. စွံင်ဇံင်။ ပဒေသာပင်အထွတ်။

လွင်ငောင်ငဆတိ, လွေင်ဇောင်ဇေတီ cliṅ joṅ ce ti [cəlɔŋ jòŋ ce tæ] n. pinnacle of the tree of plenty of the pagoda. စွံင်ဇံင်စေတီ။ စေတီအထွတ်၏ပဒေသာပင်အထွတ်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩥ, ꩻꩭ် clac [cəlɔt] n. ꩻꩻꩥ, ꩻꩭ် clec [cəlit] n. Flamelike ornament used on roofs. pediments and arches. ကရိယာသွက်သွေ့ဝံစောန်၊ ဗိုပင်ညံင်ရင်္ဂျောန်ပွတ်၊ မဗ္ဗပ်စုတ်စပွဲကိုတ္ဂျင်စွီဟွံသေင်၊ တ္ဂျင်ပဝ်ဥုန်ဟွံသေင်၊ ဒကုတ်ဂတမုက်သွိ ဒ္ဂဲမဒ္ဒိုင်ဗိုပြင် ဒ္ဂ်ပိကိုဒ္ဂဲမဒ္ဒိုင်ပံင်ကုပ်။ မီးလျှံကွဲသို့သောအဆင်တန်ဆာ၊ ခေါင်မိုးပေါ်တွင်၄င်း၊ အိမ်ရှေ့ပိုင်းတြိဂံပုံရှိသောထိပ်ပိတ် သို့မဟုတ်မြင်းမိုရ်ပိတ် (ကျီးအက်)တွင်၄င်း၊ အမိုးခုံးတွင်၄င်း တပ်ဆင်အသုံးပြုသည်။ ꩻꩻꩥ်ꩴင်, ꩻꩭ်ꩻꩭ်ꩴင်, ꩻꩭ်ꩻꩣ်ꩴင်, ꩻꩭ်ꩻꩣ်ꩴင်, ꩻꩭ်ꩻꩣ်ꩴင် sñiclacdñeñ[səŋæ̃ cəlɔt dəŋèɑŋ], ꩻꩻꩥ်ꩴင်, ꩻꩭ်ꩻꩣ်ꩴင်, ꩻꩭ်ꩻꩣ်ꩴင် sñi clac dñāñ [səŋæ̃ cəlɔt dəŋàiŋ], ꩻꩻꩥ်ꩴင်, ꩻꩭ်ꩻꩣ်ꩴင်, ꩻꩭ်ꩻꩣ်ꩴင် sñi clec di ñeñ [səŋæ̃ cəlit đi ŋèɑŋ] n. niche,blind window, surmounted by kā lamakara arch. သွိစွတ်ဒွာင်မန္ဒံသိုကိုလိုဏ်မကွောန်စုတ်လဝ်ပွဲဒဒင်၊ သိုဗိုပွော်ဗွင်ဆဂးပွော်ဟွံမွဲ၊ သိုစွီခွုပ်နကိုရုပ်ကာလမကရ၊ မဖုန်စုတ်လဝ်လွှူ။ နံရံကပ်လှိုဏ် ငယ်ကလေးများ၊ ပြတင်းပေါက်ပုံကလေးများ၊ သို့သော်ပြတင်းပေါက်ကားမရှိ၊ ကလမကရရုပ်ပါအမိုးခုံးတပ်ဆင်ထားသောခန်းမအဆောက်အဦ။

ꩻꩣ်, ꩻꩭ် clat [cəlɔt] n. (MM.) hall with ornamented roof. ဂဒံမတွဲတ်ကိုစွီမကယျိုင်ကယျဝ်စိစောန်လဝ်။ အဆင်တန်ဆာရှိသောအမိုးဖြင့် မိုးထားသောအခမ်းမကြီး။ ꩻꩣ်ꩵပုဟ်, ꩻꩭ်ꩵမုဟ် clat'upuh [cəlɔt ŭpuh] n. hall in monastery for performence of subbath ceremony. ဂဒံသွက်ဂွံကွောန်သွင်အသေအဟာန် မင်သီဥပုဟ်ပွဲကိုဘာလကျာ်။ ဥပုသ်သီလစောင့်ရှောက်ရေး၊ အခမ်းအနားအတွက်ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၌တည်ဆောက်ထားသောခမ်းမ။ ꩻꩣ်ꩴင်ꩻ, ꩻꩭ်ꩮင်ကြဲ clatcañkraṁ [cəlɔt cɛŋ krɔm] n. cloister with ornamented roof. ဂွံင်စင်ကြဲမန္ဒံကိုသိုစွီဗွဲလွှူ။ အပေါ်မှအမိုးအကာရှိသောစင်ကြဲလမ်း။ ꩻꩻꩣ်, ꩻꩭ်ꩻꩭ် sñiclat [səŋæ̃ cəlɔt] n. hall. ဂဒံ။ ခမ်းမ။ [LM. ꩻꩣ်, ꩻꩭ် clat [klɔt]. SM. ꩻꩣ်, ꩻꩭ် clɔt [klɔt] n. ornamented roof, raised central part of building surruonded by lower structures. ဒတန်မန္ဒံတ်ကိုစွီမကယျိုင်ကယျဝ်လဝ်၊ မသိုင်ခွံသမ္ဘုင်ပွိုန်လဝ်အဒေါဝ်တဲ့၊ ထပ်ဝိုင်ဗိုင်သိုင်ခွံလဝ်ဒတန်သဝ်သဝ်။ အဆင်တန်ဆာအမိုးရှိသောအဆောက်အဦ၊ အဆောက်အဦအလယ်ပိုင်းကို၊ မြှင့်ဆောက်ထားပြီး၊ နိမ့်သောအဆောက်အဦများဖြင့်ပိုင်းရံတည်ဆောက်ထားသည်။ ꩵꩻꩣ်, ꩵꩭ်ꩻꩭ် calat [cə̆ lɔt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩵꩻꩣ်, ꩵꩭ်ꩻꩭ် cu lat [cŭ lɔt] n. flame ornament. စွတ်စမွဲင်။ စုလစ်မွန်းချွန်။]

ꩻꩣ်ꩴင်, ꩻꩭ်ꩮင် clac dñāñ [cəlɔt dəŋàiŋ] n. spire of pincers of a crab. ကွတ်ငွာင်၊ စွတ်ငွာင်။ ဂဏာန်းလက်မပုံစံစုလစ်မွန်းချွန်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ငလွဉ်, ဇွေန် clec [cəlit] n. flame ornament. ကပေါတ်ပြိုက္ခာတ် ညံင်ရင်္ဂြာန်ပွတ်။ မီးလျှံပုံစံကဲ့သို့သောကရိယာအဆင်တန်ဆာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ ဇွန် clac [cəlɔt].

ငလွဉ်ဒိင်ငလ်, ဇွေန်ဒိင်ငလ် clecdiñ̀ñal [cəlit dòiŋ ŋɔl] n. spire of glass. ကွတ်ဒွောဝ်၊ စွတ်ဒွောဝ်။ မှန်စုလစ်မွန်းချွန်၊ မှန်ကင်း။

ငလွတ်, ဇွတ်ˀ clat [cəlɔt] v. To carve (statue). ပုတ်၊ ပုတ်ဂွတ်။ ထွင်းထုသည်၊ ပန်းပုထုသည်။ **ပုဉ်ငလွတ်**, ပုစ်ဇွတ် pūc clat [put cəlɔt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ငလွတ်, ဇွတ်ˀ clat [cəlɔt] n. hall. ခဒံ၊ ဂဒံ။ ခန်းမ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ငလွဉ်**, ဇွန် clac [cəlɔt].

ငလွံုင်, ဇွုန် cluin [cəlon] n. read. ဗ်ံ။ ဖတ်။ **ခလွံုင်**, ခွုန် khluin [khəlon].

ငလွံုဝ်, ဇွုဝ် cluiw [cəlɒ] n. **ကလွံုဝ်**, ကွုဝ် kluiw [klɒ] n. (MM.) dog. ကျွံု။ ခွေး။ **ကလွံုဝ်ကလွိင်**, ကွုဝ်ကွိုင် kluiw kliñ [klɒ kloiŋ] n. jackal. ကျွံုကွံု၊ ကျွံုယြုတ်။ ခွေးအာ။ (၂) wolf. ကျွံုကွိုင်။ ဝံပုလွေ။

ငလွာက်, ဇွောအ် clo˙ [cəlɒˀ¹] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်, မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သငလွာက်**, သဇွောအ် sclo˙ [səcəlɒˀ¹] v. to cross. တတ်ကွော်။ ဖြတ်ကူးသည်။

ငလွာက်, ဇွောအ် clo˙ [cəlɒˀ¹], **ငတွာက်**, တွောအ် tlo˙ [təlɒˀ¹], **ကလွာက်**, ကွောအ် klo˙ [kəlɒˀ¹] v.to cross. ကလော်၊ ကွော်၊ စွော်။ တဖက်ကမ်းသို့ပို့ဆောင်ပေးသည်၊ တဖက်ကမ်းသို့ကူးသည်။ (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ငလွာက်ာ**, ဇွောအ်အာ clo˙ā [cəlɒˀ¹ a] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ခါယ်ကလွာက်**, ခါယ်ကွောအ် khāy klo˙ [khai kəlɒˀ¹] v. to dig round. ခါဂေတ်ကွော်။ ပတ်ပတ်လည်တူးသည်။ **တွာက်ငလွာက်**, တွောက်ဇွောအ် twākclo˙ [twaik cəlɒˀ¹], **တွာက်ငတွာက်**, တွောက်တွောအ် twāk tlo˙ [twaik təlɒˀ¹], **တွာက်ငလွာက်ာ**, တွောက်ဇွောအ်အာ twāk clo˙ā [twaik cəlɒˀ¹ a], **တွာက်ငတွာက်ာ**, တွောက်တွောအ်အာ twāk tlo˙ ā [twaik təlɒˀ¹ a] v. to cross on foot. ကွင်ကွော်အာ။ **သ္ဂက်ငလွာက်ာ**, သ္ဂက်ဇွောအ်အာ sjak tlo˙ ā [səjɛ̀ak təlɒˀ¹ a] v. would march across to. သ္ဂက်တတ်ကွော်အာဏောင်။ ချီတက်ဖြတ်ကျော်သွားလိမ္မည်။ Der.**ဒငလာက်**, စုလွောအ် culo˙ [cu lɒˀ¹] v. to take across. တတ်ကောတ်။ ဖြတ်ယူသည်။ (၂) to send across. တတ်ပလံင်ဏာ။ ဖြတ်ကျော်ပို့သွားသည်။ [LM. **ကွာ်**, ကွေး klo˙

www.monlibrary.com

[klɔ̆^{1}], ကျိုက်, ကြိုအိ် klui᷄ [klɔ̆^{2}], SM. ကျောက်, ကြောအိ် klo᷄ [kəlɔ̆^{1}] v. to cross. ကွေ့၊ တတ်ကွေ့။ (၂) to go round. ရေတ်အာ။ ပတ်သွားသည်။ ကိုးလား:, ကိရိလေး kir loḥ [kir lɒh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဋ္ဌ, ဋ္ဍ cwa [cəwɑ̆] n. dish eaten as accompaniment rice. သွအမဲဝမဟာပ်စကိုပုင်။ ထမင်းနှင့်အတူစားရန်ဟင်းအမယ်။ (၂) curry. သွ။ ဟင်း၊ ဟင်းလျာ။ [LM. ဋ္ဌ, ဋ္ဍ cwa [cəwɑ̆], ဆ္ဝ, ဆ္ဌ swa [səwɑ̆], SM. ဎ, ဲ hwa [hwɑ̆]. ဩ, ဧ cia᷄ [cɛ̆] v. to eat. စ။ စားသည်။]

ဋ္ဌိ, ဋ္ဍိ cwi [cəwi] n. (MM) ဋ္ဌိဆပ္လု, ဋ္ဍိသဠု cwi sablu [cəwi sɑ̆ blɯ̆] n. wrap of arecanut. သွတ်ဖဇု။ ကွမ်းရာ။ Syn. ခီဍိုဝ်ဘၢံ, ခီဍိုဝ်နှၢန် khiḍuiwnāṅ [khi ɗɒp nàn].

ဋ္ဌိုံ, ဋ္ဍိုန် cwin [cəwɛn] v. to enter into. လုပ်အာအပွဲ။ အတွင်းသို့ဝင်သည်။

(MM.) ဋ္ဌိုံဗပိုံ, ဋ္ဍိုန်ဝဲပုန် cwin ba puin [cəwɛn bɛ̆ pon]; ဋ္ဌိုံဗြပိုံ, ဋ္ဍိုန်ဗြဲပုန် cwin bra puin [cəwɛn bɛ̆ pon] v. to practise. ပ္ကတ်၊ ပ္ကတ်ပ္လေင်၊ သွိုန်ဗပိုန်။ လေ့ကျင့်သည်၊ အလေ့အကျင့် ပြုလုပ်သည်။

ဋ္ဌိုံ, ဋ္ဍိုန် cwuin [cəwon] v. ဋ္ဌိုံဗပိုံ, ဋ္ဍိုန်ဝဲပုန် cwuin bapuin [cəwon bɛ̆ pon] v. to commit. လုတ်လောန်၊ လုပ်လောန်။ ကျူးလွန်သည်။ (၂) to perpetrate. လုတ်လောန်(ပွသရုံပါပ်၊ မှာရာ)။ (ပြစ်မှု၊ အမှား) ကျူးလွန်သည်။ [LM. ဋ္ဌိုံ, ဋ္ဍိုန် cwuin [cəwon], ဆ္ဌိုံ, ဆ္ဍိုန် swuin [səwon].]

ဆ္ဌိုံ, ဆ္ဍိုန် cwuin [cəwon] v. to commit. လုတ်လောန်၊ လုပ်လောန်။ ကျူးလွန်သည်။ see. ရုံင်။ ရ္ဃ။ ဋ္ဌိုံ, ဋ္ဍိုန် cwin [cəwɛn].

ဋ္ဌပ်, ဋ္ဍဝ် cwap [cwɔp] n. adherence. ဒဒှံမန္ဒံကိုသစ္စ။ သစ္စာရှိခြင်း။ ဩပ်, ဧဝ် cap [cɔp] v. to adhere. စပ်၊ ဗာန်၊ နွံကိုသစ္စ။ ကပ်သည်၊ စွဲကပ်သည်။ သစ္စာရှိသည်။

ဋ္ဌာ်, ဋ္ဍရ်^{2} cwar [cəwɔr], ဋ္ဌာ်, ဋ္ဍရ် cwȁr [cəwɔ] nq. (MM.) set [of monastic robes].စုံသွာ၊ ဖုင်သွာ၊ ဖုင်ဖေင်။ သကံန်းအစုံ၊ ဝတ်ရုံအစုံ။ (၂) to be low, set သဝ်၊ သဝ်ခွေ်၊ လုပ်၊ ပ္ဍိုတ်။ နိမ့်သည်၊ နိမ့်ဆင်းသည်၊ ဝင်သည်၊ နေဝင်သည်။ [LM. ဿာမ္ဍဝ်, သ္ဆာသ္ဍဝ် sñā̆ swaw [səŋɑ cəwɔ].]

ဋ္ဌာ်, ဋ္ဍရ်^{1} cwȁr [cəwɔ] nq. set. သ္ဂ်ံ၊ ဖုင်၊ ဆော၊ ဖွက်။ အစုံ၊ အစုံ၊ အဖော်၊ အပေါင်း။ see. ရုံင်။ ရ္ဃ။ ဋ္ဌာ်, ဋ္ဍရ်^{2} cwar [cəwɔr].

www.monlibrary.com

ဢွမ်း, ဒွသ် cwas [cəwɔh], **ဢွမ္သ**, ဒွသ္သ cwassa [cəwɔh sɑ̆], **ဢဝမ္သ**, ဧဝသ္သ cawas sa [cɑ̆ wɔh sɑ̆] n. tens. ဂကော်ခ့်။ ဆယ်စု။

ဢွာဟ်, ဧဒေါဟ် coh [cɒh], **ဢွမ်း**, ဒွသ် cwah [cwɔh], **ဢွွာဟ်**, ဒွွေဟ် cwoh [cwɒh]. MM. **ဢ္ဂ်ာ**, ဧခ့်ာ coh [cɒh], **ဢွွာဟ်**, ဒွွေဟ် cwoh [cwɒh]. [LM. ဢ္ဂ်ာ, ဧခ့်ာ coh [cɒh], ; SM. **ဢုဟ်**, ဧဒုဟ် cuh [cuh], **ဢသ်**, ဧသေ cas [cɔh] n. ten. ခ့်။ တစ်ဆယ်။]

ဢွဟ်, ဒွဟ် cwah [cəwɔh] n. tens. ဂကော်ခ့်။ ဆယ်စု။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဢွမ်း**, ဒွသ် cwas [cəwɔh].

ဢွွာဟ်, ဒွွေဟ် cwoh [cəwɒh] n. tens. ဂကော်ခ့်။ ဆယ်စု။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဢွဟ်**, ဒွဟ် cwah [cə wɔh].

ဢွၚ်, ဒွွေအ် cwo˙ [cəwɔ̆˥] n. party. ကွဲုပ်သွံပူဂိုမကွောန်ကမ္ဗောန်မွဲကရော်မွဲစွံ့။ အတူစု ပေါင်းအလုပ်၊ လုပ်ကိုင်ကြသောလူစု။ (၂) set. သွံ၊ ဇုင်၊ ဆော၊ ဖွက်။ အစု၊ အစုံ၊ အဖော်၊ အပေါင်း။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဢွာဏ်**, ဧဒေအ် co˙ [cɔ̆˥].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ဇ, ဆ]

ဇ, ဆ် cha [chă] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ the seventh consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုထပ်မ၊ ပ္ဍောဝ်ကိုဗျန်မန်ပိက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါး လုံးအနက်၊ သတ္တမမြောက်ဗျည်း။

ဇ, ဆ၂ cha [chă] n. (MM.) whoever. ညးလိုဒ့်ဒ့်၊ ညးဂ့်ဒ့်ဒ့်၊ ညးလိုဟ့ဲဟို၊ ညးဂ့်ဟ့ဲဟို။ ဘယ်သူမဆို၊ မည်သူမဆို၊ ဘယ်သူဖြစ်ဖြစ်၊ မည်သူဖြစ်ဖြစ်။ (၂) whatever. ယြလိုမွဲဒ့်ဒ့်၊ ယြလိုမွဲဟ့ဲဟို။ အဘယ်အရာမဆို၊ ဘယ်ဟာမဆို။ [LM. SM. ဇ, ဆ cha [chă].]

ဇကာမာဝစိရ်, ဆကာမာဝစိရ် cha kāmāwacir [chă ka mèa wĕ cĭr] n.The six realms of sensuous desire. i.e. the lowest six heavens. ပ္ဍိပ္ဍိုင်မဆေင်စပ်ကိုပရေင်ဒုင်စသိုင်ဆန္ဒတြဲပြကာ။ အာရုံခံစားမှုဆန္ဒခြောက်ပါးနှင့် သက်ဆိုင်သောနယ်ပယ်။ မိဂ္ဂး၊ ဆိုလိုသည်။ ဘုံကျန်နွံတြဲဂ့်သဝ်အိုတ်။ နတ်ဘုံခြောက်ထပ်မှအနိမ့်ဆုံးဘုံ။ [P. ฉ, စရ ca ra [că ă].]

ဇပရော, ဆပဒ္ဍော cha pa ṭo [chă pă tɑo^{2}] n. (MM.) a village in Bassein district, birthplace of the monk Sadham ma jo ti pā la who leda Ceylon-inspired movement of reform in the late12th century. ကွာန်မွဲကွာန်၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်ဖာသီ၊ ဌာန်တိုပ်သုက်အွာတ္ဒ၊ သဓမ္မဇောတိပါလ၊ ညးမဒ့်သ္ကိုပ်သ္ကမဖ္ဂိုက်ဖ္ဒောဝ်ကိုတ္ကဲသိုင်ဃို၊ သွေဂံချီဒရာင်ပြုပြေင် ပ္ဒန်ပလေဝ်ပလေတ်ကို၊ ပွဲကိုကွောတ်သက္ကရာတ်ခရေတ်လွီစာကွံ။ ခရစ်သက္ကရာဇ်ဆယ့်နှစ်ရာစု နောက်ပိုင်းတွင်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းဒ်ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်၊ လှုပ်ရှားလှုပ်ဆော်ပေးသော၊ ဦးဆောင်ဦးရွက် ပြုလုပ်ပေးသူ။

ဇပတ်, ဆပတ် chapat [chă pɔt] n. (MM. တွာန်ဇပတ်, တွာန်ဆပတ် twān cha pat [twɑn chă pɔt]) n. a village in Bassein district. ကွာန်နွံပွဲခရိုင်ဖာသီမွဲကွာန်။ ပုသိမ်ခရိုင်ရှိကွန်းဆပွတ်ခေါ်ကျေးရွာတစ်ရွာ။

ခီ, ခီ chĭ [chi] n. (ယင်ခီ, ယင်ခီ yaṅ chĭ [yèaŋ chi] n. personal name. ယူပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။)

ခီ, ခီ၂ chĭ [chi] v. (MM.) ခီဒရ်, ခီဒရ် chīdar [chi dɔ̀r] n. ခီဒဝ်, ခီဒဝ် chĭ daw [chi dɔ̀] v. to seek to dissuade. သွံဇွးဆိုဒဝ်။ ဖျောင်းဖျတားမြစ်သည်။ [LM. ခီ, ခီ chĭ [chi], ခေဝ်, ခေဝ် chew[chie], ခေ, ခေ che [che]. SM. ခေ, ခေ che [che] v. to obstruct. သ္ကိုတောတက်ဝါတ်ဂါတ်ကွင်၊ သ္ကိုတူဘတ်ဆိုအာ။ သ္ကိုဒ့ဒ်ပရေင်စိုဒ္ဒာ။ အဟန့်အတားဖြစ်စေသည်၊ ပိတ်ဆို့စေသည်၊ တိုးတက်မှုခက်ခဲစေသည်။ (၂) hinder. သ္ကိုလဇဲလဇ၊ သ္ကိုဒ့ဒ်ပရေင်ဆိုဒဝ်၊ သ္ကိုဒ့ဒ်ပရေင်ဂ့ိန်စေါတ်။ နှောင့်နှေးကြန့်ကြာစေသည်၊ အတားအဆီးဖြစ်စေသည်၊ အနှောက်အယှက်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဖြစ်စေသည်။]

ဆိဒ၀်, ဆီဒဝ် chidaw [chi dɔ̀] v.to seek to dissuade. သွဝ်ဗူးဆိုဒဝ်။ ဖျောင်းဖျတားမြစ်သည်။ (၂) prevent. ဆိုဒဝ်၊ စိုဒ္ဒာ။ တားဆီးသည်၊ ပိတ်ပင်သည်။

ချ, ဆု chu [chŭ], **ချ**, ဆု chu' [chɑ̆ʔ] n. tree. တွံဆု။ သစ်ပင်။

ချာဂိုဂၚ်, ဆုအင်ဂရေ်ဉ် chuaṅgareṅ [chŭ ɛŋ gɛ̆ reɑŋ] n. the Bodhi tree of the Buddha Sikhī. lard shorea. ဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲသိခီ၊ ဆုအံင်ရေင်။ သိခီ မြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။ အင်ကြင်းပင်။

ချကဋ္ဌ, ဆုကဇ္ဇ chu kajnu [chŭ kă jənŭ], **ချကဋ္ဌ**, ဆုကဇ္ဇ chukajnu' [chŭ kă jənŭ] n. Mesua ferrea L. ဆုအဥ္ဇ။ ဂန့်ဂေါပင်။ Bodhi tree of Maṅgala, Sumana, and Rewata. တွံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲမင်္ဂလ၊ သုမနကိုရေဝတ။ မင်္ဂလ,သုမနနှင့်ရေဝတမြတ်စွာဘုရားတို့၏ဗောဓိပင်။

ချကၚ်ကာ်, ဆုကန်နိကာရ် chu kan nikār [chŭ kɔn nĭ kɑr] n. Pterospernum acerifolium Willdenow, Bodhi tree of Siddhattha. ဆုကန်ိကာ၊ ကန်ိကာပင်။ တွံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲသိဒ္ဓတ္ထ။ သိဒ္ဓတ္ထမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။

ချကလ်ပဗြိက္ခ, ဆုကလ်ပဗြိက္ခ chukalpabrikṣa [chŭ kɔl pă brɔ̀ik să] n. artificial tree of precious meterials, offered as tribute to king.တွံကဝ်လဗဗြိုက်။ ပဒေသာပင်။

ချကဝ်လဗဗြိုက်, ဆုကဝ်လပြိုက် chu kal la ba bruik [chŭ kɔl lă bɛ̆ brɛ̀k] n. artificial tree of precious meterials, offered as tribute to king. တွံကဝ်လဗဗြိုက်။ ပဒေသာပင်။ **ချကလ်ပဗြိက္ခ**, ဆုကလ်ပဗြိက္ခ hu kal pa brikṣa [chŭ kɔl pă brɔ̀ik să] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ချင်္ကင်, ဆုကျွောင် chukloṅ [chŭ kloŋ] n.Terminalia tomentosa Wight and Arnott, Bodhi tree of Anomadassi. ဆုတ္ထွောင်၊ ဆုကျွောင်။ တွံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲအနောမဒဿီ။ ထောက်ကြုံပင်၊ အနောမဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။

ချဇမ်, ဆုစမ် chu caṁ [chŭ cɔm] n. champac tree, Michelia champaca L. Bodhi tree of Atthadassi. ဆုစမွာ။ စမွာပင်။ တွံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲအတ္ထဒဿီ။ အဋ္ဌဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ **ချဇမ်ပါ**, ဆုစမ်ဂါ chucaṁgā [chŭ cɔm gɛ̀ɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ချဗြာ်, ဆုဗြဒ် chu cra' [chŭ crɔ̆ʔ] n. Bodhi tree of Wessabhū. i,e. Stephe-

www.monlibrary.com

gyne parvifolia Korthals. တွံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲဝေသ္သဘူ။ ဝေဿဘူမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။

ချဉ်ကတာလ်, ဆုဇြေယ်တောဉ်ဒ် chujreytoñ [chŭ jròɑ^{1} tɒn] n. Ficus obtusifolia Roxburgh, Bodhi tree of Saraṇaṅkara and Depaṅkara. ဆုဇြဲတောန်။ ညောင်ကြပ်ပင်။ တွံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲသာရဏင်ကရကိုဒေပင်ကရ။ သာရဏင်ကရနှင့်ဒီပင်ကရ မြတ်စွာဘုရားတို့၏ဗောဓိပင်။

ချဉ်ယုမ်, ဆုဇြယ်သုမ် chu jreysum [chŭ jròɑ^{1} sum] n. banyan, Ficus Indica L. Bodhi tree of Kassapa. ဇြထဝ်။ ညောင်ဗုဒ္ဓဟေ။ တွံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲကဿပ။ ကဿပမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။

ချတိန်ဉာလ်, ဆုတိန်တာဉ်ဒ် chu tin tāñ [chŭ ten tɑn] n. sal tree, Shorea robusto Roxburgh, Bodhi tree of Kakusandha. တွံဓိတာန်။ ကုက္ကိုပင်။ တွံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲကကုသန္ဓ။ ကကုသန္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ ဗောဓိပင်။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။

ချတိလုယ်, ဆုတိရ်လုယ် chu tir luy [chŭ tir lui] n. emblic myrobalan, Phyllanthus emblica L.Bodhi tree of Phussa. တွံတလုံ။ ဆီးဖြူသီးပင်။ တွံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲဖုဿ။ ဖုဿမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။

ချတြုက်, ဆုတြွက် chu truk [chŭ trɜk] n. mango tree, Mangifera indika L. ဆုကြွက်။ အရက်ပင်။

ချဝတ်ဝောင်, ဆုတွောင် chutwoṅ [chŭ twoŋ] n. castor-oil tree. Ricinus communis L. Bodhi tree of Vipassi. တွံတောင်။ ကြက်ဆူပင်။ တွံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲဝိပဿီ။ ဝိပဿီမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။

ချဒုဉ်, ဆုဒုည် chu duñ [chŭ dùn] n. trees and bamboos. ဆုဒုန်၊ တွံဆုတွံဒုန်၊ သစ်ဝါး၊ သစ်ပင်ဝါးပင်။

ချဒိုင်ကုင်, ဆုဒိရ်ကုင် chu dir kuṅ [chŭ dĭr kɜŋ] n. (canonically Terminalia arjuna. တွံဆုမွဲဂကူ။ သစ်ပင်တစ်မျိုး။)Bodhi tree of Piyadassī. တွံဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲပီယဒဿီ။ ပီယဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။

ချဒွုင်ဂၤက်, ဆုဒ္ဒုင်အေက် chudluṅ·ek [chŭ dəlɜŋ eɑk] n.trumpet-flower tree. Oroxylum indicum Ventenut, Bodhi of Paduma and Nārada. တွံဂြင်အေက်။ ကြောင်ရှာပင်။ ဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲ ပဒုမကိုနာရဒ။ ပဒုမနှင့်နာရဒမြတ်စွာဘုရားတို့၏ဗောဓိပင်။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။

ချုမ်ပုင်, ဆုပုမ်ပုင် chupuṁpuṅ [chŭ pum pɜŋ] n.flame of the forest, Butae

www.monlibrary.com

frondosa Roxburgh, Bodhi tree of Medhaṅkara. ဆုဗပုင်။ ပေါက်ပင်။ ဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲမေဓင်ကရ။ မေဓင်ကရမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။ ib. တုပ်ပွဲက မ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။

ရဟ္ဂါလ်, ဆုဖြာညဉ် chu prāñ [chŭ prɑn] n. ironwood. Xylia dolabriformis Bentham, Bodhi tree of Koṇāgamana. တ္ံပြာန်။ ပျဉ်းကတိုးပင်။ ဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲကောဏာဂမန။ ကောဏာဂမနမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။ ib. တုပ်ပွဲကို ကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။

ရဗီယင်, ဆုဒီယင် chu bī yaṅ [chŭ bì yɛɑŋ] n. Ichnocarpus frutescens R. Brown. Bodhi tree of Piyadassī. တ္ံဗီယင်။ ဗီယင်းပင်။ ဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲပီယဒဿီ။ ပီယဒဿီမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။

ရမဟာဗော်, ဆုမဟာဗောတ် chumahābot [chŭ mɛ̆ ha bɔ̀t], **ရမဟာဗောဓ,** ဆုမဟာဗောဓ chumahābodha [chŭ mɛ̆ ha bɔ̀[1] dhɛ̆] n. the Dakkhiṇasākhā or the south branch bodhi-tree at Anurādhapura in Ceylon. ဒက္ခိဏာသာခါဟ္ံသေင် တ္ံတ္ဂာင်ဖြဲဗောဓိဗွဲဒကုတ်သမ္ဒုင်ကျာမန္ဒံပွဲဥုင်အနုရာဓပူရ၊ တ္ကံသိင်ဃိုး။ သီဟိုင်္ဂကျွန်း၊ အနုရာဓပူရမြို့ရှိ၊ မဟာဗောဓိပင်တောင်ဘက် အကိုင်းပွား။ ib. တုပ်ပွဲကို ကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။

ရလုံတိ, ဆုလုန်တိ chu lunti [chŭ lùn tæ̆] n. (sc. ဒါန်လင်မှာရာတဲ့၊ အမှားပြင်ဆင်ထားပြီး။ **လုံရတဟ်,** လုန်တေဟ် lunteh [lùn tih].) Bodhi tree of Nārada, Flacourtia Rox burgh. ဆုလုန်တိ။ လုန်တွိုက်ပင်။ ဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲနာရဒ။ နာရဒမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။

ရသာရကလျာန်, ဆုသာရကလျာန် chu sārakalyān [chŭ sɑ rɑ̆ kɑ̆ lyɑn] n. Boswellia thurifera, Bodhi tree of Koṇḍañña. တ္ံသာရကလျာန်။ သာရကလယန်းပင်။ ဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲကဏ္ဍည။ ကဏ္ဍညမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။

ရသ္ဍ, ဆုဆ္ခ chu sn̆ow [chŭ səŋɑo[3]] n. pine, Pinus mercusii Jungholtz, Bodhi tree of Padumuttara. တ္ံဆုပ္ဍာင်သေံ။ ထင်းရှူးပင်။ တ္ံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲပဒုမတ္တရ။ ပဒုမတ္တရမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။

ရင်္ဂြင်, ဆုခြေင် chu sreṅ [chŭ səreɑŋ], **ရင်္ဂြင်,** ဆုခြေင် chu' sreṅ [chɑŏ' səreɑŋ] n. Alstonia scholaris R. Brown, Bodhi tree of Taṇhaṅkara. တ္ံဆုခြေင်။ ရေသရည်းပင်။ တ္ံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲတဏှင်ကရ။ တဏှင်ကရမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။

ရသြိယ်, ဆုခြိသ် chusris [chŭ srɛh] n. shisham wood, Acacia sirissa,Bodhi tree of Kakusandha. တ္ံဆုသြိဟ်။ ထနောင်းပင်။ တ္ံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲကကု

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သန္ဓ။ ကကုသန္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ဖောဓိပင်။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။

ꩻꩫꩵ, ဆုသ္လိမ် chuslim [chŭ səlem] n. neem. Melia azedarach L., Bodhi tree of Sumedha. တွံဆုသ္ဒီ။ တမာပင်။ တွံဆုဖောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲသုမေဓ။ သုမေဓမြတ်စွာဘုရား၏ဖောဓိပင်။ **ꩭꩥ꩷ꩻ**, လုမ်ဓၢ်ဆု lumḭ̀barchu [lùm pɔr chŭ] n. young sapling. ပိုတ္ဘုင်ခတုတ်ဆု။ အပင်ပေါက်အညွန့်အဖူး။ **ꩮꩰ်ꩻ**, သတ်ဆု sacchu [sɔt chŭ] n. fruit. သတ်၊ သတ်ဆု။ အသီး၊ သစ်သီး။

ꩻ, ဆု chu [chŭ] n. (MM) **ꩬꩻꩪꩵ်**, ဆုကွေဟ် chukweh [chŭ kwĕh] n. Hopea odorata Roxburgh (in toponym). ဆုကွေ်။ သင်္ဘန်းပင်။ **ꩬꩻꩭꩣꩍ်**, ဆုတ္လောင် chutloṅ [chŭ təloŋ], **ꩬꩻꩊꩣꩍ်**, ဆုကျွောင် chukloṅ [chŭ kloŋ] n.Terminalia tomentosa Wight and Arnott, ဆုကျောင်။ ထောက်ကြုံပင်။ **ꩬꩰꩬꩮꩬꩻ**, ဆုရာဇယတန churājāya tana [chŭ rèa jèa yĕ̀ tằ nằ] n. a tree at Buddh Gaya under which the Buddha spent the seventh week after his Enlightenment. တွံဆုမန္ဓံပွဲဗုဒ္ဓဂယ၊ သွင်တံဆုဝွံဟောင်၊ ကျာ်တြဲပိုမကလိဂွံကျင်သဗ္ဗညုတညာန်တဲ့၊ မတန်တ်ခွံင်မရနုက်ကိုသတ္တဟထပ်။ ဗုဒ္ဓဂါယာရှိသစ်ပင်ကြီးတစ်ပင်၊ ထိုသစ်ပင်ရင်း၌မြတ်စွာဘုရား၊ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကိုရရှိပြီးနောက် (၇) ပါတ်မြောက်သီတင်းသုံးနေတော်မူခဲ့သောနေရာ။ **ꩮꩵꩻ**, တ္နမ်ဆု tnaṁchu [tə nɔm chŭ] n. tree. တွံဆု။ သစ်ပင်။ Cf. **ꩮꩵ**, တမ် taṁ [tɔm]. **ꩮꩵꩻ**, တ္နမ် tnaṁ [tənɔm]. [LM, **ꩻ**, ဆု chu [chŭ].; SM. **ꩻ**, ဆု chu [chŭ] n. tree. တွံဆု။ သစ်ပင်။ (၂) wood. ဂတိုံ၊ ဂတိုံဆု၊ ဖျုန်ဆု။ သစ်သား၊ သစ်သားပျဉ်။ **ꩻꩮꩬꩮꩬꩵꩮ**, ဆုရာဇယတန churājāyatana [chŭ rèa jèa yĕ̀ tằ nằ] n. Buchanania latifolia. တွံဆုဗပိုန်။ လင်းလွန်းပင်။]

ꩬꩣ, ဆော cho [chɑo^{2}] v. set. ဇုင်၊ ဒ္ဓောဝ်၊ ဖွက်၊ လျောဝ်။ အစုံ၊ အရုံ၊ အရှင်း။ Cf. **ꩬꩣꩀ်**, စောအ် co˙[cɤ^{4}]. [LM. **ꩬꩣ**, ဆော cho [chɑo^{2}]. SM. **ꩬꩣ**, ဆော cho [chɑo^{2}] n. pair. မွဲဇုင်၊ မွဲဒ္ဓောဝ်၊ မွဲဖွက်၊ မွဲလျောဝ်။ တစ်စုံ၊ တစ်ရုံ၊ တစ်ရှင်း။]

ꩬꩰ်, ဆက် chak [chɛk] v. **ꩬꩰ်ꩭꩮꩍ်**, ဆက်တ္လုင် chak tluṅ [chɛk təlɜŋ] v. to follow in heriditary succession. အတိုင်လွှင်တွောဝ်ဒတောဝ်ဂှ်မွဲတဲ့မွဲ မစေန်ဆက်စွေ်ကွုင်။ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်အတိုင်း တစ်ဆက်ပြီးတစ်ဆက် ဆင်းသက်လာသည်။ [LM. **ꩬꩰ်**, ဆက် chak [chɛk]. SM. **ꩬꩰ်**, ဆက် chɛk [chɛk] v. to

www.monlibrary.com

connect. ဆက်၊ ဆက်စပ်၊ ဆက်စ္ဒော်၊ ဆက်ဆော်။ ဆက်သည်၊ ဆက်စပ်သည်၊ ဆက်သွယ်သည်၊ တော်စပ်သည်။ (၂) to be connected. ဆက်ကျော်၊ ဆက်စ္ဒော်၊ ဆက်ဆော်။ ဆက်စပ်သည်၊ ဆက်သွယ်သည်။ B. ချက်, ဆက် chak [chek] v. to connect. ဆက်၊ ဆက်စပ်။ ဆက်သည်။]

ချက်ရှု, ဆုက်ဒ္ဍု chuk jnu [chuk jənŭ] n. read. ဗ်ာ၊ ဖတ်။ ချ, ဆု chu [chŭ] n. ချကရှု, ဆုကဒ္ဍု chu ka jnu [chŭ kă jənŭ] n. Mesua ferrea L. ဆုအင်္ဂျု။ ဂန့်ဂေါပင်။

ချက်ရှုစာ်, ဆုက်ဒ္ဍုဆိုဏ် chuk jnu thar [chuk jənŭ thɔr] n. golden Mesua ferrea L. ဆုအင်္ဂျုထပ်။ ရွှေဂန့်ဂေါပင်။

ချိုက်, ဆိုက် chuik [chak] v. ချိုက်ဗဒက်, ဆိုက်ဗဒက် chuik ba dak [chak bə̆ dèak] v. to be wellversed. ဖျောတ်သင်ရိပ်ကဗျလက်ာစိုန်သ္ဂီ၊ စိုန်သ္ဂီပွဲလွှ်ကဗျဆန်။ ကဗျာလက်ာအရွတ်အဆိုကျွမ်းကျင်လိမ္မာသည်၊ ကဗျာသီကုံးနှုန်းဖွဲ့ရာတွင်ကဝိတစ်ဆူဖြစ်သည် (ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသည်)။ Cf. လေပ်, လေဗ် lep [lĭp]. [LM. ချိုက်ဗ္ဒက်, ဆိုက်ဗ္ဒက် chuikbdak [chak bədèak].SM.ချိုက်ပ္ဒက်, ဆိုက်ပ္ဒက် chuik pədak [chak pədèak]. LM. ချိုက်, ဆိုက် chuik [chak], SM. ချိုက်, ဆိုက် chak [chak] v. to be near. ကြပ်၊ တရပ်၊ ကြပ်ကြပ်။ နီးသည်၊ ကပ်သည်၊ နီးကပ်သည်။B. ချိုက်, ဆိုက် chuik [chak] v. to bring up alongside. ပ္ဂဝ်ပရပ်နင်။ ယှဉ်ကပ်ထားသည်။]

ချိုက်ဗ္ဒက်, ဆိုက်ဗ္ဒက် chuik bdak [chak bədèak] v. be skilled at. စိုန်သ္ဂီ၊ စိုပ်သိတ်၊ စိုပ်ရာပ်၊ သ္ဂေက်သ္ဂာ။ ကျွမ်းကျင်သည်၊ ကျွမ်းကျင်လိမ္မာသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ ချိုက်, ဆိုက် chuik [chak].

ချင်, ဆင် chaṅ [chɛŋ] v. (MM.) ၼင်ချင်, နင်ဆင် naṅ chaṅ [nèaŋ chɛŋ] v. to bring (person) down, into specified place. သ္ဂီဆင်ခွေ်ပွဲဒွဲမခွံက်ထွေးလဝ်ချိုတ်ချိုတ်ပ္ဒိုတ်ပ္ဒိုတ်မွဲ့။ အတိအကျဖော်ပြထားသောနေရာတစ်ခုတွင်ခုန်ဆင်းစေသည်။ [LM. ချင်, ဆင် chaṅ [chɛŋ]. SM. ချင်, ဆင် chɛŋ [chɛŋ] v. to descend. ခွေ်။ ဆင်းသည်။ B. ချင်:, ဆင်း chaṅ: [chin].]

ချဉ်, ဆဉ် chåṅ [chɔŋ] v. (MM.) တာၼ်ချဉ်, ထာန်ဆဉ် than chåṅ [thɑn chɔŋ] n. building with tiered roof. ဒတန်မန္ဒံကိုစ္ဒီအထပ်နကိုအဆင်။ အမိုးအဆင့်အထပ်ထပ်ရှိသောအဆောက်အဦ။ [LM.ချဉ်, ဆဉ် chåṅ[chɔŋ]. ချဉ်, ဆဉ် chɔŋ [chɔŋ] v. to build in tiers. ခွံသိုင်ထပ်ဆံင်လဝ်။ ထပ်ဆင့်တည်ဆောက်ထား

www.monlibrary.com

သည်။ **ဇာန်ဆင်**, ထာန်ဆံင် thān chåṅ [thɑn chɔŋ] n. tiered roof building. တန်ဆောင်း၊ တာန်ဆံင်။ Cf. **ဇာန်**, ထာန် thān [thɑn] n. place. ဒ္ဌာဝဲ၊ ဌာန်၊ ဒေသ။ နေရာ၊ ဒေသ။] LM. **တာန်ဆင်**, တာန်ဆံင် tān chåṅ [tɑn chɔŋ]. SM. **တန်ဆင်**, တန်ဆံင် tɔn chåṅ [tɔn chɔŋ]. Cf. LM. **ဇာန်**, တာန် tān [tɑn]. SM. **တန်**, တာန် tan [tɔn].; LM. **တန်**, တန် tan [tɔn]. SM. **တန်**, တာန် tɔn [tɔn] n. grade. ကဆံင်ဥာ်စရဲ၊ ကဆံင်ဂကူ၊ ကဆံင်တန်။ အရည်အသွေး၊ အမျိုးအစား၊ အဆင့်အတန်း။

ဆတ်ဒန်, ဆတ်ဒန် chatdan [chɔt dɔ̀n] n. **ဆဒ္ဒန်**, ဆဒ္ဒန် chad ḍan [chɔt ɗɔn] n. (Belonging to) a tribe of elephants, the foremost of 10 in classical tradition. ဂကော်ဂကူစိင်စ့ာ်ပြကာ မပတော့်ကေတ်လဝ်နူကိုတမ့ာတမ့ာတေ၊ စိင်ဂကူမစိုပ်တရ်အိုတ်မွဲဂကူ။ မိရိုးဖလာယုံကြည်ထားချက်အရ၊ အရေးအပါဆုံး ဆင်မျိုးစုဝင်ဆယ်မျိုးအနက်၊ ဆင်အုပ်စုဝင်တစ်မျိုး။ **ဆိင်ဆဒ္ဒန်**, စိင်ဆဒ္ဒန် cin chad dan ta [coiŋ chɔt dɔ̀n tɑ̆] n. Chaddanta elephant. စိင်ဆဒ္ဒန်။ ဆဒ္ဒန်ဆင်။ [LM. **ဆဒ္ဒန်**, ဆဒ္ဒန် chaddan [chɔt dɔ̀n]. P. **ဆဒ္ဒန္တ**, ဆဒ္ဒန္တ chaddanta [chɔt dɔ̀n tɑ̆].]

ဆဒ္ဒန်, ဆဒ္ဒန် chaḍḍan [chɔt ɗɔn] n. Chaddanta elephant. စိင်ဆဒ္ဒန်။ ဆဒ္ဒန်ဆင်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ဆတ်ဒန်**, ဆတ်ဒန် chatdan [chɔt dɔ̀n].

ဆန်, ဆန် chan [chɔn] n. art of composing Pali verse. ကွတ်ပါန်မချူဆန်ကဗျ ပါဠိ။ ပါဠိဘာသာကဗျာလက်ာ ရေးသားသိကုံးမှုအတတ်။ (MM.) Kal. frag.foll. xii B.

ဆန္ဒဝန, ဆန္ဒနဝန chan da na wana [chɔn ɗɛ̆ nɛ̆ wɛ̆ nɛ̆] n. A grove on the bank of lake Anotatta where the Buddha expounded the Abhidhamma to Sāriputta, apparently indentical with the gods' pleasuregarden nandawana 'uyyān. ဂြိုပ်သွတ်မွဲ၊ မတန်ဒုံင်ဇရေင် ပရင်လွအနဝ်တတ္တ၊ ဒ္ဌဲဌာန်ကျာ်ဗုဒ္ဓပို၊ တွံပွံက်ထွးကိုအဘိဝင်ကို တ္ဘညးသာရိပိုတ်၊ နကိုဗိုပြင်သွပတုပ်လဝ်ကို ကွံက်ဥဒျာန်နန္ဒဝန်၊ မသွိင်ဗွိုပ်ကိုစိုတ် ပွဲချင်သွဝ်။ အနောတတ္တရေအိုင် ကမ်းနဘေးရှိ၊ အရှင်သာရိပုတ္တရာအား၊ အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို ဟောဖော်မြွက်ကြားခဲ့သောနေရာ၊ ပုံစံအားဖြင့်နတ်ပြည်ရှိ စိတ်နှလုံးမွေ့လျော်ဖွယ်ကောင်းသော နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်နှင့် နှိုင်းခိုင်းပြထားသည်။ [Skt. lit. grove of delight. ကျိုင်သွတ်မမိပ်မြဟ်သွိင်ဗွိုဟ်ကို စိုတ်။ စိတ်ရွှင်လန်းကြည်နူးဖွယ်ကောင်းသော တောအုပ်ကလေး။] read. ရံင်။ ရှူ။ **ဈာန္ဒဝန**, နာန္ဒနဝန nāndanawana [nàn dɛ̆ nɛ̆ wɛ̆ nɛ̆].

www.monlibrary.com

ꩻꩡ, ꩻꩡ꩓ chān [chan] v. ꩻꩡꩫꩥ, ꩻꩡꩫꩧ chān smin [chan səmɛn] v. to pity. ꩻꩡ꩔ချ။ ဒ့်ဓဝ်ဂရုဏာ။ (၂) have compassion for. စွံဓဝ်မေတ္တာကရုဏာဆာန်ချ။ သနားကြင်နာဂရုဏာမေတ္တာစိတ်ထားသည်။ Der. ꩍꩥꩡ, ဇိရ်ဟာန် jir hān [jĭr hàn] n. loving-kindness. ကရုဏာဆာန်သို့နှ်၊ မေတ္တာစေတနာ။ အကြင်နာကရုဏာ၊ မေတ္တာစေတနာ။ [LM. ꩻꩡ, ꩻꩡꩫ chān [chan]. SM. ꩻꩡ, ꩻꩡꩫ chan [chan] v. to love. ꩻꩡ꩔၊ သ္ဒးစိုတ်။ ချစ်သည်၊ ကြိုက်နှစ်သက်သည်။]

ꩻꩡ, ꩻꩡꩫ꩔ chān [chan] n. personal name. ယွၤပှၤဂိုဲ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ (B. ꩻꩡ꩓, ꩻꩡꩫ꩓ chan꩓ [chan] v. to excel. တွေင်၊ တွေင်တွဟ်။ ထူးသည်၊ ထူးဆန်းသည်။)

ꩻꩡꩫꩥ, ꩻꩡꩫꩧ chānsmin [chan səmɛn] v. to pity. ꩻꩡ꩔ချ။ ဒ့်ဓဝ်ဂရုဏာ။ (၂) have compassion for. စွံဓဝ်မေတ္တာကရုဏာဆာန်ချ။ သနားကြင်နာဂရုဏာမေတ္တာစိတ်ထားသည်။ ꩻꩡꩫꩣꩥ, ꩻꩡꩫꩧꩣ chānkmin [chan kəmɛn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩻꩡꩫꩣꩥ, ꩻꩡꩫꩣꩧ chān kmin [chan kəmɛn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩻꩡꩫꩣꩥ, ꩻꩡꩫꩣꩧ chān kmin [chan kəmɛn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩍꩧ, ꩍꩧꩫ chim [chɛm], ꩍꩧ, ꩍꩧꩫ chiṁ [chɛm] n. blood. ဆီ။ သွေး။ [LM. ꩍꩧ, ꩍꩧꩫ chiṁ [chɛm].; SM. ꩍꩧ, ꩍꩧꩫ chim [chɛm].]

ꩬꩻꩧ, ꩬꩻꩫꩧ choṁ [chɒm] n. colour. သင်၊ အရံင်၊ အရံင်အရာ။ အသွေး၊ အရောင်၊ အသွေးအရောင်။

ꩻꩻꩡ, ꩻꩻꩡ꩓ chāy[chai]v. to be beautiful. ကျေဝ်မေဝ်၊ ကျေဝ်ကွဲ၊ ကျေဝ်လောန်။ လှသည်၊ လှပသည်၊ ချောလှသည်။ (၂) to be splendid. ဇွောဲ်ဆဲ၊ ဇွောဲ်သွဲလး။ ခမ်းနားလှပသည်၊ ခမ်းနားကြီးကျယ်သည်။ Der. ꩍꩥꩻꩡ, ꩍꩣꩻꩡ꩓ cirhāy [cĭr hai] n. beauty. စရဲ၊ ကျာ်ဩ်။ အလှအပ၊ ကျက်သရေ။ (၂) splendour. စရဲဆဲသွဲလး။ ကျက်သရေကြီးကျယ်ခမ်းနားခြင်း။ [LM. ꩻꩻꩡ, ꩻꩻꩡ꩓ chāy [chai]. ꩋꩻꩡ, ꩋꩻ꩓ chyāy [chyai].; SM. ꩻꩻꩡ, ꩻꩻ꩓ chai [chai]. Skt./P. ꩻꩻꩡꩱ, ꩻꩻꩡꩱ꩓ chāyā [chaya] n. beauty. စရဲ၊ ကျာ်ဩ်။ အလှအပ၊ ကျက်သရေ။ (၂)splendour. စရဲဆဲသွဲလး။ ကျက်သရေကြီးကျယ်ခမ်းနားခြင်း။]

ꩻꩻꩡ, ꩻꩻꩡ꩔ chāy [chai] v. ꩵꩣꩻꩻꩡ, ꩵꩣꩻꩻ꩓ rāṅ chāy [ràiŋ chai] v.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

flourish. အံင်ဖွး၊ ဖွော်မောဝ်တောတက်တိုန်။ အောင်မြင်သည်၊ ကြီးပွားတိုးတက်သည်။ (၂) prosper. သ္ဂီ်အံင်ဖွးဖွော်မောဝ်၊ သ္ဂီ်သိုက်ဘိုက်ကွိုက်ပေင်။ အောင်မြင်ကြီးပွားစေသည်၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝစေသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂၢင်ကၢယ်, ရာင်ဆာယ်** rāñ chāy [ràiŋ chai].

[၎, ၑ]

၎, ၑ ja [jɛ̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ the eighth consonant of the Mon alphabet. **ဗျန်မန်မရနုက်ကိုဒွာံ၊** ပ္ဒေဝ်ကိုဗျန်မန်ပိုက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ အဋ္ဌမမြောက်ဗျည်း။

ဇကု, ဇာ့ jaku [jɛ̆ kɑŏ] n. body. ခန္ဓ၊ ခန္ဓဇကု၊ ဇကုဇကောဝ်။ ကိုယ်ခန္ဓာ၊ ကိုယ်ထည်။ (၂) self. အတ္တ၊ ဇကုဇကု၊ သဘာဝန္ဒဂဝ်။ အတ္တ၊ မိမိကိုယ်၊ ပင်ကိုယ်သဘာဝ။ (၃) person. မ္ဒိဟ်၊ ပ္ဂုဂ်ိ၊ ခန္ဓဇကု၊ အနေဇကုဇကု။ လူ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်၊ ခန္ဓာကိုယ်၊ လူကိုယ်တိုင်။ see. **ဇိရ်ကု**, ဇိရ်ကု jirku [jir kɑŏ].

ဇကမ်, ဇကေမ် akem [jɛ̆ kim], **ဇကံ, ဇကေ** jakeṁ [jɛ̆ kim], **ဇကံမ်, ဇကေမ်** ja keṁm [jɛ̆ kim] v. **ဇကမ်တယ်, ဇကေမ်တယ်** jakem tay [jɛ̆ kim toɑ] v. grasp. သ္ကေ်တဲ၊ ရပ်ဖျာပ်တ္ဒေတ်လဝ်၊ ရပ်ဂတ်လဝ်ဗိုန်ဗိုန်၊ ပ္ဒေဝ်လဝ်သ္ဒုဝ်သ္ကေ်တဲ။ လက်သီးဆုပ်သည်။ အမိအရဆုပ်ကိုင်သည်၊ အမိအရဖမ်းသည်၊ လက်အောက်သွတ်သွင်းသည်။ (၂) power. အဝှိ၊ သြဇာ၊ အာဏာ။ တေဇော်၊ သြဇာ၊ အာဏာ။ Cf. **လုက်, လုက်** lu kaw [lɨ̆ kɑo^{3}]. [LM. **ဃကံ, သကေ်** sa kem [sɑ̆ kim], **ကျံ, ဇ္ကေ်** ckem [cəkim] v.to grasp. ကေ်၊ ကေ်ဖျာပ်၊ ရပ်ဖျာပ်ကေ်လဝ်ဗိုန်ဗိုန်။ ဆုပ်ကိုင်သည်၊ အမိအရဆုပ်ကိုင်သည်။]

ဇခၞ်, ဇခန် ja khan [jɛ̆ khɔn] n. (MM.) section. အခန်၊ ကဏ္ဍ၊ ပိုတ်၊ ဒကုတ်၊ ပါဒ။ အပိုင်း၊ အစိတ်အပိုင်း၊ အပုဒ်၊ အပိုဒ်၊ အခန်း။ (၂) detachment. ဒဒှ်မန္ဒံတ္ဒဟ်ခြာ၊ ဒဒှ်မန္ဒံဗ္ဒးဗ္ဒးဓးဓး။ သီးခြားရှိခြင်း၊ ကင်းလွတ်စွာရှိခြင်း။ [LM. **ဇခၞ်, ဇခန်** jakhan [jɛ̆ khɔn], **တခဏ်, တခဏ်** takhaṇ [tɑ̆ khɔn] n. pieces broken off. ကွာတ်ကွ၊ မထ္ထးတ္ဒေက်တိတ်ဒွံင်။ ကွဲထွက်ပဲ့ထွက်နေသော အစိတ်အပိုင်းအစ။ Skt./P. **ခဏ္ဍ, ခဏ္ဍ** khaṇḍa [khɔn dɑ̆] n. broken part. ဒကုတ်မပါကုတ်ပ္ဒိတ်လဝ်။ ခွဲထုတ်ထားသောအစိတ်အပိုင်း။]

ဇဉ်, ဇဉ် jañaṁ [jɛ̆ ŋɔ̀m] n.(MM.) **သိမ်ဇဉ်, သိမ်ဇဉ်** simjañaṁ [sɛm jɛ̆ ŋɔ̀m] n. a sīmā in Dala district. သိမန္ဒံပ္ဒဲခရိုင်ဒလမွဲမ။ ဒလခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꤷꤢꤿ, ꤶꤢꤿ jañay [jĕ ŋòa^{1}] n. distance. ခရာဖမ္ရေဲ၊ ဖမ္ရေဲ။ အကွာအဝေး။ see. ရံင်။ ရှ။ ꤒꤶꤢꤿ, ဇိရံ်ဒေ့ယ် jirñey [jĭr ŋèa].

ꤷꤢꤱ, ꤶꤢꤱ ja ñah [jĕ ŋèh] v. ꤡꤢꤱꤷꤢꤱ, ꤡꤢꤱꤷꤢꤱꤤꤢꤱ caʻah ja ñah kleʻ[că ah jĕ ŋèh klaă] v. to clear a way. သွားဖွးထော်။ ရှင်းလင်းပစ်သည်။ [LM. ꤷꤢꤱ, ꤶꤢꤱ jañah [jĕ ŋèh], ꤷꤱ, ꤶꤱ jñah [jəŋèh]. ꤷꤱ, ꤶꤱ ñah [ŋèh] v. to clear. သွားသောင်။ ရှင်းလင်းသည်။

ꤤꤢꤾ, ꤶꤢꤾ jñāt [jəŋàt] n. kinsman. ကောန်မွဲကောန်ဒေါ်၊ ကလောဘ္ဘာတ်။ ဆွေမျိုးသားချင်း၊ ညီအစ်ကိုဆွေမျိုးညာတကာမောင်နှမ။ see. ရံင်။ ရှ။ ꤡꤢꤾ, ꤶꤢꤾ dñāt [dəŋàt].

ꤷꤡꤢꤳꤾ, ꤷꤡꤢꤳꤾ jaṉok [jĕ nok] v. to be large, to be big. ဖွော်၊ ဒုတ်၊ သွဲလး။ ကြီးမားသည်၊ ကြီးကျယ်သည်၊ ခမ်းနားသည်။ (ɹ) a chief, a leader. ဖမွော်၊ ကွိုပ်သွိုပ်။ အကြီးအကဲ၊ ခေါင်းဆောင်။

ꤷꤡꤢꤳꤾꤢꤱ, ꤷꤡꤢꤳꤾꤢꤱ jaṉokkamar[jĕ nok kă mɔr] v. to enlarge. ဖွော်ကွဝ်၊ ဖွော်ပွဝ်။ ကြီးပွားများပြားလာစေသည်။

ꤷꤢꤲ, ꤶꤢꤲ jataṅ [jĕ teŋ] n. (MM.) , ꤒꤢꤲꤶꤢꤲꤶꤢꤲ sminwaṅjataṅ [səmoiŋ wèaŋ jĕ teŋ] n. class of princes,prob.captains of guard. ကဆံ်ကောန်ဂကရာတ်၊ ဒှ်မာန်ဂှ်သွိုပ်တရင်။ ဘုရင့်သားတော်အတန်းအစား၊ ဖြစ်နိုင်ချေကတံခါးမှူး။ [Skt./P. ꤡꤢꤱꤶ, ꤷꤢꤳꤱꤶ caturaṅga [că taŏ rèaŋ gĕ] n. fourfold. ပန်ခလပ်။ လေးခေါက်ချိုး။]

ꤡꤢꤱꤴ, ꤶꤢꤳꤴ janapad [jĕ nĕ pɔt] n. read. ဗ်။ ဖတ်။ ꤡꤢꤱꤵ, ꤶꤢꤳꤵ janapada [jĕ nĕ pă dĕ].

ꤡꤢꤱꤵ, ꤶꤢꤳꤵ janapada [jĕ nĕ pă dĕ] n. ꤱꤢꤱꤡꤢꤱꤵ, ꤱꤢꤱꤵꤢꤳꤵ rās janapada [ras jĕ nĕ pă dĕ] n. province. ရးဖနပိုတ်။ ကျေးလက်ဖနပုဒ်။ [Skt./P.ꤡꤢꤱꤵ, ꤶꤢꤳꤵ janapada [jĕ nĕ pă dĕ] n. province. ရးဖနပိုတ်။ ကျေးလက်ဖနပုဒ်။ LM. ꤡꤢꤱꤐꤾꤵ, ꤶꤢꤳꤱꤐꤾꤵ janaḥ puit [jĕ nèh pot], ꤡꤢꤱꤐꤾꤱ, ꤶꤢꤳꤱꤐꤾꤲ janaḥ puid [jĕ nèh pot]. Cf. ꤡꤢꤱꤐ, ꤶꤢꤳꤐ janaḥ [jĕ nèh].] (s.v. ꤒꤶꤐ, ဇိရံ်နှꤐ jir naḥ [jĭr nèh] n. victory. ပေါ်အံင်ဖွး၊ ဒဒှ်မဂွံပေါ်အံင်ဖွး။ အောင်ပွဲ၊ အောင်ပွဲရယူနိုင်ခြင်း။)

www.monlibrary.com

၎ူ, ၎နူ janū [jɛ̆ nù] n. aresting place. ဖူး၊ ဒွဲဖူဒို။ တည်းခိုခန်း။

၎၁ဃဘဈကၡသာပတိ, ၎နေသဘယက္ခသေနာပတိ ja ne sa bha yak kha se nā pa ti [jɛ̆ nè să bhɛ̆ yèak khă se nɑ pă tæ̆] n. A Yak kha cap tain. ကျိုပ်သျှိပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

၎ာ်, ၎နက် janak [jɛ̆ nèak] n.The Bodhisatta, as heir to the kingdom of Mithilā and subsequently a hermit, in the Mahājanaka-jātaka. ဗောဓိသတ်ပို၊ သွေ့ဂုဒ်စသိုင်အဲကွဲနန်ချုင်မိတ္ထိုတုံ ဗွဲကြ်မတန်ဒှ်အာရသိ၊ အတိုင်မက္ခုင် ကိုပွဲဇာတ်မဟာဇနက္ကာ။ မဟာဇနက္ကဇာတ်တော်လာ၊ ဘုရားလောင်းဗောဓိသတ်သည်၊ မိတ္ထိလာ ဘုရင့်နိုင်ငံတော်၏ထီးနန်းအရိုက်အရာကိုခံစားရပြီး နောက်ပိုင်း၌ရသေ့ဖြစ်ခဲ့သည်။ **သျိုင်၎ာ်**, သျိင်ဇနက် smiṅ ja nak [səmoiŋ jɛ̆ nèak] n. prince Janaka. ကောန်သျိင်ဇနက္ကာ။ ဇနက္ကမင်းသား။ [P. **၎ာက**, ၎နက janaka [jɛ̆ nɛ̆ kă] n. ကောန်သျိင်ဇနက္ကာ။ ဇနက္ကမင်းသား။]

၎ိက်, ၎နိက်[3] janik [jɛ̆ nòik] n. (MM.) curtain. ဖ္ဒိက်။ ကန့်လန့်ကာ။ (၂) drapery. ဖ္ဒာန်ဂဒံ။ အခန်းဆီး။ [LM. **၎ိက်**, ၎နိက် janik [jɛ̆ nòik], **ဒိက်**, ဒနိက် danik [dɛ̆ nòik], **ဓိက်**, ဓနိက် dhanik [dhɛ̆ nòik], **ဂိက်**, ဂနိက် ganik [gɛ̆ nòik], **ထိက်**, ထနိက် thanik [thă nòik], **ဇ္ဉိက်**, ဇ္ဉနိက် jnik [jənòik], **ဒ္နိက်**, ဒ္နိက် dnik [dənòik], **ထ္နိက်**, ထ္နိက် thnik [thənòik], **ခ္ဉိက်**, ခ္ဉိက် khnik [khənoik]. SM. **ဟိက်**, ဟနိက် hənòik [hă nòik]. Cf. Skt./P. **၎ဝိကာ**, ၎ဝနိကာ javanikā [jɛ̆ vɛ̆ nĭ kɑ].]

၎ိက်, ၎နိက်[2] janik [jɛ̆ nòik] v. (MM.) **၎ိက်ပ္တိတ်ဂၢာ**, ၎နိက်ပ္တိတ်ဂၢာ janikptit ŋɑ [jɛ̆ nòik pətet nɑ] v. to kick out. တေံပ္တိတ်ဏာ၊ ထွိက်ပ္တိတ်ဏာ။ ကန်ထုတ်လိုက်သည်။ (၂) to push out. ဂရိုဟ်ပ္တိတ်ဏာ။ တွန်းထုတ်လိုက်သည်။ SM. **ဟိုက်**, ဟရိုက် ha ruik [hɛ̆ rèk] v. to ride. ကျိုက်။ စီးသည်။ (၂) to stear (in the race). ရပ်သွေဝ် (ပွဲပေါ်၌)။ ပဲ့ကိုင်သည်(လှေပြိုင်ပွဲ)။

၎ာက်, ၎နောက်[3] ja nok [jɛ̆ nòk] n. extent. ဇမ်ိင်၊ ဇမွေ်၊ ဇမွေ်ဗိုက်၊ ဇမွေ်သွဲ့။ (၂) breadth. အနာ်၊ သွဲ့။ အနံ၊ အကျယ်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဇိုာ်၎ာက်**, ဇိရိုနောက် jir nok [jĭr nòk],

ဧ၎ာက်, ၎နောက်[2] janok [jɛ̆ nòk] v. to enlarge. သျှိန္ဒောက်ကျင်၊ သွဲ့ဒွောက်ပ္တိတ်ဗို။ ကြီး

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မားလာစေသည်၊ ပုံကြီးချဲ့သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငဍာက်**, ဇနောက် junok [jŭ nòk], **ငဍာက်**, ဇနောက်² janok [jĕ nòk] v. to be great. ဖွော်၊ ဖွော်သွဲ့၊ မဟာ။ ကြီးသည်၊ ကြီးကျယ်သည်၊ မဟာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငဇွာက်**, ဇွောက်³ jnok [jənòk]; **ငဲးဟ်**, ဇနုးဟ် janaḥh [jĕ nèh] n. victory. ဒဒှ်မအံင်ဖွး၊ သွင်အံင်ဖွး။ အောင်နိုင်ခြင်း၊ အောင်ပွဲ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဇိဲးဟ်**, ဇိရိနုးဟ် jir naḥ [jĭr nèh]; **ငလွှာက်**, ဇနွောက် janwok [jĕ nwòk] n. to enlarge. သျှိဖွော်ကွင်၊ သွဲဖွော်ပွိတ်ဗိုု။ ကြီးမားလာစေသည်၊ ပုံကြီးချဲ့သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငဍာက်**, ဇနောက် junok [jŭ nòk]. **ငပါလဍတီယ**, ဇဖါလစေတီယjapālacetiya [jĕ pɑ lă ce tæ yă] n. Ajapāla stupa. စေတီအဇပါလ။ အဇပါလစေတီ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂငပါလဍတီ**, အဇဖါလစေတီ ajapālaceti [ă jĕ pɑ lă ce tæ].

ငလွှာက်, ဇနွောက် ja nwok [jĕ nwòk] v. to be large, to be big. ဖွော်၊ ဒုတ်၊ သွဲလး။ ကြီးသည်၊ ကြီးကျယ်သည်၊ ခမ်းနားသည်။ (၂) a chief, a leader. ဇမွော်၊ ကျိုပ်သျှိုပ်။ အကြီးအကဲ၊ ခေါင်းဆောင်။

ငယ, ဇယ jaya [jĕ yĕ] n. record of victory. စွတ်သမ္မိအံင်ဖွး။ အောင်မြင်ခြင်းမုတ်တမ်း။

ငယာမိ, ဇယဘုမိ² ja ya bhūmi [jĕ yĕ bhù mĭ] n. name of place. ယွဒေသ။ ဒေသနာမည်။

ငယာမိ, ဇယဘုမိ၂ ja yabhūmi [jĕ yĕ bhù mĭ] n. a locality at Pagan. ဒွဲဝိုဝ်ပွိုင်ဗကာံမွဲဒွဲ့ဝဲ။ ပုဂံဒေသတဝိုက်ရှိနေရာတစ်နေရာ။ (၂) auspicious ground on which one's treads to ensure victory or success. တိအံင်ဖွး။ အောင်မြေ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငယာမ်**, ဇယဘုမ် ja yabhum [jĕ yĕ bhùm].

ငယာမ်, ဇယဘုမ် ja ya bhum [jĕ yĕ bhùm] n. (MM.) the 'soil of victory' west of the old city of Pegu (trodden by king in coronation ritual), site of the Dhammathaik pagoda. တိအံင်ဖွး၊ မန္ဒံပွဲဒွာန်တိဉာ်၊ ရာဇဒွာနီတြော်ဗဂေါ၊ ဇရေင်ကျာ်မမွထိုက်။ (ဥကရာတ်မန်ပိုနူတမ္ဘာတမ္ဘာတေံအခါမသွအသေအဟာန်ယွေက်ဍ်ဝ်ဥကရာတ်၊ သွးခွေ်လုပ်လိုန်ဒွဲဝဲတိဉာ်အံင်ဖွးဂ့်၊ လွိုန်ကာလရောင်။) ပဲခူးမြို့တော်ဟောင်း အနောက်ဘက်ရှိ အောင်မြေဒေသ။ ဓမ္မထိုက်စေတီအနားတွင်ရှိသည်။ (ရှေးမွန်ဘုရင်များ ဘိုက်သိုက်ခံအခမ်းအနားတွင်၊ အောင်မြေနှင်းရသော နေရာဖြစ်သည်။) Cf. **ငဇယာမ်**, ဇဇယဘုမ် jeyabhūm [jè yĕ bhùm]. Skt./P. **ငဇယာမိ**,

www.monlibrary.com

ဧယဘူမိ jeyabhūmi [jè yĕ̀ bhùmæ̆].

ဧယျ, ဇယသူရ jayasura [jĕ̀ yĕ̀ su rə̆] n. (MM. **သ္မိုင်ဧယျ**, သ္မိင်ဇယသူရ smiṅ ja ya su ra [səmoiŋ jĕ̀ yĕ̀ su rə̆] n.) a prince who rebuild the Keatha pagada near Taungzun in Thaton district at the date before 1486. သို့င်ဇယသူရ၊ တ္ဍုးဂ့်ပွဲကို့ကွာန္ကို့သက္ကရာတ်ခရေတ် (၁၄၈၆)မတဲ့ကွၤ်တေ၊ မကလေင်ဂဟိုဟ်ပလေဝ်ခွံပ္တန်လဝ်၊ ကျာ်စေတီကေလာသ၊ **မန္ဒံပွဲ**ခရိုင်သဓိ၊ တရပ်ဒုၤ်မုဟ်ဒိုရ။ ဇယသူရမင်း၊ သူသည်ခရစ်သက္ကရာဇ် (၁၄၈၆)ခုနှစ်၊ အစောပိုင်းကာလတွင်၊ သထုံခရိုင်တောင် စွန်းမြို့အနီးရှိကေလာသစေတီတော်ကို,ပြန်လည်မွမ်းမံတည်ဆောက်ခဲ့သည်။ [Skt./P. god of victory. ကျာ်ဇူး။ အောင်တော်မူဘုရား။]

ဧယသေန, ဇယသေန jayasena [jĕ̀ yĕ̀ se nə̆] n. (MM. **ဧယသေန**, ဇယသေန ja ya se na [jĕ̀ yĕ̀ se nə̆]. **သ္မိုင်နာက်ဧယသေန**, သ္မိင်နာက်ဇယသေန smiṅ nàkjayase na [səmoiŋ nàik jĕ̀ yĕ̀ se nə̆].) a Naga king who stole two of the hairs given by the Buddha to Tapussa and Bhallika. သို့င်နာ်ဇယသေန၊ ညးမက္ဍတ်ကေတ်ဏာဓာတ်သော်ကျာ်တြဲ၊ ကောန်သွာဗွိုက်ကောကိုဒေ၊ တပူကိုတဗဝ်ညးစာကလိဂွံနှင်နူကိုကျာ်ဂမျိုင်,ပ္ဒေဝ်ကိုဒွာံတ္ဒုင်ဝွံစာတ္ဒုင်။ ဇယသေနနဂါးမင်း၊ တဖုဿနှင်ဘာလွိကကုန်သည်ညီနောင်တို့အား၊ မြတ်စွာဘုရားက၊ ပေးသနားတော်မူခဲ့သော၊ ဆံတော်ဓာတ်ရှစ်ဆူအနက်၊ နှစ်ဆူကိုခိုးယူခဲ့သောနဂါးမင်း။ [Skt./P. name of various kings. ယွၤ်ကရာတ်တံမဒှ်ဒွံင်နာနာသာ်။ ဘုရင်နာမည်တို့အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံဖြစ်နေသည်။]

ဧယ္ဒိမဂၢဧဓိရာဇ်, ဇယဒ္ဒိသရာဇဓိရာဇ် ja yad di sarājadhirāt [jĕ̀ yə̀t dĭ̀ sə̆ rèa jĕ̀ dhĭ̀ rə̀t] n. royal title. မဟိမု(မက္ကမု)ဆေင်စပ်ကိုမရာတ်,ဂ္ဂကျာ်တံ။ မင်း, မိဖုရားတို့နှင့်ဆိုင်သောဘွဲ့။ see. ရံင်။ ရှ။ foll. ဗွဲအသွင်ဝ်တေံညီ။ အောက်ပိုင်းကိုရှုပါ။

ဧယ္ဒိမဂၢဇိရာဇ်, ဇယဒ္ဒိသရာဇာဓိရာဇ် ja yad di sarājādhirāt [jĕ̀ yə̀t dĭ̀ sə̆ rèa jèa dhĭ̀ rə̀t], **ဧယ္ဒိမဂၢဧဓိရာဇ်**, ဇယဒ္ဒိသရာဇဓိရာဇ် ja yad di sa rājadhirāt [jĕ̀ yə̀t dĭ̀ sə̆ rèa jĕ̀ dhĭ̀ rə̀t] n. (MM, **ဧယ္ဒိမဂၢဇိရာဇ်**, ဇယဒ္ဒိသရာဇာဓိရာဇ် jayaddisarājādhirāt [jĕ̀ yə̀t dĭ̀ sə̆ rèa jèa dhĭ̀ rə̀t], **တိလဍးဧယ္ဒိမဂၢဧဓိရာဇ်**, တိလညးဇယဒ္ဒိသရာဇာဓိရာဇ် tila ñaḥ ja yaddisarājādhirāt [tæ̆ lə̆ ñèh jĕ̀ yə̀t dĭ̀ sə̆ rèa jèa dhĭ̀ rə̀t] n.) royal title of Bañā Barow (bañā bā rwor), king of Rāmañña (1446-50). မက္ကမု၊ ဒတောဝ်သွောဝ်သို့င်မှာအမာတ်၊ မရာတ်ဗညာဗရောဝ်၊ တ္ဍုးရာမည်ဒေသ (ဟံသာဝတီ)။ ရာမည (ဟံသာဝတီ)မင်း ဗညားဗရောဇ၏ မဟာမင်းမျိုးမင်းနွယ်ဘွဲ့။ Skt. **ဂၢဇိရာဇ**, ရာဇာ

www.monlibrary.com

ခိရာ၀ rā jā dhi rā ja [rèa jèa dhĭ rèa jĕ] n. king of kings. ဂ္ရကရာတ်လ္ဂါဂ္ရကရာတ်၊ မရာတ်။ မင်းတကာမင်း။

ဧ၃ာ်ဝ်, ၀ချွောခ် jarapkāw[jĕ rĕ pəkɑw] n. withered flowers rubbish, dried residue of flowers. အမိုက်က်အေဲအေဲဖြဖြ။ ပန်းပွင့်အခြောက်အမှိုက်။

ဧ၃ပ၊, ၀ရပုရ ja ra pu ra [jĕ rĕ pŭ ră] n. a city in India. ဥုင်ရာဇဋ္ဌာနီနွံမွဲပွဲရုံးအိန္ဒိယ။ အိန္ဒိယပြည်ရှိမြို့တော်တစ်မြို့။

ဧ၃ယ, ၀ရယ jaraya [jĕ rĕ yĕ] n. name of a town. ယ္ဂုဥုင်မွဲ။ မြို့တစ်မြို့အမည်။

ဧဂ၁ၚ်, ၀ရေၚ် ja reñ [jĕ rèaŋ] n. vicinity. ကရပ်၊ တရပ်၊ ဝုတ်ဒိုဟ်။ အနီးအနား၊ အနီး ပတ်ဝန်းကျင်။ (၂) presence. ဂတမုက်၊ ဂတမတ်။ ဒ့ရမှောက်၊ မျက်မှောက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဇိန်ဧ၁ၚ်**, ဇိန်ရေၚ် jinreñ [jèn rèaŋ].

ဧိုဟ်ပ္တိတ်ဘွာဗွယ်ဧငယ်, ၀ရိုဟ်ပ္တိတ်ဏာဗွဲဇမ္ရေဝဲ ja ruih ptit n'ā bway ja ñay [jĕ rɜ̀h pətet nă ɑ bwòɑ[1] jĕ ŋòɑ[1]] v. push out to fur distance, push out to furaway . ဇရိုဟ်ပ္တိတ်ဏာဗွဲဇမ္ရေဝဲ။ အဝေးသို့တွန်းထုတ်လိုက်သည်။

ဧလ, ၀လ ja la [jĕ lĕ] n. thorn. ဂလ၊ ဒလ၊ ဓလ။ ဆူး၊ ဆူးပင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဇိလ်**, ဇိရိုလ jirla [jĭr lĕ].

ဧလိင်, ၀လိင် ja liñ [jĕ lòiŋ] n. (MM.) length. ဂလိင်၊ ဇမ္ဒိင်။ အရှည်၊ အလျား။ [LM. **ဧမ္ဒိင်**, ၀ဒ္ဒိင် jam liñ [jòm lòiŋ]. SM. **ဟလိင်**, ဟ၀လိင် həlòiŋ [hă lòiŋ]. **ဇ္ဇိင်**, ဇ္ဇိန် jlĭñ [jĕ lòiŋ]v.to be long. သ္ဂျိုင်၊ သ္ဂျိုင်ကျင်။ ရှည်စေသည်၊ ရှည်လာစေသည်။]

ဧဝ, ၀ဝ ja wɑ [jĕ wĕ] n. corpse. ဇ္ဂ၊ ဇကုမ္ဘိဟ်ချိုတ်ချိုတ်။ ရုပ်အလောင်း၊ လူသေအလောင်း။ **ဇ္ဂ**, ဇ္ဂ jwɑ [jəwĕ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ H.L. [LM.; SW. **ဟ္ဂ**, ဟ္ဂ hwĕ [hwĕ].

ဧဝဃ်ဏာ၀ေ, ၀ဝနပည်ညာဎေ ja wɑ na pañña̤the [jĕ wĕ nĕ pɔn ɲɑ the] n. (MM.) one of the monks sent by Dhammaceti to be re-ordained in Ceylon. ပ္ဍော်ဝ်ကိုခမ္မီသင်၊ သွိင်ခမ္မစေတီမဗ္ဗလးဏာတ္ထံသိင်ဃိုသွက်သ္ဂော်ဗ္ဒ်ခမ္မီ, ပ္ဂိုန်ပယျင်တွိတဲဂ် မဒ္ဒ်ခမ္မီမွဲဇကု။ သီဟိုဠ်ဋ္ဌကျွန်းသို့ခမ္မစေတီမင်းက၊ အသစ်တဖန်ပြန်လည်ကံဆောင်ရန်အတွက် စေလွှတ်ခဲ့သောရဟန်းတော်များအနက်တစ်ပါး။

ဧဂ၀ါာ်, ၀ဒေါရ် jawor [jĕ wò[2]r] v.(MM.) to cause to flow.သ္ဂျိုဇွောဝ်။ စီးဆင်းစေသည်။ [LM. **ဧဂ၀ါဝ်**, ၀ဒေါဒ် ja wow [jĕ wò[2]] v. SM. **ဟဂ၀ါဝ်**, ဟ၀ဒေါဒ် ha

www.monlibrary.com

wow [hɛ̌ wɔ̀^{2}]. Cf. LM. ၎ွၚ်, ဒွေၚ် jwo' [jəwɔ̌]. ၎ွၚ၀်, ဒွေၚ၀် jwow [jɛ̌ wɔ̀^{2}] v. supply. ထံက်ပင်၊ ကိုကေတ်။ ထောက်ပံ့သည်၊ ပေးကမ်းသည်။ ၎ွၚ၀်, ဒွေၚ၀် jwow [jəwɔ̀^{2}]. ၎ွၚ်, ဒွေၚ်ရ် jwor [jəwɔ̀^{2}r] v. to flow. ဖွေၚ၀်၊ ဖွေၚ၀်ခွေ့။ စီးသည်၊ စီးဆင်းသည်။]

၎၀၀၀, ၎၀၀၀ jawow [jɛ̌ wɔ̀^{2}] n. heap. ဂအုံ၊ ဗွ၀်၊ ဂအုံဗွ၀်။ အစု၊ အစုအပုံ။ (၂) large quantity. လွိဟ်ဗွဲမဂ္ဂိုင်၊ ဂအုံဗွ၀်ဖွေ့ဖွေ့ဒုတ်ဒုတ်,ကြီးမားသောအရေအတွက်၊ ကြီးမားသောအစုအပုံ။ read. ဗ်ာ။ ဖတ်။ ၀၀ခဲ bawaw [bɛ̌ wɔ̀].

၎၀ဟ်, ၎၀ေဟ် jaweh [jɛ̌ wɨ̀h] n. (MM.) engraving. ဗိုမပုတ်ဍုတ်လ၀်၊ ဒဒှ်မဂဒှ လ၀်တဆိပ်။ ထုထားသည့်ပုံ၊ တံဆိပ်ထုခြင်း။ (၂) figure engraved on stone. ဗိုရုပ်၊ မပုတ်ဍုတ်လ၀်လ္ဆူတဲ့။ ကျောက်တုံးပေါ်တွင် ထုလုပ်ထားသည့်ရုပ်ပုံ။ [LM. ၎ေဟ်, ၎ေဟ် jeh [jɨ̀h] v. to prick skin and draw blood. ဓံက်ပ္ဒိတ်ကိုအရာ ကေက်ကေက်မွဲ(လ္ဆူစွာံဇကု)ညံ်ရ်ဆီသွေံဇီတိတ်ကွၚ်။ ကိုယ်အရေပြားပေါ်တွင်သွေး စို့ထွက်လာအောင် အခွန်တစ်ခုခုဖြင့်ထိုးဖောက်သည်။]

၎၀, ၎၀ ja˙ḅa˙ [jɛ̌ pɑ̌] n. native of the region of the northern Laos. ကောန် ဂကူမတန်တ် ပွဲသ္လတ်ဒေသဖာသွ၀်ကျာရးလ်။ လာအိုနိုင်ငံမြောက်ဘက်ပိုင်းဒေသနေ၊ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး။ ဃ၀, လ၀, ၎ကြာမ်, ကြောခ်, ၎၀, ၎၀lwɑ˙, krom, ja˙ḅa˙ [lwɑ̌ krom jɛ̌ pɑ̌] n. Lawas, Cambodians, and Laotains. ဂကူလ၀, ဂကူခမေန်, ဂကူလ်။ [LM. ၎၀, ၎၀ ja ḅa [jɛ̌ pɑ̌]. also ၈၀, ၈၀ tha ḅa [thɑ̌ pɑ̌]. Cf. Lao ၸွာ, ဆွာ swā [swɑ] n. popular name of Luang Prabang. ယွူမဒယ်ာ်တ့် လောင်ပြဗာန်မွဲ။ လောင်ပြဗန်၏ကျော်ကြားသော နာမည်တစ်ခု။]

၎, ၎ jā [jɛ̀ɑ] n. (MM.) ၸိမ်ဇိုင်၎, သိမ်ဇိုင်၎ sim jiṅ jā [sɛm jòiŋ jɛ̀ɑ] n. simā of the lacemakers village in Bhimapūra district. သီဇိုင်ဇာ၊ မန္ဒံပွဲ ကွာန်ဇိုင်ဇာ၊ ခရိုင်ခွင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိ၊ ဇိန်းဇယ်သိမ်။ [LM. ၎, ၎ jā [jɛ̀ɑ]. SM. ၎, ၎ cèa [jɛ̀ɑ] n. net. ဇာ၊ ဇာက။ ပိုက်၊ ငါးဖမ်းပိုက်။ Skt./P. ၎လ, ၎လ jāla [jɛ̀ɑ lɑ̌] n. net. ဇာ။ ပိုက်။]

၎ဇသ္ဆ၂, ၎တသ္ဆရ jātassara [jɛ̀ɑ tɔt sɑ̌ rɑ̌] n. (MM.) natural pond or lake, by reference to state of which rainy season is classified for religious purposes. ကွာဟွံသေင်လွ၊ မကွ်ိုန်ဒွံင်နသဘာဝ၊ နိသ္ဆဲဗွံက်လ၀်ရုပ်ရ်နကိုဥတုပြဲ၊ သွက်

www.monlibrary.com

သွေးပိုင်ခြာကောင်ကာကိစ္စပရေဒ်ဘာသာ။ သဘာဝအလျောက်ဖြစ်ပေါ်နေသောရေကန်သို့မဟုတ်ရေအိုင်၊ မိုးဥတုအကိုးအကား၊ ဘာသာရေးကိစ္စအတွက်သတ်မှတ်ပိုင်ခြားပေးသောဖော်ပြချက်။

ဇာတသ္သာလက္ခဏ, ဇာတသ္သရလက္ခဏ jā tas saralakkhaṇa [jèa tɔt să ră lèak khă nă] n. (MM.) characteristics defining. **ဇာတသ္သာ**, ဇာတသ္သရ jā tas sa ra [jèa tɔt să ră] n. ဒဒ္ဒိမခွံက်ထွားလဝ်ကိုလက်သန် အင်္ဂဒွေတ်ပဋိပတ် တွေင်တွေင် တွဟ်တွဟ်။ ထူးခြားသောဂုဏ်အင်္ဂါစရိုက်လက္ခဏာကိုဖော်ပြခြင်း။

ဇာတိ, ဇာတိ jāti[jèa tæ̆] n. recoganized descent group. ဒဒ္ဒိမဒ္ဒိတွောဝ်ဆက်ဆေန် စွေ်ကွင် နူကိုဂကောဲသွံကွိုပ်ဂကူမွဲမွဲဂ့် မဒုင်ကွင်လဝ်တဲ့။ သိရှိလက်ခံထားသောမျိုးနွယ်အုပ်စုမှဆင်းသက်လာခြင်း။ (၂) good family. မိမကောန်ဇာတ်ဂကူပြဲပြဲ။ အမျိုးကောင်းသားမိသားစု။ Cf. **ကိုကုံလ်**, ကိရ်ကူလ် kir kūl [jir kul]. [LM. **ဇာတိ**, ဇာတိ jā ti [jèa tæ̆]. SM. **ဇာတိ**, ဇာတိ cèa tæ̆ [jèa tæ̆] n. lineage. မဇ၊ မဇဂကူ။ မျိုးရိုး၊ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်။ Skt./P. **ဇာတိ**, ဇာတိ jāti [jèa tæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဇာတိပစ္စယာ, ဇာတိပစ္စယော jā ti pac ca yā [jèa tæ̆ pɔt că ya] n. fundamental cause of birth. ဟိုတ်နူကိုဇာတိ၊ ဇရာ၊ မရဏာ၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနသုပ္ပာယာသာတိ။ ဇာတိဟူသောအကြောင်းကြောင့်၊ ဇရာ၊ မရဏာ၊ သောက၊ ပရိဒေဝ၊ ဒုက္ခ၊ ဒေါမနသုပ္ပာယာသာတိ။

ဇာတိမုတ္တိမ, ဇာတိမုတ္တိမ jā ti mut ti ma [jèa tæ̆ mùt tæ̆ mă] n. Martaban native. ဇာတိမုဟ်တွံ့။ မုတ္တမဇာတိ။

ဇာဒိသိင်, ဇာဒိသိင် jādisiṅ [jèa dĭ soiŋ] n. Lion. ဇာဒိသိုင်။ ခြသေ့။ **ဇာဒိသိင်ဗြဲ**, ဇာဒိသိင်ဗြဲ jādisiṅbrow [jèa dĭ soiŋ brò²] n. lioness. ဇာဒိသိုင်မျော်။ ခြသေ့မ။ **ဇာဒိသိုင်**, ဇာဒိသိုင် jādisuiṅ [jèa dĭ saŋ] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ LM.; SM. **ဇာဒိသိုင်**, ဇာဒိသိုင် cèatĭ saŋ [jèa dĭ saŋ], **ဇာရိသိုင်**, ဇာရိသိုင် cèarĭ saŋ [jèa rĭ saŋ] n. Skt. **ဇာတိသိမ်ဟ**, ဇာတိသိမ်ဟ jātisimha [jèa tæ̆ sem hă] n. wellbred lion. ဇာဒိသိုင်မကွတ်ပါကွင်နူကိုဂကူမဇသွင်သွင်ပြဲပြဲ။ မြင့်မြတ်သောမျိုးရိုးမှ ပေါက်ပွားလာသောခြသေ့။

ဇာနုတ်, ဇာဒုတ် jādut [jèa dùt] n. diplomat. ကလုတ်၊ တလုတ်၊ တလုတ်ဂ့ကရာတ်။ ဆံ့တမန်၊ ဘုရင့်သံတမန်။ (၂) envoy. ကလုတ်တွေင်၊ တလုတ်ဗွဲတွေင်။ အထူးသံတမန်။

www.monlibrary.com

ဇာလိ, ဇာလိ jā lï [jèa lï] n. The son of the Bodhisatta in the Vessantara-jātaka. ကောန်ဗောဓိသတ်၊ သိုင်ဝေသန္တာပ်မကျုင်ပဲ့ကိုဇာတ်ဝေသန္တာပ်။ဝေသန္တရာဇာတ်လာဘုရားဝေသန္တရာမင်း၏သားတော်။ [Cf. P. **ဇာလိ**, ဇာလိ Jālï [jèa lï].]

ဇာလိကုမာရ်, ဇာလိကုမာရ် jālïkumār [jèa lï kŭ mar] n.The son of the Bodhi-satta in the Vessantara-jātaka. ကောန်ဗောဓိသတ်၊ သိုင်ဝေသန္တာပ်မကျုင်ပဲ့ကို ဇာတ်ဝေသန္တာပ်။ ဝေသန္တရာဇာတ်လာ ဘုရားအလောင်းဝေသန္တရာမင်း၏ သားတော်။ [P. **ဇာလိကုမာရ**, ဇာလိကုမာရ jālïkumāra [jèa lï kŭ ma ră].]

ဇိဇာလင်္ကာရသာမိ, ဇိနာလင်္ကာရသာမိ ji nā laṅ kārasāmi [jĭ nèa lèaŋ ka ră sa mæ̆] n. (MM.) title conferred by the king of Ceylon. on the monk Sumaṅgala on his re- ordination there. မဟိမုမဇိုန်နှင်ကိုတံပိုန်သင်၊ သုမင်္ဂလ၊ နူကိုမရာတ်ချင်သိင်ဃိုဒ္ဓဘဲသွတ်ဖြုန်ပယျင်၊ ဗ်ာက်ခမ်ဗီတွိတဲ့ဒုံအာဂ်။ အရှင်သူမြတ်သုမင်္ဂလ၊ ရဟန်းဘောင်သစ်တွင်ကဲ့ဆောင်ပြီးနောက်၊ ထိုနေရာ၌သီဟိုဠ်ဘုရင်ကဆောင်နှင်းခဲ့သောဘွဲ့တော်။ [P. **သာမိ**, သာမိ sā mi [sa mæ̆], **သာမိ**, သာမိ sāmi [sa mĭ] n. Lord Adorning-of-the Buddha. တ္ဘည်းမထေက်ကြိုက်ကိုဖွိုက်လွှက် ကယျိုင်ကယျဝ်ကျာ်ကြဲ။ မြတ်စွာဘုရားကဲ့သို့ဝတ်စားဆင်ယင်ထိုက်သောသွင်။]

ဇိလိက်, ဇိလိက် jilik [jĭ lòik] v. read. ဖ်။ ဖတ်။ **ဇိလိတ်**, ဇိလိတ် jilit [jĭ lèt].

ဇိလိတ်, ဇိလိတ် jilit [jĭ lèt], **ဇိလိတ်**, ဇိလိတ် jĭlit [jĭ lèt] v. to look back. ကလေင်ရံင်လွှာ်လက်ကရ်၊ ကလေင်ဗွားရံင်။ ပြန်လှည့်ကြည့်သည်၊ အနောက်ဘက်ပြန်ကြည့်သည်။ Cf. LM. **ဇဉ်**, ဇဉ် jañī [jĕ ɲĭ], **ဉီ**, ဒ္ဍီ sñī [səɲĭ] **ဂ္လိတ်**, ဂ္လတ် glit [glèt] v. to look intently. သ္ဂီဂ္ဂိတ်၊ သ္ဂီဂ္ဂေပ်၊ သ္ဂီဂ္ဂိပ်၊ ရံင်၊ ရံင်သ္ဂီ။ ကြည့်ရှုသည်၊ စိတ်ပါဝင်စားစွာကြည့်ရှုသည်။ [LM. **ဒလောက်**, ဒလောက် dalok [dĕ lòk], **ဒလိုက်**, ဒလိုက် da luik [dĕ lèk] v. **ဒလောဟ်ကွိုဝ်**, ဒလောဟ်ကွိုဝ် daloh ktuiw [dĕ lɒh kətɒ] v. stand up at one. ကွိုဝ်ခြုပ်၊ ကွိုဝ်မွဲလစုတ်ဝဝ်။ ရုတ်ချည်းမတ်တတ်ထသည်။]

ဇိဇာပ်, ဇိဇာပ် jĭjāp [jĭ jàp] num. n. all. ဖ္ဒိုတ်၊ သ္ဂီဖ္ဒိုတ်။ အားလုံး။ အလုံးစုံ။ **ဥတ်ဇိဇာပ်**, ဥတ်ဇိဇာပ် utjĭjāp [ut jĭ jàp] num. n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. တုပ်ပဲ့ကို ကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ [**ဇာပ်**, ဇာပ် jāp [jàp] num. n. all. ဖ္ဒိုတ်၊ သ္ဂီဖ္ဒိုတ်။ အားလုံး၊ အလုံးစုံ။ (ɔ) every. စ်စ်၊ တဲ့တဲ့၊ စ်အရာ၊ တဲ့အရာ။ အရာရာ၊ အရာရာတိုင်း၊ prep. ဇမာပ်၊ ဇာပ်။ အရာရာတိုင်း။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဍ, ဍ့ ju [jŭ] n. title prefixed to name of donor. မဟိမုဖျပ်ဆက်စုတ်ပွဲကိုဂတဝေါဟာယ္ဂုတ္တဒါန်(တ္တကုသို့)။ ကုသိုလ်ရှင်နာမည်အရှေ့တွင် ဆက်တွဲထည့်သည့်ဘွဲ့အမည်။ [Lop] ဍျု, ဍ္ဇု tju [təjŭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Thai. သော်။ ယိုးဒယား၊ ဆ, ဇ cau [cao^{3}] n. Lord. တ္တ၊ တ္တည်း။ အရှင်၊ သွင်။ ငဘ, ဇော co [cao^{2}] n.id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဍ, ဍ့^{J} ju [jŭ] n. [Lph.] n. great-grandfather. အနက်။ ဘီ (အဖွား,အဖိုး၏ဘခင်)။ ဣဍ, ဣဍု ʾiju [ĭjŭ] n. great-grandmother. မိနက်။ ဘင် (အဖွား,အဖိုး၏မိခင်)။ [LM.; SM. ဍ, ဍ့ cŭ [jŭ].

ဍကာလ်, ဍ့ကာလ် ju kāl [jŭ kal] v. to entertain. သွှဲဒုင်စသိုင် ပရေင်သိုက်သွိုင်၊ ဒုင်တွုင်။ ဖျော်ဖြေသည်၊ ဧည့်ခံသည်။ ဆုကာလ်, ဆုကာလ် cukāl [cŭ kal] v. to depute. သွဲကိုတာလျိုင်ညးစွး၊ ကိုယ်စားလှယ်တာဝန်လွှဲအပ်သည်။ LM. ဒကာရုင်, ဒကာရုင် da kā ruṅ [dĕ ka rəŋ], SM. ဟကာရုင်, ဟကာရုင် həkarəŋ [hă ka rəŋ] n. monk in charge of feeding arrangements of monastery.ခမ့ီသင်မစ္ခေါ်တာလျိုင်၊ သွက်သွေ့ာ်ပြုပြေင်ပလေဝ်ပလေတ်စပိုန်။ ကျောင်းတွင်းဆွမ်းပွဲပြင်ဆင်ရန်တာဝန်ကျသောရဟန်းသံဃာ။ [LM. ဒကာ, ဒကာ dakā [dĕ ka],SM. ဟကာ, ဟကာ həka [hă ka] n. lay supporter. ဒကာညးမကို့ဒါန်ထံက်ပင်သင်ရိုဟ်။ ထောက်ပံ့ပေးကမ်းစွန့်ကြဲသူဒါယကာ။] ဍတာလ်, ဍ့တာလ် ju tāl [jù tal] v. to pay one's respects to. သွအရှေ်အသွေ်ကိုညးမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ယောက်အား အလေးပြုသည်။ [SM. တကာရုင်, တကာရုင် tə ka rəŋ [tă ka rəŋ] n. the monk who have duty to prepare the foods in the monastery for all monks. ခမ့ီသင်မစ္ခေါ်တာလျိုင် သွက်သွေ့ာ်ပြုပြေင်ပလေဝ်ပလေတ်စပိုန်။ ကျောင်းတွင်းဆွမ်းပွဲပြင်ဆင်ရန်၊ တာဝန်ကျသောရဟန်းသံဃာ။]

ဍတုင်, ဍ့တုင် ju tuṅ [jŭ təŋ] v. to beat. တက်၊ စုင်၊ ဒဒု၊ ဂတို၊ ရိုက်။ ရိုက်သည်၊ ရိုက်နှက်သည်၊ ရိုက်ပုတ်သည်။[LM.ဂတိုင်, ဂတိုင် gatuiṅ [gĕ taŋ], ဇတိုင်, ဇတိုင် jatuiṅ [jĕ taŋ], ဗတိုင်, ဗတိုင် batuiṅ [bĕ taŋ] v. to strike with a stick. ဂတိုတက်ကိုလေ်။ တုတ်ဖြင့်ရိုက်နှက်သည်။ ဂတိုမ်, ဂတိုမ် ga tuim [gĕ tom], ဇတိုမ်, ဇတိုမ် ja tuim [jĕ tom], ဗတိုမ်, ဗတိုမ် ba tuim [bĕ tom] v. id.

www.monlibrary.com

ဓိတုပ်။ ဓိတူ။] **ပွိုင်**, ဇွိုင် ptiṅ [pətoiŋ] v. to beat one's breast. ဒဒုတိင်ဩြိဟ်။ ရင်ဘတ်စည်တီးသည်။

ဇၫာက်, ဒုနောက် junok [jŭ̈ nòk] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **မျှၫာက်**, သျှနောက် sjunok [səjŭ̈ nòk] v.to increase. ဝှိုင်ဖြေဝ်ကွင်၊ သျှိတောတက်ကွင်၊ သျှိဖွော်မောဝ်ဝှိုင်ကွင်။ တိုးပွားလာသည်၊ တိုးတက်လာစေသည်၊ ကြီးပွားများပြားလာစေသည်။

ဧၫာက်, ဧနောက် janok [jɛ̆ nòk], **ဧၸွာက်**, ဧနွောက် janwok [jɛ̆ nwòk] v.(MM.) **ဒက်ဧၫာက်**, ဒက်ဧနောက် dak ja nok [dɛ̀ak jɛ̆ nòk] v. to enlarge (building) ဒက်သိုင်ဖွော်ပျိုန်။ ကြီးလာအောင်တည်ဆောက်သည်။ **ဒက်ၵြာပ်ၵြာပ်ဧၫာက်**, ဒက်ခြောပ်ခြောပ်ဧနောက် dakgrop grop ja nok [dɛ̀ak grɔ̀p grɔ̀p jɛ̆ nòk] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဒက်လှာမ်ဧၫာက်**, ဒက်လှောမ်ဧနောက် dak lhom ja nok [dɛ̀ak hlɒm jɛ̆ nòk] v. to encase and enlarge stupa. ဒက်သွေဝံခွံဖွော်ပျိုန်ကျာ်စေတီ။ စေတီတော်ကိုကြီးလာအောင်ငုံ,ပြီးတည်ဆောက်သည်။ [LM. **ဧၫာက်**, ဧနောက် ja nok [jɛ̆ nòk], **ၵျောက်**, ဇွောက် jnok [jənòk] v. to enlarge. ခွံပျိုန်ညံဉ်ရ်ဂွံဖွော်တိုန်။ ကြီးမားလာအောင်တည်ဆောက်သည်။ **ၵျောက်**, ဇွောက် jnok [jənòk] v. to be large. သျှိဖွော်တိုန်။ ကြီးမားစေသည်။ (၂) to be great. သျှိဒ္ဒှ်ဖွော်။ အကြီးအကဲဖြစ်စေသည်။]

ဇုၫာမ်, ဒုရာမ် jurām [jŭ̈ ràm] n. granary. ဟင်၊ ဒတန်မသိုင်ခွံလဝ်သွက်သွေဂ်ခြိုင်စသတ်ဆုသတ်ဒုန်။ [LM. **ဧၫာ်**, ဧရံ jarāṁ [jɛ̆ ràm], **ဒၫာ်**, ဒရံ darāṁ [dɛ̆ ràm], **ဓၫာ်**, ဓရံ dharāṁ [dhɛ̆ ràm]. SM. **ဟၫာမ်**, ဟရာမ် hərèm [hə̆ ràm].]

ဇုတာလ်, ဒုတာလ် jutāl [jù tal] v. to pay one's respects to. သွအရှေ်အသျှေ်ကိုညး မွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ယောက်အားအလေးပြုသည်။ (၂) salute respectfully. ဗွဲမရှေ်သျှေ်ရ်ဂ်၊ မသွအဲပရဲ။ ရှိသေလေးစားစွာအလေးပြုသည်။ Cf. **ကိၵ်ဒါက်**, ကိန့်ဒေါ်အဲ့ kin do' [kɛn dɔ̆]. **ဇုကာလ်**, ဒုကာလ် jukāl [jŭ̈ kal] v.to entertain. သျှိဒုင်စသိုင်ပရေင်သိုက်သွိင်၊ ဒုင်တွုင်။ ဖျော်ဖြေသည်၊ ဧည့်ခံသည်။

ၸဧတဝ်ၼ်, ဇေတဝန်် jetawan [jè tă̆ wòn] n. A monastery at Pagan. ဘာလကျာ်မန္ဒံပွဲကိုဒုုင်ဗကာံမွဲဘာ။ ပုဂံမြို့ရှိဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်း။

ၸဧတဝ်ၼ်, ဇေတဝန်် je ta wan [jè tă̆ wòn], **ၸဧတဝ်ၼ**, ဇေတဝန္ဒ je ta wan na [jè

www.monlibrary.com

tă̆ wɔ̀n nă̆] n. (1219) a monastery at Lamphun founded by King Savvādhisiddhi. ဘာလကျာ်၊ မရာတ်သဗ္ဗာဓိသိဒ္ဓိ၊ မခွံသိုင်ပ္ဂန်လဝ်ပွဲဒုၤင်လာမ်ဖုန်။ သဗ္ဗာဓိသိဒ္ဓိမင်းတည်ဆောက်ခဲ့သောလမ်ဖွန်းရှိဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်း။

ငဇာဝံ, ဇေတဝန်[3] je ta wan [jè tă̆ wɔ̀n] n. (MM., ဓိဟာငဇာဝံ, ဝိဟာဇေတဝန် wi hā je ta wan [wĭ hɑ jè tă̆ wɔ̀n]) n. the Buddha's monastery in Jeta's grove at Sāvatthi. ဘာကုတီလပိုန်ကျာ်တြဲပို၊ ပွဲကိုကျိုင်ဂြိုပ်ကောန်သွိင်ဇေတ၊ နွံပွဲဒုၤင်သာဝတ္ထိ။ သာဝတ္ထိပြည်ရှိ၊ ဇေတမင်းသား၏မွေ့လျော်ဖွယ်ရာ တောတန်းကလေးတွင်တည်ဆောက်ထားသော၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာ၏ကျောင်းတော်ကြီး။ Cf. ငဇာဝ မဟာဓိဟာ်, ဇေတဝနမဟာဝိဟာရ် je ta wanama hārwihār [jè tă̆ wɛ̆ nɛ̆ mɛ̆ hɑ wĭ hɑr]. [LM. as jetawan. ညံင်ရ်ဘာစေတဝန်, ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ကဲ့သို့။]

ငဇာဝံ, ဇေတဝန်[3] jetawan [jè tă̆ wɔ̀n] n. (MM., ကျွတ်ငဇာဝံ, ခ္လတ်ဇေတဝန် clat jetawan [cəlɔt jè tă̆ wɔ̀n]) n. the central hall of the Mahārāma monastery founded by Dhammaceti at Pegu. As jetawan, ညံင်ရ်ဘာစေတဝန်, ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ကဲ့သို့။ ဂဒံဗဟိုဘာလကျာ်၊ မဟာရာမ၊ သွိင်ဓမ္မစေတီ၊ မသိုင်ခွံလဝ် ပွဲကိုဒုၤင်ဗဂေါ။ ပဲခူးမြို့ရှိဓမ္မစေတီမင်း၊ တည်ဆောက်ခဲ့သောမဟာရာမကျောင်းတိုက်၏ဗဟိုရ်ခန်းမ။

ငဇာဝမဟာဓိဟာ်, ဇေတဝနမဟာဝိဟာရ် je ta wa namahār wihār [jè tă̆ wɛ̆ nɛ̆ mɛ̆ hɑ wĭ hɑr] n. A monastery at Sāvatthi. = ငဇာဝံ, ဇေတဝန်[3] je ta wan [jè tă̆ wɔ̀n]. [Skt. /P. ဓိဟာ, ဝိဟာရ vihāra [vĭ hɑ ră̆] n. great Jetavana. ဘာဖွော်ဇေတဝန်။ ဇေတဝန်ကျောင်းတော်ကြီး။]

ငဇာဝဓိဟာ, ဇေတဝနဝိဟာရ jetawanawihā [jè tă̆ wɛ̆ nɛ̆ wĭ hɑ ră̆] n.(MM.) a monasteryfounded by King Mahāsena of Ceylon at Anuradhapura. ဘာလကျာ်၊ သွိင်မဟာသေနမသိုင်ခွံလဝ်၊ ပွဲဒုၤင်အနုရာဓပူရ၊ တ္ကံသိင်ဃိ်။ အနုရာဓပူရမြို့ရှိ၊ သီဟိုဠ်ဘုရင်မဟာသေနမင်းဆောက်လုပ်လျှဒါန်းခဲ့သောဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း။

ငဇာဝဓိဟာဝဂါမိဿိကာယ, ဇေတဝနဝိဟာရဝါသိနိကာယ je ta wanawihārawāsīnikāya [jè tă̆ wɛ̆ nɛ̆ wĭ hɑ ră̆ wèɑ sæ nĭ kɑ yă̆] n.(MM.) a sect of monks in Ceylon, deriving their doctrine from that taught at the foregoing, before the reunification of the sects by Parakkmabāhu 1. ဂိုန်သင်မွဲဂိုန်ပွဲကိုတ္ကံသိင်ဃိ်၊ မဒုင်ကျင်လဝ်တဲမူဝါဒ မဆက်ဆေန်ခွေ်ကျင်နူတမ္ဘာ,တမ္ဘာတော်၊ အတိုင် မဒွေ်ာတ္ထောန်ဖျောန် ဖျေါကိုကျင်ဩါဒတံဂ်၊ ကွာသွိင်ပရက္ကဗာဟု(၁)၊ ဟဂွံပြိုပ္ဆုပ်ထော် သိုဂိုန်ဖြိုတ်၊ ညံင်ရ်သွေ်ာ်ညီညတ်သွဟ်သွန်ဏီ။ ရှေးအထက်ကျော်ကာရီက ဆင်းသက်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

လာခဲ့သော၊ သွန်သင်ဆုံးမသြဝါဒ ပေးခဲ့ချက်များအရ၊ ပရက္ကမဗာဟု(၁)မင်းက၊ သံဃာဂိုဏ်းအားလုံးကို၊ ညီညွတ်မှုစည်းလုံးမှုရှိအောင်၊ မပြုလုပ်မီ၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ရှိခဲ့သော၊ သံဃာဂိုဏ်းတစ်ဂိုဏ်း။

ငေယျာဘုမ်, ဇေယဘုမ် jeya bhūm [jè yɛ̀ bhùm], ဇေယဘုံ je ya bhuṁ [jè yɛ̀ bhùm], **ငေယျာဘူမိ**, ဇေယဘူမိ je yabhūmi [jè yɛ̀ bhù mæ̀] n. The soil of victory (trodden by king in coronation ritual) NE. of Pagan, site of a monastery founded by Kyanzittha. တိုအဲင်ဖွး(ဥကရာတ်နူတမ္ဘာတမ္ဘာတော်၊ အခါကာလမသွအသေအဟာန်၊ ယွေက်ယွပ်ဥကရာတ်ဝွံ သွးစ့ေလုပ်လိုန်ဒွဲတိဥာဉ်ဂ့်လွိုန်ကာလရောင်။) မန္ဒံပွဲဒိုဟ်ဗုံက်သွပ်ကျာဥုင်ဗကာ်၊ ဒွဲဝဲသွိင်တလန်ကေသာမခွံသိုင်ပွန်စွံလပ်ဘာလကျာ်မွဲ။ အောင်မြေ။ (ဘိက်သိက်မဂ်လာအခမ်းအနားတွင် ဘုရင်များအောင်မြေနင်းရသောနေရာ။) ပုဂံမြို့အရှေ့ဖြောက်ထောင့်အရပ် ကျန်စစ်သားမင်းတည်ဆောက်ခဲ့သော၊ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်း၏မြေနေရာတွင်ရှိသည်။

ဂငမ္ဘာ်ငေယျာ်, ရာဇဋ္ဌာန်ဇေယဘုံ rājasthānjeyabhuṁ[rèɑ jɛ̀ səthɑn jè yɛ̀ bhùm] n. the palace facing the soil of victory, that is Kyanzittha's palace. နန်ပ္ဘဝ်လဝ်မုက်ကိုတိဥာဉ်အံင်ဖွး၊ မတွံဂးနန်သွိင်တလန်ကေသာ။ အောင်မြေနင်းသောနေရာနှင့်မျက်နှာချင်းဆိုင်၌ တည်ဆောက်ထားသောနန်းတော်၊ ခေါ်ဆိုရလျှင် ကျန်စစ်သားမင်း၏နန်းတော်။ **ကျက်ငေယျာ်**, ကျောက်ဇေယဘုံ kyek je ya bhuṁ [kyɔik jè yɛ̀ bhùm] n. a pagoda at Pagan. prob. the Shwezigon. ကျာ်စေတီမန္ဒံပွဲကိုဥုင်ဗကာ်မွဲဇကု၊ မတန်ဒှ်မာန်ကျာ်သိုစေဝ်ခုင်။ ပုဂံမြို့ရှိစေတီတစ်ဆူ။ ဖြစ်နိုင်သည်က၊ ရွှေစည်းခုံစေတီ။ Cf. **ဧယျာဘုမ်**, ဇယဘုမ် jayabhum [jɛ̀ yɛ̀ bhum].[Skt./P. **ဧယျာဘူမိ**, ဇယဘူမိ jayabhūmi [jɛ̀ yɛ̀ bhù mæ̀].]

ငဧတဝဝ, ဇေတဝန၃ jetawana [jè] n. name of monastery. ယွဉ်ဘာမွဲ၊ ကျောင်းတစ်ကျောင်းအမည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငဧတဝဝ်**, ဇေတဝန်၃ jetawan [jè tɑ̆ wɔ̀n].

ငဧတုဝဝ, ဇေတုဝန၂ jetuwana [jè tɑʊ̆ wɛ̆ nɛ̆] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ငဧတဝဝ်**, ဇေတဝန်၃ jetawan [jè tɑ̆ wɔ̀n].

ငဧယျာ်, ဇေယျဘုံ jeyyabhuṁ [jè yyɑ̆ bhùm] n. Shwe sikhon pagoda. ကျာ်ယိုသေဝ်ခုင်။ ရွှေစည်းခုံစေတီ။

ငဧယျာလခ, ဇေယျလေ jey ya le kha [jè yyɑ̆ lè khɑ̆] n. victory. The condition that has overcome. ဒဒှ်မအံင်ဖွး။ အောင်မြင်ခြင်း။

ငဧယျာဝငသငဝ, ဇေယျဝသေနေဝ jey ya wa se newa [jè yyɑ̆ wɛ̆ se ne wɛ̆] n. victorious general. ဇေယျဝသေနေဝ။ သေနာပတိမဂပ်ဂဝ်ဖွး။ စစ်အောင်နိုင်သော

www.monlibrary.com

သေနာပတိ။

ဇောတိကသဒ္ဒိ, ဇောတိကသဒ္ဒိ jo ti ka sa ṭhī [jò^{l} tæ̆ kă să thi] n. (1455) one of four proverbial rich men (sathī), a treasurer of Bimbisāra of Magadha in the time of the Buddha. ပွေ်ာဝ်ကိုသေဒ္ဒိပန်တ့ဉးတီညာတ်ဂ့ိုင်၊ ဒှ်ဉးဂ အုပ်ဗန္ဒာ၊ ဥကရာတ်ဘိမ္မသာဒျင်မဂဓ၊ လက်ထက်တီလပိုန်ကုကျာ်တြဲပိုမန္တံကျင်တေံ။ မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိတော်မူစဉ်ကာလက၊ မဂဓနိုင်ငံဗိမ္ဗိသာရမင်းကြီး၏ ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းလူသိများသော၊ သူဌေးကြီးလေးဦးအနက်တစ်ဦး။ [P. **ဇောတိကသေဋ္ဌိ,** ဇောတိကသေဋ္ဌိ jotikaseṭ ṭhī [jò^{l} tæ̆ kă sit thi].]

ဇောဒိပါ, ဇောဒိဒါ jo di pā [jò^{l} dĭ pɑ] n. The Bodhisatta in the time of the Buddha Kassapa. ဗောဓိသတ်ပိုပွဲလက်ထက်ကျာ်တြဲကသ္သပတေံ၊ ဗောဓိသတ်။ ဘုရားလောင်းတော်၊ ကဿပဗုဒ္ဓဘုရားရှင်လက်ထက်ကဘဝ။ [P.**ဇောတိပါလ,** ဇောဒိဒါလ jo tipāla [jò^{l} tæ̆ pɑ lă̆].]

ဇမ်ကဟ်, ဇမ်ကဟ် jamkah [jɔ̀m kɔh] v.attr. ခွဲက်ထွးကိုအင်္ဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်အင်္ဂါကိုဖေါ်ပြသည်။ (MM.) dry. ကှဲ၊ ကှဲခြဲ။ ခြောက်သည်၊ ခြောက်သွေ့သည်။ **ဇဝဟ်ဇမ်ကဟ်,** ထဇောဟ်ဇမ်ကဟ် tha ḅoh jam kah [thă̆ pɒh jɔ̀m kɔh] n. dry rice cakes. ကွာင်ခွိုက်သွုကှဲကှဲ။ ဆန်နှစ်မုန့်အခြောက်။ [LM. **ဇမ်ကဟ်,** ဇမ်ကဟ် jam kah [jɔ̀m kɔh], **သမ်ကဟ်,** သမ်ကဟ် sam kah [sɔm kɔh]; simple form. ဗိုပြင်ကွးကွး၊ ရိုးစင်းသောပုံစံ။ LM. **သ္ကဟ်,** သ္ကဟ် skah [səkɔh], **က်,** ကှဲ kah [kɔh], **သက်,** သကှဲ sa kah [să̆ kɔh]. SM. **က်,** ကှဲ kɔh [kɔh] v. (OM. **ဆကဟ်,** ဇကဟ် ckah [cəkɔh] v.)]

ဇမ်ငယ်, ဇမ်ငယ် jamñay [jɔ̀m ŋɔ̀ɑ^{l}] n. (MM.) distant point. ဒွဲဝဲကွာတ်သမ္ဗိလဝ်သွေဝဲသွေဝဲ။ ဝေးကွာသောနေရာ အမှတ်အသား။ **နူဇမ်ဉယ်ဟောင်,** နူဇမ်ဉယ်ဟောင် nū jam ñay heñ [nù jɔ̀m ŋɔ̀ɑ^{l} heɑŋ] prep. (seeing) from a distance. နူကိုဇမ္ဒေဝဲဟောင်။ အဝေးကပင်လျှင်။ [LM.; in SM. **ဇိဉ်ငယ်,** ဇိရ်ဉေယ် jirñey [jĭr ŋèɑ] n. distance. သွေဝဲ၊ ဇမ္ဒေဝဲ။ အကွာအဝေး။ as. ညံင်ရ်။ ကဲ့သို့။ **ကဟယ်,** ကဟယ် kə hòɑ [kă̆ hòɑ^{l}] n. attr. ခွဲက်ထွးကိုအင်္ဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်အင်္ဂါကိုဖေါ်ပြသည်။ **ငယ်,** ဉယ် jñay [jəŋòɑ^{l}] v. to be distant. သ္ဂိုဒ္ဓုယ်အာ။ ဝေးကွာစေသည်။ LM. **သ္ဂယ်,** သ္ဂုယ် sñay [səŋòɑ^{l}], **ဇသ္ဂွာယ်,** သ္ဂွာယ် sñoy [səŋòɑ^{2}].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

SM. ဟယ်, ဟယ် hòa [hòa^{l}].]

ဧမ်ငၫာက်, ဇမ်နောက် jamnok [jɔ̀m nòk] adj. great. ဖွော်၊ ဖွော်ဒုတ်၊ ဖွော်သွဲ့။ (၂) elder. မဒှ်သာတဲ့ဖွော်။ သာ၍ကြီးသော။ (၃) eldest. ဖွော်အိုတ်။ အကြီးဆုံး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငၫာက်**, ဇ္ဍောက် jnok [jənòk].

ဧမ်ဗုဒိပ်, ဇမ်ဗုဒိပ် jam bu dĭp [jɔ̀m bŭ dèp], **ဧမ်ဗုဒိပ်**, ဇမ်ဗုဒိပ် jambudip [jɔ̀m bŭ-dèp] n. One of the four continents of Buddhist cosmology, lying south of Meru and identified with the known world. တ္ကံမွဲတ္ကံ၊ ပ္ဍောဝ်ကို တ္ကံဖွော်ပန်မစ္ဆောန်ထွးလဝ်၊ ပွဲကိုဗေဒစက္ကဝါဗုဒ္ဓဘာသာတံ၊ မတန်တင်္ခံဒိုဟ်သမ္ဗုင်ကျာ ဒိုသိန္ဓာရာတ်တဲ့ ထွးလဝ်သက်သီဂ္ဂးတိပိုလွုဟ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ စကြာဝဠာဗေဒအရ၊ မြင့်မိုရ်တောင်၏ တောင်ဘက်တွင်တည်ရှိပြီး၊ ဤကမ္ဘာမြေဟုသက်သေပြထားသည့်၊ ကျွန်းကြီးလေးကျွန်းအနက်၊ ကျွန်းတစ်ကျွန်း။ [LM. **ဧမ္မုဒိပ်**, ဇမ္မုဒိပ် jammudip [jɔ̀m mŭ dèp]. P. **ဧမ္မုဒိပ**, ဇမ္မုဒိပ jam bu dĭ-pa [jɔ̀m bŭ dĭ pă]. LM. has also. နွံကို၊ ရှိသေးသည်။ **ဧမ္မုဒိတ်**, ဇမ္မုဒိတ် jammudit [jɔ̀m mŭ dèt]. P. **ဧမ်ပူဒိပ်**, ဇမ်ပူဒိပ် jampūdip [jɔ̀m pu dèp].]

ဧမ်ဗုဒ္ဒွိပ်, ဇမ်ဗုဒ္ဒွိပ် jambudwip[jɔ̀m bŭ dwèp] n.The continent lying south of Meru. တ္ကံမတန်တင်္ခံဒိုဟ်သမ္ဗုင်ကျာ၊ တံ့သိန္ဓာရာတ်။ မြင့်မိုရ်တောင်၏တောင်ဘက်တွင်တည်ရှိသောကျွန်းတစ်ကျွန်း။ [Skt. **ဧမ်ဗုဒ္ဒွိပ**, ဇမ်ဗုဒ္ဒွိပ jambudwipa [jɔ̀m bŭ dwĭ pă].]

ဧမ်လိင်, ဇမ်လိင် jamliṅ[jɔ̀m lòiŋ] adj.long. ဂွိင်၊ ဂွိင်သွဲ့။ ရှည်သော၊ရှည်ကြာသော။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဇ္ဇိင်**, ဇ္ဇိင် jliṅ [jəlòiŋ].

ဧမ်ဟ, ဇမ်ဟ် jamhaṁ [jɔ̀m hɔm] n. (MM.) **သိမ်ဧမ်ဟ**, သိမ်ဇမ်ဟ် simjam haṁ [sɛm jɔ̀m hɔm] n. a simā in mram(Myaungmya) district. သိဇံဟ်မန္ဒံပွဲ ခရိုင်ဒမံင်မလမွဲမ။ မြောင်းမြ(မြမ်)ခရိုင်ရှိဇမ်ဟ်အမည်ခေါ်သိမ်တစ်သိမ်။

ဧယ်, ဇယ် jay [jòa^{l}] n.(MM.) **မ္ဘိုဲ်ဧယ်**, မ္ဘုဲ်နိုမ္ဘဇယ် mba duin mba jay [bɛ̆ dɜn bɛ̆ jòa^{l}] n. a village in Dala district. ကွာန်နွံပွဲခရိုင်ဒလမွဲကွာန်။ ဒလခရိုင်ရှိကျေးရွာတစ်ရွာ။ **မ္ဘဧယ်**, မ္ဘဇယ် mbajay [bɛ̆ jòa^{l}] n. (is perh.ဒ့်မာန်။ ဖြစ်နိုင်။) personal name. ယွုပူဂို့။ လူပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [LM. **ဧယ်**, ဇယ် jay [jòa^{l}]. SM. **ဧယ်**, ဇယ် còa [jòa^{l}] v. crook. to be crooked. တွံက်၊ ဂံက်၊ ကဝေန်။

www.monlibrary.com

ကောက်သည်၊ ကွေးသည်။ (၂) lean, slant, slope, be askew. ဇ၊ ဒစေင်၊ ဒလိန်။ ယိုင်သည်၊ ရွဲ့သည်၊ စောင်းသည်။]

ငက်, ဇက်³ jak [jɛ̀ak] v.hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **sjak**, သ္ဇက် sjak [səjɛ̀ak] v. pull. တံင်၊ ဒဇက်၊ ပိုက်၊ တံင်ပ္ဍိတ်။ ဆွဲသည်၊ နှုတ်သည်၊ ဆွဲနှုတ်သည်။ (၂) draw. ဒဇက်ဗို၊ ဒဇက်ပ္ဍောန်။ ပုံဆွဲသည်၊ မျဉ်းသားသည်။ **sjak pok**, သ္ဇက်ပေါက် sjak pok [səjɛ̀ak pok] v. shall draw back. သ္ဇက်ပံက်၊ ပံက်ကိုဏောင်။ ဖွင့်ပေးလိမ္ဓည်။ **sjak lu pok**, သ္ဇက်လုပေါက် sjak lu pok [səjɛ̀ak lɨ̆ pok] v. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ (MM.) **ငက်**, ဇက် jak [jɛ̀ak] v. to cart. ပ္ဍိန်ဏာ၊ ပ္ဍိုက်ဏာ (ကိုကွီ)။ တင်သွားသည်၊ တိုက်သွားသည် (လှည်းဖြင့်)။ (၂) play the violin. တိင်(ဂြဝ်)။ (တယော)ထိုးသည်။ Cf. **ပုက်**, ပုက် puk [puk]. **lu ပေါက်**, လုပေါက် lupok [lɨ̆ pok].[LM. SM. **ငက်**, ဇက် cɛ̀ak [jɛ̀ak].]

ငက်, ဇက်⁴ jak [jɛ̀ak] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **sjak**, သ္ဇက် sjak [səjɛ̀ak].(MM.hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။1557.) **ငက်ာ**, ဇက်အာ jak'ā [jɛ̀ak a] v. to march. ဇက်တိုန်၊ သ္ဂိုဇက်တိုန်။ ချီတက်သည်၊ ချီတက်စေသည်။ (၂) set out at head of army. စီရေင်ပြုပြေင်ဇက်တိုန်ပ္ဒဲမုက်ပ္ဍာန်။ စစ်မျက်နှာသို့ချီတက်ရန်စီစဉ်သည်။ (၃)move in a mass. ဂ္ဍေဇက်တိုန်၊ စုရုံးချီတက်လာသည်။ **ငက်ဆိဟ်ာ**, ဇက်စိဟ်အာ jak cih 'ā [jɛ̀ak ceh a] v. to march down to. ဇက်ခွေအာ။ ချီဆင်းသွားသည်။ **ငက်ဆိုဟ်ာ**, ဇက်နိုဟ်အာ jak cuih'ā [jɛ̀ak coh a] v. to set out in procession. ရေင်ပြေင်ဇက်ကွာ်တိတ်အာတရ်။ တန်းစီချီတက်ပြီးခရီးထွက်သွားသည်။ **ငက်ဆိုဟ်တ္လုင်**, ဇက်နိုဟ်တ္ဍုင် jak cuih tluṅ [jɛ̀ak coh təlɜŋ] v. to come in procession. ရေင်ပြေင်ကွာ်ဇက်ဂ္ဍေခွေကွုင်။ တန်စီပြီးချီဆင်းလာကြသည်။ **ငက်တိုင်**, ဇက်တိုန် jaktuin [jɛ̀ak ton], **ငက်တိုင်ာ**, ဇက်တိုန်အာ jak tuin 'ā [jɛ̀ak ton a] v. to march upcountry. ဇက်တိုန်အာဖာသ္ဂုတ်လ္ဂျုဒုင်, **ရး**။ နိုင်ငံအထက်ပိုင်းသို့ချီတက်သွားသည်။ **ငက်တိုင်တ္လုင်**, ဇက်တိုန်တ္ဍုင် jak tuin tluṅ [jɛ̀ak ton təlɜŋ] v. (fleet) ဇက်တိုန်အာလွတ်တွောတ်ကွီ (ကျိုပ်သွံကွင်)။ **မြစ်ညာဖက်သို့ရွက်လွှင့်တက်လာသည်** (သဘော်အုပ်စု)။ **sjak tlo''ā**, သ္ဇက်တ္ဍောအ်အာ sjak tlo''ā [səjɛ̀ak təlɔ̀ a] v. would march across to. သ္ဇက်တတ်

www.monlibrary.com

ကွေဝံအာ။ ကူးဖြတ်ချီတက်လိမ္မည်။ **ဇက်ဂလာ်**, ဇက်လောန် jak lon [jɛ̀ak lɔ̀n] v. to go in procession. ဇက်ဂွေဝဲလောန်အာ။ တန်းစီလှည့်လည်သွားသည်။ Var. **ဇိုက်**, ဇိက် jik [jɔ̀ik]. [LM.;SM. ဇက် cɛ̀ak [jɛ̀ak].]

ဇက်ဇက်ကွီ, ဇက်တော်ကွီ jak taukwi [jɛ̀ak tao^{3} kwi] v. to drive the cart. စဝ်တ်ကွီ၊ တက်တ်ကွီ၊ ဒီတ်ကွီ၊ ဗက်တ်ကွီ။ လှည်းမောင်းသည်၊ နွားလှည်းမောင်းသည်။

ဇိုက်, ဇိက်^{2} jik [jɔ̀ik] v. to horrow. ထေဝဲ၊ ထေဝဲဇိက်။ ထွန်သည်၊ ထယ်ထိုးသည်။ (၂) break up (land) for planting. ထေဝဲဇိက်ဖလှေက်တိသွက်သွေဝံတိုပ်ဘွလွီ။ စိုက်ပျိုးရန်မြေကို၊ ထယ်ထိုးထွန်ယက်သည်။ (၂) to cultivate. ထေဝဲဇိက်တိ။ မြေကို ထယ်ထိုးထွန်ယက်သည်။ Der. **ဇဝိုက်**, ဇုံဝိက် jumˆ wik [jùm wɔ̀ik] n. cultivator. သွာဗူ၊ ရဲဗူ။ လယ်သမား၊ တောင်သူလယ်သမား။ [LM.; SM. **ဇိုက်**, ဇိက် cɔ̀ik [jɔ̀ik].]

ဇိုက်, ခုံက်^{2} jik [jɔ̀ik] v. **ဇိုက်တိုင်္ဂျုင်**, ဇိက်တိုန်ဇွုင် jiktuintluˆ [jɔ̀ik ton təlɜŋ] v.(fleet. ကျိုပ် ကွင်။ သဘော်ာအုပ်စု) to come sailing upriver. ဇက်တိုန်အာ ယာလွှာ်တွော်တက်ကွီတေံနကိုယာ။ ရွက်လွှင့်ပြီးမြစ်ညာဘက်သို့တက်သွားသည်။ [LM. **ဇိုက်ဗွိုက်**, ဇိက်ဒွိုက် jikbnik [jɔ̀ik bənɔ̀ik]v.to trade. သွဲဝဲဗွးဗွိုက်၊ သွံရာန်ဗွိုက်။ ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်သည်။ **ဇိုက်**, ဇိက် jik [jɔ̀ik] v. to march. ဇက်တိုန်။ ချီတက်သည်။ (၂) make a progress. ဂါကွာ်တိုန်အာဂတာ၊ သွှ်တောတက်ကွုင်ဖွဲဂတာ။ ခွှသို့တက်လှန်းမူပြုသည်၊ ရွှသို့တိုးတက်အောင်ပြုသည်။ Var. **ဇက်**, ဇက်^{2} jak [jɛ̀ak].]

ဇုက်, ဇုက် juk [jùk] n. creeper. တွံဇုက်၊ တွံဇုက်ဂြိုပ်။ နွယ်ပင်၊ နွယ်ကြိုးပင်။ (၂) anything used for tying. အရာသွက်သွေဝံဒက်ဒေံစ။ ချည်နှောင်ရန်အတွက် ပစ္စည်း။ **ဇုက်ဘအာဝတီ**, ဇုက်အသာဝတီ juk 'a sā wa ti [jùk ă sɑ wɛ̀ tæ] n. a creeper, bearing intoxicating fruit, which grows in Tavatimsa heaven. ဇုက်မန္ခံကိုသတ်ခွံစမလေပ်ဗွူ။ ခွံမတိုန်ဒွံင်ပွဲကိုခွုင်သွေဝ်တာဝတီ။ တာဝတိသာနတ်ပြည်၌ပေါက်သော၊ စားလျှင်မူးစေတတ်သည့် အသီးသီးသောနွယ်ပင်တစ်မျိုး။ **ဇုက်လိင်ဂန်ဂန**, ဇုက်လိင်ဂန်နဲ juk liˆganna [jùk lòiŋ gɔ̀n nɛ̀], or **လိင်ဂန္ဒ**, လိင်ဂန္ဒ liˆganna [lòiŋ gɔ̀n nɛ̀] n. article listed among offerings enshrined at pagoda. ဝတ္ထုမကျောန်လဝ်စရင်၊ အကြောကပေါတ်မကိုလဝ်ဒါန်၊ သွက်သွေဝံသွိုင်စုတ်ဓာတ်ပွဲကိုကျာ်စေတီ။ စေတီထဲတွင်ဌာပနာရန် စာရင်းပြုစုထားသောပစ္စည်းများအနက် လျှုဒါန်းထားသောပစ္စည်း။ (MM.) **ဇုက်ဂြိုပ်**, ဇုက်ဂြွိုဝ် juk gruip [jùk

www.monlibrary.com

grɜ̀p] v. creeper. ဇုက်ကြိုပ်။ နွယ်ကြိုး။ **ဇုက်ငမ္ဂင်**, ဇုက်ဆွေင် juksteñ [jùk sɜteɑŋ] n.(clothes) line. ဇုက်တောင်(စဲစတွိက်ယာတ်)။ (အဝတ်လှန်း)ကြိုးတန်း။ [LM.; SM. **ဇုက်**, ဇုက် cɜ̀k [jɜ̀k] n.]

ဍိင်, ဓိင် jiñ [jòiŋ]v. to sew together. ကွေ့ာတ်၊ ကွေ့ာတ်ကိုတွိင်။ ချုပ်သည်၊ အပ်ဖြင့် ချုပ်သည်။

(MM.) **ဃိမ်ဍိင်ဇာ**, သိမ်ဓိင်ဇာ simjiñjā [sem jòiŋ jèɑ] n. sīmā of the lacemakers (village), in Bhimapūra district. သီကွာန်ဖိင်ဇာ၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရခရိုင်၊ ပိုက်ထုတ်လုပ်ရေးကျေးရွာရှိ၊ ဖိမ်ဇယ်သိမ်။ [LM. **ဍိင်**, ဓိင် jiñ [jòiŋ]. SM. **ဍိင်**, ဓိင် còiŋ [jòiŋ] v. to sew. ကွေ့ာတ်၊ ကွေ့ာတ်ကိုတွိင်။ ချုပ်သည်၊ အပ်ဖြင့်ချုပ်သည်။]

ဍိင်, ဓိင်J jiñ [jòiŋ] v. gallery. ဥ်စင်ကြံမန္ဒံကိုစီဖာလ္လူတဲ့ ဆဒဒင်မန္ဒံမွဲလွှာ်။ နံရံတဖက်သာပါပြီး၊ အပေါ်မှအမိုးရှိသည့်လမ်း(သို့)စင်ကြံလမ်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **တြိုင်ဍိင်**, တြိုင်ဓိင် triñ jiñ [tərɔiŋ jòiŋ].

ဏင်, ဇုင် juñ [jɜ̀ŋ]n. lower limb. အင်္ဂဒကုတ်အသွင်ဝိုင်တဲ့။ အောက်ပိုင်းခြေလက်အင်္ဂါ။ (၂) leg. ဗိုင်။ ခြေထောက်။ (၃) foot. ဗိုင်လွှာ်အသွင်၊ တံဗိုင်။ (၄) base. သွိုင်၊ တံ၊ ရိုဟ်ကွက်။ အောက်ခြေ၊ အခြေခံ၊ အုတ်မြစ်။ (၅) stand. လေ့ထံက်၊ တိုင်ထံက်။ အထောက်၊ ထောက်တိုင်။ **ဇုင်ဒလ်**, ဇုင်ဒလ် juñdal [jɜ̀ŋ dɔl] n. Mountainfoot. ဗိုင်ဒုံ။ တောင်ခြေ။ **ဒိန်ဒပ်ဇုင်**, ဒိန်ဒပ်ဇုင် dindapjuñ [dɛ̀n dɔ̀p jɜ̀ŋ] n. shoes. ဒွပ်၊ ဖိနပ်။ (၂) sandals. ဒွပ်ကရေပ်။ ခြေညှပ်ဖိနပ်။ **သိန်လုက်ဇုင်**, သိန်လုက်ဇုင် sinlukjuñ [sɛn lɜ̀k jɜ̀ŋ] n. greaves. သလိုက်ဗိုင်။ ခြေစွပ်။ ib. တုပ်ပွဲကို ကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။

ငေါင်, ဓေါင် joñ [jòŋ] n. (MM.) edge. တွူင်၊ ဒရာနှာ၊ ဓရီ၊ ဓရီပါင်။ အစွန်း၊ အနှား၊ အနှားသတ်၊ နှူတ်ခမ်း။ (၂) border. တွူင်ဒရာနှာ။ အနှားစွန်း။ vicinity. ကရပ်၊ ကရပ်ဝုတ်ဒိုဟ်၊ ဝုတ်ဒိုဟ်။ အနီးအနှား၊ အနီးပတ်ဝန်းကျင်။ (၃) stand. အထံက်၊ ထောက်တိုင်။ **တံငေါင်**, တံဓေါင် taṁ joñ [tɔm jòŋ], **တံမ်ငေါင်**, တံမ် ဓေါင် taṁmjoñ [tɔm jòŋ] n. foot. တံဗိုင်။ ခြေရင်း။ (၂) base. သွိုင်၊ သွိုင်တံ။ အောက်ခြေ၊ အခြေခံ။ (၃) vicinity. ကရပ်၊ ကရပ်ဝုတ်ဒိုဟ်၊ ဝုတ်ဒိုဟ်။ အနီးအနှား၊ အနီးပတ်ဝန်းကျင်။ **ဗျာတ်ဇုင်**, မ္ဘောအ်ဇုင် mbo'juñ [bɔ̀ jɜ̀ŋ] n. big toe. မြော်ဗိုင်။ ခြေမ။ Der. **ဍိလ်ဇုင်**, ဓိဉ်ဇုင် jiñjuñ [jɛ̀n jɜ̀ŋ] n. post. တိုင်၊ ဒယိုင်။

www.monlibrary.com

မှတ်တိုင်၊ တိုင်။ [LM. ꩻꩽ, ꩻꩽ juṅ [jɜ̀ŋ], ꩻꩽ, ꩻꩽ juiṅ [jɛ̀ŋ]. SM. ꩻꩽ, ꩻꩽ càŋ [jɛ̀ŋ]. OM. ꩻꩽ, ꩻꩽ joṅ [jòŋ]. Cf. ꩻꩽꩻꩽ, ꩻꩽ jiñ juṅ [jɛ̀n jɜ̀ŋ].]

ꩻꩻတယ်, ꩻꩽတေယ် juṅ tey [jɜ̀ŋ teɑ] n. leg and hand. ဖိုင်တဲ့။ ခြေလက်။

ꩻꩻꩻꩽဝ်, ꩻꩽဒေါ်ဝ် juṅdow [jɜ̀ŋ dɔ̀²] n. middle toe. ဖိုင်အဒေါ်ဝ်။ ခလယ်ခြေချောင်း။

ꩻꩽ, ꩻꩽ် joṅ [jòŋ] n. couch. ခုင်ဖမ်ိင်၊ ဇံင်၊ ဒေန်။ ခုံတန်းရှည်၊ သလွန်၊ ညောင်စောင်း။ (၂) bedstead. ခါတ်၊ ကုတင်။ (၃) litter. ဝေါ၊ ဝဝ်၊ ဇံင်ဒလိင်။ ဝေါ၊ ထမ်းစင်။ Cf. **ꩻꩻꩽ**, လွ၅် lwar [ləwɔ̀l]. [LM. ꩻꩽ, ꩻꩽ jåṅ [jòŋ]. SM. ꩻꩽ, ꩻꩽ còŋ [jòŋ] n. bedstead. ခါတ်။ ကုတင်။]

ꩻꩽ, ꩻꩽၨ joṅ [jòŋ]n.lower limb. အင်္ဂကုတ်အသွင်ဝ်ဖိုင်တဲ့။ အောက်ပိုင်းခြေလက်အင်္ဂါ။ (၂) leg. ဖိုင်။ ခြေထောက်။ (၃) foot. ဖိုင်လွှာ်အသွင်၊ တံဖိုင်။ (၄) base. သို့ုင်၊ တံ၊ ရိုဟ်ကွက်။ အောက်ခြေ၊ အခြေခံ၊ အုတ်မြစ်။ (၅) stand. လေ့ထံက်၊ တိုင်ထံက်။ အထောက်၊ ထောက်တိုင်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꩻꩽ**, ꩻꩽ juṅ [jɜ̀ŋ].

ꩻꩽ, ꩻꩽ juiṅ [jɛ̀ŋ] n. stable. ရှင်၊ ရှင်ချဲ့ရှင်ဘ်။ ဇောင်း၊ မြင်းနွားအား အစာကျွေးရန်နေရာ။ see. **ꩻꩻꩽ**, မြꩽꩻꩽ mraṅ juiṅ [mrɛ̀ɑŋ jɜ̀ŋ].

ꩻꩻ, ꩻꩽ် jūc [jùc] n. a brahmin in the Vessantara-jātaka. ဗမ္ဘမလုပ်အဝေါင်ဖြဟ္မဏာ၊ မက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်ဝေသန္တဝ်။ ဝေသန္တရာဇာတ်လာဖြဟ္မဏာနွယ်ဝင်ပုဏ္ဏား။ **ꩻꩻ**, ꩻꩽꩻꩽ buṁ naḥjūc [bùm nɛ̀h jùc] n. brahmim Juc. ဗမ္ဘဇုတ်ဇက။ ဇူဇကာပုဏ္ဏား။ [P. ꩻꩻ, ꩻꩻ jūjaka [jù jɛ̆ kă].]

ꩻꩻ, ꩻꩽၨ jūc [jùc] n. Bone. ဇုတ်။ အရိုး။ [LM. ꩻꩽ, ꩻꩽ jut [jùt]. SM. ꩻꩽ, ꩻꩽ cùt [jùt].]

ꩻꩽ, ꩻꩽ jit [jɛ̀t] v.hypoth. နဒဒ်္ဒမဒ်္ဒဟောင်ဒယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩻꩽ**, ꩻꩽ sjit [səjɛ̀t], **ꩻꩻꩽꩻꩻꩻ**, ꩻꩽ sjit du 'ol [sə jɛ̀t dŭ ol], v. shall wipe away. သို့ုဟ်ထော်ကွဲ့။ သုတ်ပစ်လိမ္မည်။ [LM. ꩻꩽ, ꩻꩽ juit [jɜ̀t].; SM. ꩻꩽ, ꩻꩽ cɜ̀t [jɜ̀t].]

ꩻꩽꩻꩽ, ꩻꩽꩽꩻꩽ jiñjiṅ [jɛ̀n jòiŋ] n. post. တိုင်၊ ဒယိုင်၊ ဒယိုင်သို့။ တိုင်၊ အိမ်တိုင်။ see. **ꩻꩽꩻꩽ**, ꩻꩽꩽ jiñjuṅ [jɛ̀n jɜ̀ŋ].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဧၚ်ဇုင်, ဧည့်ဇုင် jiñjuṅ [jèn jɜŋ], **ဧၚ်ဧိင်**, ဧည့်ဧိင် jiñjiṅ [jèn jòiŋ] n. post, post of building. တိုင်၊ ဒယိုင်ဒတန်၊ တိုင်စွတ်သမ္ဗီ။ တိုင်၊ အဆောက်အဦတိုင်၊ မှတ်တိုင်။ **ဧၚ်ဇုင်ဇတယ်**, ဧည့်ဇုင်အတသ် jiñjuṅ'atas [jèn jɜŋ ă tɔh] n. fame post. ဒယိုင်အတ်ာ်။ ကြင့်နန်းတိုင်။ **ဧၚ်ဇုင်ဧိင်ကွၚ်ကွယ်ဗြုမ်**, ဧည့်ဇုင်ဧိရ်ကောယ်ဗြူသ် jiñ juṅ jir koy trūs [jèn jɜŋ jir koɑ^{2} trŭh] n. male post of side wall. ဒယိုင်တြုံသ္ကဲသ္ဒိ၊ ဒယိုင်ထွဲတွက်။ အိမ်ဘေးနံရံတိုင်ဖို။ **ဧၚ်ဇုင်ဧိကွၚ်ကွယ်ဗြုမ်**, ဧည့်ဇုင်ဧိရ် ရွေကွယ်ဗြူသ် jiñ juṅjirrkoytrūs [jèn jɜŋ jir rəkoɑ^{2} trŭh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဧၚ်ဇုင်ဧိငွၚ်ကွယ်ငဗြာဝ်**, ဧည့်ဇုင်ဧိရ်ကောယ်ဗြောဝ် jiñjuṅjirkoybrow [jèn jɜŋ jir koɑ^{2} brɔ̀^{2}] n. female post of side wall. ဒယိုင်ဗြသ္ကဲသ္ဒိ၊ ဒယိုင်ထွဲမွေဝ်။ အိမ်ဘေးနံရံတိုင်မ။ **ဧၚ်ဇုင်ငဗြာဝ်**, ဧည့်ဇုင်ဗြောဝ် jiñ juṅ brow [jèn jɜŋ brɔ̀^{2}] n. female post. ဒယိုင်ဗြ။ တိုင်အမ။ **ဧၚ်ဇုင်ယသ်**, ဧည့်ဇုင်ယသ် jiñjuṅ yas [jèn jɜŋ yɔt] n. renown post. ဒယိုင်ဒယ်တ်ာ်။ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသောတိုင်။

ဒငဟင်, ဒယောဝ်ဝ် dayoṅ [dĕ̆ yòŋ] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **တုင်**, တုင် tuṅ [tɜŋ]. [LM. **ဒယိုင်**, ဒယိုင် da yuiṅ [dĕ̆ yèŋ], **ခယိုင်**, ခယိုင် kha yuiṅ [khă yèŋ]; SM. **ဟယိုင်**, ဟယိုင် həyàŋ [hă yèŋ];**ဇုင်**, ဇုင် juṅ [jɜŋ] n. leg. ဖိုင်။ ခြေထောက်။]

ဧည့်ငး, ဧည့်ငး jiñjuṅ [jèn jɜŋ] n. ဇဇုင်၊ ဇယုင်၊ ဇိညူင်၊ ဒယိုင်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဧၚ်ဇုင်**, ဧည့်ဇုင် jiñjuṅ [jèn jɜŋ].

ဧည့်ငးဧိငွၚ်ကွယ်ဗြုဟ်, ဧည့်ငးဧိရ်တောယ်ဗြူဟ် jiñ juṅ jir toy trŭh [jèn jɜŋ jĭr toɑ^{2} trŭh] n. male post of side wall. ဒယိုင်တြုံသ္ကဲသ္ဒိ၊ ဒယိုင်ထွဲတွက်။ အိမ်ဘေးနံရံတိုင်ဖို။

ဧည့်ငးဧိငွၚ်ကွယ်ငဗြာဝ်, ဧည့်ငးဧိရ်တောယ်ဗြောဝ် jiñ juṅjirtoybrow [jèn jɜŋ jĭr toɑ^{2} brɔ̀^{2}] n. female post of side wall. ဒယိုင်ဗြသ္ကဲသ္ဒိ၊ ဒယိုင်ထွဲမွေဝ်။ အိမ်ဘေးနံရံတိုင်မ။

ဧည့်ငးတၚ်ဂံ, ဧည့်ငးတောရိန် jiñjuṅtorin [jèn jɜŋ tɑo^{2} rèn] n. the south-east corner post of the house.(the kalok post). ဒယိုင်တောရိန်၊ ဒယိုင်ခရုံင်။ ဦးရင်ိတိုင်။

www.monlibrary.com

ဧလ်ငေဟ်, ဓညဉ်ဓေဟ်ံ jiñ jeḥ [jèn jèh], **ဧလ်ငဉ်**, ဓညဉ်ဓဉ် jiñjeh [jèn jèh] n. singer. သွာဒွက်၊ ခွဲဒွက်။ သီဆိုသူ၊ အဆိုတော်။ **ဧလ်ငေး**, ဓညဉ်ဓေး jiñ jeḥ [jèn jèh] n. song. ဒွက်။ သီချင်း။ (၂) singing. ဒဒှ်မဒယ်ဟ်။ သီဆိုခြင်း။ v. to sing. ဒယ်ဟ်၊ ဒယ်ဟ်ဒွက်။ သီဆိုသည်၊ သီချင်းဆိုသည်။

ဧလ်ငေး, ဓညဉ်ဓေးၤ jiñjeḥ [jèn jĭh] v. to sing. ဒယ်ဟ်၊ ဒယ်ဟ်ဒွက်။ သီဆိုသည်။ သီချင်းဆိုသည်။ [LM. **ꤗငယဟ်**, ဒယေဟ် da yeh [dĕ yĭh], **ꤘငယဟ်**, ဓယေဟ် dha yeh [dhĕ yĭh], **ဂငယဟ်**, ဂယေဟ် gayeh [gĕ yĭh], **ဂယိဟ်**, ဂယိဟ် gayih [gĕ yèh].; SM. **ဟငယဟ်**, ဟယေဟ် hə yèh [hə̆ yĭh], **ဧလ်ငေး**, ဓညဉ်ဓေး jiñ jeḥ [jèn jĭh] n. singer. သွာဒွက်၊ ခွဲဒွက်။ သီဆိုသူ၊ အဆိုတော်။ (၂) singing. ဒဒှ်မဒယ်ဟ်။ သီဆိုခြင်း။]

ဧငၚး, ဓညွေး jiñjeḥ [jèn jĭh] v. see. ရုံင်။ ရှု။ **ဧလ်ငေဟ်**, ဓညဉ်ဓေဟ်ံ jiñjeḥ [jèn jĭh]., **ဧလ်ငေး**, ဓညဉ်ဓေးၤ jiñjeḥ [jèn jĭh].

ဧငၚးဈွး, ဓညွေးရိုဓွး jiñ jeḥ rinleḥ [jèn jĭh rèn lĭh] v. sing and dance. ဒယ်ဟ်လ်ေ။ သီဆိုကခုန်သည်။

ဧး, ဓန်ံ jan [jɔ̀n] n. (MM.) people. ကောန်ညးဒျင်ကွာန်၊ မွိဟ်ဂမွိုင်။ တိုင်းသူပြည်သား၊ လူအများ။ Syn. **မဟာဧး**, ဓဟာဓန် ma hāj an [mĕ̀ hɑ jɔ̀n]. [LM. Skt./P. **ဧꤘ**, ဓန ja na [jĕ̀ nĕ̀].]

ဧး, ဓန်ၤ jan [jɔ̀n] n. spoon. ဖန်။ ဖွန်း။ **ဈုံဧး**, ဓုန်ဓန် bun jan [pun jɔ̀n] n. knife and spoon. ဓုန်ကိုဖန်။ သားလိုးဒါးနှင့်ဖွန်း။ [LM.; SM. **ဧး**, ဓန် còn [jɔ̀n]. Cf. Thai. သေံ။ ယိုးဒယား။ **ချံး**, ဇျန် chɔ̀ɔn [jyɔ̀n]. B. ဇွာ။ ဇမာ။ **ဇွံး**, ဇွန်း jwun [jwun].]

ဧး, ဓန်ꣳ jan [jɔ̀n], **ဧးပုံး**, ဓန်ပုန် jan pun [jɔ̀n pun] v. express one's wish that others may also acquire the benefit from one's meritorious deed equally. ဖိုန်ပိုန်။ အမျှဝေသည်။

ဧံး, ဓိန် jin [jèn] v. to make over. သွဲပြံင်ကို။ လွဲပြောင်းပေးသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဧုံး**, ဓုန် jun [jùn].

ဧံးငၚ်, ဓိန်ဓရေင် jinreñ [jèn rèaŋ] n. immediate vicinity. ဝုတ်ဒိုဟ်ဒွာဝဲကြပ်အိုတ်။

www.monlibrary.com

အနီးကပ်ဆုံးပတ်ဝန်းကျင်။

ဧၚၚ်, ဇရေၚ် jareñ [jɛ̀ rèaŋ] n.immediate vicinity.ဝုတ်ဒိုဟ်ဒွၚ်ဘဲကြပ်အိုတ်။ အနီးကပ်ဆုံးပတ်ဝန်းကျင်။ (၂) presence. ဂတမုက်၊ ဂတမတ်။ ဒ့ရှမှောက်၊ မျက်မှောက်။ Cf. ကိၚ်တ, ကိန်တ kinta [kɛn tă]. [LM. ဧၚၚ်, ဇရေၚ် jareñ [jɛ̀ rèaŋ], ၚဂြၚ်, ဂြေၚ် jreñ [jərèaŋ].]

ဧၚ်ဂြုၚ်မွာၚ်, ဇိဒြေၚ်သ္ဌာန် jin dreñ sthān [jɛ̀n drèaŋ səthan] prep. vicinity of region, close region. ကရပ်ထာန်၊ ဇရေၚ်ဌာန်။ အနီးအနားဒေသ၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသ။

ဧပွုၚ်, ဇိန္ဒုန် jinpun [jɛ̀n pun] v. to express one's wish that others may also acquire the benefit from one's meritorious deed equally. ဖိုန်ပိုန်။ အမျှပေးဝေသည်။

ဧၚ်, ဇုန် jun [jùn] v. to make over. သွဲပြံၚ်ကုံ၊ ဖိန်၊ ဖိန်ကုံ။ ဖိုန်၊ ဖိုန်ကုံ။ လွှဲပြောင်းပေးသည်၊ ဆောင်နှင်းပေးသည်။ see. ရုံၚ်။ ရှု။ ဧၚ်, ဇုန် jun [jùn].

ဧိၚ်, ဇိန် jin [jɛ̀n] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ သျိၚ်, ဒ္ဌိန် sjin [səjɛ̀n] v. shall make over. shall hand over. ဖိုန်ကုံ၊ သ္ဌိုန်ကုံ။ လွှဲပြောင်းပေးသည်၊ ဆောင်နှင်းပေးသည်။ သျိၚ်ကဵလ်, ဒ္ဌိန်ကေလ် sjin kel [səjɛ̀n kiel] v.shall hand over. သ္ဌိန်ကုံ၊ သ္ဌိုန်ကုံ။ လွှဲပြောင်းပေးလိမ္မည်၊ ဆောင်နှင်းပေးလိမ္မည်။

ၚဧၚ်, ဇေန် jen [jɛ̀n] v. to make over. သွဲပြံၚ်ကုံ၊ ဖိန်၊ ဖိန်ကုံ၊ ဖိုန်၊ ဖိုန်ကုံ။ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ see. ရုံၚ်။ ရှု။ ဧၚ်, ဇုန် jun [jùn].

ဧိၚ်, ဇိုန် juin [jɛ̀n] v. to make over. သွဲပြံၚ်ကုံ၊ ဖိန်၊ ဖိန်ကုံ၊ ဖိုန်၊ ဖိုန်ကုံ။ လွှဲပြောင်းပေးသည်။ see. ရုံၚ်။ ရှု။ ဧၚ်, ဇုန် jun [jùn].

ဇောပ်, ဇာပ် jāp [jàp] n. all. ဖ္ဒိုတ်၊ သျိဖ္ဒိုတ်။ အားလုံး။ (၂) every. အရာသျိဖ္ဒိုတ်။ အရာရာတိုင်း။ (၃) each. ညးညးအဲအဲ၊ သွက်ညးသွက်အဲ၊ မွဲမွး၊ ညးမွဲမွး၊ ညးမွဲကု ညးမွဲ။ အသီးသီး၊ ကိုယ်စီကိုယ်ငှ၊ တစ်ခုလျှင်၊ တစ်ယောက်လျှင်၊ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး။ ဇောပ်ဂုတ်ကု, ဇာပ်အုတ်ကု jāp'ut ku [jàp ut kaŏ] n. all. ဖ္ဒိုတ်၊ သျိကျိဖ္ဒိုတ်။ အားလုံး။ ဇောပ်ဂုတ်လ္ဍး, ဇာပ်အုတ်လ္ဍေး jāp 'ut mleh̰ [jàp ut məlĭh] n. id. မိတ်ဂုပ်။ မိတ္ဂု။ ဂုတ်ဇောပ်, အုတ်ဇာပ် 'ut jāp [ut jàp] n. all. ဖ္ဒိုတ်၊ သျိကျိဖ္ဒိုတ်။

www.monlibrary.com

အားလုံး၊ အကုန်လုံး။ (၂) each. ညးညးအဲအဲ၊ သွက်ညးသွက်အဲ၊ မွဲမွး၊ ညးမွဲမွး၊ ညးမွဲကုညးမွဲ။ အသီးသီး၊ ကိုယ်စီကိုယ်ငှ၊ တစ်ခုလျှင်၊ တစ်ယောက်လျှင်၊ တစ်ဦးကို တစ်ဦး။ Cf. ဒပ်, ဒဝ် dap [dàp], ရိုဟ်, ရိုမ်ာ် ruih [rɜ̀h], ဂုတ်, အုတ် 'ut [ut]. Der. ဇ္ဂာပ်, ဇာဝ် jə māp [jəmàp] n. all. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး။ (၂) every. အရာသိုဖြိုတ်။ အရာရာတိုင်း။ (၃) each. ညးညးအဲအဲ၊ သွက်ညးသွက်အဲ၊ မွဲမွး၊ ညးမွဲမွး၊ ညးမွဲကုညးမွဲ။ အသီးသီး၊ ကိုယ်စီကိုယ်ငှ၊ တစ်ခုလျှင်၊ တစ်ယောက်လျှင်၊ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး။ ဇီဇာပ်, ဇိဇာဝ် jijāp [jĭ̀ jàp] n. all. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး။

ဇာပ်, ဇာဝ်၂ jāp [jàp] v. to pervade with scent. သွူဇာပ်ဒွံင်၊ သွူဖြိုက်ဒွံင်။ ရနုံ့ထုံသင်းနေသည်၊ မွှေးရနုံ့ထုံနေသည်။ [SM. ဇာပ်, ဇာဝ် cèp [jàp].]

ဇာပ်ဇာပ်, ဇာဝ်ဇာဝ် jāp jāp [jàp jàp] adv. every. စုံစု၊ ဇွာပ်ဇွာပ်၊ တုံတုံ။ အရာရာတိုင်း။

ဇာပ်ဇာပ်သျိ, ဇာဝ်ဇာဝ်သျိ jāp jāpsñi [jàp jàp səŋæ̃] adv. every house. စုံစုံသျိ၊ ဇွာပ်ဇွာပ်သျိ၊ တုံတုံသျိ။ အိမ်တိုင်း၊ အိမ်တိုင်းအိမ်တိုင်း။

ဇာပ်ဒိုးပ်ဇတွယ်, ဇာဝ်ဒိဒဝ်တွေယ် jāp di dap tñey [jàp dĭ̀ dàp tŋea] adv. every day. စုံဒဒှ်တျဲ၊ ဇွာပ်ဒဒှ်တျဲ၊ တုံဒဒှ်တျဲ။ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း။

ဇာပ်ဒိုင်ဇကာဝ်, ဇာဝ်ဒိဒ်ကောဝ် jāpdiñkow [jàp dòiŋ ko] v. every mirror, every glass. ဇွာပ် ဒျောဝ်၊ စုံဒျောဝ်၊ တုံဒျောဝ်။ မှန်တိုင်းမှန်တိုင်း။

ဇာပ်ဒိုးယ်, ဇာဝ်ဒိသ် jāpdis[jàp dèh]adv. every cardinal point, every direction. ဇွာပ်ဒိုဟ်၊ စုံဒိုဟ်၊ တုံဒိုဟ်။ အရပ်မျက်နှာတိုင်း။

ဇိပ်, ဇိဝ် jip [jèp] n. (MM.) ဆိမ်ဇိပ်ဆယ်, ဆိဝ်ဇိဝ်ဆယ် sim jip say [sɛm jèp soa] n. a simā in Jray district. သီမန္တံပ္ပဲခရိုင်ဖြဲမွဲသိမ်။ ဇွဲခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [Porb.pers. name of Tia origin. ယွုတံန္ဒကိုဘာသာတါင်ဒှ်မာန်။ တိုင်းဘာသာအရင်းခံနာမည်ဖြစ်နိုင်။]

ဇိပ်ကျိပ်, ဇိဝ်ကျိဝ် jip klip [jèp klip] v. (MM.) to be deep. ဇိပ်ဂျိပ်၊ သျိုဟ်၊ သျိုဟ်နက်။ နက်နဲသိမ်မွေ့သည်၊ နက်နဲသည်၊ နက်ရှိုင်းသည်။ (၂) profound. သျိုင်သျိုဟ်၊ သျိုဟ်နက်။ နက်နဲသည်၊ လေးနက်သည်။ Cf. ရျုဟ်, ရျုမ်ာ် rjuh̩ [rjùh]. [LM. ဇိပ်, ဇိဝ် jip [jèp], ဇိပ်ကျိပ်, ဇိဝ်ကျိဝ် jip klip [jèp klip], ဇိပ်ဂျိပ်, ဇိဝ်ဂျိဝ် jip glip [jèp glĭp]. SM. ဇိကျိပ်, ဇိဝ်ကျိဝ် jip klip [jèp klip] v. to be subtle.

www.monlibrary.com

သို့ပ်ာ်နက်ဖိဝ်ဂွိပ်၊ ခွဲက်ထွးကိုဟွံမာန်၊ လွှက်ဂွက်ခွံင်ဗွဲမသို့ပ်ာ်နက်။ သိမ်မွေ့နက်နဲလှသည်၊ ဖော်ပြခြင်းငှာမစွမ်းဆောင်နိုင်၊ လျို့ဝှက်နက်နဲလှသည်။ (၂) to be abstruse. နွံကိုအဓိပါသို့ပ်ာ်၊ ဝါတ်ဂါတ်၊ သွေ့ဘီဝါတ်။ အဓိပ္ပာယ်နက်နဲသည်၊ ခဲယဉ်းသည်၊ အသိရခက်ခဲသည်။]

ꩻ ꩻ, ꩻ ꩻ jumʼnok [jùm nòk] adj. large. မဇွော်၊ မဇွော်သွဲ့၊ မဇွော်သွဲ့လး။ (၂) great. ဇွော်။ ကြီးသော။ (၃) having great. မနွံဇမွော်သွဲ့ကိုစရဲ့။ ကြီးမားသောဂုဏ်ကျက်သရေရှိသော။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ jnok [jənòk], **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ ja nok [jă nòk], **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ jnok [jənòk].

ꩻ ꩻ, ꩻ ꩻ jumʼwik [jùm wòik] n. Cultivator. ကောန်ဖွိုက်၊ ကောန်ပွ။ တောင်သူလယ်သမား။ Syn. **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ ñaḥmajik [ɲèh mɛ̆ jòik]. [LM. **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ jamik [jɛ̆ mòik], **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ jmik [jəmòik] n. cultivator. ကောန်ဖွိုက်၊ သွာပ္ပ။ တောင်သူလယ်သမား။ (၂) agriculture. ပရေင်တိုလွိ။ စိုက်ပျိုးရေး။ **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ jik [jòik] v. to cultivate. ဖိုက်ထေဲတိသွက်သွေံတိုလွိ။ သီးနှံစိုက်ပျိုးရန်မြေထွန်ယက်သည်။]

ꩻ ꩻ, ꩻ ꩻ jumʼwan [jùm wɔ̀n] n. garland. ဇွန်က်။ ပန်းကုံး။ (၂) literary text. လိက်တံမဆေင်စပ်ကိုပရေင်လိက်ပတ်။ စာပေရေးရာနှင့်သက်ဆိုင်သော။ **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ pkāw jumʼwanthar [pəkɑw jùm wɔ̀n thɔr] n. garland of flowers in gold. ပ္ကာဝ်ဇုံဝန်ထရ်။ ရွှေပန်းကုံး။[LM. **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻjaman [jɛ̆ mɔ̀n], **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ jman [jəmɔ̀n], **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ saman [sɑ̆ mɔ̀n]; SM. **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ həmòn [hɑ̆ mɔ̀n] n. garland. ဇွန်က်။ ပန်းကုံး။ LM. **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ jan [jɔ̀n]; SM. **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ jòn [jɔ̀n] v. to string together. ဇန်စုတ်မွဲကရော်၊ ဇန်စုတ်မွဲစွံ့။ အတူတကွကုံးသည်၊ အတူတကွသီသည်။]

ꩻ ꩻ, ꩻ ꩻ jumʼ wan thor [jùm wɔ̀n thɔr] n. garland of gold. ဇုက်ဇွန်ထဝ်။ ရွှေကြိုးသွယ်။

ꩻ ꩻ, ꩻ ꩻ jumʼ win [jùm wèn] n. **ꩻ ꩻ**, ꩻ ꩻ tumʼ wāy jumʼwin [tum wài jùm wèn] n. present. စွာ၊ တွာ၊ စွာစွိန်၊ တွာတွိန်။ (၂) gift. အရာသွက်သွေံဆက်ကွဲ။ တံစိုးလက်ဆောင်ပစ္စည်း။ (၃) present offered to king. စွာစွိန်သွက်သွေံဆက်ကွဲကိုဧကရာတ်။ ဘုရင်အားဆက်သရန် လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ (၄) gift offered to king. အရာသွက်သွေံဆက်ကွဲကိုဧကရာတ်။ ဘုရင့်

www.monlibrary.com

အားဆက်သရန်ပစ္စည်း။ [LM. (တမာယ်)ဇမိုင်, (တမာယ်)ဇခိန် (tamāy)jamin [tă mɑi jɛ̆ mɛ̀n], (တမှာယ်)ဃမိုင်, (တမှာယ်) စခိန် (tamhāy) ca min [tă hmɑi că̆ mɛn], (ဃမာယ်) တ္ဂိုင်, (စမာယ်) တ္ဂိန် (camāy) tmin [că̆ mɑi təmɛn]. ဇုင်, ဇုန် jun [jùn] v. to make over. ဖိန်၊ ဖိုန်၊ ဖိန်ကို်၊ ဖိုန်ကို်၊ သွဲပြံင်ကို်။ အမျှပေးဝေသည်၊ လွှဲပြောင်းပေးသည်။]

ဍိမ်, ဍုံမ် juim [jɜ̀m] v. (MM.) ဟိုမ်ဍိမ်, ဟုံခံဍုံခ် huim juim [hom jɜ̀m] v. to speak at length. ဟိုဗွဲတရး၊ ဟိုဇို။ အသေးစိတ်ပြောကြားသည်။ [LM. ဟိုဍိ, ဟုံဍုံ huim juim [hom jɜ̀m].]

ဇာယ်ဎ, ဇယ်ဉ jāyñu [jài ŋ̀ŭ] n. vermilion. ဇာင်ရူ၊ ခွိက်ဆုန်။ ဆုန်းမှုန့်။

ဇဧယ်ဗာ်, ဇဧယ်ဝရ် jeybar [jèa bar] n. (1219) a locality near Lamphun. ဒေသတိဉာ်မန္ဒံပွဲကရပ်ဥုင်လာမ်ဖုန်မွဲ။ လမ်ဖွန်းမြို့အနီးအနားရှိဒေသတစ်ခု။ [Skt./P. ဇယဗ လ, ဇယဝလ ja ya ba la [jɛ̆ yɛ̆ bɛ̆ lɛ̆] n. power of victory. အစောန်စရဲအံင်ဇွး၊ အောင်မြင်ခြင်စွမ်းရည်။]

ဇဧယ်ယဇလခ, ဇယ်ယလေခ jey ya lekha [jèa yɛ̆ lè khă̆] n. Auspicious text (in modern form beginning with the word jayatu let him conquer and alluding to the expected coming of the Buddha Metteya.) လက်သန်ခိုဟ်၊ နိုမိတ်ခိုဟ်၊ နိုမိတ်အံင်ဇွး။ ကောင်းသောအတိတ်၊ ကောင်းသောနိုမိတ်၊ အောင်မြင်ခြင်းနိုမိတ်။ (သွစ္ဆဲဗွဲက်ကွငျင်လဝ် အဓိပါဝေါဟာ 'ဇယတု' ဗွဲမဂတာပ်ကို်ခေတ်ဂ့် ကို် ညးဂွဲအံင်ဇွးညိတဲ့ ရန်တံ့စွီမင်ဒွံင်သွက်သွေဂံဂတာပ်၊ ကျာ်တြဲအရိယ၊ မက္ကွန်ဒွ်ကွငျင် ဗွဲအဓာန်ဂတနူဏံ။'ဇယတု'ဟူသောဝေါဟာရ၊ အဓိပွာယ်ကိုခေတ်နှင့်အညီဖော်ဆောင်ရာတွင်၊ သူအောင်မြင်ပါစေသတည်းဆိုပြီး၊ နောင်လာမည့်အရိမေတ္တယျမြတ်စွာဘုရားအားဖူးတွေ့ပါစေသတည်း။) [Skt. ဇယ, ဇယ jaya [jɛ̆ yɛ̆] v. record of victory. စွတ်သမ္ဗီအံင်ဇွး။ အောင်မြင်ခြင်းမှတ်တမ်း။]

ဇဧယ်ဃင်, ဇဧယ်သဘင် jeysabhaṅ [jèa să̆ bhèaŋ] n. ဃမ်ဇဧယ်ဇဧယ်ဃင်, သမ်ဝေင် ဇဧယ်သဘင် sam beṅ jey sabhaṅ [sɔm bhèaŋ jèa să̆ bhèaŋ] n. an officer of king Kyanxittha's court. သွဲဝဲဒဂဗုတ်သွိင်တလန်ကေသာမွဲ။ ကျန်စစ်သားမင်း၏တရားရုံးအရာရှိတစ်ဦး။

ဇာ်, ဇရ်ိ jar [jɔ̀r] n. (MM.) blossom. က၊ ဆောင်က။ အပွင့်၊ ပန်းပွင့်။ Cf. ပ္ဂ, ပ္ဂ် pkau [pəkɑo^{3}]. [LM. ဇဝ်, ဇဝ် jaw [jɔ̀]. SM. ဇဝ်, ဇဝ် cò [jɔ̀].]

www.monlibrary.com

ဧာ်, ဇရ်ျ jar [jɔ̀r] n. (MM.) ဧာ်လဂၚ်, ဇရ်လဂရ် jarlagar [jɔ̀r lɛ̆ gɔ̀r] n. artificial channel for water. မြေင်တေဝဲဥာ်မခွံဗဒ္ဒ်ကေတ်လဝ်ကိုနဖြဟတ်မွိဟ်။ လူသားတို့၏လုပ်အားဖြင့်ဖန်တီးယူထားသောရေသွယ်မြောင်း။ [LM. ဧာလဂါဝ်, ဇာလဂေါဝ် jālagow [jɛ̀a lɛ̆ gɔ̀²].]

ဧာ်ဟာ်, ဇရ်ဟာန် jarhān [jɔ̀r hàn] n. love. မေတ္တာသို့ကျက်ဆာန်၊ သို့ကျက်ဆာန်၊ ကဝေင်၊ မိတ်ဒါန်။ ချစ်ခြင်းမေတ္တာ၊ ချစ်သူ၊ ချစ်သူရီစား။ see. ရံင်။ ရှ။ ဇီာ်ဟာ်, ဇိရ်ဟာန် jĭr hān [jĭr hàh], ဇြဟာ်, ဇြဟာန် jrahān [jrɛ̆ hàn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဇိုက်, ဇိရ်ကု jirku [jĭr kaŏ] n. body. ဇကု၊ ခန္ဓ၊ ဇကုကာယ။ ကိုယ်ခန္ဓာ၊ ကိုယ်ပိုင်း၊ ကိုယ်ထည်။ (၂) person. မွိဟ်၊ ပူဂ္ဂိ။ လူ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်။ (၃) self. အနေဇကုဇကု၊ နကိုဇကုဇကု။ ကိုယ်ကိုယ်တိုင်၊ မိမိကိုယ်တိုင်။ (၄) oneself. အနေဇကု, ဇကုညး ဟောင်။ မိမိကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ။ ဧက, ဇက ja ku [jɛ̆ kaŏ], ဇိက, ဇိက ji ku [jĭ kaŏ]. ဇြက, ဇြက jraku [jrɛ̆ kaŏ], ဇြက, ဇြက jra ku' [jrɛ̆ kaŏ] n. stead. အဇာ၊ အဇာဇကု၊ စ္ဆး၊ စ္ဆးဇကု။ အစား၊ ကိုယ်စား။ (၂) behalf. အနေညးစ္ဆး၊ ကိုယ်စားအနေဖြင့်။ ဇြက, ဇြက jraku [jrɛ̆ kaŏ], ဧက, ဇက ja ku [jɛ̆ kaŏ] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. ဧက, ဇက jaku [jɛ̆ kaŏ]; SM. ဟက, ဟက haku [hă kaŏ].]

ဇီာ်ကက်, ဇိရ်ကုကုံ jir ku kuṁ [jĭr kaŏ kum] prep. you are also. ဇကုကို။ သင်လည်းပါ။

ဇိုကွယ်, ဇိရ်ကယ် jirkoy [jĭr koa] n. ဇိက္ကွယ်, ဇိရ်ရွေယ် jirrkoy [jĭr rəkoa²] n. side. သွဲ၊ ဇကဲ၊ ဇကောဲ၊ လွှာ်သွဲ။ နံဘေး၊ ဘေးဘက်။ Cf. လုံပေက်, လုံပေက် lumṗek [lùm pɔik]; ဘ္လင်, ဘ္လင် tlaṅ [təlɛŋ].[LM. ဧကယ်, ဧကယ် ja kay [jɛ̆ koa], ဓကယ်, ထကယ် thakay [thă koa], ဆကယ်, သကယ် sakay [să koa], ဆ္ကယ်, သ္ကယ် skay [səkoa]; SM. ဟကယ်, ဟကယ် həkay [hă koa].]

ဇီင်္ဂေယ်, ဇိရ်ဒေယ် jirṅey [jĭr ŋèa] n. Distance. သွေး၊ ဇမွေး။ အကွာအဝေး၊ ခရီးအကွာအဝေး။

ဧဉယ်, ဧဒ္ဓယ် aṅay [jɛ̆ ŋòa¹] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ H.L. ဓဇ:ဧဉယ်, စ်ဒ်ုးဧဒ္ဓယ် ca ḍaḥ ja ṅay [că ɗah jɛ̆ ŋòa¹] v. distance apart. သွေးခြာ၊

www.monlibrary.com

ꤞꤡꤾꤢꤶ။ ကွာလှန်းသည်။ [LM.; SM. ꤠꤢꤢꤶ, ကဟယ် ka hòa [kă hòa^{1}]; ꤞꤡꤢꤶ, ꤞꤡꤾꤢꤶ jamñoy [jòm ŋòa^{2}] n. distance point. တေတ်ꤞꤡꤾꤢꤶ။ အကွာအဝေးအမှတ်။]

ꤗꤢꤰꤠ, ဒိရ်နောက် jirnok [jĭr nòk] n. Extent. ဇွောသွဲ့။ အကျယ်အဝန်း။ (၂) size. ပမာဏ၊ အဇာပမာဏ။ အရွယ်ပမာဏ၊ အရွယ်အစား။ (၃) breadth. သွဲ့၊ အနှံ၊ ဇွော်။ အကျယ်၊ အနံ။

ꤞꤡꤢꤠ, ဇနောက် janok [jĕ nòk] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။[LM. ꤞꤡꤢꤠ, ဇနောက် ja nok [jĕ nòk]; ꤟꤡꤢꤠ, ဒနောက် da nok [dĕ nòk]; SM. ꤲꤡꤢꤠ, ဟနောက် hənok [hă nòk] n. size. ပမာဏ၊ အဇာပမာဏ။ အရွယ်အစား၊ အရွယ်ပမာဏ။ ꤞ꤬ꤢꤠ, ဇ္ဍောက် jnok [jənòk] n. to be large. ဇွော်ဒုတ်၊ ဇွော်သွဲ့။ ကြီးမားသည်၊ ကြီးကျယ်သည်။ (၂) to be great. သ္ဂျိုဇွော်၊ သ္ဂျိုဇွော်သွဲ့။ ကြီးစေသည်၊ ကြီးမားစေသည်။]

ꤗꤶꤾ, ဒိရ်နှး jir naḥ [jĭr nèh] n. victory. ဒဒ္ဒ်မအံင်ဇွး၊ အောင်နိုင်ခြင်း။ ꤞꤡꤾ, ဇနှး janaḥ [jĕ nèh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. ꤞꤡꤾ, ဇနှး janaḥ [jĕ nèh], ꤞꤾ, ꤞꤡꤾ jnaḥ [jə nèh], ꤞꤶꤾ, ဇမ်နှး jam naḥ [jòm nèh].; SM. ꤲꤡꤾ, ဟနှး hənaḥ [hă nèh], ꤞꤾ, ꤞꤡꤾ jnaḥ [jənèh] v. to be victorious. ဂွံပေါ်အံင်ဇွး၊ ဂွံဒုင်စသိုင်ပေါ်အံင်ဇွး။ အောင်ပွဲရသည်၊ အောင်ပွဲခံသည်။]

ꤗꤢꤠ , ဒိရ်လ jirla [jĭr lĕ] n. thorn. ဂလ၊ ဇလ၊ ဒလ၊ ဓလ။ ဆူး။ (၂) robbers. ဒမ္ဗ။ ဓါးပြ။

ꤞꤢꤠ, ဇလ jala [jĕ lĕ] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꤟꤡꤞꤢꤠ, ဒုန်ဇလ dun ja la [dùn jĕ lĕ] n. thorny bamboo. ဒုန်ဂလ။ ကြတ်ခတ်ဝါး။ [LM. ꤡꤢꤠ, ခလ khala [khă lĕ], ꤜꤢꤠ, ဂလ ga la [gĕ lĕ], ꤟꤢꤠ, ဒလ da la [dĕ lĕ], ꤡꤢꤠ, ဓလ dha la [dhĕ lĕ]. ; SM. ꤲꤢꤠ, ဟလ həla [hă lĕ].]

ꤗꤶꤲꤡ, ဒိရ်ဟာန် jirhān [jĭr hàn] n. Love. မေတ္တာသို့ကြ်ဆာန်၊ သို့ကြ်ဆာန်၊ ကဝေင်၊ ကဝေင်ဂရိုင်၊ မိတ်ဒါန်။ ချစ်ခြင်းမေတ္တာ၊ ချစ်သူ၊ ချစ်သူရီစား။ (၂) loving-kindness. ဆာန်သွိန်၊ ကရုဏာ၊ မေတ္တာစေတနာ။ အကြင်နာ၊ ကရုဏာ၊ မေတ္တာစေတနာ။ ꤞꤡꤲꤡ, ဇရ်ဟာန် jarhān [jɔr hàn] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꤞꤡꤲꤡꤟꤡꤶꤾ, ဇရ်ဟာန်သမိန် jar hān samin [jɔr hàn să mɛn] n. compassion. ဒဒ္ဒ်မဒ္ဒ်

www.monlibrary.com

ဓဝ်ကရုဏာဆာန်ဥူ။ ဒဒှ်မဒှ်ဓဝ်ကရုဏာ။ သနားကရုဏာ၊ ကရုဏာသက်ခြင်း။ **ဇြဟာ်း**, ဇြဟာန် jra hān [jrɛ̆ hàn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဇြဟာ်းဩမိုင်း**, ဇြဟာန် ဩမိန် jra hān sra min [jrɛ̆ hàn srɑ̆ mɛn] ; **ဇြဟာ်းဩမိုင်း**, ဇြဟာန်သမိန် jrahān samin [jrɛ̆ hàn sɑ̆ mɛn]. [LM. **ဇြဟာ်း**, ဇြဟာန် jrahān [jrɛ̆ hàn]; **ဧဟာ်း**, ဧဟာန် jahān [jɛ̆ hàn]. SM. **ဇြဟာ်း**, ဇြဟာန် sɛ̆ han [jrɛ̆ hàn]. **ဆာ်း**, ဆာန် chān [chan] v. to love. ဆာန်၊ ဒးစိုတ်၊ ဒးဂွပ်၊ နွံမေတ္တာ။ ချစ်သည်၊ နှစ်သက်သည်၊ မေတ္တာရှိသည်။]

ဇိဟ်း, ဇိရ်ဟာန် jĭrhān [jĭr hàn] n. see. ရံင်၊ ရှု။ **ဇိဟ်း**, ဇိရ်ဟာန် jirhān [jĭr hàn].

ဧလ်, ဧလ် jal [jɔ̀l] v. **သိစ်ဧလ်**, သိစ်ဧလ် sicjal [sɛt jɔ̀l] v. to quarrel. သေက်ညးသွံ၊ သေက်ဖိုညးသွံ။ စကားများကြသည်၊ ရန်ဖြစ်ကြသည်။ (၂) brawl. ဂြဂြက်ညာန်ညေညးသွံ၊ ပေါ်ရှသံင်ဂြဂြက်ညးသွံ။ ဆူဆူညံညံရန်ဖြစ်ကြသည်။ Der. **ဗျိုဝ်**, ဗျိုဒ် byuiw [byɔ̀] v. to cause to fight. သွံ်သေက်ဖိုညးသွံ။ ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားစေသည်။ [LM. **ဇိဝ်**, ဇိုဒ် juiw [jɔ̀]. SM. **ဇိဝ်**, ဇိုဒ် cɔ̀ [jɔ̀] v. to fight. (စာင်)ဖိုး။ (ကြက်) ခွပ်သည်။ (၂) to quarrel. သေက်ဖိုး။ စကားများရန်ဖြစ်သည်။]

ဇိလ်ဇိပ်, ဇိလ်ဇိပ် jiljip [jɛ̀l jɛ̀p], **ဇိလ်ဇုပ်**, ဇိလ်ဇုပ် jiljup [jɛ̀l jùp], rarely. နဒဒှ်မဒှ်ဗိုဏ်လံဂွံဆိုး၊ ခွင်ခွင်။ ဤပုံစံမျိုးတွေ့ရခဲလှ၊ ရှားရှားပါးပါး။ **ဇိလ်ဇူပ်**, ဇိလ်ဇူပ် jil jūp [jɛ̀l jùp] n. Dubba grass. ကွတ်ဒဇိပ်။ နေဇာမြက်။ [LM. (1) **ဒဇိပ်**, ဒဇိုပ် dajuip [dɛ̆ jɔ̀p].;SM. **ဟဇိပ်**, ဟဇိပ် həcɔ̀p [hɑ̆ jɛ̀p],(2)LM. **ဒဇိပ်**, ဒဇိပ် da jip [dɛ̆ jɛ̀p], **ဓဇိပ်**, ဓဇိပ် dha jip [dhɛ̆ jɛ̀p]. SM. **ဟဇိပ်**, ဟဇိပ် həcĭp [hɑ̆ jɛ̀p]. Var. Cf. LM. **ဓဂုတ်**, ထဒုတ် tha gut [thɑ̆ gùt], **ဓဂိုတ်**, ထဒိုတ် thaguit [thɑ̆ gɔ̀t] n. quail. ဂစေ်ဒဂိုတ်။ ငုံးငှက်။ s.v. လုပ်အပွဲအသွင်။ လက်အောက်ခံအဖြစ်ပါဝင်သည်။ **ဎဂျတ်**, တ္ဂေတ် tgit [təgĭt] n. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဇိလ်ဇုပ်, ဇိလ်ဇုပ် jiljup [jĭl jùp], rarely. နဒဒှ်မဒှ်ဗိုဏ်လံဂွံဆိုး၊ ခွင်ခွင်။ ဤပုံစံမျိုးတွေ့ရခဲလှ၊ ရှားရှားပါးပါး။ **ဇိလ်ဇူပ်**, ဇိလ်ဇူပ် jil jūp [jĭl jùp] n. Dubba grass. ကွတ်ဒဇိပ်။ နေဇာမြက်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဇိလ်ဇိပ်**, ဇိလ်ဇိပ် jiljip [jĭl jèp].

ဇလ်ဘုံမ်, ဇုလ်ဘုံမ် julbhumm [jŭl bhùm] v. to make over. သွဲပြံင်ကို၊ ဖိန်၊ ဖိန်ကို။ ဖိုန်၊ ဖိုန်ကို၊ ဖိုန်ပိုန်။ လွှဲပြောင်းပေးသည်၊ အမျှဝေသည်။

www.monlibrary.com

ꤷꤽ꤬, ꤒꤽ꤬ jūl [jùl] v. to cease from activity. ဒေါ်ထော်နူကိုမချိဒရောင်ခွဲင်။ လူပ်ရှားတက်ကြွနေခြင်းမှရပ်စဲလိုက်သည်။Cf. ꤔꤧ꤬, ꤒꤧ꤬ dui'[dùi], ꤟꤽ, ꤟꤽ lja'[ləjɛ̀], ꤾꤲꤢꤰ, ꤾꤣꤢꤰ hom [hɒm]. Der. ꤾꤽꤢꤰ, ꤽꤣꤢꤰ jnow [jənɔ̀^{2}] n. object of regard. အရာသွက်သွေ့ထောက်ကိုအဲပရဲ။ လေးစားအပ်သောအရာ။ [LM. ꤷꤽ, ꤒꤽ jū [jù], ꤾꤣꤰ, ꤣꤢꤰ jow [jɔ̀^{2}] ; SM. ꤷꤽ, ꤒꤽ cù [jù] v. to rest. ဇူဒေါ်၊ ဇူဒို။]

ꤔꤰ, ꤓꤰ jīw [jī] n. ꤔꤰ, ꤓꤰ jiw [jī] n. ꤓꤢꤰꤔꤰ, ꤱꤢꤰꤓꤰꤓꤰ ʾā cārjīw [a car jī], ꤲꤢꤰꤔꤰ, ꤱꤣꤢꤰꤓꤰꤓꤰ ʾa cār jiw [ă car jī]) n. a celebrated physician of Rājagaha in the time of the Buddha. မှာသဝ်ဒယ်တ့်မွဲ၊ ပွဲဥုင်ရာဇဂြိုဟ်လက်ထက်ကျာ်တြဲပိုမကျိုန့်တေံ။ ဗုဒ္ဓရှင်မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်အခါက၊ ဂုဏ်သတင်းကျော်ကြားသော၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်မှသမားတော်ကြီးတစ်ဦး။ [P. ꤔꤰꤝ, ꤓꤝꤛ jīvaka [jī wɛ̆ kă].]

ꤔꤧ꤬, ꤓꤧ꤬ jih [jèh] v. third lunar month of Mon, roughly corresponding to June. ဂိတုမန်လွိဟ်ပိ၊ ဂိတုဇ့်ဒေံ။ သရောပ်ထော်မွး၊ မသွဟ်ကိုဂိတုဂျုန်အင်္ဂလိက်တံ။ မွန်သုံးလမြောက်လ၊ နယုန်လ။ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ ဇွန်လနှင့်ကိုက်ညီသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꤾꤢꤰꤧ, ꤾꤢꤰꤓꤧ꤬ jesth- [jĭhth].

ꤾꤢꤰꤧ, ꤾꤢꤰꤓꤧ꤬ jesth [jĭhth] n. ꤾꤢꤰꤟ, ꤾꤢꤰꤓꤟ jestha [jè səthă] n. (1219) the third lunar month of Mon, roughly corresponding to June. ဂိတုမန်မရနုက်ကိုပိ၊ ဗွဲသရောပ်မသွဟ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဂျုန်၊ ဂိတုဇ့်ဒေံ။ မွန်တတိယမြောက်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လဇွန်လနှင့်ကိုက်ညီသည်၊ နယုန်လ။

ꤔꤧ꤬, ꤓꤧ꤬ jih [jèh] n. (MM.) ꤑꤛꤔꤧ꤬, ꤑꤒꤓꤧ꤬ ki tujih [ki tɑ̆ jèh] n. ꤛꤛ ꤔꤧ꤬, ꤛꤒꤓꤧ꤬ gatujih [gɛ̆ tɑ̆ jèh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. ꤔꤧ꤬, ꤓꤧ꤬ jih [jèh], ꤾꤧꤰ, ꤣꤧꤰ jeh [jĭh]. SM. ꤾꤧꤰ, ꤣꤧꤰ cèh [jĭh]. Skt. ꤾꤟꤢꤪ꤫, ဇျေဿ္ဌ jyai s̱tha [jyè shă thă].]

ꤾꤢꤰꤧ, ꤾꤣꤢꤰꤛ jes tha [jĭh thă] n. (1219) the third lunar month of Mon, roughly corresponding to June. ဂိတုမန်မရနုက်ကိုပိ,ဗွဲသရောပ်ဧုံသွဟ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဂျုန်၊ ဂိတုဇ့်ဒေံ။ မွန်တတိယမြောက်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ ဇွန်လနှင့်ကိုက်ညီသည်၊ နယုန်လ။ see. ရံင်။ ရှ။ ꤾꤢꤰꤧ, ꤾꤣꤢꤰꤓꤛ jesth [jĭh thă].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ငေသံစမ်ဝတ်မှာ်, ဓေသ်ထသမ်ဝတ်သ့ရ် jesthasamwatṣar [jĭh thă̆ sɔm wɔ̀t shɔr] n. (1219) third year of twelve-year cycle. ပွဲကိုအခိုင်သံဝစ္ဆဉ် ဖမ့ိုင်စ့်ဓာသ္ဓာံ ဂ့် မဒ့်သ္ဓာံတတိယ။ တစ်ဆယ့်နှစ်နှစ်ကာလသံဝတ်ဆိုတွင်၊ တတိယမြောက်နှစ်။ [Skt. **ငျမ့ဋ္ဌသမ်ဝတ်သရ**, ဓျေသ့ဋ္ဌသမ်ဝတ်သရ jyaiṣṭha samvatsara [jyè shă̆ thă̆ sɔm wɔ̀t sā ră̆].]

ဧက်, ဓအ် ja' [jɔ̰̀] v. (MM.) to crouch. မာ၊ အောပ်မာ၊ မိုပ်မာ။ ဝပ်သည်၊ ဝပ်တွားဓယသည်။ (၂) to bend low. ကုန်စ့ော်၊ ခစိုင်ကုန်စ့ော်၊ ခွောပ်ကုန်စ့ော်။ နှိမ့်ချသည်၊ ညွတ်ကုန်းချသည်၊ ကုန်းနှိမ့်ညွတ်ချသည်။ [LM. **ဧက်သဝ်**, ဓအ်သဝ် ja'saw [jɔ̰̀ sɔ].]

ဧက်တုင်ဒ္ဓမ်ကျောင်, ဓအ်တုင်ဒ္ဓမ်ကွောင် ja'tuñbnatkḍāñ [jɔ̰̀ tɜŋ bnɔ̀t kəɗaiŋ] v. the rising of spear and umbrella. ဓတိုန်ဗွဟ်ကျိုင်။ ထီးနှင့်လှံတံအတက်။

ငောက်, ဓောအ် jo' [jɔ̰̀] v. sit. ဇံ၊ ဂ္ဂံ။ ထိုင်သည်။

ငောက်ငောက်, ဓောအ်ဓောအ် jo'jo' [jɔ̰̀ jɔ̰̀] adv. sitting on. ဓော်ဓော်၊ ဇံဇံ။ ထိုင်ထိုင်လျက်။

ဉာတ်, ဒ္ဍာတ် jñāt [jəɲàt] n. kinsman. ကလောမသလွတ်တြံတြုံ။ ယောက်ျားသားဆွေမျိုး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဉာတ်**, ဒ္ဍာတ် dñāt [dəɲàt].

ဍ္ဍး, ဍ္ဍး jnaḥ [jənèh] v. win. သ္ဂေါ်မာန်၊ အံင်၊ အံင်ဒ္ဍး။ အောင်သည်၊ အောင်နိုင်သည်၊ အနိုင်ရသည်။ (၂) be victorious. သ္ဂေါ်ဒုင်စသိုင်ပေါ်အံင်ဒ္ဍး၊ သ္ဂေါ်ကျွင်ပေါ်အံင်ဒ္ဍး။ အောင်ပွဲခံသည်၊ အောင်ပွဲရသည်။(MM.) v.to over come. အံင်ဒ္ဍး၊ တတ်တိုန်အော။ အောင်မြင်သည်၊ ကျော်လွှားသွားသည်။ (၂) conquor. မာန်အံင်ဒ္ဍး၊ သီဂွံအော။ အောင်နိုင်သည်၊ သိမ်းပိုက်ရရှိသည်။Cf. **ကုယ**, ကုယ kuya' [ku yă̆]. Der. **ဇိ်ိး**, ဇိရိန်း jirnaḥ [jĭr nèh] n. victory. ဒဒှ်မအံင်ဒ္ဍး၊ ပေါ်အံင်ဒ္ဍး။ အောင်နိုင်ခြင်း၊ အောင်ပွဲ။ [LM.; SM. ဉ်း, ဉ်း hnèh [hnèh].]

ဍ္ဂျ, ဍ္ဂျ jnu [jənŭ] n. **ကုက်ဍ္ဂျ**, ဆုက်ဍ္ဂျ chuk jnu [chɜk jənŭ] n. read. ဗ်ာ်၊ ဖတ်။ **ကုကဍ္ဂျ**, ဆုကဍ္ဂျ chu ka jnu [chŭ kă̆ jənŭ].

ငွောက်, ဍ္ဍောက် jnok [jənòk] n. hypoth. နဒဒှ် မဒ့်ဟောင်ဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဃငွောက်**, သဍ္ဍောက် sjnok [səjənòk]. **ဇုငကာက်**, ဇုံနောက် www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

jumṅnok [jùm nòk] n. to be great. ဇွော်သွဲ့၊ ဒှ်မျော်ယဘဲဥုံ။ ကြီးကျယ်သည်၊ အထင်ဃရဖြစ်သည်။ (၂) to be large. ဇွော်၊ ဇွော်ဒုတ်။ ကြီးသည်၊ ကြီးမားသည်။ (၃) to be big, of high rank or importance. ဒုတ်၊ ပိုက်ဇွော်။ ကြီးသည်၊ အရေးကြီးသည်။ (၄) to have great. ကေတ်လဝ်ဒွဲဘဲဇွော်။ အကြီးအကဲနေရာယူထားသည်။

ငှောက်, ဇွောက် jnok [jənòk], **ဓမ်ငှောက်**, ဇမ်နောက် jamnok [jɔ̀m nòk] n. (MM.) to be fully-grown. စိုပ်ကွၤ်အဝဲ၊ ဒှ်ကွၤ်မျော်မ္ဒိဟ်။ အရွယ်ရောက်သည်၊ လူလားမြောက်သည်။ (၂) mature. ကြဲင်ချုဟ်ကွၤ်၊ စိုပ်ကွၤ်ဟဝါ၊ စိန်ဝုန်ကွၤ်။ ရင့်ကျက်လာသည်၊ ရင့်မှည့်လာသည်၊ အချိန်စေ့သည်၊ နူးနပ်လာသည်။ **ငှောက်ကျး**, ဇွောက်ကျး jnok klaḥ [jənòk klah], **ငှောက်တျး**, ဇွောက်တျး jnok tlaḥ [jənòk tlah] v. to be splendid. ဇွော်သွဲ့လး၊ ဇွော်ဗွဲ၊ ဇွော်သန်။ ကြီးကျယ်ခမ်းနားသည်၊ အလွန်ကြီးမားသည်၊ လွန်စွာကြီးသည်။ (၂) to be refulgent. တွးဇး၊ တွးဖွင်၊ ခွစ်ဗွီ။ ထွန်းလင်းသည်၊ တောက်ပသည်၊ လင်းကျင်းသည်။ **ငှောက်တိုင်**, ဇွောက်တိုန် jnok tuin [jənòk ton] v. to rise in spate. (ခုဉ်) ဟးပရးတိုန်။ (ရေ) မြစ်ရေဝေလျံလာသည်။ **ငှောက်တျး**, ဇွောက်တျး jnoktlaḥ [jənòk tlah] v. see. ရံင်။ ရှု။ **ငှောက်ကျး**, ဇွောက်ကျး jnokklaḥ [jənòk klah], **ငှောက်မော်**, ဇွောက်မောရ် jnok mor [jənòk mɔ̀²] v. to grow. မောဝ်တိုန်၊ ဂွိုင်တိုန်၊ ဖော်ဖြေဝ်တိုန်။ ကြီးပွားသည်၊ တိုးပွားသည်၊ ဖွံ့ဖြိုးသည်။ (၂) to maturity. ကြဲင်ကျုဟ်ကွၤ်၊ ဇွော်ဂေါဝ်ကွၤ်။ ရင့်ကျက်လာသည်၊ ရင့်မှည့်လာသည်။ **ငြာက်ငှောက်**, ဆြောအ်ဇွောက် sroˑ jnok [srʊ̏¹ jənòk] n. variety of paddy which take a longer time to ripen. ဆြော်ဇွော်။ ကောက်ကြီးစပါး။ **ငှောက်**, ဇွောက် jnok [jənòk] adj. big. မဇွော်။ ကြီးသော။ **တိငှောက်**, တိဇွောက် tijnok[tæ̏ jənòk] n.the world. ဥးတိ။ ကမ္ဘာ၊ မြေကြီး။ Opp. **ဇောဆ်**, ဇောခ် ḍoc [ḍɒt]. **ဆွတ်**, သွတ် swat [səwɔt]. Der. **ဇုငှောက်**, ဇုနောက် junok [jʊ̏ nòk] v. to increase. ဖြေဝ်တိုန်ကွၤ်၊ သ္ဂိုတောတက်ကွၤ်၊ သ္ဂိုဖြေဝ်ဂွိုင်ကွၤ်။ **ဇိငှောက်**, ဇိရိုနောက် jir nok [jɪ̏r nòk] n. extent. ဇမ်ဒိုင်၊ သွဲ့၊ သွဲ့ဒွိုကျ်။ အရှည်၊ အကျယ်အဝန်း၊ အကျယ်။ (၂) breadth. သွဲ့၊ အနာံ။ အကျယ်၊ အနံ။ [LM. **ငှောက်**, ဇွောက် jnok [jənòk]; **ဇမ္ဘောက်**, ဇဇွောက် jamnok [jɔ̀m nòk].SM. **ဂှောက်**, နှောက် hnok [hnòk]. **ဟငှောက်**, ဟနောက် hənok [hə̏ nòk] n. adult. မ္ဒိဟ်စိုပ်အဝဲ၊ မ္ဒိဟ်ပေင်ကွၤ်အ

www.monlibrary.com

ယုက်စာစ္ဂေါမွဲတဲ့။ အရွယ်ရောက်သူ၊ အသက်နှစ်ဆယ့်တစ်နှစ်ပြည့်ပြီးသူ။ (၂) chief. ကိုုပ်သ္ကိုပ်၊ ဇမ္ဗော်၊ ဇမ္ဗော်ညးမအုပ်ခုပ်။ ခေါင်းဆောင်၊ အကြီးအကဲ၊ အုပ်စိုးသူ။]

ငှာက်စ္ဝး, ဒ္ဍောက်ဆ္ဆး jnok ta thaḥ [jənòk təthɑh] adv. very great, very big. ဇွော်ဗွဲ၊ ဇွော်သန်။ အလွန်.အလွန်ကြီး၊ လွန်စွာကြီး။

ငှာ်, ဒ္ဍောရ် jnor [jənò^{2}l] n. **ငှာဝ်**, ဒ္ဍောဝ် jnow [jənò^2] n.(MM. **ငှာဝ်**, ဒ္ဍောဝ် jnow [jə nò^2]) n. hanging banner. အလာ်၊ ဇွောဝ်၊ နှောဝ်။ အလံ၊ ကုက္ကား၊ တံခွန်။ [LM. **ငှာဝ်**, ဒ္ဍောဝ် jnow [jənò^2]; **ငှ္ဂာဝ်**, ဆ္ဍောဝ် snow [sənò^2]. SM. **ငှ္ဂာဝ်**, နှောဝ် hnò [hnò^2].]

ငှာဝ်, ဒ္ဍောဝ်^{3} jnow [jənò^2] n. **ငှာဝ်မတ်**, ဒ္ဍောဝ်မတ် jnowmat [jənò^2 mɔ̀t] n. object of regard. အရာသ္ဒးသွဂရ္ဂ၊ အရာသွက်သ္ဒးသွကောင်ကာ၊ အရာသွက်သ္ဒးစွံသ္ဂိ၊ အရာသွက်သ္ဒးအဲပရဲ။ ဂရ္ဂထားရသောအရာဝတ္ထု၊ အလေးထားရသော အရာဝတ္ထု၊ ပမာထားရသောအရာဝတ္ထု၊ လေးစားရသောအရာဝတ္ထု။ (၂) token. စွတ်သမ္ဂိ၊ စွတ်လက်ကျန်၊ သကော်တ၊ သာဓက။ အထိမ်းအမှတ်၊ အမှတ်လက္ခဏာ၊ သကော်တ၊ အထောက်အထား။ (၃) leading to the acquisition of merit. သ္ဂိုပ်သ္ဂသွက်သွေဂံကောတ်ကာကုသို့။ ကုသိုလ်အမှုကိစ္စရယူရန်ဦးဆောင်သည်။ [LM. **ငှာဝ်မတ်**, ဒ္ဍောဝ်မတ် jnow mat [jənò^2 mɔ̀t] n. spectacle. ဒ္ဍောဝ်မတ်။ မျက်မှန်။ **ဒ္ဍောဝ်မတ်**, ဒ္ဍောဝ်မတ် dnowmat [dənò^2 mɔ̀t] n. spectacle. ဒ္ဍောဝ်မတ်။ မျတ်မှန်။ **ဍ္ဍုမတ်**, ဍ္ဍုမတ် jnūmat [jənù mɔ̀t] n. resting place for eye. ဒ္ဍဘဲဍ္ဍာန်မသ္ဂိုပ်မတ်။ မျက်စေ့ကြည်သာစေသောနေရာ။ **ဍ္ဍုလ်**, ဍုလ် jūl [jùl] n. to cease from activity. ဍ္ဍုထော်နူကို့မချီဒရာင်အာကျင်ဒွံင်။ သွားလာလှုပ်ရှားနေမှုမှအနားယူလိုက်သည်။]

ငှာဝ်, ဒ္ဍောဝ်^{4} jnow [jənò^2] n. banner. အလာ်၊ ဇွောဝ်၊ နှောဝ်။ အလံ၊ ကုက္ကား၊ တံခွန်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငှာ်**, ဒ္ဍောရ် jnor [jənò^2].

ငှာဟ်, ဒ္ဍောအ် jno' [jənʊ̀] v. be loose. ရော်၊ သွဲ့။ ချောင်သည်။

ငှာဟ်ကွလ်, ဒ္ဍောအ်ကွည် jno'kmañ [jənʊ̀ kəmɔn] v.loose and strict. ရော်ကျော်။ ချောင်ကြပ်သည်။

ဍ္ဍာပ်, ဍ္ဍာပ် jmāp [jəmàp] adv. completely. အိုတ်သို့၊ ကို့ကြ်ကို့ကြ်ပေင်ပေင်။ လုံးဝ၊ လုံးလုံးလျားလျား။ (MM.) n. all. သို့ဖြိုတ်။ အားလုံး။ (၂) every. စွံစွံ၊ တွံတွံ၊ စွံမွိဟ်၊ တွံမွိဟ်၊ စွံအရာ၊ တွံအရာ၊ ရိုဟ်ဒဒ်။ အသီးသီး၊ လူတိုင်း၊ အရာ

www.monlibrary.com

တိုင်း။ (၃) each. စုံညးစုံအဲ၊ တုံညးတုံအဲ။ ကိုယ်စီကိုယ်ငှ၊ လူတိုင်းလူတိုင်း။ ꩻꩽ꩷ ꩻꩺꩵ, ꩻꩽ꩷ꩻꩵ ꩻꩺꩵ 'uit jmāp [ot jəmàp] adv. all. သိုဖြိုတ်။ အားလုံး။ [LM. ; SM. ꩻꩵꩺ, ꩻꩵꩽ꩷ kamip [kă mɛp]. ꩻꩺꩵ, ꩻꩺꩵ jāp [jàp] n. all. ဖြိုတ်။ အားလုံး။]

ꩻꩺ, ꩻꩺ jmū [jəmù] v. falling. ဂူ(ဗြဲ)။ ရွာသည်(မိုး)။(၂) subject to must. (စိုင်) ဆောင်စပ်ကိုကွောင်ခွေ့။ (ဆင်) မုန်ယိုခြင်းနှင့်ပတ်သက်သည်။

ꩻꩺꩵ, ꩻꩺꩵ jmūr [jəmùr]v. ꩻꩺꩵ jmur [jəmŭr]v. attr.(ꩽꩺꩻꩺꩵ, ꩽꩺꩻꩺꩵ ciṅ jmūr [coiŋ jəmùr].)subject to must. ကိစ္စမဆောင်စပ်ကိုစိုင်ကွောင်ခွေ့။ ဆင်မုန်ယိုခြင်းကိစ္စ။ (၂) full grown male [elephant]. စိုင်တွက်စိုပ်ကွျင်အဝဲတုံ့။ အရွယ်ရောက်ပြီးဆင်ထီး။

ꩻꩺ, ꩻꩺ jmūr [jəmùr] v. falling. (ဗြဲ)ဂူ။ (မိုး)ရွာသည်။ ꩻꩺꩻꩺ, ꩻꩺꩻꩺ bray jmūr [bròa^1 jəmùr] v. falling rain, shower of rain. ဗြဲဂူ၊ ကဗြဲ ခွေ့။ မိုးရွာသည်၊ မိုးဖွဲကျသည်။ [LM.(ꩽꩺꩵ) ꩻꩺꩵ, (ꩽꩺꩵ) ꩻꩺꩵ (ciṅ)jmūr [coiŋ jəmùr]. SM. (ꩽꩺꩵ) ꩻꩵꩻꩵꩺ, (ꩽꩺꩵ) ꩻꩵꩻꩵꩽ꩷ (coiŋ) hmò [coiŋ hă mò^2]. ꩻꩵꩺ, ꩻꩵꩺ həmù [hă mù]. LM. ꩻꩵꩺ, ꩻꩵꩺ dajū [dĕ jù], ꩻꩵꩺ, ꩻꩵꩺ dhajū [dhĕ jù]. SM. ꩻꩵꩺ, ꩻꩵꩺ hacū [hă jù] v. to drip. (ခွဉ်) ဒဖူးခွေ့၊ ဇီးခွေ့။ (ရေ) အစက်ကျသည်၊ ယိုစိမ့်ကျဆင်းသည်။]

ꩻꩽꩵ, ꩻꩽꩵ jmŏ [jəmŏ] v. ꩻꩽꩵꩻꩺꩵ, ꩻꩽꩵꩻꩺꩵ jmŏ kñan [jəmŏ kəɲɔn] v. to be firm. သွက်ဗိုန်ခိုင်၊ သွက်ဗိုန်တွောန်။ ခိုင်မြဲစေသည်၊ ခိုင်ခံ့အောင်ပြုလုပ်သည်။ (၂) to be stable. သွက်ခိုင်မျိုဟ်၊ သွက်ခိုင်ကွိုက်တန်ကြန်။ ခိုင်မာစေသည်၊ တည်တံ့ခိုင်မြဲစေသည်။ (၃) to be sure. သွက်ချိုတ်ပွိုတ်။ သေချာစေသည်။ Cf. ꩻꩺꩵ, ꩻꩺꩵ rbin [rəbèn]. [LM. ꩻꩽꩵ, ꩻꩽꩵ jmŏ [jəmŏ],SM. ꩻꩵꩽꩵ, ꩻꩵꩽꩵ hmŏ [hmŏ] v. to be firm. သွက်ဗိုန်ခိုင်၊ သွက်ဗိုန်တွောန်။ ခိုင်မြဲစေသည်၊ ခိုင်ခံ့အောင်ပြုလုပ်သည်။ (၂) to be stable. သွက်ခိုင်မျိုဟ်၊ သွက်ခိုင်ကွိုက်တန်ကြန်။ ခိုင်မာစေသည်၊ တည်တံ့ခိုင်မြဲစေသည်။ (၃) to be sure. သွက်ချိုတ်ပွိုတ်။ သေချာစေသည်။]

ꩻꩽꩵꩻꩵ, ꩻꩽꩵꩻꩵ jmo' [jəmŏ] adj. heavy. ဇွောအဲ၊ ဖွံ့၊ ဇွံ့၊ သွိုင်။ လေးသည်၊ လေးလံသည်။

ꩺ, ꩺ jra [jrĕ] n. ꩺꩵ, ꩺꩵ jra kau [jrĕ kao^3] n. flower rubbish. အမှိုက်

www.monlibrary.com

ကဲကွဲကွဲ၊ ပန်းအန္တမ်းအခြောက်အမှိုက်။ (၂) see. ရံင်။ ရှု။ **မမာ်ဇ္ရင်**, မဓရ်ဇ္ရင် ma marjragaṅ [mɛ̀ mɔ̀r jərɛ̆ gɛ̀aŋ]n.kinds of tool. ကပေါတ်ကရိယာမွဲဂကူ။ ကရိယာတန်ဆာပလာတစ်မျိုး။ (MM.) kinds of useful article. ကပေါတ်ကရိယာမွဲဂကူ။ ကရိယာတန်ဆာပလာတစ်မျိုး။ (၂) tools presented to monks. ပရိက္ခရာ၊ ကပေါတ်ကရိယာမဟဲ့ပွံတဲ့မကို့ဒါန်လဝ်ကုခမ့်သင်တံ်။ ပရိက္ခရာ။ သံဃာတော်များအတွက်မရှိမဖြစ် လှူဒါန်းထားသောကရိယာတန်ဆာပလာ။

ဇ္ရာ, ဇ္ရကု jraku [jrɛ̆ kaŏ'], **ဇ္ရာ်ကု**, ဇ္ရအ်ကု jra'ku [jrɔ̆ kŭ], **ဇ္ရာ်ကု**, ဇ္ရအ်ကု jra'ku' [jrɔ̆ kaŏ'] n. body. ခန္ဓဇကု၊ ဒကုတ်ဇကု၊ မွှံဇကု။ ကိုယ်ခန္ဓာ၊ ကိုယ်ထည်၊ ကိုယ်ပိုင်း။ (၂) person. မွိဟ်၊ ပူဂ္ဂိုလ်။ လူ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်။ (၃) self. ဇကုဇကု၊ အနေဇကု၊ အတ္တ။ မိမိကိုယ်တိုင်၊ ကိုယ်တိုင်၊ အတ္တ။ **ဇိဂ်**, ဇိရ်ကု jirku [jir kaŏ'].

ဇ္ရာ, ဇ္ရကု jrakū [jrɛ̆ kao¹] v. see. ရံင်။ ရှု။ **ဇ္ရာ**, ဇ္ရကု jraku [jrɛ̆ kaŏ'].

ဇ္ရဟာ်, ဇ္ရဟာန် jrahān [jrɛ̆ hành] n. love. မေတ္တာ၊ မေတ္တာဆာန်သွိန်။ မေတ္တာ၊ ချစ်ခြင်းမေတ္တာ။ (၂) lover, sweetheart. သွိုက်ဆာန်၊ ကဝေင်၊ ကဝေင်ဂရိုင်။ ချစ်သူ၊ ရည်စား၊ ရီစား။

ဇ္ရာ, ဇ္ရာ jrā [jrèa] n. (MM.) a district of Rāmañña centred on Kamawet. ခရိုင်ရာမည်ညမွဲ၊ သွဗဟို်ကို်ကွာဝက်။ ရာမည်ညဒေသခရိုင်တစ်ခု၊ ကမာဝက်ကိုဗဟိုရ်ပြုသည်။ [LM. **ဇ္ရာ**, ဇ္ရာ jrā [jrèa], **ဧရာ**, ဇရာ jarā [jɛ̆ rèa].]

ဇ္ရင်, ဇ္ရင် jraṅ [jərèaŋ] n. Pit. ကတိုင်၊ ကတိုင်မခါကေတ်လဝ်အရာမွဲမွဲပွဲကို်တိ၊ ကတိုင်ကတံမက္ကောန်လဝ်သွက်သွေဂံဗ္ဘဗွဲဇုဒိုအသွဝ်တိ။ တွင်း၊ မြေတွင်း၊ တစုံတစ်ခုကို တူးထားသည့်တွင်း၊ ငါးများမြေတွင်းအောင်းခိုရန် ပြုလုပ်ထာသည့်တွင်း။ (၂) hole of the fish or snake in the earth. သိုင်ဖြို ဟွံသေင်က မက္ကောန်လဝ်သွဝ်တိ။ Cf. **ဂ္ဂာင်**, ဂ္ဂောင် ktoṅ [kətoŋ], **ဩ်ဂ်**, ဩ်ဂ် sruṅ [srəŋ]. Cf. LM. **ဗ္ဂင်**, ဗ္ဂင် braṅ [brèaŋ] n. hole of snake. သိုင်ဖြို။ မြွေတွင်း။ (၂) hollow in tree. ဂွိုင်ဆု၊ ထွောင်ဆု။ **ထ္ဂောင်** thmoṅ [thəmoŋ] n. **ဂ္ဂာင်ဂျ**, ထ္ဂောင်ဆု thmoṅ chu [thəmoŋ chŭ] n. hollow in tree. ဂွိုင်ဆု၊ ထွောင်ဆု။ သစ်ခေါင်း။

ဇ္ရာင်, ဇ္ရာင် jrāṅ [jərài̯ŋ] n. sword, long sword. သွင်၊ ဖြင်။ ငှက်ကြီးတောင်ဒါး၊ ဒါးရှည်၊ ဒါးလွယ်။

ဇ္ရပ်, ဇ္ရပ် jrap [jrɔ̀p] n. Building with open sides for used of travellers or of persons assembling at or visiting monastery, pagoda. ဒတန်မသိုင်ခွံ

www.monlibrary.com

လဝ် ဟွံဗွပ်စုတ်လဝ်ဗွင်ကြင်။ သွက်တွဲညြးမအာတရ်တံဟွံသေင်၊ ညြးမက္ဂျင်ဘာတံသွေဂံ ဇူဒိုဟွံသေင်၊ ညြးမအာလွော်ဂဝ်ကျာ်ဟွံသေင်သွက်သွေဂံသွပေါ်ကော်ခရိုပွဲကွာန်။ ကျောင်းကန်ဘုရားသွားရောက်ဖူးသူများ တည်းခိုရန်နေရာသို့မဟုတ်၊ လူအများစုဝေးရန်နေရာသို့မဟုတ်ခရီးသည်များအသုံးပြုနိုင်ရန်အတွက်၊ တည်ဆောက်ထားသောအကာအရံမဲ့အဆောက်အဦ။ (၂) resthouse. ဖြပ်။ ဇရပ်။(MM.) **ဂြပ်တမ်လိုဝ်**, ဂြဝ်တန်ဒ်ခ် jrap tam liw [jrɔ̀p tɔm lui] n. hall for use of persons visiting pagoda. ဒတန်သွက်ပူဂိုညြးမက္ဂျင်လွော်ဂဝ်ကျာ်တံ၊ သွေဂံဇူဒို။ ဘုရားဖူးဧည့်သည်တော်များအသုံးပြုရန်အတွက်၊ တည်ဆောက်ထားသောအဆောက်အဦ။ [LM.;SM. **ဂြပ်**, ဂြဝ် jrap [jrɔ̀p].]

ဂြ်, ဂြုံ jrumˀ [jrùm], ဂြုမ် jrum [jrùm] n. Snake. ဂြုံ၊ မွေး။ **ဘာဂြ်**, **အွေးဂြုံ** ˀacār jrumˀ [ă car jrùm] n. snake-charmer. အွာလွဲး။ မွေးအလာမွာယ်ဆရာ။ [LM. **ဂြ်**, ဂြုံ jrumˀ [jrùm], SM. **ဇမ်**, ဇမ် sùm [jùm].]

ဂြယ်, ဂြယ်˃ jray [jrɔ̀aˡ] n. (MM.) a district of Rāmaññā. ခရိုင်ရာမည်ည။ ရာမည်ညခရိုင်။ **သိမ်ဈမာတ်ဂြယ်**, သိမ်အမာတ်ဂြယ် sim ˀamāt jray [sɛm ă màt jrɔ̀aˡ] n. sīmā of the Jray minnisterin Tar district. သီအမာတ်ဖြန်ဒုံပွဲခရိုင်တာ။ တာခရိုင်ရိုအမတ်ဖွဲသိမ်။ [Skt./P. **ဇယ** (ɹʌɪ), **ဇယ** (ɳʌɪ) jaya (na ga ra) [jɛ̆ yɛ̆ (nɛ̆ gɛ̆ rɛ̆)] n.]

ဂြယ်, ဂြယ်၂ jray [jrɔ̀aˡ] n. banyan. တွံဖြ။ ညောင်ပင်။ **ဂြယ်ဇာဓိ**, ဂြယ်ဗောဓိ jray bāw dhi [jrɔ̀aˡ bɔ̀ˡ dhĭ] n. pipal. Bodhi tree. ဖြဗောဓိ၊ ဗောဓိညောင်၊ ညောင်ဗောဓိ။ **ဂြယ်တာဏ်**, ဂြယ်တောဉ်ဒ် jray toñ [jrɔ̀aˡ tɒn] n. Ficus obtusiolia Roxburgh. တွံဖြတောန်။ ညောင်ကြတ်ပင်။ **ဂြယ်သုံ**, ဂြယ်သုံ jraysumˀ [jrɔ̀aˡ sum] n. banyan. Ficus indica. ဖြသုံ၊ ညောင်ခြေထောက်၊ ပညောင်။ **ဂြယ်သုံမ်**, ဂြယ်သုံမ် jraysumˀm [jrɔ̀aˡ sum] n. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ **ဆုဂြယ်တာဏ်**, ဆုဂြယ်တောဉ်ဒ် chu jray toñ [chŭ jrɔ̀aˡ tɒn] n. Ficus obtusiolia Roxburgh timber. ဆုဖြတောန်။ ညောင်ကြတ်ပင်အသား။ **တ္ဂြယ်ဈတ်**, တွံဂြယ်အသတ် tnamˀjrayˀasat [tənɔm jrɔ̀aˡ ă sɔt] n. pipil, bo-tree. ဖြဗောဓိ။ ဗောဓိညောင်။ **တ္ဂျဂြယ်သုံ**, တွံဂြယ်သုံ tnamˀjreysumˀ [tənɔm jrèa sum] n. banyan. Ficus indica. ဖြသုံ၊ ညောင်ခြေထောက်၊ ပညောင်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဂြယ်**, ဂြေယ် jrey [jrèa].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ငြယ်, ငြယ် jray [jròa^{l}] n. once. ငြေယ်, ငြေယ် jrey [jrèa] n. (MM.) banyan, pipal. ဖြဲ။ ညောင်ပင်။ ငြယ်ဗောဓိ, ငြယ်ဗောဓိ jraybodhi [jròa^{l} bò^{l} dhĭ] n. (tree descended from) the pipal at Buddh Gaya which was the Bodhi tree of Gotama. တွံဖြဲဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲပိုမဟာဂေါတမ၊ မတ္တောဝ်ဒတောဝ်နှေ်ကျင် နူကိုတွံဖြဲဗောဓိ မန္ဒံပွဲဗုဒ္ဓဂယာ။ ဗုဒ္ဓဂါယာရှိ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားပွင့်တော်မူရာတွင်အမှီ ပြုခဲ့သော၊ မဟာဗောဓိညောင်ပင်မျိုးဆက်မှဆင်းသက်လာသော ဗောဓိညောင်။ H.L. ငြယ်ယုမ်, ငြယ်သုံ jraysum [jròa^{l} sum], ငြယ်ယုံမ်, ငြယ်သုံ jraysumm [jròa^{l} sum]. တ္ငြယ်, တွံငြယ် tnamjray [tənɔm jròa^{l}] n. banyan, pipal. တွံဖြဲ။ ညောင်ပင်။ တ္ငြယ်ဗောဓိ, တွံငြယ်ဗောဓိ tnam jray bodhi [tənɔm jròa^{l} bò^{l} dhĭ]n. Bodhi tree. တွံဖြဲဗောဓိ။ ဗောဓိညောင်ပင်။ တ္ငြယ်ယုံ, တွံငြယ်သုံ tnamjraysum [tənɔm jròa^{l} sum], တ္ငြယ်ယုံ, တွံငြယ်သုံ tnam jray sum [tənɔm jròa^{l} sum], တ္ငြယ်ယုံမ်, တွံငြယ်သုံမ် tnam jray summ [tənɔm jròa^{l} sum] n. banyan, pipal. ဖြဲသုံ။ ပညောင်။ Cf. ဗောဓိ, ဗောဓိ bodhi [bò^{l} dhĭ].[LM.;SM. ဖြဲ, ဖြဲ sòa [jròa^{l}] n. banyan. ဖြဲ။ ညောင်။]

ငြာယ်, ငြာယ် jrāy [jrài] v. to be lean, undernourished. ဖြဲ၊ ဖြဲဖြေဟ်၊ နွံဆဇုတ်ကိုစွာ်၊ ဟိုတ်နူဟွံကျိုက်ပေင်ကိုဓတ်အဟာရ။ ပိန်သည်၊ ပိန်လှီသည်၊ အစားအစာအဟာရဓာတ်ချို့တဲ့မှုကြောင့်ကြုံလှီပိန်ချုန်းနေသည်။ [LM.; SM. ငြာယ်, ငြာယ် sài [jài].]

ငြဟ်, ငြဟ် jrah [jərɔ̀h] n. (MM.) gully. ဂရော်ဒှိ၊ ဇရော်ဒှိ၊ ဖြဟ်ဗင်၊ ဗင်။ လျှိုး၊ မြောင်၊ တောင်ကြား၊ ချောက်၊ [LM. ငြဟ်, ငြဟ် jrah [jərɔ̀h], ငြောဟ်, ငြောဟ် jroh [jərɔ̀h] ; SM. ဃာဟ်, သောဟ် sòh [sɔ̀h]. ရျုး, ရျုး rjuh̰ [rəjùh] v. to be deep. သ္ဂျိသ္ဂျိုဟ်။ နက်စေသည်။]

ငြဟ်မဇျှာဟ်, ငြဟ်မသ္ဂျောဟ် jrah ma sjoh [jərɔ̀h mɛ̃ səjɔ̀h] n. a deep gulf, a deep ravine, chasm. ဖြဟ်ဗင်မသ္ဂျိုဟ်၊ နက်ရှိုင်းသောချောက်ကမ်းပါး။။

ငြိင်, ငြိင် jliñ [jəlòiŋ] v. long. ဂလိင်၊ ဂြိင်။ ရှည်သည်။

ငြိင်, ငြိင် jlĭñ [jlòiŋ] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ မငြိင်, သ္ဂျိင် sjlĭñ [səjəlòiŋ] v. to have long. သဖြိင်၊ သဂြိင်၊ သ္ဂျိုဂြိင်။ ရှည်စေလိမ္မည်။ မငြိင်ဂယုက်, သ္ဂျိင်အယုက် sjlĭñ ayuk [səjəlòiŋ ă yɔ̀k]

www.monlibrary.com

v. shall have long life. သဖွိင်အယုက်၊ သဂွိင်အယုက်၊ သ္ဂ်ိုင်အယုက်။ အသက်ရှည်စေလိမ့မည်။

ꪻ꪿ꪽ, ꪻꪽꪾ jliṅ [jəlòiŋ], ꪻ꪿ꪽ, ꪻꪽꪾ dliṅ [dəlòiŋ], ꪺꪫ꪿ꪽ, ꪺꪫꪽꪾ jamliṅ [jòm lòiŋ], ꪺꪫ꪿ꪽ, ꪺꪫꪽꪾ jamliṅ [jòm lòiŋ] v. (MM.) to be long. သ္ဂ်ိုင်။ ရှည်စေသည်။ ꪮꪾꪺꪫ꪿ꪽ, ꪮꪾꪺꪫꪽꪾ ruṅ jam liṅ [ròŋ jòmlòiŋ] n. long sheds. ရှင်ဖမ့်ိင်။ ရုံးအရှည်။ Cf. ꪜꪀ, ꪜꪻꪀ lo' [lɔ̀ʔ]. Der. ꪺꪜ꪿ꪽ, ꪺꪜꪽꪾ jalïṅ [jə̀ lòiŋ] n. length. ဂလိင်၊ ဖမ့်ိင်။ အရှည်၊ အလျား။ [LM. ꪻ꪿ꪽ, ꪻꪽꪾ dliṅ [də lòiŋ], ꪀ꪿ꪽ, ꪀꪽꪾ gliṅ [gəlòiŋ], ꪺꪫ꪿ꪽ, ꪺꪫꪽꪾ jam liṅ [jòm lòiŋ].SM. ꪀ꪿ꪽ, ꪀꪽꪾ kəlòiŋ [kə̆ lòiŋ], ꪲꪜ꪿ꪽ, ꪲꪜꪽꪾ həlòiŋ [hə̆ lòiŋ]. (Cf, ꪱꪊꪜ꪿ꪽ, ꪱꪊꪜꪽꪾ sluṅ [sə̆ lɜŋ] n. high. သမ့္ဂ်ိုင်။ အမြင့်။ ꪉꪉꪲ, ꪉꪉꪲꪹ rjuh̩ [rəjùh] n. deep. လျိုဟ်။ အနက်။)]

ꪀꪉꪲ, ꪀꪉꪱ klūy [jəlùi] n. Capyive carried off in course of military operation. ကောန်ပွာန် မရပ်ဂွံနင်နူကိုမုက်ပွာန်၊ အခါမတိတ်ပွာန်ထွက်။ ဒ့ရှတန်းထိုးစစ်၊ စစ်မျက်နှာတွင်ဖမ်းမိခဲ့သော စစ်သုံ့ပန်းများ။ [LM. ꪀꪉꪲ, ꪀꪉꪱ gluy [glùi]. SM. ꪀꪉꪲ, ꪀꪉꪱ klùy [glùi].]

ꪺꪜꪾ, ꪺꪻꪾ jlow [jəlò²] n. ox. ဥတွက်။ နွားထီး။ (၂) bull. ဥဖံ။ နွားသိုး။ (၃) cow. ဥမ့ွံ။ နွားမ။ (၄) cattle. ပြေင်ဥဂမ့ိုင်။ ကွဲနွားများ။ [LM. ꪻꪱ, ꪻꪱꪹ dlau [dlèa¹], ꪀꪱ, ꪀꪱꪹ glau [glèa¹]. SM. ꪀꪱ, ꪀꪱꪹ klèa [glèa¹].]

ꪺꪜꪾ, ꪺꪻꪾꪻ jlow [jəlò²] n. ox. ဥ၊ ꪜ၊ ꪻ၊ ဇလောဝ်။ နွား။ see, ရုံင်။ ရှ။ ꪀꪱ, ꪀꪱꪹ jlow [jəlèa¹].

ꪎ, ꪎꪹ jwa [jwɛ̆] n. corpse, corse. ကာယမ့ိဟ်ချိုတ်ချိုတ်။ ခန္ဓဇကုမ့ိဟ်ချိုတ်ချိုတ်။ အလောင်း၊ ရုပ်အလောင်း၊ လူသေအလောင်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꪵꪰ, ꪵꪰ jawa [jɛ̆ wɛ̆].

ꪎꪱ꪿, ꪎꪱꪒ jwār [jəwèar] n. (MM.) close friend. ဇာ။ ချစ်သူငယ်ချင်း။ [LM. ꪎꪱ, ꪎꪱ jwā [jwèa]. SM. ꪉꪱ, ꪉꪱ hwèa [hwèa].]

ꪮ, ꪎꪮ jwi [jwĭ] n. left. ပါ၊ လွှ်ပါ၊ ဂွိ၊ ဒွိ။ ဘယ်ဖက်၊ လက်ဝဲဖက်။ ꪮ, ꪎꪮ jwī [jwĭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. ꪮ, ꪎꪮ jwi [jwĭ].; SM. ꪇꪱ, ꪇꪱꪶ pai [pai].]

www.monlibrary.com

ဇွီ, ဇွီ˘ jwĭ [jwĭ] n. left. ပါ၊ လွှဲပါ၊ ဂွိ၊ ဒွိ။ ဘယ်ဖက်၊ လက်ဝဲဖက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဇွီ, ဇွ** jwi [jwĭ].

ဇွီ, ဇွီ˩ jwĭ [jwĭ] n. (MM.) **ယဲဇွီကျာမ်, ယဲဇွီကွာမ်** yay jwĭ kṣām [yòa^{1} jwĭ ksham] n. head cold. ယဲဇီချံ၊ ယဲချံ၊ ယဲဒးချံ။ နှာစေးရောဂါ(ကူးစက်တတ်သောရောဂါ)။ [Cf. LM. **ယဲဇီချာ်**, ယဲဇီချဲ့ yayjĭkhyām [yòa^{1} jĭ khyam].]

ဇွိတ်, ဇွိတ် jwit [jwèt] v. (MM.) to pass one's over (head, to remove hair). သပေါတ်၊ ဖွိတ်သပေါတ်(သော်ကျိုပ်)။ သပ်သည်၊ ပွတ်သပ်သည် (ဦးခေါင်းရှိဆံပင်)။ [LM. **ဇွိတ်**, ဇွိတ် jwit [jwèt], **သွိတ်**, သွိတ် swit [swèt].SM. **ဝိတ်**, ဝိတ် hwit [hwèt] v. to stroke. ဖွိတ်၊ ဖွိတ်သပေါတ်။ ပွတ်သတ်သည်၊ ပွတ်သပ်ပေးသည်။ **ဇိတ်**, ဇိတ် jit [jèt] v. to wipe. ဖိုတ်။ သုတ်သည်။]

၎ာဝ်, ဇွောဝ် jwor [jəwò^{2}] v. (MM.) to flow. ဖွောဝ်၊ ဖွောဝ်စွေ့၊ လိုစွေ့၊ လံင်လိုစွေ့။ စီးသည်၊ စီးဆင်းသည်၊ အိတွဲကျသည်။ Der. **၎ာဝ်**, ဇွောဝ် jwor [jəwò^{2}]; SM. ၎ဝ်, ဝှောဝ် hwò [hwò^{2}]. **ဇ္ဈူာ်**, ဇ္ဈူရ် jmūr [jəmùr] v. flowing down. ဖွောဝ်စွေ့။ စီးဆင်းသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ဧျ, ဗျ]

ဧျ, ဗျ jya [jyɛ̄] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။The nineth consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုဒွိတ်မ၊ ပွောဝ်ကိုဗျန်မန်ပိကူသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ ကိုးခုမြောက်ဗျည်း။

ဧျာံ, ဗျာန် jyān [jyàn] n. meditation. ပွမစင်ခြင်သွိုဟ်သွိုဟ်နက်နက်၊ ပွမစွိုန်ဗပိုန်ပွဝ်ဓဝ်။ အလေးအနက်ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း၊ တရားထိုင်ခြင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဧျာံ,** ဗျာန် dhyān [dhyàn].

ဧျာယ်, ဗျာဲယ် jyāy [jyài] n.(Ecstasy of. ဒှ်ပီတိ၊ သွဟ်ကိုစိုတ်၊ ဒးဂွပ်ပူမှ်ကိုစိုတ်။ ပီတိဖြစ်ခြင်း၊ ဘဝင်ကျခြင်း၊ ကျေနပ်အားရဝမ်းမြောက်ခြင်း။) meditation. ပွမစင်ခြင်သွိုဟ်သွိုဟ်နက်နက်၊ ပွမစွိုန်ဗပိုန်ပွဝ်ဓဝ်။ အလေးအနက်ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း၊ တရားထိုင်ခြင်း။ Cf. **ဧျာံ,** ဗျာန် dhyān [dhyàn]. [LM. /P. **ဧျာဃး,** ဗျာယနjhā yana [jhyèa yɛ̄ nɛ̄] n. meditation. ပွမစင်ခြင်သွိုဟ်သွိုဟ်နက်နက်၊ ပွမစွိုန်ဗပိုန်ပွဝ်ဓဝ်။ အလေးအနက်ဆင်ခြင်သုံးသပ်ခြင်း၊ တရားထိုင်ခြင်း။ **ဧျာ ဃတိ,** ဗျာယတိ jhā ya ti [jhya yɛ̄ tǣ] v. to meditate. ဆင်ခြင်သုံးသပ်သည်၊ လေးနက်စွာတွေးတောသည်။ စင်ခြင်သွေဝ်ဂွိပ်၊ ခပ်ဗွာရဏာဘသွိုဟ်သွိုဟ်နက်နက်။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ဍ, ည္ဍ]

ဍ, ည္ဍ ñа [ɲdə̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။The tenth consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစ်မ၊ ပ္ဍာဝ်ကိုဗျန်မန်ပိကျသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ ဆယ်ခုမြောက်ဗျည်း။

ဍ, ည္ဍ ña [ɲɛ̆] n. (MM.) **လိုဍ,** ည္ဍိည္ဍ ñɪ ña [ɲɪ̆ ɲɛ̆] n. a little. အောန်တွောန်။ အနည်းငယ်။ [LM.; SM. **လိုဍ,** ည္ဍိည္ဍ ñiña [ɲɪ̆ ɲɛ̆].]

ဏာ, ည္ဘာ ñā [ɲɛ̀a] n. (MM.) **သိမ်မ္ဘဏာ,** သိမ်မ္ဘည္ဘာ sim mba ñā [sɛm bɛ̆ ɲɛ̀a] n. a sīmā. (a personal name). (ယ္ဘုပ္ပုဂ္ဂိ) သီမ္ဘညာ။ (ပုဂ္ဂိုလ်အမည်) မည်ယ်သိမ်။

ဏာဏသာဂၚရထေ, ည္ဘာဏသာဂၚရထေ ña nasāgarathe [ɲɛ̀a nə̆ sa gɛ̆ rɛ̆ the] n. one of the monks sent by king Dhammaceti to be re-ordained in Ceylon. ပ္ဍာဝ်ကိုသင်ဂမ္ဘိုင်၊ သွိုင်ဓမ္မစေတီမဗလးဏာတ္တံသိင်ဃိုး၊ သွက်သွေက်ဗ့်ကံပ္ဍိုန်ခမ့ီပယျင်တ့ိတံဂ့်မွဲဇကု။ အသစ်တဖန်ပြန်လည်ပြီးကံဆောင်ရန်အတွက်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ဓမ္မစေတီမင်းစေလွှတ်လိုက်သော၊ ရဟန်းတော်များအနက်တစ်ပါး။ (P. **ထေရ** ˚thera [the rə̆] n. Reverend Ocean-of-knowledge. တီလပိုန်မဟာထေရ်၊ မန္ဒံကိုအညာ ညံင်ရ့ဉ်းမှာသွိတ်၊ မထေက်ကိုသွးရှေ်သွေ်ရ်ဂ်။ သမုဒ္ဒရာရေပြင်အလား အတွေ့အကြုံဗဟုသုတနှင့်ပြည့်စုံပြီး၊ ရိုသေလေးစားထိုက်သော မဟာထေရ်သူမြတ်။) **ဍ,** ထေ the [the]. for **ဍာ်,** ထေရ် ˚ther [ther] n. on analogy of the 'senior monks'. ဒဒ်မတ္တိုန်ထွးကို ဥပမာခမ့ီမဖွော်ကုင့်။ သက်ကြီးဝါကြီးရဟန်းတော်များအား၊ ဥပမာတင်စားခြင်း။

ဏာတိပလိဇာဓ, ည္ဘာတိမလိဒေၚ ñā ti pa li bo dha [ɲɛ̀a tæ̆ pə̆ læ̆ bò¹ dhɛ̆] n. (MM.) impediments to monastic life caused by relatives. ဟိုတ်နှကိုကလောကောဒေံမသတဲ့၊ သွက်သွေံလုပ်ယိုက်ဍွေင်ပရေင်ခမ့ီသင်၊ မဒ့်အာပရေင်ဂ့ိန်စောတ်။ ဆွေမျိုးသားချင်းများကြောင့်ရဟန်းဘောင် ဝင်ရောက်ရေးအတွက်၊ အနှောက်အရှက်ဖြစ်ခြင်း။ (P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။)

လိ, ည္ဒိ ñi [ɲɪ̆] v. (1455) to be small in quantity. နှံကိုလွိဟ်,ပမာဏ,လျိုင်အောန်အောန် ၊အရေအတွက်,ပမာဏ,အလေးချိန်နှည်းနည်း။ Opp. **လ္ဂျင်,** ဒ္ဂျင် gluṅ [glɜ̀ŋ]. [LM.; SM.**လိ,** ည္ဒိ ɲɪ̆ [ɲɪ̆].**လိုဍ,** ည္ဒိိည္ဍ ɲɪ̆ñña [ɲɪ̆ ɲɛ̆] n. alittle. အောန်၊နည်း။] Cf. **ဍ,** ည္ဍ ñɛ̆ [ɲɪ̆] v. small. ချောတ်၊ သွတ်။ ငယ်သည်၊ သေးငယ်သည်။

လိုးင်, ည္ဒိုဒ်ဍ် ñī dâṅ [ɲì dɔ̀ŋ] n. (MM.) **သိမ်လိုးင်ဍာ်ဃာ်,** သိမ်ည္ဒိုဒ်ဍ်စာန်သရုင် sem ñī dâṅ cān saruṅ [sɛm ɲì dɔ̀ŋ cɑn sə̆ rɜŋ] n. a simā at Nyidaung

www.monlibrary.com

opposite the crossing in Martaban district. သီညီဒံင်စာန်သရုင်မန္ဒံပွဲကိုခရိုင်မုဟ်တံ့၊ မတဝ်ဒွံင်မုက်ကိုညီဒံင်၊ ပွဲကိုသင်္ဂွံင်မွဲလွဝ်။ မုတ္တမခရိုင်ရှိညီဒေါင်း၏မျက်နှာချင်းဆိုင်အကူးဘက်၊ ညီဒေါင်းစန်းသရုန်းသိမ်၊

ဃင်, ည္ဆင် ñaṅ [ɲɛaŋ], **ဃံင်**, ည္ဆံင် ñåṅ [ɲɔ̀ŋ], **ဃံ**, ည္ဆံ ñaṁ [ɲɔ̀m] prep. (**ဃံင်**, ည္ဆံင် ñaṅ [ɲɛaŋ], 1455.; MM. **ဃံင်**, ည္ဆံင် ñåṅ [ɲɔ̀ŋ], **ဃံ**, ည္ဆံ ñaṁ [ɲɔ̀m],) prep. (one) resembling. တုပ်ညံင်ရ်မွဲမွဲ၊ တစုံတစ်ရာကဲ့သို့။ (၂) like. ညံင်ရ်။ ကဲ့သို့။ **ပဃံင်**, မည္ဆင် pañåṅ [pɑ̌ ɲɔ̀ŋ] adv. as. ရ်၊ ညံင်ရ်၊ ရ်သဉ်ဂ့်၊ ဗိုဂ့်၊ သွညံင်၊ သွညံင်ရ်။ ကဲ့သို့၊ သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ၊ နည်းတူ။ **သ္ပဃံင်**, သ္ပည္ဆင် spa ñåṅ [səpɑ̌ ɲɔ̀ŋ] adv. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဂၢဝ်**, ရောဝ် row [rɔ̀²]. [LM. **ဃံင်**, ည္ဆံင် ñåṅ [ɲɔ̀ŋ], SM. **ဃံင်**, ည္ဆံင် ɲɔ̀ŋ [ɲɔ̀ŋ]. Cf. **သ္ဂိ**, သ္ဂီ smiṅ [səmɛm] = **သ္ဂိုင်**, သ္ဂိုင် smiṅ [səmoiŋ] n. prince. ကောန်ဆွိုင်၊ ကောန်ဂ္ကရာတ်၊ ကောန်မရာတ်။ မင်းသား၊ ဘုရင့်သား တော်။]

ဃံင်, ည္ဆံင်[3] ñåṅ [ɲɔ̀ŋ] adv. as. ရ်၊ ညံင်ရ်၊ ရ်သဉ်ဂ့်၊ ဗိုဂ့်၊ သွညံင်၊ သွညံင်ရ်။ ကဲ့သို့၊ သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ၊ နည်းတူ။ (၂) like. ညံင်ရ်။ ကဲ့သို့။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဃင်**, ည္ဆင် ñaṅ [ɲɛaŋ].

ဃံင်, ည္ဆံင်[4] ñåṅ [ɲɔ̀ŋ] n. **သိမ်မ္ဘဃံင်**, သိမ်မ္ဘည္ဆံင် sim mba ñåṅ [sɛm bɛ̌ ɲɔ̀ŋ] n. a simā. (ယွုမ္ဘိဟ်) သီမ္ဘည်ံင်။ (လူအမည်) မယ့်ညောင်းသိမ်။

ဃာဥ်, ည္ဆာဥ် ñāc [ɲàt] n. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်,မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ည္ဂာဥ်**, သ္ဆာဥ် sñāc [səɲàt] v. to see. ဆို့၊ ဆို့ဂဗ၊ ညာတ်၊ ဆို့ကောတ်၊ ညာတ်ဆို့။ ဆုံသည်၊ တွေ့သည်၊ မြင်တွေ့သည်။ (၂) perceive. ညာတ်ဒး၊ ဆို့ဒး၊ စုက်ဒး၊ ဂဗး၊ သွဒးအာစိုတ်။ မြင်မိသည်၊ သတိပြုမိသည်။ (၃) become aware of. တီကွိုဟ်၊ ကွိုဟ်စိုတ်။ သိရှိသည်၊ သဘောပေါက်နားလည်သည်။ (၄) foresee. ကျဝ်တဲ့ညာတ်လဝ်၊ ဆို့ညာတ်လဝ်ဖွဲဂတ။ ကြိုတင်သိမြင်သည်။ **တိမ်ဃာဥ်**, တ်ိမ်ည္ဆာဥ် timñāc [tem ɲàt] v. known (some one) well. တီညာတ်။ သိကျွမ်းသည်။ (၂) to descry. အဝေးကမြင်ရသည်။ ညာတ်နူကိုဇမ္ဒေဒဲ့။ (၂) understand or see clearly. ကွိုဟ်တီဟ်ဖွံသေင်ညာတ်ဖွဲမက္ဂးဖွး။ (၃) know. တီ။ သိသည်။

ဃာတ်, ည္ဆာတ် ñāt [ɲàt] n. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်, မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ည္ဂာတ်**, သ္ဆာတ် sñāt [səɲàt] v. (MM.) shall see. သညာတ်၊ ညာတ်ရောင်။ မြင်ရလိမ့်မည်။ **ဃာတ်ကေတ်**, ည္ဆာတ်ကေတ် ñāt ket [ɲàt kit]

www.monlibrary.com

v. to see. ဆိုကေတ်။ မြင်တွေ့ရသည်။ (၂) become aware of. တီကွိုဟ်၊ ကွိုဟ်စိုတ်။ သိရှိသည်၊ သဘောပေါက်နားလည်သည်။ Cf. ဏယ်, ဓေယ် mey [mèa]. Der. **ဏိာ်ဏာ်**, ညဉ်ရိုဉ်ညာဒ် ñir ñāc [ɲĭr ɲàt] n. sight. လည်ဘတ်၊ တင်မခယျ။ အစောံစရဲဝ မည်ာတ်မာန်၊ ဒဒှ်ညာတ်မာန်၊ ဒဒှ်မဆို၊ ဒဒှ်မည်ာတ်၊ ပွိပွိုင်မဆိုည်ာတ်။ အမြင်၊ ထင်မြင်ချက်၊ မြင်နိုင်စွမ်း၊ မြင်နိုင်ခြင်း၊ မြင်ကွင်း၊ မြင်ခြင်း၊ မြင်ရခြင်း။ [LM. **ဏာတ်**, ညာတ် ñāt [ɲàt] n. hypoth. နဒှ်မဒှ်မာန်ဟေင်,မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဿာတ်**, သ္ဒာတ် sñāt [səɲàt]. SM. **ဏတ်**, ညာတ် ɲàt [ɲàt].

ဏာ်ဆိ, ညာစ်စိ ñāc ci [ɲàt cĭ] v. see. ညာတ်။ မြင်သည်။ **ဏိာ်ဏာ်**, ညဉ်ရိုဉ်ညာဒ် ñir ñāc [ɲĭr ɲàt] n. view. ဖ္ဒူမတ်၊ ဂတော့်ဖ္ဒူမတ်၊ ဥးဖ္ဒူမတ်။ မြင်ကွင်း၊ ရှုခင်း။ (၂) opinion. လည်ာတ်တင်မခယျဆ။ ထင်မြင်ယူဆချက်။ **ဏဏတ်**, ညညာတ် ñañāt [ɲɛ̆ ɲàt] n. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဏတ်, ညာတ်[3] ñāt [ɲàt] n. to see. ဆို၊ ဆိုဂဗ၊ ညာတ်၊ ဆိုကေတ်၊ ညာတ်ဆို။ ဆုံသည်၊ တွေ့သည်၊ မြင်တွေ့သည်။ (၂) perceive. ညာတ်ဒး၊ ဆိုဒး၊ စုက်ဒး၊ ဂဗဒး၊ သွဒးအာစိုတ်။ မြင်မိသည်၊ သတိပြုမိသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဏာ်**, ညာစ် ñāc [ɲàt].

ဏတ်, ညာတ်[4] ñāt [ɲàt] n. kinsman. ကလောမသလွဉ်မွိဟ်တြုံ။ ယောကျ်ားသားဆွေမျိုး။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဿာတ်**, ဒ္ဒာတ် dñāt [dəɲàt].

ဍာ်, ညွန် ñan [ɲɔ̀n] v. To be near. ကြပ်၊ ဆိုက်၊ ဆိုက်ကြပ်၊ ကြပ်ဆိုက်၊ ညောန်၊ ညောန်ကို။ နီးသည်၊ ကပ်သည်၊ နီးကပ်သည်၊ နီးပါးဖြစ်သည်၊ လုနီးပါးဖြစ်သည်။ H.L. **ဘ္လုင်ဍာ်**, ထ္လုင်ညွန် tluñ ñan [tlɜŋ ɲɔ̀n] v. to be approaching (place). (ဒွဲဝ) ဆိုက်ကွင်ကရပ်ဂ့်၊ ညောန်ကွင်ကရပ်ဂ့်၊ စိုပ်ကွင်ကရပ်ဂ့်။ အနားကပ်လာသည်၊ အနီးကပ်လာသည် (နေရာ)။ [LM. **ဍာ်**, ညွန် ñan [ɲɔ̀n], **ဎာ်**, ညွောန် ñon [ɲɔ̀n]. SM. **ဎာ်**, ညွောန် ñòn [ɲɔ̀n].]

ဉာ်, ဉာန် ñān [ɲàn] adv. nearly, about to. နဒှ်မကြပ်ညောန်၊ နဒှ်မကြပ်ညောန်။ လုနီးပါး၊ လုမတတ်။ **ဉာ်ဆ္ဍတိ**, ဉာန်သ္ဍုတိ ñān scuti [ɲàn səcŭ tæ̆] adv. nearly die, about to die. ညောန်ကိုသ္ဍုတိ၊ ညန်ကိုသ္ဍုတိ၊ ညောန်ကိုချိုတ်၊ ကြပ်ကိုချိုတ်။ သေလုနီးပါး၊ သေလုမတတ်။

ဏာ်, ညာန် ñān [ɲàn] n. (1557) knowledge. ဓဝ်ကွိုဟ်ခွင်၊ ဒဒှ်မကွိုဟ်ခွင်တီညာတ်၊ ဒဒှ်မလေပ်တီကွိုဟ်ခွင်၊ ဒဒှ်မတီ၊ အညာ။ အသိတရား၊ သိရှိနားလည်သဘောပေါက်ခြင်း။

www.monlibrary.com

သိခြင်း၊ အတွေ့အကြုံဗဟုသုတ။ [LM.; SM. ဏာ်, ညာန် ɲàn [ɲàn]. P. ဏာဏ, ညာဏ ñā ɲa [ɲèa nɑ̆] n.]

လိၚ်, ညိၚ် ñiŋ [ɲèŋ] va. set. ဥတ်စုတ်၊ ဗလိုက်စုတ်၊ ရောင်စုတ်။ မြုပ်သည်၊ တပ်သည်၊ စီခြယ်သည်။

လိၚ်, ညိၚ် ñin [ɲèŋ] va. see. ရုံင်။ ရှု။ **လိၚ်**, ညိၚ် ñiŋ [ɲèŋ].

လဲ, ညဲ့ ñamʰ [ɲɔ̀m] adv. as. ရ၊ ညံင်ရ၊ ရသဉ်ဂ့်၊ ဗိုဂ့်၊ သွညံင်၊ သွညံင်ရ။ ကဲ့သို့၊ သကဲ့သို့၊ ထို့အတူ၊ နည်းတူ၊ ထို့နည်းတူ။ (၂) like. ညံင်ရ။ ကဲ့သို့။ see. ရုံင်။ ရှု။ **လင်**, ညင် ñanʰ [ɲèɑŋ].

လာမ်, ညာန် ñām [ɲàm] n. (MM.) member. ညးမလုပ်လဝ်ဂကော်မွဲ၊ ကောန်ဂကော်။ အဖွဲ့ဝင်၊ အသင်းဝင်။ (၂) adherent. ညးမထံက်ဂလာန်။ ထောက်ခံသူ။ (၃) sect. ဂိုန်၊ ဂိုန်ဂန။ ဂိုဏ်း၊ ဂိုဏ်းဂန။

လုမ်, ညုန် ñum [ɲùm], **လူမ်**, ညူန် ñūm [ɲùm] n. (1218) prefixed to names of persons in charge of groups of pagoda slaves. ဝေါဟာမဆက်စုတ်ဂတယ့ုပူဂို၊ မသ္ဒးကောပ်ကဲဂကော်သ္လံဥိုက်ကျာ်။ ဘုရားကျွန်အုပ်စုများကို ကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရသော၊ လူပုဂ္ဂိုလ်၏နာမည်ရှေ့တွင်ထည့်ရသော ရှေ့ဆက်ဝေါဟာရ။

လ:, ညး ñaḥ [ɲèh] n. rarely. နဒန့်သွော်ဆိုညာတ်ဟွံလေဲ။ ရှာရှားပါးပါး။ **လ:ဟ်**, ညးဟ် ñaḥh [ɲèh], once. **ဏာ:ဟ်**, ညားဟ် ñāḥh [ɲɑh] n. person. မွိဟ်၊ ပူဂို။ လူ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်။ (၂) people. မွိဟ်ဂမွိုင်၊ ကောန်ဥုင်ကောန်ကွာန်ဂမွိုင်။ လူအများ၊ တိုင်းသူပြည်သားများ။ (၃) men. မွိဟ်အပြော်၊ ကောန်ဂကူမွိဟ်၊ ကောန်မွိဟ်။ သာမန်ပြည်သူ၊ လူသားမျိုးနွယ်၊ လူသား။ (၄) he. ညး။ သူ။ (၅) she. ခဲ့၊ ညးဗြဲ၊ ယင်ညးဗြဲ။ သူမ၊ ယင်းမိန်းကလေး။ (၆) they. ညးတံ၊ ခဲ့တံ၊ ညးဗြဲတံ၊ ယင်ညးတံ၊ ယင်ခဲ့တံ။ သူတို့၊ သူမတို့၊ သင်းတို့၊ ယင်းတို့။ (၇) someone. ညးမွဲမွဲ၊ ညးဂ့်မွဲမွဲ၊ ညးလို့မွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ဦး၊ တစ်စုံတစ်ယောက်။ (၈) the one(s) who. ညးလို့မွဲဟွံဟို့။ မည်သူမဆို။ (၉) other person. ပူဂို့တ္ဒဟ်သ္ဒာင်၊ ပူဂို့လ္ဒိုလ္ဒို့။ တခြားပုဂ္ဂိုလ်၊ တချို့ပုဂ္ဂိုလ်။

လ:, ညး ñaḥ [ɲèh] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **တီလလ:**, တီလညး tila ñaḥ [tæ̆ lɑ̆ɲèh], **တလလ:**, တလညး talañaḥ [tɑ̆ lɑ̆ ɲèh], **တီလလ:**, တီလညး tīla ñaḥ [tæ lɑ̆ ɲèh], **ထ္လလ:**, ထ္လညး tlañaḥ [tlɑ̆ ɲèh] n. owner of the people. တ္ဒညးမဟာဇန်၊ တ္ဒညးကောန်ဥုင်ကွာန်။ လူထုပိုင်ရှင်၊ သူ့အရှင်၊ ပြည်သူလူထုပိုင်ရှင်။ (၂) title of the king. မဏ္ဍမုဋ္ဌကရာတ်၊ မဟိမုဋ္ဌကရာတ်။ ဘုရင့်ဘွဲ့တော်။ Cf. **မ္ရမ်**, မနုသ်

www.monlibrary.com

maus [mɛ̆ nùs], **မာနုသ်** mānus [mèɑ nùs]. Der. **မ္ဉး, မ္ဉး** mñaḥ [məɲèh] n. person. မိုဟ်၊ ပုဂ္ဂိုလ်။ လူ၊ လူပုဂ္ဂိုလ်။ [LM.; SM. **ဍး, ညး** ɲèh [ɲèh].]

ဏ္ဏ၊်. ဆ္ဆန့် ñkan [ɲəkɔn] v. to be secure. ဗွးဘဲအန္တရာဲ၊ ဂိုကွိုး၊ ခိုင်ကွိုက်၊ ဗိုန်ဗတ်၊ ချိုတ်ပွိုတ်၊ နံ့ကိုတင်မဒုင်လဝ်လျိုင်။ ဘေးရန်ကင်းသည်၊ လုံခြုံသည်၊ ခိုင်ခံ့သည်၊ စွဲမြဲသည်၊ သေချာသည်၊ အာမခံချက်ရှိသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဏ္ဏ၊်,** ကွန် kñan [kəɲɔn].

ဍးဟ်, ညးဟ် ñaḥh [ɲèh] pron. he. ညး။ သူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဍး,** ညး ñaḥ [ɲèh].

ဍးဟ်တဂါ:, ညးဟ်တဂေါ: ñahḥtagoḥ [ɲèh tɑ̆ gɔ̀h] pron. they. ညးတံဂ့်။ သူတို့သည်။

ဍးဟ်မတိမ်, ညးဟ်မတေိမ် ñaḥhmatim [ɲèh mɛ̆ tem] pron. he know. ညးမတီ။ သူသိသည်။

လိ်ာ်ဍာဆ်, ညိုရ်ညာန် ñir ñāc [ɲĭr ɲàt] n. Sight. လညာတ်၊ တင်မခယျ၊ အစောံစရဲ့ မညာတ်မာန်၊ ဒဒှ်ညာတ်မာန်၊ ဒဒှ်မဆို၊ ဒဒှ်မညာတ်၊ ပွိပွိုင်မဆိုညာတ်။ အမြင်။ ထင်မြင်ချက်၊ မြင်နိုင်စွမ်း၊ မြင်နိုင်ခြင်း၊ မြင်ကွင်း၊ မြင်ခြင်း၊ မြင်ရခြင်း။ [LM. **ဍဏတ်,** လညာတ် lañāt [lɛ̆ ɲàt]. **ဍာဆ်,** ညာန် ñāc [ɲàt] v. to see. ဆို၊ ဆိုဂဗ၊ ညာတ်၊ ဆိုကောတ်၊ ညာတ်ဆို။ ဆုံသည်၊ တွေ့သည်၊ မြင်တွေ့သည်။ (၂) perceive. ညာတ်ဒး၊ ဆိုဒး၊ စုက်ဒး၊ ဂဗဒး၊ သွဒးအာစိုတ်။ မြင်မိသည်၊ သတိပြုမိသည်။]

ဍာ:, ညား ñāḥ [ɲɑh] n. person. see. ရံင်။ ရှ။ **ဍး,** ညး ñaḥ [ɲèh].

ဎက်, ညေက် ñe' [ɲiĕ] n. personal name, Lop. ယွုပ္ပုဂ္ဂိုလ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

[ရ]

ဋ, ရ ṭa [tɑ̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ The eleventh consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစ့်မွဲမ၊ ပွောဝ်ကိုဗျန်မန်ပိုကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ ဆယ့်တစ် ခုမြောက်ဗျည်း။

ၤငး:, ဒုအေး ṭa'eḥ [təih] n. read. ဖ်၊ ဖတ်။ **ဒုအေး** ṭa'eḥ [təih].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ဧ, ဒ့]

ဧ, ဒ့ ဒ့ d̰a [ɗa̰] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ The twelveth second consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကုံစ်စာမ၊ ပ္ဍောဝ်ကုံဗျန်မန်ပိကူသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ ဆယ့်နှစ်ခုမြောက်ဗျည်း။

ဧ, ဒ့ ဒ့ d̰a [ɗa̰] n. ဧး, ဒ့း d̰ah̰ [ɗəh] n. he. ည်း၊ ညးဂ့်။ သူ၊ သူသည်။ (၂) it. ကူတော်၊ ကူဂ့်၊ ဧုံး၊ မွ၊ မွဂ့်၊ မွဏံ။ ထိုဟာ၊ ထိုအရာ၊ ၄င်းဟာ၊ ၄င်းအရာ၊ (၃) they. ဧုံတံ၊ ညးတံ၊ ယင်ပူဂိုတံ။ သူတို့၊ ၄င်းတို့၊ ယင်းတို့။ see. ရံင်။ ရှ။ ဧး, ဒ့း d̰eh̰ [ɗḛh].

ဧီ, ဒီ ဒီ d̰ī [ɗī] n. kind of sacred building or monument. ဒတန်ဂကူသွက်သွေ့ာ်သွစ္စး အဲပရဲ။ အထွတ်အမြတ်ထားရန်အတွက်ဆောက်လုပ်ထားသောအဆောက်အဦအမျိုးအစား။ see. ရံင်။ ရှ။ တယ်ယဒီ, တယ်ယဒီ tayya d̰ī [tòa¹ yə̀ ɗī].

ဧ, ဒ့ ဒ့ d̰e [ɗe] n. he, she. ည်း၊ ညးဗြဲ၊ ဧုံး။ သူ၊ သူမ။ see. ရံင်။ ရှ။ ဧး, ဒ့း d̰eh̰ [ɗḛh].

ဧာက်, ဒ့ာက် d̰āk [ɗaik] n. water. ဒ့ဉ်။ ရေ။ (၂) liquid. ဒ့ဉ်ဒ့ဉ်၊ အရည်။ **ဧာက်ဧတားဟ်, ဒ့ာက်တေားဟ်** d̰āktoh̰ [ɗaik tɔh] n. milk. ဒ့ဉ်တ့်။ နို့၊ နို့ရည်။ **ဧာက်ဟိုင်ဂုလ်, ဒ့ာက်ဟိုင်ဂုလ်** d̰āk hīn̰ gul [ɗaik hoiŋ gùl] n. vermilion ink. မှင်အရံင်ပ္ဍေတ်တမြိုင်ရသာ်ဇာင်ရူ။ ဟသံာပြဒါးကဲ့သို့အနီရင့်ရောင်ရှိသောမှင်။

ဧာက်, ဒ့ာက် d̰āk [ɗaik] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဧာက်တဟ်, ဒ့ာက်တဟ်** d̰āk tah [ɗaik tɔh] n. milk. ဒ့ဉ်တ့်။ နို့။ **ဧာက်ဂဲငျဲ, ဒ့ာက်နူင်ဂရယ်** d̰āk nūn̰ ga ray [ɗaik nɜ̀ŋ gɛ̏ ròa¹] n. silver bowl with sheath-like foot in form of water-lily. သ္ဂိုင်ဩြန်နွံကိုဇိုင်၊ ဗိုပြင်က်သွာသွက်သွေ့ာ်လွံက်။ ကြာပန်းပုံသဏ္ဌာန်အခြေရှိသော၊ ငွေဖလား။ **ဧာက်မြမာ်, ဒ့ာက်မြစရ်** d̰āk mra mar [ɗaik mrɛ̏ mɔ̀r] n. scented water. ဒ့ဉ်မဖျင်လဝ်သ္ဂူမြမောဝ်။ အမွှေးနံ့သင်းထားသောရေ။ (၂) perfume. ဒ့ဉ်မြမောဝ်။ ရေမွှေး၊ ရေမွှေးနံ့သာ။ **ဧာက်ယာမကာ, ဒ့ာက်ယာစကာ** d̰āk yā makā [ɗaik yɛ̀a mɛ̏ ka] n. sweeten citrus fruit juice. ဒ့ဉ်ယာမမဟ့ဝဲလဝ်ကို ဒ့ဉ်ပရိုက်, ဒ့ဉ်လီမ်တံ။ ရှောက်,လိမ္မော်စသောအသီးအရည်တို့ဖြင့်၊ ဖျော်ထားသောအဖျော်ယာမကာ(ဖျော်ရည်)။ Der. **ပဧာက်, ပဒ့ာက်** pad̰āk [pə̆ ɗaik] n. pitcher. ဗဂေါင်ဒ့ဉ်။ ရေတကောင်း။ [LM.; SM. **ဧာက်, ဒ့ာက်** ɗaik [ɗaik].]

ဧာက်မြမာ်, ဒ့ာက်မြစရ် d̰ākmramar[ɗaik mrɛ̏ mɔ̀r] n. scent, perfume. ဒ့ဉ်မြမောဝ်။ ရေမွှေး။

www.monlibrary.com

ဧာက်မြဟော်, ဧာက်မြမောင် ḍākmramow [ɗaik mrɛ̆ mɔ̀^{2}] n. scent, perfume. ဥဂ် မြမောဝ်။ ရေမွှေး။

ဧိုက်, ဧိုက်^{3} ḍik [ɗoik] n. slave. ဥိုက်၊ ဉ့ဲ၊ ပူဂိုမသ္ဒးကွောန်ဒတုဲဖိုကိုသွက်ညးတ္ဂဟ်သ္ဆာင် စိုကိုပလက်မုဟ်ခွေဝ်၊ ပလက်ကွောင်ဖွောဝ်။ ကျွန်၊ ကျေးကျွန်၊ သူတစ်ပါးအတွက်၊ ပင်ပင်ပန်းပန်း၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်ပေးရသူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဧဇက်,** ဧဇက် ḍek [ɗeak].

ဧိုက်, ဧိုက်^{J} ḍik [ɗoik] v. to be completed. တုဲဒ့ဉ်ကျိုက်ပေင်အာ။ ပြီးပြည့်စုံသွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဧျက်,** ချက်^{J} ḍuk [ɗɜk].

ဧိုက်, ဧိုက် ḍik [ɗoik] n. slave. ဥိုက်၊ ဉ့ဲ၊ ပူဂိုမသ္ဒးကွောန်ဒတုဲဖိုကို သွက်ညးတ္ဂဟ်သ္ဆာင် စိုကိုပလက်မုဟ်ခွေဝ်၊ ပလက်ကွောင်ဖွောဝ်။ ကျွန်၊ ကျေးကျွန်၊ သူတစ်ပါးအတွက်၊ ပင်ပင် ပန်းပန်း၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်ပေးရသူ။

ဧိုက်ပိတ္ဌာဏ်, ဧိုက်ဝိတ္ဌာည် ḍikpitwāñ [ɗoik pæ̆ twɑn] n. three villages of slaves. ဥိုက်ပိကွာန်။ ကျွန်သုံးရွာ။

ဧျက်, ချက်^{3} ḍuk [ɗɜk] v. **ဧဇက်,** ဧောက် ḍok [ɗok] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်, မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဧျုက်,** သ္ဒုက် sḍuk [səɗɜk] v. **ဧျူက်,** သ္ဒူက် sḍūk [sə ɗɜk] v. to mount. (ချေါ်) ဥိုက်၊ တိုန်ဥိုက်။ (မြင်း)စီးသည်၊ တက်၍စီးသည်။ (၂) to ride (on). ဥိုက်အာ၊ တိုန်ဥိုက်အာ။ စီးနင်းသည်၊ စီးနင်းလိုက်ပါသည်။ (၃)to ride (in). ဥိုက်ပွဲ၊ ဥိုက်အာပွဲ။ အထဲတွင်စီးသည်၊ အထဲမှာစီးသွားသည်။ **ဧဇက်တိတ်,** ဧောက်တိတ် ḍok tit [ɗok tet] v. to ride (out) ဥိုက်တိတ်အာ။ စီးထွက်သွားသည်။

ဧဇက်, ဧောက် ḍok [ɗok] v. (MM.) **ဧဇက်ကွင်,** ဧောက်ကွင် ḍokkbaṅ [ɗok kəpɛŋ] v. to embark on a ship. တိုန်ဥိုက်ကွင်။ သဘော်ပေါ်တက်သည်။ (၂) to ravel on a ship. အာတရ်နကိုကွင်။ သဘော်ဖြင့်ခရီးသွားသည်။ **ဧဇက်ဧကတ်,** ဧောက်ကေတ် ḍokket [ɗok kit] v. to get into. ဥိုက်ကေတ်။ စီးပြီး၊ စီး၍။ **ဧဇက်ဧကတ်ဍုင်,** ဧောက်ကေတ်ဍုင် ḍokketgluṅ [ɗok kit glɜŋ] v.to get into a boat. ဥိုက်ကေတ်ဍုင်။ လှေစီးပြီး။ လှေစီး၍။ Der. **ပ္ဍုက်,** မ္ဍုက်^{3} pḍuk [pəɗɜk] v. to take aboard. ပ္ဍိုန်ကွင်၊ ပ္ဍိုန်ကွင်ကျာ။ သဘော်ပေါ်တင်သည်၊ လေယျာဉ်ပေါ်တင်သည်။ [LM. **ဧိုက်,** ဧိုက် ḍuik [ɗɑk], **ဧျိုက်,** ကျိုက် kḍuik [kəɗɑk] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်

www.monlibrary.com

မာန်ဟောင်,မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ချိုက်**, ဘျိုက် sḍuik [sɔ ɗak]. SM. **ဇိုက်**, ခိုက် ɗak [ɗak].]

ချက်, ချက်၂ ḍuk [ɗɜk], **ဇိုက်**, ခိုက် ḍik [ɗoik] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်, မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ချုက်**, ဘျုက် sḍuk [sɔɗɜk] v. **ချုက်**, **ဘျုက်** sḍūk [sɔɗɜk] v.to have completed. သွေ့ဝံအာ၊ ကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်။ အပြည့်အဝရှိသွားသည်။ **ချက်ပိုလ်**, ချက်ဗိညှ် ḍuk piñ [ɗɜk pɛn] v. Lph. **ချက်ပုံ**, ချက်ပုန် ḍuk pun [ɗɜk pun] v. to be perfect. ဂပ်ဇီ၊ ကျိုက်ပေင်။ စုံလင်သည်၊ ပြီးပြည့်စုံသည်။ (၂)to be complete. သွက်ဒ့်အာကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်၊ တဲ့ဒ့်အာ။ တဲ့အာ။ အပြည့်အစုံဖြစ်စေသည်၊ ပြီးဆုံးပြီဖြစ်သည်။ (၃) fulfilled. သွက်ကျိုက်ပေင်။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။ (၄) to have fulfilled. သွက်ဂွံအာကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်။ ပြည့်ပြည့်စုံစုံရရှိသွားစေသည်။ **ချက်ပုံကုလိအာ်**, ချက်ပုန်ကုလိအာ်ရ် ḍuk pun kuli ʾār [ɗɜk pun kaʊ̆ læ̆ ar] v. to have completed. ရုံဂပ်၊ ကျိုက်ပေင်၊ သွေ့ဝံအာကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်။ လုံလောက်သည်၊ စုံလင်သည်၊ အပြည့်အဝရှိသွားသည်။

ဇောက်, ဇောက် ḍok [ɗok] v.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဇောက်လင်**, ဇောက်ပေင် ḍokpeñ [ɗok pɔiŋ] v. to be completed. ရုံဂပ်၊ ကျိုက်ပေင်၊ သွေ့ဝံအာကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်။ လုံလောက်သည်၊ စုံလင်သည်၊ အပြည့်အဝရှိသွားသည်။ Cf. **တ္ဂျယ်**, တ္ဂျယ် tmūy[təmui]. Der. **ရိုန်ချက်**, ရိုန်ချက် rin ḍuk [rɛ̀n ɗɜk] v. to complete. ထပိုတ်ထော်၊ ပ္ဆဲထော်၊ သွက်ကျိုက်ပေင်အာ။ ဆုံးသတ်သည်၊ အပြီးသတ်သည်၊ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။ (၂) to perfect. သွက်တုဲဒ့်အာ၊ ပ္ဆဲဇဒ့်ထော်၊ သွက်ဒ့်အာခိုဟ်အိုတ်။ ပြီးမြောက်စေသည်၊ လက်စသတ်သည်၊ အကောင်းဆုံးဖြစ်စေသည်။ **ပုံချက်**, ဗုန်ချက် pun ḍuk [pun ɗɜk] v. to fulfil. သွက်ကျိုက်ပေင်၊ ဖြိုက်ဗပေင်ကိုး။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။ ဖြည့်စွမ်းပေးသည်။ [LM. **ဇိုက်**, ခိုက် ḍuik [ɗak]. SM. **ဇိုက်လင်**, ခိုက်ပေင် ɗak pɔiŋ [ɗak pɔiŋ].

ချုက်ကျွဲ, ချုက်ကွေး ḍūkkʂeh [ɗɜk kʂɛ̆h]v. to ride the horse. ခိုက်ချေဟ်၊ ခိုက်ချေ့။ မြင်းစီးသည်။

ချက်, ချက်ပေင် ḍuk peñ [ɗɜk pɔiŋ] v. to be completed. ရုံဂပ်၊ ကျိုက်ပေင်၊ သွေ့ဝံအာ ကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်။ လုံလောက်သည်၊ စုံလင်သည်၊ အပြည့်အဝရှိသွားသည်။

ချိုက်လင်ဝတ်, ချက်ပေင်ဝတ် ḍuk peñ wat [ɗɜk pɔiŋ wɔ̀t] v. to be completed

www.monlibrary.com

of duty. ဍိုၵ်ပေင်ကိုဝတ်။ ကျင့်ဝတ်နှင့်ပြည့်စုံသည်။

ဧၛ်ၸပ်ဝတ်ပၟိပတ်, ချက်ပေင်ဝတ်ပဒိုပတ် ḍuk peñ watpaṭipat [ɗɜk pɔiŋ wɔ̀t pɑ̆ tæ̆ pɔt] v.to be completed with good conduct. ဍိုၵ်ပေင်ကိုဝတ်ပဋိပတ်။ ကျင့်ဝတ်သိက္ခာနှင့်ပြည့်စုံသည်။

ဧျုၵ်ပိုၼ်, ချက်ဝိည် ḍūkpiñ [ɗɜk pɛn] v. to be completed. ရုံဂပ်၊ ကျိုက်ပေင်၊ သွေ့ဝံ အာကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်။ လုံလောက်သည်၊ စုံလင်သည်၊ အပြည့်အဝရှိသွားသည်။

ဧျုၵ်ပိုၼ်ၶုပ်, ချက်ဝိည်ကုရုပ် ḍūk piñ ku rup [ɗɜk pɛn kaŏ rùp] v. be full of appearance, be a perfect of personal appearance. ဍိုၵ်ပေင်ကိုရုပ်သင်္။ ရုပ်ရည်နှင့်ပြည့်စုံသည်။

ၵေၵ်, ခေက်³ ḍek [ɗɛak] n. slave. ဍိုက်၊ ကောန်ရဲစကာစ။ ကျွန်၊ အခိုင်းအစေ။

ဍိုၵ်, ဍိုက် ḍik [ɗoik], **ဍီၵ်,** ဍီက် ḍīk [ɗoik] n. (OM.) slave. ဍိုက်။ ကျွန်။ (slave that offer to king. ဍိုက်မဆက်ကွဲဂဲကိုမရာတ်။ ဘုရင့်ထံဆက်သသောကျွန်)။ (၂) servant. မွိုဟ်သွက်ဂွံစကာစပွဲသွို၊ မွိုဟ်သွက်ဂွံစကာစ၊ ဒဗညာ၊ ကောန်ကမ္ဘောန်။ အိမ်စေ၊ အစေခံ၊ အမှုထမ်း၊ ဝန်ထမ်း၊ အလုပ်သမား။ **ၵယ်ဍိုၵ်,** အေယ်ဍိုက် eyḍik [ea ɗoik] n. respectful term to address the lord. အဲဍိုက်။ ကျွန်တော်။

ဍိုၵ်, ဍိုက် ḍik [ɗoik] n. (MM.) **ဍိုၵ်သ္ဍီင်သ္ၵၵ်သ္ဍီင်,** ဍိုက်သ္ဍီင်သ္ၵအဲသ္ဍီင် ḍik smiñ ska'smiñ [ɗoik səmoiŋ səkɔ̆ səmoiŋ] n. slaves and followers of princes. ဍိုက်သ္ဍံဖွက်ကြဲသ္ဍိင်။ မင်းသား၏နောက်တော်ပါနှင့်ကျေးကျွန်များ၊ **ပုိယ်ဍိုၵ်,** ပိုယ်ဍိုက် puiy ḍik [poi ɗoik] n. I, your slave. We, your slave. ပိုဍိုက်၊ ပိုဍိုက်တံ။ အတို့ကျွန်၊ ကျွန်တော်များ။ [LM.; SM. **ဍိုၵ်,** ဍိုက် doik [ɗoik].]

ၵေၵ်, ခေက်⁴ ḍek [ɗɛak] n. water. ဍာ်။ ရေ။ (၂) liquid. ဍာ်ဍာ်၊ အရာမဒှံဒွံင်ဍာ်ဍာ်။ အရည်။

ၵေၵ်ၶီၵ်, ခေက်ၶီရ် ḍek kīr [ɗɛak kir] v. water is clear. ဍာက်ကေဝ်၊ ဍာ်ကေဝ်သ္ဍင်။ ရေကြည်လင်သည်။

ၵေၵ်တားဟ်, ခေက်တေားဟ် ḍek tohh [ɗɛak tɔhh] n. milk. ဍာ်တ့်။ နို့။

ၵေၵ်ပၢိတ်, ခေက်ပရိတ် ḍek pa rit [ɗɛak pɑ̆ rɛt] n. water endowed with powers through recitation of sutta.. ဍာ်ပရိတ်။ ပရိတ်ရေ။

ၵေၵ်, ခေက်² ḍok [ɗok] n. to mount. (ချဲ) ဍိုက်၊ တိုန်ဍိုက်။ (မြင်း)စီးသည်၊ တက်စီးသည်။ (၂) to ride on. ဍိုက်အာ၊ တိုန်ဍိုက်အာ။ စီးနင်းသည်၊ စီးနင်းလိုက်ပါသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

(၃) to ride in. ခိုကျက်လုပ်ကွုင်း။ စီးဝင်လာသည်။ (၄) to ride out. ခိုကျက်တိတ်အာ။ စီးထွက်သွားသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဧျက်**, ချက်ိ ḍuk [ɗɜk].

ငဒျာက်, ချောက်ာ ḍok [ɗok] v. to be perfected. ကျိုကျက်ပေင်၊ ရုံဂပ်။ ပြည့်စုံသည်၊ လုံလောက်သည်။ (၂) to be completed. တုဲဒ်အာ၊ စိုပ်အာဒတုဲ။ အဆုံးသတ်သည်၊ အပြီးသတ်သည်။ (၄) to be fulfilled. သ္ဂိုကျိုကျက်ပေင်အာ။ ပြီးပြည့်စုံသွားစေသည်။ (၂) to have completed. သွေဂံကျိုကျက်ကျိုကျက်ပေင်ပေင်။ အပြည့်အစုံရရှိသည်။ see. ရုံင်၊ ရှု။ **ဧျက်**, ချက်ိ ḍuk [ɗɜk].

ငဒျာက်ကျွင်တုယ်, ချောက်ကွင်တုယ် ḍokkɓaṅtuy [ɗok kəɲɛŋ tui] prep. having travel by the ship, after travel by ship. ခိုကျက်ကွင်တုဲ၊ သဘော်ာစီးပြီး။

ငဒျာက်ာငပါဟ်တုယ်, ချောက်ာဓပေါ်ာ်တွေယ် ḍokdapohtṅey [ɗok ɗĕ pɒh təŋɛa] prep. to be full of seven days. ခိုကျက်ထပ်တွဲ၊ ပေင်ထပ်တွဲ။ ခုနှစ်ရက်ပြည့်သည်။

ငဒျာက်ငပင်, ချောက်ပေင် ḍok peṅ [ɗok pɔiŋ] v. to be full, fulfilled, complete. ခိုကျက်ပေင်။ ပြည့်စုံသည်။

ငဒျာက်ငပင်ဩင်ငဟင်, ချောက်ပေင်သန်ဟောင် ḍok peṅ san heṅ [ɗok pɔiŋ sɔn heaŋ] v. to be very full of. ခိုကျက်ပေင်သန်ဟောင်။ ပြည့်စုံလှသည်။

ဧျုင်, ချုင် ḍūṅ [ɗɜŋ] n. **ဧျင်**, ချင် ḍuṅ [ɗɜŋ] n. city, area subject to city. ရာဇဒ္ဌာနီ၊ ခုုင်ဇွော်၊ ဒ္ဒဲအဓိကပွဲကိုခုုင်ဇွော်။ ရာဇဒ္ဌာနီ။ မြို့တော်၊ မြို့ကြီးပြကြီး၊ မြို့တော်၏ အချက်အခြာကျသောနေရာ။ (၂) kingdom. ရးဇကရာတ်ဟွံသေင်၊ ဇကရာတ်မွေံမပ္ဂင်ရင်။ ဘုရင်သို့မဟုတ်မိဖုရားစိုးမိုးသောနိုင်ငံ။ (၃) principality. ရးပဒေသရး၊ ခန်လွာ တိဥာ်ကောန်သိုင်တံမသွေဂံစလဝ်အပိုင်။ ပဒေသရာဇ်နိုင်ငံ၊ မင်းသားများအပိုင်စားရသော နယ်ပယ်။ (၄) country. ခုုင်ကွာန်၊ ရး။ တိုင်းပြည်၊ နိုင်ငံ။ (၅) province. တွိုခုုင်၊ ခရိုင်၊ တွိုရး၊ ခန်လွာ၊ ဒေသ။ တိုင်း၊ ခရိုင်၊ ပြည်နယ်၊ ခန်းဝါ၊ ဒေသ။ **ဧျင်ငယုဓျပူရ်**, ချုင်အယုဓျပူရ် ḍuṅ ayu dhyapūr [ɗɜŋ ă yŭ dhyĕ pur] n. Ayodhyapura. ခုုင်အယုဓျပူရ။ အယုဓျပူရမြို့။ (၂) Oudh. အုဒ်၊ အုတ်။ **ဧျင်ငယောဓပူရ်**, ချင်အယောဓပုရ် ḍuṅ ayodhapūr [ɗɜŋ ă yò dhĕ pur] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဧျင်ငရိမဒ္ဒနပူရ်**, ချင်အရိမဒ္ဒနပုရ် ḍuṅ a ri maddanapur [ɗɜŋ ă rĭ mɔt dĕ nĕ paðr], **ဧျင်ငရိမဒ္ဒနပူရ်**, ချင်အရိမဒ္ဒနပူရ် ḍuṅ a rimaddanapūr [ɗɜŋ ă rĭ mɔt dĕ nĕ paoˈr] n. city of Pagan,kingdom of Pagan. ရာဇဒ္ဌာနီဗကာ်၊ ပဒေသရးဗကာ်။ ပုဂံနေပြည်

www.monlibrary.com

တော်၊ ပေါက်ဂံပဒေသရာဇ်နိုင်ငံ။ **ချင်ကာလဝိရာယ်**, ချင်အာလဝိရာသ် ḍuṅʾāla wirās [ɗɜŋ a lă wĭ ràs] n. Aḷavī, between Sāvatthi and Rājagaha. **ချင်ကာဠွတ်**, ချင်အာဠွတ်၊ မန္တံအကြာချင်သာရတ်ကိုချင်ရာဇဂြိုဟ်။ သာဝတ္ထိပြည်နှင့်ရာဇဂြိုဟ်ပြည်ကြား၌၊ အာဠွတ်ပြည်။ **ချင်ဂိန္ဒပဋ္ဌာကာ**, ချင်အိန္ဒပတ္ထနဂရား ḍuṅ ʾin dapaṭhanagaraḥ [ɗɜŋ ɛn dĕ̆ pă thă nĕ̆ gĕ̆ rèh] n. Indapaṭṭhanagara, a Kuru capital on the site of Delhi. ချင်အိန္ဒပတ္ထနာဂရ၊ ရာဇဋ္ဌာနီကုရုမဲ့၊ နွံကရပ်ချင်ဒေလီ။ အိန္ဒပတ္ထနာဂရပြည်၊ ကုရုတို့၏ရာဇဋ္ဌာနီတစ်ခု၊ ဒေလီမြို့အနားတွင်ရှိသည်။ **ချင်ကာလိင်ကာရာယ်**, ချင်ကာလိင်ဂရာသ် ḍuṅ kā liṅ ga rās [ɗɜŋ ka loiŋ gĕ̆ ràs] n. Kālinga, now Orissa. ချင်ကာလိင်္ဂ၊ လွုဟ်ဩရိသ္သ။ ကာလိင်္ဂမြို့၊ ယွုဩရိသ။ **ချင်ကုသိနာရ်**, ချင်ကုသိနာရ် ḍuṅ ku sinār [ɗɜŋ kaŏ sæ̆ nar] n. Kusinā rā. scene of the Buddha's prinībāna. ဌာန်ကျော်တြဲပိုမကျိုဒ္ဒ်ပရေင်မသွပရိနိဗ္ဗာန်။ မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံမှုဖြစ်ပွားရာဌာန။ **ချင်ကုသိနာရာ**, ချင်ကုသိနာရာ ḍuṅkusinārā [ɗɜŋ kaŏ sæ̆ nèa rèa] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ချင်ကောသမ်ဗိဟ်**, ချင်ကောသမ်ဗိဟ် ḍuṅkosambih [ɗɜŋ kao^2 sɔm bèh] n.Kosambī, on the site 90 miles west of Allahabad. ချင်ကောသမ္မီ၊ မန္တံပလိုတ်ချင်အာလဟာဗာတ်၊ ခရာဓိုတ် (၉၀)တိုင်။ ကောသမ္မီပြည်၊ အယ်လဟာဗက်ပြည်၏ အနောက်ဘက်မိုင်(၉၀)ကွာ၊ ဒေသတွင်ရှိသည်။ **ချင်ကျလ်**, ချင်ကျည် ḍuṅ klañ [ɗɜŋ klɔn] n. southern India. ချင်ကွန်၊ မန္တံပွဲသ္ဆုတ်သမ္မင်ကျာအိန္ဒိယ။ ကွန်ပြည်၊ အိန္ဒိယပြည်တောင်ပိုင်းတွင်ရှိသည်။ **ချင်တက္ကသိလ**, ချင်တက္ကသိလ ḍuṅ tak ka si la [ɗɜŋ tɛk kă sĭ lă] n. Taxila. ချင်တက္ကသို့။ တက္ကသိုလ်ပြည်။ **ချင်ဒုဝေါ**, ချင်ဒုဝေါ ḍuṅ du wo [ɗɜŋ dŭ wò^2] n. (sc. **နဂေါပ်**, ဒုဝေါပ် du wop [dŭ wòp].) a city, tributary to Thaton. ချင်သွားဆက်ကွဲအခေါန်ကို ချင်သဝိမွဲ။ သဝုံပြည်ကိုလက်ဆောင်ပဏ္ဏာဆက်သရသောဒုဝုပ်မြို့။ **ချင်ပဲမ်ဗာလ်**, ချင်ပဲမ်ဓာလ် ḍuṅ paṁ cāl [ɗɜŋ pɔm cal] n. Uttara pañ cāla, a kingdom mentioned in the mahā-Ummagga-jātaka. ချင်ဥတ္တရပညာလ၊ ချင်ဧကရာတ်မစ္ဆောန်ထွေးလင်ပွဲဇာတ်၊ မဟာဥမ္မဂ္ဂ။ ဥတ္တရပညာလပြည်၊ မဟာဥမ္မဂ္ဂဇာတ်တွင် ဖော်ညွှန်းထားသောဧကရာဇ်နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ။ **ချင်ပါဋလိပုတ္တာကာ်**, ချင်ဗါဠလိပုတ္တနဂရ် ḍūṅ pa ̄taliputtanagar [ɗɜŋ pa tă læ̆ put tă nĕ̆ gɔ̀r], **ချင်ပါဋလိပုတ္တာကိ်**, ချင်ဗါဠလိပုတ္တနဂိရ် ḍūṅpāṭaliputtana gir [ɗɜŋ pa tắ læ̆ put tă nĕ̆ gir] n. Pāṭaliputta, Patna. ချင်ပါတလိပုတ္တ၊ ပတ္တ။ ပါတလိ

www.monlibrary.com

ပုတ္တပြည်၊ ပတနပြည်။ **ချင်ငပါကာမ်**, ချင်ဇေါကာခ် ḍ̆ūñpokām [ɗɜŋ pao²kam] n. Pagan. ချင်ဗကာ်။ ပေါက်ကန်ပြည်၊ ပုဂံပြည်။ **ချင်ဗာရာဏသီ**, ချင်ဗာရာဏသီ ḍ̆ūñ bā rā ṇasī [ɗɜŋ bèa rèa nă sæ], **ချင်ဗာရာနသီ**, ချင်ဗာရာနသီ ḍ̆ūñ bā rā nasī [ɗɜŋ bèa rèa nĕ sæ] n. Benares. ချင်ဗာရာဏသီ။ ဗာရာဏသီပြည်။ **ချင်ဘဂ္ဂရာသ်**, ချင်ဘရဂ္ဂရာသ် ḍ̆ūñ bha raggarās [ɗɜŋ bhĕ rèak gĕ rɔ̀s] n. Sumā sumā ragi ri, the city of Bhargas. ချင်သုံသုမာရဂိရိ၊ ချင်ဖွော်ဘာရ်ဂသ်။ သုံသုမာရဂိရိပြည်၊ ဘာရဂတ်မြို့တော်။ **ချင်မိဓိလ်**, ချင်မိဓိလ် ḍ̆ūñ mi dhil [ɗɜŋ mĭ dhĭl] n. Mithilā. ချင်မိတ္ထိလ်။ မိတ္ထိလာပြည်။ **ချင်မိလိတ္တာဂိရိ**, ချင်မိလိတ္တရဂိရိ ḍ̆ūñ mi lit ta agiri [ɗɜŋ mĭ lèt tă ră gĭ rĭ] n. Tāmalitti in Bengal. ချင်တာမလိတ်တီပွဲ ဗေန်ဂေါ။ တာမလိတ်တီပြည်၊ ဘင်ဂေါတွင်ရှိသည်။ **ချင်ရမ္မနဂရ်**, ချင်ရမ္မနဂရ် ḍ̆ūñ ram ma nagar [ɗɜŋ rɔ̀m mĕ nĕ gɔ̀r] n. Rammanagara, a city in the time of Dīpaṅkara Buddha. ချင်ရမ္မနဂရ၊ ဒီဒျင်္ကရမွဲ၊ ပွဲကိုလက်ထက်ကျော်တြဲဒီပင်ကရ်တော်။ ရမ္မနဂရပြည်၊ ဒီပင်ကရမြတ်စွာဘုရားလက်ထက်တော်က၊ မြို့တော်တစ်မြို့။ **ချင်ဂာဧကရိဟ်**, ချင်ရာဇဂရိဟ် ḍ̆ūñ rājagriḥ [ɗɜŋ rèa jĕ grèh], **ချင်ဂာဧကြိုး**, ချင်ရာဇကြိုး ḍ̆ūñ rā ja griḥ [ɗɜŋ rèa jĕ grèh], **ချင်ဂာဇီကြိုးဟ်**, ချင်ရာဇိကြိုးဟ် ḍ̆ūñ rā ji griḥh [ɗɜŋ rèa jĭ grèh] v. Rājagṛha. ချင်ရာဇာကြိုဟ်။ ရာဇာကြိုလ်ပြည်။ **ချင်ဝေသာလိ**, ချင်ဝေသာလိ ḍ̆ūñ we sā li [ɗɜŋ wè sa læ̆] n.Vesāli, capital of the Lacchavis. ဝေသာလီ၊ ချင်ဖွော်လစ္ဆဝေသ်တံ။ ဝေသာလီ၊ လစ္ဆဝိတို့၏မြို့တော်။ **ချင်သက္ကာရသ်**, ချင်သက္ကရာသ် ḍ̆ūñ sak karās [ɗɜŋ sɛk kă ras] n. Ka pilavatthu, capital of Sakyans. ကပိလဝတ္ထု၊ ချင်ဖွော်သက္ကာန်တံ။ ကပိလဝတ္ထု၊ သက္ကန်တို့၏မြို့တော်။ **ချင်သင်ကသ်**, ချင်သင်္ကသ် ḍ̆ūñ saṅ kas [ɗɜŋ sɛŋ kɔs] n. Saṅkassa. ချင်သင်ကဿ။ သင်ကဿပြည်။ **ချင်သိသိတ်**, ချင်သိသိတ် ḍ̆uṅ sisĭt [ɗɜŋ sĭ sɛt] n. Sṛī Kṣetra or Old Prome. ချင်သိသိတ်၊ ဖြိုက္ခေတ်ရ။ သရေခေတ္တရာ။ **ချင်ဿြာဝသ်**, ချင်သြာဝသ် ḍ̆uṅ srāwas [ɗɜŋ sa ră wɔs] n. Srāvastī (Sāvatthi). ချင်သာဝတ္ထိ၊ ချင်သာရဂ်။ သာဝတ္ထိပြည်။

ချင်, ချင် ḍ̆uṅ [ɗɜŋ] n.(MM.) **ကချင်ဒေဝတ**, အာချင်ဒေဝေတ ā ḍ̆uṅdewa taw [a ɗɜŋ dè wĕ tao³] v. [the king] went to the land of gods (i.e. died). ဤကရာတ်အာချင်ဒေဝတ် (ဒဒှ်မချိုတ်အာ)။ ဘုရင်နတ်ရွာလားသည် (ဘုရင်သေသွားသည်)။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ချင်ဇနုရာဓပူ, ချင်အနုရာဝေပူ ḍuṅʾanurādhapū[ɗɜŋ ă nŭ rèa dhĕ pu]n. Anurādhapura, the capital of Ceylon. ဥုင်အနုရာဝပူရ၊ ရာဇဌာနီတ္ထံသိင်ဃ့်။ အနုရာဝပူရမြို့၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၏မြို့တော်။ **ချင်ဇာမတ်ဒနပူရ**, ချင်အရိမတ်ဒနပူရ ḍuṅʾa ri mat da napūra [ɗɜŋ ă rĭ mɔt dĕ nĕ pu ră] n. B.B., = **ချင်ဇာမဒ္ဒနပူရ်**, ချင်အရိမဒ္ဒနပုရ် ḍuṅ ă ri mad da na pūr [ɗɜŋ] n. Ari mat da napura, city, kingdom of Pagan. ဥုင်အရိမဒ္ဒနပူရ၊ ဥုင်ဗကာ်။ အရိမဒ္ဒနပူရမြို့၊ပုဂံပြည်။ **ချင်ဇဝ**, ချင်အဝ ḍuṅ ʾawa [ɗɜŋ ă wĕ] n. the kingdom of Ava. ဥုင်အဝ။ အင်းဝနိုင်ငံ။ **ချင်ဇသီတညူဇနဂိုဲ်**, ချင်အသီတညူနနဂိုဲ် ḍuṅ ʾa sītañjananaguiw [ɗɜŋ ă sæ tɔn jĕ nĕ nĕ gè] n. Asītañjananagara, an ancient city supposedly in the vicinity of Rangoon. ဥုင်အသီတညူနနဂရ၊ မဒှ်ဥုင်တြေံမွဲတဲ့၊ စွတ်သမ္ဘီလင်ဥုင်ဂ့်၊ မန္ဒံတရပ်ပွိပွိုင် ဥုင်လူုင်လူုပ်။ အသီတညူနနဂရမြို့၊ ရှေးဟောင်းမြို့တစ်မြို့ဖြစ်ပြီး၊ မှတ်ယူရသည်မှာ၊ ယွူ ဒဂုံမြို့၏အနီးအနားဝန်းကျင်တွင်ရှိသည်၊ **ချင်ကသိဇာဇာမ်**, ချင်ကုသိနာရာမ် ḍuṅ ku si nā rām [ɗɜŋ kaŏ sæ nèa ràm], **ချင်ကသြိဇာဇာမ်**, ချင်ကုဿိနာရာမ် ḍuṅ kus si nā rām [ɗɜŋ kus sæ nèa ràm], **ချင်ကသိဇာဂ်**, ချင်ကုသိနာရ် ḍuṅ ku sinār [ɗɜŋ kaŏ sæ na] n. Kusinārā, scene of the Buddha's parinibbāna. ဥုင်ကုသိနာရာ၊ ဌာန်ကျဉ်တြဲပိုမှာဂေါတမ၊ မသွပရိနိဗ္ဗာန်။ ကုသိနာရာပြည်၊ ဗုဒ္ဓအရှင်မြတ်ပရိနိဗ္ဗာန် စံမြန်းတော်မူရာနေရာ။ **ချင်ကသိမ်**, ချင်ကုသိမ် ḍuṅkusim [ɗɜŋ kaŏ sem] n. Bassein. ဥုင်ဖာသီ။ ပုသိမ်မြို့။ **ချင်ဇဇ္ဈောက်**, ချင်ဇ္ဈောက် ḍuṅjnok [ɗɜŋ jənòk] n. City. ရာဇဌာနီ။ ရာဇဌာနီ။ (၂) territory of King orQueen, or kingdom. ဥုင်(ဒေသ) ဧကရာတ်မပိုင်ပြီလဝ်၊ ဟွံသေင်ဧကရာတ်မွေံမပိုင်ပြီလဝ်။ **ချင်ကတုမတီ**, ချင်ကေတုမတီ ḍuṅ ketumatī [ɗɜŋ ke taŏ mĕ tæ] n. Toungoo. ဥုင်တံငူ။ တောင်ငူမြို့။ **ချင်ဇရခေတ္တရာ**, ချင်သရေခေတ္တရာ ḍuṅ sarekhettarā [ɗɜŋ să re khit tă ra] n. Prome. ဥုင်ပြည်။ ပြည်မြို့။ **ချင်ဟံသာဝတီ**, ချင်ဟံသာဝတီ ḍuṅ hâṅsāwati [ɗɜŋ hɔŋ sa wĕ tæ] n. Hongsawĕtoi. Pegu. ဟံသာဝတီ၊ ဗဂေါ။ ဟံသာဝတီ၊ ပဲခူး။ **ချင်တိုက်ဂလာ**, ချင်တိုက်ဂလာ ḍuṅtiukgalā [ɗɜŋ tak gĕ lèa] n. Taikkula, on the Sittang estua-ry fives miles SE. of Kyaikto. ဥုင်တိုက်ဂလာ၊ မတန်တဒ္ဒံင်ပွဲ ကိုဒေသ၊ တိလမ္ဘးဥးပါင်ကွီဇော်၊ ကွီသက်တိုင်၊ ဒိုဟ်ဗွံက်သမ္ဘုင်ကျာဥုင်ကျာ်ထဝ်၊ ဇမ္ဘော ခိုတ်မသုန်တိုင်။ တိုက်ကလားမြို့၊ ကျိုက်ထိုမြို့၏အရှေ့တောင်ဘက်ငါးမိုင်ကွာ စစ်တောင်း

www.monlibrary.com

မြစ်ဝကျယ်တွင်တည်ရှိသည်။**ချင်္ဂုန်**, ချင်ဒွုန် ḍuṅdguṅ [ɗɜŋ dəgɜ̀ŋ] n.Rangoon. ချင်လွုင်။ ဒဂုံမြို့။ (ဗွာပြိုင်ထော်၊ ရန်ကုန်)။ **ချင်ဒြလ**, ချင်ဒြလ ḍuṅ drala [ɗɜŋ drɛ̏ lɛ̏] n. Dala. ချင်ဒလ။ ဒလမြို့။ now. လွုဟ်။ ယခု။ **တွာန်ဒိုဝ်**, တွာန်ဒိုဝ် twānduiw [twɑn dɜ̀] n. Twante. တွာန်ဒိုး၊ ကွာန်ဒိုး။ တွံတေး။) **ချင်္မာ**, ချင်ဗွာ ḍuṅ bmā [ɗɜŋ bəmɛ̀ɑ] n. Burma, the Burmese kingdom, Ava, Toungoo, &c. exclusive of Rāmañña-desa (ḍuṅ mwan). ချင်ဗွာ၊ ချင်ဂ္ဂကရာတ်ဗွာတံပိုင်ပြီလဝ်၊ အင်ဝကိုတံင်ဥ၊ ဗွဲတွဟ်ခြာမတ္ရီုတ်ကျေဝပ်ကေတ်လဝ်၊ အသွဝ်တဲဂ့်ဒေသရာမည(ချင်မန်၊ ဟံသာဝတီ၊ ဗဂေါ)။ ဗမာဘုရင်ပိုင်နက်၊ အင်းဝနှင့်တောင်ငူ၊ သီးသန့်တိုက်ခိုက်၍ လက်အောက်ခံအဖြစ်ရရှိထားသော ရာမညဒေသ (ဟံသာဝတီ၊ ပဲခူး)။ **ချင်မတ်တ္တ**, ချင်မတ်တ္တ ḍuṅ mattma [ɗɜŋ mɜ̀t təmɑ̏] n. Martaban. ချင်မုတ်တံ့။ မုတ္တမမြို့။ **ချင်မဟ်လမ်လိုမ်**, ချင်မဟ်လမ်လိုမ် ḍuṅ mahlamluim [ɗɜŋ mɜ̀h lɜ̀m lɜ̀m] n. Moulmein. ချင်မတ်လမ်မြို့။ မော်လမြိုင်မြို့။ **ချင်မိတ်တိုဝ်**, ချင်မိတ်တိုဝ် ḍuṅ mituiw [ɗɜŋ mɪ̏ tʊ], **ချင်မိဓိလ်**, ချင်မိဓိလ် ḍuṅ mi dhil [ɗɜŋ mɪ̏ dhɪ̏l] n. Mithilā. ချင်မိထ္ထိလ်။ မိထ္ထိလာပြည်။ **ချင်မျိုဝ်မိတ်**, ချင်မ္ဘုံဝ်မိတ် ḍuṅ mbuiw mit [ɗɜŋ bʊ mɛ̀t] n. Momeik, Mong Mit. ချင်မျိုဝ်မိတ်။ ချင်မောင်မိတ်။ မိုးမိတ်မြို့၊ မောင်းမိတ်မြို့။ **ချင်မျိုဝ်ဂၚ်**, ချင်မ္ဘုံဝ်ဂံဒ် ḍuṅ mbuiw gâṅ [ɗɜŋ bʊ gɜ̀ŋ] n. Mogaung. ချင်မျိုဝ်ဂံင်။ မိုးကောင်းမြို့။ **ချင်မျိုဝ်ဏင်**, ချင်မ္ဘုံဝ်ဉဉ်ဒ် ḍuṅ mbuiw ñaṅ [ɗɜŋ bʊ ɲɛŋ] n. Monhnyin. ချင်မျိုဝ်ညောန်။ မိုးညင်းမြို့။ **ချင်မၚ်**, ချင်မန် ḍuṅmwan [ɗɜŋ mɜ̀n], **ချင်ရ္မန်**, ချင်ရ္ဂန် ḍuṅ rman [ɗɜŋ rmɜ̀n] n.the Mon kingdom,Rāmañña. ချင်ဂ္ဂကရာတ်မန်အုပ်ဓုပ်၊ ရာမညဒေသ။ မွန်ဘုရင်အုပ်စိုးသောနိုင်ငံ၊ ရာမညဒေသ။ **ချင်ဆိဗဝ်**, ချင်သိဝ်ဝ် ḍuṅsībaw [ɗɜŋ shi bɜ̀] n. Hsipaw. ချင်သီဗဝ်။ သီပေါမြို့။ **ချင်ဆုဓမ္မ**, ချင်သုဓမ္မ ḍuṅ su dhamma [ɗɜŋ sɑʊ̆ dhɜ̀m mɛ̏] n. Thaton. ချင်သဓိုး။ သထုံပြည်။ **ချင်ဆုဓိုမ်**, ချင်သုဓိုမ် ḍuṅ su dhuim [ɗɜŋ sɑʊ̆ dhɛ̀m] n. Thaton. ချင်သဓိုး။ သထုံပြည်။ **ချင်ဆုဝဏ္ဏဘူမ်**, ချင်သုဝဏ္ဏဘူမ် ḍuṅ su waṇṇabhum [ɗɜŋ sɑʊ̆ wɜ̀n nɑ̆ bhùm] n. Suvaṇṇabhūmi, traditionally the region of Thaton. ရေးသုဝဏ္ဏဘူမိ၊ အတိုင်မဆက်သမ္မိုဧ်ကျင်လဝ်၊ နူကိုတမ္မာတမ္မာတေ၊ တိဒ္ဓာဝုတ်ဒိုဟ်ပိုပ္ပိုင်ချင်သဓိုလွုဟ်။ သုဝဏ္ဏဘူမိပြည်၊ မိရိုးဖလာယုံကြည်ချက်အရ၊ သထုံမြို့၏ပတ်ဝန်းကျင်ရှိဒေသ

www.monlibrary.com

တဝိုက်နယ်မြေ။ **ဍုင်ၚြင်**, ချင်ခြေင် ḍuṅ sreṅ [ɗɜŋ səreaŋ] n. Syriam. ချင်ခြေင်။ သံလျင်မြို့။ H.L. **ဍုင်ယွာ်**, ချင်သွရ် ḍuṅswar [ɗɜŋ swɔr], **ဍုင်ယွာ်**, ချင်သွေရ် ḍuṅ swor [ɗɜŋ swor], **ဍုင်ယွဝ်**, ချင်သွဝ် ḍuṅ swaw [ɗɜŋ swɔ] n. heaven. ချင်သွဝ်။ နတ်ပြည်။ **ဍုင်ယွဝ်တာဲယတိ်**, ချင်သွဝ်တာဝတေ် ḍuṅ swaw tā wɑ tiṅ [ɗɜŋ swɔ tɑ wɛ̆ toiŋ] n. the Tāvatiṁsā heaven. ချင်သွဝ်တာဝတိ်။ တာဝတိ်သာနတ်ပြည်။ **ချင်ဟံသဝတေ** ḍuṅ haṁ sa wa ti [ɗɜŋ hɔm sɑ̆ wɛ̆ tæ], **ဍုင်ဟံဍဝတိ်**, ချင်ဟံဉ်သဝတေ် ḍuṅ hâṅ sa watī [ɗɜŋ hɔŋ sɑ̆ wɛ̆ tæ], **ဍုင်ဟံသာဝတိ်**, ချင်ဟံသာဝတေ် ḍuṅ hâṅ sā wa ti [ɗɜŋ hɔŋ sɑ wɛ̆ tæ] n. the city of Pegu, kingdom of Pegu. ရာဇဓာနီဗဂေါ၊ ချင်ဇွော်မရာတ်မန်မဝိုင်ပြီလဝ်။ ရာဇဓာနီဝဲခူးမြို့။ မွန်ဘုရင်နိုင်ငံပိုင်နက်နှင့်မြို့တော်။ **ဓာန်ဍုင်**, ထာန်ချင် thāṅḍuṅ [thɑn ɗɜŋ], **ဓာန်ရးဍုင်**, ထာန်ရးချင် thān raḥḍuṅ [thɑn rèh ɗɜŋ], **ရးဍုင်**, ရးချင် raḥḍuṅ [rèh ɗɜŋ] n. counrty. ရး၊ ချင်၊ ချင်ကွာန်၊ ရးကး။ တိုင်းပြည်၊ နိုင်ငံ။ (၂) land. တိ၊ တိဥာ်၊ ရေမြေ။ Cf. **ဓွာန်**, တွာန် twān [twɑn], **ဇန်**, ဒေသ် des [dīh], **ဓာန်**, ရာသ် rās [rès]. [LM.; SM. **ဍုင်**, ချင် ḍuṅ [ɗɜŋ].]

ဍုံဇနွာက်ဂကတုမတီ, ချိုဒ္ဓောက်ကေတုမတေ် ḍuṅ jnokketumatī [ɗɜŋ jənòk ke tɑ̆ mɛ̆ tæ] n. The big city of Ketumati. ချင်ဇွော်ကေတုမတီ (ချင်တံင်ဥ)၊ ကေတုမတီမြို့ကြီး (တောင်ငူမြို့)။

ဍုံဇဟ်ကွိုင်, ချိုဒေဟ်ကွိုင် ḍuṅ deh gam luiṅ [ɗɜŋ dɨh gɔ̀m lɛ̀ŋ] n. the country that is in every cardinal point, civil, urban. ချင်ဒိုဟ်ဂမ်ိုင်။ (ဗွာ၊ မြို့ပြ)။

ဍုံဒုဝ်ဝပ်, ချိုဒုအ်ဒေါပ် ḍuṅ du'wop [ɗɜŋ dʊ̆ʼ wɔ̀p] n. Duwop town. ချင်ဒုဝေါပ်။ ဒုံဝပ်မြို့။

ဍုံမဟ်လမ်ိုုမ်, ချိုမဟ်လမ်ိုုမ် ḍunʼ mah lamluim [ɗɜŋ mɔ̀h lɔ̀m lɛ̀m] n. Moulmein. ချင်မတ်လမ်ိုု။ မော်လမြိုင်မြို့။

ဍုံသိသိတ်, ချိုသိသိတ် ḍuṅ si sīt [ɗɜŋ sɨ̄ sɛt] n. Śrī Kṣetra or Old Prome. ချင်သိသိတ်၊ ဗြီကျေတ်ရ။ သရေခေတ္တရာ။

ဍုင်, ချေင် ḍeuṅ [ɗueaŋ] n. read. ဖ်။ ဖတ်။ **ဍုင်**, ချင် ḍuṅ [ɗɜŋ].

ဇိဉ်, ဒိစ် ḍic [ɗɛt] n.**ဇီက်**, ဒိက် ḍīk [ɗɛk] n. slave. ဒိုက်၊ ဉ့်၊ ပူဂိုမသွးကွောန်ကမ္ဘောန် ဒတဲုဖိုကိုသွက်ညးတွဟ်သွာင်စိုကိုပလက်မုဟ်ခေင် ပလက်ကွေင်ဖွေဝ်။ ကျွန်၊ ကျေးကျွန်၊

www.monlibrary.com

သူတစ်ပါးအတွက်၊ ပင်ပင်ပန်းပန်း၊ အလုပ်လုပ်ကိုင်ပေးရသူ။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ငဲ့က်**, ခေက် ḍek [ḍeak].

ငဲ့ဇ်, ခေဇ် ḍoc [ḍɒc] adj. small. မဋ္ဌေတ်။ ငယ်သော။ personal name. ယွုပ္ပဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ **ဒွဇ်**, ဒွဇ် ḍwac [ḍwɔc] adj. small. မဋ္ဌေတ်၊ သွတ်၊ သွတ်၊ ငယ်သော၊ သေးသွယ်သော။

ငဲ့ဒွတ်, ခွေတ် ḍwot [ḍwɒt] v. to be small. သွှတ်သွတ်၊ သွှတ်ဋ္ဌေတ်၊ သွှတ်သွတ်။ ငယ်စေသည်၊ သေးစေသည်။ Cf. **သွတ်**, သွတ် swat [swɔt]. Opp. **ငဲ့ဇွောက်**, ဇွောက် jnok [jənòk]. [LM. **ငဲ့ဒွတ်**, ခွေတ် ḍot [ḍɒt]. SM. **ငဲ့ဒွတ်**, ခွေတ် dot [ḍɒt].]

ငဲ့ဍိုဏ်, ခွေဉ် ḍeñ [ḍiñ] v. to light. (ပွတ်) ခွေန်၊ ဒစုက်။ (မီး) ထွန်းသည်၊ ညှိသည်။ (၂) to study. (လိက်) ပွေန်၊ ပွေန်လိက်။ (စာပေ) လေ့ကျင့်သည်၊ လေ့ကျက်သည်။

ဍိုတ်, ဒိုတ် ḍuit [ḍot] n. brick. ဍိုတ်၊ ဍိုတ်ကလေး။ အုတ်၊ အုတ်ခဲ။ see. ရုံင်။ ရှု။ **လ ဘတ်**, လအော် la˙at [lɛ̏ ɔt].

ဍုုံ, ဒုန် ḍūn [ḍun] v. to perch. (ဂစေ်) ဒုန်။ (ငှက်) နားသည်။ Der. **ပ္ဍုံ**, ပ္ဍုန် pḍun [pəḍun] v. to put it on the edge of something. စွံ့လဝ်ပွဲကိုတ္ဍုင်တွေ့ဂျတ်အရာမွဲမွဲ။ အရာဝတ္ထုတစ်ခု၏ အစွန်းနားပေါ်တွင်တင်ထားသည်။ (to impart ?) SM. **ဍုံ**, ဒုန် ḍun [dun].

ဍိုံ, ဍိုန် ḍuin [ḍon] v. (MM.) **ဍိုံဍိုံဘာ**, ဍိုန်ဍိုန်အာ ḍuin ḍuin ā [ḍon ḍon a] v. to grow soft. ရာရာအာ၊ ထွေက်ထွေက်အာ၊ ဍိုန်ဍိုန်အာ။ ပျော့အိသွားသည်၊ ပျော့ပျောင်းသွားသည်။Der. **လုဂိုံ**, လုအိန် lu˙in [lɨ̏ ɛn] v.to soften. သွှတ်ဍိုန်ဋ္ဌေတ်အာ။ ပျော့ပျောင်းသွားစေသည်။ [LM.**ဍိုံ**, ဍိုန် ḍuin [ḍon].SM. **ဍိုံ**, ဍိုန် don [ḍon] v.to be soft. သွှတ်ဍိုန်ဋ္ဌေတ်၊ သွှတ်ဍိုန်ညော်။ နူးညံ့စေသည်၊ ပျော့ပျောင်းစေသည်။ (၂) to be pliant. ဍိုန်ဋ္ဌေတ်၊ ပုံက်ကဝေန်လေ်။ ပျော့ပျောင်းသည်၊ ကွေးနိုင်သည်။ (၃) to be mild. ဟွံသွှတ်၊ ဍိုန်ဋ္ဌေတ်လွှတ်လွှေဝ်။ ပြင်းခြင်းမရှိ၊ နူးညံ့ပျော့ပျောင်းသည်။

ငဲ့ယ်, ခေယ် ḍey [ḍea] pn. in. ပွဲ၊ ပွဲဂှ်၊ အပွဲ၊ အပွဲအပွဲ။ ဍ္ဍ၊ မှာ၊ တွင်၊ ဝယ်။ (၂) on. အပွဲလွှူ၊ ပွဲလွှူ။ အပေါ်တွင်၊ အပေါ်မှာ။ (၃) at. အပွဲဂှ်၊ ဒွှဲဂှ်။ ထိုနေရာမှာ၊ ထိုနေရာတွင်၊ ထိုနေရာဍ္ဍ၊ ထိုနေရာဝယ်။ (၄) into. လွှဲအပွဲ၊ အပွဲအပွဲ။ အတွင်းသို့၊ အတွင်းဖက်သို့။ (၅) to. ရင်၊ ရင်တ္ဍုင်၊ သွက်၊ သွက်သွေ့ဲ။ ရန်၊ ရန်အလို့ဉာ၊ ရန်အတွက်၊ စေ

www.monlibrary.com

ရန်၊ ဆီသို့၊ သို့။ and sometimes beneficiary of action. လွှောဝ်သွေဂံဒုင်ကေတ်ပွ။ တခါတရံအပြုအမူခံစားရခြင်း။ to. ကို၊ ဖြိုပ်။ သို့။ (၂) towards. လွှာ်တေံ၊ ဖာတေံ။ ဆီသို့၊ ဘက်သို့။ (၃) for. သွက်၊ ဖွေံ၊ သွက်ဒတဲ့ဖို့။ အဖို့၊ အတွက်၊ အလို့ငှာ၊ အကျိုးငှာ။ Cf. **ဟာ်**. ဟာန်း hān [hàn]; **ကု**, ကု ku [kɑʊ̌]. **တ**, တ꩜ ta [tɑ̌], **သုံ**, သုံ꩜ sum̀ [sum]. Der. **ဍွေယ်**, ဒွေယ် pḍey [pəɗea] n. inside. အပွဲလွှာ်အပွဲ၊ လွှာ်အပွဲ၊ ဉ်ုင်လွှာ်အပွဲ၊ ဖာလွှာ်အပွဲ။ အတွင်းပိုင်း၊ အထဲဘက်၊ အတွင်းဘက်။ in. ပွဲ၊ ပွဲဂ့်၊ အပွဲ၊ အပွဲ အပွဲ။ ၌၊ မှာ၊ တွင်၊ ဝယ်။ **တီးဇေယ်**, တီန်ခေယ် tirḍey [tɪ̌r ɗea] n. middle. အဒေါ်ဝ်ဓဝ်ဓဝ်၊ အဒေါ်ဝ်ရောဝ်။ အလယ်တည့်တည့်၊ အလယ်ဗဟိုရိ။

ဇေယ်ကုပ်ဆိင္ဂျး, ခေယ်ကုဝ်ဆိန္ဂေး ḍeykupcintiḥ [ɗea kup cɛn tih] prep. in the time of victory. ခဲကိုပ်ဖုး၊ ပွဲကိုပ်ဖုး။ အောင်ပွဲရသောအချိန်အတွင်း။

ဇေယ်ဆ္ဂာင်, ခေယ်ဆ္ဂောင် ḍey ca ʿāñ [ɗea cɑ̆ aiŋ] prep. in another, in other, indifferent. ခဲသ္ဂာင်၊ ပွဲသ္ဂာင်။ အခြားမဲ့၌၊ အခြားတွင်။

ဇေယ်လောက်, ခေယ်လောက် ḍey lok [ɗea lòk] prep. in the world of man kind, in the physical world. ခဲလိုက်၊ ပွဲလိုက်။ လောကၥ်၊ လောကတွင်။

ဇေယ်လွီတုယ်, ခေယ်လွီတုယ် ḍey lwī tuy [ɗea ləwi tui] prep. after take care for. after having tended . ခဲလွီတဲ့၊ ပွဲလွီတဲ့။ ပြုစုစောင့်ရှောက်ပြီးနောက်။

ဇေယ်သွ္ဂ်ာ, ခေယ်သွ္ဂရ်ာ ḍey swar ga [ɗea swɔr gɛ̆] prep. in the heaven. ခဲသွ္ဂ်၊ ပွဲသွ္ဂ်။ နတ်ပြည်မှာ။

ဇေယ်သွ္ဂ်ာဒ, ခေယ်သွ္ဂရ်ဒ ḍeyswarda [ɗea swɔr ɗɛ̆] pn. in the heaven only. ပွဲသွ္ဂ်ဒ၊ ပွဲသွ္ဂ်ဟောင်။ နတ်ပြည်မှာပင်။

ချိဝ်, ခြိုဝ် ḍuiw [ɗɒ] n. see. ရုံ။ ရှု။ **ခီချိဝ်ဘာန်**, ခီခြိုဝ်နာန် khi ḍuiwnān [khɪ̆ ɗɒ nɑn] n. do decagonal betel box. ခွံဖဘ့ုဗိုပြင်(ခွဲမွဲဗို)။ (ပုံစံတစ်မျိုး)ကွမ်းအစ်ပုံစံ။

ဇေး, ခေး ḍeh [ɗĕh], **ဇေးဟ်**, ခေးဟ် ḍehh [ɗĕh], **ဇေဟ်**, ခေဟ် ḍeh [ɗĕh] npr. he, she. ညး၊ ညးဗြဴ။ သူ၊ သူမ။(၂) it. ဣဂ့်၊ မ့ဂ့်။ ထိုအရာ၊ ထိုဟာ၊ ၄င်းအရာ၊ ၄င်းဟာ။ (၃) they. ညးတံ၊ ညးဗြဴတံ၊ ယင်တံ။ သူတို့၊ သူမတို့၊ ယင်းတို့။ **ဇေဟ်**, ခေဟ် ḍeh [ɗĕh] npr. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဇေ့**, ခေ့ ḍeh [ɗĕh] npr. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဇေ**, ခေ ḍe [ɗe] npr. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဇေးဟ်ဇြပ်တီးဆုပ်ဖြမ့လောက်**, ခေးဟ်ခြေပ်တြိန်ဒုပ်ခြမ့လောက် ḍehh drep tin cupbrahmalok [ɗĕh drɨp tɛn cup

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

brɛ̈ hmɑ̈ lòk], ꩻꩻဂ်ာဂ်ာ်ဂ်ာ်ဂ်ာ်

www.monlibrary.com

[တ, တ]

တ, တ် ta [tă̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။The sixteenth consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစ်တြမ၊ ပွောဝ်ကိုဗျန်မန်ပိုက်သုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ တစ်ဆယ့်ခြောက်ခုမြောက်ဗျည်း။

တ, တ္ ta [tă̆] pn. to. ရင်၊ ရင်တွင်း သွက်၊ သွက်သွေံ။ သို့၊ ဆီသို့၊ ရန်၊ စေရန်။ (၂) towards. လွှင်တေံ၊ ဖာတေံ။ ဆီသို့၊ ဘက်သို့။ (၃) for. သွက်၊ ဖွေံ၊ သွက်ဒတုံဖို့။ အဖို့၊ အတွက်၊ ၏အကျိုးငှာ။ (၄) on. အပွဲလ္ဆ၊ ပွဲလ္ဆ။ အပေါ်တွင်၊ အပေါ်မှာ။ (၅) before. ကွဲာဟွံစိုပ်ဏီ၊ ကွာဂ့်၊ ဗွဲလ္ဆတေံ၊ ပွဲကိုဂတမတ်၊ စိုပ်ဂတမုက်။ မတိုင်မီ၊ အယင်၊ အထက်က၊ ဓ့ရှမ္ဒောက်တွင်၊ ဓ့ရှမ္ဒောက်သို့။ Cf. က, ကု ku [kɑŏ̆], ဇေ့ယ် ḍey [ḍeɑ], ကိန္တ, ကိန္တ kin ta [kɛn tă̆] prep. in the presence of. ပွဲဂတမတ်။ ဓ့ရှမ္ဒောက်တွင်။

တ, တ္ကျာက်, တကျောက် takyāk [tă̆ kyaik] n. ဝေါဟာမဆက်စုတ်ဂတ၊ ပွဲမဟိမုဇ္ဈကရာတ်။ ဘုရင့်နာမဘွဲ့ ဓ့ရဆက်ဝေါဟာရ။ **တ္လကျာက်, တလ္ဆကျောက်** ta rla kyāk [tă̆ rəlă̆ kyaik] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [**တြလ, ဗြလ** trala [təră̆ lă̆] n. တ္ဘ၊ တ္ဘည်း။ သွင်၊ အရှင်။] (as. ညံင်ရ်။ ကဲ့သို့။ **တိ, တီ** ti [tæ̆], **ဒိ, ဒီ** ḍi [ḍi], **ဒ, ဒ** da [ḍɛ̆]. in. ပွဲ။ အထဲတွင်။ **တိပိုင်, တီဗုန်** tipuin [tæ̆ pon] n.)

တ, တ် ta [tă̆] n. plural suffix. ဝေါဟာရအဆက်ကြမထွေးကိုလွှိပ်ဂမွှိုင်။ အများဖော်ပြသောနောက်ဆက်ဝေါဟာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **တက်, တအံ်** to' [tŏ̆].

တ, တဒ ta [tă̆] n. (Lph.) father. (or grand father.) အပါ၊ မ၊ မအံက်၊ ဟွံသေင် အပါနော်။ ဖခင်၊ အဖေ၊ ခမည်းတော်၊ သို့မဟုတ်အဖိုး။ Cf. ဗ, ဓ ba [bɛ̆]. [LM. တ, တ ta [tă̆].; SM. တ, တ tă̆ [tă̆].]

တ, တ ta [tă̆] n. end. (ဝေါဟာတ္ဘုင်တွောတ်မပ္ဍါထောံဝါကျမွဲမွဲ) ဗွဲကြာအိုတ်၊ ဖျေံထောံပိုတ် ဝါကျ၊ နိဂိုး။ (ဝါကျအဆုံးသတ်)နောက်ဆုံး၊ အဆုံးသတ်၊ နိဂုံး။ (၂) limit. တင်မကွာတ် ဂစိုတ်လဝ်။ ကန့်သတ်ချက်။ (၃) edge. တ္ဘုင်၊ ဒရာနာ၊ သွောန်၊ ဓရှိ။ အစွန်း၊ အနား၊ နှုတ်ခမ်း၊ အနားကွပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ရိန်ဒုတ်, ရိန်ဒုတ်** rin'ut [rɛ̀n ut].

တဂဟ်, တအေဟ် ta'eh [tă̆ ih] n.plural pronominal suffix. ဝေါဟာမဆေင်စပ်ကိုကိုန် ဂမွှိုင်အဆက်ကြစွန်းနာံ၊ တအော့်၊ တော့်၊ မွန။ နာံစားအများကိန်းနှင့်ဆိုင်သော နောက်ဆက် ဝေါဟာ၊ လျှင်၊ ပါက။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဇတ္ဟာ်, ဇတ္ဟေဟ်** t'eh [təih].

ကွာက်မှောင်, ကွောအံ်မှောင် tko' mhoñ [tă̆ kŏ̆ hmoŋ] n. Mhong island. တ္ကံမှောင်၊

www.monlibrary.com

တကော့မွန်ကျွန်း။

တငဂတ်, တဂေတ် taget [tă gĭt] n. (MM.) practice. အခိုက်၊ အခိုက်အလိုက်၊ ပ္ကတ်၊ ပ္ကတ်ပ္ကေင်။ အလေ့အကျင့်၊ လေ့ကျင့်ခြင်း။ (၂) behaviour. ဒွေတ်၊ ဒွေတ်ပွ၊ စိတ်စရိုတ်။ အပြုအမူ၊ ပြုမူပုံ၊ စိတ်နေစိတ်ထား။ Cf. **ပုန်အာရ်**, ပုန်အာရ် pun ʾār [pun a], **လင်ဂတ်**, လင်ဂတ် laṅ gat [lèaŋ gàt]. [LM. **ဒငဂတ်**, ဒဂေတ် da get [dĕ̆ gĭt]. SM. **တငဂတ်**, ဟဂေတ် həkèt [hă gĭt].] **ငတ္တတ်**, တ္ဂေတ် tget [təgĭt] v. to be practised. ပ္ကတ်ပ္ကေင်၊ သွပ္ကတ်ပ္ကေင်။ လေ့ကျင့်သည်၊ အလေ့အကျင့် ပြုလုပ်သည်။

တဂိုင်, တဂိုန် ta guin [tă gàn] v.(MM.) to be observe. ဒွေတ်ဗက်၊ မင်္ဂဲ့။ လိုက်နာသည်၊ စောင့်ထိန်းသည်။ (၂) keep. မင်၊ ဒွိုန်။ စောင့်သည်၊ ဆောက်တည်သည်။ Cf. **ငကြာဟ်**, ကြောဟ် kroḥ [krɒh], **မင်**, မင် maṅ [mèaŋ]. Der. foll.? [LM. **ဒဂိုင်**, ဒဂိုန် da guin [dĕ̆ gàn], **ဓဂိုင်**, ဓဂိုန် dhaguin [dhĕ̆ gàn].; SM. **ဟဂိုင်**, ဟဂိုန် həkàn [hă gàn].] **တ္ဂိုင်**, တ္ဂိုန် tgin [tă gèn] n. to apply. ရပ်စပ်၊ ရပ်စပ်စကာ၊ စ္ဆောန်၊ ဆောင်စပ်။ အသုံးပြုသည်၊ သုံးစွဲသည်၊ ရည်ညွှန်းသည်၊ သက်ဆိုင်သည်။

တဂိုင်, တဂိုန်၂ ta guin [tă gàn] n.(1524) fourth lunar month, roughly corresponddding to July, on 1st waning of which lent begins. ဂိတုမန်မရနုက်ကိုပန်၊ ဗွဲအပြော်၊ မကိတ်ညီကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဂျူလာင်၊ သွပ္ပံန္ဓကိုမွဲစွေက်ဂိတုဂ်၊ ခမ်ဳသင်တံသွလုပ် ဒွိုန်အိုတ်ရ။ မွန်စတုတ္ထမြောက်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ ဂျူလိုင်လနှင့် ကိုက်ညီသည်။ ၄င်းလ္ဆုပ်(၁)နေ့မှစ၍ ရဟန်းတော်များဝါဝင်ကြသည်။ Cf. **ဘာသာတ်**, အာသာတ် ʾāsāt [a sat]. [LM. **ဒဂိုင်**, ဒဂိုန် da guin [dĕ̆ gàn], **ဓဂိုင်**, ဓဂိုန် dhaguin [dhĕ̆ gàn].; SM. **ဟဂိုင်**, ဟဂိုန် həkàn [hă gàn].]

တဂိုဝ်, တဂိုဝ် ta guiw [tă gà] n. (MM.) **သိမ်တဂိုဝ်တ္လ**, သိမ်တဂိုဝ်တ္လ sim ta guiwtla [sɛm tă gà tlă] n. sima of the teak-stump(s)'. သီဒဂိုက္ခ။ ဒဂေတလသိမ် (ကျွန်းပင်ငုတ်တိုသိမ်)။ [LM. **ဒဂိုဝ်**, ဒဂိုဝ် daguiw [dĕ̆ gà],**ဓဂိုဝ်**, ဓဂိုဝ် dha guiw [dhĕ̆ gà]. SM. **ဟဂိုဝ်**, ဟဂိုဝ် həkà [hă gà] n. stump. ဒဂို။ ငုတ်တို။]

တငဂါဟ်, တဂေါဟ် tagoḥ [tă gòh] n.plural) these. (ထွေးလွိဟ်ဂမ္ဘိုင်) တဂေါဟ်၊ တဂဟ်၊ တဂ်၊ တအ်ဂဟ်၊ တံဂ်။ (အရေအတွက်အများပြကိန်း) တို့ကို၊ တို့သည်။

တငယ်, တငယ် taṅay [tă ŋoa] n. sun, day, hours of daylight. တွဲ၊ အခိုင်အကြာနှုကို တွဲသွတိုန်စိုကိုတွဲပ္ဂိုတ်၊ အခိုင်တွဲ။ နေ၊ နေထွက်မှနေဝင်ချိန်အထိကာလ၊ နေ့အချိန်။ **see.** ရံင်။ ရှ။ **တိုင်ဲ ယ်**, တိရံ့ငေ့ tirṅey [tir ŋea].

www.monlibrary.com

တၤ့, တန္ဒူ ta jnu [tă jənŭ] n. Mesua ferrea. တ်ံဂ္ဂူ။ ကံ့ကော်ပင်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ကတၤ့**, ကန္ဒူ kajnu [kă jənŭ].

တဇက်, တခက် ta ḍak [tă ɗɛk] n. Filth. တ္ဂိုက်လွေင်။ အညစ်အကြေး။ (၂) faeces. တရ်ဖွော်၊ ကွံ၊ အိက်၊ အသုဘ။ ကျင်ကြီး၊ မစင်၊ ချေး။ [LM. **ဇွက်လွေင်**, တ္ဂက်လွေင် tḍak lṁeñ [təɗɛk ləŋɛ̀aŋ] n. impurity. ဒဒ်မကွိခွက်။ ညစ်ညမ်းခြင်း။ **ကျိခွက်**, ကျိခွက် klikhḍak [klæ̆ khəɗɛk]. SM. **ကျိဟဇက်**, ကျိဟခက် klæ̆həɗɛk [klæ̆ hă ɗɛk] v. to be filthy. ကွိခွက်။ ညစ်ပတ်သည်။ LM. **ကျိုက်ခွက်**, ကျိုက်ခွက် kluik khḍak [klak khəɗɛk] v. to be soiled. သ္ဂိုကွိခန်။ ညစ်ပေစေသည်။ (၂) to be sinful. သ္ဂိုအကုသိုဂ်ိုင်။ အကုသိုလ်များစေသည်။ MM. **တဆိုက်**, တခိုက် taḍuik [tă ɗak] n. impurity. ဒဒ်မကွိခွက်။ ညစ်ညမ်းခြင်း။ **ဇွိုက်**, ဇ္ဂိုက် tḍik [təɗoik] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

တဇက်, တခက် ta ḍek [tă ɗɛak] v. (MM.) to wet. သ္ဂိုခုက်၊ သ္ဂိုခုက်ခွေက်။ စိုစေသည်၊ စွတ်စိုစေသည်။ LM. **တဇက်**, တခက် taḍek [tă ɗɛak], **ထဇက်**, ထခက် tha ḍek [thă ɗɛak], **ဖ္ဇက်**, ဖ္ဇက် phḍek [phəɗɛak], **ဇ္ဇက်**, ဇ္ဇက် tḍek [təɗɛak]. SM. **ဟဇက်**, ဟခက် həḍɛak [hă ɗɛak], **ဇ္ဇက်**, ဇ္ဇက် tḍek [təɗɛak] v. to be wetted. သ္ဂိုခုက်ခွေက်အာ။ စွတ်စိုသွားစေသည်။

တဆိုက်, တခိုက် ta ḍuik [tă ɗak] n. (MM.) **တဆိုက်လဇင်**, တခိုက်လခေင် ta ḍuik la ṅeñ [tă ɗak lɛ̆ ŋɛ̀aŋ] n. impurity. တ္ဂိုက်လွေင်။ ညစ်ညမ်းခြင်း။ (၂) corruption. ဒဒ်မကိုကေတ်စလာပ်သ္ဂာ။ လာပ်ပေးလာပ်ယူမှု ပြုလုပ်ခြင်း။ [LM. **တဆိုက်**, တခိုက် ta ḍik [tă ɗoik] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

တဆိုင်, တခိုင် ta ḍiṅ [tă ɗoiŋ] n. umbrella. ကွိုင်။ ထီး။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ဇ္ဂုင်**, ဇ္ဂုင် tḍuṅ [tă ɗɜŋ].

တဇောင်, တခောင် ta ḍoṅ [tă ɗoŋ] n. (MM.) part of the name of sīmā in Bhimapūra district. ယ္ဂုသီမွဲဒကုတ်မွဲဇ္ဂ်ံပွဲကိုဓရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရဓရိုင်ရှိ သိမ်တစ်သိမ်၏ အမည်တစ်ပိုင်းတစ်စ။ (**ဒဇောင်**, ဒခောင် daḍoṅ [dɛ̆ ɗoŋ] ဒ်မာန်)။

တဆိုင်, ဘဆိုင် ta ḍuiṅ [tă ɗaŋ] v. (MM.) **ဩဇိုင်တဆိုင်**, ဩဇိုင်ဘဆိုင် srajuiṅtaḍuiṅ

www.monlibrary.com

[sərə̆ jèŋ tə̆ ɗaŋ] v. shall refine. သန့်ရှင်းစေလိမ့်မည်။

တဋ်, တခုတ် ta ḍat [tə̆ ɗɔt] v. (MM.) **တဋ်ဟာ**, တခုတ်အာ taḍaṫ ā [tə̆ ɗɔt a] v. to become solid. သန့်ကြွတ်ခြံတိုန်ကလော်ကလော်။ အစိုင်အခဲဖြစ်လာစေသည်။ (၂) to dry out. သန့်ကြံခြောက်အော်။ ခြောက်သွေ့သွားစေသည်။ H.L. [LM. to be solid. သန့်ကြွတ်ခြံကလော်ကလော်။ အစိုင်အခဲဖြစ်လာစေသည်။ LM. **ဋတ်**, ခုတ် ḍat [ɗɔt]. SM. **ဋတ်**, ခုတ် dɔt [ɗɔt] v. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။].

တဋေယ်, တခုယ် ta ḍay [tə̆ ɗɔa] n. middle. အဒေါ်ဝ်။ အလယ်။ see. ရုံင်။ ရှူ။ **တီဋေ့ယ်**, တိရ်ခေ့ယ် tir ḍey [tir ɗea].

တဏှာ, တကှာ ta ṇhā [tə̆ hna] n. the name of Māra's daughter. ယွကောန်ဝုတ်သွိင်မာ။ မာရ်နတ်မင်း၏သမီးတော်တစ်ပါးအမည်။

တဏှင်္ကာ်, တကှင်ကရ် taṇhaṅkar [tə̆ hnɛŋ kɔr] n. (**ကျာက်ဋြေယ်တဏှင်္ကာ်**, ကျောက်ဋြေယ် တကှင်ကရ် kyāk trey ta ṇhaṅ kar [kyaik trea tə̆ hnɛŋ kɔr] n.) the 1st of the 28 Buddhas, ပွော်ဝ်ကိုကျာ်တြဲ စာစ္ခော်ဒွဝ်ဇကုမကျိုန်ကြွင်တုဲတံဂ့် မဒှ်ကျာ်တြဲ ကွာအိုတ်လွိဟ်မွဲ။ ပွင့်တော်ပြီးခဲ့သောနှစ်ကျိပ်ရှစ်ဆူမြတ်စွာဘုရားများအနက်၊ ပထမဆုံးအကြိမ်ပွင့်မူခဲ့သော မြတ်စွာဘုရား။ (P. **တဏှင်္ကာ**, တကှင်ကရ ta ṇhaṅ ka ra [tə̆ hnɛŋ kə̆ rə̆].)

တဏှင်္ကာ်ဝာ, တကှင်္ကာ်ရော ta ṇhaṅ karo [tə̆ hnɛŋ kə̆ rao^{2}] n. see. ရုံင်။ ရှူ။ **တဏှင်္ကာ်**, တကှင်ကရ် taṇhaṅkar [tə̆ hnɛŋ kɔr].

တဏှာ, တကှာ taṇhā [tə̆ hna] n. (MM.) a daughter of Māra (mā).ကောန်ဝုတ်သွိင်မာ။ မာရ်နတ်မင်း၏သမီးတော်။ Cf. **ဂၞတိ**, အရတိ ʾaraṭi [ă rə̆ tæ], **ဂၞဂါ**, ရာဂါ rā gā [rèa gèa]. [P. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။]

တတိယသင်္ဂါယၞ, တတိယသင်္ဂါယန taṭiyasaṅgāyana [tə̆ tæ̆ yə̆ sɛŋ gèa yɛ̆ nɛ̆] n. the third Buddhist Council, in the time of Asoka, following which Soṇa and Uttara were sent as missionaries to Suwaṇṇabhūmi. ပေါ်သွင်ပ္ဍိုန်သင်ဂါယနအလန်တတိယ၊ လက်ထက်သွိင်အသောက၊ မွဲဗလးဂ့်သွက်သွေဝံပ္ဍန်သာသနာ၊ ပွဲဒျင်သုဝဏ္ဏဘူမိ(ဒျင်သခို)၊ ဗလးဖွော်ဝ်နင်သောဏထေရ်ကိုဥတ္တရထေရ်တံ။ တတိယသင်္ဂါယနာတင်ပွဲ၊ အသောကမင်းလက်ထက်၊ တဆက်တည်းမှာပင်သုဝဏ္ဏဘူမိ၊ သထုံပြည်သို့သာသနာပြုရန်၊ အရှင်သောဏနှင့်ဥတ္တရမထေရ်တို့အား၊ စေလွှတ်ခဲ့သည်။

တတိယသင်္ဂိတ်, တတိယသင်္ဂိတ် tatiyasaṅgit [tə̆ tæ̆ yə̆ sɛŋ gèt] n. The third Bud-

www.monlibrary.com

dhist Council. see. ရံင်။ ရှု။ **တတိယသင်္ဂါယ**, တတိယသင်္ဂါယန ta ti yasaṅgāya na [tă tæ̆ yă sɛŋ gèa yɛ̀ nɛ̀].

တဒက်, တဒက် tadak [tă dèak] v. to pertain to. ဆက်စပ်၊ ဆက်ဆေင်၊ ဆေင်စပ်။ စပ်ဆိုင်သည်၊ သက်ဆိုင်သည်၊ ပတ်သက်သည်။ (၂) be relevant in connection with. ဆက်စပ်ခွံင်ညးသွံညးမွဲကိုညးမွဲ၊ ဆက်ဆေန်ခွံင်ညးသွံမွဲကိုမွဲ။ အချင်းချင်းဆက်စပ်နေကြသည်၊ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုပတ်သက်နေကြသည်။ (၃) affect. သွးလိုအာ၊ စိတ်သွးလိုအာ။ ထိခိုက်စေသည်၊ စိတ်ထိခိုက်စေသည်။ [LM. **ဒဒက်**, ဒဒက် da dak [dɛ̆ dèak] v. thought to occur to. ကျွိန်ဒှ်တဲ့ကွင်ဂ်ကလေင်ချပ်ညာတ်တိုန်ပွဲကိုစိုတ်။ ဖြစ်ပျက်ပြီးခဲ့သည်ကိုစိတ်ထဲမြင်ယောင်လာစေသည်။ v. particle translating P. genitive. ပစ္စွဲပိုင်ပြီ၊ မရပ်စပ်စကာ၊ ကာလမကွဲဝေ့ဘာသာပါဠိ။ **ဒက်**, ဒက် dak [dèak] v. to bind. ဒက်ဒေံ၊ ဒက်ဂတ်၊ ဒက်စန်၊ စန်၊ စန်ဒက်။ ချည်သည်၊ ချည်နှောင်သည်၊ တည်းသည်၊ စည်းသည်။]

တဂဒါက်, တဒေါက် tadok [tă dòk] n. suffering. ဒဒိုက်ဝေဒနာ၊ ဒဒှ်မဂိုက္ကာန်။ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ နာကျင်မှု။ (၂) poverty. ဒဒှ်မဒိုက်ဝါတ်၊ ဒဒှ်မကွန်ဂြက်၊ ဒဒှ်မခတ်ကွန်။ ဆင်းရဲခြင်း၊ ကြပ်တည်းခြင်း၊ ချို့တဲ့ခြင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **တြဒါက်**, တြဒေါက် tradok [tră dòk].

တဂဒင်, တဒေင် tadeṅ [tă dèaŋ] n. **ဂိန်ရောပ်တဒင်**, ဂိန်ရောပ်တဒေင် ginroptadeṅ [gèn rɔ̀p tă dèaŋ] n. screen or railing (of twilled bamboo). ဒဒင်မတာန်တွာန်လဝ်ကိုဒုန်တရေက်လာ်လဝ်၊ ဟွံသေင်ဒပ်မတာန်တွာန်လဝ်နကိုဒုန်မလာ်တရေက်။ ဝါးခြမ်းပြားဖြင့်ရက်လုပ်ထားသောအကာအရံ၊ သို့မဟုတ်ဝါးခြမ်းပြားဖြင့် ရက်လုပ်ထားသောခြံစည်းရိုး။ [LM. **ဒဒင်**, ဒဒင် da daṅ [dɛ̆ dèaŋ], **ခဒင်**, ခဒင် kha daṅ [khă dèaŋ], **ပဒင်**, ပဒင် pha daṅ [phă dèaŋ], **ဗဒင်**, ဗဒင် badaṅ [bɛ̆ dèaŋ]. SM. **ဟဒင်**, ဟဒင် hətèaŋ [hă dèaŋ] n. wall of twilled bamboo. ဒဒင်မတာန်တွာန်လဝ်နကိုဒုန်ကရေက်။ ဝါးခြမ်းပြားဖြင့်ရက်လုပ်ထားသောနံရံ။ (၂) house railing. ဗလဲသွက်သွေဝံတိုန်ဖိုင်တ္ဒိန်သွို။ အိမ်လှေကားလက်ရမ်း။]

တဒန်, တဒန် ta dan [tă dòn] n. bridge. ဒဒန်။ တံတား။ [LM. **ဒဒန်**, ဒဒန် da dan [dɛ̆ dòn] n. **ခဒန်**, ခဒန် khadan [khă dòn]. SM. **ဟဒန်**, ဟဒန် hədòn [hă dòn].]

တဒပ်, တဒပ် ta dap [tă dòp] adj. every. စုံစု၊ တုံတုံ၊ ဇွာပ်၊ ဇွာပ်ဇွာပ်၊ စုံအရာ၊ တုံအရာ၊

www.monlibrary.com

စ္ဒံမ္ဒိဟ်၊ တံဳမ္ဒိဟ်။ အသီးသီး၊ အရာရာ၊ အရာရာတိုင်း၊ လူတိုင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ဒိၸပ်, ဒိဒၵ် didap [dĭ dɔ̀p].

တၸဟ်, တဒမ်ာ် ta dah [tă dɔ̀h] n. state. အကာဲအရာ၊ ကဆံင်ခွံင်ပရေင်မ္ဒိဟ်၊ ကဆံင်ခွံင် ဘဝမ္ဒိဟ်။ အခြေအနေ၊ လူမှုရေးအဆင့်အတန်း၊ လူ့ဘဝအဆင့်အတန်း။ (၂) fact. တင် မက္ကိုဒ်၊ ဗိုပြင်မက္ကိုဒ်ကွင်၊ ပရောပရာဒဒ်။ အဖြစ်အပျက်အချက်အလက်၊ ဖြစ်ပျက်လာပုံ၊ ဖြစ်ပျက်ပုံအကြောင်းအရာ။ see. ရံင်။ ရှ။ ဒိၸဒၱ်, ဒိရ်ဒသ် dirdas [dĭr dɔ̀s], တၸဲဟ်, တဒေမ်ာ် tadeh [tă dĭh].

တၸဒ်, တဒေမ်ာ် ta de˙ [tă dĭḛ̆] n. junior. ညးမသွတ်၊ ညးကဆံင်မသဝ်။ ငယ်ရွယ်သူ၊ အဆင့်နိမ့်သူ။ (၂) youngest of sibling. ကောန်ဇာတ်ဥောတ်အိုတ်ပွဲကိုမွဲမိ။ တစ်မိအ တွင်းရှိအငယ်ဆုံးသားသမီး။ see. ရံင်။ ရှ။ ဒိၸဒ်, ဒိရ်ဒေမ် dirde˙ [dir dĭḛ̆].

တၸ, တန ta na [tă nă̆] n. kind of plucked stringed instrument. ကွိင်ကွိုက်မန္ဒံကို ဇုက်၊ သ္ဒးတိင်တိုက်နကိုတဲမွဲဂကူ။ ကြိုးတပ်ပြီးတီးခတ်ရသောတူရိယာပစ္စည်းတစ်မျိုး။ (၂) a kind of zither. စံင်မွဲဂကူ။ ဗျတ်စောင်းတစ်မျိုး။ [LM. ဓဏ, ထန tha n̰a [thă nă̆], ဓၸ, ထန thana [thă nă̆], ခဏှ, ခန္ဟ khan̰ha [khă hnă̆], ၸ, သ္ sna [snă̆],]

တၸာ, တနာ ta nā [tă na] v. ၼိမၺ်တနာ ni man ta nā [nĭ mɔ̀n tă na] v. to invite monks to a feast. နိမန်ကျသင်တံ၊ သွက်သွော်ဒုင်ဒါန်ပိတ္ထာပါတ်ပွဲသ္ဒိ။ သံ ဃာတော်များအားနေအိမ်တွင်ဆွမ်းစားကြွရန်ပင့်ဆောင်သည်။ read. ဒ်။ ဖတ်။ ၼိမၺ်တၸာ, နိမန်တနာ ni man tanā [nĭ mɔ̀n tă na].

တၸက္ကၸသာ, တနက္ကသော ta nak ka so [tă nɛk sɑo^{2}] n. name of a river or creek. ယွကြိုင်ဟွံသေင်ကျီ။ ချောင်းသို့မဟုတ်မြစ်တစ်ခု၏အမည်။

တၼိင်, တနိုင် taniṅ [tă noiŋ] n. needle. တ္ဒိင်၊ တ္ဒိင်ဇိင်စ။ အပ်၊ လက်ချုပ်အပ်။

တၸတ်, တနတ် ta nat [tă nɔt] v. upper end. တ္ဒုင်ဖာလ္ဆူ၊ တ္ဒောတ်ဖာလ္ဆူ။ အပေါ်ပိုင်း အဖျား၊ အထက်ပိုင်းအစွန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ကၸတ်, ကနတ် kanat [kă nɔt].

တၸမ်, တနမ် ta nam [tă nɔm] v. to contruct. ခွံ၊ တေဝ်၊ သိုင်။ တည်ဆောက်သည်၊ ဆောက်လုပ်သည်။ read. ဒ်၊ ဖတ်။ ကၸမ်, ကနမ် kanam [kă nɔm]. (s.v. ကိၼ်ံ, ကိန်ဒံ kin daṁ [kɛn dɔ̀m].)

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တိမ်, တနိမ် ta nim [tă nɛm] v. to be inundated. (ဥာ်) တလိုပ်အာ၊ တလိုအာ၊ ဧလို အာ၊ ဟးပရးအာ။ (ရေ) ဖုံးလွှမ်းသွားသည်၊ ဖုံးအုပ်သွားသည်၊ လွှမ်းမိုးသွားသည်။ (၂) to sink. ဗွိုက်တို့၊ ဗွိုက်တို့ခွေအာ၊ တို့၊ တို့ဗွိုက်။ နစ်သည်၊ နစ်မပ်သည်။ (၃) overwhelmed. ဧလိုအာ၊ သ္ဂီုအုပ်ဧလိုအာ။ ဖုံးလွှမ်းသည်၊ လွှမ်းသွားစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိၤလုမ်,** တိန်လုန် tinlum [tɛn lum].

တိမ်ဂိုဟ်, တနိမ်ခိုဟ် ta nimcuih [tă nɛm coh] v. **တိမ်ဂၤဟ်,** တနိမ်ဧေဟ် tanimceh [tă nɛm cih] v. to sink down. ဗွိုက်တို့ခွေ်။ နစ်မပ်ကျသည်။

တၤဘျ်, တနၣယ် tanāy [tă nai] n. laticework. ဧာဖြန်မတာန်တွာန်လဝ်၊ နကိုပွော်ညံဉ်ရ အင်မပဆေတ်။ လေးထောင့်အကွက်ပါသော၊ မှန်ကူကွက်ပုံသဏ္ဌာန်ရက်လုပ်ထားသည့်၊ အ ကာအရံ။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိၤလၣယ်,** တိန်လၣယ် tinlāy [tɛn lai].

တၤယ်, တနုယ် ta nuy [tă nui] n. substitude. ညးစွး၊ အရာမချတ်စုတ်လဝ်စွး။ လူစား၊ အစားထိုးထားသည့်အရာ။ (၂) surrogate. ညးစွး၊ ညးစွးဂအုပ်ဂိုန်။ ကိုယ်စား၊ ဂိုဏ်းချုပ် ကိုယ်စား။ (၃) stead. ညးစွး၊ အဇာ။ ကိုယ်စား၊ အစား။ (၄) behalf. နအနေစွး ဧကု။ ကိုယ်စားအနေဖြင့်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိၤလူယ်,** တိန်လုယ် tin lūy [tɛn lùi]. **တၤယ်ဧကုကျာက်ထြယ်,** တနုယ်ဧကုကျောက်ထြယ် ta nuy ja ku kyek tray [tă nui jɛ̆ kaŏ kyaik kroa] n. on behalf of the Buddha. စွးအဇာဧကုကျာ်ထြဲ။ မြတ်ဘုရားကိုယ်တော်တိုင်အစား။

တၤဟ်, တနဟ် ta nah [tă nɑh] n. metal leaf. တွးဖွော်ဝ်။ သတ္တုပြား။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိၤလး,** တိန်လး tinlah [tɛn lɑh].

တၤဟ်, တနဟ် ta nah [tă nɔh] v. **တၤဘၤဟ်,** တနောဟ် tanoh [tă nɒh] v. (MM.) to be seprate. သ္ဂီုတ္ဟာ်အာ၊ သ္ဂီုထွးအာ၊ သ္ဂီုပါအာ၊ သ္ဂီုပါထွးအာ၊ ပိုင်ခြာအာ။ ကွဲစေသည်၊ ခွဲသည်၊ ပိုင်းသည်၊ ခွဲခြားသည်၊ ပိုင်းခြားသည်။ (၂) to be other. သ္ဂီုဒ့ဒ် တ္ဟာ်ခြာအာ။ တစ်ခြားစီဖြစ်စေသည်။ H.L. Cf. **တၤမၤင်,** တမေင် tameñ [tă meaŋ]; **ဧကာင်,** ဧအောင် c'āñ [că aiŋ]. [LM. **တၤဟ်,** တနဟ် ta nah [tă nɔh], **တဏာဟ်,** တဏာဟ် ta ŋah [tă nɔh], **ဒ္ဟာ်,** တ္ဟာ် tnah [tənɔh], **ဒ္ဟဲ,** တ့ဲ tna' [tənɔh]. SM. **ကၤဟ်,** ကနဟ် kənɔh [kă nɔh] v. to be other. သ္ဂီုဒ့ဒ် တ္ဟာ်ခြာအာ။ တစ်ခြားစီဖြစ်စေသည်။ (၂) to be different. သ္ဂီုတ္ဟာ်ခြာအာ၊ သ္ဂီုတွေင်ခြာအာ။ ကွဲလွဲစေသည်၊ တစ်မူထူးခြားစေသည်။]

www.monlibrary.com

တငၢဟ်, တနောဟ် tanoh [tă nɒh] v. to be seprate. သ္ဂီၤတ္ဟာ်အာ၊ သ္ဂီၤထ္ဂးအာ၊ သ္ဂီၤပါ်အာ၊ သ္ဂီၤပါ်ထ္ဂးအာ၊ ပိုင်ခြာအာ။ ကွဲစေသည်၊ ခွဲသည်၊ ပိုင်းသည်၊ ခွဲခြားသည်၊ ပိုင်းခြားသည်။ (၂) to be other. သ္ဂီၤဒ့ဉ်တ္ဟာ်ခြာအာ။ တစ်ခြားစီဖြစ်စေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တၤဟ်**, တနုဟ် ta nah [tă nɔh].

တပါလ်, တပါလ် ta pāl [tă pɑl] nq. (Lph.) unit of weight smaller than, fraction of, tical (**ဒိၣ်ကလ်**, ဒိန်ကေလ် din kel [dèn kiel].) အစာ်ဖွတ်လျိုင်မွဲဂကူ၊ မဥောတ်သွတ်နူကိုလျိုင်ဒ္ဆေဝ်။ စံအလေးချိန်တစ်မျိုး၊ ကျပ်အလေးချိန်ထက်ငယ်သည်။ Cf. **စၢယ်**, စၢယ် bָāy [pai].

တပိဝ်, တဗိဝ် ta piw [tă pi] n. trumpet. တပို၊ ခရာ။ တံပိုး၊ ခရာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **တပိုဝ်**, တဗိုဝ် tapuiw [tă pɒ].

တပိုဝ်, တဗိုဝ် ta puiw [tă pɒ] n. (MM.) trumpet. တပို၊ ခရာ။ တံပိုး၊ ခရာ။ (၂) Animal horn fitted with reed and sounding note of fixed pitch. ဂြင်သတ်တိရစ္ဆာန်မစ်ြက်စုတ်လဝ်ပေဝ်၊ ကျောန်စွံလဝ်ရများ်သွက်သွေဂ်တိတ်ထတ်သာ၊ မကွာတ်ဂစိုတ်လဝ်။ အသံမြည်လျှာခင်ထည့်တပ်ဆင်ထားသော၊ အသံအတိုးအကျယ်အသေပြုလုပ်ထားသည့်၊ တိရစ္ဆာန်ဦးချို။

ဒပိုဝ်, ဒဗိုဝ် dapuiw [dĕ̀ pɒ] n. (MM.) **ဒပိုဝ်ကၢ**, ဒဗိုဝ်ကၣ dapuiw karhā [dĕ̀ pɒ kằ shɑ] n. reed horn and trumpets. တပို၊ ခရာ။ တံပိုး၊ ခရာ။ [LM. **ဒပိုဝ်**, ဒဗိုဝ် da puiw [dĕ̀ pɒ], **ခပိုဝ်**, ခဗိုဝ် khapuiw [khằ pɒ].SM. **ဟပိုဝ်**, ဟဗိုဝ် həpuiw [hằ pɒ]. Hence B. **တံပိုး**, တံဗိုး taṁpuiː [tɑm pɒ]. LM. **လပဝ်**, မေဝ် pew [pie]. SM. **ဗီ**, ဗ pi [pi] n. reed of aboe. လွှာ်ဗဂိုဟ်ဂွံဖြု မကျောန်လဝ်ကိုတင်တွံလပိုဟ်။ ကျူရိုးနှင့်ပြုလုပ်ထားသောအသံမြည်စေသည့်လျှာအခင်း။]

တပုၤ, တဗုဿ ta pus sa [tă put sằ] n. (MM.) a merchant of Asitañjana, who with his brother Bhallika fed the Buddha after his Enlightenment; they be came the first lay disciples and founded the Dagon pagoda at Dagon (now Rangoon) over hairs then given to them. သ္ဂာဖွိက် နူဒုင်အသိတည္ဆန္၊ ညးတေဂ်ကောညးတေဘလွိကတဂ်ာ်၊ အခါကာလကျာ်တြဲပို မကွ်ိုဒ့ဉ်ကွဉ်ကျာ်တဲ့၊ သွေဂ်ာ်ကိုလဝ်ဒါန် စ္ဘောဖိုန်မဒကုတ်စတဲ့၊ ညးတံမကွ်ိုဒ့ဉ်အာခရှ်ကွးကျာ်ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်ရ။ ညးတံဂ်ာ်သွက်ညးတံသွေဂ်ာ်ရှေ့သွေ့အဲပရဲအာအဓာန်ဂတဏံ၊ ဇကုတီလပိုန်ကျာ်တြဲပိုမကိုလဝ်ဓာတ်သော်တံဂ်ာ်၊ ကွဉ်ခွံဒက်ပ္ဆန်လဝ်ကျာ်စေတီမွဲတ္ဂဉ်ပွဲဒုဉ်ဒဂုင်(ဒုဉ်လွဉ်လွဉ်ဟ်)တဲ့၊ ဆက်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ရှေ်သေ့ကွင်ဒွံင်စုံကိုလွဟ်ရောင်။ အသိတည္ဆနမြို့မှ ကုန်သည်တစ်ဦး၊ ၄င်းနှင့်သူ၏အစ်ကို ဘလွိကတို့၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိတော်မူပြီးသည့်နောက်၊ ပထမဦးဆုံးခဲ ဘွယ်ဘောဇဉ်ကိုလှူဒါန်းခဲ့ရပြီး၊ ပထမဦးဆုံးမြတ်စွာဘုရား၏လူဝတ်ကြောင်တပည့်ဖြစ်ကြ သည်။ ၄င်းတို့သည်မြတ်စွာဘုရားက၊ မိမိတို့အားနောင်လာမည့်အနာဂတ်ကာလတွင်၊ ဘု ရားကိုယ်စားဆက်လက်ကိုးကွယ်သွားနိုင်ရန်၊ မြတ်ဘုရားကိုယ်တော်တိုင်ပေးသနားတော် မူခဲ့သော၊ ခဲ့တော်ဓာတ်တို့ကို ဒဂုန်မြို့(ယခုရန်ကုန်မြို့)တွင်၊ ဒဂုန်စေတီတော် (ရွှေတိဂုန် စေတီတော်)ကိုတည်ထားကိုးကွယ်လာခဲ့ကြသည်။

တၤပ္ဆ, တဗုဿ ta phus sa [tă̰ phut să̰] n. Taphussa. တပူ။ တဖုဿ။ [P.**တပုဿ**, တပုဿ tapussa [tă̰ put să̰].]

တၤပ္ဆ, တဗုဿ ta phus sa [tă̰ phut să̰] n. Taphussa. တပူ။ တဖုဿ၊ see. ရံင်။ ရှ။ **တပုဿ**, တပုဿ tapussa [tă̰ put să̰].

တဗ, တဝ ta ba [tă̰ bɛ̰̆] n. (MM.) **သိမ်တဗၤပြဲ**, သိန်တဝမြေ sim tabapre [sɛm tă̰ bɛ̰̆ pre] n. a sīmā in Dala district. သီတဗပြေမန္တံပွဲခရိုင်ဒလ။ ဒလခရိုင်ရှိတဗ ပြေသိမ်။ [Cf. LM. **ဒုံတဗ**, ဒုန်တဝ duntaba [dùn tă̰ bɛ̰̆] n. a kind of bamboo. ဒုန်ဒဗ၊ တွံ့ခွေ့တံညိုင်ရ့တွံ့ဒုန်ဒလ၊ ဆဂးဒလခွေ့တံဟွံ့မွဲ့။ ကြသောင်းဝါး၊ သူတို့အပင် ကကြတ်ခတ်ဝါးပုံစံဖြစ်သည်၊ သို့သော်ဆူးမရှိ။]

တဗင်, တဝင် ta baṅ [tă̰ bɛ̀aŋ] n.(MM.) **သိမ်တဗင်ဇှောက်**, သိန်တဝင်ဇွောက် sim ta baṅ jnok [sɛm tă̰ bɛ̀aŋ jənòk] n. a sīmā in Martaban district, to be located north of Kamawet. သီတဗင်ဇွော်၊ မန္တံပွဲဒိုဟ်သွဝ်ကျာ၊ ကွာန်ကွာဝက်၊ ခရိုင်ဥုင် မူဟ်တွံ့။ ကမာဝက်ကျေးရွာ၊ မြောက်ဘက်အရပ်တွင်တည်ရှိသော၊ မုတ္တမခရိုင်ရှိတဗင်ဂျွန်တ် သိမ်။ [LM. **ကဗင်ဇှောက်**, ကဝင်ဇွောက် kabaṅ (jnòk) [kă̰ bɛ̀aŋ jənòk] n. = **ကဗင်နိုဝ်**, ကဝင်နိုဝ် kabaṅduiw [kă̰ bɛ̀aŋ dɜ̀] n. ravine. ဖြဟ်၊ ပရင်ဖြဟ်ဥုဉ်ထွက် စလဝ်။ လျှို့၊ ရေတိုက်စားထားသောခြောက်ကမ်းပါး။]

တဗိၤကုလ်, တဓိန်ကုလ် ta bin kul [tă̰ bèn kul] v. to make firm. တဗိုန်ကို့၊ ထဗိုန်ကို့။ ခိုင်ခံ့စေသည်။

တဗုယ်, တဝုယ် ta buy [tă̰ bùi] n. (MM.) **သိမ်မုဟ်တဝုယ်** sim muh tabuy [sɛm mùh tă̰ bùi] n. a sīmā at Careya [End]. သီမုဟ်ဗဗဲ့။ ဘန့်ဘွေးပင်အစွန်းနားရှိမုဘန့်ဘွေးသိမ်။ [LM. **ဂဗုယ်**, ဂဝုယ် ga buy [gɛ̰̆ bùi], **ဗဗုယ်**, ဗဝုယ် ba buy

www.monlibrary.com

[bɛ̌ bùi].SM. ဟဗုယ်, ဟဝုယ် həpùi [hə̌ bùi] n.C. arborea tree. တွံဗဗုံ၊ ဘန့်ဘွေးပင်။]

တမာ, တမာ ta mā [tə̌ ma] n. equal in size. တွာ၊ ပမာဏ၊ အဝဲ။ အရွယ်၊ ပမာဏ၊ အရွယ်အစား။ (၂) equal size. ပမာဏတုပ်တုပ်၊ အဝဲတုပ်တုပ်။ ပမာဏတူတူ၊ အရွယ်အစားတူတူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **တမ်ာ**, တမ်အာ tam'ā [tɔm ɑ].

တမိ, တမိ ta mi [tə̌ mæ̌] v. (MM.) to be new. တို၊ ဒှ်တို့တို့။ သစ်သည်၊ အသစ်ဖြစ်သည်။ [LM. **တမိ**, တမိ ta mi [tə̌ mæ̌], **တ္မိ**, တ္ဂိ tmi [təmæ̌].SM. **ကမိ**, ကမိ kəmæ̌ [kə̌ mæ̌]. OM. **တိၚမိ**, တိန်မိ tinmi [tɛn mæ̌], **တုမိ**, တုမိ tumi [tɑʊ̌ mæ̌] v. to renew. သ္ဂ်ိုကွ်ိုဒ့်တိုန်တို့တို့။ ပြန်လည်ဆန်းသစ်စေသည်။]

တၚမင်, တမေင် ta meñ [tə̌ meaŋ] n. once. မွဲအခိုင်ဝေံ။ တစ်ချိန်က။ **တြၚမင်**, တြမေင် tra meñ [trə̌ meaŋ] n. (MM.) that which is other. ဒဒှ်မတ္ဂဟ်ခြာ။ ထူးခြားခြင်း။ adj. diferrent. မတွေင်၊ မတွေင်တွဟ်။ ထူးသော၊ ထူးခြားသော။ **ချာင်**, ခ္ဆာင် c'āñ [cəaiŋ], **တၚဟ်**, တနုဟ် ta nah [tə̌ nɔh]. [LM. **တၚမင်**, တမေင် tameñ [tə̌ meaŋ], **ၚတ္ဂင်**, ၚတ္ဂေင် təmeñ [tə̌ meaŋ]. OM. **တုၚဝင်**, တုံဝေင် tumweñ [tum wèaŋ], **ၚဝင်**, ဝေင် weñ [wèaŋ] v. to avoid. ပါကွဲ၊ ဝေင်ပါကွဲ။ ရှောင်ရှားသည်၊ ရှောင်ကြဉ်သည်။ (၂) except. ဝေင်ကွဲ၊ ဝေင်ပါစွံလဝ်။ ရှောင်ဖယ်သည်၊ ခြွင်းချက်ထားသည်။] **တြမင်**, တြမေင် trameñ [trə̌ meaŋ] n. is a hyperform. ဗိုပြင်မရပ်စပ်စကာ၊ ပွဲဒ္ဒဲဘကဆံင်သ္ဂင်သ္ဂင်။ အဆင့်မြင့်အသုံးအနှုန်းပုံစံ။

တမတ်, တမတ် ta mat [tə̌ mɔt] n. (MM.) **သိမ်တမတ်ထန**, သိမ်တမတ်ထန sim ta mat thana [sɛm tə̌ mɔt thə̌ nə̌] n. name of a sīmā in Syriam district. သီမဟိမုတမတ်ထန၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်ဩြေင်။ သံလျင်ခရိုင်ရှိတမွတ်ထနမည်သောသိမ်။

တမိတ်, တမိတ် ta mit [tə̌ mɛt] n. & nq. (MM. n.) torch. ပွတ်တဝ်စံင်၊ ပွတ်မဲသော။ (၂) nq. piece (of fire wood) ကွာတ်၊ ကွာတ်ကွ(ပွတ်အှော်)။ အစ၊ အစအန(ထင်းမီး)။ [LM. **တမိတ်ပ္မတ်**, တမိတ်ပ္ဂတ် ta mit pmat [tə̌ mɛt pəmɔt], **ပ္မတ်ပ္ဂိတ်**, ပ္ဂတ် ပ္ဂိတ် pmat pmit [pəmɔt pəmɛt]. SM. **တမိတ်ကွာတ်**, ကမိတ်ကွောတ် kəmit kəmot [kə̌ mɛt kə̌ mɒt], **ကွာတ်ကမိတ်**, ကွောတ်ကမိတ် kəmot kəmit [kə̌ mɒt kə̌ mɛt] n. firebrand. ပွတ်တဝ်စံင်။ မီးတုတ်။]

www.monlibrary.com

တမာယ်, တမၚယ် tamāy [tă̆ mai] n. present. စွဲ၊ စွဲစွဲနိုန်၊ ပရင်တဲ့။ လက်ဆောင်၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **တုံဝါယ်**, တုံဒါယ် tamṏwāy [tum wai].

တမဟ်, တမဟ် tamah [tă̆ mɔh] n. **တမ်ဗဟ်**, တဗ်ဝဟ် tambah [tɔm bɔ̀h] n. (MM. **တမ်ဗဟ်**, တဗ်ဝဟ် tam bah [tɔm bɔ̀h] n. 1557.) broom. တွဟ်။ တံမြက်စည်း။ [LM. **တမဟ်**, တမဟ် ta mah [tă̆ mɔh], **ကမှဟ်**, ကမှဟ် kamhah [kă̆ hmɔh], **တ္ဝဟ်**, တ္ဝဟ် tmah [təmɔh], **က္ဝဟ်**, က္ဝဟ် kmah [kəmɔh], **လမဟ်**, လမဟ် la mah [lɛ̆ mɔh];SM. **ကမဟ်**, ကမဟ် kəmɔh [kă̆ mɔh].OM. **တွဟ်**, တွဟ် twah [twɔh] v. to sweep. တွံတး။ လှည်းကျင်းသည်။]

တမာ်, တမၚ tama᷇ [tă̆ mɔ̆] v.(MM.) to desire to attain. သွိက်မိက်သွေဝံ့ဝံ့၊ ဆန္ဒမိက်သွေဝံ့ဝံ့။ ရရှိရန်တောင့်တသည်၊ ရရှိရန်ဆန္ဒရှိသည်။ **ရံတမာ်**, ရန်တမၚ rantama᷇ [rɔ̀n tă̆ mɔ̆] v. aim at. ရန်တွံ့။ ရည်မှန်းသည်၊ မျှော်လင့်သည်။ (၂) hope for. ရန်လဝ်။ ရည်မျှော်သည်။

တမာာ်, တမောၚ် tamo᷇ [tă̆ mɔ̆] prep. every. တမော်၊ တွံ့၊ စွံ့။ တိုင်း၊ အရာရာတိုင်း။

တရြာတ်, တမြောတ် tam rot [tă̆ mrɒt] n. that which surround. ပရောတ်၊ သွတ်၊ သွတ်၊ အရံ၊ အငယ်၊ အနှောင်း။

တရြာတ်ဒယိုင်, တမြောတ်ဒယိုင် tam rot dayuiñ [tă̆ mrɒt dɛ̆ yèŋ] n. spares post. ဒယိုင်ပရောတ်၊ ဒယိုင်သွတ်၊ ဒယိုင်သွတ်။ အရံတိုင်။

တယာ, တယၚ ta yā [tă̆ yɑ] n. (MM.) **သိမ်ဂြယ်တယာ**, သိမ်ဂြယ်တယၚ sim jray ta yā [sem jrɔ̀a¹ tă̆ yɑ] n. a sīmā in Bhimapūra district. သီဇြတယာ၊ မန္ဒံပွဲ ခရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိ၊ ဇွဲတယာသိမ်။

တယာံ, တယၚန် ta yān [tă̆ yɑn] v. (MM.) **ဒကာ်တယာံဩာ**, ဒကာ်တယၚန်ဩာ da ka᷇ tayān᷇ā [dɛ̆ kɔ̆ tă̆ yɑn ɑ] v. to fall into dissension. ဒဒှ်မကယျာန်ဓဝါတ်ညးသွံ့၊ ဒဒှ်မသေက်ဇိုညးသွံ့။ အငြင်းပွားကြသည်၊ အငြင်းအခုံဖြစ်ကြသည်။ [LM. **ကယာံ**, ကယၚန် ka yān [kă̆ yɑn], **ကယ်ယာံ**, ကယ်ယၚန် kay yān [kɒɑ yɑn]. SM. **ကယာံ**, ကယၚန် kəyān [kă̆ yɑn] v. to dispute. ကယျာန်ဓဝါတ်ညးသွံ့၊ သေက်ညးသွံ့။ငြင်းခုံကြသည်၊ အငြင်းအခုံဖြစ်သည်။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တိုအား, တရီဆာန taṙichāna [tă ræ cha nă] n. animal. တိရစ္ဆာန်။ တိရစ္ဆာန်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **တိုရာဆ်အာ်**, တိရာစ်ဆာန် tarācchān [tæ̆ rɔt chan].

တာ်, တရ်ိ ta rau [tă roɑ^{3}] n. way. ဥ်ငင်တရ်၊ ခရီးလမ်း။ (၂) road. ဥ်ငင်။ လမ်း။ see. ရုံင်။ ရှု။ **တိုာ်**, တိနုံရ် tinrau [tɛn roɑ^{3}].

တာ်, တရ်ိ ta rau [tă roɑ^{3}] n. six. တရ်၊ တြာ့။ ခြောက်၊ ခြောက်ခု။ see. ရုံင်။ ရှု။ **တုာ်**, တုရ် turau [taŏ roɑ^{3}].

တာင်, တရင် taraṅ [tă rɛŋ] n. door. တရင်။ တံခါး။ (၂) gate. ပါင်တရင်ဒပ်။ ခြံဝင်းဝင်ရန်အပေါက်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **တိုာင်**, တိနုံရင် tinraṅ [tɛn rɛŋ].

တာင်, တရင် ta raṅ [tă rɛŋ] n. (1557) 1ô. one-third of a zodiacal house. ၁ဝံ၊ ပိဂအုံမွဲဂအုံ၊ သွိရာသီ။ ၁ဝံ၊ ရာသီခွင်အိမ်၏သုံးပုံတစ်ပုံ။ [LM. **ဒွာ**, ဒွာ dwā [dwèɑ]. SM. **ဂွာ**, ဒွာ gwā [gwèɑ] n. aperture. ပွေ့၊ ပထောင်။ အပေါက်။ (၂) zodiacal house. သွိရာသီ (ဒွာ)။ (ဒွာ)ရာသီခွင်အိမ်။ Skt. **ဒွာရ**, ဒွာရ dvā ra [dwèɑ rɛ̆] n. door. တရင်။ တံခါး။]

တိုာ်, တရိန် ta rin [tă rɛn] n. (Lph.) article listed among offerings enshrined at pagoda. စရင်ဝတ္ထုအကြာဝတ္ထုဒါန်၊ မကိုလဝ်ဒါန်သွက်သွေ့ဝံ့သို့ငင်စုတ်ခတ်ပွဲကျာ်စေတီ။ စေတီထဲဌာပနာရန်၊ လှူဒါန်းထားသောပစ္စည်းများအကြား၊ အရာဝတ္ထုများစာရင်း။ [**ဇတာ်ာ်**, တောရိုင် toriṅ [tɑo^{2} ròiŋ] n. arch. ပါင်မုက်ပံင်ကုပ်။ ခုံးပေါင်းကူးမုခ်ဝ။]

တုိပ်, တရုိပ် taruip [tă rop] v. (MM.) to provide (with) (sustenance) ဖာပ်ဗွတ်၊ ကိုတ်ဒါန်၊ ဖာပ်ဗွကိုဒါန်။ ဖိတ်ကျေးသည်၊ ကျေးမွေးကျွေ့ခံသည်။ [LM.;SM.**ကုိပ်**, ကရိုပ် karɒp [kă rop] v.to lead to water. ပလံင်ဗွိုပ်ဏာပွဲဥုဉ်။ ရေထဲအရောက်ပို့ဆောင်သည်။]

တုိပ်တ, တရိပ်တ taruiptau [tă rop tɑo^{3}] v. to provide with food. ဖာပ်ဗွတ်နကိုစ္ဆ။ ကိုတ်ဒါန်၊ ဖာပ်ဗွကိုဒါန်။ ကျေးမွေးလှူဒါန်းသည်။

တရမ်, တရေမ် tarem [tă rim] v. **တရံ**, တရေံ taremṃ [tă rim] v. to be old. ကြော့၊ ပအိုဟ်။ ဟောင်းသည်၊ ဟောင်းနွမ်းသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **တိုရမ်**, တိနုံရေမ် tin rem [tɛn rim].

www.monlibrary.com

တရာယ်, တရာယ် ta rāy [tă rai] n. (MM.) **မြတရာယ်**, မြတရာယ် mratarāy [mrĕ tă rai] n. matchet. မြဒုတ်သွက်သွေ့ခံစံက်တရဲသဲဗောပ်။ သဲဗွပ်ပေါက်ခွဲရန်ဓားမကြီး။ (၂) dah. မြဒုတ်။ ဓားမကြီး။ [SM. **ပရကရာယ်**, ပရကရာယ် pərĕ kərai [pă rĕ kă rai], **မြကြာယ်**, မြကြာယ် mra krāy [mrĕ krai]. LM. **ကတ်ကြာယ်**, ကတ်ကြာယ် kat krāy [kɔt krai]. SM. **ကတ်ကြာယ်**, ကတ်ကြာယ် kɔt krai [kɔt krai] n. scissors. ကတ်ကြဲ။ ကတ်ကြေး။]

တရိယ်, တရိယ် ta riy [tă riy] n. (1218) **တြလုယ်တရိယ်**, တြလုယ်တရိယ် tra luy tariy [tră lui tă riy] n. (place of) emblic myrobalan tree on the further bank, a locality near Lamphun. (ဒေသ) တရပ်ပွီပွိုင်လာမ်ဖုန်၊ ဌာန်တွံတလဲမတိုန်ဒွံင်သင်လွှာ်ဖာတော်။ (နေရာ) လမ်ဖွန်းဒေသအနီးအနားတဝိုက်၊ ဇီးဖြူပင်များပေါက်ရောက်ရာထိုမှာဖက်ကမ်း။ [P.**တီယာမ်**, တိရိယာမ် tiriyām [tæ ræ yam] n. across. အပွဲ့မွဲလွှာ်တော်၊ တေလွှာ်တော်။ အခြားတစ်ဖက်၌၊ ဟိုမှာဘက်၌။]

တရာဝ်တရာဝ်, တရောင်တရောင် ta row tarow [tă ro tă ro] n. six by six. တြဲတြဲ၊ ခြောက်ခုခြောက်ခု။

တလ, တလ tala [tă lă] n. lord. တ္ဂ၊ တ္ဂီ၊ တီလ၊ တ္ဂည်း။ သွင်၊ အရှင်၊ အရှင်သွင်။ (၂) owner. တ္ဂဂြပ်၊ တ္ဂခွဲ့။ ပိုင်ရှင်၊ သွင်။ see. ရံင်။ ရှု။ **တြလ**, တြလ trala [tră lă].

တလဃး, တလည္ဒး talañaḥ [tă lă ɲèh] n. his majesty. တ္ဂည်း။ သူ့အရှင်။။

တလင်, တလင် talaṅ [tă lɛŋ] n. **ကျာက်တလင်**, ကျောက်တလင် kyāk ta laṅ [kyaik tă lɛŋ] n. the Myatheindan pagoda on Ayetthema hill near Taikala. စေတီကျာ်တလင်မန္ဒံလွှူကုန်ဒိုတိုက်ဂလာ၊ တရပ်ဒုင်တိုက်ဂလာ။ တိုက်ကလားမြို့အနီး၊ အရက်သည်မတောင်ကုန်းပေါ်ရှိ၊ ကျိုက်တလန်စေတီ(မြသိန်းတန်စေတီ)။

တလိဿရာ, တလိသ္သရော talissaro [tă lɛt să rao^{2}] n. an ancestor of the Buddha dynast of Kusinārā. အဆက်တွေ့ဝဝ်ဒတောဝ်သွိင်၊ ကုသိနာရာ၊ အပါ၊ အပါနော်၊ အပါနက်ကျာ်တြဲ။ မြတ်စွာဘုရား၏၊ ဘိုး၊ ဘေး၊ ဘီ၊ ဘင်၊ ကုသိနာရာမင်းဆက်။ [P. **တာလိဿရ**, တာလိသ္သရ tālissara [ta lɛt să ră]. Cf. **ဘယော**, အဘယော abhayo [ă bhĕ yò^{1}] n.]

တလုင်, တ္ဂလုင် ta luṅ [tă lɜŋ] v. to escort. နအနေဒဒှ် ပွင်ပွဲဗက်ပလံင်ဖျိုပ်ကို့။ အစောင့်အကြပ်၊ အနေဖြင့်လိုက်ပါပို့သည်။ (၂) to bring. ဖျိုပ်ကို့။ ပို့ဆောင်ပေးသည်။ (၃)

www.monlibrary.com

to meet. တိတ်ဆိုဂဗ။ ထွက်ပြီးတွေ့ဆုံသည်။ (၄) to welcome. ခုင်တ္ဂျင်၊ တိတ်ခုင်တ္ဂျင်။ ကြိုဆိုသည်၊ ထွက်ကြိုသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တလူင်**, တုလူင် tulūñ [taŏ lɜŋ].

တလုတ်, တလုတ် ta lut [tă̆ lut] v. (MM.) **တလုတ်ပ္တိုၤ်**, တလုတ်ပ္တိုန် ta lut ptuin [tă̆ lut pɜton] v. to cause to spring up. သ္ကိုကျွတ်တိုန်၊ သ္ကိုပလုတ်တိတ်။ အစို့ပေါက်စေသည်၊ အညောက်ထွက်စေသည်။ (၂) to nurture. ပလံမ၊ ဖွဝ်မ။ ပျိုးထောင်သည်။ [LM. **တလုတ်**, တလုတ် ta lut [tă̆ lut], **ကလုတ်**, ကလုတ် ka lut [kă̆ lut]. SM. **ကလတ်**, ကလတ် kɜ lɔt [kă̆ lɔt] v. to plant seed. ပလုတ်မ၊ ကလုတ်မ။ မျိုးစေ့ချသည်၊ မျိုးစေ့အပင်ဖောက်သည်။ **ဍုတ်**, ဂ္ဂုတ် klut [klut] v. to sprout. ပလုတ်တိတ်ကွျင်၊ ပလုတ်စိုံကွျင်။ အညောက်ထွက်လာသည်၊ အစို့ထွက်လာသည်။]

တလုၤ်, တလုန် talun [tă̆ lun] n. (MM.) **သိမ်ဟံင်တလုၤ်**, သိမ်ဟံင်တလုန် sim hảñ talun [sɛm hɔŋ tă̆ lun] n. a sīmā in Syriam district. သီဟံင်တလုန်မန္နံပ္ဒဲကိုခရိုင်ချင်ဩြင်။ သံလျင်ခရိုင်ရှိဟောင်တလုံးသိမ်။

တလုယ်, တလုယ် ta luy [tă̆ lui] n. emblic myrobalan. တလဲ့၊ တွံတလဲ့။ ဆီးဖြူသီး၊ ဆီးဖြူသီးပင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိလုယ်**, တိရ်လုယ် tirluy [tir lui].

တလဝ်, တလေဝ် ta lew [tă̆ lie] n. (MM.) **ကျာက်မ္ဘတလဝ်**, ကျာက်မ္ဘတလေဝ် kyāk mba ta lew [kyaik bə̆ tă̆ lie] n. (MM.) (pers. name. ဒ္ဂိယ္ဘုမ္ဘိဟ်မာန်။ လူအမည်ဖြစ်နိုင်။) a pagoda. ကျာ်စေတီမ္ဘတလေဝ်။ ကျိုက်မယ်ံတလေးစေတီ။

တလိုဟ်, တလိုဟ်³ ta luih [tă̆ loh] nq. (MM.) unit of length smaller than, fraction of, cubit. ဖွတ်အစာံသွက်သွောံတွတ်ခရာဇမ္ဗိုင်မွဲဂကူ၊ မသွတ်နူကိုဟတ်ည်။ အရှည်တိုင်းတာရန်အတွက်၊ စံအတိုင်းအတာတစ်မျိုး၊ တောင်အတိုင်းအတာထက်အနည်းငယ်တိုသည်။

တလိုဟ်, တလိုဟ်² taluih [tă̆ loh] v.(MM.) to put (up) round. စြုက်ဍ်လဝ်ဂေတ်ကွောံ။ ပတ်ပတ်လည်စိုက်ထူထားသည်။ **ဒက်တလိုဟ်**, ဒက်တလိုဟ် daktaluih [dèak tă̆ loh] v. to build round. ဒက်ပ္တန်လဝ်ဂေတ်ကွောံ။ ပတ်ပတ်လည်တည်ဆောက်ထားသည်။ Cf. **ဆလာဟ်**, ဆလောဒ် calo' [că̆ lŏ].(s.v. **ဇုလာဟ်**, ဇုလောဒ် culo' [caŏ lŏ].) [Perh. LM. **တလိုဟ်**, တလိုဟ် ta luih [tă̆ loh], **တလာဟ်**, တလောဟ် ta loh [tă̆ lɔh], **ထ္လိုဟ်**, ထ္လိုဟ် tluih [tə loh] v. to penetrate. ကလိုဟ်၊ တလိုဟ်၊ ပထောင်။] s.v. **ကိလား**, ကိရ်လော kirloḥ [kir lɔh]. Cf. **ဆလာဟ်**, ဆလောဒ် calo' [că̆

www.monlibrary.com

lŏ], ᥛᥣᥴᥰ, ᥓᥬᥲᥒᥝ clo' [cəlŏ].

တဝိ, တဒိ ta wi [tă wĭ] n. surrounding. တွီဗွိုင်၊ တွီပွူ၊ ဗွက်ကြ၊ ကောန်ရဲတဲခွာ။ အခြံအရံ၊ အခြေအရံ၊ နောက်လိုက်နောက်ပါအသင်းအပင်း။ read. ဖ်၊ ဖတ်။ **တဝီ**, တဒီ ta wī [tă wi].

တဝိရူ, တဒိဒူ tawiwū [tă wĭ wao[1]] n. surrounding. တွီဗွိုင်၊ တွီပွူ၊ ဗွက်ကြ၊ ကောန်ရဲ တဲခွာ။ အခြံအရံ၊ အခြေအရံ၊ နောက်လိုက်နောက်ပါအသင်းအပင်း။ see. ရံင်။ ရူ။ **တဝီ**, တဒီ tawī [tă wi].

တဝီ, တဒိ ta wĭ [tă wi] n. surrounding. တွီဗွိုင်၊ တွီပွူ၊ ဗွက်ကြ၊ ကောန်ရဲတဲခွာ။ အခြံအရံ၊ အခြေအရံ၊ နောက်လိုက်နောက်ပါအသင်းအပင်း။ (ၦ) attendant. ဦက်၊ မွီဟ်စကာစ၊ မွီဟ်ခစဖရေင်တံဖိုင်၊ တွီတွူ။ ကျွန်၊ အစေခံ၊ ထံပါး၌ခစားသူ၊ ရံရွေတော်။ see. ရံင်။ ရူ။ **တီၚဝိလ်**, တီရ်ဒိလ် tirwil [tir wil].

တဝါက်, တဓိက် ta wāk [tă waik] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟေင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ᥔᥐᥰᥛᥣᥴᥰ**, ᥔᥐᥰᥛᥣᥴᥰ sta wāk [sətă waik] v. (MM.) to take in procession. တွာ်ရေင်ဂေတ်အာ။ စီတန်းလှည့်လည်သွားသည်။ **ᥔᥐᥰᥛᥣᥴᥰᥛᥣᥴᥰ ᥑᥨᥰᥲᥰ**, ᥔᥐᥰᥛᥣᥴᥰᥛᥣᥴᥰᥛᥨᥒ် ᥑᥨᥰᥲᥰ sta wāk wāñ phyuih [sətă waik wàiŋ phyoh] v. would bring down in procession. [LM. **တဝါက်**, တဓိက် tawāk [tă waik], **ပဝါက်**, ပဓိက် pawāk [pă waik]. SM. **ကဝါက်**, ကဓိက် kəwaik [kă waik].] **ᥓᥫᥐᥰ**, ᥓᥫᥐᥰ twek [təweak] v. to step. ကွာ်ဂါ၊ ဂါဖိုင်၊ ဂါကွာ်အာဂတ။ လျှောက်လှမ်းသည်၊ ခြေလှမ်းသည်၊ ရှေသို့လှမ်းသည်။

တဝါက်ဂဟ်, တဓိက်ဂမ် tawākgah [tă waik gɔ̀h] n. that step. တဝါဂ်။ ထိုခြေလှမ်းသည်။

တဝိၚ်, တဒိုရ် tawuir [tă wɒr] n. boundary. တွို့၊ တွို့ဒနက်၊ ပယ်ျို့။ နယ်ခြာ၊ နယ်နိမိတ်။ (ၦ) limit. တင်မက္ခာတ်ဖာတ်လဝ်၊ အရာမက္ခာတ်ဖာတ်လဝ်။ ကန့်သတ်ချက်၊ အကန့်အသတ်။ see. ရံင်။ ရူ။ **တီၚဝိလ်**, တီရ်ဒိလ်ᴶ tirwil [tir wil], **တဝိုဝ်**, တဒိုဝ်ᴶ ta wuiw [tă wɒ].

တဝိုဝ်, တဒိုဝ်[3] tawuiw [tă wɒ] n. (1455) gift. စွာ်၊ တွာ်၊ ပရင်တာ်၊ စွာ်စွိန်။ လက်ဖွဲ့၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ [LM. **တဝိုဝ်**, တဒိုဝ် tawuiw [tă wɒ] v. to give. ကို။ ပေးသည်။

www.monlibrary.com

ထွိုဝ်, ဘွဲုဒ် twuiw [tɜwɒ] n. giving. တွိုတွေတ်၊ စွဲ။ ပေးကမ်းခြင်း၊ လက်ဆောင်။ (ၚ) gift. စွဲ၊ တွဲ၊ ပရင်တဲ၊ စွဲစွိန်။ လက်ဖွဲ့၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။]

ဇရိုဝ်, ဘဒိုဝ်ၚ် tawuiw [tă̈ wɒ] n. boundary. တွိုၤ တွိုၤဒနက်၊ ပယ်ျိုၤ။ နယ်ခြား၊ နယ်နိမိတ်။ (ၚ) limit. တင်မက္ဆာတ်ဖာတ်လဝ်၊ အရာမက္ဆာတ်ဖာတ်လဝ်။ ကန့်သတ်ချက်၊ အကန့်အသတ်။ see. ရံင်။ ရှု။ **တိၤဝိလ်**, ဘိရ်ဒိလ် tirwil [tir wil].

ဇာသၢ်, ဘသရ် tasar [tă̈ sɔr] n. **ဂၣ်ဇာသၢ်**, အဆ္ဆရ်ဘသရ် ʼas thar tasar [ʼă̈ sə̆thɔr tă̈ sɔr] n. kind of mat. သ္ဂဝ်မွဲဂကူ။ ဖျာတစ်မျိုး။ [Skt. **ဇာသ**, ဘသရ tasara [tă̈ să̈ ră̈] n. kind of thread. ဒုက်တောဝ်မွဲဂကူ။ ချည်မျှင်တစ်မျိုး။]

ဇဝယ်, ဘဧယ် taḅay [tă̈ ɲoa] n. (MM.) kind of robe. သ္ဂၢမွဲဂကူ။ သင်္ကန်းတစ်မျိုး။ (ၚ) longgarment. ပလေံသွေံမူးဇမ့ဲဝ်။ အပေါ်ဝတ်ရုံအရှည်။ (ၚ) loosegarment. ပလေံဖေဝ်၊ ပလေံသွေံတဲဂ့ိုဝ်ဂ့ိုဝ်ရေံရော်ဇမ့ဲဝ်။ အပေါ်ဝတ်ရုံအရှည်လက်ရှည်ရှည်ဖားဖား။ (၃) outergarment. ပလေံသွေံလွတ်မူးဇမ့ဲဝ်။ အပေါ်လွှမ်းဝတ်ရုံအရှည်။

ဇဝး, ဘဧး taḅaḥ [tă̈ ɲah] v. to show. ထွဲ၊ ထွဲးပျး။ ပြသည်၊ ပြသသည်။ (ၚ) point out. စွောဟ်ထွဲး၊ စွောန်ထွဲး။ (၃) exhibit. ထွဲးပျးကိုမ့ဲဟ်ဂမ့ဲဉ်သွက်သွေံဇိုး။ အများပြည်သူတို့ကြည့်ရှုရန်ပြသသည်။ (၃) demonstrate. ထွဲးပျးနကိုသက်သီသၢဓက၊ ညံဉ်ရ်သွေံကွး၊ ထွဲးပျးနကိုသရုပ်၊ ထွဲးပျးနမတ်နဖိုဉ်နတဲ။ ထဉ်ရှားအောင်သက်သေသၢဓကဖြင့်ပြသည်၊ သရုပ်ပြသည်၊ လက်တွေ့ပြုလုပ်ပြသသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **တဝး**, ဘုဓး tuḅaḥ [tɑ̆ ɲah].

ဇရိုင်, ဘခိုဒ် ta ḅuiṅ [tă̈ ɲaŋ] v. moat. ထွိုင်၊ ထွိုင်ချင်။ ကျုံး၊ မြို့ပတ်လည်ကျုံး။ see. ရံင်။ ရှု။ **တာ်ဂၚင်**, ဘရ်ဓောင် tarḅoṅ [tɔr ɲoŋ].

ဇာ, ဘာ tā [tɑ] ps. absolute question particle. is what. ဟာ။ သလား။

ဣ, နာ nā [nɑ] n. (question particle. ပစ္စွဲဂလာန်သွာန်။ အမေးပစ္စည်း။) is it. ဏား။ နော်။ Cf. **ယွံ** (ငယာဂ်), ယွံ(ယောအ်) yo ʼ[yŏ̆]. [LM. **ဟာ**, ဟာ hā [hɑ].SM. **ဟာ**, ဟာ ha [hɑ].]

ဇာ, ဘာ ၂ tā [tɑ] n. (MM.) သိမ်ဘာဓနံဉ် sim tā canåṅ [sɛm tɑ că̈ nɔŋ] n. a sīmā in Syriam district. သီတာစွံဉ်မန္ဒံပ္ဒုခရိုင်ဩြင်း။ သံလျင်ခရိုင်ရှိတာစနောင်းသိမ်။

ဇာပၤ, ဘာပန tā pana [tɑ pă̈ nă̈] n. (1455) the six of the eight principal hells.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပွဲကိုကတိုင်နရက်ဖွော်ဖွဲ့ကတိုင်၊ နရက်မရနုက်ကိုကတိုင်တြ၊ ဘုံနရက်တာပန။ ငရဲကြီးရှစ်ထပ်တွင်၊ ခြောက်ထပ်မြောက်၌ရှိသောငရဲ၊ တာပနငရဲဘုံ။

ဏဗ, တာဝ tāba [tɑ bɛ̃] n. [Lph.] personal name. ယွုပူဂိုး။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဏမလိန်ဒ, တာမလိန်ဒ tāmalinda [tɑ mɛ̃ lèn dɛ̃] n. (MM. မဟာထေတာမလိန်ဒ ma hā the tā ma lin da [mɛ̃ hɑ the tɑ mɛ̃ lèn dɛ̃].) one of the monks brought from Ceylon by the monk of Chapaṭa c. 1180, and subsequently the founder of a sect. သင်မွဲဇကု နူကိုတ္ကသိင်ဃိ၊ မှာထေဆပဋ္ဌ မနိမန်နင်လဝ်၊ (၁၁၈၀၊ c) ဗွဲကြွဝ်၊ ဒ့်အာညးပ္ဍန်ဗဒ့် ဂကောံဂိုန်သင်မွဲ။ ဆပဋ္ဌမဟာထေ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ၊ (c. ၁၁၈၀) တွင်ပဉ်ဆောင်လာသောသူတော်မြတ်ရဟန်းတစ်ပါး၊ နောက်ပိုင်း၌သံဃာတော်ဂိုဏ်း၊ တစ်ဂိုဏ်းကိုတည်ထောင်ပေးသူဖြစ်သည်။

ဏမုလိန်ဒထေ, တာမုလိန်ဒထေ tā mulindathe[tɑ mu lèn dɛ̃ the] n. (MM.) = prec. ရံင်ဝေါဟာမတုံကွ်ုင်တေံညိ။ ပြီးခဲ့သောဝေါဟာကိုရှု။

ဏဝဏ္ဏ, တာဝဏ္ဏ tāwaṇṇa [tɑ wɔ̀n nɑ̃] n.(MM.) **လင်္ကာကြုင်ကာဝဏ္ဏ**, လင်ကာကြုင်တာဝဏ္ဏ lan˙kā kruṅ tā waṇ ṇa [lɛ̀aŋ kɑ krɜŋ tɑ wɔ̀n nɑ̃] n. a district of Rāmañña in the region of Kawa. ခရိုင်ရာမည၊ မန္ဒံပွဲကိုဒေသကဝမွဲ။ ကဝဒေသတွင်ရှိသော၊ ရမညခရိုင်တစ်ခု။

ဏဝတိင်, တာဝတိင် tāwatiṅ [tɑ wɛ̃ toiŋ] n.The lowest and best-known of the heavens, ruled by Indra (ဣန္ဒ၊, ဣန္ဒန် ˙in [ɛn]. god. ဣန်၊ နတ်).

ဏဝတ္တိင်, တာဝတ္တိင် tāwattiṅ [tɑ wɔ̀t toiŋ], **ဏဝတိမ်**, တာဝတိမ် tāwatim [tɑ wɛ̃ tɛm] n. (MM.) **ဧရ်ဃွာ်ဏဝတိင်**, ဧရုင်သွရ်တာဝတိင် ḍuṅswartāwatiṅ [ɗɜŋ swɔr tɑ wɛ̃ toiŋ] n. **ဧရ်ဎွာ်ဏဝတိင်**, ဧရုင်သွောရ်တာဝတိင် ḍuṅswortāwatiṅ [ɗɜŋ swor tɑ wɛ̃ toiŋ] n. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ [LM. **ဏဝတိမ်**, တာဝတိမ် tā wa tim [tɑ wɛ̃ tɛm]n. ဧရုင်သွပ်တာဝတိင်။ တာဝတိမ်သာနတ်ပြည်။]

ဏဝတိမ်, တာဝတိမ် tā wa tim [tɑ wɛ̃ tɛm] n. **ဏဝတ္တိင်**, တာဝတ္တိင် tā wattiṅ [tɑ wɔ̀t toiŋ] n. Tā vatiṁsa (heaven). သွပ်တာဝတိံ။ တာဝတိံသာနတ်ပြည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဏဝတိင်**, တာဝတိင် tāwatiṅ [tɑ wɛ̃ toiŋ].

ဇိ, ဇိ ti [tæ̃] n. **ဇိ**, ဇိ ti˙ [tæ̃] n. earth. တိ၊ ဍွးတိ၊ တိသုန္ဓရီ။ ကမ္ဘာ၊ မြေပြင်၊ ကုန်းမြေ၊ မြေကြီး၊ မြေ။ (၂) soil. ရှ်ဖျုန်တိ၊ ရး၊ တိဥာ်။ မြေဆီ၊ နိုင်ငံ၊ နယ်မြေ။ (၃) ground. ဍွးဆီ၊ ဗလးတိ။ မြေပြင်၊ မြေပြန့်။ (၄) land. ရး၊ တိဥာ်၊ တိဗူ၊ တိဥာ်ကွံသွပ်ဂူယာဝါ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဗူ။ စိုက်ပျိုးရန်လယ်မြေ၊ လယ်ယာကိုင်းကျွန်းမြေ။ **တိကိ်ံးတ**:, တိကိန်တေး tikinteh [tæ̆ kɛn tĕh] n. premitive dust, from which the earth developed. ထဝ်မွိုက်နူကို့ဉးတိပိုသွတန်ကွၤင်တေံ၊ လွၤဟ်မကျိ်ုဒ့်ဉ်တိုန်တိမတိုလွီစ။ သမိုင်းဦးကာလမှဖုံအထဝ်များ၊ ထိုမှတဆင့် ယွၤစိုက်ပျိုးမြေဖြစ်ပေါ်လာသည်။ **တိဇ္ဈာက်**, တိဇ္ဈောက် ti jnok [tæ̆ jənòk] n. earth. ဉးတိ၊ ဗလးတိ။ ကမ္ဘာ၊ မြေကြီး။ (၂) world. တိ၊ တိသုန္ဒရီ။ ကမ္ဘာ၊ ဝသုန္ဒရေဏ္ဍမြေ။ **တိတ္လာ်**, တိတ္လော် ti tlo' [tæ̆ tlɔ̏] n. unirrigated cultivable land. တိမတိုလွီစမာန်ဟွံသွးဟ္ဍောပ်ဒုဉ်။ ရေမသွင်းရဘဲ၊ စိုက်ပျိုးနိုင်သောလယ်ယာမြေ။ **တိဗူ**, တိဗူ ti' bña' [tæ̆ bəŋɛ̏], **တိဗူ**, တိဗူ ti'bña' [tæ̆ bəŋɛ̏] n. irrigated land. တိဗူ မဟ္ဍောပ်ဒုဉ်တဲ့ မတိုလွီစမာန်။ ရေသွင်းပြီး စိုက်ပျိုးနိုင်သောလယ်ယာမြေ။ (၂) paddy land. တိဗူ၊ ဝါဗူ။ လယ်မြေ။

တိ, တိ ti' [tæ̆] n. (MM.) **တိဗဝ်**, တိဗဝ်ရ် ti' bawar [tæ̆ bɛ̏ wɔ̀r] n. heaps of earth. တိဗွဝ်၊ တိဂအုံ။ မြေအစုအပုံ၊ မြေအပုံ။ **တိကာ**, တိကာ ti' kā [tæ̆ kɑ] n. cultivated land. တိတိုလွီစသတ်ဆုသတ်ဒုန်။ သီးနှံစိုက်ပျိုးရန်မြေ။ **တိင**, တိင ti' ña [tæ̆ ŋɛ̏] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **တိဗူ**, တိဗူ ti' bña' [tæ̆ bəŋɛ̏] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **တိဇေးနောက်**, တိဇနောက် ti' ja nok [tæ̆ jɛ̏ nòk] n. = **တိဇ္ဈောက်**, တိဇ္ဈောက် ti' jnok [tæ̆ jənòk]. [LM. ; SM. **တိ**, တိ ti' [tæ̆].]

တိကာ, တိကာ ti' kā [tæ̆ kɑ] n. cultivated land. တိတိုလွီစသတ်ဆုသတ်ဒုန်။ သီးနှံစိုက်ပျိုးရန်မြေ။

တိဆာ်, တိစာရ် ti' cār [tæ̆ cɑr] n. title prefixed to names of (leading) monks (Myaz.) ဝေါဟာအဆက်ဂတမဟိမု မဖိုန်နှင်ကိုတိပိုန် မဒှ်သ္ဂိုပ်သ္ဂဓမ့်သင်တံ။ ဦးစီးဦးဆောင်သံဃာတော်များအတွက် ဆောင်နှင်းပေးသော ဘွဲ့တော်ရှေ့ဆက်ဝေါဟာရ။ (၂) teacher. အွာ။ ဆရာ။ **တိလ်**, တိရ်လ ti'rla [tæ̆r lɑ̏] n. lord. တ္ဘ၊ တိလ။ အရှင်၊ သွင်။ **ကဆာ်**, အာစာရ် ācār [ɑ cɑr] n. teacher. အွာ။ ဆရာ။ Cf. **တ**, တ္ ta [tɑ̆], **တိပိုံ**, တိဗိုန် ti' puin [tæ̆ pon].

တိဆာ်ဗြဟ္မဒိဝ်, တိစာရ်ဗြဟ္မဒိဝ် ti' cār brah ma diw [tæ̆ cɑr brɛ̆ hmɛ̆ dïe] n. the name of the teacher mahā thera. ယွၤအွာမဟာထေ။ မဟာထေဆရာအမည်။

တိဆာ်ဗြဟ္မပါလ်, တိစာရ်ဗြဟ္မပါလ် ti cār brah ma pāl [tæ̆ cɑr brɛ̆ hmɛ̆ pɑl] n. the

www.monlibrary.com

name of the teacher mahā thera. ယွၤအွာမဟာထေ။ မဟာထေဆရာအမည်။

တိဘာ်မဂ္ဂလိပုတ္တတိဿဇ, တိစာရ်မုဒ္ဂလိပုတ္တတိဿထေ ti˙ cār mug galiputtatissathe [tæ̆ car mɜ̀k gɛ̆ lɪ̆ put tɑ̆ tɛt sɑ̆ the] n. the name of the teacher mahāthera. ယွၤအွာမဟာထေ။ မဟာထေဆရာအမည်။

တိဘာ်ယုဇမဓပဏ္ဍိတ်, တိစာရ်သုမေဓပဏ္ဍိတ် ti˙ cār su me dhapaṇḍit [tæ̆ car sɑ̆ me dhɛ̆ pɔn ɗɛt] n.the name of the teacher mahāthera. ယွၤအွာမဟာထေ။ မဟာထေဆရာအမည်။

တိဘာ်ဃသံဇဝဒပဏ္ဍိတ်, တိစာရ်သဃ်သေနဝရပဏ္ဍိတ် ti˙ cār saṅ gha se na warapaṇḍit [tæ̆ car sɛŋ ghɛ̆ se nɛ̆ wɛ̆ rɛ̆ pɔn ɗɛt] n. the name of the teacher mahā thera. ယွၤအွာမဟာထေ။ မဟာထေဆရာအမည်။

တိဧဂ်ညာက်, တိဧဏောက် ti˙ ja ṇok [tæ̆ jɛ̆ nok] n. earth. တိဖွဲ့၊ ဥးတိ။ မြေကြီး၊ မြေပြင်။

တိဂတယ်, တိတေယ် ti˙ tey [tæ̆ teɑ] v. **တိဂတယ်ပ္ဍိတ်**, တိတေယ်ပ္ဍိတ် ti˙ tey ptɪt [tæ̆ teɑ pətɛt] v. to lead out. ဒတေဲပ္ဍိတ်ဏာ။ တွဲထုတ်သွားသည်။

ဒတယ်, ဒတယ် datay [ɗɛ̆ toɑ]. **ဒတယ်ကတ်**, ဒတယ်ကေတ် datayket [ɗɛ̆ toɑ kit] v. to lead. ဒတေဲကေတ်၊ တွဲယူသည်။ (၂) take with one on a leash. ဒတေဲဏာညးမွဲမွဲ နကိုဇုက်တူင်မွဲ။ တစ်စုံတစ်ယောက်အား ကြိုးတစ်ချောင်းဖြင့်တွဲသွားသည်။ [LM. **ဒတယ်**, ဒတယ် datay [ɗɛ̆ toɑ] v. to lead. ဒတေဲကေတ်၊ တွဲယူသည်။ **ဂတယ်**, ဂတယ် tey [teɑ] n. hand. တဲ။ လက်။]

တိပိုင်, တိဝိုန် ti˙puin [tæ̆ pon], **ဒိပိုင်**, ဒိဝိုန် dipuin [ɗɪ̆ pon], **ဒပိုင်**, ဒဝိုန် dapuin [ɗɛ̆ pon] n. (MM.) monk. ခမ်း၊ သင်။ ရဟန်း၊ သံဃာ။ **တိပိုင်ထေ**, တိဝိုန်ထေ ti˙ puinthe [tæ̆ pon the], **ဒပိုင်ထေ**, ဒဝိုန်ထေ dapuinthe [ɗɛ̆ pon the] n. senior monk. ခမ်းမဂွံဉ်၊ သင်ကုမဇ္ဈော်ကိုဉ်။ ဝါကြီးသောရဟန်း၊ ဝါကြီးသောသံဃာတော်။ **ဒပိုင်ယတ**, ဒဝိုန်ယတ dapuinyata [ɗɛ̆ pon yɛ̆ tɑ̆] n. monk. ခမ်း၊ သင်။ ရဟန်း၊ သံဃာ။ Cf. **ဂုံအိ်ာ်**, ဂုံအီရ် gumˀir [gùm æ], **သင်**, သင် saṅ [sɛŋ]. [LM. **တိပိုင်**, တိဝိုန် ti˙ puin [tæ̆ pon], **ဒပိုင်**, ဒဝိုန် dapuin [ɗɛ̆ pon], **တိလပိုင်**, တိလဝိုန် tɪ lapuin [tæ lɑ̆ pon] n. meritorious one. တ္ဘပိုန်။ ကုသိုလ်ရှင်။] Cf. **တ**, တ္ဘ ta [tɑ̆], **တိဘာ်**, တိစာရ် ti˙ cār [tæ̆ ca].

www.monlibrary.com

တိဗဝါ, တိဝဝရ် ti' bawar [tæ̆ bɛ̆ wòr] n.land fulfil up, earth scooped out when digging. တိဗွဝ်။ ဖို့မြေ။(၂) seed-bed, nursery-bed. ဂအောင်ဗွဝ်။ ပျိုးခင်း။

တိဗွဂ်, တိဗွအဲ် ti' bwo' [tæ̆ bəwɔ̆] n. paddy land. တိဗူ။ လယ်ယာမြေ။

တိမာန်, တိမာန် timān [tĭ man] n. vulture. ဂစေံကွာတ်။ လင်းတဉက်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **တိန်မာတ်**, တိန်မာတ် tinmāt [tɛn mat].

တိရစ်ဆာန်, တိရစ်ဆာန် ti'racchān [tæ̆ rɔt chan] n. **သတ်တိရစ်ဆာန်** sat ti rac chān [sɔt tæ̆ rɔt chan] n. animal. သတ်တိရစ္ဆာန်၊ သတ်ပလ်။ တိရစ္ဆာန်၊ သတ္တဝါ။ **သတ်တိရစ်ဆာန်** sat ti'racchān [sɔt tæ̆ rɔt chan] n. id. မိတုပ်။ မိတူ။ **တိရိစ်ဆာန်**, တိရိစ်ဆာန် ti'ricchān [tæ̆ rèt chan] n. id. မိတုပ်။ မိတူ။ **တရိဆာန**, တရိဆာန tarīchāna [tă ræ cha nă], **သတ်တရိဆာန**, သတ်တရိဆာန sat ta rī chā na [sɔt tă ræ cha nă] ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။ [LM. **တိရစ်ဆာန်**, တိရစ်ဆာန် ti'racchān [tæ̆ rɔt chan].;SM. **တိဂျာတ်ဆာန်**, တိရောတ်ဆာန် tæ̆ròtchān [tæ̆ rɒt chan], **တရိဆာန**, တရိဆာန tarīchāna [tă ræ cha nă].] (sc. **တရိဆာန်**, တရိဆာန် tari' chān [tă ræ̆ chan], **တိရိစ်ဆာန်**, တိရိစ်ဆာန် ti'ric chān [tæ̆ rèt chan].) B. **တိရစ္ဆာန်**, တိရစ္ဆာန် ti' ricchān [tĭ rit chan]. P. **တိရစ်ဆာန**, တိရစ်ဆာန ti' racchāna [tæ̆ rɔt cha nă].

တိရစ္ဆာန်, တိရစ္ဆာန် ti' ric chān [tĭ rit chan] n. animal. သတ်တိရစ္ဆာန်၊ သတ်ပလ်။ တိရစ္ဆာန်၊ သတ္တဝါ။

တိရိစ်ဆာန်, တိရိစ်ဆာန် ti'ricchān [tæ̆ rèt chan] n. animal. သတ်တိရစ္ဆာန်၊ သတ်ပလ်။ တိရစ္ဆာန်၊ သတ္တဝါ။ see. ရံင်။ ရှူ။ **တိရစ်ဆာန်**, တိရစ်ဆာန် ti'racchān [tæ̆ rɔt chan].

တိရွာဝ်, တိရွာဝ် ti' rmāw [tæ̆ rəmaw] n. the increasing land. တိပွဝ်၊ တိရမာဝ်။ ကြီးပွားတိုးတက်သောလယ်မြေ။ v. make increase. ပွဝ်၊ သွမဝ်။ တိုးတက်ကြီးပွားမှုပြုလုပ်သည်။

တိုးဂၢက်ဂုပေါက်တဝ်, တိရွာက်ဂုမေါက်တဝ် ti' rhāk gu poktaw [tæ̆ hraik gŭ pok tɔ] n. the name of the teacher mahā thera, Tishaikgupoktaw. ယွဲ့အွာမဟာထေ၊ တိတဝ်ရှာ်ဂူပေါ်။ တွိုက်တိုးရှိုက်ဂူပေါက်၊ မဟာထေဆရာအမည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တိလ, တိလ ti' a [tæ̆ lă̆] n. lord. တ္ဘ၊ တ္ဘည်း။ သွင်၊ အရှင်။ (၂) owner. တ္ဘပြပ်၊ တ္ဘကပေါတ်။ ပိုင်ရှင်၊ ဥစ္စာရှင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗြလ**, ဗြလ trala [tră̆ lă̆].

တိလမေ်ာဇ္ဈောက်, တိလမေရိန်ဇ္ဈောက် ti'la mer jnok [tæ̆ lă̆ mɑer jənòk] n. a daughter of king Dhammaceti. ကောန်ဝုတ်သွိင်ဓမ္မစေတီ၊ သမ္ဘာသ္ဂိုပ်ဒုင်စမြင်ဒုန်။ ဓမ္မစေတီမင်း၏သမီးတော်၊ စမြင်ဒုန်မြို့အကြီးအကဲ၏ကတော်။

တိလမဝ်ဆန္ဒဝတီ, တိလမေဝ်စန္ဒဝတီ tilamewcandawati [tæ̆ lă̆ mɑe cɔn dɛ̆ wɛ̆ tæ] n. a daughter of king Dhammaceti. ကောန်ဝုတ်သွိင်ဓမ္မစေတီ,ဓမ္မစေတီမင်း၏သမီးတော်တစ်ပါး။

တိဇလ္ဂာက်, တိလွောက် ti' lɒ̆ok [tæ̆ lɔpok] v. take refuge. တွော်၊ စွော်၊ စွဲစွော်။ ခိုလှုံသည်။

တိလဂ်, တိလအ် ti'la' [tæ̆ lɔ̆] n. **တိလ**, တိလ ti'la [tæ̆ lă̆] n. lord. တ္ဘ၊ တ္ဘည်း။ သွင်၊ အရှင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗြလ**, ဗြလ trala [tră̆ lă̆].

တိလဂ်ပေါယ်, တိလအ်ပေါယ် ti' a'poy [tæ̆ lɔ̆ pɑo^2] n. our lord. တိလပို။ ကျွန်ုပ်တို့သွင်။

တိလပိုယ်, တိလပိုယ် ti'la puiy [tæ̆ lă̆ poi] n. our lord. တ္ဘပို၊ တိလပို။ ကျွန်ုပ်တို့သွင်၊ ကျွန်ုပ်တို့အရှင်။

တိဝင်ကရော, တိဝင်ကရော ti' wan'ka ro [tæ̆ wèaŋ kă̆ rɑo^2] n. (**သ္ဂိုင်တိဝင်ကရော**, သ္ဂိုင်တိဝင်ကရော smiñtiwañ karo [səmoiŋ tæ̆ wèaŋ kă̆ rɑo^2].) n.an ancestor of the Buddha, dynast of Taxila. မရာတ်မတ္တောဝ်ဒတောဝ်စွေ်ကျင်နူကိုဇုဇေ်လကျာ်တြဲပို၊ အဆက်နန်ဒျင်တကွသို့။ တကွသိုလ်ပြည်မင်းဆက်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက်မှဆင်းသက်လာသောမင်းတစ်ပါး။ [Cf. P. **ဒီပင်ကရ**, ဒီပင်ကရ dī pañ ka ra [dī pɛŋ kă̆ ră̆], **ဘယော**, အဘယော 'abhayo [ă̆ bhɛ̆ yò^1].]

တိသပဂုတ်, တိသပဂုတ် ti' sapagut [tæ̆ să̆ pă̆ gùt] n. (**တလ်ပေါယ်တိသပဂုတ်**, တရ်လပေါယ်တိသပဂုတ် tarlapoytisapagut [tɔr lă̆ poɑ^2 tæ̆ să̆ pă̆ gùt].) n.an evangeist monk in the time of Asoka. သင်အွာဓဝ်ဘာသာဓရေတ်ယာန်၊ လက်ထက်သွိင်အသောကတေံမွဲတ္ဘ။ အာသောကမင်းလက်ထက်က၊ ဓရေတ်ယာန်တရားဟောဆရာတစ်ပါး။ [P. **တိသ်ဉပဂုတ္တ**, တိသ်ဉပဂုတ္တ tis u pagutta [tɛs ŭ pă̆ gùt tă̆] n.; Luce suggests a conflation of Mog galiputta Tissa and Upaguta, known to P. & Skt.traditions respectively. အတိုင်မေတ်စတာလုတ်မကိုလဝ်ဣပ်၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တ

www.monlibrary.com

တိသ္သကို့ဥပဂုပ်တတံ၊ မဒှ်ညးတ္ဂဟ်ခြာရောင်။ အတိုင်တင်မပတော့်ဒုင်ကေတ်လင်ပွဲကိုဘာသာပါဠိုကိုသင်သကြိုတ်တံ၊ မတန်ဒှ်ဒွံင်တ္ဂဟ်တ္ဂဟ်ခြာခြာရောင်။ မစ္ဆတာလူ့၏အကြံပြုချက်အရ၊ မောဂ္ဂလိပုတ္တတိသ္သနှင့်ဥပဂုပ်တ၊ တို့သီးခြားစီဖြစ်ကြောင်း။ ပါဠိနှင့်သင်သကြိုက်ဘာသာတို့၏၊ ယုံကြည်ချက်အရ၊ တစ်သီးတစ်ခြားစီဖြစ်ကြသည်။]

ဠီ, **ဒေံ** **tī** [tæ] n. heretic. ဒိဋ္ဌိ၊ ကွေတ်ဟွံပတော့်အခိုက်ကွာ၊ မနှော်ကျင့်နူကိုတမ္ဘာ။ တိတ္ထိ၊ အစဉ်အလာအယူဝါဒကိုမယုံကြည်သောအယူအဆ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဠီရ်**, **ဒေံရ်** tir [tir].

ဠီပိဋကဓရ်, **ဒေံဝိရကရ်** **tīpiṭakadhar** [tæ pæ̆ tă kă dhòr] n. (MM.) (person. ပူဂ်ိုး ပုဂ္ဂိုလ်) versed in scriptures. ပူဂ်ိုမစိုန်သ္ဂီဆိုက်ဗွက်ပွဲကိုပြကိုဟ်ပိဋကတ်ပိ။ ပိဋကတ်သုံးပုံကျမ်းဂံများကိုကျွမ်းကျင်စွာတတ်မြောက်သောပုဂ္ဂိုလ်။

ဠီလ, **ဒေံလ** **tī la** [tæ lă] n. lord. တ္ဂ၊ တ္ဂဲး။ အရှင်၊ သ္ဒင်။ see. ရံင်။ ရှု။ **တြလ**, **ထြလ** **trala'** [tră lă].

ဠီလလွယ်, **ဒေံလစ္ဆယ်** **tīla'ey** [tæ lă ea] n. my lord. တ္ဂအဲ။ အကျွန်ုအရှင်။

တု, **တု** tu [taŏ] n. (MM.) **သိမ်ဗန်တု**, **သိမ်ဗန်တု** sim ban tu [sɛm bòn taŏ] n. a sīma, bantu sīma, သီဗန္ဓု။ ဗန္ဓုသိမ်။

တုဂူရ်, **တုဂုရ်** **tugūr** [taŏ gur], **တုဂုရ်** tugur [taŏ gŭr]v. **သ္ဆုးတုဂူရ်**, **သ္ဆုးအားတုဂုရ်** scu' ah tugūr [səcŭ ah taŏ gur] v. shall rectify. သ္ဆုးလွှုထော်၊ သ္ဆုးဖွးထော်မမှာရာဒွံင်တံဂ်။ အမှန်ဖြစ်အောင်ပြုပြင်လိမ္မည်။ အမှားကင်းစင်အောင်ပြုလုပ်မည်၊ **ဒ္ဂူ**, **ဒ္ဂူ** dgū [dəgù] v. to be upright. တဂူ၊ လွှု၊ တပ်တးတဲန်ကြန်၊ တပ်တးဒုံပြ၊ ပ္ဂွဒွံင်တပ်တပ်။ ဖြောင့်သည်၊ ဖြောင့်မတ်သည်၊ ဖြောင့်မတ်တည်ကြည်သည်၊ ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်သည်၊ တည့်တည့်မတ်မတ်ထောင်နေသည်။

တုဂတ်, **တုဂေတ်** tuget [taŏ gĭt], **တုဂတ်**, **တုဂေတ်** tu'get [tŭ gĭt] v. to turn. ဂေတ်၊ ဂေတ်ရေတ်အာ။ လည်ပတ်သည်၊ ပတ်ချာလည်သည်။

ဂ္ဒတ်, **ဂ္ဒေတ်** tget [təgĭt] v.(MM.) **ဂ္ဒတ်ဗက်ကွောမ်**, **ဂ္ဒေတ်ဗက်ကွောမ်** tgetbak kwom [təgĭt bèak kwɒm] v. to fallow. ကေတ်စကို၊ ဗက်ကွောန်ကို၊ ဒွေတ်ဗက်ကို။ လိုက်နာမည်၊ လိုက်နာဆောင်ရွက်မည်။ (၂) conform to practice. တုပ်သွဟ်စိုတ်သွက်သွေဂံပ္ဂတ်ပ္ဂေင်။ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်ရန်သဘောတူသည်။ Cf. **ဂြား**:, **ဒြေး** croḥ [cərɒh]; **ပ္ဂာ**, **ပ္ဂာ** p'ār [pəa].[LM. **ဂ္ဒတ်**, **ဂ္ဒေတ်** tget [təgĭt], **ဒဂတ်**, **ဒဂေတ်** da get [dĕ gĭt].SM. **ဟဂတ်**, **ဟဂေတ်** həget [hă gĭt] v. to observe. ကတ်

www.monlibrary.com

လွတ်၊ သွဂရူ။ လေ့လာသည်၊ ဂရုပြုသည်။ (၂) comply with. ဒွေတ်ဗက်၊ ဒွော်ဝ်ဗက်။ လိုက်နာသည်၊ လိုက်လျောသည်။ (၃) in sense 'to turn'. ပွဲအရှိသွက်ဂွံဂေတ်ဗွေတ်။ အာရုံတွင်လည်ရန်လှည့်သည်။ LM. ၵ္ၵတ်, ဒွေတ် bget [bəgĭt].SM. ပၵတ်, ပဒေတ် pəkèt [pə̆ gĭt].Cf. ၵ်ဖြား:, ခြေး: croḥ [cərɒh], ပ္ၜာ, ဒ္ဒာ p'ār [pəa] v. to practise. ပ္ဂတ်ပ္လေင်။ လေ့ကျင့်သည်။ (၂) lit. to make go. သ္လီအော။ သွားစေသည်။ OM. ၵ္ၵတ်, တ္ဒေတ် tget [təgĭt] v. to be practised. သ္လီဒ္ဒေဝံတ္ထောန်၊ သ္လီပ္ဂတ်ပ္လေင်။ လေ့ကျင့်သင်ကြားစေသည်၊ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်စေသည်။ (၂) to behave. သ္လီဗက်စ၊ သ္လီဒ္ဒ်တိုန်အခိုက်အလိုက်။ ပြုမူစေသည်၊ အကျင့်ဖြစ်စေသည်။ MM. တၵတ်, တဒေတ် taget [tă̆ gĭt] v. to fallow. ဒွေတ်ဗက်။ လိုက်နာမည်။ MM. ၵ္ၵတ်, တ္ဒေတ် tget [təgĭt] v. to practise. ပ္ဂတ်ပ္လေင်။ လေ့ကျင့်သည်။

ကၫ့, တုဒ္ဒေန် tuḍen [taŏ ḍĭn] v. hypoth. နဒဒ်္ဒမဒ်္ဒမာန်ဟေင်၊ မခယျကေတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ဆ္ဍၫ့, သ္ဆုဒ္ဒေန် stu ḍen [sətaŏ ḍĭn] v. to illuminate. ဒ္ဒေန်၊ ပ္ဒေန်၊ သ္လီလျးတွးကွၫ်။ ညိသည်၊ ထွန်းသည်၊ အလင်းရောင်ပေးသည်။ (၂) soft. တချိုန်။ ပျော့သည်။ LM. ၵ့၎်, ဒ္ဒေန် ḍen [ḍĭn]. SM. ၵ့၎်, ဒ္ဒေန် den [ḍĭn] v. to be lit by. ဒ္ဒေန်၊ သ္လီတွးကွၫ်။ ထွန်းသည်၊ လင်းစေသည်။ LM. ပ္ဍ၎်, ပ္ဒေန် pḍen [pəḍĭn]. ပၵ့၎်, ပဒ္ဒေန် pa ḍen [pă̆ ḍĭn]. SM. ၵ့၎်, ဒ္ဒေန် den [ḍĭn] v. to kindle. ဗဒ်္ဒပွတ်၊ သ္လီပွတ်ဂိုတိုန်။ မီးမွှေးသည်၊ မီးထတောက်စေသည်။

ကၫ့ယ်, တုဒ္ဒေယ် tu ḍey [taŏ ḍea] n. middle. အဒေါဝ်၊ ထွဲ၊ ဗဟို။ အလယ်၊ ဗဟိုရိ။ see. ရံင်။ ရ္ဍ။

ကတဝ်, တုတာဝ် tutāw [taŏ taw] v. to stand. ထွ်၊ ဒွ်၊ လိုင်၊ က္ဆီ၊ က္ဆီထွ်။ မတ်တပ်ရပ်သည်၊ ရပ်သည်၊ ထရပ်သည်။ (၂) station oneself. ဖျေလဝ်ကိုဒွ်ဒွဲသွဒ်တန်တ်(ထွ်)။ ရပ်တည်ရန်နေရာချထားသည်။ (၃) be positioned. ထွ်လိုင်၊ ထံက်ဂလာန်။ ရပ်တည်သည်၊ ထောက်ခံသည်။

ဒတ, ဒတော datau [ḏĕ taɔ^{3}] v. (MM.) to be stationed. က္ဆီထွ်မံင်။ မတ်တပ်ရပ်နေသည်။ ဒတဃလောက်ဘာ, ဒတ်ဓလောအ်အာ da tau clo'ā [ḏĕ taɔ^{3} că̆ lɔ̆^{1} a] v. to take station round a place. ဒတ်လိုင်ဂေတ်ရေတ်ကေတ်လဝ်ဒွဲဒွဲမွဲဒွဲဒွဲ။ လှည့်ပတ်ပြီးနေရာတစ်ခုကိုယူထားသည်။ ဒတဗျိဘာ, ဒတ်ဧျိအာ da tau byï'ā [ḏĕ taɔ^{3} byï

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

a] v. to form up in a row. ထ္တရင်ဒ္ဍင်ညံင်ရ်ဗိုပြင်ကရှင်။ အတန်းလိုက်ပုံစံပြုလုပ်ပြီး ရပ်နေသည်။ [LM. ꩻတ, ထတ် tha tau [thă tao^3], ꩻတ, ဒတ် da tau [dĕ̈ tao^3], ꩻတ, ခတ် kha tau [khă tao^3], ꩻတ, ဂတ် ga tau [gĕ̈ tao^3]. SM. ꩻတ, ဟတ် hətau [hă tao^3] v. to stand. ထ္တ၊ ၍္ဒ၊ လိုင်၊ ကျိ်၊ ကျိ်ထ္တ။ ရပ်သည်၊ မတ်တပ်ရပ်သည်၊ ထရပ်သည်။ ꩻဝ်, တာဝ် tāw [taw] v. to remain. သော့်၊ တွက်၊ တန်ိ်ဒေါ်တန်။ ကျန်ရစ်သည်၊ ရပ်သည်၊ ရပ်တည်သည်။ (၂) stand. ထ္တ၊ လိုင်။ ရပ်သည်၊ မတ်တပ်ရပ်သည်။ (၃) be located. တန်တဒ္ဍင်။ တည်ရှိနေသည်။]

ꩻမိ, တုဒိ tu mi [taŏ mæ̆] v. to renew. ကွေ့ာန်ညံင်ရ်သွေ့ာ်ကျိ်ဒ္ဒ်တိုန်ဗိုပြင်တို့တို့။ အသစ်ကဲ့သို့ဖြစ်လာစေရန်ပြုပြင်လုပ်သည်။ (၂) restore. သ္ဂိ်ကျိ်ဒ္ဒ်ကွ့ာင်ညံင်ရ်ဗိုပြင်တံမူလ။ မူလအခြေအနေအတိုင်းပြန်လည်ရောက်ရှိလာစေသည်။ ꩻဂိ်ံးဒ်တုမိတုၢ်, ကိန်ဒ်တုဒိတုန် kin damh tu mi tun [kɛn dɔ̀m taŏ mæ̆ tun] v. to rebuild. ကလေင်သိုင် ပလေဝ်ပ္ဂိုန်တို့၊ ကလေင်လဟိုဟ်ပ္ဂိုန်တို့။ အသစ်တဖန်ပြန်လည်တည်ဆောက်သည်၊ အသစ်တဖန်ပြန်လည်မွမ်းမံပြင်ဆင်တည်ဆောက်သည်။ ꩻမိ, တာဒိ ta mi [tă mæ̆] v. to be new. တို့၊ သ္ဂိ်ဒ္ဒ်တိုန်တို့။ သစ်သည်၊ အသစ်ဖြစ်လာစေသည်။

ꩻမၤ်, တုမန် tuman [taŏ mɔn] v. to pry loose. ဂရတ်ထေဝ်ညံင်ရ်ဟဂွံသွဲ့။ မချောင်စေရန်ကြပ်တင်းသည်။ (၂) dislodge. အကာဲအရာဗိုဒ္ဒ်ကဆံင်ဧ၊ ညံင်ရ်ဟဂွံဗ္ဒေတ်ပဓဝ်ပတပ်ကိုဧ၊ ဗက်ဗ္ဒထေဝ်၊ ပါထေဝ်နူဒ္ဒဘဲမတန်တဒ္ဍင်။ ရှိရင်းစွဲပုံစံအတိုင်း၊ မလွဲချော်စေရန် ၄င်းကိုတည့်မတ်ပေးထားသည်၊ မောင်းထုတ်ပစ်လိုက်သည်၊ ရှိရင်းစွဲနေရာမှဖယ်ရှားလိုက်သည်။ [LM. ꩻမၤ်, တာမန် taman [tă mɔn], ꩻမၤ်, ကာမန် ka man [kă mɔn], ꩻတ္ဂၤ်, တ္ဂန် tman [təmɔn], ꩻက္ဂၤ်, က္ဂန် kman [kəmɔn] v. to hurry. ဗရက်ကွာ်။ ဗရက်ကွေ့ာန်။ သုတ်ခြေတင်သည်၊ အလျင်စလိုလုပ်သည်။] Cf.SM. ꩻဟဘၤ်, ဟစာန် hə can [hă can] v. to push boat off. ဂစာန်ဂရိဟ်ဖျေ့ုဉ်ဒုဉ်။ လှေကိုအားစိုက်ရေထဲတွန်းချသည်။ ꩻဟဘၤ်ဟာ, ဟစာန်အာ həcana [hă can a] v. to hurry. ဂစာန်အာ၊ ဂစာန်ဗရက်အာ၊ ဂရက်ဂဗက်အာ။ အားစိုက်သွားသည်၊ သုတ်ခြေတင်သွားသည်။ အလျင်စလိုသွားသည်။

ꩻၛ, တုရ် turau [taŏ rao^3] n. six. 6. ဘြာ်၊ ၆။ ခြောက်၊ ၆။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩻၛၢဝ်, တုရောဝ် turow [taŏ ro].

ꩻၛၢဝ်, တုရောဝ် turow [taŏ ro] n. six. 6. ဘြာ်၊ ၆။ ခြောက်၊ ၆။

www.monlibrary.com

ꩻꩬ, ꩻꩬꩮ tarau [tă rao^{3}], **ꩻꩬ**, ꩻꩬꩮ turau [taŏ rao^{3}] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တ။ [LM. **ꩻꩬ**, ꩻꩬꩮ tarau [tă rao^{3}]. SM. **꩸ꩬ**, ꩸ꩬꩮ kərau [kă rao^{3}].]

ꩻꩬꩮꩥ꩷, ꩻꩮꩬꩮꩥ꩷ turowklaṁ [taŏ ro kəlɔm] n. six hundred. တြာကျံ့။ ခြောက်ရာ။

ꩻꩣꩬꩭ, ꩻꩮꩣꩬꩭ tulūṅ [taŏ lɜŋ] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်းမခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩧꩣꩬꩭ**, ꩧꩮꩣꩬꩭ stu lūṅ [sətaŏ lɜŋ], **ꩧꩣꩬꩭ**, ꩧꩮꩣꩬꩭ stu luṅ [sətaŏ lɜŋ] v. to bring. ကောတ်နင်၊ ယိုက်နင်၊ ကော်နင်။ ယူဆောင်လာသည်၊ သယ်ဆောင်လာသည်၊ ခေါ်ဆောင်လာသည်။

ꩻꩣꩬꩭ, ꩻꩮꩣꩬꩭ ta lūṅ [tă lɜŋ] v. (MM.) **ꩫꩲꩮꩻꩣꩬꩭ**, ꩫꩲꩮꩴꩻꩮꩣꩬꩭ wāṅ duṅ ta lūṅ [wàiŋ dɜŋ tă lɜŋ] v. to meet and escort on last stage of journey. ဝေင်ဒုင်တ္ဂျင်ကဆံင်ဖွဲကြ်အိုတ်သိုကိုပ္ဂင်ပွဲ့။ ခရီးနောက်ဆုံးအဆင့်တွင်ကြိုဆိုရေးနှင့်အစောင့်အကြပ်အဖြစ်လိုက်ပါပို့ဆောင်သည်။ (၂) welcome. ဒုင်တ္ဂျင်နကိုစိုတ်အိုဟ်အိုဟ်တိုဟ်တိုဟ်။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာကြိုဆိုသည်။ Cf. **ꩬꩲ**, ꩬꩲꩮ raṅ [rèaŋ], **ꩉꩬꩵ**, ꩉꩬꩮꩵ pa rāp [pă rap], **ꩉꩊꩵ**, ꩉꩮꩴꩵ bacuip [bĕ cop].[LM. **ꩻꩣꩬꩭ**, ꩻꩮꩣꩬꩭ taluṅ [să lɜŋ], **ꩻꩣꩬꩭ**, ꩻꩮꩣꩬꩭ tluṅ [təlɜŋ].SM. **ꩻꩣꩬꩭ**, ꩸ꩮꩣꩬꩭ kəlɜŋ [kă lɜŋ] v. to welcome. ဒုင်တ္ဂျင်နကိုဓာတ်စိုတ်လိုက်လိုက်လ်လ်။ စိတ်ဓာတ်လှိုက်လှိုက်လဲလဲဖြင့်ကြိုသည်။ **ꩻꩣꩬꩭ**, ꩻꩮꩣꩬꩭ tlūṅ [təlɜŋ] v. to come. ကျင်၊ ကျွကျင်။ လာသည်၊ ကြွလာသည်။

ꩻꩣꩵ, ꩻꩮꩣꩵ tu lum [taŏ lùm] v. to drown oneself. ဗ်ိုက်ခွေ်အပ္ဒဲဥာ်၊ ဗလိုက်ဖျေံအပ္ဒဲဥာ်။ ရေတွင်နစ်ကျသည်၊ ရေထဲနှစ်ချသည်။ [LM. **ꩻꩣꩵ**, ꩻꩮꩣꩵ ta luim [tă lom], **ꩻꩣꩵ**, ꩻꩮꩣꩵ tluim [təlom]. SM. **꩸ꩣꩵ**, ꩸ꩮꩣꩵ kəlɒm [kă lom] v. to immerse oneself. ဗလိုက်ဖျေံဇကု,ဇကုပ္ဒဲကိုဥာ်။ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုရေထဲနှစ်ချသည်။ (၂) bathe. ဟုံဥာ်။ ရေချိုးသည်။ **ꩻꩤꩵ**, ꩻꩤꩮꩵ tinlum [tɛn lùm] v. to sink. ဗ်ိုက်၊ ဗ်ိုက်ခွေ်။ နှစ်မြုပ်သည်၊ နှစ်မြုပ်ကျသည်။]

ꩻꩣꩭ, ꩻꩮꩣꩭ tulāy [taŏ lai] v. to hand down. ကွက်လွဲလဝ်။ တွဲလွဲဆွဲထားသည်။ (၂) (of hair) in a loose unkempt fall. (သေ်) ပလဲဖျေံလဝ်။ (ဆံပင်) ဖားလျားချထားသည်။ [LM. **ꩻꩣꩭ**, ꩻꩮꩣꩭ ta lāy [tă lai], **꩸ꩣꩭ**, ꩸ꩮꩣꩭ ka lāy [tă lai], **ꩈꩣꩭ**, ꩈꩮꩣꩭ calāy [că lai].SM. **꩸ꩣꩭ**, ꩸ꩮꩣꩭ ka lāy [kă lai] v. to hang. ကွက်လွဲလဝ်။ တွဲလွဲဆွဲထားသည်။ (၂) to loose. ပလဲဖျေံ

www.monlibrary.com

လင်၊ ဗဗြိုက်ဖျေါလင်။ ဖားလျားချထားသည်။ **လ္ရာယ်**, ရ္ဒာယ် rlāy [rəlai] v. to have loose. လဲ့။ ပြည်သွားသည်။ (၂) unbound. ဟွံဒက်ဒဲလင်။ တုပ်နှောင်ထားခြင်း မရှိ။]

တ္လ္ပ, တုလျာ tu lyā [tŭ ləya] n.(**ဂါတ္လ္ပ**, ဓါတုလျာ ñā tu lyā [ŋa tŭ ləya] n.) personal name. ယွုပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Perh. **တ္လ္ပ**, တုလျာ tulya [tŭ ləya]. Skt. **တ္လ္ပ**, တုလျာ tulyā [tŭ ləya], **တ္လ္ပ**, တုလျာ tulya [tŭ ləya] v. well matched. ခိုဟ်သန်လွှာ်ပြိုင်ပ္ကာန်။ ဘက်ပြိုင်ရာတွင်ပြိုင်စံရှားသည်။ P. **တ္လ္ပ**, တုလျာ tu lyā [tŭ ləya] v.match. ဟွံမွဲကိုအဆောသွက်ဂွံပ္ကဝ်ပြိုင်ပ္ကာန်။ ပြိုင်ဘက်ကင်းသည်။]

တ္ဂလ္ဗာက်, တုလ္ဗောက် tu lɓok [tŭ ləpok] n. **တ္လ်ဂစာက်**, တုလ်စောက် tul ɓok [tŭl pok] n. refuge. ဒ္ဘဲသွက်သွေဂံစွဲ့။ ခိုလှုံရန်နေရာ။ (၂) defence. ပွမစိုဒ္ဘာ။ ဆီးတားကာကွယ်ခြင်း။ (၃) remembrance. ကပေါတ်သွက်သွေဂံသွစုတ်သမ္ဗီစ။ အမှတ်ထားရှိရန်ပစ္စည်း။ (၄) that which is memorable. ဒဒ္ဒ်ဝိတ်ထောံဟွံမာန်။ မေ့ပျောက်လိုက်၍ မရခြင်း။

တ္ဂသိတပုရ်, တုသိတပုရ် tu si˙ ta pur [tŭ ləpok] n. the Tusita heaven. သွဝ်တာဝတိ။ တာဝတိသာနတ်ပြည်။

တ္ဝး, တုဗး tuɓah̠ [taŏ pah] v. **တ္ဝးဟ်**, တုဗးဟ် tuɓahh̠ [taŏ pah] v. to show. ထွး၊ ထွးပျး။ ပြသည်၊ ပြသသည်။ (၂) point out. ထံက်ထွး။ ထောက်ပြသည်။ (၃) exhibit. ထွးပျးသွက်ညးဂမ္ဗီုင်သွေဂံဗိုသွေဂံဆို့။ အများပြည်သူကြည့်ရှုရန်ပြသသည်။ (၃) demonstrate to. ညဉ်ရ်သွေဂံကွးဗွး ထွးပျးနကိုသက်သီသာဓက၊ ထွးကိုသရုပ်၊ ထွးနတဲ့ နဇိုင်နမတ်။ ထင်ရှားအောင်သက်သေသာဓကများဖြင့်ပြသသည်၊ သရုပ်ပြသည်၊ လက်တွေ့ ပြုလုပ်ပြသည်။ **တ္ဝးဟ်ပြာကတ်**, တုဗးဟ်ပြာကတ် tu˙ ɓahh̠ prā kat [tŭ pah pra kɔt] v. to show forth. ထွးပြာကတ်ကိုဖွဲဂတ။ ဓ္ဂရသို့အထင်အရှားပြသည်။ **ဆ္ဂလာ: တ္ဝး**, စုလေားတုဗး cu loh̠ tuɓahh̠ [caŏ lɔh taŏ pah] v. to reveal. သောင်တလးထွး။ ရှင်းလင်းပြသသည်။ (၂) make public. လလောင်ကြေး၊ ပိုင်ပွဟ်။ ကျေညာသည်၊ ကြော်ငြာသည်။

တဝး, တဗး taɓah̠ [tă pah], **ဓဝး**, ထဗး thaɓah̠ [thă pah] v. hypoth. နဒဒ္ဒ်မဒ္ဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဿဝး**, သ္ထဗး staɓah̠ [stă pah] v. (MM.) to show. ထွး၊ ထွးပျး။ ပြသည်၊ ပြသသည်။ **ဆဟ်တဝး**, စနမ်တဗး canahtaɓah̠ [că nɔh tă pah] v.to be apparent. စွဟ်ထွးကိုဖွဲမပြာ

www.monlibrary.com

ကတ်။ ပေါ်လွင်ထင်ရှားအောင် ညွှန်းပြသည်။ **ဆလးတဝး**, ဧလးတဧး ca laḥ ta ḅaḥ [că lah tă ɲah] v. to be made manifest. တလးထွးကို ဖွဲ့မပြောကတ်။ ထင်ရှားစွာ ရှင်းလင်းပြသသည်။ (၂) to proclaim. လလောင်တြးပ္ဍိတ်သွက်ညးကမ္ဘိုင်သွေ့ဝံတီ။ အများသိစေရန်ထုတ်ပြန်ကျေညာသည်၊ **သလးတဝး**, သလးတဧး sa laḥ ta ḅaḥ [să lah tă ɲah] v. to expound. သောင်တလးထွးကိုဖွဲ့တရး၊ ပ္ဍိုန်ထွးသောင်တလး ပွံက်ထွးကို အဓိပါ်။ အသေးစိတ်ရှင်းလင်းတင်ပြသည်၊ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ရှင်းလင်းတင်ပြသည်။ Cf. **ပျုင်**, ပျုင် pyuṅ [puɜŋ].[LM. **ထဝး**, ထဧး thaḅaḥ [thă ɲah], **ထွး**, ထွး thḅaḥ [thəɲah]. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သထွး**, သထွး thathḅaḥ [să thəɲah]. SM. **ဟဝး**, ဟဧး ha ḅaḥ [hă ɲah], **တုဝး**, တုံဧး tuṁḅaḥ [tum ɲah] v. show. ထွး။ ပြသည်။ (၂) to appear. အာထွးမုက်။ သွားရောက်မျက်နှာပြသည်။]

ဂုဇောက်, တုဧောက် tuḅok [taŏ ɲok] v. to offer. ပ္ဍိန်ကို၊ ကိုဒါန်၊ ဒုင်ကို။ ဆက်ကပ်သည်၊ ပေးလှူသည်၊ ပေးကမ်းသည်။ (၂) bring to. ရင်တွုင်နှင်၊ ကေတ်နှင်။ ဆောင်ယူလာသည်၊ ယူလာသည်။ Cf. **တွာယ်**, တွာယ် twāy [twai], **ပီရ်ဂိုင်**, ဒိရ်ဧိန် pirgin [pir gèn], **ပူဇော်**, ပူဇော်ဒ် pū jāw [pao[1] jèaw]. Cf. **တိလ်ဂောက်**, တိလ်ဧောက် til ḅok [til pok] n. refuge. ဒွာဝဲစွဲုစွော်၊ ဒွာဝဲပ္ဒဒွဲ။ ခိုလှုံရန်နေရာ။ (၂)to place under the protection of. စွံလဝ်ဒွာဝဲဌာန်မမင်မွဲစိုဒ္ဌာကို။ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပေးသောနေရာတွင် ထားထားသည်။

ထူ, တူ tū [tao[1]] prep. on. ပွဲလွှုဂ့်၊ ပွဲလွှု။ အပေါ်တွင်၊ အပေါ်မှာ။ (၂) above. လွှုဂ့်၊ လွှုတေံ။ အထက်တွင်၊ အပေါ်မှာ။ (၃) on the top of. ပွဲလွှုကွဟ်။ ထိပ်ဖျားပေါ်မှာ။ ရံင်။ ရှ။ **ထူလ်**, တူလ် tūl [tao[1]l].

ငတငး, တေအေး te-eḥ [te ĕh] prons.(suffix of pronouns. ဝေါဟာရမဲ့ဝံစုတ်ဖွဲ့ကြစ္ဘး နာံဂမ္ဘိုင်။ နာမ်စားများနောက်ဆက်ဝေါဟာရ။) prep. **ကုံငတငးလးစာ**, ကုံတေအေး ညးစာရ် kuṁ te-eḥñaḥḅār [kum te ĕh ɲèh ɲa] prons. you two. မွးတံညးစာ။ သင်တို့နှစ်ဦး။ **လးငတငး**, ညးတေအေး ñaḥ te-eḥ [ɲèh te ĕh] prons. they. ညးတံ။ သူတို့။ prep. if. မွး၊ တော့၊ မွးတော့။ လျှင်၊ အကယ်၍။ **အာငတငး**, အာတေအေး ʾā te-eḥ [a te ĕh] prep. if go. အာတော့၊ အာမွး။ သွားလျှင်၊ သွားသော်၊ သွားပါက။ see. ရံင်။ ရှ။ **တငးဟ်**, တအေးဟ် ta ʾeḥ [tă ih].

www.monlibrary.com

ꩻꩬꩮ꩓, ꩬꩮꩃ te jas [te jɔ̀s] n. (1219) power derived from pious deeds. အဝို့သြဇာမကလိုဂ်ကွျင်၊ နူကိုမရှေ်အဲပရဲပရေင်ဘာသာ။ ဘာသာရေးကိုင်းရှိုင်းမှုမှုရရှိလာသော သြဇာအာဏာ။ Cf. **ꩲꩊꩲꩀꩃ**, အာနုဘာဝ် ānubhāw [a nŭ̀ bhḛ̀aw]. [Skt. LM. **ꩻꩮꩬꩮ꩓**, ခြေဇသ် trejas [tre jɔ̀s]. (s.v. **ꩠꩮꩬꩮ꩓**, ခြိဇသ် trijas [træ jɔ̀s].)]

ꩻꩬꩮ, ꩬꩮꩅ် temī [te mæ] n.The Bodhisatta, as reluctant prince of Kāsi in the Mū gapakkha-jātaka. ဗောဓိသတ်ပို၊ ကောန်သိုင်ကာသိတေမိ၊ ညးမဟ္ဂဲကိုစိုတ်သွက်သွံဝုင်စသိုင် တသိုက်နန်ထဝ်၊ မက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်မူဂပက္ခ။ မူဂပက္ခဇာတ်အလာ၊ ထီးနန်းအရိုက်အရာကိုစိတ်မဝင်စားသော၊ ကာသိမင်းသားဘုရားလောင်းဗောဓိသတ်၊ တေမိမင်းသား။ (P. **ꩻꩬꩮꩌꩬ**, ꩬꩮꩌꩬ Temiya [te mĭ yă̆].)

ꩬꩌꩬ, ꩬꩌꩬ tay [toɑ] n. hand. တဲ။ လက်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ꩻꩬꩌꩬ**, ꩬꩌꩬ tey [teɑ].

ꩬꩌꩬꩊꩮ, ꩬꩌꩬꩌꩬꩊꩮ tayyaḍī [toɑ yə̀ dī] n.(Lph.) kind of sacred building or monument. ဒတန်သွက်သွေဂံသွအဲပရဲ၊ ပွဲကိုပရေင်ဘာသာ။ ဘာသာရေးအတွက်အထွတ်အမြတ်ထားသောအဆောက်အဦ။

ꩻꩬꩌꩬ, ꩬꩌꩬ tey [teɑ] n.Upper limb. အင်္ဂုိင်တဲလွှဲလွှူ။ ခြေလက်အင်္ဂါအပေါ်ပိုင်း။ (၂) hand. တဲ။ လက်။ (၃) arm. ခွေဲ့တဲ။ လက်မောင်း။ **ꩉꩊꩬꩻꩬꩌꩬ**, ရံပုသ်တေယ် raṁ pustey [rɔ̀m put teɑ] n. forefinger. လပုဟ်တဲ။ လက်ညှိုး။ (၂) finger. ကောန်တဲ။ လက်ချောင်းကလေး။ **ꩊꩻꩀꩃꩬꩌꩬ**, လုကောဝ်တေယ် lu kowtey [lŭ̀ ko teɑ] v. grasp. ရပ်လဝ်ဗိုန်ဗိုန်ဗတ်ဗတ်။ အမိအရဆုပ်ကိုင်ထားသည်။ **ꩈꩮꩅ꩓ꩬꩌꩬ**, သုံစိပ်တေယ် sumṁbiptey [sum pɛp teɑ] v. **ꩈꩮꩉꩊꩬꩌꩬ**, သုံဗုပ်တေယ် sumṁ bup tey [sum pup teɑ] v. hands with palms joined in gesture of respect. ခွေဲ့တဲ (သို့ပ်တဲ) သွက်သွေဂံသွအရှေ်အသွေ်အရံအဂ်။ အရိုအသေအလေးအမြတ်ပြုရန်၊ လက်အုပ်ချီ(လက်အုပ်မိုး)သည်။

ꩬꩌꩬ, ꩬꩌꩬ tay [toɑ] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩀꩬꩬꩬꩌꩬ**, ꩀꩬꩬꩬꩌꩬ ga tā tay [gə̀ tɑ toɑ] n. palm. ဂတာတဲ၊ ပ္ဍာတဲ။ လက်ဖဝါး၊ လက်ဝါး။ **ꩍꩀꩅ꩓ꩌꩬ**, ꩍꩀꩅ꩓ꩌꩬ ja kem tay [jə̀ kim toɑ], **ꩍꩀꩅꩌꩬ**, ꩍꩀꩅꩌꩬ ja kemṁ tay [jə̀ kim toɑ], **ꩍꩀꩅꩉꩌꩬ**, ꩍꩀꩅꩉꩌꩬ jakemṁmtay[jə̀ kim toɑ] v.grasp. ကဲတဲ၊ သွေ့ဲ

www.monlibrary.com

တဲ။ လက်ဆုပ်သည်။ **ဆမိပ်တယ်**, သဓိပ်တယ် sa mip tay [sʌ̆ mɛp toɑ] v. hands with palms joined in gesture of respect. ခွေ့တဲ့(သို့ပ်တဲ့)သွက်သွေ့သွ၊ အရှေ့အသွေ့အရဲအဂ်။ အရှိအသေအလေးအမြတ် ပြုရန်၊ လက်အုပ်ချီ(လက်အုပ်မိုး)သည်။ Der. **တီကတယ်**, တီတေယ် ti˙ tey [tæ̆ teɑ] v. to lead. သတေဲတွဂ်ဏာ။ တွဲခေါ်သွားသည်။ [LM.; SM. **တယ်**, တယ် tay [toɑ].]

ကတိုး, တောရိန် torin [tɑo^{2} rɛn], **ကတား**, တောရန် toran [tɑo^{2} rɔn] n. Ornamental arch. ပါင်မုက်ပံင်ကုပ်မစိစောန်လဝ်ကို့တရိုန်,တရိန်တွဲ။ အလှအပပြင်ဆင်မွမ်းမံထား သောခုံးပေါင်းကူးမုခ်ဝ။ LM. **တရိုး**, တရိုန် taruin [tʌ̆ ron] n. floral tracery. ပ္ဂ် မခွံက်လဝ်ရုပ်ရာမဆေင်စပ်ကို့ပန်ပ္ဂုတ်။ ပန်းပွင့်နှင့်ဆိုင်သောကနုတ်ပန်း။

တ, **တ** tau [tɑo^{3}] v. (MM.) to dwell. တန်တ၊ မံင်၊ ဒွံင်တန်တ။ နေထိုင်သည်၊ နေသည်၊ တည်နေသည်။ (၂) be located. နွံတန်တ၊ ခွံတေဝ်လဝ်၊ တန်ဒွံင်။ တည်ရှိသည်၊ တည် ထားသည်။ (၃) live. လမျိုကျိုင်ဒွံင်၊ ဇွော်ဂေါဝ်၊ တန်တ။ အသက်ရှင်သည်၊ ရှင်သန် သည်၊ နေထိုင်သည်။ Cf. **ဍွာင်**, ဒ္ဓောင် dmoñ [dəmɔ̀ŋ], **တး**, တန် tan [tɔn]. Der. **ပ္ဍာဝ်**, ပ္ဍောဒ် ptāw [pətɑw] v. to make halt. သ္ဂိုးဒေါ်၊ သ္ဂိုးတန်တ်ဒွံင်။ ရပ်စေ သည်၊ ရပ်တန့်စေသည်။ **တုတာဝ်**, တုတောဒ် tutāw [tɑʊ̆ tɑw] v. to stand. ထွ်၊ ဒွ်၊ လိုင်ဒွံင်။ ရပ်သည်၊ မတ်တတ်ရပ်သည်။ (၂) station oneself. ဖျေထောံဒွဲကိုညးမွဲမွဲ့။ တစုံတစ်ယောက်အားနေရာချထားသည်။ **တိးတာဝ်**, တိရိုတောဒ် tirtāw [tir tɑw] n. abode. သွိဒ္ဓာန်၊ ဒ္ဓာန်ဒွဲမမံင်။ နေအိမ်၊ နေထိုင်ရာအရပ်။ (၂) location. ဒွဲမတန်ဒွံင်၊ ဒွဲမန္ဒံ။ တည်ရှိနေသည့်နေရာ၊ တည်နေရာ။ [LM.; SM. **တ**, **တ** tɑo [tɑo^{3}] v. to be stationary. ဖျေဂစိုတ်လဝ်ကိုဒွဲ၊ ဖျေကွာတ်လဝ်ဒွဲဂွဲ့။ ပုံသေနေရာချထားသည်၊ ပုံသေထိုင်ထားသည်။ (၂) dwell. ဒွံင်တန်တ၊ ဒိုတန်တ။ နေထိုင်သည်။ (၃) be located in. တန်တ်ဒွံင်အပွဲ။ အထဲတွင်တည်ရှိသည်။] be located. see. ရုံင်။ ရှု။ **တဝ်**, တောဒ် tāw [tɑw].

တ, **တံ** tamñ [tɔm] n. base. သွိုင်၊ သွိုင်၊ ရိုဟ်ကွက်၊ ဗြိုပ်သွိုင်။ အောက်ခြေ၊ အခြေခံ၊ အုတ်မြစ်၊ အခြေစိုက်စခမ်း။ (၂) foot. တံဇိုင်။ ခြေရင်း။ (၃) beginning. ဒွဲဝသွပ်ဟ်၊ အစ ပြုရာနေရာ။ (၄) plant. တွံ။ အပင်။ (၅) tree. တွံဆု။ သစ်ပင်။ (၆) capital. တံ၊ တံရိုဟ်သွဲ့ဒွဲ့ဂ်။ အရင်း၊ အရင်းအနှီး။ (၇) the foot of a tree. တံဆု။ သစ်ပင် အရင်း။ **တဂြေယ်ဇအတ်**, တံခြေယ်အသတ် tamñjrey(jreai) ʾasat [tɔm jrèa ɑ̆ sat]

www.monlibrary.com

n. foot of pipal. တံဖြဲဗောဓိ။ ဗောဓိညောင်ခြေရင်း။ (၂) pipal tree. တွံဖြဲဗောဓိ။ ဗောဓိညောင်ပင်။ (၃) Ficus religiosa L. Bodhi tree of Gotama. တွံဖြဲဗောဓိကျာ်တြဲဂေါတမ၊ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရားဗောဓိညောင်။ **တံဂြေယ်သုံ**, တံခြေယ်သုံ taṁ jrey (jreai) suṁ [tɔm jrèɑ sum] n. banyan. Ficus indica L. Bodhi tree of the Buddha Kassapa. တွံဖြဲသုံ။ ပညောင်ပင်။ တွံဖြဲဗောဓိကျာ်တြဲကဿပ။ **တံကြုက်**, တံတြုက် taṁtruk [tɔm trɔk] n. mango tree. တွံကြုက်။ သရက်ပင်။ (၂) foot of mango tree. တံတွံကြုက်။ သရက်ပင်အရင်း။ **တံဒုည်**, တံဒုည် taṁduñ [tɔm dùn] n. bamboo tree, Bodhi tree of the Buddha Sujāta. တွံဒုန်၊ တွံဖြဲဗောဓိကျာ်တြဲသုဇာတ။ ဝါးပင်၊ သုဇာတမြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိညောင်။ (၂) foot of bamboo tree. တံတွံဒုန်။ ဝါးပင်အရင်း။ **တံပိမ်ပေင်ပါရိကဇာတ်**, တံဝိမ်ပေင်ပါရိကဇာတ် taṁpimpeñpā ri kajāt [tɔm pɛm peɑŋ pɑ ræ̆ kă jàt], **တံပုံပေင်ပါရိကဇာတ်**, တံပုံပေင်ပါရိကဇာတ် taṁ puṁ peñ pārijāt [tɔm pum peɑŋ pɑ ræ̆ jàt] n. a coral tree (Erythrina indica Lamarck) growing in the Tāva-tiṁsa heaven. တွံခပေင်ပါရိကဇာတ်၊ မတိုန်ဒွံင်ပွဲကိုဋ္ဌင်သွဝ်တာဝတိ်။ ပါရိကဇာတ်သခွပ်ပင်၊ တာဝတိ်သာနတ်ပြည်၌ပေါက်သောအပင်။ (၂) foot of coral tree. တံတွံခပေင်ပါရိကဇာတ်။ ပါရိကဇာတ်သခွပ်ပင်ရင်း။ **တံဗြာဝ်**, တံခြာဝ် taṁbrāw [tɔm brèɑw] n. coconut palm tree. တွံသတ်ဗြ။ အုန်းပင်။ (၂) foot of coconut palm tree. တံတွံသတ်ဗြ။အုန်းပင်ခြေရင်း။

တံ, တံ taṁ [tɔm], **တမ်**, တမ် tam [tɔm], **တံမ်**, တံမ် taṁm [tɔm] n. (M M.) base. သွီင်၊ သွီင်တံ၊ ရိုဟ်ကွက်။ အခြေခံ၊ အောက်ခြေ၊ အုတ်မြစ်။ (၂) beginning. ဒွဲဝဲသွပ်ဟ်၊ အစပြုရာနေရာ။ **တံပဇ်း**, တံပဇ်း taṁ pa jraḥ [tɔm pă̆ jrèh] n. the base of the plinth. သွီင်တံရိုဟ်ကွက်ပဇ်းစေတီ။ စေတီ၏အောက်ခြေပစ္စယာအုတ်မြစ်။ **တံဇောင်**, တံဇောင် taṁ joṅ [tɔm jòŋ], **တံမ်ဇောင်**, တံမ်ဇောင် taṁm joṅ [tɔm jòŋ] n. foot. တံဖိုင်။ ခြေရင်း။ (၂) base. သွီင်၊ သွီင်တံ၊ ရိုဟ်ကွက်၊ ဗွီပ်သွီင်။ အောက်ခြေ၊ အခြေခံ၊ အုတ်မြစ်၊ အခြေဝိုက်စခမ်း။ (၃) vicinity [of stupa]. ဝုတ်ဒိုဟ်ကျာ်စေတီ၊ ပွိပ္ပူကျာ်စေတီ။ စေတီပတ်ဝန်းကျင်ဒေသ။ Cf. **ဇုင်**, ဇုင် juṅ [jòŋ], **ဘာဒိ**, ဘာဒိ ʾā di [ɑ dĭ], ချ, ဆု chu [chŭ]. Der. **တ္ဂ်**, တ္ဂ် tnaṁ [tənɔm] n. tree. တွံ။ အပင်။ (၂) beginning. ဒွဲဝဲသွပ်ဟ်၊ အစပြုရာနေရာ။ **ပ္တ်**, ပ္တ် ptaṁ [pətɔm] v. to plant. ပ္တံသြေံ။ ကောက်စိုက်သည်။

တံ, တံ၂ taṁ [tɔm] n. **တံဃ္ဂာဂ်**, တံသ္ဂောဒ်် taṁsñoʾ [tɔm səŋŏ] n. rice free from broken. တံသ္ဂု၊ မ္ဂွံသ္ဂု။ ဆန်ရင်း၊ အကျိုးအပဲ့မရှိသောဆန်ရင်း။ (၂) husked and

www.monlibrary.com

pounded rice. သ္ဂုသ္အား၊ သ္ဂုသး။ ဖွပ်ဆန်။ [LM. တံမ္ဂု, တံသ္ဂု taṁ sṅu [tɔm səŋɑŏ], SM. တံဟု, တံဟု tɔṁhɑŏ [tɔm hɑŏ],]

တံ, တံ၃ taṁ [tɔm] n. ɤတံ, နတံ na taṁ [nɛ̆ tɔm] n. kind of basket. နမွဲဂကူ။ တင်းတောင်းတစ်မျိုး။

တံဂာ, တံအာ taṁ ˙ā [tɔm ɑ], တမာ, တမာ ta mā [tă mɑ] v. attr. equal size. ပမာဏအဝဲမ့တုပ်သွဟ်။ အရွယ်ပမာဏတူညီသည်။ (MM.) ဗ္နတ်တမ်ာ, ဗ္နတ်တမ်အာ bnat tam˙ā [bənɔ̀t tɔm ɑ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတုပ်။ ယာမ်ဗ္နတ်တမာ, ယာမ်ဗ္နတ်တမာ yām bnattamā [yàm bnɔ̀t tă mɑ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ H.L. [LM. ကမှာ, ကမှာ ka mhā [kă hmɑ], တမာ, တမာ ta mā [tă mɑ], ကမာ, ကမာ kamā [kă mɑ], ကွာ, ကွာ kmā [kəmɑ] v. to be geminate. ခ်ိကွာကွာ။ အမ္ဘာဖြစ်သည်။ (၂) equal in size. တုပ်သွဟ်ပွဲကိုအဝဲ။ အရွယ်ပမာဏတူသည်။ Cf. ဂမာ, အမာ əmā [ă mɑ] v. equal quantity. လွိဟ်တုပ်။ အရေအတွက်တူသည်။ OM. တုံဂာ်, တုံစာရ် tuṁ ḅār [tum pɑr], ဂာ်, စာရ် ḅār [pɑr] n. two. စာ။ နှစ်၊ နှစ်ခု။]

တံဂိုင်, တံအိုင် taṁ˙iṅ [tɔm oiŋ] n. (MM.) kind of ceremonial waist-cloth or lower garment, prob. a silk cloth with ends unjoined, worn by postulant novices in procession before ordination. ဖွိုက်ဂွိုက်သွက်သွေဂံဗိုက်လွက်၊ ပွဲသွင် အသေအဟာန်မွဲမွဲ၊ ဟွံသေင်ဖွိုက်ဗိုက်သ္ဂုတ်၊ အသွဝ်ဂွိင်မွဲဂကူ။ မဒှ်မာန်ယာတ်သုတ်ဟွံဖိင် ဆက်ဖျပ်လဝ်တ္ဂုင်ဧွံစာ၊ လွေဝ်ထပိုတံမသွေဂံဗိုက်ပွဲကိုဒ္ဂဲမရေင်ပြေင်ဒွံင်ဂတာ၊ အသေအ ဟာန်ပ္ဂိုန်ခဗျိ။ အခမ်းအနားတစ်ခုခုတွင်ဝတ်ဆင်ရန်၊ လုံချည်သို့မဟုတ်ကိုယ်အောက်ပိုင်း အတွက်အဝတ်အစားတစ်မျိုး။ ဖြစ်နိုင်သည်က၊ ပိုးစအဝတ်အစွန်းအစနှစ်ဖက် မသီချုပ်ရ သေးသော၊ ရဟန်းခံအခမ်းအနားအခ့ရွတွင် နေရာယူတန်းစီနေသည့်၊ ရှင်လောင်းများ ဝတ်အဝတ်။ Cf. ဂ္လိက်, ဂ္လိက် glik [glòik], သိပုံင်, သိရ်ပုင် sir puṅ [sir pəŋ]. [LM. တမိုင်, တမှိုင် tamhiṅ [tă hmoiŋ], ထမိုင်, ထမိုင် thamiṅ [thă moiŋ], ကမိုင်, ကမှိုင် ka mhiṅ [kă hmoiŋ], သမိုင်, သမိုင် sa miṅ [să moiŋ], ခ္ဂိုင်, ခ္ဂိုင် khmiṅ [khmoiŋ], ထ္ဂိုင်, ထ္ဂိုင် thmiṅ [thəmoiŋ], တမိုင်, တမိုင် ta miṅ [tă moiŋ]. SM. ဟမိုင်ဆျိပ်, ဟမိုင်ဆျိပ် hə moiŋ dɒp [hă moiŋ dɒp] n. turban. ယာတ်ကွိင်ကျွိပ်၊ ကွိင်ကျွိပ်။ ခေါင်းပေါင်း၊ ဦးပေါင်း။] Cf. SM. ဟမိုင်, ဟမိုင်

www.monlibrary.com

həmoiŋ [hə̆ moiŋ] v. to swathe. ကွိင်ဒက်၊ ကွိင်ပူ။ စည်းနှောင်သည်၊ ရစ်ပေါင်းသည်။

တမ်ဂၢတ်, တမ်အောတ် tam'ot [tɔm ɒt] n.(MM.) offering to monks. ကပေါတ်သွက်သွေဂံပွိန်ကို်ဒါန်ကို်ကုသင်တံ။ သံဃာတော်များအတွက်ဆက်ကပ်လှူဒါန်းရန်ပစ္စည်း။ (၂) gift to monks. စွဲဝဲစိုန်သွက်သွေဂံကို်ဒါန်ကို်သင်တံ။ သံဃာတော်များအား လှူဒါန်းရန်လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ [LM. **ᩋᨾᨲ်**, ᨴᨾᩮᨲ် tha mat [thə̆ mɔt], **ᨡᨾᩣᨲ်**, ᨡᨾᩮᩣᨲ် kha mot [khə̆ mɒt], **ᨡ᩠ᨾᨲ်**, ᨡ᩠ᨾᩮᨲ် khmat [khəmɔt], **ᨠᨾᨲ်**, ᨠᨾᩮᨲ် ka mat [kə̆ mɔt], **ᨠ᩠ᨾᨲ်**, ᨠ᩠ᨾᩮᨲ် kmat [kəmɔt], **ᨷ᩠ᨾᨲ်**, ᨷ᩠ᨾᩮᨲ် pmat [pəmɔt] n. offering. ဝတ္ထုသွက်သွေဂံကို်ဒါန်၊ ကပေါတ်သွက်သွေဂံကို်ဒါန်။ လှူဖွယ်ပစ္စည်း၊ လှူဒါန်းရန်ပစ္စည်း။ SM. **ᩉᨾᩣᨲ်**, ᩉᨾᩮᩣᨲ် həmot [hə̆ mɒt] n. portion of food offered to spirits. ထူတ်သွက်သွေဂံထွပ်ဒေဝတ်။ နတ်ဒေဝါအားပသ၊ ပူဇော်ရန်အတွက်အစာပွဲ။ (**ᩈᩴᨽᨳ᩵**, သံဘုစ် saṁbhuc [sɔm bhùt].)]

တမ်ဘး, တမ်အး tam'aḥ [tɔm ɑh] v. to be apparent. သ္ဂ်ိုညာတ်၊ သ္ဂ်ိုဆိုညာတ်။ မြင်စေသည်၊ မြင်သာစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တုဝး**, တုံဝး tuṁḅaḥ [tum ɲɑh].

တမ်ငၚ, တမ်ငံ tam ṅa [tɔm ŋə̆] n. **တ်ငၚ**, တ်ငံ taṁ ṅa [tɔm ŋə̆] n. Archer. = P. **ᨴᩋᩣᨣᩉ**, ᨴᩋᩣᨣᩉ dha nug ga ha [dhɛ̆ nɜk gɛ̆ hə̆]. **ᨲᩢ**, ᨲᩢ tṅa' [təŋə̆] n. cross-bow. တူ။ ဒူးလေး။

တ်ငၚင်, တ်ငောင် taṁ joṅ [tɔm jòŋ] n. place which is in the direction of one's feet. တံဖိုင်၊ ဒွဲဝဲလွှ်တသိုလဝ်ဖိုင်အခါကာလတိက်။ ခြေရင်း။ အိပ်သောအခါခြေဆင်းရာဖက်။

တ်ငၚ်ကျာက်, တ်ငေ်ကျောက် taṁjoṅkyāk [tɔm jòŋ kyɑik] n.the foot of the pagoda. တံဖိုင်ကျော်။ ဘုရားခြေတော်ရင်း။

တမ်ၼက်, တမ်နက် tam nak [tɔm nɛk] n. (MM.) pavilion constructed to provide temporary accommodation. တက်ကွာထး (မဏ္ဍာပ်)သွက်သွေဂံဂွံဒွဲဝဲ ဒုင်တွုင်တွဲ့၊ သွေဂံဂွံဒွဲဝဲကွောန်စိုတ်စမွဲချိုန်ခဏ။ ယာယီနေရာထိုင်ခင်းရရှိရန်နှင့်၊ ခေတ္တအလုပ်လုပ်ဖို့နေရာရရှိရန်တည်ဆောက်ထားသောမဏ္ဍာပ်။ **ᨠᩬᩁᩣᨲ်ᨲᨾ်ᨲᨾ်ᨶᨠ်**, ကနံလာ်တမ်နက် kanaṁ lārtamnak [kə̆ nɔm lɛar tɔm nɛk] v. put up a pavilion. တက်လဝ်ကွာထးမွဲ၊ တက်လဝ်မဏ္ဍာပ်မွဲ။ မဏ္ဍာပ်တစ်ခုထိုးထားသည်။ Cf. **ᨠᩣᨾ်ᨠᩁᩣ**, အရာမ်ကနာ 'a rām kanā [ə̆ ràm kə̆ nɑ], **ᨴᩈᩣᨾ်ᨠᩁᩣ**, ဒသာမ်ကနာ da sām ka nā [dɛ̆ sɑm

www.monlibrary.com

kă na]. [LM. **တၤက်**, တနုက် ta nak [tă nɛk], **ပ္နက်**, ပ္ဍက် pnak [pənɛk]. SM. **ပၤက်**, ပနုက် pənɛk [pă nɛk] n. camp. ဗိုလ်ပြ၊ စခန်း။]

တမ်ိမ်, တန်နိန် tam niṁ [tɔm nɛm] n. Leper (or person afflicted with yaws.) မိုဟ်ဒှ်ဒုံင်ယဲဇွော် (ယဲခါဒုတ်)၊ (မိုဟ်ဒှ်ဒုံင်ယဲတို့)။ ကုဋ္ဌနူနာရောဂါစွဲကပ်သူ။ (အရေပြားရောဂါစွဲကပ်သူ)။

တမ်ိမ်, တန်နိန် tamniṁ [tɔm nɛm], **တမ်ိမ်**, တန်နိန် tamniṁ [tɔm nɛm] n. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ [LM. **တမ်ိမ်**, တန်နိန် tam niṁ [tɔm nɛm], **ပဏိမ်**, ပဏိန် pa ṇiṁ [tɔm nɛm], **တဏိမ်**, တဏိန် ta ṇiṁ [tă nɛm], **ပ္ဍိမ်**, ဍ္ဍိန် pnim [pə nɛm]. SM. **ပိမ်**, ပနိန် pənɛm [pă nɛm] n. yaws. ယဲဝ္ဍိ။ အရေပြားရောဂါ။]

တမ္ဗာ်ဂွတ်တ, တမ္ဗဂုတ္တ tam ba gut ta [tɔm bɛ̆ gùt tă] n. (MM. **ငၟွာ်တမ္ဗာ်ဂွတ်တ**, တ္ကောအ်တမ္ဗဂုတ္တ tmo'tambagutta [təmŏ tɔm bɛ̆ gùt tă], **တ္ဂာ်တမ္ဗာ်ဂွတ်တ**, တ္ကအ်တမ္ဗဂုတ္တ tma' tam ba gut ta [təmɔ̆ tɔm bɛ̆ gùt tă].) the hill at Rangoon on which Kyaik Dagon pagoda stand. ကုန်ဒိုမန္ဒံပွဲဒုင်လွင်၊ ဒွဲဝဲမဒက်ခွံပ္တန်လဝ်ကျာ်လွင်။ ကျာ်ဒဂုံစေတီတော်ကိုတည်ထားသောဒဂုန်မြို့ရှိတောင်ကုန်း။

တမ္ဗတ်ဟန်တ, တမ္ဗတ်ဟန်တ tam bat han ta [tɔm bɔ̀t hɔn tă] n. the grasses. ကမတ်ဟန်တံ၊ ကွတ်ဟန်တံ။ မြက်ပင်တို့။

တမ်ဗဟ်, တန်ဝဟ် tam bah [tɔm bɔ̀h] n. broom. ကွဟ်။ တံမြက်စည်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **တမဟ်**, တမဟ် tamah [tă mɔh].

တမ်ဗိုဟ်, တန်ဒိုဟ် tambuih [tɔm bɔ̀h] v. to be full of joy. မိဝ်ဖြိပ်ပြိုက်ဖာအိုဟ်တို့ဟ်။ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂိုဝ်တမ်ဗိုဟ်**, အိုဝ်တန်ဒိုဟ် 'uiw tam buih [ɒ tɔm bɔ̀h].

တမ်ငြာတ်, တန်ခြောတ် tam brot [tɔm brɔ̀t] n. (MM.) small stupa erected on the base of large one. ကျာ်စေတီသွတ်မထပ်လွှံက်ခွံစုတ်လဝ်၊ လွှူဖုံင်ကျာ်စေတီဇွော်မွဲဇကူ။ စေတီတော်ကြီးတစ်ဆူ၏၊ အခြေပေါ်တွင်ထပ်မံတည်ထားသောစေတီငယ်။ [LM. **တမ်ငၢာတ်ငၤင်**, တန်ရောတ်ဓေင် tam rot beṇ [tɔm brɒt bèaŋ]. SM. **ပငၢာတ်ငၤင်**, ပရောတ်ဓေင် pə rot pèaŋ [pă rɒt bèaŋ].] Cf. **တမ်ငၢာတ်**, တန်ရောတ် tamrot [tɔm rɒt].

www.monlibrary.com

တမ္မာ, တမ္မာ tammā [tɔm ma] n. pond. ကွာ၊ တွာ။ ကန်၊ ရေကန်။

တ်မာတ်, တံမာတ် taṁ māt [tɔm mat] n. valture. (ဂစေံ) တွာတ်။ လင်းတ (ငှက်)။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိၚ်မာတ်**, တိန်မာတ် tinmāt [tɛn mat].

တမ္ဒိမ်, တာန္ဒိန် tamnim [tɔm nɛm] n. leprosy. တ္ဒီ၊ ပ္ဒီ၊ (တမ္ဒီနူဂဝ်)။ ကုဋ္ဌနူနာ၊ အနာကြီးရောဂါ။ (၂) yaws. တ္ဒီ၊ ပ္ဒီ။ အရေပြားရောဂါတစ်မျိုး။

တမ္လင်္လဘာတ်, တာမ္လင့်လဘာတ် tam laṅ la᷇āt [tɔm lɛŋ lɛ̆ at] n. begger. ရဲဂရင်။ သူတောင်းစား၊ တောင်ရမ်းစားသောက်သူ။

တ်ဘာတ်, တံရာတ် taṁ rāt [tɔm rat] n. (MM.) **ကျာတ်ဘာတ်**, ကျာတံရာတ် kyā taṁ rāt [kya tɔm rat] n. tempest. လဗိုတ်ဗြဲကျာ။ မိုးသက်မုန်တိုင်း။ [Cf. LM. **ဒမ်ဘာတ်**, ဒမြာတ် daṁrāt [dɔ̀m ràt], **ဓမ်ဘာတ်**, ဓမြာတ် dhaṁrāt [dhɔ̀m ràt], **မ္ဘာတ်**, မြာတ် mrāt [mràt], **ဗဘာတ်**, ဗရာတ် barāt [bɛ̆ ràt] v. to be violent. သ္ဘာတ် မြဟ်။ ပြင်းထန်သည်။]

တမ်ဘာတ်, တာမ်ရောတ် tam rot [tɔm rɒt] n. (MM.) **သိမ်တမ်ဘာတ်**, သိမ်တာမ်ရောတ် sim tamrot [sɛm tɔm rɒt] n. a sīmā in Bhimapūra district. သီမန်ဒ်ပွဲကိုဓရိုင်ဘိမပူရမွဲမ။ ဘိမပူရဓရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [= **တမ်ဗြာတ်**, တာမ်ဗြောတ် tambrot [tɔm brɔ̀t] n. small stupa. တမြောတ်ကျာ်။ အရံစေတီငယ်။ Cf. SM. **ပုၚ်ပဘာတ်**, ပုန်ပရောတ် bun pərot [bùn pə̆ rɔ̀t] n.'Ixora oculata shrub'; တ္ဒံမလုပ်ပြန်ဂဲဒုံမွဲဂကူ။ ဆေးဖက်ဝင်အပင်တစ်မျိုး။]

တမ်လာ, တာမ်လာ tamlā [tɔm la] adj. former. ကွာ၊ ကွာတော်၊ တမ္မာ။ ရှေးဦး၊ ယခင်က၊ ရှေးမဆွက။ see. ရံင်။ ရှ။ **လ္ဘာၚ်**, လ္ဘာရ် tlār [təlar].

တမ္လ, တာမ္လ tam lau [tɔm lɑo^{3}] v. be mute. ကမ္ဍ၊ ဟိုအရေဝ်ဟွံကွး။ ဆွံ့အသည်၊ စကားမပီမသ။ (၂) be dumb. က်ဍွံင်၊ တမ္ဍွံင်။ အနေသည်။

တမ်လိဝ်, တာမ်လိဝ် tamliw [tɔm lui] n.(MM.) **ဇြပ်တမ်လိဝ်**, ဇြပ်တာမ်လိဝ် jraptamliw [jràp tɔm lui] n. hall for use of persons worshipping at pagoda. ခဒံသွက်တွဲမလွောဝ်ကျာ်တံသွေဝံဒိုဒက်ပွဲကျာ်။ စေတီတော်ရှိဘုရားဖူးဧည့်သည်တော်များအတွက်အသုံးပြုရန်ခမ်းမ။ **တမ္လိဝ်**, တာမ္လိဝ် tam liw [tɔm lie] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဇြပ်**, ဇြပ် jrap [jràp].]

www.monlibrary.com

တမ်ဟဲက်, တန်ဟဲက် tam hăk [tɔm hɔk] n. (MM.) **သိမ်တမ်ဟဲက်**, သိန်တန်ဟဲက် simtam hăk [sɛm tɔm hɔk] n. sīmā 'of the hollow wood-oil tree', in moulmein district. သီဂယာင်ထမှော်၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်ဥုင်မတ်လမ္ဘီ့။ မော်လမြိုင်ခရိုင်ရှိ၊ ကညင်ပင်အခေါင်းပေါက်သိမ်။ [LM. **ဓမှာက်**, ထမှောက် thamhok [thă hmok]: **ဓမာက်**, ထမောက် thamok [thă mok], **ကမှာက်**, ကမှောက် ka mhok [kă hmok], **ခ္ဆံက်**, ခ္ဆံက် khmåk [khəmɔk]n. hole in a tree. ခွောင်ပွဲတွံဆု၊ ထွောင်ပွဲတွံဆု၊ သစ်ခေါင်း၊ သစ်ခေါင်းပေါက်။]

တမ်ဍာ, တန်ဍာ tam ḷā [tɔm lɑ] adj. former. ကွာ၊ ကွာတော်၊ တမ္ဘာ။ ရှေးဦး၊ ယခင်က၊ ရှေးမဆွက။ see. ရံင်။ ရှ။ ဍွာရ် tlār [təlɑr].

တမ်ဍွိဝ်, တန်ဍွိဝ် tamḷiw [tɔm lui] v. to plant, to sow, set in the geound. တလိုဝ်၊ တိုဝ်၊ တို့။ စိုက်သည်။

တ်တာယ်, တ်ဧာယ် tamṃbāy [tɔm ɲai] n. pot. ထွဲ၊ အိုး။ (၂) cooking-pot. ထွဲတော်ဝံတိုပ်။ ချက်ပြုတ်ရန်အိုး။ see. ရံင်။ ရှ။ **တ္ပတာယ်**, တဲ့ဧာယ် tumṃbāy [tum ɲai].

တ:, **တ:** taḥ [tah] v. (MM.) **တ:သမမာ်** taḥ sa mah [tah să mɔh] v. to level. သွှ်ါသွဟ်တးညီသာအာ၊ သွှ်ါတးလးအာ။ ညီညာသွားစေသည်၊ ပြန့်ပြူးသွားစေသည်။ **ငဴတ:**, **ငဴတ:** ṅah taḥ [ŋèh tah] v. to clear. သောင်ခွောင်ထော်၊ သောင်ခွောင်ငွးတးထော်။ ရှင်းလင်းသည်၊ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းသည်။ **ငဴတ:ကျွတ်**, ငဴတးကွေ့အ် ṅah taḥ kle' [ŋèh tah klaĕ] v. to clear away. သောင်ခွောင်ကွေ့၊ သောင်ခွောင်ငွးတးကွေ့။ ရှင်းလင်းပစ်သည်၊ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းပစ်သည်။ Cf. **ယ့ဂမာဟ်**, သုမောမာ်ံ su moh [saŏ mɒh]. Der. **ယတ:**, သတ: sataḥ [să tah] v. to level. သွှ်ါသွဟ်တးညီသာအာ၊ သွှ်ါတးလးအာ။ ညီညာသွားစေသည်၊ ပြန့်ပြူးသွားစေသည်။ **ဗတ:**, ဗတ: bataḥ [bĕ tah] v. level. တး၊ သွဟ်တး။ ညီသည်၊ ညီအောင်ပြုသည်။ (၂) make inside out. ခတး၊ ဂတး။ လှန်သည်၊ ပြောင်းပြန်လှန်သည်။ [LM. **တ:**, တး taḥ [tah]. SM. **တ:**, တး tah [tah] v. to level. သွှ်ါသွဟ်တးညီသာအာ၊ သွှ်ါတးလးအာ။ ညီညာသွားစေသည်၊ ပြန့်ပြူးသွားစေသည်။] Cf, LM. (properly hypoth. နဒဒ်ဒးဒးရးရး၊ နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာ၊ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။) **ယွး**, ဧွး staḥ [sətah], SM. **တပ်တ:**, တဝ်တး tɔp tah [tɔp tah] v. to

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

be level. သ္ဂ်ိုတးလေဝ်အာ၊ သ္ဂ်ိုသ္ဂဟ်တးအာ၊ သ္ဂ်ိုညီသာအာ။ ပြန့်ပျံးစေသည်၊ ညီညာစေသည်။ Cf. လ:, လး laḥ [tɑh], လာသ်, လာသ် lās [tɛ̀ɑs].

တ:တမဟ်, တးတမဟ် taḥ ta mah [tɑh tă mɔh] v. to level. သ္ဂ်ိုသ္ဂဟ်တးညီသာအာ၊ သ္ဂ်ိုတးလးအာ။ ညီညာသွားစေသည်၊ ပြန့်ပြုံးသွားစေသည်။ see. ရံင်။ ရ္ဂ။ **တ:,** တး taḥ [tɑh].

တက်, တက်ံ tak [tɛk] v. to drive in. စုင်ဒုက်၊ စုင်ပ္ဂေါပ်။ ရိုက်နှက်သည်၊ ရိုက်သွင်းသည်။ (၂) to fasten, especially by driving in. သ္ဂ်ိုဇိုန်ထော်၊ သ္ဂ်ိုခိုင်ထော်၊ ဗွဲတွေင်တက်စုင်ပ္ဂေါပ်။ ခိုင်မြဲစေသည်၊ စွဲမြဲစေသည်၊ အထူးသဖြင့်ရိုက်ထုသွင်းသည်။ (၃) to drive (cart). (ကွီ) ဒီ၊ စဝ်။ (နွားလှည်း) မောင်းသည်၊ မောင်းနှင်သည်။ Der. **တ္နက်,** တ္နက် tnak [tənɛk] n. peg. သ္ဂဲ၊ ကွဲ။ သတ်။ (၂) stake. ကွက်၊ တိုင်၊ ကွက်ခိုင်၊ ကွက်တိုင်။ ငုတ်တိုင်၊ ပန္နက်တိုင်။ [LM. ; SM. **တက်,** တက် tɛk [tɛk] v. to strike. စုင်၊ ဒုက်၊ ကွိုက်၊ ပွိုက်၊ ကွိုက်၊ ဂတိုး၊ ထတိုး၊ ယဝ်။ ရိုက်သည်၊ ထုသည်၊ ရိုက်ခတ်သည်၊ ရိုက်နှက်သည်။] **တိုက်,** တိုက် tik [toik] v. to beat. တက်၊ တိုက်၊ ဒါတ်၊ ဂဗး။ ရိုက်သည်၊ ရိုက်နှက်သည်၊ ရိုက်ပုတ်သည်။

တက်, တက်ၟ tak [tɛk] v. to supply. ပြိုက်စုတ်ကို၊ ချတ်စုတ်ကို။ သိပ်ထည့်ပေးသည်၊ ထိုးထည့်ပေးသည်။ (၂) to furnish. သ္ဂ်ိုရုံဂပ်၊ ဖြိုက်ဗပေင်ကို။ လုံလောက်စေသည်၊ ဖြည့်တင်းပေးသည်။

တက္က, တက္က takka [tɛk kă] n.(MM.) the science of logic. ဗေဒယုတ္တိ၊ ဗေဒတက္က၊ ကွတ်ပညာမစင်ခြင်ကေတ်လ္ဂျူဟိုတ်ဖို့။ ယုတ္တိဗေဒ၊ တက္ကဗေဒ၊ ကျိုးကြောင်းဆက်စပ်၍ခြုံယူဆင်ခြင်ယူသည့်အတတ်ပညာ။ [LM.; P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

တက္ကသိလ, တက္ကသိလ tak ka si la [tɛk kă sæ̆ lă] n. (**ဧရ်တက္ကသိလ,** ဧရ်တက္ကသိလ ḍuṁ takkasila [ɖɜŋ tɛk kă sæ̆ lă].) n,Taxila in northern India. ဧရ်တက္ကသို့၊ မန္ဒံသ္ဂျတ်သွဝ်ကျာဧရ်အိန္ဒိယ။ အိန္ဒိယပြည်မြောက်ပိုင်းဒေသရှိ၊ တက္ကသိုလ်ပြည်။ [LM. **တက္ကသိုဝ်,** တက္ကသိုခ် tak kasuiw [tɛk kă sɒ]. P. **တက္ကသိလာ,** တက္ကသိလာ ϑak ka si lā [tɛk kă sæ̆ lɑ].]

တက်တ္နက်, တက်တ္နက် tak tnak [tɛk tənɛk] v. to drive in a stake. တက်စုတ်တ္နက်။ ငုတ်ရွှန်နှက်ထည့်သည်။

တိုက်, တိုက် tik [toik] v. once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်က။ **တိုက်,** တိုက် tuik [tɑk] v. to beat. ကွိုက်၊ ဂတိုး၊ ဂဗး၊ တက်၊ တိုက်၊ ထတိုး၊ ထု၊ ဒဒု၊ ဒုက်၊ ဒါတ်၊ ဂဗး၊

www.monlibrary.com

ပို့ကြ်၊ ယဝ်၊ ခုင်။ ရိုက်သည်၊ ရိုက်နှက်သည်၊ ရိုက်ပုတ်သည်။ **တိက်ဖံ**, ဘိက်ဗံ tik phaṁ [toik phɔm] v. beat drums. တက်ဖံ၊ တိုက်ဖံ၊ ရိုက်ဖံ။ စည်တီးသည်၊ စည်နှက်သည်၊ စည်ထုသည်။

တိုက်, ဘုိက် tuik [tak] v. MM. also to strike. ကွိုက်၊ ဂတို၊ ဂဗး၊ တက်၊ တိုက်၊ ထတို၊ ထု၊ ဒဒု၊ ဒုက်၊ ဒါတ်၊ ဂဗး၊ ပို့ကြ်၊ ယဝ်၊ ခုင်။ ရိုက်သည်၊ ရိုက်နှက်သည်၊ ရိုက်ပုတ်သည်။ Der. **တွိုက်**, တွိုက် twik [twoik] v.‘(percussion) instrument. အရာစာမဒိဇီဒးညးသွံတဲု၊ ရမျာင်မတိတ်ကွင်၊ ဥပမာညံင်ရဆာင်၊ ဗရကွိင်ကွိုက်မွဲဂကူ၊ အရာဝတ္ထုနှစ်ခု၊ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုထိမိစေပြီး၊ ထွက်ပေါ်လာသောအသံ၊ ဥပမာလင်းကွင်းကဲ့သို့သောအသံမျိုး၊ တူရိယာပစ္စည်းတစ်မျိုး၏အသံ။[LM.; SM. **တက်**, တက် tak [tɛk] v.‘to discharge [artillery]’ ပန်သွာတ်၊ ပန်ဗလးဏာကံလ်, ကံလွဟ်,ကံလွဟ် ပရ်ကျာတံ။ သေနတ်ပစ်သည်၊ မြားကျည်၊ ဒုံးကျည်စသည်တို့ကို ပစ်လွှတ်သည်။ Var. **တက်**, တက် tak [tɛk] v. to drive in. ခုင်ဒုက်၊ ခုင်ပ္ဍောပ်။ ရိုက်နှက်သည်၊ ရိုက်သွင်းသည်။ (၂) to fasten, especially by driving in. သ္ဂ်ိုဖိုန်ထော်၊ သ္ဂ်ိုခိုင်ထော်၊ ဗွဲတွေင်တက်ခုင်ပ္ဍောပ်။ ခိုင်မြဲစေသည်၊ စွဲမြဲစေသည်၊ အထူးသဖြင့်ရိုက်ထုသွင်းသည်။ (၃) to drive (cart). (ကွီ) ဒီ၊ စဝ်။ (နွားလှည်း) မောင်းသည်၊ မောင်းနှင်သည်။]

တုက်, ဘုက် tuk [tɜk] v. to draw. တွံက်၊ တွံက်ဒုဉ်။ ခပ်သည်၊ ရေခပ်သည်။ **တုက်ဍောက်**, တုက်ဍောက် tuk ḍāk [tɜk ɗɑik] v. to draw water. တွံက်ဒုဉ်။ ရေခပ်သည်။ **တုက်ဍေက်**, တုက်ဍေက် tuk ḍek [tɜk ɗɔik] v. to draw water. တွံက်ဒုဉ်။ ရေခပ်သည်။ [LM.; SM. **တုက်**, တုက် tɜk [tɜk].]

ငတက်, တောက်° tok [tok] v. **ဖမ်ငတက်**, ဖမ်တောက် phaṁm tok [phɔm tok], **ဘမ်ငတက်**, ဘမ်တောက် bhaṁm tok [phɔm tok] n. kind of drum. ဖံမွဲဂကူ။ ဖုံ၊ ဘင်၊ စည်တစ်မျိုး။ (Perh.‘drum carried in procession.’ ဖံမကောတ်ဏာသွက်သွေဂံတက်၊ အခါကာလမတွင်ဗွေတ်ဏာ၊ အရာမွဲမွဲ။ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုစီတန်း၊ လှည့်လည်ပွဲပြုလုပ်သောအခါ၊ တီးခတ်ဘို့ယူဆောင်သွားသည့်ဖုံ။)

ငတက်, တောက်၂ tok [tok] v. (MM.) going on foot. ကွာ်အာတိုက်။ ခြေလျင်သွားသည်။ (၂) by land. တရ်တိုက်။ ကုန်းကြောင်းခရီး။ [LM. **တိုက်**, ဘုိက် tuik [tak]. ;SM. **တိုက်**, ဘုိက် tak[tak].Var. **ဍောက်**, ဒေါက် ḍok[ɗok]. (**ဍုက်**, ချက်° ḍuk [ɗɜk].)]. (၂) to beat. ကွိုက်၊ ဂတို၊ ဂဗး၊ တက်၊ တိုက်၊ ထတို၊ ထု၊ ဒဒု၊ ဒုက်၊ ဒါတ်၊ ဂဗး၊ ပို့ကြ်၊ ယဝ်၊ ခုင်။ ရိုက်သည်၊ ရိုက်နှက်သည်၊ ရိုက်ပုတ်သည်။

www.monlibrary.com

ငတာက်ဘမ်, တောက်ဘံန် tok bhaṁm [tok bhɔ̀m] v. to beat drum. တက်ဖံ၊ တိုက်ဖံ၊ ရိုက်ဖံ။ စည်တီးသည်။ **ငတာက်ဖမ်**, တောက်ဖန် tok phaṁm [tok phɔm] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

တံက်, တံက် tåk [tɔk] v. to be crooked. တုံက်၊ တုံက်တွေ့။ ကွေးသည်၊ ကောက်သည်။ (၂) lame. ဇိုင်ကဝ်၊ ဇိုင်ချုံင်၊ ဂံက်၊ ချုံင်။ ခြေကျိုးသည်၊ ခြေဆာသည်၊ ကွေးကောက်သည်၊ read. ဇ်။ ဖတ်။ ကံက် kåk [tɔk]. **ဂံက်**, ဂံက် gåk [gɔ̀k].

တိုက်, ဧိုက်˚ tuik [tak] n. (MM.) **ဧျင်တိုက်ဂလာ**, ချင်ဧိုက်ဂလာ duṅ tuik galā [ɗɜŋ tak gɛ̏ lɛ̀a] n. Taikkula five miles SE. of kyaikto. ချင်တိုက်ဂလာ၊ မန္တံဇုံက် သမ္မုင်ကျာဒျင်ကျာ်ထဝ်၊ တရုံခိတ်မသုန်တိုင်။ တိုက်ကုလားမြို့၊ ကျိုက်ထိုမြို့၏အရှေ့တောင်ဘက်၊ ငါးမိုင်အကွာတွင်ရှိသည်။ **ငတ္မာက်တိုက်ဂလာ**, တ္ဝောအ်ဧိုက်ဂလာ tmo˙tuik ga lā [təmʊ̀ tak gɛ̏ lɛ̀a] n. a hill at Taikgalā. ဒ့်တိုက်ဂလာ။ တိုက်ကလားတောင်။ [LM. **တိုက်**, ဧိုက် tuik [tak] n. SM. **တိုက်**, ဧိုက် tak [tak] n. building of brick. ဒတန်တိုက်၊ ဒတန်မဒက်လဝ်ကိုဒ့ိုတ်။ တိုက်တာအဆောက်အဦ။ အုတ်ဖြင့်ဆောက်လုပ်ထားသောအဆောက်အဦ။]

တိုက်, ဧိုက်˩ tuik [tak] v. to beat. ကွိုက်၊ ဂတို၊ ဂဗး၊ တက်၊ တိုက်၊ ထတို၊ ထု၊ ဒဒု၊ ဒုက်၊ ဒါတ်၊ ဂဗး၊ ပ္ဒိုက်၊ ယဉ်၊ ဓုင်။ ရိုက်သည်၊ ရိုက်နှက်သည်၊ ရိုက်ပုတ်သည်။ (၂) to strike. ကွိုက်၊ ဂတို၊ ဂဗး၊ တက်၊ တိုက်၊ ထတို၊ ထု၊ ဒဒု၊ ဒုက်၊ ဒါတ်၊ ဂဗး၊ ပ္ဒိုက်၊ ယဉ်၊ ဓုင်။ ရိုက်သည်၊ ရိုက်နှက်သည်၊ ရိုက်ပုတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **တိုက်**, ဧိုက် tik [toik].

တင်, တင် taṅ [tɛŋ] n. joint. ကွပ်၊ ပ္ဒပ်၊ အဆက်။ အဆစ်။ **တင်ဒုည်**, တင်ဒုည် taṅ dūñ [tɛŋ dùn] n. joint of bamboo. တင်ဒုန်။ ဝါးအဆစ်။ [LM.; SM. **တင်**, တင် tɛŋ [tɛŋ].]

တင်ဂ္လာယ်, တင်ဂ္လာယ် taṅ glāy [tɛŋ glài] n. Molasses. တင်လာ်။ တင်လဲရည်။ [LM. **တင်လာယ်**, တင်လာယ် taṅ lāy [tɛŋ lai]. SM. **တင်လာယ်**, တင်လာယ် tɛŋ lài [tɛŋ lai]. B. **တင်လဲ**, တင်လဲ taṅ lai [tin lea].]

တင်ဂူ, တင်ဒူ taṅgū [tɛŋ gù] n. validity. ဒဒ့်မခိုင်ဗိုန်၊ ဒဒ့်မစ္ခေ်ဗဗွဲဝဝ်။ ခိုင်လုံခြင်း၊ တရားဝင်ဖြစ်ခြင်း။ (၂) rightness. ဒဒ့်မစ္ခေ်ကိုဗဗွဲဝဝ်၊ ဒဒ့်မဒုံပြတပ်တး။ တရားမျှတခြင်း၊

www.monlibrary.com

ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်ခြင်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ **တိုင်ဂျှာ်**, တိုင်ဒူရ် tiñgūr [toiŋ gùr].

တိုင်, တိုင် tiñ [toiŋ] n.(MM.) eve of sabbath. တွဲတိုင်။ အဖိတ်နေ့။ **တွယ်တိုင်**, တွယ်တိုင် tñay tiñ [təŋoɑ toiŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။[LM.(**တွယ်**)**တိုင်**, (တွယ်)တိုင် (tñay) tiñ [(təŋoɑ) toiŋ]. SM. (**ငယ်**)**တိုင်**, (ငယ်)တိုင် (ŋoɑ) toiŋ [(ŋoɑ) toiŋ].]

တိုင်ဂျှာ်, တိုင်ဒူရ် tiñgūr [toiŋ gùr] n. Upright position. ခွဲင်ကဆံင်မတ္တခွဲင်တပ်တပ်၊ ခွဲင်ကဆံင်မစ္ခေခွဲင်လက်ပ္တ်။ တည့်မတ်သောအနေအထား၊ ထောင်လိုက်ကျသောအနေအထား။

တိုင်ဂူ, တိုင်ဒူ tiñgū [tɛŋ gù] n.(MM.) validity. ဒဒှ်မခိုင်ဗိုန်၊ ဒဒှ်မစ္ခေဗဗွဲဝဝ်။ ခိုင်လုံခြင်း၊ တရားဝင်ဖြစ်ခြင်း။(၂) rightness. ဒဒှ်မစ္ခေကိုဗဗွဲဝဝ်၊ ဒဒှ်မဒုံပြတပ်တား။ တရားမျှတခြင်း၊ ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်ခြင်း။ [**တ္ဂျှာ်**, ဘ္ဂူရ် tgūr [təgùr], **နှူ**, **ဒ္ဂူ** dgū [dəgù] v. to be upright. သ္ဂ်ုစ္ခေခွဲင်ကဆံင်၊ မတ္တခွဲင်တပ်တပ်၊ သ္ဂ်ုစ္ခေခွဲင်ကဆံင်၊ မစ္ခေခွဲင်လက်ပ္တ်။ တည့်မတ်သောအနေအထားတွင်ရှိစေသည်။ ထောင်လိုက်ကျသော၊ အနေအထားတွင်ရှိစေသည်။ (၂) to be truthful. တပ်တးဒုံပြ၊ လွှူတပ်တား။ တော်တည့်မှန်ကန်သည်၊ ဖြောင့်မှန်သည်။ (၃) to be honest. ယျှုလွှူ။ တပ်တး။ ရှိသားသည်၊ ဖြောင့်မတ်သည်။]

တိုင်ဂိမ်, တိုင်ဂိန် tiñ gim [toiŋ gèm] v. to thrust. သ္ဂောဝ်ထွက်ဏာ။ လှမ်းထိုးပစ်လိုက်သည်။[LM. **တဝိုမ်**, တဒိုန် tañuim [tə̆ ŋom], **တွိုမ်**, တ္ဂိုန် tñuim [təŋom]. SM. **တဝိုမ်**, တဒိုန် təŋɒm [tə̆ ŋom].]

တုင်, တုင် tuñ[təŋ] n. **တုင်ကမ်**, တုင်ကောန် tuñkem[təŋ kim] n. target. တေတ်ရန်တွံ၊ ဥုံက်ရန်တွံ။ ပစ်မှတ်။ (၂) mark. ဒွဲဝဲခရက်၊ ဒွဲဝဲဥုံက်၊ ဒွဲဝဲသက်။ ခြစ်မှတ်ထားသောနေရာ၊ အစွန်းအထင်းနေရာ၊ ခြစ်သားထားသောနေရာ။

တောင်, တောင် toñ [toŋ] n. (MM.) post. ဒယိုင်။ တိုင်။ Cf. **ဇိညျှင်**, ဇိညျှင် jiñ juñ [jèn jəŋ]. [LM. **တိုင်**, တိုင် tuiñ [taŋ].SM. **တိုင်**, တိုင် taŋ [taŋ]. B. **တိုင်**, တိုင် tuiñ [taŋ].]

တောင်, တောင် toñ [toŋ] n. (MM.) post. ဒယိုင်။ တိုင်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **တုင်**, တုင် tuñ [təŋ].

တဲင်, တဲင် tə̆ñ [tɔŋ] v. (MM.) to bring away. ကော်ဏာထော်၊ ကေတ်ဏာထော်၊ ယိုက်ဏာထော်။ ခေါ်ဆောင်သွားသည်၊ ယူဆောင်သွားသည်၊ သယ်ဆောင်သွားသည်။ (၂) rescue from flood. ဟဲင်ပြဲန္ဒကိုဘဲအန္ဆရဲခုဲဖ္ဒော်။ ရေကြီးခြင်းဘေးအန္တရာယ်မှကယ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တင်သည်။ [LM. တ်င်, တံဒ် tåñ [tɔŋ]. SM. တ်င်, တံဒ် tɔŋ [tɔŋ] v. to pull. ဂွဲ၊ ဆွဲသည်။ (၂) draw. ဒဇက်၊ ဟံင်။ ငင်သည်၊ ဆယ်သည်။ (၃) lead. ဒတောဲဒလဲ။ လက်တွဲခေါ်သည်။]

ငတောင်ဗိုဝ်, တောင်ဒိုဒ် toñ buiw [toŋ bɜ̀] n. (**ဂါငတောင်ဗိုဝ်**, ဂါတောင်ဒိုဒ် ñā toñ buiw [ŋɜ̀a toŋ bɜ̀].) n. personal name. ယွဲ့ပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

တိုင်, ဘိုင် tuiñ[taŋ] prep. that which records with. အတိုင်၊ ရသာ်ဝွံ့။ အတိုင်း၊ ထို အတိုင်း။ see. ရံင်။ ရွှ။ **ဘတိုင်**, အဘိုင် ˙atuiñ [ă taŋ].

တိုင်ဝုတ်ဒိုဟ်ကျာက်, ဘိုင်ဝုတ်ဒိုဟ်ကျာက် tuiñwutduihkyāk[tɜŋ wùt dɜ̀h kyaik] prep. the post surroundings of pagoda, post in the emveroment of pagoda. တိုင်ဝုတ်ဒိုဟ်ကျာ်၊ ဘုရားဝန်းကျင်တွင်၊ စိုက်ထားသောတိုင်။

တိလ်ဇု, တိညှ်ဇု tiñju [tɛn jŭ] n. Worm. ကြွတ်တိ၊ မန်၊ စွစွန်။ (၂) maggot. စွ၊ တျူ။ ပိုး၊ လောက်ကောင်။ [LM. **တယျူ**, တယျူ ta yyu [tă yaŏ], **ကယျူ**, ကယျူ ka yyu [kă yaŏ], **တျူ**, တျူ tyu [təyaŏ].SM. **ကယျူ**, ကယျူ kəyaŏ [kă yaŏ] n. maggot. စွ၊ တျူ။ ပိုး၊ လောက်ကောင်။]

တိလ်တာလ်, တိညှ်တာညှ် tiñ tāñ [tɛn tan] n. sal tree. တွံ့ဓိတာန်။ ကုက္ကိုပင်။ see. ရံင်။ ရွှ။ **တိၤတာလ်**, တိန်တာညှ် tintāñ [tɛn tan].

ငတာလ်, တောညှ် toñ [tɒn] n. **ဇုဇြေယ်ငတာလ်**, ဆုဇြေယ်တောညှ် chu jrey toñ [chŭ jreə tɒn] n. Ficus obtusifolia tree. ဖြဲတောန်။ ညောင်ကြတ်ပင်။

တွၤ်, တွန် twan [təwɔn] n. (MM.) **ကျာက်မဟ်တွၤ်**, ကျောက်မဟ်တွန် kyāk mah twan [kyaik mɔ̀h təwɔn] n. a pagoda in Klon district (at 'Ficus obtusifolia tree End.') ကျာ်မုဟ်တွန်၊ စေတီမန္တိပ္ပဲခရိုင်ကွောန်မွဲဇကူ၊(ပ္ပဲမုဟ်ဖြဲတောညှ်)။ ကလွန်ခရိုင်ရှိ၊ ကျိုက်မို့တွန်စေတီ၊ (ညောင်ကြတ်ပင်အစွန်းတွင်ရှိ)။ [LM. **ဇြယ်တာၤ်**, ဇြယ်တောန် jrayton [jrò^{a1} tɒn].SM. **ဇြယ်တာၤ်**, ဇြယ်တောန် sòaton[jrò^{a1} tɒn].]

တတ္တရေသ်, တတ္တဒေသ် tattades[tɔt tă dih] n.The dry zone of central Burma, constituting the metropolitan area of the Pagan empire. ချုင်ဗွာသ္ကုတ်အဒေါဝ်၊ ပွိပွိုင်သ္ကုတ်မက္ခ်ိဖုဟ်၊ မလုပ်ပ္ဲဒေသအသံအဝိုချုင်ဗကာံစိုပ်။ ဗမာပြည်အလယ်ပိုင်းခြောက်သွေ့သောဇုံ၊ ပုဂံအင်ပိုင်ယာဩဇာသက်ရောက်သောဇုရိယာနယ်ပယ်ဒေသ။ [P. **တတ္တရေသ်ဒေသ**, တတ္တဒေသ်ဒေသ tat ta desdesa [tɔt tă dih dè să] n. hot country. ဒေသဥတု

www.monlibrary.com

ဂမ္ဘ်။ ပူပြင်းသောဒေသ။]

တိးဍွ်, တိန်ဒ္ဒ် tiṭ ṭhi [tɛt thĭ] n. (MM.) heretic or heresy. ဒိဋ္ဌိ၊ ကွေတ်ဝါဒဟွံပတ္ဝေ် အခိုက်ကွာပြဝေဏီမစ္ဆေ်ကွင်နူကိုတမ္ဘာ။ တိတ္ထိ၊ ရှေးထုံးအစဉ်အလာကို မယုံကြည်သော အယူဝါဒ။ Cf. **တိး**, တိရ် tir [tir], **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ**, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ micchādiṭṭhi [mɛ̀t chɑ dɛ̀t thĭ]. P. **တိတ္ထိယ**, တိတ္ထိယ titthiya [tɛt thĭ yɑ̆].

တိ ဂ်, တိဒ် tit [tɛt] v. to go out. တိတ်၊ တိတ်အာ။ ထွက်သည်၊ ထွက်သွားသည်။

တိ ဂ်ပဂမ်အီ, တိဒ်ပဂမ်အီ titpagam ¯ī [tɛt pɑ̆ gə̀m æ] v. to be ordained as a monk. တိတ်ပဂမီ။ ရဟန်းဘောင်သို့ဝင်သည်။

တိတ်ဦ, တိတ်ဦ tit thī [tɛt thi] n. (1504) lunar day, one of 30 into which the lunarmonth isdivided. တဲ့ရမဆောင်စပ်ကိုဂိတု၊ ပဲ့ရွဲဂိတုဂ့်ပါထောံလဝ်တဲ့ရဲပိစ္ဆော်တဲ့ရဲ။ လနှင့်ဆိုင်သောရက်၊ တစ်လတွင်ရက်ပေါင်း(၃၀) ပိုင်းခြားထားသည်။ Cf. LM. **တိတ်ဦ**, တိတ်ဦ tit thī [tɛt thi]. Skt./P. **တိထိ**, တိထိ tithi [tĭ thĭ].

တိတ်ဝါင်နှင်တလုင်, တိတ်ဝါင်နှင်တလုင် titwāṅduṅtaluṅ[tɛt wàiŋ dɜ̀ŋ tɑ̆ lɜŋ] v. come out and meet warmly. တိတ်ဝေင်ဒုင်တွုင်လိုက်လိုက်လဲလဲ။ နွေးထွေးစွာထွက်ရောက်ကြိုဆိုသည်။

တိတ်ဂျုင်ဇားဂါဇာယတာ, တိတ်ဇွုင်နောရ်ရာဇာယတာန tit tluṅ nor rā jā yɑtɑna [tɛt tlɜŋ nɔ̀^{2}r rèɑ jèɑ yɛ̏ tɑ̆ nɑ̆] v.to come out from Buchanania latifolia. ထိတ်ကွင်နူရာဇာယတန၊ တိတ်ကွင်နူကိုတွံဗပိုန်။ လင်းလွန်းပင်မှထွက်ခွာလာသည်။

တိတ်, တိတ် tīt [tɛt], **တိတ်**, တိတ် tit [tɛt] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဒိတ်**, သ္ဒိတ် sṭīt [sətɛt] v. to go out to. ထိတ်အာမူး။ အပြင်ထွက်သွားသည်။ (၂) to come out to. တိတ်ကွင်မူး။ အပြင်ထွက်လာသည်။ (၃) issue. ပို့တ်။ ထုတ်သည်။ (၄) to depart. သဲခြာတိတ်အာ။ ထွက်ခွာသွားသည်။ **တိတ်ဈာ်**, တိတ်အာရ် tit ʾār [tɛt ɑ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **တိတ်ဈာ်မ္ဒိုဂ်**, တိတ်အာရ်ဒ္ဒိရ် tit ʾārmʾir [tɛt ɑ məir] v.to forsake the world. စွေးတိတ်အာနူလိုက်။ ကမ္ဘာလောကကိုစွန့်ခွာသွားသည်။ (၂) enter a monastery. လုပ်အာအပွဲဘာမွဲ့။ ကျောင်းတစ်ကျောင်းထဲသို့ဝင်သွားသည်။ **တိတ်ဗ္လး**, တိတ်ဗ္လး tītblaḥ [tɛt blɛ̀h] v. to win free. ဗ္ဒးစးအာ။ လွတ်မြောက်သွားသည်။ (၂) escape. ဗ္ဒးတိတ်အာ၊ ဗ္ဒးစးတိတ်အာ။ လွတ်သွားသည်၊ လွတ်မြောက်သွားသည်။ (၃) be delivered from. ပြာ်ဗလး၊ ဟံ်ပြာ်။ ကယ်

www.monlibrary.com

တင်သည်၊ ကယ်ဆယ်သည်။ **တိတ်မိ်ာ်**, တိတ်မိ်ာ် tit m'ir [tɛt məir] v. to forsake the world. စွန်းတိတ်အာနူလိုက်။ ကမ္ဘာလောကကိုစွန့်ခွာသွားသည်။ **ငဒၚက်တိတ်**, ဆောက်တိတ် ḍok tit [ɗok tɛt] v. to ride out. ခိုက်တိတ်အာ။ စီးထွက်သွားသည်။ **ဘျာင်တိတ်**, ဘျာင်တိတ် blāṅ tit [blàiŋ tɛt] v. to go wide of. ဗွးအာနူကိုသွပ်ခုံခုံ။ အဖြေမှန်နှင့်လွဲချော်သွားသည်။ (၂) miss. ဗွေတ်၊ ဗွေတ်အာ။ လွဲသည်၊ လွဲသွားသည်။ **မာ်တိတ်**, မရ်တိတ် martit [mɔ̀r tɛt] v. to spread out. ပြားအာ၊ ပြဇးအာ။ ပျံနှံ့သွားသည်၊ ပျံကျဲသွားသည်။ (၂) increase in area. ဖြေဝ်တိုန်ကျင် ပွဲကိုပြီပွိုင်။ ဥရိယာအတွင်း တိုးပွားလာသည်။ **ရ်ံတိတ်**, ရင်တိတ် raṅ tit [rɛ̀aŋ tɛt] v. to take person out. သ္ဂ်ိုတိတ်အာမူး။ အပြင်ထွက်သွားခိုင်းသည်။

တိတ်, တိတ် tit [tɛt] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဂိတ်**, သ္ဂိတ် stit [səɛt] v. (MM.) to come out. သ္ဂ်ိုတိတ်။ ထွက်စေသည်။ **တိတ်ာ**, တိတ်အာ tit 'ā [tɛt ɑ] v. to go out. စွန်းတိတ်အာ။ ထွက်သွားသည်။ **တိတ်ကျုင်**, တိတ်ကွုင် titkluṅ [tɛt klɜŋ] v. to come out. တိတ်ကျင်။ ထွက်လာသည်။ **တိတ်ပဂ္ဂိ**, တိတ်ပဂ္ဂိ titpagam'ī [tɛt pə̆ gɔ̀m æ] v.to become a monk. တိတ်ပခမ့်။ ရဟန်းပြုသည်။ **ငဒြပ်တိတ်ာ**, ဒြေဝ်တိတ်အာ dreptitā [drɛ̀p tɛt ɑ] v.flight to stream out. ဂြိပ်တိတ်အာ။ ပြေးထွက်သွားသည်။ **ပဒုံတိတ်**, ပခုံတိတ် pa ḍåṅtit [pə̆ ɗɔŋ tɛt] v. to bulge out. စူတိတ်၊ ပလုတ်တိတ်။ စူထွက်သည်၊ ဖောင်းကားထွက်သည်။ Opp. **ငလာပ်**, လောဝ် lop [lɒp]. Der. **သ္ဂိတ်**, သ္ဂိတ် ptit [pətɛt] v. to take out. သ္ဂေါတ်။ ထုတ်လိုက်သည်။ **ရိံတိတ်**, ရိန်တိတ် rintit [tɛt] v. to take away. ကေတ်ပ္ဂိတ်ဏာ။ ယူထုတ်သွားသည်၊ **ဒြတိတ်**, ဒြတိတ် dra tit [drɛ̆ tɛt] v. to bring out. ပ္ဂိတ်ထော်မူး။ အပြင်သို့ထုတ်လိုက်သည်။ [LM. **တိတ်**, တိတ် tit [tɛt] v.hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဂိတ်**, သ္ဂိတ် stit [səɛt], **သတိတ်**, သတိတ် sa tit [sə̆ tɛt]. SM. **တိတ်**, တိတ် tɛt [tɛt].]

တိတ်ဆုပ်, တိတ်ခုပ် tītcup [tɛt cup] v. reach out. တိတ်စိုပ်။ ထွက်ရောက်သည်။

တုဉ်, တုစ် tuc [tut] n. (Lph.) personal name. ယွုပ္ဂုဂ်ိုဳ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [LM. **တုတ်**, တုတ် tut [tut]. SM. **တတ်**, တတ် tɔt [tɔt] v. to weave. တုတ်။ ရက်သည်။

www.monlibrary.com

(၂) weaver. သွာတတ်။ ရက်ကန်းသည်။ Cf. **တုတုသ်**, တုတုသ် tu tus [tŭ tuh] v. bound. ဂြိုဒမြို့။ အနားကွပ်သည်။]

တုတ်ဝဟ်, တုတ်ဧဟ် tut ḅah [tut ɲɔh] v. to show. တုတ်ဝး၊ ထွး။ ပြသည်၊ ပြသသည်။

တုတ်ဝဟ်ပြာကတ်, တုတ်ဧဟ်ပြာကတ် tut ḅah prā kat [tut ɲɔh pra kɔt] v. to show to be manifest. ထွးပြာကတ်။ ပေါ်လွင်လာအောင်ရှင်းလင်းပြသည်။

တိုတ်, တိုတ် tuit [tot] v. (MM.) to besmear. (ဂစေ်)ပွေတ်၊ လံက်၊ လေတ်၊ ဟုံ။ (သနပ်ခါး) လိမ်းသည်၊ လူးလိမ်းသည်။ Cf. **လံက်**, လံက် lăk [tɔ̆k], **လေတ်**, လေတ် let [tĕt].

တး, တန် tan [tɔn] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္တး**, သ္တန် stan [sətɔn] v. to be established. ပ္တန်၊ ခွံ၊ ဖျေသွိုင်၊ သွဗိုန်ဗိုန်ဗတ်ဗတ်။ ထူထောင်သည်၊ တည်ဆောက်သည်၊ အခြေစိုက်သည်၊ အခိုင်အခံ့ပြုသည်။ (၂) to subsist. တန်တ်ခွံင်၊ မဂျိုင်တန်တ်ခွံင်။ တည်ရှိနေသည်၊ အသက်ရှင်ရပ်တည်နေသည်။ (၃) endure. တန်တ်၊ ဂွိင်သွေဲ၊ ဆက်တန်တ်ခွံင်။ တည်တံ့သည်၊ ရှည်ကြာသည်၊ ဆက်လက်ရပ်တည်သည်။ **တးဂိုပ်**, တန်ဧိုဝ် tan cuip [tɔn cop] v. to achieve establishment. ခွံပ္တန်ဗဒှ်မတဲ့ဒှ်အာဖွဲမအံင်ဖွး။ အောင်မြင်စွာထူထောင်ပြီးစီးသွားသည်။ Cf. **ကလိ**, ကလိ် ku li [kɑʊ̆ læ̆]. Der. **ပ္တး**, ပ္တန် ptan [pətɔn] v. to establish. ပ္တန်၊ ခွံ၊ ဖျေသွိုင်၊ သွဗိုန်ဗိုန်ဗတ်ဗတ်။ ထူထောင်သည်၊ တည်ဆောက်သည်၊ အခြေစိုက်သည်၊ အခိုင်အခံ့ပြုသည်။ **ဒတး**, ဒတန် da tan [dɛ̆ tɔn] n. establishment. ဒဒှ်မခွံဗဒှ်ဂကော်၊ ဒဒှ်မခွံပ္တန်ဗဒှ်ဂကော်၊ ဒဒှ်မဖျေသွိုင်ဂကော်။ အဖွဲ့အစည်းထူထောင်ခြင်း၊ အဖွဲ့အစည်းအခြေစိုက်ခြင်း။ [LM. **တး**, တန် tan [tɔn] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ SM. **တး**, တန် tɔn [tɔn]. B. **တဲ**, တဉ် tañ [ti].]

တးဋင်, တန်ဍင် tan ḍaṅ [tɔn ɗɛŋ] v. cheap and expensive. တန်ကွင်။ ဈေးပေါဈေးကြီးသည်။

တးဋတ်, တန်ဍတ် tanḍat [tɔn ɗɔt] nq. drop, drop of water. တွတ်၊ ထွေတ်၊ (ဥဉ်မွဲတန်ဥတ်)။ အစက်၊ ရေစက်ရေပေါက်။

တးဋဟ်, တန်ဍဟ် tanḍah [tɔn ɗɔh] nq. drop. တဏ်၊ တော်၊ ထွေဟ်၊ ထွေဟ်။ အစက်၊ အစ်စက်အပေါက်၊ အပေါက်။ **ဍာက်မွယ်တးဋဟ်**, ဍာက်မွယ်တန်ဍဟ် ḍāk mway tanḍah

www.monlibrary.com

[ɗaik mwòa[1] tɔn ɗɔh] nq. one drop of water. ဒုဉ်မွဲတော်၊ ဒုဉ်မွဲတဏှာ်၊ ဒုဉ်မွဲတွော်ဟ်၊ ဒုဉ်မွဲထွော်ဟ်။ ရေတစ်စက်၊ ရေတစ်ပေါက်။ [LM. ꤚꤢꤪ်, ꤚꤟꤪ် ta nhah [tă hnɔh], ꤞꤢꤪ်, ꤐꤟꤪ် tha nhah [thă hnɔh], ꤞꤪ်, ꤐꤪ် thnah [thə nɔh], ꤀ꤖꤪ်, ꤁ꤖꤪ် khaŋah [khă nɔh], ꤌꤢꤪ်, ꤟꤪ် canhah [că hnɔh]. SM. ꤲꤢꤪ်, ꤚꤟꤪ် hənuh [hă nuh].]

တၢ်ပိုၣ်ဇၢၣ်ဇၢ, တန်ရိုန်ထာန်ထာ tan ruin thān thā [tɔn rɜ̀n thɑn thɑ] n. tracery, carving, fret-work. တရိုန်တွာဲ။ ပန်းအိ၊ သစ်ထွင်းပန်းပု။

တၢ်ၤဂၢဝ်, တန်ရောဝ် tan row [tɔn ro] n. way. တရ၊ ဥ်ငံတရ၊ ဥ်ငံတရ်မအာ။ ခရီး၊ ခရီးလမ်း၊ ဖြတ်သန်းသွားရာခရီးလမ်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဇိၣ်ၤဂၢဝ်**, တိန်ရောဝ် tinrow [tɛn ro].

တၢၣ်, တာန် tān [tɑn] n. (MM) value. ဋ္ဌဟ်၊ ဋ္ဌဟ်မး၊ ဒဒှ်မထေက်တန်ကိုဋ္ဌဟ်မး။ အဖိုး၊ တန်ဖိုး၊ အဖိုးထိုက်တန်ခြင်း။ Cf. ၎ယ်, ဥသဲ ñūs [ŋùh]. [SM. **တၢ်**, တာန် tan [tɑn] v. to be worth. နွံကိုဋ္ဌဟ်မး၊ ထိုက်ကိုဋ္ဌဟ်မး။ တန်ဖိုးရှိသည်၊ အဖိုးထိုက်တန်သည်။ B. **တၢ်**, တန် tan [tɔn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

တၢ်ဆိၣ်, တာန်ဆိုင် tān chiñ [tɑn choiŋ] n. (MM.) dancing-girl. သွာကဆိုင်၊ သွာတဆိုင်၊ သွာလှေ်သွတ်ဖြ်။ ကချေသည်၊ ကချေသည်အမျိုးသမီး။ Cf. **ဘညာ**, ဘဉ္ဇာယာ bhaṇ ḍa yā [bhɔ̀n ɗă ya], **ရိၤလး**, ရိန်လေး rin leḥ [rèn lih]. [LM. **တၢ် ဆိၣ်**, ကာန်ဆိုင် kān chiñ [kɑn choiŋ], **တဆိၣ်**, တဆိုင် ta chiñ [tă choiŋ], **ကဆိၣ်**, ကဆိုင် kachiñ [kă choiŋ], **ဂဆိၣ်**, ဂဆိုင် ga chiñ [gɛ̆ choiŋ], **လဆိၣ်**, လဆိုင် la chiñ [lɛ̆ choiŋ].SM. **တဆိၣ်**, ကဆိုင် kə choiŋ [kă choiŋ].]

ဇိၣ်, တိန် tin [tɛn] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟေင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ **ဆိၣ်**, ဆ္ဒိန် stin [səteɛn] v. to go up. တိုန်အာ၊ တိုန်အာလ္ဟူ။ တက်သွားသည်၊ အပေါ်သို့တက်သွားသည်။ (၂) to come up. တိုန်ကွၤ်၊ တိုန်ကွၤ်လ္ဟူ။ တက်လာသည်။ အပေါ်သို့တက်လာသည်။ (၃) ascend. တိုန်။ တက်သည်။ (၄) to enter building. လုပ်အာပွဲဒတန်။ အဆောက်အဦအတွင်းသို့ဝင်သွားသည်။ (၅) plant to grow. တိုတွံ၊ သ္ဂီၤတွံတိုန်။ အပင်စိုက်သည်၊ အပင်တက်စေသည်။ **ဇိၣ်ဘၢ်**, တိန်အာရ် tin'ār [tɛn ar] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကလၤ်ဇိၣ်**, ကလေင်တိန် ka leñ tin [kă

www.monlibrary.com

leaŋ tɛn] v. to rise into the air. ကလောင်တိုန်အာလ္လူကျာ။ လေထဲကြွတက်သွားသည်။ **ငရှပ်တိုး**, ဒြေပ်ဘိန် dreptin [drĭp tɛn] v. to speed up. ထွက်တိုန်။ ထိုးတက်သည်။ (၂) to run up. ဒြိပ်တိုန်။ ပြေးတက်သည်။ **သ္ဘာသ်တိုး**, သ္ဘာသ်တိန် scās tin [səcah tɛn] v. shall go up against. သွားတိုန်အာဇောင်။ ဆန့်ကျင်တက်သွားမည်။

တိုး, တိုန် tuin [ton] v.(MM.) to go up-country. တိုန်အာဒုင်။ မြို့တက်သွားသည်။ (honorific) to go. ကွအာ။ ကြွသွားသည်။ **တိုးာ**, တိုန်အာ tuin ā [ton a] v. to go up. အာဗွဲလွှူ။ အထက်သို့တက်သွားသည်။ H.L. **တိုးကျုင်**, တိုန်ထ္လုင် tuin tluñ [ton təlɜŋ] v. to come up. တိုန်ကျုင်။တက်လာသည်။ (၂) to come up-stream. တိုန်ကျုင်တွောတ်ကွီ။ မြစ်ညာသို့တက်လာသည်။ **တိုးပ္လာ**, တိုန်ပ္လန်အာ tuin planā [ton plɔn a] v. to go up again to. တိုန်ပ္ဍန်အာ။ ပြန်တက်သွားသည်။ **က လာင်တိုး**, ကလောင်တိုန် ka lāñ tuin [kă laiŋ ton] v. to rise in the air. ကလောင်တိုန်လွှူကျာ။ လေထဲကြွတက်သွားသည်။ **ကျွတ်တိုး**, ကျွတ်တိုန် kluttuin [klut ton] v. to spring up. ပလုပ်တိတ်ကျုင်၊ ကျုတ်တိုန်ကျုင်။ အစိုးပေါက်လာသည်၊ အညောင့်ထွက်လာသည်။ **ဧက်တိုး**, ဧက်တိုန် jaktuin [jɛ̀ak ton], **ဧက်တိုးာ**, ဧက်တိုန်အာ jak tuin ˙ā [jɛ̀ak ton a] v. to march up-country. ဧက်ဌွဲတိုန်အာ၊ ဧက်ဌွဲတိုန်အာလွှတ်သ္ဘူတ်ဖာလ္လူရး။ ချီတက်သွားသည်။ နိုင်ငံအထက်ပိုင်းသို့ချီတက်သွားသည်။ **ဧက် တိုးကျုင်**, ဧက်တိုန်ထ္လုင် jaktuintluñ [jɛ̀ak ton təlɜŋ], **ဧိက်တိုးကျုင်**, ဧိက်တိုန်ထ္လုင် jik tuin tluñ [jɔ̀ik ton təlɜŋ] v. to come sailing up-river. ဧက်တိုန်ကျုင်ယာလွှတ်တွောတ်ကွီ။ မြစ်ညာသို့ရွက်လွှင့်တက်လာသည်။ **ငဇောက်တိုး**, ငဇောက်တိုန် jnok tuin [jənɔ̀k ton] v. to rise in spate. ဥာ်ဇောတ်တိုန်။ ရေကြီးလာသည်။ H.L. **ဒက် တိုး**, ဒက်တိုန် dak tuin [dɛ̀ak ton] v. to build up. ဆင်ဒက်တိုန်။ အုတ်စီတက်သည်။ **ငရှပ်တိုးာ**, ဒြေပ်တိုန်အာ drep tuin ˙ā [drĭp ton a] v. to float swiftly upstream. စးတိုန်အာလွှတ်တွောတ်ကြုင်တေံဖွဲမပြုဟ်။ ချောင်းဖျားအထက်ပိုင်းသို့အမြန်ဆန်တက်သွားသည်။ H.L. **ဗာ်ငာ်ငုင်တိုး**, ဗခ်ရေင်ဒုင်တိုန် barreñduñtuin [bɔ̀r rɛ̀aŋ dɜ̀ŋ ton] v. to pile up so as to form a platform. ဗဝ်ရေင်ဒုင်တိုန် ဂွံဒှ်တိုန်ရ၌င် စင့်ကြုံမွဲ။ စင်းကြန်လမ်းတခုကဲ့သို့ဖြစ်လာရန်၊ မြေဖို့တင်သည်။ **လပေါက်တိုးာ**, လပေါက် တိုန်အာ la pok tuin˙ā [lɛ̆ pok ton a] v. to go up roll of plots desecra-

www.monlibrary.com

ting. မဟဲကိုအဲပရဲ၊ နကိုက္သပ်မွဲမွဲ၊ ကပိုက်ကဆံင်တိုန်အာ။ အရိုအသေတန်မဲ့၊ အကြံအစည်တစ်ခုခုဖြင့်၊ ဆောင့်အောင့်တက်သွားသည်။ **ၚလယ်တိုၚ်**, သလယ်တိုန် sa lay tuin [sə̆ lɔ̀a[1] ton] v. to pull oneself up by. ဒတဲဗလဲတ်ိုန်ပူဂိုမွဲမွဲ၊ လွှုဒ္ဒဲသွုင်သွုင်။ တစ်ယောက်ယောက်အား၊ အမြင့်ပေါ်သို့ဖေးကူတွဲတင်ပေးသည်။ H.L. Opp. **ဒိၚ်**, ဧသ် cis [ceh].Der. **ပ္တိုၚ်**, ဥ္ဒုန် ptuin [pətɔn] v.to raise. ထူပ်တိုန်၊ ပင်တိုန်၊ သွုင်တိုန်။ မတင်သည်၊ ပင့်တင်သည်၊ မြှင့်တင်သည်။ (၂) put or place on something. တိုန်ပိုကြ်လွှုအရာမွဲမွဲ။ အရာတစ်ခုခုအပေါ်တင်ဆောင်သည်။ (၃)to propose. တိုန်ထူး။ တင်ပြသည်။ (၄) place something on something. လံ့က်စွံအရာမွဲမွဲလွှုအရာမွဲမွဲ။ အရာတစ်ခုခုကိုအခြားအရာတစ်ခုပေါ်မှာတင်ထားသည်။ **တ္ဂိုၚ်**, တ္ဂိုန် tmin [tə mɛn]n.morning. ဂယး၊ နူဂယး၊ အခိင်နူဂယး။ နံနက်၊ နံနက်ပိုင်း။ [LM.;SM. **ၚတၚ်**, တောန် tɒn [ton] v. rise. တိုန်။ တက်သည်။]

တိၚ်ဟာ, တိန်အာ tinā [tɛn ɑ] v. to go up. တိုန်အာ။ တက်သွားသည်။

တိုၚ်ၚတြု, တိုန်ဆသတြု tin ta sa tru [tɛn tə̆ sə̆ traŏ] n. enmity. တနသတြု၊ နှသတြု၊ သွသတြု။ ရန်သတြု။

တိၚ်ကိၚ်, တိန်ကိရ် tinkir [tɛn kir] n. Building in palace. ဒတန်ပ္ဒဲကိုနန်။ နန်းတွင်းအဆောက်အဦ။

တိၚ်တာလ်, တိန်တာဉ္ဉ် tin tāñ [tɛn tɑn] n. Sal tree. တ္ဂံခိတာန်။ ကုက္ကိုပင်။ **ၛုတိၚ်တာလ်**, ဆုတိန်တာဉ္ဉ် chu tin tāñ [chŭ tɛn tɑn] n. Sal tree. တ္ဂံခိတာန်။ ကုက္ကိုပင်။ (၂) Sal wood. ဆုခိတာန်။ ကုက္ကိုသား။ (၂) also appears graphically,fanciful. ထွးဗိုပြင်ည်ည်သွေဂံညာတ်ကွုင်ပတော့်ကွုင်ပွဲစိုတ်။ စိတ်ထဲထင်မြင်လာအောင်၊ ယုံကြည်လာအောင်သရုပ်သဏ္ဌာန်ဖော်ပြသည်။ the tree is exotic in Burma. တ္ဂံဆုမလုပ်ကွုင်နူကို ချင်သ္ဘာင်မွဲဂကူ။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသို့တင်သွင်းလာသောအပင်တစ်မျိုး။

ဒတၚ်, ဒတောန် datāñ [dɛ̆ tɑn], **ဒြတၚ်**, ဒြတာန် dratāñ [drɛ̆ tɑn] n. (MM.) **ဂြိုပ်ဒြတၚ်**, ဂြိုပ်ဒြတာန် druipdratāñ [grɔ̀p drɛ̆ tɑn] n. grove of sal tree. ဂြိုပ်ခိတာန်။ ကုက္ကိုပင်တောတန်း။[LM. **ဓိတၚ်**, ဓိထာန် dhithāñ [dhĭ thɑn], whence SM. **ဓိတၚ်**, ဓိထာန် thĭ thɑn [dhĭ thɑn], **ဓိတၚ်**, ဓိတာန် dhi tān [dhɛ̆ tɑn] v. are from a literature form. နူကိုဗိုပြင်လိက်ပတ်။ စာပေပုံစံမှ။ **ဒြတၚ်**, ဒြတာန် dra tān [drɛ̆ tɑn] n. is a hyperform and **တိၚ်တာလ်**, တိဉ္ဉ်တာဉ္ဉ် tiñ

www.monlibrary.com

tāñ [tɛn tan] n. also appears graphically fanciful; the tree is exotic in Burma.]

တိၤတင်း, တိန်တေင် tin teñ [tɛn teaŋ] v.(Epithet of **သံပတ်**, သံပတ် saṁ pat [sɔm pɔt] v. prosperity.) prosper. သ္ဂ်ုဇ္ဈော်မောဝ်သိုက်ဘိုက်ကွၤ်။ အောင်မြင်ကြီးပွားလာစေသည်။ (၂) to be maevellous. သွက်သွးဒှ်တ်အံ့ဩဝ်ခိုဟ်။ အံ့ဩဖွယ်ရာဖြစ်စရာကောင်းသည်။ adj. tight. တတောင်၊ တောင်။ တင်းသော၊ တင်းကျပ်သော။ [LM. **ၵတ္ဂင်**, တ္ဂေင် tmeñ [təmeaŋ].; SM. **ၵမင်**, မေင် meaŋ [meaŋ] v. to be wonderful. သွက်သွးဒှ်အံ့ဩဝ်ခိုဟ်၊ အံ့ဩဖွယ်ရာဖြစ်ဖို့ကောင်းသည်။(၂)to wonder. ဒှ်အံ့ဩဝ်။ အံ့ဩသည်။ **ၵသ္ဂင်**, သ္တေင် steñ [səteaŋ] v. to be stretched, tight, taut , firm. တတောင်၊ တောင်၊ တံင်ပတောင်၊ တံင်ဗဇာ။ ဆွဲတင်းသည်၊ ဆွဲဆန့်ထုတ်သည်၊ တင်းသည်၊ တင်းကျပ်သည်။]

တိၤန, တိန္တ tinna [tɛn naˇ] n. enemy. တိန်နာ၊ တ္ဂ၊ သ္ဂ၊ အရာမကိုဘဲအန္တရာဲ။ ရန်သူအန္တရာယ်ပေးသေဥအရာ။

တိၤတ, တိန္တ tinma [tɛn maˇ] n. all, every. တိန်မံ၊ တမအ်၊ တ္ဂအ်၊ တ္ဂံ။ အားလုံး၊ အလုံးစုံ။

တိၤတၤဝ်ၤဝယ်, တိန္တဝေရ်ဝေယ် tin ma wer wey[tɛn maˇ wier wèa] n. all danger, every calamity. တ္ဂံဝိဝဲ၊ တ္ဂံဘဲအန္တရာဲ။ ဘေးဥပါဒ်အန္တရာယ်အားလုံး၊ ကံဆိုးမိုးမှောင်ကျမှုကြီးတိုင်း။

တိၤမ, တိန်မ၁ tin ma [tɛn maˇ] n. **တိၤမတၤဝ်ၤဝယ်**, တိန်မဝေရ်ဝေယ် tin ma wer wey [tɛn maˇ wier wiew] n. enmity. ဒဒှ်မကျုဟ်မွဲ၊ ဒဒှ်စိတ်ဥုတ်ခဲ့တုံက်တွဲ၊ ဒဒှ်မဟွံသာဓာဥးသွံ။ မုန်းတီးခြင်း၊ မလိုမုန်းထားစိတ်၊ မသင့်မမြတ်ဖြစ်ခြင်း။ (၂) hatred. သ္ဂဝဲ၊ ကျုဟ်။ ရန်ညှိုး၊ မုန်းခြင်း။ **တိၤမသတြု**, တိန်မသတြု tin ma sa tru [tɛn maˇ saˇ traŏ] n. enemies. သ္ဂဂမ္ဒိုင်။ ရန်သူများ။ **သတြုတိၤမ**, သတြုတိန်မ sa tru tinma [saˇ traŏ tɛn maˇ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတု။ [LM. **သတြုတ္ဂ**, သတြုတ္ဂ satrutma [saˇ traŏ təmaˇ].]

တိၤမ, တိန်မ၂ tin ma [tɛn maˇ] n. **တိၤ**, တိန္တ tinma [tɛn maˇ] adv. every. တမအ်၊ တမံ၊ တ္ဂအ်၊ တ္ဂံ။ တိုင်း။

www.monlibrary.com

တိၚ်မာတ်, တိန်မၢတ် tin māt [tɛn mat], **တိမ်မာတ်**, တိမ်မၢတ် tim māt [tɛm mat], **တ်မာတ်**, တ်မၢတ် taṁ māt [tɔm mat] n. Vulture. (ဂစေ်)ကွာတ်၊ တွာတ်။ (ၚက်) လင်းတ၊ ငွင်းတ။

တိၚ်မာၚ်, တိန်မာန် tinmān [tɛn man]n.ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။ [LM. **တမာတ်**, တမၢတ် ta māt [tă mat], **ကမာတ်**, ကမၢတ် ka māt [kă mat], **ကၠာတ်**, ကၠၢတ် kmāt [kə mat]. SM. **ကမာတ်**, ကမၢတ် kə mat [kă mat]. OM. **တိမ်မၚ်တ်**, တိမ်မန်တ် tim mant [tɛm mɔnt], or **တိမ်မင်**, တိမ်မင် timmaṅ [tɛm mɔŋ]. Cf. **ကျိက်**, ကျိက် clik [cəloik].]

တိၚ်မိင်, တိန်မိင် tin mīṅ [tɛn moiŋ] n. Plucker. မွိုပ်တိင်၊ မွိုပ်ပွေ်ာ။ တီးသူ၊ ခတ်သူ။ (၂) player. မွိုပ်တိင်တိုက်ကွိင်ကွိုက်။ တူရိယာပစ္စည်းတီးမှုတ်သူ။ **တွိင်**, တွိင် twiṅ [twoiŋ] v. pluck instrument. တိင်တိုက်ကပေါတ်ကွိင်ကွိုက်။ တူရိယာပစ္စည်းတီးခတ်သည်။ **တိင်**, တိင် tiṅ [toiŋ] v. to pluck. တိင်တိုက်။ တီးခတ်သည်။ LM. **တိင်**, တိင် tiṅ [toiŋ]. SM. **တိင်**, တိင် toiŋ [toiŋ]. **တိက်**, တိက် tik [toik] v. to beat. တက်၊ ဒုက်၊ ဒဒု၊ တိုက်၊ ကွိုက်။ တီးသည်၊ ထုသည်၊ ယွန်းသည်။

တိၚ်မာတ်, တိန်မောအ် tinmo᷇ [tɛn mŏ] n. (1219) all. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး၊ အကုန်လုံး။ Cf. **ဥတ်**, အုတ် ut [ut], **သုံ**, သုံ sumṁ [sum], **သကလ**, သကလ sa kala [să kă lă]. [LM. **တမက်**, တမအ် tama᷇ [tă mŏ], **ကွက်**, ကွအ် kma᷇ [kəmŏ], **တွက်**, တွအ် tma᷇ [təmŏ], (and also) **ဆမဟ်**, ဆမော် camah [că mɔh], **ဆွဟ်**, ဆွမော် cmah [cəmɔh],; SM. **ကမက်**, ကမအ် kəma᷇ [kă mŏ].; **တောက်**, တောအ် to᷇ [tŏ] n. plural suffix. ဝေါဟာအဆက်ကြ သွက်ဂွဲဒ့်ကိုန်ဂမ္ဘိုင်။ အများကိန်းပြနောက်ဆက်ဝေါဟာ။]

တိၚ်ၚင်, တိန်ရင် tinraṅ [tɛn rɛŋ], **တိၚ်ၚ်**, တိန်ရင် tinraṅ [tɛn rɛŋ] n. door. တရင်။ တံခါး။(၂) gate. ပွေ်ာ၊ ပါင်ဂွံင်မလုပ်တိတ်အာကျင်။ အပေါက်ဝ၊ အဝင်အထွက်အပေါက်ဝ။ **ပါင်တိၚ်ၚင်**, ပါင်တိန်ရင် pāṅ tin raṅ [paiŋ tɛn rɛŋ] n. gateway. ဂွံင်ပါင်ပွေ်ာလုပ်ပွေ်ာတိတ်။ ထွက်ပေါက်ဝင်ပေါက်လမ်းဝ။ (၂) gate of city. ပွေ်ာပါင်တရင်မလုပ်တိတ်ဒျင်။ မြို့ဝင်ပေါက်ထွက်ပေါက်တံခါး။ **တိၚ်ရာင်**, တိန်ရာင် tinrāṅ [tɛn raiŋ] n.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

တၢင်, တရၤ် ta raṅ [tă rɛŋ] n.(MM.) **ပါင်တၢင်**, ဒါင်တရၤ် pān ta raṅ [pɑiŋ tărɛŋ] n. doorway. ပွော်တရင်သွက်သွော်လုပ်တိတ်။ အဝင်အထွက် တံခါးပေါက်။ (၂) gateway. ဂွံင်ပါင်ပွော်လုပ်ပွော်တိတ်။ ထွက်ပေါက်ဝင်ပေါက်လမ်းဝ။ (၂) gate of city. ပွော်ပါင်တရင်မလုပ်တိတ်ခူင်။ မြို့၏ဝင်ပေါက်ထွက်ပေါက်တံခါး။ [LM.; SM. **ကၢင်**, ကရၤ် kərɛŋ [kă rɛŋ].] Cf. **ဂြၤ်**, ဂြင် graṅ [grɛɑŋ].

တိံးဂၢင်, တိန်ရာင် tĭnrāṅ [tɛn rɑiŋ] n.gate. ပွော်၊ ပါင်ဂွံင်မလုပ်တိတ်အာကျင်။ အပေါက်ဝ၊ အဝင်အထွက်အပေါက်ဝ။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိံးၤင်**, တိန်ရင် tinraṅ [tɛn rɛŋ].

တိံးဂၤမ်, တိန်ရေမ် tinrem [tɛn rim], **တိဂြမ်**, တိန်ဂြေမ် tin rem [tɛn rim] v. To be old. တရေ၊ ဒှ်ဒွံင်သွံမလံလ။ ဟောင်းသည်၊ နှစ်ပေါင်းများစွာကြာမြင့်ပြီ။ (၂) worn-out. ချိုပြို့ဒွံင်။ ရိဆွေးနေသည်။

တဂၤမ်, တရေမ် ta rem [tă rim], **တဂၤ**, တရေ့ ta remṃ [tă rim] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ပ္ဒု**, ပ္ဒူ pju [pəjŭ]. [LM. **တဂၤမ်**, တရေမ် ta rem [tă rim], **တဂၤ**, တရေ့ ta remṃ [tă rim], **ဂြ**, ဂြေ̀ trimṃ [trim], **ဂြမ်**, ဂြေမ် tremṃ [trim]. SM. **ကဂၤမ်**, ကရေမ် kərem [kă rim],]

တိံးဂၤဝ်, တိန်ရောဝ် tin row [tɛn ro], တန်ရောဝ် tan row [tɛn ro] n. Path. ဂွံင်မွိဟ်အာ၊ ဥာန်ဂွံင်အာကျင်။ လူသွားလမ်း၊ သွားလာရာလမ်းကြောင်း။ (၂) way. ဂွံင်၊ ဂွံင်ဥာန်မတတ်အာကျင်။ လမ်း။ လမ်းဖြတ်သန်းဝင်ထွက်ရာလမ်း။

တၢ, တရ် tarau [tă rɑo^{3}] n. (MM.) road. ဂွံင်၊ ဂွံင်ဖွော်။ လမ်း၊ လမ်းမကြီး။ **တၢဎ်ဂျာက်**, တရ်ဇ္ဈောက် taraujnok [tă rɑo^{3} jənòk] n. highroad or highway. ဂွံင်ဖွော်မအာတရ်ဇမ္ဈော၊ ဂွံင်သဗာန်၊ သဗာန်ဖွော်။ အဝေးသွားလမ်းမကြီး၊ လမ်းမကြီး၊ အဝေးပြေးလမ်းမ။ **တၢဒဂၤပ်**, တရ်ဒရေပ် taraudarep [tă rɑo^{3} dĕ̀ rĭp] n. course. တရ်ပွတ်ဝ်ကျိုပ်၊ ဂွံင်တရ်မအာဖွဲဂတ။ ဦးတည်ချက်၊ ရှေသို့သွားရာလမ်းကြောင်း။ Cf. **ဒဆ်**, ရစ် rac [rɔt], **ဂြာက်**, ခြောက်^{3} crok [crok]. [LM.; SM. **ကၢ**, ကရ် kə rao [kă rɑo^{3}], **တၢ**, တရ် ta rau [tă rɑo^{3}], **တဂၤဝ်**, တရောဝ် tarow [tă ro] n. road. ဂွံင်၊ ဂွံင်ဖွော်။ လမ်း၊ လမ်းမကြီး။]

တိံးလး, တိန်လး tinlah [tɛn lah], **တိုး**, တိုလ်း tinlah [tɛn lah] n. Leaf. တွး၊ အရာထပေါ်ထပေါ်၊ တွးတွး၊ တွးဆု။ အရွက်၊ အပြား၊ ပြားနေသောအရာ၊ သစ်ရွက်။ esp.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

metal leaf. နဒဒ်ဗွဲတွေင်၊ မဒ်တ်တူးဖွော်ဝ်။ အထူးသဖြင့်၊ သတ္တုပြားများဖြစ်သည်။ (၃) foil. တူးဖွော်ဝ်ကြီကြီ။ သတ္တုပြားပါးပါး။

တးး့, တန်း ta nah̰ [tă̰ nah] n. (MM.) **လိက်တးး့ထဝ်, လိက်တန်းထဝ်** liktanah̰ thaw[lòik tă̰ nah thɔ]n. inscribed gold plate. လိက်မက်ဲ့ချူလဝ်လ္ဝူတူးထဝ်။ ရွှေပြားပေါ်တွင်ရေးထိုးထားသောစာတမ်း။ Cf. **ဢ္လ, ဢ္လ** sla [səlă̰].[LM. **တဏး့, တဏး** taṇah̰ [tă̰ nah], **တ္ဂး့, တ္ဂး** tṇah̰ [tənah] n. **က္ဂး့, က္ဂး** kṇah̰ [kənah].; SM. **က္ဂး့, က္ဂး** kə nah [kă̰ nah], **လး့, လး** lah̰ [lèh] v. to extend. ပ္ဂး၊ ပ္ဂးပ္လိတ်၊ ပ္ဂးလး။ ဖြန့်သည်၊ ခင်းသည်၊ ဖြန့်ခင်းသည်။] MM. **လး့, လး** lah̰ [lèh] v. to be flat. ထပ္ပေါ်ဒွံဉ်။ ပြားနေသည်။

တိ်ဢ်း့ဇာ်, **တိ်ဢ်ဒ်းထရ်** tin lah̰ thar [tɛn lah thɔr] n. leaf of gold, gold leaf, gold plate. တူးထဝ်။ ရွှေပြား။

တိ်ဢ်လၢယ်, **တိ်ဢ်နဲလၢယ်** tināy [tɛn lai] n. (၁) **တိ်ဢ်လၢယ်**, (၃) **တိ်ဢ်နဲလၢယ်** (na)tinlāy [(nɛ̆) tɛn lai] n. open- work tray. တ္ဂဲဇာ။ ဆန်ကာ။

တၢၢယ်, **တနၢယ်** tanāy [tă̰ nai] n. (MM.) latticework. ဖွေ့စိုဒ္ဌာမတာန်တ္ဂာန်လဝ်နကိုပ္ဂော်ဒ်ဖိုပန်ကွင်။ မှန်ကူကွက်နေရာလပ်ပါ၊ ရက်လုပ်ထားသောအကာအရံ။ [LM. **တၢၢယ်, တနၢယ်** ta nāy [tă̰ nai], **တဏၢယ်, တကၢယ်** ta nāy [tă̰ nai], **က ဏၢယ်, ကကၢယ်** kanāy [kă̰ nai], **တ္ဂၢယ်, တ္ဂၢယ်** tnāy [tənai], **က္ဂၢယ်, က္ဂၢယ်** knāy [kənai].SM. **ကၢၢယ်, ကနၢယ်** kə nai [kă̰ nai] n. bamboo tray or sieve. တ္ဂဲဟွံသေင်၊ တ္ဂဲဇာ။ ဆန်ကောသို့မဟုတ်ဆန်ကာ။ (၂) latticework. ဖွေ့စိုဒ္ဌာ မတာန်တ္ဂာန်လဝ်နကိုပ္ဂော်ဒ်ဖိုပန်ကွင်။ မှန်ကူကွက်နေရာလပ်ပါ၊ ရက်လုပ်ထားသော အကာအရံ။] **တုလၢယ်**, **တုလၢယ်** tulāy [taŏ lai] v.(hair) to hand down. (သော်) တလဲဖျံလဝ်။ (ဆံပင်)ဖားလားချထားသည်။ **လ္ဂၢယ်, လ္ဂၢယ်** rlāy [rəlai] n. to be have loose. တလဲဖျံလဝ်၊ သ္ဂီလဲစ့ေမံင်။ ဖြေချထားသည်။ ပြေကျနေစေသည်။

တိ်ဢ်လၢယ်ဓရ်, **တိ်ဢ်နဲလၢယ်ထရ်** tin lāy thar [tɛn lai thɔr] n. golden ornamental back-drop of a throne. တိနဲ်လဲထဝ်၊ ဒလဲထဝ်။ ရွှေတံကဲ။ (ဒလဲ၊ အပ္ဍြတ်၊ အတွဲ။ (of fruit) cluster, bunch.)

တိ်ဢ်လိ်လ်, တိနဲ်လဲဉ် tinliñ [tɛn lèn], **တိ်ဢ်လေလ်, တိနဲ်လေဉ်** tinleñ [tɛn lĭn] n. needle. တ္ဂိင်၊ တ္ဂိင်ဖိင်စ။ အပ်၊ ချုပ်အပ်။ [LM. **တဏိင်, တကိင်** ta ṇiñ [tă̰ noiŋ], **က**

www.monlibrary.com

ကိုင်, ကဏိင် kaṇiṅ [kă̆ noiŋ], တ်ိုင် tniṅ [tənoiŋ]. SM. ကိုင်, ကနိုင် kənoiŋ [kă̆ noiŋ].]

ကိုးလုမ်, တိန်လုမ် tinlum [tɛn lum] v. to sink. တလိမ်၊ တဏီ၊ တ်ို၊ ဗ်ိုက်ခ့ေ၊ တ်ိုခ့ေ။ နစ်သည်၊ နစ်မြုပ်သည်။

တိုမ်, တနိုမ် ta nim [tă̆ nèm] v. (MM.) to be inundated. တလိုပ်ဗ်ိုက်ဒ့ုင်ကိုဥာ်။ ရေလွှမ်းပြီးနစ်မြုပ်နေသည်။ **တိုမ်ာ**, တနိုမ်အာ tanim'ā [tă̆ nèm a] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။ Cf. ဗြမ်, ဗြမ် bram [brɔ̀m]. [LM. တဂိမ်, တဏိမ် ta ṇim [tă̆ nɛm]. ကဂိမ်, ကဏိမ် ka ṇim [kă̆ nɛm], တ်ိုမ်, တ်ိုမ် tnim [tənɛm] v. to sink. တလိမ်၊ တဏီ၊ တ်ို၊ ဗ်ိုက်ခ့ေ၊ တ်ိုခ့ေ။ နစ်သည်၊ နစ်မြုပ်သည်။] တုလုမ်, တုလုမ် tu lum [tɑŏ̆ lum] v. to drown. ဗ်ိုက်အာဥာ်၊ တလိုအာကိုဥာ်။ ရေနစ်သွားသည်၊ ရေလွှမ်းမိုးသွားသည်။

ကိုးလူယ်, တိန်လုယ် tinlūy [tɛn lùi] n. stead. စ္ဝးဇကု၊ အဇာဇကု။ ကိုယ်စား။ (၂) behalf. အနေစ္ဝးဇကု၊ အနေစ္ဝးအဇာဇကု။ ကိုယ်စားအနေဖြင့်၊ ကိုယ်စားလှယ်အနေဖြင့်။

တးုယ်, တနုယ် ta nuy [tă̆ nui] v. (MM.) substitute. မ္ဒိဟ်စ္ဝး၊ အရာမချတ်စုတ်လဝ်အဇာစ္ဝး။ လူစား၊ အစားထိုးထားသည့်အရာ။ (၂) surrogate. ပူဂိုသ္ဒးဒုင်ဗလးသွက်မ္ဒိဟ်စ္ဝး။ ကိုယ်စားလှယ်အဖြစ်စေလွှတ်ခြင်းခံရသူ။

ကိုးလူယ်ဂြကုလ့ယ်, တိန်လူယ်ဂြကုစ္ဝယ် tin lūyjraku'ey [tɛn lùi jrɛ̆ kɑŏ̆ ea] n. on behalf of me. ဒတဲ့ဇကုအဲ၊ စ္ဝးဇကုအဲ။ ကျွန်ုပ်ကိုယ်စား။

ကိုးလူး, တိန်လူရ် tin lūr [tɛn lùr], တိန်လုရ် tin lur [tɛn lur] n. bolt. သ္ဒောဝ်၊ တ္ဒောဝ်၊ ဂလာတ်။ ကန့်လန့်၊ မင်းတုတ်။ (၂) bar. ဂလာတ်၊ လေံဂလာတ်၊ လေံသ္ဒောဝ်၊ လေံတ္ဒောဝ်။ ကန့်လန့်တန်း၊ ကန့်လန့်တုတ်ချောင်း။ Cf. ပိုးိုက်, ဗိန်နိုက် pirnik [pir noik]. [LM. သ္ဒူ, သ္ဒူ snū [sənù], ငသ္ဒောဝ်, သ္ဒောဝ် sno [səno], ငနှောဝ်, နှောဝ် nhow [hno]. SM. ငနှောဝ်, နှောဝ် nho [hno], ငသ္ဒုာ်, ခ္ဒောရ် cnor [cənor] n. row. ကရုင်။ အတန်း။ (၂) line. ဇုက်ပ္ဒောန်။ မျဉ်းကြောင်း။] [LM. ခငလာဝ်, ခကောဝ် khaṇow [khă̆ no] n. (is obscure. ပွဲ့ပြာကတ်။ မထင်မရှား။) make partitioned space. ကျွောဝ်စွဲလဝ်။ အကန့်လိုက်ထားသည်။ (၂) ငကျာဝ်, ကျွောဝ် klow [klo]

www.monlibrary.com

v. to thrust through a hole. ချံချတ်စုတ်တွၤ်တောဝ်ပွဲပထောင်ပွော်မွဲမွဲ။ အပေါက်တစ်ခုခုထဲသို့ချည်ပင်ထိုးသွင်းသည်။]

တိၤလူၢ်တိၤမၤင်, ဘိန်လူၢ်ဘိန်ရင် tin lūrtinraṅ [tɛn lùr tɛn rɛŋ] n. bar,bolt (on door) တလူဝ်တရင်။ တနောဝ်တြင်၊ တွောဝ်တရင်၊ သွောဝ်တရင်၊ နှောဝ်တရင်။ တံခါးကျည်၊ တံခါးကျင်၊ မင်းတုတ်။

တိၤလူၢ်တိ(ၤ)ၵ်, ဘိန်လူၢ်ဘိၵ်ဒိၵ် tin lūr tinraṅ [tɛn lùr tɛn rɛŋ] n. bar,bolt (on door) တလူဝ်တရင်။ တနောဝ်တြင်၊ တွောဝ်တရင်၊ သွောဝ်တရင်၊ နှောဝ်တရင်။ တံခါးကျည်၊ တံခါးကျင်၊ မင်းတုတ်။

တိၤလၢ်, ဘိန်လေဉ် tin leñ [tɛn lin] n. needle. တွိၵ်၊ တွိၵ်ဇိၵ်စ။ အပ်၊ ချုပ်အပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိၤလိၢ်**, ဘိန်လိဉ် tinliñ [tɛn lèn].

တိၤဟိၣ်, ဘိန်ဟိၣ် tinhir [tɛn hir] v. **သ္ဂိၢ်တိၤဟိၣ်**, သ္ဂီၣ်ဘိန်ဟိၣ် sgir tin hir [səgir tɛn hir] v. shall be refulgent. ဂိုသလံင်၊ ဂိုတွး။ တောက်ပသည်၊ ထွန်းလင်းသည်။ [LM. **ɤဟိဝ်**, ဒဟိုဝ် da huiw [dɛ̆ hɜ̀], **လဟိဝ်**, လဟိုဝ် lahuiw [lɛ̆ hɜ̀] v. to shine. သ္ဂီၤအရံင်တွးပလေ၊ သ္ဂီၤပလေတွး။ တောက်ပစေသည်၊ အရောင်ပြောင်လက်စေသည်။ (၂) be refulgent. ဂိုသလံင်၊ ဂိုတွး။ တောက်ပသည်၊ ထွန်းလင်းသည်။ (၃) glow. ခွဲဝဲဂြင်ခွံင်၊ ဂိုဒဟိုခွံင်၊ ဂိုသလံင်ခွံင်။ ရဲရဲတောက်လောင်ကျွမ်းသည်၊ ညီးညီးတောက်လောင်ကျွမ်းသည်။ SM. **ၵဟိဝ်**, ၵဟိုဝ် kəhuiw [kə̆ hɜ̀] v. to blaze. ဂိုလဟိုခွံင်၊ ဂိုသလံင်ခွံင်။ ညီးညီးတောက်လောင်သည်၊ တဟုန်းဟုန်းနှင့်လောင်သည်။]

တုၤ်, တုန် tun [tun] advbl. next. တဲ့ပ္ဍန်၊ တဲ့ပ္ဍန်ဂ့်၊ ကာလတဲ့။ ထို့နောက်တွင်၊ ယင်းသည့်နောက်၌၊ သည့်နောက်။ (၂) then. ဂ္လဂ့်တဲ့၊ ဂ္လဂ့်တဲ့ပ္ဍန်။ ထို့နောက်၊ အဲဒီနောက်။ (၃) again. မွဲလန်ပ္ဍန်၊ မွဲလော့ပ္ဍန်၊ မွဲဝါပ္ဍန်၊ ထပ်ပ္ဍန်။ တဖန်၊ ထပ်မံ၍၊ နောက်တစ်ကြိမ်။ (၄) further. ပါနူဂ့်၊ ဒ့ဘနူဂ့်၊ ထပ်တဲ့။ ထို့အပြင်၊ နောက်ထပ်။ **တုၤ်မာ**, တုန်မာ tunmā [tun ma], **ယၢ်တုၤ်မာ**, ယရ်တုန်မာ yartunmā [yɔ̀r tun ma] advbl. if. ယဝ်ရ၊ ယဝ်သွ။ လျှင်၊ အကယ်၍။ **တုၤ်လၢ်**, တုန်လေရ် tunler [tun lier], **တုၤ်လဝ်**, တုန်လေဝ် tun lew [tun lie] advbl. also. လေဝ်ကို။ လည်းကောင်း။ (၂) too. ကိုလေဝ်။ လည်းပါ။ Cf. **ပ္လၢ်**, ပ္လန် plan [plɔn]. Der. **လတုၤ်**, လတုန် la tun [lɛ̆ tun], **ၸလ:တုၤ်**, လေးတုန် leh tūn [lìh tun] n. recurrence. ဒဒှ်မကျိုဒှ်ဒှ်ဂ့်ဂြင်ကိုအလန်၊ ဒဒှ်မဂ့်ဒှ်ဒှ်သတိဂ့်ဂြင်ကိုအလန်။ အကြိမ်ကြိမ် ပြန်လည်ဖြစ်ပျက်ခြင်း၊ အကြိမ်ကြိမ်ပြန်လည်သတိရခြင်း။ [LM. ;SM. **တၢ်**, တန် tan [tɔn].]

www.monlibrary.com

ဂုံ, ဘုန့် tūn [tun], **ဂုံ**, ဘုန် tun [tun] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဆ္ဂုံ**, ဆ္ဂုန့် stūn [sətun], **ဆ္ဂုံ**, ဆ္ဂုန် stun [sətun] v. To return. ကလေင်ကျင်၊ ကလေင်စ်။ ပြန်လာသည်၊ ပြန်သွားသည်။ (၂) to pay back. ကလေင်ကို၊ ကလေင်စွံ၊ ကလေင်ပလံင်၊ ကလေင်လေ့။ ပြန်ပေးသည်၊ ပြန်ထားသည်၊ ပြန်ပို့သည်၊ ပြန်ဆပ်သည်။ (၃) to reply. ကလေင်ဟို၊ ပြန်ပြောသည်။ (၄) to back at former place. ကလေင်ထပ်အာဒွဲ၊ ကလေင်စိုပ်အာဗိုတြော့်။ ဒုံရင်းပြန်ရောက်ရှိသည်။ ယွင်ပုံစံအတိုင်းပြန်ရောက်သည်။ **ဂုံ**, ဘုန့် tun [tun] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဂျုံ, ဘုန့် tūn [tun], **ဂုံ**, ဘုန် tun [tun] prep. တုန်။ v. go up. တိုန်။ adverbial affix (ပစ္စဲအထံက်ကြိယာ။) (ကြိယာအထောက်ပစ္စည်း) တုန်၊ တုန်လေဝ်။ တုံ၊ တုံလည်း

ဂျုံဩ်, ဘုန့်ရီ tūnrī [tun ræ], **ဂျုံဩ်**, ဘုန်ရီ tunrī [tun ræ] v. go on. တိုန်ရ။ တက်သည်။

ဂျုံလျာပ်, ဘုန်လောဝ် tūnlop [tun lòp], **ဂုံလျာပ်**, ဘုန်လောဝ် tunlop [tun lòp] v. go up and enter. တိုန်လုပ်။ တက်ပြီးဝင်သည်။

တက်ဂျုံလျာပ်ဂျုံ, ဘုန်လောဝ်ဘုန် tūn lop tūn [tun lòp tun], **ဂုံလျာပ်ဂုံ**, ဘုန်လောဝ်ဘုန် tunloptun [tun lòp tun] v. go upon and enter in. တိုန်လုပ်တိုန်။ အပေါ်တက်ပြီးဝင်သည်။

ဂျုံလာ်, ဘုန်လရ် tūn lar [tun lòr], **ဂုံလာ်**, ဘုန်လရ် tun lar [tun lòr] prep. to raise up. တိုန်လဝ်၊ ပ္ဍိုန်လဝ်၊ ပ္ဍန်လဝ်။

ဂျုံလေ်, ဘုန်လေရ် tūn ler [tun lier], **ဂုလေ်**, ဘုန်လေရ် tun ler [tun lier] prep. again. တုန်လေ၊ တုန်လေဝ်။

ဂုံဟန်မုက္ခပါတ်, ဘုန်ဟန်မုက္ခဖါတ် tūnhanmukkhapāt [tun hòn mə̀k khă pat], ဘုန်ဟန်မုက္ခဖါတ် tun han mukkhapāt [tun hòn mə̀k khă pat] prep. တိုန်ဟန်မုက္ခပါတ်၊ တိုန်ဟန်မုက္ခဝါ။

တိုံ, ဘိုန် tuin [ton] v. to go up. တိုန်အာလွှာ်လွှ။ အပေါ်သို့တက်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **တိုံ**, ဘိန် tin [ten].

တပ်, ဘဝ် tap [tɔp] v. fold. ကွပ်၊ ခလပ်။ အထပ်၊ အခေါက်အချိုး။ Cf. **ထပ်**, ထဝ် thap

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[thɔp]. [LM. တပ်, ဘဝ် tap [tɔp], SM တပ်, ဘဝ် tɔp [tɔp] v. to placein sequence. ပြေင်ထပ်လဝ်လွေင်ခွဲလွေင်ခွဲမွဲတဲ့မွဲ။ အစဉ်အတိုင်းတစ်ခုပြီးတစ်ခု၊ ထပ်ထားသည်။ (၂) to fold. ထပ်၊ ခလပ်။ ထပ်သည်၊ ခေါက်သည်။] read. ဗှ်။ ဖတ်။ **ထပ်**, ထဝ် thap [thɔp].

တိပ်, ဘိဝ် tip [tɛp], **တိုပ်**, ဘိုဝ် tuip [top] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္တိုပ်**, သ္တိုဝ် stuip [sətop] v. to bury. တိုပ်၊ တိုပ်ကိုတိ၊ ဗြောပ်ဓလိုကိုတိ။ မြုပ်သည်၊ မြေနှင့်မြုပ်သည်၊ မြုပ်နှံသဂြိုဟ်သည်။ [LM. **တိုပ်**, ဘိုဝ် tuip [top].; SM. **တိုပ်**, ဘိုဝ် tɔp [top].]

တုပ်, ဘုဝ် tup [tup] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္တုပ်**, သ္တုဝ် stup [sətup] v. (1218) to resemble. သ္ဒင်၊ တုပ်ဗိုပြင်။ ဆင်သည်၊ ပုံတူသည်။ (၂) be the equal of. သ္ဒိုတုပ်သွဟ်၊ သ္ဒိုဒ္ဒှ်ကဆံင်တုပ်သွဟ်။ **တုပ်**, ဘုဝ် tup [tup] v. (MM.) to be similar. တုပ်သွဟ်၊ တုပ်သ္ဒင်ဗိုပြင်။ တူညီသည်၊ ပုံစံဆင်တူသည်။ Cf. ᩅᩣᩴ, သ္ဒေး smoh̰ [səmɒh]. Der. **သ္တုပ်**, သ္တုဝ် ptup [pətup] v. to make as replica. ကွေဒန်ချဲကောတ်လဝ်ဗိုတုပ်တုပ်။ ပုံတူပြုလုပ်ယူထားသည်။ [LM.; SM. **တပ်**, ဘဝ် tɔp [tɔp].]

တိုပ်, ဘိုဝ် tuip [top] v. to bury. တိုပ်၊ တိုပ်ကိုတိ၊ ဗြောပ်ဓလိုကိုတိ။ မြုပ်သည်၊ မြေနှင့်မြုပ်သည်၊ မြုပ်နှံသဂြိုဟ်သည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **တိပ်**, ဘိဝ် tip [tɛp].

တိမ်ကေတ်ကသပ်ခိုတ်, ဘိမ်ကေတ်ကသပ်ခိုတ် tim ket ka sapcuit [tɛm kit kă̆ sɔp cot] v. know intentions, know plan. တီကေတ်ကွသပ်စိုတ်။ စိတ်အကြံအစည်ကိုသိသည်။

တိမ်ဗင်, ဘိမ်ဗင် tim baṅ [tɛm bɛ̀aŋ] n. Auspicious object resembling matchet. ဝတ္ထုမန္တံကိုမ္ဍိ။ မင်္ဂလာရှိသောအရာဝတ္ထု။

တိမ်ဗိုန်, ဘိမ်ဝိန် timbin [tɛm bɛ̀n] n. dam. စြောင်၊ တာတ္ဒိုန်၊ တ္ဒိုန်။ ဆည်၊ တာ၊ ရေကာတာ။ [LM. **တမိုန်**, ဘမိုန် tamuin [tă̆ mon], **ကမိုန်**, ကမိုန် kamuin [kă̆ mon], **တ္ဒိုန်**, ဘ္ဒိုန် tmuin [təmon]. SM. **ကမိုန်**, ကမိုန် kəmɒn [kă̆ mon]. **တ္ဒိုန်**, ဘ္ဒိုန် tbin [təbɛ̀n] v. to dam. တက်တ္ဒိုန်၊ ဒက်ခွံစြောင်။ တမံတုတ်သည်၊ ရေကာတာတည်ဆောက်သည်။]

www.monlibrary.com

တိမ်မာတ်, တိမ်မာတ် tim māt [tɛm mat] n. vulture. ကွာတ်၊ တွာတ်။ ငွင်းတ၊ လင်းတ။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိန်းမာတ်**, တိန်မာတ် tinmāt [tɛn mat].

တိမ်, တိမ် tīm [tɛm], **တိမ်**, တိမ် tim [tɛm], **တိမ်**, တိမ် timˀ [tɛm] n. to know. တီ၊ ကွိုဟ်၊ ကွိုဟ်စိုတ်၊ ခုက်ကေဝ်၊ ဒဒှေ်ဒယှ်။ သိသည်၊ နားလည်သည်၊ သဘောပေါက်သည်၊ အကျွန်းတဝင်ရှိသည်။ (၂) be cognizant of. သွဒးစိုတ်၊ သွဒးသွို့။ သတိပြုမိသည်၊ သတိထားမိသည်။ (၃) to recognize. တီညာတ်၊ သမ္ဗီဒး။ သိရှိသည်၊ မှတ်မိသည်။ **တိမ်ညာဉ်**, တိမ်ညာမ် tim ñāc [tɛm ɲàt] v. be acquainted with. ကေင်ဆုံ၊ ကေင်ညာတ်။ တွေ့ဘူးသည်၊ မြင်ဘူးသည်။ **ချိုဝ်ညာတ်**, ချိုဝ်ညာတ် chuiwñāt [chaʋ ɲàt] v. to see. ညာတ်၊ ဆုံ၊ ဆုံညာတ်။ မြင်သည်၊ တွေ့သည်၊ တွေ့မြင်သည်။ (၂) to descry. မှာ်ဆိုအာ၊ ဆိုနူကိုသွေဝဲသွေဝဲ။ လှမ်းမြင်သည်၊ အဝေးမှမြင်ရသည်။

တိမ်, တိမ် tim [tɛm] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ် ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္တိမ်**, သ္တိမ် stim [səɛtɛm] v. (MM.) to be conscious. ငွံသ္တိ၊ သမ္ဗီဒး။ သတိရသည်၊ မှတ်မိသည်။ **တိမ်ကဇ်**, တိမ်ကေတ် tim ket [tɛm kit] v. to take cognizance of. တီကွိုဟ်စိုတ်၊ တီညာတ်၊ တီကေတ်အလိုက်ဇကုကိုဇကု။ နားလည်သဘောပေါက်သည်၊ သိမြင်သည်၊ ကိုယ့်နည်းကိုယ့်ဟန်ဖြင့်သိယူသည်။ (၂) to become aware of. တီကွိုဟ်စိုတ်၊ တီကွိုဟ်ခွင်ပွဲစိုတ်။ သိရှိနားလည်သည်၊ သဘောပေါက်နားလည်သည်။ (၃) perceive. သွဒးစိုတ်၊ ညာတ်ဒး၊ ကွိုဟ်ခွင်ပွဲစိုတ်။ သတိပြုမိသည်၊ မြင်မိသည်၊ နားလည်သဘောပေါက်သည်။ **ဂြင်တိမ်**, ဂြင်တိမ် graṅ tim [grɛaŋ tɛm] v.to understand. ကွိုဟ်ခွင်ပွဲစိုတ်။ နားလည်သဘောပေါက်သည်။Cf. **ဂြင်**, ဂြင် graṅ [grɛaŋ]. Der. **သ္တိမ်**, သ္တိမ် ptim [pətɛm] v. to inform. ကိုပရိုင်၊ ဂရင်ပ္တိ၊ ဟိုပိုင်။ သတင်းပေးသည်၊ တိုင်ကြားသည်၊ အကြောင်းကြားသည်။ **သတိမ်**, သတိမ် satim [sɑ̆ tɛm] v. to ascertain. သွညံင်ရသွေဂံတီချိုတ်ချိုတ်ပ္ဒိုတ်ပ္ဒိုတ်။ သေသေချာချာသိအောင်ပြုလုပ်သည်။ **သမ္ဗိမ်**, သမ္ဗိမ် samtim [sɔm tɛm] n. manifestation. ဒဒှ်မသ္ဂိုပြောကတ်၊ ဒဒှ်မခွံက်ထွးညံင်ရသွေဂံတီ။ ထင်ရှားစေခြင်း၊ သိရှိနိုင်ရန်အလို့ငှာဖော်ပြခြင်း။ [LM. **တိ**, တ timˀ [tɛm] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္တိမ်**, သ္တိမ် stim [səɛtɛm] v. (MM.). to be conscious. ငွံသ္တိ၊ သမ္ဗီဒး။ သတိရသည်၊ မှတ်မိသည်။ SM. **တိ**, တ tɛm [tɛm].]

www.monlibrary.com

တုံ, တံ့ tuṁ [tum] adj. **သုံတုံ့** suṁtuṁ [sumtum] adj. all. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံးသော၊ အားလုံးကုန်သော။ [LM. **တိုမ်**, **တိုမ်** tuim [tom] v. to be numerous. ဂွါင်တဝ်ဖွဲ့။ အလွန်များပြားသည်။]

တုံဟၢယ်, တုံအၢယ် tuṁ ʾāy [tum ai] n. egg. ခွဲဝဲ။ ဥ၊ အုဲ။ [LM. **တမှၢယ်**, **တမှၢယ်** ta mhāy [tă hmai], **ကမှၢယ်**, **ကမှၢယ်** kamhāy [kă hmai], **ခမှၢယ်**, **ခမှၢယ်** kha mhāy [khă hmai] n.; SM. **ဟမၢယ်**, **ဟမၢယ်** həmai [hă mai].]

တုံငၣမ်, တုံကေမ် tuṁ kem [tum kim] n. one clench of hand, handful. တကော်။ အဆုပ်တစ်ဆုပ်စာ။

တုံဗင်, တုံဝဲန် tuṁbaṅ [tum bèan] n. Leading animal of herd. ကျိုပ်ပွတရ်အာဂတသ္ကဲသတ်တိရစ္ဆာန်။ တိရစ္ဆာန်အုပ်စု၏ရှေ့ဆောင်ဦးဆောင်။ (၂)(ပေါ်) leader. သ္ကိုပ်၊ ကျိုပ်သ္ကိုပ်။ ခေါင်းဆောင်၊ အကြီးအကဲ။

တုမ်လူင်, တုန်လုန် tumlūṅ [tumlɜŋ] n. coming. ဒဒှ်မစိုပ်၊ ဒဒှ်မစိုပ်ကွၤ်။ ရောက်ခြင်း၊ ရောက်ရှိလာခြင်း။ adj. မကျိုဒ်ကွၤ်ဖွဲကြ်၊ မစိုပ်ကွၤ်ဖွဲကြ်။ နောင်တွင်ပေါ်ပေါက်လမည်ဖြစ်သော၊ နောင်တွင်ကြရောက်မည်ဖြစ်သော။ see. ရံင်။ ရှ။ **လ္ဂူင်, ဍူင်** tlūṅ [təlɜŋ].

တုံလာ်, တုံလၢရ် tuṁ lār [tum lar] adj. former. ကွာတော်၊ ကွာတော်ဏာ်၊ လကွာတော်၊ တံဝါဒိတော်။ ရှေးက၊ ရှေးအခါက၊ ကနဦးက၊ ယွင်အခါက။ see. ရံင်။ ရှ။ **လ္ဂာ်, ဍၢရ်** tlār [tə lar]. **တမ္ဂာ်**, **တမ္ဂၢရ်** tamlār [tɔmlar]. **တံလာ်**, **တံလၢရ်** taṁlār [tɔm lar].

တုံလာ်ဝဲလ်, တုံလၢရ်ဝေလ် tuṁ lārwel [tum lar wael] prep. before, in the past, formerly, this former time. တုံလာ၀ွံ၊ တမ္ဂာ၀ွံ။ ယခင်က၊ ယခင်တုံးက၊ အရင်တုံးက။

တုဝိင်, တုံဝိန် tuṁwiṅ [tumwòiŋ] n. anxiety, worry. တဝိင်၊ တုဝိင်၊ ဒဝိင်။ သောက၊ အပူအပင်၊ ပူပင်မှု၊ ပူပင်သောက။ v. be worried. ဂွိင်၊ ဂွိင်ကွ်ာ်။ ပူပင်သည်၊ ပူပင်သောကဖြစ်သည်။

တုဝိင်္ကိၚ်ာ်, တုံဝိန်တိရ်တာရ် tuṁ wiṅ tirtār [tum wòiŋ tir taw] n. anxiety, worry. တဝိင်တတူ၊ ဂဝိင်ဂတူ။ အပူအပင်၊ ပူပင်သောက။ (၂) surrounding the mound land, surrounding paddy field in a high ground. တွိုင်တိတဝ်၊ ပွိုင်တိတဝ်။ ကုန်းမြင့်လယ်ဝန်းကျင်။

www.monlibrary.com

တဲဝါင်, တုံဒါင် tuṁ wāṅ [tumwàiŋ], **တဲဝိင်**, တုံဝိင် tuṁ wiṅ [tum wòiŋ] n. Enclosure. ဝင်ကွံ၊ တွာတ်စိုဒပ်ဝင်ကွံ။ ခြံဝင်း၊ ခြံဝင်းခတ်ပိတ်ဆို့ခြင်း။ (၂) encloseing hedge. အုပ်ခြုံမသွလဝ်ဒပ်၊ အုပ်ခြုံမစွံလဝ်ညံဉ်ရဒပ်။ ခြံစည်းရိုးခြုံတန်း။ [LM. **တ ငမင်**, တမေင် tameṅ [tă meaŋ], **ကငမှင်**, ကမှေင် kamheṅ [kă hmeaŋ] n. **ငတ္ဂင်**, တ္ကေင် ɔtmeṅ [tə meaŋ], **ငကွင်**, ကွေင် kmeṅ [kəmeaŋ] n. compound. ကွေင်၊ သွိကျာ။ အိမ်ခန်းပြင်။ (၂) outer part of a house. သ္ကတ်လွှာ်ဖာမူးသွို။ အိမ်အပြင်ဖက်အပိုင်းရှိအခြမ်း။ (၃) veranda. ကွေင် ဒုင်ကျာ၊ တွေင်ဒုင်ကျာ၊ ဝရာန်တာ။ အိမ်လေသာဆောင်၊ ဝရံတာ။] SM. **ကငမင်**, ကမေင် kə meaŋ [kă meaŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ငဝင်**, ဝေင် weṅ [wèaŋ] v. to avoid. ပါထော်၊ ပါဗလေတ်ထော်၊ ဝေင်ပါထော်။ ရှောင်ကြဉ်သည်၊ ရှောင်ရှားသည်။ Cf. **ဝင်**, ဝင် waṅ [wèaŋ] v. enlosure. ဒပ်၊ ဒပ်ဝင်၊ ဖွး၊ ဖွးဝင်။ ခြံစည်းရိုး၊ ခြံဝင်း၊ ဝင်း။ (၂) history. ဝင်၊ ရာဇဝင်။ သမိုင်း၊ ရာဇဝင်။ **ဝါင်**, ဝါင် wāṅ [wàiŋ] v. to visit. အာဝေင်၊ အာကြေဝ်၊ အာဆိုဂဗ။ လည်ပတ်သည်၊ သွားရောက်လည်ပတ်သည်၊ သွားရောက်တွေ့ဆုံသည်။ **ငဝင်**, ဝေင် weṅ [wòiŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဝိင်**, ဝိင် wiṅ [wòiŋ] adj. surrounding. မဒှ်ဝုတ်ဒိုဟ်၊ မဝိုင်ဗိုင်ရေတ်လဝ်။ ပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်သော၊ ဝိုင်းရံထားသော။

တဲဝိင်, တုံဝိင် tuṁ wiṅ [tum wòiŋ], **တုမ်ဝိင်**, တုမ်ဝိင် tumwiṅ [tumwòiŋ] n. Enclosure. ဝင်ကွံ၊ ဒပ်တွာတ်ဝင်ကွံ။ ခြံဝင်း၊ ခြံဝင်းပိတ်ဆို့ခတ်ခြင်း။ (၂) enclosing. hedge. အုပ်ခြုံမသွလဝ်ဒပ်၊ အုပ်ခြုံမစွံလဝ်ညံဉ်ရဒပ်။ ခြံစည်းရိုးခြုံတန်း၊ ခြံစည်ရိုးကဲ့သို့ ထားထားသောခြုံတန်း။ [LM. **တငမင်**, တမေင် ta meṅ [tă meaŋ], **ကငမင်**, ကမှေင် ka mheṅ [kă hmeaŋ], **ငတ္ဂင်**, တ္ကေင် tmeṅ [təmeaŋ], **ငကွင်**, ကွေင် kmeṅ [kə meaŋ] n. compound. ကွေင်၊ သွိကျာ။ အိမ်ခန်းပြင်။ (၂) outer part of a house. သ္ကတ်လွှာ်ဖာမူးသွို။ အိမ်အပြင်ဖက်အပိုင်းရှိအခြမ်း။ (၃) veranda. ကွေင်ဒုင်ကျာ၊ တွေင်ဒုင်ကျာ၊ ဝရာန်တာ။ အိမ်လေသာဆောင်၊ ဝရံတာ။SM. **ကငမင်**, ကမေင် kəmeaŋ [kă meaŋ] n. outer part of a house. သ္ကတ်လွှာ်ဖာမူးသွို။ အိမ်အပြင်ဖက်အပိုင်းရှိအခြမ်း။ (၃) veranda. ကွေင်ဒုင်ကျာ၊ တွေင်ဒုင်ကျာ၊ ဝရာန်တာ။ အိမ်လေသာဆောင်၊ ဝရံတာ။] Cf. **ဝင်**, ဝင်[2] weṅ [wèaŋ] n. enclosure. ဒပ်၊ ဒပ်ဝင်၊ ဖွး၊ ဖွးဝင်။ ဝင်း၊ ခြံဝင်း၊ ဝင်းခြံ။ (၂) history. ဝင်၊ ရာဇဝင်။ သမိုင်း၊ ရာဇဝင်။ **ဝါင်**, ဝါင် wāṅ

www.monlibrary.com

[wàiŋ] v. to visit. အာဝေင်၊ အာကြေဝ်၊ အာဆိုဂဗ။ လည်ပတ်သည်၊ သွားရောက်လည်ပတ်သည်၊ သွားရောက်တွေ့ဆုံသည်။ **ဝဝ်, ဝေဝ်** weñ [wòiŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဝိဝ်, ဝိဝ်** wiñ [wòiŋ] adj. surrounding. မဒှ်ဝုတ်ဒိုဟ်၊ မဝိုင်ဗိုင်ရေတ်လင်၊ ပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်သော၊ ဝိုင်းရံထားသော။

တဲဝါယ်, တဲ့ဓါယ် tuñ wāy [tum wai], **တုမ်ဝါယ်, တုမ်ဓါယ်** tum wāy [tum wai] n. **တဲဝါယ်ဇုံဝိဝ်, တဲ့ဓါယ်ဇုံဝိန်** tuñ wāy juñ win [tum wai jùm wèn] n. present. စွဲ၊ တွဲ၊ စွဲစွိန်၊ တွဲတွိန်၊ ပရင်တဲ့။ လက်ဆောင်၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ (၂) gift. စွဲ၊ တွဲ၊ စွဲစွိန်၊ တွဲတွိန်၊ ကပေါတ်ပရင်တဲ့။ လက်ဆောင်၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ (၃) gift offered to king. ကပေါတ်ပရင်တဲ့မဆက်ကွဲကိုဧကရာတ်။ ဘုရင့်ထံဆက်သသော လက်ဆောင်ပစ္စည်း။

တမာယ်, တဓာယ် ta māy [tă mai] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ပိန်ရာင်, ပိန်ရာင်** pinrāñ [pɛn ràiŋ]. [LM. **တမာယ်, တဓာယ်** ta māy [tă mai], **ဆမာယ်, ဆဓာယ်** ca māy [că mai], **တမှာယ်, တဟ့ာယ်** tam hāy [tă hmai], **လမာယ်, လဓာယ်** la māy [lĕ mai], **တ္မာယ်, တ္ဍာယ်** tmāy [təmai], **စ္မာယ်, စ္ဍာယ်** cmāy [cəmai]. SM. **ကမာယ်, ကဓာယ်** kə mai [kă mai], **တွာယ်, တွာယ်** twāy [tə wai] v. to present. ဆက်တွဲ၊ ကိုကေတ်၊ ဒုင်ကိုကေတ်။ ပေးကမ်းသည်၊ ဆက်သသည်၊ ဆက်ကပ်သည်။]

တဲဝါယ်ဇုံဝိဝ်, တဲ့ဓါယ်ဇုံဝိန် tuñ wāy juñwin [tum wai jùm wèn] n. present. စွဲ၊ တမှဲတွိန်၊ တွဲ၊ စွဲစွိန်၊ တွဲတွိန်၊ ပရင်တဲ့။ လက်ဆောင်၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ (၂) gift. စွဲ၊ တွဲ၊ စွဲစွိန်၊ တွဲတွိန်၊ ကပေါတ်ပရင်တဲ့။ လက်ဆောင်၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။

တဲဝး, တဲ့ဓး tumḥaḥ [tum pah] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟေင်၊ မခယျကေတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဍုံဝး, သ္ဍုံဓး** stuñ ḥaḥ [sətum pah] v. To appear. စိုပ်ကျင့်၊ မံက်တိုန်ကျင့်။ ပေါ်ထွက်လာသည်၊ ရောက်လာသည်။ (၂) to shine. တွေးကျင့်။ လင်းလာသည်။ (၃) to explain. တ္ဂိုဟ်ထွေး။ ရှင်းလင်းပြသသည်။ **သ္ဂိုးလာ:တဲ့ဝး, သ္ဂိုန်လေားတုံဓး** scinloḥ tuñ ḥaḥ [səcɛn lɔh tum pah] v. shall appear. စိုပ်ကျင့်ကောင်၊ မံက်တိုန်ကျင့်ကောင်။ ပေါ်ထွက်လာမည်၊ ရောက်လာမည်။ (၂) shall shine. တွေးကျင့်ကောင်။ လင်းလာမည်။ (၃) shall explain. တ္ဂိုဟ်ထွေးကောင်။ ရှင်းလင်းပြသမည်။ (၄) shine. တွေး၊ တမေး၊ တဓေး။ လင်းသည်။

www.monlibrary.com

တမ်ဘ:, တမ်အး tam ˙aḥ [tɔm ɑh] v. (MM.) to be apparent. သ္ဂ်ိုမံက်ကွးဖွးဒ္ဂံင် ၊သ္ဂ်ိုညာတ်ဒ္ဂံင်ကွးကွး။ ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေသည်၊ မြင်သာစေသည်။ (၂) to be clear. သ္ဂ်ိုကေဝ်၊ သ္ဂ်ိုသ္ဂျင်၊ သ္ဂ်ိုကွးဖွး၊ သ္ဂ်ိုတွးဇး။ ကြည်လင်စေသည်၊ ကင်းစင်စေသည်၊ ပီပြင်ထင်ရှားစေသည်၊ ထွန်းလင်းသည်။ [SM. **ဟမဟ်**, တမဟ် hə mah [hə̆ mɔh] v. to resemble. သွဟ်၊ တုပ်သွဟ်၊ သွျင်။ တူသည်၊ တူညီသည်၊ ဆင်တူသည်။ LM. **သမး**, သမး samaḥ [sə̆ mah], **သ္ဂး**, သ္ဂး smaḥ [səmah] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။SM. **ကမး**; ကမး kə mah [kə̆ mah] v. to be clear. သ္ဂ်ိုကေဝ်၊ သ္ဂ်ိုသ္ဂျင်၊ သ္ဂ်ိုကွးဖွး၊ သ္ဂ်ိုတွးဇး။ ကြည်လင်စေသည်၊ ကင်းစင်စေသည်၊ ပီပြင်ထင်ရှားစေသည်၊ ထွန်းလင်းသည်။ (၂) to be apparent. သ္ဂ်ိုမံက်ကွးဖွးဒ္ဂံင်၊ သ္ဂ်ိုညာတ်ဒ္ဂံင်ကွးကွး။ ပေါ်လွင်ထင်ရှားစေသည်၊ မြင်သာစေသည်။ (၃) To appear. စိုပ်ကျင်၊ မံက်တိုန်ကျင်။ ပေါ်ထွက်လာသည်၊ ရောက်လာသည်။ (၄) to shine. တွးကျင်။ လင်းလာသည်။ (၅) shall appear. စိုပ်ကျင်ဏောင်၊ မံက်တိုန်ကျင်ဏောင်။ ပေါ်ထွက်လာမည်၊ ရောက်လာမည်။ (၆) shall shine. တွးကျင်ဏောင်။ လင်းလာမည်။] **လမ်ဘ**:, လမ်အး lam˙aḥ [lɔm ɑh] v. to shine. မံက်တိုန်ကျင်၊ တွးကျင်၊ တွးဇးကျင်။ ပေါ်ထွက်လာသည်၊ လင်းလာသည်၊ လင်းကျင်းလာသည်။ **တုဘ**:, တုအး tuḅaḥ [tɑə̆ ɓah] v. to show. ထွး၊ ထွးပျး။ ပြသည်၊ ပြသသည်။

တဲ့ဝိင်, ဝုံခိင် tumṏiṅ [tum ɓoiŋ] adj. be different, unusual, strange, wonderful. တမေင်၊ တွေင်။ ထူးသည်။ (၂) always. တွို့။ အစဉ်အမြဲ။

တဲ့တာယ်, ဝုံအာယ် tumˋ ḅāy [tum ɓai], **တ်တာယ်**, တံအာယ် tamṏḅāy [tɔm ɓai] n. **တိမ်တာယ်**, တိမ်အာယ် timˋ ḅāy [tɛm ɓai] n. Pot. ထွဲ၊ အိုး။ (၂) cooking-pot. ထွဲတော်တိုပ်စ။ ချက် ပြုတ်ရန်အိုး။ [LM. **တမှာယ်**, တမှာယ် tamhāy [tə̆ hmai],**ထမာယ်**, ထမာယ် thamāy [thə̆ mai], **ထမှာယ်**, ထမှာယ် thamhāy [thə̆ hmai] n.**ခမာယ်**, ခမာယ် khamāy [khə̆ mai] n. **ထ္ဂာယ်**, ထ္ဂာယ် thmhāy [thəmai], **ခ္ဂာယ်** ခ္ဂာယ် khmāy [khəmai]. SM. **ဟမာယ်**, တမာယ် həmai [hə̆ mai].]

တဲ့တာယ်ဒုံဝိင်, ဝုံအာယ်ဒုံခိန် tumˋ ḅāy cumṏḅin [tum ɓai cum ɓɛn] n. present. စွဲ၊ တွဲ၊ စွဲစွိန်၊ တွဲစွိန်၊ တွဲတွိန်၊ တွဲစွိန်၊ ပရင်တဲ။ လက်ဆောင်၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ (၂) gift. တမဲစမိန်၊ စွဲ၊ တွဲ၊ စွဲစွိန်၊ တွဲတွိန်၊ ကပေါတ်ပရင်တဲ။ လက်ဆောင်၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။

ငတာမ်, ငောအမ် tom [tɒm] v. to cook. ဒုန်၊ တောံ၊ ဒုန်တိုပ်၊ တောံတိုပ်။ ချက်သည်၊

www.monlibrary.com

ချက် ပြုတ်သည်။ **တွံမ်**, တွံမ် twåm [twɔm] v. (MM.) **တွံမ်ဗျိုၤ်**, တွံမ်ဗျိုန် twåm phuin [twɔm phyon] v. to cook for an offering. တေဝံတိုပ်သွက်သွေဝံဗွန်ကိုဒါန်။ ဆက်ကပ်လှူဒါန်းရန်ချက် ပြုတ်သည်။ [LM. **ငတံ**, တေဝံ toṁ [tɒm], **တုံ**, တုံ tuṁ [tum].SM. **ငတမ်**, တောမ် tom [tɒm]v. to cook. ဥုန်၊ တောံ၊ ဥုန်တိုပ်၊ တောံတိုပ်။ ချက်သည်၊ ချက် ပြုတ်သည်။]

ရုယ်, တုယ်ˆ tūy [tui], **ရုယ်**, တုယ် tuy [tui] v. advbl indicating completion. or priority of action. ပိုတ်မဆေင်စပ်ကိုကြိယာဝိသေသန၊ မခွံက်ထွးဒၣ်ပွမတဲၣ်အာ။ အပြုအမူပြီးစီးခြင်းကိုဖော်ပြသော၊ ကြိယာဝိသေသနဆိုင်ရာပုဒ်။ v. to be fininshed. တဲအာ၊ တဲၣ်အာ။ ပြီးသွားသည်၊ ပြီးဆုံးသွားသည်။ (၂) came to an end. တဲ၊ တဲၣ်၊ စိုပ်ဒတဲ၊ စိုပ်သိတ်။ ပြီးသည်၊ ပြီးဆုံးသည်၊ အပြီးသတ်သည်၊ ဆုံးခန်းတိုင်ရောက်သည်။

ရုယ်, တုယ် tuy [tui] v. (MM.) to be fininshed. တဲအာ၊ တဲၣ်အာ။ ပြီးသွားသည်၊ ပြီးဆုံးသွားသည်။ Der. **ပ္တုယ်**, ပ္တုယ် ptuy [pətui] v. to make ready. ပလေဝ်ပလေတ်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ဆင်ထားသည်။ **ဗရုယ်**, ဗတုယ် ba tuy [bɛ̆ tui] v. to complete. ပ္တဲထော်၊ ထပိုတ်ထော်၊ သ္ဂီကျိုက်ပေင်။ အဆုံးသတ်သည်၊ အပြီးသတ်သည်။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။ **တ္မုယ်**, တ္ဂုယ် tmuy [təmui] v. to be complete with. သ္ဂီတဲၣ်အာနကိုအရာမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ခုဖြင့်ပြီးမြောက်သွားစေသည်။ **တိရုယ်**, တိရိုတုယ် tir tūy [tir tui] n. perfection. ဒၣ်မကျိုက်ပေင်တ်ခိုဟ်တ်ဗွဲတွေင်။ အထူးပြည့်စုံကောင်းမွန်ခြင်း။ [LM.; SM **တီ**, တဲ tæ [tæ].]

ရုယ်, တုယ်ˋ tūy [tui] prep. and then, after. တုယ်၊ တဲ့။ ပြီး၊ ပြီးနောက်။

ငတယ်, တေယ် tey [teɑ] n. hand. တယ်၊ တဲ။ လက်။

တာ်, တရ်ˆ tar [tɔr] n.stalk. တဝ်၊ လီတွံဆုသွတ်။ အရိုးတံ၊ သစ်ပင်ငယ်၏ပင်စည်။ (၂) handle. တဝ်၊ ဖွေံရပ်။ အတံ၊ လက်ကိုင်။ **တာ်ဆိၤငၢး**, တရ်စိန်ရှေး tar cin roh [tɔr cɛn rɒh] n. ornamental vertical projection. ကပေါတ်မကျိုင်ကျဝ်ချတ်ပ္တူစပွဲလ္တူဂွေန်သေဉ်၊ ဦးခေါင်းထိပ်ဆံထုံးတွင် ထောင်လိုက်အလှစိုက်ထားသောဆံထိုး။ (၂) pinnacle. စလံင်၊ စမ့်ဉ်၊ ကွောတ်၊ တွောတ်၊ အထောတ်။ ပြဿဒ်အထွင့်၊ ထိပ်၊ ထိပ်ဖျား၊ အထွတ်။

တာ်, တရ် tar [tɔr] n. (MM.) **သိမ်တာ်ကလး**, သိန်တရ်ကလး simtarkalah [sɛm

www.monlibrary.com

tɔr kă lah] n. sīmā 'of the goad' in Bhimapūra district. သီတင်ကလး၊ မန္ဒံပွဲရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိ၊ တော်ကလ (နှင်တံ) သိမ်။ **သိမ်တ်ၚ်ကျွမ်**, သိမ်တန်ခွေမ် sim tar skem [sɛm tɔr sɔkim] n. sīmā 'of handle' in Letkaik district. သိမ်တင်သွေ့၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်လက်ကာ်။ လက်ကိုက်ခရိုင်ရှိ၊ တော်စကင်းသိမ်။ Cf. **လွာ်**, လွာန် lwār [lɔwar]. Der. **တ္ၚ်**, တ္နန် tnar [tɔnɔr] n. stalk. တဝ်၊ တ္နဝ်။ အရိုး၊ အရိုးတံ။ [LM. **တဝ်**, တဒ် taw [tɔ]. SM. **တဝ်**, တဒ် tɔ [tɔ].]

တ်, တန်ၚ် tar [tɔr] n. (MM.) a district of Rāmañña. ခရိုင်ရာမည်ညမွဲ။ ရာမည်ညခရိုင်တစ်ခု။[LM. **တဝ်**, တဒ် taw [tɔ]. **ဗိတဝ်**, ဗီတဒ် bi̯taw [pi tɔ] n. the Pegu river. ကွီဗဂေါ။ ပဲခူးမြစ်။ Cf. LM. **တဝ်**, တဒ် taw [tɔ] n. ridge. ကုန်၊ ကုန်တဝ်၊ ကုန်ဒို့။ ခင်တန်း၊ ကုန်းတန်း၊ တောင်ကုန်း။ or. ဟွံသေင်။ သို့မဟုတ်။ [LM. **တဝ်**, တဒ် taw [tɔ]. SM. **တဝ်**, တဒ် tɔ [tɔ] v. to face. ပ္တဝ်မုက်၊ ပ္တဝ်မုက်ညးသွံ့၊ ဆောင်မုက်ညးသွံ့။ မျက်နှာမူသည်၊ မျက်နှာချင်းဆိုင်သည်။ (ၚ) be opposite. ခွေ်ဒွံင်လက်ဗွိုက်၊ ခွေ်ဒွံင်လက်ဗွး။ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်၊ ဆန့်ကျင်ဘက်ကျသည်။]

တ်ငဃ်, တရ်ငေယ် tarñey [tɔr ŋɛɑ] n. daily. ရိုဟ်တွဲ။ နေ့စဉ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိ်ငဃ်**, တိရ်ငေယ် tirñey [tir ŋɛɑ].

တ်ဒိင်ကြာ်း, တရ်ခိခြော်း tarcinroh [tɔr cɛn rɒh] n. the crowning part,the highest. တဝ်စရ်။ ဦးဆောက်ပန်း၊ ဆံထိုး။

တ်ငက်, တရ်နေခ် tarñe' [tɔr nɛ̆] n. adze. ကွေဟ်။ တံစဉ်း။ (ၚ) woodpecker. ဂစေစံ စံက်ဆု။ သစ်တောက်ငှက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိ်ငက်**, တိရ်နေခ် tirñe' [tir nɛ̆].

တ်ဗတာက်, တရ်ဝတောက် tarbatāk [tɔr bɛ̆ tɑik] n.Partridge. ဂစေံသဝ်ရဝ်ကာ်။ ခါငှက်။

P. **တိတ္တိ**, တိတ္ထိရ tittira [tɔr] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Syn. **သ်ဝ္ဂကာက**, သရ်ဒွကာက sar wwa kā ka [sɔr wwă kɑ kă]. Emend as **သ်ဝကာက်**, သရ်ဝကောက် sar wa kāk [sɔr wɛ̆ kɑik].

တ်လ, တရ်လ tar la [tɔr lă] n. **တ်လ**, တရ်လ tar la' [tɔr lă] n. **တ္လ**, တ္လ ta' rla [tă rlă] n. lord. တ္ဝ၊ တ္ဝီ၊ တီလ၊ တ္ဝညး။ သွင်၊ အရှင်၊ အရှင်သွင်။ (ၚ) master. တ္ဝကမ္ဘောန်၊ ပူဂိုမန္ဒံကဆံင်လ္ဆူ၊ အွာ၊ ယထော၊ ညးမဂွံလဝ်မက္ကမုမဟာ။ အလုပ်ရှင်၊ အဆက်လူကြီး၊ ဆရာ၊ အမျိုးသား၊ မဟာဘွဲ့ရထားသူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **တြ်လ**, တြလ tra

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

la' [tərɑ̆ lɑ̆].

တလ်သ္ဍိ, တရ်လသ္ဍိ tarlasñi [tɔr lɑ̆ səŋæ̆] n. husband. တလသ္ဍိ၊ တ္ဍသ္ဍိ။ အိမ်ရှင်၊ လင်၊ လင်ယောကျ်ား။

တလုယ်, တရ်လုယ် tar luy [tɔr lui] n. emblic myrobalan. သတ်တလုံ၊ ဆီးဖြူသီး။ see. ရုံင်၊ ရှ။ **တိလုယ်,** တိရ်လုယ် tirluy [tir lui].

တလေယ်, တလေ်ယ် tar ley [tɔr lea] n. my lord. တလအဲ၊ တ္ဍအဲ၊ တီလအဲ၊ တ္ဍီအဲ၊ တ္ဍညးအဲ။ အကျွန်ုသ္ဍင်၊ အကျွန်ုအရှင်၊ အကျွန်ုအရှင်သ္ဍင်၊ မိမိကိုယ်အားပိုင်ဆိုင်သောသခင်၊ see. ရုံင်။ ရှ။ **တြိလယ်,** တြိလေယ် tri ley [tərĭ lea]. **တိလ္ဍယ်,** တိရ်လစ္ဍယ် tirla'ey [tir lɑ̆ ea].

တဝဲက်, တရ်ဝေက် tarwek [tɔr wɔik] nq. Pace. ခရာလဂ်။ ခြေလှမ်းအကျယ်။ [LM. **ကဝါက်,** ကဝါက် ka wāk [kɑ̆ waik], **ပဝါက်,** ပဝါက် pa wāk [pɑ̆ waik] n. **စဝါက်,** စဝါက် ca wāk [cɑ̆ waik] n. procession. ဒဒှ်တွဉ်ရေင်ဂေတ်အာ၊ စီတန်းလှည့်လည်ခြင်း။ (၂) **ဂဝုယ်စဝါက်,** ဂဝုယ်စဝါက် ga wuycawāk [gɛ̆ wùi cɑ̆ waik] n. characteristic behaviour. အကဲအရာမချီဒရာင်အာကျွင်၊ တင်မတွေင်ပွဲကိုဒွေတ်၊ သဘာဝစိုတ်စရိုတ်။ သွားလာလှုပ်ရှားမှုအခြေအနေ၊ အကျင့်စရိုက်၊ စိတ်စရိုက်ထူးခြားသောအချက်။ SM. **ကဝါက်,** ကဝါက် ka wāk [kɑ̆ waik] v. procession. ဒဒှ်တွဉ်ရေင်ဂေတ်အာ၊ စီတန်းလှည့်လည်ခြင်း။ LM. **ဂါ,** ဂံ gām [gàm], **လဂါ,** လဂံ la gām [lɛ̆ gàm]. SM. **ကါမ်,** ကံမ် kèm [gàm], **တကါမ်,** တကံမ် tə kèm [tɑ̆ gàm]. **ငတွက်,** တွေက် twek [təwɔik] v. to step. ဂါ၊ တွဉ်၊ ကွဉ်။ လှမ်းသည်၊ ရှောက်သည်။]

တလဝ်ဆာ်, တရ်လေဝ်စာရ် tar lewcār [tɔr lea ca] n. lord teacher. တ္ဍအွာ။ ဆရာသ္ဍင်။

တလဝ်ဆာ်ငဲဟ်, တရ်လေဝ်စာရ်ခေမ် tar lew cār ḍeh [tɔr lea ca dĕh] n. his lord teacher. တ္ဍအွာဝေုံ။ သူ၏ဆရာသ္ဍင်။

တဟိမ်, တရ်ဟိမ် tarhim [tɔr hɛm] n. (MM.) **သိမ်တဟိမ်,** သိမ်တရ်ဟိမ် simtarhim [sɛm tɔr hɛm] n.name of a sīmā in Bhimapūra district. LM. **ဓရိုမ်,** ဓရိုမ် *tharuim [thɑ̆ rom]* n. **သရိုမ်,** သရိုမ် *saruim [sɑ̆ rom]* n. **သြိုမ်,** သြိုမ် sruim

www.monlibrary.com

[sərom]. SM. ဟိုမ်, ဟခိုန် hərɒm [hă rom] n. puddle. ခွိုင်လွက်။ ရွံ့အိုင်။ (၂) swamp. ခရိုလွက်၊ ခွိုင်လွက်။ ရွံ့နွံ၊ ရွံ့အိုင်။

တၢ်ၸတၢင်, တခိုခေါင်း tarɓoɲ [tɔr poŋ] n. moat. တွိုင်း။ ထွိုင်း။ ကျုံး။

တဝိုင်, တခိုင် taɓuiɲ [tă paŋ] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ထဝိုင်**, ထခိုင် tha ɓuiɲ [thă paŋ], **ဒဝိုင်**, ဒခိုင် da ɓuiɲ [dĕ̈ paŋ], **ခဝိုင်**, ခခိုင် khaɓuiɲ [khă paŋ] n. **တဝိုင်**, တခိုင် ta ɓuiɲ [tă paŋ] n. **ကဝိုင်**, ကခိုင် ka ɓuiɲ [kă paŋ]. SM. **ဟဝိုင်**, ဟခိုင် həbaŋ [hă paŋ]. Cf. **ဂျုင်**, ဂျုင် gluɲ [glɜ̀ŋ].]

တၢ်ၸတၢင်, တခိုခေါင်း tarɓoɲ [tɔr poŋ] n. torch. တဝ်ဓံင်။ မီးရှူးတိုင်။

တၢ်ၸတၢင်ၸဒွာက်, တခိုခေါင်ဒွောက် tar ɓoɲ jnok [tɔr poŋ jənòk] n. big torch. တဝ်ဓံင်ဒွော်။ မီးရှူးတိုင်ကြီး။

တၢ်, တာခိ် tār [tar] n. palmyra, toddy palm. တာ၊ တွံတာ၊ ထန်းပင်။ **ပျလုင်တၢ်ဆပ်ဂိပ်**, သုလုင်တာခိ်သဝ်ခိုပ် suluñtārsaprip [sɑŏ̀ lɜŋ tɑr sɔp rèp] n. a locality near Lamphun. ဌာန်ဒေသတရပ်ဒုံင်လာမ်ဖုန်မွဲ့။ လမ်ဖွန်းမြို့အနီးရှိဒေသတစ်ခု။

တိၢ်, တခိ်ု tir [tir] n.Heretic. ပူဂိုမဟွံပတော့်ကွေတ်အခိုက်ကွာတမ့ာ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ ဒိတ္ထိ၊ မွိဟ်ကွေတ် ဇွေတ်မ့ာ။ အစဉ်အလာကိုမယုံကြည်သောပုဂ္ဂိုလ်၊ တိတ္ထိ၊ ဒိဋ္ဌိ၊ အယူမှားသူ။ **ဇီ, ဧ** tī [tæ] n. (MM.). Cf. **တိၤ်ဍ်**, တခိ်ုဋ္ဌိ tiṭṭhi [tɛt thĭ], **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ**, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ micchāditthi [mɛt chɑ dèt thĭ]. [LM. BHSkt. **တိၢ်ဃျ**, တခိ်ုသျ tīr thya [tir thəyă], **တိၢ်ဆိက**, တခိ်ုထိက tīrthi ka [tir thĭ kă].]

တိၢ်, တခိ်ု tir [tir] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟေင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္တိၢ်**, သ္တခိ်ု stir [sətir], **သ္တိၢ်ဟ္ဝာက်**, သ္တခိ်ုမ့ောအခ် stir pɲo’ [sətir pəŋɔ̆[1]] v. shall rise and strive. ကွိုတုဲဂစာန်လွီ၊ ကွိုတုဲပွိတ်ဖြဟတ်။ ထပြီးကြိုးပမ်းသည်၊ ထပြီးအားထုတ်သည်။ (၂) shall bestir themselves. ဇကုညးတံကိုညးတံ၊ မဂစာန်လွီကွောန်ကွုင်အိုတ်ဏောင်။ သူတို့ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျ။ ကြိုးစားပမ်းစားလုပ်ဆောင်ကြမည်။ [SM. **တိဝ်**, တိုခ် tuiw [tɒ] v. to stand. ထွဲခွဲင်၊ လိုင်ခွဲင်၊ ဒုင်ဒဗတ်မာန်၊ ဒုင်အဍေဝ်အဍာမာန်။ ရပ်တည်သည်၊ ကြုံကြုံခံသည်။] **ကွိၢ်**, ကတခိ်ု ktir [kətir] v. to have arise. ကွိုု၊ ကွိုထွဲ။ ရပ်သည်၊ ထရပ်သည်။ **သကွိၢ်**, သကတခိ်ု sktir [səkətir].

တိင်္ဃယ်, တခိ်ုဍေယ် tirñey [tir ŋea], **တင်္ဃယ်**, တခိ်ုဍေယ် tarñey [tɔr ŋea] n. Dai-

www.monlibrary.com

ly. ရိုဟ်တွဲ၊ ရိုဟ် ဒဒှ်တွဲ။ နေ့စဉ်၊ နေ့တိုင်း။ (၂) every day. စွံစွံတွဲ၊ ဇွာပ်ဇွာပ်တွဲ၊ တွံတွံတွဲ။ နေ့တိုင်း၊ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း။

တငယ်, တငေယ် tañay [tă ŋɔa] n. (MM.) day. တွဲ၊ အခိင်စာစွော်ဘန်နာဦ၊ မွဲတွဲ။ နေ၊ နှစ်ဆယ့်လေးနာရီ၊ တစ်ရက်။ (၂) hours of daylight. အခိင်မွဲတွဲ၊ အခိင်နူတွဲသွ တိုန်စိုကိုတွဲပြိုတ်အာ။ တစ်နေ့တာအချိန်၊ တစ်နေဝင်တစ်နေထွက်အချိန်။ **လုကမွယ်တငယ်**, လုက်မွယ်တငေယ် lu kau mwaytañay [lŭ kao^{3} mwòa^{1} tă ŋɔa] n. a whole day. လုက်မွဲတွဲ၊ အလုံမွဲတွဲ။ တစ်နေ့တာပတ်လုံး။ [LM. **တငယ်**, တငေယ် ta ñay [tă ŋɔa], **တ့ယ်**, တ့ေယ် tñay [təŋɔa] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ SM. **တငယ်**, တငေယ်. təŋɔa [tă ŋɔa] n. middle of day, midday. ဒေါ်ဝ်တွဲ။ နေ့လယ်။] **ငတ့ယ်**, တ့ေယ် tñey [təŋea] n. sun. တွဲ၊ နေ။ (၂) day. တွဲ၊ တွဲခြဲ။ နေ့၊ နေ့ရက်။

တိၚ်ဂူလ်, တိၚ်စုလ် tircūl [tir cul] n. Pyu. ပျူ၊ ဂကူပျူ။ ပျူ၊ ပျူလူမျိုး။ **ဇိဏ်ငဧးတိၚ်ဂူလ်**, ဇိဉ်ဒ်ေးတိၚ်စုလ် jiñ jeḥ tir cūl [jèn jèh tir cul] v. Pyu singer. သွာဒွက်ပျူ၊ ပျူသီဆိုသူ။ (၂) Pyu song. ဒွက်ပျူ။ ပျူသီချင်း။

တိငဲယ်, တိၚ်ဒ့ေယ် tir ḍey [tir ɗea] n. (**တုၚ်ငဲယ်**, တုၚ်ဒ့ေယ် tur ḍey [tŭr ɗea] v. OM.**တိငဲယ်**, တိၚ်ဒ့ေယ် tirḍey [tir ɗea] n. middle. အဒေါ်၊ ထွဲ။ အလယ်။)

တြဲဍယ်, တြဒ့ေယ် traḍay [tră ɗoa] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

တြဲဍယ်, တြဒ့ေယ် tra ḍay [tră ɗoa], တဒ့ေယ် ta ḍay [tă ɗoa] n. (MM.) **ဍ ဧယ်ဗတ်**, တြဒ့ေယ်ဗတ် tra ḍaybataṁ [tră ɗoa bĕ tɔm] n. at midnight. ဗ္တံသ္ဂာတွဲ၊ သ္ဂာဗ္တံ၊ တ္ဝဲဗ္တံ၊ ထ္ဝဲဗ္တံ။ ညဥ့်နက်သန်းခေါင်အချိန်။Cf. **ငါ်ငါ်**, ဒေါ်ရ် dor [dò^{2}]; [LM. **စဧယ်**, ထဒ့ေယ် tha ḍay [thă ɗoa], **ဂဧယ်**, ဂဒ့ေယ် ga ḍay [gĕ ɗoa], **ဿယ်**, သ့ေယ် sḍay [səɗoa];SM. **ဟဧယ်**, ဟဒ့ေယ် hədoa [hă ɗoa]. **ငဧယ်**, ဒ့ေယ် ḍey [ɗea] prep. in. ပွဲ၊ အပွဲ။ အထဲ၊ အထဲမှာ။]

တိငဲယ်ဗိာ်တ်, တိၚ်ဒ့ေယ်ဒ်ရ်တ် tir ḍey bir taṁ [tir ɗea bìr tɔm] n. at midnight. ဗ္တံသ္ဂာတွဲ၊ သ္ဂာဗ္တံ၊ တ္ဝဲဗ္တံ၊ ထ္ဝဲဗ္တံ။ ညဥ့်နက်သန်းခေါင်အချိန်။

တိငဲာ:, တိၚ်ဒ့ေား tirḍoḥ [tir ɗɔh] n. Monk's water-strainer. ဇွေံသ္ဒိုဟ်ဥာ်ခမ့ီသင်တံ၊ ခမ္မကရိုန်။ သံဃာတော်များ၏ရေစစ်၊ ခမ္မကရိုဏ်း။ [LM. **ဿဍိုဟ်**, သဍိုဟ် saḍuih [să ɗoh]. SM. **ဟဍိုဟ်**, ဟဍိုဟ် hədɔh [hă ɗoh].]

www.monlibrary.com

တိၚ်ငေၚ်, တိန်နေအ် tir ne' [tir niĕ], **တၚ်ကေၚ်**, တန်ကောအ် tar ŋe' [tɔr niĕ] n. woodpecker. ကွေအ်။ တံစည်း (လေထွင်းဖောက်ရန်ကရိယာ)။ [LM. **ဂငဲစံက်ရ**, ဂစေံစံက်ဆု ga cimʼ bɔ̀k chu [gĕ cim pɔk chŭ] n. woodpecker. ဂစေံစံက်ဆု။ သစ်တောက်ငှက်။ SM. **ဟငဲစံက်ရ**, ဟစေံစံက်ဆု hə cemʼ bɔk chu' [hă cim pɔk chŭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။] [LM. **ကငၚ်**, ကကောအ် karŋe' [kă niĕ]. SM. **ကငၚ်**, ကကောအ် kəŋe' [kă niĕ] n. faeces. ကွံ၊ တရ်ဇွော်၊ အိက်။ မစင်၊ ကျင်ကြီး။]

တိၚ်တ, တိန်တ tir ta [tir tă] n. read. ဖ်။ ဖတ်။ **တိၚ်တ**, တိန်တ tir ta [tir tă] n. Ku. 116,136, 137.

တိတၢဝ်, တိန်တာဝ် tirtāw [tir taw] n. abode. သွီ၊ ဒွဲတန်တ်။ နေအိမ်၊ နေထိုင်ရာအရပ်။ (၂) dwelling-place. ဒွဲထာန်ဒွံင်၊ သွီဒွာန်ဒမံင်။ နေထိုင်ရာဌာန၊ နေထိုင်ရာအိမ်။ (၃) location. ဒွဲမတန်တ်ဒွံင်။ တည်ရှိနေသည့်နေရာ။

ဍ္ဍတ, ဍြတ် dra tau [drĕ tao^3], **ဒတ**, ဒတ် datau [dĕ tao^3] v. (MM.) **ပဒတ**, ပဒတ် pa datau [pă dĕ tao^3] v. to dwell. မံင်တန်တ်၊ နေထိုင်သည်။ (၂) be resident. ဒ်မွိဟ်မံင်တန်တ်။ နေထိုင်သူဖြစ်သည်။ **ဒမံင်ဒတ**, ဒမံင်ဒတ် da mâṅ da tau [dĕ mòŋ dĕ tao^3] v. dwelling-place. ဒွဲထာန်ဒွံင်၊ သွီဒွာန်ဒွံင်။ နေထိုင်ရာဌာန၊ နေထိုင်ရာအိမ်။ Cf. **ဒိငမောင်**, ဒိန်မောင် dir moṅ [dĭr mòŋ], **သန်ထာန်**, သန်ထာန် santhān [sɔn thɑn].[LM. **ထတ**, ထတ် thatau [thă tao^3], **ဒတ**, ဒတ် datau [dĕ tao^3]. SM. **ဟတ**, ဟတ် hətao [hă tao^3]. **တၢဝ်**, တာဝ် tāw [taw] v. to remain. တန်ဒွံင်ဗိုတန်တ်ဒွံင်ဂ့်။ နေမြဲအတိုင်းတည်ရှိနေသည်။]

တိထုၚ်, တိန်တုယ် tir tūy [tir tui] n. once. ပွဲမွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **တိထုၚ်**, တိန်တုယ် tir tuy [tir tui] n. perfection. ဒဒှ်မကျိုက်ပေင်တ်ခိုဟ်တဗွဲတွေင်။ အထူးပြီးပြည့်စုံကောင်းမွန်ခြင်း။ (၂) perfect state. ဒဒှ်မန်ကိုကဆံင်၊ ကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်။ ပြီးပြည့်စုံသောအခြေအနေ။ (၃) develoment towards perfection esp. as result of good deeds in successive incarnations. ဖော်ဖြေဝ်တိုန်ကဆံင်၊ မကျိုက်ပေင်ရုဂပ်၊ ဗွဲတွေင်ရ်သွပ်ပွမခိုဟ်ဂမွိုင်၊ ဆက်ဒှ်ကွုင်မွဲကိုဘဝမွိဟ်။ ပြီးပြည့်စုံသောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအဆင့်၊ အထူးသဖြင့်၊ ကောင်းသောအကျိုးဆက်များကဲ့သို့၊ လူ့ဘဝတွင်ဆက်လက်ဖြစ်တည်လာသည်။ v. be sufficent. ထတုဲ၊ ဒတုဲ၊ စိုပ်ဒတုဲ။ လုံလောက်သည်၊ ပြည့်စုံသည်။

www.monlibrary.com

ဒြတုယ်, ဒြတုယ် dratūy [drɛ̆ tui] n. (MM.) **ဒြတုယ်မြမ၊**, ဒြတုယ်မြန်ရဲ dra tūy mramar [drɛ̆ tui mrɛ̆ mɔ̀r], **ဒြတုယ်မြမဝ်**, ဒြတုယ်မြမဒ် dratūymramar [drɛ̆ tui mrɛ̆ mɔ̀r] n. develoment towards perfection. ဖော်ပြေဝ်တိုန်ကဆံဝ်မကျိုက်ပေဝ်ရုဂဝ်။ ပြီးပြည့်စုံသောဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအဆင့်။ (၂) advancement. ဒဒှ်မသ္ဂီတောတက်တိုန်။ တိုးတက်ကြီးပွားစေခြင်း။[LM. **ဓတုယ်**, ထတုယ် thatuy [thɑ̆ tui], **ဒတုယ်**, ဒတုယ် da tūy [dɛ̆ tui].SM. **ဟတုယ်**, ဟတုယ် hətæ [ha tui], **ရုယ်**, တုယ် tūy [tui] v. to finish. တုဲဒှ်၊ ပ္လဲဗဒှ်ထော်၊ ထပိုတ်ထော်၊ ပြီးဆုံးသည်၊ အဆုံးသတ်သည်၊ ဖြတ်လိုက်သည်။]

တိလ်, တိရ်လ tir la [tir lɑ̆] n. **တိလ်**, တိရ်လ tir la' [tir lɑ̆] n. lord. တလ၊ တ္ဝ၊ တ္ဝ ညး။ သွင်၊ အရှင်။ (၂) owner. တ္ဝပြဝ်၊ တ္ဝကပေါတ်။ ပိုင်ရှင်၊ ဥစ္စာရှင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗြလ**, ဗြလ trala [trɑ̆ lɑ̆].

တိလ်ပေါယ်, တိရ်လပေါယ် tir la poy [tir lɑ̆ pao²], **တိလ်ကပေါယ်**, တိရ်လအ်ပေါယ် tir la' poy [tir lɑ̆ pao²] n. our lord. တလပို၊ တ္ဝပို၊ ဗြလပို။ ကျွန်ုပ်တို့၏အရှင်၊ ကျွန်ုပ်တို့သွင်။

တိလ်ဇလ္ဝာမ်ပုန်ယာန်ဆိင်, တိရ်လလ္ဝောမ်ပုန်ယာန်စိင် tir la lmom punyāncin̆ [tir lɑ̆ ləmɔ̀m pun yàn coiŋ] n. the lord of merit of elephant. တိလမန္ဒံကိုပိုန်ယာန်စိင်။ ဆင်ယာဉ်ကိုစိုးပိုင်သောအရှင်သခင်။

တိလုံယ်, တိရ်လုယ် tir luy [tir lui], **တလုံယ်**, တရ်လုယ် tar luy [tɔr lui] n. **ကုတိလုံယ်**, ဆုတိရ်လုယ် chu tir luy [chŭ tɔr lui] n. emblic myrobalan tree. တွံတလုံ။ ဆီးဖြူပင်။ **သတ်တလုံယ်**, သန်တရ်လုယ် sactarluy [sɔt tɔr lui] n. emblic myrobalan fruit. သတ်တလုံ။ ဆီးဖြူသီး။

ဗြလုယ်, ဗြလုယ် tra luy [trɑ̆ lui]. (1218) **တလုယ်တရိယ်**, တလုယ်တရိယ် ta luy tariy [tɑ̆ lui tɑ̆ rieɑ] n. (place of) emblic myrobalan trees on the further bank. ဒွဲဝဲတွံတလုံမတိုန်ဒွံဉ်၊ သင်လွဉ်ဖာတော်။ (ထိုမှာ)ဖက်ကမ်းရှိ၊ ဆီးဖြူပင်များပေါက်ရောက်သောနေရာ။ (၂) a locality near Lamphun. ဒေသပ္ပိဗ္ဂိုင်တရပ်ဥုင်လာမ်ဖုန်မွဲဒွဲဝဲ။ လမ်ဖွန်းမြို့အနီးအနားရှိဒေသတစ်ခု။

တလုယ်, တလုယ် ta luy [tɑ̆ lui] n. (MM.) **ကျာက်တလုယ်**, ကျောက်တလုယ် kyaik-taluy [kyaik tɑ̆ lui] n. a pagoda in Syriam district. ကျာ်စေတီတလုံ၊ မန္ဒံပ္ဒဲခရိုင်ဩြော်။ သံလျင်ခရိုင်ရှိကျိုက်တလွေးစေတီ။ **သတ်တလုယ်**, သတ်တလုယ် sattaluy[sɔt

ခပ္ဒိုင်ဒုဇြောင်း။ ဘဉ်တါင်ဒခပ္ဒိုင်ဒုပ္ဒိုယ်ယျိုယ်ဒူလဒတေါ်းဇစေဝ်ဒူ။ ကလုလဟ်ကဲ့ ဘဆူလတ်ကဲ့ ဒနဒုးဒုးကလဲ[ဒဘုး

www.monlibrary.com

tă̆ lui] n. emblic myrobalan fruit. သတ်တလဲ့။ ဆီးဖြူသီး။ H.L. [LM. **တလုယ်**, တလုယ် taluy [tă̆ lui], **ကလုယ်**, ကလုယ် kaluy [kă̆ lui]. SM. **ကလိ**, ကလိ kə læ [kă̆ læ] n. emblic myrobalan.]

ကိုးလိယ်, ကိုရ်လေယ် tirley [tir lea] n. my lord. တလအဲ၊ တ္ဂအဲ၊ တိလအဲ၊ တ္ဂီအဲ၊ တ္ဂညးအဲ။ အကျွန်ုသွင်၊ အကျွန်ုအရှင်၊ အကျွန်ုအရှင်သွင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကြိုလယ်**, ကြိုလေယ် trī le̤y [təri lea]. **ကိုလိုလ်ယ်**, ကိုရ်လစ္ဥယ် tirla·ey [tir lă̆ ea].

ကိုးလိယ်ကိုးကာလ်, ကိုရ်လေယ်ကိုန်ကာလ် tir ley kin kāl [tir lea kɛn kal] n. mylord instruct. တိလဂကန်၊ တ္ဂီဂကန်။ သွင်မှာကြားသည်၊ အရှင်မှာကြားသည်။

ကိုးလိယ်ဆိ, ကိုရ်လေယ်စ် tirleyci [tir lea cĭ] n. the lord indeed. တိလစိ၊ တ္ဂစိ၊ တိလစိ၊ တ္ဂီစိ။ အရှင်အမှန်တကယ်။

ကိုးလိယ်ဒဟ်, ကိုလေ်ယ်ဒဟ် tir leydah [tir lea dɔ̀h] n. the lord be. တိလဒ့်၊ တြဲဒ့်၊ ပြဲဒ့်။ အရှင်သွင်ဖြစ်သည်။

ကိုလ်ဇုင်, ကိုရ်လစ်ဒ္ဍုင် tir la·ḍūṅ [tir lɔ̆ ɗɔŋ] n. lord of town. တ္ဂဥုင်၊ မြို့အရှင်၊ မြို့သွင်။

ကိုးဝိလ်, ကိုရ်ဝိလ်ိ tirwil [tir wil] n. that which surrounds. အရာမပို့ဖိုုင်လဝ်။ ဝိုင်းရံထားသောအရာ။ (၂) around. ပွဲကိုသွဲ့ဒ္ဒ်၊ ပွဲပို့ပ္ဍုသွဲ့ဒ္ဒ်။ ဘေးအနားတဝိုက်၌၊ ဘေးပတ်ပတ်လည်၌။ (၃) retinue. ဗ္ဂက်ကြဂကောံသွဲ့တို့ဝါရ။ နောက်လိုက်နောက်ပါအခြွေအရံအသင်းအပင်း။ (၄) train. ဦိုက်ဗ္ဂက်ကြဲ၊ မသွးရပ်ထွဏာကို၊ တ္ဂျင်တ္ဂောတ်ဍုတ်ယာတ်၊ မသွောံလဝ်၊ လွာတွးစ့ေအာပွဲကိုတ္ဂီ။ ဒရွတ်တိုက်ကျသွားသော၊ ဝတ်ရုံတော်များကို၊ ဖေးမကိုင်ဆောင်ပေးရသော၊ ကျွန်အခြွေအရံအသင်းအပင်း။

ကြိုဝီ, ကြေဒ် trawī [tră̆ wi], **တဝီ**, တဒ် tawī [tă̆ wi] n.(MM.) that which surrounds. အရာမပို့ဖိုုင်လဝ်။ ဝိုင်းရံထားသောအရာ။ **ကြိုဝီရူ**, ကြေဒ်ဒု trawīwū [tră̆ wi waoˀ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ပါဝါါး**, ပရိဒါရ် pa ri wūr [pă̆ ræ̆ wɛ̀ar]. **ရူး**, ဝုရ် wūr [wùr]. [LM. **တဝီ**, တဒ် ta wī [tă̆ wi], **တွီ**, တ္ဂီ twī [təwi], **ပွီ**, ပ္ဂီ pwī [pəwi], **လွီ**, လ္ဂီ lwī [ləwi] n. retinue. ဗ္ဂက်ကြဂကောံသွဲ့တို့ဝါရ။ နောက်လိုက်နောက်ပါအခြွေအရံအသင်းအပင်း။] **တဝီ**, တဒ် tawī [tă̆ wi], **တဝီတရူ**, တဒ်တဒု tawītawū [tă̆ wi tă̆ wao[1]] n. surroundings. ဝုတ်ဒိုဟ်၊ ဂူဒိုဟ်။ ပတ်ဝန်းကျင်။ SM. **ကဝီ**, ကဒ် kəwī [kă̆ wi] n. retinue. ဗ္ဂက်ကြဂကောံသွဲ့တို့ဝါရ။ နောက်လိုက်

www.monlibrary.com

နောက်ပါအခြွေအရံအသင်းအပင်း။ **တိၚ်ဝိလ်**, ဘိရိၚ်ဒိလ် tir wïl [tir wïl] v. to atten on. မြိမြန်။ အလုပ်အကျေး ပြုသည်။

တိၚ်ဝိၚ်, ဘိရိၚ်ဒိလ်၂ tir wil [tir wil], **ဗ္နတ်တိၚ်ဝိလ်**, ဗ္နတ်ဘိရိၚ်ဒိလ် bnat tir wil [bənɔ̀t tir wil] n. limit. တင်မက္ဂာတ်လဝ်၊ ကဆံင်မကယျောဝ်ဗက်လဝ်အိုတ်ကွောတ်။ ကန့်သတ်ချက်၊ အဆုံးစွန်လိုက်လျောနိုင်သောအဆင့်။ (၂) end of time. အခိင်တ္ဂျင်တွောတ်အိုတ်။ နောက်ဆုံးအချိန်ပိုင်း။

ဇြဝိုဝ်, ဇြဒိုဒ် tra wuiw [trə̆ wɒ], **ဇြဝိုၚ်**, ဇြဒိုရ် tra wuir [trə̆ wɒr], **တဝိုဝ်**, တဒိုဒ် tawuiw [tə̆ wɒ] n. **တဝိုၚ်**, တဒိုရ် tawuir [tə̆ wɒr] n.(MM.) boundary. ပယျိုတွိုဒ္ဒက်။ နယ်နိမိတ်။ (၂) (spatial, 1557. also temporal) limit. (မဆောင်ကိုအာကာသ၊ သိုမဆောင်စပ်ကိုအခိင်) တင်ကွာတ်။ ကန့်သတ်ချက်။ (၃) place on boundary. ဒ္ဒဲမန္ဒံလ္လူပယျိုး။ နယ်နိမိတ်ပေါ်တွင်ကျရောက်သောနေရာ။ (၄) port of entry. သွေဟ်ပယျိုဒ္ဒဲလုပ်။ **ယာမ်ဇြဝိုၚ်**, ယာန်ဒြဒိုရ် yām tra wuir [yàm trə̆ wɒr] n. extent. ဇမ်ိင်၊ သွဲ၊ သွဲဗွိုက်။ အရှည်၊ အကျယ်၊ အကျယ်အဝန်း။ (၂) limits. ဗ္ဘတ်ကွာတ်၊ တင်ကွာတ်ဂစိုတ်။ အကန့်အသတ်၊ ကန့်သတ်ချက်။ [LM. **တဝိုဝ်**, တဒိုဒ် ta wuiw [tə̆ wɒ] n. **တွိုဝ်**, တွိုဒ် twuiw [təwɒ]. SM. **တဝိုဝ်**, ကဒိုဒ် kəwɒ [kə̆ wɒ], **ဇြဝိုၚ်**, ဇြဒိုရ် trawuir [trə̆ wɒr] v. to define a boundary. ပွံက်ထွးကိုအဓိပါတ်ဒ္ဒက်မွဲ။ နယ်နိမိတ်တစ်ခုကိုအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပြသည်။]

တိၚ်ဝိလ်, ဘိရိၚ်ဒိလ် tirwïl [tir wïl] v. hypoth. နဒဒ္ဒိမဒ္ဒိမာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္လိၚ်ဝိလ်**, သ္ဒေိရ်ဒိလ် stirwïl [sətir wïl] v. **သတြိၚ်ဝိလ်**, သတြေိရ်ဒိလ် satrirwïl [sə̆ tərïr wïl] v. to attend on. မြိမြန်။ အလုပ်အကျေး ပြုသည်။

ဇြီ, ဇြဒိ tra wï [trə̆ wï] v. (MM.) **ဇြီဗဝိုင်ဂကတ်**, ဇြဒိဝဒိုင်ကေတ် tra wï ba wuiñ ket [trə̆ wï bə̆ wèŋ kit] v. to cause to attend on one. တွိဗွိုင်ကောတ်ဗွက်ကြဂကောံနာံမြိုင်တွိဝါရ။ အခြံအရံအသင်းအပင်းများဝိုင်းရံယူသည်။ (၂) take in one's train. ဥိက်ဗွက်ကြ၊ မသ္ဒးရပ်ထွဏာကို၊ တ္ဂျင်တွောတ်ဥုတ်ယာတ်၊ မသွောံလဝ်၊ လွာတွးစေ့အာပဲ့ကိုတ္ဒီ။ ဒရွတ်တိုက်ကျသွားသော၊ ဝတ်ရုံတော်များကို၊ ဖေးမကိုင်ဆောင်ပေးရသော၊ ကျွန်အခြွေအရံအသင်းအပင်း။ Cf. **သိဝ်**, သိဒ် siw [si].[LM. **တဇီ**, တဒီ ta wï [tə̆ wi], **တွီ**, တွီ twï [təwi], **တွီဗွီ၎်**, တွီဒွီ၎် twï bwuiñ [təwi bəwèŋ] v. **ပွီဗဝိုင်**, ပွီဗဒိုင် pwï ba wuiñ [pəwi bə̆ wèŋ] v. to attend on.

www.monlibrary.com

မြိမြန်။ အလုပ်အကျွေးပြုသည်။ **ဂြွီ**, ဩဒ် trawĭ [trɑ̆ wĭ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။] **ထြိဝိလ်**, ဩဒိလ် tri wil [træ̆ wĭl], **ထွီထွူ**, ဒွီဒွူ twĭ twū [təwi təwɑo[1]], **ထွီထွိုဝ်**, ဒွီဒွိုဒ် twĭtwuiw [təwi təwɒ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

တိဟိုး, ဘိန်ဟိန် tir hin [tir hɛn] v. be highly pleased in mind. လဟိင်တပ္ပဲစိတ်ဖွဲ့။ စိတ်ထဲအလွန်ကြည်နူးသည်။

တိဟိုးကိုး, ဘိန်ဟိန်ကိန်သး tir hin kirsah̰ [tir hɛn kir sɑh] n. applause. ထဟိုန်ကသး၊ ထိုန်သး၊ တဟိန်ကသး၊ တိန်သး၊ ထိုင်သး၊ ထအောတက်တဲ၊ ဟိုထိုင်သးကို ဇဟတ်။ လက်ခုပ်သြဘာပေးခြင်း၊ ချီးကျူးအားပေးခြင်း။ **ထိုးကွ**, ဆိန်ကွ thin kʂah̰ [thɛn kəsɑh] v. to praise. ဟိုထိုင်သး၊ ဟိုပ္ဍိုန်စရဲ၊ ဟိုပ္ဍိုန်ဂုန်။ ချီးမွမ်းသည်၊ ချီးကျူးသည်၊ ဂုဏ် ပြုသည်။

တုာ်, တုရ် tur [tɑo[1]r] v. to burn. တူ။ လောင်သည်။ (၂) be alight. ဂိုသလံင်ဒွံင်။ တောက်လောင်လျက်ရှိသည်။ [LM. **ရှ**, ဘူ tū [tɑo[1]]. SM. **ရ**, ဘူ tɑo [tɑo[1]].]

တုာ်ဇေယ်, တုရ်ဧေယ် turd̰ey [tɑŏr ɗɛɑ] n. middle. အဒေါဝ်၊ ထွဲ။ အလယ်ဗဟိုရှိ။ see. ရံင်။ ရှူ။ **တိဇေ့ယ်**, ဘိရ်ဧေယ် tird̰ey [tir ɗɛɑ].

တလ်, တလ် tal [tɔl] v. to plant. ပ္ဍံ၊ တို့။ စိုက်သည်၊ စိုက်ပျိုးသည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **တိလ်**, ဘိလ် til [til].

တာလ်, တာလ်[2] tāl [tɑl] n. (P.) palmyra, toddy palm. တာ၊ တွံတာ။ ထန်းပင်။

တာလ်, တာလ်[J] tāl [tɑl] n. Unit of length equal to seven cubits. မူအစာံသွက်သွေဂံ တွတ်ခရာဖဗြိင်မွဲဂကူ၊ မန္ဒံဖဗြိင်ထပ်ဟတ်။ အလျားတိုင်းတာရန်၊ စံမူတစ်ခု၊ အရှည် (၇) တောင်နှင့်ညီမျှသည်။ **မင်လံ**, မင်လံ maṅ laṁ [mɛaŋ lɔm]. [LM. **တာ**, တာ tā [tɑ]; SM. **တ**, တာ tɑ [tɑ].]

တိလ်, ဘိလ် til [tiel], **တလ်**, တလ် tal [tɔl]v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဿိလ်**, ဿိလ် stil [sətiel], **ဿလ်**, ဿလ် stal [sətɔl] v. to plant. စိုက်သည်၊ စိုက်ပျိုးသည်။ တို့၊ တို့ပ္ဍံ။ (၂) to plant a seed of. မျိုးစေ့ချစိုက်သည်။ တို့ပလံဖျံမ။

တိုဝ်, ဘိုဒ် tuiw [tɒ]·v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဿိုဝ်**, ဿိုဒ် stuiw [sətɒ] v. shall plant. တို့ကောင်။ စိုက်

www.monlibrary.com

လိမ္မည်။Cf. ပ္တ, ပ္တ ptaṁ [pətɔm]. Der. ပ္တိုဝ်, ပ္တုဲဝ် ptuiw [pətɒ] v. to cause to plant. သ္ကိုတ့်။ စိုက်ပျိုးစေသည်။ **တ္ဝိလ်**, တ္ဝိလ် twil [təwiel] n. tillage. ဒၚ်မဇိက်တ့်လွီ။ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးခြင်း။[LM. **တိုဝ်**, တိုဝ် tuiw [tɒ] v. hypoth. နဒၚ်မၚ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ SM. **တိုဝ်**, တိုဝ် tɒ [tɒ].]

တိလ်ကာမ်, တိလ်အာရာမ် til'ārām [tiel ɑ rɑ̀m] v. to plant the garden. တိုက့်သွဝ်။ ဥယျာဉ်ခြံစိုက်ပျိုးသည်။

တိလ်ဇောလ်, တိလ်တောလ် tiltol [tiel tol] n. Tradition. အခိုက်ကွာပြဝေဏီ၊ အခိုက်ကွာမဆက်ဆေန်စ္ဝေ်ကွၚ်၊ နူကုိတမ္ဗာတမ္ဗာတေံ၊ ဒတောဝ်။ အစဉ်အလာ၊ မိရိုးဖလာယုံကြည်ချက်ဓလေ့ထုံးစံ၊ အစဉ်အဆက်။ **တိလ်ဇောလ်ဝင်သ**, တိလ်တောလ်ဝင်သ til tol waṅ sa [tiel tol wɛɑŋ sɑ̆] n. lineage. သ္ဒေါဝ်ဒတောဝ်၊ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်။ Cf. **သဇာ်**, သနောရ် sanor [sɑ̆ nor].[LM. **ဒတောဝ်**, ဒတောဝ် datow[dɛ̆ to].SM. **ဟတောဝ်**, ဟတောဝ် hɔto [hɑ̆ to] n. lineal succession. ဒၚ်မစေန်ဆက်စ္ဝေ်ကွၚ်မွဲအဆက်ဝဝ်၊ နူအပါမစိုပ်စိုကိုကောန်။ အဖေမှသားသို့၊ တိုက်ရိုက် ဆင်းသက်လာခြင်း။ **ဇောလ်**, တောလ် tol [tol] n. cotton thread. တောဝ်ကွေင်။ ချည်မျှင်။]

တိလ်ဇောက်, တိလ်ဓောက် tilbok [tiel pok], **တုလ်ဇောက်**, တုလ်ဓောက် tulbok [tŭl pok] n. refuge. ဒ္ဂဲသွက်သွေဂံစွဲ့။ ခိုလှုံရန်နေရာ။ (၂) defence. ပွမစိုဒ္ဒာ။ ဆီးတားကာကွယ်ခြင်း။ remembrance. ကပေါတ်သွက်သွေဂံသွစ္ဒတ်သမ္ဗီစ။ အမှတ်ထားရှိရန်ပစ္စည်း။ (၃) that which is memorable. ဒၚ်မဝိုတ်ထေံဟွံမာန်။ မေ့ပျောက်လိုက်၍မရခြင်း။ **ဩ်ဍုက်တိလ်ဇောက်**, ဧိန်ဂုက်တိလ်ဓောက် cinruktilbok [cɛn rɔ̀k tiel pok] n. shelter. ပွမဂိုက္ဒို၊ ပွမစွဲ့၊ ပွမစိုဒ္ဒာ။ လုံခြုံမှု၊ ခိုလှုံမှု၊ ကာကွယ်မှု။ (၂) refuge. ဒ္ဂဲသွက်သွေဂံစွဲ့။ ခိုလှုံရန်နေရာ။ (၂) defence. ပွမစိုဒ္ဒာ။ ဆီးတားကာကွယ်ခြင်း။ Cf. **သရ**, သရဏ sa ra ṇa [sɑ̆ rɛ̆ nɑ̆]. [LM. (**ဒ္ဗျယ်ဇပ္ဘောက်**, ဒ္ဗုယ်ဇွောက် cbuy cbok [cəpui cə pok], **ဒရုယ်ဒဇောက်**, ဒဇုယ်ဓောက် ca buy ca bok [cɑ̆ pui cɑ̆ pok] v. **သလယ်လဇောက်**, သလယ်လဓောက် salaylabok [sɑ̆ lòa[1] lɛ̆ pok], **သလယ်လ္ဘောက်**, သလယ်လွောက် sa lay lbok [sɑ̆ lòa[1] ləpok] v. refuge. ဒ္ဂဲသွက်သွေဂံစွဲ့။ ခိုလှုံရန်နေရာ။ (၂) defence. ပွမစိုဒ္ဒာ။ ဆီးတားကာကွယ်ခြင်း။ (၃) remembrance. ကပေါတ်သွက်သွေဂံသွစ္ဒတ်သမ္ဗီစ။ အမှတ်ထားရှိရန်ပစ္စည်း။ (၄) that which is memorable. ဒၚ်မဝိုတ်ထေံဟွံမာန်။ မေ့ပျောက်လိုက်၍မရခြင်း။)] **တုဇောက်**, တုဓောက် tu bok [tŭ

www.monlibrary.com

pok] v. to offer. ကိုဒါန်၊ ဖွိန်ကို။ လှူဒါန်းသည်၊ ဆက်ကပ်သည်။ (၂) to place under the protection of. သင်္ကြဲဒုံင်တန်တ်ဒွဲဝဲမဂိုကို့ဂျ်။ လုံခြုံမှုရှိသောနေရာတွင်နေစေသည်။ **တငတာက်**, တဓောက် ta bok [tă pok], **ဆငတာက်**, ဧဓောက် ca bok [că pok], **ငဗွာက်**, ဇွောက် cbok [cəpok], **ဗျုယ်**, ဗွုယ် cbuy [cə pui], **ဗျု**, ဗွဲ့ cbuy [cəpui] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

တုလ်ယာ, တုလ်ယာ tulyā [tŭl ya] n. personal name. ယူပ္ပဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

တုလ်, တုလ်ဓောက် tul bok [tŭl pok] n. defence. ပွမစိုဒ္ဓာ။ ဆီးတားကာကွယ်ခြင်း။ (၂) remembrance. ကပေါတ်သွက်သွေဂံသွစ္စတ်သမ္မိစ။ အမှတ်ထားရှိရန်ပစ္စည်း။ (၃) that which is memorable. ဒဒှ်မဝိတ်ထောံဟွံမာန်။ မေ့ပျောက်လိုက်၍မရခြင်း။ v. to offer. ကိုဒါန်၊ ဖွိန်ကို။ လှူဒါန်းသည်၊ ဆက်ကပ်သည်။ (၂) to place under the protection of. သင်္ကြဲဒုံင်တန်တ်ဒွဲဝဲမဂိုကို့ဂျ်။ လုံခြုံမှုရှိသောနေရာတွင်နေစေသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **တိလ်ငတာက်**, တိလ်ဓောက် tilbok [tiel pok].

ဂျုလ်, တူလ် tūl [tao^{1}l], တုလ် tul [taŏl], **ဟင်ဂျုလ်**, ဟန်တူလ် hantūl [hɔn tao^{1}l], **ဟိုင်တုလ်**, ဟိန်တုလ် hin tul [hɛn taŏl] prep. on. လွှ်ဂျ်၊ လွှ်ဂျ်ဂ့်၊ လွှ်ဂျ်တော်။ အပေါ်မှာ၊ အပေါ်၌၊ အပေါ်တွင်။(၂) above. ဖွဲကိုပ်ကွာဂ့်၊ ဖွဲလွှ်ဂျ်တော်။ အထက်တွင်၊ စောစောက။ **တု**, တူ tu [taŏ], **ဂျု**, တူ tū [tao^{1}] prep. onto. ပွဲလွှ်ဂျ်။ အပေါ်မှာ။ [LM. **ဂျု**, တူ tū [tao^{1}]. SM. **တု**, တူ tao [tao^{1}] v. to be superior. သင်္ကြဲကဆင်ဒ်သွင်္ဂျင်။ အဆင့်မြင့်စေသည်။] **ဟင်ဂျုလ်**, အန်တူလ် 'an tūl [ɔn tao^{1}l] n. top. ကွဟ်၊ တွောတ်။ ထိပ်၊ ထိပ်ဖျား။ (၂) on the top of. လွှ်ဂျ်ကွဟ်၊ လွှ်ဂျ်ကွောတ်။ ထိပ်ပေါ်တွင်။ အဖျားပေါ်တွင်။

ငတာလ်, တောလ် tol [tol] n. (cotton) thread. တောဝ်၊ တောဝ်ကွေင်၊ ဇုက်တောဝ်။ ချည်၊ ချည်မျှင်။ **ငတွာ်**, တွောရ် twor [twor], **ငတွာဝ်**, တွောဒ် twow [two] n.(MM.) cotton thread. တောဝ်၊ တောဝ်ကွေင်၊ ဇုက်တောဝ်။ ချည်၊ ချည်မျှင်။ **ငတွာ်ကငး**, တွောရ်ကနေ tworkane [twor kă ne], **ငတွာ်ကငးင်**, တွောရ်ကနေင် tworkaneñ [twor kă neaŋ] n. spindle of thread. တောဝ်ကွေင်။ ချည်ရစ်တံချည်။ **ငတွာ်ကျိုဝ်**, တွောရ်ကျိုခ် tworksuiw [twor kəsɒ] n. dressed cotton. တောဝ်ချို့။ ဝါဂွမ်း။ Der. **ငတ္ဂာလ်**, တ္ဂောလ် tnol [tənol] n. spool. ဏဝ်၊ တဝ်ဏဝ်။ ရစ်တံ၊ ရစ်လုံး၊ ရစ်ဘီး။ **တိုင်ငတာလ်**, တိရ်တောလ် tirtol [tir tol] n.Tradition. အခိုက်ကွာပြဝေဏီ၊ အခိုက်ကွာ

www.monlibrary.com

မဆက်ဆေန်ခွေ်ကွင်၊ နူကိုတမ္ဍာတမ္ဍာတေံ။ အစဉ်အလာ၊ မိရိုးဖလာယုံကြည်ချက်ဓလေ့ထုံးစံ။ [LM. ၸတဝ်, တောဝ် tow [to]. SM. ၸတဝ်, တောဝ် to [to] n. cotton. တောဝ်။ ချည်။ (၂) cotton plant. တွံတောဝ်။ ဝါပင်။ (၃) thread. တောဝ်ကွေ်ငှ်။ ချည်မျှင်။]

တဝ်ဆုဟ်, တဝ်စၸမ်ာ် tawcarhah [tɔ cɑ̆ hrɔh] n. hairpin. တဝ်စရှ်။ ဆံထိုးတံ။

ၸတဝ်, တာဝ်[3] tāw [taw] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟေင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဿ်ၸတဝ်**, သ္ဆာဝ် stāw [sətaw] v.To remain. အတိုင်ဗိုမံင်ဒွံင်ဂှ်မတန်တံဒွံင်။ နေမြဲအတိုင်းတည်ရှိနေသည်။(၂) be stationary. ဖျေါဂစိုတ်လဝ်ကိုဒွာဲ၊ ဖျေါကွာတ်လဝ်ဒွာဲဂဲ့ဲ။ ပုံသေနေရာချထားသည်၊ ပုံသေထိုင်ထားသည်။ (၃) stand. ထတ်။ မတ်တတ်ရပ်သည်။ (၄) stay. မံင်၊ ဒိုမံင်။ နေသည်၊ တည်းခိုနေသည်။ (၅) dwell. ဒွံင်တန်တ်၊ ဒိုတန်တ်။ နေထိုင်သည်။ (၆) be located. တန်တ်ဒွံင်။ တည်ရှိသည်။ (၇) to be sreadfast. တန်ကြန်ဒွံင်၊ တန်တ်ဒွံင်ဟွံပြံင်သွဲ၊ တန်တ်ဒွံင်ဟွံဖ်က်ပွန်။ တည်မြဲသည်၊ မပြောင်းမလဲဘဲတည်ရှိသည်၊ မဖောက်မပြန်တည်ရှိသည်။ (၈) to endure. တန်ကြန်၊ ဂွိင်သွေဲ၊ ဆက်တန်တ်ဒွံင်။ တည်တံ့သည်၊ ရှည်ကြာသည်၊ ဆက်လက်ရပ်တည်သည်။

ၸတဝ်, တာဝ်[4] tāw [taw] v. be stable, be located, dwell, stop. တ်၊ တန်တ်။ တည်နေသည်၊ တည်မြဲသည်။

ၸတဝ်ဃုဟင်, တာဝ်စုဟာင် tāwcuhɑ̆ñ[taw cɯ̆ haiŋ]v.come together and be stable, come together and standing in line, to stop and stand in row. တ်ကောံဒွံင်၊ တ်ရေင်ဒွံင်။ စုပေါင်းတည်နေသည်၊ စုပေါင်းတန်းစီနေသည်။

ၸတဝ်ပ္ဍေ်, တာဝ်မ္ဍေ်ယ် tāwpɖey [taw pəɗea] prep. be inside, be located in. တ်ပွဲ့။ အထဲတွင်တည်သည်။

ၸတဝ်ပ္ဍေ်ဒုည်, တာဝ်မ္ဍေ်ယ်ဒုည် tāw pɖey dūn [taw pəɗea dùn] prep. be inside bamboo, dwell inside bamboo. တ်ပွဲ့ဒုန်၊ မတန်ပွဲ့ဒုန်။ ဝါးထဲတွင်တည်သည်။

ၸတဝ်ဿ်ၸင်ၸဟင်, တာဝ်သ္ဆာင်ဟောင် tāw s'āñ heñ [taw səaiŋ heaŋ] v.will be inside the other. တ်သ္ဆာင်ဟောင်။ တစ်ခြားနေရာတွင်တည်မည်။

ၸတဝ်ဩ်, တာဝ်သဒ် tāwsa' [taw sɔ̆] v.will dwell. တ်သ၊ တ်ရောင်။ ရပ်တည်လိမ့်မည်။

ၸတဝ်ၵၢၼ်, တောဝ်ရန် to ran [to rɔ̀n] n. arch. ပံင်ကုပ်၊ ခွုပ်။ ပေါင်ကူး။ ခုံး။ see. ရံင်။ ရွှ။ **ၸတဝ်ိုင်**, တောဝ်ရိုန် torin [to rɛ̀n].

ၸတဝ်ိုင်, တောဝ်ရိုန် torin [to rɛ̀n],**ၸတဝ်ၵၢၼ်**, တောဝ်ရန် toran [to rɔ̀n] n. Onamen-

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

tal arch. ခုပ်ပံင်ကုပ်မဖျေံလဝ် သွက်သွော်ကျေဝ်။ အလှအပအတွက် ပြုလုပ်ထားသော ပေါင်ကူး။ (Lph.) **တာရိုင်**, တရိုန် tarin [tɑ̆ rɛn].[LM. **တာရိုင်**, တရိုန် taruin [tɑ̆ ron] n. floral tracery. တရိုန်မဆေင်စပ်ကို ဆောင်ပ္လာ်ဩ်။ ပန်းအဖူးပွင့်နှင့်ဆိုင်သောက နုတ်ပန်း။ **စိုင်ဒြာ်**, စိန်ဒြန် cin dran [cɛn dəràn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Skt./P. **ဂတာယ်ဂ**, တောဝ်ရဏ toraṇa [to rɑ̆ nɑ̆].]

ဂိုဝ်, တိုဝ် tuiw [tɒ] v. to plant. တို၊ တို့ပ်။ စိုက်သည်၊ စိုက်ပျိုးသည်။ (၂) to plant a seed of. တို့ပလံဖျေံမ။ မျိုးစေ့ချစိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂိုလ်**, တိလ် til [til].

ဂိသ္ဒ, တိသ္ဆ tis sa [tɛt sɑ̆] n. (MM. **သ္ဂိုင်ဂိသ္ဒ**, သ္ဂိုင်တိသ္ဆ smiṅ tis sa [səmoiŋ tɛt sɑ̆].) n. a legendary king of Pegu, who attempted to suppress Buddhism and was converted by Queen Subhaddā. ဓ္ကရာတ်ဗဂေါ၊ မက္ကျင်ပွဲအဂိုမွဲတ္ဒ၊ တ္ဒ ညးမက္ခေံစိုတ်လွိဳပရာ၊ သွက်သွော်လိုန်ပိန်၊ ပလောက်ပလေံထော်ကွေတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဆဂး၊ ဟိုတ်နူကိုဥ္ဇကျာ်ဖွော်သွိင်၊ သုဘဒ္ဒာဒေဝီတဲ့၊ ကွေတ်ဝါဒသွိင်ဂ့်ပ္ဒန်ဂတးပြိုင်သွဲဝဲအာ၊ ဒဏ္ဍာရီ လာပဲခူးဘုရင်တစ်ပါး။ ထိုဘုရင်သည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုနှိပ်ကွပ်ဖိနှိပ်ဘို့ကြိုးစားသည်။ သို့ သော်၊ ဌင်း၏မိဖုရားကြီးသုဘဒ္ဒာဒေဝီ၏ စွမ်းဆောင်ရည်ကြောင့်၊ ဘုရင်၏အယူဝါဒကို ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ [P. **ဂိသ္ဒ**, တိသ္ဆ tissa [tɛt sɑ̆], **ဂိယ**, တိသ tiṣya [tɛs yɑ̆].]

ဂိသ္ဒိတပ္ပုာ်, တုသ္ဆိတပုရ် tus si ta pūr [tut sæ̆ tɑ̆ pao¹r], **တုသိတပ္ပုာ်**, တုသိတပုရ် tu sita pūr [tɑɒ̆ sæ̆ tɑ̆ pao¹r] n. The third heaven and fourth of the six realms of the gods. ပ္ဒောဝ်ကိုဘုံအိန်ဒေဝတ်မန္ဒံတြာဘုံဂ့်၊ မဒ္ဒံဘုံဒေဝတ်ပိထပ်ကိုပန်ထပ်။ ဒေဝ တာနတ်ဘုံခြောက်ထပ်အနက်၊ တတိယအထပ်နှင့်စတုတ္ထအထပ်၊ နတ်ဒေဝါဘုံ။

တုသိတာပ္ပုာ်, တုသိတာပုရ် tus sitāpū [tɑɒ̆ sæ̆ ta pao¹] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [P. **တုသိတပ္ပုာ**, တုသိတပုရ tu si ta pū ra [tɑɒ̆ sæ̆ tɑ̆ pao¹ rɑ̆] n. city of Tusita heaven. ခုင်သွဝ်ဖွော်၊ တုသိတာ။ တုသိတာနတ်ဒေဝါပြည်ကြီး။]

ဂတာယ်, တောသ် tos [tɒs] v. hypoth. နဒဒ္ဒံမဒ္ဒံမာန်ဟေင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ် ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဂ္လာယ်**, ဇ္ဈောသ် stos [sətɒs] v. to utter. ဟိုအရေဝ်၊ ကိုရမျာင်။ စကားပြောသည်၊ အသံ ပြုသည်။ (၂) to proclaim. သွက်ညးဂမ္ဒိုင်သွော်တီလလောင် တြး၊ သ္ဂိုညးဂမ္ဒိုင်တီ။ အများသိသာရန်ထုတ်ပြန်ကြေညာသည်၊ အများသိစေသည်။ (၃) expound. ဗွံက်ပ္ဂိုန်ထွးသောင်တလးကိုအဓိပါ၊ သောင်တလးထွးကိုဗွဲတရး။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့် ရှင်းလင်းတင်ပြသည်၊ အသေးစိတ်ရှင်းပြသည်။ (၄) preach. တွံထွးကို၊ ကိုဩါဒ။ တရား ဟောသည်၊ ဩါဒပေးသည်။ **ဂတာယ်ဓာ်**, တောသ်ဓရ် tosdhar [tɒs dhàr], **ဂတာယ်ဓမ္မ**,

www.monlibrary.com

တောသ်ခရံမ္ဗ tos dharm ma [tɒs dhɔ̀rm mɛ̏] v. proclaims the Doctrine. သွက်ညးဂမ္ဒိုင်ဂွံတီလလောင်တြးကိုဩဝါဒ၊ သ္ဓိဩဝါဒသွက်ညးဂမ္ဒိုင်တီ။ အများသိသာရန် ထုတ်ပြန်ကြေညာဩဝါဒပေးသည်၊ အများသိစေရန် ဩဝါဒပေးသည်။ (၂) expounds the Doctrine. ဗုံက်ပ္ဒိုန်ထွးသောင်တလးကိုအဓိပါဩဝါဒ၊ သောင်တလးထွးကိုဩဝါဒဗွဲတရး။ ဩဝါဒအဓိပ္ပာယ်ကို ဖွင့်ဆိုရှင်းလင်းတင်ပြသည်၊ ဩဝါဒကိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းပြသည်။

တွာ်, တွဟ် twah [twɔh] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဃတွာ်**, သတွဟ် stwah [sətəwɔh] v. (MM.) **တွာ်**, တွသ် twas [tə wɔs] v. id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။ **တွာ်ဂး**, တွဟ်ဂး twah gaḥ [twɔh gɛ̀h] v. **တွာ်ဂး**, တွသ်ဂး twas gaḥ [twɔs gɛ̀h] v. or. ဟွံသေင်။ သို့မဟုတ်။ **တွာ်ပ္ဂး**, တွဟ်ပ္ဂး twah pgaḥ [twɔh pəgɛ̀h], **တွာ်ဗ္ဂး**, တွဟ်ဗ္ဂး twah bgaḥ [twɔh bəgɛ̀h] v. to preach. ဟိုတွံထွးကို။ မြွက်ကြားဟောပြောပြသည်။ Cf. **ကိုဴ ကာလ်**, ကိန်ကာလ် kin kāl [kɛn kɑl], **ငသဃာ**, ဒေသနာ ḍe sa nā [dè sə̆ nɑ]. Der. **ငတွာမ်**, ဒွေဝသ် twos [təwɒs] v. utterance. ဒဒှ်မဟိုဂး၊ ဒဒှ်မဟိုတွံ။ ပြောဆိုခြင်း၊ ဟောပြောခြင်း။ [LM. **တွာ်**, တွဟ် twah [twɔh], **တွံ**, တွဲ twah [twɔh]. SM. **တွာ်**, ကွဟ် kwɔh [kwɔh]. MM. **ဆွာ်**, ဇွဟ် cwah [cəwɔh]. > **ငဩာမ်**, ဇောသ် cos [cɒs]. OM. **ငတာမ်**, တောသ် tos [tɒs].]

တဟ်, တဟ် tah [tɔh] n. breast. တ့ဴ၊ သ္ဓိတ့ဴ။ ဖျုန်ပရဲ။ နို့၊ နို့အုံ၊ ရင်သား၊ သားမြိတ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငဘးဟ်**, တေားဟ် toḥh [tɒh].

ငတဟ်, တေဟ်[3] teh [tĕh] v.(MM.) **ကျုုငတဟ်**, ကွုတေဟ် kṣu teh [kəsu tĕh] v. to engrave (patterns in stucco). ချုုတော့်ရုပ်ရာလွှုုအင်္ဂါ့ဴ။ အင်္ဂတေပေါ်အကွက်ရေးသည်။ [LM.; SM. v. to hew. ဗဘ်တော့်။ ခုတ်ထစ်သည်။ (၂) shape. ဗုံက်ရုပ်ရာ။ ပုံဖော်သည်။]

ငတဟ်, တေဟ်[J] teh [tĕh] prep. if. တော့်၊ မ္ဂး။ လျှင်၊ သော်၊ ပါက။ **ဘာငတဟ်**, အာတေဟ် ʾāteh [ɑ tĕh] prep. if go. အာတော့်၊ အာမ္ဂး။ သွားလျှင်၊ သွားသော်၊ သွားပါက။

ငတာဟ်, တောဟ် toh [tɒh] v. to preach. တော့်ခ၊ တွဟ်၊ တွံ။ ဟိုတွံထွးကို။ မြွက်ကြားဟောပြောပြသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငတာမ်**, တောသ် tos [tɒs].

ငဇာ်ငတာဟ်, တေားဟ် toḥh [tɒh] n. **ငဇုက်ငတာဟ်**, ခေ့က်တေားဟ် ḍek toḥh [ɗɔik tɒh]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

n. milk. ဥာ်တ့်။ နို့။

တဟ်, တဗာ် tah [tɔh] n. (MM.) **ဍၢက်တဟ်**, ဆၢက်တဗာ် ɗāk tah [ɗɑik tɔh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **မ္ဘာ်တဟ်**, မ္ဘောအ်တဗာ် mbo'tah [bɔ̆ tɔh] n. wet-nurse. ပွင်တ့်။ နို့ထိန်းသည်။ [LM. **တဟ်**, တဗာ် tah [tɔh]. SM. **တဟ်**, တဗာ် tɔh [tɔh] n. breast. တ့်၊ သို့တ့်၊ ဖျုန်ပရဲ။ နို့အုံ၊ ရင်သား၊ သားမြတ်။]

တက်, တအ်² ta' [tɔ̆] ns. **တ**, တ ta [tɑ̆] ns. plural suffix. ·ဝေါဟာမဆက်ဖျပ်စုတ်ဗွဲကြ့၊ သွက် သွေ့ဂံကျိုဒ့်တိုန်ကိုန်ဂမ့်ိုင်။ **လ:တတက်**, ညူးတတအ် ñaḥtata'[ɲèh tɑ̆ tɔ̆] ns.the peo-ple. ကောန်ညးချုင်ကွာန်၊ မ့်ဟ်ဂမ့်ိုင်။ တိုင်းသူပြည်သား၊ လူအများ။

ငတာက်, တောအ် to'[tɔ̆], **တက်**, တအ် ta'[tɔ̆], **ထံက်**, တံအ် tå' [tɔ̆] pron. (MM.) **ဒကာတက်**, ဒကောတအ် dakāta'[ɗɛ̆ kɑ tɔ̆] pron. (you) layman. ဒကာတံ။ ဒါယကာအပေါင်းတို့။ **ငဏ်:**, ဌေး t'eḥ [təih]. **ငဧဟ်တက်**, ဧချော်တအ် ɗeh ta' [ɗɛ̆h tɔ̆] pron. they. ဧုံတံ။ သူတို့။ **ဂမ္လိုင်**, ဂမ္ဒိုင် gamluiṅ [gɔ̀m lɛ̀ŋ] pron. **ရ္ဟံဂမ္လိုင်တက်**, ရ္ဟန်ဂမ္လိုင်တအ် rmangamluiṅta' [rəmɔ̀n gɔ̀m lɛ̀ŋ tɔ̆] pron. The Mon. ဂကူမန်ဂမ့်ိုင်တံ။ မွန်အမျိုးသားအပေါင်းတို့။

တ, တ ta [tɑ̆] pron. **ငဏ်:**, ဌေး t'eḥ [təih]. OM. before **ငဂါ:**, ဓေါ: goḥ [gɔ̀h] pron. ကွာ **ငဂါ:**, ဓေါ: goḥ [gɔ̀h] pron., **ငဂါ:**, ဓေါ: goḥ [gɔ̀h] pron. အ၌ရှမှာ။ use. စကာရ။ သုံးစွဲသည်။ **ဂုတ်ကျယ်တဂ:**, အုတ်ကျသ်တဓ: 'ut klas ta gaḥ [ut klɔs tɑ̆ gɔ̀h] pron. all the water vessels. အိုတ်ကွဟ်သိုဖ်ိုတ်တံဂ့်။ အားလုံးသောအဝကျယ်ရေအိုးတို့သည်။ **ငဧ:တဂ:**, ဓေးတဓ: ɗeḥtagaḥ [ɗɛ̆h tɑ̆ gɛ̀h] pron. they. ဧုံတံဂ့်၊ သူတို့သည်။ **ငဧ:တငဏ်:**, ဓေးတဌေး ɗeḥ tat 'eḥ [ɗɛ̆h tɑ̆ təih] pron., **လ:တငတက်**, ညူးတတောအ် ñaḥ ta to' [ɲèh tɑ̆ tɔ̆] pron. the people. ကောန်ညးချုင်ကွာန်၊ မ့်ဟ်ဂမ့်ိုင်။ တိုင်းသူပြည်သား၊ လူအများ။

တက်, တအ်³ ta'[tɔ̆] plural suffix. ဝေါဟာမဆက်ဖျပ်စုတ်ဗွဲကြ့၊ သွက်သွေ့ဂံကျိုဒ့်တိုန်ကိုန်ဂမ့်ိုင်။

တက်, တအ်⁴ ta' [tɔ̆], **ကက်**, ကအ် kå' [kɔ̆] n. (MM.) **သိမ်ကက်ဂံ**, သိန်ကအ်ဂ်ံ sim kå' gaṁ [sɛm kɔ̆ gɔ̀m] n. a sīmā in Sittang district. သီမန္ဒံပ္ပဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲမ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိ သိမ်တစ်သိမ်။

www.monlibrary.com

တက်, တအ်ိ ta˙ [tŏ] n. personal name. ယူပူဂို်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

တက်လငျက်, တအ်လကျောက် tå˙la kyāk [tŏ lĕ kyɑik] n. Lord Buddha. တလကျာ်၊ တ္တကျာ်။ ဘုရားအရှင်၊ အရှင်ဘုရား။

တိက်, တိအ် tiå˙ [tæ̆] n. earth. တိ။ မြေကြီး။

တိက်ဗူ, တိအ်ဗူ tiå˙bña [tæ̆ bəŋɛ̆] n. paddy fieild. တိဗူ။ လယ်မြေ။

တိက်ဗူတွိလ်ဝိရ်, တိအ်ဗူတွိလ်ဝိရ် tiå˙ bña twil wir [tæ̆ bəŋɛ̆ twil wir] n. cultivated land. တိဗူတို်လွိ၊ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးသောလယ်မြေ။

တုက်ဂဇတ်, တုအ်ဂေတ် tuå˙get [tuŏ gĭt] n. behaviour, manners. ဒွေတ်၊ ပွ။ အပြုအမူ။

တုက်ဂဇတ်ဍမ်မ, တုအ်ဂေတ်ရ်မ့ tuå˙get darm ma [tuŏ gĭt dhɔ̀rmmɛ̆] n. the good conduct. ဒွေတ်ဓမ္မ။ တရားသောအပြုအမူ။

ဂတက်, တေအ် te˙ [tĕ] n. there. အေဒွဲဝဲဂ်၊ အေဒွဲဝဲတေ၊ တေဒွဲဝဲဂ်၊ **တေဒွဲဝဲတေ**။ ထိုနေရာ၌၊ ထိုနေရာသို့။ (၂) then. တဲ့ကွင်တေ၊ မတဲ့တေ။ ထိုနောက်၊ အဲဒီနောက်။ (၃) that. တေအတေ၊ တေအဂ်၊ ဒီအဂ်။ ထို၊ ဟို၊ ဟိုမှာ။ (၃) those. ကွတေတဲဂ်၊ အေကွတေတဲဂ်၊ ထိုအရာများ၊ ဟိုဟာတွေ။ Cf. **ဂငၢက်**, အနောအ် ˙a no˙ [ɑ̆ nŏ[1]], **ဂကါး**, **ဂခါး**[2] goḥ [gɔ̀h]. [LM. **ဂတက်**, တေအ် te˙ [tĕ]. SM. **ဂတက်**, တေအ် tĕ [tĕ].]

ဂတာက်, တောအ်[3] to˙ [tŏ] plural suffix. ဝေါဟာမဆက်ဖျပ်စုတ်ဖွဲကြ်၊ သွက်သွေဂံကျွ်ဒြ်တိုန် ကိုန်ဂမ်ဒြ်ုင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တက်**, တအ်[3] ta˙ [tŏ].

ဂတာက်, တောအ်[4] to˙ [tŏ] n. (**ယဂတာက်**, ယတောအ် ya to˙ [yĕ tŏ].) personal name. ယူပူဂို်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဂဖူး, ဖွေး t˙eḥ [təih], **ဂဖွာဟ်**, ဖွေမ် t˙eḥ [təih] pron. s. once. **တဂဟ**, တအေး ta˙ eḥ [tă ih] pron. s. pronominal plural suffix. ဝေါဟာအဆက်ဖွဲကြ်စွန်းနံ၊ သွက်သွေဂံကျွ်ဒြ်ကွင်ကိုန်ဂမ်ဒြ်ုင်။ နာမ်စားအများနှင့်ဆိုင်သော နောက်ဆက်ဝေါဟာရ။ **တုဂဖူးလး စာ်**, ကုံဖွေးညးစခရ် kuṁ ta˙eḥ ñaḥ ḅār [kum tɛ ă̆h ɲèh pɑr] pron. you two. မွးတံညးစာ။ သင်တို့နှစ်ယောက်။ **ဧဂဖွာဟ်**, ဇဖွေမ် jata˙eḥ [jĕ tă̆ ih] pron. they. ညးတံ။ သူတို့။ **တ**, တ ta [tă̆] pron. **တဂါက်**, တကေအ် ta goḥ [tă̆ gɔ̀h] pron. those. these. တံဂ်။ တို့သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တက်**, တအ် to˙ [tŏ]. [LM.

www.monlibrary.com

ᧅᧆ်, ᧁᧅᧈ to˙[tŏ̀]. ᦂᧁᦰ, ᧁᧁ᧰ beh [bìh]. ᦂᧁ:, ᧁ: beḥ [bìh] pron. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ᦂᧉ:, ᧉ: ḍeh [ḍĕ̀h].]

ᦂᧁᦰ, ᧉᧁᧈ ta˙eḥ [tŏ̀ ih] conj. if. တအော့်၊ တော့်၊ မွး။ လျင်၊ အကယ်၍။

ᧅᧆ်, ᧅᧈ tka˙[tŏ̀ kŏ̀] n. island. တ္ကံ၊ လ္ကံ။ ကျွန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ᦂᧅᧆ်, ᧅᧁᧈ tko˙ [tə kŏ̀].

ᦂᧅᧆ်, ᧅᧁᧈ tko˙ [təkŏ̀] n. ᦂᧅᧆ်ᧀᧁᧉ်, ᧅᧁᧈᧀᧁᧉᧁᧉ် tko˙gi ri dip [təkŏ̀ gĭ̀ rĭ̀ dèp] n. an island near Ceylon. တ္ကံမန္ဒံတရပ်တ္ကံသိင်ဃ့်မွဲတ္ကံ။ သီဟိုဠ်ကျွန်းအနီးရှိကျွန်းတစ်ကျွန်း။ ᦂᧅᧆ်ᧁᧁᧈᦉᦲᧇ်, ᧅᧁᧈᧈᧁᧈᦉᦲᧇ် tko˙siṅghal[təkŏ̀ soiŋ ghòl] n. Ceylon. တ္ကံသိင်ဃ့်။ သီဟိုဠ်ကျွန်း။

ᦂᧅᧆ်, ᧅᧁᧈ tko˙[tŏ̀ kŏ̀], ᧅᧆ်, ᧅᧈ tka˙[təkŏ̀], ᧅᧆ်, ᧅᧈ tkå˙ [təkŏ̀]. (tkŏ̀ 1455, tka˙ MM. tkå˙ 1557.) ᦂᧅᧆ်ᦉᦲᧃ, ᧅᧁᧈᧅᧁᧈᧅᧈᧈ tko˙˙i ñi [təkŏ̀ ĭ jìĭ] n. an island in Letkaik district. တ္ကံမန္ဒံပွဲခရိုင်လက်ကာ်မွဲတ္ကံ။ လက်ကိုက်ခရိုင်ရှိ ကျွန်းတစ်ကျွန်း။ ᦂᧅᧆ်ᦉᧁᧈᧅᧁᧈᧁᧉ, ᧅᧁᧈᧈᧁᧈᧅᧁᧈᧅᧁᧉ tko˙ uttarakuru [təkŏ̀ ut tằ rằ kŭ̀ rŭ̀] n. the northern continent of the four of Buddhist cosmology. တ္ကံသွဝ်ကျာ၊ မတွံဂးလဝ်ပွဲကိုဗေဒဗုဒ္ဓစကွဝါ၊ မစ္ဆောန်ထွးလဝ်တ္ကံပန်တ္ကံဂ့်မွဲ။ ဗုဒ္ဓစကြာဝဠာဗေဒဌ်၊ ဖော်ပြထားသောကျွန်းကြီးလေးကျွန်းတွင်၊ မြောက်ဘက်အရပ်ရှိကျွန်းကြီး။ H.L. ᧅᧆ်ᦙᦰᧇ်, ᧅᧈᧅᧉᧁᧉ် tka˙careṅ [təkŏ̀ cằ reaŋ] n. an island in Martaban district. တ္ကံမန္ဒံပွဲခရိုင်မုဟ်တုံမွဲတ္ကံ။ မုတ္တမခရိုင်ရှိကျွန်းတစ်ကျွန်း။ ᧅᧆ်ᦉᦲᧇ်, ᧅᧈᧁᧉ် tka˙droṅ [təkŏ̀ dròŋ] n. an island in Carot district. တ္ကံမန္ဒံပွဲခရိုင်စာရောတ်မွဲတ္ကံ။ စာရွတ်ခရိုင်ရှိကျွန်းတစ်ကျွန်း။ ᧅᧆ်ᦎᧃᧇ်, ᧅᧈᧅᧂᧉ် tka˙ mboṅ [təkŏ̀ bòŋ] n. a tract prob. surrounding Kyaikmaraw 11 miles SE. of Moulmein. ဒေသမွဲမန္ဒံပွဲပွိုင်၊ ပွိုင်ချုင်ကျာ်မြဟ်၊ ဇမ္ဗူဝဲခရာခိုတ်(၁၁)တိုင်၊ ဒိုဟ်ဗွံက်သမ္ဘုင်ကျာချုင်မတ်လမ္ဘီ။ မော်လမြိုင်မြို့အရှေ့တောင်ဘက်အရပ်(၁၁)မိုင်အကွာ၊ ကျိုက်မရောမြို့ဝန်းကျင်ဒေသတကြောရှိဒေသတစ်ခု။ ᦂᧅᧆ်ᦉᦲᧇ်ᦉᦲᧇ်, ᧅᧁᧈᧈᧁᧈᧅᧁᧈᧅᧁᧉ tko˙siṅghuir [tằ kŏ̀ soiŋ ghèr], ᧅᧆ်ᦉᦲᧇ်ᦉᦲᧇ်, ᧅᧈᧈᧁᧈᧅᧁᧈᧅᧁᧉ tka˙siṅghuir [təkŏ̀ soiŋ ghèr], ᦂᧅᧆ်ᦉᦲᧇ်ᦉᦲᧇ်, ᧅᧁᧈᧈᧁᧈᧅᧁᧈᧅᧁᧉ tko˙siṅ ghuiw [təkŏ̀ soiŋ ghè] n. Ceylon. တ္ကံသိင်ဃ့်။ သီဟိုဠ်ကျွန်း။ [LM. ᧅᧆ်, ᧅᧈ tka˙[təkŏ̀], ᧃᧆ်, ᧃᧈ lka˙[lə kŏ̀].SM. ᧀᧆ်, ᧀᧈ kɔ˙[kŏ̀] n. island. တ္ကံ၊ လ္ကံ၊ ကံ။ ကျွန်း။]

ᧅᧆ်, ᧅᧈ tkå˙[təkŏ̀] n. island. တ္ကံ၊ လ္ကံ၊ ကံ။ ကျွန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ᦂᧅᧆ်, ᧅᧁᧈ tko˙

www.monlibrary.com

[təkŏ].

ဒ္ဂတ်, ဘ္ဂတ် tgat [təgàt] n. squail. ဂစေ်ထဂိုတ်၊ ဂစေ်ဒဂိုတ်။ ငုံးငှက်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဒ္ဂိတ်**, ဘ္ဂိတ် tgit [təgèt].

ဒ္ဂိတ်, ဘ္ဂိတ် tgit [təgèt], **ဒ္ဂီတ်**, ဘ္ဂီတ် tgīt [təgèt] n. squail. ဂစေ်ထဂိုတ်၊ ဂစေ်ဒဂိုတ်။ ငုံးငှက်။ [LM. **ဿဂိတ်**, ထဂိုတ် tha guit [thă gèt], **ဒဂိတ်**, ဒဂိုတ် da guit [dĕ̆ gèt]. SM. (ဟၤဆမ်) **ဘဃိတ်**, (ဟာစေမ်) အစဲိုတ် (həcem) akhèh [(hă cim) ă̆ ghèt],] LM. **ဿဂုတ်**, ထဂုတ် tha gut [thă gùt]. SM. **ဟဂုတ်**, ဟာဂုတ် həkùt [hă gùt].

ဂ္ဂတ်, ဘ္ဂတ် tget [təgĭt] n. hypoth. နဒဒ်္ဂမဒ်္ဂမာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဃဂ္ဂတ်**, သတ္ဂတ် stget [sətəgĭt] n. to be practised. သွပ္ကတ်ပ္လောင်၊ ပ္ကတ်ပ္လောင်။ အကျင့်ပြုလုပ်သည်၊ လေ့ကျင့်သည်။ (၂) carried out. ဒ္ဂေတ်ဗက်၊ ဒ္ဂေတ်စင်ခြင်ဗွာရဏာဗက်။ လိုက်နာဆောင်ရွက်သည်၊ လိုက်နာကျင့်ကြံသည်။ (၃) to behave. သွဗက်၊ ကွောန်ဗက်၊ ဒ္ဂေတ်သွဗက်။ ပြုမူသည်၊ ပြုမူကျင့်ကြံသည်။

ဎ္ဂတ်, ဒ္ဂေတ် dget [dəgĭt] v. (MM.) to be practised. သွပ္ကတ်ပ္လောင်၊ ပ္ကတ်ပ္လောင်။ အကျင့်ပြုလုပ်သည်၊ လေ့ကျင့်သည်။ **ဎ္ဂတ်ဗက်ာ**, ဒ္ဂေတ်ဝက်အာ dget bak ʾā [dəgĭt bèak a] v. to come to be followed. ဒ္ဂေတ်ဗက်သွဗက်အာ။ လိုက်နာကျင့်ကြံသွားသည်။ Der. **တဂဂတ်**, တဂေတ် taget [tă gĭt] n. practiice. အခိုက်အလိုက်၊ ဒဒ်္ဂမကတ်လွတ်။ အလေ့အကျင့်၊ လေ့ကျင့်ခြင်း။ **တူဂဂတ်**, တူဂေတ် tu get [taŏ gĭt] v. to turn. ဂေတ်၊ တူံက်ဂေတ်။ လှည့်သည်၊ ချိုးကွေ့သည်။ [LM. **ဂဂတ်**, ဂေတ် get [gĭt], SM. **ဂဂတ်**, ဂေတ် kèt [gĭt] v. to revolve. ဂေတ်ရေတ်အာ၊ ဗ္ဂတ်ရေတ်။ ပတ်ချာလည်သည်၊ ပတ်ချာလှည့်သည်။] Cf. **တူဂဂတ်**, တူဂေတ် tuget [taŏ gĭt].

ဂ္ဂတ်, ဘ္ဂတ် tget [təgĭt] v. to observe. မင်မွဲ၊ ဒ္ဂေတ်ဗက်။ လိုက်နာသည်၊ စောင့်ထိန်းသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **တူဂဂတ်**, တူဂေတ် tuget [taŏ gĭt].

ဒ္ဂိုင်, ဘ္ဂိုန် tgin [təgèn] v. hypoth. နဒဒ်္ဂမဒ်္ဂမာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဃဒ္ဂိုင်**, သတ္ဂိုန် stgin [səgèn] v. to apply. ရပ်စပ်စကာ။ အသုံးချသည်။ Der. **တဂိုင်**, တဂိုန် ta guin [tă gèn] v. to observe. မင်မွဲ၊ ဒ္ဂေတ်ဗက်။ လိုက်နာသည်၊ စောင့်ထိန်းသည်။ **တဂိုင်**, တဂိုန် taguin [tă gèn] n. fourth month

www.monlibrary.com

of Mon. ဂိတုမန်စတုတ္ထ။ မွန်စတုတ္ထလ။ [LM. ꤛꤢꤶ, ꤒꤢꤶꤟꤢꤟ da guin [dɛ̆ gɜ̀n] v.to observe. မင်မွဲ၊ ဒွေတ်ဗက်။ စောင့်ထိန်းသည်၊ လိုက်နာသည်၊ ဆောက်တည်သည်။]

ဍ, ဏ္ဍ tña˙ [təŋă] n. Bow, crossbow. တဋ္ဌ၊ တ္ဍ၊ တ္ဍဂြင်။ လေး၊ ဒ္ဍုးလေး။ Der. ဇ်ဇ, ဇ်ဇ tamña˙ [tɔm ŋă] n. archer. သ္ဍာတ္ဍ။ လေးသမား၊ ဒ္ဍုလေးသမား။ [LM. ဍ, ဏ္ဍ tña˙ [təŋă]. SM. ၎, ၎ ña˙ [ŋă] n. Bow, crossbow. တဋ္ဌ၊ တ္ဍ၊ တ္ဍဂြင်။ လေး၊ ဒ္ဍုးလ္ဒေး။]

ဍွယ်, ဏ္ဍယ် tñay [təŋɔa] n. sun. တ္ဍဲ။ နေ။ (၂) day. တ္ဍဲဖြဲ။ ရက်။

ဍွယ်ဝ, ဏ္ဍယ်ဝ tñaywa [təŋɔa wɛ̆] n. Saturday. တ္ဍဲသ္ဍိသဝ်။ စနေနေ့။

ဍွာက်, ဏ္ဍာက် tñāk [təŋaik] n. parakeet. တ္ဍာ်၊ တ္ဍောက်။ ကြက်တော၊ ကျေးကျူတ်၊ ကျေးတမာ။ see. ရုံင်။ ရ္ဍ။ ဏွက်, ဏ္ဍောက် tñek [təŋeak].

ဏွက်, ဏ္ဍောက် tñek [təŋeak] n.parakeet. တ္ဍာ်၊ တ္ဍောက်။ ကြက်တော၊ ကျေးကျူတ်၊ ကျေးတမာ။ (P. ꤡꤣ, သုက suka [sŭ kă], ꤡꤥ, သုဝ suwa [sŭ wă].)

ဍွာက်, ဏ္ဍာက် tñāk [təŋaik] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္ဍ။

ဏွက်, ဏ္ဍောက် tñek[təŋeak] n.(MM.) ဏ္ဍင်ဏွက်, သ္ဍေင်ဍောက် sñeñtñek [sə neaŋ təŋeak] n. green colour. သာ်တ္ဍောက်၊ သာ်သ္ဍေင်တ္ဍောက်။ အစိမ်းရောင်။ (lit. parakeet's wing. သ္ဍေင်တ္ဍောက်။ ကြက်တ္ဍရွေးအတောင်။)[LM. ဏွက်, ဏ္ဍောက် tñek [təŋeak]. ဂဂက်, ဂဂေက် ñek [ŋeak]. တဂဂက်, တဂဂေက် tañek [tă ŋeak]. SM. ဂဂက်, ဂဂေက် ñek [ŋeak].] [LM. ဂ္ဍက်, သ္ဍောက် sñek [səŋeak].SM. ဃဂက်, သဂဂေက် sañek [să ŋeak]n.green colour. အရံင်သ္ဍောက်၊ အရံင်သာ်တ္ဍောက်။ အစိမ်းရောင်၊ ကြက်တ္ဍရွေးရောင်။] ဍွာက်, ဏ္ဍာက် tñāk [tə ŋaik] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္ဍ။

ဍွယ်ဗြဗတိ, ဏ္ဍယ်ဗြဗတိ tñaybrabati [təŋɔa brɛ̆ bɛ̆ tæ̆] n. Thursday. တ္ဍဲဗြဲတ္ဍိ။ ကြာသပတေးနေ့။

ဏွယ်, ဏ္ဍောယ် tñey [təŋea]n. sun. တ္ဍဲ။ နေ။(၂) day. တ္ဍဲဖြဲ။ ရက်။ ဏွယ်ဘာဒိတ္တဝါရ်, ဏ္ဍောယ် အာဒိတ္တဝါရ် tñey 'ādittawār [təŋea a dit tă wèar] n. Sunday. တ္ဍဲအဒိတ်။ တနင်္ဂနွေနေ့။ ဏွယ်ဇန်ဒြဝါရ်, ဏ္ဍောယ်ဇန်ဒြဝါရ် tñey candrawār [təŋea con drɛ̆ wèar] n. Monday. တ္ဍဲစန်။ တနလ်ာနေ့။ ဏွယ်ဗိဟသ်ပတိ, ဏ္ဍောယ်ဗိဟသ်ပတိ tñey bi haspati [təŋea bĭ hɔs pă tæ̆] n. Thursday. တ္ဍဲဗြဲတ္ဍိ။ ကြာသပတေးနေ့။ ဏွယ်

www.monlibrary.com

ဗြဟ်ပတိဝါ၎, တွေယ်ဗြဟသ်ပတိဝါရ် tñey bra has patiwār [təŋea brĕ hɔs pă tæ̆ wèar] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ငွေယ်ဗုဒ္ဓဝါ၎**, တွေယ်ဗုဒ္ဓဝါရ် tñey bud dha wār [təŋea bùt dhĕ wèar] n. Wednesday. တွဲဗုဒ္ဓဝါ။ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့။ **ငွေယ်ဗြဟ်ပတိဝါ၎**, တွေယ်ဗြဟသ်ပတိဝါရ် tñey bra haspati wār [təŋea brĕ hɔs pă tæ̆ wèar] n. Thursday. တွဲဗြိဿ်။ ကြာသပတေးနေ့။ (Syn. **ငွေယ်ဗိဟ်ပတိ**, တွေယ်ဝိဟသ်ပတိ tñey bi has pati [təŋea bĭ hɔs pă tæ̆] n.) **ငွေယ်သိလ်**, တွေယ်သီလ် tñey sīl [təŋea sæl] n. sabbath. တွဲသီ။ ဥပုသ်နေ့။ **ငွေယ်သုကြော၎**, တွေယ်သုကြော်ရ် tñey su krawār [təŋea saŏ kră wèar] n. Friday. တွဲသိုက်။ သောကြာနေ့။ **ငွေယ်သ္နိသ်စ၎**, တွေယ်သ္နိသ်စ်ရ် tñey snis car [tə ŋea sənɛs cɔr] n. Suturday. တွဲသ္နိသ်စ်။ စနေနေ့။ **ငွေယ်သ္နိသ်စ၎ဝါ၎**, တွေယ်သ္နိသ်စ်ရ်ဝါရ် tñey snis car wār [təŋea sənɛs cɔr wèar] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **သ္ကာလ်ငွေယ်**, သ္ကာလ်တွေယ် sgāl tñey [sə gèal təŋea] n. midnight. သ္ကာတွဲ၊ အဒေါဝ်တ်ဖ်။ ညဥ့်သန်းခေါင်၊ သန်းခေါင်ယံ။

ငွေယ်, တွေယ် tñey [təŋea], **ဍွယ်**, ဍွယ် tñay [təŋɔa] n.(MM.) Sun. တွဲ။ နေ့။ **ဍွယ်ဂၚ်ဂါ**, ဍွယ်အင်္ဂါ tñay ʾaṅ gā [təŋɔa ɛŋ gèa] n. Tuesday. တွဲအင်္ဂာ၊ တွဲအင်္ဂာ။ အင်္ဂါနေ့။ (Cf. **ဂၚ်ဂါဝါ၎**, အင်္ဂါဝါရ် ʾaṅ gā wār [ɛŋ gèa wèar].) **ဍွယ်စၚ်**, ဍွယ်စန် tñaycan [təŋɔa cɔn] n. Monday. တွဲစန်။ တနလ်ာနေ့။ **ဍွယ်ဂဒိတ်**, ဍွယ်အဒိတ် tñay ʾaduit[təŋɔa ă dèt] n.Sunday. တွဲအဒိတ်။ တနင်္ဂနွေနေ့။ **ဍွယ်ဃၚ်**, ဍွယ်စေၚ် tñayceṅ [təŋɔa ceaŋ] n. afternoon. **ဍွယ်တိုင်**, ဍွယ်တိုင် tñay tiṅ [təŋɔa toiŋ] n. eve of sabbath. တွဲတိုင်။ အဖိတ်နေ့။ **ဍွယ်ဗုဒ္ဓဝါ**, ဍွယ်ဗုဒ္ဓဝါ tñaybuddhawā [təŋɔa bùt dhĕ wèa] n. wednesday. တွဲဗုဒ္ဓဝါ။ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့။ **ဍွယ်ဗြဟ်ပတိ**, ဍွယ်ဗြဟသ်ပတိ tñay bra has pa ti [təŋɔa brĕ hɔs pă tæ̆], H.L. **ဍွယ်ဗြဗ္ဗတိ**, ဍွယ်ဗြဗ္ဗတိ tñay brab bati [təŋɔa brɑp bĕ tæ̆] n. id. **ဍွယ်ဗြဗ္ဗဟ်ပတိ**, ဍွယ်ဗြဗ္ဗဟသ်ပတိ tñay brab ba has pa ti [təŋɔa brɔp bĕ hɔs pă tæ̆], **ဍွယ်ဗြဟ်ပတိ**, ဍွယ်ဗြဟသ်ပတိ tñay bra has pa ti [təŋɔa brĕ hɔs pă tæ̆], **ဍွယ်ဗြာပ်ပတိ**, ဍွယ်ဗြာဝ်ပတိ tñay brāp ba ti [təŋɔa brɑ̀p bĕ tæ̆],

www.monlibrary.com

ꩪꩬꩵꩫꩱꩫꩧꩪ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñay bri has pa ti [təŋoɑ brĭ hɔs pă tæ̆] n. H.L. Thursday. တွဲဖြိုတ်။ ကြာသတေးနေ့။ ꩪꩬꩵꩫꩱ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñay sĭ [tə ŋoɑ sæ] n. sabbath. တွဲသီ။ ဥပုသ်နေ့။ ꩪꩬꩵꩫꩱꩫꩧꩪ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñay sok [təŋoɑ sok], ꩪꩬꩵꩫꩱꩫꩧꩪ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñay swok [təŋoɑ swok] n. Friday. တွဲသိုက်။ သောကြာနေ့။ ꩪꩬꩵꩫꩱꩫꩧꩪꩫꩱꩫꩧꩪ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñaysñisyor [təŋoɑ səŋæ̆ syor] n. Saturday. တွဲသျိသဝ်။ စနေနေ့။ ꩪꩬꩵꩫꩱꩫꩧꩪꩫꩱꩫꩧꩪ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñay snis scar [təŋoɑ səneɛs səcɔr] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩫꩧꩪꩪꩬꩵꩫꩱ, ꩫꩧꩪꩻꩪꩬꩵꩫꩱ sa gā tñay [să gèɑ təŋoɑ] n. midnight. Cf. ꩫꩧꩪꩫꩱ, ꩫꩧꩪꩫꩱ kintu [kɛn taŏ], ꩫꩧꩪꩫꩱ, ꩫꩧꩪꩫꩱ bir tam̆ [bĭr tɔm]. Der. ꩫꩧꩪꩫꩱꩫꩧꩪ, ꩫꩧꩪꩫꩱꩫꩧꩪ tir ñey [tir ŋeɑ] n. daytime. အခိုင် တွဲ။ နေ့ခင်း။ (ɔ)daily. ရိုဟ်တွဲ။ နေ့တိုင်း။ [LM. ꩪꩬꩵꩫꩱ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñay [təŋoɑ], ꩫꩧꩪ, ꩫꩧꩪ ñay [ŋoɑ]. SM. ꩫꩧꩪ, ꩫꩧꩪ ŋoɑ [ŋoɑ] n.]

ꩻꩪꩫꩧꩪꩫꩱꩫꩧꩪꩫꩱ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱꩫꩧꩪꩫꩱꩫꩧꩪꩫꩱ tñeygodhulĭlagna [təŋeɑ gò[1] dhŭ lĭ lĕ̆ gənĕ̆] n. the time of haze appearing at east. တွဲဂေါခုလီလက်(လဂ်)။ ဂေါခုလီလဂ်ရက်။

ꩻꩪꩫꩱꩫꩧꩪꩫꩱ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñey can drawār [təŋeɑ cɔn drĕ̆ wèɑr] n. Monday. တွဲစန်။ တနလ်ာနေ့။

ꩻꩪꩫꩱꩫꩧꩪꩫꩱ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñeybihasapti [təŋeɑ bĭ hă să pətæ̆] n.Thursday. တွဲဗြိုတ်။ ကြာသပတေးနေ့။

ꩻꩪꩫꩱꩫꩧꩪꩫꩱ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñeybuddhawār[təŋeɑ bùt dhĕ̆ wèɑr] n.Wednesday. တွဲဗုဒ္ဓဝါ။ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့။

ꩻꩪꩫꩱꩫꩧꩪꩫꩱ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñey man̆ ga la wār [təŋeɑ mèaŋ gĕ̆ lĕ̆ wèɑr] n. auspicious day, Monday. တွဲမ်ိုး၊ တွဲအင်္ဂာ၊ တွဲအင်္ဂာ။ မင်္ဂလာနေ့၊ အင်္ဂါနေ့။

ꩻꩪꩫꩱꩫꩧꩪꩫꩱ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñey rawiwār [təŋeɑ rĕ̆ wĭ wèɑr] n. Sunday. တွဲရဝိတ်၊ တွဲအဒိုတ်။ တနင်္ဂနွေနေ့။

ꩻꩪꩫꩱꩫꩧꩪꩫꩱ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñeysaniwā [təŋeɑ să nĭ wèɑr] n. Suturday.တွဲသဝါ။ တွဲသျိသဝ်။ စနေနေ့။

ꩻꩪꩫꩱꩫꩧꩪꩫꩱ, ꩻꩪꩬꩵꩫꩱ tñey su krawār [təŋeɑ saŏ krŭ wèɑr] n. Friday. တွဲဆိုက်။ သောကြာနေ့။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ငျယ်, ဘျေယ် tñyey [təŋyea] n. ပံင်လဝ်မလိက်သွက်တွဲဗွဲတွေင်။ နေအတွက်ထူးခြားသော စာလုံးပေါင်း။ sun. တွဲ။ နေ။

ဇူ, ဇူ tju [təjŭ] n. (Lph.) titular prefix accorded to king and monks. ဝေါဟာအဆက်ဂတာ၊ မဟိမုမအပ်ပြာပ်ဖိုန်နှင်ကိုဇ္ဈကရာတ်၊ ခမိုသင်တံဆစိုတ်ဒုင်စယ္ဂု။ ဘုရင်နှင့် သံဃာတော်များအတွက်၊ အမည်ခံမျသာပေးအပ်ချီးမြှင့်သောဘွဲ့၊ ဒ့ရှဆက်ဝေါဟာရ။ **ဇူဇြလာ:ဃ**, ဇူဇြလရုးသ tju tra la raḥsa [təjŭ tră lă rèh să], **ဇူတာ်လာရာ်**, ဇူတာရ်လရာသ် tju tar larās [təjŭ tər lă rèas], **ဇူတိာ်လာရာ်**, ဇူတိရ်လရာသ် tju tirla rās [təjŭ tir lă rèh] n. lord owner of the land. တ္ဂတိဥာ်၊ တ္ဂတိ။ ရေမြေ့သွင်၊ မြေပိုင်အရှင်သွင်။ (၂) title of king. မဟိမုဇ္ဈကရာတ်။ ဘုရင့်ဘွဲ့။ [LM. (ဗ) ဧ, (ဓ) ဒု (bau) tju [bèa^{1} jŭ]. SM. (ဗ) ဧ, (ဓ) ဒု (pèa^{1}) cŭ [bèa^{1} jŭ] n. village spirit. ဗ်ဒုလဒု၊ ဒေဝတ်ပွင်ပွဲကွာန်။ ရွာစောင့်နတ်။]

ငျှဟ်, ဘျှေဟ် tjeh [təjĭh], **ငျှး**:, ဘျှေး tjeḥ [təjĭh] n. Ritual object perhaps reprenting ceremonial spear or flowering branch. ကပေါတ်အရာမဆောင်စပ်ကို၊ သွင်ပေါ်အသေအဟာန်၊ မပ္ဍံကိုဗ္ဘုဟ် ဟွံသေင် တ္ဂာင်ဗာင်ကာြ။ ပွဲသွင်အခမ်းအနား နှင့်ဆိုင်သောပစ္စည်း၊ လုံသို့မဟုတ် ပန်းအခက်အလက်များ။ (ဒ့်မာန်။ ဖြစ်နိုင်ချေ။ **ငျှဟ်**, ဘျှေဟ် tjeh [təjĭh] n. chopping hoe. ကွိုဇ္ဈဝံက်။ ပေါက်ပြား။)

ငျှး:, ဘျှေး tjeḥ [təjĭh] n. read. ဗ်။ ဖတ်။ **ငျှဟ်**, ဘျှေဟ် tjeh [təjĭh].

ဇြိုက်, ဘ့ိုက် tḍik[təɗoik],**ဇြို်က်**, ဘ့ိုက် tḍuik [təɗak]n.(MM.) **ဇြိုက်လျင်**, ဘ့ိုက်လျေင် tḍik lñeñ [təɗoik ləŋèaŋ] n. impurity. ဒဒ့်မကွိခ္ဆက်၊ ဒဒ့်မဟွံသ္ဆးဇ္ရး၊ ဒဒ့်မပပ်ပီ။ ညစ်ညမ်းခြင်း၊ သန့်စင်မှုမရှိခြင်း။ (၂) defilement. ဒဒ့်မသ္ဆိုကွိခန်၊ ဒဒ့်မသ္ဆိုကွိပပ်။ ညစ်ညမ်းစေခြင်း။ Der. **တဇြိုက်**, တခြိုက် ta ḍuik [ta ɗak] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဇြို်က်**, ဘ့ိုက် ta ḍuik [tă ɗak]. **တဇုက်**, တခုက် taḍak [tă ɗek] n. filth. တွိုက်လျေင်၊ အဲအဲအေင်အေင်။ အညစ်အကြေး။]

ငျှက်, ဘျှေက် tḍek [təɗeak] n. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဃငျှက်**, သဘျှေက် stḍek [sətəɗeak] v. to be wetted. သ္ဂိုဒျှေက်အာ၊ သ္ဂိုဒျုက်ဒျှေက်အာ။ စွတ်စိုသည်၊ စွတ်စိုသွားစေသည်။ (၂) to get wet. ဒျုက်အာ၊ ဒျှေက်အာ။ စိုသွားသည်၊ စွတ်စိုသွားသည်။ H.L. **ငျှက်တိုံ**, ဘျှေက်တိုန် tḍek

www.monlibrary.com

tuin [təɗeak ton] v.id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။Der. **တၛောက်**, တခွေက် taḍek [tă ɗeak] v. to wet. ချုက်၊ ခွေက်။ စိုသည်၊ စွတ်စိုသည်။[LM. **ၛဏ်**, ကွေက် kḍek [kəɗeak], **ၛောက်**, ခွေက် kḍek [ɗeak]. SM. **ၛောက်**, ခွေက် deak [ɗeak] v. to be wet. သွဏ်ခွုက်၊ သွဏ်ခွေက်။ LM. **ၛမ္ဘက်**, ထမ္ဘေက် tham nek [thɔm neak], SM. **ဟ ၛးက်**, ဟနေက် həneak [hă neak] n. green (chillies). (မြေက်)ထွေက်။ (ငရုတ်သီး)အစိမ်း။ SM. **ၛင်က်**, ငေက် ŋeak [ŋeak] n. parakeet. တွာ်၊ တွေက်၊ ငွေက်။ ကြက်တော၊ ကျေးကျုတ်၊ ကျေးတမာ။ **ၛတ္ဘက်**, တွေက် tñek [təŋeak].]

ထိုက်, ထွိုက် tḍik [təɗoik], **ထျိုက်**, ထွျိုက် tḍuik [təɗak] n. (MM.) **ထိုက်လ္ဝင်**, ထွိုက်လွှေင် tḍik lñeñ [təɗoik ləŋèaŋ] n. impurity. ဒဒှ်မကွိုခွက်၊ ဒဒှ်မဟွံသွားဇူး၊ ဒဒှ်မပပ်ပီ။ ညစ်ညမ်းခြင်း၊ သန့်စင်မှုမရှိခြင်း။ (၂) defilement. ဒဒှ်မသွဏ်ကွိုခန်၊ ဒဒှ်မသွဏ်ကွိုပပ်။ ညစ်ညမ်းစေခြင်း။ Der. **တဧျိုက်**, တဒျိုက် taḍuik [tă ɗak] n.id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရံင်။ ရှ။**ထိုက်**, ထွိုက် tḍik [təɗoik].

ဩင်, တွျင် tḍuñ [təɗəŋ], **ၛောင်**, တွောင် tḍoñ [təɗoŋ] n. umbrella. ကွျိုင်၊ တွျိုင်။ ထီး။ **ထိုင်**, ထွိုင် tḍiñ [təɗoiŋ] n. (Lph.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ၛောင်, တွောင် tḍoñ [təɗoŋ] n. (MM.) umbrella. ကွျိုင်၊ တွျိုင်။ ထီး။ (၂) formalized royal umbrella. ကွျိုင်မဆေင်စပ်ကိုသွိုင်၊ ဥကျာ်တံအတိုင်အခိုက်ကွာ၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းအရ၊ မင်း,မိဖုရားတို့နှင့်သက်ဆိုင်သောထီး။ (၃) umbrella surmount-ing on stupa. ကွျိုင်မလွံက်ကိုလဝ်ဒါန်လွှတွောတ်အထောတ်ကျာ်စေတီ။ စေတီအထွတ်အထိပ်ပေါ်တွင်တင်လှူ။ တပ်ဆင်ထားသောထီး။ [LM. **ထျိုင်**, ကွျိုင် kḍuiñ [təɗəŋ], **ဧျိုင်**, ခွျိုင် ḍuiñ [ɗəŋ], SM. **ဧိုင်**, ခွျိုင် dəŋ [ɗəŋ].]

ဩင်ဗယျာ်, တွျင်မယူရ် tḍuñ ma yūr [təɗəŋ mĕ yùr] n. umbrella which in on the head. ကွျိုင်မယ်၊ တွျိုင်မယ်။ ရွက်ထားသောထီး။

ဩင်ဩာ်, တွျင်ခြောန် tḍuñsān [təɗəŋ saŋ] n. siliver umbrella. ကွျိုင်ဩြန်၊ တွျိုင်ဩြန်။ ငွေထီး၊ ငွေကြေပ်။

ၛောင်, တွောင် tḍoñ [təɗoŋ] n. umbrella. ကွျိုင်၊ တွျိုင်။ ထီး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဩင်**, တွျင် tḍuñ [təɗəŋ].

ၛောင်တွက်, တွောင်တွာ် tḍoñ tmâ [təɗoŋ təmɔ̆] n. gem, precious stone, cut and

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

polished gem. ဆောင်တံ့၊ ဆောင်မတ်။ ကျောက်ပွင့်၊ ကျောက်မျက်ရတနာပွင့်။ (၂) stone umbrella. ကျိုင်တံ့၊ တ္ဒိုင်တံ့။ (၃) bush of stone, grove of stone. ကျိုင်တံ့။ ကျောက်ခဲတော။

ဏ္ဍာဇီဂျင်, ဇောင်ဒိန္တေင် tḍoñ binteñ [təɗoŋ bèn teaŋ] n. white umbrella. ကျိုင်ဇွာင်၊ တ္ဒိုင်ဇွာင်။ ထီးဖြူ။

ဏ္ဍိမ်, ဒ္ဒိန် tḍim [təɗɛm] v. (MM.) **ဒိယ်ဏ္ဍိမ်,** ဒိယ်ဒ္ဒိန် ñiy tḍim [ŋì təɗɛm] v. to be hard to descry. သွက်သွေ့ခဲမှာဆိုအာဟွံလေဝဲသွာ။ လှန်းမြင်နိုင်ရန်ခဲယဉ်းသည်။ (၂) hard to fatrhom. သွက်သွေ့ဝံတွတ်ကွာတ်ဟွံလေဝဲ၊ သွက်သွေ့ဝံကွိုဟ်ခွင်ဟွံလေဝဲ။ တိုင်းတာရန်ခက်ခဲသည်၊ နားလည်သဘောပေါက်ရန်ခက်ခဲသည်။[Perh.to be dark. (ဒဲ့မာန်။ ဖြစ်နိုင်သည်။) လှိုး၊ လမွဲက်၊ ကြဲင်ပွဲကိုအရုံင်။ မှုန်သည်၊ မှောင်မဲသည်၊ အရောင်ရင့်သည်။ > **ဒ်ိ,** ဒ်ိ ḍuiñ [ɗom], **ဒ်ိ,** ဒ်ိ ḍom [ɗom] v. to be blue. သ္ဂိုဒ်ိုတိုန်အရုံင်ဦ။ အပြာရောင်ဖြစ်စေသည်။ (၂) to be violet. သ္ဂိုဒ်ိုတိုန်အရုံင်သင်္ကာခွောင်ပရုံင်။ ခရမ်းရောင်အရင့်ဖြစ်စေသည်။]

ဏ္ဍမ်, ဏ္ဍန် tnam [tənɔm], **ဏ္ဍ,** **ဏ္ဍံ** tnañ [tənɔm] n. (MM.) plant. တ္ဒံ၊ တ္ဒံ၊ တ္ဒံဆု တ္ဒံဒုန်။ အပင်။ (၂) tree. (1557) တ္ဒံဆု၊ တ္ဒံဆုဒုန်၊ သစ်ပင်။ သစ်ပင်ဝါးပင်။ (၃) beginning. ဒဒ်္ဒိမသ္ဒွတ်ဟ်။ အစပြုခြင်း။ **ဏ္ဍာ,** **ဏ္ဍံဆု** tnañchu [tənɔm chŭ] n. tree. ဆု၊ တ္ဒံဆု။ သစ်ပင်။ **ဏ္ဍဂြယ်,** ဏ္ဍံဂြယ် tnañ jray [tənɔm jròa^1] n. Ficus. esp. pipal. F. leligiousa L. banyan. တ္ဒံဖြဲ။ ညောင်ပင်။ **ဏ္ဍဂြယ်ဗောဓိ,** ဏ္ဍံဂြယ်ဗောဓိ tnañ jray bodhi [tənɔm jròa^1 bò^1 dhĭ] n. Bodhi tree. တ္ဒံဖြဗောဓိ။ ဗောဓိညောင်။ **ဏ္ဍဂြယ်သုမ်,** ဏ္ဍံဂြယ်သုံဒ် tnañjraysum [tənɔm jròa^1 sum] n. Ficus obtusifolia. တ္ဒံဖြဲသုံ။ ညောင်ကြတ်ပင်။ **ဏ္ဍဂြယ်သု,** ဏ္ဍံဂြယ်သုံ tnañ jray sum [tənɔm jròa^1 sum] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဏ္ဍဂြယ်သုံမ်,** ဏ္ဍံဂြယ်သုံဒ် tnañ jray summ [tənɔm jròa^1 sum] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဏ္ဍဗြဲ,** ဏ္ဍံဗြဲ tnañ brau [tə nɔm brèa^1] n. coconut plant. တ္ဒံသတ်ဗြဲ။ အုန်းပင်။ **ဏ္ဍမုဓလိန်,** ဏ္ဍံမုဓလိန် tnañ mucalin [tənɔm mŭ că lèn] n. တ္ဒံပတုက်။ ကျည်းပင်။Cf. **ဆု,** **ဆုံ** chu [chŭ], **ဇုက်,** **ဇုက်** juk [jɜk], **ကဗတ်,** **ကဗတ်** kañbat [kɔm bɔt]. [LM. **ဏ္ဍ,** ဏ္ဍံ tnañ [tənɔm],SM. **ဃမ်,** နန် nɔm [nɔm] n. plant. တ္ဒံ။ အပင်။ **တ,** **တံ** tañ [tɔm] n. foundation. တံရိုဟ်။ အရင်း။]

ဏ္ဍက်, ဏ္ဍက် tnak [tənɛk] n. peg. တိုင်၊ ကွက်၊ လေ့ထကောက်၊ လေ့ကွက်။ တိုင်၊ ငုတ်

www.monlibrary.com

တိုင်၊ ငုတ်ချွန်။ (၂) stake. ကွက်တိုင်။ တိုင်ကွက်။ ပန္နက်တိုင်။ [LM. ကွက် ကွဲက် knak [kə nɛk]. ဓ္ဓက်, ဓ္ဓက် dhnak [dhənɛ̀ak]; SM. ၼက်, နက် nɛk [nɛk]. တက်, တက် tak [tɛk] v. to drive in. တက်၊ တက်စုတ်။ ရိုက်သည်၊ ရိုက်သွင်းသည်။ (၂) to fasten. တက် ဂစိုတ်၊ ခုင်ဂစိုတ်၊ တက်ဂဗိုန်၊ ခုင်ဂဗိုန်။ မြဲစေသည်၊ မြဲမြံန်စေသည်၊ ခိုင်မြဲစေသည်။။]

ဏ္ဍင်, ဏ္ဍာင် tnāñ [tənaiŋ] n. (MM.) branch. တ္ဍာင်၊ တ္ဍာင်ဗာင်။ အကိုင်း၊ အကိုင်းအခက်။ [LM. ကျာင်, ကဲ့ာင် knāñ [kənaiŋ]. SM. နာင် naiŋ [naiŋ]. Syn. ကျာင်, ကဲ့ာင် knāñ [kənaiŋ]. Cf. LM. တာင်, တာင် tāñ [taiŋ], ထာင်, ထာင် thāñ [thaiŋ]. SM. တာင်, တာင် taiŋ [taiŋ] n. ထာင်။ အလက်။ spine of palm-frond. ထာင်တာ။ ထန်းလက်။]

ဏ္ဍုင်, ဏ္ဍုင် tnuñ [tənɜŋ] nq. (Lph.) unit of weight. အစာ်သွက်သွေ်ာ်ကေဝ်လျှိုင်မွဲဂကူ။ အလေးချိန်ချိန်ရန်စံနှန်းတစ်မျိုး။

ဏ္ဍင်, ဏ္ဍေင် tneñ [təneaŋ] n. (MM.) forehead. ကွေင်၊ ဏောင်၊ ဒွေင်။ နဖူး။ [LM. ကျင်, ကွေင် kneñ [kəneaŋ], ဏင်, ဏေင် ṇeñ [neaŋ]. SM. ၼင်, နေင် neaŋ [neaŋ], ဟ္ဂင်, ဟေ့င် hneaŋ [hneaŋ].]

ဏ္ဍာ်, ဏ္ဍာရ် tnar [tənɔr] n. stalk. တဝ်၊ တ္ဍဝ်။ အတံ၊ အရိုးတံ။ (၂) bud. ဇဝ်၊ ဇဝ်က်။ ပွင့်သည်။ ဖူးပွင့်သည်။ [LM. ဏ္ဍဝ်, ဏ္ဍဝ် tnaw [tənɔ] n. ဏ္ဍာလ်, ဏ္ဍောလ် tnol [tənol], တာ်, တာရ် tar [tɔr] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဏ္ဍာ်, ဏ္ဍောရ် tnor [tənor] n. succession. တ္ဍောဝ်ဒတောဝ်ဆက်ဆေန်စ္ဒေ်ကွုင် နူကိုမိမတမ္ဍာတေံ။ မိရိုးဖလာအစဉ်အဆက်မှ ဆင်းသက်လာသောမျိုးရိုး။ see. ရံင်။ ရှ။ ဏ္ဍာလ်, ဏ္ဍောလ် tnol [tənol].

ဏ္ဍာလ်, ဏ္ဍောလ် tnol [tənol]n. spool. ဒရာ၊ ဒရာတောဝ်၊ တဝ်လာဝ်။ ရစ်လုံး၊ရစ်တံ၊ရစ်ဘီး။

ဏ္ဍာ်, ဏ္ဍောရ် tnor [tənor], ဏ္ဍာဝ်, ဏ္ဍောဝ် tnow [tənɔ] n.(MM.) succession. တ္ဍောဝ်ဒတောဝ်မဆက်ဆေန်စ္ဒေ်ကွုင် နူကိုမိမတမ္ဍာတေံ။ မိရိုးဖလာအစဉ်အဆက်မှ ဆင်းသက်လာသောမျိုးရိုး။ [LM. ဏ္ဍာဝ်, ဏ္ဍောဝ် tnow [tənɔ], တၼာဝ်, တနောဝ် ta now [tə̆ nɔ]. Cf. ဏ္ဍဝ်, ဏ္ဍဝ် tnaw [tənɔ], ဏ္ဍာ်, ဏ္ဍာရ် tnar [tənɔr], တဝ်ဏဝ်, တဝ်ဏော်ဝ် tawṇaw [tɔ nɔ], တဝ်ဏောဝ်, တဝ်ဏောဝ် tawṇow [tɔ nɔ], SM. ၼဝ်,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

နဝ် naw [nɔ] n. spool. ဒရာ၊ ဒရာတောဝ်၊ တဝ်ဏာဝ်။ ရစ်လုံး၊ ရစ်တံ၊ ရစ်ဘီး။ (၂) lineage. မဇအဆက်အဆေန်။ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်။ **ꩻတာလ်**, တောလ် tol [tol] n. thread. တောဝ်၊ တောဝ်ကွေင်။ ချည်၊ ချည်မျှင်။ **တ္နာ်**, တ္နရ် tnar [tənɔr] n. stalk. တဝ်၊ တ္နဝ်။ အတံ၊ အရိုးတံ။]. Cf. **တိလ်ꩻတာလ်**, တိလ်တောလ် til tol [til tol] n. tradition. တင်ပတော့်ဆက်ဆေန်ခွေ်ကွင်နူကိုမိမတမ္ဒာတမ္ဒာတေံ။ မိရိုးဖလာမှဆင်းသက်လာသောယုံကြည်ချက်။

ꩻတ္နာဝ်, တ္နော်ဒ် tnow [tənɔ] n. (MM.) succession. တ္နောဝ်ဒတောဝ် မဆက်ဆေန်ခွေ်ကွင်နူကိုမိမတမ္ဒာတေံ။ မိရိုးဖလာအစဉ်အဆက်မှ ဆင်းသက်လာသောမျိုးရိုး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻတ္နာ်**, တ္နောရ် tnor [tənor].

တ္နယ်, တ္နသ် tnas [tənɔs] n. the other. တ္နဟ်ခြာ။ တသီးတခြား။

တ္နာ်, တ္နမ် tnah [tənɔh], **တ္နံာ်**, တ္နံမ် tnåh [tənɔh],(MM. **တ္နံာ်**, တ္နံမ် tnåh [tənɔh], 1483.; **တ္နာ်**, တ္နမ်နု tnah na [tənɔh nɛ̆], **တ္နာ်မ**, တ္နမ်မ tnah ma [tənɔh mɛ̆].) hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်၊ မဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ conj. in order to. တ္နဟ်နှ။ အလို့ဌာ။ (၂) so as. ဗိုကဆံင်ဂ့်၊ ရ်သဂ်ဝွံ။ အလားတူ၊ သကဲ့သို့။ (၃) to. အကာဲအရာဂ့်၊ ဒဒ်ဂ့်၊ အခြေအနေသို့၊ အဖြစ်သို့။ **တ္နာ်**, တ္နမ်နုသ္လိက် tnah na smik [tənɔh nɛ̆ səmoik] conj. in order to get. သွက်သွေဂံဝွံ။ ရရန်အလို့ဌာ။ Cf. **ꩻ**:, ꩻ: dñaḥ [dəɲɛ̀h]; **ꩻဟတ်**, ꩻတင်ိ het [hit]. [LM. **တ္နာ်**, တ္နမ် tnah [tənɔh], **တ္နံ**, တ္နံ tna' [tənɔ̆],**ꩻဟာ်**, ꩻမာ် ŋah [nɔh],] MM. Cf. **ꩻဟတ်**, ꩻတင်ိ het [hit].

တ္နာ်, တ္နမ် tnah [tənɔh] conj. in order to. တ္နဟ်နှ။ ရန်အလို့ဌာ။ (၂) because. မူဟိုတ်ရောဟိုမွန်၊ မူဒ်ရောဟိုမွန်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တ္နယ်**, တ္နသ် tnas [tə nɔs].

ꩻတ္ဘက်, တ္ဘေက် tbek [təbɔ̀ik] v.to slash. ခြောက်ဗဝ်မွဲဖြဟတ်။ တအားလွှဲခုတ်သည်။ [LM. **ဗာက်**, ဗာက် bāk [bàik]. SM. **ဗာက်**, ဗာက် pàik [bàik].]

တ္ဘိုင်, တ္ဘိုန် tbin [təbɛ̀n] v. to dam. တက်တို့်န်၊ ခွဲဒက်စြာင်ဥာ်။ တမံတုတ်သည်၊ ရေကာတာတည်ဆောက်သည်။ Der. **တိုင်ဗိုင်**, တိန်ဒိန် tin bin [tɛn bɛ̀n] n. dam. စြာင်ဥာ်။ ဆည်မြောင်း။

တ္ဘိုင်ကုလ်ꩻက်, တ္ဘိုန်ကုလ်ခွေက် tbinkulḍek [təbɛ̀n kul ɗɔik] v. to make water be

www.monlibrary.com

firm. ဒဗိုန်ကိုဂျာ်၊ ပခိုင်ကိုဂျာ်။ ရေခိုင်ခံ့စေသည်။

တ္ဓ, တ္ဂ tma [təmɑ̆] n. (MM.) **မတ်တ္ဓ, မတ်တ္ဂ** mat tma [mɔ̀t təmɑ̆] n. **ဧရ်မတ်တ္ဓ,** ချင်မတ်တ္ဂ ḍuṅ mattma [ɗəŋ mɔ̀t təmɑ̆] n. Martaban. ဥုင်မုဟ်တွံ။ မုတ္တမမြို့။ [Cf. LM. **မုဟ်တ္ဓက်,** မုဟ်တ္ဂအ် muhtma' [mùh təmɔ̆]. SM. **မုဟ်မက်,** မုဟ်မအ် muh ma' [mùh mɔ̆] n. end of the rock. ဥုင်မုဟ်တွံ။ ကျောက်တောင်အစွန်းမြို့။]

ဂ္ဓောင်, ဂ္ဂောင် tmoṅ [təmoŋ] n. read. ဖ်။ ဖတ်။ **ဂ္ဓောက်, ဂ္ဂောအ်** tmo' [təmɔ̆].

တ္ဓိတ်, တ္ဂိတ် tmit [təmɛt] n. (MM.) post supporting veranda. ဒယိုင်မထံက်လဝ် ကွေင်ကျာဂတမုက်သွိ။ အိမ်ခွၚခန်းပြင်ကိုထောက်ပံ့ပေးထားသောတိုင်။ SM. **မိတ်,** မိတ် mɛt [mɛ̀t]. (၂) ပွော်။ အပေါက်။

တ္ဓိုၚ်, တ္ဂိုန် tmin [təmɛn], **တ္ဓိုၚ်, တ္ဂိုန်** tmīn [təmɛn] n. Morning. နူဂယး။ နံနက်ချိန်။ Opp. **ဂ္ဓွင်, ဂ္ဂေင်** cmeṅ [cəmeaŋ]. [LM. **တ္ဓိုၚ်, တ္ဂိုန်** tmin [təmɛn], **ကိုၚ်, ကိုန်** kmin [kəmɛn] n. rising sun. ဒတိုန်တွဲ၊ တွိုန်တွဲ။ တက်နေ။ **တိၚ်, တိန်** tin [tɛn] v. to ascend. တိုန်၊ တိုန်နန်။ တက်သည်၊ နန်းတက်သည်။]

တ္ဓိုၚ်, တ္ဂိုန် tmin [təmɛn] v. dam. တွိုန်၊ တွိုန်။ တာတမံ။

တ္ဓိုၚ်ကာလ်ဂဴး, တ္ဂိုန်ကာလ်ဂေး tminkālgoḥ [təmɛn kal gɒh] n. the time which is limit, fix time. အခိုင်မစွတ်လဝ်။ သတ်မှတ်ထားသောအချိန်။

တ္ဓာယ်, တ္ဂာယ် tmāy [təmai] n. present. စွဲ၊ တွဲ။ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။

တ္ဓာယ်ဧမိၚ်, တ္ဂာယ်ဧခိန် tmāycamin [təmai cɑ̆ mɛn]n. present. စွဲခွိန်၊ တွဲခွိန်။ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။

တ္ဓျုယ်, တ္ဂျုယ် tmūy [təmui], **တ္ဓျယ်, တ္ဂျယ်** tmuy [təmui] v. to be complete with. ပွဲဓုဒ်ထော်၊ ပွဲထုပိုတ်ထော်၊ သ္ဂိုကျိုက်ပေင်အာ။ အဆုံးသတ်သည်၊ အပြီးသတ်သည်၊ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။ (၂) completed by the addition of. သ္ဂိုကျိုက်ပေင်အာ နကိုဒဒ်မထပ်ဗပေင်စုတ်။ ဖြည့်စွက်ပေါင်းထည့်ခြင်းဖြင့် ပြီးပြည့်စုံစေသည်။ (၃) adorned with. စိစောန်လဝ်နကိုအရာမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ရာဖြင့်ဆင်ယင်ချယ်သထားသည်။

တ္ဓျယ်, တ္ဂျယ် tmuy [təmui] v. (MM.) to be adorned with. စိစောန်လဝ်နကို အရာမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ရာဖြင့် ဆင်ယင်ချယ်သထားသည်။ adj. မဒ်ကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်။ မတုဲဒ်အာ။ အပြည့်အစုံဖြစ်သော၊ ပြီးဆုံးပြီဖြစ်သော။ Cf. **ဧရက်,** ချက် ḍuk [ɗɜk]. **ဧ္ဓ,**

www.monlibrary.com

ဩ္ဍ gñi [gə ɲĭ]. [LM. ရုယ်, တုယ် tūy [tui] v. to be finished. တုဲ၊ တုဲဒှ်၊ သ္ဂ်ိုတုဲဒှ်၊ သ္ဂ်ိုတုဲဒှ်အာ။ ပြီးသည်၊ ပြီးဆုံးသည်၊ ပြီးဆုံးစေသည်။ အဆုံးသတ်စေသည်။] Cf. တ္ဆုယ်, တ္ဂုယ် tmuy [təmui] v. to prepare. ပလေဝ်ပလေတ်လဝ်။ အသင့်ပြင်ဆင်ထားသည်။

ငတ္ဆာဝ်, တ္ဂေၚဝ် tmow [təmo] n. read. ဗှ်။ ဖတ်။ ငတ္ဆာဴ, တ္ဂေၚအ် tmo' [təmʊ̆].

တ္ဆာဴ, တ္ဂအ်ꟾ tma' [təmʊ̆] n. stone. တွံ၊ တွံကလော်။ ကျောက်ခဲ၊ ကျောက်တုံး။ (၂) rock. rock hill. ဒှီ၊ ဒှီတွံ။ တောင်၊ ကျောက်တောင်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ငတ္ဆာဴ, တ္ဂေၚအ် tmo' [tə mʊ̆].

တ္ဆာဴ, တ္ဂအ်ꟾtmâ' [təmʊ̆] n. stone. တွံ၊ တွံကလော်။ ကျောက်ခဲ၊ ကျောက်တုံး။ (၂) hill. ဒှီတွံ၊ ကုန်၊ ကုန်ဒှီ၊ ကုန်တဝ်။ ကျောက်တောင်၊ ကုန်း၊ ကုန်းတန်း၊ ခင်တန်း။ (၃) rock. ထပ်တွံ၊ ဖျုန်တွံ၊ တွံလး။ ကျောက်လွှာ၊ ကျောက်သား။ ကျောက်ဖျာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ ငတ္ဆာဴ, တ္ဂေၚအ် tmo' [təmʊ̆].

တ္ဆာဴလွာံ, တ္ဂအ်လွာန် tma'lwān [təmʊ̆ ləwàn] n. laterite. တွံဝါန်။ ဂဝံကျောက်။

ငတ္ဆာဴ, တ္ဂေၚအ် tmo' [təmʊ̆] n. stone. တွံ၊ တွံကလော်။ ကျောက်၊ ကျောက်တုံး။ (၂) rock. ထပ်တွံ၊ ဖျုန်တွံ၊ တွံလး။ ကျောက်လွှာ၊ ကျောက်သား။ (၃) hill. ဒှီတွံ။ ကျောက်တောင်။ ငတ္ဆာဴပမ်ဩပငဏ္ဍာဝ်, တ္ဂေၚအ်ပမ်ဧပဒ္ဍေၚဝ် tma'pam ca paṇ ḍo [təmʊ̆ pɔm cə̆ pɔn ɗo] n. Pandawa hill near Rājagaha. ဒှီပဏ္ဍာဝါမန္ဒံဇရေင်ချုင်ရာဇဂြိုဟ်။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်အနီးရှိပဏ္ဍာဝါတောင်။ ငတ္ဆာဴမဇဝ်ဩိလာ, တ္ဂေၚအ်မနုဝ်သီလာ tma' ma naw sĭ lā [təmʊ̆ mɛ̆ nɔ̀ sæ lɑ] n. Manosilā rock near lake Anotatta. ဒှီတွံမနုဝ်သီလာ၊ မန္ဒံဇရေင်လွအ်နောတတ္တာ။ အနောတတ္တရေအိုင်အနီးရှိ၊ မနောသီလာကျောက်တောင်။ နဒ္ဒဉ်ငတ္ဆာဴ, ဒုဒ္ဒန်တ္ဂေၚအ် duḍac tma'[dŭ ɗɔt təmʊ̆] n. mountain. ဒှီ၊ တ္ဒတ်တွံ။ တောင်၊ ကျောက်တုံး။

ငတ္ဆာဴ, တ္ဂေၚအ် tmo' [təmʊ̆], တ္ဆာဴ, တ္ဂအ် tma' [təmʊ̆], တ္ဆာဴ, တ္ဂအ် tmâ' [təmʊ̆] n. (MM) တ္ဆာဴဩိမိတ်, တ္ဂအ်နိမိတ် tma'nimit [təmʊ̆ nĭ mɛ̀t] n. boundary stones. တွံတိုင်နိမိတ်၊ နယ်နိမိတ်ကျောက်တိုင်၊ ငတ္ဆာဴကဏာဩပဝ်, တ္ဂအ်ကေလာသမဝ် tma' ke lā sa paw [təmʊ̆ ke lɑ sə̆ pɔ] n. Kelasa hill, three miles WNW.Taungzun inThaton district. ဒှီကေလာသ၊ မန္ဒံဒှိဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာပလိုတ်၊ ခရာစိုတ်ပိတိုင်ကိုဒျုင်မုဟ်ဒှီ၊ ပွဲခရိုင်သမိုး။ သထုံခရိုင်ရှိတောင်စွန်းမြို့၏အနောက်မြောက်၊ အ

www.monlibrary.com

နောက်အရပ်၊ သုံးမိုင်ကွာကေလာသတောင်။ **ꩻꩮꩀꩬꩱꩮꩫꩮꩀ**, တွော်အင်တမ္မဂုတ္တ tmo'tam bagutta [təmɔ̆ tɔm bɛ̆ gùt tā], **ꩮꩀꩬꩱꩫꩮꩀ**, တ္ကအ်တမ္မဂုတ္တ tma'tam ba gut ta [təmɔ̆ tɔm bɛ̆ gùt tă] n. the hill at Rangoon on which Kyaik Leguñ pagoda stands. ကုန်ဒိုမဒက်ခွံပွန်လဝ်ကျာ်လူင်၊ မန္ဒံပွဲကိုဒုင်လူင်။ ရန်ကုန်မြို့ရှိ၊ ရွှေတိဂုံစေတီတော်မြတ်ကြီးကို တည်ထားသောတောင်ကုန်း။ **ꩻꩮꩀꩮꩱꩀꩍꩱ**, တွော်အင်တိုက်ဂလာ tmo'tuik ga lā [təmɔ̆ tak gɛ̆ lèa] n. Ayetthema hill by Taikkula, five miles SE. of Kyaikto in Shwe Kyin district. ဒိုတိုက်ဂလာ၊ မန္ဒံခရာစိုတ်မသုန်တိုင်၊ ဗွံက်သမ္ဒုင်ကျာဒုင်ကျာ်ထဝ်၊ ပွဲကိုခရိုင်ဒုင်ယိုကျေန်။ ရွှေကျင်ခရိုင်ရှိ၊ ကျိုက်ထိုမြို့၏အရှေ့တောင်ဖက်၊ ငါးမိုင်ကွာတိုက်ကုလားမြို့အရက်သည်မတောင်။ **ꩻꩮꩀꩬꩍ**, တွော်အင်လး tmo' laḥ [təmɔ̆ lèh], **ꩮꩀꩬꩍ**, တ္ကအ်လး tma'laḥ [təmɔ̆ lèh] n. flat stone. တုံ့လး။ ကျောက်ဖျာ။ **ꩮꩀꩮꩊꩬꩱ**, တ္ကအ်ဒါန် tma'lwān [təmɔ̆ ləwàn] n. laterite. တုံ့ဝါန်။ ဂဝံကျောက်။ **ꩻꩮꩀꩫꩮꩱꩆꩮꩬꩊ**, တွော်အ်သမန်တကုဋ္ဌ tmo'samantakuṭa [təmɔ̆ să mɔn tă kŭ tă] n. Adam's Peak in Ceylon. ဒဒုင်တုံ့အဒါမ်၊ မန္ဒံပွဲကိုတွံသိင်ဃို။ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိ၊ အဒန်ကျောက်စွန်း။ **ꩫꩮꩀꩮꩀ**, သ္ဒာတ္တအ် smātma'[səmɑ təmɔ̆] n. stone-cutter. သ္ဒာကုတ်တုံ့ပါတုံ့။ ကျောက်ခွဲကျောက်ဖြတ်သမား။ Cf. **ꩮꩱ**, ဒလ်J dal [dɔ̀l]. [LM. **ꩮꩀꩬꩍ**, တ္ကအ် tma' [təmɔ̆], **ꩀꩮꩀꩬꩍ**, က္ကအ် kma' [kəmɔ̆]. SM. **ꩆꩀ**, မအ် mɔ̆ [təmɔ̆].]

ꩻꩮꩀꩀꩬꩱꩫ, တွော်အ်ဂယာသိသ tmo'gayāsisa [təmɔ̆ gɛ̆ yèa sæ̆ să] n. the rock (mountain) of Gayasisa. ဒိုဂယာသိသ။ ဂယာသိသတောင်။

ꩻꩮꩀꩬꩱꩍꩮꩍ, တွော်အ်ရာဇဂြိုဟ် tmo'rā jagruih [təmɔ̆ rèa jɛ̆ grèh] n. Rājaga ha mountain. ဒိုရာဇဂြိုဟ်။ ရာဇဂြိုဟ်တောင်။

ꩬꩱꩍ, ဘျာင် tyāṅ [təyɑiŋ], **ꩻꩬꩍ**, တွော်ငှ် tyeṅ [təyeɑŋ] n. Fowl. စာင်၊ စာင်ဂစေ်ကွေ်။ ကြက်၊ ကြက်ဥက်။ **ꩬꩱꩍꩀꩮꩀ**, ဘျာင်ကွက် tyāṅkmak [təyɑiŋ kəmɛk] n. cock. စာင်အုက်။ ကြက်ဖ။ **ꩻꩬꩍꩀꩮꩀ**, တွော်ငှ်ကွက် tyeṅkmak [təyeɑŋ kəmɛk] n.id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ [LM.**ꩍꩱꩍ**, ဒာင် cāṅ [cɑiŋ];SM. **ꩍꩱꩍ**, ဒာင် cɑiŋ [cɑiŋ].]

ꩻꩬꩍ, တွော်ငှ် tyeṅ [təyeɑŋ] n. Fowl. စာင်၊ စာင်ဂစေ်ကွေ်။ ကြက်၊ ကြက်ဥက်။ see. ရုံင်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ရှ။ **ကျာင်**, ကျောင် tyāñ [təyaiŋ].

ကျား, ကြော tyoḥ [təyɒh] n. clump. အုပ်သွတ်၊ အုပ်ခြုံ။ တောအုပ်ငယ်၊ ခြုံပုတ်။ (၂) thicket. အုပ်ခြုံရာပစ်စာပ်။ ခြုံနွယ်ပိတ်ပေါင်း။ (၃) **ကျားပ္ကာဝ်**, ကြောပ္ကာဝ် tyoḥpkāw [təyɒh pə kaw] n. clump of flowering tree. တွံကယျိုဟ်(တွံမလုပ်ဂဉ့်)၊ (ဆေးဖက်ဝင်အပင်) ဓားဝယ်မှိုင်းကဲ့သို့သောပန်းပင်တစ်မျိုး။

ကျာလ်, ကျောလ် tyāl [təyal] n. read. ဖ်။ ဖတ်။ **ကျာလ်**, ကျောလ် kyāl [kyal] n. air. ကျာ။ လေ။

ကြ, ကြ tra [trə̆] n. **ကြဇ္ဉောက်**, ကြဇ္ဉောက် tra jnok [trə̆ jənòk] n. title prefixed to name of donor of slaves. ဝေါဟာဂ္ဂမုမဆက်ဖျပ်စုတ်၊ ဗွဲဂတယ္ဒုတ္ဒကုသိုမကိုဒါန်ဦက်။ ကျွန်အလျှုရှင်များအမည်ဘွဲ့ပေးရာတွင်၊ အမည်ခွရှမှထည့်ရှေဆက်ဝေါဟာ။ [LM. respectful term of address. ဂလာန်ဝေါဟာကော်ခ်စ၊ နဒဒ်ကာလမသွအရှေ်အသော်။ ရိသေသမှုပြုကြောင်း ပြဆိုရာတွင် သုံးသောအသုံးအနှုန်း။] Cf. **ဇ္ဉောက်**, ဇ္ဉောက် jnok [jənòk]. **ကြလ**, ကြလ tra la [trə̆ lə̆] n. lord. တ္ဒ၊ တိလ၊ တီလ၊ တ္ဒီ။ အရှင်၊ သခင်၊ အရှင်သခင်။ Cf. **တ**, တ် ta [tə̆].

ကြဇ္ဉောက်, ကြဇ္ဉောက် tra jnok [trə̆ jənòk] n. great uncle. တြဇ္ဈော်၊ အမူဇ္ဈော်၊ တြနာ်။ ဦးကြီး၊ ဘကြီး။

ကြဍေယ်, ကြဍေယ် tra ḍay [trə̆ ɗɑa], **ကြဍွေယ်**, ကြဍွေယ် tra ḍoy [trə̆ ɗɑa^{2}] n. middle. အဒေါ်၊ ဗဟို။ အလယ်၊ အလယ်ဗဟိုရှ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိဍဲ့ယ်**, တိရ်ဍေယ် tirḍey [tir ɗɑa].

ကြင်္ဂါက်, ကြဒေါက် tra dok [trə̆ dòk], **တင်္ဂါက်**, တဒေါက် tadok [tə̆ dòk] n. (MM.) suffering. ဒဒိုက်ဂိက္ခာန်၊ ဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ။ နာကျင်မှု၊ ဝေဒနာ၊ ဒုက္ခဝေဒနာ။ (၂) misery. ဒဒ်မဒ်ဒဒိုက်၊ ဒဒ်မသွးဒုင်စသိုင်ဒဒိုက်။ ဆင်းရဲခြင်း၊ ဒုက္ခခံစားရခြင်း။ (၃) want. ယုတ်ဒေက်ခတ်ကွန်၊ ယုတ်ဒေက်ကွန်ဂြက်။ ချို့တဲ့နွမ်းပါးသည်။ ရှားပါးကသီလင် တဖြစ်သည်။ **ကြင်္ဂါက်ဇိုတ်**, ကြဒေါက်စုံတ် tra dok cuit [trə̆ dòk cot] n. mental suffering. ဒုက္ခဝေဒနာစိုတ်၊ ဒဒိုက်စိုတ်။ စိတ်ဒုက္ခဝေဒနာ။ (၂) distress. ဒဒ်မလွေဒင် လွေတ်စိုတ်၊ ဒဒ်မဒ်သောကဂဲဂွိုက်ဟော်ဒုံင်၊ ဒဒ်ပွတ်ပရိဒေဝမဂိုသွံင်၊ ဒဒ်မကွိုဒ်ဒုက္ခဝေဒနာစိုတ်။ စိတ်ပင်ပန်းခြင်း၊ ပူဆွေးသောကရောက်ခြင်း၊ ပရိဒေဝမီးတောက်လောင်ခြင်း၊ စိတ်ဒုက္ခရောက်ခြင်း။ **ဝိပါတ်တင်္ဂါက်**, ဝိပါတ်တဒေါက် wipāttadok [wĭ pat tə̆ dòk] n. hardship. ဝိပက်ဒဒိုက်၊ ဒဒိုက်ဒုက္ခ၊ ကံဒဒိုက်ကံပရိုက်။ ဝိပါကကံ၊ ဆင်းရဲခြင်းဒုက္ခ၊ ဆင်းရဲခြင်း။ (၂) result past deeds. သွပ်မဆေင်စပ်ကိုပွဂမ္ဂိုင်ပွဲကိုဘဝအတိုက်တော်။

www.monlibrary.com

အတိတ်ဘဝက အပြုအမူများနှင့်သက်ဆိုင်သော အဖြေရလဒ်။ [LM. ဒဂါက်, ဒဒေါက် dadok [dɛ̆ dòk], ဒဒိုက်, ဒဒုံက် daduik [dɛ̆ dèk], ဓဒိုက်, ဓဒုံက် dhaduik[dhɛ̆ dèk].SM. ဟဒိုက်, ဟဒုံက် hətàk [hă dèk], ဒုက်, ဒုက် duk [dàk] n. misery. ဒဒှ်မဒှ်ဒဒိုက်၊ ဒဒှ်မသွားဒုင်စသိုင်ဒဒိုက်။ ဆင်းရဲခြင်း၊ ဒုက္ခခံစားရခြင်း။ (၂) to be poor. ဝါတ်၊ ကွန်ကြက်၊ ခတ်ကွန်။ ဆင်းရဲသည်၊ ချို့တဲ့သည်။]

ကြန်း, ကြဒေါ် tradas [tră dɔ̀s], ကြဟ်, ကြဒေါ် tradas [tră dɔ̀h] n. state. အကာဲ အရာ၊ အခြေအနေ။ (၂) quality. အဇာအဝဲ၊ ပမာဏ။ အရွယ်အစား၊ ပမာဏ။ (၃) fact. ဒဒှ်၊ ဒဒှ်မဒှ်ဥုံဥုံ။ အကြောင်းအရာ၊ တကယ်အဖြစ်အပျက်။ see. ရုံင်၊ ရွ။ ဒိုဒ်ဒန်း, ဒိရ်ဒဒေါ် dirdas [dir dɔ̀s].

ကြဟ်ကျာက်, ကြဒေါ်ကျောက်ရ tra dah kyākra [təră dɔ̀h kyaik ră] v. to be Buddha. ဂွံဒဒှ်ကျာ်ရ။ ဂွံဒဒှ်ကျာ်ရ။ ဘုရားအဖြစ်ရတော်မူသည်။

ကြဒ်, ကြနော် tranat [tră nɔt] n. upper end. တော့ဘက်လွှဲလွှဲ၊ တွဲဖျာလွှဲ။ အထက်ဖက်အဖျား၊ အပေါ်ဖက်အစွန်း။ see. ရုံင်။ ရွ။ ကဒ်, ကနော် kanat [kă nɔt].

ကြမင်, ကြမေင် tra meñ [tră meaŋ] n. what is different. ဒဒှ်မတွဟ်ခြာ၊ ဒဒှ်မတွေင်၊ ဒဒှ်မတွေင်တွဟ်။ ခြားနားခြင်း၊ ထူးခြားခြင်း။ see. ရုံင်။ ရွ။ တမင်, တမေင် tameñ [tă meaŋ].

ကြွ, ကြလ tralaʻ[tră lă], ကြိုလ, ကြိလ trilaʻ[træ lă], တ္ဂွ, တဲ့ဂွ taʻrlaʻ[tɔ̆ rlă], ဓိုလ်, ဓိရ်လ tir la [tir lă], ဓိုလ်, ဓိရ်လ tir laʻ[tir lă], တလ်, တရ်လ tar la [tɔr lă], တလ်, တရ်လ tarlaʻ [tɔr lă], ကြိုလ, ကြိလ tri la [træ lă], ကြွ, ကြလ tra la [tră lă] n. (ကြွ, ကြလ tra laʻ [tră lă], ကြိုလ, ကြိလ tri laʻ [træ lă], တ္ဂွ, တဲ့ဂွ taʻrlaʻ[tɔ̆ rlă]; ကြွ, ကြလ trala [tră lă] n. Lph.) lord. တ္ဂ၊ တလ၊ တီလ၊ တ္ဂီ။ အရှင်၊ သခင်၊ အရှင်သခင်။ (၂) master. တ္ဂကမ္ဘောန်၊ ပူဂိုကဆံင်လွှဲ၊ အွာ၊ မဟိမုမဟာ။ အလုပ်ရှင်၊ အထက်လူကြီး၊ ဆရာ၊ မဟာဘွဲ့။ (၃) owner. တ္ဂ၊ တ္ဂဂြပ်။ ပိုင်ရှင်၊ ပစ္စည်းပိုင်ရှင်။ တ္ဂွကျာက်, တဲ့ဂွကျောက် taʻrlaʻkyāk [tɔ̆ rlă kyaik] n. title prefixed to the name of king. ဝေါဟာရ်ကမ္ဘု၊ မဖျပ်ဆက်စုတ်ပွဲဂတယ္ဒုကရာတ်။ ဘုရင့်နာမည်အရှေ့တွင် ဆက်ထည့်သော၊ ဘွဲ့ဝေါဟာရ။ Syn. တကျာက်, တကျောက် tak yāk [tă kyaik]. တလ်သ္ဒိ, တရ်လသ္ဒိ tar la sñi [tɔr lă sə̀ɲɟ̊] n. husband. တြုံတ္ဂသ္ဒိ။ အိမ်ရှင်ယောကျ်ား။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တိလ, တိလ ti la [tæ̆ lă], **တလ**, တလ tila [tă lă] n. (1455) **တိလမင်္ဂတၟ်**, တိလသင်္ဃာန် tila [tæ̆ lă sɛŋ tɔ̆] n. the reverend monks. သင်မသွအဲပရဲရှေ်သွေ်ရ်ဂ်ထေက်တံ။ ရိသေလေးစားထိုက်သောသံဃာတော်များ။ **တလမေရ်ဇ္ဍောက်**, တလမေရ်ဇ္ဍောက် ti la mer jnok [tă lă mear jənòk] n. chief queen. ဥကျာ်ဇွေ်။ မိဖုရားခေါင်ကြီး။ **ဆာဝ်တိလ**, ဓာဝ်တိလ cāwtila [caw tæ̆ lă] n. lord lady. ယဖြ်မန္ဒံကုိဂုန်စရဲ၊ ဝုတ်သိုကွမာ။ ဂုန်သရေရှိအမျိုးသမီး၊ အပျိုတော်။

တိ, တိလ tī la [tæ lă] n. (MM.) **သ္ဍိင်္တိလမပတိလၟာ်ဟ်တဂဟ်**, သ္ဍိင်္တိလပေတိလရုးဥန် တဂဟ် smin ti la ma pa tilarahrmantagah [smɛm tæ̆ lă mɛ̆ pă tæ lă rèh rmòn ta gòh] n. the kings who were lords of the Mon country. သ္ဍိင်တလညးမသွတ္ဍညးရးမန်ဂမ္ဒိုင်။ မွန်နိုင်ငံ၏အရှင်သခင်ဖြစ်တော်မူကြသောမွန်မင်းများ။

ဍ္ဍ, ဍ္ဍ tla [təlă] n. (MM.) **ဍ္ဍလး**, ဍ္ဍညး tla ñaḥ [təlă ɲèh] n. lord of them. တ္ဍညး။ သူ့အရှင်။ **ဍ္ဍလးဆိင်ဗတာင်**, ဍ္ဍညးဧိင်ဗတာင် tla ñaḥ ciṅ batāṅ [təlă ɲèh coiŋ bɛ̆ taiŋ] n. the lord of white elephant. တ္ဍညးစိင်ဗ္ဍာင်။ ဆင်ဖြူရှင်။ Der. **ထြိလယ်**, ထြိလေယ် tri ley [træ̆ lea] n. my lord. တ္ဍအဲ။ ကျွန်ုပ်အရှင်။ **တိဘာ်**, တိဓာရ် ti cār [tæ̆ car] n. monastic title. မဏ္ဍမ မဆောင်စပ်ကိုဘာလကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများနှင့်ဆိုင်သောဘွဲ့။ **တိပိုၚ်**, တိပုိန် tipuin [tæ̆ pon] n. monk. ခမ်ဳသင်။ ရဟန်းတော်။ (MM. **တိလ**, တိလ ti la [tæ̆ lă].) LM. **တလ**, တလ ta la [tă lă], **ကလ**, ကလ ka la [kă lă]. SM. **ကလ**, ကလ kəla' [kă lă]. (MM. **တိလ**, တိလ tī la [tæ lă].) LM. **တိလ**, တိလ ti la [tæ̆ lă], **ဍ္ဍိ**, ဍ္ဍိ tlī [təlæ].; SM. **တိလ**, တိလ tælɑ' [tæ lă]. (MM. **ဍ္ဍ**, ဍ္ဍ tla [təlă]. or ဟွံသေင်။ သို့မဟုတ်။ **တိလ**, တိလ ti la [tæ̆ lă].) LM. **ဍ္ဍ**, ဍ္ဍ tla [təlă], **တိလ**, တိလ tælɑ' [tæ lă]. OM. **ဍ္ဍ**, ဍ္ဍ tla [təlă], **တ**, တ ta [tă] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ထြ**, ထြ tra [tră] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ကြလယ်, ထြိလယ် tra lay [tră lòa^{1}] n. emblic myrobalan tree. တ္ဂံတလဲ့။ ဆီးဖြူပင်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ကြလုယ်**, ထြိလုယ် traluy [tră lui].

ကြာဆ်, ထြိလာဇ် tralāc [tră lat] n. (1218) **ကြာဆ်ဗိသ်ကာ်**, ထြိလာဇ်ဓိသ်သုကရ် tra lācbissukar [tră lat bèt saŏ kɔr] n. a locality near Lamphun. ဒေသမန္ဒံ

www.monlibrary.com

တရပ်ဘုံင်လာမ်ဖုန်မွဲ။ လမ်ဖွန်းမြို့အနီးရှိဒေသတစ်ခု။

ကြလယ်, ကြလေယ် tra ley [trə̆ lea] n. my lord. တ္အဲ့။ ကျွန်ုပ်အရှင်။ see. ရံင်။ ရှ။

ထြိလယ်, ကြိလေယ် tri ley [træ̆ lea].

ကြီ, ကြဒ် tra wĭ [trə̆ wĭ] adj. surrounding. မတ္ဝီဗွိုင်လဝ်။ ဝိုင်းရံထားသော။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကီးဝိလ်**, ကိရ်ဒိလ် tirwil [tir wil]. v. to cause to attend on. သ္ဂိုတ္ဝီဗွိုင်လဝ်။ ဝိုင်းရံထားစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကီးဝိလ်**, ကိရ်ဒိလ် tirwĭl [tir wĭl].

ကြီမွိုင်ကတ်, ကြဒ်ခွိုင်ကေတ် tra wĭ bwuiñ ket [trə̆ wĭ bə̆ wèŋ kit] v.take surroundding with, take escort with. တ္ဝီဗွိုင်ကေတ်။ ဝိုင်ဝန်းခြံရံယူသည်။

ကြီရူ, ကြဒ်ဒူ trawĭwū [trə̆ wĭ wao^{1}] v. surround. တ္ဝီတ္ဝူ။ ပ္ဒီပ္ဝူ။ ဝိုင်းရံသည်၊ ခြံရံသည်။ (၂) attend on. ခစ။ ဝင်ရောက်ခစားသည်။ (၃) be dependent (on), to serve. ခစ၊ ပ္ဒီပ္ဝူ။ ခစားသည်၊ ထံတော်ပါးခစားသည်။

ကြဝး, ကြေး trawah̰ [trə̆ wah] v. (MM.) to renounce. စွးထော်၊ စွးကျော်။ စွန့်လွှတ်သည်၊ လက်လွှတ်သည်။ (၂) abandon property. သဲတိတ်အာ၊ သဲစွးတိတ်အာ(နူပိုန်ဟာန်)။ (ပိုင်ဆိုင်မှု) ထွက်ခွာသွားသည်၊ စွန့်ခွာသွားသည်။ (၃) to coil. တဝး၊ ကဝး။ ခွေသည်။ [LM.(**ဃလ**း) **ပဝ**း, (သလး) **ဗဝ**း (salah) pa wah̰ [(sə̆ lah) pə̆ wah], (**ဃလ**း) **ပွ**း, (သလး) **မွ**း (salah) pwah̰ [(sə̆ lah) pəwah], (**ဣ**း) **ပဂ**း, (သ္ဆး) **ဗဂ**း (slah) pa whah̰ [(sə̆ lah) pə̆ hwah] v. be independent. ဗ္ဘးစးအာ။ လွတ်လပ်သွားသည်။ (၂) be free from. ဗ္ဘးစးတိတ်အာ။ လွတ်မြောက်သွားသည်။]

ကြိုရ်, ကြေဒိုရ်^{3} tra wuir [trə̆ wɒr] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဃကြိုရ်**, သကြေဒိုရ် strawuir [səterə̆ wɒr], **ဃကြိုဝ်**, သကြေဒိုဝ် stra wuir [səterə̆ wɒ] v. (MM.) to define a boundary. စွိန်ပြမာန်ကွာတ်သမ္ဗီပယျိုဒ္ဂက်။ နယ်နိမိတ်သတ်မှတ် ဖွင့်ဆိုပြဋ္ဌာန်းသည်။ (၂) define the boundary of. ပွံက်ထွးကုံအဓိပါပယျိုဒ္ဂက်။ နယ်နိမိတ်အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြသည်။ **ကြိုရ်ကတ်**, ကြေဒိုရ်ကေတ် trawuirket [trə̆ wɒr kit] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Der. **ကီးဝိလ်**, ကိရ်ဒိလ် tirwir [tir wir] v. limit. ကွာတ်သမ္ဗီ။ ကန့်သတ်သည်။

ကြိုရ်, ကြေဒိုရ်^{4} trawuir [trə̆ wɒr], **ကြိုဝ်**, ကြေဒိုဒ် trawuiw [trə̆ wɒ] n. place on boundary. ဒေသပယျိုဒ္ဂ၊ ဒေသပယျိုဒ္ဂက်။ နယ်နိမိတ်ဒေသ၊ နယ်စပ်ဒေသ။ (၂) limit. ကွာတ်သမ္ဗီ။ ကန့်သတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကီးဝိလ်**, ကိရ်ဒိလ်^{4} tirwir [tir wir].

ထြိ, ထြေ tri [træ̆] n. three. ဝိ၊ ဝိပြကာ။ သုံးခု၊ သုံးပါး။

www.monlibrary.com

တြိဧယ်, ကြိုဇသ် trijas [træ̆ jɔs] n. glory. ဂုန်စရဲ၊ ဂုန်စရဲယားတွး၊ ပိုန်ဟာန်ဂုန်စရဲ၊ ပိုန်ဟာန်ကျာ်ဩီ။ ဂုဏ်ရောင်၊ ဂုဏ်ရောင်ပြောင်ခြင်း၊ ဘုန်းကျက်သရေ။ (၂) majesty. အဝိုက္ကဒ္ဒိုဇကရာတ်၊ က္ကဒ္ဒိပိုန်ဇကရာတ်။ ဘုရင့်တန်ခိုးအာဏာ၊ ဘုရင့်ဘုန်းတန်ခိုးတေဇော်။ (၃) might of king. က္ကဒ္ဒိဇကရာတ်၊ အစော်ဇကရာတ်။ ဘုရင့်စွမ်းပကား၊ ဘုရင့်တန်ခိုး။

ဂတြိဧယ်, ကြေဇသ် tre jas [təre jɔs] n. OM. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဆိဟ်ဟယ်**, စိရ်ဟာယ် cir hāy [cir hai]. [LM. **တြိဧယ်**, ကြိုဇသ် trī jas [træ jɔs]. Skt. **ဂတဧယ်**, တေဇသ် te jas [te jɔs], **တြိဧယ်**, ကြိုဇသ် trijas [tri jɔs].]

တြိဘဝဒါဒိတျဓမ္မရာဇ်, ကြိုဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ် tri bhuwanādityadhammarāj [træ̆ bhŭ wĕ̆ nèa dĭ təyă dhòm mĕ̆ ràt] n. see. foll. ရုံင်၊ ဝေါဟာဖွဲ့အသွင်။ အောက်ဝေါဟာရကိုရှု။

တြိဘဝဒါဒိတျဓမ္မရာဇ, ကြိုဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ tri bhu wa nā di tya dhammarāja [træ̆ bhŭ wĕ̆ nèa dĭ təyă dhòm mĕ̆ rĕ̆ jĕ̆], **တြိဘူဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ**, ကြိုဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ tri bhū wa nā di tyadhammarāja [træ̆ bhù wĕ̆ nèa dĭ təyă dhòm mĕ̆ rèa jĕ̆], once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်က။ **တြိဘဝဒါဒိတျဓမ္မရာဇ်**, ကြိုဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ် tri bhu wanādityadhammarāj [træ̆ bhŭ wĕ̆ nèa dĭ təyă dhòm mĕ̆ ràj], in V.T.Tavoy. လိက်ကြောပ်ပွဲဥုင်ဓဝါ။ ထားဝယ်မြို့မှအုတ်ခွက်စာ။ **တြိဘာဝဒါဒိတျဓမ္မရာဇ်**, ကြိုဘောဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ် tri bho wa nā di tyadhammarāc [træ̆ bhò[1] wĕ̆ nèa dĭ təyă dhòm mĕ̆ ràc] n. royal name of Kyanzittha, king of Pagan. မဏ္ဍမုသွိုင်တလန်ကေသာ၊ တ္ဘညးဥုင်ဗကာံ။ ပုဂံပြည့်ရှင်ကျန်စစ်သားမင်း၏ဘွဲ့တော်။ **တိရ်လပွေါယ်ဂ္နသ္မိုင်သြိဟ်တြိဘာဝဒါဒိတျဓမ္မရာဇ်**, တိရ်လပေါယ်ဒ္ဓသ္ဓိင်သြိဟ်ကြိုဘောဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ် tir la poy gna smiñ srih tri bho wa nā dityadhammarāc [tir lă poa[2] gənĕ̆ səmoiŋ tri bhò[1] wĕ̆ nèa dĭ təyă dhòm mĕ̆ ràc] n. our lord king S. T., V.T. Tavoy. ဂုကရာတ်တ္ဘပို။ ကျွန်ုပ်တို့သခင်ဘုရင်။(sun of the three worlds. တ္ဝဲမတွးလ္ဆ္ဂုးတိပိပြကာ။ ကမ္ဘာလောကသုံးပါး၏ အလင်းကိုပေးသောနေ။ (၂) king obesrving the law. သွိုင်ဓဝ်၊ သွိုင်မဒ္ဓေတ်ဗက်သွောဝ်ဓဝ်။ တရားမင်း၊ တရားဥပဒေကိုလိုက်နာကျင့်သုံးသောမင်း။)

တြိဘဝဒါဒိတျဓမ္မရာဇ, ကြိုဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇ tri bhu wa nā di tya dhammarāja [træ̆

www.monlibrary.com

bhŭ wĕ nèa dĭ təyă dhòm mĕ rèa jĕ] n. sun of the three worlds. သို့ဝ်တွဲမတွးလွှ်ဥးတိပိပြကာ။ ကမ္ဘာလောကသုံးပါး၏အလင်းကိုပေးသောနေမင်း။

ဗြိုဝဟာဒိတျဓမ္မာဇာဇာဓိရာဇပရမိမ္မာဇလဇက်ကြဝါ်, ဗြိုဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇရာဇာဓိရာဇပရမိသွရဝလစက်ကြဝါရိ် tri bhūwanādityadhammarājaparamiswarabalacakkrawār [træ̆ bhù wĕ nèa dĭ təyă dhòm mĕ rèa jĕ rèa jèa dhĭ rèa jĕ pă ră mæ̆ səwă rĕ bĕ lĕ cɛk kră war] n. **ဥ္ဍိုင်ဂြိုဗြိုဝဟာဒိတျဓမ္မာဇာဇာဓိရာဇပရမိမ္မာဇလဇက်ကြဝါ်,** ဥ္ဍသို့ဝ်ခြိဗြိုဘုဝနာဒိတျဓမ္မရာဇရာဇာဓိရာဇပရမိသွရဝလစက်ကြဝါရိ် (gna smiṅ śri tri bhū wa nā di tya dham ma rā japaramiswarabalacakkrawār [gənĕ səmoiŋ shri træ̆ bhù wĕ nèa dĭ təyă dhòm mĕ rèa jĕ rèa jèa dhĭ rèa jĕ pă ră mæ̆ səwă ră bĕ lĕ cɛk kră war].) n. royal name of Kyanzit tha, king of Pagan. မဏ္ဍမုသို့ဝ်တလန်ကေသာ၊ တ္ဂညးချုင်ဗကာံ။ ပုဂံပြည့်ရှင်ကျန်စစ်သားမင်း၏ဘွဲ့တော်။ [Skt. **ဓာရ်မရာဇ,** ဒေခ်ိမရာဇ ˚dhār marāja˚ [dhar' mĕ rèa jĕ], **ပါရမေမ္မရဝလဉက္ကဝ်ရ်ိ,** ပါရမေသွရဝလစက်ကြဝါရ်ိဘိန် pā ra me śva ra-ba la cakravartin [pa ră me swă ră bĕ lĕ că kră wòr ten] n. sun of the three worlds. သို့ဝ်တွဲလိုက်ပိ၊ ၊သုံးလောက၏နေမင်း။ (၂) king observing the law. သို့ဝ်ဓဝ်၊ သို့ဝ်မဒွေတ်ဗက်သွောဝ်ဓဝ်။ တရားမင်း၊ တရားဥပဒေကိုလိုက်နာကျင့်သုံးသောမင်း။ (၃) king of kings. သို့ဝ်လွှ်သို့ဝ်၊ ဧကရာတ်လွှ်ဧကရာတ်။ (၄) supreme lord. တ္ဂညးကြိဖ်မဒွော်တ်အိုတ်။ ဘုန်းတန်ခိုးအကြီးမြတ်ဆုံးသခင်။ (၅) mighty sovereign. မရာတ်ဧကရာတ်မအုပ်ဓုပ်ပိုင်ပြီ၊ မဒွော်ကိုအဝိုက္ကဒ္ဒါကြိဖ်။ တန်ခိုးကြီးသောအုပ်ချုပ်သူဘုရင်(မင်း)။ (1084-1112. AD)]

ဗြိုဝဟာဒိတျပဝရဓမ္မတာယ်လောကျဘာဇမဟာဓမ္မာဇာဓိရာဇဒေဝီ, ဗြိုဘုဝနာဒိတျပဝရဓမ္မတာရာယ်လောကျနာထမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဒေဝီ tribhuwanādityapawaradhammatarāylokya nāthamahādhammarājādhirājadewī[træ̆ bhŭ wĕ nèa dĭ təyă pă wĕ rĕ dhòm mĕ tă rai lò[1] kyă nèa thă mĕ ha dhòmmĕ rèa jèa dhĭ rèa jĕ dè wi] n. see. ရံင်။ ရှ။ **ဗြိုဝဟာဒိတျပြဝရ,** ဗြိုဘုဝနာဒိတျပြဝရ tribhūwanādi tyaprawara [træ̆ bhŭ wĕ nèa dĭ təyă pră wĕ rĕ].

ဗြိုဝဟာဒိတျပဝရဓမ္မာဇ, ဗြိုဘုဝနာဒိတျပဝရဓမ္မရာဇ tribhuwa nādityapawaradhamma rāja [tri bhŭ wĕ nèa dĭ təyă pră wĕ rĕ dhòm mĕ rèa jĕ] n. (**ဥ္ဍိုင်ဂြိုဗြိုဝဟာဒိတျပဝရဓမ္မာဇ,** သို့ဝ်ခြိဗြိုဘုဝနာဒိတျပဝရဓမ္မရာဇ smiṅ śri tri bhu wa nā di tyapawaradhammarāja [səmoiŋ srī tri bhŭ wĕ nèa dĭ təyă pră wĕ

www.monlibrary.com

rĕ dhòm mĕ rèa jĕ].) n. royal name of a king of Pagan, perh. Alaung-sithu. 1112-60. မဟိမုသွိင်ဒျင်ဗကာံမွဲ့။ ပုဂံမင်းတစ်ပါး၏ဘွဲ့အမည်။ (ဒှံမာန်။ ဖြစ်နိုင်သည်က) သွိင်အလံင်ဖြိုဖြူ။ အလောင်းစည်သူမင်း။ (**ဘာဒိစ္စပဝရဓာရ်မဓာဧ**, ဓာဒိတျပဝရဓာရ်မရာဇ ˚ā di tya pravaradharmarāja [a dĭ təyă pă wĕ rĕ dhòr mĕ rèa jĕ].) n. sun of the three worlds. သွိင်တွဲလိုက်ပိ။ သုံးလောကဏ်နေမင်း။ (၂) most excellent king observing the law. သွိင်မဒ္ဓေတ်ဗက်သွောဝ်ဥပဒေကဆံင်သွင်အိုတ်။ အဆင့်အတန်းအမြင့်ဆုံး၊ တရားဥပဒေကိုလိုက်နာကျင့်သုံးသောမင်း။

တြိဘုဝနာဒိစ္စမ္ဟာဧ, တြိဘုဝနာဒိတျမ္ဟရာဇ tri bhū wa nā di tya dhammarāja [træ bhù wĕ nèa dĭ təyă dhòm mĕ rèa jĕ] n. see. ရံင်။ ရှု။ **တြိဘုဝနာဒိတျမ္ဟာဧ**, တြိဘုဝနာဒိတျမ္ဟရာဇ tri bhu wa nā ditya dhammarāja [tri bhŭ wĕ nèa dĭ təyă dhòm mĕ rèa jĕ],

တြိဘုဝနာဒိစ္စပဝရဓ္မတြယ်လောကျနာထဇယဓာရဝိသုဒ္ဓရာမဘူမိပါလမဟာဓရ္မမရာဇာဓိရာတ်, တြိဘုဝနာဒိတျပဝရဓ္မတြယ်လောကျနာထဇယဓာရဝိသုဒ္ဓရာမဘူမိပါလမဟာဓရ္မမရာဇာဓိရာတ် tribhūwanādi tya pawaradharmmatrailokyanāthajayadhārawisuddharāmabhumi pā la ma hā dharm marājādhirāt [tri bhŭ wĕ nèa dĭ təyă pă wĕ rĕ dhòrm mĕ troa lò[1] kyă nèa thă jĕ yĕ dhèa rĕ wĭ sut dhĕ rèa mĕ bhŭ mæ pa lă mĕ ha dhòrm mĕ rèa jèa dhĭ ràt] n. (၁၅၀၄၊ **ဿိတြိဘုဝနာဒိစ္စပဝရဓ္မတြယ်လောကျနာထဇယဓာရဝိသုဒ္ဓရာမဘူမိပါလမဟာဓရ္မမရာဇာဓိရာတ်**, ဿြီတြိဘုဝနာဒိတျပဝရဓ္မတြယ်လောကျနာထဇယဓာရဝိသုဒ္ဓရာမဘူမိပါလမဟာဓရ္မမရာဇာဓိရာတ် 1504.śritribhū wa nā di tya pawaradharmmatrailokyanāthajayadhārawisuddharā mabhumipālamahādharmmarājādhirāt [sri træ bhŭ wĕ nèa dĭ tyă pă wĕ rĕ dhòrm mĕ troa lò[1] kyă nèa thă jĕ yĕ dhèa rĕ wĭ sut dhĕ rèa mĕ bhŭ mæ pa lă mĕ hā dhòrm mĕ rèa jèa dhĭ ràt].) n. royal name of Bañā Rām, king of Pegu 1492-1526. မဟိမု၊ မရာတ်ဗညာရံ၊ ဓ္မကရာတ်ဗဂေါ (၁၄၉၂-၁၅၂၆)။ ပဲခူးဘုရင်၊ ဗညားရံမင်း၏ ဘွဲ့နာမတော် (၁၄၉၂-၁၅၂၆)။ [Skt. tri˚. sun of three world. သွိင်တွဲလိုက်ပိပြကာ။ သုံးလောကနေမင်း။ (၂) ˚pravara˚. တ္ဘလိုက်ပိပြကာ၊ မယိုက်ယိုဒုင်ကေတ်လင်သွောဝ်ဥပဒေ၊ ကဆံင်မသျင်အိုတ်။ (၃) ˚śuddha˚. မဒှံဇေတ်ဇေတ်။ သန့်စင်သော။ (၄) ˚rājādhirāja˚. ဓ္မကရာတ်လ္ဘူ ဓ္မကရာတ်။ ဘုရင့်တကာဘုရင်။ (၅) lord of the three worlds under the most excellent law. တ္ဘလိုက်ပိပြကာ၊ မယိုက်ဒုင်ကေတ်သွောဝ်ဥပဒေ၊ ကဆံင်မသျင်အိုတ်။ အမြင့်တရားဥပဒေကိုလိုက်နာကျင့်သုံးသော(ဝါ)ခံယူသော၊ သုံးလောကအရှင်။ (၆) blade

www.monlibrary.com

of victory. မြအံင်ဒ္ဍး အောင်ပွဲခံဝး။ (၇) pure Rāma. မဒှ်တ်သွိင်ရံဒေတ်ဒေတ်။ ရာမမင်းစစ်စစ်ဖြစ်သော။ (၈) guardian of the earth. ပွင်တိသုန္ဒရီ။ ပထဝီမြေကြီးကို စောင့်ရှောက်သူ။ (၉) great king of kings observing the law. ဂ္ရကရာတ်ဒ္ဒော်၊ ဂ္ရကရာတ်လ္ဂျ်ဂ္ရကရာတ်၊ မဒ္ဒေတ်ဗက်သွောဝ်ဥပဒေ။ တရားဥပဒေကိုလိုက်နာကျင့်သုံးသော၊ ဘုရင့်တကာဘုရင်ကြီး။]

ထြိုဂ်ဝးဘဒိတျပြဝးဂမ္ဗွတးတြေလာကျဘာဇမဟာဂမ္ဗွာဇာဓိဘာဧးဒဋီ, ကြေဘုဝနာဒိတျပြဝရဒမ္မကြေလောကျနာထမဟာဒမ္မရာဇာဓိရာဇဒေဝီ tri bhū wanādityaprawaradhamma trelokyanā thamahādhammarājādhirājadewī [træ̆ bhŭ wĕ̆ nèa dĭ təyă pră wĕ̆ rĕ̆ dhòm mĕ̆ tre lò[1] kyă nèa thă mĕ̆ ha dhòm mĕ̆ rèa jèa dhĭ rèa jĕ̆ dè wĭ], **ထြိုဂ်ဝးဘဒိတျပဝးဂမ္ဗွတျာယ်လာကျဘာဇမဟာဂမ္ဗွာဇာဓိဘာဧးဒဋီ,** ကြေဘုဝနာဒိတျပဝရဒမ္မတရာယ်လောကျနာထမဟာဒမ္မရာဇာဓိရာဇဒေဝီ tri bhūwanādityapawaradham matarāylokya nā tha mahā dham marājādhirājadewī [træ̆ bhŭ wĕ̆ nèa dĭ təyă pă wĕ̆ rĕ̆ dhòm mĕ̆ tă rai lò[1] kyă nèa thă mĕ̆ ha dhòm mĕ̆ rèa jèa dhĭ rèa jĕ̆ dè wĭ] n. (MM. **ဇီလ, ဇီလဍး ထြိုထြိုဂ်ဝးဘဒိတျပဝးဂမ္ဗွတျာယ်လာကျဘာဇမဟာဂမ္ဗွာဇာဓိဘာဧးဒဋီ,** တီလ, တီလညှးစြိုကြေဘုဝနာဒိတျပဝရဒမ္မတရာယ်လောကျနာထမဟာဒမ္မရာဇာဓိရာဇဒေဝီ tīla, tilañaḥ śri træ̆bhūwanādityapawaradham ma ta rāy lo kya nā thamahādhammarājādhirājadewī [tæ lă, tæ̆ lă ɲèh sræ træ̆ bhù wĕ̆ nèa dĭ təyă pă wĕ̆ rĕ̆ dhòm mĕ̆ tă rai lò[1] kyă nèa thă mĕ̆ ha dhòm mĕ̆ rèa jèa dhĭ rèa jĕ̆ dè wĭ].) n. royal name of Bañā Thau (Shin Sawbu), queen of Pegu,1450-71. မဟိမုဂ္ဂကရာတ်မျော်၊ မိစောပု(ဗညာထော)၊ တ္ဂညးဒုဥ်ဗဂေါ်။ (၁၄၅၀ ၇၁)။ ပဲခူးဘုရင်မ၊ ရှင်စောပု(ဝါ) ဗညာထော၏ဘွဲ့တော်။ [Skt. **ဂုဝ်**, ဘုဝန်ံ bhu vanं [bhŭ wòn], **ပြဝးဃ်မ,** ပြိဝရဒရိမံ ंpra wa ra dharmaं [pră wĕ̆ rĕ̆ dhòr mĕ̆], **ဃ်မျာင်,** ဒရိမရာဇ် dhar marāj [dhòm mĕ̆ ràt] n. sun of the three worlds. သွိင်တ္ဒဲလိုက်ပိပြကာ။ သုံးလောကနေမင်း။ (၂) lord of the three worlds under the most excellent law. တ္ဂလိုက်ပိပြကာ၊ မယိုက်ဒုင်ကေတ်သွောဝ်ဥပဒေ၊ ကဆံင်မသ္ဘင့်အိုတ်။ အမြင့်ဆုံးတရားဥပဒေကိုလိုက်နာကျင့်သုံးသော (ဝါ) ခံယူသော၊ သုံးလောကအရှင်။ (၃) god-dess great king of kings observing the law. ဂ္ရကရာတ်လ္ဂျ်ဂ္ရကရာတ်၊ ဂ္ရကရာတ်မျော်၊ မဒ္ဒေတ်ဗက်သွောဝ်ဥပဒေ။]

ထြိုဘာဝးဘဒိတျဂမ္ဗွာဥ်, ကြေဘောဝနာဒိတျဂမ္ဗွရာဇ် tri bho wa nā dityadhammarāc [træ̆ bhò[1] wĕ̆ nèa dĭ təyă dhòm mĕ̆ ràc] n. see. ရံင်။ ရှ။ **ထြိုဂ်ဝးဘဒိတျဂမ္ဗွာဇ,** ကြေ

www.monlibrary.com

ဘုဝနာဒိတျမ္ဗရာဇ tri bhu wa nā di tya dhammarāja [træ̆ bhṵ̆ wɛ̆ nèa dĭ təyă dhòm mɛ̆ rèa jɛ̆].

တြိယင်, **တြိယန်** tri yan [træ̆ yèaŋ] n. 10°, one-third of a zodiacal house. တြိယင်၊ ၁၀၊ ပိဂအုံမွဲဂအုံသွိုအင်စ်ဓာရာသီ။ ဆယ့်နှစ်ရာသီခွင်နှင့်ဆိုင်သော၊ ဂြိုလ်အိမ်၏သုံးပုံတစ်ပုံ။ Var. **တရင်**, **တရန်** taraṅ [tă rɛŋ]. [Cf. LM. **တြိယင်**, **တြိယန်** triyaṅ [təræ̆ yèaŋ], **တြိယံ**, **တြိယီ** tri yaṅ [təræ̆ yèaŋ], **ကြိယင်**, **ကြိယန်** kriyaṅ [kəræ̆ yèaŋ].]

တြိလ, **တြိလ** tri la [træ̆ là], **တြိလာ်**, **တြိလာန်** tri la [tră là] n. lord, တိလ၊ တိလ၊ တ္ဒီ။ သခင်၊ အရှင်သခင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တ္ဂလ**, **တြလ** trala [træ̆ là].

တြိလောကဝဇ္ဇမကာဒေဝီ, **တြိလောကဝဇ်ဇသကာဒေဝီ** tri lo ka wa ṭaṁ sa kā de wĭ [træ̆ lò[1] kă wɛ̆ tɔm să ka dè wĭ] n. a queen of Kyanzittha of Pagan in AD. 1084. ဥက္ကာရ္ဂကရာတ်ဗကာ သွိင်တလန်ကေသာမွဲတ္ဒ(၁၀၈၄၊ အေဒီ)။ ပုဂံပြည့်ရှင်ကျန်စစ်မင်း၏မိဖုရားတစ်ပါး (၁၀၈၄၊ အေဒီ)။

တြိလယ်, **တြိလေယ်** triley [træ̆ lea], **တြိလယ်**, **တြိလေယ်** tri ley [tərĭ lea], **တိရ်လယ်**, **တိရ်လေယ်** tir ley [tir lea], **တရ်လယ်**, **တရ်လေယ်** tarley [tɔr lea] n. **တ္ဂလယ်**, **တြလေယ်** traley [təră lea] n. (1218) lord. တလ၊ တိလ၊ တိလ၊ တ္ဒီ။ သခင်၊ အရှင်သခင်။ (၂) my lord. တလအဲ၊ တိလအဲ၊ တိလအဲ၊ တ္ဒီအဲ။ ကျွန်ုပ်၏သခင်၊ ကျွန်ုပ်၏အရှင်သခင်။ (၃) title accorded to Buddha, monks and (Lph.) sacred building. မဟိမုမအပ်ဒပ်ကိုကျာ်တြဲ၊ မဟိမုမအပ်ဒပ်ဒပ်ကိုသင်တံ၊ ဒတန်မစ္စံပ္ပန်လဝ်သွက်သွေဂံသွအဲပရဲတွော်တ်အထောတ်၊ မြတ်စွာဘုရားနှင့်စပ်အပ်သောဘွဲ့တော်၊ သံဃာတော်များနှင့်စပ်အပ်သောဘွဲ့တော်၊ ဘာသာရေးအထွက် အထွတ်အမြတ်ထားသော အဆောက်အဦ။

တြိလာ်, **တြိလာန်** trila [tră là] n. lord. တလ၊ တိလ၊ တိလ၊ တ္ဒီ။ သခင်၊ အရှင်သခင်။

တြိဝီ, **တြိဝီ** triwī [træ̆ wĭ] v. surround. တ္ဒီ၊ တ္ဒီပ္ဒ။ ဝိုင်းရံသည်။ (၂) attend on. ခစ။ ဝင်ရောက်ခစားသည်။

တြိဂ်ရလ်ယ်, **တြိအ်ရ်လေယ်** trio'r ley [trɛtr lea] n. excellence. တြဲ။ မြတ်ခြင်း။

တြိသိတ်, **တြီစိတ်** trīcit [træ cɛt] n. lovely mind. စိတ်မေတ္တာ။ မေတ္တာစိတ်။

ဇရေဟ်, **ဇြေဟ်** tre jah [təre jòh] n. honour, glory, power, influence. တြိဖ်၊ ကြိဖ်။ ကျော်ဇောခြင်း၊ ဂုဏ်သတင်းပြောင်ခြင်း၊ ဘုန်းတန်ခိုး၊ တေဇော်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꡍꡁꡂꡂ, ꡁꡂꡂꡂ trejah [tre jɔ̀h] n . glory. ဂုန်စရဲ၊ ဂုန်စရဲယးတွး၊ ပိုန်ဟာန်ဂုန်စရဲ၊ ပိုန်ဟာန်ကျာ်သီ။ (၂) majesty. အဝိုက်ကဒ္ဒိုးကရာတ်၊ ကဒ္ဒိုပိုန်းကရာတ်။ ဘုရင့်တန်ခိုး အာဏာ၊ ဘုရင့်ဘုန်းတန်ခိုး။ (၃) might of king. အစော်းကရာတ်၊ ကဒ္ဒိုးကရာတ်။ ဘုရင့်စွမ်းပကား၊ ဘုရင့်တန်ခိုး။ see. ရံင်။ ရှ။ ꡍꡁꡂꡂꡂ, ꡁꡂꡂꡂ trijas [tri jɔs].

ꡍꡁꡂꡂ, ꡁꡂꡂ tray [troa] n. holy being. သတ်တြဲ၊ သတ်ပရဲ။ မြင့်မြတ်သောသက်ရှိ။ see. ရံင်။ ရှ။ ꡁꡂꡂꡂ trey [trea].

ꡍꡁꡂ, ꡁꡂꡂ trau [trao^{3}] n. (MM.) ꡍꡁꡂꡂꡍꡁꡂ(ꡁꡂ), ꡍꡁꡂꡂꡂꡁꡂꡂ(ꡁꡂ) sim paṅ trau (ḅā) [sɛm paiŋ trao^{3} (pa)] n. sīmā of the road-junction. သီမန္တံပွဲပါင်တြစာသွာင်။ လမ်းဆုံအဝတွင်တည်သောသိမ်။ Der.ꡍꡁꡂꡂꡂꡁꡂꡂ, ꡍꡁꡂꡂꡂꡁꡂꡂ tinrow [tɛn ro] n. path. ဥ်ဝ်မွိဟ်ကွဝ်။ လူသွားလမ်း။ (၂) way. ဥ်ဝ်၊ ဥ်ဝ်သွက်သွေဝံတတ်အာကျင့်။ လမ်း၊ ဖြတ်သန်းဝင်ထွက်ရန်လမ်း။ [LM. n. road. ဥ်ဝ်၊ ဥ်ဝ်ဖွော်။ လမ်း၊ လမ်းမကြီး။]

ꡍꡁꡀ, ꡁꡂꡀ^{3} trak [trɛk] v. to shout. ကညာင်၊ ကရဲ၊ ကညာင်ဟို၊ ကရဲဟို။ အော်သည်၊ အော်ဟစ်ပြောဆိုသည်။(၂) cheer.ထအောတက်တဲ။ လက်ခုပ်တီးသြဘာပေးသည်။ ꡍꡁꡂꡂꡍꡁꡀ, ꡍꡁꡂꡂꡁꡂꡀ hī trāk [hi traik] v. to raise a shout. ကညာင်ကရဲတိုန်။ အော်ဟစ်တက်သည်။ Cf. ꡂꡁꡂꡂ, ꡂꡂꡁꡂ hodrā [hao^{2} drɛa].

ꡍꡁꡀ, ꡁꡂꡀ^{J} trak [trɛk] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꡍꡁꡀꡍꡁꡀ, ꡍꡁꡂꡂꡁꡂꡀ strak [sətərɛk] v. to come to. ကျင်ဏောင်၊ ကျင်ရောင်။ လာမည်၊ လာလိမ္မည်။

(MM.) ꡂꡂꡁꡀꡍꡁꡀꡍꡁꡂꡂꡍꡁꡂꡂ, ꡂꡂꡁꡂꡀꡍꡁꡂꡂꡍꡁꡂꡂ ma strak tluṅ [mɛ̆ sətərɛk təlɜŋ] v. shall come. ကျင်ဏောင်၊ ကျင်ရောင်။ လာမည်၊ လာလိမ္မည်။ [LM. ꡍꡁꡀ, ꡁꡂꡀ krak [krɛk] v. trans. P. P. ꡂꡂꡂꡂ, ꡂꡂꡂꡂ ˙a nā gata [ɗ̆ nèa gɛ̆ tɑ̆] n. future. အနာဂတ်၊ ကာလအနာဂတ်၊ ကာလမကျင်ဖွဲဂတ။ အနာဂတ်၊ အနာဂတ်ကာလ၊ လာလွဲ့သောကာလ။]

ꡍꡁꡀ, ꡁꡂꡀ^{3} truk [trɜk] n. Mango tree. တွံကြုက်။ သရက်ပင်။ ꡂꡍꡁꡀ, ꡂꡂꡁꡂꡀ chu kruk [chŭ trɜk] n. wood of mango. ဆုကြုက်။ သရက်သား။ ꡍꡂꡍꡁꡀ, ꡍꡂꡁꡂꡀ tnaṁkruk [tənɔm trɜk] n. mango tree. တွံကြုက်။ သရက်ပင်။ ꡂꡂꡍꡁꡀ, ꡂꡂꡁꡂꡀ sac kruk [sɔt trɜk] n. fruit of mango. သတ်ကြုက်။ သရက်သီး။

(MM.) ꡂꡂꡍꡁꡀ, ꡂꡂꡁꡂꡀ sat truk [sɔt trɜk] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM.

www.monlibrary.com

ကြုက်, ကြုက် kruk [krɜk].; SM. ကြုက်, ကြုက် trɜk [trɜk].]

ဂြုက်, ကြုက်၂ truk [trɜk] n. Mongol. မန်ဂဝ်၊ ဂကူမန်ဂဝ်။ မွန်ဂို၊ မွန်ဂိုလူမျိုး။ (MM.); **သိမ်ကြုက်ကန်လဝ်**, သိမ်ကြုက်ကန်လဝ် sim krukkanlaw [sɛm trɜk kɔn lɔ̀] n. sīmā of K.L., the Chinese in Bhimapūra district. သီကန်လဝ်ကောန် ဂကူကြုက်၊ မဒွံသိုင်ကိုလဝ်ဒါန်ပွဲခရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိ၊ တရုပ်အမျိုးသားကွန်လော် တည်ဆောက်လှုဒါန်းထားသောသိမ်။ [LM. ကြုက်, ကြုက် kruk [krɜk]. SM. ကြုက်, ကြုက် krɜk [krɜk] n. chinese. ကြုက်။ တရုပ်။ Skt. **တုရုၐ္က**, တုရုၐ္က turu ṣka [tŭ rŭ shkă] n. Mongol. ဂကူမန်ဂဝ်။ မွန်ဂိုလူမျိုး။Cf. B. **တရုပ်**, တရုပ် ta rup [tă rup] n. Chinese. ကြုက်၊ တရုပ်။]

ဂြုက်ပ္လင်, ကြုက်ပ္လင် truk blaṅ [trɜk bəlɛ̀aŋ] v. be completely fulfilled, fulfil a need. တိုကျိုက်ဗပေင်။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။

ဂြုက်ပ္လင်ပ္လိုဏ်, ကြုက်ပ္လင်ပ္လိုဏ် truk blaṅ pliñ [trɜk bəlɛ̀aŋ plɛn] v. be complete destroy. တိုကျိုက်ဗပေင်ပ္ဒိုန်၊ လိုလာ်အာကိုကျိုက်ကိုကျိုက်ပေင်ပေင်။ ပြည့်ပြည့်စုံစုံပျက်စီးသွားသည်။ (**ပ္လင်ပ္လိုဏ်**, ပ္လင်ပ္လိုဏ် blaṅ pliñ [bəlɛ̀aŋ plɛn] v. to destroy. ပလိုပလာ်ထော်။ ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်သည်။)

ထြိုင်, ကြိုင် triṅ [troiŋ] n. door, gate. တရင်။ တံခါး။

ထြိုင်ဇိုင်, ကြိုင်ဇိုင် triṅjiṅ [troiŋ jòiŋ] n. structure surrounding building. အင်္ဂတန် မရေတ်ဝိုင်သိုင်လဝ်ပွဲမျော်ဒတန်။ အဓိကအဆောက်အအုံဝန်းကျင်ရှိ၊ ဝိုင်းရံဆောက်လုပ်ထားသောအဆောက်အဦအစိတ်အပိုင်း။ **ဇိုင်**, ဇိုင် jin [jòiŋ] n. edge. တွင်၊ ဓရိ၊ ဒရာနာ၊ သွေဘန်။ အစွန်း၊ အနား၊ နှုတ်ခမ်း။

ထြုမ္ဗဒံ, ကြုံမ္ဗဒံ truṁbaḍaṁ [trɜŋ bɛ̏ dɔ̀m] n. Mbadon creek(stream). ကြုင်မ္ဗဒုံ။ မယ့်တွမ်ချောင်း။

ဂြောင်, ကြောင် troṅ [troŋ] n. jar. ဇရီကြ။ စဉ့်အိုး။ (၂) storage-jar. ဇရီကြသွက်သွေဝံ ဂိုင်ဒေပ်အရာဥာ်ဥာ်။ အရည်များ သိုလှောင်သိမ်းဆည်းရန်စဉ့်အိုး။ **ဂြောင်ဂၢါယ်**, ကြောင် အဒါယ် troṅ ˙adāy [troŋ ă dài] n. a kind of vessel. ဇရသွက်သွေဝံစုတ်စအရာဥာ်ဥာ်မွဲဂကူ။ အရည်ထည့်ရန်အင်ဒုံတစ်မျိုး။ **ဂြောင်ပုမိုဏ်**, ကြောင်ပုမိုဏ် troṅpumiñ [troŋ paŏ mɛn] v. full jar. ပေင်ဒွံင်ဇရီကြ။ စဉ့်အိုးပြည့်နေသည်။ LM. ကြိုင်, ကြိုင်

www.monlibrary.com

kruiṅ [krɑŋ]. SM. ကြိုင်, ကြိုင် krɑŋ [krɑŋ] v. to store. ခြိုင်ဂိုင်ဒေပ်လဝ်။ သို့လျောင်သိမ်းဆည်းထားသည်။ (၂) big deep frying pan. တွာင်။ မိုးမြဲဒယ်။

ငြောင်ဆျုယ်, ကြောင်သျုယ် troṅ slūy [troŋ slui] n. silver big deep frying pan. တွာင်သွဲ့၊ ကွာင်သွဲ့။ ငွေမိုးမြဲဒယ်။

ကြိုင်, ကြိုန် truin [tron] n. **သိမ်ကြိုင်**, သိန်ကြိုန် sim truin [sɛm tron] n. a sīmā in Matarban district, to be located at Ataran on the river of that name. ဟိုတ်နူကုံမခွံဗဒှ်လဝ်လ္ဂျသင်ကွီခရံတဲ့၊ မဂွံကျင်ယွူညီခရိုန်(ခရံ)၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်ဥင်မုဟ်တွံ၊ ပွဲပရင်ကွီခရံ။ အတ္ထရံမြစ်ကမ်းပါးပေါ်တွင်၊ တည်ထောင်ခဲ့၍အတ္ထရံသိမ်အမည်တွင်သည်။

ကြိုဉ်, ကြိုန် tric [trɛt] n. a locality near Lamphun. ဒေသမန္ဒံတရုပ်ဥင်လာမ်ဖုန်မွဲဒွဲဝဲ။ လမ်ဖွန်းမြို့အနီးအနားတဝိုက်ရှိဒေသတစ်ခု။[LM. ငရြက်, ကြေက် krek [krɔik].SM. ငရြက်, ကြေက် krɔik [krɔik] n. lac. ကြေက်။ ချိတ်။]

ကြိတ်, ကြိုတ် trit [trɛt] n.(MM.) **သိမ်ကြိတ်မျသ်**, သိန်ကြိုတ်မွသ် simtritmbasaṁ [sɛm trɛt bɛ̆ sɔm] n. a sīmā. သီတြိတ်မွသ်မွဲမ။ တရိမယ့်စွန်မည်သောသိမ်တစ်သိမ်။

ကြာပ်, ကြောဝ် trāp [trap] v. high civil (and military) rank. ပူဂိုကဆံဉ်သမ္ဘုင်ပွဲကောန်ညးဥုင်ကွာန်ကိုကောန်ပွာန်။ (၂) man of wisdom. တွပညာ။ ပညာရှိ။ **ကြာပ်ဒုံသစ်**, ကြောဝ်ဒုံသစ် trāp duṁsac [trap dùm sɔt] n. class of officers. ကဆံဉ်ညးဒ်ဗညာ။ အရာရှိလူတန်းစား။

ကြာပ်ဒုံသစ်, ကြောဝ်ဒုံသစ် trāp duṁ sac [trap dùm sɔt] n. skilled practioner adviser. တွပညာဒုင်ကိုက္သပ်။ အကြံညာဏ်ပေးကမ်းကျွမ်းကျင်ပညာရှင်။

ကြာပ်ငမာယ်မင္ကွာဂ်လဝ်, ကြောပ်မောယ်မင္ကွောအ်လဝ် trāp moy macwo˙law [trap mòa^{2} mɛ̆ cwɔ̆^{1} lɔ̀] n. let a man of wisdom, let a learned person, put a wise man. တွပညာမွဲမစွံလဝ်။ ပညာရှိတစ်ယောက်ထားထားသည်။

ကြမ်, ကြောမ် tram [trɔm] n. (Lph) a locality near Lamphun. ဒေသမန္ဒံတရုပ်ဥင်လာမ်ဖုန်မွဲဒွဲဝဲ။ လမ်ဖွန်းမြို့အနီးအနားတဝိုက်ရှိဒေသတစ်ခု။

ငြေ့ယ်, ကြေ့ယ်^{3} trey [tərea] n. also. ကိုလေဝ်။ လည်းပဲ။ **ငြေ့ယ်**, ကြေ့ယ် treai[tərea], **ငြေ့ယ်**, ကြေ့ယ် treaiy [tərea] n. Holy being. ကျာ်၊ ကျာ်ကြဲ၊ ပူဂိုမပြဲမဆေင်စပ်ကိုဘာသာ။ ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရား၊ ဘာသာရေးနှင့်ဆိုင်သည့်မြင့်မြတ်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်။ or. ဟွံသွေင်၊ သို့မဟုတ်။(၂) monument. ကပေါတ်သွက်ဂွံသွစစွတ်သမ္ဘီ။ အထိန်းအမှတ်ပစ္စည်း။ **ကျာက်ငြေ့ယ်**, ကျောက်ကြေ့ယ် kyāktrey [kyaik tərea], **ငကျာက်ငြေ့ယ်**, ငကျောက်ကြေ့ယ်

www.monlibrary.com

kyektrey [kyɔik tərea] n. Buddha. ကျဉ်၊ ကျဉ်တြဲ။ ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရား။ (၂) temple. ဘုတ်။ ဝတ်ကျောင်း။

ဗြေ့, တြေ့ trey [tərea] n. (MM.) **ကျာက်ဗြေ့**, ကျောက်တြေ့ kyāk trey [kyaik tərea] n. Buddha. ကျဉ်၊ ကျဉ်တြဲ။ ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရား။ [LM;SM. **ကြေ့**, ကြေ့ kroa [kəroa].]

ငြေ့, ငြေ့[J] trey [tərea] n. **ပိဋကဗြေ့**, ဝိဒုက်ငြေ့ pi ṭak krey [pæ̆ tɛk tərea] n. Tripiṭaka. ပြကိုဟ်ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဟ္ဂံသေင်ဝိဒုကတ်ပိ။ ဗုဒ္ဓကျမ်းစာ၊ သို့မဟုတ် ဝိဒုကတ်သုံးပုံ။see.ရံင်။ ရှူ။ **ပိဋကငြေ့**, ဝိဒုက်ငြေ့ piṭakkrey [pæ̆ tɛk tərea].

ငြေ့, ငြေ့ trer [tərear] n. (MM.) **သိမ်ငြေ့**, သိမ်ငြေ့ sim trer [sɛm tərear] n. a sīmā in Matarban district, to be located at Dere (Dekrae) two miles W. of Kalwi (Kalui) on Bilugyun (Takaw kha maung). သီမွဲမန္ဒံပွဲခရိုင် မုဟ်တံု၊ ပွိုင်ချုင်စာသွောင်၊ ပလိုတ်ကွာန်ကလဲ့၊ ခရာဓိုတ်စာတိုင်၊ ပွဲကွာန်ဒုံကြေဝ်။ မုတ္တမခရိုင်၊ ဘီလူးကျွန်း(ကေဉ့ခမောင်း)၊ ချောင်းဆုံဖြို့နယ်၊ ကလွီကျေးရွာအနောက်ဖက်၊ နှစ်မိုင်အကွာ၊ ဒရယ် (ဒေးကြယ်) ကျေးရွာရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **ငြေ့ဝ်**, ငြေ့ trew [tərea] , **ကြေ့ဝ်**, ကြေ့ krew [krea] n. **ငြေ့**, ကြေ့ kre [tre]. SM. **ငြေ့**, ကြေ့ kre [tre] n. Dere (Dekrae). ဒုံကြေဝ်၊ ဒရယ်။]

ဗြူဟ်, ဗြူဟ် truh [trŭh] n. male. တြံု၊ မ္ဒီဟ်တြံု။ ကျား၊ ယောကျ်ား။ see. ရံင်။ ရှူ။

ဗြူး, ဗြူး trūs [trŭs].

ဗြူဟ်မဂါဂ်ဓတဒဂ္ဂ, ဗြူဟ်မဂေါအ်စ္ဆတဒဂ္ဂ truh ma go˝e ta dagga [trŭh mɛ̆ gŏ e tă dèak gɛ̆] n. man of bestowed on a disciple by the Buddha. တြံုမဂွံဓတဒဂ္ဂ။ တေဒဂ္ဂရယောကျ်ား။

ဗြူး, ဗြူး trūs [trŭs], **ဗြူဟ်**, ဗြူဟ် truh [trŭh] n. male (person). (ပူဂ္ဂိ) တြံု၊ တြူဟ်။(ပုဂ္ဂိုလ်) ယောကျ်ား။ **ဇိုဏ်ဇုင်ဇီးဂကာယ်ဗြူး**, ဇိညှဉ်ဇုင်ဇိရိကောယ်ဗြူး jiñ juṅ jirkoytrūs [jèn jəŋ jĭr koa^{2} trŭs], **ဇိုဏ်ဇုင်ဇီးဂ္လာယ်ဗြူး**, ဇိညှဉ်ဇုင်ဇိရိဂ္လောယ်ဗြူး jiñjuṅjirrkoytrūs [jèn jəŋ jĭr rəkoa^{2} trŭs] n. post of side wall prob. of even of thickness throughout. ဒယိုင်သွဲ့တြံု။ အမျိုးသားနံဘေးတိုင်။

ဗြူဟ်, ဗြူဟ် truh [trŭh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။

(MM.) **ဗြူး**, ဗြူး trus [trŭs] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ Cf. **ကွာက်**, ကွာက် kmak [kəmɛk]. LM. **ဗြူဟ်**, ဗြူဟ် tru˙ [trŭh].SM. **ဗြော်ဟ်**, ဗြော်ဟ် traoh [trɒh]

www.monlibrary.com

n. male. တြဲ၊ တြဟ်။ ယောကျ်ား၊ အမျိုးသား။

ꩻ, ꩻꩻ tla [təlă] n. **ꩻမ်တကိုဝ်ꩻ**, သိန်တဂိုဝ်ꩻꩻ sim ta guiwtla [sɛm tă gə̀ təlă] n. a sīmā of the teak-stumps. သီဒဂိုတ္ဘ၊ သီဒဂိုက္ဘ။ ကျွန်းပင်အငုတ်နေရာတွင်၊ တည်ထားသောတဂေတလသိမ်။ [LM. (ꩻ) ꩻ, (ꩻ) ꩻꩻ (chu) kla [(chŭ) kəlă]. SM. (ꩻ) ꩻ, (ꩻ) ꩻꩻ (chu) kla [(chŭ) kəlă] n. teak tree. တ္ဆုက္ဘ။ ကျွန်းပင်။]

ꩻ, ꩻꩻ tla [təlă] n. lord. တ္ဘ၊ တ္ဘီ၊ တီလ၊ တ္ဘည်း။ သ္ဘင်၊ အရှင်၊ အရှင်သ္ဘင်။ (၂) owner. တ္ဘဂြပ်၊ တ္ဘဒုံး။ ပိုင်ရှင်၊ သ္ဘင်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩻ, ꩻꩻ trala [trə̆ lă].

ꩻꩻး, ꩻꩻည်း tla ñaḥ [təlă ɲèh] n. his majesty, king, sovereign. တ္ဘည်း။ သ္ဘ အရှင်။

ꩻꩻး, ꩻꩻး tlañaḥ [təlă ɲèh] n. his majesty, king, sovereign. တ္ဘည်း။ သ္ဘအရှင်။

ꩻꩻ, ꩻꩻ tlā [təla] adv. first. ပထမ၊ ကိုပ်က္ဘ၊ က္ဘ၊ ဂတအိုတ်၊ ဗွဲဂတ။ ပထမ၊ ဦးစွာ၊ အလျင်၊ ဒ့ရှဆုံး၊ ဒ့ရှမှ။ (၂) before. လတေ၊ က္ဘာတေ၊ ဂတာတေ။ ယခင်က၊ အယင်က၊ ဒ့ရှက။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩻ်, ꩻꩻ၏ tlār [təlar].

ꩻ, ꩻꩻ tlī [təlæ], ꩻ, ꩻꩻ klī [kəlæ] v. (MM.) **ꩻꩻ**, ꩻꩻ sī tlī [sæ təlæ] v. to attend on as a mark of respect. တိုန်စိုပ်အနေဒဒ့်မစွတ်သမ္ဘီ၊ မသွအဲပရဲအရှေ်အသ့ေ်မွဲ။ ရှိသေလေးစားသော၊ အထိမ်းအမှတ်တစ်ခုအနေဖြင့်တက်ရောက်သည်။ Der. **တမ်လိဝ်**, ဘန်လိန် tamliw [tɔmliw] v. person attending at pagoda. ပူဂုံမတိုန်စိုပ်သီကျီပွဲစေတီ။ စေတီတွင် တက်ရောက်ဆွေးနွေးသောပုဂ္ဂိုလ်။ [LM. ꩻ, ꩻꩻ klī [kəlæ].SM. (ꩻ) ꩻ, (ꩻ) ꩻꩻ klæ [(sæ) kəlæ].]

ꩻꩻး, ꩻꩻး tlaḥ [klɑh] v. to be clear. က္ဘး၊ က္ဘးဖွး။ ရှင်းသည်၊ ရှင်းလင်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩻး, ꩻꩻး claḥ [cəlɑh].

ꩻꩻ်, ꩻꩻ် tlăk [təlɔk] n. (MM.) **ꩻꩻ်ပ္ဘတ်**, ꩻꩻ်ပ္ဘတ် tlăk pmat [təlɔk pəmɔt] n. tinder-box or fire-piston. (မရပ်စပ်ကျင်ခေတ်တမ္ဘာတေ) ပ္ဘံက်ဖွေ့တက်ပ္ဘတ်နကို်ပရက်မ့ီ၊ ပ္ဘံက်ပ္ဘတ်။ (ရှေးခေတ်သုံး)မီးခတ်မ့ီပါသည့်လောင်စာဗူး၊ မီးခတ်ပြုတ်တံသို့မဟုတ် မီးခတ်ပစ်စတင်။ [LM. ꩻꩻ်, ꩻꩻ် klăk [klɔk]. SM. ꩻꩻ်, ꩻꩻ် klɔk [klɔk] n. small round or oval box. ဗီ (ကြောတ်) ဗိုပြင်ခွံခွံဟွံသေင်၊ ဗိုခွဲအဒါ။ အလုံးပုံသဏ္ဌာန်၊ သို့မဟုတ် ဘဲဥပုံဗူး။]

ꩻꩻ်ပမတ်, ꩻꩻ်ပမတ် tlăk pa mat [təlɔk pă mɔt] n. tinder-box or fire-piston.

www.monlibrary.com

(မရပ်စပ်ခေတ်ဂျပါန်) ပွဲက်ဖွေ့တက်ပွတ်နကိုပရက်မှိ၊ ပွဲက်ပွတ်။ (ဂျပါန်ခေတတွင်သုံး) မီးခတ်မှိ့ပါသည့်လောင်စာဗူး၊ မီးခတ်ပြတ်တံသို့မဟုတ်မီးခတ်ပစ်စတင်။

လွင်, ထွင် tlaṅ [təlɛŋ] n. side. ဘွဲ့၊ နင်၊ နင်သွဲ့။ ဖောင်း၊ အနားဖောင်း၊ ဘေးဖောင်း။ (၂) cardinal point. ဒိုဟ်၊ ဒိုဟ်ကွင်၊ လွှဲ၊ ဇွဲက်၊ ပလိုတ်၊ သွဝ်ကျာ၊ သမ္မင်ကျာသို ဒိုဟ်ပန်လွှဲ။ အဓွရ၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်အရပ်လေးမျက်နှာ။

လွင်, ထွင် klaṅ [kəlɛŋ] n. (MM.) side. နင်။ အနားဖောင်း။

လွာင်, ထွာင် tlāṅ [təlɑiŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဇိုးကွယ်**, ဇိရိုကောယ် jir koy [jĭr koɑ²] n. **လုံးပက်**, လုံမေက် lumpek [lùm pɔik], **ဒိသ်**, ဒိသ် dis [dès].[LM. **လွင်**, ထွင် klaṅ [klɛŋ]. SM. **လွင်**, ထွင် klɛŋ [klɛŋ].]

လွင်ပိုင်လိတ်, ထွင်ဗိရ်လိတ် tlaṅ pir lit [təlɛŋ pir lɛt] n. west, the side of west. ဒိုဟ်ပလိုတ်၊ တွင်ပလိုတ်၊ ဘွဲ့ပလိုတ်။ အနောက်အရပ်၊ အနောက်ထောင့်။

လွင်ဆိုင်ကျိုဟန်, ထွင်စိင်ကဲ့ဟန် tlaṅ ciṅ kin tahan [təlɛŋ coiŋ kɛn tă hɔ̀n] n. the side of big many tiered, big pavilion direction. ဒိုဟ်ပြာသာတ်ဖွော်။ ပြာသာဒ်ကြီးထောင့်အရပ်။

လွင်ဝါး, ထွင်ဝါရ် tlaṅwār [təlɛŋ wɑr] n. the side of wara, wara direction. ဓိုဟ်ဝါရ။ ဝါရထောင့်။

လွာင်, ထွာင် tlāṅ [təlɑiŋ] n. side. နင်၊ ဘွဲ့။ ဓောင်း၊ အနားစောင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **လွင်**, ထွင် tlaṅ [təlɛŋ].

လွိုင်, ထွိုင် tlĭṅ [təloiŋ], **လွိုင်**, ထွိုင် tliṅ [təloiŋ] n. once. မွဲအခိင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **လွိုင်**, ခွိုင် cliṅ [cəloiŋ] n. jackal. ကျိုယြုတ်။ ခွေးအ။

လွိုင်, ထွိုင် kliṅ [kloiŋ] n.(MM.) **လွိုဝ်လွိုင်**, ထွိုဝ်ထွိုင် kluiwkliṅ [klɒ kloiŋ] n. ကျိုယြုတ်၊ ကျိုကွိုင်။ ခွေးအ၊ ဝံပုလွေ။ [LM. (**လွိုဝ်**) **လွိုင်**, (ထွိုဝ်) ထွိုင် (kluiw) kloiŋ [(klɒ) kloiŋ]. SM. (**လွိုဝ်**) **လွိုင်**, (ထွိုဝ်)ထွိုင် (klɜ) kloiŋ [(klɒ) kloiŋ] n. wolf. ကျိုကွိုင်။ ဝံပုလွေ။]

လျှင်, ထွင် tlūṅ [təlɜŋ], **လျင်**, ထွင် tluṅ [təlɜŋ] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟော်၊ မဓ ယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဿလျှင်**, သထွင် stlūṅ [sətəlɜŋ] attr. မခွံက်ထွးကိုဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ **တုမ်လျှင်**, တုန်လုင် tumlūṅ [tum lɜŋ] attr. မခွံက်ထွးကိုဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ to come. သွက်သွေ့ဝံကွင်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

လာရန်။ (၂) coming. တွင်း။ အလာ။ **ꩻꩻ**, တုမ်လုင်လ္ဟာ tumlūñl'ā [tum lɜŋ lɜɑ] n. going and coming. တွင်လ္ဟာ။ အသွားအလာ။ **ꩻꩻ**, ထွေင်စိပ် tlūñ cip [təlɜŋ cɛp], **ꩻꩻ**, ထွေင်ခုပ် tlūñ cup [təlɜŋ cup] v. to arrive at. စိုပ်ကွင်၊ ကွင်စိုပ်။ ဆိုက်ရောက်သည်၊ ရောက်လာသည်။ (၂) to attain the span of. စိုပ်အာ၊ ကွောန်အံင်ဖွးအာ၊ စိုပ်အာကဆံင်သွောတ်ဗွတ်မွဲမွဲ။ ရောက်ရှိသည်၊ လုပ်ဆောင်အောင်မြင်သည်။ တစ်စုံတစ်ခုသောအတိုင်းအတာသို့ရောက်ရှိသည်။ **ꩻꩻ**, ထွေင်ဒသ် tlūñdas [təlɜŋ dɔ̀s] v. to come into existance. နွံကွင်ကိုလမျိုး၊ ကွင်ဒှ်။ အသက်ရှင်လာသည်၊ လာဖြစ်သည်။ (၂) be born. သွးကွင်နှုံဂဝ်။ ဖွားမြင်လာသည်။ (၃) come to pass. ကျိုဒ်ကွင်။ ဖြစ်ပျက်လာသည်။ **ꩻꩻ**, ဝိန်ဒေါင်ထွေင် pin doñ tlūñ [pɛn dɔ̀ŋ təlɜŋ] v. to sent. ပလံင်နင်။ ပို့လာသည်။ **ꩻꩻ**, ရင်ထွေင် rañ tlūñ [rɛ̀ɑŋ təlɜŋ] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩻ**, ဩင်ထွေင် srañ tlūñ [sərɛ̀ɑŋ təlɜŋ] v. to bring. ရင်တွင်နင်၊ ကောတ်နင်၊ ယိုက်နင်။ ယူလာသည်၊ သယ်ဆောင်လာသည်။ **ꩻꩻ ꩻꩻ**, ရင်ထွေင်စိပ် rañ tlūñ cip [rɛ̀ɑŋ təlɜŋ cɛp] v. to bring to. ရင်တွင်ဖျိုပ်ကို။ ပို့ဆောင်ပေးသည်။ **ꩻꩻ**, ကွေင် kluñ [klɜŋ], **ꩻꩻ**, ကွေင် tluñ [tlɜŋ], **ꩻꩻ**, ကွေင် kluñ [klɜŋ] v.id, ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻꩻ, ထွေင် tluñ [təlɜŋ] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩻ**, သထွေင် stluñ [səˈtəlɜŋ] v. (MM.) **ꩻꩻ ꩻꩻ**, သထွေင်စိုပ် stluñ [səˈtəlɜŋ cop] v. will come to. သတွင်စိုပ်။ လာရောက်မည်။ H.L. **ꩻꩻ**, ထွေင်ညန် tluñ ñan [səˈtəlɜŋ ɲɔ̀n] v. to be approaching (place). ကြပ်ညန်လုပ်ကွင်ဇရေင်။ အနားချဉ်းကပ်လာသည်။ **ꩻꩻ ꩻꩻ ꩻꩻ**, ကလေင်စ် ထွေင်စိုပ် kaleñcautluñcuip [kə̆ leɑŋ cɑo^{3} təlɜŋ cop] v. to come back to. ကလေင်စ်ကွင်စိုပ်၊ ကလေင်စ်စိုပ်ကွင်၊ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာသည်။H.L. **ꩻꩻꩻꩻ**, ဂင်ဂေင်ထွေင် gañgeñtluñ [gɛ̀ɑŋ gɔ̀iŋ təlɜŋ] v. to pass through (successsive incarnations.) ဆက်တုဲမကျိုဒ်ကွင်ဘဝပွဲသံသာ။ ဘဝသံသရာတွင်ဆက်လက်ဖြစ်တည်သည်။ **ꩻꩻ**, စ်ထွေင် cau tluñ [cɑo^{3} təlɜŋ] v. to come back. စ်ကွင်။ ပြန်လာသည်။ **ꩻꩻ ꩻꩻ**, စ်ထွေင်စိုပ် cau tluñ cuip [cɑo^{3} təlɜŋ cop] v. to come back to. စ်စိုပ်ကွင်။ ပြန်လည်ရောက်ရှိလာသည်။ **ꩻꩻ ꩻꩻ**, စိုပ်ထွေင် cuiptluñ [cop

www.monlibrary.com

təlɜŋ] v. to arrive back. ကလေင်စိုပ်ကျင်။ ပြန်ရောက်လာသည်။ **ꩻဟ်ꩻ**, နိုဟ်ထွေ့ cuih tluñ [coh təlɜŋ] v. to come down to. နှော့ကျင်ဖွဲအသွင်။ အောက်ဖက်သို့ ဆင်းလာသည်။ **ꩻက်ꩻ**, ဆက်ထွေ့ chak tluñ [chɛk təlɜŋ] v. to follow in hereditary succession. တော့ဘဝ်ဒွောဝ်ဆက်ဆေန်နှော့ကျင်။ မျိုးရိုးအစဉ်အဆက်အား ဖြင့်ဆင်းသက်လာသည်။ **ꩻက်ꩻဟ်ꩻ**, ဇက်နိုဟ်ထွေ့ jakcuihtluñ [jɛ̀ak coh təlɜŋ] v. to come down in procession. ရေင်ပြေင်နှော့ကျင်။ စီတန်းဆင်းလာသည်။ **ꩻက်ꩻ**, ဇက်တိုန်ထွေ့ jak tuintluñ [jɛ̀ak ton təlɜŋ], **ꩻက်ꩻ**, ဇိက်တိုန်ထွေ့ jik tuin tluñ [jòik ton təlɜŋ] v. to come sailing up-river. ဇက်ဒွးတိုန်ကျင်ယာလွဉ်တော့ာတ်ကွီ။ မြစ်ဖျားဖက်သို့ရွက်လွှင့်ဆန်တက်သည်။ **ꩻ**, ဇွောရ်ထွေ့ jwor tluñ [jəwò²r təlɜŋ] v. to flow in. ဇွောဝ်ကျင်။ စီးလာသည်။ **ꩻ**, တိတ်ထွေ့ tittluñ [tɛt təlɜŋ] v. to come out. တိတ်ကျင်။ ထွက်လာသည်။ **ꩻ**, တိုန်ထွေ့ tuin tluñ [ton təlɜŋ] v. to come up(stream). တိုန်ကျင် (ဂွံင်ကွီ)။ တက်လာသည်(မြစ်ကြောင်းလမ်း)။ **ꩻ**, တွောက်ထွေ့ twāktluñ [twɑik təlɜŋ] v. to come walking. ကွဉ်ကျင်တိုက်။ ခြေလျင်လျှောက်လာသည်။ **ꩻꩻ**, တွောက်ဒစးထွေ့ twāk da caḥtluñ [twɑik dɛ̃ cɑh təlɜŋ] v. to come walking towards one. ကွဉ်ဒစးဗက်ကျင်။ ဆီးကြိုလျှောက်လာသည်။ **ꩻ**, ဒုင်ထွေ့ duñtluñ [dɜ̀ŋ təlɜŋ] v. to come and receive. အာဒုင်တျင်ဆိုဂဗ။ သွားရောက်ဆီးကြိုတွေ့ဆုံသည်။ **ꩻ**, ပြာပ်ထွေ့ prāptluñ [prɑp təlɜŋ], **ꩻꩻ**, ပြာပ်အာထွေ့ prāp'ātluñ [prɑp ɑ təlɜŋ] v. to approach. ကွေအာကျင်။ ကြွချီသွားလာသည်။ (၂) draw near. ညန်ကျင်၊ ကြပ်လုပ်ကျင်။ ကပ်လာသည်၊ ချဉ်းကပ်လာသည်။ **ꩻ**, ပ္လန်ထွေ့ plan tluñ [plɔn təlɜŋ] v. to come back again. ကလေင်ပ္ဒန်ကျင်ပ္ဒန်။ တဖန်ပြန်လှည့်လာသည်။ **ꩻꩻ**, ပ္လန်စ်ထွေ့ plan cau tluñ [plɔn cɑo³ təlɜŋ] v. to return to. ကလေင်စ်ကျင်၊ ကလေင်ပ္ဒန်စ်ကျင်။ ပြန်လည်ပြန်လာသည်၊ ပြန်လှည့်ပြန်လာသည်။ **ꩻ**, ရင်ထွေ့ rañ tluñ [rɛ̀ɑŋ təlɜŋ] v. aim to. ရန်တံ့။ ရည်ရွယ်သည်။ **ꩻꩻ**, လပေါက်ꩻဟ်ꩻထွေ့ lapokcuihtluñ [lɛ̃ pok coh təlɜŋ] v. to come down (row of plots) desecrating. ပွံက်နှော့ကျင်။ ဖွင့်ဆင်းလာသည်။ Cf. ꩻ, ꩻꩻ'ā [ɑ]. Der. ꩻꩻ, ထွေ့ tlūñ [təlɜŋ] v. to bring. ရင်တျင်နင်၊ ကေတ်နင်၊ ယိုက်နင်။ ယူလာသည်၊ သယ်ဆောင်လာသည်။ [LM. ꩻꩻ, ထွေ့ klūñ [kəlɜŋ]

www.monlibrary.com

v. to come. ကွၤ်။ လာသည်။ **တမ်လုၤ်**, တမ်လုၤ် tamluṅ [tɔmlɜŋ] n. one who come. တွၤ်ညးမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ယောက်အလာ။ SM. **ဍူၤ်**, ဍူၤ် klɜŋ [kəlɜŋ] v. to come. ကွၤ်။ လာသည်။]

ဍူၤ်တုယ်, ဍူၤ်တုယ် tlūṅtuy [təlɜŋ tui] prep. after coming back, after coming. ကွၤ်တဲ့။ လာပြီးနောက်။

ဍူၤ်ပ္ဍၣ်ၸၢၢၸၢ, ဍူၤ်ပ္ဍၣ်သာသနာ tlūṅptansāsanā [təlɜŋ pə̆ tɔn sa sə̆ na] v. come and propagate a religious. ကွၤ်ပ္ဍၣ်သာသနာ။ သာသနာလာပြုသည်။

ဍူၤ်တွၢယ်, ဍူၤ်တွၢယ် tlūṅ twāy [təlɜŋ twai] v. come and offer respectfully. come and present. ကွၤ်ကွဲ။ လာရောက်ဆက်သသည်။

ဍူၤ်ဒွၢၣ်ဧၢ်, ဍူၤ်ဒွၢန်ချၤ် tlūṅ dwān ḍuṅ [təlɜŋ dwàn ɗɜŋ] v. come and climb up the city wall. ကွၤ်ဒွၢန်ကွၢင်ချၤ်၊ ကွၤ်ဂွၢန်ကွၢင်ချၤ်၊ ကွၤ်တိုၤ်ချၤ်။ မြို့ရိုးကိုတွယ်တက်သည်၊ မြို့ကိုလာရောက်စီးနင်းသည်။။

ဍလွၣ်, ဍလေၣ် tleṅ [təleaŋ] v. to spin. ကွေၣ်တောဝ်။ ချည်ငင်သည်။ see. ရံၣ်။ ရှု။ **ဍကွၣ်**, ကလေၣ် kleṅ [kəleaŋ].

ဍလွၣ်, ဍလေၣ်ၤ tleṅ [təleaŋ] n. oil. ကွေၣ်။ ဆီ။ see. ရံၣ်။ ရှု။ **ဍကွၣ်**, ကလေၣ်ၤ kleṅ [kəleaŋ].

ဍလွၣ်ဖြၣ်, ဍလေၣ်ဖြဲတ် tleṅbrawut [təleaŋ brɛ̆ wùt] n. butter. ကွေၣ်ဗဒုတ်။ ကြိတ်ဆုံဆီ၊ ထောပတ်။

ဍလွၢၣ်, ဍလေၢၣ် tloṅ [təloŋ] n. Terminalia tomentosa tree. တံ့ကွေၢၣ်။ ကြို့ပင်။ see. ရံၣ်။ ရှု။ **ဍကွၢၣ်**, ကလေၢၣ်ၤ kloṅ [kloŋ].

ဍာာ်, ဍလၢရံ tlār [təlar] v. **တုလာာ်**, တုံလၢရံ tumlār [tumlar] attr. မခွံက်ထွးကိုဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ to be anterior. ဒ်ကွာကွာတော့၊ ဒ်ဖွဲကိုပ်ကွာတော့။ ရှေးကျသည်၊ အလျင်ကျသည်။ (၂) first. တံပထမ၊ တိတ်ဖွဲကိုပ်ကွာ၊ ကွာအိုတ်။ ပထမ၊ အဦးအဖျား၊ ဦးစွာ။ (၃) formerly. ကိုပ်ကွာတော့၊ ကွာကွာတော့။ ရှေးဦးက၊ ယခင်က။ (၄) before. ကွာတော့၊ တဲ့ကွၢင်တော့။ ယခင်က၊ အယင်က။ **တုလာာ်**, တုံလၢရံ tuṁ lār [tumlar], **ကလာာ်**, ကလၢ klā [kla], **တမ္လာ**, တမ္လၢ tamlā [tɔmla], **တမ္ဟာ**, တမ္ဟၢ tam lā [tɔmla].

ဍာာ်, ဍလၢ tlā [tla], **ကလာာ်**, ကလၢ klā [kla], **တမ်လာ**, တမ်လၢ tamlā [tɔm la].

သ္မိုင်တမ်လာ, သ္မိုင်တမ်လၢ smiṅ tam lā [smoiŋ tɔm la] n. former kings. ဓ္ကာ

www.monlibrary.com

ရာတ်တမ္ဘာတော်။ ရှေးဘုရင်များ။ Opp. ကြော်၀်, ကြောင်ိ krow [kro]. [LM. လွာ, ထွေ klā [klɑ], တမ်ဟ, တန်လာ tamlā [tɔm lɑ]; SM. လွာ, ထွေ kla [klɑ].]

လွယ်, ထွေသ် tlas [təlɔs] n. flower vase, wide mouth water-vessel. နှင်ပါင်သွဲသွဲ၊ ကွဟ်၊ တွဟ်။ အ၀ကျယ်ပန်းအိုး။

ကလွာဂ်, ထွေအ်ိ tlo˙ [təlŏ] n. (1219) **တိကလွာဂ်**, တိထွေအ် titlo˙ [tæ̆ təlŏ], **တိကလွာဂ်**, တိထွေအ် ti˙ tlo˙ [tĭ təlŏ] n. (unirrigated. ဆည်ရည်သောက်မဟုတ်သော။ မဟွံသွားဗျောပ်ခုဉ်စြာင်) cultivable land. တိကွံ၊ တိမတိုလွိစသတ်ဆုသတ်ဒုန်။ ဥယျာဉ်ခြံမြေ၊ သီးနှံစိုက်ပျိုးရာခြံမြေ။ **နိုးလာယ်ကလွာဂ်**, နိန်လာယ်ထွေအ် din lāy tlo˙ [dèn lài təlŏ] n. parcel of cultivable land. တိမွဲတွ။ စိုက်ပျိုးရန် မြေကွက်တစ်ကွက်။ Opp. ပ္ဍ, ဍ bna [bənɛ̆]. [LM. ကလွာဂ်, ထွေအ် klo˙ [kəlŏ]; SM. **လွာဂ်**, ထွေအ် tlɔ˙ [təlŏ] n. garden. ဥဒျာန်။ ဥယျာဉ်။ (၂) plantation. ကွံသတ်ဆုသတ်ဒုန်။ သစ်သီးခြံ။]

ကလွာဂ်, ထွေအ်၂ tlo˙ [təlŏ] v. to cross. တတ်အာ၊ တတ်ကွေ့အာ။ ဖြတ်ကူးသည်၊ ဖြတ်ကျော်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကလွာဂ်**, ဇွေအ် clo˙ [cəlŏ].

ဇွ, တွ twa [twɑ̆] v. are put to shame. သွက်ဂွံမုက်ဂ၀။ အရှက်ရစေသည်။ Cf. LM. ဂွ, ဒွ gwa [gwɛ̆], SM. ဂွ, ဒွ kwɛ̆ [gwɛ̆].

ဇွး, တွး twaḥ [twɑh] n. disciple. ကွး၊ ဗွက်ကြ၊ သာ၀က။ တပည့်၊ နောက်လိုက်၊ သာ၀က၊ see. ရံင်။ ရှ။ **ဇွာယ်**, တွေသ် twās [twɑh].

ဇွာက်, တွေက် twāk [twɑik] v. to walk. ကွင်။ လမ်းလျှောက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကဇွက်**, တွေက် twek [twɔik].

ဇွာရ, တွေရ twāra [twɑ rɑ̆] v. **လွာရ**, ထွေရ tlāra [tlɑ rɑ̆] prep. before, for the first time. တွာရ။ ကွာရ၊ တဲကွာရ။ အလျင်ကျသည်၊ လက်ဦးအကြိမ်။

ဇွိုက်, တွိုက် twik [twoik], **ဇွုက်**, တွုက် twuk [twɜk] n. **ဇွိုင်ဇွိုက်**, တွိုင်တွိုက် twin twik [twiñ twoik] n. musical instruments. ကပေါတ်တွိုင်တွိုက်။ တူရိယာပစ္စည်း။ [LM. **ဇွိုင်**, တွိုင် twiñ [twoiŋ], **ကွိုင်**, ကွိုင် kwiñ [kwoiŋ]. SM. **ကွိုင်**, ကွိုင် kwoiŋ [kwoiŋ] n. musical instruments. ကပေါတ်တွိုင်တွိုက်။ တူရိယာပစ္စည်း။ **ဇိုင်**, ဇိုင် tin [toiŋ] v. to pluck. ပွဲ်၊ ပွဲ်တိုင်။ ခတ်သည်၊ တီးခတ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သည်။] Cf. **ဓိုးမိုင်**, ဓိုန်မိုင် tin mĭiñ [tin moiŋ].

တွိုက်, တွိုက် twuik [twak], **တွိုင်တွိုက်**, တွိုင်တွိုက် twiñtwuik [twoiŋ twak] n. id. မိတုပ်။ မိတူ။ [LM. (**တွိုင်**) **တွိုက်**, (တွိုင်)တွိုက် (twin) twuik [(twoiŋ) twak] n. musical instruments. ကပေါတ်တွိုင်တွိုက်။ တူရိယာပစ္စည်း။ (**ဒွိုဝ်**)**တွိုက်**, (ဒွိုဝ်)ကွိုက် (dwuiw) kwuik [(dwɜ̀) twak] v. beating. ဒွိုကွိုက်၊ ဒဒုတက်။ ရိုက်ခတ်တီးသည်။ SM. (**တွိုင်ကွိုဝ်**) **တွိုက်**, (တွိုင်ဒွိုဝ်) တွိုက် (twingwuiw) twuik [(twoiŋ gwɜ̀) twak]. **ကွိုက်တိုက်**, ကွိုက်တိုက် kwiktik [kwoik toik] to beat. တက်ဒုက်၊ တက်ဒဒု။ ရိုက်နှက်သည်၊ ရိုက်ပုတ်သည်။]

ဒွုက်, ဒွုက် twuk[twɜk]n. musical instruments. ကပေါတ်တွိုင်တွိုက်။ တူရိယာပစ္စည်း။ see. ရုံင်။ ရှူ။ **တွိုက်**, တွိုက် twik [twoik].

ငွတ်, ငွေက် twek [twɔik] v. to walk. ကွာ်။ လျှောက်သည်။ (၂) pace. ဂါ။ လှမ်းသည်။ **ငွတ်ာ**, ငွေက်အာ twek˙ā [twɔik ɑ] v. to walk. ကွာ်အာ။ လျှောက်သွားသည်။

ဒွာက်, ဒွာက် twāk [twaik] v. (MM.) **ဒွာက်ဂတ**, ဒွာက်ဂတ twāk ga ta [twaik gɛ̆ tă] v. walked in front, at the head of the procession. ကွာ်အာဂတအိုတ်ပွဲကိုသွင်ဂေတ်ကဝါ်စမွဲမွဲ့။ တန်းစီလှည့်လည်ပွဲတစ်ခုခုတွင်၊ ရှေ့ဆုံးမှပါဝင်လျှောက်သွားသည်။ **ဒွာက်ာ**, ဒွာက်အာ twāk˙ā [twaik ɑ] v. to walk. ကွာ်အာ။ လျှောက်သွားသည်။ **ဒွာက်ဆာ**, ဒွာက်စ်အာ twāk cau ˙ā [twaik cao^{3} ɑ] v. to walk back home. ကွာ်စ်အာသို့။ အိမ်သို့လျှောက်ပြန်သွားသည်။ **ဒွာက်ဆိုဟ်ာ**, ဒွာက်ဇိုဟ်အာ twāk cuih ˙ā [twaik coh ɑ] v. to walk down to. ကွာ်ခွေ်အာ။ လျှောက်ဆင်းသွားသည်။ H. L. **ဒွာက်လွာက်**, ဒွာက်လွောအ် twāk clo˙ [twaik cəlŏ], **ဒွာက်လွာက်ာ**, ဒွာက်လွောအ်အာ twāk clo˙˙ā [twaik cəlŏ ɑ], **ဒွာက်ငွာက်**, ဒွာက်ဒွောအ် twāktlo˙˙ā [twaik təlŏ ɑ] v. to cross on foot. တွာ်ကွေဝ်အာနကိုဖိုင်။ ခြေလျင်ဖြတ်လျှောက်ကူးသွားသည်။ **ဒွာက်ဒွုင်**, ဒွာက်ဒွုင် twāktluñ [twaik tlɜŋ] v. to come walking. ကွာ်ကွုင်တိုက်။ ကုန်းကြောင်းလျှောက်လာသည်။ **ဒွာက်ာဒးဒွုင်**, ဒွာက်ဒစးဒွုင် twākdacaḥtluñ [twaik dɛ̆ cah tlɜŋ] v. to come walking towards one, as one apporach. ကွာ်ဒစးတိတ်အာဒုင်တွုင်ညးမွဲမွဲ့ ကာလမကြေပ်စိုပ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကွင်း။ တစ်ယောက်ယောက်ရောက်ရှိလာသည်ကို၊ ထွက်ရောက်ကြိုဆိုသည်။ Der. **တွာက်**, **တွေက်** twāk [twaik] v. to take in procession. ကွာ်ရေင်ဂေတ်အာ။ တန်းစီလှည့်လည်သည်။ **တဂဲက်**, **တရဲကေ** tar wek [tɔr wɔik] v. pace. ဂါ။ လှမ်းသည်။ [LM. **တွာက်**, **တွေက်** twāk [twaik], **ကွာက်**, **ကွေက်** kwāk [kwaik].SM. **ကွာက်**, **ကွေက်** kwaik [twaik].]

တွိုက်, **တွိုက်** twuik [twak] n. musical instruments. ကပေါတ်တွိုင်တွိုက်။ တူရိယာပစ္စည်း။ see. ရုံင်။ ရှူ။ **တွိုက်**, **တွိုက်** twik [twoik].

တွာင်, **တွေင်** twāñ [twaiŋ] n. cake. ကွာင်။ မုန့်။ (၂) bread. ကွာင်ဂျူင်။ ပေါင်မုန့်။ (၃) snack. ကွာင်။ မုန့်။ **ပုင်တွာင်**, **ပုင်တွေင်** puñ twāñ [pɔŋ twaiŋ] n. rice and bread, ပုင်ကိုကွာင်ဂျူင်။ ထမင်းနှင့်ပေါင်မုန့်။ (၂) food. စွစစွသုင်။ စားသောက်စရာ။ (၃) rice and snack. ပုင်ကိုစွစဗျူထင်ပြေ။ အဆာပြေစားစရာနှင့်ထမင်း။ [LM. **ကွာင်**, **ကွေင်** kwāñ [kwaiŋ]. SM. **ကွာင်**, **ကွေင်** kwaiŋ [kwaiŋ].]

တွိုင်, **တွိုင်** twiñ [twoiŋ], **တွိုင်တွိုက်**, **တွိုင်တွိုက်** twintwik [twiñ twoik], **တွိုင်တွိုက်**, **တွိုင်** **တွိုက်** twintwuik [twiñ twak] n. musical instruments. ကပေါတ်တွိုင်တွိုက်။ တူရိယာပစ္စည်း။ **ငကျာ်တွိုင်**, **ကျွေခဲ့တွိုင်** klo'twiñ [kəlɔ̆ twoiŋ] v. gave frog-drums, musical instruments and singers and dancers (to the temple). ကလံဘုတ်ဘာ၊ နကိုသွာဒယော်လော်၊ သိုကိုဖံ၌၊ ကွိုင်ကွိုက်တိုင်တိုက်နာနာသာ်။ သီဆိုကခုံသူနှင့်၊ ဖားစည်ပါတူရိယာပစ္စည်းမျိုးစုံကို တီးခတ်ပြီး၊ ဝတ်ကျောင်းတော်ကို ကန်တော့ကြသည်။

ငတွာင်, **ငတွေင်** twoñ [twoŋ] n. Castor-oil tree. တွံတောင်။ ကြက်ဆူပင်။ **ချုတွာင်**, **ဆုတွေင်** chu twoñ [chŭ twoŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

တွာဏ်, **တွာဉ်** twāñ [twan] n. village. ကွာန်။ ရွာ။ **တွာဏ်ယဝဂြာမ်**, **တွာဉ်ယဝဂြာမ်** twāñ ya wa grām [twan yɛ̆ wɛ̆ gràm], **ယဝဂြာမ**, **ယဝဂြေမ** ya wa grā ma [yɛ̆ wɛ̆ grèa mɛ̆], or **ယဝမဇ္ဈက**, **ယဝမဇ္ဈက** ya va maj jhaka [yɛ̆ wɛ̆ mɔ̀t jhɛ̆ kā] n. a village near Mithilā. ကွာန်မန္ဒံဇရေင်ဥုင်မိတ္ထိလာမွဲကွာန်။ မိတ္ထိလာမြို့အနီးရှိရွာတစ်ရွာ။

တွာန်, **တွာန်** twān [twan] n. (MM.) **တွာန်ဘဂွာန်**, **တွာန်အခွောန်** twān'a khwon [twan ă khwɒn] n. a village in Rangoon district. ကွာန်အခေါန်မန္ဒံ

www.monlibrary.com

ပွဲကိုခရိုင်လွှင်မွဲကွာန်။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိ၊ အခွန်အမည်ရှိကျေးရွာတစ်ရွာ။ **တွာ်ဒာန်ဒွာတ်**, တွာန်အဒန်ဒွောတ် twān'adandwot [twan ă dòn dwɒt] n. a village in Sittang district. ကွာန်အဒန်ဒျောတ်၊ မန္တံပွဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲကွာန်။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိ၊ အခွန်တွတ်ဆိုသောကျေးရွာတစ်ရွာ။ **တွာ်ဂတတ်**, တွာန်ဂတောက် twān ga tek [twan gɛ̆ tɔik] n. a village in Bhimapūra district. ကွာန်ဂတောက်၊ နွံပွဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲကွာန်။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိ ကွာန်ဂတွိုက်ဆိုသောကျေးရွာတစ်ရွာ။ **တွာ်ဆလဂါ**, တွာန်ဇလဂါ twānca lagā [twan că lɛ̆ gèa] n. a village in Jār(Ka mawet) district. ကွာန်စလဂါ၊ မန္တံပွဲခရိုင်ဖြာ (ကမာဝက်) မွဲကွာန်။ ဖြာ(ကမာဝက်) ခရိုင်ရှိ၊ ကျေးရွာတစ်ရွာ။ **တွာ်ဆပတ်**, တွာန်ဆပတ် twān chapat [twan chă pɔt] n. a village in Bassein district, the birth place of the 'monk Chapaṭa' Suddhammajotipāla. ကွာန်ဆပတ်၊ မန္တံပွဲခရိုင်ဖာသီမွဲကွာန်၊ မဒှ်ကွာန်တိုပ်လဝ်အသုက်၊ ခမှီဆပဋ္ဌ၊ သုဓမ္မဇောတိကပါလ။ ပုသိမ်ခရိုင်ရှိဆပို့ခေါ်ကျေးရွာတစ်ရွာ။ ထိုရွာသည်ဆပဋ္ဌမထေရ်၊ သုဓမ္မဇောတိပါလ၏ဇာတိချက်မြေပ်ရာဖြစ်သည်။ **တွာ်ဗြုက်**, တွာန်ဗြုက် twān brǎk [twan brɔk] n. a village in Dala district, perh. the modern Apyauk near Natsingon. ကွာန်ဗြုက်မန္တံပွဲခရိုင်ဒလ၊(ပစ္စုပ္ပန်ဏာ၊ ဗွာတံကော်ဒွံင်အဗျောက်)။ ဒလခရိုင်ရှိ၊ တွာန်ဗျောက်ခေါ် ကျေးရွာတစ်ရွာ၊ ယွဲအဗျောက်ရွာ၊ နတ်စင်ကုန်းကျေးရွာအနီးရှိကျေးရွာ။ **တွာ်မြိုယ်ဒဝီ**, တွာန်မွိုယ်ဒေဝီ twān mbuiy de wī [twan bòi dè wì], **တွာ်သဂြာငး**, တွာန်သဂြာနင်း twān sa grā naṅah [twan să grèa nɛ̆ ŋèh] n. a village in Sittang district. ကွာန်သဂြာနင်္ဂး၊ မန္တံပွဲကိုခရိုင်သက်တိုင်မွဲကွာန်။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိသဂရယ်နယ့်ငယ့်ခေါ်ကျေးရွာတစ်ရွာ။ **တွာ်သ္ဂိုင်ဇုန်သိုန်**, တွာန်သ္ဂိုင်ဇုန်သိုန် twān smiṅ cun suin [twan səmoiŋ cun son] n. a village in Syriam district. ကွာန်သ္ဂိုင်စုန်သိုန်၊ မန္တံပွဲခရိုင်သြေင်မွဲကွာန်။ သံလျင်ခရိုင်ရှိ၊ သမိန်စူးသွန်ခေါ်၊ ကျေးရွာတစ်ရွာ။ **တွာ်သ္ဂိုင်ဗြိုမ်**, တွာန်သ္ဂိုင်ဗြိုမ် twān smīṅ bruim [twan səmoiŋ brɛ̀m] n. a village in Sittang district. တွာန်သ္ဂိုင်ဗြိုမန္တံပွဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲကွာန်။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိ၊ တွာန်သမိန်ပြိန်ခေါ် ကျေးရွာတစ်ရွာ။ **တွာ်သ္ဂိုင်သုဒသိုမ်**, တွာန်သ္ဂိုင်သုဒသိုမ် twānsmiṅsudasuim [twan səmoiŋ saŏ dɛ̆ som] n. a village in Samrim district. ကွာန်သ္ဂိုင်သုဒသို၊ မန္တံပွဲခရိုင်သမ်ရေမ်။ သမ်ရင်ခရိုင်ရှိ၊ တွာန်သမိန်သုဒသွန်ခေါ်ကျေးရွာတစ်ရွာ။ [LM. **တွာ်**, တွာန် twān [twan], **ကွာ်**, ကွာန် kwān [twan].SM. **ကွာ်**, ကွာန် kwan [k̆wan].]

www.monlibrary.com

တွၚ်, တွန် twan [twɔn] n. Ficus obtusifolia tree. ဖြဲတွန်၊ ဖြဲတောန်။ ညောင်ကြတ်ပင်။ see. ရံင်။ ရွ။ **ငတာလ်**, တောညဉ် toñ [tɒn].

တွာၚ်, တွာန်ˉ twān [twan] n. (MM.) village. ကွာန်။ ရွာ၊ ကျေးရွာ။ see. ရံင်။ ရွ။ **တွာလ်**, တွာညဉ် twāñ [twan].

တွာၚ်, တွာန်ˬ twān [twan] n. (MM.) **ပေါ်တွာၚ်**, ပေါ်တွာန် phåṅ twān [phɔŋ twan] n. raft. ဖံင်။ ဖောင်။ [LM. **ကွာၚ်**, ကွာန် kwān [kwan].]

ငတွာၚ်, တွောန် twon [twɒn] n. **သိမ်ဟံင်ငတွာၚ်**, သိန်ဟံင်တွောန် sim håṅ twon [sɛm hɔŋ twɒn] n. a sīmā in Bassein district. သီဟံင်တွောန်၊ မန္တံပွဲကိုခရိုင်ဖာသီမွဲမ။ ပုသိမ်ခရိုင်ရှိဟောင်တွန်မည်တွင်သောသိမ်တစ်သိမ်။

တွံမ်, တွံန် twåṁ [twɔm] v. to cook. တော်၊ တော်တိုပ်။ ချက်သည်၊ ချက်ပြုတ်သည်။ see. ရံင်။ ရွ။ **ငတာမ်**, တောန် tom [tɒm].

တွံမ်ပျိုၚ်, တွံန်ဗျိန် twåṁ phyin [twɔm phyɛn] v. to be cooked. တော်ဖျိန်။ ကျက်စေသည်။

တွာယ်, တွာယ် twāy [twai] v. to present to a king. တွဲကိုတူညးဂုကရာတ်။ ရှင်ဘုရင်အားဆက်သသည်။ Cf. **ကိလ်**, ကိလ် kil [kil], **ဇုၚ်**, ဇုန် jun [jùn], **တုဇောက်**, တုခောက် tu ḅok [taŏ̰ pok]. Der. **တုံဝါယ်**, တုံဝါယ် tuṁ wāy [tum wai] n. present. စွဲ၊ တွဲ။ လက်ဆောင်။ [LM. **တွာယ်**, တွာယ် twāy [twai], **ကွာယ်**, ကွာယ် kwāy [kwai]. SM. **ကွာယ်**, ကွာယ် kwai [kwai].]

တွာ်, တွရ် twar [twɔr] n. Enemy. သွ၊ နှ။ ရန်သူ။ (၂) opponent. အဖက်တဝ်ပ္ကာန်၊ အဖက်ပြိုင်ပ္ကာန်။ ယှဉ်ပြိုင်ဖက်။[LM. **တဝ်ဆၚဟ်**, တဝ်ခနေဟ် tawcaneh [tɔ că̰ nḛ̆h]; SM. **တဝ်ကၚဟ်**, တဝ်ကနေဟ် tɔ kə neh [tɔ kă̰ nḛ̆h] v. to fight. ဖွိုက်။ တိုက်သည်။] **တဝ်**, တဝ် taw[twɔ] v. to face. ဆောင်မုက်၊ ပ္ဆာဝ်မုက်။ မျက်နှာချင်းဆိုင်သည်။

ငတွာ်, တွောရ် twor [twor], **ငတွာဝ်**, တွောဝ် twor [twor] n. cotton thread. တောဝ်ကွောင်။ ချည်မျင်။ ရံင်။ ရွ။ **ငတာလ်**, တောလ် twol [twol].

တွိလ်, တွိလ် twil [twil] v. tillage. တိဇိက်တိုလွီစ။ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးမြေ။ (၂) cultiva-

www.monlibrary.com

ble land. တိမဖိုက်ထေဲတိုလွိစမာန်။ ထွန်ယက်စိုက်ပျိုးနိုင်သောမြေ။ [**တိလ်**, တီလ် til [til] v. to plant. တို၊ ပ္ဆံ။ ပျိုးသည်၊ စိုက်သည်။]

တွိလ်ဝိၚ်, ဒွိလ်ဒဲရ် twilwir [twil wĭr] v. to plant and raise, to farm, to raise crops and cattle. တိုလွိ။ စိုက်ပျိုးသည်၊ စိုက်ပျိုးမွေးမြူသည်။

တွာဝ်, တွာဝ် twāw [twaw] n. coel, black cuckoo. ၈စေံက်ဝ်။ ဥသြဌက်။ [LM. **ကွ**, ကွ် kwau [kwao^3]. (i) LM. **ကဝ**, ကဝ် ka wau [kă wao^3]. SM. (**ဟၚမ်**) **ကဝ**, (ဟဒေမ်) ကဝ် (həcem) kəwao [(hă cim) kă wao^3] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (ii) LM. **ကဝ**, ကဝ် kau wau [kao^3 wao^3].SM. **ကဝ**, ကဝ် kao wao [kao^3 wao^3] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ဝေါဟာမဆောင်စပ်ကိုရမျာင်,အသံနှင့်ပတ်သက်သော အခေါ်အဝေါ်။]

တွမ်, တွသ် twas [twɔs], **တွဟ်**, တွမ် twah [twɔh] v. to utter. ဟိုအရေဝ်၊ ကိုရမျာင်။ စကားပြောသည်၊ အသံပြုသည်။ (၂) preach. တွံ၊ တွံဓဝ်၊ ကိုဩဝါဒ။ ဟောသည်၊ တရားဟောသည်၊ ဩဝါဒပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **၎တာမ်**, တောသ် tos [tɒs].

တွမ်ဓာ်ကုဇေဟ်တဂ်, တွသ်ရေ်ကုဒေ့ဟ်တအ် twas dhar ku ḍehta'[twɔs dhɔ̀r kaŏ ḍĕh tɔ̆] v. to give a preach for them, to preach the Dhamma to them. တွံဓဝ်ကို ကုဒေံတံ်။ သူတို့အားတရားဟောကြားသည်။

တွာမ်, တွာသ် twās [twah] n. Disciple. ကွး၊ ဗွက်ကြဲ၊ သာဝက။ တပည့်၊ နောက်လိုက်၊ သာဝက။ (၂) pupil. ကွး၊ တွး၊ ကောန်ကတ်လိက်။ တပည့်၊ စာသင်သား။

တွး, တွး twah [twah] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **တွးဂၚး**, တွးဂန်း twahganah [twah gĕ̆ nĕ̆h] n. Disciple. ကွး၊ ဗွက်ကြဲ၊ သာဝက။ တပည့်၊ နောက်လိုက်၊ သာဝက။ (၂) pupil. ကွး၊ တွး၊ ကောန်ကတ်လိက်။ တပည့်၊ စာသင်သား။ [LM.:SM. **တွး**, ကွး kwah [kwah] n.] P. **ဂၤန္တဝါသိက**, အန္တေဝါသိက antevāsika [ɔn te wèa sæ̆ kă].

၎တွမ်, တွေသ် twes [twih] v. to utter. ဟိုအရေဝ်၊ ကိုရမျာင်။ စကားပြောသည်၊ အသံပြုသည်။ (၂) preach. တွံ၊ တွံဓဝ်၊ ကိုဩဝါဒ။ ဟောသည်၊ တရားဟောသည်၊ ဩဝါဒပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **၎တာမ်**, တောသ် tos [tɒs].

၎တွာမ်, တွောသ် twos [twɒs] n. solemn utterance. ဒဒှ်မတွံကိုဂလာန်သွိုဟ်သွိုဟ်နက် နုတ်။ ဒဒှ်မဟိုထွးကိုဂလာန် သွိုဟ်သွိုဟ်နက်နက်။ အလေးအနက်ပြောဆိုခြင်း၊ အလေး

www.monlibrary.com

အနက်ဟောကြားခြင်း။ **ငတွာမ်ကုသ်ာန်**, တွေသ်ကုန်ရန် twoskunran [twɒs kun rɔ̀n] n. (making of) verbal determination. ဖျေါသန်ဒွာန်နကိုမအရေဝ်ဂမ်ဒိုင်။ စကားလုံးများဖြင့်သန်ဒွာန်ချသည်။ **ငတာမ်**, တောသ် tos [tɒs] v. to utter. ဟိုအရေဝ်၊ ကိုရမျာင်၊ တွဟ်၊ တွံ၊ စကားပြောသည်၊ အသံပြုသည်၊ ဟောသည်။

ငတွာမ်ဇမ္မီဆီ, တွေသ်ခရ်မွစ် twos dharm ma ci [twɒs dhɔ̀rm mɛ̏ cǐ] n. to give sermon indeed, that the preach of Dhamma. တွံဓမ္မစီ၊ တွံဝဝ်စီ။ တရားဓမ္မအဆုံးအမသည်။

ဇွဟ်, ဇွမ်^{3} twah [twɑh] v. to utter. ဟိုအရေဝ်၊ ကိုရမျာင်။ စကားပြောသည်၊ အသံပြုသည်။ (၂) preach. တွံ၊ တွံဝဝ်၊ ကိုဩဝါဒ။ ဟောသည်၊ တရားဟောသည်၊ ဩဝါဒပေးသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ငတာမ်**, တောသ် tos [tɒs].

ဇွဟ်, ဇွမ်^{2} twah [twɑh] v. (MM.) to sweep. တွံတွဟ်၊ တွံသ္ဆးဇုး။ တံမြက်စည်းလှည်းသည်၊ လှည်းကျင်းသည်။ Der. **တမဟ်**, တမဟ် tamah [tă mɔh] n. broom. တွဟ်၊ တံမြက်စည်း။ [LM. **ဇွဟ်**, ဇွမ် twah̰ [twɑh], **ဇွဟ်**, ဇွမ် twah [twɔh]. SM. **ကွဟ်**, ကွမ် kwɔh[kwɔh] v.to sweep. တွံတွဟ်၊ တွံသ္ဆးဇုး။ တံမြက်စည်းလှည်းသည်၊ လှည်းကျင်းသည်။]

ဇ္ဂာယ်, ဇွဒယ် tsɑ̄ay [təsɑi] n. (Lph.) kind of building material. ကပေါတ်အပြေံသွက်သွေဂံရပ်စပ်စကာပွဲသိုင်စဒတန်မွဲဂကူ။ အဆောက်အဦဆောက်လုပ်ရန်အတွက်အသုံးပြုသောကုန်ကြမ်းတစ်မျိုး။

ဇ္ဂ, ဇွ tɒ̀a [təɲă] v. (MM.) to rinse out. တွံ၊ တွံပါင်။ ကျင်းသည်၊ ပလုတ်ကျင်းသည်။ H.L. **ဇ္ဂ**, ဇွ tɒ̀au [təɲɑo^{3}]. Cf. LM. **ကျ**, ကွ kɒ̀au [kəɲɑo^{3}], **တဇ**, တဓ ta ɒ̀au [tă ɲɑo^{3}]. ငတ, ဓဝ ɒ̀o [ɲɑo^{2}]. SM. **ဇ**, ဓ bao [ɲɑo^{3}].

ဇ္ဂယ်, ဇွယ် tɒ̀ay [təɲoɑ] v. to offer, to present. တွံ၊ ထွံ။ ပသသည်။

ဇ္ဂင်, ဇွင် tɒ̀aṅ [təɲɛŋ] n. Bamboo shoot. ဓင်၊ ဓင်ဒုန်။ မျှစ်၊ ဝါးမျှစ်။ [LM. **ဇ္ဂဝ်**, ဇွင် tɒ̀aṅ [təɲɛŋ], **ဓင်**, ဓင် bɒ̀aṅ [pɛŋ].SM. **ဓင်**, ဓင့် bɛŋ [ɲɛŋ].] လုံဓရ် lumɒ̀ar [lùm ɲɔr]n. shoot. ပလုတ်တိတ်ကျင်၊ တ္ဂျင်တိတ်ကျင်၊ တွဟ်တိတ်ကျင်၊ ဒတုတ်တိတ်ကျင်။ အညောက်ပေါက်သည်၊ အညွန့်ပေါက်သည်၊ အတက်ထွက်သည်၊ အစို့ထွက်သည်။ v. ပင်၊ ပင်ပ္ဂိုန်၊ ဓင်၊ ဓင်ပ္ဂိုန်။ ပင့်သည်၊ ပင့်တင်သည်။

ဇ္ဂင်, ဇွင် tɒ̀aṅ [təɲɛŋ] n. sumbhur deer. ခိုင်၊ တ္ဂိုင်။ ဆတ်၊ ဆတ်သတ္တဝါ။ see. ရုံင်။

www.monlibrary.com

ရှ။ **ဇွင်**, ဘွင် tbuñ [təpɜŋ].

ဇွန်းတျာယ်, ဘွန်တွောယ် tbantboy [təpɔn təpoɑ^{2}] v. (1557) to be thronged. ထဲဂရဲ့ ဧတော်ဒလေတ်ဒွံင်ကိုမွှတ်၊ တွန်တွောယ်ထဲကြောန်။ လူနှင့်ကြိတ်ကြိတ်တိုးစည်ကားနေသည်၊ ရှုတ်ထွေးလိမ်ရှက်သည်။ (၂) to pullulate. ဖြေဝ်တိုန်ကွင်ဗွဲမပြတ်၊ ကွတ်ပါကွင်ဗွဲမပြတ်။ လျှင်မြန်စွာပြန့်ပွားလာသည်၊ လျှင်မြန်စွာပေါက်ပွားလာသည်။ [LM.; SM. **ဗန်း ဗယ်**, ဓနဲ့ယော် bɔnboɑ [bɔ̀n bɔ̀ɑ^{1}]. Cf. **ဇွန်**, ဘွန် tban [tə pɔn], **ကွန်**, ကွန် kban [kə pɔn], **ဓန်**, ဓန် ban [pɔn]. SM. **ဓန်**, ဓန် ban [pɔn] v. to twist, (strands of rope). (ဇုက်) ဓန်၊ ဦ၊ ဦဓန်။ (ကြိုး) ကျစ်သည်၊ လိမ်ကျစ်သည်။]

ငတျာယ်, တွောယ် tboy [təpoɑ^{2}] v. to be thronged. စေဝ်တွေတ်ဒလေတ်ဒွံင်ကိုမွှတ်။ လူနှင့်ပြည့်ကြပ်စည်ကားနေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဇွန်းတျာယ်**, ဘွန်တွောယ် tbantboy [tə pɔn təpoɑ^{2}].

ဇွာ်, ဘွရ် tbar [təpɔr] n. personal name. ယွုပူဂိုး။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဇွလ်, ဘွလ် tbal [təpɔl] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မဓယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဿဇွလ်**, သတွလ် stbal [sətəpɔl] v. to preserve. မင်မွဲစိုဒ္ဓာလဝ်၊ ထိင်ဒက်မင်မွဲလဝ်၊ ကျောန်သွလဝ်ညံင်ရ်သွေဂံစွံဒုင်။ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ထားသည်၊ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသည်။ တာရှည်အထားခံအောင် ပြုလုပ်ထားသည်။ (၂) to maintain. ထိင်ဒက်လဝ်၊ သ္ဂိုတန်တ်။ ထိန်းသိမ်းထားသည်၊ တည်တန့်စေသည်။(၃) to sustain. သ္ဂိုတန်ကြန်၊ သ္ဂိုဗိုန်ခိုင်။ တည်မြဲစေသည်၊ ခိုင်ခန့်စေသည်။ (၄) shall write down and preserve all the Tripiṭaka. ပိဋကတ်ပိသိုကွပ်ဖ္ဒိုတ်တံဂ်သချူခွဲကေတ်လဝ်တဲ့ ဂိုင်ဒေပ်မင်မွဲလဝ်ရောင်။ ပိဋကတ်သုံးပုံအားလုံးတို့ကို၊ ကူးရေးယူပြီးထိမ်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားမည်။ (၅) show. ထွး။ ပြသည်။ Cf. **ဆဂၢး**, **ဇရေား** caroh [cərɒh], **ငဏက်ပင်**, ထောက်ပင် thokpañ [thɔk pɛŋ], **ယုက်**, ယုက် yuk [yɜ̀k]. [LM. **ဆက်ဘွဝ်**, ဆက်ဘွဝ် chak tbaw [chɛk təpɔ] v. to be uninterrupted. သ္ဂိုဂွံကွင်အဆက်အဆော်။ အဆက်အသွယ်ရလာစေသည်။]

ဇွင်, ဘွင် tbuñ [təpɜŋ], **ငဘွဝ်**, တွောင် tboñ [təpoŋ], **ဘွင်**, ဘွင် tbañ [təpɛŋ] n. sumbhur deer. ဓိုင်၊ တ္ဂိုင်။ ဆတ်၊ ဆတ်သတ္တဝါ။ [P. **ကဴငဂ်**, ကဴရုဒ်ဂ ku ruñ ga [kɑð rɜŋ gɜ̏],]. [LM. **ဘ္ဂိုင်**, ဘ္ဂိုင် tbuiñ [təpɑŋ], **ဓိုင်**, ဓိုင် buiñ [pɑŋ],]

ငဘွင်, တွောင် tboñ [təpoŋ] n. sumbhur deer. ဓိုင်၊ တ္ဂိုင်။ ဆတ်၊ ဆတ်သတ္တဝါ။ see.

www.monlibrary.com

ရံင်။ ရှ။ **ဘ္ဂျင်**, ဘ္ဂျင် tḃuñ [təjɜŋ].

ဂ္ဘာင်ဂ္လာင်, ဘ္ဂောင်ဘ္လောင် tḃoñ tloñ [təjoŋ təloŋ] v. to kneel down. တွံင်ကလိုံ၊ ထံက်ကလိုံ။

ဘ္ဂဝ်, ဘ္ဂင် tḃaw [təjɔ] n. (1524) a village near Bassein. ယွကွာန်မန္ခံတရပ်ချုင်ဖာသီမွဲကွာန်။ ပုသိမ်မြို့အနီးအနားရှိကျေးရွာတစ်ရွာအမည်။ [LM. **ဓဝ်**, **ဓင်** ḃaw [pɔ], **ဓဝ်**, **ဓင်** bɔ [pɔ] n. rattan. ဓဝ်၊ တွံဓဝ်။ ကြိမ်၊ ကြိမ်ပင်။]

ဂ္ဘာဝ်, ဘ္ဂောဝ် tḃow [təjo] n. **ဗြာတ်ဂ္ဘာဝ်**, ဗြောတ်ဘ္ဂောဝ် brāt tḃow [brɑ̀t təjo] n. variety of plantain. ဗြာတ်မွဲဂကူ။ ငှက်ပြောသီးအမျိုးအစားတစ်မျိုး။ [LM. **ဓ**, **ဓ** ḃau [pɑo^3], SM. **ဓ**, **ဓ** ḃao [pɑo^3] n. sugar-cane. တွံ။ ကြံ]

ဂ္ဘူးဟ်, ဘ္ဂေးဟ် tḃeḥh [təjɛ̆h] v. to turn. ဗွး၊ ဂတး၊ ဂတးဗ္ဂေတ်။ လှည့်သည်၊ ဘက်လှည့်သည်။ (၂) to blunt. သ္ကိုဒိုး၊ သ္ကိုတွိုး။ ထုံထိုင်းစေသည်၊ တုံးစေသည်။ [LM. **ဂ္ဘူဟ်**, ဘ္ဂေဟ် tbeh [təjɛ̆h], **ဂ္ဘူက်**, ဘ္ဂေအ် tḃɛ̆ [təjɑɛ̆], **ဂဓဟ်**, ဓေဟ် ḃeh [jɛ̆h], **တဂဓဟ်**, တဓေဟ် taḃeh [tă jɛ̆h]. SM. **ဂဓဟ်** (**လက်**), ဓေဟ် (လက်) beh (lɛak) [jɛ̆h (lɛ̀ak)] v. to abuse. တွေဟ်လက်၊ တွေဟ်လက်ဥဟ်မာ်ဟိုပ္ဍိုဖျေ့။ နင်ဘဲငါဆဖြောသည်၊ စောင်းချိတ်ဆဲရေးပြောဆိုသည်။]Cf.LM. **ဂဓိဟ်**, **ဂဓိဟ်** gaḃih [gɛ̆ jeh], SM. **ဟဓိဟ်**, **ဟဓိဟ်** həbih [hă̆ jeh] v. to break (off, open). ခဓိဟ်၊ ထွိဟ်။ ဖြဲသည်၊ ဆုတ်ဖြဲသည်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ဓ, ထ]

ဓ, ထ tha [thă] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ the seventeenth consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစ်ထပ်မ၊ ပ္ဍာဝ်ကိုဗျန်မန်ပိကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ ဆယ့်ခုနှစ်ခုမြောက်ဗျည်း။

ဓၛ, ထန thana [thă nă] n.(MM. sim thana) **သိမ်တမတ်ဓၛ, သိမ်တမတ်ထန** sim tamat tha na [sɛm tă mɔt thă nă] n. name of a sīmā in Syriam district. သီတမတ်ထန၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်ဩြင်။ သံလျင်ခရိုင်ရိုတမွတ်ထနသိမ်။

ဓပဟ်ဆၛာ်, ထပဟ်စချောန် tha pah ca ḍon [thă pɔh că ɗɒn] n. ထပ်ဂတာဇိုင်။ ခုနှစ်ခြေဖဝါး။

ဓဝါယ်, ထဒါယ် tha wāy [thă wai] n. Cross-legged position. ဗိုတက်ထွဲတဲ့ဂုံ့။ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နည်းပုံစံ။

ဓဍွာယ်, ထဒ္ဒာယ် thawhāy [thă whai] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဓဍွာယ်, ထဒ္ဒာယ်** tha whāy [thă whai], **ဓဝါယ်, ထဒါယ်** tha wāy [thă wai], **ဓွာယ်, ထွဲာယ်** thwāy [thəwai].SM. **ဟဝါယ်, ဟဒါယ်** həwai [hă wai]. Cf. LM. **ဓဝါယ်, ထဒါယ်** tha wāy [thă whai],SM. **ဟဝါယ်, ဟဒါယ်** həwai [hă wai] v. to sit cross-legged position. ဂုံ့တက်ထွဲ။ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေထိုင်သည်၊ တင်ပလွင်ခွေထိုင်သည်။]

ဓဍွာယ်, ထဒ္ဒာယ် thawhāy [thă whai] n. Cross-legged position. ဗိုတက်ထွဲတဲ့ဂုံ့၊ ဒဒှ်မဂုံ့ဒွံ့ဗိုတက်ထွဲ။ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေထိုင်နည်းပုံစံဖြင့်ထိုင်ခြင်း၊ တင်ပလွင်ခွေထိုင်နည်းပုံစံဖြင့်ထိုင်ခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဓဝါယ်, ထဒါယ်** thawāy [thă wai].

ဓဝး, ထစး thaḅah [thă ɲah] v. to show. ပ္ဍ၊ စွောန်၊ ပ္ဆုင်။ ပြသည်၊ ပြသသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တဝး, တုစး** tuḅah [tŭ ɲah].

ဓၛတာဟ်, ထစောဟ် thaḅoh [thă ɲɔh] n. (MM.) cake of rice-flour. ကွာင်ထွိုဟ်မကျောန်လဝ်ကိုဝိဟ်သ္ဂုံးမွဲဂကူ။ ဆန်နှစ်မုန့်ညက်ဖြင့် ပြုလုပ်ထားသော၊ မုန့်ထန်းလိမ်ကဲ့သို့မုန့်အပွတစ်မျိုး။ [LM. (**ကွာင်**) **ဂၛတာဟ်**, (ကွာင်) ဂစောဟ် (kwāṅ) gaḅoh [(kwaiŋ) gă̆ ɲɔh], **ၛထွာဟ်**, ထွဲာဟ် thḅoh [thəɲɔh], **ဗၛတာဟ်**, ဗစောဟ် ba ḅoh [bă̆ ɲɔh], SM. (**ကွာင်**) **ဟၛတာဟ်**, (ကွာင်) ဟစောဟ် (kwaiŋ) həḅoh [(kwaiŋ) hă ɲɔh] n. rice-flour. ဝိဟ်သ္ဂုံး။ ဆန်နှစ်မုန့်ညက်။]

ဓၛတာဟ်ဇ္ကာဟ်, ထစောဟ်ဇ္ကာဟ် thaḅoh jamkah [thă ɲɔh jɔ̀m kɔh] n. dry cake rice-flour. ကွာင်ထွိုဟ်ဇ္ကာဟ်။ ဆန်နှစ်မုန့်ညက်အခြောက်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဇာပသာ, ထာပနာ thā pa nā [thă pă na] n. to set up. enshrine. စုတ်ဂိုင်လစ်၊ သွိုင်စုတ်လစ်၊ ဌာပနာလစ်။ ဌာပနာသည်၊ ထည့်သွင်းသိမ်းဆည်းထားသည်။ **ဇာပသာ ကဏ်ဒ်**, ထာပနာကန်ဒ် thāpanā kandaṁ [thă pă na cɔndɔ̀m] n. to build as a shrine. ခွံဗဒ္ဒိညံင်ရတိုက်ဌာပနာမွဲ့။ ဌာပနာတိုက်တစ်ခုကဲ့သို့ဆောက်သည်။ (MM.) v. to enshrine. သွသွိုင်ရှေ်သွေ်အဲပရဲ၊ ဌာပနာလစ်။ အမြတ်တနိုးအလေးထားကိုးကွယ်သည်၊ ဌာပနာသည်။ (၂) to build as a shrine. ခွံဗဒ္ဒိညံင်ရတိုက်ဌာပနာမွဲ့။ ဌာပနာတိုက်တစ်ခုကဲ့သို့တည်ဆောက်သည်။ Var. **ဓာပသာ**, ဓာပနာ dhā pa nā [dhèa pă na]. [LM. **ဇာပသာ**, ထာပနာ thā pa nā [thă pă na], **ဇာပဏာ**, ထာပဏာ thāpaṇā [thă pă na].; SM. **ဇာပသာ**, ထာပနာ thapə na [tha pă na] v. to enshrine. သွသွိုင်ရှေ်သွေ်အဲပရဲ၊ ဌာပနာလစ်။ အမြတ်တနိုးအလေးထားကိုးကွယ်သည်၊ ဌာပနာသည်။ **သ္ဌာပသာ**, သ္ဌာပနာ sthā pa nā [səthă pă na].]

ဇာဝရ, ထာဝရ thāwara [tha wă ra] n. (MM.) permanence. ဒဒှ်မဗိုန်ခိုင်၊ ဒဒှ်မဗိုန်ဂ္ဂိ၊ ဒဒှ်မဗိုန်ဖွံ့၊ ဒဒှ်မဒှ်လွိုန်၊ ဒဒှ်မဒှ်တွိုု၊ ဒဒှ်မဒှ်ထာဝရ။ အမြဲတည်မြဲခြင်း၊ အမြဲတည်တံ့ခြင်း။ Cf. **ဒ္ဓလ်ိ**, ဒ္ဓလီ dam li [dɔ̀mlĭ]. [LM. **ဇာဝရ**, ထာဝရ thā wa ra [tha wă ră]adj. eternal. မဟွဲကိုတံတွော်တ်၊ မဒှ်ထာဝရ။ အစအဆုံးမရှိသော၊ ထာဝရဖြစ်သည်။ adv. constantly. ဆက်ဒှ်ဒွံင်တွိုု၊ ဟွံပိုတ်ဟွံပိုတ်၊ ဟွံပိုတ်ဟွံသ္ဃုတ်။ အစဉ်တစိုက်၊ အမြဲမပြတ်။]

ဒိဝါသ်, ဆိဒါသ် thiwās [thĭ was] v. wash. ကြာတ်၊ ကြာတ်ကြ့။ ဆေးသည်၊ ဆေးကြောသည်။ (၂) bathed. ဖုံ၊ ဖုံဗလိုပ်။ ရေချိုးပေးသည်၊ သွန်းလောင်းချိုးပေးသည်။

ရူပါရာမ်, ထုဒါရာမ်် thūpārām [thu pa ram] n. The 'stupa park' monastery at Anu rādhapura in Ceylon, where the collar-bone of the Buddha was enshrined. ဘာလကျာ်စေတီဥဒျာန်၊ မန္ဒံပွဲကိုဒျုင်အနုရာဓပူရ၊ တ္တံသိင်ဃို၊ ဌာန်မသွိုင်လစ်ဇုတ်ကွင်ကံတီလပိုန်ကျာ်တြဲပို။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏ညုပ်ရိုးတော်ကို၊ ဌာပနာထားရာ၊ သီဟိုဠ်ကျန်းအနုရာဓပူရမြို့ရှိ၊ ဥယျာဉ်စေတီ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း။ [P. **ဂါရာမ**, အာရာမ ˚ārāma [a ra mă].]

ရူပါရာမ်, ထုဒါရာမ်၂ thūpārām [thu pa ram] n. (MM.) a textile pattern. တွင်တွော်ဝ်မဆေင်စပ်ကိုကမ္ဘောန်မတုတ်ပွိတ်ဂွိုက်ယာတ်။ အဝတ်အထည်လုပ်ငန်းနှင့်သက်ဆိုင်သောအကွက်ပုံစံ။[P. **ထူပ**, ထူပ thūpa [thu pă] n. stupa. စေတီ။ စေတီ။

www.monlibrary.com

(၂) dome. ဒတန်မသိုင်ခွံလဝ်ဗိုပြင်ဂွာအရုတ်။ လိပ်ခုံးပုံသဏ္ဍာန်တည်ဆောက်ထားသောအဆောက်အဦ။ (၃) pinnacle. ဒတန်မသိုင်ခွံလဝ်သိုကိုစမ့ဲင်ရူပိကာ။ ပြသာတ်အထောတ်ဖြင့်တည်ဆောက်ထားသောအဆောက်အဦ။ ကာရာမ, အာရာမ 'ārāma [a ra mă] n. park. ဥဒျာန်။ ဥယျာဉ်။ (၂) enclosure. ကွံ၊ ဝေင်ကွံ။ ခြံ၊ ခြံဝင်း။]

ရူပိကာ, ထုပိကာ thūpikā [thu pæ̆ kă] n. (MM.) pinnacle. ဒတန်မသိုင်ခွံလဝ်သိုကိုစမ့ဲင်(ထူပိကာ)အထောတ်။ အထွတ်ပြာသာတ်ဖြင့်ဆောက်ထားသောအဆောက်အဦ။ (၂) surmounting kḍuiṅ or umbrella of stupa. ကျိုင်ကျာ် မစြုက်ကိုလဝ်ဒါန်လ္ဆူတွောတ်အထောတ်ကျာ်စေတီ။ စေတီတော်၏အထွတ်ဖျားတွင်တင်လှူ တပ်ဆင်ထားသောထီးတော်။ Cf. ၵျွာင်, ဆ္လောင် cloṅ [cəloŋ], ဆလံင်, ဇလဲင် calâṅ [că loŋ]. [LM. ရပ်ပြကာ, ထုပ်ပြကာ thup pra kā [thup pră ka], ရပြကာ, ဓုပ်ပြကာ dhuppra kā [dhùp pră ka]. P. ဣက, ဣက 'ikā [ĭ ka].]

၎, ထေ the [the] n. (MM.) တိပိုင်၎, တိဒုံန်ထေ tipuin the [tæ̆ pon the], ဒပိုင်၎, ဒဒိုန်ထေ da puin the [dæ̆ pon the] n. senior monk. တီလပိုန်မဂွံလဝ်ဂ့ဲဇ္ဈော်ဇ္ဈော်။ သက်ကြီးဝါကြီးအရှင်ရဟန်းတော်။ [LM.senior monk. တီလပိုန်မဂွံလဝ်ဂ့ဲဇ္ဈော်ဇ္ဈော်။ သက်ကြီးဝါကြီးအရှင်ရဟန်းတော်။ P. ၎ရ, ထေရ thera [the ră].]

၎ရ, ထေရ thera [the ră] n. (MM.) senior monk. တီလပိုန်မဂွံလဝ်ဂ့ဲဇ္ဈော်ဇ္ဈော်။ သက်ကြီးဝါကြီးအရှင်ရဟန်းတော်။ Cf. ဂုံဣီ, ဒုံဣ်ရိ gumˀ ˀir [gùm æ], ဆင်, သင် saṅ [sɛŋ]; ၎, ထေ the [the], မဟာ၎, မဟာထေ mahāthe [mɛ̆ ha the]. [P.]

ဇး, ထး thaḥ [thah] n.(MM.) tray. ခွက်၊ ထး။ ဗျတ်၊ လင်ပန်း။ ဇးကၚင်, ထးကယောင် thaḥkayoṅ [thah kă yoŋ] n. ဇးကၚ်ဝ့ဲင်, ထးကယွောင် thaḥka ywoṅ [thah kă ywoŋ] n. ထးကယောင်၊ ထးထဝ်, ပွဲတွဲကာလကျာ်တြဲမွဲမွဲဇကုမက္ဆီန္ဒြကျာ်ဂ့ဲမရပ်စပ်စကာကွင်။ မနောလင်ပန်း၊ ဗုဒ္ဓဘုရားတစ်ဆူပွင့်တော်မူသည့်နေ့၌ အသုံးပြုခဲ့သောရွှေလင်ပန်း။ H.L. [LM. ဇး, ထး thaḥ [thah]. SM. ဇး, ထး thah [thah] n. brass tray. ထးကယောင်မြို့တ်။ ကြေးဝါလင်ပန်းသို့မဟုတ်ကြေးဝါဗျတ်။]

ဇးကၚင်, ထးကယောင် thaḥ ka yoṅ [thah kă yoŋ] n. gold dish used by a Buddha on the day of his enlightenment. ထးဗလးကျာ်၊ ထးထဝ်, ပွဲတွဲ

www.monlibrary.com

ကာလကျော်တြဲမွဲမွဲဇကု မကျိုဒ္ဒ်ကျော်ဂှ် မရပ်စပ်စကာကွုင်။ မနောလင်ပန်း၊ ဗုဒ္ဓဘုရား တစ်ဆူပွင့်တော်မူသည့်နေ့၌အသုံးပြုခဲ့သောရွှေလင်ပန်း။ (၂) the gold dish which filling with rice cooked in milk that Sujata had offered to Buddha. ထးထဝ်၊ သုဇာတာမကိုဒါန်ပုင်ပွန်ကုကျော်။ ဘုရားအနေကဇာတင်ရာတွင်အသုံးပြုသော မနောလင်ပန်း။ မြတ်စွာဘုရားအား၊ သုဇာတာကဂျာနို့ဆွမ်းလှူဒါန်းရာတွင်၊ အသုံးပြုခဲ့သောရွှေလင်ပန်း။

စ:ဇော်, ထးထော်ရ် thaḥ thor [thah thor] n. gold tray. ထးထဝ်၊ ရွှေလင်ပန်း။

ဇက်, ထက် thak [thɛk]n. **လက်ဇက်**, လက်ထက် lakthak [lɛ̀ak thɛk] n.lifetime. လက်ထက်၊ လက်ထက်။ (၂) the time of ruling. အခိုင်အုပ်ခုပ်ပွင့်ရင်။ အုပ်စိုးသော အချိန်ကာလ။ see. ရံင်။ ရှု။ **လက်ဇက်**, လက်ထက် lakthak [lɛ̀ak thɛk].

ဇောက်, ထောက် thok [thok] v. **ထံက်**, ထံက် thåk [thɔk] v. (1455) **ဇောက်ပါင်**, ထောက်ဖါင် thokpāṅ [thok], **ဇောက်ပင်**, ထောက်ပင် thokpaṅ [thok pɛŋ] v. to support. ထံက်ပင်၊ ရိုဗင်၊ ရိုဗင်ထံက်ပင်၊ ကိုအရိုအဗင်။ ထောက်ပံ့သည်၊ ရိုင်းပင်းသည်၊ ကူညီသည်။ (၂) uphold. ကိုဓတ်ထံက်ဂလာန်၊ တုပ်သွဟ်ဆန္ဒညးသွံ့။ ထောက်ခံအားပေးသည်၊ သဘောထားတိုက်ဆိုင်သည်။ Cf. **ဂြား**:, ခြော:ˀ croḥ [cərɔh], **ဇွယ်**, တွယ် tḥal [təɲɔl], **ယုက်**, ယုက် yuk [yɜ̀k]. [LM. **ထံက်**, ထံက် thåk [thɔk].; SM. **ထံက်**, ထံက် thɔk [thɔk] v. to prop. ထောက်ထားသည်၊ မထားသည်၊ ထောက်ပံ့သည်၊ ထောက်ခံသည်။ ထံက်လဝ်၊ ထွလဝ်၊ ထံက်ပင်၊ ထံက်ဒုင်လဝ်။ (၂) to support. ထံက်ပင်၊ ရိုဗင်၊ ရိုဗင်ထံက်ပင်၊ ကိုအရိုအဗင်။ ထောက်ပံ့သည်၊ ရိုင်းပင်းသည်၊ ကူညီသည်။ (၃) assist. ရိုဗင်။ ကူညီသည်။]

ထံက်, ထံက် thåk [thɔk] v. to support. ဂါန်လဝ်၊ ထံက်လဝ်၊ ပင်လဝ်။ ထောက်ခံထားသည်၊ ထောက်မထားသည်၊ ထောက်ပင့်ထားသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ထောက် thok [thok].

ရိုက်, ဆိုက် thuik [thak] v.(MM.) to be fit to. ဒးဖွပ်ရ၊ ကြိုက်၊ ကြိုက်တန်။ အရွယ်တော်ဖြစ်သည်၊ လိုက်ဖက်သည်။ (၂) to be qualified to. ကဆံင်ဥာ် အစောံစရဲ ကျိုက်ပေင်။ အရည်အချင်းအင်္ဂါနှင့်ပြည့်စုံသည်။Cf. **ဂပ်**, ဂဗ် gap [gɜ̀p].[LM. **ရိုက်**, ဆိုက် thuik [thak].;SM. **ရိုက်**, ဆိုက် thak [thak] v. to be fitting. ဒးဖွပ်၊ ကိတ်ညာပ်။ အနေတော်ဖြစ်သည်၊ အလောတော်ဖြစ်သည်။(၂)to be worthy. ထောက်၊ ထောက်တန်။ ထိုက်သည်၊ ထိုက်တန်သည်။ (၃) to be worth. ဒးရး၊ ဒးရးဂပ်ဂဝ်။ သင့်သည်၊ ထိုက်သင့်သည်။] B. **ရိုက်**, ဆိုက် thuik [thak] v. from. နှ။ မှ။ **ဆိုဉ်**,

www.monlibrary.com

ထိစ် thic [thɛt].

စင်, ထံင် thåñ [thɔŋ] n.(MM.) **သိမ်ထံင်ကွဟ်**, သိမ်ထံင်ကွမ် simthåñkmah [sɛm thɔŋ kə mɔh] n. a sīmā. သီထံင်ကွဟ်မွဲ။ ထောင်ကမို့အမည်ရှိသိမ်။

ရိုင်, ထိုင် thuiñ [thaŋ] v. **ရိုင်ဃး**, ထိုင်သး thuiñsah̰ [thaŋ sah] v. to praise. ဟိုထိုင်သး၊ ဟိုပ္ဍိုန်စဂုန်စရဲ၊ သွထောမနာ။ ချီးမွမ်းသည်၊ ချီးကျူးသည်၊ ထောမနာပြုသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **စိန်ကွဃး**, ထိန်ကွး thin kʂah [thɛn kəsah].

စိဉ်, ထိစ် thic [thɛc], **စိဉ်**, ထိစ် thīc [thec], **စိဉ်**, ထိစ် thic [thic] v. attr. မခွံက်ထွးကိုဂုန်စရဲ။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ **ဒုဟိဉ်**, ဒုံဟိစ် duṁ hic [dùm hic] v. to be good. ခိုဟ်၊ ကျိုက်ပေင်၊ ရုံဂပ်၊ သ္ဆိုက်ဆ္ဆိုဒ့ဒ်ဖိုဂုန်။ ကောင်းသည်၊ ပြည့်စုံသည်၊ လုံလောက်သည်၊ ကောင်းကျိုးကိုဖြစ်စေသည်။ (၂) to be right. ယျိုလ္ဂူတပ်တား၊ ခွေ်ကိုဗဗွဲဝဝ်၊ ဥုံပြ၊ ဥုံစွတ်။ ဖြောင့်မတ်ရိုသားမှန်ကန်သည်၊ တရားသဖြင့်ကျသည်၊ မှန်ကန်သည်၊ ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်သည်။ (၃) to be seemly. ဂပ်ဂဝ်ဒးရး၊ ခွေ်ကိုကွပ်၊ ခွေ်ကိုသွောတ်။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည်၊ လျော်ကန်သင့်မြတ်သည်။ (၄) suspicious. နိမိတ်သွဲခိုဟ်၊ အခေါင်အဝိုမြဟ်မြ၊ နွံကိုမ္ဒိုး။ အတိတ်နိမိတ်ကောင်းသည်၊ အခွင့်အလမ်းသာသည်၊ မင်္ဂလာရှိသည်။ (၅) to be fair. နွံကိုကဆံင်ဓဝ်ဓဝ်ယာယာ၊ နွံကိုကဆံင်မသွပွဗဗွဲဓဝ်။ သမာသမတ်ရှိသည်၊ တရားသဖြင့်ပြုမူဆောင်ရွက်သည်။ (၆) to be right. ဒ်ဥုံ၊ ဒ်တ်ဗွဲမဥုံစွတ်။ ဟုတ်မှန်သည်၊ မှန်ကန်တိကျသည်။ (၇) ought. ဒ်မာန်၊ စ်ဒုင်စမာန်၊ ထေက်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာရှိသည်၊ မျှော်လင့်နိုင်သည်၊ သင့်သည်။ attr. also. n. good person. ပူဂိုထ်ိုက်၊ ကောင်းမြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်။ (၂) right conduct. ဒွေတ်ပဋိပတ်ယျိုလ္ဂူတပ်တား။ ရိုးဖြောင့်မှန်ကန်သော၊ အကျင့်စာရိတ္တ။ Cf. **ခိသ်**, ခိသ် khis [khɛs], **ဂေါ်**, ဂေါ် gor [gɔ̀²r].[LM. **ဂထက်**, ထေက် thek[thɔik] v. attr. မခွံက်ထွးကိုဂုန်စရဲ။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ **တမိုက်**, တမ့ိုက် ta mhik [tə̆ mhoik], **ထမိက်**, ထမိက် tha mik [thə̆ moik], **ဂမိုက်**, ဂမ့ိုက် gamhik [gɔ̀mhoik], **သ္ဆိုက်**, သ္ဆိုက် thmhik [thəmoik]. SM. **ဂထက်**, ထေက် thek [thɔik] v. to be worth. ထေက်၊ ထေက်တန်။ ထိုက်သည်၊ ထိုက်တန်သည်။ (၂) ought. **ဒ်မာန်**၊ စ်ဒုင်စမာန်၊ ထေက်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာရှိသည်၊ မျှော်လင့်နိုင်သည်၊ သင့်သည်။] B.**ရိုက်**, ထိုက် thuik [thak] v. be worth. ထေက်၊ ထိုက်။ ထိုက်သည်၊ သင့်သည်။

စိဉ်ကာ်, ထိစ်အာခ် thic'ār [thɛc ar] v. be worth. ထေက်အာ၊ ထိုက်အာ။ ထိုက်တန်သ်ည်၊ **ထိုက်တန်သွားသည်**။ (၂) very good. ခိုဟ်ဗွဲ၊ ဒးရးဗွဲ။ အလွန်ကောင်းသည်၊ သင့်တင့်လှသည်။ **(၃)** to be very suitable. ဒးရးတ်ဗွဲမလောန်။ အလွန်သင့်တော်

www.monlibrary.com

လှသည်။

ငဃဆ်, ထေစ် thec [thic] v. to be good. ခိုဟ်၊ ကျိုက်ပေင်၊ ရုံဂပ်၊ သ္ဂိုကွ်ဲုန်ဒုန်။ (၂) to be seemly. ဂပ်ဂဝ်ဒးရး၊ ခ့ဲကိုကွပ်၊ ခ့ဲကိုသ္ဂောတ်။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည်၊ လျော်ကန်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **စိဆ်**, ထိစ် thic [thɛc] v. ထေက်။ ထိုက်။ (၂) တပ်၊ ပိုတ်ထေတ်။ ဖြောင့်မတ်သည်၊ ပြတ်သားသည်။ (n) ဒဒှ်မပိုတ်၊ ဒဒှ်မပိုတ်ဒကုတ်။ ပြတ်သားခြင်း၊ တိကျပြတ်သားခြင်း။ **ငဃဆ်မှမ်**, ထေစ်သ္ဒသ် thec sdas [thic sədɔ̀h] v. should be. ထေက်သ္ဒးဒှ်။ ဖြစ်ထိုက်သည်။

စတ်, ထတ် that [thɔt] v. (MM.) to be powerful. ထတ်စော်၊ ဓတ်ဖွော်၊ သြဇာဖွော်။ သန်စွမ်းသည်၊ အင်အားကြီးသည်၊ သြဇာညောင်းသည်။ (၂) severe. သ္ဂာတ်မြဟ်၊ (ယဲ)ဒှ်တ္ဂာကလော်။ ပြင်းထန်သည်၊ အသည်းအသန်ဖြစ်သည်(ဖျားနာ)။ Der. **ဒိ ဟ်တ်**, ဒိရ်ဟတ် dirhat [dïr hɔ̀t] n. strength. ဖြဟတ်၊ ဓတ်။ အင်အား၊ ခွန်အား။ (၂) magnitude. သ္ဂောတ်ဗွတ်စိုပ်တရ်။ အရေးပါအရာရောက်မှုအတိုင်းအတာ။[LM. **စတ်**, ထတ် that [thɔt]. SM. **စတ်**, ထတ် thɔt [thɔt] v. to be strong. မ္ဒိုဟ်ထတ်၊ နံ့ကိုဖြဟတ်၊ ဗိုန်ဗတ်ခိုင်ကွိုက်။ သန်မာသည်၊ ခွန်အားရှိသည်၊ ကြံ့ခိုင်သည်။]

စတ်တ, ထတ်တ that ta [thɔt tă] v. (1218) **စတ်တဗာမ်**, ထတ်တဗမ် that ta bām [thɔt tă bàm] adv. very violently. ထတ်ထတ်သ္ဂာတ်သ္ဂာတ်။ ပြင်းပြင်းထန်ထန်။ (၂) severely. ဗွဲမသ္ဂာတ်မြဟ်၊ ကြံ့ငြင်ကြံ့ငြင်မ္ဒိုဟ်မ္ဒိုဟ်၊ နဒှ်မကွ်ိုဒ့ဲဒ့ဲငြင်ကဆံင်တ္ဂာကလော်။ ပြင်းထန်စွာ၊ ကြမ်းတမ်းစွာ၊ အသည်းအသန်ဖြစ်လျက်။

စတ်ငလွာံဃာံ, ထတ်လွောန်သန် that lwon san [thɔt lwɔ̀n sɔn] v. to be very strong. ထတ်တ်ဗွဲမလောန်၊ ထတ်လောန်သန်။ သန်စွမ်းလွန်းသည်၊ သန်လွန်းသည်။

ဏာံ, ထာန် thān [thɑn] n. (1455) place. ဒ့ဘဲ၊ ဒ့ဘဲတန်၊ ဒေသ၊ ထာန်ဒေသ။ နေရာ၊ ဒေသ၊ တည်နေရာ၊ အရပ်ဒေသ။ (၂) site. ဒ့ဘဲဒတန်၊ တိဉာ်။ အိမ်ရာ၊ မြေရာ။ (၃) spot. ဒ့ဘဲမကွ်ိုဒ့ဲ၊ ဒ့ဘဲမကွ်ိုဒ့ဲပရောပရာ။ ဖြစ်ပွားရာနေရာ၊ အခင်းဖြစ်ပွားရာနေရာ။ (၄) locality. ဒ့ဘဲမကွ်ိုဒ့ဲ၊ အရာပ်ဒေသ။ ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် နေရာအရပ်ဒေသ။ (၅) region. ဒေသ၊ သကုတ်၊ ဝုတ်ဒိုဟ်။ ဒေသ၊ အပိုင်း၊ ဝန်းကျင်။ (၆) land. ရး၊ ဒျင်၊ တိဉာ်။ တိုင်းပြည်၊ နိုင်ငံ။ **ဏာံဦှိဟ်**, ထာန်ဦှိဟ် thān cnih [thɑn cənɛh] n. bathing-place. ဗွေဟ်ဟုံဉာ်။ ရေချိုးဆိပ်။ **ဏာံဆင်**, ထာန်ဆင် thān chảṅ [thɑn chɔŋ] n. building with tiered roof. ဒတန်မန္ဒံကိုစွီအထပ်အဆင်ကိုအဆင်။ အမိုးအဆင့်အထပ်ထပ်နှင့် တည်ဆောက်ထားသောအဆောက်အဦ။ **ဏာံဧဂၚ်**,

www.monlibrary.com

ထာန်ဇရေင် thānjareñ [than jĕ rèaŋ] n. vicinity. ဒေသမန္ဒံပွဲဝုတ်ဒိုဟ်ကြပ်ကြပ်၊ ဒေသကြပ်ကြပ်။ အနီးဝန်းကျင်ဒေသ၊ အနီးအနားဒေသ။ **ဇာန်ဍုင်**, ထာန်ချင် thāndụñ [than ɗɜŋ] n. land. တိဝုဉ်၊ ရး။ ရေမြေ၊ နိုင်ငံ၊ ပြည်။ (၂) city. ရာဇဌာနီ၊ ချင်ဇွော်။ ရာဇဌာနီ၊ မြို့တော်၊ မြို့ကြီး။ **ဇာန်ထြဝိဂူ**, ထာန်ထြဝ်ဝူ thān tra wĭ wū [than tră wi wao^{1}] n. locality surrounding. ဒေသတို့တူးဌာန်ဝုတ်ဒိုဟ်။ ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသ။ **ဇာန်ဒတန်**, ထာန်ဒတန် thān da tan [than ɗĕ tɔn], **ဇာန်ဒွံင်**, ထာန်ဒွံင် thān da måñ [than ɗĕ mɔ̀ŋ], **ဇာန်ဒြမ်ဝ်**, ထာန်ဒြမ်ဝ် thāndra måñ [than drĕ mɔ̀ŋ] n. dwelling-place. ဒွဲဝဒွံင်တန်တ်၊ ဒေသမဒမံင်တန်တ်။ နေထိုင်ရာအရပ်၊ နေထိုင်ရာဒေသ။ **ဇာန်မတ္ဝဝက်**, ထာန်မတ္ဝဝခ် thān ma tmawo' [than mĕ təmă wɔ̆] n. in the region of Martaban. ဌာန်မုတ်တုံဝွံ။ မုတ္တမဒေသဂှ်။ (၂) residence. ဒွဲဝတန်တ်ဒွံင်လျိုန်၊ သွိမတန်တ်ဒွံင်လျိုန်။ အတည်တကျနေထိုင်ရာနေရာ၊ အတည်တကျနေအိမ်။ (၃) lodging. ခဒံဇူး၊ ဂဒံဇူဒို။ တည်းခိုခန်း။ **ဇာန်ပဏ္ဍာ**း, ထာန်မစ္စန္တရး thān pac can ta raḥ [than pɔt cɔn tă raḥ] n. neighbouring countries. ရးသွိရေင်ကွေင်ဆက်ဂမ္ဒိုင်၊ ရးဝုတ်ဒိုဟ်ဂမ္ဒိုင်။ အိမ်နီးချင်းတိုင်းပြည်များ။ **ဇာန်မျိုဟ်ဩလာက်**, ထာန်နိုဟ်သလောက် thān mnihsalok [than mənèh să lok] n.the world of men. လောကမျိုဟ်တြုံ၊ လိုက်မျိုဟ်တြုံ။ ယောကျ်ားလောက။ **ဇာန်**း, ထာန်ရး thān raḥ [than rèh] n. country. ဒေသရးကး၊ ချင်ကွာန်ဌာန်ရးကး။ ကျေးလက်ဒေသ။ **ဇာန်းဍုင်**, ထာန်ရးချင် thān raḥɗuñ [than rèh ɗɜŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဇာန်လဇဃ်**, ထာန်လစေဟ် thān laceh [than lĕ cih] n. piece of land. တိမွဲတွ၊ တိမွဲဂအောင်။ မြေကွက်တစ်ကွက်။ **ဇာန်ဩဝိင်**, ထာန်သဝိင် thān sa wiñ [than să woiŋ] n. tomb. site of cremation. ဒလာင်ဇုတ်၊ ဂိုဟ်သုသာန်။ အရိုးဂူ၊ သချိုင်းဂူ။ **ဒွဲဇာန်**, ဒွဲဝထာန် danāy thān [dənài than] n. place. ဒွဲဝ။ နေရာ။ H.L.Cf. **ဿာန်**, သ္ဌာန် sthān[səthan], **ဟာန်**, ဟာန် hān [han]. [LM. **ဇာန်**, ထာန် thān [than], **ဌာန်**, ဌာန် ṭhān [than].SM. **ဇာန်**, ထာန် than [than]. P. **ဌာန**, ဌာန ṭhāna [tha nă].]

စိန်ကွး, ထိန်ကွး thin kṣaḥ [thɛn kəsah] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဓိန်ကွး**, သ္ထိန်ကွး sthinkṣaḥ[səthɛn kəsah] v. to praise. ထိုင်သး၊ ဟိုပ္တိုန်စဂုန်စရဲ၊ ချီးမွမ်းသည်၊ ချီးကျူးသည်။

www.monlibrary.com

ထိုင်သး, ထိုင်သး thuiṅsaḥ [thɑŋ sɑh] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Der. **တိ်ာဟိ်ငိ်ာသး**, တိရ်ဟိန်ကိရ်သး tirhinkirsaḥ [tir hɛn kirsɑh] v. applause. ဒဒှ်မကိုဖြဟတ်ထအောတက်တဲ၊ ဒဒှ်မကိုဖြဟတ်ထအောတက်တဲ။ လက်ခုပ်သြဘာပေးခြင်း၊ ချီးကျူးသြဘာပေးခြင်း။ [LM.; SM. **ထိုင်သး**, ထိုင်သး thɑŋ sah [thɑŋ sɑh] v. to praise. ထိုင်သး၊ ဟိုပ္တိုန်စဂုန်စရဲ့။ ချီးမွန်းသည်၊ ချီးကျူးသည်။]

ငသံ, ထေနံ then [thin] n. **ပါံငသံ**, ပါန်ထေန် pān then [pɑn thin] n. gold-smith, silver-smith. ဓ္ဍာတ်၊ ဓ္ဍာတ်ထဝ်၊ ဓ္ဍာတ်သြန်။ see. **ပါံငသံ**, ပါန်ထေန် pānthen [pɑn thin].

ငဢာံ, ထောန် thon [thɒn] n. (MM.) **ကျာက်ငဢာံ**, ကျာက်ထောန် kyāk thon [kyɑik thɒn] n. a pagoda in Tar district. စေတီကျာ်ထောန်မန္ဒံပ္ဒံခရိုင်တာ။ တားခရိုင်ရှိကျိုက်ထွန်းစေတီ။

ဓပ်, ထဗ် thap [thɔp] n. (MM.) layer. ခလပ်၊ ကွပ်။ အထပ်၊ အလ္ဘာ၊ အထပ်အလ္ဘာ။ (၂) tier. အဆင်၊ အဆံင်။ အဆင့်။ (၃) storey. အဆင်ဒတန်၊ အဆံင်ဒတန်။ အဆောက်အဦအထပ်။ (၃)row. ကရုင်၊ ကရောင်။ အတန်း။ Cf. **တပ်**, တဗ် tap [tɔp]. [LM.; SM. **ဓပ်**, ထဗ် thɔp [thɔp]. B. **ဓပ်**, ထဗ် thap [thɑp].]

ဓမ္မတာဟ်ဇမ္ဗဟ်, ထမ္မဓာဟ်ဇမ္ဗာဟ် tham ba ḇāh jamkas [thɔm bɛ̃ ɓah jɔ̀m kɔs] n. dry froth. ထိုမြာ်ဇမ္ဗာဟ်၊ ထိုမြာ်ဇက်။ အမြုပ်အခြောက်။

ဓမ်ဗတ်, ထမ်ဗတ် thambat [thɔm bɔ̀t] n. (MM.) offering. ကပေါတ်သွက်သွေ့ာ်ကိုဒါန်၊ ဆက်ကပ်လှူဒါန်းရန်ပစ္စည်း။ see. ရံုင်။ ရှု။ **တမ်ငဘတ်**, တမ်အောတ် tam ʾot [tɔm ɒt].

ဓာ်, ထရ် thar [thɔr] n. gold. ထဝ်။ ရွှေ။ **ဓာ်**, ထရ် thar [thɔr], **ငဢာ်**, ထောရ် thor [thor], **ဓဝ်**, ထဝ် thaw [thɔ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (MM.) [LM.; SM. **ဓဝ်**, ထဝ် thaw [thɔ]; SM. **ဓဝ်**, ထဝ် thɔ [thɔ].]

ဓိငဦယ်ဗိာ်တ်, ထိရ်ဒေ့ယ်ဝိရ်တံ thirḏeybirtaṁ [thir ɗɒɑ bir tɔm] n. midnight. ထဒေ့ယ်ဗ္တံ၊ ထ္ဒဲဗ္တံ။ ညသန်းခေါင်ယံ။

ဓဝ်, ထဝ် thaw [thɔ] n. gold. ထဝ်။ ရွှေ။ see. **ဓာ်**, ထရ် thar [thɔr].

ဓဝ်ကပ္လိတ်, ထဝ်အပ္လိတ် thawaplit [thɔ ɑ̆ plɛt] v. be full of gold. ထဝ်ပေင်ပေင်။ ရွှေအပြည့်။ [LM. **ဓဝ်ကပ္ဒိတ်**, ထဝ်အဒိတ် thaw a plit [thɔ ɑ̆ plɛt].]

www.monlibrary.com

ဏာဝ်, ထာဝ်ᵔ thāw [thɑw] n.(1455. **တိလဍးဗဍာဏာဝ်**, တိလညးဗညာထာဝ် tila ñaḥ baña thāw [tæ̆ lă ɲèh bɛ̆ ɲèa thɑw]) queen and ruler of Pegu, 1450-71. ဗညာထော၊ ဓကရာတ်မျော်၊ မပ္ကင်ရင်ကျင်လဝ်ချင်ဗဂေါ၊ ပွဲကိုသက္ကရာတ် ခရေတ်၊ ၁၄၅၀-၇၁။ Cf. **တြိဘူဝနာဒိတျပြဝရဓမ္မတြာယ်လောကျနာထဗဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇဒေဝ်** tri bhū wa nādi tyaprawaradhammatrailokyanāthamahādhammarājādhirājade wĭ[træ̆ bhù wɛ̆ nèa dĭ təyă pră wɛ̆ rɛ̆ dhòm mɛ̆ trai lò[1] kyă nèa thă mɛ̆ ha dhòm mɛ̆ rèa jèa dhĭ̆ rèa jɛ̆ dè wĭ] n. [LM.**ဏ**, ဆ thau [thɑo[3]]].

ဏာဝ်, ထာဝ်ᒧ thāw [thɑw] n. (MM.) **သိမ်မ္ဘမျိုယ်ဏာဝ်**, သိမ်မ္ဘမျိုယ်ထာဝ် sim mba mbuiythāw [sɛm bɛ̆ bòi thɑw] n. sīmā 'of the old man and woman' in Candapūri district. သီမ္ဘမျိုထ၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်စန္ဒပူရီ။ စန္ဒပူရီခရိုင်ရှိဘိုးဘွားများတည်ဆောက်ထားသောမယ့်မွေထွားသိမ်။ [LM. **ဏ**, ဆ thau [thɑo[3]]. (**ဍ**) **ဏ**, (ဍ)ဆ (lɛ̆) thɑo [lɛ̆ thɑo[3]] n. old (man). ညးဗျု၊ မွိဟ်စ့ေဒ္ဒဘဲတုဲ့။ လူအို၊ အိမ်ထောင်ကျပြီးသူ။]

၎ဏာက်, ထောအ် thoˀ [thʊ̆[1]] v. (MM.) to throw away. ထဝေင်ထော်၊ ကွဟ်ထော်၊ ဗိုတ်ထော်။ ပစ်လိုက်သည်၊ လွှင့်ပစ်သည်။ [LM. **၎ဏာက်**, ထောအ် thoˀ [thʊ̆[1]]. **၎ထွာက်**, ထွောအ် thwɑˀ [thəwʊ̆[1]]. **ထိုက်**, ထိုအ် thuiˀ [thʊ̆[2]].; SM. **၎ဏာက်**, ထောအ် thɒˀ [thʊ̆].]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ဒ, ဒ]

ဒ, ဒ[1] da [dɛ̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ the eighteenth consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကို့စ်ဒွံဒံမ၊ ပွေဝ်ကို့ဗျန်မန်ပိက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ ဆယ့်ရှစ်ခုမြောက်ဗျည်း။

ဒ, ဒ[2] da [dɛ̆] v. ps & ns. (အထိုက်ကြိယာ၊ အဓိပါသွက်သွေဂံသို့ဟ်နက်ခိုင်ကွိုက်ကွင်။ ကြိယာထောက်၊ ကြိယာကိုပိုမိုပြီး လေးနက်ခိုင်မာစေရန်။) in verbal sentences. (usually final. ဗွဲမဂ္ဂိုင်ပွဲတ္ဂုင်တွောတ်ဝါကျ။ အများအားဖြင့်ဝါကျအဆုံးသတ်တွင်။) **တာ်ဂလယ်ကာဂိုင်ဂိုဏ်ဒ**, တန်လေယ်အာဂိုင်ဂိုဏ်ဒ် tarley ār ginˑ giñ da [tɔrleɑ ɑ gòiŋ gèn dɛ̆] v. our lord went on his way. ကျာ်တြဲပိုဆက်ရွေင်ကွအာဒွံင်တရ်တ္ဍည်း။ ကွန်ပ်တို့အရှင်မြတ်ဘုရားသည်၊ ကိုယ်တော်မြတ်၏ဒေသစာရီခရီးကိုဆက်လက်ကြွမြန်းနေခဲ့သည်။ **ဇီလဂဟ်ဒမဧုက်ဂပင်တ**, ဇီလဂဟ်ဒမချက်ပေင်တ် tīla gah da ma ḍukpeñtau [tæ lɑ̆ gɔ̀h dɛ̆ mɛ̆ dɜk pɔiŋ tɑo[3]] v. be fully endow with. တီလဂ်ဒမဍုိက်ပေင်တ်။ ပြည့်စုံတော်မူထသောအရှင်မြတ်။ **ဇီလဂဟ်ဒမဇိုင်ဒဟ်တ**, တီလဂဟ်ဒမစုိန်ဒဟ်တ် tīla gah da ma cuin dahtau [tæ lɑ̆ gɔ̀h dɛ̆ mɛ̆ con dɔ̀h tɑo[3]] v. is to be. တီလဂ်ဒမစိုန်ဒ်တ်။ ဖြစ်တော်မူထသော။

ဒ, ဒ da [dɛ̆] adv. chiefly in phr. သွေဂံဆိုညာတ်ကောတ်ဗွဲမဂ္ဂိုင်ပွဲကို ဂကောံသွံပိုတ်မလိုက်ပွဲဝါကမွဲမွဲ။ အများအားဖြင့် ဝါကျ၏အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုခုအဖြစ် အတွေ့ရများသောစကားစု။ **ဂိုာ်ဒဩိ**, ဒဲုိန်ဒဧ် ˈuir da ci [ɑɒr dɛ̆ cĭ], **ဒဟ်ဂိုာ်ဒဩိ**, ဒဟ်ဒဲုိန်ဒဧ် dahˈuirda cĭ [dɔ̀h ɑɒr dɛ̆ cĭ], **ဒဟ်ဂိုဝ်ဒဩိ**, ဒဟ်ဒဲုိဝ်ဒဧ် dah ˈuiw da ci [dɔ̀h ɑɒ dɛ̆ cĭ] adv. as much as. ခိုတ်ဂလိုင်လုိ်ဒ်ဒ်။ ဘယ်လောက်များများ။ **ဂဟတ်ဒဟ်ဂိုာ်ဒဩိ**, ဟေတ်ဒဟ်ဒဲုိန်ဒဧ် het dah ˈuir da ci [hit dɔ̀h ɑɒ dɛ̆ cĭ] adv. since. သွပ်တ်နူအခိင်ဂ်တဲု၊ သွပ်တ်နူအခိင်ဂ်တဲု။ ယင်းအချိန်မှစ၍၊ ထိုအချိန်မှစ၍။ (၂) prep. သွနူဂ်တဲု။ မှစ၍၊ (၃) conj. တဲုပ္ဍန်။ ပြီးနောက်။ adv. as. ရ၊ ညံင်ရ။ နည်းတူ၊ သကဲ့သို့။ (၂) conj. အခါဂ်၊ အယောဂ်။ စဉ်၊ စဉ်တွင်။

ဒ, ဒ[4] da [dɛ̆] n. kind of grass(plant). ချေဲမွဲဂကူ၊ တွံမွဲဂကူ။ မြက်ပင်တစ်မျိုး၊ အပင်တစ်မျိုး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဃဧချုဏ်ဒ**, စချည်ဒ ca ḍūñ da [cɑ̆ ḍun dɛ̆].

ဒကာ, ဒကာ[5] da kā [dɛ̆ kɑ] n. (MM.) lay benefactor of religious foundation. ဒါယကာ၊ တ္ဍဒါန်ပွဲကိုဂကောံသွိုင်ပရေင်ဘာသာမွဲမွဲ။ ဒါယကာ၊ ဘာသာရေးအခြေခံအသင်းအဖွဲ့တစ်ခု၏ အလှူရှင်ဒါယကာ။ (၂) fabricator for religious purposes. တ္ဍဒါန်ပစွဲပန်ပြကာ၊ သွက်ကိစ္စပရေင်ဘာသာ။ ဘာသာရေးကိစ္စအတွက်ပစ္စည်းလေးပါးဒါယကာ။ (၃) donor. ညးတ္ဍဒါန်၊ ညးတ္ဍကုသို့။ အလှူရှင်။ [LM.

www.monlibrary.com

ꩻꩻ, ဒကာ dā kā [dɛ̆ ka], ꩻꩻ, ထကာ tha kā [thɛ̆ ka]. SM. ꩻꩻ, ဟကာ həka [hɛ̆ ka]. Cf. B. ꩻꩻ, တကာ takā [tɛ̆ ka]. P. ꩻꩻꩻ, ဒါယကာ dā yakā [dèa yɛ̀ ka] n.donor. တွဒါန်၊ တွကုသို့။ အလှူရှင်။]

ꩻꩻ, ဒက် dakau [dɛ̆ kao^{3}]n. corner. ခွန်။ ထောင့်။ see. ရံင်။ ရှူ။ ꩻꩻꩻ, ဒိင်ကောဝ် diṅkow [dòiŋ ko].

ꩻꩻꩻ, ဒကေပ် dakep [dɛ̆ kip] n. tongs. သွေ့ပ်။ ညှပ်။ (၂) to pinch. ကွေ့၊ ချေဲ ဏောပ်။ ဆိတ်သည်။ ဆွဲလိမ်သည်။ (၂) grasp with claws. ကေပ်ကို့သွံတဲ့။ လက် သည်းဖြင့်ညှပ်သည်။

ꩻꩻꩻ, ဒကိုပ် dakuip [dɛ̆ kop] n. captain. သွိုပ်၊ သွိုပ်ဂကော်။ ကပွတိန်၊ အဖွဲ့ခေါင်း ဆောင်။ (၂) chief. ဇမွော်။ အကြီးအကဲ။ see. ရံင်။ ရှူ။ ꩻꩻꩻ, ဒုကုပ် dukup [dŭ̆ kup].

ꩻꩻꩻꩻꩻ, ဒကိုပ်ချင်ဇြလ dakuip ḍuṅ jra la [dɛ̆ kop ɗəŋ jrɛ̆ lɛ̆] n. chief of Dala. သွိုပ်ချင်ဒလ။ ဒလမြို့အကြီးအကဲ။

ꩻꩻꩻꩻ, ဒကိုပ်ဗ္နိုက် da kuip bnik [dɛ̆ kop bənòik] n. chief of merchant. သွိုပ်ဗ္နိုက်။ ကုန်သည်အကြီးအကဲ။

ꩻꩻꩻ, ဒကာရ် dakar [dɛ̆ kɔr] n. mat. ဒကဝ်၊ သွဝ်၊ သွာ။ ဖျာ။ see. ꩻꩻꩻ, ဒိင်ကာရ် diṅkar [dòiŋ kɔr].

ꩻꩻꩻ, ဒကံရ် dakår [dɛ̆ kɔr] n. mat. ဒကဝ်၊ သွဝ်၊ သွာ။ ဖျာ။ see. ꩻꩻꩻ, ဒိင်ကာရ် diṅkar [dòiŋ kɔr].

ꩻꩻꩻ, ဒကေရ် daker [dɛ̆ kier] n. tical. (အစာ်ဗွတ်လျိုင်) ခွေဝ်။ (စံအလေးချိန်) ကျပ်။ see. ꩻꩻꩻꩻ, ဒိန်ကေလ် dinkel [dèn kiel].

ꩻꩻꩻ, ဒကောရ် da kor [dɛ̆ kor] n. mat. ဒကဝ်၊ သွဝ်၊ သွာ။ ဖျာ။ see. ꩻꩻꩻ, ဒိင်ကာရ် diṅ kar [dòiŋ kɔr].

ꩻꩻꩻ, ဒကာဟ် dakah [dɛ̆ kɔh] n. lotus. ဒကှ်၊ ကိုန်။ ပဒုမ္မာကြာပန်း။ see. ꩻꩻꩻ, ဒိရ်ကသ် dir kas [dĭr kɔs].

ꩻꩻꩻ, ဒကောအဲ့ dako' [dɛ̆ kŏ^{1}] n. cylindrical container. ကြောတ်ဇမွိုင်သွက် သွေ့ဝ်စုတ်စ။ ထည့်စရာဗူးလုံးအရှည်။[LM. ꩻꩻꩻ, ဒကောအဲ့ dako' [dɛ̆ kŏ^{1}], ꩻꩻꩻ, ထကို့ tha kui' [thɛ̆ kŏ^{2}], ꩻꩻꩻ, ထ္ကို့ thkui' [thəkŏ^{2}]; SM. ꩻꩻꩻ, ဟကိုဲ့အဲ့ həkɒ' [hɛ̆ kŏ^{2}].]

ꩻꩻꩻ, ဒကောအဲ့ dako' [dɛ̆ kŏ^{1}] v.(MM.) ꩻꩻꩻꩻꩻꩻ, ဒကောအဲ့တယာန်အာ

www.monlibrary.com

dako'tayān'ā [dɛ̆ kŏ[1] tă̆ yan a] v. to fall into dissension. ကယျာန်ဓဝါတ်အာညားသွံ့။ အငြင်းအခုံဖြစ်သွားကြသည်။ Cf. ꩲꩲꩣꩴ, ꩵꩣꩴ biwāt[bì wàt]. [LM. ꩻꩣꩴ(ꩬꩫꩣꩫ), ꩻꩣꩮꩬ (လန်ဟာန်) daka'(lanhān) [dɛ̆ kă̆ (lɔ̀n han)] v. to be about to rebel. ကျိုးဒ့ဉ်တိုန်ကြပ်ကိုသွန်းကျိုသပုန်။ ပုန်ကန်ထကြွလုနီးပါးဖြစ်ပေါ်သည်။]

ꩻꩣꩣꩴꩬꩪ, ꩻꩣꩮꩬꩪ dako'sat [dɛ̆ kŏ[1] sɔt] n. cylindrical container of areca nut. ကြောတ်ဖခွိုင်သွက်သွေ့ဝံစုတ်စသတ်၊ ဒကို သတ်၊ ချေင်သတ်။ ကွမ်းသီးထည့်ရန်ဗူးလုံးအရှည်၊ ကွမ်းသီးကျည်တောက်။

ꩻꩣꩫꩫ, ꩻꩣꩮꩣꩴ dak ʂān [dèak san] n. read. ဖ်ာ။ ဖတ်။ (ꩻꩣꩫꩫ, ꩻꩣꩮꩣꩴ da kʂān [dèak san] n.)

ꩻꩣꩫꩬ, ꩻꩣꩫꩬꩮ da goḥh [dɛ̆ gòh] prep. have been. ဒဂ့်ဝ၊ ဒဂ့်။ လေသည်၊ လေပြီ။ ꩲꩻꩣꩫꩬ, ꩲꩣꩻꩣꩫꩬꩮ ā da goḥh [a dɛ̆ gòh] prep. have been gone. အာဒဂ့်။ သွားလေပြီ။

ꩻꩣ, ꩻꩣꩮ dacaḥ [dɛ̆ cah] v.(MM.) ꩮꩣꩲꩻꩣ:ꩆꩫꩪ, ꩮꩣꩲꩮꩮꩻꩫꩪ twāk dacaḥ tluṅ [twaik dɛ̆ cah tlɜŋ] v. to come walking towards one. ကွာ်ဒစးကျုင်။ ဆီးကြိုလျှောက်လာသည်။ [LM. ꩻꩣ, ꩻꩮ dacaḥ [dɛ̆ cah], ꩲꩣ, ꩲꩮ dacaḥ [bɛ̆ cah].SM. ꩲꩣ, ꩲꩮ həcaḥ [hă̆ cah] v. to go towards. အာလွာ်မွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ခုဆီသို့သွားသည်။ (၂) to go against. ဒစးအာ။ ဆန့်ကျင်ပြီးသွားသည်။ ꩣ:, ꩮ caḥ [cah] v. to go in the opposite direction to. အာလွာ်ဒိုဟ်လက်ဒစး။ ဆန့်ကျင်ဘက်အရပ်ဆီသို့သွားသည်။ (၂) to go against. အာလွာ်ဂွံ်ဒစး။ ဆန့်ကျင်ဘက်အရပ်ဆီသို့သွားသည်။]

ꩻꩣꩬꩲꩲꩬ, ꩮꩮꩬꩲꩲꩮ da caṅ ba bạṅ [dɛ̆ cɛŋ bɛ̆ pɛŋ] v. to be resplendent. ဂုံလဟုံတ်ဗွဲမလောန်၊ တွးဇးတ်ဗွဲမလောန်။ အလွန်တောက်ပသည်၊ အလွန်ခမ်းနားသည်။ [LM. ꩻꩣꩬꩲꩲꩬ, ꩮꩮꩬꩲꩲꩮ dacaṅbaḅaṅ [dɛ̆ cɛŋ bɛ̆ pɛŋ], ꩻꩣꩬꩲꩲꩫꩬ, ꩮꩮꩬꩲꩲꩫ da caṅ bḅaṅ [dɛ̆ cɛŋ bəpɛŋ], ꩫꩣꩬꩲꩲꩬ, ꩫꩮꩬꩲꩲꩮ lacaṅ baḅaṅ [lɛ̆ cɛŋ bɛ̆ pɛŋ] v. to be clear. သ္ဂျိုကွးဖွးအာ၊ သ္ဂျိုသောင်ကွးအာ။ ကင်းရှင်းသွားစေသည်၊ သန့်စင်သွားစေသည်။ (၂) to be pure. သ္ဂျိုသ္အးဇူးအာ၊ သ္ဂျိုအးဒူးအာ။ (၃) to be unblemished. သ္ဂျိုအစောံအပြိုက်ဗွးအာ၊ သ္ဂျိုဒုဟ်ဒန်လလံသွာအာ။ အစွန်းအထင်းကင်းလွတ်စေသည်၊ အပြစ်ကင်းစင်စေသည်။ OB. B. ꩲꩬꩲ, ꩮꩬꩲ caṅ [sin] v. to be clear. သ္ဂျိုကောဝ်သ္ဂျင်။ ကြည်လင်စေသည်။ (၂) to be pure. သ္ဂျိုအးဒူး။

www.monlibrary.com

သန့်စင်စေသည်။ (၃) to be clean. သွန်ဿုံးဇုး။ သန့်ရှင်းစေသည်။]

ꩻꩫꩻ, ꩻꩫꩻ dacit [ɗɛ̆ cɛt] n. nine, 9. ဒွိတ်၊ ၉။ ကိုး၊ ၉။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩻꩫꩻ**, ꩻꩫꩻ din cit [dɛ̀n cɛt].

ꩻꩫꩻ, ꩻꩫꩻ da cit [ɗɛ̆ cɛt] n. nine, 9. ဒွိတ်၊ ၉။ ကိုး၊ ၉။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩻꩫꩻ**, ꩻꩫꩻ din cit [dɛ̀n cɛt].

ꩻꩻꩻ, ꩻꩻꩻ dacun [ɗɛ̆ cun] n. staff. ဂစုန်၊ လေံဂစုန်။ တောင်ဝှေး၊ လက်ကိုင်တုတ်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ circūn [cir cun].

ꩻꩫꩻ, ꩻꩫꩻ dacām [ɗɛ̆ cam] n. eight, 8. ဒွံဝံ၊ ၈။ ရှစ်၊ ၈။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩻꩫꩻ**, ꩻꩫꩻ diñ cām [dɛ̀n cam].

ꩻꩫꩻꩫꩻ, ꩻꩫꩻꩫꩻ dacāmcoh [ɗɛ̆ cam cɒh] n. eighty. ဒွံဝံချော်ဂ။ ရှစ်ဆယ်။

ꩻꩫꩻ, ꩻꩫꩻ da cuih [ɗɛ̆ coh] n. (MM.) lover level. အဆင်အသွင်၊ ကဆံင်အသွင်။ အဆင့်နိမ့်၊ နိမ့်သောအဆင့်။ Cf. ꩻꩻ꩸, ꩻꩻ꩸ ba taḥ [bɛ̆ tɑh]. [LM. **ꩻꩫꩻ**, ꩻꩫꩻ dacih [ɗɛ̆ ceh], **ꩻꩫꩻ**, ꩻꩫꩻ daceh [ɗɛ̆ cɛ̆h], **ꩻꩫꩻ**, ꩻꩫꩻ sacih [sɑ̆ ceh].SM. **ꩻꩫꩻ**, ꩻꩫꩻ həcih [hɑ̆ ceh] v. by levelling on. အာနကိုကဆံင်၊ အဆင့်လိုက်သွားသည်။ LM. **ꩻꩻ**, ꩻꩻ cih [ceh] v. to go down. ချော်အာအသွင်။ အောက်သို့ဆင်းသွားသည်။ **ꩻꩫꩻ**, ꩻꩫꩻ circis [cir ces],**ꩻꩫ**, ꩻꩫ cis [ces] v. to go down. ချော်အာအသွင်။ အောက်သို့ဆင်းသွားသည်။]

ꩻꩻꩻ, ꩻꩻꩻ daḍoṅ [ɗɛ̆ ɗoŋ] n. **ꩻꩻꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻꩻꩻ sim sat da ḍoṅ [sɛm sɔt ɗɛ̆ ɗoŋ]n. sīmā of the eggplants. သီသတ်ဒချောင်။ စို့ဒတွန်(ခရမ်သီး)အမည်တွင်သောသိမ်။ [LM. **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ khaḍoṅ [khɑ̆ ɗoŋ], **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ gaḍoṅ [gɛ̆ ɗoŋ], **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ kaḍoṅ [kɑ̆ ɗoŋ], **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ khḍoṅ [khəɗoŋ]. SM. **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ həḍoṅ [hɑ̆ ɗoŋ] n. eggplant. တွံချောင်။ ခရမ်းသီးပင်။]

ꩻꩻ, ꩻꩻ da tau [ɗɛ̆ tɑo^{3}] n. dwelling place. သွိဒွဘဲမံင်၊ သွိဒွာန်ဒွံင်၊ ထာန်ဒွံင်၊ နေအိမ်၊ နေထိုင်ရာအိမ်၊ နေထိုင်ရာဒေသ။ (၂) location. ဒွဘဲမံင်၊ ဒွဘဲတန်၊ ဒွဘဲမတန်တ်။ တည်နေရာ၊ တည်ရှိရာနေရာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩻꩻꩻ**, ꩻꩻꩻ tirtāw [tirtɑw] v. to dwell. တန်တ၊ ဒို။ နေထိုင်သည်၊ တည်းခိုသည်။ (၂) to sta-

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

tion oneself. ဖျေါဒ္ဒဘဲကိုဉးမွဲမွဲ။ တစုံတစ်ယောက်အားနေရာချပေးသည်။ (၃) be stationed. ဖျေါကိုဒ္ဒဘဲ။ နေရာချပေးသည်။ be resident. မံင်၊ မံင်တန်တ်၊ နေသည်၊ နေထိုင်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **တုတာဝ်**, တုတာဝ် tutāw [taŏ taw].

ꩻတၚ်း, ဒတန် datan [dĕ̆ tɔn] n. **ထာန်းꩻတၚ်း**, ထာန်ဒတန် thān datan [thɑn dĕ̆ tɔn] n. place of establishmemt. (ဂကော်) ဒ္ဒဘဲပ္တန်ပ္တေဝ်၊ ဒ္ဒဘဲဖျေါသ္ဒိုင်။ (အသင်းအဖွဲ့) ထူထောင်သောနေရာ၊ အခြေစိုက်သောနေရာ။[LM. **ꩻတၚ်း**, ဒတန် datan [dĕ̆ tɔn], **ပꩻတၚ်း**, ပတန် patan [pă̆ tɔn].SM. **ဟꩻတၚ်း**, ဟတန် hətan [hă̆ tɔn] n. establishment. ဂကော်၊ ဂကော်သ္ဆံ်။ အဖွဲ့အစည်း။ (၂) foundation. တံရိုဟ်ဂကော်၊ ရိုဟ်ကွက်။ အဖွဲ့အစည်းအရင်းအနှီး၊ အုတ်မြစ်။ (၃) abode. ဒ္ဒဘဲမတန်တ်။ နေထိုင်ရာနေရာ။] **တၚ်း**, တန် tan [tɔn] v. to be established. ပ္တန်၊ ပ္တန်ပ္တေဝ်၊ ဖျေါသ္ဒိုင်။ ထူထောင်သည်၊ တည်ထောင်သည်၊ ဖွဲ့စည်းသည်။

ꩻတၚ်း, ဒတာန် da tān [dĕ̆ tɔn] n.sal tree. တ္ံဒိတာန်။ ကုက္ကိုပ်ပင်။ see. ရံင်။ ရှု။ **တိၚ်း တာဍ်**, တိန်တာဉ် tin tāñ [tɛn tɑn].

ꩻတယ်, ဒတယ် datay [dĕ̆ tɔɑ] v. to lead. ဒဇက်ဒတဲဏာ၊ ကဝါဒတဲဏာ၊ ကော်ဒတဲဏာ။ တွဲခေါ်သည်၊ ရှေ့ဆောင်ခေါ်သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **တိꩻတယ်**, တိတေယ် ti tey [ti tɛɑ].

ꩻဒါက်ဗꩻတၚ်း, ဒဒေါ်အ်ဗတောန် da do'ba ton [dĕ̆ dŏ bə̆ tɔn] v. to teach. ဗ္ဘောန်။ သင်ကြားသည်။ (၂) to instruct, to advise. ဗ္ဘောန်၊ ဗ္ဘောန်ကို။ ညွှန်သည်၊ ညွှန်ကြားသည်။ (၃) to admonish. ဒလော်ဗ္ဘောန်၊ ဒ္ဒော်ဗ္ဘောန်၊ ဒလိုဗ္ဘောန်။

ꩻဎိမုက္ခယက္ခꩻသနာပတိ, ဒဓိမုက္ခယက္ခသေနာပတိ da dhi muk kha yak kha senāpati [dĕ̆ dhĭ mùk khă̆ yɛak khă̆ se nɑ pă̆ tæ̆]n. A yakkha captain. ကွိုပ်သ္ဆိုပ်ယက္ခမွဲ။ ယက္ခခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [P. **မုခ**, မုခ mukha [mŭ khă̆].]

ꩻဎိဝꩻ, ဒဓိဝန dadhiwana [dĕ̆ dhĭ wĕ̆ nĕ̆] n.(1455. **သ္ဒိင်ꩻဎိဝꩻ**, သ္ဒိင်ဒဓိဝန smiṅ da dhiwa na [səmoiŋ dĕ̆ dhĭ wĕ̆ nĕ̆]) n. king of Benares in the Dadhivāhana-jātaka. ဓကရာတ်ချင်ဗာရာဏသီ၊ မက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်ဒဝိဝါဟန။ ဒဝိဝါဟနဇာတ်လာ၊ ဗာရာဏသီမင်းကြီး။ [P. **ဝါဟꩻ**, ဒါဟန ॰ vāhana [wɛɑ hĕ̆ nĕ̆].]

ꩻ၃ိ, ဒနီ danī [dĕ̆ nĭ] n. (MM.) **သိမ်ꩻ၃ိ**, သိမ်ဒနီ sim danī [sɛm dĕ̆ nĭ] n. a sīmā. သီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။ **သိမ်ꩻ၃ိ** (ပ၎), သိမ်ဒနီ (ပ၎) sim danī (pajau) [sɛm dĕ̆ nĭ pă̆ jɛɑ[1]] n. a sīmā in Mram (Mraungmya) district. သိဒနီပ၎၊ မန္ဒံပ္ဒဲခရိုင်ဒမံင်မလ။ မြမ်(မြောင်းမြ)ခရိုင်ရှိ၊ ဒနီပဏ္ဍယ်အမည်တွင်သော သိမ်တစ်

www.monlibrary.com

သိမ်။ **ꡁꡯꡇꡯꡐꡇꡯ**, သိမ်ဒုံဝ်ဒေ sim duiw danī [sɛm dɜ̀ dɛ̃ nì] n. a sīmā in Bhimapūra. သိမန္ဒံပ္ပဲခရိုင်ဘိမပူရ၊ မဟိမုသိဒုံဒနီမွဲမ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိဒေဒနီမည်သော သိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **ꡈꡯ**, ဓေ dhanī [dhɛ̃ nì], **ꡂꡯ**, ဂေ ganī [gɛ̃ nì].SM. **ꡉꡯ**, ဟေ hənī [hə̃ nì] n. Lager-stroemia flos-reginae tree. တွံဒနီ(ဂနီ)။ ပျဉ်းမပင်။]

ꡇꡯ, ဒေ danu [dɛ̃ nŭ] n. (1557) the constellation Sagittarius. ဂကော်နကျတ် မန္ဒံဗိုပြင်သ့ာတူ၊ နကျတ်မိဂသီ၊ ရာသီဂိတုမြေကွာသို့။ လေးသမားပုံနကွတ်စု၊ မိဂသီ နကွတ်၊ နတွော်လရာသီ။ [LM. **ꡈꡯ**, ဓေ dhanu [dhɛ̃ nŭ].; SM. (l.f) **ꡇꡯ**, ဒေ da nu [dɛ̃ nŭ] n.**ꡐꡯ**, ထေ thənŭ [thə̃ nŭ]. Skt. **ꡈꡯ**, ဓေ dhanu [dhɛ̃ nŭ].]

ꡇꡐ꡽ꡀ, ဒနး da naḥ [dɛ̃ nèh] n. (MM.) **ꡂꡯꡇꡐ꡽ꡀ**, ဂိုန်ဒနး guin da naḥ [gɜ̀n dɛ̃ nèh]n. monastic community. ဂကော်ဂိုန်သင်မဟိမုဂိုန်ဒနးမွဲဂိုန်။ ဒယ့်နယ့်ဂိုဏ်း အမည်ရှိသော၊ ဘုန်းတော်ကြီးဂိုဏ်းတစ်ဂိုဏ်း။ [Var. of **ꡂꡐ꡽ꡀ**, ဂနး ganaḥ [gɛ̃ nèh].]

ꡇꡐ꡽ꡀꡉꡯ, ဒနးဟေ danaḥ [dɛ̃ nèh] prep. of every sort, of various kinds, to be different, to be other. ဒွဟ်၊ တွဟ်၊ တွံ၊ တွံခြာ။ အမျိုးအစားခြားနားသည်၊ အမျိုးကွဲပြားသည်။ (၂) will, shall. မဒး၊ မွဒ၊ သွဒ။ ရမည်၊ လိမ္မည်။ (၃) event, incident, circumstance. ဒဒှ်။ အဖြစ်။

ꡇꡐ꡽ꡀꡋꡯꡅꡯꡆꡯ, ဒနးဟ်ဥယ်ညာစ် danaḥeyñāc[dɛ̃ nèh ea ɲàt] prep. the incident that I see. that I see the other. မွဒးအဲညာတ်၊ တွဟ်အဲညာတ်။ ကျွန်တော်တွေ့မြင်သောအခြားအဖြစ်အပျက်၊ ခြားနားသည့်ကျွန်တော်အမြင်။

ꡇꡐ꡽ꡀꡁꡯꡌꡯꡉꡯ, ဒနးဟ်နဒွဟ် da nah na sdah [dɛ̃ nèh nɛ̃ sədɜ̀h] prep. for the sake of to become, inorder that to be come. တွဟ်နသဒှ်၊ တွံနသဒှ်။ ဖြစ်ရန်အလို့ငှာ။

ꡇꡐ꡽ꡀꡉꡯꡐꡯ, ဒနးဟ်ပပုန် da naḥ pa pun [dɛ̃ nèh pə̆ pun] prep. event of the rebel. မဒးပပုန်၊ မွဒးပပုန်။ ပုန်ကန်မှုအဖြစ်။ (၂) must make merit. မဒးဗပိုန်။ ကုသိုလ်ပြုရမည်။

ꡇꡐ꡽ꡀꡁꡯꡏꡯ, ဒနးဟ်ဆ္ထုန် danaḥstūn [dɛ̃ nèh sətun]prep. the event of advancement. ဒဒှ်သ္ထိုန်၊ ဒဒှ်မဒတိုန်။ တိုးတက်ရန်အဖြစ်အပျက်။

ꡇꡐ꡽ꡀꡁꡯꡇꡐ꡽ꡀꡇ꡽ꡀ, ဒနးဟ်သက်ညး da naḥsakñaḥ [dɛ̃ nèh sɛk ɲèh] prep. the event

www.monlibrary.com

that he is not. မွန်းသက်ညား၊ ဒဒှ်ညားဟွံမွဲ။ သူမရှိသောအခြေအနေ၊ သူမရှိသောအဖြစ်အပျက်။

ꩻꩣꩭ꩜, ဒနုဃ် danāy [ḏĕ̀ nài] n. place. ဒွဲ၁။ နေရာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဒိꩻꩭꩣꩭ꩜**, ဒိန်လၢဃ် dinlāy [dèn lài].

ꩻꩭꩮ꩜, ဒနိမ် danih [ḏĕ̀ nèh] n. trough. ဍုင်ပြေင်ဍွကွိုက်ချေံတံစဍ္ဍ။ ကျွဲနွားဝက်မြင်းတို့စားခွက်။ [LM. **ဒ္နိꩮ꩜**, ဒ္နိမ် dnih [dənèh] n. measure of capacity. ဗွတ်ပရိုက်အစာံ။ အဝင်အဆန့်တိုင်းစံ။ (၂) water-vessel. ခေါ်ဥာ်၊ သွိုင်ဥာ်။ ရေခွက်၊ ရေဖလား။ (၃) body of drum. ဒ္ဒိဟ်ဖံ၊ ဒ္ဒိဟ်ဆောင်။ ဗုံအိုး၊ ဆိုင်းအိုး။ SM. **ဟꩻꩮ꩜**, ဟနိမ် hənĭh (phɔn) [hə̆ nèh (phɔm)] n. body of drum. ဒ္ဒိဟ်ဖံ၊ ဒ္ဒိဟ်ဆောင်။ ဗုံအိုး၊ ဆိုင်းအိုး။]

ꩻꩳꩬ꩜, ဒဗိုန် dapuin [ḏĕ̀ pon] n. monk. သင်၊ ခမ်ဳ၊ လကျာ်။ ရဟန်း၊ သံဃာ၊ ဘုန်းကြီး။ see. ရုံင်။ ရှ။ **တိꩳꩬ꩜**, တဗိုန် tipuin [tæ̆ pon].

ꩻꩳꩮ꩝, ဒဗိုဝ် dapuiw [ḏĕ̀ pɒ] n. read-horn. ဒပို၊ ခရာ။ တံပိုး၊ ခရာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩆꩳꩮ꩝**, တပိဝ် tapiw [tă piw].

ꩻꩳꩭ꩜, ဒပဟ် da pah [ḏĕ̀ pɔh], **ꩻꩳꩬꩭ꩜**, ဒပေါဟ် da poh [ḏĕ̀ pɒh], **ꩻꩳꩰꩆ꩜**, ဒပဲတ် dapåh [ḏĕ̀ pɔh] n. seven. ထပ်၊ ၇။ ခုနှစ်၊ ၇။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဒုꩳꩬꩭ꩜**, ဒုံပေါဟ် dumpoh [dùm pɒh].

ꩻꩳꩭꩻꩣꩮ꩜, ဒပဟ်ဇး dapah ca ḍah [ḏĕ̀ pɔh că ɗah] n. seven partitions, seven kinds. ထပ်တန်၊ ထပ်ပြကာ။ ခုနှစ်တန်၊ ခုနှစ်ပါး။

ꩻꩳꩭꩆꩬꩮ꩜, ဒပဟ်တလိုဟ် da pah taluih [ḏĕ̀ pɔh tă̆ loh] n. seven holes. ထပ်တလိုဟ်၊ ထပ်ပထောင်။ ခုနှစ်ပေါက်။

ꩻꩳꩭꩰꩯ꩜, ဒပဟ်ထပ် dapahthap [ḏĕ̀ pɔh thɔp] n. seven floor. ဒပ်ထပ်၊ ထပ်ထပ်။ ခုနှစ်ထပ်။

ꩻꩳꩰꩆꩬꩮ꩜, ဒဗုတ်လရ် dabutlar [ḏĕ̀ bùt lɔ̀r] v. to perform, to carry out, to contest a legal suit. ဂဗုတ်လဝ်၊ ဒဗုတ်လဝ်။ ရင်တ္ဒုင်လဝ်။ ပြုလုပ်ထားသည်၊ ဆောင်ရွက်ထားသည်၊ တရားဆိုင်ထားသည်။

ꩻꩳꩵ꩜, ဒမ da ma [ḏĕ̀ mɛ̀] n. paragraph that fill up the meaning of a word, words that complete the meaning. ပိုတ်မဖ္ဒိုကျ်ဗပေင်ကို၊ အဓိပါဝေါဟာ။ အဓိပ္ပာယ်ဖြည့်စွက်ပေးသောပုဒ်။

ꩻꩭꩣꩯ꩜, ဒမောစ် damāc [ḏĕ̀ màc] n. smith. ဒွာတ်၊ ဓွာတ်၊ ပါန်ထဝ်။ ပန်းထိမ်။ see.

www.monlibrary.com

ရုံင်။ ရှု။ **ɾမ်မာဆ်**, ဒမ်မောစ် damñmāc [dòm màc].

ɾမ်င်, ဒမံင် damåñ [dĕ̀ màŋ] n. dwelling-place. ဒွဲဝဲသွို့ မမံင်တန်တ်။ နေထိုင်ရာအိမ်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဒိɾမ်ာင်**, ဒိရ်မောင် dir moñ [dĭr màŋ] v. to cause to dwell. သွို့မံင်တန်တ်။ နေထိုင်စေသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဒုɾမာင်**, ဒုမောင် dumoñ [dŭ̀ màŋ].

ɾɾယာင်, ဒယောင် da yoñ [dĕ̀ yòŋ] n. post. တိုင်၊ ဒယိုင်။ တိုင်၊ မှတ်တိုင်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဇိည်ဇုင်**, ဇိည်ဇုင် jiñjuñ [jèn jàŋ].

ɾယိုင်ဓဓာတ်, ဒယိုင်အဓောတ် da yuiñ'a dhāt [dĕ̀ yèŋ ă dhàt] n. column pillar, south-east post of the house.. ဒယိုင်အတ်၊ ဦးရင်တိုင်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ɾယိုင်ဓမာတ်**, ဒယိုင်အမောတ် da yuiñ'a māt [dĕ̀ yèŋ ă màt].

ɾɾယဟ်ɾလဟ်, ဒယေဟ်လေဟ် da yeh leh [dĕ̀ yìh lìh] v. singing and dancing. ဂယော်လော်၊ ဒယော်လော်၊ ဓယော်လော်။ သီဆိုကခုန်သည်။

ɾယျဒဝ်လက္ခဏာ, ဒယျဓဝ်လက္ခဏာ da yya dhaw lak kha ṇa [dĕ̀ yyĕ̀ dhɔ̀ lèak khằ nằ] n. the giving of requisites. ဒါန်ပရိက္ခရာ။ ပရိက္ခရာဒါန။

ɾɾာင်, ဒရောင် da roñ [dĕ̀ ròŋ] n. (MM.) **သိမ်ɾɾာင်သာ**, သိမ်ဒရောင်သာ sim da roñ sā [sem dĕ̀ ròŋ sɑ] n. a sīmā in Rangoon district. သီဒရောင်သာမန္ဒံခရိုင်လွှင်။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိဒရွန်သာခေါ်သိမ်တစ်သိမ်။

ɾɾာပ်, ဒရေပ် da rep [dĕ̀ rĭp] n. (MM.) **တာɾɾာပ်**, တရုဒရေပ် tarau darep [tă̆ rɑo^{3} dĕ̀ rĭp] n. course of the trip. ဒမြေပ်တရုံ။ ခရီးလမ်းကြောင်း။ (၂) course of boundry. ဒမြေပ်ပယျိုဒ္ဒက်။ နယ်ခြားလမ်းကြောင်း။ [LM. **ɾိပ်**, ဒရိပ် da rip [dĕ̀ rèp] , **ဂိပ်**, ဂရိပ် garip [gĕ̀ rèp], **ɾမ်ိပ်**, ဒမ်ရိပ် damrip [dòm rèp], **ဗမ်ိပ်**, ဗမ်ရိပ် bam rip [bòm rèp], **မြိပ်**, မြိပ် mrip [mrèp].; SM. **ဟိပ်**, ဟရိပ် hərip [hă̆ rèp], **ɾြပ်**, ဒြေပ် drip [drèp] v. to run. ဒြိပ်။ ပြေးသည်။]

ɾလ, ဒလ dala [dĕ̀ lè] n. Dala. ဍုင်ဒလ။ ဒလမြို့။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ɾြလ**, ဒြလ drala [drĕ̀ lè].

ɾလံ, ဒလံ da laṁ [dĕ̀ lòm] n. (MM.) **သိမ်ɾလံတသာယ်**, သိမ်ဒလံတသာယ် sim da laṁ ta sāy [sem dĕ̀ lòm tă̆ sai] n. a sīmā in Bhimapūra district. သီမဟိမုဒလံတသာ မန္ဒံပွဲခရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိဒလွန်တသိုင်ခေါ်၊ သိမ်တစ်သိမ်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဒဿင်, ဒလောင် dalāñ [ḏĕ làiŋ] n. alter, saucer. ဒလောင်။ ကလာပ်။ see. ရံင်။ ရွှ။ **ဒုလာင်**, ဒုလောင် dulāñ [ḏŭ làiŋ] n. ဒုန်လေင်။ ဒေါင်းလန်း။

ဒလင််, ဒလေင် daleñ [ḏĕ lèaŋ] n. read. ဖ်ိ။ ဖတ်။ **ဒလင််**, ဒလေင် daleñ [ḏĕ lèaŋ].

ဒလာဟ်, ဒလောဟ် da loh [ḏĕ lòh] v. (MM.) **ဒလာဟ်ကျိုဝ်**, ဒလောဟ်ကျိုဝ် da loh ktuiw [ḏĕ lòh kətɒ] v. to rise suddenly. ကျိုခြုပ်၊ ဒလိုက်ကျိုး။ ရုတ်တရက်ထသည်။ (၂) stand up suddenly, from positon long maintained. ကျိုခြုပ်နူကိုဂ်ဒွံခွဲင်ဗွဲမလံလ။ အကြာကြီးထိုင်နေရာမှရုတ်ရက်ထသည်။[LM. **ဒလာဟ်**, ဒလောဟ် daloh [ḏĕ lòh], **ဒလိုဟ်**, ဒလိုဟ် daluih [ḏĕ lòh], **ဓလိုဟ်**, ဓလိုဟ် dha luih [dhĕ lòh] v. to disperse. ပရုးထောံကျိုပ်မွိဟ်၊ သ္ဂိုကျိုပ်မွိဟ်ပြုးဇး အာ။ လူစုခွဲလိုက်သည်၊ လူစုကွဲသွားစေသည်။ **ဒလိုက်ကျိုဝ်**, ဒလိုက်ကျိုဝ် da luik ktuiw [ḏĕ lèk kətɒ], **ခလိုက်ကျိုဝ်**, ခလိုက်ကျိုဝ် kha luik ktuiw [ḏĕ lèk kətɒ].]

ဒဝါယ်, ဒဝါယ် dawāy [ḏĕ wài] n. Tavoy. ဂကူဒဝါ။ ထားဝယ်လူမျိုး။ [LM. **ဒဝါယ်**, ဒဝါယ် da wāy [ḏĕ wài], **ဓဝါယ်**, ဓဝါယ် dha wāy [dhĕ wài], **ဏှာယ်**, ဏှာယ် tha whāy [thă hwài], **ဒှာယ်**, ဒှာယ် da whāy [ḏĕ hwài], **ခဝါယ်**, ခဝါယ် kha wāy [khă wài], **ဒွာယ်**, ဒွာယ် dwāy [dəwài].; SM. **ဟဝါယ်**, ဟဝါယ် həwāy [hă wài].]

ဒဝိင်, ဒဝိင် dawiñ [ḏĕ wòiŋ] v. (MM.) to be anxious. ဒွိင်၊ ဒ့ဓဝ်စံင်တူ၊ စံင်တူ၊ ဒ့ဓဝ်သောက။ စိုးရိမ်သည်၊ ပူပင်သည်၊ ပူပန်သည်၊ စိတ်သောကရောက်သည်။ (၂) to be uneasy. စိုတ်ဟွံမြဟ်မြာ၊ စိုတ်ဟွံသာကွာ။ စိတ်လက်မအိမသာဖြစ်သည်၊ စိတ်မသက်မသာဖြစ်သည်။[LM. **ဒွိင်**, ဒွိင် dwiñ [dwòiŋ], **ဂွိင်**, ဂွိင် gwiñ [gwòiŋ]. SM. **ဂွိင်**, ဂွိင် gwiñ [gwòiŋ] v. to be anxious. ဒွိင်၊ ဒ့ဓဝ်စံင်တူ၊ စံင်တူ၊ ဒ့ဓဝ်သောက။ စိုးရိမ်သည်၊ စိုးရိမ်သောကရောက်သည်၊ ပူပန်သည်၊ သောကရောက်သည်။]

ဒဝဝ်, ဒဝဝ် da waw [ḏĕ wɔ̀] n. **ဒဝဝ်ဗဟာန်**, ဒဝဝ်ဗဟာန် da waw ba hān [ḏĕ wɔ̀ bĕ hàn] n. dominion. ပွိပွိုင်ပိုင်ပြီ၊ အခေါင်အဝှ်မအုပ်ဓုပ်ပိုင်ပြီ။ ပိုင်နက်နယ်ပယ်၊ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ။

ဒသောက်, ဒသောက် dasok [ḏĕ sok] n. (MM.) wool. တသော်သို့။ သိုးမွေး။ [LM.

www.monlibrary.com

ꡊꡡꡗꡥ, တသောက် tasok [tă̆ sok], ꡀꡡꡗꡥ, ကသောက် kasok [kă̆ sok]. ; SM. ꡊꡡꡗꡥ, တသောက် kəsok [kă̆ sok]. ꡡꡗꡥ, သောက် sok [sok] n. hair. သော်ကို့ပ်၊ တသော်။ ဆံပင်၊ အမွေး။]

ꡍꡡꡗꡥ, ဒသောက်၂ dasok [dĕ̆ sok] n. bliss. ပီတိ၊ တသိုက်၊ တသိုက်သုခ။ ပီတိ၊ ချမ်းသာသုခ။ see. ရုံင်။ ရွှ။ ꡔꡔꡥꡥ, သိရိုသုက် sirsuk [sir sɜk].

ꡍꡗꡥ, ဒသာခ်ံ dasām [dĕ̆ sɑm] n. wall, fencing arround a religious structure. အရှာ်၊ အသာ်၊ အသှာ်၊ ဒသာ်။ ပရဝုဏ်၊ ပရိဝုဏ်။

ꡍꡗꡥ, ဒသာခ်၂ da sām [dĕ̆ sɑm] n. (MM.) ꡍꡗꡥꡀꡗ, ဒသာခ်ကနှာ da sām ka nā [dĕ̆ sɑm kă̆ nɑ] n. temporary pavilion or accomodating of monks. အရှာ်ကွာ၊ အသာ်ကွာ၊ ကွာထးသွက်ခမျိသင်တဲ့ မသိုင်ခွံလဝ်ဒးဒးရးရးမွဲချိုန်ခဏ။ ရဟန်းသံဃာတော်များအတွက်သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာဆောက်လုပ်ထားသောယာယီမဏ္ဍာပ်။Var. ꡗꡗꡥ, အရာခ် ˋa rām [ă̆ rɑm], ꡗꡗꡥ, အသာခ် ˋa sām [ă̆ sɑm]. [LM. ꡢꡗꡥꡀꡗ, ဿာပ်ကနှာ ksap kanhā [kə sɑp kă̆ hnɑ].]

ꡍꡡꡥ, ဒသိုဝ် dasuiw [dĕ̆ sɒ] n. bush. အုပ်၊ ကသို့၊ ကသို့ကြိုပ်၊ ဂသို့။ ခြုံ၊ ခြုံပုတ်၊ တော၊ တောရိုင်း။ [LM. ꡀꡡꡥ, ဂသိုဝ် ga suiw [gĕ̆ sɒ], ꡀꡡꡥ, ကသိုဝ် ka suiw [kă̆ sɒ].; SM. ꡀꡡꡥ, ကသိုဝ် kəsɒ [kă̆ sɒ].]

ꡍꡡꡥꡁꡢꡥ, ဒသိုဝ်ကြိုပ် dasuiwgrip [dĕ̆ sɒ grèp] n. bush. ကသို့ကြိုပ်၊ တသို့ကြိုပ်။

ꡍꡡꡥꡁꡢꡥ, ဒသိုဝ်ကြွိုပ် dasuiwgruip [dĕ̆ sɒ grɜ̀p] n. bush. ကသို့ကြိုပ်၊ တသို့ကြိုပ်။

ꡍꡢꡔꡔꡥ, ဒဟိဒဒ္ဓ dahidaddha [dĕ̆ hĭ̀ dɔ̀t dhĕ̆] n. (ꡔꡢꡥꡍꡢꡔꡔꡥ, သ္မိင်ဒဟိဒဒ္ဓ smiṅ dahidaddha [smoiŋ dĕ̆ hĭ̀ dɔ̀t dhĕ̆].) n. the regent of the eastern quarter. သ္မိင်မအုပ်ဓုပ်စွး၊ ဒေသဒကုတ်လွှ်ဗွံက်။ အဓ့ရှဖက်ဒေသတလ္ဍားကို၊ ကိုယ်စားအုပ်ချုပ်သောမင်း။ Syn. ꡔꡔꡗꡏ, ဒဒ္ဓရာဇ daddharāja [dɔ̀t dhĕ̆ rèɑ jĕ̆].

ꡍꡢꡊꡥ, ဒဟတ် dahat [dĕ̆ hɔ̀t] n. strength. ဓတ်၊ ခြုဟတ်။ အင်အား၊ ခွန်အား။ see. ရုံင်။ ရွှ။ ꡔꡢꡊꡥ, ဒိရိ်ဟတ် dirhat [dirhɔ̀t].

ꡍꡊꡥ, ဒဓုတ် dabut [dĕ̆ put] v. once. မွဲအခိုင်တော်၊ တစ်ချိန်က။ ꡐꡍꡊꡥ, ဒြဓုတ် dra but [drĕ̆ put] v.hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင် မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꡗꡍꡊꡥ, သဒဓုတ် sadabut [să̆ dĕ̆ put], ꡗꡍꡊꡥ, သ္မဓုတ် sda

www.monlibrary.com

bụt [sədĕ̀ put] v. (MM.) to place. ဖျေ့ဒွဲ့။ နေရာချထားသည်။ (၂) set up. ဗွဲ့။ သွဲ့ကျောန်။ တပ်ဆင်သည်၊ စတင်လုပ်ဆောင်သည်။ (၃) install. ပြိုန်၊ ဗွဲ့။ တင်မြှောက်သည်၊ တပ်ဆင်သည်။ (၄) astablish. ပွန်၊ ပွန်ပွေ့၊ ပွန်ဗဒှ်၊ ထွုတ်၊ ထွုတ်ပွန်။ တည်ထောင်သည်၊ ထူထောင်သည်။ **ဒြရတ်ဧရတ်**, ဒြဓုတ်စုတ် dra bụt cut [drĕ̀ put cut] v. to place. ဖျေ့ဒွဲ့၊ ဗွဲ့စုတ်။ နေရာချထားသည်၊ တပ်ဆင်ထည့်သည်။ **ဃျိုဟ်ဒရတ်**, ဖြိုဟ်ဓုတ် phyuihda bụt [phyoh dĕ̀ put] v. to deposit. ဖျေ့စွံ့လဝ်ဒွဲ့၊ ဖျေ့လဝ်၊ စွံ့လဝ်။ နေရာချထားသည်၊ ထားသည်၊ ချထားသည်။ Cf. **ဧရတ်**, စုတ် cut [cut]. [LM. **ဏရတ်**, ဏဓုတ် thabụt [thằ put].]

ဒါး, ဒါန dā na [dèa nĕ̀] n. charity. ကိုဒါန်တရားဝွဲ့။ လျှုဒါန်းစွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်း။ (၂) beneficence. ဒတုံမြမောဝ်သွက်ညးဂမ္ဘီုင်။ အများကောင်းကျိုးပြုခြင်း။ (၃) almsgiving. ပွမကိုဒါန်တရားဝွဲ့။ အလှျုဒါနပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်း။ [P. **ဒါး, ဒါန** dā na [dèa nĕ̀].]

ဒါးဝတ္ထု, ဒါနဝတ္ထု dā na watthu [dèa nĕ̀ wòt thŭ] n. money offered for the use of monks, almsgiving. ဝတ္ထုဒါန်။ ဒါနဝတ္ထု။

ဒါယကာ, ဒါယကာ dāyakā [dèa yĕ̀ ka] n. almgiver. ဒကာ၊ ဒကာ။ (၂) term of address used by a Buddhist monk for a layman. ဝေါဟာခမ့ီသင်တံမကော်ခ်စဒကာ။ ရဟန်းတော်များဒါယကာတို့ကိုခေါ်သောဝေါဟာ။

ဒါန္ဒိယ, ဒါန္ဒိယ dā ḷiya [dèa læ̆ yĕ̀] n. (MM.) **သ္ဒိုင်ကျွန်ဒါန္ဒိယ**, သ္ဒိုင်ကျွန်ဒါန္ဒိယ smin klan dā ḷi ya [smoiŋ klɔn dèa læ̆ yĕ̀] n. a king of the Tamils in Ceylon defeated by Vaṭgāmaṇi Abhaya. ဂ္ကရာတ်ဂကူတမီ၊ ပွဲဒုင်သိင်ဃ့ီ၊ မသ္ဒးဒုင်ကေတ်ဇွးအာကိုသွိင်အဘယဝင်ဍုဂါမဏီ။ အဘယဝင်ဍုဂါမဏီမင်းအား စစ်ရှုံးသွားသောသီဟိုဠ်နိုင်ငံမှတမီးဘုရင်တစ်ပါး။ [P. **ဒါဓိယ**, ဒါဓိယ dā dhi ya [dèa dhĭ̆ yĕ̀].]

ဒိဃာဝုကုမာရ်, ဒီဃာဝုကုမာရ် di ghā wu ku mār [dĭ̆ ghèa wŭ kŭ mar] n. the young man Dīghāvu. မင်ဗွဲ့ဒီဃာဝု။ ဒီဃာဝုလုလင်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဒိဃာဝုကုမာရ်**, ဒီဃာဝုကုမာရ် dĭ ghā wu ku mār [di ghèa wŭ kŭ mar].

နိင်ငံ, ဒိငေ်ံ diṅeṅ [dĭ̆ ŋɔ̀iŋ] n. **သ္ဒိုင်္ကလိုဒိငေ်ံ**, သ္ဒိုင်္ကလိုဒိငေ်ံ sṅi'clecdiṅeṅ [sŋæ̆ cəlit dĭ̆ ŋɔ̀iŋ] n. window-like embrasure surmounted kālamakara arch. ဗွင်ဖံက်လဝ်ညံင်ရ်ဗွော်ပြ၊ ပြိုန်လဝ်သ့ီကိုခ္ဒုပ်သွတ်ကာလမကရ။ ကာလမကရ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဂုံးကလေးတင်ထားသော၊ ရင်တားကဲ့သို့တံခါးပေါက်။ **ꩻꩽꩺꩀꩮ**, သို့စ္ဆန်ဒွေင် sñi'clac dñāñ [sŋæ̃ cəlɔt də ŋɔ̀iŋ] n. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ [LM. **ꩻꩽꩺ**, လဟာင် la hāñ [lɛ̃ hàiŋ], **ꩡꩽꩺ**, ဇဟာင် jahāñ [jɛ̃ hàiŋ].; SM. **ꩀꩽꩺ**, ကဟာင် kə hàiŋ [kə̃ hàiŋ] n. cupped hand. ဌ့ငတဲ။ လက်ခုပ်။ (၂) handful. မွဲသွေ့။ လက်တစ်ဆုပ်စာရှိသောအရာ။]

ꩻꩽꩺ, ဒိဒပ် didap [dĭ dɔ̀p] num.n. With measures of time. ကိုဗွတ်အခိင်၊ အချိန်အတိုင်းအတာဖြင့်။ (၂) each. ညးညးအဲအဲ၊ စွံစွံ။ ကိုယ်စီကိုယ်၄၊ အသီးသီး။ (၃) every. တွံညး၊ တွံအရာ။ လူတိုင်း၊ အရာရာတိုင်း။ **ꩻꩽꩺꩈꩮꩌ**, ဒိဒပ်တွေယ် di dap tñey [dĭ dɔ̀p təŋɛɑ] num.n. every day. စွံတွဲ၊ စွံစွံတွဲ။ နေ့တိုင်း၊ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း။ **ꩻꩽꩺꩊꩻ**, ဒိဒပ်လ္ဒိ di dap dli' [dĭ dɔ̀p dlĭ] num. n. constantly. နဒဒ်မဒ်ဒွံင်တွိ်၊ နဒဒ်မဒ်ဒွံင်လွိုန်ကာလ။ နဒဒ်မဒ်ဒွံင်ဟွံပိုတ်သ္ကုတ်။ အစဉ်တစိုက်၊ အမြဲမပြတ်။

ꩈꩽꩺ, တဒပ် ta dap [tə̃ dɔ̀p] num.n. (MM.) **ꩈꩽꩺꩈꩽꩺꩈꩮꩌ**, တဒပ်တဒပ်တွေယ် tadap tadap tñey [tə̃ dɔ̀p tə̃ dɔ̀p təŋɛɑ] num. n. every day. စွံတွဲ၊ စွံစွံတွဲ။ နေ့တိုင်း၊ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း။ **ꩊꩻꩈꩽꩺ**, ရိုဟ်တဒပ် ruih ta dap [rɜ̀h tə̃ dɔ̀p] adj. every. စွံစွံ၊ တွံတွံ၊ စွံစွံအရာ၊ တွံတွံအရာ။ အသီးသီး၊ အရာအရာ၊ အသီးသီးတိုင်း၊ အရာရာတိုင်း။ Cf. **ꩡꩽꩺ**, ဇာပ် jāp [jàp], **ꩊꩻꩮ**, ရိုဟ် ruih [rɜ̀h], **ꩈꩮꩀ**, အုတ် 'ut [ut]. **ꩮꩽꩺ**, ဒပ် dap [dɔ̀p] adj. every. စွံစွံ၊ တွံတွံ၊ စွံစွံအရာ၊ တွံတွံအရာ။ အသီးသီး၊ အရာအရာ၊ အသီးသီးတိုင်း၊ အရာရာတိုင်း။

ꩻꩽꩺꩀꩀꩃ, ဒိဒပ်ကာလ di dapkāla [dĭ dɔ̀p kɑ lə̃] num.n. every time. စွံစွံအခိင်၊ တွံတွံကာလ။ အချိန်တိုင်း၊ အခါကာလတိုင်း။

ꩻꩽꩺꩀꩊꩈꩮ, ဒိဒပ်ကိန်တု didap kintu [dĭ dɔ̀p kɛn tɑə̆] num.n. every momth. စွံဂိတု၊ ရိုဟ်ဒဒ်ဂိတု။ လတိုင်း၊ လစဉ်လတိုင်း။

ꩻꩽꩺꩈꩮꩌꩈꩻꩮꩀ꩷ꩍꩮ, ဒိဒပ်တွေယ်ဗဏ္ဍမောအ်ဝမ္ဘ di dap tñey ma'imo'dham ma [dĭ dɔ̀p təŋɛɑ mɛ̃ ĭ mɔ̆ dhɔ̀m mɛ̃] num.n. to give the name of the Law, every day. ရိုဟ်ဒဒ်တွဲမယွုဝမ္ဘ။ နေ့စဉ်နေ့တိုင်းဝမ္ဘအမည်ပေးသည်။

ꩻꩽꩺꩊꩻꩈ, ဒိဒပ်လ္ဒိတ် di dap dlit [dĭ dɔ̀p dlɛ̀t] num. n. always at the end of the time. ရိုဟ်ဒဒ်လ္ဒိတ်။ အစွန်းဆုံးသို့ရောက်တိုင်း။

ꩻꩽꩺꩀꩮ, ဒိပင်္ကရော di pañ ka ro [dĭ pɛŋ kə̃ rɑo^{2}] n. Dipankara Buddha. ကျော်တြဲဒီပင်ကို။ ဒီပင်ကရာမြတ်စွာဘုရား။

www.monlibrary.com

ဒိပိုင်း, ဒိဝိုန် dipuin [dĭ pon] n. monk. ခမှီ၊ သင်၊ လကျာ်။ ရဟန်း၊ သံဃာ၊ ဘုန်းတော်ကြီး။ see. ရုံင်။ ရှ။ **တိပိုင်း**, တိဝိုန် tipuin [tæ̆ pon].

ဒိလာင်, ဒိလၢင်ˀ dilāñ [dĭ làiŋ] v. bail. ဒလာင်၊ ဒလိုက်ဒလာင်၊ ပက်။ လူပ်သည်၊ လူပ်ခါသည်၊ ပက်ထုတ်ပစ်သည်။ n.long-hand scoop for bailing out water from boat or ladling water into paddy plot. ဒလာင်။ ခန္ဒဲ၊ ဂေါ်ပြား။ Cf. **ဒလိုက်ဒလာင်**, ဒလိုက်ဒလၢင် da luik dalāñ [dĕ̆ lèk dĕ̆ làiŋ] n. oppression. ဒဒ်မမှီပို့ကြ်ထိင်ဒဝ်လဝ်။ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်း။ LM. **ဒလာင်**, ဒလၢင် dalāñ [dĕ̆ làiŋ], **ကလှာင်**, ကလှၢင် ka lhāñ [kă hlaiŋ]. SM. **ဟလာင်**, ဟလၢင် həlàiŋ [hă làiŋ]v.to scoop up. ပက်ပွေပ်၊ ပက်ပို့တ်။ ပက်သွင်းသည်၊ ပက်ထုတ်သည်။ LM. **ဒလာင်**, ဒလၢင် da lāñ [dĕ̆ làiŋ] n. scoop. ဒလာင်။ ခန္ဒဲ။]

ဒိလာင်, ဒိလၢင်ˀ dilāñ [dĭ làiŋ] n. Scum produced in boiling rice. ဗွီပ္ဟ်၊ ဗွီပ္ဟ်တိတ်ကွၤင်အခါပုင်ကွံ။ အမြုပ်၊ ထမင်းအိုးဆူသောအခါထွက်လာသောအမြုပ်။ [LM. **ပုဒ်ဒိလာင်**, ပုၚ်ဒိလၢင်ˀ puñ dilāñ [pəŋ dĭ làiŋ].

ဒိလာင်, ဒိလၢင်ˀ dilāñ [dĭ làiŋ] n. see. ရုံင်။ ရှ။ **ဒလိုက်ဒလာင်**, ဒလိုက်ဒလၢင်da luik dalāñ [dĕ̆ lèk dĕ̆ làiŋ],

ဒလိုက်ဒလာင်, ဒလိုက်ဒလၢင် daluik dalāñ [dĕ̆ lèk dĕ̆ làiŋ] n. oppression. ဒဒ်မမှီပို့ကြ်ထိင်ဒဝ်လဝ်၊ ဒဒ်မအုပ်ခုပ်ဟွံစ့ေကိုဗဖွဲဝ်။ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်ခြင်း၊ မတရားစိုးမိုးခြင်း။

ဒိအာပါဂမာက္ခ, ဒိသၢဖိမောက္ခ di sā pā mokkha [dĭ sa pa mok khă] n. rarely. ဝါတ်ဝါတ်ခါခါ။ ရှားရှားပါးပါး။ **ဒိအာပါဂမာခ်**, ဒိသၢဖိမောခ်် di sā pā mokh [dĭ sa pa mok] **ဒိအာပါဂမာက်ခ**, ဒိသၢဖိမောက်ခ di sā pā mo kha [dĭ sa pa mɔ̀^{2} khă] n. world-famous teacher. အွာဒယ်ာ်တ့်ပြာထာလ္ဆုဉ်းတိ။ ကမ္ဘာကျော်ဆရာ။ [P. **ပါဂမာက္ခ**, ဖိမောက္ခ pāmokkha [pa mok khă] n. ဒယ်ာ်ပြာထာတ်ပွဲလ္ဆုဉ်းတိ။ ကမ္ဘာပေါ်တွင်ထင်ရှားကျော်ကြားခြင်း။]

ဒိအာပါဂမာက္ခဉာ, ဒိသၢဖိမောက္ခအ္ဒာ di sā pā mok khaˈā cā [dĭ sa pa mok khă aca] n. World-famous teacher. အွာမဒယ်ာ်တ့်ပြာထာ လ္ဆုဉ်းတိ။ ကမ္ဘာကျော်ဆရာ။ [P.ˈkkhâca riya. **ဉာ်**, အ္ဒာရ်ˈācār [a car] n. teacher. အွာ။ ဆရာ။ Skt. ආචාර්‍ය, အာစာရ်ˈācā rya [a ca ryă].]

www.monlibrary.com

ဒိသာပါဂေါဓ်, ဒိသာပါဓေခ် disāpāmokh [dĭ sa pa mok], **ဒိသာပါဂေါက်ခ**, ဒိသာပါဓေက်ခ disāpāmokha [dĭ sa pa mok khă]n.world-famous teacher. အွာဒယ်တ့ဲပြာထာလ္လူဉ်းတိ။ ကမ္ဘာကျော်ဆရာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဒိသာပါဂေါက္ခ**, ဒိသာပါဓေက္ခ disāpāmokkha [dĭ sa pa mok khă].

ဒိဃာဝုကုမာရ်, ဒိဃာဝုကုမာရ် dighāwukumār [di ghèa wŭ kŭ mar], **ဒိဃာဝုကုမာ်**, ဒိဃာဝုကုမာရ် di ghā wu kumār [dĭ ghèa wŭ kŭ mar] n. The son of king Dighīti of Kosala, and the Bodhisatta,in the Dighītikosala-jataka and Kosambī- jataka. ဒီဃာဝုကုမာ၊ ကောန်မရာတ်ဒီဃီတိ၊ ဥုင်ကောသလကို့ ဗောဓိသတ်ပိုမက္ခုင်ပွဲဇာတ် ကောသမ္မီကို့ ဒီဃီတိကောသလ။ ဒီဃီတိကောသလနှင့် ကောသမ္မီဇာတ်တို့အလာ၊ ဘုရားလောင်းတော်နှင့် ကောသလဘုရင်၊ ဒီဃီတိ၏သား၊ ဒီဃာဝုကုမာရ။ [P. **ဒိဃာဝုကုမာ**, ဒိဃာဝုကုမာရ dighāwukumāra [dĭ ghèa wŭ kŭ mar] n. the young man Dighawukumara. ဒီဃာဝုကုမာရ။ ဒီဃာဝုကုမာရ။]

ဒိပင်ကာ်, ဒိပင်ကရ် dipaṅkar [dĭ pɛŋ cɔr], **ဒိပင်ကိ်**, ဒိပင်ကိရ် dipaṅkir [dĭ pɛŋ kir] n. The 4th of 28 Buddhas. ကျာ်တြဲကို့ဒုန်အလန်စတုတ္ထ၊ ပ္ဍောဝ်ကိုကျာ်တြဲစာစ္ဆော်ဒွာံဇကု၊ မကို့ဒုန်တဲ့ကုင်လဝ်။ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူပွင့်တော်မူခဲ့သော ဘုရားများအနက်၊ စတုတ္ထမြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသောမြတ်စွာဘုရား။

ဒိပင်ကိုဝ်, ဒိပင်ကိုဝ် dī paṅ kuiw [dĭ pɛŋ kɒ] n.(MM.) **ကျာက်တြေယ်ဒိပင်ကိုဝ်**, ကျာက်ဩြေယ်ဒိပင်ကိုဝ် kyāk tray dī paṅ kuiw [kyaik troa dī pɛŋ kɒ] n. The 4th of 28 Buddhas. ကျာ်တြဲဒီပင်ကိုဝ်။ ဒီပင်ကရာမြတ်စွာဘုရား။ [Skt. /P. **ဒိပင်ကာ**, ဒိပင်ကရ dīpaṅkara [dĭ pɛŋ kă ră].]

ဒိပင်ကိ်, ဒိပင်ကိရ် dīpaṅkir [dĭ pɛŋ cir],**ဒိပင်ကိုဝ်**, ဒိပင်ကိုဝ် dīpaṅkuiw [dĭ pɛŋ kɒ] n. Dipaṅkara. ကျာ်တြဲဒီပင်ကိုဝ်။ ဒီပင်ကရာမြတ်စွာဘုရား။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဒိပင်ကာ်**, ဒိပင်ကရ် dīpaṅkar [dĭ pɛŋ kɔr].

နဂိုလ်, ဒုအိလ် du'il [dŭ eal], **နဂုလ်**, ဒုအုလ် du'ul [dŭ ŭl], **နဂေါလ်**, ဒုအောလ် du'ol [dŭ ol] v. to cast off. ဗိုတ်ကွာ်ထော်၊ သဲစွးထော်။ လွှင့်ပစ်လိုက်သည်၊ စွန့်ခွာပစ်သည်။(၂) abandon. စာ်စွးအာထော်၊ ဒ်တိတ်အာထော်။ ထွက်ခွာသွားသည်၊ စွန့်ပစ်သွားသည်။ Cf. **ကျွာ်**, ကျွေအ် kle'[klaĕ], **ဂၢ**, နာ် nā [na].

နဂုလ်, ဒုအုလ် du'ul [dŭ ŭl], **နဂေါလ်**, ဒုအောလ် du'ol [dŭ ol] v. to cast off.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဗိုတ်ကွဟ်ထေံသဘဲစွးထေံ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꤗꤢꥈ**, ꤗꤡꤢꥈ du'il [dŭ eal].

ꤗꤢꥈꤣꤠꤤ, ꤗꤡꤢꤠꥈꤣꤠꤤ du'ul cwap [dŭ ŭl cwɔp] v. abhorrent mind. ထအိုန်စိုတ်၊ ဒအိုန်စိုတ်။ စက်ဆုပ်ရွံရှာဖွယ်ကောင်းသောစိတ်။

ꤗꤢꥉꤢꥈ, ꤗꤡꤢꥉꤢꥈ[3] du'ol [dŭ ao^{2}l] adj. all, every. ဒအိုတ်၊ ဖအိုတ်၊ ဖြိုတ်။ အားလုံး။

ꤗꤢꥉꤢꥈ, ꤗꤡꤢꥉꤢꥈ[J] du'ol [dŭ ao^{2}l] prep. till, up to. ဒိုလ်၊ ဒိုဝ်၊ ဒို၊ စို့။ တိုင်၊ တိုင်အောင်။

ꤗꤢꤠꥈꤤ, ꤗꤡꤢꤠꥈꤤ dukip [dŭ kɛp] n. chief. ဒကိုပ်၊ သ္ကိုပ်။ ခေါင်းဆောင်။ ဦးဆောင်ဦးရွက် ပြုလုပ်သူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꤗꤢꤠꥈꤤ**, ꤗꤡꤢꤠꥈꤤ dukuip [dŭ kop].

ꤗꤢꤠꤤ, ꤗꤡꤢꤠꤤ dukup [dŭ kup] n. chief. ဒကိုပ်၊ သ္ကိုပ်။ ခေါင်းဆောင်။ ဦးဆောင်ဦးရွက် ပြုလုပ်သူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꤗꤢꤠꥈꤤ**, ꤗꤡꤢꤠꥈꤤ dukuip [dŭ kop].

ꤗꤢꤠꥈꤤ, ꤗꤡꤢꤠꥈꤤ dukuip [dŭ kop], **ꤗꤢꤠꤤ**, ꤗꤡꤢꤠꤤ dukip [dŭ kip] n. chief. ဇမွေဉ်၊ ကျိုပ်သ္ကိုပ်၊ မွိဟ်ပ္ကင်ရင်။ အကြီးအကဲ၊ ခေါင်းဆောင်၊ အုပ်စိုးသူ။ (၂) person in charge. ပူဂိုမဒှံသ္ဘဲဒမသ္ဒးကေတ်လဝ်တာလျိုင်။ တာဝန်ခံအရာရှိပုဂ္ဂိုလ်။

ꤗꤢꤠꥈꤤ, ꤗꤡꤢꤠꥈꤤ da kuip [dĕ kop] n. (MM.) governor of city. ပူဂိုညးစွး ဇကရာတ်၊ သ္ဘဲဒမအုပ်ခုပ်ပ္ကင်ရင် (တ္ဂိုရး၊ တ္ဂိုဒုင်မပ္ဂောပ်လဝ်အသ္ဒဝ်သ္ကွဲတဲ)။ ဘုရင်ခံ၊ အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိ(လက်အောက်ခံ၊ တိုင်းနှင့်ပြည်နယ်များ)။ [LM. **ꤗꤢꤠꥈꤤ**, ꤗꤡꤢꤠꤤ da kuip [dĕ kop], **ꤘꤢꤠꥈꤤ**, ꤘꤡꤢꤠꤤ thakuip [thă kop], ꤜꤢꤠꥈꤤ gakuip [gĕ kop], **ꤞꤢꤠꥈꤤ**, ꤞꤡꤢꤠꤤ sakuip [să kop], **ꤞꤢꤠꤤ**, ꤞꤡꤢꤠꤤ skuip [səkop].;SM. **ꤥꤢꤠꥈꤤ**, ꤥꤡꤢꤠꤤ həkɒp [hă kop].]

ꤗꤢꤟꤢꥌ, ꤗꤡꤢꤟꤢꥌ du cām [dŭ cam] v. **ꤏꤢꥉꤗꤢꤟꤢꥌꤏꤢꥉꤢꥈ**, ꤏꤢꥉꤡꤢꤗꤢꤟꤢꥌꤏꤢꥉꤢꥈ kĭr du cām kil [kir dŭ cam kil] v. to make holes with an earth-auger. ခါကွိုင်နကို လောန်ထပူတိ။ မြေဖောက်လွန်သွားဖြင့်တွင်းများတူးသည်။[SM. **ꤟꤢꥌ**, ꤟꤢꥌ cām [cam] v. to make hole with a dibber. ကွောန်ပွော်နကိုခစိုး။ ကောက်စိုက်စူး ဖြင့်အပေါက် ပြုလုပ်သည်။ LM. **ꤢꤘꤢꥌ**, ꤢꤘꤡꤢꥌ ba cuim [bĕ com], **ꤘꤢꥌ**, ꤘꤡꤢꥌ khacuim [khă com], **ꤜꤢꥌ**, ꤜꤡꤢꥌ gacuim [gĕ com].SM. **ꤥꤢꥌ**, ꤥꤡꤢꥌ həcɒm [hă com] n. dibber. ခစိုး၊ ဂစိုး၊ ဗစိုး။ ကောက်စိုက်စူး။]

ꤗꤢꤡꤢꥈ, ꤗꤡꤢꤡꤢꥈ dudac [dŭ dɔt] n. **ꤗꤢꤡꤢꥈꤑꤢꥉꤣꤢꥌ**, ꤗꤡꤢꤡꤢꥈꤑꤢꥉꤣꤢꥌ dudactmo' [dŭ dɔt təmɔ̆]

www.monlibrary.com

n. mountain. တူတ်တို့၊ ဒုံ။ တောင်။ Cf. ဒလ်, ဒလေ် dal [dɔl], တ္ဝတ်, တ္ဝအော် tmo' [təɔ̆].

ဒုဋ္ဌဂါမဏီ, ဒုဋ္ဌဂါမဏေ် du ṭha gāmaṇi [dŭ thă gèa mĕ̆ năĕ̆] n. (**သ္မိုင်ဒုဋ္ဌဂါမဏီ**, သ္မိုင် ဒုဋ္ဌဂါမဏေ် smiṅ du ṭha gā ma ṇi [səmoiŋ dŭ thă gèa mĕ̆ năĕ̆].) n. a king of Ceylon (101-77. B.C.), builder of the Ratanacetiya or Mahāthūpa at Anurā dhapura. ဂ္ဂကရာတ်ချုင်သိင်ဃို၊ (၁၀၁-၇၇၊ ဗီသီ) တ္ဘညးမဒက် ခွံဒက်ပ္ဘန်ကျုင်လဝ်စေတီ၊ မဟာထူပ(ဝါ)ရတနစေတီယ၊ ပွဲကိုချုင်အနုရာဓပူရ။ သီဟိုဠ် ဘုရင်တစ်မါး၊ (၁၀၁-၇၇၊ ဗီစီ) အနုရာမြို့တော်တွင်၊ မဟာထူပစေတီ (ဝါ) ရတန စေတီယကိုတည်ခဲ့သောမင်း။Syn. **ဘဂယာ**, အာဘယော 'abhayo [ă bhĕ̆ yò¹], **ဘဂဘယ်**, အာဘေယ် 'abhey [ă bhèa]. [P. **ဒုဋ္ဌဂါမဏီ**, ဒုဋ္ဌဂါမဏေ် Duṭṭhagā maṇi [dùt thă gèa mĕ̆ năĕ̆].]

ဒုတိယ, ဒုတိယ dutiya[dŭ tæ̆ yă̆]n.(MM.) that which is second. ဒုတိယ၊ အလန် ဒုတိယ။ ဒုတိယ၊ ဒုတိယမြောက်။ **ဂ္ဂာဒုတိယ**, ဂ္ဂေါရ်ဒုတိယ cnor du ti ya [cɔ nor dŭ tæ̆ yă̆] n. the second row. ကရင်ဒုတိယ။ ဒုတိယအတန်း။ **ဒုတိယအာသာတ်**, ဒုတိယအသာတ် dutiya 'asāt [dŭ tæ̆ yă̆ ă sat] n. a month intercalated after the fourth ('āsāt) in certain year. ဂိတု၊ ဒုတိယဒွိုန်အသာတ်)၊ သွံဝထပ်သွံဝမ္ဂး ဂိတုသွး ထပ်ဗပေင်စုတ်ကိုမွဲဂိတု။ ဒုတိယဝါဆိုလ(အသာတ်လ)၊ နှစ် ထပ်သောနှစ်တွင်၊ ထပ်မံထည့်သွင်း ရေတွက်ထည့်ရသော လတစ်လ။ [LM.; SM. **ဒုတိယ**, ဒုတိယ dŭ tĭ yă̆ [dŭ tæ̆ yă̆]. P. second. ဒုတိယ။ ဒုတိယ။]

ဒုတိယသင်္ဂါ, ဒုတိယသင်္ဂါ du ti ya saṅgā [dŭ tæ̆ yă̆ seŋ gèa] n. The second Buddhist Council in the time of king Kālāśoka. ပေါ်ပ္ဍွန်သင်္ဂါယန၊ အလန် ဒုတိယလက်ထက်သ္ဒိင်ကာလာသောက။ ကာလာသောကမင်းလက်ထက်ဒုတိယသင်္ဂါယ နာတင်ပွဲ။ [P. **ဂိတိ**, ဂိတိ 'giti [gĭ tæ̆], **သင်္ဂိတ်**, သင်္ဂိတ် saṅgit [seŋ gèt].]

ဒုပေါ်း, ဒုပေါ်း du poḥ [dŭ pɒh] n. seven. ထပ်၊ ၇။ ခုနှစ်၊ ၇။ read. ဗ်။ ဖတ်။ **နုပေါ်း**, ဒုံပေါ်း duṁpoḥ [dùm pɒh].

ဒုမင်, ဒုမင် du maṅ [dŭ mèaŋ] n. Beam joining tops of opposite posts in building. ဓမင်၊ ထွ။ ထုပ်၊ ထုပ်စွပ်၊ လျောက်စွပ်။ **ဒုမင်သိန်လ**, ဒုမင်သိန်လ dumaṅ sinla [dŭ mèaŋ sɛn lă̆] n. tie-beam and wall-plates. ဓမင်ကိုထွ။ ယက် မန့်ဝှင့်ထုပ်။ [LM. **ဒမင်**, ဒမင် da maṅ [dĕ̆ mèaŋ], **ဓမင်** dha maṅ [dhĕ̆

www.monlibrary.com

mèaŋ], ꤡꤡꤢ꤬, ꤢꤡꤢ꤬ tha maṅ [thə̆ mèaŋ], ꤡꤡꤢ꤬, ꤡꤡꤢ꤬ khamaṅ [khə̆ mèaŋ], SM. ꤡꤡꤢ꤬, ꤡꤡꤢ꤬ hə mèaŋ [hə̆ mèaŋ].]

ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬, ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬ dumoṅ [dŭ̈ mòŋ] n. To set. စွဲလဝ်၊ သ္ဂ်ီတန်တ်ဒွံင်။ ထားသည်၊ တည်နေစေသည်။ (၂) cause to sit. သ္ဂ်ီဂ္ဂံဒွံင်။ ထိုင်နေစေသည်။ (၃) install. ကွာတ်ဖာတ်ပ္ဂိုန်၊ သ္ဂ်ီဖျံသ္ဂီင်ဒွံင်။ တင်မြှောက်သည်၊ အခြေတကျနေထိုင်စေသည်။

ꤡꤡꤢ꤬, ꤡꤡꤢ꤬ da måṅ [dĕ̈ mòŋ], ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬, ꤡꤡꤢ꤬ da moṅ [dĕ̈ mòŋ], n. (MM.) to cause to dwell. သ္ဂ်ီမံင်၊ သ္ဂ်ီတန်တ်။ နေစေသည်၊ အခြေချနေထိုင်စေသည်။ ꤢꤢꤡꤢꤢ꤬ꤡꤡꤢ꤬, ꤡꤡꤢ꤬ wāṅplopdamåṅ [wàiŋ plɒp dĕ̈ mòŋ] v.to install ceremonially[in monastery]. ခုင်တ္ဂုင်ပ္ဂျောပ်ဒွံင်(ပ္ဂဲဘာ)။ (ကျောင်းတွင်းသို့)ဧည့်ခံကြိုဆိုသွင်းနေသည်။ [LM.;SM. ꤡꤡꤢ꤬, ꤡꤡꤢ꤬ həmòŋ [hə̆ mòŋ].

ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬, ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬ dmoṅ [dĕ̈ mòŋ]v. be stay. မံင်၊ တန်၊ တန်တ်၊ တန်ဒို၊ ဒို။ နေသည်၊ တည်းသည်၊ တည်းခိုသည်။ (၂) be located. တန်ဒွံင်၊ တန်တ်ဒွံင်။ တည်နေသည်၊ တည်တန့်နေသည်။]

ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬, ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬ dulāṅ [dŭ̈ làiŋ] n. Saucer. ပ္ဂာန်ခ္ဆေဝ်ဒုင်ပ္ဂာန်ဥာ်လက်ဖက်။ လ္ဂက်ရည်ပန်းကန်အခံပန်းကန်ပြား။ (၂) tray. ထး၊ ခွက်။ ဗန်း၊ လင်ဗန်း။ (၃) dish, on which offerings were placed in religious ceremonies. ပ္ဂာန်ခ္ဆေဝ်၊ ပ္ဂာန်စပုင်သွက်သ္ဆေဂံစုတ်ကပေါတ် သွပ္ဂုဇပ္ဂဲအသေအဟာန် မဆေင်စပ်ကိုဘာသာ။ ဘာသာရေးအခမ်းအနားတွင်၊ လ္ဂျုဒါန်းပ္ဂုဇော်သောပစ္စည်းများထည့်ရန်ပန်းကန်ပြား။

ꤟꤡꤢ꤬, ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬ da lāṅ [dĕ̈ làiŋ] n. (MM.) tray. ထး။ လင်ပန်း။

ꤟꤢꤡꤢ꤬, ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬ danlāṅ [dŭ̈ làiŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ꤢꤢꤡ꤬, ꤢꤢꤡ꤬ khal [khɔl]. [LM. ꤟꤡꤢ꤬, ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬ da lāṅ [dĕ̈ làiŋ] n. wicker tray or casket. ထး၊ ခွက်၊ ထ္ဆေန်မတာန်လဝ်ကိုဒုန်။ ဝါးနီးဖြင့်ရက်လုပ်ထားသောလင်ပန်း၊ ဗျတ်၊ ဗန်း၊ ဒေါင်းလန်းသို့မဟုတ်သေတ္တာငယ်။ (၂) altar for offering. ပွင်ယတ်။ ယဇ်ပူဇော်ရန်ပလ္လင်။ SM. ꤡꤡꤡꤢ꤬, ꤡꤡꤢꤢꤡꤢ꤬ həlàiŋ [hə̆ làiŋ] n. alter. ပွင်ယတ်။ ယဇ်ပူဇော်ရန်ပလ္လင်။ ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬, ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬ dan lāṅ [dɔ̀n làiŋ].] LM. ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬, ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬ dunlaṅ [dùn lèaŋ], ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬, ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬ duṅleṅ [dɔ̀ŋ lèaŋ] n. wooden platter. ခွက်ဆု။ သစ်သားဗျတ်။ Cf. ꤟꤢꤡꤢ꤬, ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬ dun [dùn] n. bamboo. ဒုန်။ ဝါး။ ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬, ꤟꤢꤡꤢꤢ꤬ duṅ [dɔ̀ŋ] v. to receive. ဒုင်ကေတ်။ ခံယူသည်။ ꤡꤡꤢꤢ꤬, ꤡꤡꤢꤢ꤬ leṅ [dèaŋ] v. to nourish. မြိမြန်၊ လွီလွတ်ဇော်သ္ဂျင်။ ကျွေးမွေးစောင့်ရှောက်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သည်၊ မွေးမြူသည်။ **ပလ်ငံ်**, ပလ္လင် pal laṅ [pɔn lɛŋ], **သံလာင်**, ဒန်လာင် dan lāṅ [dŭ làiŋ], **သလာင်**, ဒလာင် dalāṅ [dĕ làiŋ]. cf.LM. **ပၼံ**, ပနံ panaṅ [pă nɛŋ]. SM. **ပၼံ**, ပနံ pənɛŋ [pă nɛŋ] n. ပွင်ယတ်မဒုင်လဝ်ဖိုင်ကိုဧျောင်ကဒက်။ ကြာပွင့်အောက်ခံအခြေရှိသောယဇ်ပူဇော်ရန်ပလ္လင်။

ɲလင်, ဒုလေင် duleṅ [dŭ lèaŋ] n.Saucer. ပွာန်ခွေဝ်ဒုင်ပွာန်ဧာ်လက်ဖက်။ လွှက်ရည်ပန်းကန်အခံပန်းကန်ပြား။ (၂) tray. ထး၊ ခွက်။ ဗန်း၊ လင်ဗန်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ɲလာင်**, ဒုလာင် dulāṅ [dŭ làiŋ].

ɲဝ်ပ်, ဒုဝေါ်ပ် du'wop [dŭ wɔ̀p] n. (duwop. ဒုဝေါပ်) a city probably tributary to Thaton. ချင်သွးဆက်ကွဲပရေင်တွဲကို ချင်သဓီမွဲချင်။ သထုံပြည်ကိုလက်ဆောင်ပဏ္ဏာဆက်သရသောမြို့တစ်မြို့။ **ဧျɲဝ်**, ချင်ဒုဝေါ dụṅ du'wo [ɗɜŋ dŭ wɔ̀[1]] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ɾသဝ, ဒေဝ dewa [dè wĕ] n.(MM.) god. ကျန်မန္ဒံကိုကျဒ္ဓိဗလ ကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်၊ ရုပ်မပုတ်ဍတ်စုတ်လဝ်ဗိုကျန်ဒေဝတ်ဍ်။ တန်ခိုးကျဒ္ဓိပါတ်နှင့်ပြည့်စုံသောနတ်၊ ယင်းနတ်ဘုရားရုပ်တု။ (၂) superhuman but not immortal being. သတ်မန္ဒံကိုအစော်စရဲဝဲတ်နူကိုမ္ဒိဟ်၊ ကမ္ဘောန်မ္ဒိဟ်တံကျောန်ဟွံမာန်ဍ် မရင်တ္ဒုင်ကျောန်ကိုမာန်၊ ဆဂးဟွံဗ္ဘးနူကိုဝဝ်အနိစ္စ။ သာမာန်လူသားတို့ မစွမ်းဆောင်နိုင်သောအလုပ်ကို၊ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်နိုင်သောသက်ရှိတစ်မျိုး၊ သို့ရာတွင်အနိစ္စသဘောကိုမလွန်ဆန်နိုင်။ Cf. **ɾသတာ**, ဒေဝတာ dewatāw [dè wĕ taɑ[3]] n. celestial beings. ကျန်၊ ဒေဝတ၊ အိန်။ နတ်ဒေဝါ၊ ဒေဝတာ။ [LM.; Skt./P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ɾသတာ, ဒေဝတာ dewatā [dè wĕ ta] n. read. ဗ်။ ဖတ်။ **ɾသတာ**, ဒေဝတာ dewatāw [dè wĕ taɑ[3]].

ɾသတာဝ်, ဒေဝတာဝ် dewatāw [dè wĕ taw] n. superhuman being. သတ်မန္ဒံကို အစော်စရဲဝဲတ်နူကိုမ္ဒိဟ်၊ ကမ္ဘောန်မ္ဒိဟ်တံ ကျောန်ဟွံမာန်ဍ်မရင်တ္ဒုင်ကျောန်ကိုမာန်။ သာမာန်လူသားတို့မစွမ်းဆောင်နိုင်သောအလုပ်ကို၊ ပြုလုပ်ဆောင်ရွက်နိုင်သောသက်ရှိတစ်မျိုး၊ (၂) (usually minor. ညည။ အနည်းအကျဉ်း။) god. ကျန်မန္ဒံကိုကျဒ္ဓိဗလကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်၊ ရုပ်မပုတ်ဍတ်စုတ်လဝ်ဗိုကျန်ဒေဝတ်ဍ်။ တန်ခိုးကျဒ္ဓိပါတ်နှင့်ပြည့်စုံသောနတ်၊ ယင်းနတ်ဘုရားရုပ်တု။ (၃) genius. တ္ဘပါရမီ၊ မ္ဒိဟ်သ္ကေက်သ္ကေက်သ္ကာသ္ကာ။ ပါရမီရှင်၊ ထူးချွန်သူ။ (၄) opulent. ဒေဝတ်။ ဒေဝတာ၊ နတ်။ (၅) deva, celestial being. ဒေဝတ်၊ အိန်၊ ဒေဝတာ၊ နတ်။

ɾသတာဝ်, ဒေဝတာဝ် dewatāw [dè wĕ taw], **ɾသတာ**, ဒေဝတ dewatau

www.monlibrary.com

[dè wĕ tao^{3}] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ငဝ, ဒေဝ dewa [dè wĕ], ငဝပုတ်, ဒေဝပုတ် dewaput [dè wĕ put], ဗြုမ်, ဗြုန် brum [brùm], ကိၚ်ဒေါက်, ကိန် ဒေါက် kindok [kɛn dòk], ကာကာသ်, အာကာသ ငဝတာဝ်, ဒေဝတာဝ် 'ākās dewatāw [a kas dè wĕ tao^{3}].[LM. ငဝတ, ဒေဝတ် dewatau [dè wĕ tao^{3}].SM. ငဝတ, ဒေဝတ် tèwetao [dè wĕ tao^{3}].Skt/P. ငဝတာ, ဒေဝတာ de va tā [dè wĕ ta].] ပူဇော်, ပုဇော် pū jāw [pao^{1} jaw] v. worship. ပူဇော်သည်။

ငဝတ, ဒေဝတ်^{J} de wa tau [dè wĕ tao^{3}] n. god. ကြန်မန္ဒကိုကြဒ္ဓိဗလကိုုိက်ကိုုိက် ပေင်ပေင်၊ ရုပ်မပုတ်ဂွတ်စုတ်လဝ် ဗိုကြန်ဒေဝတ်ဂ်။ တန်ခိုးကြဒ္ဓိပါတ်နှင့်ပြည့်စုံသော နတ်၊ ယင်းနတ်ဘုရားရုပ်တု။ (၂) spitit. ဝိညာန်၊ ကြန်၊ ကလော်။ ဝိညာဉ်၊ နတ်၊ တစ္ဆေ။ see. ရုံင်။ ရှု။ ငဝတာဝ်, ဒေဝတာဝ်^{2} dewatāw [dè wĕ taw].

ငဝတာဝ်, ဒေဝတာဝ် dewatāw [dè wĕ taw] n. god. ဒေဝတ်။ ဒေဝတာ။

ငဝဒတ်, ဒေဒတ် dewadat[dè wĕ dòt]n.A schismatic disciple who attempted to kill the Buddha. သာဝက၊ မဓလိုင်လုဟ်လော်နှ်ဒုဟ်မပါထ္ထားဂိုန်သင်၊ သိုကို ဒ်ဉးမကွေ်စိုတ်၊ သွက်သွော်ဂစိုတ်ကွေ်ကျာ်ကြဲ၊ မဂ္ဂိုင်ကိုုိအလန်။ ဂိုဏ်းခွဲသည့်အပြစ်ကို ကျူးလွန်သောသာဝကဖြစ်သူ၊ မြတ်စွာဘုရားအားအကြိမ်ကြိမ်သတ်ဖြတ်ရန် ကြိုးပမ်းသူ။ [Skt./P. ငဝဒတ္တ, ဒေဒတ္တ dewadatta [dè wĕ dòt tă].]

ငဝပုတ်, ဒေဝပုတ် dewaput [dè wĕ put] n. Minor god. ဒေဝတ်ကဆင်သဝ်သဝ်။ သေးသိမ်သောနတ်သူငယ်များ။ (၂) demigod,following and ministering to a greater. ဒေဝတ်မတန်ဒ်ဒွံင်မွှိဟ်မွဲဒကုတ်၊ ဒေဝတ်မွဲဒကုတ်၊ မဒ်ဒေဝတ်ဗွက်ကြဟွံသေင်၊ ဒ်အရီအဗင်ဒေဝတ်ညးမန္ဒကိုမဆင်မသွင်နူဇကု။ နတ်တစ်ပိုင်း၊ လူတစ်ပိုင်းဖြစ်နေသောဒေဝတာ၊ ၄င်းတို့သည်၊ မိမိတို့ထက်အဆင့်မြင့်သော နတ်တို့၏နောက်လိုက်သို့မဟုတ်အကူအညီပေးရသည့်နတ်။ Cf. ငဝတာဝ်, ဒေဝတာဝ် de wa tāw [dè wĕ taw]. [Skt. ပုတြ, ပုတြ put ra [pŭ tră]. P. ပုတ္တ, ပုတ္တ putta [put tă].]

ငဝပုတ္တ, ဒေဝပုတ္တ dewaputta [dè wĕ put tă] n. (MM.) minor god. ဒေဝတ်ဟွံစိုပ်တရ်၊ ဒေဝတ်ကဆင်အသွဝ်။ အရေးပါအရာမရောက်သောနတ်၊ အဆင့်နိမ့်သောနတ်။ see. ရုံင်။ ရှု။ ငဝပုတ်, ဒေဝပုတ် de wa put [dè wĕ put]. ငဝပုတ္တမာ, ဒေဝပုတ္တမော de wa put ta mā [dè wĕ put tă mèa] n. the god Māra. ဒေဝတ်မာရ်။ မာရ်နတ်။ (as distinct from other, abstract aspects of Māra

www.monlibrary.com

or death. ဟွံတုပ်ကိုဒေဝတ်တ္ဘဟ်သ္ဘာင်၊ မဗွံက်တ်ရုပ်ရ်ပ္ဒဲစိုတ်မ္ဂး၊ မတုပ်တ်ဒွံင်ကိုသွိင်ယီ။အခြားနတ်များနှင့်မတူ၊ စိတ်ကူးအရရုပ်ရည်ကိုမှန်းဆကြည့်လျင်သေမင်းနှင့်မခြား။)

ငဝပုတ္တမာ်, ဒေဝပုတ္တမာရ် dewaputtamār [dè wĕ put tă mèar] n. the son of god Mā ra. ဒေဝပုတ္တမာ၊ ဒေဝတ်ကောန်မာရ်၊ မာရ်နတ်၏သား။

ငဝမနုဿ, ဒေဝမနုဿ de wa ma nus sa [dè wĕ mĕ nut să] n. human being and celestial being. မွိဟ်ဒေဝတ်၊ မွိသ်ဒေဝတ်၊ သတ်မန္ဒံကိုအင်္ဂသိုမွိဟ်သိုဒေဝတ်။ လူနတ်ဒေဝါ။ နတ်အင်္ဂါနှင့်လူအင်္ဂါနှစ်မျိုးလုံးရှိသောသက်ရှိတစ်မျိုး။

ငဝသုတယက္ခငသာပတိ, ဒေဝသုတယက္ခသေနာပတိ de wa su ta yakkhasenāpati [dè wĕ su tă yèak khă se na pă tæ̆] n. A yakkha captain. ယွဂ်ကျိုပ်သ္ဂိုပ်လကိုဟ်မွဲတ္ဘ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦးအမည်။ [P. **သုတ**, သုတ suta [su tă].]

ငဝါဒမ်ပိယတိသ်, ဒေဝါနံမ်ပိယတိဿ de wā nam̐ pi ya tis [dè wèa nòm pæ̆ yă tes] n. (**သ္ဂိုင်ငဝါဒမ်ပိယတိသ်**, သ္ဂိုင်ဒေဝါနံမ်ပိယတိဿ smiŋ de wā nam̐ piyatis [smoiŋ dè wèa nòm pæ̆ yă tes].) n. the first Buddhist king of Ceylon, who reigned 247-207 B.C. ဂ္ဂကရာတ်မဒုင်ကေတ်ကွေတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်ပ္ဒဲဥုင်သိင်ဃိုး၊ တ္ဘညးမပ္ဘင်ရင်ဥုင်သိင်ဃိုး၊ ပ္ဒဲကိုသက္ကရာတ် ဗီသီ၊ ၂၄၇-၂၀၇။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၏ပထမဦးဆုံးဗုဒ္ဓဘာသာ ကိုကိုးကွယ်သောဘုရင်၊ ဘီစီ၊ ၂၄၇-၂၀၇၊ တွင်သီဟိုဠ်ကျွန်းကိုသူအုပ်စိုးခဲ့သည်။ [P. **ငဝါဒမ်ပိယတိဿ**, ဒေဝါနံမ်ပိယတိဿ dewānam̐piyatissa [dè wèa nòm pæ̆ yă tes să].]

ငဝီ, ဒေဝီ de wī [dè wì] n. (MM.) **တ္ဂာဉ်မြိုယ်ငဝီ**, တ္ဂာန်မ္ဘိုယ်ဒေဝီ twān mbuiy de wī [twan bòi dè wì] n. a village in Sittang district. ကွာန်မ္ဘိုဒေဝီ၊ မန္ဒံပ္ဒဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲကွာန်။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိကျေးရွာတစ်ရွာအမည် (ကွာန်မွေဒေဝီ ခေါ်ကျေးရွာတစ်ရွာ၏အမည်)။

ငသ, ဒေသ desa [dè să] n. country. ဥုင်ကွာန်၊ ရး။ နိုင်ငံ၊ တိုင်းပြည်။ (၂) land. တိဥုင်။ ရေမြေ။ see. ရံင်။ ရွ။ **ငသ်**, ဒေသ် des [dèh].

ငသာ, ဒေသနာ de sa nā [dè să na] n. to discourse of. ဟိုတွံ၊ ဖျေါကို၊ ပွဲက်ထွး တွပ်ထွးကိုတြာ်၊ ပွဲက်ထွးချူထွးကိုတြာ်။ ဟောပြောသည်၊ ပို့ချသည်၊ ဋီကာချဲပြောဆိုသည်၊ ဋီကာချဲရေးသားသည်။ (၂) propound. ပ္ဒိုန်ထွးသွက်သွေံသီကို၊ ပ္ဒိုန်ထွးသွက်သွေံချပ်ဗွာရဏာ၊ ပ္ဒိုန်ထွးသွက်သွေံပ္ဒိတ်သွပ်၊ ပ္ဒိုန်ထွးမခွံက်လဝ်ကိုတင်။ ဆွေးနွေးရန်တင်ပြသည်၊ စဉ်းစားရန်တင်ပြသည်၊ အဖြေထုတ်ရန်တင်ပြလိုက်သည်၊ အချက်အဖြစ်ထုတ်ဖေါ်တင်ပြသည်။ (၃) preach. တွံဝဲကိုဩဝါဒ၊ ကိုက္သပ်၊ ဖ္ဒိုက်ဖ္ဒွောဝ်။ တရားဟောသည်၊ ဩဝါဒပေးသည်၊ အကြံပြုသည်၊ တိုက်တွန်းသည်။ Cf. **ငတာ်**,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တောသ် tos [tɒs]. [LM. ငရဟ္ဂ, ဒေသ္နာ desnā [dè səna]. SM. ငရဃာ, ဒေသနာ tè sə na [dè sə̆ na].Skt. ငရဃာ, ဒေသနာ de śa nā [dè sə̆ na] n. instruction. တင်မဖျေါကို်၊ တင်မစွောန်ထွး၊ ပို့ချချက်၊ ညွှန်ကြားချက်။ /P. ငရဃာ, ဒေသနာ de sa nā [dè sə̆ na] n. lesson. ကို်ဒို်ဒွေတ်၊ သခ်ဏ်းစာပေးသည်။ (၂) discourse. ဟိုတွံ၊ ဖျေါကို်၊ ပွံက်ထွးတွံထွးကို်တြဲ၊ ပွံက်ထွးချူထွးကို်တြဲ။ ဟောပြောသည်၊ ပို့ချသည်၊ ဍီကာချဲ့ပြောဆိုသည်၊ ဍီကာချဲ့ရေးသားသည်။ (၃) sermon. တွံကို်ဓဝ်၊ တွံပို်ဝ်၊ ဒွေံတွောန်။ တရားဟောသည်၊ သွန်သင်ဆုံးမသည်။]

ငရဃိ, ဒေသယိ desayĭ [dè sə̆ yĭ]v. has been preached. ဒေသယိ၊ စိုန်တွံ။ ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။

ဒယ်ယဓမ္မ, ဒယ်ယဓမ္မ dayyadhamma [dè yĕ dhɔ̀m mĕ̀] v. (MM.) pious gift of things requisite for monks. ဝတ္ထုဒါန်ခမ်ိသင်တံမန္ဒံကို်ပို်က်။ သံဃာတော်များအတွက်လိုအပ်သောလှူဘွယ်ဝတ္ထု။ [P. **ဒယ်ယ**, ဒေယ်ယ deyya [dèa yĕ̀].]

ဒယ်ယဓာ်, ဒယ်ယဓရ် dayyadhar [dòa[1] yĕ̀ dhɔ̀r]n.(MM.) pious gift of things requisite for monks. ဝတ္ထုဒါန်ခမ်ိသင်တံမန္ဒံကို်ပို်က်။ သံဃာတော်များအတွက်လိုအပ်သောလှူဘွယ်ဝတ္ထု။ **ဝတ္ထုဒယ်ယဓာ်**, ဝတ်ထုဒယ်ယရ် watthudayyadhar [wɔ̀t thŭ dòa[1] yĕ̀ dhɔ̀r] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဒယ်ယဓာ်**, ဒယ်ယရ် dayya dhar [dòa[1] yĕ̀ dhɔ̀r] n. mercy. ကရုဏာ၊ ဒဒ်ိမစွံဓဝ်ဆာန်ဥူ။ ဒဒ်ိမန္ဒံကို်ဓဝ်ကရုဏာဆာန်ဥူ။ ကရုဏာ၊ သနားကြဉ်နာခြင်း၊ သက်ညာမှူ။ (၂) compassion. ဒဒ်ိမစွံဓဝ်ကရုဏာ၊ ဒဒ်ိမန္ဒံကို်ဓဝ်ကရုဏာဆာန်ဥူ။ ကရုဏာသက်ခြင်း၊ သနားကရုဏာ။ Skt/P. **ဒယာ**, ဒယာ dayā [dĕ̀ yèa] n. compassion. ဒဒ်ိမစွံဓဝ်ကရုဏာ၊ ဒဒ်ိမန္ဒံကို်ဓဝ်ကရုဏာဆာန်ဥူ။ ကရုဏာသက်ခြင်း၊ သနားကရုဏာ။]

ဒ, ဒ် dau [dèa[1]] v. to run away. ဒြိပ်ဒ်အာ၊ ဒ်အာ။ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငဒါဝ်**, ဒေါဝ် dow [dò[2]].

နမ်ကာက်, ဒန်ကာက် dam kāk [dɔ̀m kaik] n. (MM.) a district of Rāmañña. ခရိုင်ရာမည်ညမွဲ။ ရာမာန်ညခရိုင်တစ်ခု။

နမ်း, ဒန်း damñaḥ [dɔ̀m ŋèh] n.(MM.) reason. တင်မထွးဟိုတ်၊ တင်မကလေင်သွး၊ တံဟိုတ်။ အကြောင်းပြချက်၊ ဆင်ခြေ၊ အကြောင်းရင်း။ (၂) account. ဟိုတ်၊ ဟိုတ်ဖို်။ အကြောင်း၊ အကျို်းအကြောင်း။ **နမ်းဟတ်**, ဒန်းဟေတ် dam ñaḥ het [dɔ̀m ŋèh hit]n.reason. တင်ထွးဟိုတ်၊ တင်မကလေင်သွး၊ တံဟိုတ်။ အကြောင်းပြချက်၊ ဆင်ခြေ၊ အကြောင်းရင်း။ [**ဒ်း**, **ဒူး** dñaḥ [dəŋèh] n. reason. တင်မထွး

www.monlibrary.com

ဟိုတ်၊ တင်မကလေင်သွး၊ တံဟိုတ်။ အကြောင်းပြချက်၊ ဆင်ခြေ၊ အကြောင်းရင်း။]

ဒမ်ငပါ:, ဒမ်ဇေး: damṁ poḥ [dɔ̀m pɒh] n. seven. ထပ္ပ်၊ ၇။ ခုနှစ်၊ ၇။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဒုမ်ငပါ:**, ဒုမ်ဇေး: duṁ poḥ [dṵ̀m pɒh].

ဒမ်မာဆ်, ဒမ်မာစ် damṁ māc [dɔ̀m màc] n. Smith. သွာဓွာတ်၊ သွာဒွာတ်၊ အွာဓွာတ်၊ အွာဒွာတ်။ ပန်းပဲဆရာ၊ ပန်းပဲသမား။ **ဒမ်မာဆ်ဗိရ်ဆယ်**, ဒမ်မာစ်ဗိရ်သေယ် damṁ mācbirsey [dɔ̀m màc bḭr sea]n. black smith. သွာဓွာတ်ပြဲ။ ပန်းပဲသမား။ [LM. **ဒမာတ်**, ဒမာတ် da māt [dɛ̰̀ màt], **ဓမာတ်**, ဓမာတ် dha māt [dhɛ̰̀ màt], **ခမာတ်**, ခမာတ် khamāt [khə̆ màt]. SM. **ဟမာတ်**, ဟမာတ် həmàt [hə̆ màt].LM. **ဒါတ်**, ဒါတ် dāt [dàt].SM **ဒါတ်**, ဒါတ် tàt [dɛ̰̀ màt] v. to beat out. တက်၊ တက်ဒုက်။ ထုသည်၊ ရိုက်သည်။ (၂) strike. ယင်၊ ဓုင်။ ခတ်သည်၊ ရိုက်ခတ်သည်။ (၃) slap. တက်ဒါတ်၊ ဒဒုတက်။ ရိုက်ခတ်သည်၊ ထုရိုက်သည်။]

ဒမ်ငယာင်, ဒမ်ယောင် damyoṅ [dɔ̀m yɔ̀ŋ] v. attr. (MM.) dark brown. ဥသရီ၊ ကွသရီ။ မဲမှောင်သည်၊ ညိုမှောင်သည်။ [LM. **ဒမ်ယိုင်**, ဒမ်ယိုင် damyuiṅ [dɔ̀m yɛ̀ŋ], **ဒမျာင်**, မျောင် myoṅ [myɔ̀ŋ], **ဖယိုင်**, ဖယိုင် phayuiṅ [phə̆ yɛ̀ŋ]. SM. **ဟယိုင်**, ဟယိုင် həyàn [hə̆ yɛ̀ŋ].]

ဒမ်ရု, ဒမ်ရု damru [dɔ̀m rʉ̆] n. **သိမ်မဟ်ဒမ်ရု**, သိမ်မော်ဒမ်ရု simmahdamru [sɛm mɔh dɔ̀m rʉ̆] n. a sīmā in Rangoon district. သီမန္တံပ္ဒဲကို်ခရိုင်လွင်မွဲမ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ဒမ်ရဟ်, ဒမ်ရုဒ် dam ra' [dɔ̀m rʊ̆] n. (MM.) **သိမ်ဒမ်ရုဒ်** sim dam ra' [sɛm dɔ̀m rʊ̆] n. a sīmā in Tar district. သီမန္တံပ္ဒဲခရိုင်တာမွဲမ။ တားခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ဒမ်လ, ဒမ်လ damla [dɔ̀m lɛ̰̀] n. (LM.) bandit. ဒလ၊ ဒမ္မ။ ဒမြ၊ ဓားပြ။ (၂) dacoit. ဒမ္မ၊ ဒမ္မမတာ၊ ဓားပြလက်နက်ကိုင်လူစု။ [LM. **ဒမ်လ**, ဒမ်လ damla [dɔ̀m lɛ̰̀], **ဓမ်လ**, ဓမ်လ dham la [dhɔ̀m lɛ̰̀]. SM. **ဟလ**, ဟလ həlɛ̰̀ [hə̆ lɛ̰̀]. LM. **ဓလ**, ဓလ dhala [dhɛ̰̀ lɛ̰̀],**ဒမ်လ**, ဒမ်လ damla [dɔ̀m lɛ̰̀].SM. **ဟလ**, ဟလ həlɛ̰̀ [hə̆ lɛ̰̀]v. to commit dacoity. လုဟ်လောန်အမှုဓမ္မ။ ဓားပြမှုကျူးလွန်သည်။]

ဒမ္လိ, ဒမ္လီ damli [dɔ̀m lɪ̰̀] adv. see. ရံင်။ ရှ။ **ဒမ်လိ**, ဒမ်လိ damli [dɔ̀m lɪ̰̀].

www.monlibrary.com

ဒမ်လိ, ဒမ်လိ dam li [dɔ̀m lɪ̏] n. (MM. in advbl. use.) continuity. ပွမဆက်ရင်တွင်ကျောန်၊ ပွမဆက်ကျိုဒ်း။ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှု၊ ဆက်လက်ဖြစ်ပါမှု။ (၂) perpetuity. ဒဒ်မတန်ဒွံင်တွိ၊ ဒဒ်မန္ဒံဒွံင်တွိ။ အမြဲထာဝရတည်ရှိခြင်း၊ အစဉ်ထာဝရရှိခြင်း။ Cf. **ထာဝရ**, ထာဝရ thā wa ra [thɑ wɛ̀ rə̀], **လမိုဲန်**, လဓိုန် lamuin [lɛ̀ mɔ̀n]. [LM. **ဒမ်လိ**, ဒမ်လိ damli [dɔ̀m lɪ̏] adv. perpetually. ဟွံပိုတ်ဟွံပိုတ်၊ လွိုန်ကာလ။ အဆက်မပြတ်၊ ထာဝစဉ်။ **လွိ**, လွိ dli [dlɪ̏] v. perpetually recurring moment. ကလေင်ကျိုဒ်ကျင်ပွန်၊ ကလေင်ကျိုဒ်တိုန်ဉိုင်ကိုဝါ။ နောက်တဖန်ပြန်ဖြစ်ပျက်သည်၊ အကြိမ်ကြိမ်ပြန်ဖြစ်ပျက်သည်။ (၂) to be perptual. ဆက်ကျိုဒ်ဒွံင်ဟွံပိုတ်၊ ဆက်ကျိုဒ်ဒွံင်ဟွံဇူဟွံယိုး၊ ဆက်ကျိုဒ်ဒွံင်ထာဝရ။ အဆုံးမသတ်နိုင်ဖြစ်နေသည်၊ အတောမသတ်နိုင်ဖြစ်နေသည်၊ ထာဝရဖြစ်နေသည်။]

ဒမ္လု, ဒမ္လု dam lu [dɔ̀m lʊ̏] v. **ဒမ္လုကဝ်, ဒမ္လုနုဂဝ်** dam lu nugaw [dɔ̀m lʊ̏ nù gɔ̀] v. blind from womb. ဒမ္မုနူဂဝ်၊ ကွက်ကွင်နူဂဝ်။ ဝမ်းတွင်းပါမျက်ကန်း။

ဒ်မ်လု, ဒမ်လု damṅ lu [dɔ̀m lʊ̏] n. darkness. ဥု၊ ဥုဓေက်၊ ဥုဓေက်စေပ်။ မှောင်ခြင်း၊ မှောင်မိုက်ခြင်း။ **ဒမ်လု, ဒမ်လု** damlu [dɔ̀m lʊ̏] adj.blind. မန္ဒံကဆံင်မတ်ဟွံညာတ်၊ မစိုပ်ကဆံင်မတ်ကွက်။ မျက်စေ့ကန်းသော၊ မျက်စေ့မမြင်သော။ see. ရံင်။ ရှု။ **လု**, လု dlu [dlʊ̏].

ဒမ်ဟံင်, ဒမ်ဟံင် damhåṅ [dɔ̀m hɔŋ] n. read. ဗ်ု။ ဖတ်။ **ဒမ်မံင်, ဒမ်မံင်** dammåṅ [dɔ̀m mɔ̀ŋ].

ဒမ်ဟောင်, ဒမ်ဟောင် dam hoṅ [dɔ̀m hoŋ]n.(MM.) **ဟတ်ဒမ်ဟောင်, ဟောတ်ဒမ်ဟောင်** hetdamhoṅ[hit dɔ̀m hoŋ]conj.becuase. မူဟိုတ်ဒ်သာ်ဂ်ရောဟိုမူး၊ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်။

ဒး, ဒး daḥ [dɛ̀h] v. to touch. စုက်၊ တေံ၊ လုက်၊ သ္ဂိုစုက်၊ သ္ဂိုတေံ၊ သ္ဂိုလုက်။ ထိသည်၊ တို့သည်၊ ထိစေသည်၊ တို့စေသည်။ (၂) to continguos with. သ္ဂိုစုက်လုက်ဒး၊ သ္ဂိုကြေပ်ဆိုက်၊ သ္ဂိုဒွံစုက်ဒး။ ထိတွေ့စေသည်၊ အနားကပ်စေသည်၊ ထိခိုက်မိစေသည်။

ဒး, ဒး daḥ [dɛ̀h] v. hypoth. နဒဒ်မဒ္ဒံဟောင်ခယျာကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဒး, သ္ဒး** sdaḥ [sədɛ̀h] v. to touch. စုက်၊ တေံ၊ လုက်၊ သ္ဂိုစုက်၊ သ္ဂိုတေံ၊ သ္ဂိုလုက်။ ထိသည်၊ တို့သည်၊ ထိစေသည်၊ တို့စေသည်။(၂) be in contact with. ဒ်ကွင်စိုပ်အာကဆံင်မဂွံကွင်အဆက်။ အဆက်ရလာသောအဆင့်သို့ရောက်လာသည်။ (၃) come in contact with. စိုပ်ကွင်ကဆံင်ဂွံအာအဆက်ညးသွံ။

www.monlibrary.com

အချင်းချင်းအဆက်အသွယ်ရသောအဆင့်သို့ရောက်လာသည်။ (၄) to fit. နှံကဆံင်ဒး ဖစပ်၊ ကြိုက်၊ ကိတ်ညာပ်၊ နှောအာကွပ်ခလပ်၊ နှောက်ိုသွောတ်ဗွတ်။ အရွယ်တော်ဖြစ်သည်၊ လိုက်ဖက်သည်၊ ကိုက်ညီသည်၊ အံဝင်ဂွင်ကျဖြစ်သည်၊ အလောတော်ကျသည်။ (၅) be fitting. ဒးရး၊ နှောခလံက်ဂွက်၊ သင့်တော်သည်၊ ဆီလျော်သည်။ (၆) right. နှောဗဖွဲဝဝ်၊ တပ်တး၊ ဥုံပြ၊ သ္ဂိုဥုံပြ၊ ကျောန်ညံင်ရသွေံတပ်တး၊ သ္ဂိုတပ်တးကျုင်။ (၇) to arrive at. စိုပ်အာ၊ ဆိုက်အာ၊ ပြာပ်စိုပ်အာ။ ဆိုက်ရောက်လာသည်၊ ကျရောက်လာသည်။ (၈) to befall. စိုပ်ကျုင်ကဆံင်ဂ့်၊ ဒ့်ကျုင်ကဆံင်ဂ့်။ ကျရောက်သည်၊ ဖြစ်ပျက်လာသည်။ ꩻ꩷:, ဒးရး daḥ raḥ [dèh rèh] v. handsome. ကျော်၊ ကျော်ဂေါ်၊ ကျော်လာ၊ နှံကျာ်ဩီ၊ ကျော်လာအော်။ ချောမောသည်၊ လှပသည်၊ သားနာသည်၊ ခန့်ညားသည်၊ တင့်တယ်သည်။ (၂)to be fitting. နှောခလံက်ဒ္ဂက်၊ နှောသွောတ်၊ နှောဗိုပြင်၊ ကိတ်ညာပ်။ သင့်တော်သည်၊ ဆီလျော်သည်၊ အံဝင်ဂွင်ကျဖြစ်သည်၊ အံကိုက်ကျသည်။ (၃) to be suitable. နှောဗိုပြင်၊ စပ်ဖျပ်။ သင့်လျော်သည်၊ စပ်အပ်သည်။ (၄) to be proper. ဒ့်ဒွဘဲခွံဒွဘဲခွံ၊ နှောဒွဘဲခွံဒွဘဲခွံ၊ နှောက်ိုသွောတ်ဗွတ်။ နေရာမှန်ဖြစ်သည်၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည်။ (၅) to be decent. ဥုံပြနှောက်ိုဗိုပြင်၊ ဒုင်တဲသွအဲပရဲမာန်။ မှန်ကန်သင့်လျော်သည်၊ လေးစားလက်ခံနိုင်သည်။ (၆) to be seemly. နှောက်ိုဗိုပြင်၊ နှောကဆံင်မတုပ်ဒဒ့်။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည်၊ လျော်ကန်သည်။ Cf. ꩻ꩸, ꩻ꩹ gap [gɔ̀p], ꩻ꩸꩹, ꩻ꩸꩹ thic [thɛt], ꩻ꩸, ꩻ꩹ cup [cup]. Der. ꩻ꩸꩹:, ꩻ꩸꩹ pan ḍaḥ [pɔn ɗah] v. to keep in contact with. သ္ဂိုလုက်စုက်။ ထိတွေ့စေသည်။ [LM.; SM. ꩻ꩸:, ꩻ꩸꩹ tèh [dèh].]

ꩻ꩸, ꩻ꩸꩹ dak [dèak] v. to bind. ကွေင်၊ ဂတ်၊ ဒက်ဂြေန်၊ ပူရောတ်။ ချည်သည်၊ ချည်နှောင်သည်၊ တဲသည်။ (၂) harness. (ချဲ) ဖျိုလဟောက်။ (မြင်း) ဇက်ကြိုးခွံသည်။ ꩻ꩸꩹ꩻ꩸꩹, ꩻ꩸꩹꩹꩹ dakgïw [dèak gïw] v. to encase. အုပ်ခုပ်သွေံဒက်၊ ဝုံအုပ်၍တည်ဆောက်သည်။

[MM.] hypoth. နဒဒ့်မဒ့်ဟောင်ဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။

ꩻ꩸꩹, ꩻ꩸꩹꩹ sdak [sədèak] v. to bind monastic robe round one. လွှက်ကွေဟ်သ္ဂာ၊ သွေံကွေဟ်သ္ဂာ။ သကံန်းရုံသည်၊ သကံန်းစည်းသည်။ (၂) wear. လွှက်၊ ရုင်၊ သွေံ၊ ဂြောပ်ဓလို။ ဝတ်သည်၊ ရုံသည်၊ လွှမ်းသည်၊ ခြုံသည်။ (၃) to make binding. ကွောတ်၊ တွောတ်ဖိုင်၊ ဇန်တွောတ်။ သီသည်၊ ချုပ်သည်၊ သီချုပ်သည်။ (၄) constitute boundary of ordination-place.(ပယျိုဒ္ဂက်သီ)ထွုတ်ပွန်။ (သိမ်ပရဝုန်)သမုတ်တည်သည်။ (၅) to build especially in brick. ဒက်တိုက်။ တိုက်ဆောက်သည်။ ꩻ꩸꩹ꩻ꩸꩹ꩻ꩸꩹ꩻ꩸꩹, ꩻ꩸꩹ꩻ꩸꩹ꩻ꩸꩹ꩻ꩸꩹ dak grop grop janok [dèak grɔ̀p grɔ̀p jənɔ̀k] v.to encase and enlarge stupa. ဂြောပ်

www.monlibrary.com

ဓလိုဒက်သွော်ဒွော်ပ္ဍိန်မူလစေတီ။ မူလစေတီကိုပိုမိုကြီးလာအောင် ငုံဖုံးတည်ဆောက်သည်။ **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ဒက်စလောအ် dakcalo'[dèak cə̆ lɔ̀ʰ] v. to build round. ဒက်ဂေတ်ရေတ်။ ပတ်ပတ်လည်တည်ဆောက်သည်။ **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ဒက်ဇနောက် dak janok [dèak jɛ̆ nòk] v. to enlarge ordination hall. ဒက်ခွဲဒွော်ပ္ဍိန်။ ကြီးမားလာအောင်တိုးချဲ့တည်ဆောက်သည်။ **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ဒက်တလိုဟ် daktaluih [dèak tə̆ loh] v. to build throughout. ဒက်တလိုဟ်စလော်ဏာ။ ဖြတ်သန်းတည်ဆောက်သွားသည်။ **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ဒက်တိုန် dak tuin [dèak ton] v. to build up. ဒက်ဆိုင်တိုန်။ စီတင်သည်။ **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ဒက်ပ္လန် dak plan [dèak pəlɔn] v. to re-build. ကလေင်ဒက်ပလန်၊ ကလေင်ပ္ဍန်ဒက်။ ပြန်လည်တည်ဆောက်မွမ်းမံပြင်သည်။ **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ဒက်ဗတုယ် dakbatuy [dèak bɛ̀ tui] v.to build complete. ဒက်ပတုံထော်။ ပြီးစီးအောင်တည်ဆောက်သည်။ **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ဒက်လျှောမ်ဇနောက် daklhomjanok [dèak hlɔm jɛ̆ nòk] v. to encase and enlarge stupa. ကြောပ်ဓလိုဒက်ဒွော်ပ္ဍိန်မူလစေတီ။ မူလစေတီကိုပိုမိုကြီးလာအောင်ဖုံးငုံတည်သည်။ **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ဒက်သိုဝ် daksuiw [dèak sɒ] v. to brick up. ဒက်ပ္ဍိန်ချိုတ်။ အုတ်စီတင်သည်။ Cf. ꟈꟁꟈꟗ꟏, ဗြုင် cruñ [cərəŋ], **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ကိန်ဒမ် kindaṁ [kɛn dòm]. Der. **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, တဒက် tadak [tə̆ dèak] v. to pertain to. ဆောင်စပ်၊ ဒဒက်တ်၊ စပ်ဖျပ်။ ပတ်သက်သည်၊ သက်ဆိုင်သည်။ **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ပဒက် padak [pə̆ dèak] v. to have rebuild. သ္ဂ်ိုဒက်၊ သ္ဂ်ိုဒက်ပ္ဍန်ပ္ဍိန်။ တည်စေသည်၊ တည်ဆောက်စေသည်။ [LM.; SM. **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ဒက် tèak [dèak].]

ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏, ဒက္ခိကာရာမ် dak khi ṇā rām [dèak khæ̆ na ràm] n. (MM. **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ဝိဟာဒက္ခိကာရာမ် wi hā dak khi ṇārām [wĭ ha dèak khæ̆ na ràm].) n. the south park monastery at Anurādhapura in Ceylon. ဘာဥဒျာန်သမ္ဗုဒ်ကျာ၊ ဥုဒ်အနုရာဓပူရ၊ ပွဲတ္ကံသိဒ်ဃို၊ ဃသီဟိုဠ်ဒ်ကွန်း၊ အနုရာဓပူရမြို့ရှိ၊ တောင်ဘက်ဥယျာဉ်ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း၊ [P. **ꟈꟁꟈꟗ꟏**, အရာမ ˚ārāma [ɑ ràm mɑ̆].]

ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏, ဒက်ခိနသာခိ dak khi na sākhā [dèak khæ̆ nə̆ sɑ khɑ], **ꟈꟊꟍꟈꟁꟈꟗ꟏**, ဒက္ခိကာသာခိ dak khi ṇa sākhā [dèak khæ̆ nə̆ sɑ khɑ] n.(MM.) a bo-tree at Anurā dhapura in Ceylon grown from the southern branch of the Bodhi tree at Buddh Gaya. တွံဖြဲဗောဓိမန္ဒံပွဲဥုဒ် အနုရာဓပူရ၊

www.monlibrary.com

တ္ကံသိင်ဃိုဝ်ဲ၊ မဒှ်တ္ံဖြဲဗောဓိ မကလေင်တိုကေတ်လဝ်၊ နူတ္ဂာင်ဖြဲဗောဓိလွဝ်ဒိုဟ်သမ္ဘုင်ကျာ၊ တ္ံဖြဲဗောဓိတမ္ဘာ၊ နွံပွဲကိုဋ္ဌုင်ဗုဒ္ဓဂယ။ ဗုဒ္ဓဂါယာရှိဗောဓိညောင်ပင်၏ တောင်ဘက်အကိုင်းမှသီဟိုဠ်ကျွန်းအနုရာဓပုရမြို့၌ပြန်လည်စိုက်ပျိုးယူထားသောဗောဓိညောင်ပင်။ [LM. **ɤက်ဂြိလာခါ**, ဒက်ခြိကာသာခါ dak khi ṇa sā khā [dèak khæ̆ nă sa kha]. P. **ɤက်ဂြိလ**, ဒက်ခြိကာ dak khi ṇa [dèak khæ̆ nă].]

ɤက်ဩဝတ်, ဒက်ခြိနာဝတ် dak khi nā wat [dèak khæ̆ na wòt], **ɤက်ဂြိလာဝတ်**, ဒက်ခြိကာဝတ် dak khi ṇā wat [dèak khæ̆ na wòt] n. Right-voluted helical shell. ကွဲသင်မန္ဒံကိုသင်ဒုံ၊ မဂေတ်ရေတ်ဒုံင်လွဝ်သတုံ။ လက်ျာရစ်ခရုပတ်ကြောင်လိမ်ပုံစံရှိခရုသင်း။ [P. **ɤက်ဂြိလာဝမုက**, ဒက်ခြိကာဝမုက dak khi nā vaḍ ḍa ka [dèak khæ̆ na wòt dĕ̆ kă̆].]

ɤက်ဂိုဂ်, ဒက်ဂိရ် dak gir [dèak gìr] v. to bright, shine, to cause to glow, to cause to shine. ဒဂိုဝ်၊ ဒဂို၊ ဗဂို၊ ဗဂိုဝ်၊ ဗဂိုလဟ့်။ ထွန်းပြောင်သည်၊ ထွန်းပသည်၊ တောက်လောင်စေသည်၊ ထွန်းတောက်စေသည်။

ɤက်ပါကန်လှာ, ဒက်ပရိကန်လှာ dak pa ri kan lhā [dèak pă ræ̆ nɔn hla] v. preparation for jhana. ဒက်ပရိကံ၊ သွိုန်ပရိကံ။ ပရိကံပွားများသည်။

ɤက်လှောမ်, ဒက်လှောမ် dak lhom [dèak hlɒm] v. wraparound, to put around, to put on. ဒက်သွောံ။ လွှမ်းခြုံရစ်ပတ်သည်၊ ရစ်သိုင်းသည်။

ɤက်ဩဝါယ်, ဒက်သဓိယ် daksawāy [dèak să̆ wai] v. to sit down cross-lagged. ဒက်ထွဝဲ၊ တက်ထွဝဲ၊ တင်ထွဝဲ။ ထက်ဝယ်ဖွဲ့ခွေထိုင်သည်။

ɤက်ဩာန်, ဒက်သာန် daksāan [dèak sɑn]v.turning to the right. ပဒက်သိုန်။ လက်ျာရစ်ပတ်လှည့်သည်။

ဒိုက်, ဒိက် dik [dòik] n. (Lph) article listed a mong offerings enshrined at pagoda. ကပေါတ်မန္ဒံပွဲကိုစရင်ပွောဝ်မကိုလဝ်ဒါန်၊ သွက်သွေံသွိုင်စုတ်ဓါတ်ပွဲကိုစေတီ။ စေတီထဲဌာပနာရန်လှူဒါန်းထားသော၊ပစ္စည်းများအနက်မှ၊ ပါဝင်သောပစ္စည်းစာရင်း။

ɤက်, ဒုက် duk [dɜ̀k], **ဂေါက်**, ဒေါက် dok [dòk], **ɤက္ခ**, ဒုက္ခ dukkha [dɜ̀k khă̆] n.&v. attr. **ဒ္ဂုက်**, ဒ္ဂုက် dmuk [dəmɜ̀k]. (OM. **ɤက္ခ**, ဒုက္ခ dukkha [dɜ̀k khă̆], **ɤက်ခ**, ဒုက်ခ dukkha [dɜ̀k khă̆]n. misery. ဒဒိုက်၊ သွးဒုင်စသိုင်ဒဒိုက်။ ဆင်းရဲခြင်းဒုက္ခ၊ ဒုက္ခခံစားရခြင်း။ (၂) wretchedness. ဒဒှ်မစိုပ်ဒဒိုက်၊ ဒဒှ်မဒိုက်ဂတ်။ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်ခြင်း၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးခြင်း။ **ɤက်**, ဒုက် duk [dɜ̀k] v. to be

www.monlibrary.com

poor. ဝါတ်။ ဆင်းရဲသည်။)

ငါက်, ဒေါက် dok [dòk]v.id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။Der. **တြငါက်**, တြဒေါက် tradok [trə̆ dòk]n. suffering. ဒဒိုက်ဝေဒနာ၊ သွဒုင်စသိုင်ဂိကွာန်။ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ နာကျင်မှုခံစားရခြင်း။ (၂) want. ယုတ်ဒေက်ခတ်ကွန်၊ ခတ်ကွန်ကဲတွဲ့။ ချိုင့်နွမ်းပါးသည်၊ ချိုတဲ့နွမ်းပါးသည်၊ ရှားပါးကသီလင်တဖြစ်သည်။ **ပဒျုက်**, ပဒျုက် padʊ̄k [pə̆ dɔ̀k] v. to oppress. ဒလိုက်ဒလောင်၊ အုပ်လွှံလဝ်နကိုသွောတ်ဟွံစွေ်ကိုဗဖွဲခဝ်။ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်သည်၊ မတရားသောနည်းလမ်းဖြင့်ဥပဒေမဲ့စိုးမိုးသည်။ [LM. **နိုက်**, နိုက် duik [dɔ̀k]. SM. **နိုက်**, နိုက် tàk [dɔ̀k]. P. **ɲက္ခ**, ဒုက္ခ duk kha [dɔ̀kkhə̆] n. suffering. ဒဒိုက်ဝေဒနာ၊ သွဒုင်စသိုင်ဂိကွာန်။ ဒုက္ခဝေဒနာ၊ နာကျင်မှုဝေဒနာခံစားရခြင်း။]

ɲက်ကာစရိယာ, ဒုက်ကရစရိယာ dukkaracariyā [dɔ̀k kə̆ rə̆ cə̆ ræ̆ yɑ] n. (MM.) asceticism. ဝါဒမအောင်ဒုင်သတော့်။ ခြိုးခြံစွာကျင့်သုံးသည့်ဝါဒ။ **ပɲက်ကာစရိယာ**, ပဒုက်ကရစရိယာ padukkaracariyā [pə̆ dɔ̀k kə̆ rə̆ cə̆ ræ̆ yɑ] v. to practise asceticism. ပ္ကတ်လွတ်ဝါဒပွမအောင်ဒုင်သတော့်။ ခြိုးခြံစွာကျင့်သုံးသောဝါဒကို အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်သည်။ (၂) lead the life of an ascetic. မံင်အာနကိုဘဝရသိ။ ရသေ့ဘဝဖြင့် နေထိုင်သွားသည်။ [P.]

ɲက္ကာစာရိယာတ်, ဒုက္ကရစာရိယာတ် duk ka ra cā riyāt [dɔ̀k kə̆ rə̆ cə̆ ræ̆ yàt] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ɲက်ကာစရိယာ**, ဒုက်ကရစရိယာ duk ka ra ca riyā [dɔ̀k kə̆ rə̆ cə̆ ræ̆ yɑ].

ɲက်ခ, ဒုက်ခ dukkha [dɔ̀k khə̆] n. wretchedness. ဒဒှိမစိုပ်ဒဒိုက်၊ ဒဒှိမဒှိဒိုက်ဂတ်။ ဆင်းရဲဒုက္ခရောက်ခြင်း၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးဒုက္ခရောက်ခြင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ɲက်**, ဒုက် duk [dɔ̀k].

ငက်, ဒေက် dek [dèɑk] n. (1455) class of cultivated plants. ဂကူတွံသတ်ဆုမတိုလွိစ။ စိုက်ပျိုးသီးနှံမျိုး။ read. ဗ်။ ဖတ်။ **ʔိုတ်တငက်**, ဒဲုတ်တဒေက် ʾuittadek [ot tə̆ dèɑk].

ငါက်, ဒေါက်[3] dok [dòk] v. to be poor. ဝါတ်၊ ဝါတ်ဒိုက်၊ ခတ်ကွန်၊ ယုတ်ဒေက်။ ဆင်းရဲသည်၊ ချိုတဲ့သည်။ see. ရံင်၊ ရှု။ **ɲက်**, ဒုက် duk [dɔ̀k].

ငါက်, ဒေါက်၂ dok [dòk] v. **ငယာက်ငါက်**, ယောက်ဒေါက် yok dok [yòk dòk] v.to up hold. ယိုဒုင်၊ ယိုဒုင်ထံက်ပင်၊ ယိုက်ဒိုက်။ တုပ်သွဟ်စိုတ်၊ ဆန္ဒတုပ်။ ထောက်ခံအားပေးသည်၊ ရွက်ဆောင်သည်၊ ထောက်ပံ့သည်၊ စိတ်တူသဘောတူသည်၊ သဘော

www.monlibrary.com

ထားတိုက်ဆိုင်သည်၊ ဆန္ဒတူသည်။ (၂) maintain (Buddhism). ထံက်ပင်၊ မင်မွဲထိင်ဒက်၊ မင်မွဲဂိုင်ဒေပ်၊ မင်မွဲရံင်စံင်။ ထောက်ပုံ့သည်၊ ထိန်းသိမ်းသည်၊ စောင့်ရှောက်သည်။ [LM. ငယာက်ငဒါက်, ယောက်ဒေါက် yokdok [yòk dòk], ယိုက်နိုက်, ယုိက် နုိက် yuikduik [yèk dèk].]

နိုက်, နုိက် duik [dèk] v. to be poor. ဝါတ်၊ ဝါတ်ဒိုက်၊ ခတ်ကွန်၊ ယုတ်ဒေက်။ ဆင်းရဲသည်၊ ချို့တဲ့သည်။ **ယိုက်နိုက်**, ယုိက်နုိက် yuikduik [yèk dèk] v. to up hold. ယို့ဒုင်၊ ယို့ဒုင်ထံက်ပင်၊ ယိုက်ဒိုက်၊ တုပ်သွဟ်ပွဲစိုတ်၊ ဆန္ဒတုပ်။ ထောက်ခံအားပေးကူသည်၊ ရွက်ဆောင်သည်၊ ထောက်ပုံ့သည်၊ စိတ်တူသဘောတူသည်၊ သဘောထားတိုက်ဆိုင်သည်၊ ဆန္ဒတူသ့ည်။ (၂) maintain (Buddhism). ထံက်ပင်၊ မင်မွဲထိင်ဒက်၊ မင်မွဲဂိုင်ဒေပ်၊ မင်မွဲရံင်စံင်။ ထောက်ပုံ့သည်၊ ထိန်းသိမ်းသည်၊ စောင့်ရှောက်သည်။ [LM. ငယာက်ငဒါက်, ယောက်ဒေါက် yokdok [yòk dòk].]

ငင်, ဒင် daṅ [dèaŋ] n. (ငါငင်, ဒါဒင် ṅā daṅ [ŋèa dèaŋ].) n. personal name. ယူပူဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

နိင်ကာ်, ဒိင်ကရဲ diṅkar [dòiŋ kɔr] n. Mat. ဒကဝ်၊ ထကဝ်၊ သကဝ်၊ သ္ဂဝ်သ္ဘာ၊ သ္ဘာ၊ သ္ဘာလး။ ဖျာ၊ အခင်း။ **နိင်ကာ်သ္ဘာ**, ဒိင်ကရဲသ္ဘာ diṅ kar snā [dòiŋ kɔr sənɑ] n. mat. သ္ဂဝ် သ္ဘာ၊ အခင်းဖျာ။ **ဒကာ်**, ဒကရဲ dakar [dĕ̀ kɔr], **ဒကံာ်**, ဒကံရဲ da kår [dĕ̀ kɔr], **ဒကာ်**, ဒကောရဲ dakor [dĕ̀ kor] n. (MM.) **ဒကာ်ကမာမ်**, ဒကောရဲမောမ် dakormom [dĕ̀ kor mɔ̀m], **ဒကံာ်မွမ်**, ဒကံရဲမွမ် dakårmwam [dĕ̀ kɔr mwɔ̀m], n. fringed mat, given ceremonially to monk on ordination.ဒကဝ်မော်၊ မဗ္ဂိန်ကိုဒါန်ကိုခမ့ီသင်တံပွဲသ္ဘင်အသေအဟာန်ညတ်ဗ့်ပ္ဂိုန်ပယျင်။ ရဟန်းခံအခမ်းအနားတွင်၊ ရဟန်းတော်အား၊ ဆက်ကပ်သောအနားကွပ်ထားသည့်ဖျာ။ **ဒကာ်သ္ဘာ**, ဒကောရဲသ္ဘာ da kor snā [dĕ̀ kor sənɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဥမခံ**, စံမခန် cammakhan [cɔm mĕ̀ khɔn], **သ္ဘာလ်**, သ္ဘာလ် snāl [sənɑl]. [LM. **ဒကဝ်**, ဒကဝ် dakaw [dĕ̀ kɔ], **ထကဝ်**, ထကဝ် thakaw [thằ kɔ], **သကဝ်**, သကဝ် sakaw [sằ kɔ], **သ္ကဝ်**, သ္ကဝ် skaw[səkɔ].SM. **ဟကာ်**, ဟကရဲ həkaw [hằ kɔ].]

နိင်ကလ်, ဒိင်ကေလ် diṅ kel [dòiŋ kiel], **နိင်ကလီ**, ဒိင်ကေလီ diṅ kely [dòiŋ keli] n. tical. (သဲ့ုမရပ်စပ်စကာ။ သုံးစွဲငွေ) ဒကေဝ်။ (ငွေ)ကျပ်။ see. ရံင်။ ရှု။ **နိင်ကလ်**, ဒိန်ကေလ် dinkel [dèŋ kiel].

www.monlibrary.com

ဒိင်းကာဝ်, ဒိင်ကောဒ် diṅkow [dòiŋ ko] n. corner. ထ္ဍ၊ နင်။ ထောင့်၊ ထောင့်စွန်း၊ **ဒက်**, ဒက် da kau [dɛ̆ kɑo^{3}] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဒက်**, ဒက် da kau [dɛ̆ kɑo^{3}], **ထက်**, ထက် tha kau [thɛ̆ kɑo^{3}]. SM. **ဟက်**, ဟက် həkɑo [dɛ̆ kɑo^{3}]. **ဒကာဝ်**, ဒကောဒ် da kow [dɛ̆ ko].]

ဒိင်ဃလ်, ဒိင်ဃလ် din˚ñal [dòiŋ ŋɔ̀l] n. mirror. ဒ္ဍောဝ်၊ ဒ္ဍောဝ်ရုံင်၊ ဒ္ဍောဝ်ဗဒါ။ မှန်၊ ကြည့်မှန်၊ ပြဒါးမှန်။ see. ရုံင်။ ရူ။ **ဒိင်ဃလ်**, ဒိန့်ဃလ် dinñal [dɛ̀n ŋɔ̀l].

ဍုင်, ဒုင် dūṅ [dɔ̀ŋ], **ဒုင်**, ဒုင် duṅ [dɔ̀ŋ] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်ဟောင်ဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဒုင်**, သ္ဒုင် sdūṅ [sədɔ̀ŋ], **သ္ဒုင်**, သ္ဒုင် sduṅ [sədɔ̀ŋ] v. to receive. သွေဝံဒုင်ကောတ်တဲ၊ လက်ခံရရှိသည်။ (၂) accept. ဒုင်တဲ၊ တုပ်သွဟ်စိုတ်၊ သ္ဒိုက်မ္ဒိုက်တဲ့ဒုင်ကောတ်တဲ။ လက်ခံသည်၊ သဘောတူသည်၊ နှစ်သက်၍ ခံယူသည်။ (၃) accede to. သွဟ်စိုတ်တဲ့ဒုင်ကောတ်တဲ။ သဘောတူလက်ခံသည်။ **ဍုင်ကတ်**, ဒုင်ကောတ် dūṅ ket [dɔ̀ŋ kit] v. to receive. ဒုင်ကောတ်တဲ။ လက်ခံရရှိသည်။ **ဍုင်**, ဒုင် duṅ [dɔ̀ŋ] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်ဟောင်ဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း၊ **သ္ဒုင်ကတ်**, သ္ဒုင်ကောတ် sduṅket [sədɔ̀ŋ kit] v.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဍုင်ကတ်**, ဒုင်ကောတ် duṅket [dɔ̀ŋ kit] v. to receive. သွေဝံဒုင်ကောတ်တဲ၊ လက်ခံရရှိသည်။ **ဍုင်ကစ်**, ဒုင်ကောစ် duṅ kec [dɔ̀ŋ kic] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဍုင်ကတ်ရင်**, ဒုင်ကောတ်ရင် duṅ ket raṅ [dɔ̀ŋ kit rɛ̀ɑŋ] v. to obtain abroad. တိတ်အာဒ္ဒုင်သ္ဆာင်။ နိုင်ငံခြားသို့သွားရောက်သည်။ **ဍုင်တယ်**, ဒုင်တေယ် duṅ tey [dɔ̀ŋ teɑ] v. accept. ဒုင်တဲ။ လက်ခံသည်။ **ဍုင်တ္လုင်**, ဒုင်တ္လုင် duṅ tluṅ [dɔ̀ŋ təlɔŋ] v. to come and receive. ကျုင်ဒုင်တ္ဒုင်၊ ဒစးဒုင်တ္ဒုင်။ လာရောက်ဆီးကြိုသည်။ (၂) welcome. ဒုင်တ္ဒုင်။ ကြိုဆိုသည်။ **ဍုင်ရင်**, ဒုင်ရင် duṅ raṅ [dɔ̀ŋ rɛ̀ɑŋ] v. see. ရုံင်။ ရူ။ **ဍုင်ကတ်ရင်**, ဒုင်ကောတ်ရင် duṅ ketraṅ [dɔ̀ŋ kit rɛ̀ɑŋ]. **ဆမာဒါဍုင်ကတ်**, နမောဒနာဒုင်ကောတ် na mo da nā duṅket [nɛ̆ mò^{1} dɛ̆ nɛ̀ɑ dɔ̀ŋ kit] v. to accept with approval. တုပ်သွဟ်စိုတ်တဲ့ဒုင်တဲ၊ သွဒတန်တဲ့ဒုင်ကောတ်တဲ။ သဘောတူလက်ခံသည်၊ အတည်ပြုလက်ခံသည်။ **ဗာ်ဂါင်ဒုင်တိုံ**, ဗရိုရောင်ဒုင်တိုန် bar reṅ duṅ tuin [bɔ̀r rɛ̀ɑŋ dɔ̀ŋ ton] v. to pile up so as to form a platform. ဗဝ်ရောင်ဒုင်တိုန်ညံင်ရ်ဂွံဒ့်စင်ကြံမွဲ။ စင်းကြံလမ်းတစ်ခု

www.monlibrary.com

ဖြစ်လာစေခြင်းငှာ၊ ဖို့ခံတင်သည်။ **ဝါင်ငုင်လျှင်**, ဓါင်ခုင်လျှင် wān duṅtluṅ [wàiŋ dɜ̀ŋ təlɜŋ] v. to go out to meet. တိတ်ဒစးခုင်တ္ဂျင်။ ထွက်ရောက်ဆီးကြိုသည်။ (၂) welcome. ဝေင်ခုင်တ္ဂျင်နကိုစိတ်မြဟ်မြဟ်မြ်မြ်၊ ဝေင်ခုင်တ္ဂျင်တ်ကျိုင်ကျိုင်ကမ်ကမ်။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာကြိုဆိုသည်၊ လှိုက်လှိုက်လဲ့လဲ့ ကြိုဆိုသည်။ Cf. **ကဇ်**, ကေဇ် ket [kit]. **ကါဇ်**, ဂေါဇ် go [gɔ̃]. **ကျာလ်**, ကျောလ် ckāl [cəkal].[LM.; SM. **ငင်**, ခုင် tɜ̀ŋ [dɜ̀ŋ] v. enjoy. ခုင်၊ ခုင်စသိုင်။ ခံသည်၊ ခံစားသည်။]

ငင်, ဒေင် deṅ [dɔ̀iŋ] v. to be confused. သ္ဂျိုထုဲဂရဲ၊ သ္ဂျိုဒ္ဒ်အာကဆံင်ပါပါဟွံဒး၊ သ္ဂျိုစိုပ်အာကဆံင်ထုဲထံင်ယောင်မှာအာ။ ရှုပ်ထွေးစေသည်၊ ဝေခွဲမရဖြစ်စေသည်၊ တစ်ခုနှင့်တစ်ခုရောထွေးမှားယွင်းစေသည်။ (၂) dazed. သ္ဂျိုထွူဝုတ် မဒှ်အာပွဲမတ်၊ သ္ဂျိုမတ်ဂေတ်လှင်ဒိုပ်အာ။ မူးမိုက်သွားစေသည်၊ မိန်းမောတွေဝေစေသည်။ [LM. **ငင်**, ဒေင် deṅ [dɔ̀iŋ], **ဒိင်**, ဒိင် diṅ [dɔ̀iŋ]. SM. **ဒိင်**, ဒိင် tòiŋ [dɔ̀iŋ].]

ငါင်, ဓေါင် doṅ [dɔ̀ŋ] v. to dance as if under daemonic possession. လော့ဒံင်ထလာ်ညံင်ရ်ကလော်ဒူးန်ဒ္ဒံင်။ နတ်ဝင်ပူးပြီးကသကဲ့သို့ခုန်ကသည်။ **ငါင်**, ဓေါင် doṅ [dɔ̀ŋ] v. jump up. ဒံင်ထလာ်။ ခုန်လွှားသည်။ **ငါင်ထီ**, ဓေါင်တီ doṅti [dɔ̀ŋ tæ] v. jump up. ဒံင်တိုန်။ ခုံတက်သည်။

ဒ်ငံ, ဒံင် dāṅ [dɜ̀ŋ] n. (MM.) **ဆိမ်ဒ်ငံလု(လိုဒ်)**, သိမ်ဒံင်လု(လိုန်) sim dāṅ lu (luin) [sɛm dɜ̀ŋ lɨ̆ (lɜ̀n)] n. sīmā trodden in trance (or trodden by the shaman.) သီဒံင်လု(လိုန်)၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်လွှင်။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိဒေါင်လု(လိန်)အမည်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။Cf. **ရိုဲငလး**, ရိန်လေး rinleḥ [rèn lèh], **လး**, လေး leḥ [lèh]. [LM. **ဒ်ငံ**, ဒံင် dāṅ [dɜ̀ŋ], **ငါင်**, ဓေါင် doṅ [dɔ̀ŋ]. SM. **ငါင်**, ဓေါင် tòŋ [dɔ̀ŋ] v.to dance under possession. လော့ဒံင်ထလာ်ညံင်ရ်ကလော်ဒူးန်ဒ္ဒံင်။ နတ်ဝင်ပူးသကဲ့သို့ကခုန်သည်။ (၂) jump with feet together. ယူလော့်ထလာ်တိုန်သိုဖိုင်စါ။ ခြေစုံခုန်ကသည်။] **ဒ်ငံ**, ဒံင် dāṅ [dɜ̀ŋ], **ငါင်**, ဓေါင် doṅ [dɔ̀ŋ] n. sha man. အွာဒံင်၊ အွာဒေါင်။ နတ်ဝင်သည်ယောကျ်ား။ Cf. LM. **ငါင်**, ဓေါင် doṅ [dɔ̀ŋ]. SM. **ငါင်**, ဓေါင် tòŋ [dɔ̀ŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဒ်ငံ, ဒံင် dāṅ [dɜ̀ŋ] v. to dance under daemonic possession. လော့ဒံင်ထလာ်ညံင်ရ် ကလော်ဒူးင်ဒ္ဒံင်။ နတ်ဝင်ပူးပြီးခုန်ကသကဲ့သို့ကသည်။ see. **ငါင်**, ဓေါင် doṅ [dɔ̀ŋ].

www.monlibrary.com

ꩻ, ꩻ dåñ [dòŋ] v. see. ရုံ။ ရှု။ **ꩻ**, ꩻ ñīdåñ [ɲì dòŋ].

ꩻ, ꩻ duiñ [dèŋ] n. (MM.) **ꩻ**, ꩻ sim mba duiñ [sɛm bɛ̌ dèŋ] n. a sīmā in Dala district,to be located at Madaing near Twante. သီမမွဲဒိုင် နှံပွဲခရိုင်ဒလ၊ တန်တခွံင် ပွဲမွဲဒိုင်တရပ်ဥုင်တွာန်ဒို့။ ဒလခရိုင်တွံတေးမြို့အနီးရှိ မယ့်ဒိုင်သိမ်။ [LM. **ꩻ**, ꩻ duiñ [dèŋ]. SM. **ꩻ**, ꩻ tàŋ [dèŋ] n. stork. ဒိုင်။ ငှက်ကျား။]

ꩻ, ꩻ duc ca rit [dut că rɛt] n. evil deed, evil word, evil thought, misconduct, sin. ဒုစ္စရိတ်၊ ဒုစရိတ်။ ဒုစရိုက်။

ꩻ, ꩻ ditthān [dèt than] v. vow. သွစ္ဆတ်သစ္ခ၊ သွအဓိဋ္ဌာန်။ သစ္ခာပြုသည်၊ အဓိဋ္ဌာန်ပြုသည်။ see. ရုံ။ ရှု။ **ꩻ**, ꩻ 'adhidhan [ă dhĭ̌ dhɔ̀n].

ꩻ, ꩻ det [dit] v. to visit. အာဝေင်။ သွားရောက်လည်ပတ်သည်။ see. ရုံ။ ရှု။ ꩻ ret [rĭt] v. to go roung. ဂေတ်ရေတ်။ လှည့်ပတ်သည်။

ꩻ, ꩻ dad dha rāja [dɔ̀t dhɛ̌ rèa jɛ̌] v. the regent of the eastern quarter. ညးစွးမအုပ်ခုပ်ကရောက်ဒေသလွှာ်ဖာဇွံက်။ အရှေ့ဒေသဘာက်ခြမ်းကိုကိုယ်စား အုပ်ချုပ်သူ။ Syn. **ꩻ**, ꩻ dahidaddha [dɛ̌ hĭ̌ dɔt dhɛ̌]. [Cf. Skt. **ꩻ**, ꩻ Dha hi ta rā ṣtra [dhɛ̌ hĭ̌ tă ra să tră]. P. **ꩻ**, ꩻ dhataraṭha [dhɛ̌ tă ră thă̌].]

ꩻ, ꩻ diñ cām [dèn cam], **ꩻ**, ꩻ din cām [dèn cam] n. (OM. **ꩻ**, ꩻ dincām [dèn cam] num. 1218) n. eight. ခွဝံ၊ ၈။ ရှစ်၊ ၈။

ꩻ, ꩻ dacām [dɛ̌ cam],once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **ꩻ**, ꩻ dacāṁm [dɛ̌ cam]. [LM. **ꩻ**, ꩻ da cāṁ [dɛ̌ cam]. SM. **ꩻ**, ꩻ həcam [hă cam].] **ꩻ**, ꩻ diñ cām [dèn cam] n. id. မိတုပ်။ မိတူ။

ꩻ, ꩻ diñcāmcnām [dèn cam cənam] n. eight years old. ဒစဝံစွဝံ၊ ခွဝံစွဝံ၊ ခွဝံသွဝံ။ ရှစ်နှစ်သားအရွယ်။

ꩻ, ꩻ diñcāmcwah [dèn cam cwɔh] n. eighty. ခွဝံခွော်။ ရှစ်ဆယ်။

www.monlibrary.com

ɳaṅ, ဒုည် duñ [dùn] n. bumboo. ဒုန်။ ဝါး။ **ꩡɳaṅ**, ဆုဒုည် chuduñ [chŭ dùn] n. trees and bumboos. ဆုဒုန်။ သစ်ဝါး။ **တင်ɳaṅ**, တင်ဒုည် taṅduñ [tɛŋ dùn] n. joint of bumboo. တင်ဒုန်။ ဝါးအဆစ်။

ɳaʻ, ဒေည် deñ [đin] v. **ɳaʻꩻꩫပ်**, ဒေည်ကွော်ပ် deñknop [đin knɒp] v. to be dazed. စိပ်ဝိတ်အာ၊ သွင်ဒိုပ်အာ၊ ဝိဝိုင်အာ၊ ဘိုင်တွိုင်အာ။ သတိလစ်သွားသည်၊ မူးမိုက်သွားသည်၊ မိန်းမောသွားသည်၊ မေ့မျောသွားသည်။ [LM. **ɳaʻꩫပ်**, ဒေန်ကွပ် denknap [đin kənɔp].]

ɳꩫဒိပ်, ဒဏ္ဍဒီပ် daṇḍadīp [dɔ̀n ɗă dèp] n. torch. ပွတ်တင်စံင်၊ ပွတ်မဲသော။ မီးတုတ်၊ မီးရှူးတိုင်။ (၂) an auspicious object. .ကပေါတ်မန္တံကို နိမိတ်လက်သန်ခိုဟ်၊ ကပေါတ်မန္တံကို်အခေါင်အရာခိုဟ်၊ အရာမန္တံကို်မို့။ အတိတ်နိမိတ်ကောင်းသော အရာဝတ္ထု၊ အခွင့်အလန်းသာသောအရာဝတ္ထု၊ မင်္ဂလာရှိသောအရာဝတ္ထု။ [P. **ဒိပိက**, ဒီဝိက đī pika [đi pæ̆ kă̆].]

ɳꩫꩻ, ဒိဏ္ဍာရ် diṇḍār [dèn ɗar] n. Bridge. ဒဒန်။ တံတား။ Cf. B. တံတား tantā: [tan ta]. [LM. **ssɳ**, ဒဒန် da dan [đĕ dɔ̀n], **ခssɳ**, ခဒန် kha dan [khă̆ dɔ̀n]. SM. **ဟssɳ**, ဟဒန် hətòn [hă̆ dɔ̀n].]

ɳꩫꩻဇိꩫ်, ဒိဏ္ဍာရ်ဇိန်ခြေင် diṇ ḍār jinreñ [dèn ɗar jèn rèaŋ] n. vinicity pavilion, temporary hall near. ကွာဇရေင်၊ ကွာထးဇရေင်။ အနီးအနားမဏ္ဍာပ်။

ssꩻိမ်, ဒန်အိမ် dan'im [dɔ̀n ɛm] v. to encounter. ဆိုဂဗဒး ဟွံရန်တွံလဝ်မွဲသဝ်၊ တီ။ မမျော်လင့်ဘဲတွေ့ဆုံမိသည်၊ သိသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဒိssချမ်**, ဒိန်ချမ် din ḍum [dèn ɗum].

ssꩫ်, ဒန်ဍန် danḍan [dɔ̀n ɗɔn] v. to be hidden. ဒန်ဍုန်၊ ဒဒန်။ ကာဆီးသည်။ ကွယ်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဒိssꩫ်**, ဒိန်ဒန် dindan [dèn dɔ̀n].

ssꩻိမ်, ဒန်ဍိမ် danḍim [dɔ̀n ɗɛm] v. to encounter. ဆိုဂဗဒးဟွံရန်တွံလဝ်မွဲသဝ်။ မမျော်လင့်ဘဲတွေ့ဆုံမိသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဒိssချမ်**, ဒိန်ချမ် dinḍum [dèn ɗum].

ssꩫယ်, ဒန်ဍယ် dan ḍay [dɔ̀n ɗɔɑ] n. (MM.) **သိမ်ssꩫယ်**, သိမ်ဒန်ဍယ် sim dan ḍay [sɛm dɔ̀n ɗɔɑ] n. a sīmā in Dala district, perhaps to be located Daneyi five miles S. of Tantabin. သီမွဲတွဲယွဲ့ဒန်ဍဲ၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်ဒလ၊ တန်ဒွံင်ပွဲဒနေယီ၊ သမ္ဘင်ကျာဍုင်တာမွဲ၊ ဓိုတ်မသုန်တိုင်။ ဒလခရိုင်၊ ထန်းတပင်မြို့တောင်ဘက်၊

www.monlibrary.com

(၅) မိုင်ကွာ၊ ဒနဲ့ရီရှိဒွန်တွေးသိမ်။

ဒံဍာယ်, ဒန်ဍာယ် danḍāy [dàn ɗai] v. to recline against. ဒလဲ၊ ဒလဲဗွဲလဝ်၊ ဒလာတိက်။ မှီသည်၊ မှီ၍တင်ထားသည်၊ လဲလျောင်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဒိံဒါယ်**, ဒိန်ဒါယ် din dāy [dèn dài]. **ဒ္ဍာယ်**, ဒန္ဍာယ် dan ḍāy [dàn ɗai] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဒဍ္ဎာက်ဗဇတ္တာံ, ဒန္ဍောအံဗတ္တောန် dan ḍo' ba twon [dàn ɗŏ bĕ tɒn] v. to teach. ဗ္တောန်။ သင်ကြားသည်။ (၂) to instruct. စ္ဝောန်၊ စ္ဝောန်ကို။ ညွှန်သည်၊ ညွှန်ကြားသည်။ (၃) to admonish. ဒလော်ဗ္တောန်၊ ဒ္ဒော်ဗ္တောန်၊ ဒလိုဗ္တောန်။ သင်ကြားဆုံးမသည်။

ဒံလာင်, ဒန်လာင် dan lāṅ [dàn làiŋ] n. saucer. ပ္ဍာန်ခ္ဝေဝ်။ ပန်းကန်ပြား။ (၂) tray. ခွက်၊ ထး၊ ဒုန်လေင်၊ ဒလာင်။ ဗျတ်၊ ဗန်း၊ ဒေါင်းလန်း။ see. **ဒုလာင်**, ဒုလာင် du lāṅ [dŭ làiŋ].

ဒံလယ်, ဒန်လယ် danlay [dàn làᵊ] n.(MM.) **သိမ်ဒံလယ်သ္ဍိင်**, သိမ်ဒန်လယ်သ္ဍိင် sim danlaysmīṅ [sɛm dàn làᵊ smoiŋ] n. a sīmā in Sittang district. သီဒန်လဲမန္ဒံပ္ဒဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲမ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိ ဒွန်လွယ်ခေါ်သိမ်တစ်သိမ်။

ဒါံ, ဒါန် dān [dàn] n. gift. ပရင်တဲ၊ စ္ဒဲ၊ စ္ဒဲစ္ဒိန်။ လက်ဆောင်၊ လက်ဖွဲ့။ (၂) especially act of pious charity. ဒါန၊ ဒဒှ်မကိုဒါန်၊ ဒဒှ်မပ္ဍဲဒါန၊ ဒဒှ်မတြးဂွဲဲ။ ဒါန၊ ဒါည်၊ လှုဒါန်းခြင်း၊ ပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်း။ (၃) alms giving. ဒဒှ်မသွကုသိုကိုဒါန်။ အလှုဒါနပေးခြင်း။ (၄) charity. ဒါန်၊ ဒဒှ်မတြးဂွဲကိုဒါန်။ အလှုဒါန၊ လှုဒါန်းပေးကမ်းစွန့်ကြဲခြင်း။ Cf. **ကြကလ်**, ကြကေလ် krakel [kră kiel]. [LM.; SM. **ဒါံ**, ဒါန် tàn [dàn]. Skt./P. **ဒါန**, ဒါန dāna [dèa nɛ̆].]

ဒါံတိက်, ဒါန်တ်အ် dān tia' [dàn tæ̆] n. charity of land. ဒါန်တိ။ မြေအလှူ။

ဒါံဒိဓိကိလ်, ဒါန်နိုဓိကိလ် dānnidhikil [dàn nĭ dhĭ kil] v. to donate treasure pot. ကိုဒါန်နိုဓိ၊ ကိုဒါန်နုင်ဓိ။ ရှေအိုးဒါန ပြုသည်၊ ဥစ္စာအိုးဒါန ပြုသည်။

ဒါံပဏ္ဍပါတ်, ဒါန်ပိဏ္ဍပါတ် dānpiṇḍapāt [dàn pɛn dă pat] n. offering of food. ဒါန်ပုင်။ ဆွမ်းအလှူ။

ဒိံကလ်, ဒိန်ကေလ် dinkel [dèn kiel], **ဒိင်ကလ်**, ဒိင်ကေလ် diṅ kel [dòiŋ kiel], **ဒိံကလ်ယ်**, ဒိန်ကေလ်ယ် din kely [dèn kie li], **ဒိင်ကလ်ယ်**, ဒိင်ကေလ်ယ် diṅ kely [dòiŋ kie li] n. tical. ခ္ဒေဝ်။ ကျပ်။ (၂) unit of weight equal to one hundredth of a basā or about fourseventhes of an ounce. ဗွတ်အစာ

www.monlibrary.com

လျိုင်၊ မန္ဒံလျိုင်ကွံဂအုံမွဲဂအုံပသာ၊ ဟွံသေင် မန္ဒံလယိုင်စိုတ်ထပ်ဂအုံပန်ဂအုံအံင်။ စံအလေးချိန်၊ တစ်ပိသာ၏တစ်ရာပုံတစ်ပုံနှင့်ညီမျှသောအလေးချိန်၊ သို့မဟုတ် တစ်အောင်စ၏ခုနှစ်ပုံလေးပုံမျှအလေးချိန်။

ဒကေရ်, ဒကေရ် da ker [dĕ̈ kier] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကသာပ်**, ကသာဝ် ka sāp [kă̈ sap]. [LM. **ဒကဝ်**, ဒကေဝ် da kew [dĕ̈ kie], **ဒကီ**, ဒကီ da kī [dĕ̈ ki], **ကွေ်ဝ်**, ကွေ်ဝ် skew [səkie]. SM. **ဟကေ**, ဟကေ həke [hă̈ ke]. LM. **ကဝ်**, ကေဝ် kew [kie], **ကွေ်ဝ်**, ကွေ်ဝ် skew [səkie], SM. **က**, ကေ ke [ke] v. to weigh. ကေဝ်၊ ကေဝ်လျိုင်။ ချိန်တွယ်သည်၊ အလေးချိန်ချိန်သည်။]

ဒိုးကလ်ယ်, ဒိန်ကေလ်ယ် dinkely [dèn kieli] n. tical. ငွေဝ်။ ကျပ်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဒိုးကလ်**, ဒိန်ကေလ် dinkel [dèn kiel].

ဒိုးလ်, ဒိန်လေ် dinñal [dèn ŋɔ̀l], **ဒိုင်လ်**, ဒိုင်လေ် diññal [dòiŋ ŋɔ̀l] n. Mirror. ဒွေဝ်။ အရာသွေ်ရုပ်မံက်တိုန်ညံင်ရ်ဒွေဝ်။ မှန်၊ ကြေးမှုံ၊ မှန်ကဲ့သို့ရုပ်လုံးပေါ်စေသည့်အရာ။ [LM. **ဒဍာဝ်**, ဒဍောဝ် dañow [dĕ̈ ŋɔ̀²]. SM. **ကဟော်**, ကဟောဝ် ka hò [kă̈ hò²]. **ဍာ်**, ဍေ် dñal [dəŋɔl] n. Mirror. ဒွေဝ်။ အရာမသွေ်ရုပ်မံက်ညံင်ရ်ဒွေဝ်။ မှန်၊ ကြေးမှုံ၊ မှန်ကဲ့သို့ရုပ်လုံးပေါ်စေသည့်အရာ။ (၂) appearance. ဒဒှ်မပ္ဍမုက်မတ်၊ ဒဒှ်မထ္ဍးမုက်မတ်၊ ဗိုပြင်၊ ဗိုပြင်လကျန်။ အသွင်အပြင်၊ သွင်ပြင်လက္ခဏာ၊ မျက်နှာအသွင်အပြင်ပြသည်၊ ပုံပန်းသဏ္ဌာန်ပြသည်။]

ဒိုးလ်ဆာ်, ဒိန်လေ်ထရ် din ñal thar [dèn ŋɔ̀l thɔr] n. golden mirror (glass). ဒငွေဝ်ထဝ်။ ဒွေဝ်ထဝ်။

ဒိုးဇိတ်, ဒိန်စိတ် din cit [dèn cɛt] n. nine. ဒွိတ်၊ ၉။ ကိုး၊ ၉။ [LM.; SM. **ဟဇိတ်**, ဟစိတ် həcit [hă̈ cɛt].]

ဒိုးဆာမ်, ဒိန်စာမ် din cām [dèn cam] n. eight. ဒွံ၊ ၈။ ရှစ်၊ ၈။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဒိုလ်ဆာမ်**, ဒိဉ်စာမ် diñcām [dèn càm].

ဒိုးဍိုင်, ဒိန်ဍိုင် din ḍiñ [dèn ɗoiŋ] v. to carry. ဒလိုင်၊ ဒလိုင်ထာ။ ပင့်မသယ်သွားသည်၊ ဖေးမသယ်သွားသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဒိုးဒိုင်**, ဒိန်ဒိုင် dindiñ [dèn dòiŋ].

ဒိုးချမ်, ဒိန်ချမ် din ḍum [dèn ɗum] v. to encounter [one possessed of superior power]. ဟွံရန်တွံမွဲသင် အာဆိုဂဗဒးကို (တွကွဒွိမန္ဒံကိုကဆံင်သွျင်သွျင်မွဲ)။ (အဆင့်မြင့်သောတန်ခိုးပိုင်ရှင်တစ်ဦးဦးနှင့်)ရုတ်တရက်မမျှော်လင့်ဘဲနှင့်တွေ့ဆုံသည်။

www.monlibrary.com

ဒးဧိမ်, ဒန့ဦမ် danḍim [dɔ̀n ɗɛm], **ဒးဣမ်**, ဒန့အိမ် dan'im [dɔ̀n ɛm] v. to fall ill through supernatural agency. ကျိုဒ့်ယဲဒ့ဘန္ဓကိုထို့အာ၊ ထို့အာ။ အပမှိ၍ဖျားနာသွားသည်၊ အပမှိသွားသည်။[LM. **ဏဣမ်**, ထဏိမ် thaṇimṁ[thə̆ nɛm], **ထ္ဒိမ်**, ထ္ဒိမ် thnimṁ [thənɛm]. SM. **ဟဣမ်**, ဟဏိမ် həṇɛm [hə̆ nɛm] v. to encounter [one possessed of suuperior power]. ဟွံရန်တွံမွဲသင်အာဆိုဂဗဒးကို (တ့ကွဒ္ဓိမန္ဓံကိုကဆံင်သ့ဒ်သ့ဒ်မွဲ)။ (အဆင့်မြင့်သော တန်ခိုးပိုင်ရှင်တစ်ဦးဦးနှင့်) ရုတ်တရက်မမျှော်လင့်ဘဲနှင့်တွေ့ဆုံသည်။] **ဒးဧၢယ်**, ဒန့ဧၢယ် danḍāy [dɔ̀n ɗɑi] v. to recline against. ဒလဲ၊ လဲလျောင်သည်။ (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဒလၢယ်**, ဒလေၢယ် dalāy [dɛ̆ lɑ̀i], **ဓလၢယ်**, လေၢယ် dhalāy [dhɛ̆ lɑ̀i].SM. **ဟလၢယ်**, ဟလေၢယ် həlɑ̀i [hə̆ lɑ̀i].

ဒိုးန့်, ဒိန်ဒု့် dindu [dɛ̀n dŭ] n. teaching. တင်ဒ့ဒေံဝ်ဗ္ဂောန်၊ တင်စ္ဓောန်ပ့ိုင်၊ ကိုဩါဒ၊ ကိုဒ့ိုဒ့ဂေတ်။ သွန်သင်ချက်၊ ညွှန်ကြားချက်၊ ဩါဒပေးချက်။ (၂) instruction. တင်မဖျေါကို၊ တင်မဗ္ဂောန်ဖျောန်ကို။ ပို့ချက်၊ သွန်သင်ချက်။ **ဒိုးဗိဒိုန်**, ဒိန်ဒုဓိန်တောန် dindubin ton [dɛ̀n dŭ bɛ̀n tɒn], **ဒိန္ဒုဓိဗ္ဂောန်**, ဒိန္ဒုဓိဗ္ဂောန် dindubinton [dɛ̀n dŭ bɛ̀n tɒn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဒလာဘ်ဗတၢဲ**, ဒလောခ်ဝတောန် da lo'ba ton [dɛ̆ lɔ̆ bɛ̆ tɒn], **ဗ္လာဂ်ဗ္ဂၢဲ**, ဗ္လောခ်ဗ္ဂောန် dlo'bton [dɛ̆ lɔ̆ bɛ̆ tɒn].]

ဒိုးန့, ဒိန်ဒု့ၛ dindu [dɛ̀n dŭ], **ဒိုးန့**, ဒိန်ဒု့ dindu' [dɛ̀n dŭ] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့် ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဒိုးန့**, သ္ဒိန်ဒု့ sdindu' [sə̀n dɛ̀n dŭ] v.to teach. ဖျေါကို၊ ဗ္ဂောန်ကို၊ ဗ္ဂောန်ထွးကို။ စာချပေးသည်၊ သင်ပေးသည်၊ သင်ပြပေးသည်။ (၂) to instruct. ဖျေါကို၊ ဒ့ဒေံဗ္ဂောန်ကို။ သွန်သင်ပို့ချပေးသည်၊ ညွှန်ကြားချက်ပေးသည်။

ဒးဒ့ါဂ်, ဒန်ဒေါအ်် dan do' [dɔ̀n dɔ̆], **ဒးဧၢဂ်**, ဒန်ဧၢအ် dando' [dɔ̀n ɗɔ̆] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဒးဒ့ါဂ်**, သ္ဒန်ဒေါအ်် sdan do' [sədɔ̀n dɔ̆] v. (MM.) **ဒးဒ့ါဂ်ဗတွၢဲ**, ဒန်ဒေါအ်ဝတွောန် dando'batwon [dɔ̀n dɔ̆ bɛ̆ twɒn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဗုတၢဲ**, ဗုတောန် buton [bŭ tɒn], **ပ္ကတ်**, ပ္လတ် pkat [pəkɔt].[LM. **ဒလာဂ်**, ဒလောအ် dalo'[dɛ̆ lɔ̆], **ဂလာဂ်**, ဂလောအ် galo'[gɛ̆ lɔ̆], **ဗ္လာဂ်**, ဗ္လောအ် blo'[bəlɔ̆].

www.monlibrary.com

SM. ဟလိုက်, ဟလုံအံ̀ həlɜ̀^{2}[hə̆ lɜ̀^{2}].]

ꩻꩥꩻ, ဒိန်ဒန် dindan [dɛ̀n dɔ̀n] v. to be obscured. ကြောပ်၊ ဓလို၊ ဒဒန်။ ဖုံးသည်၊ ကွယ်သည်။(၂)to be hidden. ပွတ်ဂလုတ်၊ အောပ်ဗွန်။ ကွယ်ဝှက်သည်၊ ပုန်းအောင်းသည်။

ꩻꩥꩻꩫ, ဒန်ဍုန် dandan [dɔ̀n ɗɔn] v.(MM.) ꩻꩫꩻꩥꩻ, ရနုက်ဒန်ဒန် ranuk dandan [rɛ̆ nɜ̀k dɔ̀n dɔ̀n], ꩻꩫꩫꩻꩥꩻꩫ, ရန်ဍုက်ဒန်ဍုန် ran ɗukdanɗan [rɔ̀n ɗɜk dɔ̀n ɗɔn] v.to be hidden. ပွတ်ဂလုတ်၊ အောပ်ဗွန်။ ကွယ်ဝှက်သည်၊ ပုန်းအောင်းသည်။ [ꩺꩥꩻ, ဗဒန် badan [bɛ̆ dɔ̀n] v.to conceal. ကြောပ်ဗွန်၊ ပွတ်ဂလုတ်။ ဖုံးကွယ်သည်၊ ကွယ်ဝှက်သည်။]

ꩻꩥꩼ, ဒိန်ဒိုင်^{2} dindiṅ [dɛ̀n dɔ̀iŋ] v. to carry by two persons. ဒလိုင်။ သယ်ပိုးသည်၊ ထမ်းပိုးသည်။

ꩻꩥꩼꩬ, ဒိန်ဒိုင်^{2} din diṅ [dɛ̀n dɔ̀iŋ] v. ꩻꩫꩼ, ဒိန်ဍိုင် dinɗiṅ [dɛ̀n ɗɔiŋ] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꩱꩥꩼ, သ္ဒိန်ဒိုင် sdin diṅ [sədɛ̀n dɔ̀iŋ] v. to carry (litter. ဇံင်၊ ဝဝ်။ ထမ်းစင်၊ ဝေါ။)ဒလိုင်၊ ဒလိုင်ဏာ။ သယ်ပိုးသည်၊ ထမ်းပိုးသည်။ ꩻꩫꩼꩭꩫ, ဒိန်ဍိုင်ရင်ဆ dinɗiṅrañcau [dɛ̀n ɗɔiŋ rɛ̀aŋ cao^{3}] v. to carry back. ဒလိုင်ရေင်စ်ကျင်။ သယ်ပိုးတန်းစီပြန်လာသည်။ Cf. ꩲꩫꩻ, စိင်ဂိန် ciṅgin [coiŋ gɛ̀n], ꩮꩭꩼ, ဇ္လေင် dleṅ [də lèaŋ], ꩿꩻ, ယုက် yuk [yɜ̀k]. [LM. ꩮꩻꩼ, ဒလိုင် daliṅ [dɛ̆ lòiŋ], ꩬꩻꩼ, ဓလိုင် dha liṅ [dhɛ̆ lòiŋ], ꩡꩻꩼ, ဂလိုင် ga liṅ [gɛ̆ lòiŋ], ꩦꩻꩼ, ဇမ်လိုင် jam liṅ [jɔ̀m lòiŋ]. SM. ꩱꩻꩼ, ဟလိုင် həlòiŋ [hə̆ lòiŋ] v. to carry on a pole between two persons. ယိုက်ဒလိုင်ဏာညးစာနကိုဒလေင်။ ထမ်ပိုးဖြင့်လူနှစ်ယောက်ကအရာတစ်ခုကိုသယ်ဆောင်သွားသည်။]

ꩻꩥꩽ, ဒိန္ဒပ် dindap [dɛ̀n dɔ̀p] n. shoe. ဒနပ်၊ ဒ္ဒပ်။ ဖိနပ်။

ꩻꩥꩻꩽ, ဒိန်ဒပ် dindap [dɛ̀n dɔ̀p] n. ꩻꩥꩽꩭꩼ, ဒိန်ဒပ်ဇုင် din dap juṅ [dɛ̀n dɔ̀p jɜ̀ŋ] n. shoes. ဒ္ဒပ်၊ ဒ္ဒပ်ဇေင်။ ဖိနပ်၊ ရှူးဖိနပ်၊ နောက်ပိတ်ဖိနပ်။ (၂) sandals. ဒ္ဒပ်ကရေပ်။ ခြေညှပ်ဖိနပ်။ [Cf. LM. ꩮꩻꩽ, ဒနပ် da nap [dɛ̆ nɔ̀p], ꩡꩻꩽ, ဂနပ် ga nap [gɛ̆ nɔ̀p], ꩲꩻꩽ, ခနပ် khanap [khə̆ nɔ̀p]. SM. ꩱꩻꩽ, ဟနပ် hənɔp [hə̆ nɔ̀p].Cf.LM. ꩲꩻꩽ, ခနပ် kha nap [khə̆ nɔp]. SM. ꩱꩻꩽ, ဟနပ် hənɔp [hə̆ nɔp] n. sheath. ကွပ်မြ။ ဓားအိမ်။ (၂) scabbard. ကွပ်မြ။ ဓားအိမ်။]

www.monlibrary.com

ဒိန္ဒပ်ဇင်ဈာ်, ဒိန္ဒပ်ဇုင်ထရ် din dap juṅ thar [dèn dɔ̀p jɔ̀ŋ thɔr] n. golden shoe. ဒွပ်ဖိုင်ထပ်၊ ဒွပ်ထပ်။ ရွှေစီးတော်ဖိနပ်၊ ရွှေဖိနပ်။

ဒိဒ်ဒါယ်, ဒိန်ဒါယ်ˀ dindāy [dèn dài] n. kind of curtain. ဖိုက်မွဲဂကူ။ ကန့်လန့်ကာ တစ်မျိုး။ (၂) hanging. ယာတ်ဖွာန်စိုဒွာစခဒံ။ ခန်းဆီးကန့်လန့်ကာ။ [LM. **ဒလာယ်**, ဒလောယ် da lāy [dɛ̏ là̰i], **ဎလာယ်**, ဎလောယ် dhalāy [dhɛ̏ là̰i] n. curtain. ဖြိုက်၊ ကန့်လန့်ကာ။ (၂) pendent cluster of fruit or inflorescence. သွိုင်၊ ဂဖိုက်၊ ဗံ၊ ဂရုး။ အခိုင်၊ အတွဲ၊ အဖီး။] **ဒလာယ်**, ဒလောယ် dalāy [dɛ̏ là̰i] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဒိန္ဒာယ်**, ဒိန္ဒောယ် dindāy [dèn dài] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဒိဒ်ဒါယ်, ဒိန်ဒါယ်ˀ din dāy [dèn dài] v. to recline against. ဒလာ၊ ဒလဘဲ၊ ဒလဘဲ ဗွဘဲလဝ်၊ ဒိုတင်ဒလာတိက်။ မှီသည်၊ မှီ၍တင်ထားသည်၊ လဲလျောင်းသည်။ n. ဒလဘဲ။ တံကဲ။ **ဒိန္ဒာယ်ဈာ်**, ဒိန္ဒောယ်ထရ် din dāy thar [dèn dài thɔr] n. ဒလဘဲထဝ်။ ရွှေတံကဲ။

ဒိဒ်ဒၟာ်, ဒိန်ဒရ် din dar [dèn dɔ̀r] n. to be shaded with. စိုဒွာပသာန်တွဲ၊ ဒလဝ်စိုး၊ ဗဒဝ်စိုး။ နေရောင်ကာသည်၊ မိုးကာသည်၊ အုပ်ကာသည်။ (၂) to have on one's head. ဒလဝ်လဝ်လ္ဟူကျိုပ်ညးမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ယောက်၏ဦးခေါင်းပေါ်မှာဆောင်းထားသည်။

ဒၟာ်ဒၟာ်, ဒန်ဒရ် dan dar [dɔ̀n dɔ̀r] v. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဒလဝ်**, ဒလဝ် da law [dɛ̏ lɔ̀], **ဂလဝ်**, ဂလဝ် ga law [gɛ̏ lɔ̀], **ခလဝ်**, ခလဝ် kha law [khɛ̆ lɔ̀]. SM. **ဟလဝ်**, ဟလဝ် hələ̀ [hɛ̆ lɔ̀].(**ပ္ဒၟာ်**, ပ္ဒရ် pdar [pədɔ̀r], **ပုဒၟာ်**, ပုဒရ် pudar [paŏ̰ dɔ̀r] v. to shade. ပ္ဒဝ်၊ စိုး၊ ဒွာ။ ကာသည်၊ မိုးသည်၊ မိုးကာသည်။ **ပုန်ဒၟာ်**, ပုန်ဒရ် pundar [pun dɔ̀r] v. to keep shade. သ္ဂိုသွိုင်ဓှေ်၊ သ္ဂိုဒးသွိုင်။ အရိပ်ကျစေသည်၊ အရိပ်ထိုးစေသည်။]

ဒိန္ဒၟာ်, ဒိန္ဒရ် din dar [dèn dɔ̀r] v. to cover with umbrella. (ကွိုင်) ဒလဝ်။ (ထီး) ဆောင်းသည်။

ဒိဒ်လာယ်, ဒိန်လောယ် dinlāy [dèn là̰i] n. **ဒိဒ်လာယ်ကျွာဂ်**, ဒိန်လောယ်တ္လောအ် dinlāy tlo' [dèn là̰i tələ̆ˀ] n. parcel of unirrigated cultivable land. တိတ္ဒဟွံသ္ဒးပ္ဒောပ်ဥာ်တိုလွီစမာန်။ ဆည်ရေသောက်မဟုတ်သောစိုက်ပျိုးနိုင်သည့်မြေယာကွက်။

ဒၟာယ်, ဒနောယ် danāy [dɛ̏ nà̰i] n. place, demarcated by boundaries.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဒွဲ၊ ဒေသ၊ ထာန်မက္ကာတ်လဝ်နကိုပယျိုဒွက်။ နယ်နိမိတ်ဖြင့်သတ်မှတ်ထားသောနေရာ၊ ဒေသ၊ ဌာန။ Cf. **ဇာန်**, ထာန် thān [thɑn], **ဒိဂ်မောင်** dirmoṅ [dïr mòŋ], **ဒ္ဂာယ်** dnāy [dənài], **လဇဃ်**, လဧေဟ် laceh [lɛ̈ cih].[LM. **ဂနာယ်**, ဂနာယ် ganāy [gɛ̈ nài], (သွက် **ဒ္ဂာယ်**, ဒ္ဂာယ် dnāy [dənài], Cf. **ဒ္ဂာယ်**, ဒ္ဂာယ် dnāy [dənài] n. place. ဒွဲ၊ နေရာ။) SM. **ဟနာယ်**, ဟနာယ် hənài [hə̆ nài].]

ဒိုင်္ဂ်, ဒိန္ဒြင် din ruṅ [dènrɜ̀ŋ] v. to meet, to meet each other, to meet together. ဒိန်ရင်၊ ဂရှိ၊ ဒရှိ၊ ဓရှိ။ ဆုံတွေ့သည်၊ တွေ့ဆုံသည်။

ဒုန်, ဒုန် dun [dùn] n. bumboo. ဒုည်၊ ဒုန်၊ တွံဒုန်။ ဝါး၊ ဝါးပင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဒုဏ်**, ဒုည် duñ [dùn]. **ဒုန်**, ဒုန် dun [dùn] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဒုန်ဇလ**, ဒုန်ဇလ dunjala [dùn jɛ̈ lɛ̈] n. thorny bumboo. ဒုန်ဂလ။ ကြတ်ခတ် ဝါး။ [LM.; SM. **ဒုန်**, ဒုန် dun [dùn].]

ဒိုန်, ဒိုန် duin [dɜ̀n] n. (MM.) **မ္ဗဒိုန်မ္ဗဇယ်**, မ္ဗဒိုန်မ္ဗယ် mba duin mba jay [bɛ̈ dɜ̀n bɛ̈ jòɑ¹]n.a village in Dala district. ယွကွာန် ပွဲခရိုင်ဒလမွဲကွာန်။ ဒလ ခရိုင်ရှိကျေးရွာတစ်ရွာအမည်။

ဒပ်, ဒဝ်² dap [dɜ̀p] num. n. each. တွံ၊ စွံ၊ ဇွာပ်။ အသီးသီး၊ တိုင်း။ (၂) every. စွံစွံအရာ၊ တွံတွံအရာ၊ ဇွာပ်ဇွာပ်အရာ၊ စွံစွံမွိဟ်၊ တွံတွံမွိဟ်၊ ဇွာပ်ဇွာပ်မွိဟ်။ အရာရာတိုင်း၊ လူတိုင်းလူတိုင်း။ **ဒပ်ဇတွေယ်**, ဒဝ်တွေယ် daptñey [dɜ̀p təŋeɑ], **ဒပ်ဇတွေယ်**, ဒဝ်တွေယ် dap twey [dɜ̀p təweɑ] num. n. every day. စွံစွံတွဲ၊ တွံတွံတွဲ၊ ဇွာပ်ဇွာပ်တွဲ။ နေ့စဉ်၊ နေ့တိုင်း။ Cf. **ဇာပ်**, ဇာဝ် jāp [jàp]. **ရိုဟ်**, ရိုဟ် ruih [rɜ̀h]. **ဂိုတ်**, ဂိုတ် ʾuit [ot]. Der. **ဒိဒပ်**, ဒိဒဝ် didap [dï dɜ̀p] num. n. every. စွံစွံအရာ၊ တွံတွံအရာ၊ ဇွာပ်ဇွာပ်အရာ၊ စွံစွံမွိဟ်၊ တွံတွံမွိဟ်၊ ဇွာပ်ဇွာပ်မွိဟ်။ အရာအရာတိုင်း၊ လူတိုင်းလူတိုင်း။

ဒပ်, ဒဝ်³ dap [dɜ̀p] n.(MM.) **သိမ်ဒပ်ချု**, သိမ်ဒဝ်ဆု simdapchu [sɛm dɜ̀p chŭ] n. sīmā of the timber stockade in Koliya district. သိဒပ်ဆု မန္ဒံပွဲခရိုင်ချုင်ကောလိယ။ ကောလိယခရိုင်ရှိသစ်သားနှင့်ကာရံပိတ်ဆို့ထားသော၊ ဒို့ချုသိမ်။ [LM. **ဒပ်**, ဒဝ် dap [dɜ̀p]. SM. **ဒပ်**, ဒဝ် dɜ̀p [dɜ̀p] n. military unit. ဒပ်ပွာန်။ စစ်တပ်။]

ဒိပ်, ဒိဝ် dip [dɛ̀p] n. that which pertains to heaven. အရာမဆောင်စပ်ကိုဘုံဒေဝ

www.monlibrary.com

တ်။ နတ်ဘုံနှင့်ဆိုင်သောအရာ။ (ဝီ) **လွိမာ်ဒိပ်**, (ဒီ) လွိမာန်ဒိပ် (wĭ) lwĭ man dip [(wĭ)lwĭ màn dèp] n. celastial mansion. ဌာန်ဒတန်ကျန်တံ။ နတ်နန်းဂေဟာ။ **မတ်ဒိပ်**, မတ်ဒိပ် mat dip [mɔt dèp] n. celastial eye. မတ်ကျန်တံ။ နတ်တို့မျက်စိ။ **ဉာဒိပ်**, ဉာဒိပ် canadip [cənă dèp] n. celastial food. စွကျန်တံ။ နတ်သုဒ္ဓာ။ **ယသ္သပတ်ဒိပ်**, ယသ္သပတ်ဒိပ် yas sa pat dip [yɔt să pɔt dèp] n. celastial bliss. တသိုက်သုခကျန်တံ၊ မသွေ့ဝံ့ဒုင်စသိုင်။ ချမ်းသာသုခနှင့်ပြည့်စုံသောနတ်တို့စံညီးစိမ်။ [LM. P. **ဒိပ္ပ**, ဒိပ္ပ dibba [dèp bĕ] n. celastial heavenly. အရာမဆောင်စပ်ကို့ဘုံဒေဝတ်တံ။ နတ်ဘုံနှင့်ဆိုင်သောအရာ။]

ဒိပ္ပဉက္ခု, ဒိပ္ပစက္ခု dip pa cak khu [dèp pă cɛk khŭ] n. celestial eye. မတ်ဒိဝ်၊ မတ်ဒေဝတ်။ နတ်မျက်စိ။

ဒုပ်ကုပ်, ဒုဝ်ကုဝ် dup kup [dùp kup] n. double layered vestment of a Buddhist monk. ဒကိုပ်၊ သွိုပ်။ ဒုကုပ်သင်္ကန်း။

ဒုပ္ပကာ, ဒုပ္ပကာ dub ba kā [dùp bĕ ka] n. (1557) uppermost part of stupa. တွောတ်အထောတ်ကျာ်စေတီ။ စေတီတော်၏အထွတ်အထိပ်။ (၂) pinnacle. စမ့ဲင်။ ထုပိကာ။ (၃) highest part of prāsāda. စမ့ဲင်ပြသာတ်။ ပြာသာဒ်အထွတ်။ B. **ထုပိကာ**, ထုဝိကာ thu pi kā [thŭ pĭ ka] n. highest part of prāsāda. စမ့ဲင်ပြသာတ်၊ ဓုပ်ပြကာ။ ပြာသာဒ်အထွတ်။

ဒုပ္ပဉ်ဍိ, ဒုပ္ပဉ်ဋ္ဌိ dub buṭ ṭhi [dùp bùt thi] n. (MM.) deficiency of rain. ဗြဲအောန်၊ ဒေက်ဥာ်ဗြဲ။ မိုးနည်းပါးခြင်း၊ မိုးချို့တဲ့ခြင်း။

ဒုမ်, ဒုမ် dum [dùm] v.to lodge for a night. ဒို၊ ဒိုတ်၊ ဂူ၊ ဂူဒို၊ ဂူဒိုမွဲတ်။ ခိုသည်၊ တည်းသည်၊ တည်းခိုသည်၊ တစ်ညတာတည်းခိုသည်။ **ဒုမ်တာဝ်**, ဒုမ်တာဝ် dumtāw [dùm taw] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဒိုမ်**, ဒုိမ် duim [dɜ̀m]. SM. **ဒိုမ်**, ဒုိမ် tɜ̀m [dɜ̀m].]

ဒုမ်ဂေါက်, ဒုမ်ဂေါအ် dum ño' [dùm ŋɔ̏], **ဒုမ်ဂေါက်**, ဒုံမ်ဂေါအ် dumṁ ño' [dùm ŋɔ̏] v. to proclaim. လလောင်တြးပ္ဍိတ်သွက်ညးဂမ္ဍိုင်သွေ့ဝံတီ။ အများသိရှိစေရန်ထုတ်ပြန်ကြေညာသည်။

ဒုမ်ပေါဟ်, ဒုမ်ပေါဟ် dumṁpoh [dùm pɒh], **ဒုမ်ပေါ:**, ဒုမ်ပေါ: dumṁpoḥ [dùm pɒh], **ဒုမ်ပေါ:ဟ်**, ဒုမ်ပေါ:ဟ် dumṁpoḥh [dùm pɒh], **ဒေါ:**, ဒေါ: daṁpoḥ [dɔ̀m pɒh] n. seven. ထပ္ပံ၊ ၇။ ခုနှစ်၊ ၇။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩪꩭ, ꩻꩪꩭ da pah [dɛ̆ pɔh], **ꩻꩭꩭ**, ꩻꩭꩭ da poh [dɛ̆ pɒh], once. မွဲအခိုင်တော်၊ တစ်ချိန်က။ **ꩻꩪꩭ**, ꩻꩪꩭ dapåh [dɛ̆ pɔh] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ꩬꩪꩭ**, ꩬꩪꩭ thapah [thɑ̆ pɔh]. SM. **ꩪꩪꩭ**, ꩪꩪꩭ həpɔh [hɑ̆ pɔh].]

ꩲꩫꩪꩭ, ꩲꩫꩪꩭ dumsac [dùm sɔt] n. **ꩈꩭꩪꩲꩫꩪꩭ**, ꩈꩭꩪꩲꩫꩪꩭ trāp dumsac [trɑp dùm sɔt] n. class of officer. ကဆုံင်အဆင်ဒဗညာ။ အရာရှိအရာခံအဆင့်။

ꩲꩫꩪꩪ, ꩲꩫꩪꩪ dum hic [dùm hɛt] adj. right. မတပ်တား၊ မစ္ခေကိုဗဖွဲ့ဝင်။ ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်သော၊ တရားမျှတသော။ (၂) seemly. မဒးရး၊ မဂပ်ဂင်။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော၊ လျော်ကန်သော။ (၃) auspicious. မခိုဟ်တ်ကိုနိမိတ်သွဲ၊ မခိုဟ်တ်ကိုအခေါင်အဝှ်၊ မန္ခံကိုမ္ခ်ိ။ အတိတ်နိမိတ်ကောင်းသော၊ အခွင့်အလမ်းသာသော၊ မဂ်လာရှိသော။ (၄) good person. ပူဂိုတ်ိုက်။ မွန်မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်။ (၅) right conduct. ပွတ်ိုက်၊ ဒွေတ်ပဋိပတ်တ်ိုက်။ ကောင်းသောစရိုက်ကောင်းသောအပြုအမူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩪꩪꩭ**, ꩪꩪꩭ thic [thɛt]. Cf. **ꩻꩪꩭ**, ꩻꩪꩭ da hic [dɛ̆ hɛt], **ꩻꩪꩮ**, ꩻꩪꩮ da hit [dɛ̆ hɛt], **ꩬꩪꩮ**, ꩬꩪꩮ thamit [thɑ̆ mɛt]. Der. **ꩬꩪꩰ**, ꩬꩪꩰ thmik [thə moik], **ꩈꩪ**, ꩈꩭꩪ khuih [khoh], **ꩈꩪꩪ**, ꩈꩪꩪ khmih [khmeh].

ꩲꩭꩫ, ꩲꩭꩫ dui' [dùi] v. (MM.) to stop. ဒေါ်၊ ဇူ။ ရပ်သည်၊ ရပ်နားသည်။ (၂) halt. သွက်ဒေါ်အာ၊ သွက်ဒေါ်ဒေင်အာ။ ရပ်စေသည်၊ ရပ်တန့်စေသည်။ Cf. **ꩇꩫꩵ**, ꩇꩫꩵ jūl [jùl], **ꩵꩫ**, ꩵꩫ lja' [ləjɛ̆]. [LM.; SM. **ꩪꩮ**, ꩪꩭꩪ ꩈꩫ[2] [dɛ̆ꩈ[2]].]

ꩻꩫ, ꩻꩫ dar [dɔ̀r] v. close. တ္ဘာတ်၊ ဒဝ်။ ပိတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩵ**, ꩻꩵ[2] dal [dɔ̀l].

ꩻꩫꩇꩮ, ꩻꩫꩇꩮ dar kot [dɔ̀r kɒt] n. varan. ဒကောတ်၊ ဖွတ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩌꩫꩇꩮ**, ꩌꩫꩇꩮ dirkot [dir kɒt].

ꩻꩰꩵ, ꩻꩰꩵ dar kas [dɔ̀r kɔh] v. lotus. ကဒကဲ့။ ပဒုမ္မာကြာပန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩌꩰꩵ**, ꩌꩰꩵ dirkas [dir kɔh].

ꩻꩬꩫꩍ, ꩻꩬꩫꩍ dar moṅ [dɔ̀r mɔ̀ŋ] n. station. ဒွဝဲ၊ ဒွဝဲမတန်တ်။နေရာ၊ တည်နေရာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩌꩬꩫꩍ**, ꩌꩬꩫꩍ dirmoṅ [dir mɔ̀ŋ].

ꩻꩫꩵꩮ, ꩻꩫꩵꩮ darlaw [dɔ̀r lɔ̀]v. close, shut. တ္ဘာတ်လဝ်၊ ဒဝ်လဝ်။ ပိတ်ထားသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဒၢ်ဟတ်, ဒရိၚ်ဟာတ် darhat [dɔ̀r hɔ̀t] n. strength. ဖြဟာတ်၊ ဒြဟာတ်၊ ဓတ်၊ ဓတ်ကရတ်။ အင်အား၊ ခွန်အား။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဒိဟ်တ်**, ဒိရိၚ်ဟာတ် dirhat [ɗìr hɔ̀t].

ဒိၢ်ကုင်, ဒိရိၚ်ကုင် dir kuṅ [ɗǐr kɔŋ] n. **ချဒိၢ်ကုင်**, ဆုဒိရိၚ်ကုင် chu dir kuṅ [chŭ ɗǐr kɔŋ] n. a kind of tree. တ္ဂံဆုမွဲဂကူ။ သစ်ပင်တစ်မျိုး။ the Bodhi tree of Piyadassī. တ္ဂံဒိကုင်၊ မဒ္ဒ်တ္ဂံဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲပီယဒဿီ။ ဒိကုန်းပင်၊ ပီယဒဿီ မြတ်စွာဘုရား၏ဗောဓိပင်။

ဒိၢ်ကၠတ်, ဒိရိၚ်ကောတ် dirkot [ɗǐr kɒt], **ဒၢ်ကၠတ်**, ဒရိၚ်ကောတ် darkot [dɔ̀r kɒt] n. Varan. ဒကောတ်။ ဖွတ်သတ္တဝါ။(P. ဂေါဓ, ဂေါဓ godha [gò[1] dhɛ̌] n. Varan. ဒကောတ်။ ဖွတ်။)[LM. **ဒကၠတ်**, ဒကောတ် dakot[ɗɛ̌ kɒt], **ထကၠတ်**, ထကောတ် thakot [thă kɒt], **ဖကၠတ်**, ဖကောတ် phakot [phă kɒt], SM. **ဟကၠတ်**, ဟကောတ် həkot [hă kɒt].]

ဒိၢ်ကဢ်, ဒိရိၚ်ကသ် dir kas [ɗǐr kɔh], **ဒိၢ်ကဢ်**, ဒိရိၚ်ကသ် dir kas [ɗǐr kɔh], **ဒၢ်ကဢ်**, ဒရိၚ်ကသ် dar kas [dɔ̀r kɔh] n. lotus. ကဒက်။ ပဒုမ္မာကြာပန်း။ **သ္လဒၢ်ကဢ်**, သ္လ ဒရိၚ်ကသ် sladarkas [slă dɔ̀r kɔh] n. lotus leave. တ္ဂးဒက်။ ပဒုမ္မာကြာရွက်။ **သတ်ဒၢ်ကဢ်**, သစ်ဒရိၚ်ကသ် satdarkas [sɔt dɔ̀r kɔh] n. lotus fruit. သတ်ဒက်။ ပဒုမ္မာကြာခွက်။ **ပ္ကာဝ်ဒိၢ်ကဢ်**, ပ္ကာဝ်ဒိရိၚ်ကသ် pkāw dir kas [pkɑw ɗǐr kɔh], **ပ္ကာဝ်ဒိၢ်ကဢ်**, ပ္ကာဝ်ဒိရိၚ်ကသ် pkāw dir kas [pkɑw ɗǐr kɔh] n. lotus flower. ကဒက်။ ပဒုမ္မာကြာပွင့်။

ဒကဟ်, ဒကဟ် dakah [ɗɛ̌ kɔh] n. (MM.) **ပ္ကဒကဟ်**, ပ္ကဒကဟ် pkaudakah [pkɑo[3] ɗɛ̌ kɔh]. [LM.; SM. **ဟကဟ်**, ဟကဟ် hə kɔh [hă kɔh]. **ကိုၚ်**, ကိုန် kuin [kon] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဒိၢ်တေါဝ်, ဒိရိၚ်တောဝ် dirtow [ɗǐr to] n. succession. ဒတောဝ်၊ သ္ဆောဝ်ဒတောဝ်။ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်။

ဒိၢ်ဒၢယ်, ဒိရိၚ်ဒသ် dir das [ɗǐr dɔ̀s] n. (Human. မဒ္ဒ်ကောန်မွိဟ်၊ လူသားဖြစ်သည်။) existence. ဒဒ်မဒ္ဒ်ကျင်မွိဟ်။ လူဖြစ်လာခြင်း။ (၂) incarnation. ဒဒ်မကျိုဒ်ကျင် မွိဟ်။ လူအဖြစ်ရရှိလာခြင်း။ (၃) coming into existence. ဒဒ်မကျိုဒ်တိုန်သတ် **မဂျိုင်ဒွံင်**ကိုလမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်ပေါ်လာခြင်း၊ (၃) birth. သွးကျင်ဂဝ်ဂွ်။ မွေးဖွား လာခြင်း။ **ကၠံတိၢ်ဒိၢ်ဒၢယ်**, ကန်တိရ်ဒိရ်ဒသ် kantirdirdas [kɔn tir ɗǐr dɔ̀s], **ကိုၚ်**

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကိ်ဒိ ၚ်ဒ်ာ်, ကိန်ကိဒ်ဒိရ်ဒေသ် kintirdirdas [kɛn tir dĭr dɔ̀s] v. coming into existence. ကျင်ကျိ်ဒ်ဒ်ာ်မွိဟ်။ လာရောက်လူဖြစ်သည်။

တြာဒ်, တြဒေသ် tradas[tră dɔ̀s], **တြာဟ်**, တြဒေါ် tra dah [tră dɔ̀h], **တဒ်**, တဒေါ် tadah [tă dɔ̀h] n.(**တြာဒ်**, တြဒေသ် tradas [tră dɔ̀s].1455.MM. **တြာဟ်**, တြဒေါ် tradah [tră dɔ̀h].) n. state. အကာဲအရာ။ အခြေအနေ။ (၂) condition. ဒွံင်ကဆံင်၊ ကဆံင်ဒတန်။ အနေအထား၊ အဆင့်အတန်း။ (၃) quality. ကဆံင်ဥာ်စရဲ၊ ဂုန်သတ္တိ။ အရည်အသွေး၊ ဂုဏ်သတ္တိ။ (၄) fact. ပရောပရာ၊ ဗိုဒဒ်ာ်။ အကြောင်းအရာ၊ ဖြစ်ပျက်ပုံ။ (၅) fact that. ပရောပရာဂ်ာ်၊ ပရောဗိုဒဒ်ာ်ဂ်ာ်။ ထိုအကြောင်းအရာ၊ ထိုသို့ဖြစ်ပျက်ပုံ။ (၆) circumstance. ဒဒ်ာ်မဆေင်စပ်ဒွံင်ကိုအကာဲအရာ၊ ဒဒ်ာ်မဆေင်စပ်ဒွံင်ကိုပရောပရာ၊ ဒဒ်ာ်မဆေင်စပ်ဒွံင်ကိုတင်နင်။ သက်ဆိုင်ပတ်သက်နေသည့်အခြေအနေ၊ သက်ဆိုင်ပတ်သက်နေသည့်အကြောင်းအရာ၊ သက်ဆိုင်ပတ်သက်နေသည့်အချက်အလက်။ (၇) that which. ဂ္ဂဂ်၊ မွဂ်။ ထိုအရာ၊ ထိုဟာ။ Cf. **ဘဝ**, ဘဝ bha wa [bhĕ wĕ], **ဘ**, ဘ် bhau [bhèɑ¹]. [LM. **တဒ်**, တဒေါ် ta dah [tă dɔ̀h], **ဒဒ်**, ဒဒေါ် dadah [dă dɔ̀h]. SM. **ဟဒ်**, ဟဒေါ် hədòh [hă dɔ̀h]. **ဒ်**, ဒေါ် dah [dɔ̀h] v. to be. ဒ်၊ ဖြစ်သည်။(၂) become. ဒ်ကျင်၊ ကျိ်ဒ်ကျင်။ ဖြစ်လာသည်၊ ဖြစ်ပေါ်လာသည်၊] **ဒိ်ာ်ဒ်**, ဒိရ်ဒေါ် dir dah [dĭr dɔ̀h] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဒိ်ာ်ၚၵ်, ဒိရ်ဒေခ် dirde' [dĭr dĭĕ] n. youngest of sibling. ပွောဝ်ကိုမွဲဒဲကောဒဲမန္ဒံသိုဖ္ဒိုတ်ဂ်၊ ဍောတ်အိုတ်။ ကောန်ဍောတ်အိုတ်ပွဲကိုကောန်မွဲမိ။ ညီအစ်ကိုမောင်နှမများအထဲမှအငယ်ဆုံးသားသို့မဟုတ်သမီး။ မိသားစုအတွင်း၊ အငယ်ဆုံးသားသို့မဟုတ်သမီး။

တၚၵ်, တဒေခ် tade' [tă dĭĕ] n. (MM.) junior of group of monks. ဂကောံသ္ကံခမ့ီသင်မဂွံဂ့်ညိည။ ဝါငယ်သောရဟန်းတော်များအုပ်စု။ [LM. **ဒၚၵ်**, ဒဒေခ် dade' [dĕ dĭĕ], **ခၚၵ်**, ခဒေခ် khade' [khă dĭĕ].SM. **ဟၚၵ်**, ဟဒေခ် hə tĕ [hă dĭĕ] n. young est of sib. ကောန်ဍောတ်အိုတ်ပွဲကိုမွဲမိ။ မိသားစုတစ်ခုရှိအထွေးဆုံးသားသမီး။] **ၚၵ်**, ဒေခ် de' [dĭĕ] n. younger sibling. ပွဲကောန်မွဲမိ၊ အယုက်ဍောတ်နူဇကုသိုဖ္ဒိုတ်ဂ်၊ ကော်ခ်စဒဲရ။ မိသားစုတခုတွင်၊ မိမိအောက်အသက်ငယ်သောသူများကို(ဒိ)ညီ၊ ညီမဟုခေါ်သည်။

ဒိ်ာ်ပါး, ဒိရ်ဖေါး dir poh [dĭr pɒh] n. Trunk. (စိင်)လပ်။ (ဆင်)နှာမောင်း။ (၂) ptoboscis. ခွံလပ်စွစ္ဒောန်။ ပိုးမွှားကောင်များ၏နှာမောင်း။ [LM. **ဒပဟ်**, ဒဖေါ်

www.monlibrary.com

dapah [ɗĕ pɔh]. Cf. LM. လပဟ်, လပဟ် lapah [lĕ pɔh], တပဟ်, တပဟ် tapah [tă pɔh].SM. ကပဟ်, ကပဟ် kəpɔh [kă pɔh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဒိၚမျာင်, ဒိရိုမောင် dirmoñ [ɗĭr mòŋ] n. once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **ဒၚမျာင်**, ဒရိုမောင် dar moñ [ɗàr mòŋ] n. dwelling-place. သွိဒ္ဒာန်ဒွဲဝဲတန်တ်။ နေထိုင်ရာနေအိမ်။ (၂) place. ဒွဲဝဲ၊ ဒေသ၊ ဒွဲဝဲမံင်။ နေရာ၊ ဒေသ၊ နေထိုင်ရာအရပ်။ (၃) station. ဒွဲဝဲမတန်တ်၊ ဒွဲဝဲဒေသမန္ဒံ။ တည်နေရာ၊ တည်ရှိရာအရပ်။ **ကိာ်ၚတာ်ဒၚမျာင်**, ကိန်တရ်ဒရ်မောင် kin tar dar moñ [kɛn tər ɗàr mòŋ] n. seat. ဂတိုဂ္ဂံ။ ထိုင်ရန်ပျဉ်ချပ်။ **မ္ဒၚ်ဒိၚမျာင်**, ဆ္ဌာန်ဒိရိုမောင် sthāndirmoñ [səthan ɗĭr mòŋ] n. station. ဒွဲဝဲမတန်တ်၊ ဒွဲဝဲဒေသမန္ဒံ။ တည်နေရာ၊ တည်ရှိရာအရပ်။

ဒြမံင်, ဒြမံင် dramåñ [drĕ̀ mòŋ], **ဒမံင်**, ဒမံင် damåñ [ɗĕ̀ mòŋ] n. once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **ဒ္ဍံင်**, ဒ္ဍံင် dmåñ [dəmòŋ] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဒမံင်ဒတ်**, ဒမံင်ဒတ် da måñ da tau [ɗĕ̀ mòŋ ɗĕ̀ tao^{3}] n. dwelling-place. သွိဒ္ဒာန်ဒွဲဝဲတန်တ်။ နေထိုင်ရာနေအိမ်။ **ဒမံင်ဗဝိုက်**, ဒမံင်ဗဝိုက် damåñba wuik [ɗĕ̀ mòŋ bĕ̀ wèk] n. enclosed lodging. ဌာန်ဇ္ဈုမဇ္ဈးလဝ်ကိုဒပ်။ ဝင်းခြံခတ်ထားသောတည်းခိုခန်း။ **ထာ်ဒြမံင်**, ထာန်ဒြမံင် thān dra måñ [than drĕ̀ mòŋ] n. dwelling-place. သွိဒ္ဒာန်ဒွဲဝဲတန်တ်။ နေထိုင်ရာနေအိမ်။ (၂) residence. သွိဒတန်လွိုန်၊ ဒွဲဝဲဒတန်လွိုန်။ (၃) lodging. ဒွဲဝဲမတန်ဒိုဳ။ တည်းခိုရာနေရာ။ **သ္ဍိ ဒမံင်**, သ္ဍိဒမံင် sñı da måñ [səŋæ̀ ɗĕ̀ mòŋ] n. dwelling. သွိမံင်။ နေအိမ်။ Cf. **တိတၚ်ဝ်**, တိရ်တာဝ် tirtāw [tir taw], **သၚ်ထာၚ်**, သန်ထာန် santhān [sɔn than], **ထာၚ်**, ထာန် thān [than], **ဒိၚ်လာယ်**, ဒိန်လာယ် dinlāy [dèn lài], **ဒ္နာယ်**, ဒ္နာယ် dnāy [dənài], **မ္ဒၚ်**, ဆ္ဌာန် sthān [sə than], **ဟၚ်**, ဟာန်^{2} hān [hàn]. [LM. **ဒမံင်**, ဒမံင် da måñ [ɗĕ̀ mòŋ], **ဓမံင်**, ဓမံင် dha måñ [dhĕ̀ mòŋ], **ဒ္ဍံင်**, ဒ္ဍံင် dmåñ [dəmòŋ]. SM. **ဟမံင်**, ဟမံင် həmòŋ [hă mòŋ]. **ဍ္ဍာင်**, ဍ္ဍောင် dmoñ [dəmòŋ] v. to stay. မံင်၊ ဒိုး၊ ဒိုဒက်။ (၂) be located. နွံတန်တ်ဒွံင်၊ ဒိုတန်တ်ဒွံင်၊ သွိဒွဲဝဲဒိုတန်၊ သွိဒွဲဝဲဒတန်။ တည်ရှိသည်၊ တည်းနေသည်၊ တည်းခိုရန်နေရာ ပြုလုပ်သည်၊ နေထိုင်ရန်နေရာ ပြုလုပ်သည်။]

ဒိလၚ်ဆ, ဒိရိုလစ် dirlac [ɗĭr lɔc], **ဒိၚလၚ်ဆ**, ဒိရိုလစ် dirlec [ɗĭr lic] n. Hall. ခဒံ၊ ဂဒံ။ အခန်း၊ ခန်းမ။ (၂) antechamber in palace. ခဒံမန္ဒံပွဲပါင်ဂွံင်မျော်ခဒံ

www.monlibrary.com

(ပွဲနုန်)။ (နုန်းတွင်း) ခန်းမဆောင်ကြီး၏အဝင်ဝရှိအခန်း။ **ဒိလ်ဥဩ်းမုက်**, ဒိရ်လစ်စိရ်မုက် dirlaccirmuk [dĭr lɔc cir mɜ̀k]n.audience-hall, with raised throne at end reached from separate throne-room. မျှော်ခဒံစွတ်သွိင်မှာအမာတ်တံ၊ သွေဂံပွမုက်ကိုကောန်ညးချုင်ကွာန်၊ တ္ဂျင်ခဒံမွဲလွဝ်ဂ့် မန္ဒံသိုရာဇာပလွင်၊ ဆံင်သ္ဂျင်ပ္ဂျိန်လဝ်ညညတုဲ၊ ပါတ္ဂဟ်ခြာလဝ်ကိုခဒံရာဇပလွင်။ တိုင်းသူပြည်သားများနှင့်မင်းစိုးရာဇာတို့မျက်နှာစုံညီတွေ့ဆုံ၊ ဆုံစည်းကြသောခန်းမကြီး၊ ခန်းမ၏အစွန်းတွင် အနည်းငယ်မြင့်တင်ဆောက်လုပ်ထားသော၊ ရာဇာပလွင်ရှိပြီး၊ ရာဇာပလွင်ခန်းမနှင့်ခွဲထားသည်။ [Hence. ဟိုတ်ဂ့်ရ။ ထို့ကြောင့်။ OB. **တုလိုက်**, တုလုံက် tuluik [tŭ lɛ̀k] n. စရလတ်၊ စလတ်၊ စွတ်၊ ကွတ်။ စရလွတ်၊ စလွတ်၊ လွတ်။]

ဒိၵလ်ဥ, ဒိရ်လေစ် dirlec [dĭr lic] n. Hall. မျှော်ခဒံ၊ မျှော်ဂဒံ။ အခန်းမကြီး၊ ခန်းမကြီး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဒိလ်ဥ**, ဒိရ်လစ် dirlac [dĭr lɔc].

ဒိၵေသစ်, ဒိရ်သေစ် dir se᷄ [dĭr saĕ᷄] v. to conspire. ဖျဲကော် သွက်သွေဂံပ္ဂိုပရာပ်ပွဒ္ဒိုက်။ မကောင်းကြံစည်မှုပြုရန်အဖော်ညီသည်။ [LM. **ဒၵေသစ်**, ဒသေစ် da se᷄ [dĕ᷄ saĕ᷄], **တၵေသစ်**, တသေစ် tase᷄ [tă saĕ᷄], **ကၵေသစ်**, ကသေစ် kase᷄ [kă saĕ᷄], **ၵ္ဂျစ်**, ၵ္ဂျေစ် kse᷄ [kəsaĕ᷄]. SM. **ကၵေသစ်**, ကသေစ် kəse᷄ [kă saĕ᷄] v. to persuade. ဖျဲကော်၊ သွေ့ကော်၊ ဖ္ဂိုက်ဖ္ဂျောဝ်တံဝ်ဂ့်။ သွေးဆောင်သည်၊ တိုက်တွန်းဖျောင်းဖျသည်။ (၂) to conspire. ချပ်စင်ခြင်ပွဒ္ဒိုက်၊ ပံင်ကော်ချပ်စင်ခြင်။ မကောင်းကြံစည်သည်၊ ပူးပေါင်းကြံစည်သည်။]

ဒိဟ်တ်, ဒိရ်ဟတ် dirhat [dĭr hɔ̀t] n. Strength. ဖြဟတ်၊ ဓတ်၊ ဓတ်ကရတ်။ အင်အား၊ ခွန်အား။ (၂) magnitude. အရာမလုပ်ကောင်ကာမစိုပ်တရ်ဖ္ဒော်ကိုဖြဟတ်။ အရေးပါအရာရောက်မှုအားအတိုင်းအတာ။

ဒ်ဟ်တ်, ဒရ်ဟတ် dar hat [dɔr hɔ̀t] n. (MM.) **ပ္ဍိတ်ဒ်ဟ်တ်**, ပ္ဍိတ်ဒရ်ဟတ် ptit darhat [pətet dɔr hɔ̀t] n. put forth strength. ပ္ဍိတ်ဖြဟတ်။ အားစိုက်ထုတ်သည်။ (၂) to exerted. ရပ်စပ်စကာပ္ဍိတ်ခုဝ်ဓတ်။ အင်အားစိုက်ထုတ်အသုံးပြုသည်။

ဒြဟတ်, ဒြဟတ် drahat [drɛ̆ hɔ̀t] n. **ဇ္ဂောက်ကိုဝ်ဒြဟတ်**, ဇ္ဂောက်ကိုဝ်ဒြဟတ် jnok kuiw dra hat [jənɔ̀k kɒ drɛ̆ hɔ̀t] v. to be strong. ဖ္ဒော်ကိုဓတ်၊ ဖ္ဒော်ကိုဖြဟတ်။ ကြီးမားသော အင်အားရှိသည်။ ကြီးမားသော ခွန်အားရှိသည်။ (၂) to be mighty. ဖြဟတ်ဖ္ဒော်၊ အစောံစရဲဖ္ဒော်၊ ဂ္ဂုဒ္ဒိဖ္ဒော်။ ခွန်အားကြီးမားသည်၊ စွမ်းပကားကြီးမားသည်။ တန်ခိုးကြီးမားသည်။ [**ဒြဟတ်**, ဒြဟတ် drahat [drɛ̆ hɔ̀t], **ဒဟတ်**, ဒဟတ် da hat [dɛ̆ hɔ̀t] n. (MM.) (right form) LM. **ဒြဟတ်**, ဒြဟတ်

www.monlibrary.com

drahat [drɛ̈ hɔ̀t], ꤕꤢꤽꤢꤔ, ဒရဲဟတ် darhat [dɔ̀r hɔ̀t]. then. တဲ့၊ ပြီးနောက်။ ꤡꤢꤽꤢꤔ, ဂျဟတ် jrahat [jrɛ̈ hɔ̀t].SM. ꤡꤢꤽꤢꤔ, ဂျဟတ် sɛ̈hɔt [jrɛ̈ hɔ̀t]. modelled on the similarly anomalous. နကုဗိုပြင် ဟွံတုပ်သွပ်ကို ဗိုတမ္မာ။ ပုံမှန်မဟုတ်သောပုံစံဖြင့်။ ꤡꤢꤽꤢꤕꤢꤾ, ဂျဟာန် jrahān [jrɛ̈ hàn] n. love. မေတ္တာသို့ကျက်ဆာန်။ ချစ်ခြင်းမေတ္တာ။ (< = ဂွံနူ။ ရသည်။) ꤖꤢꤽꤢꤕꤢꤾ, ဇိရဲဟာန် jirhān [jɨ̈r hàn].] ꤔꤢꤔꤢ, ထတ္တ that ta [thɔt tɛ̈] v. to be powerful. မဇွော်ကိုဖြဟတ်၊ မဇွော်ကိုသြဇာ။ အင်အားကြီးသော၊ သြဇာကြီးသော။

ꤔꤢꤽꤢꤔꤢꤽ, ဒိရဲဟတ်ဝိရဲ dir hat wïr [dɨ̈r hɔ̀t wɨ̀r] n. strength of diligence. ဖြဟတ်လွီ၊ ဒြဟတ်လွီ။ ဝိရိယအား။

ꤕꤢꤽꤡ, ဒေါရ် dor [dɔ̀^{2}r] n. ꤕꤢꤽꤔꤡ, ဒွောရ် dwor [dwɔ̀^{2}r], ꤕꤢꤽꤢꤾ, ဒေါဝ် dow [dɔ̀^{2}] n. (MM.) middle. အဒေါဝ်၊ ဗဟို။ အလည်၊ အလည်ဗဟိုရ်။ Cf. ꤔꤢꤡꤢꤦꤢꤾ, တိရဲဍေယ် tir ḍey [tir ɗeɑ]. [LM. ꤕꤢꤽꤢꤾ, ဒေါဝ် dow [dɔ̀^{2}]. SM. ꤕꤢꤽꤢꤾ, ဒေါဝ် tò [dɔ̀^{2}].]

ꤕꤢꤽ, ဒလ်^{5} dal [dɔ̀l] v. to obstruct the way. သွှ်ဒ့်ပရေင်ဆိုဒဝ်ဂွံင်တရ်၊ သွှ်ဆို တွာတ်အာဂွံင်တရ်၊ သွှ်ဝါတ်ဂါတ်ကျင်သွက်သွေဂံတောတက်။ သွားရာလမ်းကြောင်းအဟန့်အတားဖြစ်စေသည်၊ ရည်မှန်းထားသောလမ်းစဉ်ပိတ်ဆို့သွားစေသည်၊ ရည်မှန်းချက်လမ်းစဉ်တိုးတက်မှုခက်ခဲစေသည်။ (၂) bar the way. ဆိုဒဝ်လဝ်ဂွံင်ဥာန်၊ စိုဒ္ဒာလဝ်ဂွံင်တရ်၊ ဆိုတာလဝ်ဂွံင်တရ်။ သွားရာလမ်းကြောင်းကိုအတားအဆီးပြုလုပ်သည်၊ သွားရာလမ်းကြောင်းကိုအဟန့်အတားပြုလုပ်သည်၊ သွားရာလမ်းကြောင်းကိုတားဆီးပိတ်ပင်ပြုလုပ်သည်။

ꤕꤢꤾ, ဒရ် dar [dɔ̀r], ꤕꤢꤾ, ဒဝ် daw [dɔ̀] v. (MM.) to close. တွာတ်၊ ဒဝ်။ ပိတ်သည်။ (၂) to block. တွာတ်စိုဒ္ဒာ၊ သွှ်ဒ့်အဆိုအဒဝ်။ ပိတ်ဆို့ဟန့်တားသည်၊ အတားအဆီးဖြစ်စေသည်။ ꤖꤢꤽꤢꤾ, ဆီဒရ် chīdar [chi dɔ̀r], ꤡꤢꤾꤢꤾ, ဆေဝ်ဒရ် chew dar [chie dɔ̀r], ꤖꤢꤾꤢꤾ, ဆိုဝ်ဒရ် chuiw dar [chɑɒ dɔ̀r] v. to seek to dissuade. သွှဝ်ဗွေးဆိုဒဝ်။ ဖျောင်းဖျတားမြစ်သည်။ [LM. ꤕꤢꤾ, ဒဝ် daw [dɔ̀], ꤕꤢꤽꤢꤾ, ဒေါဝ် dow [dɔ̀^{2}].; SM. ꤕꤢꤽꤢꤾ, ဒေါဝ် tò [dɔ̀^{2}].]

ꤕꤢꤽ, ဒလ်^{4} dal [dɔ̀l] n. ꤡꤢꤾꤢꤽ, ဇုဉ်ဒလ် juṅ dal [jɔ̀ŋ dɔ̀l] n. Mountainfoot. ဇိုင်ဒို့။ တောင်ခြေရင်း။

ꤖꤢꤾ, ဒိုဝ် duiw [dɔ̀] n. (MM.) mountain. ဒို့၊ တောင်။ (၂) hill. ကုန်၊ ကုန်ဒို့။

www.monlibrary.com

ကုန်း၊ တောင်ကုန်း။ (၃) hilltop. ကွယ်ကုန်။ ကုန်းထိပ်။ ꩻ꩷ခဂဝင်, ဒုိဝ်ခဂေင် duiw kha weñ [dɜ̀ khɑ̆ weaŋ] n. a (mountain) hill in Rangoon district. ကုန်ဒိုမန္ဆုံပွဲခရိုင်လွင်မွဲ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိတောင်ကုန်းတစ်ကုန်း။ ꩻ꩷ꩉꩍ, ဒုိဝ်ခန်လန် duiw canlan [dɜ̀ cɔn lɔn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩻ꩷ꩍꩻ, ဒုိဝ်ဒနီ duiwdañī [dɜ̀ dɛ̆ ñi] n. a hill in Bhimapūra district. ကုန်ဒိုမန္ဆုံပွဲခရိုင်ဘီမပူရမွဲ။ ဘီမပူရခရိုင်ရှိတောင်ကုန်းတစ်ကုန်း။ ꩻ꩷ꩱ, ဒုိဝ်ပနော် duiw pa nah [dɜ̀ pɑ̆ nɔh] n. a hill in Rangoon district. ကုန်ဒိုမန္ဆုံပွဲခရိုင်လွင်မွဲကုန်။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိတောင်ကုန်းတစ်ကုန်း။ Cf. ꩻ꩷ꩵ, တ္ဝဒဲ် tmo' [təmɔ̀].[LM.; SM. ꩻ꩷, ဒုိဝ် tɜ̀ [dɜ̀].]

ꩻ꩷, ဒဝ် daw [dɔ̀] v. to block. တွာတ်စိုဒ္ဒာလဝ်၊ သ္ဂိုဒ္ဒ်အဆိုအဒဝ်။ ပိတ်ဆို့ဟန့်တား ထားသည်၊ အတားအဆီးဖြစ်စေသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩻꩵ, ဒလဲ် dal [dɔ̀l].

ꩻꩵꩻ, ဒေါဝ် dow [dɔ̀²] v. to run away. ဒြိပ်ဒအာ၊ ဒအာ။ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သွားသည်။ ꩻꩵꩻꩉ, ဒေါဝ်အာ dowā [dɔ̀² ɑ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻ, ꩻ dau [dɛ̀ɑ¹] v.(MM.) to flee away. ဒြိပ်ဒအာထော်။ ထွက်ပြေးသွားလိုက်သည်။ ꩻꩻꩵꩻꩉ, ဒြေပ်ဒစ်အာ drep daucau'ā [drɛ̀p dɛ̀ɑ¹ cɑo³ ɑ] v. to flee back. ဒြိပ်ဒစ်အာ။ တိမ်းရှောင်ပြေးပြန်သွားသည်။ Cf. ꩻꩻ, ဒြေပ် drep [drĭp]. Der. ꩻ, ꩻ pdau [pədɛ̀ɑ¹] v. to ghase away. ဗက်ဒ္ဒထော်သွေ့ဲသွေ့ဲ။ အဝေးသို့မောင်းထုတ်လိုက်သည်။ [LM.; SM. ꩻ, ꩻ tɛ̀ɑ [dɛ̀ɑ¹].]

ꩻꩵꩻ, ဒေါဝ် dow [dɔ̀²] n. middle. အဒေါဝ်၊ အဒေါဝ်ရောဝ်၊ ဗဟိုရ်။ အလယ်၊ အလယ်ဗဟိုရ်။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩻꩵꩻꩻ, ဒေါရ် dor [dɔ̀²].

ꩻꩵꩻꩀꩀ, ဒေါဝ်ကျောင် dowgloñ [dɔ̀² glɔ̀ŋ] n. middle of the chamber. ဒေါဝ်ဂ္ဝံ။ အဆောင်ခန်းအလယ်။

ꩻ꩷, ဒုိဝ်² duiw [dɜ̀] n. mountain, hill. ဒုိ၊ ကုန်၊ ကုန်ဒို။ တောင်၊ ကုန်း၊ တောင်ကုန်း။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩻꩵ, ဒလဲ် dal [dɔ̀l].

ꩻ꩷, ဒုိဝ်³ duiw [dɜ̀] prep. to. စို၊ စိုကို့။ သို့၊ သို့တိုင်အောင်။ ꩻꩻꩻ꩷ꩀꩻꩉ, နုမ္ဗဒိုဝ်ကွောန် nū mba duiw kwon [nù bɛ̆ dɜ̀ kwɒn] prep. from father to son. နူ မစိုကောန်။ ဖအေမှသားသို့။ ꩻꩻꩮꩀꩻ꩷ꩀꩻꩻꩍ, နုဒုဗ္ဗကာဒိုဝ်ကြိုင် nūdubbakāduiw kduiñ [nù dùp bɛ̆ kɑ dɜ̀ kəɗɑŋ]prep. from top to bottom of(stupa).

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

နူဓုပ္ပိကာစိုက်ဒွိုင်၊ ထုပိကာမှထီးသို့တိုင်အောင်။Cf. **ဆိ်**, ခ်ဂ်ျ cir [cir]. [LM.; SM. **ဒိဝ်**, ဒုဝ် tɜ̀ [dɜ̀].]

ဒိဝ်, ဒုဝ်² duiw [dɜ̀] n. **ဒိဝ်မတ်ဗၪ**, ဒုဝ်မတ်ဗရာ duiwmatbarā [dɜ̀ mɔ̀t bɛ̌ rɛ̀a] n. Mountain of motbrear. ဒို်မကော်ခ်စမတ်ဗရာ။ မွတ်ဗြယ်ခေါ်ဝေါ်သမုတ်သော တောင်။

ဒသ်, ဒသ် das [dɔ̀s] v. hypoth. နဒဒ်္ဂမဒ်္ဂဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဒသ်**, သ္ဒသ် sdas [sədɔ̀s] v. to be. ဒ်္ဂ၊ ဒ်္ဂကျင်၊ ကြ်ဒ်္ဂကျင်၊ ကြ်ဒ်္ဂတိုန်၊ ဒ်္ဂတိုန်။ ဖြစ်သည်၊ ဖြစ်လာသည်၊ ဖြစ်ပေါ်သည်၊ ဖြစ်ပွားသည်၊ ဖြစ်မြောက်သည်။ (၂) become. ကြ်ဒ်္ဂကျင်၊ ဒ်္ဂတိုန်ကျင်၊ ကြ်ဒ်္ဂတိုန်ကျင်။ ဖြစ်ပျက်သည်၊ ဖြစ်လာသည်၊ ဖြစ်ပွားသည်။ **ာာ်ဒသ်**, အာရ်ဒသ် ʾārdas [ar dɔ̀s] v. to become. အာဒ်္ဂ၊ အာကြ်ဒ်္ဂ။ သွားဖြစ်သည်၊ သွားရောက်ဖြစ်ပေါ်သည်။ **ကြ်ာဒသ်**, ကြ်ာရ်ဒသ် ktir das [kətir dɔ̀s] v. to come into being. ကြ်ဒ်္ဂကျင်သတ်မန္ဒံကိုလမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်လာသည်။ **ထ္လုင်ဒသ်**, ထ္လုင်ဒသ် tluñ das [təlɜŋ dɔ̀s] v. hypoth. နဒဒ်္ဂမဒ်္ဂဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သထ္လုင်ဒသ်**, သထ္လုင်ဒသ် stluñdas [sətəlɜŋ dɔ̀s] v. to come into being. ကြ်ဒ်္ဂကျင်သတ်မန္ဒံကိုလမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်လာသည်။ **ပ္ဒာ်ဒသ်**, ပ္ဒာရ်ဒသ် p'ār das [pəar dɔ̀s] v. to put into practice. သ္ဓပ္ပတ်လွတ်ပ္ဂေင်၊ သ္ဓိပ္ပတ်လွတ်ပ္ဂေင်။ အလေ့အကျင့်ပြုသည်၊ အလေ့အကျင့်ပေးသည်။

ဒသ်ိသိဗိသ္ဆူ, ဒသ်ရိသိဒိသ္ဆူ das ri si bis nū [dɔ̀s rɪ̏ sæ̌ bɪ̏ snɑo¹] v. be hermit Vishnu. ဒ်္ဂရသိဗိသ္ဆူ။ ပိဿနိုးရသေ့ဖြစ်သည်။

ဒိသ်, ဒိသ် dis [dɛ̀s] v. Cardinal point. ဒိဟ်၊ ဒိဟ်ပန်လွဒ်(ဗွံက်၊ ပလိုတ်၊ သမ္ဒုင်ကျာ၊ သွဝ်ကျာ)။ အရပ်၊ အရပ်လေးမျက်နှာ (အင့်ရှ၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်)။ (၂) direction outwards from a centre. နူကိုဗဟိုမွဲတိတ်အာ မတပ်ထာန်ကိုဒ္ဒဉဲမွဲ။ ဗဟိုရ်တစ်ခုမှဖြောင့်မတ်စွာ ဒ့ရှရှရာအရပ်တစ်ခု။ (၃) quarter. လွဒ်၊ လွဒ်ဖာ၊ ဥ်ဒ်ဖာ။ အရပ်မျက်နှာ၊ ဘက်၊ ဖက်၊ ဒေသ။

ဒိဟ်, ဒုဟ် duih [dɜ̀h] n.(MM.) id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ **ဒိဟ်ာဂ္ဂယ်**, ဒုဟ်အဒ္ဓယ် duih' agnay[dɜ̀h ă gənòa¹] n. southeast. ဒိဟ်ဗွံက်သမ္ဒုင်ကျာ၊ အင့်ရှတောင်ထောင့်အရပ်။ **ဒိဟ်ဧသာန်**, ဒုဟ်ဧသာန် duih'esān [dɜ̀h e sɑn] n. north-east. ဒိဟ်ဗွံက်သွဝ်ကျာ။ အင့်ရှမြောက်ထောင့်အရပ်။ **ဒိဟ်ဗာယပ်**, ဒုဟ်ဗာယပ် duih bā yap [dɜ̀h bɛ̀a yɔ̀p] n. northwest. ဒိဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာ။ အနောက်မြောက်ထောင့်

www.monlibrary.com

အရပ်။ **ꩵꩵꩻꩬꩭꩵ**, ဒိုဟ်နေရတိ duih ne rati [dɜ̀h ne rə̆ tæ̆] n. southwest. ဒိုဟ်ပလိုတ်သမ္ဗျင်ကျာ။ အနောက်တောင်ထောင့်အရပ်။

ꩵꩵꩻꩮꩫꩵ, ဒိုဟ်ဗြမ်က် duih bra måk [dɜ̀h brɛ̆ mɔ̀k] n. east. ဒိုဟ်ဗွံက်။ အရှေ့အရပ်။ **ꩵꩵꩻꩭꩫꩵꩬꩻ**, ဒိုဟ်သမ်လုင်ကျာ duih sam luñ kyā [dɜ̀h sɔm lɜŋ kyɑ] n. south. ဒိုဟ်သမ္ဗျင်ကျာ။ တောင်အရပ်၊ **ꩵꩵꩻꩭꩵꩬꩻ**, ဒိုဟ်သ္မရ်ကျာ duih smarkyā [dɜ̀h səmɔr kyɑ] n. north. ဒိုဟ်သွဝ်ကျာ။ မြောက်အရပ်။ **ꩵꩵꩻꩫꩭꩵꩵ**, ဒိုဟ်ပလိုတ် duih pa luit [dɜ̀h pə̆ lot] n. west. ဒိုဟ်ပလိုတ်။ အနောက်အရပ်။ **ꩮꩵꩵꩻ**, ဝူဒိုဟ် wū duih [wù dɜ̀h] n. all round. ဒေသပွိပ္ပူ၊ ဝုတ်ဒိုဟ်။ ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသ၊ အနီးအနားအဝိုက်။ Cf. **ꩬꩭꩍ**, **ꩬꩭꩍ** tlañ [tɜlɛŋ]. [LM.; SM. **ꩵꩵꩻ**, ဒုဟ် tɜ̀h [dɜ̀h]. Skt. **ꩵꩬꩻ**, ဒိသာ di śā [dĭ sɑ]. P. **ꩵꩬꩻ**, ဒိသာ di sā [dĭ sɑ].] Cf. **ꩵꩵꩻ**, ဒိုဟ် duih [dɜ̀h]. **ꩵꩵꩻ**, ဒိုဟ် duih [dɜ̀h] v. (ကို) ကျာတိုန်။ မြစ်ကောလာသည်။ **ꩵꩵꩻ**, ဒိုဟ် duih [dɜ̀h] v. (ခို၊ ခိုခို။) စိုတ်သမ္ဗိဟ္ဂံဗိုန်။ (ထိုင်းသည်၊ ထုံထိုင်းသည်။) မှတ်ညာဏ်နည်းသည်။

ꩻꩫꩭꩵ, ဒုသ်သီလ် dus sīl [dùs sæl] n. Unvirtuous conduct. ဒုသီလ၊ ဒွေတ်ပွ ဒွိုက်။ ဒုသီလ၊ မကောင်းသောအမူအကျင့်။ (၂) vice. ပွဒုစရိုတ်၊ ဒွေတ်ဒွိုက်၊ ဒွေတ် ပွပရေံပရေံ။ မကောင်းမှုဒုစရိုက်၊ အကျင့်ဆိုး၊ အကျင့်ယုတ်မာ၊ အကျင့်ညစ်။ [LM. **ꩻꩫꩭꩵ**, ဒုသ်သီ dussī [dùs sæ].P. **ꩭꩵꩭ**, သီလ sīla [sæ lə̆] n. of bad character. ပွဒုစရိုတ်၊ ဒွေတ်ပွဒွိုက်။ မကောင်းမှုဒုစရိုက်၊ အကျင့်ဆိုး၊ အကျင့်ယုတ်မာ၊ အကျင့်ညစ်။

ꩻꩭꩵꩭ, ဒုသီလ် dussīl [dùt sæl] n. see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩻꩫꩭꩵꩭ**, ဒုသ်သီလ် dussīl [dùt sæl].

ꩻꩫꩭ, ဒုသ် dus [dùs] n. offence. ဖံက်ပ္ဂဝ်သွောဝ်၊ လုလောန်ပ္ဂိုပရောပ်ဒုဟ်။ ဥပဒေချိုး ဖောက်သည်၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩮꩫꩭ**, ဒုသ် dūs [dùs].

ꩮꩫꩭ, ဒုသ် dūs [dùs] n.Fault. ပွေတ်ဂိ၊ အမှာအရာ။ အပြစ်အနာအဆာ၊ အမှား။ offence. ဖံက်ပ္ဂဝ်သွောဝ်၊ လုလောန်ပ္ဂိုပရောပ်ဒုဟ်။ ဥပဒေချိုးဖောက်သည်၊ ပြစ်မှုကျူးလွန်သည်။

ꩻꩵ, ဒုဟ် duh [dùh] n.(MM.) id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။ [LM.;SM. **ꩻꩵ**, ဒုဟ် tùh [dùh]. Skt. **ꩻꩮꩬꩻ**, ဒုသဏာ dūṣaṇā [dù sə̆ nɑ].P. **ꩻꩫꩫ**, ဒုဿန dussana [dùs sə̆ nə̆].]

www.monlibrary.com

ငန်း, ဒေသ် des [dɨ̀s] n. country. ရး၊ ရးကး၊ ချင်ကွာန်။ နိုင်ငံ၊ တိုင်းပြည်။ (၂) land. တိချာ်၊ ဒေသ၊ ခန်လွာ။ ရေမြေ၊ ဒေသ၊ ခန်းဝါ။

ငဟ်, ဒေဟ် deh [dɨ̀h] n. district. ခရိုင်၊ တိချာ်၊ ဒေတ်သတြေတ်။ ခရိုင်၊ နယ်မြေဒေသ၊ ဒိစတြိတ်။ Cf. **ဧရင်**, **ချင်** ḍuṅ [ɗɜŋ], **ဘာ်**, ရာသ် rās [ràs]. [LM. **ငဿ**, ဒေသ de sa [dè sə̆]. Skt. **ငၑ**, ဒေသ de śa [dè sə̆]. P. **ငဿ**, ဒေသ de sa [dè sə̆].] **ဒိဟ်**, ဒိသ် dis [dɛ̀s] v. direction. ဂွံတရ်မပ္ဍဝ် ဏာကျိုပ်၊ လွာ်ဂတအာမုက်၊ ဒိုဟ်လွာ်ပျော်အာ။ ဦးတည်သွားရာလမ်းကြောင်း၊ မျက်နှာမူသွားရာအရပ်၊ ရှေးရှုသွားရာအရပ်။ (၂) quarter. လွာ်၊ လွာ်ဖာ၊ ဂွံဖာ။ အရပ်မျက်နှာ၊ ဘက်၊ ဖက်၊ ဒေသ။

ငဒါဟ်, ဒေါသ် dos [dɔ̀s] n. anger. ဒေါသ၊ မနော၊ မနောဒေါသ။ ဒေါသ၊ အမျက်၊ မျက်မာန်။ [P. **ငဒါဿ**, ဒေါသ dosa [dò[1] sə̆].]

ဒဟ်, ဒမ် dah [dɔ̀h] v. rarely. လံဂွံဆို့။ ရှာရှားပါးပါး။ **ဒဟ်**, ဒသ် das [dɔ̀s], **ဒံဟ်**, ဒံမ် dâh [dɔ̀h] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဒဟ်**, သ္ဒမ် sdah [səɗɔ̀h] v. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ **ဒဟ်ငကတ်**, ဒမ်ကောတ် dahket [dɔ̀h kit] v. to srise of one's own accord. ဒှ်ကွာ်ကောတ်ကောတ်၊ ဒှ်ကွာ်နဘာသာခွေံကိုခွေံ။ သူ့အလိုအလျောက်ဖြစ်လာသည်။ **ကျိုဝ်ဒဟ်**, ကျွိုဝ်ဒမ် ktuiw dah [kətɒ dɔ̀h], **ကျိုဝ်ဒ်ဒဟ်**, ကျွိုရ်ဒမ် ktuirdah[kətɒr dɔ̀h], **ကျိုဝ်ဒသ်**, ကျွိုဝ်ဒသ် ktuiwdas [kətɒ dɔ̀s] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သကျိုဝ်ဒဟ်**, သကျွိုဝ်ဒမ် sktuiw dah [səkətɒ dɔ̀h] v. to come into being. ကျွိုဒ်ကွာ်သတ်မန်ကိုလမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်လာသည်။ **ဇိုဒ်ဒဟ်**, စုံနှ်ဒမ် cuindah [con dɔ̀h] v. to be. ဒှ်၊ ဒှ်ကွာ်၊ ကျွိုဒ်ကွာ်၊ ကျွိုဒ်တိုန်၊ ဒှ်တိုန်။ ဖြစ်သည်၊ ဖြစ်လာသည်၊ ဖြစ်ပေါ်လာသည်၊ ဖြစ်ပွားလာသည်၊ ဖြစ်မြောက်သည်။ **လ္ဝာဒ် ဒဟ်**, လွောန်ဒမ် lwon dah [ləwɔ̀n dɔ̀h] v. to have elapsed. (အခိုင်) လောန်ဒှ်၊ လောန်လေပ်။ (အချိန်) လွန်တတ်သည်၊ ကုန်လွန်တတ်သည်။ Cf. **ငဘမ်**, နောမ် nom [nɔ̀m], **ငသင်**, သေင် seṅ [seaŋ]. Der. **ဒိဒ်ဒသ်**, ဒိရ်ဒမ် dirdas [dɨ̆r dɔ̀s] v. coming into existence. လမျိုလုပ်ကွာ်၊ လမျိုကျိုင်ကွာ်။ အသက်ဝင်လာသည်၊ အသက်ရှင်လာသည်။ **သ္ဒဟ်**, ဒ္ဓမ် dmah [dəmɔ̀h] v. to resem-

www.monlibrary.com

ble. သွဟ်၊ တုပ်သွဟ်။ တူသည်၊ ဆင်တူသည်။ **ပဒသ်**, ပဒသ် pa das [pə̆ dɔ̀s] v. to cause to. သ္ဂ်ုဒ္ဒ်ကျင်၊ သ္ဂ်ုက္ဂ်ိုဒ္ဒ်ကျင်၊ သ္ဂ်ုက္ဂ်ိုဒ္ဒ်အာ။ ဖြစ်ပျက်စေသည်၊ ဖြစ်ပွားစေသည်၊ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ (၂) to bring into being. သ္ဂ်ုက္ဂ်ိုဒ္ဒ်ကျင်သတ် မန္ဂံကို လမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်ပေါ်စေသည်။ [LM. **ဒဟ်**, ဒဟ် dah [dɔ̀h] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဂ်ုဟ်**, သ္ဂ်ုဟ် sdah [sədɔ̀h], **ဃဒဟ်**, ဃဒဟ် sadah [sə̆ dɔ̀h]. SM. **ဒဟ်**, ဒဟ် tòh [dɔ̀h].]

ဒဟ်, ဒဟ် dåh [dɔ̀h] v. to be. ဒ်။ ဖြစ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဒသ်**, ဒသ် das [dɔ̀s].

ဒဟ်ဂိုဝ်ဒဆိ, ဒဟ်အိုဝ်ဒဇီ dah ˙uiw da ci [dɔ̀h ɑɒ dɛ̆ cɨ̆] v. being like this. ဒ်တသ်ဝွံ၊ ဒ်ဗိုဂ်ုမ္ဂး၊ ဒ်တဲ့တဲ့။ ထိုသို့ဖြစ်က။

ဒဟ်ဂကွာ်, ဒဟ်ကွေ်ာ dahkon [dɔ̀h kɒn]v. be son. ဒ်ကောန်။ သားဖြစ်သည်။ (ပွဲလိက် တော်၊ **ဒ်ဂကွာ်**, ဒ်ကွေ်ာ် dahknok [dɔ̀h kənok].)။

ဒဟ်ဂကွာ်ဖြသ္ဂိုင်, ဒဟ်ကွေ်ာ်ဗြသ္ဂိုင် dah kon brau smiñ [dɔ̀h kɒn brɛ̀ɑ[1] smoiŋ] v. be the daughter of king. ဒ်ကောန်ဗြသ္ဂိုင်။ ဘုရင်သမီးတော်ဖြစ်သည်။

ဒဟ်ဂိုမ်ဂဆတီ, ဒဟ်ဂိုမ်ဧတီ dahguimceti [dɔ̀h gɜ̀m ce tæ] v. be the shrine of stupa. ဒ်သွိုစေတီ၊ ဒ်ပြာသာတ်စေတီ။ စေတီပြာသာဒ်ဖြစ်သည်၊ စေတီအထုဖြစ်သည်၊

ဒဟ်ဓဋယ်, ဒဟ်ထဋယ် dah tha ḍay [dɔ̀h thə̆ ɗɔɑ] v. be the part of inside. ဒ် ဒကုတ်ထွဲ၊ ဒ်ထွဲ။ အထဲအပိုင်းဖြစ်သည်၊ အတွင်းဖက်ဖြစ်သည်။

ဒဟ်ဘာသီသုတ်, ဒဟ်ရာသီသုတ် dahrāsīsut [dɔ̀h rɛ̀ɑ sæ sut] v. Leo,the fifth sign of the zodiac. ဒ်ရာသီသိဟ်။ သိဟ်ရာသီ။

ဒုဟ်, ဒုဟ် duh [dùh] n. offence. ဖံက်ပ္ဂဝ်သွောဝ်၊ လုဟ်လောန်ပ္ဂိုပရာပ်ဒုဟ်။ ဥပဒေ ချိုးဖောက်သည်၊ ပြစ်မှုအလုပ်ကိုကျူးလွန်လုပ်ဆောင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဒုသ်**, ဒုသ် dūs [dùs].

ငဒဟ်, ဒေဟ် deh [dɨ̀h] n. district. ခရိုင်၊ တိဥာ်၊ ဒေတ်သတြေတ်။ ခရိုင်၊ နယ်မြေ ဒေသ၊ ဒိစတြိတ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငဒသ်**, ဒေသ် des [dɨ̀s].

နိဟ်, ဒုိဟ်[2] duih [dɜ̀h] n. Cardinal point. ဒိုဟ်၊ ဒိုဟ်ပန်လွင်(ဗွံက်၊ ပလိုတ်၊ သမ္ဘုင်ကျာ၊ သွဝ်ကျာ)။ အရပ်၊ အရပ်လေးမျက်နှာ (အဓ္ဂရ၊ အနောက်၊ တောင်၊ မြောက်)။ (၂) direction outwards from a centre. နူကိုဗဟိုမွဲတိတ်အာ မတပ်ထာန်ကို ဒွဲမွဲ။ ဗဟိုရ်တစ်ခုမှဖြောင့်မတ်စွာဓ္ဂရှရှာအရပ်တစ်ခု။ (၃) quarter. လွင်၊ လွင်ဖာ၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဥ်ငဖာ။ အရပ်မျက်နှာ၊ ဘက်၊ ဖက်၊ ဒေသ။ (၄) one of set or pair. ဆော၊ ဖွက်၊ ဒွောဝ်။ အရံ၊ အတွဲ၊ အရှင်း။

ꤔꤢꤱ, ꤓꤢꤱ duih [dɜ̀h] v. to be foolish. ဒိဟ်ဂွိုင်၊ ဒိဟ်ခိုး။ မိုက်သည်၊ မိုက်မဲသည်။ (၂) stupid. ခိုခဲ့၊ ဇိုး၊ ခိုတ်။ အိုး၊ ဝိုး။ ထုံထိုင်းသည်၊ တုံးသည်၊ အသည်။ (၃) silt up. (ကွီ) ကွာတိုန်။ (မြစ်) ကောလသည်။ လျှိမ် lhuih [hloh] v. id. ခိတုပ်။ ခိတူး။ [LM. **ꤔꤢꤱ**, ꤓꤢꤱ duih [dɜ̀h] v. hypoth. နဒဒှိမဒှိဟောင်ခယျ ကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။SM. **ꤔꤢꤱ**, ꤓꤢꤱ tɜ̀h [dɜ̀h].]

ꤔꤢꤱꤒꤢꤲ်, ꤓꤢꤱꤘꤢꤲ် duih klaň [dɜ̀h klɛŋ] n. direction. ဒိဟ်ကွင်၊ ဥ်ငပ္ဍဝ်ကျိုပ်။ အရပ်မျက်နှာ၊ ဦးတည်ရာလမ်းကြောင်း၊ ရှေးရှုရာအရပ်။

ꤔꤢꤱꤑꤢꤲ်ꤛꤣꤟꤢꤱ, ꤓꤢꤱꤑꤢꤲ်ꤒꤢꤲ်ꤛꤣꤟꤢꤱ duihkuntow [dɜ̀h kun to] v. the rise land side. ဒိုဟ်ကုန်တဝ်။ ကုန်းကမ္ဘအရပ်။

ꤔꤢꤱꤕꤢꤱꤛꤢꤱꤑ်, ꤓꤢꤱꤕꤢꤱꤛꤢꤱꤑ် duihbramåk [dɜ̀h brɛ̏ mɔ̀k] n. the east. ဒိဟ်ဗွံက်။ အဓ့ရှ အရပ်။

ꤖꤑ်, ꤓꤢꤱ da' [dɜ̏] n. (ဝေါဟာမဖျပ်စုတ်ဗွဲကြ၊ သွက်ဂလာန်သွော်သွိုဟ်နက်) ဒ။ နောက် ဆက်တွဲဝေါဟာရ၊ အဆိုလေးနက်လာစေရန်။

ꤖꤖꤑ်, ꤓꤢꤱ de'[dɪ̏ɛ̆] n. younger sibling. ပွဲကောန်မွဲမိ၊ အယုက်ချောတ်နူဇကုသိုဖြိုတ်ဂှ်၊ ကော်ခ်စဒေ်ရ၊ ဒေ်ဝုတ်ဒေ်ဗွာဲ။ မိသားစုတခုတွင်၊ မိမိအောက်အသက်ငယ်သောသူများကို(ဒ်)ညီ၊ ညီမဟုခေါ်သည်၊ ညီငယ်ညီမငယ်။ Der. **ꤔꤢꤱꤖꤑ်**, ဒိရ်ꤓꤢꤱ် dirde' [dɪ̏r dɪ̏ɛ̆] n. youngest of sib. ပွောဝ်ကိုမွဲဒေ်ကောဒေ်မန္ဒံသိုဖြိုတ်ဂှ်၊ ချောတ်အိုတ်။ ကောန်ချောတ်အိုတ်ပွဲကိုကောန်မွဲမိ။ ညီအစ်ကိုမောင်နှမများအထဲမှအငယ်ဆုံးသားသို့မဟုတ်သမီး။ မိသားစုအတွင်း၊ အငယ်ဆုံးသားသို့မဟုတ်သမီး။ [LM. SM. **ꤖꤑ်**, ꤓꤢꤱ် tɛ̏ [dɪ̏ɛ̆].]

ꤔꤢꤱ်, ꤓꤢꤱ် dui' [dɜ̏^{2}] v. to stop. ဒေါ်၊ သ္ဂီဒေါ်၊ တ္ဂာတ်ဆို၊ ဒေါ်ဖူ၊ ဒေါ်ဖူမဲင်။ ရပ်သည်၊ ရပ်စေသည်၊ ပိတ်ဆို့သည်၊ ရပ်နားသည်၊ နားနေသည်။ (၂) to halt. သ္ဂီဒေါ်၊ သ္ဂီဒေါတ်အာ။ Cf. **ꤒꤢꤱ်**, ꤘꤢꤱ် jūl [jùl], **ꤘꤢ**, ꤘꤢ် lja [ləjɛ̏]. [LM.; SM. **ꤔꤢ**, ꤓꤢ် tɜ̏^{2} [dɜ̏^{2}].]

ꤡꤢꤱ, ꤓꤢꤱ dgū [dəgù] v.(1504) to be upright. ဇော်ဒွံင်တပ်တပ်၊ ဇော်ဒွံင်လက်ပ္ဍ။ တည့်တည့်မတ်မတ်ကျသည်၊ ထောင်လိုက်ကျသည်။ (၂) undeviating. ဗွးတွးတိတ်အာနူကို မှာရာယောင်ယာ၊ ဗွတ်တိတ်အာနူကိုယောင်မှာ။ လွဲမှားခြင်းမှကင်းလွတ်သည်၊ သွေဖီခြင်းမှကင်းလွတ်သည်။ Der. **ꤐꤢꤲ်ꤒꤢꤱ်**, ꤐꤢꤲ်ꤘꤢꤱ် tiň gūr [toiŋ gùr] n. up-

www.monlibrary.com

right position. ဒဒှ်မဒှ်ဒွံင်ကဆံင်ပ္ကွဲဒွံင်တပ်တပ်၊ ဒဒှ်မဒှ်ဒွံင်ကဆံင်လက်ပ္ကွ်။ တည့်တည့်မတ်မတ်အနေအထား၊ ထောင်လိုက်အနေအထား။ **ꤓꤨꤢ꤬**, တုဂုရ် tu gūr [tŭ gùr] v. to rectify. ပလေဝ်ပလေတ်ညံင်ဂွံဒှ်အာဥာံဥာံ၊ ကွောန်သွညံင်ရ သွေဂံဗွးတိတ်အာနူကိုမှာရာယောင်ယာ။ အမှန်ဖြစ်အောင် ပြုပြင်သည်၊ အမှားကင်းစင်အောင်ပြုလုပ်သည်။ (၂) straighten. ပတပ်၊ ကွောန်ညံင်ရ်သွေဂံတပ်။ ဖြောင့်သည်၊ ဖြောင့်အောင်ပြုလုပ်သည်။ [LM. **꤇ꤨꤢ꤬**, **꤇ꤨ** dgū [dəgù], **ꤜꤨꤢ꤬**, ꤜꤨ lagū [lĕ gù], **ꤜꤤꤨꤢ꤬**, ꤜꤤꤨ lgū [ləgù], **ꤕꤨꤢ꤬**, ꤕꤨ da gū [dĕ gù], **ꤕꤏꤨꤢ꤬**, ꤕꤏꤨ dakū [dĕ ku]. SM. **ꤓꤏꤨꤢ꤬**, ꤓꤏꤨ təkù [tŭ ku].]

꤇ꤨꤢ꤬, ꤇ꤨꤢ꤬ dguṅ [dəgə̀ŋ] n. (MM. **꤇ꤨꤢ꤬**, ꤇ꤨꤢ꤬ dguṅ [dəgə̀ŋ], **ꤓꤢꤢ꤬꤇ꤨꤢ꤬**, ꤓꤢꤢ꤬꤇ꤨ thān dguṅ [thɑn dəgə̀ŋ], **ꤖꤢꤢ꤬꤇ꤨꤢ꤬**, ꤖꤢꤢ꤬꤇ꤨ ḍuṅdguṅ [ɗəŋ dəgə̀ŋ] n. Rangoon. ဥုင်လွင်၊ ဒဂုံမြို့၊ ရန်ကုန်မြို့။). [LM. **꤇ꤨꤢ꤬**, ꤇ꤨꤢ꤬ dguṅ [dəgə̀ŋ], **ꤜꤏꤢ꤬**, ꤜꤏꤨꤢ꤬ laguṅ [lĕ gə̀ŋ], **ꤜꤤꤢ꤬**, ꤜꤤꤨꤢ꤬ lguṅ [ləgə̀ŋ]. SM. **ꤓꤏꤢ꤬**, ꤓꤏꤨꤢ꤬ təgə̀ŋ [tŭ gə̀ŋ] v. to lie across. ဒေါ်လွင်ဒွံင်။ ကန့်လန့်ဖြတ်လဲနေသည်။]

ꤏꤤꤢ꤬, ꤇ꤢꤢ꤬ dget [dəgḭt] v. to be practised. ပ္ကတ်၊ ပ္ကတ်ပ္ကေင်၊ ပ္ကတ်လ္ဂတ်။ လေ့ကျင့်သည်၊ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်သည်။ see. ရံင်။ ꤘꤨ။ **ꤏꤓꤢ꤬**, ꤇ꤢꤢ꤬ꤓ tget [təgḭt].

ꤘꤟ, **ꤘꤟꤢ꤬** dṅaḥ [dəŋə̀h] n. **ꤘꤟꤢ꤬ꤤ**, **ꤘꤟꤢ꤬ꤤꤢ꤬** dṅaḥh [dəŋə̀h] n. Reason. တင်ထွန်းကို ဟိုတ်၊ ဟိုတ်သွက်ခွေဝ်ပလန်၊ တံဟိုတ်။ အကြောင်းပြချက်၊ ဆင်ခြေ၊ အကြောင်းရင်း။ (၂) cause. ဟိုတ်၊ ဟိုတ်ဖို့၊ ဟိုတ်တင်မခွေဝ်ပလန်၊ ကိစ္စကေင်ကာ၊ ကိစ္စပရောပရာ၊ ဗိုကိစ္စကေင်ကာ။ အကြောင်း၊ အကျိုးအကြောင်း၊ ဆင်ခြေဆင်လက်၊ အရေးကိစ္စ၊ အရေးတော်ပုံ။ (၃) result. ပွမဖျပ်ကိုဖို့၊ အဆက်ဖို့၊ အကျိုးသက်ရောက်မှု၊ အကျိုးဆက်။ (၄) because of. ဟိုတ်ဂှ်၊ ဟိုတ်နူဂှ်။ ကြောင့်၊ အကြောင်းကြောင့်။ (၅) for. သွက်၊ ဖွေး၊ သွက်ဖို့။ အဖို့၊ အတွက်၊ ၏အကျိုးငှာ။ (၆) in order to. သွက်ဂံဒှ်မွဲမွဲ၊ တွဟ်နသွိက်။ ရန်အလို့ငှာ။ (၇) so that. ဒှ်သဉ်ဂှ်မှဟောင်၊ ဒှ်ဗိုဂှ်မှဟောင်။ သို့မှသာ၊ ထိုသို့ဖြစ်မှသာ။ (၈) in order that. တွဟ်နသွိက်သွေဂံဒှ်။ ဖြစ်စေရန် အလို့ငှာ။

ꤘꤟꤢ꤬ꤗꤢꤢ꤬, ꤘꤟꤢ꤬ꤒꤢꤢ꤬ꤔ dṅaḥñāc [dəŋə̀h ɲàt] n. must see, to see. မှုးညာတ်၊ သွုးညာတ်။ တွေ့မြင်ရမည်။

ꤘꤟꤢ꤬ꤍꤢꤢ꤬ꤓꤢ꤬, ꤘꤟꤢ꤬ꤍꤢꤢ꤬ dṅaḥdirhat [dəŋə̀h dĭr hə̀t] prep.in order the strength. တွဟ်နဖြဟတ်။ အင်အားအလို့ငှာ။

ꤘꤟꤢ꤬ꤘꤟꤢ꤬ꤤ, ꤘꤟꤢ꤬ nasdas [dəŋə̀h nɛ̆ sədɔ̀s] adj. in order to become. ဒွုးနသဒဟ်၊ ဒွုးနသဒှ်။ ဖြစ်လာရန်အလို့ငှာ။

www.monlibrary.com

ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ dṅaḥ ñāc [dəŋèh ɲàt] n. to see. မျက်စိ၊ သွားသည်။

ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ dṅāṅ [dəŋàiŋ] n. ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ dṅeṅ [dəŋàiŋ] n. ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ,ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ sṅi˙clacdṅeṅ [səŋæ̀ cəlɔt dəŋàiŋ] n. ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ sṅiclacdṅāṅ [səŋæ̀ cəlɔt də ŋàiŋ] n. window-like embrasure surmounted by kā lamakara arch. သို့ကျောနှစ်ဖုတ်လစ်ဝိုဟ်ပွဲဒဒင်၊ သိုကိုဗိုဇွင်ကို့ခွုပ်မန္တံကိုသွဖွာန်။ နံရံကပ်လျှိဏ်ငယ်ကလေးအပေါ်မျက်နှာကျက်ရှိသောပြူတင်းပေါက်နှင့် အမိုးခုံးပါတပ်ဆင်ထားသောအိမ်။ Der. ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ sṅi˙clac dṅeṅ [səŋæ̀ cəlɔt də ŋàiŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. ꤟꤢꤱ, ꤟꤢꤱ ṅāṅ [ŋàiŋ]. SM. ꤟꤢꤱ, ꤟꤢꤱ ṅāṅ [ŋàiŋ] n. claw. သွေ့ဖိုင်တဲဂစေ်ကွေ့မစဖျုန်တံ။ သားရဲငှက်တိရစ္ဆာန်တို့၏ လက်သည်းခြေသည်း။ (၂) the thumb of crab and prawn. ငှာင်ငွဲ့၊ ငှာင်ဗတာံတံ။ ပုဇွန်ဂဏာန်းတို့၏လက်မ။]

ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ˚ dṅeṅ [dəŋàiŋ] n. claw. သွေ့ဖိုင်တဲဂစေ်ကွေ့မစဖျုန်တံ။ သားရဲငှက်တိရစ္ဆာန်တို့၏လက်သည်းခြေသည်း။ (၂) the thumb of crab and prawn. ငှာင်ငွဲ့၊ ငှာင်ဗတာံတံ။ ပုဇွန်ဂဏာန်းတို့၏လက်မ။ (၃) claw. ငှာင်၊ ငှာင်။ လက်မ]

ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ˪ dṅeṅ [dəŋàiŋ] n. the pincer of a crab or lobster. ငှာင်ဂတာံ၊ ငှာင်ငွဲ့။ ပုစွန်၊ ပုစွန်လုံးတို့၏လက်မ။

ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ dṅal [dəŋàl] n. mirror. ငှဉ်၊ ငှောဉ်၊ ငှောဉ်ရံဉ်စ၊ အရာမသျှိရုပ်ရာမံက်ညံဉ်ရ ငှောဉ်၊ မှန်၊ ကြည့်မှန်၊ ကြေးမှုံပြင်၊ မှန်ကဲ့သို့ ရုပ်လုံးထင်ဟတ်ပေါ်စေသည့်အရာ။ (၂) appearance. ဗိုပြင်၊ လက်ကျန်ဗိုပြင်။ သွင်ပြင်၊ သွင်ပြင်လက္ခဏာ။ Cf. ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ rūp [rùp]. Der. ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ din ṅar [dèn ŋàr] n. mirror. ငှဉ်၊ ငှောဉ်၊ ငှောဉ်ရံဉ်စ၊ အရာမသျှိရုပ်ရာမံက်ညံဉ်ရ်ငှောဉ်။ မှန်၊ ကြည့်မှန်၊ ကြေးမှုံပြင်၊ မှန်ကဲ့သို့ရုပ်လုံးထင်ဟတ်ပေါ်စေသည့်အရာ။

ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ˚ dṅah [dəŋàh], ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ dṅah goh [dəŋèh gòh], ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ:, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ dṅahgoḥ[dəŋàh gɒh]adv. therefore. ဟိုတ်ဂှ်ရ။ ထို့ကြောင့်။ (၂) because of that. ဟိုတ်ဒှ်သဉ်ဂှ်ရ။ ထိုအကြောင်းကြောင့်။ Cf. ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ˚ het [hit], ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ tnas [tənɔs], ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ na [nɛ̃], ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ tnah na [tənɔh nɛ̃]. Der. ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ:, ꤟꤢꤱꤢꤢꤱ: damṅah [dɔ̀m ŋèh] n. Reason. တင်ထွးကိုဟိုတ်၊ ဟိုတ်သွက်ခွေဝ်ပလန်၊ တံဟိုတ်။ အကြောင်းပြချက်၊ ဆင်ခြေ၊ အကြောင်းရင်း။

www.monlibrary.com

ꤟꤢꥈ, ꤟꤢꥍ꥽ dñah [dəɲɔ̀h] n. reason. တင်ထွေးကို့ဟိုတ်၊ ဟိုတ်ခွေဝ်ပလန်၊ တံဟိုတ်။ ဆင်ခြေ၊ အကြောင်းပြချက်၊ အကြောင်းရင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ꤟꤢꥈ꥓, ꤟꤢꥍ꥓ dñah̰ [dəɲɛ̀h].

ꤟꤢꥑꤢꥍ, ꤟꤢꥑꤢꥍ꥽ dñāt [dəɲàt] n. member of immediate family. ဂကော်သွံ့ကလော မသကြပ်ကြပ်။ အနီးကပ်ဆုံးသွေးချင်းသားချင်းအုပ်စု။

ꤟꤢꥑꤢꥍ, ꤟꤢꥑꤢꥍ꥽ dñāt [dəɲàt], ꤡꤢꥑꤢꥍ, ꤡꤢꥑꤢꥍ꥽ jñāt [jəɲàt], ꤢꤢꥍ, ꤢꤢꥍ꥽ ñāt [ɲàt]. [MM. ꤢꤢꥍ, ꤢꤢꥍ꥽ ñāt [ɲàt] n. 1493]. ꤑꤢꤟꤢꥑꤢꥍ, ꤑꤢꤟꤢꥑꤢꥍ꥽ kalo dñāt [lă̰ lao^{2} də ɲàt] n. kin. မသကလောကောဒေ၊ ဆွေမျိုးသားချင်း။ (၂) family. မိမကောန်ဇာတ်။ မိသားစု။ Cf. ꤑꤢꤟꤢ, ꤑꤢꤟꤢ꥽ kulo [kɑŏ̰ lao^{2}]. [LM. ꤕꤢꤢꥍ, ꤕꤢꤢꥍ꥽ da ñāt [dɛ̰̆ ɲàt], ꤑꤢꤢꥍ, ꤑꤢꤢꥍ꥽ ga ñāt [gɛ̰̆ ɲàt]. Skt. ꤇ꤢꤢꥍꤢ, ꤇ꤢꤢꥍꤢ꥽ ja ñāti [jɛ̰̆ ɲɛ̀ɑ tæ̰̆], ꤢꤢꥍ, ꤢꤢꥍ꥽ ñāt [ɲàt].] [P. ꤢꤢꥍꤢ, ꤢꤢꥍꤢ꥽ ñāti [ɲɛ̀ɑ tæ̰̆] n. လည်ဘတ်။ အမြင်။ (၂) (မသ) ဌာတ်၊ ကလော၊ ကလောကောဒေ။ ညာတကာဆွေမျိုးရင်းချာ၊ ဆွေမျိုး၊ ဆွေမျိုးမောင်နှမ။]

ꤕꤢ, ꤕꤢ꥽ dna [dnɛ̰̆] n. Horixontal direction. ဥ်ဉ်လွှာမပြိုင်အောကိုဇိုင်အကား၊ ဥ်ဉ်လွှာပွတ်အာကိုအလိုက်ဇမ်ိုင်။ မိုးကုတ်စက်ဝန်းနှင့် အပြိုင်သွားရာလမ်းကြောင်း၊ အလျားလိုက်ဦးတည်သွားရာလမ်းကြောင်း။ [LM. ꤕꤢꥇꤢ꥓, ꤕꤢꥍ꥓꥽ dan˚pnah̰ [dɛ̀ɑŋ pənah]. SM. ꤕꤢꥈ꥓, ꤕꤢꥍ꥓꥽ dan˚nah̰ [dɛ̀ɑŋ nah] n. shoulder. ဒင်ပွန်း၊ ပခုံး။] LM. ꤕꤢꥇ, ꤕꤢꥇ꥽ dāñ [dàiŋ] SM. ꤕꤢꥇ, ꤕꤢꥇ꥽ dāñ [dàiŋ] v. to be outsretched. ပွားတရုပ်ပွပ်လဝ်။ ဆန့်တန်းထားသည်။

ꤕꤢꥌꤢꥍ, ꤕꤢꥌꤢꥍ꥽ dnī [dnĭ] n. pillow. ဂ်ီ။ ခေါင်းအုံး။ see. ရံင်။ ရှ။ ꤕꤢꥍꥇ, ꤕꤢꥍꥇ꥽ dnal [dənɔ̀l].

ꤕꤢꥈꤢꥑ, ꤕꤢꥈꤢꥑ꥽ dnuk [dənɔ̀k]n. pain, suffering, poverty, trouble, misery. ဒနုက်၊ ဒနိုက်၊ ဒဒိုက်၊ ဒုက္ခ။ ဆင်းရဲခြင်း၊ ဒုက္ခ။

ꤕꤢꥑ꥓, ꤕꤢꥑ꥓꥽ dnåk [dənɔ̀k] n. (MM.) hood. ဒွေဉ်၊ နောဉ်(ဖြို့)။ (မွေ) ပါးပြင်း။ (၂) hood of Nāga. ဒွေဉ်နာ်၊ နောဉ်နာ်။ နဂါးပါးပြင်း။ [LM. ꤕꤢꥑ꥓, ꤕꤢꥑ꥓꥽ dnåk [dənɔ̀k], ꤕꤢꥑꤢꥍ, ꤕꤢꥑꤢꥍ꥽ dnok [dənɔ̀k], ꤑꤢꥑꤢꥍ, ꤑꤢꥑꤢꥍ꥽ gnok [gənɔ̀k], ꤢꤢꥑꤢꥍ, ꤢꤢꥑꤢꥍ꥽ nok [nɔ̀k]. SM. ꤢꤢꥑꤢꥍ, ꤢꤢꥑꤢꥍ꥽ nok [nɔ̀k] n. hood of cobra. ဒွေဉ်ဖြို့ဇာတ်။ မွေဟောက်ပါးပြင်း။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꡃꡩꡬ, ꡃꡥꡬ dnāy [dənài] n. (MM.) place. ဒွဲ၊ ဒေသ၊ ခဒံတိုက်၊ ဒွဲဝဲမံင်။ နေရာ၊ ဒေသ၊ အိပ်ခန်း၊ နေထိုင်ရာအရပ်။ (၂) location. ဒွဲဝဲမန္ခံ၊ ဒွဲဝဲမတန်တ်၊ ဒွဲဝဲမခွံ။ တည်ရှိသည့်နေရာ၊ တည်ထားသောနေရာ။ (၃) site. ဒွဲဝဲ၊ ဂအောင်၊ တိဂအောင်။ နေရာ၊ အိမ်နေရာ၊ မြေနေရာ။ (၄) office. ရုင်။ ရုံး။ ꡃꡩꡬꡖ꡵, ꡃꡥꡬꡖꡃ꡵ dnāy thān [dənài than] n. place. ဒွဲဝဲ၊ ဒေသ၊ ခဒံတိုက်၊ ဒွဲဝဲမံင်။ နေရာ၊ ဒေသ၊ အိပ်ခန်း၊ နေထိုင်ရာအရပ်။ H.L. ꡃꡩꡬꡀꡬꡯꡬ, ꡃꡥꡬꡀꡬꡯꡬ dnāy wāy [dənài wài] n. location. ဒွဲဝဲမန္ခံ၊ ဒွဲဝဲမတန်တ်၊ ဒွဲဝဲမခွံ။ တည်ရှိသည့်နေရာ၊ တည်ထားသောနေရာ။ Cf. ꡖ꡵, ꡖꡃ꡵ thān [than], ꡐꡲꡬꡯꡬ, ꡐꡲꡬꡯꡬ din lāy [dèn lài], ꡐꡲꡬꡖ꡵ꡍ, ꡐꡲꡬꡖ꡵ꡍ dir moṅ [dĭr mòŋ], ꡃꡃ꡵, ꡃꡃ꡵ sthān [səthan], ꡖ꡵, ꡖ꡵ hān [hàn].[LM. ꡃꡩꡬ, ꡃꡥꡬ dnāy [dənài], ꡃꡯꡬ, ꡃꡯꡬ nāy [nài].]

ꡃꡬꡯ, ꡃꡬꡯ dnal [dənɔ̀l] n. ꡀꡬꡐꡃꡬꡯ, ꡀꡬꡐꡃꡬꡯ kuṁ ci dnal [cum cĭ dənɔl] n. bride. ယဖြ်။ သတို့သမီး။

ꡐꡲ, ꡐꡲ dnī [dənì] n. (MM.) pillow. ဒြီ။ ခေါင်အုံး။ ꡖꡀꡬꡐꡲ, ꡖꡀꡬꡐꡲ dakard nī [də kɔr dənì] n. mats and pillow. သ္ကဝ်ကိုဒြီ။ ဖျာနှင့်ခေါင်းအုံး။ [LM. ꡐꡲ, ꡐꡲ dnī [dənì], ꡂꡲ, ꡂꡲ gnī [gənì], ꡁꡲ, ꡁꡲ bnī [bənì], ꡐꡲ, ꡐꡲ nī [nì]. SM. ꡐꡲ, ꡐꡲ nì [nì]. ꡀꡐꡃꡬꡯ, ꡀꡐꡃꡬꡯ kuṁ ci dnal [cum cĭ dənɔ̀l]. Cf. LM. ꡍꡂꡲ, ꡔꡐꡂꡲ sīgnī [sæ gənì].SM. ꡃꡐꡲ, ꡃꡐꡲ sanī [sə̆ nì] n. spouse's younger sibling. ဒေါ်ဖြဖြဟွံသေင်ဒေါ်တြုံတြုံတ့ာသွိဇကု၊ ဟွံသေင်ဒေါ်သမ္ဘာဇကု။ မိမိအမျိုးသားညီသို့မဟုတ်ညီမ၊ သို့မဟုတ်မိမိဇနီးညီ,ညီမ။]

ꡃꡬꡯ, ꡃꡬꡯ dnāl [dənal] nq. measure of rice. ဗွတ်ဗွတ်ပရိုက်သူ။ ဆန်အဝင်အဆ၊ ဆန်အဝင်အဆန့်အတိုင်းအတာ။ [LM. ꡃꡬ, ꡃꡬ dnā [dənèa], ꡂꡬ, ꡂꡬ gnā [gənèa] n. SM. ꡖꡬ, ꡖꡬ nā [nèa] n. shell. ဂွာ၊ ဂွာသတ်ဆု၊ ဂွာသတ်ဖြ၊ ဗုက်ဂွာသတ်ဖြ။ အခွံအိမ်၊ အဆံအိမ်၊ အခွံ။ (၂) coconut shell. ဂွာသတ်ဖြ၊ ဗုက်ဂွာသတ်ဖြ။ အုံးမှုတ်။]

ꡂꡃ꡵, ꡂꡃ꡵ dnow [dənò²] n. streamer, flat, hanging banner or steamer. ဒွော်၊ ဒွော်။ တံခွန်၊ ကုက္ကား။

ꡃꡯꡍ, ꡃꡯꡍ dmaṁ [dəmɔ̀m] n. to remain. သော်၊ သော်သွေဟ်၊ သော်တွက်၊ သော်တွက်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩫꩴ။ ကျန်သည်၊ ကျန်ရှိသည်၊ ကျန်နေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩫꩴ**, ဒွောင် dmoṅ [dəmòŋ].

ꩻꩫꩴ, ဒ္မုက် dmuk [dəmɜ̀k] adj. poor. မဒိုက်၊ မဝါတ်၊ မခတ်ကွန်၊ မကွန်ကြက်။ ဆင်းရဲသော၊ ချို့တဲ့သော။ **ꩻꩫꩴ**, ဒ္မုက် dmuk [dəmɜ̀k] adj. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩴ**, ဒုက် duk [dɜ̀k].

ꩻꩫꩴ, ဒ္မိင် dmåṅ [dəmòiŋ] v. to hear. မိင်။ ကြားသည်။

ꩻꩫꩴꩁꩱꩴ, ဒ္မိင်ဓုလာန် dmåṅgulān [dəmòiŋ gŭ̀ làn] v. to hear word. မိင်ဂလာန်။ စကားကြားသည်။

ꩻꩫꩴ, ဒွောင် dmoṅ [dəmòŋ] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင် ခယျကောတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩫꩴ**, သဒွောင် sa dmoṅ [sə̆ dəmòŋ] v. to stay. ဒို၊ ဒိုဒက်၊ တန်တ်။ တည်းခိုသည်၊ နားနေသည်။ (၂) remain. တန်ခွဲင်၊ တန်တ်ခွဲင်။ တည်ရှိနေသည်၊ ရပ်တည်နေသည်။ (၃) be located. နွံတန်တ်၊ ခွံလင်။ တည်ရှိသည်၊ တည်ထားသည်။ (၄) sit. ဂ္ဂုံခွဲင်၊ ချုန်ခွဲင်၊ ထိုင်နေသည်၊ နားနေသည်။ (၅) take station. ကောတ်ဒွဲ၊ ဒုမောင်၊ ဒွံင်၊ ခွဲင်၊ ဒွံင်။ နေရာယူသည်။ (၆) reside. မံင်စံင်၊ ဒို့ဒက်။ နေထိုင်သည်၊ ကိန်းအောင်းသည်။ **ꩻꩫꩴ**, ဒွောင် dmoṅ [dəmòŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩻꩫꩴꩈꩱꩬ**, ဒွောင်တာဝ် dmoṅ tāw [dəmòŋ taw] v. to remain. တန်ခွဲင်၊ တန်တ်ခွဲင်။ တည်နေသည်၊ ရပ်တည်နေသည်။ (၂) be. နွံ၊ နွံတန်တ်။ ရှိသည်၊ တည်ရှိသည်။ **ꩻꩫꩴꩊꩱꩭ**, ဒွောင်ပ္ဍေယ် dmoṅpḍey [dəmòŋ pəɗeɑ] prep. live in. ခွဲင်ပွဲ။ အထဲတွင်နေသည်။

ꩻꩫꩴ, ဒ္မိင် dmåṅ [dəmòŋ] v. rarely. နဒဒ်ခတ်ခတ်ကွန်ကွန်။ ရှားရှားပါးပါး။ **ꩻꩫꩵ**, ဒ္မံမ် dmåṁ [dəmòm] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကောတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩫꩵ**, သဒ္မံမ် sdmåṁ [səməmòm] v. once. မွဲအခိုင်တော်၊ တခိုန်က။ **ꩻꩫꩴ**, သဒ္မိင် sadmåṅ [sə̆ dəmòn] v. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ꩱꩬ**, တာဝ် tāw [tiw]. Der. **ꩉꩻꩫꩴ**, ဒီရိမောင် dirmoṅ [dìrmòŋ] n. dwelling-place. သို့ဌာန်ဒွဲတန်တ်။ နေထိုင်ရာနေအိမ်။ (၂) station. ဒွဲ၊ ဒွဲခွံ။ နေရာ၊ တည်နေရာ။ **ꩉꩻꩫꩴ**, ဒုမောင် dumoṅ [dŭ̀ mòŋ] v. to install. ပ္ဍိန်၊ သ္ဂြိကောတ်ဒွဲ။ တင်မြှောက်သည်၊ နေရာယူစေသည်။ [LM. **ꩻꩫꩴ**, ဒ္မိင် dmåṅ [dəmɔ̀ŋ], **ꩻꩫꩵ**, ဗ္မံမ် bmåṁ [bəmɔ̀ŋ], **ꩻꩫꩵ**, မံမ် måṁ [mɔ̀ŋ]. SM. **ꩻꩫꩵ**, မံမ်

www.monlibrary.com

mòŋ [mɔ̀ŋ].]

ꩻꩫ꩓, ꩻꩫ꩓꩓ dmåṅ [dəmɔ̀ŋ] v. to stay. ဒို၊ ဒိုဒက်၊ တန်တ်။ တည်းခိုသည်၊ နားနေသည်။ (၂) remain. တန်ခဲ့ဉ်၊ တန်တ်ခဲ့ဉ်။ တည်ရှိနေသည်၊ ရပ်တည်နေသည်။ (၃) dwell. မံဉ်ခဲ့ဉ်။ နေထိုင်နေသည်။ see. ရံဉ်။ ရှု။ ꩭꩣꩫ꩓, ꩻꩫ꩓꩓ dmoṅ [dəmɔ̀ŋ] n. dwel-ling-place. သို့ဌာန်ဒွဲဝဲတန်တ်။ နေထိုင်ရာနေအိမ်။ see. ရံဉ်။ ရှု။ ꩻꩫ꩓ꩭꩣꩫ꩓, ဒိရိုမောဉ် dirmoṅ [đirmɔ̀ŋ].

ꩻꩫ꩓, ꩻꩫ꩓ꩱ dmåṅ [dəmɔ̀ŋ] n. dwelling-place. သို့ဌာန်ဒွဲဝဲတန်တ်၊ ဒွဲဝဲခဲ့ဉ်။ နေထိုင်ရာနေအိမ်၊ နေရပ်။ see. ရံဉ်။ ရှု။ ꩻꩫ꩓ꩭꩣꩫ꩓, ဒိရိုမောဉ် dirmoṅ [đĭr mɔ̀ŋ].

ꩻꩫ꩓ꩮꩣꩫ, ꩻꩫ꩓꩓ꩮꩣ dmåṅtaura [dəmɔ̀ŋ tao^{3} rə̆] v. to live, to dwell. မံဉ်တ်ရ၊ ခဲ့ဉ်တ်ရ။ နေလေသည်။

ꩻꩫ꩓ꩮꩣꩭꩫꩪꩣꩱꩪ, ꩻꩫ꩓꩓ꩮꩣꩭꩫꩪꩣꩱꩪ dmåṅyāmbnat'ayuk [dəmɔ̀ŋ yàm bnɔ̀t ə̆ yɔ̀k] v. live all the life time, live about of his life. ခဲ့ဉ်ယာံဗွတ်အယုက်။ အသက်ထက်ဆုံးနေသည်။

ꩻꩭꩫ, ꩻꩫꩮ dmas [dəmɔ̀s] v. to be like. တုပ်၊ သွဟ်၊ တုပ်သွဟ်။ တူသည်၊ တူညီသည်။ Cf. ꩮꩣꩪ, ꩮꩣꩫ꩓ row [rò^{2}], ꩮ, ꩮꩣ rau [rɛ̀a^{1}]. ꩥꩤꩭ, ꩫꩤꩮ sa dis [sə̆ dɛ̀h]. ꩮꩭ, ꩫꩮ das [dɔ̀s] v. to be. ဒ်။ ဖြစ်သည်။

ꩻꩣꩪ, ꩻꩫꩮ dmāw [dəmɑw] v. To grace. စချော်၊ သ္ဂ်ိုစချော်။ မြက်စားသည်၊ မြက်စားစေသည်။ (၂) feed. ဗွ၊ သ္ဂ်ိုစ။ ကျွေးသည်၊ စားစေသည်။ [LM. ꩠꩥꩣ, ꩠꩥꩣ gamā [gɛ̆ mɛ̀a]. SM. ꩵꩥꩣ, ꩵꩥꩣ hamā [hə̆ mɛ̀a] n. herdman. ပွင်သတ်တိရစ္ဆာန်။ တိရစ္ဆာန်ထိန်းကျောင်းသူ။]

ꩮꩭꩮꩭ꩓, ꩮꩭꩮꩭ꩓꩓ dyaṅgan [dəyɛ̀aŋ gɔ̀n] n. ꩥꩣꩪꩮꩭꩮꩭ꩓, ꩥꩣꩪꩮꩭꩮꩭ꩓꩓ cāp dyaṅgan [cɑp dəyɛ̀aŋ gɔ̀n]n.a donor, Lop. ညးတ္ဒဒါန်မွဲ(ဥုင်လောပ်ပူရီ)။(လော့ပူရီမြို့)အလှူရှင်တစ်ဦး။

ꩮꩭꩮ, ꩮꩣꩪ dyoṅ [dəyòŋ] n. (MM.) ꩥꩤꩵꩮꩭꩮ, ꩥꩤꩵꩮꩣꩪ simmbadyoṅ [sɛm bɛ̆ dəyòŋ] n. a sīmā in Syriam district. သီမန္ဒံပ္ပဲခရိုင်ဩြင်မဟိမု၊ သီမဒျောင်မွဲ။ သံလျင်ခရိုင်ရှိ၊ မယ့်ဒယွန်အမည်တွင်သော သိမ်တစ်သိမ်။ [ꩭꩤꩵꩮ, ꩫꩤꩮ dam yoṅ [dɔ̀m yòŋ] v. to be dark brown.LM. ꩥꩣꩠꩭꩤꩵꩥꩮꩭ, သာက်ဒမ်ယိုင် sākdamyuiṅ [sɑik dɔ̀m yɛ̀ŋ] n. dark brown colour. သင်ဒမျိုင်။ ညိုပုတ်ရောင်။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဍတ, ဖြတော် dratau [drĕ̆ tɑo^{3}] n. dwelling-place. သို့ဌာန်ဒွဲဝဲတန်တ၊ ဒွဲဝဲဒွံင်၊ ဒတ်၊ ထတ်။ နေထိုင်ရာနေအိမ်၊ နေရပ်၊ ရပ်သည်၊ မတ်တတ်ရပ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိဴတော်**, တိရိတောင် tirtāw [tir tɑw].

ဍတိတ်, ဖြတိတ် dra tit [drĕ̆ tɛt] v.(MM.) **ဍတိတ်ဗလး**, ဖြတိတ်ဗလး dra tit balaḥ [drĕ̆ tet bĕ̆ lèh] v. to deliver. ဟံင်ပြာ်၊ သ္ဂိုဗ္ဗုးစးတိတ်အာ။ ကယ်တင်သည်၊ လွတ်မြောက်သွားစေသည်။ (၂) make free. ဗလးထော်၊ သ္ဂိုဗ္ဗုးတိတ်အာ။ လွတ်လိုက်သည်၊ လွတ်မြောက်သွားစေသည်။ [LM. **ဒတိတ်**, ဒေတိတ် datit [dĕ̆ tɛt]. SM. **ဟတိတ်**, ဟတိတ် hətɛt [hə̆ tɛt] v. put forth. ကွဲ့စိုတ်၊ ဂစာန်ပ္ဍိတ်ဖြဟတ်။ အားထုတ်သည်၊ အားစိုက်သည်။ **တိတ်**, တိတ် tit [tɛt] v. to go out. တိတ်အာ၊ စ္ဆုးတိတ်အာ။ ထွက်သည်၊ ထွက်သွားသည်။ (၂) depart. စ္ဆုးတိတ်အာ၊ သဝဲခြာတိတ်အာ။ ထွက်ခွာသွားသည်၊ စွန့်ခွာသွားသည်။ **ရိံတိတ်**, ရိန့်တိတ် rin tit [rèn tɛt] v.to take away. ကောတ်ဏာထော်။ ယူသွားလိုက်သည်။]

ဍတာံ, ဖြတာန် dra tān [drĕ̆ tɑn] n. sal tree. ဓိတာန်၊ တွံ့ဓိတာန်။ ကုက္ကိုပင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိံတာံ**, တိန်တာန် tintān [tɛn tɑn].

ဍတုယ်, ဖြတုယ် dra tuy [drĕ̆ tui] n. perfection. ဒဒ်္ဒမက္ခိုက်ပေင်တဗွဲတွေင်။ အထူးပြည့်စုံကောင်းမွန်ခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **တိရုံယ်**, တိရိတုယ် tirtūy [tirtui].

ဍတုယ်မြမာ်, ဖြတုယ်မြမရိ dra tuy mra mar [drĕ̆ tui mrĕ̆ mɔ̀r] n. advantage, benefit. ဒတုဲမြမဝ်၊ ဒတုဲမြမောဝ်။ အကျိုးကျေးဇူး၊ အကျိုးအမြတ်။

ဍဗျ, ဖြဗျ dra bya [drĕ̆ byĕ̆] n. treasure. သိုက်ရတ်၊ ရတ်မတ်ထဝ်ဩန်၊ ပိုန်ဖြပ်၊ ဓနဖြပ်ဣပ်၊ ဘန္ဒာ၊ အရာမသ္ဒးသွအဲပရဲ၊ ဒဗ္ဗ။ ရာတနာသိုက်၊ ရွှေငွေကျောက်မျက်ရာတနာ၊ ဥစ္စာဓန၊ ဘဏ္ဍာ၊ အမြတ်တနိုးထားသောအရာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဍပ်**, ဖြဝ် drap [drɔ̀p].

ဍမံင်, ဖြမံင် dramiṅ [drĕ̆ mɔ̀ŋ] n. dwelling-place. သို့ဌာန်ဒွဲဝဲတန်တ။ နေထိုင်ရာနေအိမ်၊ ဒွံင်၊ ဒမံင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဒိဴမောင်**, ဒိရိမောင် dirmoṅ [dĭr mòŋ].

ဍလ, ဖြလ drala [drĕ̆ lĕ̆] n. **ဒလ**, ဒလ dala [dĕ̆ lĕ̆] n. (MM. **ဧျင်ဒလ**, ဧျင်ဒလ ḍuṅ da la [ɗɔŋ dĕ̆ lĕ̆], **ဧျင်ဍြလ**, ဧျင်ဖြလ ḍuṅ drala [ɗɔŋ drĕ̆ lĕ̆].) n. Dala, the old Dala, a district of Rāmañña centred on Twante. ဧျင်ဒလ၊

www.monlibrary.com

ꡂꡱꡍꡗꡟꡗꡓꡀ၊ ꡃꡒꡍꡱꡛꡃꡀꡛꡃꡡ၊ ꡂꡱꡍꡓꡛꡒꡃꡒꡒꡍꡃꡡꡃꡒꡂꡱꡍꡂꡱ

www.monlibrary.com

ဒြာတ်, ဗြာတ် drāt [drὰt] v. (MM.) ဒြာတ်ပူဇ, ဗြာတ်ပုဇ် drātpujau [drὰt paŏ jὲa[1]] v. to sprinkle as an act of worship. ဂြာတ်သွပူဇည်ဝ်ရသွပွရှေ်သွေ်ရဂ်။ အရီအသေသက္ကာရပြုသကဲ့သို့ကြဲဖျန်းပက်ပူဇော်သည်။ **သိမ်ဒြာတ်**, သိမ်ဗြာတ် sim drāt [sɛm drὰt] n. a sīmā in Syriam district. သီဒြာတ်မန္တံပ္ဒံခရိုင်ဩြင်မွဲမ။ သံလျင်ခရိုင်ရှိ၊ ဒရတ်ခေါ်သိမ်တစ်သိမ်။ Cf. ဆုဂၢး, ခုရော့း curoḥ [cŭ rɒh], ရုမ်ဗမ်, ရုမ်ဗမ်, ရုမ်ဗမ်,

www.monlibrary.com

ဒြာပ္ပ, ဒြာပ္ပ drāppa [drap pă] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဒြပ်, ဒြပ် drap [drȁp] n. ဒြပ်ဂသပ်, ဒြပ်ဂသပ် drapgasap [drȁp gə̆ səp] n. goods. ကပေါတ်ကညောတ်ဗွိုက်။ ကုန်စည်များ။(၂) property. ကပေါတ်ဂြပ်ဘွပ်၊ ကပေါတ်မပိုင်ပြီ။ ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ပိုင်ဆိုင်သည့်ပစ္စည်း။ ဒြပ်ဝင်, ဒြပ်ဝင် drap waṅ [drȁp wə̀aŋ] n. goods. ကပေါတ်ကညောတ်ဗွိုက်။ ကုန်စည်များ။ (၂) merchantdise. ကပေါတ်ဗွိုက်၊ ကပေါတ်သွံရာန်။ ကုန်စည်၊ ရောင်းဝယ်ကုန်။ Cf. နိ ဓိ, နိုဓိ ni dhi [nĭ dhĭ]. [LM. ဒြပ်, ဒြပ် drap [drȁp], ဂြပ်, ဒြပ် grap [grȁp]. Skt. द्रव्य, ဒြဗျ dra vya [drə̆ wəyə̆].]

ဒြပ်, ဒြပ်ᴶ drap [drȁp]n. property. ကပေါတ်ဂြပ်ဘွပ်၊ ကပေါတ်မပိုင်ပြီ၊ ဒြပ်၊ ဒြပ်ဘွပ်။ ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ပိုင်ဆိုင်သည့်ပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ဒြပ်, ဒြပ် drap [drȁp].

ဒြပ်တဂဟ်, ဒြပ်တဂမ် drap ta gah [drȁp tă gȁh] n. those properties. ဂြပ်တံဂ်။ ထိုပစ္စည်းဥစ္စာတို့သည်။

ဒြပ်ပ, ဒြာပ်ပ drāp pa [drȁp pă] n. property. ကပေါတ်ဂြပ်ဘွပ်၊ ကပေါတ်မပိုင်ပြီလဝ်၊ ဂြပ်ရတ်ထဝ်ဩန်၊ ဂြပ်ဘွပ်မပိုင်ပြီလဝ်။ ပစ္စည်းဥစ္စာ၊ ရွှေငွေပစ္စည်းဥစ္စာ။ ပိုင်ဆိုင်ထားသည့်ပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ဒြပ်, ဒြပ် drap [drȁp].

ဒြပ်, ဒြေပ် drep [drĭp] v. to run. ဒြိပ်၊ ဂြိပ်၊ ဒြိပ်ပေက်၊ ဂြိပ်ပေက်၊ ဒြိပ်ဒ၊ ဂြိပ်ဒ။ ပြေးသည်၊ ပြေးလွှားသည်၊ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သည်။ ဒြပ်ဂာဟွာဂ်, ဒြေပ်အာဟွာအ် drep'āpñoʾ [drĭp ɑ pəŋŏ], ဒြပ်ဟွာဂ်ဂာ, ဒြေပ်ဟွာအ်အာ drep pño''ā [drĭp pəŋŏ ɑ] v. to speed directly towards. ဒြိပ်အာဂတေံတပ်တပ်မွဲဖြဟတ်။ ရှာသို့တည့်တည့်တဟုန်ထိုးပြေးသွားသည်။ ဒြပ်ဆိုဆ်, ဒြေပ်စိသ် drep cis [drĭp cis] v. run down. ဒြိပ်ခွေ့၊ ဒြိပ်စေဟ်။ ပြေးဆင်းသည်။ ဒြပ်ဆိုဆ်ဂဝိဆိမဟာဩဂ်, ဒြေပ်စိသ်အဝိစိမဟာနရက် drep cis'awicimahānarak [drĭp cis ă wĭ cĭ mĕ̆ ha nĕ̆ rèak] v. to run down to the lowest of the eight principal hells. ဒြိပ်ခွေ့အဝိစိမဟာနရက်။ အဝိစိငရဲသို့ပြေးဆင်းသည်။ ဒြပ်ဆိုဆ် ဒုပ်, ဒြေပ်စိသ်စုပ် drepciscup [drĭp ces cup] v. to speed down to. ဒြိပ်ခွေ့စိုပ်အာမွဲဒမြိပ်။ တဟုန်ထိုးပြေးဆင်းရောက်သွားသည်။ ဒြပ်တိုန်ဆိုဆ်, ဒြေပ်တိုန်စုပ် dreptincup[drĭp tɛn cup]v.to speed up to. ဒြိပ်တိုန်စိုပ်အာမွဲဒမြိပ်၊ တဟုန်ထိုးပြေးတက်ရောက်သွားသည်။

www.monlibrary.com

(MM.) ꤡꤢꤱꤐꤢꤢꤐ, ꤓꤢꤱꤚꤢꤢꤐ drep tok [drĭp tok] v. ran on foot. ဒြပ်အာတိုက်။ ခြေလျင်ပြေးသွားသည်။ (၂) ran. ဒြပ်။ ပြေးသည်။ ꤡꤢꤱꤘꤢ, ꤓꤢꤱꤚꤢ ꤀ drep'ā [drĭp ɑ] v. to run. ဒြပ်အာ။ ပြေးသွားသည်။ (၂) follow a course. ဒြပ်အာအတိုင်အစီအဇန်။ အစီအစဉ်အတိုင်း ပြေးသွားသည်။ ꤡꤢꤱꤑꤢꤑꤢꤘꤢ, ꤓꤢꤱꤚꤢꤑꤢꤑꤢ ꤀ dreptit'ā [drĭp tɛt ɑ] v. to stream out. ဒြပ်ထိုင်တိတ်အာ၊ ဒြပ်တပ်တိတ်အာ။ တဟုန်ထိုးပြေးထွက်သွားသည်၊ တန်းပြေးထွက်သွားသည်။ (၂) issue. ဇက်ကြွေဝဲတိတ်ကျင်။ အုပ်လိုက်ဆက်လက်ထွက်လာသည်။ ꤡꤢꤱꤑꤢꤢꤘꤢ, ꤓꤢꤱꤚꤢꤑꤢꤢ ꤀ drep tuin 'ā [drĭp ton ɑ] v. to float swiftly upstream. ဒြပ်တိုန်အာ၊ ဒစးတိုန်အားဖွဲ့မပြတ်လွှတ်တော့တတ်ကို့တော်။ ပြေးတက်သွားသည်၊ လျင်မြန်စွာမြစ်အထက်ပိုင်းသို့ဆန်တက်သွားသည်။ ꤡꤢꤱꤑꤢꤢꤘꤢ, ꤓꤢꤱꤚꤢꤘꤢꤢ ꤀ drep dau cau 'ā [drĭp dèa[1] cao[3] ɑ] v. to flee back. ဒြပ်ဒလလစ်အာ။ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ပြန်သွားသည်။ ꤡꤢꤱꤑꤢꤢꤐꤢꤢ, ꤓꤢꤱꤚꤢꤢꤐꤢꤢ drepbuik [drĭp bèk] v. to run round. ဒြပ်ဂေတ်အာ၊ ဒြပ်ရေတ်အာ။ ပတ်ပြေးသွားသည်။ (၂) go the rounds. ဂေတ်အာကိုအလန်။ အလှည့်ကျသွားသည်။ Cf. ꤘꤢꤢꤱ, ꤘꤢꤢꤱ 'ār [ɑr], ꤐꤢꤢꤐ, တွေက် twek [tweak], ꤡꤢꤢꤱꤚꤢꤢꤚ, ဒေါ်ဝ် dow [dò[2]]. Der. ꤘꤡꤢꤱꤚ, ဒရေပ် darep [drĭp] n. course. တင်ပွတ်ဂိုရုပ်။ ဦးတည်ချက်။ [LM. ꤡꤢꤱꤚ, ꤓꤢꤱꤚꤢ drep [drĭp], ꤐꤢꤱꤚ, ꤒꤢꤱꤚꤢ grip [grèp]. SM. ꤐꤢꤱꤚ, ꤒꤢꤱꤚ krĭp [grèp].]

ꤡꤢꤢꤱꤚ, ꤓꤢꤢꤱꤚ drāy [drài] n. Hog deer. ခြဲ၊ ဒရယ်။ (P. ꤙꤢꤐ, ꤙꤢꤐ miga [mĭ gɛ̆].) LM. ꤡꤢꤢꤱꤚ, ꤓꤢꤢꤱꤚ drāy [drài], ꤐꤢꤢꤱꤚ, ꤒꤢꤢꤱꤚ grāy [grài]. SM. ꤐꤢꤢꤱꤚ, ꤒꤢꤢꤱꤚ grāy [grài] n. ခြဲ။ ဒရယ်။

ꤓꤢꤱꤔꤢꤱ, ꤓꤢꤱꤔꤢꤱꤔꤢꤱ dli' [dlĭ'] nq. Perpetually recurring moment. ဒဒှ်မကျိုဒှ်ခွင်ဟွံပိုတ်ဟွံပိုတ်တွို့။ အဆက်မပြတ်ထာဝစဉ်ဖြစ်ပျက်နေခြင်း။ ꤓꤢꤢꤱꤔꤢꤱꤔꤢꤱ, ꤓꤢꤢꤱꤚꤢꤢꤱꤔꤢꤱ di dapdli' [dĭ dɔ̀p dlĭ'] adv. constantly. နဒဒှ်မကျိုဒှ်ခွင်တွို့၊ နဒဒှ်မကျိုဒှ်ခွင်ဟွံပိုတ်သွေ့တ်အာ။ အစဉ်တစိုက်ဖြစ်ပေါ်လျက်၊ အမြဲမပြတ်ဖြစ်ပေါ်လျက်။ Der. ꤘꤢꤢꤱꤔꤢꤱ, ꤓꤢꤢꤱꤔꤢꤱ damli' [dɔ̀m lĭ'] nq. continuity. ဒဒှ်မဆက်တဲ့ကျိုဒှ်ခွင်၊ ဒဒှ်မဆက်တဲ့ကျောန်ခွင်။ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်မှု၊ ဆက်လက်လုပ်ဆောင်မှု။ (၂) perpetuity. ဒဒှ်တန်တာခွင်လွိုန်။ အမြဲထာဝရတည်နေခြင်း။ [LM. ꤓꤢꤱꤔꤢꤱ, ꤓꤢꤱꤔꤢꤱꤔꤢꤱ dli'[dlĭ'], ꤔꤢꤱꤔꤢꤱ, ꤔꤢꤱꤔꤢꤱꤔꤢꤱ gli'[glĭ']. SM. ꤔꤢꤱꤔꤢꤱ, ꤔꤢꤱꤔꤢꤱꤔꤢꤱ gli'[glĭ'] v. to be abiding. ကတိတန်ကြန်၊ ပိုန်ခိုင်သစ္စ။ ကတိတည်သည်၊ သစ္စာတည်သည်။]

ꤘꤢꤱꤔꤢꤱ, ꤓꤢꤱꤔꤢꤱꤔꤢꤱ dlu [dlŭ] v. attr. ꤘꤢꤢꤱꤔꤢꤱ, ꤙꤢꤢꤱꤔꤢꤱ damh lu [dɔ̀m lŭ] v. to be dark. ဥ၊

www.monlibrary.com

လမ်ွက်။ မှောင်သည်၊ မည်းသည်။ n. darkness. ဒဒှ်မဂ္ဂု၊ ဒဒှ်မလမ်ွက်။ မှောင်ခြင်း၊ မည်းခြင်း။

ꩻꩺ, ꩻꩺ꩷ dlu [dlɨ̆] v. ꩻꩫꩻ, ꩻꩫꩺ dam lu [dɔ̀m lɨ̆] v. to be blind. ကွက်မတ်၊ ဒှ်ကမ္ဘက်။ (မျက်စေ့)ကန်းသည်၊ မျက်မမြင်ဘဝသို့ရောက်သည်။ ꩻꩺꩭꩫ, ꩻꩺꩮꩫ dlu sñim [dlɨ̆ səŋɛm] v. to be dark and dull. ဂ္ဂုသ္ဒီ၊ ဂ္ဂုသ္ဒြီ။ မှုန်သည်၊ မည်းမှောင်သည်။[LM. ꩻꩺ, ꩻꩺ glu [glɨ̆].SM. ꩻꩺ, ꩻꩺ klɨ̆ [glɨ̆] v. to be dark. ဂ္ဂု၊ လမ်ွက်။ မှောင်သည်၊ မည်းသည်။ n. darkness. ဒဒှ်မဂ္ဂု၊ ဒဒှ်မလမ်ွက်။ မှောင်ခြင်း၊ မည်းခြင်း။ LM. ꩻꩫꩻ, ꩻꩫꩺ damlu [dɔ̀m lɨ̆], ꩻꩺ, ꩻꩺ꩷ dlu [dlɨ̆], ꩻꩱꩻ, ꩻꩺ balu [bɛ̏ lɨ̆]. SM. ꩻꩱꩻ, ꩻꩱꩺ həlɨ̆ [hə̏ lɨ̆] v. to be blind. ကွက်မတ်၊ ဒှ်ကမ္ဘက်။ (မျက်စေ့)ကန်းသည်၊ မျက်မမြင်ဘဝရောက်သည်။ blind person. ပ္ဂုဂ်ိကမ္ဘက်မတ်။ မျက်မမြင်ပုဂ္ဂိုလ်။]

ꩻꩽ, ꩻꩽ꩹ dlaṁ [dlɔ̀m] n. chamber. ဂဒံ၊ ခဒံ၊ ဍံ၊ ဒဲံ၊ ခဒံတိက်၊ မ္ခေါ်ခဒံ။ အခန်း၊ အိပ်ခန်း၊ ခန်းမကြီး။ (၂) enclose place. ဒ္ဒဘဲမဇ္ဈးလင်ဒပ်။ ခြံဝင်းခတ်ထားသောနေရာ။ ꩻꩽ, ꩻꩽ dlaṁ [dlɔ̀m] n. once. မွဲအခိင်တော်။ တစ်ချိန်က။ ꩻꩽꩮ, ꩻꩽꩭ dlaṁm [dlɔ̀m] n. (MM.) monk's cell. ဒ္ဒံသ္ဒတ်လကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီး၏အခန်းကျဉ်း။ ꩻꩽꩬꩻꩺ, ꩻꩽꩬꩫꩺ dlaṁdhat [dlɔ̀m dhàt] n. relic chamber of stupa. ဍံဓာတ်။ ဓာတ်တော်တိုက်။ [LM. ꩻꩺ, ꩻꩽ glaṁ [glɔ̀m]. SM. ꩻꩺ, ꩻꩽ klɔ̀m [dlɔ̀m].]

ꩻꩽ, ꩻꩽ꩷ dlaṁ [dlɔ̀m] n. Circuit. တရ်မွဲဗ္ဂေတ်။ တပတ်လည်ခရီး။ ꩮꩻꩻꩽꩫꩱꩺ, အုတ် ꩻꩽꩫꩺꩬꩺꩫꩻ 'ut dlaṁ cak ka wāl [ut dlɔ̀m cɛk kə̆ wal] n. the whole circuit of the world rim. အလုံမွဲဗ္ဂေတ်တရ်ခရီလိုက်မွဲ။ ကမ္ဘာ့အနားသတ်ပတ်လည်ခရီးတလျောက်လုံး။ [LM. ꩻꩽ, ꩻꩽ dlaṁ [glɔ̀m].]

ꩻꩽ, ꩻꩽ꩸ dlaṁ [dlɔ̀m] prep. the whole of. အလုံမွဲ။ တစ်ခုလုံး။

ꩻꩺ, ꩻꩺ dlaḥ [dəlɛ̀h] n. (MM.) sheet. ဂတော်၊ ဍး၊ တွး၊ ဒွး၊ အရာမနွံကိုဍွး။ အပြား၊ အပြင်၊ အချပ်၊ အလွှာ။ (၂) layer. ကွပ်၊ ဂတော်ကွပ်။ အထပ်၊ အထပ်အလွှာ။ [LM. ꩻꩺ, ꩻꩺ dlaḥ [dəlɛ̀h], ꩻꩺ, ꩻꩺ glaḥ [glɛ̀h]. SM. ꩻꩺ, ꩻꩺ klɛ̀h [glɛ̀h] n. surface. ဍးမုက်။ မျက်နှာပြင်။ (၂) expanse. ဍးသွဲ၊ သွဲလမ္ဘး။ ပြင်ကျယ်၊ အကျယ်အပြန့်။ ꩻꩺ, ꩻꩺ laḥ [lɛ̀h] v. to extend. ဗဇာပ္ပိတ်၊ သ္ဆိုသွဲတိတ်၊ သ္ဆိုသွဲလးတိတ်၊ ဇွောသွဲပ္ပိတ်၊ သ္ဆိုဍွိုင်သွော်။ ဆန့်တုတ်သည်၊ ကျယ်ပြန့်စေသည်၊ ကျယ်

www.monlibrary.com

ပြောလာစေသည်၊ တိုးချဲ့သည်၊ ရှည်ကြာစေသည်။ **ꩫꩬ်, လာသ်** lās [las] v. to spread. ပွားလးပြီတ်၊ လးပွားပြီတ်၊ ပွာပြီတ်။ ဖြန့်ကားထုတ်သည်၊ ဖြန့်ခင်းသည်၊ ဆန့်ထုတ်သည်။ (၂) inlay. ရင်လးစုတ်။ သွင်းမြုပ်စီခြယ်သည်။]

ꩫ:ꩬꩪ, ꩫꩬ်:ထꩪ dlaḥ thaw [dəlèh thɔ] n. flat or level of gold, expanse of gold. ဥးထဝ်။ ရွှေအပြင်။ v. lay out gold leaves. လးထဝ်။ ရွှေခင်းသည်။ v. to spread out the gold leaves. လးထဝ်။ ရွှေခင်းသည်။

ꩫ:ꩩꩩꩭ်, ꩫꩬ်:ꩫꩩꩭ် dlaḥ thluy [dəlèh thəlui] n. flat or level of copper, expanse of copper. ဥးသွဲ့။ ကြေးအပြင်။ v. to spread out the copper leaves, lay out copper leaves. လးသွဲ့။ ကြေးခင်းသည်။ **ꩫ:ꩩꩩꩭ်, ꩫꩬ်:ꩫꩩꩭ်** dlaḥthlūy [dəlèh thə lui] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩫꩭ်ꩫ်, ꩫꩬ်ꩫ် dliṅ [dlòiŋ] n. to be long. ဥိင်၊ ဥိင်သွေ့၊ ဥိင်၊ လံလ။ ရှည်သည်၊ ရှည်ကြာသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩫꩭ်ꩫ်, ꩬꩭ်ꩫ်** jĭṅ [jəlòiŋ].

ꩫꩩꩬ်, ꩫꩬꩬ် dluṅ [dəlèŋ] n. boat. ဥုင်။ လှေ။ **ꩫꩩꩬ်, ꩫꩩꩬ်** gluṅ [glèŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩫꩩꩬ်ꩀꩬꩬ်ꩂꩀ်, ꩫꩬꩬ်ꩀꩬꩭ်ꩂꩬ်** dluṅ kan ḍo'[dlèŋ kɔn ɗŏ] n. ferry-boat. ဥုင်ဂဒေါ်။ ကူးတို့လှေ။ Cf. **ꩀꩫꩬ်, ꩀꩫꩬ်** kḥaṅ [kəɲɛŋ].[LM. **ꩫꩩꩬ်, ꩫꩬꩬ်** gluṅ [gəlèŋ].SM. **ꩫꩩꩬ်, ꩫꩩꩬ်** gluṅ [glèŋ].]

ꩫꩩꩬ်ꩀꩀ်, ꩫꩬꩬ်꩑ꩀ် dluṅ'ek [dlèŋ eak] n. **ꩆꩫꩩꩬ်ꩀꩀ်, ꩆꩫꩬꩬ်꩑ꩀ်** chudluṅ'ek [chŭ dlèŋ eak] n. trumpet-flower tree. တုံ့ဂြင်အောက်။ ကြောင်လျှာပင်။ [LM. **ꩂꩩꩀꩀ်, ꩂꩬꩀ်꩑ꩀ်** graṅ'ek [grèaŋ eak] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ SM. **ꩂꩩꩀꩀ်, ꩂꩬꩀ်꩑ꩀ်** graṅ'ek [grèaŋ eak] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ꩫꩩꩭ်, ꩫꩬꩬ် dleṅ [dlèaŋ] v. to carry slung from a yoke. စုတ်ကပေါတ်ပွဲလျတဲ့ ဥွင်ယိုက်ဏာကိုဒလောင်။ ဆိုင်းတွင်ပစ္စည်းထည့်ပြီး ထမ်းပိုးဖြင့်ထမ်းသယ်သွားသည်။ **ꩫꩩꩭ်ꩀꩀꩍ်, ꩫꩬꩬ်꩑ꩍ်** dleṅ'oh [dlèaŋ ɒh], **ꩫꩩꩭ်ꩀꩍ်, ꩫꩬꩬ်꩑ꩍ်** dleṅ'oh [dlèaŋ ɒh] v. carried loads of firewood. ယိုက်ဒြင်ဏာအော့်ာနကိုဒလောင်။ ထင်းကိုထမ်းပိုးဖြင့် သယ်သွားသည်။ Cf. **ꩄꩭ်ꩄꩭ်, ꩄꩭ်ꩄꩬ်** ciṅ gin [coiŋ gèn], **ꩄꩭ်ꩄꩭ်, ꩄꩬ်ꩄꩬ်** dindiṅ [dèn dòiŋ], **ꩉꩀ်, ꩉꩀ်** yuk [yɜ̀k].[LM. **ꩫꩩꩭ်, ꩫꩬꩭ်** gleṅ [glèaŋ]. SM. **ꩫꩩꩭ်, ꩫꩬꩭ်** klèaŋ [glèaŋ].]

ꩭꩬ, ꩭꩬꩉ dwi ya [dwĭ yɛ̆] n. (Lph.) twin. ကွာ၊ ကွာဆက်။ အမြွာ၊ အမြွာပူး။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[Skt. ဒွယ, ဒွယ dwa ya [dwɛ̆ yɛ̆] n. pair. ဆော၊ ဒွဝ်၊ ဇုင်။ အရံ၊ အတွဲ၊ အစုံ။]

ဦ, ဒြီ dwī [dwì] n. head cold. ယဲဇီချံာ်။ အအေးမိရောဂါ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဦ, ဒြီ** jwī [jwì].

ဒွာက်, ဒွာက် dwāk [dwàik] n.(1219) **ကာဒွာက်သွိသ်, ကာဒွာက်သွိသ်** kādwāk swis [kɑ dwàik səwɛh] n. a locality near Lamphun. ဒေသတရပ်ခုၤင်လာမ်ဖုန်မွဲဒွဲဝဲ။ လမ်ဖွန်းမြို့အနီးရှိဒေသတစ်ခု။ [LM. **ဒါက်, ဒါက်** dāk [dàik], **ဒွာက်, ဒွာက်** jwāk [jəwàik].SM. **ဒါက်, ဒါက်** tàik [dàik] v. to branch. ပါတိတ်၊ ဇွဲတိတ်။ ခွဲထွက်သည်၊ ကွဲထွက်သည်။]

ဒွာန်, ဒွာန် dwān [dwàn] v.to climb. ဂွာန်တိုန်၊ ဗွတ်ဒိန်တဲ့ဂွာန်တိုန်။ တွယ်တက်သည်၊ လှေကားထောင်ပြီးတွယ်တက်သည်။ (၂) to assault. လုပ်တ္ရီခြိုက်ဖြိုက်။ တဟုန်ထိုးစီးနင်းတိုက်ခိုက်သည်။ (၃) attack. ဖြိုက်၊ လုပ်ဆင်၊ လုပ်ကြိုက်။ ဝင်စီးသည်၊ ဝင်တိုက်သည်။ (၄) march against. ဒစ်ိဒစးဇက်တိုန်။ ဆန့်ကျင်ချီတက်သည်။ Cf. **ဩိလး, စိန်လေး** cinleḥ [cɛn lĕh]. [LM. **ဒွာန်, ဒွာန်** dwān [dwàn], **ဂွာန်, ဂွာန်** gwān [gwàn] v. to assault. လုပ်တ္ရီခြိုက်ဖြိုက်။ တဟုန်ထိုးစီးနင်းတိုက်ခိုက်သည်။ (၂) to climb. ဂွာန်တိုန်၊ ဗွတ်ဒိန်တဲ့ဂွာန်တိုန်။ တွယ်တက်သည်၊ လှေကားထောင်ပြီးတွယ်တက်သည်။]

၎ား, ဒွော်ရ် dwor [dwò^{2}r] n. middle. အဒေါဝ်၊ ဗဟို။ အလယ်ဗဟိုရ်၊ ဗဟိုရ်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဝါး, ဒေါရ်** dor [dò^{2}r].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ဓ, ဓ]

ဓ, ဓ dha [dhĕ] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။The nineteen consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစ်ဒွိတ်မ၊ ပွောဝ်ကိုဗျန်မန်ပိက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်ဆယ့်ကိုးခုမြောက်မွန်ဗျည်း။

ဓဇတက်, ဓတေက်² dhatek [dhĕ teak] n. mallet. ခတေက်၊ ဂတေက်။ ဆောက်ထု၊ တင်းပုတ်။

ဓဇတွိက်, ဓတေက်ၜ dhatoik [dhĕ tɔik] n. saw. ခတေက်၊ ဂတေက်။ လွှ။ see. **ဂဇတွိက်,** ဂတေက် ga-tek [gĕ teak, gĕ tɔik].

ဓဂ္ဂဏယ်ယသဋ္ဌိ, ဓနေည်ယ်ယသဋ္ဌိ dha ne ñey ya saṭhī [dhĕ nè ɲèa yĕ să thi] n. one of four proverbial rich men (sathī), Meṇḍaka (meṇḍasathī) and treasurer of Pasenadi of Kosala in the time of the Buddha. ပွောဝ်ကိုသေဋ္ဌိဖွော်ပန်တ္ဂ၊ မဒယ်တ္ဂ်၊ ညးမတီဂ်ိုင်မွဲ၊ သေဋ္ဌိဂ်မဒ်ကောန်သေဋ္ဌိ၊ မေဏ္ဍာသေဋ္ဌိတုဲ၊ လက်ထက်ကျာ်တြဲမှာဂေါတမပိုဂ်၊ ညးမဒ်ဂအုပ်ဗန္ဓာသွိုင်ပသေနဒီကောသလ။ လူသိများသော သူဌေးကြီးလေးဦးအနက်တစ်ဦး၊ သူသည်မဏ္ဍာသူဌေးကြီး၏သားဖြစ်ပြီး၊ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်လက်ထက်၊ ပသေနဒီကောသလမင်း၏၊ ဘဏ္ဍာထိန်းလည်းဖြစ်သည်။ (P. **ဓဂ္ဂဉ္ဇယသဋ္ဌိ,** ဓနေဉ္ဇယသဋ္ဌိ dhanañjayasetṭhi [dhĕ nin jĕ yĕ să thi].)

ဓဉ္ဇယ်ဂကာရပ်ပရာဇ်, ဓနည်ဇယ်ကောရပ်ပရာဇ် dha nañ jay ko rap pa rāc [dhĕ nɔ̀n jòa[1] kao[2] rɔ̀p pă̆rac]n.(**သ္ဂိုင်ဓဉ်ဇယ်ဧယ်ဂကာရပ်ပရာဇ်,** သ္ဂိုင်ဓနည်ဇယ်ကောရပ်ပရာဇ် smiṅ dha nañ jay ko rap pa rāc [səmoiŋ dhĕ nɔ̀n jòa[1] kao[2] rɔ̀p pă̆ rac].) n. the king of Kurus in the Kurudham- ma-jātaka. ဧကရာတ်ဥုင်ကုရာတ်၊ မက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်ကုရုဓမ္မ။ ကုရုဓမ္မဇာတ်လာ၊ ကုရာတ်နိုင်ငံဘုရင်ဧကရာဇ်။

ဓာတုဇေတီ, ဓတုဇေတီ dhā tu ceṭī [dhèa taŏ ce tæ] n. relic stupa. စေတီဓာတ်။ ဓာတ်တော်စေတီ။

ဓာပဏာ, ဓာပနာ dhāpanā [dhèa pă̆ na] v. to enshrine. သွိုင်း။ ဌာပနာသည်။ **ထာပဏာ,** ထာပနာ thā panā [tha pă̆ na] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ရှာ, ဓုရ dhūra [dhù ră] n.(1557) study and contemplation, as burdens or duties of monkhood. ပွမကတ်လွတ်လိက်ပတ်ကိုပွဝ်စဘာဝနာဂ့်ဒ့်ဝတ်ဟွံသေင်၊ တာလျှိုင်ညးမဒ့်ဒွံင်ဘာဝခမ့ီသင်တံပောင်သွးစွံစိုတ်ရ။ စာပေပညာဆည်းပူးလေ့လာခြင်းနှင့်တရားဘာဝနာစီးဖြန်းခြင်းတို့သည်၊ ရဟန်းဘဝ၏ဝတ္တရားသို့မဟုတ်၊ တာဝန်ကဲ့သို့သဘောထားရာသည်။ [LM. **ရှာ,** ဓုရ dhu ra [dhŭ ră]. Skt./P. **ရှာ,** ဓုရ dhu ra [dhŭ ră] n.-burdens. တာလျှိုင်။ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး။]

www.monlibrary.com

ရှာစာ, ဒုရစာ dhūraḃā [dhù rɛ̆ pa] n.who had got the title of two dhuras. ပူဂို် ညးမဂံ့လဝ်ကြာရူရစာ၊ ရူရနှစ်ပါးဘွဲ့တံဆိပ်တော်ရပုဂ္ဂိုလ်။

ၸဧလီ, ဓလေ် dheĺi [dhè lì] n. (MM., **သ္ဂိုင်ၸဧလီ,** သ္ဂိုင်ဓလေ် smiṅ dhe lì [səmoiŋ dhè lì].) a king of (jarapura) who attempted to suppress the cult of the bo-tree. ဓကရာတ်ရးဂျရပူရ၊ ညးမဒှ်မရာတ်ကွံ့စိုတ်၊ ကွံ့စိုတ်သွက်သွော်ဒလိုက်ဒလာင်၊ ညးမစောဲစပ်ဒုံင်၊ ညးမရှေ်သွေ်ဒုံင်တုံဖြဲဗောဓိတံရောင်။ ဂျရပူရဘုရင်၊ သူသည်ဗောဓိညောင်ပင်ကိုအစွဲအလန်းဖြင့်ဆည်းကပ်ကိုးကွယ်သူတို့အား၊ နှိပ်ကွပ်ရန်ကြိုးစားသောဘုရင်တစ်ပါးဖြစ်သည်။ [Skt. **သ္ထလိယ,** သ္ထလဳယ sthaliya [sthă læ̆ yă] n. local of a place. ဒ္ဌဝဲပ္ဒဲဒေသမွဲမွဲ့။ ဒေသတစ်ခုခု၏နေရာ။]

ဓာတ်, ဓာတ် dhāt [dhàt] n. Relic of the Buddha or Buddhist saint. ဓာတ်ကျဉ်တြဲ ဟွံသေင်၊ ဓာတ်ပူဂို်ညးထွိက် မသ္ဂုင်သ္ဂိုက်လ္ဂူဗုဒ္ဓဘာသာ။ မြတ်စွာဘုရားဓာတ်တော်မွေတော်၊ သို့မဟုတ် ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်သူတော်စင်တို့၏ဓာတ်တော်မွေတော်။

(MM.) **ဓာတ်ၸမ္ဂာက်,** ဓာတ်သ္ဒောက် dhāt swok [dhàt swok] n. hair relic. ဓာတ်သော်။ ဆံတော်ဓာတ်။ **ဓာတ်ၸၸက်,** ဓာတ်ဓေက် dhātṅek [dhàt ŋèak] n. tooth relic. ဓာတ်ဒွေက်။ သွားတော်ဓာတ်။ **သ္ဂိုဓာတ်,** သ္ဂိုဓာတ် sṅi dhāt [səŋæ̆ dhàt] n. reliquary. ကြောတ်ဓာတ်။ ဓာတ်တော်မွေတော်ကြွတ်။**လ်ံဓာတ်,** လ်ံဓာတ် dlaṁdhāt [dəlòm dhàt], **လ်ံမ်ဓာတ်,** လ်ံမ်ဓာတ် dlaṁm dhāt [dəlòm dhàt] n.(in stupa. ပ္ဒဲကျာ်စေတီ။ စေတီထဲတွင်)relic-chamber.ဂ္ဂံဓာတ်၊ ဒ္ဂံဓာတ်။ ဓာတ်တော်ဌာပနာတိုက်။ (SM. LM. **ဓာတ်,** ဓာတ် thāt [dhàt]. Skt./P. **ဓာတု,** ဓာတု dhātu [dhèa taŏ].)

ဓာတ်ကမ္ဗိုင်ဂုပ်, ဓာတ်ဂလမ်ဗိုင်ဂုပ် dhāt gam luiṅgup [dhàt gòm lèŋ gùp] n. these all relics. ဓာတ်ဂမ်ဗိုင်ဂ်ု။ ထိုဓာတ်တော်များသည်။

ဓာတ်ဟၸမ္ဂာယ်, ဓာတ်ဟဒွောယ် dhāt ha mwoy [dhàt hă mwoa^{2}], **ဓာတ်ဟၸဗ္ဂာယ်,** ဓာတ်ဟဒွောယ် dhāthabwoy [dhàt hă bwoa^{2}] v. no relic. ဓာတ်ဟွံမွဲ။ ဓာတ်တော်မရှိ။

ရပ်, ဒုပ် dhup [dhùp] n. **ၼရပ်,** နဒုပ် nadhup [nɛ̆ dhùp] n. pedestalled vessel with cover in form of stupa. နမစုတ်လပ်ဓုပ်သွက်သွော်ကိုဒါန်။ ကန်တော့ပွဲခြင်းတောင်း။ [LM. **ရပ်,** ဒုပ် dhup [dhùp],SM. **ရပ်,** ဒုပ် thùp [dhùp] n. ritual offering arranged in form of pyramid. အရာမကျောန်စီရေင်လပ်နကိုဗိုပြင်စေတီ၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မစုတ်ဗပေင်လင်္ကပေါတ်သွက်သွေ့ဝံကိုဒါန်။ ပူဇော်ပွဲအခမ်းအနားစီစဉ်ရာတွင်၊ ထည့်သွင်းထားသော ပိရမေတ်ပုံစံလှူဘွယ်ဝတ္ထုအစု။ P. ထုပ, ထူပ thupa [thu pă] n. stupa. စေတီ။ စေတီ။]

ရပ်, ခုဝ်၂ dhup [dhùp] n. (MM.) incense stick. ခုပ်သ့ဲ၊ ပွာင်သ့ဲ။ အမွှေးတိုင်။ (၂) joss-stick. ပွာင်ကြိုက်။ တရုပ်အမွှေးတိုင်။ [LM. ; SM. ရုပ်, ခုဝ် thùp [dhùp]. Skt./P. ဓူပ; ခူပ dhūpa [dhù pă] n. incense. သ့ူပွာင်သ့ဲ။ အမွှေးတိုင်အငွေ့။]

ဓမ္မတြယ်လောကျာဇ. ဓမ္မတြေယ်လောကျနာထ dham ma trai lo kyanātha [dhòm mĕ troa lò[1] kyă nèa thă] n. (MM.) short form of royal name of Bañā Ken Dau, king of Pegu 1450-3. ယွ့မဟိမုသ့ိုင်တ့ွညးဗညာကေန်ဒ၊ သ့ိုင်ဗဂေါ၊ ဗွဲဒခွေ့ (၁၄၅၀- ၃)။ ပဲခူးဘုရင်၊ သ့ူရှင်ဗညားကင်းဒယ်၏ ဘွဲ့တော်အတိုကောက် (၁၄၅၀ ၃)။ Cf. ဓမ္မတြယ်လောကျာစာဇာဓိရာဇ်. ဓမ္မတြေယ်လောကျနာထရာဇာခိရာတ် dham ma trai lo kya nā tha rā jādhirāt [dhòm mĕ tre lò[1] kyă nèa thă rèa jèa dhĭ ràt]. [Skt .ဓရ်မ, ဓရ်မ dhar ma° [dhòr mĕ] n. lord of the three worlds under the law. တ့ွညးလိုက်ပိပြကာ၊ မစိုန်ဒ့ိတ်သ့ွဝ်သ့ွောဝ်ဥပဒေဝ်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုအောက်ရှိလောကသုံးပါး၏အရှင်သ့ွင်။ P. ဓမ္မ, ဓမ္မ dhamma [dhòm mĕ].]

ဓမ္မတြယ်လောကျာစာဇာဓိရာဇ်. ဓမ္မတြေယ်လောကျနာထရာဇာခိရာတ်° dham matrailokyanā tha rā jā dhi rāt [dhòm mĕ troa lò[1] kyă nèa thă rèa jèa dhĭ ràt] n. (MM.) royal name of king of Pegu, apparently Bañā U 1353-85. မဟိမုမရာတ်တ့ွညးဗဂေါမွဲ့၊ သ့ိုင်ဗညာဥဟောင်သ့ွေ့ဝံတီကေတ်ကွားကွား။ ပဲခူးဘုရင်တစ်ပါး၏အမည်နာမဘွဲ့တော်၊ ဗညားဦးမင်း၏ဘွဲ့အမည်ဖြစ်သည်မှာထင်ရှားသည်။[Skt. ဓရ်မ, ဓရ်မ dhar ma [dhòr mĕ], ဓာဓိရာဇ, အာဓိရာဇ 'adhi rāja [dhĕ] n. lord of the three worlds under the law. တ့ွညးလိုက်ပိပြကာ၊ မစိုန်ဒ့ိတ်အသ့ွဝ်သ့ွောဝ်ဥပဒေဝ်။ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုအောက်ရှိလောကသုံးပါး၏အရှင်သ့ွင်။ (၂) king of kings. ဂ့ကရာတ်လ့ွှ ဂ့ကရာတ်။ ဘုရင့်တကာဘုရင်။ ဓမ္မ, ဓမ္မ dhamma [dhòm mĕ] n. the law. ဓမ္မ။ ဓမ္မ။ by influence of Pali Dhamma. နဒဒ့ိမသစ္ခေ့ကွငျန့ူကို့သြဇာဝေါဟာပါဋ္ဌဓမ္မ။ ဓမ္မဟူသောပါဋ္ဌဝေါဟာရ၊ သြဇာသက်ရောက်မှုအားဖြင့်ဖြစ်လာခြင်း။

ဓမ္မတြယ်လောကျာစာဇာဓိရာဇ်. ဓမ္မတြေယ်လောကျနာထရာဇာခိရာတ်၂ dham matrailokyanā tharājādhirāt [dhòm mĕ tre lò[1] kyă nèa thă rèa jèa dhĭràt] n. royal

www.monlibrary.com

name of Bañā Ken Dau, king of Pegu 1450-3. ယွၤမဟိမုသိုင်ဗညာကေန်ဒ၊ သိုင်ဗဂေါ (၁၄၅၀-၃)။ ပဲခူးဘုရင်၊ ဗညားကင်းဒယ်၏ဘွဲ့တော်(၁၄၅၀-၃)။ **ဓမ္မတြယ်လောကျနာထ** dham ma trailokyanātha [dhɔ̀m mɛ̆ troɑ lɔ̀[1] kyɑ̆ nɛ̀ɑ thɑ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဓမ္မဒါန်, ဓမ္မဒါနံ dham madānaṁ [dhɔ̀m mɛ̆ dɛ̀ɑ nɔ̀m] n. the charity of Dhamma. ဒဒ္ဒ်မကိုဒါန်ဓဝ်။ တရားကိုအလှူပေးခြင်း၊ တရားဟူသောအလှူ။

ဓမ္မဒေသရာ, ဓမ္မဒေသနာ dham madesanā [dhɔ̀m mɛ̆ dè sɑ̆ nɑ], **ဓမ္မာဒေသရာ**, ဓမ္မာဒေသနာ dham mā de sanā [dhɔ̀m mèɑ dè sɑ̆ nɑ] n. (MM.) sermon. ဓဝ်ဒေသနာ၊ သြဝါဒဝေတ်ဖွောန်၊ လွေတ်သြဝါဒ။ တရားဒေသနာ၊ အဆုံးအမသြဝါဒ။ Cf. **ဒေသရာ**, ဒေသနာ desanā [dè sɑ̆ nɑ]. [LM. **ဓမ္မဒေသဏာ**, ဓမ္မဒေသဏာ dham madesaṇā [dhɔ̀m mɛ̆ dè sɑ̆ nɑ]. P. ဓမ္မ dhamma [dhɔ̀m mɛ̆] n. exposition of the doctrine. ဒဒ္ဒ်မသောင်တွားထွေးကိုသြဝါဒဖွဲ့တရး။ သြဝါဒကိုအသေးစိတ်ရှင်းလင်းတင်ပြခြင်း။]

ဓမ္မဒဿိ, ဓမ္မဒဿီ dhammadassī [dhɔ̀m mɛ̆ dɔ̀s sæ] n. (**ကျက်ဗုဒ္ဓတိရ်လေယ်ဓမ္မဒဿိ**, ကျောက်ဗုဒ္ဓတိရ်လေယ်ဓမ္မဒဿီ kyek bud dha tir ley dhammadassī [kyɔik buddhɛ̆ tirleɑ dhɔ̀m mɛ̆ dɔ̀s sæ].) the 18th of the 28 Buddhas. ကျာ်တြဲမကွီဒ္ဒ်အလန်စ်ဒွံဝဲ၊ ပွောဝ်ကိုကျာ်တြဲမကလီလောန်စ်အာစာစော်ဒွံဝဲဇကု။ ပွင့်တော်မူပြီးသောမြတ်စွာဘုရား၊ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူအနက်၊ ဆယ့်ရှစ်ကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ Cf. **ဓမ္မဒဿိ**, ဓမ္မဒဿီ dhammadassī [dhɔ̀m mɛ̆ dɔ̀s sæ].

ဓမ္မယုတ်, ဓံမ္မယုတ် dhaṁ ma yut [dhɔ̀m mɛ̆ yùt] n. The contest of duty in the Mahā-ummagga-jātaka, decided between Mahosadha and another sage on behalf of their royal masters and turning on whether the junior, Mahosadha, would bow first as prescribed by usage, An. 178. [P. yuddha].

ဓမ္မာတိ, ဓမ္မရတိ dhammarati [dhɔ̀m mɛ̆ rɛ̆ tæ̆] n. pleasure of Dhamma. ပွမမိပ်မြဟ်ဒွံင်ကိုဓဝ်။ တရားတော်၌မွေ့လျော်ခြင်း။ (၂) enjoying in the teachings of Buddha. ဒဒ္ဒ်မမိပ်မြဟ်ဒွံင်ကို ဒွေံဖွောန်ကျာ်တြဲ။ မြတ်စွာဘုရား၏ သွန်သင်ချက်၌မွေ့လျော်ခြင်း။

ဓမ္မာရသာ, ဓမ္မရသော dhammaraso [dhɔ̀m mɛ̆ rɛ̆ sɑo[2]] n. the sensation of the teaching of the Buddha. ဓမ္မရှိ၊ ရှိဓဝ်။ ဓမ္မအရသာ။

www.monlibrary.com

ဍမ္မာဧကာဇ, ဓမ္မရာဇကာဆေ dham ma rā jakathe [dhɔ̀m mɛ̏ rɛ̀a jɛ̏ kə̆ the] n. (MM.) one of the monks sent by Dhammaceti to be re-ordained in Ceylon. ပ္ဍောဝ်ကိုဒမ်ီသင်၊ သွိင်ဓမ္မစေတီဗလးဏာတ္ကံသိင်ဃ်ီ၊ သွက်သ္ဂော်ဗ်ာ်ကံတ္ဂိဂမ်ျိုင်ဂ်ာ်၊ တန်ဒ်ာ် ဒမ်ီမွဲဇကု။ အသစ်တဖန်ပြန်လည်ကံဆောင်ရန်အတွက်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ ဓမ္မစေတီမင်းက စေလွှတ်လိုက်သော၊ သံဃာတော်များအနက်မှတစ်ပါး။ [P. ရာ, ဆေရ ˚the ra [the rə̆] n. Reverend (Man) of the King of Law. ညးမသ္ဂော်ဒုင်အဲပရဲကိုသွိင်ဓဝ်။ တရားမင်း၏ ရိုသေလေးစားအပ်သောသူ။] ရာ, ဆေရ the ra [the rə̆] n. senior monk. ဒမ်ီသင်မဂွံဉ်တံ။ သက်ကြီးဝါကြီးရဟန်း။

ဍမ္မာတ်, ဓမ္မရတ် dham ma rat [dhɔ̀m mɛ̏ rɔ̀t] n. (MM.) the Buddhist doctrine, as one of the three precious things(rat).ဓမ္မရတ်၊ အတိုင်ကွေတ်လွေတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ပ္ဍောဝ်ကိုရတ်ပိပြကာဝွံ၊ မဒ်ာ်မွဲပြကာ။ ဗုဒ္ဓဝါဒီတို့၏သြဝါဒအရ၊ ရာတနာသုံးပါးတွင်တစ်ပါးဖြစ်သော၊ ဓမ္မရာတနာ။ Cf. **ဍမ္မာတ္ဍ**, ဓမ္မရတ္ဍ dham ma ra tna [dhɔ̀m mɛ̏ rɛ̏ tənə̆]. [LM. P. ၎တ၊, ရတနဲ ˚ratana [rə̆ tə̆ nə̆] n. ˚ratana. precious things. ရတ်။ ရာတနာ။] **သဃ်ာတ်**, သဃ်ရတ် saṅ gha rat [sɛŋ ghɛ̏ tɔ̀t] n. Sangha ratana. သဃ်ရတ်။ သံဃာရာတနာ။

ဍမ္မဝါဒီ, ဓမ္မဝါဒီ dhammawādī [dhɔ̀m mɛ̏ wɛ̀a dī] n. (MM.) that which is orthodox. ပူဂ့ိမဒုင်ကေတ်လဝ်ကွေတ်ဝါဒ၊ မပတော့်ကေတ်လဝ်အခိုက်ကွာ၊ မစ္ဂေါ်ကျင်လဝ်နူကိုတမ္ဍာ။ အစဉ်အလာယုံကြည်ချက်သို့မဟုတ်အစဉ်အလာကိုးကွယ်မှုအယူဝါဒကို စွဲမြဲစွာယုံကြည်လက်ခံထားသူ။ **ဏ္ဍာ်ဍမ္မဝါဒီ**, တ္ဍောရ်ဓမ္မဝါဒီ tnor dham mawādī [tənor dhɔ̀m mɛ̏ wɛ̀a dī] n. the orthodox succession. ညးမတ္ဍောဝ်ဒတောဝ်စ္ဂေါ်ကျင်၊ နူကိုညးမပတော့်ကေတ်ဒုင်ကေတ်ကွေတ်အခိုက်ကွာ၊ စ္ဂေါ်ကျင်နူကိုတမ္ဍာတော်ဗိုန်ဗိုန်ဗတ်ဗတ်။ အစဉ်အလာယုံကြည်ချက်အယူဝါဒကို၊ စွဲမြဲစွာလက်ခံထားသူမှ ပေါက်ပွားဆင်းသက်လာခဲ့သူ။ Cf. **သမ္မာဒ္ဒိသ်**, သမ္ဓာဒ္ဒြိသ် saṁ mā dris [sɔ̀m ma drɛ̀s]. [P. speaking according to the doctrine. ဟိုဂးအတိုင်ဩဝါဒ။ သြဝါဒအတိုင်းပြောဆိုသည်။]

ဍမ္မဝတ်, ဓမ္မဝတ် dham mawat [dhɔ̀m mɛ̏ wɔ̀t] n. obligations (laid on king) in respect of religion. ဝတ်တာလျိုင်(သွိင်)ရှေ်သ့ေ်ရဂ်လ္ဂျုပရေင်ဘာသာ။ ဘာသာတရား

www.monlibrary.com

ကိုကြည်ညိုလေးစားသောမင်း၏တာဝန်ဝတ္တရား။ [LM. P. ဝတ, ဝတ vata [wĕ̀ tằ] n.practice in accordance with doctrine. ဒဒ္ဒိမပ္ပတ်ပ္ပေင်၊ မသွဟ်ကိုသြဝါဒ။ သြဝါဒနှင့်လျော်ညီစွာ၊ လေ့ကျင့်ခြင်း။ (၂) conduct in accordance with doctrine. ဒဒ္ဒိမဒ္ဓေတ်ဗက်မသွဟ်ကိုသြဝါဒ။ သြဝါဒနှင့်လျော်ညီစွာကျင့်ကြံခြင်း။]

ဓမ္မဝေလ်, ဓမ္မဝေလ် dhammawel [dhə̀m mĕ̀ wìel] n. the trick of the Dharmma. ဓမ္မဝိုဲ၊ ပြဿဒါဓဝ်။ တရားပရိယာယ်။

ဓမ္မာဂမာ, ဓမ္မာဒေသနာ dham mā de sanā [dhə̀m mèa dè sằ na] n. sermon. ဓမ္မဒေသနာ၊ ကွေတ်လွေတ်သြဝါဒ။ တရားဒေသနာ၊ အဆိုအဆုံးအမသြဝါဒ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဓမ္မာဂမာ**, ဓမ္မဒေသနာ dhammadesanā [dhə̀m mĕ̀ dè sằ na].

ဓမ္မာရာမသာမိ, ဓမ္မာရာမသောဒ် dhammārāmasāmi [dhə̀m mèa rèa mĕ̀ sa mæ̀] n. (MM.) title conferred by the king of Ceylon on the monk Kassapa on his re-ordination there. မဟိမုမရာတ်ဒုၚ်သိင်ဃိုဲ၊ မသွးကိုကုခမ့ိကသ္သပ၊ ကာလမကလေင်ဗ့ကံပ္ဍိုန်ခမ့ိတ္ဒိတဲ့။ သီဟိုဠ်ကျွန်းဍ်အသစ်တဖန်ပြန်လည်ကံဆောင်ပြီးသော၊ ကသ္သပရဟန်းအား၊ သီဟိုဠ်ဘုရင်ကဆက်ကပ်လှူဒါန်းသောဘွဲ့တော်။ [P. သာမိ, သာဒိ ˚sā mi [sa mæ̀] n. lord of the Monastery of the Doctrine, after a celebrated monastery in Ceylon. တ္ဘညးမဆေင်စပ်ကိုဘာကွေတ်သြဝါဒခမ့ိသင်ဂမ့ိုင်၊ ဗွဲကြဲအသေအဟာန်တဲ့၊ မဒယ့်တ့ဲပွဲကိုဘာပွဲတ္ကံသိင်ဃိုဲ။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းနှင့်ဆိုင်သောမူဝါဒအရှင်သွင်၊ သ္ဘင်အခမ်းအနားပြီး၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းဍ်ထင်ပေါ်ကျော်ကြားလာသူ။]

ဓမ္မာသောက်, ဓမ္မာသောက် dham mās ok [dhə̀m mèa sok] n. (**သ္ဒိုင်ဓမ္မာသောက်**, သ္ဒိုင်ဓမ္မာသောက် smiñ dham māsok [səmoiŋ dhə̀m mèa sok], **သ္ဒိုင်ဓမ္မာသောက်**, သ္ဒိုင်ဓမ္မာသောက် smiñdhammāsok [səmoiŋ dhə̀m mèa sok]) n. the emperor of India at the time of the third Buddhist Council, instrumental in the conversion of King Devā nanpiyatissa of Ceylon. မရာတ်မပ္ပင်ရင်ကွင်ပွဲရးအိန္ဒိယ၊ အခိင်အခါမပ္ပိုန်သင်္ဂီယန၊ အလန်တတိယ၊ မကွင်ကိုအရှိအဗင်ကိုမရာတ်ဒုၚ်သိင်ဃိုဒေဝါနံပိယတိသ္သ၊ နကိုကွိင်ကွိုက် နာနာသာ်၊ ပွဲကိုအသေအဟာန်သ္ဘင်သီကွိုဂ်။ တတိယသင်္ဂီယနာတင်စဉ်က၊ အိန္ဒိယပြည်ကိုစိုးမိုးအုပ်ချုပ်နေသောဇကရာဇ်ဘုရင်၊ ထိုစဉ်ကသီဟိုဠ်ဘုရင်၊ ဒေဝါနံပိယတိသ္သမင်းအား၊ အစည်းအဝေးညီလာခံ၌ တူရိယာများဖြင့်ပေး

www.monlibrary.com

ပို့ကူညီသီဆိုတီးမှုတ်ဖြေဖျော်စေခဲ့သည်။ Syn. **ဓါမာၤမာက်**, ဓရံမာသောက် dhar mā sok [dhɔ̀r mɛ̀a sok]. [P. **ဂာၤမာက**, **အာသောက** ˚asoka [ɑ sɑo^2 kʊ̆].]

ဓါ, ဓရံ dhar [dhɔ̀r] n. **ဓါ်မွ**, ဓရံမ္ဘ dharmma [dhɔ̀rm mɛ̏] n. rule of conduct. စေဝ်သွောဝ်ပွ။ အမူအကျင့်စည်းကမ်း။ (၂) duty. ဝတ်တာလျိုင်။ တာဝန်ဝတ္တရား။ (၃) obligation. စိုတ်မတီတာလျိုင်။ တာဝန်သိတတ်သောစိတ်။ (၄) enjoined on class or group as ensuring preservation of social order.လ္ဂျူဂိုန်မန္ဒံပွဲသိင်ဗိုင်သာသနာတံဂ်သွံးကေတ်တာလျိုင်ကို,သွက်သွေဂံပလေဝ်ပလေတ်မင်မွဲထိင်ဒက်တံဂ်ကို၊ ညးမွဲကုညးမွဲ၊ ဂကောံကုဂကောံမွဲမွဲ၊ ညံင်ရသွေဂံကွေဂံဥဆက်ဆောံအာ၊ ကလိတ်ကလိတ် ကလောတ်က လောတ်မာန်ဂ်၊ သွံးဖွိုက်ဖွှာဝ်။ သာသနာဘောင်အတွင်းရှိ၊ ဂိုဏ်းပေါင်းစုံအပေါ် အာမခံရေး၊ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းစောက်ရှောက်ရေး၊ အချင်းချင်းပေါင်းသင်းဆက်ဆံမှု၊ အဆင်ပြေစေရေးအတွက်တိုက်တွန်းခြင်း။ (၅) justice or righteousness as d. &c. of king. law of causation underlying workings of cosmos, forming central doctrine of Buddhism. သ္ဂိုက္ကြ်ဒ်ပွမစ္ခေ်ကိုဗဗွဲဝဝ်၊ ပွမစ္ခေ်ကိုပရေင်ဗဗွဲဝဝ်တဲ့၊ ပွမဒက်ခွံပ္ဍန်ကို၊ ဂကောံမဆေင်စပ်ကို ကွေတ်ဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာဗဟိုမွဲ။ တရားမျှတမှုနှင့်တရားမျှတခြင်းတို့ကိုဖြစ်စေခြင်း၊ အယူဝါဒဆိုင်ရာ ဗဟိုရ်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို တည်ထောင်ဖွဲ့စည်းစေခြင်း။ **သ္ဂိုဓါ**, သ္ဂိုင်ဓရံ smiṅdhar [səmoiŋ dhɔ̀r] n. just king. သွိင်ဓဝ်။ တရားမင်း။ (၂) title of Buddhist king. မဟိမုမဇိုန်ကိုသွိင်မရှေ်သေ့ဗုဒ္ဓဘာသာမွဲ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်ဘုရင်တစ်ပါးအားပေးအပ်သောဘွဲ့အမည်။

ဓါ, ဓရံ dhar [dhɔ̀r], **ဓဝ်**, ဓဝ် dhaw [dhɔ̀r], **ဓာ်**, ဓံရံ dhår [dhɔ̀r], **ဂၤာ်**, ဓောရံ dhor [dhɔ̀^{2}r] n. (MM.) Buddhist doctrine. ကွေတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ သြဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာအယူဝါဒ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာသြဝါဒ။ (၂) this as governing conduct of king. ဒ်ပွဂ္ဂကရာတ်မဂွံလဝ်အခေါင်သွက်ဂွံအုပ်ခုပ်ပိုင်ပြီဥုင်ကွာန်။ တိုင်းပြည်ကိုအုပ်စိုးပိုင်ခွင့်ရှိသော၊ မင်းဏ်အပြုအမူ။ (၃) abstract principle or quality. တင်မကံက်နုက်ပ္ဍိတ်လဝ်နူသ္ဂိုင်မူ။ အခြေခံမူကောက်နူတ်ချက်။ ဟွံသေင်၊ သို့မဟုတ်၊ တင်မကံက်ပ္ဍိတ်နူကိုကဆံင်ဂုန်သတ္တိအစောံစရဲ၊ ဂုဏ်သတ္တိစွမ်းပကားမှ၊ ကောက်နူတ်ချက်။ **သ္ဂိုဓါ**, သ္ဂိုင်ဓရံ smiṅ dhar [dhɔ̀r], **သ္ဂိုဓဝ်**, သ္ဂိုင်ဓဝ် smiṅ dhaw [dhɔ̀] n. just king. သွိင်ဓဝ်။ တရားမင်း။ [LM. **ဓဝ်**, ဓဝ် dhaw [dhɔ̀].; SM. **ဓဝ်**, ဓဝ် thò [dhɔ̀], Skt. **ဓါ်မ္ဟ**, ဓရံမ္ဘ dharm ma [dhɔ̀rm mɛ̏].]

ဓါဂၤထွလက္ခဏာပုတ်, ဓရံအနုတ္တလက္ခဏာသုတ် dhar ˚a nat talakkhaṇasut [dhɔ̀r ɑ̆ nɔ̀t

www.monlibrary.com

tă lèak khă nă sut] n. a division of the Buddhist scripture of Sutra Anatta Lakkhana. ဓဝ်အနုတ္တလက္ခဏသုတ်။ အနတ္တလက္ခဏသုတ်တရား။

ဆ်ာ်ကမြိုတ်, ခရ်ၚအမြိုတ် dhar'amruit [dhòr ă mrèt] n. the doctrine of immortality forever. ဓဝ်အမြိုတ်။ အမြိုက်တရား။

ဆ်ာ်ဇာဓိဈမ္ဘာရ, ခရ်ၚဗောဓိသမ္ဘာရ dhar bo dhisambhāra [dhòr bò[1] dhĭ̆ sam bhèa rĕ̆] n. equipment of omniscience of Buddha. ဓဝ်ညာန်အရိယမဂ်၊ ဓဝ်ဒတန်သဗ္ဗညုတညာန်။ အရိယမဂ်ညာဏ်၊ သဗ္ဗညုတညာဏ်၏အဆောက်အဦ။

ဎ်မ္မ, ခရ်မ္ dharmma [dhòrm mĕ̆] n. rule of conduct. စေဝ်သွေဘဝ်ပွ၊ သွေတ်သွေဘဝ်ပွ။ အပြုအမူစည်းကမ်း၊ အပြုအမူစည်းမျဉ်း။ (၂) Buddhist doctrine. သြဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ကွေတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓသြဝါဒ၊ ဗုဒ္ဓအယူအဆ၊ ဗုဒ္ဓမူဝါဒ။ see. ရံင်။ ရ္ဂူ။ **ဆ်ာ်**, ခရ် dhar [dhòr].

ဎ်မ္မာတ္ဂ, ခရ်မ္ရတ္ဂ dharmmaratna [dhòrm mĕ̆ rĕ̆ tənă] n. the Doctrine, as one of the three Gems (rat) or precious things. ဓမ္မရတ်။ ဓမ္မရတနာ။ three Gems. ရတ်ပိ။ ရတနာသုံးပါး။ (၁) Buddharatna. ဗုဒ္ဓရတ်။ ဗုဒ္ဓရတနာ။ (၂) Dharmmara tna. ဓမ္မရတ်။ ဓမ္မရတနာ။ (၃) Saṅgharatna. သဃ်ရတ်။ သံဃာရတနာ။ (Buddha, Dhamma, Saṅgha. ကျာ်၊ ဓဝ်၊ သင်။ ဘုရား၊ တရား၊ သံဃာ။)

ဎ်မ္မာဂဧ, ခရ်မ္ရာဇေန dharmmarājena [dhòrm mĕ̆ rèa jè nĕ̆] n. the Buddha. ဓမ္မရာဇေန၊ ကျာ်တြဲ။ မြတ်စွာဘုရား။

ဆ်ာ်ဎ်မ္မဎက်, ခရ်ခရ်မ္စက် dhar dharm macak [dhɔr dhòrm mĕ̆ cɛk] n. the doctrine of dominioin of the law, the wheel of the doctrine. ဓဝ်ဓမ္မစက်၊ ဓဝ်ဓမ္မစကြ။

ဆ်ာမဎက်, ခရ်မစက် dhar ma cak [dhòr mĕ̆ cɛk], **ဎ်မ္မဎက်**, ခရ်မ္စက် dharmmacak [dhòrm mĕ̆ cɛk] n. the wheel of the doctrine, as symbol of the Buddha's ministry. ဓဝ်ဓမ္မစက်၊ ညံင်ရ်လကျန်သ္ဆိုပ်ဓဝ်ကျာ်တြဲ၊ ဓမ္မစကြာတရားတော်၊ တရားမှူးမြတ်ဘုရား၏ကြံအင်လက္ခဏာကဲ့သို့။ [Skt. **ဆ်ာမဎက္ရ**, ခရ်မစက္ dharmaca kra [dhòr mĕ̆ cɛk kră], LM. **ဎမ္မဎက်**, ခဒ္ဓစက် dham ma cak [dhòm mĕ̆ cɛk], P. **ဎမ္မဎက္က**, ခဒ္ဓစက္က dhammacakka [dhòm mĕ̆ cɛk kă].]

ဆ်ာမယာဂပြဳဈာ, ခရ်မယာဂပြဿနာ dharmayāgaprasnā [dhòr mĕ̆ yèa gĕ̆ pră sənɑ] n. the question concerning the truthoffering or how the Doctrine should

www.monlibrary.com

be served, which Sambhava-kumāra answered for King Yudhicchira in the Sambhava-jātaka. ဓဝ်သမ္ဘဝကုမာရ၊ မသွဟ်ကိုသွာန်သွိင်ယုဓိဆ္ဆိရ၊ မက္ခုင်ပွဲကို ဇာတ်သမ္ဘဝ။ သမ္ဘဝဇာတ်လာ၊ အမေးပုစ္ဆာနှင့်ပတ်သက်၍၊ ဘုရင်ယုဓိဆ္ဆိရအား၊ သမ္ဘဝကုမာရကဖြေကြားခဲ့ပုံတရားတော်။ [Skt. Cf.P. **ဓမ္မယာဂံမ် ...ပဏ်ဟံမ်**, ဓမ္မယာဂံမ်...ပညှ်ဟံမ် dhammayāgaṁ...pañhaṁ [dhòm mɛ̏ yèa gòm...pɔnhòm].]

ဓမ္မာ၎, ဓရ်မ္မရာဇ dharmmarāja [dhòrm mɛ̏ rèa jɛ̏] n. (**သ္မိုင်ဓမ္မာ၎**, သ္ဂိန်ဓရ်မ္မရာဇ smindharmmarāja [smɛn dhòrm mɛ̏ rèa jɛ̏], **ဂ္ဂသ္မိုင်ဓမ္မာ၎**, ဂ္ဂသ္ဂိင်ဓရ်မ္မရာဇ gna smiṅ dharm marāja [smoiŋ dhòrm mɛ̏ rèa jɛ̏].) n. king of the Law. သွိင်ဓဝ်။ တရားမင်း။ (၂) just king. သွိင်ဥာ်ပြတပ်တား၊ သွိင်ဓဝ်၊ သွီဓဝ်၊ ဓမ္မရာဇာ။ ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်သောမင်း၊ တရားမင်း၊ ဓမ္မရာဇာ။ (၃) title assumed by Buddhist kings. မဟိမုသွိင်ဗုဒ္ဓဘာသာတံယ့်ဒုင်ကေတ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကို၊ ကိုးကွယ်သောမင်းများခံယူသောဘွဲ့။ [Skt. **ဓရ်မ**, ဓရ်မ dharmå [dhòr mɛ̏] n. just king. သွိင်ဥာ်ပြတပ်တား။ ဖြောင့်မတ်မှန်ကန်သောမင်း။]

ဓရ်မာသော, ဓရ်မာသော dharmāso [dhòr mèa sao^2] n. king Asoka. သွိင်အာသောက၊ သွိင်သီရိဓမ္မာသောက။ အာသောကမင်း၊ သီရိဓမ္မာသောကမင်း။ read as foll. ဗ်ကောတ်ဗွဲ အသွဝ်တော်။ အောက်ဖော်ပြထားသည်ကိုရှု၊

ဓရ်မာသောက, ဓရ်မာသောက dhar mā soka [dhòr mèa sao^2 kă] n. Dharmāśoka. သွိင်သီရိဓမ္မာသောက။ သီရိဓမ္မာသောကမင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဓရ်မာသောက်**, ဓရ်မာသောက် dharmāsok [dhòr mèa sok].

ဓရ်မာသောက်, ဓရ်မာသောက် dhar māsok [dhòr mèa sok], **ဓရ်မာသောက**, ဓရ်မာသောက dhar mā so ka [dhòr mèa sao^2 kă] n. (**သ္မိုင်ဓရ်မာသောက**, သ္ဂိန်ဓရ်မာသောက smiṅ dhar māsoka [smoiŋ dhòr mèa sao^2 kă].) n. the emperor of India at the time of the third Buddhist Council. မရာတ်မပ္ကင်ရင်ဒွံင်ပွဲရားအိန္ဒိယ၊ အခါရမပ္ပိုန်သွင်ပေါ်သင်္ကိယနအလန်တတိယ။ တတိယသင်္ကိယနာတင်ချိန်ဒွံအိန္ဒိယပြည်ကိုအုပ်စိုးနေသောကေရာဇ်မင်း။ **ဓမ္မာသောက်**, ဓမ္မာသောက် dhammāsok [dhòm mèa sok] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ [Skt. **အာသောက**, အာသောက ˙ā śo ka [a sao^2 kă] n. Aśo ka. သွိင်အသောက။ အသောကမင်း။]

www.monlibrary.com

ဓမ္မာသောက်, ဓရ်မ္မာသော်က် dharm mā sok [dhɔ̀rm mèɑ sok] n. (**သျိုင်ဓမ္မာသောက်**, သျိုင်ဓရ်မ္မာသော်က် smiṅ dharm mā sok [səmoiŋ dhɔ̀rm mèɑ sok]) n. a supposed king of Thaton, in the time of the Buddha, to whom various stupas in Rāmañña were attributed. သိုင်မစွတ်သမ္မိကျွင်လဝ်၊ မပ္ကင်ရင်ချုင်သခို၊ လက်ထက်ကျာ်တြဲနဲ့ပိုး၊ မကျိုဒ်ဒွံင်တေံ။ လက်ထက်သိုင်ဂ့်ရ၊ ပွဲကိုဒေသရးမည်ပိုး၊ စေတီသွက်ဂွံသွစွတ်သမ္မိဂကူဗွဲမဂ္ဂိုင်၊ မတေဝ်ခွံကျွင်လဝ်ဟောင်၊ သွးကျွင်လဝ်အိုတ်ရ။ ဗုဒ္ဓရှင်တော်ဘုရားလက်ထက်၊ သထုံပြည်ကိုအုပ်စိုးခဲ့သော မင်းတစ်ပါးဟုသတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုမင်းလက်ထက်တွင်၊ ရာမညဒေသ၌အထိမ်းအမှတ်စေတီအမျိုးပေါင်း မြောက်မြားစွာကိုတည်ခဲ့သည်ဟုဆိုခဲ့ကြသည်။ Cf. **သီရိမာသောက**, သ်ရီမာသော်က sīrimāsoka [sæ ræ̆ mèɑ sɑo^{2} kă].

ဎာ်, ဓော်ရ် dhor [dhò^{2}r] n. **ဓာ်**, ဓရ် dhår [dhɔ̀r] n. Buddhist doctrine. ကွေတ်ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ သြဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာအယူဝါဒ၊ ဗုဒ္ဓဘာသာသြဝါဒ။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ဓာ်**, ဓရ် dhar [dhɔ̀r].

ဓဝ်, ဓဝ် dhaw [dhɔ̀] n. Doctrine. သြဝါဒ၊ မူဝါဒ၊ အစင်အခြင်၊ ကွေတ်ဝါဒ၊ (ဂကောံဘာသာ၊ ဂကောံပရေင်ချုင်ကွာန်)။ သြဝါဒ၊ မူဝါဒ၊ တွေးခေါ်မှု၊ အယူဝါဒ။ (၂) Law. သွော်ဝ်၊ စေဝ်သွော်ဝ်၊ ဥပဒေ။ ဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်း။ (၃) principle. တံသွိုင်မူဝါဒ၊ တံသွိုင်သဘ်ဓဝ်။ မူဝါဒအခြေခံ၊ သဘောတရားအခြေခံ။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ဓာ်**, ဓရ် dhar [dhɔ̀r].

ရှာန်, ဗျာန် dhyān [dhuàn] n.Meditative trance,where by supernatural power are optained. ဗျာန်မလုပ်ဒွံင်ဟိုတ်နူကိုချပ်ဗွာရဏာစင်ခြင်၊ နကိုနဲကဲဝွံဟောင်၊ မဂွံကျွင်ဣဒ္ဓိသြဇာမဆေင်စပ်ကိုလောကဝိညာန်။ တွေးတောဆင်ခြင်မှု ပြုလုပ်သော၊ ဗျာန်ဝင်စားနေခြင်း။ ထိုနည်းအားဖြင့်ဝိညာဉ်လောကနှင့်ဆိုင်သောတန်ခိုးသြဇာကိုရရှိသည်။

ဇာ်, ဇ့ာန် jhān [jhàn] n. (MM.) **ဂတိုဝ်ဗွမ်ဇာ်**, ဂတိုဝ်ဗွမ်ဇ့ာန်ရ gatuiw bdah jhān ra [gĕ tɒ bədɔ̀h jhàn ră] v. went into trance. ကလောင်အာကိုဗျာန်။ ဗျာန်နှင့်ကြွသွားသည်။ Cf. **ဇာယ်**, ဇ့ာယ် jhāy [jhài]. [LM.; SM. **ရှာ်**, ဗျာန် jyān [jyàn].Skt. **ရှာ**, ဗျာန dhyāna [dhyèɑ nĕ].]

www.monlibrary.com

[၁, နဲ]

၁, နဲ na [nɛ̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။The twentieth consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစာခွော်ာမ၊ ပွောဝ်ကိုဗျန်မန်ပိက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်,နှစ်ဆယ်ခုမြောက်ဗျည်း။

၁, နဲ၂ na [nɛ̆] n. ၁, နဲ na˙ [nɛ̆] n. [OM. ၁, နဲ na˙ [nɛ̆] n. Lph.] ritual or ceremonial vessel. နမရပ်စပ်စကာပွဲအသေအဟာန်၊ မသွပူဖစမွဲမွဲ။ ပူဇော်ပွဲအခမ်းအနားတစ်ခုခုတွင်၊ အသုံးပြုသောတောင်း။ **၁တိၚ်လာယ်ထာ်**, နဲတိန်လာယ်ထရ် na tin lāy thar [nɛ̆ tɛn lai thɔr] n. openwork trays of gold. ခွက်ထပ်မတာန်တွာန်လပ်နကိုဇုက်လောတ်ထပ်မခွဲက်လပ်ရုပ်ရာဗိုပြင်နကိုပွော်ဇာ။ ရွှေနန်းကြိုးဖြင့်မှန်ကူအကွက်ဖေါ်ပြီး၊ ရက်လုပ်ထားသောဗျတ်။ **၁ရုပ်**, နဲဒုပ် na dhup [nɛ̆ dhùp] n. pedestalled vessel with cover in form of stupa. ထးဟွံသေင်ခွက်၊ မက္ကောန်လပ်သိုသ္ဆိုပ်ဗိုပြင်စေတီ၊ မစွံပ္တန်လပ်ပွဲကိုဒွပ်ကျာ်စေတီ။ စေတီဖိနပ်တော်တွင်တွေ့ရသော၊ စေတီပုံအဖုံးပါရှိသည့်ဗျတ်သို့မဟုတ်ဗန်း။

၁, နဲ na [nɛ̆] n. (MM.) ၁ငး, နဲငး na ñah̰ [nɛ̆ ɲɛ̀h] n. kind of food-basket. နစုတ်စစ္ဒင္ရး။ အစားအစာအကြင်းအကျန်ထည့်ရန်တောင်း။ **၁တံမ်**, နဲတံမ် na taṁ [nɛ̆ tɔm] n.a kind of basket or pedestal tray. နမွဲဂကူဟွံသေင်ထးဒလာင်။ တောင်းတစ်မျိုးသို့မဟုတ်အခြေပါသောဗျတ်။ [LM. ၁, နဲ na [nɛ̆]. SM. ၁, နဲ nɛ̆ [nɛ̆] n. basket. နာ။ တောင်း။]

၁, နဲ၃ na [nɛ̆] prep. with. ပါကွေ၊် နကို၊ ကရော်၊ ပြိုင်ဖက်တဲ့၊ ဆက်တဲ့၊ ဆောင်စပ်တဲ့။ ပါသည်၊ ဖြင့်၊ နှင့်အတူ၊ နှင့်ဖက်ပြိုင်၍၊ နှင့်စပ်လျဉ်း၍၊ နှင့်ပတ်သက်၍။ (၂) by. အလိုက်သူကိုသူ၊ ကရိုက်သူကိုသူ။ သူ့ဟာနှင့်သူ၊ သူ့အလိုက်နှင့်သူ။ (၃) through. နကို၊ နကိုအရီအဗင်။ အားဖြင့်၊ အကူအညီဖြင့်။ (၄) (in order) to. တွဟ်န။ တွဟ်နသွက်။ အလို့ငှာ၊ ရန်အလို့ငှာ။ see. ရံင်။ ရှု။ ၁, နဲ၅ na˙ [nɛ̆].

၁, နဲ၄ na [nɛ̆] n. read. ဗ်ု။ ဖတ်။ ဩ, ဓ ca [cɑ̆].

၁, နဲ၅ na˙ [nɛ̆] n. means, that which makes it possible to. နဲကဲ၊ နဲကဲမက္ကောန်ဂွံမာန်။ နည်းလမ်း၊ လုပ်ကိုင်၍ရနိုင်သောနည်းလမ်း။

၁, နဲ na˙ [nɛ̆] prep. (OM. ၁, နဲ na [nɛ̆].) of. ဒဒက်တ်၊ ကို၊ ဥာန္ရ၊ ပွဲ။ ၏၊ ဖြင့်၊ ကြောင့်၊ မှာ။ (၃) with. နွံကို၊ ကို၊ ကရော်၊ စပ်ဖျပ်တဲ့၊ ဆက်စပ်တဲ့။ ရှိသည်၊ ဖြင့်၊ နှင့်အတူ၊ နှင့်စပ်လျဉ်း၍၊ နှင့်ပတ်သက်၍။ (၃) though the agency of. နူကို ညွှန်းစွဲးမွဲကဆင်။ ကိုယ်စားလှယ်မှတဆင့်။ (၄) with the accompaniment of. မွဲက

www.monlibrary.com

ရော်မွဲစွံ။ နှင့်အတူတကွ။ (၅) in respect of. နဒဒှ်မဆောင်စပ်ကို်။ နှင့်ပတ်သက်၍။ (၆) by means of. နကို်။ အားဖြင့်။ ꟾꟾ, နကု na ku [nɛ̆ kɑŏ] prep. together with. မွဲကရော်မွဲစွံ၊ မွဲတဲ၊ မွဲတဲဓဝ်။ အတူတကွ၊ တပါတည်း၊ တခါတည်း။ (၂) and. ကို်။ နှင့်။ (၃) by means of. နကို်။ အားဖြင့်။

ꟾ, နု na [nɛ̆] prep. တ္ဂှဟ်ꟾ, တ္ဂေဟ်နု tnah na [tənɔh nɛ̆] prep. wishing to. တ္ဂဟ်နသွိက်။ ရရန်အလို့ငှာ။ (၂) in order to. တ္ဂဟ်နု။ ရန်အလို့ငှာ။ [LM. ꟾ, နု na [nɛ̆] prep. from. နူ၊ နူကို်။ (၂) of. ဒဒက်တ၊ နကို်၊ ဒွာနူ၊ ပွဲ။ ၏၊ ဖြင့်၊ ကြောင့်၊ မှာ။]

ꟾꟾꟾ, နအာ na·ā [nɛ̆ ɑ] v. to convey. ပလံင်ကို်၊ ယိုက်ပလံင်ကို်။ ပို့ဆောင်သည်၊ သယ်ပို့သည်။ (၂) take away. ကေတ်ဏာထော်။ ယူသွားသည်။ (၃) carry off. ယိုက်ဏာထော်။ သယ်ယူသွားသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ꟾ်ꟾꟾ, ရိန်အာ rin·ā [rɛ̀n ɑ].

ꟾꟾꟾꟾꟾ, နအနာဂတ်သညာဏ် na ·a na ga taṁ sa ñāṇ [nɛ̆ ă nɛ̀ɑ gɛ̆ tɔm să ɲàn] prep. the knowledge of understanding of the future. နအနာဂတံသညာန်၊ နကို်ညာန်မဂြင်တိမာန်အနာဂတ်။ အနာဂတ်ကိုထိုးထွင်းသိမြင်နိုင်သောညာဏ်ဖြင့်။ နောင်လာလတ္တံသောအချိန်၌သိမြင်နိုင်သောညာဏ်ဖြင့်။

ꟾꟾꟾꟾꟾꟾ, နက္ကြှာဘိသေက် na ·in drā bhisek [nɛ̆ ɛn drɛ̀ɑ bhĭ seak] prep. Indra's consecration, by bathing ritually of Indra. နသွိင်အိန်ဘိသေက်၊ နက္ကန္ဒရာဘိသေက်။ သိကြားမင်းကတင်မြှောက်ပေးသောဘိုက်သိက်သွန်းမင်္ဂလာဖြင့်။

ꟾꟾ်ꟾꟾ, နကိရိဇေး na kirjeh [nɛ̆ kĭr jĭh] adv. with glory, by glory, by power. နကြီဇ်၊ နကို်ကျွဒ္ဓိ။ တေဇော်ဖြင့်၊ တန်ခိုးဖြင့်။

ꟾကြိယာဘာဝုတ်သိုမ်, နကြိယာဘာအုတ်သိုမ် nakriyābā·utsuim [nɛ̆ kri yā bɛ̀ɑ ut som] adv. with all instruments, by all necessaries parts. နကို်ကပေါတ်ကညောတ်အိုတ်သို။ ကိရိယာတန်ဆာပလာအားလုံးဖြင့်။

ꟾကြုတ်မ္မဓိ, နကြုဒေန်မ္မစိ nakrumṁdharmmaci [nɛ̆ krum dhɔ̀rm mɛ̆ cĭ] adv. with the roar of doctrine. နကြိုဓမ္မစိ။ တရားဓမ္မကြွေးကြော်သံဖြင့်။

ꟾꟾꟾ, နဂရ nagara [nɛ̆ gɛ̆ rɛ̆] n. P. town, country, city. ဍုင်၊ ရး၊ ရာဇဌာနီ။ မြို့၊ ပြည်၊ ရာဇဌာနီ။

ꟾꟾ်, နဂိရ် nagir [nɛ̆ gĭr] n. town, country, city. ဍုင်၊ ရး၊ ရာဇဌာနီ၊ နာဂိုရ်။ မြို့၊ ပြည်၊ ရာဇဌာနီ၊ နာဂိုရ်၊

www.monlibrary.com

ꩬꩩ, နဉး naṅaḥ [nɜ̆̀] n. a kind of food-basket. နမစုတ်စစ္ဆင္ဒး။ အစားအစာအကြင်း အကျန်ထည့်ရန်တောင်း။ read. ဗ်္ဂ်။ ဖတ်။ ꩬꩩ, နဉး naṅaḥ [nɜ̆̀ ŋɜ̀h].

ꩬꩪꩀꩬꩌ, နစရှာယ် nacarhāy [nɜ̆̀ cə̆̀ hrai] prep. with glory, with honour. နစရဲ့၊ နကျော်သီ။ ကျက်သရေဖြင့်၊ ဂုဏ်သရေဖြင့်။

ꩬꩍꩀ, နစိုတ် nacuit [nɜ̆̀ cot] adv. by mind. နစိုတ်။ စိတ်ဖြင့်။

ꩬꩉꩍꩀ, နဇိရ်ကု najirku [nɜ̆̀ jĭr kɑə̆] prep. by the body. နဇကု။ ကိုယ်အားဖြင့်။

ꩬꩈꩀꩍꩉꩌꩬ, နတ္နက်ဗိရ်သေယ် na tnak bir sey [nɜ̆̀ tənɛk bĭrseɑ] prep. by iron stake. နတ္နက်ဗိသေယ်၊ နတ္နက်ပွဲ။ သံပန္နက်တိုင်ဖြင့်၊ သံငုတ်တိုင်ဖြင့်။

ꩬꩀꩌꩀ, နတ္ထော် natmo᷇ [nɜ̆̀ təmɔ̆̀] n. by the rock, by the stone. နတ္ထော်၊ နတ္ထော်။ ကျောက်ဖြင့်။

ꩬꩈꩌꩅꩍ, နထြဝဟ် na tra wah [nɜ̆̀ trə̆ wɔh] prep. by utterance. နတဝဟ်၊ နတင်္၊ နတွဟ်၊ နတွံ။ ဟောပြောချက်ဖြင့်။

ꩬꩅꩅꩌꩬꩌ, နဓဝါယ်ဇမ္ဘွယ် na tha wāy mwoy [nɜ̆̀ thə̆ wai nwòa²] prep. by sitting with cross-legs. နထဝါမွဲ၊ နထွဝဲမွဲ။ တင်ပလ္လင်ဖွဲ့ခွေထိုင်လျက်ဖြင့်။

ꩬꩍ, နဒီ nadĭ [nɜ̆̀ dĭ] n. (MM.) river. ကွီ၊ ဓီ။ မြစ်။ Cf. ကြုင်, ကြုင် kruṅ [krɜŋ].

ꩬꩍꩊꩀꩉꩀꩬ, နဒီလက္ခဏ nadĭlakkhaṇa [nɜ̆̀ dĭ lɛ̀ak khə̆ nə̆] n.(MM.) characteristics defining nadĭ. ဒဒ်မပွံက်ထွးကိုလက်ကျန်လက္ခဏာနဒီ။ နဒီ၏စရိုက်လက္ခဏာကို ဖွင့်ဆိုပြခြင်း။

ꩬꩍꩌꩬꩀ, နဒီသောတ na dĭ so ta [nɜ̆̀ dĭ sɑo² tə̆] n. (1455) a class of Asuras or titans. ဒေဝတ်အသူရာမွဲဂကူ(ဟွံသေင်)လကိုဟ်ဇွော်မပ္ဂင်ရင်ကွင်လဝ်လိုက်၊ အသူရိကဲ့ နဒီသောက။ အသူရာနတ်တစ်မျိုး၊ သို့မဟုတ်ကမ္ဘာကိုစိုးမိုးခဲ့သောဘီလူးကြီး၊ နဒီသောက အသူရကာယ်။ [P. rivers and torrents. ကွီဟွံသေင်၊ ဇွောဝ်ဥာ်ဇွောဝ်ဆင်ခွော်ဒွံင်နကို အသိင်။ မြစ်များ(သို့မဟုတ်)တဟုန်ထိုးစီးဆင်းနေသောရေအယာဥ်။]

ꩬꩌꩅꩉ, နဒြပ် nadrap [nɜ̆̀ drɔ̀p] prep. with properties. နဒြပ်၊ နကိုဒြပ်။ ဥစ္စာပစ္စည်းဖြင့်။

ꩬꩈꩌꩊꩀꩬ, နပြဇ္ဇာ na pra ja ñā [nɜ̆̀ prə̆ jɜ̆̀ ɲɛ̀ɑ] prep. with education, with wisdom. နပြဇ္ဇာ၊ နပညာ၊ နညာန်။ ပညာဖြင့်၊ ပညာညာဏ်ဖြင့်။

ꩬꩪꩀꩬꩀꩌꩬꩌ, နဗတာန်တနာယ် na ba tān tanāy [nɜ̆̀ bɜ̆̀ tɑn tə̆ nɑi] prep. by canopy floral design. နဗ္ဘာန်တွဲ။ ခြုံးပန်းခြုံးနွယ်မျက်နှာကျက်ဖြင့်။

www.monlibrary.com

ꩻ꩷, နဗဇြ nabajra [nɛ̆ bɛ̆ jrɛ̆] prep. with diamond, with thunderbolt. နဗဇ္ရ၊ နဗိုတ်၊ နဗိုဒ်၊ နကိုလွဟ်ဗဇ္ရဗတ်။ စိန်ကျောက်ဖြင့်၊ မိုးကြိုးသွားဖြင့်။

ꩻꩭ, နမော namo[nɛ̆ mò^{1}]v.P. to reverence, to worship by joining the palms. နမော၊ လျှောဝ်၊ ပွံလျှောဝ်ရအ်၊ ကလံ၊ ကလံရအ်။ ရှိခိုးပါ၏၊ ကန်တော့ပါ၏။

ꩻꩭꩻꩫ, နမောဒနာ na mo danā [nɛ̆ mò^{1} dɛ̆ nèɑ] v. to approve. တုပ်စိတ်ဒုင်တဲ၊ သွဒတန်။ သဘောတူလက်ခံသည်၊ အတည်ပြုသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩬꩭꩻꩫ, အနုမော ဒနာ ʾa nu mo da nā [ʾă nŭ mò^{1} dɛ̆ nèɑ].

ꩻꩭꩉꩫꩭꩫ, နမောဓမ္မာယ namodhammāya [nɛ̆ mò^{1} dhòm mèɑ yɛ̆] v. to reverence the doctrine. ပွံကလံဓဝ်ရအ်။ တရားတော်ကိုကန်တော့ပါ၏။

ꩻꩭꩬꩫꩭ, နမောဗုဒ္ဓာယ namobuddhāya [nɛ̆ mò^{1} bùt dhèɑ yɛ̆] v. to reverence the Buddha ပွံကလံကျာ်ရအ်။ ဘုရားကိုကန်တော့ပါ၏။

ꩻꩭꩻꩮꩫ, နမောသဃ်ာယ na mosaṅghāya [nɛ̆ mò^{1} sɛŋ ghèɑ yɛ̆] v. to reverence the monk. ပွံကလံသင်ရအ်။ သံဃာတော်ကိုကန်တော့ပါ၏။

ꩻꩫတ်, နမတ် namat [nɛ̆ mɔ̀t] prep. by the eyes. နမတ်၊ နကိုမတ်။ မျက်စေ့အားဖြင့်။

ꩻꩫတ်, နမိတ် na mit [nɛ̆ mèt] v. to create. ဖန်ဗဒှ်၊ နိမိတ်ဗဒှ်၊ သွိတ်ဗဒှ်။ ဖန်တီးသည်၊ ဖန်ဆင်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩫꩫတ်, နမိတ်ᩋ namit [nɛ̆ mèt].

ꩻꩬꩻ, နရတန naratana [nɛ̆ rɛ̆ tă nă̆] prep. by the gem, by the jewel. နရတ်။ ရတနာဖြင့်။

ꩻꩬꩻꩮꩫꩫꩻ, နရတနဒုံပေါ်းဟ်ပြကာရ် na ra ta na duṁ poḥh prakā [nɛ̆ rɛ̆ tă nă̆ dùm pɒh pră kar] prep. by the seven kinds of gems. နရတနဒပ်ဝ်ာ ပြကာ၊ နရတ်ထပ်ပြကာ။ ရတနာခုနစ်ပါးဖြင့်။

ꩻꩬတ္ရေယ်, နရတ္နတြေယ် na ra tna trey [nɛ̆ rɛ̆ tənă̆ treɑ] prep. by the precious gems, with the excellent gem. နရတနတြေယ်၊ နရတ်ပြဲ။ မြတ်သောရတနာဖြင့်။

ꩻꩫꩫ, နရသိင် na ra siṁ [nɛ̆ rɛ̆ soiŋ] n. (1218) a locality near Lamphun. ဌာန်ဒေမွဲပွံဖရေင်ဥုင်လာမ်ဖုန်။ လမ်ဖွန်းမြို့၏အနီးအနားဒေသတစ်ခု။ Cf. ꩬꩫꩫ, နုရသိင် nū rasiṁ [nù rɛ̆ soiŋ] n. personal name. ယူပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ from Skt. ꩻꩫꩫ ဟ, နရသိဟ်ဟ nara siṁha [nɛ̆ rɛ̆ sɛm hă̆] n. man-lion. နဝဲဇာဒိသိုင်။ ဦး

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ခြသေ့။

ꩻꩣꩫꩪꩬ, နရာဓိပတိ narādhipo [nɛ̆ rèa dhĭ̆ pao^{2}] prep. by concerning with the government. နဒဒှ်မဆေင်စပ်ကိုသွိင်မွိဟ်တံ။ လူမင်းတို့နှင့်ဆိုင်သောအဖြစ်ဖြင့်။

ꩻꩣꩫ, နရက် na rak [nɛ̆ rèak] n. hell. နရက်။ ငရဲ။ sub-terrestrial place where the wicked are reincarnated to suffer torment. ဘုံညးယုတ်မာကြံကြတံသွးအာကွ်ုဒ်း၊ ဒွဲဝဲသွးဒုင်စသိုင်ကံဒဳက်ကံပရိုက်။ သူယုတ်မာအကျင့်ဆိုးတို့လားရာ၊ ညင်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း ဒုက္ခကိုခံစားရသောဘုံ။

ꩻꩣꩫ, နရာက် na rāk [nɛ̆ ràik] n. wretched states. အပါ။ အပါယ်။

ꩻꩣꩫꩪꩬꩫ, နရာက်ပန် narākpan [nɛ̆ ràik pɔn] n. the four wretched states. အပါပန်။ အပါယ်လေးပါး။ (1. hell. နရက်။ ငရဲ။ 2. among animal. တိရစ္ဆာန်။ တိရစ္ဆာန်။ 3. among ghosts. ပြိုတ်။ ပြိတ္တာ။ 4. among titans. အသူရကာဲ။ အသူရကာယ်။) **ꩻꩣꩫꩪꩬꩫꩪꩬꩫꩪꩬ**, နရာက်ဒ္ဒဒ်ကတိုင် narākdcāmkatuiṅ [nɛ̆ rèak dɔcam kɑ̆ taŋ] n. the eight hell. နရက်ဒွဒ်ကတိုင်။ ငရဲရှစ်ထပ်။ (1. Saṅjīva. သညီဝ။ သိဒ္ဓိုး။ 2. Kāḷa sutta. ကာဠသုတ္တ။ ကာဠသုတ်။ 3. Saṅghāta. သဃ်ာတ။ သင်ဃာတ။ 4. Roruva. ရောရုဝ။ ရောရုဝ။ 5. Mahāroruva. မဟာရောရုဝ။ မဟာရောရုဝ။ 6. Tāpana. တာပန။ တာပန။ 7. Mahātāpana. မဟာတာပန။ မဟာတာပန။ 8. Mahāvīci. မဟာဝိစိ။ မဟာဝိစိ။ in the 128 plenary hells, and in the 320 hells of King Yama.) ဖွိုတ်ပွဲကိုနရက်မန္ဒံကိုအသံအဝှ်(၁၂၈) ကတိုင်ကိုပွဲကိုတဲသွိင်ယိုနရက်နှံ့(၃၂၀)ကတိုင်။ အားလုံးအာဏာကုန်ရှိသောငရဲ(၁၂၈)ထပ်နှင့် ယာမမင်းလက်၌ငရဲ(၃၂၀)ထပ်ရှိသည်။

ꩻꩣꩫ, နရက် narak [nɛ̆ rèak] n. **ꩻꩣꩫꩭꩡꩫꩪꩬꩫ**, နရက်ဇမ္ဗောက်ဒဓာမ် na rak jam nok da cām [nɛ̆ rèak jɔ̀m nɔ̀k dɛ̆ cam] n. the eight great hells. နရက်ဇမ္ဗော်ဒွဒ်ကတိုင်။ ငရဲကြီးရှစ်ထပ်။ [LM. Skt./P. **ꩻꩣꩫ**, နရက အ na ra ka [nɛ̆ rɛ̆ kɑ̆].]

ꩻꩣꩫ, နရာက် na rāk [nɛ̆ ràik] n. hell. နရက်၊ အပါ။ ငရဲ၊ အပါယ်။ see. ရံင်။ ရှူ။

ꩻꩣꩫ, နရက် narak [nɛ̆ rèak].

ꩻꩣꩫꩪꩬꩫꩪꩬꩫꩪꩬ, နရာက်သ္ဂိင်ယိုန် na rāk smiṁyuim [nɛ̆ ràik smoiŋ yɜ̀m] n. in the 128 plenary hells, and in the 320 hells of King Yama.) ဖွိုတ်ပွဲကိုနရက်မန္ဒံကို

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

အသံအဝိုဲ(၁၂၈) ကတိုင်ကိုပွဲကိုတဲသွိင်ယိုနရက်နွံ(၃၂၀) ကတိုင်။ အားလုံးအာဏာကုန်ရှိသောငရဲ(၁၂၈)ထပ်နှင့်ယာမမင်းလက်၌ ငရဲ(၃၂၀)ထပ်ရှိသည်။

ယဇ်, နရဇ် narat [nɛ̀ tòt] prep. by the gem, by the jewel. နရတ်၊ နကိုရတ်။ ရတနာဖြင့်။

ဣဒ္ဓိ, နရိဒ္ဓိ nariddhi [nɛ̀ rèt dhǐ] prep. by supernatural power, by superhuman power. နက္ကဒ္ဓိ၊ နကိုက္ကဒ္ဓိ။ တန်ခိုးအားဖြင့်။

ဣပ်ပိ, နရူပ်စိ narūpci [nɛ̀ rùp cǐ] prep. by the picture. နရုပ်စိ၊ နကိုရုပ်စိ။ အရုပ်အားဖြင့်။

ဣလာတဓာတ်, နလာတဓာတ် nalātadhāt [nɛ̀ lèa tă dhàt] n. (MM.) piece of frontal bone of the Buddha preserved as relic. ဖုတ်ခန္ဓကျက်တြဲဒကုတ်ဂတမုက်၊ မထိင်ဒက်လဝ်အနေဒဒှ်ဓာတ်ကျာ်မွဲ့။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏၊ ခန္ဓာကိုယ်အရှေ့ပိုင်းဆိုင်ရာအရိုးတော်၊ ဓာတ်တော်အနေဖြင့်ထိန်းသိမ်းစောက်ရှောက်ထားသည်။[P. **ဣလာဠာတု**, နလာဠုဓာတု na lāḷatadhātu [nɛ̀ lèa tă dhèa taŏ̀].]

ဣလာဘ, နလာဘ na lā bha [nɛ̀ lèa bhɛ̌] prep. by bribe, with reward, with prize. နလာဘ၊ နကိုလာဘ။ လာပ်လာဘအားဖြင့်။

ဣလာဇယက္ခသေနာပတိ, နလောရာဇယက္ခသေနာပတိ na lo rā ja yak khasenāpati [nɛ̀ lò¹ rèa jɛ̀ yèak khă se na pă tæ̀] n. A Yakkha captain. ယွၤသ္ကျိပ်လကိုဟ်မွဲတွ့။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး၏နာမည်။ [P. **ဠ**, နဠ nalå [nɛ̀ lă].]

ဃကမ္မ, နဝကရ်မ္မ na wa karmma [nɛ̀ wɛ̀ kkɔrm mă], **ဃကာ်မ**, နဝကရ်မ nawa karma [nɛ̀ wɛ̀ kɔr mă] n.(OM. **ဃကာ်မ**, နဝကရ်မ na wa karma [nɛ̀ wɛ̀ kkɔr mă].) n. to rebuild. ကလေင်ခွံ၊ ကလေင်ပွန်။ ပြန်လည်ဆောက်လုပ်သည်။ ပြန်လည်တည်ဆောက်သည်။ Cf. **တုမိ**, တုမိ tu mi [tŭ mæ̀], **ဂဟိဟ်**, ဂဟိဟ် ga huih [gɛ̀ hɜ̀h]. [Sanskrittization of P. **ကမ္မ**, ကမ္မ ° kam ma [kɔm mă] n. repairing. ဒဒှ်မကလေင်ပလေဝ်လဟိုဲ။ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခြင်း။ (၂) rebuilding. ဒဒှ်မကလေင်ခွံပွိုန်။ ပြန်လည်တည်ဆောက်ခြင်း။]

ဃကမ္မနက်ဂဝ်တုမိ, နဝကရ်မ္မဒက်ဂဝ်တုမိ na wa karmmadakgawtumi [nɛ̀ wɛ̀ kɔrm mă dèak gɔ̀ taŏ mæ̀] v.to renovate new, to build up new and donate. ဒက်ဂိုတွိကိုဒါန်၊ ဗဂိုလဟိုတွိတဲကိုဒါန်။ အသစ်ပြန်လည်မွမ်းမံပြီးလှူဒါန်းသည်၊ အသစ်ပြန်လည်မွမ်းမံပြုပြင်ပြီးလှူသည်။

www.monlibrary.com

ꩻꪀꪵ, နဝိရ် nawir [nɛ̆ wĭr] adv. by effort, by industry. နဝိရ၊ နဝိရိယ။ ဝိရိယဖြင့်။

ꩻꪀꪵ, နဝီရ် nawīr [nɛ̆ wĭr] adv. by effort. နဝီရ၊ နဝီရယ၊ နလွီရိယ။ ဝိရိယဖြင့်။

ꩻꪖꪀ, နဝင် nawañ [nɛ̆ wɛ̀aŋ] n. 3 . 20, one-ninth of zodiacal house. ၃.၂၀၊ ဝိဒိဂရီကုိစာစော်ာမိနေတ်၊ ဒွိတ်ဂအုံမွဲဂအုံသွီရာသီ။ ၃.၂၀၊ သုံးဒီဂရီနှင့်နှစ်ဆယ်မိနစ်၊ ရာသီခွင်အိမ်၏ကိုးပုံတစ်ပုံ။ ꩻꪖꪀ, နဝံ na wañ [nɛ̆ wɛ̀aŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [Skt. ꩻꪖꪀꪫ, နဝါꪫ navāṁsa [nɛ̆ wàm sɑ̆].]

ꩻꪱꪜ, နသီလ် nasīl [nɛ̆ sæl] prep. by precepts. နသီ၊ နသီလ။ သီလဖြင့်။

ꩻꪱꪶꪀ꪿ꪱ, နသိုအ်လစ် na sñia᷇clac [nɛ̆ səŋæ̆ cəlɔc] prep. by the house of the central part of building. နသိုစ္တတ်၊ နသိုကွတ်၊ နသိုကွတ်။ အထပ်ခိုးအိမ်ဖြင့်။

ꩻꪱꪶꪀ꪿ꪱꪑꪾ, နသိုအ်လစ်ဒှာင် na sñia᷇clacdñāñ [nɛ̆ səŋæ̆ cəlɔc dəŋàiŋ] prep. by the house of with spire of pincers of crab. နသိုကွတ်ဒှာင်။ နသိုစ္တတ်ဌာင်။ စုလစ်မွန်းချန်အိမ်ဖြင့်။

ꩻꪮꪜꪀ, နဟီရ်ယုက် na hir yuk [nɛ̆ hir yɜ̀k] adv. by the power of glory (honour). နအစော်စရာ်။ သတ္တိအစွမ်းပကားဖြင့်။

ꩻꪖ, နာ nā [nɑ] pv. suffixed to verb, away. အဆက်ကြိယာ၊ ဒွဲဒဲသွေ့ဲသွေ့ဲ၊ ပွဲဒေသသွေ့ဲသွေ့ဲ၊ ဒွဲဒဲတွဟ်ခြာ။ ကြိယာနောက်ဆက်၊ ကွာလှမ်းသောအရပ်သို့၊ ကွာလှမ်းသောနေရာ၊ အခြားနေရာ။ ꪀꪤ꪿ꪱꩻꪖ, ကိလ်နာ kil nā [kil nɑ] v. give away. ကိုဏာ။ ပေးသွားသည်။

(MM.) ꪀꪾꪶꪱꪫꪀ꪿ꩻꪖ, ကေတ်ဖျေ်နာ ket phyih nā [kit phyih nɑ] n. to take away down. ကေတ်ဖျေ်ဏာ။ အောက်သို့ယူဆင်းသွားသည်။ Cf. ꪑꪤ꪿ꪱ, ဒုအိလ် du ᷇il [dŭ̀ il]. [LM. ꪑꪖ, ဏာ ṇā [nɑ], ꩻꪖ, နာ nā [nɑ].; SM. ꩻꪖ, နာ na [nɑ].]

ꩻꪖ, နာ၂ nā [nɛ̀ɑ] n. interrogative particle. ပစ္စဲဝါကျမဆောင်စပ်ကိုဂလာန်သွာန်။ အမေးဝါကျနှင့်သက်ဆိုင်သောပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှု။ ꪻꪖ, ဏာ် tā [tɑ]

ꩻꪖꪀ, နာဂ nāga [nɛ̀ɑ gɛ̆] n. Nāga, dragon. နဂ်၊ နာဂ်။ နဂါး။

ꩻꪖꪀꪱꪕ, နာဂဒိဝ် nā ga dip [nɛ̀ɑ gɛ̆ dɛ̀p] n. A region of Ceylon inhabited by

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

nāgas (nāk), to be located in and about the Jaffna peninsula. ဒေသဍုင်သိင်ဃ်ိ၊ ဒွၚဲနာ်တံမတန်တ်ဒွံင်မွဲ၊ မန္ဒံဓိတ်ဒွၚဲတ္ကံစောန်တိတ်ဂျဝှနာ။ နဂါးများနေထိုင်ရာ၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၏ဒေသတစ်ခု၊ ဂျဝှနာကျွန်းဆွယ်လောက်တွင်တည်ရှိသည်။ [P. ဒိပ, ဒိမ° dipa [dĭ pă].]

ဢာဂဘဝ်, နာဂဘာဝ် nāgabhaw [nèa gɛ̆ bhɔ̀] n. နာဂဘော nāgabho [na gɛ̆ bhɔ̀[1]] n. **ဢာက်ဘဝ်**, နာက်ဘာဝ် nākbhaw [nàik bhɔ̀] n.The subterranean abode of the nāgas(nāk). လွိမာန်နာ်မန္ဒံတန်တ်ဒွံင်ပွဲအသွဝ်တိ။ မြေအောက်ဌ်ရှိသောနဂါးဗိမာန်။ [MM. ဘ, ဘော bhau [bhèa[1]] n. existence. ဒဒှ်မဂျိုင်ဒွံင်လမျိုု။ အသက်ရှင်နေခြင်း။]

ဢာဂဘော်ဝ် nā ga bhow [nèa gɛ̆ bhɔ̀[2]] n. nāga world. လိုက်နာ်။ နာဂါးလောက။ prep. like nāgas(dragon). နာဂဘ်၊ နာ်ဘ်၊ ဗိုနာ်၊ ဗိုပြင်နာ်။ နဂါးကဲ့သို့၊ နဂါးပုံသဏ္ဌာန်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဢာဂဘဝ်**, နာဂဘာဝ် nāgabhaw [nèa gɛ̆ bhɔ̀].

ဢာကမုဢလိုင်, နာဂမုစလိန် nāgamucalin [nèa gɛ̆ mŭ că lèn] n.Dragon of Mucalin. နာဂ်မုစလိန်၊ နာ်မုစလိန်။ မုစလိန်နဂါး။

ဢာကာဧ, နာဂရာဇ nā ga rāja [nèa gɛ̆ rèa jɛ̆] n. king of nāgas (dragons). သွိင်နာ်၊ သွိနာ်။ နဂါးမင်း။

ဢာဂဝါဍုယျာင်, နာဂဝနုဍုယျာန် nāgawanuyyān [nèa gɛ̆ wɔ̀n ŭ yyɑn] n. The nāga grove garden where the yakkhas of Ceylon met on the banks of the Ma hāveli Ganga. ဥဒျာန်ကျိုင်နာ်၊ ဒွၚဲလကိုဟ်မတန်တ်ပွဲကုံဍုင်သိင်ဃ်ိတံ၊ မဆုံဂဗညးသွံ၊ လွှုပရင်ကွိမဟာဝေလိဂင်္ဂါ။ မဟာဝေလိဂင်္ဂါမြစ်ကမ်းပေါ်ရှိ၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းဘီလူးများတွေ့ဆုံကြရာနေရာ၊ နဂါးတောအုပ်ဥယျာဉ်။ [P. ဥယျာန ဥဍျာန uyyāna [ŭ yyɑ nă].]

ဢာကိုၚ်, နာဂိုရ် nā guir [nèa gɜ̀r] n.(MM.) **သိမ်ဂြယ်ဢာကိုၚ်**, သိမ်ဂြယ်နာဂိုရ် sim jray nā guir [sɛm jròa[1] nèa gɜ̀r] n.sīmā of the nāgara Ficus in Letkaik district. သီဇြနဂိုမန္ဒံပွဲခရိုင်လက်ကာ်။ လက်ကိုက်ခရိုင်ရှိဖွဲနဂိုရ်မည်သောသိမ်တစ်သိမ်။[LM. **ဢာကိုဝ်**, နာဂိုဝ် nā guir [nèa gɜ̀] n. city. ရာဇဌာနီ၊ ဍုင်ဇော်၊ မွော်ဍုင်။ မြို့တော်၊ မြို့ကြီးပြကြီး၊ မြို့မ။ P. **ဢာဂရ**, နာဂရ nāgara [nèa gɛ̆ rɛ̆] n. citizen. ကောန်ဍုင်၊ ကောန်ဍးဍုင်ကွာန်။ နိုင်ငံသား၊ မြို့သူမြို့သား။ **ဧယဢာဂရ**, ဇယနာဂရ Ja ya nā gara [jɛ̆ yɛ̆ nèa gɛ̆ rɛ̆] n. citizen of Jaya. ကောန်ဍုင်ဇယ။ ဇယနိုင်ငံသား။ Cf. **ဇြယ်**, ဇြသ် jray [jròa[1]].]

www.monlibrary.com

ဘဦ, နာဒိ် nā ḍī [nèa dī] n. once. မွဲအခိုင်တော်၊ တစ်ချိန်က။ **ဘဦယ်**, နာဒိယ် nā ḍīy [nèa dī] nq. Unit of time equal to 24 minutes. ဗွတ်အစာအခိုင်၊ မသွပ်ကို ၂၄၊ မိနေတ်။၂၄၊ မိနစ်နှင့်ကိုက်ညီသော၊ စံအချိန်အတိုင်းအတာ။ [LM. **ဘဦ**, နာဒီ nāḍī [nèa dī].; SM. **ဇဦ**, နဒီ် nəḍī [nă dī] n. နာဦ။ နာရီ။ Skt. **ဘဦ**, နာဒိ် nā ḍī [nèa dī] n. 24, minutes. ၂၄၊ မိနေတ်။ ၂၄၊ မိနစ်။]

ဘဦယ်, နာဒိယ် nāḍīy [nèa dī] nq. Unit of time. အစာအခိုင်၊ ယူနေတ်အခိုင်။ စံအချိန်၊ အချိန်ယူနစ်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဘဦ**, နာဒိ် nāḍī [nèa dī].

ဘဒိကသ္သပ, နာဒိ်ကသ္သပ nā dī kas sapa [nèa dī kɔt să pă] n. (MM. **ဣသိဘဒိကသ္သပ**, ဣသိနာဒိ်ကသ္သပ ʾisi nā dīkassapa [ǐ săʾ nèa dī kɔt să pă].) n, an ascetic of Uruvela, one of three brothers who with their followers were converted by the Buddha early in his ministry. ဣသိဥရုဝေလ၊ မန္ဒံကောဒေံညးပိဂ်္ဂမွဲ၊ မဒှ်ရသိကိုသိုကောန်ရဲတဲသွာဂမ္ဗိုင်၊ ကွေတ်ဝါဒမပြံင်သွဲအာပြဟ် ပွဲဂကောံသွံကောန်ရဲတဲသွာညးဂမ္ဗိုင်၊ ဟိုတ်နူကိုကျာ်တြဲပို။ မြတ်စွာဘုရားကြောင့်ဥရုဝေလရသေ့သုံးပါးအနက်၊ တစ်ပါးဖြစ်သောရသေ့သည်၊ မိမိ၏နောက်နောက်ပါများနှင့်တကွ၊ အယူဝါဒအလျှင်အမြန်ပြောင်းလဲသွားကြသည်။ Cf. **ဥရုဝေဠကသ္သပ**, ဥရုဝေဠကသ္သပ ʾuruweḷakassapa [ŭ rŭ wè lă kɔt să pă], **ဂယာကသ္သပ**, ဂယာကသ္သပ ga yā kas sa pa [gɛ̆ yèa kɔt să pă]. [P. **နဒီ**, နဒီ် nadīˆ [nèa dī].]

ဘဘာ, နာနာ nānā [nèa nèa] adj. virious. မကမွဲပြကာ၊ ဒှ်ဒွံင်နာနာသာ်။ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံဖြစ်သော။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဘဘာ်**, နာနာရ် nānār [nèa nar].

ဘဘာ်, နာနာရ် nānār [nèa nar] adj. Various. မကမွဲပြကာ၊ မဒှ်ဒွံင်နာနာသာ်။ အမျိုးမျိုးအဖုံဖုံဖြစ်သော။ **ဘဘာ်မဟာဇန်**, နာနာရ်မဟာဇန် nānārmahājan [nèa nar mɛ̆ ha jɔ̀n] adj. various citizens. ကောန်ညးဥုင်ကွာန်ဂကူနာနာသာ်။ လူမျိုးပေါင်းစုံတိုင်းသူပြည်သားများ။

ဘဘာ, နာနာ nānā [nèa nèa] adj.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **လင်ဂိုဝ်**, လင်ခိုဝ် laṅguiw [lèaŋ gɔ̀]. [LM.; SM. **ဘဘာ**, နာနာ nèanèa [nèa nèa]. Skt. **ဘ ဘာ**, နာနာ nānā [nèa nèa].]

ဘမ, နာမ nā ma [nèa mɛ̆] n. P. name. ဣမော်၊ ဣမှ၊ ဗိုကော်ခ်၊ ယမှ၊ ယွှ။ အမည်၊

www.monlibrary.com

နာမ၊ နာမည်၊ အခေါ်အဝေါ်။

သာမဏေယ်ပုဏ်ဂေယ်, နာမဏေယ်ပုဏ်ရေယ် nā ma jey pu˙rey [nèa mĕ̀ jèa paŏ̀ rèa] n. name is Joa pu reiy. နာမဇေပရဲ့။ ဇွဲပရွဲအမည်။

သာမဏယ်, နာမဓေယ် nāmadhey [nèa mĕ̀ dhèa] n.& v. (n) renown. ဒဒ္ဒိမဒယ္ဒိတ္ဒ်၊ ဒဒ္ဒိမမြဟ်မံက်ဂတဝ်။ ကျော်ဇောခြင်း၊ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားခြင်း။ (၂) fame. ဒဒ္ဒိမပြာကတ်။ ဒဒ္ဒိမဇွော်ကိုပရိုင်။ ကျော်ကြားခြင်း၊ ဂုန်သတင်းကြီးခြင်း။ (v) **သာမဏယ်ပုဂေယ်**, နာမဓေယ်ပုရေယ် nā ma dhey pu rey [nèa mĕ̀ dhèa paŏ̀ rea] v. **သာမဏယ်ပုဏ်ဂေယ်**, နာမဓေယ်ပုအ်ရေယ် nā ma dhey pu˙rey [nèa mĕ̀ dhèa paŏ̀ rea] v. to hail. ကညာင်ကော်၊ ကရဲကော်။ အော်ခေါ်သည်၊ ဟစ်ခေါ်သည်။ Cf. **သာမဏယ်**, နာမဓေယ် nā ma dhey [nèa mĕ̀ dhèa], **သာမဏေယ်**, နာမဏေယ် nāmathey [nèa mĕ̀ thea]. [Skt. ဏယ, ဓေယ dhe ya [dhè yĕ̆] v. name. ယွဲ၊ နာမ၊ မဟိမု၊ မဏ္ဍမု။ အမည်၊ အမည်နာမ၊ အခေါ်အဝေါ်။ (၂) title. မဟိမု၊ မဏ္ဍမု၊ ဇေန်လိက်။ ကိုုပ်လိက်။ (၃) naming ceremony. အသေအဟာန် မ်ိုစဝ်ကပေါဝ် မဟိမု။ ဘွဲ့နာမည်ပေး၊ မင်္ဂလာအခမ်းအနား။]

သာမပဏ်, နာမပညဝ် na mapañap [nèa mĕ̀ pă̆ ɲɔp] n. (MM.) name, title, conferred on monks by king at ordination. မဏ္ဍမု၊ ယွဲနာမ၊ မဇိုန်နှင်ကိုန္ဒကရာတ်၊ အခါခမ်ိုအပြော်မွဲဇကု၊ မဗ်ကံတ်ိုုန်ပယျင်တဲ့ဒ်ု။ ကံဆောင်ပြီးသောသာမာန်၊ ရဟန်းတော်တစ်ပါးအားဘုရင့်ထံမှ ဆောင်နှင်းအပ်နှံပေးသော၊ ဘွဲ့အမည်နာမ။ [LM. Skt. ပြဇ္ဇာပတိ, ပြဇ္ဇာပတိ praj ña pti [pră̆ jəɲĕ̀ pətæ̆] n. as in **ဏုဏပ်**, အနုညဝ် ʾanuñap [ă̆ nŭ̆ ɲɔp]. ညံင်ရ်အနုညပ်။ အနုညပ်ကဲ့သို့။]

သာဒ်, နာဒဒ် nā rad [nèa rɔ̀t] n. A hermit in the Mahājanaka-jātaka. ယွဲရသိမက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်မဟာဇနက္ကမွဲ့။ မဟာဇနက္ကဇာတ်လာ၊ ရသေ့တစ်ဦး၏အမည်။ [P. **သာဒ**, နာဒဒ nārada [nèa rĕ̀ dĕ̀].]

သာဒ, နာဒဒ nārada [nèa rĕ̀ dĕ̀] n. **ကျာက်ထြေယ်သာဒ**, ကျာက်ထြေယ်နာဒဒ kyāktrey nā ra da [kyaik trea nèa rĕ̀ dĕ̀] n. the 12th of the 28 Buddhas. ကျာ်တြဲမက္ခိုဒ္ဒ်အလန်စ်ဓာဝါ၊ ပွောဝ်ကိုကျာ်တြဲ၊ မက္ခိုဒ္ဒ်ကျင်တဲ့ (၂၈)ဇကု။ ပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသောနှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူဘုရားများအနက်၊ ဆယ့်နှစ်ကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။

www.monlibrary.com

ဃာဂါ, နာရဒေါ nārado [nèa rɛ̏ dò[1]] n. (**ကျက်ဃာဂါ**, ကျောက်နာရဒေါ kyek nā ra do [kyɔik nèa rɛ̏ dò[1]]. **ဗုဒ္ဓတိဂါလိယ်ဃာဂါ**, ဗုဒ္ဓတိရစ္ဆာနာရဒေါ bud dha tirley nā ra do [bud dhɛ̏ tir lea nèa rɛ̏ dò[1]].) n. the 12th of the 28 Buddhas. ကျော်တြဲမကွန်ဒြှ်မရနုက်ကိုစ်စာဝါ။ ပွောဝ်ကိုကျော်တြဲ၊ မကွန်ဒြှ်ကွငြ်တဲ့(၂၈)ဇကု။ ပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသောနှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူဘုရားများအနက်၊ ဆယ့်နှစ်ကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။

ဃာဂဟာ, နာရဘော nā ra bho [nèa rɛ̏ bhò[1]] n. the nature of human being. သဘဝမွိဟ်။ လူ့သဘာဝ။

ဃာဂေဇဝီ, နာရာဇဒေဝီ nā rājadewī [nèa rèa jɛ̏ dè wì] n. (MM. **ဂ္ဂကျာက်ဃာဂေဇဝီ**, ဥ္ဂကျာက်နာရာဇဒေဝီ gna kyāk nā rājadewī [nèa rèa jɛ̏ dè wì].) n. chief queen of Bañā Rām (**ဃမာဇာဓိရာဇ်**, ရာမရာဇာဓိရာဇ် rā ma rājādhirāt [rèa mɛ̏ rèa jèa dhɪ̏ ràt].) king of Pegu. ဥ္ဂကျာ်ဖွော်သွိုင်ဗညာရုံ(ရာမရာဇာဓိရာတ်) မရာတ်ဗဂေါ။ ပဲခူးဘုရင်ဗညားရာမ် (**ဃမာဇာဓိရာဇ်**, ရာမရာဇာဓိရာဇ် rāmarājādhi rāt [rèa mɛ̏ rèa jèa dhɪ̏ ràt].) ၏မိဖုရားခေါင်ကြီး။ [**ဃ**, နာ nā [nèa] adj. obscure. မဟွံမံက်ဂတဝ်။ မထင်ရှားသော။ Skt. **ဃာဇေဝီ**, ရာဇဒေဝီ rā ja de wī [rèa jɛ̏ dè wì] n. royal goddess. ဥ္ဂကျာ်ဂန်။ နတ်မိမယ်မိဖုရား။]

ဃာလိပါ်, နာလိပရ် nā lipar [nèa lɪ̏ pɔr] n. A mountain in the Vessantara-jātaka. ယွဒြိုကွငြ်ပွဲကိုဇာတ်သွိုင်ဝေသန္တဝ်မွဲ။ ဝေသန္တရာမင်းဇာတ်လာ၊ တောင်တစ်တောင်၏အမည်။ [Skt. **ပါ်ဝတ**, ပရ်ဝတ ˚parvata [pɔr wɛ̏ tă]. Cf. P. **ဃာလိကပဗ္ဗတ**, နာလိကပဗ္ဗတ nālikapabbata [nèa lɪ̀ kă pɔp bɛ̏ tă].]

ဃာဝုတ, နာဝုတ nā wu ta [nèa wŭ tă] n. (MM.) (**ဆ္ဂိုဟ်ဃာဝုတ**, န်ဵာ်နာဝုတ cnih nā wu ta [cəneh nèa wŭ tă].)n.a port in South India. ဥငြ်စွေဟ်မန္ဒံသ္ဂျတ်သမ္ဘငြ် ကျာရးအိန္ဒိယမွဲ။ အိန္ဒိယပြည်တောင်ပိုင်းရှိဆိပ်ကမ်းမြို့တစ်မြို့။

ဂိကာယ, နိကာယ ni kā ya [nɪ̏ ka yă] n. (MM.) schismatic sect among clergy. ဂိုန်သင်၊ မစီဇန်လဝ်အကြာသင်တံ၊ နကိုနဲကဲချိုတ်ချိုတ်ဟ္ဂိုတ်ဟ္ဂိုတ်။ ဘုန်းတော်ကြီးများအကြား၊ စနစ်တကျစီစဉ်ထားသောသံဃာတော်ဂိုဏ်း။ Cf. **ဂဟက်**, ဗောက်[J] bok [bòk].

ဂဏ္ဌာတပုဏ္ဏာ, နိဂဏ္ဌနာတပုတ္တော ni gan tha na ta put to [nɪ̏ gòn thă nèa tă put tɑó[2]] n. A leader of the Jain Nigaṇṭhā or unbound sect in the time of

www.monlibrary.com

the Buddha. ကျိုပ်သျိုပ်ဂိုန်ဂျိန်နိဂဏ္ဍမွဲ(ဟွံသေင်) အခိင်အခါကုကျာ်တြဲပိုမန္ဒံတေံ၊ ဂိုန်မဟွဲကိုတွိုဒ္ဒုက်ဒုတ်မွဲ။ ဂျိန်းနိဂဏ္ဍဂိုဏ်း၏ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး (၀၀) မြတ်စွာဘုရားမျက်မှောက်ရှိစဉ်အခါကာလက၊ အကန့်အသတ်မရှိကြီးမားသောဂိုဏ်း။ [P. ဂဏ္ဍ, ဇဏ္ဍ gaṇḍa [gòn thə̀].

ꡑꡁꡗꡁꡕꡁꡔꡍ. နိဂြောဓာရာမ် ni gro dhārām [nĭ grò[1] dhèɑ ràm] n. The Fig Tree Grove near Kapilavatthu, where the Buddha performed the miracle of the pairs. ကြိုပ်ဝိ၊ မန္ဒံဇရေင်ဥုင်ကပွိလဝ်၊ ဒွဲဝဲကျာ်တြဲပိုမရင်တွုင်ကိုဒဒ်ဒွေင်တွေင်၊ သွက်သွးအံသဝ်နကိုဇုင်ဧုံဇုင်ဧုံ။ ကပွိလဝတ်ပြည်အနီး၊ သဖန်းပင်တောအုပ်ကလေး၊ မြတ်စွာဘုရားသွင်ကထိုတောအုပ်ကလေးဥ်ထူးကဲအုံသြဖွယ်ရာ,ဖြစ်ရပ်အစုံကိုလုပ်ဆောင်ပြသခဲ့သည်။ [P. ကာရာမ, အာရာမ ˚ārāma [ɑ rèɑ mɛ̆].]

ꡑꡓꡑꡁ. နိဒါန် nidān [nĭ dàn]n.Pali poem celebrating legitimacy of king. ကဗျပါဠိ၊ ဗိုကွောန်အသေအဟာန်ဥကရာတ်၊ နကိုဗဖွဲဓဝ်။ ဘုရင်၏တရားဝင်ခြင်းဆင်ယင်ကျင်းပပုံ၊ ပါဠိကဗျာ။ [LM. ꡑꡓꡑꡁ. နိဒါန် nidān [nĭ dàn] n. introduction. နိဒါန်၊ ဂလာန်ဖွဲကိုပ်ကွာ၊ ဂလာန်ဖွန်။ နိဒါန်း၊ မိတ်ဆက်ခြင်း၊ အမှာစကား။ (၂) justification. နဒဒ်မသ္ဂိုကွးဒဒ်မဥုံပြ၊ တင်မသ္ဂိုကွးဒဒ်မဥုံစွတ်။ မှန်ကန်ကြောင်းထင်ရှားစေခြင်း၊ မှန်ကန်ကြောင်းထင်ရှားစေသောအချက်။ P. ꡑꡓꡑꡁ. နိဒါန် ni dāna [nĭ dèɑ nɛ̆] n. origin. တံမူလ၊ ဒွဲဝဲသွတ်ဟ်။ မူလအစ၊ စတင်သည့်နေရာ။]

ꡑꡍ. နိဓိ nidhi [nĭ dhĭ], ꡑꡍ. နိဓိ nidhi˙ [nĭ dhĭ] n. Treasure. သိုက်ရတ်၊ ဗန္ဓာ၊ ပိုန်ဒြပ်၊ ပိုန်ဓန၊ ဒြပ်ရတ်ထဝ်ဩန်။ ရာတနာသိုက်၊ ဘဏ္ဍာ၊ ဥစ္စာဓန၊ ရွှေငွေကျောက်သံပတ္တမြား။ Cf. ဒြပ်, ဒြဝ် drap [drə̀p]. [LM. ꡑꡍ. နိဓိ ni dhi [nĭ dhĭ],; Skt. /P. ꡑꡍ. နိဓိ ni dhi [nĭ dhĭ].]

ꡑꡍꡕꡍ. နိဓိပိ nidhipi [nĭ dhĭ pæ̆] n.three treasure pots. နိဓိပိ၊ နုင်ဓိပိ။ ရွှေအိုးကြီးသုံးပါး။

ꡑꡍꡁ. နိဓိအ˙ nidhia˙ [nĭ dhĭ] n. treasure pot. နိဓိ၊ နုင်ဓိ။ ရွှေအိုးကြီး။

ꡑꡓ. နိဝ bā [nĭ bèɑ] n. (MM.) thatch of nipa palm. သွကွိမထပက်လဝ်သွသွက်သွေဂံကွီသွိ။ အိမ်မိုးရန်သီထားသောဓနိဖက်။ [LM. ꡑꡓ. နိဝ nibā [nĭ bèɑ].]

ꡑꡓꡁ. နိဝာန် nibān [nĭ bàn], ꡑꡓꡁ. နိဗ္ဗာန် nibbān [nĭp bàn] n. nirvana. နိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာန်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꡑꡓꡁ. နိရ်ဗ္ဗာန် nirbbān [nĭ̆rb bàn].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဩဟာ်း. နိုဝာန် nī bān [nì bàn] n. nivana. နိဗာန်၊ နိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာန်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဩ္ဗာ်း.** နိုရ်ဗ္ဗာန် nirb bān [nìrb bàn].

ဩမိ. နိုမိ nimi [nì mì] n. The Bodhisatta in the Nimi-jātaka. ဗောဓိသတ်မကွင်ပွဲဇာတ်နိမိ။ နိမိဇာတ်လာဘုရားလောင်းဗောဓိသတ်။ **ငးမိ.** နေမိ ne mi [nè mì] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဩမတ်. နိုမတ် nimat [nì mɔ̀t] v. sign. နမိတ်၊ နိမိတ်၊ လွိတ်၊ လက်သန်။ နမိတ်။

ဩမိတ်. နိုမိတ်ိ ni mit [nì mèt] n. sign. လက္ခဏာသမ္တိ၊ ဒမြိပ်လက်ကျန်၊ လက်ကျန်သမ္တိ။ အမှတ်လက္ခဏာ၊ အမှတ်အသား၊ အရိပ်လက္ခဏာ။ (၂) omen. သွဲ၊ နိမိတ်သွဲ။ စနဲ၊ အတိတ်နမိတ်၊ စနဲတဘောင်။

(MM.) boundary mark. ကွာတ်ဒွဲသရက်လဝ်ပယျိုး။ နယ်ခြားအမှတ်နေရာ။ (၂) boundary stone. တိုင်တွံပယျိုး။ နယ်ခြားကျောက်တိုင်။ **ငတ္ဂာက်ဩမိတ်.** တ္ဂောအ်နိုမိတ် tmoˀ ni mit [təmɔ̆ nì mèt], **တ္ဂက်ဩမိတ်.** တ္ဂအ်နိုမိတ် tmaˀ nimit [təmɔ̆ nì mèt] n.boundary stone. တိုင်တွံပယျိုး။ နယ်ခြားကျောက်တိုင်။[(1) **လမိတ်,** လမိတ် lamit [lɛ̆ mèt], **လ္ဂိတ်.** လ္ဂိတ် lmit [ləmèt] n. omen. သွဲ၊ နိမိတ်သွဲ။ စနဲ၊ အတိတ်နမိတ်၊ စနဲတဘောင်။ (၂) outward sign. လက်ကျန်ဗွဲမှုး။ အပြင်ပန်းလက္ခဏာ။ (2) l.f. LM. **ဩမိတ်.** နိုမိတ် nimit [nì mèt]. SM. **ဩမိတ်** နိုမိတ် nìmìt [nì mèt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။Skt./P. **ဩမိတ္တ.** နိုမိတ္တ nimitta [nì mèt tă] n. sign. လက္ခဏာသမ္တိ၊ ဒမြိပ်လက်ကျန်၊ လက်ကျန်သမ္တိ။ အမှတ်လက္ခဏာ၊ အမှတ်အသား၊ အရိပ်လက္ခဏာ။]

ဩမိတ်. နိုမိတ်ာ nimit [nì mèt] v. to create. ဖန်ဗဒ္ဒ်၊ နိမိတ်ဗဒ္ဒ်၊ လွိတ်ဗဒ္ဒ်၊ ပ္ဂန်ဗဒ္ဒ်။ ဖန်တည်းသည်၊ ဖန်ဆင်းသည်၊ တီထွင်သည်။ (၂) call into being. ဖန်ဗဒ္ဒ်ကိုသတ်မန္ဒံကိုလမျိုး။ သက်ရှိကိုဖန်ဆင်းပေးသည်။ (၃) assume [shape]. ပ္လေံလဝ်ပိုပြြင်၊ ပတုပ်ပ္လေံလဝ်၊ ပ္ဒေင်လဝ်ရုပ်။ ပုံတူဖန်ဆင်းထားသည်။ ပုံတူတုပထားသည်၊ ရုပ်ပြောင်းထားသည်။

ဩမိတ်. နိုမိတ် nimit [nì mèt], **ဩမိတ်.** နုမိတ် namit [nɛ̆ mèt] v. (MM.) **ဩမိတ်ဗ္ဒဟ်.** နိုမိတ်ဗ္ဒတ် ni mitbdah [nì mèt bədɔ̀h] v.id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ပတ်ဒသ်.** ပအ်ဒသ် paˀdas [pɔ̆dɔ̀h]. [LM. **လမိတ်.** လမိတ် lamit [lɛ̆ mèt], **လ္ဂိတ်.** လ္ဂိတ် lmit [ləmèt], **ငလ္ဂတ်.** လ္ဂေတ် lmet [ləmìt].SM. **ကငမတ်.** ကမေတ် kəmet [kă mit].

www.monlibrary.com

LM. တမေတ်. တမေတ် tamet [lă mit], ကမေတ်. ကမေတ် ka met [kă mit]. ꩻတ်. သ္ဂိတ် smit[səmèt] v.to make for the used of another. ကျောန်ပ်တ်သွက်သွေ့ဝံရပ်စပ်စကာ၊ ဒွဲဝဲတွဟ်သွာင်။ အခြားတနေရာအတွက်အသုံးပြုရန် ထုပ်လုပ်သည်။] [P. ꩻမိတ္တ. နိမိတ္တ ni mit ta [ñĭ mèt tă] v. to create. ဖန်ဇဒှ်၊ နိမိတ်ဇဒှ်၊ လွိတ်ဇဒှ်၊ ပ္တန်ဇဒှ်။ ဖန်တည်းသည်၊ ဖန်ဆင်းသည်၊ တီထွင်သည်။]

ꩻမ်. နိမန် ni man [ñĭ mɔ̀n] n.& v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင် မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရသော။ ꩻꩻမ်. သနိမန် sa ni man [să ñĭ mɔ̀n] n.& v. ꩻꩻမ်. သ္ဂိမန် sni man [səñĭ mɔ̀n] n.& v. Invitation. ဒဒှ်မဘိက်ပွိုင်။ ဖိတ်ကြားခြင်။ (၂) to invite. ဘိက်၊ ဘိက်ပွိုင်။ ဖိတ်ကြားသည်၊ ဖိတ်ခေါ်သည်။ (၃) make an offer(of). ပွိုန်ကို။ ဆက်ကပ်သည်။ ꩻꩻမ်ꩻက်. သ္ဂိမန်အောရ် sniman'or [səñĭ mɔ̀n or] n.& v. shall invite to. သနိမန်။ ပင့်ဖိတ်လိမ္မည်။

ꩻမ်. နိမန် ni man [ñĭ mɔ̀n] v. once. မွဲအခိုင်တေံ၊ တစ်ချိန်က။ ꩻမ်. နိမန် nĭ man [nĭ mɔ̀n] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (MM.) ꩻမ်ꩻတ်ꩻ်. နိမန်တ်ုန် nĭman ptuin [ñĭ mɔ̀n pəton] v.to call forward (for ordination.) နိမန်ပ်ုန် (သွက်သွေ့ဝံပ်ုန် ပယျင်)။ အပေါ်သို့ပင့်ဆောင်သည်(ကံဆောင်ရန်အတွက်)။ ꩻမ်ꩻလ္ပာပ်. နိမန်လ္ပေဝ်ပ် niman plop [ñĭ mɔ̀n plɒp] v. to invite to come on, to enter. ဘိက်နိမန်ပ္ပေဝ်ပ်၊ ဘိက်နိမန်သွက်သွေ့ဝံလုပ်ကျင်။ ပင့်ဖိတ်သွင်းသည်၊ ဝင်လာရန်ပင့်ဖိတ်သည်။ ꩻမ်ꩻလ္ပာပ်ꩻင်. နိမန်လ္ပေဝ်ရင် nimanplɒpraṅ [ñĭ mɔ̀n plɒp rèaŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩻမ်ꩻꩻျုဟ်. နိမန်ဖျိုဟ် ni man phyuih [ñĭ mɔ̀n phyoh] v. to come on (monks), to go down. (သင်) နိမန်ဖျုံနင်။ (ရဟန်း) အောက်သို့ပင့်ချသည်။ ꩻမ်ꩻင်. နိမန်ရင် ni man raṅ [ñĭ mɔ̀n rèaŋ] v. to invite. ဘိက်၊ ကော်ဘိက်၊ ဘိက်ပွိုင်။ ဖိက်ခေါ်သည်၊ ဖိတ်မကွာကပြုသည်။ (၂) summon. ကော်ပွိုင်လဝ်၊ ကော်ပွိုင်ကျင်လဝ်။ ဆင့်ဆိုသည်၊ ဆင့်ဆိုထားသည်။ [LM. လမ်. လမန် laman [lĕ mɔ̀n], လ္ပ်. လ္ပန် lman [ləmɔ̀n],; SM. ꩻမ်. နိမန် nĭ man [ñĭ mɔ̀n], P. ꩻမ်တ. နိမန်တန ni man ta na [ñĭ mɔ̀n tă nă] n. invitation. ဒဒှ်မဘိက်ပွိုင်။ ဖိတ်ကြားခြင်း။ Skt. ꩻမ် ဇ္ဈိတ. နိမန်ဇြိတ ni man tri ta [ñĭ mɔ̀n træ̆ tă]. P. ꩻမ်ဓိတ. နိမန်တိတ nima ntita [ñĭ mɔ̀n tæ̆ tă] v. invited. ကော်ဘိက်လဝ်။ ဖိတ်ခေါ်ခဲ့သည်။]

www.monlibrary.com

ဩမ်းတးၚ. နိမန်တနာ ni man ta nā [ñĭ mɔ̀n tă nɑ] v. (MM.) to invite [monks] to a feast. နိမန်ဖာပ်သင်ကို်ခမီ်သင်။ သံဃာတော်များအား ဆွမ်းကျွေးပင့်ဆောင်သည်။ [P. **ဩမ်းတး.** နိမန်တနု ni man ta na [ñĭ mɔ̀n tă nă̆] n. invitation. ဒဒ်မဘိက်ပိုင်။ ဖိတ်ကြားခြင်း။

ဩမှာမတန္ဒာပေတ. နိမှာမတန္ဒာပေတာ nimhāmatandāpeta [ñĭ hmɑ mɛ̀ tɔn dèɑ pe tă] n. Nimhamatandapeta ghost. ပြိုတ်နိမှာမတန္ဒပေတ။ နိမှာမတန္ဒပေတပြိတ္တာ။

ဩဝိသမ်. နိရဝိသေသ် ni ra wi ses [ñĭ rɛ̆ wĭ sis] adv. especially. ဗွဲတွေင်။ အထူးသဖြင့်။ [Skt. **ဩဝိသမ.** နိရဝိသေသ ni rawisesa [ñĭ rɛ̆ wĭ se să̆] adv. without reservation. ဟွံသော်၊ ဟွံသေဟ်။ အကြွင်းမရှိ။]

ဩသြယ်. နိသြေယ် ni srey [ñĭ sərea] v. to fine a resting-place in. သွက်သွေဂံဂ့ဝဲဒွဲဇုဒိုအပ္ဒဲမွဲမွဲ။ အထဲမှာနားနေရန်နေရာတခုခုရှာဖွေသည်။ (၂) to reference. နိသွဲ၊ နိသဲ၊ နိသြဲ၊ သွသွံတဲ့။ ကိုးကားသည်၊ ရည်ညွှန်းသည်၊ လက်ကိုင်ပြုသည်။

ဩသြယ်တကုဗြင်ကြုင်. နိသြေယ်တ်ကုဗြင်ကြုင် nisrey tau ku craṅ ktuṅ [ñĭ sərea tɑo^{3} kɑɔ̆ creŋ krɜŋ] v. decided to live at the bank of river. နိသဲတ်ကုသြင်ကြုင်။ ချောင်း(မြစ်) ကမ်းနားဘေးတွင်နေထိုင်ရန်ရည်ရွယ်သည်။

ဩမ်. နိမန် nĭman [ñĭ mɔ̀n] v.to invite. ကျွ၊ နိမန်၊ ဘိက်၊ ကော်ဘိက်၊ ဘိက်ပိုင်။ပင့်သည်၊ ပင့်ဆောင်သည်၊ ဖိက်ခေါ်သည်၊ ဖိတ်မဏ္ဍာကပြုသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဩမ်.** နိမန် niman [ñĭ mɔ̀n].

ၚူ. နု nū [nù]prep.from. နူ၊ နူကို်။ မှ၊ ထံမှ။ (၂) after. ဗွဲကြ်၊ ဗွဲကြ်တေံ။ နောက်မှ၊ နောက်၌။ (၃) than. နူဂ်၊ နူကို်၊ သာတုဲ့။ ထက်၊ သာ၍။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငာဂ်.** နော်ရ် nor [nɔ̀^{2}r].

ၚေမ္ဒေယ်. နုဇမ္ဒေယ် nūjamñay [nù jɔ̀m ŋɔ̀ɑ^{1}] prep. from a long distance. နူဇမ္ဒေဝဲ။ အဝေးမှ။

ၚူယာဂ်. နုယာဉ် nūyāñ [nù yɑn] prep. from vehicle. နူယာန်။ ယာဉ်မှ။

ၚူသိင်. နုရသိင် nū rasiṅ [nù ră̆ soiŋ] n. (MM., **ဆၚူသိင်.** ဇနုရသိင် caunūrasiṅ [cɑo^{2} nù ră̆ soiŋ].) n. a captain of Dhammaceti's guard. သွိုပ်ပွာန်ပွင်ပွဲ၊ သွိုင်ဓမ္မစေတီမွဲတ္ဂ။ ဓမ္မစေတီမင်းဏီအစောင့်အရှောက်စစ်ခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [as. ညံင်ရ်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သကဲသို့။ **နရသိင်** နရသိင် narasiṅ [nù rə̆ soiŋ] n. man-lion. ပူဂိုမဂံင်သ္ဟာရဏဒိသိုင်။ ခြသေ့ကဲ့သို့ရဲရင့်သောသူ။ Skt. **နရသိမှ**. နရသိန်ဟ နူ ra siṁ ha [nù rə̆ sɛm hə̆] n. man-lion. ပူဂိုစိတ်မဂံင်သ္ဟာတည်ငံရဏဒိသိုင်။ ခြသေ့ကဲ့သို့ရဲရင့်သောစိတ်ရှိသူ။]

ငနိ. နေမိ nemi [nè mæ̆] n. A king of Mithilā who alive visited heaven and hell; the Bodhisatta in the Nimi-jātaka. ဗောဓိသတ်ပို၊ ဥကရာတ်ချင်မိထ္ထိကုညးမတိုန်ဝေင်ချင်သွင်၊ ခွေ်ဝေင်ချင်နရက်အနေဒဒ် မဒ်ပူဂိုမဂျိုင်ဒွံင်လမျိုမွဲ၊ မက္ခငြင်ပွဲကိုဇာတ်နေမိ။ နေမိဇာတ်အလာ၊ ဘုရားလောင်းဗောဓိသတ်၊ မိထ္ထိလာပြည့်ရှင်နေမိမင်း၊ ၄င်းမင်းသည်၊ လူ့ဘဝတွင်၊ အသက်ရှင်လျက်ရှိသောအခါသာမယဒ်၊ နတ်ပြည်နှင့်ငရဲပြည်သို့ သွားရောက်လည်ပတ်ခဲ့သောဘုရင်တစ်ပါးဖြစ်သည်။ **သ္ဂိုင်ငနိ**. သ္ဂိုင်နေမိ smiṅ ne mi [sɔ̀ moiŋ nè mæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Syn. **နိမိ**. နိုမိ nimi [nĭ mĭ] n. (P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။)

ငသ္ဉာ. နေရည္ဇရာ ne rañ ja rā [nè rɔ̀n jɛ̆ rèɑ] n. (MM.) a strame at Buddh Gaya, the modern Nīlājanā. ကြုင်နေရည္ဇရာ၊ နွံပွဲဗုဒ္ဓဂယမွဲ၊ (လွုပ်ကြုင်နီလာဇနာ)။ ဗုဒ္ဓဂါယာရှိ၊ နေရည္ဇရာမြစ်၊ (ယွုနီလာဇနာမြစ်)။

ငလုလင်. နေလုလင် nelulaṅ [nè lŭ lèaŋ] n. (MM.) **သိမ်ငလုလင်**. သိမ်နေလုလင် sim nelulaṅ [sɛm nè lŭ lèaŋ] n. sīmā of the dawn, in Rangoon district. သီမက္ကမုနေလုလင်၊ မန္ဒွံပွဲခရိုင်လွုင်မွဲမ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိ၊ နေလုလင်အမည်တွင်သောသိမ်တစ်သိမ်။

ငဝသညာသညာယတနဘုမ်. နေဝသည္ဘာနာသည္ဘာယတနဘုမ် ne wa sa ñā nā sa ñā yatana bhum [nè wɛ̆ sə̆ ɲèɑ nèɑ sə̆ ɲèɑ yɛ̆ tə̆ nə̆ bhùm] n. world of ne wa sa ñā nā sa ñā ya ta na. ဘုံနေဝသညာနာသညာယတန။ နေဝသညာနာသညာယတနဘုံ။

ငာ. နော no [nò[1]] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ငာရ်**. နောရ် nor [nò[2]r].

နက္ခတ်, နက္ခတ် nakṣat [nèak sɔt] n. Lunar mansion, one of 28 into which the part of the heavens traversed by the moon is divided for astrological purposes. ဒတန်ဂိတု၊ ကိစ္စမဆောင်စပ်ကိုဗေဒနကျတ်၊ မပိုင်ခြာလဝ်၇းအာကာသပို၊ နက်ဂိတုပိုင်ခြာလဝ်လက်လွင်၊ မန္ဒွံသ္ဟုတ်စာခွော်ဒွဝ်(၂၈) ဒကုတ်။ လဂေဟာ၊ လအားဖြင့်အာကာသကို၊ အပိုင်ာ(၂၈) ပိုင်း၊ ကန့်လန့်ဖြတ်ပိုင်းခြားထားသော၊ နက္ခတ်ဗေဒနှင့်ဆိုင်သည့် ကိစ္စရပ်။ နကျတ်၊ နက်ကျတ်၊ နက်သတ်။

www.monlibrary.com

ꩻꩻꩵ, နက်သတ် nak sat [nèak sɔt] n. naksat 27 the being in the 27th mansion. Vaj. နက္ခတ်၊ နက်ကျတ်၊ နက်သတ်။ နက္ခတ်(၂၇)မန္ဒိုပ္ဒဒတန်ဗပေင်၊ နက်ကျတ် (၂၇)။ နက္ခတ်ပြည့်(၂၇) လုံးပြည့်ဂေဟာတွင်ရှိသော၊ နက္ခတ် (၂၇)လုံး။ [LM. **ꩻꩫꩻ**, နက်သတ် nak sat [nèak sɔt], **ꩻꩻꩵ**, နက်ကျတ် nak kyat [nèak kyɔt]. ; SM. **ꩻꩫꩻ**, နက်သတ် nèak sɔt [nèak sɔt]. Skt. **ꩻꩵꩻ**, နက္ခတြ nakṣa tra [nèak să tră].]

ꩻꩵꩻ, နက္ခတြ nakṣatra [nèak să tră] n. naksat. နက်သတ်၊ နက္ခတ်။ နက္ခတ်။ နက်ရှတ်တြ။

ꩻꩵꩻ, နက္ခတြ nak ṣat ra [nèak să tră] n. naksat. နက်သတ်၊ နက္ခတ်။ နက္ခတ်၊ နက်ရှတ်တြ။

ꩻꩻꩵ, နာက် nāk [nàik], ꩻꩻꩵ, နေက် nek [nèak], ꩻꩻꩵ, နာဂ် nāg [nàig], ꩻꩻꩵ, နာဂ nā ga [nèa gĕ] n. (one of) class of superhuman being usually appearing in form of serpents, as chthonic genii the objects of a cult, and otherwise supposed to dwell below the Tāvatiṁsa heaven on the west, mythical serpent. dragon. သတ်မန္ဒိုကဆံင်သ္ဘင်နူမ္ဒိဟ်မွဲဂကူ၊ ဗိုပြင်ခေံတံမဒ္ဒ်ဒ္ဒံင်ညံင်ရ်ဖြံ့၊ (ကွေတ်ဝါဒမရှေ်သွေ်ရုပ်နာနာဘာဝ)၊ မွဲနဲပ္ဒန်သမ္ဒီကေတ်လဝ်၊ ဒဒ္ဒ်ရသတ်တံဂ့်မတန်တ်ဒ္ဒံင်ပွဲကိုဒ္ဒွဲဒွဲဘွာန်ဒေသ၊ အသွဝ်သွဝ်တာဝတီ၊ (လွဘ်ဖာပလိုတ်)။ လူထက်အဆင့်မြင့်သော သတ္တဝါတစ်မျိုး၊ ၄င်းတို့၏ကိုယ်ခန္ဓာပုံသဏ္ဌာန်သည်မြွေကဲ့သို့ဖြစ်နေကြသည်။ (နာနာဘာဝကို၊ ကိုးကွယ်သောအယူဝါဒ)၊ တနည်းအားဖြင့်မှတ်သားထားပြန်သည်မှာ၊ ထိုသတ္တဝါတို့သည်၊ တာဝတိသာနတ်ပြည်၏အောက်၊ အနောက်ဖက်အရပ်ဒေသတွင်၊ မှီတင်းနေထိုင်ကြသည်ဟုဆိုသည်။ နာ်၊ နာဂ။ နဂါး။

ꩻꩻꩵ, နာက် nāk [nàik] n. (MM.) **ꩻꩵꩻꩫꩻ**, ကျာက်လွင်နာက် kyākblaṅ nāk [kyaik blèan nàik]n.The pagoda of the nāga's coils. (prob. Incurporating an image of the Buddha seated on the Mucalinda.) at Zingyaik. ကျာ်ထွဲမတန်တ်ဒွံင်၊ လ္ဘူပလွင်ကဂူနာ်ပွဲမုစွလိန္ဒ(ပွဲဒိုကွာန်ဖိုင်ကျာ်)။ မုစွလိန္ဒနဂါးအခွေပေါ်တွင်တင်ယွင်ထက်ခွေ ထိုင်နေတော်မူသော ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော် (ဇင်းကျိုက်ကျေးရွာတောင်တွင်)။ [LM.; SM. **ꩻꩻꩵ**, နာက် naik [nàik]. Skt./P. **ꩻꩻꩵ**, နာဂ nāga [nèa gĕ].]

ꩻꩻꩵꩻ, နာက်ဘဝ် nākbhaw [nàik bhɔ̀] n. nāga world. လောကနာ်၊ လိုက်နာ်။ နဂါး

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

လောက၊ နဂါးကမ္ဘာ။ see. ရုံင်။ ရှု။ ꤡꤢꤠꤡꤢꤠꤢ, နာဂဗောဓိ nā gabhow [nèa gɛ̏ bhò²]. ꤡꤢꤠ, နာဂ် nāg [nàik], ꤡꤢꤠ, နာဂ nāga [nèa gɛ̏].see. ရုံင်။ ရှု။ ꤡꤢꤠ, နာက် nāk [nàik].

ꤘꤠ, နုက် nuk [nɜ̀k] v. read. ဖွဲ့။ ဖတ်။ ꤘꤠ, ဒုက် duk [dɜ̀k].

ꤑꤑꤠ, နေက် nek [nèak] n. dragon. nāga. နဂ်၊ နဂါး။ see. ရုံင်။ ရှု။ ꤡꤢꤠ, နာက် nāk [nàik].

ꤡꤢꤠ, နာဂ် nāg [nàig] n. nāga. dragon. နဂ်။ နဂါး။ ꤡꤢꤠ, နာဂ nāga [nèa gɛ̏] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တူ။ see. ရုံင်။ ရှု။ ꤡꤢꤠ, နာက် nāk [nàik].

ꤑꤵ, နုင်¹ naṅ [nèaŋ] v. ပြုꤑꤵ, ပြုနုင် pra naṅ [prɑ̆ nèaŋ] v. to be definitely true. ဒိုအာကဆင်ခုံပြု။ တိကျမှန်ကန်သောအဆင့်သို့ရောက်သွားသည်။ [LM. ꤕꤵ, ဒုင် ḍaṅ [ɗɛŋ], ꤒꤵ, ကွင် kḍaṅ [kəɗɛŋ].; SM. ꤕꤵ, ဒုင် ɗɛŋ [ɗɛŋ] v. intensifying verb p. ကြိယာနွံကိုကဆင်အဓိပါသျှင်နူဓမ္မတာ၊ (ဥပမာ၊ သာတဲ့)၊ ရိုးရိုးဓမ္မတာထက်အဆင့်မြင့်သော အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့်ကြိယာ။ (ဥပမာ၊ သာ၍)]

ꤑꤵ, နုင်² naṅ [nèaŋ] v. to bring. ကောက်နုင်၊ ယိုက်နုင်၊ ကော်နုင်။ ယူဆောင်လာသည်၊ သယ်ဆောင်လာသည်။ ခေါ်ဆောင်လာသည်။ see. ꤑꤵ, ရုင် raṅ [rèaŋ].

ꤡꤢꤵ, နာင်³ nāṅ [nàiŋ] pv. Nagative intencifying particle. ပစ္စဲဒစိုဒစးကဆင်အဓိပါ မသျှင်နူကိုဓမ္မတာ။ ရိုးရိုးဓမ္မတာထက်အဆင့်မြင့်သော၊ ဆန့်ကျင်ဘက် အဓိပ္ပာယ်ရှိသည့် ပစ္စည်း။ [LM. ꤡꤢꤵ, နာင် nāṅ [nàiŋ] adv. altogether. အလုံဖြိုတ်၊ ဖြိုတ်၊ အိုတ်သို့၊ လုံးလုံး၊ လုံးဝ။ (၂) entirely. လုံးလုံးလျားလျား၊ လုံးဝ၊ လုံးဝဥသုံ။ ခိုုက်ခိုုက်ပေင်ပေင်၊ ဖြိုတ်၊ အိုတ်သို့။ (၃) wholly. လုံးလုံး၊ လုံးဝဥသုံ။ ဖြိုတ်၊ သို့ဖြိုတ်၊ အိုတ်သို့။ ꤢꤢꤡꤢꤵ, ညီနာင် ñi nāṅ [ɲɪ̏ nàiŋ] adv. a little. ညိဓဝ်၊ ညိညိကို၊ အနည်းငယ်၊ နည်းနည်းခြင်း၊ မဖြစ်စလောက်ကလေး။]

ꤡꤢꤵ, နာင်⁴ nāṅ [nàiŋ] nq. (MM.) quantifying for stupas or terminal items. လွိဟ်သွက်သွေဂံစကာ ကာလမရိုဟ်လွိဟ်ကျာ်စေတီ၊ ဟွံသေင်မဆေင်စပ်ကိုကပေါတ်သာသနာ။ စေတီပုထိုးရေတွက်ရာတွင်အသုံးပြုသောကိန်းဂဏန်းသို့မဟုတ်၊ ဘာသာရေးနှင့်ဆိုင်သော ပစ္စည်းများကိုရေတွက်ရာတွင်သုံးသောကိန်းဂဏန်း။ ꤑꤢꤢꤡꤢꤵ, စေတီဓာနာင် ceṭībʰānāṅ [ce tæ ɲa nàiŋ] pv. Two stupas. ကျာ်စေတီဓာဇကူ။ စေတီတော်နှစ်ဆူ။

www.monlibrary.com

ဃင်, နာင်္ nāṅ [nàiŋ] n. (MM.) **သိမ်ဃင်မြင်**, သိမ်နာင်မြင် sim nāṅ mraṅ [sem nàiŋ mrèaŋ] n. a sīmā. သီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။

ဝိင်, နိုင်niṅ [nòiŋ]n.**ရုံဝိင်**,ခုန်နိုင်bunniṅ [pun nòiŋ] n. razor. ဓုန်ကးကျိုပ်။ ဆံသဓး။

ဂုင်, နုင်် nuṅ [nɜ̀ŋ] nq. vessel for holding liquids. ကပေါတ်သွက်သွေ့ဂံစုတ်ခုဂ်၊ဗိုပြင်ခွဲမန္ဒံကိုသွောန်သွက်သွေ့ဂံခွက်။ ပင့်မသယ်ဆောင်ရန်နှတ်ခမ်းရှိသောရေထည့်အိုး။

ဂုင်, နုင်ာ် nuṅ [nɜ̀ŋ], ဂုင်, နုင် nūṅ [nɜ̀ŋ], nq. (MM.) **ဂုင်သွုင်**, နုင်သွုင် nuṅ swuṅ [nɜ̀ŋ swɜŋ] n.pot for drinking water. နုင်မစုတ်လဝ်ဥဂ်သွက်သွေ့ဂံသုင်။ သောက်ရေထည့်ထားသောရေအိုး။ **ဧာက်ဂုင်ဂၚယ်**, ဥာက်နုင်ဂရယ် ḍāknuṅgaray [ɗaik nɜ̀ŋ gɛ̀ ròa^{l}] n. silver bowl with sneath-like foot in form of waterlily. သွိုင်ဩြန်မန္ဒံကိုဖိုင်၊ ဒွုင်လဝ်ဗိုဥောင်က်ကိုန်။ ကြာပွင့်ပုံသဏ္ဌာန်အခြေရှိသောငွေဖလား။ Cf. **ကျွသ်**, ကွသ် klas[klɔs].[LM. **ဂုင်**, နုင် nuṅ [nɜ̀ŋ].;SM. **ဂုင်**, နုင် nɜ̀ŋ [nɜ̀ŋ].]

ဂုင်သွုင်, နုင်သွုင် nuṅswuṅ [nɜ̀ŋ swɜŋ] n. drinking water pot. နုင်စုတ်ဥဂ်သွက်သွေ့ဂံသုင်။ သောက်ရေထည့်ရန်အိုး။

ဂုင်သွုင်ဧာက်, နုင်သွုင်ဥာက် nuṅ swuṅ ḍāk [nɜ̀ŋ swɜŋ ɗaik] n. pot of drinking water. ဥာ်နုင်သွုင်၊ နုင်ဥာ်သွုင်။ သောက်ရေအိုး။

ဝိဉ်, နိုဉ် nic [nɨ̃c] v. have. နွံ၊ နုမ်၊ မွုံ။ ရှိသည်၊ မှာရှိသည်။

ဝိဇ္ဈာမတဉာဂပတ, နိဇ္ဈာမတေနှာပေတ nij jhā ma tanhāpeta [nèt jyèa mɛ̃ tɑ̆ hna pe tɑ̆] n. (1455) once of the four classes o f ghosts (pret). ပ္ဍောဝ်ကိုပြိုတ်မန္ဒံပန်ဂကူဝွံ၊ မဒှ်မွဲဂကူ။ ပြိတ္တာလေးမျိုးအနက်တစ်မျိုး။ [P. **တဏှာ**, တကေ့ °taṇhā° [tɑ̆ hnɑ̆] v. consumed by thirst. သွးဒုင်ကပ်ကွောဝ်ဥာ်။ ရေငတ်သောကပ်ဘေးနှင့်ကြုံသည်။]

ဂဒ္ဓိယက္ခဂသနာပတိ, နေတ္တယက္ခသနာပတိ net tayakkhasenāpti [nɨ̀t tɑ̆ yèak khɑ̆ se nèa pɑ̆ tæ̆] n.AYakkha captain. ကျိုပ်သျိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

ဂဒၵဒ္ဓိဒ္ဓဂ်, နောတ်သုဒြင် notsudraṅ [nɔ̀t sɑɗ drèaŋ] n. hypoth. နဒဒ္ဒ်မဒ္ဒ်မာန်ဟောင် မခယျကောတ်လဝ်၊ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ sickle of horn handle. နတ်တဝ်ဂြင်။ ဦးချိုအရိုးတပ်တံစဉ်။

ဂံ, နုန်် nan [nɔ̀n] n. (**ရိသိဂံ**, ရိသိနုန် ri si nan [ræ̆ sæ̆ nɔ̀n].) n. a hermit, younger brother of the Bodhisatta in the Sona-Nanda- jātaka. ရသိမွဲတ္ဍ၊

www.monlibrary.com

ညးမဒှ်ဒေံဗောဓိသတ်၊ မကွၚ်ပွဲဇာတ်သောနနန္ဒ။ ရသေ့တစ်ပါး၊ သောနနန္ဒဇာတ်လာ၊ ဘုရားလောင်းဗောဓိသတ်၏ညီတော်ရသေ့။ [P. ꩻန္ဒ, နန္ဒ- nanda [nɔ̀n dɛ̏].]

ꩻꩭ, နန်ꩻ nan [nɔ̀n] n. (1557) palace. နန်။ နန်း။ Cf. ꩻꩬꩻꩭ, ရာဇဿန် rājasthan [rèa jɛ̏ səthan], ꩻꩭ, ဂွော် gloṅ [glòŋ], ꩻꩭꩻ, ပြာသာဒ် prāsāt [pra sat]. [LM.; SM ꩻꩭ, နန် nòn [nɔ̀n]. (OB. ꩻꩭ:, နန်း nan: [nan].)]

ꩻꩭꩻꩍꩭ:ꩭ်, နန်ဒဂေါ်းဟ် nan da goḥh [nɔ̀n dɛ̏ gɔ̀h] n. a cave where the king of Chaddanta elephant dwells during the rainy season. ဂိုဟ်မဲ့ဒွဲသွိုင်စိုင်ဆဒ္ဒန်၊ မသွဒတ်အခိုင်အခါဥတုဖြဲ့။ ဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း၊ မိုးဥတုအခါသမယ၌ဝင်ရောက်ခိုလှုံသောဂူတစ်ဂူ။ [Skt./ P. ꩻꩭꩻ, ဂူဟာ gūhā [gù ha] n. cave of delight. ဂိုဟ်မသွိုင်ဗွိုဟ်ကို စိုတ်။ စိတ်ကြည်နူးဖွယ်ရာကောင်းသောဂူ။]

ꩻꩭꩻꩮꩭ်, နန်ဒဗြောမ် nandabrām [nɔ̀n dɛ̏ brɔ̀m] n.(ဗုံမ်ꩻꩭꩻꩮꩭ်, ဗုံမ်နုံးနန်ဒဗြောမ် bumṅ naḥ nan dab rām [bùm nɛ̀h nɔ̀n dɛ̏ brɔ̀m].) n. a brahmin who earned 40,000 gold pieces for reciting our verses to king Sutasoma. ဗမ္မုံးညးမဂွံထဝ်၊ ၄၀၀၀၀၊ ကသာပ်၊ နူကိုသွိုင်သုတသောမ၊ သွက်မဖျောတ်သ့ိဇျဲကို လက်ံကဗျပန်ပိုတ်နကိုပါင်တိုက်။ သုတသောမမင်းကြီးအား၊ ကဗျာလက်ံလေးပိုဒ်ကို အလွတ်ရွတ်ဖတ်သရဇျာယ် ပေးခဲ့ရသည့်အတွက်၊ ရွှေအသပြာ၊ ၄၀၀၀၀၊ ကိုအခကြေးငွေအဖြစ် ရရှိသော ပုဏ္ဏား။ [P. ꩻꩮꩻꩭ, ဗြာဟ္မဏ °brāhmaṇa [brɑ hmə̆ nə̆].]

ꩻꩭꩍꩭꩻꩭꩻ, နန်ဒဝနုဒ္ဒယျာန် nan da wana˙uyyān [nɔ̀n dɛ̏ wɛ̏ nɛ̏ ŭ yyɔ̀n] n. a pleasure garden in the Tāvatiṁsa heaven, to which the gods are brought when about to die. ဥဒျာန်သွက်သွေံပရေလွောင်လွေတ်၊ မနွံပွဲကိုဥုင်သွဝ်တာဝတိ်မွဲ၊ ဥဒျာန်ဂ့်မဒှ်တ်ဒွဲကေတ်ဏာ၊ အခါကာလကောန်အိန်တံ၊ မညန်ကွၚ်ကိုစုတိ။ တာဝတိ်သာနတ်ပြည်၌တည်ရှိနေသော အပန်းဖြေဥယျာဉ်တစ်ခု၊ ၄င်းဥယျာဉ်သို့စုတေ့ခါနီး အခြေဆိုက်နေသောနတ်သားတို့အား၊ ပေးပို့ထားရာအရပ်။ [P. ꩻꩭꩍꩭ, နန္ဒနဝန nan danavana [nɔ̀n dɛ̏ nɛ̏ wɛ̏ nɛ̏] n.(lit. grave of delight. ငြိုဝ်တသိုက်သွိုင်ဗွိုဟ်ကိုစိုတ်။ စိတ်ချမ်းမြေ့ဖွယ်ရာကောင်းသောတောအုပ်။). ꩻꩭꩻ, ဥယျာန ˙uyyāna [ŭ yyɑ nə̆] n. pleasure-garden. ဥဒျာန်ပွေဝ်လွောင်။ အပန်းဖြေရာဥယျာဉ်။]

ꩻꩭꩻ, နန်ဒိယ nan diya [nɔ̀n dĭ yɛ̏] n. (1455, ꩻꩭꩻꩭꩻ, သ္မိုင်နန်ဒိယ smiṅ nan diya [səmoiŋ nɔ̀n dĭ yɛ̏].) n.a king of16 kappas ago. ဓ္ကရာတ်မကွၚ်ဒ့ဉ်ကွၚ်၊ လောန်ကွၚ် ၁၆၊ ကဝ်တေံ။ လွန်ခဲ့ပြီးသော ၁၆၊ ကပ်ကမ္ဘာကမင်းဖြစ်ခဲ့သောဘုရင်တစ်ပါး။

www.monlibrary.com

ꩻ꩓꩜꩟, နန်ဒိဝရ် nan di war [nɔ̀n dĭ wɔ̀r] n. Auspicious object in form of flower prob. representing that of Ervatamia coronaria. အရာဝတ္ထုမန္ဒကို့မ်ိဳး၊ မန္ဒကို့ဗိုပြင်ညံင်ရက်။ ပန်းကဲ့သို့မင်္ဂလာရှိသည့်အရာဝတ္ထု။ [LM. **ꩻ꩓ꩫ꩜**, နန်ထေဝဒ် nanthewaw [nɔ̀n the wɔ̀], **ꩻ꩓ꩫ꩟**, နန်ထေဒ့ဝ် nan the whaw [nɔ̀n the whɔ] n. kind of flower. က်မွဲဂကူ။ ပန်းတစ်မျိုး။ Skt. **ꩻ꩕ꩬꩭ꩜ꩻ**, နန်ဒျာဝရ်တ nan dyā varta [nɔ̀n dyèɑ wɔ̀r tă] n. that which turns to the right. ဒဒ့်မဂေတ် အာလွှာ်ပုင်။ လက်ျာဖက်သို့လှည့်သွားခြင်း။]

ꩻꩭ꩷, နာန် nān [nàn] n. betel-box of dodecagonal shape. ခွံဖဗ္ဘုဗိုမွဲဂကူ။ ကွမ်းအစ်ပုံစံတစ်မျိုး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩲꩲꩱꩭꩻꩭ꩷**, ခီချိုဝ်နာန် khiḍuiwnān [khi ɗɑɒ nàn].

ꩻꩭ꩷ꩻꩫꩭ꩜ꩻ, နာန်ဒနဝန နān danawana [nàn dĕ̀ nĕ̀ wĕ̀ nĕ̀] n. a grove on the bank of lake Anotatta where the Buddha expounded the Abbhidhamma to Sāriputta, apparently identical with the god's pleasure-garden nandawa na 'uyyān. ဂြိုပ်မတန်တ်ခွံင်၊ လွှုပရင်လွှအနုတတ်၊ ဒွဲဘဲသဗ္ဗညုတမတွံဝဝ်၊ အဘိဝဝ်ကို့မှာထေသာရိပိုတ်၊ မတုပ်သွဟ်ကို့ဗိုပြင်နန္ဒဝနဥဒျာန်၊ မပ္ပြေဝ်လွှောင်လွှေတ်ကောန်အိန်တံ။ အနောတတ္တရေအိုင်ကမ်းနဘေးတွင်တည်ရှိသောတောအုပ်၊ ထိုနေရာတွင်၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက၊ မဟာထေ အရှင်သာရိပုတ္တရာအား၊ အဘိဓမ္မာတရားတော်ကို ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။ ထိုဥယျာဉ်သည်၊ နတ်သားများ အပန်းဖြေရန်အတွက်ဖြစ်သော၊ နန္ဒဝန်ဥယျာဉ်နှင့်အလားသဏ္ဌာန်တူသည်။ [Skt. lit. grove of delight. ဂြိုပ်မလဟိုင်လဟဲကို့စိုတ်။ စိတ်ကြည်နူးဖွယ်ရာကောင်းသောတောအုပ်။]

ꩻꩫ, နိုမ် nim [nɛm] pv. (MM.) still. စိုက်၊ ဒိုက်။ ယွဲတိုင်၊ ယွဲထက်တိုင်။ yet. ဏီ။ သေး။ [LM. **ꩻꩫ**, နိုမ် nim [nɛm], **ꩻꩻꩫ**, ဏိမ် ṇim [nɛm].; SM. **ꩻꩻꩫ**, ဏိမ် nɛm [nɛm].]

ꩻꩫꩭ, နောမ် nom [nɔ̀m] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်မခယျကောတ်လဝ်၊ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩫꩭ꩷**, သ္နောမ် snom [sənɔ̀m] v. attr. သမ္ဗီကောတ်ဒဒ့်မဆောင်စပ်။ သက်ဆိုင်သည်ဟုမှတ်ယူသည်။ နိုမ်၊ နုမ်၊ နွံ၊ ရှိသည်။ **ꩵꩻꩫꩭ꩷**, ဘ္ဘာမောမ် 'i mom [ĭ mɔ̀m] v. to be. ဒ့်၊ နွံ၊ တန်ခွံင်။ ရှိသည်၊ ဖြစ်သည်၊ တည်ရှိသည်။ (၂) exist. ထွက်ပေါက်။ ဒွဲဘဲတိတ်။ (၃) to have existing. နွံကို့ဒွဲဘဲတိတ်။ ထွက်ပေါက်ရှိသည်။ (၄) to possess. ပိုင်၊ ပိုင်ပြီ၊ နွံပွဲတဲ့။ ပိုင်ဆိုင်သည်၊ လက်ဝယ်ရှိသည်။ (၅) be suffered with. သွဒုင်စသိုင်။ ခံစားရသည်။

www.monlibrary.com

ငၫမ်ၣ, နောခ်ၣ nom [nɔ̀m], ငွၫမ်, နွောခ် nwom [nwɔ̀m], ငွၫမ်, နွောံခ် nwomm̀ [nwɔ̀m], ငွၫံ, နွောံ nwom̀ [nwɔ̀m], ၼွမ်, နွမ် nwam [nwɔ̀m], ၼွံမ်, နွံမ် nwaṃm [nəwɔ̀m], ၼွံ, နွံ nwaṃ̀ [nɔ̀m] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ သျုမ်, သူုခ် snum [sənùm], ငသ္နာမ်, သွောခ် snom [sənɔ̀m] v. shall be. သွံ့, သနွံ့။ ရှိလိမ္မည်။ [LM. ၼွံ, နွံ nwaṃ̀ [nwɔ̀m] 1527, ငွၫမ်, နွောခ် nwom̀ [nwɔ̀m], 1557. Cf. ဒသ်, ဒသ် das [dɔ̀h], ငမွၫယ်, မွောယ်ˀ moy [mɔ̀a²], ဂါဂ်, ဂေါအ် go˙ [gɔ̌].] Der. ပငၫမ်, ပနောခ် panom̀ [pɑ̌ nɔ̀m] v. to endow. ကိုဒါန်။ လှူဒါန်းသည်။ [LM. ငွၫံ, နွောံ nwom̀ [nwɔ̀m], မၼွံ, မနွံ ma nwaṃ̀ [mɛ̌ nwɔ̀m] adj. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ သျုမ်, သူုခ် snum [sə nùm], ငသ္နာမ်, သွောခ် snom [sənɔ̀m] v. shall be. သနွံ့။ ရှိလိမ္မည်။ SM. ငွၫံ, နွောံ nwom̀ [nwɔ̀m],]

ငၫမ်ကၠြရာဟ်မမိပ်ပါာ်, နောမ်ကုညြောရဟ်မဓိပ်ဗါရ် nom ku˙o jārahmamippār [nɔ̀m kɑ̌ɑ̌ ɑo² jɛ̀a rɔh mɛ̌ mɛ̀p pɑr] v. has with relish taste. နွံကိုညြောရှ်မမိပ်။ မြိန်ယှက်သေအရသာညြောရှိသည်။

ငၫမ်ကုယမ်, နောမ်ကုယသ် nom ku yas [nɔ̀m kɑ̌ɑ̌ yɔ̀s] v. be famous, be well-known. နွံကိုယ္ဒုဒယ္ဒ်၊ နွံကိုပရိုင်ဒယ္ဒ်တ့်။ ထင်ပေါ်သည်၊ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသည်။

ငၫမ်ဇေယ်ငမာယ်ငလး, နောမ်ဇေယ်မောယ်လေး nom ḍeymoyleḥ [nɔ̀m ɗɑa mɔ̀a² l̀ih] v. have been in one time. နွံပွဲကိုမွဲဝါ။ တစ်ခါတုံးကရှိသည်။

ငၫမ်ယမ်, နောမ်ယသ် nomyas [nɔ̀m yɔ̀s] v. have property. နွံယသ္သပတ်။ ပစ္စည်းဥစ္စာရှိသည်။

ငၫမ်ငသက်တုငၫဝ်, နောမ်သေက်တုရောဝ် nom sek tu row [nɔ̀m sɔik tɑ̌ɑ̌ ro] v. have six kinds of colour. နွံကိုအရံင်အရာတြဲသဝ်။ အရောင်အသွေးခြောက်မျိုးရှိသည်။

ၸယ်, နယ် nay[nɔ̀a¹]n. manner. ဗိုကျောန်၊ နဲကျောန်၊ ဗိုကွဲဒြ်၊ အခိုက်ကွာ၊ အခိုက်အလိုက်။ ပြုလုပ်ပုံ၊ ပြုလုပ်နည်း၊ ဖြစ်ပေါ်လာပုံ၊ ဓလေ့ထုံး၊ အလေ့အထ။ see. ရံင်။ ရှူ။ ငၸယ်, နေယ် ney [nèa].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩫ, နာယ်꩓ nāy [nài] n. **သိမ်ꩻꩫꩻꩫ**, သိမ်နာယ်သာယ် sim nāy sāy [sɛm nài sai] n. sīmā of the bee-master. သိတ္တသဘဲ။ ပျားအရှင်သွင်သိမ်။ Cf.LM. **ꩻꩫ**, နာယ် nāy [nài]; SM. **ꩻꩫ**, နာယ် nài [nài] n. master. တ္ဘ။ အရှင်၊ သွင်။ from P. နှကိုပါဠိ။ ပါဠိမှ။ **ꩻꩫꩊ**, နာယက nāyaka [nèa yɛ̏ kă].

ꩻꩫ, နာယ်ꩵ nāỹ [nài] n. master. တ္ဘ၊ နာဲ။ အရှင်၊ သွင်၊ ဦး။

ꩻꩫꩬꩻꩮꩵ, နာယ်စန်ဇောက် nāy can jnok [nài cɔn jənòk] n. Mister Can the great . နာဲစန်ဇော်။ ဦးစန်ဇနွတ်။

ꩻꩫꩫꩵ, နာယ်မဂုံ nāymagumṁ [nài mɛ̏ gùm] n. mister Nai Mae Gum. နာဲမဂုံ။ ဦးမဂုံ။

ꩵꩫ, နုယ် nuy [nui] n. **ꩡꩵꩫ**, ယာနုယ် yā nuy [pèa nùi] n. personal name. ယွုပ္ပဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [B. ငွေး, နွေး new: [nwe] v. to be warm. သ္ကိုဂို့။ နွေးစေသည်။]

ꩻꩫ, နေယ် ney [nèa] n. Rule. စေဝ်၊ သွောဝ်၊ စေဝ်သွောဝ်။ စည်း၊ စည်းကမ်း၊ စည်းမျဉ်း။ **ꩡꩻꩫ**, ရောဝ်နေယ် row ney [rò^{2} nèa] n. manner. ဒွေတ်ပွ၊ အခိုက်ကွာ။ အပြုအမူ၊ ဓလေ့ထုံးစံ။ **ꩡꩻꩫꩊꩵ**, ရောဝ်နေယ်ဓေါအ် row ney wo' [rò^{2} nèa wŏ] n. in this manner. ရ်နဲ့ဝွံ့။ ဤနည်းကဲ့သို့။ **ꩫꩫ**, နယ် nay [nòa^{1}] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩵꩫꩫ**, ရုံနယ် raunay [rèa^{1} nòa^{1}] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ꩫꩫ**, နယ် nay [nòa^{1}] n. rule. စေဝ်၊ သွောဝ်၊ စေဝ်သွောဝ်။ စည်း၊ စည်းကမ်း၊ စည်းမျဉ်း။ (၂) manner. ဒွေတ်ပွ၊ အခိုက်ကွာ။ အပြုအမူ၊ ဓလေ့ထုံးစံ။ (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ SM. **ꩫꩫ**, နယ် nay [nòa^{1}] n. rule. စေဝ်၊ သွောဝ်၊ စေဝ်သွောဝ်။ စည်း၊ စည်းကမ်း၊ စည်းမျဉ်း။ P. **ꩫꩪ**, နယ naya [nɛ̏ yɛ̏], **ꩫꩫ**, နယ် nay [nòa^{1}] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ꩻꩵ, နာရ်꩓ nār [nèar] n. A god worshipped during the building of Kyanzittha's palace, generally indentified with Visanu. ရုပ်ဒေဝတ်မပင်လျှောဝ်ခွံင်တဲ့အကြာဒတန်နန်လက်ထက်သွိင်တလန်ကေသာ၊ ဗွဲမဂွိုင်မခွံက်ထွးလဝ်ကရော်ဒေဝတ်ဟောန်ဒုဗီသ္ဆူ။ ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်၊ နန်းတော်ကြားတွင်ထုလုပ်ထားသော လက်အုပ်ချီ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

နတ်ရုပ်ထု၊ အထူးသဖြင့်ဟိန္ဒူဗိဿနိုးနတ်ရုပ်နှင့်အတူ၊ ထုလုပ်ဖော်ပြထားသည်။ [Skt. ဃာ, နာရ nāra [nèɑ rɛ̌].]

ဃာ်, နာရ်၂ nār [nèɑr] n.(**ဝိအိဃာ်**, ရိသိနာရ် risinār [rɪ̌ sæ̌ nèɑr].) n. the Bodhisatta, a Brahmā who appears in the guise of a hermit, in the Mahānāra dakassapa-jātaka. ဗောဓိသတ်ညးမဒှ်ဗြို၊ မပ္ဍော်ကွၚ်လဝ်ရသိမွဲတုဲစိုပ်ကွၚ်၊ သ္ဂော်ဆိုကေ့တ်ပွဲကိုဇာတ်မဟာနာရဒကဿပ။ မဟာနာရဒကဿပဇာတ်လာ၊ ဘုရားလောင်းဗြဟ္မာမင်းက၊ ရသေ့ပုံပန်းဟန်ဆောင်ပြီးရောက်လာပုံ။ [P. **ဃာဒ**, နာရဒ nārada [nèɑ rɛ̌ dɛ̌].]

ဝိဗ္ဘာဃမ္ဗုလဗဇြပ္ပ္ယမဟာ, နိုရိဗ္ဗာနမူလဝဇြပရျမဟာ nirbbānamūlabajraparyamahā [nɪ̀r bèɑ nɛ̌ mù lɑ̆ bɛ̌ jrɛ̌ pɑ̆ ryɛ̌ mɛ̌ hɑ] n. A stupa build by Kyanzittha outside Pagan on the NE. ကျာ်စေတီသိုင်တလန်ကေသာ,မဒက်ခွံပွန်လဝ်မူးချုင်ဗကာံ၊ ပွဲလွာ်ဒိုဟ်ဇုံက်သွဝ်ကျာ။ ပုဂံပြည်၏အရှေ့မြောက်ဖက်ဒေသ၌၊ ကျန်စစ်သားမင်းတည်ထားခဲ့သောစေတီတစ်ဆူ။ [Skt. **ဝိဗ္ဘာဏာမူလဝဇြပြာယမဟာဓာယ်တျ**, နိုရိဗ္ဗာဇာဒမူလဝဇြပြာယမဟာစာယ်တျ nirvāṇamūlavajraprāyamahā cai tya [nɪ̀r bèɑ nɑ mù lɑ̆ wɛ̌ jrɛ̌ prɑ yɛ̌ mɛ̌ hɑ cai tyɑ̆] n. great original adamantime stupa of nirvana. ကျာ်နိဗ္ဗာန်သွိက်ဇမွော်မန္ဒ်ကိုသို့ဉ်တံမူလဗိုန်ဗိုန်ခိုင်ခိုင်။ အခိုင်အခံ့ရင်းမြစ်ရှိသောလျောင်းတော်မူရုပ်ပွားတော်ကြီး။]

ဝိဗ္ဘာ်, နိုရိဗ္ဗာန် nirbbān [nɪ̀r bàn]n.&v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သဝိဗ္ဘာ်**, သနိုရိဗ္ဗာန် sanirbbān [səɲ̀r bàn] n.&v. Nirvana. နိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာန်။(၂) a state of liberation from passion and the cycle of rebirth, often conceived of as having geographical extension as a superheaven, to attain nirvana. ကဆံ်အကဲအရာ၊ မဗ္ဗးဓးတိတ်အာနူကိုပးဒွက်ရာဂ၊ တဇာကိုသံသာရဝတ်။ ချပ်တဒွံင်ပွဲကိုစိုတ်တွို့၊ ညံင်ရသ္ဂော်သွဲပ္ဍိတ်မဆေင်စပ်ကိုပ္ဍိပွိုင်တိဥာ်၊ ရ်ဘုံအကာသမွဲဗွဲမသွဲလး၊ သ္ဂော်ဂွံနိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာန်ဘုံသို့တက်လှမ်းနိုင်ရန်၊ အမြဲတန်းကြံစည်စိတ်ကူးလျက်၊ ပထဝီနှင့်သက်ဆိုင်သောအခြေအနေအရ။ တိုးချဲ့ထားသည့်အရာ၊ အပြောကျယ်အာကာသဘုံသို့ရည်မှန်းကာ၊ ရာဂနှောင်ကြိုး၊ တဇာနှင့်သံသရာဝတ်တို့မှလွတ်မြောက်ရေးကြိုးပန်းသည်။

ဝိဗ္ဘာ်, နိဗ္ဗာန် nibbān [nèp bàn] n. (1557) **ဝိဗ္ဘာ်မတွာ်ဂ်းဏာ်ဘဖြိုတ်**, နိဗ္ဗာန်မတွော်ဂ်းထာန်အမြိုတ် nib bān ma twah gaḥthān'amruit [nèp bàn mɛ̌ twɔh gèh than ɑ̆ mrɜ̀t] n. that is the place of immortality. ဌာန်ဒွဉဲမကျိုင်ဂေါဝ်ဆဲဒွံင်လွိုန်။ ထာဝရရှင်သန်နေသည့်နေရာ။ Cf. **ပဝိဗ္ဘာ်**, ပရိနိုရိဗ္ဗာန် parinirbbān [pɑ̆

www.monlibrary.com

rǣ nĭrb bàn]. [LM. ꡏꡘꡂ, နိဝၢန် ni bān [nĭ̄ bàn], ꡏꡡꡂ, နိဗ္ဘၢန် nib bān [nèp bàn].; SM. ꡏꡡꡂ, နိပ္ပၢန် nippàn [nĭ̄ bàn].Skt. ꡏꡭꡐꡌꡘ, နိရ်ဝါဏာ nir vāṇa [nĭ̄r wèa na].]

ꡏꡡꡂꡏꡒꡌꡙ, နိရ်ဗ္ဘၢန်ပုံရေယ် nirbbānpumṙey [nĭ̄rb bàn pum rea] n. noble Nirvana. နိဗ္ဘာန်ပရဲ၊ နိဗ္ဘာန်ပြဲ။ မြတ်သောနိဗ္ဘာန်။

ꡏꡭꡐꡌꡙ, နိရ်ဝိသဒၶ် nirwises [nĭ̄r wĭ̄ sih] adv. alike. ဒဒှ်မသွဟ်ညံဉ်ရ၊ ဒဒှ်မဒှ်ညံဉ်ရ်သဉ်ဂ့်၊ အလားတူစွာ၊ ထိုနည်းတူစွာ။ (၂) likewise. အလားတူစွာပင်၊ ရ်သဉ်ဂ့်ကို။ [Skt. ꡐꡌꡙ, ဝိသေသ vi śe ṣa [wĭ̄ se sa̍] n. without distinction. နဒဒှ်မဟွဲကိုဒဒှ်မတ္ဆာဟ်ခြာ၊ နဒဒှ်မဟွံပါတ္ဆာဟ်ခြာ။ ကွဲပြားခြားနားမှုမရှိခြင်း၊ ခွဲခြားမှုမရှိခြင်း။ (၂) equally. တုပ်တုပ်၊ နဒဒှ်မတုပ်သွဟ်။ အတူတူ၊ တူညီစွာ။]

ꡌꡘꡂ, နော်ရ် nor [nò²l] n. pn. space. ဇမ္ဗေဒွဲ၊ ခြာဇမ္ဗေဒွဲ။ အကွာအဝေး၊ ကြားအကွာအဝေးမြေနေရာ။ (၂) time. အချိန်၊ ကြားကြာချိန်။ (၃) bounded by initial term. ကွာတ်လဝ်နကိုအခိုင်။ အချိန်ကာလသတ်မှတ်ထားသည်။ (၄)from. နူ၊ နူကို။ မှ၊ ထံမှ။ (၅) after. တဲ့၊ တဲ့ပွန်၊ ကြာဂ့်။ နောက်၌၊ နောက်ပိုင်း၌၊ ပြီးနောက်။ (၆) than. သာ တဲ့။ ထက်။ ꡌꡘꡂꡀꡍ, နော်ရ်ဂဟ် nor gaḥ [nò²l gòh] n. pn. thence. နူဂ့်၊ နူဒွဲဂ့်။ ထိုမှ၊ ထိုနေရာမှ။ (၂) after that. သွနူဂ့်၊ သွပ္ဍံနူဂ့်။ ထိုမှစ၍၊ ထိုအချိန်မှစ၍။ ꡑꡦꡍꡌꡘꡂ, စုတိနော်ရ် cuti nor gaḥ [cŭ tæ̆ nò²l gòh] v. passed thence. ချုတ်အာနူဂ့်။ ထိုမှစုတေလတ်သော်။

ꡊꡦ, နူ nū [nù], ꡌꡘꡂ, နော်ရ် nor [nò²r] prep. rarely. လံသွေ့ဝံဆို့၊ တွေ့ရခဲ။ ꡌꡘꡍ, နော်ဝ် now [nò²], ꡌꡘ, နော no [nao²] prep. from. နူ၊ နူကို။ မှ၊ ထံမှ။ (၂) hence. သွပ္ဍံနူကိုအခိုင်ဏံတဲ့၊ သွပ္ဍံနူကို့ဒွဲဝဲဏံတဲ့။ ယွဲ့အချိန်မှစ၍၊ ဤနေရာမှစ၍။ Der. ꡏꡟꡂ, မ္နော်ရ် mnor [mənò²l] prep. time after. အခိုင်ဗွဲကြ်။ နောက်ပိုင်းအချိန်။ [LM. ꡊꡦ, နူ nū [nù], ꡊꡥ, နု nu [nŭ].; SM. ꡊꡦ, နူ nù [nù]. Cf. ꡊꡦꡌꡂ, နူအာရ် nū ʾār [nù ar] adv. formerly. နူကွာတော်၊ နူတမ္ဘာတော်။ ရှေးက၊ ယွင်က။]

ꡌꡘꡂꡀꡊꡥꡍꡐꡍ, နော်ရ်အာဒိစ္စဝံသ် nor ʾā discawaṁsa [nò²r dèt că wèaŋ să] prep. from the lineage of the sun. နူဝေါင်သတ္ဝဲ။ နေမျိုးနွယ်မှ။

ꡌꡘꡂꡀꡀꡗ, နော်ရ်ကာလ် norkāl[nò²r kal] prep. from that time. နူကာလဂ့်။ ထိုအချိန်

www.monlibrary.com

မှ။

ငေါ်ဂျိုဟ်, နောရ်ဥိုဟ် nor gnih [nò²r gəñih] prep. from the eye-tooth. နူဂွိုဟ်၊ နူဂွေဟ်၊ နောဝ်ဂွိုဟ်၊ နောဝ်ဂွေဟ်။ အစွယ်မှ၊ စွယ်တော်မှ။

ငေါ်ဒိုဒန်, နောရ်ဒိရ်ဒသ် nor dir das [nò²r dĭr dɔ̀s] prep. from the event. နူဒဒှ်၊ နောဝ်ဒဒှ်။ အဖြစ်မှ။

ငေါဝ်, နော့ဝ် now [nò²] prep. from. နူ၊ နူကို။ ထံ၊ ထံမှ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငေါ်**, နောရ် nor [nò²r].

ဒိုဃ်ရယ်, နိုသ်ရယ် nisray [nĭs ròa¹] v. see. ရံင်။ ရှု။ **ဒိုဃ်ဇယ်**, နိုသ်ရေယ် nisrey [nĭ́s rea].

ဒိုဃ်ဇယ်, နိုသ်ရေယ် nisrey [nĭ́s rea] v. to find a resting-place in. ဥဝဲဒွဝဲသွက်သွေဂံ ဖူဒိုအပွဲမွဲမွဲ။ အရာတစ်ခုအတွင်းနားနေရန်နေရာရှာသည်။

ဒိုဇဇယ်, နိုသ်ရယ် nisray [nĭ́s ròa¹] v. (MM.) settle. တန်တဒိုဒက်။ အခြေစိုက်နေထိုင်သည်။ (၂) dwell. မံင်တန်တ်။ နေထိုင်သည်။ [LM. Skt. **ဒိုဃယ**, နိုသရယ niśraya [ní srə̆ yə̆] n. refuge. ဒွဝဲသွက်သွေဂံစွဲဒွေဉ်။ လှုံရန်နေရာ။]

ဃဟ်, နဟ် nah [nɔ̀h] n. drug of snuff, odorous medicinal powder. နုဟ်၊ ဂဥ့ဲ နုဟ်။ နှာဆေး၊ နှာချေဆေး။

ဃာ်ဇတ်, နအ်ရတ် na᷇ rat [nɔ̏ rɔ̀t] prep. by treasure, with gem. နရတ်၊ နကိုရတ်။ ရာတနာနှင့်၊ ရတနာဖြင့်။

ဣာ, **ဣာ** n᷇ā [nəa] v. to convey. ပလံင်ဖွိုပ်ကို၊ ယိုက်ပလံင်ဖွိုပ်ကို။ ပို့ဆောင်ပေးသည်၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ပေးသည်။(၂) conduct. ထွေးဉံင်၊ ဗက်ထွေးပျးကို။ လမ်းပြသည်၊ လိုက်လံပြသသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဒိုဃာ်**, ရီန်အာရ် rin᷇ār [rèn ar].

ဥ, **ဒ** nḍa [nəɗə̆] emphatic noun maker. ဝေါဟာသွက်သွေဂံခွံနှံ၊ ညံင်ရသွေဂံဂွံ အဓိပါသ္ဌိုဟ်သ္ဌိုဟ်နက်နက်။ လေးနက်သောအဓိပ္ပာယ်ရှိသည့်နှံပုဒ်ဖြစ်လာစေရန်ဖန်တည်းပေးသောဝေါဟာ။ predicative particle. ပွဲဝါစက။ ဝါစကပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဒ**, **ဒ** da [dɛ̆].

ဦမ်မာဇီ, နို့ခ်မာရတ် nḍim mā ra ti [nəɗɛm mèa rɛ̆ tæ] n. (1455) the fourth heaven and fifth of the six realms of the gods. ဘုံဒေဝတ်ထပ်ပန်ကိုတွိုဒ္ဒက်ဒေသတြဲဒေဝတ်၊ ပွဲဘုံဒေဝတ်ထပ်မသုန်။ နတ်ဒေဝါစတုတ္ထဘုံနှင့်ဒေသအပိုင်းအခြားနယ်ပယ်၊ ခြောက်ပိုင်းရှိသည့်ပဉ္စမအထပ်နတ်ဒေဝါဘုံ။ [P. **ဦမ်မာမဇီ**, နို့ခ်မာနရတ် nim mā na

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ratī [nɛm mèɑ rɛ̏ nɛ̏ tæ] n. properly the gods of that heaven enjoying self-provided pleasures. ဒဒ်မဆေင်စပ်ကိုဘုံအိန်ဒေဝတ်ဂ့်၊ သွော်ဒုင်စသိုင်ပရေင်မိပ်ဖြိပ်၊ နအလိုက်ဇကုကိုဇကု။ ထိုနတ်ဒေဝါဘုံနှင့်သက်ဆိုင်သော၁၊ ကိုယ်ပိုင်စည်းစိမ်ခံစားစံစားရမှု။]

ꩻ, ꩻ nda [nəd̏ɛ̏] n.emphatic noun maker. ဝေါဟာမရင်တ္ဘုင်ကိုအဓိပါနာ်ဂွံသွိုဟ်နက်။ နာ်အဓိပ္ပာယ်ကိုလေးနက်စေသောဝေါဟာ။(၂) predicative particle. ပစ္စွဲဝါစက။ ဝါစကပစ္စည်း။ see. ရုံင်။ ရှု။ ꩻ, ꩻ da [d̏ɛ̏].

ꩻယ်, ꩻယ် nray [nrɔ̀ɑ^{1}] n. (Lph.) personal name. ယွုပ္ပုဂ္ဂိုဟ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်၊

ꩻမ်, ꩻမ် nwam [nwɔ̀m], ꩻံ, ꩻံ nwaṁ [nwɔ̀m], ꩻမ်, ꩻမ် nwaṁm [nwɔ̀m], ꩻမ်, ꩻမ် nwom [nwɔ̀m], ꩻမ်, ꩻမ် nwoṁm [nwɔ̀m] v. to exit. တန်၊ တန်တ၊ တန်ဒွံင်၊ ဂျိုင်ဒွံင်လမျိုု။ တည်သည်၊ တည်ရှိသည်၊ တည်တံ့သည်၊ အသက်ရှင်သည်။ (၂) to possess. ပိုင်၊ ပိုင်ပြိုု။ ပိုင်သည်၊ ပိုင်ဆိုင်သည်။ (၃) to have. နွံ။ ရှိသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ ꩻမ်, ꩻမ် nom [nwɔ̀m].

ꩻမ်ပမိက်, ꩻမ်ပမိက် nwam pa mik [nwɔ̀m pə̆ moik] v. want, wish, have purpose, have desire, have wish. နွံပိုက်၊ အလိုရှိသည်။

ꩻမ်ဗုတ်တမ္ဘာ, ꩻမ်ဗုတ်တမ္ဘာ nwam bnattam'ā [nwɔ̀m bənɔ̀t tɔm ɑ] v. have about a tank, have about that much. နွံဗုတ်တွာ။ ကန့်မျလောက်ရှိသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ပ, ဝ]

ပ, ဝ၁ pa [pă] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။The twenty one consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစာစ္ဂ်ာမွဲမ၊ ပ္ဂောဝ်ကိုဗျန်မန်ပိက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ နှစ်ဆယ့်တစ်ခုမြောက်ဗျည်း။

ပ, ဝ၂ pa [pă], ပ, ဝ pa˙ [pă] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꩻ, ꩺ spa [səpă] attr. ပုမ, ပုမ puma [paŏ mă] v. to do. သွ၊ ကွောန်။ ပြုသည်၊ လုပ်သည်။ (၁) act. ရင်တ္ဂုင်၊ ဒတုဲဖို၊ ဒတုဲမြမောဝ်။ လုပ်ဆောင်သည်၊ ဆောင်ရွက်သည်။ (၂) perform. ကွောန်ကို၊ ရင်တ္ဂုင်ကို။ ပြုလုပ်ပေးသည်၊ ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ (ခ) လုပ်လှေ၊ လုပ်ချီဒရာင်။ ကပြသည်၊ အသုံးတော်ခံသည်။ (၃) to act as. လုပ်ရင်တ္ဂုင်ညံဉ်ရ်။ ကဲ့သို့ထမ်းဆောင်သည်။ (၄) become. ဒှ်ကျုင်၊ ကျိုဒှ်ကျုင်။ ဖြစ်လာသည်၊ ဖြစ်ပျက်သည်။ (၅) to make. ပ္ဂန်ဗဒှ်၊ ခွံဗဒှ်၊ ကွောန်ပ္ဍိတ်။ ဖန်တည်းပြုလုပ်သည်၊ တည်ဆောက်သည်၊ ထုပ်လုပ်သည်။ (၆) to use. ရပ်စပ်စကာ၊ စကာစ။ အသုံးပြုသည်၊ အသုံးချသည်။ (၇) appoint. ချိုင်ဖာတ်၊ ကွာတ်ဖာတ်။ သတ်မှတ်ချိန်းဆိုသည်။ ခန့်ထားသည်။ (၈) to cause to. သ္ဂိုဒှ်ကျုင်၊ သ္ဂိုကျိုဒှ်ကျုင်။ ဖြစ်ပျက်စေသည်၊ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ပ, ဝ pa [pă] v. ꩻ, ꩺ spa [səpă] v. (MM.) ပဗက်, ပဝက် pa bak [pă bèak] v. to act in according with. လုပ်ရင်တ္ဂုင်ဗိုအလိုက်ခေံ။ လိုက်လျောညီစွာပြုမူဆောင်ရွက်သည်။(၂) conform to. သ္ဂိုစ္ဂေ်အာအလိုက်။ လိုက်လျောညီစေသည်။ Cf. ဂတ္ဂတ်, တ္ဂေတ် tget [təgĭt], ꩻꩬ, ꩺꩬ p˙ār [pəar], ကိန္ဒမ်, ကိန္ဒမ် kin damʼ [kɛn dɔ̀m], ပဒတ်, ပဒဒ် pa˙ das [pă dɔs]; (va) ဂအာ်, အောရ် or [or], ကိလ်, ကိလ် kil [kil]. Der. ပုဝ, ပုဝ puwa [paŏ wă] n. deed. ပွ၊ ပြဝ၊ သရင်၊ သရင်ဓဝ်ကုသို့၊ တင်မရင်တ္ဂုင်လဝ်နကိုဖိုင်တဲ့။ အပြုအမူ၊ ဆောင်ရွက်ချက်၊ ကောင်းမူ၊ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ချက်။ ပ္ဂ, ပ္ဂ pna [pənă] n. conduct. ပွ၊ ပြဝ၊ ပဋိပတ်။ အပြုအမူ၊ စရိုက်။ လ္ဂ, လ္ဂ lpa [ləpă] n. prohibitory particle. ပစ္ဆဲစိုဒ္ဒ၊ ပစ္ဆဲတာဒ္ဒ၊ ဟန့်တားရန်ပစ္စည်း၊ တားဆီးရန်ပစ္စည်း။ [LM. ပ, ဝ pa [pă] v. hypoth. နဒဒှ် မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꩻ, ꩺ spa [səpă]. SM. ပ, ဝ pa˙ [pă].]

ပ, ဝ၃ pa [pă] n. (MM.) (ပဏ်ဉ်, ပဥ္ဉ်ဉ် pa ñåñ [pă ɲɔ̀ŋ], ပဏမ်, ပဥ္ဉမ် pa ñamʼ [pă ɲɔ̀m] n. in question. how. သဉ်လို၊ ဗိုလို။ ဘယ်လို၊ ဘယ်ကဲ့သို့။ ပဟတ်, ပဟေတ် pa het [pă hit] conj. because. မူဟိုတ်ဟိုသဉ်ဂ်ရော။ အဘယ်ကြောင့်ဆို

www.monlibrary.com

သော်။) [LM. ပသာက်, ပသၚက် pasāk [pə̆ saik] adv. how. သင်လို၊ ဘိုလို့။ ဘယ်လို၊ ဘယ်ကဲ့သို့။SM. ပ, ပ pa' [pə̆] conj. because. မူဟိုတ်ရောဟိုမ္ဂး။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်။ adv. why. မုဒ္ဒ်သင်လို့၊ မုဒ္ဒ်ဘိုလို့။ ဘာကြောင့်၊ အဘယ်ကြောင့်၊ ဘယ်လိုဖြစ်တာလဲ၊ ဘယ်ပုံဖြစ်တာလဲ။]

ပ, ပ် pa' [pə̆] pes. read. ဗ်။ ဖတ်။ မ, မ ma [mɛ̏].

ပဘယ်ယဂါမ, ပအာဘယ်ယဂါမ pa'abhayyagāma[pə̆ ə̆ bhòa¹ yɛ̏ gèa mɛ̏] v. make the village of having no calamity, make a village of absence from danger. သွအာဘဲယဂါမ၊ သွကွာန်မဟွဲကိုဘဲလ္ရ,ဘဲဂမ္ဗိုတ်။ ဘေးမဲ့ကျေးရွာ ပြုလိုက်သည်။

ပဘာ, ပအာ် pa'ā [pə̆ a] n. conduct. ပွ၊ ပြဝ၊ ပဋိပတ်။ အပြုအမူ၊ စရိုက်။ see. ရံင်။ ရွ။ **ပုံဘာ်**, ပုန်အာရ် pun'ār [pun ar].

ပဘာ, ပအာ၂ pa'ā [pə̆ a] v. allow to go. ကိုအာ။ သွားစေသည်။ (၂) do not go. လွအာ။ မသွားပါနှင့်။

ပဘာယာဒဘာ, ပအာယာဒနှာ pa'ā yā ca nā [pə̆ a yèa cə̆ na] v. ask to work. မိက် အာတ်ကျော်ာန်။ လုပ်ရန်တောင်းခံသည်။

ပကိကလျာံ, ပအိ်ကလျာန် pa'ī kalyān [pə̆ i kə̆ lyan] n. read. ဗ်။ ဖတ်။ **သဗ္ဗကလျာံ**, သဗ္ဗကလျာန် sabbakalyān [səp bɛ̏ kə̆ lyan]. perfect beauty. ဒဒ္ဒ်မကျေဝ်တ် ကွိုက်ကွိုက်ပေင်ပေင်။ အပြည့်အဝလှပချောမောခြင်း။

ပဂိုတ်, ပအိုတ် pa'uit [pə̆ ot] n. (MM.advbl.) all. n. ဖ္ဒိုတ်၊ အရာသိုဖ္ဒိုတ်။ အားလုံး၊ အရာအားလုံး။ adj. မဒ္ဒ်သိုဖ္ဒိုတ်၊ မဒ္ဒ်ဖ္ဒိုတ်။ အားလုံးကုန်သော၊ အားလုံးသော။ pron. အရာအိုတ်သို့၊ သဗ္ဗအရာ။ အရာခပ်သိမ်း၊ သဗ္ဗဥသို့။ (၂) entirely. adv. သိုဖ္ဒိုတ်၊ အိုတ်သို့၊ နဒဒ္ဒ်မဒ္ဒ်အိုတ်သို့၊ နဒဒ္ဒ်အိုတ်သို့။ လုံးလုံး၊ လုံးဝ။ (၃) throughout. adv. ပြးဇး၊ မွဲဒမြိုပ်၊ လုက်။ အနှံ့အပြား၊ တောက်လျှောက်၊ တစ်လျှောက်လုံး။ [LM. **ပဂိုတ်**, ပအိုတ် pa'uit [pə̆ ot], **ပှဂိုတ်**, ပှအိုတ် pha'uit [phə̆ ot], **ပ္ဂိုတ်**, ပ္ဂုတ် ph'uit [phəot]. SM. **ဟဂိုတ်**, ဟအိုတ် həɒt [hə̆ ot]. **ပ္ဂုတ်**, ပ္ဂုတ် p'ut [pəut].]

ပဂံ, ပအန် pa'an [pə̆ ɔn] v. hypoth. နဒဒ္ဒ်မဒ္ဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ပ္ပဂံ**, သ္ဒအန် spa 'an [səpə̆ ɔn] v. (MM.) to minimize. သရောပ်ထောံညံင်ရလိုဟ်သွေဂံအောန်၊ သရောပ်ထော်၊ ဖ္ဒောန်ထော်။ အနည်းဆုံးအရေအတွက်ရောက်အောင်ချုံးသည်၊ ချုံသည်၊ အရေအတွက်နည်းအောင်ချုံသည်။ Cf. **ပ္ဒိုဒ်**, ဒ္ဒိစ် pdic [pədɛ̀t]. [LM. **ပဂံ**, ပအန် pha'an [phə̆ ɔn], **ပဂၚံ**, ပအောန် pha'

www.monlibrary.com

on [phă ɒn]. SM. ဟၛာံ, ဟအောန် hə'on [hă ɒn] v. to be lessen. သ္ဂ်ိုအောန်ခွေ်၊ သ္ဂ်ိုသၢတဲုအောန်ခွေ်။ လျော့ပါးလာစေသည်၊ သာ၍နည်းလာစေသည်။ သ္ပ ၛာံ, သ္ပအောန် spa'on [səpă ɒn] v. to have little of. သွေဲာ်ညီည။ အနည်းငယ်သာရရှိသည်။ (၂) be small in quantity. ဒ့်လွိဟ်ညီည၊ ဒ့်လွိဟ်အောန်တွောန်။ အရေအတွက်အနည်းငယ်သာရှိသည်၊ အရေအတွက်နည်းနည်းသာရှိသည်။]

ပကတိ, ပကတိ pakati [pă kă tæ̆] n. (MM.) prescribed standard of measurement. ဗွတ်အစာံ စွိန်ပြမာန်လဝ်။ စံပြဌာန်းထားသော အတိုင်းအတာ။ [LM. **ပက္ကတိ**, ပက္ကတိ pak kati [pɛk kă tæ̆] n. original state. အကဲဲအရာတံမူလ။ မူလအခြေအနေ။ P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ပကရိန်, ပကရိန် pakarin [pă kă rɛn] n. (Legal)issue. ဒဒ့်မကိတ်ညီကိုသွောဝ်။ တရား ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်ခြင်း။ (၂) (Legal) case. ကိစ္စမကိတ်ညီကိုသွောဝ်။ ဥပဒေနှင့်ညီသောအမှုကိစ္စ။ [P. **ပကၣဏ**, ပကရဏ pa ka raṇa [pă kă ră nă̆] n. offence. အခေါင်အခါ၊ အခိုင်အခါ၊ သမယ။ အခါအခွင့်၊ အချိန်အခါ၊ သမယ။ (for sense. သွက်သွူအမြဲာ။ အနံ့အသက်အတွက်။) Cf. Skt. ပြကၣဏ, ပြကရဏ pra ka ra ṇa [pră kă ră nă̆]n. topic. အရာသွက်သွေဲာ်သိကို၊ ကွိုပ်လိက်။ ဆွေးနွေးရန်အကြောင်းအရာ၊ ခေါင်းစဉ်။ (၂) question. ဂလာန်သွာန်။ မေးခွန်း။ (၃) matter. ကိစ္စ၊ ပရော ပရာ။ ကိစ္စ၊ အကြောင်းအရာ။]

ပကာဝ်, ပကာဝ် pa kāw [pă kɑw] n. floral ornament. ကပေါတ်မစိစောန်ဖျေဖျောန် ကယျိုင်ကျိုင်စ၊ ညံင်ရဲဗိုချောင်က်။ ပန်းပွင့်ကဲ့သို့အလှအပပြုပြင်ဆင်မွမ်းမံနိုင်သော ပစ္စည်းကရိယာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ပ္ကာဝ်**, ပ္ကာဝ် pkāw [pəkɑw].

ပကဝ်, ပကေဝ် pakew [pă kie] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်၊ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ပကဝ်**, သ္ပကေဝ် spa kew [spă kie] v. (MM.) to make clear. သ္ဂ်ိုအးကေဝ်၊ သ္ဂ်ိုတွးဇး။ ကြည်လင်စေသည်၊ ကင်းစင်ရှင်းလင်းစေသည်။ [LM. **ကဝ်**, ကေဝ် kew [kie] v. to be bright. သ္ဂ်ိုယးတွး၊ သ္ဂ်ိုတွးဇး။ တောက်ပစေသည်၊ ထွန်းလင်းစေသည်။ (၂) clear. သောင်၊ သောင်ကွး၊ ကေဝ်။ ရှင်းသည်၊ ရှင်းလင်းသည်၊ ကြည်လင်သည်။]

ပကိုဝ်, ပကိုဝ်ˀ pakuiw [pă kɒ] v. make, do, do for, carry out. ပကို၊ သွကို။ လုပ်ပေးသည်၊ ပြုလုပ်ပေးသည်။

ပ်ကိုဝ်, ပကိုဝ်၂ pa kuiw [pă kɒ] v. (oposite. ဒစိုဒစး၊ စိုဒွာ၊ ဆန့်ကျင်၊ တားမြစ်။)

www.monlibrary.com

do not give, don't give. ပကို့၊ လွကို့။ မပေးနှင့်။

ပကျိ်ာ်, ပကျွန်ရ် pa gam ˜ir [pə̆ gɔ̀m ær] v. be ordained as a monk, enter the religious order. ပကမီ၊ ပခမို့၊ ပဂမို့။ ပဥင်းခံသည်၊ ရဟန်းဘောင်ဝင်သည်။

ပကပ်, ပဂဝ် pagap [pə̆ gɔ̀p] v.(MM.) **ပကပ်ဂွာ်**, ပဂဝ်ဒွာရ် pagapgwor [pə̆ gɔ̀p gwɔ̀²r] v. to make fit to. သင်္ကြဒးဖစပ်၊ သင်္ကြစပ်ဖျပ်။ အလောတော်ဖြစ်စေသည်၊ လိုက်ဖက်စေသည်။ (၂) to adapt to. ပြုပြေငြင်လဝ်ညံဉ်ရသွေဂံစကာဒးရး၊ ပြုပြေငြင်လဝ်သင်္ကြဒးရးအာ။ အသုံးတဲ့အောင် ပြုပြင်စီမံထားသည်၊ လိုက်လျောအောင် ပြုပြင်ထားသည်။ **ကပ်**, ဂဝ် gap [gɔ̀p] v. to be fit to. သင်္ကြဂဝ်ဂဝ်၊ သင်္ကြဒးရး။ သင့်လျော်စေသည်၊ လျော်ကန်သင့်မြတ်စေသည်။ (as. e.g. ညံဉ်ဥပမာ။ ဥပမာကဲ့သို့။ **ဗဒဟ်**, ဗဒမ် ba dah [bɛ̀ dɔ̀h] v. to **ဗ္ဒဟ်**, ဗ္ဒမ် bdah [bə dɔ̀h].) Cf. **ပဒဟ်**, ပဒသ် pa das [pə̆ dɔs] v. of **ဗ္ဂပ်**, ဗ္ဂဝ် bgap [bəgɔ̀p]. whence. နူလို့။ ဘယ်က။ LM. **ပကပ်**, ပဂဝ် pagap [pə̆ gɔ̀p], **ဗ္ဂပ်**, ဗ္ဂဝ် bgap [bəgɔ̀p],. SM. **ပကပ်**, ပဂဝ် pəkòp [pə̆ gɔ̀p] v. to join. စုတ်ထောံဒွဲဝဲခွံဒွဲဝဲခွံ၊ ဆက်စုတ်။ နေထားတကျတပ်ဆင်သည်၊ ဆက်ထည့်သည်။ (၂) fix. သင်္ကြကိတ်ညာပ်အာ၊ သင်္ကြစပ်ဖျပ်အာ။ အနေတော်ဖြစ်စေသည်၊ စပ်ဟပ်သွားစေသည်။ (၃) mend. ဇွံ၊ ဇွံပလေဝ်။ ဖာသည်၊ ဖာထေးသည်။

ပဂါ, ပဂါ pagā [pə̆ gɛ̀a] v. read. ဖ်။ ဖတ်။ **ပဂ်ါဂါ**, ပဂ်ဂါ pagñā [pɛg ŋɛ̀a].

ပဂါ, ပဂေါ pago [pə̆ gò¹] n. Pegu. ဗဂေါ။ ပဲခူး။ see. ရုံင်။ ရှူ။ **ပုဂါ**, ပုဂေါ pugo [paʊ̆ gò¹].

ပဂိုင်, ပဂိန် pagin [pə̆ gɛ̀n] v. to present respectfully.(monk. သင်။ သံဃာ) ဆက်ကွဲကိုဖွဲ့မရှေ်သေ့ရုဂ်။ ရိုသေလေးစာစွာဆက်ကပ်သည်။ see. ရုံင်။ ရှူ။ **ပိုဂိုင်**, ဗိန်ဂိန် pir gin [pir gɛ̀n].

ပဂါဝ်, ပဂေါဒ် pa gow [pə̆ gò²] n. Pegu. ဗဂေါ။ ပဲခူး။ see. ရုံင်။ ရှူ။ **ပုဂါ**, ပုဂေါ pu go [paʊ̆ gò¹].

ပစိတ်, ပစိတ် pa cit [pə̆ cɛt] v. be careful, be cautious, pay regard. ပစိုတ်၊ သွစိုတ်။ သတိထားသည်၊ သတိထားကြည့်ရှုသည်။

ပစိတ်ဏ်ာင်, ပစိတ်ဒ်ွာင် pacitc'āñ [pə̆ cɛt cəaiŋ] v. be cautious to the other, be care other. ပစိုတ်သွာင်၊ သွစိုတ်သွာင်။ အခြားသို့သတိပြုသည်၊ တစ်ခြားဘက်သို့ဂရုပြုသည်။

ပဆပ်ပာ်ပ်, ပစပ်ပရာပ် pa cap parap [pə̆ cɔp pə̆ rap] v. to bring near or close, to cause to approach, to combine, to join. ဖျပ်ပြာပ်။ အနားကပ်ထားသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပဥယ်, ပဧယ် pa cay [pă coɑ] n. property of religious institution. အရပ်အရာဂကောံဆောင်စပ်ကိုဘာသာ။ ဘာသာရေးနှင့်ဆိုင်သောဥစ္စာပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပဇ္ဇယ်**, ပဇ္ဇေယ် paccey [pɔc ceɑ].

ပဇာပတိဂေါတမီ, ပဇာပတိဂေါတမီ pa jā pa tigotamī [pă jèɑ pă tæ̆ gò[1] tă mæ] n. (**ယပဇာပတိဂေါတမီ**, ယပဇာပတိဂေါတမီ ya pa jā pa ti gotamī [yæ̆ pă jèɑ pă tæ̆ gò[1] tă mæ].) n. the maternal aunt and foster-mother of the Buddha, the first woman to be admitted to the Order. သီလဝ်မိကိုမိလပ်ဗွကျာ်တြဲ၊ ညးမကျိုဒ်ခမိုဖြ၊ မဂ်ံအခေါင်သွခမိုဖြဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်၊ ပွဲကိုသာသနာကျာ်။ မြတ်စွာဘုရား၏ အမိဖက်အဒေါ်နှင့်မွေးစားမိခင်၊ ဘုရားသာသနာတော်အတွင်း၊ ပထမအဦးဆုံးရဟန်းဘောင်အတွင်းသို့၊ ဘုရားရှင်လက်ထက်တော်၌ရဟန်းခံခွင့်ရရှိတော်မူခဲ့သောထေရီ။ [P. **ပတိ**, ပဇီ ˚pa ti [pă tæ].]

ပဇု, ပဇုံ pa ju [pă jŭ] adj. old, old aged, to be old. ပယု၊ ဗယု၊ ဗျု။ အသက်ကြီးသော၊ အိုသော။

ပဇု, ပဇုၝ pa ju [pă jŭ] n. aged person, old age person, old man. ထ်ဇု၊ ထ်ဗျု၊ ဗဇု၊ လဇု။ အဖိုးအို၊ ဇရာအို။ **ပ္ဇု**, ပ္လု pju [pəjŭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ပဧ, ပဧ pajau [pă jèɑ[1]] v. to make an offering. သွးကိုး၊ သွးကိုဒါန်။ စွန့်ကြဲသည်၊ လှူဒါန်းသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပူဇာဝ်**, ပုဇာဝ် pūjāw [pɑo[1] jèɑw].

ပဋိကာရ်, ပဋိကာရ် paṭikār [pă tæ̆ kɑr] v. to repair. ပလေဝ်၊ လဟိုဟ်၊ စိစောန်။ ပြင်ဆင်သည်၊ မွမ်းမံသည်။ [P. ကာရ, ကာရ ˚kāra [kɑ ră].]

ပဋိဃာတ်ဂဟ်, ပဋိဃာတ်ဂဟ် pa ṭi ghāt gah [pă tæ̆ ghàt gɔ̀h] n. that to speak and scold sharply and pick a quarrel, that to pick threat and quarrel. ဒန့်မပရဂဟီဥဝဲသွဥ်။ ထိုရန်စကြိမ်းမောင်းပြောဆိုခြင်းသည်။

ပဋိဉာဏ်, ပဋိညာန် pa ṭiñān [pă tæ̆ ɲàn] n. (MM.) promise. ကတိ၊ ဒုင်ပါင်၊ ကတိကဝတ်။ ကတိ၊ နှုတ်ကတိပေးခြင်း၊ ကတိခံထားခြင်း။ (၂) undertaking. ကမ္မောန်မကေတ်လဝ်တာလျိုင်၊ ကတိဒုင်လဝ်လျိုင်။ တာဝန်ယူထားသောလုပ်ငန်း၊ အာမဝန်ခံချက်ကတိ။ [LM. **ပတိဉာဏ်**, ပတိညာန် pa ti ñān [pă tæ̆ ɲàn], **ပဋိဉာဏ်**, ပဋိညာဏ် paṭ ṭi ñāṇ [pɔt tæ̆ ɲàn], **ပတ္တိဉာဏ်**, ပတ္တိညာန် pat ti ñān [pɔt tæ̆ ɲàn],

www.monlibrary.com

ပတ္ထိဏာံ, ပတ္ထိညာန် pat thi ñān [pɔt thæ̆ ɲàn], **ပတ္တဏာံ** ပတ္တညာန် pat tañān [pɔt tæ̆ ɲàn].Cf.P. **ပဋိဏ**, ပဋိညာ paṭiññā [pæ̆ tèn ɲa]. **ပဋိပတ်**, ပဋိပတ် pa ṭipat [pæ̆ tæ̆ pɔt] n. conduct. ပွ၊ ပြဝ၊ ဒွေတ်။ အပြုအမူ၊ အကျင့်၊ စရိုက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပတိပတ်**, ပတိပတ် patipat [pæ̆ tæ̆ pɔt].

ပဋိပလ, ပဋိပလ paṭibala [pæ̆ tæ̆ bɛ̆ lɛ̆] n. see. **ဗျတ္တပဋိပလ**, ဗျတ္တပဋိပလ byattapaṭi ba la [byɔ̀t tæ̆ pæ̆ tæ̆ bɛ̆ lɛ̆] n. one who is experienced and competent. ညးမန္ဒံကိုအညာ (ဓဝ်ဆိုဂဗမကြံင်ဥပ္ပာ်မွဲ)၊ ညးမန္ဒံကိုအစောံစရဲဝမရင်တ္ဂျင်ကိုမာန်။ ဗဟုသုတအကြားအမြင်နှင့်ပြည့်စုံရင့်ကျက်သောသူ၊ ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အရည်အချင်းစွမ်းပကားနှင့်ပြည့်စုံသောသူ။

ပဋိသၚ်, ပဋိသန် paṭisan [pæ̆ tæ̆ sɔn], **ပတိသၚ်**, ပတိသန် patisan [pæ̆ tæ̆ sɔn] n. &v. Conception. ကွပ်လညာတ်၊ တင်လညာတ်မွိဟ်ဂမ့ိုင်၊ ကွပ်စိုတ်၊ ပွမချပ်လဝ်ပွဲစိုတ်။ ယူဆချက်၊ လူအများထင်မြင်ယူဆချက်၊ စိတ်ကူးအကြံအစည်ယူဆမှု။ (၂) to be conceived. ချပ်ကွပ်စင်ခြင်၊ ချပ်စင်ခြင်။ ကြံစည်စိတ်ကူးသည်၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်သည်။ (၃) have pregnancy. နွံပဋိသန္ဓိ၊ နွံဓုင်ဒလေင်၊ နွံဗုင်။ ကိုယ်ဝန်ရှိသည်။ ကိုယ်လေးလက်ဝန်ရှိသည်၊ သန္ဓေတည်သည်။ Cf. see. ရံင်။ ရှ။ **ပဋိသန္ဓိ**, ပဋိသန္ဓိ paṭisandhi [pæ̆ tæ̆ sɔn dhĭ].[P. **ပဋိသန္ဓိ**, ပဋိသန္ဓိ pa ṭi sandhi [pæ̆ tæ̆ sɔn dhĭ] v. re-entry into womb. ဗိုတ်ပဋိသန္ဓိ၊ သန္ဓေယူသည်။ (၂) rebirth. ကလေင်သွးကွင်ဂွံဂဝ်။ တဖန်ပြန်လည်မွေးဖွားလာသည်။]

ပဋိသန္ဓိ, ပဋိသန္ဓိ paṭisandhi [pæ̆ tæ̆ sɔn dhĭ] n. (MM.) giving birth. ဒဒှ်မတွံင်ပွတ်ပွာင်၊ ဒဒှ်မသွးဂွံဂဝ်။ မီးဖွားခြင်း၊ မွေးဖွားသန့်စင်ခြင်း။ (၂) confinement. ဒဒှ်မစံင်ပွတ်၊ ဒဒှ်မသဃျာကောန်။ မီးနေခြင်း၊ မီးဖွားခြင်း။ [LM. **ပဋိသန္ဓိ**, ပဋိသန္ဓိ pa ṭi san dhi [pæ̆ tæ̆ sɔn dhĭ], **ပဋိသန္တိ**, ပဋိသန္တိ pa ṭisanti [pæ̆ tæ̆ sɔn tæ̆]. SM. **ပဋိသန္ဓိ**, ပဋိသန္ဓိ pə ṭæ̆ sɔnthĭ [pæ̆ tæ̆ sɔn dhĭ] n. conception. ဒဒှ်မန္ဒံဗုင်၊ ဒဒှ်ဗုင်ဒံင်၊ ဒဒှ်မန္ဒံပဋိသန္ဓိ။ ကိုယ်ဝန်ရှိခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေရှိခြင်း။ (၂) pregnancy. ယိုက်လဝ်ဂွံဂဝ်။ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ခြင်း။ (၃) birth. ဒဒှ်မသွးဂွံဂဝ်။ မွေးဖွားခြင်း။]

ပဋာက်, ပဋာက်ံ paḍāk [pæ̆ ɗaik] n. **ပဇေက်**, ပဇေက် paḍek [pæ̆ ɗeak] n. Banner in the form of sleeve with pendent steamers, attached to lituus. ဇွောဝ်ဗိုပြင်မကွောန်လဝ်ညံင်ရ လွဲဖျံလဝ်ယာတ်၊ မကွက်လဝ်ပွဲကို ဒယိုင်ဇွောဝ်။ တံခွန်၊ ကုက္ကား။ Cf. **ဇ္ဈာ်**, ဇ္ဈောရ် jnor [jənɔ̀^{2}]. [Skt./P. **ပဋာက**, ပဋာက pa ṭā ka [pæ̆ ta kæ̆].]

www.monlibrary.com

ပဍာက်, ပဆာက်၂ pa ḍāk [pă ɗaik] n. (MM.) pitcher. ထွံင်၊ ထွံင်ဥာ်။ ရေတကောင်း။ (၂) ewer. ဥာ်ပလင်ကာ။ အဝကျယ်ရေကရား။ Cf. **ကျွာ်**, ကွသ် klas [klɔs]. **ၼုံ**, နုံ nuṅ [nɜŋ].[LM. **ပဍာက်**, ပဆာက် paḍāk [pă ɗaik], **ဖဍာက်**, ပဆာက် pha ḍāk [phă ɗaik]. **ဍာက်**, ဆာက် ḍāk [ɗaik] n. water. ဥာ်။ ရေ။ **ဂျာတ်ဍာက်**, ပေတ်ဆာက် bot ḍāk [bɔ̀t ɗaik]. Cf. LM. **ဍာက်ဂျာတ်**, ဆာက်ပေတ် ḍāk bot [ɗaik bɔ̀t]. SM. **ဍာက်ဂျာတ်**, ဆာက်ပေတ် ɗaik pɔ̀t [ɗaik bɔ̀t] n. wide-mouthed waterpot. ကွာင်ဥာ်၊ ဂရမန်ကိုပါင်ခွေဝ်ခွေဝ်။ အဝကျယ်ရေအင်ဒုံ။ (၂) kettle. ကာ၊ ကာဥာ်။ ကရား၊ ရေကရား။]

ပဇက်, ပခွေက် paḍek [pă ɗeak] n. benner. ဖွောဝ်ဗိုပြင်မကွောန်လဝ်ညံဉ်ရ်လွဲဖျေါလဝ် ယာတ်၊ မကွက်လဝ်ပွဲကိုဒယိုင်ဖွောဝ်။ တံခွန်၊ ကုက္ကား။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပဍာက်**, ပဆာက်၁ paḍāk [pă ɗaik].

ပဇုင်, ပခုံင် paḍåṅ [pă ɗɔŋ] v. (MM.) **ပ, ပဇုင်တိတ်**, ပခုံင်တောတ် paḍåṅtit [pă ɗɔŋ tet] v. to bulge outwards. စူတိတ်လွဉ်မူး၊ ကယူတိတ်လွဉ်မူး၊ ပြူတိတ်လွဉ်မူး၊ ဖုံင်ဂုဟ်တိတ်လွဉ်မူး။ အပြင်ဘက်ဖေါင်းထွက်သည်၊ အပြင်ဘက်ကားဖေါင်းထွက်သည်၊ အပြင်ဘက်စူထွက်သည်။ [LM. **ဖဇုင်**, ပခုံင် phaḍåṅ [phă ɗɔŋ]. SM. **ဟဇုင်**, ဟခုံင် həɗɔŋ [hă ɗɔŋ] v. to bulge. သ္ဂိုစူတိတ်၊ သ္ဂိုကယူတိတ်၊ သ္ဂိုပြူတိတ်၊ သ္ဂိုဖုံင်ဂုဟ်တိတ်။ အပြင်ဘက်ဖေါင်းထွက်စေသည်၊ အပြင်ဘက်ကားဖေါင်းထွက်စေသည်၊ အပြင်ဘက်စူထွက်စေသည်။]

ပၛာတ်, ပခွောတ် pa ḍot [pă ɗɒt] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း၊ **ဿၛာတ်**, သွခွောတ် spaḍot [spă ɗɒt] v. to recite. ဖွောတ်ပါင်တိုက်။ နှူတ်တိုက်ရွတ်ဆိုသည်။

ပၛွာတ်, ပခွောတ် paḍwot [pă ɗwɒt], **ပဍွတ်**, ပခွတ် paḍwat [pă ɗwɔt]. [LM. **ဖၛာတ်**, ပခွောတ် phaḍot [phă ɗɒt], **ဗၛာတ်**, ဗခွောတ် ba ḍot [bɛ̆ ɗɒt]. SM. **ဟၛာတ်**, ဟခွောတ် həḍot [hă ɗɒt].]

ပၛွာတ်, ပခွောတ် pa ḍwot [pă ɗwɒt], **ပဍွတ်**, ပခွတ် pa ḍwat [pă ɗwɔt] v. to recite. ဖွောတ်ပါင်တိုက်။ နှူတ်တိုက်ရွတ်ဆိုသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပၛာတ်**, ပခွောတ် pa ḍot [pă ɗɒt].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပဧၢၢ်ံ, ပခၠန် pa ḍān [pə̆ ɗan] n. (MM.) canopy. ဖ္ၢန်၊ သ့ဖ္ၢန်။ မျက်နှာကျက်၊ ပိတာန်။ (၂) awning. ဖ္ၢန်တ့ဲ၊ ဖ္ၢန်ဗြဲ။ နေကာ၊ မိုးကာ။ Cf. **ဗိတာ်ံ**, ဗိတာန် bi tān [bĭ tan]. [LM. **ပဧၢၢ်ံ**, ပခၠန် pha ḍān [phə̆ ɗan], **ပဧၢၢ်ံ**, ပခၠန် ba ḍān [bə̆ ɗan]. SM. **ဟဧၢၢ်ံ**, ဟခၠန် həḍān [hə̆ ɗan], **ဗိတာ်ံ**, ဗိတာန် bi tān [bĭ tan]. Skt./P. **ဝိတာ၊**, ဝိတာန vi tā na [wĭ ta nə̆].]

ပဂိဓၢၢ်ံ, ပဂဵဓာန် pa ṇi dhān [pə̆ næ̆ dhàn] v. (MM.) formal expression of desire. ဒဒှ်မခွံက်ထွးကုံပွိက်အတိုင်အခိုက်ကွာ၊ ဓလေ့ထုံးစံအတိုင်း အလိုကိုဖော်ပြခြင်း။ (၂) prayer. ပွမရာဒ္ဒာ၊ ပွမရာဒ္ဒာမိက်။ ဆုတောင်းခြင်း၊ ဆုပန်ခြင်း။ Cf. **ပဍၣ**, ပဋ္ဌာ pa ṭha nā [pə̆ thə̆ na], **ၵၣဒၣ**, ရာဒနာ rādanā [rèa dĕ̆ nèa].[P. **ဓၣ**, ဓာန dhāna [dhèa nĕ̆], **ပဂိဓၣ**, ပဂဵဓာန paṇidhāna [pə̆ næ̆ dhèa nĕ̆].]

ပတိပတ်, ပတိပတ် patipat [pə̆ tæ̆ pɔt] n. conduct. ပွ၊ ပြဝ၊ စရိုတ်၊ ဒွေတ်။ အပြုအမူ၊ စရိုက်။ **ပဋိပတ်**, ပဋိပတ် pa ṭi pat [pə̆ tæ̆ pɔt], **ပတိပတ်**, ပတိပတ် pa tipat [pə̆ tæ̆ pɔt] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဝတ်ပဋိပတ်**, ဝတ်ပဋိပတ် watpaṭipat [wɔ̀t pə̆ tæ̆ pɔt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM.; SM. **ပတိပတ်**, ပတိပတ် pətæpɔt [pə̆ tæ̆ pɔt]. P. **ပဋိပတ္တိ**, ပဋိပတ္တိ paṭipatti [pə̆ tæ̆ pɔt tæ̆].]

ပတိဘၣ်ံ, ပတိဘာန် patibhān [pə̆ tæ̆ bhàn] n. (1557) understanding. ဒဒှ်မလေပ်ကွိုဟ်ခွင်၊ နားလည်တတ်ကျွမ်းခြင်း။ (၂) wit. ဂမြင်ညာန်၊ ညာန်ပဖွဗတ်။ အသိညာဏ်၊ ဇဝနညာဏ်။ [LM.P. **ပတိဘၣ**, ပတိဘာန် patibhāna [pə̆ tæ̆ bhèa nĕ̆].]

ပတိမာ, ပတိမာ patimā [pə̆ tæ̆ ma] n. image. ပတိမာ၊ ပတ္တိမာ။ ပတိမာ၊ ပတ္တိမာ။

ပတိမာဃၢ, ပတိမာဃရ patimāghara [pə̆ tæ̆ ma ghĕ̆ rĕ̆] n. (MM.) sacred building designed to contain images. ဗိုဒတန်သာသနာမပ္ပိတ်လင်ဗိုပြင်,သွက်ဂွံပ္ဂန်စွံကျာ်ပတိမာရုပ်။ ရုပ်ပွားတော်များကိန်းဝပ်ရန်၊ ပုံစံထုတ်ထားသော သာသနာ့အဆောက်အဦ။ Cf. **ဂုဟ်**, ဥဟ် guḥ [gùh], **ဂိုဟ်**, ဥိဟ် guih [gə̀h]. [P. **ပဋိမာ**, ပဋိမာ paṭimā [pə̆ tæ̆ ma].]

ပတိမာဃၣ်ဒူ, ပတိမာဃရဠ pa ti māgharaṇḍa [pə̆ tæ̆ ma ghĕ̆ rɔ̀n ɗə̆] n. Taurus, second sign of the zodiac. ဗြိဿလဂ္ဂ။ ပြိဿလက်။

www.monlibrary.com

ပတိမာရုပ်, ပတိမာရုပ် pa timārup [pə̆ tæ̆ ma rùp] n. (MM.) image. ကျော်ထွဲ။ ရုပ်ပွားတော်။

ပတ္တမာရုပ်, ပတ္တမာရုပ် pat ta mā rup [pɔt tə̆ ma rùp] n.(1557). Cf. **ရုပ်**, ရူပ် rūp [rùp]. **ကျာက်**, ကျာက် kyāk [kyaik]. [LM. **ပတ္တိမာရုပ်**, ပတ္တိမာရုပ် pat ti mā rup [pɔt tæ̆ ma rùp]. SM. **ပတ္တိမာရုပ်**, ပတ္တိမာရုပ် pɔttæ̆marùp [pɔt tæ̆ ma rùp]. P. **ပဋိမာရူပ**, ပဋိမာရူပ pa ṭi mā rū pa [pə̆ tæ̆ ma rù pə̆].]

ပတိလုမ်, ပတိလုမ် pa ti lum [pə̆ tæ̆ lùm] n. (MM.) reverse order. အစီအဇန်လက်ဗွိုက်။ ပြောင်းပြန်အစီအစဉ်။ Opp. လွှဲဒစ်ဒစ်။ ဆန့်ကျင်ဘက်။ **ဥလုမ်**, အနုလုမ် ʾa nulum [ə̆ nŭ̆ lùm]. [LM. **ပတိလုမ်**, ပတိလုမ် patilum [pə̆ tæ̆ lùm], **ပဋိလုမ်**, ပဋိလုမ် pa ṭi lum [pə̆ tæ̆ lùm]. P. **ပဋိလောမ**, ပဋိလောမ paṭiloma [pə̆ tæ̆ lò[1] mɛ̆̀] .]

ပတိသန်, ပတိသန် patisan [pə̆ tæ̆ sɔn] n. conception. ဒဒ်္ဓမန္ဓံဗုင်၊ ဒဒ်္ဓဗုင်ဒ္ဓံင်၊ ဒဒ်္ဓမန္ဓံပဋိသန္ဓိ။ ကိုယ်ဝန်ရှိခြင်း၊ ပဋိသန္ဓေရှိခြင်း။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ပဋိသန်**, ပဋိသန် paṭisan [pə̆ tæ̆ sɔn].

ပတိသန်ထာရ, ပတိသန်ထာရ pa ti santhāra [pə̆ tæ̆ sɔn tha rə̆] n. (MM.) friendly greeting. ဂလာန်မဆက်မုဟ်ပါင်ချုက်ချုက်ကော်ကော်။ ဖော်ဖော်ရွေရွေနှုတ်ဆက်စကား။ (၂) welcome. ဂလာန်မဒုင်တ္ဂုင်ချောပ်ချောပ်လဲလဲ။ လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲကြိုဆိုနှုတ်ဆက်စကား။ [LM. **ပတိသန်ထာရ**, ပတိသန်ထာရ patisanthāra [pə̆ tæ̆ sɔn tha rə̆], **ပတိသန်ဓါရ**, ပတိသန်ဓာရ pati san dhā ra [pə̆ tæ̆ sɔn dhèa rɛ̆̀]. P. **ပဋိသန်ထာရ**, ပဋိသန်ထာရ pa ṭi san thāra [pə̆ tæ̆ sɔn tha rə̆] n. friendly reception. ဒဒ်္ဓဒုင်တ္ဂုင်တဲ့ချောပ်ချောပ်လဲလဲ။ လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲကြိုဆိုဧည့်ခံခြင်း။]

ပတဥသျာဝ်လဃ်, ပတ်အသျော်လပေါ် pa tau'a syow la ñah [pə̆ tao[3] ə̆ səyo lɛ̆̀ ŋɔ̀h] v. be amazed and went, make astonishment and gone. သွတ်အသဝ်လဂ်။ အံ့သြခြင်းပြုလုပ်သွားသည်။

ပတပူဇ၁, ပတ်ပူဇ်ရ pa tau pūjaura [pə̆ tao[3] pao[1] jèa[1] rə̆] v.make a devotional offering, make offer to. သွတ်ပူဇ်ရ။ ပူဇော်ခြင်းပြုသည်။

ပတဗိုက်, ပတ်ဗနိုက် pa tau ba nik [pə̆ tao[3] bɛ̆̀ nòik] v. to trade or commerce,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

to buy and sell the goods. သွတ်ဗွိုက်၊ သွံရာန်တ်ဗွိုက်။ ကုန်စည်ကူးသန်းရောင်းဝယ်သည်၊ ကုန်ကူးသည်။

ပတမ်, ပတာန် patam [pă tɔm] v. to transplant (as rice) paddy, to plant out. ပ္ဍံ၊ ပ္ဍံသြော်။ စိုက်သည်၊ ကောက်စိုက်သည်။

ပတမ်ၚုကဟ်ကိုမ်ဍ္ဍ, ပတာန်ၚုဂဟ်ကိုန်ဒ္ဍ pa tam nū gah kuimnḍa [pă tɔm nù gɔ̀h kom nəɗă] prep. at the moment when it is starting. ကိုခဏာနူသွပ်ဍ်ာ်။ ထိုသောခဏာအစပြုမှာဘဲ။

ပထမ, ပထမ pathama [pă thă mă] n.(MM.) that which is first. ဒၵ်မၵ်ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်၊ ဒၵ်မၵ်ကွာအိုတ်။ ပထမဆုံး၊ အဦးအဖျားဖြစ်ခြင်း။ [LM. **ပဍမ**, ပဍမ paṭhama [pă thă mă], **ပထမ**, ပထမ pathama [pă thă mă]. SM. **ပတမ**, ပတာမ păẗə mă [pă tă mă], **ပထမ**, ပထမ pă thă mă [pă thă mă]. P. **ပဍမ**, ပဍမ pa ṭhama [pă thă mă].]

ပထမမိၜ်(မိတ်), ပထမမိဒ်(မိတ်) pa tha ma mit [pă thă mă mèt] n. the first friendship. ပထမမိတ်၊ မိတ်ဗွဲကိုပ်ကွာ၊ ရဲပထမ။ ပဍမမိတ်ဆွေ၊ အဦးဆုံးမိတ်ဆွေ။

ပထမသင်္ဂိတ်, ပထမသင်္ဂိတ် pa tha ma saṅ git [pă thă mă sɛŋ gèt] n. The first Buddhist council, held at Rājagaha after the death of the Buddha to establish the text of the scriptures. သ္ဃင်ပ္ဍိုန်ပထမသင်္ဂါယန၊ မက္ကောန်ဗဒ္ဒ်ကွင်ပွဲဒုင်ရာဇဂြိုဟ်၊ မသွဒတန်၊ မဆေင်စပ်ကိုင်္ဂလိက်ပြကိုဟ်တွံကျာ်တြဲ၊ ကာလကျာ်တြဲပိုမသွပရိနိဗ္ဗာန်တုဲ။ မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်စံတော်မူပြီးနောက်၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၌ ပထမဆုံးဘုရားဟောဒေသနာများကိုသင်္ဂါယနာတင်သောပွဲ။ [P. **ပဍမသင်္ဂိတိ**, ပဍမသင်္ဂိတိ pathama saṅgiti [pă thă mă sɛŋ gi̯ ti].]

ပဒတ, ပဒတော် padatau [pă dɛ̆ tɑo^{3}] v. to take responsibility. ကေတ်လျိုင်၊ ကေတ်တာလျိုင်။ အာမခံသည်၊ တာဝန်ယူသည်။ (၂) to rest, to lodge, to make a temporary stay on the way. ဒီ၊ ဒီဒက်။ နားနေသည်၊ အိုက်စက်နားနေသည်။

ပဒုမာဝတီ, ပဒုမာဝတီ pa dumāwatī [pă dŭ mɑ wɛ̆ tæ] n. The legendary mother of 500 Pacceka Buddhas. မိပစ္စေကဗုတ်မသုန်ကွံ၊ မကွင်ပွဲအဂိုး။ ဒဏ္ဍာရီလာ၊ ပစ္စေကဗုဒ္ဓာအပါးငါးရာ၏မယ်တော်။

ပဒုမုတာ်, ပဒုမုတာရ် pa umutar [pă dŭ mŭ tɔr], **ပဒုမုတ္တာ်**, ပဒုမုတ္တရ် padumuttar [pă dŭ mŭ tɔ] n.The13th of the28 Buddhas. ကျာ်လွိဟ်ခွ်ပိ၊ ပ္ဍောဝ်ကိုကျာ်မကွ်ုဒ်ဒ္ဍကွင်တုဲ၊ ကရော်ကျာ်စာစ္ဒေါဒ္ဓဝံဇကု။ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူ ဘုရားတွင်ပါဝင်သော၊ ဆယ့်သုံးကြိမ်

www.monlibrary.com

မြောက်ပွင့်တော်မူသည့်မြတ်စွာဘုရား။ [P. **ပဒုမုတ်တြ**, ပဒုမုတ်တြ padumuttra [pă dŭ mut tră], **ပဒုမုတ္တာ်**, ပဒုမုတ္တရ် padumuttar [pă dŭ mut tɔ]n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ပဒုမုတ္တရာ, ပဒုမုတ္တရော padumuttaro [pă dŭ mut tă rao^{2}] n. see. ရုံင်။ ရှု။ **ပဒုမာ**, ပဒုမော padumo [pă dŭ mò^{1}].

ပဒုမာ, ပဒုမော pa du mo [pă dŭ mò^{1}] n. The 11th of the 28 Buddhas. ကျော်လို့ဟ်မရနုက်ကုံစ်မွဲ၊ ပွေဝင်ကုံကျော်မကွှဲန့်ကွုင်တုံ၊ ကရော်ကျော်စာစ္ဒော်ဒွာံဇကု။ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူဘုရားတွင်ပါဝင်သော၊ ဆယ့်တစ်ကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူသည့်မြတ်စွာဘုရား။

ပဒက်, ပဒက် padak [pă dèak] v. (1557) to have rebuilt. ကလေင်ဒက်ပွန်။ ပြန်လည်တည်ဆောက်သည်။ **ချိုက်ပဒက်**, ဆိုက်ပဒက် chuikpadak [chak pă dèak] v. to be wellversed. စိုန်သွိုပွဲကိုဆန်ကဗျလက််ာ။ ကဗျာလက််ာစပ်ဆိုရာတွင်၊ တဖက်ကမ်းခတ်တတ်မြောက်သည်။ [LM. **ချိုက်ပဒက်**, ဆိုက်ပဒက် chuik pa dak [chak pă dèak]. **ဒက်**, ဒက် dak [dèak] v. to bind. ငြေန်ဒက်၊ ဒက်ဒေံ။ ချည်သည်၊ ချည်နှောင်သည်။ (၂) to build. သိုင်ခွံ၊ ဒက်ပွန်။ တည်ဆောက်သည်၊ တည်ထောင်သည်။] Var. **ဗဒဟ်**, ဗဒဟ် ba dah [bĕ dèh], **ဗ္ဒဟ်**, ဗ္ဒဟ် bdah [bədèh]. Cf. **ပဒဿ်**, ပဒဿ် pa'das [pă dès], **ဗ္ဒက်**, ဗ္ဒက် bdak [bədèak]. LM. **ဗ္ဒက်**, ဗ္ဒက် bdak [bədèak] v. o bring together. ကေတ်နင်မွဲစွံ်။ အတူတကွယူဆောင်လာသည်။ SM. **ချိုက်ပဒက်**, ဆိုက်ပဒက် chak pədèak [chak pă dèak].

ပဒက်ခိန်, ပဒက်ခိန် pa dak khin [pă dèak khen] v. to circumambulate clock-wise. ဂေတ်ရေတ်ပွာ်ဏာ လွာ်ဖာသတုံ(ပုင်)။ လက်ျာရစ် လှည့်လည်ပတ်လျှောက်သွားသည်။ [P. **ပဒက်ခိဏ**, ပဒက်ခိဏ pa dakkhina [pă dèak khĭ nă] n. circum-ambulation. ဒဒှ်မဂေတ်ရေတ်ပွာ်ဏာ လွာ်ဖာသတုံ(ပုင်)။ လက်ျာရစ်လှည့်လည်ပတ်လျှောက်သွားခြင်း။]

ပဒက်သိုင်, ပဒက်သိုန် pa dak suin [pă dèak son] v. (MM.) to circumambulate clockwise. ဂေတ်ရေတ်ပွာ်ဏာလွာ်ဖာသတုံ(ပုင်)။ လက်ျာရစ်လှည့်လည်ပတ်လျှောက်သွားသည်။ [LM. **ဗဒက်သိုင်**, ဗဒက်သိုန် badaksuin [bĕ dèak son]. Skt. **ပြဒက်သိဏ**, ပြဒက်သိဏ pra dakṣiṇa [pră dèak sĭ nă] n. circumambulation. ဒဒှ်မဂေတ်ရေတ်ပွာ်ဏာလွာ်ဖာသတုံ(ပုင်)။ ·လက်ျာရစ်လှည့်လည်ပတ်လျှောက်သွားခြင်း။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပဒုက္ကာဒရိယာ, ပဒုက္ကရစရိယာ pa duk ka ra ca riyā [pă dèak kă ră că ræ yɑ] v. austerities practised by future Buddhas in their final existence before attainment of Buddha hood. ဒွေတ်ဗက်ဒုက္ကရစရိယာ၊ သွဒုက္ကရစရိယာ။ ဒုက္ကရစရိယာကျင့်သည်။

ပဋုက်, ပဒုက် pa dūk [pă dɜ̀k] v. to oppress. ဒလိုက်ဒလောင်၊ ပို့ကြ်ပ္ပုန်၊ ပ္ထင်ရင်ပတ်ခွန်ကိုဗဖွဲ့ဝဝ်။ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်သည်၊ မတရားစိုးမိုးသည်။[LM.**ဗ္ဒိုက်**, ဗ္ဒုက် bduik [bədɜ̀k], **ဗဒိုက်**, ဗဒုက် baduik [bə̀·dɜ̀k], **ဒိုက်**, ဒုက် duik [dɜ̀k] v. misery. ဒဒ်မသွေးခုင်စသိုင်ဒဒိုက်။ ဆင်းရဲဒုက္ခခံစားရခြင်း။ (၂) to be poor. ဒိုက်ဝါတ်၊ ပဒိုက်၊ ဗဒိုက်။ ဆင်းရဲသည်၊ ဒုက္ခဖြစ်စေသည်။]

ပဒါန်, ပဓါန် padān [pă dɑ̀n] v. **မဒါန်**, မဓါန် madān [mə̀ dɑ̀n] v.read, as text. ဗ်၊ ဗ်ပလေဝ်ပလေတ်၊ ဒါန်ကုတ်ပလေဝ်ပလေတ်လိုက်။ ဖတ်သည်၊ ဖတ်ရှုပြင်ဆင်သည်၊ စာတည်းဖြတ်သည်။

ပဒမ်, ပဓသ် pa'das [pă dɜ̀s] v. to cause to. သ္ဂိုက္ဂျိုဒ္ဒ်၊ သ္ဂိုဒ္ဒ်ကျွင်၊ သ္ဂိုက္ဂျိုဒ္ဒ်ကျွင်။ ဖြစ်ပျက်စေသည်၊ ဖြစ်ပွားစေသည်၊ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ပ္ဒမ်, ပ္ဒသ် pdas [pədɜ̀s] v. (OM.) to bring into being. သ္ဂိုက္ဂျိုဒ္ဒ်ကျွင်သတ်မန္ဒံကိုလမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်လာစေသည်။ (၂) create. ပ္ဂန်ဗဒ္ဒ်၊ နိမိတ်ဗဒ္ဒ်။ ဖန်တီးသည်၊ ဖန်ဆင်းသည်။ (၃) counterfiet. လွေဟ်ဗဒ္ဒ်။ အတုအပပြုလုပ်သည်။ **ကုတာ်ပ္ဒဿ**, ကုတရိပ္ဒဿ ku tar pdassa [kŭ tər pdɜ̀t să] v. to bring into being. သ္ဂိုက္ဂျိုဒ္ဒ်ကျွင်သတ်မန္ဒံကိုလမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါဖြစ်လာစေသည်။ (၂) fabricate. ကျောန်ဗဒ္ဒ်ကေတ်တဲ့ပ္ဂိုန်ထွး၊ ဒ္ဒ်ဥဲဥဲဟွံသေင်ကျောန်ဗဒ္ဒ်ကေတ်။ လုပ်ကြံတင်ပြသည်၊ မဟုတ်မမှန်လုပ်ကြံပြုလုပ်သည်။

(1) **ပ္ဒဟ်**, ပ္ဒမ် bdah [bədɜ̀h] v.once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **ပ္ဒဟ်**, ပ္ဒမ် pdah [pə dɜ̀h] v. (MM.) to cause to be. သ္ဂိုက္ဂျိုဒ္ဒ်၊ သ္ဂိုက္ဂျိုဒ္ဒ်တိုန်။ ဖြစ်ပေါ်စေသည်၊ ဖြစ်ပွားလာစေသည်။ (၂) make into. သ္ဂိုဒ္ဒ်အာ၊ သ္ဂိုတန်ဒ္ဒ်အာ။ ဖြစ်လာစေသည်၊ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ **ကၠမ်ပ္ဒဟ်**, ကနုန်ပ္ဒမ် ka nam bdah [kă nɔm pədɜ̀h] v. to make. ကျောန်ဗဒ္ဒ်၊ သိုင်ဗဒ္ဒ်၊ ပံက်ပ္ဂိုန်။ ပြုလုပ်သည်၊ တည်ဆောက်သည်၊ တည်ထောင်သည်။ **ဂတိုာ်ပ္ဒဟ်**, ဂတိုရ်ပ္ဒမ် ga tuir bdah [gɜ̆ tɒ bədɜ̀h], **ဂတိုလ်ပ္ဒဟ်**, ဂတိုလ်ပ္ဒမ် ga tuil bdah [gɜ̆ tɒ bədɜ̀h], **ဂတိုဝ်ပ္ဒဟ်**, ဂတိုဝ်ပ္ဒမ် ga tuiw bdah [gɜ̆ tɒ

www.monlibrary.com

bədɔ̀h] v. ib. တုပ်ပွဲကမ္မောန်။ အလုပ်ခြင်းတူ။ **ဢမိတ်ဗ္ဒာ်**, နုမိတ်ဗ္ဒာ် namitbdah [nɛ̆ mèt bədɔ̀h], **ဩိတ်ဗ္ဒာ်**, နိုမိတ်ဗ္ဒာ် ni mit bdah [nĭ mèt bədɔ̀h] v. to create. ပ္ဍန်ဗဒ္ဒါ်၊ နမိတ်ဗဒ္ဒါ်၊ သ္ဂိုက္ကြိုဒ္ဒါ်က္ခင်္ဂြင်္ဂ်။ ဖန်တီးသည်၊ ဖန်ဆင်းသည်။ (၂) call into being. သ္ဂိုက္ကြိုဒ္ဒါ်က္ခင်္ဂြင်္ဂ်မ္ဒိုဟ်သတ်။ လူသတ္တဝါဖြစ်လာစေသည်။ **ငသ္ဂာ်လ္ဝ်ဂါ်ဗ္ဒာ်ဩ**, သ္လော်ရ် လ္ဝဇေါရ်ဗ္ဒာ်ဓ slor lɓa wor bdah ca [səlor ləɲdɛ̆ wor bədɔ̀h cɛ̆] prep. in order to amass. တ္ဒာ်နသွက်ကော်ကလော်က္ခင်္ဂြင်္ဂ်၊ တ္ဒာ်နဂ္ဂံဗွဝ်ပ္ကော်ဗွဲမဂ္ဂိုင်္ဂြင်္ဂ်။ စုပုံလာရန်အလို့ငှာ၊ အမြောက်အမြားစုဆောင်းရန်အလို့ငှာ။

(2) **ဗဒာ်**, ဝဒေါ် badah [bɛ̆ dɔ̀h] v. to acquire. ကေတ်၊ ကေတ်ဂွံ၊ ကတ်၊ ကတ်လ္ဂတ်။ ရယူသည်၊ ဆည်းပူးသည်။ Cf. **ဩိတ်**, နိုမိတ် ni mit [nĭ mèt], **ဩိတ်ဗဒာ်**, နိုမိတ်ဝဒေါ် nimitbadah [nĭ mèt bɛ̆ dɔ̀h]. [LM. **ဗ္ဒာ်**, ဗ္ဒေါ် bdah [bədɔ̀h], **ပ္ဒာ်**, ပ္ဒေါ် pdah [pədɔ̀h], **ပဒာ်**, ပဒေါ် pa dah [pɛ̆ dɔ̀h]. SM. **ပဒာ်**, ပဒေါ် pədah [pɛ̆ dɔ̀h] v. to call into being. သ္ဂိုက္ကြိုဒ္ဒါ်က္ခင်္ဂြင်္ဂ်မ္ဒိုဟ်သတ်။ လူသတ္တဝါဖြစ်လာစေသည်။] LM. **ဗဒာ်**, ဝဒေါ် badah [bɛ̆ dɔ̀h] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဒာ်**, ဒေါ် dah [dɔ̀h] v. to be. ဒ်၊ နွံ။ ဖြစ်သည်။ ရှိသည်။ Cf. **ပ္ဒာ်**, ပ္ဒရ် pdar [pədɔ̀r].

ပဘာနယက္ခဍသာပတိ, ပနာဒယက္ခသေနာပတိ panādayakkhasenāpati [pɛ̆ na dɛ̆ yɛak khɛ̆ se na pɛ̆ tæ] n. A Yakkha captain. ကျိုပ်သ္ဂိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

ပဘာက်, ပနာက် pa nāk [pɛ̆ naik] n. (MM.) **ပဘာက်ဆတ်**, ပနာက်သတ် panāksat [pɛ̆ naik sɔt] n. cutter for areca nut. ပ္ဒာ်သတ်၊ ဓုန်ပ္ဒာ်သတ်။ ကွမ်းသီးညှပ်။ **ဓုန်ပ ဘာက်ဆတ်**, ဓုန်ပနာက်သတ် bunpanāksat [pun pɛ̆ naik sɔt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [Cf. SM. **ပ္ဒာယ်ဆတ်**, ပ္ဒာယ်သတ် pə nai sɔt [pɛ̆ nai sɔt]. **ပါက်**, ဗါက် pāk [paik] v. to split. ကရေက်၊ ပါ၊ သ္ဂိုက္ကား။ ခွဲသည်၊ ခြမ်းသည်၊ ကွဲစေသည်။]

ပဘာတ်, ပနာတ် pa nāt [pɛ̆ nɑt] n. (**သ္ဂိုင်ပဘာတ်**, သ္ဂိုင်ပနာတ် smiñpanāt [smoiɲ pɛ̆ nɑt].) n. a king, owner of a fabulous palace, in the Mahāpanāda- jātaka. သ္ဂိုင်မွဲ၊ မပိုင်ပြီလပ်နန်၊ ဗိုပြင်ပွဲအဂိုမက္ခင်္ဂြင်္ဂ်ပွဲဇာတ်၊ မဟာပနာဒ။ မဟာပနာဒဇာတ်လာ၊ ဒဏ္ဍာရီဆန်သော နန်းတော်ကိုပိုင်ဆိုင်ထားသည့်မင်း။ [P. **ပဘာဒ**, ပနာဒ panāda [pɛ̆ na dɛ̆].]

ပဎာမ်, ပနောမ် pa nom [pɛ̆ nɒm] v. hypoth. နဒဒ်္ဂိမဒ်္ဂိမာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လပ်။

www.monlibrary.com

ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ပဒနောမ်**, သ္ဗနောဒ် spa nom [spă nɒm] v.To endow with. နှံကိုသွဲ့သွင်အထံက်အပင်။ ငွေကြေးအထောက်အပံ့ရှိသည်။ (၂) confer on. ဖိုနိုက်၊ အပ်ပြာပ်ကို့။ ဆောင်နှင်းသည်၊ ပေးအပ်သည်။ [**ဒဘာမ်, နောဒ်** nom [nɒm] v. to possess. နှံ၊ ပိုင်ပြီ။ ရှိသည်၊ ပိုင်ဆိုင်သည်။]

ပဒဟ်, ပနုဟ် pa nah [pă nɔh] n. (MM.) **ဒိုဝ်ပဒဟ်**, ဒုံဝ်ပနုဟ် duiw pa nah [dɜ̀ pă nɔh] n. a hill in Rangoon district. ကုန်ဒိုမန္ဒံပွဲခရိုင်လွင်မွဲ့။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိတောင်ကုန်းတစ်ကုန်း။ [LM. **ပဏာဟ်**, ပဏာဟ် paṇah pă nɔh], **ပ္ဟ်**, ပ္ဟဟ် pnah [pənɔh]. SM. **ပဒဟ်**, ပနုဟ် pənɔh [pă nɔh] n. jack tree. တွံပ္ဟဟ်။ ပိန္နဲပင်။] [SKt./P. **ပဒဩ**, ပနသ panasa [pă nă să].]

ပဉင်, ပန္ဒင် panhaṅ [pă hnɛŋ] n. throne, alter. ပလ္လင်၊ ပ္ဒင်။ ပလ္လင်။

ပဉင်ဓဝ်, ပန္ဒင်ဓဝ် pa nhaṅdhaw [pă hnɛŋ dhɔ̀] n. the just throne,the throne of Dharmma. ပလ္လင်ဓဝ်၊ ပ္ဒင်ဓဝ်။ တရားပလ္လင်။

ပပ, ပပ pa pa [pă pă] v. (ကြိယာ၊ prohibit. မဆိုဒဝ်။ တားမြစ်ကြိယာ။) do not do, don't do. လွပ၊ လွက္ဍောန်။ မလုပ်နှင့်၊ မလုပ်ပါနှင့်။

ပပ္ဍမ်, ပပ္တမ် paptam [pă pətɔm] v. begin, start. ပတ်ံ၊ သ္ဗတ်ံ။ စသည်၊ အစပြုသည်။

ပ,ပရိဘာဂ်, ပ,ပရိဘောဂ် pa paribhok [pă pă ræ̆ bhɔ̀k] v. (applied to monks) to eat, to partake of food, partaking of. စ၊ ပြဘိုက်၊ သ္ဗပြဘိုက်။ ဘုန်းပေးသည်၊ ပွဲတော်တည်သည်။

ပ,ပဌာန, ပ,ပဒ္ဌာန pa pa ṭhā na [pă pă thɑ nă] v. to pray, to ask or wish for what one wants, make prayer, make request. သ္ဗပဌာနာ၊ ရာဒ္ဌာမိုက်။ ပဌာနာပြုသည်၊ ဆုတောင်းသည်။

ပပုန်, ပပုန် papun [pă pun] v. to make merit, to make property. ပပိုန်။ ပိုင်ဆိုင်မှုပြုလုပ်သည်။

ပဗုသဒ်ကျာက်, ပဗုသဒ်ကျောက် pa busackyāk [pă bŭ sɔt kyɑik] v. to consecrate the Buddha. ဗလးကျာ်၊ ထောံကယျောင်ကျာ်၊ ပသေက်ကျာ်။ ဘုရားအနေကဇာတင်သည်။

ပဇင်, ပဗေဒ် pabeṅ [pă bèaŋ] n. almsbowl. ဗဗေင်။ သပိတ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗီရဇင်**, ဗိရိဗေဒ် birbeṅ [bĭr bèaŋ].

www.monlibrary.com

ပဇင်ပင်း, ပဇေင်ပန် pa beñ pan [pă bèaŋ pɔn] n. four alsmbowls. ဗေဒင်ပန်မ။ သပိတ်လေးလုံး။

ပဗွယ်, ပဗွယ် pabway [pă bwòa[1]] advbl. phr. **ပဇွာယ်**, ပဇွောယ် pabwoy [pă bwòa[2]] advbl. phr. Direction. လွှဲပြင်ဏာကိုပြု။ ဦးတည်ရာဘက်အရပ်။ (၂) towards. ပြင်ဏာကိုပြုတဲ့။ ဦးတည်လျက်။ (၃) in accordance with. နဒဒ်မစ္ဆေကို အလိုက်။ လိုက်လျောညီစွာ။ **ပဇာယ်**, ပဇောယ် paboy [pă bòa[2]]advbl. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဗိဇာယ်**, ဗိဇောယ် biboy [bĭ wòa[2]].

ပဗွယ်ဓေါ်, ပဗွယ်ဓေါရိ pabwaydhor [pă bwòa[1] dhò[2]r] adv. be justly, legally, righteously. နဒဒ်မစ္ဆေကိုဗဗွဲ့ခပ်။ တရားနည်းလမ်းကျစွာဖြင့်။

ပမိက်, ပမိက် pa mik [pă moik] n. desire. ဆန္ဒ၊ အရာမန္ဒံဆန္ဒ၊ ပွမစ္ဆီ။ ဆန္ဒ၊ လို အင်ဆန္ဒ၊ တောင့်တမှု။ (၂) purport. တံမရန်တွံလင်၊ တင်မရန်တွံလင်၊ တံမိက်ဂွံဟို၊ ကြံ ရွယ်ရင်း၊ ရည်ရွယ်ရင်း၊ ဆိုလိုရင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပုမိဉ်**, ပုမိဒ် pumic [paŏ mic].

ပမိက်ဆ, ပမိက်စ pa mik ca [pă moik cĕ] v. purpose of wish for food, wish to eat, intention to eat, desire to eat. ပွိက်စ၊ ပွိက်မိက်ဂွံစ။ စားရန်ကိစ္စ၊ စားလို သည်။

ပမတ်, ပမတ် pamat [pă mɔt] n. fire. ပွတ်။ မီး။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပုမတ်**, ပုမတ် pumat [paŏ mɔt].

ပမတ်မပ္လေင်ကာ်, ပမတ်မပ္လေင်ကရ် pa matmapleñkar [pă mɔt mĕ plɔiŋ kɔr] n. the law of passion (lust), the law of moral defilement or lust. ဓဝ်ကိလေသ။ ကိလေသာတရား။

ပမာန်, ပမာန် pamān [pă mɑn] v. authority. အဝှ်၊ အာဏာ၊ အဝှ်အာဏာ၊ အဝှ်သြဇာ။ အာဏာ၊ သြဇာအာဏာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပြမာန်**, ပြမာန် pramān [pră mɑn].

ပမာ်, ပမရ်ိ pa mar [pă mɔr] v. (MM.) to bring to fruition. သ္ဂိုဇဝ်ပွဝ်။ ပွင့်ဖူးစေ သည်။ (၂) develop. ဇွောဝ်မောဝ်တိုန်။ တိုးတက်ကြီးပွားလာသည်။ (၃) to multiply. မောဝ်။ မြောက်သည်။ [LM. **ပမဝ်**, ပမဝ် pamaw [pă mɔ], **ပဇာဝ်**, ပမောဝ် pa mow [pă mò[2]], **ပ္ဂဝ်**, ပ္ဂဝ် pmaw [pă mɔ], **က္ကဝ်**, က္ကဝ် kmaw [kəmɔ] v. to develop. ဇွောဝ်မောဝ်တိုန်။ တိုးတက်ကြီးပွားလာသည်။ to multiply. မောဝ်။

www.monlibrary.com

မြောက်သည်။ SM. ꩻဝ်, ကၟဒ် kəmɔ [kəmɔ] n.]. **မာ်**, ဓရ် mar [mɔr] v. to come to fruition. ဖဝ်သတ်ကွၤင်။ ပွင့်သီးလာသည်။

ပမာ်, ပဓရ်ၻ် pamar [pă mɔr] v. to meditate, to practice, to exercise, to repeat. ပမဝ်၊ ပွဝ်။ စီးဖြန်းသည်။

ပမာ်ဓာ်, ပဓရ်ဓရ် pamardhar [pă mɔr dhɔ̀r] v. to meditate Dhamma, to practise religious meditation. ပမဝ်ဓရ်၊ ပမဝ်ဓဝ်။ တရားစီးဖြန်းသည်၊ တရားထိုင်သည်။

ပမာ်ဝိပဿၼာ, ပဓရ်ဝိပဿနာ pa mar wi pas sa nā [pă mɔr wĭ pɔt să na] v. to meditate the law of destruction, to meditate spiritual perception, to practise insight, to practise spiritual perception. ပွဝ်ဝိပဿနာ။ ဝိပဿနာတရားစီးဖြန်းသည်။

ပမလ်, ပမလ် pamal [pă mɔl] v. hypoth. နဒၠ်မၠ်မာန်ဟောင်၊ မဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ပမလ်**, သ္ပမလ် spa mal [spă mɔl] v. to purfume. သင်္ကြံမောဝ်ဇောဝ်၊ ဖျင်ဥာ်မြမောဝ်။ မွှေးကြိုင်စေသည်၊ ရေမွှေးဆွတ်သည်။ (ၻ) make fragrant. ကျောန်သွက်မောဝ်။ မွှေးကြိုင်စေသည်။ **မလ်**, မလ် mal [mɔl] v. မောဝ်။ မွှေးသည်။ [LM. **မဝ်**, မဒ် maw [mɔ̀], **ဇာဝ်**, ဓောဒ် mow [mɔ̀^{2}], **မူ**, **မူ** mū [mù]. SM. **ဇာဝ်**, ဓောဒ် mò [mɔ̀^{2}] v. to be fragrant. သင်္ကြံမောဝ်၊ သင်္ကြံမောဝ်ဇောဝ်။ သင်းပျံစေသည်၊ မွှေးကြိုင်စေသည်။

ပဇယ, ပယေ pa ye [pă ye] n. (MM.) brazier. ဖပယျော်။ မီးလင်းဖို။ [LM. **ပ္မတ်ပဇယ**, ပ္မတ်ပယေ pmatpaye [pəmɔt pă ye] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ပဇယ်ထော**, ပယေဝ်ထော payew thaw [pă yɑe thɑo^{2}] n. သရော်ဖ၊ ဂရော်ဖ။ မီးဖိုချောင်။]

ပဇယတမာတ်, ပယေတမောတ် payetamot [pă ye tă mɒt] n. griddle, firebrazier. ဖပယျော်ပွတ်၊ ဖပွဲ့။ မီးလင်းဖို၊ မီးမယ်ဖျူး။

ပယင်, ပယင် pa yaṅ [pă yɛŋ] n. ordination as a monk. နဒၠ်ညံဉ်ရ်ပယင်(သင်)မွဲ့။ သံဃာတစ်ပါးကဲ့သို့ဖြစ်ခြင်း။ (ၻ) monk. ခမ့်၊ သင်၊ လကျာ်။ ရဟန်း၊ သံဃာ၊ ဦးပဇ္ဈင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပိဏ်ဧင်**, ဗိညျ်ဇ်ဧင် piñjaṅ [pɛn jɛ̀aŋ].

ပယာဳ, ပယာန် payān [pă yàn] v. to make vehicle, to make carriage. သွယာန်၊ သွဖွေဝ်ခိုကျ်။ ယာဉ်လုပ်သည်။

ပယာမ်, ဇယာခ် pa yām [pă yɑm], **ပယာံမ်**, ပယာံခ် pa yāṁ [pă yɑm] n. time.

www.monlibrary.com

အခိုင်အခါ၊ အခါသမယ၊ ပယဝံအခါ။ အချိုင်အခါ၊ အခါသမယ။ see. ရံငံ။ ရှု။ **ပိ်ရယာမ်, ပိရိယာမ်** piryām [pir yam].

ပရဓက်, ပရစက် pa racak [pă ră cɛk] n. **ပ္ဍာဏ်ပရဓက်, ပ္ဍာဉ်ပရစက်** pnañ paracak [pənan pă ră cɛk] n. hostile army. ကောန်ပ္ဍာန်မဂ္ဂဝဲသ္ဒ္ဓ၊ ပ္ဍာန်သတြ္ဒ။ ရန်လို သောစစ်သား၊ ရန်သူစစ်သား။[Skt.**စက္ကြ, စက်ကြ**cakra [cɛk kră]n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ပရိမ္မိတ္တဝသ္သဝတ္တီ, ပရနိမ်္မိတ်တ္တဝသ္သဝတ်တီ pa ra nim mĭt ta was sawatī [pă ră nèm mèt tă wɔt să wĕ tæ] n. (1455) the fifth heaven, sixth and highest of the realms of the gods. ဘုံဒေဝတ်ထပ်မသုန်၊ ထပ်ကြ်ကိုထပ်သ္ဒုင်အိုတ်၊ ဒေဝတ်တံမပိုင်ပြီလဝ်။ နတ်ဒေဝါဘုံအဆင့်အထပ်(၅)၊ နတ်ဒေဝါတို့ ပိုင်ဆိုင်ထားသော၊ ဘုံအဆင့်ခြောက်ထပ်နှင့်အမြင့်ဆုံးအထပ်။

ပရမမဟာဓမ္မရာဇဓိရာဇ, ပရမမဟာဓမ္မရာဇဓိရာဇ pa ra ma ma hā dham ma rā ja dhi rāja [pră mă mĕ ha dhòm mĕ rèa jĕ dhĭ rèa jĕ] n. see. foll. ရံငံဖွဲ့အသွဝ်။ အောက်ကိုရှု။

ပရမမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ, ပရမမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ pa ra ma ma hā dham ma rājadhirā ja [pră mă mĕ ha dhòm mĕ rèa jĕ dhĭ rèa jĕ] n. (**ဿိပရမမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ, ဿြီပရမမဟာဓမ္မရာဇဓိရာဇ** śri pa ra ma ma hā dham ma rā ja dhi rā ja [shri pră mă mĕ ha dhòm mĕ rèa jĕ dhĭ rèa jĕ], **တလ္လးပရမမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ, တလည္ဉးပရမမဟာဓမ္မရာဇဓိရာဇ** ta la ñehparamamahādhammarājadhi rā ja [pră mă mĕ ha dhòm mĕ rèa jĕ dhĭ rèa jĕ] n.) royal name of Bayin-naung, king of Pegu, Taungoo and Ava. 1551-81. မဟိမုမဆောင်စပ်ကိုဂ္ဂကရာတ်၊ ဗယေန်နံင်၊ ဂ္ဂကရာတ်ဗဂေါ၊ တံင်ဥု၊ အင်ဝ။ သက္ကရာတ်ခရေတ်၊ ၁၅၅၁-၈၁။ ပဲခူးဘုရင်၊ တောင်ငူဘုရင်၊ အင်းဝဘုရင်၊ ဘုရင့်နောင်၏ဘွဲ့တော်၊ ၁၅၅၁-၈၁။

ပရမိ်မ္မ, ပရမိသ္မရ pa ra mi swa ra [pă ră mĭ swă ră] n. the goddess Sri. ပရမိသ္မဝ်၊ ပရမေသီ၊ ပရမေဿီ။

ပရမိ်မ္မာ်, ပရမိသ္မရ် pa ra miswar [pă ră mĭ swɔr] n. the goddess Sri. ပရမိသ္မဝ်၊ ပရမေသီ၊ ပရမေဿီ။

ပရမေမ္မာ်, ပရမေသ္မရ် parameswar [pă ră mè swɔr] n. the goddess Sri. ပရမိသ္မဝ်၊ ပရမေသီ၊ ပရမေ

ပ်ရမ်, ပရမန် pa raman [pă ră mɔn] n. Rice cooked in milk. ပုင်ပ္ဍန်။ နို့ထမင်း။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပြမး်, ပြမန် pra man [pră mɔn], ဗြမး်, ဗြမန် bra man [brɛ̆ mɔn] n. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ ပြမး်ဍာက်တဟ်, ပြမန်ဍာက်တာ် pra man ḍāk tah [pră mɔn ɗaik tɔh] n.id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ပ္ဂိုင်, ပုင် pūṅ [pɜŋ].[LM. ပမး်, ပမန် paman [pă mɔn], ပ္ဂမး်, ပ္ဂန် pman [pəmɔn]. P. ပၢမ်ၼ, ပရမန်နာ paramanna [pă ră mɔn nă̆]. Cf. Skt. မာ်ၼ, မာန်နာ mānna [màn nă̆].]

ပၢလာက်, ပရလောက် paralok [pă ră lòk] n. other world. လိုက်တ္ဂဟ်ခြာ၊ လိုက်တ္ဂဟ်သ္ဆာင်၊ လောကတ္ဂဟ်ခြာ၊ လောကဗွဲကြ်၊ လောကသ္ဂးအာကျိုဒ္ဒ်ဗွဲကြ်။ အခြားသောကမ္ဘာ၊ အခြားသောလောက၊ နောက်လာမည့်လောက၊ နောက်သွားရောက်ဖြစ်တည်ရမည့်လောက။ (၂) existence beyong this world. အာကျိုဒ္ဒ်ဒ္ဆဲမူးလောက(လိုက်)ဏာ်။ အခြားမဲ့လောကဒ်သွားရောက်အသက်ရှင်တည်ရှိခြင်း။ [LM. ပြလိုက်, ပြလိုက် pra luik [pră lèk], ပလိုက်, ပလိုက် pa luik [pă lak]. Skt./P. လာက, လောက loka [lò[1] kă̆].]

ပၢလိုက်, ပရလိုက် pa ra luik [pă ră lèk] n. other world. လိုက်တ္ဂဟ်ခြာ၊ လိုက်တ္ဂဟ်သ္ဆာင်၊ လောကတ္ဂဟ်ခြာ၊ လောကဗွဲကြ်၊ လောကသ္ဂးအာကျိုဒ္ဒ်ဗွဲကြ်။ အခြားသောကမ္ဘာ၊ အခြားသောလောက၊ နောက်လာမည့်လောက၊ နောက်သွားရောက်ဖြစ်တည်ရမည့်လောက။ see.ရံင်။ ရှ။ ပၢလာက်, ပရလောက် palok [pă lòk].

ပၢ, ပရာ parā [pă ra] v. (MM.) ဝိပၢ, ဝိပရာ wiparā [wi pă ra] v. vigour. ပ္ဍိတ်ဖြဟတ်၊ ပ္ဍိတ်အစောံစရဲ၊ ပ္ဍိတ်ဝီရိယ။ အားထုတ်သည်၊ အားစိုက်ထုတ်သည်၊ လုံ့လပြုသည်။ (၂) diligence. ဓဝ်လွီ၊ ဓဝ်လွီရိယ။ လုံ့လဝိရိယ၊ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု။ (၃) to exert one-self. ကွဲစိုတ်၊ ကွဲစိုတ်ဂစာန်လွီ၊ ကွဲစိုတ်လွီပရာ။ အားထုတ်သည်၊ ကြိုးပမ်းသည်။ ကြိုးပမ်းအားထုတ်သည်။ [LM. လွိုပၢ, လွိုပရာ lwi parā [lwi pă ra]. ပြ, ပြာ prā [pra] prep. by extension. တိုးချဲ့ထားသောအားဖြင့်၊ နဒဒ်မသွဲ့ ပ္ဍိတ်လဝ်။ SM. ဝိပၢ, ဝိပရာ wi pəra [wi pă ra] v. to tend. မင်မွဲ၊ ရံင်စံင်၊ မြီမြန်။ ကြည့်ရှုသည်၊ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်သည်၊ ကျွေးမွေးထိန်းကျောင်းသည်။]

ပၢိကမ်, ပရိကာမ် parikam [pă ræ̆ kɔm] n.(MM.) preparations. ဒဒ်မပလေဝ်လဝ်ဒတဲ့၊ ဒဒ်မပလေဝ်ပလေတ်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ဆင်မှု။ အသင့်ဖြစ်အောင်ပြုလုပ်ခြင်း။ [LM. ပၢိက်, ပရိကံ parikaṁ [pă ræ̆ kɔm]. P. ကမ္မ, ကမ္မ kamma [kɔmmă̆].]

ပၢိၵိဗာန်, ပရိနိဗာန် pa rinibān [pă ræ̆ nĭ̆ bàn] n. release from rebirth. ဗွးစးတိတ်အာနူကိုဘဝဒဒ်မသွးဗိုတ်ပဍိသန္ဓိတွဲ (သံသာရဝတ်)။ (သံသရာဝတ်) အသစ်ပြန်လည်သန္ဓေ

www.monlibrary.com

ဝင်စားရခြင်းဘေးမှလွတ်မြောက်ရရှိသွားသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပရိဗ္ဗာဇ်**, ပရိနိဗ္ဗာန် pa ri nibbān [pă ræ̆ nèp bàn].

ပရိဗ္ဗာဇ်, ပရိနိဗ္ဗာန် pa ri nib bān [pă ræ̆ nèp bàn] v. to attain release from rebirth. သွေဂံတိတ်ဗုဒ္ဓအာနန္ဒာကိုဒဒိုက်သွားဗိုတ်ပဋိသန္ဓိ။ ပဋိသန္ဓေပြန်လည်ဝင်စားရခြင်းဘဝမှလွတ်မြောက်သွားသည်။ (၂) die of arahat. ကလိလောန်အာနကိုဘဝအရဟာတ္တ၊ အရဟာတ္တဖိုလ်ဝင်စားပြီးဆုံးပါးသွားသည်။

(MM.) release from rebirth. ဂွံဗွားစးတိတ်အာနန္ဒာကိုဘဝ ဒဒှ်မသွားဗိုတ်ပဋိသန္ဓိတို့ (သံသာရဝတ်)။ (သံသရာဝတ်) အသစ်ပြန်လည်သန္ဓေဝင်စားရခြင်း၊ ဘေးမှလွတ်မြောက်ရရှိသွားသည်။

ပရိဗာဇ်, ပရိနိဗာန် parinibān [pă ræ̆ nĭ̆ bàn], **ပပရိဗာဇ်**, ပဃရိနိဗာန် papa ri nibān [pă pă ræ̆ nĭ̆ bàn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Syn. **ပရိနိရ်ဗ္ဗာန်** prinirbbān [pă ræ̆ nĭ̆rb bàn]. Cf. နိရ်ဗ္ဗာန် nirbbān [nĭ̆rb bàn]. [LM. **ပရိဗ္ဗာဇ်**, ပရိနိဗ္ဗာန် parinibbān [pă ræ̆ nèp bàn], **ပရိဗာဇ်**, ပရိနိဗာန် pa ri nibān [pă ræ̆ nĭ̆ bàn]. SM. **ပရိဗာဇ်**, ပရိနိဗာန် pə ræ̆nĭppàn [pă ræ̆ nĭ̆ bàn] n. P. **ဗ္ဗာန**, နိဗ္ဗာန nibbāna [nĭp bèa nɛ̆̀].]

ပရိဗ္ဗာဇ်, ပရိနိရ်ဗ္ဗာန် pri nirb bān [pă ræ̆ nĭ̆r bàn] v. to attain release from rebirth. သွေဂံတိတ်ဗုဒ္ဓအာနန္ဒာကိုဒဒိုက်သွားဗိုတ်ပဋိသန္ဓိ။ ပဋိသန္ဓေပြန်လည်ဝင်စားရခြင်းဘဝမှလွတ်မြောက်သွားသည်။ (၂) die of arahat. ကလိလောန်အာနကိုဘဝအရဟာတ္တ၊ အရဟာတ္တဖိုလ်ဝင်စားပြီးဆုံးပါးသွားသည်။

[MM.] n. release from rebirth. ဂွံဗွားစးတိတ်အာနန္ဒာကိုဘဝ ဒဒှ်မသွားဗိုတ်ပဋိသန္ဓိတို့ (သံသာရဝတ်)။ (သံသရာဝတ်) အသစ်ပြန်လည်သန္ဓေ ဝင်စားရခြင်း၊ ဘေးမှလွတ်မြောက်ရရှိသွားသည်။ Syn. see. ရံင်။ ရှု။ **ပရိဗ္ဗာဇ်**, ပရိနိဗ္ဗာန် parinibbān [pă ræ̆ nèp bàn]. [Skt. **ဝိ်ာဏ**, နိဓိရဏ nirvāraṇa [nĭ wèa rɛ̆ nă̆].]

ပရိဗာဇ်, ပရိဗာစ် pa ri bāc [pă ræ̆ bàc], **ပရိဗာဇ်**, ပရိဗာဇ် paribāj [pă ræ̆ bàj] n. wandering religious mendican. ညးမဒှ်တမွင်လ္ဘာတ်မဆေင်စပ်ကိုဘာသာ၊ ညးမရွေင်ဂရေင်အာတ်ဒှင်ဒါန်။ ဘာသာရေးနှင့်ပတ်သက်သော၊ လှည့်လည်တောင်းရန်း အလှူခံသူများ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပရိဗ္ဗာဇ်**, ပရိဗ္ဗာစ် paribbāc [pă rèp bàc].

ပရိဗ္ဗာဇ်, ပရိဗ္ဗာစ် pa rib bāc [pă rèp bàc], **ပရိဗ္ဗာဇ်**, ပရိဗ္ဗာဇ် pa rib bāj [pă rèp bàj], **ပရိဗာဇ်**, ပရိဗာစ် paribāc [pă ræ̆ bàc], **ပရိဗာဇ်**, ပရိဗာဇ် paribāj [pă

www.monlibrary.com

rǽ bàj] n. wandering religious mendican. ညးမဒှ်တမ္ဘင်လ္ဘာတ်မဆေင်စပ်ကိုဘာသာ၊ ညးမရွေင်ဂရေင်အာတ်ဒုင်ဒါန်။ ဘာသာရေးနှင့်ပတ်သက်သော၊ လှည့်လည်တောင်းရန်းအလှူခံသူများ။ [P. ဗာဇက, ဗာဇကာ ° bājaka [bèa jɛ̏ kằ].]

ပရိဘောဂစေတီ, ပရိဘောဂစေတီ pa ri bhogaceti [pằ rǽ bhò[1] gɛ̏ ce tæ] n. pagoda where in the Buddha's utensile are enshrined as relic. ပရိဘောဂစေတီ။ ပရိဘောဂစေတီ။

ပရိဘောက်, ပရိဘောက် pa ri bhok [pằ rǽ bhòk] n. rarely. v. ရှားရှားပါးပါးကြိယာ။ ကြိယာဗိုဂ်သွေဂ်ဆို်အောန်။ (MM.) to partake of a meal. ပြဘိုက်စ္ဝ။ အစားအစာသုံးဆောင်သည်။ Cf. ပူင်, ပုင် pūñ [pɜŋ], ဥ, ဧ ca [cɛ̏].[LM. ပရိဘိုက်, ပရိဘုိက် pa ribuik [pằ rǽ bhèk], ပြဘိုက်, ပြဘုိက် prabhuik [prằ bhèk].P. ဘောဂ, ဘောဇ bho ga [bhò[1] gɛ̏] n. food. စ္ဝ၊ စ္ဝစ။ အစာ၊ အစားအစာ။]

ပရိယတ္တိ, ပရိယတ္တိ pa ri yat ti [pằ rǽ yòt tǽ] n. adequacy, suffiency, study of Pitaka. ပရိယတ္တိ။ ပရိယတ္တိ။

ပရိဝါ, ပရိဝါ pa riwā [pằ rǽ wèa] n. retinue. ဗွက်ကြော်၊ နာံမြိုင်ဗွက်ကြော်၊ နာံမြိုင်တွီဝါရ၊ သ္ကံပြဝါ၊ တွီဗွိုင်။ နောက်လိုက်နောက်ပါ၊ နောက်လိုက်အခြေအရံ၊ နောက်ပါအခြံအရံ။ see. ရံင်။ ရှ။ ပရိဝါရ်, ပရိဝါရ် pariwār [pằ rǽ wèa].

ပရိဝါရ, ပရိဝါရ pariwāra [pằ rǽ wèa rằ] n. Retinue. ဗွက်ကြော်၊ နာံမြိုင်ဗွက်ကြော်၊ နာံမြိုင်တွီဝါရ၊ သ္ကံပြဝါ၊ တွီဗွိုင်။ နောက်လိုက်နောက်ပါ၊ နောက်လိုက်အခြေအရံ၊ နောက်ပါအခြံအရံ။ (၂) train. နာံမြိုင်သ္ကံပြဝါဗွက်ကြော်။ နောက်လိုက်နောက်ပါအခြေအရံအသင်းအပင်း။ [LM.; SKt/P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ပရိဝါရ်, ပရိဝါရ် pariwār [pằ rǽ wèar] n. Retinue. ဗွက်ကြော်၊ နာံမြိုင်ဗွက်ကြော်၊ နာံမြိုင်တွီဝါရ၊ သ္ကံပြဝါ၊ တွီဗွိုင်။ နောက်လိုက်နောက်ပါ၊ နောက်လိုက်အခြေအရံ၊ နောက်ပါအခြံအရံ။ (၂) train. နာံမြိုင်သ္ကံပြဝါဗွက်ကြော်။ နောက်လိုက်နောက်ပါ အခြေအရံအသင်းအပင်း။

ပရိဝါ, ပရိဝါ pariwā [pằ rǽ wèa] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ပရမ်ပရိဝါ, အရန်မရိဝါ 'a ram pa ri wā [ằ ròm pằ rǽ wèa] n. retinue of king. တွီဝါရဗွက်ကြော်ဇွက်ရာတ်။ ဘုရင့်နောက်လိုက်နောက်ပါအခြေအရံ။Cf. တိရ်ဝိလ်, တိရ်ဒိလ် tirwil [tir wil]. [LM, ပြဝါ, ပြဝါ pra wā [prằ wa], ပဝါ, ပဝါ pa wā [pằ wa], ပ္ဝာ, ပ္ဝာ pwā [pwa]. SM. ကဝါ, ကဝါ kə wa [kằ wa] n. companions. သ္ကံ၊ သ္ကံရဲ၊

www.monlibrary.com

ရဲအဖ်။ အဖော်၊ အပေါင်းအဖော်၊ အပေါင်းအသင်း။ LM. ပါ, ဒါ pā [pɑ]. SM. ပါ, ဒါ pā [pɑ] v. to accompany. ဗက်အာမွဲကရော်။ အတူတကွလိုက်ပါသွားသည်။ Skt./P. ဝါရ, ဒါရ wāra [wɛ̀ɑ rə̆].]

ပရိသဝိပတ္တိ, ပရိသဒိပတ္တိ pa ri sawipatti [pə̆ ræ̆ sə̆ wĭ pɔt tæ̆] n. (MM.) irregularity in constituting congregation of monks, resulting in avalidity of ordinaion. ဂကောံသင်မကောံကွျင်၊ ဒစို်ဒစးဒွံင်ကိုအခိုက်ကွာပြဝေဏီ၊ ဒတဲုဖိုဒွံမကျိုဒြှ်အာ ဟွံခွေ်ကိုဗဖွဲခဝ်ပွဲကိုဗ်ာလဝ်ကံ။ ရိုးရာဓလေ့ထုံးစံနှင့်ဆန့်ကျင်ပြီးစုဝေးလာကြသောရဟန်းသံ ဃာတော်များ၊ အကျိုးဆက်အားဖြင့်ကံဆောင်ထားမှုသည်၊ တရားနည်းလမ်းနှင့်မကျဖြစ် ချေသည်။ [P.]

ပရိသာတ်, ပရိသာတ် pa ri sāt [pə̆ ræ̆ sat] n. Citizen body. ဂကောံသွံကောန်ညးဒျင် ကွာန်၊ သွံမွိဟ်၊ မွိဟ်ဂမွိုင်။ တိုင်းသူပြည်သားအစုအဝေး၊ ပြည်သူ၊ ပြည်လူထု။ [LM. **ပုရိသာတ်**, ပုရိသာတ် pūrisāt [pɑo^{1} ræ̆ sat]. SM. **ပုရိသာတ်**, ပုရိသာတ် paorĭsat [pɑo^{1} ræ̆ sat] n. populace. ကောန်ဒျင်ကောန်ကွာန်။ အများပြည်သူ။ P. **ပုရိသ**, ပုရိသ pūrisa [pɑo^{1} ræ̆ sɑ] n. man. မွိဟ်၊ မွိဟ်တြုံ။ လူ၊ လူယောကျ်ား။]

ပရိသုတ်, ပရိသုတ် parisut [pə̆ ræ̆ sut] n. birth. ဒဒှ်မသွးဂွံဂဝ်။ မွေးဖွားလာခြင်း။ Cf. **ပရ်သုတ်**, ပရ်သုတ် par sut [pɔr sut]. [Cf. Skt. **प्रसूति**, ပြသုတိ pra sūti [prə̆ sɑo^{1} tæ̆] n. birth. ဒဒှ်မသွးဂွံဂဝ်။ မွေးဖွားလာခြင်း။]

ပရိသုဒ္ဓိသီလ, ပရိသုဒ္ဓိသီလ parisuddhisīla [pə̆ ræ̆ sut dhĭ sæ lə̆] n. (MM.) observance purity in which is required of monk. သီလခမ့ီသင်တံ၊ သွိုက်သွးဒွေတ်ဗက် မင်မွဲသွးဇူး။ ရဟန်းသံဃာတော်များ လိုက်နာစောင့်ထိန်းအပ်သော သမ္မာကျင့်စဉ်။ [P. more usually. သာတဲုဂွိုင်နူဗိုရိုဟ်ဝါ။ ခါတိုင်းထက်သာ၍။ **ပါရိ**, ဒါရိ pā ri [pɑ ræ̆].]

ပရူပဝါဒ, ပရူပဒါဒ pa rū pa wā da [pə̆ rù pə̆ wɛ̀ɑ dɛ̆] n. (MM.) reproach. ဒဒှ်မတ္တိုန်ဒုဟ်၊ ထ္ဆုတ်ဒန်။ အပြစ်တင်ခြင်း၊ မြည်တွန်ခြင်း။ (၂) censure. ဒဒှ်မတ္တိုန်ဒုဟ်၊ ထ္ဆုတ်ဒန်။ အပြစ်တင်ခြင်း၊ မြည်တွန်ခြင်း။ [P. **ပရူပဝါဒ**, ပရူပဒါဒ pa rū pa wā da [pə̆ rù pə̆ wɛ̀ɑ dɛ̆] v. reproaching others. တ္တိုန်ဒုဟ်ကိုညးတ္ဒဟ်သ္ဆာင်။ အခြားသူများကိုအပြစ်တင်ခြင်း။]

ပဂၢဟိတ်, ပရောဟိတ် parohit [pə̆ rɑo^{2} hɛt] n. rarely. ဝါတ်ဝါတ်ခါခါ၊ ရှားရှားပါးပါး။

မဂၢဟိတ်, မရောဟိတ် ma rohit [mɛ̆ rɑo^{2} hɛt] n. Brahminacting as royal

www.monlibrary.com

chaplain. ဗမွးသင်ခရေတ် မဒုင်ကာနဒဒှ်သွဲဝဲဒမရာတ်။ ဘုရင့်ရှေမှောက်တွင် အမှုထမ်းဆောင်နေသောပုဏ္ဏား၊ ခရေတ်ယာန်ဘုန်းတော်ကြီး။ **ဗုံးဟ်**, ဒုံနးဟ် bumˀ nahˈ [bùm nèh], **ပၢဟိတ်**, ပရောဟိတ် parohit [pă rao² het] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ပ္ဍၢဟိတ်**, ပြောဟိတ် pro hit [prao² het]. [Skt./P. **ပုၢဟိတ**, ပုရောဟိတ pu ro hita [paŏ rao² hæ̆ tă].]

ပၢက်ကမဗာဟု, ပရက်ကမဗာဟု parakkamabāhu [pă rek kă mă bèa hŭ] n.(MM.) (**သျိင်ပၢက်ကမဗာဟု**, သျိင်ပရက်ကမဗာဟု smiṅ parakkamabāhu [smoiŋ pă rek ă mă bèa hŭ].) n. a king of Ceylon noted as a religious reformer. သွိင်ဒုင်သိင်ဃုံမွဲတွ့၊ ညးမသမ္ဘီကေတ်လဝ်၊ ဒဒှ်ညးမလဟိုဟ်ပလေဝ်ပ္ဍိုန်၊ မဆေင်စပ်ကိုဘာသာ၊ သာသနာ။ ဘာသာရေး၊ သာသနာရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကိုလုပ်ဆောင်ခဲ့၍အများကအသိအမှတ် ပြုခြင်းခံရသောသီဟိုဠ်မင်းတစ်ပါး။

ပရိက်ခၢ, ပရိက်ခရာ parikkharā [pă roik khă ra] n.(MM.) requisite articles of monk's personal use (canonically three garments, almsbowl, razor, needle, girdle, and water-strainer, but sometimes more generally requisites.) ဒှ်တ်ကပေါတ်အနေပူဂ်ုခမ့ီသင်တံမွဲမွဲ၊ မန္ဒံပိုက်သွက်သွေံရပ်စပ်စကာ(အတိုင်သွောဝ်၊ သပိုင်သွာပိစုံ၊ ဗဗေင်၊ စုန်နိုင်၊ တွိုင်၊ ခယဗန်ကိုခမ္မကရိန်(သွိုဟ်ဥာ်)။ ဆဂး၊ ဆောဝ်လ၊ ကပေါတ်ဗွဲမဂ္ဂိုင်၊ မန္ဒံပိုက်သွက်သွေံစကာဏီ။ ရဟန်းသံဃာတော်တစ်ပါးအတွက်၊ အသုံးပြုရန်လိုအပ်သောပစ္စည်းအသုံးအဆောင် (စည်းမျဉ်းအရ၊ သင်းပိုင်သင်္ကန်းသုံးစုံ၊ သပိတ်၊ ဦးခေါင်းရိပ်ဒါး၊ အပ်၊ ခါးပန်းကြိုးနှင့်ရေစစ်။ သို့သော်၊ တစ်ခါတစ်ရံ၊ အသုံးအဆောင်ပစ္စည်း၊ အမြောက်အမြားအသုံး ပြုရန်လိုအပ်သေးသည်။)[LM.B., from P. နူပါဠိ။ ပါဠိမှ။ **ပရိက္ခၢ**, ပရိက္ခရာ parikkharā [pă roik khă ra].]

ပရိက်ခေပ, ပရိက်ခေပ pa rik khe pa [pă roik khe pă] n.(MM.) enclosure. ဒဒှ် မတွာတ်ဒပ်လဝ်၊ ကွံ၊ ဝင်ကွံ။ ပိတ်ဆို့ခြံခတ်ခြင်း၊ ခြံ၊ ခြံဝင်း။(၂) enclosed area. ဒွဲဝဲ မတွာတ်လဝ်၊ ဒွဲဝဲမဒပ်တွာတ်လဝ်။ ပိတ်ဆို့ထားသောနေရာ၊ ခြံဝင်းခတ်ထားသောနေရာ။

ပၢရက်, ပရောက် pa rok [pă rok] n. **သိမ်ပၢရက်**, သိန်ပရောက် sim pa rok [sem pă rok] n. a sīmā in Sittang disrtict. သီမန္တံပဲကိုခရိုင်သက်တိုင်မွဲမ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိပဂွတ်ခေါသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **ပရိုက်**, ပရုံက် pa ruik [pă rak], **ပ္ဍိုက်**, ပြိုက် pruik [prak]. SM. **ပရိုက်**, ပရုံက် pərak [pă rak] n. citrus. ပရိုက်။ ရှောက်သီး။]

ပၢင်, ပရာ် paraṅ [pă reŋ] n. (MM.) **ပၢင်ကၢ**, ပရင်ကာ pa raṅkă [pă reŋ ka]

www.monlibrary.com

n. vessel with spout. ဗတ်ဥာ်မန္ဒံသျိပ္ပံင်ဗိုဒ္ဓ။ နူတ်သီးပါသောရေအိုး။ (ၻ) tea-kettle. ကာဥာ်လက်ဖက်။ လွှက်ရည်ကရား။[LM. **ပလင်**, ပလင် palaṅ [pă lɛŋ], ပလင်ကာ palaṅkā [pă lɛŋ ka]. SM. **ပလင်**, ပလင် pəlɛŋ [pă lɛŋ].]

ပၢင်, ပရင်ၻ paraṅ [pă rɛŋ] n. present. စွဲ၊ စွဲလွဲ။ လက်ဆောင်၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပိၼၢင်**, ဝိန်ရာင် pinrāṅ [pɛn raiŋ].

ပၢင်ကၢသိုမ်ဆမှၢယ်, ပရင်ကာသိုမ်ဆမှာယ် pa raṅ kăsuimcamhāy [pă rɛŋ ka som că hmai] n. vessel with spout and with a bag slung over the shoulder. ပလင်ကာသိုဇွဲကွဲ။ လွယ်ရန်ပါသောကရားပုလင်း။

ပၢင်ဂၢက်, ပရေင်ဂက် pa reṅ gak [pă reaŋ gèak] n. read. ဖ်။ ဖတ်။ **ပၢာက်**, ပရောက် parok [pă rok].

ပိုင်, ပရိုင် pa ruiṅ [pă raŋ] n. tidings. ဂလာန်ပရိုင်၊ ပရောပရာမက္ကိုန့်ဒွံင်အကြာမဟာဇနိတံ။ သတင်းစကား၊ ပြည်သူလူထုအကြားဖြစ်ပေါ်နေသောသတင်စကား။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပိုိင်**, ဝိန်ရိုင် pinriṅ [pɛn roiŋ].

ပရိတ်, ပရိတ် parit [pă rɛt] n. protective charm. ဂ္ဂံမစိုဒ္ဒာကိုအန္တရာ်။ အန္တရာယ်ကိုကာကွယ်ပေးသောလက်ဖွဲ့။ (ၻ) text especially from group of suttas including Mangalasutta and known collectively as Mahaparitta, recited by monks while water is poured on ground at inception of interprise. လိက်ဗွဟ်ကံက်ပ္ဍိတ်ကေတ်လဝ်နူပြကိုဟ်သုတ်၊ မပါလုပ်ဒွံင်သိုပွဲမဂ််လသုတ်ကိုမပြာကတ်ဒွံင်မွဲကရော်ညံင်ရပရိတ်ဒွော်၊ မဒွောတ်သ့ာဇျာဲနူကိုခမ့ီသင်တံ၊ အခါမစြိုဟ်ဖျံဒွံင်ဥာ်လ္ဂူတိ၊ ပွဲကိုတံပထမကွဲ့စိုတ်။ ပထမကြိုးပမ်းရာဥ်၊ သုတ္တံကျမ်းကောက်နူတ်ချက်ပါ၊ မဂ််လသုတ်နှင့်ပရိတ်ကြီးကို၊ သံဃာတော်များ ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်နေစဉ်တွင် မြေပေါ်သို့ရေစက်ချရန်။ [LM. **ပရိတ်**, ပရိတ် pa ruit [pă rot].; SM. **ပရိတ်**, ပရိတ် pərɒt [pă rot]. P. **ပရိတ္တ**, ပရိတ္တ paritta [pă rɛt tă]. late MM. spelling prob. etymologistic.]

ပၢၼ်, ပရန် paran [pă rɔn] n. (1557) mason. သ့ာပရန်။ ပန်းရံအလုပ်သမား။ [LM.; SM. **ဍာပၢၼ်**, အ္ဒာပရန် əcapərɔn [ă ca pă rɔn]. Cf. OB. **ပုၼ်**, ပုရန် puran [pŭ rɑn], **ပၼ်းၼ်**, ပန်းရန် pan: ran [pɑn rɑ̀n].]

ပၢာပ်, ပရာပ် parāp [pă rap] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်၊ မဓယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ပၢာပ်**, သ္ဍရာပ် spa rāp [spă rap] v. (MM.) to bring to. ပရုပ်နှင်၊ ဖျုပ်နှင်၊ ကေတ်နှင်၊ ကော်နှင်။ ယူဆောင်လာသည်၊ ခေါ်ဆောင်လာသည်၊

www.monlibrary.com

သယ်ဆောင်လာသည်။ Cf. ဒင်တုလုင်, ရင်တုလုင် raṅ tu lūṅ [rèaŋ tŭ lɜŋ]. [LM. ပဘာပ်, ပရာပ် parāp [pă rap], ပြာပ်, ပြာပ် prāp [prap], ဖဘာပ်, ပရာပ် pha rāp [phă rap]. SM. ပဘာပ်, ပရာပ် pə rap [pă rap]. ပြာပ်, ပြာပ် prāp [prap] v. to approach. လုပ်ကျင့်ဇရေင်၊ လုပ်ကျင့်ကရပ်။ အနီးကပ်လာသည်၊ ချဉ်းကပ်လာသည်။]

ပဂဟ်, ပရေဟ် pareh [pă rĕh] n. (MM.) kind of basket. နသွက်သွေ့ခံစုတ်စကပေါတ် မွဲဂကူ။ နပရှေ်။ ထည့်စရာတောင်းတစ်မျိုး၊ တောင်းပလုံး။

ပဿိဟ်တမ္လာ, ပရိုမ်တမ္လာ pa ruih tamlā [pă roh tɔmla] v. to make a hole at first. သွပထောင်ထောံကွာ။ ဦးစွာစတင်ဖောက်သည်။

ပဘဒ်, ပရအဒ် para' [pă rə̆'] v. to distribute. to dispense. ပရုံ၊ ပရုံကို၊ တရးဂွဲကို။ ဝေသည်၊ ဝေပေးသည်၊ ဝေငှပေးသည်။

ပဘဒ်ပေါဒ်, ပရအဒ်ပေါအဒ် para'po' [pă rə̆' pə̆'] v. give away in charity, be sever, be generous. ပရုံကို၊ တရးဂွဲကို၊ သွးကို၊ ပရုံပံ၊ ပရုံပံကို။ ဝေငှပေးသည်၊ စွန့်ကြဲပေးသည်၊ ကူပံ့သည်၊ ကူပံ့ပေးသည်။

ပလာဒ်, ပလောဒ် pa lāk [pă laik] v. ပလိုပလာဒ်, ပလုံပလောဒ် pa luimpalāk [pă lom pă laik] v. to destroy. သ္လီလိုလဲ်။ ပျက်စီးစေသည်။ [LM. ပလာ်, ပလောဲ် pa lāk [pă laik], ပလှာ်, ပလှောဲ် palhāk [pă hlaik]. SM. ပလိုပလာ်, ပလုံပလောဲ် pa luim pa lāk [pă lom pă laik] v. to disintegrate. သ္လီလိုလဲ်သွေ့ဒ်သွံင်အာ။ အစိတ်စိတ်အမွှာမွှာပြိုပျက်သွားစေသည်။ လ္လာဒ်, လ္လောဒ် rlāk [rəlaik] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ပလင်, ပလေင် pa laṅ [pă lɛŋ] n. (1218. ဍုမ်ပလင်, ညုမ်ပလေင် ñūm pa laṅ [ɲùm pă lɛŋ].) n. personal name. ယ္ဘုပ္ဘုဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [=ပလ်လင်က, ပလ်လေင်က pal laṅ ka [pɔl lɛŋ kă'] n. a vessel with sport. ခွဲကဇ။ ရေကရား။]

ပလိတ်, ပလုံတ်ˀ pa luit [pă lot] n. west. ဒိုဟ်ပလိုတ်၊ ဒိုဟ်လွှဲဖာတွဲပွိုပ်၊ ဖာပလိုတ်၊ လွှဲပလိုတ်။ အနောက်အရပ်၊ အနောက်ဖက်အရပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပီဒ်လိတ်, ဒိရ်လိတ် pir lit [pir lɛt].

ပလိတ်, ပလုံတ်၂ paluit [pă lot] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ သ္ဍလိတ်, သ္ဍလုံတ် spaluit [spă lot] v.(MM.) to extin-

www.monlibrary.com

guish. ပလိုတ်ပွတ်။ မီးငြိမ်းသတ်သည်။ (၂) put out. တွာတ်ထော်။ ပိတ်လိုက်သည်။ H,L. ငရြာဟ်ပလိုတ်ငကွဲ, ခြောဟ်ပလိုတ်ကွဲ croh paluit kle'[srɒh pă̆ lot klaĕ] v. ငသြာဟ်ပလိုတ်ငကွဲ, သြောဟ်ပလိုတ်ကွဲ sroh pa luitkle'[srɒh pă̆ lot klaĕ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM.; SM. ပလိုတ်, ပလိုတ် pəlɒt [pă̆ lot]. ပ္လိုတ်, ပ္လိုတ် plit [plɛt] v. to be extinguished. သ္ဂ်ိုတ်အာ။ ငြိမ်းသွားစေသည်။]

ပလံ, ပလန် palan [pă̆ lɔn] v. ပလံကိုဝ်, ပလန်ကိုဝ် pa lankuiw [pă̆ lɔn kɒ] v. to restore. ကလေင်ပွန်ကို။ ပြန်လည်ပေးသည်။ [LM. ပလံ, ပလန် pa lan [pă̆ lɔn], ပလှံ, ပလှန် pa lhan [pă̆ hlɔn]. SM. ပလံ, ပလန် pəlɔn [pă̆ lɔn], ပ္လံ, ပ္လန် plɔn [plɔn] v. to return. ကလေင်ကို၊ ကလေင်စွံ့။ ပြန်ပေးသည်၊ ပြန်ထားသည်။]

ပလိုမ်, ပလိုန် paluim [pă̆ lom] v. ပလိုမ်, ပလိုန် paluiṁm [pă̆ lom] v. (1455. ပလိုမ်, ပလိုန် pa luiṁm [pă̆ lom].) v. to corrupt. သ္ဂ်ိုးခွေတ်လိုလာ်။ စာရိတ္တ ပျက်ပြားစေသည်။ (၂) divert from proper use. သ္ဂ်ိုးပြိုင်သွဲအာ နူကိုဗိုပြင်မရပ်စပ်စကာဒွံင်။ အသုံးပြုနေကြပုံစံမှပြောင်းလဲသွားစေသည်။ ပလိုမ်ပလာက်, ပလိုန်ပလောက် pa luim pa lāk [pă̆ lom pă̆ laik] v. to destroy. သ္ဂ်ိုးလိုလာ်အာ။ ပျက်စီးသွားစေသည်။ [LM. ပလိုမ်, ပလိုန် paluiṁ [pă̆ lom], ပ္လိုမ်, ပ္လိုန် pluiṁ [pəlom]. SM. ပလိုမ်, ပလိုန် palɒm [pă̆ lom] v. to damage. သ္ဂ်ိုးလိုလာ်။ ပျက်စီးစေသည်။ (၂) to destory. ပလိုပလာ်။ ဖျက်ဆီးသည်။ လိုမ်, လိုန် luim [lɜ̀m] v. to decay. ယောင်ယာအာ၊ အိုဟ်မှအာ။ ယိုယွင်းပျက်စီးသည်။ ဆွေးမြေ့ပျက်စီးသည်။ (၂) to be invalidated. ဟွံစ့ော်ကိုဗဒွဲဝဝ်၊ ဟွံဗိုန်ဗတ်ခိုင်ကွိုက်။ တရားမဝင်ဖြစ်စေသည်၊ မခိုင်မခံ့ဖြစ်စေသည်။ ရ္လိမ်, ရ္လိန် rlim [rəlɜ̀m] v.]

ပလာယ်, ပလောယ် pa lāy [pă̆ lai] n. (MM.) ငကျာ်ပလာယ်, ငကျောန်ပလောယ် klon pa lāy [klɒn pă̆ lai] n. the Palè ridge district of Rāmañña centred on Pale three miles NE. of Kawa. ကုန်ဗွဲရာမန်ည၊ မန်ံပ္ဒံအဒေါဝ်ဗွဲ၊ ဗွံက်သမ္ဘုင်ကျာဥုင်ကဝ၊ ခရာစိုတ်ပိတိုင်။ ကဝမြို့၏အရှေ့ဖြောက်အရပ်၊ သုံးမိုင်ကွာရှိ၊ ပုလဲကုန်းတန်းအလယ်၊ ရာမညခရိုင်။

ပလံပဍာ, ပလရ်ပဋ္ဌနာ pa lar paṭhanā [pă̆ lɔr pă̆ thă̆ na] v. to set of praying, to swear, to take an oath. ပတ္ထနာလဝ်၊ ရာဒ္ဓာလဝ်။ ပတ္ထနာပြုထားသည်၊ ဆုတောင်းထားသည်။

www.monlibrary.com

ပဝ, ပဝ pawa [pă wă] n. deed. ပွ၊ ပြဝ၊ စရင်ဝဝ်ကုသို့၊ တင်မရင်တ္ဂျင်၊ တင်မရင်တ္ဂျင်နဖိုင်နတဲ့။ အပြုအမူ၊ ဆောင်ရွက်ချက်၊ ကောင်းမှု၊ လက်တွေ့လုပ်ဆောင်ချက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပုဝ**, ပုဝ puwa [pŭ wă].

ပဝမိတ်ဟာဒိဋ္ဌိ, ပဝဓိတ်ဆာဒိတ့် pa wa mit chā ditthi [pă wă mèt cha dèt thĭ] n. an action of heretical, deed of false belief, action of heretic. ပွမိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိအပြုအမူ။

ပဝသ္မိုင်မဂ္ဂပြယ်မာ, ပဝသ္ဓိုင်မဗြေယ်မာ pa wa smiñ ma prey mā [pă wă səmoiŋ mĕ̆ prea ma] n. an action of noble king, the saintly deed of the king. ပြဝသ္ဓိုင်မပြဲမာ။ မြတ်သောမင်းအပြုအမူ။

ပဝါ, ပဓါ pa wā [pă wa] n. companion, follower, retinue, attendants. ပြဝါ၊ ပွာ။ နောက်လိုက်၊ အခွေအရံ။

ပဇ္ဈာဉ်, ပဇ္ဈောဉ် pasjoñ [pă səjòŋ] v. settle down, be based on. ပသ္ဒိုင်။ အခြေခံပြုလုပ်သည်။

ပသဟာယ, ပသဟာယ pa sa hā ya [pă să ha yă] v. to be friend, make friend, make companion. သွသဟာ၊ သွမိတ်သဟာ။ မိတ်ဖွဲ့သည်၊ မိတ်ဆွေပြုလုပ်သည်။

ပသာဒ, ပသာဒ pa sā da [pă sa dĕ̆] n.(MM.) **ပသာဒိတ်**, ပသာဒေါ့တ် pasādacuit [pă sa dĕ̆ cot] n. pious satisfaction. ဒးကွပ်သွိုက်မွိုက်ပေင်စိုတ်၊ လွှူရှော့သော့ရုက် ဘာသာ။ ဘာသာရေးကိုင်းရှိုင်းမှုအပေါ်၊ ကျေနပ်နှစ်သိမ့်စိတ်တိုင်းကျခြင်း။

ပသုဒမာသ်, ပသုမောသ် pasumos [pă saŏ mɒs] n. to be equal, to make the same, make equal. ပသွဟ်၊ သွှဲသွဟ်။ ညီစေသည်၊ ညီမျှစေသည်။

ပသုမင်္ဂလ, ပသုမင်္ဂလ pa su maṅ ga la [pă saŏ mèaŋ gĕ̆ lĕ̆] v. make excellent blessing. သွဝဝ်မ္ရိုပရဲ။ မြတ်သောမင်္ဂလာတရားပြုသည်။

ပသုသ်မင်္ဂလ, ပသုသ်မင်္ဂလ pa sul maṅ gala [pă sul mèaŋ gĕ̆ lĕ̆] n. five blessing. မင်္ဂလမသုန်ပြကာ။ မင်္ဂလာငါးပါး။

ပသန္နိုးဟ်, ပသန္ဒိုးဟ် pa san diḥh [pă sɔn dĭh] v. don't being doubt. ပဒှ်သွေဟ်၊ လွသွေဟ်ဟွာ။ သံသယမရှိနှင့်၊ သံသယမဖြစ်ပါနှင့်။

ပသိန္နိုးဟ်ကဟ်ဒ, ပသိန္ဒိုးဟ်ဂဟ်ဒ pa sin diḥh gah da [pă sɛn dĭh gòh dĕ̆] v. don't being doubt. လွသွေဟ်ဟွာဂ့်ဒ။ သံသယဖြစ်မှုမပြုပါနှင့်။

www.monlibrary.com

ပအိဘာ်, ပသံဘာရ် pa saṁ bhār [pă sɔm bhɛ̀ar] v. to make preperation, to make fulfilmemt too. ပသံဘာရ။ သံဘာရပြုလုပ်သည်။

ပအိဘာ်ဇဝလ်, ပသံဘာရ်ဝေလ် pa saṁbhārwel [pă sɔm bhɛ̀ar wiel] prep. even make preparation, even make fulfilment. ပသံဘာရကိုလေဝ်။ သံဘာရပြုလုပ်သော်လည်း။

ပဟာဒတ, ပဟာရတ pa hā rata [pă ha ră tă] n. An Asura chief. ဇမ္ဗော်အသူရကဘဲမွဲ့။ အသူရကာယ်အကြီးအကဲတစ်ဦး။ [P. **ပဟာဒ**, ပဟာရာဒ pahārāda [pă ha rɛ̀a dɛ̆].]

ပဟာ်, ပဟာရ် pa har [pă hɔr] nq. **ပဟိာ်**, ပဟိရ် pahir [pă hir] nq. Unit of time equal to three hours. အစာ်အခိင်မသွပ်ကိုပွိုင်ပိနာဦ။ သုံးနာရီကြာချိန်နှင့်ညီသောစံချိန်နာရီ။ [LM. **ဗဟိုဝ်**, ဝဟိုဒ် bahuiw [bɛ̆ hɜ̀] n. six-hour period. အခိင်ခရာတြာနာဦ။ ခြောက်နာရီကြာချိန်။ Cf. Skt. **ပြဟာ**, ပြဟရ prahara [pră hă ră].]

ပဟိာ်, ပဟိရ် pa hir [pă hir] nq. three-hour period. အခိင်ခရာပွိုင်ပိနာဦ။ သုံးနာရီအကြာအချိန်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပဟာ်**, ပဟာရ် pahar [pă hɔr].

ပဟိာ်, ပဟိရ် pa hir [pă hir] n. measure of time equal to 6 hours, centre, central, headquarters. ဗဟို။ ဗဟိုရ်။

ပါ, ဓါ pā [pa] v. to be salubrious. သွက်ညီညာတ်ကိုပရေင်ထတ်ယုက်။ ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်စေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပါာ်**, ဓါရ် pār [par].

ပါဋလိပုတ္တဂိာ်, ဓါဋလိပုတ္တနဂိရ် pā ṭa li puttanagir [pa tă læ̆ put tă nɛ̆ gĭr], **ပါဋလိပုတ္တဂိုာ်**, ဓါဋလိပုတ္တနဂိုရ် pā ṭa li puttanaguir [pa tă læ̆ put tă nɛ̆ gɜr], **ဇုဉ်ပါဋလိပုတ္တဂိာ်**, ဇုဉ်ဓါဋလိပုတ္တနဂိရ် ḍuñpāṭali puttanagir [dɜŋ pa tă læ̆ put tă nɛ̆ gĭr] n. Patna. ဇုဉ်ပတ္တ၊ ဇုဉ်ပတ္တနာ။ ပတ္တနားမြို့။ [P. **ပါဋလိ**, ဓါဋလိ pāṭali [pa tă læ̆].]

ပါဦဇောက်, ဓါဒိမောက် pā ṭimok [pa tæ̆ mòk], **ပါတိမုက်**, ဓါတိမုက် pātimuk [pa tæ̆ mɜ̀k] n.(MM.) a collection of precepts extracted from the Vinaya, recited on sabbath for purpose of confession by monks. အရာပညပ်မကံက်နုက်ပွိတ်နင်လဝ်နူကိုဝိန်၊ မဖျောတ်သ့ဖျဲ ပွဲကိုတွဲသီ၊ ကိစ္စသွက်သွေဂံဒုင်ဝေါန် နခမ့ီသင်တံ။ ရ

www.monlibrary.com

ဟန်းတော်များဝန်ခံရေးကိစ္စအတွက်၊ ဥပုသ်နေ့၌ရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်သော၊ ဝိနည်းတော်မှ ကောက်နှုတ်ထုတ်ခဲ့သည့်ပညတ်တော်များ။ [LM. **ပါဠိမုက်**, ပါဠိမုက် pā ṭi muk [pa tæ̆ mɜ̀k]. P. **ပါဠိမောက္ခ**, ပါဠိမောက်ခ pāṭimokkha [pa tæ̆ mòk khă].]

ပါဠိဟာ, ပါဠိဟာ pā ṭi hā [pa tæ̆ ha] n. (MM.) miracle. ပရေဒဒ္ဒိမက္ကိုဒ္ဒိဗိုဗမ္မတာဟုံသေင်၊ ဒဒ္ဒိမက္ကိုဒ္ဒိသွားအံ့သင်္ဘင်္ဂတွေင်။ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်မဟုတ်၊ ထူးကဲအံ့သြဖွယ်ရာဖြစ်ရပ်။ H.L.Cf. **ပါဠိဟာရိယ**, ပါဠိဟာရိယ pā ṭi hā ri ya [pa tæ̆ ha ræ̆ yă], **ပါဠိဟာ၎**, ပြာဠိဟာရ် prā ṭi hār [pra tæ̆ har]. [LM. **ပါတိဟ**, ပါတိဟာ pā ti hā [pa tæ̆ ha]. **ပတိဟာ**, ပတိဟာ patihā [pă tæ̆ ha] n.] [P. **ဟာရိယ**, ဟာရိယ hāriya [ha ræ̆ yă].]

ပါတလိပုတ္တ, ပါတလိပုတ္တ pā ta li putta [pa tă læ̆ put tă] n. Pataliputta. ဥုင်ပါတလိပုတ်။ ပါတလိပုတ်ပြည်။

ပါတိမုက်, ပါတိမုက် pātimuk [pa tæ̆ mɜ̀k], **ပါဠိမောက္ခ**, ပါဠိမောက်ခ pā ṭi mokkha [pa tæ̆ mòk khă] n. see. ရုံင်။ ရှု။ **ပါဠိမောက်**, ပါဠိမောက် pā ṭimok [pa tæ̆ mòk].

ပါတိမောက်ခသံဝရသီလ, ပါတိမောက်ခသံဝရသီလ pā ti mok kha saṁ wa rasīla [pa tæ̆ mòk khă sɔm wɛ̆ rɛ̆ sæ lă] n. (MM.) subjection to Vinaya precepts, one of the four prisud dhisilas or observances of purity to be taught to aspirants to the monk-hood. ဒွေတ်မနော်ကျင်္ဂကိုဝိနဲ့၊ ပွော်ဝ်ကိုသီလပရိသုဒ္ဓိပန်ဂ်မွဲ့၊ ဟုံသေင်ဒွေတ်မင်္ဂဲပကိုပရာပ်ဒုဟ်တင်သွေဝံကတ်လွတ်၊ မရန်တုံလဝ်ပွဲကိုဘဝခမ်ဳသင်။ ဝိနည်းမှဆင်းသက်လာသောကျင့်ဝတ်၊ ပရိသုဒ္ဓိသီလလေးပါးအနက်တစ်ပါး၊ သို့မဟုတ်သန့်စင်မှုကိုစောင့်စည်းခြင်း၊ ရဟန်းဘဝတွင်ကြီးမားသောရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်၊ သွန်သင်လေ့လာခြင်း။ Cf. **ဘာဧိဝပါဂိသုဒ္ဓိသီလ**, အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ ājīwapārisuddhisīla [a jī wɛ̆ pa ræ̆ sut dhĭ̆ sæ lă], **ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ**, ဣန္ဒြိယသံဝရသီလ indrīyasaṁwa rasīla [ɛn trì yă sɔm wɛ̆ rɛ̆ sæ lă], **ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ**, ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ pac cayasannissitasīla [pac că yă sɔn nɛt sæ̆ tă sæ lă]. [P.]

ပါတိဟာရိယ, ပါတိဟာရိယ pā tihāriya [pa tæ̆ ha ræ̆ yă] n. (MM.) miracle. ပရေဒ် ဒဒ္ဒိမက္ကိုဒ္ဒိဗိုဗမ္မတာဟုံသေင်၊ ဒဒ္ဒိမက္ကိုဒ္ဒိသွားအံ့သင်္ဘင်္ဂတွေင်။ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်မဟုတ်၊ ထူးကဲအံ့သြဖွယ်ရာဖြစ်ရပ်။ H.L.Cf. **ပါဠိဟာရိယ**, ပါဠိဟာရိယ pāṭihāriya [pa tæ̆ ha ræ̆

www.monlibrary.com

yă̆], ပြတိဟာရ်, ပြာတိဟာရ် prātihār [pra tæ̆ har]. [P. ပါဋိ, ဓါဋိ pāṭi [pa tæ̆].]

ပါပဘိက္ခု, ဓါပဘိက္ခု pā pa bhikkhu [pa pă̆ bhòik khŭ] n. (MM.) lewd monk. သင်ခမ်ဳိညးမဒ္ဒေတ်ဟွံသွဟ်ကုံခမ်ဳိသင်၊ သင်ခမ်ဳိမလုဟ်ကုံကာမဂုန်။ မဖွယ်မရာ ပြုကျင့်တတ်လှသောရဟန်း၊ ကာမဂုန်ကြူးသောရဟန်း။ [P.]

ပါပမိတ္တ, ဓါပမိတ်တ pā pa mitta [pa pă̆ met tă̆] n. (MM.) associate of lewd persons. မိတ်ဂကောဲသွံပူဂုံမလုဟ်ကုံကာမဂုန်။ ကာမဂုန်ကြူးသော မိတ်သင်္ဂဟအပေါင်းအသင်းပုဂ္ဂိုလ်။ [P.]

ပါမုဇ္ဇ, ဓါမုဇ်ဇ pā muj ja [pa mut jæ̆] v. be joyous, be merry. မိပ်မြဟ်စိုတ်၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်သည်။

ပါရမီ, ဓါရမီ pāramī [pa ră̆ mæ] n. perfection in a quality, leading to Buddhahood, acquired virtue. ပါရမီ၊ ကဆံ်ဥဝ်အစော်စရဲဲမကျိုက်ပေင်တ်၊ သွက်သွေဲ့အာဂတပ္ပတရ်၊ ဘဝမကျိုဒ်ကျဉ်။ ပါရမီ၊ ဗုဒ္ဓမြတ်ဘုရားဘဝဖြင့်၊ ဦးဆောင်လမ်းပြနိုင်ရန်အထူးပြည့်စုံရမည့်လိုအပ်သောကြံအင်လက္ခဏာ။ [LM.; SM. **ပါရမီ**, ဓါရမီ pəramæ [pa ræ̆ mæ].]

ပါရမီဩဟ်, ဓါရမီဧော် pā ra mi cah [pa ră̆ mæ cɔh] n. the ten principal virtues. ပါရမီစုံ။ ပါရမီဆယ်ပါး။

ပါရိဇာတ်, ဓါရိကဇာတ် pārikajāt [pa ræ̆ kă̆ jàt] n. **တ္နမ်ပိမ်ပေင်ပါရိဇာတ်**, တ္နမ်ပိမ်ပေင်ဓါရိကဇာတ် tnaṁ pim peṅ pārikajāt [tənɔm pem peaŋ pa ræ̆ kă̆ jàt] n. a coral tree growing in the Tāvatiṁsa heaven. တ္နံဗပေင်မတိုန်ဒွံင်ပွဲသွဝ်တာဝတိ်ံမွဲတ္နံ။ တာဝတိ်ံသာနတ်ပြည်၌ပေါက်ရောက်နေသောပင်လယ်ကသစ်ပင်တစ်ပင်။[LM. **ဗပေင်ပါရိဇာတ်**, ဗပေင်ဓါရိကဇာတ် bapeṅpārikajāt [bæ̆ peaŋ pa ræ̆ kă̆ jàt]. Skt. **ပါရိဇာတက**, ဓါရိဇာတက pārijātaka [pa ræ̆ jèa tă̆ kă̆].]

ပါရိဇာတ်, ဓါရိဇာတ် pārijāt [pa ræ̆ jàt] n. **တ္နမ်ပုမ်ပေင်ပါရိဇာတ်**, တ္နမ်ပုမ်ပေင်ဓါရိဇာတ် tnaṁ puṁ peṅpārijāt [tənɔm pum peaŋ pa ræ̆ jàt] n. a coral tree growing in the Tāvatiṁsa heaven. တ္နံဗပေင်မတိုန်ဒွံင်ပွဲသွဝ်တာဝတိ်ံမွဲတ္နံ။ တာဝတိ်ံသာနတ်ပြည်၌ပေါက်ရောက်နေသော၊ ပင်လယ်ကသစ်ပင်တစ်ပင်။

[MM.] **ဗြပေင်ပါရိဇာတ်**, ဗြပေင်ဓါရိဇာတ် bra peṅ pā rijāt [bræ̆ peaŋ pa ræ̆ jàt]. [Skt. **ဇာတက**, ဇာတက ° jātaka [ja tă̆ kă̆].]

www.monlibrary.com

ပိ, ဒိ pi [pæ̆] num. three. ပိ၊ ဥန်ပိ၊ လွိဟ်ပိ၊ ၃။ သုံး၊ သုံးဂဏန်း၊ ၃။ Der. **ပုံမ်ပိ**, ပုံန်ဒိ puṁ pi [pum pæ̆] n. triad. ပိမွဲတော၁၊ ညးပိမွဲတော၁။ သုံးခုတွဲ၊ သုံးယောက်တွဲ။ [LM. SM. **ပိ**, ဒ pæ̆ [pæ̆] num.]

ပိ, ဒျ pi [pæ̆] n. (**ယပိ**, ယဒိ yapi [yɛ̆ pæ̆].) personal name. ယွၚ်မ်ိုဟ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ပိဋက, ဒိဍက pi ṭaka [pæ̆ tă kă] n. (P.) the Buddhist scriptures. ပိဋကတ်၊ ပိတကတ်။

ပိဋကတြေယ်, ဒိဍကတြေယ် piṭakatrey [pæ̆ tă kă treɑ] n. excellent the Buddhist scriptures, noble the Buddhist scriptures, the excellent Tripitaka. ပိဋကတြဲ၊ ပိတကပြဲ။ မြတ်သော၁ပိဋကတ်။

ပိဋကတ်, ဒိဍကတ် pi ṭa kat [pæ̆ tă kɔt], **ပိတကတ်**, ဒိတကတ် pitakat [pæ̆ tă kɔt], **ပိတိကတ်**, ဒိတိကတ် pi ti kat [pæ̆ tæ̆ kɔt], **ပီတကတ်**, ဒီတကတ် pī ta kat [pæ tă kɔt] n. (MM. **ပီတကတ်**, ဒီတကတ် pī ta kat [pæ tă kɔt]. 1504. **ပိတကတ်**, ဒိတကတ် pi ta kat [pæ̆ tă kɔt], **ပိတိကတ်**, ဒိတိကတ် pi ti kat [pæ̆ tæ̆ kɔt]. 1557.) the Buddhist scriptures or Tripiṭaka. လိက်ပြကိုဟ်သမ္မာဗုဒ္ဓဟ္ဂံသေင်ပိဋကတ်ပိ။ ဗုဒ္ဓသမ္မာကျမ်းစာသို့မဟုတ်၊ ပိဋကတ်သုံးပုံ။ [LM. **ပိဋကတ်**, ဒိဍကတ် pi ṭa kat [pæ̆ tă kɔt], **ပိတကတ်**, ဒိတကတ် pi takat [pæ̆ tă kɔt]. SM. **ပိတကတ်**, ဒိတကတ် pæ̆ tə kɔt [pæ̆ tă kɔt]. P. **ပိဋကတယ**, ဒိဍကတယ pi ṭa ka ta ya [pæ̆ tă kă tă yă].]

ပိဋက်တြေယ်, ဒိဍက်တြေယ် piṭaktrey [pæ̆ tɛk treɑ] n. the Buddhist scriptures or Tripiṭaka. လိက်ပြကိုဟ်သမ္မာဗုဒ္ဓဟ္ဂံသေင်ပိဋကတ်ပိ။ ဗုဒ္ဓသမ္မာကျမ်းစာသို့မဟုတ်၊ ပိဋကတ်သုံးပုံ။ Cf. **ပိဋကတ်**, ဒိဍကတ် pi ṭa kat [pæ̆ tă kɔt]. [Skt. **ပိဋကတယ**, ဒိဍကတယ piṭakatayaṁ [pæ̆ tă kă tă yɔm].]

ပိတက ဂ်ပိ, ဒိတက ဒ်ဒိ pitakatpi [pæ̆ tă kɔt pæ̆], **ပိတကတ်ပိ**, ဒိတကတ်ဒိ pitakatpi [pæ̆ tă kɔt pæ̆] n. the Buddhist scriptures or Tripiṭaka. ပိတကတ်ပိ။ ပိတကတ်သုံးပုံ။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပိတက ၹ်ဆ, ဗိတက ၹ်ရ pitakatdhara [pæ̆ tă kɔt dhɛ̆ rɛ̆], **ပိတကတ်ဆ**, ဗိတကတ်ရ pitakatdhara [pæ̆ tă kɔt dhɛ̆ rɛ̆] n. a person well versed in Tripitaka. ပိတကတ်ရ၊ တိပိတကတ်ရ။

ပိတကတ်, ဗိတကတ် pitakat [pæ̆ tă kɔt], **ပိတိကတ်**, ဗိတိကတ် pi ti kat [pæ̆ tæ̆ kɔt], **ပီတကတ်**, ဗီတကတ် pītakat [pæ tă kɔt] n. the Buddhist scriptures or Tripiṭaka. ပိတကတ်ပိ၊ ပိတကတ်သုံးပုံ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပိဋကတ်**, ဗိဍကတ် piṭakat [pæ̆ tă kɔt].

ပိတ, ဗိတာ pitā [pæ̆ ta] n. father. မ၊ အပါ၊ တ၊ မအံက်၊ ပိတု။ အဖေ၊ အဘ၊ ဖခင်၊ ခမည်းတော်။

ပိတကာဒိစ္စဝံသ်ဇော, ဗိတာအာဒိစ္စဝံသ်ဇော pi tā ˙ ā dic ca waṅ sajo [pæ̆ ta a dɛ̀t că wɛ̀aŋ să̆ jò¹]n. ancester of the sun. နေ့ကျင်နှကိုမအံက်ဒတောဝ်သွောဝ်တဲ့။ နေမျိုးနွယ်ဖခင်မှဆင်းသက်လာသူ။

ပိတိ, ဗိဘိ piti [pæ̆ tæ̆] n. joy, delight, euphoria. ပီတိ၊ မိဝ်မြဟ်စိုတ်။ ပီတိ၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်သည်။

ပိပဟိ၎, ဗိပဟိရ် pipahir [pæ̆ pă hir] n. nine hours of modern clock, three time-signal drum. ပိဗဟို။ သုံးဗဟိုရ်။

ပိပိ, ဗိဗိ pipi [pæ̆ pæ̆] adv. three each. နဒဒှ်မဒှ်ပိပိ။ သုံးခုစီ။

ပိရနိက်, ဗိရနိုက် piranik [pæ̆ ră noik] n. fan. ပွိုက်။ ယဝ်တောင်။

ပိယဒသီ, ဗိယဒသီ pi ya das sī [pæ̆ yɛ̆ dɔ̀t sæ], **ပီယဒသီ**, ဗီယဒသီ pīyadassī [pæ yɛ̆ dɔ̀t sæ], n. (**ကျက်ဗုဒ္ဓတိရ်လေယ်ပိယဒသီ**, ကျေက်ဗုဒ္ဓတိရ်လေယ်ဗိယဒသီ kyek buddhatirleypiyadassī [kyɔik bùt dhɛ̆ tir lae pæ̆ yɛ̆ dɔ̀t sæ], **ကျာက်ထြေယ်ပိယဒသီ**, ကျာက်ထြေယ်ဗိယဒသီ kyāk trey pi ya dassī [kyɑik treɑ pæ̆ yɛ̆ dɔ̀t sæ],) the 16th of the 28 Buddhas. ယွဲကျာ်တြဲမကွိုဒ်ဒှ်ကွင်တဲ့မရနုက်ကို၊ ၁၆၊ ပွောဝ်ကိုကျာ်တြဲမကွိုဒ်ဒှ်ကွင်တဲ့၊ ၂၈၊ ဇကုတော်။ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသော၊ မြတ်စွာဘုရားများအနက်၊ ၁၆၊ ဆူမြောက်မြတ်စွာဘုရား။ Cf. **ပိယဒသီ**, ဗိယဒသီ piya dassi [pæ̆ yɛ̆ dɔ̀t sæ̆]. [P. **ပိယ**, ဗိယ piya [pæ̆ yɛ̆]]

www.monlibrary.com

ပိယဒဿီ, ဗိယဒဿီ၂ piyadassī [pæ̆ yɛ̆ dɔ̀t sæ] n. (MM.) an Arañña-vāsin abbot of Dhammaceti's time. မဟိမုန္ဒံပိုန်ဒွိုန်ဂြိုပ်လက်ထက်သို့ဉ်ဓမ္မစေတီမွဲဇကု။ ဓမ္မစေတီမင်းလက်ထက်၊ တောရပ်မှိဇကစာရီကျင့်တော်မူသောကျောင်းထိုင်ဆရာတော်ကြီးတစ်ပါး။

ပိလယက်, ဗိလယက် pi la yak [pæ̆ lă yɛ̀ak] n. **ပီလယက်**, ဗိလယက် pī la yak [pæ lă yɛ̀ak] n. a king of Benares in the Sāma-jātaka. သို့ဉ်ဗာရာဏသီမွဲ၊ မကျွင်ပွဲကိုဇာတ်သုဝဏ္ဏသံ။ သုဝဏ္ဏသာမဇာတ်လာ၊ ဗာရာဏသီမင်းတစ်ပါး။ [P. **ပိလိယက္ခ**, ဗိလိယက္ခ piliyakkha [pæ̆ læ̆ yɛ̀ak khă].]

ပိဧလဟ်, ဗိလေဟ် pi leh [pæ̆ lih] adv. three times. ဗိလေ့၊ ဗိဝါ၊ ဗိလန်။ သုံးကြိမ်၊ သုံးခါ၊ သုံးလီ။

ပိဠယက်, ဗိဠယက် piḷayak [pæ̆ lă yɛ̀ak] n. king Piliyekkha သို့ဉ်ဗိဠိယက္ခ။ ဗိဠိယက္ခ မင်း။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ပိလယက်**, ဗိလယက် pilayak [pæ̆ lă yɛ̀ak].

ပိဟာ်, ဗိဟာရ် pi hār [pæ̆ hɔr] n. & v. saying. ဂလာန်၊ လွှး၊ လဟိုး၊ သဟိုး။ အဆို၊ အပြော၊ အဟော၊ အမိန့်။ (၂) to say. ဟိုး၊ ဂး၊ တွံ့။ ပြောသည်၊ ဆိုသည်၊ ဟောသည်၊ မိန့်ကြားသည်။ (၃) speak. ဟိုဂး၊ ဟိုအရေဝ်၊ ဟိုအရေဝ်အခြာ။ ပြောဆိုသည်၊ စကားပြောသည်။ Cf. (n) **ဂုလာန်**, ဥလာန် gulān [gŭ làn]. (v.) **ဂး**, ဂး gaḥ [gèh], **ဟိုမ်**, ဟှိုမ် huim [hom], **ဟိုမ်ဂး**, ဟှိုမ်ဂး huim gaḥ [hom gèh]. **ပဟာ်**, ပဟာရ် pahār [pă̆ hɔr] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ပိတကတ်, ဗိတကတ် pī takat [pæ tă̆ kɔt] n. the Buddhist scriptures or Tripiṭaka. လိက်ပြကိုဟ်သမ္မာဗုဒ္ဓ ဟွံသေင်ပိဋကတ်ပိ။ ဗုဒ္ဓသမ္မာကျမ်းစာ သို့မဟုတ်၊ ပိဋကတ်သုံးပုံ။ [LM. **ပိဋကတ်**, ဗိဠကတ် piṭakat [pæ̆ tă̆ kɔt], **ပိတကတ်**, ဗိတကတ် pitakat [pæ̆ tă̆ kɔt]. SM. **ပိတကတ်**, ဗိတကတ် pætəkɔt [pæ̆ tă̆ kɔt]. P. **ပိဋကတ်တယ**, ဗိဠကတ် တယ piṭakataya [pæ̆ tă̆ kă̆ tă̆ yă̆].]

ပိယဒဿီ, ဗိယဒဿီ pī yadassī [pæ yɛ̆ dɔ̀t sæ], n. (**ဂျက်ဗုဒ္ဓတိဂ်လေယ်ပိယဒဿီ**, ကျေက်ဗုဒ္ဓ တိရ်လေယ်ဗိယဒဿီ kyek bud dha tir ley pi yadassī [kyɔik bùt dhɛ̆ tir lae pæ̆ yɛ̆ dɔ̀t sæ], **ကျာက်ဂြေယ်ပိယဒဿီ**, ကျာက်ဂြေယ်ဗိယဒဿီ kyāktreypiya dassī [kyɔik treɑ pæ̆ yɛ̆ dɔ̀t sæ],) the 16th of the 28 Buddhas. ယွဲကျာ်တြဲမကျွိုဒ်ကွင်တဲ့မရနုက်ကို၊ ၁၆၊ ပွေဝ်ကိုကျာ်တြဲမကျွိုဒ်ကွင်တဲ့၊ ၂၈၊ ဇကုတေံ။ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသော၊ မြတ်စွာဘုရားများအနက်၊ ၁၆၊ ဆူမြောက်မြတ်စွာဘုရား။

www.monlibrary.com

see. ရုံင်။ ရှ။ **ပိယဿိသိ**, ဝိယဒဿီ pi ya dassī [pæ̆ yɛ̆ dɔ̀t sæ],[P. **ပိယ**, ဝိယ piya [pæ̆ yɛ̆]]

ပိဂယာဝ်, ဝိယောဝ် pī yo [pæ yo] n. **မဟာသမုဒ္ဒပိဝိယောဝ်**, မဟာသမုဒ္ဒပိဝိယောဝ် ma hā sa mud daphīpīyo [mɛ̆ ha să mut dɛ̆ phæ pæ yo] n. the sea between India and Ceylon. ဂင်မန္ဒံပွဲအကြာအိန္ဒိယကိုတ္ကံသိင်းဃို့။

ပိလယက်, ဝိလယက် pīlayak [pæ lă yɛak] n. **ပိလိယက္ခ**, ဝိလိယက္ခ piliyakkha [pæ̆ læ̆ yɛak khă] n. သွိင်ဝိလိယက္ခ။ ဝိလိယက္ခမင်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ပိလယက်**, ဝိလယက် pilayak [pæ̆ lă yɛak].

ပိလ္လယက်, ဝိလ္လယက် pīlayak [pæ lă yɛak] n. **ပိလိယက္ခ**, ဝိလိယက္ခ pi liyakkha [pæ̆ læ̆ yɛak khă] n. သွိင်ဝိလိယက္ခ။ ဝိလိယက္ခမင်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ပိလယက်**, ဝိလယက် pilayak [pæ̆ lă yɛak].

ပုဂၢာ်, ပုအနာရ် puanār [paŏ ă nar] v.& n. going , gait. ပအာရ်၊ ပအာ၊ လအာ။ သွားစေသည်၊ အသွား။

ပုကပ်, ပုကဝ် pukap [paŏ kɔp] v. to overturn. ဗ္ဂပ်၊ ဗ္ဂက်။ မှောက်သည်၊ အပေါ်ဘက်ပိုင်းကအောက်ဖက်သို့ရောက်သွားသည်။ (၂) turn upside down. ဗ္ဂးဗ္ဂပ်ဖျေါလွှာ်လ္ဂျုးစွံထောံဖာအသွဝ်။ အပေါ်ပိုင်းကိုအောက်ဖက်သို့ မှောက်ချသည်။ Cf. **ပ္တက်**, ပ္တက် ptak [pətɛk]. [**ဗကပ်**, ဗကဝ် bakap [bɛ̆ kɔp]. **ပ္ကပ်**, ပ္ကဝ် bkap [bəkɔp]. SM. **ဟကပ်**, ဟကဝ် həkap [hă kɔp].

ပုကာမ်, ပုကာဝ် pu kām [pŭ kam] n. Pagan. ဗုကာံ။ ပုဂံပြည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ပေါဝ်ကာမ်**, ပေါဝ်ကာဝ် po kām [po kam].

ပုဂေါ, ပုဂေါ pu go [pŭ gò[1]], **ပဂေါ**, ပဂေါ pa go [pă gò[1]], **ဗဂေါ**, ဗဂေါ ba go [bɛ̆ gò[1]] n. (MM.) Pegu, the capital of the medieval Mon kingdom. ချုင်ဗဂေါ(ဟံသာဝတီ)၊ ရာဇဋ္ဌာနီမန်၊ ပွဲခေတ်အဒေါဝ်။ ပဲခူးမြို့၊ အလယ်ခေတ်မွန်နေပြည်တော်။ Cf. **ဟံသာဝတီ**, ဟံသာဝတီ hamsāwati [həm sa wɛ̆ tæ].[LM. **ဗဂေါ**, ဗဂေါ pa go [bɛ̆ gò[1]], **ဂ္ဂေါ**, ဗ္ဂေါ bgo [bəgò[1]]. SM. **ဟဂေါ**, ဟဂေါ həgo [hă gò[1]],]

ပုဂိုဝ်, ပုဂိုဝ် pu guiw [paŏ gɜ̀] n. person. ပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်။ see, ရုံင်။ ရှ။ **ပုဂ္ဂိုဝ်**, ပုဂ္ဂိုဝ် pugguiw [pug gɜ̀].

ပုငါက်, ပုဇီအခ် puñā· [paŏ ŋie] prep. in outside. ပင္ဂး၊ မ္ဂး။ အပြင်၊ အပြင်ဖက်။

www.monlibrary.com

ပုဇ္ဈိယ, ပုဇ္ဈနိယ pujaniya [paŏ jɛ̆ ñĭ yɛ̆] v. be have respectfully, bow in respect. ရှေ့သော်ပူဇော်။ ရိသေပူဇော်သည်။

ပုဇ္ဈိယဝတ္ထု, ပုဇ္ဈနိယဝတ္ထု pu ja ni ya watthu [paŏ jɛ̆ ñĭ yɛ̆ wòt thŭ], **ပုဇ္ဈိယဝတ္ထု**, ပုဇ္ဈနီယဝတ္ထု pu ja nī yawatthu [paŏ jɛ̆ nì yɛ̆ wòt thŭ], **ပုဇ္ဈိယဝတ္ထု**, ပုဇ္ဈနိယဝတ္ထု pu janiyawatthu [paŏ jɛ̆ ñĭ yɛ̆ wòt thŭ] n. object of worship. ကပေါတ်သွက်သွေ့ဝံကလံပူဇ။ ဝတ္ထုသွက်သွေ့ဝံသွပူဇ။ ပူဇော်ကန်တော့ရန်အတွက်ပစ္စည်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ပူဇ္ဈိယဝတ္ထု**, ပူဇ္ဈနီယဝတ္ထု pūjañĭya watthu [pao[1] jɛ̆ ñì yɛ̆ wòt thŭ].

ပုဇာသက္ကာရ, ပုဇာသက္ကာရ pu jāsakkāra [paŏ jèa sɛk ka ră] n. (MM.) offerings. ကပေါတ်ကညောတ်သွက်သွေ့ဝံသွပူဇ။ ပူဇော်သက္ကာရပြုရန်ပစ္စည်း။ Syn. **ပုဇ်သကာ**, ပုဇ်သကာ pu jausakā [paŏ jèa[1] să ka]. [P. **ပူဇာ**, ပူဇာ pū jā [pao[1] jèa] v. worship. လျောဝ်ပူဇ။ ရှိခိုးပူဇော်သည်။] LM. has. နွံ၊ ရှိ။ **သက္ကာပူဇာ**, သက္ကရပူဇာ sak ka ra pū jā [sɛk kă ră pao[1] jèa].

ပုဇ်, ပုဇ် pu jau [paŏ jèa[1]], **ပဇ်**, ပဇ် pa jau [pā jèa[1]] v. to make offerings. သွပူဇ၊ ဗွိန်ပူဇ။ ပူဇော်သည်၊ ဆက်ကပ်ပူဇော်သည်။ hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟေင်၊ မဓယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ပျ်**, သ္ဗျ် spu jau [səpaŏ jèa[1]] v. (MM. **ပဇ်**, ပဇ် pajau [pă jèa[1]].) B. B. **ပုဇ်သကာ**, ပုဇ်သကာ pujausakā [paŏ jèa[1]să ka] n. to make offerings. သွပူဇ၊ ဗွိန်ပူဇ။ ပူဇော်သည်၊ ဆက်ကပ်ပူဇော်သည်။ B.B.**ဆ်ပုဇ်**, ဆ်ပုဇ် cåñpujau [cɔŋ paŏ jèa[1]] v. ပွေန်ပူဇ။ ထွန်းညှိပူဇော်သည်။ **ဒြာတ်ပုဇ်**, ဒြာတ်ပုဇ် drat pu jau [dràt paŏ jèa[1]] v. to sprinkle perfume as an offering. လွဲပြာပူဇဥ်မြမောဝ်ညံဉ်ရကိုဒါန်ပူဇ။ အမွှေးနံ့သာပက်ဖျန်းပြီးအလှူဒါန ပြုသကဲ့သို့ ပူဇော်သည်။ **လိဝွတ်ပုဇ်**, လိဝွောဝ်ပုဇ် li ñwow pu jau [lĭ ŋwò[2] paŏ jèa[1]] v. to worship. လျောဝ်ပူဇ။ ရှိခိုးပူဇော်သည်။ [LM. **ဗဇ်**, ဗဇ် ba jau [bɛ̆ jèa[1]], **ဗ္ဇ်**, ဗ္ဇ် bjau [bəjèa[1]].; SM. **ဟဇ်**, ဟဇ် həcèa [hă jèa[1]] v. to make offering to spirits. ဗလိဂပဝ်ဒေဝတ်။ နတ်ဒေဝါပူဇော်ပသသည်။] see. ရုံင်။ ရှ။ **ပုဇာဝ်**, ပုဇာဝ် pu jāw [paŏ jèaw] v. Var. **ပူဇ်**, ပူဇ် pūjau [pao[1] jèa[1]].

www.monlibrary.com

ပုဇဝ်, ပုဇာ် pujaw [paŏ jɔ̀] v. to make offering, to present, to present with, to offer. သွပူဇ်။ ပူဇော်သည်။

ပုဇာဝ်, ပုဇာဝ် pujāw [paŏ jɛ̀aw] n. & v. offerings. ဝတ္ထုသွက်သွေဂံပွိန်ကိုဒါန်။ ဆက်ကပ် လှူဒါန်းရန်ပစ္စည်း။ (၂) to make offer. သွပူဇ်။ ပူဇော်သည်။ (၃) offer. ကိုဒါန်တြးဂွဲ။ ပေးကမ်းစွန့်ကြဲသည်။ **ပုဇာဝ်သကာ်**, ပုဇာဝ်သကာ် pu jāw sa kār [paŏ jɛ̀aw sə̆ kar]n. offerings. ဝတ္ထုသွက်သွေဂံပွိန်ကိုဒါန်။ ဆက်ကပ်လှူဒါန်းရန်ပစ္စည်း။

ပုဍီ, ပုညဂီရိ pu ña gi ri [pŭ ñə̆ gĭ rĭ] n. mountain of meritorious deed, meritorious mountain. ထာန်ပုညဂိရိ၊ ဒိုထာန်ဒေသကာကုသို့။ ပုညဂိရိဌာန၊ ကုသိုလ်ရေးဌာနတောင်။

ပုဍဟမ္မတိ, ပုညဂဟမ္မတိ pu ña ga ham pa ti [pŭ ñə̆ gɛ̆ hɔm pə̆ tæ̆] n. house-holder meritorious deed, meritorious layman, meritorious householder. ကာကုသို့ခရှ်။ လူပြိန်းကုသိုလ်ရေး။

ပုဒာ်, ပုဒရ် pudar [paŏ dɔ̀r] v. to shade. စို့ဒ္ဒာ၊ ဆို့ဒဝ်။ ကာသည်၊ ဆီးကာသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပ္ဒာ်**, မ္ဒရ် pdar [pədɔ̀r].

ပုဒပိ, ပုနဒိ punapi [paŏ nə̆ pæ̆] prep. once again, again. (ပုန-ပိ) မွဲဝါပ္ဒန်၊ တဲ့ပ္ဒန်။ နောက်တစ်ချီ၊ နောက်တစ်ဖန်။

ပုပိဍ်, ပုပိညှ် pupiñ [paŏ pɛn] v. hypoth. နဒဒ္ဒ်မဒ္ဒ်မာန်ဟောင်၊ မဓယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဓုပိဍ်**, သ္ဓုပိညှ် spupiñ [spaŏ pɛn] v. to fill. ဗပေင်၊ ဗပေင်စုတ်။ ဖြည့်သည်၊ ဖြည့်ထည့်သည်။ **သ္ဓုဒ်ချက်ပုပိဍ်**, သ္ဓုန်ချက်ပုပိညှ် spun ḍuk pu piñ [spun ɗɜk paŏ pɛn], **သ္ဓုဒ်ချက်ပုပိဍ်**, သ္ဓုန်ချက်ပုပိညှ် spun ḍūk pu piñ [spun ɗɜk paŏ pɛn], **သ္ဓုဒ်ချက်ပုပိဍ်**, သ္ဓုန်ချက်ပုပိညှ် spūn ḍūk pu piñ [spun ɗɜk paŏ pɛn] v. shall fulfil. ဖို့ကြ်ဗပေင်ကိုရောင်။ ဖြည့်ဆည်းပေးလိမ္မည်။ (၂) carry out. ရင်တ္ဒုင်ဒတဲ့ကို။ ပြီးမြောက်အောင်ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ (၃) equip completely. ဗွပ်စုတ်လဝ်ကိုကိုဒ်ကြ်ကိုဒ်ပေင်ပေင်။ ပြည့်ပြည့်စုံစုံတပ်ဆင်ထားသည်။ **ဗြပေင်**, ဗြပေင် bra peñ [brɛ̆ pɔiŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဗၚင်, ဗပေင် bapeñ [bɛ̆ pɔiŋ], **ဗြၚင်**, ဗြပေင် brapeñ [brɛ̆ pɔiŋ] v.[MM. **ပိရ်ပိဍ်**, ပိရ်ပိညှ် pirpiñ [pir pɛn].] **ခတ်ဗၚင်**, ခုတ်ဗပေင် cutbapeñ [cut bɛ̆ pɔiŋ]

www.monlibrary.com

v. to fill. သွိုပေင်။ သွိုပေင်အာ။ ပြည့်စေသည်၊ ပြည့်သွားစေသည်။ **တိုဝ်ဗၵပင်**, တုံဝ်ဗေဒ် tuiwbapeñ [tɒ bɛ̆ pɔiŋ] v. to plant all over. ပွံဗပေင်၊ စတ်ဗပေင်။ဖြည့်စိုက်သည်၊ ဖြည့်ပျိုးသည်။ **ပုန်ဒုက်ဗြပေင်** pun ḍuk brapeñ [pun ɗɜk brɛ̆ pɔiŋ], **ပြၚက်ဗြပေင်** ပြနုက်ပြပေဒ် pra nuk bra peñ [prɑ̆ nɜ̀k brɛ̆ pɔiŋ], **ဗာ်ဗၵပင်**, ဝရ်ဝပေဒ် barbapeñ [bɔ̀r bɛ̆ pɔiŋ] v. to fill in completely. စုတ်ဗပေင်ထဲဝံ ခိုက်ခိုက်ပေင်ပေင်။ ပြည့်ပြည့်ဝဝဖြည့်ထည့်သည်။ **လ:ဗၵပင်**, လးဝပေဒ် laḥ ba peñ [lɛ̀h bɛ̆ pɔiŋ] v. to over lay completely. စုတ်တး ဗပေင်လဝ် ညီညီ။ ညီညာစွာအပြည့်ခင်းထားသည်။ [LM.**ဗၵပင်**, ဝပေဒ် bapeñ [bɛ̆ pɔiŋ], SM. **ဟၵပင်**, ဟာပေဒ် həpɔiŋ [hɑ̆ pɔiŋ]. **ပိဂ်**, ဗိညှ် piñ [pɛŋ] v. to be full. ပေင်၊ ပေင်ခွံင်။ ပြည့်သည်၊ ပြည့်နေသည်။]

ပုၵဟ၀်, ပုဗော၀် pubow [pɑ̆ bɔ̀²] v. to suckle. ဍ်၊ ဍ်တှ်။ တိုက်သည်၊ နို့တိုက်သည်။ [LM. **ဗမ်**, ဝမ် bamau [bɛ̆ mɛ̀ɑ¹], **ဂမ်**, ဂမ် gamau [gɛ̆ mɛ̀ɑ¹]. SM. **ဟမ်**, ဟာမ် həmɛ̀ɑ [hɑ̆ mɛ̀ɑ¹]. **ၵဟ**, ဗော bo [bɔ̀¹] v. to suck. ဓ၊ စို့သည်။]

ပုမ, ပုမ puma [pɑ̆ mɑ̆] v. to do. သွ၊ ကွောန်၊ ရင်တွုင်ကွောန်။ ပြုသည်၊ လုပ်သည်၊ လုပ်ဆောင်သည်။ (၂) act. လုပ်ကွောန်၊ လုပ်သွ။ လုပ်ဆောင်သည်၊ ဆောင်ရွက်သည်။ (၃) perform. ကွောန်ကို၊ ရင်တွုင်ကို၊ ပြုလုပ်ပေးသည်၊ ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ adj. doing. မပ၊ မသွ။ ပြုသော၊ ပြုလုပ်သော။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပ**, ပ် pa [pɑ̆].

ပုမိဂ်, ပုမိက် pumik [pɑ̆ moik] n. will, desire, wish, intention. ကိစ္စ၊ ပွိုက်။ ကိစ္စ၊ ဆန္ဒ။

ပုမင်, ပုမင် pu maṅ [pɑ̆ mɛŋ] n. Guardian. မွှိဟ်မင်မွဲ၊ မွှိဟ်ရံင်စံင်။ အုပ်ထိန်းသူ၊ စောင့်ရှောက်သူ။ (၂) guard. ပွင်၊ ပွင်ပွဲ။ အစောင့်၊ ကင်းစောင့်တပ်သား။ (၃) watch. ရံင်စံင်၊ မင်မွဲ၊ သွသွို၊ သွဂရ။ ကြည့်ရှုသည်၊ စောင့်ရှောက်သည်၊ သတိထားသည်၊ ဂရုပြုသည်။

ပုမင်ပုမွှာယ်, ပုမင်ပုမွောယ် pu maṅ pu mwoy [pɑ̆ mɛŋ pɑ̆ mwòɑ²] n. guard. ပွင်၊ ပွင်ပွဲ။ အစောင့်၊ ကင်းစောင့်တပ်သား။ (၂) one who guards. မွှိဟ်မင်မွဲ ပွင်ပွဲရံင်စံင်။ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက် ထိန်းသိမ်းသူ။ [LM. **ပမင်**, ပမင် pa maṅ [pɑ̆ mɛŋ], **ပ္ဂင်**, ပ္ဂင် pmaṅ [pəmɛŋ]. SM. **ကမင်**, ကမင် kəmɛŋ [kɑ̆ mɛŋ]. **မင်**,

www.monlibrary.com

မင် maṅ [mèaŋ] v. to keep watch. မင်မွဲရံင်စံင်လဝ်။ စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုထားသည်။]

ပုမင်ၚမယ်, ပုမင်ဓမယ် pu maṅ mey [paŏ mɛŋ mèa] v. to look after, to protect. ပွင်မွဲ။ စောင့်ရှောက်သည်။

ပုမိဉ်, ပုမိစ် pumis [paŏ mɛs] n. Desire. ပွိက်၊ ဆန္ဒ။ လိုအင်၊ ဆန္ဒ။ (၂) wish. နှံပွိက်၊ နှံဆန္ဒ၊ အရာမနှံကိုပွိက်။ အလိုဆန္ဒ၊ လိုချင်တောင်းတသည့်အရာ။ **ပုမိဉ်**, ပမိစ် pa mis [pă mɛt], **ပမိက်**, ပမိက် pa mik [pă moik], **ပ္မိက်**, ဗ္ဒိက် pmik [pmoik].

ပုမိက်, ပုမိက် pu mik [paŏ moik], **ပမိက်**, ပမိက် pa mik [pă moik] n. (MM.) desire. ပွိက်၊ ဆန္ဒ၊ သွိက်မိက်ဂွံ။ လိုအင်၊ ဆန္ဒ၊ တောင့်တမှု။ (၂) (1533) intention. တင်ရန်တံ့၊ အရာသွိက်မိက်ဂွံကိုဒှ်။ ရည်ရွယ်ချက်၊ ဖြစ်မြောက်ရန်ရည်စူးချက်။ (၃) purport. တင်မရန်တံ့၊ တင်သွိက်မိက်ဂွံသွး။ ရည်ရွယ်ချက်၊ ဆိုလိုချက်၊ ဆိုလိုရင်း။ Cf. **ဂၼပ်**, ဂနုပ် ganap [gɛ̆ nɔ̀p], **ပဍ်ဍာ**, ပဍ်ဍနာ paṭ ṭhanā [pɔt thă na].[LM. **ပမိက်**, ပမိက် pamik [pă moik], **ပ္မိက်**, ဗ္ဒိက် pmik [pəmoik], SM. **ကမိက်**, ကမိက် kəmoik [kă moik]. **မိက်**, မိက် mik [mòik] v. to desire. နှံပွိက်၊ သွိက်မိက်ဂွံ။ အလိုရှိသည်၊ တောင့်တသည်။]

ပုမိဉ်မုၼ်သင်, ပုမိစ်မုန်သင် pu mic mun saṅ [paŏ mɛs mùn sɛŋ] n. all wills, all desires, all intentions, all wishes, all matters, all businesses. ပွိက်သိုဿ်တ်။ လိုအင်ဆန္ဒအားလုံး။

ပုမတ်, ပုမတ် pumat [paŏ mɔt] n. (**ပုမတ်**, ပုမတ် pu mat [pŭ mɔt].) n. fire. ပွတ်၊ မီး။

ပမတ်, ပမတ် pamat [pă mɔt], **ပြမတ်**, ပြမတ် pramat [pră mɔt] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **တ္လၟက်ပမတ်**, တ္လဲက်ပမတ် tlâkpamat [təlɔk pă mɔt] n. tinder-box. တ္ဆံက်တက်ပွတ်၊ မီးမွှေးဗူး။ **ပ္ကဴပမတ်**, ပ္ကဴပမတ် pkaupamat [pəkɑo^{3} pă mɔt] n. fireworks. ကဒ္ဆေင်၊ ပ္ကပွတ်။ မီးကျည်၊ မီးပန်း။ **ဗသယ်ပမတ်**, ဗသယ်ပမတ် basay pamat [bɛ̆ soɑ pă mɔt] n. steel for use with tinder-box. ပ္ဆဲဥင်ခရက်ပွတ်။ မီးခတ်သံမဏိချောင်း။ **ၹ်ပမတ်**, ရုင်ပမတ် ruṅ pamat [rɔ̀ŋ pă mɔt] n. ဖ။ မီးဖို။ H.L. **လပမတ်**, လပမတ် la ña pamat [lɛ̆ ŋɛ̆ pă mɔt] n. live coal. လွရပွတ်။ မီးကျီခဲ။ [LM. **ပမတ်**, ပမတ် pa mat [pă mɔt], **ပ္မတ်**, ပ္မတ် pmat [pəmɔt],

www.monlibrary.com

ꩻတ်, ကွတ် kmat [kəmɔt], ꩻꩻတ်, ကွောတ် kmot [kəmɒt], ဗမတ်, ဝမတ် bamat [bɛ̆ mɔt], SM. ꩻမာတ်, ကမောတ် kəmot [kă mɒt].P. ပမတ်, ပမတ် pa màt [pă mɔt].]

ပုမိုဏ်, ပုမိဉ် pu miñ [paŏ mɛn] v. to be full of. ကွဲကြ်ပေင်။ ပြည့်စုံသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပိုဏ်, ဝိဉ် piñ [pɛn].

ပုမုၚ်, ပုမုန် pu mun [paŏ mun] v. To send ward to. ပွန်ဏာ၊ ဗွန်ဏာ။ မှာသည်၊ မှာကြားလိုက်သည်။ Cf. ပွၚ်, မ္ဒန် pcan [pəcɔn]. [မုၚ်, မုန် mun [mùn] v. to inform. ကိုပရိုင်၊ သ္ဂိုမိုင်။ သတင်းပေးသည်၊ ကြားသိစေသည်။]

ပုမာ်, ပုမသ် pumas [paŏ mɔs] n. heart. ကောန်ကွံ၊ ဗျုန်ကောန်ကွံ။ နှလုံး၊ နှလုံးသား။ (၂) mind. ဆန္ဒစိုတ်၊ ကွပ်စိုတ်။ စိတ်ဆန္ဒ၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း။ (၃) as theatre of covert behaviour. ညံင်ရဒွေတ်ပဋိပတ်ရနုက်ဗွန်လဝ်,ခိုးချောင်ခိုးဝှက်ဖုံးလွှမ်းထားသော စာရိတ္တကဲ့သို့။

ပုမဟ်, ပုမဟ် pumah [paŏ mɔh] n.(MM.) ꩻတ်ပုမဟ်, ဧတ်ပုမဟ် cuit pumah [cot paŏ mɔh] n. mind and heart. ဆန္ဒစိုတ်၊ ကွပ်စိုတ်။ စိတ်ဆန္ဒ၊ စိတ်နှလုံး။

ပူမဟ်, ပုမဟ် pūmah [pao¹ mɔh] n. ꩻတ်ပူမဟ်, ဧတ်ပုမဟ် cuit pūmah [cot pao¹ mɔh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ꩻတ်, ဧတ် cit [cɛt].[MM. ပုမဟ် pumah [paŏ mɔh]. LM.(ꩻꩻာ်) ꩻက်, (ကောန်) တ္ဂာ် (kon) tma' [(kɒn) təmɔ̆]. SM. ꩻꩻာ်ꩻမဟ်, ကောန်ကမဒ် konkəmɔ̆ [kɒn kă mɔ̆]n. kidney. ကောန်ကွံ၊ ကျောက်ကပ်။ (၂) heart. ကွံ၊ တွံ၊ နှလုံး။ SM. ꩻမဟ်, ကမဟ် kəmah [kă mɔh] n. in ꩻတိုင်ꩻမဟ်, ကတိုင်ကမဟ် ka tuiñkamah [kă taŋ kă mɔh] n. to be jubilant. မိပ်ဖြိပ်ပြိုက်ဖာ၊ အိုဇိုတ်။ ရွှင်လန်းမြူးထူးပျော်ရွှင်သည်။ ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်သည်။ (MM. ပုမဟ်, ပုမဟ် pū mah [pao¹ mɔh]. LM. ပူမဟ်, ပုမဟ် pūmah [pao¹ mɔh] n.)]

ပုၚ်, ပုရယ် pu ray [paŏ roa] v. to praise. ထိုင်သး၊ ကြိုကြို။ ချီးမွန်းသည်၊ ချီးကျူးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပုၚယ်, ပုရေယ် purey [paŏ rea].

www.monlibrary.com

ပုဂျယ်, ပုရေယ် pu rey [paŏ rea] v. **ပုဂျယ်**, ပုရေယ် pu᷆ rey [pŭ rea] v. **ဪဂျယ်ပုဂျယ်**, ဣအေယ်ပုရေယ် ʾi᷆eypu᷆rey [ĭ ea pŭ rea] v. to revere. အဲပရဲ၊ ရှိသေ်။ လေးစားသည်၊ ကြည်ညိုသည်၊ လေးမြတ်သည်။ **ဢာမဎယ်ပုဂျယ်**, နာမဓေယ်ပုရေယ် nā ma dheypu᷆rey [nèa mĕ dhèa pŭ rea] v. to hail. ဟိုဂလာန်ဆက်မိတ်ချောပ်ချောပ်လာဲလာဲ။ ဟက်ဟက်ပက်ပက်နှုတ်ခွန်းဆက်သည်။ (၂) acclaim. ဒုင်တွုင်ဂြုဂြုဂြိုဂြို။ လှိုက်လှိုက်လှဲလှဲကြိုဆိုသည်။

ပုဂျယ်, ပုရယ် puray [paŏ roa], **ပရယ်**, ပရယ် paray [pă roa].(MM. **ပရယ်**, ပရယ် paray [pă roa]) **ဧအယ်ပုဂျယ်**, အေယ်ပုရယ် ʾey pu ray [ea paŏ roa], **ဢသအယ်ပုဂျယ်**, သအေယ်ပုရယ် saʾaypuray [să oa paŏ roa], [LM. **ဧအယ်ပုဂျယ်**, အေယ် ပုရယ် ʾay puray [oa paŏ roa]. **ဧပြယ်**, ပြေယ် prey [prea] v. to be excellent. ခိုဟ်တ်ဖွဲတွေင်။ ထူးကဲကောင်းမွန်သည်။]

ပုဂျဟ်, ပုရေဟ် pu reh᷆ [paŏ rih] v. to support with the means of life. ထံက်ပင်ကို် ပစ္စဲသွက်သွေံဂယိုင်လမျိုု။ သက်မွေးဝမ်းကျောင်းရန်အတွက်၊ ပစ္စည်းများပေးကမ်းထောက်ပံ့သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပုံမ်ဂျဟ်**, ပုံခ်ရေဟ် pumʼreh᷆ [pum rih].

ပုဝ, ပုဝ puwa [paŏ wă] n. (1219) **ပုဝက္ကြကလ်**, ပုဝကြေကေလ် puwakrakel [paŏ wă kră kiel] n. act of giving. စရင်ခဝ်ကုသို့။ စွန့်ကြဲပေးကမ်းခြင်း။ (၂) donation. စရင်ဒါန်၊ သြန်ကိုဒါန်။ အလှူငွေ၊ ထည့်ဝင်လှူဒါန်းငွေ။

ပုဝ, ပုဝ puwa [paŏ wă], **ပဝ**, ပဝ pawa [pă wă] n. (MM.) act. **ပြဝ**, ပြဝ၊ ဗိုချီဒရာင်အာကျင်။ အပြုအမူ၊ သွားလာလှုပ်ရှားမှု။ (၂) deed. စရင်ခဝ်ကုသို့၊ တင်မယ်ဒုင်။ ကောင်းမှု၊ ဆောင်ရွက်ချက်။ Cf. **ကာ**, ကာ kā [ka], **သိုင်ရဉ်**, သိုင်ရေဉ် siṁraṁ [soiŋ reŋ]. [LM. **ပဝ**, ပဝ pawa [pă wă], **ပြဝ**, ပြေဝ prawa [pră wă], **ပွ**, ပွ pwa [pəwă]. **ပ**, ပ pa [pă] v. to do. သွ၊ ကျောန်၊ ရင်တွုင်။ ပြုသည်၊ ပြုလုပ်သည်၊ ဆောင်ရွက်သည်။]

ပုဝက်, ပုဝက် puwak [paŏ wɛk] n. small. သွတ်၊ သွတ်။ အငယ်၊ အငယ်အနှောင်း။ (၂) child. ကောန်ရှာ်၊ ကောန်ညာ်။ သူငယ်၊ ကလေး။ read. ဗ်ု။ ဖတ်။ **ဢမ်ဝတ်**, သုမ်ဝတ် sumʼwat [sum wɔt].

ပုဝိဏ်, ပုဝိညှ် puwiñ [paŏ wɛn] n. Play. ပွမဝေင်၊ နဲဝေင်၊ ပေါ်ဝေင်။ ကစားခြင်း၊ ကစား

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

နည်း၊ ကစားပွဲ။ [LM. ပၸဝ်, ပဝေင် pa weñ [pă wɔ̀iŋ]. ၸပွင်, ဖွေင် pweñ [pwɔ̀iŋ].; SM. ကၸဝ်, ကဝေင် kəwɔ̀iŋ [kă wɔ̀iŋ]. ၽိဏ်, ဓိည်ဒ် wiñ [wɛ̀n] v. to play. ဝေင်။ ကစားသည်။]

ပုဝ်, ပုဝရ် pu war [paŏ wɔr] v. to show. ထွား၊ ထွားပျား။ ပြသည်၊ ပြသသည်။ (၂) exhibit. ထွားပျားလဝ်သွက်ညးဂမ္ဒိုင်သွေဝံဗို့။ အများကြည့်ရှုရန်ပြသထားသည်။ read. ဗ်။ ဖတ်။ **ပုဓ်**, ပုဓရ် puḇar [paŏ pɔr].

ပုဓ်, ပုဓရ် puḇar [paŏ pɔr] v. to show. ထွား၊ ထွားပျား။ ပြသည်၊ ပြသသည်။ (၂) exhibit. ထွားပျားလဝ်သွက်ညးဂမ္ဒိုင်သွေဝံဗို့။ အများကြည့်ရှုရန်ပြသထားသည်။ Cf. **ဏဝး**, တုဓး tuḇaḥ [taŏ pah]. [LM. **ဗဗိုဝ်**, ဗဒိုဒ် babuiw [bɛ̆ bɔ̀].; SM. **ဟဗိုဝ်**, ဟဒိုဒ် həpɔ̀ [hă bɔ̀]. **ဗီဒ်**, ဓိရ် bir [bi̇̀r] v. to look at. ဗို့၊ ကျောဝ်ဗို့။ ကြည့်သည်၊ ကြည့်ရှုသည်။]

ပူ, ပု pū [pao^{1}] n. personal name. see. ရံင်။ ရှု။ **ပုဒ်**, ပုရ် pur [pŭr]. [LM. **ပူ**, ပု pū [pao^{1}].SM. **ပူ**, ပု pao [pao^{1}] n. dove. ပူ။ ချိုး။] v. to wrap round. ရေတ်ဒက်။ ရစ်ပတ်ချည်နှောင်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပူဒ်**, ပုရ် pūr [pao^{1}r].

ပူဂိုဝ်, ပုဂိုဒ် pūguiw [pao^{1} gɔ̀] n. person. ပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပဂ္ဂိုဝ်**, ပုဂ္ဂိုဒ် pugguiw [pɔkgɔ̀].

ပူဧဳယဝတ္ထု, ပုဧနိုယဝတ္ထု pū ja ni yawatthu [pao^{1}jɛ̆ nĭ yɛ̆ wɔt thŭ] n. object of worship. အရာသွက်သွေဝံရှေ်သွေ်ရ်ဂ်။ အရှိအသေအလေးအမြတ်ထားအပ်သောပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပူဧဳယဝတ္ထု**, ပုဧနိုယဝတ္ထု pūjanīyawatthu [pao^{1} jɛ̆ nĭ yɛ̆ wɔt thŭ].

ပူဧဳယဝတ္ထု, ပုဧနိုယဝတ္ထု pū ja nī yawatthu [pao^{1} jɛ̆ nĭ yɛ̆ wɔt thŭ], **ပူဧဳယဝတ္ထု**, ပုဧနိုယဝတ္ထု pū ja niyawatthu [pao^{1} jɛ̆ nĭ yɛ̆ wɔt thŭ], **ပုဧဳယဝတ္ထု**, ပုဧနိုယဝတ္ထု pu ja nīyawatthu [paŏ jɛ̆ nĭ yɛ̆ wɔt thŭ], **ပုဧဳယဝတ္ထု**, ပုဧနိုယဝတ္ထု pujaniyawatthu [pao^{1}jɛ̆ nĭ yɛ̆ wɔt thŭ] n. (MM.) object of worship. အရာသွက် သွေဝံရှေ်သွေ်ရ်ဂ်။ အရှိအသေအလေးအမြတ်ထားအပ်သောပစ္စည်း။ [LM. **ပုဧဳယဝတ္ထု**, ပုဧနိုယဝတ္ထု pu ja ni yawatthu [pao^{1}jɛ̆ nĭ yɛ̆ wɔt thŭ], **ဗဧဳယဝတ္ထု**, ဗဧနိုယဝတ္ထု ba ja ni ya watthu [bɛ̆ jɛ̆ nĭ yɛ̆ wɔt thŭ]. P. **ပူဧဳယ**, ပုဧနိုယ

www.monlibrary.com

pū jaṅīya [pao^{1} jɛ̌ ṅì yɛ̌].]

ပုဇၨယ, ပုဇောနိယ pu jā ni ya [paŏ jèa ṅĭ yɛ̌] v. to have respectfully, bow in respect, to respect and offer. ရှေ့သော်ပူဇော်သည်။ ရိုသေပူဇော်သည်။

ပူဇ်, ပူဇ် pūjau [pao^{1} jèa^{l}] v. worship. ကလံ၊ ကလံပူဇော်၊ ကလံရှိုက်။ ကန်တော့သည်၊ ပူဇော်ကန်တော့သည်၊ ရိုသေကန်တော့သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ပူဇော်**, ပုဇော် pū jāw [pao^{1} jèaw].

ပူဇော်, ပုဇော် pū āw [pao^{1}jèaw] n. & v. Homage. ဒဒှိမသွအရံအဂ်၊ ဒဒှိမသွအရှေ့အသော်၊ ဒဒှိမသွအဲပရဲ။ အကောင်အရော်ပြုခြင်း၊ အရိုအသေပြုခြင်း၊ အလေးအမြတ်ပြုခြင်း။ (၂) worship. ကလံ၊ ကလံပူဇော်၊ ကလံရှိုက်။ ကန်တော့သည်၊ ပူဇော်ကန်တော့သည်၊ ရိုသေကန်တော့သည်။ (၃) ceremonial or ritual gifts. ပရင်တဲမဇိုန်နှင်ကိုပ္ဒဲအသေအဟာန်၊ ဟွံသေင်စွဲလဗဲမဇိုန်နှင်ကိုပ္ဒဲသွင်အသေအဟာန်။ ပူဇော်ပွဲအခမ်းအနားတွင်၊ ပေးကမ်းသောလက်ဆောင်ပစ္စည်း၊ သို့မဟုတ်အခမ်းအနားတွင် ပေးကမ်းသောလက်ဆောင်ပစ္စည်း။ (၄) offerings. ဝတ္ထုဒါန်၊ ဝတ္ထုသွက်သွေ့ဂံကိုဒါန်။ လှူဖွယ်ဝတ္ထု၊ လှူဒါန်းရန်ပစ္စည်း။ (၅) to make offer. ပတဲ့ဒါန်သွကုသိ်။ ကုသိုလ်အလှူဒါနပြုသည်။ (၆) offer. ကိုဒါန်၊ တရးဂွဲ။ လှူဒါန်းသည်၊ ပေးကမ်းစွန့်ကြဲသည်။ **ပူဇော်ဝတ္ထုသက္ကာရ်**, ပုဇော်သက္ကာရ် pū jāwsakkār [pao^{1} jèaw sɛk kar]n.offerings. ဝတ္ထုဒါန်၊ ပစ္စဲဒါန်။ လှူဖွယ်ဝတ္ထု၊ ဒါနပစ္စည်းပစ္စယ။

ပူဇ်, ပူဇ် pūjau [pao^{1}jèa^{l}] v. worship. ကလံ၊ ကလံပူဇော်၊ ကလံရှိုက်။ ကန်တော့သည်၊ ပူဇော်ကန်တော့သည်၊ ရိုသေကန်တော့သည်။ **ပူဇသက်**, ပူဇသကာ pū jau sa kā [pao^{1} jèa^{l}să ka] v. to worship. သွပူဇသကာ၊ ကလံပူဇသကာ။ ကန်တော့သည်၊ ပူဇော်သက္ကာရပြုသည်။ H.L. **လိင်္ဂါပူဇ်**, လိင်္ဂေါရ်ပူဇ် li ṅwor pū jau [lĭ ŋò^{2}r pao^{1} jèa^{l}] v. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ Var. **ပူဇော်**, ပုဇော် pūjāw [pao^{1} jèaw]. Cf. **တုမ်ဝါယ်**, တုံမ်ဝါယ် tumṁwāy [tum wai], **ဝတ်ထု**, ဝတ်ထု wat thu [wɔ̀t thŭ], **ဒုတ်**, ဒုတ် cut [cut], **တုဇောတ်**, တုဇောတ် tubok [tŭ jok], **တွာယ်**, တွာယ် twāy [twai], **ပိုးဂိုးဒ်**, ဒိန်ဒိန် pir gin [pir gèn]. [LM. **ပူဇ်**, ပူဇ် pūjau [pao^{1} jèa^{l}].; SM. **ပူဇ်**, ပူဇ် paojcèa^{1} [pao^{1} jèa^{l}] v. to make ceremonial offerings. သွသွင်ပူဇသကာ။ ပူဇော်သက္ကာရသွင်ပွဲဆင်ယင်ကျင်းပသည်။ Skt./P. **ပူဇာ**, ပုဇာ pū jā [pao^{1} jèa] v. honour. ပွိုန်ဂုန်စရဲ့။ ဂုန်ပြုသည်။ (၂) worship. လျောဝ်ပူဇ်။ ရှိခိုးပူဇော်သည်။]

www.monlibrary.com

ပူမင်ၚမယ်, ပုမင်မေယ် pūmaṁmey [pɑo^{1} mèaŋ mèa] v. keeper. ပွင်မွဲ။ စောင့်ရှောက်သည်။

ပူမဟ်, ပုမဟ် pū mah [pɑo^{1} mɔh], **ပုမဟ်**, ပုမဟ် pu mah [pɑʊ̆ mɔh] n. heart. ကောန်တွံ၊ ဖျုန်ကောန်တွံ။ နှလုံး၊ နှလုံးသား။ (၂) mind. ဆန္ဒစိုတ်၊ ကျွပ်စိုတ်။ စိတ်ဆန္ဒ၊ စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း။

ပုၚ, ပုရေ pure [pɑo^{1} re] v. fulfil, to complete. ဗပေင်။ ဖြည့်သည်။

ၚပါကာမ္မ, ဗေါကာမ်ဗ် po kām ma [pɑo^{2} kam mɑ̆] n. Pagan kingdom. ဗုကဝံ။ ပုဂံပြည်။

ၚပါရာန်, ဗေါရာန် po rān [pɑo^{2} ràn] n. archaic. ဂလာန်ပေါရနပေါရဒေံ။ ပေါရဏစကား။

ပံမ်ဩပၚ်ဏ္ဍာ, ပံမ်ဗပလ်ဍော paṁ capaṇḍo [pɔm cɑ̆ pɔn ɗɑo^{2}] n. **တ္ဍော်ပံမ်ဩပၚ်ဏ္ဍာ**, တ္ဍော်ပံမ်ဗပလ်ဍော tmo paṁcapaṇḍo [təmɔ̆ pɔm cɑ̆ pɔn ɗɑo^{2}] n. a hill near Rājagaha. ကုန်ဒိုမန်ဖရေင်ချင်ရာဖရြိဟ်မွဲ။ ရာဖရြိဟ်ပြည်အနီးရှိ တောင်ကုန်းတစ်ကုန်း။ [P. **ပဉ္စပဏ္ဍဝ**, ပဉ္စပလ်ဍဝ pañca paṇ ḍa wa [pɔn cɑ̆ pɔn ɗɑ̆ wɑ̆] n. of the five sons of Paṇḍu. ဒဒက်တ်ကို ကောန်ပဏ္ဍုမသုန်တ္ဝ။ ပဏ္ဍုသားငါးယောက်တို့၏။]

ပံမ်ဩလဩဏ္ဍယက္ခၚသေနာပတိ, ပံမ်စာလစလ်ဍယက်ခသေနာပတေ် pam cā lacaṇḍayakkhasenāpa ti [pɔm cɑ lɑ̆ cɔn ɗɑ̆ yèak khā se na pɑ̆ tæ̆] n. A Yakkha captain. ကျိုပ်သျိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

ပံမ်ဩာလ်, ပံမ်စာလ် paṁ cāl [pɔm cɑl] n. **ဧၚ်ပံမ်ဩာလ်**, ဧၚ်ပံမ်စာလ် ḍuṁ paṁ cāl [ɗɜŋ pɔm cɑl] n. Uttarapañcāla or Northern Pañcāla. ဥတ္တရာပဉ္စာလ ဟွံသေင် ပဉ္စာလသွင်ကျာ။ ဥတ္တရာပဉ္စာလ သို့မဟုတ် မြောက်ပဉ္စာလ။ the kingdom of Culani Brahmadatta in the Mahāummagga-jātaka. ကွိန်ချင်သွိင်စူလဏီဖြဟ္မဒတ္တ၊ မက္ခုင်ပွဲဇာတ်မဟာဥမ္မဂ္ဂ။ မဟာဥမ္မဂ္ဂဇာတ်လာ၊ စူလဖြဟ္မဒတ္တမင်းနေပြည်တော်။ [P. **ပဉ္စာလ**, ပဉ္စာလ pañ cāla [pɔn cɑ lɑ̆] n. one of the 16 great regions of India. ပ္ဍောဝ်ကိုဒေသဇ္ဈောမန်ပွဲကိုရုးအိန္ဒိယ(၁၆)တံဂ့်မွဲ။ အိန္ဒိယပြည်ရှိဒေသကြီး(၁၆)ခုအနက်၊ ဒေသတစ်ခု။]

ပမ်ရယ်, ပမ်ရယ် pamray [pɔm roa] n. **ပမ်ၚယ်**, ပမ်ရေယ် pamrey [pɔm rea] adj. excellent. မခိုဟ်တ်ဖွဲတွေင်။ ထူးကဲကောင်းမွန်သော။ see. ရံင်။ ရှု။ **ၚပြယ်**, ပြေယ် prey [prea].

www.monlibrary.com

ပမ်ကူ, ပဲခ်ဲသုကူ pamṁsukū [pɔm saʊ̆ kao^{1}] n. robe made of rags. သွာမဇိင်လင်ကို ယာတ်၊ မလပ်ဂွံနင်နူကိုဂအုံတမ်ဦုက်။ အမိုက်ပုံဥ်စွန့်ပစ်ထားသောအဝတ်ဖြင့်ချုပ်လုပ်ထား သောသင်္ကန်း။ (၂) robe made of thick fur. သွာယာတ်တသော်တိုတို။ သားမွေးထူ ထူသင်္ကန်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပဲင်ကူ**, ပဲင်သုကူ pâṅ sukū [pɔŋ saʊ̆ kao^{1}].

ပး, **ပး** paḥ [pah] n.(MM.) gambling. ဒဒှ်မဝေင်ပး(ဝေင်မပဆေတ်)။ (ကြွေအံ)လောင်း ကစားခြင်း။ [LM. **ပး**, **ပး** paḥ [pah], **ပါဒ်**, ဓါသ် pās [pas].SM. **ပး**, **ပး** pah [pah]. Skt. **ပါၑ**, ဓါၑ pāsha [pashă] n.]

ပါက်, ဓါက် pāk [paik] v. to be shattered. ကရေက်၊ တရေက်၊ ကရေက်ထွး၊ တရေက် ထွး။ ခွဲသည်၊ ခွဲခြမ်းသည်။ (၂) to cut open. ကုတ်ကရေက်။ ခုတ်ခြမ်းခွဲသည်။ Der. **ပဒၟက်**, ပနာက် panāk [pā naik] n. areca-nut cutter. ပွာ်သတ်။ ကွမ်းသီးညှပ်။ **လုမ်ပက်**, လုမ်ပေက် luṁ pek [lùm poik] n. side. လွှဲ၊ ကပါ်။ ဖက်။ [LM.; SM. **ပါက်**, ဓါက် paik [paik] v. to split. ကရေက်၊ ကိုထွး။ ခွဲသည်၊ ကွဲစေသည်။]

ပုက်, ပုက် puk [pɔk] v. **ငပါက်**, ငေါက် pok [pok] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သျုက်**, သဒုက် spuk [səpɔk] v. to withdraw from a socket. တွောတ်ပ္ဂိတ်နူကိုပွော်ဇွော်ခွေင်။ ကျည်တောင့်ဝမှခွာတ်ထုတ် သည်။ (၂) draw back. ဆုတ်ကလေင်၊ ထဲကလေင်။ ဆုတ်ခွာသည်။ (၃) remove from the grown. တွောတ်ပ္ဂိတ်နူတိ၊ ပိုက်ပ္ဂိတ်နူတိ။ မြေကြီးမှဆွဲထုတ်သည်၊ မြေကြီး မှဆွဲနူတ်သည်။ **သျုက်ငပါက်**, သွုက်ငေါက် sjak pok [səjɛ̀ak pok] v. shall draw back. ကလေင်ဗွးရောင်၊ ထဲကလေင်ဏောင်။ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာမည်။ Cf. **ဇက်**, ဇက် jak [jɛ̀ak]. Der. **လုငပါက်**, လုငေါက် lu pok [lɨ̀ŭ pok] v. to withdraw. ဆုတ်ဂတး။ နောက်ပြန်ဆုတ်သည်။ [LM. **ပိုက်**, ဒိုက် puik [pak]v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သျိုက်**, သဒုိက် spuik [spak] v. shall draw back. ကလေင်ဗွးရောင်။ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာမည်။ (၂) shall remove from the grown. တွောတ်ပ္ဂိတ်နူတိဏောင်၊ ပိုက်ပ္ဂိတ်နူတိဏောင်။ မြေကြီးမှဆွဲထုတ် လိမ္မည်၊ မြေကြီးမှဆွဲနူတ်လိမ္မည်။ SM. **ပိုက်**, ဒိုက် puik [pak] v. to pull up. ပိုက် ပ္ဂိုန်၊ တံင်တွောတ်။ ဆွဲနူတ်သည်၊ ဆွဲခွျတ်သည်။ (၂) pluck out. တွောတ်ပ္ဂိတ်၊ ပိုက်တံင် ပ္ဂိတ်။ ဆွဲနူတ်သည်၊ ဆွဲခွျတ်သည်။]

www.monlibrary.com

ပုက်ကဲလ်, ပုက်ကေလ် pukkel [pɜk kea] v. open. ပံက်ကို့။ ဖွင့်ပေးသည်။

ပုဂ်ဂိုဝ်, ပုဂ်ဂိုဝ် pug guiw [pɜk gɜ̀], **ပုဂိုဝ်**, ပုဂိုဝ် pu guiw [paʊ̆ gɜ̀], **ပူဂိုဝ်**, ပူဂိုဝ် pū guiw [paoˡ gɜ̀] n. (MM. **ပူဂိုဝ်**, ပူဂိုဝ် pūguiw [paoˡ gɜ̀].) individual person. ညးမွဲမွဲ၊ ညးဂှ်မွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ယောက်၊ တစ်စုံတစ်ဦး။ (၂) human being. ကောန်မွိဟ်၊ သတ်မွိဟ်။ လူသား၊ လူသတ္တဝါ။ Cf. **လး**, ညး ñaḥ [ɲèh], **မ္ဍး**, မ္ဍး mñaḥ [məɲèh]. [LM. **ပူဂိုဝ်**, ပူဂိုဝ် pūguiw [paoˡ gɜ̀]. P. **ပုဒ္ဂလ**, ပုဒ္ဂလ puggala [pɜk gɛ̆ lɛ̆].]

ပေါက်, ပေါက်ˀ pok [pok] v. to open. ပံက်၊ လဟာ်၊ သ္ဂီပံက်။ ဖွင့်သည်၊ လှစ်ထားသည်၊ ပွင့်စေသည်။

(MM.) to uncover. ဟွံဂိုပ်၊ လဟာ်လဝ်။ ဖွင့်ထားသည်၊ လှစ်ထားသည်။(၂) expose. ခွံက်ထွးလဝ်။ လှစ်ဟပြသည်။ **ပေါက်ကျွက်**, ပေါက်ကျွေအ် pok kleˑ [pok klaɛ̆] v. to remove cover. ပံက်လဟာ်ထောံဂရောပ်။ အဖုံးဖွင့်လှစ်ဟလိုက်သည်။ [LM. **ပဗ်**, ပဗ် påk [pɔk], **လပဗ်**, လပဗ် lapåk [lɛ̆ pɔk], **လ့ပ်**, လ့ပ် lpåk [ləpɔk].; SM. **ပဗ်**, ပဗ် påk [pɔk] v. to be open. ပံက်လဝ်၊ ပံက်စွံလဝ်။ ဖွင့်ထားသည်၊ ဖွင့်ထားလိုက်သည်။ (၂) to open. သွက်ဂွံပံက်။ ဖွင့်လှစ်ရန်။]

ပေါက်, ပေါက်ᴶ pok [pok] v. to draw back. ကလေင်ဆုတ်၊ ကလေင်ထဲ။ ဆုတ်ခွာသည်၊ ပြန်ဆုတ်လာသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပုက်**, ပုက် puk [pɜk].

ပေါက်ကျွက်, ပေါက်ကျွေအ် pok kleˑ [pok klɛ̆] v. have been open, to remove cover. ပံက်ကွဲ။ ဖွင့်လိုက်သည်။

ပေါ်ကျွၚတီ, ပေါ်ကွရဝတီ pok kha rawatī [pok khă ră wɛ̆ tæ] n. (MM.) an ancient city in the vicinity of Rangoon, birthplace of Tapussa and Bhallika, and indentified with **ဒသိတညဉ္ဇနနဂိုဝ်**, အသိတညဉ္ဇနနဂိုဝ် asitañjananaguiw [ă sæ̆ tɔn jɛ̆ nɛ̆ gɜ̀] n. ချင်တြေံမန္ဒံပွဲကိုဝုတ်ဒိုဟ်ချင်လွင်မွဲ၊ မဒှ်တ်ဒွဘဲဌာန်တိုပ်သုက်၊ တပူကိုတဗဝ်ကောကိုဒေံညးစာ၊ မခွံက်ထွးကွၚ်လဝ်နကိုယ္ဂျင်၊ အသိတညဉ္ဇနဂို။ ရန်ကုန်မြို့(ဒဂုံမြို့)၊ အနီးအနားတဝိုက်ရှိရွေးဟောင်းမြို့တော်တစ်မြို့။ ထိုမြို့၌၊ တဖုဿနှင့်ဘလ္လိကကုန်သည်ညီနောင်တို့၊ မွေးဖွားရာဇာတိဒေသ၊ အသိတညဉ္ဇနဂိုရိမြို့ဟု ဖော်ပြထားသည်။ [P. lit. lotus town. ချင်က်ကိုန်။ ပဒုမ္မာကြာမြို့။]

www.monlibrary.com

ပဲက်, ပဲက် påk [pɔk] v. (MM.) to penetrate. ဖဲက်တလိုဟ်ပထောင်လုပ်ကျင်။ အပေါက်ထွင်းဖောက်ဝင်ရောက်လာသည်။ (၂) break through. တလိုဟ်ပထောင်ထွက်လုပ်ကျင်။ ထိုးဖောက်တိုးဝင်ရောက်လာသည်။ Cf. **ကိ်ာလာဟ်**, ကိန်လောဟ် kir loh̰ [kir lɒh]. [B. **ပေါက်**, ပေါက် pok [pauk].]

ပိုက်, ပိုက် puik [pak] v. (MM.) **ပိုက်ဗလိုက်**, ပိုက်ဝလိုက် puik ba luik [pak bɛ̆ lɛ̀k] v. to blow. သဲ၊ ဗဂိုဟ်၊ တိုက်ခတ်သည်။ မှုတ်သည်။ (၂) driving rain. ဗဂူဖျေါ်ဖြဲ။ မိုးရွာချသည်။ Cf. **ပဂါဟ်**, ပဂေါဟ် pa goh̰ [pă gɒh]. Der. **ပ္နိုက်**, ဒ္နိုက် pnik [pənoik] n. fan. ပ္နိုက်။ ယပ်တောင်။ [LM. **ပိုက်**, ပိုက် puik [pak].SM. **ပိုက်**, ပိုက် pak [pak] v. to blow. ဗဂိုဟ်။ မှုတ်သည်။ (၂) to fan. ပိုက်ပ္နိုက်။ ယပ်တောင်ခတ်သည်။]

ပင်, ပင်[3] paṅ [pɛŋ] v. (MM.) **ပင်မျိုင်**, ပင်ချိုင် paṅrmiṅ [pɛŋ rəmòiŋ] v. to listen to. ကလင်ပင်မိုင်။ နားထောင်သည်။ (၂) have read out to one. ဗ်ာပိုင်ကိုညးမွဲမွဲ့။ တစ်ဦးတစ်ယောက်အား ဖတ်ကြားသိစေသည်။ [LM. **ပင်မိုင်**, ပင်မိုင် paṅ mhiṅ [pɛŋ mhoiŋ]. SM. **ပင်မိုင်**, ပင်မွိုင် pɛŋmoiŋ [pɛŋ mhoiŋ] v. to listent to. ကလင်ပင်မိုင်။ နားစိုက်ထောင်သည်။]

ပင်, ပင်[4] paṅ [pɛŋ] v. to support. ထံက်ဒုင်လဝ်။ ထောက်ခံထားသည်။ (၂) maintain. ထံက်ပင်။ ထောက်ပံ့သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပါင်**, ဒါင် pāṅ [paiŋ].

ပင်ကါန်, ပင်ကိန် paṅgān [pɛŋ gàn] n.(MM.) earthenware. ထွဲဝဲတိ၊ ကပေါတ်မကျောန်လဝ်ကိုတိ၊ ပ္ရာန်၊ ပ္ရာန်တိ။ မြေအိုး၊ မြေဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောပစ္စည်း။ ပန်းကန်၊ မြေပန်းကန်။ (၂) earthenware bowl. ဂရတိ။ မြေအင်ဒုံ။ [LM. **ပင်ါန်**, ပင်ိန် paṅān [pă ŋan]. SM. **ပင်ါန်**, ပင်ိန် pəŋan [pă ŋan] n. plate. ပ္ရာန်။ ပန်းကန်။ (၂) bowl. ဂရ၊ သွိုင်။ အင်ဒုံ၊ ဖလား။ (၃) cap. ခေါ်။ ခွက်။]

ပင်ယိတ်, ပင်ယိတ် paṅ yit [pɛŋ yèt] n. (1219) a locality near Lamphun. ယွဒေသဝုတ်ဒိုဟ်ချုင်လာမ်ဖုန်မွဲ့။ လမ်ဖွန်းမြို့အနီးအနားတဝိုက်ဒေသတစ်ခု။

ပင်လာယ်, ပင်လောယ် paṅ lāy [pɛŋ lài] n. **ငါပင်လာယ်**, ဒါပင်လောယ် nā paṅ lāy [ŋèa pɛŋ lài] n. personal name. ယွပ္ဂုဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

(MM.) **မိမ်ပင်လာယ်**, သိန်ပင်လာယ် sim paṅ lāy [sɛm pɛŋ làì] n. a sīmā in Bhimapūra district. ယွၤသီနှံပွဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်အမည်။ [B. **ပင်လယ်**, ပင်လယ် paṅlay [pin làe] n. sea. ဂင်။ ပင်လယ်။]

ပင်မာဇာဒံ, ပင်သာဗောန် paṅ sā bon [pɛŋ sɑ bɔ̀n] n. personal name. ယွၤပူဂိုဲ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ပါင်, ဒါင်[3] pāṅ [paiŋ] n. mouth. သွောန်ပါင်။ ပါးစပ်ပေါက်။ (၂) opening. ပွော်၊ ပါင်လုပ်။ အပေါက်၊ အပေါက်ဝ။ (၃) issue. ဒတိတ်၊ ပွိတ်။ အထွက်၊ ထုတ်ခြင်း။ **ပါင် တိ်ုင်**, ဒါင်ဘိန်ရင် pāṅ tin raṅ [paiŋ ten rɛŋ] n. gateway. ပါင်ဂွံင်လုပ်တိတ်၊ ပွော်လုပ်တိတ်။ ဝင်ထွက်ပေါက်ဝ၊ တံခါးပေါက်ဝ။ (၂) gate. ပါင်တရင်လုပ်တိတ်။ ဝင် ထွက်တံခါးပေါက်။ **ပါင်ထြ**, ဒါင်ထြေ pāṅtrau [paiŋ trao[3]] n. road-end. တွောတ် ဂွံင်။ လမ်းဆုံး။ [LM.; SM. **ပါင်**, ဒါင် paiŋ [paiŋ].]

ပါင်, ဒါင်[2] pāṅ [paiŋ] v. (1455) **ဇောက်ပါင်**, ထောက်ဒါင် thok pāṅ [thok paiŋ] v. to uphold. ထံက်ဂလာန်။ ထောက်ခံအားပေးသည်။

ပင်, ပင် paṅ [pɛŋ] v. (MM.) **ထံက်ပင်**, ထံက်ပင် thåk paṅ [thɔk pɛŋ], **ဇောက်ပင်**, ထောက်ပင် thok paṅ [thok pɛŋ] v. ရှိ၊ ရှိဗင်။ ရိုင်းပင်းသည်၊ ကူညီ သည်။ [LM. **ပင်**, ပင် paṅ [pɛŋ] v. SM. **ပင်**, ပင် pɛŋ [pɛŋ] v. to lift. ထွင်၊ စင်။ ပင့်တင်သည်၊ မသည်။ (၂) raise. စင်ပို်ုန်၊ ယာပို်ုန်၊ သွင်ပို်ုန်၊ သို်ုသွင်တို်ုန်။ မ, တင်သည်၊ မြှင့်တင်သည်၊ မြင့်တက်စေသည်။ (၃) hold up. ယာလင်၊ ထိင်လင်။ မြွောက်ပင့်ထားသည်၊ ထိန်းထားသည်။]

ပါင်ပန်, ဒါင်ပန် pāṅ pan [paiŋ pɔn] n. four entrances, four mouths. ပွော်ပန်။ အပေါက်လေးပေါက်။

ပူင်, ပုင် pūṅ [pɜŋ], **ပုင်**, ပုင် puṅ [pɜŋ] n. cooked rice. သူ့တော်လင်(ပုင်)။ ထမင်း။

ပုင်, ပုင် puṅ [pɜŋ] n. (MM.) meal. အဟာရ၊ စ္စစ။ အဟာရ၊ အစားအစာ။ Cf. **ပရမ်**, ပရမန် paraman [pə̆ rə̆ mɔn]. [LM.; SM. **ပုင်**, ပုင် pɜŋ [pɜŋ].]

ပုင်ခလ်, ပုင်ခလ် pūṅkhal[pɜŋ khɔl]n.rice in small basket to offer to evil spirits, riceput in a cup shaped little vessel. ပုင်ခဝ်သွက်ဂွံထွကလော်ဒေဝတ်။ နတ်ဒေဝါ ပဿရန်ခေါ်ခွက်နှင့်ထည့်ထားသောထမင်း။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ငပင်, ပေင် peñ [pɔiŋ] n. mouth. ပါင်။ ပါးစပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပါင်**, ဆိင် pāñ [paiŋ]. v. to be full. ပေင်ဗျိပ်၊ ပေင်သ။ ပြည့်သည်၊ ပြည့်မောက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပိဏ်**, ပိည်ဒ် piñ [pɛn].

ပံင်, ပံင်ာ pāñ [pɔŋ] n.(MM.) vault. ကွဲကုပ်ကုပ်။ ခုံးအမိုး။[LM. **ပံင်**, ပံင် pāñ [pɔŋ]. SM. **ပံင်**, ပံင် pɔŋ [pɔŋ] n. arch. ပံင်ကုပ်၊ ပံင်သွိတ်ဉုင်။ ပေါင်းကူးအမိုး၊ သမ္မာန်လေ့ပေါင်းကူးအမိုး။]

ပံင်, ပံင်ျ pāñ [pɔŋ] n. total. အပံင်ဖ္ဆိတ်။ စုစုပေါင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဘပံင်**, **အပံင်** ʾapāñ [ʔə pɔŋ].

ပံင်ယကူ, ပံင်သုကူ pāñ su kū [pɔŋ saʊ̆ kao^{1}], **ပံမ်ယကူ**, ပံမ်သုကူ pamʼ sukū [pɔm saʊ̆ kao^{1}] n. (MM.) Buddhist mendicant's robe, canonically made of rags from a dust-heap. သွာခမ်ီသင်ဗုဒ္ဓဘာသာမဇိင်လဝ်နကိုယာတ်၊ မလပ်ဂွံနင်လဝ် နကိုဂအုံအမိုက်။ အမ်ိုက်ပုံမ့ကောက်ယူခဲ့သော၊ အဝတ်ဖြင့်ချုပ်လုပ်ထားသည့်သင်္ကန်း။H.L. **ယာတ်ပံမ်ယကူ**, ယာတ်ပံမ်သုကူ yātpamʼsukū [yàt pɔm saʊ̆ kao^{1}] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **သိင်ဂါလ်**, သိင်ဂါလ် siṅ gāl [soiŋ gal]. [LM. **သ္ဒာပံင်ယကူ**, သ္ဒာပံင်သုကူ sn̆ā pāñsukū [səŋa pɔŋ saʊ̆ kao^{1}], **သ္ဒာပံင်ယကူ**, သ္ဒာပံင်သုကူ sn̆ā pāñsakū [səŋa pɔŋ să kao^{1}], **သ္ဒာပံင်သ္ကူ**, သ္ဒာပံင်သ္ကူ sn̆ā pāñ skū [səŋa pɔŋ skao^{1}] n. robe from a dust-heap. သွာမဂွံနကိုဂအုံအမိုက်။ အမ်ိုက်ပုံမ့ရရှိသောသင်္ကန်း။] Cf. SM. **ဇိင်ပံင်ဟကူ**, ဇိင်ပံင်ဟာကူ jòŋ pɔŋ həkao [jòiŋ pɔŋ hə̆ kao^{1}]. [LM. **ဇင်ပံင်ယကူ**, ဇင်ပံင်သုကူ jāñpāñsukū [jòŋ pɔŋ saʊ̆ kao^{1}], **ဇင်ပံင်ဂကူ**, ဇင်ပံင်ဂကူ jāñ pāñgakū [jòŋ pɔŋ gə̆ kao^{1}] n. artificial tree hung with gifts for monks at presentation of kaṭhina robes. တ္ံကဝ်လဗြိုက်၊ (ဇံင်)မသတ်လဝ် နကိုကပေါတ် ဝတ္ထုဒါန်၊ သွက်သွေဝ်ကိုဒါန်ကိုခမ်ီသင်တံ၊ အပ္ဒဲသ္ဆင်လလးသွာကထ္ဍိန်။ ပဒေသာပင်။ ကထိန်သင်္ကန်းကပ်လှူပွဲအခမ်းအနား၌၊ ရဟန်းသံဃာတော်များအတွက်လှူဒါန်းရန်၊ လှူဖွယ်ဝတ္ထုများဖြင့်သီးထားသောပဒေသာပင်။ P. **ပံမ်ယကူလ**, ပံမ်သုကူလ pamʼ su kū la [pɔm saʊ̆ kù lə̆] n. robe made of rags from a dust-heap. သွာမဇိင်လဝ်နကိုယာတ် မလပ်ဂွံနကိုဂအုံအမိုက်။ အမ်ိုက်ပုံထဲမှ ကောက်ယူရရှိခဲ့သောအဝတ်ဖြင့် ချုပ်ယူရရှိသည့် သင်္ကန်း။ (ယာတ်မကြောပ်ဓလိုလဝ်ဖွ။ အလောင်းလွှမ်းခြုံဖုံးအုပ်ထားသောအဝတ်)]

ပဉ္ဇာ:, ပဉ္စန္တရး pac cantaraḥ [pɔt cɔn tə̆ rèh] n. (MM.) **ဇာ:ပဉ္ဇာ:**, ဆာန့်ပဉ္စန္တရး

www.monlibrary.com

than pac can ta raḥ [thɑn pɔt cɔn tă rèh] n. neighbouring countries. ချင်သွာင်တရပ်ဝုတ်ဒိုဟ်ချင်ဇကု၊ ချင်မွဲချင်မွဲလွံ့။ အိမ်နီးနားချင်း၊ နိုင်ငံရပ်ခြားတိုင်းပြည်။ [LM. foreign country. ချင်သွာင်၊ ချင်မွဲချင်မွဲလွံ့။ နိုင်ငံခြားတိုင်းပြည်။ P. **ရဋ္ဌ** raṭṭha [rɔ̀t thă̆]. **ရး**, ရး raḥ [rèh] n. country. ချင်၊ ရး၊ ရးကး။ နိုင်ငံ၊ တိုင်းပြည်။]

ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ, ပစ္စယသန္နိဿိတသီလ pac cayasannissitasīla [pɔt că̆ yɛ̀ sɔn nèt sæ̀ tă̆ sæ lă̆] n. (MM.) attchment to necessaries, one of the four parisuddhisila or observances of purity to be taught to aspirants to the monkhook. အစောဲအလာံကိုကပေါတ်ကညောတ်မန္ဂံကိုပိုက်၊ ပွောဝ်ကိုသီပရိသုဒ္ဓိပန်ပြကာဂ့်မွဲ၊ ဟွံသေင် သီလမထိုင်ဒက်မင်မွဲ၊ ပရေင်သွားဇုးမရန်တုံ့လဝ်၊ သွောံဒွောံတွောန်ကိုအခါမကျိုဒြဲ ဒွံင်ဘဝဓိသင်။ လိုအပ်သောပစ္စည်းပစ္စယများအပေါ် အစွဲအလန်း၊ ပရိသုဒ္ဓိသီလလေးပါး အနက်တစ်ပါး။ သို့မဟုတ်၊ သံဃာတော်များ၏ဘဝဖြစ်စဉ်အတွက်၊ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်မှုကိုစောင့်ထိန်းနိုင်ရန်၊ သွန်သင်ဆုံးမချက်။ Cf. **ကဇိဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ**, အာဇီဝပါရိသုဒ္ဓိသီလ ʾā jī wa pā risuddhisīla [ɑ jī wɛ̀ pɑ ræ̀ sut dhī̆ sæ lă̆], **ဒိဋ္ဌိယသံဝရသီလ** ʾīn drī yasaṁwarasīla [ɛn drī̆ yă̆ sɔm wɛ̀ rɛ̀ sæ lă̆], **ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ**,, ပါတိမောက္ခသံဝရသီလ pā ti mok khasaṁwarasīla [pɑ tæ̀ mok khă̆ sɔm wɛ̀ rɛ̀ sæ lă̆]. P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ပစ္စဝါ, ပစ္စဝရ် paccawar [pɔt că̆ wɔr] n. **ပစ္စဝါရ်**, ပစ္စဝေါရ် paccawor [pɔt că̆ wɔ̀^{2}r] n. (M M.) group of five, specifically of five monks to whom the Buddha first proclaimed the doctrine. ပစ္စဝဝ်မသုန်တ္ဂ၊ တီလပိုန်ကျာ်တြဲပိုဖွဲတွေင် မတွံကိုဓဝ်ဓမ္မစက်၊ ဖွဲကိုဝ်ကွာအိုတ်။ ဓမ္မစကြာတရားတော်ကိုမြတ်စွာဘုရားက၊ အဦးဆုံးဟောကြားပေးတော်မူခဲ့သော၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိငါးဦး။Var. **ပဉ္စဝါ**, ပဉ္စဝရ် pañ cawar [pɔn că̆ wɔr]. [Skt. **ပဉ္စဝါဂ**, ပဉ္စဝရ်ဂ pañcavarga [pɔn că̆ wɔ̀r gɛ̀].]

ပစ္စဝါရ်, ပစ္စဝေါရ် paccawor [pɔt că̆ wɔ̀^{2}r] n. group of five. ပဉ္စဝဝ်၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိ။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ပစ္စဝါ**, ပစ္စဝရ် paccawar [pɔt că̆ wɔr].

ပစ္စေကဗုဒ်, ပစ္စေကဗုဒ် pac ce ka but [pɔt ce kă̆ bùt] n. Pacceka Buddha. ကျာ်ပစ္စေကဗုဒ်။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓဘုရား။ **ပစ္စေကဗုဒ္ဓ**, ပစ္စေကဗုဒ္ဓ pac ce ka buddha [pɔt ce kă̆ bùt dhɛ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ပစ္စေကဗုဒ်**, ပစ္စေကဗုဒ် pac ce kabut [pɔ̂t ce kă̆ bùt].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပင္စကပ္ရန္, ပစ္ခေကဗုဒ္ဓ pac ce ka bud dha [pɔt ce kă bùt dhĕ] n. **ကျေက်ပင္စကပ္ရန္**, ကျေက်ပစ္ခေကဗုဒ္ဓ kyekpaccekabuddha [kyɔik pɔt ce kă bùt dhĕ], **ကျေက် ပင္စကပ္ရန္တိုင္လံယ်**, ကျေက်စ္ခေကဗုဒ္ဓတိုရ်လေယ် kyek pac ce ka bud dha tir ley [kyɔik pɔt ce kă bùt dhĕ tir leɑ].) one who having attained enlightenment dies without proclaiming the Doctrine. ကျင့်ကြဲမကွဲ၊ခြံကျင့်၊ စိုန်ကို မကလိဂွံလဝ်သဗ္ဗညုတညာန်ကိုလေဝ်၊ မစ်အာပရိနိဗ္ဗာန်ဟွံတွံဏာဓဝ်ကိုသတ်တံ။ သဗ္ဗညု တညာဏ်တော်ကို ရရှိတော်မူခဲ့သော မြတ်ဘုရားဖြစ်သော်လည်း၊ ဝေနေယျာ သတ္တဝါတို့ အားတရားဓမ္မမဟောကြားတော်မူဘဲ၊ ပရိနိဗ္ဗာန်ကြွမြန်း သွားတော်မူသောမြတ်စွာဘုရား။

ပင္စကပုတ်, ပစ္ခေကဗုတ် pac ce kabut [pɔt ce kă bùt] n. (1455) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ပင္စဂပုတ်**, ပစ္ခေဂဗုတ် pac ce gabut [pɔt ce gĕ bùt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ P. **ပင္စကပ္ရန္**, ပစ္ခေကဗုဒ္ဓ paccekabuddha [pɔt ce kă bùt dhĕ].]

ပင္စယ်, ပစ္ခယ် pac cay [pɔt coɑ] n. necessaries. ကပေါတ်ကညောတ် မန္ဒံကိုပိုက်ဟွံမွဲ ဟွံတဲ့။ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောပစ္စည်းပစ္စယ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပင္စယ်**, ပစ္ခေယ် pac cey [pɔt ceɑ].

ပင္စယ်ပ္ရဇ္ဈာ, ပစ္ခယ်ပြာဇ္ဈာ paccayprājñā [pɔt coɑ praj ɲèɑ] n.necessaries of education. ပွဲပညာ၊ အထံက်အပင်ပညာ။ ပညာအထောက်အပံ့ပစ္စည်း။

ပင္စယ်, ပစ္ခေယ် pac cey [pɔt ceɑ] n. clothing, food, shelter, and medicine, as things necessary for a monk in his daily life. သွာ၊ စ္ဒပိဏ္ဍပါတ်သွက်သွေဂံပြဘိုက်၊ ဘာသွက်ဒ္ဒဲသွေဂံဖူဒိုကို ဂဲဉုဇဟသွက်ခမိုသင်တံ၊ သွေဂံရပ်စကာ ရိုဟ်ဒဒ်ဒဲတွဲအခါ မတန်တံဒုံင်ပွဲကိုဘဝခမိုသင်။ ရဟန်းဘဝတွင်တည်ရှိနေခိုက်၊ နေ့စဉ်သုံးစွဲရန်လိုအပ်သော၊ သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ တည်းခိုရန်နေရာကျောင်းသခ်မ်းနှင့်ဆေးဝါးပစ္စည်းများ။

ပင္စယ်, ပစ္ခယ် pac cay [pɔt coɑ] n. (MM.) **ပင္စယ်ပန်**, ပစ္ခယ်ပန် pac cay pan [pɔt coɑ pɔn] n. clothing, food, shelter, and medicine, သွာ၊ စ္ဒသွက်သွေဂံပြဘိုက်၊ ဒ္ဒဲဖူဒိုဘာ)၊ ဂဲဉုဇဟ။ သင်္ကန်း၊ ဆွမ်း၊ ကျောင်းသခ်မ်းနှင့်ဆေးဝါး။

ပဓယ်, ပဓေယ် pa cay [pă coɑ] n. (1557) property, land, belonging to religious institution. ကပေါတ်ဒြပ်ဏ္ဍပ်တိဉာ် ဂကောံသာသနာ မပိုင်ပြီလဝ်။ [LM. **ဗဓယ်**, ဗဓေယ် bacay [bĕ coɑ], **ဗ္ဒယ်**, ဗ္ဒေယ် bcay [bəcoɑ].; SM. **ဟဓယ်**, ဟဓေယ် həcoɑ [bă coɑ] n. necessaries. ကပေါတ်မန္ဒံပိုက်။ လိုအပ်သောပစ္စည်း။P. **ပင္စယ**,

www.monlibrary.com

ပစ္စေယ paccaya [pɔt cə̆ yə̆] n. read. ဖ်ံ။ ဖတ်။ ကဟာရပစ္စယ်, အဟာရပစ္စယ် ʾahā ra paccay [ə̆ ha rə̆ pɔt coa].]

ပဇ္ဇာ်, ပစ္စေရ် paccer [pɔt cier] n. (MM.) wood of species of Cordiar. တွံ့ပစဲ။ ကစွယ်ပင်။ [SM. ပဇ္ဇ, ပစ္စေ pɔtce [pɔt ce].]

ပစ္ဆိမဝါစာ, ပစ္ဆိမဝါစာ pacchimawācā [pɔt chæ̆ mə̆ wèa ca] n. the last speech. ဂလာန်လျှိတ်၊ ဂလာန်ပွဲကြွအိုတ်။ နောက်ပိတ်ဆုံးမြွက်ကြားချက်။

ပုဏ်, ပုဏ်ꣳ puc [puc] v. to carve. ပုတ်ဥတ်။ ထုထွင်းသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ပူဏ်, ပုဏ် pūc [puc].

ပူဏ်, ပုဏ်ꣳ pūc [puc] v. ပုဏ်, ပုဏ် puc [puc] v. to cut with a chisel. ပုတ်ထပိုတ်ကို ပ္ဆုတ်။ ဆောက်ဖြင့်ထွင်းဖြတ်သည်။ (ꣳ) to carve with a chisel. ပုတ်ဥတ်ကိုပ္ဆုတ်။ ဆောက်နှင့်ထွင်းသည်။ ပုဏ်ဏ္ဍတ်, ပုဏ်ဍတ် pūc clat [puc cəlɔt] v. to carve. ပုတ်ဥတ်။ ထုထွင်းသည်။

ပုတ်, ပုတ် put [put] v. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ဏ္ဍတ်, ဍတ် glat [glɔ̀t]. ပုတ်ဏ္ဍတ်ရုပ်, ပုတ်ဍတ်ရုပ် putglatrup [put glɔ̀t rùp]. [LM.; SM. ပတ်, ပတ် pat [pɔt].]

ပုဏ်ဏ္ဍတ်ရုပ်, ပူဏ်ဍတ်ရုပ် pūcclatrup [puc cəlɔt rùp] v. to carve figure. ပုတ်ဥတ်ရုပ်၊ ပုတ်ဥတ်ရုပ်။ အရုပ်ထုထွင်းသည်။

ပုဇ္ဇုယက္ခသေနာပတိ, ပဇ္ဇုန္နယက္ခသေနာပတိ paj jun na yak kha se nāpati [pɔt jùn nɛ̆ yèak khə̆ se na pə̆ tæ̆] n. A Yakkha captain. ကျိုပ်သျှိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

ပဇ်ဍး, ပဇ်ရး pajraḥ [pɔj rèh] n. plinth. ပဖြး၊ ပတ်ဖြး၊ ပတ်ဩး၊ ဇံင်။ စေတီဖိနပ်တော်၊ စေတီပစ္စယာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ ဗဇ်ဍာယ်, ဗဇ်ရာသ် bajraḥ [bɔ̀t ràs].

ပဇ်ဍး, ပဇြး pajraḥ [pɔt jrèh] n. plinth. ပဖြး၊ ပတ်ဖြး၊ ပတ်ဩး၊ ဇံင်။ စေတီဖိနပ်တော်၊ စေတီပစ္စယာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ ဗဇ်ဍာယ်, ဗဇ်ရာသ် bajraḥ [bɔ̀t ràs].

ပဇ်ဍးဇ္ဇောက်, ပဇြးဇ္ဇောက် pajraḥ jnok [pɔt jrèh jənòk] n. great plinth. ပဖြးဇ္ဇော်၊ ပတ်ဖြးဇ္ဇော်၊ ပတ်ဩးဇ္ဇော်၊ ဇံင်ဇ္ဇော်။။ စေတီဖိနပ်တော်ကြီး၊ စေတီပစ္စယာကြီး။

ပဋ္ဌာန, ပဋ်ဌာန paṭṭhaṇā [pɔt thə̆ na] n. prayer. ဒဒ်မရာဒ္ဒာမိက်။ ဆုမွန်တောင်းခြင်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ ပဋ်ဌာ, ပဋ်ဌာန paṭṭhanā [pɔt thə̆ na].

www.monlibrary.com

ပဋ္ဌာ, ပဋ္ဌနာ pat̰ṭhanā [pɔt thə̆ na], **ပဋ္ဌာ**, ပဋ္ဌနာ pat̰ṭhan̰ā [pɔt thə̆ na], **ပတ္ထာ**, ပတ္ထနာ pat tha nā [pɔt thə̆ na] n. (MM. **ပတ္ထာ**, ပတ္ထနာ pat tha nā [pɔt thə̆ na] n. 1557) desire. ဆန္ဒ၊ ပွမမိက်ကေတ်။ ဆန္ဒ၊ တောင့်တမှု။ Cf. **ဒါဓနာ**, ရာဓနာ rā dha nā [rèa dhɛ̏ nèa], **ပဏိဓာန်**, ပဏိဓာန် pa n̰i dhāñ [pə̆ næ̆ dhàn], **ပုမိစ်**, ပုမိစ် pumic [paŏ̰ moik]. [LM. **ပတ္ထာ**, ပတ္ထနာ pattan̰ā [pɔt tə̆ na]. P. **ပတ္ထာ**, ပတ္ထနာ pattanā [pɔt tə̆ na].]

ပတ်, ပတ်[1] pat [pɔt] v. to press. ပတ်ချိုန်း၊ ပို့ချိုန်း။ ဆုပ်နယ်သည်၊ နှိပ်နယ်သည်။ (၂) to stroke. ဖိတ်၊ ဖိတ်သပေါတ်။ ပွတ်သပ်သည်။ Cf. **သုံမ်ပေါတ်**, သုံမ်ပေါတ် sum̐pot [sum pɔt]. **ပတ်ဆုလုန်**, ပတ်ဇုလုန် pat culun [pɔt caŏ̰ lùn] n. to chafe with one's fingers. ပတ်ချိုန် နကိုကောန်တဲညံင်ရဲဆီသွေ့ဂံကွတ်ကွင်း။ သွေးသားပူလာအောင်၊ လက်ချောင်းများဖြင့်နှိပ်နယ်ပေးသည်။ [LM.; SM. **ပတ်**, ပတ် pɔt [pɔt].]

ပတ်, ပတ်[2] pat [pɔt] n. **သ္လပတ်**, သ္လပတ် slapat [slə̆ pɔt] n. palm-leaf book. လိက်ပတ်။ ပေစာ။ [LM.; SM. **ပတ်**, ပတ် pat [pɔt]. Skt. **ပတ်တြ**, ပတ်တြ pat tra [pɔt trə̆]./P. **ပတ္တ**, ပတ္တ patta [pɔt tə̆] n. palm leaf. သွရိုတ်။ ပေရွက်။]

ပတ်, ပတ်[3] pat [pɔt]nq.(MM.) foot measure. ဗွတ်ဇမ္ဗိုင်မွဲဂတာဇိုင်။ ခြေတစ်ဖဝါးအတိုင်းအတာ။ [Skt. **ပါဒ**, ပါဒ pāda [pa dɛ̏].]

ပတ္တမာရုပ်, ပတ္တမာရုပ် pat ta mā rup [pɔt tə̆ ma rùp] n. image. ရုပ်ကျက်ထွဲ။ ရုပ်ပွားတော်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ပတိမာရုပ်**, ပတိမာရုပ် patimārup [pə̆ tæ̆ ma rùp].

ပတ္ထာ, ပတ္ထနာ pat tha nā [pɔt thə̆ na] v. prayer. ဒဒ်မရာဒ္ဒာမိက်။ ဆုတောင်းခြင်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ပဋ္ဌာ**, ပဋ္ဌနာ pat̰ṭhanā [pɔt thə̆ na].

ပဿာ, ပဿနာ passenā [pɔt se na] v. To contemplate. ဖိတ်သပေါတ်ရုံင်၊ စွံအရီတုံစင်ခြင်း။ ကြည့်ရှုသုံးသပ်သည်၊ အာရုံစိုက်ဆင်ခြင်သည်။ (၂) meditate on. ဖိတ်သပေါတ်စင်ခြင်း။ ချပ်ဗွာရဏာသ္ဒါဟ်သ္ဒါဟ်နက်နက်။ ဆင်ခြင်သုံးသပ်သည်၊ အလေးအနက်တွေးတောသည်။ (၃) to achieve comprehension of. ရင်တွင်တုံ ဒ်အာဒဒ်သွက်သွေ့ဂံကိုက်ခွင်၊ ရင်တွင်တုံဒ်အာပွသွေ့ဂံကွိုဟ်စိုတ်မာန်။ သဘောပေါက်နားလည်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်ပြီးစီးသည်၊ သဘောပေါက်နိုင်မှုကို ဆောင်ရွက်ပြီးစီးသည်။ read. ဗ်။ ဖတ်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သံမ်မသ္သာ, သံစ်မသ္သနာ saṁ mas sanā [sɔm mɔt sʊ̆ nɑ], **သမ်မသ္သာ**, သစ်မသ္သနာ sam massanā [sɔm mɔt sʊ̆ nɑ].

ပင်္သန်, ပသ္သေန် passen [pɔt sin] n. (**သ္ဒိုင်ပင်္သန်**, သ္ဒိုင်ပသ္သေန် smiṅ pas sen [səmoiŋ pɔt sin] n. သို့င်ပသိုန်။ ပသေနဒီကောသလမင်း) n. the king of Kosala in the time of the Buddha. ဂြကရာတ်ဥုင်ကောသလ၊ အခါကာလကျင်တြဲပိုမက္ကိုုန်ဒ်ုံင်တေံ။ မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်အခါက၊ ကောသလပြည်ကိုအုပ်စိုးခဲ့သောဘုရင်။ [P. **ပင်္သနီ**, ပသေနဒီ pasenadī [pʊ̆ se nɛ̆ dī].]

ပါတ်, ဖါတ် pāt [pɑt] nq. Unit of time equal to six minutes. အစာံမ္ဒတ်အခိုင်မသ္ဒတ် ညီကိုတြ်မိနေတ်။ ခြောက်မိနစ်နှင့်ညီမျသောစံ၊ အချိန်အတိုင်းအတာ။ one-quarter of **ဘာဒီ**, နာဒီ nā dī [nɛ̀ɑ dī] n. ပန်ဂအုံမွဲဂအုံနာဦ။ တစ်နာရီ၏လေးပုံတစ်ပုံ။ [LM. Skt. **ပါဒ**, ဖါဒ pāda [pɑ dɛ̆] n. quarter. ပန်ဂအုံမွဲဂအုံ။ လေးပုံတစ်ပုံ။]

ပုတ်, ပုတ် put [put] v. to cut with a chisel. ဍတ်ထပိုတ်ကိုပ္ဒုတ်။ ဆောက်ဖြင့်ဖြတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပူဇ်**, ပူစ် pūc [put].

ပုတ္တ, ပုတ္တ putta [put tʊ̆] n. children. ကောန်ဇာတ်။ သားသမီး။

ပိုတ်, ပိုတ် puit [pot] v. (MM.) to cut off. ကဝ်ဒကုတ်အာ၊ ဒကုတ်တိတ်အာ။ ကျိုးပြတ်သွားသည်၊ ပြတ်သွားသည်။ (၂) truncated. ကွာင်၊ တွာင်၊ တတ်ထောံတွောတ်။ ချိုင်သည်၊ အဖျားတိုဖြတ်သည်။ [LM.; SM. **ပိုတ်**, ပိုတ် pɒt [pot].]

ပဏ်, ပဥ် pañ [pɔn] v. to shoot at. ပန်၊ ပန်စုတ်။ ပစ်သည်၊ ပစ်ထည့်သည်။ **ပဏ်ပေါ်**, ပဥ်ပေါ် pañ poh [pɔn pɒh] v. to shoot with crossbows and pellet bows. ပန်ကိုတ္ရ၊ ပေ့ာ်ကိုပ္ဒောဟ်။ ဒူးလေနှင့်ပစ်သည်၊ လောက်လေးနှင့်ပစ်သည်။ **ပဏ်ပြာန်**, ပဥ်ပြာန် pañprān [pɔn prɑn] v.to shoot. ပန်စုတ်၊ ပန်တလိုဟ်။ ပစ်ထည့်သည်၊ ပစ်ဖောက်သည်။ (၂) transfix. ပန်ခွင်။ ထုတ်ချင်းခတ်ပစ်ဖောက်သည်။ [LM. **ပန်**, ပန် pan [pɔn]. SM. **ပန်**, ပန် pɔn [pɔn].]

ပဏ်ပ္လာပ်, ပဥ်ပ္လောပ် pañplop [pɔn plɒp] v. to shoot in. ပန်ပ္ဒောပ်။ ပစ်သွင်းသည်။

ပဏ, ပဥ္ဉာ paña [pɔn ɲɑ], **ပဏ**, ပဥ္ဉာ panña [pɔn ɲɑ] n. (MM. **ပဏ**, ပဥ္ဉာ panña [pɔn ɲɑ].1504) n. knowledge. ဓဝ်ကွိုဟ်ခွင်၊ ပညာသမ္ဘီ၊ ဒဒှ်မတီကွိုဟ်၊ အညာ။ အသိတရား၊ အသိပညာ၊ သိရှိနားလည်မှု၊ ဗဟုသုတ။ (၂) wisdom. ဂမြင်ညာန်၊ နွံကိုညာန်ပညာဂမြင်ညာန်။ ညာဏ်ပညာအမျော်အမြင်၊ ညာဏ်ပညာအမျော်အမြင်

www.monlibrary.com

နှင့်ပြည့်စုံမှု။ Cf. ပြဉ္ဇာ, မြဇ္ဈာ pra jña [prɔt ɲèa], ပြဏာ, မြညာ pra ña [pră ɲèa]. [LM. ပဏာ, ပညာ pañā [pɔn ɲa], ပဏှာ, ပညှာ pa ñha [pɔn ɲha], ပဏာ, ပညာ pra ña [pră ɲa] n. SM. ပဏာ, ပညာ pɔn ɲa [pɔn ɲa]. P. ပဏာ, ပညာ pañña [pɔn ɲa].]

ပဉ္ဇပြာဟာတ်, ပညဉ္ဇပြာသာတ် pañ ca prā sat [pɔn că pra sat], **ပဉ္ဇပြာသာဒ်**, ပညဉ္ဇပြာသာဒ် pañ caprāsad [pɔn că pra sad] n. Coronation pavilion in form of quincunx. ကွာထားအသေအဟာန်ပသေက်သွိုင်၊ မန္ဒနကိုဘုံမသုန်ဘုံ။ ဘုံငါးဆင့်ရှိ၊ ဘုရင့်ဘိုက်သိက်ခံမဏ္ဍာပ်။ [Skt. ပြသာဒ, မြသာဒ prasāda [pră sa dɛ̆].]

ပဉ္ဇပြာသာဒ်, ပညဉ္ဇပြာသာဒ် pañ ca prāsad [pɔn că pra sad] n. five fold pavilion. ကွာထားမန္ဒနကိုပြာသာတ်မသုန်ဘုံ။ ပြာသာဒ်ဘုံငါးဆင့်ရှိသောမဏ္ဍာပ်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ပဉ္ဇပြာဟာတ်**, ပညဉ္ဇပြာသာတ် pañcaprāsat [pɔn că pra sat].

ပဉ္ဇရတ်, ပညဉ္ဇရတ် pañ ca rat [pɔn că rɔt] n. the five kinds of gem, five precious stones . ရတ်မသုန်ပြကာ။ ရတနာငါးပါး။

ပဉ္ဇဝၚ်, ပညဉ္ဇဝၚ် pañ ca war [pɔn că wɔr] n. (MM.) group of five monks to whom the Buddha first proclaimed the doctrine. ပဉ္စဝဂ်မသုန်တ္ဘ၊ ဗွဲတွေင်တီလပိုန်ကျာ်တြဲပို့၊ မတွံကိုဝဂ်ဓမ္မစက်ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်။ ဓမ္မစကြာတရားတော်ကို၊ မြတ်စွာဘုရားကအဦးဆုံး၊ ဟောကြားပေးတော်မူခဲ့သော၊ ပဉ္စဝဂ္ဂိငါးဦး။ H.L. Var. **ပဉ္ဇဝၚ်**, ပညဉ္ဇဝၚ် pañ ca war [pɔn că wɔr]. [LM. **ပဉ္ဇဝဝ်**, ပညဉ္ဇဝ် pañ ca waw [pɔn că wɔ]. Skt. **ပဉ္ဇဝၚ်က**, ပညဉ္ဇဝၚ်ဂ pañcawarga [pɔn că wɔr gɛ̆].]

ပဉ္ဇဝဝ်, ပညဉ္ဇဝ် pañca waw [pɔn că wɔ] n. (MM.) see. ရုံင်။ ရှု။ **ပဉ္ဇဝၚ်**, ပညဉ္ဇဝၚ် pañ ca war [pɔn că wɔr]. Cf. **ပဉ္ဇဝဂ္ဂီ**, ပညဉ္ဇဝဂ္ဂီ pañ ca wag gī [pɔn că wèak gĭ].

ပဉ္ဇသိခ, ပညဉ္ဇသိခ pañ casīkha [pɔn că sæ khă] n. (MM.) a celestial musician and favourite of the Buddha. ဒေဝတ်ဂန္ဓဝ်၊ ဒေဝတ်သွာကွိင်ကွိုက်မဆိုက်ဗွက်ပွဲကို တိင်တိုက်ကွိင်ကွိုက်။ အတီးအမှုတ်တူရိယာဘာက် ကျွမ်းကျင်လှသောနတ်သား။ [P. **သိခ**, သိခ °sikha [sæ̆ khă].]

ပဉ္ဇသိလ်, ပညဉ္ဇသိလ် pañcasīl [pɔn că sæl] n. The five rules for moral guidance

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

or precepts(sīl)followed by lay Buddhists. သီမသုန်သွက်ခရ်ဗုဒ္ဓဘာသာတံသွေ့ံ ဒွေတ်ဗက်။ လူဝတ်ကြောင်ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များ လိုက်နာစောင့်ထိန်းရန်အတွက်ငါးပါးသီလ။ [Skt. **သီလ**, သီလ sīla [sæ lă]./P. **သီလ**, သီလ sīla [sæ lă].]

ပဉ္စာပရိဝေဏဝါသိမင်္ဂလမဟာဌေ, ပည္စာပရိဝေဏာဝါသိမင်္ဂလမဟာဌေ pañ cā pa riweṇawāsi maṅgalamahāthe [pɔn cɑ wè nă wèɑ sæ̆ mèɑŋ gɛ̀ lɛ̀ mɛ̀ hɑ the] n. (MM.) a monk of Ceylon who took part in the re-ordination of the monks sent there by Dhammaceti. ယွၤခမ့ီဒုၤ်သိင်ဃ့ီ၊ ညးမကေတ်ကွၤ်လဝ်တာလျိုင်၊ သွက်သွေ့ံဒ့ံကိုကံတ့ိကိုခမ့ီသင်,သွိင်ဓမ္မစေတီမပလံင်စွိပ်ဏာလဝ်ပွဲဒုၤ်သိင်ဃ့ီတေံ။ အသစ်တဖန်ပြန်လည်ကံဆောင်ရန်၊ ဓမ္မစေတီမင်းကသီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ပို့ဆောင်စေလွှတ်လိုက်သော၊ သံဃာတော်များအား၊ တာဝန်ယူခဲ့သည့်ရဟန်းတော်တစ်ပါး။ [P.˚thera 'Reverned Maṅgala of the pañ capariweṇa(mūla) monastery. ထေရ်၊ တ္ဘဂုန်မင်္ဂလ၊ နှံပိုန်ဘာပည္စာပရိဝေဏမူလ။ မူလပည္စာပရိဝေဏကျောင်း၊ ကျေးဇူးရှင်၊ ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်၊ မင်္ဂလထေရ်။] **ထေရ**, ထေရ the ra [the ră] n. ထေ၊ ထေရ်၊ ခမ့ီမဖွေ်ကိုဝ်။ ထေ၊ ထေရ၊ သက်ကြီးဝါကြီးရဟန်း။

ပဉ္ဇာ်, ပည္ဇရ် pañjar [pɔn jɔ̀r] n. Bird-cage. သွိခြိုင်ဂစေံ၊ ခရိုင်ဂစေံ။ ငှက်လှောင်ချိုင့်။ [Cf. Skt./P. **ပဉ္ဇရ**, ပည္ဇရ pañjara [pɔn jɛ̀ rɛ̆].] Cf. **ပၤ်ဇဝ်**, ပန်ဇဝ် pan jaw [pɔn jɔ̀], **ပဇူ**, ပဇူ pajū [pă jù], **ဗဇူ**, ဗဇူ bajū [bɛ̆ jù].

ပိ၍်, ပိည္ဆ် piñ [pɛn] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ပိ၍်**, သ္ပိည္ဆ် spiñ [səpɛn] v. attr. **ပုမိ၍်**, ပုမိည္ဆ် pumiñ [pɑʊ̆ mɛn] v.To be full of. ပေင်၊ ပေင်တိုဟ်။ ပြည့်သည်၊ ပြည့်လျှံသည်။ **ဒျုက်ပိ၍်**, ဒျုက်ပိည္ဆ် ḍuk piñ [ɗɜk pɛn], **ဒျုကၠ်ပိ၍်**, ဒျုကၠ်ပိည္ဆ် ḍūkpiñ [ɗɜk pɛn] v. to be perfect. ကွိုက်ပေင်၊ စိုန်သ္ကိ၊ စိုပ်သိတ်။ ပြည့်စုံသည်၊ စုံလင်သည်၊ ဆုံးခန်းတိုင်ရောက်သည်။ (၂) complete. စိုပ်ဒတဲ့၊ ကွိုက်ပေင်၊ အုပ်ကွဲနိုဂိ။ အဆုံးသတ်သည်၊ အပြီးသတ်သည်၊ နိဂုံးချုပ်သည်။ (၃) fulfilled. သ္ကိုကွိုက်ပေင်၊ ဖွိုက်ဗပေင်ကို။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်၊ ဖြည့်စွမ်းပေးသည်။ (၄) to have desire fulfilled. သ္ကိုဂ္ဂပ်စိုတ်ကွိုက်ပေင်၊ ဖွိုက်ဗပေင်ကိုဂ္ဂပ်စိုတ်။ စိတ်ဆန္ဒပြီးပြည့်စုံစေသည်၊ စိတ်ဆန္ဒဖြည့်စွမ်းပေးသည်။

ပုၤ်, ပုန် pun [pun] v. (Lph.) **ဓိုက်ပုၤ်**, ဒိုက်ပုန် ḍik pun [ɗoik pun], **ဒျုက်ပုၤ်**, ဒျုက်ပုန် ḍukpun [ɗɜk pun] v. to be complete. သ္ကိုကွိုက်ပေင်။ ပြည့်စုံစေသည်။ (၃) to have completed. သ္ကိုဂွံကွိုက်ကွိုက်ပေင်ပေင်။ ပြည့်ပြည့်စုံစုံရစေသည်။ **ဂပင်**, ပေင် peñ [pɔiŋ] v. (MM.) **ဇောက်ပင်**, ခေ့ောက်ပေင် ḍok peñ

www.monlibrary.com

[ɗok pɔiŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Der. **ပုပိဏ်**, ပုဓိညှ် pu piñ [pɑð̆ pɛn] v. to fill. ဗပေင်၊ သွင်္ကြပေင်။ ဖြည့်သည်၊ ပြည့်စေသည်။ **ပိၚ်ပိဏ်**, ဝိရိဓိညှ် pir piñ [pir pɛn] v. to fulfil. ဗပေင်ကို၊ သွင်္ကြက်ဗပေင်ကို။ ပြည့်စုံစေသည်၊ ဖြည့်စွက်ပေးသည်။ (၂) full-moon day. တွဲသီဗပေင်။ လပြည့်နေ့။ [LM.; SM. **ၸပင်**, ပေင် pɔiŋ [pɔiŋ] v. be full. ကွိုက်ပေင်။ ပြည့်စုံသည်။]

ပိဏ်ဆင်း, ဝိညှ်စန် piñcan [pɛn cɔn] n. **ၸလခ်ပိဏ်ဆင်း**, လေခ်ဝိညှ်စန် lekh piñcan [lèɑk pɛn cɔn] n. letter of instruct, written communication. လိက်ပွန်၊ လိက်ပ္ကန်။ အမှာစာ၊ မှာကြားရောက်လာသောစာ။ [LM. **ဗဆင်း**, ဗစန် ba can [bɛ̏ cɔn], **ပ္စင်း**, ပ္စန် bcan [bəcɔn]. SM. **ဟစန်** həcan [hă cɔn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။] **ပ္ပင်း** ပ္ပန် pcan [pəcɔn] v. to send word. ပလံင်ဗွိုပ်ဏာဂလာန်။ စကားပါးလိုက်သည်။

ပိဏ်ဧင်, ဝိညှ်ဧင် piñjaṅ [pɛn jɛ̀ɑŋ] n. monk of junior grade. ခမိုသင်ကဆံင်ဂွံလဝ်ဂှ် ဧျောတ်ဧျောတ်။ ဝါငယ်အဆင့်ရှိသောရဟန်းသံဃာ။

ပယင်, ပယင် payaṅ [pă yɛŋ] n. (MM.) ခမိုသင်မဗှ်လဝ်ကံတဲ့၊ ကံဆောင်ထားပြီး သောရဟန်းသံဃာ။ Cf. **ဂုမ်အိၚ်**, ဂုံမ်အီရ် gumʾir [gùm ær], **မဟာဇော်**, မဟာထေရ် ma hā ther [mɛ̏ hɑ ther], **ဇထ**, ထေ the [the], **ဇထၚ**, ထေရ the ra [the ră], **ဥပသမ္ပဒ**, ဥပသမ္ပဒ ʾu pa sampada [ŭ pă sɔm pă dɛ̏] v. [LM. **ပယင်**, ပယင် payaṅ [pă yɛŋ], **ပယျင်**, ပယျင် payyaṅ [pă yyɛŋ], **ပျင်**, ပျင် pyaṅ [pyɛŋ]. SM. **ပယင်**, ပယင် pəyaṅ [pă yɛŋ] n. junior monk. သင်ဂှ်သွတ်။ ဝါငယ်ရဟန်း။ B. **ပဏ်ဧင်း**, ပဉ်စင်း pañ caṅ: [pɔn cin].]

ပုဏ်, ပုဉ် puñ [pun] n. work of merit. ကမ္မောန်ကာကုသို့။ ကုသိုလ်အမှုအလုပ်။ Cf. **ပုဏ်ယ**, ပုဏ်ယ pu ṉya [pun yă].[P. **ပုဏ်ဍ**, ပုဉ်ညှ puñ ña [pun ɲă] n. work of merit. ကမ္မောန်ကာကုသို့။ ကုသိုလ်အမှုအလုပ်။]

ပဏ္ဍိတ်, ပဏ္ဍိတ် paṅ ḍit [pɔn ɗɛt], **ပဏ္ဍိတ်**, ပဏ္ဍိတ် paṅ ḍit [pɔn ɗɛt], **ပဏ္ဍိ**, ပဏ္ဍိ paṅ ḍi [pɔn ɗɛ̏] n. scholar. တ္ဘပညာ။ ပညာရှင်။ **ပဏ္ဍိတ်ယင်္ဃင်**, ပဏ္ဍိတ်ယင်ဃင် paṅḍityaṅsaṅ [pɔn ɗɛt yɛɑŋ sɛŋ] n. class of officers inferior to **ကလန်**, ကလန် ka lan [kă lɔn] n. ကဆံင်သွဘဲဒ်မသဝ်နှကိုကလန်။ ကလန်အောက်အဆင့်နိမ့် ကျသောဝန်ထမ်း။ **ပဏ္ဍိတ်ယိင်းဏာင်္ဃင်**, ပဏ္ဍိတ်ယိင်အာင်ဃင် paṅḍityiṅʾāṅsaṅ [pɔn

www.monlibrary.com

ɗɛt yòiŋ ɑiŋ sɛŋ] n. high official charged with maintaining relations with clergy. သွဘဲဒကဆံင်သမ္ဘင် ညးမကေတ်တာလျိုင်ထိင်ဒက် ကရော့သင်ခရေတ် ယာန်။ ခရစ်ယာန်ဘုန်းတော်ကြီးနှင့်အတူ၊ ထိန်းသိမ်းရေးတာဝန်ကို ယူရသောအဆင့်မြင့် ဝန်ထမ်း။

ပဏ္ဍိတ်, ပဏ္ဍိတ် pañ ɗit [pɔn ɗɛt] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [Skt./P. **ပဏ္ဍိတ**, ပဏ္ဍိတ pañ ɗita [pɔn ɗæ̆ tă] n. scholar. ပဏ္ဍိတ၊ တ္ဘပညာ။ ပဏ္ဍိတ၊ ပညာရှင်။]

ပဏ္ဍိတ်ဗိဆာယ်, ပဏ္ဍိတ်ဗိဆာယ် pañ ɗit bi chāy [pɔn ɗɛt bĭ chai] n. man of wisdom and upright person.. တ္ဘပညာထိုက်။ ပညာရှိသူတော်ကောင်း။

ပဏ္ဍုကမ္မလ်, ပဏ္ဍုကမ္မလ် pañ ɗu kambal [pɔn ɗŭ kɔm bòl] n. Indira's throne in the Tāva timsā heaven. ပလ္လင်ပဏ္ဍုကွဝ်သွိင်ကွန်၊ ပွဲသွဝ်တာဝတိ။ တာဝတိသာနတ် ပြည်ရှိသိကြားမင်း၏ပဏ္ဍုကမ္မလာကျောက်ဖျာပလ္လင်။ [LM. **ပဏ္ဍုကမဝ်**, ပဏ္ဍုကမဒ် pañ ɗu kamaw [pɔn ɗŭ kă mɔ], **ပဏ္ဍုကွဝ်**, ပဏ္ဍုကွဒ် pañ ɗu kmaw [pɔn ɗŭ kəmɔ]. P. **ကမ္မဟ**, ကမ္မလာ kam ba lā [kɔm bə̆ lɛ̀a] n. stone the colour of an orange blanket. တံ့လးမန္ဒံအရံင်ဗိုယာတ်ဂ၊ သင်္ဘလီမ်။ လိမ္မော်ရောင်ခြံ့စောင် အဆင်းရှိသောကျောက်ဖျာ။]

ပိဏ္ဍပါတပဋ္ဌယ်, ဓိဏ္ဍပါတပဋ္ဌယ် piñɗapātapaccay[pɛn ɗă pa tă pɔt coa] n.(MM.) food given to monks on festive occasion. ပိဏ္ဍပါတ်မကိုဒါန်ကိုသင်တံ၊ ပွဲအခါ မဆေင်စပ်ကိုပေါ်သွင်။ ပွဲတော်အချိန်အခါနှင့်သက်ဆိုင်သောဆွမ်းကပ်လှူပွဲ။ [P. **ပိဏ္ဍပါတ**, ဓိဏ္ဍပါတ piñ ɗa pā ta [pɛn ɗă pa tă] n. almsfood. ပုင်ပိဏ္ဍပါတ်။ ဆွမ်း။ **ပဋ္ဌယ**, ပဋ္ဌယ pac ca ya [pɔt că yă] n. things necessary for monastic life. ကပေါတ်ခမ့်သင်တံသွေံ ရပ်စပ်စကာ၊ ဟွံမွဲဟွံတုံအခါကာလ မဒှိဒှိုင်ဘဝခမ့်သင်၊ ကပေါတ်ပရိက္ခရာ။ ရဟန်းသံဃာတော်များအတွက်၊ ရဟန်းဘဝ၌သုံးဆောင်ရန်မရှိမဖြစ် လိုအပ်သောပစ္စည်း၊ ပရိက္ခရာပစ္စည်း။] **ပဋ္ဌယ်ပိဏ္ဍပါတ်**, ပဋ္ဌယ်ဓိဏ္ဍပါတ် pac cay piñ ɗapāt [pɔt coa pɛn ɗă pat] n. id, ဓိ တုပ်။ ဓိတူ။

ပိဏ္ဍပါတ်, ဓိဏ္ဍပါတ် piñ ɗa pāt [pɛn ɗă pat] n. food-given to monks. ပုင်သွက်ဂွံ ကိုဒါန်ကိုခမ့်သင်တံ၊ ပုင်ပိဏ္ဍပါတ်။ ရဟန်းတော်များအတွက်ဆွမ်း၊ ဆွမ်း။ **ဟၚ်ပိဏ္ဍပါတ်**, ဟန်ဓိဏ္ဍပါတ် han piñ ɗa pāt [hòn pɛn ɗă pat] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM.; SM. **ပိန္နပါတ်**, ဓိန္နပါတ် pinnəpat [pɛn nă pat] n. ပုင်ပိဏ္ဍပါတ်။ ဆွမ်း။ Skt.

www.monlibrary.com

ပိဏ္ဍပါတြ, ဝိဏ္ဍပါတြ piñ ḍa pātra [pɛn ɗă pa tră]./P. ပိဏ္ဍပါတ, ဝိဏ္ဍပါတ piñ ḍapāta [pɛn ɗă pa tă].]

ပုဏ်လ, ပုဏ်ဉ puṇña [pun ɲā], ပုဉ်, ပုန် pun [pun] n. once. ပွဲကိုမွဲအခိုင်တော်။ တခါန်တုန်းက။ ပုဉ်, ပုန် pūn [pun], ပိဉ်, ဝိန် pin [pɛn] n.(ပုဏ်ယ, ပုဏ်ယ puṇ ya [pun yă].)OM. ပုဉ်, ပုန် pun [pun] n. merit. ကုသို့၊ စရင်ခံကုသို့။ ကုသိုလ်၊ ကုသိုလ်အမှုအလုပ်။(၂)work or act of merit. ကမ္မောန်စရင်ခံကုသို့။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုအလုပ်။

ပိုဉ်, ဝိုန် puin [pon] n. (MM.) တိလပိုဉ်, တိလဝိုန် ti la puin [tæ̆ lă pon] n. possessor of merit. တ္ဒကုသို့၊ ညးတ္ဒပိုန်။ ကုသိုလ်ရှင်၊ ကုသိုလ်ပိုင်ရှင်။ Cf. ပုဏ်, ပုညိ puñ [pun], ကုသိုဝ်, ကုသိုဝ် ku suiw [kaŏ sɒ], သမ်ဘာဂ်, သံမ်ဘာရ် saṁ bhār [sɔm bhɛ̀ar]. Der. တိပိုဉ်, တိဝိုန် ti puin [tæ̆ pon] n. monk. ခမ်၊ သင်။ ရဟန်း၊ သံဃာ။ [LM.; SM. ပိုဉ်, ဝိုန် pɒn [pon]. Skt. ပုဏ်ယ, ပုညိယ puñ ya [pun yă].]

ပုဏ္ဏယက်, ပုဏ္ဏယက် puṇṇayak [pun nă yɛ̀ak] n. ပုန်ယက် pun yak [pun yɛ̀ak] n. a Yakkha chief in the Vidhūra paṇḍita-jataka. သွိုပ်လကိုဟ်မကျုင်ပွဲကို ဇာတ်ဝိဓူရပဏ္ဍိတ။ ဝိဓူရပဏ္ဍိတဇာတ်လာ၊ ဘီလူးခေါင်းဆောင်။ Syn. ပုဉ်ဏယက်, ပုရ် ဏာယက် pur ṇa yak [paŏr nă yɛ̀ak]. [P. ပုဏ္ဏယက္ခ, ပုဏ္ဏယက္ခ puṇṇayak kha [pun nă yɛ̀ak khă] n.]

ပုဏ္ဏယက္ခသေနာပတိ, ပုဏ္ဏယက္ခသေနာပတိ puṇṇayakkhasenāpati [pun nă yɛ̀ak khă se na pă tæ̆] n. a yakkha captain. ကျိုပ်သွိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [P. ပုဏ္ဏက, ပုဏ္ဏက puṇṇaka [pun nă kă]. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ပုဏ္ဏသဋ္ဌိ, ပုဏ္ဏသဋ္ဌိ puṇṇasaṭhi [pun nă să̆ thi] n. one of four proverbial rich men (သဋ္ဌိ, သဋ္ဌိ sa thi [să̆ thi]). a treasurer of Bimbisāra of Magadha in the time of the Buddha. ပွေဝ်ကိုသေဋ္ဌိညးမတိညာတ်ဂျိုင်ပန်တ္ဂဂ့်မွဲ၊ ဒှ်သွိုပ်ဗန္ဓာသွိုင်ဗိမွိသာ၊ ရးမဂဓ၊ လက်ထက်တီလပိုန်ကျာ်တြဲမကျိုဒ့်တော်။ လူအသိများထင်ရှားသော သူဌေးလေးဦးအနက်တစ်ဦး။ ၄င်းသည်၊ ဘုရားအရှင်လက်ထက်မဂဓပြည်ကိုအုပ်စိုးသော ဗိမွိသာရမင်း၏ဘဏ္ဍာတော်ထိန်းဖြစ်သည်။ [P. သေဋ္ဌိ, သေဋ္ဌိ seṭṭhi [sit thĭ].]

ပုဏ္ဏာ, ပုဏ္ဏာ puṇṇā [pun na] n.(MM.) the slave-woman of Sujātā, concernd in the offering of rice boiled in milk to the Bodhisatta at the Ajapala banyan tree. ဒိုက်ဗြသုဇာတာ၊ ညးမအာကိုဒါန်ပုင်ပွန်ကိုဗောဓိသတ်ပိုဲ၊ မဒိုဒွံင်အသွင်တံတွံ

www.monlibrary.com

ဖြဲအဇပါလ။ အဇပါလညောင်ပင်ရင်း၌ သီတင်းသုံးနေတော်မူသော၊ ဘုရားလောင်းဗောဓိသတ်အား၊ ဂဏှာနို့ဆွမ်းကိုသွားရောက်လှူဒါန်းခဲ့သော၊ သုဇာတာ၏ကျွန်မ။

ပ်ံ, ပန်ံ pan [pɔn] n. num. Four. ပန်၊ ၄။ လေး၊ ၄။ [LM.; SM. **ပ်ံ**, ပန် pɔn [pɔn] n.]

ပ်ံ, ပန်၂ pan [pɔn] n. (ငါပ်ံ, ငါပန် ñā pan [ŋèɑ pɔn].) n, personal name. ယွ္ပုပူဂ္ဂိုဟ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [B. **ပ်ံး**, ပန်း pan: [pɑn] n. flower. က်။ ပန်း]

ပ်ံဏာ, ပန်ညာ pan ñā [pɔn ɲɑ] n. knowledge. ဗဟုသုတ၊ ဒဒ္ဒိမလေပ်တီညာတ်၊ ဓဝ်သမ္ဘီ၊ ဓဝ်ကွိုဟ်ခွင်။ ဗဟုသုတ၊ အသိတရား၊ အသိပညာ၊ သိရှိနားလည်မှု၊ သိရှိတတ်ကျွမ်းမှု။ (၂) wisdom. လညာတ်ပညာဆုဝ်ဂဗ၊ ဒဒ္ဒိမန္ဒံကုဝ်ဂမြင်ညာန်။ ညာဏ်ပညာအမြော်အမြင်နှင့်ပြည့်ဝမှု၊ အမြော်အမြင်ညာဏ်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပဏာ**, ပညာ pañā [pɔn ɲɑ].

ပ်ံဍီ, ပန်ဍီ pan ḍi [pɔn ɗi] n. (MM.) quilted robe. သွာမဇိင်ပြိုက်စုတ်လဝ်သိုသွ။ အဆာသွတ်ချုပ်ထားသောသင်္ကန်း။ [**ပဍီ**, ပဍီ paḍi [pɑ̆ ɗi]. whence. LM. **ဖဍီ**, ဖဍီ pha ḍi [phɑ̆ ɗi] n. cloak. ယာတ်သွေ့ဂံ၊ ဝတ်ရုံ။ (၂) mantle. ယာတ်ကြောဝ်သွေ့ဂံ။ လွှမ်းရုံထည်။]

ပ်ံဎး, ပန်ဍး pandaḥ [pɔn ɗah] v.(MM.) to keep in contact with. သ္ဂိုလုက်စုက်၊ သ္ဂိုဒွံဒး၊ သ္ဂိုစပ်ဖျပ်။ ထိတွေ့စေသည်၊ ထိမိစေသည်၊ ထိစပ်စေသည်။ Cf. **ပ္ဍး**, ပန္ဍး pan ḍaḥ [pɔn ɗah]. **ဂဧပ်ံဎး**, ဂဧအ်ပန်ဍး ga jo˙ pan ḍaḥ [gɛ̆ jɔ̆ pɔn ɗah] v. to sit down on. ဂ္ဍဖျံလ္ဂျုအရာမွဲမွဲ။ အရာတစ်ခုခုအပေါ်တွင်ထိုင်ချသည်။ [**ဒး**, ဒး daḥ [dɛ̀h] v.to touch. စုက်ဒး၊ လုက်ဒး၊ ဒိဒး။ ထိသည်၊ တို့ထိသည်၊ ထိစေသည်။]

ပ္ဍးတိ, ပန္ဍးတေ pan ḍaḥ ti [pɔn ɗah tæ̆] n. centre of the earth. ပ္ဍိဟ်တိ။ ကမ္ဘာမြေဗဟိုရိုးချက်။

ပ်ံဎျက်, ပန်ဍက် pan ḍuk [pɔn ɗɜk] v. to complete. သ္ဂိုကွိုက်ပေင်၊ ပ္ဂဲထော်၊ တုဲဒ်အာ။ အဆုံးသတ်သည်၊ အပြီးသတ်သည်၊ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပုဏျက်**, ပုန်ဍက် pun ḍuk [pun ɗɜk].

ပ်ံတာ, ပန်တာ pan tā [pɔn tɑ] n. unit of length(the length of four toddy palm trunk.) (ဗွတ်ဇမ္ဗိင်၊ အရှည်အတိုင်းအတာ) ပန်တာ၊ ဇမ္ဗော်တွံတာပန်တွံ။ ထန်းလေးပင်အရွယ်ပမာဏ၊ လေးတာအရှည်အတိုင်းအတာ။

ပ်ိုင်, ပန်ဒိင် pandâṅ [pɔn dòiŋ] v. to send. ပလံင်ဏာ၊ ပလံင်ကို၊ ဗလးဏာ။ ပို့လိုက်

www.monlibrary.com

သည်၊ စေလွှတ်လိုက်သည်။ (၂) escort. ဗက်ပလံင်ကို်။ လိုက်ပါပို့ဆောင်ပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပိံၸၢင်**, ဝိန်ဆောင် pinḍoṅ [pɛn ɗoŋ].

ပၢံဒိဟ်, ပန်ဒိဟ် pan dih [pɔn dèh] n. the four cardinal points of the compass, four directions. ပန်ဒိုဟ်။ အရပ်လေးမျက်နှာ။

ပၼ္ၼာ, ပန္နသာ pannasā [pɔn nă sa] n. (MM.) ambulatory. ဒွဲဝဲမသွိတ်ဖြဓိုဟ်ဩြိဟ်။ ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်။ (၂) processional way, surrounding stupa. ဘုံင်မဆေင်စပ်ကို် သွက်သွေံတွာ်ဗွေတ်စတ္တူအသုံကျာ်၊ လမ့း၊ ဗလး။ စေတီရင်ပြင်ပေါ်ရှိစီတန်းလှည့်လည်ခြင်းနှင့်သက်ဆိုင်သောလမ်း၊ မြေပြန့်၊ မြေပြင်။[Skt. **ပဏ္ဍၵ**, ပဏ္ဍတေ paṇḍate [pɔn ɗă te]v. to go. သွက်ဂွံအာ။ သွားရန်အတွက်။ **သာရ**, သာရ sāra[sa ră] v. course. (ဥာ်ရမတ်) ဖြောဝ်ခွေ်။ စီးကျသည် (မျက်ရည်)။]

ပၼ္ၼာလ်, ပန္နသာလ် pannasāl [pɔn nă sal] n.Ascetic's hut of leaves. တဝဲဘာရသိမစ္ဆီလဝ်ကို်သွ။ ဖက်ဖြင့်မိုးထားသောရသေ့ကျောင်းသခ်မ်း။ Syn. ဓါနသာ pānasā [pa nă sa]. [LM. **ပဏ္ဏာ**, ပဏ္ဏသာ paṇ ṇasā [pɔn nă sa], **ပဏ္ဏာလ**, ပဏ္ဏသာလ paṇṇasāla [pɔn nă sa lă].]

ပါံ, ဓါန်း pān [pan] n. **သိမ်ပါံ**, သဳမ်ဓါန် sim pān [sɛm pan] n. a sīmā in Letkaik district. သီမန္ဒံပွဲခရိုင်လက်ကာ်မွဲမ။ လက်ကိုက်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **ဇုက်ပါံ**, ဇုက်ဓါန် juk pān [jɜ̀k pan] n. jute. ကာန်၊ ဇုက်ကာန်။ ဂုံလျော်၊ ဂုံလျော်ကြိုး။]

ပါံ, ဓါန်း pān [pan] n. food given to monks. ပိဏ္ဍပါတ်၊ ပိဏ္ဍပါတ်ကိုဒါန်ကိုသင်တံ။ ဆွမ်း၊ ရဟန်းတော်များအတွက်လှူဒါန်းသောဆွမ်း။ read. ဒ်။ ဖတ်။ **ဟံ**, ဟန် han [hɔ̀n].

ပါံ, ဓါန်း pān [pan] n. craft. ကွတ်၊ ကွတ်တဲ။ လက်မှု၊ လက်မှုပညာအတတ်။

ပါံခိ, ဓါန်ခီ pān khī [pan khi] n. (1557) painter (in fresco). ကသူမချူသွိုန်လဝ်ပွဲဒဒင်။ နံရံဆေးရေးပန်းချီ။ [LM.; SM. **ပါံခိ**, ဓါန်ခီ pān khī [pan khi]. OB. **ပၼ်ခိ**, ပန်းခီ pan: khī [pan khi]. (mod. **ပၼ်ချိ**, ပန်းချီ pan: khyī [pan chyi].)].

ပါံၸၢန်, ဓါန်ထေန် pānthen [pan thin] n.(MM.) **ကျာက်ပါံၸၢန်**, ကျောက်ဓါန်ထေန် kyāk pānthen [kyaik pan thin] n. (Lop.) စေတီပါန်ထေန်။ ပန်းထင်စေတီ။ [B. **ပၼ်**:

www.monlibrary.com

ပိန်, ပန်းထိန် pan thin [pɑn then] n. goldsmith. ခွာတ်ထဝ်။ ရွှေပန်းထိမ်။ **ပန်းရျန်**, ပန်းဇျန် panthyan [pɑn thyɑn] n. silversmith. ခွာတ်ဩြန်။ ငွေပန်းထိမ်။]

ပိန်, ဝိန် pin [pɛn] n. merit. ကုသို့၊ စရင်ဓဝ်ကုသို့။ ကုသိုလ်၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ပုဏ်ယ**, ပုဏ်ယ puṇya [pun yə̆].

ပိန်ဒျောင်, ဝိန်ဒျောင် pinḍoṅ [pɛn ɗòŋ] v. to send. ပလံင်၊ ပလံင်ကို၊ ပလံင်ဗွိုပ်၊ ဗလးဏာ။ ပို့သည်၊ လွှတ်သည်၊ စေလွှတ်သည်၊ ပို့လိုက်သည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ပိန်ဒေါင်**, ဝိန်ဒေါင် pin doṅ [pɛn dòŋ].

ပိန်ဒေါင်, ဝိန်ဒေါင် pin doṅ [pɛn dòŋ], **ပိန်ဒျောင်**, ဝိန်ဒျောင် pin ḍoṅ [pɛn ɗòŋ], **ပုန်ဒေါင်**, ပုန်ဒေါင် pundoṅ [pun dòŋ] v. to send. ပလံင်၊ ပလံင်ကို၊ ပလံင်ဗွိုပ်၊ ဗလးဏာ။ ပို့သည်၊ လွှတ်သည်၊ စေလွှတ်သည်၊ ပို့လိုက်သည်။ (၂) to escort. ဗက်ပလံင်ဏာသွက်ဂွံဂိုကြို၊ မင်မွဲပလံင်ဏာ။ စောင့်ကြပ်ပို့ဆောင်သည်၊ လိုက်ပါပို့ဆောင်သည်။ (၃) send on one's way. ပလံင်ပမျောဝ်ဏာကိုအလုံတရုံ။ လမ်းခရီးတလျှောက် လိုက်ပါပို့ဆောင်သည်။ **ကာ်ပိန်ဒေါင်**, အာရ်ဝိန်ဒေါင် ʻārpindoṅ [ar pɛn dòŋ], **ပိန်ဒေါင်ကာ်**, ဝိန်ဒေါင်အာရ် pindoṅ ʻār [pɛn dòŋ ar] v. to send. ပလံင်ကို၊ ပလံင်ဏာကို။ ပို့ပေးသည်၊ ပို့လိုက်သည်။ **ကာ်ကိလ်**, အာရ်ကိလ် ʻār kil [a kil], **ပိန်ဒေါင်ကိလ်**, ဝိန်ဒေါင်ကိရ် pindoṅ kil [pɛn dòŋ kil] v. to send. ပလံင်၊ ပလံင်ကို၊ ပလံင်ဗွိုပ်၊ ဗလးဏာ။ ပို့သည်၊ လွှတ်သည်၊ စေလွှတ်သည်၊ ပို့လိုက်သည်။ (as a gift. ညံင်ရ်တွဲလွှဲ။ လက်ဆောင်ပစ္စည်းကဲ့သို့). **ပိန်ဒေါင်ကာဝ်**, ဝိန်ဒေါင်ခောဝ် pin doṅ cow [pɛn dòŋ co], **ပိန်ဒျောင်ကာဝ်**, ဝိန်ဒျောင်ခောဝ် pin ḍoṅ cow [pɛn ɗoŋ co] v. to send back. ပလံင်ဖျံ။ ပြန်ပို့သည်။ **ပိန်ဒေါင်ဝေင်**, ဝိန်ဒေါင်ဝေင် pin doṅ weṅ [pɛn dòŋ wɔiŋ] v. to send out of someone's way. ပလံင်ဗွတ်ရေတ်ဝေင်ရဲမွဲမွဲ။ မိတ်ဆွေတစ်ဦးဦးအားလှည့်လည်ပို့ဆောင်သည်။

ပန်ဒိန်, ပန်ဒိန် pan diṅ [pɔn dòiŋ] v. (MM.) escorted on the way. ဗက်ပလံင်ဏာပွဲဂွံင်တရုံ။ ခရီးလမ်းတလျှောက်လိုက်လံပို့ဆောင်သည်။ Cf. **ပြင်**, ဗြင် praṅ [prɛŋ].[LM.**ပလ်ံင်**, ပလံင် palåṅ [pə̆ lɔŋ].SM.**ပလ်ံင်**, ပလံင် pəlɔŋ [pɑ lɔŋ].

ပိုးဂါ, ဝိန်ရာင် pin rāṅ [pɛn rɑiŋ] n. present. စွဲ၊ တွဲ၊ တွဲလွှဲ။ လက်ဆောင်၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ **ပာင်**, ပရင် pa raṅ [pə̆ rɛŋ] n. thing which to send. စွဲ၊ တွဲ၊

www.monlibrary.com

တွဲလွှဲ၊ အရာမကိုပြင်ဏာ။ လက်ဆောင်၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း၊ လက်ဆောင်ပါးလိုက်သော ပစ္စည်း။ Cf. ဇုံမ်ဝါယ်, ဇုံမ်ဒါယ် tuṁ wāy [tum wai]. [LM.; SM. ပရင်, ပရန် paraṅ [pă rɛŋ]. OM.Var. ပိသ်ရင်, ဝိန်ရန် pinraṅ [pɛn rɛŋ], ပြင်, ပြဲန် praṅ [prɛŋ] v. to send. ပလံင်၊ ပလံင်ကို၊ ပလံင်ဗို့ပ်၊ ဗလးဏာ။ ပို့သည်၊ လွှတ်သည်၊ စေလွှတ်သည်၊ ပို့လိုက်သည်။ (as a gift. ညံင်ရ်တွဲလွှဲ။ လက်ဆောင်ပစ္စည်းကဲ့သို့). ရင်, ရန် raṅ [rèaŋ] v. to bring. ကေတ်နင်၊ ပလံင်နင်။ ယူလာသည်၊ ယူဆောင်လာသည်။

ပိသိုင်, ဝိန်ရိန် pin riṅ [pɛn ròiŋ] n. news. ပရိုင်။ သတင်း။ (၂) tidings. ဂလာန်ပရိုင်။ သတင်းစကား။ ပိုင်, ပရိုန် paruiṅ [pă raŋ] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM.; SM. ပိုင်, ပရိုန် pəraŋ [pă raŋ] n.]

ပိသိုဟ်, ဝိန်ရိုဟ် pin rih [pɛn reh], ပိသ်ဂေးဟ်, ဝိန်ရေးဟ် pin reḥh [pɛn rih] n. to support with the means of life. ထံက်ပင်သွက်လမျိုသွေဂံကျိုင်။ အသက်ရှင်ရေးအတွက်ထောက်ပံ့သည်။ ပိသ်ဂေးဟ်ကိုမ်အိုရ်, ဝိန်ရေးဟ်ဂိုမ်အိုရ် pin reḥh gumʾir [pɛn rih gùm ær] v. supported the monks. ထံက်ပင်ခမျိသင်ဂမ္ဘိုင်။ ရဟန်းသံဃာတော်များအားထောက်ပံ့သည်။ ပုံမ်ဂေးဟ်, ပုံမ်ရေးဟ် puṁreḥ [pum rih] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ပိသ်ဂေးဟ်, ဝိန်ရေးဟ် pinreḥh [pɛn rih] n. see. ရံင်။ ရှု။ ပိသိုဟ်, ဝိန်ရိုဟ် pinrih [pɛn reh].

ပိသ်ဂေါဟ်, ဝိန်ရောဟ် pinroh [pɛn rɒh] n. see. ရံင်။ ရှု။ ပိသိုဟ်, ဝိန်ရိုဟ် pinrih [pɛn reh].

ပုန်, ပုန်ိ pun [pun]n. work of merit. ကမ္မောန်ကာကုသို့။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုအလုပ်။ ပိုန်, ဝိုန် puin [pon], ပူန်, ပုန် pūn [pun] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရံင်။ ရှု။ ပုဏ်ည, ပုဏ်ညာ puṇ ña [pun ɲă].

ပုန်, ပုန်ျ pun [pun] v. to be full. ပေင်ကွတ်၊ ပေင်ထာတ်။ ပြည့်နှက်သည်၊ ပြည့်လျှံသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ပိဏ်, ဝိဉ် piñ [pɛn].

ပုန်, ပုန်ိ pun [pun] v.(MM.) to rebel. ကျိုစွေဟ်ပလန်၊ ကျိုဒစိုဒစး၊ ကျိုသပုန်။ ထကြွပုန်ကန်သည်၊ သူပုန်ထသည်၊ ပုန်ကန်သည်၊ ထောင်ထားသည်၊ ခြားနားသည်၊ [LM. ပုန်, ပုန် pun [pun]. SM. ပုန်, ပုန် pɔn [pun] v. to rebel. ကျိုစွေဟ်ပလန်၊ ကျိုဒစို ဒစး၊ ကျိုသပုန်။ ထကြွပုန်ကန်သည်၊ သူပုန်ထသည်၊ ပုန်ကန်သည်၊ ထောင်ထားသည်၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ခြားနားသည်။ (၂) rebellion. n. ဒဒှ်မကွ်ိုသပုန်။ ပုန်ကန်ထကြွခြင်း။] **ꩻပုံး**, သပုန် sa pun [sa̤ pun] n. မွိုဟ်သပုန်၊ ရဲသပုန်၊ ဒဒှ်မကွ်ိုသပုန်။ သူပုန်၊ ပုန်ကန်သူ။ B. **ပုံးကံး**, ပုန်ကန် pun kan [pun kan] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ပုံးဘာ်, ပုန်အာရ် pun ʾăr [pun ar], **ပ္ကာ်**, ပုန္အာရ် pun ʾăr [pun ar] n. (MM.) conduct. ပွ၊ ဒွေတ်၊ စရိုတ်။ အပြုအမူ၊ စရိုက်။

ပဘာ်, ပအာရ် paʾār [pa̤ a̤] v. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **တဂတ်**, တဂေတ် ta get [ta̤ gĭt]. **ပ္ကာ်**, ပ္အာရ် pʾār [pəar] v. to put into practice. ပကောင်၊ သွပ္တတ်ပ္ကေင်။ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်သည်၊ လေ့ကျင့်သည်။ **ဘာ်**, အာရ် ʾār [a] v. to go. သွက်ဂွံအာ။ သွားရန်။

ပုံးဇယ်ဌား, ပုန်ဇယ်ဌာန pun jaithāna [pun jèa tha na̤] n. (Lph. **ꩻပုံးဇယ်ဌား**, ရးပုန်ဇယ်ဌာန ras pun jai thāna [rès pun jèa tha na̤].) Haribhuñjaya. ဟရိဘုည်ယ၊ ဟရိဘုည်ယ။ (၂) a principality In northern Saim centred on Lamphun. ပဒေသရးမသွလဝ်သွိုင်ဗဟိုကိုလာမ်ဖုန်၊ ပွဲကိုသ္ကတ်လွဝ်သွဝ်ကျာရးသေံ။ ထိုင်းနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်းရှိလန်ဖွန်းမြို့ကိုဗဟိုရ်ပြုထားသောပဒေသရာဇ်နိုင်ငံ။

ပုံးဧး, ပုန်ဇန် pun jan [pun jɔ̀n] v. (Lph.) to procure for a pious purpose. ကွဲ့စိုတ်သွက်ကိစ္စ သွေဂံသွုင်သွိုက်လ္ကာဘာသာ။ ဘာသာရေးအပေါ်ကိုင်းရှိုင်းရန်အလို့ငှာကြိုးပမ်းသည်။ **ꩻး**, ဇုန် jun [jùn] v. to make over. ဖိုန်၊ ဖိုန်ကို၊ သွဲပြံင်ကို။ အပ်နှင်းသည်၊ ဆောင်နှင်းသည်၊ လွှဲပြောင်းပေးသည်။

ပုံးချက်, ပုန်ချက် pun ʤuk [pun ʤɜk], **ပုံးချုက်**, ပုန်ချုက် pun ʤūk [pun ʤɜk], **ပုံးချုက်**, ပူန်ချုက် pūn ʤūk [pun ʤɜk] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻးချက်**, သ္ဒုန်ချုက် spun ʤuk [spun ʤɜk], **ꩻးချက်ပပိုဏ်**, သ္ဒုန်ချုက်ပုဝိညဲ spun ʤukpupiñ [spun ʤɜk paŏ pɛn] v. shall be fulfil. ကြက်မဖို့ကျိုက်ဗပေင်ကို၊ ကြက်သို့ကျိုက်ဗပေင်ကို။ ဖြည့်ပေးလိမ္မည်၊ ဖြည့်စွက်ပေးလိမ္မည်။ (၂) shall carry out. မသို့ကျိုက်ဗပေင်ကိုစိုကိုတဲ့ဏောင်။ ပြီးမြောက်အောင်ဆောတ်ရွက်ပေးလိမ္မည်။ (၃) shall equip completely. မဗွပ်ကိုကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်ရောင်။ အပြည့်အစုံတပ်ဆင်ပေးလိမ္မည်။ **ꩻးကံးဗွင်**, ရနုက်ဗွေင် ra nukbpeñ [rɛ̆ nɜ̀k bəpɔiŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ပုံးချက်, ပန်ချက် panʤuk [pɔn ʤɜk], **ပြုံးဟုက်**, ပြန်အုက် pranʾuk [prɔn ɜk]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

v. hypoth. နဒၵ်မၵ်မာန်ဟောင်၊ မဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ပျုၚ်ဍုက်**, သွုန်ချုက် spun ḍuk [spun ɗɜk] v. (MM.) to complete. သ္ဂိုကျိုက်ပေင်။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။ **ပြၚ်ဂုက်ဖြလင််**, ပြန်အုက်ခြပေင် pran'uk brapeñ [prɔn ɜk brɛ̃ pɔiŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ပျုၚ်ဍုက်ဖြလင််**, သွုန်ချုက်ခြပေင် spun ḍuk bra peñ [spun ɗɜk brɛ̃ pɔiŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ရိုၚ်ဍုက်**, ရိန်ချုက် rin ḍuk [rɛ̀n ɗɜk̃].

ပုၚ်ကျာ်, ပုန်ထ္လာရ် pun tlār [pun təlar] n. merit of former time. ပိုန်တမ္ဗာ။ ရှေးကကုသိုလ်ကံ။

ပုၚ်ဒေါင််, ပုန်ဒေါင် pun doñ [pun dòŋ] v. to send. ပလံင်၊ ပလံင်ဏာ၊ ပလံင်ကို။ ပို့သည်၊ ပို့ပေးသည်၊ ပို့ဆောင်သည်။ Cf. **ပုဒ္ဒၚင််**, ပုဒ္ဒောင် pundoñ [pun dòŋ]. see. ရံင်။ ရှ။ **ပိုၚ်ဒေါင််**, ဝိန်ဒေါင် pindoñ [pɛn dòŋ].

ပုဒ္ဒၚင််, ပုဒ္ဒောင် pun doñ [pun dòŋ] v. to send. ပလံင်၊ ပလံင်ဏာ၊ ပလံင်ကို။ ပို့သည်၊ ပို့ပေးသည်၊ ပို့ဆောင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပုၚ်ဒေါင််**, ပုန်ဒေါင် pundoñ [pun dòŋ].

ပုဒ္ဒၚင််ကာ်ကိုလ်, ပုဒ္ဒောင်အာရ်ကိလ် pundoñ'ārkil [pun dòŋ ar kil] v. to send along with. ပလံင်အာကို။ ပို့ဆောင်ပေးသွားသည်။

ပုဒ္ဒၚင််ကွင််, ပုဒ္ဒောင်ကွောင် pun doñkḅañ [pun dòŋ kəɲɛŋ] v. send to the ship. ပလံင်ကွောင်။ သဘော်ဘသို့ပို့သည်။

ပုဒ္ဒာန်, ပုဒ္ဒာန် pundān [pun dàn] n. alms-giving. ပိုန်ဒါန်။ ဒါနကုသိုလ်။

ပုၚ်ဒၞ်, ပုန်ဒရ်[2] pun dar [pun dɔ̀r] v. to bar, to abstruct, to block. ပိုန်ဒဝ်၊ ပဒဝ်။ ဆီးတားသည်။

ပုၚ်ဒၞ်, ပုန်ဒရ်[1] pundar [pun dɔ̀r] v. **ပုၚ်ဒူယ်**, ပုန်ဒုယ် pundūy [pun dùi] n. Store-house. ဇရုံ၊ ဟင်၊ ဟင်ဗွိုက်။ ကျီ၊ ကျီကျ။ ဂိုဒေါင်။ [LM. **ပလှုယ်**, ပလှူယ် palhuy [pə̆ hlui], **ဖလှူ**, ပလှု phalhū [phə̆ hlu].]

ပုၚ်ဒၞ်, ပုန်ဒရ်[2] pundar [pun dɔ̀r] v. to keep shaded. သ္ဂိုဂွံသွိင််။ အရိပ်ရစေသည်။ **ပ္ဒၞ်**, ပ္ဒရ် pdar [pədɔ̀r] v. to shade. သ္ဂိုသွိင််၊ သ္ဂိုဂွံသွိင််၊ သ္ဂိုဒးသွိင််။ အရိပ်ရစေသည်။ အရိပ်ထိစေသည်။ **ဒိုၚ်ဒၞ်**, ဒိန်ဒရ် dindar [dɛ̀n dɔ̀r] v. to be shaded. ဖ္ဒာန်ကို၊ ဗ္ဒဝ်ကို၊ ဒလဝ်ကို။ ကာပေးသည်၊ ဆောင်းပေးသည်။

www.monlibrary.com

ပုၚ်တိတ်ဒီ, ပုန္နတိတ်ဒီ pun na tit thī [pun nă tɛt thi] n. a lunar day. ပုဏ္ဏတိထ်ိ၊ တဲ့မဆေင်စပ်ကိုဂိတုမွဲ့။ လနှင့်သက်ဆိုင်သောပတ်သက်သောနေ့တစ်နေ့။

ပုၚ်ၚာတိတ်ထိ, ပုန်နာတိတ်ထိ pun nā titthi [pun na tɛt thĭ] n. (1493) a lunar day. တဲ့မဆေင်စပ်ကိုဂိတုမွဲ့။ လနှင့်သက်ဆိုင်ပတ်သက်သောနေ့တစ်နေ့။[Cf.Skt. **ပူရ်ဏာတိထိ**, ပူရ်ဏာတိထိ pūrnātithi [pur na tĭ thĭ].]

ပုၚ်ယက်, ပုန်ယက် punyak [pun yɛak] n. a Yakkha. လကိုဟ်မွဲ့။ ဘီလူးတစ်ဦး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပုဏ္ဏယက်**, ပုဏ္ဏယက် puṇṇayak [pun nă yɛak].

ပုၚ်ယုက်, ပုန်ယုက် punyūk [pun yɜk] v.hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ပုၚ်ယုက်**, သ္ပုန်ယုက် spun yūk [spun yɜk] v. to cause to raise. သ္ဂျိပင်္ဂိုန်၊ သ္ဂျိယာဂ္ဂိုန်။ ပင့်တင်စေသည်၊ မတင်စေသည်။ [**ယုက်**, ယုက် yuk [yɜk] v. to raise. ပင်ဂ္ဂိုန်၊ ယာဂ္ဂိုန်၊ သ္ဂျင်ဂ္ဂိုန်။ ပင့်တင်သည်၊ မတင်သည်၊ မြှင့်တင်သည်။]

ပုၚ်ယုက်ပုမသ်, ပုန်ယုက်ပုမသ် punyūkpumas [pun yɜk paŏ mɔs] v. to raise and be pleased. ပယိုက်ပူမ်္ဂ်။ မြှင့်တင်ဝမ်းမြောက်သည်။

ပုၚ်ရသ်, ပုန်ရသ် pun ras [pun rɔh] n. swiftness. ဒဒှ်မပြဟ်ပြေဟ်၊ ဒဒှ်မမြက်စာ၊ ပရှ်။ လျင်မြန်ခြင်း၊ လျင်မြန်မှု၊ အလျင်။ adv. swiftly. ပြဟ်ပြဟ်ပြေဟ်ပြေဟ်။ လျင်လျင်မြန်မြန်။ Cf. **ပုၚ်ရ်သ်**, ပုန်ရ်သ် punras [pun rɔh]. [LM. **ပရ်**, ပရှ် parah [pă rɔh], **ပရဟ်**, ပရဟ် parah [pă rɔh]. SM. **ပရဟ်**, ပရဟ် pərɔh [pă rɔh]. **ပြဟ်**, ပြဟ် pras [prɔh] v. to be quick. သ္ဂျိပြဟ်၊ သ္ဂျိပြဟ်ပြေဟ်။ မြန်စေသည်၊ လျင်မြန်စေသည်။]

ပုၚ်ရ်သ်, ပုန်ရ်သ် pun ras [pun rɔh] adv. swiftly. ပြဟ်ပြဟ်ပြေဟ်ပြေဟ်။ လျင်လျင်မြန်မြန်။

ပုၚ်လုၚ်, ပုန်လုၚ် punlūk [pun lɜk] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ပုၚ်လုၚ်**, သ္ပုန်လုၚ် spun lūk [səpun lɜk] v. to conceal. ပ္ဂျုက်၊ ပ္ဂျုက်ဒလုက်။ ဖုံးကွယ်သည်၊ ကွယ်ဝှက်သည်။ (၂) keep concealed. မင်မွဲ့ပ္ဂျုက်ဒလုက်လဝ်။ လျှို့ဝှက်ဖုံးကွယ်ထားသည်။ Cf. **ဗဒၚ်**, ဗဒန် ba dan [bɛ̆ dɔn]. [LM. **ပဏုက်**, ပဏုက် pa ṇuk [pă nɜk], **ပ္ဂျုက်**, ပ္ဂျုက် pnuk [pənɜk]. SM.

www.monlibrary.com

ပျက်, မွန်က် pənɜk [pə nɜk] v. to conceal. ပွက်ဗွန်၊ ပွက်ဒလုက်။ ဖုံးကွယ်သည်၊ ကွယ်ဝှက်သည်။] ɾɨɲက်, ရနုက် ranuk [rɛ̆ nɜ̀k] v. to be hidden. ဗွန်လစ်၊ စိုဒ္ဒာလစ်။ ကွယ်သည်၊ ဖုံးကွယ်သည်။ [LM. ဂလုက်, ဂလုက် ga luk [gɛ̆ lɜ̀k].SM. ဟလုက်, ဟလုက် həlɜ̀k [hă̆ lɜ̀k]. to hide. ဝြောပ်၊ ဓလို၊ ဒဒန်၊ အောပ်။ ဖုံးသည်၊ အုပ်သည်၊ ကွယ်သည်၊ ပုန်းအောင်းသည်၊ (၂) slip under something. ဓလုက်စုတ်အသွပ် အရာမွဲမွဲ။ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုအောက်လျှိုထည့်သည်။]

ပိုံ, ဝိုန် puin [pon] n. (MM.) ပိုံဟာန်, ဝိုန်ဟာန် puinhān [pon hàn] n. wealth and retinue. ပိုန်ဒြပ်ကိုကောန်ရဲတဲခွာ။ ဒြပ်ဘပ်ကိုဗွက်ကြ်။ ပစ္စည်းဥစ္စာနှင့်အခြံအရံ၊ ဓနနှင့်နောက်လိုက်နောက်ပါ။[LM. ပိုံ, ဝိုန် puin [pon].SM. ပိုံ, ဝိုန် pɒn [pon] n. wealth. ဂြပ်ဘပ်၊ ဒြပ်ဘိုက်ဘက်၊ ဂြပ်ရတ်ထပ်ဆြန်။ ဥစ္စာဓန၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှု၊ ပစ္စည်းဥစ္စာ ရတနာများ။ Skt. ပဏ, ပဏ paṇa [pă̆ nă̆].]

ပိုံ, ဝိုန် puin [pon] n. merit. ကုသို၊ စရင်ဓဝ်ကုသို။ ကုသိုလ်၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု။ see. ရံင်။ ရှု။ ပုဏ်ဍ, ပုဏ်ည puṇṇa [pun ɲā].

ပုံ, ပုန် pūn [pun] n. merit. ကုသို၊ စရင်ဓဝ်ကုသို။ ကုသိုလ်၊ ကုသိုလ်ကောင်းမှု။ see. ရံင်။ ရှု။ ပုဏ်ဍ, ပုဏ်ည puṇ.ña [pun ɲā], ပုဏ်ယ, ပုဏ်ယ pun ya [pun yă̆].

ပါပ်ကာ်, ဓါပ်အာရ် pāp ˙ā [pɑp ɑ] v. to go, to go forwards, to go away to. ပြာပ်အာ။ ကြွသွားသည်။

ပေါပ်, ဓေါပ် pop [pɒp] v. to give way to. ဖျဲကို။ အလျှော့ပေးသည်။ [LM. ပေါပ်ပါက်, ဓေါပ်ဓါက် pop pāk [pɒp pɑik] v. to be scattered in defeat. သွးဒုင်ဖွးပြေးဇးအာ။ အနိုင်ယူခြင်းခံရပြီးထွက်ပြေးပြန့်နှံ့သွားသည်။]

ပဗ္ဗတကုတ, ပဗ္ဗတကုတ pabbatakuta [pɑp bɛ̆ tă̆ kɑ̆ ŏ tă̆] n.(1455) one of the four classes of ghosts (pret). ပွော်ဝက်ပြိုတ်မန္ဒံပန်ဂကူဂ်မွဲဂကူ။ ပြိတ္တာလေးပါးအနက်တစ်မျိုး။ [P. ပဗ္ဗတကူဋ, ပဗ္ဗတကူဋ pabbatakuṭa [pɑp bɛ̆ tă̆ kŭ tă̆] n. mountain peak. ဂရှ်ဒုံကူဟ်ဒုံ။ တောင်စွယ်၊ တောင်ထိပ်။ haunting mountain peak. ဂရှ်ဒုံကောန်မွိဟ်တံမအာလိုက်ပိုက်စိုပ်ဂွိုင်။ လူသားတို့အရောက်အပေါက်များသောတောင်စွယ်တောင်တန်း။]

www.monlibrary.com

ပြိုတ်ပပ္ပတကုတ, ပြိုတ်ပဗ္ဗတကုတ pruit pab ba ta ku ta [prot̆ pap bɛ̆ tă kaŏ tă] n. a class of ghost(pret). ပြိုတ်ဂကူမွဲဂကူ။ ပြိတ္တာမျိုးတစ်မျိုး။

ပပ္ပတပါန, ပဗ္ဗတဓဒ pabbatapāda[pap bɛ̆ tă pa dɛ̆] n.(1455)a class of Asuras or titans. အသူရကာဲမွဲဂကူဟွံသေင်၊ လကိုဟ်ဒ္ဆော်မွဲဂကူ,အသူရကာယ်တစ်မျိုးသို့မဟုတ် ဘီလူးကြီးတစ်မျိုး။ [P. **ပပ္ပတပါန**, ပဗ္ဗတဓဒ pabbatapāda [pap bɛ̆ tă pa dɛ̆] n. foot of mountain. ဖိုင်ဒုံ။ တောင်ခြေရင်း။]

ဥသူရကာယ်ပပ္ပတပါန, အသူရကာယ်ပဗ္ဗတဓဒ ʼa sū ra kāy pab batapāda [ă sao[1] ră kai pap bɛ̆ tă pa dɛ̆]n. a class of Asuras.အသူရကာဲမွဲဂကူ။ အသူရကာယ်တစ်မျိုး။

ပုဗ္ဗာပရ, ပုဗ္ဗာပရ pubbāpara [put bèa pă ră] n.(MM.) what is earlier and later (among texts, interpretation). အရာမဒှ်ဒွံင်ဗွဲဂတကိုကြ (အကြာလိက်ဗွဟ်ကိုတြဲ)။ ဓ့ရှနောက်ဖြစ်စဉ်အရဖြစ်ပေါ်နေသောအရာ(ဘတ်စာနှင့်ဘာသာပြန်စာပေတို့အကြား)။

ပုဗ္ဗာဝိဂ, ပုဗ္ဗာဝိဓေ pub bāwide [put bèa wĭ dè] n. one of the four continents of Buddhist cosmology, lying east of Meru. စက္ကဝါမနော်ကွင်နူကိုတွံဗုဒ္ဓဘာသာ၊ တ္ကံမတန်တ်ဒွံင် ပွဲဒိုဟ်ဗွံက်တွံသိန္နာရာတ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာကျမ်းဂံအလာ၊ စကြာဝဠာရှိ မြင့်မိုရ် တောင်အဓ့ရှတက်တွင်၊ တည်ရှိသောကျွန်းကြီး။ [LM. **ပုဗ္ဗာဝိဒိုဟ်**, ပုဗ္ဗာဝိဒိုဟ် pub bā wi duih [put bèa wĭ dèh]. **ဂ**, ဓေ de [dè] n. for **ဒိုဟ်**, ဒိုဟ် duih [dèh]. P. **ဂဟ**, ဓေဟ deha [dè hă].]

ပုဗ္ဗာသဇ္ဇုကျတ်, ပုဗ္ဗာသဇ္ဇုနကျတ် pub bā saḻ na kyat [put bèa sɔn nɛ̆ kyɔt] n.the zodiacal sign Taurus the second sign of zodiac. နက်ကျတ်ဗြိုဟ်။ ဗုဗ္ဗာသန်နက္ခတ်။

ပိမ်ပေင်, ဝိမ်ပေင် pimpeñ [pem peaŋ]n. coral tree. တွံဗပေင်။ ပင်လယ်ကသစ်ပင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပုံပေင်**, ပုံမ်ပေင် puṁ peñ [pum peaŋ].

ပုမ်နောသ်, ပုံမ်နောဝသ် puṁ nos [puṁ nɔh] n. Naket ascetic. ဂမှီကျသိမလေပ်ဒွံင်ဇကုသွားသွး။ ဝက်လစ်စလစ်အနေအထားဖြင့်၊ ကျင့်ကြံတတ်သောရသေ့ရဟန်း။P. **ဥဇိဝိက**, အာဇီဝိက ʼā jī vi ka [a jī wĭ kă].

ပုမ်ပိ, ပုံမ်ဝိ puṁpi [puṁ pæ̆] n. Triad. ပိမွဲတော်၊ ပိတ္တမွဲတော်။ သုံးခုတွဲ၊ သုံးယောက်တွဲ။ [**ပိ**, ဝိ pi [pæ̆] n. three. ပိ။ သုံးခု။]

www.monlibrary.com

ပုမ်ပိဏ်, ပုံမ်ဗိဉ် puṁ piñ [puṁ pɛn] v. to fill. ဗပေင်၊ ဗပေင်စုတ်။ ဖြည့်သည်၊ ဖြည့်ထည့်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပုပိဏ်**, ပုဗိဉ် pupiñ [paʊ̆ pɛn].

ပုမ်ပုင်, ပုံမ်ပုင် puṁ puṅ [pum pɜŋ] n. **ချပုမ်ပုင်**, ဆုပုံမ်ပုင် chu puṁ puṅ [chŭ pum pɜŋ] n. flame of the forest. တွံဗပုင်၊ လျးကမွဲဇိုင်ဂြိုပ်။ ပေါက်ပင်၊ ပြိုးပြက်နေသောရောင်ခြည်ရှိတောအုပ်အစပ်။

ဗပုင်, ဗပုင် ba puṅ [bɛ̆ pɜŋ] n. (MM.) **ဩိမ်မဟ်ဗပုင်**, သိမ်မဟ်ဗပုင် sim mah bapuṅ [sɛm mɔh bɛ̆ pɜŋ] n. a sīmā at Flame- of- the- forest. သိမန္ဒံမုဟ်တွၢင်တွံဗပိုန်မွဲမ၊ သိမန္ဒံပွဲတွၢင်လျးကမွဲဇိုင်ဂြိုပ်မွဲမ။ ပေါက်ပင်အနားစွန်းအနီးရှိ သိမ်တစ်သိမ်။ ပြိုးပြက်နေသောရောင်ခြည်တောအုပ်အစပ်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **ဗပုင်**, ဗပုင် ba puṅ [bɛ̆ pɜŋ] n. flame of the forest. တွံဗပုင်၊ လျးကမွဲဇိုင်ဂြိုပ်။ ပေါက်ပင်၊ ပြိုးပြက်နေသောရောင်ခြည်ရှိတောအုပ်အစပ်။]

ပုမ်ဇပင်, ပုံမ်ပေင် puṁ peṅ [pum peaŋ], **ပိင်ဇပင်**, ဗိမ်ပေင် pim peṅ [pɛm peaŋ], **ပုမ်ဇပင်ပါဒိဇာတ်**, ပုံမ်ပေင်ပါရိဇာတ် puṁ peṅ pā ri jāt [pum peaŋ pa ræ̆ jàt], **တ္ဂမ်ပုမ်ဇပင်ပါဒိဇာတ်**, တ္ဂမ်ပုံမ်ပေင်ပါရိဇာတ် tnaṁ puṁ peṅ pā rijāt [pum peaŋ pa ræ̆ jàt], **တ္ဂမ်ပိမ်ဇပင်ပါဒိဇာတ်**, တ္ဂမ်ဗိမ်ပေင်ပါရိကဇာတ် tnaṁ pum peṅ pārika jāt [pum peaŋ pa ræ̆ kă jàt] n. a coral tree (Erythri na indica Lamarck) growing in the Tāvatiṁsa heaven. တွံဗပေင်မတိုန်ဒွံင်ပွဲကိုသွဝ်တာဝတိ။ တာဝတိသာနတ်ပြည်၌ ပေါက်ရောက်နေသောပင်လယ်ကသစ်ပင်။

ဗြဇပင်, ဗြပေင် brapeṅ[brɛ̆ peaŋ]n.(MM.) **ဗြဇပင်ပါဒိဇာတ်**, ဗြပေင်ပါရိဇာတ် bra peṅpārijāt [brɛ̆ peaŋ pa ræ̆ jàt] n.id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဗဇပင်**, ဗပေင် ba peṅ [bɛ̆ peaŋ]. SM. **ဟဇပင်**, ဟပေင် həpeṅ [hă peaŋ] n. coral tree. တွံဗပေင်။ ပင်လယ်ကသစ်ပင်။]

ပုမ်ဇာယ်, ပုံမ်ရေယ် puṁrey [pum rea] adj. excellent. မပြဲ၊ မခိုဟ်ဖွဲတွေင်။ မြတ်သော၊ ထူးကဲကောင်းမွန်သော။ (၂) noble. မသွင်ပြဲ။ မြင့်မြတ်သော။ n. excellence. ဒဒှ်မပြဲတဝ်ဖွဲ။ ထူးကဲမြင့်မြတ်ခြင်း။ v. gain profit. ပြဲ။ မြတ်သည်။adv. as. ညံင်ရ၊ ဗိုရ်။ သကဲ့သို့။see. ရံင်။ ရှ။**ပြယ်**, ပြယ် prey [prea], **ပာယ်**, ပရေယ် parey [pă rae].

ပုမ်ဇာဟ်, ပုံမ်ရေဟ် puṁ reh [pum rih] v. to support with the means of life. ထံက်ပင်နကိုပစွဲ သွက်သွေံဂယိုင်လမျိုး။ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းအတွက် ပေးကမ်းထောက်ပံ့

www.monlibrary.com

သည်။ **ပိၣ်ရိဟ်**, ဗိန်ရိဟ် pin rih [pɛn rɔih] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ပုမ်ဂဝါယ်, ပုမ်ဝေယ် pumwoy [pum wòa^{2}] n. (MM.) **ပုမ်မင်ပုမ်ဂဝါယ်**, ပုမ်မင်ပုမ်ဝေယ် pummañ pum woy [pum mɛŋ pum wòa^{2}] n. guard. ပွင်၊ ပွင်ပွဲ။ အစောင့်၊ အစောင့်တပ်သား။ [LM. **(ပ္ဍင်) ပ္ဍယ်**, (ပ္ဍင်) ပ္ဍယ် (pmañ)pmay [pəmɛŋ pəmoa]. SM. **က္ဍင်က္ဍယ်**, ကဍင်ကဍယ် kəmañkəmay [kə̆ mɛŋ kə̆ moa]. **မ္ဍယ်**, မ္ဍယ် mway [mwòa^{1}] v. to look at. ရံင်မွဲ။ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်သည်။]

ဂပါယ်, ဇေယ်^{3} poy [poa^{2}] npr. we. ပို၊ ပိုညးဂမ္ဒိုင်၊ ပိုညးတံ်။ ကျွန်ုပ်တို့၊ ကျွန်ုပ်တို့တတွေ၊ ကျွန်ုပ်အားလုံး။

ပိုယ်, ဝိုယ် puiy [poi^{2}] npr. we. ပို၊ ပိုညးဂမ္ဒိုင်၊ ပိုညးတံ်။ ကျွန်ုပ်တို့၊ ကျွန်ုပ်တို့တတွေ၊ ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး။ (၂) us. ဒဒက်တ်ကိုပို၊ ဒဒက်တ်ကိုပိုညးဂမ္ဒိုင်၊ ဒဒက်တ်ကိုပိုညးတံ်။ ကျွန်ုပ်တို့၏၊ ကျွန်ုပ်တို့တတွေ၏၊ ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး၏။ (၃) our. ဒဒက်တ်ကိုပို၊ ဒဒက်တ်ကိုပိုညးဂမ္ဒိုင်၊ ဒဒက်တ်ကိုပိုညးတံ်။ ကျွန်ုပ်တို့၏၊ ကျွန်ုပ်တို့တတွေ၏၊ ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး၏။ **ပိုယ်ဍိုက်**, ဝိုယ်ဒိုက် puiyḍik [poi^{2} ɗoik] npr. your slave. ပိုဍိုက်။ ကျွန်တော်။ Cf. **ဧယ်**, အေယ် ey [ea]. [LM.; SM. **ပိုယ်**, ဝိုယ် poi [poi^{2}].]

ဂပါယ်, ဇေယ်^{4} poy [poa^{2}] n. (**ယင်ဂပါယ်**, ယင်ဇေယ်^{4} yañ poy[yɛŋ poa^{2}].) personal name. ယွၤပှဉ်ဂိုဳ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [If. ဆဂး။ သို့သော်။ **ဂပါယ်**, ဇေယ် poy [poa^{2}] n. feast. ပေါ်သွင်။ ပွဲသွင်။] **ပ္ဍယ်**, မ္ဍယ် pway [pwoa] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ပိုယ်, ဝိုယ် puiy [poi^{2}] npr. we. ပို၊ ပိုညးဂမ္ဒိုင်၊ ပိုညးတံ်။ ကျွန်ုပ်တို့၊ ကျွန်ုပ်တို့တတွေ၊ ကျွန်ုပ်တို့အားလုံး။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂပါယ်**, ဇေယ်^{3} poy [poa^{2}].

ပၢ်, ပရ်^{3} par [pɔr] v. **ကုမ်ပၢ်**, ကုံမ်ပရ် kuṁ par [kum pɔr] v. to go round. ဂေတ်ရေတ်အာ။ လှည့်ပတ်သွားသည်။ (၂) encircle. ဗိုင်လပ်၊ ဝိုင်လပ်။ ဝိုင်းရံသည်၊ ဝိုင်းဝန်းသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ကုမ်ပၢ်**, ကုံမ်ပရ် kuṁpar [kumpɔr].

ပၢ်, ပရ်^{4} par [pɔr] v. to fly. ပဝ်။ ပျံသည်။

ပ ဌၢန်, ပရ်ဓာန် par dhān [pɔr dhàn] n. leader. ကွိုပ်သ္ကိုပ်။ ခေါင်းဆောင်။ see. **ပိ ဌၢန်**, ပိရ်ဓာန် pirdhān [pir dhàn].

ပၢ်ၼၢလ်, ပရ်နသၢလ် parnasāl [pɔr nə̆ sal] n. Ascetic's hut of leaves. ရဉ်မစ့်လဝ်သ့ရသိ။ ဖက်ဖြင့်ဆောက်လုပ်ထားသောရသေ့တဲ။ Syn. **ပၼၢလ်**, ပန္နသၢလ် panna

www.monlibrary.com

sāl [pɔn nă sal].[Skt.ပၢ်ဏၰာဏ,ပရိဏာသာလာ parṇaśālā [pɔr nă sa la].]

ပၢ်ဒိက်, ပရ်နိုက် parnik [pɔr noik] n. fan. ပဏိက်၊ ပွိုက်။ ယပ်တောင်။

ပၢ်ဒိက်ၵထွာ်ဆိုင်, ပရ်နိုက်ကွော်ရ်စိုင် par nik ktor ciṅ [pɔr noik kətor coiŋ] n. the elephant's ear fan. ပွိုက်ကွောဝ်စိုင်။ ဆင်နားရွက်ယပ်တောင်။

ပယိၼမ်, ပရ်ယာမ် paryām [pɔr yam] n. season. ရာသီ၊ အခိုင်၊ အခါ။ ရာသီ၊ အချိန်၊အခါ။ see. ရံင်။ ရွ။ **ပိယိၼမ်**, ဝိရ်ယာမ် piryām [pir yam].

ပၢ်ၸုတ်, ပရ်သုတ် par sut [pɔr sut] v. to give birth. သွးဂဝ်ဍ်၊ တွံင်ပွတ်ပွာင်။ အမိဝမ်းတိုက်မှကျွတ်သည်၊ မီးဖွားသည်။ Cf. **ပ်ိုၸုတ်**, ပရိသုတ် parisut [pă ræ̆ sut]. [Skt. **ပြသူတိ**, ပြသုတိ pra sū ti [pră sao[1] tæ̆] n. ဒဒှ်မသွးဍွံဂဝ်။ အမိဝမ်းတိုက်မှကျွတ်ထွက်ခြင်း။]

ပၢ်ဟ်က်, ပရ်ဟက် parhåk [pɔr hɔ̀k] n. (MM.) **သိမ်ပၢ်ဟ်က်**, သိမ်ပရ်ဟက် simparhåk [sɛm pɔr hɔ̀k] n. a sīmā in Syriam district. သီမန္ဒံပွဲကိုဒရိုင်ဩြင်မွဲမ။ သံလျင်ဒရိုင်ရိုသိမ်တစ်သိမ် (ပေါ်ရဟော့သိမ်)။ [LM. **ဢၢက်**, ဖရံက် pha råk [phă rɔ̀k], **ဖြာက်**, ဖြံက် phråk [phrɔ̀k]. SM. **ဟၢက်**, ဟရံက် həråk [hă rɔ̀k] n. fish-paste. ဖရံက်၊ ဖရံက်က။ ငပိ၊ ငါးငပိ။]

ပါၵ်, ဓါရ် pār [pɑr] v. **မိပ်ပါၵ်**, ဓိပ်ဓါရ် mippār[mɛ̀p pɑr]v. to be most pleasant. မိပ်ဖြိပ်လဟိုင်လဟာဝဲတ်ဗွဲ။ အလွန်သာယာကြည်နူးလှသည်။

ပါ, ဓါ pā [pɑ] n. **သိမ်ပါသွာ**, သိမ်ဓါသွာ sim pā swā [sɛm pɑ swɑ] n salubrious sīmā. သီမသွဟ်ကိုပရေင်ထတ်ယုက်။ ကျန်းမာရေးနှင့်ညီညွတ်သောသိမ်။ a sīmā. သီမွဲသီ။ သိမ်တစ်သိမ်။ [Cf. LM. **စတ်ထၢမ်ပါ**, ဆတ်ဒေဓ်ဓါ that comṃ pā [thɔt cɒm pɑ] v. to be in good health. နွံကိုကဆံင်ပရေင်ထတ်ယုက်ခိုဟ်။ ကျန်းမာရေးအဆင့်အခြေအနေကောင်းသည်။]

ပါၵ်, ဓါရ်ၣ pār [pɑr] v. (Lph.) precious substance listed among offerings to pagoda. အရာမန္ဒံကိုဋ္ဌုဟ်မး၊ အကြောကပေါတ်မစုတ်လဝ်စရင်၊ ပွဲကိုကပေါတ်မစုတ်ကိုလဝ်ဒါန်ကုစေတီ။ စေတီတော်အတွက်လှူဒါန်းထားသော၊ ပစ္စည်းများအနက်အဘိုးတန်ပစ္စည်းများစရင်းအင်း။ [Skt./P. **ပါဒ**, ဓါရဒ pā ra da [pɑ ră dɛ̆] n. mercury. ဗဒါ၊ ဗ္ဒာ၊ ပြဒါ။ ပြဒါး၊ ဗဒါး။ LM. **ပြဒါ**, ပြဒါ pra dā [pră dèa], **ဗဒါ**, ဗဒါ badā [bɛ̆ dèa]. SM. **ဟဒါ**, ဟဒါ hədèa [hă dèa],]

www.monlibrary.com

ပိၵ်ကာ်, ဝိရ်ကာရ် pirkār [pĭr kar] n. sort. ဂကူ၊ ပြကာ။ အမျိုးအစား၊ အပါး။ (၂) kind. ဂကူ၊ ပြကာရ။ အမျိုးအစား၊ အပါး။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ပြက**, ပြကာ prakā [pră ka].

ပိၵ်ဂိၼ်, ဝိရ်ဂိန် pir gin [pĭr gèn] v. **ပိၵ်ဂိၼ်ကိလ်**, ဝိရ်ဂိန်ကိလ် pir ginkil [pĭr gèn kil] v. to present (to monks). (သွက်ခမ်ဳသင်တံ) ပွိန်၊ ပွိန်ကို။(ရဟန်းသံဃာတော်များအတွက်)ကပ်သည်၊ ဆက်ကပ်သည်။

ပဂိၼ်, ပဂိန် pagin [pă gèn] v.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **တုဝ်ပောက်**, တုပ်ောင်က် tuḅok [taŏ pok], **တွာယ်**, တွာယ် twāy [twai], **ပူဇေါ်**, ပူဇော် pū joau [pao^{1} jèa^{1}]. [Cf. LM. **ပဂိၼ်**, ပဂိန် pagin [pă gèn], **ဗ္ဂိၼ်**, ဗ္ဂိန် bgin [bəgèn]. SM. **ပဂိၼ်**, ပဂိန် pəkìn [pă gèn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။OM. **ပ္ဂိၼ်**, ပ္ဂိန် pgin [pəgèn].]

ပိၵ်ဂိုၼ်, ဝိရ်ဂိုန် pir guin [pĭr gɜ̀n] n. to present (to monks). (သွက်ခမ်ဳသင်တံ) ပွိန်၊ ပွိန်ကို။ (ရဟန်းသံဃာတော်များအတွက်) ကပ်သည်၊ ဆက်ကပ်သည်။ read. ဖ်။ ဖတ်။ **ပိၵ်ဂိၼ်**, ဝိရ်ဂိန် pirgin [pĭr gèn].

ပိၵ်တာ်, ဝိရ်တာရ် pir tār [pir tar] n. door. တရင်။ တံခါး။ (၂) face towards direction. ပ္ဍဝ်၊ ပ္ဍဝ်ပ္ဍဝ်၊ ပ္ဍဝ်ကို။

ပိၵ်ဓၢၼ်, ဝိရ်ဓာန် pir dhān [pĭr dhàn], **ပဓၢၼ်**, ပရ်ဓာန် par dhān [pɔr dhàn] n.& v. (To be a) leader. သ္ဂၢ်ဒ္ဒ်ကျိုပ်သ္ဂိုပ်ပွဲ။ ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်စေသည်။

ပြဓၢၼ်, ပြဓာန် pra dhān [pră dhàn] n.&v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ပဓၢၼ်**, ပဓာန် padhān [pă dhàn], **ဗဓၢၼ်**, ဗဓာန် badhān [bə̆ dhàn], **ပ္ဌၢၼ်**, ပ္ဌာန် pa ṭhān [pă thɑn]. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Skt. **ပြဓၢန**, ပြဓာန pradhāna [pră dhèa nə̆].]

ပိၵ်ဢိက်, ဝိရ်နိုက် pir nik [pĭr noik] n. Device for securing door. (perhaps a padlock). ကရိယာသွက်သွဲာ်ဒ္ဒ် ပရေင်ဂိုကွီတ္ဍရင် (ကွံ်မွဲဒ္ဒ်မာန်)။ ပြုတင်းပေါက်လုံခြုံရေးအတွက် ပြုလုပ်ပေးသောကရိယာ (သေ့တစ်လုံးဖြစ်နိုင်သည်။)။ Cf. **တိၼ်လူၵ်**, တိန်လူရ် tin lūr [tin lùr] n. bolt. သွောဝ်။ တံခါးကျည်။ (၂) bar. ဂလာတ်။ ကန့်လန့်။ [perhaps. ဒ္ဒ်မာန်။ ဖြစ်နိုင်သည်။ **မိၵ်ဢိက်**, မိရ်နိုက် mirnik [mĭr nòik]. **သိၵ်ဢိက်**, သိရ်နိုက် sir̥nik [sĭr nòik].]

www.monlibrary.com

ပိၚ်ပိဏ်, ဝိန်ဝိညဉ်ံ pir piñ [pĭr pɛn] n. Full-moon day. တွဲသီဂိတုပေဍ်။ လပြည့်နေ့။ **ဗြဎဍ်**, ဗြပေဍ် brapeñ [brĕ̆ pɔiŋ], **ဗဎဍ်**, ဝပေဍ် bapeñ [bĕ̆ pɔiŋ] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ကာမ္မဝဟ်**, အာမ္မဝမ်ာ ʾām ma wah [ɑm mĕ̆ wɔh]. [LM. **ဗဎဍ်**, ဝပေဍ် ba peñ [bĕ̆ pɔiŋ]. ;SM. **ဟဎဍ်**, ဟာပေဍ် hə pɔiŋ [hă̆ pɔiŋ]. **ပိဏ်**, ဝိညဉ် piñ [pɛn] v. to be full. ပေဍ်။ ပြည့်သည်။]

ပိၚ်ပိဏ်, ဝိန်ဝိညဉ်၂ pir piñ [pĭr pɛn] v. **ဂိုးဍုက်ပိၚ်ပိဏ်**, ရိုန်ဒုက်ဝိန်ဝိညဉ် rinḍūkirpiñ [rɛ̀n ɗɜk pĭr pɛn] v. to make perfect. ဖြိုက်ဗပေဍ်ကို်။ ပြည့်စုံစေသည်။ **ဗဎဍ်**, ဝပေဍ် bapeñ [bĕ̆ pɔiŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ပုဎဍ်**, ပုပေဍ် pu peñ [paŏ pɔiŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ရဳဍုက်ဗဎဍ်**, ရုန်ဒုက်ဝပေဍ် ran ḍuk ba peñ [rɔ̀n ɗɜk bĕ̆ pɔiŋ] v. id. to fulfil. သ္ဂျိုကျိုက်ပေဍ်။ ပြည့်စုံစေသည်။

ပိယာမ်, ဝိန်ယာမ် pir yām [pĭr yam] n. **ပယာမ်**, ပန်ယာမ် par yām [pɔr yam] n. time.esp. of day, season. အခိုင်အခါ၊ ဗွဲတွေင်(တွဲ၊ ဥတု)၊ ပယာံ။ အချိန်အခါ။ အထူးသဖြင့် (နေ့၊ ရာသီဥတု)၊ ယာံ။

ပြယာမ်, ပြိယာမ် pra yām [prə̆ yam], **ပယာမ်**, ပယာမ် pa yām [pə̆ yam], **ပယာံမ်**, ပယာံမ် pa yāṁ [pə̆ yam] n. (MM.) time. အခိုင်။ အချိန်။ **ပြယာမ်ကာလ**, ပြိယာမ်ကာလ prayāmkāla [prə̆ yam kɑ lə̆] n. time. အခိုင်။ အချိန်။ Cf. **ကာလ်**, ကာလ် kāl [kal]. [LM **ပယာံမ်**, ပယာံမ် pa yāṁ [pə̆ yam], **ပျာံမ်**, ပျာံမ် pyāṁ [pyam]. SM. **ပယာံမ်**, ပယာံမ် pəyam [pə̆ yam]. Skt. **ပြယာမ**, ပြိယာမ pra yā ma [prə̆ yɑ mə̆] n. length in space or time. ခရာဇမ္ဗော်၊ ခရာအခိုင်။ အကွာအဝေး၊ ကြာချိန်အတိုင်းအတာ။ (၂) extent in space or time. သွဲ့ခရာ၊ လလံအခိုင်။ အကျယ်အကွာအဝေး၊ ကြာချိန်အတိုင်းအတာ။]

ပိၚ်ယာယ်, ဝိန်ယာယ် pir yāy [pĭr yai] n. Term. ကာလအပိုင်အခြာ၊ အခိုင်အပိုင်အခြာ။ အချိန်အပိုင်းအခြား။ (၂) ခြာ။ သက်တမ်း။ Cf. **တိၚ်ဝိလ်**, တိန်ဝိလ်၂ tirwil [tir wil], **ဗ္ဘတ်**, ဗ္ဘတ် bnat [bənɔ̀t]. [Or. season. ရာသီ၊ ဥတု။ ရာသီ၊ ဥတု။ LM. **ပယာယ်**, ပယာယ် pa yāy [pə̆ yai] n. borders. တွို့၊ တွို့ဒွက်၊ ပယျို့။ နယ်စပ်၊ နယ်ခြား၊ နယ်သတ်မျဉ်း။ (၂) edge. မုဟ်၊ ခရာနာ၊ ခရီ၊ ခမြို့။ အစွန်း၊ အနား၊ နှုပ်ခမ်း။ Skt.

www.monlibrary.com

ပၚ်ယာယ, ပရ်ယာယ par yāya [pɔr ya yă] n. lapse of time. အခိင်မမှာရာအာ၊ အခိင်မယောင်ယာအာ။ လွဲမှားသွားသောအချိန်၊ ယိုယွင်းသွားသောအချိန်။ (၂) regular recurrence or development. ဒန့်မကလေင်ကွဲန့်ဒွံင်ဂွိုင်ကိုဝါ၊ ဟွံသေင်ဒန့်မဖော်ဖြေဝ်တိုန်၊ ကြိမ်ဖန်များစွာပြန်လည်ဖြစ်ပေါ်နေခြင်း၊ သို့မဟုတ်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်း။]

ပိၚ်လိတ်, ဝိရ်လဒ်ာ် pir lit [pĭr lɛt] n. **ပြလတ်,** ပြလာ် pra lat [pră lɔt] n. (**ပြလတ်,** ပြလာ် pralat [pră lɔt] n. Lph.) west. ပလိုတ်၊ ဒိုဟ်ပလိုတ်။ အနောက်၊ အနောက်အရပ်။

ပလိုတ်, ပလိုာ် pa luit [pă lot] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Opp. **မိရ်မောက်,** မိရ်မောက် mir mok [mir mòk]. [LM.; SM. **ပလိုတ်,** ပလိုာ် pə lɔt [pă lot]. **ပ္လိတ်,** ပ္လိတ် plit [pəlɛt] v. to set. ပ္ဍိုတ်၊ သဝ်၊ ဍူ။ ဝင်သည်၊ မှောင်သည်၊ ချုပ်သည်။]

ပူၚ်, ပုရ် pur [pur] n. (Lph) personal name. ယွူပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ပူ, ပု pū [pao^{1}] n. dove. ဂစေံပူ။ ချိုးငှက်။ [LM. **ပူ,** ပု pū [pao^{1}]. SM. **ပူ,** ပု pao [pao^{1}].]

ပၚ်ဏယက်, ပုရ်ဏယက် pur ṇayak [pur nă yɛak] n. A Yakkha chief in the Vidhurapaṇḍita-jātaka. ကျိုပ်သ္ဂိုပ်လကိုဟ်မက္ခုင်ပွဲဇာတ်ဝိဓူရပဏ္ဍိတာ။ ဝိဓူရပဏ္ဍိတဇာတ်လာဘီလူးခေါင်းဆောင်။ Syn. **ပုဏ္ဏယက်,** ပုဏ္ဏယက် puṇ ṇayak [pun nă yɛak]. [Skt. **ပၚ်ဏယက်သ္ဂ,** ပုရ်ဏယက်သ့ pūrṇa yakṣa [pur nă yɛak shă].]

ပၚ်လာ်, ပုရ်လာသ် purlās [pur las] v. **ပၚ်လာ်ကိုင်ကာလ်,** ပုရ်လာသ်ကိန်ကာလ် pur lās kin kāl [pur las kɛn kal] v. to expound (something). သောင်တူးပ္ဍိုန်ထွး ပရောပရာကိစ္စမွဲမွဲ။ အကြောင်းအရာကိစ္စရပ်တစ်ခုခုကိုရှင်းလင်းတင်ပြသည်။ [LM. **ပလ:,** ပလး pa laḥ [pă lah]. SM. **ပလ:,** ပလး pə lah [pă lah] v. to lay open. လးထွးလဝ်၊ လးဖျေါထွးလဝ်။ တည်ခင်းထားသည်၊ ခင်းကျင်းပြထားသည်။] **လာ်,** လာသ် las [las] v. to lay. လးဖျေါလဝ်။ ခင်းကျင်းထားသည်။

ပူၚ်, ပုရ် pūr [pao^{1}r] n.to surround with. ဝိုင်ရေတ်လဝ်၊ ပူဗိုင်လဝ်။ ဝိုင်းရံသည်၊ သိုင်းပတ်သည်။ (၂) to bind round. ဒက်ရေတ်လဝ်၊ ဒက်ပူလဝ်၊ စန်ပူလဝ်။ ချည်နှောင်သည်၊ ရစ်ပတ်ချည်နှောင်သည်။ n. country. ရး။ ပြည်၊ နိုင်ငံ။ (၂) town. ဒုင်၊ ပူရ။ မြို့၊ ပူရ။

ပူ, ပု pū [pao^{1}] v. wrap. ဒက်ကွေဟ်လဝ်။ ရစ်ပတ်ချည်နှောင်ထားသည်။ **ပူဗိုက်,**

www.monlibrary.com

ပူဒိုက် pū buik [pao^{1} bèk] v. to coil round. ဒက်ကပူလဝ်၊ ရေတ်ကပူလဝ်။ ရစ်ခွေထားသည်၊ ပတ်ခွေထားသည်။ Cf. ဂိဝ်, ဂီဒ် gīw [gĭw]. [LM.; SM. ပူ, ပု pao [pao^{1}] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ပလ်, ပလ် pal [pɔl] n. (Lph.) personal name. ယွဉ်ပူဂို်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Perhaps. ဒ်မာန်။ ဖြစ်နိုင်။ **ပဝ်**, ပဒ် paw [pɔ] v. to begin to ripen. သွကြံင်ကျူဟ်ကျင်။ ရင့်မှည့်လာသည်။ (၂) to die. (monk) စ်အာသွဝ်။ ဘဝနတ်ထံပြန်လွန်တော်မူသွားသည်။ (၃) to fly. (ဂစေ်)ပဝ်အာ။ (ငှက်) ပျံသွားသည်။ Or. ဟွံသေင်။ သို့မဟုတ်။ SM. **ပိုလ်**, ဒုံလ် puil [pɑɒl] v. to exceed. သ္ဂျီလောန်အာ၊ သ္ဂျီဖွိုင်အာ၊ သ္ဂျီလောန်ကဲအာ။ သာလွန်သည်၊ ပိုမိုသည်၊ လွန်ကဲသည်။ (၂) be extra. ပိုအာ၊ ပိုသာန်အာ၊ ဒ်အပိုအသာန်။ ပိုသည်၊ ပုံမှန်ထက်ပိုသည်၊ ပိုပိုမိုမိုရှိသည်။]

ပလ်လင်, ပလ်လင် pal laṅ [pɔl lɛŋ] n. seat. ပလ္လင်၊ ဒ္ဒဲဝဲ့၊ ပ္ဒင်။ ပလ္လင်၊ ထိုင်ရန်နေရာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပလ်လင်က**, ပလ်လင်က pallaṅka [pɔl lɛŋ kă].

ပလ်လင်က, ပလ်လင်က pallaṅka [pɔl lɛŋ kă] n. throne. ပလ္လင်၊ ပ္ဒင်၊ နန်၊ အာဏာစက်ဥကရာတ်။ ပလ္လင်၊ ထီးနန်း၊ ဘုရင့်အာဏာစက်။ (၂) seat. ပလ္လင်၊ ဒ္ဒဲဝဲ့၊ ပ္ဒင်။ ပလ္လင်၊ ထိုင်ရန်နေရာ။

ပလ်လင်, ပလ်လင် pal laṅ [pɔl lɛŋ] n. (MM.) seat. ဒ္ဒဲဝဲ့။ ထိုင်ရန်နေရာ။ (၂) siting position. ဗီဒ္ဒံင်ဝဲ့။ ထိုင်နေသောပုံစံ။ Cf. **ကာသ်**, အာသ် ʻās [as], **ကိန်တာရ်**, ကိန်တရ် kintar [kɛn tɔr], **သီဟာသ်**, သီဟာသ် sīhās [sæ hɑs], **ထဲဝေ်ယ်**, ထဲဝေ်ယ် tha wāy [thă wai]. [LM. **ပလင်**, ပလင် pa laṅ [pă lɛŋ], **ပ္လင်**, ပ္လင် plaṅ [plɛŋ] n. seat. ပလ္လင်၊ ဒ္ဒဲဝဲ့၊ ပ္ဒင်။ ပလ္လင်၊ ထိုင်ရန်နေရာ။ P. **ပလ်လင်က**, ပလ်လင်က pallaṅka [pɔl lɛŋ kă].]

ပါလ်, ပါလ် pāl [pɑl] n. regent. ပူဂို်မအုပ်ခုပ်စွ။ ကိုယ်စားစိုးမိုးအုပ်ချုပ်သူ။ see. ရံင်။ ရှု။ **လောက်ပါလ်**, လောက်ပါလ် lok pāl [lok pɑl] n. regents of the quarters. သ္ကျတ်ဒေသ၊ အရာပ်။ ဒေသတစ်ခုခု၏အစိတ်အပိုင်း၊ အရပ်ဒေသ။ see. ရံင်။ ရှု။ **လောကပါလ်**, လောကပါလ် lokapāl [lò^{1} kă pɑl]. **သ္မိင်လောကပါလ်**, သ္မိင်လောကပါလ် smiṅ lo ka pāl [smoiŋ lò^{1} kă pɑl] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ပိဝ်, ဗိဒ် piw [pĭw] n. kind of musical instrument. ကွိင်ကွိုက်တိင်တိုက် မွဲဂကူ။ တူရိယာပစ္စည်းတစ်မျိုး။ read. ဗ်္ဂ။ ဖတ်။ **တပိဝ်**, တဗိဒ် ta piw [tă pĭw] n. reed-

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

horn. တပိုဝ်။ တံပိုး။

ငပါဝ်ကာမ်, ဖေါဝ်ကာန် pokām [po cam] n.(**ဍုင်ငပါဝ်ကာမ်**, ဍုန်ဖေါဝ်ကာန် ḍūṅpokām [ɗʒŋ po cam], **ဍုင်ငပါဝ်ကာမ်**, ဍုန်ဖေါဝ်ကာန် ḍuṅ po kām [ɗʒŋ po cam]) n. Pagan, the ancient capital of Burma. ဍုင်ဗကာံ၊ ရာဇဌာနီ ဂကူဗွာတံတြော်။ ပုဂံပြည်၊ ရှေးဦးဗမာတို့၏မင်းနေပြည်တော်။

ပုကာမ်, ပုကာန် pukām [paŏ cam] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဗုကာမ်, ဗုကာန် bukām [bŭ cam] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ပုကာမ်, ပုကာန် pukām [paŏ cam] n. (MM. **ပုကာမ်**, ပုကာန် pukām [paŏ cam], **ဍုင်ပုကာမ်**, ဍုန်ပုကာန် ḍuṅ pu kām [ɗʒŋ paŏ cam].) n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဘိမန္နဂပူရ်**, အရိမဒ္ဒနပုရ် 'a ri mad da na pūr [ă rĭ mɔt ɗă nă pù ră]. SM. **ဟကာမ်**, ဟကာန် həkām [hă cam]

ငပါဝ်ဗိသာတ်, ဖေါဝ်ရိသာတ် porisāt [po ræ̆ sat] n. Cannibal. မွိုဟ်ဂကူစဖျူန်မွိုဟ်မွဲဂကူ။ လူသားစားလူမျိုးတစ်မျိုး။ [P. **ငပါဝ်ဗိသာဒ**, ဖေါဝ်ရိသာဒ porisāda [po ræ̆ sa ɗă].]

ငပါဝ်ဂာန်, ဖေါဝ်ရာန် po rān [po ràn] n. (that which is) ancient. ဒဒှ်မဒှ်အရာတြော်တြဟ်။ ရှေးဟောင်းနှင့်ဆိုင်သောအရာ။ (၂) ancient time. အခိုင်တမ္ဘာတော်။ ရှေးအတိကာလ။ [Skt. **ငပါဂဏ**, ဖေါရာဏ pau rāṇa [pao² rèa nă]./P. **ငပါဝ်ဂာဏ**, ဖေါဝ်ရာဏ porāṇa [po rèa nă] adj. ancient. မဆောင်စပ်ကိုအခိုင်တြော်တြဟ်တော်။ ရှေးဟောင်းနှင့်ဆိုင်သော။]

ငပါဟ်, ဖေါဟ် poh [pɒh] v. **ပဏ်ငပါဟ်**, ပညှ်ဖေါဟ် pañ poh [pɔn pɒh] v. to shoot with cross-bows and pellet bows. ပန်နကိုတူ၊ ပော်ဒနကိုပွေဟ်။ ဒူးလေးနှင့်ပစ်သည်၊ လောက်လေးနှင့်ပစ်သည်။ [LM. **ငပါဟ်**, ဖေါဟ် poh [pɒh], **ပဟ်**, ပဟ် pah [pɔh].SM. **ပုဟ်**, ပုဟ် puh[pŭh]v. to shoot with a pellet bow. ပော်ဂကိုပွေဟ်။ လောက်လေးနှင့်ပစ်သည်။(၂) to fillip. ရပ်တံင်ပော်ဒနကိုကောန်တဲ။ လက်ချောင်းကလေးဖြင့်ဆွဲကိုင်ပစ်ခတ်သည်။ LM. **ပ္နောဟ်**, ပ္နောဟ် pnoh [pənɒh]. SM. **နုဟ်**, နုဟ် nuh [nuh] n. pellet bow. ပွေဟ်။ လောက်လေး။]

ပိသ်, ဗိသ် pis [pɛs] v. to pound. ထွုက်၊ ထွက်၊ ပိုဟ်၊ ဓရိတ်။ ထောင်းသည်၊ ကြိတ်သည်။ reduce to pounder. သ္ဂိုစိုပ်အာကဆံင်ခွိုက်။ အမှုန့်အဆင့်သို့ရောက်စေသည်။ [LM. **ပိုဟ်**, ဗိုဟ် puih [poh].; SM. **ပိုဟ်**, ဗိုဟ် pɒh [poh].]

www.monlibrary.com

ပိသ်ကျောက်, ဝိသ်ကျောအ် pistmo'[pɛs tmɔ̆^{1}] v. grind the rock. ပိုဟ်တွံ၊ ထွက်တွံ၊ ထွုက်တွံ။ ကျောက်ထောင်းသည်၊ ကျောက်ကြိတ်သည်။

ပုသ်, ပုဒသ် pus [pŭs] n. (1557) **ဂိတုပုသ်**, ဂိတုပုဒသ် gitu pus [gĭ taŏ pŭs] n. the tenth lunar month of the Mon, roughly corresponding to January. ဂိတုပုဟ်၊ ဗွဲသရောပ်မသွဟ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဂျာန်နျူအာရီ။ ပြာသိုလ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အနီးစပ်ဆုံးအင်္ဂလိပ်လဂျန္နာဝါရီလနှင့်ညီသည်။ [LM.; SM. **ပုဟ်**, ပုဒဟ် paoh [pŭh]. Skt. **ပေါ်ဒ္ဂ**, ဒေါ်ရှ် pauṣa [pao^{2}shă]. **ပုဿျ**, ပုဒသျ puṣya [pŭ shəyă].]

ပတ်ဃမောတ်, ပအ်ဂ္ဂမောအ် pa 'i mo'[pă ĭ mŏ] v. make name, be name. ပဂ္ဂမော်၊ ပယ္မူ။ နာမည် ပြုလုပ်သည်။

ပတ်ဃမောတ်ထြာပ်, ပအ်ဂ္ဂမောအ်ထြာပ် pa'imo'trap [pă ĭ mŏ trap] v. make name trap. ပယ္မူထြာပ်။ တရာပ်နာမည် ပြုသည်။

ပတ်ဃမောတ်ထြာပ်တတိယ်ပိ, ပအ်ဂ္ဂမောအ်ထြာပ်တတိယ်ပိ pa'imo'trap ta ti yam̆ pi [pă ĭ mŏ trap tă tæ̆ yɔm pæ̆] v. make name of trap three times. ပယ္မူထြာပ်ပိဝါ။ တရာပ်နာမည်သုံးကြိမ် ပြုလုပ်သည်။

ပတ်ဃမောတ်ထြာပ်ဒုတိယ်ပိ, ပအ်ဂ္ဂမောအ်ထြာပ်ဒုတိယ်ပိ pa'imo'trap du tiyam̆pi [pă ĭ mŏ trap dŭ tæ̆ yɔm pæ̆] v.make name of trap two times. ပယ္မူထြာပ်ဓဝါ။ တရာပ်နာမည်နှစ်ကြိမ်ပြုလုပ်သည်။

ပတ်ကုမ်, ပအ်ကုမ် pa'kum [pă kum] v. to assemble, collect gether. ပ္လော်။ စုသည်။

ပတ်ဃမတ်, ပအ်ဇမတ် pa' ca mat [pă că mɔt] v. to certify, to examine. ပစ္စတ်၊ သွစ္စတ်။ စစ်ဆေးမှု ပြုသည်။

ပါအ်, ဗါအ် pāa' [paă] prep. for, because of, on account of. သွက်၊ ဇွော်၊ အဘို၊ ဘို။ အတွက်၊ အဖို့။

ပုက်ကပ်, ပုအ်ကဗ် pu'kap [pŭ kɔp] v. overturn, prostrate, place something face down-wards, turn upside down. ပ္ဂပ်။ မှောက်သည်။

ပုက်မတ်, ပုအ်မတ် pu'mat [pŭ mɔt] v. fire. ပုမတ်၊ ပ္ဂတ်။ မီး။ **ပူက်မတ်**, ပုအ်မတ် pū'mat [pao^{1}mɔt].

ပုက်မသ်, ပုအ်မသ် pu'mas [pŭ mɔs] v. to be pleased, to be happy. ပူမတ်၊ ပူမ့်။ ရွှင်လန်းသည်၊ ဝမ်းမြောက်သည်။

www.monlibrary.com

ᦅᧁᦀᧆ, ဃေါအ် po˙[pŏ] prep. for, because of, on account of. ပအ်၊ ပံ၊ သွက်၊ ဇွဲ၊ အဘို၊ ဘို။ အတွက်၊ အဖို့။

ᦟᧁᦵᧆ, ᦟᧁᦵ p˙ār [pəar] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ ᦟᧁᦵᧆ, ᦞᧁᦵᧆ sp˙ār [səpəar] v. to carry out. ရင်တွုင်ပတဲ့ထော်။ ပြီးမြောက်အောင်ဆောင်ရွက်သည်။ (၂) practise. ပ္ကတ်ပ္ကေင်။ လေ့ကျင့်သည်။ ᦟᧁᦵᧆᦷᦙ, ᦟᧁᦵᧆᦷᦙᦵᦟ p˙ārdas [pəar dɔh] v. to put into prectice. နံ့ကိုအကောင်။ လုပ်လေ့လုပ်ထရိသည်။ Der. ᦳᦸᦷᦟᧁᦵᧆ, ပုန်အာ pun˙ār [pun ar] n. conduct. ပွ၊ အခိုက်၊ အခိုက်အလိုက်။ အပြုအမူ၊ စရိုက်၊ စရိုက်သဘာဝ။ [LM. ᦟᧁᦵᧆ, ᦟᧁᦵ p˙ār [pəar], ᦡᧁᦵᧆ, ᦟᧁᦵ ph˙ār [phə ar] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ᦟᧁᦵᧆ, ᦞᧁᦵᧆ sp˙ār [səpəar] v. to carry out. ရင်တွုင်ပတဲ့ထော်။ ပြီးမြောက်အောင်ဆောင်ရွက်သည်။(၂) practise. ပ္ကတ်ပ္ကေင်။ လေ့ကျင့်သည်။] ᦅᧁᦵᧆ, ᦅᧁᦵ ˙ār [ar] v. to go. အာ။ သွားသည်။

ᦺᦂᧂ, ᦟᧂᦂ p˙åñ [pəɔŋ] v.(MM.) to inhibit. စိုဒ္ဒာ၊ ဆုံတာ။ ကာကွယ်သည်၊ ဆီးတားသည်။ ᦺᦂᧂᦉᦷᦙᧆ, ᦟᧂᦂᧂᦉᦷᦙ p˙åñpramat [pəɔŋ pră mɔt] v. to prevent from burning. စိုဒ္ဒာလဝ်ပွတ်ရဟဂွံတူ။ မီးမလောင်စေရန်ကြိုတင်ဆီးတားသည်။ [LM. ᦺᦂᧂ, ᦟᧂᦂ p˙åñ [pəɔŋ], ᦀᧂ, ᦵᧂᦂ ˙åñ [ɔŋ], ᦷᦀᧂ, ᦷᦵᧂᦂ pa˙åñ [pă ɔŋ]. SM. ᦲᦀᧂ, ᦲᦵᧂᦂ həɔŋ [hă ɔŋ] v. to hold (breath). အံင်ယဝ်။ အသက်အောင့်သည်။]

ᦺᦂᧂᦉᦷᦙᧆ, ᦟᧂᦂᧂᦉᦷᦙ p ˙åñ pra mat [pəɔŋ pră mɔt] v. give birth to a child. တွံင်ပွတ်။ မီးဖွားသည်။ (၂) to warm oneself at a fire ဓံင်ပွတ်။ မီးလှုံသည်။

ᦺᦔᧁᦷ, ᦟᧁᦷ p˙ap [pəɔp] v. to commit the charge of. အပ်ပြာပ်ကို၊ သွဲအပ်ကို။ အပ်နှံသည်၊ လွဲအပ်သည်။ [LM. ᦺᦔᧁᦷ, ᦟᧁᦷ p˙ap [pəɔp], ᦅᦺᦟᧁᦷ, ᦟᧁᦵᧁᦷ p˙op [pəɒp]. SM. ᦲᦔᧁᦷ, ᦲᦵᧁᦷ ɔp [ɔp].]

ᦺᦟᧁᦷ, ᦟᧁᦵᧁᦷ p˙āp [pəɑp] v. to compel. သ္ဂိုကျောန်အဓမ္မ၊ ကေတ်နကိုနဲကဲအဓမ္မ။ အတင်းအဓမ္မလုပ်ဆောင်စေသည်၊ အဓမ္မနည်းဖြင့်အရယူသည်။ (၂) hold in subjection. ထိင်ဒက်ကောပ်ကဲ၊ ပ္ဂောပ်ထော်ပွဲသ္ဂေါ်တဲ၊ သွးဒုင်လိုန်ပိန်ထော်။ ထိန်းချုပ်သည်၊ လက်အောက်ကျရောက်စေသည်၊ နှိမ်နင်းခြင်းခံရသည်။

www.monlibrary.com

ꩻꩪꩬꩫꩭꩪꩥꩫꩪꩬꩥ, ꩮꩬꩪꩫꩭꩪꩥꩫꩪꩬꩥ p'āp'ut dihpan [pɔap ut ðih pɔn] v. come from the four cardinal points of the compass, approch from four directions . ပြာပ်ကျင်အိုတ်ဒိုဟ်ပန်။ အရပ်လေးမျက်နှာစလုံးမှလာရောက်သည်။

ꩻꩪꩬꩥ, ꩮꩬꩥ p'ār [pɔar] v. to conduct, to practise, to promote, to behave. ပ္ဍာ (ဒွေတ်)။ ပြုမူသည် (အကျင့်)။

ꩻꩪꩬꩥ, ꩮꩬꩥ p'or [pɔor] v. to urge, to remind. ဖွော်ဝ်၊ ဖွိုက်ဖွော်ဝ်။ နှိုးဆော်သည်၊ တိုက်တွန်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩪꩬꩫ, ꩮꩬꩫ p'āw [pɔaw].

ꩻꩪꩬꩫ, ꩮꩬꩫ p'āw [pɔaw] v. to send to. ပလံင်ဗွိုပ်ကို၊ ပလံင်ဏာ။ ပို့ဆောင်ပေးသည်၊ ပို့လိုက်သည်။ (၂) to cause to. သ္ဂိုးဒ့်၊ သ္ဂိုးကွိုးဒ့်။ ဖြစ်ပျက်စေသည်၊ ဖြစ်ပွားစေသည်၊ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ (၃) to bid to. ကိုအသံ၊ ဇ္ဇာန်ဗျန်လဝ်။ အမိန့်ပေးသည်၊ မှာကြားသည်။ (၄) to urge to. ကိုက္ဍဝ်၊ ဖွိုက်ဖွော်ဝ်။ အကြံပေးသည်၊ တိုက်တွန်းသည်။ [LM. ꩻꩪꩬꩮ, ꩮꩬꩮ p'ow [pɔo], ꩻꩪꩬꩮꩵ, ꩮꩬꩮꩵ pa'ow [pă o], ꩻꩪꩬꩫꩵ, ꩮꩬꩫꩵ pa'aw [pă ɔ], ꩻꩪꩬꩫꩵ, ꩮꩬꩫꩵ pha'ow [phă o], ꩻꩪꩬꩫ, ꩮꩬꩫ ph'ow [phə o]. MM. ꩻꩪꩬꩥꩵ, ꩮꩬꩥꩵ pa'or [pă o]. ꩻꩪꩬꩥ, ꩮꩬꩥ 'or [o] v. to cause to. သ္ဂိုးဒ့်၊ သ္ဂိုးကွိုးဒ့်။ ဖြစ်ပျက်စေသည်၊ ဖြစ်ပွားစေသည်၊ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။]

ꩻꩪꩬꩫ, ꩮꩬꩮ p'ow [pɔo] v. to urge to, to incite. ဖွော်ဝ်၊ ဖွိုက်ဖွော်ဝ်။ နှိုးဆော်သည်၊ တိုက်တွန်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩪꩬꩫ, ꩮꩬꩫ p'āw [pɔaw].

ꩻꩫ, ꩮꩫ pkau [pɔkɑo^{3}] n. flower. က်။ ပန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩫꩬꩫ, ꩮꩬꩫ pkāw [pɔkɑw].

ꩻꩫꩀ, ꩮꩫꩀ pkak [pɔkɛk] v. to turn upside down. သ္ဂိုးလွှဲလွှုန်ခွေ်အာဖာအသွဝ်။ အပေါ်ပိုင်းကို အောက်ဖက်သို့ရောက်သွားစေသည်။ (၂) turn downwards. ဗ္ဘးဖျေါလွှဲဖာအသွဝ်။ အောက်ဖက်သို့လှန်ချသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩫꩀ, ꩮꩫꩀ ptak [pɔtɛk].

ꩻꩫꩍ, ꩮꩍ pkaṅ [pɔkɛŋ] v. ꩻꩫꩍꩵꩍ, ꩮꩍꩵꩍ pkaṅ raṅ [pɔkɛŋ rɛŋ] v. hypoth. နဒဒ့် မဒ့်မာန်ဟေင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ ꩻꩫꩍꩵꩍ, သ္ဂကင်ရင် spa kaṇ raṅ [spă kɛŋ rɛŋ] v. to have at one's disposal. ဂ္ဂံညံင်ရ်မန္ဂံတက်ပိုက်ဆန္ဒ။ စိတ်ဆန္ဒရှိသ်ကဲ့သို့ရရှိသည်။ (၂) possess. ပိုင်ပြီလဝ်။ ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။

[MM.] v. to be master of especially royal power, kingdom, to rule

www.monlibrary.com

over. ဒ်တ်တ့ာ၊ ဗွဲတွေင်ဂွံလဝ်အသံအဝ်ဂုကရာတ်၊ ရးဂုကရာတ်ပိုင်ပြီ၊ အုပ်ခုပ်ပိုင်ပြီ။ အရှင် သွင်ဖြစ်စေသည်၊ အထူးသဖြင့်ဘုရင့်ဩဇာအာဏာကိုစိုးပိုင်ထားပြီး၊ ဘုရင့်စိုးမိုးသောနိုင်ငံကိုစိုးမိုးအုပ်ချုပ်သည်။ Cf. ငာမ်, နောမ် nom [nɒm], ကျိုင်, ကွဲန် kmin [kə mɛn]. [LM. ပ္ကာ်ငာ်, ပ္ကင်ရင် pkaṅraṅ [pəkɛŋ rɛŋ], ပကာ်ငာ်, ပကင်ရင် pakaṅraṅ [pə̆ kɛŋ rɛŋ]. SM. ပ္ကာ်ငာ်, ပ္ကင်ရင် pəkɛŋ rèɑŋ [pəkɛŋ rèɑŋ] v.]

ပ္ကာ်ငာ်, ပ္ကင်ရင် pkaṅraṅ [pəkɛŋ rɛŋ] v. to administer, to superintend, to govern, to rule. အုပ်ခုပ်၊ စွဲန်၊ ပိုင်ပြီ။ အုပ်ချုပ်သည်၊ စိုးမိုးသည်၊ ပိုင်ဆိုင်သည်။ (၂) to put on, to wear. ဗိုက်လွှက်၊ ရပ်။ ဝတ်ဆင်သည်၊ ကိုင်ဆောင်သည်။

ပ္ကာ်ဂံတ, ပ္ကင်ရံတ် pkaṅ raṅ tɑu [pəkɛŋ rɛŋ tɑo^{3}] v. are governing, are ruling. to rule over. အုပ်ခုပ်တ်၊ စွဲန်တ်၊ ပ္ကင်ရင်တ်၊ ပိုင်ပြီတ်။ အုပ်ချုပ်နေသည်၊ စိုးမိုးနေသည်၊ ပိုင်ဆိုင်နေသည်။ (၂) to put on, to wear. ဗိုက်လွှက်တ်၊ ရပ်တ်။ ဝတ်ဆင်နေသည်၊ ကိုင်ဆောင်နေသည်။

ပ္ကာ်ငာင်, ပ္ကင်ရာင် pkaṅrāṅ [pəkɛŋ rɑ̀iŋ] v. to rule. To govern. အုပ်ခုပ်၊ စွဲန်၊ ပိုင်ပြီ။ အုပ်ချုပ်သည်၊ စိုးမိုးသည်၊ ပိုင်ဆိုင်သည်။ (၂) to put on, to wear. ဗိုက်လွှက်၊ ရပ်တ်။ ဝတ်ဆင်သည်၊ ကိုင်ဆောင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပ္ကာ်ငာ်, ပ္ကင်ရင် pkaṅraṅ [pəkɛŋ rɛŋ].

ပ္ကတ်, ပ္ကတ် pkat [pəkɔt]v.(MM.) to teach. ဖျံကို်၊ ဗ္တောန်ကို်။ ချပေးသည်၊ သင်ပေးသည်။ (၂) set to study. သွကတ်လွတ်၊ သွကတ်ဗ္တောန်။ စတင်လေ့လာသည်၊ စတင်သင်ကြားသည်။ Cf. ဒိန်ဒု, ဒိန်ဒု dindu [dɛ̀n dŭ], ဗုတောန် bu ton [bŭ tɒn]. [LM. ပ္ကတ်, ပ္ကတ် pkat [pəkɔt], ပကတ်, ပကတ် pa kat [pə̆ kɔt]. SM. ပကတ်, ပကတ် pəkɔt [pə̆ kɔt] v. to study. လွတ်၊ ကတ်လွတ်ပညာ။ လေ့လာသည်၊ ပညာဆည်းပူးသည်။]

ကျာမ်, ပ္လောမ် pkom [pəkɒm] v. to collect together. ပ္လေံ၊ ပ္လေံပ္လေဝ်၊ ပ္လေံပ္လေဝ်စွံ လဝ်မွဲစွံ၊ စန်ဒက်။ စုသည်၊ စုဆောင်းသည်၊ စုစည်းသည်၊ အတူတကွစုစည်းထားသည်။ ကျာမ်ကတ်, ပ္လောမ်ကေတ် pkom ket [pəkɒm kit] v. to assemble. ကော်ခရီညားသွံ်။ စုဝေးကြသည်။ [LM. ကျာမ်, ပ္လောံမ် pkoṁ [pəkɒm], ပကျာမ်, ပကောံမ် pakoṁ [pə̆ kɒm].SM. ကျာမ်, ပ္လောမ် pəkom [pəkɒm]. ကျာမ်, ကောမ် kom [kɒm] v. to associate. ပံင်ဖက်၊ ပံင်ကော်၊ ပံင်ဖက်အာမွဲစွံ။ ပေါင်းသင်းသည်၊ ပေါင်းဖက်သည်၊ ပေါင်းစုသည်။]

www.monlibrary.com

ပ္ကာဝ်, ပ္လာခ် pkāw [pəkaw] n. &v. **ပ္ၜာဝ်**, ပ္ၜာခ် pa kāw [pă kaw] n. & v. (OM. **ပ္ၜာဝ်**, ပ္ၜာခ် pa kāw [pă kaw] n. & v. Lhp.) flower. က်။ ပန်း။ (၂) floral ornament. ပ္လတရိုန်။ ပန်းပွင့်အဆင်တန်ဆာ။ (၃) to flower. ဇဝ်က်။ ပန်းပွင့် ပွင့်သည်။ **ပ္ကာဝ်ဇုမ်ဝန်**, ပ္လာခ်ဇုမ်ဝန် pkāwjuṁ wan [pəkaw jùm wɔ̀n] n. garland of flower. ဇွန်က်။ ပန်း ကုံး။ **ပ္ကာဝ်တိဍ်တာဍ်**, ပ္လာခ်တိည်္ဒတာည် pkāw tiñ tañ [pəkaw tɛn tan] n. blossoms of sal tree. က်ဓိတာန်။ ကုက္ကိုပွင့်။ **ပ္ကာဝ်ဒီရ်ကသ်** pkāwdirkas [pəkaw dĭr kɔs], **ပ္ကာဝ်ဒီရ်ရကသ်**, ပ္လာခ်ဒိန်ရကသ် pkāwdirrakas [pəkaw dĭr ră kɔs] n. lotus. က်ဒက်၊ က်ကိုန်။ ပဒုမ္မာကြာပွင့်။ **ပ္ကာဝ်ဗြာဇ်ကျော်**, ပ္လာခ်ဗြာစ်ကွေ့ခ် pkāw brāc kmow [pəkaw brɑ̀t kəmo] n. flower of areaca nut.က်တုံသတ်မွဲဂကူ။ ကွမ်းသီးပင်တစ်မျိုး။ **ပ္ကာဝ်မ္လိရ်**, ပ္လာခ်မ္လိန်ရ် pkāw mlir [pəkaw mlĭr] n. jasmine flower. က်မ္ဍိ်။ မြတ်လေးပန်း၊ စမွာယ်ပန်း။

ပ္ကဴ, ပ္လ် pkau [pəkao^3] n. (MM.) **ပ္ကဴဒကာဟ်**, ပ္လဒကာဟ် pkau da kah [pəkao^3 dĕ̆ kɔh] n. lotus. က်ဒက်၊ က်ကိုန်။ ပဒုမ္မာကြာပွင့်။ **ပ္ကဴပမတ်**, ပ္လပမတ် pkau pamat [pəkao^3 pă̆ mɔt] n. fireworks. က်ပုတ်၊ က်ဆေငြ့။ မီးရှူးမီးပန်း။ Cf. **ဇေါ်**, ဇရော် jar [jɔ̀r]. [LM. **ဂ်**, **ဂ** kau [kao^3], **ပ္ကဴ**, ပ္လ pkau [pəkao^3], **ပ္ၜဂ်**, ပ္ၜာ pa kau [pă kao^3] n. SM. **ဂ်**, **ဂ** kao [kao^3] n. & v. flower. က်။ ပန်း။ (၂) to flower. ဇဝ်။ အပွင့်ပွင့်သည်။ **ပ္ကဴ**, ပ္လ pkau [pəkao^3] n. floral ornament. ပ္လတရိုန်။ ပန်းပွင့်အဆင်တန်ဆာ။]

ပ္ကာဝ်ဓသ်သိရ်ဝိင်, ပ္လာခ်ထရ်သိရ်ဝိင် pkāw thar sir wiṅ [pəkaw thɔ sir woiŋ] n. circular golden garland. ပ္လထဝ်ကဝါင်ကဝါင်။ ရွှေပန်းကုံးဝိုင်းဝိုင်း။

ပ္ကာဝ်ဒကာဟ်, ပ္လာခ်ဒကာဟ် pkāw da kah [pəkaw dĕ̆ kɔh] n. Lotus. က်ဒက်၊ က်ကိုန်။ ပဒုမ္မာကြာပန်း။

ပ္ကာဝ်ဗိက်, ပ္လာခ်ဗိက် pkāw biṅ ka [pəkaw bòiŋ kă̆] n. flower of parched rice. က်ပ္တ၊ ပ္လပ္တ။ ပေါက်ပေါက်ပန်း။

ၛ္ကာ်, ဗ္ဂေခ် pgor [pəgɔ̀^{2}r] v. to make ready for. ကျောန်လဝ်ဒတဲ့၊ ပလေဝ်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြုလုပ်ထားသည်၊ အသင့်ပြင်ဆင်ထားသည်။ **ပ္ကဝ်**, ပ္လခ် pgaw [pəgɔ̀] v.(MM.)

www.monlibrary.com

id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ဂြုင်, ဓြေင် preñ [preaŋ], ဂၚ်, ရေင် reñ [rèaŋ]. [LM. ဂ္လာဝ်, ဗ္လောဝ် pgow [pəgò^{2}], ဗဂါဝ်, ဗဓါဝ် bagow [bə̀ gò^{2}] v. to heal. သ္ဂျိုဗ္ဘးအော။ ပျောက်ကင်းစေသည်။ (၂) restore. စိုပ်ကျင့်ဗိုတြော်။ မူလအတိုင်းပြန်လည်ရောက်ရှိသည်။ (၃) make hand-some. သ္ဂျိုဆဲကျင့်။ တင့်တယ်လာစေသည်။ SM. ပဂါဝ်, ပဓါဝ် pəgò [pəgò^{2}] v. to heal. သ္ဂျိုဗ္ဘးအော။ ပျောက်ကင်းစေသည်။ ဂၚ်, ဓါရ် gor [gò^{2}r] v. to be fitting. သ္ဂျိုခွေအာဒွဲ၊ သ္ဂျိုမြဟ်မြကျင့်၊ သ္ဂျိုဗ္ဘးတိုန်။ နေရာကျသွားသည်၊ လန်းဆန်းလာစေသည်၊ ပျောက်ကင်းလာစေသည်။]

ပ္ပဝ်, ပ္ဒဝ် pgaw [pəgɔ̀] v. to make fit. သ္ဂျိုဒးဖွပ်၊ သ္ဂျိုကိတ်ညာပ်။ အံကိုက်ကျစေသည်၊ အံဝင်ဂွင်ကျစေသည်။ (၂) see. ရံင်။ ရှ။ ဂ္လာ်, ဗ္လောရ် pgor [pəgò^{2}].

ဂ္လား, ဗ္လား pgoḥ [pəgɔ̀h], ဂ္လားဟ်, ဗ္လားဟ် pgoḥh [pəgɔ̀h], ပ္ဂျုး, ပ္ဂျုး pguḥ [pəgùh] v. to blow. ဗဂိုဟ်။ မ္ဂုတ်သည်။ (၂) to play (wind instrument.) တလိုန်ကွိင်ကွိုက်ဗရကိုကျာ)။ (လေမ္ဂုတ်တူရိယာ)မ္ဂုတ်သည်။ Cf. ပိုက်, ဒုက် puik [pak]. [LM. ဗ္ဂိုဟ်, ဗ္ဂိုဟ် bguih [bə gɜ̀h], ဖ္ဂိုဟ်, ဖ္ဂိုဟ် phguih [phəgɜ̀h]. SM. ဟကိုဟ်, ဟဒိုဟ် həgɜ̀h [hə̆ gɜ̀h].]

ပ္ပး, ပ္ဒး pgaḥ [pəgɛ̀h] v. to import. မိက်ဂး၊ မိက်ဂွံသ္ဂး။ ဆိုလိုသည်၊ ဆိုချင်သည်။ (၂) signify. သ္ဂျိုတီ၊ စ္ဒောန်ထ္ဒး။ သိစေသည်၊ ပြည်ထန်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဗ္ဘး, ဗ္ဒး bgaḥ [bəgɛ̀h].

ဂ္လာ်, ဗ္လော် pñā' [pəŋɔ̆'] n. to make an effort. ကွံစိုတ်၊ ကွံစိုတ်လွိပရာ။ ကြိုးပမ်းသည်၊ အားထုတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဂ္လာက်, ဗ္လောအ် pñŏ' [pəŋɔ̆^{1}].

ပ္ဂာက်, ပ္ဒာအ် pñāa' [pəŋɔ̆'] v. look forwards to. ပ္ဒေါ်။ ရှေးရှုသည်။

ဂ္လာက်, ဗ္လောအ် pñŏ' [pəŋɔ̆^{1}] v. ဂြေပ်ဂ္လာက်ဏာ, ခြေပ်ဗ္လောအ်အာ dreppñŏ'ār [drĭp pəŋɔ̆^{1} a] v. to speed directly towards. ဂြိပ်အာဗွဲဂတာတေံပြဟ်ပြဟ်တပ်တပ်။ ခ္ဍာတည့်တည့်သို့အလျင်အမြန်ပြေးသွားသည်။ သ္ဂိုာ်ဂ္လာက်, သ္ဂိုာ်ခ္ဍိန်ဗ္လောအ် stirpñŏ' [sətir pəŋɔ̆^{1}] v. shall bestir themselves. ဇကုညးတံ၊ ညးတံသ္ဒးကွံစိုတ်လွိပရာရောင်။ သူတို့ကိုယ်တိုင်သူတို့ကြိုးပမ်းအားထုတ်သွားကြရလိမ့်မည်။ [LM. to make an effort. ကွံစိုတ်ပ္ဂိတ်လွိကွောန်။ အားသွန်ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်သည်။ LM. ဂ္လာက်, ဗ္လောအ် pñŏ' [pəŋɔ̆^{1}] v. to make an effort. ကွံစိုတ်ပ္ဂိတ်လွိကွောန်။ အားသွန်ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်သည်။ (၂) to go dircetly. အာဗွဲဂတတပ်တပ်။ ခ္ဍာသို့တည့်တည့်သွားသည်။ (၃) to

www.monlibrary.com

go rapidly. အာဗွဲမပြဟ်။ လျင်မြန်စွာသွားသည်။SM. ဇ္ဂာဂ်, ဇ္ဂောအ် pəñʊ̆ [pəɲʊ̆[1]] v. to go dircetly. အာဗွဲဂတတပ်တပ်။ ဒ့ရသို့တည့်တည့်သွားသည်။ (၂)to go rapidly. အာဗွဲမပြဟ်။ လျင်မြန်စွာသွားသည်။]

ပ္စ်ံ, ပ္ဒန် pcan [pəcɔn] v. to send word. ဗ္ဂန်ဏာဂလာန်။ အမှာစကားပါးလိုက်သည်။ Cf. **ပုမုံ**, ပုမုန် pu mun [pɑŏ mun]. Der. **ပိဏ်ဆံ်**, ဝိညဉ်စန် piñ can [pɛn cɔn] v. massage. ဂလာန်ပရိုင်ဗွန်။ သတင်းအမှာစကား။ [LM. **ဗျာံ**, ဗျန် phyan [phyɔn]. SM. **ဗျာံ**, ဗျန် phyɔn [phyɔn] v. to issue an order. ပ္ဍိတ်လလောင်တြားအသံမွဲ။ အမိန့်ကြော်ငြာစာတစ်ခုထုတ်ပြန်သည်။]

ပ္စုၚ်, ပ္ဒုန် pcun [pəcun] n. meat. ဖျုန်။ အသား။ **ဆပ္စုၚ်, စဒ္ဒုန်** cia' pcun [cɛ̆ pəcun] v. eats the meat. စဖျုန်။ အသားစားသည်။ [LM.; SM. **ဗျုၚ်**, ဗျုန် phyun [phyun].]

ပ္စု, ပ္ဒု pju [pəjŭ], **ပ္စု**, ပ္ဒု pju' [pəjŭ] v. to be mature. ဗျု၊ ဗျုထ်။ အိုသည်၊ အိုမင်းရင့်ရော်သည်။ (၂) to be old. ဇွောအယုက်။ အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သည်။ **ဍးပ္စု**, ညးဒ္ဒု ñaḥpju [ɲèh pəjŭ] n. adult. ညးဗျုဗျု။ အသက်ကြီးရင့်သူ။ **ဍးဒ္ဒု**, ညးဒ္ဒု ñaḥ bju [ɲèh bəjŭ] n. old man. ဗယု၊ ညးဗျု။ လူအို။ Cf. **တိံဂမ်**, တိန်ရေမ် tin rem [tɛn rim].[LM. **ဗျု**, ဗျု byu [byŭ].; SM. **ဗျု**, ဗျု pyŭ [byŭ].]

ဩ်, ဩ pñi [pəɲæ] v. (MM.) **ဩ်ဇမာယ်**, ဩ်ဇမောယ် pñi moy [pəɲæ mòa[2]] v. to ascertain. ဂ်ိုက်ဂ္ဂဲညံ်ရံသွေဂံချိုတ်ပ်ိုတ်။ သိသာအောင်သေချာအောင်လုပ်သည်။

ဃ္ဘာပ်ဧကမ်တယ်, ဗ္ဘောပ်ဇကေမ်တယ် pñop ja kem tay [pəɲɒp jɛ̆ kim toa] v. put under the hand, to put under one's control. သွသပ္ဍောပ်သ္ကေတဲ။ လက်အောက်သွတ်သွင်းသည်။

ပ္ညယ်, ပ္ဒယ် pḍay [pəɗoa] n. inside. လွာ်အပ္ဒဲ၊ လက်အပ္ဒဲ။ အတွင်းဖက်၊ အထဲဖက်။ (၂) prep. in. အပ္ဒဲဂ့်၊ အပ္ဒဲတေံ။ အထဲမှာ၊ အထဲ၌၊ အထဲတွင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပ္ညယ်**, ဗ္ဒေယ် pḍey [pəɗea].

ပ္ညယ်ကၚတ်, ပ္ဒယ်ကနတ် pḍaykanat [pəɗoa kă nɔt] prep. in the end, at the end, at last. ပ္ဒဲတွောတ်၊ ပ္ဒဲတွောတ်တဲ့။ အဆုံးတွင်၊ အဆုံး၌၊ နောက်ဆုံး၌။

ပ္ညယ်ပံဧၚ်ဇာဒိ, ပ္ဒယ်ပနံ်ဇရေံဗောဓိ pḍay pa naṅ ja reṅ bodhi [pəɗoa pă nɛŋ jɛ̆ rèaŋ bò[1] dhĭ] prep. in the throne near Bodhi tree. ပ္ဒဲပ္ဒင်ဇရေင်ဗောဓိ။ ဗောဓိ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပင်အနီးပလွင်ထဲမှာ။

ပ္ဍယ်ာမ္ဂိုဝ်, မ္ဍယ်သဒ္ဓိုဧ် pḍay sa bguiw [pəɗoɑ sə̆ bəgɜ̀] prep. in the purpouse of to be blessed, in propergate, shine in. ပဲ့ဒ္ဓိုလဟိုး။ ထွန်းကားစေရန်အတွက်၊ အထဲတွင်ထွန်းပြောင်ခါ။

ပ္ဍယ်ာမ္ဂိုဝ်ဃာဃာ, မ္ဍယ်သဒ္ဓိုဧ်သာသနာ pḍay sab guiw sā sa nā [pəɗoɑ sə̆ bəgɜ̀ sɑ sə̆ nɑ] prep. in the purpouse of to be blessed the Sāsanā, in the propergate a religion. ပဲ့ဒ္ဓိုလဟိုသာသနာ။ သာသနာထွန်းကားလာရေးအတွင်း။

ပ္ဍုက်, မ္ဍုက် pḍuk [pəɗɜk] v. hypoth. နဒဒ္ဒ်မဒ္ဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဃပ္ဍုက်**, သမ္ဍုက် spḍuk [səpəɗɜk] v. to embark. ပ္ဍိုန်လ္ဍူကွင်၊ တိုန်လ္ဍူကွင်။ သဘော်တင်သည်၊ သဘော်ပေါ်တက်သည်။ (၂) take up. ပ္ဍိုန်လ္ဍူ၊ တိုန်လ္ဍူ။ အပေါ်သို့တင်သည်၊ အပေါ်သို့တက်သည်။(သဘော်ပေါ်တင်သည်၊ သဘော်ပေါ်တက်သည်)။

လ္ဍာက်, မ္ဍောက် pḍok [pəɗok] v. hypoth. နဒဒ္ဒ်မဒ္ဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဃလ္ဍာက်**, သမ္ဍောက် spḍok [səpəɗok] v. (MM.) to install. ပ္ဍိုန်။ တင်မြောက်သည်။ (၂) convey. အပ်သွဲ့ကို၊ ဖိုန်နှင်ကို။ ပေးအပ်သည်၊ လွှဲပြောင်းပေးအပ်သည်။ (၃) on boat. တိုန်ဉုင်၊ တိုန်ကျိုက်ဉုင်။ လှေပေါ်တက်သည်၊ လှေတက်စီးသည်။[LM. **လ္ဍာက်**, မ္ဍောက် pḍok [pəɗok], **ပ္ဍိုက်**, ဍိုက် pḍuik [pəɗak]. SM. **ဍိုက်**, ဍိုက် dak [ɗak]. **ဎက်**, ဎက် duk [ɗɜk] v. to ride on. ဍိုက်အာလ္ဍူ။ အပေါ်မှာစီးသွားသည်။ (၂) to ride in. ဍိုက်အာပဲ့။ အထဲမှာစီးသွားသည်။]

လ္ဍာက်, မ္ဍောက် pḍok [pəɗok] v. to install on boat. သ္ဂိုကေတ်ဒ္ဒာဲလ္ဍူဉုင်။ လှေပေါ်တွင်နေရာယူစေသည်။ ရံင်။ ရှု။ **ပ္ဍုက်**, မ္ဍုက် pḍuk [pəɗɜk].

လ္ဍာက်ဒါဝ်, မ္ဍောက်ဒေါဝ် pḍok dow [pəɗok dɔ̀²] v. to load in the middle. ပ္ဍိုက်ဒေါဝ်။ အလယ်တွင်တင်သည်။

ပ္ဍုင်, မ္ဍုန် pḍun [pəɗun] v. (MM.) **ဟိုမ်ပ္ဍုင်**, ဟုံမ်မ္ဍုန် huimpḍun [hom pəɗun] v. to relate. ဟိုထွေးကို၊ ကလေင်ဟိုထွေးကို။ ပြောပြသည်၊ ပြန်ပြောပြသည်။ (၂) impart. တြားပရံကို၊ ဗုံက်ထွေးကို်သမ္ဗီ။ ဖြန့်ဝေပေးသည်၊ ထုတ်ဖော်အသိပေးသည်။ [LM. **ပ္ဍုင်**, မ္ဍုန် pḍun [pə ɗun] v. to put in place. လွံက်လဝ်လ္ဍူတ္ဍုင်ဇ္ဂ်။ အနားစွန်းပေါ်တင်ထားသည်။ **ဎုင်**, ဎုန် ḍūn [ɗun] v. (bird) to perch. (ဂစေံ) ဎုန်။ (ငှက်) နား်သည်။]

www.monlibrary.com

ꤒꤢꥈ, ဓဒ္ဓန် pḍen [pəḍin] v.(MM.) to memorize. ကတ်လွတ်ကေတ်ပါင်တိုက်။ အလွတ်ကျက်မှတ်သည်။ [LM. ꤒꤢꥈ, ဓဒ္ဓန် pḍen [pəḍin], ꤑꤢꥈ, ဓဍ္ဍန် ḍen [ḍin]. SM. ꤑꤢꥈ, ဓဍ္ဍန် den [ḍin].]

ꤒꤢꤟꥍ, ဓဒ္ဓပ် pḍep [pəḍip] n.& pn. [Perhaps, sc. (emend. ပလေဝ်လဝ်မမှာရာ။ အမှားပြင်ဆင်ထားသည်။ (၂) restore. သွင်္ကန်းအာအတိုင်ကဆင်မူလ။ မူလအခြေအနေအတိုင်းပြန်ဖြစ်စေသည်။ (၃) as. ရ၊ ညံင်ရ။ ကဲ့သို့၊ သကဲ့သို့။) ꤒꤢꤟꥌ, ဓဒ္ဓယ် pḍey [pəḍea].

ꤒꤢꤟꥌ, ဓဒ္ဓယ် pḍey [pəḍea] n.& pn. inside. အပွဲ့ပွဲ့၊ လွှာအပွဲ့။ အတွင်းပိုင်း၊ အထဲဘက်။ (၂) in. အပွဲ့၊ အပွဲ့ဂွ်။ ထဲမှာ၊ အတွင်းမှာ။

ꤒꤢꤟꥈ, ဓဒ္ဓယ် pḍay [pəḍoa] n. & pn. once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ ꤒꤢꤟꥌ, ဓဒ္ဓယ် pḍey [pəḍea]. (MM. ꤒꤢꤟꥌ, ဓဒ္ဓယ် pḍey [pəḍea] pn. rarely .) inside. အပွဲ့ပွဲ့၊ လွှာအပွဲ့။ အတွင်းပိုင်း၊ အထဲဘက်။ (၂) interior. သွတ်အပွဲ့၊ ဒဒ္ဒ်မစ္ခေ်အပွဲ့။ အတွင်းပိုင်း၊ အတွင်း ပိုင်းကျခြင်း။ (၃) in. အပွဲ့၊ အ့ပွဲ့ဂွ်။ အထဲမှာ၊ အတွင်းမှာ။ (၄) at. အဂွ်၊ ဒ္ဒွဲဂွ်။ ဍ္ဍ၊ မှာ၊ တွင်၊ ဝယ်။ (၅) on. လွှူ။ အတူ။ အပေါ်၊ အပေါ်မှာ။ (၆) into. အပွဲ့ပွဲ့။ အတွင်းသို့။ (၇) in the case of. ဒဒ္ဒ်မဆောင်စပ်ကိုကိစ္စဂွ်။ ငှင်းကိစ္စနှင့်ပတ်သက်ပြီး။ (၈) among. ပ္ဒေဝ်ကို၊ အပွဲ့ဂွ်၊ အကြာဂွ်။ အနက်၊ အနက်ဍ္ဍ၊ အနက်မှာ၊ အထဲမှာ၊ အထဲတွင်။ [LM. ꤒꤢꤟꥈ, ဓဒ္ဓယ် pḍay [pəḍoa].SM. ꤑꤢꤟꥍ, ဓဍ္ဍယ် doa [ḍoa]. ꤑꤢꤟꥌ, ဓဍ္ဍယ် dey [ḍea] prep. ပွဲ့။ အထဲမှာ။ Cf. ꤔꤢꥉꥈ, ဓဋ္ဌာရ် mnor [mənɔ̀²r] n. time after. အခိုင်ဗွဲကြ့။ နောက်ပိုင်းအချိန်။ ꤔꤢꥉꥍ, နောရဲ့ nor [nɔ̀²] prep. from. နှ၊ နှဂ်။ မှ၊ ထံမှ။]

ꤒꤢꤟꥌꤢꤢꤑꤢꤟꤢ, ဓဒ္ဓယ်ကာတမ္လာ pḍey kā tamlā [pəḍea ka tɔm la] prep. in the beginning of the matter. ပွဲ့ကေင်ကာ တမ္ဘာ။ ကနဦးကိစ္စတွင်။

ꤒꤢꤱꥍ, ဓဒ္ဒိသ် pḍis [pəḍeh] v. Fr. Nag. ramp about suddenly and scold sharply. ထွုတ်ကွိုကြ့်ဇာပရဂဟီဒွံင်။ မြည်တွန်တောက်တီးကြိမ်းမောင်းနေသည်။

ꤓꤟꤰ, ဓဍ္ဎက် ptak [pətɛk] v. to turn upside down. သွင်္ကလွှာလွှူနှော့်အာလွှာ်အသွင်။ အပေါ်ပိုင်းကို အောက်ဘက်သို့ရောက်သွားစေသည်။ (၂) turn downwards. ဇွားဖျေါလွှာ်ဖာအသွင်။ အောက်ဘက်သို့လန်ကျစေသည်။ Cf. ꤘꤢꤍꥍ, ပုကဝ် pu' kap [paŏ kɔp]. [ꤘꤢꤓꤟꤰ, ပုတက် pu'tak[paŏ tɛk], ꤘꤢꥉꤓꤟꤰ, ပုန်တက် puntak [pun tɛk].When-

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ce. LM. ပတက်, ပတက် pha tak [phɑ̆ tɛk], ဗတက်, ဗတက် batak [bɛ̆ tɛk]. ဗ္ဍက်, ဗ္ဍက် btak [bətɛk]. ဂတက်, ဂတက် ga tak [gɛ̆ tɛk]. SM. ဟတက်, ဟတက် hətɛk [hɑ̆ tɛk] v. to turn a smersault. ဗ္ဍက်ဂျန်၊ ဗ္ဍက်ဂျန်ဆန်။ ဂျန်းထိုးသည်။ (၂) to lie face downwards. ဗ္ဍက်ဖျေါမုက်လွဉ်ဖာအသွဝ်။ မျက်နှာကိုအောက်ဖက်သို့ တွဲချထားသည်။]

ပ္ဍိင်, ဗ္ဍိင် ptiñ [pətoiŋ] v. to beat one's breast. ထတိုဩြိုဟ်၊ ဒဒုဩြိုဟ်၊ ဒါတ်ဩြိုဟ်။ ရင်ထုသည်၊ ရင်ဘတ်စည်တီးသည်။ [Or. ဟွံသေင်။ သို့မဟုတ်။ ပ္ဍိင်, ဗ္ဍိင် stiñ [sə toiŋ].] ဧတုင်, ဇုတုင် ju˙ tuñ [jʊ̈ tɜŋ] v. to beat. ထတို၊ ဒဒု၊ ဒါတ်။ တီးသည်၊ ထုသည်၊ ရိုက်ခတ်သည်။

ဂ္ဍာင်, ဗ္ဍောင် ptoñ [pətoŋ] n. [Rhymes with တုင်, တုင် tuñ [tɜŋ] v. ခေ့ကာဂရန်ကို တုင်, တုင် tuñ [tɜŋ]. တုန်နှင့်ကာရန်သင့်သည်။]

ပ္ဍိတ်, ဗ္ဍိတ် ptit [pətɛt], ပ္ဍီတ်, ဗ္ဍီတ် ptīt [pətɛt] v. to take out. ပ္ဍိတ်ထေား။ ချွတ်ပစ်သည်။ (၂) extract. ပိုက်ပ္ဍိတ်၊ တံင်ပ္ဍိတ်၊ ဓောတ်ပ္ဍိတ်။ ဆွဲနှုတ်သည်၊ ဆွဲချွတ်သည်၊ ချွတ်ထုတ်သည်။ (၃) to express. ဗွံက်ထွးသ္ဍီတီ။ ဖော်ပြသိစေသည်။ (၄) to produce. ဇဝ်၊ ပ္ဍိတ်၊ ကျောန်ပ္ဍိတ်။ အပွင့်ပွင့်သည်၊ ထုတ်လုပ်သည်။ တီဧတေယ်ပ္ဍိတ်, တီတေယ် ဗ္ဍိတ် ti tey ptit [tī tea pətɛt] v. to let out. ထတေဝဲပ္ဍိတ်။ တွဲထုတ်သည်။

ပ္ဍိတ်, ဗ္ဍိတ် ptit [pətɛt] v. (MM.) also to put forth. ပ္ဍိတ်ဖြဟတ်။ အားစိုက်ထုတ်သည်။ ပ္ဍိတ်ရင်, ဗ္ဍိတ်ရင် ptit rañ [pətɛt rɛ̀aŋ] v. to bring out. ဗွံက်ပ္ဍိတ်ကို ကွးကွး။ အထင်အရှားဖော်ထုတ်သည်။ (၂) produce. ပ္ဍန်ဗဒှ်၊ ကျောန်ပ္ဍိတ်။ ဖန်တည်းသည်၊ ထုတ်လုပ်သည်။ ဧနိက်ပ္ဍိတ်ဉာ, ဇနိက်ဗ္ဍိတ်ဗ္ဍာ ja nik ptit n'ā [jɛ̈ nɔ̀ik pətɛt nəa] v. to push put. ဂရိဟ်ပ္ဍိတ်ဏာ။ တွန်းထုတ်လိုက်သည်။ H.L. ဗက်ပ္ဍိတ်ကျက်, ဗက် ဗ္ဍိတ်ကျေအ် bak ptit kle' [bɛ̀ak pətɛt klaɛ̆] v. to eject. ဗက်ဗ္ဒထေား၊ ဘာတ် ပ္ဍိတ်ထေား။ မောင်းထုတ်လိုက်သည်။ နှင်ထုတ်လိုက်သည်။[LM. ပ္ဍိတ်, ဗ္ဍိတ် ptit[pətɛt]. SM. ပ္ဍိတ်, ဗ္ဍိတ် pətɛt [pɑ̆ tɛt]; တိတ် tit [tɛt] v. to issue. ပ္ဍိတ်။ ထုတ်သည်။]

ပ္ဍိတ်ဒရဟတ်, ဗ္ဍိတ်ဒရှာတ် ptit darahat [pətɛt dɛ̆ rɛ̆ hɔ̀t] v. to make effort, to put forth one's strength. ပ္ဍိတ်ဖြဟတ်။ အားထုတ်သည်။ ပ္ဍိတ်ဒရှတ်, ဗ္ဍိတ်ဒရှတ် ptit da shat [pətɛt dɛ̆ hsɔ̀t] v. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ပ္ဍန်, ဗ္ဍန် ptan [pətɔn], ဗ္ဍန်, ဗ္ဍန် btan [bətɔn] v. [MM. ဗ္ဍန်, ဗ္ဍန် btan [bətɔn].

www.monlibrary.com

1557.] v. to establish. ခွံ့၊ ပ္ဍန်ဗဒှ်၊ ဖျဲသွိုင်း။ တည်ထောင်သည်၊ ထူထောင်သည်၊ အခြေစိုက်သည်။ (၂) (1557) to erect. ခွံ့ဗဒှ်၊ ပ္ဍန်ဗဒှ်၊ စတ်ပ္ဍ။ တည်ဆောက်သည်၊ ထူထောင်သည်၊ စိုက်ထောင်သည်။ [LM. **ပ္ဍာ်**, ပ္ဍန် ptan [pətɔn], **ပတာ်**, ပတန် patan [pă tɔn]. SM. **ပ္ဍာ်**, ပ္ဍန် pətɔn [pă tɔn]; **တာ်**, တန် tɔn [tɔn] v. to establish. ခွံ့၊ ပ္ဍန်ဗဒှ်၊ ဖျဲသွိုင်း။ တည်ထောင်သည်၊ ထူထောင်သည်၊ အခြေစိုက်သည်။]

ပ္ဍိုင်း, ဇွိုန် ptuin [pətɔn] v. (MM.) to raise. ပင်ပ္ဍိုန်၊ သမ္ဘုင်ပ္ဍိုန်၊ သ္ဂိုသ္ဘုင်တိုန်၊ ထ္ဆပ္ဍိုန်။ မတင်သည်၊ ပင့်တင်သည်၊ မြှင့်တင်သည်၊ မြင့်တက်စေသည်။ (၂) raise up. ပင်ပ္ဍိုန်၊ ထ္ဆင်ပ္ဍိုန်။ ပင့်တင်သည်၊ မြှင့်တင်သည်။ (၃) cause to rise. သ္ဂိုသ္ဘုင်တိုန်၊ သ္ဘုင်ပ္ဍိုန်။ မြှင့်တင်လိုက်သည်၊ မြင့်တက်စေသည်။ H.L.**ကွာက်ပ္ဍိုင်း**, ကွောက်ဇွိုန် kwok ptuin [kwok pətɔn] v. to call up. ကော်ပ္ဍိုန်၊ ကော်ပ္ဍိုန်နင်။ ခေါ်တင်သည်၊ ခေါ်တင်လာသည်။ (၂) call forwards. ကော်ပ္ဍောပ်ဂတာ။ ဒ္ဂုသို့ခေါ်သွင်းသည်။ **တလုတ်ပ္ဍိုင်း**, တလုတ်ဇွိုန် talut ptuin [tă lut pətɔn] v. to cause to spring up. သ္ဂိုပလုတ်ကွတ်တိုန်။ အညောက်အစို့ပေါက်စေသည်။ **ဗိမၱ်ပ္ဍိုင်း**, နီမန်ဇွိုန် nĭman ptuin [nĭ mɔ̀n pətɔn] v. to call forward for ordination. ကျနီမန်ပ္ဍိုန်သွက်သွေဂံဗ့ဒမ့ီ။ ကံဆောင်ရန်အတွက်ပင့်လျှောက်တင်သည်။ Cf. **ယုက်**, ယုက် yuk [yɔ̀k]. [LM.; SM. **ပ္ဍိုင်း**, ဇွိုန် pətɔn [pətɔn]; **တိုင်း**, တိန် tin [tɛn] v. to go up. တိုန်၊ တိုန်အာလ္ဂျူ။ တက်သည်၊ အပေါ်သို့တက်သွားသည်။]

ပ္ဍုပ်, ပ္ဍုဗ် ptup [pətup] v. (MM.) to make as a replica. ပ္ဍိတ်ဗိုတုပ်၊ ချဲပ္ဍိတ်။ ပုံတူထုတ်သည်၊ မိတ္ဆူကူးသည်။ [LM. **ပတုပ်**, ပတုဗ် pa tup [pă tup].; SM. **ပတပ်**, ပတာဗ် pətɔp [pă tɔp]. **တုပ်**, တုဗ် tup [tup] v. to resemble. တုပ်၊ သ္ဘပ်။ တူသည်။]

ပ္ဍမ်, ပ္ဍန် ptaṁ [pətɔm] v. to plant. တိုပ္ဍံ။ စိုက်ပျိုးသည်။

ပ္ဍမ်ပါရမီ, ပ္ဍန်ဗါရန် ptaṁpāraṁī [pətɔm pa ră mæ] v. to plant the seed of cultivate, the perfections which lead to Buddhahood. ပ္ဍံမသွက်သွေဂံဖ္ဒိုက်ဗပေင်ကို၊ ဂုံကျိုဒ္ဒှ်တိုန်ဘဝကျာ်။ ဘုရားရှင်ဘဝဖြစ်ထွန်းလာရန် ဖြည့်ဆည်းပြုစုပျိုးထောင်ယူရသောလုပ်ငန်းဆောင်တာ။ Cf. **တိလ်**, တိလ် til [til]. [LM. **ပ္ဍမ်**, ပ္ဍန် ptaṁ [pətɔm], **ပတမ်**, ပတာန် pataṁ [pă tɔm]. SM. **ပ္ဍံ**, ပ္ဍံ pətɔm [pă tɔm] v. to transplant. တိုပ္ဍံ။ စိုက်ပျိုးသည်။ (၂) to begin. သ္ဘသွ၊ သ္ဘပ္ဍံ၊ သ္ဘကွောန်။ စတင်သည်၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

အစပြုသည်။ **တမ်**, တန် taṁ [tɔm] v. plant. ပ္ဍံ။ စိုက်သည်။ (၂) beginning. n. ဒဒှ်မသွ၊ ဒဒှ်မသွပ္ဍံ။ အစပြုခြင်း၊ အစ၊ ကနဦး။]

ပ္တိမ်, ဇ္ဇိန် ptim [pətɛm] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သပ္တိမ်**, သဇ္ဇိန် sptim [səpətɛm] v.(MM.) to inform. ဃရင်ပ္တိ၊ သ္ဂ်ုတီ၊ ပ္တိ၊ ကိုပရိုင်။ တိုင်ကြားသည်၊ အသိပေးသည်၊ လျှောက်ထားသည်၊ သတင်းပေးသည်။ (၂) to address oneself to [superior]. ဂရင်ပ္တိကိုသွဲဒဲကဆံင်လ္ဂျူ။ အထက်အရာရှိထံတိုင်ကြားသည်။ (၃) petition. ဒဒှ်မဂရင်ပ္တိသွက်ဂွံဆာန်ဥူ။ အသနားခံလွှာတင်သွင်းခြင်း။ (၄) to announce. လလောင်တြး၊ ကိုသပ္တိ။ အသိပေးသည်၊ ကြေငြာသည်။ **ကၚ်ပ္တိမ်**, ဂရင်ဇ္ဇိန် garaṅptim [gɛ̆ rɛ̀aŋ pətɛm] v. ပ္တိ၊ သ္ဂ်ုတီ၊ ကိုပရိုင်။ လျှောက်ထားသည်၊ တိုင်ကြားသည်။ သတင်းပေးသည်။ Cf. **မုၚ်**, မုန်ၻ mun [mùn]. **မုၚသ်**, မုနသ် munas [mŭ nɔ̀s].[LM. **ပ္တိမ်**, ဇ္ဇိန် ptĭmṁ [pətɛm], **ပတိမ်**, ပဇိန် patĭmṁ [pă̆ tɛm].; SM. **ပတိမ်**, ပဇိန် pətɛm [pă̆ tɛm], **တိမ်**, တိန် tim [tɛm] v. to know. တီ၊ ကွိုဟ်။ သိသည်၊ သဘောပေါက်နားလည်သည်။]

ပ္တုယ်, ပ္တုယ် ptuy [pətui] v. (MM.) **ဩၚ်ပ္တုယ်**, ဧရေဇ်ပ္တုယ် cĭ reṅ ptuy [ci reaŋ pətui] v. to make ready. သွလဝ်ဒတုဲ၊ ပလေဝ်လဝ်ဒတုဲ။ အသင့်ပြင်ဆင်ထားသည်၊ အသင့်ပြင်ဆင်သည်။[LM. **ပ္တုယ်**, ပ္တုယ် ptuy [pətui]. SM. **ပတုယ်**, ပတုယ် pətæ [pă̆ tui] v. to finish. တုဲဒှ်၊ စိုပ်ဒတုဲ။ ပြီးဆုံးသည်၊ အဆုံးသတ်သည်။ (၂) complete. ပတုဲထော်၊ ထပိုတ်ထော်၊ သ္ဂ်ုကျိုက်ပေင်အာ၊ သ္ဂ်ုစိုပ်အာဒတုဲ။ အဆုံးသတ်သည်၊ အပြီးသတ်သည်၊ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။ (၃) make ready. သွလဝ်ဒတုဲ၊ ပလေဝ်လဝ်ဒတုဲ။ အသင့်ပြင်ထားသည်၊ အသင့်ပြုလုပ်ထားသည်။] **ထုယ်**, ထုယ် tūy [tui] v. to be finished. သ္ဂ်ုတုဲဒှ်အာ။ အပြီးသတ်သွားစေသည်။

ပ္တာဝ်, ပ္တာဝ် ptāw [pətaw] v. To halt. သ္ဂ်ုဒေါ်၊ သ္ဂ်ုတန်တ်။ ရပ်စေသည်၊ တန့်စေသည်။ **ဂြားဟ်ပ္တာဝ်**, ဇြေားဟ်ပ္တာဝ် croḥhptāw [crɒh pətaw] v. to maintain. ထံက်ပင်။ ထောက်ပံ့သည်။ (၂) uphold. ထံက်ဂလာန်ကိုဖြဟုတ်။ ထောက်ခံအားပေးသည်။ (၃) practise. ပ္ဍတ်ပ္လေင်။ လေ့ကျင့်သည်။**ယုက်ပ္တာဝ်**, ယုက်ပ္တာဝ် yukptāw [yùk pətaw] v. to erect. ပ္ဍ၊ ပ္ဍပ္ဍိုန်။ စိုက်ထူသည်၊ စိုက်ထောင်သည်။ (၂) set up (post). ပ္ဍဒယိုင်၊ ပ္ဝဝ်ဒယိုင်။ တိုင်ထူသည်၊ တိုင်စိုက်သည်။ [LM. **ပ္တ**, ပ္တ ptau [pətao^{3}]. **ပတ**, ပတော် pătau [pa tao^{3}].SM. **ပတ**, ပတော် pətao [pă̆ tao^{3}] v. to set up. ပ္ဍပ္ဍိုန်၊ ထောင်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တင်သည်။ (၂) to hold up. ပင်ပ္ဍူပ္ဍိုန်။ ပင့်ထောင်တင်သည်။ **တာဝ်**, တာဝ် tāw [taw] v. to stand. ထွ်၊ လိုင်။ ရပ်သည်၊ မတ်တတ်ရပ်သည်။]

ပ္ဍိုဝ်, ဇ္ဍုဝ် ptuiw[pətɒ] v.(MM.) to cause to plant. သ္ဂ်ိုတ့ိုဗဒ္ဒ်။ အပင်တက်စေသည်။ [**တိလ်**, တိလ် til [til] v. to plant. တို့၊ ပ္ဍံ။ စိုက်သည်။]

ပ္ဍိုသ်, ဇ္ဍိသ် ptis [pətes] n. fungus. ပ္ဍိုဟ်၊ ပ္ဍိုဟ်ဆုအိုဟ်အိုဟ်။ မှို၊ သစ်ဆွေးမှို။ [LM. **ပ္ဍိုဟ်**, ဇ္ဍိုဟ် ptuih [pətoh], **ဗတိုဟ်**, ဝတ့ိုဟ် batuih [bɛ̆ toh], **ဗတောဟ်**, ဝတောဟ် batoh [bɛ̆ tɒh]. SM. **ပတိုဟ်**, ပတ့ိုဟ် pətuih [pă toh] n. fungus. ပ္ဍိုဟ်။ မှို။ (၂) mildew. ခွဲဝဲင့်၊ ပ္ဍိုဟ်ပွဲဂ့ိုက်ယာတ်။ မိုးထင်း၊ ဘားဥ(မှို)။ (၃) pus. ဆီသမ္ဗဲ့၊ ပတိုဟ်။ သွေးပုတ်၊ ပြည်။]

ပ္ဒိဉ်, ဒ္ဒိန် pdic [pədɛ̆c] v. to reduce in quantity. ဖျံဖျေထောံဇ္ဒော်ခုၚတ်၊ ဖျံဖျေထောံလျိုင်၊ ဖျံဖျေထောံပမာဏ(အဝဲ) ဖျံဖျေထောံလွိဟ်။ အရွယ်အစားလျော့ချသည်။ အလေးချိန်လျော့ချသည်၊ ပမာဏလျော့ချသည်၊ အရေအတွက်လျော့ချသည်။ Cf. **ပဏ်**, ပအန် pa'an [pă ɔn]. [LM. **ဎက်**, ဒ္ဒက် bdek [bədɔ̀ik], **ဗဎက်**, ဝဒက် badek [bɛ̆ dɔ̀ik], **ပဎက်**, ပဒက် padek [pă dɔ̀ik].;SM. **ဎျက်ဗျဝ်**, ဒ္ဒက်ဗျဝ် pədòik phyɔ [pă dɔ̀ik phyɔ] v. to humble. ဒ္ဒက်ဖျဝ်၊ အောပ်မာ။ နှိမ့်ချသည်၊ မှောက်ချသည်။ [LM. **ဎက်**, ဒက် dek [dɔ̀ik]. SM. **ဎက်**, ဒက် dòik [dɔ̀ik] v. to be less than. သာတုံအောန်။ သာ၍နည်းသည်။(၂) short by. ညည၊ အောန်တွောန်။ နည်းသည်၊ ကြပ်တည်းသည်။]

ပ္ဒၟ်, ဒ္ဒရ် pdar [pədɔ̀r] v. **ပုဒရ်**, ပုဒရ် pudar [puŏ dɔ̀r] v. to shade. နိုး၊ နိုဒ္ဒာ၊ ဒ္ဒဝ်။ ကာသည်၊ ဆီးကာသည်၊ အရိပ်ကျစေသည်။

ဗ္ဒၟ်, ဗ္ဒရ် bdar [bədɔ̀r], **ဎ္ဒာ်**, ဒ္ဒေရ် bdor [bədɔ̀²r] v. (MM.) **ကြက်ဗ္ဒၟ်**, ကြံက် ဗ္ဒရ် crákbdar [bədɔ̀r], **ဎကြာက်ဎ္ဒာ်**, ခြောက်ဒ္ဒေရ် crokbdor [cərok bədɔ̀²r] v.to set up over something. နိုလဝ်လ္ဗူအရာမွဲမွဲ၊ နိုဒ္ဒာလဝ်လ္ဗူအရာမွဲမွဲ၊ ဒ္ဒဝ်လဝ်လ္ဗူအရာမွဲမွဲ။ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုအပေါ်ကာထားသည်၊ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုအပေါ်ဆီးကာထားသည်၊ အရာဝတ္ထုတစ်ခုခုအပေါ်အရိပ်ကျစေသည်။ [LM. **ဗ္ဒဝ်**, ဗ္ဒဒ် bdaw [bədɔ̀], **ဗဎဝ်**, ဗဒဒ် badaw [bɛ̆ dɔ̀].; SM. **ပဎဝ်**, ပဒဒ် pədò [pă dɔ̀].; **ဒိဉ်ဎ်**, ဒိန်ဒရ် dindar [dɛ̀n dɔ̀r] v. to be shade. သ္ဂ်ိုသ္ဒိုင်ခွေ်။ အရိပ်ကျစေသည်။]

ပ္ဒၟ်ရယဇောင်, ဗ္ဒရ်ရယဇောင် pdar ra yaboñ [pədɔ̀r rɛ̆ yɛ̆ bòŋ] n. (Lph) a locality

www.monlibrary.com

near Lamphun. ဒေသမန္ဒံတရပ်ဥုင်လာမ်ဖုန်မွဲဒ္ဒဉဲ။ လာန်ဖွန်းမြို့အနီးရှိဒေသတစ်ခု။

ꩻ, ဓ္ဒေခ် pdor [pədɔ̀^{2}r] v. to cover. ဂိုပ်၊ ဂြောပ်။ ဖုံးသည်၊ ဖုံးအုပ်သည်။ (၂) to shade. စိုး၊ စိုဒ္ဒာ၊ ဗ္ဒဝ်။ ကာသည်၊ ဆီးကာသည်၊ အရိပ်ကျစေသည်။ read. ဗ်ာ။ ဖတ်။ **ꩻ**, ဓ္ဒေခ် bdor [bədɔ̀^{2}r].

ꩻ, ဓ္ဒေခ် pdow [pədɔ̀^{2}] v. hypoth. နဒဒ်္ဒ်မဒ်္ဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻ**, သဓ္ဒေခ် spdow [səpədɔ̀^{2}], **ꩻ**, သဓ္ဒေခ်ဒုအော်လ် spdow du ʾol [səpədɔ̀^{2} dŭ ɔ̀^{2}l] v. will drive away. ကြက်မဒီဏာထောံသွေဘဲသွေဘဲ။ အဝေးသို့မောင်းနှင်လိုက်လိမ့်မည်။

ꩻ, ဍ bdau [bədɛ̀a^{1}] v.(MM.) **ꩻ**, ဝက်ဍ်ကျွက်, ဝက်ဍ်ကွေခ် bakbdaukleʾ [bɛ̀ak bədɛ̀a^{1} klaĕ] v. to chase away. ဗက်ရပ်၊ ထွေင်ဗက်ပ္ဍိတ်ထော်။ လိုက်လံဖမ်းသည်၊ မောင်းနှင်ထုတ်လိုက်သည်။ [LM. **ꩻ**, ဍ bdau [bədɛ̀a^{1}], **ꩻ**, ဗဒ် padau [pă dɛ̀a^{1}] v. to drive away. ထွေင်ဗက်ထော်။ မောင်းနှင်ထုတ်လိုက်သည်။ (၂) make run. သ္ဂိုကြိုပ်ဒ်ထော်။ ထွက်ပြေးလိုက်စေသည်။ SM. **ꩻ**, ဟဒ် hətɛ̀a [hă dɛ̀a^{1}] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ MM. **ꩻ**, ဗဒ် badau [bɛ̆ dɛ̀a^{1}]. Cf. **ꩻ**, ဓ္ဒမာ် bdah [bədɔ̀h], ဗဓမာ် ba dah [bɛ̆ dɔ̀h], **ꩻ**, ပဒသ် pa das [pă dɔ̀s]. **ꩻ**, ဓေါဝ် dow [dɔ̀^{2}] v. to run away. ကြိုပ်ဒ်အော။ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်သွားသည်။]

ꩻ, ဓ္ဒသ် pdas [pədɔ̀s], **ꩻ**, ဓ္ဒမာ် pdah [pədɔ̀h] v. to bring into being. သ္ဂိုကွို့ဒ်္ဒ်မွိဟ်သတ်တိရဏ္ဍာန်။ လူသတ္တဝါဖြစ်လာစေသည်။ (၂) cause to be. ဟိုတ်မကွို့ဒ်္ဒ်ကူင်။ ဖြစ်လာစေသောအရင်းခံအကြောင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꩻ**, ပဒသ် padas [pă dɔ̀s].

ꩻ, ဓ္ဒမာ် pdah [pədɔ̀h] v. to make, to cause to be, to build, to create, to invent, to found. ဗဒ်္ဒ်၊ ပ္ဍန်ဗဒ်္ဒ်။ ဖြစ်စေသည်၊ တည်ထောင်သည်။

ꩻကိုဝ်, ဓ္ဒမာ်ကိုဝ် pdah kuiw [pədɔ̀h kɒ] v. have been built. have been found, to found for. ဗဒ်္ဒ်ကို၊ ပ္ဍန်ဗဒ်္ဒ်ကို။ ဖြစ်စေသည်၊ တည်ထောင်ပေးသည်။ **ꩻ**, ဓ္ဒသ် pdas [pədɔ̀s] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻ, ဓ္ဓ pna [pənă] n. conduct. ပွ၊ အခိုက်အလိုက်။ အပြုအမူ၊ စရိုက်။ **ပ**, ပ pa [pă] v. to do. သွ၊ ကွောန်၊ ယိုဒုင်၊ ရင်တ္ဒုင်။ ပြုလုပ်သည်၊ လုပ်သည်၊ ဆောက်ရွက်သည်၊ လုပ်ဆောင်သည်။

ꩻး, ဓ္ဓး pnaḥ [pənɑh] n. shoulder. ဂဒင်ပ္ဍး၊ ဒင်ပ္ဍး၊ ပ္ဍး။ ပခုံး။ [LM.; SM. **ꩻး**, နး nah [nɑh].]

www.monlibrary.com

ပ္နိက်, ဥိက် pnik [pənoik] n. fan. ပ္နိက်။ ယပ်၊ ယပ်တောင်။ **ပ္နိက်ဆာ်**, ဥိက်ထရ် pnik thar [pənoik thɔr] n. fan of gold. ပ္နိက်ထဝ်။ ရွှေယပ်တောင်။ **ပ္နိက်ဆဝ်**, ဥိက်ထဝ် pnikthaw [pənoik thɔ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ပ္နိက်ဆကျာ**, ဥိက်ခကွော pnikcak kho [pənoik cɛk khɑo^{2}] n. paper fan. ပ္နိက်စက္ခူ။ စက္ကူယပ်တောင်။ [LM.; SM. **ဒိက်**, နိက် nik [noik].] **ပိုက်**, ဝိုက် puik [pɑk] v. to blow. ပိုက်၊ ကသီ၊ လွှိုက်။ ခပ်သည်။ LM. **ပဏိက်**, ပဏိက် paṇik [pənoik].

ပ္နင်, ပ္နင် pnaṅ [pənɛŋ] v. [Not, as Luce, causes to be brought, ညံ့ဂ်ရ်လု၊ ကောတ်လဝ်၊ သ္ဂိုကောတ်နှင်ဟွံသေင်။ since သ္ဂွပ်ဟ္ဂနှကို **ၚင်**, နှင် naṅ [nɛ̀aŋ] v. to bring. ကောတ်နင်ဂ့်၊ is ဒ့်၊ a MM. by form of ဗိုပြင်ဝေါဟာမန်၊ ခေတ်အခေါဝ်တဲ့၊ **ၚင်**, ရင် raṅ [rɛ̀aŋ], **ပြင်**, ပြင် praṅ [prɛŋ]. ဟောင်မတန်ဒ့်မာန်။] ပြင်၊ ပြင်ဏာ။ ပါးသည်၊ ပါးလိုက်သည်။

ပ္နာင်, ပ္နာင် pnāṅ [pənaiŋ], **လပ္နင်**, ပ္နေင် pneṅ [pənɔiŋ] n. Lamp. ပွတ်တိုင်၊ သွိပွတ်၊ ဂိုပွတ်၊ ခွေက်။ မီးတိုင်၊ မီးအိမ်၊ မီးခွက်။ (၂) candle. ပွာင်။ ဖယောင်းတိုင်။ **ပ္နာင်ညွှာဝ်**, ပ္နာင်ခ္နောဝ် pnāṅ cḍow [pənaiŋ cəɗo] n. lamp. ပွတ်ခွေက်။ မီးအိမ်၊ မီးခွက်။ (၂) joss stick. stick of incense. ပွာင်သ္ဒ၊ ပွာင်မြမောဝ်၊ ပွာင်ကြွက်။ အမွှေးတိုင်။ **ပ္နာင်ဒုလာင်**, ပ္နာင်ဒုလောင် pnāṅ dulāṅ [pənaiŋ dŭ làin], **ပ္နာင်ဒုလင်**, ပ္နာင်ဒုလေင် pnāṅduleṅ [pənaiŋ dŭ làin] n. saucer of oil with froating wick. ခေါ်ပွတ်ကျောင်ပ္နေန်ဖီလဝ်ပွဲ့သဲ့,ပျားဖယောင်းဆီမီးခွက်။ saucer lamp. ခွေက်ခေါကျောင်။ ဆီမီးခွက်။

ပ္နာင်, ပ္နာင် pnāṅ [pənaiŋ] n. (MM.) **ပ္နာင်ကမက်**, ပ္နာင်ကမက် pnāṅ kamak [pənaiŋ kə̆ mɛk] n. hanging lamp. ပွာင်ကွက်ခွေန်လဝ်ပွဲဂိုပွတ်။ မီးအိမ်တွင်ချိတ်ဆွဲထွန်းထားသော ဖယောင်းတိုင်။ **ပ္နာင်ဇ္ဍ**, ပ္နာင်ဇ္ဍ pnāṅ cḍau [pənaiŋ cəɗao^{3}]. **ပ္နာင်ဒၚ်လာင်**, ပ္နာင်ဒန်လောင် pnāṅ dan lāṅ [pənaiŋ dɔ̀n làiŋ]. **ပ္နာင်ဒလာင်**, ပ္နာင်ဒလောင် pnāṅdalāṅ [pənaiŋ dɛ̆ làiŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ပွာင်ဒွာင်။ [LM.; SM. **ၚင်**, နောင် naiŋ [naiŋ].]

ပ္နာင်ညွှာဝ်, ပ္နာင်ခ္နောဝ် pnāṅcḍow [pənaiŋ cəɗo] n.lamp. ပွတ်ခွေက်။ မီးအိမ်၊ မီးခွက်။ (၂) joss stick. stick of incense. ပွာင်သ္ဒ၊ ပွာင်မြမောဝ်၊ ပွာင်ကြွက်။ အမွှေးတိုင်။ see.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ရံင်။ ရှ။ **ꩻ꩷꩜**, ꩻ꩷꩜ pnāñ [pənaiŋ].

ꩻ꩷꩜, ꩻ꩷꩜ pneñ [pəneaŋ] n. lamp. ခွေက်။ မီးခွက်။ candle. ပွာင်။ ဖယောင်းတိုင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻ꩷꩜**, ꩻ꩷꩜ pnāñ [pənaiŋ].

ꩻ꩷ꩻ, ꩻ꩷꩜ pnāñ [pənan] n. army. ဒပ်ပွာန်၊ ဒပ်ပွာန်တိုက်။ စစ်တပ်၊ ကြည်းတပ်။ **ꩻ꩷ꩻꩈꩻꩍ꩜**, ꩻ꩷꩜ꩈꩻꩍ꩜ pnāñ ca tu raṅ ga [pənan cə̆ taŏ rèaŋ gɛ̏] n. army of four crops. ပွာန်ပန်ကွိပ်။ စစ်အင်္ဂါလေးပါး။ (horse. ဒပ်ချေ့။ မြင်းတပ်။ (၂) foot. ဒပ်တိုက်။ ခြေလျင်တပ်။ (၃) elephants. ဒပ်စိုင်။ ဆင်တပ်။ (၄) and chariots. ကိုဒပ်ကွိယာန်။ ယာဉ်တပ်။) **ꩻ꩷ꩻꩈꩻꩊ꩜**, ꩻ꩷꩜ pnāñparacak [pənan pə̆ rə̆ cɛk] n. hostile. ဒပ်ပွာန်သူ၊ ဒပ်ပွာန်မဂွဲကွျင်သူ။ ရန်သူတပ်၊ ရန်လိုသောတပ်။ **ꩻꩻꩻꩻꩻ꩷**, ꩻꩻꩻ꩷꩜ klapnāñ [klə̆ pənan] n. tigers of the army. ဒပ်ကွပွာန်။ ကျားတပ်။ (၂) class of military officers. ကဆင်သွံသွဲဒပွာန်။ စစ်တပ်အရာရှိအုပ်စု။

ꩻ꩷ꩻ, ꩻ꩷꩜ pnān [pənan] n. (MM.) **ꩻꩍꩻꩻ꩷ꩻ**, ဒကိုပ်ပွာန် da kuip pnān [dɛ̏ kop pə nan] n. army chiefs. သွိုပ်ပွာန်။ စစ်ခေါင်းဆောင်။ (၂) captains. ကွိုပ်သွိုပ်ပွာန်။ စစ်တပ်ခေါင်းဆောင်။ **ꩻꩻ꩷ꩻꩻ꩷**, ဗိုလ်ပွာန် buil pnān [bɜ̀l pənan], **ꩻꩻꩍ꩷ꩻꩻ꩷**, ဗိုဝ်ပွာန် buiwpnān [bɜ̀ pənan] n. military captain. ဗိုပွာန်။ စစ်ဗိုလ်။ [LM.; SM. **ꩻꩻ꩷**, နာန် nān [nan].]

ꩻ꩷ꩻ, ꩻ꩷꩜ pnān [pənan] n. army. ဒပ်၊ ဒပ်ပွာန်။ တပ်၊ စစ်တပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻ꩷ꩻ**, ꩻ꩷꩜ pnāñ [pənan].

ꩻ꩷ꩻ꩷, ꩻ꩷꩜ꩍ pnor [pənor] n. among. အပွဲကို၊ ပွဲကို၊ အနက်ဂွ်။ အထဲ၌၊ အနက်၌။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩻꩻ꩷**, ꩻ꩷꩜ꩍ mnor [mənor].

ꩻ꩷꩜ꩍ, ꩻ꩷꩜ꩍ pnow [pəno] n. among. အပွဲကို၊ ပွဲကို၊ အနက်ဂွ်။ အထဲ၌၊ အနက်၌။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩻꩻ꩷**, ꩻ꩷꩜ꩍ mnor [mənor].

ꩻ꩷ꩍ, ꩻ꩷ꩍ꩜ pmik [pəmoik] n. wish, desire, need, want, purpose. ဆန္ဒ၊ အရာမန္ဆံဆန္ဒ၊ ပွမစ်ီ။ ဆန္ဒ၊ လိုအင်ဆန္ဒ၊ တောင့်တမှု။ (၂) purport. တံမရန်တွံလဝ်၊ တင်မရန်တွံလဝ်၊ တံမိက်ဂွံဟို၊ ကြံရွယ်ရင်း၊ ရည်ရွယ်ရင်း၊ ဆိုလိုရင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩻ꩷ꩻ**, ꩻꩻ꩷ꩻ pumic [pŭ mic].

www.monlibrary.com

ပျု, ဗျု pyu [pyŭ] adj. old, old age. ဗယု၊ ဗျု။ အိုသော၊ အသက်အရွယ်ကြီးရင့်သော။

ပျး, ဗျး pyaḥ [pyah] v. (MM.) to illuminate. သ္ဂီလျး၊ သ္ဂီလျးပညာ။ အလင်းရောင်ပေးသည်၊ ပညာအလင်းရောင်ပေးသည်။ (၂) cause to be light. သ္ဂီလျးတွး။ အလင်းရောင်လင်းစေသည်။ [LM. ပျး, ဗျး pyaḥ [pyah], ကျး, ဂျး kyaḥ [kyah] v. to cause to shine. သ္ဂီတွးဇး။ လင်းကျင်းစေသည်။ (၂) to shine. ယး၊ တွး၊ သ္ဂီတွးဖွင်၊ သ္ဂီတွးဇး။ လင်းသည်၊ လင်းကျင်းသည်၊ ထွန်းလင်းတောက်ပစေသည်၊ တောက်ပစေသည်။ (၃) to radiate. သ္ဂီလျးပြးဓလိုအာ။ အလင်းရောင်ဖြာထွက်ဖုံးလွှမ်းသွားစေသည်။ (၄) to show. ထွး၊ ထွးပျး။ ပြသည်၊ ပြသသည်။ SM. ပျး, ဗျး pyaḥ [pyah] v. to show. ထွး၊ ထွးပျး။ ပြသည်၊ ပြသသည်။ (၂) to shine. ယး၊ တွး၊ သ္ဂီတွးဖွင်၊ သ္ဂီတွးဇး။ လင်းသည်၊ လင်းကျင်းသည်၊ ထွန်းလင်းတောက်ပစေသည်၊ တောက်ပစေသည်။ ယာသ်, ယာသ် yās [yàs] v. to shine. ယး၊ တွး၊ သ္ဂီတွးဖွင်၊ သ္ဂီတွးဇး။ လင်းသည်၊ လင်းကျင်းသည်၊ ထွန်းလင်းတောက်ပစေသည်၊ တောက်ပစေသည်။]

ပျုင်, ဗျုင် pyuṅ [pyəŋ] v. to show. ထွး၊ ထွးပျး။ ပြသည်၊ ပြသသည်။ (၂) point out. စ္ဆောန်ထွး။ ထောက်ပြသည်။ Cf. တဝး, တုဝး tu ḅaḥ [taŏ̆ pah], ပိုံးဏုင်, ဗိန်ညုင် pinñuṅ [pɛn ɲəŋ]. whence LM. ပဏုင်, ပညုင် pañuṅ [pă̆ ɲəŋ], ပ္ဍုင်, မ္ဍုင် pñuṅ [pəɲəŋ]. SM. ပ္ဍုင်, မ္ဍုင် pəɲəŋ [pəɲəŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. SM. ဆုင်, ဆုင် chəŋ [chəŋ] v. to sniff. ခရောတ်ဆုင်၊ ခရောတ်ဆုင်သူ။ ရှုရှိုက်သည်၊ ရှုရှိုက်အနံ့ခံသည်။ (၂) to smell. ဒုင်သူ။ အနံ့ခံသည်။ (၃) to embrace. မိန်မံ၊ မိန်ဆုင်။ ပွေ့ဖက်သည်၊ ပွေ့ဖက်နမ်းရှုပ်သည်။

ပြ, မြ pra [pră̆] v. ပြဏ်, မြနင် pra naṅ [pră̆ nɛŋ] v. to be definitely true. ဒှ်ဒုံဒုံပြပြ၊ ဒှ်ဟွံဆောတ်၊ ဒှ်ဇုကန်။ တိကျမှန်ကန်သည်၊ မချွတ်ယွင်ကန်ဖြစ်သည်။ [LM. ပဍ္ဍင်, မြကဒ္ဍင် pra kḍaṅ [pră̆ kəɗɛŋ].SM. ပ္ဍင်, မြဒ္ဍင် praḍaṅ [pră̆ ɗɛŋ].]

ပြ, မြ pra˒ [pră̆] n. tower in town. တိုက်သရဲ၊ ဟဝ်။ ရဲတိုက်၊ မျော်စင်။ (၂) wall. ကွာင်။ တံတိုင်း။ [LM. ပြ, မြ pra [pră̆]. SM. ပြ, မြ pra [pră̆].]

ပြက, မြကာ prakā [pră̆ ka] n. kind. ဂကူ၊ အဇာ၊ ကဆံ်အဇာ။ အမျိုးအစား၊ အဆင့်၊ အဆင့်အတန်း။ (၂) sort. အဇာ၊ ဂကူ၊ ပကာရ။ အဆင့်၊ အမျိုးအစား၊ ပကာရ။ see. ရံင်။ ရှု။ ပြကာ်, မြကာရ် prakār [pră̆ kar].

www.monlibrary.com

ပြကာ်, ပြကာရ် prakār [prə̆ kar] nq. kind. ဂကူ၊ အဇာ၊ ကဆံင်အဇာ။ အမျိုးအစား၊ အဆင့်၊ အဆင့်အတန်း။ (၂) sort. အဇာ၊ ဂကူ၊ ပကာရ။ အဆင့်၊ အမျိုးအစား၊ ပကာရ။ ပိၚကာ်, ဝိရိကာရ် pirkār [pir kar] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ပြက, ပြကာ prakā [prə̆ ka] n. nq. (MM.) Cf. သာက်, သာက် sāk [saik]. [LM; SM. ပြက, ပြကာ prakā [prə̆ ka]. Skt. ပြကာရ, ပြကာရ prakāra [prə̆ ka rə̆].]

ပြကိုလ်, ပြကိုလ် prakuil [prə̆ kɒl] n.treatise. ပြကိုဟ်၊ ဋီကာ။ ကျမ်း၊ ဋီကာ။ (၂) learned work. ကမ္မောန်သွက်သွေ့ဝံ့ဒ်တ့ပညာ။ ပညာရှိဖြစ်စေသောအလုပ်။ [Skt. ပြကရဏ, ပြကရဏ prakaraṇa [prə̆ kə̆ rə̆ nə̆].]

ပြဏာ, ပြညာ prañā [prə̆ ɲèa] n. wisdom. ဒဒ်ကွိုက်ပေင်တ်ကိုညာန်ပညာအစင်အခြင်။ ညာဏ်ပညာအမြော်အမြင်နှင့်ပြည့်စုံခြင်း။

ပြဏာသဗ္ဗညုတညာန်, ပြညာသဗ္ဗညုတညာန် prañāsabbañutañān [prə̆ ɲèa sɔp bɛ̆ ɲaŏ tə̆ ɲàn] n. omniscience. သဗ္ဗညုတညာန်။ သဗ္ဗညုတညာဏ်။Var. ပ္ဍာ, ပြဇ္ဇာ prajñā [praj ɲèa]. Cf. also ပဏာ, ပညာ pañā [pɔn ɲa]. Skt. ပ္ဍာ, ပြဇ္ဇာ pra jñā [prajɲèa]. Cf. ဘၟဏ်, အနုညဝ် 'anu ñap [ă nŭ ɲɔ̀p], ပ္ဍာ, ပြဇ္ဇာ prajñā [prajɲèa].

ပြဓာန်, ပြဓာန် pradhān [prə̆ dhàn] v. to be a leader. သ္ဂိုကွိုဒ်ဒ်တိုန်ကွိုပ်သ္ဂိုပ်။ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်လာစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပိၚဓာန်, ဝိရိဓာန် pirdhān [pir dhàn].

ပြဓာန်, ပြဓာန်၂ pra dhān [prə̆ dhàn] n. (MM.) mental striving. ဒဒ်မဂစာန်လွိပရာနကိုဓာတ်စိုတ်။ စိတ်ဓာတ်ဖြင့်ကြိုးပမ်းအားထုတ်သည်။ [BH Kts. ဓာန, ဓာန dhāna [dhèa nɛ̆]. or learned spelling of form from P. ပဓာန, ပဓာန padhāna [pə̆ dhèa nɛ̆].]

ပြၚ်, ပြနုက် pran'uk [prə̆ nɜk] v. to fulfil. သ္ဂိုကွိုကိုပေင်၊ ဖွိုကိုဗပေင်ကို။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။ ဖြည့်စွမ်းပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပုၚ်ဒုၚ်, ပုန်ဒုၚ် punḍuk [pun ɗɜk].

ပြၚင်, ပြနင်် pranaṅ [prə̆ nɛŋ] v. to be definitely true. ဒ်ဥာံဥာံပြပြ၊ ဒ်ဟွံဆောတ်၊ ဒ်ဇ့ကန်။ တိကျမှန်ကန်သည်၊ မခွါတ်ဇကန်ဖြစ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပြ, ပြ် pra [prə̆].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပြၚ်, ပြနုင်ၻ pranaṅ [prə̆ nèaŋ] v. to bring near, to draw near, to cause to approach. ပရာပ်နင်၊ ပြာပ်နင်။ အနားကပ်ရွေသွင်းသည်၊ အနီးကပ်သွင်းသည်။

ပြၚ်ပြၚ်, ပြနုင်ပြနုင် pranaṅpranaṅ [prə̆ nèaŋ prə̆ nèaŋ] adv. quickly, urgently, speedily, at once. ပြဟ်ပြဟ်၊ ဗွဲမပြဟ်။ မြန်မြန်၊ လျှင်မြန်စွာ။

ပြဝၚ်, ပြဲဝေင် prabeṅ [prə̆ bèaŋ] n. almsbowl. ဗဝေင်။ သပိတ်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဗီၚ်ဝၚ်**, ဗိရုံဝေင် birbeṅ [bir bèaŋ].

ပြဝွၢယ်, ပြဝွေဝယ် pra bwoy [prə̆ bwòa^{2}] n. accordance. ဒဒှ်မဒှ်အတိုင်မတုပ်သွဟ် လဝ်စိုတ်။ စိတ်တူသဘောတူထားသည့်အတိုင်းဖြစ်ခြင်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဗိဝွၢယ်**, ဗိဝွေဝယ် bi boy [bĭ bwòa^{2}].

ပြမတ်, ပြမတ် pramat [prə̆ mɔt] n. fire. ပွတ်။ မီး။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ပုမတ်**, ပုမတ် pu mat [paŏ mɔt].

ပြဝတ်မဝယ, ပြမတ်မယေ pramatmaye [prə̆ mɔt mɛ̆ yè] n. brazier, fire of griddle. ပွတ်ဖပယျော်။ မီးမယ်ဖျူးဖို။

ပြမၤ်, ပြမန် pra man [prə̆ mɔn] n. rice cooked in milk. ပုင်ပွန်၊ ပုင်စိုဟ်လဝ်ကို ဍာ်တှ်။ ဃနာန့်ဆွမ်း၊ နှိုနှင့်ပတ်ထားသောဆန်ပတ်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ပရမၤ်**, ပရမန် pa raman [pə̆ rə̆ mɔn].

ပြမၢၤ်, ပြမၢန် pra mān [prə̆ màn], **ပမၢၤ်**, ပမၢန် pa mān [pə̆ màn] n. (MM. **ပမၢၤ်**, ပမၢန် pa mān [pə̆ màn] n. 1557. (**ဆမိုင်**) **ပြမၢၤ်**, (**စမိုင်**) ပြမၢန် (ca miṅ) pra mān [(cə̆ moiŋ) prə̆ màn], (**ဆမ်ဩင်**) **ပြမၢၤ်**, (**စမ်ဩင်**) ပြမၢန် (cam 'iṅ) pra mān [(cɔm oiŋ) prə̆ màn] v. to have dominion over. သွဲ့ဝံအခေါင်အဝို အုပ်ခုပ်လွှုဒုင်မွဲမွဲ။ နိုင်ငံတစ်နိုင်အပေါ် စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိသည်။) [LM. **ပြမၢၤ်**, ပြမၢန် pramān [prə̆ màn], **ပမၢၤ်**, ပမၢန် pamān [prə̆ màn], **စ္ဟၢၤ်**, စ္ဟၢန် cmān [cəmàn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ Skt. **ပြမာဏ**, ပြမာဏ pramāṇa [prə̆ mèa nə̆].]

ပြယာမ်, ပြယၢမ် prayām [prə̆ yam] n. time of day. အခိင်ကာလပွဲကိုမွဲတွဲ၊ ပယဲအခါကာလ။ တနေ့တာအတွင်းရှိသောအချိန်ကာလ၊ ယံကာလ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ပိယိာမ်**, ပိရိယၢမ် piryām [pir yam].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပြလတ်, ပြလတ် pra lat [prə̆ lɔt] n. west. ပလိုတ်၊ ဒိုဟ်ပလိုတ်။ အနောက်၊ အနောက်အရပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပီးလိတ်**, ဝိရ်လိတ် pirlit [pir lɛt].

ပြဝ, ပြဝ prawa [prəwɛ̆] n. deed. ပွ။ အ ပြုအမူ။

ပြသာတ်, ပြသာတ် pra sāt [prə̆ sɑt] n. building with tiered roof. ဒတန်မန္တကိုစီထပ်ကိုထပ်။ အမိုးအဆင့်အထပ်ထပ်ရှိသောအဆောက်အဦ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပြာသာတ်**, ပြာသာတ် prā sāt [prɑ sɑt].

ပြသ္နာ, ပြသ္နာ pra snā [prə̆ səna] n. Question. သွာန်၊ ပုစ္ဆာသွာန်။ အမေး၊ မေးခွန်း။ Syn. **သိန်မာဉ်**, သိန်မာည် sinmāñ [sɛn mɑn]. [Skt. **ပြသၚ**, ပြသန prasśana [prə̆ sə̆ nə̆] n.]

ပြဝတ်, ပြဝတ် pra ḅat [prə̆ pɔt] n.(MM. **ဗ္ဒတ်ပြဝတ်**, ဗ္ဒတ်ပြဝတ် bnatpraḅat [bənɔt prə̆ pɔt] n. dimensions. ဗ္ဒတ်၊ သွောတ်ဗ္ဒတ်။ အတိုင်း၊ အတိုင်းအတာ။) [LM. **ဗ ဝတ်**, ဗဝတ် ba ḅat [bɛ̆ pɔt], **ဗ္ဒတ်**, ဗ္ဒတ် bḅat [bəpɔt], **ထဝတ်**, ထဝတ် tha ḅat [thə̆ pɔt].; SM. **ဟဝတ်**, ဟဝတ် həbɔt [hə̆ pɔt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။] (OM. **ဗီးဝတ်**, ဝိရ်ဝတ် bir ḅat [bir pɔt], **ဝတ်**, ဝတ် ḅat [pɔt] n. to match. သ္ဂိုဟ်ဟ္ဂွဝ်၊ သ္ဂိုဟ်ဟ္ဂွဝ်ပွး။ ယှဉ်ပြိုင်စေသည်၊ ဖက်ပြိုင်စေသည်။ (၂) compare. ပ္ဂွဝ်၊ ပ္ဂွဝ်ပတုပ်ရံင်။ နှိုင်းယှဉ်သည်၊ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်သည်။

ပြာကတ်, ပြာကတ် prā kat [prɑ kɔt] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သပြာကတ်**, သပြာကတ် sprā kat [səprɑ kɔt] v. to be manifast. သ္ဂိုဒယ်တ့်အာ၊ သ္ဂိုမြတ်ဂတဝ်အာ။ ကျော်ကြားသွားစေသည်၊ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသွားစေသည်။ (၂) clear. သောင်ခွောင်၊ အးတွး။ ရှင်းလင်းသည်၊ ကြည်လင်သည်။ (၃) to be illustrious. ဒယ်တ့်ပြာထာ။ ထင်ရှားကျော်ကြားသည်။ **တ့ာ်ဓးဟ်ပြာကတ်**, တုအ်ဓးဟ်ပြာကတ် tu᷄ ḅahḥprākat [tŭ pɑh prɑ kɔt]v.to show forth. ထွေးပြာကတ်။ အထင်အရှားဖော်ပြသည်။Cf. **ဥဆ္ဆ**, **အစ္ဆ** 'accha [ɔt chə̆]. [LM. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သပြာကတ်**, သပြာကတ် sprākat [səprɑ kɔt] v.to be manifast. သ္ဂိုဒယ်တ့်အာ၊ သ္ဂိုမြတ်ဂတဝ်အာ။ ကျော်ကြားသွားစေသည်၊ ထင်ပေါ်ကျော်ကြားသွားစေသည်။ (၂) clear. သောင်ခွောင်၊ အးတွး။ ရှင်းလင်းသည်၊ ကြည် လင်သည်။ (၃) to be illustrious. ဒယ်တ့်

www.monlibrary.com

ပြာထာ။ ထင်ရှားကျော်ကြားသည်။ SM. ပြာကတ်, ပြာကတ် prā kat [pra kɔt]. Skt ကၠ်ယ, ကၠ်ယ kaṭya [kɔt yă] n. manifestation. ဒဒှ်မခွဲက်ထွး၊ ဒဒှ်မသ္ဂိုကွးဖွး။ ဖော်ပြခြင်း၊ ထင်ရှားစေခြင်း။]

ပြာဒိဟာ်, ပြာဒိဟာရ် prā ṭi hār [pra tæ̆ ha] n. miracle. ဗိုပြင်မက္ကိုဒ့ဒှ်ဒွဲင်၊ ဟွံသေင်ကိုပရေင်ဒဒှ်တဲ့၊ သွးဒှ်တ်အံသဝ်ဗွဲတွေင်။ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်မဟုတ်၊ ထူးကဲအံ့သြဖွယ်ရာဖြစ်ရပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပြာတိဟာ်, ပြာတိဟာရ် prātihār [pra tæ̆ ha].

ပြာတိဟာ်, ပြာတိဟာရ် prā ti hār [pra tæ̆ har], ပြာဒိဟာ်, ပြာဒိဟာရ် prā ṭi hār [pra tæ̆ har] n. miracle. ဗိုပြင်မက္ကိုဒ့ဒှ်ဒွဲင်၊ ဟွံသေင်ကိုပရေင်ဒဒှ်တဲ့၊ သွးဒှ်တ်အံသဝ်ဗွဲတွေင်။ ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ်မဟုတ်၊ ထူးကဲအံ့သြဖွယ်ရာဖြစ်ရပ်။ Cf. ပဒိဟ, ပဒိဟာ pa ṭi hā [pă tæ̆ ha], ပဒိဟာရိယ, ပဒိဟာရိယ pa ṭi hā ri ya [pă tæ̆ ha ræ̆ yă]. [(BH) Skt. ပြာတိဟာရ်ယ, ပြာတိဟာရ်ယ prātihāryа [pra tæ̆ har yă].]

ပြာထနာ, ပြာထနာ prathanā [pra thă na] v.hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ သပြာထနာ, သပြာထနာ saprāthanā [să̆ pra thă̆ na], သပြာထနာမိစ်, သပြာထနာမိစ် sa prā tha nā mic [să̆ pra thă̆ na mòik] v. shall pray for. ကြက်မရာဒ္ဒာမိက်။ ဆုတောင်းလိမ္မာည်။ (၂) pray to attain. ရာဒ္ဒာမိက်ညံင်ရ်သွေဂံဂွံ။ ရရှိအောင်ဆုမွန်တောင်းသည်။ Cf. ရာဓနာ rādhanā [rèa dhĕ̀ nèa]. [Skt. ပြာရ်ထာ, ပြာရ်ထာနာ prār thā nā [prar tha na] n. prayer. ပတ္ထဏာ၊ လျောဝ်အာတ်မိက်။ ပတ္ထနာ။ ရှိခိုးဆုတောင်းခြင်း။]

ပြာမာတ်, ပြာသာတ် prā sāt [pra sat], ပြမာဒ်, ပြာသာဒ် prā sād [pra sat] n. palace. pavilion with tiered roof used in coronation ceremonies. ကွာထးမန္ဒံကိုစ်အဆင်ဆင်မစကာသွက်သွေဂံသွ,အသေအဟာန်ပသေက်။ ဘိက်သိက်ခံသွင်ဆင်နွဲအသုံးပြုရန်အတွက်၊ အမိုးအဆင့်ဆင့်ဖြင့်တည်ဆောက်ထားသောမဏ္ဍောပ်။

ပြမာတ်, ပြာသာတ် pra sāt [pră̆ sat] n. building with tiered roof. ဒတန် မန္ဒံကိုစ်အဆင်ဆင်။ အမိုးအဆင့်ဆင့်ဖြင့်တည်ဆောက်ထားသောအဆောက်အဦ။

ပြာမာတ်, ပြာသာတ် prā sāt [pra sat] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ရာဇသ်ထာန်, ရာဇသ်ထာန် rājasthān [rèa jòt than], နံ, နံ nan [nòn].[LM.;SM. ပြာမာတ်, ပြာသာတ် pra sat [pra sat]. Skt. ပြာမာဒ, ပြာသာဒ prāsāda [pra sa dĕ̀] n. palace. နန်။ နန်းတော်။]

www.monlibrary.com

ပြု, မြု pru [praŏ] v. (MM.) ပြုဂြင်, မြုမြေင် pru preñ [praŏ preaŋ] v. to make ready. ပလေဝ်ပလေတ်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ဆင်ထားသည်။ (၂) provide. ပြုပြေင်လဝ်ဒတဲ့။ အပြီးပြင်ဆင်ထားသည်။(1557.) to repair. ပလေဝ်ပလေတ်၊ စိစောန်။ ပြင်ဆင်သည်၊ မွမ်းမံသည်။ [LM. ပြုဂြင်, မြုမြေင် pru preñ [praŏ preaŋ]. SM. ပြုဂြင့်, မြုမြေင် praŏ preaŋ [praŏ preaŋ] v. to make ready. ပလေဝ် ပလေတ်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ဆင်ထားသည်။ (၂) provide. ပြုပြေင်လဝ်ဒတဲ့။ အပြီး ပြင်ဆင်ထားသည်။] OB. ပ္လု, ပ္လု plu [plŭ] v. to do. ကွေဒန်၊ သွ၊ ရင်တွုင်၊ ယိုဒုင်။ လုပ်သည်၊ ပြုလုပ်သည်၊ အကျိုးဆောင်သည်၊ ဆောင်ရွက်သည်။ ပ္လုပြယင်, ပ္လုပြေယင် plu pra yaṅ [plŭ pră yɛŋ] v. to re-pair. ပလေဝ်၊ ပလေဝ်ပလေတ်။ ပြုပြင်သည်၊ ပြင်ဆင်သည်။ mod. ပြု, မြု pru [praŏ]. ပြုပျှင်, မြုမျှင် pru pyaṅ [praŏ pyɛŋ]. ပြုပြုင်, မြုမြေင် pru praṅ [praŏ preŋ].

ဂြ, မြေ pre [pre] n. (MM.) သိမ်တစာမြေ, သိမ်တစာမြေ sim taḅapre [sɛm tă ɲa pre] n. a sīmā in Dala district. သီမန္တံပွဲကုိခရိုင်ဒလမွဲမ။ ဒလခရိုင်ရှိတပါပြေမည် သောသိမ်တစ်သိမ်။

ပြယ်, မြေယ် pray [proa] v. to be excellent. ပြဲ၊ သွင်ပြဲ။ (၂) to be noble. နွံကုိကဆံင်မသွင်ပြဲ။ မြင့်မြတ်သောအဆင့်ရှိသည်။ (၃) to be precious. ဇွော်တ်ကုိရွုပ်မး၊ တန်ကုိရွုပ်မး။ တန်ဖိုးကြီးသည်၊ အဖိုးထိုက်တန်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဂြပ်, မြေယ် prey [prea].

ပြာက်, မြာက် prāk [praik] v. to save from. ဟံင်၊ ဟံင်ပြာ်။ ကယ်သည်၊ ကယ်ဆယ်သည်။ (၂) rescue from. ပြာ်ဗလး၊ ပြာ်ဗလးနူကုိအန္တရာ်။ ကယ်တင်သည်၊ အန္တရာယ်မှကယ်တင်သည်။ ပြာက်ဗုာ်လးဟ်, မြာက်ဗုအ်လးဟ် prāk bu'laḥh [praik bŭ lèh] v. to set free. ပြာ်ဗလး၊ ပြာ်ဗလးထေား။ ကယ်လွတ်လိုက်သည်။ (၂) deliver. တြး၊ တြးပရုံ။ ဝေဒ္ဒသည်၊ ဖြန့်ဝေသည်။[LM.;SM. ပြာက်, မြာက် praik [praik], ပြာက် ဗလး, မြာက်ဗလး praik ba laḥ [praik bĕ lèh], ပြာက်ဗုာ်လးဟ်, မြာက်ဗုအ်လးဟ် prāk bu'laḥh [praik bŭ lèh].]

ပြိုက်, ဗြိုက် prik [proik] v. to injure. သ္ဂိုးဒးဝပ်၊ သ္ဂိုးဂိအာ။ ဒဏ်ရာရစေသည်၊ ထိခိုက်နာကျင်စေသည်။(၂) harm. ဒဒ်မဂိအာ၊ ပွမဂိအာ။ ထိခိုက်ခြင်း၊ အနာတရဖြစ်ခြင်း။ [LM.

www.monlibrary.com

ဖြိုက်, ဖြုက် pruik [prak]. SM. ပရိုက်, ပရုက် paruik [pă rak].]

ပြင်, ပြဲ praṅ [preŋ] v. ပြင်ကာ, ပြင်အာ praṅ ˙ār [preŋ ar] v. to send. ပလံင်၊ ပလံင်ကာ။ ပို့သည်၊ ပို့လိုက်သည်။ Cf. ပိုင်ဒါင်, ဝိန်ဒေါင် pin doṅ [pɛn dòŋ]. Der. ပိုင်ရာင်, ဝိန်ရာင် pin rāṅ [pɛn raiŋ] n. present. ပရင်တွဲ၊ ပရင်စွဲ။ လက်ဆောင်၊ မေတ္တာလက်ဆောင်။[LM. ပြင်, ပြဲ praṅ [preŋ]. SM. ပြင်, ပြဲ preŋ [preŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ရင်, ရဲ raṅ [rɛŋ] v. to bring. ကောက်နှင်၊ ရပ်နှင်။ ယူဆောင်လာသည်၊ ကိုင်ဆောင်လာသည်။]

ဂြင်, ဖြေင်² preṅ [preaŋ] n. buffalo. ပြေင်။ ကျွဲ။ [LM.SM. ဂြင်, ဖြေင် preaŋ [preaŋ].]

ဂြင်, ဖြေင်³ preṅ [preaŋ] v. to have prepared. ပလေဝ်ပလေတ်လဝ်ဒတဲ့၊ အသင့်ပြင်ဆင်ထားသည်။ (၂) have arrangement made. ပြုပြေင်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ဆင်ထားသည်။ (၃) to prepare. ပလေဝ်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ဆင်သည်။ (၄) arrange. ပြေင်စီဇန်လဝ်ဒွာဲခဲ့ဒွာဲခဲ့။ သူ့နေရာနှင့်သူနေထားတစ်ကျစီစဉ်ထားသည်။ ဂြင်ဃျိုင်,ဖြေင်ဖျေရ် preṅ phyer [preaŋ phyae] v. to prepare. ပလေဝ်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ဆင်သည်။ (၂) make ready. သွလဝ်ဒတဲ့။ အပြီးလုပ်ထားသည်။ Cf. ဇီဂျင်, စ်ရေင် cīreaŋ [ci reaŋ], ဂျာ်, ဗ္ဂောရ် pgor [pəgòa²r]. [LM. ဂြင်, ဖြေင် preṅ [preaŋ]. SM. ဂြင်, ဖြေင် preaŋ [preaŋ] v. to prepare. ပလေဝ်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ဆင်သည်။ (၃) arrange. ပြေင်စီဇန်လဝ်ဒွာဲခဲ့ဒွာဲခဲ့။ သူ့နေရာနှင့်သူနေထားတစ်ကျစီစဉ်ထားသည်။] ပြုဂြင်, ပြုပြေင် pru preṅ [praŏ preaŋ] v. to make ready. ပလေဝ်ပလေတ်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ဆင်ထားသည်။ (၂) provide. ပြုပြေင်လဝ်ဒတဲ့။ အပြီးပြင်ဆင်ထားသည်။ ဂျင်, ရေင် reṅ [rèaŋ] v. to arrange ready for use. ပြေင်ရင်လဝ်ဒတဲ့သွက်ဝွဲရပ်စပ်စကာ။ သုံးစွဲရန်အတွက်အသင့်စီတန်းထားသည်။

ဂြောင်, ဖြောင် proṅ [proŋ] v.(MM.) ဝဝ်ဂြောင်, ဝေင်ဖြောင် weṅproṅ [wòiŋ proŋ] v. to contend in sport. လုပ်ပြိုင်မဲ့ကိုပေါ်ဝေင်ပြိုပ်ခံင်ထလာ်။ ပြေးခုန်အားကစားပြိုင်ပွဲတွင်ပါဝင်ယှဉ်ပြိုင်သည်။ [LM. ဖြိုင်, ဖြိုင် pruiṅ [praŋ]. SM. ဖြိုင်, ဖြိုင် praŋ [praŋ]. v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ပြဇ္ဇာ, ပြဇ္ဇည် prajjañā [prɔj jɛ̆ ɲèa] n.(Skt.) judgement,intelligence, understanding, wisdom, knowledge. ပြဇ္ဇာ၊ ပြညာ၊ ပညာ။

www.monlibrary.com

ပြဇ္ဇာဏဂံ, ပြဇ္ဇညာဂံ praj jañāgah [prɔj jɛ̏ ɲèɑ gɔ̀h] n. that judgement, that intelligence, that understanding, that wisdom, that knowledge. ပြဇ္ဇာဂံ၊ ပညာဂ်။ ထိုပညာသည်။

ပြဇ္ဇာ, ပြဇ္ဇာ pra jñā [prajɲèɑ] n. wisdom. လညာတ်ပညာအစင်အခြင်။ ညာဏ်ပညာအမြော်အမြင့်။ (၂) knowledge. အညာ၊ ဓဝ်သဖွဲ့၊ လညာတ်စိုန်သျှိ၊ ဗဟုသုတ။ အတွေ့အကြုံ၊ အမှတ်သညာ၊ အသိတရား၊ သိရှိနားလည်မှု။ Var. ပြဏ, ပြညာ pra ñā [prə̆ ɲèɑ]. Cf. also ပဏ, ပညာ pa ñā [pɔn ɲɑ]. [LM. ပ္ရဇ္ဈာ, ပြဇ္ဇာ prad ñā [prɔt ɲèɑ], ပ္ရာဇ်ဏ, ပြာတ်ညာ pratñā [prɑt ɲèɑ]. Skt.

ပြဇ္ဈာဂ်, ပြဇ္ဈာင်ဂ prajñāñga [prɔt ɲàiŋ gɛ̏] n. read. ဗ်။ ဖတ်။ ပြဇ္ဈာဂမ်, ပြဇ္ဈဂန် praj ñagaṁ [prɔt ɲɛ̏ gɔm].

ပြဇ္ဈာလင်္ကာ, ပြဇ္ဈာလင်ကာ prajñālaṅga [prɔt ɲèɑ lèaŋ kɑ] n. (sumbeñ) (သုမ္ဘေဉ်) (သံဗျင်) an officer of Kyanzitha's court. သွဉ်ဒ်ရှင်ဂဗုတ် သွိုင်တလန်ကေသာမွဲ့။ ကျန်စစ်သားမင်း၏တရားရုံးမှအရာရှိတစ်ဦး။ [Skt. ज्ञालंकार, အာလံန်ကာရ ˙ā lam ˚kāra [ɑ lə̀m kɑ rə̆] n. adornment of knowledge. အရာမဂ္ဂိုလ်တော်လဝ်ကိုပညာဗဟုသုတ။ ပညာဗဟုသုတဖြင့်တန်ဆာဆင်ထားအပ်သောအရာ။]

ပြဇ္ဇာဝန်တ, ပြဇ္ဇာဝန်တာ praj ñāwanta [prɔt ɲèɑ wɔ̀n tə̆] n. a donor of pagoda slaves.ညးတ့ကုသိုမသ့းကိုလဝ်ဒါန်ဥိက်ကိုကျာ်စေတီ။ စေတီတော်အတွက်ကျွန်အလှူပေးထားသောကုသိုလ်ရှင်။ [Perhaps, representing from ending in (wɔn) from Skt. ဝန်ထြိ, ဝန်ဩ wan trī [wɔ̀n tri] n. possessor wisdom. ပွိုင်လဝ်လညာတ်ပညာ။ ညာဏ်အမြော်အမြင်ပိုင်ဆိုင်ထားသူ။]

ပ္ရာဏ်, ပြာဉ် prāñ [prɑn] n. ချပ္ရာဏ်, ဆုပြာဉ် chu prāñ [chŭ prɑn] n. ironwood. ဆုပြာန်။ ပျဉ်းကတိုးသား။ [LM. ပ္ရာဉ်, ပြာန် prān [prɑn]. SM. ပ္ရာဉ်, ပြာန် prɑn [prɑn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဎပြတ်, ပြေတ်[3] pret [prit] n. (ဎပြတ်, ပြေတ် pret [prit] n. 1455. : MM. ပ္ရိုတ်, ပ္ရိုတ် pruit [prot] n.) (class of) ghost. ဂကူပ္ရိုတ်မွဲဂကူ။ ပြိတ္တာတစ်မျိုး။ [LM. ပ္ရိုတ်, ပ္ရိုတ် pruit [prot]. SM. ပ္ရိုတ်, ပ္ရိုတ် prɒt [prot]. Skt. ဎပြတ, ပြေတ pr̥eta [pre tə̆].]

ဎပြတ်, ပြေတ်[4] pret [prit] n. read. ဗ်။ ဖတ်။ ဎမြက်, မြေက် mrek[mrɔ̀ik]. ဎမြက်,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မြေက် mrek[mrèak].

ပြိုတ်, မြိုတ် pruit [prot] n. ghost. ပြိုတ်၊ ပြေတ်။ ပြိုတ္တာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ ငြပ်, ပြေတ်ီ pret [prit].

ပြုန်းက်ဖြည့်ပင်, ပြန်ုန်းကြ်ပြေင် prān'uk bra peñ [prɔn ɜk brɛ̈ pɔiŋ] v. to fill, to fulfil, add to or make up for a deficency. ရနုက်ဗပေင်။ ဖြည့်စွက်သည်။

ပြာန်, ပြာန် prān [pran] v. ပဏ်ပြာန်, ပည်ပြာန် pañ prān [pɔn pran] v.to shoot. ပန်၊ ပန်ပ်ာ။ ပစ်သည်၊ ပစ်ခတ်သည်။ (၂) transfix. ပန်တလိုဟ်ခွင်သ့ာတ်အာ။ ထုတ်ချင်းပေါက်ပစ်ခတ်ထိုးဖောက်သည်။

ပြာပ်, ပြာဝ်ီ prāp [prap] v. set up. ပရာပ်လဝ်၊ ပစိပ်လဝ်။ ကပ်ထားသည်၊ စေ့ထားသည်။[Skt. ပြာဝရ, ပြာဝရ prā va ra [pra wɛ̈ rɛ̈] n. enclosure. ဒဒ့်မဇ္ဈးတ့ာတ်လဝ်ကိုဒပ်။ ပိတ်ဆို့ခြံခတ်ထားခြင်း။ (၂) fence. ဒပ်၊ ဇ္ဈး။ ခြံစည်းရိုး၊ ဝင်းနံရံ။ တုမ် ဝိင်, တုန်ဝိင် tuṁ wīṅ [tum wòiŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ပြာပ်, ပြာဝ်ျ prāp [prap] v.(MM.) ပြာပ်ာ, ပြာဝ်အာ prāp ·ā [prap a] v. to approach. ဆိုက်ညောန်အာ။ အနီးကပ်ဆိုက်ရောက်သွားသည်။ ပြာပ်ာတ္လျင်, ပြာဝ်အာတ္လျင် prāp ·ā tluṅ [prap a tlɜŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Der. ပဒာပ်, ပရာဝ် pa rāp [pɛ̈ rap] v. to bring to. ဏာပရပ်ကို။ အနီးကပ်ယူဆောင်ပေးသည်။ [LM.; SM. ပြာပ်, ပြာဝ် prāp [prap]. Skt. ပြာပ်တ, ပြာဝ်တာ prāptā [prap ta] v. reached. ဒုင်ကောတ်ကိုတဲစိုပ်။ လက်ဖြင့်လှမ်းကိုင်၍ရောက်သည်။ (၂) arrived at. စိုပ်ကျင်။ ဆိုက်ရောက်လာသည်။]

ပြာမ်, ပြာန် prām [pram] v.(MM.) ပြာမ်ကျွက်, ပြာန်ကျေအ် prāmkle' [pram klaɛ̈] v.to expel from the monastic order. သ္ဂါရာံတိတ်ထော်နူကိုဘဝခမ်ဳ။ ရဟန်းဘောင်မှထုတ်ပယ်ပစ်ခြင်းခံရသည်။ [ပြာ်, ပြာံ prāṁ [pram] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ငြပ်, ပြေယ် prey [prea] v. attr. မခွံက်ထွးကိုဂုန်စရာ်။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ ပုံမ်ငယ်, ပုံန်ရေယ် puṁrey [pum rea], ပံမ်ငယ်, ပံန်ရေယ် paṁrey [pɔm rea].(OM. ပံမ်ငယ်, ပံန်ရေယ် paṁ rey [pɔm rea]. 1218.) v. to be excellent. ပြဲ၊ သ္ဂျင်ပြဲ။ မြတ်သည်၊ မြင့်မြတ်သည်။ (၂) to be noble. နွံကိုကဆံင်မသ္ဂျင်ပြဲ။ မြင့်မြတ်သော အဆင့်အတန်းရှိသည်။ (၃) to be precious. ဇွော်တ်ကိုရ္ဂျပ်မး။ တန်တ်ကိုရ္ဂျပ်မး။ တန်ဘိုးကြီးသည်၊ အဘိုးထိုက်တန်သည်။ attr. မခွံက်ထွးကိုဂုန်စရာ်။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ also n. excellence. ဒဒ့်မခိုပ်တ်ဗွဲတွေင်၊ ဒဒ့်ကဆံင်မသ္ဂျင်တ်ဗွဲ။ အထူးကောင်းမွန်ခြင်း၊

www.monlibrary.com

အဆင့်အတန်းမြင့်မားခြင်း။

ꟼပြယ်, ဗြေယ် prey [preɑ], ပြယ်, ပြယ် pray [proɑ] adj.attr. မခွံက်ထွးကိုဂုန်စရဲ၊ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ ပမ်ရယ်, ပမ်ရယ် pamray [pɔm roɑ].(ꟼပြယ်, ဗြေယ် prey [preɑ]. 1455, MM. ပြယ်, ပြယ် pray [proɑ].) Der. ပုငၢယ်, ပုရေယ် pu rey [paŏ reɑ] v. to praise. ဟိုထိုင်သး၊ ဟိုပ္တိုန်ဂုန်စရဲ၊ ချီးမွန်းပြောဆိုသည်၊ ချီးကျူးပြော်ဆိုသည်။[LM.ပြယ်, ပြယ် pray [proɑ] adj. attr. မခွံက်ထွးကိုဂုန်စရဲ။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ and. n. ပရယ်, ပရယ် paray [pă roɑ]. SM. ပြယ်, ပြယ် pray [proɑ] v.& n. ပရယ်, ပရယ် pəroɑ [pă roɑ].]

ꟼပြယ်ငၢၢ်, ဗြေယ်နောရ် prey nor [preɑ nŏr] v. to be noble than,to be excellent than. ပြဲန္ဒ။ ထက်မြတ်သည်။

ꟼပြၢ်, ဗြေရ် prer [prie] n. piece of silk fabric. ဖေဝ်၊ ယာတ်သုတ်ဖေဝ်။ ဖဲ၊ ပိုးဖဲ။ see. ရံင်။ ရှ။ ꟼပြၢ်, ဗြေရ် brer [brĭe].

ပြမ်, ပြသ် pras [prɔh] v.to be quick. ပြဟ်၊ မြက်။ မြန်သည်၊ မြန်ဆန်သည်။ (၂) occupy little time. ဂွံအခိုင်ညည။ အချိန်အနည်းငယ်ရရှိသည်။ adv. ပြဟ်ပြဟ်၊ ပြဟ်ပြဟ်ပြေဟ်ပြေဟ်။ မြန်မြန်၊ မြန်မြန်ဆန်ဆန်။

ꟼပြာဟ်, ဗြောဟ် proh [prɔh], ပြဟ်, ပြဟ် prah [prɔh] v.(MM. ပြဟ်, ပြဟ် prah [prɔh] v. 1557.) Der. ပုန်ရသ် pun ras [punrɔs] n. swiftness. ဒၠ်မပြဟ်ပြေဟ်။ လျင်မြန်ခြင်း။ [LM. ပြဟ်, ပြဟ် prah [prɔh], မြဟ်, မြဟ် mrah [mrɔ̀h].; SM. ပြဟ်, ပြဟ် prɔh [prɔh].]

ပြဟ်, ပြဟ်˚ prah [prɔh] v. (MM.) ပြဟ်ဆိုဟ်, ပြဟ်ခိုဟ် prah cuih [prɔh coh] v. to fall. ပြဟ်ခွေ်။ ကြွေကျသည်။ H.L. [LM. ပြဟ်, ပြဟ် prah [prɔh].; SM. ပြဟ်, ပြဟ် prah [prɔh] v. to fall. ပြဟ်ခွေ်။ ကြွေကျသည်။ (၂) be shed. ဒတုံခွေ်၊ ဒဇူခွေ်၊ ပြဟ်ခွေ်။ ကျသည်၊ စီးကျသည်၊ ယိုကျသည်။ LM. ပြး, ပြး prah [prɑh]. SM. ပြး, ပြး prah [prɑh] v. to spread out. လးပြးချဲတိတ်။ ပျံကြဲပျံနှံ့သွားသည်။ (၂) be scattered. ပြးဇးအာ၊ ပြးချဲအာ။ ပျံနှံ့သွားသည်၊ ပျံကြဲသွားသည်။ Perhaps also. ꟼပြာဟ်, ဗြောဟ်˩ croh [crɔh] ꟼပြာဟ်, ဆြောဟ် sroh [srɔh].

www.monlibrary.com

ပြဟ်, ပြမာ် prah [prɔh] v. to be quick. ပြဟ်ပြေဟ်၊ ပြဟ်မြက်၊ မြက်စာ။ လျင်မြန်သည်၊ လျင်မြန်လှသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပြသ်, ပြသ pras [prɔh].

ဝပြာဟ်, ပြောဟ် proh [prɒh] v. to be quick. ပြဟ်၊ မြက်စာ။ မြန်သည်၊ မြန်ဆန်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပြသ်, ပြသ pras [prɔh].

ပ္လူ, ပ္လူ plū [plu] v. to attain enlightenment. ဝံ့လျားညာန်ပညာမယးတွးကွင်။ ညာဏ်ပညာအလင်းရောင်ပွင့်လင်းရရှိလာသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပ္လူဟ် ပ္လူာ် pluh [pluh].

ပ္လး, ပ္လး plaḥ [plɑh] n. လိက်ပ္လး, လဳက်ပ္လး lâk plaḥ [lòik plɑh] n. coppy book. လိက်ပလး။ ကော်ပီစာအုပ်။

ပ္လင်, ပ္လင် plaṅ [plɛŋ] n. (ယပ္လင်, ယပ္လင် ya plaṅ [yɛ̆ plɛŋ].) n. personal name. ယူပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ပ္လင်ပူ, ပ္လင်ပု plaṅ pū [plɛŋ pɑo^{1}] n. (1493.) name of Kyaikphyingu pagoda at Martaban. ယူကျာ်စေတီမွဲဇကူ၊ ပွဲကိုဒုၤင်မုဟ်တံ့(ကျာ်ဘင်ပူ)။ မုတ္တမမြို့ရှိ၊ ကျိုက်ဖျင်ကူစေတီ။ [LM. has. နှံ။ ရှိသည်။ ကျာက်ပ္လင်ပူ, ကျောက်ပ္လင်ပု kyāk plaṅ pū [kyɑik plɛŋ pɑo^{1}] n. Kyaikphyingu. ကျာ်ပ္လင်ပူ။ ကျိုက်ဖျင်ကူ။ ကျွမ်ပၤဘင်ပူ, ကျံခံဝန်ဘင်ပု klaṁ ban bhaṅpū [klɔm bɔ̀n bhɛ̀aŋ pɑo^{1}] n. ကျာ်ကွံဗန်ဘင်ပူ။ ဖျင်ကူအလံတစ်ရာစေတီ။]

ပ္လိုင်ဂါ်, ပ္လိုင်ဂေါရ် pliṅ ṅor [ploiŋ ŋɔ̀^{2}r] v. to make reverence, to worship by joining the palms. ပလျောဝ်၊ သွလျောဝ်၊ လျောဝ်ဖျေကျိုပ်။ ရှိခိုးသည်၊ ရှိခိုးဦးချသည်။

ပ္လိုင်ဂါ်ကိုးဒိ, ပ္လိုင်ဂေါရ်ကိုရ်ဒိ pliṅṅorkirji [ploiŋ ŋɔ̀^{2}r kir jĭ] v.to revere the might, to worship the might (the power) (the glory). ပလျောဝ်ကြီဒ်။ တန်ခိုးကျေးဇူးတော်ကိုရှိခိုးသည်။

ပ္လင်, ပ္လေင်^{3} pleṅ [plɔiŋ] n. Daughter of a kalan. ကောန်ဝုတ်ကလာန်။ ကလန်သမီး။ ပ္လွင်, ပ္လောင် pwoṅ [pwoŋ].

ပ္လင်, ပ္လေင်ာ် pleṅ [plɔiŋ] v. to destroy. ပလိုပလာ်ထော်။ ဖျက်ဆီးပစ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပ္လိုလ်, ပ္လိုည် pliñ [plɛn].

ပ္လင်ဂကျက်သဥ္ဇာဟ်, ပ္လေင်ကွေအ်သနေ့ဟ် pleṅ klɛ̆ san ɖeh [plɔiŋ klɑɛ̆ sɔn ɗɛ̆h] v. to

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

destroy the doubt, to overcome the doubt. ပ္ဍေင်ကွံသ္ဍေဟ်ပ္ဍာ။ သံသယကို ဖျောက်ပစ်သည်။

ပ္လိၚ်, ပ္လိဉ် pliñ [plɛn] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟေင်၊ မခဃျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာ ဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သပ္လိၚ်**, သပ္လိဉ် sapliñ [sɑ̆ plɛn] v. to ravage. သ္ဂိုလိုလဝ်အာ။ ပျက်စီးဆုံးပါးသွားစေသည်။ (၂) destroy. ပလိုပလဝ်ထော့။ ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်သည်။ (၃) to cure. သ္ဂးဇူးထော့အရာဟ္ဂံခိုဟ်ဟ္ဂံသန်။ မကောင်းသည့်အရာများကိုသုတ်သင်ရှင်းလင်းပစ်သည်။ **သပ္လိၚ်နၚ်ကာလ်**, သပ္လိဉ်ဒုအောလ် sa pliñ du˙ol [sɑ̆ plɛn dŭ˙ ol] v. shall dissolve away. ကြက်သ္ဂိုလေင်အာ။ အရည်ပျော်စေလိမ္မည်။ **လၚ်ပ္လိၚ်**, လဉ်ပ္လိဉ် blañ pliñ [blɛ̀aŋ plɛn] v. to destroy. ပလိုပလဝ်ထော့။ ဖျက်ဆီးပစ်လိုက်သည်။ **ပ္လိၚ်**, ပ္လိန် plin [plɛn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **လ္လင်**, လ္လေင် pleñ [plɔiŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ပ္လိုင်**, ပ္လိုင် pluiñ [plɑŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **လ္လင်**, လ္လေင် bleñ [blɔ̀iŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

လ္လင်, လ္လေင် pleñ [plɔiŋ] v. (MM.) destroy. သ္ဂိုလေင်အာ။ ဆုံးပါးသွားစေသည်။ **လ္လင်ကျက်**, လ္လေင်ကျေအ် pleñ kle˙ [plɔiŋ klaĕ] v. to dispel. သ္ဂိုသွဝ်ကွံအာ။ လွင့်ပျောက်သွားစေသည်၊ လွင့်ပါးသွားစေသည်။ **လာဟ်လ္လင်ကျက်**, လောဟ်လ္လေင်ကျေအ် loh pleñkle˙ [lɔ̀h plɔiŋ klaĕ] v. to cause to disappear. သ္ဂိုကျိုဒ္ဂ်တိုန်ပရေင်ကွံဗ္ဒန်အာ။ ပျောက်ကွယ်သွားရန်အကြောင်းဖန်တည်းသည်။ Cf. **ပလိုမ်**, ပလိုမ် pa luim [plom]. [LM.; SM. **လ္ဂင်**, မ္ဂေင် pleñ [plɔiŋ] v. **လိၚ်**, လဲဉ် liñ [lɛ̀n] v. to be vavaged. သ္ဂိုလိုလဝ်ဂြဲနှေ်အာ။ ပျက်စီးပြုန်းတီးသွားစေသည်။ (၂) to dispel. သ္ဂိုသွဝ်ကွံအာ။ လွင့်ပျောက်သွားစေသည်၊ လွင့်ပါးသွားစေသည်။]

လ္လၚ်, လ္လည်ၚ် pleñ [plin] n. personal name. ယွဴပ္ဂူဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

လ္လၚ်, လ္လည်ၚ် pleñ [plin] n. personal name. ယွဴပ္ဂူဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [OB.**ပ္လၚ်**, ပ္လည် pliñ [plɛn] v. mod. **ပ္လၚ်**, ပ္လည် pliñ̆ [plaŏ] v. to be full. ပေင်။ ပြည့်သည်။]

လ္လၚ်ဆင်, လ္လည်ၚ်ဇေ် pleñ cañ [plin cɛŋ] n. (**ဒါလ္လၚ်ဆင်**, ဒါလ္လည်ၚ်ဇေ် ñā pleñ cañ [ŋɛ̀a plin cɛŋ] n.) [**လ္လၚ်**, လ္လည် pleñ [plin] n. as prec. B. **ဆင်**, ဇေ် cañ [sin] v. to be clear. အး၊ ကေဝ်။ စင်သည်၊ သန့်ရှင်းသည်၊ ကြည်လင်သည်။ (၂) pure. ဇေတ်။ စစ်သည်၊ အရောအနှောကင်းသည်။]

ပ္လာတ်, ပ္လာတ် plāt [plɑt] n. (MM.) **ယာတ်ပ္လာတ်**, ယာတ်ပ္လာတ် yātplāt [yɑ̀t plɑt] n.

www.monlibrary.com

a kind of cloth. ယာတ်မွဲဂကူ။ အဝတ်အထည်တစ်မျိုး။

ပ္လိတ်, ဒ္လိတ် plit [plɛt] v.to be extinguished. ပလိုတ်၊ ပလိုတ်ထော်။ ငြိမ်းသည်၊ ငြိမ်းသတ်လိုက်သည်။ (၂) go out. ပ္ဒိုတ်အာ။ ငြိမ်းသွားသည်။ (၃) to set. (တ္ဂဲ) ပ္ဒိုတ်အာ။ (နေ) ဝင်သွားသည်။

ပ္လိုတ်, ဒ္လုတ် pluit [plot]v.to be extinguished. ပလိုတ်၊ ပလိုတ်ထော်။ ငြိမ်းသည်၊ ငြိမ်းသတ်လိုက်သည်။ (၂) go out. ပ္ဒိုတ်အာ။ ငြိမ်းသွားသည်။ (၃) to set. (တ္ဂဲ) ပ္ဒိုတ်အာ။ (နေ)ဝင်သွားသည်။ Der. **ပလိုတ်**, ပလုံတ် pa luit [pă lot] v. to exstinguish. သွင်္ကိုပ္ဒိုတ်အာ။ ငြိမ်းသွားစေသည်။ **ပီၚလိတ်**, ဗိန်လဲတ် pirlit [pir lɛt] n. west. ပလိုတ်၊ ဒိုဟ်ပလိုတ်။ အနောက်၊ အနောက်အရပ်။ [LM.; SM. **ပ္ဒိုတ်**, ဒ္ဒုတ် plɒt [plot].]

ပ္လိတ်ဇတ္ဍယ်, ဒ္လိတ်ဇေ့ယ် plit tñey [plɛt təŋɐa] v. let the sun set. ပလိုတ်တ္ဂဲ၊ ဖျုဝ်တ္ဂဲ၊ သွင်္ကိုတ္ဂဲပ္ဒိုတ်။ မိုးချုပ်စေသည်၊ နေစောင်းစေသည်၊ နေဝင်စေသည်။

ပ္လုတ်, ဒ္လုတ် plut [plut] v. (MM.) **ဗြိပ္လုတ်**, ဗြိဒ္လုတ် byi plut [bỹ plut] v. to impute blame. ပ္ဒိုန်ဒုဟ်၊ နင်စုတ်ဒုဟ်။ အပြစ်တင်သည်၊ ယိုးစွပ်သည်။ [LM. to censure. ပ္ဒိုန်ဒုဟ်၊ နင်ဒုဟ်။ အပြစ်တင်သည်၊ ယိုးစွပ်သည်။ (၂) traduce. ဖျေါကဝု၊ ဟိုဂလာန်တောက်ဂဇိုး။ အပုပ်ချသည်။ ကုန်းတိုက်ကုန်းချောစကားပြောသည်၊ သွားပုပ်လေလွင့်ပြောသည်။ SM. to slander. ဟိုဂရိဟ်၊ ဟိုပရောညးတ္ဒဟ်သ္ဆာင်၊ စောဒ္ဒာစညးတ္ဒဟ်သ္ဆာင်။ သူတစ်ပါးအကြောင်းမကောင်းပြောသည်၊ အတင်းအဖျင်းပြောသည်။ LM. **လုတ်**, လုတ် lut [lùt]. SM. **လုတ်**, လုတ် lùt [plùt] v. to commit a fault. လုတ်လောန်မှာရာ။ အပြစ်ကျူးလွန်သည်။]

ပ္လိုတ်, ဒ္လုတ် pluit [plot] v. to set. (တ္ဂဲ)ပ္ဒိုတ်အာ။(နေ)ဝင်သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပ္လိတ်**, ဒ္လိတ် plit [plɛt].

ပ္လၤ်, ဒ္လန် plan [plɔn] v. rarely. လံဂွံဆို။ ရှားရှားပါးပါး။ **လ္ပာၤ်**, ဒ္လောန် plon [plɒn] v. (MM.) to return. ကလေင်ကျုင်၊ ကလေင်စ်။ ပြန်လာသည်၊ ပြန်သွားသည်။ ကလေင်ကို၊ ကလေင်စွံ၊ ကလေင်ပလံင်၊ ကလေင်လေ။ ပြန်ပေးသည်၊ ပြန်ထားသည်၊ ပြန်ပို့သည်၊ ပြန်ဆပ်သည်။ ကလေင်ဟို။ ပြန်ပြောသည်။ (advbl) again. one more. မွဲဝါပ္ဒုန်၊ မွဲလန်ပ္ဒုန်၊ ထပ်တုဲ။ နောက်ထပ်တစ်ကြိမ်၊ နောက်ထပ်တစ်ခါ၊ ထပ်မံ၍။ **ကလလ်ပ္လၤ်ဨ**, ကလေင်ပ္ဒုန်ဨ ka leñ plan ˈā [kă leaŋ plɔn ɑ] v. to go back again. ထပ်ဨာပ္ဒုန်။ ထပ်မံပြန်သွားသည်။ **ဂတၤ်ပ္လၤ်ဨ**, ဂတၤ်ဒ္လုန်ဨ gataḥplanˈā [gɛ̆ tɑh plɔn

www.monlibrary.com

ɑ] v. to reverse direction. ကလေင်ဂတားအာ။ ပြန်လှည့်သွားသည်။ ꩻꩻꩺ꩓, ဇဒိုဟ် ꩻꩻ꩓ ga huih plan [gɛ̆ hɜ̀h plɔn] v. to rebuild. ကလေင်ဟ္ဝန်ခွံသိုင်။ ပြန်လည်တည်ဆောက်သည်။ (၂) restore. ကလေင်ဟ္ဝန်သိုင်အတိုင်ဗိုပြင်တြော့။ မူလအခြေအနေအတိုင်းပြန်လည်တည်ဆောက်သည်။ ꩻꩻꩺ꩓, ဇေါ်အခြံꩻ꩓ go˙ plan [gʊ̆ plɔn] v. to recover. ကလေင်ဝွံ၊ ကလေင်ယိုပ်ယာတိုန်၊ ကလေင်ခိုဟ်ကွင်။ ပြန်ရသည်၊ နာလန်ထလာသည်၊ ပြန်လည်ကောင်းလာသည်။ ꩻꩻ꩓, ꩻꩻꩻ jnaḥ plan [jənɛ̀h plɔn] v. to defeat in turn. ကလေင်ဟ္ဝန်ကေတ်မာန်။ ပြန်လည်အနိုင်ယူသည်။ ꩻꩻꩺ꩓ꩻꩻ, ဇိုန်ꩻꩻ꩓ ꩻꩻ tuin plan˙ā [ton plɔn ɑ] v. to go up again to. ကလေင်ဟ္ဝန်တိုန်အာ။ အထက်သို့တဖန်ပြန်တက်သွားသည်။ ꩻꩻꩺ꩓, ဒက်ꩻꩻ꩓ dak plan [dɛ̀ak plɔn] v. to rebuild.ကလေင်ဒက်ပ္ဂိုန်ဟ္ဝန်။ ထပ်မံတည်ဆောက်သည်။ ꩻꩻꩺ꩓ꩻꩻꩺ, ဗက်ꩻꩻ꩓ bak plan phau [bɛ̀ak plɔn phɑo^{3}] v. to send home. ဒီကလေင်ဖျ။ ပြန်လည်မောင်းပြန်သည်။ ꩻꩻꩺ꩓ꩻꩻꩺ, ဗက်ꩻꩻ꩓ bak plan phau n˙ā [bɛ̀ak plɔn phɑo^{3} nɑ] v. to send home. ဒီကလေင်ဖျဏာသို့။ အိမ်သို့ပြန်လည်မောင်းပြန်သည်။ H.L. ꩻꩻꩻ, ဟုိမ်ꩻ꩓ huim plan [hom plɔn] v. to reply. ကလေင်ဟိုဟ္ဝန်၊ ကလေင်ကိုသွဟ်။ ပြန်ပြောသည်၊ ပြန်လည်အဖြေပေးသည်။ Cf. ꩻꩻꩻ, ကလေင်ꩻ kaleñ [kə̆ leɑŋ], ꩻꩻꩺ, ခေါဝ်ꩻ cow [co], ꩻꩻ, တုန် tūn [tun]. Der. ꩻꩻ꩓, ပလန် pa lan [pə̆ lɔn] v.to restore. သွင်္ကြိုပ်အာကဆံင်ဗိုပြင်မူလ။ မူလအခြေအနေအတိုင်းပြန်လည်ရောက်ရှိစေသည်။ [LM. ꩻꩻ꩓, ꩻꩻꩻ plan [plɔn]. SM. ꩻꩻ꩓, ꩻꩻꩻ plɔn [plɔn].]

ꩻꩻꩺ꩓, ꩻꩻꩻ plon [plɒn] v. to return. ကလေင်ကွင်၊ ကလေင်စ်။ ပြန်လာသည်၊ ပြန်သွားသည်။ ကလေင်ကို၊ ကလေင်စွံ၊ ကလေင်ပလံင်၊ ကလေင်လေ့။ ပြန်ပေးသည်၊ ပြန်ထားသည်၊ ပြန်ပို့သည်၊ ပြန်ဆပ်သည်။ ကလေင်ဟိုး။ ပြန်ပြောသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩻ꩓, ꩻꩻꩻ plan [plɔn].

ꩻꩻꩺ, ꩻꩻꩻ plop [plɒp] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꩻꩻꩻꩺ, သꩻꩻꩺ splop [plɒp] v. to bring in. ကောတ်နင်အပွဲ။ အထဲသွင်းလာသည်။ (၂) to put in. စုတ်ပ္ဂေါပ်ထောံအပွဲ။ အထဲသို့သွင်းလိုက်သည်။ (၃) to let in. ကိုအခေါင်သွက်ဝွံလုပ်ကွင်အပွဲ။ အထဲသို့ဝင်လာခွင့်ပြုသည်။ ꩻꩻꩺꩻꩻ, ꩻꩻꩻꩻꩻ plɔplār [plɒp lɔ̀r] v. to bring in. ပ္ဂေါပ်လဝ်၊ ပ္ဂေါပ်လဝ်အပွဲ။ အထဲ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သွင်းထားသည်၊ အထဲသွင်းထားလိုက်သည်။ **ꩻမꩮ꩷ꩻꩻꩮ꩷**, နိမန်ပ္လောဝ် ni manplop [nĭ mɔ̀n plɒp] v. to invite to enter. နိမန်ကျပ္ဂြောပ်နင်။ ပင့်ဖိတ်သွင်းသည်။ **ꩻမꩮ꩷ꩻꩻꩮ꩷ ꩮ꩷**, နိမန်ပ္လောဝ်ရင် ni man plop reñ [nĭ mɔ̀n plɒp rɛ̀aŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩯꩮ꩷ꩻꩻꩮ꩷ꩮꩫ꩷**, ဝါင်ပ္လောဝ်ဒမံင် wāñ plop da mâñ [wàiŋ plɒp dɛ̆ mɔ̀ŋ] v. to install ceremonially. ပ္ဂြောပ်ကို့ဝေင်ပွဲကို့အသေအဟာန်။ အခမ်းအနားအတွင်းသို့ဝင်ရောက်လည်ပတ်ရန်ခေါ်သွင်းသည်။Cf. **ꩻꩮ꩷ꩬꩻꩮ꩷**, ရိန်လောဝ် rinlop [rɛ̀n lɒp].[LM. **ꩻꩻꩮ꩷**, ပ္လောဝ် plop [plɒp]. **ꩻꩵ꩷**, ပ္လုပ် plup [plup].SM. **ꩻꩻꩮ꩷**, ပ္လောဝ် plop [plɒp]. **ꩬꩻꩮ꩷**, လောဝ် lop [lɔ̀p] v. to enter. လုပ်အပွဲ၊ လုပ်ဂကောံအနေဒဒှ်ကောန် ဂကောံမွဲ။ အထဲသို့ဝင်သည်၊ အဖွဲ့ဝင်အဖြစ်ဝင်ရောက်သည်။]

ꩻꩻꩬ꩷, ပ္လောရ် plor [plor] v. (MM. **ꩻꩻꩬ꩷ꩫꩮ꩷**, ပ္လောရ်နိုတ် plor cuit [plor cot]) v. to cause to make up mind. သွလဝ်စိုတ်၊ စွံလဝ်စိုတ်၊ ဖျေါသ္ဂုတ်သွာတ်လဝ်စိုတ်။ သတိထားသည်၊ အမှုထားသည်၊ စိတ်ပိုင်းဖြတ်ထားသည်။[**ꩬꩻꩵ꩷**, လာရ် lār [lɔ̀r]v.(MM. **ꩬꩵ꩷**, လရ် lar [lɔ̀r] v. to deposit. အပ်လဝ်၊ လဝ်လဝ်၊ စွံလဝ်။ အပ်နှံထားသည်၊ တင်ထားသည်၊ ထားထားသည်။)]

ꩻꩻꩮ꩷, ပ္လုဟ် pluh [pluh], **ꩻꩻꩬ꩷**, ပ္လောဟ် ploh [plɒh], **ꩻꩻꩬꩮ꩷**, ပ္လောဟ် ploh [plɒh] v. once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **ꩻꩻꩵ**, ပ္လု plū [plu] v.hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩮꩻꩻꩮ꩷**, သပ္လုဟ် spluh [spluh] v. to attain enligh tenment. ဂွံညာန်ပညာမယးတွးကွေ့ငှ်။ ညာဏ်ပညာပွင့်လင်းလာစေသည်။

ꩻꩻꩮ꩷, ပ္လိုဟ် pluih [ploh] v. (MM.) **ꩻꩻꩮ꩷ꩬꩮ꩷**, ပ္လိုဟ်ကေတ် pluih ket [ploh kit] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ꩻꩻꩬꩮ꩷**, ပ္လောဟ် ploh [plɒh], **ꩻꩻꩮ꩷**, ပ္လိုဟ် pluih [ploh]. SM. **ꩻꩻꩬꩮ꩷**, ပ္လောဟ် plɒh [plɒh] v. to come unwound. ဗွိုဟ်ပွိတ်။ ကြိုးအရစ်ဖြေထုတ်သည်။ (၂) to unwind. ဗွိုဟ်ပွိတ်၊ လလိုဟ်ပွိတ်။ ဖြေထုတ်သည်။ LM. (**ꩬꩮꩫꩵ**) **ꩻꩻꩮ꩷**, (ဗောဓိ) ပ္လိုဟ် (bodhi) pluih [(bodhi) ploh], (**ꩬꩮꩫꩵ**) **ꩯꩬꩮꩬ꩷**, (ဗောဓိ) ပလောဟ် (bodhi) paloh [(bodhi) pă̆ lɒh] n. bodhi tree. တွံဖြဲဗောဓိ။ ဗောဓိညောင်ပင်။ **ꩬꩮꩬ꩷**, လောဟ် loh [lɒh] v. to uncoil. ဗွိုဟ်ပွိတ်၊ လိုဟ်ပွိတ်။ ဖြေထုတ်သည်၊ ဆန့်ထုတ်သည်။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩡꩠꩮ꩜, ꩡꩭꩬꩮ꩜ plɒh [plɒh] v.to come unwound. ပွါပြာ်တိတ်။ ကြိုးအရစ်ဖြေထုတ်သည်။ (၂) to unwind. ပွါပြာ်တိတ်၊ လလိုပာ်တိတ်။ ဖြေထုတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ ꩥꩣꩯ꩜, ꩡꩭꩬ꩜ pluḥ [pluh].

ꩥꩣꩯ꩜, ꩡꩭꩬ꩜ pluih [ploh], ꩡꩠꩮ꩜, ꩭꩭꩬꩮ꩜ ploh [plɒh] v. to attain enlightenment. ဂွံညာန်ပညာ့ မယးတွးဖှးကွၚ်။ ညာဏ်ပညာ ပွင့်လင်းလာစေသည်။ see, ရံင်။ ရှူ။ ꩥꩣꩯ꩜, ꩡꩭꩬ꩜ pluḥ [pluh].

ꩥꩠ꩜, ꩡꩭꩬ꩜ plo˙ [plɔ̈] n. personal name. ယွူပူဂို်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ꩡꩠꩮ꩜, ꩭꩭꩮꩬ꩜ pwoṅ [pwoŋ] n. (ꩠꩭꩡꩠꩮ꩜, ꩠꩭꩬꩮꩬ꩜ ka lan pwoṅ [kə̆ lɔn pwoŋ].) n.an officer stationed at Tavoy. သွဲဒ်ကလန်မဖျေါလဝ်ကိုဒွဲဒဲပွဲချင်ဝဲါ။ ထားဝယ်မြို့တွင်နေရာချထားပေးသောကလန်ရုံးအရာရှိ။ ꩡꩠꩮ꩜, ꩭꩭꩮꩬ꩜ pcoṅ [pcoŋ] v. cause to bow. သ္ဂ်ဒ္ဂစိုင်။ ဦးညွတ်စေသည်။ [LM. ꩔ꩊꩮ꩜, ꩔ꩊꩮꩬ꩜ da cuiṅ [də̆ caŋ].SM. ꩠꩊꩮ꩜, ꩠꩊꩮꩬ꩜ həcaŋ [hə̆ caŋ] v.to bend the head.ဒစိုင်ဖျဝ်ဖျေါကျိုပ်၊ ကယျောဝ်ဖျေါကျိုပ်။ ဦးခေါင်းညွတ်သည်။ (၂) bend. ဒစိုင်။ ညွတ်သည်။ (၃) stoop. ဗျံဖျေါကျိုပ်၊ ဒစိုင်ဖျေါကျိုပ်။ ခေါင်းငုံ့ချသည်၊ ဦးညွတ်ချသည်။]

ꩥꩣꩮ꩜, ꩥꩣ꩜ pway [pəwoa] n. (1557) ꩥꩣꩮ꩜ꩠꩭꩬ꩜, ꩥꩣ꩜꩔ꩠꩬ꩜ pwaysabhaṅ [pəwoa sə̆ bhɛ̀aŋ] n. corronation feast. သ္ဂင်မ္ဂိုတိုန်နန်။ နန်းတက်မင်္ဂလာပွဲ။ [LM. ꩡꩬꩣꩮ꩜, ꩡꩬꩮ꩜ poy [poa²]. SM. ꩡꩬꩣ, ꩡꩬ poa [poa²] n. feast. ပေါ်သ္ဂင်စွတ်သမ္ဘီ။ အမှတ်တရပွဲတော်။ (၂) festival. ပေါ်သ္ဂင်၊ သ္ဂင်ပေါ်။ ပွဲတော်၊ ပွဲလမ်းသ္ဂင်။]

ꩡꩣꩮꩭꩬ꩜ꩥꩊꩮ꩜, ꩭꩮ꩜꩔꩔ꩠꩬ꩜ꩥꩊꩮ꩜ pwey sa bhaṅ ma ṅuiw [pəwea sə̆ bhɛ̀aŋ mɛ̈ ŋɜ̀] n. blessing festivities. ပေါ်သ္ဂင်မ္ဂိုဗဗိုဗဒ္ဒ်၊ မင်္ဂလာပွဲသ္ဂင်အခမ်းအနား။။

ꩥꩣ, ꩥꩣ꩜ pʂā [pəsɑ] n. (MM.) market. ဈာ။ ဈေး။ (၃) marketplace. ဒွဲဝဲဈာ။ ဈေးနေရာ။ [LM. ꩡꩣ, ꩡꩣ꩜ phyā [phyɑ]. SM. ꩡꩣ, ꩡꩣ꩜ phyā [phyɑ].]

ꩥꩭꩠ꩜, ꩥꩭꩠ꩜˙ psuk [pəsɜk] v. be rich, be wealthy, be well-to-do. ပသိုက်၊ သ္ဂ်ိဒ္ဒ်တသိုက်။ ချမ်းသာစေသည်၊ ချမ်းသာခြင်းဖြစ်စေသည်။

ꩥꩭꩠ꩜, ꩥꩭꩠ꩜˩ pʂuk [pəsɜk] v. to make happy. သွညံင်ရ်ဂွံမိပ်မြဟ်စိုတ်။ ရွင်လန်းဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာစေရန် ပြုလုပ်သည်။ [LM. ꩡꩬꩭꩠ꩜, ꩡꩬꩭꩠ꩜ phyuik [phyɑk]. SM.

www.monlibrary.com

ꩻꩬꩰ, ꩻꩬꩰ phyuik [phyak].] ꩵꩰ, ꩵꩰ suk [sɜk] v. to be happy. သွဲ့မြဴပ်မြဟ်စိုတ်။ ရွင်လန်းဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာစေသည်။

ꩻꩫꩰ, ꩻꩫꩰ psūk [pəsɜk] v. see. ရုံ၌။ ရှု။ ꩻꩬꩰ, ꩻꩬꩰ psuk [pəsɜk].

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ pʂuṅ [pəsɜŋ] v. to cause to drink. ဖျုင်(အရက်)၊ သွဲ့သုင်အရက်။ တိုက်သည်(အရက်)၊ သောက်စေသည်။ [LM. ꩻꩬꩵ, ꩻꩬꩵ phyuṅ [phyɜŋ]. SM. ꩻꩬꩵ, ꩻꩬꩵ phyɜŋ [phyɜŋ].] ꩵꩵ, ꩵꩵ suṅ [sɜŋ] v. to drink. သုင်။ သောက်သည်။

ꩻꩭꩰ, ꩻꩭꩰ p-hāp [pəhap] v. to feed. ဗွ၊ သွဲ့စ။ ကျွေးသည်၊ စားစေသည်။(၂) to provide food for. ထံက်ပင်ကို့စွသွက်သွေ့ဝံစ။ စားရန်အစားအစာထောက်ပံ့သည်။

ꩻꩭꩰ, ꩻꩭꩰ phāp [phap] v. ꩻꩭꩰꩻꩫ, ꩻꩭꩰꩻꩭ phāp ba ca [phap bɛ̆ cɛ̆] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ ꩻꩫꩻꩭꩰ, ꩻꩭꩻꩭꩰ ba ca phāp [bɛ̆ cɛ̆ phap] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ Cf. ꩭꩵ, ꩭꩵ cim [cɛm], ꩻꩫ, ꩻꩭ ba ca [bɛ̆ cɛ̆]. [LM. ; SM. ꩻꩭꩰ, ꩻꩭꩰ phap [phap].] ꩻꩭꩰ, ꩻꩭꩰ hāp [hap] v. to eat. စ၊ ပြဘိုက်။ စားသည်၊ သုံးဆောင်သည်။

ꩻꩬꩵꩭꩰꩻꩭ, ꩻꩬꩵꩭꩰꩻꩭ p-hūm dhi wāt [pəhum dhĭ wàt] v. to bathe and wash by pouring water over. ဖုံကြာတ်ကြော်။ ရေနှင့်သန့်စင်ချိုးပေးသည်။

ꩻꩬꩵ, ꩻꩬꩵ p-hūm [pəhum], ꩻꩬꩵ, ꩻꩬꩵ p-humṁ [pəhum], ꩻꩵ, ꩻꩵ phūṁ [phum], ꩻꩵ, ꩻꩵ phum [phum], ꩻꩬꩵ, ꩻꩬꩵ phhum [pəhum] v.hypoth. နဒဒှိမဒှိမာန်ပေင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ ꩵꩻꩬꩵ, ꩵꩻꩬꩵ sphūm [səpəhum] v. to bathe. ဖုံခုဉ်။ ရေချိုးပေးသည်။

ꩻꩵ, ꩻꩵ phum [phum]v.(MM.) ꩻꩫꩰꩫꩻꩬꩵꩊꩬꩵꩫ:, ကြာတ်ကြော်ဗလိုပ်ဖုမ်ဆူး krāt krau ba luip phum c'aḥ [krat krao^{3} bɛ̆ lɜ̀p phum cəah] v.to wash and bathe,clean. ကြာတ်ကြော်ဗလိုပ် ဖုံသွေး။ ရေမိုးချိုးဆေးကြော သန့်စင်သည်။ [LM. ꩻꩵ, ꩻꩵ phum [phum].ꩻꩵ, ꩻꩵ phuṁ [phum].SM.ꩻꩵ, ꩻꩵ phum [phum]. LM. ꩻꩵ, ꩻꩵ huṁ [hum]. ꩻꩵ, ꩻꩵ hum [hum] v. to take a bath. ဟုံခုဉ်။ ရေချိုးသည်။

www.monlibrary.com

[ဃ, ပ]

ဃ, ပ pha [phă] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ the twenty two consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကို စာစ္ဆေ်ာစာမ၊ ပ္ဆော်ဝ်ကိုဗျန်မန် ပိက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ နှစ်ဆယ့်နှစ်ခုမြောက်ဗျည်း။

ဃဘာပ်, ပရာပ် pharap [phă rap] n. pigeon. (ဂစေ်) ဖရာပ်၊ (ငှက်)ခို။ P. **ပါရာပတ**, ပါရာပတာ pārapata [pa ra pă tă], **ကပေါတ**, ကပေါတာ kapota [kă pao^{2} tă]. [LM.; SM. **ဟဘာပ်**, ဟရာပ် hərap [hă rap]. Skt. **ပါရာဝတ**, ပါရာဝတာ pārāvata [pa ra wă tă].]

ဃလဂုန်, ပလဂုန် phalagun [phă lă gùn] n. twelfth lunar month. ဂိတုမန်လွိပ်စ်စာ။ ဆယ့်နှစ်လမြောက်မွန်လ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဃလ်လဂုန်**, ပလ်လဂုန် phal la gun [phɔl lă gùn].

ဃာလသမာပတ်, ပလသမာပတ် pha lasamāpat [phă lă să ma pɔt] n. (MM.) realization of attainment of Buddhahood. အရာမခံ့က်ရုပ်ရာ၊ မဂွံကွ္ဂင်ဟိုတ်နူကိုမဂိုတ်ဂစာန်လွီ၊ ပွဲကိုဘဝဒဒ်္ဂကျာ်။ မြတ်စွာဘုရားဘဝဥ်အပါတ်တကုတ် ကြိုးပမ်းအားထုတ်ပြီး၊ အကောင်အထည်ဖော်ယူရရှိသောအရာ။ [P. **ဃလသမာပတ္တိ**, ပလသမာပတ္တိ pha lasa māpatti [phă lă să ma pɔt tæ̆].]

ဃလသမာပတိ, ပလသမာပတိ phalasamāpati [phă lă să ma pă tæ̆] n. (MM.) realization of attainment. အရာမခံ့က်ရုပ်ရာ၊ မဂွံကွ္ဂင်ဟိုတ်နူကိုမဂိုတ်ဂစာန်လွီ။ အပါတ်တကုတ်ကြိုးပမ်းအားထုတ်ပြီး၊ အကောင်အထည်ဖော်ယူရရှိသောအရာ။

ဃလသမာပတ္တိသုခ, ပလသမာပတ္တိသုခ phalasamāpattisukha [phă lă să ma pɔt tæ̆ saŏ khă] n. (MM.) bliss of attainment of arahatship. သုခပီတိ၊ မကလိဂွံကွ္ဂင်ဟိုတ် နူမဂွံအာဘဝအရဟတ္တတွဲ့။ အရဟတ္တဘဝကိုရရှိပြီးနောက်၊ ဖြစ်ပေါ်လာသောပီတိသုခ။ **ဒသောက်ဃလသမာပတ္တိသုခ**, ဒသောက်ပလသမာပတ္တိသုခ da sok pha la sa mā pattisukha [dă̆ sok phă lă să ma pɔt tæ̆ saŏ khă] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဃလာ, ပလာ phalā [phă la] n.(MM.) **ကွွာမ်ဃလာ**, ကွောမ်ပလာ kwomphalā [kwɒm phă la] n. areca nut. သတ်ကိုဇဗ္ဗု။ ကွမ်းနှင့်စားသောကွမ်းသီး။ [Skt. /P. **ဃလ**, ပလ phala [phă lă] n. fruit. သတ်၊ သတ်ဆု။ အသီး၊ သစ်သီး။]

ဃာ, ပာ^{3} phā [pha] v. to be very. လောန်ကာဲဗွဲ၊ လောန်တ်ဗွဲ၊ ဂွိုင်တ်ဗွဲ။ အလွန်များသည်၊ လွန်ကဲသည်၊ များလွန်းသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဃာ်**, ပာရ် phār [phar].

ဃာ, ပာ၂ phā [pha] n.(1557) **ဆဃာ**, စ်ပာ cau phā [pha] n. sawbwa. စ်ဖာ။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

စော်ဘွား။ [LM. Shan cau phā. စဖာသော်။ ရှမ်းစော်ဘွား။]

ဟာ, ဖ² phā [pha] n. side. လွှာ၊ ဖက်။

ဟာပ္လိတ်, ဖပ္လဲတ် phā plit [pha plɛt] prep. in the west side. ဖာပလိုတ်၊ လွှာ်ဖာပလိုတ်။ အနောက်ဖက်ပိုင်း။

ဟီပီဂျော, ဖီပီယော phī pī yo [phi pi yò¹] n. **မဟာမုဒ္ဒါဟီပီဂျော, မဟာသမုဒ္ဒဖီပီယော** ma hā sa muddaphīpīyo [mə̆ hɑ sə̆ mùt də̆ phi pi yò¹] n. the sea between India and Ceylon. ဂင်မန္ဒံအကြာရားအိန္ဒိယကိုရားတ်ကသိင်ဃို။

ဟံ, ဖံ phaṁ [phɔm], **ဟမ်, ဖမ်** pham [phɔm] n. **ဟမ်, ဖမ်** phaṁm [phɔm] n. drum. ဖံ၊ ဒဗိုန်၊ ဓာပ်။ ဗုံ၊ စည်၊ ဘင်။ **ဟင်္ကလော်, ဖင်္ကလောအ်** phaṁklo' [phɔm klɔ̆'] n. bronze drum, sounded on ritual occasions. ဖံမက္ကောန်ကိုလောဟာ၊ မသွံလင်္ဂဖွောင်ခမြိုတ်ကိုပွဲဒုဉ်၊ မရပ်စပ်စကာဒုံ၊ ပွဲကိုအခိုင်အခါမသွအသေအဟာန်၊ မသွပ်ပွံပူဖစယတ်။ ကြေးနီသတ္တုနှင့်သံဖြူသတ္တုတို့ရောစပ်ထားသောလောဟာဖြင့်ပြုလုပ်ထားသည့်စည်၊ ငှင်းကိုယဖ်ပူဖော်ပွဲအခမ်းအနား၊ အစရှိသည်တို့ကျင်းပပြုလုပ်သည့်အခါအသုံးပြုသည်။ (၂) frog-drum. ဖံမကြောပ်ကွိင်လင်ကိုစွာ်ဌ်။ ဘားသားရေဖြင့်ကျက်ထားသောစည်။ (လွှုပ်ကျောန်စုတ်လင်ရုပ်ဌ်၊ ယွုဘားရုပ်ကိုထုထည့်ထားသည်။) **ဟတောက်, ဖတောက်** phaṁtok [phɔm tok] n. kind of drum, perhaps one slung on a pole for carrying in procession. ဖံမွဲဂကူ၊ မရပ်စပ်စကာဒုံ၊ ဥွင်ဏာကိုဒလေင်တုံကဝါစဗွေတ်စအရာမွဲမွဲ၊ ပွဲကွာန်ပွဲဒုင်။ မြို့ရွာတွင်တစ်စုံတစ်ခုသောလှည့်လည်ပွဲ၌ ငှင်းကိုထမ်းပိုးဖြင့်ထမ်းပြီး၊ တီးခတ်ရသောဗုံတစ်မျိုး။ **ဟံသိင်ဂိရ်, ဖသိင်ဂိရ်** phaṁsiṅgir [phɔm soiŋ gir] n. large barrel-shaped signal drum. ဖံသိင်ဃိမန္ဒံကိုဗိုပြင်စေဝ်ဇွော်ဇွော်၊ သွက်သွေံရိုက်ကာလမကိုသမ္မိစအရာမွဲမွဲ။ သီဟိုဠ်စည်၊ စည်ပိုင်းပုံသဏ္ဌာန်ရှိပြီး တစ်စုံတစ်ရာအချက်ပေးလိုသည့်အခါတွင်၊ တီးခတ်လေ့ရှိသည်။ **ဟသိင်ဂိုရ်, ဖသိင်ဂိုရ်** phaṁ siṅ guir [phɔm soiŋ gɜ̀r], **ဟသိင်ဃိုဝ်, ဖသိင်ဃိုဝ်** phaṁ siṅ ghuiw [phɔm soiŋ ghɜ̀], **ဟသိင်္ဃိုဝ်, ဖသိင်ဃိုဝ်** phaṁ siṅghuiw [phɔm soiŋ ghɜ̀], **ဟသိင်ဂိရ်, ဖသိင်ဂိရ်** phaṁ siṅ gir [phɔm soiŋ gɪ̀r], **ဟသိင်ဃို, ဖသိင်ဃို** phaṁ siṅ ghuiw [phɔm soiŋ ghɜ̀], **ဟသိင်္ဂါရ်, ဖသိင်္ဂါရ်** phaṁsiṅgar [phɔm soiŋ gɔ̀r].

ဟံ, ဖံ phaṁ [phɔm] n. (MM.) **ဟင်္ကလော်, ဖင်္ကလောအ်** phaṁ klo' [phɔm klɔ̆']; **ဟတွိင်တွိုက်, ဖတွိင်တွိုက်** phaṁtwiṅtwuik [phɔm twoiŋ twak] n. frog-drum and musical instruments. ဖံစွာ်ဌ်ကိုကပေါတ်ကွိင်ကွိုက်ဂမွိုင်။

www.monlibrary.com

သိမ်ကတိုမ်ဒ, သိမ်ဂတိုမ်ဝ simga tuimphaṁ [sem gɛ̈ tom phɔm] n. beat-the-drum sīmā, in Bhimapūra district. သီဂတိုဖံ၊ မန္ဒံပွဲကိုခရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိ၊ ဂတော်ဖွန်သိမ်။ Cf. **သိင်ဂိုး်**, သိင်ဂိရ် siṅ gir [soiŋ gir], Var. **ဘံမ်**, ဘံမ် bhaṁm [bhɔ̀m]. [LM. **ပမ်**, ဖမ် pham [phɔm].

ငေက်, ဖေက် phek [phɔik] v. to fear. ဖေက်၊ ဖေက်ဂိုင်။ ကြောက်လန့်သည်၊ စိုးရိမ်ပူပန်ကြောက်လန့်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဖိဒ်**, ဖိဒ် phic [phɛt].

ဖိုက်, ဖိုက် phuik [phɑk] n. (**ယဖိုက်**, ယဖိုက် ya phuik [yɛ̈ phɑk].) personal name. ယူဖူဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ငေင်, ဖေင် pheṅ [pheaŋ] n. (1219, **ဂျမ်ငေင်**, ညူမ်ဖေင် ñum pheṅ [ɲùm pheaŋ].) a senior pagoda slave. ဗယုဥိက်ကျာ်မန္ဒံကိုအယုက်ဖွေ်မွဲ။ အသက်အရွယ်ကြီးသောဘုရားကျွန်တစ်ဦး။

ဖံင်, ဖံင် phåṅ [phɔŋ] n. (MM.) raft. (1557) royal barge with twin hulls decked over to support superstructure. ဖံင်မရာတ်ကျိုက်၊ မပ္ဍိုန်ပျိုက်လဝ်လွှူ ဂ္ဂာကွင်စာ။ သဘော်ဝမ်းနှစ်ခုအပေါ်၊ တည်ဆောက်ထားသောမင်းတရားကြီး စီးတော်မူသည့်ဖောင်တော်။ **ဖင်တွာန်**, ဖံင်တွာန် phåṅ twān [phɔŋ twɑn] n. raft. ဖံင်။ ဖောင်။ Cf. **ဆလာကွင်**, စလာကွင် calākbaṅ [cə̆ la kəpɛŋ].[LM.;SM. **ဖင်**, ဖံင် phɔŋ [phɔn]. B. **ငောင်**, ဖောင် phoṅ [phaung].]

ဖိဒ်, ဖိဒ် phic [phɛt] v. to fear. ဖေက်၊ ဖေက်ဂိုင်။ ကြောက်လန့်သည်၊ စိုးရိမ်ကြောက်လန့်သည်။

ငေက်, ဖေက် phek [phɔik] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ငျွက်**, သွေက် sphek [səphɔik] v. fear. ဖေက်၊ ဂိုင်ဖေက်။ လန့်ကြောက်သည်၊ စိုးရိမ်ပူပန်သည်။ **ငျွက်ဂွံက်**, သွေက်ဝံက် sphekgmåk [səphɔik gəmɔ̀k] v. would be afraid. ကြက်မဖေက်တ်။ ကြောက်ရွံ့လိမ္မည်။ Der. **ဗုဟိဒ်**, ဗုဟိဒ် buhic [bŭ hɛt] v. to frighten. ဗဟေက်၊ ဒ့်ဗဟေက်၊ သ္ဂိုလကိုတ်၊ သ္ဂိုလကိုတ်ဖေက်။ လန့်ဖျပ်စေသည်၊ ထိတ်လန့်စေသည်။[LM.;SM. **ငေက်**, ဖေက် phɔik [phɔik] v.]

မတိုးဒိဝ်, ဗတ်ဒိရ်ဒိဝ် phat dir diw [phɔt đir đir] n. painted quail. ဂစေ်ဒဂုတ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဘဒြဒိဝ်**, ဘဒြဒိဝ် bhadradiw [bhɛ̈ drɛ̈ diw].

www.monlibrary.com

ဖၚ်ဍာ, ဗန်ဆာ phan ḍā [phɔn ɗa] n. (1455) wealth. အရပ်အရာ၊ ပိုန်ဒြပ်၊ ဓန။ ဥစ္စာ၊ ဓန၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝမှု။ (၂) treasure. ဗန္ဓာ၊ ပိုန်ဒြပ်ဓန။ ဘဏ္ဍာ၊ ဥစ္စာဓန။ Cf. **ဒြပ်**, ဒြဗ် drap [drɔ̀p], **နိဓိ**, နိဓိ ni dhi [nǐ dhǐ], **ပိုၚ်**, ဝိုန်ံ puin [pon]. [B. **ဘဏ္ဍာ**, ဘဏ္ဍာ bhaṇḍā [bhɔ̀n ɗa]./P. **ဘဏ္ဍ**, ဘဏ္ဍ bhaṇḍa [bhɔ̀n ɗă].] [LM. **ဗာန်ဒါ**, ဗာန်ဒါ bāndā [bàn dèa], SM. **တိုက်ဗာန်ဒါ**, တိုက် ဗာန်ဒါ tak pàn tèa [tak bàn dèa] n. treasury. တိုက်ဩန်။ ငွေတိုက်။]

ငဖၚ်, ဖေန် phen [phin] n. see. ရံင်။ ရှု။ **လဂၚ်ငဖၚ်**, လဂန်ဖေန် la gan phen [lɛ̆ gɔ̀n phin] n. Lagunbyin. လဂုန်ဗျေန်။ လဂွန်းဗျည်း။

ဖာပ်, ဗာဝ် phāp [phap] v. to feed. ဗွ၊ ဗွဖျင်၊ ဒုင်တွဲဗွဖျင်။ ကျွေးသည်၊ ကျွေးမွေးဧည့်ခံသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ပဟာဝ် pahāp [pă hap].

ဖုမ်, ပုဒ် phum [phum] v. to bathe. ပဟုံကိုဥာ်၊ ဖုံကိုဥာ်။ ရေနှင့်သန့်စင်ပေးသည်၊ ရေချိုးပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပဟုမ်**, ပဟုဒ် pahum [pă hum].

ဖုမ်, ဖုံဒ် phūṁ [phum] v. to bathe. ပဟုံကိုဥာ်၊ ဖုံကိုဥာ်။ ရေနှင့်သန့်စင်ပေးသည်၊ ရေချိုးပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပဟုမ်**, ပဟုဒ် pahum [pă hum].

ဖာ်လဂိုၚ်, ပံရ်လဂိုန် phår la guin [phɔr lă guin] n. the twelfth lunar month, roughly corresponding to march. ဂိတုမန်လွိဟ်စ့်ဓာ၊ သရောပ်ထော်မွး၊ မသွဟ် ကိုဂိတုမာတ်(ချ)အင်္ဂလိက်တံ။ မွန်ဆယ့်နှစ်လမြောက်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ မတ်(ချ)လနှင့်ကိုက်ညီသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဖလ်လဂုၚ်**, ဖလ်လဂုန် phal la gun [phɔl lă gùn].

ဖာ်ံ, ဗာရ်ံ phār [phar] va. to be very. လောန်ကာဲဗွဲ၊ လောန်တ်ဗွဲ၊ ဂျိုင်တ်ဗွဲ။ အလွန်များသည်၊ လွန်ကဲသည်၊ များလွန်းသည်။ **သ္ဇၚနောက်ဖာ်**, သ္ဇနောက်ဗာရ် sja nok phār [səjɛ̆ nòk phar] va. shall be very great. ကြက်ဇွော်တ်ဗွဲမလောန်။ အလွန်တရာကြီးမားလိမ္မည်။ **သိသ္ဂိုဟ်ဖာ်ံနတ်**, သိသ္ဂိုဟ်ဗာရ်နုရတ် si sgiḥphārna rat [sæ̆ sgèh phar nɛ̆ rɔ̀t] va. shall be very rich with gems. ကြက်မသွေဟ်သွဟ်တ်နကိုရတ်ဗွဲမလောန်။ရာတနာမြောက်မြားစွာနှင့်ချမ်းသာကြွယ်ဝလိမ္မည်။ **ကာဖာ်လက်ငဖာ်ငါဟ်ဆိ**, ကာဗာရ်လအ်နောရ်ငေါဟ်စိ kā phār lo'norgoḥci [ka phar lŏ nò²r gòh cǐ] va. not very long afterwards. ဟွံလံလဂွိင်သွေဲတ်ဗွဲ။ အလွန်လေးလံရှည်ကြာမည်မဟုတ်။

ဖာ, ဗာ phā [pha] va. (MM.) **လက်ကာဖာ**, လအခ်ကာဗာ la'ka¯phā [lɛ̆

www.monlibrary.com

ka pha], လောက်ကာဖာ, လောအ်ကာဖာ lo'kā phā [lŏ ka pha] va. with the passage of time. နကိုအခိုင်မလံလောန်အာဗွဲမလောန်၊ အခိုင်မလံလောန်သန်။ အချိန်အလွန့်အလွန်ကြာညောင်းသွားနှင့်ပြီ။ [LM. လအ်ကာဖာ, လအ်ကာဖာ la'kā phā [lŏ ka pha]. Cf. က, ကာ kā [ka], ကာလ်, ကာလ် kāl [kal] n. time. အခိုင်။ အချိန်။]

ဖာ်, ဖာရ်ᴶ phār [phar] n. (MM.) side. လွင်၊ လွင်ဒ္ဂ်၊ လွင်သ္ဂ်။ ဖက်၊ အစွန်းဖက်၊ နံဘေးဖက်။ (ᴶ) vicinity. ဝုတ်ဒိုဟ်၊ ဂူဒိုဟ်၊ တရုပ်ဝုဟ်ဒိုဟ်၊ တရုပ်ဂူဒိုဟ်။ အနီး အနား၊ အနီးပတ်ဝန်းကျင်။ Cf. ဇိန်ရေင်, ဇိန်ရေင် jinreñ [jèn rèaŋ]. [LM. ဖာ, ဖာ phā [pha].;SM. ဖာ, ဖာ pha [pha] n. over there. ဖလန်၊ အကျော်။]

ဖလ်, ဖလ် phal [phɔl] n. fruit. သတ်၊ သတ်ဆု။ အသီး၊ သစ်သီး။ (ᴶ) beneficial result. သွဟ်မသ္ဂ်ိုဖို့။ အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသောရလဝ်။

ဖလ်လဂုၚ်, ဖလ်လဂုန် phal la gun [phɔl lă gùn], ဖလ္လဂုၚ်, ဖလ္လဂုန် phallagun [phă lă gùn] n. ကိၚ်တုဖလ်လဂုန် kin tuphallagun [kɛn taŏ phɔl lă gùn], ကၚ်တုဖလ်လဂုၚ်, ကန်တုဖလ်လဂုန် kan tuphalagun [kɔn taŏ phă lă gùn] n. the twelfth lunar month, roughly corresponding to march. ဂိတုမန်လွိဟ်စ်ာ၊ သရောပ်ထော်မူး၊ မသွဟ်ကိုဂိတုမာတ်(ချ) အင်္ဂလိက်တံ။ မွန်ဆယ်နှစ်လမြောက်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ မတ်(ချ)လနှင့်ကိုက်ညီသည်။

ဖလ်လဂိုၚ်, ဖလ်လဂိုန် phal laguin [phɔl lă gɜ̀n], ဖာ်လဂိုၚ်, ဖရ်လဂိုန် phâr laguin [phɔr lă gɜ̀n], ဖဝ်လဂိုၚ်, ဖဝ်လဂိုန် phawlaguin [phɔ lă gɜ̀n]n. (MM. ဖဝ်လဂိုၚ်, ဖဝ်လဂိုန် phaw laguin [phɔ lă gɜ̀n].1557) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ကိတုဖလ်လဂိုၚ်, ကိတုဖလ်လဂိုန် ki tu phal la guin [kĭ taŏ phɔl lă gɜ̀n], ကိတုဖာ်လဂိုၚ်, ကိတုဖရ်လဂိုန် ki tu phâr la guin [kĭ taŏ phɔr lă gɜ̀n], ဂိတုဖဝ်လဂိုၚ်, ဂိတုဖဝ်လဂိုန် gi tu phaw la guin [gĭ taŏ phɔ lă gɜ̀n], ဂတုဖဝ်လဂိုၚ်, ဂတုဖဝ်လဂိုန် ga tu phaw la guin [gĕ taŏ phɔ lă gɜ̀n]. [LM. ဖဝ်ရဂိုၚ်, ဖဝ်ရဂိုန် phaw ra guin [phɔ ră gɜ̀n].; SM. ဖဝ်ရဂိုၚ်, ဖဝ်ရဂိုန် phɔ rə gɜ̀n [phɔ ră gɜ̀n]. Cf. Skt. ဖာလ္ဂုန, ဖာလ္ဂုန phā lguna [pha ləgŭ nă].]

www.monlibrary.com

ဖလ်လဂိုန်, ဖလ်လဂိုန် phal la guin [phɔl lə̆ gɜ̀n] n. the twelfth lunar month, roughly corresponding to march. ဂိတုမန်လွိဟ်စ်ခ်စာ၊ သရောပ်ထောံမ္ဂး၊ မသွဟ်ကိုဂိတုမာတ်(ချ)အင်္ဂလိက်တံ။ မွန်ဆယ့်နှစ်လမြောက်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ မတ်(ချ)လနှင့်ကိုက်ညီသည်။

ဖဝ်, ဖဝ် phaw [phɔ] n. personal name. ယ္ဘုပ္ဘဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [LM. **ဖဝ်**, ဖဝ် phaw [phɔ] v. to be sufficient. သ္ဂိုက္ခိုက်ပေင်။ လုံလောက်စေသည်။]

ဖဝ်လဂိုန်, ဖဝ်လဂိုန် phawla guin [phɔ lə̆ guin] n. the twelfth lunar month, roughly corresponding to march. ဂိတုမန်လွိဟ်စ်ခ်စာ၊ သရောပ်ထောံမ္ဂး၊ မသွဟ်ကိုဂိတုမာတ်(ချ)အင်္ဂလိက်တံ။ မွန်ဆယ့်နှစ်လမြောက်လ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ မတ်(ချ)လနှင့်ကိုက်ညီသည်။see. ရံင်။ ရှ။ **ဖလ်လဂုန်**, ဖလ်လဂုန် phallagun [phɔl lə̆ gùn].

ဖိုဝ်, ဖိုဝ် phuiw [phɒ] n.(MM.) also. ကို။ လည်း။ (၂) fruit. ဒဒ်မသတ်ကွၚ်၊ ဒဒ်မကွၚ်ဒ်ကွၚ်ဖို့။ သီးပွင့်လာခြင်း၊ အကျိုးဖြစ်ထွန်းလာခြင်း။ (၃) result. အကျိုး၊ သွဟ်။ အကျိုး၊ ရလဒ်။ (၄) benefit. ဖို့။ ဖိုဂုန်၊ နွံကိုဖို့။ အကျိုး၊ အကျိုးကျေးဇူး၊ အကျိုးရှိစေသည်။ (၅) advantage. ဖိုဂုန်၊ အခေါင်အဝိုခိုဟ်။ အကျိုးအမြတ်အခွင့်အရေးသာမှု။ (၆) intended result. သွဟ်မရန်တံ့လဝ်။ ရည်ရွယ်ထားသော ရလဒ်။ (၇) object. တိုင်ဂ်မရန်တံ့လဝ်။ ရည်မှန်းချက်ပန်းတိုင်။ [LM. SM. **ဖိုဝ်**, ဖိုဒ် phɒ [phɒ].Skt./P. **ဖလ**, ဖလ phala [phə̆ lə̆].] see. ရံင်။ ရှ။ **ဖလ်**, ဖလ် phal [phɔl].

ဖဿပဋ္ဌဇာဂဝနာ, ဖဿပစ္ဆယောဂေဒနာ phas sa pac ca yo we da nā [phɔt sə̆ pɔt cə̆ yò[1] wè də̆ nèa] n. because of taking hold of. because of obsessed with. ဟိုတ်နူကိုအစောဲအလာံတဲ့ဝေဒနာမကွၚ်ဒ်ကွၚ်။ အစွဲအလန်းအကြောင်းကြောင့်ဝေဒနာဖြစ်လာသည်။

ဖုဿာ, ဖုဿော phus so [phut sɑo[2]] n. **ကျာက်ဇြယ်ဖုဿာ**, ကျာက်ဇြေယ်ဖုဿော kyāk trey phus so [kyaik trea phut sɑo[2]] n. the 21th of the 28 Buddhas. ကျာ်မကွၚ်ဒ် လွိဟ်စာစ္ခော်မွဲ၊ ပ္ဍောဝ်ကိုမကွၚ်ဒ်ကွၚ်တဲ့ စာစ္ခော်ဒွာံဇကု။ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသောဘုရားများအနက်၊ နှစ်ဆယ့်တစ်ကြိမ်မြောက် ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ [P., nom. cf. **ဘဘယော**, အဘယော ˚abhayo [ə̆ bhɜ̆ yɑo[1:]].]

ဖုဿာဒ, ဖုဿောစ phussoca [phut sɑo[2] cə̆] n. imagine Buddha Phuso . (ခယျ၊ ကျာ်တြဲဖုဿော။ ဖုဿောမြတ်စွာဘုရားဟု၊ ထင်မြင်ယူဆသည်)

www.monlibrary.com

ꩻꩭ꩷, ꩻꩭ꩷ phah [phɔh], **ꩻꩭ꩷**, ꩻꩭ꩷ phåh [phɔh] v. to be classifiable as. ပါတ္ဆဟ်ခြာဂကူမာန်။ အမျိုးအစားခွဲခြားနိုင်သည်။ (၂)to resemble. တုပ်၊ တုပ်သွဟ်၊ သွင်၊ တူသည်၊ တူညီသည်၊ ဆင်တူသည်။ **ꩻꩭ꩷ꩮꩰꩫꩭ꩷ꩱꩻꩱꩭ꩷ꩱ꩷**, ꩻꩭ꩷ꩮꩰꩫꩭ꩷ꩱꩻꩱꩭ꩷ꩱ꩷ ma phah sāk wwo˙ [mɛ̃˙ phɔh saik wɔ̃˙], **ꩻꩭ꩷ꩮꩰꩫꩭ꩷ꩮꩰ꩷**, ꩻꩭ꩷ꩮꩰꩫꩭ꩷ꩮꩰ꩷ ꩻꩭ꩷ꩮꩰ map håh sāk wa˙ [mɛ̃˙ phɔh saik wɔ̃˙] v. such as this. ရသင်္ဘံ၊ ညံင်ရသင်္ဘံ။ ထိုသို့၊ ဤကဲ့သို့။ [LM. **ꩻꩭ꩷**, ꩻꩭ꩷ phah [phɔh].]

ꩻꩭ꩷ꩽ꩷, ꩻꩭ꩷ꩽ꩷ phih [pheh] nq. (1557) fathorm, probably of four cubits, about six and half feet. ဖိဟ်၊ နဒဒှ်မန္ဆံကဆံင်လေပ်ဒှ်မာန်၊ ပန်ဟတ်၊ စိုတ်တြဲပေဘာ်။ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ဖွယ်။ လံ၊ လေးတောင်၊ ခြောက်ပေခွဲမျှလောက်အရှည်။

ꩻꩭ꩷꩸, ꩻꩭ꩷꩸ phyau [phyɑo^{3}] v. (MM.) **ꩻꩭ꩷ꩱꩻ**, ꩻꩭ꩷꩸ꩱ phyau nā [phyɑo^{3} na] v. to take home. ကေတ်ဖျဲဏာသွိ။ အိမ်သို့ယူဆောင်ပြန်သွားသည်။ **ꩻꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱ꩷**, ꩻꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱ꩷ phyau reñ [phyɑo^{3} rɛ̀aŋ] v. to take home. ကေတ်ဖျဲဏာသွိ။ အိမ်သို့ယူပြန်သွားသည်။ (၂) bring back. ကလေင်ကေတ်နင်။ ယူပြန်လာသည်။ **ꩻꩭ꩷ꩮꩰꩫꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱ꩷**, ꩻꩭ꩷ꩮꩰꩫꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱ꩷ ket phyau reñ [kit phyɑo^{3} rɛ̀aŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩻꩭ꩷ꩮꩰ꩷ꩫꩭ꩷ꩱꩻꩱꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱ꩷**, ꩻꩭ꩷ꩮꩰ꩷ꩫꩭ꩷ꩱꩻꩱꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱ꩷ bakplonphyau [bɛ̀ak plɒn phyɑo^{3}] ,**ꩻꩭ꩷ꩮꩰ꩷ꩫꩭ꩷ꩱꩻꩱꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱ꩷**, ꩻꩭ꩷ꩮꩰ꩷ꩫꩭ꩷ꩱꩻꩱꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱ꩷ꩱꩻꩱꩭ꩷ bak plonphyaunā [bɛ̀ak plɒn phyɑo^{3} na] v. to send home. ꩻꩭ꩷ပလံင်ဖျဲဏာ(သွိ)။ (အိမ်) ပြန်လိုက်ပါပို့ဆောင်သည်။ H.L. [LM. **ꩻꩭ꩷꩸**, ꩻꩭ꩷꩸ phyau [phyɑo^{3}]. SM. **ꩻꩭ꩷꩸**, ꩻꩭ꩷꩸ phyao [phyɑo^{3}] v. to bring home. ပလံင်ဖျဲသွိ။ အိမ်သို့ပို့ဆောင်သည်။ (၂) send home. ကိုပလံင်ဏာသွိ။ အိမ်သို့ပြန်၍ပေးပို့လိုက်သည်။] Earlier. ပွဲကိုအခိင်ပြဟ်ပြဟ်တေံ။ စောစောပိုင်းအချိန်က။ **ꩻꩭ꩷ꩮꩰ꩷**, ꩻꩭ꩷ꩮꩰ꩷ ꩻꩭ꩷ꩮꩰ꩷ pcow [pɔco], **ꩻꩭ꩷ꩱꩻꩱ꩷**, ꩻꩭ꩷ꩱꩻꩱ꩷ cow [co] v. to return. ကလေင်ကိုစ်၊ ကလေင်စ်။ ပြန်ခိုင်းသည်၊ လှည့်ပြန်သည်။

ꩻꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱ꩷, ꩻꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱꩭ꩷꩸ꩱꩻꩱ꩷ phyau na ˙ā [phyɑo^{3} nɑ̃˙ ɑ] v. to bring back home. ဖျဲနအာ၊ ဖျဲဏာ။ ယူပြန်သွားသည်။

ꩻꩭ꩷ꩱꩻꩱ꩷, ꩻꩭ꩷ꩱꩻꩱ꩷ phyeñ [phyeaŋ] n. (MM.) **ꩮꩰꩫꩻꩭ꩷ꩱꩻꩱ꩷**, ꩮꩰꩫꩻꩭ꩷ꩱꩻꩱ꩷ sim phyeñ [sɛm phyeaŋ] n. a sĭmā in Dala district. သိမ်ဖျင်မန္ဆံပွဲခရိုင်ဒလမွဲမ။ ဒလခရိုင်ရှိသိမ်ဖျင်းခေါ်သိမ်တသိမ်။ [LM. **ꩻꩭ꩷ꩱꩻꩱ꩷**, ꩻꩭ꩷ꩱꩻꩱ꩷ phyeñ [phyeaŋ] n. widesleev-

www.monlibrary.com

ed gown. ပလေဝံသွေဝံန္ဒံကိုတဲဂွိုင်ဂွိုင်ရော်ရော်။ အပေါ်ဝတ်ရုံလက်ရှည်ရှည်ဖားဖား။]

ဃျိုင်, ဗျိုန် phyuin [phyon] v.(MM.) **တွံမ်ဃျိုင်**, တွံမ်ဗျိုန် twåmphyuin [twɔm phyon] v. to cook for an offering. တော်တိုပ်သွက်သွေဝံကိုဒါန်။ လှူဒါန်းရန်အတွက်ချက်ပြုတ်သည်။ [LM. **ဃျိုင်**, ဗျိုန် phyuin [phyon].SM. **ဃျိုင်**, ဗျိုန် phyɒn [phyon] v. to make over to monks. သွက်သွေဝံသွားကိုဒါန် ကိုဧမှိသင်တံ။ ရဟန်းသံဃာ တော်များအတွက်၊ ဆက်ကပ်လှူဒါန်းရန်။ **ဩင်**, စိန် cin [cɛn] v. to be cook. စိန်၊ စိန်ဝုန်။ ကျက်သည်၊ ကျက်နပ်သည်။ (၂) to be heal. (သရ) စိန်၊ ဗွားအော။ (အနာ) ကျက်သည်၊ ပျောက်ကင်းသွားသည်။ **ဃျိုင်**, ဗျိုန် phyin [phyɛn] v. cook. သွက်ဗျိုန်။ ကျက်စေ သည်။]

ငယျာ်, ဗျေရ် phyer [phyier] v.(MM.) **ငပြင်ငယျာ်**, ပြေင်ဗျေရ် preñphyer [preaŋ phyier] v. to prepare. ပလေဝ်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်သည်။ (၂) made ready. ပလေဝ်ပလေတ် ပြုပြေင်လဝ်ဒတဲ့။ အပြီးအဆင်သင့်ပြုပြင်ထားသည်။ [Earlier. ပွဲကိုအခိုင်ပြဟ်ပြဟ်တော်။ စောစောပိုင်းအချိန်က။ **ငပွာ်**, ဗ္ဂေရ် pcer [pɔcier]. **ငဩဝ်**, ဧစဝ် cew [cie]. var. of **ဩငင်**, ဧ်ငရေင် ci reñ [ci reaŋ] v. to arrange. စီရေင်စွဲလဝ်ဒွဲဒဲဒွဲဒွဲဒဲဒုံ။ နေထားတကျစီစဉ်သည်။ as. ညံင်ရ်။ သကဲ့သို့။ LM. **ငပြင် ဃျီ**, ပြေင်ဗျီ preñphyī [preaŋ phyi], **ဩ**, ဧ် cī [ci].]

ငယျာ်, ဗျေဟ် phyeh [phyih] v.to take down. ဖျော်၊ ဖျော်အသွင်။ ချသည်၊ အောက်ချသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဃျိုဟ်**, ဗျိုဟ် phyuih [phyoh].

ငယျာ်ယြာ်ငဗ္ဂတ်, ဗျေဟ်ဩြာန်ဗ္ဂေတ် phyeh srān bket [phyih sran bɔkit] v. to lay on cinnabar. ဖျော်ဆုန်၊ ဖျော်သာန်ဗ္ဂေတ်။ ဟသ်ာပြဒါးအနီချသည်၊ ဆုန်းမှုန့်ချသည်။

ဃျိုဟ်, ဗျိုဟ် phyuih [phyoh] v. (MM.) to take down. ဖျော်။ ချသည်။ (၂) to put down. ဖျော်စွံအသွင်။ အောက်သို့ချသည်။ (၃) to fix. သွုတ်သွာတ်၊ ကွာတ်လဝ်။ ဆုံးဖြတ်သည်၊ သတ်မှတ်သည်။ (၄) to set mind on. စွံလဝ်တင်ရန်တဲ့။ ရည်မှန်းချက်ထားသည်။ (၅) to make up. သွုတ်သွာတ်။ ဆုံးဖြတ်သည်။ (၆) to reach decision. သွုတ်စှေ့အာသွုတ်သွာတ်။ အဆုံးအဖြတ်ကျသွားသည်။ (၇) to reach conclusion. သွုတ်စိုပ်အာကဆံင်အုပ်နီဂို။ နိဂုံးချုပ်အဆင့်သို့ရောက်သွားစေသည်။ **ဃျိုဟ်ဒရတ်**, ဗျိုဟ်ဒစုတ် phyuih da but [phyoh dɛ̆ put] v. to diposit. ဖျော်ဗလိုက်တံရိုဟ်။ အရင်းအနှီးမြှုပ်နှံသည်။ **ဩမန်ဃျိုဟ်**, နိုမန်ဗျိုဟ် ni man hyuih [nĭ mɔ̀n phyoh] v. to call on to go down. နိုမန်ကွာဖျော်နင်ဗွဲအသွင်။ အောက်သို့

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပင့်ဆောင်ချသည်။ **လမ်ဂေါ်ချိုဟ်**, လမ်ဝေါ်ချိုဟ် lam borphyuih [lɔ̀m bɔ̀^{2} phyoh] v. to make droop down. လွှဝ်ဖျော့၊ ကယျောဝ်ဖျော့။ ငိုက်စိုက်ကျစေသည်၊ နွမ်းခွေကျစေသည်။

ချိုဟ်, ချိုဟ် phyih [phyih] v. **ကေတ်ချိုဟ်ဘာ**, ကေတ်ချိုဟ်နှာ kethyihnā [kit phyih nɑ] v. to take down. ကေတ်ဖျေါဏာ။ အောက်သို့ယူချသွားသည်။ (၂) carry off down. ကေတ်ဖျေါဏာအလုံသိုဖြိုတ်။ အားလုံးကိုယူချသွားသည်။ [LM. **ချျဟ်**, ဖျေဟ် phyeh [phyeh], **ချျာ်**, ဖျေခ် phye'[phyɑɛ̆]. SM. **ချျဟ်**, ဖျေဟ် phyih [phyih] v. Earlier.ပဲ့ကိုအခိုင်ပြဟ်ပြဟ်တော်။ စောစောပိုင်းအချိန်က။ **ချ္ဟယ်**, ပ္စေသ် pcih [pɔcih], **ချဲယ်**, စေသ် cih [cih] v. to descend. ခွေ်။ ဆင်းသည်။]

ချိုဟ်ဆိတ်, ချိုဟ်ခိတ် phyuihcit [phyoh cɛt] v. without worry, without anxious, with out anxiety. ဟွံမွဲကိုဂဝိုင်ဂဖ္ဆ်။ အပူအပင်မရှိ။ (၂) to resolve, to determine, to make up one's mind on. ဖျိုဟ်စိုတ်၊ ဖျေါစိုတ်။ စိတ်ချသည်။

ချိုဟ်ဘာလာ်, ချိုဟ်နှာလရ် phyuih nā lar [phyoh nɑ lɔ̀r] v. to take down. to take down with. ဖျေါနှာလဝ်၊ ဖျေါဏာလဝ်။ ယူချသွားသည်။

ချိုဟ်ဦ, ချိုဟ်နူ phyuih nū [phyoh nù] prep. take down from, put down from. ဖျေါန္ဥ။ မှချသည်။

ချိုဟ်လဝ်ဆိုတ်, ချိုဟ်လဝ်စုတ် phyuih law cuit [phyoh lɔ̀ cot] v. to bleive, to trust, to take fancy. ဖျေါလဝ်စိုတ်။ စိတ်ချထားပါ။

ဟ္လဉ်, ဟ္လစ် phlac [phəlɔt] v. to take up. ဖြိုက်ဗပေင်ကေတ်။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။

ဟ္လဉ်ဃခဘာဗျုဟ်, ဟ္လစ်ဃေခလာဘူဟ် phlac me kha lā bnuh [phəlɔt me khă lɑ bənùh] n. take up the three blades spear, the spear with three teeth. ဖြိုက်ဗပေင်ကေတ်ဗွဟ်ခစိုမန္ဆံကိုဒွေက်ခွံပိဖွဘ်။ အသွားသုံးတက်ရှိသောလှံတံကိုဖြည့်စွက်ပြီး။

ချွဘ်, ဖွေဘ် phwoñ [phwoŋ] n. read. ဗ်။ ဖတ်။ **ဇတွာင်**, တွေဘ် twoñ [twoŋ] n. Castoroil tree. တွံတောင်။ ကြက်ဆူပင်။ [LM. **ဇတာင်**, တောဘ် toñ [toŋ]. SM. **ဇတာင်**, တောဘ် toñ [toŋ].]

ဟ္ဟုမ်, ဟ္ဟုန် phhum [phəhum] v. to bathe. ပဟုံ(ခုဘ်)။ ချိုးပေးသည်(ရေ)။ see. **ပဟ်မ်**, ပ-ဟူန် p-hūm [pəhum] v. to bathe. ပဟုံ(ခုဘ်)။ ချိုးပေးသည်(ရေ)။

www.monlibrary.com

[ဗ, ဝ]

ဗ, ဝ် ba [bɛ̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ the twenty three consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစာစွဲ်ဝပိမ၊ ပ္ဍာဝ်ကိုဗျန်မန်ပိက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ နှစ်ဆယ့်သုံးခုမြောက်ဗျည်း။

ဗ, ဝ္ဒ် ba [bɛ̆] n. personal name. ယွဲ့ပူဂိုဲ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဗၛတ်, ဗကေတ် ba ket [bɛ̆ kit] v.to be red. ခဲ့ဝဲ၊ ရှာ၊ ဇ္ဗေတ်။ နီသည်၊ နီမြန်းသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဗိၛ်တ်**, ဗိရ်ကေတ် birket [bĭr kit].

ဗၛာ်, ဗကရ် bakar [bɛ̆ kɔr] v. (MM.) **ဗလိဗၛာ်**, ဗလိဗကရ် ba li ba kar [bɛ̆ lĭ bɛ̆ kɔr] v. offering to god. ထွပူဖ်ဒေဝတ်။ နတ်ဒေဝါအားပူဇော်ပသသည်။ [LM. **ဗဂဝ်**, ဗကဝ် bakaw [bɛ̆ kɔ].; SM. **ဟဂဝ်**, ဟကဝ် həkɔ [hă kɔ].]

ဗဂါ, ဗဂေါ် bago [bɛ̆ gò[1]] n. Pegu. ဟံသာဝတီ။ ဟံသာဝတီ၊ ပဲခူး။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပုဂါ**, ပုဂေါ် pugo [pɑŏ gò[1]].

ဗဎ္ဍာဝ်, ဗဎ္ဍောဝ် baña dlow [bɛ̆ ɲɛ̆ dlò[2]] n. (Lph) personal name. ယွဲ့ပူဂိုဲ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဗဎ, ဗစ ba ca [bɛ̆ cɛ̆] v. (MM.) to feed. ဗွ၊ သ္ဂိုစ။ ကျွေးသည်၊ စားစေသည်။ (၂) provide food for. ထံက်ပင်ကိုစစ္ဂ။ အစားအစာထောက်ပံ့ပေးသည်။ **ဗဎဖာပ်**, ဗစဖာပ် ba caphāp [bɛ̆ cɛ̆ phɑp] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဖာပ်ဗဎ**, ဖာပ်ဗစ phāpbaca [phɑp bɛ̆ cɛ̆] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဆိမ်**, ဆိန် cim [cɛm], **ပဟာပ်**, ပဟာပ် pa hāp [pă hɑp]. [LM. **ဗဎ**, ဗစ ba ca [bɛ̆ cɛ̆], **ဗ္ဂ**, **ဗ္ဒ** bca [bəcɛ̆]. SM. **ဟဎ**, ဟစ həcɛ̆ [hă cɛ̆] v. Earlier. ပွဲကိုအဓိင်ပြဟ်ပြဟ်တေံ။ စောစောပိုင်းအချိန်က။ **ပိဏ်ဎ**, ဗိဉ်ဒ piñca [pɛn cɛ̆], **ဎ**, စ ca [cɛ̆] v. to eat. စ။ စားသည်။]

ဗဎာၛာ, ဗစာရနာ ba cāranā [bɛ̆ cà rɛ̆ nɑ] v. to consider. ချပ်စင်ခြင်၊ ချပ်ဗွာရဏာ။ စဉ်းစားဆင်ခြင်သည်၊ ဆင်ခြင်သုံးသပ်သည်။ (၂) reflect. ချပ်ဂြင်။ ချပ်ဗွာရဏာစင်ခြင်။ တွေးတောစဉ်းစားသည်၊ ဆင်ခြင်စဉ်းစားသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဗိဎာၛာ**, ဗိစာ ရနာ bi cā ra nā [bĭ cà rɛ̆ nɑ]

ဗဩ်ဂၜ, ဗစီဘေဒ ba ci bhe da [bɛ̆ ci bhè dɛ̆] n. (MM) formal verbal acknowledgement. မအရေဝ်မတုပ်သွဟ်လဝ်စိုတ် အတိုင်ပြဝေဏီ။ ထုံးစံအတိုင်းသဘောတူထားသောစကားလုံး။ (၂) profession. ဘေဒ(ကွတ်)ဂယိုင်လမျိုး။ အသက်

www.monlibrary.com

မွေးဝမ်းကျောင်းမှုဗေဒ။ read. ဖ်။ ဖတ်။ **ဝစိဇန**, ဝစီဘေဒ wacibheda [wɛ̆ ci bhè dɛ̆].

ဗရိပ်, ဝနုိဝ် ba cuip [bɛ̆ cop] v. (MM.) **ဉာဗရိပ်**, ဒ္ဍာဝနုိဝ် n'ā bacuip [nəa bɛ̆ cop] v. to bring to. ပလံင်ဖွိုပ်ကို်၊ ဏာဖွိုပ်ကို်။ ပို့ဆောင်ပေးသည်၊ ယူဆောင်သွားပေးသည်။ Cf. **ရင်**, ရင်္ဂ raṅ [rèaŋ], **တုလုင်** tu lūṅ [tŭ lɜŋ], **ပရာပ်**, ပရာဝ် parāp [pă rap]. [LM. **ဗရိပ်**, ဝနုိဝ် bacuip [bɛ̆ cop], **ပ္ဍိုပ်**, ဗ္ဍုိဝ် bcuip [bəcop].; SM. **ဟရိပ်**, ဟနုိဝ် hə cɒp [hă cop]. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။] Earlier. ပွဲကိုအခိင်ပြပ်ပြပ်တော်။ စောစောပိုင်းအချိန်က။ **ပိဏ်ရိပ်**, ဝိညဉ်နုိဝ် piñ cup [pɛn cup].**ရုပ်**, နုဝ် cup [cup] v. to come to. စိုပ်ကျင်။ ရောက်လာသည်။

ဗဓယ်, ဝစယ် bacay [bɛ̆ coa] n. necessary. ပွဲ၊ ဗွဲ။ ပစ္စည်း။

ဗဇိရ်, ဝဇိရ် ba jir [bɛ̆ jĭr] n. thunderbolt. ဂဂိုး၊ ဂဂိုတား၊ လွယ်ဗဇ္ဇဗတ်၊ မိုးကြိုး၊ ဝရဖိန်လက်နက်။ **ဗဋ်**, ဗဋ် bac [bɔt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [P. **ဗဇိရ**, ဝဇိရ va jira [wɛ̆ jĭ ră].]

ဗဏ, ဗညာ ba ṅā [bɛ̆ ɲèa] n. (1455) titular prefix borne by several medieval Mon rulers. ဝေါဟာမဥိင်စုတ်ဂတမဟိမု၊ ညးမအုပ်ခုပ်ပိုင်ပြိုမန်တံပွဲအခိင်ကာလခေတ်အဒေါဝ်မန်တော်လ္ဂိုု။ အလယ်ခေတ်မွန်အုပ်စိုးသူတို့၏ ဘွဲ့အမည်အဒ္ဂရတွင်၊ ဆက်ထည့်သည့်ဝေါဟာရ။ [LM. **ဗဏ**, ဗညာ baṅā [bɛ̆ ɲèa].SM. (l.f) **ဗဏ**, ဗညာ pəɲèa [bɛ̆ ɲèa] n. highest rank title under king. မဟိမုကဆံင်သွင်အိုတ်၊ အသွပ်ရကရာတ်။ ဘုရင့်အောက်အဆင့်အမြင့်ဆုံးဘွဲ့။]

ဗဏဗဂွဝ်, ဗညာဗခွောဝ် ba ṅā ba rwow [bɛ̆ ɲèa bɛ̆ rwò^{2}] n. The title of Mon king. ဇယဒ္ဓိသရာဇာဓိရာတ်၊ ရကရာတ်မန်ဗညာဗရောဝ်။ မွန်ဘုရင်ဗညားဗရူးမင်း။

ဗဏိက်, ဝဏိက် baṇik [bɛ̆ noik], **ဗနိက်**, ဝနုိက် banik [bɛ̆ nòik] n. merchant. ရဲဖွိုက်၊ သွာဖွိုက်။ ကုန်သည်၊ ကုန်ရောင်းဝယ်သူ။ (P. **ဝါဏိဇ**, ဝါဏိဇ wā ṇi ja [wèa nĭ jɛ̆]. **ဍးဗနိက်**, ညးဗနုိက် ñaḥ baṇik [ɲɛ̆ bɛ̆ nòik] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။)

ဗနိက်, ဝနုိက် banik [bɛ̆ nòik] n. also. v.(MM.) merchant. ဖွိုက်၊ ကုန်ပစ္စည်း။ (၂) trade. သွံရာန်သွာဝဲတ္ထး၊ သွာဝဲတ္ထးဖွိုက်။ အရောင်းအဝယ်လုပ်သည်၊ ကုန်

www.monlibrary.com

သွယ်သည်။ (၃) to trade. သွံရာန်ဗွိက်၊ သွာဝဲတ္တးသွံရာန်ကပေါတ်။ ကုန်ရောင်းကုန်ဝယ်လုပ်သည်၊ ကုန်ဖလှယ်သည်။ Var. **ဘၢိက်**, ဗနိုက် bā nik [bèa nòik]. [LM. **ဗၢိက်**, ဗနိုက် ba nik [bɛ̏ nòik], **ဗ္ဂိက်**, ဒ္ဂိုက် bnik [bənòik], **ဒၢိက်**, ဒနိုက် danik [dɛ̏ nòik]. SM. **ဟၢိက်**, ဟနိုက် hənik [hə̆ nòik] n. trade. ဒဒှ်မသွဗွိက်၊ ပရေင်သွဗွိက်။ ကုန်သွယ်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်ရေး။ (၂) merchandise. ဗွိက်၊ ကပေါတ်ဗွိက်၊ ဗွိက်သွံရာန်။ ကုန်၊ ကုန်စည်၊ ရောင်းဝယ်ကုန်။ Skt. **ဝါဂိဇ္ဇက**, ဝါဂိဇ္ဇက vā ni jya ka [wèa nɨ̆ jyɛ̏ kə̆] n. trader. ညးဗွိက်၊ သွာဗွိက်။ ကုန်သည်၊ ကုန်ရောင်းကုန်ဝယ်သူ။ Cf. also. Skt. **ဝါဂိဇ္ဇ**, ဝါဂိဇ္ဇ vā ni jya [wèa nɨ̆ jyɛ̏] n. trade. ဒဒှ်မသွံရာန်ဗွိက်၊ ပရေင်သွဝဲတ္တး ဗွိက်။ ကုန်သွယ်ခြင်း၊ ကုန်ဖလှယ်ခြင်း။ **ဝဏိဇ်**, ဝဏိဇ် va nij [wɛ̏ nɨ̏j], **ဗဏိဇ်**, ဗဏိဇ် ba nij [bɛ̏ nɨ̏j] n. tread. ဒဒှ်မသွံရာန်ဗွိက်၊ ပရေင်သွဝဲတ္တးဗွိက်။ ကုန်သွယ်ခြင်း၊ ကုန်ဖလှယ်ခြင်း။ (၂) treader. ညးဗွိက်၊ သွာဗွိက်၊ ရဲဗွိက်။ ကုန်သည်၊ ကုန်ရောင်းဝယ်သူ၊ ကုန်အရောင်းအဝယ် ပြုလုပ်သူ။]

ဗတးဟ်, ဗတးဟ် batahḥ [bɛ̏ tah] n. (MM.) level. ပ္ဒေါန်ဉးမုက်ဥာ်။ ရေပြင်ညီမျဉ်း။ Cf. **ဒၢိဟ်**, ဒနိုဟ် dacuih [dɛ̏ coh], **တးဟ်**, တးဟ် tahḥ [tah] v. to level. တး၊ တးပညီ။ မျက်နှာပြင်ညီစေသည်၊ ရေပြင်ညီမျက်နှာပြင်ညီသည်။ (၂) to be level. သ္ဂိုဉးမုက်ညီတးခွေ်အာအလိုက်မုက်ဉးဥာ်။ မျက်နှာပြင်ကိုရေပြင်ညီကျအောင်ညီသည်။ Earlier. ပွဲကိုအခိုင်ပြဟ်ပြဟ်တေံ။ စောစောပိုင်းအချိန်က။ **တးဟ်**, တးဟ် tahḥ [tah]. **တးသ်**, တးသ် tas [tas]. **ဗ္ဂးဟ်**, ဗ္ဂးဟ် btahḥ [bətah]. as **လးဟ်**, လးဟ် lahḥ [lèh]. **လာသ်**, လာသ် lās [las].

ဘတၢင်, ဗတၢင် batāṅ [bɛ̏ taiŋ] adj. white. ဖ္ဂာင်၊ ဗုဗု။ ဖြူသော။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ဗိၢ်တၢင်**, ဗိန်တၢင် bintaṅ [bèn taiŋ].

ဗတၢ်, ဗတန် ba tan [bɛ̏ tɔn] v. **ဗတးဗတၢ်**, ဗတးဗတန် ba taḥ ba tan [bɛ̏ tah bɛ̏ tɔn] v. to turn upside and down. ဗွေတ်ခတးခတန်။ ပြောင်းပြန်လှန်လှောသည်။ n. level. ပ္ဒေါန်ဉးမုက်ဥာ်။ ရေပြင်ညီမျဉ်း။ read. ဖ်။ ဖတ်။ **ဗတး**, ဗတး batahḥ [bɛ̏ tah].

ဗတၢ်ဂျိင်, ဗတန်ဒွိဉ် ba tan gniṅ [bɛ̏ tɔn gənòiŋ] v. to establish jungle, to fix the waist, to found jungle. ပတန်ဂွိင်။ ဂနိုင်တည်သည်။

ဗတၢ်, ဗတၢန် batān [bɛ̏ tan] n. canopy. ဖ္ဂာန်။ မျက်နှာကျက်။ see. ရံင်။ ရှူ။

www.monlibrary.com

ဗိတၚံ, ဒိတၚန် bitān [bĭ tan].

ဗၚတ္ဂၚံ, ဗတွောန် batwon [bɛ̆ twɒn] v. to learn. ကတ်၊ လွတ်၊ ကတ်လွတ်။ သင်ယူသည်၊ သင်ကြားသည်၊ လေ့လာသည်၊ ဆည်းပူးသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဗိံၚတၚံ**, ဒိန်တောန် bin ton [bɛ̀n tɒn] v. to teach. ဖျေါကို်၊ ဇွောန်ကို်၊ ဇွောန်ထွးကို်။ ပို့ချသည်၊ သင်ကြားသည်၊ သင်ကြားပြသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဗုၚတၚံ**, ဗုတောန် bu ton [bŭ tɒn].

ဗတမ်, ဗတံမ် batamʼ [bɛ̆ tɔm] n. night. ဗ္တံ၊ အခိင်ဗ္တံ။ ညဉ့်၊ ညဉ့်အချိန်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဗိတမ်**, ဗိရုံတံမ် birtamʼ [bĭr tɔm].

ဗတၚယ်, ဗတောယ် ba tāy [bɛ̆ tai] n. hare. ဗ္တဲ။ ယုန်။ [LM.; SM. **ဟတၚယ်**, ဟတောယ် hətai [hă tai].]

ဗတုယ်, ဗတုယ် batuy [bɛ̆ tui] v. (MM.) **ဒက်ဗတုယ်**, ဒက်ဗတုယ် dakbatuy [dɛ̀ak bɛ̆ tui] v. to build up. ဒက်ပ္တဲထော်။ ပြီးသွားအောင်တည်လိုက်သည်။ (၂) complete. ပတုဲဗဒ်ထော်၊ ပတုဲထော်၊ သ္ဂိုစိုပ်အာဒတုဲ။ အဆုံးသတ်သည်၊ အပြီးသတ်သည်၊ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။ Earlier. ပွဲကို်အခိင်ပြပ်ပြပ်တော်။ စောစောပိုင်းအချိန်က။ **ပိံရုယ်**, ဗိန်တုယ် pin tūy [pɛntui], **ရုယ်**, တုယ် tūy [tui] v. to be finished. ပတုဲထော်၊ စိုန်ပတုဲထော်၊ တုဲဒ်အာ။ အဆုံးသတ်သည်၊ အပြီးသတ်သည်၊ ပြီးသွားသည်။

ဗဒၚံ, ဗဒန် ba dan [bɛ̆ dɔ̀n] v. (MM.) to hide from view. အောပ်ဗ္ဒဗ္ဒဲထော်နူ ကို်လညာတ်၊ ဗ္ဒန်၊ စို်ဗ္ဒန်၊ ဒ္ဒာဗ္ဒန်။ မြင်ကွင်းမှပုန်းလျို့လိုက်သည်၊ ကွယ်သည်၊ ကာဆီးသည်၊ ဆီးကာသည်။ **ဂြုပ်ဗဒၚံ**, ဂြောပ်ဗဒန် grop baban [grɔ̀p bɛ̆ dɔ̀n] v. to cover. ဂြောပ်ဗ္ဒန်၊ ဂြောပ်ဓလို၊ ဂြောပ်အုပ်။ ဖုံးကွယ်သည်၊ ဖုံးလွှမ်းသည်၊ ဖုံးအုပ်သည်။ (၂) conceal. အုပ်ဓလို၊ အုပ်ဗ္ဒန်။ ဖုံးကွယ်သည်၊ ကွယ်ဝှက်သည်။ Cf. **ပုဲလုက်**, ပုန်လုက် pun lūk [pun lɜ̀k]. [LM. **ဖဒၚံ**, ဖဒန် pha dan [phă dɔ̀n], **ဗဒၚံ**, ဗဒန် badan [bɛ̆ dɔ̀n].; SM. **ဟဒၚံ**, ဟဒန် hətòn [hă dɔ̀n].] Earlier. ပွဲကို်အခိင်ပြပ်ပြပ်တော်။ စောစောပိုင်းအချိန်က။ **ပ္ဒၚံ**, ပ္ဒန် pdan [pədɔ̀n]. **ဒိံဒၚံ**, ဒိန်ဒန် din dan [dɛ̀n dɔ̀n] v. to be hidden. ဗ္ဒန်ထော်၊ ပ္ဒုက်ဗ္ဒန်ထော်။ ဖုံးကွယ်လိုက်သည်၊ ကွယ်ဝှက်လိုက်သည်။ Cf. **ဗ္ဒဟ်**, ဗ္ဒဟ် bdah [bədɔ̀h], **ဗဒဟ်**, ဗဒဟ် badah [bɛ̆ dɔ̀h]. (s.v. **ပဒသ်**, ပဒသ် padas [pă dɔ̀s].)

ဗဒဟ်, ဗဒဟ် badah [bɛ̆ dɔ̀h]v.to acquire. သီကောတ်၊ သွထော်တ္ဒ။ သိမ်းပိုက်ယူသည်၊ အရှင်သခင်ပြုလုပ်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ပဒဟ်**, ပဒသ် padas [pă dɔ̀s].

www.monlibrary.com

ဗၨဟ်ပဇင်ၨမွၢယ်, ဗဒၚ်ပဗေင်မွေၚယ် ba dah pa beñ mwoy [bɛ̏ dɔ̀h pə̏ bèaŋ mwòa²] v. make to be an almsbowl, to make one almsbowl. ဗဒှ် ဗဗေင်မွဲ။ သပိတ်တစ်လုံးဖြစ်စေသည်။

ဗၨိက်, ဗနိုက် banik [bɛ̏ nòik] n. & v.(MM.) merchant. ညးဖွိုက်။ ကုန်သွယ်သူ။ (၂) trade. သွံရာန်သွဲဗွဲး သွဲဗွဲးဖွိုက်။ အရောင်းအဝယ်လုပ်သည်၊ ကုန်သွယ်သည်။ (၂) to trade. သွံရာန်ဖွိုက်၊ သွဲဗွဲးသွံရာန်ကပေါတ်။ ကုန်ရောင်းကုန်ဝယ်လုပ်ငန်းပြုလုပ်သည်၊ ကုန်ဖလှယ်လဲလှယ်ရောင်းဝယ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗၨိက်**, ဗၨိက် banik [bɛ̏ noik].

ဗၨဟ်, ဗနုဟ် banah [bɛ̏ nɔ̀h] v. to remember. ဂွံသ္ဍိ၊ ဗ်ာ်ဗွုဟ်။ သတိရသည်၊ အောက်မေ့သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိာ်ၨဃ်**, ဓိရိန္နဒ် mirnas [mĭ̀r nɔ̀s].

ဗၨဟ်, ဗနောဟ် ba noh [bɛ̏ nɔ̀h] v. to remember. ဂွံသ္ဍိ၊ ဗ်ာ်ဗွုဟ်။ သတိရသည်၊ သတိရလွမ်းဆွတ်အောက်မေ့သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိာ်ၨဃ်**, ဓိရိန္နဒ် mirnas [mĭ̀r nɔ̀s].

ဗၨိပိုင်ဟာင်ဝိမာင်ရ္ကၢတ်, ဗန့်ပိုန်ဟာန်ဝိမာန်ရ္ကရာတ် ba nhĭ puin hānwimān'ekarāt [bɛ̏ hnĭ̀ pon hàn wĭ̀ màn e kə̆ rat] v. in the middle of celestial mansion and merit of the king. ဒေါဝ်ပိုန်ဟာန်လွီမာန်ရ္ကရာတ်။ ဘုရင့်ဗိမာန်စည်းစိမ်ချမ်းသာအလယ်။

ဗပုင်, ဗပုန် ba puñ [bɛ̏ pɜŋ] n. flame of the forest. လျးကမွဲမက္ဆိုဒ္ဒ်ဒွံင်ပွဲကိုဇိုင်ဂြိုပ်။ တောအစပ်တွင်ဖြစ်ပေါ်နေသော၊ ပြိုးပြိုးပျက်ပျက်ရောင်ခြည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပုံမ်ပုင်**, ပုံမ်ပုန် pumñpuñ [pum pɜŋ].

ဗၨပင်, ဗပေန် bapeñ [bɛ̏ pɔiŋ] n. full-moon day. တွဲဂိတုပေင်။ လပြည့်နေ့။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပိာ်ပိၨ်**, ဝိရိဗိည်ဒ် pirpiñ [pir pɛn] v. to fill. ဗပေင်။ ဖြည့်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပုပိၨ်**, ပုဗိည်ဒ် pu piñ [paə̆ pɛn] v. to make perfect. သ္ဍိတုဒ်၊ သ္ဍိကျိုက်ပေင်၊ သ္ဍိကျ်ိုဒ်ခိုဟ်အိုတ်။ ပြီးမြောက်စေသည်၊ လက်စသတ်သည်။ အကာင်းဆုံးဖြစ်စေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပိာ်ပိၨ်**, ဝိရိဗိည်ဒ်၂ pirpiñ [pir pɛn].

ၸုတ်ဗၨပင်, စုတ်ဗပေင် cut ba peñ [cut bɛ̏ pɔiŋ] v. စုတ်ထပေင်။ ဖြည့်ထည့်သည်။

ဗၨပံတကိုၚ်, ဗပေံတဂိုန် ba peñ taguin [bɛ̏ pɔiŋ tə̏ gɜn] n. full moon day of

www.monlibrary.com

Daguin. (the fourth) ဗပေင်ဒွိုန်။ ဝါဆိုလပြည့်။

ဗပိုံ, ဗဝိုန် bapuin [bɛ̆ pon], **ဗ့ပိုံ, ဗ့ဝိုန်** brapuin [brɛ̆ pon] v.(MM.) **စွိုံဗပိုံ, စွိုန်ဗဝိုန်** cwinbapuin [cəwɛn bɛ̆ pon], **စွိုံဗပိုံ, စွိုန်ဗဝိုန်** cwuin ba puin [cəwon bɛ̆ pon] v. to practise. ပအကောင်၊ ပ္ဂတ်ပ္ဂေင်။ လေ့ကျင့်သည်၊ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်သည်။ (၂) commit. ကောတ်လျိုင်၊ ကိုကတိ။ တာဝန်ယူသည်၊ ကတိပြုသည်။ (၃) perpetrate. လုလောန်။ ကျူးလွန်သည်။ [LM. **စွိုံဗပိုံ, စွိုန်ဗဝိုန်** cwuinbapuin [cəwon bɛ̆ pon].]

ဗၤဗင်, ဗဗေင် bà beñ [bɛ̆ bèaŋ] n. almsbowl. ဗဗေင်။ သပိတ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗိၵ်ၤဗင်, ဗိရိုဗေင်** birbeñ [bĭr bèaŋ].

ဗၤဗွာယ်, ဗဗွေၤယ် ba bwoy [bɛ̆ bwòɑ²] adv. relate, go well with, be compatible, to be like, to be alike. ဗဗွဲ၊ ဗကဲကို၊ သွဟ်ကို။ စပ်ဟပ်သည်၊ လိုက်ဖက်သည်။

ဗမာ, ဗမၤ ba mā [bɛ̆ mèɑ] n. Burmese. ဗမာ၊ ဂကူဗွာ။ ဗမာ၊ မြန်မာလူမျိုး။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိမ်ၤ, မိရိုမၤ** mirmā [mir mèɑ].

ဗၤမာက်, ဗမေၤက် ba mok [bɛ̆ mòk] n. day of moon's waxing period. တွဲဂိတု လွဉ်ဖာမံက်။ လွဆန်းပိုင်းရက်။

ဗမံက်, ဗမံက် bamåk [bɛ̆ mɔ̀k] n. east. ဗုံက်၊ ဒိုဟ်ဗုံက်။ အဓ့ရှ၊ အဓ့ရှအရပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိၵ်မာက်, မိရိုမေၤက်** mirmok [mir mòk].

ဗယိုဝ်, ဗယိုဝ် bayuiw [bɛ̆ yɜ̀] n.(MM.) **ကၵွာ်ဗယိုဝ်, ကဒွေၤရိုဗယိုဝ်** kă nworba yuiw [kă nwor bɛ̆ yɜ̀] n. famine. ကွေဝ်ဗျို၊ ကွေဝ်ကွေဝ်ဗျို။ ငတ်မွတ်ခြင်း၊ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်း။ [LM. **ဗယိုဝ်, ဗယိုဝ်** bayuiw [bɛ̆ yɜ̀], **ဗျိုဝ်, ဗျိုဝ်** byuiw [byɜ̀] v. hunger. တဟင်၊ ဗျိုထင်၊ ဗုင်ကဝဲ။ ဆာသည်၊ ဆာလောင်မွတ်သိပ်သည်။ **ဗျိုလ်, ဗျိလ်** byil [byìl] v. to suffer dearth. ဒးဒုင်စသိုင်ဝဒနာဂမျိုတ်။ သေဘေးဝေဒနာခံစားရသည်။]

ဗၤ, ဗရ baru [bɛ̆ rŭ] n. sound. ဒမ၊ ဒမရမျာင်၊ ရမျာင်။ အသံ၊ အသံဗလံ၊ မြည်သံ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗိၵ်ၤ, ဗိနံရ** bin ru [bèn rŭ] v. to cause to sound. ဗရ ကိုရမျာင်၊ သ္ဂိုဗြုရမျာင်။ အသံပြုသည်၊ အသံမည်စေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗ့ၤ, ဗုရ** bu ru [bŭ rŭ].

ဗၤဟ်, ဗရေၤဟ် baraḥh [bɛ̆ rèh] n. **ဆိမ်ဗၤဟ်, သိမ်ဗရေၤဟ်** simbaraḥh [sɛm bɛ̆

www.monlibrary.com

rèh] n. a sīmā. သီမွဲသီ။ သိမ်တစ်သိမ်။

ဗၢးဟ်, ဝရးဟ်ၻ baraḥh [bɛ̆ rèh] n. fullness. ဒဒှ်မကျိုက်ပေင်။ ပြည့်ဝခြင်း။ v. to be full of. ပေင်တွိုဟ်ဒွံင်၊ ပေင်ဗွိုပ်ဒွံင်။ ပြည့်လျံနေသည်၊ မိုမောက်နေသည်။ [LM. ဝ်ဖြာက်ဖြး, ခြောက်ခြး brokbraḥ [brɔ̀k brèh] v. to be full of. ပေင်လိုဒွံင်၊ ပေင်တွိုဟ်ဒွံင်။ ပြည့်လျံနေသည်၊ မိုမောက်နေသည်။]

ဗၢးဗၢး, ဝရးဝရး baraḥbaraḥ [bɛ̆ rèh bɛ̆ rèh] adv. with some pork marks. ဗရးဗရး၊ ခလံက်ခလံက်၊ ဂြုန်ဂြုန်။ ကျောက်ပေါက်မာဖြင့်။

ဗၢၼ်, ဝရန် ba ran [bɛ̆ rɔ̀n] n. (MM.) **သိမ်ဗၢၼ်**, သိန်ဝရန် sim ba ran [sɛm bɛ̆ rɔ̀n] n. a sīmā in Syriam district, perhaps to be located at Palan petaya NW. of Kyauktan. သီမန္ဒံပွဲကိုခရိုင်ဩြင်မွဲမ၊ ဒှ်မာန်ဂ့်၊ သီမန္ဒံပွဲပလန်ပေတယ၊ ဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာဒျင်ကျာ်တံဝါန်။ သံလျင်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်၊ ဖြစ်နိုင်ခြေကပလန်ပေတယရှိသိမ်တစ်သိမ်၊ ကျောက်တန်းမြို့၏အနောက်မြောက်အရပ်တွင်တည်ရှိသည်။

ဗလ, ဝလ ba la [bɛ̆ lɛ̆] n. (P.) strength. ဗလ၊ ဖြဟတ်၊ ဒြဟတ်၊ ဓတ်၊ ဒရှတ်။ ဗလ၊ အင်အား။

ဗလဆက်ကြာဝၢ်ပုံၵၠယ်, ဝလစက်ကြောဝရိုပုံရေယ် ba la cak krā war puṁ rey [bɛ̆ lɛ̆ cɛk krɑ wɔr pum reɑ] n.the glory strength of the Universe. ဗလစကြဝရိပရဲ၊ ဗလစက္ကဝဠပရဲ။ မြတ်သောစကြာဝဠာအင်အား။

ဗလဗးဟ်, ဝလဝးဟ် ba la baḥh [bɛ̆ lɛ̆ bèh], **ဗလ်ဗးဟ်**, ဝလ်ဝးဟ် bal baḥh [bɔ̀l bèh], **ဗိလ်ဗးဟ်**, ဝိလ်ဝးဟ် bil baḥh [bɨ̆l bèh] n.Troops. ဗိုလ်ဗး၊ ဒပ်ပွာန်။ စစ်သည်ဗိုလ်ဗာ၊ စစ်တပ်။ **ဗိုဝ်လဗးဟ်**, ဒိုဝ်လဝးဟ် buiw labaḥh [bɜ̀ lɛ̆ bèh] n. (1557) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဗလ်**, ဝလ် bal [bɔ̀l]. [LM. **ဗိုဝ်လဗး**, ဒိုဝ်လဝး buiwlabaḥh [bɜ̀ lɛ̆ bèh], **ဗိုဝ်လ္ဝး**, ဒိုဝ်လ္ဝး buiwlbaḥ [bɜ̀ ləbèh].; SM. **ဗိုဝ်ကဗး**, ဒိုဝ်ကဝး bɜ̀ kəbèh [bɜ̀ kɑ̆ bèh]. P. **ဗလဝိၶဟ**, ဝလဓိဟန ba la va hana [bɛ̆ lɛ̆ wèɑ hɑ̆ nɑ̆].]

ဗလာ, ဝလၢ ba lā [bɛ̆ lèɑ] n. (MM.) **သိမ်ဗလာ**, သိန်ဝလၢ ʃim ba lā [sɛm bɛ̆ lèɑ] n. a sīmā in Rangoon district, to be located at Bala four miles NE. of Mingaladon. သီမန္ဒံပွဲခရိုင်လွင်မွဲမ၊ မတန်တ်ဒွံင်ပွဲဗလ၊ ဇမ္ဗော်ခရာဓိုတ်ပန်တိုင်၊ ဒိုဟ်ဗွံက်သွဝ်ကျာဒျင်မဂ််လဒုင်။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိ၊ သိမ်တစ်သိမ်၊ မဂ််လာဒုံမြို့၏အရှေ့မြောက်ထောင့်အရပ်၊ လေးမိုင်အကွာဗလတွင်တည်ရှိသည်။[LM. **ဗလာ**, ဝလၢ

www.monlibrary.com

balā [bɛ̏ lɛ̀a], ဗာလာ, ဗာလာ bā lā [bɛ̀a lɛ̀a] n. prob. = ဝါင်ကလာ, ဓါင်ကလာ wāṅ ka lā [wàiŋ kə̆ lɛ̀a] n. Pavania odorata herb. တွံဝါင်မွဲဂကူ၊ မအီ။ ပင်စိမ်းအပင်တစ်မျိုး၊ ဖာလာ။ from Skt. ဝါလာ, ဓါလာ wā lā [bɛ̀a lɛ̀a].]

ဗလိ, ဗလိ ba li [bɛ̏ lɪ́] n. Offering. ထွ၊ ထွဖွ့။ ပသသည်၊ ပူဇော်ပသသည်။ (၂) Offering of god. ထွဖွ့ဒေဝတ်၊ ဗလိဖွ့ဒေဝတ်။ နတ်ဒေဝါအားပူဇော်ပသသည်၊ နတ်ဒေဝါ အားပသမြောက်ပင့်သည်။

ဗလ:ဟ်, ဗလးဟ် balaḥh [bɛ̏ lèh] v. to declare open. လလောင်ကြီးဖွဲ့မကွးဖွး။ ပွင့်ပွင့်လင်း လင်းကြေငြာသည်။ (၂) to release. ဗလးကို၊ သွှ်အာ၊ သွ်ထောံကိုဇုက်။ လွှတ်ပေးသည်၊ သွားခွင့်ပြုသည်၊ ကြိုးဖြေပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ဗုလ:ဟ်**, ဗုလးဟ် bu laḥh [bŭ lèh]. တွဲခေါ်သွားရန်အသုံးပြုသောတုတ်တံ။ Cf. **သလယ်**, သလယ် salay [sə̆ lòa^{l}].LM. **ဇုက်ပ္လယ်**, ဇုက်ပ္လယ် jukblay [jɜ̀k blòa^{l}] n. mentioned In account of founding of Pegu and now understood as rope of pearls, but orig. prob. surveying cord.] ဒဒှ်မခွံက်ထွ၊ပရောပရာ၊ ကိစ္စပတော့ကောတ်လဝ်မခွံပ္တန်ကွၤ်လဝ်ဥၤ်ဗဂေါတဲ့၊ လွုဟ်မကွိုဟ်လဝ်ဂှ်ညံဉ်ရ်ဇုက်ဗွဲ့။ ဆဂးတံမူလ ဒဒှ်၊ မဥုံပြမာန်ဂှ်ဇုက်ပလောပ်မဒက်လဝ်ပွဲကွက်ရောင်။ ပဲခူးမြို့တည်ထောင်ရာဌ်ဖော်ပြထားသည်မှာ ယွုအချိန်ယုံကြည်ချက်အရ၊ ပုလဲသွယ်ကြိုးဖြင့်ပန္နက်ရိုက်ခဲ့သည်။ သို့သော်ဖြစ်နိုင်ခြေက၊ လွန်ကြိုးဖြင့်ပန္နက်ရိုက်ခဲ့သည်ဟုယူဆရသည်။

ဗလိုက်, ဗလိုက် ba luik [bɛ̏ lèk] v. (MM.) **ပိုက်ဗလိုက်**, ဒိုက်ဗလိုက် puik baluik [pak bɛ̏ lèk] v. to blow. ပိုက်၊ ဗဂိုဟ်။ တိုက်ခတ်သည်၊ မှုတ်သည်။ (၂) driving rain. လဗိုတ်ဗြဲကျာခွေ့။ မိုးသက်မုန်တိုင်းကျသည်။ [LM. **ဗလိုက်**, ဗလိုက် ba luik [bɛ̏ lèk].; SM. **ဟလိုက်**, ဟလိုက် həlàk [hə̆ lèk] v. to immerse. ဗလိုက်ဖျော်၊ သွှ်ဖွိုက်ခွေ့(အသွဝ်ဥဉ်)။နှစ်ချသည်၊ နစ် မြုတ်စေသည်(ရေအောက်)။ LM. **ပ္လိုက်**, ပ္လဲက် bluik [blɛ̀k], **ပ္လောက်**, ပ္လောက် blok [blòk]. SM. **ပ္လိုက်**, ပ္လဲက် plàk [blɛ̀k] v. to sink. ဗ္ဒိုက်၊ ဗ္ဒိုက်ခွေ့(အသွဝ်ဥဉ်)။ နစ်သည်၊ မြုတ်သည် (ရေအောက်)။ (၂) be submerged. ဗ္ဒိုက်ခွေ့အာအသွဝ်ဥဉ်၊ တလိုပ်အာကိုဥဉ်။ ရေနစ်သွားသည်၊ ရေဖုံးလွှမ်းသွားသည်။ (၃) inundated. ဥဉ်တလိုပ်အာ၊ ဓလိုအာကိုဥဉ်။ ရေလွှမ်းသွားသည်၊ ရေဖုံးလွှမ်းသွားသည်။]

ဗလင်, ဗလေင် ba leṅ [bɛ̏ lèaŋ] n. (MM.) **သိမ်ဗလင်**, သိမ်ဗလေင် simbaleṅ [sɛ̈m bɛ̏ lèaŋ] n. a sīmā in Samriṁ district. သီမန္ဒံပွဲခရိုင်သမ်ရေမ်မွဲသီ။ သမ်ရင်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

www.monlibrary.com

ဗလိုပ်, ဝလိုဒ် baluip [bɛ̆ lɜ̀p] v. (MM.) **ကြကြာတ်ဗလိုပ်ဖုမ်ဘူးဟ်**, ကြကြာတ်ဝလိုပ်ဖုန်ဘူးယာ် krau krat baluipphumc'ah [krɑo^{3} krat bɛ̆ lɜ̀p phum cəɑh] v. to wash and bathe [images] clean. ဗလိုပ်ကြာတ်ကြဖုပ်ဘီသ္ဆးဇုးကျာ်။ ဆင်းတုတော်များကိုရေသပ်ပယ် စင်ကြယ်စေသည်။ [LM. **ဗလိုပ်**, ဝလိုဒ် baluip [bɛ̆ lɜ̀p]. SM. **ဟလိုပ်**, ဟလိုဒ် həlɜ̀p [hɑ̆ lɜ̀p] v. to bathe, esp. ritually. (ဗွဲတွေင်။ အထူးသဖြင့်) မ္ရိုဗလိုပ်။ ဦးခေါင်းဆေးမင်္ဂလာ။ **ဗ္လိပ်**, ဗ္လိဒ် blip [blɛ̀p] v. to immerse oneself. ဗ္ဂိုပ်စ္ဂေါ်အာအသွပ်ဥာ်။ ရေအောက်ငုတ်လျှိုးသွားသည်။]

ဗလေယ်, ဝလေယ် ba ley [bɛ̆ lèɑ] v. to lay out (cords attached to surveying peg). ပလေပ်ပလေတ် (ဇုက်ပလောပ်ဆက်တေဲလပ်ကိုကွက်သွက်သွေဲသဒျောပ်ရံင်)။ ပြင်ဆင်သည် (ခြုံကြည့်ရန်အတွက်၊ ပနက်တိုင်တွင်ကြိုးလွန်းကိုဆက်သွယ်ထားသည်)။[Or **ဗုလေယ်**, ဗုလေယ် buley [bʊ̈ lèɑ].Not LM. **ဗလယ်**, ဝလယ် balay [bɛ̆ lòɑ^{1}] v. to hold on to for support or guidance, for which. အရာသွက်သွေဲ့ဗလဲတိုန်လ္ဆူမွဲမွဲ၊ အရာသွက်သွေဲ့တံင်ဗတေဲဏာ၊ တဝါဏာမ္ဒိဟ်မွဲမွဲ။ အမြင့်တစ်ခုခုအပေါ်တက်ရာတွင်ကိုင်တွယ်တက်ရန် လက်တန်းကဲ့သို့သောအရာ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်အားတွဲခေါ်သွားသည်။

ဗဝိုက်, ဝဒုက် bawuik [bɛ̆ wɛ̀k]n.(MM.) **ဒမံဝဝိုက်**, ဒမံဝဒုက် damåṅ bawuik [dɛ̆ mɔ̀ŋ bɛ̆ wɛ̀k] n. enclosed lodging within Naga's coils. ဒ္ဂဲမရေတ်ဝိုင်လဝ်၊ အပ္ဆဲပ္ဆဲကဝးကဝူနာ်။ နဂါးအရစ်ခွေအထဲထဲတွင်၊ ပတ်ဝိုင်းရစ်ထားသောနေရာ။ [LM. **ဗဝိုက်**, ဝဒုက် ba wuik [bɛ̆ wɛ̀k], **ဘဝိုက်**, ဘဒုက် bha wuik [bhɛ̆ wɛ̀k], **ဗွိုက်**, ဗွိုက် bwuik [bwɛ̀k], **ကွိုက်**, ကွိုက် kwuik [kwɑk], **တွိုက်**, တွိုက် twuik [twɑk], SM. **ဟဝိုက်**, ဟဒုက် həwɑ̀k [hɑ̆ wɛ̀k] n. circumfrence. စက်ဝိုင်၊ အဝေါန်စက်ဝိုင်။ စက်ဝိုင်း၊ စက်ဝိုင်းအဝန်း။ (၂) circuit. ဇမ္ဒိုင်ခရာတရ်မွဲဗွေတ်။ တပတ်လည်ခရီးအကွာအဝေး။ **ဗိုက်**, ဒိုက် buik [bɛ̀k] v. to encircle. ဂေတ်ဝိုင်လဝ်၊ ဂေတ်ဗိုင်လဝ်၊ ဂေတ်ပ္ဒိပ္ဒိုင်လဝ်။ ဝိုင်းရံထားသည်၊ ဝိုင်းဝန်းထားသည်၊ ဝိုင်းပတ်ထားသည်။]

ဗဝိုင်, ဝဒုဒ် ba wuiṅ [bɛ̆ wɛ̀ŋ], **ဇြဒိဗဝိုင်ဂကတ်**, ဇြဒ်ဝဒုဒ်ကေတ် tra wi ba wuiṅ ket [trɑ̆ wi bɛ̆ wɛ̀ŋ kit] v. to cause to attend on one. သ္ဆိုပ္ဒိပ္ဒိုင်ကေတ်။ ဝိုင်းရံထားစေသည်။ [LM. **ဗဝိုင်**, ဝဒုဒ် ba wuiṅ [bɛ̆ wɛ̀ŋ], **ဒဝိုင်**, ဒဒုဒ် da wuiṅ [dɛ̆ wɛ̀ŋ] v. to surround. ပ္ဒိပ္ဒူ၊ ပ္ဒိပ္ဒိုင်၊ ပ္ဒိဗ္ဒိုင်။ ဝိုင်းရံသည်၊ ဝိုင်းပတ်

www.monlibrary.com

သည်၊ ဝိုင်ဝန်းထားသည်။ **ဗိုင်**, ဗိုင် biṅ [bòiŋ] v. to surround. ပွိပွ။ ပွိပွိုင်၊ ပွိပွိုင်။ ဝိုင်းရံသည်၊ ဝိုင်းပတ်သည်၊ ဝိုင်ဝန်းထားသည်။ (၂) besiege. ဝိုင်ရောက်လဝ်၊ ဝိုင်ဗိုင်လဝ်၊ ဝိုင်ဗိုင်ပွိုက်။ ဝိုင်းရံထားသည်။ ဝိုင်ဝန်းတိုက်ခိုက်သည်။ Cf. LM. **ဗရိုင်**, ဗခိုင် ba wuiṅ [bɛ̆ wèŋ], **ဒရိုင်**, ဒခိုင် da wuiṅ [dɛ̆ wèŋ], **ဗွိုင်**, ဗွိုင် bwuiṅ [bwèŋ]. SM. **ဟရိုင်**, ဟခိုင် həwuiṅ [hə̆ wèŋ] n. encirclement. ဒဒှ်မဗိုင်ရောက်လဝ်။ ဝိုင်းရံထားခြင်း။ (၂) siege. ဒဒှ်မဗိုင်ဝိုင်တွာတ်လဝ်၊ ဝိုင်းဝန်းပိတ်ဆို့ထားခြင်း။]

ဗဝါ, ဗဝရ် bawar [bɛ̆ wɔ̀r], **ဗဝါါ်**, ဗဝါရ် bawor [bɛ̆ wɔ̀²r], **ဗဝဝ်**, ဗဝဝ် bawaw [bɛ̆ wɔ̀] n. (MM. **ဗဝဝ်**, ဗဝဝ် bawaw [bɛ̆ wɔ̀r], 1557) heap. ဂအုံ၊ ဖအုံ။ အစု၊ အပုံ။ (၂) large quantity. ဒဒှ်မဖွော်ကိုပမာဏ။ ပမာဏကြီးမားခြင်း။ (၃) filling. အရာမဗဝ်ဗပေင်စုတ်။ ဖို့ဖြည့်ပေးသည့်အရာ။ [LM. **ဗဝဝ်**, ဗဝဝ် bawaw [bɛ̆ wɔ̀], **ဗွဝ်**, ဗွဝ် bwaw [bwɔ̀],SM. **ဟဝဝ်**, ဟဝဝ် həwɔ̀ [hə̆ wɔ̀]. Cf. **ဂာသိ**, ရာသီ rāsī [rèɑ sæ]. **ဗဝ်**, ဗရ် bar [bɔ̀r], (s.v. **ဗလ်**, ဗလ်ၣ bal [bɔ̀l]) n. to heap up. ဗဝ်ပွိုန်။ ဖို့တင်သည်။ (၂) fill in. ဗဝ်ဗပေင်စုတ်။ ဖြည့်ဖို့သည်။ LM. **ဗဝ်**, ဗဝ် baw [bɔ̀], SM. **ဗဝ်**, ဗဝ် pò [bɔ̀] v. to be plentiful. ဗဝ်သွဝ်၊ ဒှ်ယိုဟ်။ ပုံးဗောလအောရှိသည်၊ အလျံပယ်ဖြစ်နေသည်။]

ဗဝဝ်, ဗဝဝ် bawaw [bɛ̆ wɔ̀], **ဗဝဝ်**, ဗဝရ် bawar [bɛ̆ wɔ̀r] adj. large quantity. မဖွော်ကိုပမာဏ။ ပမာဏကြီးမားသော။ see. prec. ရံဝ်ဝေါဟာမတုဲကွဲဂ်ဂ်။ ပြီးခဲ့သောဝေါဟာရကိုရှု။

ဗမာ, ဗသာ basā [bɛ̆ sɑ] n.(MM.) a kind of mouth organ. ကွိဝ်ပါင်မွဲဂကူ။ ဗာဂျာ။ [LM. **ဗမာ**, ဗသာ basā [bɛ̆ sɑ]. Cf. B. **ဗာဂျာ**, ဗာဂျာ bā gyā [bèɑ gyèɑ] n. harmonica. ဗသာမန္ဒံကိုရမျာင်မဂ္ဂါင်ကိုဂကူ။ သံစုံဗာဂျာ။]

ဗမာ, ဗသာၣ basā [bɛ̆ sɑ], **ဗ္ဘာ**, ဗ္ဘာ basʂā [bɛ̆ shɑ] nq. (MM.) viss. unit of weight equal to 100 dinkel or about 3.65lb. အစာံမသွလဝ်သွက်သွော်ကေဝ်စလျိုင်။ မသွဟ်ကိုလျိုင်၊ ၁၀၀၊ ဇွေဝ်၊ ဟွံသေင်လျိုင် ၃.၆၅၊ ပံင်။ အလေးချိန်၊ ချိန်ရန် အတွက်စံအလေးချိန်၊ ၁၀၀၊ ကျပ်၊ သို့မဟုတ် ၃.၆၅၊ ပေါင်နှင့် ညီမျှသည်။ [LM. **ပမာ**, ပသာ pa sā [pə̆ sɑ], **ပ္ဘာ**, ပ္ဘာ psā [pəsɑ], **ဗျာ**, ဗျာ byā [byèɑ]. SM. **ပမာ**, ပသာ pəsa [pə̆ sɑ].]

www.monlibrary.com

ဗမယ်, ဗသယ် ba say [bɛ̆ soɑ] n. iron. သွဲ။ သံ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗိငါ်ယ်**, ဗိရ်သေယ် birsey [bir seɑ].

ဗမယ်ပမတ်, ဗသယ်ပမတ် ba saypamat [bɛ̆ soɑ pă mɔt] n. a rod of steel use for scrape fire, steel blade for strike fire. သွဲသွက်ငွံခရက်ပွတ်၊ သွဲဥာင်သွက်သွေ့ာ်ခရက်ပွတ်။ မီးခြစ်ရန်သံမဏိချောင်း။

ဗအာက်, ဗသာက် basāk [bɛ̆ sɑik] n. second lunar month of Mon. ယွၤဂိတုမန် ဒုတိယ၊ ဂိတုပသာ်။ မွန်ဒုတိယလအမည်၊ ကဆုန်လ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဇဗအာခ**, ဗေသာခ besākha [bè sɑ khă].

ဗသိဝ်, ဗသိဒ် basiw [bɛ̆ siw] n. (MM.) **သတ်ဗသိဝ်**, သတ်ဗသိဒ် satbasiw [sɔt bɛ̆ siw] n. variety of areca nut. ဂကူသတ်မစကိုဖဗျွမွဲဂကူ။ ကွမ်းနှင့်စားသောကွမ်းသီးတစ်မျိုး။ [LM. **ဗသိ**, ဗသီ ba sī [bɛ̆ si] n. prob.= LM. **ဗသိ**, ဗသီ basī [bɛ̆ si], **ပသိ**, ပသီ pasī [pă si] n. a district of Pegu,apparently between Dala (Twan te) and Hmawbi.] n. ခရိုင်မန္ဒံပွဲဗဂေါမွဲ၊ နကိုလညာတ်၊ ဧံမန္ဒံအကြာဒလ(ယွၤလွၤဟ်ဍုင်တွာန်ဒိ)ကိုသွဝ်ကွီ။ ပဲခူးတွင်ရှိသောခရိုင်တစ်ခု၊ တည်နေရာအနေအထားကိုကြည့်ပါက ဒလ(ယွၤအခေါ်တွံတေးမြို့)နှင့်မှော်ဘီကြားတွင်တည်ရှိသည်။

ဗသဟ်, ဗသဟ် basah [bɛ̆ sɔh] n.(MM.) **သိမ်ဗသဟ်**, သိမ်ဗသဟ် simbasah [sɛm bɛ̆ sɔh] n. a sīmā in Bhimapūra district. သီမန္ဒံပွဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲသီ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ဗဟက်, ဗဟက် bahek [bɛ̆ hɔ̀ik]v.to frighten. သ္ဂ်ိုလကိုတ်တ္ရိ။ လန့်ဖျန့်စေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗုဟိဆ်**, ဗုဟိစ် buhic [bʊ̆ hɛt].

ဗဟာန်, ဗဟာန် ba hān [bɛ̆ hɑ̀n] n. (1557) **ဒဝ်ဗဟာန်**, ဒဝ်ဗဟာန် da waw ba hān [dɛ̆ wɔ̀ bɛ̆ hɑ̀n] n. dominions. အခေါင်အစိုမအုပ်ခုပ်ပ္ဂင်ရင်ပိုင်ပြီ။ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာ။ [perhaps. sc. **ဗဝ်**, ဗဝ် bawaw [bɛ̆ wɔ̀] n. abundance. ဗဝ်သ္ဘ၀်၊ ဂွိုင်တ်ဗွဲ။ ဖောဖောသီသီရှိခြင်း၊ ပေါများကြွယ်ဝခြင်း။ **ပိုဲ်ဟာန်**, ပိုန် ဟာန် puinhān [pon hɑ̀n]n.royal pomp. ပသေက်တိုန်နန်။ နန်းတက်ပွဲအခမ်းအနား။]

ဗဝင်, ဗဓင် baḃaṅ [bɛ̆ pɛŋ] v. to be resplendent. တွးဖွင်ဒွံင်၊ ယးတွးတ်ဗွဲမလောန်၊ ဖွော်ဒုတ်တ်ဗွဲမလောန်။ ဖွော်ဒုတ်။ လင်းကျင်းနေသည်။ အလွန့်အလွန်တောက်ပသည်၊

www.monlibrary.com

ခမ်းနားသည်။ အလွန်ခမ်းနားကြီးကျယ်သည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဒဉ်ဗဇင်**, ဒဇင်ဗဇင် da caṅbaḭaṅ [dĕ̆ cɛŋ bĕ̆ ɲɛŋ].

ဗ၎ဇ်, ဗဇေဒ် baḭe᷄ [bĕ̆ ɲaĕ̆] n. goat. ဆိတ်။ [LM.; SM. **ဟ၎ဇ်**, ဟဇေဒ် həbe᷄ [hă̆ ɲaĕ̆].]

ဗာ, ဗ၁ bā [bèa] n. **ကြိယာဗာ**, ကြိယာဗ၁ kra yā bā [kră̆ yèa bèa] n. necessaries. အရာမန္ဒိပ်သွက်သွေ့ဂယိုင်အာလမျိုး၊ တင်မန္ဒိပ်ိုက် သွက်သွေ့ဂယိုင်အာလမျိုး။ အသက်ရှင်ရေးအတွက်လိုအပ်ချက်များ။ H.L. [Cf. **ကြိယာဗာ**, ကြိယာဗ၁ kri yā bă̆ [kræ̆ yèa bèa] n. royal regalia. ကြိယာဗာပသေက်သွိင်။ မင်းမြောက်တန်ဆာ။]

ဗာဂိက်, ဗာနိက် bānik [bèa nòik] n. merchant. သွာဗွိက်၊ ညးဗွိက်။ ကုန်သည်၊ လက်ကားကုန်သည်။ (P. **ဝိဂိဇ**, ဒိဇိဇ wāṇija [wèa nĭ̆ jĕ̆]) n. **ဃးဟ်ဗဂိက်**, ညးဟ်ဗနိုက် ñaḥhbanik [ɲèh bĕ̆ nòik] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ Var. **ဗဂိက်**, ဗဇိက် baṇik [bĕ̆ noik].[Skt. **ဝိဂိဇျ**, ဒိဇိဇျ wa¯ṇijya [wèa nĭ̆ jyĕ̆]) n. trade. ဒဒှ်မသွံရာန်ဗွိက်၊ ပရေင်မသွံရာန်ဗွိက်၊ ကုန်သွယ်ခြင်း၊ ကုန်သွယ်ရေး။]

ဗာယပ်, ဗာယပ် bā yap [bèa yòp]) n. (1557. **ဒိုဟ်ဗာယပ်**, ဒုိဟ်ဗာယပ် duih bā yap [dèh bèa yòp].) north-west. ဒိုဟ်ပလိုတ်သွင်ကျာ။ အနောက်မြောက်အရပ်။ [LM.; SM. **ဗာယပ်**, ဗာယပ် bèayòp [bèa yòp]). Skt. **ဝိဂိယျ**, ဒိယျ wāyavya [wèa yĕ̆ wyĕ̆]).]

ဗာရာဏသိ, ဗာရာဇာသိ bārāṇasi [bèa rèa nă̆ sæ̆] n. Benares. ဍုင်ဗာရာဇာသီ၊ ဍုင်ဗရာန္ဒသီ။ ဗာရာဇာသီပြည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဗာရာဏသိ**, ဗာရာဇာသိ᷂ bā rā ṇa sī [bèa rèa nă̆ sæ].

ဗာရာဏသိ, ဗာရာဇာသိ᷂ bā rāṇasī [bèa rèa nă̆ sæ] n. Benares. ဍုင်ဗာရာဇာသီ။ ဗာရာဇာသီပြည်။ **ဗာရ်ဏသိ**, ဗရာန္ဒသီ ba rān na sī [bĕ̆ ràn nĕ̆ sæ], **ဗြာရ်ဏသိ**, ဗြာန္ဒသီ brān na sī [bràn nĕ̆ sæ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဗာရာဏသိ**, ဗာရာဇာသိ၂ bā rā ṇa sī [bèa rèa nă̆ sæ].

ဗာရာဏသိ, ဗာရာဇာသိ၂ bārāṇasī [bèa rèa nă̆ sæ], **ဗာရာဇသိ**, ဗာရာနုသီ bārāna sī [bèa rèa nĕ̆ sæ], **ဗာရာဏသိ**, ဗာရာဇာသိ bā rāṇasi [bèa rèa nă̆ sæ̆] n. Benares. ဍုင်ဗာရာဇာသီ။ ဗာရာဇာသီမြို့(ပြည်)။

ဗာရာဏသိ, ဗာရာဇာသိ bārāṇasī [bèa rèa nă̆ sæ], **ဗာရာဇသိ**, ဗာရာနုသီ bā

www.monlibrary.com

rānasī [bèɑ rèɑ nɛ̆ sæ], **ဟာၤ်ဃိ**, ဗာရာန်နသီ bā rān nasī [bèɑ rɑ̀n nɛ̆ sæ] n. ခုၤင်ဗာရာဏသီ။ ဗာရာဏသီမြို့(ပြည်)။ Skt. **ဝါၤာဏသိ**, ဒါရာဏသီ vā rā ɳa sī [wèɑ rèɑ nɑ̆ sæ̆]. P. **ဟာၤဏသိ**, ဗာရာဏသီ bā rā ɳa sī [bèɑ rèɑ nɑ̆ sæ̆].

ဟာၤဃိ, ဗာရာနသီ bā rā na sī [bèɑ rèɑ nɛ̆ sæ], **ဟာၤ်ဃိ**, ဗာရာန်နသီ bā rān na sī [bèɑ rɑ̀n nɛ̆ sæ] n. ခုၤင်ဗာရာဏသီ။ ဗာရာဏသီမြို့(ပြည်)။ see. ရုံင်။ ရှ။ [2] **ဟာၤဏသိ**, ဗာရာဏသီ[J] bā rāɳasī [bèɑ rèɑ nɑ̆ sæ].

ဟာၤ်ဒိ, ဗာရာဒ္ဓသီ bārānnasī [bèɑ rɑ̀n nɛ̆ sæ] n. ခုၤင်ဗာရာဏသီ။ ဗာရာဏသီမြို့(ပြည်)။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဟာၤဏသိ**, ဗာရာဏသီ[J] bārāɳasī [bèɑ rèɑ nɑ̆ sæ].

ဟာၤ်ရော်, ဗာရွော်ရိ bā rwor [bèɑ rwor] n. (MM. **တိလညးဗညာ ဗာရွော်ရိ** ti la ñaḥ ba ña bārwor [tæ̆ lɑ̆ ɲèh bɛ̆ ɲèɑ bèɑ rwor].) n. king of Ramaññña 1446-50. Cf. **ဧယဒ္ဒိသရာဇာဓိရာတ်** ja yaddisarājādhirāt [jɛ̆ yɔ̀t dɨ̆ sɑ̆ rèɑ jèɑ dhɨ̆ rɑ̀t].[LM. **ဗၤရော်**, ဗရောဝ် ba row [bɛ̆ rɔ̀[2]]. Earlier. ပွဲကိုအခိုင်ပြဟ်ပြဟ်တော်ဂှ်။ ၎စောစောပိုင်းအချိန်က။ **ဝါၤရော်**, ဒါရောရိ wā ror [wèɑ rɔ̀[2]r]. (Cf. LM. **ဝါၤရော်**, ဒါရောရိ wā ror [wèɑ rɔ̀[2]l] n. name of the king of Martaban 1287 - 96, founder of dynasty, by false division from Thai *càw fâa rùə* . lord-of-heaven. (i.e. sawbwa) Fall- from-the-sky, a title conferred by the king of Sukhothai.)]. ဝါရောဝ်၊ ယွၤလ့ကရာတ်ခုၤင်မုဟ်တံ့၊ သက္ကရာတ်ခရေတ်၊ ၁၂၈၇-၉၆။ တ္ဂညးမပ္ဍန်ခွံဗဒ္ဓိကျင်လဝ်၊ အဆက်တွောဝ်ဒတောဝ်၊ မစ့ဲကျင်နူသေံ၊ စောဂှာရောဝ်၊ အဓိပါမဓူစ့ဲကျင်နူအကး၊ (သွစ့ဲကျင်နူတွောဝ်ဒတောဝ်ရ့ကရာတ်ဟွံသေင်။) (စောဖာ) တ္ဂညးမစ့ဲကျင်နူသွဝ်၊ မက္ကမု ခါန်ကွက်ကျင်လဝ်၊ နူကိုလ့ကရာတ်၊ သုခေါဒယ (သုခေါထဲ)။ သုခိထိုင်းဘုရင် အပ်နှင်းပေးခဲ့သောဘွဲ့အမည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ၊ ကောင်းကင်ဘုံမှ ဆင်းသက်လာသောခေါင်းဆောင်၊ သို့မဟုတ်ကောင်းကင်ဘုံမှ ယိုစီးကျလာသောဘုရင်၊ (ဘုရင့်သွေးကင်းသောမင်း)(စော်ဘွား)၊ မုတ္တမမင်းဆက်ကိုတည်ထောင်ခဲ့သောဘုရင့်ဘွဲ့တံဆိပ်တော်၊(ခရေတ် သက္ကရာဇ်၊ ၁၂၈၇-၉၆)၊ ဝါရီရူမင်း။

ဟာဝိ, ဗာဝရီ bā warī [bèɑ wɛ̆ rì] n. **ရိသိဗာဝရီ** ṛiṣi bā wa rī [ṛɨ̆ sæ̆ bèɑ wɛ̆ rì] n. a hermit who was converted after sending his disciples to question the Buddha. ရသိမဒ္ဒ်ည၊ စိုတ်မပြံင်သွဲဘွဲးအာ၊ အခါကာလပလံင်ဗလးဏာ၊ ကောန်ကွးညးဂမ္ဘီင်သွက်သွေဂံသွာန်သွဟ် ကျာ်ဗုဒ္ဓတုံ။ မြတ်စွာဘုရားထံ၊ မိမိတပည့်တပမ်းများစေလွှတ်မေးမြန်းစေပြီးနောက်၊ စိတ်ပြောင်းလဲသွားသောရသေ့။

www.monlibrary.com

ဗိဘာဂဏာ, ဒိစာရ်ဏာ bi cā ra ṇā [bĭ ca rɛ̆ na], **ဗိဘာဂဏာ်**, ဒိစာရ်ဏာရ် bi cāra ṇār [bĭ ca rɛ̆ nar], **ဗိဘာဂာ**, ဒိစာရနာ bi cā ranā [bĭ ca rɛ̆ na] v. to weigh. ခယျ၊ ချိင်၊ ချိင်ခယျ။ ချိန်ဆသည်၊ ချင့်ချိန်သည်။ (၂) consider. ချပ်စင်ခြင်၊ ချပ်ဖွိတ်သပေါတ်စင်ခြင်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်သည်၊ ဆင်ခြင်သုံးသပ်သည်။ (၃) to reflect. ကလေင်ပ္ဍန်ဗျာပ်ကျင်။ ရောင်ပြန်ဟပ်လာသည်။ **ဗိဘာဂာမေယ်**, ဒိစာရနာမေယ် bi cā ranāmey [bĭ ca rɛ̆ na mèa] v. to reflect. သ္ဂိုရုပ်ဗိုကလေင်ပ္ဍန်ဗျာပ်ကျင်။ ရုပ်ပုံပြန်လည်ထင်ဟတ်စေသည်။ Cf. **ဗဘာဂဏာ**, ဗစာရ်ဏာ ba cā ra ṇā [bɛ̆ ca rɛ̆ na], **ဗ္ဘာဂဏာ**, ဗ္ဘာရ်ဏာ bcā ra ṇā [bəca rɛ̆ na].

ဗိဘာဂဏာ်, ဒိစာရ်ဏာရ် bi cā ra ṇār [bĭ ca rɛ̆ nar] v. to consider. ချပ်ဗွာရဏာစင်ခြင်၊ စင်ခြင်စံစတ်။ စင်ခြင်ချပ်ဗွာရဏာဖွိတ်သပေါတ်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်သည်၊ ဆင်ခြင်စမ်းသပ်သည်၊ ဆင်ခြင်စဉ်းစားသုံးသပ်သည်။ (၂) to reflect. ကလေင်ပ္ဍန်ဗျာပ်မံက်ကျင်။ ရောင်ပြန်ဟပ်လာသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဗိဘာဂဏာ**, ဒိစာရ်ဏာ bicāra ṇā [bĭ ca rɛ̆ na].

ဗိဘာဂာ, ဒိစာရနာ bi cā ra nā [bĭ ca rɛ̆ na] v. to reflect. ကလေင်ပ္ဍန်ဗျာပ်ကျင်။ ရောင်ပြန်ဟပ်လာသည်။ (၂) consider. ချပ်စင်ခြင်၊ ချပ်ဖွိတ်သပေါတ်စင်ခြင်၊ ချပ်ဗွာရဏာ၊ ချပ်စင်ခြင်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်သည်၊ ဆင်ခြင်သုံးသပ်သည်၊ တွေးတောစဉ်းစားသည်၊ ဆင်ခြင်စဉ်းစားသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဗိဘာဂဏာ**, ဒိစာရ်ဏာ bicāraṇā [bĭ ca rɛ̆ na].

ဗိဘာဂာမွာယ်, ဒိစာရနာမောယ် bi cā ra nā mwoy [bĭ ca rɛ̆ na mwòa^{2}] v. to contemplate. ဗွာရဏာမွဲ့။ စဉ်းစားဆင်ခြင်သည်။

ဗိဘာ်, ဒိစာရ် bicār [bĭ car] n.&v. judgement. တင်သ္ဂုတ်သွာတ်၊ အစောံအရဲမကို သ္ဂုတ်သွာတ်မာန်။ ဆုံးဖြတ်ချက်၊ အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သော အရည်အချင်း။ (၂) to judge. ကိုသ္ဂုတ်သွာတ်၊ ကုတ်ဒန်သွောဝ်။ အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်၊ တရားစီရင်ဆုံးဖြတ်သည်။ (၃) decide. ဖျေသ္ဂုတ်သွာတ်၊ ဖျေတင်သ္ဂုတ်သွာတ်။ ဆုံးဖြတ်သည်၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည်။ (၄) give judgement concerning. ကိုသ္ဂုတ်သွာတ်မဆောင်စပ်ကို ကိစ္စ၌၊ ယင်းကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်။(၅) to have case judged. သ္ဂိုဂ္ဂိုကျင်အမှုဥုံဥုံ။ အမှုမှန်မှန်ရရှိစေသည်။ (၆) consider. ချပ်ဗွာရဏာစင်ခြင်၊ ဖွိတ်သပေါတ်စင်ခြင်။ ဆင်ခြင်စဉ်းစားသည်၊ ဆင်ခြင်သုံးသပ်သည်။ (၇) plan. အစီအဖန်၊ ဒဒ်မစီဖန်လဝ်ဒတဲ့၊ ကိုန်စီရေင်။ အစီအစဉ်၊ ကြိုတင်စီစဉ်ခြင်း၊ စီမံကိန်း။ **ဗိ**

www.monlibrary.com

ဓာ်ကုယက်, ဒိစာရ်ကုယအ် bi cār ku ya' [bĭ car kaŏ yɔ̆] v. to give judgementagainst. ဒဒှ်မစိုဒစးတဲ့ ကိုသ္ဂုတ်သွာတ်။ ဆန့်ကျင်၍ အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်။ [LM. **ဗ္ဘာ**, ဗ္ဘာ bcā [bca],; SM. **ဟဓာ**, ဟစာ hɔcā [hă̆ ca] v. ချပ်ဗ္ဘာရဏာ၊ ချပ်စင်ခြင်း။ စဉ်းစားဆင်ခြင်သည်၊ စဉ်းစားတွေးတောသည်။ Skt. /P. **ဗိစာရ**, ဒိစာရ vi cā ra [wĭ ca ră̆] n. investigation. ဒဒှ်မဂ္ဂိုက်ဂ္ဘဲစ်ဗိစုတ်သွာန်ဇာန်။ စုံစမ်းမေးမြန်းစစ်ဆေးခြင်း။ (၂) consideration. ဒဒှ်မစုတ်ဗ္ဘောပ်သွက်သွေံစင်ခြင်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်ရန်ထည့်သွင်းခြင်း။]

ဗိတာံ, ဒိတာန် bitān [bĭ tan] n. canopy. ဖ္ဒာန်၊ သ္ဒုဖ္ဒာန်။ ပိတန်၊ မျက်နှာကျက်။

ပတာံ, ပတာန် ba tān [bɛ̆ tan] n. [MM.] id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ပဍာံ**, ပဍာန် paḍān [pă ɗan]. [Skt./P. **ဗိတာ**, ဒိတာန vitāna [wĭ ta nɛ̆].]

ဗိတာံဇ္လွယ်, ဒိတာန်ဇ္လေယ် bi tān bley [bĭ tan blèa] n. the pearl ceiling, pearl canopy. ဖ္ဒာန်ဗ္ဘဲ။ ပုလဲမျက်နှာကျက်။

ဗိဒျာ, ဒိဒျာ bi dyā [bĭ dyèa], **သိရိသုဒ္ဓဗိဒျာ** သိရိသုဒ္ဓဒိဒျာ si ri sud dha bidyā [sæ̆ ræ̆ sut dhɛ̆ bĭ dyèa] n. the name of a teacher. ယူဒ္ဓာမွဲတ္ဘ။ ဆရာတစ်ဦး၏နာမည်။

ဗိဇဟျ်, ဒိဗောယ် biboy [bĭ bòa^{2}] n. direction. ဥ်ဒ်တရ်မပ္ဘဝ်ဏာကျိုပ်၊ ဥ်ဒ်တရ်မချီရာင်အာ။ ဦးတည်ထားရာလမ်းကြောင်း၊ လှုပ်ရှားသွားရာလမ်းကြောင်း။ (၂) prep. towards. လွာ်တေံပ္ဘဝ်ဏာကျိုပ်တဲ့(ပ္ဘပ်ဏာကျိုပ်တဲ့)၊ လွာ်ဂ့်ပ္ဘဝ်ဏာကျိုပ်တဲ့ (ပ္ဘပ်ဏာကျိုပ်တဲ့)၊ ဥ်ဒ်တေံပ္ဘဝ်ဏာကျိုပ်တဲ့(ပ္ဘပ်ဏာကျိုပ်တဲ့)၊ ဥ်ဒ်ဂ့်ပ္ဘဝ်ဏာကျိုပ်တဲ့ (ပ္ဘပ်ဏာကျိုပ်တဲ့)။ ဆိသို့ဦးတည်လျက်(ဦးတည့်လျက်),ဘက်သို့ဦးတည်လျက်(ဦးတည့်လျက်)။ (၃) (adv)in accordance with. ရ်သွေံဗဗွဲအာ၊ ရ်သွေံစွေ်အာအလိုက်ခုံကိုခုံ။ လိုက်လျောညီစွာ။

ပဇွာယ်, ပဗွောယ် pa bwoy [pă̆ bwòa^{2}], **ပြဇွာယ်**, ပြဗွောယ် pra bwoy [pră̆ bwòa^{2}], **ဗြဇွာယ်**, ဗြဗွောယ် bra bwoy [brɛ̆ bwòa^{2}], **ပဗွယ်**, ပဗွယ် pa bway [pă̆ bwòa^{1}] adv. (MM.) general advbl. မဆေင်စပ်ကိုကြိယာဝိသေသနသိုဖ္ဒိုတ်။ ကြိယာဝိသေသနအားလုံးနှင့်ဆိုင်သော။ **ပြဇွာယ်ဓရ်**, ပြဗွောယ်ဓရ် pra bwoy dhar [pră̆ bwòa^{2} dhɔ̀r] adv. in according with the Law. နဒဒှ်မစွေ်ကိုဗဗွဲဝင်။ တရားဥပဒေနှင့်လျော်ညီစွာ။ **ပဇွာယ်ဂြ**, ပဗွောယ်ကြ pa

www.monlibrary.com

bwoykrau [pă̆ bwòɑ^{2} krɑo^{3}] adv. afterwards. ဗွဲကြော့၊ ဗွဲကြော့တော်၊ ဗွဲကြော့တော်တဲ့၊ ဗွဲကြော့တော်တဲ့မှ။ နောက်၌၊ နောက်ပိုင်း၌၊ နောက်ပိုင်းအချိန်မှ၊ နောက်ပိုင်းအချိန်ပြီးတော့မှ။ **ပဇွာယ်ရမေင်ဟင်**, ပဒွေဃ်ရမေင်ဟောင် pa bwoy ra meñ heñ [pă̆ bwòɑ^{2} rĕ̆ mèaŋ heaŋ] adv. in order. အတိုင်အစီအဇန်။ အစီအစဉ်အတိုင်း။ (၂) in due course. ကာလမစိုပ်ကျင်အခိုင်။ အချိန်တန်လာသော အခါ။ [LM. **ဗဗွယ်**, ဗဗွယ် babway [bĕ̆ bwòɑ^{1}]. **ဇွာယ်**, ဒွေဃ် bwoy [bwòɑ^{2}] advbl.phr. မဆေင်စပ်ကိုပိုတ်ဝါကျကြိယာဝိသေသန။head. ဂတာ၊ ကွိုပ်၊ တွော်တ်။ အဒွေ့၊ ထိပ်၊ ဦး။]

ဗိယင်, ဒိယင် bi yeñ [bĭ̆ yèaŋ] n. ဆုဒိယင် chu bi yeñ [chŭ bĭ̆ yèaŋ] n. kind of tree. ဆုဗိလင်၊ ဇုက်ဗိလင်။ တွံဆုမွဲဂကူ။ သစ်ပင်တစ်မျိုး။

ဗိလ, ဒိလ bila [bĭ̆ lĕ̆] n. (Lph) personal name. ယွုပ္ဂုဂ်ိ။ ပဂ်ိုလ်အမည်။ [Skt. **ဘာလမုသ်ဂရာဝ်တင်**, ဘာလမုသ်ရောဝ်တင် cālamusrotang [ca lă̆ mus rò^{1} tɛŋ].]

ဗိဝါတ်, ဒိဝါတ် biwāt [bĭ̆ wàt] v. to dispute. ကယျာန်ဝေါတ်ညးသွံ၊ သေက်ဖိုညးသွံ။ အငြင်းအခုံဖြစ်ကြသည်၊ ငြင်းခုံကြသည်။ Cf. **ဒကာက်တယာန်အာ**, ဒကောအ်တယာန်အာ da ko'ta yān 'ā [dĕ̆ kŏ tă̆ yɑn ɑ]. [LM. **ကယာန်**, ကယာန် ka yān [kă̆ yɑn], **ဒဝါတ်**, ဒဝါတ် da wāt [dĕ̆ wàt], **ဓဝါတ်**, ဓဝါတ် dha wāt [dhĕ̆ wàt]. SM. **ကယာန်**, ကယာန် kəyan [kă̆ yɑn], **ဟဝါတ်**, ဟဝါတ် həwàt [hă̆ wàt].Skt./P. **ဗိဝါဒ**, ဒိဝါဒ vivāda [wĭ̆ wèɑ dĕ̆] v.quarrel. ဒ့်သေက်ဖိုး၊ ဂြဂြက်ညးသွံ။ ရန်ဖြစ်သည်၊ ခိုက်ရန်ဖြစ်ပွားသည်။]

ဗိသုကလ်, ဒိသုကလ် bisukal [bĭ̆ sɑŏ̆ kɔl] n. (1218) name of bulider of stupa. ယွုညးမခွံဒက်ကျာ်စေတီ။ စေတီတည်ဆောက်သူအမည်။ Var. of **ဗိသုကာ်**, ဒိသုကာ် bissukar [bĭ̆ sɑŏ̆ kɔr] n. carpenter. အွာဗီသွက်ဝ်။ လက်သမားဆရာ။

ဗိသမ်ဃာဋ်, ဒိသံမ်နုရာစ် bi saṁ na rac [bĭ̆ sɔm nĕ̆ rùt] n. man of wisdom, learn person. တြာပ်၊ တ့ပညာ။ ပညာရှိ၊ ပညာရှင်၊ see. ရံင်။ ရှု။ **ဗိသန်ဃာဋ်**, ဒိသန်နုရာစ် bisan narac [bĭ̆ sɔn nĕ̆ rùt].

ဗိဇက်, ဒိသေက် bisek [bĭ̆ seak] n. Consecration of(or to consecrate) king, queen, by ritual sprinking with water. သွင်ပ္ဒိုန်ပသေက်အသေအဟာန်၊ ဧကရာတ်၊ ဥကျာ်တံနကိုအစီအဇန်လွုဟ်ဗရဲဥာ်မ္ဒိုး။ မင်း၊ မိဘုရားတို့အားရေဖျန်းမင်္ဂလာဘိုက်သိုက်ခံအခမ်းအနားအစီအစဉ်။ Cf. **ဗိရ်လုပ်**, ဒိရ်လုပ် birlup [bĭ̆r lùp]. Var.

www.monlibrary.com

ဇာဘိၛေခ, အဘိသေခ ˈabhisekha [ă bhĭ se khă].[LM. ပၛေက်, ပသေက် ba sek [bĕ̆ seak], ပၛေက်, ပသေက် pasek [pă̆ seak] n.v. ပၛေက်, ဖသေက် phasek [phă̆ seak] v.Skt. ဇာဘိၛေက, အဘိသေက ˈa bhi ʂeka [ă bhĭ se kă̆]. P. ၛေခ, သေခ se kha [se khă̆]. SM. ပၛေက်, ပသေက် pa sɔik [pă̆ sɔik] n.v. ဘိက်ၛေက်, ဘိက်သေက် phòik sɔik [bhòik sɔik] n.v. B. ဘိသ်သိတ်, ဘိသ်သိတ် bhissit [bhoik sɛt] n.v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဗိမၼ်ဃာတ်, ဗိသန်နုရာစ် bisannarac [bĭ sɔn nĕ̆ ràt], ဧဗက်မၼ်ဃာတ်, ဗေအ်သန်နုရာစ် bi˙sannarac [bĭĕ sɔn nĕ̆ ràt], ဗိသ်မ်ဃာတ်, ဓိသ်မ်နုရာစ် bi saṁ na rac [bĭ sɔm nĕ̆ ràt] n. (သြိဗိမၼ်ဃာတ်, သြီဗိသန်နုရာစ် srĭ bi san na rac [sræ bĭ sɔn nĕ̆ ràt], သြိယ်ဗိမၼ်ဃာတ်, သြိယ်ဓိသန်နုရာစ် sriy bi san narac [sræy bĭ sɔn nĕ̆ ràt], သြိဟ်ဗိမၼ်ဃာတ်, သြိဟ်ဓိသန်နုရာစ် srih bi sannarac [sreh bĭ sɔn nĕ̆ ràt], သြိဗိမၼ်ဃာတ်, သြီဓိသန်နုရာစ် sri bi˙san na rac [sræ̆ bĭ sɔn nĕ̆ ràt]) n. an officer. သွဘဒ်မွဲ။ အရာရှိတစ်ဦး။ သမ်ဗေင်, သမ်ဗေင် sam beṅ [sɔm bèaŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ later. ဗွဲကြာ်။ နောက်ပိုင်းအချိန်။ တြာပ်, တြာပ် trāp [trap] n. တ္ဘပညာ။ ပညာရှိ။ တြာပ်ဗိမၼ်ဃာတ်, တြာပ်ဓိသန်နုရာစ် trāp bisannarac [trap bĭ sɔn nĕ̆ ràt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [Skt. ဝိသ္ဝဏ္ဏာဂေ, ဝိသ္ဝဏ္ဏရာဇ visʏaŋŋarāja [wĭ syɔn nă̆ rèa jĕ̆] n. prince overflowing. ကောန်သွိင်မဂွံကျင်အယုက်။ အသက်ထောက်လာသောမင်းသား။]

ဗိမ္ဟူ, ဓိသ္ဟု bis nū [bĭ sənɑɔ[1]] n. the Hindu god Vishnu, Krishna. ဓိသ္ဟု။ ဝိဿနိုး။

ဗိဟၼ်ပတိ, ဓိဟသ်ပတိ bi has pa ti [bĭ hɔs pă̆ tæ̆] n. တ္ၚေယ်ဗိဟသ်ပတိ tŋeybihaspati [təŋeɑ bĭ hɔs pă̆ tæ̆] n. Thursday. တ္ၚဲဗြဴတ်၊ တ္ၚဲဗြဴတ်။ ကြာသပတေးနေ့။ Cf. ဗြာဟၼ်ပတိ(ဝါရ်), ဗြဟသ်ပတိ(ဓါရ်) brā ha spa ti(wār) [brèa hɔs pă̆ tæ̆]. ဗြိဟၼ်ပတိ, ဗြိဟသ်ပတိ brihaspati [brĭ hɔs pă̆ tæ̆], ဗြဗ္ဗတိ, ဗြဗ္ဗတိ brabbati [brɔ̀b bĕ̆ tæ̆]. ဗြဗ္ဗဟၼ်ပတိ, ဗြဗ္ဗဟသ်ပတိ brab ba has pati [brɔ̀b bĕ̆ hɔs pă̆ tæ̆]. Skt. ဗြဟၼ်ပတိ, ဗြဟသ်ပတိ bʀahaspati [bră̆ hɔs pă̆ tæ̆] n. Jupiter. ဗြိုဟ်ဗြဴတ်။ ကြာသပတေးဗြိုလ်။

www.monlibrary.com

ဗိဟာ်, ဒိဟာ၁် bihār [bĭ̈ hɑr] n. monastery. ဘာ၊ ဘာလကျော်။ ကျောင်း၊ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း။

ဘာ, ဘာ bhā [bhɛ̀ɑ] n. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ Cf. **ဝိဟာ်**, ဒိဟာ၁် wi hār [wĭ hɑ].[LM.; SM. **ဘာ**, ဘာ phèa [bhɛ̀ɑ]. Skt./P. **ဝိဟာရ**, ဒိဟာ၁ရ vi hā ra [wĭ hɑ rə̆].]

ဗိဓတ်, ဒိဓတ် biḥat [wĭ̈ ɲɔt] v. to test. စ်ိစ္ဆတ်၊ စံဓတ်၊ သွာန်လိက်အလန်ပထမ။ စစ်ဆေးခြင်း၊ စမ်းသပ်ခြင်း၊ ပထမအစမ်းစာမေးပွဲ။ (၂) try. ကွဲစိုတ်၊ ဂစာန်လွီ၊ ဂစာန်လွီပရာ။ ကြိုးပမ်းသည်၊ ကြိုးစားသည်၊ အားထုတ်သည်။ (၃) match. ပြိုင်၊ ပြိုင်ပွာန်။ ပြိုင်သည်၊ ယှဉ်ပြိုင်သည်။ [LM. **ဗဓတ်**, ဓတ် ba ḥat [bɛ̆ ɲɔt] n. to measure. ဓတ်ကွာတ်၊ ကေဝ်လျိုင်၊ ဓတ်ဇမ်ိုင်။ တိုင်းတာသည်၊ ချိန်တွယ်သည်၊ အလျားတိုင်းတာသည်။ **ဓတ်**, ဓတ် ḥat [ɲɔt] v. to match. ပြိုင်ပွာန်။ ဖက်ပြိုင်သည်။]

ဗိ, ဒိ bĭ [bĭ] n. (MM.) small container. အရာမန္ဒံကုံသ္ဂိုပ်သွတ်သွက်သွေ့ာ်စုတ်စ။ ပစ္စည်းထည့်ရန်အဖုံးပါသေ၁ဖူးယေ်။ [LM.; SM. **ဗိ**, ဒိ pĭ [bĭ].]

ဗိ, ဒိ bĭ [bĭ] n. (MM.) part of name of sīmā in Sittang district. သ္ဂါတ်ယွ့ သီမန္ဒံပွဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲ့။ စစ်တောင်းခရိုင်တွင်းရှိသိမ်တစ်သိမ်၏အမည်တစ်ပိုင်းတစ်စ။ [perhaps. LM. **ဗိ**, ဒိ bĭ [bĭ]. SM. **ဗိ**, ဒိ pĭ [bĭ]. **ဗိလ်**, ဒိလ် bĭl [bĭl] n. beal. ဗီ၊ တွံဗီ။ ဥသျှစ်၊ ဥသျှစ်ပင်။ from. နူ။ မှ။ Skt. **ဗိလ်ဝ**, ဒိလ်ဝ bilva [bĭ̈l wə̆].]

ဗိကပိုဝ်, ဒိဂဵုဝ် bĭgapuiw [bĭ gɛ̃ pɒ] n. case of lime, lime bottle, container of lime. ဗီခပိုဝ်၊ ဗီဂပိုဝ်။ ထုံးဗူး။

ဗိဧ, ဒိဇ bĭ ja [bĭ jɛ̃] n. (MM.) seed. မ၊ ဗီဇ၊ မဗီဇ။ အစေ့၊ မျိုးစေ့၊ မျိုးရိုးဗီဇ။ (၂) means of propagation. နဲကဲသွက်မဇဝ်ွပြးချဲ့။ မျိုးပြန့်ပွားရန်နည်းလမ်း။ (၃) essential element. သ္ဂိုင်တံမဟ္ဂဲဟ္ဂံတဲ့။ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သောအခြေခံ။ Cf. **မ**, မ္ဂ ma [mɛ̃].

ဗိတဂါ, ဒိတဂါ bĭ tagā [bĭ tə̆ gɛ̀ɑ] n. (MM.) **ကျာက်ဗိတဂါ**, ကျာက်ဒိတဂါ kyāk bĭ tagā [kyɑik bĭ tə̆ gɛ̀ɑ] n. a pagoda in Myaungmya (mram) district. ကျာ်စေတီမန္ဒံပွဲကို ခရိုင်ဒမံင်မလမွဲဇကု။ မြောင်းမြခရိုင်ရှိစေတီတော်တစ်ဆူ။ (mram. ဒမံင်မလ။ မြောင်းမြ)။ [**ဗိသကဝ်**, ဒိသကဝ် bĭ sakaw [bĭ sə̆ kɔ] n. architect.

www.monlibrary.com

သွာဓဇဲ။ လက်သမားဆရာ။] B. **ဗိသုကာ**, ဗိသုကာ pis su kā [pɛs sŭ kɑ] n. architect. သွာဓဇဲ။ လက်သမားဆရာ။ from. နူ။ မှ။ **ဗိသုကာ်**, ဗိသုကာ် bissu kar [bĭs tŭ kɔr]. SM. has. နှံ။ ရှိသည်။ **ပိုက်တကာ**, ဗိုက်တကာ poik təkā [poik tă kɑ] n. architect. သွာဓဇဲ။ လက်သမားဆရာ။ or perhaps. **ဗိတကါ**, ဗိတာ်ါ bĭtagā [bĭ tă gèɑ] n. variety of beal. သတ်ဂကူဗီမွဲဂကူ။ ဥသျှစ်သီးမျိုးတစ်မျိုး။ Cf. **ဗီ**, ဗီ bī [bĭ].LM. **ဒကါ**, ဒါ dagā [dĕ̆ gèɑ], **ဓကါ**, ဓါ dha gā [dhĕ̆ gèɑ], **သ္ဂာ**, သ္ဂာ sgā [səgèɑ]. SM. **ဟကါ**, ဟာ həgèɑ [hă gèɑ] n. Gardenia coronaria. ဒဂါ၊ တံ့ဒဃါ။ ရင်ဂတ်၊ ရင်ဂတ်ပင်။

ဗိယ, ဗိယ bĭya [bĭ yĕ̆] n. (Lph.) personal name. ယွုပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဗု, ဗု bu [bŭ] n. (MM.) **သိမ်မွှယဗု**, သိမ်မွှယဗု sim mbayabu [sɛm bĕ̆ yĕ̆ bŭ] n. a sīmā in Bhimapūra district. သိမန္ဒံပွဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲမ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [sīmā of the father of Miss White. သီမမိဗု။ မဗုဏ်ဖခင်သိမ်။] Cf. LM. **ဗု**, ဗု bu [bŭ]. SM. **ဗု**, ဗု pŭ [bŭ] v. to be white. သ္ဂိုဗု။ ဖြူစေသည်။ **ဂွု**, ဂွု gwu [gwŭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကွု**, ကွု kbu [kəbŭ]. **မဇ ဗု**, မဇ္ဇဗု maibu [mĕ̆ ĭ bŭ] n. is a recorded in LM. as a name of Nandabayin king of Prgu. အရာမက္ခော်သမ္ဘီလဝ်ပွဲခေတ်အဒေါဝ်မန်၊ ယွုမရာတ်ဗဂေါမွဲ၊ မဟိမုနန္ဒဗယေန်။ မွန်ပဲခူးခေတ်အလယ်တွင်၊ မှတ်တမ်းတင်ထားသောမွန်ဘုရင်၊ နန္ဒဘုရင်၏ဘွဲ့တော်။ (A.D. 1581- 99. သက္ကရာတ်ခရေတ်၊ ၁၅၈၁-၉၉။ ခရေတ်သက္ကရာဇ်၊ ၁၅၈၁-၉၉။)

ဗုကာမ်, ဗုကာမ် bukām [bŭ kɑm] n. Pagan. ဗကာ်၊ ဥုင်ဗကာ်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ပေါကာမ်**, ပေါကာမ် pokām [pɑo^{2} kɑm].

ဗုတော်, ဗုတောန် buton [bŭ tɒn] v. to teach. ဖျေါကို့၊ ဗွောန်ကို့၊ ဗွောန်ဖျောန်ကို့။ ပို့ချသည်၊ သင်ကြားသည်၊ သင်ကြားပြသသည်။ (၂) instruct. ဗွောန်ဖျောန်ကို့၊ စွောန်ထွားကို့။ သင်ကြားပေးသည်၊ ညွှန်ကြားသည်။

ဗတွာ်, ဗတွောန် batwon [bĕ̆ twɒn] v. (MM.) **သိဒါက်ဗတွာ်**, ဒန်ဒေါအော်ဗတွောန် dan do' batwon [dɔ̀n dɔ̆ bĕ̆ twɒn] v. **သိဇောက်ဗတွာ်**, ဒန်ဇောအော်ဗတွောန် dando' batwon [dɔ̀n dɔ̆ bĕ̆ twɒn] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဒိန်ဒု**, ဒိန်ဒု^{2} dindu [dèn dŭ], **ပ္ကတ်**, ပ္ကတ် pkat [pəkɔt]. [LM. **ဗ္ဘာ်**, ဗ္ဘောန် bton [bətɒn].;SM. **ဟတာ်**, ဟတောန် haton [hă tɒn] v. to learn. ဗွောန်ကောတ်၊

www.monlibrary.com

ကတ်လွတ်ကေတ်၊ လွတ်ကေတ်။ သင်ယူသည်၊ လေ့လာသည်၊ ဆည်းပူးသည်။ **ဗိၤတၢၤ်**, ဒိန်တောန် bin ton [bèn tɒn] v. to learn. ဗွောန်ကေတ်၊ ကတ်လွတ်ကေတ်၊ လွတ်ကေတ်။ သင်ယူသည်၊ လေ့လာသည်၊ ဆည်းပူးသည်။ **ဗိၤတၢၤ်**, ဒိန်တောန် binton [bèn tɒn]. n. teaching. ဒဒှ်မကတ်လွတ်ပညာ။ ပညာဆည်းပူးခြင်း။]

ဗုၤ, ဗုၣ် buru [bŭ rŭ] v. **ဗုၤ**, ဗုၣ် buru' [bŭ rŭ], **ဗၤ**, ဗၣ် baru [bɛ̆ rŭ] v. **ယိၤကၢလ်ဗုၤ**, သ္ကိန်ကာလ်ဗုၣ် skɛn kā buru [səkin kɑl bŭ rŭ] v. shall proclaim and make sound. ကြက်မလလောင်တြားကိုသ္ကိုရမျာင်ဖြု။ [LM. **ဗၤ**, ဗၣ် baru [bɛ̆ rŭ].; SM. **ဟၤ**, ဟၣ် həru [hə̆ rŭ] v. to cause to sound. သ္ကိုရမျာင်ဖြု။ အသံမြည်စေသည်။ ဗြု bru'[brŭ] v. to make a noise. ကွောန်သွရမျာင်ညာန်မွဲမွဲ။ ဆူညံသံတစ်ခု ပြုလုပ်သည်။]

ဗုၤဍမ်မ, ဗုၣ်ဓရ်မ္မ burudharmma [bŭ rŭ dhɔ̀mr mɛ̆] n. the sound of Dhamma. ဗၣ်ဓမ္မ၊ ဗၣ်ဓဝ်။ တရားဓမ္မအသံ။

ဗုၤက်, ဗုၣ်က် buruk [bŭ rɔ̀k] v. to raise in rebellion. ကွိုသပုန်။ ပုန်ကန်ထကြွသည်။ (၂) subvert. သ္ကိုအရှေ်အသွေ်ဘာသာလိုလာ်အာ၊ သ္ကိုအရှေ်အသွေ်အလိုအသီလိုလာ်အာ။ ဘာသာရေးအားအကြည်အညိုပျက်စေသည်၊ အစိုးရအားအကြည်အညိုပျက်စေသည်။ **ဗြုက်**, ဗြုက်ဴ brūk [bərɔ̀k] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဗုမ်ဗၤက်**, ဗုံမ်ဗၣ်က် bum̀ ruk [bùm rɔ̀k] v. hostile. မဂ္ဂဝဲဂလာန်၊ မဂ္ဂဝဲသွ။ ရမယ်ရှာသည်၊ ရန်ရှာသည်။

ဗုၤဂ်, ဗုၣ်ဒၤ် bu rua' [bŭ rŭ] n. produce noise, noise, loud noise. sound, voice. ဗၣ၊ ဒမြု၊ ရမျာင်။ အသံ၊ မြည်သံ။

ဗုလဟ်, ဗုလဟ်ဴ bulah̰ [bŭ lɛ̀h], ဗုလးဟ်ဴ bu'lah̰h [bŭ lɛ̀h],once. ပွဲကိုမွဲအခိုင်တေံ၊ တစ်ချိန်တုန်းက။ **ဗုလာဟ်**, ဗုလၢဟ်ဴ bu lāh̰ [bŭ lɛ̀ah] v. (**ဗုလာဟ်**, ဗုလၢဟ်ဴ bu'lah̰h [bŭ lɛ̀ah].) to release. ဗလးထောံမ္ဒိဟ်ဒးလဝ်ဂုက်တံ်။ အကျဉ်းသမားများကိုလွှတ်ပစ်သည်။ (၂) let loose. သ္ကိုသွဲရော်အာ၊ သ္ကိုဗ္ဘးဓးအာ။ ချောင်သွားစေသည်၊ လွတ်လပ်သွားစေသည်။ (၃) set free. ဗလးထော်။ လွှတ်ပစ်သည်။ **ပြာက်ဗုလးဟ်**, ပြာက်ဗုလးဟ်ဴ prāk bu'lah̰h [praik bŭ lɛ̀h] v. to set off. ဟံဉ်ပြာ်ဗလး။ ကယ်တင်သည်။ (၂) deliver. ဟံဉ်ပြာ်ဗလး၊ သ္ကိုဗ္ဘးဓးတိတ်အာ။ လွတ်မြောက်သွားစေသည်။

www.monlibrary.com

ဗလ်းဟ်, ဝလးဟ် balaḥh [bɛ̆ lèh] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟေင်ခယျကေတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **မ္ဗလ်းဟ်**, သ္ဗလးဟ်sbalaḥh [səbɛ̆ lèh] v.(MM.) to declare open. လလောင်ကြးပ္ဍိတ်ကွးကွးဖွးဖွး။ ရှင်းလင်းစွာထုတ်ဖော်ကြေငြာသည်။ **ဒြ့တိတ်ဗလ်းဟ်**, ဒြ့တိတ်ဝလးဟ် dra titbalaḥh [drɛ̆ tet bɛ̆ lèh] v. to deliver. ကြးပရံ၊ ဟံင်ပြာ်ဗလး၊ သ္ဂျိုဒ္ဍးအော။ ဖြန့်ဝေသည်၊ ကယ်တင်လိုက်သည်၊ လွတ်မြောက်စေသည်။ **ဟံင်ပြာ်ဗလ်းဟ်**, ဟံင်ပြာ်ဝလးဟ် hâṅprākbalaḥh[hɔŋ praik bɛ̆ lèh] v. to set off. ဟံင်ပြာ်ဗလး။ ကယ်တင်လွတ်လိုက်သည်။ H.L. [LM. **ဗလ်းဟ်**, ဝလးဟ် balaḥh [bɛ̆ lèh], **ဘလ်းဟ်**, ဘလးဟ် bha laḥh [bhɛ̆ lèh], **ပ္လ်းဟ်**, ပ္လးဟ် blaḥh [bəlèh].; **ဗုလာဟ်**, ဗုလာဟ် bu lāḥ [bŭ lèah] v. to set free. ဗလး၊ ဗလးထော်၊ သ္ဂျိုအာထော်။ လွတ်သည်၊ လွတ်လိုက်သည်၊ သွားစေလိုက်သည်။ see foll. ရံင်ဝေါဟာဗွဲအသွင်တေံညိ။ အောက်ဖော်ပြပါဝေါဟာရကိုရှု။ SM. **ဟလ်းဟ်**, ဟလးဟ် həlèḥh [hă lèh], **ပ္လ်း**, ပ္လး blaḥ [blèh] v. to go free. သ္ဂျိုအာဗ္ဘးဗ္ဘးစးစး။ လွတ်လွတ်လပ်လပ်သွားစေသည်။]

ဗုလ်းမတ်, ဗုလးသတ် bu laḥh sat [bŭ lèh sɔt] v. to set free living being. ဗလးသတ်၊ သတ္တဝါလွတ်သည်။

ဗုဂုတ်, ဗုဝုတ် bu wut [bŭ wùt] n. **ကွာဝ်တာ်ဗုဂုတ်**, ကွာဝ်တာရ်ဗုဝုတ် kwāw tār bu wut [kwɑw tar bŭ wùt] n. diggingstick with tranverse handle resembling that of quern. ကွိုတဝ်ဗဝုတ်။ ဆုံလည်လက်တံရှိသောသံတူးရွင်း။ (၂) earthauger. ထပူတိ၊ လောန်ထပူတိ။ မြေဖောက်လွန်၊ မြေဖောက်လွန်ပူ။ **ဗြ့ဂုတ်**, ဗြ့ဝုတ် bra wut [brɛ̆ wùt] n. (MM.) **ကျင်ဗြ့ဂုတ်**, ကျေင်ဗြ့ဝုတ် kleṅ bra wut [klɔŋ brɛ̆ wùt] n. butter. ကျေင်သွဟ်၊ ကျေင်ဗဝုတ်၊ ထဝ်ဗာတ်။ ဆီဦး၊ ထောဗတ်။[LM. **ဗဂုတ်**, ဝဝုတ် bawut [bɛ̆ wùt], **ဗ္ဗုတ်**, ဗ္ဗုတ် bwut [bwùt], **ခဂုတ်**, ခဝုတ် khawut [khă wùt]. SM. **ဟဂုတ်**, ဟဝုတ် həwùt [hă wùt] n. rotary machine. စက်မဂေတ်လေပ်။ လည်ပတ်တတ်သောစက်။ (၂) quern. စက်ဗွေတ်ဗုတ်ကေတ်ကိုတဲ့။ လက်ဖြင့်လှည့်၍ကျိတ်ရသောစက်။ (၃) churn. ထွဲသွက်သွေဲ့တော်ထကိုစလော်ကျေင်သွဟ်။ ထောဗတ်ရရှိရန်ထည့်မွေ့ရသည့်အိုး။ [LM. **ဗုတ်**, ဗုတ် but [bùt]. ; SM. **ပုတ်**, ပုတ် pùt [bùt] v. to oprate rotary machine. ပုတ်ဗွေတ်စက်မဗွေတ်ကိုတဲ့။ လက်ဖြင့်လှည့်ရသောစက်ကိုလှည့်သည်။ (၂) grind. ပုတ်ထျိုတ်၊ ပုတ်ဖျိုတ်၊ ပုတ်ညံင်ရသွေဲ့ဒှ်အာခွိုက်။ မှုန့်အောင် ကြိတ်

www.monlibrary.com

သည်၊ အမှုန့်ကြိတ်သည်။]

ဗမစ်, ဝသစ် busac [bŭ̀ sɔt] v. to make over for a religiuos purpose. သွဲ့ပြင်ကို်သွက်ကိစ္စသွေ့ာ်ရပ်စပ် ပွဲရင်တ္ဒုင်ကမ္ဘောန်ပရေင်ဘာသာ။ ဘာသာရေးနှင့်ဆိုင်သော အလုပ်ကိစ္စအတွက်အသုံးပြုရန်လွှဲပြောင်းပေးသည်။ (၂) dedicate. သွအဓိဋ္ဌာန်တဲ့ကို်ဒါန်၊ ဒုင်ဂိနကို်တင်ရန်တွံ့။ အဓိဋ္ဌာန်ဖြင့်လှူသည်။ ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့်အနစ်နာခံသည်။ [P. **ဝိသ္သဇ္ဇိတ**, ဝိဿဇ္ဇိတ vis saj jita [wèt sɔt jĭ̀ tằ] v. bestowed. ကို်၊ ဖိုန်ကို်၊ ဖိုန်နှင်ကို်၊ ပေးသည်၊ ပေးအပ်သည်၊ ဆောင်နှင်းသည်။ (၂) handed over. ဒုင်ကို်၊ ဒုင်ကို်ကေတ်။ ကမ်းပေးသည်၊ အပေးအယူလုပ်သည်။] Cf. **ဗသဉ်**, ဝသဒ် ba sac [bɛ̆̀ sɔt], **ပဧ်**, ဝဇ် pajau [pằ jèa^{l}], **ဗဧ်**, ဝဇ် bajau [bɛ̆̀ jèa^{l}], **ထ္ဗဗဧ်**, ထ္ဗဝဇ် thḅa bajau [thəpằ bɛ̆̀ jèa^{l}], **ဗလိ**, ဝလိ bali [bɛ̆̀ lĭ], **ဗဧ်**, ဝဇ် ba jau [bɛ̆̀ jèa^{l}], **ဗုဒ္ဓသက္ကစ္စ** bud dha sak kac ca [bùt dhɛ̆̀ sɛk kɔt cằ], **ရဂ်ပူဧ်**, ရဂ်ပူဇ် rau gau pū jau [rèa^{l} gèa^{l} pao^{3} jèa^{l}].

ဗဟိစ်, ဝဟိစ် buhic [bŭ̀ hɛt] v.to try to frighten. ကွေ့စိုတ်သွက်သွေ့ာ်လကိုတ်တ္ရိုး။ လန့်ဖျန့်စေရန်ကြိုးစားသည်။

ဗဟက်, ဝဟေက် bahek [bɛ̆̀ hɔ̀ik] v.(MM.) to frighten. သ္ဂြိလကိုတ်၊ သ္ဂြိလကိုတ်တ္ရိုး။ လန့်စေသည်၊ ကြောက်လန့်စေသည်။ [LM. **ဥမ္ဗဗဟ်က်**, ဧမြဲဝေက် ca mrabahek [cɔm mrằ bɛ̆̀ hɔ̀ik] v. to frighten. သ္ဂြိလကိုတ်တ္ရိုး။ လန့်ဖျန့်စေသည်။ (၂) **ပဟက်**, ပဝေက် pa hek [pằ hɔ̀ik] v. to be frighten. သ္ဂြိဖေက်လကိုတ်။ ကြောက်လန့်စေသည်။ **ဖိစ်**, ဖိစ် phic [phɛt] v. to fear. ဖေက်လကိုတ်၊ ဖေက်ဂွိုင်။ ကြောက်လန့်သည်၊ စိုးရိမ်သည်။]

ဇဧ, ဇေ be [bè] n. **ဉါဇဧ**, ဉါဇေ ñā be [ɲèa bè] n. personal name. ယွူပ္ဂူဂို်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဇမာခ, ဇေသာခ besākha [bè sɑ khằ] n. **ကိန်ဒုဇမာခ**, ကိန်ဒုဇေသာခ kintube sākha [kɛn tɑŏ bè sɑ khằ] n.second lunar month of Mon, roughly corresponding to May. ဂိတုမန်လွိဟ်စာ၊ မသရောပ်ကေတ်ထော် ဖွဲကြပ်အိုတ်မွး၊ မသွဟ်ကို်ဂိတုအင််လိက်မေ၊ ဂိတုပသာ်။ မွန်လ (၁၂)လအနက်၊ ဒုတိယလအမည်၊ အင််လိပ်လနှင့်အနီးကပ်ဆုံးတူသောလကိုယူလျှင်မေလဖြစ်သည်၊ ကဆုန်လ။

ဗမာက်, ဝသာက် basāk [bɛ̆̀ sɑik] n. (MM.) **ကိတုဗမာက်**, ကိတုဝသာက် ki tŭ pa sāk [kĭ tɑŏ bɛ̆̀ sɑik], **ဂတုဗမာက်**, ဂတုဝသာက် gatupasāk [gɛ̆̀ tɑŏ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

bĕ saik]. [LM. ပသာက်, ပသာက် pasāk [pă saik].SM. ပသာက်, ပသာက် pəsaik [pă saik], Skt. ဝဂၢခ, ဝေသာခ vai śākha [wè sa khă].]

ဂဃၢခမ္မိုဉ်, ဗေသာခသမ်ဿ္ဆရ် be sā kha sam bĭc char [bè sa khă səm bèt chɔr] n.the second year of the twelve-year cycle. ယွၢသွံဒုတိယ၊ မဂေတ် အာဒွံင်ပွဲကိုစက်သွံ၊ စ့်စာသွံမွဲလန်။ ဆယ့်နှစ်နှစ်တစ်ကြိမ်လည်ပတ်နေသော၊ သံသရာနှစ်ရှိဒုတိယနှစ်အမည်။

ဂဃၢခ်မ်ဝတ်ဆ်ရ်, ဗေသာခ်သမ်ဝတ်ဇရ် be sākh sam wat ṣar [bè saik sɔm wòt sɔr] n. the second year of the twelveyear cycle. ယွၢသွံဒုတိယ၊ မဂေတ် အာဒွံင်ပွဲကိုစက်သွံ၊ စ့်စာသွံမွဲလန်၊ ဆယ့်နှစ်နှစ်တစ်ကြိမ်လည်ပတ်နေသော၊ သံသရာနှစ်ရှိ၊ ဒုတိယနှစ်အမည်။ [Skt. ဝဂၢခမ်ဝတ်သရ, ဗေသာခသံမ်ဝတ်သရ vaiśākha saṁvatsara [wè sa khă səm wòt să ră].]

ဂဟိပလ္လင်က, ဗောဓိပလ္လင်က bodipallaṅka [bò^{1} dĭ pɔn lɛŋ kă] n. (MM.) seat or throne on which the Buddha attained enlightenment. ပလ္လင်(ပွင်)ဒွဲကျာ်တြဲပိုမကလိကွၤင်၊ ဂမြင်ညာန်သွေံတိတ်ဗွးအာနူကိုဝဝ်ပတော့်ကောတ်လဝ်အမှာအရာယောင်ယာ။ မှားယွင်းသောသက်ဝင်ယုံကြည်မှုမှ၊ လွတ်မြောက်စေသောညာဏ်အမြော်အမြင်ရရှိစေသည့်၊ ပလ္လင်နေရာ။ Syn. **ဂဟိပလ္လင်**, ဗောဓိပလ္လင် bo dhi pallaṅ [bò^{1} dhĭ pɔn lɛŋ]. [P. **ဂဟိပလ္လင်**, ဗောဓိပလ္လင် bo dhi pal laṅ [bò^{1} dhĭ pɔn lɛŋ].]

ဂဟိ, ဗောဓိ bo dhi [bò^{1} dhĭ] n. (MM.) bodhi tree, under which the Buddha attained enlightenment. တွံဖြဲဗောဓိ၊ အသွဝ်တွံဖြဲဝွံဟောင်တိုပိုန်ကျာ်တြဲပိုမကလိဂွံကွၤင်သဗ္ဓညတညာန်၊ ဆုဗ္ဓဒဲလဲကျာ်။ ညောင်ဗောဓိပင်၊ ဤညောင်ပင်ကြီးအောက်၌ပင်၊ ကျွန်ုပ်တို့မြတ်စွာဘုရား၊ သဗ္ဓညုတညာဏ်တော်ကိုရရှိခဲ့သည်၊ ဘုရားအမှီသမှု ပြုအပင်။ **ဇြဲဂဟိ**, ဇြဲဗောဓိ jraybodhi [jrɔ̀a^{1} bò^{1} dhĭ], **တ္နမ်ဇြဲဂဟိ**, တ္နံမ်ဇြဲဗောဓိ tnaṁ jraybodhi [tənɔn jrɔ̀a^{1} bò^{1} dhĭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. Skt. P.]

ဂဟိပလ္လင်, ဗောဓိပလ္လင် bo dhi pal laṅ [bò^{1} dhĭ pɔn lɛŋ] n. (MM.) seat or throne on which the Buddha attained enlightenment. ပလ္လင်(ပွင်) ဒွဲကျာ်တြဲပိုမကလိကွၤင်၊ ဂမြင်ညာန်မသွေံတိတ်ဗွးအာ နူကိုဝဝ်မပတော့်ကောတ်လဝ်အမှာအရာယောင်ယာ။ မှားယွင်းသောသက်ဝင်ယုံကြည်မှုမှ၊ လွတ်မြောက်စေသောညာဏ်အမြော်အမြင်ရရှိစေသည့်၊ ပလ္လင်နေရာ။ Syn. **ဂဟိပလ္လင်က**, ဗောဓိပလ္လင်က bodi

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

pallaṅka [bò[1] dĭ pɔn lɛŋ kă]. LM. has ငဗိဗၤင်, ဗောဓိပနင် bodhipa naṅ [bò[1] dhĭ pă nɛŋ]. OM. ပိ်ငလင်, ဗိန်လင် pinlaṅ [pɛn lɛŋ].

ငဗိသတ်, ဗောဓိသတ် bodhi sat [bò[1] dhĭ sɔt] n. Being destined to become a Buddha in the later existence or later existence referred to. လွှာဝ် ကျာ်သွက်သွေဝံကျွိန်ကျာ်ဖွဲကြွမဂွံလဝ်ပျးဒိဟ်။ ဗျာဒိတ်တော်ရ၊ နောင်ဘုရားဖြစ်မည့်ဘုရားအလောင်းတော်။ **ငဗိသတ်ငဒြယ်**, ဗောဓိသတ်ဒြေယ် bo dhi sat trey [bò[1] dhĭ sɔt treɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ငဗိသတ်ပိုယ်**, ဗောဓိသတ်ဗိုယ် bo dhi sat puiy [bò[1] dhĭ sɔt poi] n. our Bodhisatta. ဗောဓိသတ်ပို။ ကျွန်ုပ်တို့၏ဘုရားအလောင်းတော်။ (MM.) n. id. ဓိတုပ်။ ဓိ တူ။ [LM. Skt. **ငဗိသတ်တွ**, ဗောဓိသတ်တွ bo dhi sattva [bò[1] dhĭ sɔt twă]. P. **ငဗိသတ်တ**, ဗောဓိသတ်တ bodhisatta [bò[1] dhĭ sɔt tă].]

ငဗိသမ္ဘာ, ဗောဓိသမ္ဘာရ bo dhi sambhāra [bò[1] dhĭ sɔm bèɑ ră] n. (1504, **ဓါ်ငဗိသမ္ဘာ**, ရှေ်ဗောဓိသမ္ဘာရ dhar bodhisambhāra [dhɔ̀r bò[1] dhĭ sɔm bèɑ ră] n. requisite qualities or attainments for enlightenment. အစော်စရဝဲနွံပွိုက်ဟွံသေင်၊ အရာကွေ့စိုတ်လွီပရာတဲ့၊ သွက်သွေဝံဂွံကျုင်လျးပညာအစင်အခြင်။ ညာဏ်အမြော်အမြင်ပွင့်လင်းလာရန်၊ ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်ခြင်းသို့မဟုတ် လိုအပ်သော အရည်အချင်း။) Cf. **ပါဒမီ**, ပါရမီ pāramī [pɑ ră mæ].[Skt./P. n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဗ, **ဓ** bau [bèɑ[1]] n. grandmother. မိဇွော်။ အဖွား။

ဗမ္ဘလယ်, ဓမ္ဘလယ် bau mba lay [bèɑ[1] bə̀ lòɑ[1]] n. grandmother of mba loay. မိဇွော်မ္ဘလဲ။ မယ့်လွယ်အဖွား။

ဗမ်ိုယ်ငရက်တ, ဓမ်ိုယ်ရောက်ဓ baumbuiyrokḅā [bèɑ[1] bòi rŏk pɑ] n. grandmother of mbuiy rok bha. မိဇွော်မ်ိုရော်ဓ။ မွေရွတ်ပါးအဖွား။

ဗက်, ဓက် bak [bèɑk] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဗက်**, သ္ဗက် sbak [səbèɑk] Quasi. pn. up to. နွံတာလျိုင်၊ တာဝန်ရှိသည်။ (၂) until. စိုကို။ တိုင်အောင်။

(MM.) v. to follow. ဗက်ကျုင်ဖွဲကြ်။ နောက်မှလိုက်လာသည်။ (၂) reckon according. တော်တော့်အတိုင်လဟို။ ပြောဆိုခဲ့သည့်အတိုင်းတွက်ချက်သည်။ (၃) to accompany. ဗက်အာမွဲစွံ၊ ဗက်အာမွဲကရော်။ အတူတကွလိုက်ပါသွားသည်။ (၄)

www.monlibrary.com

to expel. ဗက်ဗွထော်။ မောင်နှင်လိုက်သည်။ **ဗက်ဘာ, ဗက်အာ** bak'ā [bèak a] v. to accompany. ဗက်အာ။ လိုက်သွားသည်။ ဗက်အာမွဲစွံ့။ အတူတကွလိုက်သွားသည်။ **ဗက်ဂဇတ်, ဗက်ကေတ်** bakket [bèak kit] v. to collect. ဗက်လပ်ကေတ်၊ ဗက်ကွေံကေတ်။ လိုက်လံကောက်ခံသည်၊ လိုက်လံစုဆောင်းသည်။ **ဗက်ပ္တိတ်ကျွာ်, ဗက်ပ္တိတ်ကွေအ်** bak ptitkle'[bèak pətɛt klaĕ] v.to eject. ဘာတ်ပ္တိတ်ထော်။ နှင်ထုတ်လိုက်သည်။ **ဗက်ကျွာ်ဖျ်, ဗက်ပ္လောန်ဖျ** bakplonphyau [bèak plɒn phyao^{3}] v. to send back home. ဗက်ကလေင်ပလံင်ဖျ်သွီ။ အိမ်သို့လိုက်လံပို့ဆောင်သည်။ **ဗက်ကျွာ်ဖျ်ဏာ, ဗက်ပ္လောန်ဖျ်ဏာ** bakplonphyaunā [bèak plɒn phyao^{3} na] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဗက်ဗ္ဒကျွာ်, ဗက်ဗ္ဒကွေအ်** bakbdau kle'[bèak bədèa^{1} klaĕ] v.to chase away. ဗက်ဗ္ဒထော်။ မောင်းထုတ်လိုက်သည်။ **ဂ္တတ်ဗက်, တ္ဂေတ်ဗက်** tget bak [təgìt bèak] v. to follow. ဒွေတ်ဗက်။ လိုက်နာသည်။ (၂) conform to practice. ဒွေတ်ဗက်အလိုက်ပ္လတ်ပ္လေင်။ အလေ့အကျင့်အတိုင်းလိုက်နာသည်။ **ပဗက်, ပဗက်** pa bak [pă bèak] v. to act in according with. သွဗက်နဒဒ့်မစ္ခေ်ကို့အလိုက်။ လိုက်လျောညီထွေစွာပြုလုပ်သည်။ **ပ္နဗက်, ပ္နဗက်** pnabak [pnă bèak] v. to conform in conduct to. သွဗက်အလိုက်ဒွေတ်ဗွဲမညီသာ။ လိုက်လျောညီစွာလိုက်နာပြုလုပ်သည်။ [LM.SM. **ဗက်, ဗက်** pèak [bèak].]

ဗက်ဗွတ်ဘာယုက်, ဗက်ဗ္ဓတ်အာယုက် bak bnat āyuk [bèak bənɔ̀t a yɔ̀k] adv. follow of all the life time, by follow the life-time. ဗက်ဗွတ်အာယုက်။ သက်တမ်းလိုက်ပြီး၊ အသက်ထက်ဆုံးလိုက်နာလျက်။

ဗုက်, ဗုက်^{3} buk [bɔ̀k] v. **ဗုက်ခမ်တုန်, ဗုက်ခသ်တုန်** buk khas tun [bɔ̀k khɔs tun] v. to reconcile. သ္ဂိုသာဓာကျင်ညးသ္ဂဲ။ အချင်းချင်းပြန်လည်သင့်မြတ်လာစေသည်။ (၂) to be reconcile. သ္ဂိုပြေလဲအာ၊ သ္ဂိုဒးအာညးသ္ဂဲ။ ပြေလည်သင့်တင့်သွားစေသည်။ အချင်းချင်းသင့်မြတ်သွားစေသည်။ **ဗိုက်, ဗိုက်** buik [bèk] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဗုက်, ဗုက်^{4} buk [bɔ̀k] n. sect. ဂိုန်၊ ဂိုန်ဂန။ ဂိုဏ်း၊ ဂိုဏ်းဂဏာ။ (၂) sect of monks. ဂိုန်ဂနခမ်ဳသင်ဂမ်ဳိင်။ သံဃာတော်များဂိုဏ်းဂဏာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငောက်, ဗောက်**^{4} bok [bɔ̀k].

ငောက်, ဗောက်^{5} bok [bɔ̀k] n. (Lph.) **ငောက်ဂၤင်, ဗောက်အနုင်** bok 'anuñ [bɔ̀k

www.monlibrary.com

ɗ nɜ̀ŋ] n. article listed among offerings enshrined at pagoda. ကပေါတ်မစုတ်လဝ်စရင်ပွောဝ်မကိုလဝ်ဒါန်၊ သွက်သွေဲသွိုင်စုတ်ဓာတ်ပွဲကျာ်စေတီ။ စေတီတော်အတွင်းထည့်သွင်းဌာပနာရန်၊ ပစ္စည်းများအနက်၊ ထည့်ဝင်လှူဒါန်းထားသော၊ အလှူပစ္စည်းစာရင်း။ [LM. (ရှင်, ခြင် draṅ [drɛ̀aŋ]) ငဟက်, ဓောက် bok [bɔ̀k], ဗံက်, ဓံက် bå̀k [bɔ̀k].SM.(ရှင်, ခြင် draṅ [drɛ̀aŋ]) ဗံက်, ဓံက် bå̀k [bɔ̀k] n. bracelet. လကံက်တဲ၊ ကယျိုင်ဂျိုတ်တဲ။ လက်ကောက်၊ လက်ဝတ်တန်ဆာ။]

ငဟက်, ဓောက်၂ bok [bɔ̀k], ငဖွာက်, ဒွောက် bwok [bwɔ̀k] n. & nq. (MM.) sect of monks. ဂိုန်ဂနခမိုသင်ဂမွိုင်။ သံဃာတော်များဂိုဏ်းဂဏ။

ဗုက်, ဒုက် buk [bɜ̀k] n. ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်ချင်းတူ။ Cf. နိကာယ, နိကာယ ni kā ya [nǐ̆ ka yɑ̆]. [LM. ငဟက်, ဓောက် bok [bɔ̀k].; SM. ငဟက်, ဓောက် pɔ̀k [bɔ̀k] n. company. ပူဂိုမက္ကောန်ကမ္ဘောန် မွဲကရော်မွဲစွံ၊ ကုမွန်။ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်လူစု၊ ကုမွဏီ။ (၂) group. ကွိုပ်၊ ဂကော်၊ ဂကော်သွံ၊ သွံ။ အုပ်စု၊ အဖွဲ့၊ အသိုက်၊ အစု။]

ဗိုက်, ဧုက် buik [bɛ̀k] v. (MM.) to encircle. ဝိုင်ရေတ်လဝ်၊ ပွိပ္ပူလဝ်၊ ပူရေတ်လဝ်။ ဝိုင်းပတ်သည်၊ ရစ်ပတ်သည်၊ ဝိုက်ပတ်သည်။ ငရြပ်ဗိုက်, ခြေပ်ဧုက် drep buik [drĭp bɛ̀k] v. to run round. ဒြိပ်ဂေတ်။ ပတ်ပြေးသည်။ (၂) go the round. အာကိုလတုန်၊ အာကိုအလန်။ အလှည့်ကျသွားသည်။ ပူဗိုက်, ပူဧုက် pū buik [pɑo¹ bɛ̀k] v. to coil round. ဂေတ်ပူဗိုက်၊ ရေတ်ပူဗိုက်။ ပတ်ဝတ်သည်၊ ရစ်ဝတ်သည်။ Cf. ဗိုင်, ဓိုင် bin [bòiŋ]. Der. ဗဝိုက်, ဗဝဲုက် bawuik [bɛ̆ wɛ̀k] n. encircle space. ဒွဲဘဲသွးမဝိုင်ဗိုင်လဝ်။ စည်းဝိုင်းထားသော မြေကွက်လပ်။ [LM. ဗိုက်, ဧုက် buik [bɛ̀k] v. to put round. ပွေတ်စွံလဝ်၊ ရေတ်စွံလဝ်။ ပတ်ထားသည်၊ ရစ်ပတ်ထားသည်။ (၂) to be put round. သွိုံဂေတ်ရေတ်စွံလဝ်။ ရစ်ပတ်ထားစေသည်။ (၃) go round. ဂေတ်ရေတ်အာ။ ရစ်ပတ်သွားသည်။ SM. ဗိုက်, ဧုက် pɔ̀k [bɛ̀k] v. to put round. ပူလဝ်၊ ရေတ်ပူလဝ်၊ ပွေတ်ရေတ်လဝ်။ ဝတ်ထားသည်၊ ရစ်ပတ်ထားသည်။ ဗုက်, ဒုက် buk [bɜ̀k] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဗင်, ဓင် baṅ [bɛ̀aŋ] n. (MM.) သိမ်ဗင်, သိမ်ဓင် sim baṅ [sɛm bɛ̀aŋ] n. a sīmā in pāṅ lāṅ site of a pagoda on high ground SE. of Pegu. သိမ်မန္ဒံမတန်တ်ဒွံင်ပွဲပံင်လံင်အရှာံကျာ်မွဲဇကု၊ လွှူကုန်ဗွံက်သမ္ဘုင်ကျာဆုင်ဗဂေါ။ ပဲခူးမြို့အရှေ့ဘောင်ဖက်အရပ်ရှိ၊ ပေါင်းလောင်းမြေပြင်အမြင့်ပိုင်းတွင်၊ တည်ထားသောစေတီတစ်ဆူအနီးသိမ်တစ်သိမ်။

www.monlibrary.com

ဗင်ယသ္သ, ဗင်ယသ္သ baṅyassa [bèaŋ yɔt sə̆] n. (Lph) personal name. ယွုပ္ပဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ် အမည်။

ဗာင်, ဗာင်ˀ bāṅ [bàiŋ] v. (**ဒ်မ်ဗာင်**, ရံမ်ဗာင် raṁ bāṅ [rɔ̀m bàiŋ]), **ရိမ်ဗာင်**, ရိမ်ဗာင် rimbāṅ [rèm bàiŋ] v. to help. ရိုဗင်။ ကူညီသည်။ [Cf.LM. (**ရိုမ်**, ရိုမ် ruim [rɔ̀m]) **ဗင်**, ဗင် baṅ [bèaŋ]. B. (**ရိုင်း**) ပင်း, (ရိုင်း) ပင်း (ruiṅ᷊) paṅ᷊ [yaiŋ pin].]

ဗာင်, ဗာင်ˀ bāṅ [bàiŋ] n. (MM.) receding tiers at base of stupa. ပဇ္ဇရးသို့ဝင်ကျော်စေတီထပ်ကိုထပ်မတသောဝ်စွေ်ဒွံင်။ အောက်ဘက်သို့လျှောကျနေသော စေတီပစ္စယာအဆင့်ဆင့်။ Der. **ဗန်**, ဗန် banaṅ [bənèaŋ] n. measure of rice-land. ဗွတ်တိဗ္ဗ။ လယ်မြေအတိုင်းအတာ။[Var. **ဗင်**, ဗင် baṅ [bèaŋ]. LM. **ဗင်**, ဗင် baṅ [bèaŋ], **ဂဗင်**, ဗေဗ် beṅ [bèaŋ].SM. **ဗင်**, ဗင် pèan [bèaŋ] n. embankment. တွိုန်၊ ဇိုစြာင်၊ စြာင်ဒုဉ်။ တာတမံ၊ ဆည်ရိုး၊ ရေကာတာ။ (၂) convex slope. ဇိကုန်မဒွံင် ဗိုစးကွေ့ဟ်။ ခုံးနေသောကုန်းအစောင်း။ Cf. LM. **တဂြောတ်ဂဗင်**, တာမြောတ်ဗေဗ် tam rot beṅ [tə̆ mrɒt bèaŋ],SM. **ပဂၢတ်ဗင်**, ပရောတ်ဗင် pərotbèaŋ [pə̆ rɒt bèaŋ] n. small stupa on tiered base of larger one. ကျော်စေတီသွတ်မထပ်ဒက်ခွံလဝ်ပွဲကိုအဆံင်ပဇ္ဇရးကျော်စေတီဇွော်မွဲ့။ စေတီကြီးတစ်ဆူရှိ အခြေခံပစ္စယာအဆင့်ပေါ်တွင်ထပ်တည်ထားသောစေတီငယ်။ **ကုံမ်ဗာင်**, ကုံမ်ဗာင် kuṁbāṅ [kum bàiŋ] n. city wall. ကွာင်ဒျင်။ မြို့ရိုး။]

ဗိင်, ဗိန် biṅ [bòiŋ] v. to surround. ဗိုင်၊ ဗိုင်ဝိုင်လဝ်၊ ဗိုင်ရေတ်လဝ်။ ဝိုင်းသည်၊ ဝိုင်းရံသည်၊ ဝိုင်းပတ်သည်။ (၂) besiege. ရေတ်ဝိုင်ဗိုင်လဝ်၊ ဗိုင်ဝိုင်ဗြိုက်။ ဝိုင်းပတ်ထားသည်၊ ဝိုင်းဝန်းတိုက်ခိုက်သည်။

ဗိုင်, ဗုန် buiṅ [bèŋ] v.(MM.) to surround. ဗိုင်၊ ဗိုင်ဝိုင်လဝ်၊ ဗိုင်ရေတ်လဝ်။ ဝိုင်းသည်၊ ဝိုင်းရံသည်၊ ဝိုင်းပတ်သည်။ Cf. **ပူရ်**, ပူရ် pūr [paoˡr], **ဗိုက်**, ဗုက် buik [bèk].Der. **ဗဝိုင်**, ဗဝုန် bawuiṅ [bə̆ wèŋ] v. to surround. ဗိုင်၊ ဗိုင်ဝိုင်လဝ်၊ ဗိုင်ရေတ်လဝ်။ ဝိုင်းသည်၊ ဝိုင်းရံသည်၊ ဝိုင်းပတ်သည်။ [LM.; SM. **ဗိုင်**, ဗုန် pàŋ [bèŋ].]

ဗိင်က, ဗိန်က biṅka [bòiŋ kə̆] n. **ဗုင်က**, ဗုန်က buṅka [bɜŋ kə̆] n. Parched rice (as offering). ဗက(ရံဝတ္ထုဒါန်)။ ပေါက်ပေါက်(လှူဘွယ်ပစ္စည်းကဲ့သို့)။ [LM.

www.monlibrary.com

ဗက, ဝက ba ka [bɛ̆ kă], ᧁ, ᧂ bka [bəkă]; SM. ဟက, ဟက ha ka [hă kă].]

ဗင်က, ဗုဒ်က buṇ ka [bàŋ kă] n. Parched rice (as offering). ဗက (ညံ့ရ်ဝတ္ထု ဒါန်)။ ပေါက်ပေါက် (လှူဘွယ်ပစ္စည်းကဲ့သို့)။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဗင်က**, ဓိဒ်က biṅ ka [bòiŋ kă].

ဗိုင်, ဒုဒ် buiṅ [bèŋ] n. **သိမ်မျှောအ်ဒုဒ်** သိမ်မျှောအ်ဒုဒ် sim mbo' buiṅ [sɛm mbŏ bèŋ], **သိမ်မျှောက်ဗိုင်**, သိမ်မျှောအ်ဒုဒ် sim bo' buiṅ [sɛm bŏ bèŋ] n. a sīmā in Sittang district. သီမန္တံပ္ဒဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲမ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **ဗိုင်**, ဒုဒ် bui[bèŋ]. SM. **ဗိုင်**, ဒုဒ် pàŋ [bèŋ] n. elephant grass. တွံဗိုင်။ ကိုင်းပင်။]

ဗိုင်, ဒုဒ်[၂] buiṅ [bèŋ] v. to surround. ဗိုင်၊ ဗိုင်ဝိုင်လဝ်၊ ဗိုင်ရေတ်လဝ်။ ဝိုင်းသည်၊ ဝိုင်းရံသည်၊ ဝိုင်းပတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဗိုင်**, ဓိဒ် biṅ [bòiŋ].

ဗိုင်, ဒုဒ်[၃] buiṅ [bèŋ] n. replica. ဗိုတုပ်၊ တွားချာ၊ တွားဖြေဝ်။ ထပ်တူဖြစ်သောအရာ၊ မိတ္တူ၊ ပုံတူအပွား။ read. ဉ်။ ဖတ်။ **ဗိုမ်**, ဒုဓ် buim [bàm].

ဗိုင်, ဒုဒ်[၄] buiṅ [bèŋ] v. to be secure. သ္ဂိုဂိုကွိုး၊ သ္ဂိုခိုင်ကွိုက်၊ သ္ဂိုဟွဲကိုဘဲအန္တရာ။ လုံခြုံစေသည်၊ ခိုင်ခံ့စေသည်၊ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းစေသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဗွိုင်**, ဓွိန် rbin [rəbèn].

ဗဆ်, ဝဓ် bac [bàt] n. **ဗဧာ**, ဝဧရ baj ra [bàj rɛ̆] n. (discus reprepresenting) thunder-bolt. ကံဂဂိုတား။ မိုးကြိုးသွား။ (၂) an auspicious object. အရာမန္တံကို မ္ရိ။ မင်္ဂလာရိုသောအရာ။ **ကံဗဧာ**, ကံဝဧရ kam baj ra [kɔm bàj rɛ̆] n. Indra's thunder-bolt. လွဟ်ပဇ္ဇတ်သွိင်ကွန်။ သိကြားမင်း၏ဝရဖိန်လက်နက်။ Cf. **ဗဇိာ်**, ဝဇိရ် bajir [bɛ̆ jĭr]. [LM. (**ဂလက်**, လေအ် le') **ဗတ်**, ဝတ် [bàt]. SM. (**ဂလက်**, လေအ် lɛ̆) **ဗတ်**, ဝတ် [pòt] n. Indra's thunder-bolt. လွဟ်ပဇ္ဇတ်သွိင်ကွန်။ သိကြား မင်း၏ဝရဖိန်လက်နက်။ Skt. **ဝဇ်ရ**, ဝဇ်ရ vajra [wàj rɛ̆].]

ဗဆ်ာန်, ဝဓ်ရာသ် bacrās [bàt ràt] n.(**ကျာက်ဂြေယ်ဂြိုဗဆ်ာန်**, ကျာက်ဂြေယ်ဂြိုဝဓ်ရာသ် kyāk treyśribacrās [kyaik trea shrĭ bàt ràs], **ဂြေယ်ဂြိုဗဆ်ာန်**, ဂြေယ်ဂြိုဝဓ်ရာသ် trey śri bac rās [kyaik trea shrĭ bàt ràs) n. a temple at Būddh Gaya, on the site traditionally occupied by the throne on which the Buddha attained enlightenment. ဘုတ်မွဲမန္တံပ္ဒဲဗုဒ္ဓဂယ၊ ပ္ဒဲဒွဲဘဲမထိုင်

www.monlibrary.com

ဒက်လဝ်ပ္ဒင်ပြဝေဏီ၊ လ္ဆူပ္ဒင်ဝွံဟောင်၊ ကျာ်တြဲပိုမကလိဂွံကျုင်၊ လညာတ်ညာန်ပညာမ ကျိုဒ္ဒ်ကျာ်။ ဗုဒ္ဓဂါယာတွင်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသော အစဉ်အလာဝတ်ကျောင်း တစ်ကျောင်း၊ ထိုဝတ်ကျောင်းတော်တွင်၊ ရှေးမူမပျက်ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက် ထားသောပလ္လင်တော်ရှိသည်။ ထိုပလ္လင်တော်ထက်မှာပင်၊ မြတ်စွာဘုရားက၊ ဘုရား အဖြစ်ညာဏ်အမြော်အမြင်ကို၊ ရရှိတော်မူခဲ့သည်။

ဗဉ်းဟ်, ဝန်ရေးဗ် bacraḥh [bɔ̀t rèh] n.(MM.) plinth of stupa. ပဇ္ဇရးကျော်စေတီ။ စေတီပစ္စယာ။ [LM. **ပဇ္ဇး**:, ဝဇ္ဇရး paj jraḥ [pɔt jrèh], **ပဿး**:, ဝဿရး pas sraḥ [pɔt sə̆ rah]. Skt. **ဝဇ်ရာသန**, ဝဇ်ရာသန vaj rā sa na [wɔ̀t rèɑ sə̆ nə̆] n. diamond seat. သွာဗိုတ်၊ ပလ္လင်ဗိုတ်။ စိန်အခင်း၊ စိန်ပလ္လင်။]

ဗဇ်ရ, ဝဇ်ရ် bajra [bɔ̀j rɛ̏] n. diamon. ဗိုတ်၊ မတ်ဗိုတ်။ စိန်၊ စိန်ကျောက်။ Cf. **စိည်**, စိည် ciñ [cɛn]. [LM. **ဗိုတ်**, ဒုတ် buit [bɔ̀t].; SM. **ဗိုတ်**, ဒုတ် pɔ̀t [bɔ̀t]. Sk. **ဝဇ်ရ**, ဝဇ်ရ vajra [wɔ̀j rɛ̏].]

ဗဇ်ရ, ဝဇ်ရ် baj ra [bɔ̀j rɛ̏] n. thunderbolt. ဂဂိုး၊ ဂဂိုတား၊ လွဟ်ဗဇ္ဇဗတ်၊ မိုးကြိုး၊ ဝရဖိန်လက်နက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗဥ်**, ဝန် bac [bɔ̀t].

ဗဇြး, ဝဇြး ba jraḥ [bɔ̀j rɛ̏] n. diamon. ဗိုတ်၊ မတ်ဗိုတ်။ စိန်၊စိန်ကျောက်။ Cf. **ဗိည်**, စိည် ciñ [cɛn]. [LM. **ဗိုတ်**, ဒုတ် buit [bɔ̀t].; SM. **ဗိုတ်**, ဒုတ် bɔ̀t [bɔ̀t].Skt. **ဝဇ်ရ**, ဝဇ်ရ va jra [wɔ̀j rɛ̏].]

ဗတ်, ဝတ် bat [bɔ̀t] n. (MM.) to secure. သ္ဂ်ိုဂိုကျို၊ သ္ဂ်ိုဗိုန်ဗတ်၊ စိုဒ္ဒာကိုသွက်သွေဝံဂိုကျို။ လုံခြုံစေသည်၊ လုံခြုံအောင်ကာကွယ်သည်။ စိတ်ချရန်ကာကွယ်သည်။ Cf. **ဒက်**, ဒက် dak [dɛ̀ak]. [Cf. LM. **ဗိုံဗတ်**, ဒုန်ဝတ် buin bat [bɔ̀n bɔ̀t]. SM. **ဗိုံဗတ်**, ဒုန်ဝတ် pɔ̀n pɔ̀t [bɔ̀n bɔ̀t] v. to be firm. သ္ဂ်ိုဗိုန်ခိုင်၊ သ္ဂ်ိုဗိုန်ဗတ်။ ခိုင်မြဲစေသည်၊ ခိုင်မြဲအောင်လုပ်သည်။ (၂) secure. သ္ဂ်ိုဂိုကျို၊ သ္ဂ်ိုဗိုန်ဗတ်၊ စိုဒ္ဒာကို သွက်သွေဝံဂိုကျို။ လုံခြုံစေသည်၊ လုံခြုံအောင်ကာကွယ်သည်။ စိတ်ချရန်ကာကွယ်သည်။]

ဗာတ်, ဗဝတ် bāt [bɔ̀t] v. to run away. ဒြပ်ဒထော်၊ ဒြပ်ပါထော်။ ထွက်ပြေးလိုက်သည်၊ ထွက်ပြေးတိမ်ရှောင်လိုက်သည်။ Cf. **ဇဒါဝ်**, ဒေါဝ် dow [dɔ̀²].

ဗဒ္ဓသိမ်, ဝဒ္ဓသိမ် bad dha sim [bɔ̀t dhɛ̏ sɛm] n. ordinationplace subordinate to principal one of village. သိမန္ဒံကဆံင်၊ အသွင်သိအဓိကပ္ဒဲကိုကွာန်မွဲ။

www.monlibrary.com

ကျေးရွာတစ်ရွာ၏၊ အဓိကသိမ်ကြီးလက်အောက်ရှိ၊ သိမ်တစ်သိမ်။ [P. **သီမာ**, သီမာ sīmā [si ma] v.linked boundry. ဆက်စပ်ခွဲခြင်ကိုတွဲဒွက်။ နယ်နိမိတ်ခြင်းဆက်စပ်သည်။] [LM. has **ပဒ္ဓသိမ်**, ပဒ္ဓသိမ် baddhasim [bət dhĕ̀ sɛm].]

ပဋ္ဌ, ဗုဒ္ဓ buddha [bùd dhĕ̀] n. Buddha. ကျင်၊ ကျင်တြဲ။ ဘုရား၊ မြတ်စွာဘုရား။ Cf. **ကျာက်**, ကျောက် kyāk [kyɑik], **ကျက်**, ကျေက် kyek [kyɔik]. [LM.; SM. **ပဋ္ဌ**, ဗုဒ္ဓ bud dha [bùt dhĕ̀]. Skt./P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ပဋ္ဌဃောသာမာမိ, ဗုဒ္ဓဃောသရှာမိ buddhaghosaṣāmi [bùt dhĕ̀ ghò[1] sằ shɑ mæ̀] n. (MM.) title conferred by the king of Ceylon on the monk Buddhavaṁsa on his reordination there. မဟိမုသွိင်ချုင်သိင်ဃိုမဇိုန်နှင်အပ်ပြာပ်ကိုခမိုဗုဒ္ဓဝံသ၊ အခါမကလေင်ဗှ်ခမိုပွဲကိုချုင်သိင်ဃို။ သီဟိုဠ်နိုင်ငံ၌ ပြန်လည်ရဟန်းခံပြီးခဲ့သော၊အရှင်ဗုဒ္ဓဝံသအား၊ သီဟိုဠ်မင်းကဆက်ကပ်လှူဒါန်းသောဘွဲ့။ [P. **ပဋ္ဌဃောသာမာမိ**, ဗုဒ္ဓဃောသသာမိ buddhaghosasāmī [bùt dhĕ̀ ghò[1] sằ sɑ mæ].]

ပဋ္ဌတိရ်လေယ်, ဗုဒ္ဓတိရ်လေယ် budhatirley [bùt dhĕ̀ tir leɑ], **ပဋ္ဌတိလ**, ဗုဒ္ဓတိလ bud dhatila [bùt dhĕ̀ tæ̀ lằ], n. the lord of Buddha. ဗုဒ္ဓတိလ၊ ဗုဒ္ဓတီလ၊ ဗုဒ္ဓတ္ဒီ။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရားသွင်။

ပဋ္ဌဒါသ, ဗုဒ္ဓဒါသ bud dha dā sa [bùt dhĕ̀ dèɑ sằ] n. personal name, Lop. ယွဲ့ပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Skt./P. slave of the Buddha. ဦးက်ကျာ်။ ဘုရားကျွန်။]

ပဋ္ဌဒါသ်, ဗုဒ္ဓဒါသ် bud dha dās [bùt dhĕ̀ dàs] n. (**သ္မိုင်ပဋ္ဌဒါသ်**, သွိင်ဗုဒ္ဓဒါသ် smiṅ bud dha dās [smoiŋ bùt dhĕ̀ dàs] n.) king of Ceylon A.D. 362-409, a noted physician. မဟိမုဇ္ဈကရာတ်ချုင်သိင်ဃိုမွဲ့၊ (အေဒီ၊ ၃၆၂-၄၀၉) ညးမဒှ်မှာသဝ်လွိယဲဒယှ်တှ်မွဲ့။ သီဟိုဠ်ဘုရင်တစ်ပါး၏ဘွဲ့တော်၊ (အေဒီ၊ ၃၆၂-၄၀၉) သူသည်ကျော်ကြားလှသောသမားတော်ကြီးတစ်ဦးဖြစ်သည်။

ပဋ္ဌပတိမာ, ဗုဒ္ဓပတိမာ bud dhapatimā [bùt dhĕ̀ pằ tæ̀ mɑ] n. (MM.) image of the Buddha. ပတိမာရုပ်၊ ရုပ်ကျာ်ထွဲ။ ရုပ်ပွားတော်။ Cf. **ပဋ္ဌရုပ်**, ဗုဒ္ဓရုပ် bud dha rūp [bùt dhĕ̀ rùp], **ကျာက်**, ကျောက် kyāk [kyɑik]. [P. **ပဋ္ဌပဋိမာ**, ဗုဒ္ဓပဋိမာ buddhapaṭimā [bùt dhĕ̀ pằ tæ̀ mɑ].]

ပဋ္ဌာတၚ်, ဗုဒ္ဓရတန buddharatana [bùt dhĕ̀ rĕ̀ tằ nằ] n. (MM.) The Buddha, one of the three Gems. ကျာ်တြဲ၊ ပွေဝ်ကိုရတ်ပိပြကာဂ့်မွဲ့။ မြတ်စွာဘုရား၊ ရာတနာသုံးပါးအနက်တစ်ပါး။

ပဋ္ဌာတ္, ဗုဒ္ဓရတ္ဇ bud dha ratna [bùt dhĕ̀ rĕ̀ tnằ] n. (MM.) The Buddha, as

www.monlibrary.com

one of the three Gems or precious things. ကျော်တြဲ၊ ပွေဝင်ကိုရတ်ပိပြကာဂုဏ်မွဲ၊ ဟွံသေင် ကပေါတ်မထေက်တန်ကိုဋ္ဌဟ်မး။ မြတ်စွာဘုရား၊ ရာတနာသုံးပါးအနက် တစ်ပါး၊ သို့မဟုတ် အဘိုးအနှဋ္ဌများစွာထိုက်တန်သောပစ္စည်း။ **ဂုန်ဗုဒ္ဓရတ္ဇ** gunbuddharatna [gùn bùt dhɛ̆ rɛ̆ tnă] n. the grace of the Buddha. ဂုန်ကျော်။ ဘုရားဂုဏ်တော်။ **ဂုန်ဓမ္မရတ္ဇ** gundhammaratna [gùn dhàm mɛ̆ rɛ̆ tnă] n. the grace of the dharmma(the Doctrine). ဂုန်ဓ၀်။ တရားဂုဏ်တော်။ **ဂုန်သင်ဃရတ္ဇ** gun saṅ gharatna [gùn sɛŋ ghɛ̆ rɛ̆ tnă] n. the grace of the sangha (the Order).

ဗုဒ္ဓရတ်, ဗုဒ္ဓရင်် buddharat [bùt dhɛ̆ rɔ̀t]n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. Skt. **ဗုဒ္ဓရတ္ဇ**, ဗုဒ္ဓရတ္ဇ buddharatna [bùt dhɛ̆ rɛ̆ tnă].]

ဗုဒ္ဓာရက္ခ, ဗုဒ္ဓရက္ခ buddharakkha [bùt dhɛ̆ rèak khă] n. personal name, Lop. ယွဲ့ပူဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [P. guardian of the Buddha. ပွင်ပွဲကျော်။ ဘုရားအစောင့်အရှောက်။]

ဗုဒ္ဓာရတ်, ဗုဒ္ဓရင်် buddharat [bùt dhɛ̆ rɔ̀t] n.precious Buddha. ကျော်မတုပ်သွဟ်ကို ရတ်။ ရာတနာနှင့်တူသော မြတ်စွာဘုရား။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗုဒ္ဓရတ္ဇ**, ဗုဒ္ဓရတ္ဇ bud dha ra tna [bùt dhɛ̆ rɛ̆ tnă].

ဗုဒ္ဓရုပ်, ဗုဒ္ဓရုပ် buddharūp [bùt dhɛ̆ rùp], **ဗုဒ္ဓရုပ်**, ဗုဒ္ဓရုပ် bud dha rup [bùt dhɛ̆ rùp] n. image of the Buddha. ရုပ်ကျော်။ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်။ (၂) tablet representing of the Buddha. ကျော်ကြောပ်မသွလဝ်စွးကျော်တြဲ။ မြတ်စွာဘုရားကိုယ်စားကိုးကွယ်ကြသောအုတ်ခွက်ဘုရား။

ဗုဒ္ဓရုပ်, ဗုဒ္ဓရုပ် bud dha rup [bùt dhɛ̆ rùp] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဗုဒ္ဓပတိမာ**, ဗုဒ္ဓပတိမာ buddhapatimā [bùt dhɛ̆ pă tæ̆ ma], **ကျာက်**, ကျာက် kyāk [kyaik]. [LM. ; SM. **ဗုဒ္ဓရုပ်**, ဗုဒ္ဓရုပ် pùt thɛ̆ rùp [bùt dhɛ̆ rùp]. Skt./P. **ဗုဒ္ဓရူပ**, ဗုဒ္ဓရူပ bud dha rūpa [bùt dhɛ̆ rù pă].]

ဗုဒ္ဓဝါ, ဗုဒ္ဓဓါ buddhawā [bùt dhɛ̆ wèa] n. Wednesday. တွဲဗုဒ္ဓဝါ။ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့။ see. foll. ရံင်။ ရှ။ ရံင်ဝေါဟာဇွဲအသွဝ်တေံ။ အောက်ဝေါဟာရကိုရှု။

ဗုဒ္ဓဝံသ၈၅, ဗုဒ္ဓဝံသဆေ buddha wamṁsathe [bùt dhɛ̆ wɔm să the] n. (MM.) one of the monks sent by Dhammaceti to be reordained in Ceylon. ခမ်ီသင်ဂမ်ျိုင်သွိင်ခမ္မစေတီ၊ မပလံင်စွော်ဏာချုင်သိင်ဃ်၊ သွက်သွော်ဗ်ုက်တိုန်သီတွိတံဂ်မွဲဇကူ။ [P. **ထေရ**, ထေရ thera [the ră] n. Reverend Lineage-of-the-Bud-

www.monlibrary.com

dha. ခမ်ိမရ်ေသ့ ရဂ်ထေက်၊ မဆက်တ္ဝာဝ်ဒတောဝ်စ့ေက္ခင်၊ နူကိုတီလပိုန်ကျာ်တြဲ့။ ဇေ, ထေ the [the] n. for. ဇော်, ထေရ် ther [thea] n. on analogy of the senior monk. ခမ်ိဉ်ဇမ္ခေဉ်။ သက်ကြီးဝါကြီးရဟန်း။]

ပုန္ဒဝံသမဟာဇေ, ဝုဒ္ဓဝံသမဟာထေ bud dha wam̐ sa mahāthe [bùt dhɛ̆ wɔ̀m sɑ̆ mɛ̆ ha the] n. (MM.) the precepter of a queen of Martaban and founder of a Sinhalese sect of monk there. ညးမဒှ်အွာ၊ ဥကျာ်ချုင်မုဟ်တွံကို၊ ညးမခွံဗဒှ်ကွင် ဂိုန်သင်သေန်ဟာလီပွဲဋ္ဌာန်ဒေသဂ္ဂ်။ မုတ္တမပြည့်ရှင်မိဖုရားတစ်ပါး၏ဆရာတော်နှင့်သင်ဟလီသံဃာဂိုဏ်းကို၊ ထိုဒေသတွင်ထူထောင်ခဲ့သော ဆရာတော်။ [P. ထေ, ထေရ thera [the rɑ̆].]

ပုန္ဒဝါ်, ဝုဒ္ဓဒါရ် buddhawār [bùt dhɛ̆ wèar] n. **ဇတွယ်ပုန္ဒဝါ်**, တွေယ်ဝုဒ္ဓဒါရ် tn̂ey buddhawār [təŋea bùt dhɛ̆ wèar] n.Wednesday. တ္ဂဲဗုဒ္ဓဝါ။ ဗုဒ္ဓဟူးနေ့။ **ပုန္ဒဝါ**, ဝုဒ္ဓဒါ buddhawā [bùt dhɛ̆ wèɑ] n.(MM.) **တွယ်ပုန္ဒဝါ်**, တ္ဂယ်ဝုဒ္ဓဒါရ် tn̂aybuddhawār [təŋoɑ bùt dhɛ̆ wèar] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM.; SM. **ပုတ်ဟဝါ**, ဝုတ်ဟဒါ pùthəwèɑ [bùt hɑ̆ wèar]. Skt. **ပုဓဝါ**, ဝုဓဒါရ bu dha wā ra [bŭ dhɛ̆ wèɑ rɑ̆] n.]

ပုန္ဒာဘိသေက်, ဝုဒ္ဓာဘိသေက် bud dhā bhi sek [bùt dhèɑ bhĭ seak] n. to make ringing noise that the Buddha to become, inauguration of Buddha. ဗုဒ္ဓာဝသေက်၊ ထော်ကယျောင်ကျာ်။ ဗုဒ္ဓာဘိသိက်၊ ဘုရားအနေကဇာတင်သည်။

ဇဒ်, ဗေဒ် bed [bìt] n. class of learned works embodying kind of knowledge associated with Sanskrit tradition,Veda. တန်ဇွောန်မခွံက်ထူးရုပ်ရာဗဟုသုတမစ့ေက္ခင်နူဂကော်၊ အခိုက်ကွာသင်သကြိုတ်၊ ဝေဒ(ဗေဒ)။ သင်သကြိုက်အဖွဲ့အစည်းထုံးတမ်းစဉ်လာမှ ဆင်းသက်လာသော၊ ဗဟုသုတပညာရပ်များကို အကောင်အထည်ဖော်လေ့လာသောအတန်း၊ ဝေဒ(ဗေဒ)။ [LM. **ဗိုတ်**, ဒိုတ် buit [bɜ̀t], **ဗိုဒ်**, ဒိုဒ် buid [bɜ̀d]. SM. **ဗိုတ်**, ဒိုတ် pɜ̀t [bɜ̀t]. Skt. **ဝဓ**, ဗေဒ veda [wè dɛ̆]. P. **ဝဓ**, ဗေဒ beda [bè dɛ̆].]

ဗိလ်ဆဉ်, ဗိညှ်စန် biñ can [bèn cɔn] v. message. ဂလာန်ဗွန်။ အမှာစကား။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပိလ်ဆဉ်**, ပိညှ်စန် piñcan [pɛn cɔn].

ဗိလ်ဆလ်, ဗိညှ်ဇလ် biñcal [bèn cɔl] n. part of post. ဒကုတ်ဒဒက်တ်ကိုဒယိုင်။ တိုင်၏အစိတ်အပိုင်း။ [Conn. LM. **ဆဝ်**, စဝ် caw [cɔ] v. to be erect. ပ္ဂ်၊ ပစဝ်။ ထူထောင်သည်၊ စိုက်ထောင်သည်။]

www.monlibrary.com

ဗဉ်, ဝန် ban [bɔ̀n] n. (MM.) **သိမ်ဗဉ်တု**, သိမ်ဝန်တု sim bantu [sɛm bɔ̀n tʊ̆] n. a sīmā. သီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။

ဗဉ်ဇီ, ဝန်ဒီ ban ḍī [bɔ̀n ɗī] n.(1557) circle of persons and surrounding king. ပူဂိုမွိဟ်မခစဒုံင်၊ မပွိမွိုင်ဒုံင်ပွဲဝုတ်ဒိုဟ်ဧကရာတ်။ ဘုရင်ပတ်ဝန်းကျင်တွင်၊ ဝိုင်းရန်ခစားနေကြသောလူပုဂ္ဂိုလ်များ။ Cf. **မဏ္ဍလာ**, မဏ္ဍလာ maṇ ḍalā [mɔ̀n ɗʊ̆ lɑ]. [LM. **ဗဇီ**, ဝနီ banī [bɛ̆ nǐ], **ဗ္နီ**, ဗ္နီ bnī [bnǐ], **ဓဇီ**, ဓနီ dha nī [dhɛ̆ nǐ] n. circle. စက်ဝိုင်၊ ဝိုင်ခွံခွံ။ စက်ဝိုင်း၊ အဝိုင်း။ (၂)train. အဆက်ကဝး၊ ကွင်းဆက်။ (၃) boundary. ဗွိုင်ပယျိုဒ္ဒက်။ နယ်နိမိတ်အဝန်း။ (၄) disc. အရာမန္တ ကိုကဆံင်ဗိုပြင်ထဝေ့်ခွံခွံ။ အချပ်ပြားပုံသဏ္ဌာန်ဝိုင်းဝိုင်း။ SM. **ဟဇီ**, ဟနီ hənī [hʊ̆ nǐ] n. circle. စက်ဝိုင်၊ ဝိုင်ခွံခွံ။ စက်ဝိုင်း၊ အဝိုင်း။ (၂) circumference. စက်ဝိုင်၊ ဗွိုင်စက်ဝိုင်။ စက်ဝန်း၊ အဝန်း။ (၃) equator. ဇုက်ပွောန်မန္တံအဒေါင်။ အလယ်ဗဟိုရ်မျဉ်း။ Cf. **ဟဇိုင်**, ဟနိုင် hənoiŋ [hʊ̆ noiŋ]. < MM. **ဂဏ္ဍိုင်**, ဂဏ္ဍိုင် gaṇ ḍiṅ [gɔ̀n ɗoiŋ]. Earlier. ပွဲကိုအခိုင်ပြဟ်ပြဟ်တေံ။ စောစောပိုင်းအချိန်တုံးက။ **မဏ္ဍလ်**, မဏ္ဍလ် maṇḍal [mɔ̀n ɗɔl]. from Skt./P. **မဏ္ဍလာ**, မဏ္ဍလာ maṇ ḍalā [mɔ̀n ɗʊ̆ lɑ] n. circle. စက်ဝိုင်၊ ဝိုင်ခွံခွံ။ စက်ဝိုင်း၊ အဝိုင်း။

ဗဉ်ဧရံ, ဝန်ဧန် ban ḍan [bɔ̀n ɗɔn] n. **သိမ်ဗရန်**, သိမ်ဝရန် sim ba ran [sɛm bɛ̆ rɔ̀n] n. a sīmā in Syriam district, perhaps to be located at Palanpeta ya NW.of Kyauktan. သီမန္တံပွဲကိုခရိုင်ဩြေင်မွဲမ၊ ဒ်မာန်ဂ်၊ သီမန္တံပွဲပလန်ပေတယ၊ ဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာဥုင်ကျာ်တွံဝါန်။ သံလျင်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်၊ ဖြစ်နိုင်ခြေကပလန်ပေတယရှိသိမ်တစ်သိမ်၊ ကျောက်တန်းမြို့၏ အနောက်မြောက်အရပ်တွင်တည်ရှိသည်။ read. ဗ်။ ဖတ်။ **ဗရံ**, ဝရန် baran [bɛ̆ rɔ̀n].

ဗဉ်တဇီ, ဝန်တဒီ bantajī [bɔ̀n tʊ̆ jǐ] n.(MM.) **ကျာက်ဗဉ်တဇီ**, ကျောက်ဝန်တဒီ kyāk bantajī [kyaik bɔ̀n tʊ̆ jǐ] n. a pagoda in Sittang district. ကျာ်စေတီမန္တံပွဲကိုခရိုင်သက်တိုင်မွဲဇကု။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိစေတီတော်တစ်ဆူ။ [Skt. **ဗဉ်ဓဳဝက**, ဝန်ဓုဒီဝက ban dhujīvaka [bɔ̀n dhʊ̆ jǐ wɛ̆ kʊ̆].P. **ဓိဝက**, ဒီဝက ˚jīvaka [jǐ wɛ̆ kʊ̆] n. pentapetes phoe-nicea.]

ဗဉ်ရလင်းဘာပတိ, ဝန်ဓုလသေနာပတိ ban dhu la se nā pa ti [bɔ̀n dhʊ̆ lʊ̆ se nɑ pʊ̆ tæ̆], **ဗဉ်ရလ်လင်းဘာပတိ**, ဝန်ဓုလ်လသေနာပတိ ban dhul lasenāpati [bɔ̀n dhʊ̆l lʊ̆ se nɑ pʊ̆ tæ̆] n.The general of King Pasenadi of Savatthi in the time of the Buddha. သ္ကိုပ်ဒပ်ဇော်၊ သွိုင်ပသေနဒီဥုင်သာဝတ္ထိ၊ ပွဲအခါတီလပိုန်

www.monlibrary.com

ကျာ်တြဲပိုဲ၊ မကျိုၤ်ဒုၤ်တေံ။ မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်အခါ၊ သာဝတ္ထိပြည်ကို အုပ်စိုးသော၊ ပသေနဒိကောသလမင်း၏စစ်ဗိုလ်ချုပ်ကြီး။ [P. **ဗန္ဓုလ**, ဝန္ဓုလ ban dhu la [bàn dhŭ lə̆] n. သ္ဂိုၤ်ပ်ဟ္ဂာန်ဗန္ဓုလ။ ဗန္ဓုလစစ်သူကြီး။]

ဗၼ်ရုလ်လၚ်ဃၢပတိ, ဝန်ဓုလ်လသေနာပတိ ban dhul la se nāpati [bàn dhŭl là se na pă tæ̆] n. see prec. ရံင်ဝေါဟာမတဲ့ကွင်ဖွဲ့လ္ဆူဝေါဟာဏံညီ။ အထက်ကပြီးခဲ့သောဝေါဟာရကိုရှုပါ။

ဗာၼ်, ဝၢန် bān [bàn] n.(MM.) **သိမ်မ္ဂလ်ဗာၼ်**, သိမ်မ္ဂလ်ဝၢန် simmbalaubān [sɛm bɛ̆ lɛ̀ə[1] bə̀n] n. a sīmā. [Element in person name.] ယွၤသီမွဲသီ၊ (ဒမြိပ်ဧုံဂ့်မဒှ်ယွၤပူဂ့်)။ သိမ်တစ်သိမ်အမည်။ (အရိပ်လက္ခဏာအားဖြင့်၊ လူပုဂ္ဂိုလ်အမည်ဖြစ်နိုင်သည်)။

ဗာၼ်ဒါယ်, ဝၢန်ဒါယ် bān ñāy [bàn ŋài] n. (1557) a village near Momeik. ကွာန်မန္ခံတရပ်ဍုင် မဝ်မိက်မွဲ။ မိုးမိတ်မြို့အနားရှိ ကျေးရွာတစ်ရွာ။ **ဗာၼ်**, ဝၢန် bān [bàn] n. village. ကွာန်။ ရွာ။ **ဗာၼ်**, ဝၢန် mān [màn] n.(shan. သေံ။ ရှမ်း) village. ကွာန်။ ရွာ။ **ဗာၼ်**, ဝၢန် ḅān [pan] n. (Thai. ထဲ၊ ယိုးဒယား) village. ကွာန်။ ရွာ။

ဗာၼ်ဇၢယ်, ဝၢန်ဇၢယ် bān jāy [bàn jài] n. a place name. ယွၤဍ္ဍာန်ဒေသမွဲ။ ဒေသအမည်တစ်ခု။

ဗာၼ်ဒုၼ်, ဝၢန်ဒုန် bāndun [bàn dùn] n. (1557) a village near Momeik. ကွာန်မန္ခံတရပ်ဍုင်မဝ်မိက်မွဲ။ မိုးမိတ်မြို့အနားရှိ ကျေးရွာတစ်ရွာ။ Perhaps. Man Ton NW. of Bawdwin. ဒှ်မာန်ဂ့်၊ ကွာန်မာန်တိုန်၊ မန္ခံဒိဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာ၊ ဍုင်ဗဝ်တွေန်။ ဖြစ်နိုင်ခြေက၊ ဘော်တွင်းမြို့အနောက်မြောက်အရပ်ရှိ၊ မန်တုန်ရွာ။ **ဗာၼ်**, ဝၢန် bān [bàn] n. village. ကွာန်။ ရွာ။ **ဗာၼ်**, ဝၢန် mān [màn] n. (shan. သေံ။ ရှမ်း) village. ကွာန်။ ရွာ။ **ဗာၼ်**, ဝၢန် ḅān [pan] n. (Thai. ထဲ၊ ယိုးဒယား) village. ကွာန်။ ရွာ။

ဗိၼ်တၚ်, ဗိန်တၢင် bin tāñ [bèn taiŋ], **ဗိၼ်ဇတၚ်**, ဗိန်ဇေင် bin teñ [bèn tɔiŋ], **ဗုၼ်တၚ်**, ဗုန်တၢင် bun tāñ [bùn taiŋ], **ဗုၼ်ဇတၚ်**, ဗုန်ဇေင် bun teñ [bèn tɔiŋ] v. to be white. ဂွၤ၊ ဗု။ ဖြူသည်။

ဗတၚ်, ဗတၢင် batāñ [bɛ̆ taiŋ] adj. ဂွၤ၊ ဗုဗု၊ အရာဗုဗု၊ မန္ခံအရံင်ဗုဗု။ ဖြူသော၊ အဖြူရောင်ရှိသော။Cf. **ဂွၤ**, ဒွၤ gwu [gwŭ].[LM. **ဗတၚ်**, ဗတၢင် batāñ

www.monlibrary.com

[bɛ̆ taiŋ], ပ္တာင်, ပ္တာင် btāñ [bətaiŋ], ပ္ဟာင်, ပ္ဟာင် phtāñ [phətaiŋ], ပ္တာင်, ပ္တာင် ptāñ [pətaiŋ]; SM. ဟတာင်, ဟတာင် hətāñ [hă taiŋ]. Cf. ဗုံမ်တာင်, ဗုံမ်တာင် buṁ tāñ [bùm taiŋ], ဗိ္ဓာင်, ဗိ္ဓာင် bintāñ [bèn taiŋ].]

မိုးတောင်, ဗိန်တောင် bin teñ [bèn tɔiŋ] v. to be white. ဂျ။ ဗု။ ဖြူသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **မိုးတာင်**, ဗိန်တာင် bin tāñ [bèn taiŋ].

မိုးတာန်, ဗိန်တောန်ˀ bin ton [bèn tɒn] v. **ဒိန်ဒုဗိန်တောန်** din du bin ton [dèn dŭ bèn tɒn] n. teaching. တင်ဒွေဝံဗ္ဗောန်၊ တင်မဖျေါဗ္ဗောန်ကို၊ သြဝါဒ။ သွန်သင်ချက်၊ သင်ကြားချက်၊ သြဝါဒ။ [**ဗုတာန်**, ဗုတောန် bu ton [bŭ tɒn] v. to teach. ဗ္ဗောန်၊ ဒွေဝံဗ္ဗောန်ကို။ သင်ကြားသည်၊ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးသည်။]

မိုးတာန်, ဗိန်တောန်ˀ binton [bèn tɒn] v. **ဒိန်ဒုဗိန်တောန်** din du bin ton [dèn dŭ bèn tɒn] v. to teach. ဗ္ဗောန်၊ ဒွေဝံဗ္ဗောန်။ သင်သည်၊ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးသည်။ (၂) instruct. ဗ္ဗောန်ဖျောန်ကို၊ စ္ဗောန်ထွေးကို။ သင်ကြားပေးသည်၊ ညွှန်ကြားပေးသည်။ **ဗတ္ဝာန်**, ဗတ္ဝောန် bat won [bɛ̆ twɒn] v. (MM.) **ကတ် ဗတ္ဝာန်**, ကတ်ဗတ္ဝောန် kat ba twon [kɔt bɛ̆ twɒn] v. to study. ကတ်လွှတ်၊ ကတ်ဗ္ဗောန်။ လေ့လာသည်၊ သင်ယူသည်။ [LM. **ဎ္ဗာန်**, ဗ္ဗောန် bton [bətɒn]. ;SM. **ဟတာန်**, ဟတောန် həton [hă tɒn] v. to learn. လွှတ်၊ လွှတ်ကောတ်၊ ကတ်လွှတ်ကောတ်။ သင်ယူသည်၊ လေ့လာသည်၊ ဆည်းပူးသည်။][**ဗုတာန်**, ဗုတောန် bu ton [bŭ tɒn] v. to teach. ဗ္ဗောန်၊ ဒွေဝံဗ္ဗောန်။ သင်သည်၊ လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးသည်။]

မိုးတိလ်, ဗိန်တိလ် bintil [bèn til] n. sand. ဗ္ဓိ။ သဲ။ Cf. **မ္ဓိလ်**, ဗိ္ဓိလ် bintil [bèn til] n. [LM. **ဗတီ**, ဗတီ bati [bɛ̆ tæ], **ဗ္ဓိ**, ဗ္ဓိ bti [bətæ]. SM. **ဟတီ**, ဟတီ hətæ [hă tæ].]

မိုးယု, ဗိန်ရု bin ru [bèn rŭ] n. **မိ်ဂျု**, ဗိန်ဂြု bin ru' [bèn rŭ] n. sound. ဗရု၊ ဗရု ရမျာင်။ အသံ၊ အသံဗလံ၊ မြည်သံ။

ဗယု, ဗရု ba ru [bɛ̆ rŭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဗယု**, ဗရု ba ru [bɛ̆ rŭ], **ဒ်မျု**, ဒမြု dam ru [dòm rŭ], **ဗယု**, ဗရု pha ru [phă rŭ]. SM. **ဟယု**, ဟရု bərŭ [hă rŭ]. **ဗြု**, ဗြု bru' [brŭ] v. to make a noise. ကိုရမျာင်၊

www.monlibrary.com

ဗရုရမျာင်။ အသံပေးသည်၊ အသံဗလံပြုသည်။]

ဗုံတာင်, ဗုန်တာင် buntāṅ [bùn taiŋ] v. **ဗုံဇာင်**, ဗုန်ဇောင် bunteṅ [bùn tɔiŋ] v. to be white. ဂွၤ် ဗု။ ဖြူသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗိုံတာင်**, ဗိန်တာင် bintāṅ [bèn taiŋ].

ဗိုံ, ဗိုန် buin [bɜ̀n] v. to be secure. သ္ဂီၤ်ဂိုကွီၤ် သ္ဂီၤ်ခိုင်ကွီၤ်က်၊ သ္ဂီၤ်ဟွဲကိုဘဲအန္တရဲ့။ လုံခြုံစေသည်၊ ခိုင်ခံ့စေသည်၊ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။**ဖြိုံ**, ဖြိန် rbin [rəbɛ̀n].

ဗပ္ပ, ဗဗ္ဗ babba [bɔ̀p bɛ̆] n.Hard outgrowth of earth,forming in premitive dust. (**တိကိုံဇာတဟ်**, တိကိန်တောဟ် ti kin teh̰ [tæ̆ kɛn tɛ̆h] n.) မလိုက်တမ္ဘာ၊ မကျိုဒ္ဒိကျင်နူကိုတိပရံင် မဒ်ကျင်လဝ်နဓမ္မတာ။ ဓမ္မတာအလျောက် ဖြစ်ပေါ်နေသော၊ မြေမာမှုဖြစ်လာသောဖုံမှုန့်။ P. **ပပါဋိကာ**, ပဓါဋိကာ pa pāṭikā [pă pa tæ̆ ka]. [P. **ဘပ္ပ**, ဘဗ္ဗ bhabba [bhɔ̀p bɛ̆] adj.capable. မကျောန်မာန်၊ မရင်တွင်မာန်။ လုပ်နိုင်သော၊ စွမ်းဆောင်နိုင်သော။ n. postcan. တလာလိုက်။ စာတိုက်ပုံး။ also primal substance. အရာမဒ္ဒ်အဓိက။ အဓိကကျသောအရာ။] [LM. **ဘပ္ပ**, ဘဗ္ဗ bhab ba [bhɔ̀p bɛ̆] n. primal substance. အရာမဒ္ဒ်အဓိက။ အဓိကကျသောအရာ။]

ဗာပ်, ဗာဝ် bāp [bàp] n. (MM.) **ယာတ်သနာဗာဝ်**, ယာတ်သနာဗာဝ် yāt sa nā bāp [yàt să na bàp], **ယာတ်သ္ဂၢဗာဝ်**, ယာတ်သ္ဂၢဗာဝ် yāt snā bāp [yàt sənɑ bàp] n. a kind of cloth or napkin, ceremonially presented to monks. ယာတ်ဖိုတ်တဲဟ့ံသေင်ယာတ်မဲဩ်ြမဗ္ဂိန်ကိုသင်တံ၊ ပွဲအသေအဟာန်မွဲမွဲ။ သံဃာတော်များအား၊ အခမ်းအနားသ္ဂင်တစ်ခုခုတွင်၊ လှူဒါန်းသောလက်သုတ်ပုဝါ။[Conn. ဆက်စပ်၊ ဆက်သွယ်သည်။Thai. **ผ้าพับ**, ဗာဝ် phâp [phɑp]v. bolt of cloth. ယာတ်မော်၊ အနားလုံးထားသောအဝတ်။ (၂) to fold. ခလပ်လစ်။ ခေါက်ထားသည်။ P. **ဝါပ**, ဝါပ vā pa [wɛ̀ɑ pă] n. sewing. ဒဒ္ဒ်မဇိင်ကိုတ္ဂိင်။ အပ်ဖြင့်ချုပ်ခြင်း။]

ဗမ်းဟ်, ဗမ်နေဟ် bamnah̰h [bɔ̀m nèh] n. brahmin. ဗမ္ဘ၊ ဗြဟ္မဏ။ ပုဏ္ဏား၊ ဗြဟ္မဏ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗုံမ်းဟ်**, ဗုံမ်နေဟ် bumnah̰h [bùm nèh].

ဗာမ်, ဗာဓ် bām [bàm] n.(1218) **ဓတ္ထဗာမ်**, ဓတ္ထဗာဓ် thattabām [thɔt tằ bàm] adv. very violently. နဒဒ္ဒ်မသ္ဂာတ်မြဟ်တ်ဗွဲမလောန်။ အလွန့်အလွန်ပြင်းထန်စွာ။ [LM. **ဗာမ်**, ဗာဓ် bāṁ [bàm] adv.(not) very. ဟ့ံဝ်ွိုင်အော့်။ အနည်းအကျဉ်းမျ

www.monlibrary.com

သာ။]

ဗိမ်းဟ်, ဒိန်နးဟ် bim naḥh [bòm nèh] n. brahmin. ဗမ္မး၊ ဗြဟ္မဏ။ ပုဏ္ဏား၊ ဗြဟ္မဏ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗုံးဟ်**, ဒုံန်နးဟ် bumñaḥh [bùm nèh].

ဗိမ်ဗသာရ်, ဒိန်ဝသာရ် bimbasār [bèm bĕ̆ sar] n. Bimbisāra. သွိင်ဗိမ္ဗသာရ၊ သွိင်ဗိမ္ဗသာ။ ဗိမ္ဗသာရမင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗိမ်ဗိသာရ်**, ဒိန်ဒိသာရ် bimbisār [bèm bĭ̆ sar].

ဗိမ်ဗိသာရ်, ဒိန်ဒိသာရ် bim bisār [bèm bĭ̆ sar], **ဗိမ်ဗသာရ်**, ဒိန်ဝသာရ် bimbasār [bèm bĕ̆ sar] n. (**သ္ဒိုင်ဗိမ်ဗိသာရ်**, သ္ဒိုင်ဒိန်ဒိသာရ် smiñbimbisār [smoiŋ bèm bĭ̆ sar]) n. king of Magadha in the time of the Buddha. ယွၤသွိင်ချုင်မဂဓ၊ အခါကျာ်တြဲပိုမက္ခ်ုဒ္ဒ်ဒွံင်တေံ။ ကျွန်ုပ်တို့မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်က၊ မဂဓနိုင်ငံကိုအုပ်စိုးခဲ့သောမင်းအမည်။[Skt./P. **ဗိမ်ဗိသာရ**, ဒိန်ဒိသာရ bimbisāra [bèm bĭ̆ sa ră̆].]

ဗုံမ်တာင်, ဒုံန်တာင် bumtāñ [bùm taiŋ], **ဗုံမ်တာင်**, ဒုံန်တေင် bumteñ [bùm teiŋ] v. white. ဂွၤ၊ ဗု။ ဖြူသည်၊ အဖြူရောင်ရှိသည်။ Cf. **ဂွ်**, ဓွ် gwu [gwŭ], **ဗိုင်တာင်**, ဒိန်တာင် bin tāñ [bèn taiŋ].

ဗုံမ်တာင်, ဒုံန်တေင် bumteñ [bùm teiŋ] v. white. ဂွၤ၊ ဗု။ ဖြူသည်၊ အဖြူရောင်ရှိသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗုံမ်တာင်**, ဒုံန်တာင် bumtāñ [bùm taiŋ].

ဗုံမ္ဘ, ဒုံန္ဘ bumṃna [bùm mənĕ̆] n.brahmin. ဗ္ဘး၊ ဗဗ္ဘး၊ ဟောရာ။ ပုဏ္ဏား၊ ဟူရာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗုံမ်းဟ်**, ဒုံန်နးဟ် bumñaḥh [bùm nèh].

ဗုံမ်းဟ်, ဒုံန်နးဟ် bumñaḥh [bùm nèh], **ဗုံမ်းဟ်**, ဒုံန်နးဟ် bumñaḥh [bùm nèh], **ဗုံမ်းဟ်**, ဒုံန်နးဟ် bumṃ naḥh [bùm nèh] n. rearly. ဥာံဥာံတေံ။ အမှန်မှာ။ **ဗိမ်း**:, ဒိန်နး bimnaḥ [bèm nèh], **ဗမ်း**:, ဝန်နး bamnaḥ [bòm nèh] n. brahmin. ဗ္ဘး၊ ဗဗ္ဘး၊ ဗြဟ္မဏ။ ပုဏ္ဏား။ **ဗုံမ်းဟ်ပဂျာဟိတ်**, ဒုံန်နးဟ်ပရောဟိတ် bumṃ naḥh pa ro hit [bùm nèh pă̆ rao^{2} het] n. brahmin. ဗ္ဘး၊ ဗဗ္ဘး၊ ဗန္ဘး၊ ဗမ္ဘး၊ ဗြဟ္မဏ။ ပုဏ္ဏား။ (၂) chaplain. ဗဗ္ဘးသင်ခရေတ်၊ ဗြဟ္မဏခရစ်ဘုန်းတော်ကြီး။ **ဗုံမ်းဟ်မင်ကြာန်**, ဒုံန်နးဟ်သင်ကြာန် bumñaḥh saṅ krān [bùm nèh seŋ kran], **ဗုံမ်းဟ်မမ်ကြာန်**, ဒုံန်နးဟ်သမ်ကြာန် bumñaḥh samñ krān [bùm nèh som kran] n. class of brahmin. ကဆင်ပရောဟိတ်ဗဗ္ဘး

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သင်ခရေတ်။ ခရစ်ပရောဟိတ်သံဃာအဆင့်။ **ဗမ်းဟ်**, ဗမ်နေဟ် baṁnaḥh [bɔ̀m nèh] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဗမ်းဟ်**, ဗမ်နေဟ် baṁnaḥh [bɔ̀m nèh], **ဗးဟ်**, ဗနေဟ် banaḥh [bɛ̆ nèh], **ဗ္နဟ်**, ဗ္နေဟ် bnaḥh [bənèh]; SM. **ဟးဟ်**, ဟနေဟ် hənèḥh [hă nèh]. (l.f) **ပး**, ပန် pənèh [pă nèh].]

ဗုံမ်းဟ်မကြာံ, ဗုံမ်နေသင်္ကြန် buṁ naḥhsaṅkrān [bùm nèh sɛŋ kraɑn] n. brahmin Sankran. ဗ္ဟးသင်္ကြန်။ သင်းကြာန်ပဏ္ဍား။

ဗုံမ်ဂုက်, ဗုံမ်ရုက် buṁ rūk [bùm rɔ̀k] v. attr. မခံ့က်ထွေးကိုဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ Hostile. နွံကိုစိုတ်သွက်သွေ့ဝံ့ဒ်သွ။ ရန်ဖြစ်လိုစိတ်ရှိသည်။ **မတြုဗုံမ်ဂုက်**, သတြူဗုံမ်ရုက် sat ru buṁ rūk [sɔt raŏ bùm rɔ̀k] v. hostile enemies. သတြူမနွံကိုစိုတ်သွက်သွေ့ဝံ့ဒ်သွ။ ရန်လိုစိတ်ရှိသည့်ရန်သူ။ [**ဗုဂုက်**, ဗုရုက် bu ruk [bŭ rɔ̀k] v. to raise in rebellion. ကျွှဒ်ပြုန်သပုန်။ သူပုန်ထသည်။] **ပဈိုက်**, ပရိုက် pa ruik [pă rɑk] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဗုံမ်ဟက်, ဗုံမ်ဟေက် buṁ hek [bùm hɔ̀ik] n. fear, alarm. ဗဟေက်။ ထိတ်လန့်ကြောက်ရွံ့ခြင်း။

ဗုံမ်ဟာက်, ဗုံမ်ဟောက် bum˚hok [bùm hɔ̀k] v. attr. မခံ့က်ထွေးကိုဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ to frighten. သ္ဂျိလကိုတ်တ္ရီ။ ကြောက်လန့်စေသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဗဟက်**, ဗဟေက် bahek [bɛ̆ hɔ̀ik].

ဗိုမ်, ဗိုန် buim [bɔ̀m] n.(MM.) replica. ဗို၊ ဗိုတုပ်။ ပုံ၊ ပုံတူ။ [LM. **ဗိုမ်**, ဗိုန် buim [bɔ̀m]. SM. **ဗို**, ဗို pɔ̀m [bɔ̀m] n. picture. ဗို။ ဓာတ်ပုံ။ Skt./P. **ဗိမ္ဗ**, ဗိမ္ဗ bim ba [bɛ̀m bɛ̆] n. shape. ဗိုပြင်၊ ဗိုပြင်ထွေံတ္ဂင်။ ပုံသဏ္ဌာန်၊ ပုံပန်းအသွင်အပြင်။ (၂) image. ဗိုရုပ်။ ရုပ်ပုံလွှာ။]

ဇဟာယ်, ဗောယ် boy [bòa^{2}], **ဗယ်**, ဗယ် bay [bòa^{1}], **ဗ္ဂယ်**, ဗ္ဂယ် bway [bwòa^{1}] prep. to. သွက်၊ သွက်ဂွံ။ ရန်၊ ရန်အတွက်။ (၂) towards. စို့၊ စို့ကို့၊ လွှာ်တော်၊ ဖာတော်။ တိုင်၊ တိုင်အောင်၊ ဆီသို့၊ ဘက်သို့။ **ဇဟာယ်မ္ဂျာ်ဆိ**, ဗောယ်သ္ဂရ်စ် boysmar ci [bòa^{2} smɔr cĭ] adv. downwards. လွှာ်ဖာအသွင်။ အောက်ဖက်သို့။ **ဗ္ဂယ်မ္ဂျာ်ဆိ**, ဗ္ဂယ်သ္ဂရ်စ် bwaysmarci [bòa^{1} smɔr cĭ] adv. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဇဟာယ်မ္ဂျာ်**, ဗောယ်သ္ဂရ် boysmar [bòa^{2} smɔr] adv. below. ဗွဲအသွင်၊ လွှာ်အသွင်။ အောက်ဖက်၌၊ အောက်ဖက်သို့။ **ဗ္ဂယ်မ္ဂျာ်**, ဗ္ဂယ်သ္ဂရ် bway smar [bòa^{1} smɔr]

www.monlibrary.com

adv. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဇွာယ်, ဇွောယ် bwoy [bwòɑ²], **ဗွယ်**, ဗွယ် bway [bwòɑ¹] prep. adv. (MM.) **ဗွယ်ပ္ဍယ်**, ဗွယ်ပ္ဍယ် bway pḍay [bwòɑ¹ pəɗoɑ] prep. inside. ဗွဲအပ္ဍဲ၊ လွှာ်အပ္ဍဲ။ အတွင်းပိုင်း၊ အထဲဖက်။ **ဗွယ်ရအိတ်**, ဗွယ်ရအိတ် bway ra'it [bwòɑ¹ rə̆ ɛt] adv. finally. ဗွဲကြာ်အိုတ်။ နောက်ဆုံး၌။ **ဗွယ်ရမေင်**, ဗွယ်ရမေင် bway ra meṅ [bwòɑ¹ rɛ̆ mèaŋ] adv. in due order. နလွှေင်၊ အတိုင်လွှေင်။ အစဉ်လိုက်၊ အစီအစဉ်အတိုင်း။ **ဗွယ်မဂ္လိုင်**, ဗွယ်မဂ္လိုင် bwaymagluiṅ [bwòɑ¹ mɛ̆ glèiŋ] adv. much. ဗွဲမဂ္ဂိုင်၊ ဂ္ဂိုင်တ်ဗွဲ။ များစွာ၊ များလှစွာ။ (၂) many. ဂ္ဂိုင်ဂ္ဂေင်၊ ဂ္ဂိုင်ဗွဲ။ မြောက်မြားစွာ၊ လွန်စွာ။

ဇဇွာယ်, အဇွောယ် 'abwoy [ă bwòɑ²] adv. according to. အတိုင်း၊ ညံင်ရ၊ သွဟ်သာ်ဝွံ၊ ရသာ်ဝွံ။ အတိုင်း၊ ကဲ့သို့၊ နှင့်အညီ၊ လျော်ညီစွာ။ Der. **ဗိဇွာယ်**, ဗိဇွောယ် bibwoy [bĭ̆ bwòɑ²] adv. towards. စို့၊ စို့ကို့၊ လွှာ်တော်၊ ဖာတော်။ တိုင်၊ တိုင်အောင်၊ ဆီသို့၊ ဘက်သို့။ (၂) in accordance with. နဒန့်မကိတ်ညီကို့။ လိုက်လျောညီစွာ။ [LM. **ဗွယ်**, ဗွယ် bway [bwòɑ¹]. **ဇဗွယ်**, အဗွယ် 'a bway [ă bwòɑ¹]. SM. **ဗွယ်**, ဗွယ် pòɑ [bwòɑ¹]. **ဇဇွာယ်**, အဇွောယ် 'a bwoy [ă bwòɑ²] adv. **တိုင်**, တိုင် tuiṅ [taŋ]. **ဇတိုင်**, အတိုင် 'atuiṅ [ă taŋ] adv. according to.]

ဇတာယ်ကာလ်မလောက်, ဇောယ်ကာလ်မလောအ် boy kāl ma lo' [bòɑ² kal mɛ̆ lŏ'] adv. taking for a long time. ဗွဲကာလမလံ်။ အချိန်ကြာမြင့်စွာ၊ အချိန်ကြာညောင်းစွာ။

ဇတာယ်ကြော်, ဇောယ်ကြော် boy kro [bòɑ² kro] adv. in the later time, afterwards . ဗွဲကြော်၊ ကာလဗွဲကြော်။ နောင်အခါ၊ နောက်ပိုင်းအချိန်။

ဇတာယ်ဒိင်ကိန်ကြ, ဇောယ်စိင်ကိန်ကြ boy ciṅ kin ta [bòɑ² coiŋ ken tă] adv. at the front elephant. ဗွဲစိင်ဂတာ။ ဒ့ရာဆင်ကာ။

ဇတာယ်တိဇ်ဖြော်, ဇောယ်တိန်ဖြော် boy tindrow [bòɑ² ten drò²] adv. from the lane. ဗွဲဂွံင်သွတ်။ လမ်းကြားကလေးမှာ။

ဇတာယ်ဂရွှာဇ်, ဇောယ်ရာဇဿာန် boyrājasthān [bòɑ² rèa jɛ̆ səthan] adv. from royal city, by the city. ဗွဲရာဇဒ္ဌာနီ။ ရာဇဒ္ဌာနီနေပြည်တော်မှ။

ဇတာယ်ဥ, ဇောယ်ရစ် boyrac [bòɑ² rɔ̀c] adv. with gems, according to the gem. ဗွဲရတ်။ ရာတနာဖြင့်။ (၂) by the main road. ဗွဲဂွံင်ဇွော်။ လမ်းမကြီးမှ။

www.monlibrary.com

ငဖာယ်အာမာ်ဒ္ဓ, ဝေယ်သာမရ်ဒ္ဓ boysāmartta [bòa^2 sɑ mɔrt tɑ̆] adv. as much as having ability, how much ability have had. ဗွဲအစော်မန္ဒံ၊ ဓိုတ်အစော်မန္ဒံ။ စွမ်းအားရှိသလောက်၊ စွမ်းအားရှိသမျှ။

ငဖာယ်မ္ဍာ်ငင်, ဝေယ်သ္ဍရ်ငင် boysmargaṅ [bòa^2 smɔr gɛ̀aŋ] adv. under the sea. ဗွဲသ္ဒဝ်ဂင်။ ပင်လယ်အောက်။

ဗာ်ငc, ဝရ်ငc barṅa [bɔr ŋɜ̆]n.Irrigated land. တိဗ္ဒမဂွံဥာ်နူကိုဗြာင်ဥာ်။ ဆည်ရေသောက်လယ်။ (၂) paddy land. တိဗ္ဒ၊ ဝါဗ္ဒ။ လယ်၊ လယ်မြေ။ **ဗ္ဒ, ဗ္ဒ** bṅa [bəŋɜ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဗဲဘာမ်, ဝရ်စာသ် bar cās [bɔ̀r cɑs] v. approach. စပ်ကျင်၊ ဖျပ်ကျင်။ နီးကပ်လာသည်၊ ချဉ်းကပ်လာသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိဘံာမ်,** ဒိရ်စာသ် bircās [bir cɑs].

ဗာ်ဇ့ဟ်, ဝရ်ဇြဟ် barjrah [bɔ̀r jrɔ̀h] n. to heap up a chasm, to heap up deep ravine.. ဗဝ်ဖြဟ်၊ ဗဝ်ဗပေင်ဖြဟ်။ ချောက်ကမ်းပါးဖို့သည်။

ဗာ်ငဗင်, ဝရ်ဓေင် barbeṅ [bɔ̀r bèaŋ] n. almsbowl. ဗဓေင်။ သပိတ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိာ်ငဗင်,** ဒိရ်ဓေင် birbeṅ [bir bèaŋ].

ဗာ်ဟုမ်, ဝရ်ဟုမ် barhum [bɔ̀r hum] n. (MM.) a deity or class of deities. ဒေဝတ်မန္ဒံကိုစရဲဉာ်ဉာ်ရ်ကျာ်၊ ဒေဝတ်ကျာ်၊ ပူဂိုဉာ်းမန္ဒံကဆံင်ဒေဝတ်ကျာ်။ ဘုရားကဲ့သို့ဂုဏ်ကျက်သရေရှိသောနတ်ဒေဝတာ၊ ဒေဝတာနတ်ဘုရား၊ ဒေဝတာ နတ်ဘုရားအဆင့်ရှိသောပုဂ္ဂိုလ်မျိုး။ **ဗြုမ်,** ဗြုန် brum [brùm] n. Brahma. ဗြို။ ဗြဟ္မာ။ **ဘုံမ်,** ဘုံမ် bhuṁ [bhùm] n. ဘုံ၊ ကဆံင်ဘုံ။ ဘုံ၊ ဘုံအဆင့်။

မိာ်, ဒိရ် bir [bĭr] v. **ဗာ်,** ဝရ် bar [bɔr] v. to look at. ဗို၊ ရံင်ဗို။ ရှသည်၊ ရှကြည့်သည်။ (၂) gaze at. သ္ရေဝ်၊ သ္ရေဝ်ရံင်။ မျက်စေ့စောင်းကြည့်သည်၊ မျက်စောင်းထိုးကြည့်သည်။ (၃) inspect. စ်ီစုတ်ရံင်။ စစ်ဆေးကြည့်ရှသည်။

ဗိုဝ်, ဗုဒ် buiw [bɜ̀] v. (MM.) **ဗိုဝ်ဟာ,** ဗုဒ်အာ buiw ˙ā [bɜ̀ ɑ] v. look at, view at. ဗို့အာ၊ ကျောဝ်ဗို့အာ။ ကြည့်သွားသည်၊ ကြည့်ရှသွားသည်။ Cf. **ငမယ်,** မေယ် mey [mèa]. Der. **ပုဗာ်,** ပုဝရ် pubar [paɑ̆ bɔ̀r] v. to show. ထွား၊ ထွားပျား။ ပြသည်၊ ပြသသည်။ [LM.; SM. **ဗ်ိ,** ဗုံ pɜ̀ [bɜ̀].]

မိာ်ငကတ်, ဒိရ်ကေတ် birket [bĭr kit] v. to be red. သ္လိုဇ္ဇေတ်။ နီစေသည်။ **ဂ္လိုက်မိာ်ငကတ်,** ဂ္လိုက်ဒိရ်ကေတ် glikbirket [glɔ̀ik bir kit] v. red garment. ဂ္လိုက်ဇ္ဇေတ်။ လုံချည်အနီ။

www.monlibrary.com

ꩻꩦꩮꩲ, ꩻꩮꩲ ba ket [bɛ̆ kit] v. (MM.) Der. ꩬꩻꩦꩮꩲ, ꩬꩻꩮꩲ 'aba ket [ă bɛ̆ kit] n. personal name. ယူပူဂို၊ အဖြေတ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ ငနီ။ [LM. ꩻꩦꩮꩲ, ꩻꩮꩲ ba ket [bɛ̆ kit], ꩫꩦꩮꩲ, ꩫꩮꩲ pha ket [phă kit], ꩦꩮꩲ, ꩮꩲ bket [bəkit].SM. ꩭꩦꩮꩲ, ꩭꩮꩲ həket [bă kit].]

ꩫꩦꩱꩬ, ꩫꩲꩬꩮꩬ bir cāy [bĭr cai] n. glory, renown, honour. စရဲ၊ စရဲကျော်ဩီ။ ကျက်သရေ၊ ကျက်သရေမဂ်လာ။

ꩫꩦꩱꩬ, ꩫꩲꩬꩮꩬ bir cās [bĭr cas] n. ꩻꩦꩱꩬ, ꩻꩲꩬꩮꩬ bar cās [bər cas] n. Approach. ဒဒှ်မပြာပ်ကြပ်လုပ်၊ ဒဒှ်မကြပ်လုပ်ကွင်။ အနီးချဉ်းကပ်လာခြင်း၊ အနီးကပ်ဝင်လာခြင်း။ [LM. ꩻꩫꩵꩭ, ꩻꩬꩵ bacaḥh [bɛ̆ cah], ꩻꩫꩵ, ꩻꩬꩵ bacaḥ [bɛ̆ cah] v. onset. ပွမတ္တိုက်။ တိုက်ခိုက်ခြင်း။ (၂) attack. ဒဒှ်မတ္တိုက်၊ ပွမတ္တိုက်။ တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ တိုက်ခိုက်မှု။ ꩫꩵꩭ, ꩬꩵꩭ cas [cah], (ꩻꩫꩵꩭ, ꩻꩬꩵꩭ ba cas [bəcah]) v.To go in the opposite direction to. အာလွှာ်ဒစုံဒစးကိုဂ္ဂံင်ပ္ဂဝ်ကျိုပ်။ ဦးတည်ချက်ဆန့်ကျင်ဖက်အရပ်သို့သွားသည်။]

ꩫꩦꩲ, ꩫꩲꩲ birta [bĭr tă] n. Tail. ဗွ၊ ဒုတ်။ အမြီး။ [LM. ꩻꩲ, ꩻꩲ bata [bɛ̆ tă].; SM. ꩭꩲ, ꩭꩲ həta [hă tă].]

ꩫꩦꩲꩭ, ꩫꩲꩲꩭ birtaṁ [bĭr təm] n. night. ဗွံ။ ည၊ ညဉ့်။

ꩻꩲꩭ, ꩻꩲꩭ bataṁ [bɛ̆ təm] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ꩮꩵꩬ, ꩮꩵꩬ tñey [təŋea]. [LM. ꩻꩲꩭ, ꩻꩲꩭ bataṁ [bɛ̆ təm], ꩫꩵꩭ, ꩫꩵꩭ btaṁ [bə təm]. SM. ꩭꩲꩭ, ꩭꩲꩭ hətəm [hă təm].]

ꩫꩦꩱꩮꩶ, ꩫꩲꩮꩶ birbeṅ [bĭr bèaŋ], ꩻꩱꩮꩶ, ꩻꩮꩶ barbeṅ [bər bèaŋ] n. almsbowl. ဗဒေင်။ သပိတ်။

ꩫꩮꩮꩶ, ꩫꩮꩶ brabeṅ [brɛ̆ bèaŋ], ꩻꩮꩶ, ꩻꩮꩶ pabeṅ [pă bèaŋ]. once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်က။ ꩻꩮꩶ, ꩻꩮꩶ ba beṅ [bɛ̆ bèaŋ] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. ꩻꩮꩶ, ꩻꩮꩶ babeṅ [bɛ̆ bèaŋ], ꩬꩮꩶ, ꩬꩮꩶ kha beṅ [khă bèaŋ],

ꩻꩻꩶ, ꩻꩮꩶ ba baṅ [bɛ̆ bèaŋ].; SM. ꩭꩮꩶ, ꩭꩮꩶ həbeṅ [hă bèaŋ]. Cf. rather. သာတဲ့သို့ကြ်မ်ိုကြ်။ ပိုမိုနှစ်သက်စွာ။ ꩻꩭꩶ, ꩻꩭꩶ ba bāṅ [bɛ̆ bàiŋ].; SM. ꩻꩭꩶ, ꩭꩭꩶ hə pàiŋ [hă bàiŋ] n. offering vessel of

www.monlibrary.com

plantain stalk. ခဝ်ထးမက္ကောန်လဝ်နကိုလွီတွံဗြာတ်။ ငၚ်ပျောပင်ဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောခေါဗျတ်။]

ဗိဇဗံယ်, ဒိရိုဗောယ် birboy [bĭr bòa^{2}] adv. in accordance with. ဗဗွဲ၊ ရ်သွေံဗဗွဲအာ၊ ရ်သွေံခွေ်အာအလိုက်ခုံကိုခုံ။ လိုက်လျောညီစွာ။ read. ဗ်္ဂ။ ဖတ်။ **ဗိဇဗာယ်**, ဒိဗောယ် biboy [bĭ bòa^{2}].

ဗိာ်လိပ်, ဒိရိုလိဝ် birlip [bĭr lèp] n. ritual bathing. အသေအဟာန်မ္ရိုဗလိုပ်။ ဦးခေါင်းဆေးမင်္ဂလာအခမ်းအနား။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗိာ်လုပ်**, ဒိရိုလုဝ် birlup [bĭr lùp].

ဗိာ်လုပ်, ဒိရိုလုဝ် birlup [bĭr lùp] n. once. မွဲအခိင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **ဗိာ်လိပ်**, ဒိရိုလိဝ် birlip [bĭr lèp] n.Ritual bathing of king at consecration. ဗလိုပ်၊ ဗလိုပ်ဖုံကွကရာတ်ပွဲကိုအသေအဟာန် ပ္ဒိုန်စရဲဉးမပြဲမွဲ။ ဘုရင်အား အဆင့်မြင့်မြတ်သော၊ မင်္ဂလာရေသွန်းလောင်းချီးမြှင့်သည့်၊ အခမ်းအနားပွဲ။ **ပြာဇာတ်ဗိာ်လုပ်**, ပြာသာတ်ဒိရိုလုဝ် prā sāt bir lup [pra sat bĭr lùp] n. bathing pavilion. ပြာသာတ်ဗလိုပ်။ မင်္ဂလာရေသွန်းလောင်းရန်ပြာသာဒ်။ Cf. **ဘဘိသေခ** ʿa bhi se kha [ă bhĭ se khă], **ဗိသက်**, ဒိသေက် bisek [bĭ seak].[**ပ္လိပ်**, ပ္လဲဝ် blip [blèp] v. to immerse oneself. ဗ္ဒိုပ်(ပွဲဥုဉ်)။ ဥတ်သည်(ရေထဲ)။]

ဗိသံယ်, ဒိရိုသေယ် birsey [bĭr sea]n.iron. သ္ဍ။ သံ။ **ဒမ်မာဆ်ဗိသံယ်**, ဒံမ်မောစ်ဒိရိုသေယ် damṁācbirsey [dòm màt bĭr sea] n. blacksmith. ဓ္ဍာတ်သ္ဍ။ ပန်းပဲ။ **ပြသ်သယ်**, ပြသ်သေယ် brassey [brò̰s sea] n. as female person name.; or **ပြသ်ယယ်**, ပြသ်ယေယ် brasyey [brò̰s yea] n. woman. ဗြ။ မိန်းမသား။ **ဗသယ်**, ဗသေယ် ba say [bĕ soa] n. (MM.) also piece of iron or steel. ကွာတ်သ္ဍဟွံသေင်ကွာတ်သ္ဍဥုင်။ သံအပိုင်းအစသို့မဟုတ်သံဏီအပိုင်းအစ။ **ဟတ်ဗသယ်**, ဟတ်ဗသေယ် hat ba say [hɔt bĕ soa] n. standard cubic. အစံဟတ်မကွောန်လဝ်နကိ်ုသ္ဍဲ။ သံဖြင့်ပြုလုပ်ထားသော စံပြတောင်အတိုင်းအတာ။ [LM. **ပသယ်**, ပသေယ် pa say [pă soa], **ဗသယ်**, ဗသေယ် ba say [bĕ soa]. SM. **ပသယ်**, ပသေယ် pasay [pă soa].]

ဗိာ်ာ်, ဒိရိုဓာရိ် bir ḇār [bĭr par] n. (**ပြတာ်**, ပြဓာရိ် bra ḇār [brḛ̆ par] n. 1218) n. pair. ဆော၊ စုံ၊ မွဲစုံ။ တစ်ရံ၊ တစ်စုံ။ [**တာ်**, ဓာရိ် ḇār [par] n. two. ဓာ။ နှစ်၊ နှစ်ခု။]

ဗိာ်ာ်ဂကာဟ်, ဒိရိုဓာရိ်ကောဟ် birḇārkoh [bĭr par kɒh] n.(မသုန်ကွံဖိုတူ=မွဲကောသ)

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

စာကောသ။ (ကုလလေးတာငါးရာ) နှစ်ကောသ။

ဗိဓံာ်လွိမ်, ဒိရ်စာရ်လွိန် birḇārlṅim [bĭr ɲar ləŋèm] n. two thousands. စာလွိ။ နှစ်ထောင်။

ဗလ်, ဝလ်˘ bal [bɔl] n. Troops. ဒပ်၊ ဒပ်ပွာန်။ တပ်၊ စစ်တပ်။(၂) military escort. ဒပ်ပွင်ပွဲ၊ ဒပ်ပွိဗွိုင်ပွင်ပွဲ။ ကိုယ်ရံတော်တပ်၊ အစောင့်အရှောက်တပ်။

ဗိုဝ်, ဦဝ် buiw [bɜ̀], **ဗိုလ်**, ဦလ် buil [bɜ̀l] n. (MM.) troops. ဒပ်၊ ဒပ်ပွာန်။ တပ်၊ စစ်တပ်။ (၂) army. ဒပ်ပွာန်၊ ဗို၊ ဗိုပွာန်။ စစ်တပ်၊ ဗိုလ်၊ စစ်ဗိုလ်။ **ဗိုဝ်ဟ္နာံ**, ဦဝ်ပ္နာန် buiwpnān [bɜ̀ pənɑn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဗိုဝ်လဗး**, ဦဝ်လဗး buiwlabaḥ [bɜ̀ lĕ̀ bèh] n. troops of army. ဗိုလဗး။ စစ်သည်ဗိုလ်ပါ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဗလဗး**, ဝလဗး ba la baḥ [bĕ̀ lĕ̀ bèh]. Cf. **ဟ္နာ်ဏ်**, ပ္နာဉ် pnañ [pənɑn]. **ဗလဗး**, ဝလဗး ba la baḥ [bĕ̀ lĕ̀ bèh]. [LM. **ဗိုဝ်**, ဦဝ် buiw [bɜ̀]. SM. **ဗိုဝ်**, ဦဝ် buiw [bɜ̀]. Skt./P. **ဗလ**, ဝလ ba la [bĕ̀ lĕ̀].]

ဗလ်, ဝလ်˩ bal [bɔl] v. to heap up. ဗဝ်၊ ဗဝ်ပွိုန်။ ဖို့သည်၊ ဖို့တင်သည်။

ဗာ်, ဝရ် bar [bɔ̀r] v. (MM.) to fill in. ဗပေင်၊ ဗပေင်စုတ်။ ဖြည့်သည်၊ ဖြည့်ထည့်သည်။ **ဗာ်ဗဂဗင်**, ဝရ်ဗပေင် barbapeṅ [bɔ̀r bĕ̀ pɔiŋ] v. to fill in completely. ဗဝ်ဗပေင်ထော်ကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်။ ပြည့်သည့်တိုင်အောင်ဖို့ပစ်လိုက်သည်။ **ဗာ်ဂၤဍုင်ထိုင်**, ဝရ်ရေင်ဒုင်ဘုံန် bar reṅ duṅ tuin [bɔ̀r rèaŋ dɜ̀ŋ ton] v. to pile up to form a platform. ဗဝ်ချိုင်ပွိုန်ညံင်သွော်ဒှ်အာဒွဲဝဲဂွံင်စကြံ်။ စကြံ်လမ်းဖြစ်လာအောင်ဖို့တင်သည်။ **ဗာ်ဩထးဩမး**, ဝရ်သတးသမး bar sa taḥ samaḥ [bɔ̀r sə̆ tah sə̆ mah] v. to fill in and level. ဗဝ်ဗပေင်တဲ့သတးပညီ။ ဖို့တင်ပြီးမျက်နှာပြင်ညီအောင်ပြုလုပ်သည်။ Der. **ဗဝ်**, ဝဝရ် ba war [bĕ̀ wɔ̀r] n. heap. ဂအုံ၊ ဖအုံ။ အပုံ၊ အစုအပုံ။ (၂) filling. အရာဝတ္ထုပွိုန်လင်။ ဖြည့်ဖို့ထားသည့်အရာ။ [LM. **ဗဝ်**, ဝဒ် baw [bɔ̀] v. to heap. ဂအုံပွိုန်၊ ဗဝ်ပွိုန်။ ပုံလိုက်သည်၊ စုပုံလိုက်သည်။ SM. **ဗဝ်**, ဝဒ် pò [bɔ̀].] **ဗွဝ်**, ဗွဒ် bwaw [bwɔ̀] n. heap. ဂအုံ၊ ဖအုံ။ အပုံ၊ အစုအပုံ။

ဗလ်ဂုမ်လုင်, ဝလ်ဂုမ်လုင် balgumluṅ [bɔl gùm jɜ̀ŋ] n.many troops. ဗိုဂမ္ဘိုင်။ ဗိုလ်ဗာများ။

ဗလ်လဗးဟ်, ဝလ်လဗးဟ် ballabaḥh [bɔl lĕ̀ bèh] n. troops. ဒပ်၊ ဒပ်ပွာန်။ တပ်၊ စစ်

www.monlibrary.com

တပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗလဗးဟ်**, ဗလဝးဟ် balabaḥh [bɛ̆ lɛ̆ bɛ̀h].

ဗလ်ရုလ်, ဗလ်ဒုလ် bal bul [bɔ̀l pul] v. to get drunk. ဗွူ။ ဗွူအရက်။ မူးသည်၊ အရက်မူးသည်။ (၂) intoxicated. သ္ဂိုဗွူအရက်၊ သ္ဂိုဗွူဗွေဝ်။ အရက်မူးစေသည်၊ မူးဝေစေသည်။ [LM. **ဗရူ**, ဗဒူ baḅū [bɛ̆ pu], **တရူ**, တာဒူ taḅū [tă pu], **ထ္ဗူ**, ထ္ဗူ thḅū [thəpu], **ဗ္ဗူ**, ဗ္ဗူ bḅū [bəpu].SM. **ဟရ**, ဟာဒူ həbu [hă pu].] LM. **ရူ**, ဒူ ḅū [pu], **ထ္ဗူ**, ထ္ဗူ tḅū [təpu] v. to be intoxicated. သ္ဂိုဗွူ၊ သ္ဂိုဗွူဗွေဝ်။ အရက်မူးစေသည်၊ အရက်မူးရစ်စေသည်။

ဗိလ်, ဓိလ် bil [bĭl] n. part of plant. (flower. က။ ပန်း။ (၂) fruit. သတ်။ အသီး။ (၃) bulb. ခွဲ။ သစ်ဥ။) beal. ဗီ၊ တွံဗီ၊ သတ်ဗီ။ ဥသျှစ်၊ ဥသျှစ်ပင်၊ ဥသျှစ်သီး။ **သ္လဗိလ်ဗကတ်**, သ္လဓိလ်ဝကေတ် sla bil ba ket [slă bĭl bɛ̆ kit] n. leaves of the red beal. တွားဗီဇွေတ်။ အနီရောင်ရှိသောဥသျှစ်ရွက်။

ဗိလ်လဗးဟ်, ဓိလ်လဝးဟ် billabaḥh [bĭl lɛ̆ bèh] n. troops. ဒပ်၊ ဒပ်ဟာန်။ တပ်၊ စစ်တပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗလဗးဟ်**, ဗလဝးဟ် balabaḥh [bɛ̆ lɛ̆ bèh].

ဗိုလ်, ဓိုလ် buil [bɔ̀l], **ဗိုဝ်**, ဓိုဝ် buiw [bɔ̀] n. troops. ဒပ်၊ ဒပ်ဟာန်။ တပ်၊ စစ်တပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗလ်**, ဗလ် bal [bɔ̀l].

ဗဝ်, ဗဝ် baw [bɔ̀] n. (**ယင်ဗဝ်**, ယင်ဗဝ် yaṅ baw [yɛŋ bɔ̀] n.) personal name. ယူပူဂိုဳ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဗိုဝ်, ဓိုဝ် buiw [bɔ̀] n. troops. ဒပ်၊ ဒပ်ဟာန်။ တပ်၊ စစ်တပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗလ်**, ဗလ် bal [bɔ̀l].

ဗိုဝ်, ဓိုဝ် buiw [bɔ̀] v. to look. ဗိုဳ၊ ရံင်ဗိုဳ၊ ကျောဝ်၊ ဂမီ။ ကြည့်သည်၊ ကြည့်ရှုသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗိ်ာ်**, ဓိရ် bir [bĭr].

ဗိုဝ်တဝိုဝ်ရးၚ်, ဓိုဝ်တဝိုဝ်ရးရှန် buiwtawuiwraḥrman [bɔ̀ tă wɒ rèh rəmɔ̀n] n. to look the Mon State. ဗိုတွိုရးမန်။ မွန်ပြည်နယ်ကိုကြည့်ရှုသည်။ (၂) teoops of the Mon state. ဗိုတွိုရးမန်။ မွန်ပြည်နယ်ဗိုလ်ပါ။

ဗိုဝ်ပ္နာ်ဂးဒဝပုတ္တမာ, ဓိုဝ်ပ္နာန်ဒေဝပုတ္တမာ buiw pnān de wa put ta mā [bɔ̀ pənàn dè wɛ̆ put tă mèɑ] n. troops of Mara. ဗိုပ္နာန်မာ၊ ဗိုပ္နာန်ဒေဝပုတ္တမာ။

ဗိမ်တာ်, ဓိသ်တာရ် bistār [bès tar] n. & v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဗိမ်တာ်**, သ္ဗိသ်တာရ် sbistār [sbès tar] n.&v.

www.monlibrary.com

amplification. ဒဒှ်မပွံက်ထွးကိုဗွဲတြား။ အကျယ်တဝင့်ဖွင့်ဆိုပြခြင်း။ (၂) to be ample. နွံကိုဒဒှ်သွဲသွဲလးလး။ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ရှိခြင်း။ (၃) to be extensive. ဒှ်ဗွဲမသွဲလး။ ကျယ်ပြောလှသည်။ [Skt. **ဗိသ်တာရ**, ဗိသ်တာရ vistāra [wès ta rǎ].]

ဗိမ္ဘာ်, ဗိဘ္ဘာရ် bis tār [bès tar] adv. extensively, broadly. ဝိသ္ဘာရ၊ ဝိတ္ထာရ၊ ဗွဲတြား၊ ဗိသတရး။ အကျယ်တဝင့်၊ အကျယ်အားဖြင့်။

ဗိမကမ်မ, ဗိသုကရ်မ္မ bis su karm ma [bèt saŏ karm mă] n. name of the celestial architect serving the king of Davas. ဝိသုကမ္မ။ ဝိသုကြံနတ်သား။

ဗိမ်ဂျူ, ဗိသ်နု bisnū [bès nù] n. (**ဗိမ်ဂျူ**, ဗိသ်နု bisnū [bès nù], **ရိသိဗိမ်ဂျူ**, ရိသိဗိသ်နု ri si bisnū [rĭ sæ̆ bès nù], **တာလ်လယ်ရိသိဗိမ်ဂျူ**, တာရ်လေယ်ရိသိဗိသ်နု tarley risibisnū [tar lea rĭ sæ̆ bès nù]) a hermit in the time of the Buddha, who with Gavampati was the founder of Sri Ksetra, and was later reincarnated as Kyanzittha. ကာလကျော်တြဲတီလပိုနိုပိုမန္ခံတေံ၊ ရသိမွဲမဟိမုဗိသ်နူ၊ မန္ခံဗဒှ်ကွၤ်လဝ်ဥၤ်ဖြိခေတ်တြ၊ ကရော့မှာထေဂဝံပတိတဲ့၊ ဗွဲကြ်မကွၤ်ကျိုဒ့ှ်သွိင်တလန်ကေသာ။ မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိခဲ့စဉ်အခါက၊ ဗိသနိုးအမည်ရှိသောရသေ့တစ်ပါး၊ ထိုရသေ့နှင့်အရှင်ဂဝံပတိမထေရ်တို့က၊ သရေခေတ္တတာမြို့ကိုတည်ထောင်ခဲ့ကြပြီး၊ နောက်ပိုင်းတွင် ကျန်စစ်မင်းဖြစ်လာသောရသေ့။ [LM. (မှာ, မှာ hmā) **ဗိမ်ဂျူ**, ဗိသ်နု bis nū [hma bès nù] n. name of a god. ယွၤဒေဝတ်မွဲ။ နတ်ဒေဝါတစ်ဦး၏အမည်။ Skt. **ဗိမဏု**, ဗိသ္ဏု viṣṇu [wĕ̆ să nŭ]. LM. **ဗိမ်ဂူ**, ဗိသ်နု bisnu [bès nŭ].]

ဗိမ်ပက်, ဗိသ်သုကရ် bis su kar [bès sŭ kɔr], **ဗိမ်ပကမ်မ**, ဗိသ်သုကာရ်မ္မ bis su karm ma [bès sŭ kɔrm mă] n. (**ကမ်မ**, ကာရ်မ္မ karmma [kɔrm mă].) a divine architect who assisted in the foundation of Sri Ksetra, and was later reincarnated as Kyanzittha. အွာဗီသ္ဘဝ်မပြဲမွဲ၊ ညးမဒှ်ပူဂိုအရီအဇင်ပွဲကိုဖျေါရိဟ်ကွက်ခွံပ္ဘန်ဥၤ်ဖြိခေတြ။ သရေခေတ္တရမြို့ကိုတည်ဆောက်ရာတွင် ပန္နက်ချရာ၌ အကူအညီပေးခဲ့သော ပိသုကာဆရာအရှင်သူမြတ်၊ ဗွဲကြ်ကွၤ်လုပ်စ၊ ကျိုဒ့ှ်ကွၤ်သွိင်တလန်ကေသာ။ နောက်ပိုင်းတွင်လူဝင်စားပြီးကျန်စစ်မင်းဖြစ်လာသည်။ **တြာပ်ဗိမ်ပကာ်**, တြာပ်ဗိသ်သုကရ် trāpbissukar [trap bès sŭ kɔr] n. designation of officerin charge of building palace. မဟိမုသွဲဒ့ှ်တ္ဘပညာသ္ဂိုပ်သ္ဘသိုင်ခွံနန်။ နန်းတော်တည်ဆောက်ရေးတွင် တာဝန်ယူတည်ဆောက်သောပညာရှင်အရာရှိ၏ ဘွဲ့နာမ။ **တြာလာ်ဗိမ်ပကာ်**, တြာလာန်ဗိသ်သုကရ် tralāc bis sukar [tra lac bès sŭ kɔr] n. a locality near Lamphun. တိဥာ်ဒေသမန္ခံကရုပ် ဥၤ်လာမ်ဖုန်မွဲ။

www.monlibrary.com

လာန်ဖွန်းမြို့အနီးရှိဒေသတစ်ခု။ Var. **မိသ်ပုကလ်**, ဗိသ်သုကလ် bis su kal [bès sŭ kɔl]. Cf. **မိသ်ပုကၠမ္မၚဝပုတ်**, ဗိသ်သုကာရ်မ္မဒေဝပုတ် bis su karm ma de wa put [bès sŭ kɔrm mă dè wĕ put]. [LM. **မိသ်ကဝ်**, ဗိသ်ကဝ် biskaw [bès kɔ].SM. **မိသကဝ်**, ဗိသကဝ် bisakaw [bĭ să kɔ] n. architect. အ္စာဗီသ္ကဝ်။ ပိသုကာဆရာ။(၂) housebuilder. ပူဂုံသ္ဒာဗီသ္ကဝ်မသိုင်ခွံသ္ဒိဒ္ဒာန်။ နေအိမ်တည်ဆောက်ပေးသောပိသုကာဆရာ။ **ဗိတဂါ**, ဗိတဂါ bitagā [bĭ tă gèɑ].]

မိသ်ပုကၠမ္မ, ဗိသ်သုကာရ်မ္မ bissukarmma [bès sŭ kɔrm mă] n. Viśvakarman, architect. အ္စာဗီသ္ကဝ်။ ပိသုကာဆရာ။ (၂) housebuilder. ပူဂုံသ္ဒာဗီသ္ကဝ်မသိုင်ခွံသ္ဒိဒ္ဒာန်။ နေအိမ်တည်ဆောက်ပေးသောပိသုကာဆရာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိသ်ပုံကာ်**, ဗိသ်သုကာရ် bissu kar [bès sŭ kɔr].

မိသ်ပုကၠမ္မၚဝပုတ်, ဗိသ်သုကာရ်မ္မဒေဝပုတ် bis su karm madewaput [bès sŭ kɔrm mă dè wĕ put] n. A divine architect who assisted in the foundation of Śrī Kṣetra. အ္စာဗီသ္ကဝ်မပြဲမွဲ၊ ညးမဒ္ဒ်ပူဂုံအရီအဗင်ပွဲကိုဖျဲရိုဟ်ကွက်ခွံပ္ဍန်ဥုင်ဖြိုခေတြ။ သရေခေတ္တရဖြို့ကိုတည်ဆောက်ရာတွင် ပန္နက်ချရာ၌အကူအညီပေးခဲ့သောပိသုကာဆရာ၊ အရှင်သူမြတ်။ Cf. **မိသ်ပုကာ်**, ဗိသ်သုကာရ် bissukar [bès sŭ kɔr]. [**မိသ်ပုကၠမ္မ**, ဗိသ်သုကာရ်မ္မ bissukarmma [bès sŭ kɔrm mă] n. as **မိသ်ပုကာ်**, ဗိသ်သုကာရ် bis su kar [bès sŭ kɔr]. **ၚဝပုတ်**, ဒေဝပုတ် de wa put [dè wĕ put]. Skt. **ၚဝပုတြ**, ဒေဝပုတြ dewa putra [dè wĕ pŭ tră]. /P. **ၚဝပုတ်တ**, ဒေဝပုတ်တ de waputta [dè wĕ put tă] n. minorgod. ဒေဝတ်သူတ်မန္ဒံကဆံင်အသွဝ်။ အဆင့်နိမ့်သောနတ်ဒေဝတာ။]

ဗဟ်, ဗဟ် bah [bɔ̀h] n. (MM.) **ဗဟ်သၦ**, ဗဟ်သနာ bah sa nā [bɔ̀h să nɑ] n. to bear in mind. ဗ်ဒ္ဓဟ်ပွဲစိုတ်၊ ဂွံသ္ဒိ။ သတိရအောက်မေ့သည်၊ အောက်မေ့သည်။ [LM. **ဗဟ်**, ဗဟ် bah [bɔ̀h]. SM. **ဗ်**, ဗ် bah [bɔ̀h] v. to remember. ဂွံသ္ဒိ၊ ဗ်သ္ဒာ။ သတိရသည်၊ အောက်မေ့သည်။ (၂) call to mind. ကလေင်ပ္ဍန်ဂွံသ္ဒိ။ ပြန်လည်သတိရသည်။ Skt./P. , **ဝါသၦ**, ဝါသနာ wā sanā [wèɑ să nɑ] n. recollection. ဒဒ္ဒ်မသမ္ဒိဒး၊ ဒဒ္ဒ်မဂွံသ္ဒိ။ အမှတ်ရခြင်း၊ သတိရခြင်း။]

ၚဟ်, ဝေဟ် beḥ [bĭh] npr. you (sing. ကိုန်မွဲ။ ခုကိန်း). မွး၊ ဗ္ဂေါ်။ သင်၊ မင်း။ (၂) thou. (sing. ကိုန်မွဲ။ ခုကိန်း). မွးဂ္ဂ်၊ ဗ္ဂေါ်ဂ္ဂ်။ သင်က၊ မင်းက။ Cf. **ကုမ်**, ကုံမ်ᐩ kuṁ

www.monlibrary.com

[kum], ꩻꩥ, ꩫꩥ bnaḥh [bənèh].[LM. ꩬꩻ, ꩬꩥ beḥh [bĭih].SM. ꩬꩻ, ꩬꩥ pèh [bĭih].]

ꩻꩫ, ꩫꩫ bgū [bgù] v. (MM.) to shower down. သွန်ဂူခွေ့(ဖြဲ)။ ရွာကျစေသည်(မိုး)။ [LM. ; Cf. SM. ꩻꩫ, ꩻꩬ həgū [hə̆ gù]. MM. ꩻꩫ, ꩻꩬ bagū [bə̆ gù]. Earlier. သာတဲ့မပြတ်ညိုက်၊ သာ၍စောသော။ ꩻꩫꩬ, ꩫꩫꩬ pgūr [pəgùr]. ꩫꩬ, ꩬꩬ gūr [gùr] v. (rain) to fall. သွန်ဂူပြတ်ခွေ့(မဖြဲ)။ အစက်ကျစေသည်(မိုးစက်)။]

ꩫꩫꩬ, ꩫꩫꩬ bguir [bəgùr] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်ဟောင်ခယျကောတ်လင်။ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ ꩻꩫꩫꩬ, ꩻꩫꩫꩬ sab guir [sə̆ bəgùr] v. (MM.) to cause to shine. သွန်ဂူယးတွး။ ထွန်လင်းတောက်ပစေသည်။ (၂) to set light to. သွန်ဂူတိုန်။ လောင်တက်စေသည်။ Cf. LM. ꩫꩫꩍ, ꩫꩫꩍ bguiw [bəgù]. SM. ꩻꩫꩍ, ꩻꩬꩍ bəgù [hə̆gù]. MM. ꩻꩫꩍ, ꩻꩬꩍ ba guiw [bə̆ gù]. ꩫꩬ, ꩫꩬ gir [gĭr] v. to shine. ယးတွး။ ထွန်းလင်းသည်။

ꩫꩫꩬꩻꩫꩬ, ꩫꩫꩬꩻꩫꩬ bguirhaguir [bəgùr hə̆ gùr] v. blow fire to be a blaze, blow fire to be a flame, to blow to cause shine. ဗဂိုသဂိုပွတ်။ မီးတောက်လာရန်မှုတ်သည်။

ꩻꩥ, ꩫꩥ bgaḥh [bgèh], ꩻꩥ, ꩫꩥ pgaḥh [pəgèh]. (ꩻꩥ, ꩫꩥ bgaḥh [bgèh] 1455, ꩻꩥ, ꩫꩥ pgaḥh [pəgèh] MM.). ꩈꩫꩻꩥ, ꩈꩫꩫꩥ twah bgaḥh [twɔh bgèh] v. to be verbally equivalent. ဟိုတွံဂး။ ဟောပြောသည်။ [ꩬꩥ, ꩬꩥ gaḥh [gèh] v. say. ဟို။ ပြောသည်။ (၂) to say. ဟိုဂး၊ ပြောဆိုသည်။]

ꩭ, ꩭ bña [bəŋə̆] n. ꩭ, ꩭ bña' [bəŋə̆] n. irrigated land. တိဗ္ဗမဂွံကျင်ဥာ်နူကိုစြာင်ဥာ်။ ဆည်ရေသောက်လယ်။ (၂) paddy land. တိဗ္ဗ၊ ဝါဗ္ဗ။ လယ်မြေ၊ စပါးစိုက်မြေ။ ꩬꩭ, ꩬꩭ tibña [tæ̆ bəŋə̆], ꩬꩭ, ꩬꩭ tibña [tæ̆ bəŋə̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩮ, ꩮ ña [ŋə̆] n. (MM.) ꩬꩮ, ꩬꩮ ti ña [tæ̆ ŋə̆]. Opp. လက်ဗတား။ ဆန့်ကျင်ဘက်။ ꩫꩬ, ꩫꩬ klo' [klɔ̆]. Der. ꩻꩮ, ꩻꩮ bar ña [bə̀r ŋə̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. ꩭ, ꩭ bña [bəŋə̆], ꩮ, ꩮ ña [ŋə̆]. SM. ꩯ, ꩯ ŋə̆ [ŋə̆].]

www.monlibrary.com

ဗုဓ္ဓေပ္ပါဒ်ာ်, ဗုဓ်ဝေပ်သ္ထာန် bña jāp jāp sthān [bəŋɛ̌ jàp jàp səthɑn] adv. every where are paddy land (rice-land). တိဗုဇ္ဈာပ်ဇ္ဈာပ်ဌာန်။ နေရာတိုင်း လယ်မြေဖြစ်လျက်။

ဗုဓ်, ဗုဒ် bña' [bəŋɔ̌] n. paddy land, rice-land. ဗွ။ ၌။ လယ်၊ လယ်မြေ။

ပ္တာ်, ပ္တန် btan [bətɔn] v.to establish. ခွံဗဒှ်၊ ပ္တန်ဗဒှ်။ တည်ထောင်သည်၊ ထူထောင်သည်။ (၂) to erect. သိုင်ခွံ၊ ပ္တိုပ္တိုန်။ တည်ဆောက်သည်၊ စိုက်ထူသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပ္တာ်,** ပ္တန် ptan [pətɔn].

ပ္ဒီ, ဒ္ဒိ bdi' [bədǐ] v. to touch. သ္ဂိုစုက်ဒး၊ သ္ဂိုဒ္ဒွံဒး။ ထိစေသည်၊ ဝှေ့စေသည်။ [LM. **ဒီ,** ဒိ di' [dǐ] v. to hit. တေက်ဒး၊ ဒုတ်ဒး။ တိုက်မိသည်၊ ရိုက်မိသည်။ (၂) to strike against. ဒုက်၊ တက်၊ ဂစာန်ဧတော်။ ထုသည်၊ ရိုက်သည်၊ တိုးဝှေ့သည်။ (၃) to touch. သ္ဂိုစုက်ဒး၊ သ္ဂိုဒ္ဒွံဒး။ ထိစေသည်၊ ဝှေ့စေသည်။]

ပ္ဒာ်, ဒ္ဒရ် bdar [bədɔ̀r] v.to cover. လဒှိ၊ တ္ဂာတ်လဒှိ၊ ကြောပ်လဒှိ။ အုပ်သည်၊ ပိတ်သည်၊ အုပ်ဖုံးသည်။ (၂) to shade. စိုး၊ စိုဒ္ဒာ၊ ဆိုဒဝ်။ ကာသည်၊ ကာဆီးသည်၊ ဆီးတားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပ္ဒာ်,** ဒ္ဒရ် pdar [pədɔ̀r].

ဇ္ဒာ်, ဒ္ဒောရ် bdor [bədɔ̀^{2}r] v. to cover. လဒှိ၊ တ္ဂာတ်လဒှိ၊ ကြောပ်ဗ္ဒန်။ အုပ်သည်၊ ပိတ်သည်၊ ဖုံးအုပ်သည်။ (၂) to shade. စိုး၊ စိုဒ္ဒာ၊ ဆိုဒဝ်။ ကာသည်၊ ကာဆီးသည်၊ ဆီးတားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပ္ဒာ်,** ဒ္ဒရ် pdar [pədɔ̀r].

ဗ္ဒ, ဒ္ဒ bdau [bədɛ̀ɑ^{1}] v. to chase away. ဗက်ပ္တိတ်ထော်၊ ဗက်ဗ္ဒထော်။ မောင်းထုတ်သည်၊ မောင်းနှင်ထုတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဇ္ဒာဝ်,** ဒ္ဒောဝ် pdow [pədɔ̀^{2}].

ပ္ဒာ်, ဒ္ဒမာ် bdah [bədɔ̀h] v. to make into. ကျောန်ဗဒှ်၊ ကျောန်ပ္တိတ်။ ဖြစ်အောင်ပြုလုပ်သည်၊ ထုတ်လုပ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပဒသ်,** ပဓသ် pa'das [pǎ dɔ̀s].

ပ္ဒးဟ်, ဒ္ဒးဟ် bdaḥh [bədɛ̀h] v. to take refuge. ဗ္ဒဗ္ဒဲမံင်။ ခိုလှုံနေသည်။ [LM. **ပ္ဒးဟ်,** ဒ္ဒးဟ် bdaḥh [bədɛ̀h], **ပ္ဒးဟ်,** ပ္ဒးဟ် pdaḥh [pədɛ̀h], **ဗဎးဟ်,** ဗဓးဟ် bɑdaḥh [bɛ̌ dɛ̀h], **ပဒးဟ်,** ပဓးဟ် padaḥh [pǎ dɛ̀h].]

ပ္ဒး, ဒ္ဒး bnaḥh [bənɛ̀h], **ပ္ဒးဟ်,** ဒ္ဒးဟ် bnaḥh [bənɛ̀h] npr. you. မ္ဒး။ သင်။ Cf. **ကုံမ်,** ကုံမ်^{J} kuṁ [kum], **ဇဗဟ်,** ဇေဟ် beḥ [bǐh]. [LM. **ပ္ဒး,** ဒ္ဒး bnaḥ [bənɛ̀h], **မ္ဒး,** မ္ဒး mnaḥ [mənɛ̀h].]

ပ္ဒးဗဒုမ်ဟိဋ်, ဒ္ဒးဗဒုမ်ဟိစ် bṅaḥ ba dum hic [bənɛ̀h bɛ̌ dùm hɛt] n. Brahmin

www.monlibrary.com

who gives the welfare, Brahmin who do delightful. ဗ္ဒးမပပွထမိက်၊ ဗ္ဒးမပပွထိုက်။ ကောင်စားရေးကိုစွမ်းဆောင်ပေးသောပုဏ္ဏား၊ အားနှစ်သက်စရာကောင်းသောအပြုအမူကိုပြုလုပ်သည့်ပုဏ္ဏား၊

ဗ္ဒင်, ဍ္ဍင် bnaṅ [bənɛ̀aŋ] n.& nq. (1218) unit of paddy land. အစ္စံဗွတ်သွဲ့တိဗ္ဒ။ လယ်မြေအကျယ်အဝန်းတိုင်းစံ၊ အတိုင်းအတာတစ်ခု။ (**ဗ္ဒင်ကာ်**, ဍ္ဍင်ကရ် bnaṅ kar [bə nɛ̀aŋkɔr] nq. unit of land measure. အစံဗွတ်သွက်သွေဂံတွတ်တိဗ္ဒ။ လယ်မြေတိုင်းတာရန်အတွက် စံအတိုင်းအတာတစ်ခု။) **ဗ္ဒင်ကာ်**, ဍ္ဍင်ကရ် bnaṅ kar [bəṇɛ̀aŋ kɔr] n.& nq. unit of land measure. အစံဗွတ်သွက်သွေဂံတွတ်တိဥာ်။ ရေမြေတိုင်းတာရန်အတွက်စံအတိုင်းအတာတစ်ခု။ [LM. **ဗ္ဒင်**, ဍ္ဍင် bnaṅ [bə nɛ̀aŋ], **ဂ္ဒင်**, ဒ္ဍင် gnaṅ [gə nɛ̀aŋ]. SM. နင် naṅ [nɛ̀aŋ] n. paddy-bound. ဇုက်ဗ္ဒင်။ ကန်သင်းရိုး။ (၂) compartment of paddy field as land measure. တန်ခြာလဝ်ပွဲတိဗ္ဒ၊ သွလဝ်ညံဝ်ရ်ဗွတ်တိဥာ်။ လယ်မြေအားအတိုင်းအတာအနေဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောအကန့်။ **ဗာင်**, ဓာင် bāṅ [bàiŋ] n. tiers at base of stupa. အဆင်မန္တံပွဲကိုတံသွိုင်၊ ကျာ်စေတီ။ စေတီတော်အောက်အခြေရှိအဆင့်များ။ (၂) terrace. တိဒိုမကွောန်လဝ်ဗိုပြင်ဇိုင်တွိန်၊ သွက်သွေဂံတိုလွိစ။ စိုက်ပျိုးရန်အတွက်လှေကားထစ်ပုံသဏ္ဌာန်၊ ဖော်ဆောင်ထားသောတောင်စောင်းမြေ။]

ဗ္ဒတ်, ဍ္ဍတ် bnat [bənɔ̀t] n. Limit. တင်မကွာတ်လဝ်။ ကန့်သတ်ချက်။ (၂) term. ဗွတ်ခြာအခိုင်၊ ခြံ။ ကာလအပိုင်အခြား၊ သက်တမ်း။ **ဗ္ဒတ်တိ်ာ်ဝိလ်**, ဍ္ဍတ်ဘိရ်ဝိလ် bnat tir wil [bə nɔ̀t tir wil] n. limit of measurement ဗွတ်ကွာတ်တွိုဒ္ဍက်။ အတိုင်းအတာကန့်သတ်ချက်။ (၂) length of time. လလံအခိုင်။ ကြာချိန်။ (၃) end of time. ကွောတ်အခိုင်။ ဆုံးခန်းတိုင်ချိန်။ (MM.) measure. ဗွတ်။ အတိုင်းအတာ။ (၄) dimensions. ဗွတ်ပမာဏ၊ ဗွတ်ဗွတ်၊ သွောတ်ဗွတ်၊ အရွယ်ပမာဏ၊ အတိုင်းအတာ။ (၅) extent. ဗွတ်သွဲ့။ အကျယ်အဝန်းအတိုင်းအတာ။ (၆) amount. ဗွတ်လွိဟ်။ အရေအတွက် အတိုင်းအတာ။ (၇) criterion. တွံစံစရဲ့ ကဆံင်ဥာ်။ မှတ်ကျောက်။ **ဗ္ဒတ်ဂလိုင်**, ဍ္ဍတ်ဂလိုင် bnatgaluiṅ [bənɔ̀t gɛ̆ lɛ̀ŋ] n. amount. ဗွတ်လွိဟ်။ အရေအတွက် အတိုင်းအတာ။ (၂) quantity. လွိဟ်၊ ပမာဏ။ အရေအတွက်၊ ပမာဏ။ (၃) equivalent quantity. လွိဟ်မတုပ်သွဟ်၊ ပမာဏမတုပ်သွဟ်။ တူညီသောအရေအတွက်၊ တူညီသောပမာဏ။ **ဗ္ဒတ်ဍုဟ်**, ဍ္ဍတ်ဍုဟ် bnat ñuh [bənɔ̀t ŋùh] n. value. ဗွတ်ဍုဟ်မး၊ ဍုဟ်မး။ ဈေးနှုန်းအတိုင်းအတာ၊ ဈေးနှုန်း။ **ဗ္ဒတ်ဇေဆာက်**, ဍ္ဍတ်ဇနောက် bnat janòk [bənɔ̀t jɛ̆ nòk] n. breadth. ဗွိုက်သွဲ့။ အနံအကျယ်။ **ဗ္ဒတ်တမာ**, ဍ္ဍတ်တမာ bnat tamā [bənɔ̀t tă ma] n. equal size.

www.monlibrary.com

ခိုတ်တွာ။ မျလောက်။ **ဗွတ်ပြဓတ်**, ဓွတ်ပြဓတ် bnat pra ḅat [bənɔ̀t prɑ̆ ɲɔt] n. dimensions. ဗွတ်ပမာဏ၊ ဗွတ်ဗွတ်၊ သွောတ်ဗွတ်။ အရွယ်ပမာဏ၊ အတိုင်းအတာ။ **ဗွတ်ယာမ်**, ဓွတ်ယာမ် bnat yām [bənɔ̀t yàm] n.id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ **ဗွတ်သလုင်**, ဓွတ်သလုင် bnatsaluṅ [bənɔ̀t sɑ̆ lɜŋ] n. height. ဗွတ်သမျုင်။ အရပ်အမြင့်အတိုင်းအတာ။ **ယာမ်ဗွတ်**, ယာမ်ဓွတ် yām bnat [yàm bənɔ̀t] n. extent. ဗွတ်သွဲ့။ အကျယ်အဝန်းအတိုင်းအတာ။ (၂) term. ဗွတ်ခြာအခိင်၊ ခြ်။ ကာလအပိုင်းအခြား၊ သက်တမ်း။ **ယာမ်ဗွတ်တမာ**, ယာမ်ဓွတ်တမာ yām bnat ta mā [yàm bə nɔ̀t tɑ̆ mɑ] n. equal size. ပမာဏတုပ်၊ ခိုတ်တွာ၊ ခိုတ်တွာဂ့်။ ပမာဏတူ၊ မျလောက်၊ ထိုမျလောက်။ H.L.Cf. **ပိယိုအယ်**, ဝိရ်ယာယ် piryāy [pir yɑi], **ဂိလုင်**, ဂိရ်လုင် gir luṅ [gir lɜŋ], **ဘပ်ဝ်**, အပ်ဝ် ʾapåṅ [ɑ̆ pɔŋ], **လုကော်**, လုက်ော် lu kaw [lɨ̆ kɑo^{3}]. [LM. **ဗွတ်**, ဓွတ် bnat [bənɔ̀t], **ဇွတ်**, ဇွတ် jnat [jənɔ̀t], **ဇနွာတ်**, သ္နောတ် snot [sənɒt], **သ္နတ်**, သ္နတ် snat [sənɔt], **ဆ္နတ်**, ဆ္နတ် cnat [cənɔt] n. measure. ဗွတ်။ အတိုင်းအတာ။ (၂) extent. ဗွတ်သွဲ့။ အကျယ်အဝန်းအတိုင်းအတာ။ (၃) number. လွိဟ်။ အရေအတွက်။ (၄) term. ဗွတ်ခြာအခိင်၊ ခြ်။ ကာလအပိုင်းအခြား၊ သက်တမ်း။ (၅) duration. အခိင်မတန်တဖိုန်ဖိုန် ခိုင်ခိုင်၊ ခြ်။ တည်တံ့ခိုင်မြဲသောအချိန်၊ သက်တမ်း။]

SM. **ဇာတ်ဟဝတ်**, နောတ်ဟာတ် nothəbat [nɒt hɑ̆ ɒt] n.measurements. သွောတ်ဗွတ်။ အတိုင်းအထွာ။ **ဝတ်**, ဝတ် ḅat[ɒt] v. to match. ပြိုင်၊ ပြိုင်ပွဲနှိုင်။ ပြိုင်သည်၊ ယှဉ်ပြိုင်သည်။ (၂) measure. ဝတ်၊ ဝတ်ကွာတ်။ တိုင်းသည်၊ တိုင်းတာသည်။ **ယာမ်ဗွတ်**, ယာမ်ဓွတ် yāmbnat [yàm bənɔ̀t] adv. ခိုတ်တွာ။ အဘယ်မျလောက်။

ဗွတ်ကာယုက်, ဓွတ်အာယုက် bnatʾāyūk [bənɔ̀t ɑ yɜ̀k] adv. life-time. ဗွတ်အာယုက်။ အသက်တာ။

ဗွတ်တိုရွိလ်, ဓွတ်တိရွိလ် bnattirwil [bənɔ̀t tæ̆ rwil]prep. all time. ဗွတ်တွိုး။ အချိန်တိုင်း။

ဗွမ်, ဓွသ် bnas [bənɔ̀s] n. spear. ဗွုပ်။ လုံ။ Cf. (**သဇေ**, သနေ sane [sɑ̆ ne].) [LM. **ဗွဟ်**, ဓွဟ် bnas [bənɔ̀s], **ဇွာဟ်**, ဇွောဟ် bnoh [bənɔ̀h], **ဗ္ဗုဟ်**, ဗ္ဗုဟ် bnuh [bənùh].SM. **ဗုဟ်**, နုဟ် nùh [nùh].]

ဗျာဒေဟ်, ဗျာဒေသ် byādes [byɛ̀ɑ đih] n. &v. Prophecy. ပျးဒိုဟ်၊ ကိုန်တွဟ်၊ တွံပျး

www.monlibrary.com

နိမိတ်။ ဗျာဒိတ်၊ ဟောကိန်း၊ နိမိတ်ဖတ်ခြင်း။ (၂) to prophesy. ပို့တ်တွဟ်ကို ကိုန်တွဟ်၊ နိမိတ်တွံကျာ် မတွံပို့တ်လဝ်ကို။ ဟောကိန်းထုတ်သည်၊ ဘုရားထုတ်ဖော် ဟောခဲ့သော ဟောကိန်းနိမိတ်။ (၃) foretell. ကျာ်တွံလဝ်ဗွဲဂတ၊ တွံလဝ်ဗွဲဂတ။ ဘုရားကြိုတင်ဟောထားကြားသည်။ ကြိုတင်ဟောကြားထားသည်။ [LM. **ပျ့ဴးနိုဟ်**, ဗျးနိုဟ် pyaḥduih [pyah dɜ̀h]. SM. **ပျ့ဴးနိုဟ်**, ဗျးနိုဟ် pyaḥduih [pyah dɜ̀h] v. LM. **ပယျ့ဴးနိုဟ်**, ပယျးနိုဟ် pa yyaḥ duih [pă yah dɜ̀h], **ပျ့ဴးဒေဟ်**, ဗျးဒေဟ် pyaḥ deh [pyah đih], **ဗျ့ဴးနိုဟ်**, ဗျးနိုဟ် pyaḥ duih [pyah dɜ̀h]. SM. **ပယးနိုဟ်**, ပယးနိုဟ် pəyahtɜ̀h [pă yah dɜ̀h] n. &v. to show. ထွး၊ ထွးပျး။ ပြသည်၊ ပြသသည်။ (၂) showing of. ထွးပျးကို၊ ပြသပေးသည်။ (၃) to show the direction. ထွးပျးကိုဂ့ံင်ပွတ်ကျိုပ်၊ ထွးပျးကိုတရ်ပွတ်ဏာမုက်။ ဦးတည်သွားသည့်လမ်းကြောင်းကိုပြသည်၊ မျက်နှာမူရာဘက်လမ်းကြောင်းကိုပြသသည်။] Cf. **ပျ့ဴးဒိသ်**, ဗျးဒိသ် pyaḥ dis [pyah đih]. Skt. **ဝျာဎဂ**, ဗျာဒေဓ vyā de śa [wyèɑ dè shă]. Cf. **ဗျာဒိဗဋ္ဌ**, ဗျာဒိဓဋ္ဌ vyā diṣṭa [wyèɑ đĭ shă tă] v. fortold. ကျဝ်တဲ့တွံလဝ်၊ တွံလဝ်ဒတဲ့၊ ကြိုတင်ဟောထားသည်။

ဗျာပါး, ဗျာဓိရ် byāpār [byèɑ pɑr] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟောင်ဓယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဗျာပါး**, သ္ဗျာဓိရ် sbyāpār [sbyèɑ pɑr] v. to render service. သ္ဂိုဒ္ဒ်တိုန်သွဘဲဒ။ ဝန်ထမ်းအမှုထမ်းဖြစ်လာစေသည်။ [Skt./P. **ဗျာပါရ**, ဗျာဓိရ vyāpāra [wyèɑ pɑ ră] n. occupation service. ကမ္မောန်မဂယိုင်လမျိုး။ အသက်မွေးကြောင်းမူအလုပ်။ LM. **ဗျာပါး**, ဗျာဓိရ byā pā ra [byèɑ pɑ ră] v. occupation. ကမ္မောန်၊ ကမ္မောန်ကိုတ်၊ ကမ္မောန်မဂယိုင်လမျိုး။ အလုပ်၊ အလုပ်အကိုင်၊ လုပ်ငန်းဆောင်တာ၊ အသက်မွေးဝမ်းကြောင်းမူ။ (၂) concern. သ္ဂိုဂ္ဂိုင်ကွဲ၊ သ္ဂိုဒ္ဒ်ဂဝိုင်။ ပူပန်စေသည်၊ စိတ်မအေးဖြစ်စေသည်။]

ဗျိ, ဧျိ byi [bўĭ] v. (MM.) **ဗျိပ္လုတ်**, ဧျိပ္လုတ် byiplut [bўĭ plut] v. to impute blame. ပို့ုန်ဒုဟ်၊ စုတ်ဒုဟ်။ အပြစ်တင်သည်၊ ယိုးစွပ်သည်။ (၂) find fault. ဍွဲဒုဟ်။ အပြစ်ရှာသည်။ [LM. **ဗျိ**, ဧျိ byi [bўĭ].; SM. **ဗျိ**, ဧျိ pўĭ [bўĭ] v. to blame. ပို့ုန်ဒုဟ်၊ စုတ်ဒုဟ်။ အပြစ်တင်သည်၊ ယိုးစွပ်သည်။]

ဗျိ, ဧျိ byĭ [bўĭ] v.(MM.) **ဒတဗျိဣာ**, ဒတော်ဧျိအာ da tau byĭā [đɛ̆ tɑo^{3} bўĭ ɑ] v. to form up in a row. ရင်ထွတ်အာနကိုကရုင်။ အတန်းလိုက်စီတန်းသွားသည်။ **လ ပေါက်ဗျိဣာ**, လပေါက်ဧျိအာ la pok byĭ 'ā [lɛ̆ pok bўĭ ɑ] v. to desecrate

www.monlibrary.com

successively. ဆက်တဲ့ပွံသွအာအဲပရဲ့, ဆက်ပြီးမလေးမစား ပြုလုပ်သွားသည်။ [LM. ဦ, ဦ jï [jï] v. to arrange in order. ပြေင်ရင်ဖျိုလဝ်။ အစီအစဉ်အလိုက် တန်းစီထားသည်။ ဩ, ဧ cï [ci] v. to arrange. ပြေင်၊ ရင်လဝ်။ စီသည်၊ စီတန်းထားသည်။]

ဗျ, ဓျ byau [byèa^{1}] n. (MM.) ယာတ်အပြက်ဓျ, ယာတ်အပြက်ဓျ yāt' apråkbyau [yàt ă prɔk byèa^{1}] n. kind of patterned silk. ယာတ်သုတ် မန္ဒနှိုတ္ဒင် တွောဝ်မွဲဂကူ။ အစင်းအဆင်ရှိသောပိုးထည်တစ်မျိုး။(= P. ပဒိတ်ဓိ, ပဒိတ်တိ pavit ti [pă wèt tæ̆].)

ဗျစ္ဆပဋိဗလ, ဗျတ္ထပဒိဗလ byat ta pa ṭi ba la [byàt tă pă tæ̆ bè̆ lè̆] n. (MM.) (one who is) experienced and competent. ညးမကျိုက်ပေင်တ်ကို ပရေင်ဆို ဂဗကိုအစော်စရဲမရင်တ္ဒုင်ကွောန်မာန်။ အတွေ့အကြုံရင့်ကျက်၍ ဆောင်ရွက်နိုင်သော အရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံသူ။ [Cf. LM. ပတိဗလ, ပတိဗလ patibala [pă tæ̆ bè̆ lè̆] n. competence. ဒဒှ်မကျိုက်ပေင်တ်ကိုဥာ်အစော်စရဲ၊ ဒဒှ်မန္ဒနှိုတ္ဒင်အစော်စရဲယို ဒုင်ယိုက်ဥေင်မာန်။ အရည်အချင်းစွမ်းရည်နှင့်ပြည့်စုံခြင်း၊ စွမ်းဆောင်ထမ်းရွက်နိုင်သော စွမ်းအားရှိခြင်း။]

ဗျာလ်, ဗျာလ် byāl [byèal] v.Mythical beast variously represented as beaked, trunked, or horned. သတ်မကွင်ပွဲကိုပုံအဂို ဂကူနာနာသာ်မထွးလဝ်၊ ညံင်ရဂိုပြင်မန္ဒသိုကိုခွ်၊ လပ်၊ ဒြင်။ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်လာပြသထားသကဲ့သို့၊ သတ္တဝါ အမျိုးအစားမြောက်မြားစွာတို့၏နှုတ်သီး၊ နှာမောင်း၊ ဦးချို။ [LM. ဗျာ, ဗျာ byā [byèa] n. beast of prey. သတ်ဗြာန်။ အသားစားတိရစ္ဆာန်။ Skt. ဝျာလ, ဗျာလ vyā la [vyèa la] n. beast of prey. သတ်ဗြာန်။ အသားစားတိရစ္ဆာန်။ (၂) serpent. ဖြဲ့။ မြွေ။]

ဗျိုလ်, ဗျိုလ် byil [byǐl] v. to suffer dearth of. သွးဒုင်စသိုင်ခတ်ကွန်၊ သွးစသိုင်ကွောဝ်ဗျို့။ ရှားပါးခြင်းခံစားရသည်၊ ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးခြင်းခံစားရသည်။ Cf. ကဟ်သက်, ကဟ်သက်^{2} kaḥ sak [kɔh sɛk]. Der. ဗယိုဝ်, ဗယိုဒ် ba yuiw [bè̆ yɜ̀] v. dearth. သ္ဂိုဗျို့ကွောဝ်။ ငတ်မွတ်စေသည်။ [LM. ဗျိုဝ်, ဗျိုဒ် byuiw [byɜ̀].SM. ဗျိုဝ်, ဗျိုဒ် pyɜ̀ [byɜ̀] v. to be hungry for. သ္ဂိုဗျို့ထင်စွစသိုင်။ အစာရေစာငတ်မွတ်စေသည်။]

ဗျိုဝ်, ဗျိုဒ် byuiw [byɜ̀] v. (1557) to cause to fight. (cock. စာင်။ elephant.

www.monlibrary.com

စိင်။) ဗဇ်။ တိုက်သည်၊ ခွပ်စေသည်။ [LM.; SM. ဗျိုဝ်, ချုဝ် pyɜ̀ [byɜ̀] v. to incite to enmity. ဆော်ကိုဒ်ဆော၊ ဗြိုက်ဖွောဝ်ကိုဂြဲဂြေက်။ ရန်ဖြစ်ရန်ထိုးဆွပေးသည်၊ ကတုံးကတိုက်ပြုလုပ်သည်။ ဧလ်, ဇလ် jal [jɔ̀l] v. to fight. သွက်ဇုံ၊ သွက်ဒြင်တွာန်။ ခွပ်စေသည်၊ စီးချင်းတိုက်စေသည်။]

ဗြ, ဗြ bra [brɛ̆] n. (MM.) **သိမ်ဗြင်ဗြ**, သိန်ဗြင်ဗြ sim braṅbra [sɛm brɛ̀ŋ brɛ̆] n. a sīmā in Dala district. သီမန္ဒပ္ပဲခရိုင်ဒလမွဲမ။ ဒလခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ဗြကိုဟ်, ဗြကိုဟ် bra kuih [brɛ̆ koh] n. Steatite pencil. တဝ်ဖွောဝ်။ ခဲတံ။ [cf. SM. **ဗၚဟ်**, ပကောဟ် ba koh [bɛ̆ kɒh], **ဖၚဟ်**, ဖကောဟ် pha koh [phă kɒh].SM. **ဟကုဟ်**, ဟကုဟ် həkuh [hă kuh]. LM. **ဖၚဝ်**, ဖကောဝ် pha kow [phă ko]. SM. **ဟၚဝ်**, ဟကောဝ် hə ko [hă ko] n. lead. ဖွောဝ်။ ခဲ။ (cf. SM. **ဟကုဟ်ဟၚဝ်**, ဟကုဟ်ဟကောဝ် həkuh həko [hă kuh hă ko] n. lead pencil. တဝ်ဖွောဝ်။ စာရေးရန်ခဲတံ။)]

ဗြတဇ, ဗြတဇ bra ta ja [brɛ̆ tă jɛ̆] n. (MM.) a nobleman who completed the rebuilding of the kelatha pagoda (**ကျာက်ကေလာသပဝ်**, ကျာက်ကေလာသပဝ် kyāk ke lā sapaw [kyɑik ke lɑ să pɔ].) n. ပူဂိုမဇဂကူမပြဲ၊ ညးမကလေင်ဖွိုက်ဗပေင်လဟိုဟ်ပလေဝ်ပ္တိုန်ကျာ်ကေလာသ (ကျာ်ကေလာသပဝ်)။ ကေလာသစေတီတော်ကိုပြီးပြည့်စုံအောင် ပြန်လည်မွမ်းမံတည်ဆောက်ပေးခဲ့သော၊ အမျိုးဇာတိမြတ်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်။[LM. has **ဗြတ်ဇ**, ဗြတ်ဇ bratja [brɔ̀t jɛ̆], **ဗြာဇ္ဇ**, ဗြာဇ္ဇ brājja [brɑ̀t jɛ̆] n. as name of little of various noble men. မဟိမုပူဂိုမဇဂကူမပြဲ။ အမျိုးဇာတိမြင့်မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်များအတွက်ဘွဲ့အမည်။ **ဇတေ**, ဇေဇ te ja [te jɛ̆], **ဇတေး**, ဇေဇး tejaḥ [te jɛ̀h] n. high form of address. ဗိုမကော်ခစပူဂိုမန္ဒံကိုကဆံင်သွင်သွင်တံ။ အဆင့်မြင့်မြတ်သောပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက်ခေါ်ဝေါ်သုံးစွဲကြသောအသုံးအနှုန်း။ lit. လိက်ပတ်။ စာပေ။ lord majesty. တွအဝို့။ အာဏာရှင်။]

ဗြလင်, ဗြပေင် brapeṅ [brɛ̆ peŋ] n. Indian coral tree. တွံဗပေင်။ ပင်လယ်ကသစ်ပင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပုမ်လင်**, ပုံမ်ပေင် pumṃpeṅ [pum peŋ]. **ဗြလင်**, ဗြပေင် bra peṅ [brɛ̆ pɔiŋ] n. full moon day. တွဲသီဗပေင်။ လပြည့်နေ့။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပုပိုည်**, ပုဗိည်ဒ် pupiñ [pŭ pɛn]. **ဗြလင်**, ဗြပေင် brapeṅ [brɛ̆ pɔiŋ] v. to fill. ဗပေင်။ ဖြည့်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပုပိုည်**, ပုဗိည်ဒ် pupiñ [pŭ

--- www.monlibrary.com

pɛn].

ဖပိုံ, ဗဍုန် brapuin [brɛ̆ pon] v. to practise. သွအကေင်၊ ပ္ကတ်၊ ပ္ကတ်ပ္လေင်။ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်သည်၊ လေ့ကျင့်သည်။ (၂) commit. ကေတ်တာလျိုင်၊ ခုင်တာလျိုင်၊ သွလဝ်ကတိ။ တာဝန်ယူသည်၊ တာဝန်ခံသည်၊ ကတိပြုသည်။ လုတ်၊ လုတ်လောန်၊ လုဟ်၊ လုဟ်လောန်။ ကျူးလွန်သည်၊ မှောက်မှားသည်။ (၃) perpetrate. လုတ်၊ လုတ်လောန်၊ လုဟ်၊ လုဟ်လောန်။ ကျူးလွန်သည်၊ မှောက်မှားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗပိုံ, ဗဍုန်** bapuin [bɛ̆ pon].

ဖဂွာယ်, ဗဒွောယ် bra bwoy [brɛ̆ bwòɑ²] n. accordance. ပွမတုပ်သွဟ်စိုတ်၊ တင်မတုပ်သွဟ်စိုတ်။ သဘောတူညီခြင်း၊ သဘောတူညီချက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗိဂဟာယ်, ဗိဗောယ်** biboy [bĭ bòɑ²].

ဖဂမောက်, ဗမောက် bramok [brɛ̆ mòk] n.day of moon's waxing period. တ္ဂဲဖာဂိတုမံက်။ လ္ဆန်းရက်။ **ဖမံက်, ဗမံက်** bramǎk [brɛ̆ mɔ̀k] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (၂) east. ဗွံက်၊ ဒိဟ်ဗွံက်။ အဓ့ရှ၊ အဓ့ရှအရပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိဂမ်ောက်, မိန်မောက်** mirmok [mir mòk]

ဖမန်, ဗမန် braman [brɛ̆ mɔ̀n] n. rice cooked in milk. ပုင်ပြမန်၊ ပုင်ပွန်။ နို့ဆွမ်း၊ ဂဏ္ဍာနို့ဆွမ်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပဒမန်, ပရမန်** paraman [pɑ̆ rɑ̆ mɔn].

ဖဝုတ်, ဗဝုတ် brawut [brɛ̆ wùt] n. churn. ဗဝုတ်။ ကြိတ်ဆုံ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗုဝုတ်, ဗုဝုတ်** bu wut [bŭ wùt].

ဖသမ်ဍေဝ်, ဗသမ်ဍေဝ် brasaṁḍew [brɛ̆ sɔm ɗie], **ဖသမ်ဍေ, ဗသမ်ဍေ** brasaṁḍe [brɛ̆ sɔm ɗe] n. (MM. **သ္ဓိုင်ဖသမ်ဍေဝ်, သ္ဓိုင်ဗသမ်ဍေဝ်** smiṅ bra saṁḍew [smoiŋ brɛ̆ sɔm ɗie].) n. a prince in Dhammaceti time. ယွဲကောန်သွိင် လက်ထက်သွိင်ဓမ္မစေတီမွဲတွ့။ ဓမ္မစေတီမင်းလက်ထက် မင်သားတစ်ပါး အမည်။ [Thai. **ဖဿင်ဒီ, ဗဿင်ဒီ** phra sǎṅ ḍi [phrɑ̆ sɔŋ ɗi] n. lord Illuminate-the-mind. တ္ဂညးမကိုလညာတ်ပညာ။ အသိပညာပေးစွမ်းသောအရှင်သွင်။]

ဖသင်ဒီ, ဗသင်ဒီ bra sǎṅ ḍi [brɛ̆ sɔŋ ɗi] n. see. ရံင်။ ရှ။ **ဖသမ်ဍေဝ်, ဗသမ်ဍေဝ်** brasaṁḍew [brɛ̆ sɔm ɗie].

ဖဟသ်ပတိ, ဗဟသ်ပတိ brahaspati [brɛ̆ hɔs pɑ̆ tæ̆] n. Jupiter. ဂ္ဂြိဟ်ဗြဟ္မ်။ ကြာသပတေးဂ္ဂြိလ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗြိဟသ်ပတိ, ဗြိဟသ်ပတိ** bri has pati [brĭ hɔs pɑ̆́ tæ̆].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဗြဟ်းပတိဝါး်, ဗြဟသ်ပတိဒါရ် brahas patiwār [brɛ̆ hɔs pă tæ̆ wɛ̀ar] n. **ငဇုယ် ဗြဟ်းပတိဝါး်**, ငဇုယ်ဗြဟသ်ပတိဒါရ် tṅey brahas patiwār [tŋea brɛ̆ hɔs pă tæ̆ wɛ̀ar] n. Thursday. တွဲဖြဉ်တိ။ ကြာသပတေးနေ့။ Cf. **ဗိဟ်းပတိ**, ဗိဟသ်ပတိ bihaspati [bĭ hɔs pă tæ̆]. [Skt. **ဗြဟ်းပတိ**, ဗြဟသ်ပတိ bṛhas pa ti [brhɔs pă tæ̆]. **ဗြဟ်းပတိဝါး**, ဗြဟသ်ပတိဒါရ bṛhas pativāra [brhɔs pă tæ̆-wɛ̀a ră].]

ဗြဟ္မ, ဗြဟ္မ brahma [bră hmă] n. **ဗြဟ္မာ**, ဗြဟ္မာ brahmā [bră hma] n. Brahmā. ဗြီ။ ဗြဟ္မာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဗြုမ်**, ဗြုမ် brum [brùm].

ဗြဟ္မဇာလသုတ်, ဗြဟ္မဇာလသုတ် brahmajālasut [bră hmă jɛ̀a lɛ̆ sut] n. (MM.) a sutta setting out the doctrine of the silas and the soul,expounded by Sona and Uttara in their mission to Suvaṇṇabhūmi. သုတ်မွဲကွပ်၊ မစ္ဆိန်ပြမာန်ပိတ်လဝ်မူဝါဒသီလကို့စေတသိက်၊ မပွဲက်ထွးလဝ်အဓိပါန္ဓ၊ မှာထေသောဏကို့မှာထေဥတ္တရ၊ တ္ဘညးမသ္ဒါဇလးနင်၊ သွက်သွေဂ်ကွဉ်ပ္ဓန်သာသနာပွဲဒုဉ်သဒို (သုဝဏ္ဏဘူမို့) တံပွဲကို့ဂကော်ပ္ဓန်သာသနာသုဝဏ္ဏာဘူမို့။ သုဝဏ္ဏာဘူမို့သို့သာသနာပြုရန်အတွက် စေလွှတ်ခဲ့ခြင်းခံရသော၊ သာသနာပြုအဖွဲ့သောဏမထေနှင့်ဥတ္တရထေတို့ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဖော်ပြထားသော စိတ်စေတသိက်နှင့်သီလမူဝါဒ်ကို၊ ထုတ်ဖော်ပြထာန်းထားသော သုတ်ကျမ်းတစ်ကျမ်း။ [P. **ပဋ္ဌာ**, သုတ္တ sutta [sut tă].]

ဗြဟ္မဒိဝ်, ဗြဟ္မဒိဝ် brahmadiw [bră hmɛ̆ diw] n. (**တိစာရ်ဗြဟ္မဒိဝ်**, တိစာရ်ဗြဟ္မဒိဝ် ti cārbrahmadiw[tæ̆ car bră hmɛ̆ diw].) n.a leading monk of Pagan in the reign of Kyanzitha. ကို့ပ်သ္ဓိပ်ပ္ဓတရ်သင်၊ ပွဲဒုဉ်ဗုကာ်လက်ထက်သွိင်တလန်ကေသာမွဲဇကု။ ပုဂံပြည်ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်သံဃာ့ဥသျောင်တစ်ပါး။ [P. **ဒေဝ**, ဒေဝ dewa [de wɛ̆] n. after an arahat. ကဆင်ဂစိုဟ်တ္ဘအရှန်။ ရဟန္တာအောက်အဆင့်။]

ဗြဟ္မပါလ်, ဗြဟ္မဓိလ် brahmapāl [bră hmɛ̆ pal] n. (**တိစာရ်ဗြဟ္မပါလ်**, တိစာရ်ဗြဟ္မဓိလ် ticārbrahmapāl [tæ̆ car bră hmɛ̆ pal])n.a leading monk of Pagan in the reign of Kyanzitha. ကို့ပ်သ္ဓိပ်ပ္ဓတရ်သင်၊ ပွဲဒုဉ်ဗုကာ်လက်ထက်သွိင်၊ တလန်ကေသာမွဲဇကု။ ပုဂံပြည်ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်သံဃာ့ဥသျောင်တစ်ပါး။ [P. **ဗြဟ္မပါလ**, ဗြဟ္မဓိလ bra hma pā la [bră hmɛ̆ pal] n. guardian of Brahmāstaṭe. ပွင်ပွဲဘုံဗြီ။ ဗြဟ္မာဘုံအစောင့်အရှောက်။]

www.monlibrary.com

ဗြဟ္မလောက်, ဗြဟ္မလောက် brahmalok [brə̆ hmɛ̀ lòk], ဗြုဟ္မလောက်, ဗြုဟ္မလောက် bru hma lok [brʊ̀ hmɛ̀ lòk] n. the highest region of the universe, the abode of the Brahmās, situated above the heavens(swar). ဒေသမန္ဒဒ္ဒဒဲသွင်အိုတ်ပွဲကိုစက္ကဝါပို၊ ဌာန်ဒ္ဒဒဲဗြိုတံမတန်တဒ္ဒံင်၊ နွံဗွဲလွှုဒုင်သွဝ်(ဒုင်ကျန်)။ ကျွန်ပ်တို့စကြာဝဠာရှိအမြင့်ဆုံးသောဒေသ၊ ဗြဟ္မာများစံမြန်းရာဘုံ၊ နတ်ဘုံနတ်နန်းအထက်၌ရှိသည်။ လောက်, လောက် lok [lòk] n. world. လိုက်။ လောက။ လောက်ဗြိုမ်, လောက်ဗြိုမ် lok bruim [lòk brɜ̀m] n. the world of Brahmās. လိုက်ဗြို၊ လိုက်ဗြဟ္မာ။ ဗြဟ္မာလောက။ [Skt./P. ဗြဟ္မလောက, ဗြဟ္မလောက brahma loka [brə̆ hmɛ̀ lò[1] kə̆].]

ဗြတာ်, ဗြတာ် bra ḅār [brə̆ ɲar] n. two each. တာတာ။ နှစ်ခုနှစ်ခု။ see. ရံင်။ ရှု။ ဗီာ်တာ်, ဗီရံတာ် birḅār [bir ɲar].

ဗြိဇိကလဂ္ဂ, ဗြိဇိကလဂ္ဂ bri ci ka la gna [brɪ̆ cɪ̆ kə̆ lɛ̆ gnɛ̆] n. The rising constellation of Scorpio, in specification of time. ဒတိုန်နက်ကျတ်ဗြိဆ္ဆာ၊ (ဂိတုကွိုန်)။ တန်ဆောင်မုန်းလ ဗြိဆ္ဆာနက္ခတ်အတက်၊ (လဂ္ဂ၊ လဂ္ဂန) အခိင်အခါပွမစ္ဆောန်ထွးကိုပွဲတြး။ အချိန်အခါအသေးစိတ်ကိုညွှန်ကြားခြင်း။ Syn. see. ရံင်။ ရှု။ ဗြိဆ္ဆာလဂ္ဂ, ဗြိဆ္ဆာလဂ္ဂ bricchālagna [brɛ̀t cha lɛ̆ gənɛ̆]. Skt. ဒြၥဋိက, ဒြၥဋိက vṛṣcika [wrsci kə̆].

ဗြိဆ္ဆာလဂ္ဂ, ဗြိဆ္ဆာလဂ္ဂ bric chā la gna [brɪ̆ cha lɛ̆ gənɛ̆] n. the rising constellation of Scorpio,= prec. (ဗြိဇိကလဂ္ဂ, ဗြိဇိကလဂ္ဂ bri ci ka lagna [brɪ̆ cɪ̆ kə̆ lɛ̆ gnɛ̆].) ဒတိုန်နက်ကျတ်ဗြိဆ္ဆာ၊ (ဂိတုကွိုန်)။ တန်ဆောင်မုန်းလဗြိဆ္ဆာနက္ခတ်အတက်၊ (လဂ္ဂ၊ လဂ္ဂန) အခိင်အခါပွမစ္ဆောန်ထွးကိုပွဲတြး။ အချိန်အခါအသေးစိတ်ကိုညွှန်ကြားခြင်း။ [Cf. Skt. ဒြၥဋိက, ဒြၥဋိက vṛṣcika [wrsci kə̆]. LM. has. ဗိဆ္ဆာ, ဗိဆ္ဆာ bicchā [bèc cha], SM. ဗိတ်ဆ, ဗိတ်ဆ picchā [bèt chə̆].]

ဗြိသလဂ္ဂ, ဗြိသလဂ္ဂ brisalagna [brɪ̆ sə̆ lɛ̆ gənɛ̆] n.The rising constellation of Taurus. ဒတိုန်နက်ကျတ်ဝိသာခါ။ ဝိသာခါနက္ခတ်အတက်(လဂ္ဂန)။ [ဗြိသ, ဗြိသ bri sa [brɪ̆ sə̆], ဗြိဟ်, ဗြိဟ် bruih [brɜ̀h].] (လဂ္ဂ, လဂ္ဂ lagna [lɛ̆ gənɛ̆].) လက်, လက်[2] lak [lɛ̀ak]. Skt. ဒြၥ, ဒြၥ vṛṣa [wrɛ̆ sə̆].

ဗြိဟသ္ပတိ, ဗြိဟသ္ပတိ brihaspti [brɪ̆ hə̆ səpə̆ tæ̆], ဗြဟသ္ပတိ, ဗြဟသ္ပတိ brahaspti

www.monlibrary.com

[brɛ̆ hă səpă tæ̆], ဗြဟသ္ပတိ bṛhaspti [brɛ̀ hă səpă tæ̀] n. (MM.) the planet Jupiter. ဂြိဟ်ဗြတ္တိ၊ နက်ကျတ်ဗြတ္တိ။ ကြာသပတေးဂြိဟ်၊ ကြာသပတေးနက္ခတ်။ Vajranand plate (81). တ္ရဲယ်ဗြိဟသ္ပတိ tṅay brihaspti [təŋoɑ brĭ hă səpă tæ̀] n. Thursday. တဲ့ဂြတ္တိ။ ကြာသပတေးနေ့။ H.L. Cf. ဗိဟသ္ပတိ, ဗိဟသ္ပတိ bihaspti [bĭ hă səpă tæ̀]. ဗြဗ္ဗတိ, ဗြဗ္ဗတိ brab ba ti [brɔ̀p bɛ̆ tæ̀], ဗြဗ္ဗဟသ္ပတိ, ဗြဗ္ဗဟသ္ပတိ brab ba ha spa ti [brɔ̀p bɛ̆ hă səpă tæ̀]. [Skt. ဗြဟသ်သ္ပတိ, ဗြဟသ်သ္ပတိ bṛhasspati [brɛ̆ hɔ̀s səpă tæ̀].]

ဗြု, ဗြု bru' [brŭ] v. to make a noise. ဗရုရမျာင်။ အသံ ပြုသည်။ Der. ဗုရု, ဗုရု buru [bŭ rŭ] v. to cause to sound. သ္ဂီုရမျာင်ဗြု။ အသံမြည်စေသည်။ ဗိန်ရု, ဗိန်ရု bin ru [bɛ̀n rŭ] n. suond. ဗရု။ အသံ။ [LM. ဗြု, ဗြု bru' [brŭ]. SM. ဗြု, ဗြု brŭ [brŭ]. (1) LM. ရု, ရု ru [rŭ] v. sound. ဗရု။ အသံ။ (၂) to make a sound. ဗရုရမျာင်။ အသံ ပြုသည်။ (2) LM. ဂြ, ဂြ grau [grɛ̀ɑ[1]]. SM. ဂြ, ဂြ krèɑ [krɛ̀ɑ[1]] v. to crow. ဂြ။ တွန်သည်။ (၂) coo. ဂြ (ပူ)။ ကူသည် (ချိုး)။ (၃) hiss. ဂြ (ဖြုံ)။ တွန်သည် (မြွေ)။ Skt. ရု, ရု ru [rŭ] n. roar. ကရဲ (ဇာဒိသိုင်)။ ဟောက်သည်၊ ဟိန်းသည် (ခြသေ့)။]

ဗြမ္ဗလာက်, ဗြမ္ဗလောက် bruhmalok [brŭ hmă lòk] n. Brahmā world. လောကဗြို့၊ လိုက်ဗြို့။ ဗြဟ္မာလောက၊ ဗြဟ္မာပြည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ဗြဟ္မလာက်, ဗြဟ္မလောက် bra hma lok [bră hmɛ̆ lòk].

ဂြော, ဗြော bro [brò[1]] n. see. ရံင်။ ရှု။ ဂြောဝ်, ဗြောဝ် brow [brò[2]].

ဗြော်, ဗြော် brau [brɛ̀ɑ[1]] n. coconut palm. သတ်ဗြ။ အုန်းသီး။ ရံင်။ ရှု။ ဗြာဝ်, ဗြာဝ် brāw [brɛ̀ɑw].

ဗြော်, ဗြော် brau [brɛ̀ɑ[1]] n. woman. ညးဗြ၊ မွိဟ်ဗြ၊ ဗြဗြ။ မိန်းမ၊ မိန်းမသား။ see. ရံင်။ ရှု။ ဂြောဝ်, ဗြောဝ် brow [brò[2]].

ဗြော်ဘတိ, ဗြော်ဘတိ brau babhati [brɛ̀ɑ[1] bəbhɛ̆ tæ̀] n. Jupiter. ဂြိဟ်ဗြတ္တိ။ ကြာသပတေးဂြိဟ်။ see. ရံင်။ ရှု။ ဗြဗ္ဗတိ, ဗြဗ္ဗတိ brabbati [brɔ̀p bɛ̆ tæ̀].

ဗြမ်, ဗြမ် bram [brɔ̀m] v.to founder. ဗြောံ (ဥ၉င်၊ ကွင်)။ တိမ်းမှောက်သည် (လှေ၊ သင်္ဘော)။ (၂) capsize. ဇ္ဈပ်ဗြောံ(ဥ၉င်)။ မှောက်သည်(လှေ)။

www.monlibrary.com

ဖြံမ်, မြန် braṁ [brɔ̀m] v. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ Cf. **တိၤလုမ်**, တေန်လုန် tin lum [tɛnlùm], ဖြံမ်, မြန် braṁ [brɔ̀m], ဖြမ်, မြန် bram [brɔ̀m]. SM. ဂဖြာမ်, မြောန် brɔ̀m [brɔ̀m].

ဖြမ်, မြန်၂ bram [brɔ̀m] n. ဖြံမ်, မြန် braṁm [brɔ̀m] n. ဖြဟ္မာ, မြဟ္မာ brahmā [brɛ̆ hmɑ] n. see. ရံင်။ ရှ။ ဖြုမ်, မြုန် brum [brùm].

ဖြမ်မ္ဟ, မြန်မ္ဟ braṁhma [brɔ̀m hmɑ̆] n. Brahmā. ဗြိူ။ ဗြဟ္မာ။ see. ရံင်။ ရှ။ မြုန် brum [brùm].

ဖြာ်, မြာ် brak [brɛ̀ak] n. (ကျွာယ်ဖြာ်, မ္ဒောယ်မြာ် bɔ̀oybrak [bɔ̀a^{2} brɛ̀ak].) n. personal name. ယွုပူဂိုူ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဖြံာ်, မြာ် bråk [brɔ̀k] n.(MM.) **စွာၤဖြံာ်**, တွာန်မြာ် twānbråk [twɑn brɔ̀k] n. a village in Dala district. ကွာန်မွဲမန္ဒံပွဲခရိုင်ဒလ။ ဒလခရိုင်ရှိကျေးရွာတစ်ရွာ။ perhaps, the modern Apyauk. လွုပ်ကွာန်အဗျုံကိ်ဒ်မာန်။ ယွုအဗျောက်ရွာဖြစ်နိုင်သည်။ **သိမ်ကုတီစွာၤဖြံာ်**, သိန်ကုတီတွာန်မြာ် simkutitwānbråk [sɛm kɑ̆ tæ twɑn brɔ̀k] n. a sīmā in Dala district. သိမန္ဒံပွဲခရိုင်ဒလမွဲမ။ ဒလခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **ဖြံာ်ဖြ**, မြာ်မြ bråk bra [brɔ̀k brɛ̆] v. to adorn (oneself with) ကယျိုင်ကျိုင် (ညးမွဲမွဲ၊ နကိုအရာမွဲမွဲ)။ (တစ်စုံတစ်ယောက်အား၊ တစ်ခုခုဖြင့်) ဆင်ယင်ပေးသည်။] [LM. ဖြံာ်, မြာ် bråk [brɔ̀k]. SM. ဖြံာ်, မြာ် pròk [brɔ̀k] n. water-dipper. ဗြံာ်ဥာ်၊ ဥာ်ဗြံာ်။ ရေမှုတ်၊ ရေခွက်။ perhaps, as personal name. ဒ်ယွုပူဂိုမ်ဒ်ဟ်မာန်။ လူပုဂ္ဂိုလ်အမည်ဖြစ်နိုင်သည်။]

ဖြင်, မြင် braṅ [brɛ̀aŋ] n. **သိမ်ဖြင်ဖြ**, သိန်မြင်မြ sim braṅ bra [sɛm brɛ̀aŋ brɛ̆] n. a sīmā in Dala district. သိမန္ဒံပွဲခရိုင်ဒလမွဲမ။ ဒလခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ဗြိုင်, မြိုင် briṅ [brɔ̀iŋ] n. Vicinity. ဝုတ်ဒိုဟ်။ အနီးပတ်ဝန်းကျင်။ Cf. **ဇိုၤၵၤင်**, ဇိန်ရေင် jin reṅ [jɛ̀n rɛ̀aŋ]. [Conn. OB. ပြုင်, မြိုင် priṅ [pyin] n. out side. မ္ဒး။ အပြင်၊ အပြင်ဘက်။] mod. **ꩻပြုင်**, အမြိုင် ʾapriṅ [ɑ̆ pyin] n. outside. မ္ဒး။ အပြင်၊ အပြင်ဘက်။ (၂) environs. ကရပ်ဝုတ်ဒိုဟ်။ အနီးပတ်ဝန်းကျင်။

ဖြာဆ်, မြာစ် brāc [brɑ̀t] n. **ပ္ကဖြာဆ်**, ပ္ကမြာစ် pkau brāc [pəkɑo^{3} brɑ̀t] n. variety of canna. တွံက်ဂကူကဖြာတ်မွဲဂကူ။ ဗုဒ္ဓသာရဏာ ပန်းပင်အမျိုးအစား

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တစ်မျိုး။ [SM. ကဗြာတ်, ကဗြာတ် kao pràt [kao^{3} bràt].]

ဗြတ်, ဗြတ် brat [bràt] n. (**ယဗြတ်**, ယဗြတ် ya brat [yə̀ bràt].) n. personal name. ယူပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဗြာတ်, ဗြာတ် brāt [bràt] n. plantain. banana. ဗြာတ်။ ငှက်ပျောသီး။ **ဗြာတ်ဆိုးဒြန်**, ဗြာတ်စိန်ဒြန် brāt cindran [bràt cɛn drɔ̀n] n. decoration of plantain leaf twisted into formal patterns. ဒဒှိမဖျေဖျောန်ကယျိုင်ကယျစ်လစ်၊ နကိုသ့ ဗြာတ်မတွန်တွာန်ပွိလစ် ဗိုပြင်တွင်တွော်စ်အခိုက်ကွာ။ ရိုးရာပုံစံအကွက်ဖြင့်ငှက်ပျော ရွက်ကိုလိမ်ကျစ်ယှက်ရက်ပြီး မွမ်းမံတန်ဆာဆင်ထားခြင်း။ **ဗြာတ်တ္ဘ**, ဗြာတ်တ္ဘ brāt tbaw[bràt tpao^{3}] n.variety of plantain. (ဗြာတ်မွဲဂကူ) ဗြာတ်တ္ဘ။ ကြံငှက်ပျောသီး။ (MM.) **ကြုင်ဗြာတ်**, ကြုင်ဗြာတ် kruṅbrāt [krɔŋ bràt] n. a stream in Laṅ kā Kruṅ Kāwaṇṇa district. ကြုင်နွံပွဲခရိုင်လက်ံကြုင်ကာဝဏ္ဏာမွဲ။ လင်ကာကြုန်ကာဝဏ္ဏာခရိုင်ရှိ ချောင်းတစ်ချောင်း။ [LM.; SM. **ဗြာတ်**, ဗြာတ် pràt [bràt].]

ဗြဗ္ဗတိ, ဗြဗ္ဗတိ brabbati [brɔ̀p bə̆ tæ̆] n. (MM.) **စုယ်ဗြဗ္ဗတိ**, စုယ်ဗြဗ္ဗတိ tṅay brab ba ti [təŋɔɑ brɔ̀p bə̆ tæ̆] n. Thursday. တွဲဖြဿိ။ ကြာသပတေးနေ့။ **ဗြာပ်ဗတိ**, ဗြာပ်ဗတိ brap ba ti [brɔ̀p bə̆ tæ̆], **စုယ်ဗြာပ်ဗတိ**, စုယ်ဗြာပ်ဗတိ tṅaybrapbati [təŋɔɑ brɔ̀p bə̆ tæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဗြဗ္ဘတိ, ဗြဗ္ဘတိ braubabhati [brèɑ^{1} bəbhə̆ tæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဗိဟသ်ပတိ**, ဗိဟသ်ပတိ bi has pa ti [bĭ hɔs pă tæ̆], **ဗြိဟသ်ပတိ**, ဗြိဟသ်ပတိ brihaspati [brĭ hɔs pă tæ̆]. [LM. **ဗြဗတိ**, ဗြဗတိ braubati [brèɑ^{1} bə̆ tæ̆], **ဗြဗ္ဗိ**, ဗြဗ္ဗိ braubti [brèɑ^{1} bətæ̆]. SM. **ဗြပတိ**, ဗြပတိ prèapətæ̆ [brèɑ^{1} pă tæ̆] n. Jupiter. ဂြိဟ်ဖြဿိ။ ကြာသပတေးဂြိဟ်။]

ဗြဗ္ဗဟသ်ပတိ, ဗြဗ္ဗဟသ်ပတိ brab ba has pati [brɔ̀p bə̆ hɔs pă tæ̆] n. **စုယ်ဗြဗ္ဗဟသ်ပတိ**, စုယ်ဗြဗ္ဗဟသ်ပတိ tṅay brab ba haspati [təŋɔɑ brɔ̀p bə̆ hɔs pă tæ̆] n. Thursday. တွဲဖြဿိ။ ကြာသပတေးနေ့။ [**ဗြိဟသ်ပတိ**, ဗြိဟသ်ပတိ brihaspati [brĭ hɔs pă tæ̆] id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။]

ဗြဗ္ဗဟျုပတိ, ဗြဗ္ဗဟျုပတိ brab ba ha sya pa ti [brɔ̀p bə̆ hă syă pă tæ̆] n. read. ဗ်ာ။ ဖတ်။ **ဗြဗ္ဗဟသ်ပတိ**, ဗြဗ္ဗဟသ်ပတိ brab ba has pa ti [brɔ̀p bə̆ hɔs pă tæ̆].

www.monlibrary.com

ဗြမ်, ဗြုန် brum [brùm], ဗြမ်, ဗြန် bram [brɔ̀m], ဗြံမ်, ဗြံန် bramṁ [brɔ̀m], ဗြံမ်, ဗြံန် bramṁ hma [brɔ̀m hmă], ဗြမ်ဟ, ဗြုန်ဟ brum ha [brùm hă], ဗြမ့, ဗြုမ့ bru hma [brŭ hmă], ဗြဟ္မ, ဗြဟ္မ brahma [brɔ̀hmā] n. (one of) class of superior beings removed from temporal considerations and inhabiting the highest region of the universe; rarely the god Brahma. သတ်မန္ဒနှင့်ကဆုံးသမျှငါမွဲဂကူ၊ မတိတ်ဗွားနှင့်သွားချပ်စင်ခြင်ဒွံင် နှင့်ကိစ္စပဇေင်လောကီတဲ့၊ မတန်တံဒွံင်ပွဲကို့ဌာန်ဒေသ၊ ကဆုံင်သွင်အိုတ်စက္ကဝါ၊ လံဂွံဆို့၊ ဒေဝတ်ဗြို့။ အဆင့်မြင့်သတ္တဝါတစ်မျိုး၊ လောကီရေးရာကိစ္စအတွက်ဆင်ခြင်စဉ်းစားသုံးသပ်နေရမှုမှကင်းလွတ်စေပြီး၊ စကြာဝဠာ၏ အဆင့်အမြင့်ဆုံးဌာနတွင်၊ နေထိုင်ကြသည်။ ရှားရှားပါးပါး၊ နတ်ဗြဟ္မာကိုဆိုလိုသည်။

ဗြိမ်, ဗြိုန် bruim [brɔ̀m] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ဗြို့။ ဗြဟ္မာ။

စွာန်သ္ဓိင်ဗြိမ်, တွာန်သ္ဓိင်ဗြိုန် twānsmiṅbruim [twɑn səmoiŋ brɔ̀m]n. Brahma's or Prince Brahma's village in Sittang district. ကွာန်သ္ဓိင်ဗြိုဟွံသေင်၊ ကွာန်ကောန်သ္ဓိင်ဗြို့၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်သက်တိုင်။ ဗြဟ္မာမင်းသားရွာ၊ သို့မဟုတ်ဗြဟ္မာမင်းရွာ၊ စစ်တောင်းခရိုင်တွင်ရှိသည်။ Cf. မဟာဗြမ်, မဟာဗြန် ma hā bram [mɛ̆ hɑ brɔ̀m].[LM. ဗြို့, ဗြူ bruim [brɔ̀m].SM. ဗြို့, ဗြူ brɔ̀m [brɔ̀m]. Skt./P. ဗြဟ္မာ, ဗြဟ္မာ bra hmā [brɑ̆ mhɑ].]

ဗြမ်ဟ, ဗြုမ်ဟ brumha [brùm hă], ဗြမ့, ဗြုမ့ bruhma [brŭ hmă] n. Brahmā. ဗြို့။ ဗြဟ္မာ။ see. ရုံင်။ ရွှ။ ဗြုန် brum [brùm].

ဗြိမ်, ဗြိုန် bruim [brɔ̀m] n. Brahmā. ဗြို့။ ဗြဟ္မာ။ see. ရုံင်။ ရွှ။ ဗြုန် brum [brùm].

ဗြယ်, ဗြယ် bray [brɔ̀ɑ^{1}] n. rain. ဗြဲ။ မိုး။ see. ရုံင်။ ရွှ။ ဂြယ်, ဗြေယ် brey [brèɑ].

ဂြယ်, ဗြေယ် brey [brèɑ] n. (fall. ဂူ။ ရွာသည်။ (၂) shower. တသောဝ်။ ဖွဲဖွဲကျသည်။) rain. ဗြဲ။ မိုး။ မတ်ဂြယ်, မတ်ဗြေယ် matbrey [mɔ̀t brèɑ] n. cloud. မတ်ဗြဲ။ တိမ်၊ တိမ်တောင်၊ မိုးတိမ်။

ဗြယ်, ဗြယ် bray [brɔ̀ɑ^{1}] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ဗြယ်ဇ္ဈူ, ဗြယ်ဇူ bray jmū [brɔ̀ɑ^{1} jəmù] v.shower of rain. ဗြဲဂူ။ မိုးရွာသည်။ [LM.; SM. ဗြယ်, ဗြယ် prɔ̀ɑ [brɔ̀ɑ^{1}].]

www.monlibrary.com

ငြှာ်, ဗြေရ် brer [brĭer] n.(piece of)silk fabric. ယာတ်ဗြေဝ်၊ ဖဲအဝတ်။ ငြှာ်ငြ့, ဗြေရ်ခြေ brer khre [brĭer khre] n. kind of silk baric. ယာတ်ဗြေဝ်မွဲဂကူ။ ဖဲဖျင်စတစ်မျိုး။ [LM. ငြှဝ်, ဗြေဒ် brew [brĭe] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ SM. (ယာတ်, ယာတ် yāt [yàt]) ငေဝ်, ဗေဒ် phey [phae]. LM. ငြှေဝ်, ဗြေဒ် phrey [phrae] n. satin. ယာတ်သုတ်၊ ယာတ်ဖေဝ်။ ပိုးထည်၊ ဖဲထည်။]

ဗြာဝ်, ဗြာဝ်˚ brāw [braw] n. coconut plant. တ္ံသတ်ဗြု။ အုန်းပင်။ တ္ံမ်ဗြု, တ္ံန်ဗြ် tnaṁbrau [tənɔm brèa^{1}] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဗြု, ဗြ် brau [brèa^{1}] n. (MM.) ကျာက်ဗြု, ကျောက်ဗြ် kyāk brau [kyaik brèa^{1}] n. a pagoda in Syriam district. ကျာ်စေတီန္ဒဲပွဲခရိုင်ဩြင်မွဲဇကူ။ သံလျင်ခရိုင်ရှိစေတီတော်တစ်ဆူ။ ကြုင်ဗြု, ကြုင်ဗြ် kruṅbrau [krəŋ brèa^{1}] n. a village near Bassein. ကွာန်မွဲကွာန်မန္ဒံတရပ်ချုင်ဖာသီ။ ပုသိမ်မြို့အနီးရှိ ကျေးရွာတစ်ရွာ။ တ္ံမ်ဗြု, တ္ံန်ဗြ် tnam brau [tənɔm brèa^{1}] n. coconut palm. တ္ံသတ်ဗြု။ အုန်းပင်။ [LM. တ္ံမ်ဗြု, တ္ံန်ဗြ် tnaṁ brau [tənɔm brèa^{1}]. SM. ဒ်မ်, နုံန်ဗြ် nɔm prèa [nɔm brèa^{1}].]

ဗြာဝ်, ဗြာဝ်^{J} brāw [braw] n. woman. ညးဗြု၊ ဗြုဗြု။ မိန်းမ၊ မိန်းမသား။ see. ရံင်။ ရှ။ ဗြု, ဗြ်^{J} brau [brèa^{1}].

ငြှာဝ်, ဗြောဝ် brow [brò^{2}] n. woman. ညးဗြု၊ မွိဟ်ဗြု၊ ဗြုဗြု။ မိန်းမ၊ မိန်မသား။ (ၛ) female. မျော်၊ မျော်မျော်။ အမ။ ဗြာဝ်, ဗြာဝ် brāw [braw], ဗြု, ဗြ် brau [brèa^{1}]. (ဗြာဝ်, ဗြာဝ် brāw [braw].1455.; MM. ဗြု, ဗြ် brau [brèa^{1}].) [LM. ဗြု, ဗြ် brau [brèa^{1}]. SM. ဗြု, ဗြ် prèa [brèa^{1}].]

ဗြငျယ်, ဗြသ္သေယ် brassey [brɔ̀s seɑ] n. iron. သ္ဲ၊ ဖ္လောဝ်သ္ဲ။ သံ၊ သံသတ္တု။ see. ရံင်။ ရှ။ ဗိငျံယ်, ဒိန်သေယ် birsey [bĭr seɑ].

ဗြုယ်, ဗြုသ် bruis [brɜ̀s] n. Taurus. နက်ကျတ်ဗြုဟ်၊ ဝိသာခါနက္ခတ်။ (ၛ) the constellatoin Taurus. ဒတိုန်ဂကော်နက်ကျတ်ဝိသာခါ။ ဝိသာခါနက္ခတ်စုအတက်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဗြုဟ်, ဗြုဟ် bruih [brɜ̀h].

ဗြုဟ်, ဗြုဟ် bruih [brɜ̀h], ဗြုယ်, ဗြုသ် bruis [brɜ̀s] n. (MM. ဗြုယ်, ဗြုသ် bruis [brɜ̀s].) the constellatoin Taurus. ဒတိုန်ဂကော်နက်ကျတ်ဝိသာခါ။ ဝိသာခါ

www.monlibrary.com

နက္ခတ်စုအတက်။ လက်ဗြိုဟ်, လက်ဗြေဟ် lakbruih [lèak brɜ̀h] n. at the rising of Taurus.ပွဲကိုဒတိုန်ဂကောံနက်ကျတ်ဝိသာခါ။ ဝိသာခါနက္ခတ်စုအတက်အချိန်တွင်။ [LM. ဗြိုဟ်, ဗြေဟ် bruih [brɜ̀h]. SM. ဗြိုဟ်, ဗြေဟ် prɜ̀h [brɜ̀h].Skt. ဝ္ဂၖ, ဗြဓ vṛṣa [wrɛ̆ shă].Cf. earlier. အခါကာလပြေပ်ပြေပ်တော်။ စောစောပိုင်အချိန်က။ ဗြိသ, ဗြိသ brisa [brĭ să], in ဗြိသလဂ္ဂ, ဗြိသလဓ္ဓ brisa lagna [brĭ să lɛ̆ gnɛ̆].]

ꩻငါ:, ꩻနေ: blaḥ goḥ [blèh gòh] prep. and, then, and then, afterwards. ဗလးဂ့်၊ တဲ့၊ တဲ့ဂ့်။ ပြီးနောက်၊ ပြီးခဲ့သည့်နောက်။

ꩻငါ:ဆိ, ꩻနေ:စ် blaḥgoḥci [blèh gòh cĭ] prep. after have been finished, after that. ဗလးဂ့်စိ၊ တဲ့စိ၊ တဲ့ဂ့်စိ။ ပြီးနောက်၊ ပြီးခဲ့သည့်နောက်။

ꩻင်, ꩻင်ာ် blaṅ [blèaŋ] n. Auspicious object in form of helix or grooved cylinder. အရာမန္ဒံကိုမ္ရိုမန္ဒ်ဒုံင်ဗိုပြင်ကြောတ်၊ မခုံက်လဝ်ကိုကရောင်ပုတ်ဂ္ဂတ်လဝ်ကို ပ္ဂုတ်၊ ဆောက်ဖြင့်ထွင်းကြောင်းများဖော်ထားသော၊ တိုင်လုံးပုံသဏ္ဌာန်ကျက်သရေ မင်္ဂလာရှိသည့်အရာဝတ္ထု။ = P. ငသာဝတ္ထိက, သောဝတ္ထိက so vat thi ka [sɑo^{2} wɔ̀t thæ̆ kă] n. triple whorl. အဆင့်သုံးခုမှဖျာထွက်သောအရွက်သို့မဟုတ်၊ အ ပွင့်။ (၂) triple fold in neck. စရိတ်ဏင်ပိတ္ထင်မန္ဒံပွဲကိုကံ။ လည်တိုင်ရှိအရစ်သုံး ရစ်။

(MM.) ကျာက်ပ္လင်ငာက်, ကျောက်လွန်နာက် kyākblaṅnāk [kyaik blèaŋ nàik] n. pagoda of the Naga's coils, the Zingyaik pagoda in Thaton district. ကျာ်ဗွင်နာ်၊ စေတီကွာန်ဖိုင်ကျာ်,မန္ဒံပွဲခရိုင်သဓိ။ ကျိုက်ဗလင်နိုက်၊ ဇင်းကျိုက်ရွာစေတီ၊ သထုံခရိုင်တွင်ရှိသည်။[LM. ပ္လင်မတ်, ꩻင်မတ် blaṅmat [blèaŋ màt] n. eye-ball. ဖွန်မတ်။ မျက်လုံး။ For the place name, LM. has ဗြင်ငာက်, ဗြင်နာက် braṅnāk [brèaŋ nàik] n. Naga's hole. သိုင်နာ်။ နဂါးတွင်း။ later. ဗွဲကြ၊ နောက်ပိုင်း၌။ ဂြင်ငာက်, ဂြင်နာက် graṅ nāk [grèaŋ nàik] n. Naga's horn. ဂြင်နာ်။ နဂါးအမောက်(ဦးချို)။]

ꩻင်, ꩻင်ာ် blaṅ [blèaŋ] n. ပ္လင်ပ္လိုဏ်, ꩻင်ပ္လိုဏ် blaṅ bliñ [blèaŋ plɛn] v. to destroy. ပလို၊ ပလိုပလင်။ ဖျက်သည်၊ ဖျက်ဆီးသည်။

ꩻာင်, ꩻာင်ာ် blāṅ [blàiŋ] v. ꩻာင်တိတ်, ꩻာင်တိတ် blāṅ tit [blàiŋ tet] v. to go wide of. ဗွေင်တိတ်အာ။ လွဲချော်သွားသည်။ (၂) miss. ဗွေတ်တိတ်အာ၊ ဓဲတိတ် အာ။ လွဲသွားသည်၊ စောင်းစွေသွားသည်။ [LM. ငပ္လင်, ꩻင် bleṅ [blèaŋ].SM.

www.monlibrary.com

ဂျွင်, ဒ္လေင် blèaŋ [blèaŋ] v. to be awry. ဒစေင်ဝေက်အာ၊ ဒစေင်ဗွေင်အာ။ ခွဲစောင်းသွားသည်၊ စွေစောင်းသွားသည်။Cf.LM. **ဂျွတ်ဂျွင်**, ဒ္လေတ်ဒ္လေင် bletbleñ [blĭt blèaŋ]. SM. **ဂျွတ်ဂျွင်**, ဒ္လေတ်ဒ္လေင် plèt blèaŋ [blĭt blèaŋ] v. to miss the mark. ဗွေတ်အာဒွဲဘဲသွံ၊ ပစ်မှတ်နှင့်လွဲချော်သွားသည်။Cf. **ဘ္နာက်**, ဘ္နောက် tñāk [təŋaik] n. parakeet. တူရက်။ ကျေး၊ ကျေးငှက်၊ ကျေးတမာ။ **ဂတ္နက်**, ဘ္နေက် tñek [təŋeak] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ဘျာင်, ဒ္လာင်္ဂ blāñ [blàiŋ] n. moment. ချိုန်ခဏ၊ မွဲလစုတ်၊ မွဲစုတ်၊ ခဏ။ ခဏတာ အချိန်ပိုင်း။ **ဘျာင်ဂကါဟ်ကိုမ်**, ဒ္လာင်ဂေါမ်ကိုမ် blāñ gohkuim [blàiŋ gòh kum] prep. at the same moment. အခိုင်ဂ့်ကို။ ထိုအချိန်မှာပင်။ Cf. **ကျန်**, ကွန် kṣan [kəsɔn].

ဘ္လိပ်, ဒ္လိဝ် blip [blèp] v. to immerse oneself. ဗလိုက်ဖျော်၊ ဗလိုက်ဖျော်ဇကူ။ နှစ်သည်၊ ကိုယ်ကိုနှစ်ချသည်။ (၂) bathe. နွေဟုံဥာ်(ပွဲကွာ၊ ပွဲကွီ)။ ရေဆင်းချိုးသည် (ရေကန်ထဲ၊ မြစ်ထဲ)။

ဘ္လိုပ်, ဒ္လိုဝ် bluip [blɜ̀p] v. (MM.) **ဘ္လိုပ်လာတ်ခိုဟ်ကာ**, ဒ္လိုပ်လောတ်ခိုဟ်အာ bluiplotcuihā [blɜ̀p lɔ̀t coh ɑ] v. to vanish into the ground. ဗွိုပ်လုပ်ခွေအာပွဲအသွဝ်တိ။ မြေအောက်ငုတ်လျှိုးဆင်းသွားသည်။ H.L. Der. **ဗလိုပ်**, ဗလိုဝ် baluip [bɛ̆ lɜ̀p] v. to bathe ritually. သွင်မ့ိုဗလိုပ်ပသေက်။ မဂ်လာရေဖျန်းအခမ်းအနား။ ရေသွန်းလောင်းအခမ်း မဂ်လာအခမ်းအနား။ [LM.; SM. **ဗ္ဒိုပ်**, ဒ္ဒိုဝ် plɜ̀p [blɜ̀p] v. submerge in water. တွိုင်အာအသွဝ်ဥာ်။ ရေအောက်ထဲကူးသွားသည်။ **ဗလိုက်**, ဗလိုက် ba luik [bɛ̆ lèk] v. to rain on. ဗရဲဖျော်ဥာ်။ ရေဖြန်းချသည်။ (၂) to immerse under water. သ့ိုက်ဗွိုက် ခွေအာအသွဝ်ဥာ်။ ရေအောက်နစ်မြုပ်သွားစေသည်။]

ဘ္လိုပ်, ဒ္လိုဝ် bluip [blɜ̀p] v. to vanish into the ground. ဗွိုပ်ခွေအာအသွဝ်တိ၊ မြေအောက်သို့ငုပ်လျှိုးသွားသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဘ္လိပ်**, ဒ္လိဝ် blip [blèp].

ဘ္လိုပ်လာတ်ခိုဟ်ကာပ္ဍယ်တိ, ဒ္လိုပ်လောတ်ခိုဟ်အာပ္ဍယ်တိ bluip lot cuih ā pḍay ti [blɜ̀p lɔ̀t coh ɑ pəɗɑ tæ̆] v. to vanish in to the ground, stoop down through the earth. ဗွိုပ်လိုက်ခွေအာပွဲတိ။ မြေအောက်ထဲသို့ငုပ်လျှိုးသွားသည်။

ဘ္လာယ်, ဒ္လာယ် blāy [blài] n. young man. ဗွဲ၊ ဗွဲဗွဲ၊ မင်ဗွဲ။ လူငယ်၊ လူပျိုး လုလင်။ (P. **မာဏဝ**, မာဏဝ māṇava [mèɑ nɑ̆ wɑ̆].)(MM.) **ဘ္လာယ်လမ်လာယ်**, ဒ္လာယ်

www.monlibrary.com

လမ်လာယ် blāylamlāy [blài lɔ̀m là̰i] n. idle youngman. ဗွဲလွှုပ်လွှုပ် ဟွံပချီဖိုင်တဲ့။ ခြေလက်မလှုပ်ရှားလိုဆော လူပျိုလူရွယ်။ Cf. လွုတ်, လွုတ် lwūt [ləwùt]. [LM. ; SM. ဗွဲ, ဗွဲ blài [blài].]

ငလွယ်, ဒ္လေယ် bley [blèɑ] n. pearl. ဗွဲ။ ပုလဲ။ [LM. ဗွဲ, ဗွဲ blay [blòɑ¹]. SM. ဗွဲ, ဗွဲ plòɑ [blòɑ¹]. B. ပုလဲ, ပုလဲ pulae [pŭ lae].]

ဗ္လးဟ်, ဒ္လးဟ်˚ blaḥh [blèh] n. that which precedes or is finished. အရာမတန်ဒ့ဉ်ကွာ၊ အရာ့မတဲ့ဒ့ဉ်ကွာ။ အလျင်ဖြစ်သောအရာ၊ အလျင်ပြီးသောအရာ။ **ဗ္လးငါဟ်**, ဒ္လးဓေါ်ဟ် blaḥ goh [blèh gɔ̀h] adv.with that preceding. နဒဒ့ဉ်မန္ဒံပွဲဗွဲဂတာ။ အရှေ့မှာတည်ရှိလျက်။ (၂) after that. တဲ့ပွန်။ ပြီးနောက်။ (၃) then. တဲ့ပွန်ဂ့်။ ထိုနောက်။ (၄) next. ကြဲပွန်၊ ကြဲပွန်ဂ့်။ ထိုနောက်တွင်၊ သည့်နောက်တွင်၊ ယင်းသည့်နောက်တွင်။ (၅) then again. တဲ့မွဲလန်ပွန်။ နောက်တစ်ကြိမ်ပြီးနောက်။ Cf. **ဂျယ်**, တုယ် tūy [tui], **ငါဟ်မ**, ဓေါ်ဟ်မ gohma[gɔ̀h mɛ̆].

ဗ္လးဟ်, ဒ္လးဟ်˩ blaḥ [blèh] v. to be relieved. (ယဲ) သ္ဂ်ိုသက်သာအာ၊ သ္ဂ်ိုခိုဟ်တိုန်။ (ရောဂါ) သက်သာလာစေသည်၊ ကောင်းလာစေသည်။ (၂) come to an end. စိုပ်ကွင်ဒတဲ့၊ တဲ့ဒ့ဉ်အာ။ အဆုံးစွန်ရောက်လာသည်၊ ပြီးဆုံးသွားသည်။ **ဇိတ်ဗ္လး**, ဇေါ်ဒ္လး tĭt blaḥ [tɛt blèh] v. **ဇိတ်ဗ္လး**, ဇေါ်ဒ္လး tit blaḥ [tɛt blèh] v. to win free. သ္ဂေါ်အာပွဗ္ဒးစး။ လွတ်လပ်မှုရသွားသည်။ (၂) escape. ဗ္ဒးတိတ်အာ၊ ဗ္ဒးစးအာ၊ ဗ္ဒးစးတိတ်အာ။ လွတ်မြောက်သည်၊ လွတ်သွားသည်၊ လွတ်ထွက်သွားသည်။ (၃) be delivered from. ဟံင်ပြာ်၊ ရီဗင်ထွဒ္ဆာ်၊ ကယ်ဆယ်သည်၊ ကူညီကယ်ဆယ်သည်။ (MM.) to be free from. တိတ်ဗ္ဒးကျင်၊ ဗ္ဒးစးကျင်။ လွတ်မြောက်လာသည်၊ လွတ်လာသည်။ (၂) win from. သ္ဂေါ်မာန်ကျင်၊ အောင်နိုင်ခဲ့သည်။ (၃) escape. ဗ္ဒးတိတ်အာ၊ ဗ္ဒးစးအာ၊ ဗ္ဒးစးတိတ်အာ။ လွတ်မြောက်သည်၊ လွတ်သွားသည်၊ လွတ်ထွက်သွားသည်။ (၄) want. ဒ့ဉ်အာရ်ပွိုက်စိုတ်၊ စိတ်ဆန္ဒအတိုင်းဖြစ်သွားသည်။ Der. **ဗုလး**, ဗုလး bulaḥ [bŭ lèh] v. to release. ဗလးထော်၊ သ့ကို၊ သ္ဂ်ိုအခေါင်အာ။ လွတ်လိုက်သည်၊ ဖြေပေးသည်။ သွားခွင့်ပြုလိုက်သည်။ [LM.; SM. ဗွဲ, ဗွဲ plèh [blèh].]

ငဗွာက်, ဓွောက် bwok [bwòk] n. sect. ဂိုန်၊ ဂကောဲ၊ ကွိုပ်၊ သ္ဂ်ကွိုပ်။ ဂိုဏ်း၊ အသင်း၊ အဖွဲ့၊ အုပ်စု။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငဟာက်**, ဓောက် bok [bɔ̀k].

ဗွယ်, ဗွေ့ bway [bwòɑ¹] advbl. phr. head. တင်မပ္ဂဝ်ဏာကွိုပ်။ ဦးတည်သွားချက်။

www.monlibrary.com

see. ရုံင်။ ရှု။ ဇာယ်, ဗောယ် boy [bòɑ^{2}].

ဗွယ်မန္ဒိုးဉာ်း, ဗွယ်မဒ္ဒိုးန်ကွန် bway ma dbuinkñan [bwòɑ^{1} mɛ̈ dɛ̈ bɜ̀n kəɲɔn] adv. firmly, strongly, tightly. ဗွဲမဗိုန်ကွန်။ ခိုင်ခံ့မြဲမြံစွာ။

ဗွယ်မဇ်ပြာဟ်ဟေင်, ဗွယ်မပြောဟ်ဟေင် bway ma prohheñ [bwòɑ^{1} mɛ̈ prɒh heɑŋ] adv. quickly, swiftly. ဗွဲမပြဟ်ဟေင်။ လျင်မြန်စွာ။

ဇွာယ်, ဗွောယ် bwoy [bwòɑ^{2}] advbl. phr. head. တင်မပ္ဍဝ်ဏာကျိုပ်၊ ဝေါဟာကျိုပ်ပုံ ကိုပိုတ်လိုက်၊ မခုံဗဒှ်ပိုတ်ကြိယာဝိသေသနမွဲ၊ သွက်ပိုတ်လိုက်ဂ့်သွေဂံပြံင်သွဲအာ၊ နဒဒှ် ကြိယာဝိသေသနမွဲ။ ဦးတည်သွားချက်၊ စာပိုဒ်တစ်ပိုဒ်ရှိဝေါဟာရများ၏ထိပ်တွင်၊ စာ ပိုက်ကိုကြိယာဝိသေသနသတ္တိဝင်လာစေရန်၊ သို့မဟုတ်ကြိယာဝိသေသနဖြစ်လာစေရန် ဆက်ထည့်ပေးရသည့်ဝေါဟာ။ e.g. ဥပမာ။ **ဗွယ်ကာမလောာ်**, ဗွယ်ကာမလောခ် bway kā ma lo' [bwòɑ^{1} kɑ mɛ̈ lɔ̈] adv. for a long time. အခိုင်အခါမလံ့လဗွဲ။ အချိန်ကြာမြင့်စွာ။ see. ရုံင်။ ရှု။ ဇာယ်, ဗောယ် boy [bòɑ^{2}].

ဇွာယ်ဗိသ္ဍာရ်, ဗွောယ်ဒိသ္ဍာရ် bwoy bis tār [bwòɑ^{2} bɪ̈ sətɑr] adv. at length, extensively, broadly. ဗွဲတရး၊ ဗွဲတြး။ အကျယ်တဝင့်။

ဇွာယ်ရမေင်, ဗွောယ်ရမေင် bwoy ra meñ [bwòɑ^{2} rɛ̈ mèaŋ] adv. according to the arrangement, according to the programme,according to the agenda, in regular order.. ဗွဲလွေင်။ အစီအစဉ်အတိုင်း။

ဗ္ဘာ, ဗ္ဘာ bṣā [bəsɑ] n. viss. ပသာ(လျှိုင်ကွံဒကော်)။ ပိသာ (အလေးချိန်တစ်ရာကျပ်သား)။ see. ရုံင်။ ရှု။ ဗသာ, ဗသာ basā [bɛ̈ sɑ].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ဘ, ဘာ]

ဘ, ဘာ bha [bhɛ̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။The twenty four consonant of the Mon alpha bet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစာစွဲဝုပန်မ၊ ပွောဝ်ကိုဗျန်မန်ပိုကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါး လုံးအနက်၊ နှစ်ဆယ့်လေးခုမြောက်ဗျည်း။

ဘဂဝါ, ဘာဂဒိ bha ga wā [bhɛ̆ gɛ̆ wɛ̀a] n. (P.) Buddha, The Buddha who has the power and glory. ကျက်တြဲ၊ သဗ္ဗညု၊ ကျက်တြဲမန္ဒံကိုကြီဖ်ိုက္ကဒ္ဓိ။ မြတ်စွာဘုရား၊ ဘုန်းတန်ခိုးတော်အလွန်ကြီးမြတ်တော်မူသောမြတ်စွာဘုရား၊ သဗ္ဗညု။

ဘရပ်ဒဋ်လော်ရ်, ဘာရပ်ဒဒုပ်လောရ် bha rap da ḍap lor [bhɛ̆ rɔ̀p dɛ̆ ɗɔp lɔ̀²] v. to bring close, to bring near. ပရပ်ပ္ဒပ်လဝ်။ အနီးအနားကပ်ထားသည်။

ဘဝ, ဘာဝ bha wa [bhɛ̆ wɛ̆] n. (1504) existence. ဒဒှ်မဂျိုင်၊ ဒဒှ်မဂျိုင်တန်တံဒွံင်။ အသက်ရှင်ခြင်း၊ အသက်ရှင်ရပ်တည်နေခြင်း။ (၂) incarnation. ဒဒှ်မွိဟ်မလုပ်စ။ လူဝင်စားခြင်း။ Cf. **ဒိရ်ဒသ်, ဒိရ်ဒသ်** dirdas [dir dɔ̀s], **ဘ, ဘာ** bhau [bhɛ̀a¹]. [LM.; SM. **ဟဝ, ဟာဝ** həwa [hə̆ wɛ̆] n. Skt./P.]

ဘာ, ဘာ bhā [bhɛ̀a] n. monastery. ဘာလကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း။ see. ရံင်။ ရွ။ **ဗိဟာရ်, ဒိဟာရ်** bihār [bĭ̀ hɔr].

ဘာဟာရာ, ဘာနဟာရာ bhā na hā rā [bhɛ̀a nɛ̆ hɑ rɑ] n. (1455) a class of animals. သတ်တိရစ္ဆာန်မွဲဂကူ၊ တိရစ္ဆာန်ဘာနဟာရာ။ တိရိစ္ဆာန်အမျိုးအစားတစ်မျိုး၊ ဗာနဟာရာတိရစ္ဆာန်။

ဘာသာ, ဘာသာ bhāsā [bhɛ̀a sɑ] n. (MM.) language. အရေဝ်ဘာသာ၊ ဘာသာလဟို။ ဘာသာစကား၊ စကားပြော။ Cf. **ဝေါဟာ, ဒေါဟာ** wo hā [wɔ̀¹ hɑ]. [LM.; SM. **ဘာသာ, ဘာသာ** bhā sā [bhɛ̀a sɑ]. Skt. **ဘာရာ, ဘာဓာ** bhā ṣā [bhɛ̀a sɑ]. P. **ဘာသာ, ဘာသာ** bhā sā [bhɛ̀a sɑ].]

ဘိမပူရ, ဘိမပုရ bhi ma pū ra [bhĭ mɛ̆ pu rə̆] n. a district of Rāmañña west of Pegu in the neighbourhood of Wanetchaung. ခရိုင်ရာမည်ည(ဘိမပူရ)မွဲ၊ မန္ဒံဖာပလိုတ်ဥုင်ဗဂေါ၊ မဒှ်သွိရေင်ကွေင်ဆက်ကိုကြွင်ဒုန်ဗရေင်။ ပဲခူးမြို့အနောက်ဘက်အရပ်၊ ဝါးနက်ချောင်းဝန်းကျင်ဒေသရှိ၊ ရာမည်ည(ဘိမပူရ)ခရိုင်တစ်ခု။ [Skt. **ဘိမပူရ, ဘိမပုရ** bhi mapūra [bhĭ mɛ̆ pu rə̆] n. a town, after a town on the Ganges. ဥုင်ဘိမပူရ၊ ဒဒှ်ကုင်လက်ကရ်ဥုင်မန္ဒံလ္ဆူပရင်ကွီဂဂိါမွဲ။ ဂဂိါမြစ်ကမ်းပေါ်ရှိ၊ မြို့တစ်မြို့၏နောက်မှဖြစ်လာသောမြို့တစ်မြို့။ (၂) twon of Bhima. ဥုင်ဘိမ။ ဘိမမြို့။ (i.e the second

www.monlibrary.com

son of Paṇḍu. ဒ်ကောန်ဒုတိယ၊ ပဏ္ဍာ။ ပဏ္ဍာ၏ဒုတိယသားဖြစ်သည်။)]

ဂျမိဉ်ကမၤဃဍီ, ဘူမိဇင်္ကမနဇေတီ bhū micaṅkamanaceti [bhù mæ̆ cɛŋ kă̆ mɛ̏ nɛ̏ ce tæ] n. (MM.) (replica at Pegu of) two stupas at Buddh Gaya marking a spot where the Buddha walk up and down on the bank of the Nerañjarā stream. ကျာ်စေတီစၢဇကု၊ မခွံဒက်ပတုပ်လဝ်ကိုကျာ်စၢဇကု၊ ပွဲကိုဥုင်ဗုဒ္ဓဂယတေ၊ မသွစွတ်သမ္ဘီလဝ်ဌာန်၊ ဒွဲဝဲကျာ်တြဲပိုမစကြံ့တိုန်စေ့ကွုင်လဝ်၊ လွှုပရင်ကြုင်နေရညူရာ။ နေရညူရာချောင်းကမ်းပါးပေါ်တွင် မြတ်စွာဘုရား ခေါက်တုံ့ခေါက်ပြန်၊ စကြံ့လျောက်ခဲ့သောနေရာ အထိမ်းအမှတ်အဖြစ် တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သည့်၊ ဗုဒ္ဓဂါယာမြို့ရှိ၊ စေတီတော်နှစ်ဆူ၏ပုံတူကိုပဲခူးမြို့တွင်တည်ထားခဲ့သည်။H.L.[P. **ဇဝတိယ**, ဇေတိယ ceti ya [ce tæ yă̆] n. stupa of the earth ambulatory.]

ဂျမိန္ဒၢ, ဘူမိန္ဒရ bhūmindara [bhù mèn dɛ̏ rɛ̏] n.the name of Naga land. ယွဉ်ဒုင်နာ်။ နဂါးပြည်နာမည်။

ဂျမိန္ဒၢ, ဘူမိန္ဒရ bhū min dhara [bhù mèn dhɛ̏ rɛ̏] n. see. ရံင်။ ရှု။ **ဂျမိန္ဒၢ**, ဘူမိန္ဒရ bhū min dara [bhù mèn dɛ̏ rɛ̏].

ဂျမိ၎ဓၢဃဂၤဂၢာဝ်, ဘူမိန်ဓရနာဂဘောဝ် bhūmindharanāgabhow [bhù mèn dhɛ̏ rɛ̏ nèɑ gɛ̏ bhò^{2}] n.(MM.) the subterranean abode of the Nagas(of Ceylon). ဘုံနာ်မန်ံအပွဲအသွဝ်တိ(ဥုင်သိင်ဃ်)။ သီဟိုဠ်ကျွန်းမြေအောက်ရှိနဂါးဘုံ။[Skt. **ဂျမိဒ**, ဘူမိဒ bhū mi da [bhù mĭ dɛ̆]. **ဘဝန**, ဘဝန bhavana [bhɛ̆ wɛ̆ nɛ̆] n. dwelling of the Nn. who hold up the earth. တန်တပွဲဥုင်နာ်၊ ညးမပင်ထွလဝ်ဂွးတိ။ နဂါးဘုံတွင်နေထိုင်ပြီး၊ ကမ္ဘာကြီးကိုပင့်ထားသူ။]

ဂျိဒတ်, ဘူရိဒတ် bhū ri dat [bhù rĭ dɔ̀t] n. A Naga prince, the Bodhisatta in the Bhūridatta-jātaka. ကောန်သွိင်နာ် **ဂျိဒတ်**, ဘူရိဒတ် bhū ri dat [bhù rĭ dɔ̀t], ဗောဓိသတ်ပို၊ မကျွင်ပွဲဇာတ်ဘူရိဒတ္တ။ ဘူရိဒတ္တဇာတ်လာ၊ ဘူရိဒတ်နဂါးမင်းသား၊ ဘုရားအလောင်းတော်။

ဂျဝၤကဗာဟ္ဂၢ, ဘုဝနေကဗာဟု bhū wa ne ka bā hu [bhù wɛ̏ ne kă̆ bèɑ hŭ] n. (MM.) the king of Ceylon in the time of Dhammaceti (i.e.**ဂျဝၤကဗာဟ္ဂၢ**, ဘုဝနေကဗာဟု bhuvanekabāhu [bhŭ wɛ̆ ne kă̆ bèɑ hŭ].) ဓ္ကရာတ်ဥုင်သိင်ဃ်(ဘုဝနေကဗာဟု)၊ လက်ထက်သွိင်ဓမ္မစေတီ။ ဓမ္မစေတီမင်းလက်ထက်၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင်အုပ်စိုးနေသောဘုရင် (ဘုဝနေကဗာဟု)။

ဂျဝၤကဗာဟ္ဂၢမိ, ဘုဝနေကဗာဟုသာမိ bhū wa ne ka bā hu sāmi [bhù wɛ̏ ne kă̆ bèɑ hŭ sɑ mæ̆] n. (MM.) title conferred by the king of Ceylon prec. on the monk of Maṇisāra on his reordination in Ceylon. မဟိမုသွိင်ဥုင်သိင်

www.monlibrary.com

ဃုံ၊ မအပ်ပြာပ်ဖိုန်နှင်ကုံခမ်ိမဏီသာရ၊ အခါကာလသွင်ဗ်ပွိုန်ခမ်ိတွိတုံပွဲကုံတွဲသိင်ဃုံ။ သီဟိုင်ဒနိုင်ငံ၌ရဟန်းဘောင်ပြန်လည်ခံယူပွဲ၊ ပြီးဆုံးသည့်အခါအရှင်မဏီသာရအား၊ သီဟိုင်ဒမင်းကပေးအပ်ချီးမြှင့်သောဘွဲ့။

ภย์, ဘယ် bhay [bhòa^{1}] n. calamity. ဘဲ၊ ဘယ၊ အန္တရဲ၊ အန္တရဲဘဲ၊ ဒဒ်ိမကျိုဒ်ကျွင်ပရေင်ကံကုသိုဟွံခိုဟ်။ ဘေး၊ အန္တရာယ်၊ ဘေးအန္တရာယ်၊ ကံဆိုးမိုးမှောင်ကျမှုကြီး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငภย์**, ဘေယ် bhey [bhèa].

ငภาဇ္ဈိย, ဘောဇနိယ bho janiya [bhò^{1} jĕ̆ nĭ̆ yĕ̆] n. soft food offered to monks. စ္ဆမဥိုန်ဥောတ်မကိုဒါန်ကိုခမ်ိသင်တံ။ သံဃာတော်များအားလှူဒါန်းသည့်ပျော့ပျောင်းသောအစားအစာ။ **ခါဒ္ဈိย**, ခါဒနိယ khādaniya [khɑ dĕ̆ nĭ̆ yĕ̆], **ငภาဇ္ဈိย**, ဘောဇနိယ bhojaniya [bhò^{1} jĕ̆ nĭ̆ yĕ̆] n. solid and soft food. စ္ဆမဂဝ်ဂဝ်ကိတ်ဒကုတ်စကိုစ္ဆမဥိုန်ဥောတ်။ ခဲဘွယ်ဘောဇဉ်နှင့်ပျော့ပျောင်းသောအစားအစာ။ [LM. ဘောဇနိယ bhojaniya [bhò^{1} jĕ̆ nĭ̆ yĕ̆], **ငภาဇ္ဈိย**, ဘောဇနိယ bhojanĭya [bhò^{1} jĕ̆ nĭ yĕ̆]. P.]

ภ, ဘ bhau [bhèɑ^{1}], **ภาဝ์**, ဘာဝ bhāw [bhɑw] n. (MM.) existence. ဒဒ်ိမဠိုင်ဒုံင်လမျိုု။ တည်ရှိခြင်း၊ အသက်ရှင်နေခြင်း။ (၂) incarnation. ကလေင်လုပ်စဘဝမွိုဟ်။ လူ့ဘဝပြန်လည်ဝင်စားခြင်း။ Cf. **ဒိ ?ဒ်ม์**, ဒိရ်ဒသ် dirdòs [dĭ̆r dòs] v. **ภဝ**, ဘဝ bha wa [bhĕ̆ wĕ̆]. [LM. **ภ**, ဘ bhau [bhèɑ^{1}]. Skt./P. **ภဝ**, ဘဝ bhava [bhĕ̆ wĕ̆].]

ภภဝ, ဘ်ဘဝ bhau bha wa [bhèɑ^{1} bhĕ̆ wĕ̆] n. samsara, cycle of re births. သံသာရဘဝ။ ဘဝသံသရာ။

ภမဇ္ဈာ်ตุย์, ဘ်မလွောန်တုံယ် bhau ma lwon tuy [bhèɑ^{1} mĕ̆ ləwòn tuĭ] n. the past of state of existence. ဘဝမလောန်တုံ။ လွန်ခဲ့ပြီးသောဘဝက။

ภิက်ခุ, ဘိက်ခု bhikkhu [bhòik khŭ] n.(MM.) mendicant monk.ခမ်ိညးမဒုင်ကေတ်ဒါန်။ အလှူဒါနခံယူသောရဟန်း။ **ภิက်ခุသင်**, ဘိက်ခုသင် bhikkhusaṅ [bhòik khŭ sɛŋ] n. mendicant of the Order. ခမ်ိသင်မလုပ်လင်ပွဲပွိုပွိုင်သာသနာ။ သာသနာဘောင်အတွင်း ဝင်ရောက်ခဲ့သောရဟန်းသံဃာ။ (၂) monk. ခမ်ိ၊ သင်။ ရဟန်း၊ သံဃာ။ Cf. **ဂုမ်ภีร์**, ဂုမ်ဘဳရ် gumṁ ī̆r [gùm ær].

ภฎฺฆาม์, ဘဠ္ဌရာသ်^{2} bhaggarās [bhèak gĕ̆ ràs] n. read the following. ဗ်ဝေါဟာဖွဲ့အသွဲ့ဝ်။ အောက်ဝေါဟာရကိုဖတ်ရှု။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဘဂ္ဂရာဇ်, ဘဂ္ဂရာသ်၂ bhaggarās [bhèak gɛ̌ràs] n. (**ဧၚ်ဘဂ္ဂရာဇ်**, ချင်ဘဂ္ဂရာသ် ɗuṅ bhag ga rās [ɗɜŋ bhèak gɛ̌ràs].) a kingdom in India between Vesāli and Sāvatthi. ရးကွကရာတ်မအုပ်ခုပ်ပိုင်ပြိုမွဲပွဲကိုအန္ဒိယ၊ မန္ဒံအကြာဒျုင်ဝေသာလီကိုဒျုင်သာဝတ္ထိ။ အိန္ဒိယပြည်ရှိဘုရင်အုပ်ချုပ်သောနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၊ ဝေသာလီပြည်နှင့်သာဝတ္ထိပြည်ကြားတွင်ရှိသည်။ [Skt. **ဘာ်ဂါရာမ္ဗ်ာ်**, ဘရိဒါရာသ္ဘာ bhargārāṣṭra [bhɔ̀r gɛ̀a rèa shɑ̌ trɑ̌].]

ဘတ်, ဘတ် bhat [bhɔ̀t] n. (MM.) **ဂိတုဘတ်**, ဂိဘုဘတ် gitu bhat [gɪ̌ taŏ bhɔ̀t], ကိဘုဘတ် kitu bhat [kɪ̌ taŏ bhɔ̀t], ဂဘုဘတ် ga tu bhat [gɛ̌ taŏ bhɔ̀t] n. the six lunar month, roughly corresponding to September. ဂိတုမန်မရနုက်လို့ဟ်တြာ၊ သရောပ်ထောံမွး၊ မသွဟ်ကိုဂိတုအဂ််လိက်သိပ်တီစာ။ မွန်ခြောက်လမြောက်အမည်၊ အကြမ်းအားဖြင့်အဂ််လိပ်လ၊ စက်တင်ဘာလနှင့်ကိုက်ညီသည်။ [LM.;SM. **ဘတ်**, ဘတ် bhòt [bhɔ̀t].] Cf. Skt. **ဘာဒြ**, ဘာဒြ bhādra [bhèa drɛ̌].

ဘုတ်, ဘုတ် bhut [bhùt] n. (MM.) **သိမ်ဒကာဘုတ်**, သိမ်ဒကာဘုတ် simdakābhut [sɛm dɛ̌ ka bhùt] n. sīmā of the founder of the image-hall in Candapūri. သီဒကာဘုတ်၊ မခွံ့လဝ်ဘုတ်ပွဲကိုခရိုင်စန္ဒပူရီ။ စန္ဒပူရီခရိုင်ရှိ၊ ဝတ်ကျောင်းဒါယကာဆောက်လုပ်လှူဒါန်းထားသောသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. image-hall. ဘုတ်။ ဝတ်ကျောင်း။ P. **ဘူတ**, ဘူတ bhūta [bhù tɑ̌] n. (guardian) sprit. ပွင်ပွဲဝိညာန်။ ဝိညာဉ်စောင့်ရှောက်သူ။]

ဘဒ္ဒကဝ်, ဘဒ္ဒကဝ် bhaddakaw [bhɔ̀t dɛ̌ kɔ] n. period of time which is distinguished by enlightenment of five successive Buddhas,the present world, present kalpa. လိုက်ဘဒ္ဒ၊ လောကဘဒ္ဒ၊ ကဝ်ဘဒ္ဒ။ လိုက်ကျာ်တြဲမကလိုဂ်ံသဗ္ဗညုတညာန်မသုန်ဇကု၊ မကျိုဒ္ဒ်။ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကိုရရှိတော်မူခဲ့သော၊ မြတ်စွာဘုရားငါးဆူပွင့်သည့်ကမ္ဘာ၊ ဘဒ္ဒကမ္ဘာ။

ဘဒ္ဒပီဎ်, ဘဒ္ဒပီဎ် bhaddapīdh [bhɔ̀t dɛ̌ pɛdh] n. Auspicious object representing throne (or table).ပလ္လင်ဟွံသေင်လဗံက်မ့ိုး၊ မကလေင်ကိုစွး။ အစားထိုးပြန်လည်ပေးအပ်သောမဂ််လာပလ္လင်သို့မဟုတ်စားပွဲ။ [P. **ဘဒ္ဒပီဌ**, ဘဒ္ဒပီဋ္ဌ bhad da pīṭha [bhɔ̀t dɛ̌ pæ thɑ̌] n. throne or table. ပလ္လင်ဟွံသေင်လဗံက်။ ပလ္လင်သို့မဟုတ်စားပွဲ။]

ဘဒြကာရ်, ဘဒြကာရ် bhadrakār [bhɔ̀t drɛ̌ kar] n.the son of the brahmin Vidhura and brother of the Bhodhisatta in the Sambhava-jātaka. ကောန်ဗမ္ဘးဝိဓုရ

www.monlibrary.com

ကိုဒေဗောဓိသတ်ပို၊ မကွင်ပွဲဇာတ်သမ္ဘဝ။ သမ္ဘဝဇာတ်လာဝိဓုရပုဏ္ဏား၏သား၊ ဗောဓိသတ်၏ ညီတော်။ [P. ဘဒြကာရ, ဘဒြကာရ bhadrakāra [bhɔ̀t drɛ̆ ka rɑ̆].]

ဘဒြနိဝ်, ဘဒြဒိဒ် bhadradiw [bhɔ̀t drɛ̆ ɗiw], ဘဒြနိဝ်, ဘဒြဒိဒ် bhadradiw [bhɔ̀t drɛ̆ ɗiw] v. Painted quail. ရုပ်ကသူဂစေ်တဂိုတ်(ဂစေ်အဃိုတ်)၊ ငုံးငှက်ပန်းချီကား။ Cf. ဇ္ဂိတ်, ဇ္ဂိတ် tgit [təgèt]. [Cf. Skt. ဘဒြ, ဘဒြ bha dra [bhɔ̀t drɛ̆] n. water wagtail. ဂစေ်စံက်တိ။ မြီးညောင့်ငှက်။]

ဘဏ္ဍာယာ, ဘဏ္ဍာယာ bhaṇḍayā [bhɔ̀n ɗɑ̆ ya] n.(MM.) ဘဏ္ဍာယာဗြဴ, ဘဏ္ဍာယာဗြဴ bhaṇḍayābrau [bhɔ̀n ɗɑ̆ ya brèa[1]] n. dancing-girl. သွာလော်ဗြဴဗြဴ၊ ကဆိုင်။ ကချေသည်။ Cf. တာန်ခိုင်, တာန်ခိုင် tān chiṅ [tan choiŋ]. [Cf. Skt. ဘဏ္ဍာ, ဘဏ္ဍာ bhaṇ ḍā [bhɔ̀n ɗa] n. buffoon. မွိဟ်ပျော်၊ မွိဟ်ကွဲ်ဝေင်ဂရိုင်။ လူပျက်၊ လူရွှင်တော်။]

ဘဏ္ဍာဂါရိက, ဘန္တောဂါရိက bhantogārika [bhɔ̀n tao[2] gèa rɪ̆ kɑ̆] n. superintendent of royal warehouses. ဇမွော်မကောပ်ကဝဲလဝ်ဇရုံကပေါတ်ကညောတ်၊ မဆေင်စပ်ကိုဧကရာတ်တံ၊ ဥကျာ်တံ။ ဘုရင်၊ မိဖုရားတို့နှင့်သက်ဆိုင်သောကုန်လှောင်ရုံကိုကြီးကြပ်ကွပ်ကဲရသည့်အရာရှိ။ (၂) a class of officers at Indian courts. သွဲဒဲကဆင်မွဲဂကူ၊ မန္ဒံပွဲကိုရုင်ဂဗုတ်ရုအိန္ဒိယ။ အိန္ဒိယပြည်၏တရားရုံးတော်ရှိ၊ အရာရှိအတန်းအစားတစ်မျိုး။ [P. ဘဏ္ဍာဂါရိက, ဘဏ္ဍာဂါရိက bhaṇḍāgārika [bhɔ̀n ɗa gèa rɪ̆ kɑ̆].]

ဘုံမ်, ဘုံန် bhaṁm [bhɔ̀m], ဘုံမ်ကျောက်, ဘုံန်ကျောန် bhaṁm clo᷇ [bhɔ̀m clɔ̆] n. bronze drum sounded on ritual occasions.ဖံမကွောန်လဝ်နကိုလောဟ၊ မရပ်စပ်စကာတိင်တိုက်၊ အခါမပတဲ့စသွင်ပိုက်မွဲမွဲ။ အခမ်းအနားသွင်တစ်ခုခု၊ ကျင်းပရာတွင်တီးခတ်ရန်အတွက်၊ လောဟာဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောစည်။ (၂) frog-drum. ဖံမကွိုင်ကြောပ်လဝ်နကိုစွာံဂ့်။ ဖားသားရေဖြင့်ကျက်ထားသောစည်။ ဘုံမ်တောက်, ဘုံန်တောက် bhaṁm tok [bhɔ̀m tok] n. a kind of drum. ဖံမွဲဂကူ။ စည်တစ်မျိုး။ (၂) perhaps one slung on a pole for carrrying in procession. ဖံမကွေင်ဏာကိုဒလေင်တဲ့တက်အာ၊ ကာလမကဝါ်စအရာမွဲမွဲပွဲကွာန်။ ရွာပတ်လည်လှည့်လည်ပွဲ၌၊ လူနှစ်ဦးထမ်းပိုးဖြင့်ထမ်းပြီး၊ တီးခတ်သွားသောစည်ကြီး။[Var. ဖံမ်, ဖံန် phaṁ [phɔm] n. drum. ဖံ။ စည်။]

ဘုံမ်, ဘုံန် bhuṁ [bhùm] n. (1557) world. လောက၊ လိုက်၊ ဘုံ။ လောက၊ ကမ္ဘာ၊ ဘုံ။ ဘုံမ်ပိ, ဘုံန်ဝိ bhuṁpi [bhùm pæ̆] n. three worlds. လိုက်ပိ၊ လိုက်ပိပြကာ၊ လောကပို၊ လောကပိပြကာ။ ဘုံသုံးပါး၊ လောကသုံးပါး။ (i.e. the hesvens. ဘုံသွဝ်။ နတ်ဘုံ။ (၂) earth. ဘုံမွိဟ်။ လူ့ဘုံ။ (၃) and the hells. ကိုဘုံနရက်။

www.monlibrary.com

နှင့်ငရဲဘုံ။) [LM. ဘုမ်, ဘုံခ် bhumṁ [bhùm], ဘုမ်, ဘုခ် bhum [bhùm]. SM. ဘုံ, ဘုံ bhùm [bhùm] n. division of universe. ဒကုတ်ဒေသမပါတ္တဟ်ခြာလဝ်ပဲ့ကိုစက္ကဝါ။ စကြာဝဠာကိုဒေသအလိုက်ပိုင်းခြားထားသောအပိုင်း။Skt./P. ဘူမိ, ဘူခ် bhūmi [bhù mĭ] n. region. ဒေသ၊ ဌာန်ဒေသ။ ဒေသ၊ နေရာဒေသ။ (၂) state. က ဆံင်၊ ဘုံ။ အဆင့်၊ ဘုံ။]

ဘုမ်ဗဂြာမ်, ဘုခ်ဗဂြာခ် bhumbagrām [bhùm bə̆ gràm] n.(MM.) **သိမ်ဘုမ်ဗဂြာမ်**, သိခ် ဘုမ်ဗဂြာခ် sim bhum ba grām [sɛm bhùm bə̆ gràm] n. a sīmā. သီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။ [Cf. Skt. ဂြာမ, ဂြာဓ grāma [grèa mə̆] n. village. ဂါမ၊ ကွာန်။ ဂါမ၊ ရွာ။]

ဂဘယ်, ဘေယ် bhey [bhèa] n. Peril. ဘဲ၊ အန္တရဲ။ ဘေး၊ အန္တရာယ်။

ဘယ်, ဘယ် bhay [bhòa[1]] n. calamity. ဘဲ၊ ဘယ၊ အန္တရဲ၊ အန္တရဲဘဲ၊ ဒဒှံမက္ကို ဒှ်ကွၤ်ပရေင်ကံကုသိုဟ္ဂံခိုဟ်။ ဘေး၊ အန္တရာယ်၊ ဘေးအန္တရာယ်၊ ကံဆိုးမိုးမှောင်ကျမှုကြီး။ Cf. **ဘ်ဒၢရာယ်**, အန်ံတရာယ် ʾan tarāy [ɔn tă̆ rai].[LM.;SM. **ဘယ်**, ဘယ် phòa [bhòa[1]]. Skt./P. **ဘယ**, ဘယ bhaya [bhə̆ yə̆].]

ဂဘယ်မက်ကးသက်သ္ဌာန်, ဘေယ်မအ်ကးသက်သ္ဌာန် bheyma'kaḥsaksthān [bhèa mɔ̆ kah sɛk səthan] n. place that be free from harm, safty place, place absence from danger. ဌာန်မဟဲ့ကုဘဲ။ ဘေးမဲ့ဒေသ။

ဘလ်လိက, ဘလ်လိက bhallika [bhòl lĭ kă̆] n.(MM.) a merchant of Asitañjana, brother of Tapussa. သ္ဘာဗို်က်နူကိုဥုင်အသိတည္ဆနမွဲ၊ မဒှ်ကောဒေံတပုသ။[P.]

ဘလ်လိကထေ, ဘလ်လိကထေ bhal li ka the [bhòl lĭ kă̆ the] n. name borne by **ဘလ်လိက**, ဘလ်လိက bhal li ka [bhòl lĭ kă̆], after entering the monastic order. ယွုမက္ကို်ဒှ်ကွၤ်နူဘလွိက၊ ကာလမလုပ်ယိုက်ဥွင်ပရေင်သာသနာတဲ့။ သာသနာ ဘောင်အတွင်း ဝင်ရောက်ထမ်းဆောင်ပြီးသောအခါ၊ ဘလွိကအမည်မှ မွေးဖွားလာသည့် အမည်။ [P. **ထေရ**, ထေရ thera [bhe ră̆], **ထေ**, ထေ the [bhe], for **ထေရ်**, ထေရ် ther [bher].] **ထေ**, ထေ the [bhe] n. senior monk. ခမ်ဳိမဖွေ်ကုိ်ဉ်။ သက်ကြီး ဝါကြီးရဟန်း။

ဘဝ်, ဘဝ် bhaw [bhə̀] n. world. လောက၊ လိုက်၊ ဘုံ။ လောက၊ ကမ္ဘာ၊ ဘုံ။ **နာက်ဘဝ်** nākbhaw [nàik bhə̀] n. nāga world. ဘုံနဉ်၊ လောကနဉ်။ နဂါး

www.monlibrary.com

ဘုံ၊ နဂါးလောကာ။ **ဘာဂ်ဘာဝ်**, နာဂဘာဝ် nā ga bhaw [nèɑ gɛ̏ bhɔ̀] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဘာဝ်, ဘာဝ် bhāw [bhɑw] n. existance. ဒဒှ်မတန်တဒှံင်၊ ဒဒှ်မဂျိုင်တဒှံင်ကုံလမျိုး။ တည်ရှိခြင်း၊ အသက်ရှင်တည်ရှိနေခြင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ ဘဝ bhawa [bhɛ̏ wɛ̏]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[မ, ဓ]

မ, ဓ ma [mɛ̌] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ The twenty five consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကို့စာကွသုန်မ၊ ပွောဝ်ကို့ဗျန်မန်ပိကွသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါး လုံး အနက်၊ နှစ်ဆယ့်ငါးခုမြောက်ဗျည်း။

မ, ဓ[၂] ma [mɛ̌] n. **မ, ဓ** ma' [mɑ̌] n. pcs. attributive particle. ဒကုတ်ဒက်မခွဲက် ထွေးကို့အင်္ဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသောအပိုင်းအစ။ who. pron. ညးဂ့်၊ သွက်ညးဂ့်၊ ဂြပ်ညးဂ့်။ မည်သူ့ကို၊ မည်သူ၏၊ ဘယ်သူ၏။ (၂) which. adj. ကွလို့၊ မွလို့။ မည်သည့်အရာ၊ ဘယ်အရာ။ (၃) that. adj./pron. ကွဂ့်၊ ကွဖ့်။ ထို၊ ဟို။ ကွဂ့်လေဝ်၊ ကွဖ့်လေဝ်၊ မွဂ့်လေဝ်။ ထိုဟာ၊ ဟိုဟာ။

မ, ဓ ma [mɛ̌] adv. passim. ထပ်တဲ့ထပ်ပွန်၊ ဒ့်တဲ့ဒ့်ပွန်။ တဲ့တဲ့,တဲ့ပွန်။ ထပ်ခါထပ်ခါ၊ အဖန်တလဲလဲ။ **ဂလာ်ဃဒတ်မဟိုမ်**, ဂလာန်ဒေဝတ်မဟိုမ် ga lan de watau ma huim [gɛ̌ làn dè wɛ̌ tɑo[3] mɛ̌ hom] n. the words that the god spoke. ဂလာန်ဒေဝတ်မဟို။ ဒေဝတာပြောသောစကား။ Cf. မုန့်[3] mun [mùn]. [LM.; SM.

မ, ဓ mǎ [mɑ̌], **မ, ဓ** mɛ̌ [mɛ̌] pron. what. မရော၊ မဂ့်ရော။ ဘာလဲ၊ ဘယ်အရာလဲ။ (၂) in order (not) to. တ္ဂဟ်နသွက်။ ရန်အလို့ငှာ။ conn. ဒဒ့်မဆက်စပ်။ ဆက်စပ်မူရှိခြင်း။ further attr. infix.(-m, -um.) ဒဒ့်မထပ်ခွဲက်ထွေးကို့ဂုန်စရဲ့(အဆက်ပွဲ)။ နောက်ထပ်ဂုဏ်ပုဒ်ကိုဖော်ပြခြင်း(အတွင်းဆက်)။ as. ညံ်ရ်။ ကဲ့သို့။ **ဂ်ါင်**, ဂေါင် goṅ [gòŋ], in **ဂ္ဂွာင်**, ဂ္လောင် gmoṅ [gəmòŋ]. **ဧဃနောက်**, ဧနောက် janok [jɛ̀ nòk]. in **ဇုမ်ဃနောက်**, ဇုံမ်နောက် juṁ nok [jùm nòk].]

မ, ဓ[၃] ma [mɛ̌] n. seed. မ၊ မသတ်ဆု။ အစေ့၊ သစ်စေ့။ (၂) grain. မမ၊ အရာမဒ့်ဒွံင် မမခွံခွံ၊ မသတ်ဆု။ အစေ့၊ အလုံး၊ အစေ့လုံးဖြစ်နေသောအရာ။ [LM. SM. **မ, ဓ** ma [mɛ̌].]

မ, ဓ[၄] ma [mɛ̌] adv. only. ဟောင်။ သာလျှင်။ **ဧဂ်ဝုာ်မဃာမ်ခါလ်ဂါဟ်**, ချက်ဝုရီမနောမ်ခါလ်ဂါဟ် ဂါဟ် ḍāk wur ma' nomkhālgoḥ [ɗaik wŭr mɛ̌ nòm khal gòh] adv. there was nothing but water all round at that time. အခါဂ့်ပွဲဒွဲဂ့်မုဟွံမွဲ၊ ဆဂး ဥာ်ဂေတ်ကွေဝံဒွံင်။ ထိုအချိန်တွင်ထိုနေရာ၌ဘာမျှမရှိ၊ သို့သော်ရေပတ်လည်ဝိုင်းနေသည်။ **ဃာမ်မ**, ဇောမ်မ com ma [cɒm mɛ̌] adv. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

မ, ဓ ma [mɛ̌] v. will. ရောင်။ လိမ္မာည်။ **ဆိုဴ်ယာတ်မဟာပ်ပုင်**, ဆိုရ်ယာတ်မဟာပ်ပုင် cuir yāt ma hāp puṅ [cɑɒ yàt mɛ̌ hɑp pəŋ] v. they would eat only when screened with a cloth. ညးတံမစဟာပ်ပုင်၊ အခါကာလမစ်ယာတ်တဲ့မှဟောင်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

စောင်ကာထားပြီးမှသာလျှင်၊ သူတို့ထမင်းစားသောက်ကြသည်။[SM. မ, ဓ ma [mɛ̌] adv. hence. သွပ်ဘုန္နကို့အခိုင်ဂှ်တဲ့၊ သွပ်ဘုန္နကို့ဒ္ဒဘဲဂှ်တဲ့။ ယွဒ္ဒအချိန်မှစ၍၊ ဤနေရာမှစ၍။ B. မှ, မှ mha [hmɑ̌].]

မ, ဓဒ ma [mɛ̌] n. (Lph.) female anomastic prefix. အဆက်ဂတဝေါဟာသွက်ကျတ္ထိ လိင်မဆောင်စပ်ကို့ရမျာင်။ အသံနှင့်သက်ဆိုင်သော၊ ကျတ္ထိလိင်ဝေါဟာရအတွက်ရှေ့ဆက်။ [B. မ, ဓ ma [mɑ̌].]

မ, ဓဍ ma [mɛ̌] n. pron. what. မုရော၊ မုဂ့်ရော၊ မုအရာ။ ဘာ၊ ဘာလဲ၊ ဘယ်အရာလဲ၊ အဘယ်အရာ။ **မု, မု** mu [mŭ] pron. id. ဓိတုပ်။ ဓိတုပ်။

မ, ဓဎ ma [mɛ̌] n. father. အပါ၊ တ၊ မအံက်၊ မွ၊ ပိတု။ အဖေ၊ အဘ၊ ဖခင်၊ ခမည်းတော်။

မ, ဓဏ ma [mɛ̌] n. the word that direct the noun,word that point out the noun. ဝေါဟာမစ္စောန်ထွးကို့နှာ်။ နာမ် ကို ညွှန်ပြသောဝေါဟာရ။ (၂) the prefix word that placed before the verb to change it meaning into an adjective, partical suffixed to a word to form an adjective. ဝေါဟာအဆက်ဖွဲဂတကြိယာ၊ သွက်သွေ့ဂံခွံနာမဝိသေသန။ ကြိယာဝေါဟာရတစ်ခုကိုနာမဝိသေသနဝေါဟာရတစ်ခုအဖြစ် သို့ပြောင်းလဲအသုံးပြုရန်၊ ကြိယာဝေါဟာရရှေ့ရှုခ်ဆက်ထည့်ရသောဝေါဟာ။

မကာဒိ, မအာဒိma'ādi [mɛ̌ ɑ dǐ] adj. past, old, olden, early, ancient, being from former time. မဒှ်နူတမ္ဘာ။ ရှေးကဖြစ်သော။

မကာ်ဂပါဲယ်ပင်, မအာရ်အဓိယ်ပန် ma'ār'apāypan [mɛ̌ ɑr ɑ̆ pɑi pɔn] adj. go to the four nether worlds, going to the four hells. မအာအပါဲပန်။ အပါယ်လေးဘုံသွားသော။

မကာ်လဝ်, မအာရ်လဝ် ma'ārlaw [mɛ̌ ɑ lɔ̀] adj. going to. မအာလဝ်။ သွားထားသော။

မဃမာဂ်, မတ္ထမောအ် ma 'i mo' [mɛ̌ ǐ mɔ̆] adj. namely, giving the name. မယ္ဘု၊ မတ္ထမု၊ မဟိမု၊ မကော်၊ မကော်ခ်။ ခေါ်သော၊ ခေါ်ဝေါ်သော၊ အမည်တွင်သော၊ နာမမည်သော၊ အမည်ရှိသော။

မဂၤ, မအာန် ma'an [mɛ̌ ɔn] adj. few,little,small in quantity. မအောန်။ နည်းသော။

မဂ္ဂယ်ဂျိမ်, မစ္ဂယ်ဂ္ဂျိမ် ma'ay k'īm [mɛ̌ oɑ kəɛm] v. my father smile. မအဲသွကာဂအီ။ ကျွန်တော်အဖေပြုံးသည်။

မဂ္ဂယ်သို့ဗ္ဗာန်, မစ္ဂယ်သ္ဒိုရ်ဗ္ဗာန် ma'ay snirb bān [mɛ̌ oɑ səɲirb bɑ̀n] v. my father attain Niravana, my father achive parinibbana. မအံက်အဲသနိဗ္ဗာန်၊ မအဲသွနိဗ္ဗာန်။ ကျွန်ုပ်ခမည်းတော်ပရိနိဗ္ဗာန်ပြုသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မဂိ၎, မအိ၎ ma ˉir [mɛ̆ ir] v. to forsake the world. စွန်းထော်ပရေင်လောက။ လောကီရေး ရာကိုစွန့်လွှတ်လိုက်သည်။ (၂) become a recluse or monk. သွဗ္ဗဗွဲကိုပြုပ်၊ လုပ်သွထော်ခမိုသင်။ တောရိပ်ကိုခိုလှုံသည်၊ ရဟန်းဝတ်လိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ဒ္ဒီရ် m ˉir [məir].

မကျပ်, မကျေပ် ma ka khyap [mɛ̆ kəkhyɔp] adj. considerable, considering. မချပ်၊ မျှပ်။ စဉ်းစားသော၊ ဆင်ခြင်သော။

မကုတ, မကုတ ma ku ta [mɛ̆ kɑŏ tă] n. king Manohor, royal name of a king of Thaton. သိုင်မန္ဟာဝ်၊ မဟိမုဂ္ဂကရာတ်သခိုမွဲ့။ မနုဟာမင်း၊ သထုံမင်တစ်ပါး၏ဘွဲ့နာမည်။

မကုတာရာဇာနာမ, မကုတရာဇာနာမ ma kutarājānāma [mɛ̆ kŭ tă rèɑ jèɑ nèɑ mɛ̆], **ဂာဇာဓိဂာဧပရဂမ္ဂျဂဇမ္ဂျဂာဇာဧဂဂဂဟမဟာဂာဧဂၤဝဝတိ ဂၤဝဧဟုဏာဂၤဂာဂဂၤဂ္ဂိ်ဂ် ကြိယ်ဂ်ိတ္ထဂ်မ်ဲမ်ဲဂဂၤဂ္ဂိ်ဂ် ဂၤဂ ဂ်တမ်ဗာဝိဂၤဃဂၤတြိယ်ဂၤလာဂဝဂ်မ်ဲ့**, ရာဇာခ်ိရာဇပရမေသွရဿွသွရရာဇအဘေယမဟာရာဇဒေဝတိဒေဝဗဟုညာနသာဂရဂဿွိ်ကြသြိယ်နိဿွရာမ်ဲ့ခရ ခနေသွရသကလတမ်ဗာဝိသေယကြေယ်လောကဝရ်မ်ဲ့။ [rājādhirājaparameswara ʾiswara rāja ʾabhe ya mahārājadewātide wabahuñānasāgaragambhīrasriynit tyadharmmadharadhaneswara sakala tambā wise yatreylokawarmma.] n. royal name of a king of Thaton. perhaps **မဂၤဂဟာ်**, မနောဟော်ရ် ma no hor [mɛ̆ nò² hor]. မဟိမု (မကွမု) မဆေင်စပ်ကိုဂ္ဂကရာတ်သခိုမွဲ့၊ မစိုန်ဒ်တ်ယွဲ့သိုင်မန္ဟာဝ်။ သထုံဘုရင်တစ်ပါး၏ဘွဲ့အမည်။ ဖြစ်တန်ရာက၊ မန္ဟာမင်း၏ဘွဲ့တော်။ king of kings,supreme lord, lord, great fearless king, supreme god, ocean-depth of great knowledge, suspicious perpetual upholder of dham ma, lord of treasures, abode of all cows, bulwark of the three worlds, called the Daidem King. The second and three succeeding Skt. epithets imply a good-king identified with Shiva. sāgaragambhīra and dharm madhara are names of meditative techniques and have a Buddhist con-notation; dhaneśvara identifies the king with Kuvera, regent of the north. ဂ္ဂကရာတ်လွှ်ဂ္ဂကရာတ်၊ တ္ဂးညးမန်ဂ်ိုအဝ်ိုတွော်တ်အထောတ်၊ တ္ဂညးဂ္ဂကရာတ်ဖွော်မဟွဲကိုဖေက်ဒ္ဒ၊ ဒေဝတ်မန်ဂ်ိုအဝ်ိုတွော်တ်အထောတ်၊ မဖွော်ကိုဗဟုသုတ၊ ညံင်ရဒမျိုဟ်မှာသွိဟ်၊ ကိုခတ်ထံက်ဂလာန်မဟွဲကိုသွေဟ်ဟွာလွှ်ခဝ်၊ ညးတ္ဂရတ်ဒ္ဒဗဲဌာန်ဂ္ဂမျောံဂမွိုင်၊ ဒပ်ယာသွက်လိုက်ပိပြကာ၊ မကော်ခမျောံကိုတ်ဂ္ဂကရာတ်၊ မအံင်ဖွးတ်တင်စာကိုပိဝ်ွံ၊ နဘာသာသင်သကြိုတ်မသ္ဂ်ိုစိုပ် အဓိပါဂ့်၊ ဒ်ဂ္ဂကရာတ်ခိုဟ်မွဲ့၊ နူကိုရှိဝမထွးသက်သီမာန်။ သာဂရဂမ္ဘီရကိုမွေခရတံ၊ မဒ်ယွဲ့မချပ်စင်ခြင်နကိုနဲကဲ၊ မကျောန်ကိုသွောတ်ဗွတ်တုံ၊ ဒဒ်ဒ်နံ့ကိုတ္ဍပ်မထပ်ပံက်အဓိပါ၊ လွှ်သွိုင်ဝေါဟာတွံကျာ်တြေံ၊ ဓာနသွရ၊ မထွးသက်သီဂ္ဂကရာတ်မာန်ကိုကုဝေရ၊ မွိုဟ်စွးမအုပ်ခုပ်ဒေသ

www.monlibrary.com

သွင်ကျာ။ ဘုရင်တကာဘုရင်၊ အထွတ်အထိပ်အာဏာရှိသောသူ့အရှင်၊ ကြောက်ရွံ့ခြင်း ကင်းမဲ့သောအရှင်သွင်ဘုရင်ကြီး၊ အာဏာအထွတ်အထိပ်ရှိသောဒေဝတာ၊ သမုဒ္ဒရာ အစောက်ကဲ့သို့ဗဟုသုတကြီးတော်မူသော၊ မြတ်တရားတော်အပေါ်သံသယမရှိသော၊ အားပေးထောက်ပံ့မှု၊ ရာတနာမြတ်အရှင်သွင်နွားမအုပ်စုရှိရာဒေသ၊ လောကသုံးပါးအတွက်ခံတပ်ခေါ်ဝေါ်သောဘုရင်မကိုင့်၊ ဒုတိယနှင့်တတိယအောင်မြင်မှုကို၊ သင်သကြိုက်ဘာသာဖြင့်၊ ဘုရင်မြတ်တစ်ပါး အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်စေသည်။ ရှီဝန့်သက်သေပြနိုင်ကြောင်း၊ သာဂရဂန္ဓိရန္ဒင့်ဓမ္မဓရတို့မှာစဉ်စားဆင်ခြင်ခြင်းနှင့်နည်းစံနစ်ကျနစွာဘုရားဟောဝေါဟာရ ဟောင်းများအပေါ်၊ အခြေခံပြီးအဓိပ္ပာယ်အသစ်တဖန်၊ ပြန်လည်ဖွင့်ဆိုရန်အကြံပြုကြောင်း၊ ဓာနသွရဘုရင်က၊ ကုဝေရကိုသက်သေပြခိုင်း၊ (မြောက်ဘက်ဒေသကို၊ ကိုယ်စားအုပ်ချုပ်သောသူ)

မက:, **မကး** makah [mɛ̆ kah] adj. more than. မကး၊ (မဉ္ဇိုင်နူကိုခယျလဝ်)၊ မက၊ (မှန်းထားသည်ထက်များသော)။

မက:ဧဘ:, **မကးစအး** ma kah ca'ah [mɛ̆ kah cə̆ ah] adj. shaving clean, that which is scraping clear. မကးသ္အး။ သန့်စင်အောင်ခြစ်သော။

မက:ဂမွာယ်, **မကးမွေ့ာယ်** ma kah mwoy [mɛ̆ kah mwòɑ²] adj. more than one. မကးမွယ်၊ မကမွဲ၊ မဟွံကမွဲ။ တစ်ခုထက်မက(များ)သော။

မက:ဂမွာယ်ပြကာ်, **မကးမွေ့ာယ်ပြကာရ်** ma kah mwoyprakār [mɛ̆ kah mwòɑ² prə̆ kɑ] adj. more than one. မကမွဲပြကာ၊ မန္ဒံဟွံကမွဲ။ တစ်ခုထက်မက(များ)သော။

မကာ်, **မကရ်** ma kar [mɛ̆ kɔr] n.Marine monster resembling crocodile, often architectural motif above arch. သတ်ဥာ်မန္ဒံကိုဇကုဇကောဝ်မဇွော်ဒုတ်ညံဉ်ရ်ကျံာ်မွဲဂကူ။ ကိုယ်ထည်ကြီးမားထွားကြိုင်းပြီး၊ မိကျောင်းနှင့်တူသောရေသတ္တဝါတစ်မျိုး၊ မကန်း။ Var. **မှာကာ်**, မှာကရ် mhākar [hmɑ kɔr]. [LM. Skt./P. **မကာ**, မကရ maka ra [mɛ̆ kə̆ rə̆].]

မကဝ်, **မကော်** makaw[mɛ̆ kɔ] n.(1527) the constellation Capricorn. ဂကော်နကွတ်မကဝ်။ ဖုသျှနကွတ်စု၊ မကာရပြာသိုလရာသီခွင်။ **လက်မကဝ်**, **လက်မကော်** lakma kaw [lɛ̀ɑk mɛ̆ kɔ] n. ဒတိုန်နကွမကဝ်။ မကာရရာသီလဂ်။[LM.;SM.(l.f. **မကဝ်**, **မကော်** məkɔ [mɛ̆ kɔ]. Skt. **မကာ**, မကရ makara [mɛ̆ kə̆ rə̆].)]

မကိုဝ်ဒါန်, **မကိုဝ်ဒါန်** ma kaw dān [mɛ̆ kɒ dɑ̀n] adj. give charity. မကိုဒါန်၊ မသွးကိုဒါန်။ လ္ဂုဒါန်းသော။

မဂျုဟ်, **မဇ္ဈုဟ်** magjuh [mɛ̆ gəjʊ̀h] adj. deep. မသွိုဟ်။ မဇြိုဟ်။ အလွန်နက်သော။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မ္ဍီ, မဠ္ဌိ ma gñi [mɛ̆ gəɲĭ] adj. adorning, decorating. မကျိုင်ကျဝ်၊ မစိစောန်။ ဆင်ယင်သော၊ တန်ဆာဆင်သော။

မ္ဍီဂ်, မဠ္ဌိအ် magñia' [mɛ̆ gəɲĭɔ̆] adj. adorning, decorating. မကျိုင်ကျဝ်၊ မစိစောန်။ ဆင်ယင်သော၊ တန်ဆာဆင်သော။

မဂဓ, မဂဓ ma gadha [mɛ̆ gɛ̆ dhɛ̆] n. (**ဌာန်မဂဓ, ထာန်မဂဓ** thānmagadha [thɑn mɛ̆ gɛ̆ dhɛ̆].) n.the region of southern Bihar. ဒေသမတန်တ်ခွင်ပွဲကိုဒိုဟ်သမ္ဗုင်ကျာထာန်ဗီဟာ။ ဗီဟာဒေသတောင်ဘက်ရှိအရပ်။

မဂဓားသ်, မဂဓရေးသ် magadharaḥs [mɛ̆ gɛ̆ dhɛ̆ rèh] n.(MM.) a region in India. ဒေသပွဲကိုရုးအိန္ဒိယမွဲ၊ မဂဓရုး။ အိန္ဒိယနိုင်ငံရှိဒေသတစ်ခု၊ မဂဓပြည်။

မဂုင်ဇ္လွယ်, မဂုင်ဇ္လေယ် ma gunˆ bley [mɛ̆ gə̀ŋ blèɑ] adj. grip pearl firmly with beak. မဂိုင်ဗွဲ၊ မဃိုင်ဗွဲ။ ပုလဲကိုနှုတ်သီးဖြင့်ချိထားသော။

မဂဂါင်, မဂေါင် ma goñ [mɛ̆ gòŋ] adj. courageous, daring, brave. မဂံင်၊ မဂံင်သ္ဂာ၊ မဂြိုဟ်၊ မနွံကုံသတ္တိ။ ရဲရင့်သော၊ သတ္တိရှိသော၊ အသည်းကြီးသော။

မဂဂါဂ်, မဂေါရ် magor [mɛ̆ gò^{2}r] adj. aflame, ablaze. မဂိုရ်၊ မဂိုဝ်၊ မဂို့။ တောက်လောင်သော။

မဎဟ်, မဎေဟ် maña̱h [mɛ̆ ŋèh] n. outside. မူး၊ လွှာမူး။ ပြင်ပ၊ အပြင်ဘက်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ရုမ်ဂါးသ်, ရုမ်ဓါးသ်** rum̃ ñāḥs [rùm ŋès].

မဎဟ်ကမှာင်, မဎေကမှာင် ma ña̱h kamhāñ [mɛ̆ ŋèh kə̆ hmɑiŋ] prep. outside the wall. မူးကွာင်။ တံတိုင်းအပြင်ဘက်။

မဎ်ဂုဟ်, မဎေနုဂေဟ် ma ña̱h nūgah [mɛ̆ ŋèh nù gə̀h] prep. besides that, more over. မူးနူဂ်။ ပါနူဂ်။ ထို့ပြင်၊ ထို့အပြင်။

မဒိဝ်ဝိမာဂ်, မဒိုဝ်ဝိမာန် mañuiwwimān [mɛ̆ ŋə̀ wĭ màn] n. auspicious celestial abode, blessing celestial mansion, royal celestial mansion. ဝိမာန်မ္ဍီ၊ လွိမာန်မ္ဍီ။ မဂ်လာဗိမာန်၊

မဎဟ်, မဎေဟ် ma ñoh̤ [mɛ̆ ŋɔ̀h] adj. roburt, stout, hard, firm, stiff, stiffen. မမ္ဍီပ်၊ မကြံင်။ မာသော၊ တင်းမာသော။

မဒိုဟ်, မဒိုဟ် mañuih̤ [mɛ̆ ŋə̀h] adj. roburt, stout, hard, firm, stiff, stiffen. မမ္ဍီပ်၊ မကြံင်။ မာသော၊ တင်းမာသော။

www.monlibrary.com

မဆဂ:, မစအး maca'ah [mɛ̌ cə̆ ah] adj. clean, unsoiled. မသွန်း။ သန့်ရှင်းသော။

မဆကတ်, မစကတ် ma cakat [mɛ̌ cə̆ kɔt] adj. studying, starting study. မသွကတ်။ စတင်လေ့လာသော။

မဆိုကာံ, မစိုစောန် macicon [mɛ̌ cĭ cɒn] adj. decorating, adorning. မကျိုင်ကျဝ်၊ မကယျိုင်။ တန်ဆာဆင်သော၊ ဆင်ယင်သော။

မဆာက်, မစောက် ma cāk [mɛ̌ caik] adj. broken, torning, tearing. မစော်အာ၊ မထွန်းအာ။ စုတ်သွားသော၊ စုတ်ပြဲသွားသော။

မဆာံ, မဆောန် ma chān [mɛ̌ chan] adj. loving. မနှံဖြဟာန်။ ချစ်သော၊ မေတ္တာရှိသော။

မဆာံသ္ဍိုံ, မဆောန်သ္ဍိန် ma chānsmin [mɛ̌ chan səmɛn] adj. loving. မဆာန်ကွိန်။ ချစ်မြတ်နိုးသော။

မဇုာက်, မဇွောက် ma jnok [mɛ̌ jənòk] adj. big. large. မဇွော်၊ မဒုတ်။ ကြီးသော၊ ကြီးကျယ်သော။

မဇြာယ်, မဇြောယ် majrāy [mɛ̌ jrài] adj. thin, lean. မဖြဲ။ ပိန်သော။

မဍ:, မဍူး ma ñaḥ [mɛ̌ ɲèh] n. his father. အပါညး၊ တညး၊ မအံက်ညး။ သူ့အဖေ၊ သူ့ဖခင်။

မဍ:ကဒုင်, မဍူးကဒုင် ma ñaḥ ka duṅ [mɛ̌ ɲèh kə̆ dəŋ] adj. his father accept. မညးမဒုင်ကောတ်။ သူ့အဖေခံယူသော။

မဍာတ်တိုံယ်, မဍ္ဍာတ်တိုရ်တုယ် mañāttirtuy [mɛ̌ ɲàt tir tui] adj. has been seen completely. မညာတ်လုံဝ်ဒတဲု။ အပြီးမြင်ထားပြီးသော။

မဍိုင်, မဍ္ဍိန် mañin [mɛ̌ ɲèn] adj.to improve, to reform, to rectify, setright, amend. မ ပြုပြေင်လဝ်၊ မရင်ဍွက်လဝ်။ ပြုပြင်ထားသော။

မဍိုင်လက်, မဍ္ဍိန်လက် ma ñin lak [mɛ̌ ɲèn lèak] adj. to improve strongly, to reform strongly, to rectify strongly, setright strongly, amend strongly, stucking prepare. မ ပြုပြေင်ဍွက်လက်လဝ်။ အပြင်းအထန် ပြုပြင်ထားသော။

မဎိ, မဏီ ma ṇi [mɛ̌ nĭ] n. Gem. ရတ်၊ တုံမနှံကိုဋ္ဌပ်မး၊ မတ်။ ရာတနာ၊ အဖိုးတန်ကျောက်မျက်။ Cf. **မိုက်**, မနိုက် manik [mɛ̌ nòik], **ရတ်**, ရတ် rat [rɔt]. [LM.

www.monlibrary.com

has **မိ**, မနိ mani [mɛ̆ nĭ]. Skt./P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မဂိုက, မဏိက ma ŋika [mɛ̆ nĭ kŭ] n. Gem. ရတ်၊ တွံမန္ဓံကိုဋ္ဌုဟ်မး၊ မတ်။ ရာတနာ၊ အဖိုးတန်ကျောက်မျက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိုက်**, မနိုက် manik [mɛ̆ nòik].

မတာဝ်, မတာဝ် ma tāw [mɛ̆ tɑw] adj.lodge, stopping. မတ်၊ မတန်တ်။ တည်သော၊ ရပ်တည်သော၊

မတ္မူယ်, မတ္ဂျယ် matmūy [mɛ̆ təmui] adj. ready, prepeard. မတွဲ့။ နှင့်ပြီးသော။

မတ္မူယ်ၚဗဇြ, မတ္ဂျယ်နဝဇြ matmūynabajra [mɛ̆ təmui nɛ̆ bɛ̆ jərɛ̆] adj. prepeared with diamond, ready with diamon. မတွဲတ်နမတ်ဗိုတ်။ စိန်ကျောက်မျက်ရတနာနှင့်ပြီးသော။

မတ္လူင်, မတ္လုင် matlūñ [mɛ̆ təlɜŋ] adj. the act of coming. မကလုင်၊ မကျွင်။ လာသော။

မတ္ဝဟ်ဂး, မတွေဟ်ဂး matwahgaḥ [mɛ̆ twɔh gèh] adj. that is to say, that is to wit. မတွံပ္ဂး၊ မတွံဂး။ ပြောဆိုသော။

မၚာက်ပါင်, မထောက်ပါင် ma thok pāñ [mɛ̆ thok pɑiŋ] adj. maintain, support, subsidize, assist, help. မထံက်ပါင်၊ မထံက်ပင်။ ထောက်ပံ့သော။

မဒ, မဒ ma da [mɛ̆ dɛ̆] n. (MM.) **သိမ်မွောအ်မဒါ**, သိမ်မွောအ်မဒါ sim mbo'ma da wā [sɛm bɔ̆ mɛ̆ dɛ̆ wèɑ] n. a sīmā. သီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **ဗ္ဒ**, **ဗ္ဒ**-bda [bədɛ̆], **ဗဒ**, ဝဒ ba da [bɛ̆ dɛ̆]. SM. **ပဒ**, ပဒ pa da [pɑ̆ dɛ̆] v. to lean. ဗ္ဒ၊ ဗ္ဒဝဲ၊ ဒလာ၊ ဒလာဲ။ မှီသည်၊ မှီထားသည်။ (၂) to take refuge. စွဲစွော်၊ ဗ္ဒဗ္ဒဝဲ။ ခိုလှုံသည်၊ မှီခိုသည်။ (၃) hide. ဗ္ဒ၊ အောပ်ဗ္ဒ။ ကပ်ပုန်းသည်၊ ပုန်းအောင်းသည်။ (၃) to come up alongside. ဗ္ဒဗ္ဒဝဲကွျင်မွဲကရော်။ အတူယှဉ်ကပ်ပါလာသည်။]

မဒးရး, မဒးရး madaḥraḥ [mɛ̆ dèh rèh] adj. proper, prosperous, suitable.မဒးရး၊ မဂပ်ဂဝ်။ သင့်တော်သော။

မဒုက်, မဒုက် maduk [mɛ̆ dɜk] adj. poor, မဒိုက်။ ဆင်းရဲသော။

မဒူင်, မဒုင် ma dūñ [mɛ̆ dɜŋ] adj. accept, believe, adopt. မဒုင်၊ မဒုင်ကေတ်။ ခံသော၊ ခံယူသော။

မဒိန္ဒာ်, မဒိန္ဒရ် ma din dar [mɛ̆ dèn dɔ̀r] adj. cover one's head, wear. မဒဒရ်၊ မဒလဝ်။ ဆောင်းသော။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မနိန်ာ်ကဏ္ဍ်ဍုတာင်, မဒိန္ဒရ်ကုတ္ဒုင်ဝုတာဒ် ma din dar kutḍuñbutāñ [mɛ̆ dèn dɔ̀r kaʊ̆ təʤɜŋ bɯ̆ taiŋ] adj. to cover one's head with white umbrella. မဒလဝ်ကို် ကိုဒ်ုင်ဗ္တာင်။ ထီးဖြူနှင့်ဆောင်းပေးသော။

မဒသ်, မဒသ် ma das [mɛ̆ dɔ̀s] adj. become, becoming. မဒ်ု၊ မဒ်ုကွဒ်ု။ ဖြစ်သော၊ ဖြစ်လာသော့။

မဒသ်ကိ်ုတ်ိ်ုရ်, မဒသ်ကိ်ုတ်ိ်ုရ် madaskintir [mɛ̆ dɔ̀s kɛn tir] adj. become into existence. မဒ်ုကို်ု၊ မကို်ုဒ်ု။ ဖြစ်ပေါ်လာသော။ (၂) awaking up. မဒ်ုကို်ု။ ထဖြစ်သော။

မဒ္ဍသ်, မဒ္ဍသ် ma dmas [mɛ̆ dəmɔ̀s] adj. become, becoming, happening. မဒသ်၊ မဒဟ်၊ မဒ်ု။ ဖြစ်သော။

မဂၢ, မနော mano [mɛ̆ nɔ̀^{l}] n. mind, heart, thought. စိုတ်။ စိတ်။

မဂၢဥဒါၚ, မနောဥဒါန ma no'u dā na [mɛ̆ nɔ̀^{l} ŭ dèɑ nɛ̆] n. (MM.) triumphant thought of the Buddha on attaining enlightenment, used as ritual formula. ဣသ်မအံင်ဇူးကုတီလပိုန်ကျဉ်တြဲပို၊ ကာလမကလိဂွံကွဒ်ုညာန်သဗ္ဗညုတ၊ မရပ်စပ်စကာ၊ ညံင်ရ်နဒဒ်ု၊ ကိုန်ဂစိုတ်အစီအဇန်အသေအဟာန်။ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကိုရရှိပြီး၊ ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အောင်မြင်သောအကြံအစည်၊ ကိန်းသေအခမ်းအနားအစီအစဉ် ကဲ့သို့အသုံးပြုသည်။ Cf. **ဝဆိဥဒါၚ**, ဝဆီဥဒါန wacī 'udāna [wɛ̆ ci ŭ dèɑ nɛ̆].

မဂၢဇော, မနောဇော ma nojo [mɛ̆ nɔ̀^{l} jɔ̀^{l}] n. (**သ္ဂိုင်မဂၢဇော**, သ္ဂိုင်မနောဇော smiṅma nojo [smɛn mɛ̆ nɔ̀^{l} jɔ̀^{l}].) n. the king of Benares in the Sona- Nanda-jataka. ဓ္ဍကရာတ်ဗာရာဏသီ၊ မကွဉ်ပွဲကိုဇာတ်သောနနန္ဒ။ သောနနန္ဒဇာတ်လာဗာရာဏသီပြည့်ရှင်ဘုရင်။[P. **မဂၢဇ**, မနောဇ manoja [mɛ̆ nɔ̀^{l} jɛ̆]. Cf. **ဘဂယော**, အဘယော 'abhayo [ă bhɛ̆ yɔ̀^{l}].]

မဂၢနဏ္ဍိတ်, မနောဒုစ္စရိတ် ma no duccarit [mɛ̆ nɔ̀^{l} dùt că rɛt] n. Sin in thought. စိုတ်အကုသို်၊ ဒဒ်ုစင်ခြင်ပရေင်အကုသို်ပွဲစိုတ်။ အကုသိုလ်စိတ်၊ အကုသိုလ်ရေးကိုစဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း။ **ဂိုတ်ကာယဒုစ္စရိတ်**, အိုတ်ကာယဒုစ္စရိတ် 'ut kā ya duc cărit [ut kɑ yă dùt că rɛt], **ဝဆိဏ္ဍိတ်**, ဝဆီဒုစ္စရိတ် wa cī duc că rit [wɛ̆ ci dùt că rɛt], **မဂၢနဏ္ဍိတ်**, မနောဒုစ္စရိတ် manoduccărit [mɛ̆ nɔ̀^{l} dùt că rɛt] n. all sin in thought, sin in word, or sin in deed. အိုတ်အကုသို်မကို်ုဒ်ုပွဲစိုတ်၊ အကုသို်မကို်ုဒ်ုနကို်ဝစီ၊ အကုသို်မကို်ုဒ်ုနကို်ကာယ။ အားလုံးသောစိတ်ထဲ၌ ဖြစ်ပေါ်သောအကုသိုလ်။ အား

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

လုံးသောန္ဥတ်မှဖြစ်ပေါ်သောအကုသိုလ်။ အားလုံးသောကာယဖြင့်ဖြစ်ပေါ်သော အကုသိုလ်။

မၼၢၼ္ဒုိတ်, မနောဒုစ္စရိုတ် ma noduccaruit [mɛ̆ nò[1] dùt cɑ̆ rot] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

မၼၢဟာ်, မနောဟော်ရ် ma nohor [mɛ̆ nò[1] hor] n.(**သ္ဍိင်မၼၢဟာ်**, သ္ဍိင်မနောဟော်ရ် smiṅ manohor [smɛn mɛ̆ nò[1] hor].) n. the last king of Thaton before its capture by Anurud dha in A.D. 1056-7. ဂ္ဂကရာတ်သဒိုး၊ မဒှ်တွော်ဝ်ဒတောဝ် လက်ကရ်အိုတ်၊ ကွာသွိင်ဗွာ၊ အနုရုဒ္ဓ၊ ဟဂွံသီကေတ် ဥုင်သဒိုဏီ၊ သက္ကရာတ်ခရေတ်၊ ၁၀၅၆-၇။ ခရေတ်သက္ကရာဇ်၊ ၁၀၅၆-၇၊ အနော်ရထာမင်း၊ သထုံပြည်ကို မသိမ်းပိုက်မီ၊ နောက်ဆုံးသထုံမင်းဆက်။ [LM. **မၼၢဟဝ်**, မနောဟဝ် ma no hor [mɛ̆ nò[1] hɔ], **မၼူဟဝ်**, မနူဟဝ် manūhaw [mɛ̆ nù hɔ] n.]

မၼတ်, မနတ် ma nat [mɛ̆ nɔt] n. to be angry. မနောတိတ်၊ ဒေါသတိတ်၊ စိုတ်ထေဲ။ ဒေါသထွက်သည်၊ စိတ်ဆိုးသည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **မ္ဒုတ်**, မ္ဒုတ် mḍat [mɗɔt].

မၼာမ်, မနောမ် manom [mɛ̆ nɔ̀m] adj. being, having. မနုမ်၊ မ္ဒုံ၊ မနွံ။ ရှိသော။

မၼာမ်ယုံယုံ, မနောမ်ယုံယုံ ma nom yuṁ yuṁ [mɛ̆ nɔ̀m yùm yùm] adj. having the life, alive. မနွံယိုယို၊ မနွံလမျိုး။ အသက်ရှိသော။

မၼာမ်မၩိုင်မမိပ်, မနောမ်သမ္ဒိုင်မမိပ် ma nomsamḍuiṅmamip [mɛ̆ nɔ̀m sɔm ɗɑŋ mɛ̆ mɛ̀p] adj. have delighted shadow(shade) မနွံသွိင်မမိပ်။ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့ဖွယ်ရာအရိပ်အာဝါသရှိသော။

မၼဝ်မိလာ, မနဝ်သိလာ ma naw silā [mɛ̆ nɔ̀ sæ̆ lɑ] n.(**တ္ဂာ်မၼဝ်မိလာ**, တ္ဂာအ်မနဝ်သိလာ tmo'manawsilā [təmɔ̆ mɛ̆ nɔ̀ sæ̆ lɑ].) n. a rock near lake of Anotatta in the Himalaya. တ္ဂံ(ဒ့ဳ)မနွံတရပ်လွအနောတတ္တပွဲဂြိပ်ဟိမလယ(ဟေမဝန်)။ ဟိမဝန္တာရှိ အနောတတ္တရေအိုင်အနီးအနားမှကျောက်တောင်။ Skt. **မၼဝမိလာ**, မနဝသိလာ mana vasilā [mɛ̆ nɛ̆ wɛ̆ sæ̆ lɑ]. Cf. P. **မၼာမိလာ**, မနောသိလာ ma no silā [mɛ̆ nò[1] sæ̆ lɑ].

မၤမ်, မနုသ် ma nus [mɛ̆ nùs] n. once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **မိၼ်**, မနိုသ် ma nis [mɛ̆ nès] n. Human being. ကောန်မွိပ်၊ သတ်မွိပ်။ လူသား၊ လူသတ္တဝါ။ (၂) man. မွိပ်၊ ကောန်ဂကူမွိပ်။ လူ၊ လူသား၊မျိုးနွယ်။

မွိဟ်, မ္ဒိုဟ် mnih [mɛ̆ nèh] n. once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **မိၼ်**, မနိုဟ် ma

www.monlibrary.com

nih [mɛ̃ nèh], **မ္ဂိုဟ်**, ဗနိုဟ် ma nuih [mɛ̃ nɜ̀h] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [MM. **မ္ဂိုဟ်**, ဗနိုဟ် ma nuih [mɛ̃ nɜ̀h].] Cf. **မာၤမ်**, ဗာနုသ် mānus [mèɑ nùs], **ဍးဟ်**, ညူးဟ် ñaḥh [ɲèh], **မ္ဍးဟ်**, မ္ဍးဟ် mñaḥh [məɲèh], **မတ်**, သတ် sat [sɔt]. [LM. **မ္ဒိဟ်**, မ္ဒိဟ် mniḥ [mənèh].SM. **ဳိဟ်**, နိုဟ် nĭḥ [ɲèh].Skt. **မၤသ**, ဗနုသ ma nu ṣa [mɛ̃ nŭ sə̆], **မၤသျ**, ဗနုသျ ma nu ṣya [mɛ̃ nŭ səyə̆]./P. **မၤသ္ဍ**, ဗနုသ္ဍ mānussa [mɛ̃ nùs sə̆]. var of **မာၤမ်**, ဗာနုသ် mānus [mèɑ nùs].] MM. **မ္ဂိုဟ်**, ဗနိုဟ် manuih [mɛ̃ nɜ̀h]. Cf. **မာဂိုဟ်**, ဗာနိုဟ် mānuih [mèɑ nɜ̀h]. (1455) < **မာၤမ်**, ဗာနုသ် mānus [mèɑ nùs].

မၤမ်ာန္ဒုက်, ဗနုသ်ဒ္ဍက် manusdmuk [mɛ̃ nùs dəmɜ̀k] n. the poor man, the needy man. မွိဟ်ဒိုက်၊ မနိုဟ်ဒုက်။ သူဆင်းရဲ။

မၤပ္ဍ, ဗနုသ္ဍ ma nus sa [mɛ̃ nùs sə̆] n. Human being. ကောန်မွိဟ်၊ သတ်မွိဟ်။ လူသား၊ လူသတ္တဝါ။ (၂) man. မွိဟ်၊ ကောန်ဂကူမွိဟ်။ လူ၊ လူသားမျိုးနွယ်။ Cf. **မာၤမ်**, ဗာနုသ် mā nus [mèɑ nùs]. [LM. ; SM. l.f. **မၤသ**, ဗနုသ ma nus sa [mɛ̃ nùs sə̆]. P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မၤပ္ဍလာက်, ဗနုသ္ဍလောက် ma nus sa lok [mɛ̃ nùs sə̆ lòk] n. the world of man. ဘုံမွိဟ်၊ လောကမွိဟ်၊ လိုက်မွိဟ်။ လူ့ဘုံ၊ လူ့လောက၊ လူ့ပြည်။ (၂) terrestrial world. လောကသတ်တံမတန်တ်။ သတ္တဝါများနေထိုင်ရာလောက။ **မ္ဒိဟ်မလာက်**, ဒ္ဓိုဟ်သလောက် mnihsalok [mənèh sə̆ lok] n. မွိဟ်ဂမွိုင်၊ မွိဟ်တံ။ လူအများ၊ လူတို့။ **ဇာန်မ္ဒိဟ်မလာက်**, ထာန်ဒ္ဓိုဟ်သလောက် thānmnihsalok [thɑn mənèh sə̆ lok] n. ဒေသမွိဟ်ဂမွိုင်၊ ဌာန်မွိဟ်ဂမွိုင်။ လူအများနေထိုင်ရာဒေသ၊ လူအများနေရပ်ဒေသ။ [LM. **မ္ဒိဟ်မလိုက်**, ဒ္ဓိုဟ်သလိုက် mnihsaluik [mənèh sə̆ lɑk], **မ္ဒိဟ်ခလိုက်**, ဒ္ဓိုဟ်ခလိုက် mnih khaluik [mənèh khə̆ lɑk] n. man kind. ကောန်ဂကူမွိဟ်၊ ပူရိသာတ်။ လူသားမျိုးနွယ်၊ ပရိသတ်။ (၂) people. မွိဟ်ဂမွိုင်။ မွိဟ်တြံုမွိဟ်ဇြဂမွိုင်။ လူထု၊ လူအများ။ ယောကျ်ားမိန်းမပါဝင်သောလူအများ။ (၃) men. မွိဟ်တြံုဂမွိုင်။ ယောကျ်ားအများ။] LM. **မၤပ္ဍလိုက်**, ဗနုသ္ဍလိုက် ma nus sa luik [mɛ̃ nùs sə̆ lèk] n. world of men. လောကမွိဟ်တြံု။ ယောကျ်ားလူ့လောက။ P. **မၤပ္ဍလာက**, ဗနုသ္ဍလောက manus saloka [mɛ̃ nùs sə̆ lò[1] kə̆].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မိဟ်, မနိုဟ် ma nih [mĕ̀ nèh] n. human, mankind, man. မွိဟ်၊ ကောန်မွိဟ်။ လူ၊ လူသား။

မိုဟ်, မနိုဟ် ma nuih [mĕ̀ nɜ̀h] n. Human being, man. ကောန်မွိဟ်၊ သတ်မွိဟ်။ လူသား၊ လူသတ္တဝါ။ man. မွိဟ်၊ ကောန်ဂကူမွိဟ်။ လူ၊ လူသားမျိုးနွယ်။ see. ရံင်။ ရှု။ **မနုဿ်,** မနုသ် manus [mĕ̀ nùs].

မိုဟ်တုယ်မဂလာယ်ဂိ, မနိုဟ်တုယ်မဂလာယ်ဂီ ma nuihtuymagalāygaṅgi [mĕ̀ nɜ̀h tui mĕ̀ gĕ̀ lài gèaŋ gĭ] n. the man of observer. မွိဟ်ဂွဲသွီ(သွေဝ်)။ ရှာဖွေလေ့လာသူ။

မညုမ်, မဈုန် manyum [mĕ̀ nəùm] adj. being, having. မွံု၊ မနွံ။ ရှိသော။

မပ္ဍာပ်, မပ္ဍာပ် map'āp [mĕ̀ pəɑp] adj. to approach, to draw near, coming. မပြာပ်၊ မပြာပ်ကျင်။ အနားကပ်လာသော၊ အနီးကပ်လာသော။

မပ္တမ်, မပ္တန် maptam [mĕ̀ pətɔm] adj. begining. မတ္တံ။ အစပြုသော။

မပဂမတြိတ်ဆိတ်, မပမေတြေတ်ခ်ေတ် ma pa metritcit [mĕ̀ pă me trit cit] adj. making love hearted, making kingness hearted. မပမေတ္တာစိုတ်။ မေတ္တာစိတ်ထားသော။

မပယာန်, မပယာန် mapayān [mĕ̀ pă yàn] adj. making vehicle. မသွယာန်။ ယာဉ်ပြုလုပ်သော။

မပုဍ်ဂသလာ, မပုစ်သေလာ ŋa pus se lā [mĕ̀ put se lɑ] adj. to sculpt stone, to carve stone. မပုတ်တုံ၊ မဥုတ်တုံ။ ကျောက်ဆစ်သော။

မပုဍ်ဂသလာလက်ဂဝါက်, မပုစ်သေလာလေက်ဧါအ် ma puc se lā lek wo'[mĕ̀ put se lɑ lèaŋ wŏ̀] adj. carving this writing on the stone, carving this rock inscription. မပုတ်လိက်တုံဝွံ။ ဤကျောက်စာကိုထုထွင်းသော။

မပ္လင်ကျွက်, မပ္လေင်ကျေအ် mapleṅkle' [mĕ̀ plɔŋ klɑĕ̀] adj. destroying. မပ္လေင်ကွဲ။ ဖျောက်ဖျက်ပစ်သော။

မဗဝ်, မဗဝ်

ma baw [mĕ̀ bɔ̀] adj. heaping up, collecting in a heap. မဗဝ်ပ္တိုန်။ ဖို့တင်သော၊ စုပုံတင်သော။

မမက်, မမက် mamak [mĕ̀ mèɑk] n. day of moon's waxing period. တွဲဂိတုလွဲဂ် ဖာမံက်။ လွန်းရက်။ see. ရံင်။ ရှု။ **မိဂ်မောက်,** မိရိမောက် mirmok [mĭ̀r mòk].

www.monlibrary.com

မမံက်, မမံက်၂ ma måk [mɛ̀ mɔ̀k], **မမ်မံက်**, မမ်မံက် mam måk [mɔ̀m mɔ̀k] n. day of moon's waxing period. တွဲဂိတုလွဝ်ဖာမံက်။ လွှန်းရက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိ၎်မာက်**, မိရိုမောက် mir mok [mɪ̀r mɔ̀k].

မ၎ွာယ်, မမွေယ် mamway [mɛ̀ mwɔ̀a[1]] adj. each. မွဲမွဲ၊ ညးမွဲမွဲ။ တစ်ခုစီ၊ တစ်ယောက်တစ်ခုစီ။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိ၎ာယ်**, မိမောယ် mimoy [mɛ̀ mɔ̀a[2]].

မမာ်ဇြဂင်, မမရဲဇြဂင် ma mar jra gaṅ [mɛ̀ mɔ̀r jrɛ̀ gɛ̀aŋ] n. (MM.) kinds of useful article. ကပေါတ်ဂကူမန္ဒံပွိက်သွက်ကေင်ကာ,အသုံးဝင်သောပစ္စည်းအမျိုးအစား။ (tools presented to monks. ကရိယာဗာမဗွိန်ကိုကုခမ်ိသင်တံ။ ရဟန်းသံဃာတို့အား ဆက်ကပ်သောပစ္စည်း။)

မမာ်သာသာ, မမရဲသာသနာ ma mar sā sanā [mɛ̀ mɔ̀r sa sɑ̆ na] adj. increasing the religion, advantaging of religious system. မမြမောဝ်ပ္ဒိုန်သာသနာ။ သာသနာတိုးတက်ကြီးပွားအောင် ပြုလုပ်သော။

မယ္ဍာ်, မယုရ် ma yūr [mɛ̀ yùr] n. Peacock feathers. တသော်သွေင်ချုတ်မြာ်။ ဒေါင်းအမြီးအမွေးအတောင်။ [Skt./P. **မယ္ဍာ**, မယုရာ ma yūrā [mɛ̀ yù ra] n. peacock. မြာ်။ ဒေါင်း။]

မ၎လ်၎လာက်, မရလံရလောက် ma ra laṁralāk [mɛ̀ rɛ̀ lɔ̀m rɛ̀ làik] adj. destroying, ruining, spoiling. မလံလောက်၊ မလိုလာ်။ ပျက်သုဉ်းသော၊ ယိုယွင်းသော။

မဗ္ဘာက်ဂုပေါက်တဝ်, မရှာက်ဂုဝေါက်တဝ် ma rhāk gupoktaw [mɛ̀ rhàik gŭ pok tɔ] n. A locality near Pagan. ဒေသပ္ဒိပ္ဒိုင်တရပ်ချုင်ဗုကဝံမွဲဒွဲဝဲ။ ပုဂံအနီးအနားအဝိုက်ရှိအရပ်ဒေသတစ်ခု။

မိ၎ာဝ်ိုင်ဃတီ, မရိုဇာဝဒ်ိုဇေတီ maricāwaṭṭceṭī [mɛ̀ rɪ̀ ca wɔt tæ̀ ce tæ] n. (MM.) a stupa at Anurādhapura in Ceylon. ကျာ်စေတီမွဲဇကုမန္ဒံပွဲချုင်အနုရာဓပုရတွံသိင်ဃိုး။ သီဟိုဠ်ကျွန်းအနုရာဓပုရမြို့ရှိစေတီတစ်ဆူ။ [P. **ဃတိယ**, ဇေါ်ယ ceṭiya [ce tæ yɑ̆].]

မ၎ာဟိတ်, မရောဟိတ် ma ro hit [mɛ̀ rɔ̀[1] hɛt] n. chaplain. ပရောဟိတ်၊ သင်ခရေတ်ယာန်။ ပရောဟိတ်၊ ခရေတ်ယာန်ဘုန်းတော်ကြီး။

မ၎ွာက်, မရံဒွောအ် marauwwo˙ [mɛ̀ rɛ̀a[1] wʊ̆] prep. thus, in this way, like this, after this manner. မရ၎ွံ၊ မြွံ၊ သဉ်ွံ၊ ရ၎ွံ။ ဤသို့၊ ဤကဲ့သို့။

www.monlibrary.com

မာန္ဒုက်, မရန္ဒုက် maranduk [mɛ̀ rɔ̀n dɔ̀k] adj. full, number of times. မရနုက်၊ ဝါ၊ အလန်း။ အကြိမ်၊ အကြိမ်မြောက်ဖြစ်သော။

မာန္ဒုက်ကုသာမ်ငတ္တယ်, မရန္ဒုက်ကုဒစောမ်ဇွေယ် ma randukkudacāmtñey [mɛ̀ rɔ̀n dɔ̀k kɑɔ̆ dɛ̀ cam tə ŋɔɑ] adj. the 8th day. မရနုက်ကုဒ္ဒဝံတ္ဝဲ။ ရှစ်ကြိမ်မြောက်သောနေ့။

မာပ်, မရပ် marap [mɛ̀ rɔ̀p] adj. holding, catching, arresting. မရပ်။ ကိုင်ဆောင်သော၊ ဖမ်းသော။

မဂျာဝ်, မရောဝ် ma row [mɛ̀ rɔ̀²] prep. like. မရော၊ မရ၊ မြှ။ ကဲ့သို့။ adj. fresh. မမြှ၊ မရော၊ မရ။ လန်းဆန်းသော။

မဂျာဝ်ဂဝါက်, မရောဝ်ဇေါအ် ma rowwo· [mɛ̀ rɔ̀² wɔ̆] prep. thus, in this way, like this. မရ၀ွံ၊ မြွ၀ွံ။ ဤကဲ့သို့။ adv. thus, after this manner. မြွ၀ွံ၊ သဝ်၀ွံ၊ ဤသို့။

မဟာ်, မရော် marah [mɛ̀ rɔ̀h]v.(1524) to approve. သွဒတန်၊ တုပ်စိုတ်ခုင်တဲ့။ အတည်ပြုသည်၊ သဘောတူလက်ခံသည်။ Cf. **ဇနုမောဒနာ**, အနုမောဒနာ ·a nu modanā [ʔə nŭ mɔ̀¹ dɛ̀ nɛ̀ɑ][LM.မြှာ်, မြာ် mrah[mrɔ̀h],ငြာက်, မြောဟ် mroh [mrɔ̀h]. SM. **မဂျာဟ်**, မရောဟ် marɔ̀h [mɛ̀ rɔ̀h] v. to be merry. မိပ်ဖြိပ်၊ မိပ်မြှာ်၊ မိပ်ဖြိပ်ပြိုက်ဖာ။ ရွှင်လန်းသည်၊ ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်သည်၊ ရွှင်လန်းမြူးထူးသည်။]

မဂျာက်ဇသ်, မလောက်နထရ် ma lok na thar [mɛ̀ lɔ̀k nɛ̀ thɔr] adj. gilding with gold, painting with gold. မလံက်နထဝ်။ ရွှေချထားသော။ **မလံက်ဇသ်**, မလံက်နထရ် ma lâk na thar [mɛ̀ lɔ̀k nɛ̀ thɔr] adj. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

မလိဉ်, မလိဉ် maliñ [mɛ̀ lèn] adj. destroyed, lost. မလေင်၊ မလို။ ဆုံးပါးသော၊ ပျက်စီးသော။

မလိုဉ်လယ်, မလိန်လသ် malinlas [mɛ̀ lèn lɔ̀s] adj. lazy, indolent. မလနသ်၊ မလွှုဟ်။ ပျင်းရိသော။

မဂျွာဉ်, မလွောန် malwon [mɛ̀ ləwɔ̀n] adj. adv. very. မလောန်အာ၊ မလောန်၊ ဗွဲမလောန်။ လွန်သွားသည်၊ လွန်ကဲသော၊ လွန်ကဲစွာ။

မမဋ္ဌာပနာ, မသဋ္ဌာပနာ mɲa sa ṭhapanā [mɛ̀ sə̆ thɑ pə̆ nɑ] adj. enshrining, establishing. မသထာပနာ။ ဋ္ဌာပနာသော။

www.monlibrary.com

မမတ္လုၚ်, မသတ္လုၚ် masatluṅ [mɛ̆ sɑ̆ təlɜŋ] adj. coming. မသက္လုၚ်၊ မသတ္လုၚ်။ လာသော။

မမဒိဟ်, မသဒိဟ် masadih [mɛ̆ sɑ dèh] adj. being. မသဒှ်၊ မဒှ်။ ဖြစ်သော။

မမတ္ဓလ်, မသတ္ဓလ် ma stḃal [mɛ̆ səsəɲɔn] adj. bring together, collecting, massing. မသ္ဓိုန်၊ မသတ္ဓိုန်။ စုပုံသော။ (၂) proud. မသတ္ဓိုန်၊ မသ္ဓိုန်။ ဝါကြွားသော၊ မာန်ရှိသော။

မမက်, မသက် masak [mɛ̆ sɛk] adj. none, not any, absent, without, deprived of. မဟွဲမွဲ၊ မဟွဲမွဲသဉ်၊ မဟွံသေ့်၊ မဟွံသေ့်သွေဟ်။ ဘာမျှမရှိသော၊ ဘာအရာမျှမရှိသော၊ ဘာမျှမကျန်သော။

မမက်တိမ်တြုလ, မသက်တိမ်တြုလ ma sak tɨmtrala [mɛ̆ sɛk tɛm trɑ̆ lɑ̆] adj. do not know master. without knowing the lord. မသက်တိတလ၊ မသက်တိတ္ဒ၊ မဟွံတိတ္ဒ။ သွင်ကိုမသိသော၊ အရှင်သွင်မသိသော။

မမုန်, မသုန် ma sun [mɛ̆ sun], **မမုၚ်**, မသုန် masūn [mɛ̆ sun] n. five. မသုန်၊ ငွန်မသုန်၊ လွိဟ်မသုန်။ ငါး၊ ငါးဂဏန်း၊ အရေအတွက်ငါး။ ရံင်။ ရှ။ **မမှုၚ်**, **မသုန်** mʂūn [məsun]

မမ္ကဂဝ်ဝိင်, မသ္ကဝေ်ဝိင် ma sga weṅ wiṅ [mɛ̆ səgɛ̆ wɔ̀iŋ wòiŋ] adj. to move about, to roam, going from place to place. မရွေင် (မသဂေင်ဂိင်)။ လှည့်လည်သွားလာသော။

မမ္ကတ်ဘာ, မသ္ကတ်အာ mɲa sgut'ā [mɛ̆ səgùt ɑ] adj. cut off, broken off, scarce. မပိုတ်အာ၊ မသ္ကုတ်အာ။ ပြတ်သွားသော၊ ပြတ်တောက်သွားသော။

မမ္ကပ်, မသ္ဂပ် ma sgap [mɛ̆ səgɔ̀p] adj. fit to, suitable, proper. မဂပ်၊ မဂပ်ဂေါဝ်။ သင့်တင့်သော၊ သင့်တော်သော၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သော။

မမ္ကပ်ဂမ္ဘာ်, မသ္ဂပ်အသ္ဒရ် ma sgap 'ascar [mɛ̆ səgɔ̀p ɑ̆ səcɔr] adj. suitable amazement, amazed, wonder struck. မသ္ဂပ်အသရ်၊ မသ္ဂပ်အသဝ်။ အံ့ဩရန်သင့်တော်သော၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်စွာအံ့ဩသော။

မမ္ကပ်လှိုင်, မသ္ဂပ်လှိုင် ma sgap lhiṅ [mɛ̆ səgɔ̀p hloiŋ] adj. suitable to sleep, fit to delight in. မသ္ဂပ်သွိုင်၊ မဂပ်ဂဝ်သွိုင်။ အိပ်ပျော်ရန်သင့်တော်သော၊ လျောက်ပတ်စွာစိတ်ကြည်နူးစေသော။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မသ္ဇက်, မသ္ဇက် masjak [mɛ̌ səjɛ̀ak] prep. thing that is for. မသ္ဇက်။ အတွက်။ adj. having nothing to. မသ္ဇက်၊ မရှိသော။

မသ္ဓိတ်ဇောမ်, မသ္ဓိတ်ဇောမ် ma stīt com [mɛ̌ sətɛt cɒm] adj. striving with ability, making effort of ability, making an effort of power of strength. မသ္ဓိတ်စော်၊ မသ္ဓိတ်အစော်။ အစွန်းအစထုတ်သော။

မသ္ထာပဏာ, မဲသ္ထာပနာ masthāpanā [mɛ̌ sətha pă na] adj. having enshrine. မထာပနာ။ ဌာပနာသော။

မသ္ဓိင်, မသ္ဓိင် masmiṅ [mɛ̌ səmoiŋ] n. the father of the king, father of the monarch. မသ္ဓိင်၊ မအံက်သ္ဓိင်။ မင်းခမည်းတော်။

မသျ, မသျ masyau [mɛ̌ səyɑo^{3}] adj. returning back home, coming back. **မစ်** သ္ဓိ၊ မကလေင်စ်သ္ဓိ။ အိမ်လှည့်ပြန်လာသော။

မသျုက်, မသျုက် ma syuk [mɛ̌ səyɜk] adj. having carry. having raise, having exalt. မသယိုက်၊ မယိုက်။ ချီသော၊ ပင့်သော၊ မြှောက်သော၊ ထမ်းသော။

မသ္လုင်, မသ္လုင် masluṅ [mɛ̌ səlɜŋ] adj. raising, being high. မသ္လုင်၊ မပင်။ မြင့်သော၊ မြှင့်သော။ မြှင့်တင်သော။

မဟဂေါက်ကွာန်, မဟဂေါအခ်ကွာန် ma ha go'kwān [mɛ̌ ha gɔ̌ kwɑn] adj. having no children. မဟွံဂွံကောန်၊ မဟာဂွံကောန်၊ ဒှ်ဒွံင်သတန်။ သားသမီးမရဖြစ်သော၊ မြုံနေသော။

မဟာ, မဟာ mahā [mɛ̌ ha] n. Lord. တ္ဘု၊ တ္ဘုည။ အရှင်၊ သ္ခင်။ Cf. **တြလ**, တြလ tra la [tră lă]. [LM. **မှာ**, မှာ mhā [hmɑ], **သ္မာ**, သ္မာ smā [səmɑ]. SM. **မှာ**, မှာ hmɑ [hmɑ],Skt./P **မဟာ**, မဟာ mahā [mă ha] adj. great. ဇွော်သွဲ၊ ဇွော်ဒုတ်၊ မဟာ။ ကြီးကျယ်သော၊ ကြီးမားသော၊ မဟာ။]

မဟာဘဝိ, မဟာအဝိစိ ma hā 'awī ci [mɛ̌ ha ă wi cǐ] n. A hell. (the lowest of the eight principal hell.နရက်ကတိုင်ကဆံင်သဝ်အိုတ်၊ ပ္ဍာဝ်ကိုနရက်ခွဝ်ကတိုင်။ ငရဲကြီးရှစ်ထပ်အနက်၊ အောက်အနိမ့်ဆုံးကျသောငရဲဘုံ။)

မဟာဝိက်, မဟာဝိကဲ ma hā wik [mɛ̌ ha wòik] n. (1455) Syn. **ဘဝိစိမဟာ ဃက်**, အဝိစိမဟာနုရက် 'a wī ci ma hā na rak [ă wi cǐ mɛ̌ ha nɛ̌ rèak]. [P. **မဟာဘဝိ**, မဟာအဝိစိ ma hā 'a vi ci [mɛ̌ ha ă wi cǐ].]

www.monlibrary.com

မဟာကရုဏာ, မဟာကရုဏာ mahākaruṇā [mɛ̀ hɑ kə̀ rʊ̀ nɑ] n. (MM.) great compassion. ဒဒှိမဇ္ဈော်ကိုဝဝ်ကရုဏာဘာ။ ကြီးမားသောကရုဏာတရား။ [Skt./P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မဟာဂေါတမ, မဟာဂေါတမ ma hāgotama [mɛ̀ hɑ gò[1] tə̀ mə̀], **မှာဂေါတမ**, မှာဂေါတမ mhā gotama [hmɑ gò[1] tə̀ mə̀] n. (1504. **မှာ**, မှာ mhā [mhɑ] n. 1557) the Buddha Gotama. ကျာ်တြဲဂေါတမ။ ဂေါတမမြတ်စွာဘုရား။ Cf. **ဂေါတ်**, ဂေါတ် got [gɒt]. **ဂေါတမ**, ဂေါတမ် go tama [gò[1] tə̀ mə̀].[LM. **မှာဂေါတမ**, မှာဂေါတမ mhā go ta ma [hmɑ gò[1] tə̀ mə̀]. P. **မဟ**, မဟာ ma hā [mɛ̀ hɑ] adj. great great. ဇ္ဈော်လ္လာဇ္ဈော်။ အကြီးတကာ့အကြီး။]

မဟာဂေါဝိန္ဒဗြာမ်, မဟာဂေါဝိန္ဒဗြာမ် ma hā go win da brām [mɛ̀ hɑ gò[1] wèn dɛ̀ brə̀m] n. Jotipāla, the Bodhisatta, steward to King Disampati and his son Reṇu. ဇောတိပါလ၊ ဗောဓိသတ်ပို့၊ ညးမဒှ်ဇ္ဈော်သ္ဂိုပ်ဇွေံမ သွိင်ဒိသမ္ဘတိကုံကောန် ညးရေဏု,ဒိသမ္ဘတိမင်းနှင့်သူ၏သားရေဏုတို့၏ရိက္ခာမှူးကြီး၊ ကျွန်ပ်တို့ဘုရားအလောင်း ဇောတိပါလ။ Syn. **ဂေါဝိန္ဒ**, ဂေါဝိန္ဒ- go winda [gò[1] wèn dɛ̀]. **ဂေါဝိန္ဒဗြာမ်**, ဂေါဝိန္ဒဗြာမ် go win da bram [gò[1] wèn dɛ̀ brə̀m]. [P. **ဗြာမဏ**, ဗြာမ္ဏ brā mhaṇa [brèɑ hmə̀ nə̀].]

မဟာစေတီ, မဟာစေတီ ma hā ce tī [mɛ̀ hɑ ce tæ], **မှာစေတီ**, မှာစေတီ mhā ce tī [hmɑ ce tæ] n. (MM.) great stupa. မဟာစေတီ၊ စေတီဇ္ဈော်။ မဟာစေတီ၊ စေတီတော်ကြီး။ Cf. **မဟာဓာတ်**, မဟာဓာတ် mahādhāt [mɛ̀ hɑ dhàt]. [P. **မဟာစေတိယ**, မဟာစေတိယ mahācetiya [mɛ̀ hɑ ce tæ yə̀].]

မဟာဇန်, မဟာဇန် ma hā jɑn [mɛ̀ hɑ jɔ̀n] n. once. မွဲအခိင်တော်၊တစ်ချိန်က။ မှာဇန် mhā jɑn [hmɑ jɔ̀n] n. the people. မွိဟ်သွိုက်၊ မွိဟ်ဂမ္ဘိုင်၊ ကောန်ညးဒျင်ကွာန်။ လူထု၊ ပြည်သူလူထု၊ တိုင်းသူပြည်သားများ။ (ɔ) the common people. မွိဟ်အပြော်။ လူပြိန်း။

မဟာဇန်, မဟာဇန် ma hājɑn [mɛ̀ hɑ jɔ̀n] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဇန်**, ဇန် jɑn [jɔ̀n], **လး**, ညး ñaḥ [ɲèh], **လောက်**, လောက် lok [lòk]. [LM. **မဟာဇန်**, မဟာဇန် ma hā jɑn [mɛ̀ hɑ jɔ̀n], **မှာဇန်**, မှာဇန် mhā jɑn [hmɑ

www.monlibrary.com

jɔ̀n]. Skt./P. **မဟာဇ**, မဟာဇန mahājana [mə̀ hɑ jə̀ nə̀].]

မဟာတာပဒ, မဟာတာပန mahātāpana [mə̀ hɑ tɑ pă nă] n.(1455) the seventh of the eight principal hells. ပြာဝ်ကိုနရက်ဒွော်ဒွံကတိုင်ဂ်၊ မဒှ်တ်နရက်ကတိုင်ထပ်။ ငရဲကြီးရှစ်ထပ်အနက်၊ ခုနှစ်ထပ်မြောက်ငရဲ။

မဟာတိဿ, မဟာတိဿ m hātissa [mə̀ hɑ tɛt să] n. (MM. **တီလပိုယ်မဟာဃမဟာတိဿ**, တီလပိုယ်မဟာထေမဟာတိဿ tīla puiy ma hā the ma hā tissa [tæ lă poi mə̀ hɑ the mə̀ hɑ tɛt să] n. a monk of Ceylon,the founder of the Abha yagirivihāra sect. တီလပိုမဟာထေ၊ မဟာတိဿ၊ ခမ်ိသင်၊ နူကိုဥုင်သိင်ဃိုမွဲဇကု၊ မဒှ် ညးမခွံဟ္ဂန်ဗဒှ်ဂိုန်မွဲ၊ မဟိမု၊ အဘယဂိရိဝိဟာရ။ အဘယဂိရိဝိဟာရဂိုဏ်းကို၊ တည်ထောင် ခဲ့သောသီဟိုဠ်ဋ္ဌကျွန်းမှကျွန်ုပ်တို့ကျေးရှင်မဟာထေ၊ မဟာတိဿမည်သော၊ သံဃာတော် တစ်ပါး။)

မဟာထေ, မဟာထေ mahāthe [mə̀ hɑ the] n. (MM.) senior monk, of grade superior to thera or tipuin the. ခမ်ိမဇွော်ကုဂ်၊ မဇွော်ကိုကဆံင်မနွံလ္လ္ဂူထေရ၊ ဟွံသေင် တိပိုန်ထေ။ ထေသို့မဟုတ်၊ ထေရတို့ထက်ဝါကြီး၊ ရာထူးကြီးသောသံဃာတော်။ Cf. **ဂုံမ် ဩ်**, ဂုံခ်ဲအဲရ် gumˋ ār [gùm ær].**ဃင်**, သင်္ sanˋ [sɛŋ].[LM. by etym. Spelling. နကိုနံကဲပိုက်တံဂွဲရိုဟ်ဝေါဟာ၊ မခွံက်လဝ်အကွဝ်မလိက်။ ဝေါဟာရစာလုံးပေါင်းဖစ်မြစ်ကိုရှာဖွေဖော်ထုတ်သောနည်းဖြင့်။ **မှာထော်**, မှာထေရ် mhā ther [hmɑ thaer]. **မှာထဝ်**, မှာထေဝ် mhā thew [hmɑ thae]. SM. **မှာထ**, မှာထေ mhā the [hmɑ the].] (as OM. **မှာထော်**, မှာထေရ် mhā ther [hmɑ ther]. P. **ထော**, ထေရ thera [the ră], **ထ**, ထေ the [the].)

မဟာထော်, မဟာထေရ် mahāther [mə̀ hɑ ther] n. senior monk, of grade superior to thera or tipuin the.ခမ်ိမဇွော်ကုဂ်၊ မဇွော်ကိုကဆံင်မနွံလ္လ္ဂူထေရ၊ဟွံသေင်တိပိုန်ထေ။ ထေသို့မဟုတ်၊ ထေရတို့ထက်ဝါကြီး၊ ရာထူးကြီးသောသံဃာတော်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မှာထော်**, မှာထေရ် mhāther [hmɑ ther].

မဟာထော်လောင်, မဟာထေရ်လောင် mahātherloˋn [mə̀ hɑ thear lòŋ] n. (name. ယွ့။ နာမည်) Mahathelong. မဟာထေလောင်။ မဟာထေလွန်။

မဟာဒဝသာမိ, မဟာဒေဝသာမိ mahādewasāmi [mə̀ hɑ dè wə̀ sɑ mæ̀] n. (MM.) title conferred by the king of Ceylon on the monk Cūḷasīvaḷi on his re-ordination there. မကွမုသွိင်ဥုင်သိင်ဃို၊ မဖိုန်နှင်အပ်ပြာပ်ကိုခမ်ိ၊ စူဋ္ဌသီဝဋ္ဌိ၊ အခါ

www.monlibrary.com

မကလေင်ဗ်ခမ်မီမတဲ့ဒ်အာအဂ်။ အရှင်ရဟန်းစူဋ္ဌသီဝဠိအား၊ နောက်ထပ်တဖန်ရဟန်းခံပြီး နောက်၊ သီဟိုဠ်မင်းကဆက်ကပ်လှူဒါန်းခဲ့သောဘွဲ့တော်။ [P. **သာမိ**, သာဓိ sāmi [sɑ mæ̆] n. lord of Mahādeva. တ္ဘည်းမဟာဒေဝ။ သူ့အရှင်မဟာဒေဝ။]

မဟာဇဝီ, **မဟာဒေဝီ** ma hā dewī [mɛ̆ hɑ dè wì] n. (MM.) the elder sister of a king (**ဂျာဇာဓိရာဇ်**, ရာဇာဓိရာဇ် rājādhirāj [rèɑ jèɑ dhĭ̀ rɑ̀t].) who enlarged the pagoda, have one's wishes fulfilled at grove of toddy-palm. မဲ့တ္ဘည်းရာဇာမိရာတ်၊ ညးမဒ်တ္ဘကုသ်မလဟိုဟ်ဖွော်၊ ကလေင်ခွံဒက်ပ္ဍန်လဝ်ကျာ်စေတီမရာဒ္ဌာမိက်ကျိုက်ပေင်၊ ပွဲကိုကျိုင်တာဖွော်ဇရေင်ဥုင်ဗဂေါ။ ရာဇာမိရာဇ်မင်း၏အစ်မတော်၊ ပဲခူးမြို့အနီးထန်းတောကြီးရွာရှိ၊ ဆုတောင်းပြည့်စေတီတော်ကြီးကို၊ ထပ်မံတိုးချဲ့ ပြုပြင်တည်ဆောက်ခဲ့သောသူ။ [Skt. /P. **မဟာဇဝီ**, **မဟာဒေဝီ** mahādewī [mɛ̆ hɑ dè wì] n. great godness. ဒေဝတ်ဗြဒ္ဓေါ်။ နတ်ဒေဝါသမီးကြီး။]

မဟာဒါန်, **မဟာဒါန်** ma hā dān [mɛ̆ hɑ dàn] n. great almsgiving. သ္ဘာဒါန်ဇမ္ဗော်။ အလှူဒါနအကြီးအကဲ။ (၂) great gift to monks. ဒါန်မပ္ဍါကိုကုသင်တံ၊ မဒ္ဓော်ကိုဖြဟတ်။ သံဃာတော်များအား အကြီးအကျယ်လှူဒါန်းပေးကမ်းခြင်း။ [Skt./P. **ဒါန**, ဒါန dāna [dèɑ nɛ̆].]

မဟာဒဝ်, **မဟာဒေဝ်** mahādew [mɛ̆ hɑ dĭe] n. (**ပိဏ်ဧင်မဟာဒဝ်**, ဝိညဉ်ဇမဟာဒေဝ် piñ jaṅmahādew [pɛn jèaŋ mɛ̆ hɑ dĭe]) n. name of a monk. ယူဒမ္ပိသင်မွဲဇကု။ ရဟန်းတော်တစ်ပါး၏အမည်။ [Skt./P. **မဟာဒဝ**, **မဟာဒေဝ** ma hā de va [mɛ̆ hɑ dè wɛ̆].]

မဟာဓာတု, **မဟာဓာတု** ma hā dhā tu [mɛ̆ hɑ dhèɑ tɑ̀ŏ] n. great relic stupa. စေတီသ္ဒိုင်လဝ်ဓာတ်ဇမ္ဗော်။ ဓာတ်တော်ထာပနာထားသောစေတီတော်ကြီး။ ရံင်။ ရှ။ **မဟာဓာတ်**, **မဟာဓာတ်** ma hādhāt [mɛ̆ hɑ dhàt].

မဟာဓာတ်, **မဟာဓာတ်** ma hādhāt [mɛ̆ hɑ dhàt], **မဟာဓာတု**, **မဟာဓာတု** mahādhā tu [mɛ̆ hɑ dhèɑ tɑ̀ŏ] n.Stupa containing great or celebrated relic. စေတီမကျိုက်ပေင်ကိုဓာတ်ဇမ္ဗော်ဟွံသေင်၊ ဓာတ်မဒ္ဓော်ကိုက္ကဒ္ဓိဒယ်တ့်ပြာထာ။ ကြီးမြတ်သောဓာတ်တော်နှင့်ပြည့်စုံသောစေတီ၊ သို့မဟုတ်ထင်ရှားကျော်ကြားသောတန်ခိုးကြီးဓာတ်တော်စေတီ။ **မဟာဓာတ်သတိဟ်**, **မဟာဓာတ်သတိဟ်** ma hā dhāt satih [mɛ̆ hɑ dhàt sɑ̆ teh] n. the Kyaikte pagoda three miles WNW. of Kawkadut in Thaton district. ကျာ်မဟာဓာတ်သတိဟ်(ကျာ်တေ)၊ မတန်တ၌ဒ်ပွဲဒိုဟ်၊ ပလိုတ်သွဝ်ကျာပလိုတ်

www.monlibrary.com

ကွာန်ကံကဒတ်ခရာစိုတ်ပိတိုင်၊ ပွဲခရိုင်သဗို။ သထုံခရိုင်ကော့ကဒွတ်ကျေးရွာ အနောက်မြောက်ဒေါင့်အရပ်၊ သုံးမိုင်လောက်အကွာရှိ ကျိုက်တဲစေတီတော်။ Cf. **မဟာဇမ္ဗီ**, **မဟာဧတေ်** ma hā ce tī [mɛ̏ hɑ ce tæ]. [Skt. /P. **ဓာတု**, **ဓာတု** dhā tu [dhèɑ taŏ] n. Bodhi tree. တွံဖြဲဗောဓိ။ ဗောဓိညောင်ပင်။ read. ဒ်။ ဖတ်။ **မဟာဘာတ်**, **မဟာဘောတ်** mahābhot [mɛ̏ hɑ bhòt].]

မဟာဒီ, **မဟာနဒီ** ma hā na dī [mɛ̏ hɑ nɛ̏ dī] n. (MM.) large stream or river. ကြောင်ဇွော်ဟွံသေင်ကွီဇွော်။ ချောင်းကြီးသို့.မဟုတ်မြစ်ကြီး။ [P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မဟာဒမ်, **မဟာနာမ်** ma hā nām [mɛ̏ hɑ nàm] n. (1219) a son of Savvādhisid dhi, ruler of Haribhuñjaya. ကောန်သဗ္ဗဓိသိဒ္ဓိ၊ ညးမပ္ပင်ရင်ဥုင်ဟိရိဘုညူယ။ ဟိရိဘုညူယနိုင်ငံကိုအုပ်စိုးသော၊ သဗ္ဗသိဒ္ဓိမင်းဏ်သား။ [P. **မဟာဒမ**, **မဟာနာမ** ma hā nā ma [mɛ̏ hɑ nèɑ mɛ̏].]

မဟာယိ်ဗ္ဗဉ်လက်ဆုယ်ခီယ်, **မဟာနိုရ်ဗ္ဗန်လက်ဆုယ်ခီရိယ်** ma hā nir bban lak chuy khīriy [mɛ̏ hɑ nir bòn lèɑk chui khī rìy]n. a lake constructed by Kyanzittha apparently the myagan lake at Myinpagan, Pagan. ကွာခြိုင်ဥာ်သွိင်တလန်ကေသာ၊ မခွံဒက်ပွန်လဝ်၊ ရံင်နကုံလညာတ်လွုဟ်၊ လွမျဂါန်ပွဲကုံမျေန်ပဂါန်၊ ဥုင်ဗကာံ။ ကျန်စစ်မင်းတည်ဆောက်ထားသောရေလှောင်ကန်။ ယနေ့အမြင်နှင့်ကြည့်ရှုသုံးသပ်လျှင်၊ ပုဂံပြည်၊ မြင်းပုဂံရှိမြကန်။ OB. **ရိယ်**, ရိယ် riy [riy] n. water. ဥာ်။ ရေ။ (ဂ, ရေ re [re].)

မဟာနိဗ္ဗာန်အလံဗဂါ, **မဟာနိုရ်ဗ္ဗာန်အလံဗဂါ** ma hā nirb bān ʾalaṁbagā [mɛ̏ hɑ nirb bàn ă lɔm bɛ̏ gèɑ] n. personal name. Ma hā nib ban alam ba ga. ယွုပ္ပဂို၊ မဟာနိဗ္ဗာန်အလံဗဂါ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်၊ မဟာနိဗ္ဗာန်အလံဗဂါ။

မဟာဗိဇ္ဇာဓိဒ်သုဒ္ဓဗိဇ္ဇာ, **မဟာဝိဇ္ဇာသိဒ်သုဒ္ဓဝိဇ္ဇာ** ma hā bi dyā si rī sud dhabidyā [mɛ̏ hɑ bɪ̏ dyèɑ sæ̏ ræ sut dhɛ̏ bɪ̏ dyèɑ] n. (1493) a master bell-founder of Martaban. ပူဂိုညးမဒှ်တ္ဝ၊ အွာမသောန်သင်ခွံဗဒှ်လဝ်ခွိင်ပွဲဥုင်မုဟ်တံ့။ မုတ္တမမြို့ခေါင်းလောင်းကို တည်ထားသွန်းလောင်းခဲ့သောသွင်၊ ဆရာ။ [Skt. **မဟာဝိဇ္ဇာဉြီရုဒ္ဓဝိဇ္ဇာ**, **မဟာဝိဇ္ဇာဇြီဒုဒ္ဓဝိဇ္ဇာ** ma hā vidyāśrīsuddhavidyā [mɛ̏ hɑ wɪ̏ dyèɑ shrī shut dhɛ̏ wɪ̏ dyèɑ] n. possessor of great science. ဇမွော်ကွတ်သိပ္ပ။ သိပ္ပံအတတ်အကြီးအကဲ။ (၂) auspicious pure science. ကွတ်သိပ္ပမသွော်ဂံဖျံစိုတ်၊ ဒဒှ်မဟွဲကိုအန့်အရာ။ အရောအနှောမရှိ၊ စိတ်ချရသောသိပ္ပံပညာအတတ်။] **သီ**, သိရီ si rī [sæ̏ ræ] n. is a palicism.

www.monlibrary.com

မဟာဗောဓိ, မဟာဗောဓိ ma hā bodhi [mɛ̏ ha bò[1] dhĭ] n. (MM.) the Bodhi tree at Buddh Gaya. တ္ဆုံဖြဲဗောဓိမန္ဓပ္ပဲဥုင်ဗုဒ္ဓဂယ။ ဗုဒ္ဓဂါယာရှိဗောဓိညောင်ပင်။ **ဂြဲမဟာဗောဓိ**, ဂြဲမဟာဗောဓိ jray mahābodhi [jrò[1] mɛ̏ ha bò[1] dhĭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ H.L.Cf. **မှာဗောတ်**, မှာဗောတ် mhābot [hma bòt].[LM.P. n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မဟာဗောဓိဂိုမ်, မဟာဗောဓိဂိုမ် ma hābodhiguim [mɛ̏ ha bò[1] dhĭ gàm] n. building of Mahabodhi. သို့ဒတန်မဟာဗောဓိ။ မဟာဗောဓိအဆောက်အဦ။

မဟာဗုဒ္ဓရုပ်, မဟာဗုဒ္ဓရုပ် ma hā bud dha rup [mɛ̏ ha bùt dhɛ̏ rùp] n. (MM.) the great image of Buddha. ကျော်ပတ္တိမာရုပ်ဖွော်။ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်ကြီး။ (၂) a colossal recumbentBuddha at Zaingganaing,Pegu. ကျောနိဗ္ဗာန်သို့က်မခွံဒက်လဝ်ဒုတ်ဖွော်၊ ပွဲအရာပ်ဖိုင်ဂနာင်၊ ဥုင်ဗဂေါမွဲဇကူ။ ပဲခူးမြို့ဖိုင်းဂနိုင်းအရပ်ရှိ၊ ကြီးမားသောရှေ့သာလျောင်း (ရှင်ပင်သာလျောင်း) ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်။ **ကျာက်မဟာဗုရုပ်**, ကျာက်မဟာဗုဒ္ဓရုပ် kyākma hā bud dharup [kyaik mɛ̏ ha bùt dhɛ̏ rùp] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [P. **မဟာဗုရုပ**, မဟာဗုဒ္ဓရုပ ma hā bud dha ru pa [mɛ̏ ha bùt dhɛ̏ rùp pă] n. the great Buddha image. ရုပ်ကျော်ပတ္တိမာဖွော်။ ဗုဒ္ဓရုပ်ပွားတော်ကြီး။]

မဟာဗောတ်, မဟာဗောတ် mahābot [mɛ̏ ha bòt]n.Bodhi tree. တ္ဆုံဖြဲဗောဓိ။ ဗောဓိညောင်ပင်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **မှာဗောတ်**, မှာဗောတ် mhābot [hma bòt].

မဟာဗိသ်ဍု, မဟာဗိသ်ဍု ma hā bis nu [mɛ̏ ha bès nu] n. (MM.) Vishnu. ဗိသ္ဍု။ ဗိသ္ဍုနိ။ (၂) as a god ancillary to the Buddhist culture. ညးမဒှံဒေဝတာ၊ ညံင်ရ်မဖွိုက်ဗပေင်ကိုယေန်သွာင်ဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာယဉ်ကျေးမှုကို ထောက်ကူဖြည့်စွက်ပေးသောနတ်ဒေဝါအဖြစ်တည်ရှိသူ။ [LM. **မှာဗိသ်ဍု**, မှာဗိသ်ဍု mhābisnū [hma bès nù] n. မဟာဗိသ္ဍု။ မဟာဗိသ္ဍုနိ။ Skt. **ဝိၑ္ဏု**, ဒိဇကု visṇu [wĭ sha nŭ].]

မဟာဗြမ်, မဟာဗြမ် mahābram [mɛ̏ ha bròm] n. **မဟာဗြဟ်မ်**, မဟာဗြဟ်မ် mahābraṁm [mɛ̏ ha bròm] n.(one of) superior class of brahmās inhabiting the highest part of the brahmalok. သတ်ဗြိုမန္ဓကုံကဆံင်သွင်သွင်မွဲဂကူ၊ မဒွံင်တန်တ်ပွဲဥွာန်ဒေသဘုံဗြိုကဆံင်မသွင်အိုတ်။ အဆင့်အမြင့်ဆုံးဗြဟ္မာ့ဘုံတွင်၊ မှီတင်းနေထိုင်သောအဆင့်မြင့်သတ္တဝါဗြဟ္မာတစ်မျိုး။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မဟာဗြိမ်, မဟာဗြူမ်² ma hābruim [mɛ̆ ha brɜ̀m] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဗြိမ်**, ဗြူမ် brum [brùm]. [LM. **မဟာဗြိမ်**, မဟာဗြူမ် mahābruim [mɛ̆ habrɜ̀m]. Skt./P. **မဟာဗြဟ္မာ**, မဟာဗြဟ္မာ mahābrahmā [mɛ̆ ha brɛ̆ hmɑ].]

မဟာဗြိမ်, မဟာဗြူမ်³ mahābruim [mɛ̆ ha brɜ̀m] n. mahābrahma. မဟာဗြို။ မဟာဗြဟ္မာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **မဟာဗြမ်**, မဟာဗြမ် mahābram [mɛ̆ ha brɔ̀m].

မဟာမဟိ, မဟာမဟိန် ma hā ma hin [mɛ̆ ha mɛ̆ hèn] n. Mahāmahinda. မဟာမဟိန္ဒ။ မဟာမဟိန္ဒ။see. ရံင်။ ရှ။ **မှာမဟိ**, မှာမဟိန် mhāmahin [hmɑ mɛ̆ hèn].

မဟာမဟိန္ဒ, မဟာမဟိန္ဒထေ ma hā ma hin da the [mɛ̆ ha mɛ̆ hèn dɛ̆ the] n. (MM., **တိလပိုယ်မဟာမဟိန္ဒ**, တ်လပိုယ်မဟာမဟိန္ဒထေ tila puiy ma hā ma hin da the [tæ lă poi mɛ̆ ha mɛ̆ hèn dɛ̆ the].) n. a father of the Buddhist church and apostle of Ceylon. မအံက်အပါဘာလျောဝ်ကျာ်ဗုဒ္ဓဘာသာကို၊ ကျိုပ်သ္ဂိုပ်ညးမပ္ဍန်သာသနာပွဲဒုၚ်သိင်ဃို။ ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရားရှိခိုးကျောင်းတော်၏မွေးသဖခင်နှင့် သီဟိုဠ်ဒီနိုင်ငံတွင်သာသနာ ပြုခဲ့သောခေါင်းဆောင်။ Syn. **မဟိန္ဒ**, မဟိန္ဒထေ ma hin da the [mɛ̆ hèn dɛ̆ the]. Cf. **မှာမဟိ**, မှာမဟိန် mhā ma hin [hmɑ mɛ̆ hèn]. [P. **ထေရ**, ထေရ thera [the ră], **ထေ**, ထေthe [the].for **ထေါ်**, ထေရ် ther [ther]. **ထေ**, ထေ the [the] n. senior monk. ခမိုမဖွော်ကိုဝ်။ ဝါကြီးသက်ကြီး ရဟန်း။]

မဟာယသ, မဟာယသော ma hā yaso [mɛ̆ ha yɛ̆ sɑo²] v. become famous and well known for followers. ဒယ်တ့်ဟိုတ်နူမဖွော်တ်ကိုပ်ပွပ္ပူ။ ကြီးမားသောအခြွေအရံကြောင့်ကျော်ကြားသည်။

မဟာရာဇ, မဟာရာဇ ma hā rāja [mɛ̆ ha rèɑ jɛ̆] n. part of the name of a prince who build the **ဓမ္မပါလဇမိ**, အဇပါလဇေတီ 'a ja pālaceti [ă jɛ̆ pɑ lă ce tæ] at Pegu in 1480 at Dhammaceti's behest. ကောန်သိုင်ညးမခွံဒက်ပ္ဍန်ကျာ်စေတီ၊ အဇပါလပွဲဒုၚ်ဗဂေါ၊ အခိင်ကာလသက္ကရာတ်ခရေတ်၊ ၁၄၈၀ တေံ၊ အတိုင်သိုင်ဓမ္မစေတီ မစကာစ္ဆောန်ထွး။ ဓမ္မစေတီမင်း၏ညွန်ကြားချက်အတိုင်း၊ မဟာရာဇမင်းသားက ပဲခူးမြို့တွင်၊ ခရေတ်သက္ကရာဇ် ၁၄၈၀၊ ခုနှစ်၌တည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သောအဇပါလ စေတီတော်။ [Skt. great prince. ကောန်သိုင်ဇော်။ မင်းသားကြီး။]

မဟာဝမဝိဟာ်, မဟာရာမဝိဟာရ် ma hā ra ma vi hār [mɛ̆ ha rèɑ mɛ̆ wĭ har] n. (MM.) a moated monastery of Ceylon type founded Dhammaceti at

www.monlibrary.com

Pegu, now called ဧရိသိ, ချင်ရိသိ ḍuṅ risi [ɗɜŋ rĭ sæ̆] n. Hermit town. ဥုင်ရသိ။ ရသေ့မြို့။ ဘာမွဲမန်သိုကိုထွိုင်၊ ဗိုပြင်ဘာပွဲကိုဥုင်သိင်ဃိုး၊ သွိုင်ဓမ္မစေတီမသိုင်ခွံ့လဝ်ပွဲကိုဥုင်ဗဂေါ်၊ လွှုဟ်ဂ့်ညးမကော်ခ်စဥုင်ဂ္လသိ။ ပဲသူးမြို့တွင်ဓမ္မစေတီမင်း၊ တည်ဆောက်ခဲ့သောသီဟိုင်ဒ်ပုံစံ၊ ကျုံးဖြင့်ဝိုင်းရံထားသည့်ကျောင်းတော်။ ယူဒုအခါထိုကျောင်းကိုရသေ့မြို့ဟုခေါ်သည်။ [P. ဝိဟာရ, ဒိဟာရ vi hā ra [wĭ ha ră] n. great park monastery. ဘာဥဒျာန်ဖွော်။ ဥယျာဥ်ကြီးကျောင်း။] **မဟာဝိဟာရမဝိဟာ**, မဟာရာမဒိဟာဝ ma ha rā mavihā [mɛ̆ ha rèa mɛ̆ wĭ har] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

မဟာဇာရုဝ, မဟာရောရုဝ mahāroruwa [mɛ̆ ha ro[1] rŭ wɛ̆] n. (1455) the fifth of the eight principal hells. ဘုံနရက်လွိဟ်မသုန်၊ ပွေဝ်ကိုနရက်မန်ဒွံဒံကတိုင်။ ငရဲကြီးရှစ်ထပ်အနက်၊ ငါးထပ်မြောက်ငရဲဘုံ။

မဟာရာဇ်, မဟာရာဇ် mahārāt [mɛ̆ ha ra̰t] n. (MM. **မဟာရာဇ်ဇယ်**, မဟာရာဇ်အေယ် mahārāt ey [mɛ̆ ha ra̰t ea].) term of address and reference in address to king, used by cleric. ဝေါဟာသွက်သွေဝံရပ်စပ်စကာ၊ ကာလမဟိုဂးတက်ကျာကို ဇ့ကရာဇ်၊ ဗွဲမဂ္ဂိုင်၊ ဂအုပ်သင်ခရေတ်ယာန်တံမရပ်စပ်စကာဂ္ဂိုင်။ ဘုရင်နှင့်ဆိုရေးဆိုရာရှိသောအခါ၊ ဦးစွာပထမသုံးစွဲရသောဝေါဟာရ၊ အများအားဖြင့်၊ ခရစ်ယာန်အသင်းဂိုဏ်းအုပ်များက အသုံးများကြသည်။ [LM. **မရာဇ်**, မရာဇ် ma rāt [mɛ̆ ra̰t], **မ္ဟာဇ်**, မရှာဇ် ma rhāt [mɛ̆ hra̰t]. SM. l.f. **မာဇ်**, မရာဇ် marāt [mɛ̆ ra̰t].]

မဟာရာမ်, မဟာရာမ် ma hā rām [mɛ̆ ha ra̰m] n. (MM.) a monastery in Pegu. ဘာလကျာ်မန်ပွဲကိုဥုင်ဗဂေါ်မွဲ့။ ပဲသူးမြို့ပေါ်ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်း။ apparently = foll. နကိုလညာတ်၊ ရံင်ဝေါဟာဗွဲအသွဝ်ဏံ။ အမြင်အားဖြင့်၊ အောက်ဖော်ပြပါဝေါဟာရ၊ ကိုရှု။ [P. ဥာရာမ, အာရာမ ˙ā rā ma [a ra mă] n. great park. ဥဒျာန်ဇမ္ဗော်။ ဥယျာဥ်ကြီး။]

မဟာဝိဇာ, မဟာဝိရော ma hā wiro [mɛ̆ ha wĭ rao[2]] n. great opposition. မဟာဝိရာဓ၊ မဇ္ဈော်ကိုဒစ်ဒစး။ ကြီးမားသောဆန့်ကျင်မှု။

မဟာဝိဟာရ, မဟာဝိဟာရ ma hā wi hā ra [mɛ̆ ha wi ha ră] n. (MM.) the Great Monastery at Anurādhapura, the headquarters of Buddhism in Ceylon. ဘာလကျာ်ဇမ္ဗော်မွဲ့၊ မန်ပွဲ့ဥုင်အနုရာဓပုရ၊ မဒှိတ်ဌာန်ဗဟိုဗုဒ္ဓဘာသာပွဲကိုဥုင်သိင်ဃိုး။ သီဟိုဠ်ကျွန်းဗုဒ္ဓဘာသာဗဟိုရ်ဌာနချုပ်ရှိရာ၊ အနုရာဓပုရမြို့ရှိဘုန်းကြီးကျောင်းတော်ကြီး။ [P. **မဟာဝိဟာရ်**, မဟာဝိဟာရ် mahāwihār [mɛ̆ ha wi har].]

www.monlibrary.com

မဟာဝိဟာရဝါသိနိကာယ, မဟာဝိဟာရဝါသိနိကာယ ma hā wi hā rawāsīnikāya [mɛ̆ ha wĭ ha ră wèa sæ nĭ ka yă], **မဟာဝိဟာရဝါသိနိကာယ**, မဟာဝိဟာရဝါသိနိကာယ ma hā wihārawāsīnikāya [mɛ̆ ha wĭ ha ră wèa sæ nĭ ka yă] n. (MM.) the orthodox sect in Ceylon during the Abhayagirischism acknowledging the primacy of the mahāwihāra community. ဂိုန်မဆက်တဲ့ရှေ့သော်ကျင်လဝ်နှဲကုံတမ္ဘာတော်၊ ပွဲကုံဥုင်သိင်ယုံအခိင်ကာလညးမပါထွးဂိုန်အဘယဂိရိ၊ မဒုင်ဝေါန်မစွတ်သမ္ဘီဒဒ်ကဆံင်မွိဟ်ဂကောံမဟာဝိဟာရဂ္ဂ်မခိုဟ်အိုတ်၊ မသ္ဘင်အိုတ်။ မဟာဝိဟာရလူမှုရေးအဖွဲ့အစည်းသည်၊ အကောင်းဆုံးအမြတ်ဆုံးဖြစ်သည်ဟုဂိုဏ်းခွဲခေါင်းဆောင်အဘယဂိရိက ရေးအစဉ်အဆက်မပြတ်ကိုးကွယ်ခဲ့သော မဟာဝိဟာရသီဟိုဠ်ဂိုဏ်းအားအကောင်းဆုံးဟုသတ်မှတ်ခဲ့သည်။ [P. **ဝိဟာရ**, ဝိဟာရ wi hāra [wĭ ha ră] n.]

မဟာဝိဟာရဝါသိဘိက်ခုသင်္ဃ, မဟာဝိဟာရဝါသိဘိက်ခုသင်္ဃ ma hā wi hā rawāsībhikkhu saṅ gha [mɛ̆ ha wĭ ha ră wèa sæ bhòik khŭ sɛŋ ghɛ̆] n. (MM.) the community of monks of mahāwihāra. ဂကောံဂိုန်သင်မဟာဝိဟာရ။ မဟာဝိဟာရသံဃာတော်ဂိုဏ်း။ [P. **ဝိဟာရ**, ဝိဟာရ wihāra [wĭ ha ră].]

မဟာဝိဟာရဝါသိနိကာယ, မဟာဝိဟာရဝါသိနိကာယ ma hā wi hā ra wā sīnikāya [mɛ̆ ha wĭ ha ră wèa sæ nĭ ka yă] n. see. ရုံင်။ ရှု။ **မဟာဝိဟာရဝါသိနိကာယ**, မဟာဝိဟာရဝါသိနိကာယ ma hā wi hā ra wāsīnikāya [mɛ̆ ha wĭ ha ră wèa sæ nĭ ka yă].

မဟာဝိစ်, မဟာဝိစ် ma hā wik [mɛ̆ ha wòik] n.A hell.(the lowest of the eight principal hell. နရက်ကတိုင်မန္ဒံကဆံင်သဝ်အိုတ်၊ ပ္ဍောဝ်ကိုနရက်ဒွံကတိုင်။ ငရဲကြီးရှစ်ထပ်အနက်၊ အောက်အနိမ့်ဆုံးကျသောငရဲဘုံ။) see. ရုံင်။ ရှု။ **မဟာဇဒီသိ**, မဟာဇဒီသိ ma hā 'awī ci [mɛ̆ ha ă wì cĭ].

မဟာဝတ္ထု, မဟာဝတ္ထု ma hā wat thu [mɛ̆ ha wòt thŭ] n. the great matter, the great story. မဟာဝတ္ထု။ ဝတ္ထုကြီး။

မဟာဝါဓာတ္ထု, မဟာဝါဓာတ္ထု ma hāwātthu [mɛ̆ ha wàt thŭ] n. great relic stupa. ကျောက်စေတီဓာတ်ဇမ္ဗော်။ ကြီးမားသောဓာတုစေတီ။ read. ဗ်ာ။ ဖတ်။ **မဟာဓာတု**, မဟာဓာတု ma hādhātu [mɛ̆ ha dhèa taŏ].

မဟာဝန်, မဟာဝန် ma hā wan [mɛ̆ ha wòn] n. the great forest surrounding

www.monlibrary.com

Kapilawastu (kapilawas) n. ကြိုပ်ဇွော်မန္တဇရေင်ချုင်ကပ္ပိလဝ်။ သာဝတ္ထိပြည်အနီးရှိ တောကြီး။ [Skt. ဝၛ, ဝန wana [wɛ̆ nɛ̆].]

မဟာမဏ, မဟာသမဏ ma hā sa ma ṇa [mɛ̆ ha să mɛ̆ nă] n. (MM.) great recluse. ပူဂုံမဒွေတ်ဗက်ဧကစာ၊ ပူဂုံမဒွိုန်ကြိုပ်။ (၂) great ascetic. ပူဂုံမဇွော်ကိုဝဝ် အောင်ဒုင်သတော့်။ ခြိုးခြံစွာကျင့်သောပုဂ္ဂိုလ်။ H.L. [P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မဟာမမယသုတ်, မဟာသမယသုတ် ma hā sa ma ya sut [mɛ̆ ha să mă yă sut] n. a sutta preached in the Mahāwan to the gods of 10,000 worlds. မဟာသမယသုတ္တ၊ ကုကျာ်တြဲပိုမတွံကိုဒေဝတ်၊ နူစက္ကဝါမွဲလက်တံ၊ ပွဲထာန်မဟာဝန်။ စကြာဝဠာတိုက်တစ်သောင်းမှ၊ ခညောင်းကြွရောက်လာကြသောနတ်ဒေဝါအပေါင်းတို့အား၊ မြတ်စွာဘုရားက၊ မဟာသမယသုတ္တန်တရားတော်ကို၊ မဟာဝန်တွင်ဟောကြားတော်မူခဲ့သည်။ [P. **သုတ္တ**, သုတ္တ sut ta [sut tă].]

မဟာမမိတ်, မဟာသမိတ် ma hā sa mit [mɛ̆ ha să mɛt] n. see. ရံင်။ ရှ။ **မဟာမမုန်**, မဟာသမုဒ် mahāsamud [mɛ̆ ha să mut].

မဟာမမုန်, မဟာသမုဒ် mahāsamud [mɛ̆ ha să mut], **မဟာမမြ**, မဟာသမုဒ္ဒြ mahā samudra [mɛ̆ ha să mŭ drɛ̆], **မဟာမမုဒ္ဒ**, မဟာသမုဒ္ဒ ma hāsamudda [mɛ̆ ha să mut dɛ̆] n. sea. ဂင်။ ပင်လယ်။ (၂) ocean. မှာသွိတ်။ သမုဒ္ဒရာ။ **မှာမမုဒ္ဒဖိပိဂယာ**, မှာသမုဒ္ဒဖိဝိယော mhā sa mud da phī pi yo [hma să mut dɛ̆ phi pi yò[1]] n. the sea between India and Ceylon. ဂင်မန္ဒံအကြာရးအိန္ဒိယကိုတ္ကံသိင်ဃုံ။ အိန္ဒိယနှင့်သီဟိုဠ်ကျွန်းအကြားရှိပင်လယ်။

မဟာမမိတ်, မဟာသမိတ် ma hā sa mit [mɛ̆ ha să met], **မှာမမုတ်**, မှာသမုတ် mhā sa mut [hma să mut] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **လျိုာ်**, လ့ဉ်ရ် lɔ̆ir [ləpir]. [LM. **မဟာသ္မိတ်**, မဟာသ္မိတ် ma hā smit [mɛ̆ ha səmɛt], **မဟာမမိတ်**, မဟာသမိတ် mahāsamhit [mɛ̆ ha să hmɛt], **မှာသ္မိတ်**, မှာသ္မိတ် mhā smit [hma səmɛt], **သ္မာသ္မိတ်**, သ္မာသ္မိတ် smā smit [sə ma səmet]. SM. **မှာဟမိတ်**, မှာဟမိတ် hma həmɛt [hma hă met]. Skt. **မဟာမမြ**, မဟာသမုဒ္ဒြ ma hā sa mu dra [mɛ̆ ha să mut drɛ̆], **မဟာမမုဒ္ဒ**, မဟာသမုဒ္ဒ- ma hā sa mudda [mɛ̆ ha să mut dɛ̆], **မှာမမုတ်**, မှာသမုတ် mhāsamut [hma să mut].]

မဟာမမြ, မဟာသမုဒ္ဒြ ma hā samudra [mɛ̆ ha să mut drɛ̆] n. ocean. မှာသွိတ်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သမုဒ္ဒရာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **မဟာသမုဒ်**, မဟာသမုဒ် mahāsamud [mɛ̌ hɑ sɑ̌ mut].

မဟာသာဝက, မဟာသာဝက ma hāsāwaka [mɛ̌ hɑ sɑ wɛ̌ kɑ̌] n.(MM.) great or major disciple of the Buddha. ကွး (သာဝက) ဖွော်ဟွံသေင်၊ ဂအုပ်ကွး (သာဝက) ကျာ်တြဲပို။ မြတ်စွာဘုရား၏တပည့်သာဝကကြီးသို့မဟုတ်၊ တပည့်သာဝကများကိုအုပ်ထိန်းသူ။ [P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မဟာသုဒဿနစကြာဝဠ်, မဟာသုဒဿနစကြာဝဠ် ma hā su das sa na cakrāwar [mɛ̌ hɑ sɑ̌ dɔ̀t sɑ̌ nɑ̌ cɑ̌ krɑ wɔr] n. (**သ္မိုင်မဟာသုဒဿနစကြာဝဠ်**, သ္မိုင်မဟာသုဒဿနစကြာဝဠ် smiṅ ma hā su das sanacakrāwar [smoiŋ mɛ̌ hɑ sɑ̌ dɔ̀t sɑ̌ nɑ̌ cɑ̌ krɑ wɔr]) n. a king of Kusāvati and universal monarch in remote antiquity. ဂုကရာတ်ကုသာဝတီ၊ မပိုင်ပြီလဝ်လမျိုသတ်တံအိုတ်သို၊ အလုံစက္ကဝါ ပွဲကို ဥုင်တြေံမတ္ဟာ်ခြာမွဲ။ ကုသာဝတီဘုရင်၊ စကြာဝဠာတစ်ခုလုံး၏သက်ဦးဆံပိုင်မင်း၊ အုပ်စိုးသောရှေးဟောင်းမြို့တော်ကြီးတစ်မြို့။ [P. **မဟာသုဒဿန**, မဟာသုဒဿန mahāsudas sana [mɛ̌ hɑ sɑ̌ dɔt sɑ̌ nɑ̌]. Skt. **စက္ကဝါတိန်**, စက္ကြဝါတိန် cakra var tin [cɑ̌ krɑ̌ wɔr ten] n. universal monarch. သ္မိုင်စက္ကဝဠ်။ စကြာဝတေးမင်း။]

မဟာသုဘဒ္ဒာ, မဟာသုဘဒ္ဒာ ma hā sub badrā [mɛ̌ hɑ sɑ̌ bhɛ̌ drèa] n. A female Chaddanta elephant. (**ဆိုင်ဆန္ဒန်**, ဆိုင်ဆန္ဒန် ciṅ chad dan [coiŋ chɔt dɔ̀n].), the principal consort of the Bodhisatta in the Chaddanta-jataka. စိုင်မွော်ဆဒ္ဒန္တ (စိုင်ဆဒ္ဒန်)၊ မဒ္ဒိဂ္ဂကျာ်ဖွော်သ္မိုင်စိုင်ဆဒ္ဒန္တ၊ ဗောဓိသတ်ပိုမက္ဂုင်ပွဲဇာတ်သ္မိုင်စိုင်ဆဒ္ဒန္တ။ ဆဒ္ဒန်ဆင်းမင်းဇာတ်အလာ ဘုရားလောင်းဆဒ္ဒန်ဆင်မင်း၏ မိဖုရားခေါင်ဆင်မကြီး။ Cf. **စူလသုဘဒ္ဒာ**, စူလသုဘဒ္ဒာ cūlasubhadrā [cu lɑ̌ sɑ̌ bhɛ̌ drèa]. [P. **မဟာသုဘဒ္ဒာ**, မဟာသုဘဒ္ဒာ ma hā su bhad dā [mɛ̌ hɑ sɑ̌ bhɔt dèa].]

မဟာသိမ်, မဟာသိမ် ma hā sim [mɛ̌ hɑ sɛm] n. (MM.) class of ordination site (sim) having exclusive rights in village tract. သီကဆံင်မန္ဒံကိုအခေါင်အဝိုဗွဲတွေင်ပွဲကိုပိုပွိုင်ကွာန်ဂမ်ိုင်။ ကျေးရွာများပတ်ဝန်းကျင်တွင်၊ သီးသန့်အဆင့်အခွင့်အရေးရှိသောသိမ်။ Opp. **ခဏ္ဍသိမ်**, ခဏ္ဍသိမ် khaṇ ḍa sim [khɔn dɑ̌ sɛm]. [P. **မဟာသိမ**, မဟာသိမ mahāsīma [mɛ̌ hɑ si mɑ̌] n. major boundry. တ္ဂိုဒ္ဒုက်အဓိက။ အဓိကနယ်ခြား။]

မဟေစရံမ်, မဟေစရံမ် mahecaraṁ [mɛ̌ hɑ cɑ̌ rɔm] n.(MM.) **ကျာက်မဟေစရံမ်**, ကျာက်မဟေစရံမ် kyāk ma he ca raṁ [kyaik mɛ̌ hɑ cɑ̌ rɔm] n. a pagoda in

www.monlibrary.com

Palè district. ကျာ်စေတီမန္ခံပွဲခရိုင်ဗွဲမွဲဇကု။ ပုလဲခရိုင်ရှိစေတီတော်တစ်ဆူ။

မဟာသဓပဏ္ဍိတ်, မဟောသဓပဏ္ဍိတ် mahosadhapaṇḍit [mɛ̀ hò[1] sʊ̌ dhɛ̀ pɔn ɗɛt] n. The Bodhisatta in the Mahā-Ummagga-jātaka. ဗောဓိသတ်ပိုမက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်၊ မဟာဥမ္မဂ္ဂ။ မဟာဥမ္မဂ္ဂဇာတ်လာ၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ဘုရားအလောင်း။ Syn. see. ရုံင်။ ရှူ။ **မဟာယ်**, မဟောသဓ ma hos [mɛ̀ hɒs]. [P. **ပဏ္ဍိတ**, ပဏ္ဍိတ paṇ ḍi ta [pɔn ɗæ̀ tʊ̌].]

မဟိန္ဒထေ, မဟိန္ဒထေ ma hindathe [mɛ̀ hèn dɛ̀ the] n. (**တီလပိုယ်မဟိန္ဒထေ**, တီလပိုယ်မဟိန္ဒထေ tí la puiy ma hin da the [tæ lʊ̌ poi mɛ̀ hèn dɛ̀ the].) a father of the Buddhist church and apostle of Ceylon. မအံက်အပါဘာလော်ဝ်ကျာ်ဗုဒ္ဓဘာသာကို၊ ကျိုပ်သ္ဂိုပ်ညးမပ္တန်သာသနာပွဲခုင်သိင်ဃို။ ဗုဒ္ဓဘာသာ ဘုရားရှိခိုးကျောင်းတော်၏ မွေးသဖခင်နှင့်သီဟိုဠ်ဋ္ဌနိုင်ငံတွင်၊ သာသနာပြုခဲ့သောခေါင်းဆောင်။ Syn. **မဟိန္ဒ**, မဟိန္ဒထေ ma hin da the [mɛ̀ hèn dɛ̀ the]. Cf. **မာမဟိ**, မာမဟိန် mhāmahin [hmɑ mɛ̀ hèn].

မဟာယ်, မဟောသဓ mahos [mɛ̀ hɒs] n. The Bodhisatta in the Mahā-Ummagga-jātaka. ဗောဓိသတ်ပို မက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်၊ မဟာဥမ္မဂ္ဂ။ မဟာဥမ္မဂ္ဂဇာတ်လာ၊ ကျွန်ုပ်တို့၏ဘုရားအလောင်း။ [P. **မဟာသဓ**, မဟောသဓ mahosadha [mɛ̀ hò[1] sʊ̌ dhɛ̀].]

မာ, မာ[3] mā [mɑ] ns. အဆက်ကြွနှံ့။ နာမ်နောက်ဆက်။ **သ္ဂိုင်မပြေယ်မာစုတ်ဆေက်**, သ္ဂိုင်မပြေယ်မာစုတ်ဆေက် smiṅ ma prey mā cut ḍek [smoiŋ mɛ̀ preɑ mɑ cut ɗɔik] n. the noble king poured water (in witness). သ္ဂိုင်မပြဲဂ့်စရိုဟ်ဥာ်သွသက်သီ။ မြတ်သောမင်းသည်၊ အသိသက်သေအလို့ငှာရေစက်သွန်းလောင်းတော်မူသည်။ **ဂွာဝ်ကာကုသိုဝ်ဂွာဂ်မာ**, ဂွောဝ်ကာကုသိုဝ်ဂွောအ်မာ bwoy kā ku suiwwwo mā [bwò[2] kɑ kɑʊ̌ sɒ wʊ̌ mɑ] ns. as regards this work of merit. ညံင်ရမစွတ်သမ္ဘီကေတ်၊ ကမ္ဘောန်ကာကုသို့ဂ့်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုအလုပ်ကို၊ အသိအမှတ် ပြုရန်အလို့ငှာ။ **တုန်မာ**, တုန်မာ tun mā [tun mɑ] ns. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **မာ**, မာ[3] mā [mɑ], **မှာ**, မှာ mhā [hmɑ] conj. as for. ညံင်ရသွက်။ အဖို့ကဲ့သို့။ (၂) if. မွဲး၊ ယဝ်ရ။ လျှင်၊ အကယ်၍။]

မာ, မာ[4] mā [mɛ̀ɑ] n. Mara. မာ၊ သ္ဂိုင်မာ။ မာရ်နတ်မင်း။ see. ရုံင်။ ရှူ။ **မာ်**, မာရ် mār [mɛ̀ar].

မာဃ, မာ့ဃ mā gha [mɛ̀ɑ ghɛ̀] n. **ကိ်ံတုမာဃ**, ကိ်ံနတုမာဃ kintumāgha [kɛn

www.monlibrary.com

taŏ mèa ghĕ] n. the eleventh lunar month, roughly corresponding to February. ယွၢ်ဂိတုလွိပ်စ်မွဲမန်၊ သရောပ်ကေတ်မ္ဂး၊ မသွပ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဒ့ဝ်ဗြူအာရီ။ မွန်လဆယ့်တစ်လမြောက်အမည်၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ ဝ့ယ်ဗျူအာရီနှင့်ညီသည်။

မာက်, ဓာက် māk [màik] n. (MM.) **ကိတုမာက်**, ကိတုဓာက် ki tu māk [kĭ taŏ màik], **ဂိတုမာက်**, ဂိတုဓာက် gitumāk [gĭ taŏ màik], **ဂတုမာက်**, ဂတုဓာက် ga tu māk [gĕ taŏ màik], [LM. SM. **မာက်**, ဓာက် màik [màik]. Skt. **မာဃ**, ဓာဃ māgha [mèa ghĕ].]

မာဃဇောကသိမ်ဃ်, ဓာဃဇောဂဿိသရ် ma ghajogasnisar [mèa gĕ jò[1] gĕ sənæ̆ sɔr] n. Saturday of Febuary. ဂိတုမာ်တွဲသွိသဝ်။ တပို့တွဲလစနေနေ့။

မာတလိ, ဓာတလိ mātali [mèa tă læ̆] n. A minor god. ကောန်ဒေဝတ်သွတ်။ နတ်ဒေဝါလုလင်ပျိုး။ (၂) Indra's charioteer and companion. သွာစဝ်ကွီချံသွိင်အိန်ကိုအဖ်သွိင်အိန်။ သိကြားမင်း၏အပေါင်းအဖော်နှင့်နတ်ရထားမောင်းသူ။ [MM. **ကွာန်ဒေဝတ်မာတလိ**, ကွောန်ဒေဝတ်မာတလိ kwondewatauma¯tali [kwɒn de wĕ tao[3] mèa tă læ̆] n. minor god mātali. ကောန်ဒေဝတ်မာတလိ။ မာတလိနတ်ဒေဝါလုလင်ပျိုး။] [Skt./P. ဓိတုပ်။ ဓိတူး။]

မာတုလဂိရ်, ဓာတုလနဂိရ် mā tu lanagir [mèa taŏ lă nĕ gĭr] n. the city of Vessantara's uncle in the Vessantara-jataka. ဥုင်ရာဇဌာနီ၊ မူသွိင်ဝေသန္တ်ဝ်မက္ဂုင်ပွဲကိုဇာတ်သွိင်ဝေသန္တ်ဝ်။ ဝေသန္တရာဇာတ်လာ၊ ဝေသန္တရာမင်း၏ဦးရီးတော် နေပြည်တော်။ [Skt. /P. **မာတုလဂရ**, ဓာတုလနဂရ mā tu la nagara [mèa taŏ lă nĕ gĕ rĕ] n. mother's brother's city. ဥုင်ဇော်ရာဇဌာနီဒေဝိကျာ်ဂန်။ မယ်တော်၏မောင်နေပြည်တော်။]

မာဎိဿယက္ခသေနာပတိ, ဓာနိစရယက္ခသေနာပတိ mā ni ca ra yakkhasenāpati [mèa nĭ că ră yèak khă se na pă tæ̆] n.a Yakkha captain. သွိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [P. **မာဏိဿယက္ခသေနာပတိ**, ဓာဏီစရယက္ခသေနာပတိ mā ṇi ca rayakkhasenāpati [mèa næ̆ că ră yèak khă se na pă tæ̆].]

မာဎုသ်ဏ်္ဍသိ mā nus'i si [mèa nùs ĭ sæ̆] n. hermit Manu. ရသိမနုဟ်။ မာနုရသွေ့။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မာဂိဟ်, မာနိုဟ် mānih [mèa nèh] n. human being. မွိဟ်၊ ကောန်မွိဟ်။ လူ၊ လူသား။ see. ရံင်။ ရှု။ **မာဂုမ်**, မာနုသ် mānus [mèa nùs].

မာဂုမ်, မာနုသ် mānus [mèa nùs] n. once. မွဲအခိင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **မာဂုမ**, မာနုသ mā nus sa [mèa nùs să] n. human being. မွိဟ်၊ ကောန်မွိဟ်။ လူ၊ လူသား။ man. ကောန်ညးဒုင်ကွာန်၊ မွိဟ်ဓမ္မတာ။ တိုင်းသူပြည်သား၊ သာမန်ပြည်သူ။

မာဂိုဟ်, မာနိုဟ် mānuih [mèa nèh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

မာဂိဟ်, မာနိုဟ် mānih [mèa nèh] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [Skt. **မနုသ**, မနုသ ma nu sa [mĕ nŭ să]. P. **မာဂုမ**, မာနုသ mā nu sa [mèa nŭ să], **မနုသ်**, မနုသ် mānus [mĕ nùs] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မာဂုမ, မာနုသ mānussa [mèa nùs să] n. human being. မွိဟ်၊ ကောန်မွိဟ်။ လူ၊ လူသား။ (၂) man. ကောန်ညးဒုင်ကွာန်၊ မွိဟ်ဓမ္မတာ။ တိုင်းသူပြည်သား၊ သာမန်ပြည်သူ။ see. ရံင်။ ရှု။ **မာဂုမ်**, မာနုသ် mānus [mèa nùs].

မာဂိုဟ်, မာနိုဟ် mānuih [mèa nèh] n. human being. မွိဟ်။ လူ။

မာရဗလ်, မာရဗလ် mā ra bal [mèa rĕ bòl] n. Demons belonging to the army of Māra, which attacked the Buddha at his Enlightenment. ဗိုလဗးဒေဝတ်ဟွံခိုဟ်ဟွံသန်သွိင်မာ၊ ညးမက္ဂုင်မွိုက်ကျာ်တြဲပိုဲ၊ အခါကာလကျာ်ဗုဒ္ဓ မကလိဂွံတ်သဗ္ဗညုတညာန်။ မြတ်စွာဘုရား သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကို ရရှိခဲ့စဉ်အခါက၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအားလာရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့်၊ မာန်နတ်မင်းပိုင်ဆိုင်သောမကောင်းဆိုးဝါးနတ်မင်းဗိုလ်ဗာ။[Skt. /P.**မာရဗလ**, မာရဗလ mārabala [mèa rĕ bĕ lĕ].]

မိ, ဓ mi [mĭ] n. (MM.) mother. မိ၊ မိအံက်။ အမိ၊ မိခင်။ **မိအံက်**, ဓအံက် mi ʾåk [mĭ ɔk] n. natural mother. မိဓမ္မတာ။ ဓမ္မတာမိခင်။ Cf. **ဍွာက်**, ဓွောခ် ʾbo' [bŏ']. [LM.; SM. **မိ**, ဓ mi [mĭ]. Cf. **မ**, ဓ ma [mĕ].]

မိဂၞာက်, မိအောက် mi'ok [mĭ ok] n. mother. မိ၊ မိအံက်၊ ကွတ။ မိခင်။

မိဂါ, ဓဂါ migā [mĭ gèa] n. A hermit in the Mahājanaka-jātaka. ရသိမက္ခုင်ပွဲကို ဇာတ်မဟာဇနကမွဲ၊ မဟာဇနကဇာတ်လာ၊ ရသေ့တစ်ပါး။ Cf. P. **မိဂါဇိ**, ဓဂါဇိန migā jina [mĭ gèa jĭ nĕ].

www.monlibrary.com

မိဂါရသေဋ္ဌီ, မိဂါရ်သေဋ္ဌီ migārseṭhi [mĭ gèar se thi] n. a rich man of Sāvatthi in the time of Buddha. သေဋ္ဌီဖွော်ပွဲကိုဥုင်သာဝတ္ထိမွဲတ့၊ ကာလလက်ထက်ကျက်တြဲပိုမနွံတော်။ မြတ်စွာဘုရားလက်ထက်၊ သာဝတ္ထိပြည်ရှိသူဌေးကြီးတစ်ဦး။ [P. **မိဂါရသေ်ဋ္ဌီ**, မိဂါရသေဋ္ဌီ mi gā ra seṭ ṭhi [mĭ gèa ră sit thi].]

မိဘာယ်, မိဆာယ် mi chāy [mĭ chai] n. class of devotees. ကဆံင်ပူဂိုမသွအရှိအဲပရဲကိုအရာမွဲမွဲ့။ အရာတစ်ခုခုကိုလေးစားကိုင်းရှိုင်းကြည်ညိုသူအမျိုးအစား။။ perhap. **ဘဂရိကယ်**, အနုဂရိကသ် ʻa na ga ri kas [ă nĕ gĕ rĭ kɔs].(**လုံမ်တာဥ်**, လုံမ်ဒေခ်lumṁ bāc [lùm pac]. Or **ဘဂဂိရိကိယ်**, အနဂရိကိသ် ʻanagarikis [ă nĕ gĕ rĭ kes].) n. ဥပး။ ဥပသကာ။ **ဥပါသ်မိဘာယ်**, ဥပါသ်မိဆာယ် ʻupāsmichāy [ŭ pas mĭ chai] n. id. မိတုပ်။ မိတူ။ [LM. **ပဘာယ်**, ပဆာယ် pa chāy [pă chai] n. preceptor. ပူဂိုညးမသ္ဂါလွေတ်ဒိုဒ္ဓေတ်။ ညွှန်ကြားအဆုံးအမသြဝါဒပေးသူ။ (၂) senior monk. ခမ့ီသင်နွံတ်ဖွော်ကိုဂ်ု။ သက်ကြီးဝါကြီးရဟန်းသံဃာ။ **ဥပဈာယ်**, ဥပဈာယ် ʻupa jhāy [ŭ pă jhai], **ဥပါဈာယ်**, ဥပါဈာယ် ʻupājhāy [ŭ pa jhai].]

မိတိုဝ်, မိတိုဝ် mi tuiw [mĭ tɒ] n. Mithila. ဥုင်မိထို့။ မိထိလာပြည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိဓိလ်**, မိဓိလ် mi dhil [mĭ dhĭl].

မိတြ, မိတြ mitra [mĭ tră] n. aunt (mother's or father's elder sister.) ဣနှဲ၊ ဣညဲ။ အကြီး၊ ကြီးကြီး၊ ကြီးတော်။

မိတြဝိလ်, မိတြဝိလ် mitrawil [mĭ tră wĭl] n. (**တြဇ္ဇောက်မိတြဝိလ်**, တြဇ္ဇောက်မိတြဝိလ် tra jnokmitrawil [tră jənòk mĭ tră wĭl])n.a doner of slaves. ညးတ့ဒါန်ဦိုက်။ ကျွန်အလှူရှင်။ [or **ဝိုလ်**, ဝိုလ် wuil [wèl].]

မိဓိလ်, မိဓိလ် midhil [mĭ dhĭl] n.(**ဍုင်မိဓိလ်**, ဥုင်မိဓိလ် ḍuṁmidhil [dɜŋ mĭ dhĭl].) n. the capital of Videha, the modern Janakapura in Nepal. ရာဇဌာနီဥုင်ဝိဒေဟ၊ ပစ္စုပ္ပန်ဏံ၊ ဥုင်ဇနကပူရပွဲကိုရုးနီပဝ်။ **မိတိုဝ်**, မိတိုဝ် mituiw [mĭ tɒ]. (MM. **ဍုင်မိတိုဝ်**, ဥုင်မိတိုဝ် ḍuṁ mi tuiw [dɜŋ mĭ tɒ].) [LM. **မိတ္ထိုဝ်**, မိထ္ထိုဝ် mit huiw [mĭ thɒ]. Skt. **မိထိလ**, မိထိလ mi thila [mĭ thi lă] n. name of founder of city. ယွဟ္ဂူဂိုမခွံဗဒ္ဒ်ဥုင်ဖွော်။ မြို့တော်တည်ထောင်ခဲ့သူအမည်။] [Skt./P. **မိထိလာ**,

www.monlibrary.com

မိထိလာ mithilā [mĭ thi la].]

မိုးယက္ခသေနာပတိ, မိနိယက္ခသေနာပတိ mi ni yak khasenāpati [mĭ nĭ yèak khă se na pă tæ̆] n. A yakkha captain. ကျိုပ်သ္လိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [P. **မဏိယက္ခသေနာပတိ**, မဏိယက္ခသေနာပတိ ma ṇi yak kha se nāpati [mĭ nĭ yèak khă se na pă tæ̆].]

မိပဂ္ဂိုဝ်, မိပဒ္ဒုဝ်် mi pa gṅuiw [mĭ pă gəŋɜ̀] n. mother of Mi Pa Gngay မိပဂ္ဂိုဝ်။ မိပဂဒိုဏ်မိခင်။

မိမံမဂ္ဂိုဝ်, မိမံမဒ္ဒုဝ်် mimaṁmagṅuiw [mĭ mèaŋ mɛ̆ gəŋɜ̀] n. mother of Mang Mae Gngay. မိအံက်မင်မဂ္ဂိုဝ်။ မင်းမယ့်ဂဒိုဏ်မိခင်။

မိဂမာယ်, မိမောယ် mimoy [mĭ mòa^{2}] n. **မိလ်**, မိလ် mil [mĭl].**ဂမ်လ်**, မေအ်လ် mi'l [miĕl] num. n. & n. each. စံ၊ တံ့၊ မွဲမွဲ့။ အသီးသီး။ တစ်ခုစီ။ (၂) one each. ညးမွဲ့, မွဲမွဲ့၊ တစ်ယောက်တစ်ခု။

မိမွယ်, မိမွယ် mi mway [mĭ mwòa^{1}] n (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **မိာ်ဂမာယ်**, မိရ်မောယ် mirmoy [mĭr mòa^{2}]. **ဂမာယ်**, မောယ် moy [mòa^{2}] n. one. မွဲ့။ တစ်၊ တစ်ခု။ (၂) parralleling. အရာမတုပ်သွဟ်ကို့။ ထပ်တူသည့်အရာ။ **ဇိဂျပ်**, ဒိဇာပ် jijāp [jĭ jàp], **ဒိဒပ်**, ဒိဒပ် didap [dĭ dɔ̀p] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **မိာ်ဘာ်**, ဓိရ်ဗာရ် birḅār [bĭr par].

မိာဂဟ်, မိရနဟ် mi ra nah [mĭ rɛ̆ nɔ̀h] v. to think of, to remember with affection or reverence, long for, miss. ဗ်ဗ္ဗဟ်၊ ဂွံသ္တိ။ သတိရအောက်မေ့သည်။

မိလိတ္တာဂိရိ, မိလိတ္တရဂိရိ milittaragiri [mĭ lèt tă ră gĭ rĭ] n. (**ဧျာ်မိလိတ္တာဂိရိ**, ချင်မိလိတ္တရဂိရိ ḍuṅmilittaragiri [dɜŋ mĭ lèt tă ră gĭ rĭ].) n. a city in India, seat of the Buddha's ancestor king Sudinna. ချင်ဒွော်ပွဲကိုရုးအိန္ဒိယမွဲ၊ မဒှ်ကျင်ချင် ဗဟိုအဆက်ဖုဖေလကျာ်တြဲ၊ ဓုကရာတ်သုဒိန္ဒ။ အိန္ဒိယပြည်ရှိမြို့ကြီးတစ်မြို့ဖြစ်၍၊ မြတ်စွာဘုရား၏ဘိုးဘွားဘီဘင်အဆက် သုဒိန္ဒဘုရင်၏ဗဟိုရ်မြို့တော်။

မိမ္ဘိုယ်ဓဝ်, မိခ္ဘိုယ်ခဝ် mi ḅuiwdhaw [mĭ bòi dhɔ̀] n. mother of Mbuay Dhuo. မိအံက်မ္ဘိုယ်ခဝ်။ မွေထော်၏မိခင်။

မိဇလဂ္ဂ, မိနလဒ္ဓ mīnalagna[mĭ nɛ̆ lɛ̆ gnɛ̆] n. the rising constellation of Pisces. ဒတိုန်ဂကောံနက္ခတ်မိန်။ မိန်ရာသီ(တပေါင်းလရာသီ)အတက်။ [**မိဇ**, မိန mīna [mĭ nɛ̆]. **မိဇ်**, မိန် min [mèn]. **လဂ်ဇ**, လဂ်နဒ lag na [lèak nɛ̆]. **လဂဇ**, လဂနဒ laga

www.monlibrary.com

na [lɛ̆ gɛ̆ nɛ̆]. လက်, လက်^{3} lak [lɛ̀ak].] [Skt. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မှ, မု mu [mŭ], ဟော်, မောအ် mo˙ [mŏ] n.(in questions) what. မှ၊ မုရော။ ဘာ၊ ဘာလဲ။ မှဟတ်, မုဟေတ် muhet [mŭ hit] n.what cause. မုဟိုတ်။ ဘာကြောင့်။ why. မုန်သင်္ကာလို။ အဘယ်လိုဖြစ်ပါလိမ့်။

မှ, မု mu [mŭ], မူ, မု mū [mù] n. what. မှ၊ မုရော။ ဘာ၊ ဘာလဲ။ (၂) which. အရာလို၊ အရာလို့ရော။ အဘယ်အရာ၊ အဘယ်အရာလဲ။

မ, ဓ ma [mɛ̆] n. w.f. (OM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. လှာဝ်, လှာဝ် lhāw [hlaw] n. [LM. မှ, မု mu [mŭ], မူ, မု mū [mù]. SM. ဟော်, မောအ် mŏ [mŏ].]

မုကုဋ်, မုကုဋ် mukuṭ [mŭ kut], မုကတ်, မုကုတ် mu kut [mŭ kut] n. Royal head-dress. ဗြကွေင်၊ မွေဝံကိုတ်။ နဖူးသင်းကျစ်၊ မကိုဋ်။ Cf. ရိုဏ်ဍုဏ်, ရိုဏ်ဍုဏ် riṅ ruṅ [ròiŋ rɜ̀ŋ]. [Skt. မုကုဋ, မုကုဋ် mu ku ṭa [mŭ kŭ tă]. B. မကိုဋ်, မကိုဋ် makuiṭ [mă kàik]. LM. ဗ္ဘာ်ကိုတ်, မ္ဘောအ်ကိုတ် mbo˙ kuit [bŏ kot]. SM. ဗ္ဘိုက်ကိုတ်, ဗ္ဘိုအ်ကိုတ် bɜ̆ kɒt [bɜ̆^{2} kot].]

မုကတ်, မုကုတ် mukut [mŭ kut] n. Royal head-dress. ဗြကွေင်၊ မွေဝံကိုတ်။ နဖူးသင်းကျစ်၊ မကိုဋ်။ see. ရံင်။ ရှ။ မုကုဋ်, မုကုဋ် mukuṭ [mŭ kut].

မုခပါတ်, မုခဓိတ် mu kha pāt [mŭ khă pat], မုက္ခပါတ်, မုက္ခဓိတ် mukkhapāt [mŭ khă pat] n. Mouth. ပါင်၊ သွေဘန်ပါင်။ ပါးစပ်၊ နှုတ်ဖျား။ (၂) face. မုက်။ မျက်နှာ။ Cf. ပါင်, ပါင်^{3} pāṅ [paiŋ], မုက်, မုက်^{3} muk [pùk]. [LM. မုက္ခပါတ်, မုက္ခဓိတ် muk kha pāt [mŭ khă pat] n. utterance. လဟို၊ လဟိုလွှ၊ ဗိုဟိုဂ။ အပြော၊ ပြောဆိုခြင်း၊ ပြောဆိုပုံ။ P. မုခပါဋ္ဌ, မုခဓိဋ္ဌ mukhapāṭṭha [mŭ khă pa thă].].

မုခဝါး, မုခဓိရ် mu kha wār [mŭ khă war] n. Mouth. ပါင်၊ သွေဘန်ပါင်။ ပါးစပ်၊ နှုတ်ဖျား။ (မုခပါတ်, မုခဓိတ် mukhapāt [mŭ khă pat] n.id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။) Cf. ပါင်, ပါင်^{3} pāṅ [paiŋ]. [LM. မုက္ခဝါ, မုက္ခဓိ muk kha wā [mùk khă wa]. SM. မုက္ခဝါ, မုက္ခဓိ mɜ̀k kəwa [mùk hă wa] n. face. မုက်။ မျက်နှာ။ (၂) countenance. ဗိုပြင်မုက်မတ်၊ ပယျာဲမုက်မတ်။ မျက်နှာအနေအထား၊ မျက်နှာအမူအရာ။ Skt. မုက္ခဝါရ, မုက္ခဓိရ muk kha vā ra [mùk khă wèa rɛ̆] n. gate of

www.monlibrary.com

the mouth. ပွေ်ပထောင်ပါင်၊ မုက်ခဝါ၊ မုက်မတ်။ ပါးစပ်ဝင်ပေါက်။ မျက်နှာသွင်ပြင်။]

မုဥလိင်း, မုဇလိန်း mu calin [mŭ că lèn] n. A lake in the Himalayas. လွမန်ပွဲကိုကြိုပ်ဟေမဝန်မွဲ။ ဟိမဝန္တာတောရှိရေအိုင်ကြီးတစ်အိုင်။ [P. **မုဥလိင်းဒ**, မုဇလိန်ဒ mu ca lin da [mŭ că lèn dĕ].]

မဥလိင်း, မုဇလိန်း mucalin [mŭ că lèn], **မူဥလိင်း**, မူဇလိန် mūcalin [mù că lèn] n. (MM.) **ကမာမူဥလိင်း**, ကမာမူဇလိန် ka mā mū ca lin [kă ma mù că lèn] n. a tank at Buddh Gaya. ကွာဥာ်နွံပွဲဗုဒ္ဓဂယမွဲ။ ဗုဒ္ဓဂါယာရှိ၊ ရေလှောင်ကန်တစ်ကန်။ **တ့ုမ်ချမူဥလိင်း**, တ့ုမ်ဆုမူဇလိန် tnaṁ chu mū ca lin [tnɔm chŭ mŭ că lèn] n. a tree on the bank of the forgoing, under which the Buddha spent the third week after his enlightenment. တ့ုပတုက်မနွံပွဲကိုပရင်လွမုစလိန်၊ သွဝ်တ့ုဆုဝွံဟောင်တီလပိုန်ကျာ်တြဲပို၊ မကလိဂွံသဗ္ဗညုတညာန်တဲ့,မဇ္ဈဒိဖြိုတ်ကွဲအခိင်မရနုက်ကိုသတ္တဟပိ။ ကျွန်ုပ်တို့မြတ်စွာဘုရား ၊သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကိုရရှိတော်မူပြီးသည်နောက်၊ သတ္တသတ္တာဟတတိယအပါတ်၊ ကျိန်းဝတ်တော်မူရာ၊ မုစလိန်ကန်ဘောင်ရိုးပေါ်ရှိကျည်းပင်။ **သ္ဓိင်ဢာက်မုဥလိင်း**, သ္ဓိင်နာက်မုဇလိန် smiṅ nāk mu calin [smoiŋ nàik mŭ că lèn] n. a naga king dwelling in the mucalin tank. သ္ဓိင်နာ်မတန်တ်ဒွံင်ပွဲကွာလွမုစလိန်။ မုစလိန်ရေအိုင်တွင်၊ တည်းခိုနေထိုင်သောနဂါးမင်း။ Cf. **မောဟ်ကျွင်**, မောဟ်ခ္လေင် moḥ cleṅ [mòh că leaŋ]. [Skt. **မုဒိလိန္ဒ**, မုဒ်လိန္ဒ- mu cilinda [mŭ cĭ len dĕ] n./P. **မုဥလိန္ဒ**, မုဇလိန္ဒ- Mucalinda [mŭ că lèn dĕ],]

မုဥလိန္ဒဇေတီ, မုဇလိန္ဒဇေတီ Mu ca lin da ce tī [mŭ că lèn dĕ ce tæ], **မူဥလိန္ဒဇေတီ**, မူဇလိန္ဒဇေတီ Mūcalindaceti [mù că lèn dĕ ce tæ] n. (MM.; **မုဥလိန္ဒဇေတီ**, မုဇလိန္ဒဇေတီ Mu ca lin da ce tī [mŭ că lèn dĕ ce tæ].) a monument on the side of the Mucalinda tree (**တ့ုမ်ချမူဥလိင်း**, တ့ုမ်ဆုမူဇလိန် tnaṁ chu mū ca lin [tnɔm chŭ mŭ că lèn] n. Barringtonia acutangula. တ့ုပတုက်။ ကျည်းပင်။). ဒတန်စေတီမဒက်သွစွတ်သမ္ဗီလဝ်မွဲဇကု၊ မနွံပွဲဒွဝဲတ့ုမုစလိန္ဒ (တ့ုပတုက်)။ မုစလိန္ဒ (ကျည်းပင်)ပင်နေရာ၌၊ အထိမ်းအမှတ်အဆောက်အဦအဖြစ် တည်ထားသောစေတီ။ **မူဥလိန္ဒဇေတီ**, မူဇလိန္ဒဇေတီ Mū ca lindaceti [mù că lèn dĕ ce tæ] n. a replica of it at Pegu. ဗိုမတုပ်ကိုကျာ်စေတီဂ့်ခွံဟ္ဍန်လဝ်ပွဲဒုင်ဗဂေါ။ ပဲခူးမြို့တွင်ထိုစေတီ၏ပုံတူကိုတည်ထားသည်။ [P. **မုဥလိန္ဒဇေတီယ**, မုဇလိန္ဒဇေတီယ [Mucalinda cetiya [mŭ că lèn dĕ ce tæ yă].]

www.monlibrary.com

မုဆလိန္ဒိယက္ခသေနာပတိ, မုဇလိန်ဒိယက်ခသေနာပတိ Mu ca lin di yakkhasenāpati [mŭ că lèn dĭ yèak khă se na pă tæ] n.AYakkha captain. သ္ကိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [**မုဆလိန္ဒိယက္ခသေနာပတိ,** မုဇလိန်ဒယက်ခသေနာပတိ Mucalindayak khasenāpati [mŭ că lèn dĕ yèak khă se na pă tæ].]

မုဦ, မုနိ muni [mŭ nĭ] n. saint, holyman. ကျဲ်တြဲ့ညးမက္ခိုက်ပေင်တက်ကိုပညာ, အညာ၊ ခမ်ဳအရီ၊ ပူဂ်ိမရှေ်သွေ်ဘာသာ၊ အရိယာသံဃာ၊ ဘာသာရေးကိုင်းရှိုင်းသူ။ ညာဏ်ပညာဗဟုသုတနှင့်ပြည့်စုံသောသူမြတ်စွာဘုရား။

မုဒသ်, မုနဒ်သ် mu nas [mŭ nɔ̀s] v. to inform. ကုံပရိုင်၊ ဂရင်ဩ်။ အကြောင်းကြားသည်၊ တိုင်ကြားသည်။ adj. calling to mind, being remember. မဗ္ဘုဟ်။ သတိရအောက်မေ့သော။ Cf. **ကိ်ဒ်ကဒ်,** ကိန်ကန် kin kan [kɛn kɔn], **ပ္တိမ်,** ဒ္ဒိန် ptim [ptɛm], **ဗနုဟ်,** ဝနုဟ် ba nuh [bĕ nùh], **ဗ္ဘုဟ်,** ဗ္ဘုဟ် bnuh [bənùh], **မနုဟ်,** မနုဟ် ma nuh [mĕ nùh], **မ္ဘုဟ်,** မ္ဘုဟ် mnuh [mənùh]. [**မိ ဒ်ဒသ်,** မိရိန်နဒ်သ် mirnas [mir nɔ̀s] v. to remember. သ္ကိုဂ္ဂိုသ္ကိ။ သတိရစေသည်။]

မုဒဟ်, မုနဟ် munah [mŭ nɔ̀h] v. မုနုဟ်၊ ဗနုဟ်၊ ဗ္ဘုဟ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိဒဒဟ်,** မိရနဟ် mi ra nah [mĭ rĕ nɔ̀h].

မုဒဟ်ဒဒါဝ်ဝဝါဟ်, မုနဟ်ရောဝ်ဝေါအ် mu nah ro wwo' [mŭ nɔ̀h rɔ̀² wŏ'] v. inform like that, speak like that. ဗ္ဘုဟ်ရ်ဂွံ၊ ဂရင်ရ်ဂွံ၊ ဟိုရ်သဉ်ဂွံ၊ ဩ်ရ်သဉ်ဂွံ။ ဤကဲ့သို့သတိရအောက်မေ့သည်၊ ဤကဲ့သို့အသိပေးပြောဆိုသည်၊ ဤသို့တိုင်တန်းပြောဆိုသည်။

မုဒဓိ, မုရဆီ mu ra thī [mŭ rĕ thi] n. the name of region of Murathi. ယွဒ္ဒုာန်မုရထီ။ မ္ဂုရထီခေါ်ဒေသအမည်။

မုဒာ, မုရာ mu rā [mŭ rèa] n. Kind of wind instrument. ကွိင်ကွိုက်တလိုန်ကိုကျာမွဲဂကူ။ လေမှုတ်တူရိယာတစ်မျိုး။

မုဒာကပိဝ်, မုရာကဗိဝ် mu rā ka piw [mŭ rèa kă piw] n. bugle, trumpet. ခရာ၊ ခပိုး၊ တပိုး။ တံပိုး၊ ခရာ။

မုလေဟ်, မုလေဟ် mu leh̰ [mŭ lĭh] advbl. all. သိုဇ္ဈိုတ်။ အားလုံး။ (၂) wholly. အလုံး၊ အလုံးအိုတ်သို့။ လုံး၀၊ လုံး၀ဥသုံ့။ (၃) entirely. သို့အလုံးမွဲ၊ သို့အလုံးဇ္ဈိုတ်။ အကုန်လုံး။ အရာအားလုံး။ (၄) exactly. ချိုတ်ချိုတ်ပ္ဍိုတ်ပ္ဍိုတ်။ တိတိကျကျ။ Cf. **မွယ်လေဟ်,** မွယ်လေဟ် mwayleh̰ [mwòa¹ lĭh]. see. ရံင်။ ရှ။ **ဝ္လေဟ်,** မ္လေဟ် mleh̰ [məlĭh].

မုလေဟ်ဒေဟ်ဍာဒ်, မုလေဟ်ဒေဟ်ညာဒ် mu leh ḍeh ñāc [mŭ lĭh dĕ̆h ɲàt] v. he has

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

seen one time. မွဲဝါခဲ့ညာတ်။ သူတစ်ခါတွေ့ဘူးသည်။

မ့ၚ်, မုသုန် mu sun [mŭ̆ sun], **မူၚ်**, မူသုန် mū sun [mù sun] n. မသုန်၊ ၅။ ငါး၊ ၅။ see. ရံင်။ ရှ။ **မ့ၚ်**, မုသုန် musʊ̄n [mŭ̆ sun].

မူ, မု mū [mù] n. what. မှ၊ မုရော။ ဘာ၊ ဘာလဲ။ see. ရံင်။ ရှ။ **မ့**, မု mu [mŭ̆].

မူလ, မူလ mū la [mù lă] n. starting point. တံမူလ၊ ဒ္ဍဲသွပ်ဲ၊ ဒ္ဍဲသွပ်ဒန်။ မူလအစ၊ အစပျိုးသောနေရာ၊ အစပြုသောနေရာ။

မူလသာသနာ, မူလသာသနာ mū la sā sa nā [mù lă sɑ să nɑ] n. (1557) original. uncorrupted form of Buddhisim. တံသွိုင်ဗိုပြင်ဗုဒ္ဓသာသနာ၊ ကွာဟဂွံသွးဒုင်ပလို ပလာ်ဏီတေံ။ အဖျက်အဆီးမခံခဲ့ရသေးမီအခါကာလက၊ ဗုဒ္ဓဘာသာ၊ သာသနာတော်၏ မူလပုံစံ။

ꟈခလာ, မေခလာ me kha lā [mè khă lɑ] n. girdle. ဇုက်ဂတ်ဂွိုင်၊ ဇုက်ဂရတ်ဂွိုင်။ ခါးပတ်ကြိုး၊ ခါးသိုင်းကြိုး။

ꟈတြစိတ်, မေတြစိတ် me tra cit [me tră cɛt] n. lovely mind. မေတ္တာစိုတ်၊ စိုတ် မေတ္တာ။ မေတ္တာစိတ်။

ꟈထုၚလဂ္ဂ, မေထုနလဂ္ဂ me thu nalagna [mè thŭ nĕ̆ lĕ̆ gənĕ̆] n. the rising constellation of Gemini,in the specification of time. ကွိုန်ဒတိုန်ဂကောံနက်သတ် မေထုန်၊ ပွဲကိုအခိုင်မက္ခာတ်ပိုင်ခြာလဝ်ဖွဲတြး။ မေထုန်ရာသီနက္ခတ်စုအတက်အတွင်းအချိန် အသေးစိတ်သတ်မှတ်ထားသောအပိုင်းအခြား။ **ꟈထုၚ**, မေထုန methuna [mè thŭ nă]. LM. **ꟈထုၚ်**, မေထုန် methun [mè thun], SM. l.f. **ꟈထုၚ်**, မေထုန် mə thun [məthun], Gemini; **လဂ္ဂ**, လဂ္ဂ la gna [lĕ̆ gnĕ̆]. **လက်**, လက်[၂] lak [lɛ̀ak].) Skt. **မာယ်ထုၚလဂ္ဂ**, မာယ်ထုနလဂ္ဂ mai thu na lagna [mai thŭ nă lĕ̆ gnĕ̆].

ꟈဓင်ကာ, မေဓင်္ကရော me dhaṅ ka ro [mè dhɛ̀aŋ kă rao^{2}] n. Medhankara Buddha. ကျာ်တြဲဗုဒ္ဓမဟိမု၊ မေဓင်ကရော။ မေဓင်ကရာ၊ ဘွဲ့တော်ရရှိတော်မူခဲ့သော မြတ်စွာဘုရား။

ꟈဓင်ကာ်, မေဓင်္ကာ် medhaṅkar [mè dhɛ̀aŋ kɔr] n. Medhankara. ကျာ်တြဲမေဓင် ကရ်။ မေဓင်ကရာမြတ်စွာဘုရား။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꟈဓင်ကိ**, မေဓင်္ကိ medhaṅ kir [mè dhɛ̀aŋ kir].

www.monlibrary.com

ꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷ medhaṅkir [mè dhèaŋ kir], ꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷ medhaṅ kar [mè dhèaŋ kɔr] n. the 2nd of the 28th Buddhas. ပ္ဍောဝ်ကုံကျာ်တြဲမကွီၤဒ္ဒိကွၤ်တဲ့ စၢခ္ဍိၢ်ဒွဝံဇကုဝွံ၊ ကျာ်တြဲမကွီၤဒ္ဒိအလန်ဒုတိယ။ ပွၤ်တော်မူပြီးခဲ့သောနှစ်ကျိတ် ရှစ်ဆူမြတ်စွာဘုရားများအနက်၊ ဒုတိယအကြိမ်ပွၤ်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ [P. ꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷ medhaṅkara [mè dhèaŋ kă ră].]

ꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷ me sa lagna [mè să lĕ gnĕ], ꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷ messala gna [mìs să lĕ gnĕ] n.the rising constellation of Aries,in the specification of time. ကွိုန်ဒတိုန်ဂကောံနက်ကျတ်မိသ၊ ပွဲကိုအခိၣ်မကွာတ်ပိုၣ်ခြာလဝ်ဖွဲတြး။။ မိသရာသီနက္ခတ်စုအတက်၊ အတွင်းအချိန်အသေးစိတ်သတ်မှတ်ထားသောအပိုင်းအခြား။။ [(ꟷꟷ, ꟷꟷ mesa [me să] mih. ꟷꟷ, ꟷꟷ) (ꟷꟷ, ꟷꟷ la gna [lĕ gnĕ], ꟷꟷ, ꟷꟷ lak [lèak]) Skt. ꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷ me ṣalagna [me shă lĕ gnĕ].]

ꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷ maṁsapuñja [mòm să pun jĕ] n. Mansapunza ghost. ပြိုတ်မံသပုည္ဆ။ မံသပုည္ဆပြိတ္တာ။

ꟷꟷ, ꟷꟷ mag ga [mèak gĕ] n. (MM.) path. ဂ္ဍင်၊ ဂ္ဍင်တရ်။ လမ်း၊ နည်းလမ်း။။ (၂) course of conduct follow by Buddhists. ဂ္ဍင်တရ်ပွညးမရှေ်သျော်ဗုဒ္ဓဘာသာတံမဒွေတ်ဗက်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များလိုက်နာကျင့်ဆောင်သော၊ အပြုအမူ၊ စရိုက်နည်းလမ်း။။ [LM. P. path. ဂ္ဍင်၊ ဂ္ဍင်တရ်။ လမ်း၊ နည်းလမ်း။။ (၂) course of conduct follow by Buddhists. ဂ္ဍင်တရ်ပွညးမရှေ်သျော် ဗုဒ္ဓဘာသာတံမဒွေတ်ဗက်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်များလိုက်နာကျင့်ဆောင်သော၊ အပြုအမူ၊ စရိုက်နည်းလမ်း။။]

ꟷꟷꟷꟷꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷꟷꟷ mag ga sūr sam wat ṣar [mèak gĕ sur sɔm wɔt shɔr] n.(1219) ninth year of twelve-year cycle. သွံနဝမ၊ ပ္ဍောဝ်ကိုစက်သွံခ်ံစၢသွံဂေတ်မွဲလန်။ ဆယ့်နှစ်နှစ်တစ်ကြိမ်သံသရာလည်သောနှစ်၌၊ နဝမမြောက်နှစ်။ Cf. ꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷ mri ga si ras [mrĭ gĕ sæ rɔs] n. [or ꟷꟷ, ꟷꟷ marg ga-/ ꟷꟷ, ꟷꟷ mig ga-/ ꟷꟷ, ꟷꟷ mir gga. Skt. ꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷ mṛgaśiras. (or P. ꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷ māgasira.), ꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷ samṁ vasara.]

ꟷꟷꟷꟷ, ꟷꟷꟷꟷ mag ñuiw [mèak ŋɜ̀] n. to be auspicious. သ္ဂ်ိၤဒ္ဒိမ့ိ။။ မဂ််လာဖြစ်စေ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **မင်္ဂလ်**, မင်္ဂလ် maṅgal [mɛaŋ gɔl].

မာက်, မာက် māk [màik] n.the eleventh month. ယွၚ်ကိတုလွိုဟ်ခ်ာမွဲမန်။ မွန်ဆယ့်တစ်လ အမည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **မာဃ**, မာဃ māgha [mèa ghɛ̌].

မိက်, မိက် mik [mòik] n. to wish. နွံပွိုက်မိက်ဂွံ၊ သွိုက်မိက်သွေဂံဂွံ။ (၂) seek. အာတ်မိက်။ တောင်းခံသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **မိဉ်**, မိဉ် mic [mèc].

မုက်, မုက်ᵌ muk [mɜ̀k], **မုခ်**, မုခ် mukh [mɜ̀k] n. face. မုက်။ မျက်နှာ။ [LM. **မုက်**, မုက် muk [mɜ̀k]; SM. **မုက်**, မုက် mɜ̀k [mɜ̀k]. Skt./P **မုခ**, မုခ mukha [mŭ khă].]

မုက်, မုက်ᴶ muk [mɜ̀k] n. Porch. ကွေင်ကျာ၊ ဝရာန်တာ၊ ကွေင်ကျာဂတမုက်သွိ။ ဆင်ဝင်၊ ဝရုန်တာ၊ လေသာဆောင်။

မုက်, မုက် muk [mɜ̀k] n. (MM.) veranda. ကွေင်သွိကျာ၊ ဝရာန်တာ။ အိမ်ဒ့ရှ လေသာဆောင်၊ ဝါရန်တာ။ [LM. Porch. ကွေင်ကျာ၊ ဝရာန်တာ၊ ကွေင်ကျာဂတမုက်သွိ။ ဆင်ဝင်၊ ဝရုန်တာ၊ လေသာဆောင်။ (၂) audience-hall. ဂဒံပူရိသာတ်။ လူထုခမ်းမဆောင်။ (၃) veranda. ကွေင်သွိကျာ၊ ဝရာန်တာ။ အိမ်ဒ့ရှလေသာဆောင်၊ ဝါရန်တာ။ (၄) house-front. ဂဒံဂတမုက်သွိ။ အိမ်ဒ့ရှခမ်းပြင်။ SM. **မုက်**, မုက် mɜ̀k [mɜ̀k] n. veranda. ကွေင်သွိကျာ၊ ဝရာန်တာ။ အိမ်ဒ့ရှလေသာဆောင်၊ ဝါရန်တာ။ (၄) house-front. ဂဒံဂတမုက်သွိ။ အိမ်ဒ့ရှခမ်းပြင်။ Conn. ဒဒ်မဆက်စပ်။ ဆက်စပ်ခြင်း။ **စိ မုက်**, စိရိုမုက် cirmuk [cir mɜ̀k] n. audience-hall. ဂဒံပူရိသာတ်။ လူထုခမ်းမဆောင်။]

မုက္ခပါတ်, မုက္ခပါတ် muk kha pāt [mŭ khă pɑt] n. Mouth. ပါင်၊ သွောန်ပါင်။ ပါးစပ်၊ နှုတ်ဖျား။ (၂) face. မုက်။ မျက်နှာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **မုခပါတ်**, မုခပါတ် mukhapāt [mŭ khă pɑt].

မုက်တိၚ်ဍေ်, မုက်တိရ်ဒ့ေယ် muktirḍey [mɜ̀k tir ɗeɑ] n. inside face. မုက်ထွဲ၊ မုက်အပွဲ။ အတွင်းဘက်မျက်နှာ။

မုက်တိၚ်ဍေ်ဟာန်, မုက်တိရ်ဒ့ေယ်ဟာန် muktirḍeyhān [mɜ̀k tir ɗeɑ hàn]n. the place inside the face. ဒ္ဌဲမုက်ထွဲ၊ ထာန်မုက်ထွဲ။ အတွင်းဘက်မျက်နှာနေရာ။

မုက်ဒိၚ်လိၚ်ဥင်္ဂောက်, မုက်ဒိရ်လေစ်ဒ္ဌောက် muk dirlecjnok [mɜ̀k ɗĭr lĭc jɜnòk] n. the face of great pinnacle on roofs, the face of the great building with raised

www.monlibrary.com

central portion. မုက်စွတ်ခွော်။ စုလစ်ကြီးမျက်နှာ၊ လွှတ်တော်မျက်နှာစာကြီး။

မုခ်, မုခ် mukh [mɜ̀k] n. face. မုက်။ မျက်နှာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **မုက်**, မုက်် muk [mɜ̀k].

မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ mug ga liputtatissatthera [mɜ̀k gɛ̰ lɪ̏ put tă tɛt sɔt the rɑ̆] n. see. ရံင်။ ရှု။ **မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ်**, မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ်် mug ga li puttatissatther [mɜ̀k gɛ̰ lɪ̏ put tă tɛt sɔt ther].

မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ်, မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ်် mug ga li puttatissatther [mɜ̀k gɛ̰ lɪ̏ put tă tɛt sɔt ther], **မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ**, မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ mug galiputtatissat thera [mɜ̀k gɛ̰ lɪ̏ put tă tɛt sɔt the rɑ̆] n. a monk who presided over the third Buddhist council (tatiya-saṅgit). ခမ္ဘီမသွက္ချင်လဝ်သဘာပတိ၊ ပွဲကို် ပေါ်ပြို်နှ်သင်္ဂီယန၊ မရနုက်ကိုပိဝါ။ တတိယအကြိမ်မြောက် သင်္ဂီယနာတင်ပွဲတွင်၊ သဘာ ပတိတာဝန်ကို ယူခဲ့သောမတေရ်မြတ်ကြီး။ **တတိယသင်္ဂဂိတ်**, တတိယသင်္ဂဂိတ် ta ti ya saṅ git [tă tæ̆ yă sɛŋ gèt] n. the third Buddhist council. တတိယသင်္ဂီယ နာ။ တတိယသင်္ဂီယနာ။ Cf. **မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမဟာထေ**, မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမဟာထေ mug ga li put ta tis sa mahāthe [mɜ̀k gɛ̰ lɪ̏ put tă tɛt să mɛ̰ ha the].[P. **မောဂ္ဂ လိပုတ္တိတိဿမဟာထေရ**, မောဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမဟာထေရ mog ga li put ta tis sa ma hā thera [mòk gɛ̰ lɪ̏ put tă tɛt sa mɛ̰ ha the rɑ̆].]

မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ်, မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ်် mug ga li put ta tis sat ther [mɜ̀k gɛ̰ lɪ̏ put tă tɛt sɔt ther] n. (**တိစာရ်မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ်**, တိစာရ်မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿတ္ထေရ်် ticār mug ga liputtatissatther [tæ̆ car mɜ̀k gɛ̰ lɪ̏ put tă tɛt sɔt ther].) n. a leading monk of Pagan in the reign of Kyanzitha. သ္ဂိုပ်ခမ့ီသင်ပ္ဒဲ့ချုင်ဗုကဝံ၊ လက်ထက်သ့ိုင်တလန်ကေသာ။ ကျန်စစ်မင်းလက်ထက်ပုဂံပြည်ရှိ၊ ရဟန်းသံဃာတော်များ ကိုဦးဆောင်ခဲ့သောရဟန်းအရှင်သူမြတ်ကြီး။

ၸမက်မုတ်, မေက်သုတ် mek sut [mèak sut] n.(MM.) napkin. ယာတ်ဇ့ိုပ်တဲ၊ ယာတ် ဇိုတ်တဲ။ လက်သုတ်ပုဝါ။ Cf. **ယာတ်မၢာဗာပ်**, ယာတ်သနာဝေဝ် yāt sa nā bāp [yàt să na bàp], **ယာတ်သ္နာဗာပ်**, ယာတ်သ္နာဝေဝ် yāt snā bāp [yàt sənɑ bàp]. **မၢယ်မုတ်**, မၢယ်သုတ် māy sut [mài sut] n. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ၸမာက်, မောက် mok [mòk] v. to appear. မံက်ကွျင်၊ လိုက်ကွျင်၊ ဗိုပ်ကွျင်။ ပေါ်လာ သည်၊ ပေါ်ထွက်လာသည်၊ ဆိုက်ရောက်လာသည်။ Der. **မိလိမာက်**, မိရိမောက် mir

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

mok [mirmòk] v. east. ဗွဲက်၊ ဒိုဟ်ဗွဲက်။ အဒ္ဒရ၊ အဒ္ဒရအရပ်။ (၂) day of moon's waxing period. တ္ဂဲဖာလွှာ်ဂိတုမံက်။ လ္ဆန်းစရက်။ [LM. **မံက်**, မံက် måk [mɔ̀k], SM. **မံက်**, မံက် mòk [mòk] v. to appear. မံက်ကျင်၊ လိုက်ကျင်၊ စိုပ်ကျင်။ ပေါ်လာသည်၊ ပေါ်ထွက်လာသည်၊ ဆိုက်ရောက်လာသည်။ (၂) to come to the surface. မံက်တိုန်ကျင်လ္ဆူကျာအမ္ဲဥွးမုက်။ မျက်နှာပြင်ပေါ်တွင်ပေါ်လာသည်။ (၃) to wax. ဂိတုမံက်ကျင်။ လ္ဆန်းလာသည်။]

ငမာဂ္ဂလာငဇ, မောဒ္ဂလာနထေ moggalānathe [mòk gɛ̆ lɛ̀a nɛ̆ the] n. one of the monks sent by Dhammaceti to be reordained in Ceylon. ခမ့ီတ္ဂညးသွိင်ခမ္မစေတီ၊ မဇလးဏာတ္ထံသိင်ဃ့ီ၊ သွက်သွေဂံဗ့ဂ်ကံပ္ဂိုန်ထောံခမ့ီပယျင်တ္ဂိအတေံ။ သီဟိုဠ်ဒ္ဋကျွန်းသို့၊ အသစ်တဖန်ပြန်လည်ကံဆောင်ရန်၊ ခမ္မစေတီမင်းကစေလွှတ်လိုက်သောသံဃာတော်အရှင်သူမြတ်။ [P. **ငမာဂ္ဂလာငဇ**, မောဒ္ဂလာနထေရ mog ga lā na the ra [mòk gɛ̆ lɛ̀a nɛ̆ the rɑ̆] n. after the Buddha's second senior disciple. ကွးတံကွးဒွိကျာ်။ မြတ်စွာဘုရားနောက်၊ ဒုတိယအဆင့်သာဝက။]

ငမာဂ္ဂလိပုတ္တတိဿမဟာငဇ, မောဒ္ဂလိပုတ္တတိဿမဟာထေရ mog ga liputtatissamahāthera [mòk gɛ̆ lɪ̆ put tɑ̆ tɛt sa mɛ̆ ha the rɑ̆] n. a monk who presided over the third Buddhist council (tatiyasaṅgit). ခမ့ီမသွကျင်လဝ်သဘာပတိ၊ ပွဲကိုပေါ်ပ္ဂိုန်သဂ်ီယန၊ မရနုက်ကိုပိဝါ။ တတိယအကြိမ်မြောက်သဂ်ီယနာတင်ပွဲတွင်၊ သဘာပတိတာဝန်ကိုယူခဲ့ရသော မတေရ်မြတ်ကြီး။ **တတိယသင်္ဂိတ်**, တတိယသင်္ဂိတ် ta ti ya saṅ git [tɑ̆ tæ̆ yɑ̆ sɛŋ gɛ̀t] n. the third Buddhist council. တတိယသဂ်ီယနာ။ တတိယသဂ်ီယနာ။ Cf. **မုဂ္ဂလိပုတ္တတိဿဇ္ဈာ်** မုဒ္ဂလိပုတ္တတိဿဇ္ဈေရ် muggaliputtatis satther [mɜ̀k gɛ̆ lɪ̆ put tɑ̆ tɛt sɔt ther].

မင်, မင်် maṅ [mɛ̀aŋ] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ပေါင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **မ္ဘင်**, သ္ဘင် smaṅ [smɛ̀aŋ] v. to keep watch (over). မင်မွဲရံင်စံင်ကို။ ကြည့်ရှုစောင့်ပေးသည်။ (၂) guard. မင်မွဲ။ စောင့်ရှောက်သည်။ (၃) keep. မင်မွဲစွံလဝ်ပွဲတဲ့။ လက်ဝယ်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသည်။ (၄) observe. စွံသွို့၊ သွသွို့။ သတိထားသည်၊ ဂရုပြုသည်။

[MM.] **မင်ဂုတ်**, မင်စုတ် maṅcut [mɛ̀aŋ cut] v. to keep (record). ဂိုင်စွတ်သမ္ဘိ။ မှတ်တမ်းတင်သည်။ **မင်မ္ဘယ်**, မင်မ္ဘယ် maṅ mway [mɛ̀aŋ mwòa[1]], **မင်ငမ္ဘာယ်**, မင်မ္ဘောယ် maṅ mwoy [mɛ̀aŋ mwòa[2]] v. to keep watch (over). မင်မွဲရံင်စံင်ကို။ ကြည့်ရှုစောင့်ပေးသည်။ (၂) guard. မင်မွဲ။ စောင့်ရှောက်သည်။ (၃) to

www.monlibrary.com

observe. စွံကိုသ္ဆိ၊ သွကိုသ္ဆိ။ သတိထားပေးသည်၊ ဂရုပြုပေးသည်။ Cf.ငြာဟ်, ခြောဟ် croḥ [crɒh], ငတ္တဒ်, တ္ဂေတ် tget [təgĭt], တငဒ်, တဂေတ် ta get [tă gĭt]. (s.v. လုပ်အသွင်။ အောက်တွင်။ တုငဒ်, တုဂေတ် tu get [taŏ gĭt].) Der. ပုမင်, ပုမင် pu maṅ [paŏ mɛŋ] n. guard. ပွင်၊ ညးပွင်ပွဲ။ အစောင့်၊ အစောင့်အရှောက်။ [LM.မင်, မင် maṅ [mèaŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။SM. မင်, မင် mèaŋ [mèaŋ].]

မင်, မင်္ဂ maṅ [mèaŋ] v. once. မွဲအခိုင်တေံ၊ တချိန်က။ မင်ဂ်, မင်ဒ် maṅg [mèaŋg] n. onomastics prefix applied to person of rank of either sex. ဝေါဟာအဆက်ဂတ၊ မကွမုပူဂုံသွက်ညးမန္ဒံကုံကဆံင်ဒွဲဝဲါတြံုတြံု။ ရာထူးအဆင့်အတန်းမြင့်သော၊ ယောကျ်ားပုဂ္ဂိုလ်များ၏နာမည်ရှေတွင်၊ ဆက်ထည့်သည့်ဝေါဟာရ။[LM. မင်, မင် maṅ [mèaŋ] v. applied to males. မရပ်စပ်စကာဒုံး၊ ပွဲကိုဂတယွုတြံုတြံု။ ယောကျ်ားများ၏နာမည်အရှေတွင်ဆက်သုံးသောဝေါဟာရ။]

မင်, မင်္ဒ maṅ [mèaŋ] n. khamin. ခမေန်။ ခမင်။ (ျ) a nation of Chinese. ဂကူကြွက်မွဲဂကူ။

မင်ဂ်, မင်ဒ် maṅg [mèaŋg] v. onomastic prefix. see. ရံင်။ ရှု။ မင်, မင်္ဂ maṅ [mèaŋ].

မင်ဂ, မင်ဂ maṅga [mèaŋ gɛ̆] n. မိမ်မင်ဂ, သိမ်မင်ဂ simmaṅga [sɛm mèaŋ gɛ̆] n.a sīmā in Rangoon district. သိမန္ဒံပွဲကိုခရိုင်လွဂ်ခွင်မွဲမ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

မိမ်မင်ဂငဓီ, သိမ်မင်ဂဓေတ် sim maṅ ga ce tī [sɛm mèaŋ gɛ̆ ce tæ] n. part of name of sīmā in Bessein district. ဒကုတ်ယွုသြီမွဲမန္ဒံပွဲခရိုင်ဖာသီ။ ပုသိမ်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်ပိုင်းတစ်စအမည်။ [LM. ချမင, ဆုမင chu ma ña [chŭ mɛ̆ ŋɛ̆], မ္ဉ, မ္ဉ mña [məŋɛ̆]. SM. ချမင, ဆုမင chumaña [chŭ mɛ̆ ŋɛ̆], ချပင, ဆုပင chu pəña [chŭ pă ŋɛ̆] n. cynometra ramiflora tree. တွံမ္ဂ။ ကနုိပင်။ B. မြင်းက, မြင်းက mraṅ: ka [mrin kă] n. cynometra ramiflora tree. တွံမ္ဂ။ (မြင်းက)ကနုိပင်။]

မင်ဂလဒေ, မင်ဂလဒေ maṅ ga la the [mèaŋ gɛ̆ lɛ̆ the] n. (MM. တိလပိုယ်မင်ဂလဒေ, တိလပိုယ်မင်ဂလဒေ tila puiy maṅ ga la the [tæ̆ lă poi mèaŋ gɛ̆ lɛ̆ the].) n. a monk. ခမိုမွဲဓကု။ ရဟန်းတစ်ပါး။= foll. [P. ထေရ, ထေရ thera [the ră] n. the. ထေ။ ထေ။ for ther on analogy of the. နဒဒ်ဗိုပြင်မတုပ်ကိုထေ။ ထေ

www.monlibrary.com

နှင့်ပုံသဏ္ဌာန်တူခြင်း။ senior monk. ခမိုမဇ္ဈော်ကိုဝ်ှ်။ သက်ကြီးဝါကြီးရဟန်း။]

မင်္ဂလသာမိ, မင်ဂလသာမိ maṅ ga la sā mi [mèaŋ gɛ̏ lɛ̏ sa mæ̏] n. (MM.) title conferred by the king of Ceylon on the monk Sumana on his re-ordination there. မဟိမုဠကရာတ်တ္ထံသိင်ဃိုမအပ်ပြာပ်ဖိုန်နှင်ကိုခမိုသုမန၊ အခါကာလမကလေင်ဝ်ှ်ခမိုတိုဲပဲ့ကိုတ္ထံသိင်ဃိုတုဲ့။ သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင်ပြန်လည်ရဟန်းခံပြီးသောအရှင်သုမနအား၊ သီဟိုဠ်ဘုရင်ကဆောင်နှင်းပေးအပ်ခဲ့သောဘွဲ့တော်။ [P. **မင်္ဂလသာမိ**, မင်ဂလသာမိ maṅga lasāmi [mèaŋ gɛ̏ lɛ̏ sa mæ̏] n. lord of Maṅgala. တ္ဘည်းမန္ဂံကိုပိုန်မ့ိုး။ ဘုန်းမင်္ဂလာရှိသောအရှင်သခင်။]

မင်္ဂလသုတ်, မင်ဂလသုတ် maṅ ga la sut [mèaŋ gɛ̏ lɛ̏ sut] n. a sutta preached to the god and brahmās and enumerating the 37 auspicious things (**မင်္ဂလ်**, မင်ဂလ် maṅgal [mèaŋ gɔl].) n. သုတ္တကုက္ကာ်တြဲပို၊ မတွံက္ဂျင်လဝ်ကိုဒေဝတ် ဣန်ဗြိုတံ၊ သရိဟ်လွိဟ်မွး မန္ဂံအရာမ့ိုး (၃၇)ပြကာ။ (၃၇) ဖြာမင်္ဂလာတရားတော်ကိုမြတ်စွာဘုရားက၊ နတ်ဗြဟ္မာတို့အားဟောကြားတော်မူခဲ့သောသုတ္တ။ [P. **ပုတ္တ**, သုတ္တ sutta [sut tă].]

မင်္ဂဂလော, မင်ဂလော maṅ galo [mèaŋ gɛ̏ lò[1]] n. The 6th of the 28 Buddhas. ပ္ဍောဝ်ကိုကျာ်တြဲပို၊ မက္ကိုဒ္ဒ်ကျင်တုဲ့၊ စာစ္ဆော်ဒွာ်ဇကုဝ်ွံ၊ မဒ္ဒ်ကျာ်တြဲမက္ကိုဒ္ဒ် မရနုက်ကိုတြ။ နှကျိတ်ရှစ်ဆူ၊ ပွင့်တော်ခဲ့ပြီးသောဘုရားများအနက်,ဆဋ္ဌမမြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ [P. Cf. **ဘဒ္ဒယာ**, အဘယော ˈabhayo [ă bhɛ̏ yò[1]].]

မင်္ဂလ်, မင်ဂလ် maṅ gal [mèaŋ gɔ̀l] n. & v. (OM. v. 1218) that which auspicious. အရာမန္ဂံကိုမ့ိုး။ မင်္ဂလာရှိသောအရာ။ (၂) auspicious rite especially marriage ceremony. အခေါင်အဝိုဖွဲတွေင် ပဲ့ကိုအသေအဟာန်မ့ိုးထပ်တဲ့။ မင်္ဂလာပွဲအခမ်းအနား၌ ရှိသောအထူးအခွင့်အရေး။ (၃) blessing. မ့ိုးအထိုင်အသး။ ကောင်းခြီးမင်္ဂလာ။ (၄) to bless. ရာဒ္ဒာမိက်ကိုသွိက်မိက်သွေဂံဂွံ၊ ရာဒ္ဒာမိက်ကို။ လိုအပ်သောဆုကိုဆုတောင်းပေးသည်၊ ဆုမွန်ကောင်းတောင်းပေးသည်။ (၅) confer good fortune on. အပ်ပြာပ်ဖိုန်နှင်ကိုကံကုသိုခိုဟ်။ ကောင်းသောကုသိုလ်ကံကိုအပ်နှင်းပေးသည်။

မင်္ဂိုဝ်, မင်ဒိုဝ် mag ṅuiw [mèak ŋɜ̀], **မင်္ဂိုဝ်**, မင်ဒိုဝ် maṅ guiw [mèaŋ ŋɜ̀] n. &v.(1524. **မင်္ဂိုဝ်**, မင်ဒိုဝ် maṅguiw [mèaŋ ŋɜ̀] n. & v.1557.) [LM. **မ္ဂိုဝ်**, ဒ္ဂိုဝ် mṅuiw [məŋɜ̀]. SM. **ပဒိုဝ်**, ပဒိုဝ် pəŋɜ̀ [pă ŋɜ̀]. Skt./P. **မင်္ဂလ**, မင်ဂလ maṅgala [mèaŋ gɛ̏ lɛ̏] adj. auspicious. မခိုဟ်ကိုနိုမိတ်၊ မန္ဂံကိုအခေါင်ဒဒ်းရးရး၊ မန္ဂံကိုမ့ိုး။ အတိတ်နိုမိတ်ကောင်းသော၊ အခွင့်အလမ်းသာသော၊ မင်္ဂလာရှိသော။

www.monlibrary.com

(၂) fortunate. မခိုဟ်တ်ကိုကံကုသို့။ ကုသိုလ်ကံကောင်းသော။]

မင်ဂိုဝ်, မင်ခိုဒ် maṅguiw [mèaŋ gɜ̀] n. what is auspicious. အရာမန္တံကိုမ်ိုး။ မဂ်လာရှိသောအရာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **မင်ဂလ်,** မင်ဂလ် maṅgal [mèaŋ gɔ̀l].

မင်ဂိုဝ်ဝီမာၚ်, မင်ခိုဒ်ဝီမာန် maṅ guiw wi mān [mèaŋ gɜ̀ wĭ màn] n. (1557. **လွုင်ထဝ်ဇမ်လိင်မင်ခိုဒ်ဝီမာန်** dluṅ thaw zam liṅ maṅ guiw wi mān [dlɜ̀ŋ thɔ jɔ̀m lòiŋ mèaŋ gɜ̀ wĭ màn].) n. Long state boat belonging to Bayinnaung. ယွုဉ်ရင်ထဝ်ဇမ်ိင်တူည်း ဗယေန်နံင်မဝိုင်ပြီလဝ်။ ဘုရင်နောင်ပိုင်ဆိုင်ထားသော၊ ရွှေလှေတော်အရှည်၏ဘွဲ့အမည်။ [P. **မင်ဂလဝီမာၚ်,** မင်ဂလဝီမာန် maṅ ga la vi mā na [mèaŋ gɜ̀ lɜ̀ wĭ mèa nɜ̀] n. auspicious palace-chariot. ကွီစက်ကရတ်မ်ိုးချေါ်ပွဲနန်။ နန်းတွင်းမင်္ဂလာမြင်းကရထား။]

မင်ဂ္လၚ်, မင်ဂ္လည် maṅ glañ [mèaŋ glɔ̀n], **မင်ဂ္လၚ်,** မင်ဂ္လေည် maṅ gleñ [mèaŋ glĭn] n. personal name. ယွုဂ္လုဂိုု။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [LM. **မင်ဂ္လၚ်,** မင်ဂ္လန် man glan [mèaŋ glɔ̀n]. SM. **မင်ဂ္လၚ်,** မင်ဂ္လန် mèaŋ glòn [mèaŋ glɔ̀n] n. tamarind tree. တ္ံမင်ဂ္ဂန်။ မန်ကျည်းပင်။]

မင်ဂ္လၚ်, မင်ဂ္လေည် maṅ gleñ [mèaŋ glĭn] n. see. ရံင်။ ရှ။ **မင်ဂ္လၚ်,** မင်ဂ္လည် maṅ glañ [mèaŋ glɔ̀n].

မင်ဂမယ်, မင်ဂမေယ် maṅ mey [mèaŋ mèa] v. look after, to protect, to wait, to guard, to watch, to keep, to take care of, to watch over. မင်မောယ်၊ မင်မွောယ်၊ မင်မွယ်၊ မင်မွဲ။ ကြည့်ရှုသည်၊ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်သည်။

မင်မက်ဂြင်, မင်မအင်ဂြင် maṅ ma' graṅ [mèaŋ mɜ̀ grèaŋ] v. waiting to inform. မင်မဂြင်။ စောင့်သတင်းပေးနေသည်။

မင်လံမ်, မင်လမ် maṅlaṁ [mèaŋ lɔ̀m] nq. (MM.) unit of length equal to seven cubits. အစာ်ဗွတ်မန္တံဇမ်ိုင် မသွဟ်ကိုထပ်ဟတ်။ ခုနှစ်တောင်အရှည်ရှိသော အလျားတိုင်းစံ။ Cf. **တာလ်,** တာလ် tāl [tal]. [LM. B. **မင်းလံမ်,** မင်းလမ် maṅ:laṁ [min làm]. Cf. **မင်:,** မင်း maṅ: [min] n. king. ဧကရာဇ်။ ဘုရင်။ **ဂလာမ်,** အလာမ် 'a laṁ [ă làm] n. 4 cc. ပန်ဟတ်။ လေးတောင်။ Syn. of 'alaṁ is **ဂတာဂလ,** အတာဂလေ a tā ga le [ă ta gè lè] n. little 'atā. ('atā '7cc.' ထပ်ဟတ်။ ခုနှစ်တောင်။)]

www.monlibrary.com

မင်္လံဓတုရာဟ်, မင်္လံတေုရာဟ် maṅlaṁcaturah [mèaŋ lɔ̀m cə̆ taŏ̆ rɔ̀h] n. Minlan square. တာစတုရ္ဂိမင်္လံ။ မင်းလံစတုရန်း။

မံသုံ, မံသုံ maṅsuṁ [mèaŋ] n. personal name. ယွုဟူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ Min Sum. မာံသုံ၊ မင်သုံ။ မင်းသုံ။

မာင်, မာင် māṅ [màiŋ] n. young man. သွတ်၊ ဗွဲ၊ သွတ်ဗွဲ၊ မင်ဗွဲ။ လူပျို၊ လူရွယ်၊ လုလင်၊ လူလင်ပျို။ ရံင်။ ရှ။ **ဣမာင်**, ဣမာင် ʾimāṅ [ʾĭ màiŋ].

မာင်ဟာသိုမ်ပဝါန်ဆွ, မာင်ရာသိုမ်ပဒိန်ခွ māṅ rā suim pa ṅān cwa [màiŋ rèa som pə̆ ŋan cwə̆] n.the accompaniment of curry and dish of curry. အမဲသွသိုမ္ဘာန်သွ။ ဟင်းလျာအမယ်နှင့်ဟင်းပန်းကန်။

မိင်, မိင် miṅ [mòiŋ] v. to hear. မိင်၊ သွေ့ဝံပရိင်။ ကြားသည်၊ ကြားသိရသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ရွင်**, ရွေင် rmeṅ [rəmèaŋ].

မိဉ်, မိန် mic [mès] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္မိဉ်**, သ္မိန် smic [smɛs] v. To desire. နှံပိုက်၊ နှံဆန္ဒ၊ အာတ်မိက်။ အလိုရှိသည်၊ တောင်းတသည်၊ တောင်းခံသည်။ **သပြာဏမိဉ်**, သပြာဏနမိန် sa prā tha namic [sə̆ pra thə̆ nə̆ mès]v.shall pray for. ရာဒ္ဓာမိက်သွက်။ ရရန်ဆုတောင်းသည်။ (၂) pray to attain. သွက်သွေ့ဝံဂွံရာဒ္ဓာ။ ရရှိရန်ဆုတောင်းသည်။

မိက်, မိက် mik [mòik] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္မိက်**, သ္မိက် smik [smòik] v. (MM.) wish to. နှံပိုက်။ အလိုရှိသည်။ **ဂါဒါမိက်**, ရာဒနာမိက် rā da nā mik [rèa dĕ̆ nèa mòik] v.to pray. ရာဒ္ဓာမိက်။ ဆုတောင်းသည်။ Cf. **သင်**, သင်[3] saṅ [sɛŋ]. Der. **ပုမိဉ်**, ပုမိန် pu mic [paŏ̆ mèc] n. desire. ဆန္ဒ၊ ပိုက်။ ဆန္ဒ၊ လိုအင်။ [LM. **မိက်**, မိက် mik [mòik], **သ္မိက်**, သ္မိက် smik [smoik]v.to wish to. ရာဒ္ဓာမိက်ကောတ်။ ဆုတောင်းယူသည်။ SM. **မိက်**, မိက် mòik [mòik],]

မိဿာဒိဋ္ဌ, မိဿာဒိဋ္ဌ mic chā diṭ ṭhi [mèt cha dèt thĭ], **မိတ္ထာဒိတ်ဆိ**, မိတ္ထာဒိတ်ဆိ mit chā dit thi [mèt cha dèt thĭ] n. (MM., mitchāditthi. 1557.) (person maintaining) hetrodox ideas or practices. ပူဂ္ဂိမဒစိုဒစးကို ကွေတ်ဝါဒဘာသာ။ ဘာသာအယူဝါဒကို ဆန့်ကျင်သောပုဂ္ဂိုလ်။ (၂) heretic. ဒိဋ္ဌိ၊ တိတ္ထိ၊ ကွေတ်မှာရာ။ ဒိဋ္ဌိ၊ တိတ္ထိ။ မှားသောအယူ။ (၃) heresy. ဒိဋ္ဌိ၊ တိတ္ထိ၊ ညးမနွံလညာတ် မတ္ဆာဗ်ခြာကို့

www.monlibrary.com

အခိုက်ကွာပြဝေဏီနှုတမ္ဘာ။။ ဒိဋ္ဌိ၊ တိတ္ထိ။ ရှေးဟောင်းအစဉ်အလာအယူအဆကိုမယုံကြည်သူ (ပစ်ပယ်သူ)။ Cf. **စိ၎်ဒ့်**, ဘိန်ဒ်ဒ်ဒ် tiṭ ṭhī [tɛt thi]. **စိ၎်**, ဘိရ် tir [tir]. [LM. **မိစ္ဆာဒိ၎်ဒ့်**, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ mic chādiṭ ṭhi [mèt cha dèt thǐ], **မိစ္ဆာဒိတ်ထိ**, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ mic chā diṭ ṭhi [mèt cha dèt thǐ] n. heresy. ဒိဋ္ဌိ၊ တိတ္ထိ၊ ညးမန်ံလညာတ်မတ္ဟာ်ခြာကို အခိုက်ကွာပြဝေဏီနှုတမ္ဘာ။။ ဒိဋ္ဌိ၊ တိတ္ထိ။ ရှေးဟောင်းအစဉ်အလာအယူအဆကိုမယုံကြည်သူ(ပစ်ပယ်သူ)။ P. **မိစ္ဆာဒိ၎်ဒ့်**, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ micchādiṭṭhi [mèt cha dèt thǐ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မိစ္ဆာဒြိသ်, မိစ္ဆာဒြိသ် mic chādris [mèt cha drĕs] n.&v. (to hold) false doctrine. မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မကေ်ဇျာပ်လဝ်ကွေတ်ဝါဒယောင်ယောင်မှာမှာ။။ မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ၊ မှားသောအယူဝါဒကိုလက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပြုထားခြင်း။။ Cf. **မိစ္ဆာဒိ၎်ဒ့်**, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ micchādiṭṭhi [mèt cha dèt thǐ]. [blend-form from Skt. ဗိုပြင်မသ္ဒ်ရ်ဒ္ဒံင်ကိုသင်သကြိုတ်၊ သင်သကြိုက်ရောနှောနေသောပုံစံ။ **မိယျာဒ်ရ်ယျိ**, မိသျာဒြသ့ဒိ mi syā drṛṭi [mĕ̀ sya dră shă tæ̆]. P. **မိစ္ဆာဒိ၎်ဒ့်**, မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ micchādiṭṭhi [mèt cha dèt thǐ].]

မဇ္ဈိမဇာတဿရ, မဇ္ဈိမဇာတဿရ maj jhimajātassara [mɔ̀t jhĭ̀ mằ jèa tɔt sằ rằ] n. (MM.) natural pond of moderate size. အင်လာမကျိုဒ္ဒ်ံင်နသဘာဝ၊ ဟွံဇွော်ဟွံဥောတ်။ မကြီးမငယ်၊ သဘာဝအလျောက်ဖြစ်ပေါ်နေသောရေအိုင်။

မဇ္ဈိမဒေသ, မဇ္ဈိမဒေသ majjhimadesa [mɔ̀t jhĭ̀ mằ dè sằ] n.(MM., **ထာန်မဇ္ဈိမဒေသ**, ထာန်မဇ္ဈိမဒေသ thān maj jhi ma desa [than mɔ̀t jhĭ̀ mằ dè sằ].) n. central India. ထာန်ဒေသအဒေါဝ်ရုးအိန္ဒိယ၊ ဒေသမဇ္ဈိမ။။ အိန္ဒိယပြည်အလယ်ပိုင်းဒေသ၊ မဇ္ဈိမဒေသ။[P., 'middle country'. ရုးဗဟို။။ ဗဟိုရ်နိုင်ငံ။]

မဇ္ဈိမဓာဒီ, မဇ္ဈိမနာဒီ maj jhi manādī [mɔ̀t jhĭ̀ mằ nèa dī] n. (MM.) stream of moderate size. ကွီမန်ံကုိပမာဏဟွံဇွော်ဟွံဥောတ်။။ မကြီးမငယ်အရွယ်ပမာဏရှိသောမြစ်။။ [P.]

မဇ္ဈိမပဋိပတ်, မဇ္ဈိမပဋိပဒါ maj jhi ma pa ṭipat [mɔ̀t jhĭ̀ mằ pằ tæ̆ pɔt] n.(MM.) the 'middle way' of conduct, by which arahatship is attained. ဒ္ဒေတ်ပွဉ်ဉ်ဥာန်အဒေါဝ်၊ ပူဂ်ိုမကလိဂွံအာကဆံင် အရဟတ္တမဂ််တံ၊ မကွာ်အာ။။ အရဟတ္တမဂ််အဆင့်ကိုလက်ခံရရှိပြီးသောပုဂ္ဂိုလ်များ၊ ကျင့်ကြံ ပြုမူသွားသော အလယ်အလတ်လမ်းစဉ်။။[P. **မဇ္ဈိမပဋိပဒါ**, မဇ္ဈိမပဋိပဒါ majjhimapaṭipadā [mɔ̀t jhĭ̀ mằ pằ tæ̆ pằ dèa].]

မဇ္ဈိဇန်တိကထေ, မဇ္ဈန်္တိကထေ maj jhan ti ka the [mɔ̀t jhɔ̀n tæ̆ kằ the] n. (MM.) a

www.monlibrary.com

father of the Buddhist church. အပါအံက်ဘာလွောဝ်ကျာ်ဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရားကျောင်း၏မွေးသဘာခင်။ [P. ထေရ, ထေရ thera [the rǎ] n. the. ထေ။ ထေ။ for ther on analogy of the. နဒဒ်ဒ်ဗိုပြင်မတုပ်ကိုထေ။ ထေနှင့်ပုံသဏ္ဌာန်တူခြင်း။ senior monk. ခမ်ိမဇ္ဈော်ကိုဝ်၌။ သက်ကြီးဝါကြီးရဟန်း။] Cf. Monk ordained Mahinda,the apostle of Ceylon. ခမ်ိအွာဥပဇ္ဈာမဟိန္ဒ၊ မဒ်ဉးမပ္ပန်သာသနာတွံသိင်ဃ်။ သီဟိုဠ်ကျွန်းသာသနာပြုပုဂ္ဂိုလ်၊ ဥပဇ္ဈာယ်ဆရာအရှင်မဟိန္ဒ။

မတ်, မတ်¹ mat [mɔ̀t] n. ငွေက် (ဂတောက်၊ ဓုန်မြ)။ အသွား (လွှ၊ ဓား)။ [LM.; SM. **မတ်, မတ်** mòt [mɔ̀t]. Cf. SM. **မုက်, မုက်** mɜ̀k [mɜ̀k].(**မုက်, မုခ်** mukh [mɜ̀k].) **မုက်ဗြဲ, မုက်ဗြဲ** mɜ̀k bray [mɜ̀k brɔ̀a¹].n, face of rain. ဂွံင်လွှာ်ဗြဲဂူ၊ ဂွံင်လွှာ်ဗြဲပက်။ မိုးမျက်နှာမူရာဘက်။]

မတ်, မတ်² mat [mɔ̀t] n. eye. မတ်။ မျက်စေ့။

(MM.) also precious stone. ရတ်၊ တွံမန္ဓံတ်ကိုဋ္ဌုဟ်မး။ ရာတနာ၊ အဖိုးတန်ကျောက်မျက်ရာတနာ။ **ဇ္ဈောဝ်မတ်, ဇ္ဈောဝ်မတ်** jnow mat [jɔnɔ̀² mɔ̀t] n. object of regard. အရာမသွဟ်တ် ညံဉ်ရ်ဇ္ဈောဝ်မတ်၊ အရာမဒ်တ် ညံဉ်ရ်ဇ္ဈောဝ်မတ်။ မျက်စေ့အပျောက်မခံနိုင်သောအရာ၊ စဉ်ဆက်မပြတ် စောင့်ကြည့်နေရသည့်အရာ။ [LM.SM. **မတ်, မတ်** mòt [mɔ̀t].

မတ်, မတ်³ mat [mɔ̀t] n. **မတ်ဗြယ်, မတ်ဗြဲယ်** matbrey [mɔ̀t brèɑ] n. cloud. မတ်ဗြဲ။ တိမ်၊ မိုးသားတိမ်။ [LM. **မတ်ဗြယ်, မတ်ဗြဲယ်** mat bray [mɔ̀t brɔ̀a¹]. SM. **မောတ်ဗြဲ, မောတ်ဗြဲ** mòt prɔ̀a [mɔ̀t brɔ̀a¹].]

မတ်, မတ်⁵ mat [mɔ̀t] n. (MM.) **မတ်တ္မ, မတ်တ္မ** mat tma [mɔ̀t tmɑ̌] n. (**ဍုင်မတ်တ္မ, ဍုင်မတ်တ္မ** ḍuṅ mat tma [ɗɜŋ mɔ̀t tmɑ̌].) also **မတ်မ, မတ်မ** mat ma [mɔ̀t mɑ̌] n. Martaban. မုတ်တွံ။ မုတ္တမ။ (**မတ်လမ်လိုမ်, မတ်လမ်လိုမ်** mat lam luim [mɔ̀t lɔ̀m lɜ̀m]. Var. **မဟ်လမ်လိုမ်, မဟ်လမ်လိုမ်** mah lam luim [mɔ̀h lɔ̀m lɜ̀m].) (LM.; SM. has **မတ်မလိုမ်, မတ်မလိုမ်** mòtbəlɜ̀m [mɔ̀t bə̌ lɜ̀m]. but **မုဟ်မဂ်, မုဟ်မအဲ** mùh mɔ̌ [mùh mɔ̌] n. point of rock. မုဟ်တွံ။ ကျောက်အစွန်း။)

မတ္တကုဏ္ဍလ, မတ္တကုဏ္ဍလ mat ta kuṇḍala [mɔ̀t tɑ̌ kun ɗɑ̌ lə̌] n. The bodhisatta in the Mattakuṇḍali-jātaka. ဗောဓိသတ်ပိုမကွ့ငျ်ပွဲကိုဇာတ်၊ မဋ္ဌကုဏ္ဍလိ။ မဋ္ဌကုဏ္ဍ

www.monlibrary.com

လိဇာတ်လာ၊ ဘုရားလောင်းဗောဓိသတ်။ [P. **မဋ္ဌကုဏ္ဍလိ**, မဋ္ဌကုဏ္ဍလိ mat̩ṭa kuṇ ḍa li [mɔ̀t tă kun ɗă læ̀].]

မတ္တာ, မတ္ထော matthā [mɔ̀t tha] n. (P.) enshrine, put filling, establishing founding. ထာပနာ၊ ထွုတ်၊ ပွန်၊ နိမိတ်ဗဒ္ဓ်။ တည်ထောင်သည်၊ ထူထောင်သည်၊ ဌာပနာသည်။

မတ်ဗြယ်, မတ်ဗြေယ် matbrey [mɔ̀t brea] n. cloud. မတ်ဗြဲ။ မိုးတိမ်။

မတ်မ, မတ်မ mat ma [mɔ̀t mă] n. Martaban. ဥုင်မုတ်တဲ့။ မုတ္တမမြို့။ see. ရံင်။ ရှု။ မတ်[2] mat [mɔ̀t].

မဒ်ဒီ, မဒ္ဒီ mad dī [mɔ̀t dī] n. once. မဲ့အခိင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **မဒ်ဒိဟ်**, မဒ္ဒီဟ် mad ḏih [mɔ̀t ɗih] n. the consort of Vessantara, the Bodhisatta in the Vessantara-jātaka. ဥကျာ်သိင်ဝေသန္တဝ်၊ မက္ခုင်ပဲ့ကိုဇာတ်ဝေသန္တဝ်။ ဝေသန္တရာဇာတ်လာ၊ ဝေသန္တရာမင်း၏မိဖုရား။ [P. **မဒ္ဒီ**, မဒ္ဒီ maddī [mɔ̀t ɗi].]

မဒ်ဒိဟ်, မဒ္ဒီဟ် maddīh [mɔ̀t ɗih], **မဒ်ဒီ**, မဒ္ဒီ maddī [mɔ̀t ɗi] n. see. ရံင်။ ရှု။ **မဒ်ဒီ**, မဒ္ဒီ maddī [mɔ̀t ɗi].

မာတ်, မာတ် māt [màt] n.(MM.) (**ဇယာမ်မာတ်**, အယာခ်မာတ် 'a yām māt [ă yàm màt]) n. degree. အဆင်၊ ကဆံင်၊ ဓိတ်။ အဆင့်၊ လောက်၊ လောက်မျှ။ (၂) extent. ကဆံင်၊ ဗွတ်။ အဆင့်၊ အတိုင်းအတာ။ [LM. as soon as. လွဲဝဲဂ့်၊ တဲ့မွဲးလွဲဝဲဂ့်။ ချက်ချင်း၊ ပြီးလျှင်ပြီးချင်း။ (၂) because. မူဟိုတ်ရောဟိုမွဲး။ အဘယ့်ကြောင့်ဆိုသော်။ (၃) although. ကိုလေဝ်၊ ဓိုန်ဂ့်ကိုလေဝ်၊ ဓိုန်ဒ့်သဂ်ဂ့်ကိုလေဝ်။ သော်လည်း၊ သို့သော်လည်း၊ ထိုသို့ပင်ဖြစ်ငြားသော်လည်း။ SM. **မာတ်**, မာတ် māt [màt] n. although. ကိုလေဝ်၊ ဓိုန်ဂ့်ကိုလေဝ်၊ ဓိုန်ဒ့်သဂ်ဂ့်ကိုလေဝ်။ သော်လည်း၊ သို့သော်လည်း၊ ထိုသို့ပင်ဖြစ်ငြားသော်လည်း။ (၂) in order to. တ္ဒဟ်နသွက်၊ တ္ဒဟ်နသွေဲ့။ ရန်အတွက်၊ ရန်အလို့ငှာ။ **ဓတ်**, ဓတ် ḅat [pɔt] n. quantiy. တွာ၊ ပမာဏ။ အရွယ်၊ ပမာဏ။ Skt. **မာတြ**, မာတြ mātra [mèa tră] n. extent. ဇမ်ိင်(အခိင်)။ အကြာ(အချိန်)။]

မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ, မိတ်ဆာဒိတ်ဆိ mitchāditthi [mèt cha dèt thǐ] n.(MM.,**မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ**, မိတ်ဆာဒိတ်ဆိ mitchāditthi [mèt cha dèt thǐ]. 1557.) (person maintaining) heterodox ideas or practices. ပူဂ့်မဒစ့်ဒစ်းကိုကွေတ်ဝါဒဘာသာ။ ဘာသာအယူဝါဒကိုဆန့်ကျင်သောပုဂ္ဂိုလ်။ (၂) heretic. ဒိဋ္ဌိ၊ တိတ္ထိ၊ ကွေတ်မှာရာ။ ဒိဋ္ဌိ၊ တိတ္ထိ။ မှားသောအယူ။ (၃)heresy. ဒိဋ္ဌိ၊ တိတ္ထိ၊ ညးမန္ဒံလညာတ်၊ မတ္ဒဟ်ခြာကိုအခိုက်ကွာပြဝေဏီနူတမ္ဘာ။။ ဒိဋ္ဌိ၊ တိတ္ထိ။ ရှေးဟောင်းအစဉ်အလာအယူအဆကိုမယုံ ကြည်သူ(ပစ်ပယ်သူ)။

www.monlibrary.com

Cf. **ဓိဋ္ဌိ**, တိဋ်ဌ်ဒ် tiṭ ṭhī [tɛt thi]. **ဓိရ်**, တိရ် tir [tær]. [LM. **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ**, မိစ်ဆာဒိဋ်ဌ်ဒ် mic chā diṭ ṭhi [mèt cha dèt thĭ], **မိစ္ဆာဒိတ္ထိ**, မိစ်ဆာဒိတ်ထိ mic chāditthi [mèt cha dèt thĭ] n. heresy. ဒိဋ္ဌိ၊ တိတ္ထိ၊ ညးမန္ဒံလညာတ်မတ္ဘဟ်ခြာကိုအခိုက်ကွာပြဝေဏီနူတမ္ဘာ။ ဒိဋ္ဌိ၊ တိတ္ထိ။ ရှေးဟောင်းအစဉ်အလာအယူအဆကိုမယုံကြည်သူ (ပစ်ပယ်သူ)။ P. **မိစ္ဆာဒိဋ္ဌိ**, မိစ်ဆာဒိဋ်ဌ်ဒ် mic chādiṭṭhi [mèt cha dèt thĭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မိတ်ဘာဒိတ္ထိ, မိတ်ဆာဒိတ်ထိ mit chāditthi [mèt cha dèt thĭ] n. see. ရံင်။ ရှ။ **မိတ်ဘာဒိတ်ဆိ**, မိတ်ဆာဒိတ်ဆိ mitchāditthi [mèt cha dèt thĭ].

မုတ္တိမမဏ္ဍလ်, မုတ်တိမမန္တလ် mut ti ma maṇ ḍal [mùt tæ̆ mă mòn ɗɔl] n. (MM.) the province of Martaban (mat tma). မဏ္ဍလမုဟ်တံ့။ ဒေသတ္ဂိုရုးမုဟ်တံ့။ မုတ္တမမဏ္ဍလ။ မုတ္တမပြည်နယ်ဒေသ။ [P **မဏ္ဍလ**, မန္တလ maṇ ḍa la [mòn ɗă lɛ̆].]

မုဒ္ဓာဘိသေက်, မုဒ်ဓာဘိသေက် mud dhā bhi sek [mùt dhèa bhĭ seak] n. Ritual bathing of king's head at coronation. အသေအဟာန်မ္ရိ် ပသေက်ဗလိုပ်ကွိပ်ဂ္ဂကရာတ်။ ဘုရင့်ခေါင်းဆေးမင်္ဂလာဘိသိက်သွန်းလောင်းပွဲသ္ဘင်။ Cf. **ဘိဂမခ**, အဘိသေခ 'a bhi se kha [ă bhĭ se khă]. [P. **ဘိဂမခ**, အဘိသေခ 'abhisekha [ă bhĭ se khă].]

ဃဇ္ဈယ်, မေတ္တေယ် met tey [mĭt tea], **ဃဇ္ဈယ**, မေတ္တေယ metteya [mĭt te yă] n. (**ဂျက်ဂြေယ်ဃဇ္ဈယ်**, ကျေက်ဂြေယ်မေတ္တေယ် kyek trey mettey [kyɔik trea mĭt tea].) n. the coming Buddha, all who see whom will atain nirvana. ကျာ်တြဲမကျိုဒ့ဉ်ပွဲလိုက်ပိုဏံ လက်ကရ်အိုတ်။ ညးမဂတာပ်၊ ဆိုဂဗကိုကျာ်ဂ့ုံမွး၊ သွေဂံအာစိုပ်နိဗ္ဗာန်သိုညးဖွိုတ်။ ကျွန်ုပ်တို့ကမ္ဘာတွင်၊ နောက်ဆုံးပွင့်တော်မူမည့်မြတ်စွာဘုရား၊ ထိုမြတ်စွာဘုရားအားကြုံတွေ့သူ၊ မိသူများအားလုံးတို့သည်၊ ရွှေပြည်နိဗ္ဗာန်သို့ရောက်သွားကြကုန်လိမ့်မည်။ Cf. **ဇဇိတ်**, အဇိတ် 'ajit [ă jèt]. [P. **ဃဇ္ဈယျ**, မေတ္တေယျ met tey ya [mĭt te yyă].]

ဃဇ္ဈယ, မေတ္တေယ metteya [mĭt te yă] n. metteyya. ကျာ်တြဲမေတ္တေယျ။ ကျာ်တြဲအရိယျ။ မေတ္တေယျမြတ်စွာဘုရား၊ အရိမေတ္တေယျမြတ်စွာဘုရား။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဃဇ္ဈယ်**, မေတ္တေယ် mettey [mĭt tea].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻတြိသိတ်, မေတြိစိတ် metricit [mè trăˇ cɛt] n. **ꩻမာယ်တြိသိတ်**, မောယ်တြိစိတ် moytricit [mòaˀ trăˇ cɛt] n. love. သို့ိုက်ဆာန်၊ သို့ိုက်မို့ိုက်၊ နှံမေတ္တာ။ ချစ်သည်၊ သနားကြင်နာသည်၊ မေတ္တာရှိသည်။ (၂) loving-kindness. စိုတ်ဆာန်သို့ိုန်၊ ကရုဏာ၊ မေတ္တာစေတနာ။ အကြင်နာသနား၊ ကရုဏာ၊ မေတ္တာစေတနာ။ [Skt. **ꩻတြိသိတ္တ**, မေတြိစိတ္တ maitracitta [mè trăˇ cɛt tă].]

ꩻမတ္တာကၡုဏ်, မေတ္တာကရုဏာ mettākaruṇa [mìt ta kă ru na] n. Love and compassion. စိုတ်ဆာန်ကိုစိုတ်ဆာန်ဥ။ စိုတ်မေတ္တာကိုစိုတ်ကရုဏာ။ သနားကြင်နာခြင်းနှင့် သနားကရုဏာ၊ မေတ္တာနှင့်ကရုဏာတရား။ [LM. **ꩻမတ္တာကၡုဟ**, မေတ္တာကရုန္ဟာ met tā ka run na [mìt ta kă run na].]

ꩻမတ်ယုတ်, မေတ်သုတ် metsut [mìt sut] n.A sutta preached to 500 religious from the Himalayas on the practice of goodwill. သုတ်ကုကျာ်တြဲပို မတွံကိုကုပူဂိုညး မအဲပရဲရှေ်သေ့ကျာ်ဝဝ်(၅၀၀)တ့၊ နူကိုဂြိုပ်ဟေမဝန်တံ သွက်သွေ့ဂံွအကေင်စိုတ်စေတနာခိုဟ်ခိုဟ်။ စိတ်ကောင်းစေတနာကောင်းအလေ့အကျင့်ရရှိစေရန်၊ ဟိမဝန္တာတောမှ၊ ရောက်ရှိလာကြသော ဘုရားတရားကြည်ညိုသူ ပုဂ္ဂိုလ်ငါးရာတို့အား၊ မြတ်စွာဘုရားဟောကြားတော်မူခဲ့သော၊ မေတ္တာသုတ်။ [P. **ꩻမတ္တသုတ္တ**, မေတ္တသုတ္တ met ta sut ta [mìt tă sut tă].]

မည္ဟကသဋ္ဌိ, မဏ္ဍကသဋ္ဌိ maṇḍakasaṭṭhī [mòn dă kă să thi] n. (1455) one of the four proverbial rich men(sathī), a treasurer of Bimbisāra of Magadha in the time of Buddha. ပ္ဟောဝ်ကိုသေဋ္ဌိပန်တ့၊ မ္ဒိဟ်မတီဂ္ဂိုင်ဂ့်မွဲ၊ သေဋ္ဌိဂ့်မဒှံသ္ကိုပ်ဗန္ဓာသ္ဒိုင်ဗမ္မိသာ၊ တ့ညးရးမဂဓအခါကာလကျာ်တြဲပိုမဒှ်တေံ။ လူသိများသောသူဌေးကြီးလေးဦးအနက်တစ်ဦး၊ ထိုသူဌေးသည် မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်အခါက၊ မဂဓပြည့်ရှင်ဗမ္မိသာရ မင်းဏ်ဘဏ္ဍာရေးမှူးဖြစ်ခဲ့သည်။ [P. **ꩻသေဋ္ဌိ**, သေဋ္ဌိ setthī [sit thi].]

မည္ဟဂိရိ, မဏ္ဍဂိရိ maṇḍa gi ri [mòn dă gĭ rĭ] n. A mountain where the cave-abode of the Valāhaka horse is located. ဒိုဒ္ဒဘဲဂိုဟ်ချံဝေလာဟက မဒုံင်တန်တ်။ ဝေလာဟကမြင်းတည်ရှိရာ၊ လိုဏ်ဂူရှိသောတောင်။

မည္ဟလာ, မဏ္ဍလာ maṇḍa lā [mòn dă lɛa] n. Circle, marked on ground. စက်ဝိုင်မသက်ခရက်လဝ်လ္ဟူတိ။ မြေကြီးပေါ်တွင်ခြစ်သားထားသောစက်ဝိုင်း။ Cf. **ဗၪ်ဍီ**, ဝန်ဒီ bandī [bòn dī].[Skt. /P. **မည္ဟလ**, မဏ္ဍလ maṇḍala [mòn dă lĕ] n. country. ဥုင်၊ ရး။ တိုင်းပြည်၊ နိုင်ငံ။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မင်း, မန် man [mɔ̀n] n. to inform. ကုံသမ္မိ၊ ပ္တိ။ အသိပေးသည်၊ သိစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မုဲ့**, မုန်ၣ mun [mùn]. pron.which. အရာလို့၊ ညးလို့၊ မ္ဘလို့။ မည်သည့်အရာ၊ မည်သည့်လူ၊ အဘယ်ဟာ။ (၃) that. ဣဂ်၊ အေဣဂ်၊ အေမ္ဒိဟ်ဂ်။ ထိုဟာ၊ ထိုဟာက၊ ထိုလူဟာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **မုဲ့**, မုန့် mun [mùn].

မန္ဒိယယက္ခအသနာပတိ, မန္ဒိယယက္ခသေနာပတိ man di ya yak khasenāpati [mɔ̀n dĭ yɛ̆ yɛ̀ak khă̆ se na pă̆ tæ̆] n. A Yakkha captain. ကျိုပ်သျိုပ်လကိုဟ်မွဲတ္ဘ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

မ္ဍာတ်, မ္ဍာတ် mandhāt [mɔ̀n dhàt] n. see. ရံင်။ ရှ။ **မန္ဓာတ်**, မန္ဓာတ် mandhāt [mɔ̀n dhàt].

မန္ဓာတ်, မန္ဓာတ် man dhāt [mɔ̀n dhàt] n. (**သ္ဍိုင်မန္ဓာတ်**, သ္ဍိုင်မန္ဓာတ် smiṅ man dhāt [səmoiŋ mɔ̀n dhàt].) n. a universal monarch of remote antiquity. သ္ဍိုင်စက္ကဝဍ်၊ သ္ဍိုင်ခေတ်တြေံတမ္ဘာတော်။ စကြာဝတေးမင်း။ ရှေးခေတ်ဟောင်းမင်း။ [LM. P. **မန္ဓာတာ**, မန္ဓာတာ mandhātā [mɔ̀n dhɛ̀a ta].]

မာန်, မာန်ၣ mān [màn] n. Potter's establishment. သ္ဘာလွာန်မက္ကောန်ပ္တိတ်ထွဲ။ အိုးထုတ်လုပ်သူအတတ်ပညာသည်။

(MM.) **ကြုင်မာန်**, ကြုင်မာန် kruṅ mān [krɔŋ màn] n. potter's creek, a stream in Bassein district. ကြုင်မက္ကောန်ပ္တိတ်ထွဲ၊ မန္ဒံပ္ဒဲခရိုင်ဖာသီ။ ပုသိမ်ခရိုင်ရှိအိုးထုတ်လုပ်သောချောင်း။ [Cf. LM. **မာန်**, မာန် mān [màn]. SM. **မာန်**, မာန် mān [màn] v. to work clay. ကျောန်ပ္တိတ်ကပေါတ်နကိုတိပလေတ်။ မြေစေးဖြင့်သုံးစွဲရန်ပစ္စည်းထုတ်လုပ်သည်။ Cf. **လာတ်**, လာတ် lāt [làt], **လတ်**, လေတ် let [lɪ̀t].]

မာန်, မာန်ၣ mān [màn] va. (MM.) to be able. သွမာန်၊ ကျောန်မာန်။ လုပ်နိုင်သည်၊ ပြုလုပ်နိုင်သည်။ Cf. **ဂါက်**, ဂါအ် go' [gʊ̀ʔ], **လပ်**, လေပ် lep [lɪ̀p]. [LM. **မာန်**, မာန် mān [màn]. ; SM. **မာန်**, မာန် mān [màn] v. to win. ဖွ။ အံင်ဖွ။ အနိုင်ရသည်၊ အောင်နိုင်သည်။ (၂) to be able to. မကျောန်မသွမာန်။ လုပ်ဆောင်နိုင်သည်။]

မိုဲ့, မိန်ၣ min [mɛ̀n] pron. which. အရာလို့၊ ညးလို့၊ မ္ဘလို့။ မည်သည့်အရာ၊ မည်သည့်လူ၊ အဘယ်ဟာ။ (၂) that. ဣဂ်၊ အေဣဂ်၊ အေမ္ဒိဟ်ဂ်။ ထိုဟာ၊ ထိုဟာက၊ ထိုလူ

www.monlibrary.com

ဟာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **မုံ**, မုန့်ᵌ mun [mùn].

မိံ, မိန့်ᴶ min [mèn] n. (MM.) the constellation Pisces. ဂကော်နက္ခတ်မိန်။ မိန်ကြယ်တာရာနက္ခတ်စု။ [LM. **မိံ**, မိန် min [mèn]. SM. **မိံ**, မိန့ min [mèn]. Skt. **မိၚ**, မိန မīna [mī nă]. Cf. earlier. ပြဟ်ပြဟ်တော်။ စောစောက။ **မိၚ**, မိန မīna [mī nă]. In **မိၚလဂ္ဂ**, မိနလဂ္ဂ mīnalagna [mī nă lĕ gnĕ]. ပွဲမီနလဂ္ဂ။ မီနလဂ္ဂနမှာ။]

မိံမိံ, မိန့်မိန့် minmin [mèn mèn]. **ဗျောက်မိံမိံ**, မ္ဗောအ်မိန့်မိန့် ˙mbo˙min min [bŏ mèn mèn] n. nurse. မိမိန်၊ အွာမ္ဗေံမိမိန်။ သူနာပြု၊ သူနာပြုဆရာမ။ [LM. **မိမိံ**, မိမိန့် mimin [mĭ mèn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **မိ**, မိ mi [mĭ] n. mother. မိ၊ မိအံက်၊ ယဲ၊ ဣတ။ အမိ၊ အမေ၊ မိခင်။ LM. **မိံ**, မိန် min [mèn]. SM. **မိံ**, မိန့ min [mèn] n. to carry in one's arm. မိန်ဗန်ယိုက်ဏာကိုတဲ့။ လက်ဖြင့် ပွေ့ဖက်ချီသွားသည်။]

မိံဂျော်, မိန်ယော်ᵌ min yow [mèn yò²], **မုံဂျော်**, မုန်ယော်ᵌ mun yow [mùn yò²] n. Brother. ကောဒေါ်။ ညီအစ်ကို။ Cf. **ဂကာ**, ကော ko [kao²], **ဂဒေ်**, ဒေအ် de˙ [dĭĕ].

မုံ, မုန့်ᵌ mun [mùn], **မိံ**, မိန့ min [mèn], **မံ**, မန့ man [mɔ̀n] pcs. whom. ညးလို့၊ ညးဂ့်။ မည်သူ့ကို၊ ဘယ်သူ့ကို။ (၂) which. အရာလို့၊ ညးလို့၊ မွလို့။ မည်သည့် အရာ၊ မည်သည့်လူ။ အဘယ်ဟာ။ (၃) that. ဣဂ့်၊ အေဣဂ့်၊ အေမ်ဟ်ဂ့်။ ထိုဟာ၊ ထိုဟာက၊ ထိုလူဟာ။ [LM. whom. ညးလို့၊ ညးဂ့်။ မည်သူ့ကို၊ ဘယ်သူ့ကို။ (၂) which. အရာလို့၊ ညးလို့၊ မွလို့။ မည်သည့်အရာ၊ မည်သည့်လူ၊ အဘယ်ဟာ။ (၃) whose. မှက်ညးဂ့်၊ မှက်ညးလို့။ မည်သူ၏၊ အဘယ်သူ၏။ (၄) where. အလို့၊ အလို့ရော၊ ဒွဲလို့၊ အလို့လွဲလို့။ အဘယ်မှာ၊ ဘယ်နေရာ၊ အဘယ်ဘက်မှာ။ (၅) while. အဃောဂ့်၊ ပွဲအခိုင်ဂ့်။ ထိုစဉ်တွင်၊ ထိုအချိန်တွင်။]

မုံ, မုန့်ᴶ mun [mùn], **မံ**, မန့ man [mɔ̀n] v. To plead. ဂရင်ပ္ဍိသွက်သွေံဆာန်ဥူ။ ညာတာထောက်ထားရန်လျှောက်ထားသည်။ (၂) ask leave (na to). အာတ်ပါန်အခေါင်။ အခွင့်ပန်သည်။ (၃) to exhort. ဖ္ဍိုက်ဖ္ဒောဝ်၊ ဆဝ်ပူဟ်။ တိုက်တွန်းသည်၊ နှိုးဆော်သည်။ (၄) to announce to a superior. လလောင်တြား ကိုဏာပရိုင်ကိုမ္ဍိဟ်ဒ္ဒေါ်လ္ဂူဇကု။ အထက်လူကြီးသို့ အသိပေးကြေညာသည်။ (၅) inform superior. ကိုသမ္ဍိဏာကိုညး

www.monlibrary.com

ကဆဲင်လ္ဂူ။ အထက်လူကြီးထံသို့အသိပေးသည်။ Cf. ပ္တိမ်, ပ္တိန် ptim [pətɛm]. Der. **ပုမုၼ်**, ပုမုန် pumun [pɑʊ̆ mùn] v. to send ward to. ပလံင်ဖွိုပ်ကိုဂလာန်။ အဆို အမိန့်ကြားရောက်လိုက်သည်။

မုၼ်မာ်, မုန်မရ် mun mar [mùn mɔ̀r] n. Coming to fruition. ဒဒှ်သတ်မသတ်ကွၚ်၊ ဒဒှ်ဂုန်ဖိုမဒှ်ကွၚ်။ အသီးသီးလာခြင်း၊ အကျိုးဖြစ်ထွန်းလာခြင်း။ (၂) flowering. ဒဒှ်မဇဝ်ကွၚ်။ အပွင့်ပွင့်လာခြင်း။ (၃) prospering. ဒဒှ်ဇွော်မောဝ်ဖော်ဖြေဝ်တိုန်ကွၚ်။ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခြင်း။ Cf. **မာ်မာ်**, မရ်မရ် marmar [mɔ̀r mɔ̀r], [**ၵတတက်**, **တောတက်** totak [tɑʊ² tɛk], [**မြၵမော်**, **မြမောဝ်** mra mow [mrɛ̆ mɔ̀²], [**ဒတုယ်မြၵမော်**, **ဒတုယ်မြမောဝ်** da tuy mra mow [dɛ̆ tui mrɛ̆ mɔ̀²]. [**မာ်**, **မရ်** mar [mɔ̀r] v. to reach fruition. စိုပ်ကဆဲင်သတ်ကွၚ်။ အသီးသီးသောအဆင့်ရောက်လာသည်။ (၂) have mature. ကြံင်ကျူဟ်ကွၚ်။ ရင့်မှည့်လာသည်၊ ရင့်ကျက်လာသည်။]

မုၼ်ၸယော်, မုန်ယောဝ် mun yow [mùn yɔ̀²], **မိုၼ်ၸယော်**, မိန်ယောဝ် minyow [mɛ̀n yɔ̀²] n. Brother. ကောဒေ်။ ညီအစ်ကို။ Cf. **ၵော**, **ကော** ko [kɑʊ²], **ဒေ်**, **ဒေ** de' [dĭɛ̆].

မိပ်, မိဝ် mip [mɛ̀p]v. **မိပ်ပါ်**, မိဝ်ပါရ် mippār [mɛ̀p pɑr] v. to be most pleasant. မိပ်ဖြိပ်ပြိုက်ဖာအိုတ်။ အပျော်အပါးဆုံးဖြစ်သည်။

မိပ်, မိဝ် mip [mɛ̀p] v. to be pleasant. မိပ်ဖြိပ်၊ မိပ်ဖြိပ်ပြိုက်ဖာ၊ မိပ်ဖြိပ်ရာင်ဆဲ၊ မိပ်ဖြိပ်လဟိုင်လဟဲ။ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့သည်၊ ကြည်နူးနှစ်သက်ဖွယ်ရာဖြစ်သည်၊ နှစ်လိုဖွယ်ရာဖြစ်သည်၊ သာယာကြည်နူးဖွယ်ရာကောင်းသည်။ (၂) to have pleasant. သ္ဂိၚ်ဒ္ဒ်တသိုက်စိုတ်တသိုက်ကာယ။ ကိုယ်ရောစိတ်ပါချမ်းသာစေသည်။ (၃) be pleased. သ္ဂိၚ်ဒးဂ္ဂပ်၊ သ္ဂိၚ်ဒးစိုတ်။ ကျေနပ်စေသည်၊ သဘောကျစေသည်။ (၄) glad. သ္ဂိၚ်စိုတ်မိပ်၊ သ္ဂိၚ်မိပ်စိုတ်၊ သ္ဂိၚ်မိပ်ဖြိပ်။ ဝမ်းသာစေသည်၊ ဝမ်းမြောက်စေသည်။ ပျော်ရွှင်စေသည်။ Cf. **လ္ဂိုင်**, **လ္ဂၚ်** lhĭiñ [ləhoiŋ], **ဒ္ဂိုက်**, **ဒ္ဂိုက်** sḍik [səɗoik]. [LM. **မိပ်**, မိဝ် mip [mɛ̀p]. SM. **မိပ်**, မိဝ် mĭp [mɛ̀p] v. to be pappy. မိပ်စိုတ်၊ မိပ်ဖြိပ်။ ဝမ်းမြောက်သည်၊ ရွှင်လန်းသည်။]

မဲမ်ဃပုလ, မဲမ်သပုည် mañsapuña [mɔ̀m să pŭ ɲă] n. (1455) one of the four classes of ghosts(pret). ဂကူပြိုတ်မန္တပန်ဂကူဂ့်မဒှ်မွဲဂကူ။ ပြိတ္တာအမျိုးလေးပါးအနက် တစ်မျိုး။[P. **ပိဏ်ဍ**, ဗိဏ္ဍည် piñña [pɛn ɲă] n. heap of flesh. ဂအုံဖျုန်။ အသားပုံ။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻမာမ်, မောမ် mom [mɒm], **မွမ်**, မွမ် mwam [mwɔ̀m] n. (MM.) fringe. ဒမြို့ ခရီ၊ ဒရာနာ၊ အနားအမြိတ်၊ အနားအကွပ်။ v. ဂြိုလဝ်ခရီ၊ ဂြိုလဝ်ဒရာနာ။ အနားသတ် ထားသည်၊ အနားကွပ်ထားသည်။ **ꩻကာ်ꩻမာမ်**, ဒကောရ်မောမ် dakormom [dɛ̏ kor mɒm], **ꩻကာ်မွမ်**, ဒကရ်မွမ် dakårmom [dɛ̏ kɔr mɒm] n. fringe mat. သ္ဂဝ်ဂြို့ လဝ်ခ့ရီ၊ သ္ဂဝ်မော်။ အနားကွပ်ထားသောဖျာ။ **ဂတိုဝ်လွိမွမ်**, ဂတွိုဝ်လွိမွမ် ga tuiw lwi mwam [gɛ̏ tɒ ləwɪ̏ mwɔ̀m] n. fringe coronation seat. ဂတိုလွိမန္ဒံကိုအရာ နာမော်လဝ်။ အနားသတ်အကွပ်၊ ကွပ်ထားသောဘိုက်သိက်ခံပျဉ်။ [LM. **မံမ်**, မံမ် maṁ [mɔ̀m], **ꩻမာံမ်**, မောံမ် moṁ [mɒ̀m].]

မယ်, မယ် may [mɔ̀a^{1}] v. to look at. ရံဝ်မွဲ၊ ရံဝ်သွေဝ်မွဲ။ ကြည့်ရှုသည်၊ လေ့လာကြည့် ရှုသည်။ see. ရံဝ်။ ရှု။ **ꩻမယ်**, မေယ် mey [meɑ]. read. ဖ့်။ ဖတ်။ **ꩻမယ်**, မေယ် mey [meɑ].

မယ်ꩻဗြာဏ်, မယ်ဗြောဉ် may broñ [mɔ̀a^{1} brɒ̀n] n. (1218) a locality near Lumphun. ဌာန်ဒေသမန္ဒံတရပ်ချင်လာမ်ဖုန်မွဲ။ လမ်ဖွန်းမြို့အနီးရှိဒေသတစ်ခု။

မုယ်, မုယ်^{3} muy [mui] n. yak's-hair tassal. ကသတသော်ကွဝ်။ သားမွေးပန်းပွား။ see. ရံဝ်။ ရှု။ **ꩻမုယ်**, အင်မုယ် ˙aṁmuy [ɛŋ mui].

မုယ်, မုယ်^{J} muy [mui] n. axe. မဲ့။ ပုဆိန်။

ꩻမယ်, မေယ် mey [mèa] v. to look (at, into). ရံဝ်မွဲ၊ သွေဝ်မွဲ။ ကြည့်ရှုသည်။ တစ်စေ့ တစ်စောင်းကြည့်ရှုသည်။ **ဗိဆာꩻဇာꩻမယ်**, ဗိစာရနာမေယ် bi cā ra nāmey [bɪ̏ ca rɛ̏ na mèa] v. to reflect. ချပ်စင်ခြင်ဗွာရဏာ။ တွေးတောဆင်ခြင်သည်။ (၂) muse. ချပ်ကျပ်ဟီသွဝ်ဒွံဝ်ပွဲစိုတ်။ စိတ်ထဲတွေးတောငေးမောနေသည်။ **မွှင်ꩻမယ်**, သွှင်မေယ် smaṅ mey [səmèaŋ mèa] v. shall watch over. မမင်မွဲရံဝ်စံဝ်ရောင်။ ကြည့်ရှုစောင့် ရှောက်လိမ္မည်။

မွယ်, မွယ် mway [mwɔ̀a^{1}], **ꩻမွာယ်**, မွောယ် mwoy [mwɔ̀a^{2}], **မယ်**, မယ် may [mɔ̀a^{1}], **ꩻမောယ်**, မောယ် moy [mɔ̀a^{2}] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်၊ မခ ယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သွယ်**, သွယ် smay [səmɔ̀a^{1}] v. to watch over. ရံဝ်၊ ရံဝ်မွဲ၊ ရံဝ်သွသွဲ၊ မင်မွဲရံဝ်စံဝ်။ ကြည့်ရှုသည်၊ စောင့်ရှောက်ကြည့်ရှု

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သည်၊ သို့ထားကြည့်ရှုသည်၊ စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုသည်။ (၂) treat. လို၊ လိုပရာ၊ ဗွဖျင်။ ကုသသည်၊ ပြုစုသည်၊ ကျွေးမွေးပြုစုသည်။ **ဤပ်ဗိဘာဏာမွယ်**, ကွသ်ဒိစာရဏာမွယ် kṇap bi cā raṇa mway [kəsɔp bĭ ca rĕ na mwòa¹] v. to reflect. ချပ်စင်ခြင် ဗွာရဏာ။ တွေးတောဆင်ခြင်သည်။ (၂) consider a question. သွက်သွေ့ာ်ချပ်စင်ခြင်သွာန်မွဲ။ အမေးတစ်ခုကိုဆင်ခြင်စဉ်းစားသည်။ **ဘတ်ဝတ်မယ်**, စတ်စတ်မယ် cat ḅat may [cɔt ɓɔt mòa¹] v. to investigate. စံစတ်စ်စုတ်ရံင်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးကြည့်ရှုသည်။ **ပ္ဍီဇမာယ်**, ဗ္ဍီမောယ် pñī moy [pəɲĭ mòa²] v. to ascertain. သ္ဂ်ိုညီညတ်အာ၊ သ္ဂ်ိုချျိုတ်ပ္ဍိုတ်အာ။ ညီညွတ်သွားစေသည်၊ သေချာသွားစေသည်။ **ဗိဘာဂာဇမွာယ်**, ဒိစာရနာမွောယ် bi cā ra nāmwoy [bĭ ca rĕ na mwòa²] v. ib. အွာကဝိတုပ်, ဂ္ဂလိက်တုပ်။ စာရေးဆရာတူ, စာကိုယ်တူ။ **မင်မွယ်**, မင်မွယ် maṅ mway [mèaŋ mwòa¹], **မင်ဇမွာယ်**, မင်မွောယ် maṅ mwoy [mèaŋ mwòa²] v. to keep watch. မင်မွဲရံင်စံင်။ စောင့်ရှောက်ကြည့်ရှုသည်။ (၂) guard. မင်မွဲ၊ ရံင်စံင်၊ စိုဒ္ဒာ။ စောင့်ရှောက်သည်၊ ကြည့်ရှုသည်၊ ကာကွယ်သည်။ (၃) to observe. သွဂရ၊ သွစိုတ်။ဂရပြုသည်၊ ဂရစိုက်သည်။ **ဗီဇမွာယ်**, ဗီမွောယ် wī mwoy [wĭ mwòa²] v. looking after. လွိလွတ်မင်မွဲရံင်စံင်အာ။ ကျွေးမွေးပြုစုစောင့်ရှောက်သွားသည်။ (၂) watching over. မင်မွဲရံင်စံင်ကိုအာသ္ဂ်ိုး။ သ္ဂ်ိုဖြင့်စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုသွားသည်။ **မ္ဘာဉ်ဘတ်ဝတ်မွယ်**, သ္ဘာန်စတ်စတ်မွယ် smān cat ḅat mway [səman cɔt ɓɔt mwòa¹] v. to interrogate. သ္ဘာန်သ္ဂျက်စ်ုစုတ်။ စစ်ဆေးမေးမြန်းသည်။ Cf. **ဂဘဉ်**, ညာဒ် ñāc [ɲàt], **ဗိာ်**, ဒိရ် bir [bĭr]. Der. **ပုဇမွာယ်**, ပုမွောယ် pu mwoy [paŏ mwòa²] n. guard. မင်မွဲ၊ ရံင်စံင်၊ စိုဒ္ဒာ။ စောင့်ရှောက်သည်၊ ကြည့်ရှုသည်၊ ကာကွယ်သည်။ [LM. **မွယ်**, မွယ် mway [mwòa¹]. SM. **မယ်**, မယ် mòa [mòa¹] v. to guard. မင်မွဲ၊ ရံင်စံင်၊ စိုဒ္ဒာ။ စောင့်ရှောက်သည်၊ ကြည့်ရှုသည်၊ ကာကွယ်သည်။ (၂) to watch over.ရံင်၊ ရံင်မွဲ၊ ရံင်သွသို့၊ မင်မွဲရံင်စံင်။ ကြည့်ရှုသည်၊ စောင့်ရှောက်ကြည့်ရှုသည်၊ သို့ထားကြည့်ရှုသည်၊ စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုသည်။]

ဇမာယ်, မောယ်² moy [mòa²] n. num. one. a. 1. မွဲ၊ အရာမွဲမွဲ၊ ၁။ တစ်၊ အရာတစ်ခုခု၊ တစ်ခုတစ်ကောင်၊ ၁။ (1219) other. မ္ဍီဟ်တ္ဂဟ်ခြာ၊ အရာတ္ဂဟ်ခြာ၊ ဝတ္ထုတ္ဂဟ်ခြာ။ အခြားသောလူ၊ အခြားသောအရာ၊ အခြားသော၀တ္ထု။ (၂) additional. အရာမထပ်ဗပေင်စုတ်၊ အရာမထပ်ပံင်စုတ်။ ထပ်မံဖြည့်စွက်ထည့်သည့်အရာ၊ ထပ်မံပေါင်းစပ်ထည့်အရာ။

www.monlibrary.com

ငမွာယ်, မွောယ် mwoy [mwòa^{2}], **မွယ်**, မွယ် mway [mwòa^{1}],**ငမာယ်**, မောယ် moy [mòa^{2}] n. (**ငမာယ်**, မောယ် moy [moa] adv. not. ဟာ၊ ဟွဲ၊ ဟွဲခ့်၊ ဟွဲသေင်။ မ၊ မဟုတ်။) **ဓာက်ဟငမာယ်**, ဒုာက်ဟမောယ် ɗ̰ākhamoy [ɗaik hă moa] v.there is no water. ဒုာ်ဟွဲမွဲ့။ ရေမရှိ။ Cf. **ဓာက်ငွမ်**, ဒုာက်နွောမ် ɗ̰āk nwom [ɗaik nwòm] adv. there is water. ဒုာ်နွံ။ ရေရှိသည်။ Der. **မိငမာယ်**, မိမောယ် mimoy [mḭ̆ mòa^{2}] n. one. မွဲ့။ တစ်ခု။ (၂)each. ညးမွဲ့မွဲ့။ တယောက်စီ။ **မိငံမာယ်**, မိရံမောယ် mirmoy [mḭ̆r mòa^{2}] n. unit. မူတံ။ ဓ့ကမူ။ (၂) each. ညးမွဲ့မွဲ့။ တစ်ယောက်စီ။ **ငမွယ်**, မွေယ် mleḥ [məl̆ih] adv. entirely. အလုံမွဲ့၊ အလုံအိုတ်သို။ အားလုံး၊ အလုံးစုံ။ (၂) exactly. ချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်။ တိတိကျကျ။ (၃) all. သိုဖွိုတ်။ အားလုံး။ **မ္သုံ**, **မ္သုန်** mṣ̰ūn [məsun] n. num. five. မသုန်၊ ၅။ ငါး၊ ၅။ [LM. **မွယ်**, မွယ် mway [mwòa^{1}], **ဟမွယ်**, ဟမှယ် hă mhay [hă hmoa],**မ္ဟယ်**, မှယ် hmay [hmoa]. SM. **မယ်**, မယ် mòa [mòa^{1}].]

ငမာယ်, မောယ်၂ moy [mòa^{2}] v. to look into. ရံင်မွဲ့၊ သွေဝ်မွဲ့။ ကြည့်ရှုသည်၊ တစ်စေ့တစ်စောင်းကြည့်ရှုသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငမေယ်**, မေယ် mey [mèa].

ငမာယ်ထြိတ်, မောယ်ထြေစ်တ် moy tri cit [mòa^{2} træ̆ cɛt] n. love. သွိုက်ဆာန်၊ သွိုက်မ်ိုက်၊ နွံမေတ္တာ။ ချစ်သည်၊ သနားကြင်နာသည်၊ မေတ္တာရှိသည်။ (၂)loving-kindness. စိုတ်ဆာန်သွိုန်၊ ကရုဏာ၊ မေတ္တာစေတနာ။ အကြင်နာသနား၊ ကရုဏာ၊ မေတ္တာစေတနာ။ **ငမထြိတ်**, မေထြေစ်တ် metricit [mè træ̆ cɛt].

ငမာယ်လက္ဘကောဒိ, မောယ်လက္ခကောဒိ moy laks̰ ko t̰i [mòa^{2} lɛ̀ak să̆ kao^{2} tæ̆] n. handred thousand million. မွဲကိုတ်အသင်ဃဲယံင်။ ကုဋေတစ်သိန်း။

မာ်, မရ်ံ mar [mɔ̀r] v. to increase. မဝ်၊ ပွဝ်။ မြောက်သည်၊ တိုးပွားစေသည်။ (၂) to have increase. သ္ဂ်ိုမဝ်ကွင်၊ သ္ဂ်ိုပွဝ်ကွင်။ ပွားများလာစေသည်၊ တိုးပွားလာစေသည်။ **မာ်တိတ်**, မရ်တိတ် mar tit [mɔ̀r tet] v. to increase in size. သ္ဂ်ိုဇွော်သွဲ့ကွင်။ ကြီးကျယ်လာစေသည်။ (၂) spread out. သွဲ့လးတိတ်အာ။ ပြန့်ကားထွက်သွားသည်။

မဝ်, မဒ် maw [mɔ̀]v.to increase in number. သ္ဂ်ိုလွိဟ်ဂ့ိုင်ကွင်။ အရေအတွက်တိုးပွားလာစေသည်။ **ငဇွောက်မာ်**, ဇွောက်မရ် jnokmar [jənòk mɔ̀r] v. to grow to

www.monlibrary.com

maturity. ဖွော်ဂေါ်ကြံင်ကျုပ်ကျင်။ ကြီးထွားရင့်ကျက်လာသည်။ (၂) come to fruition. ပွဝ်ဇဝ်သတ်က်ကျင်၊ ဖွော်မောဝ်တောတက်ကျင်။ ပွင့်သီးလာကြသည်၊ တိုးတက်ကြီးပွားလာသည်။ Der. **ပမာ်**, ပမရံ pamar [pă̆ mɔ̀r] v. to bring to fruition. သွင်ပွဝ်ဇဝ်ကျင်။ အဖူးအပွင့်ထွက်လာစေသည်။ **မမာ်**, မရံမရံ marmar [mɔ̀r mɔ̀r] n. propagation. ဒဒှ်မသွင်ပြုးဇးအာ၊ ဒဒှ်မသွင်ဖြေဝ်ကျင်။ ပျံနှံ့သွားစေခြင်း၊ ပွားများလာစေခြင်း။ **မုာ်မာ်**, မုနံမရံ mun mar [mùn mɔ̀r] v. coming to fruition. ပွဝ်ဇဝ်သတ်က်ကျင်၊ ဖွော်မောဝ်တောတက်ကျင်။ ပွင့်သီးလာကြသည်၊ တိုးတက်ကြီးပွားလာကြသည်။ [LM. **ဂမာဝ်**, မောဝ် mow [mɔ̀^{2}], **မူ**, **မု** mū [mù]. SM. **ဂမာဝ်**, မောဝ် mò [mɔ̀^{2}],]

မာ်, မရံ၂ mar [mɔ̀r] v. rarely. သွေဂံဆိုအောန်။ ရှားရှားပါးပါးတွေ့ရ။ **မလ်**, မလ် mal [mɔ̀l] v. (MM.) a people in India at whose capital Kusinārā the Buddha attained parinibbāna. ဂကူမွိဟ်ပွဲကိုရုးအိန္ဒိယ၊ မဒှ်ချုင်ဖွော်ညးတံ ကုသိနာရာ၊ ဌာန်ဒွဲကျဉ်တြဲပိုမသွက္ဂေံပရိန်ဗွာန်။ အိန္ဒိယပြည်ရှိလူမျိုးတစ်မျိုး၊ သူတို့၏ရာဇဌာနီမြို့ကြီးသည်၊ မြတ်စွာဘုရားပရိန်ဗွာန်ပြုခဲ့သောကုသိနာရာဖြစ်သည်။ [Skt./P. **မလ္လ**, မလ္လ malla [mɔ̀l lă̆].]

မမာ်, မရံမရံ marmar [mɔ̀r mɔ̀r] n. propagation. ဒဒှ်မသွင်ပြုးဇးအာ၊ ဒဒှ်မသွင်ဖြေဝ်ကျင်၊ ဒတဲ့ဖို်၊ မြမောဝ်။ ပျံနှံ့သွားစေခြင်း၊ ပွားများလာစေခြင်း၊ အကျိုးကျေးဇူး။ **မြမာ်**, မြမရံ mra mar [mrɛ̆̀ mɔ̀r], **မြမဝ်**, မြမဝ် mra maw [mrɛ̆̀ mɔ̀], **မြဂမာ်**, မြမောရံ mramor [mrɛ̆̀ mɔ̀^{2}r] n. (MM.) **ဒြတုယ်မြမာ်**, ဒြတုယ်မြမရံ dra tuymramar [drɛ̆̀ tui mrɛ̆̀ mɔ̀r] n. perfection. ဒဒှ်မခိုဟ်ကျိုက်ပေင်တဲ့ဖွဲတွေင်။ အထူးပြီးပြည့်စုံကောင်းမွန်ခြင်း။ (၂) advancement. ဒဒှ်မတောတက်တိုန်၊ ဒဒှ်မသွင်တောတက်တိုန်။ တိုးတက်ခြင်း၊ တိုးတက်စေခြင်း။Cf. **မုာ်မာ်**, မုနံမရံ munmar [mùn mɔ̀r]. [LM. **မြမဝ်**, မြမဝ် mra maw [mrɛ̆̀ mɔ̀], **မြဂမာဝ်**, မြမောဝ် mramow [mrɛ̆̀ mɔ̀^{2}] n. advantage. ဖိုဂုန်၊ ဒဒှ်မဂွံကျင်အခေါင်အဝို့။ အကျိုးအမြတ်၊ အခွင့်အရေးသာမှု။ (၂) benefit. ဒဒှ်မနွံကိုဖိုဂုန်၊ ဒဒှ်မဒှ်ဖိုဂုန်၊ ဒဒှ်မဂွံအထံက်အပင်။ အကျိုးပြုမှု၊ အကျိုးကျေးရှိဇူး၊ အထောက်အကူရရှိမှု။ (၃) multitude. ဂကော်မွိဟ်၊ သွဲ့ကျိုဝ်မွိဟ်၊ မွိဟ်ဖွဲမဂ္ဂိုင်။ လူအစုအဝေး၊ လူအုပ်၊ လူအမြောက်အမြား။]. **မာ်**, မရံ mar [mɔ̀r] v. to mature. သွင်ကြံင်ကျုပ်ကျင်၊ ကျုပ်ကျင်၊ ရင့်ကျက်လာစေသည်၊ ရင့်မှည့်လာစေသည်။ (၂) have mature. ကြံင်မွိုပ်ကျင်၊ ကြံင်ကျုပ်ကျင်။ ရင့်ကျက်လာသည်၊ ရင့်မှည့်လာသည်။

www.monlibrary.com

မမလ်, မရ်မလ် mar mal [mɔ̀r mɔ̀l] n. fragrance. ဒဒှ်မန္ဒံကိုသ္ဃုမြမောဝ်၊ သ္ဃုမမဝ်၊ မြမောဝ်၊ ကြကောတ်။ မ္ဗေးသောရနုံ့ရှိခြင်း၊ မ္ဗေးရနုံ့၊ အမ္ဗေးအကြိုင်၊ သနပ်ခါးတောင့်။ Cf. **မြ်မောဝ်**, မြ်မောဝ် mramow [mrɛ̆ mɔ̀^{2}]. see. ရံင်။ ရှ။ **မိ မလ်**, မိရ်မလ် mir mal [mɪ̀r mɔ̀l].

မာ်ဗ္ဗ, မရ်ဗ္ဗ mart tha [mɔ̀rt thɑ̆] n. (P.) interpretaion, vernacular, explanation. အရထ။ ပွံက်အရထ၊ ဗျာကရိုန်၊ လပံက်၊ ပွံက်။ အရထ၊ အရထဖွင့်ခြင်း၊ ဗျာကရိုဏ်း၊ အဖွင့်ကျမ်း။

မာ်သ, မရ်သ marsa [mɔ̀r sɑ̆] n. stench. သ္ဃုမသ။ နံစော်သောအနုံ့။ [LM. **မသ**, မသ masa [mɛ̆ sɑ̆], **ပသ**, ပသ pa sa [pɑ̆ sɑ̆]. SM. **ပသ**, ပသ pəsa˙ [pɑ̆ sɑ̆]. Skt. **မာ်သ**, မရ်သ mar śa [mɔr sɑ̆].]

မာ်, မာရ် mār [mɛ̀ar] n. (**သ္ဂိုင်မာ်**, သ္ဂိုင်မာရ် smiṅ mār [səmoiŋ mɛ̀ar].) the tempter of Buddhist tradition, personifying death and the forces of evil. ညးမဟ္ဝံဗ္ဗးဗ္ဗးဗ္ဗန်ထော်အခိုက်ကွာဗုဒ္ဓဘာသာတံ၊ မပတော်ကေတ်စက္ခုင်လဝ် မကိုဒဒိုက်ဘဲဂမ္ဘိုတ်ကိုဖြဟတ်အကုသို့။ အကုသိုလ်ကိုအားပေးခြင်းနှင့်သေခြင်းဒုက္ခကိုဂှင်း၊ ဗုဒ္ဓဘာသာတို့သက်ဝင်ယုံကြည်လာခဲ့သော ရှေးဟောင်းဓလေ့ကိုဂှင်း၊ လှန်လှောဖြားယောင်းခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်။

မာ, မာ mā [mɛ̀a] n. (MM. **မာ**, မာ mā [mɛ̀a]. **သ္ဂိုင်မာ်**, သ္ဂိုင်မာရ် smiṅ mār [səmoiŋ mɛ̀ar]) n. **ဎဝပုတ္တမာ**, ဎဝပုတ္တမာ de wa put ta mā [dè wɛ̆ put tɑ̆ mɛ̀a] n. the god mā. ဎဝတ်မာ။ မာရ်နတ်သား။ **ဗိုဝ်မာ**, ဗိုဝ်မာ buiwmā [bɜ̀ mɛ̀a], **ဗိုဝ်ပ္ဍာန်မာ**, ဗိုလ်ပ္ဍာန်မာ builpnanmā [bɜ̀l pənan mɛ̀a] n. mār's army. ပ္ဍာန်မာ။ မာရ်စစ်သား။ [LM.; SM. **မာ**, မာ mɛ̀a [mɛ̀a]. Skt./P. **မာရ**, မာရ māra [mɛ̀a rɑ̆].]

မိာ်, မိရ် m˙ir [mɪ̀r], **မိာ်**, မ်ရ် m¯ir [mær], **မဲိာ်**, မအိရ် ma¯ir [mɛ̆ ær] v. To forsake the world. စ္ဆးထော်လိုက်။ လောကကိုစွန့်ပစ်သည်။ (၂)become a recluse or monk. ကွ်ဲန့်ကျင်ပူဂိုမဗ္ဗဗ္ဒဲကိုဂြိုပ်,ဟွံသေင်ခမိုသင်။ တောရပ်ကိုမိုသူသို့မဟုတ်ရဟန်းဖြစ်လာသည်။ **တိတ်မိာ်**, တိတ်မိရ် tit m˙ir [tet mɪ̀r], **တိတ်ဏာ်မိာ်**, တိတ်အာရ်မိရ် tit˙ ārm˙ir [tet ar mɪ̀r] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ပဂမ်ိ**, ပဂမ်အီ pa gam¯ī [pɑ̆

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

gɔ̀m æ], **တိတ်ပဂမ်အီ**, တိတ်ပဂမ်အီ tit pa gam ī [tɛt pă gɔ̀m æ] v. to enter monkhood. တိတ်ပခမ်ဳိ။ ရဟန်းဘောင်သို့ဝင်သည်။ **ဂမ်အီာ်**, ဂမ်အီ၏ gamʰ īr [gɔ̀m ær] v. monk. ခမ်ဳိ၊ သင်။ ရဟန်း၊ သံဃာ။

မိ ဂုဟ်, မိရ်ဂုမ် mirguḥ [mĭr gùh] n. stoutness. ဒဒ်မကြဲင်မျိုဟ်ခိုင်။ ခိုင်မာတောင့်တင်းခြင်း။ (၂) inflexibility. ဒဒ်မစိုတ်ပုံက်ဟွံလေဲ၊ ဒဒ်မဟွံခိုန်ဧျာတ်။ ကွေးဖြောင့်ခက်ခဲခြင်း။ ပျော့ပြောင်းမှုမရှိခြင်း။ [**မ္ဂူဟ်**, **မ္ဂူမ်** mgūḥ [məgùh] v. to be stiff. မျိုဟ်၊ မျိုဟ်ကြဲင်။ သန်မာသည်၊ တောင့်တင်းခိုင်မာသည်၊ ကြဲ့ခိုင်သည်။]Cf. **မဂါဟ်**, **မဇေါမ်** ma ṅoh [mɛ̆ ŋɔ̀h], **မျိုဟ်**, **မ္ဂိုမ်** mṅuih [məŋɔ̀h].

မိ ဲသ်, မိရ်နုသ် mir nas [mĭr nɔ̀s] v. to remember. ဗ်ာ်ဗူဟ်၊ ဗ်ာ်သွာ၊ ဂွံသ္တိ၊ သမ္တိဒး။ သတိရလွမ်းဆွတ်သည်၊ အောက်မေ့သည်၊ သတိရသည်၊ မှတ်မိသည်။

ဗသဟ်, ဝနုမ် banah [bɛ̆ nɔ̀h], **ဗဒၚဟ်**, ဝနောမ် banoh [bɛ̆ nɔ̀h] n.(MM.) **ဗသဟ်ဂဏတ်**, ဝနုမ်ကေတ် ba nah ket [bɛ̆ nɔ̀h kit] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တ။ [**ဗသဟ်**, ဝနုမ် ba nah [bɛ̆ nɔ̀h], **ဗ္ဘုဟ်**, ဗ္ဘုမ် bnuh [bənùh]. SM. **ဟသုဟ်**, ဟနုမ် hənùh [hă nùh] v. to think of. ချပ်စင်ခြင်။ တွေးတောသည်။ (၂) remember. ဗ်ာ်ဗူဟ်၊ ဗ်ာ်သွာ၊ ဂွံသ္တိ၊ သမ္တိဒး။ သတိရလွမ်းဆွတ်သည်၊ အောက်မေ့သည်၊ သတိရသည်၊ မှတ်မိသည်။ **မုသသ်**, မုနုသ် munas [mŭ nɔ̀s] v. to inform. ကိုပရိုင်၊ သ္တိမိုင်၊ ဂရင်ပ္တိ။ သတင်းပေးသည်၊ တိုင်ကြားသည်၊ အကြောင်းကြားသည်။] Cf. **ဗသုဟ်**, ဝနုမ် banuh [bɛ̆ nùh], **မသုဟ်**, မနုမ် manuh [mɛ̆nùh], **မ္ဘုဟ်**, မ္ဘုမ် mnuh [mənùh].

မိ မေဿ်, မိရ်မလ် mir mal [mĭr mɔ̀l], **မမေဿ်**, မရ်မလ် mar mal [mɔ̀r mɔ̀l] n. Fragrance. ဒဒ်မန္ဒံကိုသ္တုမမောဝ်၊ သ္တုမမောဝ်။ ရနုံမွေးခြင်း၊ မွေးရနုံ။ (၂) perfume. ဥာ်မြမောဝ်၊ သ္တုမြမောဝ်။ ရေမွေးနုံသာ၊ မွေးကြိုင်သောရနုံ။ **သရ်ဗ္ဘဂန်မရ်မလ်**, သရ်ဗ္ဘဂန်မရ်မလ် sarb ba gan mar mal [sɔrb bɛ̆ gɔ̀n mɔ̀r mɔ̀l] n. all kinds of perfume. ဂကူဥာ်မြမောဝ်သိုဖ္ဆိုတ်။ ရေမွေးအမျိုးအစားအားလုံး။

မြမာ်, မြမရ် mramar [mrɛ̆ mɔ̀r] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တ။ **ဍာက်မြမာ်**, ဍာက် မြမရ် ḍāk mramar [ɗaik mrɛ̆ mɔ̀r] n.scented water. ဥာ်ဖျုင်လဝ်မြမောဝ်။ မွေးကြိုင်သောယနုံသင်းထားသောရေ။ (၂) perfume. ဥာ်မြမောဝ်၊ သ္တုမြမောဝ်။ ရေမွေးနုံသာ၊ မွေးကြိုင်သောရနုံ။ [LM. **မြမဝ်**, မြမဝ် mra maw [mrɛ̆ mɔ̀], **မြဂမာဝ်**, မြမောဝ် mramow [mrɛ̆ mɔ̀²], **မာမဝ်**, မရမဝ် maramaw [mrɛ̆ rɛ̆ mɔ̀]. SM.

www.monlibrary.com

ပဒမဝ်, ပရမဝ် pərĕmaw [pə̆ rĕ̆ mɔ̀]. MM. မလ်, မလ် mal [mɔ̀l] v. to be fragrant. မောဝ်၊ မောဝ်ဇဝ်၊ မဝ်၊ မဝ်ဇဝ်။ မွှေးသည်၊ မွှေးကြိုင်သည်။ ပမလ်, ပမလ် pa mal [pə̆ mɔ̀l] v. to make fragrant. သ္ဂ်ိုမောဝ်၊ သ္ဂ်ိုမဝ်။ မွှေးကြိုင်စေသည်။]

မိ မြာ, မိန်မာ mirmā [mĭ̀r ma] n. Burman. ပမာ၊ ဗွာ။ ပမာ၊ မြန်မာ။ (၂) Burmese. ဂကူပမာ၊ ကောန်ဗွာ။ ပမာလူမျိုး၊ မြန်မာအမျိုးသား။

ပမာ, ပမာ ba mā [bĕ̀ mèa] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. ပမာ, ပမာ bamā [bĕ̀ mèa], ဗ္ဂာ, ဗ္ဂာ bmā [bəmèa], ခမာ, ခမာ khamā [khə̆ mèa]. SM. ဟမာ, ဟမာ həmèa [hə̆ mèa]. OB. မြံမာ, မြန်မာ mran mā [mrɔ̀n ma].] (mod. မြံမာ, မြန်မာ mranmā [mrɔ̀n ma], မြမ္မာ, မြမ္မာ mrammā [mrɔ̀m ma].)

မိင်္ဂမာက်, မိန်မောက် mirmok [mir mɔ̀k] n. & nq. (n.) east. ဗုဒ်ကဲ၊ ဒိုဟ်ဗုဒ်ကဲ။ အဓ့ရှ၊ အဓ့ရှအရပ်။ (nq.) day of moon's waxing period. တ္ဂဲဖၢဂိတုမံက်။ လ္ဆန်းရက်။

မြမောက်, မြမောက် mramok [mrĕ̆ mɔ̀k] n.& nq. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဗြမံက်, ဗြမံက် bramåk [brĕ̆ mɔ̀k], ဗြမောက်, ဗြမောက် bramok [brĕ̆ mɔ̀k], (ပမံက်, ပမံက် ba måk [bĕ̆ mɔ̀k].), ပမောက်, ပမောက် ba mok [bĕ̆ mɔ̀k], ဗ္ဂံက်, ဗ္ဂံက် bmåk [bəmɔ̀k], မမံက်, မမံက် ma måk [mĕ̆ mɔ̀k], မမက်, မမက် ma mak [mĕ̆ mèak], မြမံက်, မြမံက် mra måk [mrĕ̆ mɔ̀k], မမ်မံက်, မမ်မံက် mam måk [mɔ̀m mɔ̀k], မ္ဂံက်, မ္ဂံက် mmåk [mə mɔ̀k]. n. & nq. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ဒိုဟ်ဗြမံက်, ဒိုဟ်ဗြမံက် duihbramåk [dɜ̀h brĕ̆ mɔ̀k] n. east. ဒိုဟ်ဗုဒ်ကဲ။ အဓ့ရှအရပ်။ Opp. ပီရ်လိတ်, ဝိရ်လိတ် pirlit [pir lɛt], ဇိဝ်ဝက်, ဇိန်ဝေက် cir wek [cir weak]. [(n.) LM. ဗ္ဂံက်, ဗ္ဂံက် bmåk [bəmɔ̀k].SM. ဟမောက်, ဟမောက် həmòk [hə̆ mòk]. (nq.) LM. ဗ္ဂံက်, ဗ္ဂံက် bmåk [bəmɔ̀k], မ္ဂံက်, မ္ဂံက် mmåk [məmɔ̀k], မံက်, မံက် måk [mɔ̀k], ငမောက်, မောက် mok [mɔ̀k]. SM. ငမောက်, မောက် mòk [mɔ̀k] v. to appear. မံက်တိုန်ကွၤ်၊ စိုပ်ကွၤ်၊ လိုက်ကွၤ်၊ ပေါ်ထွက်လာသည်၊ ရောက်လာသည်၊ ပေါက်လာသည်။]

မိင်္ဂမာယ်, မိန်မောယ် mirmoy [mir mɔ̀a^{2}] n. & num.n. one. 1. မွဲ၊ ၁။ တစ်၊ တစ်ခု၊

www.monlibrary.com

ဘ။ (၂) unit. မူတံ်။ ဓ္ကမူ။ (၃) each. ညးမွဲမွဲ၊ တယောက်စီတယောက်စီ။ Cf. **မိၛ်မွာယ်**, **မိမောယ်** mimoy [mĭ̆ mòa^2]. **ၛမွာယ်**, **မောယ်** moy [mòa^2] n. one. မွဲ။တစ်ခု။ paralleling. အကဲအရာတုပ်၊ ဗိုပြင်တုပ်။ အလားအလာတူကြောင်း၊ ပုံစံတူကြောင်း။ **မိ ဗၟာ်**, **ဗိရိုဓာရ်** birḥār [bir ɓar], **ကိလံမ်**, **ကိရိုလံမ်** kir laṁ [kir lɔm] num. n. use by attraction of **မိၛ်မွာယ်**, **မိမောယ်** mimoy [mĭ̆ mòa^2].

မိၛ်မွာယ်ဟာံ, **မိရိုမောယ်ဟာန်** mirmoyhān [mir mòa^2 hàn] prep.to dwel together, to live together, in one's company, together with. မံင်မွဲစွံ၊ မံင်မွဲကရော်၊ မွဲကရော်၊ မွဲစွံ။ အတူတကွ၊ နှင့်အတူ၊ အတူတကွနေသည်။

မုာ်ၼုံ, **မုရိုသုန်** mur sūn [mŭ̆r sun] n. group of five. သွံ့ဂကောံမသုန်။ ငါးခုအုပ်စု။ [**မ္သုာ်**, **မ္သုရိ** msūn [məsun] n. five. မသုန်။ ငါးခု။]

မုာ်ၼုံဆွဟ်ဓပ်, **မုရိသုန်ဒွမ်ထပ်** mursūncwahthap [mŭ̆r sun cəwɔh thɔp] n. fifty stories, fifty stairs, fifty floors. မသုန်ခွော်ထပ်။ အထပ်ငါးဆယ်ထပ်။

ၛမာ်, **မေရ်** mer [mèar] n. (MM.) **တလၛမာ်ၛဉာက်**, **တလမေရ်ဇွောက်** talamerjnok [tă̆ lă̆ mèar jənòk] n. chief queen. ဥကျာ်ဇွော်။ မိဖုရားခေါင်ကြီး။ [Cf.LM. **တလၛမ ၛဉာက်**, **တလမေဇွောက်** talamejnok [tă̆ lă̆ mè jənòk] n. chief queen. ဥကျာ်ဇွော်။ မိဖုရားခေါင်ကြီး။ **ၛမ္လ**, **မေတ္လ** me tla [mè tlă̆] n. queen. ဥကျာ်။ မိဖုရား။ perh. queen mother. မိကျာ်ဂန်။ မယ်တော်မိဖုရား။] **မိကျာက်ဂၟ်**, **မိကျောက်ဂန်** mi kyāk gan [mĭ̆ kyaik gòn] n. king's mother. မိဓ္ကရာတ်။ ဘုရင့်မယ်တော်။

မလ်, **မလ်** mal [mòl] n. Malla. မလ္လာ။ မလ္လာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **မရ်**^{J} mar [mòr].

မလ္လာဇ်, **မလ္လရာဇ်** mal la rāj [mòl lă̆ ràj] n. (**သ္ဓိုင်မလ္လာဇ်**, **သ္ဓိုင်မလ္လရာဇ်** smiṅ malla rāj [smoiŋ mòl lă̆ ràj].) n. prince or patrician of the Mallas of Kusinā rā. ကောန်သွိုင် ဟွံသေင်၊ ဂကူမပြဲမလ္လာ ကောန်ဥုင်ကုသိနာရာ။ ကုသိနာရာပြည်သား၊ မင်းသားသို့မဟုတ်အမျိုးမြင့်မြတ်သောသူ။[Skt. **မလ္လာဇ**, **မလ္လရာဇ** mallarāja [mòl lă̆ rèa jĕ̆].].

မိသ်, **မိသ်** mis [mès] n. Ram. သိုကွက်။ သိုးအထီး။ **မိဟ်**, **မိဟ်** mih [mèh] n. the constellation Aries. ဂကောံနက်ကျတ်မိဟ်။ မိသနက္ခတ်စု။ [Skt. **ၛမ**, **မေသ** me ṣa [mè să̆]. /P. **ၛမ**, **မေသ** mesa [mè să̆].]

ၛမသလဂ္ဂ, **မေသသလဂ္ဂ** mes sa la gna [mĭs să̆ lĕ̆ gnĕ̆] n. rising Aries. ကွိုန်ဒတိုန်

www.monlibrary.com

ꤡꤾꤢꤶ။ မိသရာသီနက္ခတ်စုအတက်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꤟꤢꥏꤟꤡ, ꤟꤢꤞꤟꤢ** mesalagna [mè să lĕ̈ gnĕ̈].

ꤟꤢꥏꤟꤡ , ꤟꤢꤞꤞꤟꤢ messalagna [mìs să lĕ̈ gnĕ̈] n. rising Aries. ကြိုန်ဒတိုန် ꤡꤾꤢꤶ။ မိသရာသီနက္ခတ်စုအတက်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꤟ, ꤟꤢꥏꤟꤡ, ꤟꤢꤞ** ꤟꤢ mе sa la gna [mè să lĕ̈ gnĕ̈], **ꤟꤢꥏꤟꤡ, ꤟꤢꤞꤞꤟꤢ** mes sa la gna [mĭ̈s să lĕ̈ gnĕ̈].

ꤟꤢꤶꤒꤵꤢꤞꤢꤡꤢꤧꤡ, ꤟꤢꤶꤞꤵꤢꤡꤢꤧꤡ mah gniñtaḍay [mòh gənòiŋ tă ɗoɑ] n. inside the edge of jungle. မုဟ်ဂွိင်ထွဲ၊ မုဟ်ဂွိင်အပွဲ။ တောအစွန်းအတွင်းပိုင်း၊ ဂနိုင်အစွန်းအတွင်းပိုင်း။

ꤟꤢꤶ, ꤟꤢꤶ mih [mèh] n. (1493) the constellation Aries. ဂကော်နက်ကျတ်စိတြ၊ ရာသီမိသ။ စိတြနက္ခတ်စု၊ မိသရာသီ။ **ꤞꤢꤡꤟꤢꤶ, ꤞꤢꤡꤟꤢꤶ** lakmih [lèak mèh] n. at the rising of Aries. ဒ္ဆိုန်သွိုန်မိဟ်။ မိသရာသီအတက်။ [LM.; SM. **ꤟꤢꤶ, ꤟꤢꤶ** mĭh [mèh]. Skt. **ꤟꤢꤡ, ꤟꤢꤞ** meṣa [mè să]. Cf. earlier. **ꤟꤢꤡ, ꤟꤢꤞ** me sa [mè să] in **ꤟꤢꤡꤟꤢꤡꤡ, ꤟꤢꤞꤞꤟꤢ** me salagna [mè să lĕ̈ gnĕ̈].]

ꤟꤢꤶꤒꤢꤞꤟꤢꤶ, ꤟꤢꤒꤢꤞꤞꤢꤶ muh taḥ ma [mùh tah mɔ̆] n. Martaban. မုဟ်တွံ၊ ဒျင်မုဟ်တွံ။ မုတ်တမမြို့။

ꤟꤢꤶꤡꤢꤢꤡꤢꤒꤢꤵꤢꤞ, ꤟꤢꤶꤡꤢꤢꤡꤢꤒꤢꤵꤢꤞꤢꤡꤢꤧꤡ muh ran ḍanaguiw [mùh rɔ̀n ɗă nĕ̈ gɜ̀] n. region of Rantanago. ဒေသမမုဟ်ရဏ္ဍနဂို့။ မုရဏ္ဍနဂိုရ်ဒေသ။

ꤟꤢꤶꤞ, ꤟꤢꤞꤞꤢꤶꤞ moḥh [mɔ̀h], **ꤟꤢꤶꤞ, ꤟꤢꤞꤞꤢꤶ** moh [mɔ̀h] n. Nose. မုဟ်၊ ဇမုဟ်။ နှာခေါင်း။ [LM. **ꤟꤢꤶ, ꤟꤢꤶ** muh [mùh]. SM. **ꤟꤢꤶ, ꤟꤢꤶ** mùh [mùh].]

ꤟꤢꤶꤞ, ꤟꤢꤞꤞꤢꤶꤞ moḥh [mɔ̀h] n. **ꤟꤢꤞꤞꤢꤶꤞꤢꤧꤡꤢꤧꤡ, ꤟꤢꤞꤞꤢꤶꤞꤢꤧꤡꤢꤧꤡ** moḥhkleñ [mɔ̀h klɔiŋ] n. sweet lime end. မုဟ်ကွေင်။ ရှောက်သံပုရာချိုအဆုံး။ the site of Mucalinda tree, where the Buddha spent the third week after his enlightenment. တွံပတုက်မန္ဒံပွဲကိုပရင်လွမုစလိန်၊ သွင်တွံဆုဝွံဟောင်တိုလပိုန်ကုကျာ်တြဲပို၊ မကလိဂွံသဗွညူ တညာန်တဲ့၊ ဇုဒိုလုပ်သမွာပတ်မရနုက်ကိုသတ္တဟပို။ ဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်ကြီးသည်၊ အဗွညူတဉာဏ်တော်ကိုရရှိပြီးနောက်၊ သတ္တသတ္တာဟာ၊ တတိယအပါတ်မြောက်ဈာန်သမာပတ်ဝင်တော်မူကာ၊ ကျိန်းဝတ်တော်မူခဲ့သောမုစလိန်ကန်ဘောင်ရိုးပေါ်ရှိကျည်းပင်ကြီး။

ꤟꤢꤶꤞ, ꤟꤢꤞꤞꤢꤶ moh [mɔ̀h], **ꤟꤢꤶ, ꤟꤢꤶ** mah [mɔ̀h]. (**ꤟꤢꤶꤞ, ꤟꤢꤞꤞꤢꤶ** moh [mɔ̀h]

www.monlibrary.com

n. 1455. MM. **မဟ်**, **မဟ်** mah [mɔ̀h].) n. tip. ကျောတ်၊ တျောတ်၊ ကျဟ်။ အစွန်း၊ အဖျား၊ ထိပ်ဖျား။ (၂) end. တွင်၊ မုဟ်၊ ဖွဲကြ့်၊ ဖွဲကြ့အိုတ်၊ နိဂိုး။ အစွန်း၊ နောက်ဆုံး၊ အဆုံးသတ်၊ နိဂုံး။ (၃) edge. နင်၊ ဓမြို့၊ မတ်၊ ဒရာနာ။ အသွား (ဓား၊ လွှ)၊ ဘေး အနား၊ နှုတ်ခမ်း။ **ပ္ဍယ်မဟ်ဂြိုပ်**, ပ္ဍမယ်မဟ်ဂြုံပ် pḍaymahgruip [pəɗɔa mɔ̀h grɜ̀p] prep. at the edge of the forest. ပွဲခမြိုဂြိုပ်။ တောစွန်းအနား။ **မဟ်ဂိုင်တဍယ်**, မဟ် ဂိုင်တဆုယ် mah gniṅ taḍay [mɔ̀h gənòiŋ tə̆ ɗɔa] n. edge of central forest. မုဟ်ဂိုင်ဂြိုပ်ထွဲ။ ဗဟိုရိတောအစွန်းအနား။ **မဟ်ရဏ်ဍုဂိုဝ်**, မဟ်ရဏ်ဍုနဂိုဝ် mahraṇ ḍanɛ̆̈guiw [mɔ̀h rɔ̀n ɗə̆ nɛ̆̈ gɜ̀] n. a place within the foregoing. ဒွဲဝမ်ခွံက် ထွးကျုင်လဝ်ကိုတဲ့။ ဖော်ပြပြီးခဲ့သောနေရာ။ **မဟ်လမ်လိုမ်**, မဟ်လမ်လိုမ် mahlamluim [mɔ̀h lɔ̀m lɜ̀m] n. မတ်လမ္ဒီ၂။ မော်လမြိုင်။Var (**မတ်လမ္ဒိုမ်**, မတ်လမ္ဒိုမ် matlam luim [mɔ̀t lɔ̀m lɜ̀m].). **ကျက်မဟ်သ္ဒိုင်**, ကျက်မဟ်သ္ဒိုင် kyak mah smiṅ [kyɛk mɔ̀h smoiŋ] n. the Myatheindan pagoda (at Martaban). ကျာ်မုဟ်သ္ဒိုင် (ပွဲ မုဟ်တဲ့)။ မြသိန်းတန်စေတီ(မုတ္တမမြို့တွင်)။ **ကျာက်မဟ်တ**, ကျာက်မဟ်တ kyākmahtau [kyaik mɔ̀h tao^{3}] n. the Shwemawdaw pagoda at Pegu. ကျာ်မုဟ်တ်ပွဲချုင် ဗဂေါ။ ပဲခူးရွှေမော်ဒေါဘုရား။ **ကျာက်မဟ်တွၚ်**, ကျာက်မဟ်တွန် kyākmahtwan [kyaik mɔ̀h twɔn] n. a pagoda in Klon district. ကျာ်စေတီမန္ဒံပွဲခရိုင်ကျောန်မွဲဇကူ။ က လွန်ခရိုင်ရှိစေတီတစ်ဆူ။ **လက်ဂြက်မဟ်သ္ဒိုင်**, လက်ခြေက်မဟ်သ္ဒိုင် lak krek mah smiṅ [lɛ̀ak kreak mɔ̀h səmoiŋ] n. a district of Rāmaññā, centred on Let-kaik three miles S.of Kawhmu. ခရိုင်ရာမည်ညမွဲ၊ မန္ဒံဗဟိုကိုလက်ခြေက်သမ္ဒုင်ကျာ တ်ကမုဟ်ဓိတ်ပိတိုင်။ ကော့မှူးမြို့တောင်ဘက်သုံးမိုင်အကွာ၊ လက်ခရောက်ကိုဗဟိုရ်ပြုထား သော၊ ရာမည်ညခရိုင်တစ်ခု။ **သိမ်မဟ်ဏာင်**, သိမ်မဟ်အနောင် sim mah anāṅ [sɛm mɔ̀h ə̆ nàiŋ] n.'Fagraea end' မုဟ်တွံက်အနောင်။ အနန်းပန်းပင်အစွန်း။ sīmā in Martaban district, at Munaing one mile S. of Kalwi on Bilugyun. သီမုဟ် အနောင်၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်မုဟ်တွံ၊ ကွာန်မုဟ်အနောင်၊ နွံလွှဲဒိုဟ်သမ္ဒုင်ကျာကွာန်တလဲ့၊ ခရာစိုတ် မွဲတိုင်၊ ပွဲတွံခွိုင်။ မုတ္တမခရိုင်၊ ဘီလူးကျွန်း၊ ကလိကျေးရွာ၏တောင်ဘက်၊ တစ်မိုင်အကွာ မုနိုင်းကျေးရွာရှိသိမ်တစ်သိမ်။ **သိမ်မဟ်ကဠ**, သိမ်မဟ်ကဠ sim mah ka jnu [sɛm mɔ̀h kə̆ jənŭ] n. 'Mesua end' မုဟ်တွံက်အဥ။ ဂန့်ဂေါ်ပန်းပင်အစွန်း။ sīmā in Bhimapūra district. သီမန္ဒံပွဲခရိုင်ဘီမပူရမွဲမ။ ဘီမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ **သိမ်မဟ်ရ ဂ္ကွဟ်**, သိမ်မဟ်ဆုကွေဟ် simmahchukweh [sɛm mɔ̀h chŭ kwə̆̀h]n.'Hopea

www.monlibrary.com

end' မုဟ်တ္ဆံကွေံ။ သကီန်းပင်အစွန်း။ sīmā in Syriam. သီမန္ဒံပ္ဒံခရိုင်ဩြေင်မွဲမ။ သံလျင်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ **သိမ်မဟ်သာဟ်**, သိမ်ꩻမဟ်ညွာတ် sim mah ñāt [sɛm mɔ̀h ɲàt] n. a sīmā in Bhimapūra district, lying apparently on the route from Pegu to Rangoon. သီမန္ဒံပ္ဒံခရိုင်ဘိမပူရမွဲမ၊ မတန်တဒ္ဒံင်မသွေံဆုံကောတ်နကိုလညာတ်၊ မန္ဒံလ္ဆျုဥ်ံတရဗဂေါကိုလွှင်။ အမြင်အားဖြင့်ပဲခူးရန်ကုန်လမ်းမပေါ်၊ ဘိမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ **သိမ်မဟ်ꩻမြ့**, သိမ်ꩻမဟ်ꩻဒမြဲ simmahdamru [sɛm mɔ̀h dɔ̀mrŭ] n. a sīmā in Rangoon district. သီမုဟ်ဒမြဲမန္ဒံပ္ဒံခရိုင်ဥုင်လွှင်မွဲ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိမို့ဒမြဲသိမ်။ **သိမ်မဟ်ꩻဒုန်**, သိမ်ꩻမဟ်ꩻဒုန် sim mahdun [sɛm mɔ̀h dùn] n.' bamboo end' မုဟ်ဒုန်။ ဝါးပင်အစွန်း။ a sīmā in Rangoon district. သီမန္ဒံပ္ဒံကိုခရိုင်လွှင်မွဲမ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ **သိမ်မဟ်ဗပုင်**, သိမ်ꩻမဟ်ꩻဝပုင် sim mah bapuñ [sɛm mɔ̀h bə̆ pɜŋ] n.'flame of the forest end' မုဟ်တ္ဆံဗပုင်။ ပေါက်ပင်အစွန်း။ a sīmā in Rangoon district. သီမန္ဒံပ္ဒံကိုခရိုင်လွှင်မွဲ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ **သိမ်မဟ်လွာ်**, သိမ်ꩻမဟ်လွာန် sim mah lwān [sɛm mɔ̀h lwàn] n. 'leterite end' မုဟ်တ္ဆံဝါန်။ ဂဝံကျောက်အစွန်း။ a sīmā in Syriam district, at Hmawwun on the H. chaung prob. S. of Kyauktan at the end of the Syriam leterite ridge. သီမန္ဒံပ္ဒံခရိုင်ဩြေင်မွဲမ၊ ပ္ဒံတ္ဆံဝါန်(မှော်ဝန်း၊ တ္ဆံဝါန်) လ္ဆျုပရင်ကြွင်တ္ဆံဝါန် (မှော်ဝန်းချောင်း) သမ္ဒုင်ကျာဥုင်တ္ဆံရောင်(ကျောက်တန်းမြို့)၊ မန္ဒံပ္ဒံတ္ဆုင်ကုန်တ္ဆံဝါန်ဥုင်ဩြေင်။ သံလျင်ဂဝံကျောက်တန်းအစွန်းထိပ်၊ ကျောက်တန်းမြို့တောင်ဘက်၊ မှော်ဝန်းချောင်းကမ်းပါးပေါ်ရှိ၊ သံလျင်ခရိုင်အတွင်းမှ သိမ်တစ်သိမ်။ **သိမ်မဟ်ꩻသြ့ံ**, သိမ်ꩻမဟ်ဩြေင် simmahsreñ [sɛm mɔ̀h sərɛaŋ] n.'Alstonia end' မုဟ်တ္ဆံဩြေင်။ ရေသရည်းပင်အစွန်း။ a sīmā in Sittang district at Muthin two miles NW.of Kawkadut. သီမန္ဒံပ္ဒံကိုခရိုင်သက်တိုင်မွဲမ၊ ပ္ဒံမုဟ်ထေန်၊ ခရာဥုံစိုတ်စာတိုင်၊ ပလိုတ်သွပ်ကျာ၊ ကွာန်ကံဂဒေါတ်။ စစ်တောင်းခရိုင်၊ ကော့ကဒွတ်ရွာအနောက်မြောက်ဘက်၊ နှစ်မိုင်ကွာမုတ်ထင်းရှိသိမ်တစ်သိမ်။ Cf. **ကꩻဟ်**, ကနတ် kanat [kə̆ nɔt], **ꩻင်**, ဇုင် juñ [jɜŋ]. [LM. **မဟ်**, မဟ် mah [mɔ̀h], **မုဟ်**, မုဟ် muh [mùh]. SM. **မုဟ်**, မုဟ် mùh [mùh].]

ꩻမာဟ်ꩻဒ္ဆာဝ်ံ, မောဟ်ဇ္ဆောဝ် mohjñow [mɔ̀h jɔŋɔ̀²] n. the point of blossom. မုဟ်ဇဝ်၊ တ္ဆုင်ဇဝ်။ အပွင့်အဖျား၊ အပွင့်အစွန်း။

မဟ်, မဒ် ma' [mɔ̌] adj. prefix of the verb. (ဝေါဟာအဆက်ဂတ) နကိုကြိယာ။ ကြိယာဒ္ဂရဆက်ဝေါဟာရ။ be, to be. မဒ္ဒ်ရ၊ မဒ္ဒ်တ်ရ။ ဖြစ်သည်၊ ဖြစ်လေသည်။

မဟ်ꩻကျွာဟ်, မဒ်ကွေ့ဘတ် ma'ktot [mɔ̌ kə̆ tɒt] v. soft hair on human body get up.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မက္ကောတ်တ်ရ၊ သော်ဇကုပ်ဟ်၊ ဇကုက္ကောတ်။ ကျက်သီးထလေသည်၊ ကျက်သီးမွေးညှင်းထလေသည်။

မဂ်ကုတ, မအ်ကုတ ma' ku ta [mɔ̆ kŭ tă] n. royal name of king of Thaton. king Manuhor. မကုတ၊ သို့ငမနူဟာဝ်။ မနူဟာမင်း။

မဂ်တတ်ယ့ဉ်, မအ်တတ်သုန်ရှိင် ma' tɔtsunraṅ [mɔ̆ tɔt sunrèaŋ] v. to cross over. မတတ်သရင်တ်၊ မတတ်သရှင်တ်။ ဖြတ်ကျော်သွားလေသည်။

မဂ်တာဝ်ဒၫာ်လးဟ်, မအ်တာဝ်ရာသ်လးဟ် ma'tāwrāslaḥh [mɔ̆ taw ras lèh] v. to free away, going to send for. မတ်ရးလး၊ မဗလးတ်။ လွှတ်ပစ်လေသည်။

မဂ်တုလ်ဂောက်ဆုံမ်ဇုယ်, မအ်တုလ်ဓောက်ဓုံမ်ဓူယ် ma' tul ḅok cum' ḅūy [mɔ̆ taŏl pok cum pui] v. come and take refugee, taking refuge, taking protection. မတွော်စွဲတ်။ ဝင်ရောက်ခိုလှုံလေသည်။

မဂ်တွှဟ်, မအ်တွေဟ် ma'tḅeh [mɔ̆ təpĕh] v. to insinuate. တွေဟ်။ စောင်းချိတ်ပြောလေသည်။ adj. using abusive language. မတွေဟ်။ စောင်းချိတ်ပြောသော။

မဂ်ဒၫ်, မအ်ဒသ် ma'das [mɔ̆ dɔ̀s] v. to be. မဒ်တ်။ ဖြစ်လေသည်။ adj. being. မဒ်။

မဂ်ဃာမ်, မအ်နောမ် ma' nom [mɔ̆ nɔ̀m] v. am, is, be, have. မနောမ်၊ မနုမ်၊ မ္ဒုံ၊ မန္ဒုံ၊ မန္ဒုံတ်။ ရှိသည်၊ ရှိလေသည်။ adj. having. မနုမ်၊ မ္ဒုံ၊ မန္ဒုံ။ ရှိသော။

မဂ်ပ္ဟာ်, မအ်ပ္ဍော်ရ် ma'p'or [mɔ̆ pɔor] v. to invite. မပ္ဍောဝ်တ်။ ဆွဲဆောင်မြှူဆွယ်လေသည်။ adj. sending. မပ္ဍောဝ်၊ တိုက်တွန်းသော။

မဂ်ပ္ဍိတ်ဥပါယ်, မအ်ပ္ဍိတ်ဥပါယ် ma'ptit 'upāy [mɔ̆ pŭ tet ŭ pai] v. to make stratagem. မပ္ဍိတ်တ်ဥပါ။ ဥပါယ်တံမျဉ်ထုတ်လေသည်။ adj. taking out trick. Taking out stratagem. မပ္ဍိတ်ဥပ္ဍါ။ ဥပါယ်တံမျဉ်ထုတ်သော။

မဂ်ပိပယာမ်ဒိ, မအ်ဝိပယာမ်ဓိ ma'pi pa yāmci [mɔ̆ pæ̆ pă yam cĭ] v. to be three times. မဓ့်ပိပယာံစိ။ သုံးယာံအချိန်ကျလေသည်။ adj. being three times. မဓ့်ပိပယာံ။ သုံးယာံအချိန်ကျသော။

မဂ်ပုဒ်ကျာက်ထွာက်, မအ်ပုန်ကျာက်တ္ဝောအ် ma'pūs kyāktmo' [mɔ̆ put kyaik təmŏ] v. to grave stone image, to carve stone image. မပုတ်ကျာ်တ့ံ။ ကျောက်ဆင်းတုထုသည်။ adj. မပုတ်ကျာ်တ့ံ။ ကျောက်ဆင်းတုထုသော။

မဂ်ပြယ်ဃာ်, မအ်ပြေယ်နောရ် ma'preynor [mɔ̆ preɑ nò²r] v. be excellent than, be precious than, be noble than. မပြဲန္။ သာ၍မြတ်လေသည်။ adj. excellent than, precious than, noble than. မပြဲန္။ သာ၍မြတ်သော။

www.monlibrary.com

မက်ဂမ္ဘာ်, မအ်ဒ္ဍောရ် ma'ph 'or [mɔ̆ phəor] v. မဒ္ဍောဝ်။ see. ရံင်။ ရှု။ **မက်ဂမ္ဘာ်**, မအ်ဒ္ဍောရ် ma'p'or [mɔ̆ pəor].

မက်ဟင်ကုလ်, မအ်မန်ကုလ် ma'phankul [mɔ̆ phɔn kɑʊ̆l] v. to make arrangement. မဖန်ကို။ စီစဉ်ပေးသည်။ adj. arranging and giving. မဖန်ကို။ စီစဉ်ပေးသော။

မက်ဗြမ်ဝက်, မအ်ဗြသ်ဝအ် ma'braswa' [mɔ̆ brɔs wɔ̆] v. say like this. မဗြွဲ့။ မဗြွရ်ဝွဲ့။ ဤသို့ဆိုသည်မှာ။ adj. saying this. မဗြွဲ့။ ဤသို့ဆိုသော။

မက်ဗြက်တိတ်ယက်, မအ်ဗြအ်တိတ်ယအ် ma'brua'titya'[mɔ̆ brŭă tet yɔ̆] v. the sound come out yes. မဗြွတိတ်ယ(ယွံ)။ ဟုတ်ကဲ့ဟုအသံမြည်ထွက်လေသည်။ adj. making out the sound yes. မဗြွတိတ်ယ(ယွံ)။ ဟုတ်ကဲ့အသံမြည်ထွက်သော။

မက်ယုက်, မအ်ယုက် ma'yuk [mɔ̆ yɜ̀k] v. to carry on. မယိုက်တ်။ ချီလိုက်လေသည်။ adj. carrying. မယိုက်။ ချီသော၊ သယ်ဆောင်သော။

မက်ရင်ပ္တွာင်မုက်, မအ်ရင်ပ္တောင်မုက် ma' ran'pton'muk [mɔ̆ rɛ̀aŋ pətoŋ mɜ̀k] v. to line up and show the face. မရောင်ပ္တိုန်မုက်။ မျက်နှာစုံညီစီတန်းပြသည်။adj.arranging up the face. မရောင်ပ္တိုန်မုက်။ မျက်နှာစုံညီတန်းစီပြသော။

မက်လာင်ရုမ်ဗာင်, မအ်လာင်ရုမ်ဝာင် ma'lāñ rum bāñ [mɔ̆ làiŋ rùm bàiŋ] v. to have lave and help. မလာင်ရီဗင်ကို၊ မရီဗင်လာင်။ ဝိုင်းဝန်းလျှော်ဖွပ်ပေးလေသည်။ adj. laving and helping. မရီဗင်လာင်။ ဝိုင်ဝန်းလျှော်ဖွပ်ပေးသော။

မက်မက်ရူ်ရက်ကွာဝ်, မအ်သအ်စုရ်နအ်ကွောဝ် ma' sa' cūr na' kmow [mɔ̆ sɔ̆ cur nɔ̆ kəmo] v. to write and make many duplicates. မသချူကွဝ်တ်။ ကူးရေးပွားများလေသည်။ adj. increasing writing. မသချူကွဝ်။ ကူးရေးပွားများသော။

မက်မိက်ဘာ်, မအ်သိအ်စာရ် ma'sia'cār [mɔ̆ siɔ̆ car] v. to consider. မသွာ၊ မဗွာ။ ဆင်ခြင်စဉ်းစားသည်။ adj. pondering, considering. မသွာ၊ မဗွာ။ ဆင်ခြင်သော၊ ဆင်ခြင်စဉ်းစားသော။

မက်ဟိမုသုခနီဝမ်, မအ်ဟိမုသုခနိုဝသ် ma' hi mu sukhaniwas [mɔ̆ hæ̆ mŭ saʊ̆ khă nĭ wɔs] v. name Sukhaniwas. မဟိမုသုခနိုဝတ်၊ မဣမုသုခနိုဝတ်၊ မယွသုခနိုဝတ်။ သုခနိုဝတ်အမည်။ adj. naming Sukhaniwat. မယွသုခနိုဝတ်။ သုခနိုဝတ်အမည်တွင်သော။

ဂမာက်, မောအ် mo'[mɔ̆] n. (in questions) what. ဂလာန်သွာန်) မှ၊ မှဂ်၊ မုရော။ ဘာ၊

www.monlibrary.com

ဘာလဲ၊ အဘယ်မည်သောအရာ။။ see. ရံင်။ ရှ။ **မု, မု** mu [mŭ].

မွန်ဧရမ, မွန်ဒုန်မ် mkan ḍaṁ [məkɔn ɗɔm], **မကန်ဧရမ်, မကန်ဒုန်မ်** ma kan ḍaṁ [mɛ̆ kɔn ɗɔm] v. which he build. ညးမကန်ဒုံ၊ ညးမခွဲ။ သူဆောက်လုပ်သည်၊ သူတည်ဆောက်သည်။ (၂) write thesis, book. ခွဲပြကိုဟ်။ ကျမ်းပြုသည်။

မ္ဂုဟ်, မ္ဂူဟ် mgūh [məgùh] v. to be stiff. မွိုဟ်၊ မွိုဟ်ကြံင်၊ မွိုဟ်ခိုင်။ မာသည်၊ ခိုင်မာသည်၊ ခိုင်ခံ့သည်၊ ခိုင်မာတောင့်တင်းသည်။ (၂) rigid. တမုံက်ဟွံဂွံ။ ကွေးညွတ်၍မရ။ Der.**မိ်ဂုဟ်, မိ်ရ်ဂုဟ်** mirguḥ [məgùh] n. inflexiibility. ဒဒှ်သွက်ဂွံတမုံက်စိုတ်ပွပ်ဟွံလေဲ၊ ဒဒှ်သွက်ဂွံပလေဝ်ပလေတ်ပြိုင်သွဲထေဝံဟွံလေဲ၊ ဒဒှ်သွက်ဂွံပတောင်ဖျံဟွံလေဲ။ ကွေးညွတ်ရန်မလွယ်ကူခြင်း၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန်မလွယ်ကူခြင်း။ အလျှော့အတင်းပြုလုပ်ရန်မလွယ်ကူခြင်း။ [LM. **မဇ်ငါဟ်, မဇ်ငေါဟ်** ma ñoh [mɛ̆ ŋɔ̀h], **မဇိုဟ်, မဇုံဟ်** ma ñuih [mɛ̆ ŋɔ̀h], **မ္ဍိုဟ်, မ္ဍုံဟ်** mñuih [məŋɔ̀h].SM. **ပဇိုဟ်, ပဇုံဟ်** pəŋɔ̀h [pă̆ ŋɔ̀h] v. to be robust. ကြံင်မွိုဟ်၊ ဒုတ်ဇွော်၊ ဗိုန်ဗတ်ခိုင်ကျိုက်။ သန်မာသည်၊ ထွားကြိုင်းသည်၊ တောင့်တင်းခိုင်ခံ့သည်။ (၂) to be stout. ခိုင်ဒုတ်၊ ဗိုန်ဗတ်။ တောင့်တင်းသည်၊ ခိုင်ခံ့သည်။ (၃) to be hard. မွိုဟ်ကြံင်၊ မွိုဟ်ခိုင်၊ မွိုဟ်တောင်၊ ခိုင်ကျိုက်၊ ဝါတ်ဂါတ်။ ခိုင်မာသည်၊ မာကြောသည်၊ မြဲမြံသည်၊ ခက်ခဲသည်။ (၄) to be stiff. မွိုဟ်၊ မွိုဟ်ကြံင်၊ မွိုဟ်ခိုင်။ မာသည်၊ ခိုင်မာသည်၊ ခိုင်ခံ့သည်၊ ခိုင်မာတောင့်တင်းသည်။] Cf, **မဇ်ငါဟ်, မဇ်ငေါဟ်** ma ñoh [mɛ̆ ŋɔ̀h], **မ္ဍိုဟ်, မ္ဍုံဟ်** mñuih [məŋɔ̀h] adj. stiff. မမွိုဟ်၊ မမွိုဟ်ကြံင်၊ မမွိုဟ်ခိုင်။ မာသော၊ ခိုင်မာသော၊ ခိုင်ခံ့သော၊ ခိုင်မာတောင့်တင်းသော။

မ္ဗူဟ်, မ္ဗူဟ် mñaḥh [məɲɛ̀h] n. Person. မွိုဟ်၊ ပူဂိုး။ လူ၊ ပုဂ္ဂိုလ်။ (၂) human being. သတ်မွိုဟ်၊ ကောန်မွိုဟ်။ လူသတ္တဝါ၊ လူသား။။ (၃) man. မွိုဟ်ဇွော်၊ မွိုဟ်တြံ၊ ကောန်ဂကူမွိုဟ်။ လူကြီး၊ ယောကျ်ား၊ လူသားမျိုးနွယ်။ (၄) one [who]. ညးမွဲမွဲ။ လူတစ်ဦးတစ်ဦး။ Cf. **မ္ဂုဟ်, မနုသ်** manuṣ [mənùs], **မာ္ဂုမ်, မာနုသ်** mānus [mɛ̀ə nùs]. [**ဍ္ဍးဟ်, ညဍ္ဍးဟ်** ñaḥ [ɲɛ̀h], **မဍ္ဍးဟ်, မညဍ္ဍးဟ်** mañaḥ [mɛ̆ ɲɛ̀h].].

မ္ဒဉ်, မ္ဒစ် mḍac [məɗɔc] v. to be angry. ပ္ဒတ်၊ ပ္ဒေါတ်၊ ထေဲ၊ ထေဲပ္ဒတ်၊ ထေဲပ္ဒေါတ်၊ ဒက်လဝ်စိုတ်။ မျက်မာန်ရှသည်၊ စိတ်ဆိုးသည်၊ စိတ်ခုသည်၊ အမျက်ထားသည်။ **မဒတ်, မနုတ်** manat [mɛ̆ nɔ̀t] v. (MM.) H.L. [LM. **မဏတ်, မဏောတ်** maṇat [mɛ̆ nɔ̀t], **မဒတ်, မနုတ်** ma nat [mɛ̆ nɔ̀t], **ပဒတ်, ပနုတ်** pa nat [pă̆ nɔ̀t], **ပ္နတ်, ပ္နုတ်** pnat [pənɔ̀t]. SM. **ပဎာတ်, ပနောတ်** pənot [pă̆ nɔ̀t].

www.monlibrary.com

မ္နိက်, မ္နိက် mnik [mənòik] n. ruby. မ္နိက်။ ပတ္တမြား။ see. ရံင်။ ရှ။ **မးိက်**, မနိုက် manik [mɛ̆ nòik].

လ္မာ်, မ္နောရ် mnor [mənò^{2}r] n. time after. အခိင်ဗွဲကြ်။ နောက်ပိုင်းအချိန်။ (၂) subsequent or future time. အခါကာလမက္ဂုင်ဗွဲကြ်တေံ၊ ကြက်အခိင်မက္ဂုင်။ နောင်လာလွဲ့သောအချိန်။

လ္မာဝ်, မ္နောဝ် mnow [mənò^{2}] prep. among, among of. အကြာဂ့်၊ အပွဲ့အကြာဂ့်၊ အပွဲ့ဂ့်။။ အကြားဒ္ဍ၊ အကြားတွင်၊ အနက်ဒ္ဍ၊ အနက်တွင်။

လ္ပာ်, ပ္နောရ် pnor [pənor] prep. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ပ္နဝ်**, ပ္နဝ် pnaw [pənɔ], **လ္ပာဝ်**, ပ္နောဝ် pnow [pəno], SM. **လ္ပာဝ်**, ပ္နောဝ် pəno [pəno] prep. among, among of. အကြာဂ့်၊ အပွဲ့အကြာဂ့်၊ အပွဲ့ဂ့်။ အကြားဒ္ဍ၊ အကြားတွင်၊ အနက်ဒ္ဍ၊ အနက်တွင်။ among, among of. အကြာဂ့်၊ အပွဲ့အကြာဂ့်၊ အပွဲ့ဂ့်။ အကြားဒ္ဍ၊ အကြားတွင်၊ အနက်ဒ္ဍ၊ အနက် တွင်။ **လာ်**, နောရ် nor [nò^{2}r] prep. from. နှ၊ နှဂ့်။ က၊ မှ။(၂) after. လက်ကရံဂ့်၊ ကာလတဲ့ဂ့်။ နောက်ဒ္ဍ၊ အပြီးဒ္ဍ။ (၃) as. ညံင်ရ်။ ကဲ့သို့။ **ပ္လေ်**, ပ္နေယ် pḍey [pəɗea] prep. inside. အပွဲ့အပွဲ့။ အတွင်းဘက်ဒ္ဍ။ **ဍေ်**, ဍေယ် ḍey [ɗea] prep. in. ပွဲ့၊ အပွဲ့၊ အပွဲ့ဂ့်။ ဒ္ဍ၊ မှာ၊ တွင်၊ ဝယ်။] MM. ,OM. **လာ်**, နောရ် nor [nò^{2}r]. **လ္ပာ်**, ပ္နောရ် pnor [pənor]. in the place of . **ဗလာ်**, ဗနောရ် banor [bɛ̆ nor].Cf. **ဗအဟ်**, ဗနုဟ် banah [bɛ̆ nɔ̀h]< **မိ ါးိ**, မိရ်နုသ် mirnas [mĭr nɔ̀s]. SM. **လ္ပာဝ်**, ပ္နောဝ် pnow [pə no].

လ္မာဝ်, မ္နောဝ် mnow [mənò^{2}] prep. among, among of. အကြာဂ့်၊ အပွဲ့အကြာဂ့်၊ အပွဲ့ဂ့်။ အကြားဒ္ဍ၊ အကြားတွင်၊ အနက်ဒ္ဍ၊ အနက်တွင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **လ္မာ်**, မ္နောရ် mnor [mə nò^{2}r].

လ္မာဝ်ဆိ, မ္နောဝ်စိ mnow ci [mənò^{2} cĭ] prep. on account of that, having had. မနောဝ်စိ၊ မနူစိ၊ မနူဏံစိ၊ မနံ့စိ။ ထိုအတွက်ကြောင့်။

မ္နိဟ်, မ္နိဟ် mnih [mənèh] n. human being. မ္နိဟ်၊ ကောန်မ္နိဟ်။ လူ၊ လူသား။ see. ရံင်။ ရှ။ **မးုိသ်**, မနုသ် manus [mɛ̆ nùs].

မ္နိဟ်သလောက်, မ္နိဟ်သလောက် mnih salok [mənèh sə̆ lok] n. the world of men. ဇန်၊ မဟာဇန်၊ မ္နိဟ်ဂမ္ဗိုင်၊ မ္နိဟ်သလိုက်၊ လောကမ္နိဟ်။ လူထု၊ လူအစုအဝေး၊ လူအများ၊ လူ့လောက။ see. ရံင်။ ရှ။ **မးုသ်သလောက်**, မနုသ်သလောက် manussalok [mɛ̆ nùs

www.monlibrary.com

sɑ̆ lòk].

မ့, မ့ꣳ mba [məbɛ̆̀] n. father. ဖ၊ မအံက်၊ အပါ၊ တ။ ဖခင်၊ အဖေ၊ ခမည်းတော်။ see. ရံင်။ ရှ။ ʊ, ɔ ˈba [bɛ̆̀].

မ့, မ့ၣ mba [məbɛ̆̀] n. (MM.) **မ့နိုးမ့ဧယ်,,** မ့ခိုန်မ့ဧယ် mba duin mba jay [məbɛ̆̀ dɜ̀n mebɛ̆̀ jòɑ[1]] n.a village in Dala district. ကွာန်မွဲမန့်ပွဲကိုခရိုင်ဒလ။ ဒလခရိုင်ရိကျေးရွာတစ်ရွာ။ (P. **ပဒိပ္ပဇေယျ,** ပဒိပ္ပဇေယျ pa dip pa je yya [pɑ̆ dèp pɑ̆ jè yyɑ̆].) **ကျာက်မ့တလေယ်,** ကျောက်မ့တလေယ် kyāk mba ta ley [kyɑik məbɛ̆̀ tɑ̆ leɑ] n. a pagoda. စေတီမွဲဇကူ။ စေတီတော်တစ်ဆူ။ **မိမ်ဂြယ်မ့ပူ,** သိမ်ဂြိယ်မ့ပူ sim jray mbapū [sɛm jròɑ[1] məbɛ̆̀ pɑo[1]] n. ib. **မိမ်တြိတ်မ့သမ်,** သိမ်တြိတ်မ့သမ် sim trimbasaṁ [sɛm trɛt məbɛ̆̀ sɔm] n. ib. **မိမ်မ့ဘတ်,** သိမ်မ့အဝတ် sim mba ˈabat [sɛm məbɛ̆̀ ɑ̆ bɔ̀t] n. a sīmā in Candapūrī district. သိမန့်ပွဲခရိုင်စန္ဒပူရီမွဲမ။ စန္ဒပူရီခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။**မိမ်မ့ဘ,** သိမ်မ့ခ် simmbacau [sɛm məbɛ̆̀ cɑo[3]] n. ib. **မိမ်မ့ဂၢ,** သိမ်မ့ညာ sim mba ñā [sɛm məbɛ̆̀ ɲɛ̀ɑ] n. ib. **မိမ်မ့ဂိုင်,** သိမ်မ့ညိုင် sim mba ñåṅ [sɛm məbɛ̆̀ ɲòiŋ] n. ib. **မိမ်မ့နိုင်,** သိမ်မ့ခိုင် sim mba duiṅ [sɛm məbɛ̆̀ dɛ̀ŋ] n. a sīmā in Dala district, to be located at Madaing near Twante. သိမန့်ပွဲခရိုင်ဒလမွဲမ၊ မတန်တ်ပွဲကွာန်မွေ့ဒိုင်တရပ်ကွာန်ဒို့။ တွံတေးမြို့ အနီးမိုဲ့ဒိုင်ရွာရှိ၊ ဒလခရိုင်မှသိမ်တစ်သိမ်။ **မိမ်မ့ဂျောင်,** သိမ်မ့ခြောင် sim mba dyoṅ [sɛm mə bɛ̆̀ dyòŋ] n. a sīmā in Syriam district. ib. သိမန့်ပွဲခရိုင်သြေင်မွဲမ။ သံလျင်ခရိုင်သိမ်တစ်သိမ်။ **မိမ်မ့ဗတ်,** သိမ်မ့ဝတ် simmbabat [sɛm məbɛ̆̀ bɔ̀t] n. a sīmā. ib. **မိမ်မ့ဗုဒ္ဓဝါ,** သိမ်မ့ဗုဒ္ဓဝါ sim mba buddhawā [sɛm məbɛ̆̀ bùt dhɛ̆̀ wèɑ] n. a sīmā in Damkāk district. ib. သိမန့်ပွဲကိုခရိုင်ဒံကာ်မွဲမ။ ဒမ်ကိုက်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ **မိမ်မ့ဗိုယ်ထော်,** သိမ်မ့ဗိုယ်ထော်ဝ် simmbambuiythāw [sɛm məbɛ̆̀ məbòi thɑw] n. a sīmā in Candapūri district. သိမန့်ပွဲခရိုင်စန္ဒပူရီမွဲမ။ စန္ဒပူရီခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ **မိမ်မ့ယဗု,** သိမ်မ့ယဗု sim mba yabu [sim məbɛ̆̀ yɛ̆̀ bɯ̆] n. a sīmā in Bhimapūra district. သိမန့်ပွဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲမ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ **မိမ်မ့လ,** သိမ်မ့လေ sim mba lau [sɛm məbɛ̆̀ lèɑ[1]] n.a sīmā in Candapūri district, prob.at Malawgyaung 6 miles NW.of Kyaikto. ib. သိမန့်ပွဲခရိုင်စန္ဒပူရီမွဲမ၊ ဒ်မာန်ဂ်ိပွဲကိုဂရော်မလင်၊ ဇမွေဝဲခိုတ်ကြတိုင်၊ ပလိုတ်သွင်ကျာဆုင်ကျာ်ထင်။

www.monlibrary.com

စန္ဒပူရီခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်၊ ဖြစ်နိုင်သည်က၊ မလောချောင်၊ ကျိုက်ထိုမြို့အနောက်မြောက်အရပ်၊ ခြောက်မိုင်လောက်အကွာတွင်ရှိသည်။ **ꩴꩣꩬꩻꩭꩮꩬ်**, သိမ်မဉ္ဇလ်ဝန် simmbalau bān [sɛm məbɛ̃ lɛ̀a[1] bàn] n.id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩴꩣꩬꩻꩭꩬ်**, သိမ်မဉ္ဇလိုတ် sim mba luit [sɛm məbɛ̃ là̰t] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩴꩣꩬꩻꩭ**, သိမ်မဉ္ဇသ sim mbasa [sɛm məbɛ̃ sa̰] n. a sīmā. သီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။ **ꩴꩣꩬꩻꩭꩫ်**, သိမ်မဉ္ဇသမိုင် simmbasa miṅ [sɛm məbɛ̃ sa̰ moiŋ] n. a sīmā in Syriam district. သီမန္ဒွံပွဲခရိုင်ဩြင် မွဲမ။ သံလျင်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ **ꩴꩣꩬꩻꩭꩫꩭ်**, သိမ်မဉ္ဇသေမ် simmbasem [sim məbɛ̃ sim] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩴꩣꩬꩻꩭꩫꩭꩻ**, သိမ်မဉ္ဇသြမ္ဘ simmbasramba [sɛm məbɛ̃ səɹɔm bɛ̃] n. a sīmā. သိမ်မွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။ Cf. **ꩻꩣꩮ်**, ဝေဘ် 'bo' [bʊ̀]= ꩴꩣ, ꩴ mba [məbɛ̃].

ꩻꩣꩬ်, ꩴꩣꩬ် mboṅ [məbòŋ] n. (1455) **ꩡꩮ်ꩻꩣꩬ်**, တ္ကာ်မွောင် tko˙mboṅ [təkɤ̀ məbòŋ]n. a tract prob. surrounding Kyaikmaraw,11 miles SE.of Moulmein. ဒေသမဒ္ဒ်မာန်မန္ဒွံပွဲပွိုကျာ်မြဟ်၊ ဗုံက်သမ္ဘုင်ကျာဥုင်မတ်လမ္ဘီ့၊ ခရာဓိတ် ၁၁၊တိုင်။ ဖြစ်နိုင်ချေက၊ ကျိုက်မရောဒေသတဝိုက်ရှိဒေသတစ်ခု၊ မော်လမြိုင်မြို့၏အရှေ့တောင်ဘက် ၁၁၊ မိုင်အကွာအရပ်။

ꩴꩣꩬꩻꩭꩮꩬ်, ꩴꩣꩬꩻꩭꩮꩬ် mbuiṅ [məbɛ̀ŋ] n. (MM.) **ꩴꩣꩬꩻꩭꩮꩬ်ꩻꩭꩫꩻ**, သိမ်မွိုင်အညီ sim mbuiṅ˙a ñī [sɛm məbɛ̀ŋ ɑ̰ ɲĭ] n.a sīmā in Syriam district. သီမန္ဒွံပွဲခရိုင်ဩြင်မွဲမ။ သံလျင်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ꩴꩣꩬꩻꩭꩮꩬ်ꩴꩫꩮ်, ꩴꩣꩬꩻꩭꩮꩬ်မိတ် mbuiṅ mit [məbɛ̀ŋ mɛ̀t] n. (1557. **ꩻꩣꩬ်ꩴꩣꩬ်ꩴꩣꩮ်**, ဒျင်မဝ်မုက် ʤuṅ maw muk [ʤɜŋ mɔ̀ mɜ̀k] n. Momeik or Mong Mit, a principality in the north-western Shan States. မဝ်မုက်၊ (ဒေသကောန်သွိင်မသွော်စလဝ်အပိုင်)၊ ပဒေသရး။ မန္ဒွံပွဲဒေသ၊ သကုတ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာ တွိုရးသေံ၊ မံင်မိတ်။ မိုးမိတ်၊ ရှမ်းပြည်နယ်အနောက်မြောက်ဘက်ရှိ၊ မင်းသားအပိုင်စားရသော၊ ပဒေသရာဇ်ပိုင်မြို့(မိုးမိတ်)။ Syn. **ꩴꩣꩬꩻꩭꩮꩬ်ꩫꩮ်ꩴꩫꩮ်**, ꩴꩣꩬꩻꩭꩮꩬ်ဝ်မိတ် mbuiwmit [məbɒ mɛ̀t]. [Shan. **ꩫꩣ်ꩴꩫꩮ်**, မဝ်မိတ် mawmit [mɔ̀ mɛ̀t].]

ꩴꩣꩬ်, ꩴꩣꩬ် mbay [məbòa[1]] n. elder-sister. Cf. **ꩻꩣꩬ်ꩴꩭ**, ကုံမ်စီ kumci [kum cǐ], **ꩻꩣꩮ**, ကော ko [kao[2]]. [LM.; SM. **ꩴꩣ**, ꩴꩣ bòa [bòa[1]].]

ꩴꩣꩬꩮꩬ်, ꩴꩣꩬꩮꩬ် mbāy [məbà̰i] v. to be negligent. သာသွံ၊ သွသာသွံ။ ပေါ့ဆသည်၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပေါ့ပေါ့ဆဆ ပြုလုပ်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဗာယ်**, ဝေယ် bāy [bài].

မြိုယ်, မွိုယ် mbuiy [məbòi] n. female onomastic prefix. see. ရုံင်။ ရှ။ **ဗွာယ်**, မွောယ် ˈbɔoy [bɔ̀ɑ²].

မြိုဝ်ဂံင်, မွိုဝ်ဂံင် mbuiw gåñ [məbɜ̀ gɔ̀ŋ] n. (1557. **ဧၚ်မြိုဝ်ဂံင်**, ၚင်မွိုဝ်ဂံင် ɗuñ mbuiw gåñ [ɗɜŋ məbɜ̀ gɔ̀ŋ].) n. Mogaung, a Shan principality in the upper Irrawaddy basin. ဥုင်မဝ်ဂံင်၊ ပဒေသရးသေံမွဲ၊ မန္ဒံပွဲခရိုက်ဒကုတ်ကွီစိင်ဖာလ္လူ။ မိုးကောင်းမြို့၊ ရှမ်းပဒေသရာဇ်မြို့တမြို့၊ အထက်ဧရာတီမြစ်ဝှမ်းတွင်ရှိသည်။ [LM. **မြိုဝ်ဂံင်**, မွိုဝ်ဂံင် mbuiw gåñ [məbɜ̀ gɔ̀ŋ] n. Mogaung. မဝ်ဂံင်။ မိုးကောင်း။]

မြိုဝ်ဍင်, မွိုဝ်ညင် mbuiw ñañ [məbɜ̀ ɲɛŋ] n. (1557. **ဧၚ်မြိုဝ်ဍင်**, ၚင်မွိုဝ်ညင် ɗuñ mbuiwñañ [ɗɜŋ məbɜ̀ ɲɛŋ].) n. Mohnyin, a Shan dependency SW. of the foregoing. ဥုင်မဝ်ညေန်၊ ရးအသွင်သွေ်ကတဲသမ္ဗုင်ကျာပလိုတ်သေံ၊ မခွံက်ထွးလဝ်တဲ့ ကွုင်တေံ။ အထက်ပါဖော်ပြပြီးခဲ့သော၊ အနောက်တောင်အရပ်ရှိရှမ်းလက်အောက်ခံမိုးညင်းမြို့။ [LM. **မြိုဝ်ဍင်**, မွိုဝ်ညင် mbuiwñañ [məbɜ̀ ɲɛŋ], **မြိုဝ်ဍဲင်**, မွိုဝ်ညဲင် mbuiw ñåñ [məbɜ̀ ɲɔ̀ŋ]. B. **မိုးဍင်း**, မိုးညင်း muiː ñhañː [mɔ hɲin] n.]

မြိုဝ်မိတ်, မွိုဝ်မိတ် mbuiwmit [məbɜ̀ mèt] n. (1557. **မြိုဝ်မိတ်**, မွိုဝ်မိတ် mbuiwmit [məbɜ̀ mèt], or **မြိုဝ်မိက်**, မွိုဝ်မိက် mbuiw meik [məbɜ̀ moik].) see. ရုံင်။ ရှ။ **မြိုဝ်မိတ်**, မွိုင်မိတ် mbuiñ mit [məbɛ̀ŋ mèt].[LM. **မိုဝ်မိတ်**, မိုဝ်မိတ် muiw mit [mɜ̀ mèt], **မြိုဝ်မိတ်**, မွိုင်မိတ် mbuiñmit [məbɛ̀ŋ mèt]. B. **မိုးမိတ်**, မိုးမိတ် muiː mit [mɔ mèt],]

ဗွာက်, မွောအ် mboˑ [məbɔ̆ˀ] n. mother. မိ၊ ဣတ၊ ယဝဲ။ မိခင်၊ အမိ၊ အမေ၊ မွေးသမိခင်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဗောက်**, ဗောအ် ˈboˑ [bɔ̆ˀ]= **မ္ဗ**, **မ္ဗ** mba [məbɛ̆ˀ].

မ္ဗွက်, မ္ဗံက် mmåk [məmɔ̀k] n. day of moon's waxing period. တ္ရဲဖာဂိတုမံက်။ လ္ဆန်းရက်ပိုင်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ **မိရ်မောက်**, မိရ်မောက် mirmok [mir mɔ̀k].

ဗ္မောာ်ဒ္ဍး, မ္ဗောရ်ဒ္ဍး mmor ɗñahˌ [məmɔ̀²r dəŋɛ̀h] v the fragrant of become famous, redolent. မမောဝ်ဒ္ဍဟ်(မြဟ်)။ ကျော်စောသတင်းမွှေးသည်၊ မွှေးထုံသင်းသည်။

ဂျက်ငဒ်, မျက်ဧနှ် myek cen [myeɑk cin] n. (MM.) eye-slave. ဂဥ်ညန်မတ်၊ ဂဥ်ဥုဉ်စုတ်မတ်။ မျက်စဉ်းဆေး။ Cf. **ကိုင်ဥယ်မတ်**, ကိန်ဥယ်မတ် kin ˈūy mat [kɛn ui mɔ̀t].[LM. **မက်ငဒ်**, မက်ဧနှ် mak cen [mɛk cin].B. **မျက်ဍဉ်ː**, မျက်ဧဉ်ː

www.monlibrary.com

myak cañ: [myet cin].]

မျုံကျမ်, မျုန်ကျမ် myun klam [məyun klɔm] n. five hundred. မသုန်ကွံ။ ငါးရာ။

မျိယ်ဘဂိုပြာယ်, မျိယ်အာဘိပြာယ် myiy ʿabhi prāy [məyʾiy ă bhiʾ prai] v. to accept the order, to take the purpose of order. ယုံဒုင်ပိုက်ဆန္ဒ(ပိုက်အသံ)။ အမိန့်အာဏာဆန္ဒကိုဦးခိုက်သည်၊ အမိန့်ဆန္ဒအတိုင်းဆောင်ရွက်သည်။

မျိုလ်, မျိုလ် myil [myil] v. to issue. ပို့တ်၊ ပရးပို့တ်။ ထုတ်သည်၊ ထုတ်ဝေသည်။ (၂) promulgate. လလောင်တြးပို့တ်နကိုဗဗွဲဝ၀်၊ တြးပို့တ်ညံင်ရ်ညးဂမ့ိုင်သွေဂံတီ။ တရားဝင်ကြေညာသည်၊ အများသိရန်ထုတ်ပြန်ကြေညာသည်။(၃) to assent.ယုံ၊ ယုံဒုင်ကေတ်၊ ဒွေတ်ဗက်။ ဆောင်ရွက်သည်။(2) adj. accepting. မယုံ၊ မယုံဒုင်။ ဆောင်ရွက်သော။

မြ, **မြ** mra [mrɛ̃] n. (MM.) dah. ဗရ။ ဓား။ (၂) matchet. မြသွင်သွက်သွေဂံလုပ်ပေါ်ပြိုင်ဖြိုက်။ ယှဉ်ပြိုင်ထိုးခုတ်ရန်ဓား။ **မြတရာယ်**, မြတရာယ် mra ta rāy [mrɛ̃ tă rai] n. a knife with a broad blade and curved point. မြပ္ဘာဒုတ်ဒုတ်တွင်တွံက်သွက်သွေဂံစံက်သီဗောပ်။ သဲဗွတ်ပေါက်ရန် ပြုလုပ်ထားသော အပြားကြီးအဖျားကောက်ဓား။ [LM.; SM. ဗၢ, ဝရ pərɛ̃ [bɛ̃ rɛ̃].]

မြမောက်, မြမောက် mra mok [mrɛ̃ mòk] n. east. ဗွံက်၊ ဒိုဟ်ဗွံက်။ အဒ္ဒေ့၊ အဒ္ဒေ့အရပ်။ (၂) day of moon's waxing period. တွဲလွဉ်ဖာဂိတုမံက်။ လ္ဆန်းရက်ပိုင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိရ်မောက်**, မိရ်မောက် mirmok [mir mòk].

မြမံက်, မြမံက် mra måk [mrɛ̃ mòk] n. day of moon's waxing period. တွဲလွဉ်ဖာဂိတုမံက်။ လ္ဆန်းရက်ပိုင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိင်မောက်**, မိရ်မောက် mir mok [mir mòk].

မြမာ်, မြမရ် mra mar [mrɛ̃ mɔ̀r] n. fragrance. ဒဒှ်မမောဝ်၊ သ္ဃုမမောဝ်။ မွေးကြိုင်ခြင်း၊ မွေးကြိုင်သည့်အနံ့။ (၂) perfume. ဥာ်မြမောဝ်၊ သ္ဃုမြမောဝ်။ ရေမွေးနံ့သာ၊ မွေးကြိုင်သောရနံ့၊ ရနံ့ခြင်၊ ရနံ့မွေး။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိ မြာ်**, မိရ်မရ် mirmar [mir mɔ̀r].

မြမာ်, မြမရ် mra mar [mrɛ̃ mɔ̀r], **မြမဝ်**, မြမဝ် mra maw [mrɛ̃ mɔ̀] n. advancement. ဒဒှ်မသ္ဂိုတောတက်၊ ပွမတောတက်။ တိုးတက်စေခြင်း၊ တိုးတက်မှု။ see. ရံင်။ ရှ။ **မ မြာ်**, မရ်မရ် marmar [mɔ̀r mɔ̀r].

မြဟာ်, မြမောရ် mra mor [mrɛ̃ mɔ̀^{2}r] n. advancement. ဒဒှ်မသ္ဂိုတောတက်၊ ပွမတောတက်။ တိုးတက်စေခြင်း၊ တိုးတက်မှု။ see. ရံင်။ ရှ။ **မ မြာ်**, မရ်မရ် marmar [mɔ̀r mɔ̀r].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မြာ, မြာ mrā [mrèɑ] n. (MM.) **သိမ်မင်မြာ**, သိမ်မင်မြာ sim maṅ mrā [sɛm mèɑŋ mrèɑ] n. a sīmā. သီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။ v. fresh. မြဟ်မြာ။ လန်းဆန်းသည်။

မြို, မြိ mri [mrĭ] prep. without result or effect. ဟွံမွဲကိုသွဟ်၊ ဟွံမွဲကိုဖိုဂုန်။ ရလဝ်မရှိအဖြေမရှိဘဲ၊ အကျိုးကျေးဇူးဂုဏ်ကျေးဇူးမရှိဘဲ။ **မြိထ္ဍိ**, မြိထ္ဍိ mri thḍi [mrĭ thəḍĭ]. prep. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

မြိကသိရသ်, မြိကသိရသ် mri ga si ras [mrĭ gɛ̆ sæ̆ rɔ̀s] n. Ninth year of twelve-year circle. စက်သွဝံစ်စဿွဝံမွဲလန် မဂေတ်ဒွံင်ဂ်မဒှံသွဝံအလန်ဒွိတ်။ ဆယ့်နှစ်နှစ်တစ်ကြိမ်လည်ပတ်နေသောနှစ်၏၊ ကိုးကြိမ်မြောက်နှစ်။ Cf. **မဂ္ဂသူရ်သမ်ဝတ္သရ်**, မဂ္ဂသူရ်သမ်ဝတ္သရ် mag gasūrsamwatṣar [mèɑk gɛ̆ sùr sɑm wɔ̀t chɔr].[Skt. **မြဂၡီရသ်**, မြဂသီရသ် mṛgaśiras [mrɛ̆ gɛ̆ shæ rɔ̀s] n. သွဝံမြိကသိရ။ မြိကသိရနှစ်။]

ငမြတြိသိတ်, မြေတြေစိတ် mretricit [mrè træ̆ cɛt] n.lovely mind, mind of kindness. မေတ္တာစိုတ်၊ စိုတ်မေတ္တာ။ မေတ္တာစိတ်။

မြိက်, မြိက် mrik [mrɔ̀ik].(**ငမြိက်**, ငမြိက် ñamrik [ɲɛ̆ mrɔ̀ik].) n.personal name. ယွၚ်ဂူဂို။ ပုဂ္ဂိလ်အမည်။

မြိက်ကသိုဝ်, မြိက်ကသိုဝ် mrikkasuiw [mrɔ̀ik kă sɒ] n. ninth lunar month. ယွၚ်ဂိတု လွိဟ်ဒွိတ်မန်၊ ဂိတုမြေကွာသို။ မွန်ကိုးလမြောက်အမည်၊ နတ္တော်လ။ Cf. **မြိက်ကသြိုဝ်**, မြိက်ကသြိုဝ် mrik ka sruiw [mrɔ̀ik kă srɒ], **မြိကသိုဝ်**, မြိကသိုဝ် mrikkasuiw [mrɔ̀ik kă sɒ]. see. ရုံင်။ ရွှ။ **မြိုက်ကသိုလ်**, မြိုက်ကသိုလ် mruikkasuil [mrɛ̀k kă sɒl].

ငမြက်, မြေက်[3] mrek [mrɔ̀ik] n. peacock. (ဂစေံ) မြာ်။ ဒေါင်း၊ ဥဒေါင်း(ငှက်)။

ငမြင်, မြေင် mreñ [mrèɑŋ] n. ib. [LM. **မြာ်**, မြာ် mrāk [mrɑ̀ik]; SM. **ပရာ်**, ပရာ် pərāk [pă rɑ̀ik].]

ငမြက်, မြေက်၂ mrek [mrɔ̀ik] n. (MM.) (red) peppers. ceremonially given to monks. မြေက်၊ အရာမသွအသေအဟာန်တုံမကိုဒါန်ကိုသင်တံ။ သံဃာတော်များအတွက်၊ လှူဒါန်းသောအခမ်းအနားတွင်၊ ပေးလှူသောပစ္စည်း။ **ငမြက်ဂမိဟ်**, မြေက်ဂမိဟ် mrek gaṃih [mrɔ̀ik gɛ̆ mèh], **ငမြက်ကမိုဟ်**, မြေက်ဂနိုဟ် mrek ga mhih [mrɔ̀ik

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

gĕ hmèh] n. black pepper. မြေက်ခွိဟ်။ ငရုတ်ကောင်း။ ငမြက်ဂလာ, မြေက်ဂလာ mrek ga lā [mrɔ̀ik gĕ lèa] n. kind of pepper. မြေက်မွဲဂကူ၊ မြေက်တောံသွ။ ငရုတ်သီးတစ်မျိုး၊ ဟင်းလျာချက်ငရုတ်သီး။ [LM. ငမြက်, မြေက် mrek [mrɔ̀ik], မငရက်, မခရေက် ma rek [mă rɔ̀ik]. SM. ပငရက်, ပခရေက် pərɔ̀ik [pă rɔ̀ik].]

မြိုက်ကသိုလ်, မြိုက်ကသိုလ် mruikkasuil [mrèk kă sɒl], မြိုက်ကသိုဝ်, မြိုက်ကသိုဝ် mrik kasŭiw [mrɔ̀ik kă sɒ],မြိုက်ကသြိုဝ်, မြိုက်ကသြိုဝ် mruik kasruiw [mrèk kă srɒ], မြိုက်ကသိုဝ်, မြိုက်ကသိုဝ် mruik kasuiw [mrèk kă sɒ], မြိုက်ကသိုဝ်, မြိုက်ကသိုဝ် mruikgasuiw [mrèk gĕ sɒ] n.(MM. မြိုက်ကသြိုဝ်, မြိုက်ကသြိုဝ် mruik ka sruiw [mrèk kă srɒ] 1493, မြိုက်ကသိုဝ်, မြိုက်ကသိုဝ် mruik ka suiw [mrɔ̀ik kă sɒ] 1527, မြိုက်ကသိုဝ်, မြိုက်ကသိုဝ် mruik ga suiw [mrɔ̀ik gĕ sɒ] 1557.) ကိတုမြိုက်ကသိုလ်, ကိတုမြိုက်ကသိုလ် kitu mruik kasuil [kĭ taŏ mrèk kă sɒl], ကိတုမြိုက်ကသိုဝ်, ကိတုမြိုက်ကသိုဝ် ki tu mrik ka suiw [kĭ taŏ mrɔ̀ik kă sɒ], ဂိတုမြိုက်ကသြိုဝ်, ဂိတုမြိုက်ကသြိုဝ် gitumruikkasruiw [gĭ taŏ mrèk kă srɒ], ဂတုမြိုက်ကသိုဝ်, ဂတုမြိုက်ကသိုဝ် ga tu mruik ka suiw [gĕ taŏ mrèk kă sɒ], ဂတုမြိုက်ကသိုဝ်, ဂတုမြိုက်ဂသိုဝ် gatu mruik ga suiw [gĕ taŏ mrɔ̀ik gĕ sɒ] n. the ninth lunar month, roughly correspounding to December. ဂိတုမန် လွိဟ်မရနုက်ကိုဒွိတ်၊ ဂိတုမြေကွာသို၊ ဖွဲသရောပ်မတုပ်သွဟ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဒီဇြိန်၈၁။ မွန် ကိုးခုမြောက်လအမည်၊ မြန်မာနတ္တော်လနှင့်ညီသည်၊ အကြမ်အားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ ဒီဇင်ဘာလနှင့်သည်။ [LM. ငမြကသိုလ်, မြေကသိုလ် mruik ka suiw [mrɔ̀ik kă sɒ], မငရက်ကသိုလ်, မခရေက်ကသိုလ် marek ka suiw [mĕ rɔ̀ik kă sɒ], ငမြဂသိုလ်, မြေဂသိုလ် mreg ga suiw [mrèak gĕ sɒ], မြာကသိုလ်, မြာကသိုလ် mrāk ka suiw [mrɔ̀ik kă sɒ]. SM. ပရိုက်ကသိုလ်, ပရိုက်ကသိုလ် pərɔ̀ikkasuiw [pă roik kă sɒ]. ငမြက်အုပ်, မြေက်အုပ် mrek up [mrɔ̀ik up] n. bush pepper. မြေက်ခြုံ။ ခြုံပုပ်ငရုပ်။ (Cf. ငမြက်ဒသိုလ်, မြေက်ဒသိုလ် mrek da suiw [mrɔ̀ik dĕ sɒ].) Skt. မြဂသီရ္ဒ, မြဂသီရ္ဒ mṛgaśirṣa [mră gĕ sir shă].]

မြိုက်ကသိုဝ်, မြိုက်ဂသိုဝ် mruikgasuiw [mrɔ̀ik gĕ sɒ], မြိုက်ကသြိုဝ်, မြိုက်ကသြိုဝ် mruik

www.monlibrary.com

ka uiw [mrèk kə̆ srɒ], မြိုက်ကဆိုဝ်, မြုက်ဂဆိုဒ် mruikgasuiw[mrɔ̀ik gɛ̆ sɒ] n. the ninth lunar month, roughly correspounding to December. ယိတုမန်လွိဟ်မရနုက်ဒွိတ်၊ ဂိတုမြေကွာသုံ၊ ဗွဲသရောပ်မတုပ်သွဟ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်ဒီဇြိန်စာ။ မွန်ကိုးခုမြောက်လအမည်၊ မြန်မာနတ္တော်လနှင့်ညီသည်၊ အကြမ်အားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လဒီဇင်ဘာနှင့်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ prec. ရံင်ဝေါဟာမတဲ့ကွင်ဂ့်။ ပြီးခဲ့သောဝေါဟာရကိုရှ။

မြင်, မြဒ် mraṅ [mrèaŋ] n. (MM.) သိမ်ကာင်မြင်, သိမ်နာဒ်မြဒ် sim nāṅmraṅ [sɛm nàiŋ mrèaŋ] n. a sīmā. သီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။

မြင်ဇိုင်, မြဒ်ခိုဒ် mraṅjuiṅ [mrèaŋ jèŋ] n. သိမ်မြင်ဇိုင်, သိမ်မြဒ်ခိုဒ် sim mraṅ juiṅ [sɛm mrèaŋ jèŋ] n. a sīmā in Carol district. သီမန္ဒံပွဲခရိုင်စာရောတ်မွဲမ။ စာရွတ်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [B. မြင်းကာင်း, မြဒ်းဇောင်း mraṅ: joṅ: [mreaŋ jɔ̀ŋ] n. stable. စင်ချေ့။ မြင်းဇောင်း။]

ငမြင်, ငမြဒ် mreṅ [mrèaŋ] n. peacock. မြာ်။ ဥဒေါင်း၊ ဒေါင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ငမြက်, ငမြက်ိ mrek [mrɔ̀ik].

ငမြင်ကျွာယ်, ငမြဒ်ကွဲသယ် mreṅkṣāy [mrèaŋ kəshai] n. (Lph) article listed among offering enshrined at pagoda. စရင်ဝတ္ထုပ္ဒေါဝ်ကိုသွက်သွေဲကိုဒါန်၊ သွိုင်စုတ်ပွဲကိုကျာ်စေတီ။ စေတီတော်မြတ်ထဲထာပနာရန်၊ လှူဘွယ်ဝတ္ထုများအနက်၊ အရာဝတ္ထုအချို့စာရင်း။

ငမြတ်ိသိတ်, ငမြဒ်ဒြိဒ်ဇ် mretricit [mrètrĭ cɛt] n. kindness mind. မေတ္တာစိုတ်၊ စိုတ်မေတ္တာ။ မေတ္တာစိတ်။

မြံ, မြန် mran [mrɔ̀n] n. (person afflicted with) smallpox. ပူဂိုမွဲမွဲဒဒှ်မက္ခေဝံသွာန်ကွဲဒြှ်တိုန်ယဲမြန်။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး၊ ကျောက်ရောဂါ၊ ကူးစက်ပြန့်ပွားခြင်းခံရသည်။ [LM. မြံ, မြန် mran [mrɔ̀n], ဗရံ, ဓရန် ba ran [bɛ̆ rɔ̀n] n. smallpox. မြန်၊ ယဲမြန်။ ကျောက်၊ ကျောက်ရောဂါ။ v. to have a skin eruption. ဂြုန်အာ၊ သွိုဒြှ်ခလံက်ဒွက်လွှုစွာံဇကု။ ကျောက်ပေါက်မာဖြစ်သည်၊ အရေပြားအပေါ်ကျောက်ပေါက်မာအရွတ်ဖြစ်စေသည်။ SM. ဗရံ, ဓရန် pərɔ̀n [pə̆ rɔ̀n].]

မြမ်, မြန် mram [mrɔ̀m] n. (MM.) a district of Rāmañña, perh. Myaungmya. ခရိုင်ရာမည်ညွဲခရိုင် (ဒွံင်မလ၊ ဒှ်မာန်) ရမည်ညခရိုင်တစ်ခရိုင်၊ မြောင်းမြခရိုင်ဖြစ်နိုင်သည်။ မျုက်, မျုက် mryuk [mryɜ̀k] n. (ငမျုက်, ငမျုက် ṅamryuk [ŋɛ̆ mryɜ̀k].) n. per-

www.monlibrary.com

sonal name. ယွၤပူဂ့ိ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [B. ဍျာက်, မျောက် myok [myòk] n. monkey. ကွဲ့။ မျောက်။]

မ္လ, ဒ္ဍ mla [mlɛ̄] n. (MM.) **သိမ်ဉာဟ်မ္လာ်**, သိမ်ဒ်ဥာင်ဒ္ဍာ်ရ် simuhmlaskar [sɛm uh mlɛ̄ sə kɔr] n. a sīmā at Pegu. သီပို့ခွဲဥင်ဗဂေါမွဲမ။ ပဲခူးမြို့ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. မ္လ, ဒ္ဍ mla [mlɛ̄], **မလ**, ဓလ mala [mɛ̄ lɛ̄]. SM. **ပလ**, ဗလ pəlɛ̄ [pʌ̆ lɛ̄] n. Grewia microcos tree. တို့မလ။ မြတ်ရာပင်။]

မ္လိက်, ဒ္ဍိက် mlik [mlòik] v. **ညိုက်မ္လိက်**, ဆ္ဒိုက်ဒ္ဍိက် sd̰ikmlik [səɗoik məlòik] v. to rejoice. သ္ဂ်ိုးသို့ကျိက်မ့ိုကျိက်၊ သ္ဂ်ိုးမိပ်စိုတ်၊ သ္ဂ်ိုးစိုတ်မိပ်မြဟ်။ ဝမ်းမြောက်စေသည်၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်စေသည်။(MM.) **ညိုက်မ္လိက်**, ဆ္ဒိုက်ဒ္ဍိက် sd̰ikmlik [səɗoik məlòik], **ညိုက်မ္လိက်**, သ္ဒိုက်ဒ္ဍိက် sd̰uik mlik [səɗʊk mlòik] v. to delight in. စိုတ်လဟိုင်၊ စိုတ်မိပ်မြဟ်၊ စိုတ်ကေဝ်ဇင်၊ ဒးဂ္ဂပ်ပွဲစိုတ်။ စိတ်ကြည်နူးစေသည်၊ စိတ်ကြည်လင်စေသည်၊ အကြိုက်တွေ့စေသည်။

မ္လိုက်, ဒ္ဍိုက် mlik [məlɛ̀k].**ညိုက်မ္လိုက်**, ဆ္ဒိုက်ဒ္ဍိုက် sd̰ikmluik [səɗoik məlɛ̀k] v. to rejoice. သ္ဂ်ိုးသို့ကျိက်မ့ိုကျိက်၊ သ္ဂ်ိုးမိပ်စိုတ်၊ သ္ဂ်ိုးစိုတ်မိပ်မြဟ်။ ဝမ်းမြောက်စေသည်၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာဖြစ်စေသည်။ (၂) to delight in. စိုတ်လဟိုင်၊ စိုတ်မိပ်မြဟ်၊ စိုတ်ကေဝ်ဖြင်၊ ဒးဂ္ဂပ်ပွဲစိုတ်။ စိတ်ကြည်နူးသည်၊ စိတ်ကြည်လင်သည်၊ အကြိုက်တွေ့သည်။ H.L. [LM. **ညိုက်**, သ္ဒိုက် sd̰uik [səɗʊk], **မ္လိုက်**, ဒ္ဍိုက် mluik [məlɛ̀k], **မလိုက်**, မဒ့ိုက် maluik [mɛ̄ lɛ̀k] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မ္လိုက်, ဒ္ဍိုက် mluik [məlɛ̀k] v. to take delight. သ္ဂ်ိုးစိုတ်လဟိုင်၊ သ္ဂ်ိုးစိုတ်မိပ်မြဟ်၊ သ္ဂ်ိုးစိုတ်ကေဝ်ဖြင်၊ သ္ဂ်ိုးဒးဂ္ဂပ်ပွဲစိုတ်။ စိတ်ကြည်နူးစေသည်၊ စိတ်ကြည်လင်စေသည်၊ အကြိုက်တွေ့စေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မ္လိက်**, ဒ္ဍိက် mlik [mlòik].

မ္လိာ်, ဒ္ဍိရ် mlir [məlʲir] n. (**ယ်မ္လိာ်**, ယဒ်ဒ္ဍိရ် yaṅ mlir [yɛŋ məlʲir] n. as personal name. နအနေယွၤပူဂ့ိ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်အနေဖြင့်) jasmine. ဂ္လမ့ိ်။ စံပယ်ပန်း၊ မုလေးပန်း၊ မြတ်လေးပန်း။ **ပ္ကာဝ်မ္လိာ်**, ပ္ကာဒ်ဒ္ဍိရ် pkāwmlir [pəkɑw məlʲir] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **မလိုဝ်**, မဒ့ိုဒ် maluiw [mɛ̄ lʊ̀], **မ္လိုဝ်**, ဒ္ဍိုဒ် mluiw [məlʊ̀].

မ္လိုဝ်, ဒ္ဍိုဒ် mluiw [məlʊ̀] n. jasmine. ဂ္လမ့ိ်။ စံပယ်ပန်း၊ မုလေးပန်း၊ မြတ်လေးပန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **မ္လိာ်**, ဒ္ဍိရ် mlir [məlʲir].

ဍမ္ဟ်, ဆ္ဒမ်ာ် mleh̰ [məlʲih], **ဍမ္ဟ်**, ဆ္ဒမ်ာ်ဟ် mleh̰h [məlʲih] n. advbl. rarely. သွဝ်ဆို့အောန်။ ရှာရှာဒးပါးပါးတွေ့ရ။ wholly. အလုံမွဲ၊ အလုံဖြိုတ်။ အလုံးစုံ၊ လုံးလုံး။ (၂)

www.monlibrary.com

entirely. အလုံမွဲ၊ အလုံဖြိုတ်၊ သိုမွဲ၊ အိုတ်သို။ အလုံးစုံ၊ လုံးလုံး၊ တစ်ခုလုံး၊ လုံးဝ ဥသုံ။ (၃) exactly. နဒန့်မကိတ်ညာပ်၊ ချိုတ်ချိုတ်ပ်ိုတ်ပ်ိုတ်။ အံကိုက်ကျခြင်း၊ တိတိကျကျ။ (၄) all. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်၊ အလုံအိုတ်သို။ အားလုံး၊ အကုန်လုံး၊ အားလုံးဥသုံ။ **ဂုတ်ငလွယ်**, အုတ်ဇွေမ် ut mleh̰ [ut məl̈ih] n. advbl. all. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်၊ အလုံအိုတ်သို။ အားလုံး၊ အကုန်လုံး၊ အားလုံးဥသုံ။ (၂) entirely. အလုံမွဲ၊ အလုံဖြိုတ်၊ သိုမွဲ၊ အိုတ်သို။ အလုံးစုံ၊ လုံးလုံး၊ တစ်ခုလုံး၊ လုံးဝဥသုံ။ **ဇာပ်ဂုတ်ငလွယ်**, ဇာပ်အုတ်ဇွေမ် jāp ʾut leh̰ [jàp ut məl̈ih] n. all. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်၊ အလုံအိုတ်သို။ အားလုံး၊ အကုန်လုံး၊ အားလုံးဥသုံ။ (**ဂုတ်**, အုတ် ʾut [ut]) **ငမောယ်ငလယ်**, မောယ်လေမ် moy leh̰ [mòa² l̈ih] n. (all) at one time. သိုဖြိုတ်မွဲလန်ဝဝ်၊ သိုဖြိုတ်မွဲဝါဝဝ်။ အားလုံးတစ်ကြိမ်တည်း၊ အားလုံးတစ်ခါတည်း။ Cf. **မငလဟ်**, မလေမ် ma leh [mɛ̈ l̈ih] v. and, and then. တဲ့၊ တဲ့တဲ့၊ မလေ့။ ပြီး၊ ပြီးနောက်။ (၂) as. same as. ရ၊ ရသဉ်ဝွံ။ ကဲ့သို့၊ ထိုကဲ့သို့။

ငလွတ်, ဇွေအ် mle᷄ [məl̈iɛ̈] v. **ဥယ်ငလွတ်**, ကွေသ်ဇွေအ် kd̰asmle᷄ [kəʤɔs məl̈iɛ̈] v. to reject. ပါ၊ ပါထော်၊ ကယျာန်ပါ။ ပယ်သည်၊ ပယ်ပစ်သည်၊ ငြင်းပယ်သည်။ (၂) abjure. (တင်မစ္ခေါ်စိုတ်။ ယုံကြည်ချက်။)(လညာတ်။ အယူအဆ) (အခေါင်အဝို။ အခွင့်အရေး) စွန့်ထော်၊ သဘဲစွန့်ထော်၊ တးပါထော်၊ ဗလးထော်တဲ့။ လူသိရှင်ကြားစွန့်လွှတ်သည်၊ ပစ်ပယ်သည်၊ လက်လွှတ်သည်။ [LM. **ငမွဲ**, ဇမွဲ mle᷄ [məl̈iɛ̈], **မငလဲ**, မလေဲ ma le᷄ [mɛ̈ l̈iɛ̈], **မွီ**, ဦ mli [məl̈ĭ] v. to hate. ကျုပ်၊ ကျုပ်မွဲ့။ မုန်းသည်၊ မုန်းတီးသည်။ SM. (**ဧဂျပ်**, ချမ်ာ ḍuh [ḍ̈uh]) **ပငလဲ**, ပလေဲ pəlɛ̈ [pə̈ l̈iɛ̈] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မွဝ်, မွန် mwan [mwɔ̀n] n. Mon. မန်။ မွန်။ ရံင်။ ရှု။ **ငမွဏ်**, ဇွေဉ် rmeñ [rəm̈ĭn].

မွမ်, မွမ် mwam [mwɔ̀m] n. fringe. ဒမြိုး ဓရီ၊ ဒရာနာ၊ အနားအမြိတ်၊ အနားအကွပ်။ v. ဂြိုလပ်ဓရီ၊ ဂြိုလပ်ဒရာနာ။ အနားသတ်ထားသည်၊ အနားကွပ်ထားသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငမာမ်**, မောမ် mom [mɒm].

မွယ်, မွယ် mway [mwòa¹] n. one. မွဲ။ တစ်၊ တစ်ခု။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငမောယ်**, မောယ်² moy [mòa²] v. to look at. ရံင်မွဲ၊ သွေဝ်မွဲ။ ကြည့်ရှုသည်၊ တစ်စေ့တစ်စောင်းကြည့်သည်။ (၂) to look into. ရံင်အပ္ဒဲ၊ ကျောဝ်အပ္ဒဲ။ အထဲသို့ကြည့်ရှုသည်။ (၃) watch over. ရံင်စံင်သွသို့၊ သွိဝိရိယဖြင့်စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ငမယ်**, မေယ် mey [mɐa].

www.monlibrary.com

မွယ်, မွုယ် mwuy [mwùi] n. (ယမွယ်, ယမွုယ် yamwuy [yɛ̆ mwùi].) n. personal name. ယွုပ္ပုဂ္ဂိုဝ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဝမွာယ်, ဝမွေဝယ် mwoy [mwòɑ^{2}] n. one. မွဲ။ တစ်၊ တစ်ခု။ see. ရံင်း။ ရှု။ ဝမောယ်, ဝမေဝယ် moy [mòɑ^{2}] v.to look at. ရံင်မွဲ၊ သွေဝ်မွဲ။ ကြည့်ရှုသည်၊ တစ်စေ့တစ်စောင်းကြည့်သည်။ (၂) to look into. ရံင်အပွဲ၊ ကျောဝ်အပွဲ။ အထဲသို့ကြည့်ရှုသည်။ (၃) watch over. ရံင်စံင်သွသွို၊ သွိဝိရိယဖြင့်စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုသည်။ see. ရံင်း။ ရှု။ ဝမယ်, ဝမေယ် mey [meɑ].

မွှုက်, မွှေက် mʂūn̰ [məshun] n.five. မသုန်။ ငါး၊ ငါးခု။ see foll. ရံင်ဝေါဟာဗွဲအသွင်တော်။ အောက်ဖော်ပြပါဝေါဟာရကိုရှု။

မွှုံ, မွှုန် mʂūn [məshun], မွှုက်, မွှေက် mʂun̰ [məshun], မွှုက်, မွှေက် mʂūn̰ [məshun], မုမှုံ, မုသုန် musun [mŭ̆ sun], မမှုံ, မသုန် masūn [mɛ̆ sun], မုမှုံ, မုသုန် mu sūn [mŭ̆ sun] num. (OM. မန်ပအိုဟ်။ ရှေးမွန်။ မွှုံ, မွှုန် mʂūn [məshun], မုမှုံ, မုသုန် mu sūn [mŭ̆ sun]. Lph.) n. five. မသုန်။ ငါး၊ ငါးခု။

မမှုံ, မသုန် ma sūn [mɛ̆ sun] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. မှုံ(ဒ), သုန်(နှ) sūn (na) [sun (nɛ̆)]. Der. မှာ်မှုံ, မုရ်သုန် mur sūn [mŭ̆r sun] n. group of five. သွံ်ကကော်ဂွန်မသုန်။ ငါးဂဏန်းအုပ်စု။ LM. ဗမှုံ, ဗသုန် masūn [mɛ̆ sun], ပမှုံ, ပသုန် pa sūn [pă̆ sun]. SM. ပမံ, ပသန် pəsɔn [pă̆ sɔn].ဝမောယ်မှုံ, ဝမေယ်သုန် moy sun [mòɑ^{2} sun]. မှုံ, သုန် sun [sun] > မှုံဒ, သုန်နှ sun na [sun nɛ̆] n. one five. မသုန်မွဲမ။ ငါးတစ်လုံး။

မှ, မှ mha [hmă̆] n. (MM.) မိမ်မင်ဏမ်မှ, သိမ်မင်ဇမ်မှ sim mañ camṁha [sem mɛ̀ɑŋ cɔm hmă̆] n. a sīmā in Sittang district. သီမန္တံပွဲကိုဒရိုင်သက်တိုင်မွဲမ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [Personal name. ယွုပ္ပုဂ္ဂိုဝ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။]

မှာကာ်, မှာကရ် mhākar [hmɑ kɔr] n. Marine monster resembling crocodile, as motif in decoration of building. သတ်ဂင်ဒုတ်ဇွော်၊ မတုပ်သွင်ဒွံင်ကိုဗိုပြင်ကျာ်၊ မခွံကွောန်လဝ်နကိုက္ဆပ်စိုတ်ဟီသွဝ်၊ မဗွံက်လဝ်ရုပ်ရာနကိုကွတ်ပါန်စိစောန်လဝ်ပွဲကိုဒတန်။ မိကျောင်းနှင့်သဏ္ဌာန်တူသော ပင်လယ်သတ္တဝါကြီး၊ အနုပညာလက်ရာ၏အဓိကစိတ်ကူးစိတ်သန်းဖြင့်၊ အဆောက်အဦများကို မွမ်းမံခြယ်သထားသည်။ [Var. of မကာ်, မကရ်

www.monlibrary.com

makar [mɛ̆ kɔr] n. Marine monster. မကဝ်။ မကရ်။ **မှာ**, မှာ mhā [hmɑ] adj. great. ဇွော်၊ ဒုတ်။ ကြီးသော၊ ကြီးမားသော။ **မဟာ**, မဟာ ma hā [mɛ̆ hɑ] adj. id. ဓိတုပ်။ ဓိ တူ။]

မာဂါဂါတမ, မှာဇေါတမ mhā go ta ma [hmɑ gò[1] tă mă] n. great Gotama. မဟာဂေါတမ၊ မှာဂေါတမ၊ မဟာဂေါတမ၊ မှာဂေါတမ။ see. ရံင်။ ရှ။ **မဟာဂါဂါတမ**, မဟာဇေါတမ ma hā gotama [mɛ̆ hɑ gò[1] tă mă].

မာစတီ, မှာစေတီ mhā ce ti [hmɑ ce tæ] n. great stupa. မဟာစေတီ။ မဟာစေတီ။ see. ရံင်။ ရှ။ **မဟာစတီ**, မဟာစေတီ mhāceti [mɛ̆ hɑ ce tæ].

မာစလ်, မှာစလ် mhā cal [hmɑ cɔl] n. (Lph) a temple with vaulted image-chamber erected by the chief monk of Haribhuñjaya. ဘုတ်ကျိုပ်သ္လိုပ်ဇမ္ဗော်သင်း ဟိရိဘုည္ဇယ၊ မသိုင်ခွံလဝ်နကိုစ်ပဲင်ကုပ်၊ မန္ဒံကိုဂဒံဇွော်ဒုတ် သွက်သွေဝံစွံကျာ်ပဋိမာရုပ်။ ဟိရိဘုည္ဇယသံဃာ့ခေါင်းဆောင်တည်ဆောက်ခဲ့သော၊ ဂုံးမိုးပါဘုရားဝတ်ကျောင်းတော်ကြီး။ **ဒလာမှာစလ်လဂုဟ်**, စလောမှာလ်လဂုဟ် calo mhā callaguh [că lao[2] hmɑ cɔl lă gùh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဂုဟ်**, ဂုဟ် guḥ [gùh]. [Buddhist Skt. **မဟာစလ**, မဟာစလ mahācala [mɛ̆ hɑ că lă] n. name of a mountain. ယွဲ့ဒုံမွဲဒုံ။ တောင်တစ်တောင်အမည်။]

မာဆတ္တိ, မှာဆတ္တိ mhā chat ti [hmɑ chɔt tæ̆] n. (**သုမ္မင်**, သုမ္မင် sum beṅ [sum bèɑŋ].) n. an officer of Kyanzitha's court. သုမ္မေင်၊ သုံဗေင်၊ သွဲဝဲဒ်ရင်ဂဗုတ် သွိင်တလန်ကေသာမွဲ။ သံဗျင်၊ ကျန်စစ်သားမင်း၏ တရားရုံးတော်အရာရှိတစ်ဦး။ read. ဗ်ာ။ ဖတ်။ **မာသက်တိ**, မှာသက်တိ mhāsakti [hmɑ sɛk tæ̆].

မာဇၤ်, မှာဇန် mhā jan [hmɑ jɔ̀n] n. the people. မွိဟ်သွိုက်၊ မဟာဇန်၊ မွိဟ်ဂမွိုင်။ လူထု၊ လူအပေါင်း၊ ပြည်သူပြည်သား။ see. ရံင်။ ရှ။ **မဟာဇၤ်**, မဟာဇန် mahājan [mɛ̆ hɑ jɔ̀n].

မာထေ, မှာထေ mhāthe [hmɑ the] n. see. ရံင်။ ရှ။ **မာထေါ်**, မှာထေရ် mhāther [hmɑ ther].

မာဓနုရုဒ္ဓ, မှာထေအနုရုဒ္ဓ mhā the anuruddha [hmɑ the ă nŭ rùt dhɛ̆] n. the name of Mahathe Anurudha, the name of senior monk Anuruddha. ယွဲ့ မဟ္ဘာထေအနုရုဒ္ဓ။ မဟာထေအနုရုဒ္ဓအမည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

မာဂဓဘာသာ, မှာထေအာနန် mhāthe anan [hmɑ the ɑ̆ nɔ̀n] n. the name of Mahathe Anan, the name of senior monk Anan. ယွဲမှာထေအာနန်။ မဟာထေအာနန်အမည်။

မာဂဓကဿပ, မှာထေကဿပ mhāthekassapa [hmɑ the kɔt sɑ̆ pɑ̆] n. the name of Mahathe Kassapa, the name of senior monk Kassapa. ယွဲမှာထေကဿပ။ မဟာထေကဿပအမည်။

မာဂဓဝမ္ပတိ, မှာထေဂဝမ္ပတိ mhā the ga wampati [hmɑ the gɛ̆ wɔ̀m pɑ̆ tæ̆] n. the name of Mahathe Gawanpati, the name of senior monk Gawanpati. ယွဲမှာထေဂဝမ္ပတိ။ မဟာထေဂဝမ္ပတိအမည်။

မာဂဓမုဂ္ဂလာန်, မှာထေမုဂ္ဂလာန် mhā the mug ga lān [hmɑ the mɔ̀k gɛ̆ làn] n. the name of Mahā the Muggalan, the name of senior monk Muggalan. ယွဲမှာထေမုဂ္ဂလာန်။ မဟာထေမောဂ္ဂလာန်အမည်။

မာဂဓသာရိပုတ်, မှာထေသာရိပုတ် mhā the sā ri puit [hmɑ the sɑ ræ̆ pot] n. the name of Mahā theThariputta, the name of senior monk Thariputta. ယွဲမှာထေသာရိပုတ်။ မဟာထေသာရိပုတ္တရာအမည်။

မာထေရ်, မှာထေရ် mhāther [hmɑ ther], **မဟာထေရ်**, မဟာထေရ် mahāther [mɛ̀ hɑ ther] n. senior monk. ခမ်ဳပ်ဝံအယုက်ဝ်ဒ္ဒေဝ်။ သက်ကြီးဝါကြီးရဟန်း။ esp. ဗွဲတွေင်။ အထူးသဖြင့်။ chief monk of locality. သ္ဂိုပ်ဖမွေဝ်သင်မဆေင်စပ်ပွဲကိုဌ်ဘာန်ဒေသ။ ဒေသဆိုင်ရာရဟန်းခေါင်းဆောင်။ Cf. **မဟာထေ**, မဟာထေ ma hā the [mɛ̀ hɑ the], **ဂုမ်အိ်ာ်**, ဂုမ်ိဳးဲ်ရ် gumʾir [gūm ær], **သင်**, သင်ဳ saṅ [sɛŋ], **ထေ** the [the], **ထေရ**, ထေရ thera [the rɑ̆]. [P. **မဟာထေရ**, မဟာထေရ mahā thera [mɛ̀ hɑ the rɑ̆].]

မာဓာတ်, မှာဓော် mhādhāt [hmɑ dhàt] n. the 'south branch' bo-tree at Anurādhapu ra. တ္ဘာင်ဖြဲဗောဓိဒုဟ်သမ္ဘုင်ကျာ၊ မထပ်ပွဝ်တိုလဝ် ပွဲကိုဥုင်အနုရာဓပူရတ္ထံသိင်ဃိုး။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အနုရာဓပူရမြို့တွင်ထပ်မံစိုက်ပျိုးထားသော၊ ဗောဓိညောင်တောင်ဖက် အကိုင်းပွား။ read. ဗ်ာ်။ ဖတ်။ **မာဗာတ်**, မှာဗော် mhābot [hmɑ bòt].

မာဓာတ်, မှာဓော် mhā dhot [hmɑ dhòt] n. the 'south branch' bo-tree at Anurādhapura. တ္ဘာင်ဖြဲဗောဓိဒုဟ်သမ္ဘုင်ကျာ၊ မထပ်ပွဝ်တိုလဝ် ပွဲကိုဥုင်အနုရာဓပူရတ္ထံသိင်ဃိုး။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အနုရာဓပူရမြို့တွင် ထပ်မံစိုက်ပျိုးထားသော၊ ဗောဓိညောင်ပင်

www.monlibrary.com

တောင်ဖက်အကိုင်းပွား။ read. ဗ်။ ဖတ်။ **မှာဇာတ်**, မှာဇောတ် mhā bot [hma bòt].

မှာပဘာန, မှာပနာဒ mhāpanāda [hma pă nèa dĕ̀] v. cry out loudly. မဟာပနာဒ။ ကရဲတ်မဇွော်ကိုဖြဟတ်။ ကြီးစွာသောအသံဖြင့်အော်ဟစ်သည်။

မှာဇာတ်, မှာဇောတ် mhābot [hma bòt], မှာဇောဓ mhābodha [hma bò[1] dhĕ̀], **မဟာဇာတ်**, မဟာဇောတ် mhā bot [hma bòt], **မှာဇာဒ်**, မှာဇောဒ် mhā bodh [hma bòt] n. (OM. **မှာဇာဒ်**, မှာဇောဒ် mhā bodh [hma bòt] n. Lph.) n. the 'south branch' bo-tree at Anurādhapura. တွာင်ဖြဲဗောဓိဒိုဟ်သမ္ဗျင်ကျာ၊ မထပ်ပွဝ်တိုလဝ် ပွဲကိုဒျင်အနုရာဓပူရတ္တံသိင်ဃိုး။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အနုရာဓပူရမြို့တွင် ထပ်မံစိုက်ပျိုးထားသော၊ ဗောဓိညောင်ပင်တောင်ဖက်အကိုင်းပွား။ **ချမှာဇာဓ**, ဆုမှာဇောဓ chu mhā bodha [chŭ hma bò[1] dhĕ̀], **ချမဟာဇာတ်**, ဆုမဟာဇောတ် chu ma hā bot [chŭ mĕ̀ ha bòt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူး။ Cf. **မဟာဇာဓိ**, မဟာဇောဓိ ma hā bo dhi [mĕ̀ ha bò[1] dhĭ], **ဇြေယ်**, ဇြေယ် jrey [jrèa]. [LM. (**ဇြေယ်**) **မှာဘုတ်**, (ဇြေယ်) မှာဘုတ် (jray) mhā bhut [jròa[1] hma bhùt]. Cf. **မှာဘုတ်**, မှာဘုတ် mhābhut [hma bhùt] n. principal element. တံသွိုင်ဒပ်။ ဒြပ်စင်အခြေခံ။ P. **မဟာဇာဓိ**, မဟာဇောဓိ mhā bodhi [hma bò[1] dhĭ].]

မှာဇာဒ်, မှာဇောဒ် mhābodh [hma bòt], **မှာဇာဓ**, မှာဇောဓ mhābodha [hma bò[1] dhĕ̀] n. bo-tree. ဖြဲဗောဓိ။ ဗောဓိညောင်။ see. prec. ရုံင်ဝေါဟာမတွဲကွုင်တေံ။ ပြီးခဲ့သောဝေါဟာရကိုရှု။

မှာမဟိင်, မှာမဟိန် mhāmahin [hma mĕ̀ hèn], **မဟာမဟိင်**, မဟာမဟိန် mahāmahin [mĕ̀ ha mĕ̀ hèn] n.(**ဇြေယ်မှာမဟိင်**, ဇြေယ်မှာမဟိန် trey mhā ma hin [trea hma mĕ̀ hèn].) n. a father of Buddhist church and apostle of Ceylon. မအံက်ဘာလျောဝ်ကျာ်ဗုဒ္ဓဘာသာကိုကွိုပ်သ္ဂိုပ် မပ္ဘန်သာသနာပွဲတ္တံသိင်ဃိုး။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၏ သာသနာပြုခေါင်းဆောင်နှင့်ဗုဒ္ဓဘာသာဘုရားရှိခိုးကျောင်း၏ဖခင်။Cf. **မဟာမဟိန္ဒဓေ**, မဟာမဟိန္ဒဓေ ma hā mahindathe [mĕ̀ ha mĕ̀ hèn dĕ̀ the], **မဟိန္ဒဓေ**, မဟိန္ဒဓေ ma hin dathe [mĕ̀ hèn dĕ̀ the].[P. **မဟာမဟိန္ဒ**, မဟာမဟိန္ဒ- mahāmahinda [mĕ̀ ha mĕ̀ hèn dĕ̀].]

www.monlibrary.com

မှာသမိး, မှာသမိန mhāsamina [hmɑ sə̆ mĭ nɛ̆] n. personal name. ယွဲ့ပူဂ္ဂိုဟ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

မှာသမုတ်, မှာသမုတ် mhāsamut [hmɑ sə̆ mut], **မှာသမုဒ္ဒ**, မှာသမုဒ္ဒ- mhāsamudda [hmɑ sə̆ mut dɛ̆] n. sea. ဂင်း၊ မှာသို့တ်။ ပင်လယ်၊ သမုဒ္ဒရာ။ see. ရံင်း။ ရှ။ **မဟာသမုတ်**, မဟာသမုတ် mahā samut [mɛ̆ hɑ sə̆ mut].

မှာသက်တိ, မှာသက်တိ mhāsakti [hmɑ sɛk tæ̆] n. (**သုမ္ဗေင်**, သုမ္ဗေန် sumbeñ [sum bèaŋ].) n. an officer of Kyanzitha's court. သုမ္ဗေင်၊ သုံဗေင်၊ သွဲဝဲဒရုင်ဂဗုတ် သွိုင်တလန်ကေသာမွဲ့။ သံဗျင်၊ ကျန်စစ်သားမင်း၏၊ တရားရုံးတော်အရာရှိတစ်ဦး။ [Skt. **မဟာသက်တိ**, မဟာသက်တိ ma hā sakti [mɛ̆ hɑ sɛk tæ̆] n.'very powerful.' ဒဒှ်မဇ္ဈော်လောန်ကိုအဝှ်သြဇာ။ သြဇာအာဏာလွန်စွာကြီးမားခြင်း။]

မှာသာ်, မှာသာရ် mhā sär [hmɑ sɑr] n. kind of musical instrument, prob. a large gong.ကပေါတ်ကွိုင်ကွိုက်တိုင်တိုက်မွဲဂကူ။ မဒှ်မာန်ဂှ်မံင်ဒုတ်ဒုတ်။ အတီးအမှုတ်တူရိယာပစ္စည်းတစ်မျိုး၊ ဖြစ်နိုင်ခြေကမောင်းအကြီးစား။ [The Hague gong.] Skt. **မဟာသာရ**, မဟာသာရ mhāsära [mɛ̆ hɑ sɑ rə̆] n. great power. ဒဒှ်မဇ္ဈော်ကိုအဝှ်သြဇာ။ သြဇာအာဏာအလွန်ကြီးမားခြင်း။

မှာသွဿ, မှာသွဿ mhāswassa [hmɑ swɔt sə̆] n. (Lph.) personal name. ယွဲ့ပူဂ္ဂိုဟ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Skt. **မဟာသွသ်တိ**, မဟာသွသ်တိ ma hāsvasti[mɛ̆ hɑ swɔ̀s tæ̆] n. great fortune. ကံကုသိုဇ္ဈော်။ ကုသိုလ်ကံကြီး။]

မှယ်, မှယ် mhay [hmoɑ] n. (MM.) **မှယ်ဘကး**, မှယ်အကး mhay'akah [hmoɑ ə̆ kah] n. sky. အကး။ တကး၊ အကာသ။ ကောင်းကင်၊ မိုးကောင်းကင်၊ အာကာသ။ airy region above earth. သ္ဂါတ်ဌာန်ဒေသလွှာတိ၊ ဒ္ဒဲဝဲကျာမပိုက်ချီဒရာင်ဒုံင်ပြိုပြိုး။ လေတဖြူးဖြူးတိုက်ခတ်နေသော၊ ကမ္ဘာအပေါ်ပိုင်းနေရာဒေသ။

လမ်ဟယ်, လန်ဟယ် lamhay [lɔ̀m hoɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။[LM. **ဘမှယ်**, အမှယ် 'amhay [ə̆ hmoɑ], **မှယ်ဘကး**, မှယ်အကး mhay'akah [hmoɑ ə̆ kah]. SM. **ဘမှယ်**, အမှယ် əmhoɑ [ə̆ hmoɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Skt. **ဘသမယ**, အသမယ aśmaya [ə̆s mɛ̆ yɛ̆].]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ယ, ယ]

ယ, ယ် ya [yɛ̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ The twenty six consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကုံစာစ္ဂေါ်ဘြော်မ၊ ပ္ဂေါဝ်ကုံဗျန်မန်ဝိက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနုက်၊ နှစ်ဆယ့်ခြောက်ခုမြောက်ဗျည်း။

ယ, ယ၂ ya [yɛ̆] n. female onomastic prefix. ဝေါဟာအဆက်ဂတယွဉ်ညးဖြဲဖြဲ။ အမျိုးသမီးများ၏နာမည်အစ္ဂရှမ္ဘဆက်ထည့်သည့်ဝေါဟာရ။ **ယဖြ, ယဗြဲ** yabrau [yɛ̆ brɛ̀a¹] n. bridemaid. ယဖြဲ။ သတို့သမီး။

(MM.) Opp. ဍ, ဒါ ñā [ŋɛ̀a]. [LM. ဂိ, ဒီ, ဃ , ဣ i [ǐ]. SM. ဂိ, ဒီ, ဃ , ဣ ǐ [ǐ].]

ယဂြင်, ယဒြင် yagraṅ [yɛ̆ grɛ̀aŋ] n. personal name. ယွဂြုဂ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ယဇဟ်, ယဇေဟ် yañah [yɛ̆ ŋɔ̀h], ဣဇဟ်, ဣဒေဟ် ʼiñah [ǐ ŋɔ̀h] n.&v. (MM.) (to be) thus. ရ်သဉ်ဝွံ၊ ယြသဉ်ဝွံ။ ယင်းသို့ဖြင့်၊ ယင်းသို့အားဖြင့်။ (၂) so. ခိုတ်ဂ့်၊ အတိုင်ဂ့်၊ ရ်ဂ့်၊ ဗိုဂ့်။ ထိုမျလောက်၊ ဤနည်းအတိုင်း၊ ထိုကဲ့သို့၊ အလားတူကဲ့သို့။ Cf. **ဎာဝ်, ခရောဒ်** row [rò²], **ဎါဟ်, ခဧါဟ်** goḥ [gɔ̀h], **ဎ္ဂာဟ်, ခရွောဟ်** rgoh [rəgɔ̀h]. [LM. ဣဎဟ်, ဣဒုဟ် ʼi ñuh [ǐ ŋù̀h], **ယင်ဎါဟ်, ယဒ်ခဧါဟ်** yañ goḥ [yɛŋ gɔ̀h] n. that. ဣဂ့်၊ မွဂ့်။ ထိုဟာ၊ ဟိုဟာ။ Cf. LM. ဣဂဟ်, ဣဒေဟ် ʼigah [ǐ gɔ̀h]. SM. ဣဂဟ်, ဣဒေဟ် ʼikòh [ǐ gɔ̀h] n. that. ဣဂ့်၊ မွဂ့်။ ထိုဟာ၊ ဟိုဟာ။ LM. ဣဇတဒ်, ဣဒတေအ် ʼi teʼ [ǐ tɑɛ̆] n. ဣဂ့်၊ မွဂ့်။ ထိုဟာ၊ ဟိုဟာ။ ဣဏာဒ်, ဣဒနာအ် ʼinaʼ [ǐ nɔ̆] n. this. မွဏာ်၊ ဣဏာ်၊ မွတော်။ ဤဟာ၊ ထိုဟာ။ **ယင်ဇတဒ်, ယဒ်ခတေအ်** yañtɛ̆ [yɛŋ tɛ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ယတ, ယတ ya ta [yɛ̆ tă], ဣတ, ဣတ ʼi ta [ǐ tă] n. (MM.) respect title. မဣမုအဲပရဲ၊ မဟိမုအဲပရဲ။ အလေးအမြတ်ထားသော ဘွဲ့အမည်။ **ယတကမ်အိ, ယတဂန်အ်** ya ta gamʼi [yɛ̆ tă gɔ̀m æ] n. monks. သင်ဂမ်ြင်။ သံဃာတော်များ။ **ဒပိုဒ်ယတ, ဒဒုံန်ယတ** da puin ya ta [dɛ̆ pon yɛ̆ tă] n. သင်တံ။ ရဟန်းတော်အပေါင်း။ [LM. ဣတ, ဣတ ʼi ta [ǐ tă] n. father. မ၊ မအံက်၊ အပါ၊ တ။ အဖေ၊ ဖခင်၊ ခမည်းတော်။ တ, တ ta [tă] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ယမကပြာဦဟာ်, ယဒကပြောန်ဟာရ် ya ma ka prā ṭi hār [yɛ̆ mɛ̆ kă pra tæ̆ har] n. miracle of pairs. ဒဒ်မတွေင်တွဟ်၊ သွးအံသဝ်တ်စုံနှက်ဒ်ငိုကိုအရာနာနာသဉ်။ ထူးဆန်း

www.monlibrary.com

အံ့ဩဖွယ်ရာအစုံစုံနှင့်ပြည့်စုံတော်မူခြင်း။ see foll. ရုံင်ဝေါဟာမခွံက်ထွးလဝ်ဖွဲအသွဝ်တေံ။ အောက်ဖော်ပြပါဝေါဟာရကိုရှု။

ယမကပြာတိဟာ်, ယမကပြာတိဟာရ် ya ma ka prā ti hār [yɛ̆ mɛ̆ kă pra tæ̆ har] n. miracle of pairs, first performed by Buddha at Savatthi, in which various pheno-mena are manifested with their opposites, esp. fire with water. ဒဒှ်မတွေင်တွဟ်၊ မသွးဒှ်အံ့သဝ်စုံနှက်၊ ကုကျာ်ပိုမထွးပျးကွမိဖွဲကိုပ်ကွာပထမပွဲကို ခုၤင်သၢဝထွိ၊ အပွဲဂ့်ရမျာင်ဗရာင်နာနာသာ်မတိတ်ကွးခွံင်သိုကိုလွာ်ဒစ်ဒစး၊ ဖွဲတွေင်ပွတ်ကို ဍုာ်။ မြတ်စွာဘုရားသည်၊ ပထမဦးဆုံးပြာဒိဟာကိုရေအစုံမီးအစုံဖြင့်၊ သာဝတ္ထိပြည်၌အထင်အရှားပြသခဲ့သည်။ [Skt. ပြာတိဟာ်ယ, ပြာတိဟာရ်ယ prā ti hār ya [pra tæ̆ har yă], **ယမကပြာတိဟာ်သွာ်**, ယမကပြာတိဟာရ်သွရ် yamakaprātihārswār [yɛ̆ mɛ̆ kă pra tæ̆ har swar].]

ယမု, ယမု yamu [yɛ̆ mŭ] n. name. ယွၤ၊ ယွၤယွာ။ အမည်၊ အမည်နာမ။

ယမော, ယမော yamo [yɛ̆ mò^{1}] v. to be named. ခုတ်ယွၤ၊ ခုတ်ခ်ယွၤ၊ ကော်ခ်စ။ အမည်မှည့်သည်၊ နာမည်မှည့်သည်၊ ခေါ်တွင်သည်။ see foll. ရုံင်ဝေါဟာပွဲဖွဲအသွဝ်တေံ။ အောက်ဖော်ပြပါဝေါဟာရကိုရှု။

ယမောာ်, ယမောအ် ya mo˙ [yɛ̆ mŏ], **ဣမောာ်**, ဣမောအ် ˙i mo˙ [ĭ mŏ], **ယိမောာ်**, ယိမောအ် yi mo˙ [yĭmŏ], **သိမော**, သိမော simo [sæ̆ mò^{1}], **ယမော**, ယမော ya mo [yɛ̆ mŏ] n.&v.(**ယမောာ်**, ယမောအ် yamo˙ [yɛ̆ mŏ], **ဣမောာ်**, ဣမောအ် ˙imo˙ [ĭ mŏ], **သိမောာ်**, သိမောအ် simo˙ [sæ̆ mŏ], **ယမော**, ယမော yamo [yɛ̆ mò^{1}] n. Lhp.) n. name. ယွၤ၊ ယွၤယွာ။ အမည်၊ အမည်နာမ။

ယမု, ယမု yamu [yɛ̆ mŭ] n. **ဟိမု**, ဟိမု himu [hæ̆ mŭ] v. (MM) **ဂေါ်ယမု**, ဂေါအ်ယမု go˙ yamu [gŏ˙ yɛ̆ mŭ] v. was named. ဂွံယွၤ။ နာမည်ရသည်။ (၂) conferred the title. ဖိုန်နှင်အဝ်ပြာဝ်ကိုယွၤ။ ဘွဲ့အမည်အဝ်နှင်းပေးသည်။ [LM. **ဣမု**, ဣမု ˙imu [ĭ mŭ], **ယမု**, ယမု yamu [yɛ̆ mŭ]. SM. **ဆမု**, ဆမု camu [cɛ̆ mŭ].]

ယာ်, ယရ် ya rau [yɛ̆ rèa^{1}] pcs. (MM.) if. ပြ်၊ မွဲး။ လျှင်၊ အကယ်၍။ Cf. **ယလ်**, ယလ် yal [yɔl], **မာ**, မာ် mā [mèa]. [LM. **ယြာ်**, ယြာ် yrau [yrèa^{1}] pcs. id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။ **ယြာ်ယြွမွယ်**, ယြာ်ယြွမွယ် yrauyraumway [yrèa^{1} yèa^{1} mwòa^{1}] pcs. whatsoever. အရာလုံမွဲဟွံဟို။ အဘယ်အရာမဆို။ **ယင်ဂျာဝ်**, ယင်ဂျာဝ် yañ

www.monlibrary.com

row [yɛ̀ɑŋ rɔ̀^{2}] pcs. as. ညံင်ရ၊ ရ်။ ကဲ့သို့၊ သကဲ့သို့။ (ɔ) or. ဟွံသေင်။ သို့မဟုတ်။ **ယလ်ဇာဝ်**, ယလ်ခရာဒ် yalrow [yɔ̀l rɔ̀^{2}] pcs. if as. ရ်ဂ့်မွး။ သို့ဆိုလျှင်။]

ယာပုက္ကိုဝ်, ယရ်ပုက္ကိုင် ya rau puk kuiw [yɛ̆ rɛ̀ɑ^{1} pɜk kɒ] n. any person. ယြ့ပူဂို့။ အကြင်ပုဂ္ဂိုလ်။

ယဝဂြာမ်, ယဝခြာန် yawagrām [yɛ̆ wɛ̆ grɑ̀m] n. (**ထွာန်ယဝဂြာမ်**, တ္ဝာန်ယဝခြာန် twān yawagrām [twɑn yɛ̆ wɛ̆ grɑ̀m].) n. a village near Mithilā, the dwelling-place of Mahosa dha's father Sirivaḍḍha. ကွာန်တရပ်ချင်မိတ်ဖွဲ့ကွာန်၊ မဒှ်ဌာန်ဒေသမအံက်မဟောသဝေသိရိဝမှု။ မဟောသဓာ၏ခမည်းတော်သိရိဝမုနေထိုင်ရာ မိတ္ထိလာမြို့အနီးရှိကျေးရွာတစ်ရွာ။ [Skt. ဂြာမ, ခြာမ grā ma [grɛ̀ɑ mɛ̆] n. barley village. ကွာန်သြော်ယာ။ မုယောစပါးရွာ။ P. has. **ယဝမဇ္ဈကဂါမ**, ယဝမဇ္ဈကဂါမ ya vamajjhakagāma [yɛ̆ wɛ̆ mɔ̀t jyɛ̆ kɑ̆ gɛ̀ɑ mɛ̆].]

ယဝါင်, ယဝါန် yawāṅ [yɛ̆ wɑ̀iŋ] n. the name of Nga Loay mother.ယွုမိုင်လွေ့ာယ်။ ငလွယ်မိခင်နာမည်။

ယသ, ယသ$^{=}$ yasa [yɛ̆ sɑ̆] n. (**ထြာပ်မင်္ဃသ**, ထြာပ်မင်ယသ trāp maṅ ya sa [trɑp mɛ̀ɑŋ yɛ̆ sɑ̆].) n. a nobleman of Pagan. ပူဂို့မခေ့ကွျင်နူကိုဂကူသွျင်ပြဲချင်ဗကာ်။ ပုဂံပြည်မြင့်မြတ်သောအမျိုးအနွယ်မှဆင်းသက်လာသောပုဂ္ဂိုလ်။ [P. **ယသ**, ယသ ya sa [yɛ̆ sɑ̆] n. after one of the Buddha's disciples or= yas. ဗွဲကြ့ကွးကျာ်မွဲဟွံသေင်ယသ။ မြတ်စွာဘုရား၏တပည့်တယောက်နောက်သို့မဟုတ်ယသ။]

ယသကရုဏာ, ယသကခုဏာ yasakaruṇā [yɛ̆ sɑ̆ kɑ̆ rŭ nɑ] n. sympathy of followers. (retinues). ဓဝ်ဆာန်ဥူဗွက်ကြ့ကောန်ရဲတဲခွာ။ နောက်လိုက်နောက်ပါများ၏ကရုဏာတရား။

ယသ, ယသ^{1} yasa [yɛ̆ sɑ̆] n. (MM. **တီလပိုယ်မဟာဧထယသ**, တီလဝိုယ်မဟာဧထယသ ti la puiy ma hā the ya sa [tæ lɑ̆ poi mɛ̆ hɑ the yɛ̆ sɑ̆].) n. the convener of the second Buddhist council. ပူဂို့မကေတ်တာလျိုင်ဘိက်ပွိင်၊ ပွဲကို့ပေါ်ကော်ခရီပွိန်သဂ်ိယနအလန်ဒုတိယ။ ဒုတိယသဂ်ိယနာတင်ပွဲတွင်၊ အစည်းအဝေးတက်ရောက်ရန်တာဝန်ယူဘိတ်ကြားသောပုဂ္ဂိုလ်။ (P.)

ယဇာဟ်ဓာဟ်, ယသောဟ်ခရာဟ် ya soh dha rāh [yɛ̆ sɒh dhɛ̆ rɛ̀h] n. a lady of rank at Pagan. ညးဗြ့မန္တံကိုကဆံင်သွျင်သွျင်ပွဲချင်ဗကာ်,ပုဂံပြည်ရှိအဆင့်မြင့်အမျိုးသမီး။ Skt. **ယဇာဓာ**, ယသောခရာ ya śo dha rā [yɛ̆ sɑo^{2} dhɛ̆ rɛ̀ɑ]. /P. **ယဇာဓာ**, ယသောခရာ ya so dha rā [yɛ̆ sɑo^{2} dhɛ̆ rɛ̀ɑ]. after the mother of the

www.monlibrary.com

Buddha. မိကျာ်တြဲ။ မြတ်စွာဘုရား၏မယ်တော်။

ယာ, ယဒ yā [yèa] n.female onomastic prefix. ဝေါဟာအဆက်ဂတယွဉ်ညးဖြဲဖြ့။ အမျိုးသမီးများ၏နာမည်အရှေ့မှဆက်ထည့်သည့်ဝေါဟာရ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ယ**, ယ ya [yɛ̈].

ယာဂု, ယဒဂု yāgu [yèa gŭ] n. rice-gruel. ပုင်ပွန်၊ ပုင်ပွန်မတောံလဝ်နကိုဒုာ်တ့ာ်။ ယာဂု၊ နိ့ထမင်း။ [LM. P.]

ယာဒနာ, ယာဒနာ yā ca nā [yèa cə̆ na] v.To make a request (of the Buddha). အာတ်မိက်နလွေင်မတ္တာနကိုကုကျာ်တြဲ။ မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်ထံမှမေတ္တာရပ်တောင်းခံသည်။ **ယာဒနာဘဒိဌာန်**, ယာဒနာအဒ်ဓာန် yācanā adhidhān [yèa cə̆ na ə̆ dhĭ dhàn] v. to importune. အာတ်မိက်ကတံင်ကတူကွော်ဝ်။ နားပူနားဆာတောင်းသည်။ request insistently. တောတ်ဗေန်အာတ်မိက်စိုကိုဂွံ။ မရမကဖွတ်အတင်းတောင်းခံယူသည်။Cf. **ဘာယာဒနာ**, အာယာဒနာ āyācanā [a yèa cə̆ na].[Skt./P. request. ဒဒှ်မအာတ်မိက်၊ ဒဒှ်မအာတ်မိက်နလွေင်မတ္တာ။ တောင်းဆိုခြင်း၊ မေတ္တာရပ်ခံတောင်းခံခြင်း။ (၂) entreaty. ဒဒှ်မခုင်ဂုန်။ တိုးလျှိုးတောင်းပန်ခြင်း။]

ယာမကာ, ယာမကာ yā ma kā [yèa mɛ̆ ka] n. (MM.) **ဍာက်ယာမကာ**, ဍာက်ယာမကာ ḍākyāmakā [ɗaik yèa mɛ̆ ka] n. sweetened citrus juice. ဥာ်ပရိုက်ပွ်မဟ့ဝဲလဝ်ကိုသဂြာ။ သံပရာ၊ ရောက်ရည်တို့ကိုသကြားနှင့်ဖျော်ထားသောအရည်။ [P. **ယာမကာကာလိက**, ယာမကာကာလိက yāmakākālika [yèa mɛ̆ ka ka læ̆ kə̆] n. စွသွက်ခမိုသင်တံသွပြဘိုက်ပွဲအခိုင်တွဲစေင်တဲ့။ ရဟန်းသံဃာတော်များအတွက်နေလွဲစာ။LM. **ယာမ**, ယာမ yāma [yèa mɛ̆]. SM. **ယာမ**, ယာမ yèamɛ̆ [yèa mɛ̆] n. sweetened juice of citrus. ဥာ်ယာမပွ်ပရိုက်။ သံပရာရောက်အဖျော်ယာမကာ။ B. **ယာမကာ**, ယာမကာ yāmakā [yèa mɛ̆ ka].]

ယာမာ, ယာမာ yā mā [yèa mèa] n. (1455) the gods of the second heaven, lying between tāwatiñ and tussitapūr. ဒေဝတ်မတန်တ်ပွဲဘုံကွန်ထပ်စာ၊ မန္ဒုံအကြာဘုံဒေဝတ်တာဆတိ ကိုတုသိတပူရ်။ တာဝတိသာနတ်ပြည်နှင့်တုသိတပူရ်နတ်ဘုံနှစ်ခုအကြား။ ဒုတိယဘုံအဆင့်တွင်၊ နေထိုင်သောနတ်ဒေဝါ။ [P.]

ယိခီ, ယိခီ yikhī [yĭ khi] n. (**ယုမ်ဇဇင်ယိခီ**, သုန်ဇေင်ယိခီ sum beñyikhī [sum bèaŋ yĭ khi].) n. a governor of Tavoy under Kyanzittha. သွဝဲဒ်မအုပ်ခုပ်ချုင်ဝဲါ၊ အသွင်တဲသွိင်တလန်ကေသာ။ ကျန်စစ်မင်းလက်အောက်၊ ထားဝယ်မြို့ဘုရင်ခံ။

ယိမာ်, ယိမာသ် yi mās [yĭ màs] adj. shining. မယိမး၊ မတွး၊ မယးတွး။ လင်းသော၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

လင်းကျင်းသော၊ တောက်ပသော။ see. ရံင်။ ရှ။ **ယာသ်**, ယာသ် yās [yàs].

ယိဇမာဂ်, ယိဒမောအ် yi mo˙ [yĭ mŏ] n. to be named. မကြမှု၊ မဟိမှု၊ ကော်ခံ၊ ကိုယ့်၊ ခုတ်ယူ။ ဘွဲ့ပေးသည်၊ အမည်မှည့်သည်၊ အမည်ပေးသည်၊ နာမည်ပေးသည်၊ ခေါ်ဝေါ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ယဇမာဂ်**, ယမောအ် yamo˙ [yĕ mŏ].

ယိယာဂ်, ယိယောအ် yiyā˙ [yĭ yɑĕ]v. to invoke. ဒုင်ဂုန်၊ ထွ။ တောင်းပန်သည်၊ ပသသည်။ read as foll. ဗ်ာရ်အတိုင်ဝေါဟာမကျွင်ဗွဲအသွဝ်တော်။ အောက်ဖော်ပြပါဝေါဟာရအတိုင်းကဲ့သို့ဖတ်ပါ။

ယိဇယာဂ်, ယိဒယောအ် yi yo˙ [yĭ yŏ] v. to invoke. ဒုင်ဂုန်၊ ထွ။ တောင်းပန်သည်၊ ပသသည်။ [SM. **ယိုဂ်**, ယိုအ် yȳ [yȳ^{2}] v. to show respect towards. ယွံသွံ၊ ရှေ့သွေ့။ ရိသေလေးစားသည်။ **ဇယာဂ်**, ယောအ် yo˙ [yŏ] n. partical of address. ပွဲမရပ်စပ်စကာသွက်သွေ့ဆက်မှဟ်ပါင်။ နှုက်ဆက်ရာတွင်အသုံးပြုသောပစ္စည်း။]

ယိဇဂၤ်, ယိဒဂေန် yi gen [yĭ gĭn] n. (1557) a place three days' march from Momeik on the way to Mohnyin. ဒွဲဝဲမွဲ၊ မသွးဇက်တိုန်တရ်ဓိတ်ပိတ္ဂဲနှမှဝ်မိတ်၊ မန္ဒံလ္ဆုဉ်အာမှဝ်ညေန်။ မိုးညင်းနှင့်မိုးမိတ်လမ်းပေါ်ရှိ၊ သုံးရက်တာချီတက်ရသောနေရာတစ်နေရာ။ **ကြုဉ်ယိဇဂၤ်**, ကြုဉ်ယိဒေန် kruṅ yĭgen [krɜŋ yĭ gĭn] n. a stream at the foregoing, presumably a tributary of the Shweli. ကြုဉ်ယိဂေန်တဲကွီယိုလီ။ ရွှေလီမြစ်လက်တက်ယိဂင်ချောင်း။

ယုဂန်ဒိရယက္ခသေနာပတိ, ယုဂန်ဒိရယက္ခသေနာပတိ် yu gan di rayakkhasenāpati [yŭ gòn dĭ rŭ yèak khŭ se na pŭ tæ̆] n. a Yakkha captain. ကျိုပ်သျိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [P. **ယုဂန္ဓရ**, ယုဂန္ဓရ yu gan dha ra [yŭ gòn dhĕ rĕ].]

ယုဒိဿိ, ယုဒိဿိရ် yu dhic chir [yŭ dhèt chir] n. (**သ္မိုဂ်ယုဒိဿိ**, သ္ဝိဂ်ယုဒိဿိရ် smiṅ yu dhic chir [sə moiŋ yŭ dhèt chir].) n. a king who propounded the question how the Doctrine should be served (dharmmayā(ga)prasnā) in the Sambhava- jātaka. ဓ္ကရာတ်မွဲတ္ဝ၊ ညးမသွဘန်သွက်သွေ့ဝ်သီကွီခွံက်ထွးကိုတင် **မူဝါဒ၊** သွေ့ဝ်ထဲက်ပင်သင်ရိဟ် (ဓရ်မ္မယာဂပြသ္နာ) မကျွင်ပွဲကိုဇာတ်သမ္ဘဝတော်။ သမ္ဘဝ **ဇာတ်လာ** (ဓရ်မ္မယာဂပြသနာ)မူဝါဒကိုအချက်အလက်နှင့်တကွ၊ တင်ပြဆွေးနွေးရန်အကြံ **ပေးမေးမြန်းခဲ့သောဘုရင်**တစ်ပါး။ [Cf. Skt. **ယုဓိမ္မဋ္ဌိ**, ယုဒိသ္ဌိရ yu dhi sṭhi ra [yŭ dhĭ sə̀thi rŭ].]

www.monlibrary.com

ငယာ, ယော ᵉ yo [yò^{1}] ps. Relative question partical. ဝေါဟာဂလာန်သွာန်။ မေးခွန်း ဝေါဟာရ။ what. မုရော၊ မုဂ်ရော။ ဘာ၊ ဘာလဲ။ (၂) when. အခိုင်လို့၊ အခါလို့။ ဘယ် အချိန်၌၊ ဘယ်အခါ၌။ (၃) why. မုဒ္ဒါသာ်လို့၊ မဒ္ဒါဗိုလို့။ ဘာကြောင့်၊ အဘယ်ကြောင့်။ ငာ, ခရော ro [rɑo^{2}] ps. once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်က။ ငာဂ်, ခရောအ် ro᷇ [rʊ̏] ps. (MM.) id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ Cf. တာ, တာ ᵉ tā [tɑ]. [LM. ငာ, ခရော ro [rɑo^{2}]. SM. ငာ, ခရော rao [rɑo^{2}].]

ငယာ, ယော ᴶ yo [yò^{1}] ps. partical of emphatic assertoin. ပွဲမဟိုကျွင်လဝ်တဲ့ဂ့်ညံင် ရ်သွေဝံသွိုဟ်နက်။ ပြောဆိုခဲ့သည်များကိုလေးနက်စေသောပစ္စည်း။ [LM. ငာ, ခရော ro [rɑo^{2}]. SM. ငာ, ခရော rao [rɑo^{2}].]

ငယာ, ယော ᵌ yo [yò^{1}] n. ဖိပိငယာ, ဖီဗီယော phīpiyo [phi pǐ yò^{1}] n. မှာသမုဒ္ဒဖိပိငယာ, မှာသမုဒ္ဒဖီဗီယော mhā sa mud da phī piyo [hmɑ sə̏ mʊ̀t dɛ̏ phi pǐ yò^{1}] n. the sea between India and Ceylon. မှာသို့တ်မန်ဒ်အကြာဥုင်အိန္ဒိယကိုတ္တံသိင်ဃို့။ အိန္ဒိယပြည်နှင့်သီဟိုဠ်ကျွန်းအကြားရှိသမုဒ္ဒရာ။

ငယာ, ယော ᵎ yo [yò^{1}] n. (question) if. (သွာန်) ယဝ်၊ ယဝ်ရ။ (အမေး) အကယ်၍။

ငယာဂရာတ်, ယောဂရာတ် yo garāt [yò^{1} gɛ̏ rʌ̀t] n. (MM.) title borne by commander-in-chief in Pegu kingdom. သ္ဂိုင်ဗိုဝ်ငယာဂရာတ်, သ္ဂိုင်ဒိုဝ်ယောဂရာတ် sminbuiw yogarāt [səmoiŋ bə̀ yò^{1} gɛ̏ rʌ̀t] n. the commander-in-chief, the yoga rāt. သ္ဂိုပ်ဗိုဇွော်, သ္ဂိုင်ဗိုယောဂရာတ်။ ဗိုလ်ချုပ်,ဗိုလ်မင်းယောဂရာတ်။ [i.e. under Bañā Bā Rwor 1446-50. ဒ်သွဝ်တဲသွိုင်၊ ဗညာဗာရွော်ရ်၊ ၁၄၄၆-၅၀။ ၁၄၄၆-၅၀၊ ဗညာ ဗယ်ရိုးမင်း၊ လက်အောက်။] သ္ဂိုင်မွယ်မဟိမုငယာဂရာတ်မဆိုးဒ်နှတးကိုပ်ဧရ်ဟံင်ဆာဝတီ, သ္ဂိုင်မွယ်ဆဒိမု ဃောဂရာတ်ဆဆိုနှိုဒ်ဒ်ကော်ဒကိုပ်ချင်ဟံင်သဝတ် sminˀ mway ma himu yo ga rāt ma cuin dah tau da kuip ɖuˀ hɑ̊ˀ sa wa ti [səmoiŋ mwòɑ^{1} mɛ̏ hæ̏ mʊ̏ yò^{1} gɛ̏ rʌ̀t mɛ̏ con dɔ̀h tao^{3} dɛ̏ kop ɗəŋ hɔŋ sə̏ wə̏ tæ] n. သွိင်မွဲ၊ ယွု ယောဂရာတ်၊ မဒ္ဒါသ္ဂိုပ်ဥုင်ဟံသာဝတီ။ ယောဂရာတ်မည်သောမင်းသားတစ်ပါးသည်၊ ဟံ သာဝတီမြို့၏ဦးစီးဦးဆောင်ဖြစ်သည်။ [LM. Skt. ɾāɕ, ɾāɔ rā ja [rèɑ jɛ̏].]

ငယာတိ, ယောတိ yo ti [yò^{1} tæ̏] v. intertwin, interlace, intermingle, သွ်ရ်အာ၊ သွဲး တိတ်အာ၊ သွဲးအာ။ ရောယှက်သည်၊ လား၏၊ သွား၏။ (၂) reach. စိုပ်အာ။ ရောက်သွားသည်။

www.monlibrary.com

ꩻꩵ, ꩻꩵ yam [yɔ̀m] n. (**ꩫꩮ꩓ꩻꩵ, ꩫꩮ꩓ꩻꩵ** smiñ yam [səmoiŋ yɔ̀m].) n. (one of) the four judges of the dead. ပြေးဝဲကိုသွိုင်မရဏာပန်ဂွံဒှံမွဲ၊ ယီး၊ သွိုင်ယီး။ မာရဏာမင်းလေးပါးအနက်တစ်ပါး၊ သေမင်း၊ ယာမမင်း။

ꩻꩮꩵ, ꩻꩮꩵ yuim [yɔ̀m] n. (1455. **ꩫꩮ꩓ꩻꩮꩵ, ꩫꩮ꩓ꩻꩮꩵ** smiñ yuim [səmoiŋ yɔ̀m].) n.an underworld deity presiding over 320 minor hells. ဒေဝတ်ကျော်မန္ဒံအသွဝ်တိသုန္ဒရီ၊ ညးမဒှံသဘာပတိလ္လူကတိုင်နရက်သွတ် ၃၂၀။ ငရဲငယ်အထပ် ၃၂၀၊ အား၊ သဘာပတိအဖြစ်တာဝန်ယူရသောမြေအောက်ရိုနတ်ဒေဝါဘုရား။ [LM. **ꩮꩵ, ꩻꩮꩵ** yuim [yɔ̀m]. SM. **ꩮꩵ, ꩻꩮꩵ** yɔ̀m [yɔ̀m]. Skt./P. **ꩭꩵ, ꩻꩭ** YĀ ma [yèɑmɛ̌].]

ꩭꩭ, ꩻꩭ yay [yòɑ^{1}] n. sickness. ယဲ၊ ဇ့်၊ ဒဒှံမံင်ဟွံမိပ်။ ဖျားခြင်း၊ ဖျားနာခြင်း။ v. ဂွံယဲ၊ ကွဲဒြှံယဲ၊ မံင်ဟွံမိပ်။ ဖျားသည်၊ ဖျားနာသည်၊ နေမကောင်းဖြစ်သည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ꩮꩭ꩓ꩭ, ꩮꩭ꩓ꩭ** ˙añjey [ɔn jeɑ].

ꩮ, ꩻꩮ yau [yèɑ^{1}] n. brother-in-law. ကောယ်။ ယောက်ဖ။

ꩮꩭꩵꩶꩯ, ꩻꩭ꩓ꩮꩶꩯ yau˙eymañdhaw [yèɑ^{1} eɑ mèɑŋ dhɔ̀] n. my brother-in-law Min Dhuo. ကောယ်အဲမင်ဓဝ်။ ကျွန်ုပ်၏ယောက်ဖမင်းထော်။

ꩭ꩜, ꩻ꩜ yaḥ [yèh] n. morrow. ယး၊ တွဲယးတေံး။ မနက်ဖြန်၊ နောက်တစ်နေ့။ (၂) morning. နူဂယး၊ အခိုင်နူဂယး။ နံနက်၊ နံနက်အချိန်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ꩮꩭꩵ, ꩻꩮꩭ꩓** yās [yàs].

ꩭ꩜ꩵꩇ, ꩻꩭ꩜ꩵꩻꩇ yaḥ lañū [yèh lɛ̃ ŋù] n. early morning of tomorrow. ယးပြဟ်။ နက်ဖြန်စောစော။

ꩭ꩜ꩵꩇꩌꩲ, ꩻꩭ꩜ꩵꩻꩇꩌꩲ yaḥ la ñū gah [yèh lɛ̃ ŋù gɔ̀h] n. that early morning of tomorrow. ယးပြဟ်ဂှ်။ နက်ဖြန်စောစောတွင်။

ꩭꩀ꩓ꩮꩭ꩓ꩭꩱ, ꩻꩭꩀ꩓ꩻꩮꩭ꩓ꩭꩱ yak kha se nā pati [yèak khɑ̆ se nɑ pɑ̆ tæ̆] n. Yakkha captain. ကွိုးပ်သ္ဂိုးပ်လကိုဟ်။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်။

ꩭꩴ, ꩻꩴ yuk [yɔ̀k] v. rarely. လံဂွံဆို့၊ ရှားရှားပါးပါးတွေ့ရ။ **ꩮꩭꩴ, ꩮꩻꩴ** yok [yòk] v. hypoth. နဒဒှံမဒှံမာန်ဟောင်း၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ **ꩭꩭꩴ, ꩭꩭꩴ** syuk [səyɔ̀k]v. once. မွဲအခိုင်တေံး။ တစ်ချိန်က။ **ꩭꩭꩵꩴ, ꩭꩭꩵꩴ** syūk [səyɔ̀k] v. to lift. ယိုက်၊ ပင်။ ချီသည်၊ ပင့်မသည်။ (၂) raise. ပင်ပို့ုန်၊ ပွတ်ပို့ုန်၊

www.monlibrary.com

သွင်ပို့ခြင်း။ မတင်သည်၊ စိုက်ထူသည်၊ မြှင့်တင်သည်။ (၃) erect. ပို့ထုတ်ခြင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်။ ထူထောင်သည်၊ စိုက်ထောင်သည်။ (၄) to carry in one's arms. မိန်ယိုက်ဏာကိုတဲ့။ လက်ဖြင့်ပွေ့ဖက်သယ်ယူသွားသည်။ (၅) to sustain. ထွပင်လစ်၊ ထိုက်ဒုင်လစ်။ ပင့်မ၍ထားသည်၊ ထောက်ခံထားသည်။ (၆) maintain. ထိုက်ပင်၊ သင်ရိုဟ်။ ထောက်ပံ့သည်၊ ထောက်ပံ့သကြိုဟ်သည်။ **ယုက်ပ္တာဝ်**, ယုက်ပ္တာခ် yukptāw [yèk pətaw] v. to erect. ယိုက်ပို့၊ ပင်ပို့။ မထူစိုက်သည်၊ ပင့်ထူစိုက်သည်။ (၂) set up. ပို့နှဗဒှ်၊ ခွံဗဒှ်။ တည်ထောင်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။

ငယက်, ယောက် yok [yòk] v. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ငယက်ကတ်**, ယောက်ကောတ် yok ket [yòk kit] v. to pick up. ထွင်ပို့ခြင်း၊ ပင်ပို့ခြင်း။ မတင်သည်၊ ပင့်တင်သည်။ (၂) to raise. ပို့ထုတ်ခြင်း၊ ပစ္စုပ္ပန်။ ထောင်တင်သည်၊ စိုက်ထောင်တင်သည်။ **ငယက် ဒေါက်**, ယောက်ဒေါက် yok dok [yòk dòk] v. to maintain. ထိုက်ပင်။ ထောက်ပံ့သည်။ Cf. **ငကြာက်**, ခြောက်၂ crok [cərok], **ပ္တိုၤ,ဇ္ဉုန်** ptuin [pətoŋ], **ဇိုင်ဂိုၤ**, ခိုင်ဂိန် ciṅ gin [coiŋ gèn], **ဒိၤဒိင်**, ဒိန်ဒိင် din diṅ [dèn dòiŋ], **ဍွင်**, ဒွေင် dleṅ [dəlèaŋ], **ငကြာဟ်**, ခြောဟ်° croḥ [cərɒh], **တ္ဂလ်**, ဘွယ် tḅal [təpɔl], **ငထာက်ပါင်**, ထောက်ပိုင် thokpāṅ [thok paiŋ].Der. **ပုၤယုက်**, ပုန်ယုက် punyūk [pun yèk] v. to cause to raise. သို့ပ္တုတိုန်။ ထောင်လာစေသည်။ [LM. **ငယက် ဒေါက်**, ယောက်ဒေါက် yokdok [yòk dòk], **ယိုက်**, ယိုက် yuik [yèk] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လစ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဆယိုက်**, သယိုက် sa yuik [səyèk]. SM. **ယိုက်**, ယိုက် yàk [yèk].]

ယုက်ကုသုံရုပ်တေယ်, ယုက်ကုသုံခုပ်တေယ် yuk kusuṁḅuptey [yèk kaŏ suṁ pup tea] v. make a gasture of respect by putting the palms together and raising them above the head. ယိုက်သွိပ်တဲ့။ လက်အုပ်ချီသည်။

ယုက်သုံရုပ်တေယ်, ယုက်သုံခုပ်တေယ် yuksuṁḅuptey [yèk suṁ pup tea] v. ယိုက်သွိပ်တဲ့၊ ယိုက်သွောပ်တဲ့။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ယုက်ကုသုံခုပ်တေယ်**, ယုက်ကုသုံခုပ်တေယ် yuk ku suṁḅuptey [yèk kaŏ suṁ pup tea].

ငယက်, ယေက် yek [yòik] v.To pound [rice] in order to remove inner pellicle. ယက်ပို့တ်ထောံစွာံပရီမကြောပ်လိုလစ်ပွဲမသူ့၊ ယာ်။ ဆန်လုံးတီးတွင်ဖုံးလွှမ်းနေသော၊ ပါးလွှာသည့်အခွံထပ်ကိုဖွတ်ထုတ်သည်။ Cf. **ပိအ်**, ဒိသ် pis [pes]. [LM. **ယာက်**, ယောက် yāk [yàik]. SM. **ယာက်**, ယောက် yàik [yàik].]

www.monlibrary.com

ငယက်, ꤟꤾꤰꤶ yok [yòk] v. to lift. ယိုက်၊ ပင်။ ချီသည်၊ သယ်သည်၊ ပင့်သည်။ (၂) carry. ဂွေင်ဏာ၊ လေင်ဏာ၊ ယိုဏာ၊ ဝံဏာ။ ထမ်းသွားသည်၊ ချီသွားသည်၊ ရွက်သွားသည်၊ ပိုးသွားသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ယုက်**, ꤟꤾꤰꤶ yuk [yòk].

ငယက်ဆလံင်, ꤟꤾꤰꤶꤕꤾꤜꤶꤒ yokcalåñ [yòk cə̆ lɔŋ] v. to carry pinnacle. ယိုက်ခွံင်။ အထောတ်ပြာသာဒ်ကိုသယ်ယူသည်။

ငယက်ငတင်, ꤟꤾꤰꤶꤒꤾꤓꤶꤒ yok toñ [yòk toŋ] v. carry upon. ယိုက်တောင်၊ ယိုက်ပို့ခြုန်။ သယ်တင်သည်။

ငယက်ငဘောင်, ꤟꤾꤰꤶꤒꤾꤓꤾꤒ yoktə̊oñ [yòk təʃoŋ] v. to carry umbrella. ယိုက်တို့ုင်။ ထီးသယ်သည်။

ငယက်ဒငယင်, ꤟꤾꤰꤶꤓꤟꤾꤒ yok da yoñ [yòk dɛ̆ yòŋ] v. to carry the post, to erect the post. ယိုက်ဒယိုင်၊ ပ္ဍဒယိုင်။

ငယက်ဩမိပ်တယ်, ꤟꤾꤰꤶꤧꤱꤖꤶꤔꤾꤡ yok sa miptay [yòk sə̆ mɛp toɑ] v. ယိုက်သို့ပ်တဲ့။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ယုက်ကုသုံစုပ်တေယ်**, ꤟꤽꤰꤶ꤆ꤽ꤆ꤱ꤂ꤽꤖꤶꤔꤾꤡ yuk ku sum̐ bup tey [yòk kaŏ sum̐ pup tea].

ယင်, ꤟꤾꤒꤶ yañ [yèaŋ] pn. Perticle introducing emphatic n. phr. that. that which. ပစ္စဲမဖျိုပ်ကိုအဓိပါနာ်ကိုပိုတ်နာ်တဲ့သွေဲသို့ုဟ်နက်တိုန်။ နာမ်နှင့်နာမ်ပဒ်များကို အဓိပ္ပာယ် လေးနက်သွားစေရန်ဆောင်ကြဉ်းပေးသောပစ္စည်း။ (စ္စးနာ်) ဉ်, (ယင်)၊ ယြ့၊ ယြင်။ ထို၊ ဆိုသည့်အရာ။ **ယင်ဂဟ်**, ꤟꤾꤒꤶ꤆ꤱꤍ yañgah [yèaŋ gɔ̀h] pn. that. ကွဉ်၊ ဧကွဉ်။ ထိုအရာ၊ ထိုဟာ။ **ယင်ဆိ**, ꤟꤾꤒꤶꤕꤶ yañ ci [yèaŋ cɨ̆] pn. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ယင်, ꤟꤾꤒꤶ yañ [yèaŋ], **ယိုင်**, ꤟꤾꤶꤒ yiñ [yòiŋ] pn. once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်က။ **ယိုင်**, ꤟꤾꤶꤒ yīñ [yòiŋ]. [LM. ꤟꤾꤒꤶ yañ [yèaŋ].]

ယင်, ꤟꤾꤒꤶ၂ yañ [yèaŋ], **ယိုင်**, ꤟꤾꤶꤒ yiñ [yòiŋ] n. (OM. **ယိုင်**, ꤟꤾꤶꤒ yiñ [yòiŋ] n. Lph.) **ယင်ဩင်**, ꤟꤾꤒꤧꤒꤶ yañ sañ [yèaŋ sɛŋ] n. class of officers inferior to kalan. သွဲဝဲဒမန္ဒံကဆံင်သဝ်နူကိုကဆံင်ကလန်။ ကလန်အောက်အဆင့်နိမ့်သောဝန်ထမ်းအမျိုးအစား။ **ပက္ကိုတ်ယိုင်ဏာင်ဩင်**, ꤐꤽꤒꤶꤔꤶꤒꤾ꤆ꤾꤒꤧꤒꤶ paŋ̊dityiñ ānsañ [pɔn dɛt yòiŋ aiŋ sɛŋ] n. high official charged with maintaining relations with clergy. သွဲဝဲဒကဆံင်လ္ဆုုးမဝွံလဝ်တာလျိုင်၊ အထံက်အပင်နူကိုဂိုန်သင် ခရေတ်ယာန်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ခရေတ်ယာန်သံယာဂိုဏ်းအဖွဲ့မှအထောက်အပံ့အဆင့်မြင့်ဝန်ထမ်း။ **ပဉ်ဇုတ်ယင်သင်**, ပန်ဒေတ် ယင်သင် pandityiṅsaṅ [pɔn dit yèaŋ sɛŋ] n.= ယင်သင် yaṅsaṅ [yèaŋ sɛŋ].

ယင်, ယင်း yaṅ [yèaŋ] n.onomastic prefix. အဆက်ဂတယွဲတြံတြံ။ အမျိုးသားများနာမည်ရှေ့ဆက်။ မူ၊ နဲ့။ ဦး၊ ဘကြီး။ **ယင်**, ယင် yaṅ [yɛŋ] pn. ငါ၊ ယြု၊ ယြင်။ ထို၊ ထိုဆိုသည့်အရာ။

ယင်တိုးဟိုးကိုး:, ယင်ဘိရ်ဟိန်ကိရ်သး yaṅtirhinkirsah [yèaŋ tir hɛn kir sə̆] n. that the sound of praise a good deed. ယင်လဟိုထိုင်သး။ ထိုကောင်းသောချီးမွမ်းခြင်းအပြောအဆို။

ယင်ဗိုဂြုတ်ဟရကာ်, ယင်ဗိန်ဒြုအ်သာခုကာရ် yaṅ bin rua'sā dhu kā [yèaŋ bèn rŭ sa dhŭ kar] pron. that the sound of well done! ယင်ဗရုသာခုကာ၊ ငဗရုသာခုကာ။ ထိုသာခုခေါ်ဆိုခံယူသည့်အသံ။

ယိုင်, ယဳန် yiṅ [yòiŋ] n. element in official title. သို့ငြင်တံမဟိမုသွက်သွဲဝဲဒ်။ အရာရှိအတွက်ဘွဲ့ပေးရာတွင်အခြေခံ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ယင်**, ယင်ၤ yaṅ [yèaŋ], and **ယိုင်**, ယဳန် yïṅ [yòiŋ] pn. Particle introducing emphatic n. phr. that. that which. ပစွဲမဖျိုပ်ကိုအဓိပါနာ်ကိုပိုတ်နာ်တံသွေဂံသွို့ဟ်နက်တိုန်။ နာမ်နှင့်နာမ်ပုဒ်များကိုအဓိပ္ပာယ်လေးနက်သွားစေရန်ဆောင်ကြဉ်းပေးသောပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ယင်**, ယင်း yaṅ [yèaŋ], (စ္စးနာံ) ငါ, (ယင်)၊ ယြု၊ ယြင်။ ထို၊ ဆိုသည့်အရာ။

ငယင်, ယေၤင် yoṅ [yòŋ] n. (MM.) the Bassein river. ကွီဖာသီ။ ပုသိမ်မြစ်။ **ပါင် ငယင်**, ပါင်ယေၤင် pāṅ yoṅ [paiŋ yòŋ] n. the mouth of Bassein river. ပါင်ကွီဖာသီ။ ပုသိမ်မြစ်ဝ။ [LM. **ငယင်**, ယေၤင် yoṅ [yòŋ], **ယိုင်**, ယဳန် yuiṅ [yèŋ].]

ယဇ်, ယစ် yac [yɔ̀c] n. Sacrifice. ဒဒ့်မပူဇယတ်။ ယဇ်ပူဇော်ခြင်း။ **ဇြင်ယဇ်**, ဇြန်ယစ် jraṅyac [jrèaŋ yɔ̀c] n.Sacrificial pit. ကတိုင်မဆေင်စပ်ကိုသွက်သွေဂံပူဇယတ်။ ယဇ်ပူဇော်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်သောတွင်း။ [LM. **ယတ်**, ယတ် yat [yɔ̀t]. Skt. **यज्ञ**, ယဇ္ဈ yajña [yɛ̆ jəɲɲɛ̆].]

ယာဇ်, ယၤစ် yāc [yɔ̀c] n. mendicant. လ္ဘာတ်၊ တမ့ဉ်လ္ဘာတ်၊ ရဲလ္ဘာတ်၊ ရဲဂရောင်။ တောင်းရမ်းစားသောက်သူ၊ သူတောင်းစား။ (ၛ) person soliciting alms. ဒွုဉ်ဒါန်။ အလှူဒါနတောင်းခံသူ။ Skt./P. **याचक**, ယၤစက yācaka [yèa cə̆ kə̆].

ယတ်ဂြုတ်, ယတ်ခြေတ် yatkhret [yɔ̀t khrit] n. a district of Rämaññ̈a,centred on

www.monlibrary.com

Let kaik three miles S. of Kawhmu. ခရိုင်ရာမည်ညမွဲ၊ မခွေ့ဗဟိုပွဲကိုလိတ်ကာ်၊ မန္ဒံသမ္ဘုင်ကျာ၊ ကံမှုခရာပိတိုင်။ ကေ့ာ့မှူးမြို့တောင်ဘက်သုံးမိုင်ကွာ၊ လက်ကိုက်ကိုဗဟိုရ် ပြုထားသော၊ ရာမည်ညခရိုင်။ read. ဗ်။ ဖတ်။ **လက်ခြက်**, လၤက်ခြၤက် lakkhrek [lɛ̀ak krɛak].

ယတ်ဃပတ်, ယၤတ်သပၤတ် yatsapat [yàt sʊ̆ pɔt] n. bliss. ပီတိ၊ တသိုက်၊ တသိုက်သုခ။ ပီတိ၊ ချမ်းသာသုခ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ယဿပတ်**, ယသ္သပၤတ် yassapat [yàt sʊ̆ pɔt].

ယာတ်, ယၤတ် yāt [yàt] n. (MM.) cloth. ယဉ်သွင်။ အဝတ်စ။ (၂) piece of cloth. သရဝ်ယာတ်။ အဝတ်အထည်အပိုင်းအစ။ (၃) kerchief worn as upper garment by women. ယာတ်ပုဝါဇာမသွေ့ာ်လွတ်ဂွံလွှူသွတ်ဖြတ်။ အမျိုးသမီးများလွှမ်းခြုံသောခေါင်း စည်းဇာပဝါအပါး။ **ယာတ်ကတီပုတ်**, ယၤတ်ကၤတီပုတ် yāt ka tīput [yàt kʊ̆ tæ put] n. length of velvet. ယာတ်ကတေပး။ ကတ္တီပါအဝတ်။ **ယာတ်ပံသုကူ**, ယၤတ်ပံသုကူ yāt paṁ sukū [yàt pɔm saʊ̆ kaoˈ] n. Buddhist mendicant's robe. သင်္ကာပံသုကူ။ ပုံသကူသင်္ကန်း။ H.L. **ယာတ်ပ္လာတ်**, ယၤတ်ပ္လၤတ် yāt plāt [yàt plat] n. cloths used for decoration in religious ceremony. ယာတ်သွက်သွေ့ာ်ကျိုင်ကျဝ် စိစောန်၊ ပွဲအသေအဟာန်မဆေင်စပ်ကိုဘာသာ။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာအခမ်းအနားတွင်၊ တန်ဆာဆင်ရန်အသုံးပြုသောအဝတ်။ **ယာတ်သနာဗာပ်**, ယၤတ်သနၤဗၤပ် yāt sa nā bāp [yàt sʊ̆ na bàp], **ယာတ်သ္နာဗာပ်**, ယၤတ်သ္နၤဗၤပ် yāt snā bāp [yàt sna bàp] n. kind of cloth or napkin, ceremonially presented to monks. ယာတ်ဟွံသေင်ယာတ်ဖိုတ်တဲ နအခိုက်အလိုက်အခိုက်ကွာ၊ မကိုဒါန်ကိုကုသင်တံ။ ရဟန်းတော်များ အားရှေးထုံးအစဉ်အလာအရ၊ လှူဒါန်းသောအဝတ်ပိုင်း သို့မဟုတ်လက်သုတ်ပုဝါ။ Cf. **ဂ္လိုက်**, ဂ္လီက် glik [glòik]. [LM.; SM. **ယာတ်**, ယၤတ် yāt [yàt].]

ယာတ်ကမှို့, ယၤတ်ကၤမှ့ yāt kammhu [yàt cɔm hmaʊ̆] n. white cloth. ယာတ်ကွ၊ ယာတ်ဗွာင်၊ ယာတ်ဗုဗု။ အဝတ်ဖြူ။

ယာတ်သ္နာဗာပ်, ယၤတ်သ္နၤဗၤပ် yātsnābāp [yàt sna bàp] n.kind of cloth or napkin, ceremonially presented to monks. ယာတ်ဟွံသေင်ယာတ်ဖိုတ်တဲနအခိုက်အလိုက် အခိုက်ကွာမကိုဒါန်ကိုကုသင်တံ။ ရဟန်းတော်များအားရှေးထုံးအစဉ်အလာအရ၊ လှူဒါန်း သောအဝတ်ပိုင်းသို့မဟုတ် လက်သုတ်ပုဝါ။ Cf. **ဂ္လိုက်**, ဂ္လီက် glik [glòik]. [LM.; SM. **ယာတ်**, ယၤတ် yāt [yàt].]

ယာံ, ယၤန် yān [yàn] n. mount. ဒွုင်သိင်သွက်သွေ့ာ်လွံက်စမွဲမွဲ။ ပစ္စည်းတစ်ခုခုတင်ရန်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဘောင်။ (၂) vehicle. ယာန်သွက်သွေ့ဝံပို့ကြိုက်စကပေါတ်။ ပစ္စည်းများကိုသယ်ယူပို့ဆောင်ပေးရန်ယာဉ်။ [LM.; SM. ꩻ, ꩻ yān [yàn] n. carriage. ယာန်၊ ကွိဆျေး၊ တောဲကွိပွတ်။ ယာဉ်၊ မြင်းရထား၊ ရထားတွဲ။Skt./P. ꩻ, ꩻ yāna [yɑ nɑ̆].]

ꩻ, ꩻ yām [yàm] v. to weep. လရိုယံ၊ လရိုဂတေဝ်၊ ခုဉ်ရမတ်ဒတုံ၊ ခုဉ်ရမတ်ပြဟ်၊ ခုဉ်ရမတ်ဒဇူ၊ ခုဉ်ရမတ်ဇွောဝ်။ ငိုယိုသည်၊ မျက်ရည်ကျသည်၊ လွမ်းမိုးစွေသည်။ [LM. ꩻ, ꩻ yāṁ [yàm]. SM. ꩻ, ꩻ yèm [yàm].]

ꩻ, ꩻ yām [yàm]. once. ပွဲမွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ ꩻ, ꩻ yāṁm [yàm] pcs. when. ကာလလို့။ ဘယ်သောအခါ။ (in general statements) if. ယဝံရ၊ ယဝ်ရ။ အကယ်၍။ ꩻ, ꩻ yāmbnat [yàm bənɔ̀t] n. extent. ဆဗွတ်၊ ဆကရိုက်။ ဆဓိတ်။ အတိုင်းအတာမျှ။ လောက်မျှ။ Cf. ꩻ yal [yɔl]. [LM. ꩻ, ꩻ yāṁ [yàm]. SM. ꩻ, ꩻ yèm [yàm] pcs. if. ယဝံရ၊ ယဝ်ရ၊ ယဝ်သွ၊ ယဝံသွ။ အကယ်၍၊ လျှင်၊ လိုအပ်လျှင်။]

ꩻ, ꩻ yām [yàm] n. degree. ကဆံင်။ အဆင့်။ (၂) extent. ဆဗွတ်၊ ဆကရိုက်။ ဆဓိတ်။ အတိုင်းအတာမျှ၊ လောက်မျှ။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩻ, ꩻ ʾayām [ʔə yàm].

ꩻ, ꩻ yāmbnat [yàm bənɔ̀t] adv. moderately, just, about. ဆဗွတ်၊ ဆဓိတ်၊ ဆဓိတ်ကရိုက်။ တော်ရုံတန်ရုံ။

ꩻ, ꩻ yuṁ yuṁ [yùm yùm] n. life. လမျိုး။ အသက်။ ꩻ, ꩻ sat ma nom yuṁ yuṁ [sɔt mɛ̆ nɔ̀m yùm yùm] n. living creature. သတ်မန္ဒကိုလမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါ။ ꩻ, ꩻ kil dān yuṁyuṁ [kil dàn yùm yùm] v. spared their lives. ကိုဒါန်လမျိုး။ ဘေးမဲ့ပေးသည်။

ꩻ, ꩻ lam yuiṁ [lòm yɜ̀m] n. life. လမျိုး။ အသက်။ Cf. ꩻ, ꩻ ʾā yuk [ɑ yɜ̀k]. [LM.; SM. ꩻ, ꩻ pəyɜ̀m [bɛ̆ yɜ̀m]. ꩻ, ꩻ yuim [yɜ̀m]. SM. ꩻ, ꩻ yɜ̀m [yɜ̀m] v. to breathe. ယိုး၊ ယို ဗွောဝ်ကျာ။ အသက်ရှူသည်၊ လေရှူသွင်းသည်။]

ꩻ, ꩻ yuim [yɜ̀m] n. Yama. သွိင်ယို၊ သွိင်ဂစိုတ်။ ယာမမင်း၊ သေမင်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩻ, ꩻ yam [yɔ̀m].

www.monlibrary.com

ယ၎်, ယခ်ိ yar [yɔ̀r] v. **ယ၎်ရလာ**, ယခ်ုလော yar cu lo [yɔ̀r cŭ lò¹] v. (sc. **ရလာက်**, ခုလောအံ culo' [cŭ lɔ̀²].) v. to leap over carrying a burden. ထလာ်ကွေဝံတတ်တိုန်အာလွှုနကိုစိုက်။ အထုပ်အပိုးဖြင့်ခုန်ကျော်လွှားသွားသည်။ [LM.**ယူ**, ယူ yū [yù], SM. **ယူ**, ယူ yù [yù] v. to leap in the air. ယူထလာ်တိုန်လွှုကျာ။ လေထဲခုန်တက်သည်။]

ယ၎်, ယခ်ု yar [yɔ̀r] conj. if. ယဝ်ရ၊ ယဝ်သ၊ ယဝ်သွ၊ ယဝ်၊ ယဝ်ရ၊ ယဝ်သွ။ လျှင်၊ လိုအပ်လျှင်၊ အကယ်၍။ see. ရံင်။ ရှ။ **ယလ်**, ယလ် yal [yɔ̀l].

ယိယိုက်, ယဳခ်ုယုက် yir yuk [yɨ̀r yɔ̀k] n. & v. vigour. ဖြဟတ်၊ အစောဝံစရဝ်။ ခွန်အား၊ စွမ်းပကား။ (၂) lifetime. အယုက်၊ ယယုက်။ အသက်၊ တသက်တာ။ (၃) to carry on one's shoulder. ယယုက်၊ ယိုက်၊ ဍွေင်ဏာလွှုဒင်ပွး။ သယ်သည်၊ ပိုးသည်၊ ပခုံးပေါ်သယ်ပိုးသွားသည်။ [LM. **ဓတ်ယုက်**, ဆတ်ယုက် thatyuk [thɔt yɔ̀k]. SM. **ဓတ်ယုက်**, ဆတ်ယုက် thɔt yɔ̀k [thɔt yɔ̀k] v. to be in good health. နံ့ကိုပရေင်ထတ်ယုက်ခိုဟ်။ ကျန်းမာရေးကောင်းသည်။]

ယိယိာသ်, ယဳခ်ုယာသ် yiryās [yɨ̀r yɔ̀s] n. light. လယာသ်၊ လယး၊ လျှး။ အလင်းရောင်။ (၂) ray of light. အရံင်လျှး။ အလင်းရောင်ခြည်။

လျှးဟ်, လျှးဟ် lyaḥh [ləyɛ̀h] n. (MM.) light. လယာသ်၊ လယး၊ လျှး။ အလင်းရောင်။ (၂) radiance. ပသာန်တသဝဲလျှး။ ဖြာထွက်သောရောင်ခြည်။ (၃) glitter. အရံင်လျှးပလေဖျဲဖျ်။ တောက်ပပြောင်လက်သောရောင်ခြည်။ [LM. **လျှးဟ်**, လျှးဟ် lyaḥh [ləyɛ̀h], **လယးဟ်**, လယးဟ် layaḥh [lɛ̆ yɛ̀h]. SM. **ဂယး**, ခယး gayaḥ [gɛ̆ yɛ̀h] n. light. လယာသ်၊ လယး၊ လျှး။ အလင်းရောင်။ (၂) morrow. ဂယး၊ နှဂယး။ နံနက်၊ နံနက်ခင်း။ **ယာသ်**, ယာသ် yās [yàs] v. to shine. သ္ဂျိတွးဇး၊ သ္ဂျိတွးဖွင်၊ သ္ဂျိလျှးတွး၊ သ္ဂျိလျှးတွးကွင်။ ထွန်းလင်းစေသည်၊ တောက်ပစေသည်။]

ယိယိာသ်ပန်, ယဳခ်ုယာသ်ပန် yir yās pan [yɨ̀r yàs pɔn] n. four kinds of ray of Buddha, four rays of light. ယယာဟ်ပန်၊ လျှးပန်။ ရောင်ခြည်တော်လေးသွယ်။

ယိယိာသ်စာ၎်ဂါသ်, ယဳခ်ုယာသ်စာခ်ုဂေါသ် yir yās bə̄r gos [yɨ̀r yàs pɑr gɔ̀h] n. that two rays of light. ယယာသ်စာဂဟ်၊ လယးစာဂ့်၊ လျှးစာဂ့်။ ရောင်ခြည်နှစ်သွယ်မှာ။

ယလ်, ယလ် yal [yɔ̀l] pcs. if. ယဝ်ရ၊ ယဝ်သ၊ ယဝ်သွ၊ ယဝ်၊ ယဝ်ရ၊ ယဝ်သွ။ လျှင်၊ လို

www.monlibrary.com

အပ်လျှင်၊ အကယ်၍။ when. (in general statements). ကာလလို့။ ဘယ်သောအခါ။

ယာ်, ယရ် yar [yɔ̀r] pcs. rarely. လံသွေ့ဝံဆို့၊ တွေ့ရခဲ။ **ယာ်**, ယံရ် yår [yɔ̀r], **ငယာဝ်**, ယောင် yow [yɔ̀^{2}], **ယဝ်**, ယဒ် yaw [yɔ̀]. [MM. **ယဝ်**, ယဒ် yaw [yɔ̀] pcs. if. ယဝံရ၊ ယဝံသ၊ ယဝံသွ၊ ယဝ်၊ ယဝ်ရ၊ ယဝ်သွ။ လျှင်၊ လိုအပ်လျှင်၊ အကယ်၍။

ယာ်ဒ, ယရ်ရ yar ra [yɔ̀r rɑ̌], **ယဝ်ဒ**, ယဒ်ရ yawra [yɔ̀ rɑ̌] pcs. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။] Cf. **ယာမ်**, ယာန်^{J} yām [yàm], **ကာလ်**, ကာလ် kāl [kɑl].[LM. **ယဝ်**, ယဒ် yaw [yɔ̀].; SM. **ယဝ်(ဒ)**, ယဒ်(ရ) yɔ̀ (ra) [yɔ̀ rɑ̌].]

ယိလ်, ယိလ် yil [yɪ̌l] v. to place on one's head. ယို၊ ပို့နှုန်ယို့ဏာလ္လူကို့ပ်။ ရွက်သည်၊ ခေါင်းပေါ်တင်ရွက်သွားသည်။

ယိုဝ်, ယုံဒ် yuiw [yɔ̀] v. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ also to adore. ယို့စွံလဝ်လ္လူကို့ပ်၊ ပို့နှုန်စွံလဝ်လ္လူကို့ပ်။ ဦးထိပ်တင်ထားသည်၊ ဦးထိပ်ရွက်ထားသည်။[LM.SM. **ယ်**, ယုံ် yɔ̀ [yɔ̀] v. to place on one's head. ယို၊ ပို့နှုန်ယို့ဏာလ္လူကို့ပ်။ ရွက်သည်၊ ခေါင်းပေါ်တင်ရွက်သွားသည်။]

ယဝ်, ယဒ် yaw [yɔ̀] pcs. if. ယဝံရ၊ ယဝံသ၊ ယဝံသွ၊ ယဝ်၊ ယဝ်ရ၊ ယဝ်သွ။ လျှင်၊ လိုအပ်လျှင်၊ အကယ်၍။ see. prec. ရံင်ဝေါဟာမတဲ့ကွင်တော်။ ပြီးခဲ့သောဝေါဟာရကိုရှု။

ငယာဝ်, ယောင်^{E} yow[yɔ̀^{2}] n. **ငသြာ်ငယာဝ်**, သြောအ်ယောင် sro˙yow [srʊ̌ yɔ̀^{2}] n. millet. သြော်ယ်။ နံ့စားပြောင်း။ [LM. **ငသြာ်ယ**, သြောအ်ယ် sro˙ yau [srʊ̌ yɛ̀ɑ^1]. Skt./P. **ယဝ**, ယဝ yava [yɛ̆ wɛ̆] n. corn. သြော်ဂန်။ ပြောင်း။ (၂) barley. သြော်ယ်။ မုယောစပါး။]

ကုမ်ဆိမုဉ်ငယာဝ်, ကုံမ်ဇိမုန်ယောင် kuṁcimunyow [kum cɪ̌ mùn yɔ̀^{2}] n. sisters, brothers. မွဲဒေါ်၊ ကောဒေါ်။ ညီအစ်မ၊ ညီအစ်ကို။ read. ဌ်။ ဖတ်။ **ကုမ်ဆိမုဉ်ငယာဝ်**, ကုံမ်ဇိမုန်ယောင် kuṁcimunyow [kum cɪ̌ mùn yɔ̀^{2}].

ငယာဝ်, ယောင်^{J} yow [yɔ̀^{2}] pcs. if. ယဝံရ၊ ယဝံသ၊ ယဝံသွ၊ ယဝ်၊ ယဝ်ရ၊ ယဝ်သွ။ လျှင်၊ လိုအပ်လျှင်၊ အကယ်၍။ see, ရံင်။ ရှု။ **ယလ်**, ယလ် yal [yɔ̀l].

ငယာဝ်, ယောင်^{E} yow [yɔ̀^{2}] n. brother-in-law. ယာဝ်၊ ယ၊ ကောဒေါ်မဆောင်စပ်ကိုကုသမ္ဘာကိုတွသို့ဇကု။ ယောက်ဖ၊ မိမိဇနီးသို့မဟုတ်အိမ်ရှင်ယောကျ်ားမှပါလာသောညီယောကျ်ား။

ယ္ဂိဝ်, ယုံဒ် yuiw [yɔ̀] v. to place on one's head. ယို၊ ပို့နှုန်ယို့ဏာလ္လူကို့ပ်။ ရွက်သည်၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ခေါင်းပေါ်တင်ရွက်သွားသည်။(၂) to adore. ယုံစွဲလဝ်လွှုကျိုပ်၊ ပြိုန်စွဲလဝ်လွှုကျိုပ်။ ဦးထိပ်တင်ထားသည်၊ ဦးထိပ်ရွက်ထားသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ယိုလ်**, ယဲလ် yil [yʏ̀l].

ယသ်, ယသ်˚ yas [yɔ̀s] n. fame. ယှ်၊ ဒယှ်၊ ဒယှ်တှ်။ ကျော်ကြားခြင်း၊ ကျော်စောခြင်း၊ ဂုဏ်သတင်းကြီးခြင်း။ (၂) renown. ဒယှ်တှ်၊ မံက်ဂတဝ်။ ထင်ပေါ်ခြင်း၊ ထင်ရှားကျော်ကြားခြင်း။ Cf. **ဘတယ်**, အတသ် ʻatas [ă tɔ̀s], **နာမဓေယ်**, နာမဓေယ် nāmadhey [nèa mɛ̌ dhèa].[LM. **ယဟ်**, ယဟ် yah [yɔ̀h] v. to be known. ဒယှ်တှ်။ ကျော်ကြားသည်။ P. **ယသ**, ယသ yasa [yɛ̌ să].]

ယသ်, ယသ်၂ yas [yɔ̀s] n. **ဇိဉ္ဇုဍ်ယသ်**, ဇိဉ္ဇုဍ်ယသ် ji ñjuṅ yas [jèn jɔ̀ŋ yɔ̀s] n. kind of post, prop. in centre of gable-end of building. ဒယိုင်မွဲဂကူ၊ ဗွဲမဂ္ဂိုဉ်ခွဲမန္ဒံပွဲအဓေါဝ်ပဝ်ဥုန်ဒတန်။ တိုင်တစ်မျိုး၊ အများအာဖြင့်အဆောက်အဦ၏မြင့်မိုရ်ပိတ် အလယ်တွင်တည်ရှိသည်။ Cf. **ဇိဉ္ဇုဍ်ဘတယ်**, ဇိဉ္ဇုဍ်အတသ် jiṅ juṅ ʻatas [jèn jɔ̀ŋ ă tɔ̀s]. **ဘတယ်**, အတသ် ʻatas [ă tɔ̀s] n. fame. ယှ်၊ ဒယှ်၊ ဒယှ်တှ်။ ကျော်ကြားခြင်း၊ ကျော်စောခြင်း၊ ဂုဏ်သတင်းကြီးခြင်း။

ယသ်, ယသ်˂ yas [yɔ̀s], **ယသ**, ယသ ya sa [yɛ̌ să] n. (**ဗြာပ်မဍ်ယသ်**, ဗြာဝ်မဍ်ယသ် trāpmaṅyas [trap mèaŋ yɔ̀s]) n. a noble of Pagan. ပူဂိုဂကူမသျှင်ပြဲမွဲပွဲကို ဥုင်ဗကာံ။ ပုဂံမှအမျိုးမြင့်မြတ်သူတစ်ဦး။ [P. **ယသ**, ယသ yasa [yɛ̌ să] n. after one of the Buddha's disciples, or = **ယသ်**, ယသ်˚ yas [yɔ̀s] n. ကွးသာဝက ဗွက်ဗွဲကြွကျာ်တြဲမွဲ။ မြတ်စွာဘုရား၏အနောက်လိုက်သာဝကတစ်ဦး။]

ယသ္သပတ်, ယသ္သပတ် yassapat [yɔ̀t să pɔt], **ယတ်သပတ်**, ယတ်သပတ် yatsapat [yɔ̀t să pɔt] n. (**ယသ္သပတ်**, ယသ္သပတ် yassapat [yɔ̀t să pɔt]1455. **ယတ်**, ယတ် yat [yɔ̀t] (MM.) n. bliss. တသိုက်၊ တသိုက်သုခ၊ ပီတိ။ ချမ်းသာ၊ ချမ်းသာသုခ၊ ပီတိ။ Cf. **သိရ်သုက်**, သိရ်သုက် sirsuk [sir sɜk]. **ယသပတ်**, ယသပတ် yassapat [yɔ̀t să pɔt], [LM. P. **ယသပတိ**, ယသပတိ ya sa pati [yɛ̌ să pă tæ̌] n. state of bliss. အကဲအရာတသိုက်သုခ။ ချမ်းသာသုခအခြေအနေ။]

ယသပတ်လောကုတိုဝ်, ယသသပတ်လောကုတိုဝ် yas sa pat lokutuiw [yɔ̀t să pɔt lò¹ kŭ tɒ] n. happiness of transcending the world. တသိုက်လောကုတ္တိ။ လောကုတ္တရာချမ်းသာ။

ယသပတ်လောကီ, ယသသပတ်လောကီ yas sa patlokī [yɔ̀t să pɔt lò¹ ki] n.the happi-

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ness of worldly (the secular world), bliss of the secular. တသိုက်လောကီ။ လောကချမ်းသာ၊ လောကီချမ်းသာ။

ငယာဂ်, ဧယောဒ် yo˙ [yŏ˙] v. yes. ယို့။ ဟုတ်ကဲ့။

ယာယ်, ယာသ် yās [yàs] n.&v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟော်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သျာယ်, သျာသ်** syās [səyàs] attr. **ယိမာယ်, ယိမာသ်** yi mās [yĭ màs] n. once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်က။ **ဩိမာယ်, ဩ်မာသ်** ʾimās [i màs] n. dawn. အခိုင်အသိုန်စာ်၊ တွဲတွးဗွေင်ဗွေင်။ အရုဏ်တက်ချိန်၊ ဝေလီဝေလင်းချိန်။ v. to shine. သ္ဂျိုတွးဇး၊ သ္ဂျိုတွးဖွင်၊ သ္ဂျိုလျးတွး၊ သ္ဂျိုလျးတွးကွၚ်။ ထွန်းလင်းစေသည်၊ တောက်ပစေသည်။

ယ:, ယး yaḥ [yèh] n. (MM.) **ယ:လၚ်, ယးလေ** yaḥ la ñü [yèh lĕ˙ ɲù] (and rarely **ယ:လၚ်, ယးလေ** yaḥ la ñu [yèh lĕ˙ ɲŭ]) n. early in the morning. ယးပြဟ်။ နံနက်စောစော။ Cf. **ဂိာ်, ဂိန်** gir [gĭr]. Der. **ပျ:, ပျး** pyaḥ [pyah] v. to illuminate. သ္ဂျိုလျး၊ သ္ဂျိုလျးတွး၊ သ္ဂျိုညာန်ပညာပံက်ကွၚ်။ အလင်းရောင်ပေးသည်၊ အလင်းရောင်လင်းစေသည်၊ အသိညာဏ်ပွင့်လင်းလာစေသည်။ **ယိယိာယ်, ယိရိယာသ်** yiryās [yĭr yàs] n. light. လျး။ အလင်းရောင်။ [LM. **ယ:, ယး** yaḥ [yèh] n. &v. **လျ:, လျး** lyaḥ [lyèh] v. SM. **ယ:, ယး** yèh [yèh] n. morrow. ယး၊ တွဲယးတော်။ မနက်ဖြန်၊ နောက်တစ်နေ့။ v. to shine. သ္ဂျိုတွးဇး၊ သ္ဂျိုတွးဖွင်၊ သ္ဂျိုလျးတွး၊ သ္ဂျိုလျးတွးကွၚ်။ ထွန်းလင်းစေသည်၊ တောက်ပစေသည်။]

ငယာဂ်, ဧယောဒ် yo˙ [yŏ˙] pn. (MM.) particle of formal address. ပွဲဟိုဆက်မှဟ်ပါင်အတိုင်အခိုက်ကွာ။ ဧလေ့ထုံးစံအရနှတ်ခွန်းဆက်ပစ္စည်း။(၂) used to express agreement. yes. ယို့။ ဟုတ်ကဲ့။ Cf. **ဨ, အာ** ā [a], **ဟ, ဟာ** hā [ha], **ဟာယ်, ဟာယ်** hāy [hai]. Der. **ယိငယာဂ်, ယိယောဒ်** yi yo˙ [yĭ yŏ˙] v. to invoke. ဒုင်ဂုန်းထူ။ တောင်းပန်သည်၊ ပသသည်။ **ယငမာဂ်, ယမောဒ်** yamo˙ [yĕ˙ mŏ˙] n. name. ယွ့၊ ယွ့ယွာ။ အမည်၊ အမည်နာမ။ v. to be named. ခုတ်ယွ့၊ ခုတ်ခ်ယွ့၊ ကော်ခ်စ။ အမည်မှည့်သည်၊ နာမည်မှည့်သည်၊ ခေါ်တွင်သည်။ [LM. **ယွဂ်, ယွဒ်** ywa˙ [ywŏ˙]. SM. **ယွံ, ယွဲ** ywĕ˙ [ywĕ˙].]

ဩ, ဩ yra [yră] ps. (MM.) perfect particle, for closing the sentence. ပွဲသွက်ဂွံဖျေံထပိုတ်ထောံဝါကျ၊ ရ။ ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်း၊ သည်၊ ၏။ [LM. **ဩ, ဩရ**

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ˈira [ĭ rə̆]. SM. ဪ, ဣ ˈira [ĭ rə̆], ၎, ရ ra [rə̆]. < ၎, ဒ da [də̆].]

ဃျွာ်, ဇွေဒန် ywoˈ [ywŏ] pn. (MM.) particle of formal address. ပွဲဟိုဆက်မုဟ်ပါင် အတိုင်အလိုက်အခိုက်ကွာ။ ဓလေ့ထုံးစံအရနှုတ်ခွန်းဆက်ပစ္စည်း။ (၂) used to express agreement. yes. ယွံ။ ဟုတ်ကဲ့။ [perh. sc. **ဃွာ်**, ဒွေဒန် wwoˈ [wwŏ] pn. this. ဂ်ိ၊ ဣဂ်ိ။ ဤ၊ ဤဟာ၊ သည်ဟာ။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ꞃ, ရ]

ꞃ, ရ ra [rɛ̏] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ the twenty seven consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစာခွော်ထပ်မးပ္ဍောဝ်ကိုဗျန်မန်ပိကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ နှစ်ဆယ့်ခုနှစ်ခုမြောက်ဗျည်း။

ꞃ, ရ̣ ra [rə̆] predicative particle, emphatic noun suffix, used in closing sentences. ပစွဲမဆေင်စပ်ကိုဝါစက၊ မသ္ဂိုအဆက်ကြွနံ့ည်ဉ်ရအဓိပါသွေံသွိုပ်နက်ကွင်း၊ မရပ်စပ်စကာဒုံပွဲကိုတွင်တွောတ်ဝါကျကာလမဒေါ်ပိုတ်ဝါကျ။ ဝါစကနှင့်သက်ဆိုင်သောပစွည်း၊ နာမ်နောက်ဆက်၏အဓိပ္ပာယ်ကိုလေးနက်လာစေသောအရာ၊ ဝါကျအဆုံးသတ်ရာတွင်အသုံး ပြုသောဝေါဟာ။ ဏောင်၊ ရောင်၊ ဟောင်။ သည်၊ ၏။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ꞃ, ဒ** da [də̆].

ꞃအိတ်, ရအိတ် ra'it [rɛ̏ ɛt], **ꞃအိုတ်,** ရအိုတ် ra'uit [rɛ̏ ot] n. end. ဗွဲကြွအိုတ်၊ တွင်တွောတ်၊ နိဂိုး၊ လအိတ်၊ လွှိတ်။ နောက်ဆုံး၊ အဆုံးသတ်၊ နိဂုံး။ (၂) limit. တင်ဂစိုတ်ကွာတ်လင်။ ကန့်သတ်ချက်။ (၂) edge. တွင်း၊ တွောတ်၊ ဒရာနား၊ ဒမြို့၊ ခရီ။ အစွန်း၊ အနား၊ နှုတ်ခမ်း၊ အဖျားစွန်း။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ꞃ်꞉ꞇတ်,** ရိန်အုတ် rin 'ut [rɛ̀n ut].

ꞃအိတ်မဖောပ်, ရအိတ်မဖောပ် ra'it ma phāp [rɛ̏ ɛt mɛ̏ phɑp] n. the last to provide with food. ဒဒှ်မဘိက်ဗွတ်ဗွဲကြွအိုတ်၊ လွှိတ်မဖာပ်။ နောက်ဆုံးဖိတ်ကျေးခြင်း။

ꞃကိုဟ်, ရကိုဟ် rakuih [rɛ̏ koh] n. once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်က။ **လကိုဟ်,** လကိုဟ် la kuih [lɛ̏ koh] n.(MM.) monstrous creature emerging from sea and devouring children. သတ်တိရစ္ဆာန်ဒုတ်ဒုတ်ဖွော်ဖွော်၊ မထတ်စော်ပါ၊ မန္ဒံပွဲကိုသွပ်စိုတ်၊ မတိုန်ကွင်နူကိုဂင်တုဲ၊ မရပ်စကောန်ဍာတံကြာန်ကြာန်။ ကလေးသူငယ်များကို၊ အာသာငမ်းငမ်းတက်စားတတ်သော၊ ပင်လယ်မှတက်လာသည့်၊ စိတ်ကူးထဲရှိရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သောသတ္တဝါကြီး။ (၂) ogre. (ကွင်ပွဲပုံအဂို)လကိုဟ်စဖျုန်မွိုဟ်။ (ပုံပြင်လာ) လူသားစားဘီလူး။ [LM. **ꞃကိုဟ်,** ရကိုဟ် rakuih [rɛ̏ koh], **လကိုဟ်,** လကိုဟ် lakuih [lɛ̏ koh], **တကိုဟ်,** တကိုဟ် takuih [tə̆ koh]. SM. **တကိုဟ်,** တကိုဟ် ta kuih [tə̆ koh]. P. **ꞃက္ခသ,** ရက္ခသ rak kha sa [rɛ̀ak khə̆ sə̆].]

ꞃဂါ:ꞃ, ရဂေါ:ဒ် ragohda [rɛ̏ gɒh də̏] adj. rigid. မဂေါဟ်၊ မဂေါး၊ မဍိုဟ်။ တောင့်တင်းသော။ (၂) hard. မိုဟ်။ မာကျောသော။ (၃) tough. ကတေန်။ ပျဉ်းတွဲသော၊ (၄) stern. မကြဲင်မိုဟ်၊ မဓနဲ်ဟာသီ၊ ခက်ထန်သော၊ ကြမ်းကြုတ်သော။

ꞃဂါ:ꞃ, ရဂေါ:ဒ် ra goh da [rɛ̏ gɒh də̏] prep. that be the same also, thus. ရဂဟ်ဒ၊ ရဂှ်ဒ၊ ရ်သဉ်ဝွံ၊ သဉ်ဝွံကိုလေဝ်။ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ငြားသော်လည်း၊ ဤသို့။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ရတ, ရတန ratana [rɛ̆ tă nă] n. gem. ရတ်၊ ရတ်မတ်၊ မတ်။ ရာတနာ၊ ကျောက်မျက်ရာတနာ၊ ကျောက်မျက်။ (၂) precious thing. အရာမထေက်တန်ကို၎ုပ်မး။ အဖိုးထိုက်တန်သောပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ရတ်, ရဇ်** rat [rɔ̀t].

ရတဃရ, ရတနဃရ ra ta na ghara [rɛ̆ tă nă ghɛ̆ rɛ̆] n. jewelled hall. ဂဒံမစီစောန်လဝ်နကိုရတ်မိုက်မတ်။ ကျောက်သံပတ္တမြားစိခြယ်ထားသောခန်းမဆောင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ရတနာဃရ,** ရတနာဃရ ratanāghara [rɛ̆ tă na ghɛ̆ rɛ̆].

ရတစတိ, ရတနစေတီ ratanacetī [rɛ̆ tă nă ce tæ] n. (1218) stupa of especial sanctity. ကျာ်စေတီ၊ မသစ္စံအဲပရဲသွက်သွေ့ရှေ့သေ့ဗွဲတွေင်၊ စေတီရတ်။ အထူးလေးစားအထွတ်အမြတ်ထားအပ်သောစေတီ၊ ရာတနာစေတီ။

(MM.) esp. ဗွဲတွေင်။ အထူးသဖြင့်။ the Ratanacetiya or Mahā thūpa at Anurādhapura. ရတနစေတီ၊ ဟံသေင်မဟာထူပပွဲဒုင်အနုရာဓပုရ။ အနုရာဓပုရရှိ ရတနစေတီသို့မဟုတ်မဟာထူပစေတီ။ Cf. **မဟာစတိ,** မဟာစေတီ mahāceṭī [mɛ̆ hɑ ce tæ], **မဟာဓာတ်,** မဟာဓာတ် ma hā dhāt [mɛ̆ hɑ dhàt], **ရတစတိ,** ရတနစေတီ ratanacetī [rɛ̆ tă nă ce tæ]. [P. **ရတစတိယ,** ရတနစေတိယ ra ta nacetiya [rɛ̆ tă nă ce tæ yă] n. precious stupa. စေတီမထေက်တန်ကို၎ုပ်မး။ အဖိုးထိုက်တန်သောစေတီ။]

ရတနင်ကြမ်, ရတနငင်ကြံန် ratanacaṅkraṁ [rɛ̆ tă nă cɛŋ krɔm] n. (MM.) a replica at Pegu of the monument on the side of the ' jeweled hall ' at BuddhGaya where the Buddha spent the third week after the Enlightenment. ဗိုဒတန်ပတုပ်ခွံလဝ်ပွဲကိုဒုင်ဗဂေါ,စွတ်သမ္ဗီလဝ်ဒွဲဘဲစကြံ်၊ မတွဲတ်နရတ်အပွဲဗုဒ္ဓဂယ၊ ဒွဲဘဲတီလပိုန်ကုကျာ်တြဲပိုး၊ မလုပ်စဈာန်သမာပတ်မရနုက်ကိုတတိယသတ္တဟ၊ အခါကာလမကလိဂွံကွင် သဗ္ဗညုတညာန်တဲ့။ မြတ်စွာဘုရားရှင်ကိုယ်တော်မြတ်သည်၊ သဗ္ဗညုတရွေညာဏ်တော်ကိုရရှိပြီးသည့်နောက်၊ တတိယသတ္တာဟအခါ ကာလ၌စျာန်သမာပတ်ဝင်ခဲ့သော၊ ဗုဒ္ဓဂါယာရှိရတနာများဖြင့်စိခြယ်ထားသည့်၊ စကြံန်လမ်းအထိမ်းအမှတ်အဆောက်အဦပုံစံကို၊ ပဲခူးမြို့တွင်တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ [P. **ရတနင်ကမ,** ရတနငင်ကမ ratanacaṅkama [rɛ̆ tă nă cɛŋ kă mă]. **ရတနင်ကြမ်,** ရတနငင်ကြံန် ra ta na caṅ kraṁ [rɛ̆ tă nă cɛŋ krɔm]. Skt. **ရတနင်ကြမ,** ရတနငင်ကြမ ratanacaṅkrama [rɛ̆ tă nă cɛŋ kră mă].]

ရတမာလိသာမိ, ရတနမာလိသာမိ ra ta na mālisāmi [rɛ̆ tă nă mɑ læ̆ sɑ mæ̆] n. (MM.) title conferred by the king of Ceylon on the monk Dhamma

www.monlibrary.com

rakkhita on his reordination there. မဟိမု၊ မဇိုန်နှင်အပ်ပြာပ်ကိုန္ဒုကရာတ်ဥုင် သိင်ဃ်၊ သွက်ခမ်ိဳခမွရကွိတ၊ ကာလမကလေင်ဗ်ွတ်ိုန်ပယျင်ခမ်ိဳတ်ိုတဲုဒ်အာပွဲဒွဲဂဲဂ််။ အရှင် သူမြတ်ခမွရကွိတ၊ ပြန်လည်ကံဆောင်ရဟန်းဘောင်ဝင်ရောက်ပြီးသောအခါ၊ ထိုနေ . ရာ၌၊ သီဟိုဠ်ဒီဘုရင်ကဆက်သသောဘွဲ့တော်။ [P. **သာမိ**, သဒ္ဒ sāmi [sɑ mæ̆] n. lord of Gar- landed-with-gems. တ္ဘည်းဖွန်ရတ်။ ရာတနာပန်းကုံးအရှင်။]

ရတၱိင်္ဃာသၱ, ရတနသိင်ဃာသန ra ta na singhāsana [rɛ̆ tɑ̆ nɑ̆ soiŋ ghèɑ sɑ̆ nɑ̆] n. Jewelled throne. ပွင်ရတ်၊ ပလ္လင်ရတ်။ ရတနာရာဇာပလ္လင်။ (၂) throne of great value or perfection. ပွင်ရတ်မထေက်တန်ကိုရွုပ်မး၊ ဟွံသေင်မကွိုက် ပေင်တ်ကိုအရာအိုတ်သို။ အဖိုးထိုက်တန်သောရာဇာပလ္လင်သို့မဟုတ် လိုလေသေးမရှိ ပြည့်စုံလှသောပလ္လင်။[P. **ရတၱ**, ရတန ratana [rɛ̆ tɑ̆ nɑ̆] n. gem. ရတ်၊ ရတ်မတ်၊ မတ်။ ရာတနာ၊ ကျောက်မျက်ရာတနာ၊ ကျောက်မျက်။ (၂) precious thing. အရာမထေက် တန်ကိုရွုပ်မး။ အဖိုးထိုက်တန်သောပစ္စည်း။ Skt. **သိမ်ဟာသန** simhāsana [sɛm hɑ sɑ̆ nɑ̆] n. throne. ပွင်၊ ပလ္လင်။ ပလ္လင်။]

ရတၱာဃရ, ရတနာဃရ ra ta nā gha ra [rɛ̆ tɑ̆ nɑ ghɛ̆ rɛ̆] n. The jewelled hall erected by the gods to the NW. of the Bodhi tree at Buddh Gaya, where the Buddha spent the fourth week after the Enlightenment. ဂဒံမတွဲတ်နကိုရတ်ဒေဝတ်ဂမ်ိုင်မခွံပ္ဍန်လဝ်၊ ပွဲကိုဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာတွံဖြဲဖောဓိ၊ အပွဲ ဗုဒ္ဓဂယဒွဲဝဲတီလပိုန်ကျာ်ကြဲပို၊ မလုပ်စဏ္ဍာန်သမာပတ်၊ မရနုက်ကိုစတုတ္ထသတ္တဟ၊ ကာ လမကလိဂွံကွုင်သဗ္ဗညုတညာန်တဲ့။ ကွန်ုပ်တို့မြတ်စွာဘုရား၊ သဗ္ဗညုတညာန်တော်ကို ရရှိပြီးနောက်၊ စတုတ္ထသတ္တဟမြောက်၊ ဈာန်သမာပတ်ဝင်တော်မူရာဗုဒ္ဓဂါယာရှိ၊ မဟာ ဖောဓိညောင်ပင်၏အနောက်မြောက်အရပ်၌ နတ်ဒေဝါများတည်ဆောက်ဖန်ဆင်းပေးခဲ့ သောရာတနာခန်းမဆောင်။

ရတၱဃရ, ရတနဃရ ra ta na gha ra [rɛ̆ tɑ̆ nɑ̆ ghɛ̆ rɛ̆] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [P. **ရတၱ**, ရတန ratana [rɛ̆ tɑ̆ nɑ̆].]

ရထ, ရထ ra tha [rɛ̆ thɑ̆] v. **သ္မာ်ရထ**, သ္မာ်ရထ smahratha [səmɔh rɛ̆ thɑ̆] v. to be able to. သွဟ်ရထ၊ ဒးရး။ သင့်လျော်သည်၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **သာမာတ်ထ**, သာမာတ်ထ sāmātta [sɑ mɑt thɑ̆].

ရုက်, ရနုက်ာ် ranuk [rɛ̆ nɜk] v.(MM.) **ရုက်ာ်ရင်ုန်**, ရနုက်ာ်ခန်ုန် ranukdandan [rɛ̆ nɜk dɔ̀n dɔn] v. to be hidden. ဒခန်၊ ကြောပ်၊ ပွုက်၊ အောပ်။ ကွယ်သည်၊ ဖုံးသည်၊ ဝှက်သည်၊ ပုန်းအောင်းသည်။

ရင်ုတ်, ရန်ုတ် ran duk [rɔ̀n dɜk] v. **ရင်ုတ်ာ်ရင်ုန်**, ရန်ုတ်ာ်ခန်ုန် ran

www.monlibrary.com

ḍuk dan ḍan [rɔ̀n ɗɜk dɔ̀n ɗɔn] v. to be lost from sight or knowledge. ကွဲဖွန်အာ ဟွံသေင် သ္ဂ်ိုဗဟုသုတသ္ဂုတ်အာ။ ပျောက်ကွယ်သွားသည် သို့မဟုတ်၊ ဗဟုသုတခေါင်းပါးသွားစေသည်။ [LM. ꩻꩡꩰ꩜, ရနုက် ranuk [rɛ̆ nɜk], ꩲꩡꩰ꩜, ကဏုက် ka ṇuk [kɑ̆ nɜk], ꩲꩡꩰ꩜, ကွုက် knuk [kənɜk], ꩻꩴꩇꩰ꩜, ရန်ဍုက် ran ḍuk [rɔ̀n ɗɜk] v. to be hide. သ္ဂ်ိုး ကြောပ်လို၊ သ္ဂ်ိုးအောပ်။ ဖုံးစေသည်၊ ပုန်းအောင်းစေသည်။ Earlier. ပွဲကုံအခိုင်အခါ ပြဟ်ပြဟ်တော်။ စောစောပိုင်းအချိန်အခါက။ ꩵꩲꩴꩰ꩜, လင်နုလုက် linlūk [lɛ̀n lɜ̀k], ꩡꩲꩴꩰ꩜, ပုန်လုက် pun lūk [pun lɜ̀k] v. to keep concealed. ကွိုက်လန့်လဝ်။ ဖုံးကွယ်ထားသည်။ ꩻꩴꩇꩰ꩜, ရန်ဍုက် randuk [rɔ̀n ɗɜk].]

ꩻꩡꩰ꩜, ရနုက် ranuk [rɛ̆ nɜ̀k], ꩻꩴꩰꩰ꩜, ရန်အုက် ran uk [rɔ̀n ɜk] v. to complete. သ္ဂ်ိုကျိုက်ပေင်၊ သ္ဂ်ိုတုဲဒ့်အာ၊ သ္ဂ်ိုစိုပ်အာဒတုဲ။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်၊ အဆုံးသတ်သည်၊ အပြီးသတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩵꩴꩇꩰ꩜, ရိန့်ဍုက် rinḍuk [rɛ̀n ɗɜk].

ꩻꩡꩵ꩜, ရပဲယ် rapāy [rɛ̆ pai]n. a village in the vicinity of Pagan. ကွာန်မန္ဒံဝုတ်ဒိုဟ်ဍုင်ဗကာံမွဲကွာန်(ကွာန်ကောန်သွိင်ရာဇကုမာ၊ သ္ဂေါလဝ်အဝိုစသိုင်ပိုင်ပြီလဝ်)။ ပုဂံမြို့ပတ်ဝန်းကျင်၊ အနီးအနားတဝိုက်ရှိ၊ ကျေးရွာတစ်ရွာ (ရာဇကုမာမင်းသားအပိုင်စားခဲ့ရွာ)။ ꩻꩡꩵ꩜, လပဲယ် la pāy [lɛ̆ pai], ꩲꩰꩡꩵ꩜, လက်ပဲယ် lakpāy [lɛ̀ak pai], ꩻꩡꩵ꩜, လပေ lapāy [lɛ̆ pai], ꩲꩰꩡꩵ꩜, လက်ပဲယ် lak pāy [lɛ̀ak pai], ꩻꩰꩡꩵ꩜, လွာက်ပဲ lpāk pāy [ləpaik pai] n. left side. လက်ဖာပါ။ လက်ဝဲဖက်။

ꩻꩫꩴ, ရမင် ramaṅ [rɛ̆ mɛ̀aŋ] n.Browantlered deer. မင်။ သမင်။ [LM. ꩫꩴ, မင် maṅ [mɛ̀aŋ]. SM. ꩫꩴ, မင် mɛ̀aŋ [mɛ̀aŋ].]

ꩻꩫꩵ, ရမိင် ramiṅ [rɛ̆ mɔ̀iŋ] v. receive information. ဍူပရိုင်။ သတင်းကြားသည်။ (၂) be informed, to announce, to tell, to relate. လမိင်၊ လွိုင်။ ကြားရောက်သည်။ (၃) intimate. ကိုပရိုင်၊ ကိုတီ။ အကြောင်းကြားသည်၊ အသိပေးသည်။

ꩻꩫꩶ, ရမိန် ra min [rɛ̆ mɛ̀n] v. to make firm, to secure, to fix. ရဗိုန်၊ ဒဗိုန်၊ ဂဗိုန်။ ခိုင်မြဲစေသည်၊ မြဲမြံန်စေသည်။

ꩻꩴꩫꩴ, ရမေင် rameṅ [rɛ̆ mɛ̀aŋ]n.(MM.) order. လွေင်၊ အစီအဓန်။ စဉ်၊ အစီအစဉ်။ (၂) orderly succession. ဒဒ့်မသ္ဂေါဒုင်စအဲတ္ဂဲဗဇွဲလွေင်။ အစီအစဉ်အတိုင်းအမွေဆက်ခံခွင့်ရှိခြင်း။ Cf. ꩴꩰꩴ, ရွေင် rweṅ [rəwɛ̀aŋ].[LM. ꩴꩴꩫꩴ, လမေင်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

lameñ [lɛ̆ mèaŋ]. ငလွှင်, လွှေင် lmeñ [ləmèaŋ].]

ရလးဟ်, ရုလးဟ် ralaḥh [rɛ̆ lèh] n.(MM.) to extend. ပွးပိတ်၊ ဇမိုင်ပိတ်၊ ဗဇာပိတ်။ ဖြန့်ထုတ်သည်၊ ဆန့်ထုတ်သည်၊ ဆွဲဆန့်ထုတ်သည်။ (၂) stretch out. လး၊ လးပိတ်။ ခင်းသည်၊ ဖြန့်ခင်းသည်။[LM. **လလးဟ်**, လလးဟ် lalaḥh [lɛ̆ lèh], **လးဟ်**, လးဟ် laḥh [lèh] v. to extend. ပွးပိတ်၊ ဇမိုင်ပိတ်၊ ဗဇာပိတ်။ ဖြန့်ထုတ်သည်၊ ဆန့်ထုတ်သည်၊ ဆွဲဆန့်ထုတ်သည်၊**ပ္လးဟ်**, ပ္လးဟ် plaḥh [plah] v. ပွးပိတ်၊ လးပိတ်။ ဖြန့်သည်၊ ခင်းသည်။ LM. ပ္ဒး, ပ္ဒး plaḥ [plah].SM. ပ္ဒး, ပ္ဒး plah [plah] v. stretch out. လး၊ လးပိတ်။ ခင်းသည်၊ ဖြန့်ခင်းသည်။

ရလဟ်, ရုလေဟ် raleḥ [rɛ̆ lih] v. to make dance. သွန်လှေ်။ ကစေသည်။ [**လဟ်**, လေဟ် leḥ [lih], **ဍ္လဟ်**, ဍ္လေဟ် rleḥ [rəlih] v. to dance. လှေ်။ ကသည်။]

ရဟာပ်, ရုဟာပ် rahāp [rɛ̆ hap] n. food. စွစသုင်။ အစာရေစာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဏ္ဍာပ်**, ဏ္ဍာပ် rhāp [rəhap].

ရဟသ်, ရုဟသ် rahas [rɛ̆ hɔs] n. Secret. တင်မက္ခကြ်ဗွန်လဝ်။ လျှိုဝှက်ချက်။ [Skt. **ရဟသ်ယ**, ရုဟသ်ယ ra has ya [rɛ̆ hɔs]./P. **ရဟဿ**, ရုဟဿ ra has sa [rɛ̆ hɔs sə̆].]

ရာ, ရာ rā [rèa] n. case. ကိစ္စ၊ ဒဒ်္ဒ။ ကိစ္စ၊ ဖြစ်ရပ်။ (၂) item. တင်။ အချက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဏရာ**, ဏရာ ˈarā [ə̆ rèa].

ရာ, ရာ rā [rèa] n. **ဟင်ရာ**, ဟင်ရာ haṅrā [hɛŋ rèa] n. currystuffs. ကပေါတ်ကညောတ်မစုတ်စပွဲသွ။ ဟင်းအရံပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဟင်ရာ**, ဟင်ရာ haṅrā [hɛŋ ra].

ရာဂိ, ရာဂိ rāgā [rèa gèa] n.(MM.) a daughter of Māra (မာ, မာ mā [mèa].) ကောန်ဝုတ်သွိင်မာမွဲ။ မာန်နတ်မင်း၏သမီးတော်တစ်ပါး။ Cf. **ဏရတိ**, ဏရတိ ˈaratī [ə̆ rɛ̆ tæ], **တဏှာ**, တဏှာ ta ṇhā [tə̆ hna]. [P. **ရာဂ**, ရာဂ Rāga [rèa gɛ̆].]

ရာဇ, ရာဇ rāja [rèa jɛ̆] n. king. ရာဇာ၊ သွိင်၊ သွီ။ ရာဇာ၊ မင်း၊ ဘုရင်။

ရာဧည့်ပတ်တိ, ရာဇဥ္ဇပ္ပတ္တိ ra¯ja up pat tiṅ [rèa jɛ̆ up pɔt toiŋ] prep. (P.) about the circumstances of the king. ဒဒ်္ဒပရောပရာသွိင်ဂ့်။ v. have supernatural power of king. နွံကိုကြိုဇ်ပညာရာဇ၊ နွံကိုအစော်သတ္တိရာဇာ၊ နွံကိုကူဒ္ဓိဗလရာဇာ၊

www.monlibrary.com

နွံကုိဝိရိယတွိဗွိုင်ရာဇာ။ ရာဇာတေဇော်ပညာရှိသည်၊ ရာဇာအစွန်းသတ္တိရှိသည်၊ ရာဇာဘုန်းတန်ခိုးအင်အားရှိသည်၊ ရာဇာဝိရိယနှင့်နောက်လိုက်နောက်ပါအဝန်းအဝိုင်းရှိသည်။

ꩻꩺꩬꩵ, ရာဇကုမာရ် rājakumār [rèa jɛ̏ kŭ ma] n. A son of Kyanzittha, builder of the Kubyaukkyi temple at Myin kaba, Pagan. ကောန်သွိင်တလန်ကေသာ၊ ညးဒက်ခွံကွျင်လဝ်ဘုတ်၊ ဂူဗျုက်ဂျိုပွဲအရာဝ်မျေန်ကစာဥုင်ဗကာံ။ ပုဂံမြို့မြင်းကပါအရပ်ရှိ ဂူပျောက်ကြီးဝတ်ကျောင်းတော်ကို တည်ဆောက်ခဲ့သည့်ကျန်စစ်မင်း၏သားတော်တစ်ပါး။ [Skt./P. **ꩻꩺꩬꩵꩻ**, ရာဇကုမာရ rā ja kumāra [rèa jɛ̏ kŭ ma rā̆] n. prince. ကောန်သွိင်။ မင်းသား။]

ꩻꩺꩮꩻ, ရာဇဂုရု rājaguru [rèa jɛ̏ gŭ rŭ] n.(1219) an abbot of the Jetavana monastery at Lamphun. နွံပိန်ဘာဇေတဝနမွဲဇကုပွဲဥုင်လာမ်ဖုန်။ လာမ်ဖွန်းရှိဇေတဝနကျောင်းထိုင်ဆရာတော်တစ်ပါး။[Skt./P.royal preceptor. အွာတ္ဘွနွံပိန်း မကို ဒွီဒွေတ်ကိုဧကရာတ်၊ ဂွကျာ်တံ၊ အွာမရာတ်။ ဘုရင်နှင့်မိဖုရားတို့အား ဆုံးမသွန်သင်သြဝါဒပေးသောဆရာတော်၊ မင်းဆရာ။]

ꩻꩺꩮꩵ, ရာဇဂြိဟ် rājagriḥ [rèa jɛ̏ grĭh], **ꩻꩺꩮꩵꩻ**, ရာဇိဂြိဟ် rājigriḥ [rèa jĭ grĭh] n. (**ꩻꩺꩮꩵ**, ဧျင်ရာဇဂြိဟ် ḍun˚ra¯ja griḥ [ɗɜŋ rèa jɛ̏ grĭh].) the capital of Magadha in the time of the Buddha. ဥုင်ဒွော်မဂဓအဓါကျာ်တြဲပိုမက္ခိုဒ်ဒွံင်တေံ။ မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိခဲ့စဉ်အခါက၊ မဂဓပြည်၏မြို့တော်။

ꩻꩺꩮꩵ, ရာဇဂြိုဟ် rā ja gruih [rèa jɛ̏ grɜ̀h] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [Skt. **ꩻꩺꩮꩵ**, ရာဇဂြဟ rājagrha [rèa jɛ̏ grɛ̏ hă].]

ꩻꩺꩮꩵ, ရာဇဂြိုဟ် rā ja gruih [rèa jɛ̏ grɜ̀h] n. Rājagrha. ဥုင်ရာဇဂြိုဟ်။ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်။ see prec. ရံင်ဝေါဟာမတဲ့ကွျင်ဂှ်ညီ။ ပြီးခဲ့သောဝေါဟာရကိုရှု။

ꩻꩺꩬꩵ, ရာဇဇ္ဉာဓ် rājacnām [rèa jɛ̏ cənam] n. the year of the king. သွံဝ်ရာဇ။ ရာဇာနှစ်။

ꩻꩺꩭꩣ, ရာဇဓေရ်မ္မ rā ja dharmma [rèa jɛ̏ dhɔ̀mr mɛ̏] n. Rule or principle of coduct (dhar) enjoined on king. သွိုင်သွောဝ်ဝေ်၊ ဧကရာတ်တံသွးဒွေတ်ဗက်။ မင်းဧကရာဇ်တို့လိုက်နာကျင့်သုံးအပ်သောမင်းကျင့်တရား။ [Skt. **ꩭꩬ**, ဓရ်မ dhar ma [dhɔ̀r mɛ̏].]

ꩻꩺꩭꩣꩬꩵ, ရာဇဓေရ်မ္မစသ် rā ja dharmmacas [rèa jɛ̏ dhɔ̀mr mɛ̏ cɔs] n. the

www.monlibrary.com

tenth of rules or princiciples of conduct (dhar) enjoined on king. ဓဝ်စ်ပြကာရာဇာ(သွိင်)။ မင်းကျင့်တရားဆယ်ပါး။

ꩻꩭꩮꩻ, ရာဇဝတ် rā ja wat [rèa jɛ̏ wɔ̀t] n. (1557) obligations of king. ဝတ်ကျကရာတ်။ မင်းကျင့်ဝတ်။ [LM. **ꩻꩭꩮꩻ**, ရာဇဝတ် rā ja wat [rèa jɛ̏ wɔ̀t], **ꩻꩭꩭꩮꩻ**, ရာဇာဝတ် rā jā wat [rèa jèa wɔ̀t] n. obligations of king. ဝတ်ကျကရာတ်။ မင်းကျင့်ဝတ်။ (၂) judicial penalty. ဒန်မဆေင်စပ်ကိုသွောဝ်ဓဝ်။ တရားရေးနှင့်ဆိုင်သောပြစ်ဗဏ်။ SM. **ꩻꩭꩮꩻ**, ရာဇဝတ် rā ja wat [rèa jɛ̏ wɔ̀t] n. obligations of king. ဝတ်ကျကရာတ်။ မင်းကျင့်ဝတ်။ (၂) judicial penalty. ဒန်မဆေင်စပ်ကိုသွောဝ်ဓဝ်။ တရားရေးနှင့်ဆိုင်သောပြစ်ဗဏ်။ P. **ဝတ္တ**, ဝတ္တ vatta [wɔ̀t tă] n. duty of king. ဝတ်ကျကရာတ်။ မင်းကျင့်ဝတ်။]

ꩻꩭꩮꩭꩻ, ရာဇဝသတိ rājawasati [rèa jɛ̏ wɛ̏ să tæ̏] n.Residence. သို့ဌာန်ဒွဲခဲမံင်လိုုန်။ အမြဲနေထိုင်ရာအိမ်။ (၂) service at court. ဒဒှ်မဒုင်ကာပွဲရင်ဂဗုတ်။

ꩻꩭꩣꩻ, ရာဇဿာန် rā ja sthān [rèa jɛ̏ səthan] n. Royal residence. ဌာန်ကျကရာတ်မတန်တ်။ ဘုရင့်စံမြန်းတော်မူရာဌာန။ (၂) palace. နန်။ နန်းတော်။ (၃) capital city. ဥုင်ရာဇဌာနီ။ ရာဇဌာနီ၊ မင်းနေပြည်တော်။ **ꩱꩻꩭꩣꩻ**, သ့ီရာဇဿာန် sṅı rājasthān [səŋæ̏ rèa jɛ̏ səthan] n. palace. နန်။ နန်းတော်။ Cf. **ꩡꩣꩺ**, ဂ္လောင်J gloṅ [glòŋ], **ꩬꩺ**, နန်J nan [nɔ̀n],**ꩮꩭꩭꩮꩻ**, ပြာသာဒ် prāsāt [pra sat]. [Skt. **ꩭꩭꩬ**, သ္ထာန sthā na [sətha nă].]

ꩻꩭꩣꩻꩬꩭꩭꩱꩽ, ရာဇဿာန်ဇေယဘူမံ rā ja sa thānjeyabhūm [rèa jɛ̏ səthan jè yɛ̏ bhùm] n. the palace facing the soil of victory. ရာဇဿာန်ဇေယဘုံ။ ဇေယဘုံရာဇဌာနီ။

ꩻꩭꩱꩻ, ရာဇသူရ် rā ja sür [rèa jɛ̏ sao^{l}r], **ꩻꩮꩱꩻ**, ရာဇိသူရ် rā jisür [rèa jɪ̏ sao^{l}r] n. (**ꩱꩽꩺꩬꩻꩭꩱꩻ**, သုမ်ဗေင်ရာဇသူရ် sum ben rājasür [sum bèaŋ rèa jɛ̏ sao^{l}r]) n. an officer of Kyanzittha's court. သွဘဲဒရုင်ဂဗုတ်သွိင်တလန်ကေသာမွဲ။ ကျန်စစ်သားမင်း၏တရားရုံးဝန်ထမ်းတစ်ဦး။ [Skt. **ꩻꩭꩭꩱꩻ**, ရာဇာသူရ rā jäsūra [rèa jèa sao^{l} ră] n. devine Rajan. i.e. Rajan the attendant of Sūrya. ရာဇန်ဂ်မဒှ်ပူဂ်ိတ္ဘပညာညးမစိုန်သ္ဂီပွဲပြကိုဟ်၊ မဓစတံဖိုင်သူရ်ယ။ သူရ်ယထံပါးဒ္ဍဝင်ရောက်ဓစားသောကျမ်းဂန်နှံ့စပ်သည့်ပညာရှိရာဇန်။]

ꩻꩭ, ရာဇာ rā jā [rèa jèa] n. read. ဗ်ာ။ ဖတ်။ **ꩮ**, ꩮ ja [jɛ̏]. (ရံင်ပွဲကိုအကွဝ်၊ အ,အိုတ်။ အ,အကွရာအဆုံးကိုရှု။)

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ရာဇာနုတ်, ရာဇာဇုတ် rā jā dut [rèa jèa dùt] n. (1557) royal messenger of first grade. ကလုတ်ဂြကရာတ်ကဆံင်ပထမ။ ပထမအဆင့်ဘုရင့်သံတမန်။ **ဥပ္ပုနုတ်**, ဥပ္ပဒုတ် ʻuppadut [up pă dùt] n. royal messenger. ကလုတ်ဂြကရာတ်။ ဘုရင့်သံတမန်။ Cf. **ကတ္တာ**, ကတ္တား kat tā [kɔt ta].[LM. Skt./P. **ရာဇဋ္ဌ**, ရာဇဒူတ rā ja dū ta [rèa jĕ dù tā].]

ရာဇာဓိရာဇ, ရာဇာဓိရာဇ rā jā dhi rāja [rèa jèa dhĭ rèa jĕ] n. king over king. မရာတ်၊ သိုင်လ္ဘူသိုင်။ မင်းတကာမင်း။

ရာဇာဓိရာတ်, ရာဇာဓိရာတ် rājādhirāt [rèa jèa dhĭ ràt] n. (**တိလဝ်းဟ်ဂြိုရာဇာဓိရာတ်**, တိလညှးဟ်ဇြိုရာဇာဓိရာတ် tilañaḥh (śri) rā jādhirāt [tæ̆ lă ɲèh(sræ) rèa jèa dhĭ ràt].) king of Pegu 1385-1423. ဂြကရာတ်ဟံသာဝတီ (ဗဂေါ)၊ ၁၃၈၅- ၁၄၂၃။ (ပဲခူး)ဟံသာဝတီဘုရင်၊ ၁၃၈၅-၁၄၂၃။ **ကျာက်ရာဇာဓိရာတ်**, ကျာက်ရာဇာဓိရာတ် kyākrājādhirāt [kyaik rèa jèa dhĭ ràt] n. a pagoda in Tar district. ကျာ်စေတီမန္တံပွဲခရိုင်တာမွဲဇကု။ တားခရိုင်ရှိစေတီတော်တစ်ဆူ။[LM.Skt. **ရာဇာဓိရာဇ**, ရာဇာဓိရာဇ rā jā dhi rā ja [rèa jèa dhĭ rèa jĕ] n. king of kings. ဂြကရာတ်လ္ဘူဂြကရာတ်၊ မရာတ်ဂြကရာတ်သ္ဘာင်။ မင်းတကာ့မင်း၊ ဘုရင့်တကာ့ဘုရင်။ ဇကရာဇ်။]

ရာဇာဘိဇမက်, ရာဇာဘိသေက် ra¯ja¯bhisek [rèa jèa bhĭ seak] n.(1557) royal-consecration. ဒဒှ်မပသေက်ပ္ဍိုန်သိုင်။ မင်းဘိုက်သိုက်တင်မြောက်ခြင်း။ Cf. **ဘိဇမ**, အဘိသေခ ʻabhisekha [ă bhĭ se khă]. [LM. Skt. **ဇမက**, သေက seka [se kă]. P. **ဇမခ**, သေခ sek ha [se khă].]

ရာဇာယတၚ, ရာဇာယတန rā jā ya tana [rèa jèa yĕ tă nă] n. (MM.) a tree at Buddh Gaya under which the Buddha spent the seventh week after his Enlightenment. တ္ံဆုမန္ဒံပွဲဗုဒ္ဓဂယမွဲတ္ံ၊ သ္ဗဝ်တ္ံဆုဝ္ဒံဟောင်တိလပိုန်ကုကျာ်တြဲပိ၊ မကလိဂံသဗ္ဗညုတညာန်တဲ့၊ မလုပ်ကွဲဇျာန်သမာပတ် မရနုက်ကိုသတ္တမသတ္တဟ။ မြတ်စွာဘုရားသခင်သည်၊ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကိုရရှိတော်မူပြီးနောက်,သတ္တသတ္တာဟစျာန်သမာပတ်ကိုဝင်တော်မူရာသစ်ပင်ကြီး။ **ချုရာဇာယတၚ**, ဆုရာဇာယတန chu rā ja¯ya tana [chŭ rèa jèa yĕ tă nă] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. တုပ်ပွဲကို ကွာမ္ဒောန်။ အလုပ်တူ။

ရာဇာဝံဝိသိယ, ရာဇာဝံဝိသိယ rājāwåñsariya [rèa jèa wòŋ să rĭ yĕ] n. king

www.monlibrary.com

of the sun race. ဂ္ဂကရာတ်ဝေါင်သတ္ဂဲ။ နေမျိုးနေနွယ်ဘုရင်။

ဘဒြိုးဟ်, ရာခိဒြိုးဟ် rājigriḥh [rèa jĭ grèh] n. ရာဇဂြဟ၊ ရာဇဂြိုဟ်။ ရာဇဂြိုဟ်။ see ရံင်။ ရှ။ **ဘဇြိုဟ်**, ရာဇခြိုဟ် rājagriḥ [rèa jĕ grĭh].

ဘဒိဿုာ်, ရာခိသုခ် rā jisūr [rèa jĭ saoˡr] n. (**ဃမ်ငဇ်ဘာဇဿုာ်**, သုခ်ဗေဒ်ရာခသုခ် sum beñ rājasūr [sum bèaŋ rèa jĕ saoˡr]) n. an officer of Kyanzittha's court. သွဘဲဒ်ရာင်ဂဗုတ်သွိင်တလန်ကေသာမွဲ။ ကျန်စစ်သားမင်း၏တရားရုံးဝန်ထမ်းတစ်ဦး။

ဘဒိုာ်ဿုာ်, ရာခိရိသုခ် rājirsūr[rèa jĭr saoˡr] n. an officer of Kyanzittha's court. သွဘဲဒ်ရာင်ဂဗုတ်သွိင် တလန်ကေသာမွဲ။ ကျန်စစ်သားမင်း၏ တရားရုံးဝန်ထမ်းတစ်ဦး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဘဇဿုာ်**, ရာခသုခ် rājasūr [rèa jĕ saoˡr].

ဘဒဘာ, ရာဒနာ rādanā [rèa dĕ nèa] v. to pray. အာတ်မိက်။ ဆုတောင်းသည်။ see. foll. ရံင်ဝေါဟာဗွဲအသွဝ်တေံညီ။ အောက်ဖော်ပြပါဝေါဟာရကိုရှုပါ။

ဘဒဘာ, ရာဓနာ rādhanā[rèa dhĕ nèa]v.to pray. ရာဒနာ၊ အာတ်မိက်။ ဆုတောင်းသည်။

ဘဒဘာ, ရာဒနာ rādanā [rèa dĕ nèa], **ဘဒဘာ**, ရာဓနာ rā dha nā [rèa dhĕ nèa] n. (MM.) also prayer. ညးမရာဒနာ။ ဆုတောင်းသူ။ **ဘဒဘာမိက်**, ရာဒနာမိက် rā danāmik [rèa dĕ nèa mòik] v. to pray. အာတ်မိက်ကေတ်။ ဆုတောင်းယူသည်။ Cf. **ပဋ္ဌဘာ**, ပဋ္ဌနာ paṭṭhanā [pɔt thă na].[LM. **ဘဒဘာ**, ရာဒနာ rādanā [rèa dĕ nèa], **ဘဒဘာ**, ရာဓနာ rādhanā [rèa dhĕ nèa] v. also **ဘဒ္ဓာ**, ရာဒ္ဓနာ rā dnā [rèa dənèa], **ဘဒ္ဓာ**, ရာဒ္ဓနာ rā dhnā [rèa dhənèa]. SM. **ဘဒဘာ**, ရာဓနာ rèa tənèa [rèa dĕ nèa]. Skt./P. **ဘဘာဓဒ**, အာရာဓန ˙ā rā dha na [a rèa dhĕ nĕ] n. propitiation. ဒဒ်မသွေ့သွန်ဒုင်ဂုန်။ ချော့မော့တောင်းပန်ခြင်း။ (၂) adoration. ဒဒ်မယွဲ့သွံ၊ ဒဒ်မစွဲ့စွော်၊ ဒဒ်မအဲပရဲ့။ ကြည်ညိုလေးစားမှု၊ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်မှု၊ အလေးအမြတ်ထားမှု။ **ပ္ဍာဓဘာ**, ပြာထနာ prāthanā [pra thă na] v. to pray. ရာဒနာ၊ အာတ်မိက်။ ဆုတောင်းသည်။]

ဘမဏဘဒေသ, ရာမညဒေသ rāmañadesa [rèa mĕ ɲĕ dè să] n. (MM.) the Mon country. ရုးမန်။ မွန်နိုင်ငံ။ Syn. **ဘ့ုာ်**, ရာရှန် raḥ rman [rèh rəmòn]. [P. **ဘမဏ်ဍ**, ရာမညဉ်ညာ rāmañña [rèa mòn ɲă] n. from **ဍ္ဍဏ်**, ရှေညဉ် rmeñ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[rəmĭn] n. Mon. မန်။ မွန်။]

ramanutan, ရာမနုတာန် rāmadutān [rèa mĕ̆ dŭ̆ tan] n. (MM.) an ambassador sent with citradutān by Dhammaceti in the company with a party of monks who were to be re-ordained in Ceylon. ကလုတ်ဇမ္ဗော်၊ မဗလးဏာက်ကွင်၊ စိတြဒုတာန်နှုက်သို့ဝင်မမ္မစေတီ၊ ကရော်ဂကောဲသင် ညးမသွးအာဗ်ပ္ပိုန်ခမ့ီသင်တို့ပွဲတ္ကံသိုင်ဃ့ီ။ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ရဟန်းဘောင်အသစ်ထပ်မံကံဆောင်ရန်၊ ခမ္မစေတီမင်းစေလွှတ်လိုက်သော၊ သံဃာအုပ်စုနှင့်အတူ၊ စိတြဒုတာန်သဘော်ဖြင့်စေလွှတ်လိုက်သူသံအမတ်ကြီး။ [Skt./P. **ramma**, ရာမဒူတ rā ma dū ta [rèa mĕ̆ dù tă̆] n. Rama the ambassador. ကလုတ်ဇမ္ဗော်ရာမ။ ရာမသံအမတ်ကြီး။] Cf. **citranutan**, စိတြဒုတာန် citradutān [cĭ tră̆ dŭ̆ tan] .

ramarājādhirāt, ရာမရာဇာဓိရာတ် rā ma rā jādhirāt [rèa mĕ̆ rèa jèa dhĭ̆ rà̆t], **ramarājādhirāt**, ရာမာရာဇာဓိရာတ် rā mā rā jā dhirāt [rèa mèa rèa jèa dhĭ̆ rà̆t] n. (MM. **tala**, **talalamarājādhirāt**, တလ, တလလးရာမရာဇာဓိရာတ် tala, ta la ñaḥ rā ma rā jā dhi rāt [tă̆ là̆ ɲèh rèa mĕ̆ rèa jèa dhĭ̆ rà̆t].) n. royal name of Bañā Rām. မဟိမုသွိင်ဗညာရုံး။ ဗညားရံ မင်းဏိဘွဲ့တော်။ [Skt. **rama**, ရာမ rā ma [rèa mĕ̆]. **rajarama**, ရာဇရာမ rā ja rāma [rèa jĕ̆ rèa mĕ̆] n. king of king. ဧကရာတ်လွှ။ဧကရာတ်၊ မရာတ်လွှ။ဧကရာတ်။ မင်းတကာ့မင်း။]

ramadhipti, ရာမာဓိပတိ rāmādhipti [rèa mèa dhĭ̆ pă̆ tæ̆] n. (MM., **tilalamarāmadhipti**, တိလညးရာမာဓိပတိ tila ñaḥ rā mā dhi pti [tæ̆ là̆ ɲèh rèa mèa dhĭ̆ pă̆ tæ̆].) n.king of Pegu 1472-92, and previously coregent with Bañā Thau. ဧကရာတ်ဥုင်ဟံသာဝတီ(ဗဂေါ),သက္ကရာတ်ခရေတ်၊ ၁၄၇၂-၉၂၊ ဇွဲကိုပ်ကွာပွဲကိုတမ္မာတေံး၊ မပံင်တောဲအုပ်ခုပ်ကွင်လင်ကရော်ဧကရာတ်မျောံဗညာထ်။ (ပဲခူး) ဟံသာံတီဘုရင်၊ ခရစ်သက္ကရာံဇ် ၁၄၇၂-၉၂။ မွန်ဘုရင်မကြီး၊ ဗညာထောနှင့် အတူတကွပူးတွဲအုပ်ချုပ်ခဲ့သည်။ [Skt.'lord of Rāma' (i.e. Ramma, a name of both Rangoon and Moulmein.) Now usy. known as Dhammaceti. တူ ညးရာမ (ရာမဂ္ဂ်မတန်ဒ်ဒ်ယွဉ်လွှင်ကိုမတ်လမ်ဒ်ရောင်ဟောင်။ ဇွဲမဂ္ဂိုင်အခါလွှ်ဟ်မဒယ်တ့ဲ ပြာထာဒ်ဒ်ဉ်နယွဉ်လွှိင်ခမ္မစေတီ။) သူ့ရှင်ရာမ(ရာမသည်၊ ရန်ကုန်မြို့နှင့်မော်လမြိုင်မြို့တို့၏အမည်ဖြစ်နိုင်သည်။ အများအားဖြင့်၊ ယွဉ်အခါခမ္မစေတီမင်းအမည်ဖြင့်ထင်ပေါ်ကျော်ကြားလျက်ရှိသည်။)]

ramadhipatirājādhirāt, ရာမာဓိပတိရာဇမဟာဓိရာဇာဓိရာတ် rā mā dhipa

www.monlibrary.com

tiśriparamamahādharmmarājādhirāt [rèa mèa dhĭ pă tæ̆ srĭ pă ră mă mĕ ha dòrm mĕ rèa jèa dhĭ ràt], (ဿဓိ) မာဓိပတိ, (ရာမ်) မာဒိပတိ (rām) mādhipati [rèa mèa dhĭ pă tæ̆] &c., ဿာဓိပ္ပ တိ(ဂြိုဟ်ပြမဟာဓမ္မ ဿေဓိဿာတ်, ရာမာဒိပ္ပတိ်ဒြိုပရမမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ် rā mā dhip pa ti śri pa ra ma ma hādharmmarājādhirāt [rèa mèa dhĭ pă tæ̆ srĭ pă ră mă mĕ ha dòrm mĕ rèa jèa dhĭ ràt] n. (MM. also. ဿာဓိပ္ပတိ(ဂြိုဟ်ပြမဟာဓမ္မ ဿေဓိဿာတ်, ရာမာဒိပ္ပတိ်ဒြိုပရမမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ် rā mā dhip pa ti śri para ma ma hādharmmarājādhirāt [rèa mèa dhĭ pă tæ̆ srĭ pă ră mă mĕ ha dòrm mĕ rèa jèa dhĭ ràt] 1504.) royal name of ဿာဓိပတိ, ရာမာဒိပတိ် rā mā dhi pati [rèa mèa dhĭ pă tæ̆]. or ဓမ္မဇဓိ, ဓမ္မဇေတိ် dhammaceti [dhòm mĕ ce tæ̆] n. = prec. [Skt. မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ, မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ ma hā dharm ma rājādhirāja [mĕ ha dòrm mĕ rèa jèa dhĭ rèa jĕ] n.lord of Rāma. တ္ဍည်းသွိင်ရာမ်။ ရာမမင်း၏အရှင်သွင်။ (၂) supreme great king. မရာတ်ဇွော်နွံကိုတွော်တ်အထောတ်အဝှ်။ အချုပ်အခြာအာဏာကိုစိုးရသောမင်းကြီး။ (၃) king of kings observing the law. ဂ္ဍကရာတ်လ္ဝ်ူ ဂ္ဍကရာတ်၊ တ္ဍည်းမလေပ်လူတ်သွော်ဥပဒေ,တရားဥပဒေကိုစူစမ်းလေ့လာတတ်သော၊ မင်းတကာ့မင်း။]

ဿာဓိပတိ(ဂြိုဟ်ပြမဟာဿေမ္ဠ (ဿေဓိဿာတ်), ရာမာဒိပတိ်ဒြိုပရမမဟာရာဇဓေါ်ဒ္ဓ (ရာဇာဒိရာတ်) rā mā dhi pa tiśriparamamahārājdhamma (rā jā dhirāt) [rèa mèa dhĭ pă tæ̆ srĭ pă ră mă mĕ ha rèa jĕ dòm mĕ rèa jèa dhĭ ràt] n. (MM., တိလလ:ဿာဓိပတိ(ဂြိုဟ်ပြမဟာဿေမ္ဠ(ဿေဓိဿာတ်), တေါလညးရာမာဒိပတိ်ဒြိုပရမမဟာရာဇဓေါ်ဒ္ဓ(ရာဇာဒိရာတ်) ti la ñaḥ rā mā dhi pa ti śri pa ra ma mahā rā ja dham ma (rā jā dhi rāt) [tæ̆ lă ɲèh rèa mèa dhĭ pă tæ̆ srĭ pă ră mă mĕ ha rèa jĕ dòm mĕ rèa jèa dhĭ ràt] n. royal name of ဿာဓိပတိ, ရာမာဒိပတိ် rā mā dhi pti [rèa mèa dhĭ pă tæ̆]. or ဓမ္မဇဓိ, ဓမ္မဇေတိ် dham ma ceti [dhòm mĕ ce tæ̆] n. = prec. [Skt. မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ, မဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇ mahā dharmmarājādhirā jĕ [mĕ ha dòrm mĕ rèa jèa dhĭ ràt] n. lord of Rāma. တ္ဍည်းသွိင်ရာမ်။ ရာမမင်း၏အရှင်သွင်။ (၂) supreme great king. မရာတ်ဇမွော် မန္ဒံကိုတွော်တ်အဝှ်အထောတ်။ အချုပ်အခြာအာဏာကိုစိုးရသောမင်းကြီး။ (၃) king of kings observing the law. ဂ္ဍကရာတ်လ္ဝ်ူဂ္ဍကရာတ်, တ္ဍည်းမလေပ်လူတ်သွော်ဥပဒေ။ တရားဥပဒေကိုစူး

www.monlibrary.com

ɔɔɔɔ ɔɔɔɔ

www.monlibrary.com

ဂဟုလ၎ဓ, ရာဟုလဆေ rā hu la the [rèa haŏ lă the] n. (MM.) an associate of the monk of Chapaṭo. ရဲအဖခမ်ိဆဗွဋုမွဲဇကု။ ဆဗွဋုအရှင်သူမြတ်၏အပေါင်းအဖော်သဲယာတော်တစ်ပါး။[P. ထေရ, ဆေရ thera[the ră]. ဝ၎, ဆေ the [the]. for ထေရ်, ဆေရ် ther [ther] n. ဝ၎, ဆေ the [the] n. senior monk. ခမ်ိမဇွော်ကိုဝ်, မဇွော်ကိုအယုက်။ သက်ကြီးဝါကြီးရဟန်းသဲယာ။]

ဂဟုလ၎ဓ, ရာဟုလဆေ rā hu la the [rèa haŏ lă the] n. (MM.) one of the monk sent by Dhammaceti to be reordained in Ceylon. ခမ်ိသင်၊ သိုင်ခမွစေတီ၊ ပလဲင်ဏာတ္တံသိင်ဃိုမွဲဇကု သွက်သွော်ကလေင်ဗ်ခမ်ိ၊ ပ္ဍိန်ခမ်ိပယျင်တိုမွဲဇကု။ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ အသစ်တဖန်ပြန်လည်ကံဆောင်ရဟန်းဘောင်ဝင်ရန်၊ ခမွစေတီမင်းကစေလွှတ်လိုက်သော၊ ရဟန်းတော်များအနက်တစ်ပါး။

ဂဟုလ်, ရာဟုလ် rāhul [rèa haŏl] n. (ငြိယ်ဂဟုလ်, ငြေယ်ရာဟုလ် trey rāhul [trea rèa haŏl].) n. the son of the Buddha, who become an arahat. ကောန်ကျာ်ဗုဒ္ဓ၊ ညးမကျိုဒ်ကျင်တူအသုန်။ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာဘုရား၏သားတော်၊ ရဟန္တာဖြစ်မြောက်လာသူ။ Skt. /P. ဂဟုလ, ရာဟုလ rāhula [rèa haŏ lă].

ရိ, ရီ ri [rĭ] n. (MM.) မိမ်ဇက်ရိ, သိမ်ဇကံရီ simjakri [sem jèak rĭ] n. sīmā where the dragged the axles round in Sittang district. သီဒဇက်ရိ၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲမ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရိဇက်ရိခေါ်သိမ်တစ်သိမ်။ [Cf. LM. ရိ, ရီ ri [rĭ] n. a pestle. ရိ။ ကျည်ပွေ့။]

ရိပုမဒ္ဒဂနော ri pu mad dano [rĭ paŏ mòt dĕ nò^{1}] n. (မုမ်ဇဇိပုမဒ္ဒဂနော sum beñ ri pu mad dano [sum bèaŋ rĭ paŏ mòt dĕ nò^{1}].) n. an officer of Kyanzittha court. သွဝဲဒရုင်ဂဗုတ်သိုင်တလန်ကေသာမွဲ။ ကျန်စစ်သားမင်း၏တရားရုံးဝန်ထမ်းတစ်ဦး။[P. ရိပုမဒ္ဒ, ရီပုမဒ္ဒန ripumad dana [rĭ paŏ mòt dĕ nĕ] v. trampling on enemies. လိုန်ပိန်ဖလှောက်လွှူသွ။ ရန်သူများအပေါ်နင်းခြေပစ်သည်။] Cf. ဘယော abhayo [ă bhĕ yò^{1}] n. absence from danger. မဟွဲကိုအန္တရာ။ အန္တရာယ်ကင်းဝေးခြင်း။

ရိပုသဒ္ဒနော ripusaddano [rĭ paŏ sòt dĕ nò^{1}] n. read. ဗ်။ ဖတ်။ ရိပုမဒ္ဒဂနော, ရီပုမဒ္ဒနော ripumaddano [rĭ paŏ mòt dĕ nò^{1}].

ရိသိ, ရီသိ ri si [rĭ sĕ] n. Person leading religious life before introduction of Buddhist monasticsm. ပူဂိုမသ္ဍိပ်သ္ဍာဘဝဇကု၊ နကိုပရေင်ဘာသာ၊ ကွာဟဂွံ,ဂွံ

www.monlibrary.com

အခေါင်၊ ပဘဝခမ်ဳသင်ဘာလကျာ်။ ရဟန်းဘောင်သို့မဝင်ရောက်မီ၊ မိမိကိုယ်ကိုဘာသာရေးအရကျင့်ကြံနေသောပုဂ္ဂိုလ်မြတ်။ (၂) hermit. ရသိ၊ ကျသိ။ ရသေ့။ [LM. ɾ̊ɪ̊, ရိသိ risi [rɪ̌ sæ̌], ɾɪ̊, ရသိ ra si [rɛ̌ sæ̌]. SM. ɾɪ̊, ရသိ rəsi [rɛ̌ sæ̌]. SKt. ɾ̊ɪ̊, ရိသိ ɾ̥si [rəsæ̌] n. ရသိ၊ ကျသိ။]

ɾuကိ, ရုစဂိရိ ru ca gi ri [rŭ că gĭ rĭ] n. (ɾ̊ိင်ɾ̊ိင်ɾuကိ, သ္မိုင်စိုင်ရုစဂိရိ smiṅ ciṅ ru ca gi ri [səmoiŋ coiŋ rŭ că gĭ rĭ].) n. the king of chaddanta elephant. သိုင်စိုင်ဆဒ္ဒန်တ။ ဆဒ္ဒန်တဆင်မင်း။ (ɾ̊ိင်ဆန္ဒန်, စိုင်ဆဒ္ဒန် ciṅ chad dan [coiŋ chɔt dɔ̀n] n. စိုင်ဆဒ္ဒန်။ ဆဒ္ဒန်ဆင်။)

ɾuɾ̊ာဇတ္တာ, ရုစိရာဇဇ္ဇာ ru ci rā jattā [rŭ ci rèa jɔ̀t ta] n. a personage in the story of the hermit Bāvarī,perh. the wife of the brahmin who demanded gold from him. မွိဟ်သွအဇပ္ဆဲလ္ဆာဇာတ်ရသိဗာဝရီ၊ (တန်ခ့်မာန်) သမ္ဘာဗမ္ဘူးညးမအာတ်မိက်ထဝ်နုကိုညး။ ဗာဝရီရသေ့ဇာတ်အလာ၊ ရသေ့အယောင်ဆောင်သောသူ (ဖြစ်နိုင်သည်က) ဗြဟ္မဏ၏ဇနီးသည်၊ သူ့ထံမှရွှေတောင်းခံသောသူ။ [Skt./P. ɾuစိ ɾ̊ာဧɾာ, ရုစိရာဇဋာ ru ci rā ja ṭā [rŭ ci rèa jɛ̆ ta] n. shining braided locks. ကျဲထွက်လဝ်ဇိုင်ဂဂီပလေဝလေ,ပြောင်လက်သောဖွတ်မြီးထိုးထားသည့်သေ့။]

ɾɛင်, ရုဇုဉ် rujuṅ [rŭ jɜ̀ŋ] v.to wean from passion. ထပိုတ်ကွံ့ထေဝံစိုတ်နုကိုမက်ဂ့က်။ တပ်မက်သောစိတ်ကိုဖြတ်တောက်ပစ်သည်။ (၂) edify. သမ္ဘုင်ပ္ဍိုန်ကိုစိုတ်ညံင်ရသွေဝံပြဲတိုန်။ မြင့်မြတ်သောစိတ်ဓာတ်ကိုမြွင့်တင်ပေးသည်။

လɛင်, လဇုဉ် la juṅ [lɛ̆ jɜ̀ŋ] v.(MM.) လɛင်ဆဦက်, လဇုဉ်သဒိုက် la juṅ sa ḍik [lɛ̆ jɜ̀ŋ să ɗoik] v. to edify. သမ္ဘုင်ပ္ဍိုန်ကိုစိုတ်ညံင်ရသွေဝံပြဲတိုန်။ မြင့်မြတ်သောစိတ်ဓာတ်ကိုမြွင့်တင်ပေးသည်။ (၂) move to faith. သ္ဂိုစိုတ်မန္ဒံကိုသစ္စမက္ဂိုဒ္ဒိကျင်။ သစ္စာရှိသောစိတ်ပေါ်ပေါက်လာစေသည်။ (၃) convert. သ္ဂိုပြိုင်သွဲအာ၊ သ္ဂိုပြုပြောင်ပြိုင်သွဲအာ။ ပြောင်းလဲစေသည်၊ ပြုပြင်စီရင်ပြောင်းလဲသွားစေသည်။

ɾဦင်, ရဇုဉ် rajuṅ [rɛ̆ jɛ̀ŋ] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်ဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ပ္ဍဦင်, ဩဇုဉ် srajuṅ [sərɑ̆ jɛ̀ŋ] v. ပ္ဍဦင်ဇဆိုင်, ဩဇုဉ်ဘဍုိင် srajuṅtaḍuṅ [sərɑ̆ jɛ̀ŋ tă ɗɑŋ] v. shall refine. သ္ဂိုသ္ဆးဇုးအာ၊ သ္ဂိုယေန်သွာင်အာ။ သန့်စင်သွားစေသည်၊ ယဉ်ကျေးသွားစေသည်။ [ɾ̥ုင်, ရ္ဆင် rjuṅ [rəjɜ̀ŋ] v.to be free from passion. သ္ဂိုဗ္ဘးစးတိတ်အာနုကိုစိုတ်မက်ဂ့က်။ တပ်မက်သောစိတ်ဆန္ဒမှလွတ်မြောက်သွားစေသည်။(၂) clear. သ္ဆးဇုးအာ၊ သ္ဆင်ကေဝ်

www.monlibrary.com

အာ။ သန့်စင်ရှင်းလင်းသွားသည်၊ ကြည်လင်သွားသည်။ ꩻ꩜ꩍ, ဩဇုဒ် sra juiṅ [səraŏ jèŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတု။]

ɾတ, ခွတု rutu [rŭ taŏ] v. season. ရာသီ၊ ဥတု၊ အခိုင်၊ အခါ။ ရာသီ၊ ဥတု၊ အချိန်၊ အခါ။ Cf. ဥတ, ဥတု utu [ŭ taŏ]. [Skt. ऋतु, ऋतु ṛtu [rətaŏ].]

ɾဗိုင်, ခွဗိန် rubin [rŭ bèn] v.To make secure. သွက်ဂိုက္ခီ၊ စိုဒ္ဌာက်ိ၊ ဂဗိုန်၊ လုံခြုံစေသည်၊ ကာကွယ်ပေးသည်၊ ခိုင်စေသည်။ (၂) make fast. သွက်ဗိုန်၊ ဒဗိုန်၊ လဗိုန်။ ခိုင်စေသည်၊ မြဲစေသည်၊ ခိုင်ခန့်စေသည်။ [LM. လဗိုင်, လဗုန် la buin [lĕ bèn], ဒဗိုင်, ဒဗုန် da buin [dĕ bèn], ဂဗိုင်, ဂဗုန် ga buin [gĕ bèn]. SM. ဟဗိုင်, ဟဗုန် hə pèn [hă bèn]. LM. ထဗိုင်, ထဗုန် thăbuin [thă bèn], ရ်ိုင်, ရ်ုန် rbin [ləbèn] v. to be secure. သွက်ဂိုက္ခီ၊ သွက်ပရောင်စိုဒ္ဌာ။ လုံခြုံစေသည်၊ အကာအကွယ်ပေးသည်။]

ɾမိင်, ခွဓိင် rumiṅ [rŭ mòiŋ] v. to hear. သွက်မိင်။ ကြားသိစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ငျင်, ဓွေင် rmeṅ [rəmèaŋ].

ɾꩻꩍ, ခွသာလ် ru sāl [rŭ sal] v. to lay. လးဖျဲ၊ ပွးဖျဲ၊ လသိုပ်တိတ် (ဇိုင်)။ ဖြန့်ချသည်၊ ခင်းချသည်၊ ဆန့်ဖြန့်ထုတ်သည်(ခြေထောက်)။

လꩻꩍ, လုသာလ် lusāl [lŭ sal] v. to lay (leg). (ဇိုင်) လသို၊ လသိုပ်တိတ်။ (ခြေထောက်) ဆန့်ထုတ်သည်၊ ဆန့်ဖြန့်ထုတ်သည်။ [LM. လꩻ, လသာ lasāl [lĕ sa], ကꩻ, ကသာ kasā [kă sa] v. to leave. စွးအာ၊ စွးတိတ်အာ။ ထွက်ခွာသွားသည်၊ စွန့်ခွာသွားသည်။ (၂) abandon. ကုတ်ထောံသကွာတ်။ စွန့်လွှတ်လိုက်သည်။] ꩻꩍ, သာလ် sāl [sal] v. to lay. လးဖျဲ၊ ပွးဖျဲ၊ လသိုပ်တိတ်(ဇိုင်)။ ဖြန့်ချသည်၊ ခင်းချသည်၊ ဆန့်ဖြန့်ထုတ်သည်(ခြေထောက်)။ လꩻꩻꩍ,လာသ်သာလ် lās sāl [las sal] v. to leave. စွးအာ၊ စွးတိတ်အာ။ ခွဲခွာသွားသည်၊ စွန့်ခွာသွားသည်။

ငၚ, ခရ re [re] n. ꩻငၚ, စခရ care [că re] n. scribe. စခီ။ စာရေး။ see. ရံင်။ ရှ။

ꩻငၚ, စခရ care [că re].

ငဝငတ, ခရဝတော rewato [re wĕ tao^2] n. the 8th of the 28 Buddhas. ကျဉ်တြဲမကွဲဒ္ဒ်အလန်အဌမ၊ ပွေဝဝ်ကိုကျဉ်တြဲမကွဲဒ္ဒ်ကွင်တုံစာခွေ်ဒွဲဝဲကု။ ရှစ်ကြိမ်မြောက်

www.monlibrary.com

ပွင့်တော်မူခဲ့သော၊ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူဘုရားများအနက်တစ်ဆူ။ [P. ꩻꩫꩻ, ရေဝတ re vata [re wĕ̀ tằ].]

ꩻꩫ, ရော ro [rɑo^{2}], ꩻꩫꩻ, ရောအံ့ ro' [rɑŏ̀] relative question particle. ပွဲသွာန်။ အမေးပစ္စည်း။ see. ရုံင်။ ရှု။ ꩻꩫ, ယော yo [yò^{1}].ꩻꩫꩻꩮ, ရောရု၀ ro ru wa [rɑo^{2} rŭ wằ] n.(1445) the fourth of the eight principal hells. ပွေ၀ဝ်ကိုနရက်ဖွော်ဒွခံကတိုင်ဂှ် မဒှ်နရက်လွိဟ်ကတိုင်ပန်း နရက်ရောရု၀။ ငရဲကြီးရှစ်ထပ်အနက်လေးထပ်ရှိငရဲဘုံ၊ ရောရု၀ငရဲ။ (P.)

ꩮ, ရ rau [rèɑ^{1}] n. & v. Manner. ဗိုကျောန်း ဗိုဒှ်။ ပြုလုပ်ပုံ၊ ဖြစ်ပျက်ပုံ။ (၂) like. တုပ်၊ တုပ်သွဟ်။ တူသည်၊ တူညီသည်။(၃) as. ဗိုဂှ်၊ ရသဉ်ဂှ်။ နည်းတူ၊ သကဲ့သို့။ (၄) to be like. ညံင်ရတုပ်သွဟ်၊ တူညီသယောင်။ see. ရုံင်။ ရှု။ ꩻꩫ၀, ရောဝ်^{2} row [rò^{2}].

ꩮꩀ, ရဂေ raugau [rèɑ^{1} gèɑ^{1}] v. (MM.) to revere. အဲပရဲ၊ ယွံသွံအဲပရဲ၊ ယိုက်ဒိုက်၊ ယိုက်ဒိုက်အဲပရဲ၊ ရှေ်သေ့်၊ ရှေ်သေ့်ရဂ်။ ကြည်ညိုမြတ်နိုးသည်၊ ရိုသေမြတ်နိုးသည်။ ꩵꩬꩻꩮꩀ, ရုံဟ်သေရဂ် ruih se rau gau [rɜ̀h se rèɑ^{1} gèɑ^{1}] v. to show reverence. ထွားအရှေ်အသေ့်အရ်အဂ်။ ရိုသေလေးစားသမူပြုသည်။ (၂) respect. ရှေ်သေ့်၊ အဲပရဲ။ ရိုသေသည်၊ လေးမြတ်သည်။ Cf. ꩻꩬ reh [rĭh], ꩵꩬ^{2} ruih [rɜ̀h]. [LM.SM. ꩮꩀ, ရဂေ rèɑ gèɑ [rèɑ^{1} gèɑ^{1}]. Cf. B. ꩵꩀꩧ, ရုံကျွိ rui kyuì [yò kyɔ].]

ꩮꩀꩲꩫꩮ, ရဂဟ်ကျပ်တုယ် raugahkyaptuy [rèɑ^{1} gɔ̀h kyɔp tui] adv. have been thinking like this, after thinking like this. ရသဉ်ဂှ်ချပ်တုံ။ ဤကဲ့သို့စဉ်းစားပြီး။

ꩮꩊ, ရဒ္ဒံ raudlaṁ [rèɑ^{1} dəlɔm] adv. like chamber. ရဉ်၊ ညံင်ရဉ်။ ခန်းမဆောင်ကဲ့သို့။

ꩮꩍꩫꩲꩫꩻꩫꩵ, ရဒေါ်ပဇာတိုံ ရုံဒေါအ်ပဇောဉ်ဘိုန် rau wo'pa ḍottuin [rèɑ^{1} wŏ̀ pằ dɒt ton] prep. reciting on like that. ရဉ်ဝွံဖျောတ်တိုန်။ ဤသို့ရွတ်ဆိုတက်သည်။

ꩻꩫꩲ, ရမ်အာ့ ram'ah [rɔ̀m ɔh] v. ripe. ကျူပြာ်၊ ဒုပြာ်။ မှည့်သည်။ ꩻꩫꩮ, ရမ်အုာ့ ram'uh [rɔ̀m uh] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရုံင်။ ရှု။ ꩊꩫꩲ, လမ်အာ့ lam 'ah [lɔ̀m ɔh].

ꩻꩮ, ရမ်အုာ့ ram'uh [rɔ̀m uh] v. ripe. ကျူပြာ်၊ တျူပြာ်၊ ဒုပြာ်။ မှည့်သည်။

ꩻꩫꩮꩀꩵ, ရမ်မနဂိရ် ram ma na gir [rɔ̀m mɛ̆ nɛ̆ gir] n. (ꩻꩫꩮꩀ, ရမ်မနဂရ် ram

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ma na gar [rɔ̀m mɛ̆ nɛ̆ gɔ̀r] n. ဧရ်ဝမ်မအိ်, ချင်ခန်မနုဂ်ခိ် ḍuṁ ram ma nagir [dɔ̀ŋ rɔ̀m mɛ̆ nɛ̆ gir].) n.the birthplace of the Buddha Dipaṁ kara (dipaṁkar). ဒွဲဝဲဌာန်ကျာ်တြဲဒီဗင်ကရမသွးဂွံဂဝ်။ ဒီပင်ကရာမြတ်စွာဘုရားမွေးဖွားသန့်စင်ခဲ့သောဒေသဌာန။ [P. ɔက, နဂရ nagara [nɛ̆ gɛ̆ rɛ̆].]

ɔမ်, ခံန် raṁ [rɔ̀m] n. to help. ရှိ၊ ရှိဗင်။ ကူညီသည်၊ ရှိင်းပင်းကူညီသည်။ ဦမ်, ခိုန် riṁ [rɛ̀m].

ɔမ်ပုမ်, ခံမ်ပုသ် raṁpus [rɔ̀m pus] n.finger. လပုဟ်တဲ။ လက်ချောင်း။ see. ရံင်။ ရှူ။ ɔုမ်ပုမ်, ခုံန်ပုသ် ruṁpus [rùm pus].

ɔမ်ပဟ်, ခံမ်ပေါအ် raṁpo˙[rɔ̀m pɔ̆] n. behalf. ညးစွး။ ကိုယ်စားလှယ်။ see. ရံင်။ ရှူ။ ɔုမ်ပါဟ်, ခုံမ်ပေါအ် ruṁpo˙[rùm pɔ̆].

ɔမ်မအဂ်, ခန်မနုဂရ် rammanagar [rɔ̀m mɛ̆ nɛ̆ gɔ̀r] n. Rammanagara. ရမ္မနဂရ။ ရမ္မနဂရ။ see. ရံင်။ ရှူ။ ɔမ်မအိ်, ခန်မနုဂ်ခိ် ram managir [rɔ̀m mɛ̆ nɛ̆ gir].

ɔမ်မ္ဂာ်ɔသ္တိလ်, ခံမ်သ္ဂရ်ခသ္တိလ် raṁ smar ra stil [rɔ̀m səmɔr rɑ̆ stil] n. (1218) a locality near Lamphun. ဒွဲဝဲဌာန်ဒေသမွဲပွဲတရပ်ဒုင်လာမ်ဖုန်။ လာမ်ဖွန်းမြို့အနီးရှိအရပ်ဒေသတစ်ခု။

ɔ:ဟ်, ခုးဲ် raḥh [rèh] v.(MM.) ဒ:ဟ်ɔ:ဟ်, ဒးဲ်ခုးဲ် daḥhraḥh [dèh rèh] v. to be fitting. ခွေ်သွောတ်၊ ခွေ်ဗိုး၊ ဒးရး၊ ခွေ်မွဲဗွတ်ဓဝ်။ အရွယ်တော်ဖြစ်သည်၊ အနေတော်ဖြစ်သည်၊ လိုက်ဖက်သည်။ (၂) to be suitable. ဒးဒးရးရး၊ ကိတ်ညာပ်၊ ကိတ်၊ ဒးဖစပ်။ သင့်တော်သည်၊ ကိုက်သည်၊ ကိုက်ညီသည်။ (၃) to be seemly. ဂပ်ဂဝ်ဒးရး၊ ဒးရးသန်၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည်၊ လျော်ကန်သင့်မြတ်သည်။[LM.; SM. ɔ:ɔ:, ဒးခုး dèhrèh [dèh rèh].]

ɔ:ဟ်, ခုးဲ်၂ raḥh [rèh], ɔ:ဟ်သ္တ, ခုးဲ်သ္တ rahḥssa [rèh sɑ̆] n. country. ရး၊ ချင်။ ပြည်၊ နိုင်ငံ။ see. ရံင်။ ရှူ။ ɔာသ်, ခုသ် rās [rɑ̀s].

ɔ:ပိ, ခုးဖိ raḥpi [rèh pæ̆] n. three countries. ရးပိ။ သုံးပြည်ထောင်။

ɔ:ဗွန်, ခုးခွန် raḥrman [rèh rmɔ̀n] n.The Mon country, The Monland. ရးမန်။ မွန်ပြည်၊ မွန်နိုင်ငံ။

ɔက်, ခုက် rak [rèak] n.(MM.) သိမ်ဂက်, သိန်ခုက် simrak [sem rèak] n. sīmā

www.monlibrary.com

in Rangoon district. ယွ့သိမ်မန္ခံပွဲကိုခရိုင်လွှင့်မွဲမ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်အမည်။

ɹɤ̀ɯɲɑhɑ̀ɛ̀ɪ̀ɪ̀ɯɲɯ̀ɯ̀, ɕɤ̀ɯɲɕɑɔɛ̀ɛ̀ɪ̀ɛ̀ɯɲɯ̀ɲɯ̀ rùk kha sā khā disambandha [rə̀k khə̌ sɑ kha dǐ sɔm bə̀n dhə̌] n. (MM.) branches of trees over hanging, and invalidating boundary of ordination place (sim). တွှာင်ဆုဒမျဲက်ခွေ့ဒွံင်ကို၊ အရာမသ္ကိုကွာင်သိမ်ဟွံဖိုန်ဗတ်ခိုင်ကွိုကြ်တံ။ သိမ်ပရဝုန်အတွက်မခိုင်မလုံဖြစ်စေသောအရာနှင့် အရိပ်အုပ်မိုးစေသည့်သစ်ကိုင်းများ။ [P. connection by branches of trees. ဒဒှ်မဆက်စပ်ဒွံင်ကိုတွှာင်ဗာင်တွံ့ဆု။ သစ်ကိုင်းသစ်ခက်များနှင့်ဆက်စပ်မှုဖြစ်နေခြင်း။]

ɹɑ̀ᵊ, ɹɑ̀ᵊ raṅ [rə̀ɑŋ] v. hypoth. နဒဒှ်မန္ဒှ်ဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ɕɯ̀ᵊ**, ɕɯ̀ᵊ sraṅ [sərə̀ɑŋ] v. to bring. ကော်နင်၊ ကေတ်နှင်း ယိုက်နင်။ ခေါ်ဆောင်လာသည်၊ ယူဆောင်လာသည်၊ သယ်ဆောင်လာသည်။**ɹɑ̀ᵊɑ̀ɹ**, ɹɑ̀ᵊɑ̀ɹ raṅ ār [rə̀ɑŋ ar] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ɹɑ̀ᵊɹɑɑɔ̀**, ɹɑ̀ᵊɹɑɑɔ̀ raṅ cow [rə̀ɑŋ co] v. to bring (person or thing) back. ကော်ဖျဲနှင်ထော် (ပူဂိုဲ) ဟွံသေင်၊ ကေတ်ဖျဲနှင်ထော် (ကပေါတ်)။ ခေါ်ပြန်လာလိုက်သည် (ပုဂ္ဂိုလ်)၊ သို့မဟုတ်၊ယူပြန်လိုက်သည် (ပစ္စည်း)။ **ɹɑ̀ᵊtìt**, ɹɑ̀ᵊtìt raṅtit [rə̀ɑŋ tɛt] v. to bring, take (person) out to. ကော်ပွိတ်နင်း၊ ယိုက်ပွိတ်နှင်(ပူဂိုမွဲမွဲ)။ (ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးကို) ခေါ်ထုတ်လာသည်၊ သို့မဟုတ်သယ်ဆောင်လာသည်။ **ɹɑ̀ᵊtɯ̀ɲ**, ɹɑ̀ᵊtɯ̀ɲ raṅ tun [rə̀ɑŋ tun] v. to bring (person) back. ကလေင်ကော်ဖျဲနှင်(ပူဂိုဲ)။ (ပုဂ္ဂိုလ်ကို)ခေါ်ပြန်လာသည်။ **ɹɑ̀ᵊtlɯ̀ɲ**, ɹɑ̀ᵊtlɯ̀ɲ raṅ tluṅ [rə̀ɑŋ tə̀lɜŋ], **ɹɑ̀ᵊtlɯ̄ɲ**, ɹɑ̀ᵊtlɯ̄ɲ raṅ tlūṅ [rə̀ɑŋ tə̀lɜŋ] v. to bring. ကေတ်နင်ကို၊ ဖွိုပ်နင်ကို။ ယူဆောင်လာသည်၊ အရောက်ပို့လာသည်။ **ɹɑ̀ᵊlɑɑ̀ʊ̀**, ɹɑ̀ᵊlɑɑ̀ʊ̀ raṅlop [rə̀ɑŋ lɔ̀p] v. to bring in. ကော်ပျောပ်နင်၊ ကေတ်ပျောပ်နှင်။ ခေါ်သွင်းလာသည်၊ ယူသွင်းလာသည်။ **ɕɑɑ̀ɹɑ̀ᵊ**, ɕɑɑ̀ɹɑ̀ᵊ ket raṅ [kit rə̀ɑŋ] v. to bring. ကေတ်နှင်။ ယူလာသည်။ **ɲɯ̀ɹɑ̀ᵊ ɹɑ̀ᵊɑ̀ɯ̀**, ɲɯ̀ɹɑ̀ᵊ ɹɑ̀ᵊɑ̀ɯ̀ dinḍiṅraṅcau [dɛ̀n ɗoiŋ rə̀ɑŋ cɑo^{3}] v. to carry back (on litter). ဒလိင်ဖျဲနှင်ကိုဝဝ်၊ ဝေါနှင့်သယ်ဆောင်ပြန်လာသည်။ **ɓɯ̀ɲ ɹɑ̀ᵊɹɑɑɔ̀**, ɓɯ̀ɲ ɹɑ̀ᵊɹɑɑɔ̀ wāṅ raṅ cow [wàiŋ rə̀ɑŋ co], **ɹɑ̀ᵊɹɑ̀ᵊɹɑɑɔ̀**, ɹɑ̀ᵊɹɑ̀ᵊɹɑɑɔ̀ weṅ raṅcow [wɔ̀iŋ rə̀ɑŋ co] v. to accompany to (one's home). ကော်ဝိုင်ရင့်တွုင်ကော်ဖျဲနှင်သွိ။ ဝိုင်းရံပြီးအိမ်သို့ခေါ်ဆောင်ပြန်လာသည်။

(MM.) v. & hypoth. နဒဒှ်မန္ဒှ်ဟောင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရ

www.monlibrary.com

ခြင်း။ ꩻ**ꩫ**, ရင်ဇွဲငှဲ raṅtluṅ [rèaŋ təlɜŋ] v. to bring. ကေတ်နှင်ကို့။ ယူဆောင်လာသည်။ **ꩫꩻ**, ကေတ်ရင် ketraṅ [ket rèaŋ] v. to bring. ကေတ်နှင်ကို့။ ယူဆောင်လာသည်။ (၂) fetch. အာကေတ်နှင်၊ အာကေတ်နှင်ကို့။ သွားယူလာသည်၊ သွားယူလာပေးသည်။ H.L. **ꩵꩻ**, ဒုင်ရင် duṅ raṅ [dɜ̀ŋ rèaŋ], **ꩵꩫꩻ**, ဒုင်ကေတ်ရင် duṅketraṅ [dɜ̀ŋ kit rèaŋ] v.to obtain (abroad). ဒုင်ကေတ်နှင်နူဒွဲဘဲတေံဒွဲဘဲဏံ။ ဟိုဟိုဒီဒီမှလက်ခံရယူသည်။ **ꩭꩫꩻ**, နိုမနုံရင် ni man raṅ [nĭ̀ mɜ̀n rèaŋ] v. to invite. ကျွနိုမန်။ ပင့်ဖိတ်သည်။ summon. ကော်ကို့လိုက်၊ စာဖြင့်ဆင့်ခေါ်သည်။ **ꩭꩫꩻꩊꩱꩻ**, နိုမန်ဒ္လောပ်ရင် ni man ploṗraṅ [nĭ̀ mɜ̀n plɒp rèaŋ] v. to invite to enter. ကျွနိုမန်ပ္လောပ်။ ပင့်ဖိတ်သွင်းသည်။ **ꩊꩱ ꩻ**, ဖျရင် phyau raṅ [phyɑo^{3} rèaŋ] v. to take home. ကေတ်ဖျနှင်သို့။ အိမ်သို့ယူပြန်လာသည်။ (၂) bring back. ကေတ်ဖျနှင်၊ ကော်ဖျနှင်။ ယူပြန်လာသည်၊ ခေါ်ပြန်လာသည်။

ꩻ, နှင် naṅ [nèaŋ] v. **ꩻꩬꩻ**, နှင်ဆင် naṅ chaṅ [nèaŋ chɛŋ] v. to bring down. ကေတ်ဖျေနှင်။ ယူချလာသည်။ **ꩫꩻꩻ**, ကေတ်နှင် kit naṅ [kit nèaŋ] v.to bring. ကေတ်နှင်။ ယူလာသည်။ **ꩫꩻꩊꩱꩻ**, ကေတ်ဖျနှင် ket phyau naṅ [kit phyɑo^{3} nèaŋ] v. to take home. ကေတ်ဖျသို့။ အိမ်သို့ယူပြန်သည်။ Cf. **ꩵꩱꩻ**, ဒုလှင် tu lūṅ [tɑ̆ɜ̆ lɜŋ], **ꩉꩱꩺ**, ပရာပ် pa rāp [pɑ̆ rɑp], **ꩱꩱꩺ**, သုရပ် su rap [sɑɔ̆ rɔp]. Der. **ꩌꩻ**, ပြင် praṅ [prɛŋ] v. to send. ကိုဗွိုပ်ဏာ။ အရောက်ပေးပို့လိုက်သည်။ (၂) whence. နူလိုရောဟွံတီ။ အဘယ်ကမှန်းမသိ။ **ꩭꩻꩱꩻ**, ပိန်ရာင် pinrāṅ [pɛn nɑiŋ] n. present. ပရင်တွဲ၊ တွဲလွဲ၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်း။ **ꩭꩻꩱꩻ**, ရိန်အာရ် rin'ār [rèn ɑ] v. to carry of. ကေတ်ဏာထော်။ ယူဆောင်သွားလိုက်သည်။

ꩭꩻꩮꩮꩮ, ရိန်တစ်တ် rintit [rèn tet] v. to take away. ကေတ်ဏာထော်သွေ့ဲသွေ့ဲ၊ အဝေးသို့ယူဆောင်သွားသည်။ **ꩭꩻꩬꩱꩺ**, ရိန်လောပ် rinlop [rèn lɔ̀p] v. to take into. ပ္လောပ်နှင်အပွဲ၊ သွင်္ကြုပ်ကွင်အပွဲ။ အထဲသို့သွင်းလာသည်၊ အထဲသို့ဝင်လာစေသည်။ LM. **ꩻ**, ရင် raṅ [rèaŋ] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩱꩻ**, ဩင် sraṅ [sərèaŋ] v. to bring. ကေတ်နှင်၊ ကော်နှင်။ ယူလာသည်၊ ခေါ်လာသည်။ SM. **ꩻ**, ရင် raṅ [rèaŋ]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

v. to conduct. ထွေးကို့ဉ်၊ ဗက်ထွေးကို့။ လမ်းပြသည်၊ လိုက်လံပြသသည်။ LM. ɾɔ̀ɲ, နှဉ် naṅ [nèaŋ], SM. ɾɔ̀ɲ, နှဉ် naṅ [nèaŋ].

ɾɔ̀ɲ, ရဉ်ɔ̀ raṅ [rèaŋ] n. ɾɔ̀ɲkɑ̀, ရဉ်သ္ကာခံ raṅ ska˙ [rèaŋ səkɔ̌] n. (one's) follows. ရဲ၊ အဖ။ မိတ်ဆွေ၊ သူငယ်ချင်း။ (၂) one another. ညားမွဲကိုညားမွဲ။ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး။ (၃) each other. ညားမွဲကညားမွဲ။ တစ်ယောက်ကိုတစ်ယောက်။ (MM.) ɾɔ̀ɲkɑ̀, ရဉ်သ္ကာခံ raṅ ska˙ [rèaŋ səkɔ̌], ɾɔ̀ɲkɑ̀, ရဉ်သ္ကောခံ raṅ sko˙ [rèaŋ səkɔ̌]. [LM. ɾɔ̀ɲkɑ̀, ရဉ်သ္ကာခံ raṅ ska˙ [rèaŋ səkɔ̌], ɾɔ̀ɲkɑ̀, ရေဉ်သ္ကာခံ reṅska˙ [rèaŋ səkɔ̌].

ɾɔ̀ɲ, ရဉ်ɛ̀ raṅ [rèaŋ] n. hall. မွေ့ဂဒံ။ ခန်းမ။ see. ရံဉ်။ ရှု။ ɾɔ̀ɲ, ရှဉ်ɔ̀ ruṅ [rèŋ].

ɾɔ̀ɲ, ရဉ်ɔ̀ raṅ [rɛŋ] v. pkɑ̀ɾɔ̀ɲ, ပ္ကဉ်ရဉ် pkaṅraṅ [pkɛŋ rɛŋ] v. to have at one's disposal. အုပ်ခုပ်ညှဉ်ရပ်ပိုက်စိုတ်ဇကု၊ ကေတ်ညှဉ်ရပ်ပိုက်ဆန္ဒညားမွဲမွဲမန္ဒံ။ မိမိစိတ်တိုင်းကျစိုးမိုးအုပ်ချုပ်သည်၊ တစုံတစ်ယောက်စိတ်ဆန္ဒရှိသလို ရယူသည်။ (၂) to rule. အုပ်ခုပ်၊ အုပ်ချုပ်သည်။ see. ရံဉ်၊ ရှု။ pkɑ̀ɾɔ̀ɲ, ပ္ကဉ်ရဉ် pkaṅraṅ [pkɛŋ rɛŋ].

ɾɔ̀ɲ, ရဉ်ɔ̀ raṅ [rèaŋ] v. ɾɔ̀ɲkɑ̀l, ရဉ်သ္ကျဉ် raṅtluṅ [rèaŋ təlɔŋ] v. to bring. ကေတ်နှင်ကို၊ ဖွိုပ်နှင်ကို။ ယူဆောင်လာသည်၊ အရောက်ပို့လာသည်။

ɾɔ̀ɲdɑ̀tɕwɑ̀k, ရဉ်ဓောတ်သွောက် raṅdhātswok [rèaŋ dhàt swok] v. to bring hair relic. ရဉ်ဓာတ်သော်၊ ကေတ်နှင်ကိုဓာတ်သော်၊ ဖွိုပ်နှင်ကိုဓာတ်သော်။ ဆံတော်ဓာတ်ကိုယူဆောင်လာသည်၊ ဆံတော်ဓာတ်ကိုအရောက်ပို့လာသည်။

ɾɔ̀ɲlɑ̀ɾ, ရဉ်လာရ် raṅlār [rèaŋ lar] v. to arrange. ရဉ်လဝ်၊ ပြေဉ်လဝ်။ တန်းစီထားသည်၊ စီထားသည်။

ɾɔ̀ɲkɑ̀, ရဉ်သ္ကောခံ raṅsko˙ [rèaŋ səkɔ̌¹] adv. mutually. လွှဉ်ညားလွှဉ်အဲ့။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်။ (၂) one with another. ညားမွဲကိုညားမွဲ။ တယောက်နှင့်တယောက်။ (၃) together with. ရဉ်သ္ကဲ့။ အတူတကွ။

ɾɑ̀ɲ, ရာဉ်ɔ̀ rāṅ [ràiŋ]v.to judge. ကုတ်သွောဝ်ဒန်သွောဝ်၊ သွဒေင်၊ ဖျေါကိုသွုတ်သွာတ်။ တရားစီရင်သည်၊ ဒိုင်လူကြီးလုပ်သည်၊ အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်။ (၂) sentence. သ္ကိုဒုဟ်ဒန်၊ ဖျေါတင်သွောဝ်။ ပြစ်ဒဏ်စီရင်သည်၊ စီရင်ချက်ချသည်။ [Cf. LM. ɕiɾɑ̀ɲ, ဇီဇရဉ် cireṅ [ci reaŋ],SM. ɕiɾɑ̀ɲ, ဇီဇရေဉ် cireaŋ [ci reaŋ] v. to judge. ကုတ်သွောဝ်ဒန်သွောဝ်၊ သွဒေင်၊ ဖျေါကိုသွုတ်သွာတ်။ တရားစီရင်သည်၊ ဒိုင်လူကြီးလုမ်သည်၊ အဆုံးအဖြတ်ပေးသည်။ (၂)sentence. သ္ကိုဒုဟ်ဒန်၊ ဖျေါတင်သွောဝ်။ ပြစ်ဒဏ်စီရင်သည်၊ စီရင်ချက်ချသည်။ (၃) decide(case). ကုတ်ဒန်အမှု၊ သ္ကိုအမှုတဲ့ဒှ်

www.monlibrary.com

အာ။ အမှုဆုံးဖြတ်သည်၊ အမှုပြီးပြတ်သွားစေသည်။ ဂၚ်, ရေဒ် reñ [rèiŋ] v. to arrange. ပြေင်၊ ပြေင်လင်။ စီသည်၊ စီထားသည်။ Cf. ဂတွက်, ဒေ့ဂက် tñek [təŋeak], ဗ္ဘာက်, ဒ့ဂၚက် tñāk [təŋaik] n. parakeet. တွေက်၊ ငွေက်။ ကျက်တော၊ ကျေးတမာ။]

ဘင်, ရာင်၂ rāñ [ràiŋ] n. numerical classifier used when counting pagoda. (စေတီ) တွင်၊ တိုင်၊ ဇကူ။ (စေတီ) ဆူ၊ အဆူ။ read. ဝ်။ ဖတ်။ ဘင်, နာင် nāñ [ǹàiŋ].

ဘင်ဆာယ်, ရာင်ဆာယ် rāñ chāy [ràiŋ chai] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကေတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ သြင်ဆာယ်, သြာင်ဆာယ် srāñchāy [səràiŋ chai] v.(1557) to flourish. အံင်ဒ္ဂး၊ ဒ္ဂေ်မောင်တောတက်၊ ဖော်မိုဟ်ဒ္ဂေ်ဂေါင်။ အောင်မြင်သည်၊ ကြီးပွားတိုးတက်သည်၊ သန်စွမ်းစွာပေါက်ရောက်သည်။ (၂) prosper. သ္ဂီဒ္ဂအံင်ဒ္ဂး၊ သ္ဂီသိုက်ဘိုက်ကွင်၊ သ္ဂီသိုက်ပ္ဂူကွင်။ အောင်မြင်စေသည်၊ ကြီးပွားချမ်းသာစေသည်၊ ကျိကျိတက်ချမ်းသာစေသည်။ [LM. ဘင်ဆာယ်, ရာင်ဆာယ် rāñ chāy [ràiŋ chai] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟောင်ခယျကေတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ SM. ဘင်ဆာယ်, ရာင်ဆာယ် ràiŋ chai [ràiŋ chai]. Abundant. မဂ္ဂိုင်တဗွဲ၊ များပြားလှသော။ LM. ချာယ်, ချာယ် chyāy [chyai], ဆာယ်, ဆာယ် chāy [chai],SM. ဆာယ်, ဆာယ် chai [chai].]

ဂိုင်ဂၚ်ဟ်, ရိုင်ဒေးဟ် rin gaḥh [ròiŋ gèh] n. ကိယ်ဂိုင်ဂၚ်ဟ်, ကိရိယာရိုင်ဒေးဟ် kiryā rin gaḥh [kir ya ròiŋ gèh] n. trappings of saddle-horse. ကရိယာဖုန်ဝွံကျိုက်ချေ့။ မြင်းစီးကုန်းနှီးကရိယာ။ [LM. လဂ္ဂးဟ်, လဒ္ဂးဟ် la ñaḥh [lɛ̌ ŋèh], လ္ဂးဟ်, လ္ဂးဟ် lñaḥh [ləŋèh], လဟးဟ်, လဟားဟ် lahaḥh [lɛ̌ hèh], ဒဟးဟ်, ဒဟားဟ် dahaḥh [dɛ̌ hèh], ဓဒ္ဂးဟ်, ထဒ္ဂးဟ် thañaḥh [thɛ̌ ŋèh], တဒ္ဂးဟ်, တဒ္ဂးဟ် tañaḥh [tɛ̌ ŋèh], လလဟယ်, လဟေသ် laheh [lɛ̌ lɛ̌h]. SM. ကဟးဟ်, ကဟားဟ် kəhèḥh [kɛ̌ hèh] n. trappings. လဟက်ချေ့။ မြင်းကကြိုးတန်ဆာ။ (၂) harness. လဟက်ချေ့။ မြင်းကကြိုးတန်ဆာ။]

ဂိုဂ်းဓာ်, ရိုဂ်းထရ် ringaḥthar[ròiŋ gèh thɔr] n. gold bridle. ဂဟးထဝ်၊ ဂဟောက်ထဝ်။ ရွှေမြင်းကကြိုးတန်ဆာ။

ရုင်, ရုင်၂ ruñ [rɜ̀ŋ], ဒင်, ရင် rañ [rɜ̀ŋ] n. & nq. Structure with open sides.

www.monlibrary.com

ဒတန်မသိုင်ခွံလဝ်ဟွံစိုဒ္ဌာလဝ်ဒဒင်,မပံက်လဟာ်လဝ်,နံရံအကာအကွယ်မဲ့တည်ဆောက်ထားသောအဆောက်အဦ။ (၂) hall. ဂဒံ။ ခန်းမ။ [LM. ɾiɲ, ɲiɲ ruiṅ [rɛ̀ŋ] n. hall. ဂဒံ။ ခန်းမ။ (၂) shed. ရုင်ချေ့။ မြင်းစောင်း။]

ɾiɲ, ɲiɲ² ruṅ [rɔ̀ŋ] n.(MM.) large building. ဒတန်ဗွိုက်ဖွော်ဖွော်။ ထုထယ်ကြီးမားသောအဆောက်အဦ။ **ɾiɲpramat**, ɲiɲpramat ruṅpramat [rɔ̀ŋ prɑ̆ mɔt] n. kitchen. ဖ။ မီးဖိုချောင်။ H.L. [LM. ɾiɲ, ɲiɲ ruṅ [rɔ̀ŋ].]

ɾiɲ, ɲiɲ³ ruṅ [rɔ̀ŋ] v. (MM.) **ɾiɲcalo'ā**, ɲiɲcalo'ā ruṅ ca lo''ā [rɔ̀ŋ cɑ̆ lŏ ɑ] v. to pass around. ပူကွေ့ဟ်။ ရစ်လွှမ်းခြုံသည်။[LM. ɾiɲ, ɲiɲ ruṅ [rɔ̀ŋ]. SM. ɾiɲ, ɲiɲ rɔ̀ŋ [rɔ̀ŋ] v. to wrap (monastic robe) round one. ကွေ့ဟ်သွေ့ဝ်ဏာသ္ဆာလ္လူဇကု။ သင်္ကန်းကို,ကိုယ်ပေါ်မှာသိုင်းပတ်သွားသည်။]

ɾiɲɛɲlɨ̆ŋmɲlɨ̆ŋkɾɔŋɲɑ̀ɾ, ɲiɲɛɲlɨ̆ŋmɲlɨ̆ŋkɾɔŋɲɑ̀ɾ ruṅ jam liṅmagluiṅkucnor [rɔ̀ŋ jɔ̀m lòiŋ mɛ̆ glɛ̀ŋ kɑŏ cənor] n. barracks with many partitioned spaces. ရုင်ဖမ္ဒိုင်မဂ္ဂိုင်ကိုစွောဝ်ကွောဝ်။ အကန့်ပေါင်းများစွာရှိသောစစ်တန်းလျားအရှည်။

ɾiɲpramat, ɲiɲpramat ruṅpramat [rɔ̀ŋ prɑ̆ mɔt] n. a room in the house where a fire is kept. ရုင်ပွတ်။ မီးအဆောင်။

ɾɔ̀ŋ, ɾɛ̀ŋ reṅ [rɛɑŋ] v. **ɾɔ̀ŋlɑ̀ɾ**, ɾɛ̀ŋlɔ̀ɾ reṅ lār [rɛɑŋ lɑr], **ɾɔ̀ŋlɔ̀ɾ**, ɾɛ̀ŋlɔ̀ɾ reṅlar [rɛɑŋ lɔr] v. to arrange ready for used. ရင်ပြေင်လဝ်မဒှ်ဒွံင်ဒတဲ့သွက်သွေ့ဝ်ရပ်စပ်စကာ။ အသုံးပြုရန်အဆင်သင့်ဖြစ်ရန်အတွက်,စီတန်းထားသည်။ (၂) lay out ready for used. လးပ္မးဖျေ့လဝ်မဒှ်ဒွံင်ဒတဲ့သွက်သွေ့ဝ်ရပ်စပ်စကာ။ အသုံးပြုရန်အဆင်သင့်ဖြစ်ရန်အတွက်ဖြန့်ချခင်းထားသည်။ **ɾɔ̀ŋsuɾɑp**, ɾɛ̀ŋsuɾɑp reṅ su rap [rɛɑŋ sɑŏ rɔp], **ɾɔ̀ŋsuɾɑpɔ̀ɾ**, ɾɛ̀ŋsuɾɑpɔ̀ɾ reṅsuraplār [rɛɑŋ sɑŏ rɔp lɑr] v.to put near at hand. စွံပရုပ်လဝ်။ အနားကပ်ထားသည်။ **lɔ̀p ɾɔ̀ŋlɔ̀ɾ**, lɔ̀pɾɛ̀ŋlɔ̀ɾ lop reṅ lār [lɔ̀p rɛɑŋ lɑr] v. to arrange in. လုပ်ရေင်လဝ်၊ ဝင်ရောက်စီထားသည်။

(MM.) v. to arrange. ရေင်ပြေင်လဝ်။ စီတန်းထားသည်။ (၂) to provoid. ပလေဝ်ပလေတ်လဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ဆင်ထားသည်။ **ɾɔ̀ŋcalo'**, ɾɛ̀ŋcalo' reṅ calo' [rɛɑŋ cɑ̆ lŏ¹]v.to arrange round. ပြေင်ရေင်ဂေတ်လဝ်,လှည့်ပတ်စီထားသည်။ (၂) put round in a row. ပြေင်ရေင်ဂေတ်လဝ် နကိုကရုင်။ အတန်းလိုက်လှည့်ပတ်စီထားသည်။ **ciɾɔ̀ŋ**, ciɾɛ̀ŋ cireṅ [ci rɛɑŋ], **cɛwɾɔ̀ŋ**, cɛwɾɛ̀ŋ cew reṅ [cie rɛɑŋ] v. to arrange. ရေင်ပြေင်လဝ်။ စီတန်းထားသည်။ (၂) make

www.monlibrary.com

ready. သွလဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ထားသည်။ (၃) make arrangements. သွအစီအဇန်။ အစီအစဉ် ပြုလုပ်သည်။ ꩻꩬꩣꩫꩫꩣꩬꩥ, ခ်ခရင်ပ္တုယ် cireñptuy [rèaŋ pətui] v. to make ready. စီရင်ကျောန်သွလဝ်ဒတဲ့။ ကျောန်စီရင်ပ္တဲလဝ်ဒတဲ့။ အပြီးအစီအစဉ်ပြုလုပ်ထားသည်။ ꩬꩣꩬꩣꩲꩲꩫꩥ, ဗရ်ရင်ဒုင်တိုန် bar ren duñtuin [bɔ̀r rèaŋ dɔ̀ŋ ton] v. to pile up to form a platform. ဗဝ်ရင်ဒုင်တိုန်သွလဲာ်ဒှ် ဂ္ဂ်ကွာ်စင်ကြဲ့။ စင်ကြန်လမ်းဖြစ်လာစေရန် ဖို့တက်ဆင့်ခံသည်။ Cf. ꩻꩧꩣꩬ, ဘွောရ် bgor [bəgɔ̀²r], ꩬꩣꩮ, သုရပ် su rap [sɑ̆ rɔp]. Der. ꩻꩮꩲ, ပြေင် preñ [prèaŋ] v. to have prepared. သွလဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ပြင်ထားသည်။ (၂) have arrangements made. ပြေင်ရင်စွံလဝ်ဒတဲ့။ အသင့်ဖြစ်အောင်စီတန်းထားသည်။ (၃) to prepare. ပလေဝ်ပလေတ်လဝ်။ အသင့်ပြင်ထားသည်။ ꩻꩫꩲ, ရွေင် rweñ [rəwèaŋ], ꩻꩮꩲ, ရမေင် ra meñ [rɛ̏ mèaŋ] n. order. အစီအဇန်၊ အတိုင်လွေင်။ အစီအစဉ်၊ အစီအစဉ်အတိုင်း။ (၂) succession. ခ့ောကျင်မွဲအဆက်တဲ့မွဲအဆက်။ အစဉ်အဆက်အတိုင်း၊ တစ်ခုပြီးတစ်ခုဆင်းသက်လာခြင်း။ [LM. ꩻꩲ, ရေင် reñ [rèaŋ], ꩻꩲ, ရင် rañ [rèaŋ]. SM. ꩻꩲ, ရင် rañ [rèaŋ] v. to form a row. ကျောန်သွကရှင်မွဲမွဲ့။ အတန်းတစ်ခုခုပြုလုပ်သည်။ (၂) to place in a row. စွံလဝ်ပွဲကရှင်မွဲမွဲ့။ အတန်းတစ်ခုခုတွင်ထားသည်။ (၃) arrange. ရေင်လဝ်၊ ပြေင်လဝ်။ စီထားသည်။]

ခရင် reñ [rèaŋ] v. ꩻꩲꩫꩣꩬꩲ, ရေင်ထွေုင် reñtluñ [rèaŋ təlɜŋ] v. to carry out (a task), to convey, to bring. ရင်တွုင်၊ ယိုဒုင်။ ဆောင်ရွက်သည်။

ခရင်တွီ reñ twi [rèaŋ təwi] v. to bring retinue together. ရင်တွီပွု။ ရင်ပွီဖွိုင်။ နောက်လိုက်နောက်ပါများအား အတူတကွခေါ်ဆောင်လာသည်။

ꩬꩣꩲ, ရစ် rac [rɔ̀c] n. ꩬꩣꩲꩣ, ရစ္ဆာ racchā [rɔ̀c chɑ] n. High way. ဂ္ဂ်ငဒ္ဂော်သွက်သွေဲာ်အာတရ်ဇမ္ဒေါ့။ ခရီးဝေးသွားရန်လမ်းမကြီး။ (၂) high road. ဂ္ဂ်ငဒ္ဂော်။ လမ်းမကြီး။ [P. ꩬꩣꩲꩣ, ရစ္ဆာ rac chā [rɔ̀c chɑ] n. In MM. replace. ပွဲခေတ်မန်အဒေါဝ်၊ ချတ်စုတ်လဝ်။ အလယ်ခေတ်မွန်တွင် အစားထိုးထည့်ထားသည်။ ꩻꩫ, ဘရ် ta rau [tɑ̆ rɑo³], ꩻꩲꩫ, တိန်ရ် tin rau [tɛn rɑo³], ꩻꩲꩫꩣꩮ, တိန်ရောဝ် tin row [tɛn ro] n. ရတ်၊ ဂ္ဂ်ငဒ္ဂော်။ လမ်း။ ꩬꩣꩻ, ရတ္တ rat ta [rɔ̀t tɑ̆] n. (P.) road. ဂ္ဂ်ငဒ္ဂော်။ လမ်း။]

ꩬꩥ, ရစ် rac [rɔ̀c] n. gem. Jewel. ရတ်။ ရာတနာ။

ꩬꩣꩲꩣ, ရစ္ဆာ racchā [rɔ̀c chɑ] n. High way. ဂ္ဂ်ငဒ္ဂော်သွက်သွေဲာ်အာ၊ တရ်ဇမ္ဒေါ့။ ခရီး

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဝေးသွားရန်လမ်းမကြီး။ (၂) high road. ဉ်ငဒ္ဒော်။ လမ်းမကြီး။ sse. ရုံင်။ ရှ။ **ရဆ်**, ရန် rac [rɔ̀c].

ရတ်, ရင်း rat [rɔ̀t], **ရတ္န**, ရင်္ဂ ratna [rɛ̌ tənă] n. once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်က။ **ရတၚ**, ရင်နန ratana [rɛ̀ tă nă] n. Gem. ရတ်မတ်မတိတ်ကျင်နူတိ။ တွင်းထွက်ကျောက်မျက်ရတနာ။ (၂) precious stone. တွံမန္ဒကိုင္ရုပ်မး။ အဖိုးတန်ကျောက်မျက်ရတနာ။

ရတ်, ရတ် rat [rɔ̀t] n. **ဒြပ်ရတ်**, ဒြပ်ရင် drap rat [drɔ̀p rɔ̀t] n. goods and jewels. ရတ်ကိုကပေါတ်ကညောတ်။ ကျောက်မျက်ရတနာနှင့်ပစ္စည်းဥစ္စာ။ **ရတ်ပိ**, ရင်ပိ rat pi [rɔ̀t pæ̌] n. the three Gems. ရတ်ပိပြကာ၊ ရတနာသုံးပါး။ Cf. **မတ်**, မင်္ဂ mat [mɔ̀t], **မဏိ**, မဏိ maṇi [mɛ̌ nǐ], **မဳိက်**, မနိက် manik [mɛ̌ nòik], **ရတ္နတြေယ်**, ရတ္နတြေယ် ratnatrey [rɛ̌ tnă treɑ], **သတ္တရတ်**, သတ္တရင် sattarat [sɔt tă rɔ̀t].[LM. **ရတ်**, ရင်း rat [rɔ̀t]. SM. **ရတ်**, ရင်း ròt [rɔ̀t]. Skt. **ရတ္ន**, ရတ္န ratna [rɛ̌ tənă], **ရတၚ**, ရတနန ratana [rɛ̌ tă nă].]

ရတ္တ, ရတ္တ ratta [rɔ̀t tă] n. (P.) road. ဉ်ငဒ္ဒော်။ လမ်း။ (၂) red. သာ်ဗ္ဗော်။ အနီရောင်။ (၃) blood. ဆီ။ သွေး။

ရတ္န, ရတ္န ra tna [rɛ̌ tənă] n. Gem. ရတ်မတ်မတိတ်ကျင်နူတိ။ တွင်းထွက်ကျောက်မျက်ရတနာ။ (၂) precious stone. တွံမန္ဒကိုင္ရုပ်မး။ အဖိုးတန်ကျောက်မျက်ရတနာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ရတ်**, ရင်း rat [rɔ̀t].

ရတ္နစေတီ, ရတ္နစေတီ ra tna ceti [rɛ̌ tənă ce tæ] n. a stupa also known as the Mahāthū pa, at Anurādhapura. စေတီမွဲဇကူး မဒယ်တ်ပြာထာဒ္ဒံင်နကိုယ္ဂုမဟာထူပ၊ ပွဲကိုဒုင်အနုရာဓပုရ။ အနုရာဓပူရမြို့ရှိ ထင်ရှားသောမဟာထူပစေတီတော်ကြီး။ Cf. **ရတၚစေတီ**, ရတနန်စေတီ ra tanaceti [rɛ̌ tă nă ce tæ]. [P. **ရတၚစေတီယ**, ရတနန်စေတီယ ra ta na cetiya [rɛ̌ tă nă ce tæ yă] n. precious stupa. စေတီမန္ဒကိုင္ရုပ်မး။ တန်ဖိုးကြီးရှိလှသောစေတီ။] **ရတၚ**, ရတနန ra ta na [rɛ̌ tă nă] = **ရတ်**, ရင်း rat [rɔ̀t] n. precious stone. တွံမန္ဒကိုင္ရုပ်မး။ အဖိုးတန်ကျောက်မျက်ရတနာ။ (၂) precious thing. ကပေါတ်မထေက်တန်ကိုင္ရုပ်မး။ အဖိုးထိုက်တန်သောပစ္စည်း။

ရတ္နတြေယ်, ရတ္နတြေယ် ra tna trey [rɛ̌ tənă treɑ] n. the three gems or precious things of Buddhism. ရတ်ပိဟွံသေင်၊ အရာမန္ဒကိုင္ရုပ်မးပွဲကိုပရေင်ဗုဒ္ဓဘာ

www.monlibrary.com

သာ။ ရတနာသုံးပါး၊ သို့မဟုတ်ဗုဒ္ဓဘာသာအရေးတွင်တန်ဖိုးရှိသည့်အရာ။ (၁) the Buddha (**ဗုဒ္ဓရတ္န**, ဗုဒ္ဓရတ္ဏ buddha ra tna [bùt dhɛ̏ rɛ̏ tənɑ̆] v. ဗုဒ္ဓရတ်။ ဗုဒ္ဓရတနာ။ (၂) the Doctrine. **ဓမ္မရတ္န**, ဓမ္မရတ္ဏ dhammaratna [dhòm mɛ̏ rɛ̏ tənɑ̆] n. ဓမ္မရတ်။ ဓမ္မရတနာ။ (၃) the monsatic order. **သင်္ဃရတ္န**, သင်ဃရတ္ဏ saṅgharatna [sɛŋ ghɛ̏ rɛ̏ tənɑ̆] n. သံဃရတ်။ သံဃာရတနာ။) Cf. **ရတ်**, ရတ် rat [rɔ̀t]. **ရတ်ပရယ်**, ရတ်ပရယ် ratparay [rɔ̀t pɑ̆ roɑ], **ရတ်တြယ်**, ရတ်တြယ် rat tray [rɔ̀t troɑ], **ရတ်ပြယ်**, ရတ်ပြယ် ratpray [rɔ̀t proɑ]. Skt. **ရတ္နတြယမ်**, ရတ္နတြယမ် ratnatrayaṁ [rɛ̏ tənɑ̆ trɑ̆ yòm].

ရာတ်, ရာတ်[1] rāt [rɔ̀t] n. (MM.) **သိမ်ဇြယ်ရာတ်**, သိမ်ဇြယ်ရာတ် simjrayrāt [sɛm jròɑ[1] rɔ̀t] n. a sīmā of the dead bo-tree. သီမန်ဆိုင်လဝ်ပဲ့ဒွဲဝဲတွံဖြဲဗောဓိချုတ်ရဲံ။ ဗောဓိညောင်ခြောက်သွေ့ဆုံးပါးသွားနေရာတွင်တည်ဆောက်ထားသောသိမ်။ [Cf. LM. **ရာတ်သ္ဍ**, ရာတ်သ္ဍ rātsma [rɔ̀t səmɑ̆] v. to wither. သ္ဍိုအေဖြဴ။ ညိုးနွမ်းခြောက်သွေ့သွားစေသည်။ (၂) shrivel up. သ္ဍိုကှံတုံက်တွေံခြံက်ခြဲအာ။ သွေ့ခြောက်တွန့်လိမ်သွားစေသည်။]

ရာတ်, ရာတ်[2] rāt [rɔ̀t] n. (MM.) **သိမ်မ္ဘောအံ်ရာတ်**, သိမ်မ္ဘောအံ်ရာတ် sim mbo᷇ rāt [sɛm bɔ̏ rɔ̀t] n. a sīmā in Bhimapūra district, to be located at kyaik moyat pagoda, said in 1802 to be some 11 miles E. of Mingaladon. သီမန်ဒွံပွဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲမ၊ မတန်တ်ဒွံင် ပွဲကျာ်စေတီမုညာတ်(မောဝ်ယာတ်)၊ မဒက်ပ္ဍန်လဝ်ပွဲသက္ကရာတ် ၁၈၀၂၊ ခရာစ်မွဲတိုင်လွာ်ဒိုဟ်ဗွံက်၊ မင်ဂလဒုင်း။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်၊ မိုးယတ်စေတီထဲတွင်တည်ရှိပြီး၊ ၁၈၀၂၊ ခုနှစ်တွင်တည်ဆောက်ထားသည့်၊ မင်ဂလဒုံ၏အရှေ့ဖက်၊ ၁၁၊ မိုင်အကွာတွင်တည်ရှိသည်။

ရိဒ္ဓိ, ရိဒ္ဓိ riddhi [rɛ̀t dhɪ̏] n.Inherent supernatural or magical power. အစောံသတ္တိမတွေင်နူကုံမမ္ဘတာ၊ ဟွံသေင်ကွတ်အွာမှဝ်မကလိဂွံကွင်နူဂဝ်၊ ကျဒ္ဓိ။ မွေးရာပါရှိခဲ့သော၊ ထူးကဲသည့်အစွမ်းသတ္တိနှင့်သို့မဟုတ်မှော်အတတ်ပညာ၊ တန်ခိုး။ Cf. **ဣဒ္ဓိ**, ဣဒ္ဓိ ʾiddhi [ɛt dhɪ̏]. [Skt. **ရိဒ္ဓိ**, ရိဒ္ဓိ riddhi [rɛ̀t dhɪ̏].]

ရိဒ္ဓိအာနုဘာဝ်, ရိဒ္ဓိအာနုဘာဝ် riddhiānubhāw [rɛ̀t dhɪ̏ ɑ nŭ̏ bhɑw] n. supernatural power inherent and spiritual. ကျဒ္ဓိအာအာနူဘာ၊ အစောံသတ္တိတွေင်နူကုံမမ္ဘတာကုံဝိညာန်၊ ဂွံကွင်နူဂဝ်။ တန်ခိုးအာနုဘော်၊ မွေးရာပါအစွမ်းသတ္တိနှင့်ဝိညာဉ်။ Syn. **ရိဒ္ဓိအာနုဘာဝ်**, ရိဒ္ဓိအာနုဘာဝ် riddhiānubhāw [rɛ̀t dhɪ̏ ɑ nŭ̏ bhɑw].

www.monlibrary.com

ကာနုဘာဝ်, အာနုဘာဝ်ဒ် ʼānubhāw [a nŭ bhaw] n. supernatural power. အနုဘော်၊ ဣဒ္ဓိမလောန်ကဲအာနုကိုသဘာဝ။။ အာနုဘော်၊ သဘာဝထက်လွန်ကဲသော တန်ခိုး။

ငတ်, ဧရက် ret [rĭt] v. to visit. ဝင်၊ အာဝင်။ လည်ပတ်သည်၊ သွားလည်သည်။ Cf. ဝါင်, ဧဒ် wāñ [wàiŋ], ဝိဏ်, ဧဒ်ဒ် wiñ [wèn]. [LM. ငတ်, ဧရက် ret [rĭt]. SM. ငတ်, ရေတ် rèt [rĭt] v. to go round. ဂေတ်အာ။ ပတ်သွားသည်။ (၂) to go about. အာဝေင်နးပး။ အရုပ်ရပ်သို့သွားလည်သည်။]

ရဏ္ဍာကိုဝ်, ရဏ္ဍနဂိုဒ်ဒ် ranḍdanaguiw [rɔ̀n ɗɗ̆ nɛ̆ gɜ̀] n. Ranḍtanago, the name of a place. ရဏ်ဍာနဂို၊ ယူဒ္ဒာန်ဒေသ။ ရဏ်ဍာနဂိုရ်၊ အရုပ်ဒေသအမည်။

ရဴဍုက်, ရန်ဍုက်ဒ် ran ḍuk [rɔ̀n ɗɜk] v. to be lost from sight or knowledge. ကွဲဖွန်အာပွဲမတ်၊ ဟွံသေင်သ္ဂြိဟုသုတသ္ဂုတ်အာ။ အမြင်မှပျောက်ကွယ်သွားသည်၊ သို့မဟုတ်၊ ဗဟုသုတခေါင်းပါးသွားစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ရုက်, ရနုက်ဒ် ranuk [rɛ̆ nɜk].

ရဴနုက်, ရန်နုဒ်ဒ် randuk [rɔ̀n dɜk] v. to complete. သ္ဂြိကွိုက်ပေင်၊ စိုပ်ဒတဲ့၊ တဲ့ဒ်။ ပြည့်စုံစေသည်၊ ပြီးဆုံးသည်၊ အပြီးသတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဗိုးဍုက်, ရိန်ဍုဒ်ဒ် rin ḍuk [rɛ̀n ɗɜk].

ရာလ်, ရာဉ်ဒ် rāñ [rɑ̀n] v. to buy. ရာန်။ ဝယ်သည်။ Opp. ငျာက်, ဆျောအ်ဒ် syoʼ [syŏ] v. sell. သွံ။ ရောင်းသည်။[LM. ရာ်, ရာန် rān [rɑ̀n].SM. ရာ်, ရာန် rɑ̀n [rɑ̀n].]

ဗိုးကာ်, ရိန်နာ်ရ် rinʼār [rɛ̀n ar] v. to take away. ကေတ်ဏာထော်၊ ကေတ်ဏာထော်ဒွဲဘဲတ္ဂဟ်။ ယူသွားသည်၊ အခြားနေရာသို့ယူသွားသည်။ (၂) carry off. ကေတ်ဏာထော်။ ယူသွားလိုက်သည်။

ဥာ, ဥာ် nʼā [nəɑ] v. once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်က။ ငာ, နအာ naʼā [nɛ̆ ɑ] v. (MM.) to convey. ပလံင်ကို၊ ယိုက်ပလံင်ကို။ ပို့ဆောင်ပေးသည်။ သယ်ပို့ပေးသည်။ ဥာဗဈိပ်, ဥာ်ဝနိုဒ် nʼā ba cuip [nəɑ bɛ̆ cop] v. to take. ကေတ်ဏာ။ ယူသွားသည်။ (၂) bring. ကေတ်နင်ကို။ ယူဆောင်လာသည်။ (၃) to place. စွံလဝ်။ ထားထားသည်။ ကိုဝ်ဥာ, ကုံဝ်ဥာ် kuiw nʼā [kɒ nəɑ] v. to have conveyed. ပလံင်ကိုဏာ၊ ယိုက်ပလံင်ကိုဏာ။ (၂) to send. ပလံင်ကို။ ပို့ပေးသည်။ ဂကာ်ဥာ, ဂကာန်ဥာ် ga kan nʼā [gɛ̆ kɔn nəɑ] v. to send message.

www.monlibrary.com

ဖွန်ထာ၊ ဂကန်ထာ။ မှာလိုက်သည်၊ မှာကြားလိုက်သည်။ **ဇနိုက်ပ္တိတ်န်ာ**, ဇနိုက်ပ္တိတ်န်ာ janikptitn̈ā [jɛ̈ nòik pətet nəɑ] v. to kick out. ထွိက်ပ္တိတ်ထာ၊ တေံပ္တိတ်ထာ။ ကန်ထုတ်လိုက်သည်။ H.L. **ဖျာ်ာ**, ဖျာ်ာ phyau n̈ā [phyɑo^{3} nəɑ] v. to take home. ကေတ်ဖျ်ထာသို့။ ဖျ်ထာသို့။ အိမ်သို့ယူပြန်သွားသည်။ **ဗက်လွာ်ဇဖျာ်ာ**, ဗက်လွေးနိုဖျ်ာ် bak plonphyaun̈ā [bɛ̀ak plɒn phɑo^{3} nəɑ] v. to send back home. ဗက်ပလံင်ဖျ်ထာသို့။ သိမ်သို့လိုက်ပါပို့ဆောင်လိုက်သည်။

လဘာ, လဘာ la̱ā [lɛ̈ ɑ] v. going. သအာ။ အသွား။ (၂) gait. ဂဝဲတွာ်၊ ဗိုပြင်တွာ်။ အသွားအလာ၊ လျောက်လှမ်းပုံ။ **ဂကဇ်ာ**, ဂကနိုလဘာ gakanla̱ā [gɛ̈ kɔn lɛ̈ ɑ] v. to send for. ပ္ဆန်ထာ။ မှာကြားလိုက်သည်။ **ာာ်**, ာာခရံ ̈ār [ɑr] v. to go. အာ။ သွားသည်။ **ာ**, နာ nā [nɑ] v. to bring away. ကေတ်ထာထော်။ ယူသွားလိုက်သည်။

ရိုးရှင်း, ရိုနိုအုင် rin̈ut [rɛ̀n ut] n. end. တွုင်၊ တွောတ်၊ မုဟ်၊ လွှိတ်၊ ရအိတ်။ အဖျား၊ အစွန်း၊ အဆုံး။

ရအိတ်, ရအိတ် ra̱it [rɛ̈ ɛt], **လအိတ်**, လအိတ် la̱it [lɛ̈ ɛt] n.(MM.) end. တွုင်၊ တွောတ်၊ မုဟ်၊ လွှိတ်၊ ရအိတ်။ အဖျား၊ အစွန်း၊ အဆုံး၊ အစွန်းအဖျား။ (၂) extremity. တွုင်၊ တွောတ်၊ မုဟ်၊ လွှိတ်၊ ရအိတ်။ အဖျား၊ အစွန်း၊ အဆုံး၊ အစွန်းအဖျား။ (၂) acme. စရ်၊ တဝ်စရ်၊ တွောတ်အထောတ်။ ထိပ်၊ ဦးစွန်း၊ အထွတ်အထိပ်။ (၃) at the end of. ပွဲကိုတွုင်တွောတ်။ အစွန်အဆုံးတွင်။ (၄) after. တဲ့ပွန်။ ပြီးနောက်။

ရကိုတ်, ရအုံုတ် ra̱uit [rɛ̈ ot] n. end. တွုင်၊ တွောတ်၊ မုဟ်၊ လွှိတ်၊ ရအိတ်။ အဖျား၊ အစွန်း၊ အဆုံး၊ အစွန်းအဖျား။ Cf. **ကဇတ်**, ကနတ် ka nat [kə̆ nɔt]. [LM. **လအိတ်**, လအိုတ် la̱it [lɛ̈ ɛt], **လွှိတ်**, လွှိုတ် l̈it [ləɛt], **ဂုတ်**, အုတ် ̈ut [ut] pron. all. ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး။]

ရိုးရှင်းဂုတ်, ရိုနိုချုတ် rinḍuk [rɛ̀n ɗɜk], **ရိုးရှင်းဂုတ်**, ရိုနိုချုတ် rinḍūk [rɛ̀n ɗɜk] v. to complete. သွှိုကျိုးကိုပေင်၊ ထပိုတ်ထော်တွုင်တွောတ်၊ ပွဲဗုဒ္ဓထော်။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်၊ အဆုံးသတ်သည်၊ အပြီးသတ်သည်။ **ရိုးရှင်းဂုတ်ပိရ်ပိလ်**, ရိုနိုချုတ်ပိုရိုဉ်ညီ rin ḍuk pirpiñ [rɛ̀n ɗɜk pir pɛn] v.to make perfect. သွှိုကျိုးကိုပေင်။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။

ရန်ဒုတ်, ရနိုချုတ် randuk [rɔ̀n ɗɜk], **ရန်ဒုတ်**, ရနိုဒုတ် randuk [rɔ̀n dɜ̀k],

www.monlibrary.com

ꡥꡥꡏꡛ, ရန်အုက် ran'uk [rʊ̀n ɜk], ꡥꡛ, ရနုက် ranuk [rə̃ nɜ̀k] v.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꡥꡥꡆꡛꡘꡥꡥ, ရန့်ချုက်ဗပေင် rand̰ukbapeñ [rʊ̀n ɗɜ̀k bə̃ pɔiŋ] v.id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ꡘꡥꡆꡛ, ပုန့်ချုက် pund̰uk [pun ɗɜk]. [LM. ꡥꡛ, ရနုက် ranuk [rə̃ nɜ̀k], ꡆꡛ, ချုက် d̰uk [ɗɜk] v. to be complete. သင်္ကြိုက်ပေင်။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။

ꡏꡥꡆꡛꡏꡥꡏꡥꡏꡥ:, ရိန့်ချုက်ကုအ်ပိလေး: rin d̰ukkua'pileḥ̰ [rʊ̀n ɗɜk kɑʊ̆ pæ̆ lɛ̀h] n. the third time. မရနုက်ကိုပိဝါ။ သုံးကြိမ်မြောက်။

ꡏꡥꡏꡏ, ရိန်တိတ် rintit [rʊ̀n tet] v. To take person away. ပလံင်ဏာထောံပူဂ့်ဌာန်ဇမွော်။ ပုဂ္ဂိုလ်ကိုဝေးရာနေရာသို့ပို့လိုက်သည်။ [contradict of ꡏꡥꡏꡏ, ရိန်တိတ် riñ tit [rʊ̀iŋ tet].]

ꡏꡥꡥꡛ, ရိန်ရုန် rinruñ [rʊ̀n rɜ̀ŋ] n. Kind of headdress. ကယျိုင်မဒလ့ဝ်စုတ်စပွဲကျိုပ်မွဲဂကူ။ ဦးခေါင်းတွင်ဆင်မြန်းဖို့အဆင်တန်ဆာတစ်မျိုး။Cf. ꡘꡛꡥ, မုကုန် mukuṯ [mʊ̆ kut]. [Perh. ဒ်မာန်။ ဖြစ်နိုင်သည်။ ꡏꡥꡥꡛ, ဒိန်ရုန် dinruñ [dʊ̀n rɜ̀ŋ].]

ꡏꡥꡒꡥꡘꡥꡥ, ရိန်ခြင်မယူရ် rin ruñ ma yūr [rʊ̀n rɜ̀ŋ mə̃ yʊ̀r] n. a thicket of peacock. ရိန်ရုင်မယူရ်။ ဓမြို့မြော်။ အုပ်မြော်။

ꡏꡥꡘꡘ, ရိန်လိဉ် rin liñ [rʊ̀n lɛ̀n] n. Degeneration. ဒဒ်မဆုတ်ယုတ် လေင်ဒိုက်လိုလာ်။ ဆုတ်ယုတ်ပျက်ပြားပျက်စီးစေခြင်း။ [ꡘꡘ, လိဉ် liñ [rʊ̀n lɛ̀n] n. to be disipated. သင်္ကစိုပ်အာလလေင်။ ပျက်စီးဆုံးပါးသွားစေသည်။ (၂) destroyed. ပလိုပလာ်။ ဖျက်ဆီးသည်။ ꡘꡘꡛ, လ္ဘိမ် rlim [rəlɛ̀m] v. to be ruined. သင်္ကလိုလာ်။ ပျက်စီးသွားစေသည်။ LM. ꡥꡥꡛ, လလေင် laleñ [lɛ̆ lɔ̀iŋ] n. dissolution. ဒဒ်မလိုလာ်အာ။ ပျက်စီးဆုံးရှုံးသွားခြင်း။ SM. ꡂꡥꡛ, ဂလေင် galeñ [gə̃ lɔ̀iŋ] n. trading loss. ကျဟော်ဖြော်အာပရေင်သွံရာန်။ ရောင်းဝယ်ရေးဆုံးရှုံးသွားသည်။]

ꡏꡥꡥꡘ, ရိန်လောပ် rin lop [rʊ̀n lɒ̀p] v. to take into. ကော်ပွေပ်အပွဲ။ အထဲသို့ခေါ်သွင်းသည်။ Cf. ꡘꡘꡘ, ပ္လပ် plop [plɒp] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (contradict of ꡏꡥꡥꡘ, ရိန်လောပ် rinlop [rʊ̀n lɒ̀p].)

ꡏꡥꡥꡓ, ရိန်လေဟ်ိ rinleh [rʊ̀n lɪ̀h] n. Dancer. သွာကဆိင်၊ သွာလျော်၊ ကချေသည်။ (၂) is dancing. လျော်မံင်၊ ကနေသည်။ (၃) dance. လျော်။ ကသည်။ Cf. ꡂꡥꡏꡏ, တာန်ဆိင် tānchiñ [tʊ̀n choiŋ]n. Dancer. သွာကဆိင်၊ သွာလျော်။ ကချေသည်။

www.monlibrary.com

ꡇꡈꡃꡄ, သမာလေဟ် sa mā leh [sə̆ ma lĭh]. [ꡃꡄ, လေဟ် leh [lĭh] v. to dance. လှေ့။ ကသည်။ ꡉꡊꡄ, ဒ္ဍလဟ် rleh [rəlĭh] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ꡆꡃꡄ, ရလေဟ် ra leh [rə̆ lĭh].]

ꡁꡂꡃꡄ, ရိန်လေဟ်ꡀ rinleh [rèn lĭh] v. to dance. လှေ့။ ကသည်။ Cf. ꡃꡅꡂ, ဒေါင် doṅ [dòŋ]. [Freq. ꡃꡄ, လေဟ် leh [lĭh] v. to dance. လှေ့။ ကသည်။ Cf. prec. ꡁꡂꡃꡄ, ရိန်လေဟ်ꡁ rinleh [rèn lĭh].]

ꡁꡂꡇꡈ, ရိန်သာစ် rinsāc [rèn sac] v. ꡆꡌꡇꡉꡁꡂꡇꡈ, ရုမ်ဗသ်ဒြာစ်ရိန်သာစ် rum bas drāc rinsāc [rùm bàs drà rèn sac] v. to asperge. လွှုပ်၊ ဗရဲ။ ပက်သည်၊ ဖြန်းပက်သည်၊ ပက်ဖြန်းသည်။ [LM. ꡃꡇꡈ, လသာတ် la sāt [lə̆ sat] v. to bale. ပက်၊ ပက်ပရး၊ ပက်ဗရဲ။ ပက်သည်၊ ပက်ဖြန်းသည်။ Cf. ꡉꡆꡈ, ဒြာစ် drāc [drac]. LM. ꡉꡏꡈ, သြာတ် srāt [srat], ꡏꡈ, ရှာတ် shāt [shat], ꡇꡈ, သာတ် sāt [sat]. SM. ꡇꡈ, သာတ် sāt [sat] v. to bale. ပက်၊ ပက်ပရး၊ ပက်ဗရဲ။ ပက်သည်၊ ဖြန်းပက်သည်၊ ပက်ဖြန်းသည်။]

ꡆꡍ, ရုန် run [rùn] n. ꡏꡃꡆꡍ, အုယ်ရုန် ʾui run [ui rùn] n. personal name. ယွု ပူဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ꡆꡅ, ရပ် rap [rə̀p] v. to hold. ရပ်၊ ဇျာပ်။ ကိုင်သည်၊ ဆုပ်သည်။ (၂) take hold of. ရပ်ဇျာပ်။ ဆုပ်ကိုင်သည်။ (၃) grasp. ရပ်ဂတ်ကေတ်။ အမိအရဆုပ်ကိုင်သည်။ (၄) capture. ရပ်ဇျာပ်ကေတ်။ ရပ်ဂန်ကေတ်ကံတဲ့။ လက်ဖြင့်ဆုပ်ကိုင်ဖမ်းသည်။ လက်မောင်းကိုဆုပ်ကိုင်ဖမ်းသည်။ (၅) to record. ပ္တိန်စွတ်သမ္ဘီ။ မှတ်တမ်းတင်သည်။ (၆) keep a record of. ထိုင်ဒက်လစ်အရာမပ္တိန်စွတ်သမ္ဘီလစ်။ မှတ်တမ်းမှတ်ရာများကို ထိန်းသိမ်းထားသည်။ ꡆꡅꡃꡂ, ရပ်အာရ် rapʾār [rə̀p ar] v. to grasp. ရပ်ဂန်အာ။ ဆုပ်ကိုင်သွားသည်။ ꡆꡅꡃꡄꡅ, ရပ်ကေတ် rap ket [rə̀p kit] v. to seize. ရပ်ဂန်ကေတ်။ ဖမ်းဆီးသည်။ (၂) capture. ရပ်ဂတ်ကေတ်။ လက်ရဖမ်းဆီးသည်။ (MM.) ꡆꡅꡃꡄꡅ, ရပ်ကေတ် rap ket [rə̀p kit] v. to take hold of. ရပ်ကေတ်နကိုတဲ့။ လက်ဖြင့်ကိုင်ဆောင်သည်။ Cf. ꡄꡂ, ဂုင် guṅ [gə̀ŋ], ꡋꡌꡍ, ဇ္ဇမ် ckem [cəkim], ꡍꡉꡅꡂ, မင်ဇုတ် maṅcut [mə̀aŋ cut]. [LM.; SM. ꡃꡇꡍ, ရောပ် ròp [rə̀p].] Cf.SM. ꡃꡇꡍꡃꡂ, ရောပ်ကာင် ròp kə rɛŋ [rə̀p kə̆ rɛŋ] v. to keep accounts. ရပ်စရင်အင်။ စာရင်းကိုင်သည်။

www.monlibrary.com

ꯁꯦꯡꯂꯥꯡꯂꯩꯇꯩ, ခုပ်ခရည်ခင်္ကောပ် rap reñkdop [rɔ̀p rin kəd̄ɒp] v. ရပ်ရေနှင့်ကျိုပ်၊ ရပ်ရေငှင့်ကျိုပ်။ ထိပ်လုံးသပ်သည်၊ ဦးခေါင်းခဲသည်။

ꯁꯦꯡꯅꯤꯇꯤꯍꯤ, ခုပ်သုန်တိတ်ဝီ rap sun tit wi [rɔ̀p sun tɛt wĭ] v. catch and rear. ရပ်လွှီ။ ဖမ်းဆီးမွေးမြူသည်။

ꯔꯥꯞ, ခုပ် rāp [ràp] n. refuge. ဌာန်စွဲစ္ဆော်၊ ဌာန်ဗွဒို။ ခိုလှုံရန်နေရာ၊ မှီခိုရန်နေရာ။ [LM. ꯔꯥꯞ, ခုပ် rāp [ràp]. SM. ꯔꯦꯞ, ခုပ် rèp [ràp] n. refuge. ဌာန်စွဲစ္ဆော်၊ ဌာန်ဗွဒို။ ခိုလှုံရန်နေရာ၊ မှီခိုရန်နေရာ။]

ꯔꯨꯞ, ချွပ် rūp [rùp], ꯔꯨꯞ, ချွပ် rup [rùp] n. Form. ဗိုး၊ ဗိုပြင်။ ပုံ၊ ပုံသဏ္ဌာန်။ (၂) shape. ဗိုပြင်၊ ဗိုပြင်ရုပ်ရာ။ ပုံစံ၊ အသွင်အပြင်ပုံသဏ္ဌာန်။ (၃) appearance. ဗိုပြင်၊ ဗိုပြင်လက်ကျန်။ ပုံစံ၊ ပုံစံလက္ခဏာ။ (၄) image. ဗိုပြင်တုပ်တုပ်၊ ဗိုပုတ်ဂွတ်လပ်တုပ်တုပ်။ ရုပ်ပုံတူ၊ ပုံတူထုလုပ်ထားသောအရာ။ (၅) likeness. ဒဒှ်မတုပ်သွဟ်၊ ဒဒှ်မဒှ်ဗိုပြင်တုပ်။ တူညီခြင်း၊ ပုံသဏ္ဌာန်တူညီခြင်း။ (၆) sort. ဒဒှ်ဂကူမတုပ်သွဟ်၊ အမျိုးအစားတူညီခြင်း။ ꯔꯨꯞꯂꯨꯟꯍꯥꯡ, ချွပ်လွှာဆင်ခြောဝ် rup lɒ̄ac crow [rùp lɒ̄at cəro],

ꯔꯨꯞꯐꯥꯡꯁꯔꯣ, ချွပ်ဘတ်ဩ rūp ɒ̄at srau [rùp ɒ̄ɔt srɑɔ^{3}] v. to be comely. ရုပ်သာဂေါ်ဆာ်ကျေဝ်လာ်။ ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါလှပကျော့ရှင်းသည်။(၂) handsome. ကျေဝ်လှေ်၊ ကျေဝ်လာ်အော်။ လှပသည်၊ လှပကျော့ရှင်းသည်။

ꯔꯨꯞ, ချွပ် rup [rùp] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ꯗꯥꯜ, ꯗꯣꯜ dñal [dəŋɔ̀l], ꯋꯦꯍ, ꯋꯦꯍ weh [wĭh], ꯕꯨꯃ, ꯕꯨꯃ buim [bɔ̀m], ꯁꯥꯀ, ꯁꯥꯀ sāk [saik]. [LM. ;SM. ꯔꯨꯞ, ချွပ် rup [rùp]. Skt/P. ꯔꯨꯞ, ချွပ rūpa [rù pă].]

ꯔꯨꯞꯀꯤꯟꯗꯣꯀ, ချွပ်ကဲခွေ့ဂေါက် rūp kin dok [rùp kɛn dɔ̀k] n. the figure of ghost. ရုပ်ကလော်။ တစ္ဆေရုပ်။

ꯔꯨꯞꯖꯤꯟ, ချွပ်ဇိုင် rūp ciñ [rùp coiŋ] n. the figure of elephant. ရုပ်စိုင်။ ဆင်ရုပ်။

ꯔꯨꯞꯖꯥꯗꯤꯁꯤꯟ, ချွပ်ဇာဒိသိုင် rūpjädisiñ [rùp jɛ̀a dĭ̀ soiŋ] n. the figure of lion. ရုပ်ဇာဒိသိုင်။ ခြင်္သေ့ရုပ်။

ꯔꯨꯞꯂꯥꯃꯍꯥꯝ, ချွပ်ညားမတိုက်ဖ် rūp ñaḥ ma tikphaṁ [rùp ɲɛ̀h mɛ̆ toik phɔm] n. the figure of man who is beating drum. ရုပ်ညားမတက်ဖ်။ စည်တီးနေသူအရုပ်။

ꯔꯨꯞꯂꯥꯡꯃꯤꯡꯂꯩ, ချွပ်ညားမခိုင်လေ့း rūp ñaḥ ma rin leḥ [rùp ɲɛ̀h mɛ̆ rɛ̀n lèh] n. the

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

figure of man who is dancing. ရုပ်ညးမလေ့။ ကနေသူအရုပ်။

ɹပ်ɹဒဝတာဝ်, ရုပ်ဒေဝတာဝ် rūpdewatāw [rùp dè wĕ taw] n.the figure of celestial being. ရုပ်ဒေဝတ်၊ နတ်ဒေဝါရုပ်။

ɹပ်ɹာဂ်, ရုပ်နာဂ် rūpnāg [rùp nàik] n. the figure of dragon. ရုပ်နှာ်။ နဂါးရုပ်ထု။

ɹပ်ဗိုဝ်မာကျ, ရုပ်ဗိုဝ်မာကျ rūp buiw mā kya [rùp bɜ̀ mèa kyă] n. the figure of Mara be defeated. ရုပ်ဗိုမာကျ။ မာန်နတ်အရှုံးရုပ်ပုံ။

ɹပ်မ္ဗး, ရုပ်မ္ဗး rūpmañaḥ [rùp məɲèh] n. the figure of human being. ရုပ်မ္ဒိဟ်။ လူရုပ်။

ɹပ်ɹတွဂုံလိုင်, ရုပ်သတ္တဂုံလိုင် rūp satwagumḥluiñ [rùp să twă gùm lèŋ] n. the figure of animals. ရုပ်သတ်တိရစ္ဆာန်ဂမ္ဘိုင်။ တိရစ္ဆာန်အရုပ်များ။

ɹပ်ɹပဟ်, ရုပ်သုပရ် rūpsupar [rùp saŏ pɔr] n.the figure of garuda bird. ရုပ်သွဝ်။ ဂဠုန်ရုပ်။

ɹပ်ဓိပ်ဓာ်, ရုပ်ဓိပ်ထရ် rūpḥipthar [rùp ɲɛp thɔ] n. the figure of golden Brahminy duck. ရုပ်ဓိပ်ထဝ်။ ရွှေဟင်္သာရုပ်။

ɹမ္ဗုာ်, ရမ်းဥး ram'uh [rɔ̀m uh] v. ripe. ကျုာ်၊ တျုာ်၊ ဥုာ်။ မှည့်သည်၊ ရင့်မှည့်သည်။

ɹာမ်, ရာန်း rām [ràm] n. (**သ္မိုင်ɹာမ်**, သ္မိုင်ရာန် smiñrām [səmoiŋ ràm].) n. a king of Benares, ancestor of the Koliyans. သို့ငျုင်ဗာရာဏသီမွဲ၊ တွောဝ် ဒတောဝ်သို့ငကဝ်လီယာန်။ ကောလိယာန်မင်းဆက်၊ ဗာရာဏသီမင်းတစ်ပါး။ [P. **ɹာမ**, ရာမ Rāma [rèa mĕ̀].]

ɹာမ်, ရာန်း rām [ràm] n.(MM.) the father of the hermit Udaka (**ဥɹက**, ဥဒက 'udaka [ŭ dĕ̆ kă̆].) မအံက်ရသိဥဒက။ ဥဒကရသ္မေ၏ခမည်းတော်။ [P. **ɹာမ**, ရာမ Rāma [rèa mĕ̀].]

ɹာမ်, ရာန်း rām [ràm] n. (MM. **တိလဏ:ဗဏာɹာမ်**, တိလညးဗညာရာန် ti la ñaḥ ba ñā rām [tæ̆ lă̆ ɲèh bĕ̆ ɲèa ràm].) n. King of Rāmañña. 1426-46. ဂ္ကရာတ်ရာမည်ည၊ (ဂ္ကရာတ်ဟံသာဝတီ)၊ ၁၄၂၆-၄၆။ ရာမည်ညဘုရင်း (ဟံသာဝတီဘုရင်)၊ ၁၄၂၆-၄၆။ Cf. **ɹာမɹာဇာဓိɹာတ်**, ရာမ်ရာဇာဓိရာတ် rā ma rā jādhi rāt [rèa mĕ̀ rèa jèa dhĭ ràt].[LM. **ဗဏာɹာမ်**, ဗညာရာန် ba ñā rāmḥ [bĕ̆

www.monlibrary.com

ɲèɑ ràm]. Skt. ꡏꡢꡑ, ꡏꡢꡑ Rāma [rèɑ mɛ̏].]

ꡍမ်, ꡏꡒ်ꡑ် rim [rèm], ꡏမ်, ꡏꡢ်ꡑ် ramʼ [rɔ̀m] v. ꡍမ်ꡕꡢင်, ꡏꡒ်ꡑ်ꡕꡢင်း rim bāʼn [rèm bàiŋ] v. to help. ရီ၊ ရီဗင်း။ ကူညီသည်၊ ရိုင်းပင်းသည်။[LM. ꡍမ်, ꡏꡣ်ꡑ် ruim [rɔ̀m]. SM. ꡍမ်, ꡏꡣ်ꡑ် rɔ̀m [rɔ̀m] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။]

ꡍမ်ꡕꡢင်, ꡏꡒ်ꡑ်ꡕꡢင်း rimbāʼn [rèm bàiŋ] v. to help. ရီ၊ ရီဗင်း။ ကူညီသည်၊ ရိုင်းပင်းသည်။ read. ဗ်။ ဖတ်။ ꡍမ်, ꡏꡒ်ꡑ် rim [rèm].

ꡏꡣꡑမ်, ꡏꡢ်ꡔꡢင်း rumʼ ʼnās [rùm ŋàs] n. Outside. မွန်း၊ လွှာ်မွန်း။ ပြင်ပ၊ အပြင်ဘက်။ ꡔင်း ma ʼnaḥ [mɛ̏ ŋèh] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ ꡔင်းꡏꡣ ma ʼnaḥ nū [mɛ̏ ŋèh nù] prep. & adv. more over. မွန်းနှုဉ်၊ ပါနှုဉ်။ ထို့ပြင်၊ ထိုမှတပါး။ LM. ꡕꡣ်း, ꡕꡣ်း mʼnaḥ [məŋèh]. SM. ꡔင်း, ꡔင်း pəŋèh [bɛ̏ ŋèh].

ꡏꡪမ်, ꡏꡢ်ꡔꡣသ် rumʼ pus [rùm pus], ꡏꡪမ်, ꡏꡢ်ꡔꡣသ် rampus [rɔ̀m pus] n. finger. ကောန်တဲ၊ လပုတ်တဲ။ လက်ချောင်း။ ꡏꡪမ်ꡑတယ်, ꡏꡢ်ꡔꡣသ်ꡑတယ် ramʼpustey [rɔ̀m pus tea] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။

ꡕꡪမ်, လပုသ် lapus[lɛ̏ pus] nq. finger's breadth. ခရာမွဲလပုတ်တဲ။ လက်ချောင်းတစ်ချောင်း အကွာအဝေး။ [LM. ; SM. ꡀꡪမ်, ကပုသ် ka pus [kə̆ pus] nq. the breadth of index finger. ခရာမွဲလပုတ်တဲ။ လက်ညိုးတစ်ချောင်း စာပမာဏာအရွယ်။].SM. ꡔꡥတ်ꡐ, ပုတ်တဲ puhtoɑ [puh toɑ] n. index finger. လပုတ်တဲ။ လက်ညိုး။

ꡏꡢꡔꡒ်, ꡏꡣ်ꡐꡒ်ꡒ် rumʼpoˉ[rùm pŏ], ꡏꡢꡔꡒ်, ꡏꡢ်ꡐꡒ်ꡒ် ramʼpoˉ[rɔ̀m pŏ] n. Portion. အရင်။ ဝေစု။ (၂) behalf. နဒဒ်ဒွန်း၊ ဘို၊ အဘို။ ကိုယ်စားအဖြစ်၊ ဖို့၊ အဖို့။

ꡏꡐ, ꡏꡣ်ꡐ rumʼba [rùm bɛ̏] n. Hunter. လွှ။ မုဆိုး။

ꡕꡪမ်ꡐ, လမ်ꡐ lam ba [lɔ̀m bɛ̏] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ [LM. ꡕꡪမ, လမ lam ma [lɛ̏ mɛ̏], ꡕꡪ, လ lma [ləmɛ̏]. SM. ꡀꡪမ, ကမ kəmɛ̏ [gɛ̏ mɛ̏].]

ꡏꡐမ်, ꡏꡣ်ꡔꡒ်ꡔသ် rumʼ bas [rùm bɔ̀s], ꡏꡪမ်ꡐမ်, ꡏꡣ်ꡐꡔသ် rum bas [rùm bɔ̀s] v. To sprinkle water on. ဗရဲလွှုပ်စုတ်ဥာ်လွှူ။ အပေါ်မှရေပက်ဖြန်းသည်။ (၂) asperage. ဗရဲလွှုပ်။ ဖြန်းသည်၊ ပက်ဖြန်းသည်။ ꡏꡪမ်ꡐမ်ꡒꡢꡑ်ꡏꡢꡑ်, ꡏꡣ်ꡐꡔသ်ꡒꡢင််ꡏꡢꡑ်ꡔသင်် rumbasdrāʼcrinŋāʼc [rùm bɔ̀s drɔ̀s rèn sɑs] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ ꡕꡢꡑ်ꡍမ်

www.monlibrary.com

ဗမ်, သာန်ရုမ်ဗသ် sān rum bas [sɑn rùm bɔ̀s] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. ကမ္ဘောန်တုပ်။ လုပ်ငန်းတူ။ Cf. ဂိ်ာ်ကာ်, ဂိန်ကရိ် gir kar [gĭr kɔr], ဆုဂာဟ်, စုရောဟ် curoh̰ [cɑŏ rɒh], လဂစာဟ်, လဓောဟ် la b̰oh [lĭ̆ ɒɒh]. [LM. လဂမာဟ်, လဓောဟ် la moh [lĭ̆ mɒh], လ္ဂျုဟ်, လ္ဂျုဟ် lmuh [ləmùh]. (SM. ကမုဟ်, ကမုဟ် kəmuh [kə̆ mùh]. LM. also. ဆမုဟ်, စမုဟ် camuh [cə̆ mùh], လဂမာဟ်, လဓောဟ် la b̰oh [lĭ̆ ɒɒh] v. to sprinkle water over. လူဟ်စုတ်ဥာ်ဖွဲ့လ္ဂျူ။ အပေါ်မှရေဖြန်းချသည်။) ɔ̀ɭ̀ဗမ်, ဒုမ်ဗသ် rum bas [rùm bɔ̀s] = လ္ဂျုဟ်, လ္ဂျုဟ် lmuh [lə mùh].]

ɔ̀ɭ:, ဒုံလး rum̰lah̰ [rùm lèh] v. spread, roll out. ရလး၊ လး၊ ဖြန့်သည်၊ ခင်းသည်။

ɔ̀ɭɑ̀ŋ̀, ဒုံလာယ် rum̰lāy [rùm lài] n. idle (person). မွိုဟ်လွှုဟ်လွှုဟ်၊ မွိုဟ်ဖြိုင်ဖြိုင်ဖြိုန်ဖြိုန်။ လူပျင်း၊ လောလံထိုင်းမှိုင်းသောသူ။ see. ရံင်။ ရှု။ ɔ̀ɑ̀ŋ̀, ဒ္ဍာယ် rlāy [rəlài].

ɔ̀ɭɛ̀ɑ̀ŋ̀, ဒုံလောသ် rum̰ los [rùm lɔ̀s] adj. loving. မသျိုက်ဆာန်၊ မသျိုက်မြိုက်။ ချစ်မြတ်နိုးသော၊ ချစ်ကြင်နာသော။ Cf. ɛɭɑ̀ŋ̀, ဓလောဟ် loh [lɔ̀h], ɭ̀ŋ̀, လုဟ် luh [lùh]. see. ရံင်။ ရှု။ ɔ̀ɭɑ̀ŋ̀, ဒ္ဍောသ် rlos [rəlɒs].

ɔ̀ɒ̀ŋ̀, ဒုံတ် rum̰b̰at [rùm ɒɔt] n. tears. ထွောဟ်ဥာ်ရမတ်။ မျက်ရည်ပေါက်။[LM. ɾɛ̀ŋ̀, ရမတ် ramat [rĭ̆ mɔt], ɱɾɛ̀ŋ̀, မြမတ် mra mat [mrĭ̆ mɔt]. SM. (ɛ̀ɑ̀ŋ̀) ɛ̀ŋ̀, (ဒုဂ်) ကမတ် (ɗaik) kəmɔt [(ɗaik) kə̆ mɔt],]

ɔ̀ɑ̀ŋ̀, ရာယ်² rāy [rài] n.(MM. ŋ̀ɛ̀ŋ̀ɔ̀ɑ̀ŋ̀, ဂ္ဂနကျာက်ရာယ် ganakyākrāy [gənĭ̆ kyaik rài].) n. the chief queen of Bañā Barow, king of Pegu. ဂ္ဂကျာ်ဖွော်ဂ္ဂကရာတ်ညာဗရောဝ်မရာတ်ဥုင်ဗဂေါ။ ပဲခူးဘုရင်ဗညားဗရူး၏မိဖုရားခေါင်ကြီး။

ɔ̀ɑ̀ŋ̀, ရာယ်³ rāy [rài] n. (MM.) part of the name of sīmā in Bhimapūra district. ယွုမ္ဘဲဒကုတ်မွဲဒက်သီမွဲမ ပွဲကိုဲခရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်၏အမည်အစိတ်အပိုင်းတစ်ခု။

ɔ̀ɑ̀ŋ̀ɛ̀ɛ̀, ရာယ်ခိင် rāykhåñ [rài khoiŋ] n. (MM.) ɛ̀ɛ̀ŋ̀ɔ̀ɑ̀ŋ̀ɛ̀ɛ̀, သိမ်ရာယ်ခိင် sim

www.monlibrary.com

rāy khåṅ [sɛm rài khoiŋ] n. a sīmā in Syriam district. သီမွဲသီမန္တံပွဲကို ခရိုင်ဩြေင်။ သံလျင်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ꩻꩺꩴꩫꩱꩴ, ꩫꩱꩪꩫꩱꩶꩱꩴ rāymwon [rài mwòn] n. (MM.) ꩀꩱꩰꩻꩺꩴꩫꩱꩴ, ꩀꩱꩰꩰꩫꩱꩪꩫꩱꩶꩱꩴ kyāk rāy mwon [kyaik rài mwòn] n. a pagoda in Bhimapüra district in the area of Yemungyi and Yemungale five miles NE.of Hlegu.ကျောက်စေတီမွဲဇကူ၊ မန္တံပွဲကိုခရိုင်ဘီမပူရ၊ ပွဲပွိပွူကွာန်ရဲမန်ဇွောက်ကို၊ ရဲမန်ဥောတ်၊ ခရာမသုန်တိုင်ဖွံက်သမ္ဘုင်ကျာဥုင်လှဲဂူ (သွဲဂူ)။ လှည်းကူးမြို့အရှေ့မြောက်အရပ်၊ ငါးမိုင်အကွာရဲမွန်ကြီးနှင့် ရဲမွန်ကလေးရွာပတ်ဝန်းကျင်၊ ဘိမပူရခရိုင်ရှိစေတီတစ်ဆူ။

ꩻꩺꩴꩬꩱ, ꩫꩱꩪꩬꩱꩶ rāylhe [rài hle] n. (1557) war boat, for moving troops by river. ဗွင်ပွာန်သွက်ဒပ်ပွာန်သွော်ချီဒရာင်အာကွင်ပွဲကို့။ မြစ်အတွင်းစစ်တပ်သွားလာလှုပ်ရှားရန်အတွက်ရဲလှေ။[LM. ꩻꩺꩴꩬꩱ, ꩫꩱꩪꩬꩱꩶ rāylhe [rài hle], ꩻꩺꩴꩬꩱ, ꩫꩱꩪꩬꩱꩶ rhāylhe [rəhài hle], ꩻꩺꩴꩬꩱ, ꩫꩱꩪꩬꩱꩶ rhāylhew [rehài hlie], ꩻꩺꩴꩬꩱꩮ, ꩫꩱꩪꩬꩱꩶꩮ rhāylew [rehài lie]. B. ꩫꩱꩬꩱ, ꩫꩱꩶꩬꩱꩶ railhew [rài hle].]

ꩻꩺꩴꩬꩱꩌꩮꩵ, ꩫꩱꩪꩬꩱꩶꩌꩮ rā lhe thar [rài hle thɔr] n. the golden war boat. ရဲလှေထဝ်၊ ဗွင်ရဲထဝ်။ ရွှေရဲလှေ။

ꩵꩺꩴ, ꩵꩪꩴ ruy [rùi]v.(MM.) ꩵꩺꩴꩍꩮꩶ ruycah [rùi cɔh]v. to select. ခုံကကေတ်၊ ရဲစ်ကေတ်။ ရွေးယူသည်၊ ရွေးချယ်ယူသည်။ ꩵꩺꩴꩈꩲꩻꩌꩵ, ꩵꩪꩴꩍꩮꩶꩀꩮꩵ ruycah ket [rùi cɔh kit] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. ꩵꩺꩴ, ꩵꩪꩴ ruy [rùi]. SM. ꩵꩺꩴ, ꩵꩺꩴ rùi [rùi] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ꩵꩲꩲꩈꩵ, ꩫꩲꩲꩈꩵ rir ʾāc [rɪ̏r ɑt] n. beggar. ရအာစ်၊ လအာတ်၊ လ္ဘာတ်။ တောင်းရမ်းစားသောက်သူ။

ꩻꩰꩵ, ꩫꩱꩰꩵ row [rò²] n.&v. Manner. ဗိုကွောန်၊ ဗိုဒှ်။ ပြုလုပ်ပုံ၊ ဖြစ်ပျက်ပုံ။ (၂) like. တုပ်၊ တုပ်သွဟ်။ တူသည်၊ တူညီသည်။ (၃) as. ဗိုဂှ်၊ ရ်သဉ်ဂှ်။ နည်းတူ၊ သကဲ့သို့။ (၄) to be like. ညိုင်ရ်တုပ်သွဟ်၊ တူညီသယောင်။ (n.) ꩻꩰꩵꩲꩍ, ꩫꩱꩰꩵꩲꩍ row gaḥ [rò² gɔ̀h], ꩻꩰꩵꩲꩮꩲꩵ, ꩫꩱꩰꩵꩲꩮꩲꩵ row wo˙ [rò² wʊ̀] n. thus. ညိုင်ရ်သဉ်ဝွံ၊ နနဲသဉ်ဝွံ။ ဤနည်းအားဖြင့်။ ꩻꩰꩵ, ꩫꩱꩰꩵ row [rò²] n. is usy. closed by ꩀꩵ, ꩀꩵꩶ kuṁ [kum] n. or ꩻꩰꩵꩲꩀꩲꩍ, ꩫꩱꩰꩵꩲꩀꩲꩍ rowgoḥ

www.monlibrary.com

[rò^{2} gɔ̀h] n. like this. ရ်သဉ်ဝွံး၊ ရ်သဉ်ဂ့်။ ဤသို့၊ ဤကဲ့သို့။ **ငရာဟ်**, ရွေးဟ် rgoh့ [rəgɔ̀h] n. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ **ငရဝ်ငးယ်**, ရောင်နေ့ယ် rowney [rò^{2} nèɑ] n. Manner. ဗီကွောန်၊ ဗီဒွ်။ ပြုလုပ်ပုံ၊ ဖြစ်ပျက်ပုံ။ (၂) like. တုပ်၊ တုပ်သွဟ်။ တူသည်၊ တူညီသည်။ (၃) as. ဗီဂ့်၊ ရ်သဉ်ဂ့်။ နည်းတူ၊ သကဲ့သို့။ (၄) to be like. ညံင်ရ်တုပ်သွဟ်၊ တူညီသယောင်။

ၾ, ရဴ rau [rèɑ^{1}] n. (MM.); (**မုၾ**, မုရဴ murau [mŭ rèɑ^{1}] n.) (**မုၾမွယ်မွယ်**, မုရဴမွယ်မွယ် mŭraumwaymway [mŭ rèɑ^{1} mwòɑ^{1} mwòɑ^{1}]) n. what manner of. မုဒွ်ဗီလို့၊ မုဒွ်သဉ်လို့။ ဘယ်ပုံဖြစ်သလဲ၊ ဘယ်လိုဖြစ်သလဲ။ what. မှ၊ မုရော။ ဘာ၊ ဘာလဲ။ **ၾငယ်**, ရဴနေ့ယ် rau nay [rèɑ^{1} nòɑ^{1}] n. in that way. ဗီနဲ့ဂ့်၊ ဗီသဉ်ဂ့်။ ထိုနည်းကဲ့သို့၊ ထိုနည်းအတိုင်း။ Cf. **ညၚ်**, ညဉ်ñaṅ [ɲèɑŋ], **သာက်**, သာက် sāk [saik], **ဒွမ်**, ဒွသ် dmas [dəmɔ̀s], **သဒိသ်**, သဒိသ် sa dis [sə̆ dès]. Der. **ငရာဟ်**, ရွေးဟ် rgoh့ [rə gɔ̀h] n. in that manner. ရ်သဉ်ဂ့်၊ ရ်သဉ်ဝွံး။ ထိုသို့၊ ထိုကဲ့သို့။ **ငရွာဂ်**, ရွေးအော် rwo' [rəwɔ̆̀] n. in this manner. ရ်ဂ့်၊ ရ်ဝွံး။ ဤသို့၊ ဤကဲ့သို့။ **ယၾ**, ယရဴ ya rau [yɛ̆̀ rèɑ^{1}] conj. if. မွး၊ ယဝ်ရ၊ ယဝ်သွ။ လျှင်၊ အကယ်၍။[LM. ၾ, ရဴ rau [rèɑ^{1}], ၸ, ရာ rèɑ [rèɑ]. **ဇြ**, ဇြော် trau [tərɑo^{3}] n. way. တရ၊ ခရီး။ (၂) journey. ဥ်ဝ်တရ်။ လမ်းခရီး။ (၃) road. ဥ်ဝ်း ဥာန်။ လမ်း။] **တိၾ**, တိန်ရဴ tin rau [tɛn rɑo^{3}] n. path. ဥ်ဝ်။ လမ်း။ (၂) way. တရ်၊ ဥ်ဝ်း ဥ်ဝ်တရ်။ ခရီးလမ်း၊ လမ်း၊ ခရီးလမ်း။

ငရဝ်, ရောဝ်ၚ် row [rò^{2}] n. (MM.) **မိမ်ငရဝ်မာ**, သိမ်ရောဝ်သာ sim row sā [sɛm rò^{2} sɑ] n. a sīmā in Bhimapūra district. သိမန္ဒံပွဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲမ။ ဘိမပူရ ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ငရဝ်ဂါးဒ, ရောဝ်ဂေါးဒ row gɔ̀hda [rò^{2} gɔ̀h dɛ̆̀] prep. ရ်ဂေါဟ်ဒ၊ ရ်ဂ့်ဒ။ see. ရံဉ်။ ရှု။ **ငရဝ်ဂါးဟ်ဒ**, ရောဝ်ဂေါးဟ်ဒ rowgɔ̀h̲hda [rò^{2} gɔ̀h dɛ̆̀].

ငရဝ်ဂါးဟ်ဒ, ရောဝ်ဂေါးဟ်ဒ rowgɔ̀h̲hda [rò^{2} gɔ̀h dɛ̆̀] prep. that be the same also. ရဂဟ်ဒ၊ ရဂ့်ဒ၊ ရဂဟ်ဒ၊ ရ်ဂ့်ဒ။ သဉ်ဝွံကိုလေဝ်။ ထိုကဲ့သို့ဖြစ်ငြားသော်လည်း။

ငရဝ်ငဝတာဝ်ကုံ, ရောဝ်ငေဝတောဝ်ကုံ row de watäwkuṁ [rò^{2} dè wɛ̆̀ taw kum] prep. also as celestial being. ရ်ဒေဝတ်ကိုး။ ဒေဝတာနတ်ကဲ့သို့။

ငရဝ်ဒိၚ်ၸယ်ဓၢ်, ရောဝ်ဒိန်ယ်ထရ် row dinṅaythar [rò^{2} dèn ŋòɑ^{1} thɔr] prep. as the golden mirror. ရ်ဒွောဝ်ထဝ်။ ရွှေမှန်ကဲ့သို့။

www.monlibrary.com

ဂၢဝ်ဂြၚ်တၢ်ဆ္ဂၢမ်ကိုမ်, ရောခ်ခြေယ်ဘံန္ဒာခ်ကိုမ် row brey tamsnamkuim [rò^{2} brèɑ tɔm cənɑm kom] prep. also as the rain in the beginning of the year. ရ်ဖြဲတံသွံဘံကီ။ နှစ်ဦးမိုးကဲ့သို့။

ဂၢဝ်ဂဝါဂ်, ခရာခ်ခေါအ် rowwo' [rò^{2} wŏ] prep. thus, like this. ရ်ဝွံ။ ဤသို့။

ၵၢမ်, ရသ် ras [rɔ̀s] n. Nutritive or fertile principle. သွီၤင်တံမက္ဆီၤဒ့်တိုန်ကွၤင်ဖြဟတ်၊ ဟွံသေင်သွီၤင်တံမက္ဆီၤဒ့်တိုန်ကွၤင်ဝါ။ အင်အားဖြစ်ပေါ်စေသောအခြေခံမူ၊ သို့မဟုတ် မြေဩဇာဖြစ်ပေါ်စေသောအခြေခံမူ။ (၂) sap. ထွီတ်ဆု။ သစ်စေးသစ်ရည်။ (၃) essence. ကွေင်တွဝ်။ အဆီအနှစ်။ ၵြၢၵၢမ်, ဩခၢရသ် 'o jā ras [ɑo^{2} jèɑ rɔ̀s] n. Nutritive principle & c., သွီၤင်တံမက္ဆီၤဒ့်တိုန်ကွၤင်ဖြဟတ်၊ ဟွံသေင်သွီၤင်တံမက္ဆီၤဒ့်တိုန်ကွၤင်ဝါ။ (၂) savour. ရ်၊ ရ်ဘ့်၊ ရ်သာ၊ သွီၤင်တံမက္ဆီၤဒ့်ကွၤင်ဖြဟတ်ကိုရ်။ အရသာ၊ အနံ့အရသာ၊ အင်အားဖြစ်ပေါ်စေသောအခြေခံမူနှင့်အနံ့အသက်အရသာ။

ၵဟ်, ရဟ် rah [rɔ̀h] n. (MM.) savour. ရ်၊ ရ်ဘ့်၊ ရ်သာ၊ သွီၤင်တံမက္ဆီၤဒ့်ကွၤင်ဖြဟတ်ကိုရ်။ အရသာ၊ အနံ့အရသာ၊ အင်အားဖြစ်ပေါ်စေသော အခြေခံမူနှင့် အနံ့အရသာ။ [LM.; SM. ဂၢဟ်, ခရဟ် rò̀h [rɒh]. Skt./P. ၵမ, ရသ rasa [rɛ̆ sɑ̆].]

ၵမ်ကမြိုတ်, ရသ်အမြိုတ် rasamruit [rɔ̀s ɔmrɔ̀t] n. the taste of the doctrine of nectar or immortality. ရ်ဓဝ်အမြိုတ်။ အမြိုက်တရားအရသာ။

ၵမ်တိ, ရသ်တ် rasti [rɔ̀s tæ̆] n. fertility. ရ်တိ။ မြေဆီမြေနှစ်။

ၵၢမ်, ရၢသ် rās [rɑ̀s] n. Country. ရး၊ ဒုၤင်။ တိုင်းပြည်၊ နိုင်ငံ။ (၂) realm. ကိုန်ဒုၤင်ဂ့ၢကရာတ်ပိုင်ပြီလဝ်၊ ကိုန်ဒုၤင်ဂ့ၢကရာတ်အုပ်ခုပ်၊ ဘုရင့်နိုင်ငံတော်ပိုင်နက်၊ ဘုရင့်အုပ်ချုပ်စိုးမိုးသောနိုင်ငံ။ (၃) kingdom. ဒုၤင်ဟွံသေင်ရး၊ ဂ့ၢကရာတ်ဟွံသေင်ဂ့ၢကရာတ်မျှော်မစ္စိန်စွာ်။ ဘုရင့်သို့မဟုတ် ဘုရင်မအုပ်ချုပ်သောနိုင်ငံ။ (၄) province. တ္ဂီၤရး၊ တ္ဂီၤဒုၤင်။ ပြည်နယ်၊ တိုင်း။ (၅) countryside. တ္ဂၤင်ဒုၤင်မုဟ်ရး။ ရးကး၊ ရးနိုဂို။ မြို့နယ်အစွန်အဖျား၊ ကျေးလက်ဒေသ၊ နယ်စွန်းနယ်ဖျားဒေသ။ ၵၢမ်ဧၢပဒ, ရၢသ်ခနုပဒ rāsja napada [rɑ̀s jɛ̆ nɛ̆ pɑ̆ dɛ̆] n. ရးဇနုပိုတ်။ ဇနုပဒ်ကျေးရွာ။

ၵၢမ်, ရၢသ် rās [rɑ̀s] n. once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ ၶ:မ္ဘ, ရးသ္ဆ rahsa [rə hɔ̀s sɑ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတု။ ၵၢမ်ပုန်ဧယ်ဠာန, ရၢသ်ပုန်ဧယ်ဠာန rās pun jāiṭhāna [rɑ̀s pun jɔ̀a^{1} tha nɑ̆] n. the principality of Haribhunjaya in northern Saim. ဒုၤင်ပဒေသရး၊ ဟိရိဘုဉ္ဇယ၊ မန္ဒံလွှာ်သွပ်ကျာရးသေံ။

www.monlibrary.com

ɾ:ဟ်. ᵓရးဟ် raḥ [rɛ̀h] n. (MM.) **ɾ:ဟ်ꩻ်.** ရးဟ်ရန် raḥh rman [rɛ̀h rəmɔ̀n] n. the land of the Mon. တိဥာ်မန်၊ ရာမညည်။ မွန်တိုဴပိုင်နက်ရေမြေ၊ ရာမညည်။ **ɾ:ဧၚ်.** ရးဟ်ချင် raḥhḍuṅ [rɛ̀h ɗɜŋ] n. country. ရး၊ ချင်။ ပြည်၊ နိုင်ငံ။ (၂) land. တိဥာ်။ ရေမြေ။ **ဌာန်:ဟ်.** ဌာန်ရးဟ် ṭhān raḥh [thɑn rɛ̀h], **ဌာန်:ဟ်ဧၚ်.** ဌာန်ရးဟ်ချင် ṭhān raḥh ḍuṅ [thɑn rɛ̀h ɗɜŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဧၚ်.** ချင် duṅ [ɗɜŋ], **ɾသ်.** ဒေသ် des [ɗɪ̀s]. [LM. ; SM. ရး rɛ̀h [rɛ̀h]. Skt. **ɾာ်ɾ.** ရာသ်ရ rāṣṭra [rɑstrə̆].]

ɾဟ်. ရဟ်ᵓ rah [rɔ̀h] n. (Lph.) personal name. ယူဟူဂ်ိုး။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ɾဟ်. ရဟ်ᶣ rah [rɔ̀h] n. savour. ရှ်၊ ရှ်ဘှ်၊ ရှ်သာ၊ သွိုင်တံမက္ကိုဒ်ဒ်ကျင် ဖြဟတ်ကိုရှ်။ အရသာ၊ အနံ့အရသာ၊ အင်အားဖြစ်ပေါ်စေသော အခြေခံမူနှင့်အနံ့အရသာ။ see ရံင်။ ရှ။ **ɾသ်.** ရဿ် ras [rɔ̀s].

ɾဟ်. ရေဟ် reh [rɨ̀h] v. to do honour to. အဲပရဲ၊ ရှေ်သွေ်၊ ယွံသွံ။ လေးစားသည်၊ ကြည်ညိုသည်၊ အလေးအမြတ်ထားသည်။

ɾဟ်ɾ. ရေဟ်ဿ rehse [rɨ̀h se] v. to show respect. သွအရှေ်အသွေ်၊ သွအရ်အဂ်၊ သွအဲပရဲ။ ရိသေသမ္ဘပြုသည်၊ လေးစားသမ္ဘပြုသည်၊ ကြည်ညိုသမ္ဘပြုသည်။ Cf. **ɾလ္ဟာ်.** လွှောခ်် lṅor [lɔŋʊ̀r], **လိ်ɾဋာ်.** လိင်္ဂဒေခ် liṅwor [lɪ̀ŋʊ̀r]. Var. **ʔိဟ်.** ရိုမ်ာ်ᶻ ruih [rɔ̀h].[LM. **ɾဟ်ɾသဟ်.** ရေဟ်သေဟ် rehseh [rɨ̀h sɪh] v. to hold in respect or reverence. ရှေ်သွေ်ရ်ဂ်၊ ဟွံသေင်အဲပရဲ။ ရိသေလေးမြတ်သည်၊ သို့မဟုတ်၊ ကြည်ညိုလေးစားသည်။]

ʔိဟ်. ရိုမ်ာᵓ ruih [rɔ̀h] num. n. (MM.) every. စွံ၊ တွံ၊ ဇွာပ်။ အရာရာ၊ တိုင်း။ **ʔိဟ် ʔိဟ်ɾာမဏီ.** ရိုမ်ာရိုမ်သာမဏီ ruihruihsāmaṇi [rɔ̀h rɔ̀h sɑ mə̆ næ] num. n. every no vice. စွံစွံသာမဏီ၊ တွံတွံသာမဏီ၊ ဇွာပ်ဇွာပ်သာမဏီ။ သာမဏော တိုင်း၊ ရှင်တိုင်း။ **ʔိဟ်တɾပ်.** ရိုမ်တဒပ် ruih ta dap [rɔ̀h tə̆ dɔ̀p] num. n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ʔိဟ်တွယ်ဧဟင်.** ရိုမ်တွယ်ဟေင် ruih tṅay heṅ [rɔ̀h təŋɔɑ heɑŋ] num. n. every day. ရိဟ်ရိဟ်တွဲ၊ စွံစွံတွဲ၊ တွံတွံတွဲ၊ ဇွာပ်ဇွာပ်တွဲ။ နေ့တိုင်း၊ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း။ Cf. **ɾတ်.** အုတ်ᵓut [ut], **ဇာပ်.** ဇာပ် jāp [jàp], **ဧဇာပ်.** ခံဇာပ် jijāp [jɨ̆ jàp], **ɾပ်.** ဒပ်ᵓ dap [dàp], **ʔɾပ်.** ဒိဒပ် didap [dɨ̆ dɔ̀p]. Der. **လမိဟ်.** လမိမ်ာ် lamih [lɛ̆ mèh] num.n every. စွံ၊ တွံ၊ ဇွာပ်။ အရာရာ၊ တိုင်း။

www.monlibrary.com

[LM.; SM. ိဟ်. ခိုမ်ာ ruih [rɜ̀h].]

ိဟ်. ခိုမ်ာ၂ ruih [rɜ̀h] v. hypoth. နဒၵ်မၵ်ဟေင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ဩိုဟ်. ဩိုမ်ာ sruih [sərɜ̀h] v. (MM.) to count. ရိုဟ်၊ ရိုဟ်လွိဟ်၊ တော်၊ တော်တွော်။ ရေသည်၊ ရေတွက်သည်။ ိဟ်ဆိုဟ်. ခိုမ်ာခိုမ် ruih cuih [rɜ̀h coh] v. to reckon. တော်၊ တော်တွော်။ တွက်သည်း တွက်ချက်သည်။ ဩိုဟ်ကဇ်. ဩိုမ်ာကေတ် sruihket [sərɜ̀h kit] v. will reckon. ရိုဟ်ကေတ်ထောင်။ ရေတွက်ယူမည်။ Cf. ဂလြာမ်. ဝြောသ် lros [lərɔ̀s]. Der. လမိဟ်. လခိမ်ာ lamih [lɛ̏ mɨ̀h] n. number. လွိဟ်။ အရေအတွက်။ [LM. hypoth. နဒၵ်မၵ်ဟေင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ဩိုဟ်. ဩိုမ်ာ sruih [sərɜ̀h], ဆိုဟ်. သခိုမ်ာ sruih [sərɜ̀h]. SM. ိဟ်. ခိုမ်ာ rɜ̀h [rɜ̀h].]

ိဟ်. ခိုမ်ာ၃ ruih [rɜ̀h] v.(MM.) ိဟ်ဂမ. ခိုမ်ာသေ ruihse [rɜ̀h se] v. to show reverence. မထွးဒၵ်မသွတ်အရှေ်အသော်။ ရိုသေမြတ်နိုးကြောင်းပြသသည်။ (၂) to show respect. မထွးဒၵ်မရဂ်။ လေးစားကော်ရော်မှုကိုပြသသည်။ ိဟ်ဂမာဂ်. ခိုမ်ာသေရဂ် ruih se rau gau [rɜ̀h se rɛ̀a^{1} gɛ̀a^{1}] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. to respect. ရှေ်သော်၊ အဲပရဲ။ ရိုသေသည်၊ လေးစားသည်။Var. ဂၚဟ်. ရေမ်ာ reh [rɨ̀h]. B. ိဂမ. ခိုသေ rui se [yo se].]

ဂွာဟ်. ခွေမ်ာ rgoh [rəgɔ̀h] n. In that manner. ညံဉ်ရသာ်ဂ့်၊ ရဂ့်။ ထိုကဲ့သို့၊ ဤသို့။ (၂) thus. ရသာ်ဂ့်၊ ညံဉ်ရသာ်ဂ့်။ ဤနည်းအားဖြင့်။ ဂၚဝ်. ရောဒ် row [rɔ̀^{2}] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ဂွာဟ်. ခွောအ် rwo' [rəwɔ̏]. ယဂမ်. ယမော် yañah [yɛ̏ ŋɔ̀h]. [contr. of ဂၚဝ်ဂါဟ်. ရောဒ်ဂေါမ် row goh [rɔ̀^{2} gɔ̀h] n. ပွဲက်လဝ်အဓိပါရဂ့်ဟောင်။ ထိုကဲ့သို့ဟုအဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။] ဂွာ:. ခွေး rgoh̰ [rəgɔ̀h] n.In that manner. ညံဉ်ရသာ်ဂ့်၊ ရဂ့်။ ထိုကဲ့သို့၊ ဤသို့။ (၂) thus. ရသာ်ဂ့်၊ ညံဉ်ရသာ်ဂ့်။ ဤနည်းအားဖြင့်။ see. ရံဉ်။ ရှု။ ဂွာဟ်. ခွေမ်ာ rgoh [rəgɔ̀h].

၍င်. ခွုန် rjuñ [rəjɜ̀ŋ] v. hypoth. နဒၵ်မၵ်ဟေင်ခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ဩ ဂွင်. ဆြဒုန် srajūñ [srɑ̆ jɜ̀ŋ] v. to be clear. ကေဝ်၊ ကေဝ်သွုင်၊ ကေဝ်ဖြုင်။ ကြည်သည်၊ ကြည်လင်သည်၊ ကင်းစင်သည်၊ ကင်းရှင်းသည်။ (၂) to be passionness in mind. ဟွဲကိုသွးဒုင်စသိုင်ပွဲစိုတ်၊ ဟွဲကိုဂဝိင်ဂတ်ပွဲစိုတ်။ စိတ်တွင်ခံစားမှုကင်းသည်။ စိတ်တွင်သောကပူပင်မှုကင်းသည်။ (၃) to still one's mind

www.monlibrary.com

in contemplation [of transcendent object]. စိတ်ပူဂိုမွဲမွဲညံ်ရံ့ဂံတန်၊ ဗျောပ် စွံအရီပွဲကိုဝတ္ထုမတွေင်တွဟ်မွဲတဲ့၊ စင်ခြင်သွိုဟ်သွိုဟ်နက်နက်။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦး၏ စိတ် တည်ငြိမ်စေရန်၊ ထူးကဲသောအရာဝတ္ထုတစ်ခုအပေါ်၊ အာရုံသွင်းပြီး၊ လေးလေးနက် နက်ဆင်ခြင်သုံးသပ်ရန်။

ꯁꯨꯡ. သွုင် sjuñ [səjɜ̀ŋ] v.(MM.) **ꯁꯨꯡꯁꯨꯃꯤꯀ**. သွုင်သ့ိုက် sjuñsd̰ik [səjɜ̀ŋ səɗoik], **ꯁꯨꯡꯁꯨꯃꯤꯀ**. သွုင်သ့ိုက် sjuñ sd̰uik [səjɜ̀ŋ səɗak] v. to repose faith in. ပတော်ခွေ်စိုတ်ဖျေံစိုတ်၊ ဖျေံစိုတ်ပတော်ရွေ်သွေ်။ စိတ်ချယုံကြည်အားကိုးသည်၊ အားထားယုံကြည်လေးစားသည်။ (၂) adhere to. ဝိုန်ဗတ်မဟွဲကိုဖံက်ပွန်၊ နွံကိုသစ္စ။ မဖောက်မပြန်မြဲမြံသည်၊ သစ္စာရှိသည်။ Der. **ꯔꯨꯖꯪ**. ရုဇုင် rujuñ [rɯ̀ jɜ̀ŋ] v. to wean from passion. သွ်ိုစွးကွေံနူကိုစိတ်ဆန္ဒမမက်ဂွက်။ တတ်မက်သောစိတ်ဆန္ဒ မှပြတ်တောက်သွားစေသည်။ [LM. **ꯁꯨꯡ**. သွုင် sjuñ [səjɜ̀ŋ], **ꯖꯨꯡ**. ဇြုင် jruñ [jrɜ̀ŋ].SM. **ꯑꯦꯡ**. ဒုင် sɜ̀ŋ [jɜ̀ŋ] v. to be clear. ကေဝ်၊ ကေဝ်သွုင်၊ ကေဝ် ဖြုင်။ ကြည်သည်၊ ကြည်လင်သည်၊ ကင်းစင်သည်၊ ကင်းရှင်းသည်။ (၂) to be pure. သွ်ုး ဇူး၊ ဟွံမွဲကိုအန့်အရ် (သွ်ုရ်)။ သန့်စင်သည်၊ ရောနှောမှုကင်းသည်။ (၃) serene. စိုဟ် သြိုဟ်၊ ညိုင်ဝဝ်။ အေးဆေးသည်၊ တည်ငြိမ်သည်။]

ꯏꯖꯨꯍ. ရွုမ် rjuh [rəjʊ̀h], **ꯏꯖꯨꯍꯤ**. ရွုမ် rjūh [rəjʊ̀h] v. to be deep. သွ်ိုင်သွ်ိုဟ်၊ သွ်ိုဟ်နက်။ နက်ရှိုင်းသည်၊ နက်နဲသည်။ (၂) profound. သွ်ိုဟ်နက်၊ ဇြိုဟ်နက်း လေးနက်သည်၊ ခက်ခဲသည်။(၃) to urge. ဂဇုဟ်။ တိုက်တွန်းသည်။ adj. မရဇုဟ်၊ မဇြိုဟ်၊ မသွ်ိုဟ်။ နက်သော၊ ခက်ခဲသော၊ လေးနက်သော။

ꯑꯁꯣꯍ. သျော်မ် sjoh [səjɔ̀h] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ꯖꯤꯐ꯭ꯀꯜꯂꯤꯐ**. ဇိပ်ကျိပ် jip klip [jɛ̀p klɛp].Der. **ꯂꯑꯌꯍ**. လယျော်မ် la yoh [lɛ̀ yɔ̀h] n. depth. လျိုဟ်၊ ဒမျိုဟ်။ အနက်၊ နက်ရှိုင်းမှု။ [LM. **ꯁꯨꯤꯍ**. သ့ိုမ် sjuih [səjɜ̀h], **ꯑꯔꯣꯍ**. ဇြောမ် jroh [jrɔ̀h], **ꯖꯨꯤꯍ**. ဇြိုမ် jruih [jrɜ̀h]. SM. **ꯖꯨꯤꯍ**. ဇြိုမ် jrɜ̀h [jrɜ̀h]. **ꯖꯣꯍ**. ဇြမ် jrah [jrɔ̀h] n. gully. ဗင်၊ ဇြဟ်၊ ဂရော်၊ သြော်ဒိုး။ လျှို၊ မြောင်၊ ချောက်၊ တောင်ကြားချောက်။]

ꯔꯪꯔ. ရ်ဗိန် rbin [rəbɛ̀n] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်ဟော်ဒယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ **ꯁ꯭ꯔꯕꯤꯔ**. သြဒ်ိန် srabin [srɑ̆ bɛ̀n] v. to be firm. သွ်ိုခိုင်ကို်ကံ၊ သွ်ိုခိုင်ဗိုန်၊ ဂဗိုန်ထော်၊ ဒဗိုန်ထော်။ ခိုင်ခဲ့စေသည်၊ ခိုင်မြဲစေသည်။ (၂) secure. သွ ညံ်ရ်သွေ်ာ်ဗိုန်၊ ကျောန်ညံ်ရ်သွေ်ာ်ဗိုန်။ ခိုင်အောင်ပြုလုပ်သည်၊ ခိုင်ခဲ့အောင်ပြုလုပ် သည်။ (၃) to have secure. သွ်ိုဂွံဂိုကို်၊ သွ်ိုဂွံပရေ်စိုဒ္ဓ။ လုံခြုံမှုရစေသည်၊ ကာ ကွယ်မှုရစေသည်။

www.monlibrary.com

꧁꧍. ꧁꧍꧈ rbin [rəbɛ̀n], ꧁ꧏ꧍. ꧁ꧏ꧍꧈ rbuin [rəbɔ̀n], ꧁꧍ꧏ. ꧁ꧏ꧈ buin [bɔ̀n] v. id. ဓိတုပ်၊ ဓိတူ။ [MM.] ꧁ꧏ꧍. ꧁ꧏ꧍꧈ rbuin [rəbɔ̀n], ꧁ꧏ꧍ꧏ꧍. ꧁ꧏ꧍ꧏ꧍. ꧁꧍꧈ꧏ꧍ rbinkñan [rəbɛ̀n kəɲɔn], ꧁ꧏ꧍ꧏ꧍. ꧁ꧏ꧍꧈ꧏ꧍ rbuinkñan [rəbɔ̀n kəɲɔn], ꧁꧍ꧏꧏ꧍. ꧁ꧏ꧈ꧏ꧍ buin kñan [bɔ̀n kəɲɔn] v. to be firm. သွက်ခိုင်ကျိုက်၊ သွက်ခိုင်ဗိုန်၊ ဂဗိုန်ထော်၊ ဒဗိုန်ထော်။ ခိုင်ခံ့စေသည်၊ ခိုင်မြဲစေသည်။ Cf. ꧁ꧏꧏ꧍, ꧁꧍ꧏꧏ꧍ jmoˑ [jəmŏ̰]. Der. ꧁ꧏ꧍, ꧁ꧏ꧈ rubin [rṵ̆ bɛ̀n] v. to make secure. သွက်ခိုင်၊ သွက်ဗိုန်၊ သွက်ဂိုကျိ။ ခိုင်စေသည်၊ မြဲစေသည်၊ လုံခြုံစေသည်။ ꧁ꧏ꧍, ꧁ꧏ꧈ la buin [lɛ̆ bɔ̀n] adv. constantly. အာမွဲပလိုဟ်ဓဝ်၊ ဟွံပိုတ်သွတ်အာ။ အစဉ်တစိုက်၊ အမြဲမပြတ်။ [LM. ꧏ꧍, ꧈ꧏ꧈ buin [bɔ̀n] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟောင် ခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꧁ꧏ꧍, သဒိုန် sabuin [sɑ̆ bɔ̀n]. SM. ꧏ꧍, ဒိုန် buin [bɔ̀n], ꧁ꧏ꧍, ဂဒိုန် gabuin [gɛ̆ bɔ̀n], ꧁ꧏ꧍, ဒဒိုန် da buin [dɛ̆ bɔ̀n], ꧁ꧏ꧍, ရဒိုန် ra buin [rɛ̆ bɔ̀n], ꧁ꧏ꧍, ဿဒိုန် ru buin [rṵ̆ bɔ̀n].]

꧁꧍ꧏ꧍, ꧁꧍꧈꧍ rbin thic [rəbɛ̀n thɛt] v. to be firm. သွက်ခိုင်ကျိုက်၊ သွက်ခိုင်ဗိုန်၊ ဂဗိုန်ထော်၊ ဒဗိုန်ထော်။ ခိုင်ခံ့စေသည်၊ ခိုင်မြဲစေသည်။

꧁ꧏ꧍, ꧁ꧏ꧈ rbuin [rəbɔ̀n] v. to be firm. သွက်ခိုင်ကျိုက်၊ သွက်ခိုင်ဗိုန်။ ခိုင်ခံ့စေသည်၊ ခိုင်မြဲစေသည်။ see. prec. ရံ့ဝေါဟာမတဲ့ကွာ်တော်။ ပြီးခဲ့သောဝေါဟာရကိုရှု။

꧁꧊꧍, ꧁꧊꧈ rmeñ [rəmɛ̀ŋ], ꧁꧍, ꧁꧍꧈ rmiñ [rəmɔ̀iŋ] v.to hear (of, that, how). မိုင် (ဗိုဂ့်၊ သာ်လို)၊ သွေ့ာ်မိုင် (ဗိုဂ့်၊ သာ်လို)။ ကြားသည် (သည်လို၊ ဘယ်လို)၊ ကြားရသည် (သည်လို၊ ဘယ်လို)။

꧁꧍, ꧁꧍꧈ rmiñ [rəmɔ̀iŋ], once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်တစ်ခါက။ (꧁ꧏ꧍, ꧁ꧏ꧈ rumiñ [rṵ̆ mɔ̀iŋ].) ꧏ꧍, ꧈꧍ miñ [mɔ̀iŋ] v. (MM.) ꧁꧍, ꧁꧍꧈꧍ rmiñket [rəmɔ̀iŋ kit] v. to hear. သွေ့ာ်မိုင်ကျင်၊ သွေ့ာ်မိုင်ကေတ်။ ကြားရသည်၊ ကြားမိသည်။ ꧍꧁꧍, ꧍꧈꧁ pañ rmiñ [pɛŋ rəmɔ̀iŋ] v. to listen to. ကလင်၊ ပင်မိုင်၊ ကလင်ပင်မိုင်။ (၂) hear read out. ဒ်ထွးကိုထတ်ထတ်ကလင်ညိ။ ကျယ်ကျယ်ဖတ်ပြသည်နားထောင်ပါစေ။ [LM. ꧈꧍ miñ [mɔ̀iŋ], ꧏ꧍, ꧈ꧏ mhiñ [hmɔ̀iŋ]. SM. ꧏ꧍, ꧈꧍ miñ [mɔ̀iŋ].]

www.monlibrary.com

ရိုင် rmiṅ [rəmòiŋ] v. to hear. ငံ့မိုင်ကွင်၊ သွေ့ဝံမိုင်ကေတ်။ ကြားရသည်၊ ကြားမိသည်။ see. ရံင်း ရှ။ လွင်, ရွေင် rmeṅ [rəmèɑŋ].

လွဏ်, ရွေည် rmeñ [rəmĭn] n. Mon. မန်း မွန်။

လွံ, ရွန် rman [rəmɔ̀n] n. (MM.) gloss on P. text of Kalyani inscript. အတိုင်မပွံက်ထွးလဝ်အဓိပါ၊ ပွဲကိုဂ်ွလိက်တံ့ပွဲကိုလိက်တံ့စေတီမြ၊ နကိုဘာသာပါဠိဂ်ု်။ မြစေတီကျောက်စာပါဠိဘာသာ၏ အဓိကစာကိုယ်ပိုင်း၊ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားချက်အရ။ ကွံလွံ, ကွန်ရွန် kwanrman [kwɔn rəmɔ̀n] n. Mon village. မွန်ရွာ။ ရလွံ, ရးရွန် raḥ rman [rèh rəmɔ̀n] n. Mon country. ရးမန်။ မွန်ပြည်၊ မွန်နိုင်ငံ။ ဇုလွံ, ဇုင်ရွန် ḍuṅrman [ɗəŋ rəmɔ̀n] n. Monland. တိဝုဂ် မန်၊ မွန်ရေမြေ။ (၂) Mon country. ရးမန်။ မွန်ပြည်၊ မွန်နိုင်ငံ။ (၃) Mon town. ဒုင်မန်။ မွန်မြို့။ ရလုံလွံ, ရးဇုင်ရွန် raḥ ḍuṅ rman [rèh ɗəŋ rəmɔ̀n] n. Mon countries' town. ဒုင်ရးမန်။ မွန်နိုင်ငံမြို့။ ထာလွံ, ထာန်ရွန် thān ṙman [thàn rəmɔ̀n] n. Mon region. ဒေသမန်၊ ဌာနီမန်။ မွန်ဒေသ။ မွန်ဌာနီ။ ထာလံ ရလွံ, ထာန်ရးရွန် thānraḥrman [thɑn rèh rəmɔ̀n] n. the Mon country. ရးမန်။ မွန်ပြည်၊ မွန်နိုင်ငံ။ (၂) Rāmañña desa. ဒေသရးမည။ ရာမညဒေသ။

မလံ, မန် man [mɔ̀n], မွလံ, မွန် mwan [mwɔ̀n] n. (1557) [LM. မလံ, မန် man [mɔ̀n], လမာလံ, မောန် mon [mɔ̀n], မဏ်, မည် mañ [mɔ̀n].SM. မလံ, မန် mòn [mɔ̀n]. P. ရာမဏ, ရာမည rāmañña [rèɑ mɛ̆ ɲɛ̆] n. Rāmañña. ရးမည။ ရာမည။]

လွံ, ရွန် rman [rəmɔ̀n] n. Mon. မန်။ မွန်။ see. ရံင်။ ရှ။ လွဏ်, ရွေည် rmeñ [rəmĭn].

ရွိဒယ်ယ, ရွိုဒယ်ယ ryidayya [rəyí dòɑ¹ yɛ̆] n. a donor.(Lop) ညးတ္ဒါန်မွဲ။ အလှူရှင်တစ်ဦး။ Skt. ဟြဒယ်ယ, ဟြဒယ်ယ hṛadayya [hrə̆ dòɑ¹ yɛ̆] n. dear to the heart. သို့ကဆာန်စိုကိုအပွဲဂြိဟ်။ အသဲစွဲချစ်ရသူ။

လွမ်, လွံမ်² rlaṁ [rəlɔ̀m] v. to be ruined. လို၊ လိုလာ်၊ ဟော်း ဟော်ဖြော်း။ ပျက်သည်၊ ပျက်စီးသည်၊ ဆုံးရှုံးသည်၊ ဆုံးပါးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ လွိမ်, လွိမ် rliṁ [rəlɛ̀m].

လွမ်, လွံမ်¹ rlaṁ [rəlɔ̀m] n. chamber. ဂဒံ။ အခန်း။ (၂) enclosed place. ဒွဲဝဲမစိုဒွာလဝ်၊ ကာရံထားသောနေရာ။ read. ဗ်။ ဖတ်ပါ။ ဒလံမ်, ဒလံမ် dlaṁ [dəlɔ̀m].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꟾမ်ဆက္ကဝါ၊ ꟾခ်ကၠဝါ၊ rlaṁcakkawār [rəlɔ̀m cɛk kə̆ war] prep. အလုံစက္ကဝါ။ စကြာဝဠာတိုက်လုံး။

ꟾက်, ꟾခက် rlāk [rəlɑ̀ik] v. ꟾမ်ꟾက်, ꟾခ်ခက် rlaṁrlāk [rəlɛ̀m rəlɑ̀ik], ꟾမ် ꟾက်, ꟾခ်ခက် rliṁ rlāk [rəlɛ̀m rəlɑ̀ik] v. to be ruined. လို၊ လိုလက်၊ ဟော်၊ ဟော်ဖြော်။ ပျက်သည်၊ ပျက်စီးသည်၊ ဆုံးရှုံးသည်၊ ဆုံးပါးသည်။ (၂) in ruins. လိုလက်အာ၊ ဟော်ဖြော်အာ။ ပျက်စီးသွားသည်၊ ဆုံးရှုံးသွားသည်။

ꟾက်, လခက် lāk [lɑ̀ik] v. ꟾက်ꟾာ, လခက်အာ lāk ˙ā [lɑ̀ik a] v. to fall into ruin. ထရိပ်ခွေ့၊ လက်ထရိပ်ခွေ့။ ပြိုကျသည်၊ ပြိုကျပျက်စီးသွားသည်။ **လိုꟾက်ꟾာ**, လုံးလခက်အာ luim lāk ˙ā [lɜ̀m lɑ̀ik a] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ꟾမ်, ꟾခ်ခ် rliṁ [rəlɛ̀m]. Der. **ပꟾက်**, ပလခက် pa lāk [pə̆ lɑ̀ik] v. to destroy. ပလို၊ ပလိုပလက်။ ဖျက်သည်၊ ဖျက်ဆီးသည်။ [LM.; SM. **ꟾက်**, လခက် lāk [lɑ̀ik]. **လိုဏ်**, လင်ဉ်ဒဲ့ liñ [lɛ̀n] v. to be destroyed. သို့လိုလက်အာ၊ ပျက်စီးသွားစေသည်။]

ꟾမ်, ꟾခ်ခ် rliṁ [rəlɛ̀m], ꟾမ်, ꟾခ်ခ် rlaṁ [rəlɔ̀m] v. **ꟾမ်ꟾက်**, ꟾခ်ခ်ခက် rliṁ rlāk [rəlɛ̀m rə lɑ̀ik] v. to be in ruins. သို့လိုလက်အာ၊ သို့ဟော်ဖြော်အာ၊ ပျက်စီးသွားစေသည်၊ ဆုံးရှုံးသွားစေသည်။

လိုမ်, လုံခ် luim [lɜ̀m], **လိုမ်**, လုံခ် luiṁ [lɜ̀m] v. hypoth. နဒန့်မန့်ဟောင် ခယျကေတ်လပ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သိုမ်**, သ္ဒုံခ် sluim [səlɜ̀m], **လမ်လိုမ်**, လခ်လုံခ် lamluim [lɔ̀m lɜ̀m] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **လိုမ်ꟾာ**, လုံခ်အာ luim˙ā [lɜ̀m a] v. to fall into ruin. ဒေါ်လိုလက်အာ။ ပျိုကျပျက်စီးသွားသည်။ **လိုမ်လက်ꟾာ**, လုံခ်လခက်အာ luim lāk ˙ā [lɜ̀m lɑ̀ik a] v. to fall into ruin. ဒေါ်လိုလက်အာ။ ပျိုကျပျက်စီးသွားသည်၊ (**မတ်လမ်လိုမ်**, မတ်လခ်လုံခ် mat lam luim [mɔ̀t lɔ̀m lɜ̀m] n. Moulmein. မတ်လမ်္ဂို့။ မော်လမြိုင်။ **မဟ်လမ်လိုမ်**, မဟ်လခ်လုံခ် mahlamluim [mɔ̀h lɔ̀m lɜ̀m] n. Moulmein. မှ်လမ်္ဂို့၊ မော်လမြိုင်။) (lit. point fallen away. မုဟ်မလိုလက်အာ။ ပြိုပျက်သွားသောအစွန်းအဂူ။) **ꟾ်လိုမ်ꟾာ**, သုန်လုံခ်အာ ʃun luim˙ā [sun lɜ̀m a] v. to fall into decay. သို့မှဲ့မှအာ၊ သို့အိုဟ်ထရိပ်အာ။ ဆွေးမြေ့သွားစေသည်။ ဆွေးမြေ့ပြိုလဲပျက်စီးသွားစေသည်။

www.monlibrary.com

Cf. ꩻꩭꩥ꩓, ꩻꩭꩥ꩓ rlāk [rəlàik]. Der. ပလိုမ်, ပလုံခ် pa luim [pă làm] v. to corrupt. ပလိုပလဉ်၊ သ္ဂ်လိုလဉ်။ ဖျက်ဆီးသည်၊ ပျက်စီးသွားစေသည်။ (၂) destroy. သ္ဂ်လို၊ သ္ဂ်လိုလဉ်။ ပျက်စေသည်၊ ပျက်စီးစေသည်။ [LM. လိုမ်, လုံခ် luim [làm] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်ဟေင်ခဃျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ သ္လိုမ်, သ္လုံခ် sluim [sə làm]. SM. လိုမ်, လုံခ် lèm [làm].]

ꩻꩭꩥ꩓, ꩻꩭꩥ꩓ rlāy [rəlài] v. ꩫꩻꩭꩥ꩓, ꩫꩻꩭꩥ꩓ rum rlāy [rùm rəlài] v. to have loose. လဲအား၊ လိုဟ်ပ္ဍိုဟ်တိတ်အာ။ ပြေသွားသည်၊ လွန်းအကျစ်ပြေသွားသည်။ (၂) unbound. သ့ဗလးထေဝံ၊ ဖြေလွှတ်လိုက်သည်။ n. idle person. ပ္ဂုဂ်လွှုဟ်လွှုဟ်၊ လွှုဟ်လီ၊ မ္ဒိုဟ်အိုက်ဂစိုတ်ချေဲ။ ပျင်းရိသောသူ၊ ငပျင်း၊ ဆန်ကုန်မြေလေးအစားပုဂ္ဂိုလ်။

လမ်လာယ်, လမ်လေဲယ် lamlāy [lɔm lài] attr. နာမဝိသေသနမခွဲက်ထွးကိုဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြပေးသောနာမဝိသေသန။ idle. မလွှုဟ်။ ပျင်းရိသော။ ꩻꩭꩥ꩓ လမ်လာယ်, ꩻꩭꩥ꩓လမ်လေဲယ် blāylamlāy [blài lɔm lài] attr. idle young man. ဗွဲလွှုဟ်လီ။ လူပျင်းလူလင်။ [LM. လာယ်, လေဲယ် lāy [lài]. SM. လာယ်, လေဲယ် lāy [lài] v. to dissolve. သ္ဂ်လွဲ၊ သ္ဂ်လွဲအာ။ အရည်ပျော်သည်၊ အရည်ပျော်သွားစေသည်။ (၂) to come loose. သ္ဂ်လွဲတိတ်၊ သ္ဂ်လွဲတိတ်အာ။ ပြေသွားသည်၊ ပြေထွက်သွားစေသည်။ တုလာယ်, တုလေဲယ် tulāy [taŏ lài] v. to hand down. သ့ပလဲဖျေ၊ ပလဲဖျေလဝ်(သော်)။ ဖြေချထားသည်၊ ဖားလားချထားသည် (ဆံပင်)။ တိၚ်လာယ်, တိၚ်လေဲယ် tinlāy [tɐn lài] v. open-work. ဖံက်လဝ်ပွော်။ အပေါက်ဖောက်ထားသည်။ လိုဏ်, လိုဉ်ဉ် liñ [lèn] v. to be destroyed. သ္ဂ်လိုလဉ်အာ၊ ပျက်စီးသွားစေသည်။]

ꩻꩭꩥ꩓, ꩻꩭꩥ꩓ rlos [rəlòs] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟေင်မခဃျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။, ꩫꩻꩭꩥ꩓, ꩫꩻꩭꩥ꩓ rum rlos [rùm lòs] v. to love. ဆာန်၊ သွိုက်မွိုက်။ ချစ်သည်၊ နှစ်သက်သည်။ (၂) be devoted to. ဖြဟာန်သွိုက်မွိုက်ဇွော်။ ကြင်နာမြတ်နိုးမှုကြီးမားသည်။ [LM. ꩻꩭꩥ꩓, ꩻꩭꩥ꩓ loh [lòh], ꩫꩻꩭꩥ꩓, ꩫꩻꩭꩥ꩓ luh [lùh] v. to have a liking. မက်ဂွက်၊ ထပ္ဍပ်။ အာသာကြီးသည်၊ အာသာငမ်းငမ်းတက်သည်။ (၂) taste for. ခုင်စသိုင်ရှ်၊ တီရှ်သာ။ အရသာခံစားသည်၊ အရသာသိသည်။]

ꩻꩭꩥ꩓, ꩻꩭꩥ꩓ rlos [rəlòs] v. to be fond of. လုဟ်၊ လောဟ်၊ ကဝေင်။ ကြိုက်သည်၊ နှစ်သက်သည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩴ꩜, ꩻꩴ꩜ rweñ [rəwèaŋ], ꩻꩴ꩜, ꩻꩴ꩜ lweñ [ləwèaŋ] n. (MM.) order. လွှင်၊ အစီအဇန်။ စဉ်လိုက်၊ အစီအစဉ်။ (၂) orderly succession. ဒဒှ်မစ္ခေ် ကျွင်ကိုသွောတ်၊ ဒတောဝ်သွောဝ်ချိုတ်ချိုတ်ပို့တ်ပို့တ်။ အစဉ်အဆက်ဖြင့်စံနစ်တကျ၊ သေသေချာချာဆင်းသက်လာခြင်း။ Cf. ꩻꩴ꩜, ꩻꩴ꩜ rameñ [rɛ̆ mèaŋ].[LM. ꩻꩴ꩜, ꩻꩴ꩜ lweñ [lə wèaŋ]. ꩻꩴ꩜, ꩻꩴ꩜ reñ [rèaŋ] v. to arrange. ပြေင် စွဲလဝ်ဒ္ဒာဝဲဥဲဒ္ဒာဝဲဥဲ။ သူ့နေရာနှင့်သူစီထားသည်။]

ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ rwoñ [rəwòŋ], rarely. နဒဒှ်သွေဂံဆိုအောန်။ ရှားရှားပါးပါး။ ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ roñ [ròŋ] ps. ဒကုတ်ဒ္ဓ်ဝါကျ။ ဝါကျအစိတ်အပိုင်း။ (MM.) particle closing sentence. ပွဲတ္ဒုင်တွောတ်ဝါကျ။ ဝါကျအဆုံးသတ်ပစ္စည်း။ Cf. ꩻ, ꩻ da [dɛ̆]. [LM. ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ roñ [roŋ], ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ ṉoñ [noŋ]. SM. ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ noŋ [roŋ].]

ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ rwas [rəwɔ̀s] n. weapon. လွဟ်။ လက်နက်။ [LM. ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ lwah [ləwɔ̀h], ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ lawah [lɛ̆ wɔ̀h].]

ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ rwo' [rəwɔ̆] n. in this manner. နနဲ့သဉ်ဝွံ။ ဤကဲ့သို့။ (၂) thus. ရသဉ်ဝွံ၊ ယင်သဉ်ဝွံ။ ယင်းသို့၊ ယင်းသို့အားဖြင့်။Cf. ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ rgoḥ [rəgɔ̀h]. (Contr. of. ဒဒှ်မဒစိုဒစးကိုး။ ဆန့်ကျင်ခြင်း။ ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ row wo' [rɔ̆ wɔ̆].)

ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ rhāp [rəhap] n. ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ cir na rhāp [cɛ̆r nă rəhap] n. food. စွာ၊ စွာစ။ အစာ၊ အစားအစာ။ ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ car na rhāp [cɔr nă rəhap] n.id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ rahāp [ră hap] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။[MM. ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ canarahāp [că nă ră hap]. ꩻꩴꩻ, ꩻꩴꩻ hāp [hap] v. to eat. စ၊ စဟာပ်။ စားသည်၊ သုံးဆောင်သည်။]

ꩻꩴ, ꩻꩴ rhū [rəhao^{1}] n. (MM.) ꩻꩴ, ꩻꩴ ka rhū [kă rao^{1}]. ꩻ, ꩻꩴꩻ ꩻꩴ, ꩻꩴꩻ kyākkarhū [kyaik kă rhao^{1}] n. a pagoda. ကျက်စေတီ မွဲဇကူ။ စေတီတော်တစ်ဆူ။ [LM. ꩻꩴ kha rhū [khă rjao^{1}]. SM. ꩻꩴ ẖarhao [hă rhao^{1}] n. male Olax scandens creeper. တွံဇက်မွဲဂကူ။ နွယ်ပင်တစ်မျိုး။]

www.monlibrary.com

[လ, လ]

လ, လ la [lɛ̈] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။The twenty eight consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစာစ္ဂေါဒွဲဝ်မ၊ ပ္ဍေဝ်ကိုဗျန်မန်ပိကျသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ နှစ်ဆယ့်ရှစ်ခုမြောက်ဗျည်း။

လ, လ la [lɛ̈] n. grandfather. အပါဖွေဉ်၊ အပါနေဉ်။ အဖိုး။ [LM. **လ, လ** la [lɛ̈]. SM. **လ, လ** lɛ̈ [lɛ̈].]

လ, လ la [lɛ̈] v. to be long in duration. အယုက်ဂွိုင်း တန်တဒွံင်သွံဝ်ဖွဲမလံး နွံကို အယုက်ဂွိုင်ဂွိုင်။ အသက်ရှည်သည်၊ နှစ်ပေါင်များစွာအသက်ရှင်နေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **လဂ်, လအ်** lo [lɔ̈].

လဘာ, လအာ la ā [lɛ̈ a] v. to send. ပလံင်၊ ပလံင်ဗွိုပ်။ ပို့သည်၊ ပို့ဆောင်ပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ရိင်ဘာ, ရိန်အာ** rin ār [rɛ̀n ar].

လဘတ်, လအောတ် la at [lɛ̈ ɔt] n. (Lph) brick. ဍိုတ်။ အုတ်။

လ္ဂိတ်, လ္ဂေတ် la it [ləɛt], **လ္ဂိုတ်, လ္ဂေုတ်** la uit [ləot], **ဍိုတ်, ဍုတ်** ɗuit [ɗot] n. (MM.) brick. ဍိုတ်။ အုတ်။ (၂) block. ကလော်ကလော်။ အတုံး။ [LM. **ဍိုတ်, ဍုတ်** ɗuit [ɗot]. SM. **ဍိုတ်, ဍုတ်** dɒt [ɗot].]

လဂိတ်, လအိတ် la it [lɛ̈ ɛt] n. end. မုဟ်၊ တ္ဂျင်၊ တ္ဂေါတ်၊ ဗွဲကြဲအိုတ်၊ တ္ဂျင်တ္ဂေါတ်၊ နိဂိုး။ အစွန်း၊ အစွန်းအဖျား၊ အဖျား၊ နောက်ဆုံး၊ အဆုံးသတ်၊ နိဂုံး။ (၂) acme. ကွဲဟ်၊ စရှ်၊ စမ့်ငံ၊ တ္ဂေါတ်အထောတ်။ ထိပ်၊ အထွဋ်၊ အထွဋ်အထိပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ရိင်ဂုတ်, ရိန်အုတ်** rin ut [rɛ̀n ut].

လကာ, လကာ lakā [lɛ̈ ka] nq. alternative. အရာသွက်သွေဂ်ရဲစ့်ပွန်။ နောက်ထပ်ရွေးစရာ။

လကိုဟ်, လကုိမ် la kuih [lɛ̈ koh] n. ogre. ရကိုဟ်၊ ယက္ခ။ ဘီလူး၊ လူသားစားဘီလူး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ရကိုဟ်, ရကုိမ်** rakuih [rɛ̈ koh].

လဂါ, လဂါ la gā [lɛ̈ gɛa] n. (MM.) **တွာၤဆလဂါ, ဘွာန်လဂါ** twān ca lagā [twɑn cɛ̆ lɛ̈ gɛa] n. ကွာန်စလဂါ၊ ဟွံသေင်တ္ဂညးမဂွံစကွာန်လဂါ။ ရင်ဂတ်သီးစားရွာ (သို့မဟုတ်) ရင်ဂတ်သီးပင်ရွာကိုစားရသောအရှင်သွင်။ a village in Jrā (Kamawet) district. ကွာန်မန်ပွဲခရိုင်ဇြာ(ကွာဝက်)မွဲကွာန်။ ဇာ(ကမာဝက်)ခရိုင်ရှိ၊ ကျေးရွာတစ်ရွာ။ [LM. **လဂါ, လဂါ** la gā [lɛ̈ gɛa] n. carissa carandas. လဂါ။ ရင်ဂတ်။]

လဂၢံဃံ, လဂန်ပေန် laganphen [lɛ̈ gɔ̀n phin]n.(MM.) **သိမ်လဂၢံဃံ, သိမ်လဂန်ပေန်**

www.monlibrary.com

simlaganphen [sɛm lɛ̀ gɔ̀n phin] n. a sīmā in Sittang district. သီမန္တံပ္ဆဲခရိုင်သက်တိုင်မွဲမ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [Thai. သေံ။ ယိုးဒယား။ **နက်ဃမ်ဒေန်**, နုက်ဃံမ်ဒေန် nɑk ghaṁ phen [nɛ̀ɑk ghɔ̀m phin] n. model city. ရာဇဓာနီအစား။ စံပြမြို့တော်။ B. **လဂွၤ်းဗျၤ်း**, လဒွန်းဗျည်း lagwaṇ:byañ: [lɛ̀ gwɔ̀n byɪ̀ɲ] n. existed SW. of Pegu and N. of Martaban. နှံပ္ဆဲဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာဒျုင်ဗဂေါကိုဒိုဟ်သွဝ်ကျာဒျုင်မုဟ်တွံ။ မုတ္တမမြို့မြောက်ဘက်အရပ်နှင့်ပဲခူးမြို့၊ အနောက်မြောက်ဘက်အရပ်တွင်၊ တည်ရှိသည်။]

လဂၤ်ဖြိမ်, လဂနုံဗြုံ်ာ la gan bruim [lɛ̀ gɔ̀n brɜ̀m] n. (MM. **သျိုင်လဂၤ်ဖြိမ်**, သျိုင်လဂနုံဗြုံ် smiṅ laganbruim [sɔmoiŋ lɛ̀ gɔ̀n brɜ̀m].) n. a prince in the reign of Bañā Rām (1426 - 46).

လဂၤ်ဖြိမ်, လဂနုံဗြုံ်ာ် la gan bruim [lɛ̀ gɔ̀n brɜ̀m] n. (1493. **သျိုင်လဂၤ်ဖြိမ်**, သျိုင်လဂနုံဗြုံ် smiṅ lagan bruim [sɔmoiŋ lɛ̀ gɔ̀n brɜ̀m].) n. a prince stationed at Martaban city. ကောန်သွိုင်ဒှ်ညးမစဒျုင်မုဟ်တွံမွဲ့။ မုတ္တမမြို့စားအဖြစ် ခန့်ထားခြင်းကိုခံရသောမင်းသားတစ်ပါး။

လဂၤ်, လဂရ် lagar [lɛ̀ gɔ̀r] n. **ဇၤ်လဂၤ်**, ဇရဲလဂရ် jarlagar [jɔ̀r lɛ̀ gɔ̀r] n. artificial channel for water. မြိုင်ဥာ်မဖန်ဗဒှ်ကေတ်လဝ်၊ သွက်သွေဝံဗျောဝ်ဥာ်ပ္ဆဲဒွဲဝဲတိုလွီစ။ စိုက်ပျိုးရန်ရေရရှိရေးအတွက်၊ လူသားတို့ဖန်တီးပြုလုပ်ယူထားသောရေလွှဲမြောင်း။ [LM. **ဧဝ်လဂါဝ်**, ဇဝ်လဂေါဒ် jaw la gow [jɔ̀ lɛ̀ gɔ̀²]. **လဂွၤ်**, လဒွရ် lag wor [lɛ̀ gwɔ̀²r] n. stream. လွေဝ်။ စမ်း။ **လဂၤ်**, လဂရ် la gar [lɛ̀ gɔ̀r] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

လဂွၤ်, လဒွရ် la gwor [lɛ̀ gwɔ̀²r] n. (MM.) **သိမ်လဂွၤ်လူ**, သိန်လဒွရ်လူ sim la gwor glu [sɛm lɛ̀ gwɔ̀²r glɨ̆] n. a sīmā in Syriam district. သီမန္တံပ္ဆဲခရိုင်သြေင်မွဲမ။ သံလျင်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **လဂါဝ်**, လဂေါဒ် la gow [lɛ̀ gɔ̀²], **ငလွာဝ်**, ငလွေဒ် lgwow [ləgwɔ̀²]. SM. **တဂါဝ်**, တဂေါဒ် təgow [tə̆ gɔ̀²] n. hill stream. လွေဝ်။ တောင်ကျစမ်း။]

လင, လင်ာ laṅa [lɛ̀ ŋɛ̀] n. personal name. ယွၤပူရှိ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ (Lop.)

လင, လင်ျ laṅa [lɛ̀ ŋɛ̀] n. (MM.) **လင်ပြမတ်**, လင်ပြေတ် laṅa pra mat [lɛ̀ ŋɛ̀ prə̆ mɔt] n. live coal. လွပုတ်။ မီးခဲ၊ မီးကျည်ခဲ။ H.L. [LM. **လှ**, လူ lṅa [ləŋɛ̀]. SM. **ကၤ**, ကဒူ əṅa [ə̆ ŋɛ̀]. **ကွတ်**, ကွတ် kmot [kəmɔt]. **တၤ**, တဒူ təŋɛ̀ [tə̆

www.monlibrary.com

ŋɜ̈ʾ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

လဋ, လဒု laṅu [lɜ̈ ŋɜ̈ʿ] adj. & adv. early. ပြဟ်၊ ပြဟ်ဗွဲ။ စောစော၊ စောစီးစွာ။ see foll. ရံဒ်ဝေါဟာဗွဲအသွပ်တေံ။ အောက်ဖော်ပြပါဝေါဟာရကိုရှု။

လဋူ, လဒူ laṅū [lɜ̈ ŋɜ̀] n. **ယးဟ်လဋူ**, ယးဟ်လဒူ yaḥh la ṅü [yɛ̀h lɜ̈ ŋɜ̀] n. early in the morning. အခိင်နူဂယးပြဟ်။ နံနက်လင်းအားကြီးအချိန်။

လဋ, လဒု la ṅu [lɜ̈ ŋɜ̈ʿ], **ယးဟ်လဋ**, ယးဟ်လဒု yaḥh la ṅu [yɛ̀h lɜ̈ ŋɜ̈ʿ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **လုဍါဟ်**, လုဒါဟ်ʾ lu ṅoˀ [lɜ̈ʿ ŋɔ̈ʾ] v. to live in solitude. မံင်ပွဲဌာန်ဒေသလမူး။ ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်တွင်နေထိုင်သည်။

လင်, လဒ် laṅau [lɜ̈ ŋɛ̀aʿ] n.(MM.) sessamum. လွဲ။ နှမ်း။ **ငကျွင်လင်**, ငကျွင်လဒ် kleṅ la ṅau [klɔiŋ lɜ̈ ŋɛ̀aʿ] n. sessamum oil. ကျောင်လွဲ။ နှမ်းဆီ။ [LM. **လွ**, လွ lṅau [lə ŋɛ̀aʿ], **ဒ်**, **ဒ့** dṅau [dəŋɛ̀aʿ]. SM. **ɔ်**, **ɔ့** təṅɛ̀a [dɜ̈ ŋɛ̀aʿ].]

လဍင်, လဒေ် la ṅeṅ [lɜ̈ ŋɛ̀aŋ] n. **တဇိုက်လဍင်**, တဒိုက်လဒေ် taḍuiklaṅeṅ [tɜ̆ ɗak lɜ̈ ŋɛ̀aŋ] n.impurity. တို့ုက်လွေင်၊ ဒဒ်ဟွံသ္ဆးဇူး၊ ဒဒ်မစောန်ကွိ။ အညစ်အကြေး၊ သန့်ရှင်းမှုမရှိခြင်း၊ ညစ်ပတ်ညစ်ညမ်းခြင်း။ (၂) corruption. ဒဒ်ဒွေတ်ပဍိုပတ်ပရေ၊ ဒဒ်မကိုကေတ်စလာပ်သ္ဆာ။ အကျင့်ပျက်ခြင်း၊ လာဘ်ပေးလာဘ်ယူမှုပြုလုပ်ခြင်း။ [LM. **ဇ္ဈိုက်လွင်**, ဇ္ဈိုက်လွေင် tḍuiklṅeṅ [təɗak ləŋɛ̀aŋ], **ဇ္ဈိုက်လွင်**, ဇ္ဈိုက်လွေင် tḍik lṅeṅ [təɗoik ləŋɛ̀aŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

လဍန်, လဒန် la ṅan [lɜ̈ ŋɔ̀n] n. (MM.) **သိမ်လဍန်**, သဒိန်လဒန် sim la ṅan [sɛm lɜ̈ ŋɔ̀n] n. a sī mā in Dala district. သိမန်ွပွဲကိုခရိုင်ဒလမွဲမ။ ဒလခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **လ္ဂု**, လ္ဂု lṅu [ləŋɜ̈ʿ], **လမ်ဍ**, လမ်ဒ lam ṅu [lɔ̀m ŋɜ̈ʿ], **လ္ဂုန်**, လ္ဂုန် lṅan [ləŋɔ̀n], **လ္ဂုလ္ဂုန်**, လ္ဂုလ္ဂုန် lṅu lṅan [ləŋɜ̈ʿ ləŋɔ̀n] v. to be lonely. ညးမွဲဓဝ်သော့်တွက်ဒွံင်။ အထီးတည်းကျန်နေသည်။ (၂) desolate. နွံဒွံင်မဟွဲကိုအဖ်အဖက်။ အဖော်အပေါင်းအသင်းနှင့်ကင်းမဲ့နေသည်။]

လဎိဝ်, လဒုိဝ် laṅuiw [lɜ̈ ŋɜ̀] n. some, serveral, certain. လွို့။ အချို့၊ အချို့အချို့။

လဏာ်, လဒော် laṅah [lɜ̈ ŋɔ̀h] n.(MM.) then. တုံ၊ တုံပွန်။ ထိုနောက်၊ အဲဒီနောက်။ (၂) at that time. အေအခိင်အခါဂ့်။ ထိုအချိန်အခါတွင်။ (၃) next. ကြဲ၊ ကြဲဂ့်။ နောင်၊ နောင်အခါ။ [**ဂဂါဟ်**, ဂဒါဟ် goḥ [gɔ̀h] n. that. ဣဂ့်၊ အေဣဂ့်၊ လဂ့်၊ ကာလဂ့်။ ထို၊ ဟို။]

www.monlibrary.com

လဂ္ဂ်ာ, လဒုဟ်ရ lañuhra [lɛ̃ ŋùh rə̆] v. has been. လဂ့်ရ။ လေတော့်သည်။

လအ, လဇ laca [lɛ̃ cɛ̃] n. lake. ကွာလွ။ ရေအိုင်။ (၂) tank. ကွာခြိုင်ခုံ။ ရေလှောင်ကန်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂိလ်ဆာ်**, ဒဲဥ်ဒေဲ့ 'iñca' [ɛn cɛ̃].

လဆတ်, လဇတ် la cat [lɛ̃ cɔt] v. (1557) **လဆတ်လမ်ဘတ်**, လဇတ်လမ်အတ် lacatlam'at [lɛ̃ cɔt lɔ̀m ɔt] v. to shine. တွး၊ တွးဇး။ တောက်ပသည်၊ ထွန်းလင်းသည်။ (၂) glitter. ပလေ၊ ပလေဖျေ့ဖျ်။ ပြောင်လက်သည်၊ ပြိုးပျက်သောအရောင်ထွက်သည်။ **လဆတ် လမတ်**, လဇတ်လဇတ် la cat la mat [lɛ̃ cɔt lɛ̃ mɔt] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [**ဆတ်**, ဇတ် cat [cɔt] v. to inquire into. စ်စူတ်သွာန်ဇာန်။ စစ်ဆေးမေးမြန်းစုံစမ်းသည်။ (၂) throw light on. စင်ဖွံ့ာ်စုတ်လျးပွတ်။ မီးအရောင်ထိုးသွင်းသည်။]

လဆုတ်, လဒုတ် lacut [lɛ̃ cut] n.repeated action. ပြဝထပ်တဲ့ထပ်ပွန်။ အဖန်တလဲလဲ ပြု လုပ်ခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **လိဆုတ်**, လိဒုတ် licut [li cut].

လဆိုင်, လဇိန် la cin [lɛ̃ cɛn] n.(MM.) ring. လွှံက်စိန်။ လက်စွပ်။[LM. **လဆိုင်**, လဇိန် lacin [lɛ̃ cɛn], **လွိုင်**, လွိန် lcin [ləcɛn], **ကဆိုင်**, ကဇိန် ka cin [kə̆ cɛn]. SM. **ကဆိုင်**, ကဇိန် kə cin [kə̆ cɛn].]

လဆး, လဇး lacaḥ [lɛ̃ cah] v. (1557) **လဆးဟ်လမ်ဘးဟ်**, လဇးဟ်လမ်အးဟ် la caḥh lam 'aḥ [lɛ̃ cah lɔ̀m ah]v. to shine. တွး၊ တွးဇး။ တောက်ပသည်၊ ထွန်းလင်းတောက်ပသည်။ (၂) glitter. ပလေ၊ ပလေဖျေ့ဖျ်။ ပြောင်လက်သည်၊ ပြိုးပျက်သောအရောင်ထွက်သည်။ **လွင်လဆးဟ်လမ်ဘးဟ်**, လွင်လဇးဟ်လမ်အးဟ် khlañ lacaḥhlam'aḥh [khlɛŋ lɛ̃ cah lɔ̀m ah] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းအတူတူ။ [LM. to glow. သွိုးခုဲဂြင်၊ သွိုးခုဲဂိုး။ ရဲရဲတောက်စေသည်၊ နီရဲစေသည်။ (၂) shine. တွး၊ တွးဇး။ တောက်ပသည်၊ ထွန်းလင်းတောက်ပသည်။] **လဆးဟ်လမးဟ်**, လဇးဟ်လမးဟ် la caḥhlamaḥh [lɛ̃ cah lɛ̃ mah] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

လဆးလျးဖြိခၟ်, လဇးလျးဒ့ဳခၟ် lacaḥlyaḥbcikhanha [lɛ̃ cah lyèh bəci khə̆ hnə̆] v. shine as flash as lightning. လစးလျးဖွိခန္ဒ။ လျှပ်စီးအလင်းရောင်လက်သကဲ့သို့ ထွန်းလင်းသည်။

လဆတ်လဝတ်လဟာဝ်, လဇတ်လဇတ်လမောဝ် la cat laḥatlamo [lɛ̃ cɔt lɛ̃ pɔt lɛ̃ mɔ̀²] adj. pliant, neek. လွှာတ်လွှတ်လွှာဝ်၊ ပျော့အိနူးညံ့သိမ်မွေ့သည်။ (၂) tractable. မဒ္ဒေဝ်ဇွောန်စလေဝဲဖွဲ့၊ မထိုင်ဒက် ပြုပြေင်လေဝဲ။ ဆုံးမသွန်သင်ရလွယ်သော၊ ပြုပြင်ထိန်း

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သိမ်းရလွယ်သော။ (၂) submissive, obedient. မဇံသဝ်၊ မဖျဝ်ဖျံဇကု။ ကျိုးနွံသော၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုနှိမ့်ချသော။ (၃) plaint, meek. မဦုန်ဥောတ်၊ မဦုန်ဥောတ်ဇိဝ်ဂွိဝ်။ နူးညံ့ပျော့ပျောင်းသော၊ သိမ်မွေ့နူးညံ့သော။

လဒတ်လမ္ဂတ်, လဇော်လမ္ဂတ် lacatlam'at [lɛ̆ cɔt lɔ̀m ɔt] v. to shine. လွတ်လွတ်၊ တွးဇး၊ တွး။ လင်းသည်၊ လင်းကျင်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **လဒတ်လဝတ်လဇမာဝ်**, လဇော်လဝေတ် လမောဝ် la cat la ḅat lamo [lɛ̆ cɔt lɛ̆ ɲɔt lɛ̆ mɔ̀²].

လဇဃ်, လဇေဟ် laceh [lɛ̆ cih] n. (MM.) piece of land. တိမွဲတ္ဂ၊ တိမွဲဂအောင်။ လယ်မြေတစ်ခင်း၊ မြေရာတစ်နေရာ။ **ဇာန်လဇဃ်**, ဆာနဲ့လဇေဟ် thän la ceh [than lɛ̆ cih] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **နိုင်လာယ်**, ဒိန့်လာယ် din lāy [dèn lài]. [LM. region. ဒေသ၊ ဌာန်ဒေသ။ နေရာ၊ နေရာဒေသ။ (၂) quarter. အရာပ်၊ အရာပ်ဒေသ။ အရပ်၊ အရပ်ဒေသ။]

လဇောဂ်, လဆောရ် lachor [lɛ̆ chor] adv. (MM.) sometimes. ဆောဝ်လ၊ လဆောဝ်။ တစ်ခါတရံ၊ တစ်ခါတစ်ခါ။ [LM. **လဇောဝ်**, လဆောဒ် la chow [lɛ̆ cho]. SM. **လဇောဝ်**, လဆောဒ် ləcho [lɛ̆ cho]. perh. **လဇောဝ်**, လဆောဒ် lacho [lɛ̆ cho]. Cf.LM. **ဇောဝ်လ**, ဆောဒ်လ chowla [cho lă]. SM. **ဆလ**, ဆလ chala˙ [chă lă] adv. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ and SM. **လ**, လ la˙ [lă].]

လဍုင်, လဇုဒ် lajuṅ [lɛ̆ jɜ̀ŋ] v. to edify. သမ္ဘင်္ဂိုန်ကိုဓာတ်စိုတ်၊ ညဉ်ရသွေဝ်ခိုဟ်ပြဲတိုန်။ စိတ်ဓာတ်ကောင်းမွန်မြင့်မြတ်အောင်မြှင့်တင်ပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂုဍုင်**, ဍုဇုဒ် ru juṅ [rŭ̀ jɜ̀ŋ].

လဏဂိီ, လဇာဂိရဲ laṇagiri [lɛ̆ nă gĭ rĭ] n. An elephant which Devadatta (de wa dat) let loose in Rājagṛha in the hope that it would kill the Buddha. စိင်ဒေဝဒတ်မဗလးစုတ်ပွဲဥုင်ရာဇကြိုဟ်၊ ရန်တံ့လဝ်သွက်ခွဲသွေဝ်ဂစိုတ်ကွဲကျာ်ဗုဒ္ဓ။ ဗုဒ္ဓဘုရားရှင်အားသတ်ဖြတ်ရန်ရည်ရွယ်၍၊ ရာဇကြိုဟ်ပြည်၌ ဒေဝဒတ်လွှတ်လိုက်သောဆင်ကြီး။ စိင်နာဌာဂိရိ။ နာဌာဂိရိဆင်။[Skt./P. **နာလာဂိီ**, နာလေဂိရဲ nālāgiri [lɛ̆ nă gĭ rĭ].]

လတူ, လတူ la tū [lɛ̆ tɑo¹] prep. on. လွှူ။ အပေါ်။ (၂) on top of. လွှူကွဟ်။ ထိပ်ပေါ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဇာန်တူလ်**, အန့်ဘူလ် antūl [ɔn tɑo¹l].

လတူဏ္ဍိပ်ဇ္ဈာဂ်, လတူကဋိပ်ဘ္ဂေအ် la tū kḍip tmo˙ [lɛ̆ tɑo¹ kəɗɛp təmɔ̆] prep. on the top of the rock. လတူကဋိုပ်တွံ၊ လွှူကွိပ်တွံ။ ကျောက်ထိပ်ပေါ်မှာ။

www.monlibrary.com

လရုဗ္ဘိုဂမာတ်းကိုပ်ဟုင်း, လတူဒ္ဓိအဓေတ်ဒကိုဝ်ပ္ဓာန် la tū bni ʾamāt dakuippnān [lɛ̈ tao¹ bəni ă màt dɛ̈ kop pənan] prep. in the centre of the commander-in-chief people, in the middle of the military commander. အဒေါဝ်ပူရိသာတ် အမာတ်ဒကိုပ်ဟာန်။ မှူးမတ်ဗိုလ်ပါများပူရိသာတ်အလည်တွင်။

လဇတင်, လဓောဒိ la teñ [lɛ̈ teaŋ] n. *သိမ်လဇတင်, သိမ်လဓောင်* sim la teñ [sɛm lɛ̈ teaŋ] n. a sīmā indamkākdistrict. သီမန်ဝဲခရိုင်ဒမ်ကာ်မွဲမ။ ဒမ်ကိုက်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

လတုၚ်, လတုန် latun [lɛ̈ tun] nq. (MM.) repetition. ဒဒှ်မထပ်ကွောန်တုံကွောန်ပွန်။ ထပ်ခါထပ်ခါ၊ အကြိမ်ကြိမ် ပြုလုပ်ခြင်း။ (၂) recurrence. ဒဒှ်မကျိုဒ္ဒှ်ကျင်ဒွံင်မဂ္ဂိုင်ကို လတုန်။ အကြိမ်ကြိမ်ပြန်လည်ဖြစ်ပေါ်ခြင်း။ (၃) serial event. ဒဒှ်မကျိုဒ္ဒှ်ကျင်လွေင်ဒုံ လွေင်ဒုံ။ အစီအစဉ်အလိုက်ဖြစ်ပေါ်လာသောဖြစ်စဉ်။ Cf. *လိဍတ်*, လဒိုတ် li cut [lĭ cut].[LM. *လတုၚ်*, လတုန် latun [lɛ̈ tun], *လ္ဗုၚ်*, လ္ဗုန် ltun [lətun].;SM. *ကတၚ်*, ကတန် kətɔn [kă tɔn]. contr. of *လးဟ်တုၚ်*, လေးဟ်တုန် leḥhtūn [lĭh tun].]

လပ, လပ lapa [lɛ̈ pă] pv. (MM.) prohibitory particle. ပွဲစိုဒ္ဌာဆ့ိဒဝ်။ တားမြစ်တား ဆီးသောပစ္စည်း။ Cf. လးဟ်, လေးဟ်ၤ laḥh [lèh].[LM. လပ, လပ lapa [lɛ̈ pă], လ္ဗ, လ္ဗ lpa [ləpă], ပ, ပ pa [pă]. contr. of လးဟ်, လေးဟ်ၤ laḥh [lèh]. donot do. လွပ။ မလုပ်ပါနှင့်။]

လပါက်, လဓါက် lapāk [lɛ̈ paik] n. half. ကဝက်၊ ကပါ်။ တဝက်၊ ထက်ဝက်။(၂) side. နှင်၊ ဒ္ဍ်၊ သ္ဆဲ။ ဖောင်း၊ အနား၊ ဘေးဘက်။ see. ရံဉ်။ ရှ။ *လုံမ်လပက်*, လုံန်လေက် lumˆ pek [lùm peak].

လလိုက်, လဓိုက် lapok [lɛ̈ pok] v. to desecrate. သွပွဟွံအဲပရဲ့။ မလေးမခန်.ပြုလုပ်သည်။ see. ရံဉ်။ ရှ။ *လုဇပိုက်*, လုဓိုက် lupok [lɨ̈ pok].

လပဟ်, လပတ် lapah [lɛ̈ pɔh] v.(MM.) *လပဟ်ဇကတ်*, လပတ်ကေတ် la pah ket [lɛ̈ pɔh kit] v. to pick up. လပ်ကေတ်၊ ကပ်ကေတ်။ ကောက်ယူသည်၊ ကုန်းကောက်ယူသည်။ Cf. ယုက်, ယုက် yuk [yàk]. [(i) LM. *လပ်*, လဒံ့ la pah [lɛ̈ pɔh], *ကပ်*, ကဒံ့ ka pah [kă pɔh]. SM. *ကပ်*, ကဒံ့ kəpɔh [kă pɔh]. (ii) LM. *လပ်*, လဒံ့ la phah [lɛ̈ phɔh], *လ္ဘဟ်*, လ္ဘတ် lphah [lə phɔh]. *ဒပ်*, ဒဒံ့ da

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

pah [dɛ̆ pɔh]. SM. ဟပုဟ်, ဟခုဟ် həpah [hă pɔh] v. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။]

လပုဟ်, လပုဟ် lapuh [lɛ̆ puh]n.finger's breadth. ဇမွေ်ာ်လပုဟ်တဲ့။ လက်ညိုးအကျယ်။ see, ရံင်။ ရှ။ **ဟမ်ပုမ်**, ဟုန်ပုသ် rumpus [rùm pus].

လလိပေါ်, လခေပါအ် la po' [lɛ̆ pŏ] n. dream. လွံ၊ မိတ်လွံ။ အိပ်မက်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဘမ်လိပေါ်**, အမ်ခေပါအ် 'ampo' [ɔm po']. **လဗးဟ်**, လခေးဟ် labaḥh [lɛ̆ bèh] n.**ဗိုဝ်လဗးဟ်**, ဥိဝ်လခေးဟ် buiwlabaḥh [bɜ̀ lɛ̆ bèh] n. troops. ဗိုလဗး။နောက်လိုက်ဗိုလ်ပါ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗလဗးဟ်**, ဗလခေးဟ် balabaḥh [bɛ̆ lɛ̆ bèh].

လဇွာ်, လခွောရ် labwor [lɛ̆ bwɔ̀^{2}r] v.(MM.) **ငသ္ဆာ်လဇွာ်ဒ္ဍဟ်ဃ**, ခသ္ဆောရ်လခွောရ်ဒ္ဍဟ်စ slor la bwor bdahca [slor lɛ̆ pwor bədɔ̀h cɛ̆] v. (in order) to amass. တွဟ်နပ္ကော်ပ္ကေဝ်လဝ်ဒွဲမဂ္ဂိုင်။ အများအပြား စုဆောင်းထားရန်အလို့ငှာ။ [LM. **ဂဇတဝ်**, ဂခေဝ် ga bow [gɛ̆ po], **ဃဇတဝ်**, ထခေဝ် tha bow [thă po], **ဗဇတဝ်**, ဗခေဝ် ba bow [bɛ̆ po]. SM. **ဟဇတဝ်**, ဟခေဝ် hə bo [hă po] v. to gether together. ပ္ကော်ဂအုံထော်၊ ဗွောဝ်ပ္ကော်၊ ထွောဝ်ပ္ကော်။ အတူတကွစုပုံထားသည်၊ စုပုံလိုက်သည်။] read. ဖ်။ ဖတ်။ **လဇွာ်**, လခွောရ် labwor [lɛ̆ pwor].

လမူ, လမု lamū [lɛ̆ mù] n. (MM.) **လမူလမက်**, လမုလမေက် lamūlamek [lɛ̆ mù lɛ̆ mèak] v. to be sullied. သ္ဂိုဂုန်စရဲဝ်ခိုန်လျခွေ်၊ သ္ဂိုဂုန်စရဲဝ်ပွိုတ်။ ဂုဏ်အသရေညိုးနွမ်းစေသည်။ ဂုဏ်ကျက်သရေမှေးမှိန်စေသည်။(၂) to be tainted. သ္ဂိုလိုလာ်ယောင်ယာကွင်၊ သ္ဂိုအုတ်အဲမှာ်မှကွင်။ ယိုယွင်းပျက်စီးလာစေသည်။ ဆွေးမြေ့ပုတ်သိုးလာစေသည်။ [LM. **လမူလမက်**, လမုလမေက် la mū la mek [lɛ̆ mù lɛ̆ mèak] v. to be covered with puddles. ဧလိုလဝ်နကိုဲခရီလွေက်။ ရွဲပွက်ဖြင့်ဖုံးလွှမ်းထားသည်။ ရွဲနွံဖြင့်ဖုံးလွှမ်းနေသည်။ (၂) to be dirty. သ္ဂိုကြိုခွက်။ ညစ်ပတ်စေသည်။]

လမက်, လမေက် la mek [lɛ̆ mèak] v. (MM.) **လမူလမက်**, လမုလမေက် la mū la mek [lɛ̆ mù lɛ̆ mèak] v. to be sullied. သ္ဂိုဂုန်စရဲဝ်ခိုန်လျခွေ်၊ သ္ဂိုဂုန်စရဲဝ်ပွိုတ်။ ဂုဏ်သရေညိုးနွမ်းစေသည်။ ဂုဏ်ကျက်သရေမှေးမှိန်စေသည်။ (၂) to be tainted. သ္ဂိုလိုလာ်ယောင်ယာကွင်၊ သ္ဂိုအုတ်အဲမှာ်မှကွင်။ ယိုယွင်းပျက်စီးလာစေသည်။ ဆွေးမြေ့ပုတ်သိုးလာစေသည်။ [LM. **လမူလမက်**, လမုလမေက် lamūlamek [lɛ̆ mù lɛ̆ mèak] v. to be covered with puddles. ဧလိုလဝ်နကိုဲခရီလွေက်။ ရွဲပွက်ဖြင့်ဖုံးလွှမ်းထား

www.monlibrary.com

သည်။ ရွှံနွံဖြင့်ဖုံးလွှမ်းနေသည်။ (၂) to be dirty. သွန်ကြိုခွက်။ ညစ်ပတ်စေသည်။ **လမက်**, လမက် lamak [lɛ̈ mɛ̀ak], **လ္မက်**, လ္မက် lmak [ləmɛ̀ak]. SM. **ဂမက်**, ဂမက် ga mak [gɛ̈ mɛ̀ak] n. puddle. ခရီး။ ရွှံ။ (၂) mud. လွက်။ နွံ၊ ပွက်။SM. **ဒ ဂမ်က်**, အဒမ်က် əmmɔik [ʔə hmɔik] n. dirt. မြိုက်။ ဖုံမှုန့်။ (၂) debris. အရာပိုတ်ပိုတ်ဒကုတ်ဒကုတ်မကွာဟ်ထဝေင်ထော်လဝ်ပြး။ စွန့်ပစ်ထားသောအကျိုးအပဲ့အပိုင်းအစအနများ။ (၃) rubbish. အမိုက်အမှဲ့။ အမှိုက်သရိုက်။] whence B. **ဘမိုက်**, အန်ိုက် ʾahmuik [ʔə hmaik]. [LM. **ဂလ့က်**, လေ့က် lhek [lhɔik]. SM. **ဂလ့က်**, လေ့က် lhɔik [lhɔik] v. to be reduced to small pieces. သွန်ကြိုခြဲတိုနိုကဆံဝ်ခွိုက်ဒိုတ်ခိုတ်။ အမှုန့်ဘဝသို့ရောက်သွားစေသည်။]

လမိုင်း, လဒိုန် lamuin [lɛ̈ mɜ̀n] adj.attr.(1557) continual. မကွတ်ခြံခွဲဝ်ဟွံပိုတ်။ အဆက်မပြတ်ဖြစ်နေသော။ (၂) constant (or n. constantly). မဟွံသွတ်ပိုတ်၊ မဆက်တန်တဝ်ခွဲဝ်(တွို့၊ လွို့နှ်)။ ပြတ်တောက်သွားခြင်းမရှိသော။ (အမြဲ၊ ထာဝရ) တည်တန့်နေသော။ Cf. **ဒမ္မိ**, ဒမ္မိ dam li [dɔ̀mlɨ̏], **ဒမ်ိ**, ဒမ်ိ dam li [dɔ̀mlɨ̏]. [LM. **လမိုင်း**, လဒိုန် la muin [lɛ̈ mɜ̀n], **လ္မိုင်း**, လ္မိုန် lmuin [ləmɜ̀n]. SM. **ဂဒိုန်** kəmuin [gɛ̈ mɜ̀n], **ရ္မိုင်း**, ရ္မိုန် rbin [rəbɛ̀n] v. to be firm. သွန်ဗိုန်၊ သွန်ခိုင်။ မြဲစေသည်၊ ခိုင်စေသည်။ (၂) steadfast. မဟွံဖံက်ပွန်၊ မဟွံပြံင်သွဲ၊ မတန့်တ်။ မဖောက်ပြန်သော၊ မပြောင်းလဲသော၊ တည်မြဲသော။]

လမဟ်, လမဟ် la mah [lɛ̈ mɜ̀h] adv. now. လွတ်။ ယွု။ (၂) then. တဲ့ပွန်၊ လွတ်မှ၊ လွတ်ဏာ်။ ထို့နောက်၊ ပြီးနောက်၊ ယွုမှ၊ ယွုတော့။ see. ရံင်။ ရှု။ **လ္မာဟ်**, လ္မောဟ် lmoh̰ [ləmɔ̀h].

လမဟ်ဒဟ်, လမဟ်ဒဟ် lamahdah [lɛ̈ mɜ̀h dɜ̀h] adv. now it happen. လွတ်ဒ်ု။ ယွု ဖြစ်ပွားသည်။

လမဲဟ်, လမဲဟ် lamah̰ [lɛ̈ mɜ̀h] adv. now. လွတ်။ ယွု။ see. ရံင်။ ရှု။ **လ္မာဟ်**, လ္မောဟ် lmoh̰ [lə mɔ̀h].

လမိဟ်, လဒိဟ်ꟾ lamih [lɛ̈ mɛ̀h] n.(MM.) number. လွိဟ်၊ ဥန်။ အရေအတွက်၊ ဂဏန်း။ [LM. **လမိဟ်**, လဒိဟ် lamih [lɛ̈ mɛ̀h], **လ္မိဟ်**, လ္မိဟ် lmih [ləmɛ̀h], **လ္မဟ်**, လ္မေဟ် lmeh [lɛ̈ mɨ̀h]. SM. **ဂမိဟ်**, ဂဒိဟ် gamih [gɛ̈ mɛ̀h] n. total. လွိဟ်

www.monlibrary.com

ဝွန်။ ဂဏာန်းအရေအတွက်။ **ဴိဟ်**, ခြဲဟ် ruih [rɜ̀h] v. to count. တော်လိုဟ်။ ရေတွက်သည်။]

လမိဟ်, လခိဟ်၂ la mih [lɛ̏ mèh] n. num. n. (1557.) every. ရိုဟ်၊ စုံ၊ တုံ။ တိုင်း။ **လမိဟ်သ္နာမ်**, လခိဟ်သ္နေခ် la mih snām [lɛ̏ mèh sənɑm] n. every year. ရိုဟ်သွံဝ်၊ စုံသွံဝ်၊ တုံသွံဝ်။ နှစ်တိုင်း၊ နှစ်စဉ်နှစ်တိုင်း။ **လမိဟ်ဂတု**, လခိဟ်ဂတေ့ la mih gatu [lɛ̏ mèh gɛ̏ tɑŏ] n. every month. ရိုဟ်ဂိတု၊ စုံဂိတု၊ တုံဂိတု။ လတိုင်း၊ လစဉ်လတိုင်း။ **လမိဟ်တွယ်**, လခိဟ်ဒွယ် lamih tñay [lɛ̏ mèh təŋɑɑ] n. every day. ရိုဟ်တွဲ၊ စုံတွဲ၊ တုံတွဲ။ နေ့တိုင်း၊ နေ့စဉ်နေ့တိုင်း။ [**ဴိဟ်**, ခြဲဟ် ruih [rɜ̀h] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

လမှယ်, လမှယ် lamhay [lɛ̏ hmoɑ] n. space, sky. အမဲ့၊ အကး။ အကာသ။

လမှာယ်, လမှာယ် lamhāy [lɛ̏ hmɑi] n. snake charmer. လွဲ၊ သွာဖြို့။ အလမွာယ်ဆရာ၊ မြွေဆရာ။

လဟှာဝ်ဃျိုဟ်, လဟှောဝ်ချိုဟ် lamhowphuih [lɛ̏ hmo phyoh] v. make bend down, make slope down, to bend down forward. လမှောဝ်ဖျော့၊ လယျောဝ်ဖျော့။ ကိုင်းချသည်၊ ညွတ်ချသည်၊ ရှေ့စိုက်ချသည်။

လယာဟ်, လယေဒဟ် layoh [lɛ̏ yòh] n. (MM.) depth. ဒမျိုဟ်၊ လယိုဟ်၊ သွိုဟ်တွာ၊ ဒဒှဲသွိုဟ်နက်။ အနက်၊ အတိမ်အနက်၊ နက်ရှိုင်းမှု။ [LM. **လယိုဟ်**, လဒဲုဟ် layuih [lɛ̏ yɜ̀h], **လျိုဟ်**, လဒျုဟ် lyuih [lɛ̏ yɜ̀h], **ဗယိုဟ်**, ဗဒဲုဟ် bayuih [bɛ̏ yɜ̀h]. SM. **ဟယိုဟ်**, ဟဒဲုဟ် həyuih [hə̆ yɜ̀h].] Earlier. အခိုင်သာတဲ့မပြတ်တော်ဂုံ။ သာ၍စောသောအခါက။ **ဴိဏ်ဇုဟ်**, ခြဉ်ဇုဟ် riñjuh̰ [rèn jùh]. **ဥုဟ်**, ဋ္ဌုဟ် rjuh̰ [rəjùh] v. to be deep. သွိုဥုဟ်။ နက်စေသည်။

လလုယ်, လလေ့ယ် la luy [lɛ̏ lùi] v. (MM.) to leave. စက်၊ စက်အာ၊ ဂလဲ့။ ကျန်သည်၊ ကျန်ရစ်သည်၊ ပြုတ်ကျကျန်ခဲ့သည်။ **လလုယ်ဆိုတ်**, လလေ့ယ်ခိုတ် laluycuit [lɛ̏ lùi cot] v. to lose consciousness. ဗွးအာစိုတ်သမ္မိ၊ ဝိုတ်ဝဲ့အာ။ အသိတရားလက်လွတ်ဖြစ်သွားသည်၊ မေ့လျော့သွားသည်။ Cf. **ကျွတ်**, ကျွေအ် kle᷄ [klaɛ̏]. [LM.; SM. **ဂလုယ်**, ဂလေ့ယ် gəlùy [gɛ̏ lùi].]

လဝိုဝ်, လခိုဒ် lawuiw [lɛ̏ wɜ̀] v. (1557) to rouse. ဇွိုက်ဖွောဝ်။ နှိုးဆော်သည်။

လဟုတ်, လဟုတ် la hut [lɛ̏ hùt] nq. Ten million. နိလဟုတ်၊ မွဲသင်ဃဲ။ ဆယ်သန်း၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တစ်ကုဋေ။ [P. ꩻဟုတ, နဟုတာ na hu ta [nɛ̆ hŭ tă]. Cf. ꩻလဟုတ်, နိ်လဟုတ် ni lahut [nĭ lɛ̆ hùt]. SM. ꩻလဟုတ်, နိ်လဟုတ် nĭ ləhut [nĭ lɛ̆ hùt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

လဟိမ်, လဟုံမ် la huim [lɛ̆ hom] n. saying. တွံ၊ လဟို၊ လွှ၊ သွှ။ အပြော၊ အဆို၊ အမိန့်၊ အဟော။ (၂) that which is said. အရာမဟို၊ အရာမဟိုတွံ။ အပြောအဆို၊ ပြောဆိုပြောဟောသောအရာ။ Cf. ဂုလာံ, ဒုလာန် gulān [gŭ làn]. [LM. **လဟိမ်**, လဟုံမ် lahuim [lɛ̆ hom]. **ဟိမ်**, ဟုံမ် huim [hom] v. to say. ဂ။ တွံ၊ ဟို။ ပြောသည်၊ ဟောသည်၊ မိန့်သည်။]

လဗိုတ်, လနုံတ် la bʼuit [lɛ̆ pot] v. to minister to. မြိမြန်၊ ကျွောန်စိုတ်အုပ်ပကာ။ ကူညီစောင့်ရောက်သည်၊ပြုစုစောင့်ရောက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **လျိုတ်**, လဒ့ုံတ် lbʼuit [ləpot].

လဝယ်, လဧယ် labʼay [lɛ̆ poɑ] v. (MM.) to blink (eyes). ဖရေပ်၊ ဖရေပ်မတ်။ မျက်တောင်ခတ်သည်၊ မျက်စေ့ပေကလပ်ပေကလပ်လုပ်သည်။ [LM. **လဓဲ**, လဓဲ la bʼay [lɛ̆ poɑ], **လ္ဗဲ**, လဲ့ lbʼay [ləpoɑ].; SM. **ဟဓဲ**, ဟဓဲ həbʼay [hă poɑ].]

လဂဓာဟ်, လဓောဟ် la bʼoh [lɛ̆ pɒh] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻဂဓာဟ်**, သ္လဓောဟ် slabʼoh [slă pɒh] v. (MM.) to pour water over. စရိုဟ်စုတ်ဥာ်ဗွဲလ္ဟူး စဝ်စုတ်ဥာ်ဗွဲလ္ဟူး။ အပေါ်မှရေလောင်းထည့်သည်။(၂) sprinkle water over. ဗရဲလွှုဟ်ပက်စုတ်ဥာ်ဗွဲလ္ဟူ။အပေါ်မှရေဆွတ်ဖျန်းပက်ထည့်သည်။ Cf. ꩻဂဇာဟ်, ဒုဇရာဟ် curoh [cŭ rɒh]. ꩻမ်ဗဆ်, ရုန်ဗသ် rumbas [rùm bɔ̀s].[LM.SM. **ဟဂဓာဟ်**, ဟဓောဟ် həbʼoh [hă pɒh].]

လဂဗွာဝ်, လဓွောရ် labʼwor [lɛ̆ pwor] v.(MM.) **ဂသ္လာ်လဂဗွာဝ်ဒ္ဍဟ်ဆ**, သ္လေဒရ်လဓွောရ်ဒ္ဍဟ်ဓ slor la bʼworbdahca [səlor lɛ̆ pwor bədɔ̀h cɛ̆] v. (in order) to amsss. ပ္လေံပ္လေဝ်စွံလဝ်ဗွဲမဍ္ဍိုင်။ အများအပြားစုဆောင်းသည်။ [LM. **ဂဂဓာဝ်**, ဂဓောဝ် ga bʼow [gɛ̆ po], **ဏဂဓာဝ်**, ထဓောဝ် thabʼow [thă po], **ဗဂဓာဝ်**, ဗဓောဝ် ba bʼow [bɛ̆ po]. SM. **ဟဂဓာဝ်**, ဟဓောဝ် həbʼo [hă po] v. to gether together. ပ္လေံဂအုံထော်၊ ဗ္ဘောဝ်ပ္လေံ၊ ထဓောဝ်ပ္လေံ။ စုပုံထားသည်၊ အတူတကွစုပုံထားသည်။]

လမ္ဘလယ်, လမ္ဘလေယ် la mha lay [lɛ̆ bɛ̆ lòɑ[1]] n. grand-father of Mbae Loa. အပါဇ္ဈော်မ္ဘလဲ။ မယ့်လော်၏အဖိုး။

www.monlibrary.com

လမျိုယ်ဂၢက်ဓၢ, လန်ိုဃ်ခရၚက်ဓၚ la mhuiy rok bɑ̄ [lɛ̏ bòi ròk pɑ] n. grandfather of Mbuay Rook Pbar. အပါဖွော်မျိုရော်ဓၚ။ မွေရွတ်ပါး၏အဖိုး။

လာဓၢ်, လၚထရ် lāthar [lɛ̀ɑ thɔr] n. kind of musical instrument. ကပေါတ်ကွိင်ကွိုက်တိင်တိုက်မွဲဂကူ။ တူရိယာပစ္စည်းတစ်မျိုး။ [Perh. **လာဓၢ်**, လၚထရ် lāthar [lɛ̀ɑ thɔr] n. golden lā. လာထဝ်။ ရွှေလည်။ or. ဟွံသေင်။ **လာဓာ်**, လၚဓရ် lābar [lɛ̀ɑ bɔ̀r]. **လာဓာ်**, လၚဓရ် lābar [lɛ̀ɑ pɔr].]

လာမီ, လၚမ် lāmī [lɛ̀ɑ mì] n. Lid. လွီ၊ သွိုဉ်။ စလောင်းဖုံး၊ အဖုံး။ Cf. **ဃကိုပ်**, သကိုဝ် sa kuip [sə̆ kop]. [LM. **လမီ**, လမ် la mī [lɛ̏ mì], **ကမီ**, ဂမ် ga mī [gɛ̏ mì]. SM. **ကမီ**, ဂမ် kə mī [gɛ̏ mì].]

လိုံမ်, လဲဒိန် liñim [lɪ̏ ŋɛ̀m] n. thousand. လွီ။ ထောင်။

လိဂါ်, လဲဓါရ် liñor [lɪ̏ ŋɔ̀²r] v. to do obeisance to. လွှာဝ်သွအရှေ်အသော်။ ရိုခိုးအရိအသေ ပြုလုပ်သည်။ (၂) prostrate oneself before. အောပ်မာခစဂတားမွဲမွဲ။ တစ်ဦးတစ်ယောက်အရှေ့တွင်ဝပ်တွားခစားသည်။ (၃) worship. လွှာဝ်သွဝတ်။ ရိုခိုးဝတ် ပြုသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **လိုဲဂါ်**, လဲန်ဓါရ် linñor [lɛ̀n gɔ̀²r].

လိဂွာ်, လဲဒွဓရ် liñwor [lɪ̏ ŋwɔ̀²r] v. see. ရံင်။ ရှ။ **လိဂါ်**, လဲဓါရ် liñor [lɪ̏ ŋɔ̀²r].

လိမာတ်, လဲမၚတ် li māt [lɪ̏ màt] n. white-robed acolyte. လမာတ်။ ဖိုးသူတော်။ Cf. **လုံတာဆ်**, လုံစၚစ် lumǒbāc [lùm pɑc]. see. ရံင်။ ရှ။ **လုံမ်ဓာတ်**, လုံမ်စၚစ် lumǒbāc [lùm pɑc].

လီ, လဲ² lī [lī] n. (**မလီ**, မလဲ ma lī [mɛ̏ lī].) n. personal name. ယွူပူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

လီ, လဲ³ lī [lī] n. (MM.) morrow. ယး၊ ယးတော်။ မနက်ဖန်၊ နောက်တစ်နေ့။ (၂) to morrow. တွဲယးတော်။ မနက်ဖြန်။ H.L. [LM. **လီယး**, လဲယး līyaḥ [lī yèh].]

လီဒုတ်, လဲဒုတ် līcut [lī cut], **လဒုတ်**, လဒုတ် lacut [lɛ̏ cut] nq. Repetation. ဒၚ်မက္ခောန်ထပ်တဲ့ထပ်ပွန်။ ထပ်ပြီးထပ်ပြန် ပြုလုပ်ခြင်း။ (၂) repeated action in series. ဒၚ်မက္ခောန်တဲ့က္ခောန်ပွန်အလန်ဂွိုင်ကိုဝါ၊ အလန်၊ ဝါ။ အကြိမ်ပေါင်းမြောက်မြားစွာထပ်ပြီးထပ်ပြန် ပြုလုပ်ခြင်း၊ အကြိမ်၊ အခါ။ Cf. **လတုန်**, လတုန် latun [lɛ̏ tun]. [LM.

www.monlibrary.com

လဒုတ်, လဒုဘ် lacut [lĭ̆ cut]. SM. ဂဒုတ်, ဂဒုဘ် gacut [gĭ̆ cut], လဟ်, လေဟ် leh [lĭh], ဒုတ်, ဒုဘ် cut [cut] n. short time. မွဲချိုန်ခဏ၊ မွဲလစုတ်၊ မွဲခဏ၊ ခေတ္တ။ ခဏတာ၊ ခေတ္တခဏ၊ တခဏတာ။ (၂) moment. မွဲတဲ၊ အခိုင်မွဲချိုန်ခဏ။ တစ်ခဏ၊ တစ်ခဏအချိန်ပိုင်း။ LM. ဎဒုတ်, ဎဒုဘ် ˋa cut [ă cut]. SM. ဎဒုတ်, ဎဒုဘ် ə̀cut [ă cut] n. short time. မွဲချိုန်ခဏ၊ မွဲလစုတ်၊ မွဲခဏ၊ ခေတ္တ။ ခဏတာ၊ ခေတ္တခဏ၊ တခဏတာ။(၂) moment. မွဲတဲ၊ အခိုင်မွဲချိုန်ခဏ။ တစ်ခဏ၊ တစ်ခဏအချိန်ပိုင်း။ လီဒုတ်, လီဒုဘ် li cut [lĭ̆ cut] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

လီယ:, လီယး liyaḥ [lĭ yèh] n. tomorrow. ယး၊ အယး။ နက်ဖန်၊ နက်ဖြန်။

လီယ:ဂဟ်, လီယးဂေဟ် liyaḥgah [lĭ yèh gə̀h] n. at tomorrow. ယးဂ်၊ အယးဂ်။ နက်ဖန်မှာ၊ နက်ဖြန်မှာ။

လီလာ်, လီလန် lilar [lĭ lə̀r] n. (MM.) making up. ဒဒှ်မဖျေထောံသ္ဂုတ်သ္ဂၚတ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချလိုက်ခြင်း။ လီလာ်ခိုတ်, လီလန်ခုံတ် li larcuit [lĭ lə̀r cot] n. decision. ဒဒှ်မဖျေကွဲသ္ဂုတ်သ္ဂၚတ်စိုတ်။ စိတ်ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်း။ [လာ်, လန် lar [lə̀r], လာ်, လာန် lār [lar] v. to place. စွဲ၊ ဖျေစွဲ၊ ဖျေကိုဒ္ဒဂဲ။ ထားသည်၊ ချထားသည်၊ နေရာချထားသည်။ (၂) to make up mind. ဖျေထပိတ်ထောံစိုတ်။ စိတ်ပိုင်းဖြတ်လိုက်သည်။]

လု, လူ lu [lŭ] n. dawn. အသိုန်တိုန်။ အာရုံကျင်းလင်းလုချိန်။ see. ရံင်။ ရှ။ ငးလုလင်, ငနူလူလေင် ne lulaṅ [nè lŭ leŋ].

လုဂိုင်, လုအိန် lu'in [lŭ ɛn] v. to soften. သ္ဂၚ်ဥိုန်ချောတ်အာ။ ပျော့ပျောင်းသွားစေသည်။ (၂) make pliant. သ္ဂၚ်ဥိုန်စတ်အာ။ နူးညွတ်သွားစေသည်။ [ဒိုင်, ဒိုန် ḍuin [ḍon] v. to be soft. သ္ဂၚ်ဥိုန်လျ။ ပျော့အိသွားစေသည်။ LM. ပဒိုင်, ပဒိုန် phaḍuin [phă ḍon] v. to soften. သ္ဂၚ်ဥိုန်ညောံအာ၊ လဥိုန်အာ။ ကွေးညွတ်စေသည်၊ ပျော့သွားသည်။ SM. ဟဒိုင်, ဟဒိုန် həḍuin [hă ḍon] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

လုက, လုက် lu kau [lŭ kɑo^{3}] n. duration. အခိုင်တွ်ုကာလ။ ကာလပတ်လုံး။ see. ရံင်။ ရှ။ လုကာဝ်, လုကောခ်ိ lukow [lŭ ko].

လုကာဝ်, လုခကောခ်ိ lu kow [lŭ ko] n. လုကာဝ်ကတေယ်, လုကောခ်ကတေယ် lukowtey [lŭ ko tea] n. grasp. ဇျာပ်ကေံလဝ်ကိုတဲ့။ လက်ဖြင့်အမိအရဆုပ်ကိုင်ထားသည်။(၂) possession. ဒဒှ်မပိုင်ပြီလဝ်၊ ဒြပ်ဣဿပ်မပိုင်ပြီလဝ်။ ပိုင်ဆိုင်ခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်ထားသောခနဥစ္စာ။ လုကာဝ်, လုကောခ် lū kow [lù ko] n.(Lph.) quantity. ပမာဏ၊ လွိဟ်ပမာဏ။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပမာဏ၊ အရေအတွက်ပမာဏ။ (၂) extent. ဖွေ့၊ ဖွေ့သွဲ့။ အကျယ်၊ အကျယ်အဝန်း။ **လုက်**, လုက် lukau [lŭ kɑo^{3}]n.(MM.) extent in time. ခရာဇမ္ဗူဒီပအခိုင်း။ ကြာရှိန်အတိုင်းအတာ။ (၂) duration. အခိုင်တွို့ကာလ။ ကာလပတ်လုံး။ Cf. **ဧကမ်**, ဇကေမ် ja kem [jɛ̆ kim], **ဂိ်ာလုင်**, ဒိန်လုင် gir luń [gĭr lɜŋ], **ဗ္နတ်**, ဗ္နတ် bnat [bnɜ̀t]. [LM. **လုကာဝ်**, လုကောဝ် lu kow [lŭ ko] v. to take possession of. သိကေတ်၊ ကေတ်ပိုင်ပြီထော်။ သိမ်းယူသည်၊ သိမ်းပိုက်ယူလိုက်သည်။]

လုင်ကာဝ်, လုကောဝ်၂ lu kow [lŭ ko] v. to take possession of. သိကေတ်၊ ကေတ်ပိုင်ပြီထော်။ သိမ်းယူသည်၊ သိမ်းပိုက်ယူလိုက်သည်။ (၂) appropriate. ကေတ်ထော်သွက်ဇကုသွော်ရပ်စပ်၊ သိကေတ်တဲ့ရပ်စပ်ထော်။ မိမိသုံးစွဲရန်အတွက်ယူလိုက်သည်။ သိမ်းယူပြီးသုံးစွဲလိုက်သည်။ Der. **လုင်ကာဝ်**, လုကောဝ် lukow [lŭ ko] n. grasp. ဇာပ်ကော်လဝ်ကိုတဲ့။ လက်ဖြင့်အမိအရဆုပ်ကိုင်ထားသည်။(၂) possession. ဒန်မပိုင်ပြီလဝ်၊ ဒြပ်ဂ္ဂပ်မပိုင်ပြီလဝ်။ ပိုင်ဆိုင်ခြင်း၊ ပိုင်ဆိုင်ထားသောခနဥစွာ။

လုင်ကာဝ်ဒ္နာမ်မဂ္ဂိုင်, လုကောဝ်ဒ္နောမ်ဒ္ဂိုင် lu kow cnäm ma gluiń [lŭ ko cənam mɛ̆ glɛ̀ŋ] prep. for many years, duration of many years. လုက်သွော်မဂ္ဂိုင်။ နှစ်ပေါင်းများစွာကာလပတ်လုံး။

လုင်ကာဝ်ဒ်ပဟ်တွယ်, လုကောဝ်ဒပေဟ်တွေယ် lu kowdapahtńay [lŭ ko dɛ̆ pəh təŋɑɑ] n. for seven days. during seven days. လုက်ထပ်တွဲ့။ ခုနှစ်ရက်ပတ်လုံး။

လုင်ငါက်, လုဒေါအ် lu ńo᷇ [lŭ ŋɔ̆] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဩလုင်ငါက်**, သလုဒေါအ် sa luńo᷇ [səlŭ ŋɔ̆], **ဩလုက်ငါက်**, သလုအ်ဒေါအ် salu᷇ńo᷇ [səlŭ ŋɔ̆] v. To be solitary. သ္ဂ်ိုသော့်ဆည်းမွဲဓဝ်၊ သ္ဂ်ိုဒ္ဂြ်ဒွံင်ညးမွဲဓဝ်။ တစ်ယောက်ထဲကျန်နေစေသည်။ တစ်ယောက်ထဲဖြစ်နေစေသည်။ (၂) live in solitude. မံင်လူဂ္ဂြိုပ်။ ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်တွင်နေသည်။ (၃)to empty. သ္ဂ်ိုသွားစးအာ။ ဟာလာဟင်းလင်းဖြစ်သွားစေသည်။ (၄) cause to be deserted. သွးဒုင်သဲစွားတိတ်အာထော်။ စွန့်ခွာပစ်ပယ်ထားခြင်းခံရသည်။ [LM. **လဎ**, လေဎ laṅu [lɛ̆ ŋŭ]. SM. **တဎ**, တေဎ təṅu [tă ŋŭ] v. To be solitary. သ္ဂ်ိုသော့်ဆည်းမွဲဓဝ်၊ သ္ဂ်ိုဒ္ဂြ်ဒွံင်ညးမွဲဓဝ်။ တစ်ယောက်ထဲကျန်နေစေသည်။ တစ်ယောက်ထဲဖြစ်နေစေသည်။(၂) desolate. ဟွံမွဲကို မ္ဒိဟ်မွဲး၊ ဟွံမွဲကို ရဲပွံင်အဖမိတ်သဟဲ့။ လူသူကင်းမဲ့သည်၊ မိတ်ဆွေအပေါင်းအသင်းကင်းမဲ့သည်။ LM. **လ္ဒု**, လေ့ု lṅu [ləŋŭ], attr. **လမ္ဒု**, လေ့ု la mṅu [lɔ̀m ŋŭ] v. To be solitary. သ္ဂ်ိုသော့်ညးမွဲဓဝ်၊ သ္ဂ်ိုဒ္ဂြ်ဒွံင်ညးမွဲဓဝ်။ တစ်ယောက်ထဲကျန်နေစေသည်။ တစ်

www.monlibrary.com

ယောက်ထဲဖြစ်နေစေသည်။ (၂) live in solitude. မိုင်လူတ္ပြိုပ်။ ဆိတ်ငြိမ်ရာအရပ်တွင် နေသည်။ (၃) to empty. သွန်သွားစေးအာ။ ဟာလာဟင်းလင်းဖြစ်သွားစေသည်။]

လုတ, လုတာ lu ta [lɨ̆ tă] n. (Lph.) personal name. ယူပုဂ္ဂိုဂ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [LM. **တ္မာ်လတ**, တ္မာအ်လတာ tma' lata [təmɔ̆ lɛ̆ tă] n. Lata hill. ဒိုလတ။ လတတောင်။]

လုပေါက်, လုပေါက် lupok [lɨ̆ pok] v. **သ္ဇက်လုပေါက်**, သ္ဇက်လုပေါက် sjaklupok [səjɛ̀ak lɨ̆ pok] v. shall draw back (bolt). ဒဇက်တံငှ်ပွိတ်(ဂလာတ်)ရောင်။ ကန့်လန့်ကို ဆွဲထုတ်လိမ့်မည်။

လုပေါက်, လုပေါက် lu pok [lɨ̆ pok], **လပေါက်**, လပေါက် la pok [lɛ̆ pok] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္လပေါက်**, သ္လပေါက် sla pok [slapok] v. (MM.) to desecrate. ဟွံသွအဲပရဲ၊ ဟွံသွအရ်အဂ်။ မလေးမစား ပြုမူသည်။ အရိုအသေမဲ့သည်။ (၂) eradicate. သောင်ထော်ဝိုတ်ဝိုတ်· သွတ်သွတ်၊ ပါတားကွဲထော်ဝိုတ်ဝိုတ်။ အမြစ်ဖြတ်သုတ်သင်ရှင်းလင်းပစ်သည်။ လုံးဝ ဖယ်ရှားပစ်သည်။ **လပေါက်ဗျီအာ**, လပေါက်ဗျီအာ la pok byĭ ā [lɛ̆ pok byĭ a] v. to desecrate successively. ဟွံသွအဲပရဲကိုညးမဆက်ဆေန်ခွေကျင်။ မျိုးရိုစဉ်ဆက်အား မထီလေးစားသမှု ပြုသည်။ Cf. **ဇက်**, ဇက် jak [jɛ̀ak]. [LM. **လပိုက်**, လပုံက် la puik [lɛ̆ pak]. SM. **ကပိုက်**, ကပုံက် kəpuik [lɛ̆ pak] v. to tear out. သက်ပွိတ်။ ဖြဲဆုတ်သည်။ (၂) to be torn out. တံငှ်သက်ပွိတ်။ ဆွဲဖြဲသည်။ (၃) uprooted. ပိုက်တံငှ်ပွိတ်၊ ပိုက်စောတ်ပွိတ်။ ဆွဲနှုတ်ထုတ်သည်၊ ဆွဲနှုတ်ပစ်သည်။ **ပုက်**, ပုက် puk [pɔk] v. to withdraw form a socket. တံငှ်စောတ်ပွိတ်နူကိုခေငှ်ပွံက်။ မီးခတ်ဆုံကျည် တောငှ်မူဆွဲနှုတ်ထုတ်သည်။ (၂) to remove from the ground. တံငှ်ပိုက်ပွိတ်ထော်နူတိ။ မြေမှဆွဲနှုတ်ထုတ်သည်။]

လုဿာလ်, လုသာလ် lu säl [lɨ̆ sal] v. to lay. လးပွိတ်၊ လးလသာ။ ပွးပွိတ်။ ခင်းသည်၊ ဖြန့်ခင်းသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ရုဿာလ်**, ရုသာလ် rusāl [rŭ sal].

လုဟိင်, လုဟိုင် luhiñ [lɨ̆ hoiŋ] v. to lull. သွန်းစိုတ်ဓိဟ်ညြိဟ်အာ၊ သွန်းစိုတ်မှောဝ်ဇာအာ။ စိတ်တည်ငြိမ်အေးချမ်းသွားစေသည်၊ စိတ်ချမ်းမြေသွားစေသည်။ **လိုင်**, လှဲန်lhiñ [hloiŋ] v. to sleep. သွန်းညှိင်အာ။ အိပ်မောကျသွားစေသည်။ by. နကို။ အားဖြင့်။[LM. **ပလိုင်**, ပလှဲန် pha lhiñ [phă hloiŋ]. SM. **ဟလိုင်**, ဟလဲန် həliñ [hă loiŋ], **လဟိုင်**, လဟွိန် ləhiñ [lɛ̆ hoiŋ].]

www.monlibrary.com

လုဝဆ်, လုဓဒ် lu ḅac [lŭ ɲɔt] v. to adorn. ကျိုင်ကျဝ်ဗိုက်လွှက်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်။ Cf. **ဂုလီ**, ဂုညီ guñi [gŭ ɲĭ], **တ္ဗဆ်**, ဘုဓ် tḅac [təɲɔt], **လ္ဗဆ်**, လုဓ်ḅac [ləɲɔt], **တ္ဗုတ်**, ဘုတ် tḅut [təput], **လ္ဗုတ်**, လုတ် ḅut [ləput], **ဓတ်**, ဓော် ḅat [ɲɔt], **ဓတ်တကတ်**, ဓော်တကတ် ḅat ta kat [ɲɔt tă kɔt]. [LM. **လဓတ်**, လဓဒ် la ḅac [lĕ ɲɔt], **လ္ဗဆ်**, လုဓ် ḷḅac [lĕ ɲɔt] v. to be handsome. သွ်ိကေါဝ်ဆဲ၊ သွ်ိကျော်ကေါဝ်၊ သွ်ိဒးရး။ လှပချောမောစေသည်။ လှပကျော့ရှင်းစေသည်၊ လှပတင့်တယ်ရှုခြင်ဖွယ်ဖြစ်သည်။]

လုကကဝ်, လုကောဒ် lūkow [lù ko] n. quantity. ပမာဏ၊ လွိဟ်ပမာဏ။ ပမာဏ၊ အရေအတွက်ပမာဏ။ see. ရံဒ်။ ရှ။ **လုကကဝ်**, လုကောဝ်° lukow [lŭ ko].

လ, လေ le [lè] n.(**ဝါလ**, ဝါလေ ñāle [ɲɛà lè]) n. personal name. ယွုပ္ဂုဂ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

လခါယ, လေခါယ le khā ya [lè kha yɛ̆] prep. for the purpose of writing, for the sake of writing, inorder to write. တ္ဘဟ်နမချူကော်။ ရေးခြစ်ရေးမှတ်သားရန်အလို့ငှာ။

လောက, လောက loka [lò^{1} kă] n. (P.) the world, the world of man. လိုက်၊ လောက။

လောကပါလ်, လောကပါလ် lokapāl [lò^{1} kă pal], **လောက်ပါလ်**, လောက်ပါလ် lokpāl [lòk pal] n. The regents or guardian gods of the four quarters. ဒေဝတ်လောကပါလ။ ဒေဝတ်မဂ္ဂံပိုင်ပြီလဝ်ဒိုဟ်ပန်ဒိုဟ်။ လောကပါလနတ်၊ အရပ်လေးမျက်နှာကိုစိုးသောနတ်ဒေဝါ။ **သ္ဒိုင်လောကပါလ်**, သ္ဒိုင်လောကပါလ် smiṅ lo kapāl [smoiŋ lò^{1} ka pal] n. သိုင်လောကပါလ။ လောကပါလမင်း။ Syn. **ဧတုရလောကပါလ်**, ဧတုရလောကပါလ် catu ralokapāl [că tŭ ră lò^{1} kă pal]. Skt./P. **လောကပါလ**, လောကပါလ lokapā la [lò^{1} kă pa lă].

လောကပဇ္ဇောတ, လောကပဇ္ဇောတော lo kapajjoto [lò^{1} kă pɔt jò^{1} tao^{2}] n. the light of the world. ပုတ်သ္ဒလောက၊ ပုတ်မိန်သောလောက။ လောကဆီမီးတန်ဆောင်၊ လောကမီးရှူးတန်ဆောင်။

လောကဝေါဿဒီ, လောကဝေါသကာဒေဒီ lo ka wa ṭam sa kādewi [lò^{1} kă wɛ̆ tɔm

www.monlibrary.com

sǎ ka dè wï] n. the queen like the jewelled ornament worn above the forehead. ဥကျာ်တဝ်စရ်လောက။ လောကဦးဆောက်ပန်းနှင့်တူသောဓိဖုရား။

လောကဟိတ, လောကဟိတော lo ka hito [lò[1] kă hæ̆ tao[2]] n. the advantage of the world, the benefit of the world. ဒတဲ့မြမောဝ်လောက။ လောကဓါတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှု။

လောကီ, လောကီ lo ki [lò[1] ki] n. (1455) (that) which pertains to the physical world. အရာမဆောင်စပ်ကိုလောကဏာ်။ ဤလောကနှင့်သက်ဆိုင်ပတ်သက်သောအရာ။ [LM./P. **လောကီယ**, လောကီယ lokiya [lò[1] ki yă].]

လောကီဈာန်, လောကီဈာန် lo kīj jhān [lò[1] ki jhàn] n. (MM.) ability of transcendent meditation, where by supernatural powers are obtained. အစောံစရဲလညာတ်မသၚတ်ခွင်၊ မသွောံနူကိုချပ်စင်ခြင်တ်၊ သွိုဟ်သွိုဟ်နက်နက်တဲ့၊ မကလိဂွံကွၚ်ဣဒ္ဓိအင့်၊ မဆောင်စပ်ကိုလောကဝိညာန်။ အလေးအနက်ဆင်ခြင်စဉ်းစားပြီး၊ အမြင်ပေါက်သောအစွန်းသတ္တိရရိုကာ၊ ဝိညာဉ်လောကနှင့်သက်ဆိုင်သည့် တန်ခိုးဩဇာကိုလက်ခံရရှိသည်။ [P. **လောကီယဈာန**, လောကီယဈာန lo ki yajjhāna [lò[1] ki yă jhèa nɛ̆] n. transcendent meditation of use in this world. အစောံစရဲလညာတ်မသၚတ်ခွင်၊ မသွောံကွၚ်နူကိုချပ်စင်ခြင်သွိုဟ်သွိုဟ်နက်နက်၊ သွက်ဂွံရပ်စပ်စကာပွဲလောကဏာ်။ ဤလောကဥ်အသုံးပြုသုံးစွဲရန်အတွက်၊ အလေးအနက်ဆင်ခြင်စဉ်းစားပြီး၊ ရရိုလာခဲ့သည့် အမြင်ပေါက်အစွမ်းသတ္တိ။]

လောကုတိုဝ်, လောကုတိုဝ် lokutuiw [lò[1] kŭ tɒ] n. (1455) (that) which pertains to modes of existence beyond the physical realm. အရာမဆောင်စပ်ကိုသွက်ဂွံပလေဝ်ပလေတ်စပွဲကိုဘဝဂတနူဏာ်(ဘဝပလိုက်တော်)။ နောင်တာမလွန်ဘဝအတွက်၊ ပြင်ဆင်မှုနှင့်သက်ဆိုင်ပတ်သက်သောအရာ။ [LM. **လောကုတ္တိုဝ်**, လောကုတ္တိုဝ် lo kuttuiw [lò[1] kut tɒ]. P. **လောကုတ္တရ**, လောကုတ္တရ lokuttara [lò[1] kut tă ră].]

လောဟပြာသာဒ်, လောဟပြာသာဒ် lohaprāāt [lò[1] hă pra sàt] n. (MM.) (the ruins) the copper palace at Anurādhapūra, a multistoreyed monastery supposedly built on aheavenly model. ကွာတ်မလိုလာ်တိတ်ကွၚ်၊ နူကိုပြာသာတ်နန်ဒမြိုတ်၊ ပွဲဒုၚ်အနုရာဓပူရ၊ ဘာလကျာ်မန္ဒံကိုထပ်ဖွဲမဂ္ဂိုင်၊ ဒဒှ်မသွဲးသမ္ဘီကေတ်ကွၚ်၊ မသိုင်ခွံလဝ်ဗိုပြင်ဒုၚ်သွဝ်။ အနုရာဓပူရမြို့ရိုကြေးနန်းတော်၏ပြာသာတ်အပိုင်းအစအပျက်အစီး၊ အထပ်ပေါင်းများစွာဖြင့် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားသော၊ အမှတ်တရဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းမှာ၊ နတ်ပြည်မှပုံစံဖြင့်တည်ဆောက်ထားသည်။ ပြာသာတ်လောဟာ၊ လောဟာပြာသာတ်။ [Skt. **ပြာသာဒ**, ပြာသာဒ prāsāda [pra sa dɛ̆].]

www.monlibrary.com

လ, လေ lau [lɛ̀ɑ¹] n. (MM.) **သိမ်မ္ဘလ**, သိမ်မ္ဘလေ sim mba lau [sɛm b̀ɛ̆ lɛ̀ɑ¹] n. a sīmā in Candapūri district, prob. at Malawgyaung 6 miles NW. of Kyaiktho. သီမန္တံပွဲခရိုင်စန္ဒပူရီမွဲမ,မဒ္ဒိမာန်ပွဲဂရော်မှိုး၊ နွံဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာဥုင်ကျာ်ထဝ်၊ ဇမ္ဗော်ခိုတ်တြော်တိုင်း။ စန္ဒပူရီခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်၊ ဖြစ်နိုင်ခြေကကျိုက်ထိုမြို့အနောက်မြောက်အရပ်ဖြ၊ မိုင်မျှလောက်အကွာရှိမလောချောင်တွင်ရှိသည်။ **သိမ်မ္ဘလ်ဗာန်**, သိမ်မ္ဘလေဗာန် sim mba lau bān [sɛm b̀ɛ̆ lɛ̀ɑ¹ bàn] n. a sīmā. ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ personal name. ယူပူဂုံ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ prob. = LM. လ, လေ lau [lɛ̀ɑ¹]. SM. လ, လေ lèɑ [lɛ̀ɑ¹] n. Lao. လ။ လာအို။ Thai. laaw [lɛ̀ɑ¹].

လံမ်, လံန် laṁ [lɔ̀m] n. measure of seven cubits. အစံဗွတ်ဇမ္ဗိုင်ထပ်ဟတ်။ ခုနှစ်တောင်အရှည်ရှိစံအတိုင်းအတာ။see.ရံင်။ရှ။ **မင်လံမ်**, မင်လံန် maṅlaṁ [mɛ̀aŋ lɔ̀m].

လံမ်ဂးဟ်, လံန်အးဟ် laṁ ʾah [lɔ̀m ɑh] v.(1557) **လဥးဟ်လမ်ဂးဟ်**, လဒးဟ်လန်အးဟ် la caḥhlaṁʾaḥh [lɛ̆ cɑh lɔ̀m ɑh], **ခ္လင်လဥးဟ်လမ်ဂးဟ်**, ခ္လင်လဒးဟ်လန်အးဟ် khlaṅ la caḥh laṁ ʾaḥh [khlɛŋ lɛ̆ cɑh lɔ̀m ɑh] v. to shine. တွး၊ တွးဇး။ လင်းသည်၊ လင်းကျင်းသည်။(၂)glitter. တွးပလေ၊ ပလေဇျာ်။ ပြောင်ပြောင်လက်လက်ရှိသည်၊ ပြောင်လက်နေသည်။ [LM. **လမးဟ်**, လဒးဟ့် la maḥh [lɛ̆ mɑh], **လ္ဟးဟ်**, လ္ဟးဟ် lmaḥh [ləmɑh].SM. **ကမးဟ်**, ကဒးဟ် kəmaḥh [kə̆ mɑh], **တမ်ဂးဟ်**, တန်အးဟ် tam ʾaḥh [tɔm ɑh] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **တုံမ်ဂးဟ်**, တုံန်အးဟ် tuṁ aḥh [tum pɑh] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။LM. **တမးဟ်**, တဒးဟ် tamaḥh [tə̆ mɑh], **တ္ဟးဟ်**, တ္ဟးဟ် tmaḥh [tə mɑh], **က္ဟးဟ်**, က္ဟးဟ် kmaḥh [kəmɑh] v.to be clear. ကေဝ်၊ သ္ဟုင်၊ သ္ဟုင်ကေဝ်။ ကြည်သည်၊ ကြည်လင်သည်။ (၂) to be apparent. မံက်ဂတဝ်က္ဟုင်။ ထင်ပေါ်လာသည်။ (၃) to shine. တွး၊ တွးဇး။ လင်းသည်၊ လင်းကျင်းသည်။ to appear. မံက်တိုန်က္ဟုင်၊ လိုက်က္ဟုင်။ ပေါ်ထွက်လာသည်၊ ရောက်ရှိလာသည်။Cf. **တ္ဟးဟ်ဃဂးဟ်**, တ္ဟးဟ် သအးဟ် tmaḥh saʾaḥh [tə mɑh sɑ̆ ɑh]. **လဧးဟ်**, လဒးဟ် lajaḥh [lɛ̆ jèh].]

လမ္ဟး, လဒ္ဒးlaṁʾaḥ [lɔ̀m ɑh] v. see. ရံင်။ ရှ။**လံမ်ဂးဟ်**, လံန်အးဟ်laṁʾaḥh [lɔ̀m ɑh].

လဇမ္ဟာင်လမ္ဟတ်, လဒ္ဒေါင်လဒ္ဒတ် lamʾoṅ lamʾat [lɔ̀m oŋ lɔ̀m ɔt] n. weariness. ဒဒ္ဒိမလွောင်လွေတ်၊ ဒဒ္ဒိမဥောင်စိုတ်လျိုပ်လွာ။ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်း။

လမ္ဟာ်, လဒ္ဒးဟ် laṁ ʾah [lɔ̀m ɔh] v. eat heartily, eat with gusto. လမံက်၊ လွံက်(ပုင်)။ လွေးသည်။

www.monlibrary.com

လမ်ကက်, လမ်အက် lam ˙ek [lɔ̀m eak] v. attr. (MM.) epithet of pieces of silk. စရဲဝုန်ယာတ်သတ်။ ပိုးထည်၏ဂုဏ်ရည်။ [**ဇက်**, ဇက် ḍek [ḍeak] v. LM. **ဍုက် ဇက်**, ဇုက်ဇက် ḍuk ḍek [ḍɜk ḍeak] v. to be polished. ကွေ်မေင်၊ ပလဲ့ပလာ။ ဝင်းပသည်၊ ပြောင်လက်သည်။ (၂) perfect. ကျိုက်ပေင်။ ပြီးပြည့်စုံသည်။ (၃) well bred. မကွတ်ပါကွင်နူကိုမိမကဆံင်သွင်သွင်ပြပြ။ အဆင့်မြင့်မိကောင်းဖခင်မှဆင်းသက်ပေါက်ပွားလာသည်။]

လမ်ကာင်, လမ်အောင် lam˙oṅ [lɔ̀m oŋ] n.(MM.) **လမ်ကာင်လမ်တ်**, လမ်အောင်လမ်အတ် lam˙oṅlam˙at [lɔ̀m oŋ lɔ̀m ɔt] n. weariness. ဒဒှ်မလွေ်ာင်လွေတ်၊ ဒဒှ်မချောင်ဓိတ်လျိုပ်လျာ။ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်း။ [LM. **လမှာင်**, လမှောင် la mhoṅ [lɛ̆ hmoŋ], **လမောင်**, လမောင် lamoṅ [lɛ̆ moŋ], **တမှာင်**, တမှောင် ta mhoṅ [tă hmoŋ], **တမောင်**, တမောင် ta moṅ [tă moŋ].SM. **ကမောင်**, ကမောင် kəmoṅ [kă moŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။] [LM. **ဇောင်**, ဇောင် ḍoṅ [ḍoŋ]. SM. **ဇောင်**, ဇောင် ḍoṅ [ḍoŋ] v. to be tired. ချောင်၊ ချောင်ဓိတ်။ မောသည်၊ မောပန်းသည်။]

လမ်တ်, လမ်အတ်[3] lam ˙at [lɔ̀m ɔt] n. (MM.) **လမ်ကာင်လမ်တ်**, လမ်အောင်လမ်အတ် lam˙oṅ lam˙at [lɔ̀m oŋ lɔ̀m ɔt] n. weariness. ဒဒှ်မလွေ်ာင်လွေတ်၊ ဒဒှ်မချောင်ဓိတ်လျိုပ်လျာ။ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်း။ [LM. **လမောင်လမိတ်**, လမောင်လမိတ် lamoṅla mit [lɛ̆ mòŋ lɛ̆ mèt] v.to be tired. ချောင်ဓိတ်၊ ချောင်ဓိတ်လျိုပ်လျာ။ ပင်ပန်းသည်၊ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်သည်။ LM. **ဇောင်ဓိုတ်**, ဇောင်ဒိုတ် ḍoṅbuit [ḍoŋ pot], SM. **ဇောင် ဓိုတ်**, ဇောင်ဒိုတ် doŋbɒt [ḍoŋ pot] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **လ္မောင်လ္မတ်**, လ္မောင်လ္မတ် lmoṅlmet [ləmòŋ ləmɛ̀t],SM. **ဂ္မောင်ဂ္မတ်**, ဂ္မောင်ဂ္မတ် gmoṅgmet [gəmòŋ gəmɛ̀t] v. to be weary. ချောင်ဓိတ်လျိုပ်လျာ။ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်သည်။]

လမ်တတ်, လမ်အတ်[4] lam˙at [lɔ̀m ɔt] v. (1557) **လဒတ်လမ်တတ်**, လတော်လမ်အတ်[3] lacat lam˙at [lɛ̆ cɔt lɔ̀m ɔt] v. to shine. တွး၊ တွးဖေး။ လင်းသည်၊ လင်းကျင်းသည်။ (၂) glitter. တွးပလဲ့၊ ပလဲ့ဇျာ်။ ပြောင်ပြောင်လက်လက်ရှိသည်၊ ပြောင်လက်နေသည်။ [**ဒတ်ဓတ်**, တော်တော် cat ḅat [cɔt pɔt] v. to inquire into. နံ့ပိုက်သွက်သွေ့ဝံသွာန်ဇာန်စွီစွတ်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးမေးမြန်းစရာရှိသည်။ (၂) throw light on. စီပျးပွတ်။ မီးထိုးပြသည်။]

www.monlibrary.com

လမ်ဂျာ်, လံန်အုရ် laṁ ur [lɔ̀m ur]n. article given to monastery. ကပေါတ်သွက်သွေဲ့ကိုဒါန်ဘာလကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းအတွက်လှူဒါန်းရန်ပစ္စည်း။ **လမ်ဂျာ်ဩရ်**,လံန်အုရ် ဩဍ္ဍ် laṁ ursrañ [lɔ̀m ur srɔn] n. silver lid. လွီဩြန်။ ငွေစလောင်းဖုံး။ [perh. LM. **လဗီ**, လန် lamī [lɛ̆ mĭ], **တဗီ**, တန် tamhī [tă̆ hmæ].]

လမ်ငဘဝ်, လန်အောဝ် lam ˙ow [lɔ̀m o] n. shoot. လွောဝ်၊ ပီး တွဟ်။ အလောင်းအလျာ၊ အစို့၊ အညောက်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **လုံမ်ဓာ်**, လုံန်ဓရ် luṁ ḅar [lùm ɲɔr].

လမ်ဘဟ်, လန်အဟ် lam ˙ah [lɔ̀m ɔh], **ရမ်ဘဟ်**, ရန်အဟ် ram ˙ah [rɔ̀m ɔh] v. attr. (MM.) ripe. ကျူဟ်၊ ချုဟ်။ မှည့်သည်။ [LM. **လမုဟ်**, လနုဟ် lamuh [lɛ̆ mùh], **လ္ဂျုဟ်**, လ္ဂျုဟ် lmuh [ləmùh]v.attr. **ဧျုဟ်**, ချုဟ် ḍuh [ɗuh] v.id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။]

လမ်ဂုဟ်, လန်အုဟ် lam˙uh [lɔ̀m uh] adj. cold. မဂံက်၊ မတွီဟ်။ အေးသော၊ ချမ်းအေးသော။ see. ရုံင်။ ရှ။ **လုံမ်ဒုဟ်**, လုံန်စုဟ် luṁ ḅūh [lùm ɲuh].

လမ်ဧာ်, လန်ဧက် laṁ cåk [lɔ̀m cɔk] v. attr. (MM.) black. လမွဲက်။ မည်းသည်။ (Earlier. **လုံမ်ငဘဝ်**, လုံန်အောဝ် laṁ ˙o [lɔ̀m o].) LM. **လမ်ဧာ်**, လန်ဧက် laṁ cåk [lɔ̀m cɔk], **လဧာ်**, လဧက် lacåk [lɛ̆ cɔk], **လ္ဂျာ်**, လ္ဂုက် lcåk [ləcɔk], **မဧာ်**, မဧက် macåk [mɛ̆ cɔk]. SM. **ကဧာ်**, ကဧက် kacåk [kă̆ cɔk]. **ပဧာ်**, ပဧက် pacåk [pă̆ cɔk].

လမ်ငင်, လန်နုင် lam˙naṅ [lɔ̀m nɛ̀aŋ] nq. (1504) breadth of foot applied to person's shadow as measure of time. သွဲ့ဂတာဇိုင်၊ မစကာသွက်ဓတ်တွာတ်အခိုင်း နှုကိုသွိုင်ပူဂို့။ [LM. **လမ်ငင်**, လန်နုင် laṁnaṅ [lɔ̀m nɛ̀aŋ] n. **တမ်ငင်**, တန်နုင် taṁ naṅ [tɔ̀m nɛ̀aŋ] n. breadth. သွဲ့၊ အနုံဝ်။ အကျယ်၊ အနံ။ (i) LM. **လငင်**, လနုင် lanaṅ [lɛ̆ nɛ̀aŋ], **လ္ဂင်**, လ္ဂုင် lnaṅ [lənɛ̀aŋ]. SM. **ကငင်**, ဂနုင် kənɛ̀aŋ [gɛ̆ nɛ̀aŋ] v. to be transvers. စွဲလွင်လဝ်။ လန့်လန့်ဖြတ်ထားသည်။ (ii) LM. **လ္ဂင်**, လ္ဂုင် lnaṅ [lənɛ̀aŋ]. SM. **ကငင်**, ဂနုင် kə nɛ̀aŋ [gɛ̆ nɛ̀aŋ] n. breadth. သွဲ့၊ အနုံဝ်။ အကျယ်၊ အနံ။]

လမ်ငပါဟ်, လန်ဓပေါဟ် laṁpoḥ [lɔ̀m pɒh] n. **လမ်ငပါဟ်ဩငလာဟ်**, လန်ဓပေါဟ်စလောဟ် laṁ poḥcaloh [lɔ̀m pɒh că̆ lɒh] n. waves. လပ့်၊ အလိုန်။ လွိုင်း၊ လွိုင်းတံပိုး။ [LM.

www.monlibrary.com

လပဟ်, လပဗ် lapah [lɛ̀ pɔh]. SM. ကပဟ်, ကပဗ် kəpɔh [kəpɔh] n. wave. လပ်၊ အလိုန်။ လှိုင်း၊ လှိုင်းတံပိုး။]

လမ်ဗ, လန်ဝ lamba [lɔ̀m bɛ̆̀] n. hunter. လွ။ မုဆိုး။ see. ရံင်။ ရှ။ ရုမ်ဗ, ရုန်ဝ rumba [rùm bɛ̆̀].

လမ်ဗာတ်, လန်ဗောတ် lam bāt [lɔ̀m bàt] n. (MM.) သိမ်လမ်ဗာတ်, သိန်လန်ဗောတ် sim lambāt [sɛm lɔ̀m bàt] n. a sīmā in Rangoon district. သီမန္တံပွဲခရိုင်လွင်မွဲမ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိသီမ်တစ်သီမ်။

လံမ်ဂာာ်, လံန်ဂောရ် lamˀbor [lɔ̀m bɔ̀²r] v.to bend down. (တွာင်ဆု) လွောဝ်ကယျောဝ်။ (သစ်ကိုင်း)တွဲရရွဲကျသည်။ လံမ်ဂာာ်ကိလ်, လံန်ဂောရ်ကိလ် lamˀ bor kil [lɔ̀m bɔ̀²r kil] v. to grow down. ကယျောဝ်ခွေ်၊ ကဝေ်ခွေ်၊ လွောခွေ်။ တွဲကျသည်၊ ကွေးကောက်ကျသည်။ ကိုင်းညွတ်ကျသည်။ (၂) put down branches. ကိုတ္ဒုင်တ္ဒုာင်လွောဝ်ကယျောဝ်ခွေ်။ အကိုင်းအခက်ညွတ်ကိုင်းကျစေသည်။ လံမ်ဂာာ်ဆိဟ်, လံန်ဂောရ်ဒိဟ် lamˀ bor cih [lɔ̀m bɔ̀²r ceh] v. id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။

လံမ်ဂာာ်, လံန်ဂောရ် lamˀbor [lɔ̀m bɔ̀²r] v.(MM.)လံမ်ဂာာ်ဃျိုဟ်, လံန်ဂောရ်ချိုဟ် lamˀbor phyuih [lɔ̀m bɔ̀²r phyoh] v. to cause to bend down. သ္ဂျ်ကဝေ်ခွေ်ကွုင်ဖာအသွဝ်။ သ္ဂျ်လွောတ္ဒုက်ခွေ်ကွုင်လွဝ်ဖာသွဝ်။ အောက်ဖက်သို့ကိုင်းညွတ်ကျစေသည်။ အောက်ဖက်သို့ကောက်ကွေးညွတ်ကျသည်။ (၂) droop down. သ္ဂျ်ကဝေန်ကဝးခွေ်ဖာအသွဝ်။ အောက်ဖက်သို့နွမ်းခွေကျစေသည်။ H.L. [LM. လဂျာဝ်, လဂောဝ် lamow [lɛ̆̀ mɔ̀²], လမူ, လမူ lamū [lɛ̆̀ mù], နဂျာဝ်, နဂောဝ် namow [nɛ̆̀ mɔ̀²], လ္ဂျာဝ်, လ္ဂျောဝ် lmow [ləmɔ̀²]. SM. ကဂျာဝ်, ကဂောဝ် gamow [gɛ̆̀ mɔ̀²] to droop. လွောခွေ်၊ လယျောဝ်ခွေ်၊ ကဝေ်ခွေ်၊ တ္ဒုက်ကဝးခွေ်။ ခွေကျသည်၊ ကိုင်းကျသည်၊ ငိုက်စိုက်ကျသည်။]

လမ်ယျိုမ်, လန်ဃျိုန် lam yuim [lɔ̀m yɣ̀m] n. life. လမျိုး ဗယိုး။ အသက်။ see. ရံင်။ ရှ။ ယုံမ်ယုံမ်, ယုံန်ယုံန် yumˀyumˀ [yùm yùm].

လမ်လာင်, လန်လောင် lamˀ lāñ [lɔ̀m làiŋ] n. dew. လမ္ဗာင်၊ လတိုပ်မဂ္ဂုဒ္ဓံင်ပွဲကိုအခိင်သဝ်တွဲ။ နှင်းပေါက်မြူ၊ မြူနှင်း။ [LM. dew. လမ္ဗာင်။ မြူ။ (၂) mist. လမ္ဗာင်။ မြူ။ (၃) fog. လမ္ဗာင်၊ လတိုပ်။ မြူ။ နှင်း။] > LM. လာင်, လောင် lāñ [làiŋ] n. to wash away. ခလူကိုဥာ်။ ရေနှင့်ခလောက်သည်။ Cf. လမ္ဗာင်, လမ္ဗောင် lamlāñ [lɔ̀m làiŋ].

လမ်လာယ်, လန်လောယ် lamlāy [lɔ̀m lài] v. idle. လွုဟ်၊ ဇျိုပ်ဇျု၊ သ္ဂိုင်သွဲ့။ ပျင်းရိသည်၊

www.monlibrary.com

ဖင့်နွဲလေးပင်လေးလံသည်။ လေးလံထိုင်းမှိုင်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩡꩱꩭ, ꩡꩱꩭꩮ rlāy [rəlài].

လမ်လိုမ်, လန်ဒုံန် lam luim [lɔ̀m lɔ̀m] v. fallen away. ကွဲပွန်လိုလာ်အာ။ ပျက်စီးပျောက်ကွယ်သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩡꩱꩮ, ꩡꩱꩮꩭ rlim [rəlɛ̀m].

လမ်ဟယ်, လန်ဟောန် lamhay [lɔ̀m hoɑ] n. space, sky. အမဲ့၊ အကား၊ အကာသ။ လဟာပြင်၊ ကောင်းကင်၊ မိုးကောင်းကင်၊ အာကာသ။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩥꩱꩭ, ꩥꩮꩭ mhay [hmoɑ].

လ:ပသိန်ဒိဟ်, လးပသဲန်ဒ်ဟ် lah̰pasindih [lɛ̀h pə̆ sɛn dɛ̀h] v. don't doubt. လပသလိဟ်၊ လွသလော့်၊ လွသွေ့ဟ်။ သံသယမဖြစ်ပါနှင့်။

လ:ဝိတ်, လးဝဒ်ဟ် lah̰ wit [lɛ̀h wɛ̀t] v. be in a coma. လးဝိတ်၊ လဝိတ်။ မေ့လျော့သွားသည်။

လက်, လက်[3] lak [lɛk] n. **လက်သ**, လက်သ laksa [lɛk sə̆] nq. Ten thousand. လက်၊ မွဲလက်။ တစ်သောင်း၊ သောင်း။

လက်, လက် lak [lɛk] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **လက်သက်**, လက်သက် laksak [lɛk sɛk] n. Tens of thousands. မွဲလက်။ တစ်သောင်း။ (၂) immense amount. လွိပ်မဇွော်ပွဲ။ ကြီးမားသောအရေအတွက်။ [LM. **လက်**, လက် lak [lɛk], **လှက်**, လှက် lhak [hlɛk]. SM. **လက်**, လက် lɛk [lɛk]. Skt. **လက်ခ**, လက်ခ lakṣa [lɛk sə̆] n. hundred thousands. လွိန်ခွံ၊ ရာပေါင်းတစ်ထောင်။]

လက်, လက်[2] lak [lɛk] v. to set. ဗွပ်လဝ်။ တပ်ဆင်ထားသည်။ [LM. **လက်**, လက် lak [lɛk] v. to be adorned with. စိစောန်ဗွပ်လဝ်။ ဆင်ယင်မွမ်းမံပြုပြင်တပ်ဆင်ထားသည်။]

လက်, လက်[3] lak [lɛɑk] v.(MM.) rising [of constellation, planet]. ဒတိုန်ဂကော်နက်ကျတ်။ နက္ခတ်အစုအတက်။ [LM. Skt. **လဂ္ဂ**, လဒ္ဓ lagna [lɛ̃ gənɛ̃].Cf. earlier. အခါပြဟ်ပြဟ်တော်။ စောစောပိုင်းက။ **လဂ္ဂ**, လဒ္ဓ la gna [lɛ̃ gənɛ̃]. in **ကဏ္ဍလဂ္ဂ**, ကဏ္ဍလဒ္ဓ kanyalagna [kɔn yə̆ lɛ̃ gənɛ̃].]

လက်, လက်[3] lak [lɛɑk] v. to smear, wipe, pain. လံက်၊ လေတ်။ သုတ်သည်၊ သုတ်လိမ်းသည်။

လက်ကျိုက်, လက်ကျိုက် lakkluik [lɛɑk klɑk] n. (MM.) dust. ခွိုက်၊ ခွိုက်တိ။ အမှုန့်၊

www.monlibrary.com

ဖုံမှုန့်။
(၂) dry soil. ခွိုက်တိုက်ကွက်။ မြေမှုန့်အခြောက်။ H.L.Cf. **တိ**, တီ ti [tǎ̰].(LM.Cf. SM. **ကျိုက်**, ကျွိုက် klak [klak] v. to be dusty. တိုက္ခိုဒွံင်ကိုမွိုက်၊ မွိုက်တိုန်ဒွံင်။ ဖုန်ထူသော၊ ဖုန်တက်နေသော။ (၂) duncoloured. အရုံင်လမွံက်ဟီ၊ အရုံင်သရီ။ ညိုမှိုင်းသောအရောင်၊ အညိုရောင်။ LM. **မ္လိုက်**, မ္လွိုက် mluik [məlèk], **ဗလိုက်**, ဗလွိုက် ba luik [bə̌ lèk], **ပ္လိုက်**, ပ္လွိုက် bluik [bəlèk], **ပလိုက်**, ပလွိုက် paluik [pə̌ lèk], **ကမ်လိုက်**, ကမ်လွိုက် kamluik [kɔm lak], **တမ်လိုက်**, တမ်လွိုက် tam luik [tɔm lak]. SM. **ဗလိုက်**, ဗလွိုက် pəlàk [bə̌ lèk] n. dust. ခွိုက်၊ ခွိုက်တိ၊ မွိုက်။ အမှုန့်၊ ဖုံ၊ ဖုံမှုန့်။ dirt. တမွိုက်လွေင်၊ ကွိုက်လွေင်။ အညစ်အကြေး၊ စွန့်ပစ်သောအညစ်အကြေးများ။)

လက္ခဏာဝါဒဝတ္ထု, လက္ခဏာဒါနဝတ္ထု lak kha ṇa dā na wat thu [lèak khə̌ nə̌ dèa˙ nɛ̏ wɔ̀t thŭ] n. (MM.) auspicious gifts (to clergy). တွဲလွဲမှု (သွက်သွေ့ကိုဒါန်ကိုခမြီသင်တဲ့။ ရဟန်းသံဃာတော်များအားလှူဒါန်းရန်၊ မင်္ဂလာရှိသောလက်ဆောင်ပစ္စည်း။)

လက္ခဏီ, လက္ခဏ် lakkhaṇī [lèak khə̌ næ] n. personal name. [P. **လက္ခဏ**, ဏ်ယ ṇī ya [næ yə̌] v. having auspicious marks. နွံကိုလက်ကျန်မှု့။ မင်္ဂလာရှိသော လက္ခဏာနှင့်ပြည့်စုံသည်။ Cf. Skt. **လက္ခဏျ**, လက္ခဏျ lakṣaṇya [lèak sə̌ nyə̌] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

လက်ခြက်, လက်ခြက် lakkhrek [lèak khreak]n.(MM.) **လက်ခြက်မဟ်သ္ဍိုင်**, လက်ခြက်မော်သ္ဍိုင် lak khrekmahsmīiṅ [lèak khreak mɔ̀h səmoiŋ] n. a district of Ramaññā, centred on Letkaik three miles S. of Kawhmu. ခရိုင်ရမည်ညမွဲ၊ မခွေ်ဒွံင်ဗဟိုကိုလက်ကာ်၊ ခရာပိတိုင်ဒိုဟ်သမ္ဗင်ကျာကံမုဟ်။ ကော့မှူးမြို့၏တောင်ဖက်အရပ်သုံးမိုင်ကွာ၊ လက်ကိုက်ကိုဗဟိုရ် ပြုထားသောရာမညခရိုင်တစ်ခု။ [Cf. LM. **လက်လက်**, လက်လေက် laklek [lèak leak], **လက်လ္ဟက်**, လက်လွေက် laklhek [lèak hleak]. B. **လက်ခိုက်**, လက်ခိုက် lak khuik [lèak khak] n. Letkaik. လက်ကာ်။ လက်ကိုက်။]

လက်ချယ်စီရိယ်, လက်ချုယ်စီရိယ် lakchuyciriy [lèak chui cĭ riy] n. personal name. ယူပူဂုိ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

လက်ဓက်, လက်ထက် lakthak [lèak thɛk] n. (MM.) lifetime. လက်ထက်၊ ခြ်။ လက်

www.monlibrary.com

ထက်၊ သက်တမ်း။[LM.;SM. လက်ထက်, လက်ဆက် lakthak [lɛ̀ak thɛk], ဂထက်, အဆက် ǝthak [ă thɛk]. B. လက်ထက်, လက်ဆက် lakthak [lɛ̀ak thɛk].]

လက္ခ, လက္ခ lakṣa [lɛ̀ak să] n. ten thousand. မွဲလက်။ တစ်သောင်း။ see. ရံင်။ ရွှ။

လက်, လက်် lak [lɛk].

လက္ခဏ်, လက္ခဏ် lakṣan [lɛ̀ak sɔn] n. bodily mark indicative of future greatness. လက်ကျန်မန္ဒလွှုဇကုဇကောဝ်၊ မခွဲက်ထွးကိုပရေင်ဒဒှိဒုတ်ဒုတ်။ ခန်းနားကြီးကျယ်မှုကိုဖော်ပြသော၊ ခန္ဓာကိုယ်ပေါ်ရှိကြန်အင်လက္ခဏာ။

လက်ဆန်, လက်ဆန် laksan [lɛ̀ak sɔn] n.(MM.) charecteristic. လက်ကျန်၊ လက္ခဏာ၊ လက်သဏာ။ ကြန်အင်လက္ခဏာ၊ လက္ခဏာ။ [LM. လက်ဆန်, လက်ဆန် lak san [lɛ̀ak sɔn], လက်ကျန်, လက်ကျန် lak kyan [lɛ̀ak kyɔn]. SM. ˙ လက်ဆန်, လက်ဆန် lɛ̀ak sɔn [lɛ̀ak sɔn]. Skt. လက္ခဏ, လက္ခဏ lak ṣaṇa [lɛ̀ak să nă].]

လက်ဂတ်, လဂ်တ် lag ṇat [lɛ̀ak ŋɔ̀t] v. (MM.) to study. လွှတ်၊ ကတ်လွှတ်။ လေ့လာသည်၊ ဆည်းပူးသည်။ Cf. ကတ်, ကတ် kat [kɔt]. ဗဝတ္တာန်, ဗတ္တေန် ba twon [bɛ̏ twɒn]. [LM. လဂတ်, လဂတ် la ṇat [lɛ̏ ŋɔ̀t]. လွှတ်, လွှတ် lṇat [ləŋɔ̀t]. လွှာတ်, လွှာတ် lṇot [ləŋɔ̀t]. SM. ɜလတ်, ဒတ် təṇɔ̀t [dɛ̏ ŋɔ̀t]. လင်ဂတ်, လင်ဂတ် laṅgat [lɛ̀aŋ gɔ̀t] v. practice. သွအကေင်၊ ပွတ်ပွေင်။ လေ့ကျင့်ပြုလုပ်သည်။]

လက်ဂိုဝ်, လင်ဂိုင် lagṇuiw [lɛ̀ak ŋɛ̀] adj. & pron. some. လွှိ၊ လဆောဝ်။ အချို့၊ အချို့သော။ see. ရံင်။ ရွှ။ လင်ဂိုဝ်, လင်ဂိုင် laṅguiw [lɛ̀aŋ ŋɛ̀].

လာက်, လောက် lāk [làik] v. to be ruined. လိုး၊ လိုလာ်။ ပျက်သည်၊ ပြိုပျက်သည်။ see. ရံင်။ ရွှ။ လ္ဂာက်, လ္ဂောက် rlāk [rəlàik].

လာက်ကာ်, လောက်အာရ် lāk ār [làik a] v. collapse, to fall down through decay. fall to pieces. လာ်အာ။ ပြိုသွားသည်။

လိက်, လိုက် lik [lòik] n. writing. အရာမချူန္ဒွလစ်ကိုတဲ့။ လက်ဖြင့်ရေးသားထားသော အရာ။ see. ရံင်။ ရွှ။ လေခ်, လေခ် lekh [leak].

လေက်ဝါက်, လေက်ဒဂါအ် lekwo˙ [lèak wŏ] n. this letter. လိက်ဝွံ။ ဤစာ။

www.monlibrary.com

ꩻꩬ꩓, လေခ် lekh [leak] n. writing. အရာမချူခွံ့လင်ကိုတဲ့။ လက်ဖြင့်ရေးသားထားသော အရာ။ **ꩻꩬ꩓ꩉꩭꩡ꩓**, လေခ်ပင်ညှင်ခန့် lekhpiñcan [lèak pɛn cɔn] n. writting message. အရာမချူကွန်လင်ကိုတဲ့။ လက်ဖြင့်ရေးမှာထားသောအရာ၊

ꩭꩭꩀ, လိက် lik [lòik] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩭꩭꩀꩉꩮꩀ**, လိက်ပတ် likpat [lòik pɔt] n. palm leaf book. လိက်မချူကော့လင်လွှူသွပတ်။ ပေရွက်ပေါ်ရေးခြစ်ထားသော စာ။ Cf. **ꩱꩭꩵꩮꩵꩭ**, သိန်ဆုလ် sirsul [sir sul] v. ချူ။ ရေးသည်။ [LM.; SM. **ꩭꩭꩀ**, လိက် lik [lòik]. Skt./P. **ꩻꩬꩮ**, လေခ lekha [lè kkă].]

ꩻꩮꩀꩬ, လောက် lok [lòk] n.(this) world. လိုက်၊ လောက၊ လိုက်ဏံ၊ လောကဏံ။ လောက၊ ဤလောက၊ ကမ္ဘာ၊ ဤကမ္ဘာ။ (၂) mankind. ကောန်ဂကူမွိဟ်။ လူသားမျိုးနွယ်။ (၃) လံက်၊ လေတ်။

ꩭꩭꩻꩮꩀꩬꩭꩡꩬ꩓, တီလလောက်ပိ ti la lok pi [tæ lă lòk pæ̆] n. the lord of the three worlds. တီလလိုက်ပိ။ လောကသုံးပါးအရှင် (i.e. the Buddha, lord of the heavens, earth and the hells. ကျော်တြဲမစိုန်ဒ်ုတ်တီလသွဝ်,တိသန္ဒရီကိုနရက်။ ငရဲဘုံ၊ လူ့ဘုံ၊ နတ်ဗြဟ္မာဘုံကိုအစိုးရသောအရှင်သခင်မြတ်စွာဘုရား)။ Cf. **ꩭꩵꩥ**, ဘုန် bhum [bùm], **ꩻꩡ꩓**, ခန်° jan [jɔ̀n], **ꩮꩭꩻꩡ꩓**, မဟာခန် mahājan [mĕ̀ ha jɔ̀n]. [LM. **ꩭꩭꩀ**, လိုက် luik [lèk]. SM. **ꩭꩭꩀ**, လိုက် làk [lèk]. Skt./P. **ꩻꩮꩵ**, လောက lo ka [lò[1] kă].]

ꩻꩮꩀꩬꩀꩭꩥ꩓, လောက်အင်္ကဒိဝ် lok˙aṅkadĭw [lòk ɛŋ kă dĭw] v.smear morter, apply morter, apply cement. To coating plaster over brick. လံက်အင်္ကဒေ၊ လေတ်အင်္ကဒေ။ အင်္ကတေလိမ်းကျံသည်။

ꩻꩮꩀꩬꩶꩡ꩓, လောက်ခုန် lokjua˙ [lòk jŭ̀] v.to imitate. လိုက်ဇ။ သွဲအလိုက်အဇ။ တုပသည်၊ အတုခိုးသည်။

ꩻꩮꩀꩬꩭꩵꩮ, လောက်ပါလ် lokpāl[lòk pɑl] n.The regents or guardian gods of the four quarters. ဒေဝတ်လောကပါလ၊ ဒေဝတ်မဂွံပိုင်ပြီလဝ်ဒိုဟ်ပန်ဒိုဟ်။ လောကပါလ နတ်၊ အရပ်လေးမျက်နှာကိုစိုးသောနတ်ဒေဝါ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩮꩵꩭꩵꩮ**, လောကပါလ် lo ka pāl [lò[1] kă pɑl].

ꩻꩮꩀꩬꩮꩭꩻꩡ꩓, လောက်မဟာခန် lok ma hā jan [lòk mĕ̀ ha jɔ̀n] n. the world of the audience, the world of populace. လိုက်မဟာဇန်။ လူ့လောက၊ မဟာပရိ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သာတ်လောက။

လဲက်, လဲက် lâk [lɔ̀k] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ **သ္လဲက်**, သ္လဲက် slâk [səlɔ̀k] v.to paint on. ပွေတ်ခုဝ်ဂဲဉ်၊ လဲက်ခုဝ်ဂဲဉ်။ ဆေးသုတ်သည်၊ ဆေးခြယ်သည်။ (၂) apply as an embellishment. ရဝ်စပ်စကာအနေ၊ သွက်သွေဝံစီစောန်ဖျေဖျောန်စ။ အလှပြင်ဆင်ရန်အနေဖြင့်သုံးစွဲအသုံးပြုသည်။ Cf. **လတ်**, လတ် let [lɨt]. Der. **ဒွဲက်** lwâk [ləwɔ̀k] n. dyed material. ခုဝ်ဖွိုတ်။ ဆိုးဆေး၊ အရောင်ဆိုးဆေးရည်။ [LM. **လဲက်**, လဲက် lâk [lɔ̀k], **လောက်**, လောက် lok [lòk]. SM. **လောက်**, လောက် lòk [lòk].]

လင်, လင် laṅ [lɛ̀aŋ] n. dawn. အခိုင်အရှိန်တိုန်။ အာရုံကျင်းလင်းလုချိန်။ see. ရံင်။ ရှု။

လဉ်လင်, နေလုလင် nelulaṅ [nè lɨ̆ lɛ̀aŋ].

လင်ကာ, လင်ကာ laṅ kā [lɛ̀aŋ ka] n. Ceylon. တ္ကံသိင်ဃုံ။ သီဟိုဠ်ကျွန်း။ Syn. **လင်ကာဒိပ်**, လင်ကာဒိပ် laṅ kā dip [lɛ̀aŋ ka đip], **သိင်ဃလ်**, သိင်ဃလ် siṅ ghal [soiŋ ghɔ̀l], **သီရိလင်ကာ**, သီရိလင်ကာ sī ri laṅ ka [sæ ræ̆ lɛ̀aŋ ka].

လင်ကာ, လင်ကာ laṅ kā [lɛ̀aŋ ka] n. (MM.) **လင်ကာကြွင်ကာဝဏ္ဏ**, လင်ကာကြွင်ကာဝဏ္ဏ laṅ kā kruṅkāwaṇṇa [lɛ̀aŋ ka krɜŋ ka wɔ̀n nă] n. လင်ကာမန္ဒံပွဲလ္ဆုပရင်ကြွင်ကဝ။ ကဝချောင်းကမ်းပါးပေါ်တွင်ရှိသောလင်ကာ။ (၂) a district of Rāmañña in the region of Kawa. ခရိုင်ရာမည်ညမွဲ၊ မန္ဒံပွဲကိုဝုတ်ဒိုဟ်ခုင်ကဝ။ ကဝမြို့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ၊ ရာမည်ညခရိုင်တစ်ခု။ [Prob. Skt. after Laṅkā the chief city of Ceylon in the Rāmāyaṇa. ဗွဲကြွလင်ကာ၊ ရာဇဒ္ဒာနီတ္ကံသိင်ဃုံ၊ ပွဲရာမာယဏ။ ရာမာယဏာရှိသီဟိုဠ်ကျွန်း၏မြို့တော်နောက်ပိုင်းမှလင်ကာ။]

လင်ကာဒိပ်, လင်ကာဒိပ် laṅkādip [lɛ̀aŋ ka đip] n. Ceylon,=laṅkā. တ္ကံလင်ကာ။ တ္ကံသိင်ဃုံ၊ တ္ကံသီရိလင်ကာ။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ သီရိလင်ကာကျွန်း။

လင်ကးဟ်, လင်ကးဟ် laṅ kaḥh [lɛ̀aŋ kah] n. personal name (Lop.) ယွုပူဂို၊ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Perh. = **လင်ကာ**, လင်ကာ laṅkā [lɛ̀aŋ ka].]

လင်ဂတ်, လင်ဂတ် laṅgat [lɛ̀aŋ gɔ̀t] n.(MM.) practice. ဒဒ်မပ္ဍတ်ပ္လေင်၊ ဒဒ်မသွအကေင်။ လေ့ကျင့်ခြင်း၊ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်ခြင်း။Cf. **တဂတ်**, တာဂေတ် taget [tă gɨt]. [LM. **လဂတ်**, လဂတ် laṅat [lɛ̆ ŋɔ̀t]. **လ္ဂတ်**, လ္ဂတ် lṅat [ləŋɔ̀t].SM. **ဒဂါတ်**, ဒဂေါတ် təṅot [đɛ̆ ŋɔ̀t], **လဂ်ဂတ်**, လဂ်ဂတ် lagṅat [lɛ̀ak ŋɔ̀t] v. to study. လ္ဂတ်၊ လ္ဂတ်

www.monlibrary.com

ကတ်။ လေ့လာသည်၊ လေ့လာဆည်းပူးသည်။]

လင်ဂျ်, လင်ဒုရ် laṅ gur [lèaŋ gùr] nq. pair. ဆော၊ လွှောင်။ အစုံ၊ အရှည်း။ (၂) yoke. လွှောင်။ အရှည်း။ [LM. **လင်ဝ်**, လင်ဒေ် la ṅaw [lɛ̏ ŋɔ̀], **လင်ဝ်**, အင်ဒေ် ʾa ṅaw [ʾă ŋɔ̀], **လွ်ဝ်**, လွေ်ဒ် lṅaw [ləŋɔ̀], **လွ||**, လွေ| lṅū [ləŋɔ̀], **ဒင်ဝါဝ်**, ဒေါ်ဒ် da ṅow [dɛ̏ ŋɔ̀²], **ဂတ္တာဝ်**, တွော်ဒ် tṅow [təŋɔ̀²]. SM. **ဒင်ဝါဝ်**, ဒေါ်ဒ် təṅò [dɛ̏ ŋɔ̀²], **ဘင်ဝါဝ်**, အေါ်ဒ် əṅò [ʾă ŋɔ̀²].]

လင်ဂိုဝ်, လင်ဒိုဒ် laṅ guiw [lèaŋ gɜ̀], **လင်ဒိုဝ်**, လင်ဒိုဒ် laṅ ṅuiw [lèaŋ ŋɜ̀], **လင်္ဂိုဝ်**, လင်္ဂိုဒ် lagṅuiw [lèak ŋɜ̀] n. (1557) some. လို့။ အချို့။ (၂) certain. ယြဲ့မွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ရာ။ Cf. **ဘဘာ်**, နာနာရ် nā nār [nèa nar], **ဘဘာ**, နာနာ nā nā [nèa nèa]. [LM. **လွိုဝ်**, လွေ့ဒ် lṅuiw [ləŋɜ̀]. **ဒဒိုဝ်**, ဒဒိုဒ် daṅuiw [dɛ̏ ŋɜ̀].]

လင်ဒိုဝ်, လင်ဒိုဒ် laṅṅuiw [lèaŋ ŋɜ̀] n. some. လို့။ အချို့။ (၂) certain. ယြဲ့မွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ရာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **လင်ဂိုဝ်**, လင်ဒိုဒ် laṅguiw [lèaŋ gɜ̀].

လင်ဂဝါဂ်, လင်ဒေါ်ရ် laṅwor [lèaŋ wɔ̀²r], **လင်ဂဝါဝ်**, လင်ဒေါ်ဒ် laṅwow [lèaŋ wɔ̀²] v. to prostrate oneself before. အောပ်မာခစဂတညးမွဲမွဲ။ တစ်ဦးတစ်ယောက်အဲ့ရှ တွင်ဝပ်တွားခစားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **လိင်ဂဝါဂ်**, လိင်ဒေါ်ရ် līṅwor [lèaŋ wɔ̀²r].

လိင်, လိင် liṅ [lòiŋ]n.status. အကဲအရာ၊ ကဆင်း၊ ဂုန်သတ္တိ။ အခြေအနေ၊ အဆင့်အတန်း၊ ဂုန်ဒြပ်။ [Skt./P. **လိင်ဂ**, လိင်ဒ liṅ ga [lòiŋ gɛ̏] n. characteristic. အထိုက်အလိုက်သဘာဝ။ စရိုတ်သဘာဝ။ သဘာဝအထိုက်အလျောက်၊ သဘာဝစရိုက်။] whence also. LM. **လိင်**, လိင် liṅ [loiŋ]. SM. **လိင်**, လိင် loiŋ [lòiŋ] n. sex. လိင်, မျော်တွက်။ လိင်, ဖိုမ။ (၂) gender. လိင်, မျော်တွက်။ လိင်, ဖိုမ။ Cf. **ဂိဟိ လိင်ဂ**, ဂိဟ်လိင်ဒ gi hi liṅ ga [gĭ hĭ lòiŋ gɛ̏] n. lay state. ကဆင်မွိဟ်အပြော်၊ ကဆင်ခရှ်။ လူပြိန်းအဆင့်၊ ပုထုဇဉ်အဆင့်။

လိင်ဂန်ဂ, လိင်ဂန်နဒ် liṅ gan na [lòiŋ gɔ̀n nɛ̏] n. (Lph.) **ဇုက်လိင်ဂန်ဂ**, ဇုက်လိင်ဂန်နဒ် juk liṅganna [jɜ̀k lòiŋ gɔ̀n nɛ̏] n. article listed among offerings enshrined at pagoda. စရင်ဝတ္ထုအကြာကပေါတ်သွက်သွေ့သို့ဉ်ဓာတ်ပွဲကျာ်စေတီ။ စေတီတော်ထဲ ဌာပနာရန်၊ အရာဝတ္ထုများအကြားပစ္စည်းစာရင်း။ [LM. **ဒဂိုဂ်**, ဒဒိုန် da guin [dɛ̏ gɜ̀n], **ဒ္ဂိုဂ်**, ဒ္ဂွိန် dguin [dəgɜ̀n].] (**ခဝ်ဂ်**, ခံဂ်ရန် khåṅ raṅ [khoŋ rèaŋ].)

www.monlibrary.com

n. ornamental bridle or လိင်းဂန်း, သိန်းခန့်ခန liñganna [lòiŋ gòn nɛ̀].လဟက် ချေမစောန်ဖျေဖျောန်လဝ်။ မွမ်းမံစီခြယ်ထားသောကကြိုးတန်ဆာ။

လိင်းငါး, သိန်းခါရိ liñ ñor [lòiŋ ŋɔ̀^{2}r] v. obeisance. လျောဝ်။ ရိုခိုးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ လိင်းငါး, သိန့်းခါရိ linñor [lèn ŋɔ̀^{2}r].

လိင်းငါး, သိန်းခါရိ liñ wor [lòiŋ wɔ̀^{2}r], လိင်းငါး, သိန်းခါရိ li ñor [lɨ̀ ŋɔ̀^{2}r], လိင်းငါဝ်, သိန်းခါဝ် liñ wow [lòiŋ wɔ̀^{2}], လင်းငါး, သန်းခါရိ lañ wor [lèaŋ wɔ̀^{2}r], လင်းငါဝ်, သန်းခါဝ် liñwow [lèaŋ wɔ̀^{2}] v. to do obeisance to. လျောဝ်သွအရှေ်အသော်။ ရိုခိုးအရိုအသေပြုလုပ်သည်။ (၂) prostrate oneself before. အောပ်မာခစဂတညးမွဲမွဲ။ တစ်ဦးတစ်ယောက်အရှေ့တွင်ဝပ်တွားခစားသည်။ (၃) worship. လျောဝ်သွဝတ်၊ လျောဝ်ရှေ်သော်၊ လျောဝ်ပူဇ။ ရိုခိုးဝတ်ပြုသည်၊ ရိုခိုးကော်ရော်သည်၊ ရိုခိုးပူဇော်သည်။ လိင်းငါးပုဲ, သိန်းခါရိပုခ် liñ ñorpujau [lòiŋ ŋɔ̀^{2}r paŏ jèa^{1}], လိင်းငါဝ်ပုဲ, သိန်းခါဝ်ပုခ် liñwowpujau [lòiŋ ŋwɔ̀^{2} paŏ jèa^{1}], လိင်းငါးပူဲ, သိန်းခါရိပုခ် liññorpūjau [lòiŋ wɔ̀^{2}r pao^{1} jèa^{1}], လိင်းငါဝ်ပူဲ, သိန်းခါဝ်ပုခ် liñwow pūjau [lòiŋ wɔ̀^{2} pao^{1} jèa^{1}] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ဆိလင်းငါဝ်ပုဲ, သီလန်းခါဝ်ပုခ် sī lañ wow pujau [sæ lèaŋ wɔ̀^{2} paŏ jèa^{1}] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ငးဟ်, ခရေဟ် reh [rɨ̀h]. [LM. လငွာဝ်, လန့ောဝ် la ñow [lɛ̀ ŋɔ̀^{2}], လဂုဝ်, လန့ဝ် la ñaw [lɛ̀ ŋɔ̀], လ္ဂာဝ်, လန့ောဝ် lñow [ləŋɔ̀^{2}]. SM. ɔငွာဝ်, ဓန့ောဝ် təŋɔ̀ [dɛ̀ ŋɔ̀^{2}], Freq. လ္ဂား, လန့ောရ် lñor [lɛ̀ ŋɔ̀^{2}r].] see. ရံင်။ ရှ။ လိင်းငါး, သိန့်းခါရိ linñor [lèn gɔ̀^{2}r].

လိင်းငါဝ်, သိန်းခါဝ် liñwow [lòiŋ wɔ̀^{2}] v.to do obeisance to. လျောဝ်သွအရှေ်အသော်။ ရိုခိုးအရိုအသေပြုလုပ်သည်။ (၂) prostrate oneself before. အောပ်မာခစဂတညး မွဲမွဲ။ တစ်ဦးတစ်ယောက်အရှေ့တွင်ဝပ်တွားခစားသည်။ (၃) worship. လျောဝ်သွဝတ်။ ရိုခိုး ဝတ်ပြုသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ လိင်းငါး, သိန့်းခါရိ linñor [lèn ŋɔ̀^{2}r].

လင်, သေန်^{5} leñ [lèaŋ] n. သုမ်ဗေဒ်လင်, သုန်ဗေန်သေန် sum beñ leñ [sum bèaŋ lèaŋ], သမ်ဗေဒ်လင်, သန်ဗေန်သေန် sambeñleñ [sɔm bèaŋ lèaŋ] n. class of court officers junior to sam beñ grī. ကဆင်သွဘဲရုင်ဂဗုတ်၊ အသွဝ်သမွေင်ကြီ။ သံဗျင်ကြိုးအောက်အဆင့်နိမ့်သောတရားရုံးဝန်ထမ်း။ [LM. လင်, သေန် leñ [lèaŋ], လျင်, သျေန် lheñ [hlèaŋ]. SM. လင်, သေန် lèaŋ [lèaŋ] n. in e.g. ဗွါဟမိ

www.monlibrary.com

ငလင်, ဒွဲဟၣ်လေဒ် blāy ha mi leṅ [blài hă mæ lèaŋ] n. boy at age of puberty. ဗွဲသွဲ့လေင်၊ သွတ်ဗွဲမစိုပ်အဝဲ။ မြီးကောင်ပေါက်အရွယ်၊ ဆယ်ကျော်သက်ရွယ်။ လူလားမြောက်သည့်အရွယ်။]

ငလင်, လေဒ်ဒ leṅ [lèaŋ] n. personal name. ယွးပူဂုိ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ငလင်, လေဒ်ဓ leṅ [lèaŋ] v. ငလင်ကလ်, လေဒ်ကေလ် leṅkel [lèaŋ kiel] n. to give for sustenance. ကုိစွသွက်သွေဂံစသုင်။ စားသောက်ရန်အစားအစာပေးသည်။ Cf. ဩမ်, ဧမ်ိ cim [cɛm]. [LM. ငလင်, လေဒ် leṅ [lèaŋ]. SM. ငလင်, လေဒ် lèaŋ [lèaŋ] v. to feed. ဗွ။ ကျွေးသည်။ (၂) nourish. ဗွဖျုင်။ အစားအသောက် ကျွေးမွေးသည်။ (၃) look after. မင်မွဲရံင်စံင်။ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်သည်။]

လတ္ထဝီ, လဒ္ဓဒ် lacchawī [lòt chă wĭ] n. An ethnic group in India in the time of Buddha, whose capital was Vesālī. ဂကောံသွံကောန်ဍုင်အရင်၊ ပွဲရုးအိန္ဒိယအခါကျာ်တြဲပိုး၊ မကွဲ့ဒ္ဒ်ဒွံင်တေံ၊ ဍုင်ဝေသာလီဂ်မဒ်ဍုင်ဇွောံညးတံ။ မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်အခါက၊ အိန္ဒိယပြည်ရှိတိုင်းရင်းသားလူမျိုးတစ်မျိုး၊ ၄င်းတို့၏မြို့တော်မှာ ဝေသာလီဖြစ်သည်။ သ္ဂိုင်လတ္ထဝီ, ဆ်ဳင်ဒ်လဒ္ဓဒ် smiṅ lacchawī [səmoiŋ lòt chă wĭ] n. the lacchawi princes. ကောန်သွိင်လစ္ဆဝီ။ လစ္ဆဝီမင်းသား။ [Skt./P. လတ္ထဝီ, လိဒ္ဓဒ licchavi [lɛt chă wĭ].]

လတ်, လေတ် lat [lòt] n. (MM.) သိမ်လတ်, သိန်လေတ် sim lat [sɛm lòt] n. a sīmā in Syriam district, perh. to be located at Alatywa on the ridge four miles N.of Kyauk tan. သိမ်မွဲမ၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်ဩြင်၊ မဒ္ဒ်မာန်ဂ််မန္ဒံတန်တဒ္ဒံင် ပွဲလွှုကုန်ကွာန်အလတ်၊ ခရာဗွတ်ဓိုတ်ပန်တိုင်၊ သွဝ်ကျာဍုင်ကျာ်တာန်။ သံလျင်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်၊ ဖြစ်နိုင်ချေက ၄င်း၏တည်နေရာမှာ၊ ကျောက်တန်းမြို့မြောက်ဘက်လေးမိုင်အကွာ၊ အလွတ်ရွာတောင်ကုန်းပေါ်တွင်ရှိသည်။[SM. လတ်, လေတ် lòt [lòt] v. to be white. ဗု၊ ဗ္ဘာင်။ ဖြူသည်။]

လတ္ထဝၚ်, လဒ္ဓဝန် lat tha wan [lòt thă wòn] n. The grove of shoots SW. of Rājagaha where the Buddha stayed on his first visit to the city after the Enlightenment. ဂြိုပ်မပန်ဝေ့ာစသတ်ဂြိုပ်၊ မန္ဒံဒ္ဒ်ပလိုတ်သမ္ဘုင်ကျာဍုင်ရာဇာဂြိုဟ်၊ ဒ္ဒွဲတီလပိုန်ကျာ်တြဲပိုမတန်တ်ကွုင်လဝ်,ကာလတ္ဘညးမကွအာဝေင်ဍုင်ရာဇဒ္ဓာနီဂ််အလန်ပထမ၊ အခါမကလိဂွံကွုင်သဗွညတညာန်တုံ။ မြတ်စွာဘုရားသွင်သည်၊ သဗွညုတညာဏ်တော်ကို ရရှိတော်မူခဲ့ပြီးသည့်နောက်၊ ရာဇဒ္ဓာနီနေပြည်တော်သို့၊ ပထမအဦးဆုံးအလည်အပါတ်ခရီး

www.monlibrary.com

သွားခဲ့စဉ်က၊ ဝင်ရောက်ရုပ်နားခဲ့သော၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်၏အနောက်တောင်ဘက်အရပ်၌ တည်ရှိသည့်အမဲလိုက်တောတန်းကလေး။ [P. လၛ်ဍဝၛ, လင်္ကန္ဒ်ဇန္ lat̰thi wana [lɔ̀t thæ̀ wɛ̀ nɛ̀].]

ꩻတ်, လောတ် lāt [làt] v. To mould. သင်သောန်အရာမွဲမွဲနကိုကွ။ ပုံစံခွက်ဖြင့်အရာတစ်ခုခုကိုသွန်းလုပ်သည်။ (၂) make in a mould. ကွောန်သင်သောန်ပုံကွ။ ပုံစံခွက်ထဲတွင် ထည့်ပြီးသွန်းလုပ်သည်။

ꩻလတ်, လေတ် let [lɪ̀t] v. To smear on. ကလေတ်၊ လိမ်းလေတ်၊ ပွေတ်၊ ပို့။ သုတ်လိမ်းသည်၊ လိမ်းကျံသည်။ Cf. ꩻလဲက်, လဲက် lâk [lɔ̀k]. [LM.; SM. ꩻလတ်, လေတ် lèt [lɪ̀t].]

ꩻလောတ်, လောတ် lot [lɔ̀t] v.To fall down prome. ဒေါ်လပိုက်မိုပ်စေ့အော။ မှောက်လျက်လဲကျသွားသည်။ ꩻလောတ်လျိတ်, လောတ်လျိတ် lotplit [lɔ̀t plɛt] v. to fall down in a faint. ဒေါ်လပိုက်စေ့တဲ့ဝိုတ်စိပ်အာ။ လဲကျပြီးသတိလစ်သွားသည်။

(MM.) လျိုပ်ꩻလောတ်ချိဟ်ꩻာ, လျိုပ်လောတ်နိုဟ်အာ bluip lot cuih'ā [blɔ̀p lɔ̀t coh a] v. to vanish into the ground. ဗွိုပ်လတ်စေ့အာအသွဝ်တိ၊ ဗွိုပ်ပွောတ်စေ့အာအသွဝ်တိ၊ ဗွိုပ်ပွုတ်စေ့အာအသွဝ်တိ။ မြေအောက်လျှိုးသွားသည်။ H.L. [LM. ꩻလောတ်, လောတ် lòt [lɔ̀t].]

လိတ်, လိုတ် luit [lɔ̀t] n. (MM.) ꩻမ်မ့လိတ်, သိမ်မ့လိုတ် sim mba luit [sɛm bɛ̀ lɔ̀t] n. a sīmā. သိမ်မွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။ [Prob. personal name. ယွုပ္ပဂုံ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။] perh. from Thai. လိတ်, ဒုံတ် luit [lɔ̀t] adj. excellent. မတွေင်တွဟ်ခိုဟ်တဲ့ဖွဲ့ မလောန်။ အထူးကောင်းမွန်လှသော။

လိလ်, လိုဉ်ဒ် liñ [lɛ̀n] v. once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ လိလ်, လိုဉ်ဒ် liñ [lɛ̀n] v. (OM. လိလ်, လိုဉ်ဒ် liñ [lɛ̀n] v. 1218) to be ravaged. ဂြိုဂြေဟ်အာ။ ပျက်စီးပြုန်းတီးသွားသည်။ (၂) destroyed. ပလိုပလာ်ထော်။ ဖျက်ဆီးပစ်သည်။ (၃) dissipated. ပြုးဇးကွေ့ဒုန်အာ။ လွင့်ပါးပျောက်ကွယ်သွားသည်။ (၄) lost. ဟော်ဖြော်အာ။ ဆုံးရှုံးဆုံးပါးသွားသည်။ (၅) dispelled. ကွေ့ဒုန်အာ၊ သွဝ်ပြုးကွေ့ဒုန်အာ။ ပျောက်ကွယ်သွားသည်၊ လွင့်ပါးပျောက်ကွယ်သွားသည်။ Der. လျိလ်, လျိုဉ်ဒ် pliñ [plɛ̀n] v. to ravage. သွဲ့ဂြိုဂြေဟ်အာ။ ပျက်စီးပြုန်းတီးသွားစေသည်။(၂) destroy. ပလိုပလာ်ထော်။ ဖျက်ဆီးပစ်သည်။ (၃) to cure. သွဲ့ဇွားအာ (ယဲ၊ သရ)။ ပျောက်ကင်းစေသည (အနာ၊ ရောဂါ)။ ဝိုးလိလ်, ရိုန်ဒိုဉ်ဒ် rinliñ [lɛ̀n]v.degeneration. ဒဒှ်မသွဲ့လဟုတ်ပရေ်ခွေ့။

www.monlibrary.com

ဆုတ်ယုတ်ညံ့ဖျင်းလာစေသည်။ [LM. ငလင်, ခလင် leñ [lòiŋ].SM. ငလင်, ခလင် lòiŋ [lòiŋ]. ငြာက်, ခြာက် rlāk [rəlàik] v. to disintegrate. လက်ထရိုဟ်သွေက်နော့်။ လဲပြိုကျေမွသွားသည်။ ငြာယ်, ခြာယ် rlāy [rə lài] v. to have loose. လဲဗွားတိတ်အာ။ ပြေထွက်သွားသည်။]

လိလိ်ဒိန္ဒ်ိ်, လိညဒ်ိန္ဒန် liñdindan [lèn dèn dòn] v. ravage and lost. လေင်ဒဒန်၊ လေင်ကွဲ့။ လုံးပါးပျောက်ကွယ်သွားသည်။

လိ်ငဝါ်, လိန်ဒေါ်ရ် lin ñor [lèn ŋɔ̀²r], **လိင်ဝါ်**, လိင်ဒေါ်ရ် liñ ñor [lòiŋ ŋɔ̀²r] n. ဖျစ်တွဲင်သမ္ဘင်တဲတဲ့သွအရှေ်အသော့်၊ ဒဒှ်မလျောဝ်၊ ဒဒှ်မဖျေါကွိုပ်။ ကိုယ်ကိုနှိမ့်ချ၍အရိုအသေပြုခြင်း၊ ရှိခိုးခြင်း၊ ဦးခိုက်ခြင်း။ [ငလှာ်, လွှောရ် lñor [ləŋɔ̀²r] v. to prostrate oneself before. မိုပ်အောပ်မာနော်ဂတမုက်ညးမွဲမွဲတဲ့ခစ။ တစုံတစ်ယောက်အရှေ့တွင်ဝမ်းလျားမှောက် ဝပ်တွားခယ ပြုသည်။]

လိ်လယ်, လိန်လဒ် lin las [lèn lɔs] v. To be idle. လွှုပ်၊ သွိုင်သွဲ့၊ ဖြိုင်ဖြဲ့၊ ဇျိုပ်ဇျဲ့။ ပျင်းရိသည်၊ နေးကွေးသည်၊ လေးဖင့်သည်၊ ဖင့်နေးသည်။ [LM. လဃ်, လနမ် lanah [lɛ̃ nɔ̀h], လငဃ်, လနောမ် lanoh [lɛ̃ nɔ̀h], လဂူ်, လနုမ် lanuh [lɛ̃ nùh], လ္ဂျ်, လ္ဂူမ် lnuh [lənùh]. လ၌်, လန် lanah [lɛ̃ nɔh]. SM. ဂဂူ်, ဂနုမ် ga nùh [gɛ̃ nùh].Skt./P. ဘလသ, အလသ alasa [ă lă să] adj. မတဝ်ဒး။ တိုက်ဆိုင်သော။]

လုလိ်ဓိ, လုန်ဒိ lunti [lun tæ̆], **လိ်ဓိတ်**, လုန်ဒိမ် luntiḥ [lun tih] n. **ချလုလိ်ဓိ**, ဆုလုန်ဒိ chulunti [chŭ lùn tæ̆] n. a kind of tree. တွံဆုမွဲဂကူ။ သစ်ပင်တစ်မျိုး။

ငလာ်, လောန် lon [lòn], **ငလွာ်**, လွှောန် lwon [lwɔ̀n] v. (MM.) to elapse. အခိင်အိုတ်အာ၊ အခိင်လောန်အာ။ အချိန်ကုန်သွားသည်၊ အချိန်လွန်သွားသည်။ (၂) be past. စက်အာ၊ ကွေံတတ်အာ၊ တတ်တိုန်အာ။ လွန်သွားသည်။ (၃) to surpass. လောန်ကဲအာ၊ တ်တိုန်အာ။ သာလွန်သွားသည်၊ ထူးကဲသွားသည်။ (၄) exceed. သာတဲ့ဝွိုင်ကွင်း၊ လောန်ကဲကွင်း၊ လောန်ဖွဲ့။ သာလွန်သည်၊ လွန်ကဲသည်၊ ပိုမိုသည်။ (၅) be superlative. ဒဒှ်ကြိယာဝိသေသနကဆဲင်သွင်အိုတ်။ အဆင့်အမြင့်ဆုံးကြိယာဝိသေသနဖြစ်သည်။ (advbl) exceedingly. လောန်သန်း လောန်တဖွဲ့။ အလွန်အမင်း၊ လွန်စွာ။ (၂) greatly. ဖွဲ့မလာန်သန်။ လွန်စွာ။ ငလာ်ဂာ, လောန်အာ lon ā [lòn ɑ] v. to pass by. စက်အာ။ လွန်သွားသည်။ (၂) go pass by, တတ်အာ။ ကျော်ဖြတ်သွားသည်။ (၃) to be passed. သ္ဂိုတတ်အာ။ ဖြတ်ကျော်သွားစေသည်။ **ငလွာ်ဂဟ်**, လွှောန်

www.monlibrary.com

ꩡꩣꩥ lwon dah [lwɔ̀n dɔ̀h] v. to have elapsed. အခိုင်လောန်အာဒှ်၊ အခိုင်အိုတ်အာဒှ်၊ အခိုင်ဓက်အာဒှ်။ အချိန်ကုန်သွားတတ်သည်၊ အချိန်လွန်သွားတတ်သည်၊ အချိန်ကျော်သွားတတ်သည်။ **ꩠꩫꩡꩣꩥꩬ**, ကုလိလောန်အာ kulilon˙ā [kaɑ̆ læ̆ lɔ̀n a], **ꩠꩫꩡꩣꩥꩬ**, ကလိလောန်အာ kalilon˙ā [kă læ̆ lɔ̀n a] v. to elapse. အခိုင်အိုတ်အာ။ အချိန်ကုန်သွားသည်။ (၂) to pass away. စုတိအာ၊ ချိုတ်အာ၊ အာဘဝပလိုက်၊ စးအာဘဝ။ သေဆုံးသွားသည်၊ ဘဝတစ်ပါးသို့ပြောင်းသွားသည်။ Cf. **ꩠꩫ**, ကုလိ² ku li [kaɑ̆ læ̆], **ꩮꩵꩬ**, သ္တိတ် stit [sətet]. [LM. **ꩡꩣꩥ**, လောန် lon [lɔ̀n]. SM. **ꩡꩣꩥ**, လောန် lòn [lɔ̀n].]

ꩡꩣꩥ, လောန်² lon [lɔ̀n], **ꩡꩣꩥꩍ**, လွောန် lwon [lwɔ̀n] v.(MM.) **ꩡꩣꩥꩍꩮꩬ**, လွောန်နိုတ် lwoncuih [lwɔ̀n coh] v. (honorific. ဝေါဟာမရပ်စပ်စကာ၊ အခါကာလမသွအဲပရဲ။ ရိသေသမ္ဘပြဆိုရာတွင်သုံးသောစကားလုံး။) to go in prossession. ဇက်ကွာ်ရင်ပြေင်အာ။ စီတန်းလမ်းလျှောက်သွားသည်။ **ꩆꩵꩡꩣꩥ**, ဇက်လောန် jak lon [jɛ̀ak lɔ̀n] v. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ [LM. **ꩡꩥ**, လန် lan [lɔ̀n].SM. **ꩡꩥ**, လန် lòn [lɔ̀n] v. to go from place to place. ဂေတ်ရွေင်အာကျွင်မွဲဒွဲဝဲတုံမွဲဒွဲဝဲ။ တစ်နေရာမှတစ်နေရာသို့လှည့်လည်သွားလာသည်။]

ꩡꩵꩬ, လေပ် lep [lĭp] v. to be skilled in. ကတ်လူတ်လဝ်၊ စိုန်သ္ကိုလဝ်၊ ဆိုက်ဗွက်လဝ်။ လေ့ကျင့်ထားသည်၊ ကျွမ်းကျင်စွာ ပြုလုပ်ထားသည်၊ ကျင့်သားရထားစေသည်။ (၂) know how to. တီရ်သင်လိုသွေဂံကျောန်၊ တီရ်သင်လိုသွေဂံသွ။ အဘယ်ကဲ့သို့ ပြုလုပ်ရမည်ကိုသိသည်။ မည်ကဲ့သို့ ပြုလုပ်ရမည်ကိုတတ်သည်။

(MM.) hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟူမှန်းဆရခြင်း။ **ꩡꩵꩬꩮ**, လ္လေပ် slep [səlĭp] v. to be equipped to. သ္ကိုကျိုက်ပေင်ကိုအရာမန္ဒံပွိုက်။ လိုအပ်သည်များနှင့်ပြည့်စုံစေသည်။(၂) able to. သ္ကိုရင်တ္ဂျင်ကိုမာန်။ စွမ်းဆောင်နိုင်စေသည်။ (၃) to be wont to. သ္ကိုဒ္ဂှ်အခိုက်အလိုက်၊ သ္ကိုဒ္ဂှ်အလေ့။ အလေ့အထဖြစ်စေသည်။ Cf. **ꩆꩲꩵ**, ဆိုက် chuik [chak], **ꩠꩲꩵ**, ဂေါ်ခ် go˙ [gʊ̀ʔ], **ꩢꩥꩍ**, မာန် mān [màn]. [LM. v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟူမှန်းဆရခြင်း။ **ꩡꩵꩬꩮ**, လ္လေပ် slep [səlĭp] v. to be equipped to. သ္ကိုကျိုက်ပေင်ကိုအရာမန္ဒံပွိုက်။ လိုအပ်သည်များနှင့်ပြည့်စုံစေသည်။ (၂) able to. သ္ကိုရင်တ္ဂျင်ကိုမာန်။ စွမ်းဆောင်နိုင်စေသည်။ (၃) to be wont to. သ္ကိုဒ္ဂှ်အခိုက်အလိုက်၊ သ္ကိုဒ္ဂှ်အလေ့။ အလေ့အထဖြစ်စေသည်။ SM. **ꩡꩵꩬ**, လေပ် lep [lĭp] v. to be skilled in. ကတ်လူတ်လဝ်၊ စိုန်သ္ကိုလဝ်,ဆိုက်ဗွက်လဝ်။ လေ့ကျင့်ထားသည်၊ ကျွမ်းကျင်စွာ ပြုလုပ်ထားသည်၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကျင့်သားရထားစေသည်။ (၂) know how to. တီရ်သာ်လုိ်သွေဲကွောန်၊ တီရ်သာ်လုိ် သွေဲသွ။ အဘယ်ကဲ့သို့ ပြုလုပ်ရမည်ကိုသိသည်။ မည်ကဲ့သို့ ပြုလုပ်ရမည်ကိုတတ်သည်။]

ငလာပ်, ဒေသဝ် lop [lɔ̀p] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟော်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာ ဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ငသ္လာပ်**, ဒွေဒဝ် slop [sɔlɔ̀p] v. to enter in. သ္လိုက်လုပ်အပွဲ၊ သ္လိုက်လုပ် ဂကော်။ အထဲသို့ဝင်စေသည်၊ အသင်းအဖွဲ့ထဲဝင်စေသည်။ (၂) to go in. သ္လိုက်လုပ်အပွဲ။ အထဲသို့ဝင်စေသည်။ (၃) to come in. သ္လိုက်လုပ်ကျင်အပွဲ။ အထဲသို့ဝင်လာစေသည်။

ငလာပ်ငင်လာ်, ဒေသဝ်ခရင်လရ် lopreñlar [lɔ̀p rɛ̀aŋ lɔ̀r] v. to bring in. လုပ်ရေင် လဝ်အကြာ။ ကြားတွင်ဝင်ရောက်တန်းစီသည်။

ငလွာပ်, ဒွေဒဝ် lwop [lwɔ̀p], **ငလာပ်**, ဒေသဝ် lop [lɔ̀p] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ် မာန်ဟော်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ငသ္လာပ်**, ဒွေဒဝ် slop [sɔ lɔ̀p] v. to enter in. သ္လိုက်လုပ်အပွဲ၊ သ္လိုက်လုပ်ဂကော်။ အထဲသို့ဝင်စေသည်၊ အသင်းအဖွဲ့ ထဲဝင်စေသည်။ (၂) to go in. သ္လိုက်လုပ်အပွဲ။ အထဲသို့ဝင်စေသည်။ (၃) to come in. သ္လိုက် လုပ်ကျင်အပွဲ။ အထဲသို့ဝင်လာစေသည်။ (MM. **ငလာပ်**, ဒေသဝ် lop [lɔ̀p].) Opp. **တိတ်**, ဘ်ဘ် tit [tɛt]. Der. **ငပ္လာပ်**, ဒွေဒဝ် plop [plɔ̀p] v. to bring in. သ္လိုက်လုပ် ကျင်အပွဲ။ အထဲသို့ဝင်လာစေသည်။ **ရိုင်ငလာပ်**, ရိုန်ဒေသဝ် rinlop [rɛ̀n lɔ̀p] v. to take into. ကော်ပျောပ်ပွဲ။ အထဲသို့ခေါ်သွင်းသည်။ [LM. **ငလာပ်**, ဒေသဝ် lop [lɔ̀p] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟော်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ငသ္လာပ်**, ဒွေဒဝ် slop [sɔlɔ̀p]. LM. **လုပ်**, လုဝ် lup [lùp]. SM. **လုပ်**, လုဝ် lùp [lùp].]

ငလာပ်တုငစာတ်ပ္ကာဝ်ဒိုက်ဃ်, ဒေသဝ်တုဒေစာတ်ပ္ကာဝ်ဒိုရိုက်သ် lop tuḅotpkāwdirkah [lɔ̀p taŏ̯ pɒt pɔkaw dir kɔs] v. enter and pluck the flower of lotus. လုပ်ခွ်ကဒက်။ ပဒုမ္မာကြာပန်းကိုဝင်ရောက်ခူးသည်။

ငလာပ်ပ္ကာဝ်ဩိင်, ဒေသဝ်ပ္ကာဝ်စိုင် lop ptāwciṅ [lɔ̀p pɔtaw coiŋ] v. enter to erect the ridge pole. လုပ်ပ္တစိုင်(ဒယိုင်စိုင်)။ ခေါင်တိုင်ထူရန်ဝင်ရောက်သည်။

ငလာပ်ငုမ်ဗဃ်, ဒေသဝ်ဂုမ်ဗသ် loprumbas [lɔ̀p rùm bɔs] v. enter and sprinkle, enter and scatter. လုပ်လွုပ်၊ လုပ်ဂွုပ်။ ဝင်ရောက်ဖြန်းပက်သည်။

လုံမ်, လုံန် lumṁ [lùm] n. (1557. **ဆလုံမ်**, ဇလုံန် cau lumṁ [cɑo^{3} lùm].) n. the ruler of Mogaung. ညးမပ္ကင်ရင်ချင်မဝ်ကံင် (၁၅၅၇)။ မိုးကောင်းမြို့ကိုအုပ်ချုပ်သူ (၁၅၅၇)။

လုံမ်ပက်, လုံန်ပေက် lumṁ pek [lùm pɔik] nq. Either of two sides. လွင်ဒက်ဓာဂ့်ဒှ်မွဲ။

www.monlibrary.com

အစွန်းထောင့်နှစ်ခုအနက်တစ်ခု။ **လပါက်**, လဗါက် lapāk [lɛ̆ paik] n. (MM.) also half. ကဝက်။ ထက်ဝက်။ **လပါက်ဂိတု**, လဗါက်ဒိတု la pāk gitu [lɛ̆ paik gĭ taŭ] n. half month. လွပ်ဂိတု။ လဝက်။ Cf. **ဇိၵ်ကွယ်**, ဒိရ်ကောဗ် jirkoy [jĭr koa²], **ဏ္ဍင်**, ဋ္ဌန် tlaṅ [təlɛŋ].[(i)LM. **လပါက်**, လဗါက် lapāk [lɛ̆paik], **လ္ပာက်**, လ္ဗာက် lpāk [ləpaik], **ကပါက်**, ကဗါက် ka pāk [kă paik]. SM. **ကပါက်**, ကဗါက် kəpāk [kă paik] n. half. ကဝက်။ ထက်ဝက်။ (၂) side. သွဲ့၊ ဒ္ဍ၊ နင်း။ ဘေး၊ အနားစောင်း၊ ဇောင်း။ (ii) LM. **ဴပါက်**, ဴဗါက် ʾapāk [ă paik], SM. **ဴပါက်**, ဴဗါက် ʾəpaik [ă paik] n. half viss. လျိုင်ကပါ(မသုန်ခွော်ဒကော်)။ ငါးဆယ်ကျပ်သားအလေး။ (iii)SM. **ပါက်**, ဗါက် paik [paik] n. side. သွဲ့၊ ဒ္ဍ၊ နင်း။ ဘေး၊ အနားစောင်း၊ ဇောင်း။ **ပါက်**, ဗါက် paik [paik] v. to be chattered. သ္ဂီ်ထ္ကးပြဲဇးအော။ အစိတ်စိတ်အမွာကွဲသွားစေသည်။ (၂)split. ကရေက်၊ ကရေက်ထ္ကး၊ ပါ၊ ပါထ္ကး၊ စံက်၊ စံက်ထ္ကး။ ကွဲစေသည်၊ ခွဲသည်၊ ပေါက်ခွဲသည်။]

လုံမ်ဓာဥ်, လုံန်ဓာန် lumʾ bāc [lùm pac] n. layman observing first eight precepts and leading religious life without entering monastic order. ခရှ်မမင်မွဲဒွိုန်ကောတ်သီဒွဝ်တဲ့၊ မဒွေတ်ဗက်ပရေင်သာသနာ၊ မဟွံလုပ်သွခမ့်သာမဏီဏီ၊ လမာတ်။ ပုထုဇဉ်တစ်ဦးသည်၊ သာမဏေရဟန်းဘောင်သို့မဝင်ရောက်သေးမီ၊ ရှစ်ပါးသီလကို ခံယူတည်ဆောက်ပြီး၊ ဘာသာရေးဘက်လိုက်နာကျင့်ကြံသူ၊ ဖိုးသူတော်။Cf. **မိစာယ်**, ဒိဆာယ် mi chāy [mĭ chai].[LM. **လမာတ်**, လဓာတ် lamāt [lɛ̆ màt].SM. **လမာတ်**, လဓာတ် lɛ̆màt [lɛ̆ màt] n. white-robed acolyte. လမာတ်။ ဖိုးသူတော်။ Cf. **လ**, လ lɛ̆ [lɛ̆] n. grandfather. လ၊ ဇု။ အဖိုး၊ ဖိုးလေး။ (၂) elderly person. ညးဇမွော်၊ ညးဗယု၊ ညးဗျုဗျု။ သက်ကြီးရွယ်အို။ **လ္ဗာဥ်**, လ္ဗာန် lbāc [ləpat] v. to be handsome. ဂေါ်ဆဲ၊ ကျော်လဲ၊ နွံကိုရုပ်သင်္။ ချောမောလှပသည်၊ ရုပ်ရည်တင့်တယ်သည်။ (၂) admirable. နွံကိုရုပ်သင်္မသွးဒ့်တ်အံသဝ်။ ချီးကျူးထိုက်သောရုပ်ရည်အသွင်သဏ္ဌာန်နှင့်ပြည့်စုံသည်။]

လုံမ်ဝၚ်, လုံန်ဝရ် lumʾbar [lùm por] n. **လုံမ်ဝၚ်ချ**, လုံန်ဝရ်ဆု lumʾbarchu [lùm por chŭ] n. young sapling. လွောဝ်ဆု။ အပင်ပေါက်ငယ်။

လမ်ၵာဝ်, လမ်အောဝ် lumʾ ow [lùm o] n. (MM.) young shoot. လွောဝ်ဆု၊ ခတုတ်ဆု။ အပင်၏အစို့အညောက်။[LM. **လမဝ်**, လမဝ် lamaw [lɛ̆ mɔ̀], **လၵာဝ်**,

www.monlibrary.com

လမောခ် lamow [lɛ̆ mɔ̀^{2}], ငလ္မာဝ်, လ္မောခ် lmow [ləmɔ̀^{2}], ကွဝ်, ကွခ် kmaw [kəmɔ], ငကွာဝ်, ကောခ် kmw [kə mo]. SM. ကွဝ်, ကွခ် kmaw [kəmɔ] n. embryo. လွေဝ်။ အလောင်းအလျာ။ (၂) young leaf. ကွဝ်၊ ပွဝ်။ ရွက်သစ်၊ ရွက်နု။ တ္ဍဝ်, ဘ္ဍဲ tɒaɲ [təpɛŋ] n. ဓင်။ မျှစ်။]

လုံမ်ရုဟ်, လုံခ်နုဟ် luṁ ɒ̄ūh [lùm pŭh] v. pleasant. လဟိုင်လဟာ၊ မိပ်ဇြိပ်လဟိုင်လ ဟာ။ ကြည်နူးဖွယ်ရာကောင်းသည်၊ စိတ်ချမ်းမြေ့ဖွယ်ရာကောင်းသည်။ (၂) to make cool. သ္ဂျီစိုဟ်သြိုဟ်၊ သ္ဂျီဂုံက်ဂါ။ ဇမြေစေသည်၊ ချမ်းအေးစေသည်။ n. လမုဟ်၊ လွမ်ဟ်၊ လွုဟ်၊ လွုဟ်၊ လစောဟ်၊ လစိုဟ်၊ လွိုဟ်။ အအေး၊ အေးမြခြင်း၊ ချမ်းအေးခြင်း။

လုံမ်ဂုဟ်, လုံခ်အုဟ် luṁ ˙uh [lùm uh] adj. cold. မဂံက်၊ ဂံက်ဂံက်။ အေးသော၊ အေးအေး။ **ကျာလုံမ်ဂုဟ်**, ကျာလုံခ်အုဟ် kyālum˙uh [kya lùm uh] n. cold wind. ကျာလွုဟ်။ လေအေး။ [LM. **လ္မုဟ်**, လ္မောဟ် lmuh [ləmùh], **လ္မဟ်**, လ္မော်ဟ် lmah [ləmɔh], **ကမုဟ်**, ကမုဟ် kamuh [kə mŭh] v. to be cool. ဂံက်ဂါ။ အေးမြ သည်။ (၂) to cold. စိုဟ်သြိုဟ်။ အေးချမ်းသည်။ (၃) to be pappy. သ္ဂျီမိပ်ဇြိပ်။ ပျော် ရွှင်စေသည်။ (၄) cold. မဂံက်၊ ဂံက်ဂံက်။ အေးသော၊ အေးအေး။ (၅) happiness. ဒဒှံမမိပ်ဇြိပ်။ ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်ခြင်း။ SM. **ကမုဟ်**, ကမုဟ် ka mɑoh [kəmŭh] v. to be cool. ဂံက်ဂါ။ အေးမြသည်။ (၂) to cold. စိုဟ်သြိုဟ်၊ ဂံက်။ အေးချမ်း သည်၊ အေးသည်။ LM. **ဝီဟ်**, ဒိုဟ် ɒuih [poh], **တ္ဂီုဟ်**, တ္ဂိုုဟ် tɒuih [təpoh], **ငတ္ဂာဟ်**, တ္ဂောဟ် tɒoh [təpɒh], **ကျီုဟ်**, ကွိုုဟ် kɒuih [kəpoh].; SM. **ဝီဟ်**, ဒိုဟ် ɒɒh [poh] v.to be cold. စိုဟ်။ အေးချမ်းသည်။ (၂) pleasant. သ္ဂျီမိပ်ဇြိပ်ပြိုက်ဖာ။ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့စေသည်။ (၃) peaceful. သ္ဂျီစိုဟ်သြိုဟ်။ ငြိမ်းချမ်းစေသည်။]

လိုမ်, လုံခ် luim [lɜ̀m], **လိုမ်**, လုံခ် luiṁ [lɜ̀m] v. to decay. အိုဟ်မှလိုလာ်အာ၊ ယောင် ယာလိုလာ်အာ။ ဆွေးမြေ့ပျက်စီးသည်။ ယိုယွင်းပျက်စီးသည်။ (၂) to be invalid. ဟွံ ထတ်ဟွံယုက်ဟွံမွဲကိုဇြဟတ်။ မမာမကျန်းမသန်မစွမ်းဖြစ်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **လ္လိမ်**, လ္လီုခ် rlim [rəlɛ̀m].

လိုမ်ငလာက်, လုံခ်လေကာ် luim lok [lɜ̀m lɔ̀k] v. destroyed, ruined, spoiled, be wrecked, to fall into decay . လိုလာ်။ ပျက်စီးသည်၊ ပျက်သုဉ်းသည်၊ ဆုံးပါးသည်။

လာယ်, လခယ် lāy [lɑ̀i] n. (MM.) line. ကရောင်၊ ကရောင်သက်လဝ်၊ ပွောန်။ အတန်း၊ ဆွဲခြစ်ထားသောအရာ၊ မျဉ်းကြောင်း။ (၂) streak. တွင်သက်ခရက်လဝ်။ ခြစ်ရာအစင်း

www.monlibrary.com

အကြောင်းအကျား။ Cf. ဆိတ်, ခရိတ် carit [cɑ̆ rɛt].

လၢ်, လခရ် lar [lɔ̀r] v. to deposite. သင်္ကြိုပ်ခွေ်အာ၊ သင်္ကြခြပ်ခွေ်အာ။ အနယ်ထိုင်စေသည်။ အနယ်ထိုင်ကျသွားစေသည်။ (၂) to place. ဖျေါလပ်။ ချထားသည်။ (၃) also. လေပ်၊ ကို။ လည်း၊ လည်းပဲ။ (၄) too. ကို၊ ကိုလေပ်။ လည်း၊ လည်းပါ။ (၅) perfective aspect maker. ကွောန်ဗဒှ်ဖြိုကိ်ဗပေင်း ဗွဲက်ကိုဗိုပြြင်ရုပ်ရ်ဝေါဟာမွဲ့။ ဝေါဟာတစ်ခု၏ပြိုး ပြည့်စုံသောအသွင်ကိုဖော်ဆောင်ပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **လာ်**, လခရ် lār [lɔ̀r]. see. ရံင်။ ရှ။ **လၢ်**, လခရ် ler [lɔ̀er], **ကၤလပ်**, ကန်လခဒ် kanlaw [kɔn lɔ̀], **လပ်**, လခဒ် law [lɔ̀].

လာ်, လခရ် lār [lɑr] v.& va. to deposite. သင်္ကြိုပ်ခွေ်အာ၊ သင်္ကြခြပ်ခွေ်အာ။ အနယ်ထိုင်စေသည်။ အနယ်ထိုင်ကျသွားစေသည်။(၂)to place. ဖျေါကိုလပ်ဒွဲ့ဘဲ့။ နေရာချပေးသည်။ **လ္လာပ် လၢ်**, လ္လေခပ်လခရ် plop lār [plɒp lɑr] v. to bring in. ကေတ်ဏာဖွဲ့အပ္ဒဲ့။ အထဲသို့ သွင်းသွားသည်။ **ဂၤလၢ်**, ခရင်လခရ် reñlār [rèaŋ lɑr] v. to lay out ready for use. ပြေင်လပ်ဒတဲ့သွက်သွေဂံရပ်စပ်။ အသုံးပြုရန်အတွက်အသင့်စီထားသည်။ **ဂၤဃုာပ် လာ်**, ခရင်သုခရပ်လခရ် reñ su rap lār [rèaŋ saŏ rɔp lɑr] v. to put near at hand. ရေင်ပရပ်စွဲလပ်။ အနားကပ်စီထားသည်။ **လာပ်ဂၤလာ်**, လေခပ်ခရင်လခရ် lop reñlār [lɒp rèaŋ lɑr] v. to bring in. လုပ်ရေင်လပ်။ ဝင်စီထားသည်။

လၢ်, လခရ် lar [lɔ̀r] v. **ဂၤလၢ်**, ခရင်လခရ် reñ lar [rèaŋ lɔ̀r] v. to lay out. ပြေင်ရေင်လပ်။ စီတန်းထားသည်။

လၢ်, လခရ် lar [lɔ̀r], **လပ်**, လခဒ် law [lɔ̀], **လာ်**, လခရ် lor [lɔ̀^{2}r], **လာဝ်**, လခဝ် low [lɔ̀^{2}], **လံဝ်**, လံဒ် lâw [lɔ̆] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟေင်၊ မခယျ ကေတ်လပ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **လ္လာ်**, လ္လခရ် slar [slɔ̀r], **လ္လာ်**, လ္လခရ် slor [slɔ̀^{2}r],(MM. **လံဝ်**, လံဒ် lâw [lɔ̆] v.1493) v. to deposit. သင်္ကြိုပ်ခွေ်အာ၊ သင်္ကြခြပ်ခွေ်အာ။ အနယ်ထိုင်စေသည်။ အနယ်ထိုင်ကျသွားစေသည်။ (၂) to place. ဖျေါကိုလပ်ဒွဲ့ဘဲ့။ နေရာချပေးသည်။ **လ္လာ်လဇွာ်ဗ္ဘဟ်ဩ**, လ္လခရ်လခွောခရ်ဒွဟ်စ slar la bwor bdahca [slɔ̀r lɛ̆ pwor bədɔ̀h cɛ̆] v. in order to amass. တ္ဘဟ်နမလ္ကေဂံလ္ကေပ် လပ်ဖွဲ့မဂ္ဂိုင်။ အမြောက်အမြားစုဆောင်းထားရန်အလို့ငှာ။ Cf. **ဒုတ်**, ဒုဒ် cut [cut]. Der. **လ္လာ်**, လ္လခရ် plor [lor] v. to cause to make up mind. သင်္ကြဖျေါသွူတ်

www.monlibrary.com

သွၵ်တ်စိုတ်။ စိတ်ဆုံးဖြတ်ပိုင်းဖြတ်စေသည်။ **လိလၢ်**, လဲလရ် lilar [lǐ lɔ̀r] v. making up. သွၵ်တ်သွၵ်တ်။ ဆုံးဖြတ်သည်။(၂) making up decision. ဖျေါသွၵ်တ်သွၵ်တ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချသည်။ [LM. **လဝ်**, လဝ် law [lɔ̀] v. hypoth. နဒၵ်မဒၵ်မာန်ဟောင်း မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္လဝ်**, သ္လဝ် slaw [səlɔ̀].SM. **လဝ်**, လဝ် lò [lɔ̀].]

လိၵ်ဒိမ်, လဲရ်ဒဲန် lir ñim [lǐr ŋɛ̀m] n. (group of a) thousand. လွိ။ ထောင်။ [**လွိမ်**, လွိန် lñim [ləŋɛ̀m] n. thousand. လွိ။ ထောင်။]

လၢ်, လေရ် ler [lier], **လဝ်**, လေဝ် lew [lie] ns.(MM.) also. လေဝ်၊ ကိုး ကိုလေဝ်။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ။ (၂) too. ကိုလဝ်၊ ကိုလေဝ်၊ လေဝ်ကို။ လည်းကောင်း၊ သေဝ်လည်းကောင်း။ **လၢ်ဃၢ်**, လေရ်သန် ler...san [lier...sɔn], **လၢ်သ္ဂျာဟ်ဃၢ်**, လေရ်သ္ဆောဟ်သန် lersjohsan [lier sjɔ̀h sɔn], **သ္ဂျာဟ်လၢ်သ္ဂျာဟ်ဃၢ်**, သ္ဆောဟ်လေရ် သ္ဆောဟ်သန် sjoh ler sjoh san [sjɔ̀h lier sjɔ̀h sɔn] v. is profound indeed. သွိုဟ်လေဝ်သွိုဟ်နက်။ လေးလည်းနက်သည်။ **ကိုမ်လၢ်**, ကုံမ်လေရ် kuim ler [kom lier] ns. also. လေဝ်၊ ကို၊ ကိုလေဝ်။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ။ (၂) even. ဂ့်ကိုလေဝ်၊ ဓိုန်ဂ့်ကိုလေဝ်။ ယင်းသည့်တိုင်၊ ယင်းသည့်တိုင်အောင်။ **တုၢ်လၢ်**, တုန်လေရ် tun ler [tun lier] adv. again. ထပ်ပွန်။ ထပ်မံ၍။

ၵလၢ်, လေခရ် lor [lɔ̀²r], **လၢ်**, လရ် lar [lɔ̀r], **လဝ်**, လဝ် law [lɔ̀], **ၵလဝ်**, လေခဝ် low [lɔ̀²] v. put. စွံ့။ ထားသည်။ **လၢ်ဇွၢယ်ပ္လယ်**, လရ်ခွဘယ်မ္ဘယ် lar bwoy pḍay [lɔ̀r bwɔ̀ɑ² pəɗɔɑ] v. put inside. စွံ့ဗွဲပွဲ့။ အတွင်းပိုင်းတွင်ထားသည်။ **လၢ် မၤဟ်**, လရ်ခေးဟ် lar ma ñahḥ [lɔ̀r mɛ̌ ŋɛ̀h] v. put outside. စွံ့မူး။ အပြင်ဖက်မှာထားသည်။ **ကိုမ်ၵလၢ်**, ကုံမ်လေခရ် cuimlor [com lɔ̀²r] adv.also. လေဝ်၊ ကို၊ ကိုလေဝ်။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ၊ လည်းကောင်း၊ သေဝ်လည်းကောင်း။ (၂) even. ဂ့်ကိုလေဝ်၊ ဓိုန်ဂ့်ကိုလေဝ်။ ယင်းသည့်တိုင်၊ ယင်းသည့်တိုင်အောင်။ Cf. **ကုမ်**, ကုံန် kumñ [kum], **ၵဝလ်**, ခေလေ wel [wie], **လၤဟ်**, လေးဟ်² lahḥ [lɛ̀h]. [LM. **ၵလ**, ခေလ le [le], **ၵလဝ်**, ခေလဲ lew [lie], **ၵလှ**, လေ့ lhe [hle]. SM. **ၵလ**, ခေလ lè [lè].]

ၵလၢ်, ခေလခရ်² lor [lɔ̀²r] v. hypoth. နဒၵ်မဒၵ်မာန်ဟောင်း မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သ္လာ်**, သ္ဆေခရ် slor [səlɔ̀²r] v. to lie supine. တိက်လွာခွံင်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပက်လက်လန်အိပ်နေသည်။[LM. ꩡꩰ, ꩡꩰ lo [lò^{1}].SM. ꩡꩰ, ꩡꩰ lò [lò^{1}] v. to lie supine. တိုက်လှာခွံင်။ ပက်လက်လန်အိပ်နေသည်။ (၂)(snake. ဖြူ။ မြွေ။) to wriggle. လောအော။ လိမ်တွန့်.ရွေ့ရှားသွားသည်။ LM. ꩡꩰꩡꩻ, ꩡꩰꩡꩰ law lhoñ [lò hloη] v. to entice. သွေ့သွန်၊ ဖျဲ၊ ဖျဲကော်၊ တံငါ့။ သွေးဆောင်သည်၊ ဖြားယောင်းသည်၊ ဆွယ်သည်၊ မြူဆွယ်သည်၊ ဆွဲခေါ်သည်။ (၂) beguile. သွန်ဗွေတ်၊ လှန်ဗွေတ်၊ ဗွေတ်မတ်၊ လှန်မတ်။ လှည့်ဖျားသည်၊ မျက်လှည့်ပြသည်။ (၃) mislead. သတောဲဗလဲဏာဂွံင်တရ်ဗွေတ်ဗွေတ်။ မှားယွင်းစွာဦးဆောင်သွားသည်။]

ꩡꩻ, ꩡꩰꩣ lor [lò^{2}r] v. to deposit. သွ်ိုဒုပ်ခွေ်အာ၊ သွ်ိုခြပ်ခွေ်အာ။ အနယ်ထိုင်စေသည်။ အနယ်ထိုင်ကျသွားစေသည်။ (၂) to place. ဖျေကိုလဝ်ဒွဲဝဲ။ နေရာချပေးသည်။ (၃) perfective aspect maker. ကွောန်ဗဒှ်ဖွိုက်ဗပေင်၊ ဗွံက်ကိုဗိုပြင်ရုပ်ရ်ဝေါဟာမွဲ။ ဝေါဟာတစ်ခု၏ပြီးပြည့်စုံသောအသွင်ကိုဖော်ဆောင်ပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ ꩡꩻ, ꩡꩰꩣ lār [lar].

ꩡꩻ, ꩡꩰꩣꩲ lor [lò^{2}r] v. also. လေဝ်၊ ကို၊ ကိုလေဝ်၊ လေဝ်ကို။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ၊ လည်းကောင်း၊ သော်လည်းကောင်း။ see. ရံင်။ ရှူ။ ꩡꩻ, ꩡꩰꩣ ler [ler].

ꩡꩰ, ꩡꩰꩡ law [lò] v. to deposit. သွ်ိုဒုပ်ခွေ်အာ၊ သွ်ိုခြပ်ခွေ်အာ။ အနယ်ထိုင်စေသည်။ အနယ်ထိုင်ကျသွားစေသည်။ (၂) to place. ဖျေကိုလဝ်ဒွဲဝဲ။ နေရာချပေးသည်။ (၃) perfective aspect maker. ကွောန်ဗဒှ်ဖွိုက်ဗပေင်၊ ဗွံက်ကိုဗိုပြင်ရုပ်ရ်ဝေါဟာမွဲ။ ဝေါဟာတစ်ခု၏ပြီးပြည့်စုံသောအသွင်ကိုဖော်ဆောင်ပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ ꩡꩻ, ꩡꩰꩣ lār [lèar]. also see. ရံင်။ ရှူ။ ꩡꩻ, ꩡꩰꩣ ler [lie].

ꩡꩰꩍꩵ, ꩡꩰꩍꩮ lawcuit [lò cot]v.to heed, take notice of, to make one's smind, come to a conclusion, tend to a view, hold a view. လဝ်လဝ်စိုတ်၊ စွံလဝ်စိုတ်။ သတိထားသည်၊ သတိပြုသည်၊ ဂရုစိုက်သည်။

ꩡꩰ, ꩡꩰꩡ låw [lɔ̀w] v. perfective aspectmaker. ကွောန်ဗဒှ်ဖွိုက်ဗပေင်၊ ဗွံက်ကိုဗိုပြင်ရုပ်ရ်ဝေါဟာမွဲ။ ဝေါဟာတစ်ခု၏ပြီးပြည့်စုံသောအသွင်ကိုဖော်ဆောင်ပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ ꩡꩻ, ꩡꩰꩣ lār [lèar].

ꩡꩰ, ꩡꩰꩡ lew [lie] adv. also. လေဝ်၊ ကို၊ ကိုလေဝ်၊ လေဝ်ကို။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ၊ လည်းကောင်း၊ သော်လည်းကောင်း။ (၂) even. ဂှ်ကိုလေဝ်၊ စိုန်ဂှ်ကိုလေဝ်။ ယင်းသည့်တိုင်၊ ယင်းသည့်တိုင်အောင်။ see. ရံင်။ ရှူ။ ꩡꩻ, ꩡꩰꩣ ler [lie].

ꩡꩰꩡꩰ, ꩡꩰꩡꩮ low [lò^{2}] v.perfective aspect maker. ကွောန်ဗဒှ်ဖွိုက်ဗပေင်၊ ဗွံက်ကို

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဗိုပြင်ရုပ်ရဝေါဟာမွဲ။ ဝေါဟာတစ်ခု၏ ပြီးပြည့်စုံသောအသွင်ကိုဖော်ဆောင်ပေးသည်။ (၂) also. လေဝ်၊ ကို၊ ကိုလေဝ်၊ လေဝ်ကို။ လည်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ၊ လည်းကောင်း၊ သော် လည်းကောင်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩬꩮ꩓, ꩬꩮ꩓ lār [lar].also see. ရုံင်။ ရှ။ ꩬꩮ꩓, ꩬꩮ꩓ ler [lie].

ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩮ꩓ low [lò^{2}] n. couch. ဒွံင်သွိုက်၊ ခုင်ဇမွိုင်၊ ဇံင်၊ ဒေန်။ အိပ်ရာ၊ ခုံရှည်၊ သလွန်၊ ညောင်ဇောင်း။ (၂) bedstead. ဒေန်၊ ဇံင်၊ ခါတ်။ သလွန်၊ ညောင်ဇောင်း၊ ကုတင်။ (၃) litter. ဇံင်ဒလိုင်၊ ဝေါ။ ထမ်းစင်၊ ဝေါ။ Cf. ꩬꩮ꩓, ꩬꩮ꩓ lwar [lò^{2}]. [LM. ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩮ jåñ [jòŋ].SM. ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩮ còŋ [jòŋ] n. bedstead. ဒေန်၊ ဇံင်၊ ခါတ်။ ညောင်ဇောင်း၊ သလွန်။] see. ရုံင်။ ရှ။ ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩮ꩓ joñ [jòŋ].

ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩮ las [lòs] nq. (1219) occasion. အခိုင်အခါ၊ အခါသမယ။ အချိန်အခါ၊ အခါသမယ။ Cf. ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩮ꩓ leh [lĭh], ꩬꩮ, ꩬꩮ wā [wèɑ]. ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩮ wwāy [wwài]. [Perh. ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩮ꩓ leh [lĭh].]

ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩮ lās [làs] v. to lay out. လေးဖျဲ့။ ဖြန့်ခင်းသည်။ (၂) spread. ပွားပြိတ်၊ ပဇာပြိတ်။ ဖြန့်တုတ်သည်၊ ဆန့်ထုတ်သည်။ (၃) to inlay. စိစောန်ဗလိုက်လဝ်မတ်။ ကျောက်မျက်မြုပ်သွင်းစီခြယ်ထားသည်။

ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩮ꩓ laḥhh [lèh] v. (MM.) id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ ꩬꩮꩮꩇꩮꩮ, ꩬꩮꩮ꩓ꩇꩮꩮ laḥbapeñ [lèh bĕ̀ pɔiŋ] v. to lay completely. လေးဗပေင်၊ ပွားလေးဗပေင်။ ဖြည့်ခင်းသည်၊ ဖြန့်ဖြည့်ခင်းသည်။ (၂) overlay. လေးကြောပ်ခလို။ ဖုံးအုပ်ခင်းသည်။ Der. ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩮ purlās [pŭr làs]v.to expound. သောင်တလေးကိုပွဲတြေး.အသေးစိတ်ရှင်းလင်းပြသည်။[LM.; SM. ꩬꩮ, ꩬꩮ laḥ [lèh].] [LM. ꩬꩮ, ꩬꩮ plaḥ [plɑh]. SM. ꩬꩮ, ꩬꩮ plaḥ [plɑh] v. to extend. သွိုပ်းတိတ်။ ဆန့်ထုတ်သည်။ (၂) spread. ပွားပြိတ်၊ လေးပွားဖျဲ့၊ ပဇာပြိတ်။ ဖြန့်ထုတ်သည်၊ ဖြန့်ခင်းသည်၊ ဆန့်ထုတ်သည်။ ꩬꩮ, ꩬꩮ laḥ [lèh] v. to extend. သွိုပ်းတိတ်။ ဆန့်ထုတ်သည်။ ꩬꩮꩮ, ꩬꩮꩮ꩓ lās [làs] v. spread. ပွားပြိတ်၊ လေးပွားဖျဲ့၊ ပဇာပြိတ်။ ဖြန့်ထုတ်သည်၊ ဖြန့်ခင်းသည်၊ ဆန့်ထုတ်သည်။ (၂) lay. လေး။ ခင်းသည်။]

ꩬꩮ꩓, ꩬꩮꩮ꩓ laḥh [lèh] v.& nq. extend. သွိုဇာတိတ်၊ ပဇာပြိတ်။ ဆန့်ထွက်စေသည်၊ ကျယ်ပြန့်ထွက်စေသည်။ (၂) unit of length equal to seven cubits. အစာဇမွိုင်မသွတ်ကိုဇမွိုင်ထပ်ဟတ်။ ခုနှစ်တောင်နှင့်ညီမျှသောစံအလျားအတိုင်းအတာတစ်ခု။

(MM.) v. to be flat. သွိုလေးတိတ်၊ ဒှံဒွံင်ဂတော့်ဂတော့်။ ပြားထွက်စေသည်၊ အပြား

www.monlibrary.com

လိုက်ဖြစ်နေသည်။ **ငတ္ဂာဟ်လးဟ်**, ဧတ္ဂေအံ်လးဟ် tmoˇlaḥh [təmʊ̆ lèh], **တ္ဂာဟ်လးဟ်**, ဘ္ဂအံ်လးဟ် tmaˇlaḥh [təmʊ̆ lèh] n. flat stone. တံ့လး၊ တံ့လးကျီ။ ကျောက်ဖျာ၊ ကြမ်းခင်းကျောက်ပြား။ Der. **ဒလးဟ်**, ခလးဟ် ralaḥh [rɛ̆ lèh] v. to stretch hand out. လးပွားပို့တ်တဲ့၊ လက်ဖြန့်တန်းထုတ်သည်။ [LM. **လးဟ်**, လးဟ် laḥh [lèh]. SM. **လးဟ်**, လးဟ် laḥh [lèh] v. to be level. သွဟ်သွးဍွးမုက်။ မျက်နှာပြင်ညီစေသည်။ (၂) to be flat. သွိုင်္ဂတးလး။ ပြန့်ပြူးစေသည်။ (၃) to be extensive. သွိုင်္ဂလးတိတ်အာ။ ကျယ်ပြန့်ထွက်စေသည်။ **လာဿ်**, လဒေသ် lās [las] v. to lay out. လးပွားပို့တ်။ ဖြန့်ခင်းသည်။ (၂) inlay. ဂ္ဂိုဏ္ဍာတ်စိစောန်။ မွမ်းမံစီခြယ်သည်။ **ဍ္ဍးဟ်**, ဍ္ဍးဟ် dlaḥh [dlèh] n. sheet. ဍ္ဍး၊ ဂတော်၊ တွး။ အပြား၊ အချပ်၊ အရွက်။ (၂) layer. ထပ်ကွပ်။ အထပ်အလွှာ။ **တိၚ်လးဟ်**, တၚ်နုံလးဟ် tinlaḥh [tɛn lèh] n. metal leaf. တွးဖွေဝဝ်။ သတ္တုပြား။]

လးဟ်, လးဟ်၂ laḥh [lèh]pv.prohibitory particle. ပွဲစုံဒ္ဍာဆိုဒဝ်။ တားမြစ်ပိတ်ပင်ရာတွင် အသုံးပြုသောပစ္စည်း။ not. ပပလးလး။ လုံးဝမလုပ်ပါနှင့်။ (၂) do not. လွပလးလး။ လုံးဝမပြုလုပ်ပါနှင့်။ Der. **လပ**, လပ lapa [lɛ̆ pʊ̆] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

လးဟ်, လးဟ်ˇ laḥh [lèh] ns. Enumerative suffix. ပွဲဝေါဟာအဆက်ဗွဲကြ်၊ ညံင်ရ်အဓိပါဝေါဟာသွေဲာ်တွဟ်ခြာအာမွဲကုံမွဲ။ အဓိပ္ပာယ်တစ်ခုစီတစ်ခုစီ၊ ကွဲပြားသွားစေသော၊ ဝေါဟာရတစ်ခု၏နောက်ဆက်တွဲစကားလုံး။ [**ငကၚ်ငဇယ်လးဟ်**, ကောန်အေယ်လးဟ် koneylaḥh [kɒn ea lèh], ကောန်အဲလေဝ်ကို။ ငါ့သားအား‌လည်းကောင်း။ **ငဘာဝ်ငဇယ်လးဟ်**, ဧဝေ်အေယ်လးဟ် coweylaḥh [co ea lèh], စ်အဲလေဝ်ကို။ ငါ့မြေး‌အား‌လည်းကောင်း။ **ကုငလာဝ်ငဇယ်လးဟ်**, ကုလောဝ်အေယ်လးဟ် kuloeylaḥh [kaʊ̆ lo ea lèh], ကလောအဲလေဝ်ကို။ ငါ့ဆွေမျိုး‌အား‌လည်းကောင်း။] [LM. **ငလဝ်**, လေဒ် lew [lae] ns. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ငလဝ်ကိုမ်**, လေဒ်ကိုန် lew kuim [lae kom] ns. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကိုမ်**, ကိုန် kuim [kom] ns. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကိုမ်လဝ်**, ကိုန်လေဒ် kuimlew [kom lea] ns. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

လးဟ်, လးဟ်ˇ lahḥ [lèh] v. to spread. ပွားပို့တ်၊ တသိုပို့တ်။ ဆန့်ထုတ်သည်၊ ဖြန့်ခင်းသည်၊ ဆန့်ခင်းသည်။

ဥလဟ်, လေဟ်ˇ leḥ [lɨh], **ငလးဟ်**, လေးဟ် leḥh [lɨh] nq. time. လ္ဝေ်၊ လန်း၊ ဝါ၊ လတုန်။

www.monlibrary.com

တစ်ကြိမ်၊ တစ်ခါ၊ တစ်ခေါက်။

ꩻꩵꩲ꩷, ခေမာ် leḥ [lĭh] nq. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ꩵꩮꩫ**, လသ် las [lɔ̀s], **ꩺꩱ**, ဓိ wā [wɛ̀a]. **ꩫꩮꩫ꩷**, ဒွေယ် wwāy [wwài]. Der. **ꩵꩪꩲ꩷**, ဓ္လေမ် mleḥ [məlĭh] adv. wholly. မွဲလော့။ လုံးလုံး။ (၂) altogether. သိုအလုံမွဲ၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး။ လုံးလုံး။ **ꩵꩫꩮꩫꩵ**, လတုန် latun [lɛ̆ tun] n. recurrence. ဒဒှ်ကလေင်ကျွှ်ဒ္ဒှ်တိုန် ဒုံင်ဂွိုင်ကိုလတုန်။ အကြိမ်ကြိမ်ပြန်လည်ဖြစ်ပျက်နေခြင်း။ [LM.; SM. **ꩻꩵꩲ꩷**, ခေမာ် lèḥ [lĭh] nq.]

ꩻꩵꩲ꩷, ခေမာ်꩷ leḥ [lĭh] v. (MM.) to dance. လော့။ ကသည်။ Cf. **ꩻꩮꩲꩶ**, ခေါင် doñ [dòŋ]. Der. **ꩬꩶꩻꩵꩲ꩷**, ရိန်လေမာ် rinleḥ [rèn lĭh] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ရလေမာ် raleḥ [rɛ̆ lĭh] v. to make dance. သွက်လော့။ ကစေသည်။ **ꩬꩶꩻꩵꩲ꩷**, ရိန်လေမာ် rin leḥ [rèn lĭh] n. dancer. မွိုဟ်လော့၊ သွာလော့၊ သွာကဆိုင်။ ကခုန်သူ၊ ကချေသည်။ (၂) dancing. ဒဒှ်မလော့၊ ပွမလော့။ ကခုံခြင်း။ [LM.; SM. **ꩻꩵꩲ꩷**, ခေမာ် lèḥ [lĭh] nq.]

ꩻꩵꩲ꩷ꩫꩬꩵ꩷ꩈꩫꩶ, လေမာ်ညွှန်သင် leḥñumsmañ [lĭh ɲum səmɛŋ] v. to level the wall. လးကွောန်ကွာင်။ တံတိုင်းခင်းသည်။

ꩻꩵꩲꩵ, ခေသမာ် loh [lɔ̀h] v.(MM.) **ꩻꩵꩲꩵꩪꩻꩻꩫ**, လေသမာ်ဓ္လေင်ဒ္လေအ် loh pleñkle᷄ [lɔ̀h plɔiŋ klaɛ̆] v.to uncoil and dissolve. ပွိုဟ်လိုဟ်ပလိုထော်။ ဖြေဖျက်ထုတ်လိုက်သည်။ (၂) cause to dissappear. သွက်ကွေံဗွန်အာ။ ပျောက်ကွယ်သွားစေသည်။ (၃) shed. (ခွာရမတ်) သွက်ဇွောဝ်ခွေ်။ (မျက်ရည်) စီးကျစေသည်။ Der. **ꩵꩪꩲ꩷**, ဓ္လုဟ် pluḥ [pluh] v. to attain enlightenment. ဂွံကျင်လညာတ်မသုာတ်ခွင်၊ ဂွံကျင်သဗ္ဗညုတညာန်။ ညာဏ်အမြင်ပေါက်လာသည်၊ သဗ္ဗညုတညာဏ်ကိုရရှိလာသည်။[LM. **ꩬꩵꩲ꩷**, ရိုဟ် luih [lɜ̀h]. SM. **ꩬꩵꩲ꩷**, ရိုဟ် lɜh [lɜ̀h] v. to be come untwisted. သွက်ပလောပ်ပွိုဟ်တိတ်အာ။ အကျစ်ပြေထွက်သွားစေသည်။ (၂) undone. သွက်ပွိုဟ်တိတ်။ ဖြေဖြုတ်ထုတ်သည်။]. **ꩵꩪꩲ꩷**, ဓ္လုဟ် pluḥ [pluh] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ꩡꩵꩲ꩷ꩻꩵꩲꩻꩫ**, နိုမိတ်ဒ္လေင်ဒ္လေအ် nimit pleñ kle᷄ [nĭ mit plɔiŋ klaɛ̆], **ꩵꩬꩲ꩷ꩻꩵꩲꩻꩫ**, လွိတ်ဒ္လေင်ဒ္လေအ် lmit pleñ kle᷄ [ləmɛ̀t plɔiŋ klaɛ̆].

ꩻꩵꩲꩵꩪꩻꩻꩫ, ခေသမာ်ဓ္လေင်ဒ္လေအ် loh plen᷄kle᷄ [lɔ̀h plɔiŋ klaɛ̆] v. creat with supernatural power. နိုမိတ်ပွေင်ကွေံ၊ လွိတ်ပွေင်ကွေံ။ ဖန်ဆင်းသည်။

www.monlibrary.com

လက်, လအ်း la˙ [lɔ̌] v. be late, be sluggish, to be long in time, be long. လခဲ့လဇ။ နှေးကွေးသည်။

လက်ကာဖာ်, လအ်းကာပဒၚ် la˙kāphār [lɔ̌ ka phɑ] adv. long long time, very long time. လံ့လကာဖာ။ ကြန့်ကြာလှစွာ၊ ကြာညောင်းစွာ။

လၞက်, ဧလအ်း le˙ [lĭɛ̌] n. (MM.) stick. လေ့၊ လေ့ဒုက်။ တုတ်၊ တုတ်တံ။ (၂) staff. ဂစုန်၊ လေ့ဂစုန်။ တောင်ဒေ့း၊ လက်ကိုင်တုတ်။[LM.; SM. **လၞက်**, ဧလအ်း lɛ̌ [lĭɛ̌].]

လာက်, ဧလောအ်း lo˙ [lɔ̌] v. to be long time duration. လံ၊ လံလုံ။ ကြာသည်၊ ကြာညောင်းသည်။ **ဇာယ်ကာလ်မလာက်**, ဧဇယ်ကာလ်ဧလောအ်း boy kāl ma lo˙ [bòɑ^{2} ka mɛ̌ lɔ̌] v. for a long time. လံတဲ့ဖွဲမလောန်။ ကြာလွန်းလှသည်။

လာက်, ဧလောအ်း lo˙ [lɔ̌], **လက်**, လအ်း la˙ [lɔ̌] v. (MM.) **လာက်ကာဖာ**, ဧလောအ်း ကာပဒၚ lo˙kā phā [lɔ̌ ka phɑ], **လက်ကာဖာ**, လအ်းကာပဒၚ la˙kā phā [lɔ̌] v. with the passage of time. အခိုင်လံ့လတ်ဖွဲမလောန်။ အချိန်များစွာကြာညောင်းလှသည်။ (= **ကြဝ်ကွာက်**, ကြဲဝ်ဒွာအ်း krauwwo˙[krɑo^{3} wɔ̌] adv. later. ကြာဝွံ့၊ ဖွဲကြာဝွံ့။ နောက်ပိုင်းတွင်၊ နောင်တွင်။) Cf. **ဇွိုင်**, ဇွိုင် jĭiñ [jəlòiŋ]. [LM. **လက်**, လအ်း la˙ [lɔ̌]. SM. **လာက်**, ဧလောအ်း lɔ̌ [lɔ̌] .]

လာက်ဃင်, ဧလောအ်းဃုံ loa˙san [lɔ̌ sɔn] adv. very long time. လံသန်၊ လံဖွဲ။ ကြာလှစွာ၊ ကြာညောင်းလှစွာ။

လ္ဂတ်, လ္ဂဵတ် l˙at [ləɔt] prep. all. လအိုတ်၊ ဖြိုတ်။ အားလုံး။

လ္ဂိတ်, လ္ဂဵိတ် l˙it [ləɛt], **လ္ဂိုတ်**, လ္ဂဵုတ် l˙uit [ləot] n. brick. ခွိုတ်၊ တွိုတ်။ အုတ်၊ အုတ်ခဲ။ (၂) block. ကလော်ကလော်။ အတုံး။ see. ရံင်။ ရှု။ **လဂတ်**, လအဵတ် la˙at [lɛ̌ ɔt].

လှာ, ဧဠာ lñā [ləŋɛ̀ɑ] n. (Lph.) article listed among offerings enshrined at pagoda. စရင်အရာမန္ဒံ၊ အကြာကပေါတ်သွက်သွော်သွိုင်ဓာတ်၊ ပွဲကိုကျာ်စေတီ။ စေတီတော်တွင်ထပါနာရန်အတွက်ဝတ္ထုပစ္စည်းများအကြားတွင်ရှိသောပစ္စည်းစာရင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂဇလှာ**, ဧဒေဠာ gade lñā [gɛ̀ dè ləŋɛ̀ɑ] n. article enshrined at pagoda. ကပေါတ်သွက်သွော်သွိုင်ဓာတ်ပွဲကိုကျာ်စေတီ။ စေတီတော်အတွင်းဌာပနာရန်အတွက်ဝတ္ထုပစ္စည်း။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ငလွင်, ငလွေန် lṅeṅ [ləŋèaŋ] n.(MM.) **တ္ဍိက်ငလွင်**, တ္ဍိုက်ငလွေန် tḍik lṅeṅ [təɗoik ləŋèaŋ], **တ္ဍိုက်ငလွင်**, တ္ဍိုက်ငလွေန် tḍuiklṅeṅ [təɗak ləŋèaŋ] n. impurity. ဒဒှ်မကျိုခွက်၊ ဒဒှ်မကျိုပပ်။ ညစ်ညမ်းခြင်း၊ မသန့်ရှင်းခြင်း။ (၂) defilement. ဒဒှ်မသ္လိုကျိုခွက်၊ ဒဒှ်မသ္လိုကျိုပပ်။ ညစ်ညမ်းစေခြင်း၊ မသန့်မရှင်းဖြစ်ခြင်း။ Der. **တဍိုက်လငင်**, ဘဍုိက် လငေင် ta ḍuik la ṅeṅ [tă ɗak lĕ ŋèaŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. (**ကျိုက်**, ကျိုက် kluiḳ) **ငလွင်**, ငလွေန် lṅeṅ [klak ləŋèaŋ] v. to be defiled. သ္လိုကျိုပပ်။ ညစ်ညမ်းစေသည်။ **တ္ဍိုက်ငလွင်**, တ္ဍိုက်ငလွေန် tḍuik lṅeṅ [təɗak ləŋèaŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

လွိမ်, လွေန် lṅim [ləŋèm], **လွိမ်**, လွေန် lṅimṅ [ləŋèm], **လွိမ်**, လွေန် lṅīm [ləŋèm] num. & nq. Thousand. လွိ။ ထောင်။

လွိမ်, လွေန် lṅim [ləŋèm] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။Cf. **ကျွဍိုင်**, ကျွေဍိုင် kladḍiṅ [klă ɗoiŋ]. Der. **လိၚ်ဒိမ်**, လေခိုင်မ် lirṅim [lĭr ŋèm] n. group of 1,000. ကွိုပ်လွိ၊ သ္လံလွိ။ ထောင်စု၊ ထောင်အုပ်စု။ [LM. **လွိမ်**, လွေန် lṅim [ləŋèm], **ဍွိမ်**, ဍွေန် ṅim [ŋèm]. SM. **ဍွိမ်**, ဍွေန် ṅim [ŋèm].]

လွိမ်စာ်ကျဲသ္ဒာမ်, လွေန်စခ်ကျဲဍွေခန် lṅim ḅārklamcnām [ləŋèm ɲa klɔm cənam] n. two thousand and two handred years. လွိစာကျဲသ္ဒာံ။ အနှစ်နှစ်ထောင်နှစ်ရာ။

ငလွာ်, ငလွေခ် lṅor [ləŋɔ̀²r] v. to prostrate oneself before. သ္ဒအရှေ်အသော်အောပ် မာစှေ်ဂတမုက်ညးမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ဦးအရှေ့တွင်ဝမ်းလျားမှောက်ပြီး၊ ဂါရဝ ပသည်။ (၂) do reverence or homage to. သ္ဒအရ်အဂ်၊ သ္ဒဂါရဝ၊ သ္ဒအဲပရဲ့။ ကော်ရော်သည်၊ ဂါရဝပြုသည်၊ အလေးအမြတ် ပြုသည်။ (၃) make obeisance to. ဖျဝ်တွံင်သမ္ဒုင်တဲ့။ ကိုယ်ကိုနှိမ့်ချအရိုအသေပေးသည်။ (၄) worship. လ္ဒောဝ်ဖျော်ကျိုပ်၊ ကလဲဖျော်ကျိုပ်။ ရှိခိုးဦးချသည်၊ ကန်တော့ဦးချသည်။ (၅) offer in token of worship. ဖျော်ကျိုပ်နှအနေ မသ္ဒလက်ကျန်အဲပရဲ့။ ကြည်ညိုခြင်း အမှတ်လက္ခဏာဖြင့် ရှိခိုးဦးချသည်။ **ငလွာ်ကိၚ်ဒေါဂ်**, ငလွေခ်ကိန်ဒေါအ် lṅorkiṇḍo· [ləŋɔ̀²r kɛn ɗŏ] v. to do reverence. သ္ဒအရှေ် အသော်၊ လ္ဒောဝ်ကလဲ။ အရိုအသေပေးသည်၊ ရှိခိုးကန်တော့သည်။ **ကျိုာ်ငလွာ်**, ကျွဲခ်ငလွေခ် ktirlṅor [kətir lə ŋɔ̀²r] v. to begin to do obeisance. ကျွိလ္ဒောဝ်။ ထရှိခိုးသည်။ Cf. **ယိုဂျာဂ်**, ယဲယေအ် yiyo· [yĭ yŏ], **ဂျဟ်**, ရေမ် reh [rĭh]. Der. **လိဍွာ်**, လေဍွေခ် li ṅwor [lĭ ŋɔ̀²r] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **လိၚ်ဂျါ်**, လေခိန်ဇေါခ် lin

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ñor [lèn ŋɔ̀^{2}r] v. to do obeisance. လျောဝ်၊ ကလံး ရှိခိုး၊ ကန်တော့။ [LM. ငလွာဝ်, လျောဝ် lñow [ləŋɔ̀^{2}]. for လငွာဝ်, လဒျောဝ် la ñow [lɛ̏ ŋɔ̀^{2}]. လိငွာ်, လိဒျော် liñwor [lɨ̏ ŋɔ̀^{2}r].]

လူဒ်, လျဒ် lja' [ləjɔ̀ˀ] v. to halt. သ္ဂ်ုဒေါ်ဖူး၊ သ္ဂ်ုဂွံ့။ ထိုင်နားစေသည်၊ ထိုင်စေသည်။ (၂) rest. ဖူး၊ ဂွံဖူး။ နားသည်၊ ထိုင်နားသည်။ Cf. ဖူလ်, ဖုလ် jūl [jùl]. ဒိုဒ်, ဒိုအ် dui' [dɜ̀^{2}].[(i) လိာဒဒ်, လဒ်ရဒအ် lirja' [lɨ̏r jɔ̀ˀ]. LM. လဧ, လဧ laja [lɛ̏ jɛ̏], လူ, လူ lja [ləjɛ̏]. SM. ဂဧ, ဂဧ ga ja [gɛ̏ jɛ̏] v. to pause. ဒေါ်ထော်မွဲလစုတ်၊ လူထော်မွဲလစုတ်။ ခေတ္တရပ်တန့်သည်၊ ခေတ္တဆိုင်းငံ့သည်။ (၂) to wait. မင်လူ၊ မင်လူထော်။ စောင့်ဆိုင်းသည်၊ ဆိုင်းငံ့သည်။ (ii) လုဒဒ်, လုဒအ် lu ja' [lɨ̏ jɔ̀ˀ]. LM. လဧ, လဧ la ja [lɛ̏ jɛ̏] v. to cause to stop. သ္ဂ်ုဒေါ်အာ။ ရပ်တန့်သွားစေသည်။ SM. ဂဒဒ်, ဂဒအ် gaja' [gɛ̏ jɔ̀ˀ] v. to pause. ဒေါ်ထော်မွဲလစုတ်၊ လူထော်မွဲလစုတ်။ ခေတ္တရပ်တန့်သည်၊ ခေတ္တဆိုင်းငံ့သည်။ (၂) to wait. မင်လူ၊ မင်လူထော်။ စောင့်ဆိုင်းသည်၊ ဆိုင်းငံ့သည်။ (၃) to interrupt. ထဝိတ်ထော်။ ဖြတ်တောက်ပစ်သည်။]

ငလွာမ်, ငလျောဒ် lmom [ləmɔ̀m] v. possessing. ပိုင်၊ ပိုင်ပြီ၊ နွံ။ ပိုင်သည်၊ ပိုင်ဆိုင်သည်၊ ရှိသည်။ Cf. လဂဿမ်, လဒဒျောဒ် la dhom [lədhɔ̀m], လဒမ်, လဒဒ် la dam [lɛ̏ dɔ̀m], လ္ဒမ်, လ္ဒဒ် ldam [lədɔ̀m]. adj. မဂဿမ်, မနျောဒ် ma nom [mɛ̏ nɔ̀m], မဒုမ်, မဒုဒ် ma num [mɛ̏ nùm], မ္ဒုမ်, မ္ဒုဒ် mnum [mənùm], မ္ဒွမ်, မ္ဒွဒ် ma nwam [mɛ̏ nwɔ̀m]. see. ရံင်။ ရှ။ ငဿမ်, နျောဒ် nom [nɔ̀m].

ငလွာမ်ပုန်, လျောဒ်ပုန် lmom pun [ləmɔ̀m pun] v. have property. နွံပိုန်၊ နွံဂြပ်ဘ္ဂပ်။ ပစ္စည်းဥစ္စာရှိသည်။

ငလွာမ်သိလ်, လျောဒ်သီလ် lmom sīl [ləmɔ̀m sæl] v. have precept. နွံသီ၊ နွံကုံသီလ၊ လွံလဝ်သီ။ သီလရှိသည်။

ငလွာဟ်, လျောဟ် lmoh [ləmɔ̀h] n. (1218) then. တဲ့၊ တဲ့ပွန်။ နောက်၊ ထိုနောက်။ လမဟ်, လမဟ် la mah [lɛ̏ mɔ̀h], လမံဟ်, လမံဟ် la måh [lɛ̏ mɔ̀h] n. then. တဲ့၊ တဲ့ပွန်။ နောက်၊ ထိုနောက်။ (၂) now. လွုဟ်။ ယခု။ [LM. လမဟ်, လမဟ် la mah [lɛ̏ mɔ̀h], လမုဟ်, လမုဟ် lamuh [lɛ̏ mùh], လ္ဂုဟ်, လ္ဂုဟ် lmuh [ləmùh],

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩣꩩꩥ, လွှမ်း lmu᷄ [ləmŭ], ꩣꩩꩥ, သွမ်း smuh [ləmuh].; SM. ꩥꩩꩥ, ဟမုဟ် həmùh [hə̆ mùh],]

ꩡꩣꩥ, လွှော်း lmo᷄ [ləmŏ] n. [Perh. ဒ့်မာန်။ ဖြစ်နိုင်။ ꩡꩣꩥ, လွှောင်း lmoh̰ [ləmȍh].]

ꩣꩪꩥ, လျှဲ့ lyah̰h [ləyȅh] n. light. လျူး။ အလင်းရောင်။ see. ရံင်။ ရှူ။ ꩪꩪꩥ, ယိုင်ရာသ် yir yās [yĭr yàs].

ꩡꩣꩪꩥ, ခြောသ် lros [lrȍs] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꩡꩡꩣꩪꩥ, သခြောသ် slros [səlrȍs] v. to count. တွော်၊ တော်၊ ရိုဟ်၊ ရိုဟ်တွော်။ ရေသည်၊ ရေတွက်သည်။ ꩥꩪꩥ, ရှိုဟ်း rih [rə̀h] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩣꩥ, လွ lwa᷄ [ləwɛ̆̀] n. (members of pagan hill peoples living in E. and NE. of Mons including. ဂကော်သ္ဆံမွိုဟ်ခွံင်လ္ဆူဒ္ဒိုခေတ်ဗကာ်၊ မတန်တ်ဒိုဟ်ဗွံက်ကိုဒိုဟ်ဗွံက် သွင်ကျာ၊ မပါခွံင်သိုဂကူမန်ကို။ မွန်လူမျိုးအပါအဝင်၊ အဒ္ဒေအရပ်နှင့် အဒ္ဒေမြောက်အရပ် တောင်တန်းဒေသတို့တွင်၊ နေထိုင်ကြသောပုဂံခေတ်ကာလ၊ အုပ်စုဝင်လူမျိုးများ။) Lawa. လဝ။ လဝ။ [LM. ꩣ, ꩤ wa᷄ [wɛ̆̀]. SM. ꩣ, ꩤ wɛ̆̀ [wɛ̆̀] n. Lawa. လဝ။ ဝ။ pagan hillman. ကောန်လ္ဆူဒ္ဒိုဗကာ်။ ပုဂံတောင်ပေါ်သား။ Cf, ꩣꩤ, ꩤꩤ lawa᷄ [lɛ̆̀ wɛ̆̀].]

ꩣꩫ, လွေ့ lwi [ləwĭ] n. ꩡꩣꩫ, ချုလွေ့ chulwi [chŭ ləwĭ] n. fig tree. တွံလွေ့၊ တွံဝ်။ ရေသဖန်းပင်။ (၂) the Bodhi tree of the Buddha Konāgamana. တွံဆုဗောဓိပလိုဟ်ကျာ်တြဲ၊ ကောဏာဂမန။ ကောဏာဂမန၊ ဘုရားသွင်၏ဗောဓိညောင်ပင်။

(MM.) ꩥꩫꩪꩣꩫ, ဂတိုဝ်လွေ့ gatuiwlwi[gɛ̆̀ tɒ ləwĭ] n. coronation seat of fig wood. ဂတိုလွေ့၊ ပလွင်ဂတိုဝ်၊ သွက်သွေ့ဝံရပ်စပ်စကာကာလဂ္ဂကရာတ်တံ မဒုင်ပသေက် ပသဝ်။ ရေသဖန်းသားပလွင်၊ ဘုရင့်ဘိက်သိက်ခံတင်မြောက်ပွဲ၊ အခမ်းအနားကျင်းပရာတွင် အသုံးပြုသည်။ [LM. ꩫ, ꩬ wi [wĭ]. SM. ꩫ, ꩬ wɛ̆̀ [wĭ].]

ꩫ, လွေ့ lwĭ [ləwĭ] n. diligence. ဓဝ်လွေ့၊ လွေ့ရိယ။ လုံ့လ၊ လုံ့လဝိရိယ။ see. ရံင်။ ရှူ။ ꩫꩬ, ဝီရ် wĭr [wĭr].

ꩣꩠ, လွှဲက် lwȁk [ləwȍk] n. (MM.) that which is dyed. အရာသွက်သွေ့ဝံဖျောန်စအရံင်။ အရောင်ရရှိရန်ဆိုးသောအရာ။ [LM. ꩣꩠ, လဲက် lȁk [lȍk] v. to pain on. လေ်တ်လဲက်ဥာ်ဂဉ့်။ ဆေးရောင်သုတ်လိမ်းသည်။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ငလွင်, ဧလွေင် lweñ [lwèaŋ] n. order. အစီအဇန်၊ လွေင်။ အစီအစဉ်၊ အမှတ်စဉ်။ (၂) succession. ဒဒှ်မဆက်ကွၚ်မွဲတဲ့မွဲ။ ဒဒှ်မတွောဝ်ဒတောဝ်ဆက်ခွေ်ကွၚ်မွဲတဲ့မွဲ။ တစ်ခုပြီး တစ်ခုဆက်လာခြင်း၊ တစ်ခုပြီးတစ်ခုဆက်တိုက်ဆင်းသက်လာခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငွွင်**, ဧခွေင် rweñ [rwèaŋ].

ငလွောင်, ဧလွောင် lwoñ [lwòŋ] v. to exceed. လောန်ကဲအော၊ သာတဲ့ပိုအော၊ ပိုတိုန်အော၊ ပိုမို့အော။ လွန်ကဲသည်၊ သာလွန်သည်၊ ပိုမိုသည်။ (၂) to elapse. အခိင်လောန်အော၊ အခိင်စက်အော၊ အခိင်လောန်အိုတ်အော။ အချိန်ကုန်လွန်သည်၊ အချိန်ကျော်လွန်သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **လွာၚ်**, လေၚ်° lon [lɔ̀n] v. to go in procession. ကဝါ်ဂေတ်ရေင်အော။ စီတန်းလှည့်လည်သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **လွာၚ်**, လေၚ်၂ lon [lɔ̀n].

လွာတ်, လွေတ် lwät [ləwàt] v. is good, is nice. ခိုဟ်ရ၊ ဒးရးရ။ ကောင်းပါပေသည်၊ သင့်ပါပေသည်။

လွုတ်, လွုတ် lwut [ləwùt], **လွူတ်**, လွူတ် lwūt [ləwùt] n. young girl. သွတ်ဗြ်။ အမျိုးသမီးငယ်။ (၂) virgin. ဝုတ်၊ သွတ်ဝုတ်။ အပျိုး၊ အပျိုးဖြန်း။ **ကၚ်လွုတ်**, ကောန် လွုတ် kon lwut [kɒn ləwùt] n. virgin daughter. ကောန်ဝုတ်။ သမီးအပျိုး။ (၂) young daughter. ကောန်ဝုတ်သွတ်။ သမီးပျိုငယ်။ Cf. **လဝုတ်**, လဝုတ် lawut [lɛ̆ wùt].

လွုတ်, လွုတ် lwut [ləwùt] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ဗြသမတ်လွုတ် brau samatlwut [brèa[1] sɑ̆ mɔt ləwùt] n. young maidens. သွတ်ဗြ်ဝုတ်။ သမီးပျိုငယ်။

လွိုတ်, လွိုတ် lwuit [ləwɜ̀t] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ကညာ**, ကညာ kañā [kɑ̆ ɲa], **ကြွာယ်**, ကြွေးယ် blāy [blài].[LM. **လွုတ်**, လွုတ် lwut [ləwùt], **ဝုတ်**, ဝုတ် wut [wùt].; SM. **ဝုတ်**, ဝုတ် wùt [wùt]. LM. **ဝုတ်ဂိုဝ်**, ဝိုတ်အိုဝ် wuit ˙uiw [wɜ̀t ɒ]. SM. **ဝိုတ်ဂိုဝ်**, ဝိုတ်အိုဝ် wɜ̀t ɜ [wɜ̀t ɒ]. LM. **ဝုတ်ဂိုဝ်**, ဝုတ်အိုဝ် wùt ˙uiw [wùt ɒ]. SM. **ဝုတ်ဂိုဝ်**, ဝုတ်အိုဝ် wùt ɜ [wùt ɒ] n. white-handed gibbon. ဝုတ်အိုမန်ကိုတသော်ဒွော်တဲ့အရံင်ဗုဗု။ မျောက်လွဲကျော်၊လက်မောင်း အမွေးအဖြူရောင်။]

လွိုတ်, လွိုတ် lwuit [ləwɜ̀t] n. young girl. သွတ်ဗြ်။ အမျိုးသမီးငယ်။ see. ရံင်။ ရှ။

www.monlibrary.com

လွုတ်, လွေၚ်ဘ် lwut [ləwùt].

လွၚ်း, လွေၚန် lwān [ləwàn] n. laterite. ဝါန်၊ တွံဝါန်။ ဂဝံ၊ ဂဝံကျောက်။ **တ္ၚာ်လွၚ်း**, တ္ၚာ်လွေၚန် tma᷄ lwān [təmɔ̀ ləwàn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ **သိမ်ပါင်ဧရာမ်လွၚ်း**, သိန်ဗျင်ဧရာမ်လွေၚန် sim pāñ jarāmlwān [sɛm paiŋ jɛ̀ ràm ləwàn] n. sīmā of the granary gate of lwàn. သီပါင်ဇရုံဝါန်။ ဂဝံကျောက်ဂိုဒေါင်အဝရိုသိမ်။ (town. ချင်။ မြို့။ **ဒျင်ဝိၚ်း**, ချင်ဒိန် ḍuñwān [ɗɜŋ wàn] n. Donwun. ချင်ဝါန်။ ဒုံဝန်း (ဂဝံကျောက်မြို့)။ in Sittang district. နွံပွဲခရိုင်သက်တိုင်။ စစ်တောင်းခရိုင်တွင်ရှိသည်။) Cf. **ဒျင်လွၚ်း**, ချင်လွေၚန် ḍuñ lwān [ɗɜŋ ləwàn] n. Donwun. ချင်ဝါန်။ ဒုံဝန်း (ဂဝံကျောက်မြို့)။ **သိမ်မဟ်လွၚ်း**, သိန်မဟ်လွေၚန် simmah lwān [sɛm mɔ̀h ləwàn] n. a sima at Hmawwun, laterite end on the Hmawwun chaung in Syriam district. သီမုဟ်ဝါန်၊ မန္တလ္လာပရင်ကြုင်မုဟ်ဝါန်၊ ပွဲခရိုင်ညြောင်။ သံလျင်ခရိုင်၊ မှော်ဝန်းချောင်းကမ်းပါးပေါ်ရှိမုဝါန်သိမ်။ [LM. **ဝိၚ်း**, ဒိန် wān [wàn].; SM. **ဝိၚ်း**, ဒိန် wàn [wàn].]

ဂလွၚ်း, လွေၚန် lwon [ləwòn] n. to exceed. တောတိုန်၊ တိုတိုန်၊ ကဲတိုန်။ သာလွဲန်သည်၊ ပိုမိုသည်၊ လွန်ကဲသည်။ (၂) to elapse. (အခိုင်)စက်အာ၊ တွက်အာ၊ လောန်အာ။ (အချိန်) ကုန်လွန်သည်၊ လွန်သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂလာ်း**, လေၚန်ᵓ lon [lɔ̀n] v. to go in procession. ရေငြေပြင်တဲ့ကွာ်ဇက်အာ။ တန်းစီလှည့်လည်လျှောက်သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂလာ်း**, လေၚန်ᵓ lon [lɔ̀n].

ဂလွၚ်းတုယ်, လွေၚန်တုယ် lwontuy [ləwòn tui] adv. beyond. လောန်တဲ့။ ကျော်လွန်ပြီး နောက်။

လွပ်ပ, လွေပ်ပ lwap pa [ləwɔ̀p pɑ̆] n.(Lph) [hardly. ဂွံညာတ်အောန်။ တွေ့ရခဲ။ **လွပ်**, လွေပ် lwap [ləwɔ̀p], **ဝပ်**, ဝေပ် wap [wɔ̀p], SM. **ဝပ်**, ဝေပ် wòp [wɔ̀p] n. weapon. လွပ်။ လက်နက်။ (၂) implement. ကပေါတ်ကရိယာဗာ။ ကရိယာတန်ဆာပလာ။ **ရွပ်**, ရွေပ် rwap [rwɔ̀p], **ရပ်**, ရေပ် rap[rɔ̀p] v. to grasp. ရပ်ဂျာပ်လဝ်။ အမိအရဆုပ်ကိုင်ထားသည်။]

ဂလွပ်, လွေပ်ပ lwop [ləwɔ̀p] v. to enter. လုပ်အာအပွဲ၊ လုပ်ဂကော်။ အတွင်းသို့ဝင်သည်။ အဖွဲ့သို့ဝင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂလာပ်**, လေၚပ် lop [lɔ̀p], **လုပ်**, လုပ် lup [lùp].

လွုယ်, လွုယ် lwuy [ləwùi] n. station.(in water.) ဒွဲ၊ ဒွဲဒတန်(ပွဲဥာ်)။ နေရာ၊ တည်နေရာ(ရေထဲ)။ (၂) accustomed place. (in water.) ဒွဲဝဲမံင်ဓွံလဝ်ဗိုတဲ့(ပွဲဥာ်)။ နေ

www.monlibrary.com

သားကျသောနေရာ (ရေထဲ)။ v. to wade through. လုံအား၊ လုံကွေ့ဝံအာဒုဉ်။ ရေထဲဖြတ်လျှောက်သွားသည်။ [LM. **ꩻꩣꩭꩥ꩷**, ꩻꩣꩭꩥ꩷ luy [lùi]. SM. **ꩻꩣꩭꩥ꩷**, ꩻꩣꩭꩥ꩷ luy [lùi] v. to wade through. လုံအာဒုဉ်၊ လုံကွေ့ဝံအာဒုဉ်။ ရေထဲဖြတ်လျှောက်သွားသည်။]

ꩻꩣꩭꩥ, ꩻꩧꩭꩥ꩷ lwoy [ləwòɑ²] n. (**ꩻꩻꩣꩭꩥ**, ꩻꩻꩧꩭꩥ꩷ ñalwoy [ŋɜ̄ ləwòɑ²].) n. personal name. ယွုပ္ပဂိုး။ ပဂ္ဂိုလ်အမည်။ a rich man. ဌလော (သေဋ္ဌီ)။ ငလွယ် (သူဌေး)။

ꩻꩣꩵ, ꩻꩧꩵ lwar [ləwɔ̀r] n. litter. ဓံဒလိင်၊ ဝေါ။ ထမ်းစင်၊ ဝေါ။

ꩮꩮ, ꩮꩮ waw [wɔ̀] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ꩮꩮꩶ**, ꩮꩮꩶ joñ [jòŋ]. [LM.; SM. **ꩮꩮ**, ꩮꩮ wò [wɔ̀].]

ꩻꩣꩵꩶ, ꩻꩧꩣꩶ lwār [ləwɛ̀ɑr] n. stalk and bulbous root of lotus or similar plant. လ္ဒီဟွံသေင်ရိုဟ်ညံင်ရ်ခွဲ၊ မန္ဒံပွဲတွံသွာတံဟွံသေင်မန္ဒံပွဲဂကူတွံကြံတံ။ ကြာပင်, ပိန်းပင်တို့ကဲ့သို့သောအပင်မျိုးတို့မှာတွေ့ရတတ်သည့်၊ ပင်စည်သို့မဟုတ်ဥပုံသဏ္ဌာန်အမြစ်။Cf. **ꩵꩵ**, ꩵꩣꩵ tar [tɔr]. [LM. **ꩻꩣꩵ**, ꩻꩧꩣ lwā [lwɛ̀ɑ]. **ꩻꩣꩵꩵ**, ꩻꩧꩵ lawā [lɜ̄ wɛ̀ɑ].]

ꩻꩣꩵꩶꩮꩣꩵ, ꩻꩧꩣꩶꩱꩮꩣꩵ lwār pkāw [ləwɛ̀ɑr pəkɑw] n. stalk of flower. ကျဲပ္ကွ၊ ထာင်ပ္ကွ။ ပန်းပွင့်အညာတံ၊ ပန်းပွင့်အရိုးတံ။

ꩻꩧꩭꩮ, ꩻꩧꩭꩮ꩷ lwis [ləwɪ̄s] n. flour. ဝိဟ်၊ ဝိဟ်သွူး။ ဆန်မှုန့်၊ ဆန်နှစ်မှုန့်။ [LM. **ꩻꩧꩭꩵ**, ꩻꩧꩭꩵ꩷ wuih [wɜ̀h].]

ꩻꩧꩭꩵ, ꩻꩧꩭꩵ꩷ lwih [ləwɪ̄h] n. flour. ဝိဟ်၊ ဝိဟ်သွူး၊ လွိုဟ်၊ ခွိက်ဝိဟ်။ ဆန်မှုန့်၊ ဆန်နှစ်မှုန့်။ [LM. **ꩻꩧꩵ**, ꩻꩧꩵ꩷ wuih [wɜ̀h].]

ꩻꩣꩶ, ꩻꩧꩣ꩷ lwa˙ [ləwɜ̏] n. (nation) Lawa. လွ၊ လ (ဂကူ)။ လဝ (လူမျိုး)။

ꩵꩣ, ꩵꩧ lha [hlɑ̏] n. (**ꩮꩵꩣ**, ꩮꩵꩧ ñā lha [ŋɛ̀ɑ hlɑ̏].) n. personal name. ယွုပ္ပဂိုး။ ပဂ္ဂိုလ်အမည်။ (၂) leaf. သ္ဒ၊ လ္ဟ။ သစ်ရွက်၊ အရွက်။[B. to be handsome. ကျေဝ်လဲ။ ချောမောလှပသည်။]

ꩻꩵꩧ, ꩻꩵꩧ lhe [hle] n. boat. ဥုင်၊ လ္ဟေ။ **ꩱꩣꩭꩻꩵꩧ**, ꩱꩣꩭꩻꩵꩧ rāy lhe [rài hle] n. war boat. ဥုင်ပ္ဟာန်။ စစ်လ္ဟေ၊ ရဲလ္ဟေ။

ꩻꩵꩣꩶꩮ, ꩻꩵꩣꩶꩮ lhaugā [hlɑo³ gɛ̀ɑ] n. (1557) type of state boat with high ornamented stern. ဗိုပြင်အစာ်ဥုင်ရး၊ နကိုကဆင်လွှ်သွေဝ်မခွံစိစောန်လဝ်သွုင်သွုင်။ ပဲ့ပိုင်းဘက်ကိုခပ်မြင့်မြင့်တည်ဆောက်ထားပြီး၊ ဆင်ယင်မွမ်းမံထားသောနိုင်ငံ၏စံပြလှေတော်ပုံစံ။

www.monlibrary.com

[LM. လှဂါ, လှဒ္ဓ lhau gā [hlɑo^{3} gèa]. OB. လှဝ်ကာ, လှခ်ကာ lhawkā [hlɔ kɑ] n. lho kā boat. ဥုင်လှဝ်ကာ။ လှော်ကားလှေ။]

လှဂါဇာ်, လှဒ္ဓါထရ် lhaugāthar [hlɑo^{3} gèa thɔr] n. golden type of state boat with high ornamental stern. ဥုင်လှဂါထဝ်။ ရွှေလှော်ကားလှေ။

လှုက်, လှုက် lhuk [hluk] n. Mud. ခရီး၊ သရီး။ ရွံ့၊ ရွံ့ပွက်။ [LM. **လှိုက်**, လှိုက် lhuik [hlɑk]. **သ္လိုက်**, သ္လုက် sluik [səlɑk]. SM. **လှိုက်**, လှိုက် lhuik [hlɑk].]

လှိုင်, လှိုင်ˀ lhiṅ [hloiŋ] v. **လှိုင်တာယ်**, လှိုင်တာယ် lhiṅbāy [hloiŋ bài] v. to slumber. သွိုင်မေ့၊ သွိုင်ခွံင်ယြောဝ်ယြောဝ်။ နှစ်နှစ်ခြိုက်ခြိုက်အိပ်ပျော်နေသည်။ fail in vigilance. နွံကိုသွိုက်ခွံင် ဆာတ်ဆာတ်။ အအိပ်အနေနိုးနိုးကြားကြားရှိသည်။ Der. **လုဟိုင်**, လုဟ်ိုင် luhiṅ [lɨ̆ hoiŋ] v. to lull. သွေ့ပွိုက်၊ ချော့သိပ်သည်။ [LM. **လိုင်**, လှိုင် lhiṅ [hloiŋ], **သ္လိုင်**, သ္လှိုင် sliṅ [sə loiŋ]. SM. **လိုင်**, လှိုင် lhiṅ [hloiŋ] v. to sleep. တိုက်၊ တိုက်သွိုင်အာ။ အိပ်သည်၊ အိပ်ပျော်သွားသည်။]

လိုင်, လှိုင်ˀ lhiṅ [hloiŋ] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်း၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ဃလိုင်**, သလှိုင် slhiṅ [səhloiŋ] v. to take pleasure. ခုင်စသိုင်ပရေင်သာယာ။ သာယာမှုကိုခံစားသည်။ (၂) take one's ease. သ္လီသွေ့ဝံခုင်စသိုင်သက်သက်သာသာ။ သက်သက်သာသာခံစားစေသည်။ (၃) delight. သ္လီစိုတ်မှောဝ်ဖ။ စိတ်ကြည်နူးစေသည်။ **ဃလိုင်ယုက်**, သလှိုင်သုက် sa lhiṅ suk [səhloiŋ sɜk] v. shall be pappy. ကြက်ဝွံခုင်စသိုက်သွိုင်၊ ကြက်ဝွံခုင်စသိုင်တသိုက်။ ပျော်ရွှင်မှုကိုစံစားခံစားရလိမ့်မည်။ (၂) lead a life of happiness. ပွန်ဗဒှ်အာနကိုဘဝမိပ်မိပ်ဖြိပ်ဖြိပ်။ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့သောဘဝဖြင့်၊ ဆက်လက်လျှောက်လှန်းသွားမည်။

လိုင်, လှိုင် lhiṅ [hloiŋ] n. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်း၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သိလိုင်**, သိလှိုင် si lhiṅ [sæ̆ hloiŋ] n. (MM.) ease. ဒဒှ်မဟွဲကိုဂဝိုင်ဂမ္ဘ်။ အပူအပင်မရှိခြင်း။ Cf. **မိပ်**, မိုပ် mip [mèp]. **သ္လိုက်**, သ္လှိုက် sdik [sə ɗoik]. [LM. **လိုင်**, လှိုင် lhiṅ [hloiŋ], **လိုင်**, လှိုင် liṅ [loiŋ], **သ္လိုင်**, သ္လှိုင် sliṅ [səloiŋ]. SM. **လိုင်**, လှိုင် lhiṅ [hloiŋ].]

လိုင်သ္ဘာယ်, လှိုင်သ္ဘာယ် lhiṅsbāy [hloiŋ sbài] v. be sound sleep. သွိုင်ဂွက်၊ သွိုင်သပွဲ။ အိပ်မောကျသည်။

လှာမ်, လှောမ် lhom [hlɒm] v. (MM.) **ဒက်လှာမ်ဧကော်**, ဒက်လှောမ်ဧကော်ာက် dak lhom

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

janok [dɛ̀ak hlɒm jɛ̏ nɔ̀k] v. to encase and enlarge stupa. ဒက်သွေ့ဖမ္ဘော်ပ္ဍိန်ကျာ်စေတီ။ စေတီတော်ကိုငုံပြီးတိုးချဲ့တည်ဆောက်သည်။[LM. ငလာမ်, လေ့ာန် lhom [hlɒm] v. to encase. ဒက်သွေ့ဲ။ ငုံတည်သည်။ ငသ္လာမ်, ဆေ့ာန် slom [səlɒm] v. to cover. ကြေ့ာပ်လို။ ဖုံးလွှမ်းသည်။]

ငလာ်, လေ့ာရဲ် lhor [hlor] v. (MM.) to hurl. သွေ့ာဝ်၊ သွေ့ာဝ်ကွာ်။ လွှားသည်၊ လွှားပစ်သည်၊ အလျားလိုက်ပစ်လွှတ်သည်။ [LM. ငလာဝ်, လေ့ာဒ် lhow [hlo], ငသ္လာဝ်, ဆေ့ာဒ် slhow [səlo]. SM. ငလာဝ်, လေ့ာဒ် lhow [hlo].]

လာဝ်, လ့ာဒ် lhāw [hlɑw] n. which. ယြာ့လိုမွဲ၊ ယြာ့လိုမွဲမွဲ။ မည်သည့်အရာ၊ အဘယ်အရာတစ်ခုခု။ (၂) what. မ့၊ မှူ၊ မုရော၊ မှူရော၊ လ့ာ၊ လှာဲ၊ လို့။ ဘယ်၊ အဘယ်၊ အဘယ်အရာ၊ အဘယ်း ဟာ။ Cf. မှ, မှ mu [mʉ̏]. [LM. လျိုဝ်, လ့ိုဒ် lhuiw [hlɒ], လိုဝ်, လ့ိုဒ် luiw [lɒ]. SM. လိုဝ်, လ့ိုဒ် luiw [lɒ].]

လာဝ်ရူပ်ဝိငသ်, လ့ာဒ်ချဒ်ဒ်ဆေ့ာ် lhāwrūpwises [hlɑw rùp wɪ̏ sis] n.how be wonderful the appearance of the lord Buddha be. မွဲဝါတုန်၊ ရုပ်တီလပိုန်ကျာ်တြဲတွေ့ာင်နွံရ်သာ်လို့။ မြတ်စွာဘုရား၏ရုပ်ဆင်းအင်္ဂါမည်သို့မည်ပုံရှိသနည်း။

လွဆ်, လ့ွန် lɒ̀ac [ləɲɔc] v. to be handsome. ကျော်လှဲ၊ ကျော်လှဲအော်း။ လှပသည်၊ ချောမောသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ လွာဆ်, လ့ွာန် lɒ̀āc [ləɲɑc].

လွာဆ်, လ့ွာန် lɒ̀āc [ləɲɑc] v. to be admirable. သွားအံသဝ်ထိုင်းတ်မွဲမလောန်။ အံ့သြချီးမွမ်းဖွယ်ရာအလွန်ကောင်းသည်။ လွာဆ်ငခြောဝ် lɒ̀āccrow [ləɲɑc cro] v. to be handsome. ကျော်လှဲ၊ ကျော်လှဲအော်း။ လှပသည်၊ ချောမောသည်။ (၂) comely. ဂေါ်ဆဲ၊ ကျော်လော်၊ နွံကိုစရဲရုပ်သာ်။ ရုပ်ရည်ကျော်ရှင်းသည်၊ အဆင်းလှသည်။ ဥပ်လွာဆ်ငခြောဝ်, ဒုပ်လ့ွာန်ခြောဒ် rup lɒ̀āc crow [rùp ləɲɑc cro] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

လွဆ်, လ့ွန် lɒ̀ac [ləɲɔc] v.(ယလွဆ်, ယလ့ွန် yalɒ̀ac [yɛ̏ ləɲɔc].) n. personal name. ယွူဟူဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ Cf. ခိမ်, ခဲသ် khis [khɛs]. သိဆ်, ဆိဒ် thic [khɛc]. Der. လုဝဆ်, လ့ုဒ် lu lɒ̀ac [lɨ̏ ɲɔc] v. to adorn. ကျိုင်ကျဝ်ဗိုက်လွှက်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်။ လုံမ်လွာဆ်, လ့ုံန်လ့ွာဒ် lumʔ lɒ̀āc [lùm ɲɑc] n. anagarika. အနာဂါရိက။ အနာဂါရိက။ [LM. ဝတ်သ, ဒတ်သ lɒ̀at sau [ɲɔt sɑo^{3}]. ဘွတ်သြ့, ဘ့ွတ်သြ့ tlɒ̀atsrau [təɲɔt srɑo^{3}].]

www.monlibrary.com

လွာတ်, လွဒတ် lɒ̄āt [ləpat] prep. just, about. ယာံမာတ်၊ လစာတ်။ မျလောက်။

လွိုုတ်, လွှုတ် lɒuit [ləpot], **ဝိုတ်**, ဒုတ် bɒuit [pot], once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။

လဝိုတ်, လဒုံတ် la bɒuit [lă pot] v. **လဝိုတ်**, လဒုတ် labɒuit [lă pot] v.(MM.)

ကျွားလွိုုတ်, ကွေ့ာန်ဒှုံတ် klon lɒuit [klɒn ləpot] v. to attend to the needs of minister to. တိုန်စိုပ်ဒ္ဌာဲမန္ဒံကိုပ်ိုက်ကမ္ဗောန်သွက်သွေံကွေ့ာန်စိုတ်။ လုပ်အားပေးရန် လိုအပ်သောနေရာသို့ အလုပ်လုပ်ရန်တက်ရောက်သည်။ [LM. **ကျွားဝိုတ်**, ကွေ့ာန်ဒုတ် klon bɒuit [klɒn pot], **ကွိုုတ်**, ကဒှုတ် kbɒuit [kə pot]. SM. **ကျွားဝိုတ်**, ကွေ့ာန်ဒုတ် klon bɒuit [klɒn pot].]

လွိုဴ, လွှုံရ် lɒ̄ir [ləpir], **လွိုဴ**, လွှုံရ် lɒir [ləpĭr] n. sea. ကွိုဒွော်၊ ဂင်။ ပင်လယ်။ Cf. **မဟာသမုဒ်**, မေ့ာသမုဒ် mahāsamud [mɛ̆ ha să mùd]. [LM. **ဝီ**, ဒီ bɒi [pi]. SM. **ဝီ**, ဒီ bɒi [pi] n. river. ကွိ။ မြစ်။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ဝ, ဝ]

ဝ, ဝ် wa᷄ [wɛ̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ The twenty nineth consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုစာစ္ပေါ်ဘွိတ်မ၊ ပွေဝ်ကိုဗျန်မန်ပိုက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနုက်၊ နှစ်ဆယ့်ကိုးခုမြောက်ဗျည်း။

ဝ, ဝ၎ wa᷅ [wɔ̆] n. this. ဣဂ်၊ မွဂ်။ ဤအရာ၊ ဤဟာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဂဝါဂ်, ဧဝါအ်** wo᷅ [wʊ̆].

ဝဩ, ဝဧ် wacī [wɛ̆ ci] n. (P.) utterance. ပွမဟိုၤ ဗိုမဟိုၤ။ ပြောဆိုခြင်း၊ ပြောဆိုပုံ။ (၂) word. ဂလာန်။ အဆို။ (၃) speech. ဂလာန်မြော်။ မိန့်ခွန်း။

ဝဩဥဒါၤ, ဝ်ဧ်ဥဒါန wacī ᷅u dā na [wɛ̆ ci ŭ dɛ̀a nɛ̆] n. (MM.) triumphant utterance of the Buddha on attaining enlightenment, used as ritual formula. ဗိုတီလပိုန်ကျာ်တြဲပိုမဂွံအံင်ဇူးတဲ့၊ မဟိုကြိုတိုန်အခါမကလိဂွံကျင်၊ ဓဝ်ဂမြင်ညာန်(သဗ္ဗည္)၊ မရပ်စပ်စကာကျင်ညင်ရုန်ကိုန်ဂစိုတ်မွဲ၊ ပွဲကိုသွင်အသေအဟာန်။ အခန်းအနားပွဲတွင်ပုံသေနည်းအဖြစ်အသုံးပြုလာခဲ့သော၊ မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင်၊ ညာဏ်အမြင်ပွင့်စေသည့် (သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်) ကိုရရှိပြီးသည်နောက်၊ ကြုံဝါးတော်မူခဲ့သော၊ အောင်ပွဲခံနှုတ် ခပါတ်တော်။ Cf. **မၤဥဒါၤ, ဓနောဥဒါန** ma no ᷅udāna [mɛ̆ nò¹ ŭ dɛ̀a nɛ̆] n. (P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။)

ဝဩဥဥဂ်, ဝဧ်ဥဥ်ခိဉ် wa cīduccarit [wɛ̆ ci dùt că rɛt] n. Sin in word. ဒုပ်လဟို၊ ဒုပ်ဟို၊ ဒုပ်ဂး။ နှုတ်အပြစ်။ [P. **ဥဥ်ဂ, ဒုဋ္ဌစိတ** duc carita [dut că ræ̆ tă̆].] Cf. **ဝဩဒုဥဂ်, ဝဧ်ဒုဓျိတ်** wacīducaruit [wɛ̆ ci dù că rot].

ဝဩဇဒ, ဝဧ်ဓဝဒ wacībeda [wɛ̆ ci bè dɛ̆] n.(MM.) formal verbal acknowledgement. ဒဒှ်မဒုင်ဝေါန်မခွံက်ထွးနကိုမလိက်အတိုင်သွော်ဝ်သွော်တ်။ စည်းကမ်းအတိုင်း၊ စကားလုံးများဖြင့်ဖော်ပြ၍ဝန်ခံသဘောတူခြင်း။ (၂) profession. ကမ္မောန်သွက်သွော်ဂ ယိုင်လမျိုး။ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းအလုပ်။ [P. detailed speech. ဂလာန်မဟိုဗွဲတရး။ အသေးစိတ်မိန့်ခွန်း။]

ဝဩဝိညာဏ်, ဝဧ်ဝိဉ်ညာတ် wa cī wi ñāt [wɛ̆ ci wĭ ɲàt] n. (MM.) asking for gifts on part of monks. ပွမအာတ်မိက်ဒါန်ဂှ်ဒှ်အဓိက, ကမ္မောန်သွက်ခမျိသင်တံ။ အလျှုခံခြင်းသည်၊ ရဟန်းသံဃာတော်များအတွက် အဓိကလုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ [P. **ဝဩဝိညာဏ်တိ, ဝဧ်ဝိဉ်ညာတ်တိ** wacīviñātti [wɛ̆ ci wĭ ɲàt tæ̆].]

ဝၤဂါမဏီဇာယ, ဝၤ့ဂ်ိမ်ဏီအာဘယ wa ṭa gā ma ṇi ᷅a bha ya [wɛ̆ tă̆ gɛ̀a mɛ̆ næ̆ ă̆ bhɛ̆ yɛ̆] n. (MM., **သျိုင်ဝၤ့ဂ်ိမ်ဏီအာဘယ, သ္ဓိင်ဝၤ့ဂ်ိမ်ဏီအာဘယ** smiṅ wa ṭa gā ma ṇi᷅abhaya [səmoiŋ wɛ̆ tă̆ gɛ̀a mɛ̆ næ̆ ă̆ bhɛ̆ yɛ̆].) n. king of Cey-

www.monlibrary.com

lon. ဓ္ကရာတ်ဥုင်တ္ကံသိင်ဃ်။ သီဟိုဠ်ကျွန်းနိုင်ငံဘုရင်။ [P. **ဝဋ္ဋဂါမဏိဘယ**, ဝဋ္ဋဂါမဏိဘယ အဘယ vaṭ ṭa gāmaṇi abhaya [wɔt tă gèɑ mĕ næ̆ ă bhĕ yĕ].]

ဝ၊တ၊ရ၊မ၊ဟာ၊ဇ၊ဆ, ဝနရတနမဟာထေ wa na ra ta na mahāthe [wĕ nĕ rĕ tă nă mĕ hɑ the] n. (MM.) a monk of Ceylon who took part in the re-ordination of the monks sent there by Dhammaceti. သင်ဥုင်တ္ကံသိင်ဃ်မွဲဇကု၊ ညးမလုပ်ကေတ်တာလျိုင်ဒ္ဒဲဘဲအဓိက၊ ပွဲကိုသ္ဆင်မကလေင်ဗ်ာ်ပ္ဍိုန်ခမီ၊ သွိင်မွေစေတီပလံင်ဗွိုပ်ဏာလဝ်တ္ကံသိင်ဃ်တံ။ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့၊ ဓမ္မစေတီမင်းကြီးက စေလွတ်လိုက်သော၊ ရဟန်းဘောင်အသစ်ပြန်လည် ကံဆောင်ရန်အတွက်၊ ရဟန်းတော်တို့အား၊ အဓိကဦးဆောင်ခဲ့ရသည့်သီဟိုဠ်ကျွန်းမှရဟန်းတော်တစ်ပါး။ [P. **ဂ၊ထေ၊ရ**, ဂ၊ထေ၊ရ thera [the ră] n. Reverend jewel of the forest. ရတ်ဂြိုပ်သွက်သွေဂံရှေ့သော့်။ ရိုသေလေးစားအပ်သော၊ သစ်တောရတနာ။]

ဝ၊ဝ၊ါ၊သီ၊ဂီ၊သ္ဆ, ဝနဝါသိဂီသ္ဆ wa na wā sī tis sa [wĕ nĕ wèɑ sæ tet să] n. (MM.) title conferred by the king of Ceylon on the monk Guṇasägara on his re-ordination there. မဟိမုမဖိုန်နှင်နူကိုဓ္ကရာတ်တ္ဂညးဥုင်သိင်ဃ်၊ ကိုခမီဂုဏသာဂရ၊ ကာလမကလေင်ဗ်ာ်ပ္ဍိုန်ခမီတိုတဲ့ပွဲဥုင်သိင်ဃ်တေံ။ သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင်အသစ်တဖန်၊ ကံဆောင်ရဟန်း ဘောင်ပြန်လည်တင်မြောက်ပြီးနောက်၊ သီဟိုဠ်ဘုရင်က၊ ဂုဏသာဂရ၊ ရဟန်းအားချီးမြှောက်ခဲ့သောဘွဲ့တော်။ [P. **ဝ၊ဝ၊ါ၊သီ၊ဂီ၊သ္ဆ**, ဝနဝါသိဂီသ္ဆ wa na vā sī tissa [wĕ nĕ wèɑ sæ tet să] n. after an arahat. ဒ်ိတ္ဂအသ့နှ်တဲ့။ ရဟန္တာအရှင်ဖြစ်ပြီးနောက်။]

ဝ၊ဏ္ဍ, ဝနဏ္ဍ wa nat ta [wĕ nɔ̀t tă] n. a monastery at Lamphun. ဘာလကျာ်မွဲမန္ဒံပွဲကိုဥုင်လာမ်ဖုန်။ လာမ်ဖွန်းမြို့ရှိဘုန်းတော်ကြီးတစ်ကျောင်း။ read. ဗ်ိ။ ဖတ်။ **ဂ၊ဏ္ဍ**, ဂနဏ္ဍ ganatta [gĕ nɔ̀t tă]. (s.v. **ဝ၊ဏ်**, ဂနဏ် ganaṭ [gĕ nɔ̀t].)

ဝ၊ဂ၊လျာ၊ဏ, ဝရကလျာဏ wa ra ka lya ṇa [wĕ rĕ kă ləyɑ nă] n. (**သ္ဂိုင်ဝ၊ဂ၊လျာ၊ဏ**, သ္ဂိုင်ဝရကလျာဏ smiṅ wa ra ka lyā ṇa [səmoiŋ wĕ rĕ kă ləyɑ nă].) a king of remote antiquity. ဓ္ကရာတ်နူကိုအခိင်တမ္ဘာ၊ မလံလကာဖာတေံမွဲ။ ရှေးပဝေသဏီခေတ်ဟောင်းမှဘုရင်တစ်ပါး။ (Skt./P.)

ဝ၊ဂ၊ါ၊ဧ, ဝရဂါဧ wararoj [wĕ rĕ rɒt] n. (**သ္ဂိုင်ဝ၊ဂ၊ါ၊ဧ**, သ္ဂိုင်ဝရဂါဧ smiṅwa raroj [səmoiŋ wĕ rĕ rɒt].) n. a legendary Indian king, ancestor of the Buddha. ဓ္ကရာတ်ရုးအန္ဒိယမက္ခုင်ပွဲအဂိုမွဲ၊ အဆက်တွောဝ်ဒတောဝ် ဇုဇဖလကျာ်တြဲပိုး။မြတ်**ဗွာဘုရား၏** ဘိုးစဉ်ဘောင်ဆက်မှဆင်းသက်လာသော၊ ဒဏ္ဍာရီလာအန္ဒိယနိုင်ငံ၏မင်းတစ်

www.monlibrary.com

ပါး။ [P. ဝရာရောဇ, ဝရေရောဇ wararoja [wɛ̆ rɛ̆ rò[1] jɛ̆].]

ဝရသာရထိ, ဝရသာရေထိ warasārathi [wɛ̆ rɛ̆ sa rɛ̆ thi] n.noble coach man. ညားမစဝ် ကွီပြဲ။ မြတ်သောရထားထိန်း။

ဝံ, ဝရံ waraṁ [wɛ̆ rɔ̀m] adj. noble. မပြဲ။ မြတ်သော။

ဝလာဟက, ဝလေဟက walāhaka [wɛ̆ lèa hă kă] n. (**သိုင်ကျွဟ်ဝလာဟက**, သိုင်ကွေဟ်ဝလေဟက smiṅkṣeḥhwalāhaka [səmoiŋ kəsĕh wɛ̆ lèa hă kă].) n.the king of horses which is one of the seven possessions of a world-monarch. သိုင်ချေံမဒှ်ပိုန်ဘိုက်သိုင်စက္ကဝဝ်၊ ပွေဝဝ်ကိုထပ်ပြကာဂှ်မွဲ့,စကြာဝတေးမင်း၏ရတနာခုနှစ်ပါး အနက်၊ တစ်ပါးဖြစ်သောမြင်းဘုရင်။ [P.]

ဝလုတ်, ဝလုတ် wa lut [wɛ̆ lùt] n. (**ဒါဝလုတ်**, ဒါဝလုတ် ñāwalut[ŋèa wɛ̆ lùt].) n. personal name. ယွုပ္ပဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဝသိဝိတ, ဝသိဝိတ wa si wita [wɛ̆ sæ̆ wĭ ta] n. (Lph.) kind of sacred building or monument. ဒတန်ဘာသာသွက်သွေဂံအဲပရဲ၊ ဟွံသေင်ဒတန်သွက်သွေဂံစုတ်သမ္ဗီအဲပရဲ မွဲဂကူ။ အလေးအမြတ် ပြုရန်သို့.မဟုတ်၊ အလေးအမြတ်အမှတ်တရထားရှိရန်အဆောက် အဦတစ်မျိုး။

ဝါ, ဒါ wā [wèa] nq.(MM.) time. လန်၊ လှော်။ ကြိမ်၊ ခါ။ Cf. **လယ်**, လသ် las [lɔs]. **လှဟ်**, လေဟ်ိ leh [lĭh], **ဝွာယ်**, ဝွာသ် wwāy [wwài]. [LM.; SM. **ဝါ**, ဒါ wā [wèa]. Skt./P. **ဝါရ**, ဒါရ vāra [wèa rɛ̆].]

ဝါရ, ဒါရ wārra [wèa rɛ̆] n. (P.) time, turn. အလန်၊ ဝါ။ လှော်။ အလှည့်၊ အခါ၊ အကြိမ်။ adv. while. အခါဂှ်၊ အယောဂှ်။ စဉ်တွင်၊ အခါတွင်။

ဝိဘာဝနာ, ဒိဘောရနာ wi cā ranā [wĭ ca rɛ̆ na] v. (MM.) to meditate on. ဆက်ချပ် ဗွာရဏာသွိုဟ်သွိုဟ်နက်နက်။ အလေးအနက်ဆက်လက်ဆင်ခြင်စဉ်းစားသည်။ Cf. **ဗိဓာဝဏာ**, ဒိဘောရဏာ bi cā ra ṇā [bĭ ca rɛ̆ na], **သမ်မသ္သနာ**, သံမသ်သနာ saṁ mas sanā [səm mət să na]. [Skt./P. **ဝိဘာဝဏာ**, ဒိဘောရဏာ vi cā ra ṇā [wĭ ca rɛ̆ na] n. consideration. ဒဒှ်မချပ်စင်ခြင်။ စဉ်းစားဆင်ခြင်ခြင်း။ (၂) investigation. ဒဒှ်မဂွိုက်ဂွဲစွိုစွတ်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးမေးမြန်းခြင်း။]

ဝိဘာဝရာဇ္ဇာယ်, ဒိဘောရနာမွောယ် wi cā ra nā mwow [wĭ ca rɛ̆ na mwòa[2]] v. to consider, to reflect, to contemplate. ဗွာရဏာမွဲ့။ သုံးသပ်ဆင်ခြင်စဉ်းစားသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဝိဇယဗာဟု, ဒိဇယဗာဟု wi ja ya bā hu [wĭ jĕ yĕ bèa hŭ] n. (MM., **သ္ဂိုင်ဝိဇယဗာဟု**, သ္ဂိုင်ဒိဇယဗာဟု smiṅ wijayabāhu [səmoiŋ wĭ jĕ yĕ bèa hŭ].) n. a king of Ceylon and religious reformer. သို့ဝင်ကရာတ်ချုင်တ္တံသိင်ဃို့၊ ညးမထံက်ဂလာန်သွက်သွေံပြုပြေင်ပြံင်သွဲဒေါ်၊ ပရေင်ဘာသာ ကွိုင်ကွိုင်ကွဟ်ကွဟ်။ သာသနာရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုကို၊ တက်တက်ကြွကြွထောက်ခံအားပေးသူ၊ သီဟိုဠ်ဘုရင်တစ်ပါး။ [P.]

ဝိဇယသီဟ, ဒိဇယသီဟ wijayasīha [wĭ jĕ yĕ sæ hă] n.(MM., **ဂမာတ်ဝိဇယသီဟ**, အမောတ် ဒိဇယသီဟ ʻamāt wi ja yasīha [ă màt wĭ jĕ yĕ sæ hă].) n. a minister, founder of a village or monastery in Syriam district. အမာတ်မွဲတ့၊ ညးမခွံ့ဗဒှ်ကွာန်မွဲဟွံသေင်၊ ဘာလကျာ်မွဲပွဲကုံခရိုင်ဩြေင်။ သံလျင်ခရိုင်ရှိ၊ ရွာတစ်ရွာသို့မဟုတ် ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်းကို၊ တည်ထောင်ခဲ့သူအမာတ်မင်းတစ်ဦး။

ဝိဇယ်ယဗာဟုဒေဝ်, ဒိဇေယ်ယဗာဟုဒေဝ် wi jeyyabāhudew [wĭ jèa yĕ bèa hŭ dĭe] n. (**သ္ဂိုင်ဝိဇယ်ယဗာဟုဒေဝ်**, သ္ဂိုင်ဒိဇေယ်ယဗာဟုဒေဝ် smiṅ wi jey ya bā hudew [səmoiŋ wĭ jèa yĕ bèa hŭ dĭe].) n. a king of Ceylon, appearently Vilayabahu I, 1059- 1114, the ally of Anuruddha. ဂ္ကရာတ်ချုင်တ္တံသိင်ဃို့မွဲတ့၊ နဒှ်မတန်ဒှ်မာန်၊ သို့ဝင်ဝိလယဗာဟု (မွဲ)၊ (၁၀၅၉-၁၁၁၄) မဒှ်မဟာမိတ်ကိုအနုရုဒ္ဓ။ သီဟိုဠ်ကျွန်းဘုရင်တစ်ပါး၏အမည်ဖြစ်တန်ရာသည်။ ၄င်းသည်အနုရုဒ္ဓဘုရင်၏ မဟာမိတ်ဖြစ်ပြီး (၁၀၅၉-၁၁၁၄) နန်းစံသောပထမမြောက်ဝိလယဗာဟုမင်းဖြစ်သည်။ [P. **ဝိဇယဗာဟု**, ဒိဇယဗာဟု vi jayabāhu [wĭ jĕ yĕ bèa hŭ]. Skt./P. **ဒေဝ**, ဒေဝ de va [dè wĕ] n. god. ဒေဝတ်။ ဒေဝတာ။ (၂) king. ဂ္ကရာတ်။ ဘုရင်။]

ဝိဿကမ္မ၀ါ, ဒိဒါဂမဌေ wi dāgamathe [wĭ dèa gĕ mĕ the] n. (MM. **တိလပိုယ်ဝိဿကမ္မ၀ါ**, တ်ိလဒိုယ်ဒိဒါဂမဌေ ti la puiy wi dā ga ma the [tæ lă poi wĭ dèa gĕ mĕ the].) n. a monk of Ceylon who selected the chapter which reordained the monks sent there by Dhammaceti for the purpose. ခမ့ီသင်ချုင်တ္တံသိင်ဃို့မွဲဇကု၊ ညးမသ္ဒးဒုင်ရဲစ့်ပ္တိုန်ကေတ်တာလျိုင်၊ ပွဲကုံကိစ္စကဏ္ဍသွက်သွေံကလေင်ဗ့် ခမ့ီကုံသင်တံ ပလံင်မွိုပ်နင်နူကုံသို့ဝင်ခမ္မစေတီ။ ခမ္မစေတီမင်းပေးပို့ခဲ့သောသံဃာတော်များအား၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းတွင်ထပ်မံက်ဆောင်ပဋ္ဌင်းခံရန်အတွက်၊ ကိစ္စကဏ္ဍအဝဝတို့တွင်တာဝန်ယူရန်ရွေးချယ်ခြင်းခံရသော၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှရဟန်းတော်တစ်ပါး။[Prob. P. **ဝေဒိဿကမ္မ၀ါ**, ဝေဒါဂမဌေရ ve dā ga ma the ra [wè dèa gĕ mĕ the ră] n. Reverend Discipline of knowledge. ဒဒှ်မသ္ဒးရှေ်သေ့ရ်ဂ်ထေက်၊ ဟိုတ်နူမကျိုက်ပေင်တ်ကုံဗဟု

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သုတ(အညာ)၊ မင်္ဂလောတ်ကိုစေဝ်သွေဝ်။ စည်းကမ်းကြီးမှူ၊ ဗဟုသုတနှင့်ပြည့်စုံမှုတို့ကြောင့်၊ ရှိ သေလေးစားထိုက်ခြင်း။]

ဝိၵဟာၵ, ဝိဒေဟရာဇ wideharāja [wĭ dè hă rèa jĕ] n. (**သ္ဂိုင်ဝိၵဟာၵ**, သ္ဂိုင်ဝိဒေဟရာဇ smiṅwideharāja [səmoiŋ wĭ dè hă rèa jĕ].) n. the king of Videha. ဧကရာတ်ဝိဒေဟ။ ဝိဒေဟဘုရင်။ [Skt. king of the Videhans. ဧကရာတ်ဝိဒေဟာန်။ ဝိဒေဟာန်ဘုရင်။]

ဝီဒိဟ်, ဝိဒိမ်ဲ widih [wĭ dèh], **ဝီဒိးဟ်**, ဝိဒိးမ်ဲ widiḥh [wĭ dèh] n. vedeha. ရုးဝေဒေဟ။ ဝေဒေဟပြည်။ see. foll. ရုံင်ဝေါဟာဗွဲအသွဝ်တေံ။ အောက်ဖော်ပါဝေါဟာရကို ရှု။

ဝိၵဟ်, ဝိဒေမ်ဲ wideh [wĭ dĭh] n. **ဝီဒိဟ်**, ဝိဒိမ်ဲ widih [wĭ dèh], **ဝီဒိးဟ်**, ဝိဒိးမ်ဲ widiḥh [wĭ dèh] n. (**သ္ဂိုင်ဝိၵဟ်**, သ္ဂိုင်ဝိဒေမ်ဲ smiṅ wi deh [səmoiŋ wĭ dĭh].) n. the king of Videha and Mahosadha's patron in the Mahā-Ummagga-jātaka. ဧကရာတ်ဝိဒေဟ၊ ညးမန့်ညးမကိုဖြဟတ်ကိုမဟောသဓ၊ မကျင်ပွဲကိုဇာတ်၊ မဟာဥမ္မဂ္ဂဇာတက။ မဟာဥမ္မဂ္ဂဇာတကလာ၊ မဟောသဓကိုအားပေးမြောက်စားသူ၊ ဝိဒေဟမင်းကြီး။ [P. **ဝေဒေဟ**, ဧဝေဒေဟ wedeha [wè dè hă]. Cf. Skt./P. **ဝိ**, ဒိ wi [wĭ] n. name of country ruled by Videh. ယွဒ္ဒျင်သွိင်ဝိဒေဟ်မပ္ဂင်ရင်။ ဝိဒေဟမင်းအုပ်စိုးသောနိုင်ငံအမည်။]

ဝိဓုၵ, ဝိဓုရ widhura [wĭ dhŭ rĕ] n. Vidhura. အမာတ်ဝိဓုရ။ ဝိဓုရအမာတ်။

ဝိဓိၵ်, ဝိဓိရ် wi dhir [wĭ dhĭr] n. once. မွဲအခိင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **ဝိဓုၵ**, ဝိဓုရ wi dhu ra [wĭ dhŭ ră] n. The Bodhisatta in the Vidhura-Paṇḍita-jataka. ဗောဓိသတ်ပိုမကျင်ပွဲကိုဇာတ် ဝိဓုရပဏ္ဍိတ။ ဝိဓုရပဏ္ဍိတဇာတ်လာ၊ ဘုရားလောင်းတော်။ Syn. **ဝိဓုၵ်ပဏ္ဍိတ်**, ဝိဓုရ်ပဏ္ဍိတ် wi dhur paṇ dit [wĭ dhŭr pan dĕt]. [P. ဓုရ dhura [dhŭ rĕ].]

ဝိဓုၵ်ပဏ္ဍိတ်, ဝိဓုရ်ပဏ္ဍိတ် wi dhur paṇ dit [wĭ dhŭr pan dĕt] n. the brahmin Vidhura, = **ဝိဓိၵ်**, ဝိဓိရ် wi dhir [wĭ dhĭr] n. ဗမ္ဘးဝိဓုရ။ ဝိဓုရပုဏ္ဏား။ [P. **ဝိဓုၵပဏ္ဍိတ**, ဝိဓုရပဏ္ဍိတ widhurapaṇḍita [wĭ dhŭ ră pan dĭ tă].]

ဝိၵယ်, ဝိနယ် winay [wĭ nòa^{1}] n. Vinaya. ဝိနဲ့။ ဝိနည်း။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ဝိၵယ်**, ဝိနေယ် winey [wĭ nèa].

ဝိၵယ်, ဝိနေယ် winey [wĭ nèa] n. the third division of the Buddhist scriptur-

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

es, containing the rules monastic discipline. လိက်ပြကိုဟ်ပိဋကတ်ကွပ်ပိ၊ မတွဲတ်ကိုသွောဝ်စေဝ်၊ မဆေင်စပ်ကိုဘာလကျာ်တံ၊ သွက်သွေဲမင်မွဲထိင်ဒက်အာ။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းများတွင် လိုက်နာကျင့်ကြံစောင့်ထိန်းရန်၊ စည်းမျဉ်းဥပဒေဖြင့်ပြီးသော၊ ပိဋကတ်သုံးပုံရှိတတိယကျမ်း။

ဝိၸယ်, ဒ်ဇနယ် winey [wĭ nèa], **ဝိၸယ်**, ဒ်နယ် winay [wĭ nòa^{1}] n. (MM.) n. ဝိနဲ။ ဝိနည်း။ [LM. **ဝိၸယ်**, ဒ်နယ် wi nay [wĭ nòa^{1}].; SM. **ဝိၸယ်**, ဒ်နယ် wĭnòa [wĭ nòa^{1}]. Skt.P. **ဝိၸဃ**, ဒ်နဃ winaya [wĭ nĕ yĕ].]

ဝိပၸာ, ဒ်ဗရာ wiparā [wĭ pă ra] v. to exert oneself. ဂစာန်လွီ၊ ကွဲစိုတ်လွီ။ အားထုတ်သည်၊ ကြိုးပမ်းအားထုတ်သည်။ read. ဖ်။ ဖတ်။ **ဝိပၸာ**, ဒ်ဗရာ wĭparā [wĭ pă ra].

ဝိပါက်, ဒ်ဗါက် wi pāk [wĭ paik] n. Product. ကွောန်ပွိတ်။ ထုတ်လုပ်သည်။ (၂) work. ကမ္မောန်။ အမှုအလုပ်။ [Skt./P. **ဝိပါက**, ဒ်ဗါက wi pāka [wĭ pa kă] n. result. ဒဒ်မဖျိုပ်ကိုဖို၊ အဆက်ဖို၊ သွဟ်။ အကျိုးသက်ရောက်မှု၊ အကျိုးဆက်၊ ရလဒ်။ (၂) fruits. ဖိုဂုန်၊ ဒဒ်သ္လီန္ဒ်ကွၚ်ဖိုဂုန်။ အကျိုးတရား၊ အကျိုးကျေးဇူးဖြစ်ထွန်းမှု။ LM. **ဝိပက်**, ဒ်ပက် wi pak [wĭ pɛk], **ဝိပက်**, ဒ်ပက် wĭ pak [wĭ pɛk] n. result of action. ဒဒ်မဖျိုပ်ကိုဖို၊ အဆက်ဖို၊ သွဟ်။ အကျိုးသက်ရောက်မှု၊ အကျိုးဆက်၊ ရလဒ်။ SM. **ဝိပက်**, ဒ်ပက် wi pak [wĭ pɛk] n. result of evil action. ဒဒ်မဖျိုပ်ကိုဖို အဓမ္မိက်။ မကောင်းသောအကျိုးသက်ရောက်စေခြင်း။]

ဝိပါတ်, ဒ်ဗါတ် wi pāt [wĭ pat] n. (1553) **ဝိပါတ်တဒါက်**, ဒ်ဗါတ်တဒါက် wi pāt ta dok [wĭ pat tă dòk] n. hardship. ဒိုက်ဝါတ်။ ဆင်းရဲဒုက္ခ။ (၂) privation. ဒိုက်ဒိန်ကဲတွဲ။ ဒိုက်ဂတ်။ ဆင်းရဲနွမ်းပါးခြင်း၊ ချို့တဲ့ခြင်း။ [Skt./P. **ဝိပတ္တိ**, ဒ်ပတ္တိ wi pat ti [wĭ pɔt tæ̆] n. misfortune. ဒဒ်မဆိုဂဗကိုက်ဒဒိုက်ကဲပရိုက်။ ကုသိုလ်ကံအကြောင်းမလုံခြင်း၊ ကံဆိုးမိုးမှောင်ကျခြင်း။]

ဝိပဿနာ, ဒ်ပဿနာ wipassanā [wĭ pɔt să na] n. (MM.) spiritual insight. အစေဝ်စရဲလညာတ်မသွာတ်ခွင်မာန်လွာ်လောကုတ္တိ။ လောကုတ္တရာကို့ထိုးထွင်းမြင်နိုင်သောစွမ်းရည်။ [LM. **ဝိပဿဏာ**, ဒ်ပဿဏာ wipassaṇā [wĭ pɔt să na]. P.]

ဝိပဿိ, ဒ်ပဿိ wi pas si [wĭ pɔt sæ̆] n. (**ကျက်ဗုဒ္ဓတိရ်လေယ်ဝိပဿိ**, ဇကျက်ဝုဒ္ဓဘိရ်ဒေယ်ဒ်ပဿိ kyek buddha tirleywipassi [kyɔik bùt dhĕ̀ tir lea wĭ pɔt sæ̆].) n. the 22nd of the 28 Buddhas. ကျာ်တြဲမရနုက်ကိုစာခွေ်ာစာ၊ ပွောဝ်ကိုကျာ်တြဲမကွိ်

www.monlibrary.com

ဒှ်ကျင်တဲ့၊ စာနှော်ဒဒွဲဇကု။ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူဘုရားများအနက်၊ နှစ်ဆယ့်နှစ်ကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ [LM. P. **ဝိပဿိ**, ဒိပဿီ wipassi [wĭ pɔt sæ̆].]

ဝိပဿိဗ, ဒိပဿီဓ wi pas sica [wĭ pɔt sæ̆ că] n. Wipassi Buddha. ကျော်တြဲဝိပဿိ။ ဝိပဿီမြတ်စွာဘုရား။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဝိပဿိ**, ဒိပဿီ wi pas si [wĭ pɔt sæ̆].

ဝိမတိဝိဂၢဒနီ, ဒိမတိဝိနောဒနီ wimatiwinodanī [wĭ mĕ̆ tæ̆ wĭ nò¹ dĕ̆ nī] n.(MM.) a commentary on the Vinaya (winey). ပွဲက်ဋ္ဌကာပွဲကိုဝိန်။ ဝိနည်းတော်ရှိအဖွင့်ဋ္ဌကာ။ [P. lit. dispelling doubt. သို့သွေဟ်ပွာကွဲဗွန်အာ။ သံသယပျောက်ပြယ်သွားစေသည်။]

ဝိမုတ္တိသုခ, ဒိမုတ်ဒိသုခ wi mut ti sukha [wĭ mut tæ̆ saŏ khă] n. (MM.) bliss of release from the necessity of rebirth (saṅsā). ပီတိသုခ၊ မသွေဂံတိတ်ဗွားအာန္တကိုသွားကလေင်ကွို့ဒ်ကွင်တိုပွန်။ အသစ်တဖန်ပြန်လည်မွေးဖွားလာခြင်းမှ၊ · လွတ်မြောက်မှုအတွက်၊ ဖြစ်ပေါ်လာသောချမ်းသာခြင်းပီတိသုခ။ (၂) consequent on enlightenment. ဖိုသွပ်မသွေဂံကွင်လညာတ်ဂမြင်ညာန်မသှာတ်ခွင်။ အမြင်ပေါက်သောညာဏ်ကိုရရှိခဲ့သောအကျိုးကျေးဇူးအဆက်။ **ဃုခတသိုက်ဝိမုတ္တိ**, သုခတဒဲက်ဒိမုတ်ဒိ su kha ta suik wimutti [saŏ khă tă sak wĭ mut tæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဝိမာန်, ဒိမာန် wi mān [wĭ màn] n. Heavenly palace or mansion of (minor) god. (**ဎဝတာဝ်**, ဒေဝတာဒ် de watäw [dè wĕ̆ taw], **ဎဝပုတ်**, ဒေဝပုတ် de wa put [dè wĕ̆ put],) နန်သွပ်ဟွံသေင်(လွိမာန်)ဒတန်ဒေဝတ်အညတြ။ နတ်ဘုံသို့မဟုတ်အညတြဒေဝတာတို့(ဗိမာန်) အိမ်ဂေဟာ။ Cf. **မဂ်ဂိုဝ်ဝိမာန်**, မင်ဂိုဝ်ဒိမာန် maṅ guiw wimān [mèaŋ gò wĭ màn].[LM. **ဝိမာန်**, ဒိမာန် wimān [wĭ màn], **လွိမာန်**, လွိမာန် lwimān [ləwĭ màn].sky-chariot. ကွိစက္ကရတ်မဂြိပ်အာလ္လုအကာသမာန်။ အာကာသအပေါ်မောင်းနှင်နိုင်သောလှည်းစကြာ။ (၂) heavenly mansion. (လွိမာန်) ဒတန်ဒေဝတ်။ နတ်ဘုံနတ်နန်း၊ နတ်ဂေဟာ(ဗိမာန်)။ (၃) dwelling of god. ဓတန်ဒေဝတ်အညတြ။ အညတြဒေဝတာတို့၏ဂေဟာ။ (၄) temple of god. ဘုတ်ဒေဝတ်အညတြ။ အညတြဒေဝတာတို့၏ဝတ်ကျောင်း။(၅)kind of state boat. ဥုင်အလှိုအသီမွဲဂကူ။ မင်စိုးရာဇာတို့၏လှေတော်တစ်မျိုး။ Skt. **ဝိမာန**, ဒိမာန wimāna [wĭ mèa nĕ̆] n. sky-chariot. ကွိစက္ကရတ်မဂြိပ်အာလ္လုအကာသမာန်။ အာကာသအပေါ်မောင်းနှင်သောလှည်းစကြာ။ palace-chariot. ကွိစက္ကရတ်နန်။ နန်းတော်လှည်းစကြာ။ P. heavenly mansion. (လွိမာန်) ဒတန်ဒေဝတ်။ နတ်ဘုံနတ်နန်း၊ နတ်ဂေဟာ(ဗိမာန်)။]

www.monlibrary.com

ဝိုးပက, ဒ်ခွပက wi ru pa ka [wĭ rŭ pă kă], ဝိုးူပက, ဒ်ခွပက wirūpaka [wĭ rù pă kă] n. see. ရံင်။ ရှ။ ဝိုးပက္ခ, ဒ်ခွပက္ခ wirupakkha [wĭ rŭ pɛk khă].

ဝိုးပက္ခ, ဒ်ခွပက္ခ wirupakkha [wĭ rŭ pɛk khă] n. ဝိုးပက, ဒ်ခွပက wirupaka [wĭ rŭ pă kă] n. (သ္ဍိုင်ဝိုးပက္ခ, သ္ဒ်ိုင်ဒ်ခွပက္ခ smiñ wi ru pak kha [səmoiŋ wĭ rŭ pɛk khă] n. သ္ဍိုင်ဝိုးပက, သ္ဒ်ိုင်ဒ်ခွပက smiñ wi ru pa ka [səmoiŋ wĭ rŭ pă kă].) n. the regent of the western quarter. ညးစ္ဒးမအုပ်ခုပ်ပ္လင်ရင်ဒေသဒိုဟ် သ္ဆတ်ပလိုတ်။ အနောက်ပိုင်းအရပ်ဒေသကို၊ ကိုယ်စားအုပ်ချုပ်ရသူ။ [P. ဝိုးပက္ခ, ဒ်ခွပက္ခ wi ru pak kha [wĭ rŭ pɛk khă]. LM. ဝိုးပက္ခ, ဒ်ခွပက္ခ wi rupakkha [wĭ rŭ pɛk khă].]

ဝိုးရက်, ဒ်ခွရက် wi ru rak [wĭ rŭ rɛak] n. (သ္ဍိုင်ဝိုးရက်, သ္ဒ်ိုင်ဒ်ခွရက် smiñ wi ru rak [səmoiŋ wĭ rŭ rɛak].) n. the regent of the southern quarter. ညးစ္ဒးမအုပ်ခုပ်ပ္လင်ရင်ဒေသဒိုဟ်သ္ဆတ်သမ္ဒုင်ကျာ။ တောင်ပိုင်းအရပ်ဒေသကို၊ ကိုယ်စားအုပ်ချုပ်ရသူ။ Var. ဝိ္ဍုရက, ဒ်ဆ္ဍုရက wi ɻu ra ka [wĭ lŭ rɛ̆ kă]. [P. ဝိုးဍ္ဎက, ဒ်ခွဆ္ဎက wi ru ɻha ka [wĭ rŭ hlă kă]. LM. ဝိုးလက, ဒ်ခွလက wirulaka [wĭ rŭ lɛ̆ kă].]

ဝိသာခါ, ဒ်သးဒ်ါ wi sā khā [wĭ ṣa kha] n. Visākhā. (ဥကျာ်) ဝိသာခါ။ ဝိသာခါ (မိဖုရား)။ see. ရံင်။ ရှ။ ဝိသာခါ, ဒ်သးဒ်ါ wĭsākhā [wĭ sa kha].

ဝိသုကမ္ဗ, ဒ်သုကမ္ဗ wisukamma [wĭ saŏ kɔm mă] n.(သိမ်သ္ဍိုင်ဝိသုကမ္ဗ, သ်ိန်သ္ဒ်ိုင်ဒ်သုကမ္ဗ simsmiñwisukamma [sɛm səmoiŋ wĭ saŏ kɔm mă].) n. Prince Vissukamma's sīmā in Candapūri district. သိသ္ဒိုင်ဝိသုကမ္ဗ၊ မန္ဒံပ္ဒုံခရိုင်စန္ဒပူရီ။ စန္ဒပူရီခရိုင်ရှိမင်းသား၊ ဝိသုကမ္ဗသိမ်။ [P. ဝိဿု, ဒ်သ္ဆု wis su [wèt saŏ] n. name of the chief architect of the gods (= ဗိဿုကာ်, ဒ်သ္ဆုကာ် bissukar [bèt saŏ kɔr].) n. ယွဒ္ဆ္ဍိုပ်ဗီသ္ဆ်ဝ်ဒေဝတ်တံ။ ဒေဝတာတို့၏ပိသုကာဦးစီးအမည်။] (ဗိသုကာ်, ဒ်သုကာ် bis sukar [bĭ saŏ kɔr] n. ar chitect. ဗီသ္ဆ်ဝ်။ ပိသုကာ။)

ဝိယ်မ်ကါမ, ဒ်ဒုံန်ဒ်ါမ wi sum̃ ga ma [wĭ sum gèa mɛ̆] n. (MM.) separate or independent parish, within and in respect of which an ordination-place may be established. ဒေသမတ္ဘဟ်ခြာလဝ်သက်သက်၊ ပ္ဒဒ္ဒဝဲဂ့်သွက်သွေဝံပ္လန်သိုင်ဗဒ္ဒ်၊ ခွံ

www.monlibrary.com

ထူုတ်ပ္ဂါန်သီ၊ သိမ်သမုတ်ရန်နေရာအတွက်၊ သီးသန့်ခွဲခြားဖယ်ထားသော၊ နယ်မြေအတွင်းရှိမြေကွက်လပ်။ [P.]

ဝိသုမ်ဂါမၵခေတ်, ဒ်သုန်ဒ်ဂါမခေတ် wi sumñgāmakhet [wĭ sum gèa mĕ̀ khit] n.(MM.) area comprised within boundaries of independent parish **ဝိသုမ်ဂါမ**, ဒ်သုန်ဒ်ဂါမ wi sumñgama [wĭ sum gèa mĕ̀]. ဝိသုံဂါမ၊ ဂအာင်မပါလုပ်ခွံင်အပွဲတွို်ဒနက် ဗွးဗွးခွဲးခး၊ ပွဲဒေသမွဲ။ ဒေသတစ်ခုဍ်လွတ်လွတ်လပ်လပ်၊ နယ်ခြားတစ်ခုအတွင်းရှိနေသော မြေကွက်၊ ဝိသုံဂါမ။ [P. ၵတ္တ, ခေတ္တ khetta [khit tă̆].]

ဝိသုမ်ဂါမလက္ခဏ, ဒ်သုန်ဒ်ဂါမလေက္ခဏ wi sumñ gāmalakkhaṇa [wĭ sum gèa mĕ̀ lèak khă̆ nă̆] n. (MM.) distinguishing characteristic of independent parish (wisumñgāma). ဍာန်ဒေသဗွးဗွးခွဲးခး၊ မန္ဂံကုိလက်သန်အင်္ဂံ၊ သွေဝ်ဆိုညာတ်ကေတ်တွယ်ခြာ၊ (ဝိသုံဂါမ)၊ သီးခြားမြင်တွေ့နိုင်သော၊ လွတ်လပ်သောကျန်အင်လက္ခဏာနှင့်ပြည့်စုံသည့် နေရာဒေသ၊ (ဝိသုမ်ဂါမ)။ [P.]

ဝိၵသ်, ဒ်သေသ် wi ses [wĭ sis] n. Distinctive quality. ဒဒှ်ကဆံင်ဥာ်မတွယ်ခြာခွံင်ဟောင်း၊ ညံင်ရသွေဝ်မံက်ခွံင်ကွးကွး။ အရည်အသွေးကွဲပြားခြားနားကြောင်း့ပေါ်လွင်စေခြင်း။ [LM. **ဝိၵယ်**, ဒ်သေယ် wi seh [wĭ sih] n. that which is distinctive. အရာမန္ဂံကုိကဆံင်ဥာ်မတွယ်ခြာ။ အရည်အသွေးကွဲပြားခြားနားသောအရာ။ (၂) uncommon. adj. မဒှ်အပြေံဟွံသေင်။ သာမာန်မဟုတ်သော။] Skt. **ဝိၵမ**, ဒ်သေသ wi ṣ̌e ṣ̌a [wĭ se să̆] n. distinction. ဒဒှ်မသ္ဂိုတွေင်ခြာ၊ ဒဒှ်မတွယ်ခြာ၊ တွေင်။ ကွဲပြားခြားနားစေခြင်း၊ ကွဲပြားစေခြင်း၊ ထူးခြားခြင်း။ (၂) distinctive quality. ဒဒှ်ကဆံင်ဥာ်မတွယ်ခြာခွံင်ဟောင်း၊ ညံင်ရသွေဝ်မံက်ခွံင်ကွးကွး။ အရည်အသွေးကွဲပြားခြားနားကြောင်း၊ ပေါ်လွင်စေခြင်း။ (၃) excellence. ဒဒှ်မနိုဟ်တ်ဗွဲတွေင်း၊ ဒဒှ်ကဆံင်ဥာ်မသ္ဂုင်တ်ဗွဲမလောန်။ အထူးကောင်းမွန်ခြင်း၊ အရည်အသွေးအဆင့်အလွန်မြင့်မားခြင်း။

ဝိၵသ်ၵြယ်, ဒ်သေသ်ခြေယ် wisestrey [wĭ sis trea] n. special benefit. ဝိသေသပြဲ၊ ဂုန်ဗွဲတွေင်။ မြတ်သောဝိသေသ၊ ဂုဏ်ကျေးဇူးအထူး။

ဝိဟာ, ဒ်ဟာ wihā [wĭ ha] n. monastery. ဘာလကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဝိဟာရ်**, ဒ်ဟာန် wihār [wĭ har].

ဝိဟာတဝိက္လဉ်, ဒ်ဟာတဒ်ဍွန် wi hā tawĭclac [wĭ ha tă̆ wĭ cəlɔc] n. monastery surrounding with the central part of building. ဘာတွီစွတ်။ စုလစ်မွန်းချွန်ဗဟိုရ်ရှိသောကျောင်း။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဗိဟာရဒေဝီ, ဒိဟာရဒေဒီ wihāradewī [wĭ̈ ha rə̆ dè wì], **ဗိဟာရဒေဝီ**, ဒိဟာရဒေဒီ wī hā ra dewī [wì ha rə̆ dè wì] n.(MM., **ဥကျာက်ဗိဟာရဒေဝီ**, ဥကျာက်ဒိဟာရဒေဒီ gna kyāk wi hā radewī [gənɛ̆ kyaik wĭ̈ ha rə̆ dè wì], **ဥကျာက်ဗိဟာရဒေဝီ**, ဥကျာက်ဒိဟာရဒေဒီ gnakyākwīhāradewī [gənɛ̆ kyaik wì ha rə̆ dè wì].) n. the mother of Bañā Barow (bā rwor), king of Rāmañña, 1446-50. မိကျာ်ဂန်၊ တူညးဗညာဗရောဝ်(ဗရွောဝ်)၊ ဂ္ကရာတ်ရာမည်ည၊ (၁၄၄၆-၅၀)။ ရာမည်ည ဘုရင်၊ ဗညားဗရီး (၁၄၄၆-၅၀) ၏မယ်တော်။ [P. **ဗိဟာရဒေဝီ**, ဒိဟာရဒေဒီ vi hā ra de wī [wĭ̈ ha rə̆ dè wì] n. lit. monastery goddess. ဒေဝတ်ဗြဘာလကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းနတ်မိမယ်။]

ဗိဟာရသိမ်, ဒိဟာရသိန် wihārasim [wĭ̈ ha rə̆ sem] n. (MM.) boundary of monastery. ကွာင်အသုဝံဘာသီ။ သိမ်ကျောင်းပရဝုန်။[P. **ဗိဟာရသိမာ**, ဒိဟာရသိမာ wi hā rasīmā [wĭ̈ ha rə̆ sima].]

ဗိဟာ်, ဒိဟာရ် wi hār [wĭ̈ har] n. Monastery. ဘာလကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း။ **ဗိဟာ်**, ဒိဟာရ် wihār [wĭ̈ har], **ဗိဟ**, ဒိဟာ wihā [wĭ̈ ha], **ဗိဟ**, ဒိဟာ wī hā [wì ha] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [Skt./P. **ဗိဟာရ**, ဒိဟာရ vihāra [wĭ̈ ha rə̆].] Var. **ဗိဟာ်**, ဒိဟာရ် bihār [bĭ̈ har].

ဗိဠုရက, ဒိဠုရက wi ḷuraka [wĭ̈ lŭ rə̆ kə̆] n. the regent of the southern quarter. ညးစွးမအုပ်ခုပ်ပ္ဂင်ရင်၊ ဒေသဒိုဟ်ဒကုတ်သမ္ဘင်ကျာ။ တောင်ဘက်အရပ်ဒေသကိုကိုယ်စားအုပ်ချုပ်သောသူ။Var. **ဗိရုရက်**, ဒိရုရက် wirurak [wĭ̈ rŭ rɛak].[P. **ဗိဠုဠက**, ဒိရုဠက wirūḷha ka [wĭ̈ rŭ hlə̆ kā].]

ဗိ, ဒိ[3] wī [wì] n.(**ယဗိ**, ယဒိ yawī [yɛ̆ wì].) n. personal name. ယွုပ္ဂုဂ်ိ။ ပုဂ္ဂိုလ်နာမ။

ဗိ, ဒိ[4] wī [wì] n. v. vigour. ဖြဟတ်၊ အစော်ဖြဟတ်၊ အစော်စရဲ၁။ ခွန်အား၊ စွမ်းအား၊ စွမ်းပကား။ (၂) to be vigorous. ထတ်စော်ပါ၊ ပ္ဂိတ်သိုမတ်ကရတ်။ ကျန်းမာသန်စွမ်းသည်၊ အားသွန်ခွန်စိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗိရ်**, ဒိရ် wīr [wìr].

ဗိ, ဒိ[5] wī [wì] v. looking after. မင်မွဲရံင်စံင်၊ မင်မွဲလွိပရာ။ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်သည်၊ ကျွေးမွေးပြုစုသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗိရ်**, ဒိရ် wir [wĭ̈r].

ဗိ, ဒိ[6] wī [wì] v. to search out. ဦး၊ ဥဝဲ။ ခွေသည်၊ ရှာသည်။ (၂) look into. သွေဝ်မွဲ၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သ္ဒီမွဲ။ တစ်စေ့တစ်စောင်းကြည့်ရှုသည်။ (s.v. **ဝိၚ်**, ဒိရ် gir [gĭr].)

ဝိပၸာ, ဒ်ပရာ wĭparā [wĭ pă ra] v. to exert oneself. ကွဲစိုတ်၊ ဂစာန်လွိပရာ။ အားထုတ်သည်၊ ကြိုးပမ်းအားထုတ်သည်။ (၂) be energetic. ဖြဟတ်ကွိုက်ပေင်။ သွးပ္ဍိတ်ဖြဟတ်။ ခွန်အားပြည့်ဝသည်၊ ခွန်အားစိုက်ထုတ်ရသည်။ (၃) looking after. မင်မွဲရံင်စံင်၊ မင်မွဲလွိပရာ။ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်သည်၊ ကျွေးမွေးပြုစုသည်။ [LM. **လွိ**, ဧန်ဳ lwĭ [ləwĭ] v. **ဝိ**, ဒ် wĭ [wĭ] v. **လွိပၸာ**, ဧန်ဳပရာ lwĭ parā [ləwĭ pă ra] v. SM. **ဝိ**, ဒ် wĭ [wĭ]. Skt. **ဝိၚ**, ဒိရ်ယ virya [wĭr yă].]

ဝိမာန်, ဒ်မာန် wĭmān [wĭ màn] n. a temple, edifice, stately building, celestial abode, celestial mansion. လွိမာန်။ ဗိမာန်။

ဝိသာခါ, ဒ်သာဒ် wĭ sā khā [wĭ sa kha] n. once. မွဲအခိင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **ဝိသာခါ**, ဒ်သာဒ် wisākhā [wĭ sa kha] n. the chief among the Buddha's female lay disciples,daughter-in-law of Migāra of Sāvatthi. သ္ဍိပ်ကွးသာဝကၤအကြာကွးကျာ်ဖြဖြ၊ ခအ့်မိဂါရ၊ ဥုင်သာဝတ္ထိ။ သာဝတ္ထိပြည်၊ မိဂါရ၏ချွေးမ၊ မြတ်စွာဘုရား တပည့်မသာဝကများ၏ခေါင်းဆောင်။ [Skt. **ဝိသာခါ**, ဒ်သာဒ် wi sā khā [wĭ sa kha].P. **ဝိသာခါ**, ဒ်သာဒ် wisā khā [wĭ sa kha].]

ဝိဟာ, ဒ်ဟာ wĭ hā [wĭ ha] n. monastery. ဘာလကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်း။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဝိဟာ်**, ဒိဟာရ် wihār [wĭ har].

ဝိဟာရဒေဝီ, ဒ်ဟာရဒေဒီ wĭhāradewī [wĭ ha ră dè wĭ] n. a queen. ဥကျာ်။ မိဖုရား။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဝိဟာရဒေဝီ**, ဒ်ဟာရဒေဒီ wihāradewī [wĭ ha ră dè wĭ].

ဝိၚ်, ဒိရ် wĭr [wĭr] n. energy. အစော်ဖြဟတ်၊ ဖြဟတ်၊ ဖြဟတ်မသွးပ္ဍိတ်ကာလမကွောန် ကမ္ဍောန်။ စွမ်းအင်၊ ခွန်အား၊ အလုပ်လုပ်ရာတွင်စိုက်ထုတ်ရသည့်အား။ (၂) vogour. ဖြဟတ်၊ အစော်ဖြဟတ်။ ခွန်အား၊ စွမ်ပကား။ (၃) firmness of purpose. ဒၚ်မန္ဒံကိုတင်ရန်တံ့ဗိုန်ဗိုန်ခိုင်ခိုင်၊ ဒၚ်မရန်တံ့လဝ်ဗိုန်ဗိုန်ဇုံဇုံ။ ရည်ရွယ်ချက်ခိုင်ခိုင်မြဲမြံရှိခြင်း၊ ရည်ရွယ်ချက်ခိုင်မြဲခြင်း။ (၄) diligence. လွိရိယ။ လုံ့လဝိရိယ။

ဝိ, ဒ် wĭ [wĭ], **လွိ**, ဧန်ဳ lwĭ [ləwĭ] v. [MM. **လွိ**, ဧန်ဳ lwĭ [ləwĭ], **လွိပၸာ**, ဧန်ဳပရာ lwĭparā [ləwĭ pă ra] v. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။] [LM. **လွိ**, ဧန်ဳ lwĭ [ləwĭ], **ဝိ**, ဒ် wĭ [wĭ], **လွိပၸာ**, ဧန်ဳပရာ lwĭparā [ləwĭ pă ra].SM. **ဝိ**, ဒ် wĭ [wĭ]. Skt. ဒိရ်ယ vir ya [wĭr yă].] Cf. **ဝိၚ**, ဒ်ရ wĭ ra [wĭ ră], **ဝိၚ်ယ**, ဒ်ရယ

www.monlibrary.com

wīraya [wĭ rə̆ yə̆].

ဝ(ဒ်)ရာ်ရာ, ဝုဒြဒါသ wudradāsa [wŭ drĕ̆ dèa sə̆] n. personal name. ယွုပ္ပဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Skt./P. slave of the Buddha. ဦကက်ကျာ်။ ဘုရားကျွန်။] read. ဗ်ာ၊ ဖတ်။ **ဗုဒ္ဓရာ်ရာ**, ဝုဒ္ဓဒါသ buddhadāsa [bùt dhĕ̆ dèa sə̆].

ဝ, ဝူ wū [wù] n. around. ဝုတ်ဒိုဟ်။ ဘေးပတ်ဝန်းကျင်အရပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဝူရ်**, ဝူရ် wūr [wùr].

ဝုဒိုဟ်, ဝူဒုိဟ် wū duih [wù dèh] n. surroundings, enviroments. ဝုတ်ဒိုဟ်၊ ပ်ိဳပွူ၊ ပ်ိဳပွိုင်။ ပတ်ဝန်းကျင်။

ဝ၀ယ္ယန္တ, ဝ၀ယ္ယန္တ we ja yanta [wè jĕ̆ yòn tə̆] n. celectial palace of Indra. ဝ၀ဇယန္တဝ်၊ နန်သွိင်အိန်။ ဝ၀ဇယန်၊ သိကြားမင်းနန်းတော်။

ဝ၀ဝယ်ာတပြာသာတ်, ဝ၀ဝယန်တပြာသာတ် wejayantaprāsāt [wè jĕ̆ yòn tə̆ pra sat], **ဝ၀ဝယ်ာတပြာသာဒ်**, ဝ၀ဝယန်တပြာသာဒ် we ja yan ta prāsād [wè jĕ̆ yòn tə̆ pra sad] n. Indra's palace. နန်ပြာသာတ်သွိင်ကျန်။ သိကြားမင်း၏ပြာသာဒ်နန်းတော်။ [Skt. **ဝိဇယန္တပြာသာဒ**, ဝိဇယ်ဝယန်တပြာသာဒ Vai ja yan ta prā sā da [wài jĕ̆ yòn tə̆ pra sa dĕ̆], **ဝ၀ဝယ်ာတပြာသာဒ**, ဝ၀ဝယန်တပြာသာဒ weja yan ta prā sāt [wè jĕ̆ yòn tə̆ pra sat],]

ဝ၀ဝယ်ာတပြာသာဒ်, ဝ၀ဝယန်တပြာသာဒ် we jayantaprāsād [wè jĕ̆ yòn tə̆ pra sad] n. Indra's palace. နန်ပြာသာတ်သွိင်ကျန်။ သိကြားမင်း၏ပြာသာဒ်နန်းတော်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဝ၀ဝယ်ာတပြာသာတ်**, ဝ၀ဝယန်တပြာသာတ် wejayantaprāsāt [wè jĕ̆ yòn tə̆ pra sat].

ဝ၀ပဒိတ်, ဝ၀ပဒိတ် wepacit [wè pə̆ cet] n. An Asura chief. ကွိုပ်သ္ကိုပ်အသူမွဲ။ အသူရခေါင်းဆောင်အကြီးအကဲတစ်ဦး။ Syn. see foll. ရံင်ဝေါဟာဗွဲအသွဝ်တေံ။ အောက် ဖော်ပြပါ ဝေါဟာရကိုရှ။ [P. **ဝ၀ပဒိတ္တိ**, ဝ၀ပဒိတ္တိ wepacitti [wè pə̆ cet tæ̆].]

ဝ၀ပဒိတ္တာသု, ဝ၀ပဒိတ္တာသု we pacittāsu [we pə̆ cet ta saə̆] n. (sc. **ဝ၀ပဒိတ္တာသုရ်**, ဝ၀ပဒိတ္တာသုရ် wepacittāsur [we pə̆ cet ta saə̆r].) n. An Asura chief. ကွိုပ်သ္ကိုပ်အသူမွဲ။ အသူရခေါင်းဆောင်အကြီးအကဲတစ်ဦး။ [P. **ဝ၀ပဒိတ္တာသုရ**, ဝ၀ပဒိတ္တာအသုရ wepacittāasura [we pə̆ cet ta ə̆ saə̆ rə̆].]

ဝ၀ပုလပ်, ဝ၀ပုလပရ် wepulapar [wè paə̆ lə̆ pər] n. A mountain in the Vessantara-jātaka. ဒိုမွဲမကွုင်ပွဲကိုဇာတ်ဝ၀သန္တဝ်။ ဝ၀သန္တရာဇာတ်လာ၊ တောင်တစ်တောင်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[LM. ဝိပူလပဝ်, ဒ်ပုလေဝ်ဒ် wi pū la paw [wĭ pao[1] lă pɔ]. Cf. Skt. वैभार्पुल्य पर्वत, ဒါဃ်ပုလျေရ်ခေဘ vaipu lyaparvata [wài paŏ lyĕ pɔr wĕ tă].]

ဂ၁၂ယ်, ခေရေယ် we ray [wè rɔa[1]] n. Enemy. ဝိဝဲ၊ သူ၊ သတြု။ ရန်သူ။ read. ဗ်္ဂ်။ ဖတ်။ ဂ၁်ဂ၀ယ်, ခေရ်ခေယ် werwey [wèar wèa].

ဂ၀ဂၢာမ်မာဂ်, ခေရောစ်မာန့် we roc māni [wè rɔc mèa nĭ] n. (sc. မာဂ်ိက်, မာနိုက် mā nik [mèa nòik].) n. A wonder-working jewel given by Indra to Ku sa (Kusarāja) in the Kusa-jātaka. မ္ဒိက်(ကသဲ) မဒတဲ့ကိုဖ်ိုမာန်သွက်သွန်းအံသဝ်၊ သွိုင်ကွန်မကိုလဝ်ပရင်တဲ့ကိုသွိုင်ကုသ၊ မက္ခုင်ပွဲဇာတ်သွိုင်ကုသ။ ကုသဇာတ်လာ၊ သိကြား မင်းက၊ ကုသမင်းကိုလက်ဆောင်ပေးခဲ့သော၊ လိုတရအံ့ဩြဘွယ်ရာပတ္တမြား။Skt. वैभार्या ऽरमहामणिक्य, ဒါဃ်ခရာခေနမာဏိက္ယ vai ro canamāṇikya [wài rò[1] că nă mèa nĭ kyă].

ဂ၀လုဝ်, ခေလုဝန့် we luwan [wè lŭ wòn] n. a park at Rājagaha given to the Buddha, and the first such gift. ဥဒျာန်ပွဲကိုဥုင်ရာဇဂြိုဟ်မွဲ၊ သွိုင်ဗိမ္ဗသာမသွးကို ဒါန်ကိုကုကျာ်တြဲ၊ မဒှ်တ်ဒါန်ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်သွးကိုကုကျာ်။ ပထမဦးဆုံးမြတ်စွာဘုရားအား ဗိမ္ဗိသာရမင်းလျုဒါန်းလိုက်သောဥယျာဉ်၊ ထိုဥယျာဉ်သည်ရာဇဂြိုဟ်ပြည်တွင်ရှိသည်။

ဂ၀ဝါတ်, ခေဝေါတ် wewot [we wòt] v. to lay out. ဖျံဖျောန်၊ ပလေဝ်ပလေတ်။ ပြင်ဆင်သည်။ (၂) prepare for crematoin. ပလေဝ်ပလေတ်သွက်ဂွံစံင်ဖွဂြဖုတ်။ မီးသင်္ဂြိလ်ရန်ပြင်ဆင်သည်။ [LM. ဝိုဝ်လွာတ်, လွေ်ဝေ့ဒေတ် lwĭlwot [ləwĭ ləwòt], ဝိုဝ်လွတ်, လွေ်လွေတ် lwĭ lwat [ləwĭ ləwòt] v. to cherish. မြိုမြန်း ဗွဖျုင်မင်မွဲရံင်စံင်။ အလုပ်အကျွေး ပြုသည်။ ကျွေးမွေး ပြုစုစောင့်ရှောက်သည်။ (၂) to tend. မင်မွဲရံင်စံင်။ ကြည့်ရှု ပြုစုသည်။] (s. v. ဝိ်ာ, ဒိရ် wir [wĭr].) Cf. ဂ၁်ဂ၀ယ်, ခေရ်ခေယ် werwey [wèar wèa].

ဂ၀ဃဒ, ခေသေဝန wesabana [wè să bĕ nĕ] n. The regent of the northern quarter. ညးစွးမအုပ်ခုပ်ပွင်ရင်ဒိုဟ်ဒေသသ္ဂျတ်သွဝ်ကျာ။ မြောက်ဘက်အရပ်ဒေသကို၊ ကိုယ်စား ပြုအုပ်ချုပ်ရသောနတ်မင်း။ [P. ဝဿဝဏ, ဝေဿဝဏ wessavaṇa [wĭt să wĕ nă].]

ဂ၀ဃဘူ, ခေသေဘူ wesabhū [wè să bhù] n. the 24th of the 28 Buddhas. ကျာ်တြဲလွိုဟ်မရနုက်ကိုစာခွေ်ာပန်၊ ပွောဝ်ကိုကျာ်တြဲမက္ခိုဒ့်ကွုင်တဲ့၊ စာခွေ်ာဒွဝံဇကု။ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူဘုရားများအနုက်၊ နှစ်ဆယ့်လေးကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ [LM.

www.monlibrary.com

ဝမ္သဂူ, ဝေသ္သဘူ wes sa bhū [wĭt sə̆ bhù], P. ဝမ္သဂူ, ဝေသ္သဘူ ves sa bhū [wĭt sə̆ bhù].]

ဝေသာလိ, ဝေသေလ် wesāli [wè sɑ læ̆] n. (ဇုင်ဝေသာလိ, ဇုင်ဝေသေလ် ḍuṅ we sāli [ɗʒŋ wè sɑ læ̆].) n. a city in India in the time of the Buddha, the capital of Licchavis(lac chawi). ဥုင်ဇွော်မွဲမန်ဖွဲကိုရးအိန်ဒ်ယ၊ လက်ထက်ကျာ်တြဲပိုမက္ကိုဒ်ဒုံင်တော်၊ မဒ်ရာဇဂ္ဂာနီ၊ ဂကူလိစ္ဆဝိတံ။ မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိတော်မူခဲ့စဉ်အခါက၊ အိန်ဒြပြည်၌ရှိခဲ့သောမြို့ကြီးတစ်မြို့။ ၄င်းမြို့သည်၊ လိစ္ဆဝိလူမျိုးတို့၏မြို့တော်ဖြစ်သည်။ [P.]

ဝေသန္တာ်, ဝေသန္တရ် wesantar [wè sɔn tɔr], ဝိဿန္တာ်, ဒိသ္သန္တရ် wissantar [wès sɔn tɔr] n. once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်က။ ဝေသမ္မာ်, ဝေသမ္မတ် wesaṁtar [wè sɔm tɔr], ဝေဿန္တာ်, ဝေသ္သန္တရ် wes san tar [wĭs sɔn tɔr] n. The Bodhisatta in the Vessantara-jātaka. ဗောဓိသတ်ပိုမက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်ဝေသန္တာ်။ ဝေသန္တရာဇာတ်လာ၊ ဗောဓိသတ်ဘုရားလောင်း။ (သ္မိုင်ဝေဿန္တာ်, သ္ဒိင်ဝေသ္သန္တရ် smiṅ wes san tar [səmoiŋ wĭs sɔn tɔr].) [LM. ဝေသန္တာ်, ဝေသန္တရ် we san tar [wè sɔn tɔr]. P. ဝေဿန္တ, ဝေသ္သန္တရ wessantara [wĭs sɔn tə̆ rə̆].]

ဝေသမ္မာ်, ဝေသမ္မတ် we saṁ tar [wè sɔm tɔr] n. Vessantara. ဝေသန္တာ်။ ဝေသန္တရာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ ဝေသန္တာ်, ဝေသန္တရ် wesantar [wè sɔn tɔr].

ဝေါ, ဒေါ wo [wò[1]] n. read. ဝေါဂ်, ဒေါအ် wo˙ [wŏ̆] n. this. ကွာ်၊ မွာ်။ ဤဟာ၊ ဤအရာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ ဝေါဂ်, ဒေါအ် wo˙ [wŏ̆].

ဝေါဟာ, ဒေါဟာ wo hā [wò[1] hɑ] n. (MM.) vernacular. အရေဝ်ဘာသာကောန်ဥုင်အရင်။ တိုင်းရင်းသားဘာသာစကား။Cf. ဘာသာ, ဘာသာ bhā sā [bhèɑ sɑ]. [LM. ဝေါဟာ, ဒေါဟာ wo hā [wò[1] hɑ]. SM. ဝေါဟာ, ဒေါဟာ wò hɑ [wò[1] hɑ] n. custom. အလေ့၊ အခိုက်ကွာ၊ ပြဝေဏီ၊ အခိုက်အလိုက်။ ဓလေ့၊ ထုံးစံ၊ အလေ့အထ။ P. ဝေါဟာရ, ဒေါဟာရ wo hāra [wò[1] hɑ rə̆] adj. linguistic. မဆောင်စပ်ကိုဗေဒ ဘာသာ။ ဘာသာဗေဒနှင့်ဆိုင်သော။ (၂) legal. မဒ်အတိုင်ဥပဒေ၊ မနှော်ကိုဗဖွဲဝေ၊ မသွပ်ကိုဥပဒေ။ ဥပဒေအတိုင်းဖြစ်သော၊ တရားနည်းလမ်းအတိုင်းကျသော၊ ဥပဒေနှင့်ညီညွတ်သော။ (၃) usage. ဗိုသွေ့ဝံရဝ်စပ်စကာ။ အသုံး ပြုပုံအသုံး ပြုနည်း။]

ဝေါဟာရိမဟာဏာမာတ်, ဒေါဟာရိမဟာအာမာတ် wo hā ri ma hā˙ā māt [wò[1] hɑ rĭ mɛ̆ hɑ ɑ màt] n. class of high judicial officers at Indian courts. သွဘဲဒ်ဂဗုတ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ကဆင်သမျှင်ပွဲကိုရှင်ဂဗုတ်ရးအိန္ဒိယ။ အိန္ဒိယနိုင်ငံတရားရုံးတော်ရှိ၊ အဆင့်မြင့် တရားရေး ဝန်ထမ်း။ [Cf. P. ဝါဟာရိကမဟာဝဏ္ဏာ, ဒေါ်ဟာနီကာမောာဇော် vo ha ri kā ma hā mattā [wò¹ ha rɪ̀ kə̀ mɛ̀ ha mòt ta].]

ဝက်, ဝက်ᵌ wak [wèak] v. to wear as adornment. ကျိုင်ကျဝ်ကေတ်အနေဒဒှ်ကယျိုင် ကယျဝ်မွဲ။ အဆင်တန်ဆာတစ်ခုအနေဖြင့်ဆင်ယင်သည်။ Cf. ဂ္ဂိ, ဋ္ဌ gñi [gəɲɪ̀]. [LM. **ဝက်**, ◌ွ ဝက် wak [wèak]. SM. **ဝက်**, ဝက် wèak [wèak] v. to wear in one's ears. ကျိုင်ကျဝ်စုတ် ပွဲကိုကွောဝ်ညးမွဲမွဲ။ တစုံတစ်ယောက်၏ နားတွင်ဆင်ယင် ထည့်သည်။]

ဝက်, ဝက်ᴶ wak [wèak] v.(MM) **ဃက်ဝက်**, သကဲ်ဝက် sakwak [sɛk wèak] v. mark of branding. ခုာပ်တဆိပ်၊ တက်တဆိပ်။ တံဆိပ်ကပ်သည်၊ တံဆိပ်ရိုက်သည်။

ဝဂ္ဂ, ဝဋ္ဌ wag ga [wèak gɛ̀] n. (MM.) (that which is) defective. ဒဒှ်မယောင်ယာ ဒွံင်၊ ဒဒှ်မမှာရာဒွံင်။ ယိုယွင်းနေခြင်း၊ မှားယွင်းနေခြင်း။ [P. separated. ပါစွံ၊ ပါခြာ စွံ။ ခွဲထားသည်၊ ခွဲခြားထားသည်။ (၂) incomplete. ဟွံကျိုက်ပေင်၊ ဟွံတဲ့ဒှ်။ မပြည့် မစုံသေး၊ မပြီးပြတ်သေး။ (၃) dissentious. ဆန္ဒတူဟ်ခြာညးသွံ့။ ဆန္ဒသဘောထားကွဲ လွဲကြသည်။]

ဝင်, ဝင်ᵌ waṅ [wèaŋ] n. (MM.) **သျိုင်ဝင်**, သျိုင်ဝင် smiṅ waṅ [səmoiŋ wèaŋ] n. one of four captains of palace guard. သျိုင်ပွင်ဝင်မန္ဒံပန်ဂ့်မွဲ။ နန်းတော်တွင်း အစောင့်လေးယောက်အနက်တယောက်။ **သျိုင်ဝင်ဇတင်**, သျိုင်ဝင်ဇတင် smiṅ waṅ jataṅ [səmoiŋ wèaŋ jɛ̀ teŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဝင်**, ဝင် waṅ [wèaŋ], SM. **ဝင်**, ဝင် wèaŋ [wèaŋ] n. enclosure esp. round official building. ဒပ်ဗွဲတွေင်မရေတ်ဒပ်လဝ်ဒတန်ရှင်။ ရုံးအဆောက်အဦကိုအထူးခတ်ထားသောခြံစည်းရိုး။] [LM. **ဝင်**, ဝင် waṅ [wèaŋ],SM. **ဝင်**, ဝင် wèaŋ [wèaŋ].]Cf. **တုမ်ဝိင်**, ဘုံန်ဒိန် tuṁwīṅ [tum wòiŋ] n. enclosure. ဒပ်၊ ဒပ်ကွဲ့။ ခြံစည်းရိုး။ ခြံဝင်း။ **ဝါင်**, ဒါန် wāṅ [wàiŋ] v. to visit. ဝေင်၊ အာဝေင်၊ အာကြေဝ်။ လည်သည်၊ လည်ပတ်သည်၊ သွားလည်သည်။ **ဝိင်**, ဒိန် wiṅ [wòiŋ] n. surrounding. ဝုတ်ဒိုဟ်၊ အရာမရေတ် ဝိုင်လဝ်။ ပတ်ဝန်းကျင်၊ ဝိုင်းပတ်ထားသောအရာ။ **ဝင်**, ဝင် weṅ [wèaŋ] v. to avoid. ပါ၊ ပါကွဲ့။ ရှောင်သည်။ ရှောင်ကြဉ်သည်။

ဝင်, ဝင်ᴶ waṅ [wèaŋ] n.(MM.) **ဒြပ်ဝင်**, ဒြပ်ဝင် drapwaṅ [drɔ̀p wèaŋ] n. goods.

www.monlibrary.com

ကပေါတ်ဗွိုက်။ ကုန်စည်ပစ္စည်း။(၂)merchandise. ဗွိုက်၊ ဗွိုက်သွံရာန်။ ကုန်စည်၊ ရောင်းကုန်ဝယ်ကုန်။ [LM.]

ဝင်္သ, ဝင်သ waṅsa [wèaŋ sʌ̆] n. Lineage. သွောဝ်ဒတောဝ်။ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်။ **တိလ်တောလ်ဝင်္သ**, တိလ်တောလ်ဝင်သ til tol waṅ sa [til tol wèaŋ sʌ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ Cf. **တိလ်တောလ်**, တိလ်တောလ် til tol [til tol], **ကိကူလ်**, ကိရ်ကူလ် kir kūl [kir kul]. [LM. **ဝင်**, ဝင် waṅ [wèaŋ] n. Lineage. သွောဝ်ဒတောဝ်။ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်။ (၂) history. ဝင်။ သမိုင်း။ (၃) branch of learning. တွောင်သွောင်ပညာသွက်ဂွံကတ်လူတ်။ ပညာရှာမှီးဆည်းပူးရန်ဌာနခွဲ။ SM. **ဝင်**, ဝင် wèaŋ [wèaŋ] n. branch of learning. တွောင်သွောင်ပညာသွက်သွေဂံကတ်လူတ်။ ပညာရှာမှီးဆည်းပူးရန်ဌာနခွဲ။] [LM. **ဝံမ်သ**, ဝံမ်သ waṁ sa [wòm sʌ̆] n. kin. ကလောမသ။ ဆွေမျိုးသားချင်း။ (**မသ**, မသ masa [mɛ̏ sʌ̆]. SM. **မသ**, မသ · mɛ̏ sʌ̆ [mɛ̏ sʌ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Skt. /P. **ဝံမ်သ**, ဝံမ်သ waṁ sa [wòm sʌ̆].)]

ဝင်္သစာ, ဝင်သစာ waṅsaḅā [wèaŋ sʌ̆ pa] n.two lineages. ဝေါင်သစာ၊ သွောဝ်ဒတောဝ်စာ။ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်နှစ်ဖြာ။

ဝါင်, ဝါင် wāṅ [wàiŋ], **ဝင်**, ဝင် weṅ [wèiŋ] v. to pay visit to person. အာဝေင်ပွဲကရော် ပူဂိုမွဲမွဲ။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦးထံသွားရောက်လည်ပတ်သည်။ (၂) go to meet. အာသွက်သွေဂံဆိုဂဗ။ တွေ့ဆုံရန်သွားရောက်သည်။ (၃) welcome on approach and escort to destination. ဒုင်တွုင်တဲ့ပွင်ပွဲကော်ဖျဏာ။ ဆီးကြိုပြီးစောင့်ကြပ်ခေါ်ပြန်သွားသည်။ **ဝါင်ဂင်ဘာဝ်**, ဝါင်ရင်ဘောင် wāṅraṅcow [wàiŋ rèaŋ co] v. to conduct back to. ပွတရ်ကော်ဖျဏာ။ ဦးဆောင်ခေါ်ပြန်သွားသည်။

ဝါင်, ဝါင် wāṅ [wàiŋ] v. (MM.) **ဝါင်ဒုင်တလုင်**, ဝါင်ဒုင်တလုင် wāṅduṅtaluṅ [wàiŋ dɜ̀ŋ tʌ̆ lɜŋ] v. to go to meet. တိတ်အာဆိုဂဗ။ တွေ့ဆုံရန်ထွက်သွားသည်။ (၂) welcome. ဒုင်တွုင်လိုက်လိုက်လဲလဲ။ လှိုက်လှိုက်လဲလဲကြိုဆိုသည်။ **ဝါင်ပ္လာပ်ဒမံင်**, ဝါင်ပ္လောပ်ဒမံင် wāṅ plopda māṅ [wàiŋ plop dɛ̏ mɔ̀ŋ] v. to install ceremonially in monastery. ခါန်ကွက်ဓပ္တိုန်အတိုင်အခိုက်ကွာပွဲကိုဘာလကျာ်။ ဓလေ့ထုံးတမ်းစဉ်လာအရ၊ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတွင်တင်မြှောက်ပွဲကျင်းပသည်။ **ပ္လာဝါက်ဝါင်ဃျိုဟ်**, ဿဒိတ်ဝါင်ဗျိုဟ် sta wāk wāṅphyuih [sətʌ̆ waik wàiŋ phyoh] v. would bring down in procession. တွာ်ရေင်ဖျေါနင်ရောင်။ တန်းစီလှည့်လည်ဆင်းလာမည်။

www.monlibrary.com

Cf. ဂဇာ်, ဧရော် ret [rĭt]. ဝိဏ်, ဒိဉ်ဒ် wiñ [wèn]. [LM. to go to meet. တိတ် အာဆိုဂဇ။ တွေ့ဆုံရန်ထွက်သွားသည်။ Cf. LM. ဂဝံဒုင်, ဧဝင်ဒုင် weñduñ [wòiŋ dèŋ]. SM. ဂဝံဒုင်, ဧဝင်ဒုင် wòiŋtèŋ [wòiŋ dèŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ဝိဏ်, ဒိဉ်ဒ် wiñ [wèn] v. to visit. ဝေင်၊ အာဝေင်၊ အာကြေဝ်။ လည်သည်၊ သွားလည်သည်၊ လည်ပတ်သည်။ တုမ်ဝိင်, ဘုံဓ်ဒိဓ် tuṁ wĭiṁ [tum wòiŋ] n. enclosure. ဒပ်၊ ဒပ်ကွံ့။ ခြံစည်းရိုး၊ ခြံဝင်း။ ဝင်, ဝဧ် waṁ [wèaŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ဝိင်, ဒိဓ် wiṁ [wòiŋ] n. surrounding. ဝုတ်ဒိုဟ်။ ပတ်ဝန်းကျင်။ ဂဝင်, ဧဝဧ် weṁ [wèaŋ] v. to avoid. ပါ၊ ပါကွံ့။ ရှောင်သည်။ ရှောင်ကြဉ်သည်။]

ဝါင်, ဓါဓ်၂ wāṁ [wàiŋ] n. (1218) kinship term. ဝေါဟာဒဒှ်မစပ်ဖျပ်ခွဲင်ကိုသွောဝ် ဒတောဝ်။ ဆွေမျိုးတော်စပ်ကြောင်းဖော်ပြသောဝေါဟာရ။

ဝါင်, ဓါဓ်ၣ wāṁ [wàiŋ] n. (Lph.) personal name. ယူဟ္ဂုဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [LM. ဝါင်, ဓါဓ် wāṁ [wàiŋ], SM. ဝါင်, ဓါဓ် wàiŋ [wàiŋ] n. mint. တွံဝါင်။ ပင်စိမ်းပင်။]

ဝိင်, ဒိဓ် wiṁ [wòiŋ] v. ဝိင်ဂျာ်, ဒိဓ်ဥရ် wiṁ wūr [wòiŋ wùr] adj. surrounding. မဒှ်ဝုတ်ဒိုဟ်၊ မဝိင်ဗိုင်လဝ်။ ပတ်ဝန်းကျင်ဖြစ်သော၊ ဝိုင်းရံထားသော။ (၂) round about. ရေတ်ဂေတ်အာ။ ပတ်ရစ်သွားသည်။ [LM. ဝိုင်, ဒိုဓ် wuiṁ [wèŋ], SM. LM. ဝိုင်, ဒိုဓ် wàŋ [wèŋ] v. to be bent round. ကဝးကဝါင်။ အဝိုင်းပုံဖြစ်အောင်ကွေးသည်။ (၂) to go round. ဂေတ်ရေတ်အာ။ ရစ်ပတ်သွားသည်။ (၃) turn. ခလေင်ဂေတ်။ ပြန်လှည့်သည်သည်။ (၄)to be circular. သ္ဂ်ုဒ္ဒ်ဗိုပြင်စက်ဝိုင်။ စက်ဝိုင်းပုံစံဖြစ်စေသည်။ (i) တုမ်ဝိင်, ဘုံဓ်ဒိဓ် tuṁwĭiṁ [tum wòiŋ] n. enclosure. ဒပ်၊ ဒပ်ကွံ့။ ခြံစည်းရိုး၊ ခြံဝင်း။ (ii) ဂဝင်, ဧဝဧ် weṁ [wèaŋ] v. to avoid. ပါ၊ ပါကွံ့။ ရှောင်သည်။ ရှောင်ကြဉ်သည်။ (iii) ဝါင်, ဓါဓ် wāṁ [wàiŋ] v. to visit. ဝေင်၊ အာဝေင်၊ အာကြေဝ်။ လည်သည်၊ လည်ပတ်သည်၊ သွားလည်သည်။ (iv) ဝင်, ဝဧ် waṁ [wèaŋ] n. enclosure. ဖွး ဒပ်၊ ဒပ်ကွံ့။ ခြံစည်းရိုး။ ခြံဝင်း။]

ဂဝင်, ဧဝဧ်ံ weṁ [wèiŋ] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟေင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ဂျွင်, ဧသွဧ် sweṁ [səwèiŋ] v. to go elsewhere. အာပွဲကို မွဲမွဲဒွဲဘဲ။ တစ်နေနေရာသို့သွားသည်။ (၂) avoid. ဝေင်၊ ဝေင်ကွံ့၊ ဝေင်ပါ။ ရှောင်ကြဉ်

www.monlibrary.com

သည်၊ ရှောင်ဖယ်သည်၊ ရှောင်ရှားသည်။ (၃) eschew. (ပွဒ္ဒိက်။ မကောင်းသောအမှု) ပါဝး၊ ပါကွဲ့၊ ပါထော်။ ရှောင်ဖယ်သည်၊ ရှောင်ရှားသည်၊ ရှောင်ကြဉ်သည်။

ဂဝင်ကျွတ်, ဂေဒ်ခ္ဍေဒန် weñ kle' [wèiŋ klaĕ] v. to abandon. ဝေင်ကွဲ့၊ သဝဲစွးထော်၊ ဝေင်ပါထော်။ စွန့်လွှတ်လိုက်သည်၊ စွန့်ပစ်လိုက်သည်၊ ပစ်ပယ်လိုက်သည်။ Der. **တဂမင်**, တာဒေဒ် ta meñ [tă meaŋ] n. that which is other. အရာမခ့်တ္ဟတ်ခြာ။ ခြားနှားသည့်အရာ။ [LM. **ဂဝင်**, ဒေဒ် weñ [wèiŋ], **လ္ဝင်**, ဒေ့ဒ် lweñ [ləwèiŋ], **လဂဝင်**, လဒေဒ် la weñ [lĕ wèiŋ], **ဝင်**, ဒဒ် wañ [wèaŋ]. SM. **ဝင်**, ဒဒ် wañ [wèaŋ] n.] **တုမ်ဝိင်**, တုံဒ်ဒီဒ် tuṁ wiñ [tum wòiŋ] n. enclosure. ဒပ်၊ ဒပ်ကွဲ့။ ခြံစည်းရိုး၊ ခြံဝင်း။ **ဝင်**, ဒဒ် wañ [wèaŋ] n. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ **ဝါင်**, ဓါဒ် wāñ [wàiŋ] v. to visit. ဝေင်၊ အာဝေင်၊ အာကြေဝ်။ လည်သည်၊ လည့်ပတ်သည်၊ သွားလည်သည်။ **ဝိင်**, ဒီဒ် wiñ [wòiŋ] n. surrounding. ဝုတ်ဒိုဟ်။ ပတ်ဝန်းကျင်။

ဂဝင်, ဝေဒ်၂ weñ [wòiŋ] v. to go to meet. တိတ်အာဆိုဂဇ။ တွေ့ဆုံရန်ထွက်သွားသည်။ (၂) welcome. ဒုင်တွုင်လိုက်လိုက်လလ်။ လှိုက်လှိုက်လဲ့လဲ့ကြိုဆိုသည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ဝါင်**, ဓါဒ် wāñ [wàiŋ].

ဂဝင်, ဝေဒ်၃ weñ [wèaŋ] v. to play. ဝေင်။ ကစားသည်။ (၂) sport with. ဥာန်ဝေင်။ ဆော့ကစားသည်။ see. ရံင်။ ရှူ။ **ဝိလ်**, ဒီဥ်ဒ် wiñ [wèn].

ဂဝဆ်, ဝေဇ် wec [wĭc] v. To remonstrate. ဒစ်ဒစး၊ ဟိုဂးသီကွိဒစ်ဒစး။ ဆန့်ကျင်သည်။ ဆန့်ကျင်ကန့်ကွက်ဆွေးနွေးပြောဆိုသည်။

ဂဝတ်, ဝေတ် wet [wĭt] v. (1557) to reprimand. ပရဂဟီပ္ဍိုန်ဒုဟ်ဖွဲမသ္ဂာတ်မြဟ်၊ ကိုသ္ဍိသ္ဂာတ်သ္ဂာတ်မြဟ်မြဟ်။ ပြင်းထန်စွာပြစ်တင်ကြိမ်းမောင်းသည်၊ ပြင်းထန်စွာသ္ဍိပေးသည်။ (၂) condemn. ဂရိုဟ်ဟိုဂး၊ ဖျေါဒုဟ်ဒန်။ ရှုပ်ချသည်၊ ပြစ်ဒဏ်ချသည်။ (၃) forbid. စိုဒ္ဒာ၊ ဆိုဒဝ်၊ တာဒ္ဒာ။ တားမြစ်သည်၊ တားဆီးသည်၊ ပိတ်ပင်သည်။ (၄) instruct. ဝေတ်၊ ဝေတ်ဖွောန်။ ဆုံးမသည်၊ သွန်သင်သည်။ [LM. **ဂဝတ်**, ဝေတ် wet [wĭt]. SM. **ဂဝတ်**, ဝေတ် wèt [wĭt] v. to reprove. ပ္ဍိုန်ဒုဟ်၊ ပရဂဟီပ္ဍိုန်ဒုဟ်။ ပြစ်တင်သည်၊ ပြစ်တင်ကြိမ်းမောင်းမာန်မဲသည်။(၂) correct faults of. ပလေဝ်ပလေတ်ကိုအမှာအရာ။ အမှားများကိုပြင်ဆင်ပေးသည်။ (၃) instruct. ဝေတ်၊ ဝေတ်ဖွောန်။ ဆုံးမသည်၊ သွန်သင်သည်။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဝတ်, ဝင်္ wat [wɔ̀t] n. (MM.) **ဝတ်ပဋိပတ်**, ဝင်္ပဋိပဒါ wat paṭipat [wɔ̀t pə̆ tæ̆ pɔt] n. conduct. ပွ၊ အလေ့၊ အလိုက်။ အပြုအမူ၊ စရိုက်၊ အလေ့အထ။ (၂) behaviour. ပွ၊ ဒွေတ်၊ ဗိုဒွေတ်ပွ။ အပြုအမူ၊ ပြုမူပုံ။ [LM. **ဝတ်**, ဝင်္ wat [wɔ̀t]. SM. **ဝေါတ်**, ဓေါဝ် wot [wɔ̀t] n. customary behaviour. ဒွေတ်ပွမဒွေတ်ဗက် ကွၤ်မံဝ်၊ အလိုက်အထိုက်မကွောန်သွကွၤ်မံဝ်။ ပြုလုပ်နေကျအလေ့အကျင့်၊ လိုက်နာကျင့်သုံးနေကျအလေ့အထ။ (၂) duty. တာလျိုင်၊ ဝတ်။ တာဝန်၊ ဝတ္တရား။]

ဝတ္ထု, ဝင်္ဆု watthu [wɔ̀t thŭ] n. (MM.) Substance. ကပေါတ်၊ ကပေါတ်ကညောတ်၊ အရာဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုပစ္စည်း။ (၂) material. အရာမပါလုပ်ဒွံဉ်ပွဲကပေါတ်ကညောတ်။ ပေါင်းစပ်ပါဝင်နေသောဝတ္ထုပစ္စည်း။ (၃) money. သွဲ့၊ သွဲ့သွဉ်။ ငွေ၊ ငွေကြေး။

ဝတ္ထု, ဝင်္ဆုwatthu[wɔ̀t thŭ]n.thing. ကပေါတ်၊ ကပေါတ်ကညောတ်။ အရာဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုပစ္စည်း။ (၂) object. ကပေါတ်ပစ္စဲ၊ ဝတ္ထုပစ္စဲ။ အရာဝတ္ထုပစ္စည်း၊ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်း။ [LM. **ဝတ်**, ဝင်္ wat [wɔ̀t] n. thing. ကပေါတ်၊ ကပေါတ်ကညောတ်။ အရာဝတ္ထု၊ ဝတ္ထုပစ္စည်း။ (၂) object. ကပေါတ်ပစ္စဲ၊ ဝတ္ထုပစ္စဲ။ အရာဝတ္ထုပစ္စည်း၊ ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်း။]

ဝတ္ထု, ဝင်္ဆု watthu [wɔ̀t thŭ] n. (MM.) offering to pagoda. ဝတ္ထုသွက်သွော်ကို် ဒါန်ပွဲကို်ကျာ်စေတီ။ စေတီတော်သို့လှူဒါန်းရန်ပစ္စည်း။ (၂)gift to monk. ဝတ္ထုဒါန်သွက်သွော်ဗွိန်ကို်ဒါန်ကို်ခမီသင်။ သံဃာအတွက်လှူဒါန်းရန်ဒါနပစ္စည်း။ **ဝတ္ထုဒယ်ယဓာ်**, ဝင်္ဆုဒယ်ယဓေါ် watthudayyadhar [wɔ̀t thŭ dɔ̀a[1] yə̆ dhɔ̀r] n. gift to monk. ဝတ္ထုဒါန်သွက်သွော်ဗွိန် ကို်ဒါန်ကို်ခမီသင်။ သံဃာအတွက်လှူဒါန်းရန်ဒါနပစ္စည်း။ Cf. **ပုဇော်**, ပုဇော် pujāw [paʊ̆ jɛ̀aw], **ပူဇော်**, ပူဇော် pūjāw [paʊ[1] jɛ̀aw]. [LM. **ဝတ်**, ဝင်္ wat [wɔ̀t], SM. **ဝတ်**, ဝင်္ wòt [wɔ̀t] n. offering. ကပေါတ်ဒါန်၊ ဝတ္ထုဒါန်။ ဒါနပစ္စည်း၊ လှူဒါန်းရန်ပစ္စည်း။]

ဝဒ္ဓကီ, ဝဒ္ဓကီ wad dha ki [wɔ̀t dhə̆ ki] n. shipwright. သွာခွံတေဝ်ကွင်။ သဘော်ဆောက်တည်သမား။ (၃) boatbuilder. သွာခွံတေဝ်ဂွၤ်။ လှေတည်ဆောက်သမား။ [P. **ဝဍ္ဎကီ**, ဝဍ္ဎကီ wad̠ḍhaki [wɔ̀t dhə̆ ki] n. carpenter. သွာဓဲ၊ အွာဗီသ္ဂဝ်။ လက်သမား၊ ပိသုကာဆရာ။ (၂) builder. မွိဟ်သိုင်ခွံး၊ မွိဟ်ခွံပ္တန်ဗဒ္ဒ်။ တည်ဆောက်သူ၊ တည်ဆောက်ဖန်တည်းသူ။] [LM. **ဝဍ္ဎကီ**, ဝဍ္ဎကီ wad̠ ḍha ki [wɔ̀t dhə̆ ki], **ဝတ္တကီ**, ဝတ္တကီ wattaki [wɔ̀t tə̆ ki].]

ဝိတ်, ဒိတ်[2] wit [wɛ̀t] n. to forget. ဝိုတ်၊ ဝိုတ်ဝဲ့။ မေ့သည်၊ မေ့လျော့သည်။ [LM. **ဝိတ်**,

www.monlibrary.com

ဦဘ် wuit [wɜ̀t]. SM. ဝိတ်, ဦဘ် wɜ̀t [wɜ̀t].]

ဝိတ်, ဒီဘ် wit [wèt] n. (MM.) မိမ်ဝိတ်ကမာ, သိမ်ဒီဘ်ကဓာ sim wit ka mā [sɛm wèt kə̆ ma] n. a sīmā in Bhimapūra district. သီမန္တိပ္ပဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲမ။ ဘိမပူရခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ဗုဒ္ဓာက္ခ, ဝုဒ္ဓရက္ခ wuddharakkha [wùt dhɛ̆ rèak khə̆] n. personal name. ယူဂုဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [P. guardian of the Buddha. ပူဂို့မပွင်ပဲကျာ်။ မြတ်စွာဘုရားအား ကာကွယ်စောင့်သူ။] read. ဗ်။ ဖတ်။ ဗုဒ္ဓာက္ခ, ဝုဒ္ဓရက္ခ bud dha rakkha [bùt dhɛ̆ rèak khə̆].

ဝတ်, ဓဒ်ဘ် wèt [wɪ̀t] v. to visit. ဝင်၊ အာဝင်၊ အာကြေဝ်။ လည်သည်၊ သွားလည်သည်၊ လည်ပတ်သည်။ read. ဗ်။ ဖတ်။ ရတ်, ရဓဒ် ret [rɪ̀t] v. to reprimand. ပရဂဟိပ္ပိုုန်ဒုဟ်ဗွဲမသ္ကာတ်မြဟ်၊ ကိုသ္ဆိသ္ကာတ်သ္ကာတ်မြဟ်မြဟ်။ ပြင်းထန်စွာပြစ်တင်ကြိမ်းမောင်းသည်၊ ပြင်းထန်စွာသ္ဆိပေးသည်။ (၂) forbid. စိုဒ္ဓာ၊ ဆိုဒဝ်၊ တာဒ္ဓာ။ တားမြစ်သည်၊ တားဆီးသည်၊ ပိတ်ပင်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ဝဆ်, ဓဓ်ဒ် wec [wɪ̀c].

ဝိဏ်, ဒ်ည်ဒ် wiñ [wɛ̀n], ဝဏ်, ဓဓ်ည်ဒ် weñ [wɪ̀n] v. to play. ဝင်။ ကစားသည်။ (၂) to disport oneself in. သ္ဂျိမိပ်ဖြိပ်ပွဲကိုဒ္ဒာဲမွဲမွဲ။ တစ်နေနေရာတွင်ပျော်မြူးစေသည်။ (၃) visit. ဝင်၊ အာဝင်၊ အာကြေဝ်။ လည်သည်၊ သွားလည်သည်၊ လည်ပတ်သည်။

ဝင်, ဓဓ်ဒ် weñ [wɜ̀iŋ] v. (MM.) to play. ဝင်။ ကစားသည်။ (၂) sport with. ဥာန်ဝင်။ ဆော့ကစားသည်။ ဝင်ပြောင်, ဓဓ်ဒ်ပြောင်ဒ် weñproñ [wɜ̀iŋ proŋ] v. to contend in sport. လုပ်ပြိုင်ဟန်အပွဲကိုပေါဝင်ပြိုင်ဖြဟတ်ကာယ။ အားကစားပြိုင်ပွဲတွင်ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်သည်။ (၂) to compete in sport. လုပ်ပြိုင်ဟန် အပွဲကိုပေါဝင်ပြိုင်ဖြဟတ်ကာယ။ အားကစားပြိုင်ပွဲတွင်ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်သည်။ Cf. ရတ်, ရဓတ် ret [rɪ̀t], ဝါင်, ဒါဒ် wāñ [wàiŋ]. Der. ပုဝိဏ်, ဗုဒိဒ်ည် pu wiñ [pɑ̀ð wɛ̀n] v. play. ဝင်။ ကစားသည်။ [LM; SM. ဝဏ်, ဓဓ်ဒ် weñ [wɜ̀iŋ].]

ဝဏ်, ဓဓ်ည်ဒ် weñ [wɪ̀n] v. to disport oneself in. သ္ဂျိမိပ်ဖြိပ်ပွဲကိုဒ္ဒာဲမွဲမွဲ။ တစ်နေနေရာတွင်ပျော်မြူးစေသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ဝိဏ်, ဒ်ည်ဒ် wiñ [wɛ̀n].

ဝန္ဓ, ဝန္ဓ wanna [wɜ̀n nɛ̆] n. (Lph.) personal name. ယူဂုဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဝါး, ဒါန် wān [wàn] n.(MM.) မိမ်ဝါးဂိုဃ်, သိမ်ဒါန်ဒါယ် simwānñāy [sɛm wàn ŋài] n. a sīmā in Bhimapūra district. [Prop. = ဂားဂိုဃ်, ရာန်ဒါယ် rānñāy

www.monlibrary.com

[ràn ŋài] village in Lagunbyin district, mentioned in a text xvi-c. origin.] သီမန္ဒ်ပွဲခရိုင်ဘိမပူရမွဲမ၊(မဒှ်မာန်၊ ပွဲကွာန်ရာန်ဍာ်၊ **မန္ဒ်ပွဲခရိုင်**လွၚ်ဖေန်၊ မစ္ဆောန်ထွေးလဝ် ပွဲကိုလိက်ဗွဟ်၊ xvi- c. တံမူလတေံ)။ ဘိမပူရခရိုင်ရိုသိမ်တစ်သိမ်၊ (ဖြစ်နိုင်ချေက၊ လဂွန်းဗျည်းခရိုင်ရိုရန်ဝိုင်းရွာစာမူ၊ xvi-c. မူရင်းမှဖော်ပြချက်အရ)။ (သေံ၊ Thai. **စာန်**, ဧာန် bˌàan [pan] n. village. ကွာန်။ ရွာ။)

ဝါယ်, ဒါယ် wāy [wài] n.(MM.) **ဒ္ဍာယ်ဝါယ်**, ဒ္ဍဲယ်ဒါယ် dnāywāy [dənài wài] n. location. ဒွဲ၊ ဒွဲမန္ဒ်ဒွံင်။ နေရာ၊ တည်ရှိနေသောနေရာ။

ဝၚ်, ဝရ် war [wòr] n. Boon. ဂုန်ဖို်၊ အရာမန္ဒ်ကိုဖို်ဂုန်၊ ဒဒှ်မပအိုလဝ်၊ လာပ်သ္ဂာ၊ ဝရ။ အကျိုးကျေးဇူး၊ အကျိုးကျေးဇူးရှိစေသောအရာ၊ မျက်နှာသာပေးမှု၊ ဆုလာတ်၊ လာတ်။ (၂) that which is desired or requested. အရာမန္ဒ်ကိုပို်က်ဆန္ဒဟွဲသေင်၊ အရာမအာတ်မိက်။ မိမိဆန္ဒရှိသည့်အရာသို့မဟုတ်၊ တောင်းခံထားသောအရာ။

ထိဝ်, ဒုံဒ် wuiw [wɜ̀] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဘာတ်ထိဝ်ဂၤ**, ဘာတ်ဒုံဒ်ဂၤ ˙ātwuiwku [at wɜ̀ kaʊ̆] v. to ask a boon of. အာတ်လာပ်သ္ဂာ။ ဆုလာတ်တောင်းသည်။ **ဂိုဝ် ထိဝ်ဂၤ**, ဂုံဒ်ဒုံဒ်ဂၤ kuiw wuiw ku [kɒ wɜ̀ kaʊ̆] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. တုပ်ပွဲကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။ **ဂိုဝ်ထိဝ်ဂိုဝ်**, ဂုံဒ်ဒုံဒ်ဂုံဒ် kuiw wuiwkuiw [kɒ wɜ̀ kɒ] v. to grant the request of. သွးကိုအရာမအာတ်မိက်၊ ကိုအဝိုကို။ တောင်းခံသောအရာကိုစွန့်ကျဲပေးလိုက်သည်၊ အခွင့်အာဏာပေးသည်။ [LM. **ထိဝ်**, ဒုံဒ် wuiw [wɜ̀], **လွိုဝ်**, ဧဒွဲဒ် lwuiw [ləwɜ̀]. SM. **ထိဝ်**, ဒုံဒ် wɜ̀ [wɜ̀]. Skt./P. **ဝၚ**, ဝရ va ra [wɛ̆ rɛ̆].]

ဝၚ်ဂွဳတ်တမ, ဝရ်ဂွဳတ်တမ warg gut ta ma [wòr gəgùt tă mă] n. (1504) a navāṁsa or subdivision of a zodiacal house. ကဏ္ဍသွတ်အဆေင်စပ်ကိုသိုအင်၊ ဂြိုဟ်နက်သတ်တံမကွာ်ဂေတ်အာကျုင်ဒွံင်၊ ပွဲကိုန်စာရာသီ။ ဆယ့်နှစ်ရာသီခွင်တွင်၊ ဂြိုလ်နက္ခတ်တာရာများလှည့်ပတ်သွားလာနေသည့်၊ ဂြိုလ်နက္ခတ်အိမ်နှင့်ပတ်သက်နေသောကဏ္ဍငယ်။ **ၼဝ်ၒ်, နဝဲ် ၒ** nawaṅ, 6. [nɛ̆ wɛ̀aŋ, 6] n. in the 6th supreme. မဒှ်ဇွော်အိုတ်၊ မဒှ်အရာမန္ဒ်ကိုပို်က်ဇွော်အိုတ်၊ မဒှ်အရာမန္ဒ်ကိုရှုဟ်မးအိုတ်။ အချုပ်အခြာဖြစ်သော၊ အရေးအပါဆုံးသော၊ တန်ဖိုးအရှိဆုံးသော။Skt. **ဏာတ်တမ**, ဧအောဲတ်ဘမ ottama [ɒt tă mă] n. chief of class. ဇမွော်ကဆံင်ဂကော်သ္ကဲမွိဟ်။ လူတန်းစားအဖွဲ့အစည်း၏ခေါင်းဆောင်အကြီးအကဲ။

ဝၚ်ဝယ်, ဝရ်ဝေယ် warwey [wòr wèɑ] n.(P.) danger, calamity. ဝိဝယ်၊ **ဝိဝဲ။ သေး**

www.monlibrary.com

အန္တရာယ်။

ꩻ, ဒ်ꩻ wir [wĭr] n. raising of livestock. ဒဒှ်မလွီသတ်တိရစ္ဆာန်။ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူခြင်း။ (၂) husbandry. ပရေင်တှံစလွီစ။ စိုက်ပျိုးမွေးမြူရေး။

ꩻ, ဒ် wi [wĭ] v.(MM.) **ꩻမွာဝ်**, ဒ်မွာဝ် wĭmwoy [wĭ mwòɑ²] v. looking after. မင်မွဲရံင်စံင်။ စောင့်ရှောက်ကြည့်ရှုသည်။ (၂) watching over. မင်မွဲရံင်စံင်နကိုသွိဝိရိယ။ သွိဝိရိယနှင့်စောင့်ရှောက်ကြည့်ရှုသည်။ [Cf.LM. **ꩻ**, ဒ် wĭ [wĭ], **လွီ**, ဒ်ဒ် lwĭ[ləwĭ]. SM. **ꩻ**, ဒ် wĭ [wĭ] v. to raise. လွီ။ မွေးမြူသည်။ (၂) tend. မင်မွဲ၊ လွီပရာမင်မွဲ။ စောင့်ရှောက်သည်၊ ပြုစုစောင့်ရှောက်သည်။]

ꩻယိယ်, ဒ်ꩻဃဒ် wĭr yas [wĭr yɔ̀s] n. effort, endeavour, striving, industry, industriousness. ဝီရ်ယ၊ ဝီရယ၊ ဒဒှ်မဂစာန်လွီပရာ၊ ဂိုတ်ဂစာန်ပွိတ်ဖြဟတ်။ ဝိရိယ၊ အားထုတ်မှု၊ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှု။

ꩻ, ဥ်ꩻ wūr [wùr], **ꩻ**, ဥ်ꩻ wur [wŭr] n. that which surrounds. အရာမဝိုင်ရေတ်ခွဲင်။ ဝိုင်းရံပတ်ဝိုက်နေသောအရာ။ (၂) around. ပွဲကိုသွဲ့မရေတ်ဂေတ်ခွဲင်ဂှ်။ ဘေးပတ်ပတ်လည်၌။ (၃) round. ကဝါင်ကဝါင်၊ ဝိုင်ဝိုင်၊ ခွံခွံ။ ဝိုင်းဝိုင်း၊ လုံးလုံး။ **ꩻꩻ**, ဒ်ဥ်ꩻ wiñwūr [wòiŋ wùr] v. round about. ဂေတ်ရေတ်။ လှည့်ပတ်သည်။

ꩻ, ဥ wū [wù] n.once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **ꩻ**, ဥ်ꩻ wur[wŭr]n.(MM.) H.L. **ꩻနိဟ်**, ဥ်ꩻဒိမ်ဒ် wūduih [wù dɜ̀h] n. all round. ဒေသပွိပွိုင်ဂှ်ဖြိုတ်။ အားလုံးသောဒေသပတ်ဝန်းကျင်။ **ဇာ်ꩻတြိုꩻ**, ထာန်ꩻဒ်ဒဥ် thān trawĭwū [thɑn trɑ̆ wĭ wɑo¹] n. locality surrounding. ဌာနဒေသဝုတ်ဒိုဟ်။ ပတ်ဝန်းကျင်ဒေသ။ Cf. **တိ်ꩻ ဝိလ်**, တ်ꩻဒ်ဒ်လ်³ tirwil [tir wĭl]. [LM. **ဝုတ်နိဟ်**, ဝုတ်ဒ်ဒိမ်ဒ် wutduih [wùt dɜ̀h]. SM. **ဝုတ်နိဟ်**, ဝုတ်ဒ်ဒိမ်ဒ် wùtdɜ̀h [wùt dɜ̀h]. **တိ်ꩻဝိလ်**, တ်ꩻဒ်ဒ်လ် tirwĭl [tir wĭl] v. obscure. သွိုဒ်ဒ်အာကဆံင်ဟွံကွားဖွး၊ သွိုလေတ်အာ။ မထင်မရှားဖြစ်စေသည်၊ မှုန်မှုန်မွှားမွှားဖြစ်စေသည်။]

ꩻဂုတ်ပန်ကျင်, ဥ်ꩻအုတ်ပန်ကျင် wūr utpanklañ [wùr ut pɔn klɛŋ] n.of all the four directions, all four environments, all four sourroundings. အိုတ်ဂူဒိုဟ်ပန်ကွင်။ လေးဘက်လေးတန်ပတ်ဝန်းကျင်အားလုံး။

ဝၛဝ်ယ်, ဧဝၛ်ဧဝယ် werwey [wear weaw] n. Enemy. ဝိဝဲ၊ သွ၊ သွသတြူ။ ရန်သူ၊ ရန်သတြူ။ **တိ်ꩻမၛဝၛ်ယ်**, တ်နိ်မဧဝၛ်ဧဝယ် tin ma wer wey [ten mɛ̆ wear

www.monlibrary.com

weaw] n.enmity. ဒဒှ်မဟွံဒးညးသွံ၊ ဒဒှ်မကျုဟ်မွဲ့၊ စိုတ်ဂ္လစ္ဆာ၊ စိုတ်တုံက်တွဲ့။ အချင်းချင်းမသင့်မမြတ်ဖြစ်ခြင်း၊ မုန်တီးခြင်း၊ မလိုမုန်းထားစိတ်၊ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲစိတ်။ [LM. **ဝိဝယ်**, ဒိဝယ် wiwāy [wĭ wòa^{1}], SM. **ဝိဝယ်**, ဒိဝယ် wi wòa [wĭ wòa^{1}] n. danger. ဘဲအန္တရာ။ ဘေးဥပါဒ်အန္တရာယ်။ (၂)impending calamity. ဒဒှ်မကြုပ်ဆိုက်ညန်ဒွံင်ကိုံကံကုသိုပရံပရံ၊ ကံဆိုးမိုးမှောင်မှု၊ ကျရောက်တော့မည်ဆဲဆဲဖြစ်ခြင်း။] Cf. **ဝဝဝါတ်**, ဝဝဒါတ် wewot [wè wòt]. [LM. **ဝယ်**, ဝယ် way [wòa^{1}] n. enmity. ဒဒှ်မဟွံဒးညးသွံ၊ ဒဒှ်မကျုဟ်မွဲ့၊ စိုတ်ဂ္လစ္ဆာ၊ စိုတ်တုံက်တွဲ့။ အချင်းချင်းမသင့်မမြတ်ဖြစ်ခြင်း၊ မုန်းတီးခြင်း၊ မလိုမုန်းထားစိတ်၊ ကောက်ကျစ်စဉ်းလဲစိတ်။]

ဝလ်လိဂါမ်, ဝလ်လိဂါမ် wallĭgām [wòl lĭ gàm] n.(MM., **မြို့ဟ်ဝလ်လိဂါမ်**, နွံဟ်ဝလ်လိဂါမ် cnih wal lĭ gām [cənèh wòl lĭ gàm].) n. a port in Ceylon. စွေဟ်မန္ဒံပွဲတ္ကံသိင်ဃိမွဲ့။ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိသဘော်ဘဆိပ်တစ်ခု။ [P. **ဝလ်လိဂ္ဂါမ**, ဝလ်လိဂ္ဂါမ wal lĭg gāma [wòl lĭg gèa mɛ̏].]

ဝလ်, ဝဝလ် wel [wĭel] ns.rarely.ns. အဆက်ကြုနာံလံသွေဂံဆို့။ တွေ့ရခဲသောနာံနောက်ဆက်။ also. ကို၊ လေဝ်၊ လေဝ်ကို။ လည်း၊ လည်းကောင်း။ (၂) too. လေဝ်၊ လေဝ်ကို၊ ပါနှဂ်၊ မွးနှဂ်။ လည်း၊ လည်းကောင်း၊ သည့်အပြင်၊ ထို့အပြင်။ (၃)and. ကို၊ နှင့်။ (၄) even. တန်ဒှ်၊ ဒှ်ဒှ်၊ ခိုန်....ကိုလေဝ်။ ပင်လျှင်၊ မည်သို့....ပင်လျှင်။ **ကုမ်ဝလ်**, ကုန် ဝဝလ် kum wel [kum wĭel] ns. also. also. ကို၊ လေဝ်၊ လေဝ်ကို။ လည်း၊ လည်းကောင်း၊ လည်းပါ၊ လည်းပဲ။ Cf. **ကုမ်**, ကုန် kuṁ [kum], **လဝ်**, ဝလ် ler [lĭer], **တီးဝိလ်**, တီန်ဒိဝဲ် tirwĭl [tir wĭl] v. to attend on. စွံအရီ၊ တိုန်၊ တိုန်စိုပ်၊ လုပ်ခစ။ အာရုံစိုက်သည်၊ တက်သည်၊ တက်ရောက်သည်၊ ဝင်ရောက်ခစားသည်။

ဝဝ်, ဝဲ် waw [wò] n. palanquin. ဝဝ်၊ ဇံင်ဒလိင်။ ဝေါ၊ ထမ်းစင်။ see. ရုံင်။ ရှ။

လွာ်, ဝွဲ့ရ် lwar [ləwòr].

ဝိုဝ်, ဒိုဒ် wuiw [wò] n. Boon. ဂုန်ဖို့၊ အရာမန္ဒံကိုဖို့ဂုန်၊ ဒဒှ်မပအိုလဝ်၊ လာပ်သွာ၊ ဝရ။ အကျိုးကျေးဇူး၊ အကျိုးကျေးဇူးရှိစေသောအရာ၊ မျက်နှာသာပေးမှု၊ ဆုလာတ်၊ လာတ်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဝာ်**, ဝရ် war [wòr].

ဝမ္မကာလ, ဝဿကာလ was sa kā la [wòs sŭ ka lă] n. (MM.) rainy season, as defined for purposes of monastic discipline. ဥတုမြဲ့၊ ဒဒှ်မပွံက်ထွးလဝ်အဓိပါသွက်ကိစ္စစေဝ်သွောဝ်၊ ဆောင်စပ်ကိုဘာလကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းနှင့်သက်ဆိုင်သောစည်းကမ်းကိစ္စအတွက်၊ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည့်၊ မိုးဥတု။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဝဿကာလဥတု, ဝေ့သ်ကာလဒ္ဒဥ wās sa kā la'u tu [wàs sə̆ ka lə̆ ŭ taŏ] n. (1527) rainy season. ဥတုဖြဲ့၊ အခိင်ဖြဲ့။ မိုးဥတု၊ မိုးကာလ။ Cf. **ဝဿကာလ**, ဝေ့သ်ကာလေ was sa kā la [wàs sə̆ ka lə̆]. [P. **ဝဿကာလ**, ဝေ့သ်ကာလေ vas sa kā la [wàs sə̆ ka lə̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဥတု**, ဥဒ္ဒု 'utu [ŭ taŏ] n. season. ဥတု၊ ရာသီ။ ဥတု၊ ရာသီ။]

ဓါဿ်, ဒါးဒ်ိ wās [wàs] v. to break off. ဝး၊ ဝးပ္ဂဝ်၊ ဝးခေ့က်။ ချိုးသည်၊ ချိုးဖဲ့သည်။ [LM.ဝး, ဝး wah [wèh]. **ဂဝဟ်**, ဂေဟ် weh [wĭh].SM. ဝး, ဝး wèh [wèh].]

ဝိဿာမိတ္တယက္ခဂေနာပတိ, ဒိသ္သာဒ်ိတ္တ့ယက္ခသေနာပတိ wis sā mit ta yak kha se nā pa ti [wès sa mèt tə̆ yèak khə̆ se na pə̆ tæ̆] n. a Yakkha captain. ကွိုပ်သ္ဂိုပ်လကိုဟ်မွဲတွ့။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [P. **ဝိဿာမိတ္တယက္ခဂေနာပတိ**, ဒိသ္သာဒ်ိတ္တ့ယက္ခသေနာပတိ ves sā mit ta yak kha senāpati [wès sa mèt tə̆ yèak khə̆ se na pə̆ tæ̆].]

ဝိဿန္တာ်, ဒိသ္သန္တ့ာ် wis santar [wès sɔn tɔr] n. **ဂဝိဿန္တာ**, ဝေ့သ်ဿန္တ့ရ wessantara [wĭs sɔn tɔr] n. Vessantara. ဝေသန္တ့ာ်။ ဝေသန္တ့ရာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂဝိဿန္တာ်**, ဝေသန္တ့ာ် we santar [wè sɔn tɔr].

ဂဝိဿန္တာ်, ဝေ့သ်ဿန္တ့ာ် wes santar [wĭs sɔn tɔr] n. Vessantara. ဝေသန္တ့ာ်။ ဝေသန္တ့ရာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဂဝိဿန္တာ်**, ဝေသန္တ့ာ် wesantar [wè sɔn tɔr].

ဝဟ်, ဝေ့ဟ် wah [wòh] n.& nq.(MM.) rainy season, as defined for purposes of monastic discipline, lent, during which travel is prohibited seniority being reckoned according to the number of rainy season spent in the order. ဥတုဖြဲ့၊ မပွံက်လဝ်အဓိပါသ္ဂက်ကိစ္စစေဝ်သ္ဂေဘဝ်၊ မဆေင်စပ်ကိုဘာလကျာ်။ အခိင်လုပ်ဒ္ဂိုုန်၊ အခိင်ဂ့်သ္ဂက်ခမ့ီသင်တံ၊ ညးမဆ့ိဒဝ်လဝ်သ္ဂက်သ္ဂေဘံတိတ်တရ်တိက်ဒ့ိုတ်ဖ့ိုတ်။ အယုက်ဇ္ဒေဘ်ဟ့ံသေင်ဂ့်ဇ္ဒေဘ်ဂ့်၊ ညးမတော်ဂိုတ်ကေတ်လွိဟ်ဥတုဖြဲ့၊ မန့်ကျင်လဝ်ခမ့ီသင်၊ ပွဲကိုအခိင်မယိုက်ဥွေင်ကျင်လဝ်၊ ပရေင်သာသနာရ၊ မိုးရာသီ၊ ဌင်းနှင့်ပက်သက်၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည့်၊ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းနှင့်သက်ဆိုင်သောစည်းကမ်းကမ်းချက်ဥပဒေအရ၊ဝါဝင်ကာလဖြစ်သည်။ ထိုကာလတွင် ရဟန်းသံဃာတော်များအား၊ ညအိပ်ညနေခရီးသွားခြင်းကိုတားမြစ်ထားသည်။ ရဟန်းသံဃာတော်များ၏အသက်ကြီးငယ်၊ ဝါကြီးဝါငယ်ကိုလည်း၊ မိုးရာသီကာလဝါဝင်ခဲ့သော အကြိမ်ဖြင့်ရေတွက်ကြသည်။ သာသနာတော်အတွင်းသို့ဝင်ရောက်ခဲ့သောအချိန်မှစ၍မိုးရာသီချိန်ကုန်ဆုံးတိုင်းကို၊ တစ်ဝါဟုသတ်မှတ်ခဲ့ကြသည်။ Cf.

www.monlibrary.com

ဝသ္သကာလ, ဝသ္သကာဝေ was sa kā la [wɔ̀s sə̆ ka lə̆]. [LM.; SM. ဝဟ်, ဝဟ် wòh [wɔ̀h]. P. ဝဿ, ဝဿာ vassā [wɔ̀t sa].]

ငဝဟ်, ဝေဟ် weh [wĭh] n. (MM.) guise. ဒဒှ်မသွအဓ။ ဟန်ဆောင်မှု ပြုလုပ်ခြင်း။ (၂) disguise. ဒဒှ်မပ္မေင်ကွဲရုပ်၊ ဒဒှ်မသွအဓ၊ ဒဒှ်မပလိုလဝ်ရုပ်ရာဗိုပြင်။ ရုပ်ဖျက်ခြင်း၊ ယောင်ဆောင်ခြင်း၊ ရုပ်ဖျက်ထားသောအသွင်အပြင်။ Cf. ရူပ်, ရူပ် rūp [rùp]. [LM. ငလွှဟ်, လွေဟ့် lweh [ləwĭh]. လငဝဟ်, လဝေဟ် laweh [lɛ̆ wĭh]. Skt. ငဝေ, ဝေသ ve ṣa [wè sə̆]. P. ငဝေ, ဝေသ vesa [wè sə̆].]

ငဂွါဂ်, ဒေါအ် wo˙ [wŏ] n.& ns. this. ဝွံ၊ ဂ့်၊ ဣဂ့်။ မွဂ့်။ ဤ၊ ဒီ၊ ဤအရာ၊ ဒီဟာ။

ငဂွါဂ်, ဒေါအ် wo˙[wŏ],ငဂွါဂ်, ဒွေါအ် wwo˙[wwŏ], ဝွဂ်, ဒွံအ် wwå˙ [wwŏ], ဝဂ်, ဝအ် wa˙ [wŏ], ဝွဂ်, ဒွအ် wwa˙[wwŏ] ns. (ငဂွါဂ်, ဒေါအ် wo˙[wŏ] 1455. ငဂွါဂ်, ဒွေါအ် wwo˙[wwŏ] MM. ဝွဂ်, ဒွံအ် wwå˙[wwŏ], ဝဂ်, ဝအ် wa˙[wŏ] 1493. ဝွဂ်, ဒွအ် wwa˙ [wwŏ]. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။)

ဝွၚယ်, ဒွၚယ် wwāy [wwài] nq. (MM.) time. ဝါ၊ အလန်၊ လှော်။ အကြိမ်၊ ခါ။ Cf. လသ်, လသ် las [lɔ̀s]. ငလဟ်, လေဟ့် leḥ [lĭh]. ဝါ, ဝါ wā [wèa].[LM. ဝါယ်, ဝါယ် wāy [wài].SM. ဝါယ်, ဝါယ် wài [wài] conj. while. လွှဲ၊ ပွဲမွဲအခိုင်ဝဝ်။ စဉ်တွင်၊ တစ်ချိန်တည်းတွင်။]

ဝွဂ်, ဒွအ် wwa˙ [wwŏ] n. & ns. this. ဝွံ၊ ဂ့်၊ ဣဂ့်၊ မွဂ့်။ ဤ၊ ဒီ၊ ဤအရာ၊ ဒီဟာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ ငဂွါဂ်, ဒေါအ် wo˙ [wŏ].

ငဂွါဂ်, ဒွေါအ် wwo˙ [wwŏ], ဝွဂ်, ဒွံအ် wwå˙ [wwŏ] n. & ns. this. ဝွံ၊ ဂ့်၊ ဣဂ့်၊ မွဂ့်။ ဤ၊ ဒီ၊ ဤအရာ၊ ဒီဟာ။ see. ရုံင်။ ရှ။ ငဂွါဂ်, ဒေါအ် wo˙ [wŏ].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[ꤷ, ၀]

ꤷ, ꤾ ṣ [sə̆] n. (Skt.) sha ပရ၊ ပသ၊ သိရိ၊ ကျော်သီ။

ꤳꤶꤢꤱꤳ, ꤴꤶꤾꤱꤾ śū la jo ga [su lə̆ jò[1] gɛ̏] n. time when all planets are in three lunar mansions nakṣat). အခိင်ကာလဂြိဟ်သိုဖွိုတ်၊ မန္ဒုပ္ပဲကိုလွိမာန်ပိမဆေင်စပ်ကိုဂိတု။ လနှင့်ပါဝင်စပ်ဆိုင်သော၊ ဂေဟာသုံးခုအတွင်း၊ ဂြိဟ်အားလုံးတို့တည်ရှိနေသော အချိန်ကာလ။ (Skt. ꤢꤱꤳ, ꤾꤢꤾ yoga [yò[1] gɛ̏].)

ꤰꤽ, ꤰꤽ śrī [srĭ]n.rarely. နဒှိမသွေဝံဆိုညာတ်အောန်။ တွေ့ရခဲလုစွာ။ ꤰꤽꤢꤽ śrī [sræ], ꤰꤽꤾꤽ śriy [sriy], ꤰꤽꤲꤽ srih [srĭh], ꤰꤽꤲꤽ śrīh [srĭh], ꤰꤽꤢꤽ śrī [sræ̆] n. honorific prefix to names of persons, cities and shrines. အဆက်ဂတဝေါဟာ၊ ဒဒှိမရှေ်သွေ်အဲပရဲတဲ့မကော်ခ်စ၊ယွဲ့ပူဂို၊ ယွဲ့ချင်ဒွော်ကိုယွဲ့ ဓာတုစေတီတံ။ ꤳꤢꤱꤽꤰꤽ, ကျာက်ခြဲ kyāk śrī [kyaik sræ], ꤳꤢꤱꤽꤢꤽ ကျာက်ခြဲ kyāksrī [kyaik sræ], ꤡꤳꤱꤽꤢꤽ ကျက်ခြဲ kyekśrī [kyɔik sræ] n. figure of śri, goddess of fertility and luck; glory, splendour. ဗိုခြိုဒေဝတ်ဗြဲ၊ မသ္ဂ်ိ သွက်သတ်ဆုသ္ဂိတ်သွော်ခိုဟ်ကိုကံကုသိုသွော်ခိုဟ်,ကုသိုလ်ကံကောင်းခြင်းနှင့်သီးနှံအထွက်ကောင်းခြင်းတို့,ကိုဆောင်နှင်းပေးသောဘြိနတ်သမီးဝုံ။(၂)glory. ဒဒှိစရဲကျာ်ခြိမဂိုလဟ့်၊ အရာမပ္ဂိုန်စ၊ ဂုန်စရဲထေက်။ ဂုဏ်ရောင်ထွန်းပြောင်ခြင်း၊ ဂုဏ်ပြုထိုက်သောအရာ။ (၃) splendour. ဒဒှိမဒွော်ဒုတ်သန်။ ကြီးကျယ်ခမ်းနားခြင်း။

ꤰꤽ, ꤰꤽ śrī [srĭ], ꤰꤽꤢꤽ śrī [sræ] n. (MM.) ꤳꤢꤱꤽꤢꤽ ကျာက်ခြဲ kyāk srī [kyaik sræ] n. glory. ဒဒှိစရဲကျာ်သီမဂိုလဟ့်၊ အရာမပ္ဂိုန်ဂုန်စရဲထေက်။ ဂုဏ်ရောင်ပြောင်ခြင်း၊ ဂုဏ်ပြုထိုက်သောအရာ။ [LM. ꤰꤽꤢꤽ śrī [sræ], ꤢꤽ, ꤢꤾ sī [sæ] n. glory. ဒဒှိစရဲကျာ်သီမဂိုလဟ့်၊ အရာမပ္ဂိုန်ဂုန်စရဲထေက်။ ဂုဏ်ရောင်ပြောင်ခြင်း၊ ဂုဏ်ပြုထိုက်သောအရာ။ splendour. ဒဒှိမဒွော်ဒုတ်သန်။ ကြီးကျယ်ခမ်းနားခြင်း။ SM. ꤳꤢꤱꤽꤢꤽ ကျာက်ခြဲ kyāk srī [kyaik sræ]. Skt. ꤰꤽ, ꤰꤽ śrī [srĭ].]

ပ္ဍုက်, ꤸꤢꤾ pśuk̠ [psɜk] v. to be rich. ပသုက်၊ ပသိုက်။ ချမ်းသာစေသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[သ, သ]

သ, သ sa [sə̆] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ The thirtieth consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုပိစ္ခော်မ၊ ပ္ဍောဝ်ကိုဗျန်မဲန်ပိက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ သုံးဆယ်ခုမြောက်ဗျည်း။

သ, သ sa [sə̆] n. (MM.) **သိမ်မှသ**, သိန်မှသ (sim) mba sa [səm b̥ɛ̆ sə̆] n. a sīmā. သီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။ [LM. **ဗသ**, ဗသ masa [mɛ̆ sə̆] n. kin. ကလောမသ။ ဆွေမျိုးသားချင်း။ **ဝ၎သ**, ဝ၎သ wañsa [wɛ̀aŋ sə̆] n. lineage. သွေဝ်ဒတောဝ်။ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်။]

သကရာဇ, သကရာဇ sa ka rāja [sə̆ kə̆ rɛ̀a jɛ̆] n. calenderical era. အရာမစ္ဆောန်ထွေးကိုတွဲ၊ ဂိတု,သွံဝံခေတ်ကာလ။ ခေတ်အလိုက်နေ့၊ လ, နှစ်တို့ကိုညွှန်ပြသောအရာ။ See. ရံင်။ ရှ။ **သကရာဇ်**, သကရာဇ် sakarāj [sə̆ kə̆ raj].

သကရာဇ်, သကရာဇ် sa karāj [sə̆ kə̆ raj], သကရာဇ sa ka rāja [sə̆ kə̆ rɛ̀a jɛ̆] n. calenderical era, dating from A. D. 639. အရာမစ္ဆောန်ထွေးကိုတွဲ၊ ဂိတု,သွံဝံခေတ်ကာလ၊ မသွသမ္ဘိက္ခုင်လဝ်နူကိုသက္ကရာတ်ခရေတ် အေ၊ ဒီ၊ ၆၃၉၊ တေံ။ ခေတ်အလိုက်နေ့, လ, နှစ်ကိုညွှန်ပြသောအရာ၊ စမ္ပတ်သားလာသည်မှာ၊ အေ၊ ဒီ၊ ၆၃၉ ခုနှစ်ကဖြစ်သည်။

သက္ကရာဇ်, သက္ကရာဇ် sak ka rāj [sɛk kə̆ raj], **သက္ကရာဇ်**, သက္ကရာဇ် sakkarāt [sɛk kə̆ rat] n. (MM.) id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။[LM. **သက္ကရာဇ်**, သက္ကရာဇ် sakkarāj [sɛk kə̆ raj], **သက္ကရာဇ်**, သက္ကရာဇ် sak ka rāt [sɛk kə̆ rat], SM. **သက္ကရာဇ်**, သက္ကရာဇ် sakkarāt [sɛk kə̆ rat], Skt. **ဗကရာဇ**, ဗကရာဇ śa ka rā ja [sə̆ kə̆ rɛ̀a jɛ̆] n. name of supposed founder. ခယျကောတ်မဒှ်ယ္ဂူ၊ ညးမခ္ဒံက္ဍင်လဝ်သက္ကရာတ်ကွာအိုတ်။ ဦးစွာပထမသက္ကရာဇ်ကိုဖန်တည်းခဲ့သူအမည်ဟုယူဆရသည်။]

သကလ, သကလ sakala[sə̆ kə̆ lə̆]n.Collectivity. ဒဒှ်မပ္ဍေဝ်ပ္ဍေဝ်ဂွံလဝ်သိုဖ္ဒိုတ်။ အားလုံးကိုစုဆောင်းရရှိခြင်း။ (၂) all. သိုဖ္ဒိုတ်။ အားလုံး။ **ဥတ်သကလ**, အုဒ်သကလ ˙utsakala [ut sə̆ kə̆ lə̆], **ဇတ်သကလ**, အဒ်သကလ ˙atsakala [ɔt sə̆ kə̆ lə̆] n. id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။ Cf. **ဥတ်**, အုဒ် ˙ut [ut], **တိ်ံးမောတ်**, တ်ိန်ဒမောအ် tinmo˙ [ten mʊ̆]. [LM. **သကိုဝ်**, သကိုဒ် sakuiw [sə̆ kɒ]. Skt./P.]

သကာ, သကာ sakā [sə̆ ka] n. worship. ဒဒှ်မလွောဝ်ကျာ်၊ ဒဒှ်မကလံပူဇ။ ဘုရားရှိခိုးခြင်း၊ ပူဇော်ကန်တော့ခြင်း။ (၂) offerings. အရာသွက်သွေဝံကိုဒါန်၊ ဝတ္ထုသွက်သွေဝံကိုဒါန်။ ဆက်ကပ်လှူဒါန်းရန်ပစ္စည်း၊ ဆက်ကပ်လှူဒါန်းရန်ငွေ။ see.ရံင်။ ရှ။ **သက်ကာ**, သက်ကာရ်

www.monlibrary.com

sak kār [sɛk kar].

ꩡက:, သက: sakaḥ [sə̆ kah] v. shall shave. ကးထောင်။ ရိပ်လိမ္မည်။

ꩡကုဏ, သကုဏ sakuṇa [sə̆ kaŏ nə̆] n. **ကိလ်ငမ်ꩡကုဏ**, ကိညဉ်ငမ်သကုဏ kiñ cem sakuṇa [kɛn cim sə̆ kaŏ nə̆] n. bird. ဂစေံ။ ငှက်။

ꩡကိုတ်, သကိုတ် sakuit [sə̆ kot] n. (MM.) Szy.(supposed. ခယျကေတ်။ မှန်းဆယူသည်) frighten. သ္ဂီလ်ကိုတ်၊ သ္ဂီဖေက်လ်ကိုတ်။ လန့်ဖြန့်စေသည်၊ ကြောက်လန့်စေသည်။

ꩡငကပ်, သငကပ် sa kep [sə̆ kip] v. (MM.) tongs. ထကေပ်၊ ဒကေပ်။ ညှပ်၊ မီးညှပ်။ LM. **ငꩡပ်**, ငသ္ကပ် skep [səkip]. **ꩡငကပ်**, ဒကေပ် dakep [dɛ̆ kip]. SM. **ဟငကပ်**, ဟကေပ် həkep [hə̆ kip]. [LM. **ငꩡပ်**, ငသ္ကပ် skep [səkip]. **ငကပ်**, ကေပ် kep [kip]. SM. **ငကပ်**, ကေပ် kep [kip] v. to pinch. တ္ဝေပ်၊ တေပ်၊ ဏေပ်။ ဆိတ်သည်၊ ညှစ်သည်၊ ဖျစ်သည်၊ ညှပ်သည်။ (၂) grasp with claws. တ္ဝေပ်ဏာကိုသွေ့တဲ၊ ဏေပ်ဏာကိုသွေ့တဲ။ လက်သည်းဖြင့် ညှပ်ကုတ်သွားသည်။ **ꩡငကမ်**, ꩡကမ် ca kem [cə̆ kim] v. grasp. ဇျာပ်ရပ်ကေတ်ကိုတဲ။ လက်ဖြင့်ဆုတ်ကိုင်သည်။]

ꩡကိုပ်, သကိုပ် sakuip [sə̆ kop] n. lid. လ္ဝီ၊ ထကိုပ်၊ ဒကိုပ်။ အဖုံး၊ စလောင်ဖုံး။ Cf. **လာမိ**, လသမိ lā mī [lɛ̀a mì]. [LM. **ꩡကိုပ်**, သကိုပ် sa kuip [sə̆ kop], **သ္ကိုပ်**, သ္ဂီုပ် skuip [səkop], **ꩡကိုပ်**, ဒကိုပ် dakuip [dɛ̆ kop], **ဂကိုပ်**, ဂကိုပ် gakuip [gɛ̆ kop], **ထကိုပ်**, ထကိုပ် thakuip [thə̆ kop].SM. **ဟကိုပ်**, ဟကိုပ် həkop [hə̆ kop] n. lid. လ္ဝီ၊ ထကိုပ်၊ ဒကိုပ်၊ ဂကိုပ်။ အဖုံး၊ စလောင်ဖုံး။ (၂) covering. ဂ ရောပ်၊ ဇွေံဂိုပ်။ အဖုံး၊ အုပ်ဆောင်း။ (i) LM. **ကိုပ်**, ကိုပ် kuip [kop], SM. **ကိုပ်**, ကိုပ် kuip [kop] v. to catch with fishbasket. ကိုပ်က နက်ကရတ်။ ဆောင်းဖြင့်ငါးဖမ်းသည်။ (ii) LM, **ဂိုပ်**, ဂိုပ် guip [gɔ̀p]. SM. **ဂိုပ်**, ဂိုပ် kɔ̀p [gɔ̀p] v. to cover. အုပ်၊ ကြောပ်၊ ဧလ္ဝီ။ ဖုံးသည်၊ ဖုံးအုပ်သည်။]

ꩡကာ်, သကာ် sa kar [sə̆ kɔr] n. (Lph.) **ပုဇာဝ်ꩡကာ်**, ပုဇာဝ်သကာ် pu jāw sa kar [paŏ jɛ̀aw sə̆ kɔr] n. offerings. ကပေါတ်သွက်သွော်ကိုဒါန်။ လ္ဟုဒါန်းရန်ပစ္စည်း။ [P. **ꩡကသ္ကိယ**, သကသ္ကရိယ sak ka riya [sɛk kə̆ ræ yə̆] v. honouring. သွပ္ဟုဖတ္ဆိုန်စရဲ၊ ဂုဏ်ပြုပူဇော်သည်။ **ဗလိဗကာ်**, ဗလိဗကာ် balibakar [bɛ̆ lɨ̆ bɛ̆ kɔr] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ꩡကျိုဝ်, သကျိုဝ် sak tuiw [sə̆ kətɒ] v. to have arise. ကွ်ု။ ထသည်။ (၂) to rise.

www.monlibrary.com

ကြွိုထတ်။ မတ်တတ်ရပ်သည်။ (၃) arise. ကြွို့။ ထသည်။

သက္ခုံ, သကွန် sakmun [sə̆ kəmun] v. to reign. ပွင့်ရင်၊ ဝွံနှန်၊ သကွန်၊ သကိုန်။ အုပ်စိုးသည်၊ နန်းစံသည်။ (၂) to exercise royal power. ကတ်လွတ်မဆောင်စပ်ကို အဝို ဧကရာတ်,ဘုရင့်အာဏာစက်နှင့်သက်ဆိုင်သောအကြောင်းအရာများကိုလေ့လာသည်။ (၃) be king. ဒှ်ကွာင်ဧကရာတ်။ ဘုရင်ဖြစ်လာသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ကွိုံ**, ကွိန် kmin [kəmɛn].

သကျမုနိ, သကျမုနိ် sakyamuni [sə̆ kyə̆ mŭ nĭ] n.(**ကျာက်ဗုဒ္ဓတရံလေယ်သကျမုနိ**, ကျာက်ဗုဒ္ဓတရံလေယ်သကျမုနိ် kyākbuddhatarleysakyamuni [kyɑik bù dhɛ̆ tɔrleɑ sə̆ kyə̆ mŭ nĭ].) n. a name of the Buddha Gotama. ယွဲကျာ်တြဲဂေါတမပို မတ္ဆာဟ်ခြာမွဲ။ ကျွန်ုပ်တို့မြတ်စွာဘုရား၏သီးခြားဘွဲ့တော်တစ်ခု။ Syn. **သာကျမုနိ**, သာကျမုနိ် sā kyamuni [sɑ kyə̆ mŭ nĭ]. [P, lit. **သကျံးမိုဂ်**, သကျန်ဒိဂ် sa kyansage [sə̆ kyɔn sig] n. man of wisdom of Sakyan. တ္ဘပညာဂကူသာကျဝင်။ သာကီဝင်လူမျိုးပညာရှိ။]

သကျမုနိ, သကျမုနိ်၂ sa kya mu ni [sə̆ kyə̆ mŭ nĭ] n. Buddha, prince of Sakya. ကျာ်တြဲ၊ ကောန်သိုင်သာကျ။ မြတ်စွာဘုရား၊ သာကီဝင်မင်းသား။ (၂) the Sakan clan. ဂကူသာကျ။ သာကီမျိုး။

သကျမုနိဘဂဝါ, သကျမုနိ်ဘဂဒါ sakyamunibhagawā [sə̆ kyə̆ mŭ nĭ bhɛ̆ gɛ̆ wèɑ] n. great power and glory Buddha, Lord Buddha. တီလပိုန်ကျာ်တြဲ။ ဘုန်းတော်ကြီးမြတ်တော်မူသောမြတ်စွာဘုရား။

သကျဝင်, သကျဒင် sakyawañ [sə̆ kyə̆ wèɑŋ] n. The Sakyan clan. ဂကူသာကျဝင်ညးမန္ဒံကိုအခိုက်ကွာတုပ်။ ရိုးရာတူသာကီဝင်လူမျိုးစု။ [P. **ဝံမ်သ**, ဝံန်သ vaṁsa [wòm sə̆].]

သကြဒေဝရာဇ်, သကြဒေဝရာဇ် sa kra dewarāc [sə̆ krə̆ dè wɛ̆ ràc] n. The king of the gods. ဧကရာတ်ဒေဝတ်။ ဒေဝတာနတ်ဘုရင်။ [Skt. **သကြဒေဝရာဇ**, သကြဒေဝရာဇ śa kra devarāja [sə̆ krə̆ dè wɛ̆ rèɑ jɛ̆].]

သကြော်, သကြော် sakrau [sə̆ krɑo^{3}] v.to wash. ကြာတ်ကြော်၊ ကြာတ်သွန်းဇုး။ ဆေးကြောသည်၊ ဆေးကြောသန့်စင်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ကြော်ဝ်**, ကြောင်၂ krow [kro].

သကြက်, သကြက် sakrak [sə̆ krɛk] n.the future time, time to come. ကြက်၊ ကြက်ဂတာ။ လာမည့်ကာလ၊ လာလတ္တံ့သောကာလ။

www.monlibrary.com

ꩻꩪꩫꩬ, သကြက်ကျွင် sa krak kluṅ [sə̆ krɛk klɜŋ] v.will come, shall come. ကြက်မကျွင်။ လာလတံ့သောကာလ။

ꩪꩫꩬ, ဆေးခြင်း skrāc [səkrat] v. to wash. ကြာတ်၊ ကြာတ်ကြ၊ သကြာတ်။ ဆေးသည်၊ ဆေးကြောသည်၊ ဆေးကြောမည်။Cf. ꩻꩪꩬ, သကြာတ် sa krāt [sə̆ krat], ꩪꩬ, ကြာတ် krāt [krat]. see. ရံင်။ ရှု။ ꩪꩫꩬ, ကြာစ် krāc [krat].

ꩻꩪꩬ, သကြာတ် sakrat [sə̆ krat] v. shall wash, will wash. ကြာတ်ရောင်၊ ကြာတ်ဏောင်။ ဆေးလိမ့်မည်။

ꩻꩫꩪ, သကြောစ် sakro˙ [sə̆ krŏ] v.see. ရံင်။ ရှု။ ꩫꩪ, ဆ္ကြောစ် skro˙ [səkrŏ]. ꩫꩪ, ဆ္ကြောစ် skro˙ [səkrŏ] v. to be fat. သွဲ့ကြော်။ ဝစေသည်။ (၂) to be corpulent. ကြော်ကွေင်၊ ကြော်မ္ဂူ။ ဝဖိုင်သည်၊ ဆူဖြိုးသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩫꩪ, ကြောစ် kro˙ [krŏ].

ꩵꩧꩭ, သဒ္ဒီ sagñi [sə̆ gəɲĭ] v. shall adorn, will adorn, will decorate. ဒ္ဒီဏောင်၊ ကျိုင်ကျဝ်ဏောင်။ ဆင်ယင်လိမ့်မည်။

ꩻꩫꩭ, သဂီ sa gā [sə̆ gèa] n. (MM.) ꩻꩫꩭꩲꩬ, သဂီတွေယ် sa gā tñay [sə̆ gèa təŋoa] n. mid-night. သွာတွဲ။ သန်းခေါင်ယံ။[LM. ꩻꩫꩭ, သဂီ sagā [sə̆ gèa], ꩬꩫꩭ, ထဂီ tha gā [thə̆ gèa], ꩮꩫꩭ, ဒဂီ da gā [də̆ gèa], ꩵꩫ, သ္ဂာ sgā [səgèa]. SM. ꩲꩫꩭ, ဟဂီ həkèa [hə̆ gèa]. Earlier. ကာလအခိုင်သာတဲ့ပြဟ်ညီတော်။ အချိန်အနည်းငယ်သာ၍စောသောကာလက။ ꩥꩫꩭꩮꩵ, သိင်ဂါလ် siṅ gāl [soiŋ gèal].] ꩵꩫꩮꩲꩬ, သ္ဂာလ်တွေယ် sgāl tñay [səgèal təŋoa] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻꩫꩵꩮ, သဂံသဒေ sa gåṅ sadau [sə̆ gɔ̀ŋ sə̆ dèa[1]] n. (1493) leading citizens. ကောန်ညးချုင်ကွာန် ညးမအာဂတပ္ပတရ်ဂမ္ဘီင်။ ရှေ့ဆောင်လမ်းပြတိုင်းသူပြည်သားများ။ [ꩻꩫꩵꩻꩫꩵ, သဂံသဂေ sagåṅsagau [sə̆ gɔ̀ŋ sə̆ gèa[1]] n. hero. သရဲသွံင်။ သူရဲကောင်း။] [LM. ꩮ, ꩯ dau [dèa[1]], SM. ꩮ, ꩯ dau [dèa[1]] n. nobleman. ပူဂို် မနှော်ကွင်နူကိုမဇဂကူပြပြ်။ မြင့်မြတ်သောမျိုးရိုးမှဆင်းသက်လာသူ။]

ꩻꩫꩵꩭ, သဂိုမ် saguim [sə̆ gɜm] n. (MM.) ꩥꩭꩻꩫꩵꩭ, သိမ်သဂိုမ် simsaguim [sɛm sə̆ gɜm] n. a sīmā in Syriam district. သိမန္ဒံပ္ပဲခရိုင်ဩြင်မွဲမ။ သံလျင်ခရိုင်ရိုသိမ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တစ်သိမ်။

ꩻꩁꩫ꩓, သဒုတ်꩓ sa gut [sə̆ gùt] v. (MM.) **ꩻꩁꩫ꩓ꩫꩬꩫ꩓**, သဒုတ်ကြေအ် sa gut kle᷄ [sə̆ gùt klɑə̆] v. to cut away. သွားတ်ထပိုတ်ပါထော်။ ခုတ်ဖြတ်ဖယ်ရှားလိုက်သည်။ (၂) lop off. ကွာင်ကုတ်ထော်။ ကွာင်ထော်တွာင်ဆု။ ခုတ်ချိုင်ပစ်သည်။ သစ်ကိုင်းကိုခုတ်ချိုင်ပစ်သည်။ [LM. **ꩻꩁꩫ꩓**, သဒုတ် sagut [sə̆ gùt], **ꩈꩁꩫ꩓**, ဒဒုတ် dagut [də̆ gùt] v. to cut off. ကုတ်ထော်။ ဖြတ်ပစ်သည်။ (၂) to break off. ဝးထော်။ ချိုးပစ်သည်။ **ꩱꩁꩫ꩓**, သ္ဍုတ် sgut [sə gùt] v. to be cut off. သွတ်သွုတ်ကွဲ့။ ပြတ်တောက်သွားစေသည်။]

ꩻꩁꩫ꩓, သဒုတ်꩔ sa gut [sə̆ gùt] n. decision. ဒဒှ်မဖျေါသွုတ်သွာတ်၊ တင်သွုတ်သွာတ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩱꩭ꩓ꩫ꩓**, သိရ်ဒုတ် sirgüt [sir gùt].

ꩻꩉꩱ, သဒ္ဍာ sa gñā [sə̆ gəŋa] n. monk's robe. သွာ၊ သွာလကျာ်။ သက်နှံး၊ ရဟန်းသက်နှံး။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩻꩭꩀꩬꩮ**, သိင်ဂါလ် siñgāl [sə̆ gèal].

ꩻꩬꩫ, သဒြာ sa grā [sə̆ grèa] n. (MM.) **ꩈꩫꩮꩻꩬꩫꩇꩮꩫ**, တွာန်သဒြာနဒးဟ် twān sa grā nanaḥh [twɑn sə̆ grèa nɛ̆ ŋèh] n. village of the basket of sugar in Sittang district. ကွာန်နဒ္ဍးသဒြာမန္ဒံပ္ဒဲခရိုင်သက်တိုင်။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိသကြားတင်းတောင်းရွာ။ [LM. **ꩻꩬꩫ**, သဒြာ sa grā [sə̆ grèa], **ꩃꩬꩫ**, ဓဒြာ dha grā [dhɛ̆ grèa]. SM. **ꩉꩬꩫ**, ဟဒြာ həkrèa [hə̆ grèa] n. sugar. သဒြာ။ သကြား။] [P. **ꩻꩀꩃꩇꩱ**, သက်ခရာ sakkharā [sɛk khə̆ ra].]

ꩻꩈꩉꩇꩮ, သစအးဟ် saca᷄aḥh [sə̆ cə̆ ah]v.shall cleanse. သွန်းသွေးဇုး၊ သွန်းဇုသွေးအာ။ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စေသည်၊ ဖြူစင်စေသည်။ (၂) shall purify. သွန်းအေးဇုးအာ။ သန့်စင်စေသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩋꩉꩇꩮ**, ဇအးဟ် cu᷄aḥh [cə̆ ah].

ꩻꩈꩭꩮ, သစသိုင် sacasiñ [sə̆ cɛ̆ soiŋ] v. shall enjoy, will enjoy, shall endure, will endure. သစသိုင်ဇောင်၊ စသိုင်ဇောင်။ ခံစားမည်၊ စံစားမည်။

ꩻꩈꩱ, သစာ sacā [sə̆ ca] n. allegiance. လွှူ (ဥုင်၊ အလိုအသီ၊ ဧကရာတ်) ဒဒှ်မနှံကို်သစ္စ။(နိုင်ငံ၊ နိုင်ငံတော်အစိုးရ၊ ဘုရင့်) တို့အပေါ်။ သစ္စာစောင့်သိရိုသေခြင်း။(၂) loyalty. ဒဒှ်မမင်မွဲသစ္စ။ သစ္စာစောင့်သိရိုသေခြင်း။ [LM. **ꩻꩈꩱ**, သစာ sa cā [sə̆ ca], **ꩻꩈꩫꩱ**, သစ္ဒာ saccā [sɔt ca], **ꩱꩫꩱ**, သ္ဍာ scā [səca], **ꩀꩈꩱ**, ခစာ kha cā [khə̆ ca], **ꩊꩈꩱ**, ဂစာ gacā [gɛ̆ ca].; SM. **ꩉꩈꩱ**, ဟစာ həcā [hə̆ ca]. Skt. **ꩻꩍꩀꩱ**,

www.monlibrary.com

သစ်ယာ sat yā [sɔt yɑ] n. veracity. ဒဒ္ဒိမဥ္ဇုံပြု။ မှန်ကန်ခြင်း။ P. **သစ္စ**, သစ္စ sac ca [sɔt cɛ̆] adj. true. မဥ္ဇုံပြု။ မှန်ကန်သော။] B. **သစ္စာ**, သစ္စာ sac cā [sit cɑ] n. truth. ဓဝ်ဥုံ၊ ပွဥုံဒဒ္ဒိဥုံဥုံ၊ ဒဒ္ဒိဥုံဥုံ။ အမှန်တရား၊ မှန်ကန်မှု၊ အမှန်။ v. promise. ကိုကတိ။ ကတိ ပြုသည်။ (၂) oath. ယိုဒုင်သစ္စာ။ ကျမ်းကျိန်ဆိုသည်။

ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ, သဇြောဟ်ပ္တာင် sacrohptāw [sɑ̆ croh pətɑw] v. shall practise, will practise, shall maintain, will maintain, shall fix one's mind on a thing. စြောဟ်ပ္တာ်ကောင်၊ စြဟ်ပ္တာ်ကောင်၊ သောဟ်ပ္တာ်ကောင်၊ သ့ပ္တာ်ကောင်။ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်မည်၊ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်မည်။

ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ, သခဉ် sajaṅ [sɑ̆ jɛ̀ɑŋ] n.(MM.) dart. လွယ်တွဉ်ကောက်ကောက်ဂွိုင်ဂွိုင်,အဖျားထက်သောလက်နက်ရှည်ရှည်။ [LM. **ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ**, သ္ဇဉ် sjaṅ [səjɛ̀ɑŋ], **ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ**, ဇြဉ် jraṅ [jrɛ̀ɑŋ]. SM. **ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ**, ခဉ် sɛ̀ɑŋ [jɛ̀ɑŋ] n. sword. မြသွင်၊ မြဖြင်။ ဓားရှည်။]

ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ, သဓိဉ် sajiṅ [sɑ̆ jòiŋ] v. be heavy. ဖြိုင်၊ သွိုင်။ လေးသည်၊ လေးလံသည်။ (၂) be difficult. ဝါတ်၊ ဝါတ်ဂါတ်၊ သွိုဟ်နက်။ ခက်သည်၊ ခက်ခဲသည်၊ နက်နဲသည်။ **ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ**, သ္ဇိုင် sjiṅ [səjòiŋ] v. to have difficulty. သ္ဒးတဝ်ဒးကိုတင်ဝါတ်ဂါတ်။ အခက်အခဲနှင့်ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည်။[Cf.LM. **ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ**, သဇိုင် sajuiṅ [sɑ̆ jɛ̀ŋ] v.to make heavy. သ္ဂိုသွိုင်၊ သ္ဂိုလျိုင်သွိုင်။ လေးစေသည်၊ အလေးချိန်စီးစေသည်။ weigh down. သ္ဂိုလျိုင်ကွိုက်ခေ့။ ဝန်ပိစေသည်။]

ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ, သဇိုင် sajuiṅ [sɑ jɛ̀ŋ] n. weight. ဂယိုင်၊ လယိုင်။ အလေး၊ အလေးချိန်။ (၂) responsibility. ဒဒ္ဒိမခုင်တာလျိုင်၊ ဒဒ္ဒိမကေတ်တာလျိုင်။ တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန်ယူမှု။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ**, ဩဇိုင် srajuiṅ [srɑ̆ jɛ̀ŋ].

ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ, သဇြုင်ထိန် sajrūṅthic [sɑ̆ jrɜ̀ŋ thɛc] v.to be satisfied, to be pleased, cherish. သ္ဂုင်ထိုက်၊ သ္ဂုင်ထေက်၊ သ္ဂုင်သွိုက်၊ ဒးဂ္ဂပ်၊ သွိုက်မွိုက်။ ကျေနပ်နှစ်သိမ့်သည်၊ မြတ်နိုးသည်။

ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ, ဩဇြုင်ထိန် sajrūṅthic [sɑ̆ jrɜ̀ŋ thɛc] v. to be satisfied, to be pleased, cherish. သ္ဂုင်ထိုက်၊ သ္ဂုင်ထေက်၊ သ္ဂုင်သွိုက်၊ ဒးဂ္ဂပ်၊ သွိုက်မွိုက်။ ကျေနပ်နှစ်သိမ့်သည်၊ မြတ်နိုးသည်။

ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ, သညာတ် saññāt [sɑ̆ ɲɑ̀t] v. shall see, will see. သညာတ်။ မြင်မည်။

ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ, သ္ဒိ saṭhi [sɑ̆ thɪ̌], **ꩬꩫꩣꩥꩬ꩓ꩬꩫꩣ꩓ꩬ꩓ꩬ**, သ္ဒီ saṭhī [sɑ̆ thi] n. treasurer. သ္ဂိုပ်ဗန္ဓာ၊ သ္ဂာဂိုင်ဒေပ်သွဲ့၊ သေဋ္ဌိ။ သမ္ဗေဟ်။ ဘဏ္ဍာရေးမှူး၊ ငွေထိန်း၊ သူဌေး၊ သူကြွေယ်။ see. ရံင်။ ရှ။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩻꩰ, ꩻꩩ seṭhī [se thi].

ꩻꩩꩰ, ꩻꩩꩰ saḍik [sə̆ ɗoik]v.to gladden. သ္ဂ်ိမိပ်စိုတ်။ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာစေသည်။

ꩻꩩꩰꩻꩰꩻ, ꩻꩩꩰꩻꩮꩻ saḍikpumas [sə̆ ɗoik pʊə̆ mɔs] v. to gladden the heart (of). သ္ဂ်ိကောန်စိုတ်မိပ်ဖြိပ်ရာင်ဆာဲ။ ဟဒယစိတ်နှလုံးချမ်းမြေ့ရွှင်လန်းစေသည်။ (၂) make happy. သ္ဂ်ိစိုတ်မိပ်မြဟ်။ စိတ်ရွှင်လန်းပျော်မြူးစေသည်၊

(MM.) ꩵꩮꩻꩻꩩꩰ, ꩵꩮꩻꩻꩩꩰ lajuṁsaḍik [lɛ̆ jɜ̀ŋ sə̆ ɗoik] v. to edify. သမ္ဘင်ပ္ဂိုန်ကိုဓာတ်စိုတ်၊ ညံင်ရသွေ့ာံခိုဟ်။ စိတ်ဓာတ်မြတ်အောင်မြွင့်တင်ပေးသည်။ (၂) move to faith. ချီဒရာင်သွက်သွေ့ာံစိုပ်ကဆံင်ယိုလွ္ဂုတပ်တး။ စိတ်ထားရိုသားဖြောင့်မတ်ရန်လှုပ်ရှားဆောင်ရွက်သည်။ [LM. ꩻꩰꩻ, ꩻꩰꩻ saḍuik [sə̆ ɗuk] v. ꩻꩰꩻ, ꩻꩰꩻ sḍik [sə ɗoik] v. to be pleased. သ္ဂ်ိသ္ဂိုက်မ္ဂိုက်၊ သ္ဂ်ိဒးဂ္ဂပ်၊ သ္ဂ်ိဒးဂ္ဂပ်စိုတ်။ နှစ်သိမ့်သည်၊ ကျေနပ်စေသည်၊ သဘောကျစေသည်။ whence. SM. ꩵꩰꩻꩻꩰꩻ, ꩵꩰꩻꩰꩻ hədak [hə̆ ɗaik] v. to take pleasure in. သ္ဂိုက်ဗပေင်ကိုပရေင်သွေ့ာံသာယာမိပ်ဖြိပ်။ သာယာပျော်ရွှင်မှုကိုဖြည့်ဆည်းပေးသည်။]

ꩻꩮꩰ, ꩻꩰꩻ saḍaw [sə̆ ɗɔ] n. (1557) smallest kind of boat included in the river fleet. ဍ္ဂင်ဂကူသွတ်အိုတ်၊ လုပ်ပါပွဲကရော့ံကို္ဂိပ်ကွင်မဂြိပ်ဒွံင်ပွဲကို္ဂိ။ မြစ်အတွင်းလှုပ်ရှားသွားလာနေသော သဘော်အုပ်စုတွင်၊ ပါဝင်နေသည့်၊ အငယ်ဆုံးလှေအမျိုးအစား။ [LM. ꩻꩮꩰ, ꩻꩰꩻ saḍaw [sə̆ ɗɔ], ꩵꩮꩰ, ꩵꩰꩻ taḍaw [tə̆ ɗɔ].SM. ꩵꩮꩰ, ꩵꩰꩻ hədaw [hə̆ ɗɔ] n. small dugout canoe. ဍ္ဂင်သွတ်မပုတ်ဍ္ဂတ်လဝ်ကိုဆုထွော်။ သစ်လုံးထွင်းလှေငယ်။]

ꩻꩮꩰꩵꩰ, ꩻꩰꩻꩵꩻ sa ḍaw thaw [sə̆ ɗɔ thɔ] n. small golden dugout boat (canoe). ဍ္ဂင်သွတ်ထဝ်။ ရွှေလှေငယ်။

ꩻꩰ, ꩻꩻ sati [sə̆ tæ̆] n. call to mindfulness. ဒဒ္ဒ်မကလေင်ကိုသမ္ဘိဒးအပွဲစိုတ်။ စိတ်ထဲ၌ပြန်လည်မှတ်မိလာစေခြင်း(ပြန်လည်သိရှိလာစေခြင်း)။ (၂) warning. ဒဒ္ဒ်မကိုသတိ။ သတိပေးခြင်း။

(MM.) mindfulness. ဒဒ္ဒ်မကလေင်သမ္ဘိဒး။ ပြန်လည်မှတ်မိခြင်း (အမှတ်ရခြင်း)။ (၂) consciousness. ဒဒ္ဒ်မတီ၊ ဓဝ်သမ္ဘိ။ သိရှိခြင်း၊ အသိတရား။ [LM. ꩻꩰ, ꩻꩻ sa ti [sə̆ tæ̆]; ꩻꩰ, ꩻꩰ sti [sətæ̆]. SM. ꩵꩰ, ꩵꩻ həti [hə̆ tæ̆] n. mindfulness. ဒဒ္ဒ်မကလေင်သမ္ဘိဒး။ ပြန်လည်မှတ်မိခြင်း (အမှတ်ရခြင်း)။ (၂) warning. ဒဒ္ဒ်မကိုသတိ။ သတိပေးခြင်း။ P. mindfulness. ဒဒ္ဒ်မကလေင်သမ္ဘိဒး။ ပြန်လည်မှတ်မိခြင်း (အမှတ်ရခြင်း)။]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻတးဟ်, သတးဗး် sataḥh [sə̆ tah] v.(MM.) ခါဲယ်ꩻတးဟ်ꩻမဟ်, ခါဲယ်သတးဗး်သဗဗ် khāy sa taḥh sa mah [khai sə̆ tah sə̆ məh] v. to level by digging. ခါတးသွဟ်၊ ခါတးပညီ။ တူးဖြိုချပြီး၊ မျက်နှာပြင်ညီစေအောင်ညီသည်။ မျက်နှာပြင်ညီအောင်တူးညီသည်။ ဗာ်ꩻတးဟ်ꩻမဟ်, ဗရံသတးဗး်သဗဗ် bar sa taḥhsamah [bə̀r sə̆ tah sə̆ məh] v. to fill in and level. ဗဝ်ဗပေင်တဲ့တးပညီလဝ်။ ဖို့ဖြည့်ပြီးမျက်နှာပြင်ညီထားသည်။ [LM. ꩻတးဟ်, ꩻတးဗး် ga taḥh [gɛ̆ tah], ꩻပ်ꩻးဟ်, ꩻးဗ်ꩻးဗး် stap staḥh [sətɔp sətah]. SM. ဟတးဟ်, ဟတးဗး် hətaḥh [hə̆ tah] v. to level. တးပညီ။ မျက်နှာပြင်ညီအောင်ညီသည်။]

ꩻတောင်, သတောဗ် sa toṅ [sə̆ toŋ] n. (MM.) a district of Rāmañña centred on Sittang at the head of the S. estuary one mile N. of Mokpalin. ခရိုင်ရာမည်ညမွဲ၊ သက်တိုင်မဒှ်ဗဟို၊ ပွဲကိုကိုုပ်ပါင်ကွီသွဲ့၊ ကွီသက်တိုင်၊ သွဝ်ကျာချုင်မုက်ပြေင်၊ ခရာစိုတ်မွဲတိုင်။ မုတ်ပလွင်မြို့၏မြောက်ဘက်တစ်မိုင်ကွာ၊ စစ်တောင်းမြစ်ဝကျယ်ထိပ်ရှိ စစ်တောင်းကိုဗဟိုရ်ပြုထားသော၊ ရာမည်ညခရိုင်တစ်ခု။ [LM. ꩻတီဝ်, သတုံဲ satuiṅ [sə̆ taŋ].]

ꩻတီမ်, သတိမ် sa tim [sə̆ tɛm] v. to take note of. ချုခရက်သမ္မီကေတ်။ ရေးခြစ်မှတ်ယူသည်။ (၂) ascertain. ကွောန်သွည်ဝ်ရသွေဲ့တီချုတ်ချုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်။ သိအောင်သေချာအောင်ပြုလုပ်သည်။ [LM. ꩻတီမ်, သတိမ် satim [sə̆ tɛm], ꩻမ်, ꩻးဗ် stim [sətɛm], ꩻမ်တီမ်, သန်တိမ် sam tim [sɔm tɛm]. SM. ဟတီမ်, ဟတိမ် hətɛm [hə̆ tɛm] v. to take note of. ချုခရက်သမ္မီကေတ်။ ရေးခြစ်မှတ်ယူသည်။ (၂) to remember. ဂွံသတီ၊ သမ္မီဒး။ သတိရသည်၊ မှတ်မိသည်။ တီမ်, တိန် tīm [tɛm] v. to know. တီ၊ ကွိုဟ်၊ ကွိုဟ်စိုတ်၊ ဒခွေဒယ်၊ ခုက်ကေဝ်။ သိသည်၊ နားလည်သည်၊ သဘောပေါက်သည်၊ သိရှိသည်၊ အကျွမ်းတဝင်ရှိသည်။]

ꩻတီဟ်, သတိဗ် sa tih [sə̆ teh] n. (ꩻဟာဓာတ်ꩻတီဟ်, ꩻဗးခသတ်သတိဗ် ma hā dhāt satih [mɛ̆ ha dhàt sə̆ teh].) n. the kyaik te pagoda three miles WNW. of Kawkadut in Thaton district. စေတီကျုတ်တီပဟ်၊ မန္ခံခရာပိတိုင်၊ ဒိုဟ်ပလိုတ်သွဝ်ကျာ၊ ကွောန်ကံဂတ်၊ ပွဲကိုခရိုင်သဓိ။ ကျိုကျုတ်စေတီကော့ကဒွတ်ရွာ၏အနောက်မြောက်ဘက်၊ သုံးမိုင်ကွာ၊သထုံခရိုင်တွင်တည်ရှိသည်။[ကျာက်ꩻတီဟ်, ကျာက်သတိဗ် kyāksatih [kyaik sə̆ teh].]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သတြိ, သတြိဒ် satriwi [sʊ̆ træ̆ wi] v. retinue, follower. သတြဝီ၊ သတဝီတွ့။ အခြွေအရံ၊ နောက်လိုက်နောက်ပါ။ (၂) shall surrounding always. တွိဖွဲ့ဝင်လဝ်တွိ့ကောင်။ အစဉ်အမြဲဝိုင်းရံခစားလိမ္မည်။

သြက်တြုင်, သြေက်ဇူးဒ် strak tluñ [sʊtrɛk tlɜŋ] v. shall come, will come. ကြက်မကျင်။ လာလိမ္မည်။

သတြုင်းသ်, သဇူးဒ်ဒသ် satlūñdas [sʊ̆ tʊlɜŋ dɔs] v. shall become, will become. သကျင်ဒ်။ လာဖြစ်လိမ္မည်။

သတွ, သဒွ sa twa [sʊ̆ tʊwʊ̆] n. living being. သတ်မန်ကိုလမျိုး။ သက်ရှိသတ္တဝါ။ see. ရံင်း။ ရှု။ **သတ်**, သတ်် sat [sɔt].

သတွဟ်, သဒွဟ် sa twah [sʊ̆ tʊwɔh] v. to preach. တွံဝဝ်၊ ကိုသြဝါဒ။ တရားဟောသည်၊ သြဝါဒပေးသည်။ (၂) to utter. ဟိုအရေဝ်။ စကားပြောသည်။ (၃) proclaim. ဟိုလလောင်တြး။ ဟောပြောကြေညာသည်။ (၄) expound. ဟိုတွံသောင်တလးကိုအဓိပါ။ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းဖော်ပြသည်။ see. ရံင်း။ ရှု။ **ဇတာဟ်**, ဇတာဒ် tos [tɒs].

သတွဟ်ဓသ်, သဒွဟ်ဓရံ sa twah dhar [sʊ̆ tʊwɔh dhɔ̀r] v. shall preach dhamma, will preach dhamma. သတွံဝဝ်၊ တွံဝဝ်ကောင်။ တရားဟောမည်။

သတွလ်, သဒွလ် sa tẖal [sʊ̆ tʊjɔl] v. to preserve. ပလေဝ်ပလေတ်လဝ်ညံဉ်ရ်သွေဂံစွံဒုင်း ထွက်လဝ်ယိုဟ်၊ ဂွပ်လဝ်ကိုစိုး။ အထားခံအောင်စီမံထားသည်၊ ယိုထိုးထားသည်၊ ဆားနှင့်နယ်ထားသည်။ (၂) maintain. ထိင်ဒဝ်လဝ်၊ သွိုတန်တ်။ ထိန်းသိမ်းထားသည်၊ တည်တံ့စေသည်။ (၃) sustain. သွိုတန်တ်၊ သွိုဗိုန်ဗတ်။ တည်တန့်စေသည်၊ တည်မြဲစေသည်။ see. ရံင်း။ ရှု။ **တွလ်**, ဒွလ် tẖal [tʊjɔl].

သဓိ, သဒိ sathĭ [sʊ̆ thi] n. rich man. သေဋ္ဌီ၊ သေထီ၊ တွပိုန်ဒြပ်၊ တွပိုန်ဘိုက်၊ တွသွဲ့သွဉ်။ သူဌေး၊ ဓနရှင်၊ လူကုံထံ။ see. ရံင်း။ ရှု။ **ဇသဋ္ဌီ**, သေဋ္ဌီ saṭhī [sʊ̆ thi].

သဇာန်, သဎာန် sat thān [sʊ̆ thɑn] n. form, figuer, body, the human body, person. သန်ဋ္ဌာန်၊ သန်ထာန်၊ ပူဂို၊ ဇကုခန္ဓ။ သဏ္ဌာန်၊ ပုဂ္ဂိုလ်၊ ကိုယ်ခန္ဓာ။

သဓိန်ကှး, သဓိန်ကှး satthinkśah [sʊ̆ thɛn kəsɑh] v. shall praise, shall speak in honour of, shall speak well of, shall applaud, shall praise . သထိုန်သး၊ သထိုင်သး၊ ထိုင်သးကောင်၊ ချီးကျူးမည်၊ ချီးမွမ်းပြောဆိုမည်။

www.monlibrary.com

ꩻ꩷꩸, ꩻꩡ꩸ sdūñ [sədɜ̀ŋ] v. shall fetch (guest), shall enjoy fruition, shall acept, shall enjoy, shall take delight in. ဒုင်ကေတ်ကောင်၊ ဒုင်စသိုင်ကောင်။ ခံယူမည်၊ ခံစားမည်။

ꩻꩫ, ꩻꩫ sa dau [sə̆ dɛ̀ɑ¹] v. leading citizens. ကောန်ညးဒျုင်ကွာန်ညးမအာဂတပ္ပ တရ်ဂမ္ဗိုင်။ ရှေ့ဆောင်လမ်းပြတိုင်းသူပြည်သားများ။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩻꩬ꩸ꩫ, ꩻꩬ꩸ꩫ sa gåñ sadau [sə̆ gɜ̀ŋ sə̆ dɛ̀ɑ¹].

ꩻꩫꩻ, ꩻꩫꩻ sadassa [sə̆ dɜ̀t sə̆] n.(Lph.) personal name. ယွုပ္ပဂုိ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Perh. ဒ်မာန်။ ဖြစ်နိုင်။ ꩻꩫꩻ, ꩻꩫꩻ sarassa [sə̆ rɜ̀t sə̆].]

ꩻꩭ꩸ꩫ, ꩻꩭ꩸ꩫ sadis [sə̆ dɛ̀h] v. (ꩻꩭ꩸ꩫꩫꩬ, ꩻꩭ꩸ꩫꩮꩬ sadisrow [sə̆ dɛ̀h rɔ̀²].) v. be like. တုပ်၊ တုပ်သွဟ်။ တူသည်၊ တူညီသည်။(၂) to resemble. တုပ်၊ တုပ်သွဟ်၊ သွဟ်၊ ရ၊ သဒ်၊ သဒ်ရ်။ တူသည်။ Cf. ꩮꩫ꩸, ꩮꩫ꩸ dmas [dəmɜ̀s], ꩫꩬ, ꩮꩬ꩷ row [rɔ̀²]. [P. ꩻꩭꩭ, ꩻꩭ꩸ꩭ sa di sa [sə̆ dĭ sə̆] adj. similar. မတုပ်သွဟ်၊ မတုပ်သွဲ။ တူညီသော၊ ဆင်တူသော။ (၂) like. မတုပ်၊ မတုပ်သွဟ်။ တူသော၊ တူညီသော။ (၃) equal. မတုပ်သွဟ်၊ မကိတ်ညီ။ တူညီသော၊ ညီမျှသော။]

ꩻꩭꩭꩫꩬ, ꩻꩭ꩸ꩫꩮꩬ sa disrow [sə̆ dɛ̀h rɔ̀²] prep. shall be like, shall be like this, will be like, will be like this. သဒ်ရ်ဝွံ၊ သဒ်ရ်သဝ်ဝွံ။ ဤကဲ့သို့ဖြစ်မည်၊ ဤကဲ့သို့ဖြစ်လိမ့မည်။

ꩻꩮꩮ꩸. ꩻꩮꩮ꩸ sadmåñ [sə̆ dəmɜ̀ŋ] v. to stay. ဒီ၊ ဒီဒက်၊ သဒ္ဒုင်။ ရပ်နားသည်၊ တည်းခို သည်၊ နေမည်။ see. ရံင်၊ ရှု။ ꩮꩮꩫ, ꩮꩮꩬ dmoñ [dəmɔ̀ŋ].

ꩻꩮꩮꩫ, ꩻꩮꩮꩬ sadmoñ [sə̆ dəmɔ̀ŋ] v. shall stay, will stay. သဒမောင်၊ သဒမံင်၊ သဒ္ဒုင်။ ·နေမည်၊ တည်းခိုနေမည်။

ꩻꩡꩫ, ꩻꩡꩬ sadhā [sə̆ dhɛ̀ɑ] v. To have faith. နဲ့ကုိဝ်ပတော့်ခွေ့စိုတ်၊ နဲ့ကဆံင်ဂွံဖျေ့ စိုတ်ပတော့်ချိုတ်ချိုတ်ဗွိုတ်ဗွိုတ်။ ယုံကြည်စိတ်ချရသည်,အသေအချာစိတ်ချယုံကြည်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩻꩬꩫ, ꩻꩬꩬ sātdhā [sat dhɛ̀ɑ].

ꩻꩡꩮꩭ, ꩻꩡꩬꩮꩬ sa dhā malā [sə̆ dhɛ̀ɑ mɛ̆ lɛ̀ɑ] v. to have spotless faith. နဲ့ကုိဝဝ်ပတော့်ခွေ့စိုတ်၊ ဟွံမွဲကုိအစောန်အပြံက်။ နဲ့ကဆံင်ဂွံဖျေ့စိုတ်၊ ဂွံပတော့်စချိုတ်ချိုတ် ဗွိုတ်ဗွိုတ်၊ ဟွံမွဲကုိအစောန်အပြံက်။ အစက်အပြောက်မရှိယုံကြည်စိတ်ချရသည်၊ အစက်

www.monlibrary.com

အပြောက်မရှိ၊ အသေအချာစိတ်ချယုံကြည်ရသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **သဒ္ဓာမလာ**, သဒ္ဓမလာ sadhā malā [sɔt dhèa mɛ̏ lèa].

သဓာဝိယ, သဓဝိရိယ sa dhā wiriya [sɑ̆ dhèa wǐ rǐ yɑ̆] n. (1524. **ဆတသဓာဝိယ**, ဆ်ုတသဓဝိရိယ ˊǐ ta sa dhā wi ri ya [ǐ tɑ̆ sɑ̆ dhèa wǐ rǐ yɑ̆].) n. a monk of Bassein. သင်ဖာသီမွဲဇကု။ ပုသိမ်မှရဟန်းတော်တစ်ပါး။ [P. **သဒ္ဓာဝိယ**, သဒ္ဓဝိရိယ saddhāwiriya [sɔt dhèa wǐ rǐ yɑ̆] n. vigour in faith. အစော်စရဲဒဒ်မသွော်ပတော့်ခွော်စိုတ်၊ အစော်စရဲဒဒ်မသွော်ပတော့်ခွော်စိုတ်ချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်။ ယုံကြည်စိတ်ချရသောစွမ်းအား၊ အသေအချာစိတ်ချရသောစွမ်းအား။]

သဓုဇန်, သဒုဇန် sa dhu jan [sɑ̆ dhŭ jɔ̀n] n. an ordinary man, unconverted man. သာထုဇန်၊ မို့ဟ်အပြော်။ ပုထုဇဉ်၊ လူပြိန်း။

သဓိမ်, သဒိုင်္ခ် sa dhuim [sɑ̆ dhɜ̀m] n. Thaton. သဓိုံ။ သထုံ။ see. ရုံင်။ ရှု။ **သုဓိမ်**, သုဒိုင်္ခ် sudhuim [sɑɔ̆ dhɜ̀m].

သနာ, သနာ် sanā [sɑ̆ na] n. (MM.) **သနာဒသောက်**, သနာဒသောက် sanā dasok [sɑ̆ na dɛ̏ sok] n. seat of bliss. သွာဂွံမကွိုက်ပေင်တက်ကိုတသိုက်။ ချမ်းသာသုခနှင့်ပြည့်စုံသောနေရာထိုင်ခင်း။ (၂) throne. ရာဇပလ္လင်။ ရာဇာပလ္လင်။ **ယာတ်သနာဗာပ်**, ယာတ်သနာဗာပ် yāt sa nābāp [yàt sɑ̆ na bàp] n. kind of cloth or napkin, ceremonially presented to monks. ယာတ်မွဲဂကူဟွံသေင်ယာတ်ဇိုတ်တဲ၊ သွက်သွေဝံကို ဒါန်ကိုခမိုသင်တံ၊ ပွဲသွင်အသေအဟာန်မွဲမွဲ။ အဝတ်တစ်မျိုးသို့မဟုတ်လက်သုတ်ပုဝါ၊ အခမ်းအနားပွဲတစ်ခုခုတွင်၊ သံဃာတော်များအားလှူဒါန်းရန်။(**ယာတ်သ္နာဗာပ်**, ယာတ်သ္နာဗာပ် yāt snā bāp [yàt sɔna bàp].) n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **သ္နာလ်**, သ္နာလ် snāl [sɔnal]. [LM. **သနာ**, သနာ sa nā [sɑ̆ na], **သဏာ**, သဏာ sa ṇā [sɑ̆ na] n. mat. သ္ဂွဝ်၊ ယာတ်လး၊ သွာ၊ သွာလး။ ဖျာ၊ အခင်း။ SM. **ဟနာ**, ဟနာ hənā [hɑ̆ na] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဟနတယ်**, ဟနတယ် hə natoa [hɑ̆ na toa] n. kettle-holder. ယာတ်သွတဲ။ လက်နှိုး။ **သာလ်**, သာလ် sāl [sal] v. to spread. လးပွးပ္လိတ်။ ဖြန့်ခင်းသည်။ (၂) lay. လး။ ခင်းသည်။]

သနာ, သနာ၂ sa nā [sɑ̆ na] v. **ဗဟ်သနာ**, ဗဟ်သနာ bah sa nā [bɔ̀h sɑ̆ na] v. to bear in mind. ဂွံသတိ၊ ဇ်သွာ။ အောက်မေ့သည်၊ လွမ်းဆွတ်သည်။ [LM. **သဏာ**, သဏာ saṇā [sɑ̆ na], **သ္နာ**, သ္နာ snā [sɔna]. SM. **ဟနာ**, ဟနာ hənа [hɑ̆

www.monlibrary.com

na]. Skt/P. **ဝါသနာ**, ဝါသနာ vā sa nā [wèa să na] n. recollection. ကာလ မဂ္ဂံသတိသမ္ဗိဒေး။ မှတ်မိသတိရသည့်ကာလ။] Cf. **ဗဟ်**, ဗဟ် bah [bòh].

ꩬꩫ, သနေ sane [să ne] n. kind of spear. ဗွဟ်မွဲဂကူး။ လှံတံတစ်မျိုး။ Cf. **ဗ္နသ်**, ဗ္နသ် bnas [bənòs]. [LM. **လေ်ာ်ꩬꩫ်**, ဒလေ်ာ်သနေ် le˙sa ne˙[să ne], **လှလှာဝ်**, လှေလှော်ဝ် hle hlow [lhe lho] n. javelin. ဗွဟ် (လုပ်ပေါ်ပြိုင်လှော်ဝ်)။ လှံတံ (ပြိုင်ပွဲဝင်လှံတံ)].

ꩬꩮꩯ, သနံန် sa nån [să nɔŋ] n. (MM.) **ဆိမ်တာꩬꩮꩯ**, သိန်တာသနံန် sim tā sa nån [sem tɑ să nɔŋ] n. a sīmā in Jray district. သီမန်ဒွံကိုဒရိုင်ဖြဲမွဲမ။ ဇွဲဒရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ (Jray. ဖြဲ။ ညောင်။)

ꩬꩳꩵ, သနုယ် sa nuy [să nui] v.(MM.) **ꩬꩳꩵာ**, သနုယ်အာ sa nuy˙ä [să nui] v. to bend over. ကဝေံစွေ်အာ၊ ကယျောဝ်စွေ်အာ။ ကိုင်းကျသွားသည်၊ ညွတ်ကျသွားသည်။ (၂) incline. ဒစေင်စွေ်အာ၊ ဗွေင်စွေ်အာ။ စောင်းဆင်းသွားသည်၊ စွေစောင်းဆင်းသွားသည်။[LM. **ꩬꩳꩵ**, သနုယ် sanuy [să nui], **ꩬꩇꩵ**, သဏုယ် sanuy [să nui], **ꩬꩍꩵ**, သန္ဟုယ် sanhuy [să hnui], **ꩭꩵ**, သ္နုယ် snuy [sənui] v. to drop off. သွီစွေ်၊ ပြုးစွေ်၊ ဒဖူစွေ်။ စင်ကျသည်၊ လွင့်ကျသည်၊ အစက်ကျသည်။ (၂) fall away. ဒတုံစွေ်အာ။ ကျသွားသည်။ (၃) to miscarry. ဒွုင်ဒလေင်လိုအာ၊ ယဲဒိုက်လိုအာ။ သားပျက်ကျသည်။ (၄) to forget. ဝိုတ်အာ။ မေ့လျော့သွားသည်။ SM. **ကꩮꩵဟွီ**, ဇခုယ်ဟနီ kəcùi hənæ [gə̀ jùi hă næ] v. to be behind hand. လဇုံသွဲ့အာ၊ လဇုံလဇအာ။ နောက်ကျသွားသည်၊ နောက်ကျန်သွားသည်။]

ꩬꩳꩵာ, သနုယ်အာ sanuy ˙ä [să nui ɑ] v. to drop, to fall away. သွဲ့အာ။ ဖိတ်ကျသည်၊ ဖိတ်စင်ကျသည်။ (၂) to move from one's place. ဆုံအာ။ ရွှေ့သွားသည်။ (၃) to be out of the square. သွေင်ဗွေင်အာ။ စွေစောင်းသွားသည်။

ꩬꩇꩭ, သနောရ် sa nor [să nor] n. That which handed down. ဒဒှ်ဒတောဝ်သွောဝ် စွေ်ကွင်။ ရှေးမျိုးရိုးစဉ်ဆက်ကဆင်းသက်လာသည်။ (၂) heritage. အဝဲတွဲ။ အခိုက်ကွာ၊ ပြဝေဏီ။ ရှေးအမွေအနှစ်၊ ရှေးရိုးရာ၊ ရှေးဓလေ့ထုံးစံ။ (၃)custom. အလေ့၊ အခိုက်။ ဓလေ့ထုံးစံ၊ အလေ့အထ။ Cf. **တိလ်တာလ်**, တိုးဝဲ့တေားဝဲ့ til tol [til tol]. [LM. **ꩬꩇꩵဝ်**, သဏောဝ် saṇow [să no], **ꩭꩵဝ်**, သ္နောဝ် snow [səno] n. lineage. အဆက်တွောဝ်ဒတောဝ်။ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်။ **ꩇꩵဝ်**, နောဝ် now [nò²] n. space. ဒွဲဝဲသွားပွဲ့အကြာ။ နေရာလပ်အကြား။ (၂) time. ခေတ်၊ လက်ထက်။ ခေတ်၊ လက်ထက်။ (၃)

www.monlibrary.com

bounded by initial term. ကွာတ်ပိုင်ခြာတံဝေါဟာနူကိုတမ္မာ။ ဝေါဟာရ၏ကနဦးမှ သတ်မှတ်ထားသောအပိုင်းအခြား။ (၂) from. နူ၊ နူကို။ က၊ ကမှ။]

ꩻ, ဘွ spa [səpɑ̆] v.shall do, shall make, will do, will make. သွဏောင်၊ ကျောန်ရောင်၊ ကျောန်ဏောင်။ လုပ်မည်၊ လုပ်လိမ္မည်။

ꩻꩡꩣꩪ, ဘွအားဒေါ်ရ် spa ˙ā cār [səpɑ̆ ɑ cɑ] v. shall make teacher, will make teacher. ပအွာညးဏောင်၊ သွအွာညးဏောင်။ အများဆရာလုပ်မည်၊ အများဆရာလုပ်လိမ္မည်။

ꩻꩡꩫꩀꩺꩻ, ဘွအန်ဂဗုတ် spa ˙angabut [səpɑ̆ ɔn gɛ̈ bùt] v. shall make few deed, will make few deed. သွအောန်ဂဗုတ်၊ သွန်္ဂြအမှုအရာအောန်ခွေ်။ အမှုနည်းစေမည်၊ အမှုနည်းစေလိမ္မည်။။

ꩻꩀꩫꩍ, ဘွကဂ်ရဉ် spakaṅraṅ [səpɑ̆ kɛŋ rɛŋ] v. shall rule, will rule. သပ္ကင်ရင်။ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်မည်၊ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်လိမ္မည်။

ꩻꩡꩬꩀꩺꩻ, ဘွရုက်ကွင်် spaḍukkb̥aṅ[səpɑ̆ ɗɜk kəɲɛŋ] v. shall load on the ship, shall embark,will load on the ship,will embark. သပ္ဍိုက်ကွင်,ပ္ဍိုက်ကွင်ဏောင်။ သဘော်တင်မည်၊ သဘော်တင်လိမ္မည်။

ꩻꩫꩡꩺ, ဘွဒုတ် spa ḍot [səpɑ̆ ɗɒt] v. shall chant, will chant, shall recite. ဖ္ဒေါတ်ဏောင်။ ရွတ်ဖတ်လိမ္မည်။

ꩻꩻꩫ, ဘွတိန် spa tim [səpɑ̆ tɛm] v. shall take notice, will take notice. သွသမ္တိဏောင်။ သတိပြုလိမ္မည်။

ꩻꩬꩡꩫ, ဘွပူဇော် spa pū jāw [səpɑ̆ pɑo[1] jɛ̈ɑw] v. shall offer. shall present, will offer, will present. သွပူဖ်ဏောင်၊ သ္ဂ်ိုပရင်စွာ်ဏောင်။ ပူဖော်လိမ္မည်၊ လက်ဆောင်ပေးလိမ္မည်။

ꩻꩻꩫꩡꩫ, ဘွမိုဂျော် spamirow [səpɑ̆ mɪ̈ roɔ̀[2]] v. shall freshen up, will freshen up. သွမရ်၊ သွမြ်ဏောင်။ လန်းဆန်းစေမည်။

ꩻꩫ, ဘွရ spara [səpɑ̆ rɑ̆] v. shall do, will do. သွရောင်၊ ပရောင်။ ပြုလုပ်လိမ္မည်၊ ပြုမည်။

ꩻꩬꩻꩺ, ဘွရုဗိန် spa ru bin [səpɑ̆ rʉ̈ bɛ̀n] v. shall make firm, will make firm. သွရဗိုန်ဏောင်၊ သွလဗိုန်ဏောင်။ ခိုင်မြဲအောင်ပြုလုပ်လိမ္မည်။ တည်တံ့ခိုင်မြဲလုပ်ဆောင်လိမ္မည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩺꩬꩵ, ꩳꩬꩺꩬꩵ spasutūm [səpă sɑŏ tum] v. shall make compare. သွသတုပ်ကောင်၊ သွပတုံကောင်။ နှိုင်းယှဉ်ပြသမည်။

ꩻꩮꩶ, ꩳꩮꩶꩫ spaliñ [səpă lɛn] v. shall destroy. သပလိန်၊ သပွိန်၊ သပ္ဒေင်၊ သွလိုကောင်။ ပျက်စေလိမ့်မည်။

ꩻꩮꩶꩫꩻ, ꩳꩮꩶꩫꩻꩪ spaliñduo [səpă lɛn dŭ o] v. shall destroy to the end. သွလိုဒုံအိုတ်(ဖ္ဒိုတ်)ကောင်။ အားလုံးကုန်အောင်ဖျက်မည်။

ꩺꩬ, ꩺꩬꩲ sapā [să pɑ] n.(MM.) **ꩌꩶꩺꩬ**, ꩌꩮꩺꩬ sim sa pā [sɛm să pɑ] n. a sīmā in Damkāk district. သိမန္ဒံပွဲကုံခရိုင်ဒမ်ကာ်မွဲမ။ ဒမ်ကိုက်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ꩺꩬ, ꩺꩬꩴ sapā [să pɑ] v. to have defective sight. နှံကုံမတ်ယောင်ယ၊ နှံကုံမတ်မဆိုဟ့ံကွး။ မျက်စိချို့ယွင်းနေသည်၊ မျက်စေ့အမြင်မကြည်မလင်ဖြစ်နေသည်။ Cf.ꩻꩫ, ꩫꩭ dlu [dəlŭ]. [LM. ꩺꩬ, ꩳꩬ sa pā [să pɑ], ꩡꩬ, ꩡꩬ kha pā [khă pɑ] n. pale. သွီ၊ လွီ၊ ဂဗုင်ဂဗုင်၊ သပါသပါ။ မှိန်သည်၊ မှုန်မွားသည်။ (၂) faded. ဥစိုး။ မှေးမှိန်သည်။]

ꩻꩬꩶꩫ, ꩳꩭꩶꩫ spupiñ [səpɑŏ pɛn] v. shall fulfil. သပေင်ကောင်၊ ထပေင်ကောင်။ ဖြည့်လိမ့်မည်။

ꩻꩭꩮꩺꩀ, ꩳꩭꩮꩺꩀꩡ spūjausakā [səpɑo[1] jèɑ să kɑ] v. shall act of proffering something reverently, shall offer. သပူဇော်သကာကောင်။ ပူဇော်သက္ကာရပြုမည်။

ꩻꩀ, ꩳꩀꩰ spuk [səpɜk] v.shall open, will open. သပေါက်ကောင်၊ သပံက်ကောင်။ ဖွင့်မည်၊ ဖွင့်လိမ့်မည်။ (၂) shall blow. သပိုက်၊ သွိုက်။ တိုက်ခတ်မည်။ (၃) shall pluck up, shall pluck out. သပိုက်ကောင်။ နှုတ်လိမ့်မည်။

ꩻꩀꩫꩻ, ꩳꩀꩰꩫꩮꩵ spukkel [səpɜk kiel] v. shall open for. သပံက်ကိုကောင်။ ဖွင့်ပေးမည်။ (၂) shall blow for. သပိုက်ကို။ တိုက်ခတ်ပေးမည်။ (၃) shall pluck. ပိုက်ကိုကောင်။ နှုတ်ပေးမည်။

ꩺꩭꩶ, ꩳꩭꩶ sapuiñ [să pɑŋ] n. monk's and nun's lower garment. ယာတ်ဖွိုက်ခမိုသင် ဟွံသေင်၊ ယာတ်ဖွိုက်သီလ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꩌ ꩭꩶ**, ꩳꩭꩶ sir puñ [sir puŋ].

ꩺꩭꩻ, ꩳꩭꩻ sapun [să pun] n. (MM.) **ꩺꩭꩻꩺꩫꩻ**, ꩳꩭꩻꩳꩫꩻ sa pun salan [să pun să lɔn] n. rebels. မွိဟ်ဒစိုဒစးအဝိုး၊ မွိဟ်သပုန်။ အာဏာဖီဆန်ဆန့်ကျင်သူ၊ သူ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပုန်။[LM. သပုၚ်, သပုန် sapun [sʊ̆ pun],ခပုၚ်, ခပုန် khapun [khʊ̆ pun], ဗပုၚ်, ဗပုန် ba pun [bɛ̆ pun].SM. ဟပုၚ်, ဟပုန် həpun [hʊ̆ pun] n. rebels. မိုဟ်ဒစိုဒစးအဝိုဲ၊ မိုဟ်သပုန်။ အာဏာဖီဆန်ဆန့်ကျင်သူ၊ သူပုန်။ (၂) rebellion. ဒဒှ်မက္ကို သပုန်။ ပုန်ကန်ထကြွခြင်း။]

သျၚ်ဃုက်, သဥုန်ဃုက် spunyūk [səpun yɜ̀k] v. shall carry. သွယိုက်၊ သယိုက်ဏောင်။ သယ်မည်၊ ချီမည်။

သျၚ်လူက်, သဥုန်လူက် spun lūk [səpun lɜ̀k] v. shall submerge. သဗလိုက်။ နှစ်မြုပ်မည်။ (၂) shall conceal, shall keep back. သပ္ပုက်၊ သကွိက်ဗွန်။ ကွယ်ဝှက်မည်။

သျၚ်လိုက်, သဥုန်လိုက် spun luik [səpun lɛ̀k] v. shall submerge. သဗလိုက်။ နှစ်မြုပ်မည်။ (၂) shall conceal, shall keep back. သပ္ပုက်၊ သကွိက်ဗွန်။ ကွယ်ဝှက်မည်။

သျၚ်ဇုက်ပုၚ်ပိုဏ်, သဥုန်ချုက်ပုန်ပ်ညဲ့ spūnʤūkpunpiñ [səpun ʤɜ̀k pun pɛn] v. shall be fulfil, shall complete. သပုန်ဍုိက်ပေင်ဏောင်၊ သွဍိုက်ပေင်ဏောင်။ ပြည့်စုံစေမည်။

သျၚ်ဇုက်ပုၚ်ပိုဏ်သိုဏ်, သဥုန်ချုက်ပုန်ပ်ညဲ့သီလ် spūn ʤūk pun piñ sīl [səpun ʤɜ̀k pun pɛn sæl] v. shall sufficient precepts, shall fulfil moral precepts. သပုန်ချုက်ပိန်သီလ၊ သွဍိုက်ပေင်သီလဏောင်။ သီလပြည့်စုံစေမည်။

သျၚ်ဇုက်ပုံပိုဏ်, သဥုန်ချုက်ပုံပ်ညဲ့၊ spūnʤukpumñpiñ [səpun ʤɜ̀k pum pɛn] v. shall be full, shall complete, shall fulfil a need. သွဍိုက်ပေင်ဏောင်။ ပြည့်စုံစေလိမ္မည်။

သျၚ်လူက်, သဥုန်လူက် spūnlūk [səpun lɜ̀k] v. shall hide, shall keep secret, shall conceal. သပုန်လုက်၊ သပလုက်၊ သပနုက်၊ သပ္ပုက်။ ဖုံးကွယ်မည်၊ ကွယ်ဝှက်မည်၊ ဝှက်လိမ္မည်၊ သိုဝှက်လိမ္မည်။။

သဇ္ဇာ်, သဇ္ဇော်ရ် sap ˙or [sʊ̆ pəor] v. to urge to. ဖွိုက်ဖွော်ဝ်၊ ဆဝ်ပျုဟ်။ တိုက်တွန်းသည်၊ နှိုးဆော်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပ္ဇာ်**, ဗ္ဇော်ရ် p ˙or [pəor].

သပ္ဇာက်, သဇ္ဇောက် sa pʤok [sʊ̆ pəʤok] v. to embark. တိုန်ကွင်၊ တိုန်ကွိုက်ကွင်၊ ပွိုန်ကွင်။ သဘော်ပေါ်တက်သည်၊ သဘော်ပေါ်တင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပ္ဇုက်**, ဗ္ဇုက် pʤuk [pə ʤɜ̀k].

သပ္ပိမ်, သဇ္ဇိန် saptim [sʊ̆ pətem] v. to announce. သျိုတီ၊ လလောင်တြး၊ ထွးနိုမိတ်ဂတ။ အသိပေးသည်၊ ကြေညာသည်၊ ဇ့ရပြေးနိမိတ်ပြသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပ္ဇိမ်**, ဇ္ဇိန်

www.monlibrary.com

ptim [pə tɛm].

ꩻပြာကတ်, သပြာကတ် sa prā kat [sə̆ prɑ kɔt] v. shall appear, shall be evident, shall be manifest, shall make acquaint with. shall make a report. သပြာကတ်။ ပေါ်ထွန်းလာမည်၊ ထင်ရှားလာစေမည်၊ ပေါ်လွင်ထင်ရှားလာစေမည်။

ꩻပြာꩻၚ, သပြာထနာ sa prā thanā [sə̆ prɑ thə̆ nɑ] v. shall pray, shall request. သပြာထနာ၊ ရာဒ္ဌာမိက်ဏောင်။ ဆုတောင်းမည်၊ ဆုပန်မည်။

ꩻပြာက်ꩻက်, သပြောက်နုက် sprāknuk [səprɑik nɔ̀k] v. shall save, shall rescue. သပြာ်နုက်၊ ပြာ်နုက်ဏောင်။ ကယ်ဆယ်မည်၊ ကယ်တင်မည်။

ꩻဗွိုဝ်, သဗွဲုဲ sabguiw [sə̆ bəgɛ̀] v. to cause to shine. သွိုဝ်ကုိတွးတိုန်။ တောက်လောင်ထွန်းလင်းလာစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဗွိုဝ်, ဗွဲုဲ bguiw [bəgɛ̀].

ꩻဗိုတ်, သဒုိတ် sabuit [sə̆ bɔ̀t] nq. (MM.) stone's throw. ခရာသွေဲကွဟ်တွံ့။ ခဲတစ်ပစ်စာအကွာအဝေး။ (၂) distance to which a stone can be thrown. ခရာမွဲဒဗိုတ်ကွဟ်ဏာတွံ့စိုပ်၊ ခရာမွဲကွဟ်တွံ့။ ကျောက်ခဲတစ်ပစ်စာအကွာအဝေး၊ ကျောက်ခဲတစ်ပစ်စာ။ [LM. ဂဗိုတ်, ဂဒုိတ် ga buit [gɛ̆ bɔ̀t], လဗိုတ်, လဒုိတ် labuit [lɛ̆ bɔ̀t]. SM. ဟဗိုတ်, ဟဒုိတ် hə pɔ̀h [hə̆ bɔ̀t]. LM. ဗိုတ်, ဒုိတ် buit [bɔ̀t]. SM. ဗိုတ်, ဒုိတ် buit [bɔ̀t] v. to throw things at. ကွဟ်ထောံစုတ်မွဲမွဲ၊ ပွဲအရာမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ခုထဲ၊ အရာတစ်ခုခုကိုပစ်ထည့်သည်။ (၂) drop missile. ပရှ်ဖျေ်ယာန်ပရှ်ကျာ။ ဒုန်းပျံပစ်ချသည်။ (၃)swoop down on. သွေဝ်ထွက်စေ်သွက်ဂွံရပ်ကေပ်လွှူအရာမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ခုအပေါ်ထိုးသုတ်ရန်စိုက်ဆင်းသည်။]

ꩻဗ္လု, သဗ္လု sab lu [sə̆ blɨ̆] n. (MM.) betel leaf. ဇဗ္လု၊ တွးဇဗ္လု။ ကွမ်း၊ ကွမ်းရွက်။ [LM. ဇဗ္လု, ဇဗ္လု ja blu [lɛ̆ blɨ̆]. SM. ဟဗ္လု, ဟဗ္လု həplɨ̆ [hə̆ blɨ̆] n. betel leaf. ဇဗ္လု၊ တွး ဇဗ္လု။ ကွမ်း၊ ကွမ်းရွက်။ ꩻဇဗ္လု, ဇဗ္လု ca'ja blu [cɛ̆ jɛ̆ blɨ̆] v. chew of areca nut wrapped in betel leaf.စသတ်မသွတ်လဝ်ကိုတွးဇဗ္လု။ ကွမ်းရွက်ဖြင့်ရာထားသောကွမ်းသီးကိုစားသည်။]

ꩻဗ္လး, သဗ္လး sablaḥ [sə̆ blɛ̀h] v. shall set free, shall escape, shall release, shall be freed, shall let go, shall let free. ဇလးရောင်၊ သွေးဏောင်၊ သွးကိုဏောင်။ လွတ်မည်၊ လွတ်မြောက်စေမည်။

ꩻက, သဘ် sa bhau [sə̆ bhɛ̀ɑ[1]] n. (MM.) nature. ဓဝ်သဘာဝ၊ သဘာဝလောက။ သဘာဝတရား၊ သဘာဝလောက။ (၂) essential nature or characteristic. သဘာဝဟွံမွဲဟွံတုံဟွံသေင်၊ လက်ကျန်အခိုက်အလိုက်တွေင်။ မရှိမဖြစ်သောသဘာဝသို့မဟုတ်၊

www.monlibrary.com

ထူးခြားသောသဘာဝလက္ခဏာ။ (၃) essence. ကြောက်ရှိ၊ ကွောင်တွစ်။ အနှစ်သာရ၊ အဆီအနှစ်။ Cf. သံဌာန်, သန်းထန်း[၂] san thān [sɔn than]. [LM. သာ, သဘော် sa bhau [sə̆ bhèɑ[1]], ရှာ, ဆ္ဆော် sbhau [səbhèɑ[1]]. SM. သာ, သဘော် səphèɑ [sə̆ bhèɑ[1]] n. l.f. P. သဘာဝ, သဘာဝ sabhāva [sə̆ bhèɑ wɛ̆].]

သာင်, သဘင် sabhaṅ [sə̆ bhèɑŋ] n. festive display. ကွောန်ဗဒှိပေါ်သွင်။ ပွဲလမ်းသွင်ခင်းကျင်းပြသသည်။

(MM.) festive display. ကွောန်ဗဒှိပေါ်သွင်။ ပွဲလမ်းသွင်ခင်းကျင်းပြသသည်။ (၂) festivity. ပေါ်သွင်၊ ပေါ်သွင်မိပ်ဖြိပ်။ ပွဲလမ်းသွင်၊ ပျော်ရွှင်ပွဲ။ (၃) entertainment. ဒဒှိမဝေင်ဒုင်တွင်းမြဟ်မြကိုစိတ်။ စိတ်ရွှင်လန်းချမ်းမြေ့စရာဖျော်ဖြေမှု။ (၄) feast. ပေါ်သုင်စဝေင်ကြိုင်။ ရယ်မောသံများနှင့်စားသောက်ပွဲ။ ပွယ်သာင်, ပွယ်သဘင် pwaysabhaṅ [pwoɑ sə̆ bhèɑŋ] n. feast. ပေါ်သုင်စဝေင်ကြိုင်။ ရယ်မောသံများနှင့်စားသောက်ပွဲ။ [LM. သာင်, သဘင် sa bhaṅ [sə̆ bhèɑŋ]], ရှာင်, ဆ္ဆင် sbhaṅ [səbhèɑŋ]], လာင်, လဘင် la bhaṅ [lɛ̆ bhèɑŋ]. SM. ဘင်, ဘင် phèɑŋ [bhèɑŋ]], ဂာင်, ဂဘင် gabhaṅ [gə̆ bhèɑŋ]], ဏာင်, ဏဘင် əbhaṅ [ə̆ bhèɑŋ] n. (esp. ဖွဲတွေင်။ အထူး။) pagoda festivval. သွင်ကျင်။ ဘုရားပွဲတော်။]

သာဝ်, သဘာဝ် sa bhāw [sə̆ bhèɑw] n. Truth. ဓဝ်ဥာ်၊ ဒဒှိမဥာ်၊ ဒဒှိမဥာ်ပြ။ အမှန်တရား၊ မှန်ကန်မှု၊ အမှန်။ Cf. ဆိ မဲတ်, ဧရိုးတ် cirmat [cir mɔt]. [P. ဘာဝ, ဘာဝ bhā va [bhèɑ wɛ̆] n. Truth. ဓဝ်ဥာ်၊ ဒဒှိမဥာ်၊ ဒဒှိမဥာ်ပြ။ အမှန်တရား၊ မှန်ကန်မှု၊ အမှန်။ (၂) reality. ဒဒှိဥာ်ဥာ်၊ ဒဒှိမဒှိဥာ်ဥာ်။ ဖြစ်ရပ်မှန်၊ အမှန်တကယ်ဖြစ်ခြင်း။]

သမဏကုဋ, သမဏကုဋ sa ma ṇa ku ṭa [sə̆ mɛ̆ nə̆ kʊ̆ tə̆] n. Adam's Peak in Ceylon. စရှ်ဒိုပွဲကိုတွဲသိင်ဃိမွဲ။ သီဟိုဠ်ကျွန်းရှိတောင်စွယ်တစ်ခု။[P. သုမနကုဋ, သုမနကုဋ sumanakuṭa [sɑʊ̆ mɛ̆ nə̆ kʊ̆ tə̆] n. In MM. replaced by သမန်တကုဋ,သမန်တကုဋ samantakūṭa [sə̆ mɔn tə̆ ku tə̆] n. ပွဲကိုလိက်ပတ်မန်ခေတ်အဒေါဝ်ဂှ်၊ ချူထပ်စုတ်လဝ်အဇာသမန်တကူဋ,မွန်အလယ်ခေတ်စာပေတွင်၊ သမန်တကူဋဟုအစားထိုးသုံးထားသည်။]

သမဏနဒေဝ, သမဏနဒေဝ sa ma nadewa [sə̆ mɛ̆ nə̆ dè wɛ̆] n. The guardian deity of သမဏကုဋ, သမဏကုဋ sa ma ṇa ku ṭa [sə̆ mɛ̆ nə̆ kʊ̆ tə̆] n. ဒေဝတ်မမင်မွဲသမဏကုဋ။ သမဏကုဋကိုစောင့်ရှောက်သောနတ်ဒေဝါ။

www.monlibrary.com

ꩻꩬꩫꩭ꩓, ꩻꩬꩭꩫꩭ꩓ sa mawuṭṭhi [sə̆ mɛ̆ wùt thæ̆] n. (MM.) normal or moderate rainfall. ဒဒှ်ဖြဲမဂူဗိုဓမ္မတာ၊ ဟွံသေင်ဒဒှ်ဖြဲမဂူဒးဒးရးရး။ ရွာမြဲဓမ္မတာမိုးရွာခြင်း၊ သို့မဟုတ်၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သောမိုးရွာခြင်း။ **ကာလꩻꩬꩫꩭ꩓**, ကာလꩻꩬꩭꩫꩭ꩓ kā la sa ma wuṭṭhi [ka lə̆ sə̆ mɛ̆ wùt thæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကာꩻꩬꩫꩭ꩓**, ကာꩻꩬꩭꩫꩭ꩓ kā sꩻamawuṭṭhi [ka sə̆ mɛ̆ wùt thæ̆] n. ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ အလုပ်တူ။ n. rainy season. အခိင်ဖြဲ၊ ဥတုဖြဲ။ မိုးတွင်း၊ မိုးရာသီ။ [P.]

ꩻꩬꩮ, ꩻꩬꩭ sa mā [sə̆ ma] n. craftman. ညးမစိုန်သ္ဂီ၊ ပွဲအရာကွတ်တဲ၊ သ္ဂာ။ လက်မှုပညာဘက်တွင်ကျွမ်းကျင်သောပညာသည်၊ သမား။[LM. **ꩻꩬꩮ**, ꩻꩬꩭ samā [sə̆ ma], **ꩻꩬꩲ**, ꩻꩬꩲ sa mhā [sə̆ hma], **ꩮꩬꩲ**, ꩮꩬꩲ kha mhā [khə̆ hma], **ꩰꩬ**, ꩰꩬ khmā [khə ma], **ꩲ**, ꩲ mhā [hma]. SM. **ꩬꩲ**, ꩬꩬꩲ həmā [hə̆ ma].]

ꩻꩬꩰꩬꩮ꩓, ꩻꩬꩭꩰꩬꩮ꩓ samācrān [sə̆ ma cran]n. the man of coat a work crafted from cane, bamboo or wood with the tap of laquer tree. သ္ဂာသြာန်။ သစ်စေးကိုင်အရောင်တင်ဆရာ။

ꩻꩬꩮꩍ, ꩻꩬꩭꩍ samādhi [sə̆ ma dhĭ] n. (MM.) concentration. အစော်သတ္တိမပ္ဖော်စွံလဝ်အရီမာန်၊ အစော်သတ္တိမစွံလဝ်အရီပွဲမွဲမွဲဒ္ဒဘဲမာန်။ အာရုံကိုစုစည်းထားနိုင်သော စွမ်းရည်သတ္တိ။ အာရုံကိုတနေရာထဲတွင် ထားနိုင်သောစွမ်းရည်သတ္တိ။ (၂) steadfastness. ဒဒှ်မတန်ကြန်၊ ဒဒှ်မဟွံပြိုင်သ္ဂဲ၊ ဒဒှ်မဟွံဖံက်ပ္ဂန်။ တည်တန့်နေခြင်း၊ ပြောင်းလဲမှုမရှိခြင်း၊ ဖောက်လွဲဖောက်ပြန်မှုမရှိခြင်း။ [LM. **ꩻꩬꩮꩍ**, ꩻꩬꩭꩮꩍ sa mā dhi [sə̆ ma dhĭ], **ꩬꩻꩮꩍ**, ꩬꩻꩭꩮꩍ smādhi [səma dhĭ]. Skt./P.]

ꩻꩬꩮꩆ, ꩻꩬꩭꩆ samāṅ [sə̆ maiŋ] n. read. ဖ်။ ဖတ်။ **꩸ꩬꩮꩆ**, ꩸ꩬꩭꩆ sumāṅ [sɑə̆ maiŋ].

ꩻꩫꩆ, ꩻꩫꩭꩆ samiṅ [sə̆ moiŋ] n. (MM.) **ꩋꩫ꩓ꩬꩫꩆ**, ꩋꩭꩬꩭꩫꩆ sim mba samiṅ [sɛm bɛ̆ sə̆ moiŋ] n. sīmā in Syriam district. သီမန်ပွဲခရိုင်ဩြင်မွဲမ။ သံလျင်ခရိုင်ရိုသိမ်တစ်သိမ်။

ꩻꩬꩮ, ꩻꩬꩭꩮ sa mat [sə̆ mɔt] adj. small. သွတ်၊ ဒ္ဒောတ်၊ ဒ္ဒောတ်သွတ်။ နုပျိုသော၊ ငယ်သော၊ ငယ်ရွယ်နုပျိုသော။ (၂) junior. မွိုဟ်ဒ္ဒောတ်၊ မွိုဟ်သွတ်၊ မွိုဟ်ကဆံင်သွတ်။ ငယ်သောသူ၊ အဆင့်နိမ့်သူ။ (၃) child. ကောန်ဒ္ဓဉ်၊ ကောန်ညာ်။ ကလေး၊ ကလေးသူ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ငယ်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩻꩫ꩷ꩬ꩷**, သွတ် swat [səwɔt].

ꩻꩦꩮ꩷ꩫ꩷ꩬ꩷, သဗတ်ဇွိုတ် sa mat lwuit [sə̆ mɔt ləwɜ̀t] n. virgin, young teenage girl. သွတ်လွုတ်၊ သွတ်ဝုတ်၊ ဝုတ်သွဲုလေင်။ အပျိုစင်၊ အပျိုပေါက်၊ အပျိုဖြန်း။

ꩻꩦꩫ꩷ꩬ꩷, သဒိတ် sa mit [sə̆ mɛ̀t] v. to demarcate. ကွာတ်တွိုဒ္ဒက်။ နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩻꩦꩫ꩷ꩫ꩷ꩬ꩷**, သံမုတ် saṁmut [sɔm mut].

ꩻꩦꩫ꩷ꩬ꩷, သမုတ် samut [sə̆ mut] v. limit. ကွာတ်၊ ကွာတ်လင်ဝ်။ ကန့်သတ်သည်၊ ကန့်သတ်ထားသည်။ (၂) to demarcate. ကွာတ်ပယ်ဒ္ဒက်။ နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩻꩫ꩷ꩫ꩷ꩬ꩷**, သံမုတ် saṁmut [sɔm mut].

ꩻꩦꩮ꩷ꩫ꩷ꩍꩦꩇ, သမုဒ္ဒဒီပ samutdadīpa [sə̆ mut dɛ̆ dī pə̆] n.(1455) a class of Asuras or titans. ဒေဝတ်အသူ၊ ဟွံသေင်လကိုဟ်ဇွော်မပ္ဂင်ရင်ကွဲင်လင်ဝ်လိုက်ပိုု၊ အသူရိကဲသမုဒ္ဒဒီပ။ အသူရာနတ်သို့မဟုတ်၊ တစ်ချိန်ကကမ္ဘာကိုစိုးမိုးခဲ့သောဘီလူးကြီး၊ အသူရကာယ်သမုဒ္ဒဒီပ။ [P. island of the sea. တ္ကံဂင်။ ပင်လယ်ကျွန်း။]

ꩻꩦꩮ꩷ꩫ꩷ꩍꩮ꩷ꩬ꩷ꩉ, သမုဒ္ဒလက္ခဏ sa mut da lak kha ṇa [sə̆ mut dɛ̆ lɛ̀ak kha nə̆] n. (MM.) characteristic defining sea. as permitting establishment of ordination place. ဒဒ်မခွံက်ထွးလင်ဝ်လက်ကျန်ဂင်မတွေင်ခြာဂ့်၊ ညံင်ရ်ဒ္ဒဲသွက်သွေဲထွုတ်သီ၊ မဂွံကွဲင်လင်ဝ်ဂ့်ကို၊ ပွံက်ထွးလင်ဝ်ကိုအဓိပါ။ ထုးခြားသောပင်လယ်၏ အဓိပ္ပာယ်စရိုက်သဘာဝကို ဖွင့်ဆိုရာဌ်သိမ်နေရာတည်ထောင်ခွင့်ပြုသကဲ့သို့ဖော်ပြသည်။

ꩻꩦꩮ꩷ꩫ꩷, သမန်² sa man [sə̆ mɔn] v. (MM.) **ꩻꩦꩮ꩷ꩫ꩷ꩫ꩷**, သမဟ်သမန် samahsaman [sə̆ mɔh sə̆ mɔn] v. to be in agreement. သွဟ်သွန်၊ တုပ်စိုတ်သွဟ်သွန်။ ညီညွတ်သည်၊ စိတ်တူသဘောတူသည်။[LM. **ꩻꩦꩮ꩷ꩫ꩷**, သမဟ်သမန် sa mah sa man [sə̆ mɔh sə̆ mɔn], **ꩮ꩷ꩫ꩷ꩮ꩷**, သ္မဟ်သ္မန် smah sman [səmɔh səmɔn]. Skt. **ꩻꩦꩮ꩷ꩫ꩷ꩌꩬꩇ**, သမန်ယတေ sam man yate [sɔm mɔ̀n yɛ̆ te], /P. **ꩻꩦꩮ꩷ꩫ꩷ꩍꩦ**, သမန်နတိ sam man nati [sɔm mɔ̀n nɛ̆ tæ̆] v. to consent. တုပ်စိုတ်ဒုင်တဲ၊ ဗက်အလိုက်ကိုထောံအခေါင်။ သဘောတူလက်ခံသည်၊ လိုက်လျောခွင့်ပြုသည်။]

ꩻꩦꩮ꩷ꩫ꩷, သမန်³ sa man [sə̆ mɔn] v. (MM.) **ꩻꩦꩮ꩷ꩫ꩷ꩫ꩷**, သမဟ်သမန် sa mahsaman [sə̆ mɔh sə̆ mɔn] v. to level. သ္ဂ်ိုးမုက်ညီသာတားလေဝ်အာ။ မျက်နှာပြင်ညီညာပြန့်ပြူးသွားစေသည်။

ꩻꩦꩮ꩷ꩫ꩷ꩬꩇꩮ꩷ꩍ, သမန်တကူဍ sa man takūṭa [sə̆ mɔ̀n tə̆ ku tə̆] n. (MM. **ꩮ꩷ꩬ꩷ꩻꩦꩮ꩷ꩫ꩷ꩬꩇꩮ꩷ꩍ**, တ္ဝ်အသမန်တကူဍ tmo' sa man ta kū ṭa [sə̆ mɔ̀n tə̆ ku tə̆].) n. Adam's

www.monlibrary.com

Peak in Ceylon, the site of a celebrated Buddha footprint. စရ်ခိုပ္ပဲကုံတ္ကံသိင်ဃိုမွဲ၊ ဒွဲဝဲထာန်တိဥာ်မကွ်ိုဗုဒ္ဓပေါ်သွင်၊ လွာ်ဇိုင်ကျာ်တြဲ။ သီဟိုဠ်ကျွန်းရိုတောင်စွယ်တစ်ခု၊ ၄င်းရေမြေဒေသတွင်၊ မြတ်စွာဘုရား၏ခြေတော်ရာ၊ ဖူးမျော်ပွဲသွင် ဆင်ယင်ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ကြသောနေရာဖြစ်သည်။ Cf. သမဏကုဋ, သမဏကုဋ samaṇakūṭa [sə̆ mɛ̏ nə̆ ku tə̆] n. [P.]

သမိုင်, သဓိန် samin [sə̆ mɛn] n. compassion. ဒဒှ်မဒှ်ကရုဏာ၊ ဒဒှ်မဆာန်သွိန်။ ကရုဏာသက်ခြင်း၊ ချစ်ခြင်းမေတ္တာရှိခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **သြမိုင်**, သြဓိန် sra min [srə̆ mɛn].

သမိပ်, သဓိပ် samip [sə̆ mɛp] n. joined palms. သွိပ်တဲ၊ မှိပ်တဲ။ လက်ခုပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **သုံမ်ဗုပ်**, သုံဓုပ် sumṃ ḅup [sum ˌpup].

သမာ်, သမရံ် sa mar [sə̆ mɔr] n.(MM.) **သမာ်ကျာ**, သမရံ်ကျာ samarkyā [sə̆ mɔr kyɑ] n. north. သွဝ်ကျာ၊ ဒိုဟ်သွဝ်ကျာ။ မြောက်၊ မြောက်အရပ်။ H.L.Syn. **သ္မာ်**, သ္ဓရံ် smar [səmɔr]. [LM. **သမဝ်**, သမဒံ် sa maw [sə̆ mɔ] n. lower end. တ္ဂျင်လွာ်သွဝ်။ အောက်ဖက်အစွန်း။ (၂) below. ဖွဲသွဝ်၊ ဖာအသွဝ်၊ ပွဲအသွဝ်။ အောက်ဖက်၊ အောက်သို့၊ အောက်၌။ SM. **ဟမဝ်ကျာ**, ဟမဒံကျာ ha mo ca [hə̆ mɔ kyɑ] n. north. သွဝ်ကျာ၊ ဒိုဟ်သွဝ်ကျာ။ မြောက်၊ မြောက်အရပ်။ **သာ်**, သရံ် sar [sɔr] v. to be low. သဝ်စေ့်။ နိမ့်ကျသည်။ Cf. **သ္မာ်**, သ္ဓရံ် smar [səmɔr] adj. low. မသဝ်။ နိမ့်သော။ **သုံမ်လွိုင်**, သုံဓံလုင် sumṃlūṅ [sum lɜŋ] adj. high. မသွင်။ မြင့်သော။ **သ္လုင်**, သ္လုင် slūṅ [slɜŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

သမာ်ကျာ, သမရံ်ကျာ sa mar kyā [sə̆ mɔr kyɑ] n. north. သွဝ်ကျာ၊ ဒိုဟ်သွဝ်ကျာ။ မြောက်၊ မြောက်အရပ်။

သမဟ်, သမဟ်ံ samah [sə̆ mɔh] v. (MM.) **သမဟ်သမာ်**, သမဟ်ံသနှံ samahsaman [sə̆ mɔh sə̆ mɔn] v. to be in agreement. သွဟ်သွန်၊ တုပ်စိုတ်သွဟ်သွန်။ ညီညွတ်သည်၊ စိတ်တူသဘောတူသည်။ [LM. **သမဟ်**, သမဟ်ံ samah [sə̆ mɔh], **သ္မဟ်**, သ္ဓမဟ်ံ smah [səmɔh] v. to be alike. တုပ်၊ ဇိုပြင်တုပ်၊ သွင်။ တူသည်၊ အသွင်တူသည်၊ ဆင်တူသည်။ (၂) equal. တုပ်၊ တုပ်သွဟ်။ တူသည်၊ ညီမျှသည်။ (၃) level. ညီသာ၊ တးလေဝ်။ ညီညာသည်၊ ပြန့်ပြူးသည်။ (၄) to agree. သွဟ်စိုတ်၊ တုပ်စိုတ်။ သဘောတူသည်၊ စိတ်တူသည်။ SM. **ဟမဟ်**, ဟမဟ်ံ həmɔh [hə̆ mɔh] v. to be

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

alike. တုပ်၊ ဗိုပြင်တုပ်၊ သွင်း။ တူသည်၊ အသွင်တူသည်၊ ဆင်တူသည်။ (၂) equal. တုပ်၊ တုပ်သွဟ်။ တူသည်၊ ညီမျှသည်။] Earlier. အခါပြဟ်ပြဟ်တေံ။ စောစောပိုင်းက။

ᥛᥤᥲᥛᥣᥴᥴ, သိန်ဒေဇင် sinmoh̰ [sɛn mɒh] v. freq. ဂွိုင်ကိုဝါ။ ကြိမ်ဖန်များစွာ။

ᥛᥣᥴᥴ, သ္ဓေဇင် smoh̰ [sɔmɒh] v. to be equal. သ္ဓိုတုပ်၊ သ္ဓိုတုပ်သွဟ်။ တူညီစေသည်၊ ညီမျှစေသည်။ (၂) to comform. သ္ဓိုနှော်အလိုက်တပ်တး။ လိုက်လျောညီစေသည်။

ᥛᥨᥴ, သမဇင်[2] samah [sə̆ mɔh] v. to level. သ္ဓိုညီသာ၊ သ္ဓိုတးလေဝ်။ ညီညာစေသည်၊ ပြန့်ပြူးစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ᥛᥩᥴᥴ**, သုဒေဇင်[3] sumoh [sʊə̆ mɒh].

ᥛᥨᥴᥛᥣᥲᥐ, သမဇင်ရထ samahratha [sə̆ mɔh rɛ̆ thə̆] v. to be able to. မာန်၊ သွမာန်၊ ကွောန်မာန်။ နိုင်သည်၊ တတ်နိုင်သည်၊ လုပ်နိုင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ᥛᥣᥨᥴᥛᥣᥲᥐ**, သဒါရဇင်တထ sāmartatha [sə̆ mɔr tə̆ thə̆].

ᥛᥨᥴᥢᥣᥲᥴᥛᥣᥲᥴ, သမဇင်သ္ဓာရံပဒံ sa mah s'ārphār [sə̆ mɔh səar phar] v. agree to go with. သွဟ်သ္ဓာဖာ။ အတူတကွသွားရန်သဘောတူသည်။

ᥛᥣᥢᥣ, သရဏ saraṇa [sə̆ rə̆ nə̆] n. (**ᥛᥣᥢᥣᥖᥤ**, သရဏဗိ saraṇapi [sə̆ rə̆ nə̆ pæ̆].) n. the Buddha, the Doctrine,and the Order, as the three things in which a Buddhist takes refuge. ကျာ်၊ ဓဝ်ကိုသင်ပိပြကာမဒှ်အရာကောန်ဗုဒ္ဓဘာသာမွဲ့.သွေဝံ စွဲစ္ဂေါ်။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တစ်ဦး၏ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်ရန်ဖြစ်သော အရာသုံးပါး၊ ဘုရား၊ တရားနှင့်သံဃာ။ Cf. **ᥖᥤᥰᥣᥴᥣᥰᥴ**, တိလ်ဇရာက်, **ᥛᥣᥢᥣᥒᥨᥴ**, သရဏံန် saraṇaṁ [sə̆ rə̆ nɔm]. [Cf. LM. **ᥔᥤᥱᥒ**, ဒုံဒ် suiw [sɒ]. and **ᥛᥣᥢᥣ**, သရဏ saraṇa [sə̆ rə̆ nə̆].]

ᥛᥣᥢᥣᥒᥨᥴᥛᥣᥒ, သရဏဂမန sa ra ṇa gamana [sə̆ rə̆ nə̆ gɛ̆ mɛ̆ nɛ̆] n. (MM.) taking refuge in the three refuges (sa rə̆ nə̆), adherence to Buddhism. စွဲစ္ဂေါ်ကို သရဏာပိပြကာဝွံ၊ ဒှ်သစ္စကောန်ဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်တို့၏သစ္စာတရားသည်၊ ရာတနာသုံးပါး (သရဏာသုံးပါး) ကိုဆည်းကပ်ခြင်းဖြစ်သည်။

ᥛᥣᥢᥣᥒᥨᥴᥔᥤᥰ, သရဏဒသီလ sa raṇasīl [sə̆ rə̆ nə̆ sæl] n. Formula of acceptance of the three Refuges (saraṇa) and five Precepts (sīl), recited under leadership of monk as corporate religious act. ကိုန်ဂစိုတ်မဒုင်ကေတ်လဝ်တဲ၊ သရဏာပိပြကာကို၊ သီမသုန်မဒွိုန်ကေတ်နူကိုသ္ဓိုပ်ခမိုသင်၊ ညံင်ရ်ပွမဆေင်စပ်ကိုပရေင်ဘာသာ။ ပုံသေလက်ခံထားပြီးသော၊ သရဏာသုံးပါးနှင့်ဘာသာရေးနှင့်သက်ဆိုင်သော၊ အပြုအမူအရငါး ပါးသီလကိုသံဃာ့ခေါင်းဆောင်ရှေမှောက်၌ခံယူခြင်း။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သရဏာဂမဏ, သရဏာဂဓဏ sa ra nā ga maṇa [să ră na gĕ mĕ nă] n. (MM.) Formula of acceptance of the three Refuges (saraṇa). ကိုန်ဂစိုတ်မဒုင်ကေတ် လဝ်တဲ၊ သရဏာပိပြကာ။ ပုံသေလက်ခံထားပြီးသောသရဏာသုံးပါး။ Cf. **သရဏာဂမန**, သရဏာဂမန saraṇagamana [să ră nă gĕ mĕ nĕ]. [LM. **သရဏာဂမန**, သရဏာဂမန saraṇagaṃana [să ră nă gĕ mĕ nĕ].P. **သရဏာဂမန**, သရဏာဂမန sa ra ṇaga ṃa na [să ră nă gĕ mĕ nĕ] v. taking refuge. စွဲစွော်။ ကိုးကွယ်ဆည်းကပ်သည်။]

သရဏာဂါမဏ, သရဏာဂါမဏ sa ranāgāmaṇa [să ră na gèa mĕ nă] n. read. ဗ်။ ဖတ်။ **သရဏာဂမဏ**, သရဏာဂဓဏ saranāgamaṇa [să ră na gĕ mĕ nă].

သရဏ်မ်, သရဏ်မ် saranaṁ [să ră nɔm] v. to take the three Refuges (saraṇa). စွဲစွော်ကိုသရဏာပိပြကာ။ သရဏာသုံးပါးကိုဆည်းကပ်ကိုးကွယ်သည်။ [as. ညံင်ရ်။ ကဲ့သို့။ **သရဏ**, သရဏ saraṇa [să ră nă] v.]

သရဏင်္ကိရ်, သရဏင်္ကိရ် sa ra ṇaṅ kir [să ră neŋ kir] n. **သရဏင်္ကရ်**, သရဏင်္ကရ် sa ra ṇaṅ kar [să ră neŋ kɔr] n. (**ကျာက်ဗုဒ္ဓတိဂၤလိယ်သရဏင်္ကိရ်**, ကျောက်ဗုဒ္ဓတိရ် လေယ်သရဏင်္ကိရ် kyāk bud dha tir ley sa ra ṇaṅ kir [kyaik bùt dhĕ tirlea să ră neŋ kir], **ကျာက်တြေယ်သရဏင်္ကရ်**, ကျောက်တြေယ်သရဏင်္ကရ် kyaik treysaraṇaṅkar [kyaik trea să ră neŋ kɔr].) n. the 3rd of the 28 Buddhas. ပ္ဍောဝ်ကိုကျာ်တြဲမက္ဆိုန်ကွင်တဲ့၊ စာစ္ပေါဒွဝ်ဇကုဝ်ဝ်း မဒ်ကျာ်တြဲမက္ဆိုန်တ် မရနုက်ကိုပိ။ ပွင့်တော်မူပြီးခဲ့သော နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူ မြတ်စွာဘုရားများအနက်၊ သုံးကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ [P. **သရဏင်္ကရ**, သရဏင်္ကရ sa ra ṇaṅkara [să ră neŋ kă ra].]

သရဒ, သရဒ sarada [să ră dĕ] n.(P.) season, the autumn.(ဥတု) ကွိုက်၊ ကွိုန်။ တန်ဆောင်မုန်းလရာသီ၊ ဆောင်းဦးရာသီ။ (၂) the name of a risi. မဟိမုရသိမွဲဇကု။ ရသေ့တစ်ပါးအမည်။

သရဒကာလ်, သရဒကာလ် saradakāl [să ră dĕ kal] n. autumn. ဥတုရာသီအကြာတညင်ကိုသကတ်။ ဥတုရာသီသကတ်ဗွဲကိုပ်ကွာ။ နွေနှင့်ဆောင်းရာသီအကြားဥတုရာသီ၊ ဆောင်းဦးရာသီ။ [P. **သရဒကာလ**, သရဒကာလ saradakāla [să ră dĕ ka lă].]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သရင်္ကာ်, သရနှင်္ကရ် sa ra naṅkar [sə̆ rə̆ nèaŋ kɔr] n. Saraṇankara. ကျော်တြဲသရဏာင်ကရ။ သရနှင်္ကရမြတ်စွာဘုရား။ see. ရံဝ်။ ရှ။ သရာင်္ကီာ်, သရင်္ကင်္ကိရ် sa ra ṇaṅkir [sə̆ rə̆ nɛŋ kir].

သရန်ာ, သရနင်္ကရော saranaṅkaro [sə̆ rə̆ nèaŋ kə̆ rao^{2}] n. see. ရံဝ်။ ရှ။ သရင်္ကာ်, သရနှင်္ကရ် saranaṅkar [sə̆ rə̆ nèaŋ kɔr].

သရွတီ, သရသွတ် saraswati [sə̆ rə̆ swə̆ tæ] n. Eloquence. ဒဒ်္ဂလဟိုတွံမခိုဟ်၊ သရသဝတီ၊ အဟောအပြောကောင်းခြင်း။ သရသဝတီ။[Skt. သရသတီ, သရသတ် sa ras sa ti [sə̆ rɔt sə̆ tæ].]

သရီဓာတ်, သရိုရဓာတ် sarīradhāt [sə̆ ræ rə̆ dhàt] n. (1504) fragments of bone remaining after cremation of the Buddha and kept as relics. ကွာတ်မသွေက်မသွံင်ဇုတ်,မသွေ်သွေဟ်ဒွံင်အခါကာလမဖျံပရိနိဗ္ဗာန်ကုကျာ်တြဲပိုတဲ့၊ မဂိုင်ဒေပ်လဝ်အနေဒဒ်ဓာတ်ကျာ်။ မြတ်စွာဘုရား ပရိနိဗ္ဗာန်စံလွန်တော်မူပြီးနောက်၊ တဖောဓာတ်လောင်မြိုက်ပြီး၊ ကြွင်းကျန်ခဲ့သောအရိုးတော်အပိုင်းအစများကို၊ ဓာတ်တော်အနေဖြင့်သိမ်းဆည်းထားကြသည်။ [LM. သီရဓာတ်, သရိုရဓာတ် sarīradhāt [sə̆ ræ rə̆ dhàt], သရီရဓာတ်, သရိုရဓာတ် sa ri ra dhāt [sə̆ ræ̆ rə̆ dhàt]. P. ဓာတု, ဓာတု dhātu [dhèa taŏ].]

သရ, သရေ sa re [sə̆ re] v. kind of spear. ဗွဟ်မွဲဂကူ။ လုံတံတစ်မျိုး။ read. ဗ်ာ်။ ဖတ်။ သရ, သနေ sane [sə̆ ne].

သရရေခ်တ်တရာ, သရေခေတ်တရာ sarekhettara [sə̆ re khit tə̆ ra] n. (1557, သရရေခ်တ်တရာ, သရေခေတ်တရာ sarekhettara [sə̆ re khit tə̆ ra], ဍုင်သရရေခ်တ်တရာ, ဍုင်သရေခေတ်တရာ ḍuṅ sa rekhettara [ɗɜŋ sə̆ re khit tə̆ ra] n. the principality of Prome. ပဒေသရားပြည်။ ပြည်ပဒေသရာဇ်နိုင်ငံ။) Skt. သ်ရီက္ဍတ်ရ, ဒြီကျေတ်ရ śrī kṣetra [sri ksit rə̆].

သရင်, သရုဲ် sa raṅ [sə̆ rɛŋ] n. act. ပွ၊ ပြဝ၊ ကျောန်၊ ရင်တွုင်ကျောန်။ အပြုအမူ၊ လုပ်ဆောင်သည်၊ ဆောင်ရွက်သည်။ see. ရံဝ်။ ရှ။ သိသ်ရင်, သိန်ရုဲ် sinraṅ [sɛn rɛŋ].

သရုဝ်, သရုဲ် saruṅ [sə̆ rɜŋ] n. (MM.) သိမ်ဃီးဒ်ဆားသရုဝ်, သိမ်ည်ဒ်ဒ်ဓနုံသရုဲ် sim ñi dâṅcānsaruṅ [sim ɲì dɔ̀ŋ cān sə̆ rɜŋ] n. sīmā at Nyidaung opposite

www.monlibrary.com

the crossing, in Martaban district. သီညီဒံင်စာန်သရုင်၊ မန္ဒံပွဲညီဒံင်ကွော်အာမွဲလွင်၊ ပွဲခရိုင်မုဟ်တံ့။ မုတ္တမခရိုင်၊ ညီဒေါင်း၏ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြတ်အကူးရှိ၊ သိမ်တစ်သိမ်။ [LM. ꩻꩰꩵ်, သရုင် saruṅ [sə̆ rəŋ], ꩻꩰꩵ်, ဿုင် sruṅ [səraŋ], ꩻꩰꩵ်, စရုင် caruṅ [cə̆ rəŋ]. SM. ꩲꩰꩵ်, ဟရုင် hə ruṅ [hə̆ rəŋ] n. to step over. ဂါသရုင်အာ။ လွှားကျော်သွားသည်။]

ꩻꩰꩭ်, သရိုမ် saruim [sə̆ rom] n. (MM.) ꩮꩭ်ꩻꩰꩭ်, သိမ်သရိုမ် simsaruim [sem sə̆ rom] n. a sīmā. သီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်။ [LM. ꩻꩰꩭ်, သရို saruiṁ [sə̆ rom]. ꩻꩭꩰ, ဿိုး sruiṁ [sərom], ꩻꩭꩰꩭ်, ဿိုမ် sruim [sərom], ꩱꩰꩭ်, ခရိုမ် kha ruim [khə̆ rom], ꩬꩰꩭ်, ဓရို tharuiṁ [thə̆ rom].SM. ꩲꩰꩭ်, ဟရိုမ် həruim [hə̆ rom] n. mud. ခရိုး၊ ထရိုး၊ သရိုး။ မြေစေး၊ ရွံ၊ နွံ။]

ꩻꩰꩬꩭ်, သရာယ် sa rāy [sə̆ rai] n. (Lph.) (part of name of) material used in building of pagoda. ယွကပေါတ်ကညောတ်မရပ်စပ်စကား၊ ပွဲကုံမဒက်ခွံကျက်စေတီ၊ မွဲဒကုတ်မွဲဇ္ဈ်။ စေတီတည်ဆောက်ရာတွင်၊ အသုံးပြုသောပစ္စည်းအပိုင်းအစအချို့၏အမည်။ [or ꩲꩰꩭꩭ်, ဒရဲယ် ˙a dāy [ə̆ dài].]

ꩻꩰꩵ, သလ sala [sə̆ lə̆] v. (MM.) to lay. လးလဝ်၊ လးဒုင်လဝ်။ ခင်းထားသည်၊ ခင်းခံထားသည်။ (၂) to hang. ကွက်မာ်လဝ်။ ချိတ်ဆွဲထားသည်။ (၃) drape. မာ်ဥုင်ဗဂင်လကဲဖျေလဝ်။ တွဲလောင်းချိတ်ဆွဲထားသည်။ Cf. ꩲꩰꩴ, ကွက် kwak [kwɛk]. [LM. ꩻꩰꩵ, သလ sala [sə̆ lə̆]. ꩻꩵ, သ္လ sla [slə̆] n. leaf. တွး၊ လှ၊ သ္ဘ။ အရွက်၊ ဖက်။]

ꩻꩰꩵꩲꩫꩵ, သလကမ္ဘု salakambu [sə̆ lə̆ kɔm bŭ] n. white leaf. သ္ဘဗု။ သစ်ရွက်အဖြူ။

ꩻꩰꩵꩬꩰꩲꩱ, သလန်ဆေဒီ sa lanceti [sə̆ lɔn ce tæ] n. stone pagoda, rock stupa. စေတီတံ့။ ကျောက်စေတီ။

ꩻꩰꩵꩬꩰꩭꩲꩱ, သလောန်ဒိုတ် sa longuit [sə̆ lɔn ḍot] v. lay foundation of brick, settle down the foundation of brick. ဖျေတံသွိုင်ဒိုတ်၊ ဖျေရိုဟ်ကွက်ဒိုတ်။ အုတ်မြစ်ချသည်။

ꩻꩰꩵꩭ်, သလမ် salam [sə̆ lɔm] v. (MM.) ꩻꩰꩵꩲꩰꩭꩭ်, သလမ်ကနံမ် sa lamkanaṁm [sə̆ lɔm kə̆ nɔm] v. to contrive pavilions. ခွံပ္ဍန်ကွာထး။ မဏ္ဍပ်တည်ဆောက်သည်။ (၂) to encase or cover. သွေ့ာ်ဒက်၊ လေ့ာ်ဒက်။ ငုံ၍ဖုံးအုပ်သည်၊ ငုံတည်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သည်။ [LM. ꩻꩫꩬ, သလောင် salom [sɑ̆ lɒm] v. to enshrine. ဌာပနာ။ ဌာပနာသည်။ (၂) to cover. ကြောပ်လိုလပ်။ ဖုံးလွှမ်းထားသည်။ (၃) to encase. သွေ့ဝံ့ဒက်၊ လှော့ဝံ့ဒက်။ ဖုံးအုပ်တည်သည်၊ ဖုံးငုံတည်သည်။ ꩻꩫꩬ, သခလောင် salom [sɑ̆ lɒm] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။] ꩫꩬꩻ, ဟလောင် lhom [hlɒm] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻꩫꩬꩫꩬꩻꩫꩬ, သလမ်ကနမ်လော်ရ် salamkanamlor [sɑ̆ lɒm kɑ̆ nɒm lɔ̀²] v.build over, enclose. သွေ့ဝံ့ခွံ့လပ်။ ငုံအုပ်တည်ဆောက်ထားသည်။

ꩻꩫꩬ, သလယ် salay [sɑ̆ lɔ̀a¹] v. (MM.) ꩻꩫꩬꩲꩫꩵ, သလယ်ဘိုန် salaytuin [sɑ̆ lɔ̀a¹ ton] v. to pull oneself up by. ထတဲ့ပို့ရန်ဏာ။ တွဲတင်သွားသည်။ (၂) to hold on to. သလဲတိုန်အာ၊ ဖလဲတိုန်အာ၊ ဗလဲတိုန်အာ။ လက်တန်းကိုင်တက်သွားသည်။ H.L. [LM. ꩻꩫꩬ, သလယ် salay [sɑ̆ lɔ̀a¹], ꩫꩻꩫꩬ, ဖလယ် pha lay [phɑ̆ lɔ̀a¹], ꩲꩻꩫꩬ, ဗလယ် ba lay [bɛ̆ lɔ̀a¹]. SM. ꩬꩻꩫꩬ, ဟလယ် hɔloɑ [hɑ̆ lɔ̀a¹] v. to hold on to. သလဲတိုန်အာ၊ ဖလဲတိုန်အာ။ လက်တန်းကိုင်တက်သွားသည်။]

ꩻꩫꩬꩵ, သလားဟ်² salaḥh [sɑ̆ lah] v.(MM.) to give away. ကိုဏာ၊ ပို့တ်ဏာ။ ပေးလိုက်သည်၊ ထုတ်သွားသည်။ (၂) to disburse. ကို၊ ပို့တ်ကို။ ပေးသည်၊ ထုတ်ပေးသည်။ LM. ꩻꩫꩵ, သလားဟ် salaḥh [sɑ̆ lah], ꩻꩵ, သ္လားဟ် slaḥh [sɔlah]. SM. ꩬꩻꩫ:, ဟလား: hɔlaḥ [hɑ̆ lah] v. to give up. ပို့တဲ၊ ဖျေါလွှတ်၊ ဒုင်ကျ၊ ဒုင်ကယူ။ လက်မြောက်သည်၊ အရှုံးခံသည်။ အရှုံးပေးသည်။ (၂)to free. ဗလား၊ ဗလားထော်၊ သ္လိုဟ္ဒုးအာ။ လွှတ်သည်၊ လွှတ်လိုက်သည်၊ လွှတ်မြောက်သွားစေသည်။[LM. ꩻꩫ:, သလား salah [sɑ̆ lah], ꩻ:, သ္လး slah [sɔlah], ꩫꩻ:, ခလား kha lah [khɑ̆ lah]. SM. ꩬꩻꩫ:, ဟလား: hɔlah [hɑ̆ lah] v. to be free. သ္လိုဟ္ဒုးဓးအာ။ လွှတ်မြောက်သွားစေသည်။ ꩲ:, ဗ္လး blah [blah] v. to be win. အံင်ဖ္ဒုး။ အောင်မြင်သည်။ (၂) to be free. သ္လိုဟ္ဒုးအာ။ လွှတ်မြောက်သွားစေသည်။ ꩻꩵꩲꩫꩵꩲ, သ္လးကိုဝ်ဒါန်း slah kuiwdān [sɔlah kɒ dàn] v. give away in charity. သွးကိုဒါန်။ စွန့်ကြဲလှူဒါန်းသည်။]

ꩻꩫꩵ, သလားဟ်² salaḥh [sɑ̆ lah] v. (MM.) ꩻꩫꩵꩲꩬꩵ, သလားဟ်တဓးဟ် salaḥh taḅaḥh [sɑ̆ lah ta ɓah]v.to expound. ပွဲက်ထွးသောင်တလးကိုအဓိပါ။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ရှင်းလင်းပြသည်။ [LM. To make clear. သ္လိုကွးဖ္ဒုးအာ။ ရှင်းလင်းသွားစေသည်။ SM. ꩻꩫ:, သလား: salah [sɑ̆ lah], ꩫꩻ:, ကလား: kalah [kɑ̆ lah] v. to make

www.monlibrary.com

clear. သောင်တွားကို။ ရှင်းလင်းပေးသည်။ LM. ꩬꩡ꩓, ꩡꩡ꩓ calah [cə̆ lah], ꩠꩡ꩓, ꩠꩡ꩓ ka lah [kə̆ lah] v. to be clear. သန့်သောင်အော။ ရှင်းသွားစေသည်။]

ꩬꩡꩣꩠ꩜, ꩬꩡ꩓ꩠ꩜ sa lok [sə̆ lok] n. ꩃꩧꩬꩬꩡꩣꩠ꩜, ꩃꩧꩬ꩓ꩠ꩜ mnih sa lok [mənèh sə̆ lok] n. the world of men. လောကမွှေဟ်၊ လိုက်မွှေဟ်၊ မွှေဟ်ဂမွှေဉ်။ လူ့လောက၊ လူထု၊ လူအများ၊ လူစု။ see. ရံဉ်။ ရှ။ ꩡꩬ꩓ꩬꩣꩠ꩜, ꩡꩧꩬ꩓ꩠ꩜ ma nus sa lok [mə̀ nùt sə̆ lok].

ꩬꩣꩬ꩜, ꩬꩧꩣꩧ꩜ saluñ [sə̆ lɜŋ] n. height. သမ္ဉင်။ အမြင့်။ see. ရံဉ်။ ရှ။ ꩬꩡꩬꩣꩬ꩜, ꩬꩡꩣꩧꩣꩧ꩜ sirluñ [sir lɜŋ].

ꩬꩡꩣꩠ꩜, ꩬꩧꩣꩠ꩜ sa loñ [sə̆ loŋ] v. (1557) to set in place. သွိုင်၊ ဌာပနာ၊ စုတ်ဒေပ်လဝ်။ ဌာပနာသည်၊ ထည့်သွင်းမြှုပ်နှံသည်။[LM. ꩬꩣꩬ꩜, ꩬꩧꩣꩧ꩜ saluiñ [sə̆ laŋ], ꩫꩣꩬ꩜, ꩫꩧꩣꩧ꩜ khaluiñ [khə̆ laŋ], ꩠꩣꩬ꩜, ꩠꩧꩣꩧ꩜ thaluiñ [thə̆ laŋ], ꩃꩣꩬ꩜, ꩃꩧꩣꩧ꩜ khluiñ [khəlaŋ],

ꩬꩣꩬ꩜, ꩬꩧꩣꩧ꩜ sa luiñ [sə̆ laŋ]. SM. ꩍꩣꩬ꩜, ꩍꩧꩣꩧ꩜ həlaŋ [hə̆ laŋ] v. to fall into place. ခလိုင်စွေ့ပွဲပထောင်။ အပေါက်ထဲကျွံကျသည်။ (၂) fall into cavity. ခလိုင်စွေ့အပွဲပွော်ပထောင်။ အခေါင်းအပေါက်ထဲကျွံကျသည်။] ꩬꩡꩍꩣꩬ꩜, ꩬꩡꩣꩍꩧꩣꩧ꩜ sir loñ [sir loŋ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩬꩣꩬ꩜, ꩬꩧꩣꩧ꩜ salhiñ [sə̆ hloiŋ] v. be asleep, to rest, to sleep, to enjoy, to be happy. သလိုင်၊ သွိုင်။ အိပ်ပျော်သည်။

ꩬꩡꩬ꩓, ꩬꩡꩣꩧ꩜ sa lan [sə̆ lɔn] n. ꩬꩡꩬ꩓ꩡꩃꩦ, ꩬꩡꩣꩧ꩜ꩡꩧ sa lan ceti [sə̆ lɔn ce tæ] n. stone stupa. စေတီတွံ။ ကျောက်စေတီ။ ꩔ꩣꩬ꩜ꩠ꩜, ꩔ꩣꩬ꩜ꩠꩫ꩜ dthaik [dəthɑk] n. brick. ဋိုတ်။ အုတ်ခဲ။) ꩠꩣꩠ꩜ꩡꩬ꩓, ꩠꩣꩠ꩜ꩡꩣꩧ꩜ tmo'calan [təmɔ̆ cə̆ lɔn] n. a slap of stone. တွံဂတော်ချုစလန်။ ကျောက်ပြင်။ ꩠꩣꩠ꩜ꩬꩡꩬ꩓, ꩠꩣꩠ꩜ꩬꩡꩣꩧ꩜ tmo'sa lan [təmɔ̆ sə̆ lɔn] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩬꩡꩬ꩓, ꩬꩡꩣꩧ꩜ salan [sə̆ lɔn] n. (MM.) ꩬꩠꩬ꩓ꩬꩡꩬ꩓, ꩬꩠꩣꩧ꩜ꩬꩡꩣꩧ꩜ sapun salan [sə̆ pun sə̆ lɔn] n. rebel. ရဲသပုန်၊ မွှေဟ်ကွဲ့်သပုန်၊ မွှေဟ်ဒစိုဒစးကိုသွောဝ်။ သူပုန်၊ ပုန်ကန်သူ၊ တရားဥပဒေကိုဖီဆန်ဆန့်ကျင်သူ။ [Cf. LM. ꩪꩠꩬ꩓ꩬꩡꩬ꩓, ꩪꩠꩣꩧ꩜ꩬꩡꩣꩧ꩜ tha pun ta lan [thə̆ pun tə̆ lɔn], ꩫꩠꩬ꩓ꩠꩡꩬ꩓, ꩫꩠꩣꩧ꩜ꩠꩡꩣꩧ꩜ kha pun ta lan [khə̆ pun tə̆ lɔn] v. to be mutinous. ပုန်။ ပုန်ကန်သည်။ ꩪꩡꩠ꩜ꩠꩡꩬ꩓, ꩪꩡꩣꩠ꩜ꩠꩡꩣꩧ꩜ tha lan [thə̆ lɔn] n. ထည့်တော်တလန်

www.monlibrary.com

tha ñak talan [thă ɲɛk tă lɔn] v. to grumble. ထညက်ခလန်၊ ခညက်ခလန်။ ပြူးပြဆောင့်အောင့်ပြောသည်။ ပြူးပြဆောင့်အောင့်မြည်တွန်သည်။[SM. ဟပၚ်ဟလၚ်, ဟ ဝန်ဟလန် həpɔnhəlɔn [hă pɔn hă lɔn].]

ꩬꩣꩪꩫ, ꩈꩭꩡꩪꩫ saloppa [să lɒp pă]v.article enshrined at pagoda. ကပေါတ် ကညောတ်သွက်သွေ့သွံငြစုတ်၊ ပွဲကျာ်စေတီ။ စေတီတော်အတွင်းဌာပနာရန်၊ ဝတ္ထုပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩱꩣꩮꩫ, ꩱꩭꩡꩪꩫ sloppa [səlɒp pă].

ꩬꩣꩮ, ꩈꩡꩭꩮ salār [să lɑr] n. That which handed down. ဒဒှ်မဒတောဝ်သွောဝ် နှောက်ကွင်။ ရှေးမျိုးရိုးစဉ်ဆက်ကဆင်းသက်လာသည်။ (၂) heritage. အဝဲတွဲ။ အခိုက်ကွာ၊ ပြဝေဏီ။ ရှေးအမွေအနှစ်၊ ရှေးရိုးရာ၊ ရှေးဓလေ့ထုံးစံ။ (၃) custom. အလေ့၊ အခိုက်။ ဓလေ့ထုံးစံ၊ အလေ့အထ။ read. ဒ်။ ဖတ်။ ꩬꩮꩮ, ꩈꩭꩮ sanor [să nor].

ꩬꩡꩲꩊꩭꩀꩍ, ꩈꩡꩡꩵꩊꩭꩰꩭꩵꩭ sa lah ta ɓaɳ kuiwdhaw [să lɔh tă ɲah kɒ dhɔ̀] v. explain the doctrine, to explain sermon, or preach. တလိဟ်ထွးကိုဓဝ်။ တရားတော်ကိုရှင်းလင်းဟောကြားပြသသည်။

ꩬꩭ, ꩈꩭ sa wa [să wă] n. (MM.) ꩏ꩱꩬꩭ, ꩏ꩱꩈꩭ kyāk sa wa [kyɑik să wă] n. a pagoda in Sittang district. ကျာ်စေတီမွဲဇကုမန္ဒံပွဲခရိုင်သက်တိုင်။ စစ်တောင်းခရိုင်တွင်းရှိစေတီတော်တစ်ဆူ။ ꩥꩲꩱꩭꩬꩭ, ꩈꩥꩵꩥꩱꩭꩈꩭ simpāñsawa [sem pɑiŋ să wă] n. sīmā at the mouth of the sawa in that district. သိမန္ဒံပွဲပါင်သဝမွဲမ။ သဝအဝရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [stream name. ယွကြွင်။ ချောင်းအမည်။]

ꩬꩭꩮꩫ, ꩈꩭꩮꩫ sa wi ghna [să wĭ ghənɛ̆] n. (Lop.) [Part of peronal name. ယွ ယွာပူဂိုမွဲဒကုတ်မွဲဒ္ဂန်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်တစ်ပိုင်းတစ်စ။]

ꩬꩭꩍ, ꩈꩭꩍ sa wiñ [să woiŋ] n. steamer. ဒွောဝ်။ တံခွန်၊ ကုကွား။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩥꩲꩭꩍ, ꩥꩵꩭꩍ sirwiñ [sir woiŋ].

ꩬꩭꩲ, ꩈꩱꩵ sawān [să wàn] n. (MM.) a textile pattern. တွင်တွောဝ်ဂွိုက်ယာတ်။ အဝတ်အစားအကွက်အဆင်။ [LM. ꩔ꩭꩲ, ꩔ꩱꩵ da wān [dɛ̆ wàn] adj. spotted. မန္ဒကိုအခုံက်အခွေန်။ အစက်အပြောက်ရှိသော။ (၂) variegated. မန္ဒကိုအရံင်အရာတွင် တွင်တွောဝ်တွောဝ်ဖွဲမဂွိုင်။ အရောင်မျိုးစုံအစင်းများပါဝင်သော။]

ꩬꩭꩡꩣꩮꩣꩍꩬꩮ, ꩈꩭꩡꩣꩮꩣꩍꩬꩮ sa whañubodhisat [să hwă ɲaŏ bò¹ dhĭ sɔt] n. omniscience Buddha-to-be. သဗ္ဗညုဗောဓိသတ်။ သဗ္ဗညုတဗောဓိသတ္တ။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သမ်မုတ်, သသံန်ဒေ် sa samṅ mut [sə̆ səm mut] v. to demarcate. ကွာတ်စွတ်သမ္မိ ပယ်ျိုဒ္ဓက်။ နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **သံမ်မုတ်**, သံန်ဒေ် samṅ mut [səm mut].

သဟာယ, သဟာယ sahāya [sə̆ ha yə̆] n. (MM.) friend. ရဲ၊ ပွံင်၊ အဖ၊ မိတ်၊ မိတ်သဟဲ၊ သူငယ်ချင်း၊ အပေါင်းအသင်း၊ အဖော်သဟာ၊ မိတ်ဆွေ၊ မိတ်သဟာ။

သဟမ်ပတိမဟာဗြိမ်, သဟန်ဒတိဒဟာဗြိုန် sa ham pa ti ma hābruim [sə̆ həm pə̆ tæ̆ mɛ̆ ha brɜ̀m] n. (MM.) the senior of the Mahābramās (mahābram) who after the Enlightenment prevailed on the Buddha to preach the Doctrine to all beings. မဟာဗြိုဗယု၊ ညးမဖွိုက်ဖွောဝ်ဆဝ်ပူဟ်အခါကျာ်တြဲပိုး၊ မကလိ ဂွံသဗ္ဗညုတညာန်တုဲ၊ သွက်ဂွံတွံခဝ်ကိုသတ်တံ။ သတ္တဝါများအတွက်၊ တရားဓမ္မဟောကြား ပေးရန်၊ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကိုရရှိတော်မူပြီးနောက်၊ မြတ်စွာဘုရားအားနှိုးဆော်တိုက် တွန်းပေးသော၊ မဟာဗြဟ္မာကြီး။ [P. ဗြဟ္မာ, ဩဇ္ဈ brahmā [brɛ̆ hmə].]

သဟာယ်, သဟာယ် sahāy [sə̆ hai] n. frend. ရဲ၊ ပွံင်၊ အဖ၊ မိတ်။ သူငယ်ချင်း၊ အပေါင်း အသင်း၊ အဖော်သဟာ၊ မိတ်ဆွေ။ [LM. SM. **သဟာယ်**, သဟာယ် sa hāy [sə̆ hai] n. living friend. ရဲဆာန်၊ ရဲသွိုက်။ ချစ်မိတ်ဆွေ၊ ချစ်သူငယ်ချင်း။။P. **သဟာယ**, သဟာယ sahāya [sə̆ ha yə̆].]

သဟဿဓာရာ, သဟဿ်ဓာရာ sahassadhārā [sə̆ hɔt sə̆ dhèa rèa] n.(MM.) perforated water-sprinkler used in ritual bathing. ဖွေဝ်လွုဟ်ခုဉ်မကျောန်လဝ်ကုံပွော်၊ သွက်သွော်ရပ်စပ်စကာ၊ ပွဲကိုအသေအဟာန်မ့ိုဗလိုပ်။ ရေဖျန်းမဂ်လာပွဲအခမ်းအနားတွင် အသုံးပြုရန်အတွက်၊ အပေါက်ဖောက်ထားသော ရေဖျန်းကရိယာ။ [LM. **သဟတ်သဓာရာ**, သဟတ်သဒာရာ sahatsadhārā [sə̆ hɔt sə̆ dhèa rèa]. P. thousand streams. လွောဝ်လွီ။ စမ်းပေါင်းတစ်ထောင်။ as equivalent of Skt. **သဟသြ**, သဟသြ sa ha sra [sə̆ hə̆ srə̆] n. water poured through perforated vessel. ခုဉ်စဝ်ဖျံန္ဒကို ထွဲတလိုဟ်လဝ်ပွော်။ အပေါက်ဖောက်ထားသောအိုးမှဖျန်းချသောရေ။]

ပုဏ္ဏ်ကသံၚာမ်ုာ်, သုဒ္ဓေန်ကသံၚသုရ် sum beṅ kaṅ sāsūr [saŏ bèaŋ kɛŋ sɑ saoˈr] n. personal name. ယွုပ္ပဂို်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ပုဏ္ဏ်ပြဿလင်္ကာ, သုဒ္ဓေန်ပြဉ်ညာလင်္ကာရ sum beṅ prañ jā laṅkāra [saŏ bèaŋ prɔn jèa·lèaŋ ka rə̆] n. personal name. ယွုပ္ပဂို်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻလွင်မှာဆတ်ထိ, သုမ္ဘေန်မှာဆတ်ထိ် sumbeñmhāchatti[saŏ bèaŋ hma chɔt tæ̆] n. personal name. ယ္ဘုပ္ပဂို်။ ပုဂ္ဂိလ်အမည်။

ꩻလွင်ꩻာဇီꩻ်ꩻ်, သုမ္ဘေန်ရာဇိသူရိ် sum beñ rā ji sür [saŏ bèaŋ rèa jĭ sao^{1}r] n. personal name. ယ္ဘုပ္ပဂို်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ꩻလွင်ဂိပုꩻန္ဒုꩻာ, သုမ္ဘေဂိရိပုသဒ္ဓုနော su mbeñripusadduno [saŏ bèaŋ rĭ paŏ sɔt dŭ nò^{1}] n. personal name. ယ္ဘုပ္ပဂို်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ꩻာ, သာ^{5} sā [sa] n. **ကလန်ꩻာ**, ကလန်သာ kalansā [kă lɔn sa] n. class of officers who dug postholes at building of Kyanzittha's palace. သွဲဝဲကဆံဉ်ညးမခါကွိုင်ဒယိုင်နန်သွိုင်တလန်ကေသာ။ ကျန်စစ်သားမင်းနန်းတော်တိုင်များတူးရန်၊ အရာရှိအဆင့်ရရှိထားသူများ။ [B. **ꩻာ**:, သား sāː [sa] v. to mark out. သရက်၊ သက်။ သားသည်၊ ခြစ်သားသည်။]

ꩻာ, သာ^{4} sā [sa] n. (MM.) **ꩻိမ်ꩻာင်ꩻာ**, သိမ်ဒရောဒ်သာ sim da roñ sā [sem dĕ ròŋ sa] n. a sīmā in Rangoon district. သိမန္ဒံပွဲခရိုင်လွင်မွဲမ။ ရန်ကုန်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ꩻာ, သာ^{3} sā [sa] v. to come. သွက်ဂွံကွင်။ လာရန်။ see. ရုံင်၊ ရှ။ **ꩻတ္လုင်**, သတ္ထုင် stluñ [sə təlɜŋ]. read. ဗ်။ ဖတ်။ **ဟꩻတ္လုင်**, ဟာသတ္ထုင် hastluñ [hă səteləŋ].

ꩻာကျမုဂိ, သာကျမုဏိ sā kya mu ṇi [sa kyă mŭ næ̆] n. śākyamuṇi. see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩻာကျမုိ**, သာကျမုနိ sākyamuni [sa kyă mŭ nĭ].

ꩻာကျမုိ, သာကျမုနိ sā kya muni [sa kyă mŭ nĭ], **ꩻာကျမုဂိ**, သာကျမုဏိ sā kya mu ṇi [sa kyă mŭ næ̆] n. (**ꩻကျက်ပ္ဒုတိဓလိယ်ꩻာကျမုိ**, ကျောက်ဒုဒ္ဓဘိရ်လေယ်သာကျမုနိ kyek bud dha tir ley sākyamuni [kyɔik bùt dhĕ tirlea sak yă mŭ nĭ], **တိလပေါယ်ကျက်ꩻာကျမုိ**, တိရိုလပေါယ်ကျောက်သာကျမုနိ tir la poy kyek sā kya mu ni [tir lă poa^{2} kyɔik sa kyă mŭ nĭ].) n. a name of the Buddha Gotama. မဟိမုကျာ်တြဲဂေါတမပိုမွဲပြကာ။ ကျွန်ုပ်မြတ်စွာဘုရား၏ဘွဲ့တော်တစ်မျိုး။

(MM.) **တိလပိုꩻ်ကျာက်တြယ်ꩻာကျမုိ**, တိုလပိုန်ကျောက်တြယ်သာကျမုနိ tila puin kyāk traysākyamuni [tæ lă pon kyaik troa sa kyă mŭ nĭ] n. the Mirito-rious One. ဒဒ်ဉ်ညးမသွးဒုင်အထိုင်အသးမွဲ။ ချီးကြူးခြင်းခံတော်မူထိုက်သောပုဂ္ဂိုလ်။ (၂)

www.monlibrary.com

the Buddha Sā kyamuni. ကျော်တြဲသာကျမုနိ။ သာကျမုနိမြတ်စွာဘုရား။ Cf. **သကျမုနိ**, သကျမုနိ sā kyamuni [sɑ kyɑ̆ mŭ nĭ]. [Skt. **သာကျမုဏိ**, သာကျမုဏိ ṣā kyamuṇi [sɑ kyɑ̆ mŭ næ̆].]

သာဂရ, သာဂရ sāgara [sɑ gɛ̆ rɛ̆] n. ocean. မှာသို့တ်။ သမုဒ္ဒရာ။

သာတာဂိရယက္ခသေနာပတိ, သာတာဂိရယက္ခသေနာပတိ sā tāgirayakkhasenāpati [sɑ tɑ gĭ rɛ̆ yèɑk khɑ̆ se nɑ pă tæ̆] n. a Yakkha captain. ကို့ုပ်သ္ကိုပ်လကိုဟ်မွဲ့။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ (P.)

သာဓုကာရ်, သာခုကာရ် sā dhukār [sɑ dhŭ kɑr] n. verbal expression of approval. ဒဒ်္ဓမဒုင်တဲဂ််မခ့်က်ထွးနကိုဝေါဟာအရေဝ်။ စကားလုံးဖြင့်ဖော်ပြသော၊ လက်ခံအတည်ပြုခြင်းဝေါဟာရ။ (၂) well done! well done! ခိုဟ်ကွေ့ရ့,ခိုဟ်ကွေ့ရ့။ ကောင်းလေစွ, ကောင်းလေစွ။ [LM. **သာဓုက**, သာခုကာ sādhukā [sɑ dhŭ kɑ].] [Skt./P. **သာဓုကာရ**, သာခုကာရ sā dhu kāra [sɑ dhŭ kɑ rɑ̆].]

သာဓုဇဉ်, သာခုဇန် sā dhu jan [sɑ dhŭ jɔ̀n] n. Good but unlearned person. ပူဂ္ဂိုလ်မရင်တ္ဂုင်ကိုဖ်ိ၊ ဆဂးဟွံလေပ်ပညာ။ ပညာမတတ်သော်လည်း၊ ကောင်းကျိုးကိုဆောင်ကြဉ်းပေးသူ။ (၂) pious laity. ခရ့်မယွံသွံကိုပရေဉ်သာသနာ။ ဘာသာရေးကိုကိုင်းရှိုင်းသောလူဝတ်ကြောင်ပုဂ္ဂိုလ်။ [LM. **သာဓုဇဉ်**, သာခုဇန် sā dhujan [sɑ dhŭ jɔ̀n], **သာတုဇဉ်**, သာတုဇန် sā tu jan [sɑ tɑ̆ jɔ̀n]. Skt. **သာတုဇ**, သာတုဇန sā tu ja na [sɑ tɑ̆ jɛ̆ nɛ̆].]

သာမဏီ, သာဏေ် sā ma ṇī [sɑ mɛ̆ næ] n. novice. ထပို၊ ကောန်ထပို။ ကိုရင်း ရှင်၊ မောင်ရှင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **သာမဏေရ်**, သာမဏေရ် sāmaṇer [sɑ mɛ̆ ner].

သာမဏီတြုဟ်, သာဏေ်တြုဟ် sā ma ṇītruh [sɑ mɛ̆ næ trŭh] n. male novice. သာမဏီတြုံ၊ ထပို။ ကိုရင်၊ မောင်ရှင်။

သာမဏီဗြဴ, သာဏေ်ဗြဴ sā ma ṇī brau [sɑ mɛ̆ næ brèɑ[1]] n. female novice, nun, priestess. သီလ၊ ဗြမိန်။ သီလရှင်။

သာမဏေရ်, သာဏေဏရ် sā ma ṇer [sɑ mɛ̆ ner] n. (1219) novice. ထပို၊ ကောန်ထပို။ ကိုရင်၊ ရှင်၊ မောင်ရှင်။

သာမဏီ, သာဏေ် sā ma ṇī [sɑ mɛ̆ næ] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဂမ္ဘီတြုဟ်**, ဂမ္ဘီးတြုဟ် gam ī truh [gɔ̀m æ trŭh] n. ခမိုတြုံ။ အမျိုးသားရဟန်း၊ **ဂမ္ဘီဗြဴ**, ဂမ္ဘီးဗြဴ

www.monlibrary.com

gam¯ī brau [gɔ̀m æ brɛ̀ɑ¹] n. ခမိုဇြ။ အမျိုးသမီးရဟန်း။ **အာမဏီဇြုဟ်**, သာမဏေ ဇြုဟ် sāmaṇīitruh [sɑ mɛ̆ næ trŭh] n. ထပို၊ ကောန်ထပို။ ကိုရင်၊ ရှင်၊ မောင်ရှင်။ **အာမဏီဇြု**, သာမဏေဇြု sāmaṇībrau [sɑ mɛ̆ næ brɛ̀ɑ¹] n. ဇြုမိန်။ သီလရှင်။ (male and female novice. ထပိုကိုသီလ။)

အာမ်မဏီ, သာံမဏေ sām maṇī [sɑm mɛ̆ næ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။[(i) LM. **အာမဏီ**, သာမဏေ sā ma ṇī [sɑ mɛ̆ næ].; SM. **အာမဏီ**, သာမဏေ sɑmənæ [sɑ mɛ̆ næ]. (ii) **အာမ်မဏီ**, သာံမဏေ sām ma ṇī [sɑm mɛ̆ næ]. (iii) as later var. LM. **အမ်မဏီ**, သမ်မဏေ sammaṇī [sɔm mɛ̆ næ]. P. **အာမဏေရ**, သာမဏေရ sāmaṇera [sɑ mɛ̆ ne ră].]

အာမတ္ထိ, သာမတ္ထိ sāmatthi [sɑ mɔt thæ̆] n. Skt. ability, bravery, power. Daring, courage, prowess. သမတ္ထိယ၊ အစော်သတ္တိ၊ ဒဒှ်မစော်မာန်။ အစွန်းသတ္တိ၊ စွမ်းဆောင်နိုင်ခြင်း။

အာမတ္ထ၈, သာမတ္ထဆ sāmartatha [sɑ mɔr tă thă] n. &v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟော်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သိအာမတ္ထ၈**, သိသာမတ္ထဆ si sāmart tha [sæ̆ sɑ mɔrt thă] n.&v. Capacity. ပရိက်။ အဝင်အဆန့်။ (၂) competence. ဒဒှ်မကျိုက်ပေင်တက်ကိုအစော်စရဲ၊ ဒဒှ်မရင်တွုင်မာန်။ အရည်အချင်းနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုရှိခြင်း။ (၃) to be competent to. သ္ဂိုကျိုက်ပေင်တက်ကိုအစော်စရဲ။ သ္ဂိုရင်တွုင်ကျောန်ကိုမာန်။ အရည်အချင်းနှင့်ပြည့်စုံစေသည်။ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိစေသည်။

အမဟ်ရ၈, သမဟ်ရထ sa mahratha [să mɔh rɛ̆ thă] v. (MM.) to be able to. မာန်။ တတ်နိုင်သည်။ (၂) in a position to. နံ့ကဆင်မသွကိုမာန်။ တတ်နိုင်သော အခြေအနေတွင်ရှိသည်။ [LM. **အမဟ်ရ၈**, သမဟ်ရထ sa mah ra tha [să mɔh rɛ̆ thă], **သ္ဂမဟ်ရ၈**, သ္ဂမဟ်ရထ smahratha [səmɔh rɛ̆ thă], **သ္ဂမဟ်အရ၈**, သ္ဂမဟ်အရထ smah'aratha [səmɔh ă rɛ̆ thă] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။] Cf. Skt. **အမရ်ထျ**, သမရ်ထျ samarthya [să mɔr thəyă] n. competence. ဒဒှ်မကျိုက်ပေင်တက်ကိုအစော်စရဲ၊ ဒဒှ်မရင်တွုင်မာန်။ အရည်အချင်းနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုရှိခြင်း။ **အမရ်၈**, သမရ်ထ samartha [să mɔr thă] n.&v. competence. ဒဒှ်မကျိုက်ပေင်တက်ကိုအစော်စရဲ၊ ဒဒှ်မရင်တွုင်မာန်။ အရည်အချင်းနှင့်ပြည့်စုံခြင်း၊ စွမ်းဆောင်နိုင်မှုရှိခြင်း။ (၂) to be competent to. သ္ဂိုကျိုက်ပေင်တက်ကိုအစော်စရဲ၊ သ္ဂိုရင်တွုင်ကျောန်ကိုမာန်။ အရည်အ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ချင်းနှင့်ပြည့်စုံစေသည်။ ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိစေသည်။ Cf. LM. သ္မာ်, သ္ဂမာ် smah [səmɔh] v. to be intended to. ရန်တံ့လဝ်၊ ရန်လဝ်။ ကြံရွယ်သည်၊ ရည်ရွယ်သည်။ (၂) assigned to. ဖိုန်နှင်ကို၊ အပ်ပြာပ်ကို။ ဆောင်နှင်းပေးသည်၊ လွှဲအပ်ပေးသည်။ **ရထ,** ရထ ratha [rʾĕ thă] n. interpretation. တင်မပွံက်ထွးကိုအဓိပါ။ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်။ [OM. ဥတ်ထ, အြင်ထ ʾart tha [ɔrt thă] n. matter. ကိစ္စ၊ ပရောပရာ။ ကိစ္စ၊ အကြောင်းအရာ။]

သာရကလျာန်, သာရကလျောန် sārakalyān [sa rʾĕ kă lyan] n. **ချသာရကလျာန်,** ဆုသာရက လျောန် chu sā ra kalyān [chŭ sa rʾĕ kă lyan] n. Boswellia thurifera tree. တွံဆုသာရကလျာန်(ဆုမွဲဂကူ)။ သာရကလျန်အပင် (သစ်ပင်တစ်မျိုး)။ [LM. **သာလကလျာဏ်,** သာလကလျောဏ် sālakalyāṇ [sa lă kă lyan].]

သာရထိ, သာရထီ sārathī [sa ră thi], **သာရထိယ်,** သာရထီယ် sārathiy [sa ră thĭy] n. charioteer. သွာဒီကွီချဲုပ္ဍာန်၊ သွာစဝ်ကွီချဲုပ္ဍာန်။ စစ်မြင်းရထားမောင်းသူ။ [LM. **သာရထိ,** သာရထီ sārathī [sa ră thi]. Skt/P. **သာရထိ,** သာရထီ sārathī [sa ră thi] n. သွာစဝ်ကွီ၊ သွာယာန်၊ ညးမဒီကွီ၊ ညးမတက်ကွီ။ လှည်းမောင်းသူ၊ ယာဉ်မောင်းသူ။ လှည်းသမား။]

သာရထိယ်, သာရထီယ် sārathiy [sa ră thĭy] n. charioteer. သွာဒီကွီချဲုပ္ဍာန်၊ သွာစဝ်ကွီ ချဲုပ္ဍာန်။ စစ်မြင်းရထားမောင်းသူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **သာရထိ,** သာရထီ sā ra thī [sa ră thi].

သာရိပုတ်, သာရီပုတ် sāriput [sa ræ put] n. **သာရိပုတ္တ,** သာရီပုတ္တ sāriputta [sa ræ put tă] n. (**တလိယ်သာရိပုတ်,** တရံလေယ်သာရီပုတ် tarley sāriput [tɔr lea sa ræ put].) n. the senior disciple of the Buddha. သာဝကဗွက်ကြဲကျာ်ဇမ္ဗော်။ မြတ်စွာဘုရား၏နောက်လိုက်သာဝကကြီး။ [P. **သာရိပုတ္တ,** သာရီပုတ္တ sā riputta [sa ræ put tă].]

သာရိပုတ္တ, သာရီပုတ္တ sā ri put ta [sa ræ put tă] n. Sariputta. သာရိပုတ္တထေရ်။ သာရိပုတ္တရာ မဟာထေရ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **သာရိပုတ်,** သာရီပုတ် sāriput [sa ræ put].

သာရိပုတ္တရထ, သာရီပုတ္တရထ sā ri put ta the [sa ræ put tă the] n. (MM.) one of the monks sent by Dhammaceti to be re-ordained in Ceylon. ပွဲကုံခမိုဂမ္ဘိုင် သွိုင်ခမွစေတီမဖွော်ဝဝ်ဗလးဏာဒုင်သိင်ဃုံ၊ သွက်သွော်ဗ်ုပ္ဍိုန်ခမိုတ်ဒိမွဲဇကူ။ ခမွစေတီမင်းကြီး၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့. စေလွှတ်လိုက်သော၊ အသစ်တဖန်ပြန်လည်၊ ရဟန်းဘောင်ဝင်ရန်အတွက် ရဟန်းတော်များအနက်ရဟန်းတစ်ပါး။ [P. ဟာပုတ်ရ, သာရိပုတ်ထေရ sā ri put the ra [sɑ ræ̆ put the ra̰]. ရ, ထေ the [the] n. for. ရ, ထေရ် ther [ther] n. on analogy of the ရ, ထေ the [the] n. senior monk. ခမ်မန္ဒံကုိဝ်ဒွော်ဒွော်။ သက်ကြီးဝါကြီးရဟန်း။]

ဟလိက, သာလိကာ sālikā [sɑ læ̆ kɑ] n. Hill myna. ဂစေ်သာလိကာ။ သလိကာငှက်။ (၂) grackle. သာလိကာ။ သလိကာ။[LM. ဂဇမ်ဟလိက, ဂဇေန်သာလိကာ ga cim sā likā [gɛ̰ cim sɑ læ̆ kɑ]. P. LM. ဟာရိက, သာရိကာ sā rikā [sɑ ræ̆ kɑ]. SM. ဟာရိက, သာရိကာ sarīka [sɑ ræ̆ kɑ]. Skt. ဟာရိက, သာရိကာ śā ri kā [sɑ ræ̆ kɑ], ဟာရိက, သာရိကာ sāri kā [sɑ ræ̆ kɑ].]

ဟလီ, သာလေ် sā lī [sɑ læ] n. Rice plant. တွံသြော်မွဲဂကူ။ စပါးပင်အမျိုးအစားတစ်မျိုး။ [Skt. ဟလီ, သာလေ် śālī [sɑ læ]. P. ဟလီ, သာလေ် sālī [sɑ læ]. LM. ဂသြော် ဟလီ, သြောအ်သာလေ် sro˙ sālī [sərʊ̰ sɑ læ] n. သြော်သာလီ။ သာလီစပါး။]

ဟသတ္ထုဉ်, သာသတ္ထုဉ် sā satluṅ [sɑ sʊ̆ tlɜŋ] n. noble Cakya clan. ဂကူသွုဉ်သာကျ။ အမျိုးမြင့်မြတ်သောသာကီဝင်။

ဟသန, သာသန sāsana [sɑ sʊ̆ nʊ̆] n. religion. ပရေဉ်ဘာသာ၊ ဘာသာမရှေ်သော်။ ဘာသာရေး၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ။(၂) religious era. သက္ကရာဇ်မဆေင်စပ်ကိုသာသနာ။ ဘာသာရေးနှင့်ဆိုင်သောသက္ကရာဇ်။ Cf. ဟသန, သာသနာ sā sanā [sɑ sʊ̆ nɑ], ဟသ္နာ, သာသ္နာ sāsnā [sɑ sənɑ]. see. ရုံင်။ ရှ။ ဟသ်, သာသ် sās [sɑs].

ဟသနဍွယ်, သာသနဍွယ် sāsana˙ey [sɑ sʊ̆ nʊ̆ ea]n.my instruction,my discipline, my religion. သာသနာအဲ၊ သာသ္နာအဲ။ ကျွန်ုပ်၏သာသနာ၊ ငါ၏သာသနာ။

ဟသနကျာဂ်, သာသနကျာဂ် sā sa nakyāk [sɑ sʊ̆ nʊ̆ kyaik] n. Buddha instruction, Buddha discipline, Buddha religion. သာသနာကျာ်၊ သာသ္နာကျာ်။ ဘုရားသာသနာ။

ဟသနပဇ္ဇောတ, သာသနပဇ္ဇောတ sā sa na paj jo ta [sɑ sʊ̆ nʊ̆ pɔt jò¹ tʊ̆] n. (MM.) မဟာဟမိဟသနပဇ္ဇောတိ, မဟာသာဓိသာသနပဇ္ဇောတ ma hā sā mi sā sanapajjota [mɛ̰ hɑ sɑ mæ̰ sɑ sʊ̆ nʊ̆ pɔt jò¹ tʊ̆] n. an Arañña vāsin abbot of Dham

www.monlibrary.com

maceti's time. နွံပိန်ဝါဒီဒွိုန်ကြိုပ်မွဲဇကု၊ လက်ထက်သိုင်ဓမ္မစေတီ။[P.Light of Doctrine. လျှးဓမ္မ။ ဓမ္မရောင်ခြည်။]

သာသနဟဂေါဝ်တန်, သာသနဟဂေါဝ်တန် sā sa na hago'tan [sɑ sə̆ nə̆ hə̆ gɔ̆ tɔn] v. the Buddha's religion is not stable. သာသွာဟဂွံတန်။ သာသနာမတည်တံ့။

သာသနာ, သာသနာ sāsanā [sɑ sə̆ nɑ] n. once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **သာသန္နာ**, သာသန္နာ sā sannā [sɑ sɔn nɑ] n.(MM. **သာသန္နာ**, သာသန္နာ sā sannā [sɑ sɔn nɑ] n. 1557.) Buddhist religion. သာသနာဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာသာသနာ။ (၂) doctrinal system. နဲကဲမဆောင်စပ်ကိုမူဝါဒဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာမူဝါဒနှင့်သက်ဆိုင်သောနည်းနာ။ (၃) religion as institution. ဂကောံသွက်သွေံရင်တွုင်ဖိုပရောင်ဘာသာ။ ဘာသာရေးအကျိုးဆောင်ရန်အတွက်အသင်းအဖွဲ့။ (၄) era during which religion persists. သက္ကရာတ်အရာကိစ္စသာသနာ၊ မဆက်တုံတန်ကြန်အာ။ သာသနာရေးရာကိစ္စ၊ ဆက်လက်တည်တံ့သွားရန်သက္ကရာဇ်။ (၅) (1493) religious calender. (၁၄၉၃) ကြက္ကဒိန်မ ဆောင်စပ်ကိုဘာသာ။ (၁၄၉၃)ဘာသာရေးနှင့်ဆိုင်သောပြက္ခဒိန်။ [LM. **သာသနာ**, သာသနာ sā sa nā [sɑ sə̆ nɑ], **သာသနာ**, သာသနာ sā sa ṇā [sɑ sə̆ nɑ], **သာသ္နာ**, သာသ္နာ sasnā [sə̆ sənɑ]. SM. **သာသနာ**, သာသနာ sasənɑ [sɑ sə̆ nɑ]. prob. နဒဒ်မတန်ဒ်မာန်ဟောင်။ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ဖွယ်။ as. ညံင်ရ်။ ကဲ့သို့။ **သာသ်**, သာသ် sās [sɑs].]

သာသ္နာပါလ, သာသ္နာပါလ sā sna pā la [sɑ sənə̆ pɑ lə̆] n. personal name, Lop. [P. **သာသနပါလ**, သာသနပါလ sāsanapāla [sɑ sə̆ nə̆ pɑ lə̆] n. guardian of the Doctrine. ဒေဝတ်ပွင်သာသနာ။ သာသနာစောင့်နတ်။]

သာသန္နာ, သာသန္နာ sāsannā [sɑ sɔn nɑ] n. the Buddhist religion. သာသနာဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာသာသနာ။ sse. ရံင်။ ရှ။ **သာသနာ**, သာသနာ sāsanā [sɑ sə̆ nɑ].

သိကဇမ်, သိကဇ္ဇမ် sika'im [sæ̆ kə̆ ɛm] v. shall smile. သကအီ။ ပြုံးမည်။

သိကဝဿ, သိကဝဿ si ka was sa [sæ̆ kə̆ wɔt sə̆], **သုကဝဿ**, သုကဝဿ sukawassa [sɑʊ̆ kə̆ wɔt sə̆] n. (Lph.) personal name. [Skt. **शिक्वस्**, ဒိက်ဝသ် śikvas [soik wɔs] adj. mighty. မန္ဒံကိုအစော်ဖြဟတ်မဇွော်၊ မန္ဒံကိုကျဒွိဗလဇွော်။ စွမ်းအားကြီးမားသော၊ တန်ခိုးကြီးသော။]

သိကယ်, သိကယ် sikey [sæ̆ keai] n. (**ဉာသိကယ်**, ဉာသိကယ် ñāsikey [ɲɛ̀a sæ̆ keai].) personal name. ယွုဂ္ဂဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။[B. **သက်ကယ်**, သက်ကယ် sakkay

www.monlibrary.com

[sɛk kai] n. thatching grass. ချဲဝဲအစွေဝံ။ သက်ကယ်မြက်။]

သိကိလ်, သိကဲလ် si kil [sæ̆ kil] n. Monk's or ascetic's robe. သွာလကျာ်၊ ဟွံသေင် သွာရသိ။ read. ဗ်္ဂ။ ဖတ်။ **သိင်္ဂါလ်**, သိင်ဂါလ် siṅgāl [soiŋ gal].

သီခီ, သိခိ sikhi [sæ̆ khi] n.(ကျက်ဗုဒ္ဓတိရံလေယ်သီခီ, ကျေက်ဒုဒ္ဓဒိရ်လေယ်သိခိ kyekbuddha tir ley sikhi [kyɔik bùt dhɛ̆ tir lea sæ̆ khi]. **ကျက်ထြေယ်သီခီ**, ကျေက်ထြေယ် သိခိ :kyektreaisikhi [kyɔik trea sæ̆ khi].)n.the 23rd of the 28 Buddhas. ပ္ဍောဝ်ကိုကျာ်တြဲကွ်ိုဒ္ဂ်ကွင်တဲ့၊ စာနှော်ဒဒွံဇကုဝ်ံ၊ မဒ္ဂ်ကျာ်တြဲမကွ်ိုဒ္ဂ်တ်မရနုက်ကိုစာနှော်ပီ။ ပွင့်တော်မူပြီးခဲ့သောနှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူမြတ်စွာဘုရားများအနက်၊ နှစ်ဆယ့်သုံးကြိမ်မြောက်ပွင့် တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ [P. **သီခီ**, သိခိ sikhi [sæ̆ khi].]

သိဌာန်, သိဋ္ဌာန် sāṭhān [sæ̆ than] n. place. ဌာန်၊ ဌာန၊ ဒ္ဌဲ။ ဌာန၊ နေရာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဿာန်**, ဿာန် sthān [sathan].

သိဋ္ဌိ, သိဋ္ဌိ si ṭhi [sæ̆ thĭ], **သိဋ္ဌီ**, သိဋ္ဌီ siṭhī [sæ̆ thi] n. treasurer. သ္ဂိုပ်ဗန္ဓာ၊ သေဋ္ဌီ။ ဘဏ္ဍာရေးမှူး၊ သူဋ္ဌေး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဧသဋ္ဌီ**, ဧသေဋ္ဌီ seṭhī [se thi].

သိဌာန်, သိဌာန် sithān [sæ̆ than] n. place. ဌာန်၊ ဌာန၊ ဒ္ဌဲ။ ဌာန၊ နေရာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဿာန်**, ဿာန် sthān [sathan].

သိနာဂ်, သိနရာဇ် si na rāt [sæ̆ nɛ̆ rùt] n. Mount Meru. ဒိုသိန်ရာတ်၊ ဒိုသိန္ဓရာတ်။ မြင်းမိုရ်တောင်။

သိနာယ်, သိနာသ် si nās [sæ̆ nas], **သိနဲဟ်**, သိနဲးဟ် si naḥh [sæ̆ nèh] n. lodging-house. သွိဋ္ဌာန်ဇ္ဈုဒ္ဒိုး။ တည်းခိုရိပ်သာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဧသနာယ်**, ဧသနာသ် senās [se nas].

သိမာမဂ္ဂ, သိမာမဇ္ဈ simāmagga [sæ̆ ma mèak gɛ̆] n. course of boundary. ဥ်ငံတွို့ ဒနက်မတတ်အာ။ နယ်ခြားမျဉ်းဖြတ်သန်းသွားသောနေရာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **သီမာမဂ္ဂ**, သိမာမဇ္ဈ sī mā magga [sæ ma mèak gɛ̆].

သိဧမာဂ်, သိဧမောဒ် si mo˙ [sæ̆ mŏ˙] v. to be named. ကိုယွ့၊ ခုတ်ယွ့။ အမည်ပေးသည်၊ နာမည်မှည့်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ယဧမာဂ်**, ယဧမောဒ် yamo˙ [yɛ̆ mŏ˙].

သီ, သိရိ si ri [sæ̆ ræ̆] n. (1557) honorific onomastic prefix. ဝေါဟာအဆက်ဂတ, ဝေါဟာမသွးသွအရှေ်အသော်။ အရိုအသေ ပြုထိုက်သောဝေါဟာရအရှေ့တွင်ဆက်ထည့်သည့်

www.monlibrary.com

ဓ့ရဆက်ဝေါဟာ။ **ဂ္ဂကျာက်သီဂ္ဂမဟာဓမ္မာဇာဒေဝီ,** ဥကျာက်သိရိအဂ္ဂမဟာဓမ္မရာဇာဒေဒီ gna kyāk si ri˙ag ga ma hā dham ma rājādewī [gnɛ̆ kyaik sæ̆ ræ̆ ɛk gɛ̆ mɛ̆ ha dhòm mɛ̆ rèa jèa dè wi] n. Queen Siri Aggamahādhammarā jādevī. ဥကျာသိရိအဂ္ဂမဟာဓမ္မရာဇာဒေဝီ။ သိရိအဂ္ဂမဟာဓမ္မရာဇာဒေဝီမိဖုရား။Cf. ဿီ, ဿြီ śrī [sri]. [P. glory. ဂုန်ကျော်သီ၊ ဂုန်စရဲကျော်သီ။ ဂုဏ်ကျက်သရေ၊ ဘုန်းကျက်သရေ။ (၂) splendour. ဒဒ္ဒိမဇ္ဈော်သွဲ့။ ကြီးကျယ်ခမ်းနားခြင်း။] [LM. သီ, သိရီ siri [sæ̆ ræ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတု။] **ဂ္ဂကျာက်သီ,** ဥကျာက်သိရီ gnakyāksiri [gɛ̆ kyaik sæ̆ ræ̆] n. glory queen. ဥကျာ်မန္ဒုကိုစရဲကျော်သီ။ ကျက်သရေမင်္ဂလာနှင့်ပြည့်စုံသော မိဖုရား။

သီဂ္ဂမဟာဓမ္မာဇာဒေဝီ, သိရိအဂ္ဂမဟာဓမ္မရာဇာဒေဒီ siri˙aggamahā dhammarājādewī [sæ̆ ræ̆ ɛk gɛ̆ mɛ̆ ha dhòm mɛ̆ rèa jèa dè wi]n. ဥကျာ်သိရိအဂ္ဂမဟာဓမ္မရာဇာဒေဝီ (ဥကျာ်သွိင်ဗရင်နံင်)။ သိရိအဂ္ဂမဟာဓမ္မရာဇာဒေဝီမိဖုရား(ဘုရင့်နောင်မင်း၏မိဖုရား)။

သီဓမ္မသောက်, သိရိဓမ္မသောက် si ridhammasok [sæ̆ ræ̆ dhòm mɛ̆ sok] n. (MM.) the builder of the Dhammathaik pagoda at Pyinmadu, Pegu district. (i.e.Pyinmadaw 5½ miles W. of Gyogon.), to be identified with sirimā soka[2],Dthaik. ပူဂိုမဒက်ခွံ့ပွန်ကျာ်စေတီ၊ ဓမ္မထိုက်ပွဲပရင်မဒူ၊ ခရိုင်ဗဂေါ။ (ဒ်၊ ပရင်မဒဝ်၊ ပလိုတ်ကုန်ကျောင်၊ ခရာမသုန်တိုင်ဘာ်)။ ပဲခူးခရိုင်ပြင်မဒူရှိ,ဓမ္မထိုက်စေတီကိုတည်ခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်။ (ကြို့ကုန်းအနောက်ဖက်၊ ငါးမိုင်ဝက်အကွာရှိပရင်မဒေါ်။) မထွေးသက်သီကို သွိင် သိရိမာသောက။ သိရိမာသောကမင်းကိုသက်သေပြသည်။ **ဇေတီသီဓမ္မသောက်,** ဇေတီသိရိ ဓမ္မသောက် ce ti si ri dhammasok [ce tæ sæ̆ ræ̆ dhòm mɛ̆ sok] n. the Dhamma thaik pagoda. ကျာ်စေတီဓမ္မထိုက်။ ဓမ္မထိုက်စေတီ။ [LM. **သီဓမ္မသောက်,** သိရိဓမ္မသောက် si ri dham ma sok [sæ̆ ræ̆ dhòm mɛ̆ sok], **သီဓမ္မသောက်,** သိရိဓမ္မာသောက် si ri dhammāsok [sæ̆ ræ̆ dhòm mèa sok], **သီဓမ္မာသိုက်,** သိရိဓမ္မာသိုက် siridhammāsuik [sæ̆ ræ̆ dhòm mèa sɑk] n. name of pagoda. ယွဲကျာ်စေတီ။ စေတီတော်ဘွဲ့။ P. **သီမာသောက,** သိရိမာသောက si rimāsoka [sæ̆ ræ̆ mɑ sɑo[2] kɑ̆] n. as name of a localized projection of Dhammāsoka. ညဉ်ရ်ယွဲညွှင်ဓမ္မသောက၊ မဥုက်တုဲမံက်ဒွံင်ပွဲစိုတ်၊ ဒွဲဒဲဌာန်ဒေသလ္ဂိုး။ ဒေသအချို့၌စိတ်တွင်ကွက်ပြီးပေါ်နေသော၊ ဓမ္မာသောကမင်း၏အမည်ကဲ့သို့။or ဟွံသေင်၊ **ဂသောကဖ်ရာ,** အသောကဖ်ရာ aśo ka mau ryā [ɑ̆ sɑo[2] kɑ̆ mèa[1] ryɑ], or ဟွံသေင်။ **ဂသောကဟာယ,**

www.monlibrary.com

အသောကဓောရယ a śo ka moraya [ʔə sɑo^{2} kə̆ mɔ̀^{1} rə̆ yə̆].]

သိပါး, သိရိဒါဒ siripāda [sæ̆ ræ̆ pɑ dɛ̆], **သိပါး**, သိရိဒါဒ sīripāda [sæ ræ̆ pɑ dɛ̆] n. (MM.) the Buddha footprint on the summit of Adam's Peak (samantakūṭa) in Ceylon. လွှာဖိုင်ကျာ် (ပါဒကျာ်) မန္ဒံလွှူစရှ်တွံအဒမ်ပိတ် (သမန္တကူဋ) ပွဲတ္ကံသိင်ဃိ်။ သီဟိုဠ်ဒ္ဓကျွန်း၊ အဒမ်ပိကျောက်အဋ္ဌစွန်းထိပ်၊ သမန္တကူဋ၊ မြတ်စွာဘုရား၏ခြေတော်ရာ။ [P. **သိပါး**, သိရိဒါဒ si ripāda [sæ̆ ræ̆ pɑ dɛ̆] n. glorious foot. ဖိုင်သွံးသွအဲပရဲထေက်။ လေးစားကြည်ညိုထိုက်သောခြေတော်။].

သိမငသာဇာ, သိရိမနောရာဇာ sirimanorājā [sæ̆ ræ̆ mɛ̆ nɔ̀^{1} rèɑ jèɑ] n. (1504) a prince under Dhammaceti and his successor Bañā Rām, in (1504) commander of the border garrisons. ကောန်သွိင်မဒုင်ကာအသွဝ်တဲသွိင်ဓမ္မစေတီမွဲကို အသွဝ်တဲဥပရာဇာ၊ ကောန်တွညးဗညာရုံ၊ မဒှ်သ္ဂိုပ်ဒပ်ပွင်ပွဲဥုင်ကိုပယျိုး၊ ပွဲသက္ကရာတ်ခရေတ်၊ (၁၅၀၄)။ ဓမ္မစေတီမင်းတရားကြီးနှင့်သားတော် ဥပရာဇာဗညားရံတို့၏ လက်အောက်ခံမင်းသားတစ်ပါး။ သူသည်ခရေတ်သက္ကရာဇ်(၁၅၀၄) ခုနှစ်တွင်၊ မြို့စောင့်တပ်နှင့် နယ်ခြားမြို့စောင့်တပ်၏တပ်မှူးဖြစ်သည်။ [P. prince Glorious Mind. ကောန်သွိင်မန္ဒံကိုစိုတ်၊ သွးပ္ဂိုန်စဂုန်စရဲ။ ဂုဏ် ပြုထိုက်သောစိတ်ဓာတ်ရှိသည့်မင်းသား။]

သိမာငသာက, သိရိမာသောက si ri māsoka [sæ̆ ræ̆ mèɑ sɔ̀^{2} kə̆] n.(MM. **သ္ဂိုင်သိမာငသာက**, သ္ဂိုင်သိရိမာသောက smiṅ si ri mā so ka [səmoiŋ sæ̆ ræ̆ mèɑ sɔ̀^{2} kə̆].) n. king of Thaton in the time of Buddha, who erected 33. stupas over replicas of a tooth brought tohim by Gavampati at the parinibbāna. ဂုကရာတ်ဥုင်သခို၊ အခါကာလကျာ်တြဲပိုမက္ဂိုဒ္ဒဲဒွံင်တေံ၊ ညးမခွံပ္ဂန်ဒ္ဒိကျာ်စေတီ (၃၃)ဇကု၊ မမောဝ်ကေတ်လဝ်ဗိုတုပ်၊ နူကိုဓာတ်ဒွေက်ကျာ်တြဲမွဲတ္ဂုင်၊ မှာထေရ်ဂဝံပတိမက္ခနင်၊ ကာလကျာ်တြဲပိုမသွပရိန်ဗွာန်တုံတေံ။ (Smd; Hpay; Hsut) မြတ်စွာဘုရားပွင့် တော်မူစဉ် အခါက၊ သထုံပြည်ကိုအုပ်စိုးနေသောမင်း။ ထိုမင်းသည်ပင်၊ မြတ်စွာဘုရားပရိန်ဗွာန် ပြုပြီးနောက်၊ ဂဝံပတိမထေရ်က၊ ကျန်ရှိခဲ့သောဓေတ်တော်မွေတော်များအနက်၊ သွားတော်တစ်ဆူကို၊ ထိုမင်းထံသို့ပင့်ဆောင်ယူလာခဲ့ပြီး၊ ပေးသနားတော်မူခဲ့သည်။ ထိုသွားတော်တစ်ဆူမှအစ်ဌာန် ပြုခြင်းဖြင့်၊ မင်းကြီးကသွားတော်အပွား(၃၃)ဆူ၊ ရရှိပြီးပုံတူစေတီတော် (၃၃)ဆူကိုတည်ထားကိုးကွယ်ခဲ့သည်။Cf. **ဓမ္မ်မာငသာက်**, ဓန္မ်မာသောက် dharmmāsok [dhɔrm mèɑ sok].

သိမာငသာက, သိရိမာသောက^{J} sirimāsoka [sæ̆ ræ̆ mèɑ sɔ̀^{2} kə̆], **သိမာငသာက**, သိရိမာသောက sirīmāsoka [sæ̆ ræ mèɑ sɔ̀^{2} kə̆] n.(MM. **သ္ဂိုင်သိမာငသာက**, သ္ဂိုင်သိရိမာသောက smiṅsirimāsoka [sə moiŋ sæ̆ ræ̆ mèɑ sɔ̀^{2} kə̆].) n. once. ပွဲမွဲ

www.monlibrary.com

အခိင်တေံ၊ တစ်ချိန်တစ်ခါက။ **သီဟာသက**, သိရိမာသောက si rī māsoka [sæ̆ ræ mèɑ sò² kă] n. king of Thaton, at the time of the mission of Soṇa and Uttara, who re-enshrined the relics first enshrined by Sirimāsoka. ဤကရာတ်ဥုင်သမိုဲ၊ လက်ထက်ဂကေဝ်ပွန်သာသနာ၊ မှာထေရ်သောဏကို့မှာထေရ်ဥတ္တရတံ၊ ကျင်ပွန်သာသနာပွဲကို့ဥုင်သမိုဲ။ ညးမပွန်ကလေင်သွိုင်ဓတ်နူတမ္ဗာ၊ ပထမသွိင်သိရိမာသောကပထမ၊ မသွိုင်ပွန်ကျင်လဝ်။ သောဏထေရ်နှင့်ဥတ္တရတို့၏သာသနာပြုအဖွဲ့၊ သထုံပြည်သို့ရောက်ရှိလာခဲ့ကြသောအချိန်အခါက,သထုံပြည်ကြီးကိုအုပ်စိုးနေသောမင်းကြီး။ ထိုမင်းကြီးသည်၊ ပထမသိရိမာသောကမင်းက၊ ဌာပနာတည်ထားခဲ့သော၊ စေတီတော်တို့ကိုပြန်လည်ဌာပနာပြုပြင်မွမ်းမံခဲ့သည်။ Cf. **သီဟာသက်**, သိရိမာသောက် sirimāsok [sæ̆ ræ̆ mèɑ sok], **သီဝမ္မသက်**, သိရိဓမ္မသောက် siridhammasok [sæ̆ ræ̆ dhɔ̀m mɛ̆ sok]. [P. **သီမဟာသက**, သိရိမဟာသောက si ri ma hāsoka [sæ̆ ræ̆ mɛ̆ hɑ sò² kă] n.glorious great Asoka. သွိင်ဒွေဘ်အသောကမန္ဒံကို့စရဲကျာ်သီ။ ကျက်သရေမင်္ဂလာနှင့် ပြည့်စုံသော်မူသောအသောကမင်ကြီး။ or perh. **သီဟာသက**, သိရိမာသောက si ri māsoka [sæ̆ ræ̆ mèɑ sò² kă] n. Asoka the great. သွိင်ဒွေဘ်အသောက။ အသောကမင်းကြီး။]

သီဟာသက်, သိရိမာသောက် sirimāsok [sæ̆ ræ̆ mèɑ sok] n. (MM. **သျိုင်သီဟာသက်**, ဥိုင်သိရိမာသောက် smiṅ si rimāsok [səmoiŋ sæ̆ ræ̆ mèɑ sok].) n. king of Thaton in the time of Soṇa andUttara. ဤကရာတ်သမိုဲပွဲကို့အခိင်ကာလ၊ သောဏထေရ်ကို့ဥတ္တရထေရ်တံ၊ ကျင်ပွန်သာသနာပွဲဥုင်သမိုဲ။ သောဏထေရ်နှင့်ဥတ္တရထေရ်တို့သထုံပြည်သို့၊ သာသနာပြုရန်ကြွရောက်လာသောအချိန်၌ သထုံပြည်ကိုအုပ်စိုးနေသောဘုရင်။ = **သီဟာသက**, သိရိမာသောက၂ si ri mā so ka [sæ̆ ræ̆ mèɑ sò² kă] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [as. ည်ဝ်ရ်။ ကဲ့သို့။ **သီဟာသက**, သိရိမာသောက၂ si ri mā soka [sæ̆ ræ̆ mèɑ sò² kă].]

သီဝဆ်, သိရိဝဇ် si ri wac [sæ̆ ræ̆ wɔ̀c] n. kind of plant serving as ritual object. တွံမွဲဂကူ၊ ဧုံမကိုအထံက်အပင်ည်ဝ်ရ်ဝတ္ထုမွဲ အခါမကွောန်သွစအသေအဟာန်။ အခမ်းအနားပွဲသွင်တစ်ခုခုတွင်၊ အထောက်အပံ့ပြုအရာဝတ္ထုတစ်ခုအနေဖြင့်၊ သုံးစွဲ၍ရသောအပင်တစ်မျိုး။ **သြဝဿ**, သြဝဇ္ဇ srawacca [srɑ̆ wɔ̀t că] n.(Lph).[P. **သီဝဿ**, သိရိဝဇ္ဇ sirivac cha [sæ̆ ræ̆ wɔ̀t chă].]

သီဝဍ္ဎဇဋိ, သိရိဝဒ္ဓသေဋ္ဌီ si ri wad dha se ṭhi [sæ̆ ræ̆ wɔ̀t dhɛ̆ se thi] n. The father of Mahosadha in the Mahā-Ummagga-jātaka. မအံက်မဟောသဓ၊

www.monlibrary.com

မက္ခင်ပွဲကိုဇာတ်မဟောသဓ။ မဟောသဓေတ်လာ၊ မဟောသဓ၏ခမည်းတော်။ [P. သိရိဝဍ္ဎသေဋ္ဌိ, သိရိဝဍ္ဎသေဋ္ဌိ siriwaḍḍhaseṭhi [sæ̆ ræ̆ wɔ̀t dhɛ̆ se thi].]

သိရိဝဍ္ဎသေဋ္ဌိ, သိရိဝဍ္ဎိသေဋ္ဌိ si ri wad dhiseṭhi [sæ̆ ræ̆ wɔ̀t dhĭ se thi] n. The husband of Visakha, chief female lay disciple of the Buddha. တြဲတ့ာသ္ဒီဝိသာခါ၊ သ္ဒိုပ်သာဝကခရ်ဖြဖြကျာ်။ မြတ်စွာဘုရား၏၊ လူဝတ်ကြောင်တပည့်သာဝကအမျိုးသမီး၊ ဝိသာခါ၏ခင်ပွန်း။

သိရိသိဒ္ဓတ္ထ, သိရိသိဒ္ဓတ္ထ sirisiddhatta [sæ̆ ræ̆ sɛt dhɔ̀t tă] n. personal name. ယ့ုပ္ပုဂ္ဂိုဟ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

သိရိသုဝဏ္ဏဝတီ, သိရိသုဝဏ္ဏဝတီ si ri suwaṇṇawati [sæ̆ ræ̆ saŏ̀ wɔ̀n nă wɛ̆ tæ] n. (1504) the wife sirimanorājā. ဂ္ဂကျာ်သ္ဒိုင်သိရိမနောရာဇာ။ သိရိမနောရာဇာမင်း၏မိဖုရား။ [P. a classical name of the Thaton region. ယ့ုရုးဒေသ၊ သဓိတြဲမွဲ၊ မဒယ်တ့ဲဒွံင်ဒုံပ့ဲဗျဟ်စိုကိုလ့ုဟ်။ ယ့ုအချိန်အထိး မရိုးနိုင်သောသထုံပြည်၏ရှေးဟောင်းအမည်နာမတစ်ခု။]

သိရိသင်္ဃဗောဓိပရက္ကမဗာဟု, သိရိသင်္ဃဗောဓိပရက္ကမဗာဟု siri saṅgha bodhi parak kama bāhu [sæ̆ ræ̆ sɛŋ ghɛ̆ bhò[1] dhĭ pă rèak kă mă bèa hŭ] n. **သိရိသင်္ဃဗောဓိပရက္ကမဗာဟု**, သိရိသင်္ဃဗောဓိပရက္ကမဗာဟု sīri saṅ gha bo dhi pa rak ka ma bā hu [sæ ræ̆ sɛŋ ghɛ̆ bhò[1] dhĭ pă rèak kă mă bèa hŭ] n. (MM. **သိရိသင်္ဃဗောဓိပရက္ကမဗာဟု**, သိရိသင်္ဃဗောဓိပရက္ကမဗာဟု siri sanˆ gha bo dhi pa rak ka ma bāhu [sæ̆ ræ̆ sɛŋ ghɛ̆ bhò[1] dhĭ pă rèak kă mă bèa hŭ]. **သ္ဓိုင်သိရိသင်္ဃဗောဓိပရက္ကမဗာဟု**, သ္ဓိုင်သိရိသင်္ဃဗောဓိပရက္ကမဗာဟု smiṅ siri saṅ gha bo dhi parak kama bā hu [səmoiŋ sæ̆ ræ̆ sɛŋ ghɛ̆ bhò[1] dhĭ pă rèak kă mă bèa hŭ].) n. a king of Ceylon noted as a religious reformer. (parakkama bāhu I., 1153-86). ဓ္ကရာတ်ဥုင်တ္ကံသိင်ဃ့ိမွဲ၊ ဒဒ်္ဓတ်သမ္ဗီကွုင်လဝ်၊ မဒ်္ဓတ်ညးမထံက်ဂလာန်ကိုဖြဟတ်,ကျိုင်ကျိုင်တမ်္ဓတမ်္ဓပ့ဲကိုပရေင်မပြံင်သ္ဒဉ်၊ မဆေင်စပ်ကိုဘာသာသာသနာ။ ဘာသာ၊ သာသနာနင့်သက်ဆိုင်သော၊ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတွင်၊ တက်တက်ကြွကြွထောက်ခံအားပေးသူဟု၊ အသိအမှတ်ပြုလာခဲ့သော၊ သိဟိုဠ်ကျွန်းမှဘုရင်တစ်ပါး။(ပရက္ကမဗာဟု၊ ၁။ ၁၁၅၃-၈၆)။ [P.**သိရိသင်္ဃဗောဓိပရက္ကမဗာဟု**, သိရိသင်္ဃဗောဓိပရက္ကမဗာဟု Siri saṅ gha bo dhi pa rak ka ma bāhu [sæ̆ ræ̆ sɛŋ ghɛ̆ bhò[1] dhĭ pă rèak kă mă bèa hŭ].]

www.monlibrary.com

သိရိမာဇာက, သိရိုမာသေက sirīmāsoka [sæ̆ ræ mèɑ sɑo^{2} kă̆] n. a king of Thaton. ရကရာတ်သဓိမွဲတ္တ။ သထုံရကရာဇ်တစ်ပါး။ see. ရံင်။ ရှ။ **သိရိမာဇာက**, သိရိုမာသေက^{1} sirimāsoka [sæ̆ ræ̆ mèɑ sò^{2} kă̆].

သိလ, သိလ^{3} sila [sæ̆ lă̆] n.(Lph) personal name. ယွဲ့ပုဂ္ဂိုဏ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Prob.= **သီ**, သီ sī [sḭæ]. or **သီလ**, သီလ sīla [sæ lă̆] n. virtue. ဒွေတ်ပွထိုက်။ ကောင်းမြတ်သောအကျင့်။]

သိလ, သိလ^{4} sila [sæ̆ lă̆] n. virtue. ဒွေတ်ပွထိုက်။ ကောင်းမြတ်သောအကျင့်။ see. ရံင်။ ရှ။ **သီလ**, သီလ sīla [sæ lă̆].

သိလဝ, သိလဝ si la wa [sæ̆ lă̆ wă̆] n. (1455. **သျိင်သိလဝ**, သျိင်သိလဝ smiṅ si lawa [səmoiŋ sæ̆ lă̆ wă̆].) n. a king of Benares,the Bodhisatta in the Ma hā sīlawa-jātaka. သွိင်ဗာရာဏသီမွဲ၊ ဗောဓိသတ်ပိုမက္ခင်ပွဲကိုဇာတ်မဟာသိလဝ။ ဗာရာဏသီမင်းတစ်ပါး၊ မဟာသိလဝဇာတ်လာ၊ ကျွန်ုပ်တို့.ဗောဓိသတ်၊ ဘုရားအလောင်းအလျာ။ [Perh. **သီလဝ**, သီလဝ sīla wa [sæ lă̆ wă̆]. P. **သီလဝ**, သီလဝ sīlawa [sæ lă̆ wă̆].]

သိလာ, သိလာ si lā [sæ̆ lɑ] n. (**တ္ဝမ်းမနဝ်သိလာ**, တ္ဝအ်မနုဒ်သိလာ tmo· ma naw si lā [təmɔ̀ mɛ̆ nɔ̀ sæ̆ lɑ].) n. a rock near the lake Anotatta in the Himalaya. ဒိုတ္ဝံမန္ဒံတရပ်လွအနောတတ္တပွဲကိုကြိုပ်ဟေမဝန်။ ဟိမဝန္တာတောရှိ၊ အနောတတ္တရေအိုင်အနီး၊ ကျောက်တောင်တစ်တောင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မနဝ်သိလာ**, မနုဒ်သိလာ manawsilā [mɛ̆ nɔ̀ sæ̆ lɑ].

သိလာစေတီ, သိလာစေတီ silā ceti [sæ̆ lɑ cetæ] n.(MM.) stone stupa. ကျောက်စေတီတွံ့။ ကျောက်စေတီ။ Szy. Syn. **သိလာစေတိယ**, သိလာစေတိယ sī lā cetiya [sæ lɑ ce tæ̆ yă̆]. [P. **သိလာစေတီ**, သိလာစေတီ silā ceti [sæ̆ lɑ cetæ].]

သိလှဟ်, သိလေဟ် sileh [sæ̆ lĕh] v.to be doubt. သွေဟ်၊ သွေဟ်ဗွာ။ သံသယဖြစ်သည်။

သိလှိုင်, သိလှိုင် si lhiṅ [sæ̆ hloiŋ] v. to take pleasure. ဒုင်စသိုင်တသိုက်။ သုခခံစားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **လှိုင်**, လှိုင် lhiṅ [hloiŋ].

သိဝက, သိဝက siwaka [sæ̆ wɛ̆ kă̆] n. personal name. ယွဲ့ပုဂ္ဂိုဏ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သိဝကယက္ခသေနာပတိ, သိဝကယက္ခသေနာပတိ် si wa ka yak kha senāpati [sæ̆ wɛ̆ kă yɛ̀ak khă se na pă tæ̆] v. AYakkha captain. သိရိပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [P. **သိဝကယက္ခသေနာပတိ**, သိဝကယက္ခသေနာပတိ် sī wa ka yak kha senāpati [sæ wɛ̆ kă yɛ̀ak khă se na pă tæ̆].]

သိဝံဂေ, သိဝံထေ si wa the [sæ̆ wɛ̆ the] n. (MM.) a monk of Ceylon in the reign of king (ကာကဝဏ္ဏတိဿ)Kākavaṇṇatissa, the pupil of (စူဠဗုဒ္ဓဝံသပါတိမောက္ခတိဿထေ) cūḷapiṇḍapāt (ikatissathe). သင်တွံသိင်ဃ်မွဲဇကု၊ ပွဲကိုလက်ထက်သွိင်၊ ကာကဝဏ္ဏတိဿ၊ မဒှ်ကွးစူဠဗုဒ္ဓဝံသပါတိမောက္ခတိဿထေ။ စူဠဗုဒ္ဓဝံသပါတိမောက္ခတိဿထေ၏တပည့်ဖြစ်သူ၊ သီဟိဠ်ဒ်ကျွန်း၊ ကာကဝဏ္ဏတိဿ၊ မင်းလက်ထက်က သံဃာတော်တစ်ပါး။ [P. **သိဝံဂေ**, သိဝံထေ siwathera [sæ̆ wɛ̆ the ră̆].] [(မဟာထေစူဠဗုဒ္ဓဝံသပါတိမောက္ခတိဿထေဂ်၊ ဒှ်တူညးမစ္ခေကေတ်ဓာတ်သော်နူကိုဥုင်နှာ်၊ နာ်တံမကွတ်ဖျေါဏာလဝ်နူကို၊ ကောန်ဗွိက်စာ၊ တပူကိုတဗဝ်တံ။) **ဂူဠဝိဟာရတိကတိဿဂေ**, ဂူဠဝိဟာရတိကတိဿထေ cūḷapiṇḍapātikatissathe).]

သိဝိ, သိဝိ siwi [sĭ wĭ] n. (**သ္ဒိင်သိဝိ**, သ္ဒိင်သိဝိ smiṅ si wi [səmoiŋ sĭ wĭ].) n. the Bodhisatta in the Sivi-jātaka. ဗောဓိသတ်ပိုမက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်သိဝိ။ သိဝိဇာတ်လာကျွန်ပ်တို့ဘုရားလောင်းဗောဓိသတ်။

ယုဝိရာဇ, သိဝိရာဇ siwirāja [sĭ wĭ rèa jɛ̆] n. (**သ္ဒိင်သိဝိရာဇ**, သ္ဒိင်သိဝိရာဇ smiṅ si wi rāja [səmoiŋ sĭ wĭ rèa jɛ̆].) n. the Bodhisatta in the Sivi-jātaka. ဗောဓိသတ်ပိုမက္ခုင်ပွဲကိုဇာတ်သိဝိ။ သိဝိဇာတ်လာကျွန်ပ်တို့ဘုရားလောင်းဗောဓိသတ်။ [Skt. **သိဝိရာဇ**, သိဝိရာဇ śiwirāja [sĭ wĭ rèa jɛ̆].]

သိဝိလိ, သိဝိလိ siwili [sæ̆ wĭ læ̆] n. (MM. **မဟာဇသိဝိလိ**, မဟာဆေသိဝိလိ ma hāthe si wili [mɛ̆ ha the sæ̆ wĭ læ̆].) n. a monk. သင်မွဲဇကု။ ရဟန်းတစ်ပါး။ [P. **သိဝလိ**, သိဝလိ si va li [sæ̆ wɛ̆ læ̆] n. after an arahat. ဒှ်တူအသုန်တဲ့။ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးနောက်။] see. ရံင်။ ရှု။ **သိဝိလိဂေ**, သိဝိလိထေ siwilithe [sæ̆ wĭ læ̆ the].

သိဝိလိဂေ, သိဝိလိထေ siwilithe [sæ̆ wĭ læ̆ the] n. (MM. **သိဝိလိဂေ**, သိဝိလိထေ si wilithe [sæ̆ wĭ læ̆ the], **တိပုံးသိဝိလိဂေ**, တိပုံးနိသိဝိလိထေ ti puin si wilithe [tæ̆ pon sæ̆ wĭ læ̆ the], **တိလပုံယ်သိဝိလိဂေ**, တိလပုံယ်သိဝိလိထေ ti la puiy si

www.monlibrary.com

wilithe [tæ̆ lə̆ poi sæ̆ wĭ læ̆ the].) n. one of the monks brought from Ceylon by the Monk of Chapsṭa c. 1180, and subsequently the founder of a sect. ခမ်ီသင် နှကိုတ်ကံသိင်ဃိမွဲဇကု၊ နွံပိုန်ဆပဒုမကဿနိမန်နင် နှကိုတ်ကံသိင်ဃိ၊ ပွဲကို သကကရာတ်၊ ခရေတ် ၁၁၈၀၊ တဲ့၊ ဗွဲကြာ်ဏံမခွံပွန်ဗဒ္ဒကိုဂိုန်မွဲ။ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှသံဃာတော်တစ်ပါး။ အရှင်သူမြတ်ကို၊ အရှင်ဆပဒုကိုယ်တော်က၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှ၊ ခရေတ်သကကရာဇ်၊ ၁၁၈၀၊ ခုနှစ်တွင်ပင့်ဆောင်လာပြီး၊ နောက်ပိုင်းတွင်သံဃာဂိုဏ်းတစ်ဂိုဏ်းကို၊ ထူထောင်ပေးခဲ့သည်။ [P. **သိဝိလိ၎ရ**, သိဒိသိဆေရ si wi lithera [sæ̆ wĭ læ̆ the rə̆] n. after and arahat. ဒ္ဒါတ္တအသုန်တဲ့။ ရဟန္တာဖြစ်ပြီးနောက်။]

သိဝိလိမဟာ၎, သိဒိသိမဟာဆေ si wi li ma hā the [sæ̆ wĭ læ̆ mɛ̆ ha the] n. see. ရုံင်။ ရှု။ **သိဝိလိ၎**, သိဒိသိဆေ siwilithe [sæ̆ wĭ læ̆ the].

သိသ္ဂီတ်, သိသ္ဂီတ် sis ĭt [sæ̆ səɛt] n. Sri Kṣetra. သိသိတ်၊ ဥုင်သရေခေတ္တရာ(ပြည်)။ သရေခေတ္တရာမြို့(ယွၤပြည်)။

သိမာ, သိသာ sisā [sæ̆ sɑ] n. (P.) follower, pupil. ဗွက်ကြ်၊ ကွး၊ တွး။

သိမာမ္ဂ၀, သိသာမ္ဂ္ဂဆ si sā mart tha [sæ̆ sɑ mɔrt thə̆] n. to be cmpetent to. သ္ဂ်ီကျိုက်ပေင်ကွင်ကို အစေဝံစရဝဲ၊ ဒဒ္ဒါမရင်တွင်ကိုမာန်။ အရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံလာစေသည်။ ဆောင်ရွက်နိုင်လာစေသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **သာမ္ဂ္ဂ၀**, သာမဂ္ဂဆ sāmarttha [sɑ mɔrt thə̆].

သိသုဂိတ်, သိသုဂိဆ် sisugiḥ [sæ̆ sɑə̆ gèh] v. to enrich. သ္ဂ်ီသိုက်ဘိုက်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝစေသည်။ Cf. **သိသ္ဂီး**, သိဒ္ဒီး si sgiḥ [sæ̆ səgèh], **သိသ္ဂီဟ်**, သိဒ္ဒီဆ် si sgiḥ [sɑə̆ səgèh], **သဂိဟ်**, သဒိဆ် sa giḥ [sə̆ gèh], **သဇ္ဈး**, သမ္ဘေး sa mgeḥ [sɔm gĭh], **သဇ္ဈဟ်**, သမ္ဘေဆ် sam ñeḥ [sɔm ŋih], **ဂဂိမ်**, ဂဒိန် ga guim [gɛ̆ gɜ̀m], **သ္ဂိုမ်**, သဒ္ဒိုန် sguim [səgɜ̀m]. see. ရုံင်။ ရှု။ **သုဂိဟ်**, သုဒိဆ် sugiḥ [sɑə̆ gèh].

သိသုဘိက်, သိသုဘိက် si su bhik [sæ̆ sɑə̆ bhòik] v. be rich, be wealthy, be well-to-do, be well off. တသိုက်ဘိုက်၊ တသိုက်ဘိုက်။ ချမ်းသာသည်။ n. wealth, riches, property, wellbeing. သုခ၊ တသိုက်။ သုခ၊ ချမ်းသာခြင်း။

သိသုဘိက်, သိသုဘိက် si su bhīk [sæ̆ sɑə̆ bhòik] v. to have abundance. နွံကိုပိုန်ဒြပ်ဘိုက်ဘိုက်ဘက်ဘက်၊ နွံကိုပိုန်ဒြပ်အိုဟ်အိုဟ်တိုပြဟ်တိုပြဟ်။ ဥစ္စာပစ္စည်းကုံလုံမှုရှိသည်၊ ဥစ္စာပစ္စည်းပြည့်ဖြိုးကြွယ်ဝမှုရှိသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **သုဘိက်**, သုဘိက် su bhik [sɑə̆ bhòik].

www.monlibrary.com

သိပ္ပလ်, သဲသုလ် sisūl [sæ̆ sul] v. write. သိသူ၊ သချူ၊ ချူ။ ရေးသည်၊ ရေးခြစ်သည်။

သိသိတ်, သိသိတ် si sit [sæ̆ sɛt] n. ခုင်္သရေခေတ္တရာ(ပြည်)။ see. ရံင်။ ရှ။ **သိသ္ဒိတ်**, သိသ္ဒိတ် sis ̄it [sæ̆ səɛt], **သိသိတ်**, သိသိတ် sis ̄it [sæ̆ sɛt].

သိသိပ်, သိသိပ် si sip [sæ̆ sɛp] n. to cover the surface of. ကြောပ်ခလိုလ္လူးမုက်။ မျက်နှာပြင်ပေါ်တွင်ဖုံးအုပ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **သိပ်**, သိပ် sip [sɛp].

သိသိတ်, သိသိတ် si sīt [sæ̆ sɛt] n. (**သိသိတ်**, သိသိတ် si sīt [sæ̆ sɛt], **ဧရံသိသိတ်**, ဧရံသိသိတ် ɖūñ si sīt [ɗɜŋ sæ̆ sɛt].) n. Old Prome, the capital of the Pyu. ခုင်ပြည်တော်၊ ရာဇဓာနီပျူတံ။ ပြည်မြို့ဟောင်း၊ ပျူတို့၏ရာဇဓာနီ။ Syn. **သြီကျတ်**, ဒြီကေ့သိ် śrikṣet [sri kəsit]. [from Skt. **သြီကျတြ**, ဒြီကေ့တြ śrikṣetra [sri kəsetrɑ̆].]

သိပ္ပလ်, သဲသုလ် sisul [sæ̆ sŭl] v. to write. ချူ။ ရေးသည်။ သိသုလ် sisūl [sæ̆ sul] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ပ္ပလ်**, သုလ် sūl [sul].

သိသ္ဂိဟ်, သိသ္ဒိဟ် sisgiḥ [saŏ səgèh] v. to be rich. သ္ဂိုသိုက်ဘိုက်၊ သ္ဂိုနွံကုံဂြပ်ရတ်ထဝ်သြန်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝစေသည်။ ဥစ္စာရတနာရွှေငွေပေါများစေသည်။see. ရံင်။ ရှ။ **ငပ္ပဟ်**, ဒေ့ဟ် sgeḥ [səgĭh].

သိ, သိ^{5} sī [sæ], **သိ**, သိ siy [sæ] n. (**ယင်သိ**,, ယင်သိ yaṅ sī [yɛŋ sæ].; **ဝါသိ**, ဝါသိ ṅā siy [ŋèa sæ].) n. personal name. ယူပ္ပဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

သိ, သိ^{J} sī [sæ] n. precept. ဒွေတ်ဝတ်၊ ဝိနံ။ ကျင့်ဝတ်၊ ဝိနည်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **သိလ်**, သိလ် sīl [sæl].

သိ, သိ^{3} sī [sæ] v. to attend on. တိုန်စိုပ်။ တက်ရောက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **သိဝ်**, သိဝ် siw [siw].

သိတ္လိ, သိတ္လိ sī tlī [sæ tlæ] v. to discuss, to confer, to sit beside, to attend on, to assoociate with, to honour. သိကွီ၊ သိတ္လီ။ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးသည်။

သိလာ, သိလာ sīlā [sæ la] n. stone, rock. တုံ၊ သိလာ။ ကျောက်၊ ကျောက်ခဲ။

သိဂဟာ, သိဟော sī ho [sæ hɑo^{2}] adj. (P.) brave as lion. မဂံင်သ္ဂာညံင်ရဇာဒိသိုင်။ ခြသေ့ကဲ့သို့ရဲရင့်သော။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သိဗဝ်, သဲဗဒ် sĭ baw [sæ bɔ̀] n. (1557. **သိဗဝ်**, သဲဗဒ် sĭ baw [sæ bɔ̀], **ချင်သိဗဝ်**, ချင်သီးဗဒ် ɖuñsĭbaw [ɖʒŋ sæ bɔ̀].) n. Hsipaw, a northern Shan principality. ချင်သီဗဝ်၊ ချင်ဇော်သေံသွတ်သွဝ်ကျာမွဲ။ သိပေါမြို့၊ မြောက်ပိုင်းရှမ်းပြည်၏မြို့ကြီးတစ်မြို့။ [LM.ဒသဒ် sem [sim] n. Shan. သေံ။ ရှမ်း။ **ိုပဝ်**, ဒ်ဗဒ် shĭ paw [shi pɔ] n. Hsipaw. ရှိုပဝ်။ သိပေါ။]

သိမာမဂ္ဂ, သိဓာဓင္ဂ sĭ mā mag ga [sæ mɑ mèɑk gɛ̀], သိဓာဓင္ဂ sĭ mā mag ga [sæ̀ mɑ mèɑk gɛ̀] n. (MM.) course of boundary (of ordination place, Sim.) ဥ်ငပယျ်ဒ္ဌက် မတတ်အာဒ္ဌဲအရှဲသိ (သိ)။ သိမ်ပရဝုဏ် (သိမ်)၊ နယ်ခြားမျဉ်းဖြတ်သန်းသွားသောနေရာ။ [P. **သိမာမဂ္ဂ**, သိဓာဓင္ဂ sĭ mā magga [sæ̀ mɑ mèɑk gɛ̀].]

သိမာဝိပတ္တိ, သိဓာဝိပတ္တိ sĭ mā wipatti [sæ mɑ wĭ̀ pɔt tæ̀] n. (MM.) irregularity in demarcating ordination place(sim), resulting in invalidity of ordination. ဒဒှ်မဒစ်ဒစးက်ိုဗိုအခိုက်ကွာပြဝေဏီ၊ အပွဲကိုမတွုတ်ကွာင်သီ၊ ဒဒှ်ပွဲကိုသီဂှ်ဗှ်ပ္ဍိုန်ခမိုမွး၊ သွဟ်ခွဲမစိုပ်အာကဆံင်ဟွံစှေ်ကိုဗဖွဲဝဝ်။ သိမ်ပရဝုဏ်သမုတ်ရာတွင်၊ ထုံးတမ်းအစဉ်အလာနှင့်ဆန့်ကျင်သွေဖီခြင်းသည်၊ ရဟန်းခံအခမ်းအနားတွင်၊ တရားမဝင်သောရလဒ်အဆင့်သို့၊ သက်ရောက်သွားစေခြင်း။ [P.]

သိမာသံကာရဒေါသ, သိဓာသံဓ်ကာရဒေါသ sĭmāsaṁkāradosa [sæ mɑ sɔm kɑ rɑ̆ dɔ̀[1] sɑ̆] n. (M M.) flaw of confusion or incomplete separation of ordination place. ဒဒှ်မန္ဒံကိုပွေတ်ဒုဟ်ဒန်၊ ထဲထဲဂရဲဂရဲ၊ ဟွံသေင်ဒွဲဝမတွုတ်လဝ်သီဂှ်ဟွံပါတ္ဒဟ်ခြာလဝ်ကျိုက်ကျိုက်ပေင်ပေင်၊ ဟွံစှေ်ကိုဗဖွဲဝဝ်ပွဲကိုကွာတ်ထွုတ်ပယျ်ဒ္ဌက်။ သိမ်နယ်ခြားပရဝုဏ်ကိုသမုတ်ရာတွင်အပြစ်အနာအဆာရှုပ်ရှုပ်ထွေးထွေးရှိခြင်း၊ သို့မဟုတ်သိမ်သမုတ်သောနယ်ခြားပရဝုဏ်ကို သီးသီးခြားခြား ပြည့်ပြည့်စုံစုံခွဲခြားထားမှုမရှိခြင်းကြောင့်၊ တရားမဝင်ဖြစ်ခြင်း။ [P.]

သိမာသမ္မုတ္တိကံ, သိဓာသန္ဒုတ္ဆိုက်ခံ sĭ māsammutikaṁ [sæ mɑ sɔm mùt tæ̀ kɔm] n. (MM.)(form of words used in) demarcation of ordination place (sim). (ခွံမလိက်ဝေါဟာ၊ သွက်သွော်ရပ်စပ်ပွဲ) ဒွဲဝကွာတ်ထွုတ်ကွာင်သီ။ သိမ်နယ်ခြားပါရဝုဏ်ကိုသတ်မှတ်သမုတ်ရာ၌ (အသုံးပြုရန် ဝေါဟာရကို ပြုစုခြင်း)။ [P. **သိမာသမ္မုတ္တိကမ္မ**, သိဓာသန္ဒုတ္ဆိုကန္ဓ sĭmāsammutikamma [sæ mɑ sɔm mùt tæ̀ kɔm mɑ̆].]

သိိုးန္ဒာဂုဟာမိ, သိရိဒန္တဓာတုသာဒ် sĭ ridantadhātusämi [sæ rɑ̆ dɔ̀n tɑ̆ dhèɑ tɑ̆ sɑ mæ̀] n. (MM.) title conferred by the king of Ceylon on the monk Soṇuttara on his re-ordination there. မဟိမုခ္ဂကရာတ်တ္ကံသိင်ဃ်၊ မဇိန်နှင်ကိုခမိုသော

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဏုတ္တရ၊ ကာလမကလေင်္ဘွိန်ခမှီတိုတုံ၊ ပွဲကိုတွံသိင်ဃ်။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၌ ရဟန်းဘောင်သို့ အသစ်ပြန်လည်ပြီး၊ ဝင်ရောက်ခဲ့သော၊ သောဏုတ္တရရဟန်းအား၊ သီဟိုဠ်ဘုရင်က ချီးမြှင့်ပေးအပ်ခဲ့သောဘွဲ့တဆိပ်တော်။ [P. **သီဒန္တဓာတုသာမိ**, သဳရိဒန္တဓေဘံသာဒ် sī ri dan tadhātusāmi [sæ ræ dɔ̀n tə̆ dhèa taŏ sa mæ̆] n. lord of the glorious tooth relic. တ္ဘုဉ်းဓာတ်ဒွေက်မန္ဒ်ကိုစရဲဝဲကျာ်သီ။ ကျက်သရေမင်္ဂလာနှင့်ပြည့်စုံသောသွားတော်ဓာတ်အရှင်သွင်။]

သီပါဒ, သဳရိပါဒ sī ri pā da [sæ ræ̆ pa dɛ̆̀] n. sacred footprint. လွှာဖိုင်သွဲးသွအဲပရဲ၊ မန္ဒ်ကိုစရဲဝဲကျာ်သီ။ ကျက်သရေမင်္ဂလာနှင့်ပြည့်စုံသော၊ အလေးအမြတ်ထားထိုက်သည့်ခြေရာတော်။ see. ရံင်။ ရှ။ **သီပါဒ**, သဳရိပါဒ siripāda [sæ̆ ræ̆ pa dɛ̆̀].

သီဝင်္ဃဇာဓိပရက္ကမဗာဟု, သဳရိသင်ဃဇောဓိပရက္ကမဗောဟု sī ri saṅ gha bo dhi pa rak ka mabāhu [sæ ræ̆ sɛŋ ghɛ̆ bò¹ dhĭ pə̆ rɛk kə̆ mə̆ bèa hŭ] n. a king of Ceylon. ဧကရာတ်တွံသိင်ဃ်မွဲတွ့။ သီဟိုဠ်ဘုရင်တစ်ပါး။ see. ရံင်။ ရှ။ **သီဝင်္ဃဇာဓိပရက္ကမဗာဟု**, သဳရိသင်ဃဇောဓိပရက္ကမဗောဟု si ri saṅghabodhiparakkamabāhu [sæ̆ ræ̆ sɛŋ ghɛ̆ bò¹ dhĭ pə̆ rɛk kə̆ mə̆ bèa hŭ].

သီလ, သဳလ sī la [sæ lə̆], **သိလ**, သဳလ sila [sæ̆ lə̆] n. (1504, သဳလ sila [sæ̆ lə̆]. 1557) conduct in accordance with the precepts (sīl). ပွမဒွေတ်ဗက်မံင်စံင်အာမဗဒွဲကိုအလိုက်သီလ။ သီလနှင့်လိုက်လျောညီစွာပြုမူနေထိုင်ခြင်း။(၂) virtue. ဒွေတ်ပွမပြဲ၊ ဒွေတ်ပွထိုက်။ ကောင်းမြတ်သောအကျင့်၊ ကောင်းမြတ်သောသိက္ခာ။ [LM. **သိလ**, သဳလ sila [sæ̆ lə̆], **သိလှ**, သဳလှ si lha [sæ̆ hlə̆]. SM. **သီလ**, သဳလ sæ lə̆ [sæ lə̆] n. precept. ဒွေတ်ဝတ်၊ ဒွေတ်ပဒိုပတ်၊ ဝတ်။ အကျင့်၊ ကျင့်ဝတ်၊ ဝတ်။]

သီလကုမာရ, သဳလကုမောရ sī la ku mā ra [sæ lə̆ kaŏ ma rə̆] n. personal name. Lop. ယွုပူဂုံ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Skt. **သီလကုမာရ**, သဳလကုမောရ sī la kumāra [sæ̆ lə̆ kaŏ ma rə̆]./P. **သီလကုမာရ**, သဳလကုမောရ si la ku māra [sæ̆ lə̆ kaŏ ma rə̆] n. virtuous youth. မင်ဗွဲဝဲမခိုဟ်တ် ကိုဒွေတ်ပဒိုပတ်သီလ။ အကျင့်သီလကောင်းမြတ်သောလူလင်ပျို။]

သီလဓမ္မ, သဳလဓေမ sīladharmma [sæ lə̆ dhɔ̀rm mɛ̆̀] n. conduct in accordance with the precepts (sīl). ပွမဒွေတ်ဗက်မံင်စံင်အာမဗဒွဲကိုအလိုက်သီလ။ သီလနှင့်လိုက်လျောညီစွာ ပြုမူနေထိုင်ခြင်း။ (၂) virtuous conduct. ပွမန္ဒ်ကိုဒွေတ်သီလမပြဲ။ မြင့်မြတ်သောသီလနှင့်ပြည့်စုံသောအ ပြုအမူ။ Cf. **သိလ်**, သဳလ် sīl [sæl], **သိလ**, သဳလ sī la

www.monlibrary.com

[sæ lă]. Skt. သီလဓရ္မ္မ, သိလဓရ္မ္မ sīladharmma [sæ lă dhàrm mɛ̀].

သီလပါလ, သိလပါလ sīlapāla [sæ lă pa lă] n.personal name, Lop. ယွၤပူဂ်ီ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [Skt. **သီလပါလ**, သိလပါလ śi la pāla [sæ̌ lă pa lă].P. **သီလပါလ**, သိလပါလ silapāla [sæ lă pa lă] n. guardian of virtue, of the precepts. ပွင်ပွဲသီလစရဲကျဉ်ဩ။ သီလကျက်သရေအစောင့်အရှောက်။]

သီလာစတီယ, သိလာစေတီယ sīlācetiya [sæ la ce tæ̌ yă],**သီလာစတီယ**, သိလာစေတီယ sī lā ce ti ya [sæ la ce tæ yă] n. (MM.) stone stupa. စေတီတွံ၊ ကျဉ်တွံ၊ ကျောက်စေတီ။ Syn. **သီလာစတီ**, သိလာစေတီ si lāceti [sæ̌ la ce tæ].[P. **သီလာစတီယ**, သိလာစေတီယ silācetiya [sæ̌ la ce tæ̌ yă].]

သီလာစတီ, သိလာစေတီ sīlāceti [sæ la ce tæ] n.(MM.) a stupa at Anurādhapura in Ceylon. ကျဉ်စေတီမွဲဇကု၊ မန္ဒံပွဲဒုဉ်အနုရာဓပုရ၊ တ္ကံသိင်ဃိုး။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ အနုရာဓပူရမြို့ရှိ၊ စေတီတော်တစ်ဆူ။ [P. **သီလာစတီယ**, သိလာစေတီယ si lā ce ti ya [sæ̌ la ce tæ̌ yă] n. lit. လိက်ပတ်။ စာပေ။ stone stupa. စေတီတွံ၊ ကျဉ်တွံ၊ ကျောက်စေတီ။]

သီလာစတီယ, သိလာစေတီယ sī lācetīya [sæ la ce tæ yă] n. stone stupa. စေတီတွံ၊ ကျဉ်တွံ၊ ကျောက်စေတီ။ see. ရံင်။ ရှ။ **သီလာစတီယ**, သိလာစေတီယ sī lā cetiya [sæ la ce tæ̌ yă].

သီဟာဧယုဝရာဇာဂိယာစရ, သိဟာရာဇယုဝရာဇာစေရိယသေ sī ha rājayuwarājācāriyathe [sæ hă rèa jɛ̀ yŭ wɛ̀ rèa jèa ca ræ̀ yă the] n.(MM.) a monk of Ceylon who took part in the re-ordination of the monks sent by Dhammaceti. ခမ်ီကောန်တ္ကံသိင်ဃိုမွဲဇကု၊ ညးမကေတ်တာလျိုင်မွဲဒကုတ်မွဲဒ္ဂန်ပွဲကိုကဏ္ဍ၊ ကလေင်ဒ်ခမ်ီကိုသင်သွိင်ခမ္မစေတီမပလံင်ဖွိပ်နင်တ္ကံသိင်ဃိုတံ။ ခမ္မစတီမင်းကြီးသီဟိုဠ်ကျွန်းသို့စေလွှတ်လိုက်သော၊ ရဟန်းတော်များ။ ပြန်လည်ပြီးရဟန်းဘောင်သို့သွတ်သွင်းရာတွင်၊ အခန်းကဏ္ဍအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအနေဖြင့်၊ ပါဝင်တော်မူရသောမဟာထေရ်။ [P. **သီဟာဧယုဝာရာဇာဂိယာစရ**, သိဟာရာဇယုဝရာဇာစေရိယသေ sī ha rāja yu wa rā jā cāriyathe [sæ hă rèa jɛ̀ yŭ wɛ̀ rèa jèa ca ræ̀ yă the] n. Revernd preceptor of Crown Prince Siha. အွာဥပရာဇာ၊ ကောန်သွိင်သီဟာ၊ မဒှံညးသွက်သွော်အဲပရဲထေက်။ ရိုသေလေးစားထိုက်သော၊ အိမ်ဧရှမင်းသားသီဟာ၏ဆရာ။]

သီဟာသန sī hāsana [sæ ha să nă] n.Throne. ရာဇာပလ္လင်၊ ပလ္လင်သီဟာ

www.monlibrary.com

သန၊ ရာဇာပလ္လင်၊ သီဟာသနပလ္လင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဩဟာသ်**, သီဟာသ် sīhās [sæ has].

ဩဟာသူရ, သီဟာသူရ sī hā sūra [sæ ha sao^{1} ă] n. (MM.) a governor of Samrim under Dhammaceti. ညးမဒှ်သ္ဂီပ်ဍုင်ဩြင်အသွဝ်တဲသွိင်မမွစေတီ။ ဓမ္မစေတီမင်းကြီး၏လက်အောက်ခံသံလျင်မြို့ဝန်အမည်။ [P. **ဩဟာသူရ**, သီဟာသူရ si ha sū ra [sæ hă sŭ ă] n. valiant lion. ဇာဒိသိုင်မန်ဒ်ကိုအစော်သတ္တိ။ ရဲစွန်းသတ္တိရှိသောခြသေ့။]Cf. **သိင်ဂသူရ**, သိင်ဂသူရ siṅgasūra [soiŋ gæ su ră].

ဩဟာသ်, သီဟာသ် sīhās [sæ has], **ဩဟာသဂ**, သီဟာသန sīhāsana [sæ ha să nă] n. Throne. ရာဇာပလ္လင်။ ရာဇာပလ္လင်။ Cf. **ဘာသ်**, အာသ် ·ās [as]; **ရတဂသိင်္ဃာသန**, ရတနသိင်္ဃာသန ratanasiṅghāsana [ræ tă nă soiŋ ghèa să nă]. [P. **ဩဟာသဂ**, သီဟာသန sīhāsana [sæ ha să nă] n.Throne. ရာဇာပလ္လင်၊ ပလ္လင်သီဟာသန၊ ရာဇာပလ္လင်၊ သီဟာသနပလ္လင်။]

သုဂဘ်, သုအော်ရ် su·er [saŏ ier] n. to seek to harm. ကျေ့စိုတ်သွက်သွေဝံဒှ်တိုန်အန္တရာ်။ ဘေးအန္တရာယ်ဖြစ်စေရန်ကြိုးစားသည်။(၂)lie in wait for. ဒလာတိက်မင်ဒှံင်,လဲလျောင်းစောင့်ဆိုင်းနေသည်။ [**ဂမ္ဘိ်**, ခမ္ဘိ်ရ် s·ir [səier] v. to suffer harm. သွးဒုင်စသိုင်ဂိကွာန်။ ထိခိုက်နာကျင်မှုခံစားရသည်။]

သုတ္တိတ်, သုတ္တိတ် su ktit [saŏ kətet] n. the three planes of existence, transition to a happy state of existence. သုဂတိ(လွှာဒွေတ်)။ သုဂတိ(လားရာ)။

သုက္ခိတ်, သုက္ခိတ် sukmit [saŏ kəmet] v. to be doubt. ဒှ်သွေ့ဟ်ဟ့ာ။ သံသယဖြစ်သည်။

သုကဝဿ, သုကဝဿ su kawassa [saŏ kă wɔt să], **သိကဝဿ**, သိကဝဿ sikawassa [sæ kă wɔt să] n. (Lph.) personal name. ယွုပ္ဂုဂ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။[Skt. **ဿိက်ဝသ်**, ဒိက်ဝသ် śikvas [soik wɔs] adj.mighty. မန်ဒ်ကိုအစော်ဖြဟတ်မဇွော်၊ မန်ဒ်ကိုကွဒွိဗလဇွော်။ စွမ်းအားကြီးမားသော၊ တန်ခိုးကြီးသော။] see. ရံင်။ ရှ။ **သိကဝဿ**, သိကဝဿ si ka was sa [sæ kă wɔt să].

သုကြဝါရ်, သုကြဝါရ် sukrawār [saŏ kră wèar] n. Friday. တွဲသိုက်။ သောကြာနေ့။

ဂတွယ်သုကြဝါ, ဂတွေယ်သုကြဝါရ် tney su kra wār [təŋea saŏ kră wèar] n. တွဲသိုက်။ သောကြာနေ့။ Cf. **ဂတွယ်ဂသက်**, ဂတွေယ်သသက် tney sok [təŋea sok].

www.monlibrary.com

(s.v. ꩮꩣꩬ, ꩮꩮꩬ tney [tə ŋea].) [Skt. ꩻꩮꩣ, ꩮꩫꩮꩣ su krawāra [saŏ kră wèa ră].]

ꩻꩧꩬ, ꩮꩫꩬ su khūy [saŏ khui] n. Article of ceremonial dress. ကပေါတ်ဗိုက်လွှက်သွော်ဗိုက်လွှက် အပွဲအသေအဟာန်။ အခမ်းအနားတွင် ဝတ်စားဆင်မြန်းရန်အတွက် ပစ္စည်းနှင့်အဝတ်အစား၊ ခွံင်၊ သွံင်၊ ယာတ်ဥောတ်။ Cf. **ꩻꩧꩬ**, ꩮꩫꩬ su khuy [saŏ khui], **ꩻꩧꩬ**, ꩮꩫꩬ sukhuy [saŏ khui], **ꩮꩮꩬ**, ꩮꩮꩬ brakneñ [brĕ kneaŋ]. (၂) **ꩮꩮꩬ** pa lo' [pă lŏ], **ꩮꩮꩬ**, ꩮꩮꩬ khḍiñ [khəɗɔŋ], **ꩮꩮꩬ**, ꩮꩮꩬ sḍiñ [səɗɔŋ], **ꩮꩮꩬ**, ꩮꩮꩬ yāt ḍot [yàt ɗɒt].

ꩻꩮꩮꩬ, ꩮꩫꩮꩮꩬ sugatawer [saŏ gĕ tă wier] n. Agod. ဒေဝတ်မွဲ။ ဒေဝတာတစ်ဦး။ (apparently for the northern regent Kuwera or Vessavaṇa (wesa bana). Error for **ꩻꩮꩮꩬ**, ꩮꩮꩬ sminñkuwer [səmoiŋ kaŏ wier] n.)

ꩻꩮꩬ, ꩮꩫꩬ sugih [saŏ gĭh] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်၊ မဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩮꩬ**, ꩮꩫꩬ sisugih [sæ saŏ gĭh] v. to enrich. သွှ်ဩိုက်ဘိုက်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝစေသည်။(၂)make enrich. သွှ်ဩိုက်။ ချမ်းသာစေသည်။ [**ꩮꩮꩬ**, ꩮꩮꩬ sgeh [sgĭh] v. to be rich. သွှ်ဩိုက်။ ချမ်းသာစေသည်။]

ꩻꩮꩬ, ꩮꩫꩮꩬ sucarit [saŏ că rɛt] n. good deed, right conduct, well-doing. သုစရိုတ်။ သုစရိုက်။

ꩻꩮꩬ, ꩮꩫꩬ su cit [saŏ cɛt] n.An Asura chief. ကွိုပ်သွှိုပ်ဒေဝတ်အသူမွဲ့။ အသူရာဒေဝတာခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [P. **ꩻꩮꩬ**, ꩮꩫꩬ sucitti [saŏ cɛt tæ].]

ꩻꩮꩬ, ꩮꩫꩬ su cit tā sur [saŏ cɛt ta saŏr] n. An Asura chief. ကွိုပ်သွှိုပ်ဒေဝတ်အသူမွဲ့။ အသူရာဒေဝတာခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [P. **ꩻꩮꩬ**, ꩮꩫꩬ sucittā˙asura [saŏ cɛt ta ă saŏ ră].]

ꩻꩮꩬ, ꩮꩫꩮꩬ su jā ta [saŏ jèa ta] n. the daughter of senānī,who offered rice cooked in milk to the Buddha on the Day of his Enlightenment. ကောန်ဝုတ်သေနန်၊ သုဇာတ၊ ညးမကိုဒါန်ပုင်ပွှန်ခုဝ်တ့ံကိုကုကျာ်တြဲ၊ ပွဲကိုတဲ့ကျာ်တြဲပိုမက လိဂွံကျင်၊ ညာန်သဗ္ဗညုတဒဒ်ကျာ်။ မြတ်စွာဘုရားသဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကို ရရှိတော်မူခဲ့သောနေ့၌၊ မြတ်စွာဘုရားအားဂဏ္ဍာနို့ဆွမ်းကိုလှူဒါန်းခဲ့သော၊ သေနာနီ၏သမီးသုဇာတ။

ꩻꩮꩮꩣ, ꩮꩫꩮꩮꩣ su jā to [saŏ jèa tao^{2}] n. consort of Sakka or Indra. ဥကျာ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သိုင်အိန်။ သိကြားမင်း၏ကြင်ယာတော်။ (၂) the daughter of Senāñi. ကောန်သေဋ္ဌိသေနာနီ၊ သုဇာတာ၊ သေနာနီသူဋ္ဌေးသမီး၊ သုဇာတာ။

ꩻ ꩻ, သုဇာတ် su jāt [saŏ jàt] n. (**ꩻ ꩻ**, သုဇာတ် sujāt [saŏ jàt], **ကျာက်ဇရေယ် ꩻ ꩻ**, ကျာက်ဇြေသုဇာတ် kyāk trey su jāt [kyaik trea saŏ jàt].) n. the 15th of the 28 Buddha. ပွေဝ်ကိုကျာ်တြဲစာခ္ဒေါဒွံဇကုမကျိုဒ္ဒ်တုံကွင်ဂ်၊ ကျာ်တြဲမကျိုကွင်မရနုက်ကိုန်သုန်ဝါ။ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသောဘုရားများအနက်၊ ဆယ့်ငါးကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။[**ꩻ ꩻ**, သုဇာတ sujāta [saŏ ja ta].]

ꩻ ꩻ ꩻ ꩻ, သုဇာဇ္ဈမာနော sujāt ta mā now [saŏ jàt tă mèa nò^{2}] n. The Bodhisatta in the Sujāta-jātaka. ဗောဓိသတ်ပိုမကွင်ပွဲကိုဇာတ်သုဇာတ။ သုဇာတ၊ ဇာတ်လာကျွန်ုပ်တို့ဘုရားအလောင်း။ **ꩻ ꩻ ꩻ ꩻ**, သုဇာတမာနဝ su jā tamānava [saŏ jàt tă mèa nĕ wĕ] n. the young man Sujāta. မင်္ဂဗဲသုဇာတ။ သုဇာတလုလင်။

ꩻ ꩻ ꩻ ꩻ, သုတသောမရာဇာဓိရာဇ် sutasomarājādhirāt [saŏ tă sò^{2} mă rèa jèa dhĭ ràt] n. (**တိလလ:ꩻ ꩻ ꩻ ꩻ**, တိလညဉ်းသုတသောမရာဇာဓိရာဇ် tila ñaḥ su ta somarājādhirāt [tæ̆ lă ɲèh saŏ tă sò^{2} mă rèa jèa dhĭ ràt]) n. royal name of Bañā Dhammarājā, king of Pegu 1423-6. မဟိမု၊ ဇကရာတ်၊ ဗညာဓမ္မရာဇာ၊ ဇကရာတ်ဥုင်္ဂဇဂေါ။ သက္ကရာတ်၊ ခရေတ်၊ ၁၄၂၃-၆။ ခရေတ်သက္ကရာဇ်၊ ၁၄၂၃-၆၊ ခုနှစ်၊ ပဲခူးတွင်နန်းစံသောမွန်ဘုရင်ဗညားဓမ္မရာဇာ၏ဘွဲ့တော်။ Skt. **ꩻ ꩻ ꩻ ꩻ**, ရာဇာဓိရာဇ rājādhirāja [rèa jèa dhĭ rèa jĕ] n. king of kings. ဇကရာတ်လွှုဇကရာတ်။ ဘုရင့်တကာဘုရင်။

ꩻ ꩻ ꩻ, သုတသောမ် sutasom [saŏ tă sɒm] n.(**မျိုင်ꩻ ꩻ ꩻ**, ဣန်ဒသုတသောမ် smiñ su ta som [sə moiŋ saŏ tă sɒm].) n. a king of Indapatta, the Bodhisatta in the Mahā sutasoma-jātaka. ဇကရာတ်ဥုင်္အောန်ဒပတ္တ၊ ဗောဓိသတ်ပိုမကွင်ပွဲကိုဇာတ်၊ မဟာသုတသောမ။ အင်ဒပတ္တပြည်ကိုအုပ်စိုးသော၊ မဟာသုတသောမဇာတ်လာ၊ ကျွန်ုပ်ဘုရားအလောင်း။ [P. **ꩻ ꩻ ꩻ**, သုတသောမ sutasoma [saŏ tă sò^{2} mă].]

ꩻ ꩻ, သုတိုက် su tik [saŏ toik] v. to put to bed. ပွေဝ်ခွဲင်သွိုက်၊ သွိုတိုက်ထောံပွဲခွဲင်သွိုတ်။ အိပ်ရာထဲသိပ်လိုက်သည်၊ အိပ်ယာထဲဝင်အိပ်စေသည်၊ အိပ်ရာဝင်စေသည်။ [LM. **ꩻ ꩻ**, ဗတိုက် ba tik [bĕ toik]. SM. **ꩻ ꩻ**, ဟတိုက် hətoik [hă toik].

www.monlibrary.com

ꩻꩫꩴ, သုတုမ် sutūm [saŏ tum] n. chief of adviser. သွင်ပုင်ကိုကွပ်။ အကြံပေးခေါင်းဆောင်။ [**ꩻꩫꩴ**, သတုမ် satūm [să tum] n. right side. လွှဲပုင်။ လက်ျာဘက်။] Cf. **ꩻꩫꩴ**, သတုမ် sa tum [să tum], **ꩻꩫ**, သတုံ satuṁ [să tum], **ꩻꩫꩴ**, သုတုမ် sü tum [sao[1] tum], **ꩻꩫꩴ**, သ္တုမ် stūm [sətum], **ꩻꩬꩴ**, သတောမ် satom [să tɒm], **ꩻꩬ**, သတော် sa toṁ [să tɒm].

ꩻꩥꩻꩬ, သုဒသကာ sudasakā [saŏ dĕ să ka] n. personal name. ယွုပ္ပဂိုဏ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꩻꩥꩵ**, သုဒဟ် sudah [saŏ dəh].

ꩻꩥꩻꩴ, သုဒသိုမ် sudasuim [saŏ dĕ som] n.(MM.) **ꩫꩱꩻꩥꩻꩴ**, တွာန်သုဒသိုမ် twān sudasuim [twɑn saŏ dĕ som] n. village of prince Sudasuim, in Samrim district. ကွာန်သွိင်သုဒသို၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်ဩြင်။ သုဒသုမ်မင်းသားရွာ၊ သံလျင်ခရိုင်တွင်ရှိသည်။ [as. ညံင်ရ။ ကဲ့သို့။ **ꩻꩬꩴ**, သုတသိုမ် sutasuim [saŏ tă som].]

ꩻꩥꩻꩻꩵ, သုဒဿဒယ်ယ sudassadayya [saŏ dət să dòa[1] yĕ] n. (Lph.) personal name. ယွုပ္ပဂိုဏ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။[P. **ꩻꩥꩻꩻꩵ**, သုဒဿဒေယ်ယ su das sa deyya [saŏ dət să dèa yĕ] n. lovely gift. ပရင်စွဲဝဲသွက်သွးသွိုက်မွိုက်။ ချစ်စရာကောင်းသောမေတ္တာလက်ဆောင်။]

ꩻꩥꩻꩱ, သုဒဿန su das sa na [saŏ dət să nă] n. (**ꩫꩱꩬꩱꩻꩥꩻꩱ**, တိန်တာန်သုဒဿန tin tān su das sa na [tɛn tɑn saŏ dət să nă].) n. the location of a sal tree, the summer abode of the king of Chaddanta elephants. တွံခိတာန်မွဲတွံ၊ ဗွိုပ်သွိင်စိင်ဆဒ္ဒန်ဒိုဒက်ပွဲကိုဥတုကျင်။[P.name of the first of five mountain ranges surrounding Lake Anotatta. ယွုပ္ပထမဒ္ဒိုရေင်မသုန်မ၊ မန္ဒံပွဲပွိုပ္ပ။လွှအနောတတ္တ။ အနောတတ္တ ရေအိုင်ဝန်းကျင်ရှိ၊ အရံတောင်တန်းငါးသွယ်အနက် ပထမဦးဆုံးအရံတောင်တန်းအမည်။]

ꩻꩥꩵ, သုဒိန် sudin [saŏ dèn] n. (**ꩮꩵꩻꩥꩵ**, သ္မိုင်သုဒိန် smiṅ su din [səmoiŋ saŏ dèn].) n. an ancestor of the Buddha, dynast of milittaragiri (Tāmalitti). ဇုဇဖ်လကျက်တြဲမွဲ၊ ဒတောဝ်သွောဝ်၊ မိလိတ်တရုဂိရိ(တာမလိတ်တိ)။ ဗုဒ္ဓ၏ဘိုးဘွားဘီဘင်အဆက်၊ နန်းစဉ်ဆက်မင်း၊ မိလိတ္တရုဂိရိ၊ (တာမလိတ္တိ)။ [P. **ꩻꩥꩵꩱ**, သုဒိန္န su din na [saŏ dèn nĕ].]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩮꩥ, သုဒဟ် sudah [saŏ dòh], ꩻꩮꩻꩱ, သုဒသက su da sa ka [saŏ dĕ săˊ kăˊ] n. (1218) personal name. (ꩫꩥꩻꩮꩥ, ညှုန်သုဒဟ် ñūm su dah [ɲùm saŏ dòh],) [P. ꩻꩮꩫꩥ, သုဒဿိက su das si ka [saŏ dòt săˊ kăˊ] v. have visible seeing. သွေ့ဝံညာတ်ကေတ်ဒးဒးရးရး။ ကောင်းကောင်းမွန်မွန်သင့်သင့်တင့်တင့်မြင်တွေ့ရသည်။]

ꩻꩍꩱꩥ, သုဓဟာဟ် suˊdha māh [saŏ dhĕˊ mah] n. A lady of Pagan city. သွတ်ဖြဲမန္ဒံကိုကျာ်သီဒုင်ဗကာံ။ ဝုဏ်သရေရှိပုဂံပြည်အမျိုးသမီး။[P. ꩻꩍꩫꩱ, သုဓမ္မာ suˊdham mā [saŏ dhòm ma].]

ꩻꩍꩫꩥ, သုဓမ su dham ma [saŏ dhòm mĕˊ] n. (ꩍꩮꩻꩻꩍꩫꩥ, ဒျင်သုဓမ ḍuñ su dham ma [ɗəŋ saŏ dhòm mĕˊ].) n.Thaton. ဒျင်သဓိ။ သထုံပြည်။[as. ညံင်ရ်။ ကဲ့သို့။ ꩻꩍꩫꩥ, သုဓိမ် su dhuim [saŏ dhèm].]

ꩻꩍꩱꩥ, သုဓမ္မာ ʃu dham mā [saŏ dhòm mèa] n. ꩶꩮꩻꩍꩱꩥ, (ꩶꩮꩣ်သုဓမ္မာ jrap su dham mā [jrɔ̀p saŏ dhòm mèa].) n. the gods' moot-hall in the Tāvatiṁsa heaven. ဂဒံကောန်ဒေဝတ်တံ၊ မသွပေါ်သွင်သီကျီပွဲကိုဒျင်သွဝ်တာဝတိ။ တာဝတိသာနတ်ပြည်ရှိ၊ နတ်ဒေဝါတို့ဆွေးနွေးပွဲသွင် ပြုလုပ်ရာခန်းမကြီး။[LM.as. ညံင်ရ်။ ကဲ့သို့။] name of preaching-hall at Pegu. ဖြပ်သွင်ဓဝ်ပွဲကိုဒျင်ဗဂေါ်။ပဲခူးမြို့ရှိဓမ္မာရုံ။ [P.].]

ꩻꩍꩥ, သုဓိမ် su dhuim [saŏ dhèm], ꩱꩍꩥ, သဓိမ် sa dhuim [săˊ dhèm] n. (ꩻꩍꩥ, သုဓိမ် su dhuim [saŏ dhèm], ꩍꩮꩻꩍꩥ, ဒျင်သုဓိမ် ḍuñ su dhuim [ɗəŋ saŏ dhèm].) n. Thaton. သဓိ။ သထုံ။ ꩬꩥꩮꩱꩍꩥ, သိမ်စေလသဓိမ် sim celāsadhuim [sem ce la săˊ dhèm] n. sīmā at city of Thaton. သိမန္ဒံပွဲဒျင်သဓိမွဲ။ သထုံမြို့ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ ꩮꩮꩱꩍꩥ, ကေလာသသဓိမ် ke lā sa sa dhuim [ke la săˊ săˊ dhèm] n. Kailāsa of Thaton, in Martaban district. ကေလာသ,သဓိ၊ ပွဲခရိုင်မုဟ်တုံ့။ မုတ္တမခရိုင်ရှိ၊ သထုံကေလာသ။ [LM. ꩍꩮꩻꩍꩥ, ဒျင်သဓိမ် ḍuñ sa dhuim [ɗəŋ săˊ dhèm]. SM. ꩮꩍꩥ, ကဓိမ် kə dhuim [kăˊ dhèm]. P. has ꩻꩍꩫꩱꩻ, သုဓမ္မပုရ su dham mapura [saŏ dhòm mĕˊ paŏ răˊ].][LM. ꩱꩍꩥ, သဓိမ် sadhuim [săˊ dhèm], ꩱꩮꩥ, သဓောမ် sa dhom [săˊ dhòm] v. to be luxuriant, covered in vegetation. ဒေသမအုပ်ဓလိုဥုခိုဒွံင်

www.monlibrary.com

ကိုတွံဆုတွံဒုန်သွေဝ်ကေဝ်။ ဟင်းသီးဟင်းရွက်သစ်သီးဝလံအပင်တို့နှင့်၊ အုပ်ဆိုင်းညှိမှိုင်းနေသောနေရာဒေသ။]

ꩻပꩬ, သုပဏ္ဏ su pa ṇa [saŏ pă nă] n. garuda, kind of legendary bird. သွဝ်။ ဂဠုန်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻပꩬꩫ**, သုပဏ္ဏ supaṇṇa [saŏ pɔn nă].

ꩻပꩬꩫ, သုပဏ္ဏ su paṇ ṇa [saŏ pɔn nă], **ꩻပꩬ**, သုပဏ္ဏ supaṇa [saŏ pă nă] n. Kind of legendary bird regarded (as **ဂန်ဓာ်**, ဂန်ဓရ် gandhar [gòn dhòr], elsewhere) as guardian of east, garuda. ဂစေံဂကူမဟိုတွံကွၤင်ဒွံင်ပွဲကိုပုံအဂိုၤ မသမ္ဘီကေတ်လဝ် (ညံင်ရံ၊ ဂန္ဓရ်ပွဲဒွဘဲလ္ဒိုၤလ္ဒိုၤ)ညံင်ရံညးမအုပ်ခုပ်စွးပွဲဒိုဟ်ဗွံက်၊ ဂရုဒ။ ဒဏ္ဍာရီတွင်ပြောဆိုဖော်ပြနေသော၊ မှတ်သားနာယူခဲ့ရသည့်ငွက်တစ်မျိုး၊ (အချို့နေရာတို့တွင်၊ ဂန္ဓရ်ကဲ့သို့ငှင်း)အချို့နေရာတို့တွင်၊ အရှေ့ရပ်တစ်ခွင်ကို ကိုယ်စားအုပ်စိုးရသောဂရုဒဟူ၍ ငှင်းမှတ်သားနာယူခဲ့ကြရသည်။ Syn. **ꩻပ်**, သုပရ် supar [saŏ pɔr]. [P. **ꩻပꩬꩫ**, သုပဏ္ဏ supaṇṇa [saŏ pɔn nă] n. garuda. သွဝ်၊ ဂစေံမကျင်နူကိုအဂို။ ဂဠုန်၊ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်လာငှက်၊]

ꩻပတိင်ꩮ, သုပတိဋ္ဌ su pa tiṭ ṭha [saŏ pă tɛt thă] n. Suppatiṭṭhita ford. ဟာတ်သုပွတိင်ုဋ္ဌ။ သုပွတိင်ုဋ္ဌ၊ မြစ်အတွင်းရေတိမ်ရာဋ္ဌာန။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻပွတိင်ꩮ**, သုပ္ပတိဋ္ဌ suppatiṭṭha [sup pă tɛt thă].

ꩻပတိတ်, သုပတိတ် su pa tit [saŏ pă tɛt] n. a banyan, the winter abode of the king of the Chaddanta elephants. တွံဖြဲမွဲတွံ၊ ဒွဘဲဗွိုပ်ဇ္ဈူသွိင်စိင်ဆဒ္ဒန္တတံ၊ မဇ္ဈိတ်ပွဲကိုအခိင်သကတ်(အခိင်မုဟ်ကျာ)။ ညောင်တစ်ပင်၊ ဆဒ္ဒန္တဆင်မင်း၊ ဆောင်းတွင်းကာလတည်းခိုနားနေရာစခမ်း။ [P. **ꩻပွတိင်ꩮတ**, သုပ္ပတိဋ္ဌိတ suppatiṭṭhita [sup pă tɛt thæ̆ tă].]

ꩻပိုက်, သုပေါက် supok [saŏ pok] v. shall open, will open. သဝံက်ကောင်။ ဖွင့်လိမ္မည်။

ꩻပိန်, သုပါန် su pān [saŏ pan] n. Stair. တွိန်၊ ဖိုင်တွိန်။ လေ့ကား။ Var. **ꩻသပိန်**, သောပါန် so pān [sao^2 pan].

ꩻပ်, သုပရ် supar [saŏ pɔr] n. a kind of legendary bird of great size. garuda. ဂစေံမဟိုတွံကွၤင်ဒွံင်ပွဲအဂို၊ မန္ဓံကိုဇကုဇကောဝ်ဖွော်ဖွော်ဒုတ်ဒုတ်၊ သွဝ်၊ ဂရုဒ။ ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်အလာ၊ ခန္ဓာကိုယ်ထုထယ်ကြီးမားသော၊ ငှက်ကြီးတစ်မျိုး။ ဂဠုံ၊ ဂရုဒ။ Syn. **ꩻပꩬꩫ**, သုပဏ္ဏ su paṇṇa [saŏ pɔn nă]. [LM. **ꩵပဝ်**, သပဒ် sapaw [să pɔ],

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻꩬ꩷, ꩫꩭ꩷ spaw [sə pɔ].; SM. ꩬꩵ꩷, ꩬꩬ꩷ həpɔ [hə̆ pɔ]. Skt. ꩻꩵꩫꩫ, ꩫꩵꩬꩫ su par ṇa [saŏ pɔr nə̆] n. garuda. သပဝ်၊ သွဝ်။ ဂဠုန်။]

ꩻ꩷ꩫꩫꩬꩵꩪꩬꩴ, ꩫꩭ꩷ꩬꩫꩬꩫꩭ꩷ subrahmadewaput [saŏ brɛ̆ hmə̆ dè wɛ̆ put] n. a god who heard the Buddha preach at the Bamboo Grove (weluwan). ဒေဝတ်ညးမမိင်ဒဒှ်ကျာ်မတွံဓဝ်ပွဲကျိုင်ဒုန်(ဝေလုဝန်)။ ဝေလုဝန်ဝါးတောအုပ်တွင်မြတ်စွာဘုရားတရားဟောမည်ကိုကြားရသောနတ်ဒေဝါ။[Skt. ꩻꩫꩫꩬꩵꩪꩬꩴꩫꩫ, ꩫꩭ꩷ brah ma de waputra [saŏ brɛ̆ hmə̆ dè wɛ̆ pŭ trə̆], P. ꩻꩫꩫꩬꩵꩪꩬꩴꩫꩫ, ꩫꩭ꩷ subrahmadewaputta [saŏ brɛ̆ hmə̆ dè wɛ̆ puttə̆].]

ꩻꩬꩫꩫ, ꩫꩭꩫ subhik [saŏ bhòik] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟော်၊ မဓယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ ꩬꩬꩻꩫꩫ, ꩬꩭꩫꩫ si su bhik [sɛ̆ saŏ bhòik] v. To enjoy plenty. မိပ်ဖြိပ်ပြိုက်ဖာ၊ မိပ်ဖြိပ်ဖွဲ့။ များစွာပျော်ရွှင်သည်၊ အလွန်ပျော်ရွှင်သည်။ (၂) have abundance. နွံဖွဲ့မဂ္ဂိုင်။ ပေါများစွာရှိသည်။ [Skt. ꩻꩫꩫꩬꩵ, ꩫꩭꩫꩫꩲ su bhik ṣa [saŏ bhòik sə̆]. P. ꩻꩫꩫꩲ, ꩫꩭꩫꩲ su bhik kha [saŏ bhòik khə̆] v. having abundance. နွံဒွံင်ဖွဲ့မဂ္ဂိုင်။ မြောက်မြားစွာရှိနေသည်။]

ꩻꩵꩮꩮ, ꩫꩭꩮꩮ su bhad dā [saŏ bhòt dèa] n. (MM. ꩻꩵꩮꩮ, ꩫꩭꩮꩮ subhaddā [saŏ bhòt dèa], ꩮꩲꩫꩫꩻꩵꩮꩮ, ꩮꩲꩫꩫꩫꩭꩮꩮ gnakyāksubhaddā [gəɲɛ̆ kyaik saŏ bhòt dèa].) n. a legendary queen of Pegu, who converted the oppressive King Tissa to Buddhism. ဂ္ဂကျာ်မဒယ်တ်ပွဲကိုအဂိုဗဂေါမွဲ့၊ ညးမသ္ကိုပြိုင် သွဲထေဝ်သွိင်တိသ၊ ညးမဒဇန်ဟာသီ မပ္ဒိုပ္ဒိုက်ကောန်ညးချင်ကွာန်တံမွဲ့၊ သ္ကိုကွိုဒှ်ကျင် ညးမရှေ့သော်ဗုဒ္ဓဘာသာမွဲ့။ ဒဏ္ဍာရီတွင်ကျော်ကြားလှသော၊ ပဲခူးမိဖုရားတစ်ပါး၊ သူသည်တိုင်းသူပြည်သားများအပေါ်ရက်စက်စွာဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်သော တိဿမင်းကို ဗုဒ္ဓဘာသာဝင် အဖြစ်သို့ပြောင်းစေခဲ့သူဖြစ်သည်။

ꩻꩬꩫꩫꩻꩫꩫꩫ, ꩫꩭꩬꩫꩫꩫꩫꩲ sumaṇasāmaṇer [saŏ mɛ̆ nə̆ sa mə̆ near] n. (ꩮꩲꩭꩻꩬꩬꩫꩫꩻꩫꩫꩫ, ꩬꩲꩭꩻꩭꩫꩫꩫꩫꩲ trey su ma ṇasāmaṇer [trea saŏ mɛ̆ nə̆ sa mə̆ near].) n. a novice who took the collar-bone relic to Ceylon. ထပိုမွဲဇကု၊ ညးမရင်တူငြန်နင်ကို၊ ဓာတ်ဇုတ်ကွင်ကံး ပွဲကိုတ္ကံသိင်ဃိ့သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ညှပ်ရိုးတော်ဓာတ်ကို၊ ပဉ်ဆောင်လာသောကိုရင်တစ်ပါး။ [P. ꩻꩬꩫꩫꩻꩫꩫꩫ, ꩫꩭꩬꩫꩫꩫꩫꩲ sumaṇasāmaṇer [saŏ mɛ̆ nə̆ sa mə̆ near].]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သမၼဇ, သုမနထေ su ma nathe [sɑŏ mɛ̆ nɛ̆ the] n. (MM.) one of the monks sent by Dhammaceti to be re-ordained in Ceylon. ပဲခုက်ခမိုဂမ္ဘိုင်သွိင်ဓမ္မစေတီမဖွောဝ်ဗလးဏာဒျင်သိင်ဃ်၊ သွက်သွေဂံဗ်ပ္တိုန်ခမိုတ်ဗိမွဲဇကု။ ဓမ္မစေတီမင်းကြီး၊ သီဟိဠ်ဒ္ဒကျန်းသို့စေလွတ်လိုက်သော၊ အသစ်တဖန်ပြန်လည်ရဟန်းဘောင်ဝင်ရန်အတွက် ရဟန်းတော်များ အနက်ရဟန်းတစ်ပါး။

သမၼယက္ခသေနာပတိ, သုမနယက္ခသေနာပတိ su ma na yak kha se nā pati [sɑŏ mɛ̆ nɛ̆ yɛ̀ak khă se na pă̆ tæ̆] n. A Yakkha captain. ကျိုပ်သ္ကိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

သမၼာ, သုမနော su mano [sɑŏ mɛ̆ nò[1]] n. The 7th of the 28 Buddhas. ပ္ဍောဝ်ကို့ကျဉ်တြဲစာစ္ဂေါဒ္ဓဝံဇကု၊ မက္ဆိုဒ္ဒ်ကွငျင်တဲ့ဒ်အာတံဂ့်၊ မဒ်ကျဉ်တြဲမက္ဆိုဒ္ဒ်မရနုက်ကို့ထပ်။ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသော၊ မြတ်စွာဘုရားများအနက်၊ ခုနှစ်ကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ [P. **သမန**, သုမန sumana [sɑŏ mɛ̆ nɛ̆].]

သမုခယက္ခသေနာပတိ, သုမုခယက္ခသေနာပတိ su mukhayakkhasenāpati [sɑŏ mŭ̆ khă yɛ̀ak khă se na pă̆ tæ̆] n. A Yakkha captain. ကျိုပ်သ္ကိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

သမေဓ, သုမေဓ su medha [sɑŏ mè dhɛ̆] n. (**သုမေဓ**, သုမေဓ sumedha [sɑŏ mè dhɛ̆], **ကျာက်တြေယ်သုမေဓ**, ကျာက်တြေယ်သုမေဓ kyāk trey su me dha [kyɑik trea sɑŏ mè dhɛ̆], **ကျက်ဗုဒ္ဓတိရ်လေယ်သုမေဓ**, ကျက်ဗုဒ္ဓတိရ်လေယ်သုမေဓ kyek bud dha tirley sumedha [kyɑik bùt dhɛ̆ tirlea sɑŏ mè dhɛ̆].) n. The 14th of the 28 Buddhas. ပ္ဍောဝ်ကို့ကျဉ်တြဲစာစ္ဂေါဒ္ဓဝံဇကု၊ မက္ဆိုဒ္ဒ်ကွငျင်တဲ့ဒ်အာတံဂ့်၊ မဒ်ကျဉ်တြဲမက္ဆိုဒ္ဒ်မရနုက်ကို့စ်ပန်။ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသော၊ မြတ်စွာဘုရားများအနက် ဆယ့်လေးကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။

သဒ္ဓမၼပဏ္ဍိတ်, သုမေဓပဏ္ဍိတ်[2] sumedhapaṇḍit [sɑŏ mè dhɛ̆ pɔn dɛ̆t] n. (**ရိသိသုမေဓပဏ္ဍိတ်**, ရိသိသုမေဓပဏ္ဍိတ် ri si su me dhapaṇḍit [rĭ sæ̆ sɑŏ mè dhɛ̆ pɔn dɛ̆t].) n. the Bodhisatta as a hermit in the time of the Buddha Dīpaṅkara, when he first resolved to become a Buddha. ဗောဓိသတ်ပိုမက္ဆိုဒ္ဒ်ဒံင်ရသိမွဲ၊ ပဲ့အခါကာလကျာ်တြဲဒီပင်ကရ၊ မက္ဆိုဒ္ဒ်ဒံင်တော်။ အခါကာလဂ့်ညးတော်ဖျေသန္ဓိဌာန်၊ ရာဒ္ဓာမိက်ဒွဲကိုပ်ကွာအိုတ်၊ သွက်ဂွံက္ဆိုဒ္ဒ်ကွငျင်ကျာ်မွဲဇကု။ ဒီပင်ကရမြတ်စွာဘုရားလက်ထက်၊ ရသေ့တစ်ပါးဖြစ်တော်မူခဲ့သော၊ ကျွန်ုပ်တို့ဘုရားအလောင်းတော်။ ထိုစဉ်အခါကသူသည်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဘုရားအဖြစ်ကိုရရှိတော်မူရန်၊ ပထမအဦးဆုံးသန္နိဋ္ဌာန်ချဆုတောင်းခဲ့သည်။ [P. **ꩻဃဓပဏ္ဍိတ**, သုမေဓပဏ္ဍိတာ su me dha paṇḍita [saŏ mè dhĕ̀ pɔn dáĕ̀ tằ].]

ꩻဃဓပဏ္ဍိတ်, သုမေဓပဏ္ဍိတ်ᴶ sumedhapaṇḍit [saŏ mè dhĕ̀ pɔn dɛt] n.(**တိစာရ်ꩻဃဓပဏ္ဍိတ်**, တ်စာရ်သုမေဓပဏ္ဍိတ် ticār su me dha paṇ ḍit [tæ̀ car saŏ mè dhĕ̀ pɔn dɛt].) n. a leading monk of Pagan in the reign of Kyanzittha. ကျိုပ်သျိုပ်ညးမဟ္မတရ်သင်ပွဲဗကာ၊ လက်ထက်သွိင်တလန်ကေသာ၊ မအုပ်ခုပ်ပ္လင်ရင်။ ကျန်စစ်သားမင်း အုပ်စိုးစဉ်ကာလက၊ ပုဂံပြည်၏ရှေဆောင်ဦးစီးဖြစ်ခဲ့သောရဟန်းပညာရှိ တစ်ပါး။

ꩻမင်ဂလဇ၀, သုမင်္ဂလသေ su man̊ galathe [saŏ mèaŋ gĕ̀ lĕ̀ the] n. (MM.) one of the monks sent by Dhammaceti to be re-ordained in Ceylon. ပွဲကုံခမ်ဳ ဂမ်ိုင်သွိင်ဓမ္မစေတီ မဖ္ဒောဝ်ဗလးဏာဥုင်သိင်ဃုံ၊ သွက်သွေံဗ်ပ္ဒိုန်ခမ်ိုတိုမွဲဇကု။ ဓမ္မစေတီမင်းကြီး၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့စေလွှတ်လိုက်သော၊ အသစ်တဖန်ပြန်လည် ရဟန်းဘောင်ဝင်ရန် အတွက်ရဟန်းတော်များအနက်ရဟန်းတစ်ပါး။

ꩻမာင်, သုမာဒ် sumāñ [saŏ maiŋ] n. (MM)...(**ဗြꩻမာင်**, ဗြသုမာဒ် brasumāñ [brĕ̀ saŏ màiŋ] n. part of the name of a sīmā(and village)in Sittang district. ယွုသိကိုကွာန်မွဲဒကုတ်မွဲဒက်၊ ပွဲကုံခရိုင်သက်တိုင်။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိသိမ်နှင့်ရွာ၏နာမည်အပိုင်းအစ။

ꩻဃာဟ်, သုမောဟ်ᵊ sumoh [saŏ mɔh], **ꩻဃားဟ်**, သုမေားဟ် sumoḥh [saŏ mɔh] v. to cause to conform. သျှိန့်အာအလိုက်အထိုက်။ လိုက်လျောညီစေသည်။ **ကျာဝ်ꩻဃာဟ်**, ကျာဝ်သုမောဟ် ktāc su moh [kətac saŏ mɔh] v. to smooth. သျှိသွပ်သွန်ညီသာတးလးအာ။ ချောမွေ့ညီညာသွားစေသည်။ (ၛ) level with the hand. တးပညီထောံကိုတဲ။ လက်ဖြင့်ညီအောင်ညှိသည်။

ꩻမဟ်, သမဟ် samah [sə̆ mɔh] v. (MM.) **ꩻမဟ်ꩻမန်**, သမဟ်သမန် sa mah sa man [sə̆ mɔh sə̆ mɔn]v.to level. သျှိသွပ်သွန်။ သျှိညီတးအာ။ ညီညာစေသည်။ မျက်နှာပြင်ညီညာသွားစေသည်။ **ခါꩻတာ်ꩻမဟ်**, ခါသတာ်သမဟ် khāysataḥhsamah [khai sə̆ tah sə̆ mɔh] v. to level by digging. ခါပ္ဒတ်တးပညီထော်။ ညီအောင်တူးဖြိုချည်သည်။ **တာ်ꩻမဟ်**, တာ်သမဟ် taḥhsamah [tah sə̆ mɔh]v. to level. သျှိသွပ်သွန်။ သျှိညီတးအာ။ ညီညာစေသည်။ မျက်နှာပြင်ညီညာသွားစေသည်။ **ဗ၀်ꩻတာ်ꩻမဟ်**, ဗ၀်သတာ်သမဟ် barsataḥhsamah [bə̀r sə̆ tah sə̆ mɔh] v. to

www.monlibrary.com

fill in and level. ဗဝ်ဗပေင်တဲ့တးပညီထော်။ ဖို့ဖြည့်ပြီးမျက်နှာပြင်ညီအောင်ညှိသည်။ Cf. ꩬꩪ꩜, ꩬꩪꩮ tahḥ [tah], ꩭꩬ꩜, ꩭꩬꩮ smah [səmɔh], ꩭꩬꩪ꩜, ꩭꩬꩪꩮ sa mos [sə̆ mɒs], ꩭꩭꩬ꩜, ꩭꩭꩬꩮ smoh [səmɒh]. [ꩭꩭꩬ꩜, ꩭꩭꩬꩮ smoh [səmɒh] v. to conform. သို့်သွဟ်တးအာ၊ သို့်စေ့်အာအလိုက်။ လိုက်လျောညီစေသည်။ (၂) be equal. သွဟ်၊ တုပ်တုပ်။ တူသည်၊ ညီမျှသည်။]

ꩭꩬꩪ꩜, သုမောဟ်[၂] sumoh [sɑə̆ mɒh], ꩭꩬꩪꩮ꩜, သုမေားဟ် sumohḥ [sɑə̆ mɒh] v. to be pl̈ease, to be like. သ္ဒးစိုတ်။ သ္ဒးဂ္ဍပ်။ ကြိုက်နှစ်သက်သည်၊ သဘောကျသည်၊ ၊see. ရံင်။ ရှ။ ꩭꩭꩬ꩜, ꩭꩭꩬꩮ smoh [səmɒh].

ꩭꩪꩫꩫ꩜, သုရကာတိ်ရိစ္ဆာန် su ra kā ti ricchān [sɑə̆ rə̆ ka tæ̆ rɛt chan] n. အသူရကာဲ။ အသူရကာယ်။ read. ဗ်ံ။ ဖတ်။ ꩭꩭꩪꩫꩫ꩜, အသုရကာယ်တိ်ရိစ္ဆာန်' a sū rakāytiricchān [ə̆ sɑo[1] rə̆ kai tæ̆ rɛt chan].

ꩭꩪꩭ꩜, သုရနန် suranan [sɑə̆ rə̆ nɔ̀n] n. (MM.) ꩫꩫꩫꩭꩪ꩜, ကျာက်သုရနန် (kyāk) su ra nan [kyaik sɑə̆ rə̆ nɔ̀n] n. a pagoda in Sittang district. ကျာ်စေတီမန္တံပွဲကိုခရိုင်သက်တိုင်မဲဇကူ။ စစ်တောင်းခရိုင်ရှိ စေတီတော်တစ်ဆူ။ [Perh. Skt. ꩭꩪꩬ ꩭꩮꩭ, သူရိ်ယနန္ဒန sūryanandana [sɑo[1]r yə̆ nɔ̀n dɛ̆ nɛ̏] n.a name of Saturn. ယူဂြိုဟ်သွိသင်္ဘဝ်မွဲ။ စနေဂြိုဟ်၏နာမည်တစ်ခု။]

ꩭꩪꩫ, သုရဘီ su ra bhī [sɑə̆ rə̆ bhǐ] n. the king of cattle. ဇကရာတ်ပြေင်ဥ်ဂမ္ဘိုင်။ ကွဲနွားများဘုရင်။ (၂)vehicle of śiva. ယာန်တရ်တိုက်ရှိဝ။ သီဝ၏ကုန်းကြောင်းယာဉ်။ [P. ꩭꩪꩫꩬ, သုရဘိယ surabhiya [sɑə̆ rə̆ bhǐ yə̆].]

ꩭꩪꩫꩬꩫꩭ꩜, သုခ့ဗြာန် su rucibrām [sɑə̆ rɯ̆ cæ̆ brɑ̀m] n. a brahmin in the Sam-bhava-jā taka. ယူဇမွးမွဲမက္ကုင်ပွဲကိုဇာတ်သမ္ဘဝ။ သမ္ဘဝဇာတ်လာပုဏ္ဏားတစ်ဦး၏၊ အမည်။ [P. ꩭꩪꩫꩬ ꩫꩬꩭꩬ, သုခ့ဗြာဟ္မဏ su ru ci brāhmaṇa [sɑə̆ rɯ̆ cæ̆ bra mhə̆ nə̆].]

ꩭꩪꩮ꩜, သုရဒ် surap [sɑə̆ rɔp] v. to put ready at hand. ပ္ဂေပ်နင်ဆဗိုတ်ရပ်ကေတ်ကို်တဲစိုပ်။ လက်ဖြင့်လှမ်းယူ၍ရောက်သောနေရာသို့ထားပေးသည်။ (၂) bring to hand. ကေတ်နင်စိုကို်ဒွဲဝဲတဲရပ်ကေတ်စိုပ်။ လက်ဖြင့်လှမ်းယူ၍ရောက်သောနေရာသို့ယူလာသည်။ ꩫꩬꩭꩪꩮ꩜, ခရင်သုရဒ် reñ su rap [rèaŋ sɑə̆ rɔp], ꩫꩬꩭꩪꩮꩬꩫ꩜, ခရင်သုရဒ်လာ် reñ su rap lār [rèaŋ sɑə̆ rɔp lar] v. to put near at hand. ပရပ်ပ္ဂေပ်နင်

www.monlibrary.com

ကရပ်တဲ့။ လက်အနားသို့ကပ်ရောက်အောင်ရွှေ့သွင်းသည်။ Cf. ꩻꩮ, ရင် raṅ [rèaŋ], ꩻꩪꩬ, တရင် ta rap [tă rɔp], ꩻꩪꩬ, ပရင် pa rap [pă rɔp], ꩻꩪꩬꩣ, ပကာတ် pa kāt [pă kat], [LM. ꩻꩪꩬ, သရင် sa rap [să rɔp], ꩻꩪꩬ, ဩြပ် srap [sə rɔp] v. to be near. ပရပ်ပွေပ်နှင်။ အနီးသို့သွင်းလာသည်။ (၂) to bring near. ကေတ်နှင်ကရပ်။ အနားသို့ယူလာသည်။]

ꩻꩪꩬ꩓, သုရင်ထရိ su rap thar [sɑă rɔp thɔr] v. to gild, to lay on gold leaf. ဖျော်ထဲဝ်၊ လံက်ထဝ်။ ရွှေချသည်။

ꩻꩡꩁꩱ, သုရှမ် suruh [sɑă rùh] v. to cause to drop. သွှ်ထရိဟ်ခွေ်၊ သွှ်ပြဟ်ခွေ်။ ပြိုကျစေသည်၊ ကြွေကျစေသည်။ [SM. ꩻꩡꩁꩱ, ဟရိုဟ် hərɒh [hă roh] v. demolish. ထရိဟ်ခွေ်။ ပြိုကျသည်။] **ꩻꩡꩁꩱ**, ထရှိုဟ် tha ruih [thă roh] v. to demolish. ထရိဟ်ဖျော်။ ဖြိုချသည်။ **ꩻꩡꩁꩱ**, ဩြုဟ် sruḥ [səruh] v. to pour water on. စဝ်ဖျော်စဝ်ဖျော်ဥဉ်။ လောင်းချသည်။ ရေလောင်းချသည်။ (၂) extinguish. ဩြိုဟ်၊ ဩြိုဟ်ပလိုတ်ပွတ်။ ငြိမ်းသည်၊ မီးငြိမ်းသတ်သည်။

ꩻꩡꩮ, သုလုင် suluṅ [sɑă lɜŋ] n. (1218) **ꩻꩡꩮꩣꩮꩱꩻꩡꩱ**, သုလုင်တာရ်သပ်ရှိပ် su luṅ tār sa prip [sɑă lɜŋ tar sɔp rèp] n. a locality near Lamphun. ဌာန်ဒေသမန်ဖုရောင်ဥုင်လာမ်ဖုန်မွဲ့။ လာန်ဖွန်းမြို့အနီးတဝိုက်ရှိဒေသတစ်ခု။

ꩻꩪꩡꩱꩫ, သုဝဏ္ဏဘူမိ su waṇ ṇa bhumi [sɑă wɔn nă bhŭ mæ̆] n. (**ꩮꩻꩪꩡꩱꩫ**, ရသုဝဏ္ဏဘူမိ raḥ su waṇ ṇa bhu mi [rèh sɑă wɔn nă bhŭ mæ̆].) n. a region traditionally identified with Thaton. ဒေသမွဲဒဒှ်မပတော့်ခွေ်ကျင်၊ နူကိုပြဝေဏီအခိုက်ကွာတမ္ဘာတော်ဗွဲမခိုင်ကွိုက်၊ ကိုဒေသပွိပ္ပူဥုင်သခိုလွှုဟ်။ ယွှုသထုံမြို့ဝန်းကျင်ရှိဒေသများသည်၊ ရှေးပဝေသဏီအစဉ်အဆက်မှ၊ အခိုင်အမာယုံကြည်ခဲ့သောသုဝဏ္ဏဘူမိနိုင်ငံတော်ဖြစ်သည်။

ꩻꩪꩡꩱꩫꩻ, သုဝဏ္ဏဘုံန် suwaṇṇabhuṁ [sɑă wɔn nă bhùm], **ꩻꩪꩡꩱꩫ**, သုဝဏ္ဏဘုန် su waṇ ṇa bhum [sɑă wɔn nă bhùm], သုဝဏ္ဏဘုံန် su waṇ ṇa bhuṁm [sɑă wɔn nă bhùm], **ꩻꩪꩮꩱꩫ**, သုဝန္ဓဘုံန် su wan na bhuṁm [sɑă wɔn nă bhùm] n. (MM. **ꩻꩪꩡꩱꩫ**, သုဝဏ္ဏဘုန် su waṇ ṇa bhum [sɑă wɔn nă bhùm], **ꩮꩻꩪꩡꩱꩫ**, ရသုဝဏ္ဏဘုန် raḥ su waṇ ṇa bhum [rèh sɑă wɔn nă bhùm], **ꩣꩱꩮꩻꩪꩡꩱꩫ**, ဌာန်ရသုဝဏ္ဏဘုန် thān raḥ su waṇ ṇabhum [than

www.monlibrary.com

rèh saŏ wòn nă bhùm], **ꩻဝ်ꩮ်ꩭ်ꩬꩪ်**, ချင်သုဝဏ္ဏဘူမိ် ḍuñsuwaṇṇa bhum [ɗɜŋ saŏ wòn nă bhùm] n. a region converted to Buddhism by arahats Sona and Uttara, traditionally identified with the kingdom of Thaton. ဒေသဌာန်၊ မပြိင်သွဲကွေဲအာဗုဒ္ဓဘာသာ၊ သွပ်ဖံနူကိုတွအသုန်၊ သောဏထေကိုဥတ္တရထေတံ၊ အတိုင်အခိုက်ကွာနူတမ္ဘာပိုး၊ မသမ္ဘိကွင်လဝ်နကိုသက်သီသာဓက၊ ဗွဲမခိုင်ကွိုက်၊ ပွဲထာန်ရုးဂ္ကရာတ်မအုပ်မုပ်၊ ရုးသဗီ။ သထုံပြည်ဘုရင်အုပ်ချုပ်သောနိုင်ငံသို့ရွှေးအစဉ် အဆက်မှသာဓကတိတိကျကျနှင့် သက်သေအခိုင်အမာဖြင့်၊ အသိအမှတ်ပြုခဲ့သောရဟန္တာ အရှင်မြတ်နှစ်ပါး၊ သောဏထေနှင့်ဥတ္တရတို့ကအစ ပြုပြီး၊ ထိုဒေသကိုဗုဒ္ဓဘာသာ၊ သာသနာတော်မြတ်အားဆည်းကပ်ကိုးကွယ်သော၊ ဒေသအဖြစ်သို့ပြုပြင်ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ [P. **ꩻဝ်ꩬꩪ်ꩮ်ꩭ်**, သုဝဏ္ဏဘူမိ် suwaṇṇabhūmi [saŏ wòn nă bhù mæ̆].]

ꩻဝ်ꩬꩪ်ꩻꩫꩬ်, သုဝဏ္ဏမာလ် su waṇ ṇa māl [saŏ wòn nă mal] n. golden garland. ဇွန်ကထဝ်။ ရွှေပန်းကုံး။ [P. **ꩻဝ်ꩬꩪ်ꩻꩫꩬꩱ**, သုဝဏ္ဏမာလာ suwaṇṇamālā [saŏ wòn nă ma la].]

ꩻဝ်ꩬꩪ်ꩭꩻꩫꩬꩭꩮꩻꩭ်ꩭ, သုဝဏ္ဏသောဘနမဟာထေ su waṇ ṇa so bhanamahāthe [saŏ wòn nă sao^{2} bhĕ nĕ mĕ ha the] n.(MM., **ꩻꩭ်ꩫꩮ်ꩭ်ꩻဝ်ꩬꩪ်ꩭꩻꩫꩬꩭꩮꩻꩭ်ꩭ**, တိလပိုယ်သုဝဏ္ဏသောဘနမဟာထေ tila puiy su waṇ ṇaso bha na ma hā the [tæ̆ lă poi saŏ wòn nĕ sao^{2} bhĕ nĕ mĕ ha the].) n. a Ceylon-ordained monk who acted as president (ˇupajjhāy) at the first ordinations at the Kalyā ṇi-sīmā in Pegu. ခမ်ီမဗ်လဝ်ခမ်ီနူကိုတ္ကံသိင်ဃ်မွဲဇကု၊ ညးမယ်ဒုင်ကေတ်တာလျိုင်အနေဒဒ်ဥက္ကဋ္ဌမွဲ(အွာဥပဇ္ဈာဲ)၊ ပွဲကိုအရာကိစ္စမထ္ဆုတ်သီကလျာဏီ၊ ဗွဲကိုပ်ကွာအိုတ်အပွဲဥုင်ဗဂေါ။ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှရဟန်းဘောင်ဝင်လာခဲ့သောရဟန်းတော်တစ်ပါး၊ အရှင်သူမြတ်သည်၊ ဦးစွာပထမ၊ ယွုပဲခူးမြို့ရှိကလျာဏီသိမ်တော်ကြီးကိုသမုတ်ရာတွင်၊ ဥက္ကဋ္ဌဥပဇ္ဈာယ်ဆရာတစ်ဦးအနေဖြင့်တာဝန်ယူဦးဆောင်ခဲ့သူဖြစ်သည်။ [P. **ꩻဝ်ꩬꩪ်ꩭꩻꩫꩬꩭꩮꩻꩭ်ꩭ**, သုဝဏ္ဏသောဘနမဟာထေရ suwaṇṇasobhanamahāthera [saŏ wòn nă sao^{2} bhĕ nĕ mĕ ha the ră] n. Reverend Golden Adornment. ကရိယာဗာထဝ်၊ မထေက်ကိုသွးရှေ်သွေ်အဲပရဲ့။ ရိုသေလေးစား၊ အလေးအမြတ် ပြုထိုက်သော၊ ရွှေအဆင်တန်ဆာပစ္စည်း။]

ꩻဝ်ꩬꩱ, သုဝနဘုံ suwanabhuṁ [saŏ wĕ nĕ bhùm] n. Suvannabhumi, Thaton. သုဝဏ္ဏဘူမိ၊ ဥုင်သဗီ။ သုဝဏ္ဏဘူမိ၊ သထုံပြည်။

ꩻဝ်ꩮ်ꩭ်, သုဝဏ္ဏဂိရိ suwannagiri [saŏ wòn nă gĭ rĭ] n. A mountain in the Vessantara-jātaka. ခိုမွဲမ,ကွင်ပွဲကိုဇာတ်ဝေသန္တဝ်။ ဝေသန္တရာဇာတ်လာတောင်တစ်တောင်။

www.monlibrary.com

[P. ꩻꩭꩣꩴꩫꩴ, သုဝဏ္ဏဂိရိ suwaṇṇagiri [sɑð wòn nð gĭ rĭ].]

ꩻꩭꩣꩴ, သုဝန္နဘူမိ su wannabhumṁ [sɑð wòn nĕ bhùm] n. Suvaṇṇabhūmi. သုဝဏ္ဏဘူမိ။ ဥုင်သဓို။ သုဝဏ္ဏဘူမိ၊ သထုံပြည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩭꩣꩴꩫꩴ, သုဝဏ္ဏဘူမိ su waṇṇabhumṁ [sɑð wòn nð bhùm].

ꩻꩭꩣꩴꩻꩭꩴ, သုဝန္နသျာမ် su wannasyām [sɑð wòn nð syam] n. The Bodhisatta in the Sāma-jātaka.ဗောဓိသတ်ဝိုမကျွင်ပွဲကိုဇာတ်သာမ။ သာမဇာတ်လာကျွန်ုပ်တို့.ဗောဓိသတ်အလောင်းအလျာ။ Syn. ꩻꩭꩴ, သျာန် syām [səyam]. ꩻꩭꩣꩴꩫꩴ, သုဝဏ္ဏသျာန် suwaṇṇasyām [sɑð wòn nð syam] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [P. ꩻꩭꩣꩴꩫ, သုဝဏ္ဏ suwaṇṇa [sɑð wòn nð] adj. golden. မဒ္ဒိည်ဝ်ရသာ်ထဝ်။ ရွှေအဆင်းကဲ့သို့သော။ Skt. ꩬꩭꩴ, သျာမ śyāma [səyɑ mð].]

ꩻꩭꩣꩴꩬꩭꩴ, သုစရိတ် sūcarit [sɑo^{1} cð rɛt] n. Right conduct. ပွင့္ဒေတ်မယ့်လွှူတပ်တး၊ သူစရိတ်။ တော်တည့်မှန်ကန်သောအပြုအမူစရိုက်၊ သုစရိုက်။ [LM. ꩻꩭꩣꩴꩬꩭꩴ, သုဒ္ဒိုတ် sū ca ruit [sɑo^{1} cð rot], ꩬꩭꩣꩴꩬꩭꩴ, သောဒ္ဒိုတ် so ca ruit [sɑo^{2} cð rot]. SM. ꩻꩭꩣꩴꩬꩭꩴ, သုစရိုတ် saocərɒt [sɑo^{1} cð rot]. Skt./P. ꩻꩭꩣꩴꩬꩭꩴ, သုစရိတ sucarita [sɑo^{1} cð rĕ tð] n. good deed. ကာကုသိ်။ ကုသိုလ်ကောင်းမှုအလုပ်။]

ꩻꩭꩣꩴ, သုလ် sūl [sul] v. write. ချ။ ရေးသည်။

ꩻꩭꩣꩴꩬꩣꩴꩬꩭꩴꩬꩣꩴ, သူလ်လာ်ဂိ်ာ်လုင် sūl lār gir luṅ [sul lɑr gir lɜŋ] v. write down there so many. ချလုပ်ဂလိုင်။ များစွာရေးသားထားသည်။

ꩬꩭ, သေ se [se] v. ꩬꩭꩴꩬꩭ, ရေဟ်သေ reh se [rĭh se] v. to show respect. ရှိသေ့။ ရိုသေလေးစားသည်။ ꩭꩭꩴꩬꩭ, ဒိုဟ်သေ ruih se [rɜh se] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။ ꩭꩭꩴꩬꩭꩣꩴꩬ, ဒိုဟ်သေရုဂ် ruihseraugau [rɜh se rɛɑ^{1} gɛɑ^{1}] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။ ရှိသေ့ရုဂ်။ ရိုသေလေးမြတ်သည်။ [LM. ꩬꩭꩴꩬꩭꩴ, ရေဟ်သေဟ် rehseh [rĭh sih].SM. ꩬꩭꩴꩬꩭꩴ, ရေဟ်သေဟ် rèhseh [rĭh seh].

ꩬꩭꩭ, သေထီ se thī [se thi], ꩬꩭꩭ, သေထိ sethi [se thĭ], ꩭꩭꩭ, သိထီ siṭhi [sĭ thī], ꩭꩭꩭ, သိထိ siṭhi [sĭ thĭ], ꩬꩭꩭ, သထီ saṭhī [sð thi], ꩬꩭꩭ, သထိ saṭhi [sð thĭ] n.Treasurer. သ္ဂိုပ်ဗန္ဓာ၊ ညးမဂိုင်ဒေပ်ဩြန်ပွဲကိုဂကော်မွဲမွဲ။ ဘဏ္ဍာရေးမှူး၊ ငွေထိန်း။ (၂) foreman of guild, in ancient India. ညးမသ္ဂိုပ်သ္ဂပွဲကိုဂကော်၊ မဒက်ပ္ဂန်လဝ်

www.monlibrary.com

ဂကော်ဂမ္ဂိုင်၊ သွက်သွော်ယိုဒုင်ဖိုဂုန်ဂကော်၊ ပွဲကိုရုးအိန္ဒိယတမ္ဗာတော်။ ရှေးဟောင်းအိန္ဒိယနိုင်ငံမှာ၊ တူညီသောအကျိုးအတွက်စုပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်၊ ဖွဲ့စည်းထားသောအဖွဲ့အား၊ ဦးစီးဦးကိုင်ဆောင်ရွက်ပေးသူ။ **ဍးငဒ္ဍိ**, ဥးသေဒ္ဒိ ñaḥ se ṭhī [ɲèh se thi] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဃဒ္ဍိ**, သဒ္ဒိ saṭhī [sə̆ thi] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ညံင်ရုကဆံင်မွိဟ်မန္ဒံကို ပိုန်ဒြပ်။ ဥစွာပစွည်းကြွယ်ဝသောသူကဲ့သို့။

ငသံဍ္ဍိ, သေန်ဒ္ဒိ seṭṭhī [sit thi] n.(MM.) rich man. မွိဟ်ဘိုက်ဘက်၊ မွိဟ်မန္ဒံကိုပိုန်ဒြပ်။ လူချမ်းသာ၊ ပစ္စည်းကြွယ်ချမ်းသာသူ။Cf. **ငသြဴဍ္ဍ**, သြေသ်ဒ္ဒ sreṣ ṭha [srit thə̆]. [LM. **ငသံဍ္ဍိ**, သေန်ဒ္ဒိ seṭ ṭhī [sit thi], **ငသဓိ**, သေထီ se thī [se thi],] SM. **ကဓိ**, ကထီ kəthi [kə̆ thi] n. rich man. မွိဟ်ဘိုက်ဘက်၊ မွိဟ်မန္ဒံကိုပိုန်ဒြပ်။ လူချမ်းသာ၊ ပစ္စည်းကြွယ်ချမ်းသာသူ။Cf. **သြီ**, သြေ srī [sri],**ရြီ**, ဒြီ śrī [sri], **သြိဟ်**, သြေိဟ် srīh [srĭh].

ငသငါ, သေနာနီ senānī [se nèa nì] n.(MM., **သမ်ငဇဟ်ငသငါ**, သမ်ဇေဟ်သေနာနီ sam ñehsenānī [sɔm ɲih se nèa nì].) n. a rich man,father of sujātā. သေဒ္ဒီမွဲတူ၊ ဒ့်မအံက်သုဇာတာ။ သူဌေးတစ်ဦး၊ သုဇာတာ၏မွေးသဖခင်။

ငသာပတိ, သေနာပတီ senāpati [se na pə̆ tæ̆] n. (MM.) **ကမာတ်ငသာပတိ**, အမာတ်သေနာပတီ ˙amātsenāpa ti [ə̆ màt se na pə̆ tæ̆] n. ministers and captains. အမာတ်ကိုသွိုပ်ပွာန်တံ။ သေနာပတိနှင့်အမာတ်များ။ **ကမဋ္ဌငသာပတိ**, အမဋ္ဌသနာပတီ ˙a mac casenāpati [ə̆ màt cə̆ se na pə̆ tæ̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကမာတ်ဒကိုပ်ပ္ဟာန်**, အမာတ်ဒကိုပ်ပ္ဟာန် ˙amāt ḍĕ kuippnān [ə̆ màt ḍĕ kop pənān] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။[LM.**ငသဏာပတိ**, သေဏာပတီ seṇāpati [se na pə̆ tæ̆],**ငသဏာပ္တိ**, သေဏာပ္တိ seṇāpti [se na pətæ̆]. SM. **ငသပတိ**, သေနပတီ senapətæ̆ [se nə̆ pə̆ tæ̆] n. general. သွိုပ်ပွာန်။ စစ်ခေါင်းဆောင်၊ ဗိုလ်ချုပ်။ P. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ငသာသ်, သေနာသ် se nās [se nas] n. **သိသာသ်**, သိနာသ် si nās [sæ̆ nas] n. **သိဟ်**, သိနဟ် sinaḥh [sæ̆ nèh] n. (**ငသာသ်**, သေနာသ် se nās [se nas], **သိသာသ်**, သိနာသ် sinās [sæ̆ nas]. 1219.) n. lodging-house. သွိုဌာန်ဖွှ့။ တည်းခိုခန်း။ (၂) living quarters. အရာပ်မွိဟ်မံင်တန်တ်။ လူနေရပ်ကွက်။(attached to monastery. မွဲကရော်ကိုဘာလကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းနှင့်အတူတကွဆက်စပ်နေသည်။) [P. **ငသာသန**, သေနာသန se nā sa na [se na sə̆ nə̆].]

www.monlibrary.com

သိမကယက္ခသေနာပတိ, သေရိသကယက္ခသေနာပတိ် se ri sakayakkhasenāpati [se rɛ̆ să kă yèak khă se na pă tæ̆] n. A Yakkha captain. ကို့ပ်သ္ကိပ်လကိုဟ်မွဲ့။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။ [P. **သိဿကယက္ခသေနာပတိ**, သေရိဿကယက္ခသေနာပတိ် se rissakayakkhasenāpati [se rĭs să kă yèak khă se na pă tæ̆].]

သလလက်, သေလလေက် selalek [se lă lèak]n.stone inscription. လိက်တံ့။ ကျောက်စာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **သလာလက်**, သေလာလေက် selālek [se la lèak].

သလာလက်, သေလာလေက် selālek [se la lèak], **သလလက်**, သေလလေက် se la lek [se lă lèak], **သလာလဉ်**, သေလာလေဉ် se lālek [se la lèak], **သလာလက်ခ**, သေလာလေက်ခ se lā lek kha [se la lèak khă] n. (OM. **လခ်**, လေခ် lekh [lèakh], **လက်ခ**, လေက်ခ lek kha [lèak khă]. 1219) stone inscription. လိက်တံ့။ ကျောက်စာ။ (၂) record on stone. ချူကော့်သမ္ဘီလဝ် လ္ဆူတွးတံ့။ ကျောက်ပြားပေါ်တွင်ထုထွင်းမှတ်တမ်းတင်ထားသည်။[P. **သိလာလခ**, သိလာလေခ si lālekha [sæ̆ la lè khă].]

သလာလက်ဝါက်, သေလာလေက်ဒေါ်အ် se lā lekwo [se la lèak wŏ] n. that stone inscription. လိက်တံ့ဝွံ့။ ဤကျောက်စာသည်။

သာဠိယာ, သောဠ်ယော so ṭhi yo [sao^{2} thi yò^{1}] n. a grass cutter who gave the Buddha grass to sit on. သွာရတ်ချေဉ်ညးမသွးကိုဒါန်ချေဉ်ကိုကုကျာ်၊ သွက်သွေဝ်သွသွာဝ့်။ မြက်ရိပ်သမားတစ်ဦး၊ ဗုဒ္ဓမြတ်စွာအားခင်းထိုင်ရန်အတွက်၊ မြက်လှူဒါန်းခဲ့သော ပုဂ္ဂိုလ်။ [P. **သာတ်ထိယ**, သောတ်ထိယ sotthiya [sɒt thi yă̆]. Cf. **ဘဂျာ**, ဘဂေ ာ a bhayo [ă bhĕ yò^{1}].]

သောဏရ, သောဏထေ soṇathe [sao^{2} nă̆ the] n.(MM.) a monk who with Uttara (uttarathe) brought Buddhism to Suvaṇṇabhūmi or Thaton at the time of the third Council. ခမ်ိမွဲဇကု၊ တ္ဍညးကိုဥတ္တရထေတံ၊ မဖျိုပ်နင်ကိုဝါဒဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ပ္ဒဲကိုဒုင်သုဝဏ္ဏဘူမိ၊ ဟွံသေင်ဒုင်သခ်ီ၊ အခိင်ကာလမပ္တိုန်သဂ်ါယနအလန်တတိယ။ ရဟန်းတော်တစ်ပါး၊ တတိယသဂ်ါတင်ချိန်တွင်၊ သုဝဏ္ဏဘူမိ (ဝါ) သထုံပြည်သို့ဥတ္တရထေမြတ်နှင့်အတူ၊ ဗုဒ္ဓဝါဒကိုယူဆောင်လာခဲ့သူ။ **သောဏထေရ်**, သောဏထေဒ် so ṇa ther [sao^{2} nă̆ ther], **ထေသောဏ**, ထေသောဏ thesoṇa [the sao^{2} nă̆] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

သောဏမဟာထေရ, သောဏမဟာထေ so ṇa ma hā the [sao^{2} nă̆ mĕ̆ ha the] n. the

www.monlibrary.com

mahāthe Soṇa. ᦞᦱᧁᦙᦱᧁᦞᦱᧁ, သောနမဟာထေ so na ma hā the [sɑo^{2} nă mɛ̆ ha the] n.(MM.) see. ရုံင်။ ရှ။ ᦞᦱᧁᦟᦱᧃᦞᦱᧁ, သောဏထေ so ṇa the [sɑo^{2} nă the].

ᦞᦱᧁᦟᦱᧃᦞᦱᧁᦞᦱᧁ, သောဏုတ္တရထေ so ṇuttarathe [sɑo^{2} nut tă ră the] n.(MM.) one of the monks sent by Dhammaceti to be reordained in Ceylon. ပ္ဍောဝ်ကို ခမ့်ဂမ့်ဦင်သွိင်ခမ့မစေတီ၊ မဖ္ဒောဝ်ဗလးဏာတ္တံသိင်ဃ့်၊ သွက်သွေဝံဗ့်ပ္ဍိုန်ခမ့်တိုမွဲဇကု။ ခမ့မစေတီမင်းကြီး၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့စေလွတ်လိုက်သော၊ အသစ်တဖန်ပြန်လည်၍၊ ရဟန်းဘောင်ဝင်ရန်အတွက် ရဟန်းတော်များအနက် ရဟန်းတစ်ပါး။[P. after Soṇa (soṇathe) and Uttara, or after foll.; -the as in soṇathe. ထေသောဏကိုဥတ္တရထေတဲ့၊ ဗွဲကြသောဏုတ္တိရ်။ သောဏထေနှင့်ဥတ္တရထေတို့ပြီး၊ နောက်သောဏုတ္တိရ်။]

ᦞᦱᧁᦟᦱᧃᦞᦱᧁᦵᦙᦲ, သောဏုတ္တိရ် so ṇut tir [sɑo^{2} nut tir] n. (ᦇᦲᧁᦵᦙᦱᧁᦟᦱᧃᦞᦱᧁᦵᦙᦲ, ခြေယ်သောဏုတ္တိရ် trey so ṇut tir [trea sɑo^{2} nut tir].) a monk sent to recver relics from the naga world for en-shrining in the Mahā thūpa at the instance of king Duṭṭhagāmaṇī of Ceylon. သင်မွဲဇကု၊ မဗလးဏာဒုဋ္ဌဂါမဏိ၊ သွက်သွေဝံက လေင်ဂွံဓာတ်နူကိုဒုဋ္ဌဂါမဏီ၊ ဇွောံသွိုင်စုတ်ပွဲကိုကျဉ်စေတီမဟာထူပ၊ နအနေမဖွိုက်ဖ္ဒောဝ်နူကို ဇကရာတ်၊ တ္တံသိင်ဃ့်ဒုဋ္ဌဂါမဏီ။ သီဟိုဠ်ဘုရင်ဒုဋ္ဌဂါမဏီမင်း၏ဆော်ဩတိုက်တွန်းချက်အရ၊ မဟာထူပစေတီတော်တွင်၊ ဌာပနာရန်အတွက်နဂါးပြည်ရောက်ဓာတ်တော်မွေတော်များကိုပြန်လည်ရရှိရန်စေလွတ်လိုက်သောရဟန်း။ [P. ᦞᦱᧁᦟᦱᧃᦞᦱᧁᦠᦱᦷ, သောဏုတ္တရ so ṇut tara [sɑo^{2} nut tă ră].]

ᦞᦱᧁᦠᦱᦷᦔᦱᦷᦵᦟᦲᧂ, သောတာပတိဖိုဝ် so tā pa ti phuiw [sɑo^{2} ta pă tæ̆ phɒ] n. (MM.) religious conversion. ဒဒှ်မဆောင်စပ်ကိုပရေင်ဘာသာမကွေဝံပြုင်အာ။ ဘာသာရေးနှင့်သက်ဆိုင်သောကူးပြောင်းသွားမှု။ Cf. ᦵᦟᧂᦞᦱᦠᦱᦷᦔᦱᦷ, ဖိုင်သောတာပတိ phuiw so tāpati [phɒ sɑo^{2} ta pă tæ̆].[P. ᦞᦱᧁᦠᦱᦷᦔᦱᦷᦓᦱᦟᦲᧃᦞᦱᧁ, သောတာပတ္တိဖလ so tā pa ti phala [sɑo^{2} ta pă tæ̆ phă la̰] n. lit. fruit of gaining the stream. ဂွံကွင်ဇွောဝ်သွက်သွေဝံသတ်ပွဝ်။ သီးပွင့်ရန်ရေစီးကြောင်းရရှိလာသည်။]

ᦞᦱᧁᦠᦱᦷᦵᦙᦲ, သောတာပန် sotāpan [sɑo^{2} ta pɔn] n. Person converted to Buddhism and embarked on first of four states of path to nirvana. ပူဂ်ိမကွေဝံပြုင်ရှေ့သော့အာဗုဒ္ဓဘာသာတဲ့၊ သွရင်တွင်ယ့်ဒုင်ကွင်ဂွံင်တရ်အာနိဗ္ဗာန်ပွဲကိုပန်ကဆံင်ဂ့်ဒ့်ကဆံင်ပထမ။ ပထမအဆင့်နိဗ္ဗာန်သွားရာလမ်းကြောင်းကို စတင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သော၊ ဗုဒ္ဓဝါဒသို့ကူးပြောင်းကြည်ညိုကိုင်းရှိုင်းလာသောပုဂ္ဂိုလ်။ (ɔ) such conversion. ညံင်ရသွေဝံကွေဝံပြုင်အာ၊ သွားဒုင်ပလေဝ်ပလေတ်။ ကူးပြောင်းသွားစေရန်၊ ပြုပြင်ပြင်ဆင်ခြင်းခံရသကဲ့သို့။

www.monlibrary.com

[LM. သောတာပန် so tā pan [sɑo^{2} ta pɔn], သောတာ.၄, သောတာ၊ ၄၊ sotāpan [sɑo^{2} ta pɔn] n.four stages. သောတာပန်ပြကာ။ သောတာလေးပါး။ P. သောတာပန္န, သောတာပန္နဿ so tā pan na [sɑo^{2} ta pɔn nă] n. lit. stream-winner. ဖွောဝ်ညးမအံဝ်ဖွး။ အောင်မြင်သူတို့၏စီးသွားရာလမ်းကြောင်း။]

သာဓနာ, သောနော sodhanā [sɑo^{2} dhɛ̆ nèa] v. (MM.) to purify ritually. သွေးဇူးထောံပွဲသွင်အသေအဟာန်။ အခမ်းအနားသွင်ပွဲတွင်သန့်စင်လိုက်သည်။[P. သာဓန, သောနေ sodhana [sɑo^{2} dhɛ̆ nɛ̆] v. cleansing. သွေ်ဖြွေးဇူး၊ သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စေသည်။ (၂) purifying. သွေ်အရာမသွဲ့ရဒွံဝ်တံဂ့်အးဍူးအာ။ ရောနှောပါဝင်နေသောအရာ များကို သန့်စင်သွားစေခြင်း။].

သာဩမဟာထေ, သောနမဟာထေ so na mahāthe [sɑo^{2} nă mɛ̆ ha the] n. the mahā thera Soṇa. မဟာထေရသောဏ။ သောဏမဟာထေရ။ see. ရံဝ်။ ရှု။ သာဏမဟာထေ, သောဏမဟာထေ soṇamahāthe [sɑo^{2} nă mɛ̆ ha the] n.

သာပါန်, သောဓိန် sopān [sɑo^{2} pan] n. stair. တွိန်၊ ဇိုင်တွိန်။ လှေကား။ (၂) stair-way. ဇိုင်တွိန်မန္ဒံသိုကိုဖွော်ဗလဲ။ လက်ရန်းပါသောလှေကား။Cf. သဗာန်, သဒၜန် sabān [sɑ̆ bàn].Var. သုပါန်, သုဓိန် supān [sɑɔ̆ pan]. [LM. Kkt./P. သာပါန, သောဓိန sopāna [sɑo^{2} pan nă].]

သာဘိတော sobhito [sɑo^{2} bhĭ tao^{2}] n. The 9th of the 28 Buddhas. ပွောဝ်ကိုကျာ်တြဲ၊ စာစော်ဒဒွံဇကု၊ မကျွိုဒ့်ကျင်တဲ့ဒ့်အာတံဂ့်၊ မဒ့်ကျာ်တြဲမကျွိုဒ့်၊ မရနုက်ကို ဒွိတ်။ နှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူပွင့်တော်မူခဲ့ပြီးသော၊ မြတ်စွာဘုရားများအနက်ကိုးကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။ [P. သောဘိတ, သောဘိတ sobhita [sɑo^{2} bhĭ tă].]

သာမဒတ်, သောမဒတ် somadat [sɑo mɛ̆ dɔ̀t] n. The Bodhisatta in Somadatta-jātaka. ဗောဓိသတ်ပိုမကျင်ပွဲကိုဇာတ်၊ သောမဒတ္တ။ သောမဒတ္တဇာတ်လာ၊ ကျွန်ုပ်တို့ဗောဓိသတ်ဘုရားအလောင်းတော်။ [P. သောမဒတ္တ, သောမဒတ္တဿ so ma dat ta [sɑo^{2} mɛ̆ dɔ̀t tă].]

သာဂရယ်ယကသေဋ္ဌီ, သောရေယ်ယကသေဋ္ဌိ soreyyakaseṭhi [sɑo^{2} reay yă kă se thi] n. a rich man of Soreyyaka who was turned into a woman for wishing that his wife might become as beautiful as the Elder Mahā-Kaccāyana. သေဋ္ဌီသောရေယကမွဲ၊ ညးမပြံဝ်သွဲဝဲကွိုဒ့်အာညးဗြဲ သွက်ဒဒွံပွဲကိုပွိုက်စိုတ်ညးတေံ၊ သမ္ဘာညးဂ့်မန္ဒံကွင်ကိုရုပ်သင်ကျေဝ်ဂေါဝ်၊ ညံဝ်မဟာကစွာယနဖွော်။ သောရေယက သူဌွေးတစ်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဦး၊ သူသည်ယောကျ်ားစင်စစ်မှအမျိုးသမီးတစ်ဦးအဖြစ်သို့ကူးပြောင်းသွားသော သူတစ်ဦးဖြစ်သည်။ အကြောင်းကားငှင်း၏စိတ်ဆန္ဒတွင်မိမိ၏ဇနီးသည်သည်၊ မဟာကစ္စာယနအကြီးကဲ့သို့ လှပလာလိမ္မာည်ဟု၊ စိတ်ဝယ်မှန်းဆတမ်းတမိသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ [P. ရေယျ ယက ရေဋ္ဌိ, သောရေယ်ယကသေဋ္ဌီ so rey ya ka seṭṭhi [sɑo² reay yă kă sit thi] n. rich man of Soreyya. သောရေယ်ယကသေဋ္ဌီ။ သောရေယကသူဋ္ဌေး။]

သမ်ဂၤ်, သဒ်အန် sam'an [sɔm ɔn] n. star. သွံင်။ ကြယ်။ [Or. သမၤ်, သမန် saman [sɑ̆ mɔn]. LM. သမၤ်, သမန် saman [sɑ̆ mɔn]. သမ္ဘၤ်, သဒ္ဓန် sam'an [sɔm ɔn] v. a little. အောန်။ နည်းသည်။]

သမ်ဂာ်, သဒ်အာ် sam'ar [sɔm ɔr] n. read as prec. ဗ်ဝေါဟာမတဲ့ကျွင်တေံညိ။ ပြီးခဲ့သောဝေါဟာရကိုရွုပါ။

သမ်ကြၤ်, သဒ်ကြာန် saṁ krān [sɔm krɑn] n. class of brahmins. ကဆိုင်ဂကူဗမ္မး။ ဗြဟ္မဏာလူတန်းစား။ see. ရံင်။ ရွု။ သမ်ကြၤ်, သဒ်ကြာန် saṁkrān [sɔm krɑn].

သမ်ဂိဟ်, သဒ်ဂိုဟ် saṁgiḥ [sɔm gèh] n. သမ်ဂဟ်, သဒ်ဂေဟ် saṁgeḥ [sɔm gĭh] adj. မဘိုက်ဘက်၊ မနွံကိုဂြပ်။ ချမ်းသာသော၊ ပစ္စည်းဥစ္စာရှိသော။ သဒ်ဍေဟ် saṁñeḥ [sɔm ɲih] n. rich man. သေဋ္ဌီ၊ ညးမနွံကိုပိုန်ဒြပ်၊ မွိဟ်သိုက်ဘိုက်။ သူဋ္ဌေး၊ ပစ္စည်းဥစ္စာရှိသူ၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူ။ သဍ္ဓဟ်, သဒ္ဓေဟ် saṁñeḥ [sɔm ɲih] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရံင်။ ရွု။ သ္ဂိုဟ်, သ္ဂေဟ် sgiḥ [səgĭh].

သမ်ဃသေနဝရ, သဒ်ဃသေနဝရ saṁghasenawara [sɔm ghĕ se nĕ wĕ rĕ] n. personal name. ယွဲ့ပူဂ္ဂိုဟ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

သမ်ဆု, သဒ်ဆူ samcū [sɔm cu] n. personal name. ယွဲ့ပူဂ္ဂိုဟ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

သမ်ဍိုင်, သဒ်ဍိုင် samḍiṅ [sɔm ɗoiŋ] n. shade. သွံင်။ အရိပ်။ see. ရံင်။ ရွု။ သုမ်ဍိုင်, သုဒ်ဍိုင် sum ḍiṅ [sum ɗoiŋ].

သမ်တိမ်, သဒ်တိန် sam tim [sɔm tɛm] n. (MM.) that which denotes. အရာမထွေးလက်ကျန်စွတ်သမ္တိ။ အမှတ်အသားလက္ခဏာပြသောအရာ။ (၂) sign. လက်ကျန်သမ္တိ။ အမှတ်လက္ခဏာ။ (၃) manifestaion. ဒဒှိမဇ္ဈိက်ထွေး၊ ဒဒှိမသ္ဂိုပြာကတ်။ ဖော်ပြခြင်း၊ ထင်ရှားစေခြင်း။ Cf. သမ္တိမ်, သဒ္တိန် sam tim [sɔm tɛm].[LM. သမ်တိမ်, သဒ်တိန် samtim [sɔm tɛm], ဂတိမ်, ဂတိန် ga tim [gĕ tɛm] n. chracteristics. တင်မတွေင်၊ အင်္ဂုန်။ ထူးခြားချက်၊ ဂုဏ်အင်္ဂါ။(၂) record. ဒဒှိမချူသမ္တိလင်။ မှတ်သားရေး

www.monlibrary.com

သားထားခြင်း။ (၃) memorial. လိက်မချူသမ္ဘီလင်ပရေင်ဒဒှ်။ ဖြစ်ပျက်ခဲ့မှုကိုရေးမှတ်ထားသောမှတ်တမ်း။ (၄) memorial gift. အခေါင်အဝိုမသ္ဂိုမာန်။ ပေးနိုင်သောအခွင့်အာဏာ။ (၅) knowledge. လည်ဘတ်သမ္ဘီ၊ အည၁၊ လမိင်လည်ဘတ်။ အသိတရား၊ ဗဟုသုတ၊ အကြားအမြင်။ (၆) attention. ဒဒှ်မထတ်ဒွံင် နကိုလည်ဘတ်သမ္ဘီ။ သတိအနေအထားဖြင့်ရပ်နေခြင်း။ SM. **ဟတိမ်, ဟဘိန်** hətɛm [hə̆ tɛm] n. memorial gift. အခေါင်အဝိုမသ္ဂိုမာန်။ ပေးနိုင်သောအခွင့်အာဏာ။ (၂) attention. ဒဒှ်မထတ်ဒွံင်နကိုလည်ဘတ်သမ္ဘီ။ သတိအနေအထားဖြင့်ရပ်နေခြင်း။ **တိမ်, ဘိန်** tĭm [tɛm] v. to know. တီ၊ သ္ဂိုတီ။ သိသည်၊ သိစေသည်။ **သတိမ်, သဘိန်** satim [sə̆ tɛm] v. to take note of. ချူစွတ်သမ္ဘီကေတ်။ ရေးသားမှတ်ယူသည်။]

သပတ်, သန်ပဘ် samʼ pat [sɔm pɔt] n. Prosperity. အကာဲအရာမဇွော်မောဝ်တောတက်သိုက်ဘိုက်ကွၚ်။ ကြိုးပွားချမ်းသာတိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးလာသည့်အခြေအနေ။ **သွဟ်သပတ်, သဒ်ဘ်** swahsamʼpat [səwɔh sɔm pɔt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။[P. **သမ္ပတ္တိ, သမ္ပဒ္ဓေ** sampatti [sɔm pɔt tæ̆].]

သပတ်တိ, သန်ပဘ်ဘိ sampatti [sɔm pɔt tæ̆] n.(MM.) compliance with requirement, e.g. touching ordination place, chapter, &c., as test of validity of ordination. ဒဒှ်မဗက်စထော်တင်မန္ဒံပွိက်ဂ့်၊ ဥပမာ၊ မဆောင်စပ်ကိုဒ္ဒဘဲပ္ဂိုန်ခမှီ၊ အခန်ကဏ္ဍကိုညံင်ရအသေအဟာန်ပ္ဂိုန်ပယျင်ဏာ်၊ မန္ဒံကိုသ္ဂိုင်ခိုင်ခိုင်ဂ့်သွးစံစတ်။ လိုအပ်ချက်ကိုလိုက်လျောသည့်အနေဖြင့်၊ ဥပမာ၊ ရဟန်းအဖြစ်ကိုရရှိအောင်၊ ရဟန်းဘောင်သို့ ဝင်သောနေရာ၊ အခန်းကဏ္ဍနှင့်ရဟန်းခံအခမ်းအနားကို သေချာခိုင်ခန့်အောင်၊ စမ်းသပ်လုပ်ဆောင်ရမည်။ [P.excellence. ဒဒှ်မခိုဟ်တဲ့ဖွဲတွေင်၊ ဒဒှ်မဒှ်တကဆံင်မသ္ဂုင်ဖွဲ့။ အထူးကောင်းမွန်ခြင်း၊ အဆင့်အတန်းမြင့်မားခြင်း။ (၂) attainment. အရာမကွေ့စိုတ်လွီပရာတဲ့ မဂွံကွၚ်။ ပွမစိုန်သ္ဂိုကွၚ် ဟိုတ်နူကိုမကတ်လူတ် ပ္ဂတ်ပ္ဂေင်ကွၚ်။ ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်၍ရရှိသည့်အရာ၊ လေ့ကျင့်သင်ယူရရှိသည့်တတ်ကျွမ်းမှု။]

သမ်ပါတ်, သန်ပေါတ် samʼpot [sɔm pɒt] v. to stroke. ဖွိတ်၊ သပေါတ်၊ ဖွိတ်သပေါတ်။ ပွတ်သည်၊ ပွတ်သတ်ပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **သုမ်ပါတ်, သဒုန်ပေါတ်** sumʼpot [sum pɒt].

သမ်ဇင်, သန်ဗေင် sam benʼ [sɔm bèaŋ] n. class of officer. ကဆံင်ဒဗညာရှင်မွဲဂကူ၊ ကဆံင်သွဘဲဒ၊ ရုံးဝန်ထမ်းတစ်မျိုး၊ အမှုထမ်းအဆင့်၊ ဝန်ထမ်းအဆင့်။ see. ရံင်။ ရှု။ **သုမ်ဇင်, သဒုန်ဗေင်** sumbenʼ [sum bèaŋ].

www.monlibrary.com

သမ်ဗန္ဓ, သံဓ်ဒန္ဓ saṁbandha [sɔm bɔ̀n dhɛ̌] v. to have sexual congress. သွဝေါ်ကော်ဓရိုပ်ပြီပ်ပြပ်၊ မဆေင်စပ်ကိုလိင်။ လိင်နှင့်ပတ်သက်သော၊ ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးပွဲ ပြုလုပ်သည်။ [Skt. /P. connection. အဆက်၊ အဆက်အစပ်၊ ဆက်ဖျပ်၊ ဒဒှ်မဆက်ဖျပ်။ အဆက်၊ အဆက်အသွယ်၊ ဆက်သွယ်ခြင်း၊ ဆက်စပ်ခြင်း။]

သမ်ဗုတ်, သဓ်ဒုတ် sambut [sɔm bùt] n. food for support of pagoda. အဟာရသွက် သွော်ဗဝ်သွုတ်ကိုကျာ်စေတီ။ စေတီတော်အားဆက်ကပ်ရန်ဆွမ်းခဲဖွယ်ဘောဇဉ်။ see. ရံင်။ ရှ။ သမ်ဘုမ်, သံဓ်ဘုဒ် sambhuc [sɔm bhùc].

သမ်ဘာ, သဓ်ဘာ sam bhā [sɔm bhèɑ] n. (1504) wife. သမ္ဘာ၊ ဗြတ္တသို့။ အိမ်ရှင်မ၊ အိမ်ရှင်အမျိုးသမီး။ (၂) consort (of prince). ဥကျာ်၊ ကလဝ်။ မိဖုရား၊ ကြင်ရာတော်၊ ကတော်။ Cf. ကိ်ာ်ဒာ်, ကဒ်နုဒရ် kin dar [kɛn dɔ̀r]. [LM. သမ်ဘာ, သဓ်ဘာ sam bhā [sɔm bhèɑ], သမ်ဘာ, သံဓ်ဘာ saṁ bhā [sɔm bhèɑ]. SM. သမ်ဘာ, သဓ်ဘာ sɔm bhèɑ [sɔm bhèɑ] n. spouse. သမ္ဘာ၊ တ္ဘသို့။ ဇနီး၊ ခင်ပွန်း။ Skt. သမ်ဘာယ, သဓ်ဘာယ sambhāya [sɔm bhèɑ yɛ̌] n. dependant. ညးဗ္ဘဗ္ဘဲ။ မှီခိုသူ။]

သမ်ဘဝကုမာရ်, သံဓ်ဘောဝကုဓာရ် saṁ bho wakumār [sɔm bhò[1] wɛ̌ kɑɗ mɑr] n. The Bodhi-satta in the Sambhava-jātaka. ဗောဓိသတ်ပိုမကွေင်ပွဲကိုဇာတ်သမ္ဘာဝ။ သမ္ဘာဝဇာတ်လာ ကျွန်ပ်တို့ဘုရားအလောင်း။ [P. သမ်ဘဝကုမာရ, သံဓ်ဘောဝကုဓာရ saṁ ba wa kumāra [sɔm bhɛ̌ wɛ̌ kɑɗ mɑ rɑ̌].]

သမ်ဘာရ်, သံဓ်ဘာရ် saṁ bhār [sɔm bhèɑr], သမ်ဘာရ်, သဓ်ဘာရ် sam bhār [sɔm bhèɑr] n. (OM., သမ်ဘာရ်, သဓ်ဘာရ် sam bhār [sɔm bhèɑr].1219.) merit as prerequisite for attaining enlightenment. ကုသိုလ်ဥဒ်ရ်ကျဝ်တဲ့မသွးပွဲ့လဝ် သွက်သွော်ကလိဂွဲသဗ္ဗညုတညာန်။ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကိုရရှိရန်၊ ကြိုတင်ပြီးကုသိုလ်ဒါနပြုထားရသည်။ (1219) work of merit undertaken in this hope. ကမ္ဘောန်ကာကုသို့ မဒုင်တာလျိုင်သွက်သွော်ဂွဲ အရာမစ္ဆီဒွံင်။ မျော်လင့်နေသောအရာကို ရရှိရန်၊ တာဝန်ခံသောကုသိုလ်ကောင်းမှုအလုပ်။Cf. ပုဏ်ယ, ပုဏ်ယ puṇ ya [pun yɛ̌], ပုဏ်, ပုည puñ [pun], ကုသိုဝ်, ကုသိုဒ် ku suiw [kɑɗ sɒ]. [LM. သမ်ဘာရ်, သဓ်ဘာရ် saṁ bhār [sɔm bhèɑr] v. prerequisites for enlightenment. သွက်သွော်ဂွဲ သဗ္ဗညုတညာန်၊ သွက်သွးကျဝ်တဲ့ကွောန်လဝ်။ သဗ္ဗညုတညာဏ် တော်ကိုရရှိရေးအတွက်

www.monlibrary.com

ကြိုတင်ပြီးပြုလုပ်ထားရသည်။] Skt./P. **သမ်ဘာရ**, သန်ဘာရ saṁbhāra [sɔm bhèɑ rɑ̌] n. equipment. လွယ်ကရိယာ၊ ကပေါတ်ကရိယာ။ လက်နက်ကိရိယာ၊ ကိရိယာတန်ဆာပလာ။ (၂) prerequisites. တင်မန္ဒံကိုပို့က်ဒတဲ့။ ကြိုတင်လိုအပ်ချက်။ (sc. **ဇော ဓိသမ်ဘာရ**, ဗောဓိသမ်ဘာရ bo dhisambhāra [bò[1] dhĭ̀ sɔm bhèɑ rɛ̌] v. prerequisites for enlightenment. သွေဂံဂွံသဗ္ဗညုတညာန်၊ သွက်သွားကျဝ်တဲ့ကွောန်လဝ်။ သဗ္ဗညုတညာဏ်တော်ကိုရရှိရေးအတွက်ကြိုတင်ပြီး ပလုပ်ထားရသည်။ (၂) canonically merit and knowledge. နဒဒ်မနှေ်ကိုသွောဝ်စရင်ဓဝ်ကုသို့ ကိုအရာမတီကျိုဟ်ခွင် ဗဟုသုတ။ စည်းမျဉ်းအရ၊ ကျနစွာဖြစ်သောကုသိုလ်ရေးနှင့်ဗဟု သုတအရာကိုသိရှိနားလည်ခြင်း။])

သမ်ဘာလ်, သန်ဘာလ် saṁbhāl [sɔm bhèɑl] n. (Lph.) (or. **သုံမ်**, သုံန် suṁ [sum].) preparation, fulfilment, glory an power. သမ္ဘာရ။ သမ္ဘာရ။

သမ်ဘုဉ်, သန်ဘုဉ် saṁbhuc [sɔ̣m bhùc], **သုံမ်ဘုဉ်**, သုံန်ဘုဉ် suṁbhuc [sum bhùc] n. Food offered to gods or spirits. စ္ဆသွက်သွေဂံထွဗ္ဘုကိုဒေဝတ်တံ၊ ဟွံသေင် သွက်သွေဂံထွဗ္ဘုကိုကလော်တာဲဗြဲဂဲတံ။ တစ္ဆေမှင်စာသို့မဟုတ် နတ်ဒေဝါတို့ကို ပသသောအစားအစာ။ Cf. **သမ္ဘုဉ်**, သန္ဘုန် sam bhuc [sɔm bhùc], **သုံမ်ဘုဉ်**, သုံန်ဘုဉ် suṁbhuc [sum bhùc], **သုဘုတ်**, သုံဘုတ် sṁbhut [sum bhùt].

သမ်ဘုတ်, သန်ဘုတ် sambhut [sɔm bhùt] n. portion of food. သွုတ်၊ ပုင်သွုတ်။ ဆွမ်း၊ ဆွမ်းထမင်း။[LM. **သမုတ်**, သမုတ် samut[sɑ̆ mùt], **သ္မုတ်**, သ္မုတ် smut [sɔmùt]. ; SM. **ဟဃောတ်**, ဟဓောတ် hɔmot [hɑ̆ mɒt] n. portion of food, esp. offerd to spirits. ပုင်သွုတ်, ဗွဲတွေင်သွေဂံထွဗ္ဘုကလော်၊ ဝိညာန်။ ဆွမ်းပွဲ, အထူးသဖြင့်တစ္ဆေ၊ ဝိညာဉ်တို့ကိုပသသောဆွမ်းပွဲ။**တမ်ဂဘာတ်**, တန်အောတ် tam'ot [tɔm ɒt] n. offering. ကပေါတ်သွက်သွေဂံထွဗ္ဘု။ ပူဇော်ဆက်ကပ်ရန်ပစ္စည်း။ Skt. **သမ္ဘောဇ**, သန္ဘောဇ sambho ja [sɔm bhò[1] jɛ̌] n. food. စ္ဆစ။ စားစရာ။]

သဇ္ဈမ်, သနေ့ဟ် sam ñeh [sɔm ɲih] n. rich man. သမ္ဍေဟ်၊ သေဋ္ဌီ၊ တွဂြပ်။ သူကြွယ်၊ သူဋ္ဌေး၊ ဥစ္စာရှင်။

သဇ္ဈမ်ဂသဂါ, သနေ့ဟ်သေနာနီ sam ñeh se nā nī [sɔm ɲih se nèɑ nì] n. a rich man Senani. သမ္ဍေဟ်သေနာနီ (မအံက်သုဇာတာ)။ သေနာနီသူဋ္ဌေးသုဇာတာ၏ဖခင်)။

သမ်မာဒိဋ္ဌိ, သန်မာဒိဋ္ဌိ sammāditṭhi [sɔm mɑ dèt thĭ] n. (MM.) person hold-

www.monlibrary.com

ing right views on religious matters. ပူဂုံမရပ်ကေဇျာပ်လင်၊ လညာတ်ဗွဲမဥုံစွတ် လ္ဂူကိစ္စပရေင်မဆေင်စပ်ကိုဘာသာ။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာကိစ္စများအပေါ် အမြင်မှန်ကိုစွဲစွဲ ဆုပ်ကိုင်ထားသောပုဂ္ဂိုလ်။ [P. right view. လညာတ်ဥုံ၊ လညာတ်မဥုံစွတ်။ အမြင်မှန်။]

သမ်မာဒိုယ်, သံခ်ာခြိုင်း saṁ mādris [sɔm ma drès] n. Right views on religious matters. လညာတ်ဗွဲမဥုံစွတ်လ္ဂူကိစ္စပရေင်မဆေင်စပ်ကိုဘာသာ။ ဘာသာရေးဆိုင်ရာကိစ္စများအပေါ်အမြင်မှန်။ (၂) orthodox Buddhist belief. ဒဒှ်မဒုင်ကေတ်လင်တဲ၊ ဗိုန်ဗိုန်ဗတ်ဗတ်လ္ဂူကွေတ်ဝါဒအခိုက်ကွာ၊ ကွေတ်ဝါဒဗုဒ္ဓမပတော့်ကေတ်ကွင်လင် နူတမ္ဘာတေံ။ ဗုဒ္ဓဘာသာအယူဝါဒကို၊ ရှေးအစဉ်အလာမှစွဲစွဲမြဲမြဲသက်ဝင်ယုံကြည်ခဲ့သောယုံကြည်မှု။ (၃) person holding such views. ပူဂုံမန္ဒံကိုလညာတ်ဓဝ်ပတော့်ရ်သင်္ဘံ။ ဤကဲ့သို့ သောယုံကြည်ချက်အမြင်မျိုးရှိသည့်ပုဂ္ဂိုလ်။ Cf. **ဓမ္မဝါဒီ**, ခမ္ဒါဒီ dham ma wā dī [dhòm mɛ̆ wèa dī]. Skt. **သမ်ယက်ဒၖၑ**, သခ်ိသင်ခြဒ sam yag dṛś [sɔm yèak drs], **သမ္မာဒၖဒ္ဓိ**, သဒ္ဓခြဒ္ဓိ sam mādṛaṣṭi [sɔm ma drs ti] n. right view. လညာတ်မဥုံစွတ်။ အမြင်မှန်။

သမ်မာဓာဝါပဝဿ, သခ်ိဗာဝေရာပဒဋ္ဌေန sam mā dhā rā pa wec cha na [sɔm ma dhèa rèa pă wĭt chă nă] n. (MM.) uninterrupted shower. ဥာ်ဗရဲသွက်သွေဂ်ဟုံဥာ်မဟွဲကိုပရေင်ပလာပ်ပထုံ။ အနှောက်အယှက်တစ်စုံတစ်ရာမရှိသော ရေချိုးရန် ရေပန်း။

သမ်မာပဝယာဂ, သခ်ိဗာပယော၀ sam mā pa yo ga [sɔm ma pă yaò[1] gɛ̆] n. (1557) right conduct. ပွမယျိုလ္ဂူတပ်တး၊ ပွမဥုံပြဲ၊ ဒွေတ်မယျိုလ္ဂူတပ်တး၊ ဒွေတ်မဥုံပြဲ။ ရိုးသားသောအပြုအမူ၊ မှန်ကန်သောအပြုအမူ၊ ရိုးသားသောအကျင့်၊ မှန်ကန်သောအကျင့်။ [LM. P. proper means. ဥ်ငံတရ်ဒးဒးရးရး၊ နဲကဲဒးဒးရးရး။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သောနည်းလမ်း၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သောလမ်းစဉ်။]

သမ်မုတ်, သံခ်ိမုတ် saṁ mut [sɔm mut], **သမုတ်**, သခ်ိမုတ် sa mut [să mut], **သမိတ်**, သခ်ိတ် samit [să mɛt] n. &v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လင်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သသမ်မုတ်**, သသံခ်ိမုတ် sa saṁ mut [să sɔm mut] n. &v. limits. တင်မကွာတ်လင်။ ကန့်သတ်ချက်။ (၂)to demarcate ritually. ဓတ်ကွာတ်လင်ပယျိုဒ္ဓကာ်၊ ချိုတ်ချိုတ်ဗွိုတ်ဗွိုတ်။ နယ်ခြားကိုသေသေချာချာ၊ တိုင်းတာထားသည်။ [LM. **သမိတ်**, သခ်ိတ် sa mit [să mɛt], **သမိုတ်**, သခ်ိုတ် sa mhit [să

www.monlibrary.com

hmɛt], သ္ဂိတ်, ဘ္ဂင်ဘ် smit [səmɛt] v. to demarcate. စတ်ကွာတ်ပယ်ျိုဒ္ဒက်။ နယ်ခြားသတ်မှတ်သည်။ (၂) to effect. သ္ဂိုက္ဂ်ိုဒ္ဒ်ကွုင်၊ သ္ဂိုတဲ့ဒ်အာ။ ဖြစ်ထွန်းစေသည်၊ ထမြောက်စေသည်။ (၃) give effect to. သ္ဂိုက္ဂ်ိုဒ္ဒ်ကွုင်ဖိုဂုန်။ အကျိုးဖြစ်ထွန်းစေသည်။ P. သမ်မုတိ, သင်္ခေတ် sam mu ti [səm mŭ tæ̆] n. demarcation. ပယ်ျိုဒ္ဒက်။ နယ်နိမိတ်။]

သမ္မသ, သမ္ဘသ္ဌနာ sam massanā [səm mɔ̀t sɑ̆ na], သမ္မသ္ဌနာ, သမ္ဘသ္ဌနာ sam mas sanā [səm mɔ̀t sɑ̆ na] v. To contemplate. သွေဝ်ဂ္ဍေပ်စင်ခြင်။ သွအရီစင်ခြင်။ ကြည့်ရှုသုံးသပ်သည်၊ အာရုံစိုက်ဆင်ခြင်သည်။ (၂) meditate on. သွေဝ်ဂ္ဍေပ်စင်ခြင်စံစတ်။ စင်ခြင်ချပ်ဗွာရဏာ သွိုဟ်သွိုဟ်နက်နက်။ တွေးတောဆင်ခြင်သုံးသပ်သည်။ လေးနက်စွာတွေးတောဆင်ခြင်သည်။ (၃)to achieve comprehenion of. သွက်သွေဂ်ကွိုဟ်ခွင်ဗွဲမအံင်ဖွးရင်တွုင်တဲ့ဒ်အာ။ သဘောပေါက်နားလည်ရန်အတွက်၊ အောင်မြင်စွာဆောင်ရွက်ပြီးစီးသွားသည်။Cf. ဗိစာရဏာ, ဒိဘ္ဘရဏာ bicāraṇā [bĭ cɑ̆ rɛ̆ na], ဝိစာရဏာ, ဒိဘ္ဘရဏာ wi cā ra ṇā [wĭ cɑ̆ rɛ̆ na]. [P. သမ်မသန, သင်္ခသန sammasana [səm mɑ̆ sɑ̆ nɑ̆] n. contemplation. ဒဒ်္ဒ်မသွေဝ်ဂ္ဍေပ်စင်ခြင်။ ဒဒ်္ဒ်မစွဲအရီသွေဝ်ဂ္ဍေပ်စင်ခြင်။ ကြည့်ရှုသုံးသပ်ခြင်း။ အာရုံစိုက်ဆင်ခြင်ခြင်း။ (၂) grasping. ကွိုဟ်ခွင်ပွဲစိုတ်။ သဘောပေါက်နားလည်သည်။ (၃) mastering. ဆိုက်ဗွက်၊ စိုန်သ္ဂိုး။ ပိုင်နိုင်သည်၊ ကျွမ်းကျင်သည်။]

သမ္ဘုဥ်, သဘ္ဘုဇ် sambhuc [səm bhùc] n. iron small pot. ဗောတ်ပ္ဒဲ။ သံဘုတ်၊ သံဒယ်အိုး။

သမ္ဘုတ်နုဍလင်, သဘ္ဘုတ်ဒုလေင် sam bhut duleṅ [səm bhùt dŭ lèaŋ] n. iron small pot and flat wooden dish. ဗောတ်မကွောန်လဝ်ကျိပ္ဒဲကိုဒုန်လေင်။ သံဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောဘုတ်နှင့်ဒေါင်းလန်း။

သမ်ဘုတ်, သင်္ခဘုတ် saṁbhut [səm bhùt] n.iron small pot. သံဗတ်၊ သံဗောတ်၊ ဗောတ်ပ္ဒဲ။ သံဒယ်အိုး။

သမ်ဘုတ်နုဍလင်, သင်္ခဘုတ်ဒုလေင် saṁbhutduleṅ [səm bhùt dú lèaŋ] n. iron small pot and flat wooden dish. ဗောတ်မကွောန်လဝ်ကျိပ္ဒဲကိုဒုန်လေင်။ သံဖြင့်ပြုလုပ်ထားသောဘုတ်နှင့်ဒေါင်းလန်း။

သမ်မာ, သင်္ခမာ saṁ mā [səm mɑ] n. (P.) truth, right. သမ္မာ၊ ဓဝ်ဥာံ၊ သမာ။ အမှန်

www.monlibrary.com

တရား၊ သမာသမတ်ရှိခြင်း။

သမ်မာဒိုဋ်ဂ်, သင်္ခေတြိဿ saṁ mā dris [sɔm ma drès] n. (Skt.) right belief. သမာဒိဋ္ဌိ၊ ဒဒ္ဒမပတ္တော်ခေါ်စိုတ်ဂွံင်ဥာံ။ သမာဒိဋ္ဌိ၊ မှန်ကန်သောလမ်းစဉ်ကို စိတ်ထဲတွင်စွဲမြဲစွာယုံကြည်မှု။

သမ်သာ်, သံသာရ saṁsār [sɔm sɑr] n. (P.) the passing throught, a succession of births,tranmigration, cycle of rebirths. သံသာရ၊ သံသာ။ သံသာရ၊ သံသရာ။

သမ်ရုဟ်, သင်္ဂြုဟ် samruh [sɔm rùh] n. (1524) a village near Bassein. ကွာန်မန္ဒံတရပ်ဥုင်ဖာသီမွဲ။ ပုသိမ်မြို့အနီးရှိကျေးရွာတစ်ရွာ။

သမ်လုင်, သင်္ခေလုဉ် samluṅ [sɔm lɜŋ] n. **သမ်လုင်ကျာ**, သင်္ခေလုဉ်ကျာ sam luṅ kyā [sɔm lɜŋ kyɑ] n. south. သမ္မုင်ကျာ၊ ဒိုဟ်သမ္မုင်ကျာ။ တောင်ဘက်၊ တောင်အရပ်။ see. ရံင်။ ရွှ။ **သ္လုင်**, သ္လုဉ် sluṅ [səlɜŋ].

သမ်ဝတ်, သင်္ခေဝစ် samwat [sɔm wɔt] n. child. သွတ်၊ သွတ်၊ ကောန်ဒွာ်၊ ကောန်ညာ်။ ကလေး၊ သူငယ်၊ ကလေးသူငယ်၊ လူကလေး၊ လူငယ်လူရွယ်၊ see. ရံင်။ ရွှ။ သ္ဝစ် swat [səwɔt].

သမ်ဝတ်သာ်, သင်္ခေဝတ္သရ် samwatṣar [sɔm wɔt sɔr] n. years of twelve-year cycle. ရာသီစက်သွံဝံမဂေတ်ဒွံင်ခ်ာ်စာသွံဝံမွဲလန်(မွဲဝါ)။ (၁၂) နှစ်တစ်ကြိမ်ကျ၊ လည်ပတ်နေသောနှစ်ရာသီစက်။ see. ရံင်။ ရွှ။ **ဇဗသာခ်သမ်ဝတ်သာ်**, ဒေသေခ်သင်္ခေဝတ်သရ် besākhsamwat ṣar [bè sakh sɔm wɔt sɔr]. **မဂ္ဂသူာ်သမ်ဝတ်သာ်**, မင်္ဂသူရ်သင်္ခေဝတ်သရ် mag ga sūr samwatṣar [mèak gɛ̌ sao¹r sɔm wɔt sɔr]n.years of twelve-yearcycle. ရာသီစက်သွံဝံမဂေတ်ဒွံင်ခ်ာ်စာသွံဝံမွဲလန်(မွဲဝါ)။ (၁၂)နှစ်တစ်ကြိမ်ကျ၊ လည်ပတ်နေသောနှစ်ရာသီစက်။

သ:, သး sah [sɑh] v. to wash the face with. ကြွမုက်ကိုအရာမွဲမွဲ။ မျက်နှာကိုတစ်စုံတစ်ခုဖြင့်ဆေးကြောသည်။[Cf.LM. **သ:**, သး sah [sɑh], **သြ:**, သြး srah [sərah], SM. **သ:**, သး sah [sɑh] n. to cleanse. သန့်ရှင်းစင်ကြယ်စေသည်၊ ဖြူစင်သွားစေသည်။ (၂) to clean rice by pounding. သးသူ၊ သ္ဆးသူ၊ သ္ဆးဗဒုကွံသူကဆင်။ ဆန်ဖွပ်သည်၊ ဆန်လုံးတီးကိုဖြူစင်လာအောင်ဆုံထဲထည့်ဖွတ်သည်။]

သ:, သး sah [sɑh] v. to praise. ထိုင်သး၊ ဟိုထိုင်သး။ ချီးမွမ်းသည်၊ ပြောဆိုချီးမွမ်း

www.monlibrary.com

သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဓိသ်ဟ္ဂး**, ဆိန်ဒ်ကွး thinksaḥ [thɛn kəsɑh].

သက်, သက်ိ sak [sɛk] v. not to have. မုဟ္ဂံဂွံ။ ဘာမှမရ။ (၂) to lack. ဟွံမွဲမွဲသင်။ ဘာအရာမှမရှိ။ (၃) be without. မုအရာမှဟွံမွဲ။ ဘာအရာမှမရှိ။ (၄) not to happen. မုဟွံကွဲဒ်ကွင်း။ ဘာတစ်ခုမှဖြစ်မလာ။ (have prohibited meaning. နှံကိုအဓိပါဆိုဒဝ်။ တားမြစ်ခြင်းအဓိပ္ပာယ်ရှိသည်။)

ဟ, ဗ ha [hă] pv. do not. ဟွံ။ မ။ Cf. **ဂး, ကး** kaḥ [kɑh]. [(i) LM. **သက်**, သက် sak [sɛk] v. to be without. မုအရာမှဟွံမွဲ။ ဘာအရာမှမရှိ။(ii) LM. **ဟ, ဗ** ha [hă] neg.p. not. ဟွံ။ မ။ LM. **ဟွ်, ဗွ်** hwa' [hŏ]. SM. **ဟု, ဗု** hu [hŭ].]

သက်, သက်ျ sak [sɛk] n. (MM.) **သက်ဝက်**, သက်ဝက် sakwak [sɛk wɛ̀ɑk] n. mark of branding (or tattoo). တက်တဆိပ်။ တံဆိပ်ရိုက်သည်။ (ဟွံသေင်။ သို့မဟုတ်။ ထွက်ယန်။ ထိုးကွင်းထိုးသည်။) [LM. **သက်**, သက် sak [sɛk] v. to draw. ဒဇက်၊ သရက်။ ဆွဲသည်၊ ခြစ်သည်။ (၂) make a mark. သက်ခရက်ပွေတ်မွဲ။ ခြစ်ရာတစ်ခုသားသည်။ (၃) to brand. တက်ခုဝပ်တဆိပ်။ တံဆိပ်ရိုက်သည်။ SM. **သက်**, သက် sak [sɛk] v. to draw. ဒဇက်၊ သရက်။ ဆွဲသည်၊ ခြစ်သည်။ (၂) make a mark. သက်ခရက်ပွေတ်မွဲ။ ခြစ်ရာတစ်ခုသားသည်။]

သက်, သက်ိ sak [sɛk] n. **လက်သက်**, လက်သက် lak sak [lɛk sɛk] n. tens of thousands. လက်၊ နှ်လှီ။ သောင်း။ တစ်ဆယ်ထောင်။

သက္ကာဇ်, သက္ကာဇ် sak ka rāj [sɛk kă rɑj], **သက္ကာတ်**, သက္ကာတ် sak karāt [sɛk kă rɑt] n. Calendrical era. သက္ကရာတ်၊ ခေတ်ကာလ။ သက္ကရာဇ်၊ ခေတ်ကာလ။ (၂) Calendrical era dating from A.D.639. သွဲ့မဆောင်စပ်ကိုသက္ကရာတ်၊ မသွရိပ်ကွင်၊ စွတ်သမ္မိလစ်နူကိုသက္ကရာတ်ခရေတ်၊ အေး ဒီ၊ (၆၃၉)။ see. ရံင်။ ရှ။ **သကာဇ**, သကရာဇ saka rāja [să kă rèɑ jɛ̆].

သက္ကာသ်, သက္ကရာသ် sakkarās [sɛk kă rɑs], **ဧရင်သက္ကာသ်**, ချင်သက္ကရာသ် duṅ sakka rās [ɗɜŋ sɛk kă rɑs] n. the kingdom of the Sakyans(sakyawaṅ). ချင်သွိင်သာကျဝင်တံမအုပ်ခုပ်ပိုင်ပြီ။ သာကျဝင်မင်းများအုပ်ချုပ်သောနိုင်ငံ။[P. **သက္ကာဋ္ဌ**, သက္ကရာဋ္ဌ sakkarāṭ ṭha [sɛk kă rɔ̀t thă], ရာသ် rās [rèɑs] n. country. ရး။ နိုင်ငံ။ Skt. **ဿ်တြ**, ရာသ်တြ rās tra [rèɑs tră].]

www.monlibrary.com

သက္ကု, သင်္ကု sakku [sɛk kaŏ] n. without. ဟွံမွဲ၊ မုဟွံမွဲ၊ ဟွဲ။ မရှိ၊ ဘာမျှမရှိ၊ ဗလာ။

သက္ကုဇာတိ, သင်္ကုဇာတိ sak ku jā ti [sɛk kaŏ jèa tæ̆] n. without race, without family. ဒဒှ်ဟွံမွဲကိုမဇတ္တောဝ်ဒတောဝ်၊ ဒဒှ်မဟွံမွဲကိုမသ။ မျိုးရိုးစဉ်ဆက်မရှိခြင်း၊ ဆွေမျိုးမရှိသောအဖြစ်။

သက္ကုပြမယ်, သင်္ကုပြိမယ် sak ku pra may [sɛk kaŏ pră mòa^{l}] v. no watch man, no guard, no warder, no keeper. သက္ကုပြွမဲ့၊ မဟွဲကိုညးမင်မွဲ့။ အစောင့်အရှောက်မရှိ။

သက်ကုလ်ပ္လိတ်, သင်္ကုလိုပ္လိတ် sakūlplit [sɛk kao^{l}l plɛt] n. shall be exstinguised. သက်ကိုပ္ဒိုတ်အာဏောင်၊ သက်ကုပ္ဒိုတ်အာဏောင်။ ငြိမ်းသေသွားစေလိမ့မည်။ ငြိမ်းသွားလိမ့မည်။

သက်ကာ်, သင်္ကာ sakkār [sɛk kar] n. Homage. ဒဒှ်မသွဂါရဝ၊ ဒဒှ်မသွအရှေ်အသော်၊ ဒဒှ်မသွပူဇ။ ဂါရဝပြုခြင်း၊ အရှိအသေပြုခြင်း၊ ပူဇော်သက္ကာရပြုခြင်း။ v. သက္ကာရ၊ ပူဇ။ သက္ကာရပြုသည်၊ ပူဇော်သည်။ **ပုဇာဝ်သက်ကာ်**, ပုဇာဝ်သင်္ကာ pu jāw sak kār [paŏ jaw sɛk kar] n. offerings. ပွမသွးကိုဒါန်။ ပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်း။Cf. **သက္ကဝ်**, သင်္ကဝ် sak kaw [sɛk kɔ], **သက္ကာရ**, သင်္ကာရ sakkāra [sɛk ka ră], **ဘပူဇ်**, အပုဇ် ʾapūjau [ă pao^{l} jèa^{l}].

သက, သကာ sa kā [să ka] v. (MM.) **ပုဇ်သက**, ပုဇ်သကာ pu jau sa kā [paŏ jèa^{l} să ka], **ပဇ်သက**, ပဇ်သကာ pa jau sakā [pă jèa^{l} să ka] v. to make offerings. သွးကိုဒါန်။ လှူဒါန်းစွန့်ကြဲသည်။ **ပူဇ်သက**, ပုဇ်သကာ pū jau sa kā [pao^{l} jèa^{l} să ka] v. to worship. လျောဝ်ပူဇ၊ လျောဝ်သွအရှေ်အသော်။ ရှိခိုးပူဇော်သည်၊ ရှိခိုးရိုသေသည်။ [LM. **ပူဇာသက**, ပုဇာသကာ pū jāsakā [pao^{l} jèa să ka], **ပူဇ်သက**, ပုဇ်သကာ pū jau sa kā [pao^{l} jèa^{l} să ka]. **သ္က**, သ္ကာ skā [səka] n. offerings. ပွမသွးကိုဒါန်။ ပေးကမ်းလှူဒါန်းခြင်း။ [P. **သက္ကာရ**, သင်္ကာရ sak kāra [sɛk ka ră] v. honour. ဒုင်စသိုင်ဂုန်စရဲ၊ အဲပရဲ၊ တင်ဂုန်၊ ပ္လိုန်ဂုန်၊ ဇိုန်ဏာင်ကိုဣမော်။ ဂုဏ်အကျိုးစံစားခံစားရသည်။ အလေးအမြတ်ပြုသည်၊ ကျေးဇူးတင်သည်၊ ဘွဲ့တဆိပ်ဆောင်နှင်းပေးသည်။ (၂) worship. လျောဝ်ပူဇ၊ လျောဝ်သွအရှေ်အသော်။ ရှိခိုးပူဇော်သည်၊ ရှိခိုးရိုသေသည်။]

www.monlibrary.com

ꩻꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥ, သက်ဒဟ်သ္မောဟ်ကုံ sakdahsmohkuṁ [sɛk dɔh səmɒh kum] v. without equal. သက်ဒှ်သ္မဟ်ကို၊ မညီမမျှဖြစ်သည်။

ꩻꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥ, သက်ဝိရိယာယ် sakpiryāy [sɛk pæ̆r yɑi] n. is not in time. အခိုင်အခါဟွံသေင်။ အချိန်အခါဟုတ်။

ꩻꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥ, သက်မုနလောန် sak mu na lon [sɛk mŭ nɛ̆ lɔ̀n] n. a village in the vicinity of Pagan. ကွာန်မန္ဒံပွဲကိုဝုတ်ဒိုဟ်ဥုင်ဗကာံမွဲ။ ပုဂံအနီးအနားပတ်ဝန်းကျင်ရှိကျေးရွာတစ်ရွာ။ **ꩻꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥ**, ကွာန်သက်မုနလောန် kwansakmunalon [kwɑn sɛk mŭ nɛ̆ lɔ̀n] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥ, သက်မုနလော်ရ် sak mu na lor [sɛk mŭ nɛ̆ lɔ̀^{2}r] v. emend as prec. ပလေဝ်ထော်ညံဉ်ရ်ဝေါဟာ၊ အမှာအရာမတဲ့ကွဉ်တော်။ ပြီးခဲ့သောဝေါဟာရ အမှားများကို ပြင်ဆင်ထားသည်။

ꩻꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥ, သက်ခရိမ်ဗာင် sakrimbāṅ [sɛk rɛ̀m bàiŋ] v. help. သရီဗင်၊ ရီဗင်။ ကူညီသည်။

ꩻꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥ, သက်သ္ကုလိ sak skuli [sɛk səkɑ̆ð læ̆] prep. no have. have nothing. သက်ကုလိ၊ သက်ကလိ၊ သွက်ဂွံဟွံမွဲ။ ရရန်မရှိ၊ ရစရာမရှိ။ (၂) shall elapse. သကလိ၊ ကလိလောန်ဏောင်။ ဘဝတစ်ပါးပြောင်းလိမ့်မည်။

ꩻꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥ, သက်သ္ဒဟ် sak sdah [sɛk səd̀ɔh] v. is not, without happen. သက်သဒှ်၊ ဟွံဒှ်၊ ဟဒှ်။ မဖြစ်။

ꩻꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥ, သက်သ္မိုင် saksmiṅ [sɛk səmoiŋ] n. next after. သက်သွိုင်၊ သက်သ္မိုး တဲ့ပွန်။ ပြီးနောက်။ (၂) immediately after. တဲ့၊ တဲ့ပွန်၊ တဲ့ဂှ်။ ပြီး၊ ပြီးသည့်နောက်၊ ပြီးလျှင်။

ꩻꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥ, သက်သ္မိုင်ဂဟ် saksmiṅgah [sɛk səmoiŋ gɔ̀h] n. next after that. သက်သွိုင်ဂှ်၊ တဲ့ပွန်ဂှ်။ ထိုသို့ပြီးသည့်နောက်။

ꩻꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥ, သက်သိရ်ဂုတ်နာင် sak sirgutnāṅ [sɛk sir gùt nàiŋ] v. not completion, without cease. ဟွံမွဲကိုပိုတ်သ္ကုတ်ကီ၊ ဟွံကွိုက်ပေင်ကီ။ ပြီးပြတ်မှုမရှိသေး၊ မပြီးပြည့်စုံသေး။

ꩻꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥꩫꩭꩥ, သက်သ္မိုဟ် sak smih [sɛk səmɛh] prep. no remain, no left behind,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

without remainder. သက်သွိဟ်၊ သက်သွေဟ်၊ ဟွံသွေဟ်။ မကျန်ရှိ။

ꩻꩫꩴꩣ, သက်သွေးမ် saksmoh [sɛk səmɒh] v.nothing like, nothing equal to, nothing agree, nothing the same, without equal. သက်သွေဟ်၊ သက်သွဟ်။ တူသည်မရှိ။ မညီမမျှဖြစ်သည်။

ꩻꩴ, သးက် sāk [saik], **ꩫꩴ**, ဧသက် sek [sɔik] n. colour. အရုံင်၊ အရုံင်အရာ။ အရောင်၊ အရောင်အသွေး။

ꩻꩴ, သးက် sāk [saik] n.(MM.) also kind. ဂကူ။ အမျိုးအစား။ (၂) manner. ပွ၊ အခိုက်အလိုက်။ အပြုအမူ၊ အလေ့အထ။ Cf. **ꩵꩻꩴꩵ**, ပြကးရံ prakār [prə̆ kar]. **ꩻꩱꩬ**, ဧရးဒ်ံ row [rò²]. [LM.; SM. **ꩻꩴ**, သးက် sāk [saik].]

ꩻꩴꩵꩫꩬ, သးက်ဩြန် sāksrim [saik sərɛm] n. brown colour. သင်သရီ၊ လမွံက်သရီ။ အညိုရောင်။

ꩻꩴꩫꩬ, သိက်အိန် sik᷄im [soik ɛm], **ꩻꩴꩫꩬꩬ**, သိက်အိန်ံ sik᷄imm [soik ɛm] v. to smile. အီ၊ ကအီ၊ ပကာဂအီ။ ပြုံးသည်၊ ပြုံးပန်းဆင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩴꩫꩬ**, ကအိန် k᷄im [kə̆ ɛm].

ꩴꩴ, သုက်ံ suk [sɜk] v. & n. **ꩴꩣ**, သုခ် sukh [sɜkh] n.(OM. **ꩴꩣ**, သုခ် sukh [sɜkh]. 1219) to be happy. မိပ်စိုတ်၊ မိပ်ဇြိပ်၊ ဒးဂွပ်၊ ကံကုသိုခိုဟ်။ ဝမ်းသာသည်၊ ပျော်ရွှင်သည်၊ ကျေနပ်သည်၊ ကံကောင်းသည်၊ ဝမ်းမြောက်သည်။ (၂) happiness. ဒဒှ်မမိပ်စိုတ်၊ ဒဒှ်မမိပ်ဇြိပ်၊ ဒဒှ်မဒးဂွပ်၊ ဒဒှ်ကံကုသိုမခိုဟ်။ ဝမ်းသာခြင်း၊ ပျော်ရွှင်ခြင်း၊ ကျေနပ်ခြင်း၊ ကံကောင်းခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ (၃) bliss. ပီတိ၊ တသိုက်သုခ။ ပီတိ၊ ချမ်းသာသုခ။ hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ **ꩻꩱꩫꩴꩴ**, သလှိင်သုက် slhīñsuk [səhloiŋ sɜk] v. shall be happy. သ္ဂိုဒ္ဒှ်တသိုက်သုခရောင်။ သုခချမ်းသာဖြစ်စေလိမ္မည်။Der. **ꩵꩴꩴ**, ပ္ဍုက် pɒ̆uk [pə sɜk] v. to make happy. သ္ဂိုမိပ်ဇြိပ်။ ပျော်ရွှင်စေသည်။ **ꩻꩱꩴꩴ**, သိန်သုက် sir suk [sə̆r sɜk] n. happiness. ဒဒှ်မမိပ်စိုတ်၊ ဒဒှ်မမိပ်ဇြိပ်၊ ဒဒှ်မဒးဂွပ်၊ ဒဒှ်ကံကုသိုမခိုဟ်။ ဝမ်းသာခြင်း၊ ပျော်ရွှင်ခြင်း၊ ကျေနပ်ခြင်း၊ ကံကောင်းခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း။ (၂) bliss. ပီတိ၊ တသိုက်သုခ။ ပီတိ၊ ချမ်းသာသုခ။ [LM. **ꩱꩴ**, သိုက် suik [sɑk] v. to be pleasant. သွိုက်မွိုက်စိုတ်၊ ဒးရးသွပ်သွန်၊ မုဟ်ပါင်ဥာတ်၊ သွးလဟိုင်လဟာဲ။ နှစ်လိုဖွယ်ရာဖြစ်သည်၊ သင့်မြတ်လျော်ကန်သည်၊ ဖော်ရွေသည်၊ ကြည်နူးဖွယ်ရာဖြစ်သည်။ (၂) to be rich. သွေဟ်သွဟ်သိုက်ဘိုက်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝသည်။ (၃)well to do. adj. မသိုက်ဘိုက်သွေဟ်သွဟ်၊ မန္ဒကိုသွဲဥသွဲဂွိုဥ်ဂွိုဥ်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝသော၊ ငွေကြေးမြောက်

www.monlibrary.com

များစွာချမ်းသာသော။ **ꤚꤢꤠ꤬ꤚꤢꤠ꤬**, သုက်ဘိုက် suik bhuik [sak bhèk] n. riches. ဒဒှ်မန်ကိုဒြပ်ဣသ်ဗွဲမဂ္ဂိုင်ဧွင်း။ ဥစ္စာခနေပေါကြွယ်ဝခြင်း။ SM. **ꤚꤢꤠ꤬**, သုက် sak [sak] v. to be rich. သိုက်၊ သိုက်ဘိုက်။ ချမ်းသာသည်၊ ကြွယ်ဝသည်။ Skt./P. **ꤚꤢ**, သုခ sukha [saŏ khă] n. happiness. ဒဒှ်မမိပ်စိုတ်၊ ဒဒှ်မမိပ်ဖြိပ်၊ ဒဒှ်မဒးဂွပ်၊ ဒဒှ်ကံကု သိုမခိုဟ်။ ဝမ်းသာခြင်း၊ ပျော်ရွှင်ခြင်း၊ ကျေနပ်ခြင်း၊ ကံကောင်းခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ခြင်း။]

ꤚꤢꤠ꤬, သုက်[1] suk [sɛk] n. **ꤑꤢꤠ꤬**, သောက် sok [sok] n. (**ꤡꤢꤢꤠ꤬ꤚꤢꤠ꤬**, ညွှန်သုက် ñum suk [ɲùm sɛk] n. 1219. **ꤢꤑꤢꤠ꤬ꤑꤢꤠ꤬**, ယသောက် ya sok [yɛ̀ sok] n. Venus. (အဂိုရောမ်၊ ရောမပုံပြင်) အဆော်သွပ်ဖြဖြဟာန်သွိန်၊ အဆော်သွပ်ဖြပယျော်။ အချစ်နတ်သမီး၊ အလှနတ်သမီး။ **ꤚꤢꤠ꤬ꤓꤢꤢ**, သုက်ဒွိယ suk dwi ya [sɛk dwĭ yɛ̀] n. Venus the twin. သိုက်ကွာ။ သောကြာအမ္မာပူး။) ဂြိုဟ်သိုက်။ သောကြာဂြိုဟ်။

ꤑꤢꤠ꤬, သောက် sok [sok], **ꤑꤢꤡꤠ꤬**, သွောက် swok [swok] n. (MM. **ꤑꤢꤡꤠ꤬**, သွောက် swok [swok]. 1527.) **ꤓꤢꤢꤑꤢꤠ꤬**, တွေ့ယ်သောက် tñey sok [təŋea sok] n. Friday. တွဲသိုက်။ သောကြာနေ့။ [LM. **ꤚꤢꤠ꤬**, သုိက် suik [sak]. SM. **ꤚꤢꤠ꤬**, သုိက် sak [sak]. Skt. **ꤔꤢꤛ꤬**, သုကြ śukra [saŏ kră]. **ꤑꤢꤡꤠ꤬**, သွောက် swok [swok] n. is anomalous. ဗိုပြင်မချူကွျင်ဒွံင်ဟွံသေင်။ ရေးထုံးပုံစံမဟုတ်ဘဲ ရေးသားထားခြင်း။]

ꤚꤢꤠ꤬ꤚꤢꤢꤡꤢꤢꤠ꤬, သုက်နိဗ္ဗာန် suknirbbān [sɜk nĭrb bàn] n. happiness of the Nirvana. တသိုက်နိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာန်သုခချမ်းသာ။

ꤚꤢꤠ꤬ꤑꤢꤢꤡ, သုက်သေယ် suksey [suk sea] v. rich. သိုက်။ ချမ်းသာသည်။

ꤚꤢꤠ꤬ꤑꤢꤢꤡꤚꤢꤛꤠ꤬, သုက်သေယ်သုဘိုက် suk sey su bhik [suk sea saŏ bhòik] v. to be wealthy, to be rich. သိုက်ဘိုက်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝသည်။

ꤑꤢꤠ꤬, သေက် sek [sɔik] n. colour. အရုံင်၊ အရုံင်အရာ၊ သင်္။ အရောင်၊ အရောင်အသွေး။ see. ရုံင်။ ရွှ။ **ꤢꤠ꤬**, သာက် sāk [saik].

ꤑꤢꤠ꤬, သောက်[2] sok [sok] n. Hair. သော်၊ တသော်။ ဆံပင်၊ အမွေး။

ꤑꤢꤡꤠ꤬, သွောက် swok [səwok], **ꤑꤢꤠ꤬**, သောက် sok [sok]. (MM. **ꤑꤢꤠ꤬**, သောက် sok [sok].1557).**ꤓꤢꤢꤠ꤬ꤑꤢꤡꤠ꤬**, ဓာတ်သွောက် dhātswok [dhàt səwok] n. hair relic. ဓာတ်သော်။ ဆံတော်ဓာတ်။ (၂) hair of the Buddha. သော်တီလ

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပိုန်ကျာ်တြဲ။ မြတ်စွာဘုရား၏ဆံတော်။ Der. **ဒငသာက်**, ဒသောက် dasok [dɛ̆ sok], **တငသာက်**, တသောက် tasok [tɛ̆ sok]n. wool. တသော်သို့၊ တောဝ်တသော်သို့၊ သက္ကလာတ်၊ ယာတ်သက္ကလာတ်။ သိုးမွေး၊ သိုးမွေးချည်၊ သက္ကလတ်၊ သက္ကလတ်ထည်။ [LM.; SM. **ငသာက်**, သောက် sok [sok].]

ငသာက်, သောက်၂ sok [sok] n. Venus. ဂြိဟ်သိုက်၊ ဒေဝတ်ဖြဲဖြဟာန်၊ ဒေဝတ်ဖြဲပယျော်၊ ဂြိဟ်သိုက်၊ သွံင်ပြေင်၊ သွံင်ဇမ္ဗာ။ သောကြာဂြိဟ်၊ အချစ်နတ်သမီး၊ အလှနတ်သမီး၊ ညနေစောင်းကြယ်၊ မိုးသောက်ကြယ်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ယုက်**, သုက်၂ suk [sɜk].

ငသာက်ကိန္ဒ်, သောက်ကိန္ဒ် sokkindaṁ [sok kɛn dɔm] v. to build, to make. သိုင်ခွံ့။ တည်ဆောက်သည်။

ငသာက်ဂ္လား, သောက်ဏ္ဍား sok tlañaḥ [sok tə̀lɛ̆ ɲèh] n. the hair of His Majesty (king, sovereign). သော်တ္ဍား။ သူ့အရှင်ဆံပင်။

သံက်, သံက် sâk [sɔk] n.**ဘာသံက်**, ဧသံက် cāsâk [cɑ sɔk] n.chief. ဧမွော်၊ ကွိုပ်သွိုပ်။ အကြီးအကဲ၊ ခေါင်းဆောင်။ (၂) territorial rights. အခေါင်အဝိုမဆောင်စပ်ကိုတွိုဒ္ဒက်။ နယ်နိမိတ်နှင့်ဆိုင်သောအခွင့်အရေး။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဘာသံက်**, ဧသံက် cā sâk [cɑ sɔk].

သင်ံ, သင်ံ saṅ [sɛŋ] n. **သင်ံဃ**, သင်ံဃ saṅ gha [sɛŋ ghɛ̆] n. monastic order. ပူဂိုမဒွေတ်ဗက်သွောဝ်မဆောင်စပ်ကိုဘာလကျာ်ခမိုသင်။ ဘုန်းတော်ကြီးနှင့်ဆိုင်သောဥပဒေအတိုင်း၊ ကျင့်ကြံနေထိုင်သူ၊ ရဟန်းသံဃာ။ (၂) members of order. ကောန်ဂကော်ညးမလုပ်ယိုက်ဥောင်ပရောင်သာသနာမွဲ။ သာသနာရေးတွင်ဝင်ရောက်ထမ်းဆောင်သူအသင်းသားတစ်ဦး။ (၃) clergy. လကျာ်။ ဘုန်းတော်ကြီး။ **သင်ံဂါယ်**, သင်ံအရိယ် saṅ a riy [sɛŋ ɑ̆ ræy] n. the noble order. သင်အရီ။ အရိယသံဃာတော်။

သင်ံ, သင်ံ saṅ [sɛŋ] n. (MM.) monk. ခမိုး၊ လကျာ်။ ရဟန်း၊ သံဃာ။ Cf. **ဂါယသင်ံ**, အရိယသင်ံ 'arĭyasaṅ [ɑ̆ ræ yɑ̆ sɛŋ], **သင်ံဃရတန**, သင်ံဃရတန saṅ gha ra tana [sɛŋ ghɛ̆ rɛ̆ tɑ̆ nɑ̆], **ဂုမ်အိုဴ**, ဂုံန်အိုန် gum ˉir [jum ær], **ဂဓ**, ဧထ the [the], **ဂဓရ**, ဧထရ the ra [the rɑ̆], **ပိဏ်ဧင်**, ဗိညဉ်ဧင် piñjaṅ [pɛn jɛ̀ɑŋ], **မဟာဂဓါ**, မောဧထန် mahāther [mɛ̆ hɑ ther]. [LM.; SM. **သင်ံ**, သင် sɛŋ [sɛŋ].Skt./P **သံဃ**, သံဃ saṁgha [sɔm ghɛ̆].LM. **သင်ံဃာ**, သင်ဃာ saṅ ghā [sɛŋ ghɛ̀ɑ].]

www.monlibrary.com

ꩻ꩷, သင်္ sañ [sɛŋ] n. ကနုသင် kanusañ [kə̆ nɑŏ sɛŋ] n.Conch. ကွသင်။ ခရသင်း။ ကွသင်, ကွသင် knu sañ [kənɑŏ sɛŋ] n. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ ကိုးလာသင်, ကိန်ခေသင် kin lo˙sañ [kɛn lə̆ sɛŋ] n. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ (MM.) ကနုသင်, ကနုသင် ka nu sañ [kə̆ nɑŏ sɛŋ]. [LM.; SM. ꩻ꩷, သင် sañ [sɛŋ]. Skt. ꩊꩻꩮ, ခင်ခ śaṅkha [sɛŋ khə̆]./P. ꩻꩊꩮ, သင်ခ saṅkha [sɛŋ khə̆].]

ꩻ꩷, သင်း sañ [sɛŋ] v. to harbour (desire). စွဲစွေဉ်(ဆန္ဒ၊ သွိုက်)။ ခိုလှုံရာအရပ် (ဆန္ဒ၊ တောင့်တမှု)။ Cf. ꩠꩫ, ခိုင် mic [moik].

ꩻ꩷, သင်း saṅ [sɛŋ] n. ပဏ္ဍိတ်ယင်သင်, ပဏ္ဍိတ်ယင်သင် paṇ ḍit yaṅ saṅ [pɔn dɛt yɛɑŋ sɛŋ] n. class of officers inferior to kalan. သွဲဒကဆင်မသဝ်နုကလာန်။ ကလန်အောက်အဆင့်နိမ့်သောရုံးဝန်ထမ်း။ ပဏ္ဍိတ်ယိင်ကာင်သင်, ပဏ္ဍိတ်ယိင်အာင်သင် paṇ ḍit yin ʿān˙saṅ [pɔn dɛt yòiŋ ɑiŋ sɛŋ] n. high official charged with maintaining relations with clergy.ညးမသွးဒုင်အပ်ပြာပ်လဝ်တာလျိုင်ကဆင်သမ္ဗုင်၊ မဂွံဒွံင်အထံက်အပင်သိုမဆက်စပ်ဒွံင်ကိုခမိုသင်။ အဆင့်မြင့်တရားဝင်တာဝန်၊ ပေးအပ်ခြင်း ခံရသောအထောက်အပံ့ခံသံဃာတော်နှင့်ဆက်စပ်သူ။ ꩻꩊꩻ, သင်သင် yaṅsaṅ [yɛɑŋ sɛŋ] n. = ပဏ္ဍိတ်ယင်သင်, ပဏ္ဍိတ်ယင်သင် paṇ ḍityaṅsaṅ [pɔn dɛt yɛɑŋ sɛŋ].

ꩻꩊꩻꩁ, သင်ကရာ saṅkarabhu [sɛŋ kə̆ rə̆ bhŭ] n. (MM.) confusion resulting from inadequate definition of boundary between ordination-places. ဒဒှ်သွပ်ထဲထဲထံင်ထံင်၊ မဂွံကွင်နူကိုမပွံက်ထွးလဝ်အဓိပါ၊ ဟိုတ်နူဟွံကိွုက်ပေင်သွက်ပယ်ိုဒွက်အကြာဒွဲဝဲသွာင်သီ။ သိမ်နေရာအကြားနယ်နိမိတ်နေရာအတွက် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားချက် မလုံလောက်မှုကြောင့် ရရှိခဲ့သောအရွှပ်အထွေးရလဒ်။ [P. confusion. ဒဒှ်မထဲဂရဲထဲထံင်။ ရွှပ်ရွှပ်ထွေးထွေးဖြစ်ခြင်း။]

ꩻꩊꩻ, သင်ကသ် saṅkas [sɛŋ kɔs] n. (ဧျင်ꩻꩊꩻ, ဧျင်သင်ကသ် ḍuṅsaṅkas [ɗɜŋ sɛŋ kɔs].) a city in India, scene of the Buddha's descent after his visit to theTāva- timsa-heaven. ဧျင်ဇွော်ပွဲကိုရးအိန္ဒိယမွဲ၊ ဒွဲဝဲဌာန်ပရေင်မကွိုဒ့ုကွင်ဖွဲမပြာကတ်မွဲ၊ ဒဒှ်ကျာ်တြဲပိုမကွာနွှေကွင်လိုက်၊ ကာလတိပိုန်မပြာပ်တိုန်အာဧျင်သွင်တာဝတိတုဲ။ မြတ်စွာဘုရား၊ တာဝတိသာနတ်ပြည်သို့ကြွရောက်ပြီးနောက်၊ လူ့ပြည်သို့ပြန်လည်ကြွမြန်းရာတွင်ရောက်ရှိသည့်ထင်ရှားသောအိန္ဒိယပြည်ရှိ မြို့ကြီးတစ်မြို့။ [P. ꩻꩊꩻꩈ, သင်ကဿ saṅkassa [sɛŋ kɔt sə̆].]

www.monlibrary.com

မင်ကြာံ, သင်ကြောန် saṅkrān [sɛŋ kraɑn] n. once. မွဲအခိင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **မမ်ကြာံ, သန်ကြောန်** samṅ krān [sɔm kraɑn] n. ဂုံး**မင်ကြာံ, ဘုံန်နေးသင်ကြောန်** bhumṅnaḥ saṅkrān [bhùm nèh sɛŋ kraɑn] n.class of brahmins. ဂကူဗမ္မးမွဲဂကူ။ ပုဏ္ဏားမျိုးတစ်မျိုး။ [LM. **မင်ကြာံ, သင်ကြောန်** saṅkrān [sɛŋ kraɑn].;SM. **မင်ကြာံ, သင်ကြောန်** sɛŋ kraɑn [sɛŋ kraɑn] n. first day of new year festival. သွင်တွဲဖွဲကိုပ်ကွာအိုတ်သွံတွို့၊ သွင်အတား၊ သကြံာန်အတား။ ပထမဦးဆုံးနေ့နှစ်သစ်ကူးပွဲသွင်၊ သကြံာန်အတာ။ LM. has. နွံ။ ရှိသည်။ **မာမ်ကြာမ်, သဒံန်ဂြဒံန်** sämṅgrämṅ [sɑm grɑ̀m] n. class of brahmins. ဂကူဗမ္မးမွဲဂကူ။ ပုဏ္ဏားမျိုးတစ်မျိုး။]

မခါရာ, သင်ခရာ saṅ khārā [sɛŋ khɑ rɑ] n. impermanence, transience. သခ်ါရ၊ ဒဒှ်မဟွံဗိုန်၊ ဒဒှ်မဒှ်အရာဆဓိတ်မွဲချိုန်ခဏ၊ ဒဒှ်မဒှ်အရာမနွံကိုသဘ်ဟွံဗိုန်။ သခ်ါရ၊ မမြဲသောသဘောတရား၊ အနိစ္စသဘော၊ မတည်မြဲခြင်း။

မင်ခုယ်, သင်ခုယ် saṅkhuy [sɛŋ khui] n. personal name. ယွုပ္ပုဂ္ဂိုမွဲမွဲ။ ပုဂ္ဂိုလ်တဦးဦး၏အမည်။

မင်ဂါ, သင်ဂါ saṅgā [sɛŋ gèɑ] n. monk's robe. သ္ဃာသင်၊ သ္ဃာခမ်ိသင်တံသွေံာ်လွှက်။ သကံန်း၊ ရဟန်းသံဃာတော်တို့ဝတ်ရုံသကံန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိင်ဂါလ်, သိင်ဂါလ်** siṅ gāl [soiŋ gèɑl].

မဂါ, သင်ဂါ saṅgā [sɛŋ gèɑ] v. to associate, to meet,to assemble, form a company, meet, meeting, assembly. ပံင်ဖက်၊ ဆိုဂဗ၊ ကောံခရီ။ စုပေါင်းသည်၊ တွေ့ဆုံသည်၊ စုရုံးသည်၊ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးသည်။

မဂါဧကျ, သင်ဂါဇကူ saṅgājaku [sɛŋ gèɑ jɛ̆ kɑʊ̆] n.the part of the body. အင်္ဂါဇကူ။ ကိုယ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း။

မင်ဃ, သင်ဃ saṅgha [sɛŋ ghɛ̆] n. member of monastic order. ကောန်ဂကောံညး မလုပ်ယိုက်ဥေင်ပရေင်သာသနာမွဲ။ သာသနာရေးတွင်၊ ဝင်ရောက်တာဝန်ထမ်းဆောင်သူအသင်းသားတစ်ဦး။ Cf. **မင်, သင်** saṅ [sɛŋ], **ခမိ, ခမိ** khami [khɑ̆ mæ], **ခမိ်, ခမိ်** khăhmæ [khɑ̆ mhæ], **ဂမိ်, ဂမိ်** gahmi [gɛ̆ mhæ]. see. ရံင်။ ရှ။ **မင်, သင်** saṅ [sɛŋ].

မင်ဃပဓာက်, သင်ဃပထဆက် saṅ gha pathāk [sɛŋ ghɛ̆ pɑ̆ thaik] n. a donor. ညး

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တ္ဘဒါန်၊ ညးတ္ဘကုသို့။ ကုသိုလ်ရင်၊ အလှူရှင်။ (Lop.) [Skt./P. သင်္ဃပဋာက, သင်ဃပဒ
ဍာက saṅ gha pa ṭā ka [sɛŋ ghɛ̆ pă ta kă] n. banner of the monastic order. ဗုဒ္ဓဝင်မဆောင်စပ်ကိုသွက်ဘာလကျာ်။ ဘုန်းကြီးကျောင်းနှင့် သက်ဆိုင်သောတံခွန်ကုက္ကား။]

သင်္ဃဇောဓိ, သင်ဃဗောဓိ saṅ gha bo dhī [sɛŋ ghɛ̆ bò[1] dhĭ] n. (သိုင်သင်္ဃဇောဓိ, သ္ဒိင် သင်ဃဗောဓိ smiṅ saṅ ghabodhī [səmoiŋ sɛŋ ghɛ̆ bò[1] dhĭ].) n. a king of Ceylon, A.D.307-9. ဓကရာတ်တွင်္သိင်ဃ်မွဲ၊ တိုန်နန်၊ ပွဲသက္ကရာတ်ခရေတ်၊ အေ၊ ဒီ၊ ၃၀၇-၉။ ခရစ်သက္ကရာဇ်၊ အေ၊ ဒီ၊ ၃၀၇-၉၊ တွင်နန်းတက်သော၊ သီဟိုဠ်ကျွန်းဘုရင်တစ်ပါး။

သင်္ဃမိတ္တာထေရီ, သင်ဃမိတ္တာထေရီ saṅ gha mit ta therī [sɛŋ ghɛ̆ mèt tă the rĭ] n. a nun, sister of Mahinda (mahāmahin), who took the south branch of the bodhi tree to Ceylon. (ခမှီ၍) သီလမွဲဇက္၊ မဒ္ဒဒေါ်၍မဟိန္ဒ(မဟာမဟိန်)၊ ညးမကောတ်နင်ကိုတ္ဘာင်ဖြဲဗောဓိဒိုဟ်သမ္ဘုင်ကျာ၊ ကိုတ္တွသိင်ဃ်။ ထေရီ(ရဟန်းမသို့မဟုတ်သီလရှင်)တစ်ပါး၊ သူမသည်သီဟိုဠ်ကျွန်းသို့ ဗောဓိညောင်ပင်၊ တောင်ဖက်အရပ်သို့ ထွက်နေသောအကိုင်းကိုယူဆောင်လာခဲ့သော၊ မဟိန္ဒ(မဟာမဟိန်) ထေ၏ညီမဖြစ်သည်။ [P. သင်္ဃမိတ္တာထေရီ, သင်ဃမိတ္တာထေရီ saṅghamittātherī [sɛŋ ghɛ̆ mèt tă the rĭ].]

သင်္ဃာတ္ထ, သင်ဃရတ္တ saṅ gha ra tna [sɛŋ ghɛ̆ rɛ̆ tənă] n. The monastic order, as one of the three Gems or precious things. ပူဂ္ဂိုမဒွေတ်ဗက်သွောဝ်မဆောင်စပ်ကိုဘာလကျာ် (ခမှီ)၊ ညံဉ်ရ်ပွောဝ်ကိုရတ်ပိပြကာဂ့်မွဲ၊ ဟွံသေင် ညံဉ်ရ်ကပေါတ်မထေက်တန်ကိုရူဟ်မး။ ဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းနှင့်သက်ဆိုင်သော၊ ဥပဒေအတိုင်းကျင့်ကြံနေထိုင်သူ၊ ရဟန်း၊ သံဃာ၊ ရတနာသုံးပါးတွင် ပါဝင်သော၊ ရတနာတစ်ပါးကဲ့သို့၊ သို့မဟုတ် အဖိုးထိုက်တန်သော ပစ္စည်းကဲ့သို့။ ဂုန်ဗုဒ္ဓရတ္တ gun buddharatna [gùn bùt dhɛ̆ rɛ̆ tənă] n. Gem precious the Buddha. ဂုန်ကျာ်။ ဘုရားဂုဏ်တော်။ ဂုန်ဓမ္မာရတ္တ, ဂုန်ဓမ္မရတ္တ gundhammaratna [gùn dhòm mɛ̆ rɛ̆ tənă] n. Gem precious the Doctrine. ဂုန်ဓဝ်။ တရားဂုဏ်တော်။ ဂုန်သင်္ဃာရတ္တ, ဂုန်သင်ဃရတ္တ gun saṅgharatna [gùn sɛŋ ghɛ̆ rɛ̆ tənă] n. Gem precious the Order.ဂုန်သင်္။ သံဃာ့ဂုဏ်တော်။

သင်္ဃာတ်, သင်ဃရတ် saṅgharat [sɛŋ ghɛ̆ rɔt] n. (MM) the order.ရတ်သင်္။ သံဃရတနာ။ [LM. Skt. သင်္ဃာတ္တ, သင်ဃရတ္တ saṅ gha ra tna [sɛŋ ghɛ̆ rɛ̆ tənă].]

www.monlibrary.com

သင်္ဃာဘ်, သင်ဃရတ် saṅ gharat [sɛŋ ghɛ̆ rə̀t] n. precious order. ရတ်သင်။ သံဃာရတနာ။ see. ရံင်။ ရွ။ **သင်္ဃာဘ္ဍ**, သင်ဃရတ္ဍ saṅgharatna [sɛŋ ghɛ̆ rə̆ tənə̆].

သင်္ဃသေနဝရပဏ္ဍိတ်, သင်ဃသေနဝရပဏ်ဍိတ် saṅ gha se na warapaṇḍit [sɛŋ ghɛ̆ se nɛ̆ wɛ̆ rɛ̆ pɔn ɗɛt] n.(**တိဘာ်သင်္ဃသေနဝရပဏ္ဍိတ်**, တ်ိဘာ်သင်ဃသေနဝရပဏ်ဍိတ် ti cār saṅ gha sɛ̆ na warapaṇḍit [tæ̆ cɑr sɛŋ ghɛ̆ se nɛ̆ wɛ̆ rɛ̆ pɔn ɗɛt].) a leading monk of Pagan in the reign of Kyanzittha. ကျိုပ်သ္ကိုပ်ပ္ဍတရ်သင်မွဲဇကုပ္ဒဲကိုဥုင်ဗကာံ၊ လက်ထက်သွိင်တလန်ကေသာ။ ကျန်စစ်မင်းပုဂံပြည်ကိုအုပ်စိုးစဉ်ကာလက၊ ပုဂံပြည်၏သံဃာ့ရွှေဆောင်လမ်းပြသံဃာတော်တစ်ပါး။[Skt./P. **သင်္ဃသေနဝရပဏ္ဍိတ**, သင်ဃသေနဝရပဏ်ဍိတ saṅ gha se nawarapaṇḍita [sɛŋ ghɛ̆ se nɛ̆ wɛ̆ rɛ̆ pɔn ɗɛt tə̆] n. scholar of the noble host of the Order.တ္ဍပညာမစေန်ဆက်ခွေ့ကျင့်နူဂကူမပြဲ၊ မဒှ်တ်တ္ဍသွိဂကောံသင်ဂမွိုင်။ ရဟန်းသံဃာတော်များအဖွဲ့အစည်း၏၊ အိမ်ရှင်ဖြစ်တော်မူသော၊ မြင့်မြတ်သည့်အမျိုးစဉ်အနွယ်မှပေါက်ပွားဆင်းသက်လာသောအတတ်ပညာရှင်။]

သင်္ဃာတ, သင်ဃာတ saṅ ghā ta [sɛŋ ghèɑ tə̆] n. (1455) the third of the eight principal hells. ဘုံနရက်ကွိုင်ပိ၊ ပ္ဍောဝ်ကိုဘုံနရက်အဓိကဒွံကွိုင်။ အဓိကငရဲဘုံကြီးရှစ်ထပ်အနက်၊ အထပ်သုံးထပ်ရှိငရဲဘုံ။ [Skt./P.]

သင်္ဃာယ, သင်ဃာယ saṅ ghāya [sɛŋ ghèɑ yɛ̆] prep.the monk himself. ကသင်။ သံဃာကိုယ်တိုင်။

သင်္ဃတ်ထေရ်, သင်ဃတ်ထေရ် saṅ ghatther [sɛŋ ghə̀t the] n. Head monk of community. ကျိုပ်သ္ကိုပ်ဂကောံသ္ကံခမိုသင်။ သံဃာ့အဖွဲ့အစည်းခေါင်းဆောင်။ Cf. **ဂဏာစရိယ**, ဂဏာစရိယ ga ṇā ca ri ya [gɛ̆ nɑ cə̆ ræ̆ yə̆], **ဂ္ဂာဂိုး**, **အ္နာခုံန်** ˙acā guin [ə̆ cɑ gɜ̀n] (s.v. **ဘာာ်**, အာစာရ် ˙ā cār [ɑ cɑr],)[P. **သင်္ဃတ်ထေရ**, သင်ဃတ်ဒထေရ saṅ ghat the ra [sɛŋ ghə̀t the rə̆].]

သင်မက်ဃာဟ်, သင်အစ်သောဟ် saṅ ma˙soh [sɛŋ mɜ̆ sɒh] v. the monk explain, answer the monk, reply the monk, interpret the monk. သင်မသ့်။ ရဟန်းတော်ရှင်းလင်းပြောဆိုသည်။

သင်္ကာ်, သင်သ္ကာရ် saṅskār [sɛŋ səkɑr] v. to cremate. စံင်ဖွဂြဖုတ်။ မီးသင်းဂြိုဟ်သည်။ [Skt. **သင်္ကာ**, သံသ္ကာရ saṁ skāra [sɔm səkɑ rə̆] n. cremation. ဒဒှ်မစံင်ဖွဂြ

www.monlibrary.com

ꩣꩮꩪ။ ꩻꩦꩬꩪꩫꩪꩥꩮꩪꩫꩪ။]

ꩻꩫꩬꩪꩣꩣꩪ, ꩫꩪꩬꩫꩣꩮꩪꩫꩣꩣꩬꩫꩣꩬꩫꩣꩬꩫ

www.monlibrary.com

ဟကာ်, ဟကာန် həka˙ [hə̆ kɔ̆] v. to be grey-haired. သွဲ့ဒ့ဉ်သော်သာ်ပွေင်သရီ။ ဆဲပင်မီးခိုးရောင်ညစ်ညစ်ဖြစ်စေသည်။]

သိင်းကာက်, သိန်ကာန်ဒ် siñ ko˙ [soiŋ kɔ̆] nq. company. မွဲစွံ့၊ မွဲကရော်၊ မွဲဂကော်။ အတူတကွ ရှိနေခြင်း၊ တသင်းတဖွဲ့တည်းဖြစ်ခြင်း၊ အတူတကွနေထိုင်ခြင်း။ [LM. သကာ်, သကာန် saka˙ [sə̆ kɔ̆], သ္ကာ်, သ္ကာန် ska˙ [səkɔ̆], ထကာ်, ထကာန် tha ka˙ [thə̆ kɔ̆], ထ္ကာ်, ထ္ကာန် thka˙ [thə kɔ̆], ဒကာ်, ဒကာန် daka˙ [də̆ kɔ̆], ဒ္ကာ်, ဒ္ဂာန် dka˙ [dəkɔ̆]. SM. ဟကာ်, ဟကာန် həka˙ [hə̆ kɔ̆] n. company. မွဲစွံ့၊ မွဲကရော်၊ မွဲဂကော်။ အတူတကွရှိနေခြင်း၊ တသင်းတဖွဲ့တည်းဖြစ်ခြင်း၊ အတူတကွနေထိုင်ခြင်း။ (၂) companion. အဖ၊ အဖဝ်၊ ပွဲင်၊ ဖွက်၊ ဆော။ အပေါင်း၊ အပေါင်းအသင်း၊ အပေါင်းအဖော်၊ အဖော်၊ သွားတူလာတူ အပေါင်းအသင်း၊ ငသ္ကာ်, ငသ္ကာန် sko˙ [səkɔ̆] nq. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

သိင်ဂ, သိန်ဂ siñga [soiŋ gɛ̆] n. (MM.) part of name of sīmā in Bhimapūra district. ယွဲ့သီမွဲဒကုတ်မွဲဒက်မွဲ၊ ပွဲကိုဒရိုင်ဘိမပူရ။ ဘိမပူရဒရိုင်ရှိ၊ သိမ်တစ်သိမ်၏အမည်တစ်စိတ်တစ်ဒေသ။

သိင်ဂသူ, သိန်ဂသူ siñgasū [soiŋ gɛ̆ su] n. personal name. ယွဲ့ပူဂိုမွဲမွဲ။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး၏အမည်။

သိင်ဂသူရ, သိန်ဂသူရ siñ ga sūra [soiŋ gɛ̆ su rɑ̆] n. (1527, သိင်ဂသူရ, သိန်ဂသူရ siñ gasūra [soiŋ gɛ̆ su rɑ̆], သ္မိုင်သိင်ဂသူရ, သ္မိန်သိန်ဂသူရ smiñsiñgasūra [səmoiŋ soiŋ gɛ̆ su rɑ̆].) n.ruler of Moulmein in 1527. ပူဂိုမအုပ်ခုပ်ပိုင်ပြုချုင်မတ်လမ္မိုဲ (သက္ကရာဇ်ခရေတ်၊ ၁၅၂၇)။ (ခရစ်သက္ကရာဇ်၊ ၁၅၂၇၊ ခုနှစ်) မော်လမြိုင်မြို့ကို၊ အုပ်ချုပ်ပိုင်ခွင့်ရရှိခဲ့သောပုဂ္ဂိုလ်။ [Skt. သိင်ဟရာ, သိန်ဟဒူရ siñ haśūra [soiŋ hə̆ su rɑ̆] n. valian lion. ဇာဒိသိုင်မန္ဒံကိုသတ္တိအစော်စရဲ့ဲမဂ်ဲသ္ဂာ။ ရဲစွမ်းသတ္တိရှိသောခြင်္သေ့။] Cf. သိဟာသူရ, သိဟာသူရ sīhāsūra [sæ hɑ su rɑ̆].

သိင်ဂါလ်, သိန်ဂဲလ် siñ gāl [soiŋ gɛ̀al] n. monk's or ascetic's robe. သွာခမ့်သင်၊ ဟွံသေင်၊ သွာရသိတံ။ ရဟန်းသင်္ကန်း၊ သို့မဟုတ်၊ ရသေ့တို့သင်္ကန်း။

သင်ဂါ, သန်ဂါ siñ gā [sɛŋ gɛ̀ɑ], သဂ်ဂါ, သန်ဂါ sag ñā [sɛk ŋɑ] n. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (MM.) ဒက်သဂ်ဂါ, ဒက်သန်ဂါ dak sag ñā [dɛ̀ak sɛk ŋɑ] v. to wear monastic robe. သွေဝ်ကွဲ့မဆောင်ကိုသွာခမ့်သင်။ ရဟန်းတော်များနှင့်သက်ဆိုင်သော

www.monlibrary.com

သင်္ကန်းကိုဝတ်ရုံခြင်း။ **သင်္ဃဂါစွာရ်**, သင်္ဃဂါစွာရ် saṅgācwār [seŋ gèa cəwɔr] n. sets of robe. စုံသွေး၊ သင်္ကန်းအစုံ။ **သာ်ဂါပဲာ်ဉာကူ**, သဒိဋိဝိဒ်သုကူ sag ñā pāṅ su kū [sɛk ŋa pɔŋ saŏ kao^{1}] n. ascetic's robe. သွားပိုင်သုကူ။ ပုံသုကူသင်္ကန်း။ Cf. **ပဲာ်ဉာကူ**, ပဒ်သုကူ pāṅ su kū [pɔŋ saŏ kao^{1}]. [LM. **ဉာ**, သွေး sñā [səŋa]. SM. **ကဟာ**, ကဟာ kă hā [kă ha].]

သိင်္ဂီ, သိင်္ဂီဂိရ် siṅgir [soiŋ gir] n. large barral-shaped signal drum. ဗံမကို့သမ္မိ မန္ဒံညင်ရ့ဗိုပြင်စေဝ်ဒုတ်ဒုတ်ဖွော်ဖွော်။ အချက်ပေးတီးခတ်ရန်စည်ပိုင်းပုံသဏ္ဌာန်ရှိစည်ကြိုး။ **ဗံသိင်္ဂီ**, ဗံသိင်္ဂီဂိရ် phaṁsiṅgir [phɔm soiŋ gir] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ဗံ phaṁ [phɔm]. [LM. **ဗံ**, ဗံ phaṁ [phɔm]. **ဗံသိင်္ဃိုဝ်**, ဗံသိင်္ဃိုဝ် phaṁ siṅg huiw [phɔm soiŋ ghè] n. lit. လိက်ပတ်။ စာပေ။ Sinhalese drum. ဗံဂလာသေန်ဟာလိ၊ ဗံသိင်္ဃို။ စင်ဟာလီကုလားစည်၊ သီဟိုဠ်စည်။]

သိင်္ဃနိကာယ်, သိင်္ဃနိကာယ် siṅ gha ni kāy [soiŋ ghĕ nĭ kai] n. (MM.) part of name of a sīmā of prince in Gyaing district. ယွၤမွဲဒကုတ်မွဲဠ်ဆိကောန်သွိင်ပွဲကိုဲခရိုင်ဂြောင်။ ဂျိုင်းခရိုင်ရှိမင်းသားတစ်ပါး၏သိမ်အမည်တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း။[Prob. နဒဒ့် မဒ့်မာန်။ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ဖွယ်။ = LM. **သိင်္ဃနိက်**, သိင်္ဃနိက် siṅ ghanik [soiŋ ghĕ nòik] n. that is. ဧၚ်မဒ့်။ ထိုဟာဖြစ်သည်။ the Thein ga neik or Mya the beik hills, E. of Thaton. မဒ့်ဒိုသိင်ဂနိုက်၊ ဟွံသေင်၊ ဗွာတံကော်စ၊(မြဿပိတ်တောင်) ဒိုဗဗေင်မြ၊ မန္ဒံဗွံက်ဥုင်သဗို။ Skt. **သိင်္ဃဟနိကာယ**, သိင်္ဃဟနိကာယ simhanikāya [sɛm hă nĭ ka yă] n. congregation of lions'. ဒဒ့်ဇာဒိသိုင်ဗွဲမဂ္ဂိုင် မကော်ခရိုစိုပ်ကွင် သွက်သွော်ရှော်သော့်ပရေင်ဘာသာ။ ဘာသာရေးကိစ္စအတွက်အလေး ပြုရန် ခြသော့်များစုရုံး ရောက်ရှိလာခြင်း။]

သိင်္ဃလဂ္ဂ, သိင်္ဃလဂ္ဂ siṅghalagna [soiŋ ghĕ lĕ gənĕ] n. the rising constellation of Leo, inspecification of time. ဒတိုန်နက်ကျတ်သိင် (ရာသီခွဲသီ)၊ အခိင် မစ္ဆောန်ထွေးလဝ်ကိုဗွဲတြး။ သိန်ရာသီနက္ခတ်အတက် (ဝါခေါင်လရာသီ)၊ အသေးစိတ်ညွှန် ကြားချက်ချိန်။ [**သိင်္ဃ**, သိင်္ဃ siṅgha [soiŋ ghĕ]. LM. **သိင်**, သိင် siṅ [soiŋ]. SM. **သိင်**, သိင် soiŋ [soiŋ] n. lion. ဇာဒိသိုင်။ ခြသော့်။ (**လဂ္ဂ**, လဂ္ဂ lag na [lĕ gənĕ]. **လက်**, လက်$^{ဲ}$ lak [lèak].) Skt. **သိင်ဟလဂ္ဂ**, သိင်ဟလဂ္ဂ siṅ ha la gna [soiŋ hă lĕ gənĕ].]

သိင်္ဃဟေကသက္ကာဒ်, သိင်္ဃဟေကသက္ကာဒ် siṅ ghāṭakasaṅthan [soiŋ ghèa tă kă sɔn

www.monlibrary.com

than] n.(MM.) square. သွာင်တိသွားသွားမန္ဒံကုံဗိုပြင်ပန်ကွင်။ စတုရန်းပုံမြေကွက်လပ်။ Cf. **ဆရာယ်**, ဘေုရာသ် ca tu ras [că taŏ rɔ̀s]. [P. **သိင်္ဃာဧကဋ္ဌာန**, သိင်ဃာခေကဋ္ဌာန siṅghāṭakaṭhāna [soiŋ ghèa tă kă tha nă̆].]

သိင်္ဃာသိုင်, သိင်ဃာသိန် siṅ ghā sin [soiŋ ghèa sɛn] n. Throne-room prob. in form of raised gallery abutting on end of audience hall. ဂဒံရာဇပလ္လင်၊ နဒဒှ်မဒှ်မာန်၊ ဗိုပြင်ခွံညံင်ရ်၊ ဗိုဂဒံကွန်ကွန်ဂွိုင်ဂွိုင်၊ မန္ဒံကိုကဆံင်မသွင်တိုန်အာခွံင်ညီည်၊ မဆက်စပ်ခွံင်ကိုတွင်ပယျိုဂဒံ၊ ပူရိသာတ်တံမကောံခရိုး။ ရာဇပလ္လင်ခမ်းမ၊ ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်ဖွယ်၊ ပုရိသာတ်များစုဝေးတွေ့ဆုံရာ၊ ခမ်းမ၏နယ်နိမိတ်အစွန်းနှင့်ဆက်စပ်နေသော၊ တဆင့်ပြီးတဆင့်အနည်းငယ်မြင့်တက်နေသည့်၊ ရှည်မျောမျောအခမ်းကျဉ်းကျဉ်းပုံစံ။ Cf. **သီဟာသန**, သီဟာသန sī hāsana [sæ ha să̆ nă̆], **ပလ္လင်သီဟာသန**, ပလ္လင်သီဟာသန pallaṅ sīhāsana [pɔn leŋ sæ ha să̆ nă̆]. [Skt. **သိင်ဟာသန**, သိင်ဟာသန siṅ hā sa na [soiŋ ha să̆ nă̆] n. throne. ရာဇာပလ္လင်။ ရာဇာပလ္လင်။]

သိင်္ဃိုဂ်, သိင်ဃိုရ် siṅ ghuir [soiŋ ghɜ̀r], **သိင်္ဃိုဝ်**, သိင်ဃိုဝ် soiŋ ghuiw [soiŋ ghɜ̀] n. Ceylon. တ္ကံသိင်ဃို၊ ဥုင်သိင်ဃို။ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ သီဟိုဠ်နိုင်ငံ။

သိင်္ဃလ်, သိင်ဃလ် siṅ ghal [soiŋ ghɔ̀l] n. Ceylon. တ္ကံသိင်ဃို။ သီဟိုဠ်ကျွန်း။ **ကော်သိင်္ဃလ်**, ကော်အ်သိင်ဃလ် tko'siṅ ghal [təkŏ soiŋ ghɔ̀l] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။

သိင်္ဃိုဂ်, သိင်ဃိုရ် siṅ ghuir [soiŋ ghɜ̀r], **သိင်္ဃိုဝ်**, သိင်ဃိုဝ် siṅghuiw [soiŋ ghɜ̀] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတ္တု။ (MM.) **ကော်သိင်္ဃိုဂ်**, ကော်အ်သိင်ဃိုရ် tko'siṅ ghui [təkŏ soiŋ ghɜ̀r], **ကာသ်သိင်္ဃိုဂ်**, ကာသ်သိင်ဃိုရ် tka'siṅghuir [təkɔ̆ soiŋ ghɜ̀r], **ကာသ်သိင်္ဃိုဝ်**, ကာသ်သိင်ဃိုဝ် tka'siṅ ghuiw [təkɔ̆ soiŋ ghɜ̀] n. ib. ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။ Syn. **လင်ကာ**, လင်ကာ laṅ kā [lèaŋ ka], **လင်ကာဒိပ်**, လင်ကာဒိပ် laṅ kādip [lèaŋ ka dèp]. [LM. **သိင်္ဃိုဝ်**, သိင်ဃိုဝ် siṅ ghuiw [soiŋ ghɜ̀]. SM. **သိင်္ဃိုဝ်**, သိင်ဃိုဝ် soiŋkhɜ̀ [soiŋ ghɜ̀]. Skt. **သိမ်ဟလ**, သိမ်ဟလ sim hala [sɛm hă̆ lă̆].]

သုင်, သုင် suṅ [sɜŋ] v. to drink. ပြဘိုက်အရာမဒှ်ခွံင်ချာ်ချာ်။ အရည်ဖြစ်နေသောအရာကိုသုံးဆောင်သည်၊ သောက်သည်။

Der. **ပ္ဍုင်**, ပ္ဍုန် pṣuṅ [pəsɜŋ], **ဗျုင်**, ဗျုန် phyuṅ [phyɜŋ] v. to cause

www.monlibrary.com

to drink. သွန်ကြုံ။ သောက်စေသည်။ **ꩬꩧꩪ**, ꩬꩧꩪ swuṅ [swɜŋ] v. & n. သုင်။ သောက်သည်။(ဂဠဲ) သွက်သွေ့သုင်မွဲလန်း မွဲသွုင်။(ဆေး) တစ်ခါသောက် တစ်ခွက်စာ။ [LM.; SM. **ꩬꩪ**, ꩬꩧꩪ suṅ [sɜŋ].]

ꩬꩪ, ꩬꩧꩪ seṅ [seaŋ] v. (MM. **ꩭꩬꩪ**, ꩭꩬꩧꩪ ha seṅ [hă̈ seaŋ], **ꩬꩪꩀ**, ꩬꩧꩪꩀ seṅku [seaŋ kaŏ] v. not to be. ဟွံသေင်၊ ဟုသေင်။ မဟုတ်၊ မဟုတ်ပါ။) Cf. **ꩮꩣ**, ꩮꩧ das [dɔ̀s]. [LM.; SM. **ꩬꩪ**, ꩬꩧꩪ seaŋ [seaŋ]. LM. **ꩬꩪ ꩜ꩪ**, ꩬꩧꩪ ꩜ꩧꩪ seṅ leṅ [seaŋ lèaŋ] adv. truly. ဖွဲ့မယျှိုလ္ဂူတပ်တား၊ နကို့စိုတ်စေတနာခိုဟ်ခိုဟ်။ ရိုးသားစွာ၊ စိတ်ရင်းစေတနာကောင်းကောင်းဖြင့်။]

ꩮꩤꩪ, ꩧꩤꩪ suiṅ [saŋ] v. **ꩧꩮꩤꩪ**, ꩀꩧꩤꩪ ca suiṅ [cɛ̆ saŋ] v. to enjoy. ဒုင်စသိုင်အရှိ၊ ဒးဂ္ဂပ်စိုတ်၊ သွိုက်မွိုက်စိုတ်။ အာရုံခံစားသည်၊ ကျေနပ်နှစ်သိမ့်သည်၊ နှစ်ထောင်းအားရသည်။ (၂) to let a life of enjoyment. ပ္ဂပ်အာကွိုပ်ကိုဘဝ၊ မိပ်ဖြိပ်ပြိုက်ဖာသာယာ။ သာယာပျော်ရွှင်မှုဘဝကို ဦးတည်လျှောက်လှမ်းသွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩮꩤꩪ**, ꩧꩤꩪ siṅ [soiŋ].

ꩬꩣ, ꩬꩧ sac [sɔc] n. & v. fruit. သတ်၊ သတ်ဆု။ အသီး၊ သစ်သီး။ v. to fruit. ခတေဝဲကွုင်၊ သတ်ကွုင်။ အသီးကင်းလဲသည်၊ အသီးသီးလာသည်။ (၂) bear fruit. သတ်တင်ကွုင်။ အသီးတင်လာသည်။ **ꩬꩣꩍ**, ꩬꩧꩀ sacchu [sɔc chŭ] n. **ꩬꩣꩍ**, ꩬꩧꩀ sacchu [sɔc chaŏ] n. သတ်ဆု။ သစ်သီး။ **ꩬꩣꩮꩍꩊꩬꩪ**, ꩬꩧꩮꩍꩊꩬꩪ sac tar luy [sɔc tɔr lui] n. emblic myrobalan. သတ်တလုဲ။ ဇီးဖြူသီး။ **ꩬꩣꩮꩍꩊꩀ**, ꩬꩧꩮꩍꩊꩀ sac truk [sɔc trɔk] n. mango. သတ်ကြုက်။ သရက်သီး။

ꩬꩮꩍ, ꩬꩮꩍ sat [sɔt] n. (MM.) areca nut. သတ်စကို့ဇွုး။ ကွမ်းသီး။ **ꩬꩮꩍꩀꩪ**, ꩬꩮꩍꩀꩪ sat kreṅ [sɔt kreaŋ] n. eugenia fruit. သတ်ကြေင်။ သပြေသီး။ **ꩬꩮꩍꩀꩬꩮꩍ**, ꩬꩮꩍꩀꩬꩮꩍ sat ga co [sɔt gɛ̆ cŏ] n. chebulic myrobalan. သတ်ဂစွိ။ ကျစုသီး။ **ꩬꩮꩍꩮꩬꩊꩬꩪ**, ꩬꩮꩍꩮꩬꩊꩬꩪ sat taluy [sɔt tă̈ lui] n. emblic myrobalan. သတ်တလုဲ။ ဆီးဖြူသီး။ **ꩬꩮꩍꩮꩊꩀ**, ꩬꩮꩍꩮꩊꩀ sattruk [sɔt trɔk] n. mango. သတ်ကြုက်။ သရက်သီး။ **ꩬꩮꩍꩭꩮꩪ**, ꩬꩮꩍꩭꩮꩪ sat daḍoṅ [sɔt dɛ̆ ḍoŋ] n. eggplant fruit. သတ်ခွေင်။ ခရမ်းသီး။ **ꩬꩮꩍꩭꩧꩪ**, ꩬꩮꩍꩭꩧꩪ sat ba siw [sɔt bɛ̆ siw] n. variety of areca nut. သတ်ဂကူစကို့ဇွုးမွဲဂကူ။ ကွမ်းနှင့်စားသောကွမ်းသီးတစ်မျိုး။ **ꩭꩀꩮꩍ**, ꩭꩀꩮꩍ da ko sat [dɛ̆ kŏ sɔt] n. be-

www.monlibrary.com

tel-box. ခွံဇဗူး။ ကွမ်းအစ်။ **ပဘာက်သတ်**, ပနာက်သတ် panāksat [pə̆ naik sɔt] n. areca nut cutter. ပွာဲသတ်၊ ပွာ်သတ်။ ကွမ်းညှပ်။ **ရုပ်ပဘာက်သတ်**, ဒုန်ပနာက်သတ် ḥun panāksat [pun pə̆ naik sɔt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။[LM. **သတ်**, သတ် sat [sɔt], **သတ်ဆု**, သတ်ဆု satchu [sɔt chŭ]. SM. **သတ်**, သတ် sɔt [sɔt]. **ဗလာ**, ဗလာ phalā [phə̆ la] n. fruit. သတ်ဆု။ သစ်သီး။ from. နှ။ မှ။ Skt. **ဗလ**, ဗလ pha la [phə̆ lə̆].]

သဒ်ဂၤဟ်, သဇ်အားဟ် sac'aḥh [sɔc ah] v. to be pure. သန့်ရှင်း။ သန့်စင်စေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻ, ꩻ c'aḥ [cəah].

သစ္စ, သဇ္ဇ sacca [sɔc cɛ̆] v. to be true. ဥုဝ်ပြ၊ ဥုဝ်စွတ်၊ နွံကိုသစ္စ။ မှန်ကန်သည်၊ သစ္စာရှိသည်။ Cf. **ဇ္ဈတ်**, ဇ္ဈတ် cmat [cəmɔt].[LM. **သစ္စ**, သဇ္ဇ sacca [sɔc cɛ̆].; SM. **သစ္စ**, သဇ္ဇ sɔtcɛ̆ [sɔt cɛ̆] n. & v. truth. ဓဝ်ဥုဝ်၊ ပွမဥုဝ်ပြ။ အမှန်တရား၊ မှန်ကန်ခြင်း။ v. to be true. ဥုဝ်ပြ၊ ဥုဝ်စွတ်၊ နွံကိုသစ္စ။ မှန်ကန်သည်၊ သစ္စာရှိသည်။ P. adj. true. မဥုဝ်ပြ။ ဟုတ်မှန်သော။]

သစ္စကိရိယာ, သဇ္ဇကိရိယာ sac ca kir yā [sɔc cɛ̆ kir yɑ] n. Act of truth. ပွမဥုဝ်ပြ၊ တင်ပွမဇ္ဈေတ်ဗက်ဥုံင်ဥုဝ်။ မှန်ကန်မှု၊ မှန်ကန်သော ပြုမူချက်။Syn. **ဇတ္ထာဆိ မတ်**, ဇ္ဈေဒသ် စိရိမတ် twos cirmat [twɒs cir mɔt]. [P. **သစ္စကိရိယာ**, သဇ္ဇကိရိယာ sac ca kiriyā [sɔc cɛ̆ kæ̆ ræ̆ yɑ].]

သစ္ဆု, သဇ္ဆု sacchu [sɔc chŭ] n. fruit. သတ်ဆု၊ သတ်ဆုသတ်ဒုန်။ သစ်သီး၊ သစ်သီးဝလံ။

သိဒ်, သိဒ် sic [sɛc] v. **သိဒ်ဇလ်**, သိဒ်ဇလ် sic jal [sɛc jɔ̀l] v. to quarrel. သေက်ဇိုး၊ ဂြဂြက်၊ ဒ့ကယျာန်စာန်စးညးသွံး။ ရန်ဖြစ်သည်၊ ခိုက်ရန်ဖြစ်သည်၊ စကားများအငြင်းပွားကြသည်။ (၂) brawl. သေက်ဇိုးညာန်ညေစုင်တက်ညးသွံး။ ဆူဆူညံညံရိုက်ပုတ်ထိုးကြိတ်ကြသောရန်ပွဲဖြစ်သည်။ [LM. **ဇသက်**, သေက် sek [sɔik].SM. **ဇသက်**, သေက် sɔik [sɔik] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

သတ်, သတ် sat [sɔt], **သတ္ဝ**, သတ္ဝ satwa [sə̆ təwə̆], once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။

သတ္တ, သတ္တ satta [sɔt tə̆] n. living being. သတ်မနွံကိုလမျိုး၊ သတ်တိရစ္ဆာန်။ သက်ရှိသတ္တဝါ။ **သတ်တိရစ္ဆာန်**, သတ်တိရစ္ဆာန် sattiracchān [sɔt tæ̆ rɔt chɑn]n.animal. သတ်ပလ်၊ သတ်တိရစ္ဆာန်။ တိရစ္ဆာန်၊ သတ္တဝါ။

www.monlibrary.com

သဝ်, သင်္ sat [sɔt] n. (1455) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **သဝ်တီၚာၤ**, သတ်တရိဆာန sat ta rī chā na [sɔt tă ræ cha nă] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။[LM.;SM. **သဝ်**, သင်္ sɔt [sɔt]. Skt. **သဝ်တွ**, သတ်တ္ sat twa [sɔt təwă], **သတ္တ**, သတ္တ sat ta [sɔt] n. from P. နူကိုပါဠိ။ ပါဠိမှ။ **သတ္တ**, သတ္တ satta [sɔt tă].]

သဝ်, သင်္၂ sat [sɔt] n. fruit. သတ်၊ သတ်ဆု၊ သတ်ဆုသတ်ဒုန်။ အသီး၊ သစ်သီး၊ သစ်သီး ဝလံ။ (၂) areca nut. သတ်မစကိုဖဗျု။ ကွမ်းသီး။see. ရံင်။ ရှ။ **သဥ်**, သဒ် sac [sɔc].

သတ္တ, သတ္တ sat ta [sɔt tă] n. living being. သတ်မနုံကိုလမျိုး၊ သတ်တိရစ္ဆာန်။ သက်ရှိသတ္တဝါ။ (၂) seven. ထဝ်။ ခုနှစ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **သဝ်**, သင်္ sat [sɔt].

သတ္တဂုံလုင်, သတ္တဒုံလုင် sat ta gumˆ luˆ [sɔt tă gùm lɜ̀ŋ] n. many living things, many creatures, rational beings. သတ္တဂလိုင်၊ သတ္တဂမ်ိုင်၊ သတ်ဂမ်ိုင်။ သတ္တဝါများ၊ သက်ရှိသတ္တဝါများ။

သတ္တိကၢယ်, သတ္တနိကာယ် sat ta ni kāy [sɔt tă nĭ kɑi] n. The animal kingdom. လိုက်သတ်တိရစ္ဆာန်၊ လောကသတ်တိရစ္ဆာန်။ တိရစ္ဆာန်ကမ္ဘာ၊ တိရစ္ဆာန်လောက။[P. **သတ္တိကၢယ**, သတ္တနိကာယ sattanikāya [sɔt tă nĭ kɑ yă].]

သတ္တပၚ်ဂိဟာ, သတ္တပဏ္ဏဂေါဟာ sat ta pan na go hā [sɔt tă pɔn nă gò[1] hɑ] n. a cave on mount Vebhāra near Rājagaha used as a residence by the Buddha and his followers. ဂိဟ်မနုံလ္ဆူဒြိဝေဘာရ၊ ဇရေင်ဒုင်ရာဇာဂြိုဟ်၊ ကုကျာ်တြဲပိုကို ကောန်ကွးတ္ဒညးဖွဲမဂ္ဂိုင်၊ မရပ်စပ်စကာကွင်လဝ်ညံင်ရ်ဌာန်ဒွံင်မွဲ။ မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင်နှင့်တပည့်နောက်လိုက်နောက်ပါများ၊ နေထိုင်ရာနေရာအဖြစ် အသုံးပြုခဲ့သော၊ ရာဇဂြိုဟ်ပြည်အနီးဝေဘာရတောင်ပေါ်ရှိဂူကြီးတစ်ဂူ။[P. **သတ္တပဏ္ဏိဂုဟာ**, သတ္တပဏ္ဏိဂုဟာ sattapaṇṇiguhā [sɔt tă pɔn nă gò[1]hɑ].]

သတ္တာဝ်, သတ္တရတ် sat ta rat [sɔt tă rɔ̀t], **သတ္တတ္ဂ**, သတ္တရတ္ဂ sat taratna [sɔt tă rɛ̆ tənă] n. the seven precious substances. (i. e. kinds of gems; in Indian tradition gold, siliver, pearl, crystal, lapis lazuli, doamond, and coral) ရတ်မနုံကိုဋ္ဌုပ်မးထပ်ပြကာ။ (မဒှ်မာန်း ဂကူရတ်မတ်ဂမ်ိုင်၊ အတိုင်အခိုက်ကွာဂလာအိန္ဒိယတံမခုံက်ထွးလဝ်ဂ်၊ ထဝ်၊ ဩန်၊ ဇွဲ၊ တွံသမ္ဆိုက်၊ တွံအရံင်သဉ်ဍှိ(မတ်ဍှိ)၊ ဗိုတ်ကိုသိလ္လာ။) အဖိုးတန်ရတနာ(၇)ပါး။(ဖြစ်နိုင်သည်မှာ၊ အိန္ဒိယရိုးရာစဉ်လာသတ်မှတ်ချက်အရ၊ ကျောက်မျက်ရတနာအမျိုးအစားများမှာ၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ ပုလဲ၊ သလင်းကျောက်၊ ကျောက်ပြာ၊ စိန်နှင့်

www.monlibrary.com

သန္တာ။) [P. သတ္တရတန, သတ္တရတန sat ta ra tana [sɔt tă rɛ̆ tă nă̆]. ရတ်, ရတ် rat [rɔt] n. Gems. ရတ်မတ်။ ကျောက်မျက်ရတနာ။ ရတ္ဏ, ရတ္ဏ ra tna [ră̆ tənă̆] n. id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။ from Skt. ရတ္ဏ, ရတ္ဏ ra tna [ră̆ tənă̆]. နူကိုသင်သကြိုတ်၊ ရတ္ဏ, ရတ္ဏ ra tna [ră̆ tənă̆]. ရတ္ဏ, ရတ္ဏ ratna [ră̆ tənă̆] n. သင်သကြိုက်မှ။]

သတ္တရတ္ဏ, သတ္တရတ္ဏ sat ta ra na [sɔt tă ră̆ tənă̆] n. the seven kinds of gems. ရတ်ထပ်ပြကာ။ ရတနာခုနှစ်ပါး။ see. ရံင်။ ရှ။ **သတ္တရတ်**, သတ္တရတ် sat ta rat [sɔt tă rɔ̀t].

သတ္တာဟ, သတ္တာဟ sattāha [sɔt ta hă̆] n. (MM.) week. မွဲအဒိုတ်၊ ထပ်တွဲ။ တနင်္ဂနွေတစ်ပါတ်၊ ခုနှစ်ရက်။ [LM. **သတ္တဟ**, သတ္တဟ sat taha [sɔt tă hă̆].; SM. **သတ္တဟ**, သတ္တဟ sɔt təha᷇ [sɔt ta hă̆]. P. **သတ္တဟ**, သတ္တဟ sattaha [sɔt tă hă̆].]

သတ္တိကဌာန်, သတ္တိကဌာန် sat ti ka thān [sɔt tæ̆ kă̆ thɑn] n. (1557) endowment of land. တိမကိုလဝ်ဒါန်၊ ညဉ်ရံသွဲ့သွာ်သွေဝံလုပ်ကွၤဉ်ခွဲဉ်တွို့။ ပုံမှန်ဝင်ငွေရရှိစေရန် လှူဒါန်းထားသောမြေ။ [Perh. **သ္ဍိကၠာန်**, သ္ဍိကၠာန် sti kthān [sətă kəthɑn] n. from P. **သင်္ကိကဋ္ဌာန**, သင်္ကိကဋ္ဌာန saṅtikaṭhāna [seŋ tæ̆ kă̆ thɑ nă̆] n. place in vicinity. ဒွဲဝဲတ်ဒိုဟ်။ အနီးပတ်ဝန်းကျင်နေရာ။]

သတြု, သတြု satru [sɔt trɑŏ᷇], **သတြု**, သတြု satru᷇ [sɔt trŭ᷇] n. enemy, enmity. သွ၊ နှ၊ သတြု။ ရန်သူ။ (၂) foe. သွ၊ သတြု။ ရန်သူ။ **သတြုတိၚ်မ**, သတြုတိန်မ satru tinma [sɔt trɑŏ᷇ tɛn mɛ̆᷇] n. enemy. သွ၊ သတြု။ ရန်သူ။ **တိမ်မသတြု**, တိမ်မသတြု tin ma sa tru [tɛn mɛ̆᷇ sɔt trɑŏ᷇] n. id. ဓိတုဝ်။ ဓိတူ။ [LM. **သတြု**, သတြု sa tru [sɔt trɑŏ᷇]. SM. **သတြု**, သတြု sɔt trɑŏ᷇ [sɔt trɑŏ᷇].]

သတြုဟ်, သတြုဟ် satruh [sɔt trŭh᷇] n. enmity. သတြု၊ သွ၊ နှ။ ရန်သူ။

သတြုဟ်သဇ်ဇိင်, သတြုဟ်သဇ်ဇိင် sa truh sa᷇jiñ [sɔt trŭh᷇ sɔ̆ jòiŋ] n. the basic of enmity, basic of foe. သတြုသွိုင်။ အခြေခံရန်သူ။

သဒ်ဓာ, သဒ်ဓာ ʃat dhā [sɔt dhɛ̀ɑ] n. faith. ဒဒှ်မပတော့်ခွေ့စိုတ်၊ ဒဒှ်မဖျေံစိုတ်ပတော့် ချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်၊ သဒ္ဓာ။ ယုံကြည်စိတ်ချခြင်း၊ အသေအချာစိတ်ချယုံကြည်ခြင်း၊ သဒ္ဓာ၊ see. ရံင်။ ရှ။ **သဒ္ဓာ**, သဒ္ဓာ saddhā [sɔt dhɛ̀ɑ].

www.monlibrary.com

သဒ္ဓမ္မသိဝ်, သတ်ဗသိဒ် sat ba siw [sɔt bə̀ siw] n. areca nut. သတ်စကို်ဇဗ္ဗု။ ကွမ်းနှင့်စားရန်ကွမ်းသီး။

သဒ္ဓမ္မ, သဒ္ဓါရ်မ္ဗ saddharmma [sɔt dhɔ̀rm mə̀] n.(P.) read foll. ဗ်ဗွဲအသွင်။ အောက်ဖက်ကိုဖတ်ပါ။

သဒ္ဓမ္မကိတ္တိမဟာထေ sad dham ma kit ti mahāthe [sɔt dhɔ̀m mə̀ kɛt tæ̀ mə̀ hɑ the] n. (MM. **တိလပိုယ်သဒ္ဓမ္မကိတ္တိမဟာထေ**, တိလပိုယ်သဒ္ဓမ္မကိတ္တိမဟာထေ ti la puiy saddhammakittimahāthe [tæ̀ lɑ̆ poi sɔt dhɔ̀m mə̀ kɛt tæ̀ mə̀ hɑ the].) n. a monk of Ceylon who took part in the re-ordination of the monks sent there by Dhammaceti. ခမ်ီတ္ကသိင်ဃ်မွဲဇကု၊ ညးမကေတ်တာလျိုင်ပဲ့ကိုကဏ္ဍာ၊ မကလေင်ဗ်ခမ်ီကိုသင်ဂမ်ျိုင်သွိင်ဓမ္မစေတီ၊ မပလံင်ဗွိုပ်နင်ဌာန်ဒေသဂ်ု။ သီဟိုဠ်ကျွန်းမှရဟန်းတော်တစ်ပါး၊ ထိုအရှင်သူမြတ်သည်၊ ထိုအရပ်ဒေသသို့ဓမ္မစေတီမင်းထံမှစေလွှတ်လိုက်သော၊ အသစ်တဖန်ပြန်လည်ရဟန်းခံရန်အတွက်၊ သံဃာတော်များကိုကဏ္ဍာတစ်ခုအနေဖြင့် တာဝန်ယူကူညီပေးခဲ့သောပုဂ္ဂိုလ်ဖြစ်သည်။ [P. **သဒ္ဓမ္မကိတ္တိမဟာထေရ**, သဒ္ဓမ္မကိတ္တိမဟာထေရ sad dhammakittimahāthera [sɔt dhɔ̀m mə̀ kɛt tæ̀ mə̀ hɑ the rɑ̆] n. Reverend Fame of the Good Doctrine. မဟာထေမဒယ်တ့်မန္ဒံတ်နကို်ဓဝ်ထိုက်၊ သွက်သွးရှေ်သွေ်ရုဂ်အဲပရဲထေက်။ ရိုသေလေးစားကြည်ညိုထိုက်သော၊ ကောင်းမြတ်သောတရားဓမ္မဖြင့်၊ ထင်ရှားကျော်ကြားသည့်မဟာထေ။]

သဒ္ဓမ္မပဇ္ဇောတ, သဒ္ဓမ္မပဇ္ဇောတ sad dham ma pajjota [sɔt dhɔ̀m mə̀ pɔt jɔ̀[1] tɑ̆] n. (MM. **မဟာသဒ္ဓါမိသဒ္ဓမ္မပဇ္ဇောတ**, မဟာသဒ္ဓါမိသဒ္ဓမ္မပဇ္ဇောတ ma hā sā misaddham mapajjota [mə̀ hɑ sɑ mæ̀ sɔt dhɔ̀m mə̀ pɔt jɔ̀[1] tɑ̆].) n. an Arañña vāsin abbot of Dhammaceti's time. နံ်ပိုန်ဒ္ဓိုန်ဂ္ဂြိုပ်လက်ထက်သွိင်ဓမ္မစေတီမွဲဇကု။ ဓမ္မစေတီမင်းလက်ထက်အရည်ဝါဒီ (တောရ) ကျောင်းထိုင်ဆရာတော်တစ်ပါး။ [P. Light of the good Doctrine. လျးဓမ္မတ့ိုက်။ ကောင်းသောဓမ္မရောင်ခြည်။]

သဒ္ဓမ္မ, သဒ္ဓါရ်မ္ဗ saddharmma [sɔt dhɔrm mə̀] n.The good doctrine of Buddhism. (ဓမ္မ)ဓဝ်ထိုက်ဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏ကောင်းမြတ်သော(ဓမ္မ)တရား။ (၂) pure or true religion. ဘာသာသ္ဆးဇူး၊ ဟွံသေင်ဘာသာမဉုံစွတ်။ သန့်ရှင်းသော၊ သို့မဟုတ်စစ်မှန်သောဘာသာရေးအယူဝါဒ။[LM. **သဒ္ဓဝ်**, သဒ္ဓဒ် saddhaw [sɔt dhɔ̀]. Skt.]

သဒ္ဓာ, သဒ္ဓာ sad dhā [sɔt dhɛ̀ɑ] v. To have faith. နံ်ကို်ဓဝ်ပတော့်ခေ်စိုတ်၊ နံ်ကဆံင်ဂွံဖျေ်စိုတ်ပတော့်ချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်။ ယုံကြည်စိတ်ချရသည်၊ အသေအချာစိတ်ချယုံကြည်

www.monlibrary.com

ရသည်။

သဒ္ဓာ, သဒ္ဓော sad dhā [sɔt dhèɑ], **သတ်ဓာ**, သတ်ဓော satdhā [sɔt dhèɑ] n. (MM. **သတ်ဓာ**, သတ်ဓော satdhā [sɔt dhèɑ].) n. also n.faith. ဒဒှ်မပတော့်စှေ်စိုတ်၊ ဒဒှ်မဖျေ်စိုတ်ပတော့်ချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်။ ယုံကြည်စိတ်ချခြင်း၊ အသေအချာစိတ်ချယုံကြည်ခြင်း။ (၂) diligent adherence to religious principles. ဒဒှ်မနှံကုံဝဝ်လွိုရိယ၊ မထွေန်စပ်ကိုသွိုင်တံဘာသာ။ ဘာသာရေးအခြေခံမူကိုသတိဝိရိယရှိရှိဖြင့်ကပ်ညိနေစေခြင်း။ **သဒ္ဓာဂးဟ်**, သဒ္ဓေဂးဟ် saddhāgaḥh [sɔt dhèɑ gèh] v. to make a sincere declaration. လလောင်တြးပွိတ်သဒှ်ဥုံဥုံမွဲ။ မှန်ကန်သောကြေငြာချက်တစ်ခု၊ ထုတ်ပြန်သည်။ Cf. **သာတ်ဓာ**, သေတ်ဓော sāt dhā [sɑt dhèɑ]. [LM. **သဒ္ဓာ**, သဒ္ဓော sad dhā [sɔt dhèɑ], **သတ်ဓာ**, သတ်ဓော sat dhā [sɔt dhèɑ].SM. **သတ်ဓာ**, သတ်ဓော sɔt dhèɑ [sɔt dhèɑ]. P. **သဒ္ဓာ**, သဒ္ဓော sad dhā [sɔt dhèɑ].]

သဒ္ဓာဆိတ, သဒ္ဓောဧရိတာ sad dhā ca ri ta [sɔt dhèɑ cə̆ ræ̆ tə̆] n. personal name. Lop) ယွဉ်ပူဂိုဂ်။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [P. faithful conduct. ပွမသွေဝံပတော့်စ။ ယုံကြည်စိတ်ချရသောအပြုအမူ။]

သဒ္ဓာမလာ, သဒ္ဓောမလော saddhāmalā [sɔt dhèɑ mɛ̆ lèɑ] v. to have spotless faith. နှံကုံဝဝ်ပတော့်စှေ်စိုတ်ဟွံမွဲကုံအစောန်အပြုက်၊ နှံကဆင်ဂွံဖျေ်စိုတ်၊ ဂွံပတော့်စချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်၊ ဟွံမွဲကုံအစောန်အပြုက်။ အစက်အပြောက်မရှိ ယုံကြည်စိတ်ချရသည်၊ အစက်အပြောက်မရှိ၊ အသေအချာစိတ်ချယုံကြည်ရသည်။ **သဓာမလာ**, သဓောမလော sa dhāmalā [sɔt dhèɑ mɛ̆ lèɑ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **သဒ္ဓာ**, သဒ္ဓော saddhā [sɔt dhèɑ], **သာတ်ဓာ**, သေတ်ဓော sāt dhā [sɑt dhèɑ]. [P. **သဒ္ဓာမလ**, သဒ္ဓောမလေ sad dhāma la [sɔt dhèɑ mɛ̆ lɛ̆] n. spotless faith. ဒဒှ်မပတော့်စှေ်စိုတ်၊ ဟွံမွဲကုံအစောန် အပြုက်၊ ဒဒှ်မနှံကဆင်ဂွံဖျေ်စိုတ်၊ ဂွံပတော့်စချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်၊ ဟွံမွဲကုံအစောန်အပြုက်။ အစက်အပြောက်မရှိယုံကြည်စိတ်ချရခြင်း။ အစက်အပြောက်မရှိဟုး၊ အသေအချာစိတ်ချယုံကြည်ရခြင်း။ **သဒ္ဓာ**, သဒ္ဓော sad dhā [sɔt dhèɑ] v. to have faith. နှံကုံဝဝ်ပတော့်စှေ်စိုတ်၊ နှံကဆင်ဂွံဖျေ်စိုတ်ပတော့်ချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်။ ယုံကြည်စိတ်ချရသည်၊ အသေအချာစိတ်ချယုံကြည်ရသည်။]

သရ်ဒ္ဓာ, သရ်ဒ္ဓော sarddhā [sɔrt dhèɑ] v. to have faith. နှံကုံဝဝ်ပတော့်စှေ်စိုတ်၊ နှံကဆင်ဂွံဖျေ်စိုတ်ပတော့်ချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်။ ယုံကြည်စိတ်ချရသည်၊ အသေအချာစိတ်ချယုံကြည်ရသည်။(၂) be faithful to principles of Buddhism. သစ္စမနှံလ္ဆုသွိုင်ပရေင်သွောဝ်

www.monlibrary.com

ဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာ၏အခြေခံစည်းမျဉ်းများအပေါ်သစ္စာရှိသည်။

သဓာ, သဓၚ sadhā [sā dhèa] v.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Syn. **သဒ္ဓါ**, သဒ္ဓၚ sad dhā [sɔt dhèa]. [Skt. **श्रद्धा**, ၐြဒ္ဓၚ śrad dhā [srɔt dhèa] n. faith. ဒဒ္ဒိ မပတော်၊ ဒဒ္ဒိမနော်စိုတ်၊ ဒဒ္ဒိမပတော်မဇော်ကိုဖြဟတ်။ ယုံကြည်မှု၊ စိတ်ချမှု။ ပြင်းပြစွာယုံကြည်မှု။]

သိဒ္ဓတ်, သိဒ္ဓတ် siddhat [sɛt dhɔ̀t] n. (**ကျက်ဗုဒ္ဓတိရ်လေ့ယ်သိဒ္ဓတ်**, ကျေက်ဗုဒ္ဓတိရ်လေ့ယ်သိဒ္ဓတ် kyekbuddhatirleysiddhat [kyɔik bùt dhɛ̏ tæ̏r leɑ sɛt dhɔ̀t].) n. the 19th of the 28 Buddhas. ပွေဝဝ်ကိုကျာ်တြဲမကျိုဒ္ဒိကွုင်တုံ၊ စာနော်ဒွံဇကုဝ်ဖွံ၊ မဒ္ဒိကျာ်တြဲကျိုဒ္ဒိတ်မရနုက်ကိုစ်ဒွိတ်။ ပွင့်တော်မူပြီးခဲ့သောနှစ်ကျိတ်ရှစ်ဆူမြတ်စွာဘုရားများအနက်၊ တစ်ဆယ့်ကိုးကြိမ်မြောက်ပွင့်တော်မူခဲ့သောမြတ်စွာဘုရား။[P. **သိဒ္ဓတ္ထ**, သိဒ္ဓတ္ထ sid dhat tha [sɛt dhɔ̀t thɑ̏].]

သိဒ္ဓိဇောဂ, သိဒ္ဓိဇောဂ sid dhi jo ga [sɛt dhɪ̏ jò[1] gɛ̏] n. a particular auspicious conjunction of planets. ဒဒ္ဒိမသွေဝံဆိုဂဗဒွံင်အခေါင်အဝိုထိုက်မွဲ၊ ပွဂြိုဟ်ဂမွိုင် မပြိုင်တောဲဒွံင်ညးသွံ။ လက်တွေ့ကြုံနေရသော အခွင့်အလမ်းသာသည့်၊ ဂြိုဟ်များ ပူးတွဲနေမှု။ [Skt. **सिद्धियोग**, သိဒ္ဓိယောဂ siddhiyoga [sɛt dhɪ̏ yò[1] gɛ̏].]

သိဒ္ဓာတ်, သိဒ္ဓာတ် sid dhot [sɛt dhɔ̀t], **သီဒ္ဓာတ်**, သီဒ္ဓာတ် sīd dhot [sɛt dhɔ̀t] n. (**သ္မိုင်ဂြီသိဒ္ဓာတ်**, သ္မိုင်ဂြီသိဒ္ဓာတ် smiñ sri sid dhot [sɔmoiŋ sri sɛt dhɔ̀t],) n. the father of the Buddha. မအံက်ကျာ်တြဲ။ မြတ်စွာဘုရား၏ခမည်းတော်။ [Skt. **शुद्धोदन**, သုဒ္ဓောဒန śud dho dana [sut dhò[1] dɛ̏ nɛ̏]. P. **သုဒ္ဓတ်**, သုဒ္ဓတ် suddhot [sut dhɔ̀t].]

သီဒ္ဓာတ်, သီဒ္ဓာတ် sīddhot [sɛt dhɔ̀t] n. the father of the Buddha. မအံက်ကျာ်တြဲ။ မြတ်စွာဘုရား၏ခမည်းတော်။ see. ရံင်။ ရှ။ **သိဒ္ဓာတ်**, သိဒ္ဓာတ် siddhot [sɛt dhɔ̀t].

သုတ်, သုတ် sut [suṭ] n. the first division of the Buddhist scriptures, containing the Sūtras or discourses of the Buddha. လိက်ပြကိုဟ်ပိဋကတ်ပိ ကွပ်ပထမ၊ သုတ်ဟွံသေင်ဂလာန်ကျာ်တြဲပို့။ မဟိုတွံကွုင်လဝ်၊ တင်ဟိုတွံဖျေါကွုင်လဝ်။ ပိဋကတ်ကျမ်းသုံးကျမ်းအနက်ပထမကျမ်း၊ သုတ်သို့မဟုတ်မြတ်စွာဘုရား၊ ဟောဖော်ပြောကြားခဲ့သော အဆိုအမိန့်များ၊ ဟောပြောပို့ချချက်များ။ Cf. **ဘတ်သာသုတ်**, အတ်ထရ်သုတ် ˙at thar sut [ɔt thɔr sut], **မေတ်သုတ်**, မေတ်သုတ် met sut [mɪ̀t sut]. [LM.; SM. **သုတ်**,

www.monlibrary.com

သုတ် sɔt [sut]. Skt. ꩻတြ, သုတြ su tra [sŭ tră]./P. ꩻတ္တ, သုတ္တ sut ta [sut tă].]

ꩻတ်, သုတ်ᐟ sut [sut] n.(Lph.) personal name. ယွၤပူဂိုၤ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ (မုတ် mut [mut].)

ꩻတ်, သုတ်ᐟ sut [sut] n. napkin. ယာတ်ဇိတ်တဲ၊ ယာတ်ဇွီတ်တဲ။ လက်သုတ်ပုဝါ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩽꩻတ်**, မေက်သုတ် meksut [mèak sut].

ꩻတ္တန်, သုတ္တန် sut tan ta [sut tɔn tă] n. collection of such discourses comprising a division of Tipitakas. သုတ်ပိဋကတ်၊ သုတ်ပါဠိ။ သတ္တန်ပိဋကတ်၊ သုတ်ပါဠိတော်။

ꩽꩻဒ်ဦ, သေ့ဒ်ဦ seṭ ṭhī [sit thi] n. rich man. တ္ဘဉ်ပ်၊ တ္ဘပိုန်ဓန၊ သေဦ်။ ဥစ္စာရှင်၊ ဓနရှင်၊ သူဌေး။ **ꩽꩻဒ်**, သေဒ်ဒ် seṭhī [se thi] n. treasurer. သ္ကိုပ်ဗန္ဓာ၊ ပူဂိုမသီဂိုင်ဒေပ်သွဲ့ ဂကော်။ ဘဏ္ဍာရေးမှူး၊ အသင်းအဖွဲ့တစ်ခုခု၏ငွေထိန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩽꩻဒ်ဦ**, သေဒ်ဒ် seṭhī [se thi].

ꩽꩻဟာလ်, သေညည် soñ [sɒn] n. (**ꩺꩽꩻဟာလ်**, ယသေညည် ya soñ [yĕ sɒn].) n. personal name. ယွၤပူဂိုၤ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ꩻင်, သန် san [sɔn] v. (MM.) adv. very. လောန်သန်၊ ဖွဲတွေင်။ အလွန်၊ အထူး။ (၂) indeed. ဥာ်ဥာ်တော်၊ ကွေ့ကွေ့တော်။ အမှန်အားဖြင့်၊ အမှန်တကယ်။ (၃) certainly. ချိုတ်ချိုတ်ပွိုတ်ပွိုတ်၊ ဖွဲမချိုတ်ပွိုတ်။ အသေအချာ၊ သေချာပေါက်။ Cf. **ꩽꩻလာင်**, သေနံ lon [lòn], **ꩻတိတ်**, ဒွဲ့တ် stit [sətɛt].[LM. **ꩻင်**, သန် san [sɔn].SM. **ꩻင်**, သန် sɔn [sɔn] v. to be good to do. သွက်ဂွံကွေ့ာန်ဒးရး။ ပြုလုပ်ရန်ကောင်းသည်။ (၂) to be proper. စ့ေအလိုက်၊ စ့ေသွောတ်။ သင့်တင့်လျောက်ပတ်သည်၊ သင့်လျော်သည်။]

ꩻင်ꩵင်, သန်ဒုန် sandạn [sɔn dɔn] n. (MM.) **ꩺꩻပါင်ꩻင်ꩵင်**, သိန်ပါင်သန်ဒုန် sim pāñ san ḍan [sem pɑiŋ sɔn dɔn] n. sīmā at the mouth of the sandạn. သီမန်ပွဲပါင်သန်ဒုန်မွဲမ။ သွန်တွန်အဝရိသိမ်တစ်သိမ်။

ꩻင်ꩽဟ်, သန်ဒေဟ် san ḍeh [sɔn dĕh] n. &v. doubt. ဒဒ်မဒ်သွေဟ်ဟ်ဟာ၊ ဒဒ်မဒ်ဒွိဟာပွဲ့ စိုတ်။ သံသယဖြစ်ခြင်း၊ ယုံမှားခြင်း၊ ဒွိဟဖြစ်ခြင်း။ v. ဒ်သံသယ၊ ဒ်ဒွံင်ဟွံကွးဖွးပွဲ့စိုတ်။ သံသယဖြစ်သည်၊ သို့လော သို့လော ဖြစ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻင်ꩽဒဟ်**, သန်ဒေဟ် san deh [sɔn dĭh]. **ꩻင်ꩵဟ်**, သန္ဒေဟ် sandẹh [sɔn dĕh].

www.monlibrary.com

ꩻ꩷ꩴ, သန္ဓေမ် sandeh [sɔn dĕh] n. &v. see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩥꩮꩴ**, သန်ဒေမ် sandeh [sɔn dĕh].

ꩻ꩷ꩴꩠꩱꩥꩴ, သန္ဓေမ်ကျွိုဝ်ဒမ် san deh ktuiw dah [sɔn dĕh kətɒ dɔ̀h] n. &v. doubt arisem, the doubt become. သွေဟ်ဟွာမကျွိုဒ်။ သံသယပေါ်ပေါက်သည်။

ꩻꩥꩮꩴ, သန်ထာန်ဳ santhān [sɔn thɑn] n. (MM.) place of residence. ဒွဲဝဲထာန်ဒွဲင်၊ ဒွဲဝဲသွိုဋ္ဌာန်။ အတည်တကျနေထိုင်ရာဌာန၊ အတည်တကျနေအိမ်။ Cf. **ꩲꩱꩠꩴꩅ**, ဇာ်ရံဇာဒ် tir tāw [tir tɑw], **ꩲꩥꩮꩴ**, ဒိရ်မောင် dir moñ [dĭr mòŋ]. [LM. P. **ꩻꩠꩱꩥ**, သဏ္ဌာန saṇ ṭhā na [sɔn thɑ nă] n. resting place. ဒွဲဝဲဇုဒို။ နားနေရန်နေရာ။]

ꩻꩥꩮꩴ, သန်ထာန်၂ san than [sɔn thɑn] n. (MM.) nature. သဘာ၊ သဘာမွိုဟ်သတ်တံ။ သဘောသဘာဝ၊ လူတိရစ္ဆာန်တို့၏သဘောသဘာဝ။ Cf. ꩻꩦ sa bhau [să bhɛ̀ɑ[1]]. [LM. P. **ꩻꩠꩱꩥ**, သဏ္ဌာန saṇ ṭhā na [sɔn thɑ nă], **ꩻꩱꩥ**, သန္ထာန santhāna [sɔn thɑ nă].]

ꩻꩥꩮꩴ, သန်ထာန်၃ santhan [sɔn thɑn] n. geometrical figure. ဗီမဆောင်စပ်ကိုကွတ်ပညာဂျီအဝ်မေတြီ။ ဂဲသြမေတြီနှင့်ဆိုင်သောပုံ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩠꩱꩥꩴ**, သဏ္ဌာန် saṇ ṭhān [sɔn thɑn].

ꩻꩥꩮꩬ, သန်ထာယ် santhāy [sɔn thɑi] n. (Lph.) personal name. ယွုပ္ပဂိုး။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ꩻꩻ, သန်ဒဒ sandada [sɔn dĕ̆ dĕ̆] n.(Lph.) female personal name. ယွုပ္ပဂိုးညးဗြဗြ။ အမျိုးသမီးပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ꩻꩥꩲꩴ, သန်ဒိးဟ် san diḥh [sɔn dèh] n.&v. doubt. ဒဒှ်မဒှ်သွေဟ်ဟွာ၊ ဒဒှ်မဒှ်သံသယ၊ ဒဒှ်မဒှ်ဒွိဟပွဲစိုတ်။ ယုံမှားခြင်း၊ သံသယဖြစ်ခြင်း၊ ဒွိဟဖြစ်ခြင်း။ v. to doubt. ဒှ်သံသယ၊ ဒှ်ဒွဲင်တတတံင်တံင်ပွဲကိုစိုတ်။ သံသယဖြစ်သည်၊ စိတ်ထဲတွင်သို့လောသို့လောဖြစ်နေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩥꩮꩴ**, သန်ဒေမ် sandeḥ [sɔn dih].

ꩻꩥꩮꩴ, သန်ဒေမ် san deḥ [sɔn dih], **ꩻꩥꩲꩴ**, သန်ဒိဟ် san diḥh [sɔn dèh], **ꩲꩥꩲꩴ**, သိန်ဒိးဟ် sin diḥh [sɛn dèh] n. & v. doubt. ဒဒှ်မဒှ်သွေဟ်ဟွာ၊ ဒဒှ်မဒှ်သံသယ၊ ဒဒှ်မဒှ်ဒွိဟပွဲစိုတ်။ ယုံမှားခြင်း၊ သံသယဖြစ်ခြင်း၊ စိတ်ဒွိဟဖြစ်ခြင်း။ v. to doubt. ဒှ်သံသယ၊ ဒှ်ဒွဲင်တတတံင်တံင်ပွဲကိုစိုတ်။ သံသယဖြစ်သည်၊ စိတ်တွင်သို့လောသို့လောဖြစ်နေသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သံးဒးဟ်, သန်ဒေဟ် san deḥ [sɔn dĭh], သံးဒုဟ်, သန်ဒုဟ် san ḍeḥ [sɔn dĭh], သန္ဒေဟ်, သန္ဒေဟ် sandeḥ [sɔn dĭh], n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. သလဟ်, သလေဟ် saleḥ [să lĕh], သလ့်, သလေ့် saleḥ [să lĕh], သ္လဟ်, သ္လေဟ် sleḥ [să lĕh], သဒး:, သဒေး sadeḥ [să dĕh], သလး:, သလေး sa leḥ [să lĕh], သ္လာ်, သ္လေဆ် sle˙ [səliĕ] n. & v. doubt. သံသယ၊ ဒဒှ်မဒှ်သွေဟ်ဟ့ာ၊ ဒဒှ်မဒှ်သံသယ၊ ဒဒှ်မဒှ်ဒွိဟ့ာပွဲစိုတ်။ သံသယ၊ ယုံမှားခြင်း၊ သံသယဖြစ်ခြင်း၊ ဒွိဟဖြစ်ခြင်း။ v. to doubt. ဒှ်သံသယ၊ ဒှ်ဒွဲင်တတတံင်တံင်ပွဲကုံစိုတ်။ သံသယဖြစ်သည်၊ စိတ်တွင်သို့လောသို့လောဖြစ်နေသည်။SM. ဟလဟ်, ဟလေဟ် həleḥ [hă lĕh] v.to suppose. သွေဟ်ကေတ်၊ ခယျကေတ်။ ထင်မြင်ယူဆသည်၊ မှန်းဆယူသည်။ (၂) to doubt. ဒှ်သံသယ၊ ဒှ်ဒွဲင်တတတံင်တံင်ပွဲကုံစိုတ်။ သံသယဖြစ်သည်၊ စိတ်တွင်သို့လောသို့လောဖြစ်နေသည်။ Skt. သမ်ဒေဟ, သံဒ်ဒေဟ saṁ de ha [sɔm dè hă]./P. သံးဒဟ, သန်ဒေဟ san deha [sɔn dè hă].]

သိဒ္ဓါး, သန်ဒ်ဆာန် san ni thān [sɔn nĭ thɑn] n. (MM.) conclusion. တော့ာတ်၊ အုပ်ကွဲ၊ ထပိုတ်ထော်၊ နိဂုံ။ အဆုံး၊ အဆုံးသတ်၊ နိဂုံး။[LM. သိဒ္ဓါး, သန်ဒ်ဆာန် san ni thān [sɔn nĭ thɑn] v.to come to a decision. စိုပ်ကွင်ကဆင်သွက်သွော်ဖျေသ္ဂုတ်သွာတ်မွဲ။ ဆုံးဖြတ်ချက်တစ်ခုချမှတ်ရန်အခြေဆိုက်ရောက်သည်။P.သိဒ္ဓိဋ္ဌာန, သန်ဒ်ဋ်ဌာန sanniṭṭhāna [sɔn nĭt thɑ nă].]

သရ်ာ်, သရြာ်ဉ် sanraṅ [sɔn rèɑŋ] v. pass judgement, to arrange, make arrangement. သရေဉ်၊ သရဉ်၊ စီရေဉ်။ စီရဉ်သည်။

သံးဉ်, သန်ရဉ် sanraṅ [sɔn rɛŋ] n. act. ပွ။ အပြုအမူ။ (၂) work. ကမ္မောန်။ အလုပ်။ see. ရံဉ်။ ရ္ဂ။ သိံးဉ်, သိန်ရဉ် sinraṅ [sɛn rɛŋ].

သာ်, သာန်ိ sän [sɑn] v. သာ်ဇုတ်, သာန်ဒုတ် sāncut [sɑn cut] v. to pour. စဝ်၊ စဝ်စုတ်။ လောင်းသည်၊ လောင်းထည့်သည်။သာ်ဇုမ်ဗသ်, သာန်ဒုန်ဗသ် sānrumbas [sɑn rùm bɔ̀s], သာ်ဇုမ်ဗသ်, သာန်ဒုန်ဗသ် sānrumbas [sɑn rùm bɔ̀s] v. to sprinkle. လွှုပ်ဖျုက်။ ဖျန်းဆွတ်သည်။ (၂) asperge. ဗရဲဖျေ၊ ကြဲဖျေ။ ဖြူးချသည်၊ ကြဲချသည်။

သာ်, သာန်၂ sān [sɑn] n.(ဂါသာ်, ဂါသာန် ñāsān [ŋɛ̀ɑ sɑn].) n. personal name. ယွဉ်ပူဂိုဲ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

www.monlibrary.com

ꩻꩫꩩꩥꩻ, သာန်ရုမှာသ် sān ru mhas [sɑn rɯ̆ hmɔs] v. shall sprinkle, to scatter. သရမှာ်၊ စဝ်လွုပ်၊ လွုပ်။ ပက်ဖြန်းမည်၊ သွန်းလောင်းသည်။

ꩻꩫꩩꩥꩻꩭꩻ, သာန်ရုံဗသ် sānrumbas [sɑn rùm bɔs] v. to pour on, to scatter. ပက်လွုပ်၊ စဝ်လွုပ်။ လောင်းဖြန်းသည်၊ ပက်ဖြန်းသည်။

ꩻꩫꩮ, သိန် sin [sɛn] v. to steal. ကွတ်၊ ကွတ်ကောတ်။ ခိုးသည်၊ ခိုးယူသည်။

ꩻꩫꩮꩫꩮ, သိန်ဒီ sindi [sɛn dĭ] n. kind of palm. တွံဂကူတာ,သတ်ဖြွမွဲ (တွံရိတ်ဟွံသေင်တွံစဝ်တလုန်)။ ထန်းပင်အုန်းပင်ကဲ့သို့သောအပင်တစ်မျိုး (ပေပင်သို့မဟုတ်သင်ပေါင်းပင်)။ **ꩻꩫꩮꩮ**, သိန်ဒီ sindi [sɛn dĭ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻꩫꩮꩮ, သိန်ဒီ sindi [sɛn dĭ] n. see. ရုံင်။ ရှု။ **ꩻꩫꩮꩫꩮ**, သိန်ဒီ sindi [sɛn dĭ].

ꩻꩫꩮꩫꩮꩭꩮ, သိန်ဒီးဟ် sindiḥh [sɛn dèh] n. & v. doubt. ဒဒှ်မဒှ်သွေဟ်ဟ့ာ၊ ဒဒှ်မဒှ်သံသယ၊ ဒဒှ်မဒှ်ဒွိဟပွဲစိုတ်။ ယုံမှားခြင်း၊ သံသယဖြစ်ခြင်း၊ စိတ်ဒွိဟဖြစ်ခြင်း။ v. to doubt. ဒှ်သံသယ၊ ဒှ်ဒွံင်တတတံင်တံင်ပွဲကုံစိုတ်။ သံသယဖြစ်သည်၊ စိတ်တွင်သို့လောသို့လောဖြစ်နေသည်။ **ꩻꩫꩮꩭꩮ**, သိန်ဒီးဟ် sin diḥh [sɛn dèh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ꩻꩫꩭꩮ**, သန်ဒေဟ် san deḥ [sɔn dĭh].

ꩻꩫꩮꩭꩮꩲꩫꩭ, သိန်ဒီဟ်ဂမ် sin dih gam [sɛn dèh gɔ̀m] v.think it warm. သွေဟ်ဂို။ နွေးမည်ထင်သည်။

ꩻꩫꩮꩲꩫꩮꩭ, သိန်ဒြင် sindraṅ [sɛn drɛ̀ŋ] n. common orchid. သိန်ရင်၊ သရင်၊ သွင်၊ ကသွင်ဓမ္မတာ။ ရိုးရိုးသွင်ပန်း။

ꩻꩫꩭꩮꩲꩫꩮ, သိန်ဒြဒ် sin dra˙ [sɛn drɔ̆] v. to incise. ကရေက်ထပိုတ်၊ ကရေက်ပါ၊ ပုတ်ဉတ်။ ခွဲဖြတ်သည်၊ ခွဲစိတ်သည်၊ ထုထွင်းသည်။ (၂) score. ခရက်၊ ခရက်သက်၊ ခရက်သက်ပွေဟန်။ ခြစ်သည်၊ သားခြစ်သည်၊ မျဉ်းကြောင်းဆွဲသည်။ (၃) mark out by scoring. ခရက်သက်သမ္မိလင်။ ခြစ်ရာဖြင့်မှတ်သားထားသည်။Cf. **ꩻꩲꩭ**, သွဟ် sḍah [sədɔ̆h], **ꩻꩲꩮ**, သွဒ် sḍa˙ [sədɔ̆], ဂွး, ဒွး gwaḥ [gwèh], **ꩻꩲꩮ**, ဒ်ဒ် ḍa˙ [dɔ̆], **ꩻꩫꩲꩮ**, သိဒြဒ် si dra˙ [sæ̆ drɔ̆]. [LM. **ꩻꩫ**, သရ sa ra [sɑ̆ rɑ̆] v. to incise. ကရေက်ထပိုတ်၊ ကရေက်ပါ၊ ပုတ်ဉတ်။ ခွဲဖြတ်သည်၊ ခွဲစိတ်သည်၊ ထုထွင်းသည်။ (၂) to brake the surface of. သ ရက်ထွးထောံလွှုဉ်းမုက်မွဲမွဲ။ မျက်နှာပြင်တစ်ခုခုအပေါ်တွင်ကွဲရှအောင်ခြစ်သားလိုက်သည်။ SM. **ꩻꩫ**, ဟရ hə ra [hɑ̆ rɑ̆] v. to

www.monlibrary.com

brake the surface of. သရက်ထွန်းထော်လွှူးမုက်မွဲမွဲ။ မျက်နှာပြင်တစ်ခုခုအပေါ်တွင် ကွဲရှအောင်ခြစ်သားလိုက်သည်။]

သိန္ဓမော်, သိန္ဓမောန် sin na mor [sɛn nɛ̆ mɔ̀²r] n. mucus of the nose. သမောရ်၊ သမောဝ်၊ ခွောဝ်။ နှပ်။

သိဇ္ဈော်, သိန်ဇွောန် sin mor [sɛn mɔ̀²r] n. mucus of the nose. သမောရ်၊ သမောဝ်၊ ခွောဝ်။ နှပ်၊ နှပ်ရည်။။

သိန်မာဏ်, သိန်မာည် sinmāñ [sɛn man], **သိမ်မာဏ်**, သိမ်မာည် simmāñ [sɛm man], **သုမ်မာဏ်**, သုံမ်မာည် sumṁ māñ [sum man] n. Question. သွာန်၊ ဂလာန်သွာန်။ အမေး၊ မေးခွန်း။

သြမာန်, သြမာန် sra mān [srɑ̆ man] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **ပြသ္နာ**, ပြသ္နာ prasnā [prɑ̆ sənɑ́]. [LM. **သမာန်**, သမာန် sa mān [sɑ̆ man], **သ္မာန်**, သ္မာန် smān [sə man], **သ္မာဏ်**, သ္မာည် smāñ [səman] v. to ask. သွာန်၊ သွာန်ဇာန်။ မေးသည်၊ မေးမြန်းသည်။]

သိန်မော်, သိန်မောရ် sinmor [sɛn mor] n. Nasal mucus. သွေဝ်၊ ဥဝ်မုဟ်။ နှပ်၊ နှာရည်။ [LM. **သမော်**, သမောဝ် samow[sɑ̆ mo], **ခမှော်**, ခမှောဝ် khamhow [khɑ̆ hmo], **ခ္မော်**, ခ္မောဝ် khmow [khəmo]. SM. **ဟမော်**, ဟမောဝ် həmo [hɑ̆ mo]. **မော်**, မောဟ် moh [mɒh] n. nose. မုဟ်။ နှာခေါင်း။]

သိန်ရင်, သိန်ရင် sinraṅ [sɛn rɛŋ], **သန်ရင်**, သန်ရင် sanraṅ [sɔn rɛŋ], **သုန်ရင်**, သုန်ရင် sunraṅ [sun rɛŋ] n. act. ပွ။ အပြုအမူ။ (၂) work. ကမ္မောန်။ အလုပ်။ (၂) on behalf or in name of others. အနေညးစွး၊ ဟွံသေင်အနေယွဉ်ညးတ္ဟာ်သ္ဆောင်။ ကိုယ်စားအနေဖြင့် သို့မဟုတ်၊ အခြားသူတစ်ဦး၏နာမည်။ (၃) vicarious act of king. ပွ ဥပဒေမကွောန်လဝ်စွးဧကရာတ်။ ဘုရင့်ကိုယ်စားပြုလုပ်ထားသောဥပဒေ။

သရင်, သရင် saraṅ [sɑ̆ rɛŋ] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ကမ်သရင်**, ကမ်သရင် kamsaraṅ [kɔm sɑ̆ rɛŋ], **ကံ်သရင်**, ကံ်သရင် kaṁsaraṅ [kɔm sɑ̆ rɛŋ] n. formal act. ပွအခိုက်ကွာပြဝေဏီ။ ဓလေ့ထုံးစံအပြုအမူ။ (၂) ceremonies(of clergy). ပေါ်သ္ဆင်အသေအဟာန်(ခမ်ီသင်)။ (ရဟန်းသံဃာ) အခမ်းအနားသ္ဆင်ပွဲ။ Cf. **ကလာန်**, ကခလောန် ka lon [kɑ̆ lɒn], **ကာ**, ကာ kā [kɑ], **ပုဝ**, ပုဝ puwa [pɑʊ̆ wɑ̆]. [LM. **သရင်**, သရင် saraṅ [sɑ̆ rɛŋ], **စရင်**, စရင် caraṅ [cɑ̆ rɛŋ].

www.monlibrary.com

SM. ကာင်, ကာရင် kə raṅ [kə̆ rɛŋ].] LM. ဆာင်, စာရင် ca raṅ [cə̆ rɛŋ] n. account. စရင်၊ စရင်အင်း။ စာရင်း၊ စာရင်းအင်း။ (၂) list. စရင်။ စာရင်း။

သိင်္ဃ, သိန်လ sinla [sɛn lə̆] n. timber supporting ends of the rafters. ဆုတ္ဆင့်မယိုက်ဂွေင်လပ် တ္ဆင့်ထအိုံစီဂမြိုင်။ အခြင်အဖျားအစွန်းတို့ကို ထောက်ခံထားသောသစ်ချောင်း။ (၂) wall-plate. ထွသို့။ ယောက်ဝိုင်း။ [LM. သန, သန sana [sə̆ nə̆], ခဏ, ခဏ kha ṇa [khə̆ nə̆], ထဏ, ထဏ thaṇa [thə̆ nə̆]. SM. ဟန, ဟန hənа [hə̆ nə̆],]

သိင်္ဃလုက်, သိန်လုက် sinluk [sɛn lə̀k] n. **သိင်္ဃလုက်ဇင်**, သိန်လုက်ဇင် sin lukjuṅ [sɛn lə̀k jə̀ŋ] n. greaves. သလိုက်ဖိုင်။ ခြေစွပ်။ [**သ္လုက်**, သ္လုက် sluk [sələ̀k] v. to put on. သွို့က်။ ဝတ်သည်။]

သိင်္ဃလုက်ဇင်ထာ်, သိန်္ဒလုက်ဇင်ထရံ sin luk juṅthar [sɛn lə̀k jə̀ŋ thɔr] n. gold stockings. သလိုက်ဖိုင်ထဝ်၊ ထိုင်ဖိုင်ထဝ်။ ရွှေခြေစွပ်၊ ရွှေခြေအိပ်။

သိင်္ဃမ်, သိန်္ဒမ် sinlem [sɛn lim] n. see. ရံင်။ ရှု။ **သိင်္ဃလမ်**, သိန်လေမ် sinlem [sɛn lim].

သိင်္ဃလမ်, သိန်လေမ် sinlem [sɛn lim] n. finger-nail. သွေံး၊ သွေံတဲဖိုင်။ လက်သည်းခြေသည်း။ Cf. **သိင်္ဃမ်**, သိန်္ဒမ် sin lem [sɛn lim], **သလမ်**, သလေမ် salemṅ [sə̆ lim], **ငသ့်**, သ့ေ snem [sənim] n. [LM. **သငမ်**, သကေမ် sa ṇem [sə̆ nim], သကေမ် saṇemṅ [sə̆ nim], သနမ် sanem [sə̆ nim],သနေမ် saṇemṅ [sə̆ nim], **ငသ္မမ်**, သ္မေမ် snem [sənim], **ငသ္မမ်**, သ္မေမ် saṇemṅ [sənim]. SM. **ဟငမ်**, ဟနမ် hənem [hə̆ nim].]

သိင်္ဃဟ်, သိန်္ဒဟ် sinleh [sɛn lə̆h] n. doubt. သိန်လ့ော်၊ သလ့ော်၊ သ္မေဟ်။ သံသယ။ ယုံမှားခြင်း၊ သံသယဖြစ်ခြင်း။

သိင်္ဃသ္ဂ်, သိန်သုရ် sinsūr [sɛn sur] v. write. သချူ၊ ချူ။ ရေးမည်၊ ရေးသည်။

သ္ဂ်, သုန် sun [sun] n. five. မသုန်။ ငါး၊ ငါးခု။ see. ရံင်။ ရှု။ **သ္ဂ်ဉ**, သုန်န sūnna [sun nə̆].

သ္ဂ်, သုန်၂ sun [sun] n. (1557) **သ္ဂ်လိုမ်ာ**, သုန်လိုမ်အာ sunluimā [sun lə̀m ɑ] v. to fall into decay. သုန်လိုလာ်အာ၊ အိုဟ်မှလိုလာ်အာ။ ပျက်သုဉ်းပြိုလဲသွားသည်။ ဆွေးမြေ့ပျက်စီးပြိုလဲသွားသည်။ [LM. **သ္ဂ်**, သုန် sun [sun], **သ္ဂ်**, သ္ဂြုန် srun

www.monlibrary.com

[sərun]. SM. ꩻာ်, သန် sɔn [sɔn] v. to be desolate. လိုလာ်ခွံင်မဟွဲကို် ပြုပြေင်။ ပြုပြင်မှုမရှိဘဲပျက်စီးနေသည်။ (၂)laid waste. သွှဲန္ဒြိအာသွးသွး။ ပြုန်းတီးသွားစေသည်။ Skt. ꩻ်ယ, စုန်ယ śūn ya [sun yə̆]./P. ꩻ်ဍ, သုဉ်ဉ suñ ña [sun ɲə̆] v. empty. သွှဲသွးစးခွံင်။ လစ်လပ်စေသည်၊ (၂) void. adj. မဟွံမွဲမွဲသာ်၊ မုသာ်ဟွံမွဲ။ ဘာမှမရှိသော။]

ꩻ်ကြာမ်, သုန်ဂြံန် sungrām [sun grə̀m] v. to be desolate. သုန်ကြံ။ ပျက်သုဉ်းသွားသည်၊ မပြုမပြင်ပျက်စီးယိုယွင်းစေသည်။

ꩻ်ꩻင်, သုန်ရင် sunraṅ [sun rɛŋ] n. act. ပွ။ အ ပြုအမူ။ (၂) work. ကမ္မောန်။ အလုပ်။ see. ရံင်။ ရွှ။ သိꩻင်, သိန်ရင် sinraṅ [sɛn rɛŋ].

ꩻ်ꩻန, သုန်န sūnna [sun nə̆] num. (Lph.) five. မသုန်။ ငါး၊ ငါးခု။

ꩻ်, သုန် sun [sun] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Der. မ္ဗ်ꩻ်, မ္ဗန် mgün [məsun] n. 5. five. မသုန်။ ငါး၊ ငါးခု။ [SM. ဆဟ်ꩻ်, ဆော်သုန် cɔh sun [cɔh sun] n. 15. fifteen. ခ်ာသုန်။ တစ်ဆယ့်ငါး။MM. ငွှာဟ်ꩻ်, ခွောဟ်သုန် cwohsun [cwɒh sun] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ငသာ်, သောန်[2] son [sɒn] n. (ရိꩻိငသာ်, ရိသိသောန် ri si son [rĭ sə̆ sɒn].) n. a hermit, the Bo-dhisatta, in the Sona-Nanda-jātaka. ရသိမွဲ၊ မဒှ်ဗောဓိသတ်ပိုး မကျင်ပွဲကိုဇာတ်သောန,နန္ဒ။ သောနနန္ဒဇာတ်လာ၊ ဗောဓိသတ်ဘုရားအလောင်းရသေ့။ (P. ငသာ, သောန so na [sɑo^{2} nə̆].)

ငသာ်, သောန်[1] son [sɒn] n. (ကိသာ်ငသာ်, ဘိစာရ်သောန် ticārson [tə̆ car sɒn].) a leading monk of Pagan in the reign of Kyanzittha. ကျိုပ်သျှိုပ်ပုတရ်သင်မွဲ ဇကုပွဲကိုဥုင်ဗကာ်၊ လက်ထက်သွိင်တလန်ကေသာ။ ကျန်စစ်မင်းလက်ထက်ပုဂံရှေဆောင် လမ်းပြသံဃာတော်တစ်ပါး။ [P. ငသာဏ, သောဏ soṇa [sɑo^{2} nə̆] n. Sona, after the evangelist of Suvaṇṇabhūmi. (there were various monks of this name.)] သောဏထေ,ကြွဝွဲဒှ်တ်ညးပူဂုံ၊ မပတော့်ဇော်စိုတ်ကိုဗုဒ္ဓဘာသာ၊ ကျင်ပွန်သာသနာ ပွဲကိုဥုင်သုဝဏ္ဏဘူမိ(ဥုင်သခို) (ယွဲဗြိုမဟာထေဝွံပိုသွော်ဆုံကျင်ပွဲပြကိုဟ်တံဗွဲမဂ္ဂိုင်)။ သောဏထေ၊ နောက်ပိုင်းတွင် သုဝဏ္ဏဘူမိ(သထုံပြည်)သို့၊ သာသနာပြုအဖွဲ့နှင့် ရောက်ရှိလာသော၊ ဗုဒ္ဓဘာသာကိုယုံကြည်စိတ်ချသူမဟာထေမြတ်(ဤကဲ့သို့အမည်နာမတူသော၊ မဟာထေပေါင်းများစွာတို့ကိုကျမ်ဂံများစွာတို့တွင်တွေ့ရှိခဲ့သည်။)။

ငသာ်, သောန်[3] son [sɒn] n. (ယငသာ်, ယသောန် ya son [yə̆ sɒn].) n. personal name. ယွဲပူဂုံ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

www.monlibrary.com

ꩻꩬꩥ꩷, သောန်း son [sɒn] n. to cast in a mold. သင်စုတ်ပွဲကိုဗိုက္ခု။ သွန်းပုံထဲထည့်ပြီးပုံလောင်းသည်။ see. ရံင်။ ရွှ။ ꩻꩬꩥ꩷, သွောန် swon [swɒn].

ꩻꩬꩥ꩷, သောန်း² son [sɒn] n. Sonathe. သောနထေရ်။ သောဏထေရ်။

ꩬꩵ, သပ္ပ sappa [sɔp pă] n. (Lph.) a commodity. ကပေါတ်ဗွိုက်၊ ကပေါတ်သွံရာန်။ ကုန်ပစ္စည်း၊ ရောင်းကုန်ဝယ်ကုန်။

ꩬꩵꩉꩥ꩷, သပ္ပဒျိုဟ် sapparuih [sɔp pă roh] n. once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်က။ ꩬꩰ꩐ꩥ꩷, သပ်ပြုဟ် sap pruih [sɔp proh] n. (MM.) pious or virtuous person. ပူဂ္ဂိုမရှေ်သွေ်ရဂ်ဘာသာ၊ ဟွံသေင်ပူဂ္ဂိုမန္ဒံကို သီလဒွေတ်ပဋိပတ်။ ဘာသာရေး ကိုင်းရှိုင်းသောပုဂ္ဂိုလ်၊ သို့မဟုတ်အကျင့်သီလနှင့်ပြည့်စုံသောပုဂ္ဂိုလ်။ [LM. ꩬꩵꩉꩥ꩷, သပ္ပဒျိုဟ် sap pa ruih [sɔp pă roh]. P. ꩬꩵꩉꩩꩁ, သပ္ပုရိသ sappurisa [sɔp paŏ ræ̆ să].]

ꩬꩰ꩐ꩥ꩷, သပ်ရိုပ် sap rip [sɔp rèp] n. (1218) a locality near Lamphun. ဒွဲဝဲဒေသမကျိုဒ်္ဂါပရောပရာမွဲတရပ်ချုင်လာမ်ဖုန်။ လမ်ဖွန်းဖြို့အနီးရှိအခင်းဖြစ်ပွားရာဒေသတစ်ခု။ ꩬꩵ ꩃꩍꩰꩬꩰ꩐ꩥ꩷, သုလုင်တာဒ်သပ်ရိုပ် su luñ tărsaprip [sɑŏ lɜŋ tar sɔp rèp] n. another such locality. ဒေသမကျိုဒ်္ဂါပရောပရာတွဟ်သွာင်မွဲ။ အခြားအခင်းဖြစ်ပွားရာဒေသသတစ်ခု။

ꩬꩰꩬꩌꩥ꩷, သပ်ဝယ် sapway [sɔp wòa¹] n. (MM.) ꩻꩮꩥ꩷ꩬꩰꩬꩌꩥ꩷, ဇြေ့ယ်သပ်ဝယ် jrey sapway [jrèɑ sɔp wòa¹] n. part of name of sīmā,to be located at Jray Sapoy village in Zwè bon district. ယွ့ဩီမွဲဒကုတ်မွဲဒွံ့မန္ဒံပွဲကွာန်ဖြဲသပေါ်၊ ခရိုင်ဖြဲဘုံ။ ဖွဲဘုံခရိုင်ရှိ၊ ဖွဲသပ္ပူးရွာတွင်တည်ရှိနေသောသိမ်တစ်သိမ်၏နာမည်အပိုင်းအစ။ [SM. ꩉꩻꩍꩥ꩷, ဟဝ်ပါယ် həpway[hă pwoa²]n.Ficus sapoy. ဖြဲသပေါ်။ သပ္ပူးညောင်။]

ꩬꩵꩉꩻꩀꩃꩮꩥ꩷, သဗ္ဗကလျာန် sab ba kal yān [sɔp bĕ kă lyɑn] n. Perfect beautify. သကျော်တ်ကွိုက်ကွိုက်ပေင်ပေင်။ ပြည့်စုံသောအလှအပ။[P. ꩬꩵꩉꩻꩀꩃꩮꩁ, သဗ္ဗကလျာဏ sabbakalyāṇa [sɔp bĕ kă lyɑ nă̆].]

ꩬꩵꩉꩵ, သဗ္ဗညူ sab ba ñu [sɔp bĕ ɲɑŏ] n. The Buddha. ကျော်တြဲ့။ မြတ်စွာဘုရား။

ꩬꩵꩉꩵꩬꩵꩁꩥ꩷, သဗ္ဗညူတညာန် sabbañutañān [sɔp bĕ ɲɑŏ tă̆ ɲàn] n. Omniscience, as characteristic of Buddha. သဗ္ဗညုတညာန်သဘ်ကျ်မတွေင်တွဟ်ခြာ။ ဘုရား၏ထူးခြားသောသဘာဝသဗ္ဗညုတညာဏ်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Syn. သ္ဂဝလုတဏာ့, သဒ္ဓဥညူတာညူာန် sa rwwa ñu ta ñān [sə̆ rwwə̆ ɲaə̆ tə̆ ɲàn]. [LM. P. သဗ္ဗလုတာဏာဏ, သဗ္ဗညူတာညူာဏ sab bañutāñāṇa [səp bə̆ ɲaə̆ ta ɲa nə̆].]

သိပ်, သိပ်ာ sip [sɛp] v. hypoth. နဒဒှ်မဒှ်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လပ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ သိသိပ်, သိသိပ် sisip [sæ̆ sɛp] v. to cover the surface of. ကြောပ်၊ ကြောပ်လိုဂ္ဂးမုက်။ ဖုံးလွှမ်းသည်၊ မျက်နှာပြင်ကိုအုပ်ကာဖုံးလွှမ်းသည်။ [SM. ကသိပ်, က သုံပ် ka sɒp [kə̆ sop] v. to spread over. လးပရးလွှုကျာ။ အပေါ်ယံဖြန့်ခင်းသည်။ (၂) spread out and cover. လးပရးပ္တိတ်တဲ့ကြောပ်။ အပေါ်ယံမှာဖြန့်ခင်းပြီးဖုံးအုပ်သည်။]

သိပ်, သိပ်၂ sip [sɛp] v. to attend on in token of homage. တိုန်သီကျိုနဒဒှ်လကျန်မသွ ရှေသေ့ရုဂ်။ မြတ်နိုးကော်ရော်ရိုသေသောအမှတ်လက္ခဏာဖြင့် တက်ရောက်ဖူးမျော်သည်။ read. ဗ်။ ဖတ်။ သိဝ်, သိဒ် siw [siw].

သပ္ပဂဓယက္ခသေနာပတိ, သုပ္ပဓေယျက္ခသေနာပတိ sup pa ge dhayakkhasenāpati [sup pə̆ gè dhə̆ yèak khə̆ se na pə̆ tæ̆] n.a Yakkha captain. ကျိုပ်သျိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

သပ္ပတိတ္ထ, သုပ္ပတိတ္ထ sup pa tiṭṭha [sup pə̆ tɛt thə̆], သုပတိတ္ထ, သုပတိတ္ထ supatiṭ ṭha [saə̆ pə̆ tɛt thə̆] n. (MM. ဋ္ဌိဟ်သပ္ပတိတ္ထ, ဋ္ဌေဟ်သုပ္ပတိတ္ထ cnih sup pa tiṭ ṭha [cnɔih sup pə̆ tɛt thə̆], ဋ္ဌိုဟ်သပ္ပတိတ္ထ, ဋ္ဌိုဟ်သုပတိတ္ထ cnuih su pa tiṭ ṭha [cnoh saə̆ pə̆ tɛt thə̆].) n. a ford on the Nerañjarā stream at Buddh Gaya,where the Buddha bathed after Enlightenment. ဟာတ်ပွဲကိုကြိုင်နေရည် ဇရာမွဲ၊ ပွဲကိုဗုဒ္ဓဂယဒ္ဒဒဲတီလပိုန်ကျာ်တြဲပိုမဂွံကွုင်၊ ညာန်အစင်အခြင်မသျာတ်ခွင်တဲ့ ခေ့ပ်ဉီ ဇကုဇကောဝ်။ ဗုဒ္ဓဂါယာရှိနေရေည်ဇရာမြစ်၏ရေတိမ်ရာအရပ်၊ ထိုနေရာတွင်ဗုဒ္ဓမြတ်စွာက၊ ညာဏ်အမြင်ပွင့်လင်းတော်မူပြီးနောက်၊ ဆင်းပြီးရေသပ်ပါယ်တော်မူခဲ့သောနေရာ။ H.L. [P. သပ္ပတိဋ္ဌ, သုပ္ပတိဋ္ဌ sup pa tiṭ ṭhi ta [sup pə̆ tɛt thæ̆ tə̆], but. ဆဂး။ သို့ရာတွင်။ Cf. သပ္ပတိတ္ထဇတိ, သုပ္ပတိတ္ထစေတိ sup pa tiṭ ṭha ceti [sup pə̆ tɛt thə̆ ce tæ].]

သပ္ပတိတ္ထဇတိ, သုပ္ပတိတ္ထစေတိ sup pa tiṭ ṭha ce ti [sup pə̆ tɛt thə̆ ce tæ̆] n. Sup patiṭṭha-ceti-ya. စေတီယသုပ္ပတိဋ္ဌ။ သုပ္ပတိဋ္ဌစေတီယ။ see. ရံင်။ ရှ။ သပ္ပတိတ္ထ

www.monlibrary.com

ဃတီ, သုပ္ပတိဋ္ဌဃေတီ suppatiṭṭhaceṭi [sup pă tɛt thă ce tæ].ပုပ္ပတိဋ္ဌဃတီ, သုပ္ပတိဋ္ဌဃေတီ sup pa tiṭ ṭha ce ṭi [sup pă tɛt thă ce tæ], ပုပ္ပတိဋ္ဌဃတီ, သုပ္ပတိဋ္ဌဃေတီ sup pa tiṭ ṭha ce ti [sup pă tɛt thă ce tæ̆], ပုပ္ပတိဋ္ဌဃတီ, သုပ္ပတိဋ္ဌဃေတီ sup patiṭṭhaceti [sup pă tɛt thă ce tæ̆] n. (MM.) (ဃတီ, ဃေတီ ceti [cetæ].) a monument at the site of the suppatittha ford. ဒတန်စွတ်သမ္ဘီဒွဲဘာတ်သုပ္ပတိဋ္ဌ၊ မခွံလဝ်ဗိုတုပ်ပွဲကိုဥုင်ဗဂေါ။ သုပ္ပတိဋ္ဌရေတိမ်နေရာအထိမ်းအမှတ်အဆောက်အဦ၊ ပုံစံတူကိုပဲခူးမြို့တွင်တည်ဆောက်ထားသည်။

ဃာမ်ကြာယ်, သဒန်ကြဲဃယ် sāmkrāy [sam krai] n.(MM.,သ္ဒိုင်ဃာမ်ကြာယ်, သ္ဒိုင်သဒန်ကြဲဃယ် smiṅ sām krāy [səmoiŋ sam krai].) n. a prince in Dhammaceti's time. ကောန်သွိင်လက်ထက်သွိင်ဓမ္မစေတီမွဲတ့,ဓမ္မစေတီမင်းလက်ထက်မင်းသားတစ်ပါး။

ဃာမ်တြာယ်, သဒန်ကြဲဃယ် sāmtrāy [sam trai] n.read. ဗ်။ ဖတ်။ ဃာမ်ကြာယ်, သဒန်ကြဲဃယ် sāmkrāy [sam krai].

ဃာမ်မဂီ, သဒန်မဇီ sāṁ ma ṇi [sam mɛ̆ næ] n. novice. ထပိုး၊ သာမဏီ။ ကိုရင်၊ သာမဏော။ see. ရံင်။ ရှု။ ဃာမဇဂျာ်, သဒန်ဇာန် sāmaṇer [sa mă ner].

ဃာမ်မ္လာမ်, သဒန်မ္လဒန် sāṁmmlām [sam mlam] n. (သ္ဒိုင်ဃာမ်မ္လာမ်, သ္ဒိုင်သဒန်မ္လဒန် smiṅ sāṁmmlām [sə moiŋ sam mlam].) n. a prince in the time of Bañā Rām, king of Pegu 1426-46. ကောန်သွိင်လက်ထက်သွိင်ဗညာရာမ်၊ ဓ္ကရာတ်ဥုင်ဗဂေါမွဲ(သက္ကရာတ်ခရေတ်၊ ၁၄၂၆-၄၆)။ ပဲခူးဘုရင်ဗညားရာမ်မင်းလက်ထက်ကမင်သားတစ်ပါး၊ (ခရစ်သက္ကရာဇ်၊ ၁၄၂၆-၄၆)။

သိမ်, သိန် sim [sem] n. (MM.) ordination place, piece of land ritually demarcated on which ordination ceremonies may be perform; boundary of such piece of land. ဒွဲဝဲဗ်ထွုတ်ပ္ဂိုန်ခမ့်သင်၊ တိဂအောင်ညးမတွတ်ကွာတ်လဝ်၊ နကိုဗဖွဲဝဝ်တဲ့မသိုင်ခွံထွုတ်လဝ်သီ၊ ပွဲလ္ဆုဒွဲဝဲဂ့်ဟေင်၊ ညးမကျောန်ဗဒှ်အသေအဟာန်၊ ထွုတ်ခမ့်သင်တံ၊ တိဂအောင်မန္ခံကိုတ္ဂိုဒွက်ရ်သာ်ဝွံ။ ရဟန်းခံရွတ်ဖတ်သရဇ္ဈာယ်ရန်နေရာ၊ ထိုတရားဝင်နယ်ခြားသတ်မှတ်ထားသော၊ မြေကွက်ပေါ်တွင်သိမ်ကိုတည်ဆောက်ထားသည်။ ၄င်သိမ်ထဲတွင်ရဟန်းခံပွဲအခမ်းအနားကိုကျင်းပ ပြုလုပ်ကြသည်။ ဤသို့ဖြင့်မြေနေရာနယ်ခြားကိုသတ်မှတ်သည်။ ကဏ်မ်သိမ်, ကဏ်မ်သိန် ka ṇaṁ sim [kă nɔm sem] v. to set up an or-dination place. ခွံသီ၊ ထွုတ်သီ။ သိမ်တည်ဆောက်သည်၊ သိမ်သမုတ်သည်။

www.monlibrary.com

သမ်မုသိမ်, သန်မုသိန် saṁmutsim [sɔm mut sɛm], သမုတ်သိမ်, သမုတ်သိန် samut sim [sʊ̆ mut sɛm], သမိတ်သိမ်, သမိတ်သိန် samit sim [sʊ̆ mɛt sɛm] v. to demarcate, consecrate an ordination place. သွက်သွေ့ဝံထူတ်ပွန် ဒွဲဝဲသွာင်ကွာင် သီမွဲမ၊ ကွာတ်ပယျိုထော်ကယောင်။ သိမ်တည်ဆောက်ရန်အတွက် မြေနေရာကိုအနေက ဇာတင်မြှောက်ခြင်းနှင့်နယ်နိမိတ်ဘောင်သတ်မှတ်ခြင်း၊ အခမ်းအနားပြုလုပ်သည်။ [LM. သိမ်, သိန် sim [sɛm]. SM. သိမ်, သိန် sɛm [sɛm] n. ordination hall. သီ။ သိမ်။ Skt./P. သိမာ, သိမာ sīmā [sǐ mɑ] n. boundary. တွိုဒ္ဒက်။ နယ်နိမိတ်။]

သိမ်မာလ်, သိန်မာည် simmāñ [sɛm mɑn] n. question. သွာန်၊ ဂလာန်သွာန်။ အမေး၊ မေးခွန်း။ see. ရံင်။ ရှု။ သိန်မာလ်, သိန်မာည် sinmāñ [sɛn mɑn].

သုံ, သုံ် sumṁ [sum] pn. To (the presence of). together with. သို။ နှင့်၊ နှင့်အတူ။

သိုမ်, သုံန် suim [som], သိုမ်, သုံန် suiṁ [som] pn. (MM. သိုမ်, သုံန် suiṁ [som] pn. 1557.) pn. together with. မွဲကရော်၊ မွဲစွံ့။ အတူတကွ၊ နှင့်အတူ။ သိုမ်ကိုဝ်, သုံန်ကုံဒ် suim kuiw [som kɒ] pn. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ဇေယ်, ဒေယ် ḏey [ɗɛɑ], ဟန်, ဟန်် han [hɔn], က, ကု ku [kɑʊ̆], ကိုဝ်, ကိုဒ်ၤ kuiw [kɒ]. [LM. သိုမ်, သုံန် suim [som]. SM. သိုမ်, သုံန် sɒm [som].]

သုံ, သုံၤ sumṁ [sum] n. သုတ့, သုံတုံ sumṁ tuṁ [sum tum], သုကတ်, သုံအုတ် sumṁ ʾut [sum ut], ကတ်သုံ, အုတ်သုံ ʾutsumṁ [ut sum], ကတ်သုံလွှမ်, အုတ်သုံလွှေ့ဟ် ʾut sumṁmleh [ut sum məlɨh] n. all. သိုဖွိုတ်၊ အိုတ်သို။ အားလုံး၊ အလုံးစုံ။ (၂) the whole. သိုအလုံမွဲ။ တစ်ခုလုံး။ (၃) all the other. အရာတွေဟ်ခြာတံဂ့်သိုဖွိုတ်။ အခြားခြားသောအရာများအားလုံး။ ဥသုံ, အသုံ ʾassumṁ [ɔt sum] n.all. အိုတ်သို၊ သိုဖွိုတ်။ အားလုံး၊ အလုံးစုံ။ (၂) entire. အလုံမွဲ၊ အလုံဖွိုတ်၊ အိုတ်သို။

သုံမ်, သုံန် sumṁ [sum], သမ်, သောန် som [sɒm], သိုမ်, သုံန် suim [som], သိုမ်, သုံန် suiṁ [som]. (MM. သိုမ်, သုံန် suiṁ [som]. 1557.). သိုမ်က, သုံန်ကု suimku [som kɑʊ̆] n. all. သိုဖွိုတ်၊ အိုတ်သို။ အားလုံး၊ အလုံးစုံ။ ဂိုတ်သုံ, အုံတ်သုံန် ʾuitsumṁ [ot sum].= ဥသုံ, အသုံ် ʾassumṁ [ɔs sum]. Cf. ဂုတ်, အုတ် ʾut [ut]. [LM. သိုမ်, သုံန် suim [som]. SM. သိုမ်, သုံန် sɒm [som].]

www.monlibrary.com

ꩻ, ꩻ꩷ sumʔ [sum], ꩻꩫ, ꩻ꩷ꩫ sum [sum], ꩻꩫ, ꩻ꩷ꩫ sumʔm [sum] n. ꩭꩮꩻꩻ, ꩮꩮꩻ꩷ jrey sumʔ [jrea sum] n. a kind of banyan tree. တွံဖြဲသုံ။ ညောင်ကြပ်ပင်။ ꩬꩫꩭꩮꩻꩻ, ꩬꩮ꩷ꩮꩻ꩷ tnam jrey sumʔ [tənɔm jrea sum] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩭꩭꩮꩻꩻ, ꩭꩮ꩷ꩮꩻ꩷ chu jrey sumʔ [chŭ jrea sum] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩮꩻꩻ, ꩮꩻ꩷ jray sumʔ [jrɔ̀a[1] sum], ꩮꩻꩫ, ꩮꩻ꩷ꩫ jray sumʔm [jrɔ̀a[1] sum] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩬꩫꩮꩻꩻ, ꩬꩮꩻ꩷ tnam jray sumʔ [tənɔm jrɔ̀a[1] sum] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ib. ကမ္ဘောန်တုပ်။ အလုပ်တူ။ [LM. ꩮꩻꩻ, ꩮꩻ꩷ jraysumʔ [jrɔ̀a[1] sum]. SM. ꩮꩻꩻ, ꩮꩻ꩷ sɔ̀asumʔ [jrɔ̀a[1] sum] n. a kind of banyan tree. တွံဖြဲသုံ။ ညောင်ကြပ်ပင်။]

ꩻ, ꩻ꩷ sumʔ [sum] v. to be fit for. ဂပ်ဂင်၊ ဒးရး၊ ဒးဖစပ်။ သင့်တော်သည်၊ အဆင်ပြေသည်၊ အလောတော်ကျသည်။ see. ရံင်။ ꩮ။ ꩮꩫ, ꩮ꩷ꩫ sgap [səgɔ̀p].

ꩻꩮꩻ, ꩻ꩷ꩮꩻ sumʔ ˙ur [sum ŭr], ꩻꩮꩻ, ꩻ꩷ꩮꩻ sumʔ ˙ür [sum ur] adj. bad. မအဲအေင်၊ မအဲအုတ်။ ပုပ်သေး၊ ပုပ်သိုးသေး။ (၂) evil. မယုတ်မာ၊ မလိုဒ္ဓေတ်။ ယုတ်မာသေး၊ အကျင့်ပျက်သေး။ (၃)evil person. ပူဂိုမယုတ်မာ၊ ပူဂိုမလိုဒ္ဓေတ်၊ မွိဟ်မလုဟ်ကိုပွဒုစရိုတ်(သရဲပါပ်)။ ယုတ်မာသောသူ၊ အကျင့်ပျက်သောသူ၊ ဒုစရိုက်များသူ။ see. ရံင်။ ꩮ။ ꩫꩮꩻ, ꩷ꩫꩻꩮ s˙ir [səir].

ꩻꩭꩮꩻ, ꩻ꩷ꩮꩻ sumʔ krot [sum krɒt] prep. together with cylindrical box with cover, with the casket. သိုကြောတ်။ ကြုတ်နှင့်တကွ။

ꩫꩭꩮꩻ, ꩻ꩷ꩫ꩷ꩮꩻ sum˙krot [sum krɒt] prep. သိုကြောတ်။ see. ရံင်။ ꩮ။ ꩻ ꩭꩮꩻ, ꩻ꩷ꩮꩻ sumʔ krot [sum krɒt].

ꩻꩍꩭ, ꩻ꩷ꩍꩭ sumʔ gih [sum gèh], ꩻꩍꩭ, ꩻ꩷ꩍꩭ sumʔ gih̰ha [sum gèh hă], ꩻꩭꩭ, ꩻ꩷ꩭꩭ sumʔ geh̰ [sum gĭh] adj. rich. မသိုက်ဘိုက်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝသော။ Cf. ꩫꩍꩭ, ꩷ꩫꩍꩭ saʔm ñih [sɔm ŋɔih], ꩫꩭꩭ, ꩷ꩫꩭꩭ saʔm ñeh [sum ŋih], ꩫꩭꩫ, ꩷ꩫꩭꩫ samñeh [sɔm ŋih]. see. ရံင်။ ꩮ။ ꩭꩫ, ꩷ꩭꩫ sgeh̰ [səgĭh].

www.monlibrary.com

သုံဘာယ်, သုံးဆာယ် sumh chay [sum chai] n. (1557) Hsumhsai or Thonzè,40 miles NE. of Mandalay. [Shan shúm shây]. ချင်သုံးဆဲ၊ နှံဒိုဟ်ဒွံက်သမျှင်ကျာ ချင်အင်ဝ၊ ခရာဓိတ်(၄၀)တိုင်။ မန္တလေးမြို့၏အရှေ့တောင်ဖက်အရပ်၊ မိုင်လေးဆယ်အကွာ ရှိ၊ သုံးဆယ်မြို့။

သုံဍိုင်, သုံးဍိုင် sumh ɗoiŋ [sum ɗoiŋ] n. Shadow. သွိုင်၊ ဒဒှ်သွိုင်မစ္ခေ်ဒွံင်။ အရိပ်၊ အရိပ်ကျနေခြင်း။ (၂) shade. သွိုင်၊ သွိုင်ဆု။ အရိပ်၊ သစ်ပင်အရိပ်။ Cf. သန်ိုင်, သနိုင် sa niŋ [sɑ̆ noiŋ], သမ်ိုင်, သမ်ုိင် sam niŋ [sɔmnoiŋ], သမ်ိုင်, သမ်ုိင် sam niŋ [sɔm noiŋ], သ်ိုင်, သ်ုိင် sniŋ [sənoiŋ].

သမ်ဍိုင်, သမ်ဍိုင် samɗiŋ [sɔm ɗoiŋ] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။[LM. သန်ိုင်, သနိုင် samniŋ [sɔm noiŋ], ခ်ိုင်, ခ်ုိင် khniŋ [khənoiŋ], သ်ိုင်, သ်ုိင် sniŋ [sənoiŋ], ဂ်ိုင်, ဂ်ုိင် gniŋ [gənòiŋ]. SM. ဟန်ိုင်, ဟနိုင် həniŋ [hɑ̆ noiŋ].]

သုံဒေ့ယ် sumhɗey [sum ɗea] prep. also at inside, with interior. သိုဲခဲ့၊ သိုပဲ့။ အထဲပါ၊ အထဲအတွင်းပါ။

သုံတုံ, သုံးတုံ sumh tumh [sum tum] adj. thick. မသတို၊ မသ်ို့။ ထူသော။ ထူထဲသော။ n. thickness. သ်ို့။ အထူ။ adv. all. သိုဖ်ိုတ်။

သုံငန်, သုံးနန် sumhneh [sum neaŋ] n. winged creature. သတ်တ့ဒသွေင်။ အတောင်ရှိသော သတ္တဝါ။ [LM. ငခ်ုင်, ငခုင် khneh [khəneaŋ], ဒငန်, ဒနန် daneh [dɛ̆ neaŋ] n. criket. ဒွေင်၊ စွစင်ရိတ်။ ပရစ်ကောင်။] သငန်, သနန် saneh [sɑ̆ neaŋ], ငသ်ုင်, ငသုင် sneh [səneaŋ], ငသ်ုင်, ငသုင် sneh [səneaŋ] n. wing. သွေင်။ အတောင်။

သုံပေါတ်, သုံးပေါတ် sumhpot [sum pɒt], သံပေါတ်, သံးပေါတ် samhpot [sɔm pɒt] v. to stroke. ဖွိတ်၊ သပေါတ်၊ ဖွိတ်သပေါတ်။ ပွတ်သည်၊ ပွတ်သတ်သည်။ (၂) pass one's hand over. သ်ုက်တဲတတ်အာလ်ုကျွာ်။ အရေပြားအပေါ်လက်ဖြတ်သန်းသွားစေခြင်း။ Cf. ပတ်, ပတ် pat [pɒt]. [LM. သပေါတ်, သပေါတ် sapot [sɑ̆ pɒt]. (i) LM. ငသ်ုတ်, ငသုတ် spot [spɒt], ပေါတ်, ပေါတ် pot [pɒt]. SM. ဂပေါတ်, ဂပေါတ် pɒt [pɒt] v. to rub. ဖွိတ်။ လက်ဖြင့်သပ်သည်။ (၂) stroke. သပေါတ်။ ပွတ်သပ်သည်။]

www.monlibrary.com

သုမ်ဗင်, သုန်ဗင် sumbaṅ [sum bèaŋ] n. (**ဘာပ်သုမ်ဗင်**, စာပ်သုန်ဗင် cāpsumbaṅ [cap sum bèaŋ].) n. a donor of pagoda slaves. ဘုးတ္တဒါန်မကို့ဒါန်ဦက်သွက်ဂွံပတဲ့ကာ၊ ပွဲကိုကျာ်စေတီ။ စေတီတော်တွင်အမှုအလုပ်ပြုလုပ်ရန် ကျွန်လှူဒါန်းသူ။ [Perh. **သုမုင်**, သုန့ုင် sumuṅ [saŏ mèŋ].]

သုမ်ဇင်, သုန်ဇင် sum beṅ [sum bèaŋ], **သမ်ဇင်**, သန်ဇင် sam beṅ [sɔm bèaŋ] n.class of officers superior to kalan. ကဆင်သွဲဒမန္ဒံကိုကဆင်မသျှင်နှကိုကလန်။ ကလန်ထက်အဆင့်မြင့်သော၀န်ထမ်းအမျိုးအစား။ **သမ်ဇင်ကြီ**, သန်ဇင်ကြီ sam beṅ grī [sɔm bèaŋ grì] n. higher ranking class of superior. သွဲဒမန္ဒံကိုကဆင်သျှင်သျှင်။ အဆင့်မြင့်၀န်ထမ်းအဆင့်။[OB. **သမျှင်**, သန်ျင် saṁbyaṅ [sɔm byin].]

သုဗလ်, သုံဗလ် suṁbal [sum bə̀l] n.(1218) land and valuables given asendowment with pagoda. အရာမသျှ်လဝ်ဒါန်သွက်ကျာ်စေတီ၊ ညံဉ်ရသွေံဂွံသြန်ပလေဝ်ပလေတ်ကျာ်၊ ဂွံလုပ်ခွဲဉ်လွိုန်၊ သွပ္တံကိုတိဉ်ဒြပ်ဣပ်မန္ဒံကိုရူဟ်မး။ အဖိုးတန်ပစ္စည်းနှင့်လယ်ယာမြေကို၊ ပုံမှန်၀င်ငွေရရှိစေရေးအတွက်၊ ဘုရားစေတီ ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန်အလို့ငှာ၊ လှူဒါန်ထားသောအရာ။ [P. **သမ်ဘလ**, သန်ဘလ sam bha la [sam bhə̀ lə̀] n. provision. ဒဒှ်မထံက်ပင်၊ ဒဒှ်မကျဝ်ကျောန်သွက်ဗွဲအဓာန်ဂတာ။ ထောက်ပံ့ခြင်း၊ နောင်ရေးအတွက်ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း။]

သုဘုဉ်, သုံဘုန် sumbhuc [sum bhùc] n.food offered to spirits. စ္ဒမဗလိဗကဝ်(ထ္ဒဗ္ဒ်)ကိုကလော်ဒေ၀တ်တံ။ နတ်ဒေ၀ါနှင့်ရိုးရာကိုပသသောအစားအစာ။ see. ရံင်။ ရှု။ **သမ်ဘုဉ်**, သန်ဘုန် sambhuc [sɔm bhùc].

သုမာဉ်, သုံမာည် sumṁāñ [sum man] n.question. သွာန်၊ ဂလာန်သွာန်။ အမေး၊ မေးခွန်း။ Cf. **သမာဉ်**, သမာန် samāñ [saŏ man]. see. ရံင်။ ရှု။ **သိန်ဉ်မာဉ်**, သိန်မာည် sinmāñ [sɛn man].

သုမိပ်ဇတေယ်, သုံမိပ်ဇေယ် sum mip tey [sum mɛp teə] v. make a gesture of respect by putting the palms together and rasing them to the forehead. သွိပ်တဲ့။ လက်အုပ်ချီသည်။ n. measure cavity formed by joining the bent palms, cavity form by cupped hands. သွိပ်တဲ့။ လက်ခုပ်။

သုလုင်, သုံလုင် sum luṅ [sum lɜŋ] n. south. သမ္မုင်ကျာ။ တောင်အရပ်။ Cf. **သုလင်**,

www.monlibrary.com

သုံလုင် sumˀ lūnˀ [sum lɜŋ], သ္လုင်, သ္လုင် sluˀn [səlɜŋ], သလုင်, သလုင် saluˀn [sɑ̆ lɜŋ], သမ္လုင်, သမ္လုင် sam luˀn [sɔm lɜŋ], သမ္မုင်, သမ္မုင် sam luˀn [sɔm lɜŋ] n. see. ရုံင်။ ရှ။ သ္လုင်, သ္လုင် slūnˀ [səlɜŋ].

သုလင်, သုံလုင်ဂ် sumˀlūnˀ [sum lɜŋ] adj. high. မသွင့်။ မြင့်သော။(ဂ) n. south. သမ္မင် ကျာ။ တောင်အရပ်။ see. ရုံင်။ ရှ။ သ္လုင်, သ္လုင် sluˀn [səlɜŋ].

သုလလ်, သုံလေဉ် sumˀleñ [sum lin]n.(Lph) commodity listed among offerings to pagoda. ဝတ္ထုမစုတ်လဝ်စရင်အကြာကပေါတ်မကိုလဝ်ဒါန်ကိုကျာ်စေတီ။ စေတီတော် အတွက်လှူဒါန်းရန်ပစ္စည်းများအနက်၊ စာရင်းပြုလုပ်ထားသောအရာဝတ္ထုများ။

သုဝတ်, သုံဝေါ် sumˀwat [sum wɔt] adj. small. သွတ်၊ ဥောတ်။ ငယ်သော၊ သေးငယ် သော။ (ဂ) child. ကောန်ဌာ၊ ကောန်ညာဉ်။ ကလေး၊ ကလေးငယ်။ n. youth. သွတ်။ လူငယ်။ (ဂ) young. ဥောတ်သွတ်။ နုနုပျိုပျိုး၊ ငယ်ငယ်ရွယ်ရွယ်။ see. ရုံင်။ ရှ။ သ္ဝတ်, သ္ဝတ် swat [səwɔt].

သုသ္ဂာ်, သုံသ္ဂာ် sumˀscar [sum səcɔr] prep. with wonder, with marvel, with Astonishment, with amazement. သိုအသင်။ အံ့သြခြင်းနှင့်အတူ။

သုသ္ဂိုင်ဇၚ်, သုံသ္ဂိုင်ဇ္ဂုန် sumˀsmiˀn [som səmoiŋ ɛn] prep. with Indra, with the lord Indra, with the king of Deva. သိုကိုသ္ဂိုင်အိန်။ သိကြားမင်းနှင့်အတူ။

သုဗိပ် သုံဗ်ပ် sumˀbip [sum pɛp] n. joined palms. သ္ဂိုပ်တဲ။ လက်ခုပ်။ see. ရုံင်။ ရှ။ သုရုပ် သုံဗုပ် sumˀbup [sum pup].

သုဗိပ်တဲယ်, သုံဗ်ပ်တေယ် sumˀbiptey [sum pɛp teɑ] v. make a gesture of respect by putting the palms together and rasing them to the forehead. သ္ဂိုပ်တဲ။ လက်အုပ်ချီသည်။ prep. with joined palns. သိုကိုသ္ဂိုပ်တဲ။ လက်ခုပ်နှင့်အတူ။

သုရုပ်, သုံဗုပ် sumˀbup [sum pup], သုဗိပ်, သုံဗ်ပ် sumˀ biip [sum pɛp], သုရုပ်တဲယ်, သုံဗုပ်တေယ် sumˀ buptey [sum pup teɑ] n. hands with palms joined together, raised as gesture of respect. ခွေခဲ့ကတာတဲစာမွဲစွံတုံ၊ ယာသ္ဂင်္ဂိုန်ထွတဲ ဒဒှ်မသွအရှေ်အသော်။ လက်အုပ်ချီပြီးဦးထိပ်တင်ကာအရိုအသေ ပြုကြောင်းပြသခြင်း။

သမိပ်, သမိပ် samip [sɑ̆ mep] v. (MM.) သမိပ်တယ်, သမိပ်တယ် samiptay [sɑ̆ mep toɑ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. သမိပ်, သမိပ် samip [sɑ̆ mep], သ္ဂိုပ်, သ္ဂိုပ် smip [səmep]. SM. ဟိုပ်, ဟ့ိပ် hmip [mhep] n. double handful. ဗွတ်

www.monlibrary.com

ဥုင်တဲစာဖွေလဝ်။ လက်နှစ်ဖက်တစ်ကြုံးစာ။]

ဃုရုပ်ၵဲဃယ်, ဆုံနုပ်ဘေယ် sumṁ buptey [sum pup teɑ] v make a gesture of respect by putting the palms together and rasing them to the forehead. သွိပ်တဲ့။ လက်အုပ်ချီသည်။ prep. with joined palns. သိုကိုသွိပ်တဲ့။ လက်ခုပ်နှင့်အတူ။

ၵမမ်, သေမ် sem [sim], **ၵမံ**, ဒေံ semṁ [sim] n. (MM. **ၵမံ**, သေံ semṁ [sim]. 1557) n. Shan. သေံ။ ရှမ်း။ B.B. **မိမ်မှၵမံ**, သိမ်မှသေံ simmbasemṁ [sɛm bɛ̈ sim] n. the Shan sīmā (or Tai's) sīmā, to located at muh masemṁ mentioned in later texts as near Pegu on the S., Kal. Frag. သီသေံ ဟွံသေင်သီတဲ့၊ မတန်ဒွံင်ပွဲမုဟ်မွသေံ၊ မစ္ဆောန်ပွုင်လဝ်ပွဲဂွ်လိက်ဗွဲကြဲ၊ ကဝေက်လိက်တွံသီကလျာဏီ၊ ဇရေင်ဆုင်ဗဂေါ။ ပဲခူးမြို့အနီးရှိ၊ ရှမ်းသိမ်သို့မဟုတ်တိုင်သိမ်။ ကလျာဏီသိမ်ကျောက်စာအပိုင်းအစ၊ အဓိကစာကိုယ်နောက်ပိုင်းတွင်၊ ရည်ညွှန်းဖော်ပြထားသည်။ [LM. **ၵမံ**, ဒေံ semṁ [sim], **ၵမမ်**, သေမ် sem [sim]. SM. **ၵမမ်**, သေမ် sem [sim] n. Shan, Siamese. သေံ။ ရှမ်း။]

ၵမာမ်, သေမ် som [sɒm] n. all. သို၊ ဖြိုတ်၊ သိုဖြိုတ်။ အားလုံး၊ အကုန်လုံး။ see. ရံင်။ ရှ။ **မုံ**, ဆုံ၂ sumṁ [sum].

ဃိမ်, သိုမ် suim [som] n. **ဃိ**, သို suimṁ [som] n. pn. together with. မွဲကရော်၊ မွဲစွံ့။ အတူတကွ၊ နှင့်အတူ။ ရံင်၊ ရှ။ **မုံ**, ဆုံ° sumṁ [sum] adj. all. မဒှ်သိဖြိုတ်။ အားလုံးသော။ **မုံ**, ဆုံ၂ sumṁ [sum].

ဃိမ်ကိုဝ်မယိုဝ်, သိုမ်ကိုဝ်မဆိုဝ် suim kuiw ma yuiw [som kɒ mɛ̈ yə̀] prep. put together with on the head, with the load on the head. သိုကိုမယို့။ ဦးခေါင်းပေါ်တင်ရွက်လျက်။

ဃိမ်ၵဗဒ်, သိုမ်ဗေဒ် suimbed [som bïd] prep. with Veda. သိုကိုဗေဒ၊ သိုကိုဗိတ်။ ဗေဒင်ပါ။ **ဃယ်**, သဃဲ say [soɑ] n. (MM.) **မိမ်ဇိပ်ဃယ်**, သိမ်ဇိပ်သဃဲ sim jipsay [sɛm jɛ̀p soɑ] n.a simā in Jray district. သိန္ဒပွဲကိုခရိုင်ဇြဲမွဲမ။ ဇွဲ(ညောင်ပင်)ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ [Prob. pers. name of Tai origin, perh. from Thai sáy. clear. bright. pure. ဒှ်မာန်ဂှ်၊ ယွုထာင်နူကိုတံဝါခြိ၊ ဧ့ဲမဒှ်ဝေါဟာမစ္ခေ်ကွုင် နူကိုထာင်မာန်။ ဖြစ်နိုင်ခြေက၊ ကနဦးကထိုင်းနာမည်၊ ထိုထိုင်းဝေါဟာရမှ ၄င်းဆင်းသက်လာနိုင်။ **ဃယ်**, သေယ် sáy [seɑ] v. clear. သောင်၊ ကေဝ်။ ရှင်းသည်၊ ကြည်လင်သည်။ (၂) bright. တွး၊ ပလေ့။ လင်းသည်၊ လက်သည်။ (၃) pure. အးဇူး။ သန့်စင်သည်။]

www.monlibrary.com

ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ sāy [sai] n. (MM.) ꩻꩫꩻꩻꩫ, ꩻꩫꩻꩻꩫ꩓ tworsāy [twor sai] n. kind of cotton. တောဝ်မွဲဂကူ၊ ဇုက်တောဝ်ချိုမွဲဂကူ။ ချည်တစ်မျိုး၊ ဝါဂွမ်းချည်တစ်မျိုး။ [LM. ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ tasāy [tă sai], ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ da sāy [dĕ sai], ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ ka sāy [kă sai]. SM. ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ kəsai [kă sai], ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ sir sāy [sir sai] n. fringe. ကသဲ၊ တသဲ၊ ကသ။ အမျှင်၊ အမြိတ်၊ ပန်းပွား။။]

ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ sāy [sai] n. (MM.) ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ sim da lam tasāy [sɛm dĕ lɔ̀m tă sai] n. sīmā of the dalaṁ of the bee-master (or of the father of the bee.) in Bhimapūra district. သီနဲသဲ၊ မန္ဒံပွဲခရိုင်ဘိမပူရ။ ဦးပျားသိမ်၊ ဘိမပူရခရိုင်တွင်ရှိသည်။။ (သိမ်အပါသဲ။ ပျားသဖခင်သိမ်။။) ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ sim nāy sāy [sɛm nài sai] n. sīmā of the bee-master. သီအွာသဲပွံသေင်၊ သီနဲသဲ။ ပျားဆရာသိမ်သို့မဟုတ်၊ ပျားသွင်သိမ်။ [Cf. LM. ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ sāy [sai].SM. ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ sai [sai] n. bee. သဲ။ ပျား။ ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ ta sāy [tă sai] n. are perh. titles of a local deity. မဟိမုဒေါင်ဖြဒေသမွဲမွဲ။ ဒေသတစ်ခုခု၏နတ်ကတော်အမည်။]

ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ siy [siy] n. ꩻꩻꩫꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ ka lan siy [kă lɔn siy] n. class of officers who dug holes for 'male' side posts at the building of the King Kysnzittha' palace. သွဲဝဲကဆင်မွဲဂကူ၊ ညးတံမဒှံညးမခါကျိုင် ဒယိုင်ဆ်ကတ္ဘက်၊ ပွဲကိုဆ်နန်နန်ဇကရာတ်တလန်ကေသာ။ ကျန်စစ်သားမင်း၏နန်းတော်၊ နံဘေးအထီးတိုင်ကို တူးဖော်ပေးရသော၊ ဝန်ထမ်းတစ်မျိုးတစ်စား။။

ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ siy [siy] n. personal name. ယွုဂူ့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ sey [seɑ] v. to be pappy. မိပ်၊ မိပ်ဇြိပ်၊ ဒးဂွပ်။ ပျော်ရွှင်သည်၊ ကျေနပ်သည်၊ ဝမ်းမြောက်သည်။ Cf. ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ suk [sɜk]. [P.ꩻꩻꩫꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ seyyo [seɑ yo] n. happiness. ဒဒှံမမိပ်ဇြိပ်ပြိုက်ဖာ၊ ဒဒှံမမိပ်ဇြိပ်ရာင်ဆဲ။ ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်ခြင်း၊ ပျော်ရွှင်ချမ်းမြေ့ခြင်း။]

ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ꩓ sar [sɔr] v.& n. to be low. သပ်၊ ကွ။ နိမ့်သည်၊ ပုသည်။

ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ sar [sɔr], ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ saw [sɔ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (MM.) Opp. ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ sluṅ [səlɜŋ]. Der. ꩻꩻꩫ, ꩻꩻꩫ smar [səmɔr] n. that which is

www.monlibrary.com

below. အရာမန္ဒံဖွဲအသွင်။ အောက်ဖက်တွင်ရှိသောအရာ။ north. သွင်ကျာ။ မြောက်အရပ်။ **သ္မာ်ကျာ**, သ္ဂရ်ကျာ smar kyā [səmɔr kyɑ] n. north. သွင်ကျာ။ မြောက်အရပ်။ **သမာ်**, သဓရ် sa mar [sə̆ mɔr] n. north. သွင်ကျာ။ မြောက်အရပ်။ **ဏသ္မာ်**, ဏသ္ဂရ် asmar [səmɔr] n. that which is below. အရာမန္ဒံဖွဲအသွင်။ အောက်ဖက်၌ရှိသောအရာ။ [LM. **သဝ်**, သဒ် saw [sɔ].SM. **သဝ်**, သဒ် sɔ [sɔ].]

သာ်, သရ်၂ sar [sɔr] n.medical practitioner. ပူဂိုမဂယိုင်လမျိုကိုကွတ်ဂဲ့။ ဆေးအတတ်ပညာဖြင့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုသူ။ see. ရံင်။ ရွ။ **သလ်**, သလ် sal [sɔl].

သပ္ဘဂန်, သရ်ဗ္ဘဂန် sarb ba gan [sɔrp bə̆ gɔ̀n] adj. all kinds of perfumes, utterly, completely, tolally, absolutely. သဗ္ဘဂန်၊ ဥာ်မြမောဝ်ဂကူဖွဲမဂ္ဂိုင်။ ရေမွှေးအမျိုးပေါင်းစုံ၊ အလုံအိုတ်သို၊ အိုတ်သို။ အလုံးစုံ။

သပ္ဘဂန်မာ်မလ်, သရ်ဗ္ဘဂန်မရ်မလ် sarb ba gan mar mal [sɔrp bə̆ gɔ̀n mɔ̀r mɔ̀l] n. all kinds of perfumes. ဥာ်မြမောဝ်ဂကူဖွဲမဂ္ဂိုင်။ ရေမွှေးအမျိုးပေါင်းစုံ။[Skt. **ဢာ်ဝက္ဓ**, သရ်ဝဂန္ဓ sarvagandha [sɔr wə̆ gɔ̀n dhə̆] .]

သဝ်ကာက, သရ်ဝကာက sarwakāka [sɔr wə̆ kɑ kɑ̆] n. Partridge. ဂစေံသဝ်ရဝကာ်။ ခါငက်။ = P. **တိတ္ထိရ**, တိတ္ထိရ tit ti ra [tɛt tæ̆ rɑ̆]. Syn. **တာ်ဗတာက်**, တရ်ဗတာက် tarbatāk [tɔr bə̆ tɑik]. Skt. **ဢာ်ဝကာက**, ဒရ်ဝကာက śar va kā ka [sɔr wə̆ kɑ kɑ̆] n. śiva's crow. သဝ်ရဝကာ်။ ခါငက်။

သဝ်ဒ္ဓ, သရ်ဒ္ဓ sarwwa [sɔr wwə̆] adj. all, every, every thing. အလုံအိုတ်သို၊ ခပ်သိ။ အလုံးစုံသော၊ ခပ်သိမ်းသော။

သဝ်ဒ္ဓဂ္ဂဏာဏ်, သရ်ဒ္ဓညုတညာဏ် sar wwa ñu ta ñāṇ [sɔr wwə̆ ɲɑŏ tɑ̆ ɲàn] n. Omniscience,as characteristic of Buddha. သဗ္ဗညုတညာန်၊ ညာန်မတီညာတ်သဗ္ဗအိုတ်သို၊ ညံင်ရ်တင်မတွေင်တွဟ်တွဟ်ခြာ၊ မန္ဒံပွဲကုတီလပိုန်ကျာ်တြဲ့။ သဗ္ဗညုတညာဏ်၊ အရာအားလုံးကိုသိမြင်နိုင်သောညာဏ်၊ မြတ်စွာဘုရားကိုယ်တော်တိုင်တွင်၊ ရှိသောထူးခြားချက်အင်္ဂါရပ်။ Syn. **သပ္ဘဂ္ဂဏာဏ်**, သဗ္ဗညုတညာဏ် sab ba ñu ta ñāṇ [sɔp bə̆ ɲɑŏ tɑ̆ ɲàn]. [Skt. **သဝ်ဒ္ဓဇ်ဂ္ဂတဇ်ဂ္ဂဏာဏ**, သရ်ဒ္ဓဇ်ညုတဇ်ညာဏ sarwwajñutajñā ṇa [sɔr wwɔ̀j ɲɑŏ tɔj ɲa nɑ̆].] **ဂ္ဂဏာဏ်**, ညာဏ် ñāṇ [ɲàn] n. knowledge. ဓဝ်သမ္မိ၊ ညာန်သမ္မိ၊ ဒဒ်မကွိုဟ်ခွင်။ အသိတရား၊ အသိပညာ၊ သိရိနားလည်မှု။ Cf. LM. **ဂ္ဂဏာ်**, ညာန် ñān [ɲàn].SM. **ဂ္ဂဏာ်**, ညာန် ɲàn [ɲàn] n. from P. ဉပါဠိ။ ပါဠိမှ။

www.monlibrary.com

ဏာဏ, ညာဏ ñāṇa [ɲa nă]. Cf. **ဥာဏ်**, အနုညာဉ် ʾaṇuñap [ă nŭ ɲàp].

သင္ခ်ဳပ္ဇာတိသတ်, သဗ္ဗညုတညာန် sarwwañubodhisat [sɔr wwĕ ɲaŏ bò¹ dhĭ sɔt], **သင္ခ်ဳပ္ဇာတိသတ္တ**, သဗ္ဗညုတညာဏ sar wwa ñubodhisatta [sɔr wwĕ ɲaŏ bò¹ dhĭ sɔt tă] n. Omniscient future Buddha, as epithet of king. ကျဉ်တြဲအနာဂတ်မန္ဒကိုသဗ္ဗညုတညာန် (မန္ဒကိုလညာတ်ညာန်မတီကွိုဟ်သိုဖ္ဖိုတ်)၊ ညံင်ရ်မခံဂ်ထွးကိုဂုန်စရဲဇကရာတ်။ သဗ္ဗညုတညာဏ်ရှိသောအနာဂတ်မြတ်စွာဘုရား (အရာအားလုံးကိုသဘောပေါက်နားလည်သော၊ အသိတရားရှိသည်)၊ ဘုရင့်ဂုဏ်ရည်ကို ဖော်ပြသကဲ့သို့။ [Skt. **သင္ခ်ဳဇ်ဏ်သင်္ခ**, သဗ္ဗဉ်ညုဗောဓိသတ် sar wwaj ñu bodhisat [sɔr wwàj ɲaŏ bò¹ dhĭ sɔt], **သင္ခ်ဳဇ်ဏ်သင်္ခတ္တ**, သဗ္ဗဉ်ညုဗောဓိသတ်တ္တ sar wwajñubodhisattva [sɔr wwàj ɲaŏ bò¹ dhĭ sɔt twă]. P. **ဗောဓိသတ္တ**, ဗောဓိသတ္တ bodhisatta [bò¹ dhĭ sɔt tă] n. future Buddha. ကျဉ်အနာဂတ်ဂတ။ အနာဂတ်မြတ်စွာဘုရား။] see. ရံင်။ ရှ။ **သင္ခ်ဳပ္တဏာဏ်**, သဗ္ဗဝညုတညာဏ် sar wa ñu ta ñāṇ [sɔr wĕ ɲaŏ tă ɲàn].

သင္ခ်ဳပ္ဇာတိသတ္တ, သဗ္ဗညုတညာဏ sar wwa ñu bodhisatta [sɔr wwĕ ɲaŏ bò¹ dhĭ sɔt tă] n.Omniscient future Buddha, as epithet of king. ကျဉ်တြဲအနာဂတ်မန္ဒကိုသဗ္ဗညုတညာန် (မန္ဒကိုလညာတ်ညာန်မတီကွိုဟ်သိုဖ္ဖိုတ်)၊ ညံင်ရ်မခံဂ်ထွးကိုဂုန်စရဲဇကရာတ်။ သဗ္ဗညုတညာဏ်ရှိသောအနာဂတ်မြတ်စွာဘုရား (အရာအားလုံးကို သဘောပေါက်နားလည်သော၊ အသိတရားရှိသည်)၊ ဘုရင့်ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသကဲ့သို့။ see. ရံင်။ ရှ။ **သင္ခ်ဳပ္ဇာတိသတ်**, သဗ္ဗညုဗောဓိသတ် sarwwañubodhisat [sɔr wwĕ ɲaŏ bò¹ dhĭ sɔt].

သင္ခ်ဳသတ္တ, သဗ္ဗသတ္တ sarwwasatta [sɔr wwĕ sɔt tă] n. all beings. သတ်မန္ဒကိုလမျိုသိုဖ္ဖိုတ်။ သက်ရှိသတ္တဝါအားလုံး။ [Skt. **သင္ခ်ဳသတ်တ္ဝ**, သဗ္ဗသတ်တ္ဝ sarwwasattva [sɔr wwĕ sɔt twă]. Cf. **သတ္တ**, သတ္တ sat ta [sɔt tă] n. alongside. တဝ်တဲ့။ ယှဉ်လျက်။ **သတ်**, သတ် sat [sɔt], **သတ်တ္ဝ**, သတ်တ္ဝ sattwa [sɔt twă] n.beings. သတ်။ သတ္တဝါ။ P. **သတ္တ**, သတ္တ satta [sɔt tă] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

သင္ခ်ဳ, သဗ္ဗ sarwwa [sɔr wwĕ] prep. all, every things. ခပ်သီ၊ သဗ္ဗ။ အလုံးစုံ။ ခပ်သိမ်း။

သင္ခ်ဳတဏာဏ်, သဗ္ဗဝညုတညာဏ် sar wwa ñu ta ñāṇ [sɔrw wĕ ɲaŏ tă ɲàn] n.

www.monlibrary.com

Omniscience of Buddha. သဗ္ဗညုတညာန်ကျ်ာ်တြဲ့မြတ်စွာဘုရား၏သဗ္ဗညုတညာဏ်။

ဃ၀္ဂတတ္တ, သရ်ဒွတင်္ဆ် sarwwatattaṁ [sɔrw wɛ̆ tɔt tɔm] prep. all animals, every living creature, all rational being, သဗ္ဗသတ္တ၊ အလုံသတ်အိုတ်သို့။ သတ္တဝါအားလုံး၊ အလုံးစုံသောသက်ရှိသတ္တဝါ။

ဃာ်ရွါဒိသိဒ္ဓိ, သရ်ဒ္ဓါဒိသိဒ္ဓိ sar wwādhisiddhi [sɔr wwèɑ dhĭ̆ sɛt dhĭ̆] n. (1218, **ဃာ်ရွါဒိသိဒ္ဓိတြလာဃ်**, သရ်ဒ္ဓါဒိသိဒ္ဓိတြလရာသ် sar wwā dhi sid dhi tralarās [sɔr wwèɑ dhĭ̆ sɛt dhĭ̆ trə̆ràs].) n. a king of Haribhuñjaya, or Lamphum in the early thirteenth century. ဧကရာတ်ဟာရိဘုည်ယမွဲတ့၊ ဟွံသေင် လာမ်ဖုန်မွဲတ့၊ ပွဲကိုသွတံသက္ကရာတ်ခရေတ်၊ လွီပိက္ခံတေံ။ ခရစ်နှစ်ဆယ့်သုံးရာစုအစပိုင်း၊ ဟာရိဘုည်ယနိုင်ငံ၊ သိုမဟုတ်လမ်ဖွန်းနိုင်ငံမှဘုရင်တစ်ပါး။ Var. **ဃာ်ရွါဒိသိဒ္ဓိ**, သဒ်ဒ္ဓါဒိသိဒ္ဓိ sa wwā dhi sid dhi [sɔ wwèɑ dhĭ̆ sɛt dhĭ̆]. [Skt. supreme prosperity. ဒဒ်ပရေင်မဇ္ဈော်မောဝ်တောတက်၊ စိုပ်ကွင်ကဆ်ဝ်အိုတ်ကွောတ်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုအခြေအနေအထွတ်အထိပ်ဆုံးသို့ရောက်လာခြင်း။]

ဃာ်ဝယ်, သရ်ဝေ် sarway [sɔr woɑ] n. (MM.) **သိမ်ဃာ်ဝယ်**, သိန်သရ်ဝေ် simsarway [sɛm sɔrwoɑ] n.a sīmā in Dala district. သီမန္တံပွဲခရိုင်ဒလမွဲမ။ ဒလခရိုင်အတွင်းရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ဃာ်ဠွလ်, သာရ်ဒ္ဒလ် sārddal [sɑrd dɔ̀l] n. felid. သတ်ဖြာန်မတုပ်ကိုကွမွဲဂကူ။ ကျားနှင့်ပုံစံတူသားရဲတိရစ္ဆာန်တစ်မျိုး။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဃာ်ဠုလ်**, သာရ်ဒုလ် sārdul [sar dŭl].

ဃာ်ဠုလ်, သာရ်ဒုလ် särdul [sar dŭl], once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ **ဃာ်ဠွလ်**, သာဒ္ဒဒလ် särd dal [sɑrd dɔ̀l] n. Mythical beast resembling tiger. သတ်ဖြာန်မဆောင်စပ်ကိုအဂို၊ ဗိုပြင်ခွေံမတုပ်သွဟ်ကိုကွ။ ကျားနှင့်တူသောဒဏ္ဍာရီပုံပြင်လာ၊ သားရဲတိရစ္ဆာန်။ [Skt. **ဇာရ်ဠုလ**, ဇာရ်ဒုလ śārdūla [sar dù lə̆] n. tiger. ကွ။ ကျား။ (၂) loin. ဇာဒိသိုင်။ ခြသေံ့။ (၃) leopard. ကွမပ္ဖဟ်။ ကျားသစ်။]

ဩ ဂုတ်, သိရ်ဒုတ် sirgut [sir gut] n. see. ရံင်။ ရှ။ **ဩ ဂူတ်**, သိရ်ဒုတ် sirgūt [sir gùt].

ဩ ဂုတ်ဘင်, သိရ်ဒုတ်နာင် sirgutnāñ [sir gut nàiŋ] v. do not cut yet, not interruption yet. ဟွံသ္ဂုတ်ဇီ၊ ဟွံပိုတ်ဇီ။ မပြတ်တောက်သေး။ adv. without intermission. နဒဒ်ဟွံသ္ဂုတ်ဇီ၊ နဒဒ်ဟွံပိုတ်ဇီ။ မပြတ်တောက်သေးပဲဖြစ်လျက်။

ဩ ဂူတ်, သိရ်ဒုတ် sirgūt [sir gùt], **ဩ ဂုတ်**, သိရ်ဒုတ် sirgut [sir gut] n.Interruption. ထပိုတ်ထော်၊ သ္ဂုတ်ထော်။ ဖြတ်လိုက်သည်၊ ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။

ဃဂုတ်, သဒုတ် sa gut [sə̆ gùt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။(MM.) **ဃဂုတ်ဖြဝါတ်**, သဒုတ်

www.monlibrary.com

ဒြဒါဟ် sa gut cra wāt [să gùt cră wat] n. ruling. တင်သွတ်သွာတ်။ စီရင်ချက်။ (၂) decision. ဖျေသွတ်သွာတ်၊ ဖျေသွတ်သွာတ်စိုတ်၊ တင်သွတ်သွာတ်၊ တင်မသောင်တလးပြသွာ။ ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်း၊ စိတ်ဆုံးဖြတ်ခြင်း၊ ဆုံးဖြတ်ချက်၊ ပြဿနာဖြေရှင်းချက်။ [LM. ᩋᩮᩣᩢ᩠, ᩈᩮᩣᩢ᩠ sgut [səgùt] n. Interruption. ထဝိုတ်ထော်။ သွတ်ထော်။ ဖြတ်လိုက်သည်၊ ဆုံးဖြတ်လိုက်သည်။ ᩋᩮᩣᩢ᩠ᨾᩣᨲ᩠, ᩈᩮᩣᩢ᩠ᩈᩮᩣᨲ᩠ sgutswāt [səgùt səwat], ᨿᨲᩣᨲ᩠, ᨩᨴᩣᩢ᩠ᨴᩣᨲ᩠ ja gut sa wāt [jə̀ gùt că wat] n. ruling. တင်သွတ်သွာတ်။ စီရင်ချက်။ (၂) judgement. တင်သွတ်သွာတ်၊ တင်အကာဲအရာကုတ်ဒန်လဝ်၊ အစောံအရဲာမကို သွတ်သွာတ်မာန်၊ အစောံအရဲာအကာဲအရာ မသ္ဂ်ိ သွတ်သွာတ်မာန်၊ ဆန္ဒစိုတ်။ ဆုံးဖြတ်ချက်၊ အကဲဖြတ်ချက်၊ အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်သော အရည်အချင်း၊ အကဲဖြတ်နိုင်သောအရည်အချင်း၊ သဘောထား။ ᩋᩮᩣᩢ᩠, ᩈᩮᩣᩢ᩠ sgūt [sə gùt] v. to be cut of. ကုတ်ထော်၊ ကုတ်ထဝိုတ်ထော်။ ဖြတ်ပစ်သည်၊ ဖြတ်တောက်ပစ်သည်။]

သိင်ဟ်ငံ, သိန်ံတောင် sir teñ [sir teaŋ] v. to measure with a cord. စတ်ကွာတ်နကို ဖုက်။ ကြိုးဖြင့်တိုင်းတာသည်။ Cf. ᩈᩮᨲᩣᩢ᩠, သတောင် sateñ [să teaŋ], ᨷᨲᩣᩢ᩠, ပတောင် pateñ [pă teaŋ].[LM. ᩁᩮᩣᩢ᩠, ဒေ့ောင် steñ [səteaŋ] v. to be stretched. သ္ဂ်ိ ဇာကွင်၊ သ္ဂ်ိတောင်ကွင်။ ဆန့်လာစေသည်၊ တင်းလာစေသည်။]

သိ ပိုင်, သိန်ုင် sirpuñ [sir pəŋ] n. rarely. သွောံဆုံအောန်။ ရှားရှားပါးပါး။ **သိ ပိုင်**, သိန်ုင် sirpūñ [sir pəŋ] n. waistcloth. ဂ္ဂိက်၊ ဂ္ဂိန်၊ သပိုင်။ လုံချည်၊ ထမီ၊ သင်းပိုင်။ **ဂ္ဂိက်သိုင်ပါင်**, ဂ္ဂိုက်သိန်ံပေါင် gliksirpoñ [glòik sir poŋ] n. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။

ᩈᨷᩮᩢ᩠, သပိုင် sa puiñ [să paŋ] n. (MM.) nun's lower garment. ဗွိုက်သွောံသ္ဂ်ာတ်ဖာသွပ်ဗြမိန်။ သီလရှင်တို့၏အောက်ပိုင်းဝတ်ရုံ။ Cf. **ᩋᩮᩣᨠ᩠**, ဂ္ဂိုက် glik [glòik], **ᨶᩩᨶ᩵**, ဒူနုံ gnun [gənùn], **ᩈᨷᩩᨠ᩠**, သပိုက် sa buik [să bèk], **ᨻᩩᩁᩩᨠ᩠**, ဗ္ဂိုက် bwuik [bəwèk], **ᩈᨷᩮᩢ᩠**, သပိုင် sa puiñ [să paŋ]. **ᩈᨿᩮᩣᩢ᩠**, သယောင် sa poñ [să poŋ].[LM. **ᩈᨷᩮᩢ᩠**, သပိုင် sapuiñ [să paŋ]. **ᨡᨷᩮᩢ᩠**, ခပိုင် kha puiñ [khă paŋ]. **ᩈᨷᩮᩢ᩠**, သ္ဂိုင် spuiñ [səpaŋ]. SM. **ᩉᨷᩮᩢ᩠**, ဟပိုင် həpuiñ [hă paŋ] n. monk's lower garment. သပိုင်ခမိုသင်။ ရဟန်းသံဃာသင်းပိုင်။]

သိုင်ပါင်, သိန်ံပေါင် sirpoñ [sir poŋ] n. waist-cloth. ဂ္ဂိက်၊ ဂ္ဂိန်။ လုံချည်၊ ထမီ။ see. ရံင်။ ရှ။ **သိ ပိုင်**, သိန်ုင် sirpuñ [sir pəŋ].

www.monlibrary.com

သိရုံင်, သိန်လုင် sirluṅ [sir lɜŋ] n.Height. သမ္မုင်၊ တွောတ်အထောတ်။ အမြင့်၊ အထွတ်ထိပ်။

သလုင်, သလုင် saluṅ [sə̆ lɜŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။(MM.) ဗ္နတ်သလုင်, ဒ္နတ်သလုင် bnatsaluṅ [bənɔ̀t sə̆ lɜŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM.SM. ဟလုင် həluṅ [hə̆ lɜŋ], သ္လူင်, သ္လူင် slūṅ [səlɜŋ] v. to be high. သ္ဒုင်၊ ကိုသ္ဒုင်။ မြင့်သည်၊ မြင့်စေသည်။]

သိရဝိင်, သိန်ဒိင် sirwiṅ [sir woiŋ] n. Object ritually offered, prob. a streamer or scarf. အရာမကိုဒါန်ပွဲကိုအသေအဟာန်မွဲမွဲ၊ ဗွဲမဂ္ဂိုင်ဇွောဝ်ဟွံသေင်ယာတ်ပုဝါ။ အခမ်းအနားတစ်ခုခုတွင်ပေးလှူသောအရာဝတ္ထုပစ္စည်း၊ များသောအားဖြင့်တံခွန်ကုက္ကားသို့မဟုတ်၊ ပုဝါ။

သဝိင်, သဒိင် sawiṅ [sə̆ woiŋ] n. (MM.) ထာန်သဝိင်, ဆာန်သဒိင် thānsawiṅ [than sə̆ woiŋ] n. tomb. site of crematoin of monk, mark by streamers. ဒ္ဒဘဲဒလာင်ဇုတ်၊ စံင်ဇွဂြဇုတ်သင်မစ္ဆတ်သမ္ဘီလဝ်နကိုဇွောဝ်။ တံခွန်ကုက္ကားနှင့် အသိအမှတ်ပြုထားသော၊ သံဃာတော်များ၏မီးသင်းဂြိုဟ်ပြီး အရိုးအုတ်ဂူနေရာ။ သွိင်, သ္ဒွိင် swiṅ [səwoiŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ကဝါင်သဝိင်, ကဘိုင်သဒုံင် ka wān sa wuiṅ [kə̆ waiŋ sə̆ waŋ], သဝါင်, သဘိုင် sawāṅ [sə̆ waiŋ], သဝိုင်, သဒုံင် sawuiṅ [sə̆ waŋ]. [LM. သွိင်, သ္ဒွိင် swiṅ [səwoiŋ]. SM. ဟွိင်, ဟ္ဒွိင် hwoiŋ [hwoiŋ] n. to wave about. သွိင်ဗွေတ်။ ဝှေ့ရမ်းသည်။]

သိရုက်, သိန်သုက် sir suk [sir sɜk], once. မွဲအခိင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ သိရုက်, သိန်သုက် sirsūk [sir sɜk] n. Happiness. ဒဒ္ဒ်မဒ္ဒ်တသိုက်စိုတ်၊ ဒဒ္ဒ်မမိပ်မြဟ်စိုတ်။ စိတ်ချမ်းသာခြင်း၊ ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်ခြင်း။ ဒ္ဍသောက်, ဒ္ဎသောက် drasok [drɛ̆ sok], ဒသောက်, ဒသောက် dasok [dɛ̆ sok] n. (MM.) Happiness. ဒဒ္ဒ်မဒ္ဒ်တသိုက်စိုတ်၊ ဒဒ္ဒ်မမိပ်မြဟ်စိုတ်။ စိတ်ချမ်းသာခြင်း၊ ရွှင်လန်းဝမ်းမြောက်ခြင်း။ (၂) bliss. ပီတိ၊ တသိုက်သုခ။ ပီတိ။ ချမ်းသာသုခ။ သဘာဒသောက်, သနာဒသောက် sa nā da sok [sə̆ na dɛ̆ sok] n. seat of bliss. သ္ဒာဂ္ဒံမကျိုက်ပေင်တ်ကိုတသိုက်။ ချမ်းသာသုခနှင့်ပြည့်သောနေရာထိုင်ခင်း။ (၂) throne. ရာဇပလ္လင်၊ နန်။ ရာဇာပလ္လင်၊ နန်း။ Cf. ယသ္ဓပတ်, ယသ္ဓပတ် yas sa pat [yɔ̀t sə̆ pɔt], သသိုက်, သသို့က် sa suik [sə̆ sak]. [LM. ဒသောက်,

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဒသောက် da sok [dɛ̆ sok], တသောက် ta sok [tă sok], တသိုက်, တသိုက် ta suik [tă sak], ဆိုက်, ဆိုက် tsuik [tə sak]. SM. ကသိုက်, ကသိုက် kəsuik [kă sak], သုက်, သုက် suk [sɜk] v. to be happy. မိပ်ဖြိပ်။ ပျော်ရွှင်သည်။]

သိပ္ပံက်ဇုသက်, သိန်သုက်ခုံဒနောက် sirsūkjumñok [sir sɜk jùm nòk] n. great happiness , great wealth. တသိုက်ဇမွော်။ ချမ်းသာသုခကြီး။

သိပ္ပံလ်, သိန်သုလ် sirsūl [sir sul] n. writing. အရာမချူခရက်လဝ်။ လက်ဖြင့်ရေးခြစ်ထားသောအရာ။ (၂) written matter. ပရောပရာမချူခရက်လဝ်။ လက်ဖြင့်ရေးခြစ်ထားသောအကြောင်းအရာ။ Syn. လခ်, ဒလခ် lekh [lèak].[LM. ကသူ, ကသု kasū [kă sao^{1}], ကသူ , ကသု ksū [kəsao^{1}]. SM. ကသူ, ကသု kəsao [kă sao^{1}] n. writing. အရာမချူခရက်လဝ်။ လက်ဖြင့်ရေးခြစ်ထားသောအရာ။ (၂) painting. ခဒှ်မဒဇက်ကသူ၊ ဗိုရပ်ကသူ။ ပန်းချီဆွဲခြင်း၊ ပန်းချီကားချပ်။ သူလ်, သုလ် sūl [sul] v. to write. ချူ။ ရေးသည်။ [MM. ဒသူ, ဒသု dasū [dɛ̆ su], ကသူ, ကသု ksū [kəsu] v. to write. ချူ။ ရေးသည်။ (၂) draw. ဒဇက်။ ဆွဲသည်။]

သၟ်, သုရ် sur [sur], သၟ်ရ, သုရ်ရ sur ra [sur ră] n. (1219) personal name. ယွဉ်ပုဂ္ဂိုလ်မွဲမွဲ့။ ပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးဦး၏အမည်။ [Skt. သူရ်ယ, သုရ်ယ sūrya [sùr yă] n. sun. တွဲ။ နေ။]

ဆသၟ်, သောရ် sor [sor] n. medical practitioner. ပူဂ္ဂိုမဂယိုင်လမျိုနကိုကွတ်ဂဉ့်၊ သဝ်။ ဆေးပညာအတတ်နှင့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသူ၊ ဆေးဆရာ။ see. ရံင်။ ရွ။ သလ်, သလ် sal [sɔl].

သလ်, သလ် sal [sɔl] n. medicine. ကွတ်သဝ်၊ ကွတ်ဂဉ့်။ သမားတော်ပညာ၊ ဆေးအတတ်။

သၟ်, သရ် sar [sɔr], သလ်, သလ် sal [sɔl], သဝ်, သဝ် saw [sɔ], ဆသၟ်, သောရ် sor [sor] n. medical practitioner. ပူဂ္ဂိုမဂယိုင်လမျိုနကိုကွတ်ဂဉ့်၊ သဝ်။ ဆေးပညာအတတ်နှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသူ၊ ဆေးဆရာ။ [LM. သၟ်, သရ် sar [sɔr], သလ်, သလ် sal [sɔl] n. medicine. ကွတ်သဝ်၊ ကွတ်ဂဉ့်။ ဆေးပညာ၊ ဆေးအတတ်။ (၂) physician. အွာဂဉ့်၊ သဝ်ဝန်။ ဆေးဆရာ၊ ဆရာဝန်။ SM. ဋ္ဌာသဝ်, ဒ္ဍာသဝ် ˙ခcasɔ [dă ca sɔ] n. medical practitioner. ပူဂ္ဂိုမဂယိုင်လမျိုနကိုကွတ်ဂဉ့်၊ သဝ်။ ဆေးပညာအတတ်နှင့်အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသူ၊ ဆေးဆရာ။ Skt. ၑလျ, ဒၑလျ śal ya [să lyă] n. (extraction of) foreign substance lodged in

www.monlibrary.com

body. (နုက်ပ္ဍိတ်)(အပင်)အရာတူဟ်သ္ဆာင်မပ္ဂောပ်စုတ်လဝ်ပွဲကိုဇကု။ ကိုယ်ခန္ဓာအတွင်းသို့သွတ်သွင်းထားသော(အပင်း) အရာအချို့ကိုထုတ်နူတ်ပစ်သည်။]

ꩻꩻ, ꩻꩻ sāl [sal] v. to lay out. လးပ္ဍးစွံ့။ ဖြန့်ခင်းထားသည်။ (၂) spread. လး၊ ပ္ဍး၊ ပ္ဍးလး၊ သဘဲ။ ခင်းသည်၊ ဖြန့်သည်၊ ဖြန့်ခင်းသည်၊ ဖြန့်ခင်းထားသည်။ (၃) lay on. ထွင်၊ ပင်ထွင်ပ္ဍိုန်။ ပင့်သည်၊ မြောက်ပင့်သည်။ Der. **ꩻꩻ**, ꩻꩻ ru sāl [rŭ sal] v. to lay. တသို့။ ဖြန့်တန်းထားသည်။ **ꩻꩻ**, ꩻꩻ snāl [snal] n. mat. သ္ဒာ၊ ဒကဝ်။ အခင်း၊ ဖျာ။ **ꩻꩻ**, ꩻꩻ sa nā [sa̍ na] n. seat. သ္ဒာ၊ ဒ္ဒာဝဲဂုံ့။ အခင်း၊ ထိုင်ရန်နေရာ။ [LM. **ꩻꩻ**, ꩻꩻ sāl [sal]. SM. **ꩻꩻ**, ꩻꩻ sa [sa] v. လး၊ ပ္ဍး။ ခင်းသည်၊ ဖြန့်သည်။ **ꩻꩻ**, ꩻꩻ lās [làs] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ꩻꩻ, ꩻꩻ sīl [sæl], **ꩻꩻ**, ꩻꩻ sil [sæ̀l] n. Buddhist precepts cidifying moral conduct, of which five (abstinence from taking life, theft, fornication, lying, and intoxicating liquors) are to be kept at all times, three(not eating after midday, refraining from music &c. and the use of cosmetics) by laymen as a sabbath observance and by monks, and two more (not using high beds and not touching precious metals) by monks specifically; conduct inculcated by people, virtuous conduct., virtue: သီဗုဒ္ဓဘာသာဂ့ဴ ဒ့ဴပွဒ္ဓေတ်ပဍိုပတ်ကောန်ဗုဒ္ဓဘာသာတံ၊ သ္ဂော်ဒ္ဓေတ်ဗက်နကိုသ္ဆောဝ်ဥပဒေမွဲ၊ ဗွဲမချိုတ်ပ္ဍိုတ် ချူစီရေင်စိန်ပြမာန်လဝ်ရ။ ပွဲကိုသီမသုန်ဝွံ့ (သ္ဒးမင်မွဲဝေင်ပါညံ်ရ်ဟဂွံပကိုပရာပ်ဒး၊ ပွမဂစိုတ်လမျိုသတ်တံဂ့ဴမွဲ၊ ဒဒ့ဴမက္ဂတ်ဒြပ်ညးဂ့ဴမွဲ၊ ဒဒ့ဴမပလို ကောန်သမ္ဘာညးဂ့ဴမွဲ၊ ပွမဟိုဂး ဂလာန်မုသာဂ့ဴမွဲ၊ ပွမဝေင်ပါသုင်အရက်သူရာဂ့ဴမွဲ) သ္ဒးဝေင်ပါလ့ဴုန်။ သီဒ္ဒဂံပ္ဍန်သ္ဒးထပ်စုတ်သ္ဆောဝ်ပိ၊ (သ္ဒးဝေင်ပါစစ္ဆကိတ်ဒကုတ်စ၊ အခါကာလတွဲစေင်တဲ့အာဂ့ဴမွဲ။ သ္ဒးဝေင်ပါဒယ်ဒ္ဒက်, ကလေင်ဒ္ဒက်တံဂ့ဴမွဲ။ သ္ဒးဝေင်ပါပ္ဂေတ်ဗ့ဴမ္ဒုင်ကြကောတ် ဥာ်မြမောဝ်တံဂ့ဴမွဲ) ဣဝွံမဒ့ဴသီဒ္ဒဂံ၊ သွက်ညးမဒ့ဴခရ့ဴသပွရိဟ်တံသ္ဂေဂံဒ္ဓေတ်ဗက်တဲ့၊ သွက်ထပိုခမ့ဴသင်တံပ္ဍန်ဂ့ဴ၊ သ္ဒးထပ်ပ္ဂောပ်စုတ်လဝ်သ္ဆောဝ်စာ(သ္ဒးဝေင်ပါ မရပ်စပ်စကာဒ္ဍင်သ္ဂိုက်၊ မသ္ဒုင်နူကိုက့ဴဂ့ဴမွဲ၊ သ္ဒးဝေင်ပါပွမစုတ်လုက်ဒွံဒိဒးကိုရတ်မန္ဂံကိုဋူဟ်မးမပ္ဂံကိုထဝ်ဩန်တံဂ့ဴမွဲ) ရောင်။ သွက်သင်တံပ္ဍန်၊ မန္ဂံသ္ဆောဝ်စ္ဆောန်ထွးလဝ်ကွာတ်ဂစိုတ်လဝ်ရ။ သွက်ပူရိသာတ်တံသ္ဂေဂံပ္ဂောပ်စင်ခြင်၊ ဒ္ဓေတ်ပဍိုပတ်ထွိုက်ကို ဓဝ်သပွရိုဟ် မပြဲပြဲမာန်အိုတ်ရ။ ဗုဒ္ဓဘာသာသီလသည်၊ ဗုဒ္ဓဘာသာဝင်အပေါင်းတို့၊ လိုက်နာကျင့်သုံးအပ်သည့်၊ အကျင့်သိက္ခာကို နည်းနာဥပဒေဖြင့် အသေအချာစီရင်ပြဋ္ဌာန်းထားပေးသည်။ ငါးပါးသီလတွင် (သူတစ်ပါး၏ အသက်ကိုသတ်ခြင်း၊ သူတစ်ပါး၏ဥစ္စာကိုခိုးယူခြင်း၊ သူတစ်ပါး၏သားမယားကိုဖျက်ဆီးခြင်း၊ မုသာလိမ်လည်သော စကားကိုပြောဆိုခြင်း၊ အရက်သေစာသောက်စားခြင်းတို့မှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်း စသည်တို့ကို မချိုးမဖောက်မိရန်၊ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရမည်) အစဉ်အမြဲရှောင်ကြဉ်ရမည်။ ရှစ်ပါး

www.monlibrary.com

သီလတွင်လည်း၊ ငါးပါးသီလထဲတွင် သီလသုံးပါးကို ထပ်မံဖြည့်စွက်ထားသည်။ (နေလွဲအစာသုံးဆောင်းခြင်ကိုရှောင်ရှားရခြင်း၊ သီဆိုခြင်း,တေးဂီတသံကိုနားထောင်ခြင်းမှရှောင်ရှားရခြင်း၊ သနပ်ခါး,ပေါင်ဒါ,အမွှေးအကြိုင်စသည်တို့ကို၊ လိမ်းကျံဖြန်းဆွတ်ခြင်းမှရှောင်ကြဉ်ရခြင်း) စသည်တို့ကိုထပ်မံဖြည့်စွက်ထားသည်။ ဤသည်ကား၊ သပူရိသသူတော်စင်များအတွက်၊ လိုက်နာကျင့်သုံးရသော၊ ရှစ်ပါးသီလဖြစ်ပြီး၊ သမဏေများ,ရဟန်းသံဃာတော်များအတွက်မူ၊ သီလနှစ်ပါးကို ထပ်မံဖြည့်စွက်ထားပြန်သည်။ (ကြမ်းပြင်ထက်မြင့်သောအိပ်ရာနေရာတို့တွင်၊ ကျိန်းစက်ခြင်းကိုရှောင်ကြဉ်ရမည်၊ အဖိုးတန်ရတနာရွှေငွေပစ္စည်းများကို၊ ကိုင်တွယ်ထိတွေ့မှုမှရှောင်ရှားရမည်) ဟု၊ ဂျင်, ရဟန်းသံဃာတော်များအတွက်၊ ထပ်မံပြီးစည်းကမ်းဥပဒေကို သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းပေးထားပြန်သည်။ သူတော်စင်နွယ်ပုရိသာတ်များ၊ ကောင်းသောအကျင့်, မွန်မြတ်သောတရားတို့ကိုစိတ်ဘဝင်နှလုံးထဲ၊ သွတ်သွင်းပြီး လိုက်နာကျင့်သုံးရန်လိုအပ်သည်။ **ဇတွယ်သီလ်**, ဇွေယ်သီလ် tṅeysīl [tə ŋoɑ sæl] n. sabbath. တွဲသီ။ ဥပုသ်နေ့။ (as occaaion of special observance of precepts. အခိင်အခါသံမယဖွဲတွေင်၊ သွက်သွေ့ံမင်သီ။ သီလဆောက်တည်ရန်ထူးမြတ်သောအချိန်အခါသမယ။)

သီ, သီ sī [sæ] n. (MM.) **တွယ်သီ**, တွေယ်သီ tṅay sī [təŋoɑ sæ], **ဇတွယ်သီ**, ဇွေယ်သီ tṅey sī [təŋeɑ sæ] n. sabbath. တွဲသီ။ ဥပုသ်နေ့။ Cf. **ဥပါသထသီလ်**, ဥဗောသထသီလ် ʾuposathasīl [ŭ pɑo^{2} sʌ̆ thʌ̆ sæl]. သီလမွှ sīladham ma [sæ lʌ̆ dhɔ̀m mɛ̏]. [LM.; SM. **သီ**, သီ sæ [sæ]. Skt. **शील**, ဿီလ śīla [sæ]. P. **सील**, သီလ sīla [sæ lʌ̆].]

သီလ, သီလ sīla [sæ lʌ̆], **သိလ**, သိလ sila [sæ̆ lʌ̆] n. (1504, **သိလ**, သိလ sila [sæ̆ lʌ̆].) moral practice, moral precepts. သီ၊ သီလ။ သီလ၊ ဥပုသ်သီလ။

ယသ်, သလ် sal [sɔl] n. medicine. ကွတ်သဝ်၊ ကွတ်ဂဉ်။ သမားတော်ပညာ၊ ဆေးအတတ်ပညာ။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ယသ်**, သလ် sal [sɔl].

ယုလ်, သုလ် sūl [sul] n. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟောင်း၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **သိယုလ်**, သိသုလ် si sūl [sæ̆ sul], **သိယုလ်**, သိသုလ် si sul [sæ̆ sul] v. to write. ချူ။ ရေးသည်။ (၂)write down, record in writing. ချူခရက်လိက်စွတ်သမ္ဘိနကိုတဲ့။လက်ရေးဖြင့်မှတ်တမ်းရေးမှတ်သည်။ **သိယုလ်ကိန်ဒ်**, သိသုလ်ကိန်ဒ် si sūlkindaṁ [sæ̆ sul kɛn dɔm] v. to compile book. ချူခွံလိက်။ စာပြုစုရေးသားသည်။ (၂)shall draw up. သွက်ပွဲ့ကောင်။ အပြီးရေးဆွဲလိမ္မည်။ (၃) edit. ဒါန်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တည်းဖြတ်သည်။ **သိၟ်ꩻလ်**, သိန်ဆူလ် sirsūl [sir sul] n. writing. ဗိုပြင်တဲ့ချူလဝ် မလိက်။ လက်ရေးလက်သား၊ စာလုံးလက်ရေးလက်သား။ Cf. **ꩻက်**, ကေက် keh [kih]. [MM. **ကျူ**, ကဒူ kʂūl [kəsul]. Cf. LM. **ကꩻ**, ကသူ kasūl [kă sao^{1}] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ꩻဝ်, သဝ် saw [sɔ] v. to be low. သဝ်၊ ကွ။ နိမ့်သည်၊ ပုသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ꩻသ်**, သရ်^{2} sar [sɔr].

ꩻဝ်ဝါဒိသိဒ္ဓိ, သဝ်ဒါဒ်သိဒ္ဓိ sawwādhisiddhi [sɔ wèa dhĭ sɛt dhĭ] n. (1219, **ꩻဝ်ဝါဒိသိဒ္ဓိတြလာꩻသ်**, သရ်ဒ္ဓါဒ်သိဒ္ဓိတြလရာသ် sar wwā dhi siddhitralarās [sɔr wwèa dhĭ sɛt dhĭ tră lāràs].) n. a king of Haribhuñjaya, or Lamphum in the early thirteenth century. ဓ္ကရာတ်ဟာရိဘုည်ယမွဲတ္ဍ၊ ဟွံသေင်လာမ်ဖုန်မွဲတ္ဍ၊ ပွဲကို သွပ်ံသက္ကရာတ်ခရေတ်၊ လွီပိကွံတေံ။ ခရစ်နှစ်ဆယ့်သုံးရာစုအစပိုင်း၊ ဟာရိဘုည်ယနိုင်ံ၊ သိုမဟုတ်လမ်ဖွန်းနိုင်ံမှဘုရင်တစ်ပါး။ Var. **ꩻဝ်ဝါဒိသိဒ္ဓိ**, သရ်ဒ္ဓါဒ်သိဒ္ဓိ sar wwādhi siddhi [sɔr wwèa dhĭ sɛt dhĭ]. [Skt. supreme prosperity. ဒဒ်ပရေင်မဇ္ဈော်မောဝ်တောတက်၊ စိုပ်ကျင်ကဆံင်အိုတ်ကွောတ်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုအခြေအနေအထွတ်အထိပ်ဆုံးသို့ ရောက်လာခြင်း။]

သိဝ်, သိဒ် siw [siw] v. to attend on in token of homage. တိုန်စိုပ်အနေဒဒ်စုတ်သမ္မိ၊ မသွအရှေ်အသော်အရံအင်,ရိသေဂါရဝ ပြုရန်အထိမ်းအမှတ်လက္ခဏာအနေဖြင့်တက်ရောက်သည်။

သိ, သဒ် sĭ [sæ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (MM.) **သိက္လိ**, သဒ်ကျဲ sĭ klĭ [sæ klæ], **သိတ္လိ**, သဒ်ဆျဲ sĭtlĭ [sæ tlæ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **သိလၚဝ်ပူꩻ**, သဒ်လဒွေခ်ပုဇ် sĭ la ñwowpujau [sæ lɛ̆ ŋwò^{2} pɑŏ jèa^{1}] v.to worship. သီကျီလွောဝ်ပူဖ်။ တက်ရောက်ရှိခိုးပူဇော်သည်။ Cf. **တိꩻဝိလ်**, တိရိဒ်လဲ tirwĭl [tir wĭl]. [LM.,; SM. **သိ**, သဲ sæ [sæ]. Skt./P. **ꩻသဝိတ**, သေဒိတ se wi ta [se wĭ tă].]

သိုဝ်, သိုဒ် suiw [sɒ] v. (MM.) **ဒက်သိုဝ်**, ဒက်သိုဒ် dak suiw [dèak sɒ] v. to brick up. ပြေင်ဒက်ပ္လိုန်ဍုတ်။ အုတ်စီတင်သည်။[LM. **သိုဝ်သꩻကာ်**, သိုဒ်ဒေလာအ် suiwcalo' [sɒ că lŏ] v. to block. တ္ဍာတ်ဆိုထော်။ ပိတ်ဆို့လိုက်သည်။ (၂) to dam. တက်တို့ုန်။ တမံတုတ်သည်။]

သာꩻသ်, သာသ် sās [sɑs], **သာသꩻ**, သာသန sāsana [sɑ să nă] n.Religion. ပရေင်ဘာသာ၊ ဘာသာမရှေ်သော်။ ဘာသာရေး၊ ကိုကွယ်သည့်ဘာသာ။ (၂) religious or doct-

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

rinal system. သွောတ်ဗွတ်မဆေင်စပ်ကိုဘာသာ၊ ဟွံသေင်မဆေင်စပ်ကိုသွောတ်ကွေတ် ဝါဒ။ ဘာသာရေးနှင့်ဆိုင်သောစံနစ်သို့မဟုတ်အယူဝါဒနှင့်ဆိုင်သောစံနစ်။ (၃) religion as institution. ပရေင်ဘာသာညံင်ရဂကောံမွဲမွဲ။ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကဲ့သို့သော ဘာသာရေး။ (၃) era during which religious system persists. သက္ကရာတ်အကြာသွောတ်ဗွတ်မဆေင်စပ်ကိုဘာသာ၊ မူဝါဒသွက်သွေံဆက်တန်ကြန်။ ဘာသာရေးမူဝါဒစည်းစံနစ်၊ ဆက်လက်ပြီးတည်တန့်သွားရေးအတွက်၊ အကြားသက္ကရာဇ်။[P. **ဆာသန**, သာသန sāsana [sɑ sɑ̆ nɑ̆] n. doctrine. မူဝါဒ၊ ဩဝါဒ၊ ခယျဆ၊ သလ့ော်။ မူဝါဒ၊ ဩဝါဒ၊ အယူအဆ။ MM. **ဆာသနာ**, သာသနာ sāsanā [sɑ sɑ̆ nɑ].]

ဆာသ်ကျက်, သာသန်ကျောက် sās kyek [sɑs kyɔik] n.(P.) Buddha's instruction, Buddha's discipline, buddha's religion, Buddha religious system. သာသနာဂျာ်။ ဘုရားသာသနာ။

ဆဟ်, သဟ် sah [sɔh] v. to answer. ကိုသွဟ်၊ တင်မဟိုပလန်၊ တင်မကလေင်ခွေဝ်၊ တင်မသ့်။ ဖြေသည်၊ ဖြေကြားချက်၊ ပြန်ကြားချက်၊ တုံ့ပြန်ချက်။ (၂)to untie. သ့်ထော်၊ သ့်ဗလးထော်။ ဖြေလွှတ်သည်၊ ဖြေလွှတ်လိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငဆာဟ်**, ဆေးဟ်း soh̰ [sɒh].

ဆဟ်ကျာ်, သဟ်ကြေအ် sah klea᷇ [sɔh kleɑ̆] v. to untie, to unfesten. သ့်ကွေ်၊ သ့်ထော်။ ဖြည်လိုက်သည်။ (၂) to answer, to interpret. သွဟ်ကို၊ ဖြေကြားသည်။

ငဆာ, ဆေး soh̰ [sɒh], **ငဆာဟ်**, ဆေးဟ်း soh [sɒh] v. to answer. သ့်၊ သွဟ်။ ဖြေသည်၊ အဖြေပေးသည်။ (၂) to solve. ပွိတ်ကိုသွဟ်၊ သောင်တလးကို။ အဖြေထုတ်ပေးသည်၊ ရှင်းလင်းပြသပေးသည်။

ဆဟ်, သဟ် sah [sɔh] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (MM.) **ဆဟ်ကျာ်**, သဟ်ကြေအ် sah kle᷇ [sɔh klɑɛ̆] v. to untie. သ့်ပွိတ်။ ဖြေထုတ်သည်။ [LM.; SM. **ဆဟ်**, သဟ် sɔh [sɔh].]

ငဆာကေလ်, ဆေးကေလ် soh̰kel [sɒh kiel] v. to answer. သောဟ်ကို၊ ဩဟ်ကို၊ သ့်ကို။ (၂) to untie, to unfesten. သ့်ကွေ်၊ သ့်ထော်။ ဖြည်လိုက်သည်။

ငဆာက်, ဆေးအ် so᷇ [sɒ̆] pv.(MM.) indeed. သွံ၊ ဥာ်ဥာ်တော်၊ ကွေ်ကွေ်တော်။ စို့၊ အမှန်အား ဖြင့်၊ အမှန်တစ်ကယ်။ (၂) certainly. ချိုတ်ပွိုတ်၊ ချိုတ်ပွိုတ်ကွေ်ကွေ်။ သေချာပေါက်၊ အမှန်သေချာပေါက်။ (၃) assuredly. ဂုကန်၊ ဂုကန်လ၊ မုချ၊ နဒဒ့်မဟွဲကိုသွေ့ဟ်ပွာ။ ဂုကန်၊ မလွဲဂုကန်၊ ဂုကန်မုချ၊ သံသယကင်းစွာဖြင့်။ **ကွဟ်ငဆာက်**, ကွေးဟ်သေးအ် kweh so᷇ [kwɛ̆h sɒ̆] pv. truly. ကွေ်သွံ၊ ဥာ်ဥာ်ပြပြ၊ ဗွဲမယျိုလ္ကျု၊ နဒဒ့်မန္ဒကိုသစ္စ၊ ဥာ်ဥာ်၊

www.monlibrary.com

ဇေတ်ဇေတ်။ တစ်ကယ်ကိုဘဲ၊ မှန်မှန်ကန်ကန်၊ သစ္စာရှိစွာဖြင့်၊ တကယ်စစ်စစ်။ Cf. ꩍꩣꩍ, ကွေးဲ kweh[kwĕh]. [LM. ꩍꩣꩍ, သွေးဲ swo˙[swŏ], ꩡꩍ, သွဲ swa˙ [səwŏ], ꩍꩣꩍ, သေးဲ so˙ [sŏ]. SM. ꩍꩣꩍ, သေးဲ sɒ˙ [sŏ˥].]

ꩡꩤꩥꩀ, သ္ဍနုဘော်ဲ s˙a nu bhaw [səă nŭ bhò] v. to have supernaturally potent (quality). သွသွက်သွေ့ဝံ့ဂွံလ္ဍဒွိဗလလောန်ကဲအာနုကို့သဘာဝ။ သဘာဝထက်လွန်ကဲသောတန်ခိုးဩဇာရရှိရန်အတွက် ပြုလုပ်သည်။ (၂) to have potent. ဂွံလ္ဍဒွိဗလ။ တန်ခိုးဩဇာရရှိသည်။ read. ဖ်ိ။ ဖတ်။ ꩡꩤꩥꩀꩍ, သ္ဍနုဘောဲ s˙a nu bhāw [səă nŭ bhaw], and ꩠꩤꩡꩤꩀꩍ, အာနုဘောဲ ˙ā nubhāw [ɑ nŭ bhaw].

ꩡꩤꩥꩀꩍ, သ္ဍနုဘောဲ s˙a nubhāw [səă nŭ bhaw] prep. with power, with energy, with might. သအနုဘ၊ နကို့အနုဘ။ တန်ခိုးအာနုဘော်ဖြင့်။

ꩡꩣ, သ္ဍာ s˙ā [səɑ] v. to go. သွက်အာ၊ ဇွေ့အာ။ သွားရန်၊ သွားဘို့။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩠꩣꩍ, အာရ် ˙ār [ɑ].

ꩡꩣꩍꩮꩌ, သ္ဍာရ်ဒသ် s˙ār das [səɑr dɔ̀s] v. to become, to be born, to into being. သအာဒ်၊ မအာဒ်။ သွားဖြစ်သည်၊ သွားရောက်ဖြစ်သည်။

ꩡꩫꩌꩫꩅ, သ္ဍိသိပ် s˙isip [səæ̆ sɛp] v. to cover the surface of. လံက်ဓလိုထော်ဉ်းမုက်။ မျက်နှာပြင်ကိုဖုံးအုပ်သုတ်လိမ်းလိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩫꩌꩅ, သိပ် sip [sɛp].

ꩡꩮ, သ္ဍး s˙ah့ [səah] v. to be pure. သန်္ကြား၊ သန်္ကြ်သ္ဍး၊ သန်္ကြ်ဒ်သက်သက်၊ သန်္ကြ်ဒ်ဇေတ်ဇေတ်။ စင်ကြယ်စေသည်၊ သန့်ရှင်းစေသည်၊ အရောအနှောကင်းစင်စေသည်၊ စစ်စစ်ဖြစ်စေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩈꩮ, ꩉꩮ c˙ah့ [că ah].

ꩡꩪꩌ, သ္ဍယ် s˙ay [səɔɑ] n. to revere. အဲပရဲ။ ရိသေလေးစားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩀꩦ ꩍꩠꩌ, အီဧအေယ် i˙ey [i eɑ].

ꩡꩣꩃ, သ္ဍာန် s˙ān [səɑn] v. to be lacking. သန်္ကြအောန်၊ သန်္ကယုတ်ဒေက်၊ သန်္ကန့်ပို့က်။ နည်းစေသည်၊ ချို့တဲ့စေသည်၊ လိုနေစေသည်။Cf. ꩀꩮꩡꩀ, ကးသက် kah့sak [kah sɛk]. [Perh. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ဟေင်၊ မခယျကေတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ of a var. ꩠꩃ, အာန် ˙ān [ɑn]. of ꩃ, အန် ˙an [ɔn] n. few. ညိ၊ ညည။ အနည်းငယ်၊ အနည်းအကျဉ်း။]

ꩡꩣꩍ, သ္ဍာရ် s˙ār [səɪ] v. to go. သွက်အာ၊ ဇွေ့အာ။ သွားရန်၊ သွားဘို့။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩠꩣꩍ, အာရ် ˙ār [ɑ].

www.monlibrary.com

ꩻꩵ, ꩻꩭ꩓ s᷄ir [səir] v. attr. မခံ့ကဲ့ထွားကို့ဂုန်စရာဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော၁။ **ꩭꩵꩻ**, သုန်အုန် sum ᷄ur [sum ur], rarely. **ꩭꩵꩻꩻ**, သုန်အူန် sum ᷄ūr [sum ur], သွေ့ဝဲဆို့အောန်။ ရှားရှားပါးပါး။ to be bad. သွက်သူ့ပရေ့အာ။ အနုံ့ဆိုးသွားစေသည်။ (၂) to be immoral. ဒွေတ်ပွလို၊ တုံ့က်တွဲ့ယုတ်မာ။ အကျင့်စာရိတ္တပျက်ပြားသည်၊ ယုတ်မာကောက်ကျစ်သည်။ (၃) to be evil. ကြဲ့ကြယုတ်မာ၊ ပ္ဂိုပရာပ်သရဲ့ပါပ်။ ဆိုးယုတ်သည်၊ မကောင်းမှုဒုစရိုက်ပြုလုပ်သည်။ (၄) to suffer harm. သွက်ဒ့်အန္တရာဲ့။ အန္တရာယ်ဖြစ်စေသည်။ Opp. **ꩺꩵ**, ဆိန် thic [thɛt]. Der. **ꩻꩶꩵ**, သုအေန် su ᷄er [su ier] v. to lie in wait for. ဒလာခွံ့ဉ်အပွဲ့တဲ့မင်မံင်။ အထဲတွင်လဲလျောင်းပြီးစောင့်နေသည်။ [LM. **ꩻꩵꩺꩭꩶ**, သွိုင်သွာက် s᷄uiw s᷄āk [səɒ səɑik] v. to be harsh. သွက်ကြဲ့ကြင်မိုးပ်၊ သွက်ကြေ့ပ်ဂြတ်၊ သွက်သွာတ်မြတ်။ တင်းမာစေသည်၊ တင်းကျပ်စေသည်၊ ခက်ထန်စေသည်။ (၂) savage. သွက်ဟွဲ့ကို့ယေန်သွာင်၊ သွက်ရိုင်ဇိုင်။ မယဉ်မကျေးသောအခြေအနေဆိုက်စေသည်၊ ရိုင်းစိုင်းစေသည်။ SM. **ꩭꩵ**, အုံန် ᷄ɜ [ɑɒ], **ꩶꩭꩵꩭꩵ**, ဗြအုံန်ဒိုန် brèa ᷄ɜ pɜ̀ [brèa[1] ɑɒ bɜ̀] n. whore. ဗြစရဲ့ချင်၊ ဗြကွကေဝ်၊ ဗြတိုန်ချင်။ ပြည်တန်ဆာမ၊ မိန်းမရွှင်၊ ဖာသည်မ၊ ဆောင်ကြာမယ်။] (LM. **ꩶꩭꩵꩭꩵ**, ဗြအုံန်ဒိုန် brèa ᷄uiw buiw [brèa[1] ɑɒ bɜ̀] n. lit. exhibited woman. ဗြမန္ဒံကို့ဒွေတ်ပရေ့ပရံ့၊ မထွားစဇကု့ဇကု။ အကျင့်စာရိတ္တပျက်ပြားသော၁၊ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုဖော်ပြလိုသည့်မိန်းမရွှင်။)

ꩶꩻꩵ, သွေ့ဝန် s᷄or [səor] v. to cause to. သွက်ကွက်ဒ့်၊ သွက်ကွက်ဒ့်ကွင်။ ဖြစ်ပွားစေသည်၊ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ (၂) to send. ပလံင်ဖွိုပ်။ အရောက်ပို့ပေးသည်။ sse. ရံင်။ ရှူ။ **ꩶꩵ**, အော့ရံ် ᷄or [or].

ꩶꩻꩵ, သွေ့ဝန် s᷄or [səor] v. to arouse, to urge, to send. သွော့ဝ်၊ ဖွော့ဝ်။ နှိုးဆွသည်၊ တိုက်တွန်းသည်၊ စေခိုင်းသည်။

ꩶꩻꩵꩭꩧ, သွော့ဝ်မြှး s᷄or mñaḥ [səor məɲɛ̀h] v. to arouse him, to urge him, to send him. ဖွော့ဝ်ညး၊ သွော့ဝ်ညး။ သူ့ကိုနှိုးဆွသည်၊ သူ့ကိုတိုက်တွန်းသည်၊ သူ့ကိုစေခိုင်းသည်။

ꩻꩵꩭ, သွနုန် skanam [səkɑ̆ nɔm] v. **ꩻꩵꩭ**, သွနုန် skanaṁm [səkɑ̆ nɔm], **ꩻꩵꩭꩺ**, သွန်ဒုံ skan ḍaṁ [səkɔnɗɔm], **ꩻꩵꩭꩺ**, သွန်ဒံ skan daṁ [səkɔn dɔ̀m] v. to build. သိုင်၊ သိုင်ခွံ့။ ဆောက်လုပ်သည်။ (၂) make. ကွော်န်။ လုပ်သည်။ (၃) to perform. ကွော်ခန်၊ ကွော်ခန်ကို့၊ ရင်တွုင်၊ ရင်တွုင်ကို့။ ပြုလုပ်သည်၊ ပြုလုပ်ပေးသည်၊

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဆောင်ရွက်သည်၊ ဆောင်ရွက်ပေးသည်။ (၃) to construct. သိုင်ပွန်၊ တောင်ပွန်။ ဆောက်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။ (၄) to rebuild. ကလေင်လဟိုဟ်သိုင်ပွန်။ ပြန်လည်ပြင်ဆင်တည်ဆောက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကိ်ံး**, ကဲန်ဒ kindaṁ [kin dɔ̀m].

ꩻတိ်, ꩻတိ် skutir [səkaŏ tir] v. to rouse. ကွတ်၊ ပျုပ်ကွတ်၊ သကွတ်။ ထသည်၊ နှိုးသည်၊ ထစေသည်။ Cf. **ꩻဂိုဝ်ကျိုဝ်**, ꩻဂြိုင်ကြုံင် skuiw ktuiw [səkɒ kətɒ]. see. ရံင်။ ရှ။ **ကတိ်**, ကုတိန် kutir [kaŏ tir].

ꩻမိ်, ꩻမိန် skumin [səkaŏ mɛn] v. to enthrone. ပွိုန်နှန်၊ ပွိုန်ဂကရာတ်။ နန်းတင်သည်၊ မင်းမြောက်သည်။ (၂)to make a king. သွဂကရာတ်။ ဘုရင်လုပ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကမိ်**, ကုခိန် kumin [kaŏ mɛn].

ꩻမိ်, ꩻခိန် sku mir [səkaŏ mir] v. to roof. ကွီ၊ ကွီသွီ၊ သကွီ။ မိုးသည်၊ အိမ်မိုးသည်၊ အမိုးမိုးသည်။ Cf. **ꩻကမိ်**, သကုခိန် sa ku mir [sə̆ kaŏ mir], **ꩻကွီ**, သကွီ sakmi [sə̆ kə mæ]. see. ရံင်။ ရှ။ **ကမိ်**, ကုခိန် kumir [kaŏ mir].

ꩻလိ, ꩻလေ skuli [səkaŏ læ̆] v. to last. ဒ်္လက်ကရ်အိုတ်။ နောက်ဆုံးဖြစ်သည်။ (၂) have elapse. အိုတ်အာအခိင်၊ လောန်အာအခိင်။ အချိန်ကုန်သည်၊ ကုန်လွန်သည်။ အချိန်ကုန်သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ကလိ**, ကုလေ် kuli [kaŏ læ̆].

ꩻး, ꩻး skaḥ [səkah] v. not to. ဟွံသေင်။ မဟုတ်။ **မꩻးဂွာယ်ပြကာ**, ဧꩻးဧန္ဒေယ်ပြကာန် maskaḥmwoy prakā [mɛ̃ səkah mwòa^{2} prə̆ ka] n. all kinds of. မကမွဲပြကာ၊ မွဲဂကူဧဝ်ဟွံသေင်။ တစ်မျိုးတည်းမဟုတ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **က:**, **ကး** kaḥ [kah].

ꩻး:ꩻက်, ꩻး:သက် skaḥsak [səkah sɛk] v. none, none at all, not any,no remainder. ဟွံမွဲမွဲ၊ မုဟွံမွဲ၊ မုအရာဟွံမွဲ၊ မုဟွံသွေဟ်။ ဘာတစ်ခုမှမရှိ၊ ဘာမှမရှိ၊ ဘာအရာမှမရှိ၊ ဘာမှမကျန်။

ꩻး:ꩻက်ဂဝလ်, ꩻး:သက်ဧဝေါ် skaḥsakwel [səkah sɛk wiel] adv.that is no remainder always. နဒဒ်္မဟွံသော့်သွေဟ်တွို့။ အစဉ်အမြဲဝင်ဘာတစ်ခုမှမကျန်။

ꩻက်, ꩻက် skek [səkeak] v.(1557) to be acute. ကေက်၊ သွေက်သွာ။ ထက်သည်၊ ထက်မြက်သည်။ [LM. **ꩻက်**, ကေက် kek [keak], **ꩻꩻက်**, သကေက် sa kek [sə̆ keak]. SM. **ꩻက်**, ကေက် keak [keak] v. to be sharp. သွေက်သွာ၊

www.monlibrary.com

မြက်သ္လေက်သ္လာ။ ထက်မြက်သည်၊ လျင်မြန်ထက်မြက်သည်။ (၂) to be acute. ကေက်၊ သ္လေက်သ္လာ။ ထက်သည်၊ ထက်မြက်သည်။]

ငမ္ကတ်, ဒ္သေင် sket [səkit] v. to take. ကေတ်၊ ကေတ်ဏောင်၊ ကေတ်ထော်။ ယူသည်၊ ယူမည်။ ရယူလိုက်သည်။(၂)to take possession of. ကေတ်ထော်ကပေါတ်ကညောတ် ဇက္၊ မိမိပစ္စည်းကိုရယူလိုက်သည်။ (၃) receive. သ္လေဝ်ဒုင်ကေတ်တဲ။ လက်ခံရရှိသည်။ (၃) to take from one place to another. ကေတ်ဏာန္ဒုဒ္ဒဝ်မွဲ၊ စိုပ်အာပ္ဒဲဒ္ဒဝ်မွဲ။ တစ်နေရာမှအခြားတစ်နေရာသို့ယူဆောင်သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ငကတ်**, ကေဒ် ket [kit].

သ္ကဒံ, ဒ္သနံဒ် skandaṁ [səkɔn dɔ̀m] v. to form, to build, to establish. သကန်ဒံ၊ သကန်၊ သခ္ဒံ။ တည်ထောင်သည်။

သ္ကန်, ဒ္သခ္ဒံ skan daṁ [səkɔn dɔ̀m] v. to form, to build, to establish. သကန်ဒံ၊ သကန်၊ သခ္ဒံ။ တည်ထောင်သည်။ (၂) shall form, shall compile. ခ္ဒံဗဒ္ဒ်ဏောင်၊ ခ္ဒံချူဏောင်။ တည်ဆောက်မည်၊ ကျမ်းပြုမည်။

သ္ကိုးကာလ်, ဒ္သင်္ဂနိုကာလ်ᵉ skin kāl [səkɛn kal] v. to declare. လလောင်တြး၊ ကြေညာသည်။ (၂) to tell. သ္ကိုးဟို၊ သ္ကိုးပ္တိ၊ သ္ကိုးလ်ထွး။ ပြောခိုင်းစေသည်၊ တိုင်ကြားစေသည်၊ ပြန်ပြောပြစေသည်။ (၃) to expound. သ္ကိုးသောင်တလးပွဲက်ထွးကိုအဓိပါ၊ သောင်တလးထွးကိုအဓိပါဗွဲတရး။ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းဖော်ပြသည်၊ အသေးစိတ်ရှင်းလင်းဖော်ပြသည်။ Cf. **သငကင်ကာလ်**, သကေင်ကာလ် sa ken kāl [sɑ̆ kɔiŋ kal]. see. ရံင်။ ရှ။ **ကိုးကာလ်**, ကိုန်ကာလ် kin kāl [kɛn kal].

သ္ကိုးကာလ်, ဒ္သင်္ဂနိုကာလ်ᵈ skinkāl [səkɛn kal] adv. after. သကာလ်၊ သကာလ။ သကာလ။

သ္ကိုးဒံ, ဒ္သင်္ဂနိုဒ skindaṁ [səkɛn dɔ̀m] v. to build. သိုင်၊ သိုင်ခ္ဒံ။ ဆောက်သည်၊ တည်ဆောက်သည်။ (၂) construct. သိုင်ပ္တန်။ တည်ဆောက်သည်။ (၃) make. သိုင်ဗဒ္ဒ်။ ဆောက်လုပ်သည်။ (၄) to rebuild. ကလေင်သိုင်ခ္ဒံ။ ပြန်လည်တည်ဆောက်သည်။ Cf. **သကိုးဒံ**, သကိန်ဒ sakindaṁ [sɑ̆ kɛn dɔ̀m],**သခ္ဒံ**, သန္ဒံ sakhnaṁ [sɑ̆ khnɔ̀m]. see. ရံင်။ ရှ။ **ကိုးဒံ**, ကိန်ဒ kindaṁ [kɛn dɔ̀m].

သ္ကိုးကြိဂတ်, ဒ္သင်္ဂနိုဒဩ်ကေတ် skindaṁśrikṣet [səkɛn dɔ̀m srikəsit] v. to build the town of Sri kṣetra. သိုင်ခ္ဒံချုင်သိတ်သေတ်။ သရေကေတ္တရာမြို့တည်သည်။

သ္ကိုးငါက်, ဒ္သင်္ဂနိုဒေါ်ခ် skindo'[səkɛn dɔ̆] v.to pay once's respects. သွအရှေ်အသော့်ကို

www.monlibrary.com

ညးမွဲမွဲ။ တစ်စုံတစ်ယောက်အားအရိုအသေ ပြုသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩻꩵ꩹ꩻ꩷, ꩻꩵ꩹ꩻ꩷ꩻ꩹ kindo˙ [kɛn dŏ].

ꩻꩵ꩷, ꩻꩵ꩷ꩻ꩹ skep [səkip] n. tweezers, tongs, a black smith's tongs. သွေပ်၊ ထကေပ်၊ ဒကေပ်။ ညပ်။

ꩻꩵ꩹, ꩻꩵ꩹ꩻ꩷ skem [səkim] n. (MM.) ꩵ꩷ꩻꩵ꩹, ꩻꩵ꩹ꩻ꩷ sim tār skem [sɛm tar səkim] n. a sīmā in Letkaik district. သိမန်ပွဲခရိုင် လက်ကာ်မွဲမ၊ သီတဝ်သွေ့။ လက်ကိုက်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်၊ သကင်ကုန်းသိမ်။

ꩻꩵ꩹ꩻ, ꩻꩵ꩹ꩻ꩷ skom [səkɒm] v. to associate. ဆက်စပ်ပံင်ကော်၊ ဆက်စပ်ကွိုဟ်ခွင်၊ ဆက်စပ်တီညာတ်၊ ပံင်ဖက်အနေဒဒှ်အဖမွဲ၊ တောဲဖက်မံင်ညးသွံ့။ ဆက်စပ်ပူးပေါင်းသည်၊ ဆက်စပ်နားလည်သည်၊ ဆက်စပ်သိရှိသည်၊ အပေါင်းအဖော်အဖြစ်ပေါင်းသင်းသည်၊ တစ်ပူးတွဲတွဲနေသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩻꩵ꩹, ꩻꩵ꩹ꩻ꩷ kom [kɒm].

ꩵ꩹ꩵ꩹, ꩵ꩷ꩻ꩹ skuim [səkom] v. (MM.) ꩵ꩹ꩻꩵ꩹ꩵ꩹, ꩻꩵ꩹ꩻꩵ꩷ꩻ꩹ cuinskuim [con səkom] v. to possess. ပိုင်ပြီ။ ပိုင်ဆိုင်သည်။ (၂) be possessed of. စိုပ်သိတ်။ ဆုံးခန်းတိုင်ရောက်သည်။ [LM. ꩵ꩹ꩻꩵ꩹ꩵ꩹, ꩻꩵ꩹ꩻꩵ꩷ꩻ꩹ cuinskuim [con səkom].]

ꩵ꩹ꩵ꩹, ꩵ꩹ꩵ꩹ skay [səkoɑ] v. (MM.) to proclaim ritually. အတိုင်အစီအဇန်မသွသွင် အသေအဟာန်၊ သွက်ညးဂမွိုင်သွေဂံတီ၊ လလောင်တရုးပွိတ်ဏာ။ အခမ်းအနားအစီအစဉ်အတိုင်း၊ အများသူငါသိရှိနိုင်ရန်ဖြန့်ချီကျေညာလိုက်သည်။

ꩻꩵ꩹ꩵ꩹, ꩻꩵ꩹ꩻꩵ꩹ skey [səkeɑ] v. shall give. သကို၊ သွ်ိ။ ပေးမည်၊ ပေးလိမ့်မည်။

ꩵ꩹ꩻ, ꩵ꩹ꩻꩵ꩹ skar [səkɔr] n. (MM.) ꩵ꩹ꩻꩵ꩹ꩵ꩹ꩻ, ꩻꩵ꩹ꩻꩵ꩹ꩻꩵ꩹ꩻꩵ꩹ sim ˙uh mla skar [sɛm uh mlɛ̆ səkɔr] n. a sīmā at Pegu. သိမန်ပွဲခရိုင်ဗဂေါမွဲမ။ ပဲခူးခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။ ꩵ꩹, ꩵ꩹ꩻꩵ꩹ mla [məlɛ̆] n. a kind of tree. တွံ့မလ။ မြရာပင်။

ꩵ꩹ꩻꩵ꩹, ꩵ꩹ꩻꩵ꩹ꩻ꩷ skil [səkĭl] v. to give. ကို။ ပေးသည်။ (၂) to confer. အပ်ပြာပ်ကို၊ ဇိုန်နှင်ကို။ ပေးအပ်သည်၊ ဆောင်နှင်းသည်။ (၃) assign. သွဲပြံင်ကို၊ ကွာတ်ပရံကို။ လွှဲပေးသည်၊ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးသည်။ Cf. ꩻꩵ꩷ꩻꩵ꩹ sakel [sə̆ kiel] v. ꩵ꩹ꩻꩵ꩹, ꩵ꩹ꩻꩵ꩹ꩻ꩷ skiw [səkĭw], ꩵ꩹ꩻꩵ꩹, ꩵ꩹ꩻꩵ꩹ skuiw [səkɒ], ꩵ꩹ꩻꩵ꩹ꩻ꩹, ꩵ꩹ꩻꩵ꩹ꩻꩵ꩹ skuiw [səkɒ]. see. ရုံင်။ ရှ။ ꩻꩵ꩹ꩻ꩷, ꩻꩵ꩹ꩻꩵ꩹ꩻ꩷ kil [kĭl].

ꩻꩵ꩹ꩻ꩷, ꩻꩵ꩹ꩻꩵ꩹ꩻ꩷ skel [səkiel] v. to give. ကို၊ သွ်ိ။ ပေးသည်။ (၂) to confer. အပ်ပြာပ်ကို၊ ဇိုန်နှင်ကို။ ပေးအပ်သည်၊ ဆောင်နှင်းသည်။ (၃) assign. သွဲပြံင်ကို၊ ကွာတ်

www.monlibrary.com

ပရံကို။ လွှဲပေးသည်၊ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးသည်။Cf. ꩮꩣꩱ, သကေတ sakel [sa̰ kiel] v. ꩻꩫꩰ, ꩻꩫꩰꩭ skiw [səkĭw], ꩻꩫꩱ, ꩻꩫꩱꩭ skuiw [səkɒ], ꩻꩫꩫꩰ, ꩻꩫꩫꩱꩭ skuiw[səkɒ]. see. ရံင်။ ꩫꩱ။ ꩲꩫꩱ, ꩲꩫꩭ kil [kĭl].

ꩻꩫꩫꩰ, ꩻꩫꩫꩱꩭ skuiw [səkɒ] v. to give. ကို။ ပေးသည်။ (၂) to confer. အပ်ပြာပ်ကို၊ ဖိန်နှင်ကို။ ပေးအပ်သည်၊ ဆောင်နှင်းသည်။ (၃) assign. သွဲပြဲင်ကို၊ ကွာတ်ပရံကို။ လွှဲပေးသည်၊ ခွဲဝေသတ်မှတ်ပေးသည်။ (၄) to cause to. သွှဲကြွှဲဒှ်၊ သွှဲကြွှဲဒှ်ကျင်။ ဖြစ်ပွားစေသည်၊ ဖြစ်ပေါ်လာစေသည်။ Cf. ꩮꩣꩱ, သကေတ sakel [sa̰ kiel] v. ꩻꩫꩰ, ꩻꩫꩰꩭ skiw [səkĭw], ꩻꩫꩱ, ꩻꩫꩱꩭ skuiw [səkɒ], ꩻꩫꩫꩰ, ꩻꩫꩫꩱꩭ skuiw [səkɒ]. see. ရံင်။ ꩫꩱ။ ꩲꩫꩱ, ꩲꩫꩭ kil [kĭl].

ꩻꩱꩰ, ꩻꩱꩭ ska˙ [səkʊ̆] n. company. ရဲကွောန်ကမ္ဗောန်မွဲစွံ့။ အလုပ်လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်။ (၂) follower. ဗွက်ကြ့၊ ကွး၊ သာဝက။ နောက်လိုက်၊ တပည့်၊ သာဝက။ (၃) retainer. နုံဖြိုင်ပွီဗွိုင်ဗွက်လက်ကြ့။ နောက်လိုက်နောက်ပါအခြံအရံ။ see. ရံင်။ ꩫꩱ။ ꩇꩻꩱꩰ, ꩇꩻꩱꩭ sko˙ [səkʊ̆].

ꩇꩻꩱꩰ, ꩇꩻꩱꩭ sko˙ [səkʊ̆] n. company. ရဲကွောန်ကမ္ဗောန်မွဲစွံ့၊ သွဲရဲကွောန်မွဲစွံ့၊ ဒဒှ်မနွံမွဲစွံ့၊ ဒဒှ်မမံင်မွဲစွံ့၊ ဒဒှ်မအာမွဲစွံ့။ အလုပ်လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်လူစု၊ အတူရှိနေခြင်း၊ အတူနေထိုင်ခြင်း၊ အတူလိုက်ပါခြင်း။ ꩮꩇꩻꩱꩰ, ရင်ꩇꩻꩱꩭ raṅsko˙ [rɛ̀aŋ səkʊ̆] n. one's fellows. အဖ၊ အဖဝ်၊ ရဲ။ အပေါင်း၊ အဖော်၊ သူငယ်ချင်း။ (၂) one another. ညးမွဲမွဲ၊ ယြဲ့ညးမွဲ။ တစ်စုံတစ်ယောက်၊ တစ်စုံတစ်ဦး။

ꩇꩻꩱꩰ, ꩇꩻꩱꩭ sko˙ [səkʊ̆], ꩻꩱꩰ, ꩻꩱꩭ ska˙ [səkʊ̆] n. (MM) company. ရဲကွောန်ကမ္ဗောန်မွဲစွံ့၊ သွဲရဲကွောန်မွဲစွံ့၊ ဒဒှ်မနွံမွဲစွံ့၊ ဒဒှ်မမံင်မွဲစွံ့၊ ဒဒှ်မအာမွဲစွံ့။ အလုပ်လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်လူစု၊ အတူရှိနေခြင်း၊ အတူနေထိုင်ခြင်း၊ အတူလိုက်ပါခြင်း။ ꩮꩇꩻꩱꩰ, ရင်ꩇꩻꩱꩭ raṅsko˙ [rɛ̀aŋ səkʊ̆] n. one's fellows. အဖ၊ အဖဝ်၊ ရဲ။ အပေါင်း၊ အဖော်၊ သူငယ်ချင်း။ (၂) one another. ညးမွဲမွဲ၊ ယြဲ့ညးမွဲ။ တစ်စုံတစ်ယောက်၊ တစ်စုံတစ်ဦး။ Der. ꩬꩇꩻꩱꩰ, သိင်ကေသ siṅko˙ [soiŋ kʊ̆] nq. Company. ရဲကွောန်ကမ္ဗောန်မွဲစွံ့၊ သွဲရဲကွောန်မွဲစွံ့၊ ဒဒှ်မနွံမွဲစွံ့၊ ဒဒှ်မမံင်မွဲစွံ့၊ ဒဒှ်မအာမွဲစွံ့။ အလုပ်လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်၊ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်လူစု၊ အတူရှိနေခြင်း၊ အတူနေထိုင်ခြင်း၊ အတူလိုက်ပါခြင်း။ [LM. ꩻꩱꩰ, ꩻꩱꩭ ska˙ [səkʊ̆].]

ꩮꩣꩱ, ꩮꩣꩱꩭ skhāl [səkhal] v. to smooth. သွှဲဟဲသွိုတ်အာ၊ သွှဲညီသာတားလးအာ။ ငြိမ်

www.monlibrary.com

သက်သွားစေသည်။ ညီညာပြန့်ပြူးသွားစေသည်။ (၂) to smooth with abrasive. တလိတ်ထော်ကိုစက္ခော (စက္ခု)ဇ်ဘီ။ ကော်ဖတ်နှင့်ချောအောင်တိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ခါလ်, ခါင်** khäl [khal].

ꩻꩻ, သဒ္ဒိ sgñi [səgəɲĭ] v. to be adorned. စိစောန်ကျိုင်ကျဝ်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်။ (၂) to be arrayed. ဗိုက်လွှက်ကယျိုင်ကယျဝ်။ အဝတ်အစားဝတ်ဆင်သည်။ (၃) to be embellished. ဖျေဖျောန်၊ ကျိုင်ကယျိုင်။ အလှပြင်သည်၊ တန်ဆာဆင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩻ, ဒ္ဒိ** gñi [gəɲĭ].

ꩻꩻꩻ, သဒ္ဓလောင် sgaloñ [səgĕ̆ lòŋ] v. shall be many သဂလောင်၊ သဂလိုင်၊ သဂွိုင်။ များမည်၊ များလိမ့်မည်၊ adj. much. သဂလောင်၊ သဂလိုင်၊ သဂွိုင်။ များသော၊ များပြားသော။

ꩻꩻꩻꩻ, သဒ္ဓလောင်ဖာရ် sga loñ phār [səgĕ̆ lòŋ phar] v. shall be plenty, shall be abundant, shall be bountiful. သဂလောင်ဖာ၊ သဂလိုင်ဖာ၊ သဂွိုင်ဖာ။ ပြည့်နှက်နေသည်၊ ပြွတ်သိပ်နေသည်၊ ထူထပ်နေသည်။ adj. very much. သဂလောင်လောန်။ များသော၊ များပြားသော များမြောင်လှသော၊ များလှစွာသော။

ꩻꩻꩻ, သဒ္ဓုရင် sgurañ [səgŭ rèaŋ] v. to tell. ဂရင်ဘ်ိ။ တိုင်ကြားသည်။ (၂) to inform. ကိုပရိုင်။ သတင်းပေးအကြောင်းကြားသည်။ (၃) to explain. သောင်တလးထွးကို။ ရှင်းလင်းပြသပေးသည်။ (၄) to instruct. ကိုပရိုင်၊ ကလိုဟ်ကိုပရိုင်။ သတင်းပေးသည်၊ အကြောင်းကြားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩻ, ဒ္ဓုရင်** gurañ [gŭ rèaŋ].

ꩻꩻꩻꩻꩻ, သဒ္ဓုရင်ကေလ် sgurañkel [səgŭ rèaŋ keal] v.shall inform, shall make known. သဂုရင်ကိုဝ်၊ သဂုရင်ကို၊ ဂရင်ကို။ အကြောင်းကြားပေးမည်။

ꩻꩻꩻ, သဒ္ဓုလာည် sgulāñ [səgŭ làn] v. to converse. ဟိုအရေဝ်အခြာညးသွံ့။ စကားစမြည်ပြောကြသည်။ (၂) that which is said. အရာမဟိုကျုင်လဝ်ဂှ်။ ပြောဆိုခဲ့သည့်အရာ။ n. ဂလာန်လဟိုး အပြောအဆို။ Cf. **ꩻꩻꩻꩻ, သဒ္ဓလာန်** sa ga lān [sə̆ gĕ̆ làn], **ꩻꩻꩻꩻ, သဒ္ဓုလာန်** sagulān [sə̆ gŭ làn]. see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩻꩻ, ဒ္ဓုလာည်** gulāñ [gŭ làn].

ꩻꩻ , သဒ္ဓု sgū [səgù] v. to rain. သွှ်ုဗြဲဂူ။ မိုးရွာစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻ, ဒ္ဓု** gū [gù].

ꩻꩻꩻ, သဒ္ဓုတ် sgüt [səgùt] v. **ꩻꩻꩻꩻꩻ, သဒ္ဓုတ်အာရ်** sgüt ʿär [səgùt ar] to be interrupted. ကုတ်ထဝိုတ်ထော်။ ဖြတ်တောက်ပစ်သည်။ (၂) cut short. ကုတ်ဒမွေ့ထော်။ တိုအောင်ဖြတ်ပစ်သည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻ, ꩻ sgut [səgùt] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩻ, ꩻ sgut ˙ā [səgùt a] v. cut off. ပိုတ်ဒကုတ်အာ။ ပြတ်တောက်သွားသည်။ ꩻ, ꩻ hom sgut [hɒm səgùt] v. to come to an end. တဲ့ခ့်အာ၊ ဟောဲအာ။ ပြီးဆုံးသွားသည်။ ရပ်စဲသွားသည်။ (၂) be complete. ကျိုက်ပေင်အာ၊ စိုပ်အာတရ်၊ စိုပ်သိတ်၊ တဲ့အာ။ ပြီးပြည့်စုံသွားသည်၊ အပြီးသတ်သွားသည်၊ ဆုံးခန်းတိုင်ရောက်သည်၊ ပြီးဆုံးသွားသည်။Der. ꩻ, ꩻ sgut [səgùt] v. to cut off. ကုတ်ထပိုတ်ထော်။ ဖြတ်တောက်ပစ်သည်။ ꩻ, ꩻ sirgūt [sirgùt] v. interruption. ဒခ့်မထပိုတ်ထော်၊ ဒခ့်မထပိုတ်ထော်အဆက်အဆော်။ ဖြတ်တောက်ခြင်း၊ အဆက်အသွယ်ဖြတ်တောက်ခြင်း။ [LM. to be cut off. ကုတ်ထပိုတ်ထော်။ ဖြတ်တောက်ပစ်သည်။ (၂) to be broken off. ဝးထပိုတ်ထော်။ ချိုးဖြတ်လိုက်သည်။ (၃) to be interrupted. သ္ဒးဒုင်ပိုတ်ဒကုတ်အာ။ ဖြတ်တောက်ခြင်းခံရသည်။ (၄) to terminate. ပတဲ့ထော်၊ တဲ့ခ့်အာ။ အပြီးသတ်သည်။ ပြီးဆုံးသည်။] LM.: SM. ꩻ, ꩻ kut [kut] v. to cut off. ကုတ်ထပိုတ်ထော်။ ဖြတ်တောက်ပစ်သည်။

ꩻ, ꩻ sgūt [səgùt] v. to rain. သွဲ့ကြွဲ့ဂူ။ မိုးရွာစေသည်။ see. ရုံင်။ ရွှ။ ꩻ, ꩻ gū [gù].

ꩻ, ꩻ sgaḥ [səgèh] v. to say. ဟိုး၊ ဂး၊ တွံ့။ ပြောသည်၊ ဆိုသည်၊ ဟောသည်။ (၂) to tell. ဟိုထွး၊ သွဲ့အာဟို။ ပြောပြသည်၊ ပြောခိုင်းသည်။ (၃) to call. ကော်၊ ကော်ခ်။ ခေါ်သည်၊ ခေါ်ဝေါ်သည်။ see. ရုံင်။ ရွှ။ ꩻ, ꩻ gaḥ [gèh].

ꩻ, ꩻ sgiṅgiñ [səgòiŋ gèn]v.to go about. အာဒွဘဲပြီးဇး။ နေရာအနှံ့အပြားသွားသည်။ (၂) to go from place to place. အာမွဲဒွဘဲတဲ့မွဲဒွဘဲ။ တစ်နေရာမှတစ်နေရာသို့သွားသည်။ (၃) go about. အာနးပး။ ဟိုဟိုဒီဒီသွားသည်။ (၄) travel about. အာတရ်နးပး။ ဟိုဟိုဒီဒီသွားသည်။ Cf. ꩻ, ꩻ ga giñā [gɛ̀ gèn a], ꩻ, ꩻ ga̱ṅeñā [gɛ̀ ŋ̀òiŋ a], ꩻ, ꩻ gṅeñ ˙ā [gəŋ̀òiŋ a]. see. ရုံင်။ ရွှ။ ꩻ, ꩻ giṅgiñ [gòiŋ gèn].

ꩻ, ꩻ sgiṅgiñār [səgòiŋ gèn ar] v.to travel around, to wonder, to roam, to move about. ဂဂိညိအာ၊ ဂဒွေင်အာ၊ ဂွေင်အာ။ လှည့်လည်သွားသည်။

ꩻ, ꩻ sguiṅ [səgèŋ] v. to grasp. ရပ်ဈာပ်လဝ်၊ ဆုပ်ကိုင်ထားသည်။ (၂) to hold

www.monlibrary.com

in the beak. ယိုင်(ဂိုင်)လစ်ပွဲခွဲ။ နှုတ်သီးနှင့်ချိုထားသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩭ꩜, ခုင် guñ [gɜ̀ŋ].

ꩻꩩ, သ္ဂစ် sgac [səgɔc] n. a kind of drum. ဖံမွဲဂကူ။ စည်တစ်မျိုး။ v. to beat. တက်၊ ဒဒု၊ ဒုက်၊ ရိုက်။ ရိုက်သည်၊ နှက်သည်၊ တီးသည်၊ ပုတ်သည်။ (ဗွာကော်၊ ချပ်)။

ꩻꩮꩬꩵ, သ္ဂုတ်အာရ် sgut [səgùt ar] v. to be cut off, to cease. သွုတ်အာ၊ သ္ဂုတ်အာ။ ပြတ်တောက်သွားသည်။

ꩻꩮꩵ, သ္ဂုတ် sgūt [səgut] v. to be cut off, to cease, to be severed. သွုတ်၊ သ္ဂုတ်။ ပြတ်တောက်သည်။

ꩻꩱꩻ, သ္ဂပ် skgap [səgɜ̀p] v. to be fit for. ဒးအလိုက်၊ နှော်အလိုက်၊ ဒးရုး။ သင့်တော်သည်၊ ဆီလျော်သည်၊ လျော်ကန်သင့်မြတ်သည်။ (၂) fit to. ဒးဖစပ်၊ ကိတ်ညာပ်။ အလောတော်ဖြစ်သည်၊ အံကိုက်ကျသည်။ (၃) pleasing to. သ္ဂိုဒးဂွပ်၊ သ္ဂိုသ္ဂိုက်မ္ဂိုက်၊ သ္ဂိုသ္ဂိုက်စိုတ်။ ကျေနပ်စေသည်၊ နှစ်သိပ်စေသည်၊ သဘောကျစေသည်။ Cf. ꩻꩱꩀꩶ, သ္ဂပ်ဂဝ် skgap gaw [səgɜ̀p gɜ̀]. ꩻꩱꩀꩮ, သ္ဂပ်ဂေါ် skgap go [səgɜ̀p gɜ̀²]. see. ရုံင်။ ရှ။ ꩱꩻ, ဂပ် gap [gɜ̀p].

ꩻꩮꩵ, သ္ဂိုရ် sgir [səgĭr] v. to shine. ဂို၊ တွး၊ တွးလွး၊ ယးတွး။ တောက်လောင်သည်၊ လင်းသည်၊ တောက်ပသည်၊ လင်းကျင်းသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩮꩵ, ဂိရ် gir [gĭr].

ꩻꩮꩵꩬ, သ္ဂိုရ် sguir [səgɜ̀r] v. to blaze up, to burn, to shine, to glow, သွိုဝ်၊ သ္ဂိုရ်သွံင်။ တည်းညီးနှင့်လောင်ကျွမ်းသည်၊ တောက်လောင်သည်၊ တောက်ပစွာလောင်သည်။

ꩻꩮꩵꩬꩮꩵ, သ္ဂိုရ်တိန်ဟိရ် sguir tin hir [səgɜ̀r tɛn hir] v. to blaze up, to burn, to shine, to glow. သွိုဝ်တဟိုဝ်၊ သွိုဒဟိုဝ်။ တည်းညီးနှင့်လောင်ကျွမ်းသည်၊ တောက်လောင်သည်၊ တောက်ပစွာလောင်သည်။

ꩻꩬꩵ, သ္ဂေါ် sgāl [səgèal] n. ꩻꩬꩵꩀꩮꩬꩵ, သ္ဂေါ်ကွေယ် sgāltñey [səgèal təŋea] n. midnight. သွာတွဲ။ ညဥ့်သန်းခေါင်ယံ။ Der. ꩻꩀꩵ, သဂိ sagā [sə̆ gèa] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. ꩻꩬꩮꩵ, သ္ဂာကွေယ် sgā tñay [səgèa təŋoa]. SM. ꩀꩵꩬ, ဂိဒေယ် kèa ŋoa [gèa ŋoa] n. midday. အဒေါဝ်တွဲ။ နေ့လည်။ ꩀꩮꩻꩵ, ဂိဟွာမ် gā hətɔm [gèa hə̆ tɔm] n. midnight. သွာတွဲ။ ညဥ့်သန်းခေါင်ယံ။]

ꩻꩮꩵꩲ, သ္ဂိမ် sgih [səgèh] v. hypoth. နဒဒ့်မဒ့်မာန်ဟောင်၊ မခယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဖွယ်ရာဟုမှန်းဆရခြင်း။ **မိသ္ဂိဟ်**, သိသ္ဂီဟ် sisgih̨ [sæ̆ səgèh] v. attr. မခံ့က်ထွားကို ဂုန်စရာဲ။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ **သုကိဟ်**, သုံးဂိဟ် sum̆gih̨ [sumgèh], **သုကိးဟ**, သုံးဂိးဟ sum̆gih̨ha [sumgèhh], **သုဂဟ်**, သုံးဂေဟ် sum̆geh̨ [sumgèh], **သကိဟ်**, သံးဂိဟ် sam̆gih̨ [sɔmgèh], **သဂဟ်**, သံးဂေဟ် sam̆ geh̨ [sɔmgèh] v. to be rich. သွဲ့သိုက်ဘိုက်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝစေသည်။ (၂) become rich. သိုက်ဘိုက်ကွင်။ ကြွယ်ဝလာသည်။

Attr. မခံ့က်ထွားကိုဂုန်စရာဲ။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ **သဂဃ်**, သံးဂေဟ် sam̆ñeh̨ [sɔmɲih] (MM.) as n. rich man. သေဋ္ဌီ၊ သမ္ဗေဟ်၊ တ္ဘုပိန်ဖြဝ်။ သူဌေး၊ ချမ်းသာကြွယ်ဝသူ၊ ဓနရှင်။ Der. **သုကိဟ်**, သုဂိဟ် su gih̨ [sɑ̆ gèh] v. to enrich. သွဲ့သိုက်ဘိုက်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝစေသည်။ [LM. **ငသ္ဂဟ်**, သေ့ဂေဟ် sgeh [səgèh] v. to prosper. သွဲ့ဇွောမောဝ်တောတက်၊ သွဲ့သိုက်ဘိုက်။ အောင်မြင်ကြီးပွားစေသည်။ ချမ်းသာကြွယ်ဝစေသည်။ (၂) to be endowed with. ညဉ်ရသွဲ့သွဲ့ဝ် သွေ့ဝ်လုပ်ကွင်လွိုန်ကာ **လမကိုလဝ်ဒါန်**ကပေါတ်ကညောတ်။ ပုံမှန်ဝင်ငွေအစဉ်အမြဲရရှိစေမည့်ပစ္စည်း ငွေကြေးလှူဒါန်းသည်။] **သမ်ငဟ်**, သန်ဂေဟ် sam̆ñeh̨ [sɔmɲih], **သမ်ငဏ်**, သန်ဂေဒ် sam̆ñe᷄ [sɔmɲiə᷄] n. well-to-do (person). ပူဂိုမသိုက်ဘိုက်။ ကြွယ်ဝသောပုဂ္ဂိုလ်။

ငသ္ဂာက်, သွေ့ာအ် sgo᷄ [səgɔ̀ʔ] n. to obtain. ဂွံ၊ ကေတ်ဂွံ။ ရသည်၊ ရယူသည်။ (၂) to receive. သွေ့ဝ်ဒုင်ကေတ်တဲ့။ လက်ခံရရှိသည်။ (၃) to possess. သွေ့ဝ်ပိုင်။ ပိုင်ဆိုင်သည်။ (၄) to get possession of. သွေ့ဝ်ပိုင်ပြီလဝ်ပွဲတဲ့။ လက်ဝယ်ပိုင်ဆိုင်ထားသည်။ Cf. **ငသ္ဂာ်**, သွေ့ာ် sgo᷄ [səgɔ̀ʔ]. see. ရံင်။ ရှု။ **ကါက်**, ခေါအ် go᷄ [gɔ̀ʔ].

ငသ္ဂာက်ဒ္ဓိဟ်ကျာက်, သွေ့ာအ်ဒန္ဓိဟ်ကျာက် sgo᷄dan᷄ehkyāk [səgɔ̀ʔ dɔ̀n èh kyɑik] v. to know the Buddha. သွေ့ဝ်တီကျာ်။ ဘုရားကိုသိရှိရန်။

ငသ္ဂာက်သိုဂ်ုက်, သွေ့ာအ်သိုဂ်ုသုက် sgo᷄sir suk [səgɔ̀ʔ sir sɜk] v. to be rich, to be well. သွေ့ဝ်သိုက်။ ချမ်းသာရန်။

ငသ္ဂာက်ယုက်ငသေယ်သဘိက်, သွေ့ာအ်သုက်သေယ်သဘိက် sgo᷄suk sey sabhik [səgɔ̀ʔ sɜk sea sɑ̆ bhòik] v. to be wealthy. သွေ့ဝ်သိုက်ဘိုက်။ ကြွယ်ဝချမ်းသာရန်။

မြင်, ဆြေဒ် sgraṅ [səgrèaŋ] v. to have knowledge of. ဂွံလညာတ်သမ္တိ၊ ဂွံသဂြင်ညာန်၊ ဂွံညာန်သဂြင်သမ္တိ။ အသိတရားရရှိသည်၊ အသိပညာရရှိသည်၊ တတ်သိနားလည်မှုရရှိသည်။ (၂) know. တီကွိုဟ်၊ ကွိုဟ်စိုတ်၊ ဥက်ကေဝ်။ သိသည်၊ နားလည်သည်၊ သဘောပေါက်

www.monlibrary.com

သည်၊ အကျွမ်းတဝင်ရှိသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩻꩴ, ဖြင် graṅ [grɛ̀aŋ].

ꩻꩴꩫꩪ, ခြေင်ကေတ် sgraṅket [səgrɛ̀aŋ kit] v. shall have consider, shall think about. သဂြင်ကေတ်၊ သစင်ခြင်ကေတ်။ စဉ်းစားယူမည်၊ ဆင်ခြင်ယူမည်။

ꩻꩪꩴ, သဖြေင် sgloṅ [səgəlòŋ] v. to be many. ဂွိုင်၊ ဂွိုင်ဗွဲ၊ ဂွိုင်တဗွဲမလောန်။ များသည်၊ အလွန်များသည်၊ များပြားလှသည်။ (၂) to have many. ဂွံဂွိုင်၊ ဂွံဂွိုင်ဗွဲ၊ ဂွံဂွိုင်တဗွဲမလောန်။ များများရရှိသည်၊ မြောက်မြားစွာရရှိသည်၊ အလွန်များများရရှိသည်။ (၃) much. ဂွိုင်ဂွေင်၊ ဂွိုင်ကွေံကွေံ။ အများအပြား၊ များများစားစား။ Cf. **ꩻꩪꩴ,** သဖြေင် sagloṅ [sə̆ glòŋ], **ꩻꩪꩲꩴ,** သဖြုင် sagluiṅ [sə̆ gəlèŋ], **ꩻꩪꩲꩴ,** သဖြုင် sagluṅ [sə̆ glèŋ]. see. ရုံင်။ ရှ။ ꩪꩲꩴ, ဖြုင် gluṅ [glèŋ].

ꩻꩪꩮꩪ, သဖြတ် sa glat [sa˘glɔ̀t] v. carve. ပုတ်၊ ဂွတ်၊ ပုတ်ဂွတ်။ ထွင်းထုသည်၊ ပန်းပုထုသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩪꩮꩪ, ဖြတ် glat [glɔ̀t].

ꩰꩴ, သို sṅi [səŋæ̀], **ꩻꩰꩪ,** သေ့အ်ꩫ sṅi˙ [səŋɑɛ̀] n. house. သို။ အိမ်။ **ꩰꩴꩪꩮꩻꩫꩪ,** သို့ဖြစ်ဒုင် sṅiclac dṅāṅ [səŋæ̀ cəlɔc dəŋàiŋ], **ꩻꩰꩪꩮꩻꩫꩪ,** သေ့အ်ဖြစ်ဒုင် sṅi˙clac dṅeṅ [səŋɑɛ̆ cəlɔc dəŋàiŋ], **ꩻꩰꩪꩮꩻꩪꩴꩫꩪ,** သေ့အ်ဖြစ်ဒိုင် sṅi˙clec diṅeṅ [səŋɑɛ̆ cəlic dɪ̆ ŋàiŋ] n. niche, blind window, surmounted by kālamakara arch. လိုဏ်ဂိုဟ်သွတ်မခွံစုတ်လဝ်ပွဲဒဒင်၊ ဇွင်ဟွံဖံက်လဝ်ပွေဉ်၊ မစိစောန်လဝ်ကုံပံင်ကုပ်၊ နကုံရုပ်ကာလမကရ၊ လွှုကွေဟ်ဧံ့။ နုံရံကပ်လှိုဏ်ဂုငယ်ကလေး၊ အပေါက်မရှိသောပြူတင်းပေါက်ပုံသဏ္ဌာန်၊ ၄င်း၏ဂုံးမိုးထိပ်တွင်ကာလမကရရုပ်တပ်ဆင်ထားသည်။ **ꩰꩴꩫꩲꩫꩴ,** သို့ဒါန် sṅɪ dān [səŋæ̀ dàn] n. building for dsitribution of royal charity. ဒတန်သွက်သွေဂံတရးဂစဲ၊ ပွဲ့ဝတ်ကုံဒါန်မဆေင်စပ်ကုံဧကရာတ်။ ဘုရင့်ဝတ်ပြုလှူဒါန်းမှုဆောင်ရွက်ရန်၊ အလှူခန်းမဆောင်ကြီး။ (၂)almshall. ဂဒံဒွဲဂဲကုံဒါန်။ အလှူအတန်းပေးရန်ခန်းမဆောင်။ **ꩰꩴꩫꩪꩮꩪꩲꩴ,** သို့ရာဇဿာန် sṅɪ rājasthān [səŋæ̀ rèa jɛ̀ səthɑn] n. palace. နန်။ နန်းတော်။ **ꩮꩲꩰꩴ,** တ္လသို့ tarlasṅi [tə̆ rlə̆ səŋæ̀] n. husband. တြုံ၊ တ္လသို့၊ တြုံတ္လသို့။ ယောကျ်ား၊ အိမ်ရှင်၊ အိမ်ရှင်ယောကျ်ား။

ꩰꩴ, သို sṅi [səŋæ̀] n. id. မိတုပ်။ မိတူ။ **ꩰꩴꩫꩲꩻꩮꩪ,** သို့ကနုင်ကဂတ် sṅi ka nuṅ kagat [səŋæ̀ kə̆ nəŋ kə̆ gɔ̀t] n. (private apartment in) palace. ဂဒံသို့ထာန်ပူဂုံမပိုင်ပြီလဝ်၊ မန္ဒံပွဲကုံဝင်နုန်။ နန်းတွင်းရှိပုဂ္ဂလိကပိုင်ခန်းမဆောင်။ **ꩰꩴꩫꩲꩫꩴ,** သို့ဇနုံင် sṅi canāṅ [səŋæ̀ cə̆ nɔŋ] n. funeral pyie. သို့စွံင်။ မီးလောင်တိုက်။ **ꩰꩴꩲꩫ,** သို့ဋ္ဌ sṅi

www.monlibrary.com

cḍau [səŋæ̆ cəɗɑo^{3}] n. lantern. သို့ပွတ်၊ ဇရုပ်ပွတ်။ မှန်အိမ်၊ မီးအိမ်။ **ꢳꢀꢂꢀ**, ꢳꢀꢂꢀ sñiclat [səŋæ̆ cəlɔt] n. သို့ကွတ်၊ မွှေ့ဂဒံ။ ခန်းမဆောင်။ **ꢳꢀꢁꢀ**, ꢳꢀ ꢁꢀꢃ sñiḍāk [sə ŋæ̆ ɗaik] n. privy. သို့ဥာ်၊ သို့ဝတ်။ ရေအိမ်၊ အိမ်သာ။ **ꢳꢀꢁꢀ**, ꢳꢀꢁꢀ sñi da måñ [səŋæ̆ dɛ̆ mɔ̀ŋ] n. dwelling. သို့မ်ိင်၊ သို့ဒွံင်။ နေအိမ်။ (၂) residence. သို့မတန်တလွိုန်။ အတည်တစ်ကျနေထိုင်ရာအိမ်။ **ꢳꢀꢁꢀ**, ꢳꢀꢁꢀ sñıdhāt [səŋæ̆ dhàt] n. (outer) reliquary. ကြောတ်မစုတ်လဝ်ဓာတ်ကျဉ်။ ဓာတ်တော်မွေတော်ကြွတ်။ **ꢁꢀꢃꢳꢀꢁꢀꢂꢀ**, ꢁꢀꢃꢀꢁꢀꢂꢀ tñey sñı syor [təŋɛɑ səŋæ̆ syor] n. Suturday. တွဲသို့သဝ်။ စနေနေ့။ [LM. **ꢳꢀ**, ꢳꢀ sñi [səŋæ̆], **ꢀꢃ**, **ꢀꢃ** hi [hæ̆]. SM. **ꢀꢃ**, **ꢀꢃ** hæ̆ [hæ̆].] [**ꢳꢀꢂꢀ**, ꢳꢀꢁꢀꢂꢀ sñi syor [səŋæ̆ syor] n. for. သွက်၊ အဖို့။ **ꢳꢀꢂꢀ**, ꢳꢀꢂꢀ sniscar [sənæ̆ scɔr].]

ꢳꢀ, ꢳꢀ sñu [səŋɑð] n. husked rice. သွုမသွားဗဗုလဝ်။ ဖွပ်ထားသောဆန်ဖြူ။ see. ရံင်။ ရွ။ **ꢁꢳꢀꢃ**, ꢁꢳꢀꢃ sño˙ [səŋʊ̀].

ꢳꢀꢂꢀ, ꢳꢀꢂꢀ sñim [səŋɛm] v. (MM.) **ꢂꢀꢳꢀꢂꢀ**, ꢂꢀꢁꢳꢀꢂꢀ glu sñim [glɯ̆ səŋɛm] v. to be dark and dull. ဥုလမ်ွက်၊ ဥုခိုး၊ ဥုသရီ။ ညိုမှောင်သည်၊ ညိုမဲသည်၊ ညိုမှိုင်းသည်။ [LM. **ꢳꢀꢂꢀ**, ꢳꢀꢂꢀ sñim [səŋɛm] v. to be dark. ဥုလမ်ွက်။ ညိုမည်းသည်။ (၂) to be dull. ဥုခိုး။ ညိုမှိုင်းသည်၊ ညိုမှောင်သည်။ (၃) to be grey. ဥုသရီ။ ညိုပြာသည်။]

ꢁꢳꢀꢃ, ꢁꢳꢀꢃ sñow [səŋo] n. **ꢆꢁꢳꢀꢃ**, ꢆꢁꢳꢀꢃ chu sñow [chɯ̆ səŋo] n. pine tree. ဆုသ္ရံ၊ ဆုပ္ဒာင်သေံ။ ထင်းရူးပင်။[LM. **ꢳꢀ**, ꢳꢀ sñau [səŋɑo^{3}] n. (wood of) pine. ဆုသ္ရံ၊ ဆုပ္ဒာင်သေံ။ ထင်းရူးပင်၊ ထင်းရူးသား။]

ꢳꢀꢁ, ꢳꢀꢁꢀ sñia˙ [səŋæ̆] n. house. သို့။ အိမ်။

ꢳꢀꢁꢀꢂꢀꢁꢀꢂꢀꢁꢀꢂꢀ, ꢳꢀꢁꢀꢂꢀꢁꢀꢂꢀꢁꢀꢂꢀ sñia˙ clec dñeñ [səŋæ̆ cəlic dəŋèɑŋ] n. the house of pinacle on roofs. သို့ဈတ်ဒွေင်း သို့စွတ်ဒွာင်း သို့စွတ်ဍာင်။ စုလစ်မွန်းဖျန်အိမ်။

ꢁꢳꢀ, ꢁꢳꢀꢃ sñi˙ [səŋɑɛ̆] n. personal name, Lop. ယွုပ္ဂုဂို့။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ (၂) a kind of reed used in making mats. သွေံ့။ သပေါ့။ perh. **ꢁꢀꢃ**, ꢁꢀꢃ si˙ [sɑɛ̆] or **ꢁꢳꢀꢃ**, ꢁꢳꢀꢃ swi˙ [swɑɛ̆]. Cf. LM. **ꢀꢃ**, ꢀꢃ si [sæ̆], SM. **ꢀꢃ**, ꢀꢃ sæ̆ [sæ̆] n. rice beer. အရက်ဥာ်ပုင်။ ဆန်မှဖြစ်သောအရက်။ LM. **ꢳꢀꢃ**, ꢳꢀꢃ swi [swæ̆].

www.monlibrary.com

SM. ꩪꩫ, ꩪꩯ swæ̆ [swæ̆] n. duck-weed. သို။ ရေမှော်ပင်။

ꩻꩪꩰ, ꩪꩭꩬꩰ sñoˑ [səŋŏ] n. husked rice. သူမသွားဗဟုလဝ်။ ဖွပ်ထားသောဆန်ဖြူ။ ꩻꩪꩰ, ꩻꩬꩭꩬꩰ taṁsñoˑ [tɔm səŋŏ] n. သူမသွားလဝ်။ ဆန်ဖြူး ဖြူအောင်ဖွပ်ထားသောဆန်။

ꩪꩩ, ꩪꩭ sñu [səŋɑŏ] n.(MM.) ꩻꩬꩰꩪꩩ, ꩻꩬꩭꩰ sroˑsñu [srŏ səŋɑŏ] n. pāddy and rice. သြေဝံသူ။ ဆန်စပါး။Cf. ꩻꩬꩰ, ꩻꩬꩭꩰ sroˑ [səŋŏ], ꩬꩰꩶ, ꩬꩱꩶ pūñ [pɔŋ].[LM. SM. ꩲꩳ, ꩲꩭ hu [hɑŏ].]

ꩪꩱ, ꩪꩯ sca [səcă] v. to begin, to start, to commence. သွပ်ဟ်၊ သွပ်ဟ်။ အစပြုသည်။

ꩪꩱ, ꩪꩯ scia [səcĕ] v. to eat. စ၊ ပြဘိုက်။ စားသည်၊ သုံးဆောင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩱ, ꩰ cia [cĕ].

ꩪꩱꩶ, ꩪꩯꩭꩵ sca sin [səcĕ soiŋ] v. shall begin to construct. သွသိုင်။ စဆောက်သည်၊ စတင်ဆောက်လုပ်သည်။

ꩪꩱꩲꩱꩵ, ꩪꩯꩲꩱꩵ scahāp [səcĕ hap] v. shall start to eat. သွဟာပ်၊ သွစဟာပ်ကောင်။ စတင်စားမည်၊ စတင်သုံးဆောင်လိမ့်မည်။

ꩪꩱꩬ, ꩪꩯꩬꩰ scuˑah̰ [səcŭ ah] v. to purify. သ္ဂ်ုသ္ဂးဇုး။ သန့်စင်စေသည်။ (၂) to cleanse. သ္ဂ်ုသ္ဂးဂွုအာ။ ဖြူစင်သန့်ရှင်းသွားစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩬꩰ, ꩰꩭꩰ cuˑah̰ [cŭ ah].

ꩪꩱꩻ, ꩪꩯꩻ scu ti [səcŭ tæ̆], ꩪꩱꩻ, ꩪꩯꩻ scuˑti [səcɑŏ tæ̆] v. to die. ချိုတ်၊ စုတိ။ သေသည်၊ စုတေ့သည်။ (၂) pass away. ကလိလောန်အာ။ ကွယ်လွန်သွားသည်။ (၃) pass from one existance or incernation to another. တွေးအာနုဘဝမွဲ၊ ဟွံသေင်မအာက္ဂ်ုဒ်ဒွံပ္ဒဲကိုဘဝမွဲမွဲ့။ ဘဝတစ်ခုတွင်ချုပ်ငြိမ်းပြီး၊ အခြားဘဝတစ်ခုတွင် ပြန်လည်ဖြစ်လာခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩬꩻ, ꩰꩻ suti [cŭ tæ̆].

ꩪꩱꩵꩻ, ꩪꩯꩵꩻ scu mat [səcɑŏ mɔt] v. to bear witness. ဒုင်သွသက်သီ။ သက်သေခံသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩬꩵꩻ, ꩰꩵꩻ cumat [cɑŏ mɔt].

ꩪꩱꩲ, ꩪꩯꩲꩰ scuroḥ [səcŭ rɒh], ꩪꩱꩲꩲ, ꩪꩯꩲꩰꩲ scuroḥh [səcŭ rɒhh], ꩪꩱꩲꩲ, ꩪꩯꩲꩰꩲ scuˑ roḥ [səcɑŏ rɒh] v. to shed. ဒဇူးခွေ၊ ပြဟ်ခွေ၊ ဒတုံခွေ၊ စရိဟ်ခွေ၊ ဇွောဝ်ခွေ၊ ထွောဟ်ခွေ။ စီးကျသည်၊ ယိုကျသည်၊ စွေကျသည်။ စက်ကျ

www.monlibrary.com

သည်၊ ရွာကျသည်။ scatter. တရားဂွဲ၊ ကြာတ်ပရား၊ ပက်ပရား။ ကြဲပက်သည်၊ ဖြန့်ကြဲသည်။ Cf. ꩻꩪꩬ, ꩫꩪꩬ sca rah [səcă rɔh], ꩫꩪꩬ, ꩫꩪꩬ ca rah [că rɔh]. see. ရံင်။ ရှု။ ꩪꩪꩬ, ꩫꩪꩬ curoh̰ [caŏ rɒh].

ꩻꩪꩬ, ꩫꩪꩬ scuroh̰ [səcŭ rɒh] v. shall wear, shall adorn. သစရှ်၊ သစရှ်ကို။ ပန်ပေးမည်၊ ပန်ဆင်ပေးလိမ့်မည်။

ꩻꩪꩬꩪꩬ, ꩫꩪꩬꩪꩬ scu roh̰ kul [səcŭ rɒh kul] v. shall set wear, shall set adorn. သစရှ်ကို၊ စရှ်ကိုထောင်။ ပန်ဆင်ပေးမည်။

ꩻꩪꩬꩪꩬꩻꩫꩬ, ꩫꩪꩬꩪꩬꩻꩫꩬ scuroh̰kulpkāw [səcŭ rɒh kul pəkaw] v. shall put the flower on. သစရှ်ကိုပ်ဂ်၊ စရှ်ကိုပ်ဂ်ထောင်။ ပန်းပန်ပေးမည်။

ꩻꩪꩬꩪꩬꩻꩫꩬꩍꩫꩬ, ꩫꩪꩬꩪꩬꩻꩫꩬꩍꩫꩬ scu roh̰ kul pkāw dharm ma [səcŭ rɒh kul pəkaw dharm mɛ̆] v. shall put the flower of Dharmma on. သစရှ်ကိုပ်ဂ်မမ္မ၊ စရှ်ကိုပ်ဂ်မမ္မထောင်။ တရားမမ္မပန်းကိုပန်ဆင်ပေးမည်။

ꩻꩫꩪ, ꩫꩫꩪ sculoh̰ [səcaŏ lɒh] v. to reveal. ကိုသမ္ဘီ၊ ပ္ဘိတ်ခွံက်ထွ၊ သောင်ထွးကို။ အသိပေးသည်၊ ထုတ်ဖော်ပြသည်၊ ရှင်းလင်းပြသည်။ (၂) make public. သွထော်ခြပ်ကောန်ညးဒုင်ကွာန်။ ပြည်သူပိုင်ပြုလုပ်လိုက်သည်။ Cf. ꩫꩪꩫꩬ, ꩫꩫꩪ satluih [sə̆ təloh]. see. ရံင်။ ရှု။ ꩪꩫꩪ, ꩫꩫꩪ cu loh̰ [caŏ lɒh].

ꩻꩫꩪꩬꩍꩫꩪ꩜ꩫꩪꩬ, ꩫꩫꩪꩬꩍꩫꩪꩫꩪꩬ scu loh̰ tum̰ ba̰h̰kel [səcaŏ lɒh tum pah kiel] v. shall explain. သတ္မိုဟ်ထွးကို။ ရှင်းလင်းပြသမည်။

ꩻꩫꩬꩪꩬꩻꩫꩬꩍꩫꩬ, ꩫꩫꩬꩪꩬꩻꩫꩬ scua'roh̰ kul pkāw [səcŭ rɒh kul pəkaw] v. shall put the flower on. သစရှ်ကိုပ်ဂ်၊ စရှ်ကိုပ်ဂ်ထောင်။ ပန်းပန်ပေးမည်။

ꩫꩫꩬ, ꩫꩫꩬ scoñ [səcoŋ] v. to light. စံင်၊ ဒုန်။ ရှိသည်၊ ညီထွန်းသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩫꩬꩪ, ꩫꩬꩪ coñ [coŋ].

ꩻꩫꩪꩬꩪ, ꩫꩫꩪꩬꩪ scinleh̰ [səcɛn lĕh] v. to fight. စွေဟ်၊ စွေဟ်ပ္ဘာန်၊ ဖ္ဘိုက်။ တိုက်ခိုက်သည်၊ ရင်ဆိုင်တိုက်ခိုက်သည်။ (၂) give battle. ဖ္ဘိုက်ကိုပ္ဘာန်။ စစ်ဖြင့်တိုက်သည်။ (၃) attack. ဖ္ဘိုက်။ တိုက်ခိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩻꩪꩬꩪ, ꩫꩪꩬꩪ cin leh̰ [cɛn lĕh].

ꩻꩪꩬꩪꩬ, ꩫꩪꩬꩪꩬ scinloh̰ [səcɛn lɒh] v. to appear. မံက်တိတ်ကျင်၊ မံက်တိုန်ကျင်။ ပေါ်ထွက်လာသည်၊ ပေါ်တက်လာသည်။ (အဓိပါမခွံက်ထွးလဝ်ဂ့်ဟ့ဂံသေင်။ ဤအဓိပ္ပာယ်

www.monlibrary.com

ဖော်ပြထားသည်မှာမဟုတ်)။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဩံင်ဂလာ်**, ဧန်ဂလေး cin loh̰ [cɛn lɒh]. ဥာံဥာံတော်၊ **ဩံင်ဂလာ်**, ဧန်ဂလေး cin loh̰ [cɛn lɒh] v. to explain. သောင်ထွး။ ရှင်းပြသည်။ (၂) to perforate. တလိုဟ်ပွော်။ အပေါက်ဖောက်သည်။ (၃) to pierce. ထွက်တလိုဟ်။ ထိုးဖောက်သည်။ ဟောင်မဂွံအဓိပါရောင်။ ခြင်းသာအဓိပ္ပာယ်ရရှိသည်။ ပွဲကိုတံလိက်တော်၊ စာမူထဲတွင်။ **တဂလဲယ်** (**သ္ဂိုင်ဂလာ်တုမ်ဝး**) **ဂၢာဝ်ဂတွယ်ဂဒုယ်ဩးဂကာလ်မတာဝ်**, တာရ်လေယ် (သ္ဂိုန်လေဝ်တုမ်ဝး) ဧရာဝ်တွေယ်ဒေယ်သရဒကာလ်မတာဝ် tarley(scin loh̰ tum bah̰) row tñey ḍey sa ra da kāl matāw [tɔrlea (səcɛn lɒh tum pah) rò[2] təŋea ḍea sǎ rĕ̆ dĕ̆ kal mĕ̆ taw] v.My lord shall explain and show as the noonday sun in autumn. တူအဲမသောင်တလးထွးကိုညံဉ်ရံလျးဒေါဝ်တွဲ၊ ပွဲကို အခိဝ်အကြာဥတုသ္ဂတ်ကိုတညဉ်ရ။ ဆောင်းရာသီနှင့်နွေရာသီအကူး၊ မွန်းတည့်နေအလင်းရောင်ကဲ့သို့၊ ကျွန်ုပ်တို့အရှင်က၊ ရှင်းလင်းပြသခဲ့သည်။ ဟောင်နှံ။ သာလျှင်ရှိသည်။ ဟိုတ်ဂ့်ရ။ ထို့ကြောင့်။ **သ္ဂိုင်ဂလာ်တုမ်ဝး**, သ္ဂိုန်လေဝ်တုမ်ဝး scin loh̰ tumbah̰ [səcɛn lɒh tum pah] v. have, have meaning. ဝွံ၊ မဂွံအဓိပါ။ သည်၊ အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ (၂) to explain and show. တလိုဟ်ထွး။ ရှင်းပြသည်။ Cf. **သဥလာဟ်**, သဥလော်ဟ် sa calah [sǎ că̆ lɒh], **သဥလိုဟ်**, သဥလိုဟ် sacaluih [sǎ că̆ loh], **ထ္လိုဟ်**, ထ္လိုဟ် tluih [təloh]. see. ရံင်။ ရှု။ **ဩံင်ဂလာ်**, ဧန်ဂလေး cin loh̰ [cɛn lɒh].

သ္ဂိုင်ဂလာ်တုမ်ဝး, သ္ဂိုန်လေဝ်တုမ်ဝး scin loh̰ tūmbah̰ [səcɛn lɒh tum pah] v. have, have meaning. ဝွံ၊ မဂွံအဓိပါ။ သည်၊ အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ (၂) to explain and show. တလိုဟ်ထွး။ ရှင်းပြသည်။

သ္ဂုယ်ဂစုံ, သ္ဂုယ်ဂစုံ scuy ce khuṁ [səcui ce khum] n. (1557. **မဟာဂစတီသ္ဂုယ်ဂစုံ**, မဟာစေတီသ္ဂုယ်ဂစုံ ma hā ce ti scuy ce khuṁ [mĕ̆ ha ce tæ̆ səcui ce khum].) n. Shwezigon pagoda at Pagan. မဟာစေတီယိုသီခုင်ပွဲဥုင်ဗကာံ။ ပုဂံရှိရွှေစည်းခုံမဟာစေတီတော်။

ဂသ္ဂာဝ်, ဆ္ဒေဝ် scow [səco], **သ္ဂ**, သ္ဂံ scau [səcao[3]] v. to return. ကလေင်စ်၊ ကလေင်ကွင်။ ပြန်သွားသည်၊ ပြန်လာသည်။ Cf. **သ္ဂ**, သ္ဂံ scau [səcao[3]], **ဆ**, **ဇ** cau [cao[3]]. see. ရံင်။ ရှု။ **ဂဘာဝ်**, ဇော်ဝ် cow [co].

ဂသ္ဂာဝ်ထုန်, ဆ္ဒေဝ်တုန် scow tūn [səco tun] v. come back and be in a certain place. သစာဝ်တိုန်၊ သစ်တိုန်၊ သစ်တန်။ ပြန်တည်နေမည်။

သ္ဂဲာ်ဆ်, သ္ဂေဝ် scās [səcas] v. to go against. အာဂွံင်ဒစး။ ဆန့်ကျင်ဘက်လမ်းသို့သွား

www.monlibrary.com

သည်။ Cf. သ္ဥး, သ္ဒး scah [səcah], သဘး, သဇး sa cah [sə̆ cah], ထဘး, ထဇး tha cah [thə̆ cah], ဒဘး, ဒဇး dacah [də̆ cah]. see. ရံင်။ ရှ။ ဘာမ်, ဇာသ် cās [cas].

သ္ဒိမ်, ဒ္ဒိသ် scis [səcis] v. to descend. နှော်။ ဆင်းသည်။ (၂) to come down. နှော်ကျင်အသွဝ်။ အောက်သို့ဆင်းလာသည်။ (၃) to go down. နှော်အာဖွဲအသွဝ်။ အောက်သို့ဆင်းသွားသည်။ (၄) to get down. နှော်သွဝ်။ အောက်ဆင်းသည်။ (၅) dismount. နှော်နူကိုဉိုက်လဝ်သတ်တိရစ္ဆာန်မွဲမွဲ၊ ဟွံသေင်ယာန်မွဲမွဲ။ ယာဉ်သို့မဟုတ် တိရစ္ဆာန်တစ်မျိုး စီးနေရာမှဆင်းသက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ သိမ်, ဒ်သ် cis [cis].

သ္ဒြုက်, ဒ္ဒြုက် scruk [səcrɔk] v. to shelter in. စွဲဒ္ဒွော်၊ ဗွဗွဲ၊ သ္ဂိုဂိုကွို့၊ သ္ဂိုပရောင်စိုဒ္ဒာ။ ခိုလှုံသည်၊ မှီခိုသည်၊ လုံခြုံမှုပေးသည်၊ အကာအကွယ်ပေးသည်။ (၂) to take refuge. ကေတ်ဒ္ဒာဝဲစွဲဒ္ဒွော်။ ခိုလှုံရာနေရာယူသည်။ (၃) သဖြိုက်၊ သဖြုံက်၊ ဖြုံက်ဏောင်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဗြုက်, ဗြုက် sruk [crɔk].

ဂသ္ဒြော့, ဂဒ္ဒြေး scroḥ [səcərɒh] v. to maintain. ထံက်ပင်း သင်ရိုဟ်။ ထောက်ပံ့သည်၊ ထောက်ပံ့သင်းဂြိုဟ်သည်။ (၂) up hold. ကိုဓတ်ထံက်ဂလာန်။ ထောက်ခံအားပေးသည်။ (၃) practise. ပ္ကတ်ပ္ကေင်၊ သ္ဂပ္ကတ်ပ္ကေင်။ လေ့ကျင့်သည်၊ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဂဗြော့, ဂဗြေး croḥ [cərɒh].

ဂသ္ဒြော့ဟ္ကာဝ်, ဂဒ္ဒြေးဒ္ဓေးဒ် scroḥptāw [səcərɒh pətaw] v.shall practise, shall maintain. သရှော်ဘ်ပ်၊ သ့ပ်ပ်ဏောင်။ အလေ့အကျင့်ပြုလုပ်မည်။

သဂ္ဂြာက်, သဒ္ဒေးဒအ် sclo᷄ [səcəlɔ̆] v. to cross. ကွော်၊ တတ်ကွော်။ ဖြတ်သည်၊ ဖြတ်ကူးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဂ္ဂြာက်, ဒ္ဒေးဒအ် clo᷄ [cəlɔ̆].

သ္ဂဇာက်, သ္ဒဇနောက် sjanok [səjɛ̆ nòk] v. shall be great. သဇွော်။ ကြီးလမ္မည်။

သ္ဂဇာက်ဟာ်, သ္ဒဇနောက်ဗာရ် sja nokphār [səjɛ̆ nòk phar] v. shall be much great. သဇွော်ဖာ၊ ဇွော်ဂေါဝ်တိုန်ဏောင်။ ကြီးကျယ်ကြီးမားလာလိမ္မည်။

သ္ဂျုဇာက်, သ္ဒျုဇနောက် sjunok [səjŭ nòk] v. to increase. ဇွော်မောဝ်ကျင်။ ကြီးပွားလာသည်။ (၂) to be large. ဇွော်၊ ဇွော်ဒုတ်။ ကြီးသည်၊ ကြီးမားသည်။ (၃) to be great. ဇွော်၊ မဟာ။ ကြီးသည်၊ မဟာ။ see. ရံင်။ ရှ။ ဇုဇာက်, ဒုဇနောက် junok [jŭ nòk].

သ္ဂျက်, သ္ဒဲအ် sjak [səjɛ̀ak] v. (1) to draw. ခဇက်၊ ဂဇက်၊ ဒဇက်။ ဆွဲသည်၊ သားသည်။ (၂) to pull. တံင်၊ ဂြ။ ငင်သည်၊ ဆွဲငင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဧက်, ဇက်ဲ jak [jɛ̀ak].

www.monlibrary.com

(2) to murch. (ပွာန်။ စစ်) ဇက်ပွာန်၊ ဇက်တိုန်ပွာန်။ စစ်ချီသည်၊ စစ်ချီတက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻက်, ꩻက်ᴶ jak [jɛ̀ak].

ꩻ်ငပါက်, ꩻ်ငက်ပေါက် sjakpok [səjɛ̀ak pok] v.to draw open. ဂဇက်ပံက်၊ ဒဇက်ပံက်။ ဆွဲဖွင့်သည်။

ꩻိုင်, ꩻိုင် sjiñ [səjòiŋ], ꩻိုင်, ꩻိုင် sjĭñ [səjòiŋ] v. to have difficulty. နှံကိုတင်ဝါတ်ဂါတ်ခက်ခဲ။ ခဲယဉ်းချက်အခက်အခဲရှိသည်။ (၂) to be heavy. သွိုင်၊ ဖြိုင်။ လေးသည်၊ အလေးချိန်စီးသည်။

ꩻိုင်, ꩻိုင် sjuiñ [səjɛ̀ŋ] v. (MM.) to be difficult. ဒှံတ်မဟွံလော်သွာ၊ ဝါတ်ဂါတ်။ မလွယ်မကူဖြစ်သည်။ ခက်ခဲသည်။ Opp. လက်ဗြိုက်။ ဆန့်ကျင်ဘက်။ ꩻွာ, ꩻွာ swā [səwɑ]. Der. ꩻဇိုင်, ꩻဆိုင် sa jiñ [sɑ̆ jòiŋ] v. to make heavy. သွိုလ်သွိုင်၊ သွိုလ်ဖြိုင်။ လေးစေသည်၊ လေးလံစေသည်။ ꩻဇြိုင်, ꩻဆြိုင် sra juiñ [srɑ̆ jɛ̀ŋ] n. weight. ဂယိုင်၊ လယိုင်။ အလေး၊ အလေးချိန်။ (၂) charge. နင်ဒုဟ်၊ ပွိုပရာဝ်စုတ်ဒုဟ်။ စွပ်စွဲသည်၊ အပြစ်ဖို့စွပ်စွဲသည်။ (၃) responsibility. ဒဒှ်မနွံတာလျိုင်၊ ဒဒှ်မကေတ်တာလျိုင်။ တာဝန်ယူခြင်း။ [LM. ꩻိုင်, ꩻိုင် sjuiñ [səjɛ̀ŋ], ꩻြိုင်, ꩻြိုင် jruiñ [jrɛ̀ŋ] v. to be heavy. သွိုင်၊ ဖြိုင်။ လေးသည်၊ အလေးချိန်စီးသည်။ (၂) to be difficult. ဒှံတ်မဟွံလော်သွာ၊ ဝါတ်ဂါတ်။ မလွယ်မကူဖြစ်သည်။ ခက်ခဲသည်။ SM. ꩻြိုင်, ꩻြိုင် jàŋ [jrɛ̀ŋ] v. to be heavy. သွိုင်၊ ဖြိုင်။ လေးသည်၊ အလေးချိန်စီးသည်။]

ꩻိုင်ꩻာယွက်, ꩻိုင်အာယုက် sjiñāyūk [səjòiŋ ɑ yɜ̀k] v. shall be long life. သဇလိုင်အာယုက်၊ သဇွိုင်အာယုက်၊ အယုက်ဇွိုင်ဇောင်။ အသက်ရှည်လိမ့်မည်။

ꩻုိင်, ꩻုိင် sjun [səjɜ̀n] v. to set one's mind on. စွံအရီ။ အာရုံပြုသည်။ (၂) to be clear. ကေဝ်၊ သွေဝ်။ ကြည်သည်၊ ကြည်လင်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩻုိင်, ꩻုိင် rjun [rəjɜ̀n].

ꩻိုင်, ꩻိုင် sjuiñ [səjɛ̀ŋ] v. (MM.) to be difficult. ဒှံတ်မဟွံလော်သွာ၊ ဝါတ်ဂါတ်။ မလွယ်မကူဖြစ်သည်။ ခက်ခဲသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩻိုင်, ꩻိုင် sjiñ [səjòiŋ].

ꩻိုင်ꩻ, ꩻိုင်ꩻ sjuiñra [səjɛ̀ŋ rɑ̆] v. be heavy. ဖြိုင်ရ၊ သွိုင်ရ။ လေးသည်၊ လေးလံသည်။

ꩻိုတ်, ꩻိုတ် sjit [səjɛ̀t] v. to wipe. ဇိုတ်။ သုတ်သည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꩻိတ်, ꩻိတ် jit [jɛ̀t].

ꩻိုင်, ꩻိုန် sjin [səjɛ̀n] v. to make over. သွိုန်ကို၊ ဇိုန်ကို။ ပေးကမ်းသည်၊ ဆောင်နှင်း

www.monlibrary.com

ပေးသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꡈꡩꡲ, ꡈꡩꡲꡃ jun [jùn].

ꡈꡩꡲ, ꡈꡩꡲꡃ sjïñ [səjèn] v. to sew. ဖိင်၊ ဖိင်ကိုတ်ဖိုင်။ ချုပ်သည်၊ အပ်နှင့်ချုပ်သည်။ (၂) to mend. နာပ်၊ ဖွဲ့။ အပေါက်ဖာသည်၊ ဖာထေးသည်။ [LM. ꡈꡩꡲ, ꡈꡩꡲꡃ jiñ [jòiŋ] v. to sew. ဖိင်၊ ဖိင်ကိုတ်ဖိုင်။ ချုပ်သည်၊ အပ်နှင့်ချုပ်သည်။] see. ရုံင်။ ရှ။ ꡈꡩꡲ, ꡈꡩꡲꡃ jiñ [jòiŋ].

ꡈꡩꡲꡍ, ꡈꡩꡲꡍꡃ sjuih [səjèh] v. be deep. သွိုဟ်၊ ဇြိုဟ်။ နက်သည်။

ꡈꡩꡲꡍꡎꡥꡱ, ꡈꡩꡲꡍꡃꡎꡩꡲ sjuih duo [səjèh dɯ̀ o] prep. all to be deep. သွိုဟ်ဖွိုတ်။ အားလုံးနက်နဲသည်။

ꡈꡥꡲꡍ, ꡈꡥꡲꡍꡃ sjoh [səjòh] v. to be deep. သွိုဟ်၊ ဇြိုဟ်။ နက်သည်၊ နက်ရှိုင်းသည်။ (၂) to be profound. သွိုဟ်နက်၊ ဖိပ်ဂွိပ်။ လေးနက်သည်၊ နက်နဲသည်။ Cf. ꡈꡩꡲꡍ, ꡈꡩꡲꡍꡃ sjuih [səjèh] v. see. ရုံင်။ ရှ။ ꡏꡩꡲꡍ, ꡏꡩꡲꡍꡃ rjuh [rəjùh].

ꡈꡥꡲꡍꡂꡩꡲ ꡈꡥꡲꡍꡎꡥꡱ, ꡈꡥꡲꡍꡃꡂꡩꡲꡂꡩꡲꡃꡈꡥꡱ sjoh ler sjoh san [səjòh lɑer səjòh sɔn] v. is deeper than deeper. သွိုဟ်လေဝ်သွိုဟ်သန်။ နက်နဲလည်သိပ်းနက်နဲသည်။

ꡈꡥꡱꡅꡥꡲ, ꡈꡥꡱꡃꡅꡥꡲꡃ sjnok [səjənòk] v. to be great. သွိုဂ်ဖွော်။ ကြီးမားစေသည်။ (၂) to have great. ဂွံဖွော်၊ ဂွံဒုတ်။ ကြီးကြီးကျယ်ကျယ်ရသည်။ (၃) to have of high rank or importance. ဂွံကဆံင်သမ္ဘင်ဟွံသေင်၊ ဒ္ဒဲမစိုပ်တရ်။ အဆင့်မြင့်သို့မဟုတ်၊ အရေးပါအရာရောက်သောနေရာကိုရရှိသည်။ (၄) to be large. သွိုဂ်ဖွော်၊ သွိုဂ်ဖွော်ဒုတ်။ ကြီးစေသည်၊ ကြီးမားစေသည်။ (၅) to be big. သွိုဂ်စိုပ်တရ်၊ သွိုဂ်ဒြဖမ်ော်၊ သွိုဂ်ဖွော်ဗွဲ။ အရေးပါအရာရောက်စေသည်၊ အကြီးအကဲဖြစ်စေသည်၊ ကြီးကျယ်စေသည်။ Cf. ꡈꡥꡱꡅ, ꡈꡥꡱꡃꡅꡥꡲꡃ sjnok [səjənòk]. see. ရုံင်။ ရှ။ ꡏꡅꡥꡲ, ꡏꡅꡥꡲꡃ jnok [jənòk].

ꡈꡫꡲꡃ, ꡈꡫꡲꡃꡃ sjliñ [səjəlòiŋ] v. to have long. သွိုဂ်ဂွိုင်။ ရှည်စေသည်။ see. ရုံင်။ ရှ။ ꡫꡲꡃ, ꡫꡲꡃꡃ jliñ [jəlòiŋ].

ꡈꡥꡱ, ꡈꡥꡱꡃ sñāc [səɲàc], ꡈꡥꡱꡀ, ꡈꡥꡱꡀꡃ sñāt [səɲàt] v. to perceive. သွဒးသွိုဂ်။ ညာတ်ဒး။ သတိပြုမိသည်၊ မြင်မိသည်။ (၂) to see. ညာတ်။ မြင်သည်။ (၃) become aware of. ကွိုဟ်ခွင်ကျုင်၊ တိညာတ်ကျုင်။ သဘောပေါက်လာသည်၊ သိရှိလာသည်။ (၄) foresee. တိညာတ်လဝ်ဒတဲ့။ ကြိုတင်သိမြင်ထားသည်။ Cf. ꡫꡀꡀꡀ, ꡫꡀꡀꡃ la

www.monlibrary.com

ñāt [lɛ̄ ɲàt]. see. ရုံင်။ ရှု။ **လာဆ်**, ညာဇ် ñāc [ɲàc].

ꩻ꩓꩜, ဆ္ဒိက် sḍik [səɗoik] v. to be pleased with. သ္ဂ်ိုသ္ဒိုက်မ္ဒိုက်၊ သ္ဂ်ိုဒးဂ္ဂပ်၊ သ္ဂ်ိုဒးစိုတ်။ နှစ်သိမ့်စေသည်၊ ကျေနပ်စေသည်၊ သဘောကျစေသည်။ **ꩻ꩓꩜ꩫ꩓꩜**, ဆ္ဒိက်ဇ္ဒိုက် sḍikmlik [səɗoik məlòik] v. to rejoice. သ္ဒိုက်မ္ဒိုက်၊ သ္ဂ်ိုမိပ်စိုတ်၊ သ္ဂ်ိုမိပ်စိုတ်အိုဟ်တိုဟ်။ မြတ်နိုးသည်၊ စိတ်ရွှင်လန်းစေသည်၊ ဝမ်းမြောက်ကြည်နူးရွှင်မြူးသည်။

ꩻ꩓꩜, ဆ္ဒိက် sḍik [səɗoik], **ꩻ꩓꩜**, ဆ္ဒိုက် sḍuik [səɗak] v. (MM.) **ꩻ꩓꩜ꩫ꩓꩜**, ဆ္ဒိက်ဇ္ဒိုက် sḍik mlik [səɗoik məlòik], **ꩻ꩓꩜ꩫ꩓꩜**, ဆ္ဒိုက်ဇ္ဒိုက် sḍuik mluik [səɗak məlɛ̀k] v. to delight in. သ္ဂ်ိုစိတ်လဟိုင်လဟာ၊ သ္ဂ်ိုစိတ်မိပ်မြဟ်။ စိတ်ကြည်နူးမှုရစေသည်၊ စိတ်ပျော်ရွှင်မှုရစေသည်။ **ꩻ꩓꩜**, ဆ္ဒုင်ဆ္ဒိက် sjuñsḍik [səjɜ̀ŋ səɗoik] v. to repose faith in. သ္ဂသ္ဒိုင်ကိုသစ္စ၊ သစ္စာတရားအပေါ်အခြေခံသည်။ (၂) adhere to. နှံကိုသစ္စ၊ ဗိုန်ဗတ်မဟွံဖံက်ပ္ဂန်။ သစ္စာရှိသည်၊ မဖောက်မပြန်မြဲမြံသည်။ Cf. **ꩻ꩓꩜**, ဒိဝ် mip [mɛ̀p], **ꩻ꩓꩜**, ဇုံဒ် lhĩñ [hloiŋ]. Der. **ꩻ꩓꩜**, ဆ္ဒိက် sḍik [səɗoik] v. to gladden. သ္ဂ်ိုမိပ်စိုတ်။ ဝမ်းသာစေသည်။ [LM. **ꩻ꩓꩜**, ဆ္ဒိုက် sḍuik [səɗak]. ; SM. **ꩻ꩓꩜**, ဟဒ္ဒိုက် həḍuik [hə̆ ɗak] v. to take pleasure in. သ္ဒိုက်မ္ဒိုက်သ္ဂေံကိုစိတ်။ အားရနှစ်သက်မြတ်နိုးသည်။]

ꩻ꩓꩜ꩬꩫꩫꩫ, ဆ္ဒိက်ဂပ်ပုမသ် sḍik gappumas [səɗoik gɔ̀p paŏ̀ mɔs] v. be happy and have fair enjoy, ought to be please. သ္ဒိုက်ဂပ်ပူမ့်၊ သ္ဒိုက်မ္ဒိုက်ဂပ်ဂဝ်ပူမ့်။ သင်တင့်မြတ်နိုးကြည်နူးဝမ်းမြောက်သည်။

ꩻ꩓꩜ꩬꩫꩫꩫ, ဆ္ဒိက်ဂပ္ပုမသ် sḍik gappumas [səɗoik gɔ̀p paŏ̀ mɔs] v. သ္ဒိုက်ဂပပူမ့်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ꩻ꩓꩜ꩬꩫꩫꩫ**, ဆ္ဒိက်ဂပ်ပုမသ် sḍik gappumas [səɗoik gɔ̀p paŏ̀ mɔs].

ꩻꩫ꩜, ဆ္ဒုက် sḍuk [səɗɜk], **ꩻꩫ꩜**, ဆ္ဒူက် sḍūk [səɗɜk] v.(i) to ride. ခ္ဒိုက်၊ တ္ဒိုက်။ စီးသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ꩻꩫ꩜**, ချက်ိ ḍuk [ɗɜk]. (ii) to have completed. သ္ဂ်ိုစိုပ်အာဒတဲ့၊ သ္ဂ်ိုက္ဒိုက်ပေင်အာ။ (၂) be fulfilled. သ္ဂ်ိုက္ဒိုက်ပေင်၊ ဗပေင်ကို။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်၊ ဖြည့်စွမ်းပေးသည်။ (၃) have fulfilled. ဗပေင်စုတ်ကို။ ဖြည့်စွက်ပေးသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **ꩻꩫ꩜**, ချက်္ ḍuk [ɗɜk].

ꩻꩫ꩜ꩬꩫꩫ, ဆ္ဒုက်ဝိဉ် sḍukpiñ [səɗɜk pɛn], **ꩻꩫ꩜ꩬꩫꩫ**, ဆ္ဒူက်ဝိဉ် sḍūk piñ [səɗɜk pɛn] v. to be full, to be complete. သ္ဆုက်ပေင်၊ သ္ဒိုက်ပေင်။ ပြည့်စုံသည်။

ꩻ꩓꩜, ဆ္ဒိုက် sḍuik [səɗak] v. to be please. သ္ဒိုက်မ္ဒိုက်၊ သ္ဂ်ိုဒးဂ္ဂပ်၊ သ္ဂ်ိုဒးကိုစိတ်။ နှစ်

www.monlibrary.com

သိမ့်သည်၊ ကျေနပ်စေသည်၊ သဘောကျစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩰ, ꩻꩰ sdik [sədoik].

ꩻꩰꩫ, ꩻꩰꩫ sduik piñ [sədak pɛn] v. ကျိုက်ပေင်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩰꩫ, ꩻꩰꩫ sduk piñ [sədɜk pɛn].

ꩻꩰ, ꩻꩰ stgin [sətəgèn] v. to apply. ဂရင်တ်ဖြီ။ လျောက်ထားသည်။ Cf. ꩻꩰ, ꩻꩰ satgin [sə̆ təgèn], ꩻꩰ, ꩻꩰ satguin [sə̆ təgɜ̀n], ꩻꩰ, ꩻꩰ dguin [dəgɜ̀n], ꩻꩰ, ꩻꩰ sa dguin [sə̆ dəgɜ̀n]. see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩰ, ꩻꩰ tgin [təgèn].

ꩻꩰ, ꩻꩰ stget [sətəgĭt] v. to be practised. ပ္ကတ်ပ္လေင်၊ သ္ဃတ်ပ္လေင်။ လေ့ကျင့်သည်၊ အလေ့အကျင့် ပြုလုပ်သည်။ (၂) to behave. ဒွေတ်မင်မွဲ၊ ဒွေတ်ဗက်။ ပြုမူကျင့်ကြံသည်၊ ပြုမူသည်။ (၃) carried out. ရင်တ္ဂျင်ည်ဉ်ရ်သွေဲ့တဲ့ဒ်၊ ရင်တ္ဂျင်ဒွေတ်ဗက်။ ပြီးမြောက်အောင်ဆောင်ရွက်သည်၊ လိုက်နာဆောင်ရွက်သည်။ ꩻꩰ, ꩻꩰ sa tget [sə̆ təgĭt], ꩻꩰ, ꩻꩰ sataget [sə̆ tə̆ gĭt], ꩻꩰ, ꩻꩰ sadget [sə̆ dəgĭt]. Cf. see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩰ, ꩻꩰ tget [təgĭt].

ꩻꩰ, ꩻꩰ stdek [sətədeak] v. to be wetted. သ္လိုဒုက်ခေ့က်။ စွတ်စိုစေသည်။ (၂) get wet. ဒုက်အာ။ စိုသွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩰ, ꩻꩰ tdek [tədeak].

ꩻꩰ, ꩻꩰ stluñ [sətəlɜŋ], ꩻꩰ, ꩻꩰ stlūñ [sətəlɜŋ] v. to come. ကွင်။ လာသည်။ Cf. ꩻꩰ, ꩻꩰ sakluñ [sə̆ klɜŋ], ꩻꩰ, ꩻꩰ satluñ [sə̆ tlɜŋ], see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩰ, ꩻꩰ tluñ [təlɜŋ].

ꩻꩰ, ꩻꩰ stlūn [sətəlun] v. to come. သတ္ဂျင်၊ သကွျင်။ လာသည်။ prep. shall come. သတ္ဂျင်၊ ကွျင်ကောင်။ လာလိမ့်မည်။

ꩻꩰ, ꩻꩰ stawāk [sətə̆ wɑik] v. (MM.) to take in procession. ကေတ်ဒွဲ့လုပ်ရေင်ကွာ်အာ။ ဝင်ရောက်စီတန်းလှည့်လည်လျောက်သွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩰ, ꩻꩰ ta wāk [tə̆ wɑik].

ꩻꩰ, ꩻꩰ stawuir [sətɑ wɒr] n. ꩻꩰ, ꩻꩰ stawuiw [sətɑ wɒ] v. to define a boundary. ခွဲက်ထွားကို ပယျိုကွားကွားမွဲ့။ နယ်ခြားတစ်ခုကို ရှင်းရှင်းဖော်ပြသည်။ (၂) define the boundary of. ခွဲက်လဝ်ကိုပယျိုဒ္ဒွက်။ နယ်ခြားကိုဖော်ပြထားပေးသည်။ (၃) place on boundary. ဖျေဒွဲ့လ္လူပယျိုး။ နယ်ခြားပေါ်မှာနေရာချထားသည်။ (၄)

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

limit. ကွာတ်လဝ်၊ ကွာတ်စွံလဝ်ကိုတင်။ ကန့်သတ်ထားသည်၊ ကန့်သတ်ချက်ထားရှိသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ကြိုး, ကြဒိုရ် trawuir [trɑ̆ wɒr].

ꩻဝဟ်, ꩻဝေ sta wah [sətɑ wɔh] v. shall spesk, shall preach. သတွဟ်၊ သတွံ၊ တွံဏောင်။ ဟောမည်။

ꩻဝး, ꩻစး staḅah [sətɑ̆ ɒah] v. to show. ထွး၊ ထွးပျး။ ပြသည်၊ ပြသသည်။ (၂) point out. ထံက်ထွး။ ထောက်ပြသည်။ (၃) exhibit. ထွးပျးကိုသွက်ညးဂမ်ိုင်သွေဝံဇိုး။ လူအများကြည့်ရှုရန်ပြသသည်။ (၄) demonstrate to. ထွးပျးကိုနဇိုင်နတဲ။ လက်တွေ့စမ်းသပ်ပြုလုပ်ပြသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ တုဝး, ဘုဝး tuḅah [tɑ̆ ɒah].

ꩻဝလ်, ꩻစေ staḅal [sətɑ̆ ɒal] v. shall be marrow. သွဝ်၊ ဒ်တွဝ်ဏောင်။ အဆီအနှစ်ဖြစ်မည်။

ꩻဝယ်, ꩻစသ် staḅas [sətɑ̆ ɒas] v. shall show. သတွး၊ ထွးဏောင်။ ပြသမည်။

ꩻꩺꩽ်, ꩻꩺနေ် stuḍen [sətɑ̆ ɗin] v.to illuminate. သ္ဂ်ုတ္သပ်ပညာရောင်ဆဲကွုင်၊ သ္ဂ်ုဂွံကွုင်လျး။ အသိညာဏ်ပွင့်လင်းလာစေသည်၊ အလင်းရောင်ရလာစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ တုꩽ်, တုနေ် tuḍen [tɑ̆ ɗin].

ꩻꩺꩽ်ꩻလ်, ꩻꩺနေ်ကေဒ် stuḍenkel [sətɑ̆ ɗin] v.shall illuminate,shall teach. သတခေ့န်ကို၊ သတွေ့န်ကို၊ ဖျေံဇွောန်ကို။ ထွန်းညိုပေးသည်၊ သင်ကြားပို့ချပေးသည်။

ꩻꩊင်, ꩻလုင် stuluṅ [stɑ̆ lɜŋ], **ꩻꩊူင်,** ꩻလူင် stulūṅ [stɑ̆ lɜŋ] v.to bring. ကေတ်နင်၊ ကော်နင်၊ ယိုက်နင်။ ယူလာသည်၊ ခေါ်ဆောင်လာသည်၊ သယ်ဆောင်လာသည်။ (၂) at of coming.သတ္ဂုင်။ အလာ။ see. ရံင်။ရှ။ တုꩊင်, တုလုင်tuluṅ [tɑ̆ lɜŋ].

ꩻꩊက်, ꩻလွိက် stik [sətoik] v. to lie. ဒလာဒ့ံင်၊ တိက်ဒလာဒ့ံင်။ လဲ့နေသည်၊ လဲလျောင်းနေသည်။ (၂) sleep. တိက်၊ တိက်သွိင်ဒ့ံင်။ အိပ်သည်၊ အိပ်ပျော်နေသည်။ **ꩻꩊက်ကꩻလာက်,** ꩻလွိက်ကုလေဒအ် stik ku lo' [sətoik kɑ̆ lɔ̆] v. to prostrate oneself. အောပ်မာ၊ အောပ်မာစွေ်။ ဝပ်စင်းသည်၊ ဝပ်စင်းမှောက်ချသည်။ Der. **ꩻတီက်,** သုတီက် sutīk [sɑ̆ toik] v. to put to bed. ပွောပ်ဒ့ံင်သွိက်။ အိပ်ရာထဲသိပ်လိုက်သည်။[LM.; SM. **တီက်,** တီက် toik [toik].]

ꩻꩊူင်ꩻဂျာင်, ꩻလူင်ဇွောင် stūṅgloṅ [sətɜŋ glòŋ] v. shall go up so many, to increase more. သွိုန်ဂလောင်၊ သွိုန်ဂွိုင်။ အတက်များသည်။

ငꩻင်, ꩻသွေင် steṅ [sətɛaŋ] v. **ဇုက်ငꩻင်,** ဇုက်ꩻသွေင် juksteṅ [jɜ̀k sətɛaŋ] n. line.

www.monlibrary.com

ဇုက်တေန်။ ကြိုးတန်း။ (၂) clothes line. ဇုက်တေင်မစဲစဍ်က်ယာတ်။ အဝတ်အစား လှန်းရန်ကြိုးတန်း။ Der. **သိ်ငတင်**, သဲန်ဘောင် sirteñ [sir teaŋ] v. to measure with a cord. စတ်ကွာတ်ကိုဇုက်။ ကြိုးဖြင့်တိုင်းတာသည်။[LM. **ငမ္ဆင်**, ခ္ဆေင် steñ [sə teaŋ], **ငတင်**, ဘောင် teñ [teaŋ]. SM. **ငတင်**, ဘောင် teaŋ [teaŋ] v. to be stretched. တံင်ပတေင်၊ သ္ဂိ်တေင်။ ဆွဲဆန့်သည်၊ တင်းလာစေသည်။ (၂) to be taut. တံင်ပတေင်ညံင်ဂွံတေင်။ တင်းနေအောင်ဆွဲဆန့်သည်။]

ငမ္ဆတ်ငင်, ခ္ဆေင်ဒ်ခန် stetrañ [səti rɛ̀aŋ] v. to go out and stand in row. သ္ဂိတ်ရင်။ ထွက်ပြီးတန်းစီသည်။

မ္ဆိတ်, ဍ္ဆေ်ာ် stit [səte̞t] va. very. ဗွဲ၊ လောန်၊ သန်၊ ဗွဲလောန်။ အလွန်၊ အထူး၊ အလွန့်အလွန်။ Cf. **ငလာင်**, လောန်ာ် lon [lɔ̀n], **မင်**, သန် san [sɔn].[LM. **မ္ဆိုတ်**, ဍ္ဆိုတ် stuit [sətot] va. very. လောန်၊ လောန်သန်။ အလွန်၊ အလွန်အထူး။ (၂) to be excessive. ဂွိုင်တ်ဗွဲ၊ ဒ္ဂ်အာလောန်လောန်ကဲကဲ။ များလွန်းသည်၊ အလွန်အကျွံဖြစ်သည်။]

မ္ဆိတ်, ဍ္ဆေ်ာ်ၟ stit [sətet], **မ္ဆီတ်**, ဍ္ဆီတ် stīt [sətet] v. to issue. တိတ့်၊ သ္ဂိတ်။ ထွက်သည်။ (၂) to go out to. တိတ်အာမူး။ အပြင်ထွက်သွားသည်။ (၃) to come out to. တိတ်ကွင်မူး၊ အပြင်ထွက်လာသည်။ (၄) to depart. စူးတိတ်အာ။ ထွက်ခွာသွားသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဇီတ်**, ဇီတ် tīt [tet] va.

မ္ဆန်, ဍ္ဆုန် stan [sətɔn] n. to be established. ခ္ဆံဗဒ္ဒ်၊ ပ္ဆန်ဗဒ္ဒ်၊ ပခိုင်ပကျိုက်၊ ဖျံသ္ဂိုင်၊ ခါန်ကွက်ကိုဒ္ဆဲဝဲါ။ တည်ထောင်သည်၊ ထူထောင်သည်၊ အခိုင်အခံ့ပြုသည်၊ အခြေစိုက်သည်၊ ရာထူးခန့်ထားသည်။ (၂) to subsist. တန်တဒ္ဒံင်၊ ဂျိုင်တန်တဒ္ဒံင်။ တည်ရှိနေသည်၊ အသက်ရှင်ရပ်တည်နေသည်။ (၃) endure. တန်တ၊ လံလ၊ ဆက်တန်တဒ္ဒံင်။ တည်တံ့သည်၊ ရှည်ကြာသည်၊ ဆက်လက်ရပ်တည်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တန်**, ဘန် tan [tɔn].

မ္ဆိန်, ဍ္ဆိုန် stin [sətɛn] v. to ascend. တိုန်၊ တိုန်နန်။ တက်သည်၊ နန်းတက်သည်။ (၂) to go up. တိုန်လ္ဆူ။ အပေါ်သို့တက်သည်။ (၃) to come up. တိုန်ကွင်လ္ဆူ။ အပေါ်သို့တက်လာသည်။ (၄) to enter building. လုပ်ကွင်ဒတန်။ အဆောက်အဦထဲဝင်လာသည်။ (၅) plant to grow. တို့ပ်ဗဲ။ စိုက်သည်။

မ္ဆုန်, ဍ္ဆုန် stun [sətun], **မ္ဆူန်**, ဍ္ဆူန် stūn [sətun] v. to do again. ကလေင်ကွောန်မွဲဝါပ္ဆန်၊ ထပ်ကွောန်မွဲဝါပ္ဆန်။ တစ်ဖန်ပြန်လုပ်သည်၊ ထပ်မံပြန်လုပ်သည်။ (၂) to do in turn. ကွောန်နကိုအလန်။ အလှည့်ကျပြုလုပ်သည်။ (၃) သ္ဂိုန်။ see. ရံင်။ ရှ။ **တုန်**, ဘုန်

www.monlibrary.com

tūn [tun].

ꩻꩥꩵ, ꩻꩫꩵ stup [sətup] v. to resemble. တုပ်၊ သွပ်။ တူသည်၊ ဆင်တူသည်။ (၂) to be equal of. တုပ်သွပ်။ တူညီသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩥꩵ**, ꩻꩫꩵ tup [tup].

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ stuip [sətop] v. to bury. တိုပ်။ မြှုပ်သည်၊ မြှုပ်နှံသင်းဂြိုဟ်သည်။ see. ရံင်၊ ရှ။ **ꩻꩫꩵ**, ꩻꩫꩵ tuip [top].

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ stim [sətɛm] v.to know. သိန်ကြွေပြာစိုတ်။ သဘောပေါက်နားလည်စေသည်။ (၂) recognize. သမ္မိ၊ သမ္မိဒး။ မှတ်သားသည်၊ မှတ်သားသိရှိသည်။ (၃) be recognizant. သွဒးသိန်။ သတိထားမိသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩫꩵ**, ꩻꩫꩵ tim [tɛm].

ꩻꩥꩵ, ꩻꩫꩵ stumh̀ baḥ [stum pah] v. to appear. မံက်တိတ်ကွင်၊ တိုန်ကွင်။ ပေါ်ထွက်လာသည်၊ တက်လာသည်။ (၂) သတုဝး၊ ထတွး၊ သထွး။ (to shine. တွးကွင်။ လင်းလာသည်။) see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩥꩵ**, ꩻꩫꩵ tumh̀bah̀ [tum pah].

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ stūm [stum] n. Right. သွဲ့၊ လွှာပုင်။ ညာဘက်၊ လက်ျာဘက်။

ꩻꩫꩵ, ꩻꩫꩵ stum [stum], **ꩻꩥꩵ**, ꩻꩫꩵ stumh̀ [stum] n. (MM. **ꩻꩥꩵ**, ꩻꩫꩵ stumh̀ [stum] n. 1533). Der. **ꩻꩥꩵ**, ꩻꩫꩵ su tūm [saŏ tum] n. chief adviser. ကျိုပ်သွိုပ်မကိုက္သပ်ဝွန်။ အကြံညာဏ်ပေးခေါင်းဆောင်။[LM.**ꩻꩫꩵ**, ꩻꩫꩵ stum [stum], SM. **ꩻꩍ**, ꩻꩍ pɜŋ [pɜŋ].]

ꩻꩫꩵꩍ, ꩻꩫꩵ stir [sətir] v.to rise. ကွိုး၊ ကွိုးနူသွိုက်။ မတ်တတ်ရပ်သည်။ အိပ်ရာမှထသည်။ (၂) to strive. ရုန်ဂစာန်ချီဒရာင်၊ ရုန်းကန်လှုပ်ရှားသည်။ (၃) to bestir. ချီဒရာင်ဂရံက်ဂရာ်ကွင်။ လှုပ်လှုပ်ရှားရှားတက်တက်ကြွကြွဖြစ်လာသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩫꩵꩍ**, ꩻꩫꩵꩍ tir [tir].

ꩻꩫꩵꩍꩀ, ꩻꩫꩵꩍꩄꩫ stirñoˇ [sətir ŋŏ] v. to get up and be diligent. သတိုင်္ဂံ၊ ကွိုးတုံ။ ထကြွလုံ့လရှိသည်။

ꩻꩫꩵꩍꩡꩀ, ꩻꩫꩵꩍꩄꩡꩫ stirbñoˇ [sətir bəŋŏ] v. shall rise and strive. ကွိုးရုန်ဂစာန်ချီဒရာင်ကွင်ရောင်။ ရုန်းကန်လှုပ်ရှားထကြွလာလိမ္မည်။ (၂) shall bestir themselves. နကိုအလိုက်ဇကုဥံတံကိုဥံတံ၊ မချီဒရာင်ဂရံက်ဂရာ်ကွင်ရောင်။ သူတို့ကိုယ်တိုင်၊ လှုပ်လှုပ်ရှားရှားတက်တက်ကြွကြွဖြင့်၊ ဖြစ်လာလိမ္မည်။ read. ဉ်။ ဖတ်။ **ꩻꩫꩵꩍꩡꩀ**, ꩻꩫꩵꩍꩄꩡꩫ stirpñoˇ [sətir pəŋŏ].

ꩻꩫꩵꩍꩍꩍ, ꩻꩫꩵꩍꩍꩫ stirwīl [sətir wil] v. to attend on. တိုန်စိုပ်၊ တိုန်ခစ။ တက်ရောက်

www.monlibrary.com

သည်၊ တက်ရောက်ခစားသည်။ n. household, family and dependants. သို့ကို့န်၊ သွားကမ္ဘောန်အပွဲသို့၊ တို့တွေ့။ အိမ်ထောင်စု၊ အိမ်အခိုင်းအစေ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩥꩫ꩷**, ꩮꩣꩴ꩷ tirwīl [tir wil].

ꩻꩥꩫ꩷, ꩻꩮꩥꩫ꩷ stuirwīl [sətɒr wil] n. retinue, suite. တို့တွေ့။ တို့တွို့။ နောက်လိုက်နောက်ပါ၊ အခြေအရံ။

ꩻꩫ꩷, ꩻꩮꩴ stil [sətil] v. to plant. တိုံ။ စိုက်သည်။ (၂) to plant seed of. တိုံပလံမ။ သစ်စေ့ချစိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩮꩫ꩷**, ꩮꩴ til [til].

ꩮꩣꩶ, ꩻꩣꩴ stāw [sətaw] v. to remain. တွက်၊ တွက်သော့်။ ကျန်သည်၊ ကျန်ရှိသည်။ (၂) be stationary. ဖျေကွာတ်ဂစိတ်လဝ်ဒွဲ့။ ပုံသေနေရာချထားသည်။ (၃) stand. ထွဲ့။ မတ်တတ်ရပ်သည်။ (၄) stay. dwell. မံင်၊ မံင်စံင်။ နေသည်၊ နေထိုင်သည်။ (၅) be located. တန်ဒွံင်၊ တေဝ်ဒွံင်။ တည်ရှိသည်၊ တည်ထားသည်။ (၆) stay. နေသည်၊ တည်းခိုသည်။ (၇) to be steadfast. ဟွံဖံက်ပွန်၊ ဟွံပြံင်သွဲ့၊ တန်ကြန်၊ ဗိုန်ဗတ်။ မဖောက်မပြန်တည်ရှိသည်၊ မပြောင်းမလဲတည်ရှိသည်။ တည်မြဲသည်၊ ခိုင်ခံ့သည်။ (၈) to endure. တန်ကြန်၊ တန်တ၊ လံလ၊ ဆက်တန်ကြန်၊ ဆက်တန်တွံင်။ တည်နေသည်၊ တည်တံ့သည်၊ ရှည်ကြာသည်၊ ဆက်လက်တည်နေသည်၊ ဆက်လက်ရပ်တည်သည်။ Cf. **ꩮꩣꩶ**, ꩮꩣꩻꩣꩴ sa tāw [sə̆ taw], **ꩮꩭ**, ꩮꩣ tha tau [thə̆ tao^{3}], **ꩮꩭ**, ꩮꩣ sa tau [sə̆ tao^{3}], see. ရံင်။ ရှ။ **ꩮꩣꩶ**, ꩻꩣꩴ tāw [taw].

ꩻꩥꩫ, ꩻꩮꩥ stuiw [sətɒ] v. to plant. တိုံ၊ တိုံပလံ။ စိုက်သည်၊ စိုက်ပျိုးသည်။ (၂) to plant a seed of. တိုံပလံမ။ မျိုးစေ့ချစိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩮꩫ꩷**, ꩮꩴ til [tĭl].

ꩮꩣꩮ꩷, ꩻꩣꩮꩴ stos [sətɒs] v. to preach. ကိုဩဝါဒ၊ တွံဝဝ်။ ဩဝါဒပေးသည်၊ တရားဟောသည်။ (၂) to utter. ဟိုအရေဝ်။ စကားပြောသည်။ (၃) proclaim. ဟိုလလောင်တရး။ ဟောပြောကြေညာသည်။(၄) expound. ဟိုတွံသောင်တလးကိုအဓိပါ်။ အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းဖော်ပြသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩮꩣꩮ꩷**, ꩻꩣꩮꩴ tos [tɒs].

ꩮꩣꩮꩥꩫꩫꩭ, ꩻꩣꩮꩥꩴꩮꩣꩫ꩷ stohdharmmaci [sətɒh dhɔ̀rm mɛ̆ cĭ] v. shall preach Dharmma indeed. သတော့်ဝမ္မရောင်စိ၊ သတွံဝမ္မရောင်စိ။ တရားတော်ကိုအသေအချာဟောမည်။

ꩮꩣꩶ, ꩻꩣꩴ sto˙ [sətŏ] v. (1557) **ꩮꩣꩶꩭꩮ**, ꩻꩣꩴ˙ꩮꩣꩮ sto˙ḅat [sətŏ pɔt] v. to compare with. ပ္ဍဝ်ပ္ဍုပ်။ နှိုင်းယှဉ်သည်။ (၂) find a comparision or equal for. ဥ့ဝဲပ္ဍဝ်ပ္ဍုပ်ဟွံသေင်ဥ့ဝဲမတုပ်သွဟ်။ နှိုင်းယှဉ်ချက်ရှာဖွေသည်၊ သို့မဟုတ် တူညီမျှမှု

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ရာသည်။ [LM. ꩻꩣꩥ်, သ္ဆောအ် sto˙ [səto̰], ꩻတာ်, တောအ် to˙ [to̰], ꩫိုင်, ဧုံအ် tui˙ [to̰²] v.to compare. ပ္တဝ်ပ္တုပ်။ နှိုင်းယှဉ်သည်။ (၂) imitate. ပ္တော်၊ ပတို၊ ကွတ်ပတုပ်။ တုပသည်၊ အတုခိုးသည်။]

ꩻꩣꩥ်ဝတ်, သ္ဆောအ်ဗတ် sto˙pat [səto̰ pɔt] v.shall compare. ပ္တော်ဝတ်ကောင်။ နှိုင်းယှဉ်မည်။

ꩫိုဝိလ်, သ္ထြိုဒ္ဒိလ် striwīl [stræ̆ wĭl] v. to attend on. တိုဗိုဂ်ကေတ်၊ ဝိုင်းရံယူသည်။ Cf. ꩫိုဝိလ်, သ္ထြိုဒ်လ် striwil [stræ̆ wĭl], ꩠꩫိုဝိလ်, သ္ဂြတိုဒ်လ် sratiwīl [srɑ̆ tæ̆ wĭl], ꩮꩫိုလ်, သဒ္ဒိုဒ် sa twīl [sɑ̆ twĭl]. see. ရံင်။ ꩫ။ ꩫိုဝိလ်, တ္ထြိုဒ်လ် triwīl [træ̆ wĭl].

ꩫ်ꩠ်, သ္ထြက် strak [sətrɛk] v. to come to. ကွ္ဂင်ဗွဲဂတ၊ ဗွဲဂတတေ်၊ အနာဂတ်။ ဓ့ရ္ဂ လာမည်၊ ကျရောက်လာမည်၊ အနာဂတ်။ Cf. ꩮꩠ်, သတြက် sa trak [sɑ̆ trɛk], ꩫ်, သ္ဆက် stak [sətɛk]. see. ရံင်။ ꩫ။ ꩠ်, တြက် trak [trɛk].

ꩫ်ꩮꩣ, သ္ဆာပနာ sthāpanā [səthɑ pɑ̆ nɑ] v.To erect. ခွံ၊ ခွံဗဒှ်၊ သိုင်ပ္ဍ။ တည်ဆောက်သည်၊ ထူထောင်သည်၊ စိုက်ထောင်သည်။ (၂) set up. ပ္တန်ဗဒှ်၊ သိုင်ဗဒှ်၊ ဖျေ်သွိုင်။ တည်ထောင်သည်၊ တည်ဆောက်သည်၊ အခြေစိုက်သည်။[Skt. ꩫ်ꩮꩣ, သ္ဆာပန sthā pana [sə thɑ pɑ̆ nɑ̆] v. astablishing. ပ္တန်ပ္တေဝ်။ တည်ထောင်သည်။ (၂) founding. ဒက်ပ္တန်။ ထူထောင်သည်။ (၃) erecting. ပ္တ်ပ္တိုန်၊ ပ္တဒယိုင်။ စိုက်ထောင်သည်၊ တိုင်ထောင်သည်။ (၄) storing. ဂိုင်ဒေပ်သိမ်ဂိုင်လဝ်။ သိုမှီးသိမ်းဆည်းထားသည်။ ꩠꩮꩣ, ထာပနာ thā panā [thɑ pɑ̆ nɑ] v. to set up. သွိုင်လဝ်၊ ဂူသွင်းမြှုပ်နှံထားသည်။ (၂) enshrine. ထာပနာလဝ်။ ထာပနာထားသည်။ ꩲꩮꩣ, ဓာပနာ dhāpanā [dhɛ̀ɑ pɑ̆ nɑ] v.To erect. ခွံ၊ ခွံဗဒှ်၊ သိုင်ပ္ဍ။ တည်ဆောက်သည်၊ ထူထောင်သည်၊ စိုက်ထောင်သည်။]

ꩫ်ꩡ်, သ္ဆာန် sthān [səthɑn] n. Place. ဒ္ဍာဲ၊ ထာန်၊ ဌာန်၊ ဒေသ။ နေရာ၊ ဌာန၊ ဒေသ။ (၂) locality. ဒ္ဍာဲကိစ္စမက္ကိုဒ်၊ ထာန်ကိစ္စမက္ကိုဒ်၊ ဌာန်ကိစ္စမက္ကိုဒ်၊ ဒေသကိစ္စမက္ကိုဒ်။ အခင်းဖြစ်ပွားသည့်နေရာ၊ အခင်းဖြစ်ပွားသည့်ဌာန၊ အခင်းဖြစ်ပွားသည့်ဒေသ။ (၃) allotted place. ဒ္ဍာဲမပါ်ပရံကိုလဝ်၊ ဒ္ဍာဲခွဲင်။ ခွဲဝေသတ်မှတ်ထားသောနေရာ၊ နေထိုင်ရာဒေသ။ ꩫ်ꩡ်ꩮ်ꩻ်, သ္ဆာန်ဒိရ်ဓောင် sthāndirmoṅ [səthɑn dir mòŋ] n. alloted place. ဒ္ဍာဲမပါ်ပရံကိုလဝ်၊ ဒ္ဍာဲခွဲင်။ ခွဲဝေသတ်မှတ်ထားသောနေရာ၊ နေထိုင်ရာဒသေ။ (၂)

www.monlibrary.com

station. ဒွဲဝဲ၊ ဒွဲဝဲဒတန်။ နေရာ၊ တည်နေရာ။

သိဓာန်, သိဆာန် sithān [sæ̆ than], သိဋ္ဌာန်, သိဋ္ဌာန် si ṭhān [sæ̆ than] n. once. မွဲအခိုင်တော်။ တစ်ချိန်က။ ဆိဓာန်, ဆိဆာန် cithān [cĭ than] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ဒိဂ်မောင်, ဒိခ်ဓောင် dirmoṅ [dĭr mòŋ], ဒ္နာယ်, ဒ္နဲယ် dnāy [dənài], ဟာန်, ဟာန်် hān [han]. [Skt. သ္ထာန, သ္ထာန sthā na [sətha nă]. In MM. repl. by ဓာန်, ဆာန် thān [than], from P. ဋ္ဌာန, ဋ္ဌာန ṭhāna [tha nă].]

သိင်္ခ, သ္ဆိန်ခ္ဒ sthin kṣaḥ [səthɛn kəsah] v. to praise. ထိုင်သး၊ ကြိုကြို။ ချီးမွမ်းသည်၊ ချီးကျူးသည်။ Cf. သရိုင်ဒ, သဇိုင်ဒ sa thuiṅṣaḥ [səthaŋ sah]. see. ရံင်။ ရှ။ စိင်္ခ, ဆိန်ခ္ဒ thinkṣaḥ [thɛn kəsah].

သ္ဒရတ်, သ္ဒဒုတ် sda ḅut [sədɛ̆ put] v. to set up. ထူတ်၊ ခွံဗဒှ်၊ ပ္တန်ဗဒှ်။ အမုတ်သည်၊ တည်ထောင်သည်၊ ထူထောင်သည်။ (၂) to place. ဖျေါ့ဒွဲဝဲ။ နေရာချထားသည်။ (၃) install. သ္ဆိုဖျေါ့သ္ဒိုင်မံင်တန်တ်။ အခြေတကျနေထိုင်စေသည်။ (၄) establish. ခွံပ္တန်ဗဒှ်၊ ဖျေါ့သ္ဒိုင်။ ထူထောင်သည်၊ အခြေစိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဒရတ်, ဒဒုတ် daḅut [dɛ̆ put].

သ္ဒး, သ္ဒး sdaḥ [sədɛ̀h] v. to touch. သ္ဆိုဒွံဒး၊ သ္ဆိုစုက်ဒး၊ သ္ဆိုဒိဒး၊ သ္ဆိုလုက်ဒး။ ထိစေသည်၊ ထိတွေ့သည်၊ ထိတို့သည်၊ တို့သည်။ (၂) to fit. ဒးဖစပ်၊ ကိတ်ညာပ်။ အနေတော်ဖြစ်သည်၊ အံကိုက်ကျသည်။ (၃) to contiguous with. သ္ဆိုန္ဒံကိုအစပ်အဖျပ်။ နီးစပ်မှုရှိစေသည်။ (၄) to contact with. နွံအဆက်၊ ဂွံအဆက်။ အဆက်အသွယ်ရသည်၊ အဆက်အသွယ်ရှိသည်။ (၅) to be fitting. သ္ဆိုဒးဖစပ်။ အနေတော်ဖြစ်စေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ သး, ဒး daḥ [dèh].

သ္ဒက်, သ္ဒက် sdak [sədɛ̀ak] v. to bind. ဒက်၊ ဒက်ဂြေန်း ဒက်ဂတ်။ ချည်နှောင်သည်၊ စည်းသည်၊ တည်းသည်။ (၂) harness. ဖျိုလဟက်ချော်။ မြင်းကကြိုးတပ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ သက်, ဒက် dak [dɛ̀ak] v. make binding. ဒက်ဒေံ၊ ဒက်ဂြို။ တည်းသည်၊ အနားသတ်သည်။

သ္ဒုင်, သ္ဒုင် sduṅ [sədɛ̀ŋ], သ္ဒူင်, သ္ဒုင် sdūṅ [sədɛ̀ŋ] v. to receive. သွေဝံခုင်ကေတ်တဲ။ လက်ခံရရှိသည်။ (၂) accept. ခုင်တဲ၊ တုပ်စိုတ်။ လက်ခံသည်၊ သဘောတူသည်။ (၃) accede to. တုပ်စိုတ်ခုင်တဲ။ လက်ခံသဘောတူသည်။ Cf. သနုင်, သခုင် sa duṅ [sə̆ dɛ̀ŋ]. see. ရံင်။ ရှ။ နုင်, ခုင် dūṅ [dɛ̀ŋ].

www.monlibrary.com

ꩻꩬꩫꩫꩀ, ꩍꩮꩫꩬꩫꩫꩬꩬ sdando [sədɔ̀n dɔ̏] v. to teach. ဘွောန်၊ ဘွောန်ထူးပျး၊ ဖျဲကို။ သင်သည်၊ သင်ပြသည်၊ ပို့ချသည်။ (၂) to instruct. ဘွောန်ဖျောန်ကို၊ စွောန်ထူးကို။ သင်ကြားပြသပေးသည်၊ ညွှန်ကြားပြသပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩬꩫ, ꩬꩫꩫꩬ dindu [dɛ̀n dɔ̏].

ꩻꩮꩬ, ꩍꩮꩫꩬ sdindu [sədɛ̀n dɔ̏] v. to teach. ဘွောန်၊ ဘွောန်ထူးပျး၊ ဖျဲကို။ သင်သည်၊ သင်ပြသည်၊ ပို့ချသည်။ (၂) to instruct. ဘွောန်ဖျောန်ကို၊ စွောန်ထူးကို။ သင်ကြားပေးသည်၊ ညွှန်ကြားပေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩬꩫ, ꩬꩫꩫꩬ dindu [dɛ̀n dɔ̏].

ꩻꩮꩬꩫꩁꩫꩀ, ꩍꩮꩫꩬꩫꩫꩬꩬꩫꩫꩬ sdindubinton [sədɛ̀n dɔ̏ bɛ̀n tɒn] v. shall teach, shall instruct,shall admonish,shall command,shall govern. သဒ္ဒေဝ်ဘွောန်၊ သစွောန်ထူး၊ သဝေတ်ဘွောန်ကိုသ္ဍိ၊ သ္ဍိအသံ၊ သအုပ်ခုပ်။ ဆုံးမသွန်သင်မည်၊ ညွှန်ကြားပြသမည်၊ သတိပေးသွန်သင်ဆုံးမမည်၊ အမိန့်ပေးမည်၊ အုပ်ချုပ်မည်။

ꩻꩮꩬꩬ, ꩍꩮꩫꩬꩬ sdin diñ [sədɛ̀n dòiŋ] v. to carry (litter). ယိုက်ဒလိင် (ဝေါ)။ ထမ်းပိုးသည်(ဝေါ)။ Cf. ꩮꩫꩀ, ꩍꩫꩫꩀ sa da liñ [sə̆ də̏ lòiŋ]. see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩬꩬ, ꩬꩫꩬꩬ din diñ [dɛ̀n dòiŋ].

ꩻꩮꩫ, ꩍꩮꩫ sdas [sədɔ̀s], ꩻꩮꩪ, ꩍꩮꩪ sdah [sədɔ̀h] v. to be. ဒ်၊ သဒ်၊ ဖြစ်သည်၊ ဖြစ်မည်။ (၂) become. ဒ်ကျင်၊ ကျိုဒ်ကျင်။ ဖြစ်လာသည်၊ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩮꩫ, ꩫꩫ das [dɔ̀s].

ꩮꩫꩮꩀ, ꩍꩫꩮꩬꩀ sa dmoñ [sə dəmɔ̀ŋ], ꩮꩫꩮꩬ, ꩍꩫꩮꩬ sa dmåñ [sə dəmɔ̀ŋ] v.to remain. တန်ဒွံင်၊ တန်တဒွံင်။ တည်ရှိသည်၊ တည်ရှိနေသည်။ (၂) be. ဒွံ။ ရှိသည်။ (၃) to stay. ဒီ၊ ဒီတန်တ၊ တည်းသည်၊ တည်းခိုသည်။ (၄) be located. တန်ဒွံင်။ တည်ရှိနေသည်။ (၅) sit. ဂွံ။ ထိုင်သည်။ (၆) take station. ဖျဲကိုလဝ်ဒွဲ့။ နေရာချထားပေးသည်။ (၇)reside temporarily. မံင်တမွဲချိုန်ခဏ။ ခဏခေတ္တနေထိုင်သည်။ (၈)lodge. ကိုဂဒံဒွဲ့သွက်သွေဂံဒီ။ တည်းခိုရန်အခန်းပေးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩮꩫꩮꩀ, ꩍꩫꩮꩬꩀ dmoñ [dəmɔ̀ŋ].

ꩻꩫ, ꩍꩫ snä [sənɑ] n. mat. သ္ဍဝ်၊ သ္ဍာ၊ သ္ဍာလး။ ဖျာ၊ အခင်း။ cloth. ယာတ်လး။ ဖျင်အခင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩫꩵ, ꩍꩫꩵ snäl [sənɑl].

ꩻꩮꩬ, ꩍꩮꩬꩬ sni man [sənĭ mɔ̀n] v. to invite. နိမန်၊ ကျ။ ပင့်သည်၊ ပင့်ဖိတ်သည်။ (၂) make an offer of. ကျဖာပ်။ ဆက်ကပ်သည်။ n. invitaion. ဒဒ်မနိမန်၊ ဒဒ်မကျ။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ပင့်ဆောင်ခြင်း။ ပင့်ဖိတ်ခြင်း။ Cf. သ္ဒိမာ်, သနိမန် sa niman [sdə̆ ñĭ mɔ̀n]. see. ရံင်။ ရှ။ ဒ္ဒိမာ်, နိမန် niman [ñĭ mɔ̀n].

သ္ဒိပ္ပာ်, သ္ဒိသ္နာ် sni scar [sənæ̆ səcɔr] n. ဂတ္ဒုယ်သ္ဒိပ္ပာ်, ဒေ့ယ်သ္ဒိသ္နာ် tñey sni scar [təŋɐa sənæ̆ səcɔr] n. Saturday. တွဲသိုသဝ်။ စနေနေ့။

သ္ဒိပ္ပာ်, သ္ဒိသ္နာ် sni scār [sənæ̆ səcɑr] n. Saturn. ဂြိုဟ်သိုသဝ်။ စနေဂြိုဟ်။

သ္ဒိသ်ပ္ပာ်, သ္ဒိသ်သ္နာ် snis scar [sənɛs səcɔr] n. (MM.) ဂတ္ဒုယ်သ္ဒိသ်ပ္ပာ်, ဒေ့ယ်သ္ဒိသ်သ္နာ် tñey snis scar [təŋɐa sənɛs səcɔr] n. Saturday. တွဲသိုသဝ်။ စနေနေ့။ [Skt. ศนैश्चर. စနေယ်စ္စရ śa nai śca ra [sdə̆ nòa[1] səcā rə̆].] (MM. သ္ဒိဂျာ်, သ္ဒိသ်ျောာ် sñisyor [səŋæ̆ syor].) (သ္ဒိသ္ဂာ်, သ္ဒိသ္နာ် sniscār [sənæ̆ səcɑr].)

သ္ဒိပ္ပာ်ဝါ်, သ္ဒိသ္နာ်ဒါ် sni scarwār [səṇæ̆ səcɔr wɛ̀ɑr] n. ဂတ္ဒုယ်သ္ဒိပ္ပာ်ဝါ်, ဒေ့ယ်သ္ဒိသ္နာ်ဒါ် tñey sniscarwār [təŋɐa sənæ̆ səcɔr wɛ̀ɑr] n. Saturday. တွဲသိုသဝ်။ စနေနေ့။ [Skt. ศनैश्चरवीर, စနေယ်စ္စရဒါ် śanaiścaravāra [sdə̆ nòa[1] səkə̆ rə̆ wɛ̀a rə̆].]

သ္ဒိသ္ဂာ်, သ္ဒိသ္နာ် sniscār [sənæ̆ səcɑr] n. Saturn. ဂြိုဟ်သိုသဝ်။ စနေဂြိုဟ်။ သ္ဒိသ်ပ္ပာ်, သ္ဒိသ်သ္နာ် snisscar [sənɛs səcɔr] n. Saturday. တွဲသိုသဝ်။ စနေနေ့။ see. ရံင်။ ရှ။ သ္ဒိပ္ပာ်, သ္ဒိသ္နာ် sniscar [sənæ̆ səcɔr].

သ္ဒံ, သ္ဒံ snaṁ [sənɔ̀m] v. to be private. ကွပ်သိုတ်လဝ်။ သိုသိပ်ထားသည်။ (၂) furtive. ကွတ်ကွောန်လဝ်သိုတ်သိုတ်။ ခိုးချောင်ခိုးဝှက်ပြုလုပ်ထားသည်။(to be as သ္ဒံ, သ္ဒံ sṅaṁ [səŋɔm] v. to be silent. ကွပ်သို၊ ကွပ်သွော်။ တိတ်ဆိတ်နေသည်၊ နှုတ်ဆိတ်နေသည်။) Cf.LM. ကျပ်, ကွန်ပ် knap [kənɔp], သ္ဒံ, သ္ဒံ sṅaṁ [səŋɔm]. ကျပ်သ္ဒိ, ကွန်ပ်သ္ဒိ knap sñī [kənɔp səñæ], ကျပ်သ္ဒံ, ကွန်ပ်သ္ဒံ knap sṅaṁ [kənɔp səŋɔm] v. to be silent. ကွပ်သို၊ ကွပ်သွော်။ တိတ်ဆိတ်နေသည်၊ နှုတ်ဆိတ်နေသည်။ [LM. ငျာမ်, ငျောန် sṅoṁ [səŋɒm] v. to be silent. ကွပ်သို၊ ကွပ်သွော်။ တိတ်ဆိတ်နေသည်၊ နှုတ်ဆိတ်နေသည်။ (၂)to be thoughtful. ချပ်ဗွာရဏာပါတ်ခွဲင်ပွဲစိုတ်။ စိတ်ထဲတွေးတောဆင်ခြင်သုံးသပ်နေသည်။ (၂) to be anxious. ဂွိင်စံင်တူဒွဲင်အပွဲစိုတ်။ စိတ်ထဲစိုးရိမ်ပူပန်နေသည်။SM.ကဟာမ်, ကဟောန် kahom[kəhɒm] v. to be regretful. သွော်ဂိုဟ်ခွဲင်ပွဲစိုတ်။ စိတ်ထဲနမျောတသယူကြုံးမရ၊ ဖြစ်နေသည်။ (၂) to be remorseful. သွော်ခွဲင်ပွဲစိုတ်၊ ဗ်ဂွိုက်သွော်ခွဲင်၊ ဂွံသံင်ဝေဂ။ နမြောတသသည်၊

www.monlibrary.com

ယူကျုံးမရအောက်မေ့တမ်းတသည်၊ သတိသံဝေဂရသည်။]

ꩻက်, ဆွေးက် snāk [sənaik],ꫀꩻက်, ဆွေက် snek [səneak] n. two-edged sward. သွှဲ၊ မြမန္ဒဋ္ဌေက်စာလွှဲ။ သံလျက်၊ အသွားနှစ်ဖက်ရှိခြား။ (၂) broadsword. မြဒုတ် ဒုတ်၊ ဓားမကြီး။ ꩻက်, ဆွေက် snāk [sənaik] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. ꩻက်, ဆွေက် snāk [sənaiḱ], ꩻက်, နှေက် nhāk [hnaik], ꩻက်, နေက် nāk [naik]. SM. ꩻက်, နှေက် nhāk [hnaik].]

ꫀꩻက်, ဆွေက် snek [səneak] n. two-edged sword. သွှဲ၊ မြမ နွဲဋ္ဌေက်စာလွှဲ။ သံလျက်၊ အသွားနှစ်ဖက်ရှိခြား။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻက်, ဆွေက် snāk [sənaik].

ꫀꩻင်, ဆွေင် sneñ [sənean] n. (MM.) ꫀꩻင်ꫝက်, ဆွေင်ဆွေက် sneñ tṇek [sənean təŋeak] n. parakeet's wing, as designation of green colour. သွေင်တွေက်၊ စွတ်သမ္ဘီလဝ်အရံင်သွေက်။ ကြက်တူရွေးအတောင်၊ အစိမ်းရောင်အဖြစ်သတ်မှတ်ထားခြင်း။ Der. ꩻꫀင်, သုံးနှင် sumñeñ [sum nean] n.winged creature. သတ်တွသွေင်။ အတောင်ရှိသတ္တဝါ။ [LM. wing. သွေင်။ အတောင်။ (၂) fin. သွေင်က၊ ဒွှပ်က။ ငါး ဆူးတောင်။ SM. ꫀင်, နှင် nheaŋ [hneaŋ] n. feather. တသော်။ အမွေး။ LM. ꫀꩻက်, သွေက် sñek [səŋeak], ꫀင်ꫀက်, သွေင်ဝေက် sneñ ñek [səneaŋ ŋeak], SM. ꩻꫀက်, သဝေက် saŋeak [sə̆ ŋeak] n. green. သွေက်၊ သာ်တွေက်။ အစိမ်း၊ အစိမ်းရောင်။]

ꫀꩻမ်, ဆွေဒ် snom [sənɔ̀m] v. to be. ဒှ်၊ ဖြစ်သည်။(၂) to have. နွံ၊ မွံ၊ ပိုင်ပြီလဝ်၊ နွံခွံင်ပွဲတဲ့။ ရှိသည်၊ မှာရှိသည်၊ ပိုင်ဆိုင်သည်၊ လက်ဝယ်ရှိသည်။ Cf. ꩻꫀမ်, သနုံ sa num [sə̆ nùm],ꩻꩻမ်, ဆွုဒ် snum [sənùm],ꩻꩻွံ, သန္ဒံ sanwaṁ [sə̆ nwɔ̀m]. see. ရံင်။ ရှ။ ꫀꩻမ်, ဆနှဒ် nom [nɔ̀m].

ꫀꩻမ်ꫝိမ်, ဆွေဒ်နိုံ snom nim [sənɔ̀m nèm] v. shall have some, is still. သနောမ်နိုမ်၊ သနွံဏီ။ ရှိသေးသည်၊ အချို့ရှိသေးသည်။

ꫝိ ꫝꩻꫀ်, သွိုဒ်ဗွာန် snirbbān [sənĭrb bàn] v. to attain nirvana. စိုပ်နိုဗွာန်။ နိဗ္ဗာန် ရောက်သည်။ n. Nirvana. နိဗ္ဗာန်။ နိဗ္ဗာန်။ (၂) a state of liberation from passion and the cycle of rebirth. ဌာန်ဒေသမတွံဂး၊ မဗ္ဗးတိတ်အာနူကိုဒဒိုက်သံသာ ရဝတ်၊ တဏှာမတွံဂး၊ မက်ဥက်, ရာဂ, ဒေါသ။ သာယာရွှေပြည်ဟုဆိုအပ်သော၊ သံသ ရာဝတ်ဆင်းရဲမှလွတ်မြောက်ရာဒေသ၊ ရမက်, ရာဂ, ဒေါသတို့ချုပ်ငြိမ်းရာဒေသ။ see.

www.monlibrary.com

ရဲင်။ ရှ။ ꩻ ꩻꩵꩬ꩷, နိုဗ်ဗာန် nirbbān [nĭ̀rb bàn].

ꩻꩵ꩷, ꩻꩬꩬ꩷ snāl [sənɑl] n. mat. သ္ဘာလ်၊ သ္ဘာ၊ သ္ဘာလး။ ဖျာ၊ အခင်း။ prob. monk's or ascettic's kneeler of leather. သ္ဘာလးစွာ်၊ ဖွဲမဂ္ဂိုဉ်ခမ်ိသင်တံဟွံသေင်၊ ရသိတံမသွ လဝ်သွက်သွေဂံဒုင်တင်ကွံင်ကာလမဂုံ။ သားရေအခင်း၊ အများအားဖြင့်၊ သံဃာတော်များ နှင့်ရသေ့များ၊ ဒူးထောက်ထိုင်သောအခါခင်းထားသော၊ သားရေအခင်း။ ꩻꩬꩵ꩷ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩬꩬ꩷ ကရ်ဩ်ဩ꩷ diṅkarsnāl [dòiŋ kɔr sənɑl] n. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။ ꩻꩵꩵ꩷ꩻꩵꩵ꩷ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ꩻꩵꩵ꩷ꩻꩵꩵ꩷ꩻꩵꩵ꩷ yātsnālbāp [yàt sənɑl bàp] n. kind of cloth or napkin, ceremonially presented to monks. ယာတ်မွဲဂကူဟွံသေင်ယာတ်ဇိုတ်တဲ၊ မကိုဒါန် ကိုကုခမ်ိသင်တံ၊ ပွဲသွင်အသေအဟာန်မွဲမွဲ။ အခမ်းအနားသွင်တစ်ခုခုတွင်၊ သံဃာတော် များအားလှူဒါန်းသော၊ အဝတ်ပိုင်းစသို့မဟုတ်လက်သုတ်ပုဝါ။ Cf. ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ camñ makhan [cɔm mə̆ khɔn], ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ diṅkar [dòiŋ kɔr], ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ sanā [sə̆ nɑ]. [LM. ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ snā [sənɑ], ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ nhā [hnɑ], ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ ṇhā [hnɑ]. SM. ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ nhā [hnɑ] n. Bamboo mat. သ္ဘာခုန်။ ဝါးနှီးဖျာ။ ꩻꩬꩬ꩷ sāl [sɑl] v. to spread. ပွးတိတ်အာ၊ ပြးဇးအာ၊]

ꩻꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ spa [səpə̆] v. to do. ကျောန်၊ သွ၊ ရင်တ္ဂျင်။ လုပ်သည်၊ ပြုလုပ်သည်၊ ဆောင်ရွက်သည်။ (၂)to make. ကျောန်ဗဒ်၊ သိုင်ဒက်ပ္ဍန်၊ ကျောန်ပ္ဍိတ်ကပေါတ်၊ ပလေဝ်ပလေတ် လဝ်ဒတဲ့။ ပြုလုပ်ဖန်တည်းသည်၊ တည်ဆောက်သည်၊ ထုတ်လုပ်သည်၊ အသင့်ပြင်သည်။ (၃) act. ရင်တ္ဂျင်၊ ရင်တ္ဂျင်ကျောန်။ ဆောင်ရွက်သည်၊ လုပ်ဆောင်သည်။ (၄) perform. ကျောန်ကိုး၊ ရင်တ္ဂျင်ကိုး။ ပြုလုပ်ပေးသည်၊ ဆောင်ရွက်ပေးသည်။

ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ spa ˙ār [səpə̆ ɑr] v. to practise. ပ္ကတ်၊ ပ္ကေင်၊ ပ္ကတ်ပ္ကေင်၊ သ္ဃပ္ကတ်ပ္ကေင်။ လေ့ကျင့်သည်၊ အလေ့အကျင့် ပြုလုပ်သည်။ (၂) to carry out. ရင်တ္ဂျင်စိုကိုတဲ့ဒ်အာ။ ပြီးမြောက်သွားအောင်ဆောင်ရွက်သည်။ Cf. ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ spa ˙ā [səpə̆ ɑ] v. see. ရဲင်။ ရှ။ ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ p˙ār [pəɑr].

ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ spa ˙an [səpə̆ ɔn] v. to minimize. သရောပ်ထော်ည်ဉ်ရ် သွေဂံစိုပ်လွိဟ် အောန်အိုတ်၊ ဖွန်ပ္ဂေပ်ည်ဉ်ရ် သွေဂံစိုပ်လွိဟ်အောန်အိုတ်။ အနည်းဆုံး အရေအတွက်ဖြစ် အောင်ချုံးသည်၊ အနည်းဆုံးအရေအတွက်ဖြစ်အောင် အကျဉ်းချုံးသည်။ see. ရဲင်။ ရှ။ ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ pa˙an [pə̆ ɔn].

ꩻꩵꩵ꩷, ꩻꩵꩵ꩷ spa kaṅ raṅ [səpə̆ kɛŋ rɛŋ] v. to have at one's disposal. ဂွံကျင်ဗိုပွိုက်စိုတ်ဇကုသွးစိုတ်။ မိမိစိတ်ကြိုက်ဆန္ဒရှိသကဲ့သို့ရရှိခဲ့သည်။ (၂) possess.

www.monlibrary.com

ပိုင်ပြီ။ ပိုင်ဆိုင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပကဝ်ငင်, ပကဝ်ရဲန် pakaṅraṅ [pə̆ kɛŋ rɛŋ].

ꩻꩻꩻ, သွဲကေဲ spakew [səpə̆ kie] v. to make clear. ကေဝ်၊ တွး၊ အးင္ရး၊ သောင်၊ သောင်ခွောင်။ စင်သည်၊ လင်းသည်၊ လင်းစင်သည်၊ ကင်းစင်သည်၊ ရှင်းသည်၊ ရှင်းလင်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပꩻꩻ, ပဝဲကေဲ pakew [pə̆ kie].

ꩻꩻꩻ, သွဲရုက် spaḍuk [səpə̆ ɗɜk] v. to embark. တိုန်ကွင်၊ ပိုုက်ကွင်။ သဘော်ပေါ်တက်သည်၊ သဘော်ပေါ်တင်သည်။ (၂) take up. ကေတ်ပိုုန်။ ယူတင်သည်။ Cf. **ꩻꩻꩻ**, သဒိုုက် sapḍuik [sə̆ pəɗɜk]. see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩻ**, ပုုက် pḍuk [pəɗɜk].

ꩻꩻꩻ, သွဲချောဲ် spaḍot [səpə̆ ɗɒt] v. to recite. ဖွောတ်ပါင်တိုက်၊ ကလေင်ဖွောတ်ဟိုဏာကိုလွေင်ခုံလွေင်ခုံ။ နှတ်တိုက်ရွတ်ဆိုသည်၊ စီကာစဉ်ကာပြန်လည်ရွတ်ဆိုပြောပြသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပꩻꩻ, ပချောဲ် paḍot [pə̆ ɗɒt].

ꩻꩻꩻ, သွဲဒါဝ် spdow [səpədɔ̀²] v. to drive away. ဗက်ဖွထော်။ မောင်းနှင်လိုက်သည်။ Cf. **ꩻꩻ**, သွဲဒဝ် spa daw [səpə̆ dɔ̀], **ꩻꩻ**, သွဲဒ spa dau [səpə̆ dɛ̀a¹]. see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩻ, ဖွဲဒဝ် pdow [pədɔ̀²].

ꩻꩻꩻ, သွဲနောမ် spa nom [səpə̆ nɔ̀m] v. to endow (with). ကိုလဝ်ဒါန်ကပေါတ်ကညောတ်၊ ညံင်ရံဩြန်လုပ်သွေဝံန္ဓံဒွံင်တွို့၊ နဗိုပြင်ဒုဝံဒုဝံ။ ပုံမှန်ဝင်ငွေရရှိစေမည့်ပစ္စည်းငွေကြေးတို့.ကိုလှူဒါန်းသည်။ (၂)confer on. ပအပ်ပြာပ်ကို၊ ဇိုန်နှင်ကို။ ပေးအပ်သည်၊ ဆောင်နှင်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပꩻꩻ, ပနောမ် panom [pə̆ nɔ̀m].

ꩻꩻꩻ, သွဲမေဲ spamal [səpə̆ mɔ̀l] v. to make fragrant. သွို့မောဝ်၊ သွို့မောဝ်ဖောဝ်။ မွှေးကြိုင်စေသည်၊ ရနုံ့သင်းကြိုင်စေသည်။ (၂) to perfume. သွို့မောဝ်ပူး၊ ဖျုင်ဒုဝ်မြမောဝ်။ မွှေးကြိုင်သင်းပျံစေသည်၊ ရေမွှေးဖြန်းဆွတ်သည်။Cf. **ꩻꩻ**, သွဲဒ် spamaw [səpə̆ mɔ̀]. see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩻ**, ပမေဲ် pamal [pə̆ mɔ̀l].

ꩻꩻꩻ, သွဲရောပ် spa rāp [səpə̆ rɑp] v. to bring to. ကေတ်နှင်ကို၊ ယိုက်နှင်ကို၊ ကော်နှင်ကို။ ယူဆောင်လာသည်၊ သယ်ဆောင်လာသည်၊ ခေါ်ဆောင်လာသည်။ (၂)to bring near. ပရပ်ဗျောပ်နှင်၊ ပဆုံဗျောပ်နှင်၊ တရပ်ဗျောပ်နှင်။ အနားကပ်သွင်းသည်၊ အနားရွေသွင်းသည်၊ အနီးကပ်သွင်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩻ**, ပရောပ် parāp [pə̆ rɑp].

ꩻꩻꩻ, သွဲသိည်ဒ် spliñ [səpəlɛn] v. to destroy. ပလိုပလဝ်။ ဖျက်ဆီးပစ်သည်။ (၂) to ravage. သွို့ဂြုဂြေဟ်လိုလဝ်။ ပျက်စီးပြုန်းတီးစေသည်။ (၃) to cure. ပလိုပလဝ်ထော်အရာပဝ်ခိုဟ်တံဂ့်။ မကောင်းသောအရာများကိုသုတ်သင်ဖျက်ဆီးလိုက်သည်။ (၄) to dis-

www.monlibrary.com

solve. သ္ဂ်ိလေင်အာ။ အရည်ပျော်သွားစေသည်။Cf.ꩻပ္လိင်, သဒ္ဒိန် saplin [sɑ̆ pəlɛn], ꩻပ္ဂိင်, သဒ္ဒိန် spin [səpɛn], ပိင်, ဝိန် pin [pɛn], see. ရံင်။ ရှ။ ပ္လိလ်, ဒ္ဒိဉ် pliñ [pəlɛn].

ꩻလိတ်, သဒ္ဒေါ်တ် spaluit [səpɑ̆ lot] v.to extinguish. ပလိုတ်၊ သ္ဂ်ိပ္ဂိုတ်။ ငြိမ်းသတ်သည်၊ ငြိမ်းစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻလိတ်, သဒ္ဒေါ်တ် spaluit [səpɑ̆ lot].

ꩻငလာပ်, သဒ္ဒလောဗ် splop [səpəlop] v.to let in. သ္ဂ်ိလုပ်အပ္ဒဲ၊ သ္ဂ်ိအခေါင်လုပ်အပ္ဒဲ။ အထဲသို့ဝင်စေသည်၊ အထဲသို့ဝင်ခွင့်ပြုသည်။ (၂) to bring in. ဗျောပ်နင်အပ္ဒဲ၊ အထဲသွင်းလာသည်။ (၃) to put in. စုတ်ထော်အပ္ဒဲ။ အထဲသို့သွင်းလိုက်သည်။ Cf. ꩻလ္ဂာပ်, သခ္ဒေဗ် saplop [sɑ̆ plop]. see. ရံင်။ ရှ။ လ္ဂာပ်, ဒ္ဒေဗ် plop [pəlop].

ꩻလုဟ်, သဒ္ဒေါ်ဟ် spluh [səpəluh] v.to attain enlightenment. သ္ဂ်ိကလိဂွံကျင်လည်ာတ် ညာန်အစင်အခြင်ရာင်ဆဲ။ ညာဏ်အမြော်အမြင်ပွင့်လင်းမှုကိုရရှိလာသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ပ္လဟ်, ဒ္ဒုဟ် pluh [pəluh].

ꩻဂုဧ, သဒ္ဒုဇ် spujau [səpɑ̆ʊ jɛ̀a^{1}] v. to make offerings. ကိုဒါန်ကပေါတ်ကညောတ်။ လျှဘွယ်ပစ္စည်းဆက်ကပ်သည်။ (၂) offer. တရးဂွဲ၊ ကိုဒါန်။ ပေးကမ်းသည်၊ လျှဒါန်းသည်။ n. offerings. ကပေါတ်ကညောတ်သွက်ဂွံကိုဒါန်၊ အရာသွက်ဂွံကိုဒါန်။ ဆက်ကပ်လျှဒါန်းရန်ပစ္စည်း၊ လျှဒါန်းရန်ဝတ္ထုပစ္စည်း။ see. ရံင်။ ရှ။ ပုဧာဗ်, ပုဇဒ် pu jāw [pɑ̆ jaw].

ꩻပုပိလ်, သဒ္ဒုပိဉ် spu piñ [səpɑ̆ pɛn] v. to fill. သ္ဂ်ိပေင်။ ပြည့်စေသည်။ Cf. ꩻပဧင်, သဇေဒ် sa peñ [sɑ̆ pɔiŋ], ꩻပွင်, ဒသွေဒ် speñ [səpɔiŋ]. see. ရံင်။ ရှ။ ပုပိလ်, ပုဗိဉ် pupiñ [pɑ̆ pɛn].

ꩻပုက်, သဒ္ဒုက် spuk [səpɜk] v. to draw back. ဆုတ်ကလေင်။ နောက်ပြန်ဆုတ်သည်။ (၂) to remove from the ground. ပိုက်၊ ပိုက်တံငါတ္ဂိုန်၊ နူတ်သည်၊ ဆွဲနူတ်တင်သည်။ (၂) to withdraw from a socket. တံငါတ္ဂိုတ်ထော်နူကိုရေငင်ကြောတ်။ ကြုတ်ဗူးမှဆွဲထုတ်လိုက်သည်။ Cf. ပိုက်, ဒုက် puik [pak], ပိုက်ဇောက်, ဒုက်ဆောအ် puiktho [pak thɑ̆], ပိုက်ပြာက်ဇောက်, ဒုက်ပြာက်ဆောအ် puikprăktho [pak praik thɑ̆], ꩻပိုက်, သဒ္ဒိုက် spuik [səpak], ꩻပိုက်, သဒုိက် sa puik [sɑ̆ pak], ꩻပွက်, သဒ္ဒွက် spåk [səpɔk], ပက်, ပဒက် påk [pɔk]. see. ရံင်။ ရှ။ ပုက်, ပုဒက် puk [pɜk].

ꩻပုက်ငကလ်, သဒ္ဒုက်ကေလေ် spuk kel [səpɜk kiel] v. shall pull up forcibly, shall blow as wind. သပိုက်ကို။ နူတ်ပေးသည်၊ တိုက်ခတ်ပေးသည်။

www.monlibrary.com

အုက်ဂြိုပ်, သွုက်ဂြိုပ် spuk gruip [səpɜk grɜ̀p] n. thicket, grove. သဝိဟ်ဂြိုပ်။ ချုံနွယ်ပိတ်ပေါင်း၊ ခြုံနွယ်ပိတ်ပေါင်း။ တောအုပ်ကလေး၊ တောတန်းကလေး။

အိုဏ်, သိုဉ် spiñ [səpɛn] v. to be full. ပေဉ်၊ ပေဉ်ထာတ်။ ပြည့်သည်၊ ပြည့်လျှမ်းနေသည်။ Cf. **ဆလဉ်**, သဓေဉ် sa peñ [sɑ̆ pɔiŋ], **ဇအွဉ်**, သေ့ဉ် speñ [səpɔiŋ], **ဗလဉ်**, ဗပေဉ် bapeñ [bɛ̆ pɔiŋ]. see. ရံဉ်။ ရှ။ **ပိဏ်**, ပ်ဉ် piñ [pɛn].

အုံဒျက်, ဉ့ုန်ချက် spunḍuk [səpun ɗɜk], **အုံဒျုက်**, သ့ုန်ချက် spunḍūk [səpun ɗɜk], **အုုံဒျုက်**, သ့ုန်ချက် spūnḍūk [səpun ɗɜk] v. to fulfil. သ္ဂ်ိုကျိုက်ပေဉ်၊ ဖြိုက်ဗပေဉ်ကို။ ပြီးပြည့်စုံစေသည်၊ ဖြည့်စွမ်းပေးသည်။ (၂) complete. ပ္ဂါထော်၊ ထပိုတ်ထော်၊ သ္ဂ်ိုကျိုက်ပေဉ်။ အဆုံးသတ်သည်၊ အပြီးသတ်သည်၊ ပြီးပြည့်စုံစေသည်။ (၃) carry out. ရင်တ့ုင်စိုကိုတဲ့ခိုအာ။ ပြီးမြောက်သည်အထိဆောင်ရွက်သည်။ (၄) equip completely. ဗ္ဂပ်ကိုကျိုက်ကျိုက်ပေဉ်ပေဉ်။ ပြည့်ပြည့်စုံစုံတပ်ဆင်ပေးသည်။ see. ရံဉ်။ ရှ။ **ပုံဒျက်**, ပုန်ချက် pun ḍuk [pun ɗɜk].

အုံယျက်, သ့ုန်ယုက် spunyük [səpun yɜ̀k]v.to cause to raise. သ္ဂ်ိုသ့ုင်တိုန်၊ ပင်ပ္ဂိုန်။ မြွင့်တင်သည်၊ ပင့်တင်သည်။ Cf. **အွယိုက်**, သ့ွယိုက် spayuik [səpɑ̆ yɛ̀k], **ဆယိုက်**, သယိုက် sa yuik [sɑ̆ yɛ̀k]. see. ရံဉ်။ ရှ။ **ပုံယျက်**, ပုန်ယုက် pun yük [pun yɜ̀k].

အုံလျက်, သ့ုန်လုက် spunlük [səpun lɜ̀k] v. to conceal. ကွိုက်လဒိုး၊ ရနုက်ဗွန်။ ဖုံးကွယ်သည်၊ ကွယ်ဝှက်သည်။ (၂)keep concealed. ကွိုက်လဒိုမင်မွဲလဝ်။ ဖုံးကွယ်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ထားသည်။ see. ရံဉ်။ ရှ။ **ပုံလျက်**, ပုန်လုက် punlük [pun lɜ̀k].

ပြာကတ်, သြ့ကတ် sprā kat [səpra kɔt] v. to be manifest. ခွံက်ထွေးကိုပွဲမကွးဖွး။ ထင်ရှားစွာဖော်ပြသည်။ (၂) clear. ကွးစး။ ရှင်းလင်းသည်။ (၃) to be illustrious. ဒယ်တ့်မံက်ဂတဝ်။ ထင်ရှားကျော်ကြားသည်။ Cf. **ဆပြာကတ်**, သပြ့ကတ် sa prākat [sɑ̆ pra kɔt]. see. ရံဉ်။ ရှ။ **ပြာကတ်**, ပြ့ကတ် prākat [pra kɔt].

ပြာဓာ, သြ့ထနာ spräthanā [səpra thɑ̆ na] v. to pray. ရာဒနာမိက်။ ဆုတောင်းသည်။ (၂) shall pray for. ရာဒနာမိက်သွက်သွေ့ဝံဂွေ့ဝောင်။ ရရန်အတွက်ဆုတောင်းလိမ္မည်။ (၃) pray to attain. ရာဒနာမိက်သွက်သွေ့ဝံဂွံ။ ရရန်အတွက်ဆုတောင်းသည်။ Cf. **အွပဌာဓာ**, သ့ွပ္ဌာနာ spa pa ṭhā nā [səpɑ̆ pɑ̆ thɑ na]. **ဓာဒနာမိက်**, ရာဒနာမိက် rā danāmik [rèa dɛ̆ nèa mòik]. see. ရံဉ်။ ရှ။ **ပြာမဓာ**, ပြ့ထနာ prā

www.monlibrary.com

thanā [pra thɑ̆ na].

ꩬꩭꩰ, ꩬꩭꩰ saphek [sɑ̆ phɔik] v. to fear. လကိုတ်ဖေက်၊ ဖေက်ဂွိင်။ ကြောက်လန့်သည်၊ စိုးရိမ်ကြောင့်လန့်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩭꩭꩵ**, ꩭꩭꩵ phic [phɛc].

ꩬꩭꩫꩵ, ꩬꩫꩵ saphūm [sɑ̆ phum] v. to bathe. ဖုံဥာ်(ပွဲ၊ ကွာ၊ ကွီ၊ ဂင်)။ ရေချိုးပေးသည် (ရေကန်၊ မြစ်၊ ပင်လယ်ထဲ)။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩫꩵ**, ꩫꩵ phūm [phum].

ꩮꩣꩱ, ꩮꩣꩱ sbalī [səbɛ̆ lɨ̄] v. offering to god. ထွဒေဝတ်၊ ဗလိဒေဝတ်။ နတ်ပူဇော်ပသသည်။ နတ်ဒေဝါတင်မြောက်ပသသည်။ (၂)to offer to. ထွဗဇ်၊ ဗလိဗဇ်။ ပူဇော်ပသသည်၊ တင်မြောက်ပသသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩉꩱ**, ꩉꩱ bali [bɛ̆ lɨ̄].

ꩮꩣꩬꩲ, ꩮꩣꩬꩲ sbalaḥ [səbɛ̆ lɛ̀h] v. to release. ဗလးထော်၊ သ္ဂ်ုအာထော်၊ သ့်ထော်ဇုက်။ လွတ်လိုက်သည်၊ သွားခွင့်ပြုသည်၊ ကြိုးဖြေလိုက်သည်။ (၂) to declear open. ပံက် သြိုဟ်လလောင်တြး။ ရင်ဖွင့်ကြေညာသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩫꩲ**, ꩫꩲ bulaḥ [bʊ̀ lɛ̀h].

ꩮꩣꩱꩮꩣ, ꩮꩣꩱꩮꩣ sba lit ta [səbɛ̆ lɛ̀t tɑ̆] v. to offer, to offer respectfully, to make offering. ဗလိဗဇ်၊ ဗလိဗကပ်။ ဆက်ကပ်သည်၊ လေးစားစွာဆက်ကပ်လှူဒါန်းသည်။ n. offering. ကပေါတ် သွက်သွေဂ်ဗိုန်ကိုဒါန်။ ဆက်ကပ်လှူဒါန်းရန်ပစ္စည်း။

ꩮꩣꩬ, ꩮꩣꩬ[3] sbak [səbɛ̀ak] quasi- pn. ညံင်ရ်စွးနှံ၁။ နှံစားကဲ့သို့သော။ (noun partical. ပစွဲနှံ၁၊ နှံပစ္စည်း) up to. စိုကိုစိုပ်။ ရောက်သည့်တိုင်အောင်။ (၂) until. စိုကို့။ တိုင်အောင်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩉꩬ**, ꩉꩬ bak [bɛ̀ak].

ꩮꩣꩬ, ꩮꩣꩬ[2] sbak [səbɛ̀ak] v. read. ဝ့်။ ဖတ်။ **ꩬꩬ**, ꩬꩬ sak [sɛk].

ꩮꩱꩬꩬꩵ, ꩮꩱꩮꩬꩵ sbistār [səbɛ̀s tar] v.to be extensive. သွဲလး၊ သွဲလဗး။ ကျယ်ပြန့်သည်၊ ကျယ်ပြောသည်။ (၂) to be ample. နွံသွဲသွဲလးလး။ ကျယ်ကျယ်ဝန်းဝန်းရှိလှသည်။ n. Amplification. ဒဒ့်မပွံက်ထွးကိုဗွဲတရး၊ ဒဒ့်မသွဲပ္ဍိတ်ကိုရမျာင်။ အကျယ်တဝင့်ဖွင့်ဆိုပြခြင်း၊ အသံချဲခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩭꩱꩬꩬꩵ**, ꩭꩱꩬꩬꩵ bistār [bɛ̀s tar].

ꩮꩣꩫꩮꩣꩵ, ꩮꩣꩫꩮꩣꩵ sbyāpār [səbyɛ̀a par] v. to render service. အပ်ပြာပ်ကိုကမ္မောန်။ အလုပ်အပ်နှင်းပေးသည်။ (၂)be worried or anxious. ဒ့်ဂဝိင်၊ ဂမ္ဘိုတ်။ n.endeavour. တင်မဂစာန်လွီ၊ ပွမဂိုတ်ဂစာန်။ ကြိုးပမ်းချက်၊ အားထုတ်မှု။ (၂) anxiety. ပွမဂွိင်ဂမ္ဘ၊ ပွမနွံကိုဆန္ဒထတ်သ္ဂာတ်။ စိုးရိမ်မှု၊ ဆန္ဒပြင်းပြမှု။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩮꩫꩮꩣꩵ**, ꩮꩫꩮꩣꩵ byāpār [byɛ̀a par].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဩ်ရ်, ဩ်ရိန် sbrin [səbrɛ̀n] v. shall make firm, to secure, to fix. ဩဖိန်၊ သဖိန်၊ သဗိုန်။ မြဲမြံစေမည်၊ ခိုင်ခံ့စေသည်။

ဩာ, ဩာ smā [səmɑ] n. craftsman, workman. သ္ဒာ။ ကျွမ်းကျင်သောအတတ်ပညာရှင်။

ဩာပါန်ဆု, ဩာပါန်ဆု smāpānchu [səmɑ pɑn chŭ] n. craftsman of wood, wood carver. သ္ဒာပါန်ဆု။ သစ်သားနှင့်ဆိုင်သောကျွမ်းကျင်မှုပညာရှင်၊ သစ်သားပန်းပုဆရာ။

ဩိုက်, ဩိုက် smik [səmoik] v. to wish to. သိုက်မိုက်သွေ့ဝံ့ဂွံ့။ လိုချင်တောင့်တသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မိဆ်**, **ဒိဆ်** mic [mòik].

ဩင်, ဩင် smaṅ [səmɛŋ] v. to keep watch (over). မင်မွဲရံင်စံင်။ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်သည်။ (၂) guard. ပွင်၊ ပွင်ပွဲ့။ အစောင့်၊ အစောင့်အကြပ်။ (၃) keep. သိဂိုင်ဒေပ်လစ်။ ထိန်းသိမ်းထားသည်။ (၄) observe. သွဂရ၊ သွကောင်ကာ။ ဂရုပြုသည်၊ ဂရုစိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **မင်**, **မဒ်** maṅ [mɛ̀ɑŋ].

ဩင်ဂမောယ်, ဩင်ဒေဃ် smaṅ mow [səmɛŋ mòɑ^{2}] v. shall protect, shall keep, shall take care of, shall watch over. သမင်မွဲ။ ကြည့်ရှုစောင့်ရှောက်မည်။

ဩာင်, ဩာင် smāṅ [səmɑiŋ] n. proclamation. ဒဒှ်မလလောင်ကြေး ညံင်ရံညးဂမ္ဗိုင်သွေ့ဝံတီ။ အများသိစေရန်ကြေညာချက်ထုတ်ခြင်း။

ဩိုင်, ဩိုင် smiṅ [səmoiŋ]n.rarely. လဂွံဆို့။ ရှားရှားပါးပါး။ **ဩိုင်**, ဩိုင် smīṅ [səmoiŋ] n. King. ဓ္ကရာတ်၊ သိုင်။ ဘုရင်၊ မင်း။ (၂) prince. ကောန်သိုင်။ မင်းသား။ **ဩိုင် ဇာမ္မာဇ**, ဩိုင်ဒေဗ္ဗရာဇ smiṅ dhām ma rāja [səmoiŋ dhàm mɛ̆ rɛ̀ɑ jɛ̆] n. king of the law. သိုင်ဓဝ်။ တရားမင်း။ (၂) just king. သိုင်မန္ဒံကိုသွော်ဝ်ဗဖွဲ့ဓဝ်။ တရားဥပဒေကိုလိုက်နာသောမင်း။ **ဩိုင်လကပါလ်**, ဩိုင်လောကပါဒ် smiṅ lo ka pāl [səmoiŋ lò^{1} kă̆ pɑl]n.the regents or guardian gods of the four quarters. ဒေဝတ်ညးစွားမအုပ်မုပ်ပိုင်ပြီး၊ ဟွံသေင်ပွင်ပွဲဒေသပန်ဒိုဟ်။ အရပ်လေးမျက်နှာကိုကိုယ်စားအုပ်စိုးသောသူ၊ သို့မဟုတ်စောင့်ရှောက်သောနတ်ဒေဝါ။ **ဂ္ဂဩိုင်**, ဂ္ဂဩိုင် gnasmiṅ [gəɲɛ̆ səmoiŋ] n. king. ဓ္ကရာတ်။ ဘုရင်။ (as prefix to the name or title. ရပ်စပ်စကာရ်ဝေါဟာအဆက်ဂတ၊ ရှေ့ဆက်ဝေါဟာ ကဲ့သို့သုံးစွဲသောဝေါဟာရ) **ဂ္ဂဩိုင်ဇာမ္မာဇ**, ဂ္ဂဩိုင်ဒေဗ္ဗရာဇ gna smiṅ dhām ma rā ja [səmoiŋ dhàm mɛ̆ rɛ̀ɑ jɛ̆] n.

www.monlibrary.com

= သိင်ဓမ္မာဂေ, သွိင်ဒၟန္ဒရာဇ smiṅ dhām ma rāja [sə moiŋ dhàm mɛ̌ rèɑ jɛ̌] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

သိင်, သွိင် smiṅ [səmoiŋ], သြိင်, သွိင် smīṅ [səmoiŋ], သြိမ်, သွိန် smīm [səmɛm]. (သိင်, သွိင် smiṅ [səmoiŋ] n. 1445. သြိင်, သွိင် smīṅ [səmoiŋ], MM. သြိမ်, သွိန် smīm [səmɛm] n. 1527.) သိင်ဧကရာတ်, သွိင်ဧကရာတ် smiṅ ʾe karāt [sə̀moiŋ e kə̆ rɑt] n. king. ဧကရာတ်။ ဘုရင်။ သိင်ဓၟ, သွိင်ဓၟ smiṅ dhar [səmoiŋ dhòr], သိင်ဓဝ်, သွိင်ဓဝ် smiṅ dhaw[səmoiŋ dhò] n. king of the Law. သွိင်ဓဝ်။ တရားမင်း။ သိင်ဓမ္မာဂေ, သွိင်ဒၟန္ဒရာဇ smiṅ dharm ma rāja [səmoiŋ dhàm mɛ̌ rèɑ jɛ̌] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ သိင်ဗိုဝ်, သွိင်ဗိုဝ် smiṅ buiw [səmoiŋ bə̀] n. commander-in-chief. သေဏာပတိပ္ဍာန်ဇွော်။ စစ်သေနာပတိချုပ်။ သိင်ဝင်, သွိင်ဝင် smiṅ waṅ [səmoiŋ wɛ̀ɑŋ] n. (one of four) captain(s) of palace guard. သွိုပ်ပွင်ပွဲနန်မန္ဒံပန်ဂွဲမွဲ။ နန်းတော်စောင့်၊ ခေါင်းဆောင်လေးဦးအနက်တစ်ဦး။ သိင်ဝင်ဧတင်, သွိင်ဝင်ဧတင် smiṅ waṅj ataṅ [səmoiŋ wɛ̀ɑŋ jɛ̌ tɛŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ကျာ်ဟမာဟ်သိင်, ကျောက်ဧဝေဟ်သွိင် kyākmohsmiṅ [kyaik mɔ̀h səmoiŋ] n. the Myatheindan pagoda at Martaban. ကျက်မုဟ်သွိင်၊ မန္ဒံပွဲကိုဒျင်မုဟ်တွံ။ မုတ္တမမြို့ရှိ၊ မြသိန်းတန်ဧတီ။ Cf. ဧကရာတ်, ဧကရာတ် ʾe ka rāt [e kə̆ rɑt]. [LM. သိင်, သွိင် smiṅ [səmoiŋ], သြိမ်, သွိန် smīṅ [səmɛm]. SM. မြိင်, ဒှိန် hmiṅ [hmoiŋ]. သိင်, သိန် siṅ [soiŋ] v. to enjoy. ဒုင်စသိုင်အရှိ။ အာရုံခံစားသည်။ Cf. ဃံ, ညွှံ ñaṁ [ɲɔm] = ဃင်, ညွှင် ñaṅ [ɲɛ̀ɑŋ], ဃင်, ညွှင် ñåṅ [ɲɔ̀ŋ] prep. ညှင်၊ ညှင်ရံ၊ ရံ။ ကဲ့သို့၊ လို့၊ အလားတူ။]

သိင်ဂၤသာက, သွိင်အဇသောက smiṅ ʾa so ka [səmoiŋ ɑ̆ sɑo^{2} kə̆] n. King Asoka. သွိင်အသောက။ အသောကမင်း။

သိင်ဣန်, သွိင်ဣန် smiṅ ʾin [səmoiŋ ɛn] n. Indra. သွိင်အိန်၊ သွိအိန်။ သိကြားမင်း။

သိင်ဤန်, သွိင်ဤန် smiṅ ʾin [səmoiŋ ɛn] n. Indra. သွိင်အိန်၊ သွိအိန်။ သိကြားမင်း။

သိင်ဣန်, သွိင်ဣန် smiṅ ʾin [səmoiŋ ɛn] n. Indra. သွိင်အိန်၊ သွိအိန်။ သိကြားမင်း။

သိင်ကာကဝဏ္ဏတိဿ, သွိင်ကာကဝဏ္ဏတိဿ smiṅ kā ka waṇ ṇa tissa [səmoiŋ kɑ kə̆ wɔ̀n nə̆ tɛt sə̆] n.King Kākawaṇṇatissa, of Ceylong, father of Duṭṭhagā

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

maṇi Abhaya, the king who sent to bring the hair relic of Buddha from the Naga land. သိုင်ကာကဝဏ္ဏတိသ၊ ချုင်သိင်ယိုး၊ မအံက်သိုင်ဒုတ္ထဂါမဏိအဘယ။ သိုင်မဗလးဏာကိုကလေင်ကေတ်နင်၊ ဓာတ်သော်ကျာ်တြဲနူကိုချုင်နှာ်။ ကာကဝဏ္ဏကတိသမင်း၊ သီဟိုဠ်ကျွန်း၊ ဒုဋ္ဌဂါမဏိအဘယာမင်း၏ခမည်းတော်၊ နဂါးပြည်ရှိမြတ်စွာဘုရား၏ဆံတော်ဓာတ်များကိုသွားရောက်ယူဆောင်စေသောမင်း။

မြိုင်လာဒိပ္ပ, သ္ဒိုင်ဏရာဓိပ္ပ smiṅ ṇa rādhippa [səmoiŋ nă rèa dhĭp pă] n. king Ṇarādhippa. သိုင်ဏရာဓိပ္ပ။ ဏရာဓိပ္ပမင်း၊

မြိုင်စတုမ္ဟာ, သ္ဒိုင်စတုမဟာ smiṅcatumrha [səmoiŋ că taŏ mĕ rha]n.the guardian -gods of the four Regents. သိုင်စတုမဟာရာတ်။ စတုမဟာရာဇ်မင်း။

မြိုင်ဒဓိဒဥ, သ္ဒိုင်ဒဓိနဝ smiṅ dadhinawa [səmoiŋ dĕ dhĭ nĕ wĕ] n. king Dadhinawa. သိုင်ဒဓိနဝ။ ဒဓိနဝမင်း။

မြိုင်ဒေဝတာဝတ်တုယိတာပူ, သ္ဒိုင်ဒေဝတာဝ်ဘုသိတာပု smiṅ de wa tāwtussitāpū [səmoiŋ dè wĕ taw tut sĕ ta pao[1]] n. the king of Tusita (the four Devaloka). သိုင်ဒေဝတ်တုသိတာပူ။ တုသိတာနတ်ပြည်၏နတ်မင်း။

မြိုင်ဒေဝတာဝ်နိမ္မာရတီ, သ္ဒိုင်ဒေဝတာဝ်နိမ္မာရတီ smiṅ de wa tāw nim mā ra tī [səmoiŋ dè wĕ taw nèm mèa rĕ tă] n. the king of Nemmarati (the fifth Deva-loka) သိုင်ဒေဝတ်နိမ္မာရတီ။ နိမ္မာရတိနတ်ဒေဝါမင်း။

မြိုင်ဒေဝတာဝ်ပရနိမ္မိတ္တဝသဝတီ, သ္ဒိုင်ဒေဝတာဝ်ပရန်နိဒ္ဓိဘ္ဘဝသဝတီ smiṅdewatāẉparanimmit tawassawatī [səmoiŋ dè wĕ taw pă ră nèm mèt tă was să wĕ tă] n. the king of Pa ra nem mit ta was sa wa ti (the sixth Deva loka). သိုင်ဒေဝတ်ပရန်မိုတ္တဝသဝတီ။ ပရန်မိုတ္တဝသဝတီနတ်ဒေဝါမင်း။

မြိုင်ဓဝ်ဂုဒၟဲ, သ္ဒိုင်ဓ်ဝ်ဂုနာယ် smiṅ dhaw gu nāy [səmoiŋ dhɔ̀ gŭ nɑ̀i] n. Gunai the king of the law. သိုင်ဓဝ်ဂုနာ်။ ဂုနိုင်တရားမင်း။

မြိုင်ဒန္ဒိယ, သ္ဒိုင်နန္ဒိယ smiṅ nan diya [səmoiŋ nɔn dĭ yĕ] n. king Nandiya. သိုင်နန္ဒိယ။ နန္ဒိယမင်း။

မြိုင်ဒၟာဂ်, သ္ဒိုင်နာဂ် smiṅnāg [səmoiŋ nɑ̀ik] n. the king of Naga. သိုင်နာ်။ နဂါးမင်း။

မြိုင်ဒၟာဂ်ကာ၌, သ္ဒိုင်နာဂ်ကာဠ smiṅ nāg kā ḷa [səmoiŋ nɑ̀ik kɑ lă] n. king Nāga kāla. သိုင်နာ်ကာဠ။ ကာဠနဂါးမင်း။

မြိုင်ပဘာယာဒၟာ, သ္ဒိုင်ပအာယာဒနာ smiṅ pa ʻā yācanā [səmoiŋ pă ɑ yèa că nɑ] v. the king address and ask formally. သိုင်ဂရင်ပ္ဍိအာတ်မိုက်။ ဘုရင်လျှောက်ထား

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

တောင်းခံသည်။

မြင်ဗရာမ်, ဆွိုင်ဗရာမ် smiṅ ba rām [səmoiŋ bɛ̆ ràm] n. king Baram. သွိင်ဗရံ့။ သမိန်ဗရမ်းမင်း။

မြင်ဗိုဝ်ဃာဂရာဇ်, ဆွိုင်ဒိုဝ်ဗဃာဂရာဇ် smiṅ buiw yo garāt [səmoiŋ bə̀ yò[1] gɛ̆ ràt] n. general Yogarat, the slave of lord Jayaseddhi rājā. သွိင်ဗိုယောဂရာတ်၊ ဦက်တ္တညးဇယ့သိဒ္ဓိသရာဇာ။ ဗိုလ်ချုပ်ယောဂရာတ်,အရှင်ဇယသဒ္ဓိရာဇာ၏ငယ်ကျွန်တော်။

မြင်မာ်, ဆွိုင်မရိ် smiṅmar [səmoiŋ mòr] n. king of Malla. သွိင်မလ္လာ။ မလ္လာမင်း။

မြင်ယာမ, ဆွိုင်ယာဗ smiṅ yā ma [səmoiŋ yèa mɛ̆] n. Yama, the ruler of the infernal region, Death. သွိင်ယာမ၊ သွိင်ယီ။ ယာမမင်း။

မြင်ရာမ်, ဆွိုင်ရာမ် smiṅrām [səmoiŋ ràm] n. King Rama. သွိင်ရံ့၊ သွီရံ့။ ရာမမင်း။

မြင်လဂန်ဗြိုမ်, ဆွိုင်လဂနဲ်ဗြွိုန် smiṅ laganbruim [səmoiŋ lɛ̆ gòn brə̀m] n. Lagonbraim,the slave of king of white elephant. သွိင်လဂန်ဗြိုဦက်တ္တညးစိင်ဇ္ဈာင်။ ဆင်ဖြူရှင်မင်း၏ကျေးကျွန်လဂွန်းပြိန်မင်း။

မြင်လိဇ္ဈာ်ယြုပရယ်, ဆွိုင်လိဗဒ္ဓာရ်ဩ်ပရဃ် smin˚li ṅwor yraparay [səmoiŋ lɪ̆ ŋwò[2] yrɛ̆ pă̆ roa] v. the king with respect and do obeisance. သွိင်လျောဝ်အဲပရဲ့။ မင်းအလေးအမြတ် ပြုရှိခိုးသည်။

မြင်ဝါဂၢန်, ဆွိုင်ဝါရာန် smiṅwārān [səmoiŋ wèa ràn] n. Prince of Waran, husband of Sajin Joa, the governor of Syriam. သွိင်ဝါရာန်၊ တ္တသိသျော်ဇ၊ သ္ဂိုပ်ချင်သြေင်။ ဝါရန်မင်း၊ သွင်ဇယ်၏အိမ်ရှင်၊ သံလျင်မြို့၏ဘုရင်ခံ။

မြင်သိလဝ, ဆွိုင်သိလဝ smiṅsilawa [səmoiŋ sæ̆ là wă̆] n.Thilawa,lord of Yamethin. သွိင်သိလဝ၊ တ္တညးရုးမန်သေံး။ သီလဝမင်း၊ ရမည်းသင်းမြို့စား။

မြင်ယုတသမာဂၢ, ဆွိုင်သုတသောဗရာဇ smiṅsutasomarājā [səmoiŋ saŏ tă̆ sao[2] mă̆ rèa jèa] n. King Rājādhirat. သွိင်သုတသောမရာဇာ၊ သွိင်ရာဇာဓိရာတ်။ သုတသောမရာဇာ၊ ရာဇာဓိရာဇ်မင်း။

မြင်သာမ်မ္လာမ်, ဆွိုင်သာန်မ္လာန် smiṅsāmmlām [səmoiŋ sam mlam] n. prince Sam Lam, slave of king Rājādhirat. သွိင်သာမ်လာမ်၊ ဦက်တ္တညးရာဇာဓိရာတ်။ သာမ်လာမ်မင်း၊ ရာဇာဓိရာဇ်မင်း၏ငယ်ကျွန်။

မွန်ယုဂြာဇ်, သ္ဘန်ယုဂြာဟ် smacyugrāh [səmɔc yŭ̆ grah] n. (**ဇမွန်ယုဂြာဇ်**, ဇုသ္ဘန်ယုဂြာဟ် jusmacyugrāh [jŭ̆ səmɔc yŭ̆ grah].) n.a donor of pagoda slaves.

www.monlibrary.com

Lop. ညားတွဒါန်၊ မကိုလဝ်ဒါန်ဍိုက်ကိုကျာ်စေတီ။ ဘုရားစေတီတော်အတွက်ကျွန်များကို ပေးလှူဒါန်းသောအလှူရှင်။

ꩻꩫ, ꩻꩭ smic [səmoik] v. to disire. နှံဆန္ဒ၊ နှံပို့က်။ ဆန္ဒရှိသည်၊ တောင့်တသည်။ (၂) wish to. သို့က်မိက်ဂွံ၊ ဆန္ဒမိက်ဂွံ။ ရလိုသည်၊ လိုချင်သည်။ Cf. **ꩻꩭ**, ꩻꩭ smit [sə mɛt], **ꩻꩮ**, ꩻꩮ smik [səmoik], **ꩻꩮ**, ꩻꩮ pmik [pəmoik]. see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩫ**, ꩻꩫ mic [moik].

ꩻꩮ, ꩻꩮ smāñ [səman] v.to inquire of. သွာန်ဇာန်စ်ီစွတ်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးမေးမြန်းသည်။ (၂) ask about. သွာန်သွုက်၊ သွာန်ဇာန်။ မေးမြန်းသည်၊ စစ်မေးသည်။ (၃) question. သွာန်၊ ဂလာန်သွာန်။ အမေး၊ မေးခွန်း။ **ဂိာ်ꩻꩮ**, ဂိန်ꩻꩮ girsmāñ [gir səman] v. to seek the answer to. ဥွဲသွာန်သွဟ်။ အမေးအဖြေရှာသည်။

ꩻꩮ, ꩻꩮ smān [səman] v.(MM.) **ꩻꩮတ်ဧတ်ꩻꩫ**, ꩻꩮန်ꩮတ်ꩮꩫ smān cat bat mway [səman cɔt pɔt mwòa^{1}] v. to make enquiries of. သွာန်စ်ီစွတ်ရံင်။ စုံစမ်းမေးမြန်းကြည့်သည်။ (၂) interrogate. စ်ီစွတ်သွာန်ဇာန်။ မေးမြန်းစစ်ဆေးသည်။ Cf. **ꩻꩫတ်**, ꩻꩮတ် cmot [cəmɒt]. Der. **ꩻꩮꩬꩮ**, ꩻꩮန်ꩬꩮ sin māñ [sɛn man] n. question. သွာန်၊ ဂလာန်သွာန်။ အမေး၊ မေးခွန်း။ [LM. **ꩻꩮ**, ꩻꩮန် smān [səman], **ꩬꩮ**, ꩬꩮန် sa mān [sa̤ man]. SM **ꩺꩮ**, ꩺꩮန် hmān [hman].]

ꩻꩮ, ꩻꩮန် smān [səman] v. to ask. သွာန်၊ သွာန်သွုက်။ မေးသည်၊ မေးမြန်းသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩮ**, ꩻꩮ smāñ [səman].

ꩻꩯ, ꩻꩯန် smin [səmɛn] v. **ꩮꩮꩯ**, ꩮꩮန်ꩻꩯန် chān smin [chan səmɛn] v. to have compassion for. နှံကိုဓဝ်ဆာန်ဥူ၊ နှံကိုဓဝ်ကရုဏာ။ ကရုဏာတရားရှိသည်၊ ကရုဏာသက်သည်။ Der. **ꩬꩻꩯ**, ꩬꩮန် sramin [sərɑ̆ mɛn] n. compassion. ဓဝ်ဆာန်ဥူ၊ ဓဝ်ဆာန်ဥူကရုဏာ။ ကရုဏာသက်ခြင်း၊ သနားကရုဏာ။ [LM. **ꩮꩮꩯ**, ꩮꩮန်ꩻꩯန် chānsmin [chan səmɛn].]

ꩻꩫ, ꩻꩫ smim [səmɛm] n. King. ဧကရာတ်၊ သိုင်၊ ရာဇ၊ ရာဇာ။ ဘုရင်၊ မင်း၊ ရာဇာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩵ**, ꩻꩵ smiṅ [səmoiŋ].

ꩻꩭ, ꩻꩭ smim [səmɛm] n. သို့မ်၊ သိုင်၊ သို့။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꩻꩫ**, ꩻꩫ smim [səmɛm].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ꩻတုယ်, သ္ဂိတ္ဌယ် smimtñay [səmɛm təŋɔɑ] n. The sun. သွိင်တ္ဝဲ။ နေမင်း။

ꩻသုံဆာယ်, သ္ဂိသုံဆၚယ် smimsuñchāy [səmɛm sum chai] n. prince Sum Chai. သွိင်သုံဆာ်။ သုံးဆယ်မင်း။

ꩻယ်, သ္ဂယ် smay [səmɔɑ] v. to look at. ရံင်ကျောဝ်၊ ရံင်ခွီ။ ရှုကြည့်သည်၊ ရှုစားသည်။ (၂) watch over. ရံင်ကျောဝ်ခွံင်ကိုသ္ဂိ။ သတိဝိရိယဖြင့်စောင့်ကြပ်ကြည့်ရှုသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ꩻမယ်, ဒေယ် mey [meɑ].

ꩻꩻ, သ္ဂရ် smar [səmɔr] n.what is lower. အရာမန္ဒံတန်တ်ခွံင်ဗွဲအသွဝ်။ အောက်ဖက်တွင်တည်ရှိနေသောအရာ။ (၂) below. adv. ဗွဲအသွဝ်၊ ပွဲအသွဝ်။ အောက်ဖက်၌၊ အောက်ဖက်တွင်။ (1218) north. ဒိုဟ်သွဝ်ကျာ။ မြောက်အရပ်။

(MM.) what is below. အရာမန္ဒံပွဲဗွဲအသွဝ်။ အောက်ဖက်၌တည်ရှိနေသောအရာ။ ꩻꩻကျာ, သ္ဂရ်ကျာ smarkyā [səmɔr kyɑ] n. north. ဒိုဟ်သွဝ်ကျာ။ မြောက်အရပ်။ ဒိုဟ်ꩻꩻကျာ, ဒုံဟ်သ္ဂရ်ကျာ duih smar kyā [dɜ̀h səmɔr kyɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf.ꩻꩻ, အသ္ဂရ် ˙asmar [ʔə səmɔr], ꩻꩻꩻ, ကိန်ရောန် kinrom [kɛn rɒm], ဥတ္တာ်, ဥတ္တရ် ˙ut tar [ut tɔr], ꩻꩻ, သမရ် sa mar [sʌ̆ mɔr]. [LM. ꩻဝ်, သ္ဂဒ် smaw [səmɔ], ꩻꩻ, သရ် sar [sɔr] v. to be low. သဝ်၊ သဝ်ခွေ်၊ ရမျာင်သာ။ နိမ့်သည်၊ နိမ့်ကျသည်၊ အသံတိုးသည်။ Cf. ꩻꩻ, သုံလုင် sumˆ lūñ [sum lɜŋ] n. south. သမ္ဘုင်ကျာ။ တောင်ဖက်အရပ်။ (၂) high. သမ္ဘုင်၊ အမြင့်။] ꩻꩻ, သ္ဂလုင် slūñ [səlɜŋ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ꩻꩻစိ, သ္ဂရ်ဒ် smarci [səmɔr cĭ] prep. under indeed, underneath. သွဝ်စိ၊ ဗွဲသွဝ်။ အောက်၌၊ အောက်ဖက်သို့၊

ꩻတ္ဂမ်ဇ္ဈယ်ဇဏဓိ, သ္ဂရ်တ္ဂနံဇြယ်ဒေၚဒ် smar tnam jray bodhi [səmɔr tənɔm jrɔ̀ɑ[1] bɔ̀[1] dhĭ] prep. under the Bodhi tree. သွဝ်တ္ဂံဇြဗောဓိ။ ဗောဓိပင်အောက်။

ꩻꩻကျာလ်, သ္ဂရ်ကျားလ် smartyāl [səmɔr tyɑl] n. north. သွရ်ကျာ၊ သွဝ်ကျာ။ မြောက်ဘက်၊ လေညာအရပ်။

ꩻꩻစးကဃာင်, သ္ဂရ်ထးကယောင် smar thahkayoñ [səmɔr thɑh kʌ̆ yoŋ] prep. under the ornamented tray used by the royalty. သွဝ်ထးကယောင်။ မုနောလင်ပန်းအောက်။

www.monlibrary.com

ꩡꩬ꩓, ꩡꩬꩭ꩓ smär [səmar] n. what is lower. အရာမနွံတန်တ်ဒွံင်ဗွဲအသွဝ်။ အောက်ဖက်တွင်တည်ရှိနေသောအရာ။ (၂) below. adv. ဗွဲအသွဝ်၊ ပွဲအသွဝ်။ အောက်ဖက်၌၊ အောက်ဖက်တွင်။(1218) north. ဒိုဟ်သွဝ်ကျာ။ မြောက်အရပ်။ see. ရံင်း။ ရှ။ **ꩡꩬ꩓**, ꩡꩬꩭ꩓ smar [səmər].

ꩡꩬꩫ꩓, ꩡꩬꩫꩭ꩓ smis [səmɛs] n. Residue. အရာမသော်သွေဟ်၊ ဇရ။ အကြွင်းအကျန်၊ အနယ်။ (၂) exception. တင်တွေင်၊ ဒဒှ်မဟွံတုပ်ကိုညးတွဟ်သွှာင်။ ခြွင်းချက်၊ အများနှင့်မတူခြင်း။ [LM. **ꩡꩬꩫꩍ**, ꩡꩬꩫꩭ smih [səmɛh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ꩡꩬꩫꩍ**, ꩡꩬꩫꩭ smih [səmɛh], ꩡꩬꩫꩭ smeh [səmih] v. to remain as a residue. သော်တွက်ဆက်ဒွံင်ညံင်ရ်ဇရ။ အနယ်အနှစ်ကဲ့သို့ကျန်ရှိနေသည်။][LM. **ꩡꩬꩍ**, ꩡꩬꩭ sih [sɛh], **ꩡꩬꩭ**, ꩡꩬꩭ seh [sih] v. to residue. တွက်၊ သော်။ ကျန်သည်၊ ကျန်ရစ်သည်။ (၂) remainder. အရာမသော်တွက်ဒွံင်။ ကြွင်းကျန်ရှိနေသောအရာ။ **ꩡꩬꩭꩍ**, ꩡꩬꩭꩍ jreh [jrĭh] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ SM. **ꩡꩬꩍ**, ꩡꩬꩭ sih [sɛh] v.to residue. တွက်၊ သော်။ ကျန်သည်၊ ကျန်ရစ်သည်။ from Skt. နူသင်သကြိတ်။ သင်သကြိုက်မှ။ **ꩡꩬꩫꩭ**, ꩡꩬꩫꩭ sistă [sistă] n. remaining. အရာမသော်သွေဟ်။ အကြွင်းအကျန်။]

ꩡꩬꩭꩡꩬꩭꩡꩬꩭ꩓, ꩡꩬꩭꩫꩡꩬꩭꩫꩭ꩓ smah pkom lor [səmɔh pəkɒm lɔ̀²r] v. to gether and put in proper order, to heap up, to pile up. သွဟ်ပွေဝ်လဝ်။ ကောင်းစွာစုပုံထားသည်။

ꩡꩬꩭꩍ, ꩡꩬꩭꩭ smoh [səmɒh] v. attr. မခွံက်ထွးကိုဂုန်စရဲ၁။ ဂုဏ်အသရေကိုဖော်ပြသော။ **ꩡꩬꩭꩍ**, ꩡꩬꩭꩭ sumoh [sɑŏ mɒh], **ꩡꩬꩭꩍ**, ꩡꩬꩭꩭ sumoh [sɑŏ mɒh] v. to be equal. တုပ်၊ သွဟ်၊ တုပ်သွဟ်။ တူသည်၊ ညီမျှသည်။ (၂) to be alike. သွင်၊ တုပ်ဗိုပြင်။ ဆင်တူသည်၊ အသွင်တူသည်၊ ပုံပန်းတူသည်။ (၃) to conform to a norm. စေ့ကိုအလိုက်ဗိုအစာံ။ စံနှင့်လိုက်လျောညီညွတ်သည်။ Cf. **ꩠꩫ꩓**, ꩠꩫ tup [tup]. Der. **ꩡꩬꩭꩍ**, ꩡꩬꩭꩭ sumoh [sɑŏ mɒh] v. to cause to conform. သွှဲကွှဲဒ္ဍာ်အာစေ့ကိုအလိုက်ဧုံ။ သူ့အလိုက်အထိုက်နှင့်သူကျသွားစေသည်။ **ꩡꩫꩭ꩓**, ꩡꩫꩭꩭ samah [sɑ̆ mɔh] v. to be in agreement. သွဟ်၊ သွဟ်အတိုင်မတုပ်လဝ်စိတ်။ တူညီသည်၊ သဘောတူညီချက်အတိုင်းစိတ်တူသည်။[MM. **ꩠꩫ꩓**, ꩠꩫ tup [tup]. Cf.LM. **ꩡꩬꩫ꩓**, ꩡꩬꩫꩭ smah [səmɔh] v. to be equal. တုပ်၊ တုပ်သွဟ်။ တူသည်၊

www.monlibrary.com

ညီမျှသည်။ (၂) to be alike. သွင်၊ တုပ်ဖိုပြင်။ ဆင်တူသည်၊ အသွင်တူသည်၊ ပုံပန်းတူသည်။] **ꩻꩣꩭꩮ**, ꩻꩣꩭꩮꩫ samah [sə̆ mɔh] v. id. ခိတုပ်။ ခိတူ။

ꩻꩣꩭꩮꩫꩪꩭꩰ, ꩻꩣꩭꩮꩫꩪꩭꩰꩫꩣꩭꩰ smoh jir nok [səmɒh jir nɔ̀k] v. the same in size, like in size. သွပ်ဇွှော်ဇွောတ်။ အရွယ်ကြီးငယ်တူသည်။

ꩻꩣꩭꩮꩫꩪ, ꩻꩣꩭꩮꩫꩪꩭꩰ smoh han [səmɒh hɔ̀n] v. like food. သွောဟ်ဟန်၊ သွပ်ဟန်၊ သွပ်စွစ။ အစားအစာနှင့်တူသည်။

ꩣꩭꩰ, ꩣꩭꩰꩫ syuk [syɜk], **ꩣꩭꩰꩫ**, ꩣꩭꩰꩫꩫ syūk [syɜk] v. to raise. ယာပ္ဆိုန်၊ ပင်ပ္ဆိုန်၊ သွင်ပ္ဆိုန်၊ ပ္ဆုပ္ဆိုန်၊ သယိုက်။ မတင်သည်၊ ပင့်တင်သည်၊ မြှင့်တင်သည်၊ စိုက်ထူတင်သည်၊ ထမ်းပိုးသည်။ (၂) to maintain. ထံက်ပင်၊ သီဂိုင်ဒေပ်လဝ်၊ သ္ဆိုတန်တ်။ ထောက်ပံ့သည်၊ ထိန်းသိမ်းထားသည်၊ တည်တန့်စေသည်။ Cf. **ꩣꩭꩰꩪ**, ꩣꩭꩰꩪꩫ sayuk [sə̆ yɜk], **ꩣꩭꩰꩪꩭ**, ꩣꩭꩰꩪꩭꩫ sa yuik [sə̆ yɑk], **ꩣꩮꩰ**, ꩣꩮꩫ sa nuk [sə̆ nɜk], **ꩭꩮꩰ**, ꩭꩮꩫ snuk [sənɜk]. see. ရံင်။ ရှူ။ **ꩭꩰ**, ꩭꩰꩫ yuk [yɜ̀k].

ꩻꩭꩪꩫ, ꩻꩭꩪꩫꩫ syeñ jau [səyeɑŋ jèɑ[1]] n. the name of the daughter of king Dhammaceti. ယွကောန်ဝုတ်တွညးဓမ္မစေတီ။ ဓမ္မစေတီမင်းဏ်သမီးတော်နာမည်။

ꩣꩭꩮ, ꩣꩭꩮꩫ syām [syɑm] n. The Bodhisatta in the Sāma-jātaka. ဗောဓိသတ်ပို ကွ့ငှ်ပွဲကိုဇာတ်သာမ။ သာမဇာတ်လာကျွန်ုပ်တို့၏ ဘုရားအလောင်းဗောဓိသတ်။ Syn. **ꩮꩵꩭꩮ**, ꩮꩵꩫꩣꩭꩮꩫ su wan na syām [sɑʊ̆ wɔ̀n nɑ̆ syɑm]. [Skt. **ꩣꩭꩫ**, ꩣꩭꩫꩫ śyāma [sya mɑ̆].]

ꩻꩭꩬ, ꩻꩭꩬꩫ syor [syor] n. (MM.) **ꩻꩮꩭ꩓ꩭꩻꩭꩬ**, ꩻꩮꩭ꩓ꩭꩻꩭꩬꩫ tneysñısyor [təŋɐa səŋæ̆ syor] n. Suturday. တွဲသွိသဝ်။ စနေနေ့။[LM. **ꩭꩭꩭꩮ**, ꩭꩭꩭꩮꩫ sñi saw [səŋæ̆ sɔ]. SM. **ꩲꩭꩮ**, ꩲꩭꩮꩫ hæ̆ sɔ [hæ̆ sɔ].] for **ꩭꩭꩭꩮꩵ**, ꩭꩭꩭꩮꩵꩫ snis sa car [sənɛt sə̆ cɔr].

(s.v. **ꩭꩭꩭꩮꩵ**, ꩭꩭꩭꩮꩵꩫ snis car [sənɛt cɔr].) Cf. **ꩭꩭꩭ**, ꩭꩭꩭꩫ sñi [səŋæ̆] n. house. သွိ။ အိမ်။

ꩣꩭꩮ, ꩣꩭꩮꩫ syās [syɑs] v.to shine. တွး၊ ယးတွး။ လင်းသည်၊ တောက်ပသည်။ Cf. **ꩮꩬ꩓**, ꩮꩬ꩓ꩫ sa yah [sə̆ yèh], **ꩭꩬ꩓**, ꩭꩬ꩓ꩫ lyah [ləyèh], **ꩭꩣꩲ**, ꩭꩣꩲꩫ lyāh [ləyèh]. see. ရံင်။ ရှူ။ **ꩬꩮꩵ**, ꩬꩮꩵꩫ yās [yès].

ꩣꩰꩫꩰ, ꩣꩰꩫꩰꩫꩫ sya' bua' [səyɔ̆ bɯ̆] v. think it is white, have guess white.

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

သယျဗု၊ ခယျဗု။ ဖြူမည်ဟုမှန်းဆသည်။

ᦎᦟᦱᧅ, ᦎᦟᦱᧅᦷ syo᷄ [syȍ] v. to sell. သွံ၊ သွံဏာ။ ရောင်းသည်၊ ရောင်းလိုက်သည်။ Opp. **ᦟᦱᧃ**, ᦟᦱᦀᦹᧃ rāñ [ràn]. [SM. **ᦎᦟᧅ**, ᦎᦟᦷᧅ sʊ̄ [sʊ̀]. LM. **ᦎᦟᧅ**, ᦎᦟᦷᧅ so᷄ [sȍ], **ᦟᦱᧅ**, ᦟᦱᦎᦷᧅ swa᷄ [swȍ].]

ᦟᦱᦎᦺᦷᧂ, ᦟᦱᦎᦺᦷᧂᦷ srajuiṅ [sra jèŋ], **ᦟᦺᦷᧂ**, ᦟᦱᦎᦺᦷᧂ sajuiṅ [sa̍ jèŋ] n.(MM.) weight. လျိုင်၊ ဂယိုင်။ အလေး၊ အလေးချိန်။ (၂) charge. ကောတ်လျိုင်။ တာဝန်ယူသည်။ (၃) responsibility. ဒဒှ်မဒုင်လျိုင်၊ ဒဒှ်မကောတ်တာလျိုင်။ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှု။ [LM. **ᦟᦺᦷᧂ**, ᦟᦱᦎᦺᦷᧂ sajuiṅ [sa̍ jèŋ]. SM. **ᦣᦺᦷᧂ**, ᦣᦱᦎᦺᦷᧂ həcàŋ [hə̀ jèŋ] n. responsibility. ဒဒှ်မဒုင်လျိုင်၊ ဒဒှ်မကောတ်တာလျိုင်။ တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှု။ **ᦓᦺᦷᧂ**, ᦓᦱᦷᧂ sjiṅ [sə jòiŋ] v. to have difficulty. နွံတင်ဝါတ်ဂါတ်ခက်ခဲ့။ အခက်အခဲရှိသည်။ (၂) to be heavy. သွိုင်၊ ဖြိုင်။ လေးလံသည်။]

ᦟᦺᦷᧂ, ᦟᦱᦎᦺᦷᧂᦹ srajuiṅ [sra jèŋ] v. to make clear. သ္ဂျိုကွ၊ သ္ဂျိုသ္ဂျင်ကော်။ ရှင်းလင်းစေသည်၊ ကြည်လင်စေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ᦙᦱᧁᦷᧂ**, ᦙᦱᦎᦷᧂ rujuṅ [rʊ̀ jèŋ].

ᦟᦙᦲᦵᦂᦟᦺ, ᦟᦱᦙᦱᦲᦵᦂᦎᦷᧁᦷᧃᦷ sra bā ri guṇ [srə̀ bèɑ rɪ̏ gùn] n. a locality near Lamphun. ဒေသမန္ဒံတရပ်ဥုင်လာမ်ဖုန်မွဲ။ လမ်ဖွန်းမြို့အနီးရှိဒေသတစ်ခု။[Skt./P. **ᦚᦲᦵᦂᦟᦺ**, ᦚᦲᦵᦂᦎᦷᧁᦷᧃᦷ vārigunṇa [wèɑ rɪ̏ gʊ̏ nə̏] n. quality of water. ဂုန်စရဲဥုဉ်၊ ဂုန်သတ္တိဥုဉ်။ ရေ၏ဂုဏ်အရည်အသွေး၊ ရေ၏ဂုဏ်သတ္တိ။]

ᦟᦙᦱ, ᦟᦱᦙᦱᦎᦷᧁᦷᧃᦷ sramana [srə̀ mɛ̏ nɛ̏] n. (Buddhist) ascetic. ရသိဗုဒ္ဓဘာသာ။ ဗုဒ္ဓဘာသာရသွေ့။ [Skt. **ᦈᦙᦱᦎᦷᧁᦷᧃᦷ**, ᦟᦙᦱᦎᦷᧁᦷᧃᦷ śramaṇa [srə̀ mɛ̏ nə̀].]

ᦟᦙᦱᧃᦷ, ᦟᦱᦙᦱᦀᦹᧃᦷ sramān [srə̀ màn] n. question. သ္ဂာန်၊ ဂလာန်သ္ဂာန်။ အမေး၊ မေးခွန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ᦵᦷᦙᦱᦀᦹᧃᦷ**, ᦵᦷᦙᦱᦀᦹᧃᦷ sinmāñ [sɛn man].

ᦟᦙᦺᦷᧂ, ᦟᦱᦙᦺᦷᧂᦷ sramin [srə̀ mɛn], **ᦙᦺᦷᧂ**, ᦙᦺᦷᧂᦷ samin [sə̀ mɛn] n. (MM.) **ᦓᦲᦷᦠᦙᦺᦷᧂ**, ᦓᦲᦷᦠᦱᦀᦹᧃᦷᦙᦺᦷᧂᦷ jarhānsamin [jə̀r hàn sə̀ mɛn], **ᦓᦵᦠᦷᦠᦟᦺᦷᧂ**, ᦓᦵᦠᦱᦀᦹᧃᦷᦟᦺᦷᧂᦷ jrahānsramin [jrɛ̏ hàn srə̀ mɛn] n.compassion. ဒဒှ်မဒှ်ဓဝ်ကရုဏာ၊ ဒဒှ်မဒှ်ကရုဏာဆာန်ဥု။ ကရုဏာတရားဖြစ်ခြင်း၊ သနားကရုဏာဖြစ်ခြင်း။ [LM. **ᦓᦵᦠᦷᦠᦙᦺᦷᧂ**, ᦓᦵᦠᦱᦀᦹᧃᦷᦙᦺᦷᧂᦷ jra hān sa min [jrɛ̏ hàn sə̀ mɛn], **ᦓᦵᦠᦷᦠᦱᦀᦹᧃᦷᦇᦺᦷᧂ**, ᦓᦵᦠᦱᦀᦹᧃᦷᦇᦺᦷᧂᦷ jra hān tamin [jrɛ̏ hàn tə̀ mɛn]. **ᦙᦺᦷᧂ**, ᦙᦵᦷᧂᦷ smin [səmɛn] v. to have compassion for. နွံကိုဓဝ်ဆာန်ဥု၊ နွံကိုဓဝ်ကရုဏာ။ ကရုဏာသက်သည်။ ကရု

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဏာတရားရှိသည်။]

သြလာသ်, ဩလောသ် sralos [srɑ̆ lɔ̀s] v.to be fond of, like. သလော်၊ သလုဟ်၊ သို့ကြ်မို့ကြ်၊ သွးစိတ်။ နှစ်သက်သည်၊ မြတ်နိုးသည်၊ ကြိုက်သည်။ (၂) shall be fond of, shall like. သလော်၊ သလုဟ်၊ သို့ကြ်မို့ကြ်ဏောင်။ သွးစိတ်ဏောင်။ နှစ်သက်လိမ့်မည်၊ မြတ်နိုးလိမ့်မည်၊ ကြိုက်လိမ့်မည်။

သြဝစ္ဆ, ဩဝဒ္ဓ srawacca [srɑ̆ wɔt cɑ̆] n. sirivaccha plant. တံ့ဩဝစ္ဆ၊ တံ့ဆူမွဲဂက္ခ။ ဩဝစ္ဆအပင်။ သစ်ပင်တစ်မျိုး။ see. ရံင်။ ရွ။ **သိဝဏ်**, သိရိဝဏ် si ri wac [sæ̆ ræ̆ wɔc].

သြဝံ, ဩဝန် srawan [srɑ̆ wɔ̀n] n. fifth lunar month. ဂိတုလွိဟ်မသုန်မန်။ မွန်ပဉ္စမလ။ see. ရံင်။ ရွ။ **သြာဝံ**, ဩာဝန် srāwan [srɑ wɔ̀n].

သြာဝံ, ဩာဝန် srā wan [srɑ wɔ̀n] n. **ကိံတုသြာဝံ**, ကိန်ဒုဩာဝန် kintu srā wan [kɛn tɑ̆ʊ srɑ wɔ̀n] n. the fifth lunar month, roughly corresponding to August. ဂိတုမန်လွိဟ်မသုန်၊ ဗွဲသရောပ်မတုပ်သွဟ်ကိုဂိတုအင်္ဂလိက်အဝ်ဂါတ်(သဏ)။ မွန်ပဉ္စမလ၊ အကြမ်းအားဖြင့်အင်္ဂလိပ်လ၊ ဩဂုတ်လနှင့်ညီသည်။

သြဝံ, ဩဝန် srawan [srɑ̆ wɔ̀n] n. (MM.) **ဂိတုသြဝံ**, ဒိဒုဩဝန် gitusra wan [gɪ̆ʔ tɑ̆ʊ srɑ̆ wɔ̀n] n. ဂိတုသွန်၊ ဂိတုသွဲသီ။ တော်သလင်းလ။ [LM. **သွံ**, ဒွန် swan [səwɔ̀n],late LM. **ဂဍယ်သိ**, ဂဍယ်သိ ga ḍaysi [gɛ̆ ɗɑɑ sæ], **သ္ဍယ်သိ**, သ္ဍယ်သိ sḍaysi [səɗɑɑ sæ]. SM. **ဟဍယ်သိ**, ဟဍယ်သိ hədɑɑsi [hə̆ ɗɑɑ sæ] n. lit. middle of the (season of keeping) precepts. အဒေါဝ်ဥတုလုပ်ဒွိုန်။ ဝါဝင်အလယ်လ။ Skt. **ශ්‍රාවණ**, ဒြဝဏ śrawaṇa [srɑ̆ wɛ̆ nɑ̆].]

သြာဝသ်, ဩာဝသ် srāwah [srɑ wɔh] n. (**ဇျင်သြာဝသ်**, ဇျင်ဩာဝသ် ḍuñsrāwas [ɗɜŋ srɑ wɔh].) n. the capital of Kosala in the time of the Buddha. ရာဇဂ္ဂာနီ၊ ရးကောသလလက်ထက်ကျာ်တြဲပိုမက္ခိုဒ်ဒွံင်တေံ။ ကွုန်ပ်တို့မြတ်စွာဘုရားသက်တော်ထင်ရှားရှိစဉ်အခါက၊ ကောသလပြည်၏ရာဇဂ္ဂာနီမြို့တော်။ [Skt. **ශ්‍රාවස්ති**, ဒြာဝသ်တ် śrā vasti [srɑ wɔs tæ̆] n. Thawatthi. ဒျုင်သာရဂ်။ သာဝတ္ထိပြည်။]

သြိဗၼ်, ဩိဝန် sriban [sræ̆ bɔ̀n] v. make firm, to fix. သဗန်၊ သဗိုန်၊ ဂဗိုန်၊ ဒဗိုန်။ မြဲမြံစေသည်။

သြိဗိၼ်, ဩိဝိန် sribin [sræ̆ bɛ̀n] v. make firm to fix. သဗန်၊ သဗိုန်၊ ဂဗိုန်၊ ဒဗိုန်။ မြဲမြံစေသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဩီ, ဩဳ srĭ [sræ] honorific prefix. ဝေါဟာဆက်ဂတမရပ်စပ်စကာ အခါကာလမရှေ့သော် ရဂ်။ ရိုသေသမှုပြုသောအခါ၊ အသုံးပြုသောခွရှေဆက်ဝေါဟာရ။ see. ရံင်။ ရှု။ ဩီ, ဩ့ံ śrĭ [srĭ].

ဩီ, ဩဳ srĭ [sræ] n. the goddess śrĭ. ဒေဝတ်ဗြဟ္မီ၊ သြီနတ်သမီး။ see. ရံင်။ ရှု။ ဩီ, ဩဳ srĭ [sræ], ဩီ, ဩ့ံ śrĭ [srĭ].

ဩီကျတ်, ဩဳကေ့ာ်ၵ် srĭkṣit [səræ kəsit] n. Sri kṣetra. (ဥုင်) သိသိတ်၊ သိသ္ဒိတ်။ သရေခေတ္တရာမြို့။

ဩျင်, ဩဉ်ိ sraṅ [srɛŋ] v. to cast. သင်း၊ သောန်။ ပုံသွင်းသည်၊ ပုံလောင်းသည်။ Cf. ၸမ္ဘင်, သွောန် swon [səwɒn].[SM. ဩင်, ဩဉ် sɛŋ [rɛŋ] v. to cast coin. သင်သွဲ့၊ သောန်သွဲ့၊ သင်တက်ာ။ ငွေအကြွေလောင်းသည်၊ ဒင်္ဂါးလောင်းသည်။]

ဩျင်, ဩဉ်ျ sraṅ [srɛŋ] v. to bring. ကောတ်နှင်၊ ကော်နှင်၊ ယိုက်နှင်။ ယူဆောင်လာသည်၊ ခေါ်ဆောင်လာသည်၊ သယ်ဆောင်လာသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ ၸင်, ရဉ်ံ raṅ [rɛ̀aŋ].

ဩျင်ကိုဝ်, ဩဉ်ကုိဒ် sraṅkuiw [srɛŋ kɒ] v. to bring, deed, affairs. သရင်ကို။ ယူလာသည်။

ဩျင်လျှင်, ဩဉ်ဍူဉ် sraṅtluṅ [srɛŋ təlɜŋ] v. to bring, to convey, coming affairs. သရင်တ္ဂျင်၊ ရင်တ္ဂျင်၊ ယိုက်နှင်ကို။ ယူဆောင်လာသည်၊ သယ်ဆောင်လာသည်၊ ထမ်းပိုးယူလာသည်။

ဩျင်လ္လျှင်, ဩဉ်ဍူဉ် sraṅtlūṅ [śrɛŋ təlɜŋ] v.to bring, to convey, coming affairs. သရင်တ္ဂျင်၊ ရင်တ္ဂျင်၊ ယိုက်နှင်ကို။ ယူဆောင်လာသည်၊ သယ်ဆောင်လာသည်၊ ထမ်ပိုးယူလာသည်။

ဩျင်, ဩ့ဉ် sruṅ [srɜŋ] n. once. မွဲအခိုင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ ဩျှင်, ဩဳဉ် srūṅ [srɜŋ] n. hole. သိုင်၊ ကတိုင်။ တိရစ္ဆာန်တွင်း၊ ချိုင့်၊ တွင်း(တူးထားသောတွင်း)။ Cf. ၵ္ကာင်, ကွောင် ktoṅ [kətoŋ], ဇြင်, ဇြဉ် jraṅ [jrɛ̀aŋ].[LM.ဩျိုင်, ဩ့ိုဉ် sruiṅ [srɑŋ], ဩိုင်, ဩိုဉ် sɑŋ [sɑŋ]. ဗြင်, ဗြဉ် braṅ [brɜŋ], ၸဗြင်, ဗြဲဉ် breṅ [srèaŋ] n. snake's hole. သိုင်ဖြဲ့၊ ထွောင်ဖြဲ့။ SM. ၵဩိုင်, ကဩိုဉ် ka suiṅ [kə̆ sɑŋ] n. hole. သိုင်၊ ကတိုင်။ တိရစ္ဆာန်တွင်း၊ ချိုင့်၊ တွင်း (တူးထားသောတွင်း)။]

www.monlibrary.com

ဃျုင်, ဆြုင် srūṅ [srɜŋ] n. hole, cavity. သိုင်။ တွင်း။

ငြာ်, ဆြေင်း sreṅ [sreaŋ] n. ချုငြာ်, ဆုဆြေင် chusreṅ [chŭ sreaŋ] n. Alstonia scholaris tree. တွံဆြေင်။ ရေသရည်းပင်။

(MM.) (1) သိမ်မဟ်ငြာ်, သိန်ဒဟ်ဆြေင် simmahsreṅ [sɛm mɔh sreaŋ] n. Alstonia scholaris tree end sīmā in Sittang district, at Muthin two miles NW.of Kawkadut. သီမုဟ်ဆြေင်၊ နွံပွဲခရိုင်သက်တိုင်၊ ပွဲကိုမုဟ်ထေင်၊ ပလိုတ်သွင်ကျာကွာန်ကံဂဒတ်၊ ခရာဓိတ်စာတိုင်။ စစ်တောင်းခရိုင်ရိုကော့ကဒွတ်ရွာ၏ အနောက်မြောက်အရပ်၊ နှစ်မိုင်ကွာမုထင်ရွာမှ၊ ရေသရည်းပင်စွန်းသိမ်။(2) သိမ်ဓက်ငြာ်, သိန်ခံက်ဆြေင် sim bǎksreṅ [sɛm pɔk sreaŋ] n. sīmā where Alstonia scholaris tree were grubbed up, in Dala district. သီမသိုင်ခွံလဝ်၊ ဒ္ဂဲမတွံက်ခါပ္ဍိတ်လဝ်တွံဆြေင်၊ ပွဲကိုခရိုင်ဒလ။ ဒလခရိုင်ရိုရေသရည်းပင်ငုတ်၊ တူးဖော်ထုတ်ထားသောနေရာတွင်၊တည်ဆောက်ထားသောသိမ်။ [LM. တ္နမ်ငြာ်, ဘ္နန်ဆြေင် tnamsreṅ [tənɔm sreaŋ]. SM. ချ ငြာ်, ဆုဆေင် chu seṅ [chŭ seaŋ].]

ငြာ်, ဆြေင်J sreṅ [sreaŋ] n.(MM. ငြာ်, ဆြေင် sreṅ [sreaŋ], ဇုငြာ်, ဇုန်ဆြေင် ʤuṅ sreṅ [ʤɜŋ sreaŋ]) n. Syriam. ဆြေင်၊ ဇုင်ဆြေင်။ သံလျင်၊ သံလျင်မြို့။ [LM. ငြာ်, ဆြေင် sreṅ [sreaŋ], ကြာ်, ဆြေင် creṅ [creaŋ]. SM. ဇုငြာ်ဆာ်, ဇုန်ဆေင် ʤuṅ seṅ [ʤɜŋ seaŋ]).]

ဆျိုင်, ဆြွိုင် sruiṅ [sraŋ] n. hole, pitt, mine . ကျွိုင်၊ သိုင်။ တွင်း။

ငြာ်မ်ဍ, ဆြေန်ဋ sresṭha [sris thă] n. Royal treasurer in ancient India. သျှိပ်ဗန္ဓာမဆေင်စပ်ကိုဇကရာတ်ခေတ်တမ္ဘာပွဲကိုရုးအိန္ဒိယတော်။ ရှေးခေတ်အိန္ဒိယပြည်၏ ဘုရင်မင်းမြတ်နှင့်သက်ဆိုင်သော၊ ဘဏ္ဍာရေးမှူး။ [Skt. ငြာ်ဍ်ဍ, ဆြေန်ဋ śreṣṭha [sris thă] adj. most excellent. မခိုဟ်တအိုတ်။ အကောင်းမွန်ဆုံးသော။Der. ငြာ်မ်ငဍ်, ဆြေန်ဋန် sreṣṭhen [sris thin]. P. ငသ်ဍ်, သေန်ဋ်ဒ် sreṭṭhi [sit thi]. (s.v. ငသ်ဍ်, သေဋ်ဒ် seṭhi [se thi].)]

ဃြာ်, ဆြည်ဉ် srañ [srɔn] n. ငြာ်, ဆြည်ဉ် sreñ [srin] n. silver. သြန်၊ ဖွော်သြန်။ ငွေ၊ ငွေသတ္တု။ ဃြာ်, ဆြန် sran [srɔn] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတု။ [LM. ဃြာ်, ဆြန် sran [srɔn], သာ်, သန် san [sɔn]. SM. သာ်, သန် sɔn [sɔn].]

ငြာ်, ဆြည်ဉ် sreñ [srin] n. silver. သြန်၊ ဖွော်သြန်။ ငွေ၊ ငွေသတ္တု။ see. ရုံင်။ ရွှ။

www.monlibrary.com

သြည်, ဩဉ် srañ [srɔn].

သြိတ်, ဩိုဒ် srīt [sreṭ], သြိတ်, ဩိုတ် srit [sreṭ] n. Rhinoceros. သိတ်။ ကြံ့သတ္တဝါ။ [LM. သြိတ်, ဩိုတ် srit [sreṭ]. SM. သိတ်, ဆိတ် set [seṭ].]

ဂြောတ်, ဩွောတ် srot [sərɒt] v. to suck. သြောတ်၊ ဖြောတ်၊ မ်။ စုတ်သည်၊ စို့သည်။ [LM. ဂြောတ်, ဩွောတ် srot [sərɒt], ဂြောတ်, ဖြောတ် jrot [jrɒt]. SM. ဂြောတ်, ဖြောဒ် sòt [sɒt].]

သြဉ်, ဩန် sran [srɔn] n. silver. ဩန်၊ ဖွေးဝ်ဩန်။ ငွေ၊ ငွေသတ္တု။ see. ရံင်။ ရှူ။ သြည်, ဩည် srañ [srɔn].

သြာဉ်, ဩာန် srän [srɑn] n. tap of lacquer tree, black in colour, black wood oil tree. သာန်။ သစ်စေးပင်။

သြာဉ်ဗဂၤတ်, ဩာန်ဗကေတ် srän ba ket [srɑn bə̆ kit] n. vermilion, mercuric sulphide. ခွိက်ဆုန်။ ဟသ်ာပြဒါး။

သြိမ်, ဩိုမ် srim [sreṃ] v. to be fulvous (or fulvous colour). အရုံသရီ၊ သဉ်ပ္ကော်။ မဲခြောက်ခြောက်အရောင်၊ မီးခိုးရောင်၊ အပြာရောင်။ [LM. သရိမ်, သရိုန် sa rim [sə̆ reṃ] v. to be grey. ဒှ်အရုံသရီ၊ ဒှ်အရုံသဉ်ပ္ကော်။ မဲခြောက်ခြောက်အရောင်ဖြစ်သည်၊ မီးခိုးအပြာရောင်ဖြစ်သည်။] သြိမ်, ဩိုမ် srīm [sreṃ] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

သြိယ်, ဩိုယ် sriy [sræ] n. honorific prefix. ဝေါဟာဆက်ဂတမရပ်စပ်စကာအခါကာလ မရှေ့သော်ရုဂ်။ ရှိသေသမ္မုပြုသောအခါ။ အသုံးပြုသောဝှေ့ဆက်ဝေါဟာရ။ see. ရံင်။ ရှူ။ ကြီ, ဩီ śrī [srɨ̄].

သြာ်ဃာ်ပ္ဍာ်ဇ္ဍာဝ်, ဩာ်ဇောင်ပ္ဍောင်ဇ္ဍောဝ် or coṅ pnāṅcḍow [or coŋ pənaiŋ cəḍo] v. Oh! burn the jass stick (stick of incense) အောဝ် (ဩော၊ အ်) စံင်ပ္ဍာင်သ္ဒ်။ အိုအမ္ဒေးတိုင်ထွန်းသလား။

သြိဟ်, ဩိုဟ်° srih [sreh] n. ချသြိဟ်, ဆုဩိုဟ် chusrih [chŭ sreh] n. Acacia siris sa. ဆုဩိုဟ်။ ထနောင်းပင်။[LM. ချသြိုဟ်, ဆုဩိုဟ် chusruih [chŭ sroh]. SM. ချသိုဟ်, ဆုသိုဟ် chusɒh [chŭ soh]. Skt. ศิรีษ, ဒ်ရိ့ၚ śi ri ṣa [si ri sə̆]. P. သိရိသ, သိရိသ sirisa [sæ̆ ræ̆ sə̆].]

www.monlibrary.com

သြိဟ်, ဩဳင်ၚ် srih [srɛh], သြိဟ်, ဩဳင် srīh [srɛh] n. honorific prefix. ဝေါဟာဆက်ဂတာမရုပ်စပ်စကာ၊ အခါကာလမရှေ်သေ့်ရ်ဂ်။ ရိသေသမှု ပြုသောအခါ၊ အသုံးပြုသောဓ့ရှဆက်ဝေါဟာရ။ see. ရံင်။ ရှ။ သြိ, ဩဳ srī [sræ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (၂) the goddess śrī. ဒေဝတ်ဗြဲဩဳ။ ရှရီဒေဝါနတ်သမီး။ see. ရံင်။ ရှ။ သြိ, ဩဳ srī [sræ], ၎ိ, ဩဳ śrī [srì].

သ္ဍုဟ်, ဩဳဟ် sruh [sruh] v. to pour water on (so as to extinguish). စဝ်ဖျေါဒုဝ်လ္ဟူ (ညံင်ရ်ပူတ်သွေဂံပ္ဒိုတ်အာ)၊ ဩိုဟ်၊ ဩိုဟ်ပလိုတ်ထော်ပူတ်။ အပေါ်မှရေလောင်းချသည်(မီးငြိမ်းသွားစေရန်)။ ငြိမ်းသည်၊ မီးကိုငြိမ်းသတ်လိုက်သည်။

၎ာဟ်, ဩဳဟ် sroh [srɒh] v.(MM.) ၎ာဟ်ပလိုတ်ကျာ်, ဩဳဟ်ပလိုတ်ကွဲအ် srohpaluitkle᷄[srɒh pă̆ lot klaĕ᷄] v.to extinguish. ဩိုဟ်ပလိုတ်ထော်။ ငြိမ်းသတ်လိုက်သည်။ ၎ာဟ်ပလိုတ်ကျာ်, ဩဳဟ်ပလုံတ်ကွဲအ် croh pa luit kle᷄[crɒh pă̆ lot klaĕ᷄] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Der. သ္ဍုဟ်, သုဂ္ဂဟ် suruh [saă̆ ruh] v. to cause to drop. သ္ဂ်ိုတ္ဍဟ်ခ့ှ်။ အစက်ကျစေသည်။ Syn. ၎ာဟ်, ဩဳဟ်ၚ် croh [crɒh]. SM. သိုဟ်, ဩိုဟ် sɒh [soh] v. to exstinguish. ဩိုဟ်ပလိုတ်ထော်။ ငြိမ်းသတ်လိုက်သည်။

၎ာဟ်, ဩဳဟ် sroh [srɒh] v. to exstinguish. ဩိုဟ်ပလိုတ်ထော်။ ငြိမ်းသတ်လိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ သ္ဍုဟ်, ဩဳဟ် sruh [sruh].

သြိဟ်, ဩဳဟ် sruih [sroh] v. to count. ရိဟ်။ ရေတွက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဒိုဟ်, ဒ့ိုဟ် ruih [rɜ̀h].

၎ာက်, ဩဳအ် sro᷄[srʊ̆¹] n. paddy. ဩြော်။ စပါး။ rice in the ear. ဒကောင်ဩြော်။ စပါးနှံ။ (၂) unhusked rice. သ္ဂျကဆင်၊ သ္ဂျာဂွံသ္ဆးလဝ်ဏီ။ ဆန်လုံးတီး၊ မဖွပ်ရသေးသောဆန်။ ၎ာက်ယာဝ်, ဩဳအ်ယောဝ် sro᷄yow [srʊ̆¹ yò²] n. millet. ဩြော်ယ်။ မုယောစပါး။ ၎ာက်ဇ္ဂာက်, ဩဳအ်ဇ္ဂနောက် sro᷄jnok [srʊ̆¹ jənòk] n. common low land paddy. ဩြော်ဇ္ဂော်။ သက်ကြီးကောက်စပါး။ Cf. ၎ာက်, ဩဳအ် sñò᷄ [səŋʊ̆¹], ပုဒ် pūñ [pɜŋ]. [LM. ၎ာက်, ဩဳအ် sro᷄[srʊ̆¹], သ္ဂ်, သ္ဂအ် swa᷄ [səwʊ̆]. SM. ၎ာက်, ဩဳအ် sʊ̆ [srʊ̆¹].]

www.monlibrary.com

ꩻꩮꩬ꩓, ꩈꩮꩬꩮ꩓ sarjūñ [sə̆ rjɜ̀ŋ] v. to still one's mind. သ္ကၠိုစိတ်ညိုင်ဝတ်အာ။ စိတ်ငြိမ်သက်သွားစေသည်။

ꩻꩮꩬ꩓ꩫ, ꩈꩮꩬꩫꩮ꩓ sarbin [sə̆ rbèn] v. to be firm. သ္ကၠိခိုင်၊ သ္ကၠိဖိုန်။ ခိုင်ခံ့စေသည်၊ မြဲမြံစေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩮꩬ꩓ꩫ, ꩮꩬꩫꩮ꩓ rbin [rəbèn].

ꩻꩬꩻꩻ꩓, ꩈꩮꩬꩮꩈ꩓ sa rlos [sə̆ rlɒs] v. to love. လုပ်၊ ဒးစိတ်၊ ဒးဂွပ်။ နှစ်သက်သည်၊ ကြိုက်သည်၊ နှစ်ခြိုက်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩬꩻꩻ꩓, ꩮꩬꩮꩈ꩓ rlos [rlɒs].

ꩻꩬ, ꩈꩮꩬ sla [sələ̆], once. မွဲအခိင်တေံ။ တစ်ချိန်က။ ꩻꩬ, ꩈꩮꩬ sla˙ [sələ̆] n. leaf. သွ၊ တွး။ ဖက်၊ သစ်ရွက်။ ꩻꩬꩮꩫ, ꩈꩮꩬꩮꩫ slapat [sələ̆ pɔt] n. palm-leaf book. သွပတ်၊ လိက်သွပတ်။ ပေရွက်၊ ပေစာ။

ꩻꩬ, ꩈꩮꩬ sla [sələ̆] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ꩻꩬꩮꩫ, ꩈꩮꩬꩮꩫ sla pat [sələ̆ pɔt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. ꩮꩬꩫꩻ, ꩮꩫꩮꩻ tin lah [tɛn lah]. Der. ꩻꩻ, ꩈꩮꩻ sala [sə̆ lə̆] v. spread leaf. လးဒုင်သွ။ ဖက်ရွက်ခုခံခင်းသည်။ [LM. ꩻꩬ, ꩈꩮꩬ sla [sələ̆], ꩻꩬ, ꩈꩮ lha [hlə̆]. SM. ꩻꩬ, ꩈꩮ hlə̆ [hlə̆].]

ꩻꩬꩻꩮꩫ, ꩈꩮꩬꩮꩮꩫ slapok [sələ̆ pok] v. to remove. ပါထော်၊ ပြုင်ပဆုံထော်။ ပယ်ရှားပစ်သည်၊ ဖျောပြောင်းပစ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩬꩻꩮꩫ, ꩮꩮꩮꩫ lupok [lɨ̆ pok].

ꩻꩬꩮꩫ, ꩈꩮꩬꩮꩫꩫ sla hiñ [sələ̆ hoiŋ] v. to delight. သ္ကၠိစိတ်လဟိုင်လဟာ၊ သ္ကၠိစိတ်သွင်ကော်၊ သ္ကၠိဒးဂွပ်စိတ်။ စိတ်ကြည်နူးစေသည်၊ စိတ်ကြည်လင်စေသည်၊ စိတ်အကြိုက်တွေ့စေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩮꩮꩫ꩓ lhïñ [hloiŋ].

ꩻꩬꩻꩻꩮꩫ, ꩈꩮꩬꩮꩮꩮꩫ sluño˙ [səlɑə̆ ŋʊ̆], ꩻꩬꩫꩻꩮꩫ, ꩈꩮꩬꩫꩮꩮꩮꩫ slu˙ño˙ [səlɨ̆ ŋʊ̆] v. to empty. ဒ်သွးသွး။ မုဟွံမွဲ၊ မုဟွံပါ၊ သလူ။ ဗလာ၊ မည်သည့်အရာမျှမရှိ၊ မည်သည့်အရာမျှမပါ။ (၂) to be solitary. နွံဒွံင်ညးမွဲဓဝ်၊ ဟွံမွဲကိုအဖ်၊ တွက်ဒွံင်ညးမွဲဓဝ်။ တစ်ကိုယ်တည်းရှိနေသည်၊ အဖော်မရှိဖြစ်နေသည်၊ အထီးတည်းကျန်နေသည်။ (၃) live in solitude. တန်တ်ဒွံင်ညးမွဲဓဝ်၊ တန်တ်ဒွံင်ဒွဲဓွဲမွိုဟ်ဟွံလိုက်ပိုက်၊ တန်တ်ဒွံင်ပွဲဌာန်လမူ။ တစ်ကိုယ်တည်းနေထိုင်သည်၊ လူသူအရောက်အပေါက်နည်းသောနေရာတွင်နေထိုင်သည်၊ ဆိတ်ငြိမ်သောအရပ်၌နေထိုင်သည်။ (၄) cause to be deserted. သ္ကၠိသွးဒုင်ပွဲထော်။ အများပစ်ပယ်ခြင်းကိုခံရသည်။ Cf. ꩻꩬꩫꩻꩮꩫ, ꩈꩮꩬꩫꩮꩮꩮꩫ salu˙ño˙ [sə̆ lɨ̆ ŋʊ̆], ꩻꩬꩬ, ꩈꩮꩬꩮ salñu [sə̆ lŋɨ̆]. see. ရံင်။ ရှ။ ꩬꩻꩮꩫ, ꩮꩮꩮꩫ luño˙ [lɨ̆ ŋʊ̆].

ꩻꩬ꩓, ꩈꩮꩬ꩓ slaḥ [səlah] v. to yield up, to surrender, to give up. သွးကို။ အပ်သည်၊

www.monlibrary.com

လွဲအပ်သည်။ (၂) to change, to transfer. ပ္ဍတဲ၊ ဒုင်ကျ၊ ဒုင်ကယျ။ ပြံင်စုတ်၊ ပြံင်သွဲ့။ လက်မြောက်သည်၊ အရှုံးပေးသည်။

သွးဝစ္ဆု, သွးဝဆ္ဆု slaḥwatthu [səlah wɔ̀t thʉ̀] v. to give in charity of offering. သွးကိုဝတ္ထု။ ဝတ္ထုကိုစွန့်ကြဲသည်။

သ္လာက်, သ္လဲက် slāk [səlaik] n. (Lph.) bronze. လောဟ၊ သွဲ့။ လောဟာ၊ ကြေးဝါ။ (MM.) **ကျာက်သ္လာက်**, ကျာက်သ္လဲက် kyākslāk [kyaik səlaik] n. bronze Buddhas. ကျာ်သွဲ့။ ကြေးဝါသွန်းဘုရား။ [LM. **သ္လာက်**, သ္လဲက် slāk [səlaik], **လ္ဟာက်**, လ္ဟဲက် lhāk [hlaik].]

သ္လုက်, သ္လုက် sluk [səlɜk] v. **ဂ္လာက်**, ဒ္သဲက် slok [səlok] v. to put on. ဗိုက်၊ ဗိုက်ဗွိုက်၊ ဗိုက်လွှက်၊ ဗိုက်လွှက်ဂွိုက်ယာတ်။ ဝတ်ဆင်သည်၊ အဝတ်ဝတ်သည်။ (၂) wear. ဗိုက်လွှက်ကျိုင်ကျဝ်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်။ **လိုံးန္ဒပ်**, လုံန်ဒ္ဒင် luindnap [lɜ̀n dənɔ̀p] v. to put on shoes. **ဒုတ်ဂ္ဂဝ်မတ်**, ဒုတ်ဒ္ဒေဒ်မတ် cut dñow mat [cut dəŋɔ̀² mɔ̀t] v. to wear spectacles. စုတ်ဒ္ဒေဝ်မတ်။ မျက်မှန်တပ်သည်။ **ဒလဝ်ဇရုပ်ကျိုပ်**, ဒလေဒ်အထုပ်ကျိုပ် da law'a thup kaḍop [dɛ̆ lɔ̀ ă thup kəɗop] v. to wear hat. ဒလဝ်အထုပ်ကျိုပ်။ ဦးထုပ်ဆောင်းသည်။

ဂ္လာက်, ဒ္သဲက် slok [səlok] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **သ္လိုင်**, သ္လုံင် sluiñ [səlaŋ]. Der. **သိံးလုက်**, သိန်လုက် sinluk [sɛn lɜk] n. &v. ကွပ်မြ၊ ဂရောပ်၊ သွိုက်၊ ထိုင်။ ဓားအိမ်၊ အပုံး၊ အစွပ်၊ အိပ်။ v. ဂြောပ်၊ သွေဲ့၊ စုတ်၊ ဂြို၊ ကောပ်။ ဖုံးသည်၊ ငုံသည်၊ ထည့်သည်၊ ကွပ်သည်၊ အနားသတ်သည်။[LM. **ဂ္လာက်**, ဒ္သဲက် slok [səlok], **သ္လိုက်**, သ္လုံက် sluik[səlak], **သ္လိုက်**, သ္လုံက် sluik [səlak].]

ဂ္လာက်, ဒ္သဲက် slok [səlok] v. to put on. ဗိုက်၊ ဗိုက်ဗွိုက်၊ ဗိုက်လွှက်၊ ဗိုက်လွှက်ဂွိုက်ယာတ်။ ဝတ်ဆင်သည်၊ အဝတ်ဝတ်သည်။ (၂) to wear. ဗိုက်လွှက်ကျိုင်ကျဝ်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်။ **လိုံးန္ဒပ်**, လုံန်ဒ္ဒင် luin dnap [lɜ̀n dənɔ̀p] v. to put on shoes. **ဒုတ်ဂ္ဂဝ်မတ်**, ဒုတ်ဒ္ဒေဒ်မတ် cutdñowmat [cut dəŋɔ̀² mɔ̀t] v.to wear spectacles. စုတ်ဒ္ဒေဝ်မတ်။ မျက်မှန်တပ်သည်။ **ဒလဝ်ဇရုပ်ကျိုပ်**, ဒလေဒ်အထုပ်ကျိုပ် da law'a thupkaḍop [dɛ̆ lɔ̀ ă thup kəɗop] v. to wear hat. ဒလဝ်အထုပ်ကျိုပ်။ ဦးထုပ်ဆောင်းသည်။ see. ရဲင်။ ရှ။ **သ္လုက်**, သ္လုက် sluk [səlɜk].

သ္လံက်, သ္လံက် slåk [səlɔ̀k] v. to paint. လံက်ခုဂ်ဂဲ့၊ ဒဇက်ကသူ။ ဆေးခြယ်သည်၊ ပန်း

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ချိဆွဲသည်။ see. ရုံင်။ ရှု။ **လဲက်**, လဲက် lâk [lɔ̀k].

ꩻꩺꩫꩻꩫꩻꩺꩫ, သ္လာင်တီတ်တုင် slāñtittuñ [səlɑiŋ tɛt tɜŋ] v. jump out and come up. သွာ်တိုန်တိတ်။ ခုန်တက်ထွက်သည်။

ꩻꩻꩺ, သ္လုင် sluñ [səlɜŋ] v. attr. မခွံက်ထွားကို့ဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ **သုမ်လုင်**, သုံမ်လုင် sumˀ lūñ [sumlɜŋ], **သုလုင်**, သုံမ်လုင် sumˀ luñ [sumlɜŋ] v. (OM. **သုလုင်**, သုံမ်လုင် sumˀ luñ [sumlɜŋ]. 1218.) to be high. သွုင်၊ ပြဲ၊ သွုင်ပြဲ။ မြင့်သည်၊ မြတ်သည်၊ မြင့်မြတ်သည်။

ꩻꩻꩺ, သ္လုင် sluñ [səlɜŋ] attr. (as. n.) မခွံက်ထွားကို့ဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ **သမ်လုင်**, သမ်လုင် samluñ [sɔmlɜŋ] n. (MM.) **သမ်လုင်ကျာ**, သမ်လုင်ကျာ sam luñ kyā [sɔm lɜŋ kyɑ] n. south. ဒိုဟ်သမ္မုင်ကျာ။ တောင်ဘက်အရပ်။ **ဒိုဟ်သမ်လုင်ကျာ**, ဒိုဟ်သမ်လုင်ကျာ duih sam luñ kyā [dɜ̀h sɔm lɜŋ kyɑ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတု။ Der. **သိ်ာ်လုင်**, သိရ်လုင် sir luñ [sir lɜŋ] n. height. သွုင်၊ တွောတ်၊ ကွဟ်။ အမြင့်၊ အထွတ်၊ အထိပ်။ [LM. **ꩻꩻꩺ**, သ္လုင် sluñ [səlɜŋ], **သမ်လုင်**, သမ်လုင် sam luñ [sɔmlɜŋ] n. high place. ဒ္ဌဝဲသမ္မုင်။ မြင့်သောနေရာ။ (၂) top. ကွဟ်၊ တွောတ်။ ထိပ်၊ အထွတ်။ SM. **လျုင်**, လ္ဟုင် hlɜŋ [hlɜŋ], **ဟလုင်ကျာ**, ဟလုင်ကျာ həlɜŋkyā [hə̆ lɜŋ kyɑ].]

ꩻꩻꩺꩬꩫꩻꩫꩻꩺꩫꩻꩫꩻꩺꩫ, သ္လုင်ပန်ခ္ဌောဟ်ဟတ် sluñ pan cwohhat [səlɜŋ pɔn cwɒh hɔt] n. fourty cubits heigh. သွုင်ပန်ခ္ဌောဟတ်၊ သမ္မုင်ပန်ခ္ဌောဟတ်။ အမြင့်အတောင်လေးဆယ်။

ꩻꩻꩺꩫ, သ္လိုင် sluiñ [səlɑŋ] v. (MM.) **ꩻꩻꩺꩫꩻꩫꩻꩺꩫ**, သ္လိုင်ကေတ် sluiñ ket [səlɑŋ kit] v. to wear. ဗိုက်လွှက်ကျိုင်ကျပ်။ ဝတ်စားဆင်ယင်သည်။ **လိုိုင်ဒ္နပ်**, လိုိုင်ဒ္နပ် luin dnap [lɜ̀n dənɔ̀p] v. to put on shoes. **ဒုတ်ဂ္ဂျာဝ်မတ်**, ဒုတ်ဂ္ဂျောင်မတ် cut dñow mat [cut dəŋɔ̀² mɔ̀t] v. to wear spectacles. စုတ်ဂ္ဂျောဝ်မတ်။ မျက်မှန်တပ်သည်။ **ဒလဝ် ဘထုပ်ကျိုပ်**, ဒလဝ်အထုပ်ကျိုပ် da law a thupkdop [dɛ̆ lɔ̀ ă̆ thup kəɗop] v. to wear hat. ဒလဝ်အထုပ်ကျိုပ်။ ဦးထုပ်ခေါင်းပေါ်ဆောင်းသည်။ Cf. **ꩻꩻꩺꩬ**, သ္လုက် sluk [səlɜk]. [LM. to put on. ဗိုက်၊ ဗိုက်ဖွိုက်၊ ဗိုက်လွှက်၊ ဗိုက်လွှက်ဂွိုက်ယာတ်။ ဝတ်ဆင်သည်၊ အဝတ်ဝတ်သည်။]

www.monlibrary.com

ꩻꩵ꩷, ꩻꩫꩫ꩷ slep [səlĭp] v. to be able to. (သွ၊ ကျော်နိ) မာန်။ (လုပ်၊ ဆောင်ရွက်) နိုင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩫ꩷, ꩫꩫ꩷ lep [lĭp].

ꩻꩵ꩷, ꩻꩫꩫ꩷ slop [səlɔ̀p] v. to enter. လုပ်ကျင့်၊ လုပ်ကျင့်အပွဲ၊ လုပ်ဂကော်။ ဝင်လာသည်၊ အထဲသို့ဝင်လာသည်၊ အသင်းဝင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩻꩵ꩷, ꩻꩫꩫ꩷ slop [səlɔ̀p].

ꩻꩵ꩷ꩫ, ꩻꩫꩫ꩷ꩫ sloppa [səlɔ̀p pă], ꩮꩻꩵ꩷ꩫ, ꩫꩫꩻꩫꩫ꩷ꩫ sa loppa [să̤ lɔ̀p pă̤] n. (Lhp) article enshrined at pagoda. ကပေါတ်ကညောတ် မသျှိုင်စုတ်ဓာတ်ပွဲကို ကျော်စေတီ။ စေတီတော်အတွင်းထည့်သွင်းဌာပနာထားသောပစ္စည်း။

ꩵꩬ꩷, ꩫꩫꩬ꩷ slim [səlɛm] n. ꩮꩵꩬ꩷, ꩆꩫꩫꩬ꩷ chuslim [chŭ səlɛm] n. neem tree. ဆုသျှိ၊ တွံသျှိ။ တမာပင်။ [LM. ꩮꩵꩬ꩷, ꩆꩫꩫꩬ꩷ chuslim [chŭ səlɛm]. SM. ꩬ꩷, ꩬ꩷ꩫ lhim [hlɛm] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

ꩻꩵ꩷ꩫ, ꩻꩫꩫ꩷ꩫ slom [səlɔ̀m] v. to cover (or to drape). ကြေဝပ်ခလိုလပ်၊ သွေ့ဝံအုပ်လပ်။ ဖုံးလွှမ်းထားသည်၊ လွှမ်းခြုံထားသည်။ [LM. ꩻꩵ꩷ꩫ, ꩫꩫ꩷ꩫ slom [sə lɔ̀m], ꩬ꩷ꩫ lhom [hlɔ̀m] v. to cover round with cloth. သွေ့ဝံလွှက်လပ်ကို ယာတ်။ အဝတ်ဖြင့်လွှမ်းခြုံထားသည်။ (၂) to overspread. သွေ့ဝံလွှက်လပ်။ ဖုံးလွှမ်းခြုံအုပ်ထားသည်။]

ꩵꩬꩵ꩷, ꩫꩫꩬꩵ꩷ sluim [səlɜ̀m] v. to be in ruins. လိုလာ်၊ ထရိဟ်လိုလာ်။ ပျက်စီးသည်၊ ယိုယွင်းပျက်စီးသည်။ (၂) to decay. အိုဟ်မှလိုလာ်၊ ယောင်ယာလိုလာ်။ ဆွေးမြေ့ပျက်စီးသည်၊ ယိုယွင်းပျက်စီးသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꩵꩬ꩷, ꩫꩫꩬ꩷ rlim [rəlɜ̀m].

ꩵꩵꩬ꩷, ꩫꩫꩵꩬ꩷ slŭy [səlui], ꩵꩵꩬ꩷, ꩫꩫꩵꩬ꩷ sluy [səlui] n. (OM. ꩵꩵꩬ꩷, ꩫꩫꩵꩬ꩷ sluy [səlui]. Lph.) n. copper. ဓမြိုတ်၊ သွဲ့၊ သွဲ့ဂတော့်။ ကြေးနီ၊ ကြေး။ ကြေးပြား။။ ꩵꩵꩬ꩷, ꩫꩫꩵꩬ꩷ sluy [səlui] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (MM.) [LM. ꩬꩵꩬ꩷, ꩫꩫꩬꩵꩬ꩷ lhuy [lhui]. SM. ꩬ꩷, ꩬ꩷ꩫ lhæ [lhæ].]

ꩵꩵꩬꩵ, ꩫꩫꩵꩬꩵ slar [səlɔ̀r] n. An architcetural element or decorative motic. အရာမဆောင်စပ်ကိုအွာဗီသ္ကဝ်မွဲ၊ ဟွံသေင်အရာသွက်သွေ့ဝံစီစောန်နကိုကွတ်ပါန်အဓိက၊ နွံပွဲဂ္ဂဝ်။ ပိသုကာပညာနှင့်သက်ဆိုင်သည့်အရာ၊ သို့မဟုတ်အလှအပမွမ်းမံပြင်ဆင်အတွက်၊ စိတ်ထဲတွင်ရှိသောအဓိကအနုပညာအကြံအစည်။

ꩵꩵꩬꩵ, ꩫꩫꩵꩬꩵ꩷ slar [səlɔ̀r] v. to deposit. ဖျေါစွံလဝ်၊ ဂအုံစွံလဝ်။ ချထားသည်၊ ပုံထားသည်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

(၂) place. ဖျေါစွံလဝ်ဒွဲဝဲ။ နေရာချထားသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **လာ်**, လၚ် lar [lɔ̀r].

ꩻ်ပိ, ဒွၚ်ဗိ slar pi [səlɔ̀r pæ̀] v. to place three, to put down three, to lay down three, to leave three. စွံလဝ်ပိ။ သုံးခုထားထားသည်။

ꩻာ်, ဒွေၚ် slor [səlɔ̀^{2}r] n.(i) to lie supine. တိက်ဒလာလွာဒွံင်။ ပက်လက်လန်လဲလျောင်းနေသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **လာ်**, လေၚ် lor [lɔ̀^{2}r]. (ii) to deposit. ဖျေါစွံလဝ်ဒ့ ဂအုံစွံလဝ်။ ချထားသည်၊ ပုံထားသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **လာ်**, လၚ် lär [lar].

ꩻဝ်ပိ, ဒွၚ်ဒဲဒ် slaw pi [səlɔ̀ pæ̀] v. စွံလဝ်ပိ။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꩻ်ပိ**, ဒွၚ်ဗိ slar pi [səlɔ̀r pæ̀].

ꩻြာ်, ဒြွေၚ်သ် slros [sələrɔ̀s] v. to count. ရိုဟ်၊ ရိုဟ်လွိုဟ်။ ရေသည်၊ ရေတွက်သည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **လြာ်**, ဒြွေၚ်သ် lros [lərɔ̀s].

ꩫလွာဟ်, သဒွေၚ်ဟ် salɔ̀oh [sə̆ ləpɔh] v. to pour water over. စဝ်ဖျေါဥာ်ဖာလွှ်။ အပေါ်မှရေလောင်းချသည်။ (၂) to sprinkle water over. ပြောဟ်လွုဟ်ဖျေါဥာ်ဖာလွှ်။ အပေါ်မှရေမှုတ်ဖြန်းချသည်။ see. ရံင်။ ရှု။ **လဝဓာဟ်**, လဒွေၚ်ဟ် laɓoh [lɛ̆ pɔh].

ꩫလိုင်, သဒွေံင် salhiñ [sə̆ hloiŋ] v. to live in luxury, to rest, sleep, to be happy, to enjoy. သွိင်၊ စသိုင်သွိင်။ စည်းစိမ်ခံစားသည်။

ꩻွက်, သွက် swak [səwɛk] n. (MM.) purpose. ကိစ္စ၊ တံမရန်တံ့၊ တင်မရန်တံ့။ ကိစ္စ၊ ရည်ရွယ်ရင်း၊ ရည်ရွယ်ချက်၊ ရည်မှန်းချက်။ (၂) fitness. ဒဒှ်မဂဝ်ဂဝ်၊ ဒဒှ်မဒးရး၊ ဒဒှ်မထတ်ယုက်မွိုဟ်တွောန်။ သင့်တော်ခြင်း၊ သင့်တင့်လျောက်ပတ်ခြင်း၊ ကံ့ခိုင်ကျန်းမာခြင်း။ (၃) for the purpose of. သွက်ကိစ္စအရာမွဲမွဲ။ ကိစ္စတစ်ခုခုအတွက်။ (၄) for the use of. သွက်သွေဝံရဝ်စပ်စကာ။ သုံးစွဲရန်အတွက်။ (၅) for use as. သွက်ဝွံရဝ်စပ်စကာကွောန်ရ်သင်ဝွံ။ ဤကဲ့သို့အသုံးပြုရန်အတွက်။ Cf. **ꩻဴ်**, နဒ် nai [nɔ̀] n. this. ဏံ၊ ဤဏာ်။ ဤဟာ။

ꩻွာက်, သဒွေၚ်ဴ swok [səwok] n. hair. သေ်။ ဆံပင်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ꩻာက်**, သေၚ်ဴ sok [sok].

ꩻွတ်, သွတ် swat [səwɔt] n. attr. မခွံက်ထွးကိုဂုန်စရဲဝဲ။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ **ꩫံဝတ်**, သုံဝတ် sumɨwat [sum wɔt], **ꩫဝတ်**, သံဝတ် samɨwat [sɔm wɔt] n. to be small. ဧျောတ်၊ ဧျောတ်သွတ်၊ သွတ်၊ ဧျောတ်သွတ်။ သေးသည်၊ ငယ်သည်၊ သေးငယ်သည်။ (၂) to be minor. သာတဲ့ဧျောတ်၊ သာတဲ့သွတ်၊ သာတဲ့သွတ်။ ပို၍ငယ်သည်၊ ပို၍သေးသည်။ (၃) to be subordinate. ဒှ်ကဆံင်ဒွဲဝဲါဖွဲအသွဝ်၊ ဒှ်ကဆံင်ကောန်ရဲ။ ရာ

www.monlibrary.com

ထူးအဆင့်နိမ့်သည်၊ လက်အောက်ငယ်သားအဆင့်ဖြစ်သည်။ **ꩻဝတ်ကုမာရီ**, သံဝေ်ကုဒေ၁် sumñwatkumārī [sum wɔt kaŏ ma ræ] n. young girl. ဝုတ်ချောတ်ချောတ်၊ ဝုတ်သွတ်။ အပျိုပေါက်၊ အပျိုဖြန်း။

ꩻတ်, သွေ် swat [səwɔt] n. attr. မခွံက်ထွားကိုဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကို ဖော်ပြသော။ **ꩻမတ်**, သမေ် samat [sŏ mɔt] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတု။ Cf. **ငျောဆ်**, ချောဒ် ḍoc [ɗɒc],**ကၠာ်**, ကောန် kon[kɒn].Opp. **ငျောက်**, ချွောက် jnok [jənòk]. LM. **ꩻတ်**, သွေ် swat [səwɔt] n. attr. မခွံက်ထွားကိုဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ **ꩻမတ်**, သမေ် samat [sŏ mɔt], **ꩻတ်**, သ္ဝေ် smat [səmɔt]. SM. **ဂုတ်**, ဒုတ် hwɔt [whɔt] n. attr. မခွံက်ထွားကိုဂုန်စရဲ့။ ဂုဏ်ရည်ကိုဖော်ပြသော။ **ဟမောတ်**, ဟဓောတ် həmot [hŏ mɒt].

ꩻတ်ꩻး, သွေ်သန် swatsan [səwɔt sɔn] v. very small. ချောတ်သန်၊ ချောတ်လောန်၊ ချောတ်ကွေ်ကွေ်။ အလွန်သေးငယ်သည်။

ငျွာ်, ခွေန် swon [səwɒn] v. **ငၠာ်**, သေန် son [sɒn] v. (MM. **ငၠာ်**, သေန် son [sɒn].1493.) v. to cast. သင်ဗိုနကိုကွ၊ သောန်ဗိုနကိုကွ။ ပုံသွင်းသည်၊ ပုံလောင်းသည်။ Cf. **ꩻ်**, ဩ် sraṅ [səreŋ]. [LM.; SM. **ငၠာ်**, သေန် son [sɒn].]

ꩻပ်, သွေ့ပ် swap [səwɔp] n.(MM.) **ꩻပ်လငပါက်**, သွေ့ပ်လခေါအင် swaplapo˙[səwɔp lɛ̆ pŏ] n. dream. လွဲ၊ ဒဒှ်မလွဲညာတ်။ အိပ်မက်၊ အိပ်မက်မက်ခြင်း။ [LM. **ꩻပ်**, သွေ့ပ် swap [səwɔp], **ဂုပ်လွက်**, ဒုပ်လွေအ် whaplpa˙ [whɔp ləpŏ] n. dream. လွဲ၊ ဒဒှ်မလွဲညာတ်။ အိပ်မက်၊ အိပ်မက်မက်ခြင်း။။] **ꩻပ်**, သွေ့ပ် swap [səwɔp] v. to dream. လွဲညာတ်။ အိပ်မက်မက်သည်။ SM. **ဂုပ်ကပက်**, ဒုပ်ကပေအ် hwap ka pa˙ [whɔp kŏ pŏ] n. dream. လွဲ၊ ဒဒှ်မလွဲညာတ်။ အိပ်မက်၊ အိပ်မက်မက်ခြင်း။ **ဂုပ်**, ဒုပ် hwap [whɔp] v. to dream. Skt. **ꩻပ္ပ**, သွေ့ပ္ပ svapna [səwŏ pənŏ] v. sleep. တိုက်။ အိပ်သည်။ (၂) dream. လွဲညာတ်။ အိပ်မက်မြင်မက်သည်။

ꩻ်, သွေ့ရ် swar [səwɔr], **ꩻ်က**, သွေ့ရ်ဂ swarga [səwɔr gɛ̆] n. supperterrestrial abode of gods and of those who diehaving led virtuous lives but without attaining nirvana. ဒွဲဝဲဌာန်ဒေသကဆံင်သွျင်ပြဲ၊ ဒေဝတ်တံမတန်တ်(ဘုံကျန်)၊ သွက်ပူဂုံမဂယိုင်လမျိုး၊ နကိုဒွေတ်ဓဝ်သီလမပြဲ၊ ညးမကလိလောန်အာတံ၊ သွေ်ဝံအာကွဲ်ဒြှ်။

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

ဆဂး၊ ဟွံကလိဂွံနိဗွာန်ဏီ။ နိဗွာန်မရောက်မီ၊ ကောင်းမြတ်သောအကျင့်သီလဖြင့်၊ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုခဲ့ကြသော၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့အတွက်၊ ကွယ်လွန်ခဲ့ကြသောအခါ၊ သွားရောက်စံစားခံစားရသော၊ မြင့်မြတ်ခမ်းနားသည့်နတ်ဘုံ။ (၂) heaven. ဘုံကွန်။ နတ်ဘုံ။ **ꡐꡂꡁ ꡑꡂꡍ꡽**, သွန်ရ်ဈာယ် swarjhäy [səwɔr jhài] n. heaven of meditaion. သွဝ်ဘုံညးမစင်ခြင်တဝ်ဝ်၊ သွိုဟ်သွိုဟ်နက်နက်မသွေဂံပီတိတံ၊ သွေဂံတိုန်ဒှ်ဒုင်စသိုင်။ တရားဓမ္မကိုအလေးအနက်ဆင်ခြင်သုံးသပ်ပြီး၊ ပီတိအဆင့်သို့တက်လှမ်းပြီးခဲ့ကြသော၊ ပုဂ္ဂိုလ်တို့၏လား ရာသုခဘုံ။ (၂) a region inhabited by Pacceka Buddhas. ဌာန်ဒေသပစ္စေကဗုတ်တံ၊ မဒှိတန်တ်။ ပစ္စေကဗုဒ္ဓာတို့စံမြန်းရာဒေသ။ **ꡐꡂꡁ꡽ ꡖꡂꡍ**, သွန်ရ်နိရ်ဗ္ဗာန် swarnirbbān [səwɔr nĭ̈rb bàn] n. nirvana. နိဗွာန်၊ ဌာန်အမြိုတ်။ နိဗွာန်။

ꡐꡂꡁ꡽, သွန်ရ် swar [səwɔr], **ꡁꡐꡂꡍ**, ဆွေဂရ် swor [səwor], **ꡐꡂꡎ**, သွဝ် swaw [səwɔ] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ (MM) **ꡐꡂꡎ**, သွဝ် swaw [səwɔ] n. **ꡆꡢꡍꡐꡂꡎ**, ချင်သွဝ် ḍuṅ swaw [ḍɜŋ səwɔ] n. heaven. ချင်သွဝ်။ နတ်ပြည်။ [LM. **ꡐꡂꡎ**, သွဝ် swaw [səwɔ]. SM. **ꡓꡂꡎ**, ဟွဝ် hwɔ [whɔ]. Skt. **ꡐꡂꡁ꡽ꡂ**, သွန်ရ်ဂ swar ga [səwɔr gɛ̆].]

ꡐꡂꡁ꡽ꡂ, သွန်ရ်ဂ swar ga [səwɔr gɛ̆], **ꡐꡂꡎ**, သွဝ် swaw [səwɔ] n. ချင်သွဝ်၊ ဘုံကွန်၊ ဌာန်ကွန်။ နတ်ပြည်၊ နတ်ဘုံ၊ နတ်နန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꡐꡂꡁ꡽**, သွန်ရ် swar [səwɔr].

ꡁꡐꡂꡍ, ဆွေဂရ် swor [səwor] n. heaven. ချင်သွဝ်၊ ဘုံကွန်၊ ဌာန်ကွန်။ နတ်ပြည်၊ နတ်ဘုံ၊ နတ်နန်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ꡐꡂꡁ꡽**, သွန်ရ် swar [səwɔr].

ꡐꡂꡍ꡽, သွသ်° swas [səwɔs] n. ghee. ကွေင်သွဟ်။ ထောပတ်။ [LM. **ꡁꡒꡍꡐꡂꡍ꡽**, ကျွေင်သွသ် kleṅ swas [klɔiŋ səwɔs]. **ꡐꡝꡍ꡽**, သဝသ် sawas [sɛ̆ wɔs].]

ꡐꡂꡍ꡽, သွသ်[J] swas [səwɔs] n. Prosperity. အကာဲအရာမဖွော်မောဝ်ဖော်ဖြေဝ်။ ကြီးပွား ချမ်းသာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့်အခြေအနေ။ (၂) material wellbeing. အရာမဒှ်အဓိကသွက်ကာဃ,စိုတ်သိုစာပြကာသွေဂံကလိဂွံအသိုက်သုခ,ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာချမ်းသာမှုအတွက်၊ အဓိကကျသောအရာ။ **ꡐꡂꡍ꡽ꡐꡝꡔ**, သွသ်သမ်ပတ် swas sam pat [səwɔs sɔm pɔt] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။Cf. **ꡁꡒꡓꡐꡂꡓ**, ဆွေဟ်သွဟ် sgehswah [səgïh səwɔh], **ꡔꡓꡁꡓꡁ**, သိုက်ဘိုက် suikbhuik [sɑk bhɛ̀k].[LM.**ꡐꡂꡓ**, သွဟ် swah [səwɔh] n. riches. ဒဒှ်မန္ဒံကိုဒြပ်ဘ္ဂပ်မသိုက်ဘိုက်။ ဥစ္စာဓနပေါများကြွယ်ဝခြင်း။ Skt. **ꡐꡂꡍ꡽ꡓꡔ**, သွသ်တိ svasti [səwɔs tæ̆].]

www.monlibrary.com

ꯁ꯭ꯋꯥꯏ, သွသ်ဲ swas [səwɔs] v. to explain, to answer, to reply a question. သွဟ်၊ သ့်။ ဖြေသည်။ n. an answer, a reply to a question. သွဟ်။ အဖြေ။

ꯁ꯭ꯋꯥꯏꯔꯧꯃꯨꯝꯋꯦꯜ, သွသ်ဧယ်ကုမ်ဝဲလ် swas'eykumwel [səwɔs ea kum wiel] prep. with my answer slso. သွဟ်အဲကိုလေဝ်။ ကျွန်ုပ်အဖြေသည်လည်း။

ꯁ꯭ꯋꯥꯏꯑꯥꯝꯄꯥꯠ, သွသ်သံပတ် swassaṁpat [səwɔs sɔm pɔt] n. the answer of happiness of dwelling and of enjoy. သွဟ်ယသ္သပတ်၊ သွဟ်တသိုက်ဒွံင်စသိုင်။ နေထိုင်စားသောက်စံစားခံစားရမှုရလဒ်၊

ꯁ꯭ꯋꯥꯏꯑꯥꯝꯄꯥꯠꯔꯨꯞ, သွသ်သံပတ်ရုပ် swas saṁ patrüp [səwɔs sɔm pɔt rùp] v. form of pleasure, form of enjoyment. ပရုပ်ယသ္သပတ်၊ ဗိုပြင်ဒုင်စသိုင်ပွမသာယာ၊ ဗိုပြင်ဒုင်စသိုင်မိပ်ဖြိပ်၊ စည်းစိမ်စံစားပုံရုပ်ပုံပြါသည်၊ သာယာမှုကိုစံစားခံစားပုံသွင်ဆောင်သည်၊ ချမ်းမြေ့ပျော်ရွှင်မှုကိုစံစားခံစားပုံသွင်ဆောင်သည်။

ꯁꯣꯛ, သွာ swā [səwɑ] v. (MM.) to be easy. လော့၊ လော့ဖွဲ့။ လွယ်သည်၊ လွယ်ကူသည်။ Opp. ꯁ꯭ꯖꯤꯟ, သ္ဇိုင် sjiṅ [səjòiŋ], ꯁ꯭ꯖꯨꯤꯟ, သ္ဇုိုင် sjuiṅ [səjèŋ].[LM.; SM. ꯍꯋꯣ, ဟွာ hwā [whɑ].]

ꯁꯨꯡ, သွုင် swuṅ [səwɜŋ] n. (MM.) ꯅꯨꯡꯁꯨꯡ, နုင်သွုင် nuṅ swuṅ [nɜ̀ŋ səwɜŋ] n. နုင်ဥာ်သွုင်၊ နုင်သွုင်။ သောက်ရေအိုး။[LM. ꯁꯨꯡ, သွုင် swuṅ [səwɜŋ]. SM. ꯍꯨꯡ, ဟွုင် həwuṅ [həwɜŋ] v. drink. သုင်။ သောက်သည်။ ꯁꯨꯟ, သုင် suṅ [sɜŋ] v. to drink. သုင်။ သောက်သည်။]

ꯑꯁꯨꯟ, သွေင် sweṅ [səwèaŋ] v. to eschew. ဝေင်း ဝေင်ပါ။ ရှောင်သည်။ ရှောင်ကြဉ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꯑꯏꯟ, ဧဝင် weṅ [wèaŋ].

ꯁꯨꯠ, သွတ် sbat [səɲɔt] v. to measure. တ္ဝတ်၊ တ္ဝတ်ကွာတ်။ တိုင်းသည်၊ တိုင်းတာသည်။ (ɹ) match. ပြိုင်ပွာန်း သ္ဂျိုပြိုင်ပွာန်။ ယှဉ်ပြိုင်သည်၊ ယှဉ်ပြိုင်စေသည်။ see. ရံင်။ ရှ။ ꯐꯠ, ဓတ် bat [pɔt].

ꯁꯨꯄꯤꯞ, သွိုဝ် sbip [səɲɛp] n. ꯀꯁꯨꯄꯤꯞ, ကသွိုဝ် kasbip [kə̆ səɲɛp] n. kind of small fish. ကသေဝဲသေဝဲမွဲဂကူ။ ငါးအသေးစားတစ်မျိုး။

ꯁꯣꯛꯌꯥꯏꯁꯣꯛꯂꯣꯟ, သ္ဇာယ်သ္ဇောဝ် sbāy stāw [səɲɑi sətɑw] v. to take delight in rich or wealth. သ္ဝဲသ္ဝဲ၊ ဒုင်စသိုင်တ်တသိုက်သ္ဝိုင်။ စည်းစိမ်ချမ်းသာမှုကိုစံစားခံစားသည်။

www.monlibrary.com

[ဟ, ဟ]

ဟ, ဟ ha [hă] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။ the thirty one consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုပိစ္ဆာမွဲမ၊ ပ္ဍောဝ်ကိုဗျန်မန်ပိကလသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ သုံးဆယ့်တစ်ခုမြောက်ဗျည်း။

ဟ, ဟ ha [hă] negative particle. ပွဲကယျာန်ပါတား။ ပွဲကယျာန်ဒစိုဒစး။ ငြင်းပယ်ပစ္စည်း၊ ငြင်းဆန်ပစ္စည်း။ see. ရုံင်။ ရှ။ **ဿက်, သက်** sak [sɛk].

ဟကုိပ, ဟကိုပ hakuiwpa [hă kɒ pă] v. don't allow to do, not allow to do. ဟွံကိုပ။ မလုပ်ရန်တားမြစ်သည်။

ဟဂတာပ်, ဟဂတာပ် hagatāp [hă gĕ tap] prep. not to be in time for. ဟွံဂတာပ် အခိုင်။ အချိန်အလျင်မမှီ။

ဟဂေါက်ဘင်္ခွောင်, ဟဂေါအခ်အခွောင် ha go''akhwoń [hă gŏ ă khwoŋ] v. have no permission, have no chance, have no apportunity. ဟွံဂွံအခေါင်။ အခွင့်မရ။

ဟဂေါက်ကျိုဝ်ဂူပလ္လင်, ဟဂေါအ်ကွဲုဝ်ခူပလ္လင် ha go'ktuiw nūpallań [hă gŏ kətɒ nù pɒn lɛŋ] v. Do not rise up from the throne. ဟွံဂွံကွဲုဝ်ဂူပလ္လင်။ ပလ္လင်မှမထရသေး။

ဟဂေါက်သ္ဂုတ်, ဟခေါအ်သ္ဂုင် ha go'sgut [hă gŏ səgùt] v. Do not cut off, do not break off, do not cease. ဟွံသ္ဂုတ်၊ ဟွံပိုတ်။ မပြတ်၊ မပြတ်မလပ်။

ဟဧက်, ဟခက် haḍak [hă ɗɛk] n. filth. သ္ဆုင်သ္ဆေင်၊ သမ္ဆဲုသမ္ဆေင်။ အညစ်အကြေး။ (၂) faeces. အသုဘ၊ အိက်၊ တရ်ဇော်၊ ကွေ်။ ကျင်ကြီး၊ ချေး၊ မစင်။ see ရုံင်။ ရှ။ တဧက် taḍak [tă ɗɛk].

ဟတိမ်, ဟတိမ် hatim [hă tɛm] v. Don't know. don't understand. ဟွံတိ။ မသိ၊ နားမလည်။

ဟနိုက်, ဟနိုက် hanik [hă nòik] n. curtain. ဒ္ဒိုက်။ ကန့်လန့်ကာ။

ဟဗွာယ်, ဟဗွောယ် habwoy [hă bwòɑ²] v. not according to. ဟဗွဲ၊ ဟဗွေယ်၊ ဟဗွဲ၊ ဟွံဗွဲ။ နှင့်လျော်ညီမဟုတ်၊ နှင့်လျော်ညီစွာမဟုတ်။

ဟသတ္လျုင်, ဟသတ္ဆုင် hasatlūń [hă să təlɜŋ] prep.do not come,do not appear. ဟသတ္လျုင်၊ ဟသက္ဆုင်၊ ဟွံက္ဆုင်။ မလာရောက်၊ မလာမပေါက်။

ဟသ္ဍနက္ခတြ, ဟသ့နကၠတြ ha sḍa na kṣtra [hă səɗă nɛ̀ak să tră] n. A lunar mansion. သ့ိအင်ဂိတု။ လဇယားအိမ်။ ဟသ့နကျတ်။ ဟသ့နက္ခတ်။

ဟသ္တနက္ခတြ, ဟသ့နက္ခတြ ha sta nak sa tra [hă stă nɛ̀ak să tră] n. A lunar

www.monlibrary.com

mansion. သွိအင်ဂိတု။ လဇယားအိမ်။ ဟသ္တနက္ခတ်။ ဟသ္တနက္ခတ်။

ဟ, ဟး hā [ha] ns.(MM.) particle of of precatory address.[question. aux. v. do, does, did. ဟာ၊ လား၊ သလား၊ မလား။ (၂) Does he go? ညးအာဟာ။ သူသွားမည်လား။ (၃) Does she eat? ခဲ့စအဟာရဟာ။ သူမအစာဟာရစားမည်လား။]

ဟိတသုခ, ဟိတသုခ hi tasukha [hæ̆ tă̆ saŏ khă̆] n. (MM.) happiness. ဒဒှ်မမိပ်ဖြိပ်၊ ဒဒှ်မဒးဂ္ဂပ်၊ဒဒှ်ကံကုသိုခိဟ်၊ ဒဒှ်မမိပ်စိတ်၊ တသိုက်ပိုန်ဒြပ်။ စိတ်ပျော်ရွှင်မှုခံစားရခြင်း၊ စိတ်ကျေနပ်မှုခံစားရခြင်း၊ ကုသိုက်ကောင်းမှုဆုံဆည်းရခြင်း၊ ဝမ်းမြောက်ဝမ်းသာမှုဖြစ်ခြင်း၊ ဥစ္စာပစ္စည်းချမ်းသာသုခ။ Cf. **သိ ၸုက်**, သိန်သုက် sir suk [sir sɜk].

ဟိမု, ဟိမု hi mu [hæ̆ mŭ] v. to be named. ကော်ခ်စ၊ ခေါ်ဝေါ်သည်။ **ဟိဓာက်**, ဟိမောအ် himo· [hæ̆ mŏ] v. name. ကိုယ့်။ မည်ပေးသည်။ (၂) to be named. ကော်ခ်စ၊ ကော်ယ့်။ ခေါ်ဝေါ်သည်၊ အမည်တွင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ယဓာက်**, ယမောအ် yamo· [yæ̆ mŏ].

ဟိိယက္ခသေနာပတိ, ဟိရိယက္ခသေနာပတိ hi riyakkhasenāpati [hæ̆ ræ̆ yèak khă̆ se na pă̆ tæ̆] n. AYakkha captain. ကျိုပ်သ္ကိုပ်လကိုဟ်မွဲ့။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

ဟီ, ဟီ hī [hi] v. **ဟိတြာက်**, ဟီတြောက် hī trāk [hi traik] v. to raise a shout. ကညာင်ကရဲတိုန်။ အော်ဟစ်တက်သည်။ Cf. **ဝဟာဒြာ**, ဟောဒြော hodrā [hao^{2} drèa].

ဟုရာ, ဟုရာ hurā [haŏ ra] n. Astrologer. အွာနက္ခတ်ဗေဒင်။ ဗေဒင်နက္ခတ်ဆရာ။ **ဗုံမ်ဴးဟ်ဟုရာတဴ်**, ဗုံန်နးဟ်ဟုရာတအ် bumn̂alḥhurāto· [bùm nèh haŏ ra tŏ] n. the brahmin astrologers. ဗမ္မးအွာနက္ခတ်ဗေဒင်တံ်။ ဗေဒင်နက္ခတ်ဆရာပုဏ္ဏားတို့။

ဟုရာ, ဟုရာ hu rā [haŏ ra], **ဟူ**, ဟူရာ hūrā [hao^{1} ra] n. (MM. **ဟူရာ**, ဟူရာ hūrā [hao^{1} ra].1493.)n.astrologer. အွာနက္ခတ်ဗေဒင်။ ဗေဒင်နက္ခတ်ဆရာ။ (၂) astrology. က္ခတ်နက္ခတ်ဗေဒင်။ နက္ခတ်ဗေဒင်အတတ်ပညာ။ (၃) also astrological, Hindu, calendar. ကြက္ကဒိန်ဂကူဟောန်ဒူ၊ မဆေင်စပ်ကိုက္ခတ်ဗေဒင်နက္ခတ်။ ဗေဒင်နက္ခတ်နှင့်ဆိုင်သော၊ ဟိန္ဒူပြက္ခဒိန်။ [LM. **ဟူရာ**, ဟူရာ hūrā [hao^{1} ra], **ဝဟာရာ**, ဟောရာ ho rā [hao^{2} ra] n. astrologer. အွာနက္ခတ်

www.monlibrary.com

ဗေဒင်။ ဗေဒင်နက္ခတ်ဆရာ။ (၂) astrology. ကွတ်နက္ခတ်ဗေဒင်။ နက္ခတ်ဗေဒင်အတတ်ပညာ။ SM. **ဟုရ**, ဟုရ hu ra [haŏ rā] n. astrologer. အွာနက္ခတ်ဗေဒင်။ ဗေဒင်နက္ခတ်ဆရာ။ Skt. **ဟောရာ**, ဟောရာ horā [hao^{2} ra] n. astrology. ကွတ်နက္ခတ်ဗေဒင်။ နက္ခတ်ဗေဒင်အတတ်ပညာ။]

ဟူရာ, ဟုရာ hū rā [hao^{1} ra] n. astrological calender. ကြက္ကဒိန် မဆောင်စပ်ကို ကွတ်ပညာနက္ခတ်ဗေဒင်။ နက္ခတ်ဗေဒင်ပညာနှင့်ဆိုင်သောပြက္ခဒိန်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဟုရာ**, ဟုရာ hurā [haŏ ra].

ဟဂိရ်ဂုယ်, ဟေဂိရ်အုယ် hegir'uy [he gĭr ui] n. **တွာလ်ဟဂိရ်ဂုယ်**, တွာည်ဟေဂိရ်အုယ် twāñhegir'uy [twan he gĭr ui] n. a village in the vicinity of Pagan. ကွာန်နှံပွဲဝုတ်ဒိုဟ်ချင်ဗကာံမွဲကွာန်။ ပုဂံမြို့အနီးပတ်ဝန်းကျင်ရှိ၊ ကျေးရွာတစ်ရွာ။ read. ဗ်ာ်။ ဖတ်။ **တွာလ်လ:ဟ်ဟဂိရ်ဂုယ်**, တွာည်ည်ဉ်းဟ်ဟေဂိရ်အုယ် twāñ ñaḥh hegir'uy [twan ɲèh he gĭr ui].

ဟမဝတဟယက္ခသေနာပတိ, ဟေမဝတဟယက္ခသေနာပတိ he ma watayakkhasenāpati [he mă wă tă yèak khă se na pă tæ̆] n. AYakkha captain. ကျိုပ်သျှိုပ်လကိုဟ်မွဲ။ ဘီလူးခေါင်းဆောင်တစ်ဦး။

ဟမဝဉ်, ဟေမဝန် hemawan [he mĕ̀ wòn] n. The Himalayan region. ပွိပွိုင် ဒေသဟေမဝန်။ ဟိမဝန္တာဒေသဝန်းကျင်။ (MM.) H.L. [LM. P. **ဟိမဝန္တ**, ဟိမဝန္တ hi ma wan ta [hæ̆ mĕ̀ wòn tă].]

ဟမန္တ, ဟေမန္တ hemanta [he mòn tă] n. (MM.) winter. ဥတုမုဟ်ကျာ၊ ဥတုသကတ်။ ဆောင်းဥတု။ (၂) cold season. ဥတုစိုဟ်။ ချမ်းအေးသောရာသီ။ [LM. **ဟမန္တဥတု**, ဟေမန္တဥတု hemanta'utu [he mòn tă ŭ taŏ], **ဟမန္တကာလ**, ဟေမန္တကာလ he man ta kā la [he mòn tă ka lă] n. winter. ဥတုမုဟ်ကျာ၊ ဥတုသကတ်။ ဆောင်းဥတု။ (၂) cold season. ဥတုစိုဟ်။ ချမ်းအေးသောရာသီ။] Cf. LM. **ဟမန္တဥတု**, ဟေမန္တဥတု he man ta'u tu [he mòn tă ŭ taŏ] n. id. မိတုပ်၊ မိတူ။

ဟမန်တုကာလ, ဟေမန်တုကာလ hemantukāla [he mòn taŏ ka lă] n.the winter, cold season. ဟေမန္တဥတု၊ ဥတုစိုဟ်၊ ဥတုမုဟ်ကျာ၊ ဥတုသ္ကတ်။ ဟေမန္တဥတု၊ ဟေန္တရာသီ၊ ဆောင်းလရာသီ။

ဟာဂြာ, ဟေဒြာ hodrā [hao^{2} drèa] v. (MM.) to raise a shout. ကညာင်ကရဲတိုန်။ အော်ဟစ်တက်သည်။Cf. **တြာက်**, တြောက် trāk [traik]. **ဟီ**, ဟီ hī [hi]. [LM.]

www.monlibrary.com

ဟင်ဟာ, ဟင်ခရာ haṅrā [hɛŋ rɑ] n. condiments and spices. ခွိုက်မြမောဝ်သွက်သွေံ စုတ်စပွဲသွ။ ဟင်းခတ်အမွေးအကြိုင်အမှုန့်။ (၂) curry stuffs. မဆာလာ။ ဟင်းမွေး မာဆာလာ။

ဟန်ပြဒါ, ဟသ်ပြဒါ haṅ sa pradā [hɛŋ sə̆ prə̆ dèa] n. vermilion. mercuric sulphide. ခွိုက်ဆုန်၊ ဇာင်ဒူ။ ဟသ်ာပြဒါး။

ဟိုင်ဂုလ်, ဟိုင်ဒုလ် hiṅgul [hoiŋ gŭl] n. Vermilion. ဇာင်ဒူ။ ဟသ်ာပြဒါး။ **ဍာက်ဟိုင်ဂုလ်**, ဍာက်ဟိုင်ဒုလ် ḍākhiṅgul [ɗaik hoiŋ gŭl] n. ink. မှင်။ မင်။ [Skt. **ဟိုင်ဂုလ**, ဟိုင်ဒုလ hiṅgula [hoiŋ gŭ lɛ̆], **ဟိုင်ဂုလိ**, ဟိုင်ဒုလိ hiṅguli [hoiŋ gŭ lĭ].P. **ဟိုင်ဂုလိ**, ဟိုင်ဒုလိ hiṅguli [hoiŋ gŭ lĭ]. LM. has. နွံ။ ရှိသည်။ **ဇာင်ဎု**, ဇာင်ဒု jāṅ ṅu [jàiŋ ŋŭ], **ဇာယ်ဎု**, ဇာယ်ဒု jāy ṅu [jài ŋŭ]. SM. **ဇာင်ဎု**, ဇာင်ဒု càiŋŋŭ [jàiŋ ŋŭ]. from. နွ။ မှ။ Skt./P. **ဟိုင်ဂု**, ဟိုင်ဒု hiṅgu [hoiŋ gŭ].]

ဟိုဂ်လ်ထုယ်, ဟိုဒုလ်တူယ် hiṅgultūy [hoiŋ gŭl tui] n. vermilion and. ခွိုက်ဆုန်တဲ့။ ဟသ်ာပြဒါးပြီး။

ဟင်ဟုကဇာတိ, ဟုင်ဟုကဇာတိ huṁhu ka jā ti [hɛŋ hɑŏ kə̆ jèa tæ̆] n. (MM.) a brahmin who questioned the Buddha concerning the nature of the true brahmin seven days after the Enlihgtenment. ဗမ္ဘူးညးသွာန်ကုကျာ်တြဲ၊ မဆေင်စပ်ကိုဓဝ်သဘာဝ၊ အခိုက်မစွတ်ဥာံဗမ္ဘူးတံ၊ အခါကျာ်တြဲပိုမကလိဂွံ၊ ဂမြင်ညာန်သွာတ်ခွင်တဲ့ပေင်ထပ်တွဲ။ မြတ်စွာဘုရားရှင်သည်၊ အလုံးစုံသောဖောက်ထွင်းသိမြင်နိုင်သည့်ညာန်တော်ကိုရရှိပြီးနောက်,ခုနှစ်ရက်မြောက်နေ့တွင်၊ မြတ်စွာဘုရားအား၊ ပုဏ္ဏားတို့နှင့်သက်ဆိုင်သော၊ အမှန်စရိုက်သဘောသဘာဝ တရားကိုမေးမြန်းသော ပုဏ္ဏား။ [P. **ဟုဟုင်ကဇာတိ**, ဟုဟုင်ကဇာတိ huhuṅkajāti [hɑŏ hɛŋ kə̆ jèa tæ̆] adj. a haughty disposition. မန္ဒကိုစိုတ်မာနသွင်သွင်၊ မရပ်လဝ်စိုတ်ဟွံတုပ်ကိုညးမွဲ၊ မန္ဒကိုစိုတ်သွှဲသွှာ်။ မာနကြီးသော၊ မောက်မာသော၊ စိတ်ကြီးဝင်နေသော။]

ဇဟင်, ဟေင် heṅ [heaŋ] ns. & ps. only. ရ၊ ရောင်၊ ဏောင်။ သာ၊ လျှင်၊ သာလျှင်ဘဲ။ (follow by pronouns. အဆက်ကြွစ္စးနဲာ်။ နာမ်စားနောက်ဆက်။) (၂) only him. ညးဟေင်။ သူသာ၊ သူသာလျှင်။ (၃) only milk. ဥာ်တ့်ဟေင်။ နို့သာလျှင်။ (၄) only three kinds. ပိသာ်ဟေင်။ သုံးမျိုးသာလျှင်။ (၅) follow by verbs. အဆက်ကြွကြိယာ။ ကြိယာနောက်ဆက်။ (၆) such is called. မဖ့်သာ်ဂ့်ဟေင်။ ထိုသို့သာလျှင်။ (၇) is called like this. မကော်စဗိုဂ့်ဟေင်။ ဤသို့ခေါ်

www.monlibrary.com

တွင်သည်။(like this. ရ်သင်္ဝံ့။ ဤသို့။) (၈) shall. ရဟောင်၊ ရောင်ဟောင်။ လိမ္မည်၊ ပါလိမ္မည်။ (၉)shall get. ဝံ့ရောင်ဟောင်။ ရပါလိမ္မည်။ (၁၀) will get. ဝံ့ရဟောင်။ ရလိမ္မည်။

ငဟ်ဒ, မောင်ရ heñra [heaŋ ră] prep. shall, will. ဏောင်၊ ရောင်။ မည်၊ လိမ္မည်။

ငဟ်ဒ, မော်ရ heñra [heaŋ ră] prep. shall, will. ဏောင်၊ ရောင်။ မည်၊ လိမ္မည်။

ဟ်ငံ, မဲ့ဲ် håñ [hɔŋ] n. (MM.) **သိမ်ဟ်ငံ**, သိန်မဲ့ဲ် simhåñ [sɛm hɔŋ] n. **သိမ်ဟ်ငံတလုန်**, သိန်မဲ့ဲ်တလုန် simhåñtalun [sɛm hɔŋ tă lun] n. ib. တုပ်ပွဲကို ကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။ sīmās in Syriam district. သီဂမ္ဘိုင်နှံ့ပွဲခရိုင်ကြေင်။ သံလျင်ခရိုင်ရှိသိမ်များ။ **သိမ်ဟ်ငံတွာန်**, သိန်မဲ့ဲ်တွောန် simhåñtwon [sɛm hɔŋ twɒn] n. a sīmā in Bassein district. ib. တုပ်ပွဲကိုကမ္ဘောန်။ လုပ်ငန်းတူ။ သီမန်နှံ့ပွဲခရိုင်ဖာသီမွဲမ။ ပုသိမ်ခရိုင်ရှိသိမ်တစ်သိမ်။

ဟ်ငံသဝတီ, မဲ့ဲ်သဝေါ် håñsawatī [hɔŋ să wĕ tæ] n. **ဟ်ငံသာဝတီ**, မဲ့ဲ်သာဝေါ် håñ sā wa tī [hɔŋ sɑ wĕ tæ] n. Pegu. ဗဂေါ။ ပဲခူး။ see. ရံ်ငံ။ ရှု။ **ဟံသာဝတီ**, မဲ့ံသဝေါ် haṁ sa watī [hɔm să wĕ tæ].

ဟတ်, မာတ် hat [hɔt] nq. Cubit. ဟတ်။ တောင်။ (၂) measured from elbow to tips of fingers. ခရာဇမ္ဘိုင်နှကိုတင်တဲစိုကိုစိုပ်တွုင်တဲအဒေါ်။ တစ်တောင်ဆစ်မှလက်ခလယ်ထိပ်အဖျားအထိရှိသောအကွာအဝေး။

(MM.) also. n. နှံ့ကို။ နှံ့လည်းဘဲ။ id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ **ဟတ်ပကတီ**, မာတ်ပကေါ် hat pa ka ti [hɔt pă kă tæ] nq. standard cubit of approximately 19½ inches. ဟတ်အစာ၊ ခရာဇမ္ဘိုင်ဖွဲကြွပ်အိုတ်မနှံ့ (၁၉၊ မျှော်တဲဘာ်)။ စံပြအတောင်၊ အနီးစပ်ဆုံးအရှည်အလျား (၁၉၊ လက်မခွဲ)။ **ဟတ်ပ္ဍယ်**, မာတ်ဆယ် hatpa say [hɔt pă soɑ] n. unit of cubic measure equal to nineteen inches. ဟတ်ဇုက်ပွဲ၊ အစာဇွတ်ဟတ်မနှံ့ဇမ္ဘိုင်စ့်ဒွိတ်မျှော်တဲ။ သံတောင်၊ ဆယ့်ကိုးလက်မအရှည်ရှိအတိုင်းအတာတိုင်းတာရန်စံပြအတောင်။ id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. **ဟတ်**, မာတ် hat [hɔt]. P. **ဟဿ**, မာဿ hat tha [hɔt thă].]

ဟစ္ဆပးဟ်, မာဿပးမဲ့ဲ် hatthapaḥh [hɔt thă pah] n. (MM.) area enclosed within boundary of parish or ordination place. ဂအောင်မက္ခာတ်စွံလဝ်ဖွဲတွေင်၊ နကိုပယျိုဒ္ဓက်မဆေင်စပ်ကိုဘာမွဲမွဲ ပွဲဒေသမွဲ၊ ဟွံသေင်ဒ္ဒဘဲမထွုတ်လဝ်သီ။ သိမ်သမုတ်ထားသောနေရာ၊ သို့မဟုတ်ဒေသတစ်ခုရှိဘုန်းတော်ကြီးကျောင်းတစ်ကျောင်းအတွင်း၊ နယ်ခြားထူးထူးခြားခြားသတ်မှတ်ထားသောမြေနေရာ။ precinct. ကွာင်၊ ဝင်။ ပရ

www.monlibrary.com

ဝုဏ်၊ ဝင်း။ **ဟတ္ထပါသ**, ဟတ္ထဒါသ hat thapāsa [hɔt thă pɑ să] n.vicinity. ဝုတ်ဒိုဟ်၊ ပွိပွူ။ ပတ်ဝန်းကျင်၊ အနီးအနားဒေသ။

ဟတ်ဗသယ်, ဟတ်ဗသယ် hatbasay [hɔt bɛ̆ soɑ] n.unit of cubit measure equal to nineteen inches. ဟတ်ဇုက်သွဲ၊ ဇမ္ဗိုင်မသွဟ်ကိုစ်ဒွိတ်မျှော်တဲ့။ သံတောင်၊ ဆယ့်ကိုးလက္ခန့်ဉီသောအတိုင်းအတာ။

ဟုတ်, ဟုတ် hut [hut] v. (MM.) **ဟုတ်ာ**, ဟုတ်အာ hut ā [hut ɑ] v. to decreas. သွဲ့ယုတ်ဒေက်စွေ်ကွင်၊ သွဲ့အောန်စွေ်ကွင်၊ သွဲ့သွတ်စွေ်ကွင်။ လျော့လာစေသည်၊ နည်းလာစေသည်၊ သေးငယ်လာစေသည်။

ဟတ်, ဟေတ် het [hit] n. Cause. ဟိုတ်၊ ဟိုတ်တဲ့။ အကြောင်း၊ အကြောင်းရင်း။ (၂) reason. တင်မထွးဟိုတ်၊ ဂလာန်မပွန်သွာန်ဟိုဂး။ ဆင်ခြေဆင်လက်၊ အပြန်အလှန်အမေးအမြန်းအဆိုအမိန့်။

ဟတ်, ဟေတ် het [hit],**ဟိုတ်**, ဟိုတ် huit [hot] n.(MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။

ဟတ်ဒမ်ဟာင်, ဟေတ်ဒမ်ဟောင် hetdamhoñ [hit dɔ̀m hoŋ] conj.because. မုဒ္ဓိသာ်လိုသွးဟိုမွး။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော်။ **ပဟတ်**, ပဟေတ် pa het [pă hit] conj. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Cf. **တ္နယ်**, ဇ္ဈသ် tnas [tənɔs], **ဒ္ဍဟ်**, ဒ္ဍဟ် dñahḥ [dəŋèh]. [LM. **ဟိုတ်**, ဟုိတ် huit [hot].; SM. **ဟိုတ်**, ဟုိတ် hot [hot]. Skt./P. **ဟတု**, ဟေတု hetu [he tɑŏ] n. cause. ဟိုတ်၊ ဟိုတ်တဲ့။ အကြောင်း၊ အကြောင်းရင်း။ (၂) reason. တင်မထွးဟိုတ်၊ ဂလာန်မပွန်သွာန်ဟိုဂး။ ဆင်ခြေဆင်လက်၊ အပြန်အလှန်အမေးအမြန်းအဆိုအမိန့်။]

ဟတ်, ဟေတ်J het [hit] v. (MM.) **ဟတ်မှာယ်**, ဟေတ်မှာယ် hetmbāy [hit bài] v. to be negligent. သာသွံ၊ ကွောန်သာသာသွံသွံ။ ပေါ့ဆသည်၊ ပေါ့လျော့သည်၊ ပေါ့ပေါ့ဆဆ ပြုလုပ်သည်၊ ပေါ့ပေါ့လျော့လျော့ ပြုလုပ်သည်။[LM. **ဟိုတ်မာယ်**, ဟုိတ် ဧာယ် huitmāy [hot mai].]

ဟတ်မသ္ဒါပ္ပယ်ရတ်ပိ, ဟေတ်မသဒ္ဓါပ္ပယ်ရတ်ပိ het ma sad dhā pḍay ratpi [hit mɛ̆ sɔt dhèɑ pəɗoɑ rɔt pi]n.because of charitable into theThree Gems, because of be generous in the three Gems. ဟိုတ်မသဒ္ဓာပွဲရတ်ပိ။ ရတနာသုံးပါးတွင်ကြည်ညိုသဒ္ဓာပွားများသောကြောင့်။

ဟတ်မှာယ်မဟ်, ဟေတ်မှာယ်မေ့ het mhāy mah [hit hmai mɔh] adv. because of be forgetful, because of be lax, because of negligent, because of careless, because of slothful, carelessly. ဟိုတ်မာဲမှ်၊ ဝိုတ်ဝိုတ်ဝဲဝဲ့။ မေ့မေ့

www.monlibrary.com

လျော့လျော့။

ဟိတ်, ဟုိတ် huit [hot] n. because of. ဒွာန္ရ၊ ဒွာန်နူ။ ကြောင့်၊ အကြောင်းကြောင့်။ (၂) in order to. သွက်သွေ့ာ်ဂွံ။ ရရန်အလို့ဌာ။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဟတ်**, ဟောတ် het [hit].

ဟိတ်နူ, ဟုိတ်နူ huitnū [hot nù] prep. because of, on account of, owing to. ဒွာန္ရ၊ ဒွာန်နူ။ အကြောင်းကြောင့်။

ဟိုမှာယ်, ဟုိဝ်မှာယ် huit mhāy [hot hmai] v. be forgetful, be lax, be negligent, be careless, be solthful. ဟိုတ်မာဲ၊ ဝိုတ်ဝဲ့။ မေ့လျော့သည်။

ဟိတ်မှာယ်မဟ်, ဟုိတ်မှာယ်မဟ် huitmhāymah [hot hmai mɔh] adv. because of be forgetful, because of be lax, because of negligent, because of careless, because of slothful. ဟိုတ်မာဲမှ်၊ ဝိုတ်ဝိုတ်ဝဲ့ဝဲ့။ မေ့မေ့လျော့လျော့။

ဟံ, ဟန်ံ han [hɔ̀n] n. place. ဒ္ဍာဲ၊ ဍွာန်၊ ဒေသ။ နေရာ၊ ဍွာန၊ ဒေသ။ (၂) presence. ဂတမုက်၊ ဂတမတ်၊ ဒဒှ်မတိုန်စိုပ်။ ဧရှမှောက်၊ မျက်မှောက်၊ တက်ရောက်ခြင်း။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဟာံ**, ဟာန် hān [hàn].

ဟံ, ဟန့် han [hɔ̀n] n. (MM.) **ဟံပိဏ္ဍပါတ်**, ဟန့်ဗိဏ္ဍပါတ် hanpiṇḍapāt [hɔ̀n pɛn dă pat] n. food given to monks. စွအဟာရသွက်သွေ့ာ်ကိုဒါန်ကိုကုသင်တံ။ သံဃာတော်များအတွက်လှူဒါန်းရန်ဆွမ်းခဲဖွယ်ဘောဇဉ်။[Cf.LM. ဧဟံ, ဧဟန် jahan [jɛ̆ hɔ̀n] n. food. စွစ။ စားစရာ။ SM. ကဟံ, ဧဟန် kəhon [gɛ̆ hɔ̀n] n. husked rice. သွေ့ာ်သွေ့ာ်။ ဖွပ်ထားပြီးသောဆန်လုံးတီး။ **ဒဟံ**, အဟန့်ah an [ă hɔ̀n] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Skt./P. **ဒဟာရ**, အဟာရ်ahāra [ă ha ră] n. food. စွစ။ အစားအစာ။]

ဟံ, ဟန့် han [hɔ̀n] n. (MM.) **ကမ်ဗတ်ဟံ**, ကမ်ဗတ်ဟန် kan bathan [kɔm bɔ̀t hɔ̀n] n. weeds. ချောဲပံင်၊ တ္ဂံပံင်။ ပေါင်းမြက်၊ ပေါင်းပင်။ [LM. **ကဧမာတ်ဟံ**, ကမောတ်ဟန် kamot han [kă mɒt hɔ̀n], **ဟံ**, ဟန် han ban [hɔ̀n bɔ̀n]. SM. **ဟံဧဟာံ**, ဟန်ဧောန် hɔn bòn [hɔ̀n bɒ̀n] n. rubbish. အမုံက်အမုံင်။ အမှိုက်သရိုက်။]

ဟံ, ဟန့် han [hɔ̀n] prep.element in toponym,sign of accusative in word for word translation from Pali. to. နှ်၊ ဟိုန်။ ကို၊ သို့။ (၂) in. ပွဲ၊ အပွဲ။ အထဲမှာ၊ အတောအတွင်း။

ဟဉ်တမ္မတ်, ဟန္ဒင်တမ္မတ် han ḍaṅ tam bɔ̀t [hɔ̀n dɛŋ tɔm bɔ̀t] n. a kind of

www.monlibrary.com

weed. သွေင်ကွတ်၊ သွေင်ကွတ်။ ကညွတ်ပင်။

ဟံတိ, ဟန်တိ hanti [hɔ̀n tæ̌] n. prep. on the earth. လွှာတိ။ မြေပေါ်။

ဟံတိပြာသာဒ်, ဟန်တိပြာသာတ် hantiprāsāt [hɔ̀n tæ̌ pra sat] n. prep. building with a tiered roof on the earth, pavilion on the earth. ပြာသာတ်လွှာတိ။ မြေပေါ်ပြာသာဒ်။

ဟန်တံ, ဟန်တ် hantaṁ [hɔ̀n tɔm] n. in the beginning. ဟန်တံ၊ ဟိုန်တံ။ အစတွင်၊ အစမှာ။ (၂) in the inside. အပွဲတံ၊ အထဲတွင်။ at the foot. ပွဲတံ။ အရင်းမှာ။

ဟံတုလ်, ဟန်တုလ် han tul [hɔ̀n taʊ̌l], **ဟံထုလ်**, ဟန်တူလ် hantūl [hɔ̀n taoˡl] prep. on. လွှာ။ ပွဲလွှာ။ အပေါ်တွင်၊ အပေါ်မှာ။ (၂) above. ပွဲလွှာသွင်သွင်၊ ဒွှဲလွှာသွင်သွင်၊ မြင့်သောနေရာ၌၊ မြင့်သောနေရာတွင်။ (၃) on to. ပွဲကိုလွှာလွှာ။ အပေါ်ဘက်သို့။ (၄) up into. လွှာအပွဲ။ အပေါ်အထဲတွင်။ read. ဖ်။ ဖတ်။ **ဟာံ**, ဟာန် hān [hàn].

ဟံထုလ်, ဟန်တူလ် han tūl [hɔ̀n taoˡl] prep. see. ရုံင်။ ရှု။ **ဟံတုလ်**, ဟန်တုလ် han tul [hɔ̀n taʊ̌l].

ဟံထုလ်မကာ်, ဟန်တူလ်မကာရ် hantūlmakar [hɔ̀n taoˡl mɛ̌ kɔr] prep. on the Marine monster resembling crocodile, often architectural motif above arch. လွှာမကရ်။ မကာရအပေါ်။

ဟန်ဒဒါန, ဟန္ဒဒါန handadāna [hɔ̀n dɛ̌ dɛa nɛ̌] n. blessness charity. ဒါန်ထိုက်။ ကောင်းမွန်ကြီးမြတ်သောဒါန။

ဟာံ, ဟာန်ˀ hān [hàn] n. & nq. place. ဒွှဲ၊ ဌာန်၊ ဒေသ။ နေရာ၊ ဌာန၊ ဒေသ။

ဟံ, ဟန် han [hɔ̀n], **ဟိုံ**, ဟိန် hin [hɛn], **ဟံဝေါက်**, ဟန်ဝေါဘ် han wo˙ [hɔ̀n wʊ̌] adv. ပွဲကိုဒွှဲဘဏ်၊ ပွဲကိုဒွှဲဘဉ်၊ ပွဲကိုဒွှဲဘဝ်ဖွံ့။ ဤနေရာ၌၊ ဤနေရာတွင်၊ ဤနေရာဝယ်၊ ဤနေရာ၌။ **ဟံ**, ဟန် han [hɔ̀n] prep. to. ကို၊ ဇွေံ၊ သွက်။ ကို၊ သို့၊ ရန်။ (၂) towards. လွှာဂတတေံ၊ လွှာဖာတေံ။ ဆီသို့၊ ဘက်သို့။ (၂) for. ဘို၊ သွက်၊ ဇွေံ။ အဘို့၊ အတွက်။ **ဟံထုလ်**, ဟန်တူလ် hantūl [hɔ̀n taoˡl], **ဟံတုလ်**, ဟန်တုလ် hantul [hɔ̀n taʊ̌l] prep. on. လွှာ။ ပွဲလွှာ။ အပေါ်တွင်၊ အပေါ်မှာ။ (၂) above. ပွဲလွှာသွင်သွင်၊ ဒွှဲလွှာသွင်သွင်၊ မြင့်သောနေရာ၌၊ မြင့်သောနေရာတွင်။ (၃) on to. ပွဲကိုလွှာလွှာ။ အပေါ်ဘက်သို့။ (၄) up into. လွှာအပွဲ။ အပေါ်အထဲတွင်။ Cf. **ဿာံ**, သ္ဌာန် sthān [sə than], **ဏာံ**, ဏာန် thān [than], **ဇေ့ယ်**, ဒေ့ယ် ḍey [ɗea], **သုံမ်**, သုံန် sumṁ [sum].[LM. **ဟိုံ**, ဟိုန်

www.monlibrary.com

huin [hon], ဟ်ၢ်, ဟၢန်ˋ han [hàn] n. locative place. ဒွဲဝဲဌာန်မန္ဒံ။ ရိုရာနေရာ။ Cf. သ္ဍာၢ်, သ္ဍာန်ˋ sthān [səthɑn] n. place. ဒွဲဝဲထာန်ဒေသ။ နေရာဌာနဒေသ။ ဟ်ၢ်ထူလ်, ဟန်ˋတူလ် hantūl [hàn tɑo^{1}l] prep. for ဘ်ၢ်ထူလ်, အန်ˋတူလ် ˋantūl [ɔn tɑo^{1}l] prep. on. လွှူ။ အပေါ်မှာ။]

ဟၢ်, ဟၢန်ˋ hān [hàn] n. & nq. (MM.) nq. company. ဒဒှ်မန္ဒံမွဲစွံ့၊ ဒဒှ်မမံင်မွဲစွံ့၊ ဒဒှ်မဗက်အာမွဲစွံ့။ အတူရှိနေခြင်း၊ အတူနေထိုင်ခြင်း၊ အတူလိုက်ပါခြင်း။ ၸမွၣ်ဟၢ်, မွေၣ်ˋဟၢန် mwoy hān [mwòɑ^{2} hàn] n. in one company. အာမွဲကရော်မွဲစွံ့။ အတူတကွသွားသည်။ (၂) together. မွဲကရော်၊ မွဲစွံ့။ အတူတကွ။ ပိုၢ်ဟၢ်, ပိုန်ˋဟၢန် puin hān [pon hàn] n. wealth and retinue. ပိုန်ဘိုက်ကိုနှံမြိုင်ဇွက်ကြွ။ စည်းစိမ်ချမ်းသာနှင့် အပေါင်းအသင်းနောက်လိုက်နောက်ပါ။ (၂) pomp. ဒဒှ်မလးထွးပျးလဝ် မဇွော်ကိုဖြဟတ်။ တခမ်းတနားပြင်ဆင်ပြသထားခြင်း၊ [LM.Cf. also. ဘၸဘဟ်ၢ်, အသေအဟၢန် ˋaseˋahān [ə̆ se ə̆ hàn] n. company. သ္ဂဲအဖကျောန်ကမ္ဒောန်မွဲစွံ့။ လုပ်ဖော်ကိုင်ဖက်လူစု။ (၂) accompanniment. အရာပါ ဗက်ကွင်ဗွဲလက်ကရ်။ တွဲဖက်လိုက်ပါလာသည့်အရာ။]

ဟိၢ်, ဟိၢန်ˋ hin [hèn] prep. in. ပွဲ၊ အပွဲ။ အထဲ၊ အထဲတွင်။ (၂) to. ကို၊ ဇွော်၊ သွက်။ ကို၊ သို့၊ ရန်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဟၢ်, ဟၢန်ˋ hān [hàn].

ၢ်, နှ် huin [hon] prep. ဟိၢ်, ဟိုန်ˋ hin [hèn] prep. in. ပွဲ၊ အပွဲ။ အထဲ၊ အထဲတွင်။ (၂) to. ကို၊ ဇွော်၊ သွက်။ ကို၊ သို့၊ ရန်။ see. ရံင်။ ရှ။ ဟိၢ်, ဟိန်ˋ hin [hèn]. ၢ်ဗိဟၢ်, နှ်ဒ်ဟၢခိ် huin bihār [hon bĭ hɑ] prep. in the monastery, for the monastery. ပွဲဘာ၊ သွက်ဘာ။ ကျောင်းတွင်၊ ကျောင်းအတွက်။

ဟာပ်, ဟၢဝ်ˋ hāp [hɑp] v. သ္ဂဟာပ်, သ္ဂဟၢဝ်ˋ sca hāp [səcɛ̆ hɑp] v. shall eat (curry and rice). စထောင်၊ စရောင် (ပုင်ကိုသွ)။ စားမည်၊ စားလိမ့်မည် (ထမင်းနှင့်ဟင်း)။ Cf. ဆ, ဆ် cia [cɛ̆].Der. ဖၢပ်, ဖၢဝ်ˋ phāp [phɑp] v. to feed. ဖွဖျုင်။ ကျွေးမွေးသည်။ (MM.) to eat. စ။ စားသည်။ ဟာပ်ပုင်, ဟၢဝ်ပုင် hāp puṅ [hɑp pəŋ] v. to eat rice. စပုင်။ ထမင်းစားသည်။ ရှာပ်, ရှၢဝ်ˋ rhāp [rəhɑp] v. food. စွအဟာ။ အစာအဟာရ။ [LM.; SM. ဟာပ်, ဟၢဝ်ˋ hāp [hɑp].]

ဟမ်သာဝတီ, ဟ်ဒ်သၢဝတီ် haṁsāwatī [hɔm sɑ wɛ̆ tæ], ဟင်သာဝတီ, ဟ်ဒ်သၢဝတီ် hāṅsāwatī [hɔŋ sɑ wɛ̆ tæ] n.(MM. ချင်ဟ်ဒ်သၢဝတီ် ɖuṅ

www.monlibrary.com

haṁ sāwatī [dɜŋ hɔm sɑ wɛ̆tæ].) n. (the capital of) the medieval Mon kingdom, Pegu. ဍုင်ဇွော်ရာဇဌာနီခေတ်အဒေါဝ်မန်၊ ဓကရာတ်မန်မပိုင်ပြီလဝ်၊ ဍုင်ဗဂေါ။ ပဲခူးမြို့၊ အလယ်ခေတ်မွန်ဘုရင်များ၏ရာဇဌာနီမြို့ကြီး။

ဟံၚာဝတီ, ဟံၚ်သာဝတီ håṁsāwatī [hɔŋ sɑ wɛ̆ tæ] n. (1504. ၐြီဟံၚာဝတီ, ၐြီဟံၚ်သာဝတီ śri håṁ sā wa tī [sræ hɔŋ sɑ wɛ̆ tæ].) (ဍုဟံၚာဝတီ, ဍုဟံၚ်သာဝတီ ḍuṁhåṁsāwatī [dɜŋ hɔŋ sɑ wɛ̆ tæ]. ဍုၛ်ၚောက်ဟံၚာဝတီ, ဍုၛ်ၚောက်ဟံၚ်သာဝတီ ḍuṁjnokhåṁsāwatī [dɜŋ jənɔ̀k hɔŋ sɑ wɛ̆ tæ].). Cf. ပုဂို, ပုဒေါ် pugo [paʊ̆ gɔ̀[1]], ဗဂို, ဗဒေါ် bago [bɛ̆ gɔ̀[1]]. [LM. ဟံမ်ာဝတီ, ဟံမ်သာဝတီ haṁ sā wa tī [hɔm sɑ wɛ̆ tæ], ဟံၚာဝတီ, ဟံၚ်သာဝတီ håṁsāwatī [hɔŋ sɑ wɛ̆ tæ]. SM. ဟံၚာဝတီ, ဟံၚ်သာဝတီ hɔŋ sɑ wa tæ [hɔŋ sɑ wɛ̆ tæ]. P. ဟံမ်ာဝတီ, ဟံမ်သဝတီ haṁ sawatī [hɔm sɑ̆ wɛ̆ tæ].]

ဟာမ်, ဟောၚ်မ် hom [hɒm], ဟွာမ်, ဟွောၚ်မ် hwom [hɒm], ဟာ်မ်, ဟောဝ်မ် hoṁ [hɒm] v.(ဟာ်, ဟောဝ် hoṁ [hɒm]. 1557) to cease. (သတ်ဆု)ဟော်အော၊ အိုတ်အော၊ ပ္ဒိုတ်အော။ တုံးသွားသည်၊ ပြတ်လတ်သွားသည် (အသီး)၊ ငြိမ်းသွားသည်။ (၂) die down. ဍုံန်ဖြပ္ဒိုတ်အော။ အရှိန်လျော့ငြိမ်းသွားသည်။ Cf. ဂူလ်, ဇုလ် jūl [jùl].[LM. ဟာမ်, ဟောၚ်မ် hoṁ [hɒm] v. to come to an end. အိုတ်အော၊ ဟော်အော။ ကုန်သွားသည်၊ တုံးသွားသည်။] ဟာမ်သ္ဂုတ်, ဟောၚ်မ်သ္ဂုတ် homsgut [hɒm səgùt] v. to come to an end. အိုတ်အော၊ ဟော်အော။ ကုန်သွားသည်၊ တုံးသွားသည်။

ဟိမ်, ဟုံမ် huim [hom] v. (MM. ဟိမ်, ဟုံမ် huiṁ [hom] v. 1533) to speak. ဟိုဂး၊ ဟိုအရေဝ်။ ပြောဆိုသည်၊ စကားပြောသည်။ (၂) say. ဟို။ ပြောသည်။ (၃) speak of. ဟိုဂးထွေးပရောပရာ။ (၄) tell. ဂး၊ သွး၊ ဗြု။ ပြောသည်၊ ပြောဆိုသည်။ စကားစမည်ပြောသည်။ ဟိမ်ဒိုမ်, ဟုံမ်ဒုံမ် huim juim [hom jɜ̀m] v. ဟိုဇိ၊ ဟိုသွးဗွဲတြး။ အချိန်ကြာကြာပြောဆိုသည်၊ အကျယ်တဝင့်ပြောဆိုသည်။ ဟိမ်ပ္ဍုန်, ဟုံမ်ပ္ဍုန် huim pɖun [hom pəɖun] v. to relate. ကလေင်ဟို၊ ကလေင်ဟိုထွေး။ (၂) impart. ဟိုပ္ဒိတ်ထွေးကိုတိ။ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုအသိပေးသည်။ ဟိမ်ပ္လန်, ဟုံမ်ပ္လန် huim plan [hom plɔn] v. to reply. ကလေင်ပ္ဒန်ဟို၊ ကလေင်ပ္ဒန်သွဟ်၊ ကလေင်ပ္ဒန်ပိုင်။ ပြန်ကြားသည်၊ ပြန်ဖြေသည်၊ ပြန်ကြားအသိပေးသည်။ (၂)

www.monlibrary.com

reply. တင်မကလေင်ပွန်ကိုသွပ်။ ပြန်ကြားချက်။ Cf. ဂးဟ်, ဂးမ်း gaḥh [gèh]. ပိဟာ်, ဗိဟာရ် pihār [pæ̆ har]. Der. လဟိုမ်, လဟုံန် la huim [lɛ̆ hom] n. what is said. အရာမဟို၊ ပြောဆိုသောအရာ။[LM.ဟိုမ်, ဟုံန် huim [hom]. ဟိုမ်, ဟုံန် huim [hom].]

ဟာယ်, ဟာယ် hāy [hai] pn. Particle of address. ဂလာန်သွက်ညးမွဲမွဲသွေဂံသွက္ဍင် အရှိကိုဇကု၊ ဂလာန်မရပ်စပ်စကာ၊ ကာလမသွဟိုဂလာန်ကိုညးမွဲမွဲ။ မိမိကိုတစုံတ ယောက်ကအာရုံပြုလာအောင်၊ ပြောဆိုသောဝေါဟာရ၊ တစ်စုံတစ်ယောက်အားစ ကားစမြည်း စပြောရာတွင်အသုံးပြုသောဝေါဟာရစကား။ Cf. ဂယာဴ, ယောဒန် yo' [yŏ̆], ဿ, အာ° 'ā [a], ဟာ, ဟာ hā [ha], ဂဟ, ဟေ he [he].[LM.; SM. ဟာယ်, ဟာယ် hāy [hai] interj. ဟာ၊ ဟိုး၊ ဟေ့။ ဟယ်၊ ဟို၊ ဟင်၊ ဟဲ့။]

ဟာယ်ဿန္ဒ, ဟာယ်အာနန္ဒ hāy ā nan da [hai a nɔ̀n dɛ̆] interj. Oh! Ananda. ဟိုအာနန်၊ ဟာဲအာနန်။ ဟယ်အာနန်၊ ဟဲ့အာနန်။

ဟုယ်, ဟုယ် huy [hui] v. (MM.) to join together in. ပံင်ကော်ညးသွံ့မွဲစွံ့၊ ဆက်စပ် ပံင်ဖက်မွဲစွံ့။ ပေါင်းစီးသည်၊ ဆက်သွယ်ပေါင်းစီးသည်။ (၂) associate in. ဆက်စပ် ကော်ပံင်။ ဆက်စပ်ပေါင်းစည်းသည်။ Cf. ဂကာမ်, ကောဓ် kom [cɒm]. [LM. ဟုယ်, ဟုယ် huy [hui].SM. ဟုယ်, ဟုယ် hui [hui] v. to associate with. ဆက်စပ်ပံင်ဖျပ်ကို။ ဆက်စပ်ပေါင်းစည်းမိသည်။]

ဟယ်ဋ္ဌနက္ခတြ, ဟသ်ဋ္ဌနက္ခတြ hasṭanakṣtra [hɔs tă̆ nèak să̆ tră̆] v. Hasta, A lunar mansion. သို့အင်ဂိတု။ လဇယားအိမ်။ see. ရံင်။ ရှု။ **ဟယ်တဟ္ဌတြ**, ဟသ်တ နက္ခတြ has tạ nak ṣtra [hɔs tă̆ nèak să̆ tră̆].

ဟယ်တဟ္ဌတြ, ဟသ်တနက္ခတြ has ta na kṣatra [hɔs tă̆ nèak să̆ tră̆], **ဟယ်ဋ္ဌနက္ခတြ**, ဟသ်ဋ္ဌနက္ခတြ hasṭanak ṣatra [hɔs tă̆ nèak să̆ tră̆] n. A lunar mansion. သို့အင်ဂိတု။ လဇယားအိမ်။ [Skt. **ဟယ်တဟ္ဌတြ**, ဟသ်တနက္ခတြ hastana kṣatra [hɔs tă̆ nèak să̆ tră̆].]

ဟယ်လျှင်, ဟသ်လျှင် hastluṅ [hɔs təlɜŋ] n. great hornbill. ဂစေ်ဟဝ်ကျိုင်။ ငှက်ကြီးဝံပို။ [LM. **ဟဝ်ကျိုင်**, ဟဝ်ကျွိုင် haw kluiṅ [hɔklaŋ]. SM. **ဟဝ်ကျိုင်**, ဟဝ် ကျွိုင် hɔ klaŋ [hɔklaŋ]. Skt. **ဟယ်တိ-လိင်ဂ** , ဟသ်တိ-လိင်ဂ has ti-liṅ ga [hɔs tæ̆ lòiŋ gɛ̆] v. having elephant characteristics. နွံကိုအင်္ဂသဘာဝ

www.monlibrary.com

ညံင်ရ့စိင်။ ဆင်အဂ်ါသဘာဝကဲ့သို့ရှိသည်။] Cf. **ဟတ္ထိလိင်ဂမကုဏ**, ဟဒ္ဌိလင်္ဂသကုဏ hat thi liṅ ga sa ku ṇa [hɔt tæ̰ lòiŋ gɛ̰ sa̰ kṵ na̰] n. vulture with beak like elephant's trunk. ကွာတ်မန္ခံကိုခွဲညံင်လပ်စိင်။ ဆင်နှာမောင်းကဲ့သို့နှုတ်သီးရှိသောလင်းတဒုက်ကြီးမျိုး။

ဟၢ်မ္ဂုတ်, ဟော်ဆွုတ် ho˙sgut [hɔ̰ səgùt]v. not break of, not cut off. ဟွံသ္ဂုတ်၊ ဟွံပိုတ်။ မပြတ်မလပ်။

ဟွာမ်, ဟွောင်း hwom [hʊm] v. to cease. (သတ်ဆု) ဟော်အာ၊ အိုတ်အာ၊ ပ္ဒိုတ်အာ။ တုံးသွားသည်၊ ပြတ်လတ်သွားသည် (အသီး)၊ ငြိမ်းသွားသည်။ **ဟာ်**, ဟောံ hom [hʊm] v. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ ရံင်။ ရှု။ **ဟာမ်**, ဟောင်း hom [hʊm].

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[၀, ၈]

၀, ၈ bạ [pă] cons. ဗျန်။ ဗျည်း။the thirty three consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုပိစ္ဒ်ာပိမ၊ ပ္ဍာဝ်ကိုဗျန်မန်ပိကလသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ သုံးဆယ့်သုံးခုမြောက်ဗျည်း။

ဓာ, ၈၁ bạā [pa] n. two. ၈၁။ နှစ်(ဂဏန်း)။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဓာ်**, ၈၁ရံ bār [par].

ဓာ်, ၈၁ရံ bār [par] n. two, 2. ဥနှစ်ဓာ၊ ၈၁၊ ၂။ နှစ်၊ နှစ်ခု။ ၂ ။

ဓာ်ဩိ, ၈၁ရံစိ bār ci [par cĭ] prep. two indeed. ၈၁စိ၊ ၈၁ဟောင်။ နှစ်ခုသာ၊ နှစ်ခုသာလျှင်။

ဓာ်ဍွယ်, ၈၁ရံဍွသ် bārcwas [par cwɔs] n. twenty. ၈၁ဍွောဟ်၊ ၈၁ဍော်၁။ နှစ်ဆယ်။

ဓာ်မိကုကွာင်, ၈၁ရံခ်ကုကွောန် bār mi ku kwon [par mĭ caŏ kwɒn] n. two person, mother and son, two with mother and son. ၈၁မိကုကောန်၊ ၈၁မိကိုကောန်၊ မိကိုကောန်ညီး၈၁၊ ကုမိကိုကောန်၈၁။ မိခင်နှင့်သားနှစ်ယောက်တို့။

ဓာ်ဎွာဟ်ဒဓံ, ၈၁ရံဍွောဟ်ဒ၈၁ bārcwohdacaṁ [par cwɒh dĕ cam] n. twenty eight. ၈၁ဍော်၁ဒွံ။ နှစ်ဆယ့်ရှစ်ခု။

ဓာ်လုံပက်, ၈၁ရံလုံပေက် bār lum˚pek [par lùm pɔik] prep. both sides. ၈၁လွှာ်။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက်။

ဝက်, ၈က် bạk [pɛk] v. to chop. ကုတ်၊ ကရေက်။ ခုတ်ဖြတ်သည်၊ ပေါက်ခွဲသည်။ (၂) hoe. ဓံက်ကိုကွိုဇဓံက်။ ပေါက်တူးဖြင့်ပေါက်သည်။ (၃) grub up. ဆော်ပို့ုန်တိ။ မြေကိုတူးလှန်ဆွတင်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဝက်**, ဓံက် bạ̊k [pɔk].

ဝက်, ဓံက် bạ̊k [pɔk] v. (MM.) **ဩိမ်ဝက်ဇြင်**, သိမ်ဓံက်ဩြင် simbạ̊ksreṅ [sɛm pɔk səreaŋ] n. sīmā where the Alstonia trees were grubbed up in Dala district. သီမသိုင်ခွံစုတ်ဒွဲ့ မခါခွဟ်ပ္ဍိတ်လဝ်ဂကိုတ္ဂံဩြင်၊ ပ္ဒဲခရိုင်ဒလ။ ဒလခရိုင်ရှိရေသရည်းပင်အငုတ်ကိုတူးဖော်ထုတ်ထားသောနေရာတွင်၊ တည်ဆောက်ထားသည့်သိမ်တစ်သိမ်။[LM. **ဝက်**, ဓံက် bạ̊k [pɔk]. SM. **ဝက်**, ဓံက် bạ̊k [pɔk] v. to chop. ကုတ်၊ ကရေက်။ ခုတ်ဖြတ်သည်၊ ပေါက်ခွဲသည်။ (၂) hoe. ဓံက်ကိုကွိုဇဓံက်။ ပေါက်တူးဖြင့်ပေါက်သည်။ (၃) grub up. ဆော်ပို့ုန်တိ။ မြေကိုတူးလှန်ဆွတင်သည်။]

ဝိုက်, ဓိုက် bạuik [pɑk] v. (MM.) to be hard. ကြံင်ခြက်၊ ကြံင်တ္ဂတ်။ ကျစ်လစ်မာသည်၊ မာခဲကျစ်လျစ်သည်။ (၃) to be solid. ကွက်တွေက်၊ တ္ဂတ်။ ခေါင်းပိတ်ဖြစ်သည်၊ အစိုင်အခဲဖြစ်သည်။ Cf. **ကလော်**, ကလောအံ် kalo˚ [kă lɔ̆ˀ]. [LM. **ကျက်ကျိုက်**, ကျွက်ကျိုက် klak kbạuik [klɛk kəpak]. SM. **ကျက်ဝက်**, ကျွက်ဓက် klɛk bạ̊ɛk [klɛk pɛk].]

www.monlibrary.com

စာင်, ဗာင် bəāñ [pəaiŋ] n. receding tiers at base of stupa. ထပ်တသောဝ်ခွေ့ခွဲင် ပွဲကိုတံသွိုင်ကျဉ်စေတီ။ စေတီ၏အခြေခံအုတ်မြစ်ရှိ လျှောကျနေသောအထပ်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဟာင်**, ဗာင်၂ bāñ [bàiŋ].

ငဝဋ္ဌ, ဗေဒ္ဓ bəecca [pic cə̆] v. (Lph.) personal name. ယွဉ်ပူဂို။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။

ဝတ်, ဗော်ံ bəat [pɔt] v. hypoth. နဒဒ်မဒ်မာန်ပောင်ဓယျကောတ်လဝ်။ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာဟု မှန်းဆရခြင်း။ **သ္ဓတ်**, သ္ဒတ် sbəat [səpɔt] v. (MM.) to match. သွိုက်ပြိုင်ပွာန်။ ဖက်ပြိုင်စေသည်။ **ငသ္ဓာက်ဝတ်**, သ္ဆေးအံ်ဗော် sto᷄bəat [sətə̆ pɔt] v.to(or might) compare with. ပွေ်ဝတ်၊ ပွာဝ်ပွူပ်၊ တ္ဓတ်ဒ္ဓာဝဲဇိုင်။ ဖက်ပြိုင်သည်၊ ယှဉ်ပြိုင်သည်၊ အံတုသည်။ (၂) why a match for. ဥာဝဲဆောသွက်ဂွဲပြိုင်ပွာန်။ ယှဉ်ပြိုင်ရန်ပြိုင်ဖက်ရာသည်။ Der. **ဗီဝတ်**, ဗိဗော် bibəat [bĭ̀ pɔt] v. to test. စံဗတ်စ်ီစုတ်ရံင်၊ စ်ီစုတ်။ စမ်းသပ်စစ်ဆေးကြည့်ရှုသည်၊ စစ်ဆေးသည်။ (၂) to match. သွိုက်ပြိုင်ပွာန်။ ဖက်ပြိုင်စေသည်။ **ဗ္ဓတ်**, ဗ္ဒတ် bnat [bə nɔ̀t] n. limit. တင်ကွာတ်ဂစိတ်လဝ်၊ ကဆံင်မသွးကိုအခေါင်မာန်။ ကန့်သတ်ချက်၊ ခွင့်ပြုနှိုင်သောအဆင့်။ (၂)measure. သွောတ်ဗွတ်။ အတိုင်းအတာ။ **ပြဝတ်**, ပြဗော် pra bəat [prə̆ pɔt] n. dimensions. သွောတ်ဗွတ်၊ ပမာဏဖွော်ဥောတ်။ အတိုင်းအတာ၊ အရွယ်ပမာဏ။ [LM. **ဝတ်**, ဗော် bəat [pɔt], **ကွတ်**, ကွဗော် kbəat [kəpɔt]. SM. **ဝတ်**, ဗော် bɔt [pɔt] v. to measure. ကေဝ်၊ ဗတ်ကွာတ်။ ချိန်တွယ်သည်၊ တိုင်းတာသည်။ (၂) to compare. ပွာဝ်ပွူပ်ရံင်း၊ ပွေ်ဝတ်ရံင်။ နှိုင်းယှဉ်ကြည့်သည်၊ ခိုင်းနှိုင်းကြည့်သည်။]

ဝတ်, ဗော်၂ bəat [pɔt] v.(MM.) **ဆတ်ဝတ်**, ဗော်ဗော် catbəat [cɔt pɔt] v.to enquire into. ဗက်ထံင်ပရိုင်၊ ဥိုက်ဥာဲသွာန်ညံင်ရသွေ့ာ်တီဒဒ်ဥုာံဥုာံ။ ထောက်လှမ်းသည်၊ အဖြစ်မှန်ကိုသိရှိရန်၊ စုံစမ်းထောက်လှမ်းသည်။ **ဆတ်ဝတ်မယ်**, ဗော်ဗော်ဗေယ် cat bəat may [cɔt pɔt mòa¹] v. to be searched. ဥိုက်ဥာဲ၊ သွာန်ဇာန်၊ စီစတ်၊ စ်ီစုတ်၊ ရှာဖွေသည်၊ မေးမြန်းသည်၊ စီစစ်သည်၊ စစ်ဆေးသည်။ (၂) to investigate. သွာန်ဇာန်စ်ီစုတ်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးသည်။ **သ္မာ်ဆတ်ဝတ်မွယ်**, သ္ဆာန်ဗော်ဗော်မ္ဗေယ် smāncatbəat mway [səman cɔt pɔt mwòa¹] v. to investigate. သွာန်ဇာန်စ်ီစုတ်။ စုံစမ်းစစ်ဆေးသည်။ Der. **လဆတ်လမ်ဘတ်**, လဗော်လမ်အတ် la cat lam᷄at [lĭ̀ cɔt lɔ̀m ɔt] v. to shine. သ္ဂျိုတွး၊ သ္ဂျိုတွးဇး၊ သ္ဂျိုယး။ တောက်ပစေသည်၊ လင်းစေသည်၊ ထွန်းလင်းစေသည်။

www.monlibrary.com

ရိတ်, ခိုတ် bʊuit [pot] v. to minister to. မင်မွဲရိဗင်။ စောင့်ရှောက်ကူညီသည်။ (၂) massage. ပတ်ပေါန်။ နှိပ်နယ်သည်။ see. ရံင်။ ရှ။ **လျိုတ်**, လျှိုတ် lɔ̆uit [lɔpot].

ဝန်, ဝန် bʊan [pɔn] v. (MM.) **တ္ဝန်**, ဘ္ဝန် tɔ̆an [təpɔn] v. **ဗ္ဒိတ္ဝန်**, ဗ္ဒိဘ္ဝန် bci tɔ̆an [bəci təpɔn] v. to shine. သျှိုတ္ဝး၊ သျှိုတ္ဝးဇး၊ သျှိုယး။ တောက်ပစေသည်၊ လင်းစေသည်၊ ထွန်းလင်းစေသည်။

ဝန်ဒ, ဝန်နာ bʊan na [pɔn nă] n. (Lph) personal name. ယွုပ္ဂုဂ်ိုဳ။ ပုဂ္ဂိုလ်အမည်။ [SM. **ဝန်**, ဝန် bʊan [pɔn] n. Odina wodier tree. တွံဝန်။ နဘယ်ပင်။]

ရုန်, ဝုန် bʊun [pun] n. (MM.) knife. တ္ဝုန်း ဝုန်။ ဓားမြောင်။ **ရုန်ကျဟ်**, ဝုန်ကျေဟ် bʊun kneh [pun kənih] n. stylus. ကျေဟ်။ ကညစ်တံ။ **ရုန်ပဒၟက်သတ်**, ဝုန် ပနောက်သတ် bʊunpanāksat [pun pă nɑik sɔt] n. arecanut cutter. ပွာ်သတ်။ ကွမ်းသီးညှပ်၊ ကွမ်းညှပ်။ [LM.; SM. **ရုန်**, ဝုန် bun [pun].]

ရုန်ကျာ, ဝုန်ကျာ bʊun kyā [pun kyɑ] n. small razor. ဝုန်သွတ်ကြီကြီမကးသော် လွှကျာ။ အမွေးညှင်းများရိပ်ရန်ဓါးပါး။

ရုန်ဩ္ဍ်လု, ဝုန်သဒ္ဒ်လု bʊunsablu [pun să blŭ] n. betel knife. ဝုန်သဗ္ဗု၊ ဝုန်ဇဗ္ဗု။ ကွမ်းသီးခွဲဒါး။

ရိုန်, ခိုန် bʊuin [pon]pcs. ပခွဲပိုတ်ဝါကျမဟွံဇွော်ကိုပွိုက်။ အရေးမပါသောဝါကျပိုက်ပစ္စည်း၊ (MM.) though. ရသာ်ဝွံကိုလေဝ်၊ ယြသာ်ဝွံကိုလေဝ်၊ ခိုန်ဒှ်သာ်ဂှ်ကိုလေဝ်။ သို့ပင်ဖြစ်ငြားသော်လည်း၊ ယင်းသို့ဖြစ်ငြားသော်လည်း၊ သို့ဖြစ်လင့်ကစား။ [LM.; SM. **ရိုန်**, ခိုန် bɒn [pon].]

ဝပ်, ဝပ် bʊap [pɔp] n. brahminy duck. ခိုဝ်။ ဟသ်ာ။ see. ရံင်၊ ရှ။ **ရုပ်**, ဝုပ် bʊup [pup].

ဗိပ်, ဗိပ် bʊip [pɛp] n. brahminy duck. ခိုဝ်။ ဟသ်ာ။ see. ရံင်၊ ရှ။ **ရုပ်**, ဝုပ် bʊup [pup].

ရုပ်, ဝုပ် bʊup [pup], **ဝပ်**, ဝပ် bʊap [pɔp], **ဗိပ်**, ဗိပ် bʊip [pɛp] n. brahminy duck. ခိုဝ်။ ဟသ်ာ။ ruddy shelduck. ခိုဝ်ကွင်း ခိုဝ်ဓင်။ မာန္ဒာလီ။

ရိုပ်, ခိုဝ်ိ bʊuip [pɔp] n. (MM., in toponym). Cf. **ဆာကာ်ဝါတ်**, ဆောကာ်ခါတ် ca kar wāk [cɑ kɔr wɑik], **ဆာကဝါက**, ဆောကခါက cākawʊ̄aka [cɑ kă wɛ̀ɑ kă]. [LM.; SM. **ရိုပ်**, ခိုဝ် bʊop [pop].]

www.monlibrary.com

ရိပ်, ခိုဝ်၂ bʊip [pop] n.brahminy duck. ဗိုပ်။ ဟသ်ာ။ see. ရုံင်၊ ရှူ။ **ရုပ်**, ခုဝ် bʊup [pup].

ဝယ်, ဧယ် bʊay [poa] n. sixteenth part of a rupee. ခွဲတြာဂအုံမွဲဂအုံဒကောဝ်၊ ပန်ဂတော့်၊ မွဲစဲ၊ (သွဲလျက်ထက်အင်္ဂလိက်)။ တစ်ကျပ်၏ဆယ့်ခြောက်ပုံတစ်ပုံ၊ လေးပြား၊ တစ်ပဲ၊ (အင်္ဂလိက်လက်ထက်သုံးငွေ)။ [LM. **ဝယ်**, ဧယ် bʊay [poa], **တ္ဝယ်**, ဘ္ဥယ် tbʊay [təpoa].] read. ဗ်ု။ ဖတ်။ **မးဟ်**, ဧးဧဲ maḥh [mèh].

ဓာယ်, ဧဝယ် bʊāy [pai] nq. (Lph.) thirty-secand part of tical. ပိဓ့ဲာဓာဂအုံမွဲဂအုံဇွေဝ်၊ ဓာဂတော့်။ တစ်ကျပ်၏သုံးဆယ့်နှစ်ပုံတစ်ပုံ၊ နှစ်ပြား (လေးရွေး)။ Cf. **တပါလ်**, တဒိဧဲ ta pāl [tă pal]. [Cf. LM. **ဝယ်**, ဧယ် bʊay [poa], **တ္ဝယ်**, ဘ္ဥယ် tbʊay [təpoa]. SM. **ဝယ်**, ဧယ် boa [poa] n. bean. တ့ံစဲ၊ တွဲ၊ တွဲဒကောင်။ ပဲပင်၊ ပဲစေ့၊ ပဲတောင့်။ (၂) pea. တ့ံစဲ၊ တွဲ၊ တွဲဒကောင်။ ပဲပင်၊ ပဲစေ့၊ ပဲတောင့်။]

ဓာ်, ဧဝရံ် bʊār [par] num. two. ဧဝ (ဂွန်)။ နှစ် (ဂဏန်း)။

ဓာ, ဧဝ bʊā [pa] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ Der. **ဗိဓာ်**, ဒိရံ်ဧဝရံ် bir bʊār [bĭr par] n. ဆော၊ ဇုင်၊ ဒွောဝ်၊ စုံ။ အစုံ၊ အရန်၊ အရှင်း။ (၂) two each. ဧဝဧဝ၊ နှစ်ခုစီ။ **တမ်ဟာ**, တဓံအဧဝ tam·ā [tɔm a] n.equal in size. ဇွော်ဆောတ်၊ မန္ဒံမွဲဗွတ်။ အကြီးအငယ်အတိုင်းအတာတူ။ [LM.; SM. **ဓာ**, ဧဝ bʊa [pa].]

ဓာ်ဆွယ်, ဧဝရံ်ဇွသ် bʊārcwas [par cwɔs] n. twenty. ဧဝစွောဟ်၊ ဧဝစ့ော်ာ။ နှစ်ဆယ်။

ဓာ်ဇွာဟ်ဒဓံ, ဧဝရံ်ဇွောဟ်ဒဇဝံ bʊār cwoh da cāṁ [par cwɒh dĕ̆ cam] n. twenty eight. ဧဝစ့ော်ာဒွဲာ်။ နှစ်ဆယ့်ရှစ်။

ဓာ်မိကုဇကွာန်, ဧဝရံ်ဒိကုကွောန် bʊār mi ku kwon [par mĭ kaŏ kwɒn] n. mother and son. ဧဝမိကုကောန်၊ ဧဝမိက့ုကောန်။

ဓာ်လုံလပက်, ဧဝရံ်လုံပေက်ဲ bʊārlumṍpek [par lùm pɔik] prep. both side. ဧဝလွာ်။ နှစ်ဖက်။

ရူလ်, ခုလ် bʊūl [pul] v. be giddy, be dizzy. ထွူးထွေဝ်။ မူးဝေသည်။ (၂) be drunk. ထွူးအရက်။ အရက်မူးသည်။ (vi. c) Pl. 358.-36.

ရိုဝ်, ခိုဝ် · bʊuiw [pɒu] n. (MM.) **လာယ်ရိုဝ်**, လဧယ်ခိုဝ် lāy bʊuiw [lài pɒu] n. salk-streak, asdesignation of type of lacquerware. စရိတ်စိုံ, ညဉ်ရ်တွင်ဗို

www.monlibrary.com

ပြင်ပွဲကပေါတ်ယန်။ ဆားအစင်းကြောင်း,ယွန်းထည်ပစ္စည်းများတွင်တွေ့ရသော အစင်းကြောင်းကဲ့သို့။ [LM. ရ်, ဴ bꩻuiw [pɑɒ]. SM. ရ်, ဴ bဒဲ [pɑɒ] n. salt. စိုး။ ဆား။]

ဝမ်, ဧသ် bꩻas [pɔs] v. to pick. ခွံ၊ ပလှ်။ ခူးသည်၊ ဆွတ်ခူးသည်။ (၂) pluck. ပိုက်၊ ခွံ၊ ပလှ်။ နှုတ်သည်၊ ခူးသည်၊ ဆွတ်ခူးသည်။[LM. ရ်, ံ bꩻah [pɔh]. SM. ရ်, ံ bɔh [pɔh].]

ဓာမ်, ဓဧသ် bꩻās [pɑs] v. to change. ပြံင်၊ ပြံင်သွဲ၊ သွဲ၊ သွဲစး။ ပြောင်းသည်၊ ပြောင်းလဲသည်၊ လဲသည်၊ လဲလှယ်သည်။ [LM. ဝ:, ဓ: bꩻahꩻ [pɑh], ဗ္ဓ:, တ္ဒ: tbꩻahꩻ [təjpɑh]. SM. ဝ:, ဓ: bah [pɑh].]

www.monlibrary.com

www.monlibrary.com

[မ္ဘ, မ္ဘ]

မ္ဘ, မ္ဘ mba [bɛ̌]cons. ဗျန်။ ဗျည်း။the thirty five consonant of the Mon alphabet. ဗျန်မန်မရနုက်ကိုပိုက္ကသုန်၊ ပ္ဍာဝ်ကိုဗျန်မန်ပိုက္ကသုန်မ။ မွန်ဗျည်းသုံးဆယ့်ငါးလုံးအနက်၊ သုံးဆယ့်ငါးခုမြောက်ဗျည်း။

မ္ဘ, မ္ဘ mba [bɛ̌], **မ္ဘက်, မ္ဘဒ်** mba' [bɔ̌], **ဘမ်ဗ, အဒ်ဗ** 'am ba [ɔm bɛ̌], **ဘမ်ဗက်, အဒ်ဗဒ်** 'am ba' [ɔm bɔ̌], **မ္ဘ, မ္ဘ** mba [bɛ̌], **မ္ဘက်, မ္ဘဒ်** mba' [məbɛ̌] n. Father. မ၊ မ္ဘ၊ မအံက်၊ အပါ၊ တ၊ အဗ။ ဘခင်၊ အဖေ၊ ခမည်းတော်။ **ဗ္ဘက်, ဗ္ဘောဒ်** mbo' [bɔ̌], **မ္ဘ, မ္ဘ** mba [bɛ̌], **ဘမ်ဗ္ဘက်** **အဒ်ဗ္ဘောဒ်** 'ammbo' [ɔm bɔ̌], **ဘမ်မ္ဘ, အဒ်မ္ဘ** 'ammba [ɔm bɛ̌], **ဘမ်မ္ဘက်, အဒ်မ္ဘဒ်** 'ammba' [ɔm bɔ̌] n. parents. ယာဲတ၊ မိမ၊ ယာဲအပါ။ မိခင်ဘခင်၊ မိဘ။

မ္ဘ, မ္ဘ mba [bɛ̌] n. (MM.) id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။ [LM. (i) **မ, ဓ** ma [mɛ̌], SM. **မ, ဓ** mɛ̌ [mɛ̌] n. father. မ၊ မ္ဘ၊ မအံက်၊ အပါ၊ တ၊ အဗ။ ဘခင်၊ အဖေ၊ ခမည်းတော်။ LM. (ii) **မ္ဘ, မ္ဘ** mba [bɛ̌]. SM. **မ္ဘ, မ္ဘ** bɛ̌ [bɛ̌] n. id. ဓိတုပ်။ ဓိတူ။]

မ္ဘပံမဂ္ဂိုဝ်, မ္ဘဴမဂ်ုံဍ် mba pan' ma gñuiw [bɛ̌ pɛŋ mɛ̌ gəŋɔ̀] n. Pang Mae Gngay's father. အပါပင်မရှိ။ ပန်းမယ့်ဂယ်ဒိုင်၏ဖခင်။

မ္ဘမြိုယ်ဓဝ်, မ္ဘဒ္ဒြိုယ်ဓဝ် mba mbuiw dhaw [bɛ̌ bòi dhɔ̀] n. Father of Mway Dhuo. အပါမြို့ဓဝ်။ မွေထို၏ဖခင်။

မ္ဘမြိုယ်မ, မ္ဘဒ္ဒြိုယ်မ mba mbuiw mau [bɛ̌ bòi mɛ̀ɑ¹] n. Father of Mway Maer. အပါမြို့မ်။ မွေမယ်၏ဖခင်။

ဗ္ဘ, ဗ္ဘော mbo [bɔ̀¹], **ဗ္ဘက်, ဗ္ဘောဒ်** mbo' [bɔ̌] n. mother. မိ၊ ယာဲ၊ ကွတ၊ မိအံက်၊ အမေ၊ မိခင်၊ မယ်တော်။ see. ရံင်။ ရှ။ **ဗ္ဘက်, ဗ္ဘောဒ်** mbo' [bɔ̌].

မ္ဘာယ်, မ္ဘာယ်ိ mbāy [bài], **ဘမ်မ္ဘာယ်, အဒ်မ္ဘာယ်** 'am mbāy [ɔm bài], **မ္ဘာယ်, မ္ဘာယ်** mbāy [bài] v. to be negligent. သာသွံ၊ ကျောန်သွသာသာသွံသွံ။ ပေါ့ပေါ့ဆဆပြုလုပ်သည်။ **လိုဝ်မ္ဘာယ်, လဵင်မ္ဘာယ်** lhiṅ mbāy [hloiŋ bài] v. to slumber. သွိင်မွံခွံင်။ အိပ်မောကျနေသည်။ (ာ) fail in vigilance. ဗွးအာသတိဗလ။ နိုးကြားမှုသတိလွတ်ကင်းသွားသည်။

မ္ဘာယ်, မ္ဘာယ် mbāy [bài] v. (MM.) **ဟတ်မ္ဘာယ်, ဟေတ်မ္ဘာယ်** het mbāy [hit bài] v. to be negligent. သာသွံ၊ ကျောန်သွသာသာသွံသွံ။ ပေါ့ပေါ့ဆဆပြုလုပ်သည်။[LM. **ဟိုတ်မ္ဘာယ်, ဟိုဘ်မ္ဘာယ်** huitmhāy [hot hmài], **မ္ဘာယ်, မ္ဘာယ်** mhāy [hmɑi].]

www.monlibrary.com

မျာယ်, မွာဃဲၣ် mbār [bar] v. to neel. ထံက်ကလိုန်ခွေ်၊ ဂ့ံထံက်ကလိုဳ။ ဒူးထောက်ချသည်၊ ဒူးထောက်ထိုင်သည်။ [LM. **မာ**, ဓာ mā [mèa]. SM. **မာ**, ဓာ mèa [mèa].]

ဗျာယ်, မွေဃယ် mboy [bòa^{2}] v. female onomastic prefix. ဝေါဟာအဆက်ဂတမစကာသွက်ဖြဖြသွေ်ာသွက္ဂျင်အရီ။ အမျိုးသမီးအားအာရုံပြုစေလာရန် သုံးသောဒ္ဂေ ဆက်ဝေါဟာ။

မျိုယ်, နွဲုဃဲ mbuiy [bòi] n.(MM.) a sīmā names.ယွုသီမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်အမည်။ [LM. **မျိုယ်**, နွဲုဃဲ mbuiy [bòi] n. (obs. အစစ်အမှန်ဖြစ်သော၊ မဒ္ဒုဥာဲဥာဲ။), **မျုယ်**, နွုဃဲ mbuy [bùi] n. onom prefix & term of adress. ဝေါဟာအဆက်ဂတမစကာသွက်ဖြဖြသွေ်ာသွက္ဂျင်အရီကို သွက်ဂ့ံဆက်မုပ်ပါင်ညးသွံ့ ညးမွဲကုညးမွဲ။ အမျိုးသမီးအားအာရုံပြုလာရန်သုံးသောဒ္ဂေဆက်ဝေါဟာနှင့် အချင်းချင်းနူတ်ဆက်ကြရန်ဝေါဟာရ။ SM. **မျုယ်**, နွုဃဲ mbuy [bùi] n. peremptory term of adress to females. ဝေါဟာသွက်သွေ်ာဆက်မုပ်ပါင်ဖြဖြတဲ၊ မဟွဲကိုသွဲးကလေင်သွာန်သ့်။ ပြန်လှန်မေးမြန်းဖြေဆိုရန်မရှိသော အမျိုးသမီးများအတွက်နူတ်ခွန်းဆက်စကား။ **ဗျာက်ယ**, မွေဘဲ်ယ mbo᷄ya [bʊ̌ yɛ̌], **ဗျာက်ယ**, မွေဘဲ်ယ mbo᷄ya [bʊ̌ yɛ̌].]

မျာ်, မွာခ်ဲ mbār [bar] v. to neel. ထံက်ကလိုန်ခွေ်၊ ဂ့ံထံက်ကလိုဳ။ ဒူးထောက်ချသည်၊ ဒူးထောက်ထိုင်သည်။[LM. **မာ**, ဓာ mā [mèa].SM. **မာ**, ဓာ mèa [mèa].]

ဗျာဝ်, မွေဘဲ် mbow [bò^{2}] v. to suck. ဖြောတ်၊ မ်။ စုတ်သည်၊ စို့သည်။ Der. **ပုဇောဝ်**, ပုဇောဘဲ် pu bow [paʊ̌ bò^{2}] v. to suckle. ဇွတ်၊ နို့တိုက်သည်။ [LM. **ဗ**, ဇ mau [mèa^{1}]. SM. **ဗ**, ဇ mèa [mèa^{1}].]

ဗျာက်, မွေဘဲ် mbo᷄ [bʊ̌], **ဥမ်ဗျာက်**, အဲမွေဘဲ် ᷄ammbo᷄ [ɔm bʊ̌], **ဥမ်ဇော**, အဲဇော ᷄ambo [ɔm bò^{1}], **ဗျာက်**, မွေဘဲ် mbo᷄ [bʊ̌], **ဗျာ**, မွေ mbo [bò^{1}] n. (OM. **ဗျာက်**, မွေဘဲ် mbo᷄ [bʊ̌], **ဗျာက်**, မွေဘဲ် mbo᷄ [bʊ̌], **ဗျာ**, မွေ mbo [bò^{1}]. as onom prefix. ဝေါဟာအဆက်ဂတမစကာသွက်ဖြဖြသွေ်ာသွက္ဂျင်အရီကို သွက်ဂ့ံဆက်မုပ်ပါင်ညးသွံ့ ညးမွဲကုညးမွဲ။ အမျိုးသမီးအားအာရုံပြုလာရန် သုံးသောဒ္ဂေဆက်ဝေါဟာနှင့် အချင်းချင်းနူတ်ဆက်ကြရန် ဝေါဟာရ။ ညံင်ရ်၊ ကဲ့သို့။ **ဗျာက်**, မွေဘဲ် mbo᷄ [bʊ̌], **ဗျာ**, မွေ mbo [bò^{1}].)

www.monlibrary.com

ꩻꩮꩴ, ꩈꩮꩬꩴ mbo˙ [bŏ˙], ꩻ, ꩼ mba [bɛ̆], ꩍꩫꩻꩮꩴ, ꩬꩍꩈꩮꩬꩴ ˙am mbo˙ [ɔm bŏ˙], ꩍꩫꩻ, ꩬꩍꩼ ˙ammba [ɔm bɛ̆], ꩍꩫꩻꩮꩴ, ꩬꩍꩼꩬꩴ ˙ammba˙ [ɔm bŏ˙] n. parents. မိမ၊ ယာဲတ၊ ယာဲအပါ။ မိခင်ဖခင်၊ မိဘ။ ꩻꩮꩴꩍꩫꩻꩫꩻꩫꩻ, ꩈꩮꩬꩴꩬꩍꩫꩻꩫꩻꩬꩍꩫꩻ mbo˙min min [bŏ˙ mɛ̀n mɛ̀n] n. nurse. မိမိန်၊ မွဲဂမ၊ မိလေင်။ ကလေးထိန်း၊ နို့ထိန်း။

ꩻꩮꩴ, ꩈꩮꩬꩴ mbo˙ [bŏ˙] n. (MM.) as onom prefix. ဝေါဟာအဆက်ဂတမစကာသွက်ဖြဖြတံသွေဲသွက္ဂုင်အရိုကို သွက်ဂွံဆက်မုဟ်ပါင်ညးသွံ့ ညးမွဲကုညးမွဲ။ အမျိုးသမီးအားအာရုံပြုလာရန်သုံးသောဒ့ရှဆက်ဝေါဟာနှင့် အချင်းချင်းနှုတ်ဆက်ကြရန်ဝေါဟာရ။ ညံင်ရ၊ ကဲ့သို့။ ꩻꩮꩴ, ꩈꩮꩬꩴ mbo˙ [bŏ˙], ꩻꩮꩬ, ꩈꩮꩬ mbo [bɔ̀¹].) a sīmā names.ယွုသိမွဲမ။ သိမ်တစ်သိမ်အမည်။ ꩻꩮꩴꩍꩮꩬꩴ, ꩈꩮꩬꩴꩈꩮꩬꩴ mbo˙joñ [bŏ˙ jɔ̀ŋ] n. big toe. မွေဲဇိုင်။ ခြေမ။ ꩻꩮꩴꩍꩮꩬꩴ, ꩈꩮꩬꩴꩈꩮꩬꩴ mbo˙tah [bŏ˙ tɔh] n. wet-nurse. မိမိန်၊ မိဂမာ၊ မိလေင်။ နို့ထိန်း၊ ကလေးထိန်း။ ꩻꩮꩴꩍꩻ, ꩈꩮꩬꩴꩈꩼ mbo˙mba [bŏ˙ bɛ̆]. Cf. ꩵ, ꩶ mi [mĭ˙], ꩵꩮꩬ, ꩵꩮꩬꩍ mer [mèar]. [LM. ꩻꩮꩴ, ꩈꩮꩬꩴ mbo˙ [bŏ˙]. SM. ꩻꩮꩴ, ꩈꩮꩬꩴ mbɜ̆ [bŏ˙] n. female of anomals. သတ်တိရစ္ဆာန်မွေဲမွေဲ။ တိရစ္ဆာန်အမ။]

ꩻꩮꩴꩍꩫꩻꩫꩻꩫꩻꩮꩬ, ꩈꩮꩬꩴꩈꩮꩬꩴꩫꩻꩫꩻꩮꩬ mbo˙ñalwoy [bŏ˙ ŋɛ̆ lòɑ²] n. Mother of Ngae Lwoay. မိဒ္ဓလေဲ။ လွယ်၏မိခင်။

ꩻꩮꩴꩍꩮꩬꩴꩍꩮꩬ, ꩈꩮꩬꩴꩈꩮꩬꩴꩈꩮꩬꩴꩍꩮꩬ mbo˙tahdeh [bŏ˙ tɔh ɗĕh] n. Grandmother of him, his grandmother. ဣတ်ခွေံ၊ မိတ်ခွေံ။ သူ၏အဖွား၊ သူ၏ဖွားအေ။

www.monlibrary.com